13
6 N
19

C.2.F.a

13-6.G.28

BALDI
VBALDI PERVSINI
IVRISCONSVLTI
Omnium ſuæ tempeſtatis celeberrimi, ingenio acutiſsimi, ſenſúq; profundiſsimi,

IN I. ET II. INFORTIATI PARTEM
Commentaria,

DOCTISSIMORVM HOMINVM ALIIS omnibus hactenus impreſsis Adnotationibus illuſtrata,

Necnon Summarijs, & Indice vno verborum, ac rerum locupletiſſimo vniuerſis Dig[illegible]. Cod. ac Inſtit. materias complectente, cum PACTORVM etiam ac CO[illegible]STITVTI eiuſdem Authoris Tractatibus, in ſtudioſorum gratiam exornata.

F[illegible] in editione non ſolùm omnes alias aliorum editiones, ſed & noſtram ſuperauimus, veteribus conferendis, & ex ijs veram, antiquamque lectionem reſtituendo: Quod vel iniqui iudices, velint nolint, fateantur neceſſe eſt, ne lucem meridie non videre tam falsò mentiantur.

COMMVNES OPINIONES HOC SIGNO * NOTANTVR.

Conuent' S. Mariæ de scala

VENETIIS. Apud Hæredes Georgij Varisci. M DC XV.

Titulorum, qui in Prima,& Secunda Infortiati parte habentur, Tabula.

A

Acquirenda hæreditate. 108

Ad Sillanianum. 120

C

Conditionibus,& demonſtrat. 168

Conditionibus inſtitutionum. 100

Confirmando tutore. 28

Contraria tutelæ actione. 39

Curatore furioſi,vel aliis,&c. 44

E

Eo,qui pro tutore,vel curatore. 39

Excuſationibus tutorum. 30

F

Fideiuſſoribus,& nominatorib. 41

H

Hæredibus inſtituendis. 76

His,quæ in teſtamento delentur. 74

I

Iniuſto, & rupto, & irrito teſtamento. 72

Iure codicillorum. 183

Iure deliberandi. 104

L

Legatis, & fideicommiſſis primo. 125

Legatis ſecundo. 143

Legatis tertio. 161

Legitimis tutoribus. 28

Liberis,& poſthumis. 51

M

Magiſtratibus conueniendis. 41

Q

Quemadmodum teſtamenta aper. 118

Quod falſo tutore auctore. 40

R

Rebus eorum,qui ſub tutore, vel curatore. 42

S

Si quis aliquem teſtari prohibuerit. 123

Si quis omiſſa cauſa teſtamenti. 119

Soluto matrimonio. 1

T

Teſtamentaria tutela. 25

Teſtamentis. 45

Teſtamento militari. 104

Tutelis. 25

Tutelis, & rationibus diſtrahendis. 37

Tutoribus,& curatoribus. 29

V

Vbi pupillus educari debeat. 37

Vulgari,& pupillari. 89

BALDI VBALDI PERVSINI IVRISCONSVLTI.

CARMELITANI SCALZI
DIS. ... DELLA SCALA

In primam Infortiati Partem Commentaria.

Soluto matrimonio.

1 *Liber dupliciter ſumitur.*
2 *Matrimonium facit venire vxorem viro, tanquam principaliori, & per hoc mutat forum originis.*
3 *Dictio In, aut eſt præpoſitio, aut componitur.*
4 *Præpoſitiones, & aduerbia mutant ſuam propriam ſæpe ſignificationẽ cauſa vitandæ contrarietatis, & abſurditatis.*
5 *Iniuria in perſonam, non dicitur niſi eam corpus ſentiat, & ideo nulla iniuria verbalis eſt in perſonam.*
6 *Furtum non dicitur iniuria in perſonam, ſed violentia.*
7 *Dictio Ad, & dictio Iuxta, denotant propinquitatem.*
8 *De nomine curandum eſt, maxime appellatiuo.*
9 *Præſumptionem ſcientiæ, nimia perſonarum proximitas inducit.*
10 *Error iuris naturalis non præſumitur.*
11 *Pœna quæ imponitur ipſo facto per l. requirit turpitudinem conſummatã, non inchoatam.*

QVoniam hic non eſt
caput libri, communia aliorum li-
2 brorum non tractantur hic. Din. op-
po. q imò eſt caput libri, quia Infor-
tiati, vt patet ad oculum, & quærere
rationem, vbi habemus ſenſum, eſt
infirmitas intellectus: ſed per viſum
habemus de hoc certitudinem. ergo
1 &c. vt l. ſi irruptione, §. ad officiũ ff.
fi. reg. † Soluto. liber ſumitur dupli-
citer. Vno modo pro deciſo, & ſeparato tractatu. & tunc non
eſt hic caput libri, quia adhuc ſumus in continuato tractatu de
dotibus. Alio modo pro volumine libri, & ſic eſſet hic caput
libri ſecundum. And. de Piſ. & Cyn. Et eſt argumẽtum q ſi ap-
parent duo volumina rogitum vnius notarij facta, & ſermo
a vnius continuatur alteri, q ambo volumina cenſentur vnũ[a] &
communis eſt vtriſque præpoſitio eiuſdem indictionis & cõſu
b lis,[b] vt ff. de eden. l. ſi quis ex argentariis, §. ſi initium [c] tabul. &
c hic. & ʒ. ad l. Falcid. l. tres partes; quod not. Et continua ſic. Di-
ctum eſt ſupra de dotibus contrahendis, hic vero de diſtrahen-
dis, nec ſunt iſta iudicia eiuſdem fori. nam alibi agit vir, alibi
vxor. ff. de iudi. l. exigere. Vel dic idem eſt forum viri & vxoris,
vt no. in lege, cum quædam puella, ſup. de iuriſdictio. omn. iudi.
2 & l. fi. ʒ. ad Municip. † Quam per matrimonium vnitur vxor viro
tanquam principaliori, & per hoc mutat forum originis, vt non
poſſit in ſua originali terra conueniri, vt no. in lege, originem,
C. de munic. & origi. lib. 10. & eſt ibi gl. valde no. Vel dictum ẽ
ſ. de medio, per quod peruenitur ad repetitionem, id ẽ de diuor-
3 tio; hic de ipſa repetitione. Quare dicitur Infortiatum. † Hic
d adde de dictione[d] In, quæ aut eſt præpoſitio, aut componitur.
Si eſt præpoſitio, aut iungitur loco, aut tempori, aut perſonæ,
aut actui. Si loco, aut conſtituitur cum verbo ſignificante actũ
conſummatum, & ponitur pro intra l. 2. §. in locum, ff. de reli.
aut cum verbo ſignificante actum in fieri. & tunc aut iungitur
ablatiuo, & ſignificat intrinſecitatem: aut accuſatiuo, & deno-
tat cohærentiam, & ponitur pro ad, vel iuxta. vnde verſus, In
campo curro, &c. ¶ Et ideo ſi ſtatutum dicit, ſi quis inſultaue-
e rit aliquem in domo, non ſufficit inſultare in porticu.[e] l. cæte-
ra, § hoc ſenatuſconſ. de leg. 1. nec in oſtio, dicit Cyn. de off. pro
conſul. l. meminiſſe. Placet mihi quod dicit de porticu. Sed non
quod dicit de oſtio, quia qui eſt in oſtio, partim eſt in domo,
partim eſt extra domum, & no. de pœnit. diſt. 1. cum ſanctam,
& quod no. in c. 1. de conſecr. eccle. vel altaris, li. 6. & in Mercu
rialibus ſuper Regu de infamibus, & quod no. de acti. emp. fun
di, in princ. & ſufficit tangere partem, de furtis, lege, vulgaris,
& facit de cloacis, lege prima, §. cloacæ appellatione. Non ob.
infra, de iniu. lege, ſi ſtatua, vbi ponitur In, pro iuxta, quia illud
eſt ratione vitandæ legum contrarietatis, & abſurditatis, vt ibi
4 nota. † Quam ſæpe propter hoc præpoſitiones, & aduerbia mu-
tant ſuam propriam ſignificationem, vt no. infra, de conditio-
nibus, & demonſtrationibus lege, has cauſas. Si dictio in, iungi-
tur tempori, ſignificat temporis intrinſeci partem, de verborũ
obligationibus, lege, cum qui Calendis. Si perſonæ, non deno-
tat adhærentiam perſonæ, ſed in ipſam perſonam, vt lege pri-
ma, de his qui deiece vel effud. & de Epiſcop. & cler. lege, ſi quis
per calumniam, per Guliel. de ſent excommunicatio. nuper per
Innocen. & per Iaco. ad Syllania. lege, ſi quis in graui. §. ſi quis,
& de iniur. ſed eſt quæſtionis, per eundem Iacob. quare non di-
5 citur iniuria in perſonam, niſi eam corpus ſentiat. & ideo nul-
6 la iniuria verbalis eſt in perſonam. † Furtum etiam non eſt
f iniuria in perſona,[f] ſed violentia ſic, vt not. in l. itaque, infra,
de fur. Si vero dictio in, iungitur actui, ſignificat intra actum
ipſum. vnde non dicitur aſſociaſſe aliquem in homicidio, qui
non interfuit cędi. C. de rapt. virgin. lege prima. ſed dicitur
aſſociaſſe ad homicidium, qui aſſociauit cohærentis homici-
7 cidii, † quia dictio Ad, & dictio Iuxta, denotat propinquita-
g tem, nec exigunt intrinſecitatem,[g] vt leg. quidam Hiberus,
ſupra, de ſeruitu. vrban. prædio. Interdum dictio in, compo-
nitur cum alia dictione. & tunc interdum ſignificat exceſſum,
vt in lege Gallus, in §. ille caſus, infra, de liber. & poſthum. &
hic. interdum diminutionem: vt lege, cognitionem. §. primo
8 de var. & extraordi. cognitio. † An ſit curandum de nomine,
dic aut eſt nomen proprium, & non eſt curandũ de nomine,
vel etymologia eius, lege finali ad municipa. vnde non ſequi-
h tur talis vocatur Peruſinus, ergo eſt de Peruſio:[h] nec ſi vocatur
Salomon, ergo Sapiens. quantum tamen ad honeſtatem bene
eſt

ADDITIONES.

a Vnum. Adde Fel. in c. ſcripturam, de fi. inſtr. in 7. col. ſtatim poſt me allega. ad hoc Bal. hic.
b Et conſulis. Adde quod licet Bal. hic dicat de iſta præpoſitione conſulis, tamen hodie non eſt in vſu, prout de iure ciuium erat neceſſaria, ut habetur in auth. e[t] præpo. nom. Impe. in prin. ſed loco eius apponuntur anni incarnationis dñi, vt eſt tex. coniuncta gl. paruus, prima quæſt. 7. c. quoties cordi. ad quod vide Gul. de Cu. & Bal. in lege, comparationes, C. de fide inſtrumentorum, & do. Alex. de Imo. in l. 3. §. edi ſup. de edend. & Bar. in l. liberorum, infra, de accuſa.
c Si initium. Adde quod per dictum §. dixit idem Bal. in conſ. 177. 3. li. quod locus appoſitus in vno inſtru cenſetur repetitus in alio facto incõtinẽti.
d In. De qua dictione. Vide etiam gl. vnicam in §. hæc quæ de charitate, in ver. Ezechiele, de pœnit. diſtin. 1. & per Flo. in dicta lege 1. alleg. in tex. §. hæc verba, de his qui deie. vel effu. & per Spe. in tit. de diſput. & alleg. § 3. ver. velut. & per Bar. in conſ. incip. in Chriſti nomine amen. inſultus &c. & per d. Alex. de Imo. in conſ. 21 4 p. & per Old. in conſ. 49. & per Rom. conſ. 176 vbi late.
e Porticu. Adde d. Alex. de Imo. in conſ. 22. in fi. 4. li. & conſ. 24. 2. li. & d. Soc. in conſ. 118. inc. breuiter conſultationem præmiſſam, ver. ſed tamen hoc non obſt. circa medium in 2. p. ch. 85.
f In perſonam. Et ideo faciens furtum illi, cum quo fecit pacem, non dicitur offendere in perſonã, nec pax dicitur rupta, vt voluit Ro. in conſ. 258. & conſ. 281.
g Intrinſecitatem. De dictione Ad, vide in Felynum in capitulo cum vigeſimo, de off. deleg. in fine. & eide tex. in capitulo presbyter. vigeſima octaua diſtinctione, & Arch. in capitulo, ſi gratioſe, de reſcr. & de dictione iuxta, vide Ang. in lege, miles codicillis, de teſtamen. milit. & Lud. Pon. in ſingula. verb. ſtatutum, ver. dicit ſtatutum, & dom. Alexand. de Imol. in conſilio octauo, quarta parte, Old. ad. in conſilio quadrageſimo nono, alias 167. incipiente, In confeſſione cuiuſdam donationis, & do. Soc. in conſilio 21 incipiente, Breuiter conſultationem præmiſſam, verſiculo Accedat etiam quod in ſecunda parte, char. 85. & do. Alex. de Imol in conſilio 20. 2. lib.
h Ande. Barb. de Peruſio. Adde quod no. do. Abb. in c. j. in pe col. de iud. & q no. d. Ant. in c. de Francia, extra. de ſpon. per quem tex. dicit Dom. in proœ. decre. in ver. Gregorius Epiſcopus q idem eſt dicere Petrus Francigena, quod de Francia. & idem dicere Romanus, quod ſubiectus Romanis alle, c. tua quæſitum, j. di. & gl. in c. quanto. 63. di & tex. in c. Florentinum. 85 di. & Arch. 24. di. q. 3. c. cum primus, in ſopraſcriptione. & tex. j. q. j. ſcriptum, & de hoc etiam vide Pet. de Anch. in c. 1. de vi. & hone. cle. in 6. & in Cle. j. eodem titulo, & ad prædicta in tex. adde Ang. hic, & in l. j. C. de municip. lib. 10. vbi dicit ſecus eſſe, ſi dicitur talis de Peruſio, & adde Lud. Rom. hic. & Bar. inferentes ad repræſalias in d. l. fi. in pe. col. ad munic. & Bal. etiam in l. ſi non a ſpeciali, in 3. col. C. de teſt. & Bar. in tract. repræſaliarum, in 7. p. Arti. i. iſtius partis.

eſt curandum de bono nomine, a vt lege,facta.§. ſi in danda,ff.
ad Trebell.aut eſt nomen appellatiuum,& tunc bene eſt curan-
dum de nomine,& Etymologia,lege ſecunda.§.appellata,ſi cer
tum petatur,aut eſt nomen demonſtratiuum; & idem de verb.
ſignif.l.iugerij,& l.vt Alphenus,& lege prima poſt princ.p. de
pact.& lege prima,de iuſtitia & iure.& facit extra, de reſcript.
cap.Rodulphus.Si matrimonium eſt prohibitum , an poſſit re-
peti datum? reſpõdeo aut loquimur in arrhis,aut in dote,aut in
donis.Si in arrhis,dic quod repetuntur, vt l.finali.C. de ſponſa.
Si in dote, aut matrimonium non tenuit ratione turpitudinis,
aut propter aliam prohibitionem.Si propter aliam prohibitio-
nem,repetetur,vt l.a diuo Pio ſupr. de ritu.nupt. & lege prima,
de cond ob cauſam,nec videtur donare, quia expreſſa cauſa, li-
cet inualida, facit ceſſare præſumptionem tacitæ donationis,vt
l.ſi cum aurum,ff.de ſolu.& ibi Cyn. Si propter turpitudinem:
aut eſt datum ab ignorante factum prohibitum , & repetitur ,
non autem perditur dos:aut a ſciente factum,& ius, & non repe
titur,de inceſt.nup.lege,qui contra:aut a ſciẽte factum,& igno
rante ius naturale,& non repetitur,vt lege,venia, de in ius voc.
Et hoc,ſi eſt datum pro matrimonio contracto de facto: ſed ſi
pro matrimonio contrahendo,repetitur, vt lege, auunculo.ff.
de condictione ſine cauſa.aut dubitatur; & tunc error facti præ
ſumitur.Adde quod not. infra , de rogu. iur. lege, nihil conſen-
9 ſui.§.fin. † vbi nimia perſonarum proximitas ſcientiæ præſum-
10 ptionem inducit,vt lege,Octaui.ff.vnde cog. † Error vero iuris
naturalis non præſumitur, nec error iuris ciuilis : tamen hoc de
errore iuris ciuilis fallit , ſi contra probetur ex perſpicuis indi-
ciis,vt C.de his qui ſibi aſcrip.lege, Senatus. Item fallit in mu-
b lieribus,b vt lege,ſi adulterium cum inceſtu.§ primo.ff de adul
ter.Sed quare minus punitur dans pro matrimonio contrahen
11 do,quam pro contracto? † Reſpondeo , quia in matrimonio
contrahendo non fuit turpitudo conſummata, & pœna quæ
imponitur ipſo facto per legem, requirit turpitudinem cõſum-
matam.non inchoatam.vt lege prima.§.hæc verba,quod quiſ-
que iur.& facit quod not.in cap propter,extra,de elect.libr.6 in
nouella.vbi nota quod licet ſententia hominis non ſemper re-
quiritur factum conſummatum : tamen ſententia legis ſem-
c per requirit factum conſummatum, c quod eſt not.facit extra,
de donat.inter virum & vxorem, capitulo ſecundo, & capitulo
prudentiam . Si vero loquimur de donatio. inter has perſonas ,
tunc ſi turpitudo fuit immediata cauſa,non repetuntur, lege fi-
nali.de actio.& oblig.ſi ſeparatur matrimonium , tunc ſic . &
prędicta vera de matrimonio perfecto;ſed de imperfecto dic,vt
ſupra,de condicti.ob cauſam l.quod ſeruus, & l.cum quis,& fa
cit infr.de his quibus vt indignis l.Claudius. Bal.

ADDITIONES.

a An B Nomine.Facit, quia ex malo noīe ſępe oritur ſiniſtra ſuſpitio,vt di
cunt Doct.in proœ. decre.in ver Gregorius Epiſcopus,allegantes,q habe
tur ibi in tex & gl.in l.facta.§.ſi in danda,ff.ad Treb.& in ſimil gl. in c.
licet,de elec.& refert Io.An.in c grauis,de depoſi. vxorẽ ſuã d.Milanciam
ſolere dicere q ĕt ſi nomina deberent emi magno precio, q deberet emi
pulchrum nomen ſilio.Car.Flo.in c.2.de præben.Et hinc eſt q Accurſius
gloſſator in d.§.ſi in danda,multum gloriatur de nomine ſuo. Imo plus
dicit Io.And.in c.grauis,& ibi Card.& Imo.in 1.col. per illũ tex in ver.
rediam,quod præcauere dẽt quis,ne in aliquo confidat, qui habeat turpe
nomen;& ſic ſi cognito nomine depoſuerit res ſuas.& eas perdiderit, ſi-
bi imputet,quia fuit in negligentia,& late d.Maria Senen. in c.cum dile-
cta,extra,de excel. prælat. adde quod inquit Plutarchus de liberis educan-
dis,procurare debent patres,vt filij bonis nominibus nuncupentur.
b Mulieribus.Vide Rom.in conſ.506.
c Conſummatum.Adde quod idem dicit Bal.in conſ.258.

§.Quemadmodum. Iſta dictio Quemadmo-
dum , ponitur interdum
ſimilitudinarie,vt lege,cum oportet, in princip. C. de bon. quæ
liber.Interdum exemplificatiue, vt lege, ſed & ſi lege. §. prim.
ff.de petitio.hære.i Interdum modificatiuè,argumen.legis,edi-
ta,C.de edẽ.Interdum interrogatiuè,vt quemadmod.teſta.ape-
ri.Interdum deſcriptiuè.ſi ſermo in alium non dirigitur,vt hic.
& facit ad no.per Cyn.C.de contrahen.& commit.ſtipula.ſecũ-
dum reſponſum. Bal.

LEX PRIMA.

1 *Priuilegia dotium in iteris concernentia multa ſunt.*
2 *Prædium dotale non ſubiacet pignori prætorio,nec conuentionali.*
3 *Priuilegia perſonalia non transmittuntur ad filios , ſaltem ſi filij ſint cauſa priuilegij.*
4 *Pro dotibus in dubio præſumitur.*
5 *Ordo temporis qualiter conſideretur,*
6 *Priuilegium quo præſumitur prioritas tranſit ad heredes .*
7 *Cauſa propriè non dicitur niſi lite conteſtata.*
8 *Cauſa dicitur ſumma uaria , vel ordinaria,quatuor modis , & cauſa dotis eſt ſummaria.*
9 *Appellari poteſt a ſententia lata ſuper dote.*
10 *Actio dotis eſt directa,& contraria.*
11 *Contractus dotis eſt de iure gentium.*
12 *Mutuum dicitur eſſe triplex.*
13 *Pater naturalis non tenetur dotare filium.*
14 *Frater an teneatur dotare ſororem,remiſſiue.*
15 *Filius an teneatur dotare matrem,remiſſiue.*
16 *Res mobilis data in dotem durante matrimonio poteſt alienari,ſed reuocatur,ſol.matr.*
17 *Intereſſe eſt duplex publicum,& priuatum.*
18 *Vtilitas Reipublicæ ſubtilitati diſputandi debet præferri.*
19 *Scholares non inuenientes domos poſſunt cogere dominos ad locandũ ipſis.*
20 *Mulier etiam ſterilis, gaudet priuilegijs dotalibus.*
21 *Ceſſatio rationis quando faciat legem ceſſare.*
22 *Legitimi ſoli præclaram,& famoſam faciunt ciuitatem.*
23 *Cauſa dotis,& ſtudiorum æquiparantur .*
24 *Filius confert libros ſibi donatos a patre,ſicut filia confert dotem.*
25 *Actus qui dependet a neceſſitate iuris,non regulatur ſecundum voluntatẽ hominis,ſed ſecundum arbitrium.*
26 *Iudex patre abſente filiam poteſt dotare de bonis patris.*
27 *Bona futura in tacita hypotheca non veniunt.*
28 *Dictiones ſemper,& vbique,quid importent .*

1 DOtis cauſa. † No.circa hanc materiam,
quod plura reperiuntur pri-
uilegia circa materiam dotium . Primum eſt
confirmandæ promiſſionis,vt lege,aiia, & le-
ge,legitima,de pactis.Secundum tacitæ pactio
nis hypothecæ,vt §.& vt plenius,in lege,vnica.
C.de rei vxo.actio. Tertium prælationis in per-
ſonali,& hypothecaria,vt lege, aſſiduis,C.qui potio.in pign.ha
ben.Quartum prohibitæ rei dotalis alienationis,lege,ſi prædiũ,
C.de iure dotium.Quintum præſumendæ cauſæ informis ſtipu
lationis,vt lege,quod autem,de iure do. Sed illud quando pro-
miſſio eſt facta ſub commemoratione matrimonij : vt ſi in-
ſtrumentum dicat, Talis intendens nubere Titio,promiſit ei.x.
Rizardus,& Cyn.Sextum ſubaudiendæ perſonæ imperſonalis
ſtipulationis,inf.eodem.poſt dotem.ſed illud eſt,quando dubia
diſpoſitio hominis aſſumit ſibi intellectum diſpoſitionis lega-
lis,de dam.infect.damni quod in ſtipulatione,& l.ſi vno.§.ſimil.
loca cum ſimil. Septimum per liberam perſonam acquirendæ
obl.inf.eodem. Gaius. Octauum permittendæ minori rei alie-
nationi,de iure dotium, Titia,& hypothecæ,lege,item quia,de
pactis,& no.in lege ſi.de leg. tut.Sed iſtud eſt ideo,quia talis ob-
ligatio iu. eſt & de iur. & ideo non eſt neceſſaria iudicis confir-
matio,vel decretum. Nonum domini recta via recuperationis,
lege.in rebus,de iure dot.Decimum ante tempus petitionis, in-
fra eodem,lege,ſi conſtante, in princ. & §. quoties . Vndeci-
mum permiſſio inter patrem & filium a l.donationis.l.Pompo.
Philadelphus, famil.ercii. Duodecimum inſtantiæ abbreuian-
dæ , vt hic , & de iudic. l. nonnunquam . Tertiumdecimum
pluralitas iudicũ , quia dos poteſt peti in foro ſeculari , & eccle-
a ſiaſtico,a vt in d.c.de prudentia,de dona.inter virum & vxorem.
Quartumdecimum : quia inter patrem,& filium pro dote con-
ſilij iudicium,de ritu nup.l qui liberos . Quintumdecimum :
quia vxor & maritus in eodem inſtrũo poſſunt ſe pro dote filiæ
obligare,licet alias vxor ad commodum viri in eodem inſtrũo cũ
viro ſe obligare non valeat,l pñ,de euic.& in auth. vt nulli iudi.
per Iac.de Bel.in §.illud. Decimumſextum: quia error dotantis
non officit doti,de condi.inde.l.cum his,§.ſi mulier. Decimum
ſeptimum quia incertitudo non vitiat contractum dotis,vt l. cũ
poſt.§.gener.ff de iure do. Decimumoctauum :quia non poteſt
mulier ſuis dotibus renunciare,C.ad Velle.auth.ſiue a me . nec
recipere dotem conſtante matrimonio niſi ex cauſa,vt inf.eo.l.
b quamuis,& de iure do. l.manus.& l.ſin. cum ſi † Item prędium
dotale non ſubiacet pignori prætorio,ſicut nec conuẽtionali,de
bo.dĩ.quinque legib.& nullus iudex põt facto viri derogare do-
tibus,vt ext.de pig c.ex literis.Item in dote non dat fideiuſſor ni
ſi rõne ſuſpitionis,ut ext.de do.inter vi.& vxo.c.per veſtras. & ſi
maritus eſt prodigus, non dʒ ei ſubuenire cũ diminutio. dotis ,
de conſue.c.ex parte.& qui fideiuſſit pro dote,interdum non re
petit,vt l.creditor §.j.ſup.man.Adde tria ſpecialia in dote.Primo
q recedit à perſona.C.de dotis promiſ.l.j. Secũdo qa confeſſio
de receptio eo qđ nõ eſt receptum, obligat tacite ad numerãdũ,
de dotis promiſ l.ſi volũtate.in notat.C.de dotis promiſ.l.ad ex
actione.Tertiũ eſt in auth.res quæ,C.cõia de leg. An ſpõſa liceat
realia priuilegia,gl.q nõ,in l.eos.qui po.in pig ha.ſecũ no.hic,
&

ADDITIO.

a Ad.Barb.Et eccleſiaſtico.Sed nunquid principaliter deduci poſſit in foro
eccleſiaſtico?dic q ſic,& eſt cõis opi.vt Bal.quẽ ſequitur Imo.& Paul. de
Ca.& adde Rom.in l.Titia,in 3.col.inf eo.& Inn.Hoſt.Io.An.& Abb. in
d.c.de prudentia,all.in tex.& Card.in c.ex literis,in 5.q.op.de pig.& ibi Im.
in 6.no.& Sp.in tit.de do inter vi.§ formatur,ver.verum eã dotis,& Pet.
de Anch.in cõſ.2.inci pro ſolutione.ad ſi.licet gl.in d.c.de prudentia,& ibi
d.Ant.& d.Ant.in c.litem,de for comp.& gl.in c.ea tenore,eo.tit.& Ange.
hic,& idẽ Bal.in l.in contractib.§.ſi.C.de non num pec. contrariũ dicit
d.Ale.de Imo.vero hic in 3.col ver.contrariũ,vltra multa alia allegata ad hoc
pro & cõtra dicit putare,quod opi.Bal.in d.l.in cõtractibus,procederet in
terris Imperij,ſed in terris eccleſiæ indiſtincte poſſe tractari corã eccleſiaſtico
ĩ iſs principaliter moueſ,rõne qua ibi.vide opi.Ang.tenet Fed.in cõſ.236.

& de priui.credi.l. s.& de iure do.l.ſi ſponſis, & ar. de bo. q lib.
l.non ſine. Et no. ex prædictis priuilegijs quędam ad hędes tran
ſire, quia reſident in cā, & ipſi cauſæ radicata, & infixa ſunt. quę
dam cohærent perſonæ, & oſſibus mulieris, & iſta nō tranſmit-
tuntur, & ſunt tria priuilegia, prælationis in perſonali. priuile-
gium prælationis in hypotheca J. eod.l.ēt, & l. aſſiduis, & eſt rō,
quia iſta prælatio lædit ius tertij, & ideo æquū eſt eam reſtringi
ad ſolam perſonam mulieris, ſupple, & patris, vbi actio eſt
cōis, vt inſti.de act. §.fuerat. Item ſupple, & filiorū eiuſdem ma-
trimonij, vt d.l.aſſiduis, & ar. J.de excu.tu.l.amiciſſimos, §. Lu-
cius. Eſt tertiū priuilegium phibitæ alienationis. & iſtud etiam
ad filios non tranſmittitur: ſed filius poteſt alienare, & repudia-
re dotem maternam, vt in auth. vt immobilia ante nup. §.ſi.& fa
cit J.de mili.teſta.l. dotale. Priuilegia autem quæ reſpiciunt eſ-
ſentialitatem, tranſeunt ad hæredem extraneum. Sed priuilegia
ordinis de futuro non tranſeunt ad hæredem extraneum. Et eſt
rō, quia ceſſante cā non ceſſat effectus per cauſam plenarie ac-
quiſitus, ſed acquirendus C.de inſti.& ſubſti.l. ante pe. qn di.leg.
3 ce l.cum vxori.de capi.di.l.tutelas, & l.fi. de diuor.† Et no. quod
a priuilegia perſonalia non tranſmittuntur ad filios, a niſi qn filij
ſunt cā priui.le.de priui cre.l.dabimus, de ritu nu.l. non ſolū §. ſi
puellæ, & d.l.aſſiduis, & l.1. de priui.do. Din.dicit φ priuilegium
4 dotis eſt ēt, † qa in dubio præſumitur pro dotibus. b exemplum ſi
b eadem die apparet inſtrm mutui cum obligatione bonorum
omnium, & ēt inſtrm dotis præſumit, quod ipſum dotis inſtrm
pceſſerit, vt l.in ambiguis ſ.de reg.iur.ſm Din. ſecus in alijs ca-
5 ſis, & l.ſi fundus § ſi duo, de pign. † Circa ordinem tpis dic aut
actus ſe hēt ad prohibitum, & permiſſum: in dubio præſumit, φ
tpe permiſſo fuerit celebratus, vt C.de peti.hære.l.poſt moram,
& ibi no. Aut hēt ſe totaliter ad permiſſum, & tūc refert aut or
do tpis eſt de ſubſtantia litis motæ, & fundat originē petitionis
oblatæ & dēt pbari, vt l.cū actio, de neg. geſt & de pba. matrē
mā. & in c.litteras, de reſcrip.in Cle. aut p talē ordinē non cōce-
dat pōās agendi ſed exercitium ptātis alias conceſſę, & tunc aut
vna cā eſt priuilegiata, alia non. & pſumit p priuilegiata, vt hic.
c aut cāæ ſunt pares; & tunc pariter eſt fauendū, c vs d. §.ſi duo. Et
adde φ vbi ſunt duo actus, quorum vnus hēt ſe ad alterū, vt ha-
bitus, alter, vt priuatio, ſp pręſumitur habitus præceſſiſſe, C. de
codicil.l.cū pponas, per Io. And.in c cum ſint partiū, de reg.iur.
lib 6.in nouel. Ad vltimū exemplū Di.vide exēplū gl.in l.Clau-
dius Fęlix, ſ qui po in pig habe. Itē v de aliud exēplum Di J.de
leg. 3.l.vxorem § feliciſſimos, ſm Di. Circa priuilegium præſu
6 mendi prioritatem.† Quæro vtrum tranſeat ad hæredem? dicit
d Bar φ ſic, qa dat doti, qa tex.dicit in ambiguis pro dotibus & c.d
ſm Bar.ex perſona hędis nā obligationis non mutaī l.1. de ver.
obl qa in ipſo natiuitatis principio conſumit ſuum effectū, arg.
C.de teſti.mili.l.ſi cū militantibus, & l.qui a pāe, & C. de impo.
7 lucra.deſc.l.1.lib. 10.† in glo.ibi, cā cauſata.no.quia cā e exponi-
e tur multis modis, & eſt ar. φ procurator conſtitutus ad cās pōt
libellum proponere, & litem conteſtari, q̄q̄ ſtricto vocabulo cā
non dicatur, niſi prius lit.conte.quia exponit cā. i.actio, & no. φ
duplex eſt cā. ſ.cā cauſans, & cā cauſata. Et facit ad qōnem, dicit
ſtatutum φ omnes venditiones factæ ab vno mēſe citra, ſint ip
ſo iure nullæ modo quidam vendidit, & tradidit. quærit vtrū
iſtud ſtatutum valeat tollere dominiū, & vr φ ſic, quia ſublata
cā tollitur effectus, vt in pacto l cōmiſſoriæ, & addic. in diem vt
no.in l.1.in glo.magna ff.de do. In ɔtrium vr: quia immediata cā
tranſlationis dominij eſt conſenſus. vñ licet tollatur cā media i.
titulus: ſi ex quo cauſa imediata remanet, ſufficit poſſeſſori, vt
ff.de condi.cauſa data l.3 § ſubtilius, de cond. ob tur cau.l.ſi ob
turpē.tenuit. do. Machagnanus, ɔquē eſt totum illud argm̄ de
antecedenti deſtructo, vt l.eum qui, de publi. ſed reſponde φ hic
non tollitur antecedens proximum, & immediatum, quod eſt
magis conſiderandum q remotū, vt J re amo.l. ſi mulier. & ſic
l.interdum diſponit de cā, interdum de effectu. & diſponendo
de cā vr diſponere de effectu inſeparabili, & immediato, non de
effectu mediatu ſm Macha In ead. gloſ ibi, conditio.i.nā, vt l.
ſi vnus, §.pactus, ver.quod in ipē dotis, ſup. de pac. Ius, & priui-
legiū in cā poſitum eſt.de priui.credi.l. priuilegia. ad l. Aquil.ſi
8 ex plagijs §. in cliuio. vis niſi a rei perfectæ appellatur nā. † In
ea.gl.ibi, inſtantia, quærit hic. an cā dotis ſit ſummaria? & vr φ
ſic, quia ſummarie proceditur ſicut in cā alimentorum, ar. hu-
ius gl. Tu dic φ cauſa dr ſummaria, vel ordinaria quatuor mo-
dis. Primo quo ad ſubſtantialia iudicij & tunc aut cā dotis inci-
dit in cā matrimoniali, & eſt ſummaria, de iud.c.diſpendioſam,
in Cle.de do intes vir.& vxo de prudentia. aut mouetur princi-
f paliter, & tunc requiritur li.conteſt. & ordo iudiciarius f J. eo.ſi
cum dotem, §.eo autem tpe Secundo modo dr cauſa ſumma-
ria quo ad probationem, quia in ſummarijs ſufficiunt ſumma-
riæ probationes, vt J.ad Carb.l.3. § duæ cauſæ. ad exhi. theſau-
rus, & iſto modo cā dotis non eſt ſummaria, imo requirit claras
probationes C. de rei vendi.doce ancillā, C. de ſenten. quæ ſine
g certa quantitate l.fi. g in auth. de æqualitate dotis, §. illud. Ter-
tio modo dr ſummaria quo ad dilationes, & tunc ſunt ampu-
tandę, vt hic.i.iudex dēt reſęcare inſtantiam. tñ non ducat mi-
nori tpe legali: quia hoc non eſſet fauor, ſed odium, ſi inſtantia
minori tpe finiretur, & quia illud minus tpis in dote non reperi
tur aliqua lege taxatum, ſm Din.Iac.& Ray Quarto modo quo
ad ferias. & dicunt quidam φ cauſa dotis pōt agitari tpe feriato,
quia reſpicit pietatem. & ſi vxor petit alimenta dotis dicit Spe.
9 quod non ſunt ſerię, in Spec.de ferijs. §. ſequitur † Sed an po-
teſt appellari a ſnīa lata ſuper dote? dic quod ſic, vt d.l.fin. C. de
ſen.quę ſine certa quant. Sed an tenet incerta ſnīa ſuper dote?
ibi dr quod non, arg. ɔ l.cum poſſ.§ gener. ſ de iur do. ſed ibi in
dote conſtituenda, hic in reſtituenda, ar inſti de act. §. curare &
de verb.obl.inuicem. Item ibi in ɔctu, qui debet certificari per
ſnīam, & ſnīa debet eſſe ex ſe certa. Barto.dicit quod valet incer
ta ſnīa, quia actio vniuerſalis dot. & allegat quod dr de impen-
ſis, quod non eſt verum, niſi vniuerſitas ſit in dote, vt peculiū,
vel hæreditas fatuum n. eſt dicere vt ſix petuntur nomine do-
tis, quod ſit vniuerſalis petitio ſnīa. q̄ certos, & ſpecificatos habet
10 fines: quod tene menti. † Quæro an actio dotis ſit directa, & cō
11 traria? dic, vt J.de impenſ l. omnino. † Quæro vtrum ɔctus do-
tis ſit de iure gen. & vr, φ ſic, de cap.dimi.l.eas dic. vt not.ſup.de
iuſti.& iur.l.ius ciuile. Sed ſi eſt de iure gen. quęro an ſit con-
h tractus nominatus? h reſpondeo, non olim. & ideo [illegible] non na
ſcebatur niſi actio præſcriptis verbis, vt l.auia, C.de iure dot. &
l.unica. §.accedit. C.de rei uxo.act. hodie ſic, quia fingitur ſtipu-
latio. d.l.unica, in prin. uel dic quo ad extraneum non eſt cōtra-
ctus nominatus, & de iur gent. Sed quo ad mulierem ſic. ut d.l.
12 cas. † Et vr quod ſicut triplex eſt mutuum, ut l.2.§ ſi.ſ ſi cer.pet.
ita triplex ſit dos. ſ.naturalis, ciuilis ſola abſ iſa ſacta abſ naturali-
tate, & ēt cui ius cui natura cooperatur l.cum enim & de noua.
ſed de æquitate canonica non uidetur φ ſit reperire dotem fi
ctam ex confeſſione, ut no. in c.locuples, de reg iur.lib.6 p Din.
13 In gl.omni tpe ibi patris.i.legitimi † ſed an pater naturalis te-
neatur dotare filiam? dic φ non, ut l.uxorem § pr. de lega.3. &
ibi not. Sed ſi nupſit filia legitima, & nālis ſine dote an poſſit
i petere qd pater dotet eam? dic quod ſic, i de actio. & obl. l.obli-
gamur. §.1.ubi de hoc, niſi indigne nubendo patrem offenderit,
14 ut l.4. §.ſi emancipati, de ɔiab. † Sed an frater teneatur dotare
k ſororem? k dic ut in l.cū in plures. §.in primis, de admi.tut. C.e.
l l.non ol. & per Gui.in prin.ſſorum. Sed an patruus neptē. l dic
15 ut l.& nihil, de in reo i uerſo.nec eſt alibi. † Sed an filius matrē?
dic ut no.Gui.C.de pręſcrip.lon.temp. l.4. & C. de inoffic do-
na.l.1. ¶, Quid de auo paterno? dic, ut l. dedit, de col. bono.
16 In ea gl. ibi, alienari. † Quæro quid de re mobili data in dotē,
an poteſt alienari? gl.dicit quod ſic, inſti.quibus ali.licet. Contra
riū vr no.hic. & in l.libertas, de reg iur. & l. vnica §. & cū lex, C.
de rei vxo act. So.interim valet alienatio, ſed reuocatur ſol mat.
ar. auth res quæ, C.cōia de leg. ſm Iac.de Ra fallit in libertate, q̄
non reuocatur, C.de iure do l & ſi do. Item fallit, ſi mulier cō-
ſenſit alienationibus, & vir poſſidet idoneam ſubſtantiam, quia
tunc

ADDITIONES.

a Ad filios. Vide tu ad hoc d.Soc.plene, & no.in cōſ.59 inci.viſis priuilegijs
ver. 2.hæc concluſio, cum ver.ſeq. in j p.ch. 102.
b Pro dotibus. Quid autem in teſtibus, vide Ro.in conſ.159.
c Fauendum. Adde quod voluit idem Bal.in conſ. 243.3. lib.& quod voluit
Are.in conſ. 144.& quod late per d.Iaſ Mai.hic.
d Pro dotibus & c. Adde idem tenentem do.Soc.in conſ.244.inci.viſo teſta-
mento, ver. ratio eſt, circa fi.in 2 p.ch. 216.
a Cauſa. Adde Fel.in c.cum dilecti, in 6.ia col.ver.in gl in ver.eſſe ca.& in
c.ſuper quęſtionem, de off. deleg & quod ibi in apoſt. habetur, & Ro.in
conſ 412.& an deſinat eſſe eandem perpetuationem iudicis, vel uſſen
tur, vide eundem in conſ. 378.
f Iudiciarius. Adde tex.ſormalē in l.3.in verbo more iudiciario, & ibi Bal.
C.de do.promiſ.& firmat Bar.in l.ſi conſtāte, in 6 q.3 par.is, & Ang.hic,
& Fulg.in ſuo conſ. 115.in fi.
g L.fi. Et ibi vide ad hoc etiam Bal & Sal.& adde Imo.in l 2.de rei iud.
h Nominatus. Sed quia ex quo cōtractus dotis eſt cōtractus, qui ſe perfici-
tur, ſi nō incipiat a traditione, ſed a pmiſſione, an iſta promiſſio dicatur
contractus, & ſit cōtractus nominatus, & filia tūc dicatur dotata? dic φ
nō eſt cōtractus nec nominatus, nec dr filia dotata, niſi quando dos tra
ditur ſecundum d.Soc.in cōſ 107.inci.in cauſa d. Annæ, ver.ſed ad hoc
rñ.ſer patronus, in 2.p.ch 81.& in conſ.70.inc incip.in præſenti conſul
tatione, ver.confirmantur præmiſſa, per tex.ca p.ch.47.
i Quod ſic. Adde d. Iaſ in auth.res quæ, C.cōmunia de le & Fran.Are.hic,
qui plene inſiſtit, & Lau.de Fa in §.cæterū, in 34.col poſt. de legi ag.ſuc
ceſ.& do. Alex.de Imo. in cōſ.32. 4 p.& Pau.de Cail in conſ. 106.& in
conſ.131.& do.Soc.in conſ 9 inci.proſequendo ordinem, ver. vlterius
etiam hoc probatur, circa fi 8 col.in j.p.ch 11.& limita verum, niſi ele
gerit maritum moribus ſuis indignum, vt per gl quam ſequitur ibi Ar-
chi.in c.de raptoribus 36 q.6.de quo vide Pau.diſtinguentem in c j.de
deſpon impub. Item limita φ licet verum φ pater teneatur totiens, &
quotiens dotare filiam: tñ ſi ſemel fuit dotata, & eā conſumpſit nō te
neretur amplius dotare. ſi ſua culpa conſumpſit, vt per d. Soc.in cōſ.75.in
ci.circa præſentem conſultationem, ver. j.quia vltra, circa prin in j p.ch.
129 Et ad pdicta adde quæ per Fel. habentur in c.quæ in eccl.in 34. col.
ſtatim poſt me.de conſti.& in c.eccl.in 16.col.ia fi.ver. primus eſt, eo.tit.
K Sororem. Adde Franc. Por.in trac.de duo.fra.4.p.1.q.& Abb.in conſ.32.
vbi etiam an pater teneatur dotare filiam, vt ſup.
l Neptem. Adde Rom.in conſ.483.

tunc non reuocatur. Sed petitur æſtimatio, vt in auth. immobilis ante nup. §. fi. & ibi no. & C. ad Velleia. auth. ſiue a me. ¶ Cõclude aut loquimur de alienatione reuocabili, & valet: aut irreuocabili, & tunc aut vir laborat inopia, & non valet: aut poſſidet idoneam ſubſtantiam, & tunc aut non eſt ſeruata forma alien. ſiue a me, & non valet, aut eſt ſeruata illa forma, & valet, & hoc vbi eſt ſpecies in dotem, ſed vbi eſt genus, indiſtincte valet alienatio, de iure dotium l. res in dotem, & adde de pign. l. cũ tabernam. & l. vbi adhuc. per Iac. C. de iure dot. & adde qđ not. infr. e. l. ſi extimat. fundus vero dotalis ẽt interim alienari nõ poteſt cattaneo nec permutari inter vir. & vxo. vt l. ita conſtante, de iur. do. fallit, ſi conditio mulieris fiat melior, vt l. fin. de iure do. & ar. l. ſi conuenerit. ſi pro ſocio. Itẽ fallit in caſibus, in quib. poteſt dos reddi conſtante matrimonio: & tunc iſta erit forma, quod vxor alienet conſentiente viro. nam tunc fingitur res primo reſtituta mulieri, & ſic deſinit eſſe dotalis. Econtra autem vir conſentiente vxore non poſſet alienare. C. de iure dotium. l. ſi prædium, & d. l. ſi ſecundum Iac. & Cy. In ea. gl. ibi, maritus. iõ maritus non eſt carcerandus, quia nec ad vnguem excutiendus, & nemo cruciatur nec carceratur niſi propter inopiam, qñ realiter non poſſet ſoluere, vt no. in l. 2. §. tutores. ſ. de ſuſpec. tut. niſi maritus eſſet in dolo. vt l. ſin. §. fin. quę in frau. cre. & adde quod no. in l. Titius, de procu. & de mil. teſt. l. denique. § ſed virum. qñ inopia eſt priuilegiata, & parit exce. merito qui non carceratur, quia tutus exceptione paupertatis. In gloſ. ibi, § gener, vide. C. de epiſc. & cler. l. priuilegia, per Cy. ſ. de verb. obli. l. triticum, per Din. C. de ẽhen. & cõmit. ſtip. l. 1. per Cyn. de lega. 3. Stichus,

17 & adde quod no. in l. 1. de do. promi. † In gl. & pro etiam. dic intereſſe eſt duplex publicum, & priuatũ, publicũ eſt multiplex: quoddam conſiſtit in officiorũ titulo: quoddã in ſacerdotiũ ſuffragio: quoddam in veneratione ſanctorũ: quoddã in numero: quoddam in burſali cõmodo: quoddã in punitione criminũ, & illud ius publicũ ſupponitur politicæ, de iuſtitia. & iure. l. 1 §. ius publicũ, & de cond. & dem. l. hoc modo. & C. de iure Reip. l. 1. & ſ. ad l. Aquil. l. ita vulneratus de publ. licitatio. §. quod licite.

18 infr. de iniur. l. quod rei publicæ. † vtilitas Reipublicæ ſubtilitari diſputandi debet præferri, vt d. l. ita vulneratus, & eſt verbum bene ponderandum ad multa Intereſſe priuatũ eſt duplex. ſ. vtilitatis, & affectionis. intereſſe affectus eſt duplex. ſ. cognationis ſpecialis, vt l. cũ ſeruus. cognationis generalis, vt l. ſeruus ea. & l. vt vim, & rei, in qua cadit affectio, vt l. ſi in emp. & l. obligatione generali. ſup. de pig. eſt & quartum. ſ. pœnæ non irrogatę indignationis, quod ſolã duritiã cõtinet, & non conſiderat, niſi vbi intercesserit ſtupro, vel damnũ, vt l. ſeruus ea. & l. ſerui. § ſi. de ſeruis expor. & no. quod intereſſe inæſtimabile ſm probabile attenditur interdum ad confirmandum petitionem. l. cũ ſeruus mãdati, ſed nõ ad moderandũ cõdẽnationẽ, de iniu. l. iniuriatũ æſtimatio, & l. pe. de cõſti. pec. adde qñq; ſub publico intereſſe includit priuatũ, quia publicũ infert in priuato, de offi. pro. l. Barbarius, & l. tale intereſſe priuatę cauſæ pfertur, vt ibi, qñq; non includitur priuatum. tunc aut tale intereſſe procedit ex fauore, & præfert priuato, vt no. in l. 1. C. de iure fiſci, lib. 10. aut prouenit ex odio tũc priuatũ pręfertur publico. extra. de pig. c. ea literis. & C. de pe. fil. l. 1. Econtra ſub priuato interdũ includitur publicum, & tunc aut includit per cãm proximã, & pfert publico l. quiq; legib. ſ. de bo. dã. aut per cauſam multum remotã, & pręfertur publicũ. l. vtilitas, C. de cadu. toll. l. 1. in fi. vbi eſt ratio, quia publicum intereſſe non erat cauſatum rõnabili titulo, Intereſſe priuatũ ſupponitur ęconomicæ, Bal. poſt Cyn. Not. quod ſicut publica vtilitas præfert priuatæ, ita vox publica præfertur priuatę, vt no. ſ. de here. inſti. l. teſtõ dñi, & ideo plus valet vox decurionũ quam vox mediæ partis omnium ciuiũ ẽt ſi eſſent decẽ millia Item

a in qõne de fabro e poſt Di. & Cy. vide in Spec. de ferijs, §. ſeq-

19 tur, vbi no. quod in iſta cauſa nõ ſunt feriæ, quod eſt notabile. † Itẽ adde ſi ſcholares nõ inueniunt domos, põt cogi dñs ad locandũ eis, vt not. Gul. C. de epiſ. & cler. l. decernimus, & d. l. 1. de ſtudijs lib. vrbis Romæ, & idẽ in religioſis non habentibus loca cõde-

b centia ſm Gul. Itẽ in qõne de teſte b poſt Di. & Cy. dicunt qꝛ aut loquimus de proba. aut de reproba. primo caſu, & ſecundo conſidera, quod verbũ viſus põt intelligi de viſione ſenſitiua, & intellectiua. & niata. th quia nihil eſt in intellectu, quod prius non fuerit in ſenſu, dẽt ergo per prius intelligi de viſione occulta, & p poſterius intellectuali, & abſtracta viſione, & ideo teſtis munitus ſenſu, & intellectu non dr̃ falſum deponere: immo probat, ſi de certo ipe deponit. nã dictio Semper debet modificari. & gratio

c ſalis temperari, c vt hic, & de manumiſ. teſta. Mæuia, & no. in authen. de iudici. §. ſed ebũt, & ar. de ſeruitu ſicut, & facit qđ not. p Di. in c. ſine poſſeſſione. & p Cy. de ſeruis fugi. l. 1. in fin. & per Rofre. in titu. de cõfeſ. & l. 1. de itine. actuq; priua. per gloſ. & Di. & l. ſtipu. iſta. §. hi quoq;, de verb. obli. facit ẽt de ſerui. vrb. pdi. l.

20 eum debere, & de verb. obli. l. ſi ſtipulatus ſim Damam. † Item in qõne de muliere ſterili dicit Old quod hẽt priuilegia: quia remota cauſa poſſeſſioni, ſicut eſt cauſa liberorum, non ſequitur remotio prioris cauſę. i. ipſius mulieris, quæ eſt prima cauſa, & radix priuilegij ſm Old. alleg. l. aſſiduis, C. qui potio. in pig. hab. quæ loquitr̃ in ea, quæ non peperit, licet non exprimat de ſterili. facit l. vlt. C. de inſir. pœnis cęli. quæ eſt in pe. rubrica finis 8. libri. & C. de nup. l. fin. † Item an ceſſatio rõnis faciat ceſſare l. dicas

21 aut eſt rõ impulſiua, & non facit ceſſare, d vt l. j. §. j. de poſtul.

d aut eſt ratio finalis, & tunc aut ceſſat aliqua rõ. ſed non omnis rõ, & non ceſſat lex l. ſi. ſecundo reſponſo, de hæred. inſti. & nos in l. liberorum, § fin. de inſa. Ray aut ceſſat omnis rõ, & tunc refert, aut ceſſat omnis ratio cõtenta in eadem l. & deſcripta in verbis eiuſdem, & tũc ceſſat l. quia talis ratio eſt vera mens leg. & cohæret legi, de condi. & demon. cum tale, §. pe. & no. per Dyn. in c. fi. de reg. iur. lib. 6. facit quod no. Cy. C. de inceſt. nup. l. cum ancillis. aut ratio non inſcribitur eidem legi, ſed venit interpretatiue per aliam l. tunc refert, aut talis rõ eſt probabilis, non neceſſaria, & non ceſſat lex, vt l. proſpexit qui & a quibus: aut eſt probabilis neceſſaria: & tunc aut ſi non ceſſaret l. perpetua. & inemendabilis, & ſequeretur abſurditas, aut ipalis incommoditas primo caſu ceſſat lex, de admin. tu ita auth. de pact. quod dictũ, de fonte l. j. §. hoc interdictum. quod iſta rõ nõ ſit mens, & aĩa legis, eſt tex. de excuſ. tut. l. ſcire oportet §. & ſi maxime, ibi mens, & rõ l. latoris, &c. qui tex. eſt melior ad hoc probandum, qui ſit in corpore iur. ſecundo caſu non receditur a l. pp minimam incongruitatem l. proſpexit. vnde Iac. de Are. & Cy. qui dicunt quod illa lex caret ſpiritu. non loquunt̃ bene, quia diſſonant legi. Adde quod illa cauſa præſumitur finalis, quæ per ſe infert in quolibet effectu concluſo ſub diſpoſitione: alias præſumit̃ impulſi-

22 ua, vt no. in c. ſtatutum, de hære. lib. 6. † No. quod præclaram, & famoſam ciuitatem ſoli legitimi faciũt, tex. eſt in auth. de nup. j. reſponſo. vbi dr̃, quod honeſta immortalitas non põt humano generi niſi per nu p. prouenire. nam baſtardi non perpetuant memoriam parentum, imo nimius increbatur pura caſtitas quam coniugium. ſed hodie eſt correctum per l. j. C. de infir. pęnis cælibatus. Item in quæſtione an ſi mulier producit inſtrũm dotis

e confeſſatæ, e nec apparet de vera numeratione, pręferat̃ alijs creditoribus, dicit glo. quod nõ, in l. aſſiduis, C. qui potio. in pig. ha. facit quod no. Cy. C. de do. ante nup. auth. ſed iam neceſſe, & idẽ tenuit diſputando do Mach. quod verum credo, niſi alius creditor ẽt nitat̃ ſola confeſſione. nam carens paribus pro dotibus iu

23 dicandum eſt. vt l. in ambiguis. Bal. † Quia gl. æquiparat cãm ſtudiorum doti, collige duo argumenta. Primum qđ valet dona

f tio inter patrem, & filiũ in pt̃ate cã ſtudiorũ, f arg. l. Pomponius Philadelphus ſicut in dote Secundo collige, quod ſi eadẽ die promiſſum eſt ſalarium doctori, õctumq; eſt aliud debitum, quod doctor dj præferri in ſuo ſalario, ſicut mulier in ſua dote, & adde quod no. in l. ſi. ſup. de in integ. reſti. Item collige quod debitũ ex cauſa ſtudij, & cauſa dotis concurrunt; quod eſt notabile ſm

24 Bar. † Item eſt ar. quod filius confert libros ſibi donatos a patre, ſicut filia confert dotẽ: ſed hoc diſtingue. aut pr̃ pauper filio docenti, vel ſtudenti hñs plures filios emit libros, & nõ vr̃ donaſſe: quia nõ præſumimus, quod pr̃ voluerit donare, & ſuum patrimonium extenuare, ubi habeat multos filios, vt l. ſi filiæ, de lega. 3. & ibi per Old. conferuntur ergo tanq̃ cõmodati filio, de pen, lega. l. ſi. C. fam. erc. §. certum, §. ar. C. de inoff. teſta. l. 4. aut pr̃ eſt diues, & tunc refert, aut pr̃ miſit filium ad ſtudium, & emit ei libros, & non vr̃ donare, quia habuit hoc neceſſitate facere, vt no. in l. 5. ad Maced. nam in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit. vñ debitæ potius ſolutio quam donatio comprobatur, ſicut cum pr̃ dotat filiam, vt C. de imponend. lucr. de ſcrip. l. j. lib. x. aut filius acceſſit ad ſtudium proprio motu, & tũc aut pr̃ emit, & tradidit ei libros, & tunc conferuntur prout, & tanq̃ ſimplex donatio C. de coll. l. vt liberis, & l. illud §. ſi. & d. l. Põpon. Philadelphus. aut tradidit cõferẽdo in eũ ſupremũ iudiciũ, & vt poſt mortẽ patris habeat præcipuos, & tũc nõ confert, quia eſt vltima voluntas, vt d. l.

ADDITIONES.

e Fabro. Vide tu ad hoc late do. Iaſ. Mai. hic in 12. col. ver. in glo. ad ſi cũ ſeq. vbi etiam de ſcholari vicino altert, qui alta voce legendo impedit illũ, de quo etiam per Fel. in c. ſignificauerunt, in c. de iud.

b Teſte. vide ad hoc Ro. in conſ. 201. & Pe. de Anch in conſ. 217.

c Temperari. Adde Bal. in 3. conſ. C. circa fi. & Ang. in l. minime d. ll. & in l. 1 § 1. inſ. de flu. & in auth. de hæred. & Fel. in prin. per illum tex. & Lud. Ro. late in conſ. 163. inc. viſo puncto, & Pe. de Anc. in cõſ. 284. incip. in Chriſti nomine, viſis articulis, &c. & Ang. in cõſ. 162. & quod per d. So. in cõſ. 12. inci. circa præſentem conſultationem, ver. & inſuper quia prædicti, circa fi. in 1. p ch. 14.

d Ceſſare. Ad quod vide tu omnino do. Fel. in c. ſi quando, de reſcr. col. 8 in ver. ſed videt̃ mirabile, cũ pluri. ſeq. vbi no. & plene declarat hoc dictũ Bal. in d. l. proſpexit, qui & a quib. alle. in tex. adde hoc quod habetur in apoſt. & adde Dy. in conſ. 49. & quod ibi in apoſt.

e Confeſſatæ. Adde Pe. de Anch. in conſ. 310. & Ro. late in conſ. 445.

f Studiorũ. Adde quidem tenet Ang. & Raph. Cu. hic, & Lud. Ro. expreſſe in l. don. §. pater, ff. de do. & iſta mag. e communis opi. doct. a qua non eſt recedendum in iudicando ſecundum do. Iaſ. Mai. prædicta iura alle. & dicentem non obſtare, dictum Imo. & d. Alex. de Imo. hic, in fi. ſed quod non valeat conſuluit in terminis Fran. Are. in conſ. 17. in 3. col. ver. præterea, & tenet etiam d. Alex. in l. frater a fratre, de cond. inde.

d.l.filiæ,& hoc in filio ſcholare. Si autẽ pater emit filio doctori,
præſumitur ei donaſſe in peculium quaſi caſtrenſe, & ideo nõ
conferuntur. Item in ſcholari, ſi viuo patre doctoratum aſſum-
pſit ſm Bar.adde quod no.Cyn.C.de inoff.teſta.l.ſi.C.de colla.
l.filiæ,& de colla.bono.l.1.§.nec caſtrenſe, per Din. & ideo non
conferuntur. Idem per Din. Quid ſi filius non eſt doctor, ſed li-
centiatus? Reſpondeo qui eſt in potentia propinqua actui,vr in
actu,l.pe.de mili.teſta. vbi agitur de fauore ; ſecus,ſi tractamus
de pęna vel odio. vnde ſi Epiſcopus excommunicat oẽs docto-
res non diſputantes,non includuntur licentiati, quia in pœnali-
bus, & odioſis ſermones ſunt ſtricte interpretandi. Quæro an
valeat iſta promiſſio,promitto tibi dotem,quam voluero dare?
& videtur ꝙ non iuxta no.C.de ꝯtrahen.emp.l.in venditis, de ver.
obl.l.Titio.§ ſi.de reg.ior.l.in perſonam, §. & generaliter. nam
verbum voluntatis denotat adeo plenum arbitrium, ꝙ quis po
ſit præferre iniquum æquo.l.fideicommiſſa.§.quamq̃.de lega.
3.& verbum ab omni neceſſitate abſtracti, de reg. iur.non ſub-
miſſum,de procuratoribus ante litis. tamen d Cy.in l.3.de dot.
promiſ.vr ſentire ꝯtrium,& hæc eſt veritas , quia ſpeciale eſt in
dote.interdum.n.ſine vlla promiſſione agitur. C.de rei vxo.act.
25 l.vnica,in princ.& de dot.promiſ.l.ſi voluntate.† Itẽ quia actus,
qui dependet a iure neceſſitatis,non regulatur ſm voluntatem
hominis,ſed ſm arbitrium,de adop.l. ſi arrogator,§.ſed an im-
puberi.facit de dote prælega.l Theopompus,& argu. extra, de
teſta.c.cum tibi , æquiparando piam cauſam dotibus , & an va-
leat iſta promiſſio , promitto tibi centum dotis nomine vxoris
tuæ futuræ nulla perſona ſpecificata? Reſpondeo ſic,& cuilibet
nubenti debentur, de ver.obl.l.a Titio,vbi eſt text. notabilis. ſed
an inter virum,& vxo.valet promiſſio? Reſpõdeo ſic, ſi cã ſub-
26 eſt.de ver.obl l.ex ea parte.§ 1.†Sed an iudex parte abſente poſ
ſit dotare filiam de bonis patris.dic ꝙ ſic,vt l. profectitia §.1.de
iure do.etiam ſi pater ſtet in carcere,quia actus neceſſarius non
vitiatur,licet quis ſtet in carcere.& ibi eſt text. notabilis. facit
27 quod no.de teſta.l.qui a latronibus,† ſed an in tacita hypothe-
ca veniant futura bona?glo.ꝙ non,in l. ſi.quæ res pign. obl.poſ.
Contrarium eſt verius,vt l. hac edictali.l.omnibus. C. de ſec. nup.
& ibi per Cy. Sed an veniant nomina debitorum, dic vt no.C.
de hæredi.act l.hærede mariti. ¶ Sed an veniant bona hæredis?
ꝙ non,de pig. Paulus,niſi teſtator bona hæredis expreſſe obli-
gaſſet.nã eo ipſo ꝙ hæres adijt hæreditatem. vr ratificaſſe factũ
defuncti ſm Pet.& ipſe no.in l.aſſiduis.& facit de pig. act l.rem
alienam,arg.ꝯ de ſeruit.l. Papinianus. Sed ponamus cõtrahentes
nihil dixerunt de hypotheca. notarius verò appoſuit in inſtro.
quæritur an potuerit apponere? & vr ꝙ ſic,quia tacitum expri-
mendo ius commune non lędit.l.mutuam,mandati.nam quod
tacite ineſt per modum fauoris,habetur pro expreſſo , vt C.de
fideiuſ.non recte.ſecus ſi per modum modi , vt l. 3. ſi pe. appel.
mors interue. item tabellio videtur rogatus ſecundum naturã
a contractus,a vt poſſit apponere omnia, quæ ſunt de natura con
tractus,C.de fideiuſ.in l.fin.vbi eſt tex.no.& arg C loca l.licet.
In contrarium: quia notarius non dẽt conficere inſtrumẽtũ de
eo,quod intelligit modo rationis,ſed de eo quod percepit ſen-
ſu,uel viſu,vel auditu, & ideo ſicut per teſtes,qui dicant hypo
thecam fuiſſe expreſſam,deponeretur falſum: ita & inſtrumen
tum,niſi dicamus aliud in tabellione,quia ad eum recurritur ra
tione petitæ.vnde vr rogatus , ꝙ pariter faciat inſtrumentum ,
vt no.C.de vſur.l.1. Sed pone quod dos repetitur conſtante ma-
trimonio: nunquid alij creditores habent ius offerendi? & vr
ꝙ poſſint offerre,& debeant eis iura cedi,vt l.mulier, qui pot.
in pign.hab.ſed dic ꝯ,ut no. C. qui po.in pign. hab. l. eum tibi,
28 per Iaco.& Cyn.† Item no.hic de dictione Semper, & vbique.
Quæro ſi promitto tibi ſemper ſoluere , an poſſim opponere
excep.præſcrip.videtur quod non, vt l.ꝙ ſi nolit.§ ſi de ędil.edi.
In ꝯtrium videtur hic caſus coniuncta l.in rebus, de iure do. Et
hoc tangit Din.ꝟ.de leg.1.l.nemo poteſt. Deinde quæro ſi pro-
b mitto tibi vbiq; ſoluere,an poſſim ꝯueniri in nõ meo foro? b vi
detur ꝙ non,vt hic coniuncta l.exigere dotem,ff. de iudi. Solu.
vt no.de conſti.pecu.l.ſi duo,per Guil.& ꝟ. de adm.tut.l.Titiũ,
& Mæuium,§.tutores. Vltimo no.quod in quocunque loco ꝯ
trahatur , tali contractui ſemper ius commune ineſſe videtur.
tacite eſt enim ius commune ſicut genus.municipale ſicut ſpe
cies,& ſi municipale eſſet contra ius, derogatur iuri communi,
tum quia poſterius,tum quia ſpecies derogat generi.vt l de qui
bus,§.fi. de legi. ad ꝙ fideiuſſor ſm naturam contractus eſt pa-
ter viri,vt ꝟ.eod l.ſi cum dotem § pen. contra naturam contra-
ctus eſt fideiuſſor de dote conſeruanda,l.fin.ne fideiuſ. do. den.
extra naturam contractus eſt fideiuſſor de dote reſtituẽda ſm
Din.& de dote dãda viro,vt l.creditor §.1.man. Et no.quod §.
gener,habet locum non ſolum in ſubſtantia dotis,ſed in quoli
bet pacto dotali,ut ꝟ.de ſol.Calippus,alias incipit quamuis.

ADDITIONES

a Contractus. Adde d. Ale.in conſ.xcviij.
b Foro.Ad q̃ materiã. vide tu Bar.& d.Ale.de Imo.in l.ſi conuenerit,de iuriſ
dict.om.iud.& dom.Alexand.in l.2.§.de feudi, ſi.ex quibus cau. & adde
ad materiam hanc d. Bar. Cepo.ſua cautela lxxxviij.incipiente ſępiſſi-
me,char.x.vbi dicit ꝙ cautela ẽ,ꝙ in inſtrumẽto dicatur, ꝓmittit ſolue
re vbique locorũ et perſiſteris,et ſi nauiga es,etiam ſi diſtaient,&c.

LEX II.

1 *Dos propter bannum mariti,conſtante matrimonio venit reſtituenda.*
2 *Bannitus eo ipſo quòd eſt in banno,incipit abuti ſubſtantia ſua.*
3 *Dos reuerſa ad mulierem deſinit eſſe dos.*
4 *Legatum ſi relictum eſt pro virginibus maritandis, non debet promitti re-
ſtitutio dotis hæredibus dotantis.*
5 *Suſ.ectum aliquid eſſe dicatur,quãdo apparet ex probabilibus cõiecturis.*
6 *Dominus vendens proprietatem feudi, feudatarius nõ cogitur nouo domi-
no iurare,quod procedit in alienatione ſingulari,ſecus in vniuerſali.*

Soluto matrimonio. Hæc l. diuiditur in duas
partes, quia primo loqui-
tur in muliere ſui iur. Secundo.in ea,quæ eſt in poteſtate patris.
quæ diuiſio apparet ex textu.ſecunda ibi,quod ſi patris. prima
pars ſubdiuiditur in tres,quia primo ponit vnum dictum ad do
tem ſolutam. Secundo ponit aliud quo ad dotis promiſ. Tertio
quandam exceptionem Secunda primæ ibi,nec cogitur. Ter-
tia ibi,niſi hoc. Item ſecunda principalis pars ſubdiuiditur:quia
primo ponit ſiue tractat de cõtione actionis, ſeu dotis profecti-
tiæ ſm ſuam naturam actionis,& promiſſionis.ſecundo tractat,
quando pater ſolus fecit actum naturæ iſtius communionis cõ
trarium tertio qñ ſola filia fecit actum hmõi. Quarto circa hoc
mouet dubium de modo agendi, & ſoluit. ſecunda ſecundæ
ibi,cæterum.tertia ibi,item,quarta ibi,ſed verum. Et diuide li-
teram vſque ad §.voluntatem,& eſt ſubtilis hæc diuiſio,quia li
tera eſt multum breuis.non ſumo principium. Not. regulam
circa reſtitutionem dotis, quæ regula reſpicit tempus, & perſo-
nam.reſpicit tempus,dum dicit ſoluto matrimonio. reſpicit ꝑ-
ſonam,dum dicit mulieri.no.ſecundo ſecundam regulam circa
promiſſionem quod maritus non cogitur alteri promittere re-
ſtitutionem dotis quã mulieri.ergo ipſi mulieri bene compelli
tur,quod eſt not. Tertio no.exceptionem, ꝙ qñ nihil nocet, &
voluntas mulieris interuenit,alijs promittere cogitur. Quarto
no.quod non cogitur quis facere id, ex quo probabiliter poteſt
incommodum ſentire,ſeu ſperare In glo.debet annua bima, tri
ma die,ibi.§ exactio.ad quod no.inſr.rerũ amo l.ſi mulier.§.re-
rum,per glo.& Iac.de Are.In ea.gloſſ.ibi,ſed hoc fallit . hic ad-
de quod no.in l.rei iud.§.1.in ſi.inſr.eo. In ea.gl.ibi,§ ſi vero cõ-
ſtante. hic adde,quod no ſ.de pac.do. l.ſi cõuenerit, & meliꝰ q̃
alibi in tex.1.de do.ꝑlega.l j.in prin.& adde qđ plene no.in auth.
de non eligen ſecundo nuben.§. Gregoriana. In ead.gloſſ. ibi,ſi
ab hoſtibus,§ ſi.dic,vt ibi. In ea. glo ibi.§.accedit.quod declara
l.ex morte,in ſi.C.de pactis conuen.& quod dicam inſ.eo.quo-
tiens.In ead.glo.ibi, parti mulieris. no. quod vna perſona ponitᷣ
pro omnibus qui ſunt pro parte ſua.& ſunt iſta verba tex C.qui
potio,in pig.habe.circa mediũ.l.aſſiduis.In ea.gl.ibi,l.ſi conſtan
1 te.ſoluto ibi erat reſtõ neceſſaria.In ead.glo.ibi, damnet. † not.
optimã gl.quod ꝑꝑ bannũ mariti,q̃q̃ nõ ſoluatur matrimoniũ ,
a tñ dos venit reſtituenda conſtante matrimonio , a & ad hoc iſta
2 gl.quotidie allegatᷣ.† In ea.gl.ibi,l.ſi maritus.ibi loquitur qñ erat
facta confiſcatio.& idem,ſi non eſſet facta,quia eo ipſo qđ quis
eſt in banno,incipit vti male ſua ſubſtantia.ergo,& c vr C.de col
la.auth.quod locũ In gl ibi,quando põt.iſta reſtõ eſt probabilis,
non neceſſaria.In ead.glo.ibi,alias ſi non ſubeſt cauſa, & ſic re-
ſtõ eſt improbabilis In ea gl.ibi,ſi reddat vir.ſ.conſtante matri.
In eadem ibi,non libera.ſ.vir & idem no.in auth.de nup § dot.
3 Iac.de Are.† tenet contrarium,quia dos reuerſa ad mulierẽ de-
b ſinit eſſe dos,b vt ſup.de iur.dot.cum in fundo §. ꝙ ſi acciderit.
ſed reſponde ꝙ ibi erat reuerſa ex diſpõne legali,non per impro
babilem factum mariti,& ſic non ob.& hãc gl.diligenter no.In
alia gl.nec cogit.ibi,dixit.cõtinuatio gl.eſt dictũ ſup.de reſtõ.do.
ſol.matri.& ſic naſcente diſtractu, hic de promiſſione mat.con-
tracto , & ſic naſcente ꝯtctu. vel continua ſic,dictum eſt,ſup qđ
dos d; ſolui mulieri,& quia ipſi mulieri d; ſolui maritus nõ co
gitur alij promittere,niſi,&c ſm Cyn. In ea.glo ibi,§.accedit.
iſtud intellige.ſecundũ l.ex morte.C.de pac.conuen. In e.gl.ibi,
vel dic.ſecunda continuatio iſtius verſiculi ad præced.ſm quam
iſte §.loquitᷣ eodẽ tpe,quo.ſ.ſol.mat.& hoc tps reſpicit id, quod
glo. hic de ſauid. dicit,quæ conſt.matr. non d. interponi,vt l.2.
C.ne fide.do.dentur. In ea.glo ibi, § ſi vxor.ale,§.non facit ad
pro-

ADDITIONES.

a Matrimonium Adde Ang.in l.cum notiſſimi.§ illud,de præſcrip.30.ann.
& Pau.de Caſtr.in l.ſi marito.inſ.eo.& Bar.in l.j C.de repu.& Imo in
l.ſi cũ dotem.§.ſi maritus.inſ.eo & do.Ant.in c.per veſtras,de donatio
inter virum & vxo.& Io.And in additin.ad Spec.in tit.de don.inter v.
rum,& vxorem,& vide ad hoc no.verbum Lud Rom.in conſ.97 ſedi
quid de marito excõmunica an erit idem,prout in exbannito. ſic ꝙ nõ,
per tex.in c.inter alia,cum ibi,nota de ſent.excom.& tenet do.Ant. in
d c.per veſtras & ad id quod dicit hic Bar.de exbannito, vide omnino
Io.de Pot.hic,& limita vt per Rom,in conſ.188
b Dos. An & quando dos amplius non dicatur,nec habeat priuilegia dotis,
vide do.Soc.in conſ 147.incip.viſa facti contingentia, verſ. j. quando
cum ver. ſeq. in j. p. ch. 211

propoſitum,quia ibi loquitur de ſatiſdatione præſtãda ab vxor.
hic econtra ſm Din.& alios.In ead.gloſ.ibi, debet fieri mulieri.
4 ex hoc no.ꝙ ſi eſt legatũ relictũ pro virginibus maritandis, qđ
non dẽt promitti reſtitutio dotis hæredibus dotantis,ſed puellę.
& facit.J.de cond.& demon.l.Titio centum.§.fi.In ead.glo.ibi,
laborioſum.facit ſ.de iud.l.2.§.ſi dubitetur. In eadem gloſſ.ibi
et.ſ.extraneo,ꝙ actio competens extraneo pro reſtituenda dote
eſt ſtricti iur.& probatur inſti.de act.§.fuerat,in fin. In ead.glo.
ibi,in l.in oĩbus.Bar.dicit ꝙ eſt ſatiſdãdum tã extraneo,quã mu
lieri pp dilationẽ legalẽ,vt in l.ſi conſtante.§.quotiens.J.eo.al-
leg.no.per Cy.in l.vniuerſa,C.de preci.impe.offe.Sed illa gloſſ.
vult ꝙ ibi petatur ſatiſdatio pp pendentiã dilationis,& in bo.fi.
iudicijs ſatiſdetur,ſed in ſtricti iuris ſubdiſtinguatur:aut fideiuſ
ſor põt inueniri de facili,aut non. interdũ petit ſatiſdatio ratio-
ne imminentis ſuſpitionis,& tunc ſp ſit ſatiſdandum.J.de pr.u.
cre.l.ſi creditores,quod eſt verum in bonæfidei iudicijs vndiſtin
ctè,ſed in ſtricti iu. diſtinguo , aut ſuſpitio ſit culpa debitoris ,
tunc ſit ſatiſdandũ,aut non culpa eius , & tunc non , niſi poſſit
de facili ſatiſdari.Interdum non petitur ſatiſdatio, ſed nuda cau
tio probatoria.i.ꝙ perficiatur inſtr.m , & tunc iſta cautio ſp po-
teſt peti,quia hoc ſuadet æquitas,vt tangit hic in gl.& de adm.
tuto.l.chirographis,C de libe cau.l.ſicut datã.C.de diſcuſ.de ca
ſu.& inſr.de leg.i.l.hmõi.§.ſi ita cui.concludo ergo , ꝙ interdũ
petitur cautio ratione pendentis dilationis,& vide l.ſenat.de oſ-
fic.præſi.interdum rõne imminentis ſeu emergentis ſuſpitio-
nis.ſecundum ratione modi impletionis,interdũ rõne faciliotis
probationis.ſi aũt peteretur quinto modo.ſ.rõne augendæ pręſ-
ſtationis,nunquã dẽt interponi,nec peti põt.ita vult hic gloſ.&
probatur.In tex.in ver.nam ſi incommodum.In ead.gl.ibi,ſiue
eo conſtante.& ſiue in promiſſione formãda.ſiue formata pro
miſſione,& vide l.idemque.§.ſi cui.ſ.man.& l quamuis.ſup.de
5 pig.act.† In ea.gl.ibi,ſuſpe.habet.no ꝙ dr̃ aliquid eſſe ſuſpectũ,
qñ hoc apparet ex probabilibus coniecturis.& facit ad iu:m de
ſuſpitione debitoris,ꝙ iudex poteſt interrogare iurantem, qua-
a re habet eum ſuſpectus,a & quæ eſt ratio ſuſpitionis, & ſi alle-
get bonã rationem,dẽt eum admittere:alias ipſum expellere, p
tex.& gloſſ.noſtram.In ead.gloſſ.ad ſolidum. ſi forma promiſ-
ſionis ſit talis;ſecus,ſi indefinite promittatur,vt J.eod.l.ſi prior
maritus,quæ eſt no ad hoc.& facit J.de dona.l.vt mihi donares.
& no.bene iſtã.ꝙ actio competẽs extraneo eſt ſolidi perſecuto-
ria.In ead.gl.ibi, in morte.doc.multum notant hoc verbum.In
morte,quia de dote,q̃ non dẽt ei reſtitui, non põt teſtari.quod
dic vt dicã.J.e.in l.ſi cum dotẽ,in'prĩo.In ea.gl.ibi,vel eſt veriſi-
mile.ſuper hoc dic ꝙ aut præſens ſtatus tendit ad diuerſam for-
tunã,& ordinat in ipſam ,& tũc aduerſa fortuna conſideratᷣ ,quia
præcedit probabilis coniectura. aut præſens ſtatus non tendit ad
hoc,& tunc non ponderatur.fallit pp moram debitoris. vt not.
in l.diuortio,de neg.geſt.& not. hic de cõſideratione præſentis,
& futuri ſtatus.In ea.gl.l.occaſione.hæc vera quantũ ad ꝯtrũ. l.
ſicut.In ea.glo.ibi,vt ibi,gloſ.ibi dicit,ꝙ eſt ſpeciale in dote. Pe.
dicit,ꝙ idẽ eſt in quolibet debito,ar.de euic.l.in creditore.tu dic
quod in dote eſt ſpeciale, vt cogatᷣ promittere alien eo ipſo, qđ
non nocet ſibi.ſed in alijs caſibus non cogitᷣ ob hoc ipſum , niſi
alia æquitas moueat,vt quia forte creditor eſt iturus in peregri
nationem,& facit ſ. mandati.l.ſi mandato.§.1.In ea.glo. ibi, per
retentionẽ.qñ mulier ꝓmiſit,& nondũ ſoluit, & facit.J.de leg.
6 j.l.ſi res obli.† In ea.gl.probat.ſigna bene hanc gl.quam.ſup.de-
claraui.Extra gl.no.§.noſtrum ad qñnem de vaſallo,ꝙ ſi dñs vẽ
didit proprietatem feudi,vaſallus.i.feudatarius non cogitur no-
uo dño iurare, & hoc eſt verũ in aliena. ſingulari ; ſecus ſi p viã
b vniuerſitatis.b de hoc no.J.de fideic.liber.l.inuitus, & vſufruc.
quemadmodũ ca.l.oẽs,§.ſi hæres,& C.de nouatio.l.1.per Cyn.

ADDITIONES

a Suſpectum.Adde Angel.in l.nemo,C.de exactoribus tri.& in l.ſi ab arbi-
tro,ff qui ſatiſ.cog.& Imo.hic,& Sal.in l.1.C.de prob.ſeq & idẽ Bald.
in l.apertiſſimi,in v.q.C.de iu.& d.Alex.de Imo.in l.ſi fideiuſſor , in §.
fi.qui ſatiſ.cog.& Lud.in l qui bona.§ qui damni,ff.de damn.infect.&
Lanfran.in c.quoniã cõtra,de prob.ver.recuſationes 3.colu & Petr.de
Anch.in conſ.118.incip.in auxiliũ,& Pau.de Caſt in conſ.38.& Ang.
Aret.in §.ſi quis in fraudem,inſtit.de actio.vbi dicit q. in nobilem, &
perſonã non vilem ſuſpitio fugæ non dicitur probata per iuramentũ,
ſed per duos teſtes,de quo an iuramẽtũ ſufficiat,vide Pet.de Ancha.&
Pau in dictis conſ.& Rom.in conſ.320.
b Vniuerſitatis Vide Rom.conſ.168.

1 *Dos profectitia communis eſt patri,& filiæ.*
2 *Factum patris non nocet filiæ,nec econtra factum filiæ non nocet patri.*
3 *Pater dotem non perdit,licet filiafam.adulteretur.*
4 *Pater ſi dedit filio alimenta,& filius ea perdidit, iterũ ſunt aſſignãda filio.*
5 *Pater in agendo tunc eſt legitimus adminiſtrator,quando ex contractu ius actiuum deſcendit in eum.*

1 §.Quod ſi in patris. † Dos profectitia commu-
nis eſt patri,& filiæ & in agẽ
do,& in delegando requiritur vtriuſque conſenſus , & factum
ſolius patris non nocet filię,nec factum filię,patri, etiam ſi pater
experiatur adiuncta filiæ perſona: ipſi tamen filiæ morte patris,

vel emancipa.ſui iur.effectæ proprium factum officit.h.d.& eſt
no.§.& eſt fons iuæ materiæ.In tex.ibi,deoque.Poteſt legi pro-
batiue,& illatiue. In tex.ibi,ſic ergo.i.intercedente vtriuſqꝫ vo
luntate.ibi,actionem.i.agendi formam.In tex.iſta ipſo.i.factũ
proprium ipſius filiæ.no.primo de dotis communione. Secun
do de modo communionis in agendo,& delegando.Tertio no.
quod factum ſolius patris non nocet filiæ quantum ad ſubſtan-
tiam debiti,ſed bene nocet.quo ad exercitum,dum eſt in pote
a ſtate , ſed non poſtquam eſt ſui iur.† Quarto no quod factum
filiæ non nocet patri nec in ſubſtantia iur. nec in diuerſa forma
agendi. Quinto no. quod hic iuriſconſultus diſputat de modo
agendi. nam . vt ait Innocen. modus agendi ſemper attendus
eſt,extra,de reſcriptis,cap.ſuper literis . Sexto no.quod factum
per filiam,dum eſt in poteſtate.nocet ei ſui iur.effectæ. concor-
dan.ſupra de pactis l.& hæred.§.filia, ſecundum Iaco.de Are.&
per hoc deciditur quæſt. quod ſi filiafam. renunciat iuri hypo-
thecariam,quia iſta renunciatio reconualeſcit morte patris ſecũ
dum Dy. ſibi præiudicat.Item in eo,quod hic dicit,quod factũ
filiæ non nocet patri,eſt argum.quod licet filiafa.adulteretᷣ, qđ
a pater non perdit dotem.a & † vñ tex.in auth de nup.§.eſt quoqꝫ
3 ſecundum Dy.& eſt glo.ordi.C.de repu.l.conſenſu, ſecundum
Rayn In glo.l.actio.ibi,concedatᷣ.ꝯtrium facit.ſup.pro ſocio.l.ſi.
4 ſocius pro filia,& eſt argum.†quod ſi pater dedit filio alimenta
b & filius ea perdidit,quod iterato ſit aſſignanda filio.b In gl.no-
ta duo.ibi,profectitia.qñ.i.patris prouidentia,vel temporis con-
templatione,vt quando iudex dotat loco patris abſentis.In ead.
glo.ibi,in aduentitia.Idem in profectitia,ſi pater eſt ſtipulatus fi-
c liæ,c vt l.Pompo.Philadelphus.ſup.ſa.erc.Et ita conſuluit Iac.
Bu.& Iac.de Bel. quod eſt no In ea.glo.ibi.præcipuum in dote.
quia dos eſt quodammodo quid inſeparabile a perſona.infr. de
duo.reis,l.ſi id quod ergo.& argumentum de minor.l.a.§.ſi qđ
filio,& adde quod no.inf.eodem.l.non ſolum.In ead.glo.ibi, vel
ſecundum Ioannem.hæc vera. In ea.glo.ibi.non tamen,vel eſt
profectitia quo ad nomen,non quo ad ius. Nam ſi per emanci
pationem actio communis conſolidatur ſoli filiæ , ergo multo
fortius oritur ſibi filiæ ab ipſo patre,& vide hic l.vlt.C.commu
nia vtriuſque iudi.In glo.ibi Titius.i.impeditum eſt exercitium
ꝯtractum ꝯ factum ſuum,vt hic,& l per fundum,de ſeruitu.vrba.
præd. niſi vt legitimus adminiſtrator agat, vt l.cum dos,de pac.
do.In ead.glo.ibi.Reſpondeo ſic.quia præſentatio fit pp dilapi-
dationem.i.fit repræſentatio dotis pp dilapida.patris. Et credo
etiam,quod ſi ipſe incipit male vti ſubſtantia ſua,poſſit conueni
ri,& ad hoc cogi per l.Imperator,ad Trebel.In glo.filia.ibi,filio
rum.vide inſ.ad l.Falc.in lege Falcidia hoc obſeruandum.In ea
dem glo.ibi.paciſcendo.ex quo pacto obligatᷣ non petere,ſed ex
delegatione non naſcitᷣ obligatio ad non petendum. vel dic qđ
aut pater vult ſibi aſſociare filiam principaliter agendo commu
ni nomine, & non poteſt , vt ibi.Aut vult ſibi aſſociare agendo
nomine ſuo tm̃ de filiæ voluntate,& tunc poteſt, & iſtud eſt ꝙ
ſentit glo.noſtra in fi.Et probantur iſtæ duæ agendi formæ.ſup.
5 de proc.l.filius,§.ſed & filiæ,quem allegat Iaco. de Are.† Extra
no.quod pater in agendo tunc eſt legitimus adminiſtrator,quã
do ex ꝯtractu ius actiuum deſcendit in eum.Secus,ſi ex tali ꝯtractu nõ
deſcendit ius in patrem,vt ſup.commoda.l.3.§.ſi filium. ſimili-
ter in defendendo tunc eſt legitimus defenſor, quando ius paſſiuũ
non deſcendit in patrem, vt ſup.de mi.patri pro filio ; ſecus,ſi nõ
deſcendit ius in eum.& eſt glo.no.inf.de iniurijs.l.ſi filij nomi-
ne.Item quando pater eſt legitimus adminiſtrator,debet conſi
derari,& ponderari modus veniẽdi,vt non veniat tanquam ſim
plex coniuncta perſona,ſed tanquam legitimus adminiſtrator ,
vt no.in l.filius,qui ſatiſdare cogan.per Iac.But.& gl.&c.

ADDITIO.

a Dotem. Dic verum ſi ſtipuletur. Sed ſi non ſtipuletur dotem ſibi reſtitui
ſeu reddi,filiæ ſua culpa matrimoniũ diſſoluto,puta propter adulteriũ ,
vel ſimilem cauſam, dotem perdit ſecundum d.Soc.in conſ.9.inc.proſe
quendo ordinem,ver.12.probatur,in 3.p.ch.x.
b Filio. Vide Spe.in tit.qui fil.ſunt legi.
c Filiæ Adde Cat.in conſ.pe.& quando actio de dote ſit ſolius mulieris.vi-
de Fulg in conſ.97.& Are.in conſ.98 & in c in cauſis,in 4.in fi.de re iu.

1 *Dementia eſt verbum generaliter conueniens omni mente carenti.*
2 *L.1 a vbi facit mentionem de voluntate,ſufficit voluntas non ſolum vera ex preſſa,vel vera,& tacita,ſed tacita præſumpta,vel ficta.*
3 *Statutum diſponens quod mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu conſangui-neorum,ſufficit eorum præſentia ſine contradictione,licet non interueniat eorum expreſſus conſenſus .*
4 *Conſentire non dicitur,qui ignorat;*
5 *Contradictio non iuſtificata per cauſam,non habetur pro contradictione.*
6 *Præſentia duplex eſt mentis & corporis , & præſentia corporis non infert de neceſſitate præſentiam intellectus.*
7 *Voluntati alicuius ſi eſt remiſſum,non debet ille iniquum æquo præferre .*

§.Voluntatem. Filia quæ patri euidẽter non ꝯdicit,
eidem conſentire vr̃ : idem in furio
ſa:ſecus in abſente,& ignoranti h.d. Et exponit verba,quæ po-
ſuit.ſup.eadem,uerſic.denique.In prima gl. ibi, conſentiat.ſup.
expreſſim.& hic reſpondet. In tex.ibi,ꝯdicat.cũ probabili cauſa
con-

1 contradi.† In tex.ibi,per dementiam.illud eſt verbum cōueniēs
generaliter omni menti carenti,& no.hic de verbo quaſi,quod
eſt nota improprietatis,ut dicit Gul.In tex.ibi.i.compos men-
tis.no.hic quod nō cōtradicere pain eſt conſentire.ſimile no. J.
rem ra hab.l.quo.n.§.j.& ſup.ad Mace.l.filius † Secundo no. ꝙ
2 ubi l.facit mentionem de voluntate,ut ſup.eadem l.§. denique.
ſufficit uoluntas non ſolum uera expreſſa,uel uera,& tacita,ſed
3 tacita præſumpta,uel ficta,& facit †ad ſtatutum, quod diſponit,
quod mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu coſanguineorum,
quod ſufficit eorum præſentia ſine contradictione.licet non in-
a teruenіat eorum expreſſus conſenſus. a facit l.j.in fi.de auth. tu.
Item dico,quod ille tex.videt probare contrarium.nam iſte tex.
dicit,quod hic ſufficit fictus & imaginatius cōſenſus. ſed uerba
ſtatuti debent intelligi de actu uero,non de actu ficto,& proba
tur æquiparando ſtatuta,& reſcripta,ut l.final. C. de his qui ue.
æta.impe. Tertio no. quod furioſus fingitur conſentire in his,
in quibus ſi eſſet compos mentis, haberet neceſſe conſentire.
4 Quarto no.quod non dicit cōſentire qui ignorat, & adde quod
no.in l.ult. C.plus ualere quod agitur. In gloſſ. id eſt caſum cō
tradicendi. Intra glo.hoc modo dicitur hic,quod uī conſentire,
ſi non ꝯdicit. ꝯ imo etiam ſi contradicat,ut inſ.eo.l.dotem.Sol.
5 ut in glo.quia hæc ſm illā. Ex quo† no.ꝙ ꝯdictio non iuſtificata
b per cauſam,non hr̄ pro ꝯdictione. b In ea.glo.ibi,quod non diſ-
ſenſit probando ſcientiam. Adde quod no.in l.j.§.quæ oneran-
dæ quarū rerū actio non datur.& pro illa gl.facit l.fi.inſ.de furt.
In ea.glo.ibi.§.uetare.iſtud brocardum examinauit hic Iaco.de
Are.quem uide.Et adde ꝙ quidam ſunt actus,in quibus quis te
netur conſentire,& tunc ſcientia hr̄ pro conſenſu,ut hic. Quæ-
dam ſunt actus,in quibus quis tenetur diſſentire, & uetare tal-
tem ex debito honeſtatis,tunc hr̄ pro contradictione,ut in §. ue
tare,& facit.inſ.de reg.iu l.culpa,& qđ ibi no.quidam ſunt actus
in quibus quis non tenetur conſentire,uel diſſentire.& tunc re
fert aut inuenitur diſpoſitio medij per l.& patientia non hr̄ pro
contradictione,uel conſenſu,ſed tenet medium,ut l.j.§. ſcientiā,
de tribu. aut non inuenitur diſpoſitio medij , & tunc refert aut
actus geritur nomine patientis,& intelligitur conſentire facit ꝙ
no.extra,de reſcriptis,c.ex parte Decani,per Inn. Aut non geri-
tur eius nomine,& tunc refert.aut patientia iungitur actui iudi-
cantis conſenſum , & hr̄ pro conſenſu, ut apponendo ſigillum,
ut C.de re.ali.non ali.l.2.uel ad robur actus ſubſcribendo,ut l. fi-
deiuſſor. §. pater, de pignor. aut non adiungitur actui iudicanti
conſenſum,& tunc dic.ut ſup. de pigno. actio.l.Gaius. Et præ-
dicta faciunt ad qōnem , aliquis duxit aliquem ad creditorem
ſuum,vt pro eo fideiuberet,& nihil eſt locutus fideiuſſor. Nun-
quid videat̄ fideiubere? & videt̄ quod non, quia fideiuſſio non
fit ſine ſtip̄one,vt infra de verborū obliga.l.ſciendum,cum ſua
glo.& l.fin.§.ſatis acceptio, & C.de fideiuſſ.l. blandius. Et ſtip̄o
non fit niſi inter loquentes,vt inf de verb.oblig l.1.in princ.& J.
de reg iur.l.vbi non voce,& de adop.l.ſi pr̄ naturalis. Dy.tamen
tenet ꝯtrium per l.2.ad municip.& de decur.l.honores. §.fin.Nā
iſta eſt ficta fideiuſſio, in qua ſtipulationis veritas non conſidera
c tur,vt inſ.de fideiuſſ.tut.l.cum oſtendimus. c § ſi.ſecundum Dy.
& Cyn.Ego dico hoc eſſe verum, quando interuenit ſcriptura,
quia paſſus eſt fideiuſſorem ſe aſcribi,quia fingantur omnia ſo-
lemniter acta.& ita intelligitur d.l.cum oſtendimus.§.fin.ſed ſi
non interuenit ſcriptura , ſecus per d.l.blandius. & d.l.5.§.ſatis
acceptio.non ob.l.2.ad municipi.quia loquitur in patre,qui non
eſt proprie fideiuſſor,vt inf.de verb.oblig.l.cum filius,in princi.
In eadem gl.ibi,qui ad certum.Solutio ibi requiritur cōſenſum
adeſſe,hic ſufficit contradictionem ceſſare.In eadem gl in fi.ad-
de inſ.de cura.furioſi.l.ſi furioſo puberi, ex ratione cuius dico,
quod hic eſt ſpeciale propter duplicem fauorem patris, & præ-
ſump fauore furioſi.In gl.non ergo.intra gl. ſic tex.diſtinguit in
ter furioſum, & abſentem.contra,furioſus ſemper dicitur abeſ
6 ſe,vt l.vbi.§.furioſus.ergo differentia mala.Solu.in glo.†In ead.
gl.ibi,quo ad corpus.no.de duplici præſentia corporis,& mētis,
& præſentia corporis non infert de neceſſitate præſentiam intel
d lectus,quod facit ad dicta teſtium, d vt nota.in l.teſtium. C.de
teſti.in magna glo. Quoniam tamen ad propoſitum attinet,præ
ſentia corporis furioſi nihil operatur, vt l.diem.§.coram. ſup.de
arbi.reſponde ergo ad §.furioſus,quod hic eſt ſpeciale. vt ſupra
dixi.In glo.debet ibi,non eſſet opus. Non ob.infra.de adul.l.de-
nunciaſſe: quia ibi denunciatio requiritur ad finem aliquid in-
ducendi, vel prohibendi : hic ad finem ſimplicis ſcientiæ. vnde
gloſſ.vera eſt ſecundum Bar.& facit l.fina.ſupra de tranſactio. In
glo.ibi,nomine filij. imò dic,quod nec tunc cauet de rato. Nam
ſi poteſt actionem iniuriarum remittere,ergo multo fortius ha
bet liberum arbitrium agendi,vt inf de iure deliberandi, ait præ
tor,quod non eſt in actione de dote.quia non poteſt eam ſolus
pater remittere ſecundum Iacob.de Rauen.& Pet.ex.§ noſtro,.
7 no.†quod quando aliquid committitur alicuius voluntati, non
tamen poteſt præferre iniquum æquo,vt hic & infra eodē.l.do-
tem.& hoc expreſſe tenet gl.in compromiſſ.in l.pen ſup.de arb.
e ibi per Gul. & Cyn. & tenet idem in promiſſione dotis in l.5. e

C.de do.promiſſ non obſt. J.de leg.3.l.fideic §.quanquam. vbi
verbum voluntatis ſignificat liberum arbitrium præferendi ini-
quum æquo.quia ibi non præiudicatur iuri alterius,cum ex ta-
li diſpoſitione non eſſet alteri ius quæſitum,vt infra de verbo-
rum oblig.l.a Titio.§.fi.

ADDITIONES.

a Conſenſus. Ad quam materiam vide tu latiſſime,& ad ſaturitatem Feli.in
c.nouit,de præſump.in 1 col.in ver. in gloſ.fi.cum plu.ſeq.& do.Abb.in
conſi 40. Alex.in conſi.14.
b Contradictione. Adde Rom conſi. 363.
c Cum oſtendimus. Vide quod no.voluit Rom.conſi.331.
d Teſtium. Vide d.Alex.in conſil.85.2.part.in 6.col & in conſi. 24.in 2.col.
in 4 parte.
e In l.5. Et ibi & vide Bal.& in l.cū antea,in 2 col.C.de arb.& Bar.in l.cē-
teſimus § fi.ver. q̄ ſi vitius,ff. de ver.ob. & Bal in l.fi in pr.C.de contrah.
emp.& l.1 in prin.ff.de mil.teſt & in l.volūtas,in 2.col C. de fideic.& in
l.ſi poſt tres,in 11 col.ſup ſi quis cau.& in l.cū quidā.inſ.de leg. 2 & Bar.
& Imo.in l fi.inſ.de pretio ſtip & Imo in l.1.inſ.de leg. 2. & Bar.in l.credi-
tor.§ Lucius,ſup mand.& Bart.in extrauag.ad reprim.in ver.vide Bal &
Lud.in l filiusfa.ff de don.& do.Abb.in c.Abbate,in vlt.col.de ver. ſig &
d.Ant & d Abb.in c. 1.de his qui fiunt a ma.parte c.& in c.2.circa princ.
de ſeq.poſſ & fru.& d.Ant.in c.ex parte,in pen.no.de conſue. & Domi.in
c.16.diſt & in c.leimus,45.diſt & in c.cum beatus,& in c.qui emēdat.41.
d & in c.ex ani.95.53.d & ī c.naſci,& ī c. ſatis peruerſum,55.d.Andr.nar.

LEX III.

1 *Verbum exigere,pertinet proprie ad iudicia.*
2 *Coniunctæ perſonæ non poteſt ſolui ſine mandato.*
3 *Antiquitas ſuperueniens facit aliquid ex poſt facto conualeſcere,quia ante cedens inualidum.*
4 *Actio pro dote triplex competit,perſonalis,hypothecaria,& rei vēdicatio.*
5 *In iuribus inſeparabilibus a perſona non fit tranſitus.*

Non ſolum. Conſenſus filiæ exigit non ſolū in iudi-
cio,ſed ēt in ſolōne ſpontanea, & ēt ex
ſuperuenienti conſenſu,vel æquitate pōt cōualeſcere ſolō,quæ
a principio fuit ineſſicax. h.d.cū l.ſeq. No.hic ꝙ cuius cōſenſus
requirit̄ in agendo,eiuſdem conſenſus requiritur in ſolōne re-
1 cipienda,qđ eſt bene no.†Secūdo no.ꝙ verbū exigere, pertinet
proprie ad iudicia,& aliud eſt exigere,& aliud recipere a ſponte
ſoluentib.Ita apparet hic,& J.de legat.3.l ſi rem. Et eſt argm̄,ꝙ
procurator conſt.ad exigendū non poſſit recipere a ſponte ſol-
uentib. nec eos liberare, quia non hēt mandatum ad hoc.Hoc
tenet Spec.in tit. de procura. § vt autem,ver.notabiliter autem
per hanc l.cum ſua gl.Iac de Are.tenet contra per l.verbum exa
cte,de verb.ſign cum ſimil.Anto. de Piſ. tenet idem per l.indu-
ctum,C.de ſol.Idem tenet Bar.per l.non abſtulit C de noua. &
Cy.& iſta eſt veritas , quia implicitum eſt iſtud mandatum ad
a vtrunque iam ad agendum q̄ ad ſolutionem recipiendam , a vt
l.ſolutum §.ſolutam,de pign.act.& J. de ſolu. ſi quis tertio. Ter-
2 tio † no.ꝙ quamuis pater ſit coniuncta perſona. non poteſt tñ
b ei ſolui. & ſic coniunctæ perſonæ non poteſt ſolui b ſine man-
dato,vel cum ſpiritu creditoris,allegat Din. inf. vt leg no.ca.l.2.
ego addo l.filiæ J.de ſo.& eſt glo.eo.tit.l.vero procur.& de neg.
geſt.l.qui aliena.§.quanquam, & idem in affinibus perſonis , vt
3 C.de ſol.l.cum maritus. Vltimo no.† hic, aliquid ex poſtfacto
conualeſcere propter æquitatem ſuperuenientem. In glo.exigi-
tur ibi,vt in adiecto.Illud eſt ib·,ideo,quia venit ex quodam ta-
cito mandato. & ideo non venit vltra formam mandati. In ea.
gl.ibi exigitid eſt agit.alias eſſet glo.alleg.& adde J.de ſol.l.ſi eſt
Cornelius,de pactis,ſed ſi tantum,de pecur.ſi reus paratus.In gl.
relatio.hic exponit quod dixi In eadem glo.ibi,conſumpta.i.ē
conſtante matrimonio,vt C.de rei ven.l. doce ancillam. In ea-
dem gl ibi,quæ.i.quia iu dic,ꝙ dos ponitur quandoque pro iu-
re abſtracto,qñque pro re,vt J.de dote præleg.l.1.in prin. Ius eſt
cōmune,vt hic: res autem ſeu rei dñium videtur reuerti ad ipſū
patrem,vt l.fi.C.cōra vtt.iudi.& ſo.matrimo.l. dos a patre pro-
fecta . ſi quis vellet tenere ꝙ ipſo iure reuerteretur dominium
ad patrem,& filiam in ſolidū, poſſet hoc defendere exēplo act.
Non obſt.l.3.§.econtrario, de acquir. poſſ. quia ibi loquitur in
dominio non connexo , vbi dñium cuiuſlibet per ſe diſcerni-
tur.

ADDITIONES.

a Recipiendam. Adde Pau.de Caſt.in conſi.67.
b Solui. Limita in ſecundum Ange.in l.qui in aliena.§.quanquā,ff.de neg.
geſt.niſi coniuncta perſona ſit legitimus adminiſtrator,qa tūc ei ſolui po
teſt:tūc limita,ſcd̄m Bal.in l.ſinauit,ff. de neg.geſt & repu.ſingu.licet do.
Ale.ſecundum di.lectu.aliter ſentiat,ꝙ licet coniuncta perſona ſolutionē
recipere non poſſit:pōt tamen debitorem cogere ad deponendum pecu
niam debitā penes idoneam perſonam,& rō eſt.quia potius dicitur age-
re,quam ſolutionem recipere. item limita,niſi qñ ſoluitur perſonæ con-
iunctæ ex contractu cū eo celebrato, puta ſi iure adminiſtrationis bono-
rum filij pro eo contraxit nā ſimiliter pro eo ſolutionem reciperet, tex.eſt
no.in l.filiæ,ff de ſol & in l.ſi cū filio,poſt prin.& ibi no Bar.ff.de compē.
& Lud.Ro & Ale.hic.item limita ſecundū Lu.i.Ro.hic ꝙ coniunctæ per
ſonæ ſolui non pōt niſi in prodigo aut minore, arg l.ſi patris,poſt prin.ff.
de mino.licet teſti.in ſinieg requirat ſpeciale mandatum . Et ad id quod
hic dicit Bal ad ſe d. Ale.de Imo.conſ.4.2 parte. & vſq; ad quem gradum
dicatur coniuncta perſona , & quando ei ſolui poſſit , & vide quod voluit
Lud.Rom.in conſ.461.

tur,hic in dominio connexo, in quo plura repræſentantur vt v-
na perſona,& ſic non obſtat,arg.ſup. de euic.l.tem hæreditariã.
4 hoc etiam probo,quia ſi actio eſt cõis,† cum pro dote competat
triplex actio perſonalis,hypothecaria,& rei ven. vt l.in rebus ſta
tim ſequitur, ſi rei vendicatio competit cuilibet in ſolidum,er-
go & dominium. In ea gl.ibi,pro diuiſo. hoc eſt falſum,quia in
iure diuiſo nulla eſt cõio,vt ℥.de ſtip. ſer.l.ſi cum duorum. In ea
dem gl.ibi,vt duobus reis.iſta ſimilitudo eſt falſa, quia ibi ſunt
plures actiones numero, hic eſt vna actio numero ſm Dyn.&
alios:dic ergo quod dos eſt cõis patris, & filiæ non cõione par-
tium denotatiua, ſed cõione denotante quoddam ius connexũ,
quod eſt penes vtrunque in ſolidum connexo tantummodo.In
eadem gl.ibi,& ſm hoc iſtum verſiculum recitat per quæſtio-
nem,vtrum qñ actio dotis conſolidatur, ambuletur de vno in
alterum?reſpondet gl.ꝙ non,quia prius erat infixa oſſib.vtriuſ-
que. vnde conſolidatio non eſt tranſitus act. de perſona in per-
ſonam,ſed eſt iuris impinguatio, vt ſolus poſſit, quod ante non
poterat,& ſimilitudinem hẽt quandam cum iure non decreſcẽ
5 di,vt ſup.quemadmodum ſerui amit.l.aquam.† In iuribus.n.in-
ſeparabilibus a perſona non fit traſitus,vt l.ea vero.pro ſocio,ni
ſi quando fundatur in aliquo medio, in quo cadat tranſitus, vt
in ſeruo fructuario,vt l.adhuc.§.operas de vſufructu.

LEX IIII.

Si pater. No. quod quanquam directa ſolutio liberat ip-
ſo iure, indirecta liberat ope except. de quo dic.
vt ſupra de neg.geſt.l.ſi liber,& de pig.act.l ſol.§.ſolutam.Et fa-
cit ad hoc l.1.C.de excep.cum ibi no.

LEX V.

1 *Tempus illud inſpicitur, quando plura ad vnum effectum requiruntur, in quo omnia concurrunt.*
2 *Maritus vxorem alere non tenetur,ſi ipſi dos non ſoluatur.*
3 *Actio competens viro eſt bonæ fidei.*
4 *In contractibus bonæ fidei impletio vnius,inducit moram alterius.*
5 *Alimenta dotis non petita an & quando debeantur viro.*

De diuiſione. Legitur duobus modis. Vno modo,ꝙ
matrimonium durauit pluribus an-
nis,& ante perfectionẽ vltimi anni fuit ſeparatum. Secundo mo
do,quod durauit minus anno,& non eſt dña, niſi in contingen
tia facti ſm Dy. Et tria tempora pone in caſu. Primo tempus ma
trimonij.Secundo tp̃s promiſſionis. Tertio tp̃s traditionis. hoc
dicit. Vbi præcedit matrimonium, & ſequitur dotis traditio,ex
die traditionis computatur annus,ad ſciendum pro quota parte
anni fructus pertineant ad virum,& pro quota ad vxorem ma-
trimonio diſſoluto.hoc dicit. Ideo hæc l.declarat principium tẽ
poris, quia qñ diſputamus de tempore, niſi ſciamos principiũ,
oportet nos ignorare proceſſum, quod facit ad multa, vt no. Ia.
de Are.C.de teſti.l.teſtium In tex.quæritur. ſ. id quod ſequitur.
No. ꝙ in tempore non poſſumus intelligere hanc propoſitio-
nem deſinit,niſi intelligamus hanc propoſitionem incipit. Se-
cundo no.ꝙ annus emergens poteſt incipere quandocunq. nul-
lam enim habet regulam in inchoatione, niſi ſicut emergit ex
facti contingentia.Idem in menſe. Idem in hebdomada. hunc
annum,hunc menſem,hanc hebdomadam vocat gl.artificialẽ.
id eſt artis ratione adinuentum. inf.de verb.ſign.l.a.& de ferijs.
l.more Romano. Dies emergens ſic deſcribitur dies eſt ſpaciũ,
a 24.a horarum, nec habet nomen proprium diei. Annus emer-
gens eſt 365 dierum ſpacium,nec proprium nomen anni,vel in
dictionis,in menſe, ſi vis ſcire diffinitionem,reſpice inchoatio-
nem, vt tantum ſuppleatur ex menſe ſequenti,quantum deeſt
b ex menſe præcedenti.b Tertio no. † quod quando plura requi-
1 runtur ad vnum effectum, illud tempus inſpicitur, in quo om-
nia concurrunt, vt hic,& l.ſequenti. Vltimo no.hic ꝙ dominiũ
fundi dotalis non tranſit in maritum ſine traditione. & adde
quod no.℥.pro dote,l.1.§.ſi vniuerſæ.In gl. dum dicit domum.
2 adde,quod habes.ſup.man.l.creditor.§.inter. † Extra quæro,v-
trum ſi non ſoluitur dos viro, vir teneatur alere vxorem? dic ꝙ
eam non tenetur alere, nec eam maritali affectione tractare,vt
c in auth.de non eligen ſecundo nuben.§.ſi.c in quadam gl par-
ua.In gl ibi.l.ſi.adde,quod habes inſti.de nup.in ſi.In eadem gl.
ibi,importari.in hoc verſic.glo. hoc ſentit,quod ideo ante tradi-
tionem fructus non pertinent ad virum,quia ſunt percepti mo-
ra viri non petentis, vt infr. ad Trebell.l mulier §.alia cauſa eſt.
3 non obſtat ℥.eodem l. ſi mora,vt ibi per Iac.de Are.† In eadem
glo.ibi,ſit bonæ fidei.quod patet, quia fructus veniunt ex mora
contracta per ſimplicem interpellationẽ Item patet.C.de rei vx.
actio. l.rem in præſenti §.ſed ſi non ignoramus,coniuncto.§.&
vt plenius,in ver. ex vtroque latere. Item,quia eſſet abſurdum,
cum ℈ctus dotis ſit correlatiuus, ꝙ ex parte vxoris eſſet bonæ fi
dei,& ex parte viri eſſet ſtricti iuris,argum. C.de iure do.l.ſi.Ia.
de Are.ſentit ꝙ actio competens viro ſit ſtricti iuris,& hoc pro
bat:quia ſi eſſet bonæ fidei,ſtatim ꝙ vir ſubijt onera, mulier eſ-
4 ſet in mora:† quia in contractibus bonæ fidei impletio vnius in
ducit moram alterius,vt l.curabit,& in §. ex venditio,in glo.al-
leg.ſed hoc eſſet contra tex.in l.ſi.§.propterea.C.de iure do.vbi
requiritur lapſus biennij.ergo iſta actio eſt ſtricti iuris.præterea
hoc videtur expreſſum inſt.de act.§ fuerat,in ſi. dicunt quidam
doct.quod actio competens viro, aut competit ℈ extraneum, &
eſt ſtricti iuris,& in hoc dicunt verum.facit quod no.ſup.eo.l.2.
§.nec cogitur,& tunc requiritur curſus biennij,vt d.§ præterea.
aut competit ℈ mulierem,& tunc eſt bonæ fidei.tamen non ve-
niunt fructus,quia vir non impleuit perfecte partem ℈ctus ma-
trimonij.cum iſta debeat eſſe impletio ſucceſſiua, non inſtanta
nea,arg.C.de vſufr.l.corruptionem,& quod no.in l.1.C.de pact.
Ego dico,quod ſi iſta ratio vera eſſet, maritus non poſſet petere
dotem promiſſam,cum non impleuerit ex parte ſua, vt l.Iulian.
§.offerri,de act.emp.quod eſt falſum. Et ideo dic quantum ad re
petitionem,ſtatim,quod vir ſubijt onera,dicitur ſtatim ex parte
d ſua impleuiſſe,& veniunt fructus vi moræ,d non vi fundi dota-
lis,niſi aliqua cauſa excuſet moram. Et ita intelligo tex & gloſ.
nec obſtat l.eadem.C.loc.quam alleg.Bar.quia penſio commẽ-
ſuratur tempore. idem ſi commenſuratur opere, vt l.qui inſulã.
§.qui eadem.ſup.locati. Sed dos non commenſuratur tempore
quantum ad traditionem rei, licet commenſuretur tempore in
5 diuiſione fructuum pro rata tẽporis.† Et ex hoc apparet tibi an,
& quando debeant viro alimenta dotis non petitæ quia eſt biẽ-
nium ſemper.ante biennium aut interuenit interpellatio, & de
bentur:aut non,& tunc diſtingue inter virum & vxorem,& ex-
e traneum.in extraneo non veniunt.in vxore ſubdiſtingue. Aut † ex-
cuſatur a mora propter aliquam cauſam, aut non, ſi excuſatur,
non veniunt:ſi non excuſatur,veniunt,& iſta eſt concluſio. Bal.

ADDITIONES.

a Vigintiquatuor. Adde Fel.in c.quia,de iudæ § Sarace.in princ.
b Præcedenti De quo vide etiam per Bal.in l.1.ſup.ſi quis cautio & in c.qui
ſem:l.C.quo,& quando iud.& in l.epiſcopus.§ ſin autem.inſ.de appel.
& in l.cum biſſextus inſ de verb.oblig.& in l.ſi ante nup. quæ eſt lex ſe
quens.inſ.eo.& Romanus in d.l.1.& Ang in l.ſi §.1. poſt gl.ibi in verſ.
trium menſium C.de iure deliberan.& in l.a.C.de temp.appe. vbi vide
etiam Bart.& Ang.in auth.iubemus, C.de iudi.& Paulus de Liaza. in
commento c.nulla,de conceſſ.præb. & Io.And. & omnes in c.licet,de
ſupplen.neg.præla.& omnino gl.in c.quam ſit, de elect.in 6 quæ ſenten-
tia gloſſæ pro communi habetur, & adde dom.Alex.de Imol.in conſil.
41.5.par.& in conſ.114 in pen.col in 5.parte.And.Barba.
c §.ſi Et ibi vide Bart.dom.Iaſ.& dom.Alex.de Imol.hic,& in l.obligamur,
de verb.oblig.& in ſuo conſ 40.4.par.& Rom.in conſ.17.
d Moræ.Adde dom.Soci.in conſ.177 incip. circa præſentem conſultatio-
nem,verſ.quam concluſionem,& ver.confirmatur,& ſecunda,in 2.par
te char.l.vbi dicit, quod quando maritus ducit vxorem, ex quo incipit
ſubſtinere onera matrimonij,vxor conſtituitur in mora irregulari, &
poteſt alimenta petere,ſicut venditor rem:ſecus autem ſi data fuerit di-
latio marito ſoluendi dotem,& nunquid petere poſſit,vel recipere ratio
ne retardatæ ſolutionis dotis, vide per eum no. in conſ.176.incip. præ-
ſens conſultatio,ver.6.adduco in d.parte, char.47. & an ſine interpella-
tione dicatur fieri mora in danda dote,ſi ſupportauerit onera matrimo
nij,vide d.Alex de Imo.in conſ.147 5.par.

LEX VI.

1 *Annus incipiens vna die,terminatur ſimili die ſequentis anni.*
2 *Annus diuidendorum fructuum dinumeratur ex die nuptiarum, quando præceſſit traditio.*
3 *Fructus vltra dotem percepti ante matrimonium augent dotem, & non veniunt reſtituendi.*
4 *Sponſus lucratur fructus conſumptos iure bonæ fidei poſſeſſoris, ſed extantes reddit.*
5 *Ius ſcriptum præualet æquitati non ſcriptæ.*

Si ante nuptias. Vbi præcedit traditio nomine do-
tis, & nuptiæ ſubſequuntur, annua
ex die nup.dinumeratur h.d. Et ponit hic tria tempora in caſus
poſitione. Primo tempus promiſſionis. Secundo tempus tradi-
tionis. Tertio tempus matrimonij. vel pone duo tempora. Pri-
mo tempus traditionis. Secundo tempus matrimonij, ſiue nu-
ptiarum, & iſtud tempus intelligitẽ eſſe principium, in quo ple-
nius concurrunt omnia eſſentialia,quæ requiruntẽ ad id, de quo
quæritur,& dixi in l.præcedenti, & probatur in l portio, in prin.
ſup.qui pot.in pig.h be.In tex.ibi,ad eundem dic.i.ſimilem ſus
Iac.de Are.In tex.ibi,percepti ante nuptias.Ibi,reſtituendi.ſ.in
torum, non autem diuiduntur. In tex.quandocunque diuortio
1 facto.† no.annum incipientem vna die terminari ſimili die ſe-
quentis anni.Idem dixi in menſe. ſup.l proxi.qua eadem eſt ra-
tio computationis menſis. ergo qui incipit vna die, terminatur
ſimili die ſequentis menſis,& idem in hebdomada, argum. ad
2 hoc.infra eodem,diuortio.§.quod in anno. Secundo † no.quod
annus diuidendorum fructuum dinomeratur ex die nuptiarũ,
quando præceſſit traditio , vt hic. Sed econtra, vbi nuptiæ præ-
ceſſerunt traditionem,ex die traditionis, vel mora, vt ſup.l.pro-
xima,& no.quod caute hic dicit de nuptijs, & nõ dicit,matrimo
nio,vt debet intelligere, quod vir ſubire onera incipit, quod eſt
3 ex nuptiali feſtiuitate, vt C.de nup.l.ſancimus. Item no.† hic qđ
fructus vltra dotem percepti ante matrimonium augẽt dotem,
& non veniunt reſtituendi, niſi ſimol cum dote promiſſa. reci-
pit ergo dos augmentum, & aliquid vltra dotem procedit vl-
tra formam promiſſionis, quia dos eſt quaſi quoddam vniuer-

ſale

ſale iuxta nota ſupra, de petition. hæredi. Item veniſſe. §. fructus
quod non eſt in alijs contractibus, vt l. 1. in fi. inf. de bon. po. Item
no. ex hac lege quod principium, & finis primi anni denumerat
annos poſteriores. In gl. veritatis, in princ. imo dic vt no. inf. eo. l.
diuortio. §. ob donationes. Et facit inf. eo. l. ſi cum dotem. §. fina.
In eadem gl. ibi, rerum ſuarum nomine dotis mihi traditarum.
quod in dubio præſumitur, vt ſup. de iure do. cum auth. & quod
no. eo. tit. l. mulier. In ea. gl. ibi, præcedentem. quia illæ leges exi-
gunt matrimonium, non eſt dos. ergo non poſſunt dici fructus
dotis, & iſta opinio eſt vera de rigore iuris. vt no. ſup. de iure do.
l. dotis fructus, ſequens autem opinio videtur vera de æquitate,
& hanc approbat gl. C. de do. promiſſ. l. a. & Spec. in tit. de don.
inter virum, & vxorem §. formatis, verſic. quid ſi mulier minor.
ad idem facit quod no. inf. eo. l. diuortio, in princ. in 2. gl. Sed pri-
mam opin. tenet gl. præcite. inf. quod cum fal. tutore. l. an in pa-
trem, & per tex. illius legis videtur hoc probari expreſſe. illam l.
allegat Gul. C. de bonis quæ liberis. l. non ſine, & Bar. & Iac. hic.
4 Iac. de Are. † dicit quod ſponſus poteſt lucrari fructus iure bon.
fi. poſſeſſoris, ſcilicet conſumptos, ſed extantes reſtituit, vt infra
eo. l. inſulam. §. fructus. Sed ille §. loquitur in matrimonio prohi
bito, hic in matrimonio non perfecto. Item l. an in partem, lo-
quitur in pacto de lucrando, quod reſpicit ſubſtantiam dotis.
hic in acceſſione fructuum, quæ reſpicit onera matrimonij. cō-
muniter opinio Azo ſeruatur. Tamen de iure alia opinio eſt ve
rior, quia æquitas, de qua loquitur Azo, non eſt æquitas ſcripta.
5 † & ideo præualet ius ſcriptum æquitati non ſcriptæ, vt C. de le-
gibus. l. 1. In lucro tamen dotis ex forma ſtatuti tene quod non
a habet locum in ſponſa, quæ nondum eſt vxor, a quia eſt caſus in
d. l. an in patrem. Et ita tenet Gul. de Cun. in d. l. non ſine, quæ
verba no. & adde quod no. extra, de dona. inter virum & vxor. c. 1.

ADDITIO.

a Vxor. Ad quam materiam vide, & hic adde quæ habentur per Fel. in rub. de ſpon. in prin. 1. col. & per Abb. in conſ. 1. lib. 1. & adde quod cōtra Abb. in hac materia in d. conſ. & in c. ex publico, de conuer. coniu. tenet do. Petrus Philippus Corn. in l. non ſine C. de bo. quæ lib. vbi refert Bal. & Sal. conſuluiſſe, & tenet Ang. Are. in §. fuerat, col. 25. inſt. de act. vbi refert communem opin. quam ibi vide.

1 *Fructus dicuntur deductis impenſis.*
2 *Dictio mox, & dictio ſtatim quid important.*
3 *Vir, & vxor in fructibus recuperandis a pari iudicatur.*
4 *Fructus nomen pro quo ponatur.*

Fructus. Fructus dicuntur deductis † impenſis tam ab
1 vxore quam à viro factis. h. d. † In tex. ibi, mox.
2 hic ſignificat a interuallum menſis vnius. Simile in dictione ſta
a tim. infra eodem. l. diuortio. ver. nam ſi mulier. alibi nullum de-
notat interuallum, vt in authen. de inceſt. nup. in prin. Alibi de-
notat interuallum trium dierum, C. de iud. l. penul. Alibi x. die-
rum. ſup. de iudic. per interualla. Alibi duorum menſium, vt l.
auferunt. §. qui compenſatione, ff. de iure fiſci, & no C. de com-
penſa. l. fi. Alibi interuallum de arbitrio iudicis moderandum, &
breuiandum, vt inf. vt in poſſ. lega. l. is a quo, in prin. Et facit ad
quæſtionem Dy. Quod ſi teſtes depoſuerunt, quod Martinus in
ſtituit hæredem Seium, mox Ioannem, vtrum intelligantur eſſe
duo teſtamenta, an vnum? Nam ſi ſine interuallo, eſt vnum. Si
cum interuallo, eſſent duo, & ſolus Ioannes eſſet hæres ex ſecun
do, dicit Dyn. quod iſtud ambiguum dictum teſtium interpreta
tur, vt res potius valeat quam pereat. vnde vterque erit hæres ſe
cundum Dy. quod notabile ad multa. In tex. ibi, impenſas. Quid
contineantur nomine expenſarum, dic, vt inf. de condi. & demō.
quibus diebus. §. 1. In tex. ibi, concurrent. i. compenſabuntur vſ-
que ad concurrentem quantitatem, & reliquum deducetur, vt
l. Mæuius. § arbiter. ſup. fam. erc. In tex. ibi, ita & dixit ſupra, quā
do matrimonium durauit vno menſe. Idem ſi durauit pluribus
annis. Et hoc ſequitur. In tex. ibi, fuerit. Pone gratia exempli. ma
trimonium durauit decem annis, & vno menſe, pro illo menſe
maritus habet habere duodecimam partem fructuū vltimi an-
ni. Tamen primo deducētur expenſæ, quas mulier fecerat in fru
ctibus primis, qui peruenerunt ad maritum, & ſic expenſa facta
in primis deducitur de vltimis, quod eſt notandum. Et ſi nulli
eſſent vltimi fructus, imputaret ſibi mulier ſecundum Ia. de Ra.
Contra Iaco. allegat Bar. l. quod ſi ſumptus, de pe. hære. Sed non
reſpondet. m Reſponde, vt not. inf. eo. l. diuortio § impendia, vbi
glo. illam l. allegat. quod dico in vxore, idem dico in ſumptibus
factis a marito, quia illa l. exæquat eos. No. duo. Primo, quod no
men fructus in propria, & ciuili ſignificatione intelligitur dedu
ctis expenſis. Secundo no. quod expenſæ primi anni deducun-
3 tur de fructibus vltimi. † Tertio no. quod vir, & uxor in fructib.
recuperandis a pari iudicantur. In glo. no. quælibet. ibi, vere eſt
fructus. quantum vero ad veritatem fructus eſt quicquid perci-
pitur. Sed quantum ad fictionem, & iuris intellectum non eſt
b fructus niſi quatenus ab expenſis ſupereſt. † Sed Iacob. de Are.
4 dicit quod aut nomen fructus profertur à lege, & tunc intelligitur
deductis & impenſis. Fallit in decimis, vt extra, de decimis. c. tua
nobis, & c. paſtoralis, & no. in d. l. ſi a patre. §. fi. de pe. hær. Aut pro-
fertur a ꝯtrahente, & tunc intelligitur non deductis expenſis, vt pa
tet in colono, vt l. cum duob. §. ſi in coeunda ſup. pro ſocio, ſm
Iac. de Are. Bar. aliter diſtinguit. Nam aut profertur a l. & tunc
idem quod Iac. ab hom. ne. & tunc diſtinguit. Aut verbum fru
ctus refertur ad fructus extantes, & non fit deductio, vt l. pendē-
te. ſup. de vſufru. Aut refertur ad futuros, & tunc refert. Aut ta-
xatur quantitas, vt x. corbes frumenti, & non fit deductio. l. ſi de
bitori. §. veriſimile. ſupr. de contrah. emp. aut non taxatur certa
quantitas, ſed indiſtincte profertur. & tunc fit deductio, vt ff. de
vſufr. leg. l. fundi Trebatiani. Fallit in colono, qui ideo non dedu
cit impenſam, quia p̄p impenſam aliud conſequit̄. ſ. ſuam partē
fructuum. & ita loquit̄ §. ſi in coeunda. & extra de decimis cap.
tua, ſm Bar. tu adde ꝙ nomen fructus quādoq; ponitur pro vſufru.
quādoque ponit̄ pro commoditate, vt l. neceſſario ſup. de periculo,
& cōmo. rei ven. Primo caſu nō fit deductio, vt d. l. ſi pendētes,
ſicut nec fieret in dn̄io. Secundo caſu aut profert̄ a l. aut ab ho-
mine. ſi a l. & tunc aut l. loquitur de fructib. rerum, aut de fructi-
bus operarū. Si de fructib. rerū, intelligit̄ deductis impenſis. Tā
hoc fallit in decimis. Nā verbū fructuum ibi, profert̄ a iure diui
no, & ideo ibi integraliter dēt fieri ſolutio, vt ext. de decimis. ca.
tua. idem forte in gabellis publicis, vt C. de ſacroſ. eccl. l. vt inter
diuinum. Si aūt loquit̄ de fructib. operarū, tunc indiſtincte intel
ligitur deductis impenſis, vt no. in d. l. ſi patre § fin. Adde quod
no. C. de col. illud, & ff. de leg. 2. his verbis. §. alumno. Si aūt pro-
fert̄ a miniſtro legis, tunc intelligit̄ ſm naturam iudicij, vt l. 1. C.
de fruc. & lit. expen. Si vero profert̄ ab hoīe priuato, tunc aut in
ꝯtu, aut in vlt. voluntate. primo caſu aut in ꝯtu lucratiuo, &
intelligit̄ deduc. expenſis. ſi indiſtincte profert, qa tunc eſt eadē
ratio, quæ in vlt. voluntate, vt l. fund. Trebatiani. ſi aut profert̄
in ꝯtu oneroſo, vt ꝙ non fiat deductio, vt in d. §. ſi in coeunda,
& l. fi. §. ſi quæ in frau. cred. Vnde ſi mulier diceret ita, do tibi in
dotē fundum cū fructib. intelligit̄ integraliter, qa eſt ꝯtus one-
roſus. Et fuit quæſtio de facto, quia quidam emerāt gabellam
fructuum fornacū. & dubitabant. vtrū deberent deduci expen-
ſæ, vel non. tñ ego dico, ꝙ fiſcus in gabellis prætendit lucratiuā
cauſam, & emptor ſuccedit loco fiſci, cui non debent̄, niſi dedu
ctis expenſis, vt in d. c. paſtoralis. ꝙ ita intelligat̄ hoc verbum, ita
ꝯſuluit Bar. & adde qd̄ no. in Spec. de locato. §. poſt ff. verſ. quid
ſi ibi, & in Spec. de hær. ad h. & in c. ſtatuti de hær. all. de elec. in
cle. Et facit c. ſi perpetua, de reſcrip. lib. 6. quod no.

ADDITIONES.

a Mox. De qua dictione vide late d. Iaſ. Mai. hic, & in l. ſeq. & quod plena de dictione ſtatim, poſtea, &c. & vide Caſan conſ. 10. de verborum ſignifi. & d. Are. du Imo. in conſi. 77. 3 parte.

b Supereſt. Vnde adde ex his infertur, ꝙ ſi aliquis impetrauit beneficiū vſq. ad valorē centum aureorum ſingulo anno, demum ſi vacauit beneficiū redditus ducentorū aureorum, tamen cōputatis expenſis nō valet vltra centum, ꝙ iſtud beneficiū cenſetur recte impetratū, vt no. Bar. in l. ſed ſi hoc, §. quidā, ff. de cōd. & dem. & in l. 1. in 3. col. ver. pone ipetrauit, C. de fru. & lit. expen. & Pau. de Ca. in l. nō amplius, in prin. ff. de leg. 1 dicit tñ ꝙ curia Romana hoc nō admitteret, qa tales gr̄æ ſunt odioſæ, alleg. c. quāuis, el 1. de præben. li. 6 non obſtat illa lex nō amplius, qa loquitur in legatis, quæ ſunt fauorabilia ſcdm eum, ſed tñ per d. Bald. facit tex. in cle. ſtatutū, in fi. prin. de elec. ibi, rationabiles deducantur expenſæ. & in c. præſenti, § porro, de offi. ord. li. 6. & illis adde Bar. in l. quotiens, ff. ad l. Fal. vbi dicit, ꝙ ſi donaſti mihi rē valentē vltra quingentos aureos, tñ ſi deducta gabella, q̄ debebat ſolui per donatariū, nō remanēt quingenti aurei, valebit donatio ſine inſinuatione p illū tex. Et qd̄ ſit fructus, vide Oldr. in conſ. 24. & an fœnū veniat appellatione fructuū, vide Lud. Ro. in ſing. ſuis fo. 8. & qui dicātur fructus naturales, & qui induſtriales & an penſiones domorū dicantur nāles, vel induſtriales, vide late & no. Frā. Are. in cōſ. 160 i prin. & Ale. in cōſ. 63. col. pe. in 2. par. & an fructus ex nemorib. & paſcuis percepti dicātur nāles, vel induſtriales, vide d. Soc. in conſ. 45. incip. qm̄ in præſenti cōſultatione, verſ. ſupereſt poſtremo, cum ver. ſequen. in 2. parte, & hal. 145.

LEX XXI.

1 *Fructus prouenientes immediate ex re, vel mediate propter rem, debent diuidi pro rata vltimi anni matrimonij inter virum, & vxorem, vel inter hæredes eorum.*
2 *Vſufructuarius lucratur omnes fructus perceptos, licet vna tantum die durasset vſufructus.*
3 *Fructus percepti a muliere ante matrimonium non veniunt in collationē.*
4 *Accuſatus de inſultu, mox de vulnere, non punitur de vtroque.*
5 *Fructus fundi dotalis, ſunt hæredum mariti, vidua ab ipſis alimentata vſq; ad concurrentem quantitatem tantum.*
6 *Succeſſor particularis & neceſſarius tenetur ſtare colono: ſecus, ſi ſit voluntarius.*
7 *Fiſcus æquiparatur voluntario ſucceſſori, & ob id non tenetur ſtare colono.*
8 *Pœna committentis maleficiū vno anno, vbi quis emit redditus iuriſdictionis illius anni, & in alio anno fuit punitus, pertinet ad emptorem illius anni, in quo maleficium fuit perpetratum.*

a Diuortio. a Fructus, & penſiones inter virum, & vxorē diuidunt̄ pro rata anni dinumerandi non ex die

ADDITIO.

a Diuortio. Huius l. māu amplia iuxta conſulta. per Oldr. in conſ. 112.

die locationis,ſed ex die,quod fundus cœpit eſſe dotalis. hoc dicit. Iſtud principium diuiditur in plures partes. Nam primo ponit quoddam dictum in genere. In ſecunda ad ſpeciem exemplificando. In tertia probat intentionem ſuam duplici argumẽto.ſcilicet communi,& ſpeciali per reductionem ad abſurdum. Quarto determinat concludendo. Quinto ponit caſum quo ad terminum diſſimilem,ſed ſimilem quantum ad iuris diſpoſitionem. Sexto ponit quẽdam nouum caſum,& determinat. Vltimo ponit quandam illationem concluſiuam ex prædicta. ſecunda ibi,neque enim. Et ſub illo verſiculo includitur etiam tertia ſecũdum idem quo ad rationem generalem,ſed ratio ſpecialis eſt in verſiculo,alioquin. Quarta ibi,itaque. Quinta ibi,e cõtrario. Sexta ibi,Item ſi meſſes. Vltima ibi,apparet ibi igitur. ad euidentiam præmitte quod gloſſ. huius l. ponit caſum in toto iſto principio vſque ad §.ob donatio. excepto verſiculo.item omiſſis.in quo verſiculo gloſſ.ponit caſum per ſe,quia habet tres lectur. In tex.ibi,non ex die locationis,id eſt in dinumerandu annum ex die locationis, ſed ex die quo fundus cœpit eſſe dotalis. In tex.ibi,neque enim.hic ponit exemplum remouendo dubiũ, & ponit duas rationes. In tex. ibi, æquum, quia repugnat rationi communi, quæ eſt quod tantum pro rata temporis, quo ſubijt onera,lucratur fructus.In tex.ibi,alioquin hic adducitur ratio per reductionem ad abſurdum.ſic ſupra de nego.geſt. Pompon. In tex.ibi,retinebit etiam ſi duraſſet vna die matrimoniũ, & in illa percepiſſet vindemiam, & ſequenti die factum eſſet diuortium,quod eſt abſurdum, & falſum, & non legas literam plane,Sed per modum reductionis ad abſurdum,ſcilicet argumentatiue per reductionem ad abſurdum. In tex. ibi, quatuor menſibus matrimonium. & tribus menſibus locatio, & vt clarius procedat,dicit Iacob.de Raue. quod penſio erat conſtituta ſoluenda pro rata ſingulis menſibus, vt ſupra l.locati, inſulam, §.qui eden.quod dicit ratione clarioris intellectus,non quod ſit de ſubſtantia huius l. In tex. vbi,vindemiæ,i. fructus omnes, qui pene ſunt 12. In tex.ibi,& quarta portio.pone eſſe tria. de illis,ergo 12.& ex iſtis tribus fit vnus aceruus, & ſic ſunt 15.de quibus retinet quinque, quia tertia parte anni durauit matrimonium. Et ſic quo ad modum diuiſionis non inſpicitur tempus locationis, ſed quo ad quantitatem rei diuidendæ,ſic,cum nõ ponatur hic in diuiſione tota merces,ſed quota temporis iam fluxi & in hoc glo. male loquitur in caſus poſitione,quia poſitio gl. ſonat, quod vir habeat tertiam partẽ totius mercedis, ſicut totius vindemiæ, quod falſum eſt, quia non tertiam totius, ſed tertiam quartæ partis mercedis.In tex.ibi,ex contrario,ſup.fauit mulieri,quia vir recepit fundum plenum in dotem. hic fauet viro,quia mulier dedit fundum vacuum ſecundum Iac.de Are.& in hoc eſt contrarietas in impenſione fauoris,ſed identitas eſt in dinumeratione temporis fienda nõ ex die locationis ſed ex die,quo fundus eſſe dotalis incepit, & vir onera ſupportauit. In hoc ergo verſiculo ponitur tota merces in contributione.Sed in præcedenti verſiculo ponitur in contributione ſola portio mercedis temporis iam lapſi. Quæ autem ſit ratio huius cõtie,dic q̃d conſiſtit in æquitate impendendi fauorem vni parti,vel alteri, proue factum diuerſificatur, & iſta fuit mens Iac.de Are.In tex. ibi, percepta per ipſam mulierem. quæ vindemia non venit in collatione,vt ꝫ.ea l. apparet. In tex.ibi,ſubſecutum,& ſic matrimonium durauit ſex menſibus. Sed locatio non durauit niſi vno menſe durante matrimonio.In tex.ibi,duodecimam mercedis,quia hoc eſſet inſpicere tempus locationis, quod non debet inſpici.In tex..ibi,fuit.& vir ſubijt onera matrimonij. In tex. ibi,debebatur partim in re,partim in ſpe. Vel dic,vt ꝫ.de fideiu. ſi a colo.& l.ſi ſeruus communis Mæuij.§.pen.de ſtipu.ſeruo. In tex.ibi,portionem.ſ.dimidiam. Dynus. Ibi,retinebit,ſ.vir. Ibi, ex forma.i.ex natura,quia nummis colebat. In tex.ibi,quo ad fructus aridos,id eſt,quo ad meſſem,vt infr. de furtis.ſi ſeruus vni. §.locati. ibi loquitur.ſupple inter, & vindemia quæ erat ſimiliter locata ad nummos.& illa eſt vna lectura,vel ſupple, ꝙ quantum ad vindemiam erat partiarius colonus,& iſta alia lect. quæ non differt a prima niſi in facti accidentia, & vtraque eſt vera, & eſt quædam tertia lect.hic, de qua dicam ſuper gloſ. quæ non differt a prima.In tex. ibi, ventre. confundetur ergo penſio frumenti cum penſione futuræ vindemiæ. Et de toto illo aceruo vir fert partem ſibi contingentem cum rata temporis,i.de præteritis præſentialiter,de futuris expectabit. Et hoc eſt quod dicit hic de Spec.In tex. ibi, ex his.i.ex §.ex contrario.vbi dicit ꝙ ſola penſio venit diuidenda & non fructus a muliere percepti. Et eſt hoc quoddam relatiuum,ſeu propoſitio non principaliter intẽtata.
a † No. primo quod omnes fructus prouenientes immediate ex re,vel mediate per rem debent diuidi pro rata vltimi anni matrimonij inter virũ, & vxorem, vel inter hæredes eorũ. Nec diſtinguunt in penſione, virũ ex induſtria mariti ſit aucta pẽſio necne Nam totum hoc venit diuidendũ, licet verſet induſtria, vt ꝫ.ad l. Falc.l.ſi hæres,& de rei vendi.ſi nauis.§.1. Secundo no. in verſic.neque ꝙ nõ omnes fructus perceptos vir lucratur,ſed
2 pro menſura temporis,quo matrimoniũ durauit.† Secus in vſufructuario, qui oẽs fructus perceptos lucratur, etiam ſi vna die duraſſet vſuſfructus,& illa die percepiſſet fructus,vt l.defuncta §. de vſuſf.& ratio dñæ eſt iſta,quia vſuſfructuarius non habet fructus ad certam cauſam. qua finita ſit finita vtilitas fructuum perceptorum, ſed dato reſp.cit certam cauſam.ſ.onera matrimonij,qua finita incipit finiri vtilitas fructuũ perceptorum ſm Pet. Quid in fructibus prabendæ? rñdeo.vt legit,& no.in l.1.C.de anno.ciui.lib.10. Et facit in auth.de æquali.dotis.§.cõſequens. Tertio no.ꝙ aut fundus datur in dotem plenus,vel vacuus.ſi plenus, fructus percepti cum penſione iur. intellectu percepta, & non percipienda confunduntur, & diuidunt pro rata temporis, quo durauit matrimonium.& vir ſubſtinuit onera matrimonij, vt ĩ verſ.itaq. Si vero fuit in dotem datus vacuus. confunditur pẽſio percepta iur. intellectu, & etiam percipienda.i.tota penſio anni illius,vt in verſ.econtrario. Ratio differentiæ ſm Iac.de Are. eſt æquitas,ne vir in primo caſu habeat nimis, & in ſecundo parũ. ego dico ꝙ ratio eſt,iuris ſubtilitas. Nam in primo caſu,ſi cõfunderẽt res cum ſpe,cõferent fructus duorum annorum, quod eſt ꝯ regulam,quæ loquitur ſolum de vltimo anno.Sed in ſecũdo caſu & res.& ſpes ſunt fructus eiuſdem anni, & procedunt reſpectu eiuſdem anni,& procedunt reſpectu eiuſdem culturæ, & ex hoc deuenitur in nouitam.§.item ſi meſſes nam ibi cõfertur res cum ſpe, quia ſunt eiuſdem anni fructus, & non procedunt ex cultura diuerſorum annorum, vt inf.ea.l.§ quod in ſementis,& illud eſt de mente tex. Dices tu,quare conferẽ ergo in primo caſu aliquid de penſione: nonne per hoc confunduntẽ duorum annorum fructus? Rñdeo,cum annus incipiat a tpe matrimonij,cenſetur iſte fructus in eodem anno emergẽte. Et eſt ac ſi iſte annus eſſet fertilior alio:& ita dicit gl.magna,ſcipit.i.tres.
3 Vltimo no. † ꝙ fructus percepti a muliere ante matrimonium, non veniunt in collationem. Fructus.n.ſeparati a re non ſequuntur rem,facit de act.emp.Iul.§.ſi locati,& l.fundi nihil,& ſi de lig.& l.quæſitum.§ pero habes etiam in verſ item ſi meſſes,qũo fructus ſunt coloni, qui nummis colit, in totum. partiarij vero pro parte,vt ſup locan.§.ſi merces.§.vis maior,& ꝫ de furtis. ſi ſeruus.§ locati. Extra no.in verſ neq enim, ꝙ dr̃ fieri tpe vindemiæ quod fit parum ante vindemiam. Et ſic dr̃ factum tpe guerræ,i.tpe ortæ diſcordiæ, vel paulo ante; quod no.in verſ.a ꝓrio.
a in verbo. Statim,illud quod dixi de verbo Mox,ſupra eod.l.fructus. † Et facit ad q̃õnem ſi quis eſt accuſatus, ꝙ fecit inſultum,
4 mox feritam,an puniatur de vtroque,quaſi intelligitur cũ temporis interuallo, An vero intelligatur inſultus ineſſe feritæ, & ſic confundatẽ iuxta no.C.de accuſ.l.qui de crimine? & dico quod verba ſunt æquiuoca. Tamen in dubio intelligimus in mitiorẽ
b partem,vt ꝫ.de pen.l.ſi præſes. & ideo aſſeſſores in ſuis inquiſitionibus adijcere ſolent verbũ cum temporis interuallo, vt puniant de vtroque:ſed hoc non debet fieri,niſi ſit ita rei veritas.In gl.alias eſt lex ibi,& non mercedis,non intelligas de tertia totius mercedis. ſed de tertia quartæ partis mercedis.alias glo.eſſet falſa.In ea.gl ibi,iungas omiſſo.§.item ſi meſſes,quem gloſſ. legit p ſe.& p ſe ibi ponit.In gl.idem ſi morte.ibi,ſit alenda Iſta glo. præſuppon t,ꝙ infra annum mulier inops ſit alenda ab hæredibus viri, & hoc caſu hr̃des lucrentur fructus pro iſtis oneribus. Nam cum hæredes ſuſtineant onus, hr̃e debent emolumẽtum fructuum ſm Dy.arg.ad hoc.ꝫ.vt in poſſ leg.l.pe.& quod no.C.
5 rem in ꝑñti § exactio.& Spec.no.in ti.qui filij ſint legit.† Sed quæro quid ſi vidua remanſit cũ hr̃dibus, & fuit alimentata apud illos,nunquid fructus fundi dotalis erunt hæredum illorũ? Dy.ꝙ non. nam ſm eũ iſta gl.non habet locum in re immobili, cum eius

ADDITIONES.

a A.B.Diſcordiæ. Adde Bal.etiam in c.1.in prin.de pac.tenen. vbi hoc idem alle.gl.bene no.in l.pen.in gl.1.ſup.de ope.lib. & ibi omnino vide Bal. & in c.1.in ver.non obmittent,de pac.conſtan. & Bal.in c.2.de feu.ſ.cul.non amit.& quod no.Io.And.in addi.ad Spec.in rub.de loca. facit hæc.q Bal. ad id quod in pulchra q.conſuluit Pet.de Anch. conſi.94.alias in conſ 88. incip præmiſſa facti ſerie conſiderata &c. vbi dicit quod ſi conuentum eſſet inter conductores gabellarum, & locatores, quod in caſu Guerræ deberet fieri remiſſio mercedis, quod ſi non venit, ſed rumor Guerræ eden quod mercatores non tranſiuerunt, fieri debebit remiſſio ac ſi in veritate fuiſſet guerra.allegat in arg.l.1.alias eſt l.3.§.armis.inf.de vi, & vi ar.qd dictum Bal.hic & locis.ſup.alleg.no. pro ſaluando dicta teſtis deponentis aliquid factum eſſe tempore guerræ,cum pactum ante guerram factum eſſet.item no.quia facit ad id quod in terminis voluit Bal.i l.pen. C.de pig.act.quod ſicut creditor poteſt capere debitorem fugientem l.ait prætor. §.ſi debitorem,ſſ.de his quæ in frau.cre.Item etiam poſſum capere debitorem meum ſe præparantem ad fugam,licet non ſit in actu fugæ. ad idem alleg.ſibi tex. Bal.in l quæſitum. ſup.de pig.act.idem Bal.in l.generali.C.de decu.lib.10. & in l.ſi quis in tantam. C.vnde vi,in pen col.licet Ang.in repe.l.nemo carcerem,C.de exa.tri lib.10. teneat quod requiratur quod ſit in actu fugæ per d.§.ſi debitorem,ſed vide do. Alex.de Imo.in conſ.64.in penult.& vlt.col.in 3.par.vbi quod debitor poteſt capi, quando trepidatio fugæ,licet non ſit in fuga.

b Partẽ.Adde Bal.idem tenentem in l.quotiens §.ſi quis,el 2.Inf.de her.Inſt. & ibi Mod.& Bal.in ſimili in l.aduerſus,C.de fur.& i auth.ſed nouo iure. ver.Item quod ſi cõfitetur,C.de ſer.fug. & Raph.Cu.i l.fructus.ſup.eo.& d.Alex.de Imo.in conſ.106.in 3.par.incip. in cauſa inquiſitionis formatæ.

eius reſtitutio ſtatim fieri debeat. Ego dico, ꝙ vſque ad concurrentem quantitatem fit cõpenſatio fructuum cũ alimentis. Si autem plus eſt in fructibus, reddendũ eſt mulieri, arg. in l. fin. ſ. de peti. hæred. & ȷ. eodem inſulam. §. fructus Et hoc verum, qñ alimenta non ſunt legata vxori, nec eſt prægnans vxor. nam primo caſu iure legati, ſecundo caſu iure ventris eſt alenda non cõpenſatis fructibus, vt infra de ven. in poſ. mit. l. curator. & ȷ. de alimen. & ci. leg. libertis libertabuſq;. §. fi. Sed hic quæro, quãdo vidua petit alimenta ab hæredibus miſerationis cauſa, vtrum teneatur habitare cum eis? dic ꝙ ſic, ſi ipſi volunt, & ipſa honeſte poteſt: alias non, arg. ȷ. de verb. ſignifi. Nepos Proculo. Ita dicit Spec. in d. tit. qui filij ſint legitimi, facit l. 4. & 5. ſupr. de vſu. & ha.
8 Sed an teneatur operari hæredibus. a glo. dicit ꝙ ſic, in l. ſicut, de oper. lib. Quid ergo ſi non fuerint operata? reſpon. tanto minus accipiet, & quantũ eſt precium operarum. Ad hoc. inſr. eo. ſi maritus, cum ſua gl. Sed quid ſi vxor non petit alimenta miſerationis cauſa, ſed ex vi moræ poſt annum? Reſpondeo, hoc eſt intereſſe quod debẽt ratione moræ abſque eo ꝙ cohabitet, vel operetur hæredibus, vt l. ſi mora. ȷ. eod. Adde ꝙ vidua q̃ diu eſt vidua, eſt quodãmodo in ſeruitio viri, vt l. fin. C. de bo. ma. In gl. Papin. de ſe. arg. ꝙ ſnĩa. & laudũ poteſt fieri in tertia perſona, vt hac gloſſ. In gl. ideſt tres. ibi, debita. ex iſta gloſſ. vr̃ ꝙ penſio debeatur pro rata tpis pteriti, & ſic non expectato fine tpis poſſit peti pro rata tpis pteriti. alibi vr̃ dicere ꝙ debeatur in fine tpis. vt C. loca. l. eden. nã locator nõ impleuit ante ex parte ſua. impletionẽ perfectã deſiderat natura ꝯctus, arg. ad hoc. C. de vſu. corrup. Tu circa hoc ſic diſtingue. Aut promittitur aliquid pro opera: aut promittit penſio pro re. Si pro opera. ſi pro diurna, debet̃ ſingulis diebus. ſi pro menſtrua, debetur ſingulis menſib. ſi pro annua, debet̃ ſingulis annis. ſi promittitur ſcriptori tm̃ p petia, debetur in ſingulas petias, vt ſ. locati qui inſulã. §. qui ędem. Et hoc in eo q ponit tm̃ operã Sed vbi ponit operã, & impenſam, debet ſoluı in initio p̃ſtita cautione de impẽdendo, & operando, vt ſ. loca. inſulã. §. fi. & ſ. mandati, ſi vero non remunerandi. §. fi. & facit ad pdicta l. 3. ȷ. de verb. ſignifi. & l. 2. de annuis leg. Si vero loquimur in locatione rei, tunc ſi aliqua eſt conſuetudo, illa eſt in dubio obſeruanda, quod vr̃ in dubio tacite contractui ineſſe, vt C. locati, & licet, & l. excepto. Si nulla eſt conſuetudo, vel pactũ, tunc refert aut loquimur quo ad natiuitatẽ actionis, & in initio naſcitur actio, quia oritur ex cõſenſu. hoc verũ, ſi talis eſt perſona, in qua poſſit radicari actio p toto tpe. Si aũt nõ pôt radicari p toto, dic vt l. ſi ſeruus cõis Meuij. §. fin. de ſup. lego. Aut loquimur quantũ ad interpretationem iur. tũc pro tpe preterito vr̃ perceptio facta pro futuro in tpe, vt in mag. glo. aut loquimur quantũ ad exercitiũ actionis, & tunc agẽs ante finem tporis repellit̃, quia nondũ impleuit ex parte ſua, ita debet intelligi gl. quæ eſt in l. æden. arg. ad hoc de act. emp. Iul. §. offerri, & l. qui pendentem. Et ita de hoc tenendum eſt. In ea. gl. ibi, ſi petitus, id eſt primo menſe, quia fieret maior contributio. In ea gl. ibi, legatum. dic quo ad portionem, vt ita dixerim, ex aceruo ſumendã incipit debet tempus principij matrimonij In ea gl. ibi, nõ haberet. ſ. aliquid, & facias hic punctum. In ea gl. ibi, peneret quod eſſet incongruum. quod minus haberet pro commodo quã ſubſtinuerit onera In ea. gl. ibi, minus. imò reſponderi poteſt, quod pro futuro tpe non eſt oĩno certũ debitum iri, cũ non ſit impletus ꝯctus ex parte locantis. In ea gl. ibi, neceſſe ſtare Quod patet eo ipſo quod habet diu dere penſionem cum viro. Non ſuccedit vxor in plenũ, ſed eſt ſucceſſio ſua modificata per l. cum vir retineat portionem. & ideo non pôt expellere colonũ de iure. dicit Dy. quod non tenetur ſtare colono præciſe, ſed cauſatiue ſic. Ego dico, ꝙ ſi expellit colonũ, ꝙ ſuccurret̃ colono officio iudicis, arg. ȷ. de don. Aquilius Regulus, & quod no. de condict. fur. & ideo. §. vera eius. In ea gl. ibi, in venditione ibi, & ſpeciale odio
6 cõtumacis. In ea. gl. ibi, ex neceſſitate † no. hoc dictum, quod ſuc-
b ceſſor particularis, & neceſſarius tenetur ſtare colono.b Sed ſucceſſor particularis, & voluntarius non tenet̃ ſtare colono, nec colonus ſibi, vt ſup. loca. l. qui fundum. ſed ꝯ primũ videt̃. ſup. loca. l. ſi quis domũ. § hinc ſubiungi. Nam proprietarius ſuccedit ibi ex neceſſitate, & non tenet̃ ſtare colono. Item ꝯ de pign. l. lex vectigali. Sed rñdeo ibi non eſt proprie ſucceſſor, q̃ non deſcendit ius in eum ex perſona prioris poſſeſſoris, ſed eſt per quandã priuat. Idẽ in prębendario, vt extra, ne p̃la. vi. ſuas. c. q̃relam. Item ꝯ ſcdam oppo. de l. colonus, de vi. & vi ar. Sed rñdeo, ꝙ ibi pp̃ impenſas dat retentio, q̃b. reſtit. libere expellit̃, ante non, ꝙ eſt nor.
7 †Quęro de fiſco vtrũ dicat̃ ſucceſſor volũtarius, vel neceſſarius? rñdeo ꝙ æquiparat̃ volũtario ſucceſſori. vnde non tenet̃ ſtare colono, niſi ſuccedat vſr. vt ſup. locati. l. ſi fundus, q̃ eſt ad hoc no. Ex prędictis collige talẽ diſtinctionẽ, an ſingularis ſucceſſor teneatur ſtare colono. Refert aut ſuccedit p quandã priuationem, ſeu abnegationem, & non tenet̃ ſtare, vt l. ſi qs domũ. Io. aut ſuccedit per quandam tranſmiſſionẽ, tũc refert aũt ſucceſſor, & neceſſarius, & tenet̃ ſtare colono, vt hic. aut voluntarius, & non tenet̃ ſtare colono, vt l. emptorem. C. locati. Fallit. In tribus caſib. primo in l. ſi ȷ. de iure fiſci. ſcdo ſi fuit reſeruatum ius coloni, vt l. ſi mercedẽ. §. fi. de act. emp. Tertio ſi colonus fecit expen. quia nõ pôt expelli niſi reſti. expẽſis, vt l. colonus, de vi, & vi ar. Et ita eſt tenendũ in iſto puncto in ſimplici colono, q non hẽt ius in re. Nam hñs ius in re non pôt expelli, donec illud ius durat; poſtea ſic, vt ȷ. de ſuperfi. l. 1. §. qđ ait, & l. 2. de iure emph. In ea. gl. ibi, detractio. ſ. de anno locationis. Io. detrahit vnũ menſẽ, q̃ ſupplet ex primo menſe ante locationẽ, & penſionem tertij dec. mi menſis applicat menſib. anterioribus diuidendo, vt ſequit̃ in gl. & hoc facit lo. ne vltimus annus tranſcẽdat in ꝯtributionem. tamẽ iſtud eſt quoddã ſomniũ, qđ non pbat. licet q̃dã dñi ꝙ in ver. & cõ̃no. fuit facta locatio pro 12. menſib. retro inchoatis a die matrimonij, & pñt hoc ꝯhentes p pactũ fingere, & eſt in vſu. Sed ego dic. ꝙ tunc eſſet idẽ tps loca. & mr̃imonij quantũ ad intellectum ꝯhenſiũ, qđ non [illegible] de magis ꝯſidero ipſam fru[illegible] pceptionẽ eius anni iſt ipſa pceptio, & magis ꝯſidero cãm q tps, arg. ſup. de vſuf. defuncta. In ea. gl. ibi, Azo. & Rogie. hæc vera In ea gl. [illegible] ſed dic ꝯ [illegible] in ſubſidium, vt d. l. vxor, ſm Pe. l. 1. no. ꝙ ſi vir e [illegible] abſens [illegible] meliũ remotis patrib ſatis diceret tunc in ſubſidium, vt no. in l. damni. §. fi. de dam. infec. qđ eſt no. in oĩ caſu. in quo dẽt fieri ceſſio. In ea glo. ibi annus incipit. ſ. annus leg. [illegible] in materia dotis. In ea. gl. ibi, ſed ſi in altero. cum
8 illo anno [illegible] ſures redditus incedant. † Extra quæritur de eo qui emit redditus iurisdõnis pro vno anno, & in [illegible] anni committitur maleficiũ; pro eo maleficio ſequẽti anno fit punitio: ad quẽ pertineat illa pęna? Et dic [illegible] no. in l. extra territoriũ, in vlt. q. per Cy. in ſuo cõmento, qui determinat finaliter ſm Pet. qui tenet ꝙ pertinet ad emptorẽ illius anni. in quo maleficiũ fuit perpetratũ. In gl. Berta. ibi, eo. anno p iſtã gl. pôt ſubſtineri libellus pductus de menſe Auguſti, in quo ꝯtinet ꝙ eodẽ anno de menſe Nouẽbris fuit maleficiũ ppetratũ, q̃q̃ non ſit idẽ annus ab incarnatione ſeu natiuitate Dñi. ꝯtinuando tñ eſt idem annus emer-
c gens, e id eſt ſpatiũ 12. menſium. ita ponit Iac. But. inſti. de act. in prin. in lect. ad qđ optime facit illa gl. ibi, §. vis maior, & melius. ſup. de pra[illegible] per l. natural[illegible] §. [illegible] do. In [illegible] l. in fi. hoc eſt dicere, mulier nõ ꝯfert mercedẽ, quã percepit p[illegible] illo anno, & ideo ſuppletur ex ſeq. arg. l. ſi vno, in princ. ſup. locati. Sed ego dico, ꝙ fructus perceptos correſpondẽtes tpi præterito ante matrimonium v[illegible] non confert. Sed correſpondẽdo tempori matrimonij, credo ꝙ debeat conferre, quia illud debet eſſe vacuum tempus, & ſic [illegible] quod gl. [illegible] de ſuppletione, &c. Bal.

ADDITIONES.

a Hæredib. An, & quãdo mulier operas debeat hæredib. viri, & vbi illi dẽat an in domo hæredum, an vero alibi, ſi ei placuerit. Vide eundẽ Bal. in l. ſi annalibus. in hac, C. de leg. & in l. ſi donatoris §. 1. ſup. de condit. ob cauſam, & in aut. no[illegible] l. eũ, C. ſi ſecundo nup. mul. in l. ſi ea de condit. inſer. & Bal. Ang. & Sal. in l. 1. C. de lega. Bar. in l. Gaio. §. Imperator. & in l. 4. § fi. inf. de alimẽ. & cib. leg. & Ang. hic, & in l. Titia, de ſolu. [illegible] in [illegible] 141. Sed quid ſi mulier ab alio, quã ab hæred. [illegible] viri [illegible] fuit, an po[illegible] ab hæredibus alimenta præterita petere, vid [illegible] & Pau. contra Bal. Sed in pro deci huius art. diſtingu. notab. vt per Bar. in l. libertos quos, § 1. de ali. & cib. lega Sed quæro quas operas vxor pſtare teneatur hæredibus, dic, vt per Bal. in l. ſi vxorem, C. de cond. inſer.
b Colono. Ad quod videtur no. d. Soc. in conſi. [illegible] ſuperius, verſi. etiã 2. q. cum ver. ſeq. in prima parte, & Ro. in conſi. 309.
c Emergens Adde Bar. in l. cum hæres. § Stichum, de ſta. lib. & Bar. in l. libel. inſtum, infra, de acc. & Ia. But. in l. more, ſupra, de ferijs, & Ro. in conſ. 300. vbi multa de ſaluatione teſtium contrariantium.

1 *Compenſatio rerum amotarũ, vel donatarũ cũ fructibus dotis admittitur.*
2 *Dos a[illegible] extenuetur perceptione fructuum ex rebus obligatis pro dote remiſſiue vide.*
3 *Extenuatio, & compenſatio inter ſe differunt.*
4 *Fructus non computantur cum quantitate, niſi ſint conſumpti.*
5 *Extenuationem ſortis allegans, debet probare conſumptionem fructuum.*
6 *Vna moneta poteſt ſolui pro alia, niſi interſit creditoris.*
7 *Libellus, peto fructus ſi extant, ſin autem, [illegible] æſtimationem, valet.*

1 §. Ob donationes.† Ac ſimationis rerũ amotarũ, vel donatarũ cũ fruct. bus dotis admittitur compenſatio. hoc d. In glo. hoc eſt contra ibi, §. ſed nec ob illas res. Iſtud contrarium eſt de iure ſpeciali in donatis. In ead. glo. ibi, hic non eſt dos. contra vr̃ not. ſ. eod. ſi ante, in fi. Sed ibi fructus fuerunt percepti ante matrimonium: vnde bene cedunt in augmentum dotis, hic poſt, & ſic ſunt acceſſio dotis, non ipſa dos principalis, vt ȷ. eod. ſi marito, §. ſi fundum. circa tñ hunc articulum de compenſatione ſic diſtingue. Aut compenſatio opponitur a muliere: & iſta eſt p[illegible] miſſa, & ita pôt intelligi iſte §. aut cõpenſatio opponitur mulieri. Et tunc refert aut opponitur in dote, aut in acceſſorijs dotis Primo caſu ſunt opi. Nam glo. h. c, & l. 1. ſ. eod. tenet ꝙ non obijciatur compenſatio. Sed in l. rei iudicatæ, 1. ȷ. eod. tenet ꝙ poſſit obijci. Et in §. ſed nec ob impenſas, tenet idem & cõiter hoc approbatur. Gui. tamen præcedentem opi. tenet, vt aliquid ſit ſpeciale in dote. Sed contra acceſſoria dotis bene admittitur compenſatio. Et ſic per omnia non eſt idem priuilegium in principali quod in
a acceſſorio, & ita loquitur iſte §. ſecundum [illegible] † Quid de extenuatione vtrum dos extenuetur perceptione fructuum ex rebus obligatis pro dote? dic, ꝙ de iſta quæſt. eſt caſus ȷ. de [illegible]

tio.

3 tio. Titia, quod no. † Dña inter extenuationem, & compenſatio-
nem eſt, quia extenuatio fit ſine oppoſitione alicuius exceptio-
nis, non m fit niſi ex debito, & ſimili, ſiue conformi, puta quan-
titatis ad quantitatem, vel generis ad idem genus, vt no. Cyn. in
l. 1. & 2. C. de pig. act. & gl. tangit J. ſtatim, & Iac. de Are. hic. In
ea. gl. ibi, ſi conuenerit illud cõtrarium eſt de iure communi. In
4 ea. gl. ibi, & fructib. Nota optimam gl. † q fructus non compẽ-
ſantur cum quantitate, niſi ſint conſumpti. Nam ſicut non poſ-
ſunt ſolui pro quantitate, ita nec ꝯpenſari ſecundum Iac. de A-
re. & Barto. Et hoc probatur aperte J. de fideiuſ. ſi fideiuſſorem
accepero, & inſ. mandati, ſi is qui negocia, §. fi. & l. fideiuſſorẽ.
Et per hoc limitantur oẽs leges, quæ dicunt q fructus extenuãt
a ſortem, q debet intelligi de fructibus conſumptis a ſecundum
5 Cy. & Bar. & hoc fuit dictum Fran. Ac. † & ideo debitor qui alle
gat extenuationem, debet formare articulum de ꝯſumptione
fructuum, quod eſt no. dicit hic Bar. q poſtquam eſt facta con-
b ſumptio, non poteſt amodo accreſcere, aut decreſcere æſtima-
tio b ex mora. non obſtat l. vinum, ſi cer. quia fructus ibi debe-
bantur in genere, quod non poteſt conſumi: hic in ſpecie, quod
6 eſt menti tenendum. † Extra op. Bar q vnum genus poſſit ſolui
pro alio, vt aurum pro Argento, vt l. 1. & l. Titia, de aur. & arg. le
ga. ergo fructus poſſunt pro pecunia ſolui. Sol ſpeciale eſt in pe-
cunia, q vbi non intereſt creditoris, poſſit ſolui vna moneta pro
alia, vt no. C. de dona. ſi quis argentum. & de ſol. Paulus. Ego al-
lego legem notabilem. inſ. de verb. obl. l. quæ extrinſecus, & ibi
7 per Pe. † Vltimo prædicta faciunt pro libellis, pero fructus ſi ex-
tant, & ſi non extant, pero eorum æſtimationem. Qui libellus
eſt formatus recte ſecundum iſtam gl. Bal.

ADDITIONES.

a Conſumptis. Adde Bal. in l. 1. ſup. all. in tex. C. de pig. ac. & in l. ſi e. ni. & in l. pe. in prin. C. de nõ nu pe. & in l. quoniam. C. in qui. cau. pig. ta. cõ. & adde Ant. Bu. in c. ad noſtram, de iniu. & Pe. de Anc. & Io. An. in c. 1. de vſu.

b Aeſtimatio. Adde Bal. in l. 2. ad fi. C. de fru. & li. expen. & idem no. eſt. in l. eum qui inſ. de his, qui vt indig. & in l. diuerſo § 1. ſup. de rei vend.

1 *Emens vuas viridarij, vel roſas quæ fructiſicant bis in anno, debet habere primum fructum tantum.*

a *Lex quæ loquitur de certo tempore, attenta eius ratione poteſt reſtringi, & ampliari.*

a § Quod in anno. a Statutum in anno habet locũ in ſex menſibus, & in quinquen-
nio, ſi ibi eadem ratio reperitur. h. d. In tex. ibi, fructus. l. anni, vt
quia ſit talis terra, quæ bis ſeritur in annis, & de ſex menſibus in
ſex menſes. In tex. ibi, dici põt in vno anno, vt pro quota parte il-
lorum plurium annorum, quo ſteterit matrimonium, lucratur
vir, & pro reliqua vxor, qñ in illis plurib. annis non percipitur ni-
ſi vnus fructus. vnde ſm Bar. ſi in vno anno fiant meſſes frumẽ-
ti ſeminati, & in anno ſequenti nil ſeminaretur, vel ſeges mino-
ris valoris illi duo anni computantur pro vno, vt pro quota par-
te illorum duorum annorum durauit matrimonium, lucratur
vir, pro reliqua vxor ſm Bar. hic, & eſt caſus hic. In tex. ſi vir. pro
1 alia reſtituatur vxori ſm Dy. Tene menti prædicta. † No. primo
hunc §. in argũ ad quæſtionem de eo q emit vuas viridarij, vel
roſas, quæ fructiferant bis in anno, quia non debet habere, ni-
ſi primum fructum & non ſecundum, b & ita fuit diſputatum
b vltra montes, ſm Iac. de Ra. & Cy. arg. ꝯ. ſup. de vſufruc. defun-
cta. §. fi. & facit de ꝯh. emp. cum manuſata. §. Sylua cædua. Secũ-
a do no. † q lex quæ loquitur de certo tpe, attenta eius ratione po-
teſt reſtringi, & ampliari. Tertio no. quod id quod per ſupra or-
dinariam præſtationem præſtatur, vt plauſtrum, lignorũ in quin-
quennij fructu connumeratur. Et hoc facit ad quæſtionem, ſu-
per qua fuit conſultus Old. a dño Papa Io. quia Archidiaconus
de Capua locauerat Archidiaconatum ſuum. Quærebatur vtrũ
illud quod præſtatur Archidiacono in ſuo iucundo aduentu, in-
cludatur illa locatione. Iſte tex. eſt in argumentum, q ſic, tamen
c non allegatur per Oldr. c ſed ipſe determinauit ꝯtrium, quia iſta
præſtatio concernit perſonam, non autẽ concernit patrimoniũ
Archidiaconatus, arg. J. eo. ſi vero §. item quicquid, & J. ad Treb.
debitor. §. fi. item quia iſta dona non ſunt vniformia, arg. J. de an-
nu. le. l. Seio. §. medico. Item quod præſtatur in ingreſſu, non dr̃
in fructu, vt probatur ex coniunctione duarũ legũ. quæ vſir ad
literam ꝯtriæ J. de vſufr. leg. l. quæro, & de lega. 3. l. his verbis. §.
alumno, ſm Old. In gl. vt pro quota. no. arg. a proportione tpis.
In ea. gl. ibi, bis terra colitur. hæc vera ſm Pet. In ea. gl. ibi, ad ſli
quid. not. 1. eſt vnus fructus quo ad deductionem Sed non, quo
ad diuiſionem. prima verior. In ea. glo. ibi, ſed quid. hæc gl. non
ſolum quærit, ſed ponit exemplum in tex.

ADDITIONES.

a Quod in anno. per hunc tex. vide quod ſignanter voluit idem Bald. in l. ædem. C. loc. & in l. certi, in x q co. iii. per quod declarantur reg. c. potuit, de lo. a. & l. 2. C. de re emphy. & facit ad q. conſultam per Ale. de Imo. in conſi. 106. in 2. & 3. col. in 1. par.

b Et non ſecundũ. Faciunt ad hoc no. per Bar. in l. hoc art. in fi. inſ. de hæredibus inſtituen. per textum in l. boue § hoc ſermone, de verborum ſignific. item faciunt etiam nota. per Albert. de Ro. in ſecunda parte ſtatuto rum, quæſt. 180 incip. per dom. Franciſc. Vbertum item faciunt nota per Bartol. in l. dotis promiſſio, ſupra, de iure dot. & limita hoc dictum, vt per do. Alex. hic in 2. col. in verſ. qui cum ſeq. referendo prædicta, ad quod vide per eum in conſ. 16 in 4 parte, & omnino do. Iac. May in 2. col.

c Per Oldra. Ad quod vide eius conſ. in nu. fuerant conſ. 129. incip. in q. quo quæritur, vbi reſpondit ad iſtum tex. quod illud quod hic vltra præſtabatur, erat certum, in illo caſu incertum.

1 *Fructus rei immobilis percepti intra annum diuortii, ſunt pro rata reſtituendi.*

2 *Interuſurium medii temporis in re dotali cedit lucro mariti.*

3 *Debitori expedit dilationem habere.*

4 *Fructus omnes pendentes dilatione lucratur.*

§ Non ſolũ. Fructus rerũ mobiliũ inter virũ & vxo. diuiduntur pro rata vltimi anni, ſicut fru-
ctus immobiliũ. h. d. In tex. ibi, nihil reddat. lege interrogatiue,
quaſi reſpondeat imò reddat. In tex. ibi, curant. No quod nõ ſo-
lũ inſpicit tempus finis totius actionis conſummationis, ſed etiã
1 proceſſus eiuſdem, q eſt no. ſm Cyn. † No hic q fructus rei im-
mobilis intra annũ diuortij percepti ſunt pro rata reſtituendi.
Contra, cũ reſtõ non debeat fieri niſi poſt annum. ergo interim
maritus debet lucrari fructus beneficio dilationis. hic eſt caſus,
2 & J. eo. ſi conſtante. §. quotiens. vbi vr̃ † q interuſurium medij tẽ
poris cedit lucro mariti. Breuiter ſolue, q ibi loquitur in ciuili
acceſſione ab omni naturalitate abſtracta. i. in vſuris: hic autem
loquitur in acceſſione naturali, vel ciuili loco nãlis ſubrogata, vt ĩ
penſionibus, & vecturis nõ diuer eſt, quia vſura concernit ſolum
tractũ tpis, & tractus tpis concernit maritũ. Sed acceſſio nãlis,
vel quaſi naturalis concernit rem ipſam, & ideo poſt annũ dẽt
reſtitui pro rata tpis vltimi anni, vt C. de rei vxo. actio. §. exactio,
& no. rerum amo. l. ſi mulier, § rerum, per Iac. de Are. dices tu,
3 ſi vir reſtituit, ad quid prodeſt ſibi dilatio anni. † Rñdeo, expedit
debitori dilationẽ hr̃e, vt ſ. de pac. do. l. 4. & de pecu. ſed ſi dãnũ.
§. Marcellus. põt ẽt dici ſm Bar. ĩ §. quotiens, q hic loquitur in fru-
ctibus ſpecies dotalis, ſed §. quotiẽs, loquitur vbi dos ꝯſiſtit in gñe,
vnde fructus non percipit tunc ex re dotali, vel pp rem dotalẽ,
quia genus non eſt res dotalis ſm Bar. & eſt ſubtiliter dictũ, &
4 adde hic q no. J. eo. §. interdũ. Secundo opp. † q oĩs fructus pen-
dentes dilatione lucratur. vt J. ad Trebel. mul. cr. §. alia cã eſt. Sol.
aliud in dilatione. q dat miſerationis cauſa, vt hic, & C. de exe.
rei iud. ſi lõgius, & inſ. de re iu. l. negociorũ, & ſ. de vſuris, tutor,
aliud in ea, quæ conceditur ex pacto, vel a teſtatore, vt l. ſi cum
militi §. cum inter, de compenſa. quæ ad hoc facit notabiliter.

1 *Fructuum appellatione non venit, niſi quod renaſcitur.*

2 *Maritus non poteſt incidere arbores fundi dotalis, quæ non renaſcuntur breui tempore.*

3 *Maritus tenetur vtili actione legis Aquiliæ.*

§ Si fundum. Arbores q ſunt in fundo alias in fru-
ctuoſæ inciſæ ad virum pertinent: aliæ
non: nec theſaurus pertinet ſibi niſi tanquam inuentori pro par-
te dimidia. h. d. de theſauro adde quod dr̃ ſ. de rei vend. a tutore.
In tex. ibi ceciderit. ſupple quæritur. debeant remanere marito,
& reſpondet, ſi hæc. & c. Dy. In tex. ibi, ſed hæ. ſ. arbores cæſæ, ſũt
in fructu. In tex. ibi, puto autem. incipit dicere quæ arbores ſunt
in fructu. In tex. ibi, reſtituetur, ſolu matrim. interim enim eſt
1 viri. No. † hic quod non dicitur in fructu niſi quod renaſcitur.
Et ex h. d. Bar. quia ſi teſtator, qui erat tabellio, legauit vxori v-
ſumfructum omnium bonorum ſuorum, quod quantitas quæ
a percipitur ex Protocollis, a cum ſemel percipiatur, non pertinet
ad vxorem, & ita dicit ſe de facto reſpondiſſe, quod dictum in-
tellige quod non pertinet ad vxorem iure perpetuo, ſed bene p-
tinet, vt illa quantitate vtatur, & fruatur, donec viuit, vt l. 1. de
a vſufru. Secundo no. † quod maritus nõ poteſt incidere arbores,
quæ non renaſcuntur in breui tempore. Idem dicit Dyn. in em-
phyteuta. Et ego habui de facto in emphyteuta. Et dico quod
b talis emphyteuta poteſt expelli, quia facit rem deteriorem, b ni-
ſi tales arbores ſint in fructu, vt C. de ſacroſ. eccl. auth. qui rem,
& facit J. quod vi aut clam, ſi alius. §. notauit & J. de teſti. l. 1. & al.
leg. ll. hic allegatas per Dyn. & idem in colono, qui conduxit ad
longum tpũs. Sed quid ſi domus dotalis, vel emphyteutica indi-
get refectione, nunquid pro illa re aptanda põt incidi arbores?
Dic q ſic. Tex. eſt no. in l. arboribus. in prin. ſ. de vſufr. In gl. vxo-
ri. in §. ſi maritus. ille §. nihil facit, quia vxor ibi dederat damnũ
in rebus proprijs mariti, & ſic nil ad propoſitum. dicunt ergo
quidam, quos ſequitur Bar. quod maritus non tenetur actione.
l. Aquil. quia dñs. quæ ratio parum valet, quia nõ habet liberum
dominium, ſed modificatum, & qualificatum, & ideo excludẽ-
3 do modum dominij tenetur † vtili actione leg. Aquil. arg. ſup. ad
l. Aquil. ſed ſi proprie, & l. ſed ſi patre. Item in iſto §. adde. ſupra
de dolo, eleganter. §. non ſolum. quod no. etiam.

ADDITIONES.

a Protocollis. Vide Bar. in conſ. 50 & dom. Soc. in conſ. c. incip. in cauſa Baptiſtæ, circa med. 3. col. in 1. par. char. 167. & vide Do. Iaſ. May. in §. ſeq. in prin. 3. col.

b Deteriorem. Vide d. Alex. de Imol. hic referentem opin. pro hoc dicto Bal. & ſic declara, & dic vt per eum, & Franc. Cur. ibi in apoſtil. & omnino D. Iaſ. May. qui plene, & no.

Impenſæ

SVMMARIVM.

1 *Impenſa eſt triplex.*
2 *Banna, pœnæ, & mulctæ cenſentur in fructu.*

§. Si vir in fundo. Iſte § tria dicit. Primò loquitur de vtili impenſa facta in re. Secū
do de inutili. Tertio redit ad primum. Et loquitur de impenſa,
q̃ reſpicit fructuū perceptionem. Secunda ibi, & impenſa. Ter-
1 tia ibi. niſi. ¶ † Et ad euidentiam præmitte, q triplex eſt impenſa.
Prima reſpiciens rei commoditatem. quædam rei incommo
ditatem q̃dam fructuum vbertatem, & h d. vtilis, & probabilis
impenſæ rō eſt habenda, non autem improbabilis. In tex. ibi, &
impēſa. mutat caſum nam ſ. impenſa erat vtilis, hic inutilis tam
reſpū rei q̃ fructuum ſm gloſ. ¶ In gl. impenſa. ibi. reſtituere ei,
quia concernebat perpetuam rei vtilitatem, & perpetuum red-
ditum, vt J. ead l. §. ſimili modo. ¶ In ea. gl. ibi, de dolo, dn̄t Do-
ctores q imo actione neg geſt. Et ſic ceſſat de dolo, vt C. de rei
vxo. act. l. 1. §. ſed nec ob impenſas. Et ad iſtam quæſtionem facit
a in rōne ſui. l. ſi pecunia. In prin. ſ. de cond. ob cauſam. ¶ † Extra
no. exiſto. §. ar. q ſi mulier dedit caſtrum in dotem, q caſtrū hēt
territorium, & iuriſdictionem. Et maritus exigit pœnas, & mul-
2 ctas, & banna, a q ſoluto mr̄imonio eadem diuiſio fiet de iſtis
bannis, quæ de cæteris fructib. Nam fructus, & commoditas iu
riſdōnis ſunt pœnæ, & banna, q̃ quotidie naſcuntur, & hēnt cau
ſam quaſi nālem. Et ita allegant iſtum tex. Pet. & Cy. facit de v-
ſufruc. legato. l. generali. §. pe ¶ Si. n. iſta banna non intelligeren
tur in fructu, eſſent integraliter reſtituenda vxori, vt ſup. eadem
lege, in §. ſi fundum; quod eſt falſum, &c.

ADDITIO.

a Et banna. Adde plenius eundē Bal. in l. 1. C. de fruct. & lit. expen. & Ang. in l. ſi cōſtante. §. quotiens, infra, eodem, & Pet. de Ancl. in c. 2. ne præ vic. ſu. & Old. in conſ. 148. & omnino dominum Ia. Mai. hic, qui mouit q. de iure præſentandi, prout per eum. vide in 3. col. in verſ. vltra ſcribentes.

SVMMARIVM.

1 *Cauendum eſt de futuris, de præteritis eſt ſoluendum, & de præſentibus.*
2 *Fructus quando veniunt vt acceſſorij ad fundum dotalem, vir non habet annum ad reſtituendum fructus ipſos.*
3 *Maritus propter ſpem fructuum, fundi retentionem habet.*
4 *Poſſeſſio pro cautione cedit.*

1 §. Interdum. † De futuris cauēdū eſt, de præteritis eſt ſoluēdum q̄d ſolui dēt h. d. Circa illud
generale dictum vide. l. no. J. de ſtatulib. ſtatulibertatione. n. &
quod ibi no. per Iac. de Are. In tex. ibi, nihil retinet. ſ. principali-
ter, i. maritus. No. q interdum reſtituit vxori fundus plenus, tūc
dēt viro cauere. vnde diuiſio, quam quidam faciunt, non eſt ra-
tionabilis, quia fructus pendentes diuiduntur in agro, vt, pona-
mus, vnus habeat vltra foſſatum, alter citra foſſatum, niſi partes
de hoc eſſent cōcordes, vt lege. Lucius Titius, familiæ erciſcun.
& lege. Gaius. §. prædijs, de leg. 2. interdum redditur mulieri fun
dus vacuus. tunc ſi omnes fructus pertinent ad maritum, non re
ſtituitur quicquam a marito. Si non omnes, tūc pars fructuum
2 eſt ſtatim cum re reſtituenda, & non cauendum. ¶ † Et not. hic,
quòd quādo fructus veniunt vt acceſſorij ad fundum dotalem,
vir non habet annum ad reſtituendum fructus; quod eſt notabi
3 le. ¶ Not. hic † propter ſpem fructuum maritum non habere re
tentionem fundi. Secus autem ſi fructus eſſent maturi, quia tūc
retinere poteſt vſque ad ſeparationem fructuum, ſecundum gl.
no quæ eſt hic & adde quod hēs inf. de vſufr. leg. l. vſufructu, &
ſup. ſi cer. per l. ſi quis nec cauſam, nec propoſitum. §. res pigno
ri. ¶ In gl. reddet. ibi, noui iur. imò erat idem de iure. ff. quod res
immobilis erat ſtatim reſtituenda ſoluto matrimonio. vt inf. in,
§. exactio. Ia. de Are. & ſ. de iure dot. l. cū in fundo. §. ſi fundus.
Iac. de Ra. & Pet. & not. inſ. de do præleg l. 2. §. fin. ¶ In ea. glo.
ibi, nec mulier cauet, quia non eſt de præſentib. cauen. ſed ſol-
uendum, vel mulier, de condi. ob cauſam ¶ In ea. gl. ibi, relin-
quere, ſcilicet quo ad poſſeſſionem, vt C e. l. dotis. ¶ In ea. glō.
ibi, cauebit. i. vxor viro. ¶ In ea. glo. ibi, in eis. ſ. vxoris. ¶ In ea. gl.
ib., videtur. an velit poſſeſſionem dimittere, vel cauere. ¶ In ea.
4 gl. ibi, quod hic dicit. Item † quia poſſeſſio pro cautione cedit, vt
J. ad Trebel. l. de bonis. §. qui punitio. ¶ In ea. gl. ibi, vel de vtro-
que. hæc vera. & facit. C. de iure fiſci. l. facultas, & de offic. præſ. l.
ſenatuſconſulto. Quando ergo cautio præſtatur ratione reſti-
tuendorum fructuum futurorum, debet duo cōtinere, de fru-
ctib. reſtituen. & non baratandis, vnde maritus poterit ponere
a cuſtodes, vt in Spe. de deci. in fi. ¶ In glo. nuda. a ibi §. quotiens.
Sol. fauor mulieris ſoluit contrarium. nam hic, vt ſatiſdet, eſt e-
ius fauor, quia difficile eſt inuenire fideiuſſorē, vt not. in l. 2. ſup.
eod. ¶ Sed in cōtrario ſimpliciter eſt fauor mulieris, ne ſatiſdet,
ſed vt ei ſatiſdetur. Alij dicunt vtrobique idem, quòd cautio de-
bet eſſe plena, non nuda, & male dicunt, quia hæc dilatio nō in-
dulgeretur mulieri ex beneficio, ſed ex ipſa natura, vt. J. de ver.
oblig. l. interdum, & inſ. de cond. & demon. l. 1. in fin. Bar. dicit,
quòd eſt ſpeciale in vxore, quæ eſt quaſi ſocia. & ideo non arcta
tur ad ſatiſdandum quod tene mentu.

ADDITIO.

a Nuda. Dic, & limita vt per do. Alex. de Imo. hic, & adde omnino Fel. in c. ad noſtrā, de iniu. in 1. col. ver. in gl. ii. & do. Ia. hic in 11. col. & oīno p Old. in conſ. lxviii. & Pau. de Caſt. conſ. ccclvii. quæ dicatur cautio idonea, col. ii. & do. Alex. in conſ. xxxv. col. iiij. in prin. in iii. p. vbi quando fit mētio de cautione ſufficienti, quomodo intelligatur.

SVMMARIVM.

1 *Maritus ſi impendit in fructibus, & nihil percepit, ipſius eſt detrimentum.*
2 *Poſſeſſor bonæ fidei non conuenitur niſi in eo, quo factus eſt locupletior.*

§. Impendi. Hic § declarat, q̄d eſt dictū. ſ. e. l. fructus, ga aut impēſæ fiūt gratia fructuū quæren
dorum, & non debent deduci de fructibus, aut fiunt ad perpe-
tuam rei vtilitatem, & tūc repetunt p actionē mādati, vel neg.
geſt. Di. ¶ In tex. ibi, in tutelam. qſi modica expenſa eſt neceſſa
a ria, vt l. hactenus. a ſ. de vſufru. ¶ In tex. ibi curandū. & hoc intel
lige de modica expenſa, vt l. in rebus. § poſſunt. ſup. cōmo. ¶ In
text. ibi, nō petent. ſ. p maritum ab vxore. ¶ In tex. ibi, ſatiſfaciē-
dum eſt. eum ergo habeat omnes fructus, & ſatiſfactio dēt fieri
ex fructibus; ergo nihil pōt petere. ¶ In tex. ibi, plane. ſup. dixit
de expen. contēplatione fructuum, hic contemplatione perpe-
tua. ¶ In tex. ibi, actione. intellige ſecundum modificationem. l.
1 in fundo. ſup. de rei vend. ¶ † Quæro hic duo. primo, ſi maritus
impēdit in fructibus, & nihil percepit, cuius ſit detrimētū? Rn̄.
mariti ſecundum gl. maxime, quia debuit reſpicere hoc poſſe
euenire, vt ſup. loc. l. ſi quis domum. §. pen. Non ob. l. ſi ſumptus,
de peti. hære. quia in petitione hæreditatis magis fauetur bonæ
fidei poſſeſſori. quàm in actione de dote marito. maritus enim
2 ex ſua promiſſione conuenitur. † Sed bonæfidei poſſeſſor non
cōuenitur, niſi in eo, quòd locupletior eſt, nec præcedit aliqua e-
ius promiſſio, vel obligatio; & illa eſt veritas. ¶ Secūdo quæro,
vtrum expenſæ factæ ad perpetuam vtilitatem rei compenſen-
tur cum fructibus? gl. hic dicit, q non, ꝯrium vr̄ no. ſup. de rei vē
di. l in fundo. & l. emptor. Sol. aut conuentus hēt cauſam ab a-
gente, & nō fit compenſatio, vt hic. Aut non habet cauſam ab
agente, & tunc fit compenſatio, vt in ꝯtrijs; quod bene no. &c.

ADDITIO.

a Hactenus. Tu vero ad hoc adde tex. optimum in l. pe. ibi, alioquin. & quæ ſit modica &c. infra. e. l.

LEX IX. alias VIII.

Si fundus. A quodam vniuerſali poteſt excipi particu-
la, quæ veniebat de natura ꝯtus, vt hac l. in
fin. & eſt arg. quòd ſi Abbas concedit fundum in emphyteuſim
vel locat, retento ſibi toto fructu arborum, quod valet reſerua-
a tio, a & habes gl. ord. ſup. de ſeruit. ruſt. præd. l. certo generi, & a-
liam in l. damni. §. Sabinus, de dam. infe.

ADDITIO.

a Reſeruatio. Adde quo. l. ſimile in q. ponit etiam gl. in l. obligationum fere. §. placet, infra, de act. & oblig.

§. Quod in ſementem. Expē facta in ſemē
rē detrahitr̄ de vinde-
a mia eiuſdem anni hoc dicit. Nec eſt iſte. §. alibi ſm Io. Pa. a ¶ In
tex. ibi, vnus fruct' eſt, id eſt vna fructificatio, vel ſic, ſumma iſtū
§ expenſa facta contemplatione fructus aridi, ſuppletur ex liq-
do eiuſdem anni. hoc dicit. tene menti hunc caſum &c.

ADDITIO.

a Io. Pa. Adde, quòd iſte Io. Pa. fuit magiſter Baldi, & magnus textualis, & fuit Senenſis, vt per do. Alex. hic.

SVMMARIVM.

1 *Oblatio eſt duplex, realis, & verbalis, & in re immobili non cadit niſi verbalis.*
2 *Dies tacita interpellat, ſicut expreſſa.*
3 *Contumacia appellatur maleficium.*
4 *Mora nihil aliud eſt, quam culpa quædam in omittendo.*
5 *Pœnæ capitales requirunt dolum.*
6 *Maior eſt culpa in committendo, quam in omittendo.*

LEX IX. alias X.

Si mora Mora mulieris in recipiendo commiſſa, mariti
periculum extenuat, vt non teneatur de culpa
in ommittendo; tenetur tamen de fructibus perceptis. h d. Di-
uiditur in tres partes lex iſta. nam primo ponit dictum. Secūdo
rōnem. Tertio ponit quoddam aliud dictum. Scđa ibi, ne facto.
1 Tertia ibi. fructus ¶ † In gl. q̄d eſt. ibi, oblata. duplex eſt oblatio,
verbalis, & realis, & in re immobili non cadit niſi verbalis obla
a tio, a quæ idē q̄d realis operat, & adde q̄d not. C. de diſtra. pig. l. ſi
reſiduum

ADDITIO.

a And. Bar. Obligatio. Quod dic verū, ſecundū eundē Bal. in d. l. acceptā, in 2. q. C. de vſur. ſtatim allegata eſſe vera, ſi verbaliter rē immobilē offerēs illā habeat ſolutio. paratā; alias ſecus. allegat in ſimili not. p Dn̄. in reg. peccatū, de reg. iur. in vj. dū ibi dicit Do. q ſi fœnerator offerat ſoluere, & reſtituere vſuras, quas extorſit, puta Titio, nō liberatur a peccato, licet dicat Titius q ſibi illas remittit, niſi fœnerator haberet tūc pecuniā reſtitutioni paratā per no. gl. Doct. in l. ſingularia, ſupra. ſi cert. peta. quod no. & tene menti. Vide tamen Pet. de Anc. poſt Fed. de Se. in conſ. cccvii. q gratuita remiſſio vſurarum ſufficit, quia ſufficit quātercunq; creditori ſatiſfiat.

eſt curandum de bono nomine, a vt lege, facta. §. ſi in danda, ff.
ad Trebell.aut eſt nomen appellatiuum,& tunc bene eſt curan-
dum de nomine,& Etymologia, lege ſecunda.§.appellata, ſi cer
tum petatur, aut eſt nomen demonſtratiuum; & idem de verb.
ſignifi.l.tugurij,& l.vt Alphenus,& lege prima poſt princip. de
pact.& lege prima, de iuſtitia & iure.& facit extra, de reſcript.
cap. Rodulphus. Si matrimonium eſt prohibitum, an poſſit re-
peti datum? reſpõdeo aut loquimur in arrhis, aut in dote, aut in
donis. Si in arrhis, dic quod repetuntur, vt l.finali.C. de ſponſa.
Si in dote, aut matrimonium non tenuit ratione turpitudinis,
aut propter aliam prohibitionem. Si propter aliam prohibitio-
nem, repetetur, vt l.a diuo Pio ſupr. de ritu.nupt. & lege prima,
de cond.ob cauſam, nec videtur donare, quia expreſſa cauſa, li-
cet inualida, facit ceſſare præſumptionem tacitæ donationis, vt
l.ſi cum aurum, ff. de ſolu.& ibi Cyn. Si propter turpitudinem:
aut eſt datum ab ignorante factum prohibitum, & repetitur,
non autem perditur dos: aut a ſciente factum,& ius, & non repe
titur, de inceſt.nup.lege, qui contra: aut a ſciẽte factum, & igno
rante ius naturale,& non repetitur, vt lege, venia, de in ius voc.
Et hoc, ſi eſt datum pro matrimonio contracto de facto: ſed ſi
pro matrimonio contrahendo, repetitur, vt lege, auunculo. ff.
de condictione ſine cauſa. aut dubitatur; & tunc error facti præ
ſumitur. Adde quod not. infra, de rogu. iur. lege, nihil conſen-
9 ſui.§.fin. † vbi nimia perſonarum proximitas ſeiẽtiæ præſum-
10 ptionem inducit, vt lege, Octaui, ff. vnde cog. † Error vero iuris
naturalis non præſumitur, nec error iuris ciuilis: tamen hoc de
errore iuris ciuilis fallit, ſi contra probetur ex perſpicuis indi-
cijs, vt C.de his qui ſibi aſcrip.lege, Senatus. Item fallit in mu-
b lieribus, b vt lege, ſi adulterium cum inceſtu. § primo. ff de adul
ter. Sed quare minus punitur dans pro matrimonio contrahen
11 do, quam pro contracto? † Reſpondeo, quia in matrimonio
contrahendo non fuit turpitudo conſummata, & pœna quæ
imponitur ipſo facto per legem, requirit turpitudinem cõſum-
matam, non inchoatam vt lege prima. §. hæc verba, quod quiſ-
que iur.& fac. quod not. in cap. propter, extra, de elect. libr. 6 in
nouella. vbi nota quod licet ſententia hominis non ſemper re-
quiritur factum conſummatum: tamen ſententia legis ſem-
c per requirit factum conſummatum, c quod eſt not. facit extra,
de donat. inter virum & vxorem, capitulo ſecundo, & capitulo
prudentiam. Si vero loquimur de donatio. inter has perſonas,
tunc ſi turpitudo fuit immediata cauſa, non repetuntur, lege fi-
nali. de actio.& oblig. ſi ſeparatur matrimonium, tunc ſic. &
prędicta vera de matrimonio perfecto; ſed de imperfecto dic, vt
ſupra, de condicti. ob cauſam l.quod ſeruus, & l.cum quis, & fa
cit inf. de his quibus vt indignis l.Claudius. Bal.

ADDITIONES.

a An B Nomine. Facit, quia ex malo noĩe ſępe oritur ſiniſtra ſuſpitio, vt di
cunt Doct. in proce decre. in ver. Gregorius Epiſcopus, allegantes, q̃ habe
tur ibi in tex.& gl. in l.facta.§.ſi in danda. ff. ad Treb.& in ſimili gl. in c.
licet, de elec.& refert Io. An. in c.gratis, de depoſi. vxorẽ ſuã d. Milancium
ſolere dicere q̃ etſi nomina deberent emi magno precio, q̃ deberet emi
pulchrum nomen filio. Car. Flo. in c. 2. de præben. Et hinc eſt q̃ Accurſius
gloſſator in d.§.ſi in danda, multum gloriatur de nomine ſuo. Imo plus
dicit Io. And. in c.gratis, & ibi Card.& Imo. in 1. col. per illũ tex. in ver.
ſedem, quod præcauere dẽt quis, ne in aliquo confidat, qui habeat turpe
nomen; & ſic ſi cognito nomine depoſuerit res ſuas, & eas perdiderit, ſi-
bi imputet, quia fuit in negligentia, & late d. Maria Senen. in c. cum dile-
cta, extra, de excel. præla. adde quod inquit Plutarchus de liberis educan-
dis, procurare debent patres, vt filij bonis nominibus nuncupentur.
b Mulieribus. Vide Rom. in conſ. 506.
c Conſummatum. Adde quod idem dicit Bal. in conſ. 256.

§. Quemadmodum. Iſta dictio Quemadmodum, ponitur interdum
ſimilitudinarie, vt lege, cum oportet, in princip. C. de bon. quæ
liber. Interdum exemplificatiue, vt lege, ſed & ſi lege. §. primo.
ff. de petitio. hæred. Interdum modificatiuè, argumen. legis, edi-
ta, C. de edẽ. Interdum interrogatiuè, vt quemadmod. teſta. aperi.
Interdum deſcriptiuè. ſi ſermo in alium non dirigitur, vt hic.
& facit ad no. per Cyn. C. de contrahen.& commit. ſtipula. ſecũ-
dum reſponſum. Bal.

LEX PRIMA.

1 *Priuilegia dotium in iteruum concernentia multa ſunt.*
2 *Prædium dotale non ſubiacet pignori prætorio, nec conuentionali.*
3 *Priuilegia perſonalia non tranſmittuntur ad filios, ſalui ſi filij ſint cauſa priuilegij.*
4 *Pro dotibus in dubio præſumitur.*
5 *Orda termonis qualiter conſtitueretur.*
6 *Priuilegium quo præſumitur prioritas tranſit ad heredes.*
7 *Cauſa propria non dicitur niſi lite conteſtata.*
8 *Cauſa dicitur ſum aria, vel ordinaria quatuor modis, & cauſa dotis eſt ſummaria.*
9 *Appellari poteſt a ſententia lata ſuper dote.*
10 *Actio dotis eſt directa, & contraria.*
11 *Contractus dotis eſt de iure gentium.*
12 *Mutuum dicitur eſſe triplex.*
13 *Pater naturalis non tenetur dotare filium.*
14 *Frater an teneatur dotare ſororem, remiſſiue.*
15 *Filius an teneatur dotare matrem, remiſſiue.*
16 *Res mobilis data in dotem durante matrimonio poteſt alienari, ſed reuocatur, ſol. matr.*
17 *Intereſſe eſt duplex publicum, & priuatum.*
18 *Vtilitas Reipublicæ ſubtilitati diſputandi debet præferri.*
19 *Scholares non inuitis ſientes domos poſſunt ingerere dominos ad locandũ ipſis.*
20 *Mulier etiam ſterilis, gaudet priuilegijs dotalibus.*
21 *Ceſſante ratione quando faciat legem ceſſare.*
22 *Legitimæ ſolis præclaram, & famoſam faciunt ciuitatem.*
23 *Cauſa dotis, & ſtudiorum æquiparantur.*
24 *Filius conf. libros ſibi donatos a patre, ſicut filia confert dotem.*
25 *Actus qui dependet a neceſſitate iuris, non regulatur ſecundum voluntatẽ hominis, ſed ſecundum arbitrium.*
26 *Index patre abſente filiam poteſt dotare de bonis patris.*
27 *Bona futurum tacita hypothecam veniunt.*
28 *Dictio ſemper, & vbique, quid importent.*

1 Dotis cauſa. † No. circa hanc materiam, quod plura reperiuntur pri-
uilegia circa materiam dotium. Primum eſt
confirmandæ promiſſionis, vt lege, auia, & le-
ge, legitima, de pactis. Secundum tacitæ pactio
nis hypothecæ, vt §.& vt plenius, in lege, vnica.
C. de rei vxo. actio. Tertium prælationis in per-
ſonali,& hypothecaria, vt lege, aſſiduis, C. qui potio. in pign. ha
ben. Quartum prohibitæ rei dotalis alienationis, lege, ſi prædiũ,
C. de iure dotium. Quintum præſumendæ cauſæ informis ſtipu
lationis, vt lege, quod autem, de iure do. Sed illud quando pro-
miſſio eſt facta ſub commemoratione matrimonij: vt ſi in-
ſtrumentum dicat, Talis intendens nubere Titio, promiſit ei. x.
Ricardus,& Cyn. Sextum ſubaudiendæ perſonæ in perſonalis
ſtipulationis. inf. eodem. poſt dotem. ſed illud eſt, quando dubia
diſpoſitio hominis aſſumit ſibi intellectum diſpoſitionis lega-
lis, de dam. infect. damni quod in ſtipulatione, & l.ſi vno.§.j. inf.
loca eum ſimil. Septimum per liberam perſonam acquirendæ
obl. inf. eodem. Gaius. Octauum permittendæ mutui rei alie-
nationi, de iure dotium, Titia,& hypothecæ, lege, item quia, de
pactis.& no. in lege ſi. de leg. tut. Sed iſtud eſt ideo, quia talis ob-
ligatio in. eſt & de iur. & ideo non eſt neceſſaria iudicis confir-
matio, vel decretum. Nonum dominij recta via recuperationis,
lege. in rebus, de iure dot. Decimum ante tempus petitionis, in-
fra eodem, lege, ſi conſtante, in princ.& §. quotiens. Vndeci-
mum permiſſio inter patrem & filium a l. donationis l. Pompo.
Philadelphus, famil. ercis. Duodecimum inſtantiæ abbreuian-
dæ, vt hic, & de iudic. l. nonnunquam. Tertiumdecimum
pluralitas iudicũ, quia dos poteſt peti in foro ſeculari, & eccle-
a ſiaſtico, a vt in d.c. de prudentia, de dona. inter virum & vxorem.
Quartumdecimum: quia inter patrem, & filium pro dote con-
ſiſtit iudicium. de ritu nup. l. qui liberos. Quintumdecimum:
quia vxor & maritus in eodem inſtrũ poſſent ſe pro dote filiæ
obligare, licet alias vxor ad commodum viri in eodem inſtrũ cũ
viro ſe obligare non valeat, l. pñ, de enic.& in auth. vt nulli iudi.
per Iac. de Bel. in §. illud. Decimumſextum: quia error dotantis
non obeſt doti, de condi. inde. l. cum his, §. ſi mulier. Decimum
ſeptimum: quia incertitudo non vitiat contractum dotis, vt l. cũ
poſt. § gener. ff de iure do. Decimumoctauum: quia non poteſt
mulier ſuis dotibus renunciare, C. ad Velle. auth. ſiue a me. nec
recipere dotem conſtante matrimonio niſi ex cauſa, vt inf. eo. l.
a quamuis, & de iure do. l. mulus. & l. fin. cum ſi. † Item prędium
dotale non ſubiacet pignori prætorio, ſicut nec conuẽtionali, de
bo. dã. quinque legib. & nullus iudex põt facto viri derogare do-
tibus, vt ext. de pig. c. ex literis. Item in dote non daẽ fideiuſſor niſi
ſi rõne ſuſpitionis, vt ext. de do. inter vi.& vxo. c. per veſtras. & ſi
maritus eſt prodigus, non d; ei ſubueniri cũ diminutio. dotis,
de conſue. c. ex parte. & qui fideiuſſit pro dote, interdum non te
petit, vt l. creditor §. j. ſup. man. Adde tria ſpecialia in dote. Primo
q̃ recedit à perſona, C. de dotis promiſ. l. j. Secũdo q̃a confeſſio
de recepto eo q̃d nõ eſt receptum. obligat tacite ad numerãdũ,
de dotis promiſ. l. ſi volũtate. ita notaẽ. C. de dotis promiſ. l. ad ex
actione. Tertiũ eſt in auth. res quæ, C. cõia de leg. An ſpõſa licet
realia priuilegia, gl. q̃ nõ, in l. eos. qui poten pig ha. ẽtrã no. hic,
&

ADDITIO.

a Aud. Barb. Et eccleſiaſtico. Sed nunquid principaliter deduci poſſit in foro
eccleſiaſtico, dic q̃ ſic. & eſt cõis opi. vt Bal. quẽ ſequitur Imo.& Paul. de
Ca.& adde Rom. in l. Titia, in 5. col. 10 ſe co.& Inn. Hoſt. Io. An.& Abb. in
d.c. de prudentia, all. in tex.& Card. in c. ex literis, in 5. op. de pig.& ibi Im.
in 6. no.& Spe. in tit. de do. inter vi.§ formatur, ver. vtrum cã dotis, & Pet.
de Anch. in cõſ. 2. inci. pro ſolutione. ad ſi. licet gl. in d.c. de prudẽtia, & ibi
d. Ant.& id. Ant. in c. licet, de for. comp.& gl. in c. ex tenore, eo. tit.& Ange.
hic, & idẽ Bal. in l. in contractib. §. ſi. C. de non num. pec. contrariũ dicãt
d. Ale. de Imo. vero hic in 5. col ver. contrariẽ, vltra multa alia allegata ad hoc
pro & cõtra dicit putare, quod opi. Bal. in d. l. in cõtractibus, procederet in
terris Imperij, ſed in terris eccleſiæ indiſtincte poſſe tractari corã eccleſiaſtico
ĩdẽ principaliter moueẽ, rõne qua ibi. vide opi. Ang. tenet Fed. in cõſ. 256.

& de priui.credi.l. 2.& de iure do.l.ſi ſponſus, & ar. de bo. q̃ lib. l.non ſine. Et no. ex prædictis priuilegijs quędam ad hr̃edes tranſire, quia reſident in cã, & ipſi cauſæ radicata, & infixa ſunt. quędam cohærent perſonæ, & oſſibus mulieris, & illa nõ tranſmittuntur, & ſunt tria priuilegia, prælationis in perſonali. priuilegium prælationis in hypotheca J. eod.l.ẽt, & l. aſſiduis, & eſt rõ, quia iſta prælatio lędit ius tertij, & ideo æquũ eſt eam relinqui ad ſolam prouidentiam mulieris, ſupple, & patris, vbi actio eſt cõis, vt inſti.de act. §.fuerat. Item ſupple, & filiorũ eiuſdem matrimonij, vt d.l.aſſiduis, & ar. J.de excu.tu.l.amiciſſimos, §. Lucius. Eſt tertiũ priuilegium ꝓhibitæ alienationis. & iſtud etiam ad filios non tranſmittitur: ſed filius poteſt alienare, & repudiare dotem maternam, vt in auth. vt immobilia ante nup.§.ſi.& facit J.de mili.teſta.l. dotale. Priuilegia autem quæ reſpiciunt eſſentialitatem, tranſeunt ad hæredem extraneum. Sed priuilegia ordinis de futuro non tranſeunt ad hæredem extraneum. Et eſt rõ, quia ceſſante cã non ceſſat effectus per cauſam plenarie acquiſitus, ſed acquirendus C.de inſti.& ſubſti.l.ante pe. qñ di.leg.
3 ce l.cum vxori.de capi.di.l. tutelas, & l.ſi. de diuor.† Et no.quod
a priuilegia perſonalia non tranſmittuntur ad filios, a niſi qñ filij ſunt cã priu.le.de priui cre.l.dabimus, de ritu nu.l. non ſolũ §. ſi puellæ, & d.l.aſſiduis, & l.1.de priui.do. Din.dicit ꝙ priuilegium
4 dotis eſt ẽt, †ꝗa in dubio præſumit̃ pro dotibus. b exemplum ſi
b eadem die apparet inſtr̃m mutui cum obligatione bonorum omnium, & ẽt inſtr̃m dotis præſumit̃, quod ipſum dotis inſtr̃m ꝓceſſerit, vt l.in ambiguis ꝟ.de reg.iur.ſm Din. ſecus in alijs cau-
5 ſis.& l.ſi fundus § ſi duo, de pign. † Circa ordinem tp̃is dic aut actus ſe hẽt ad prohibitum, & permiſſum: in dubio præſumit̃, ꝙ tp̃e permiſſo fuerit celebratus, vt C.de peti.hære.l.poſt moram, & ibi no. Aut hẽt ſe totaliter ad permiſſum, & tũc refert an ordo tp̃is eſt de ſubſtantia litis motæ, & fundat originẽ petitionis oblatæ & dẽt ꝓbari, vt l.cũ actio, de neg. geſt. & de ꝓba. man ẽ tuã.& in c.litteras, de reſcrip.in Cle. aut ꝑ talẽ ordinẽ non cõcedat̃ ptãs agendi ſed exercitium ptãtis alias conceſſę, & tunc aut vna cã eſt priu.legiata, alia non. & p̃ſumit̃ ꝑ priuilegiata, vt hic.
c aut cãæ ſunt pares; & tunc pariter eſt fauendũ, c vt d.§.ſi duo. Et adde ꝙ vbi ſunt duo actus, quorum vnus hẽt ſe ad alterũ. vt habitus, alter, vt priuatio, ſꝑ pręſumitur habitus præceſſiſſe, C. de codicil.l.cũ ꝓponas, per Io.And.in c cum ſint partiũ, de reg.iur. lib.6.in nouel. Ad vltimũ exemplũ Di.vide exẽplũ gl.in l.Claudius Fęlix, ꝟ qui po in pig habe.Itẽ vide aliud exẽplum Di J.de leg.3.l.vxorem § feliciſſimos, ſm Di. Circa priuilegium prætu-
6 mendi prioritatem.† Quæro vtrum tranſeat ad hæredem? dicit
d Bar ꝙ ſic, ꝗa dat̃ doti, ꝗa tex.dicit in ambiguis pro dotibus &c.d ſm Bar.ex perſona hr̃dis nã obligationis non mutat̃ l.1. de verb.obl.ꝗa in ipſo natiuitatis principio conſumit ſuum effectũ, arg. C.de teſta.mili.l.ſi cũ militantibus, & l.qui a pr̃e, & C. de impo.
7 lucra.deſc.l.1.lib.10.† In glo.ibi, cã cauſata.no.quia cã a exponi-
e tur multis modis, & eſt ar. ꝙ procurator conſtitutus ad cãs põt libellum proponere, & litem conteſtari, q̃q̃ ſtricto vocabulo cã non dicatur, niſi prius lit.conte. quia exponit̃ cã, i.actio, & no.ꝙ duplex eſt cã. ſ.cã cauſans, & cã cauſata. Et facit ad qõnem, dicit ſtatutum ꝙ omnes venditiones factæ ab vno mẽſe citra, ſint ipſo iure nullæ. modo quidam vendidit, & tradidit. quæritur vtrũ iſtud ſtatutum valeat tollere dominiũ, & vr̃ ꝙ ſic, quia ſublata cã tollitur effectus, vt in pacto l. cõmiſſoriæ, & addic. in diem vt no.in l.1.in glo.magna ff.de do. In ↄ̃trium vr̃ quia immediata cã translationis dominij eſt conſenſus. vñ licet tollatur cã mediata, titulus: ſi ex quo cauſa Imediata remanet, ſufficit poſſeſſori, vt ff.de condi.cauſa data l.3 § ſtabilis, de cond. ob tur cau.l.ſi ob turpẽ.tenuit. do. Machagnanus, ↄ̃ quẽ eſt totum illud argm̃ de antecedenti deſtructo, vt l.eum qui, de publi.ſed reſponde ꝙ hic non tollitur antecedens proximum, & immediatum, quod eſt magis conſiderandum q̃ remotũ, vt J re amo.l. ſi mulier.& ite l.interdum diſponit de cã, interdum de effectu. & diſponendo de cã vr̃ diſponere de effectu inſeparabili, & immediato, non de effectu mediato ſm Macha. In ead. gloſ ibi, conditio.i.nã, vt l. ſi vnus, §.pactus, ver.quod in ipẽ dotis, ſup. de pac. Ius, & priuilegiũ in cã poſitum eſt. de priui.credi.l. priuilegia. ad l. Aquil.ſi
8 ex plagis §.in cliuio. vis nã rei perfectæ appellatur nã. † In ea.gl.ibi, inſtantia. quærit̃ hic, an cã dotis ſit ſummaria? & vr̃ ꝙ ſic, quia ſummarie proceditur ſicut in cã alimentorum.ar. huius gl. Tu dic ꝙ cauſa dr̃ ſummaria, vel ordinaria quatuor modis. Primo quo ad ſubſtantialia iudicij & tunc aut cã dotis incidit in cã matrimoniali, & eſt ſummaria, de iud.c.diſpendioſam, in Cle.de do inter vir.& vxo de prudentia. aut mouetur princi-
f paliter, & tunc requiritur li.conteſt.& ordo iudiciarius ſ J. eo.ſi cum dotem, §.eo autem tp̃e. Secundo modo dr̃ cauſa ſummaria quo ad probationem, quia in ſummarijs ſufficiunt ſummariæ probationes, vt J.ad Carb.l.3.§ duæ cauſæ. ad exhi. theſaurus, & iſto modo cã dotis non eſt ſummaria, imo requirit claras probationes C. de rei vendi.l.doce ancillã, C. de ſenten. quæ ſine
g certa quantitate l.ſi. g in auth. de æqualitate dotis, §. illud. Tertio modo dr̃ ſummaria quo ad dilationes, & tunc ſunt ampu-

tandę, vt hic. i.iudex dẽt reſignare inſtantiam. tñ non durat minori tp̃e legali: quia hoc non eſſet fauor, ſed odium, ſi inſtantia minori tp̃e finiretur, & quia illud minus tp̃s in dote non reperitur aliqua lege taxatum, ſm Din.Iac.& Ra. Quarto modo quo ad ferias. & dicunt quidam ꝙ cauſa dotis põt agitari tp̃e feriato, quia reſpicit pietatem. & ſi vxor petit alimenta dotis dicit Spe.
9 quod non ſunt ferię, in Spec.de ferijs. §. ſequitur † Sed an poteſt appellari a ſñia lata ſuper dote? dic quod ſic, vt d.l.fin. C. de ſen. quę ſine certa quanti. Sed an tenet incerta ſñia ſuper dote? ibi di quod non, arg. ↄ̃ l.cum poſt.§ gener.ꝟ de iur do. ſed ibi in
• dote conſtituenda, hic in reſtituenda, ar inſti de act. §. curare & de verb.obl.triticum. Item ibi in ↄ̃tu, qui debet certificari per ſñiam, & ſñia debet eſſe ex ſe certa. Barto.dicit quod valet incerta ſñia, quia actio vniuerſalis dot. & allegat quod dr̃ de impenſis, quod non eſt verum, n. ſi vniuerſitas ſit in dote, vt peculiũ, vel hæreditas fatuum n.eſt dicere vt ſi.x petuntur nominum dotis, quod ſit vniuerſalis petitio iſta, q̃ certos, & ſpecificatos habet
10 fines: quod tene menti.† Quæro an actio dotis ſit directa, & cõ
11 traria? dic, vt J.de impenſ. l. omnino. † Quæro vtrum ↄ̃tus dotis ſit de iure gen, & vr̃, ꝙ ſic, de cap.dimi.l.eas dic. vt not.ſup.de iuſti.& iure.l.ius ciuile. Sed ſi eſt de iure gen. quęro an ſit con-
h tractus nominatus? h reſpondeo, non olim. & ideo ol. non na ſcebatur niſi actio præſcriptis verbis, vt l.auia, C.de iure dot. & l.unica.§. accedit. C.de rei vxo.act. hodie ſic, quia fingitur ſtipulato. d.l.unica, in prin. vel dic quo ad extraneum non eſt cõtractus nominatus, & de iur gent. Sed quo ad mulierem ſic, ut d.l.
12 cas.† Et vr̃ quod ſicut triplex eſt mutuum, ut l.2.§ ſi.ꝟ ſi cer.pet. ita triplex ſit dos.ſ.naturalis, ciuilis ſola abſtracta ab eã naturalitate, & ẽt cui his cui natura cooperatur.l. cum enim. & de noua. ſed de æquitate canonica non uidetur ꝙ ſit reperire dotem fictam ex conceſſione, ut no.in c.locuples, de reg.iur.lib.6 ꝑ Din.
13 In gl.omni tp̃e ibi patris.i.legitimi † ſed an pater naturalis teneatur dotare filiam? dic ꝙ non, ut l.uxorem § pſ, de lega.3. & ibi not. Sed ſi nupſit filia legitima, & nãlis ſine dote an poſſit
i petere qđ pater dotet eam? i dic quod ſic, i de actio. & obl. l. obligamur. §.1. ubi de hoc, niſi indigne nubendo patrem offenderit,
14 ut l.1.§ ſi emancipati, de ↄ̃iab. † Sed an frater teneatur dotare
k ſororem? k dic ut in l.cũ in plures.§.in prin.s, de admi.tut. C.e.
l l.non ol.& per Gui.in prin.ſſorum. Sed an patruus neptẽ. l dic
15 ut l.& nihil, de in rem uerſo. nec eſt alibi. † Sed an filius matrẽ? dicut no.Gui. C.de pręſcrip.lon.temp. l.4. & C.de inoffic donat.l.1.§ Quid de auo paterno? dic, ut l. dedit, de col. bono.
16 In ea.gl.ibi, alienari. † Quæro quid de re mobili data in dotẽ, an poteſt alienari: gl.dicit quod ſic, inſti.quibus ali.licet. Contra tñ vr̃ no.hic, & in l.libertas, de reg iur.& l. vtuca.§.& cũ lex, C. de rei vxo.act. So.interim valet alienatio, ſed reuocatur ſol mat. ar. auth.res quæ, C.cõia de leg.ſm Iac.de Ra fallit in libertate, q̃ non reuocatur, C.de iure do.l & ſi do. Item fallit, ſi mulier cõſenſit alienationi bis, & vir poſſidet idoneam ſubſtantiam, quia tunc

ADDITIONES.

a Ad filios. Vide tu ad hoc d. Soc.plene, & no.in cõſ.59 inci.viſis priuilegijs ver.2.hæc concluſio, cum ver.ſeq. in j.p.ch.102.
b Pro dotibus Quid autem in teſtibus, vide Ro.in conſ.157.
c Fauendum. Adde quod voluit idem Bal.in conſ.243.3. lib.& quod voluit Are.in conſ.144.& quod late per d.Iaſ Mai.hic.
d Pro dotibus &c. Adde idem tenentem do.Soc.in conſ.244.inci.viſo teſtamento, ver.casto eſt, circa ſi in 2 p.ch.216.
e Cauſa Adde Fel.in c.cum dilecti, in 6.in col.ver.in gl in ver.eſſa ca.& in c.ſuper queſtionem, de offi deleg & quod ibi in apoſt.habetur, & Ro.in conſ 412.& an deſinat eſſe eandem permutationem iudicis, vel inſtantiæ, vide eundem in conſ.378.
f Iudicarius. Adde tex.ſorma ẽ in l.3 in verbo more iudiciario, & ibi Bal. C.de do promiſ.& firmat Bal.in l.ſi conſtãte, 10 6 q.3 parte, & Ang.hic, & Fulg.in ſuo conſ.115.in ſi.
g L.ſi. Et ibi vide ad hoc etiam Bal & Sal.& adde Imo.in l.2.de rei iud.
h Nominatus. Sed quia ex quo cõtractus dotis eſt cõtractus, qui re perficitur, ſi nõ incipiat a traditione, ſed a ꝓmiſſione, an iſta promiſſio dicatur contractus, & ſit cõtractus nominatus, & filia tũc dicatur dotata? dic ꝙ nõ eſt cõtractus nec nominatus, nec dr̃ filia dotata, niſi quando dos traditur ſecundum d.Soc.in cõſ 107.inci.in cauſa d.Annæ, ver.ſed an hoc tñ ſet patronus, in 2.p.ch 81.& in conſ.70.inc incip.in præſenti conſultatione, ver.confirmantur præmiſſa, per tex.ea p.ch.17.
i Quod ſic Adde d.Iaſ in auth.res quæ, C cõmunia de le & Fran.Are.hic, qui plene inſiſtit, & Lau.de Fa.in §.cæterũ, in 34.col inſt. de legi ag.ſuccel.& do. Alex.de Imo. in cõſ.32. 4.p.& Pau.de Caſt in conſ.106.& in conſ.131.& do.Soc.in conſ 9 inci proſequendo ordinem, ver. vlterius etiam hoc probatur, circa ſi 8 col.in j.p.ch.11 & limita verum, niſi elegerit maritum moribus ſuis indignum, vt per gl quam ſequitur ibi Archi.in c.de raptoribus 36.q.6.de quo vide Pau.diſtinguentem in c j.de deſpon impub. Item limita ꝙ licet verum ꝙ pater teneatur totiens. & quotiens dotare filiam: tñ ſi ſemel fuit dotata, & cã conſumpſit, nõ tenetur amplius dotare. ſi ſua culpa conſumpſit, vt per d. Soc.in cõſ.75.inci.circa præſentem conſultationem, ver.j.quia vltra, circa prin. in j p.ch. 219 Et ad p̃dicta adde quæ per Fel.habentur in c.quæ in eccl.in 24.col. ſtatim poſt me.de conſti.& in c.eccl.in 16.col.in ſi.ver.primus eſt, en.it.
K Sororem. Adde Franc.Por.in trac.de duo.fra.4.p.1.q.& Abb.in conſ.22. vbi etiam an pater teneatur dotare filiam, vt ſup.
l Neptem. Adde. Rom.in conſ.483.

tunc non reuocatur. Sed petitur æſtimatio, vt in auth. immobi-
lis ante nup. §. fi. & ibi no. & C. ad Velleia. auth. ſiue a me. ¶ Cõ-
clude aut loquimur de alienatione reuocabili, & valet: aut irre
uocabili, & tunc aut vir laborat inopia, & non valet: aut poſſi-
det idoneam ſubſtantiam, & tunc aut non eſt ſeruata forma au
then. ſiue a me, & non valet, aut eſt ſeruata illa forma, & valet,
& hoc vbi eſt ſpecies in dotem, ſed vbi eſt genus, indiſtincte va-
let alienatio, de iure dotium. l. res in dotem, & adde de pign. l. cũ
tabernam, & l. vbi adhuc, per Iac. C. de iure dot. & adde qđ not.
infr. e. l. ſi extimat. fundus vero dotalis ẽt inuitum alienari nõ po-
teſt extraneo nec permutari inter vir. & vxo. vt l. ita conſtante,
de iur. do. fallit, ſi conditio mulieris fiat melior, vt l. fin. de iure
do. & ar. l. ſi conuenerit, ff. pro ſocio. Itẽ fallit in caſibus, in quib.
poteſt dos reddi conſtante matrimonio: & tunc iſta erit forma,
quod vxor alienet conſentiente viro. nam tunc fingitur res pri-
mo reſtituta mulieri, & ſic deſinit eſſe dotalis. Econtra autem
vir conſentiente vxore non poſſet alienare. C. de iure dotium. l.
ſi prædium, & d. l. ſi ſecundum Iac. & Cy. In ea. gl. ibi, maritus iõ
maritus non eſt carcerandus, quia nec ad vnguem excu-tiẽdus,
& nemo cruciatur nec carceratur niſi propter inopiam, qñ reali
ter non poſſet ſoluere, vt no. in l. 3. §. tutores. ff. de ſuſpec. tut. niſi
maritus eſſet in dolo, vt l. fin. §. fin. quę in frau. cre. & adde quod
no. in l. Titius, de procu. & de mil. teſt. l. denique. § ſed vtrum. qñ
inopia eſt priuilegiata, & parit exce. merito quis non carcera-
tur, quia tutus exceptione paupertatis. In gloſſ. ibi. § gener. vide.
C. de epiſc. & cler. l. priuilegia, per Cy. ff. de verb. obli. l. triticum,
per Din. C. de ꝯhen. & commit. ſtip. l. 1. per Cyn. de lega. 3. Stichus,
17 & adde quod no. in l. 1. de do. promi. † In gl. & pro etiam. dic in-
tereſſe eſt duplex publicum, & priuatũ, publicũ eſt multiplex;
quoddam conſiſtit in officiorũ titulo: quoddã in ſacerdotũ ſuf-
fragio: quoddam in veneratione ſanctorũ: quoddã in numero:
quoddam in burſali cõmodo: quoddã in punitione criminũ, &
illud ius publicũ ſupponitur politicæ, de iuſtitia, & iure. l. 1 §.
ius publicũ, & de cond. & dem. l. hoc modo, & C. de iure Reip. l.
1. & ff. ad l. Aquil. l. ita vulneratus de publ. licitatio. §. quod licite.
18 infr. de iniur. l. quod rei publicæ. † vtilitas Reipublicæ ſobrieta-
ti diſputandi debet præferri, vt d. l. ita vulneratus, & eſt verbum
bene ponderandum ad multa Intereſſe priuatũ eſt duplex. ſ. vti-
litatis, & affectionis. intereſſe affectus eſt duplex. ſ. cognationis
ſpecialis, vt l. cũ ſeruus. cognationis generalis, vt l. ſeruus ea. & l.
vt vim, & rei, in qua cadit affectio, vt l. ſi in emp. & l. obligatione
generali. ſup. de pig. eſt & quartum. ſ. pœnæ non irrogatę indi-
gnationis, quod ſolã duritiã cõtinet, & non conſiderat, niſi vbi
interceſſent ſtupro, vel damnũ, vt l. ſeruus ea. & l. ſerui. § fi. de ſer
uis expor. & no. ꝙ intereſſe inæſtimabile ſ̃m probabile attendi-
tur interdum ad confirmandum petitionem. l. cũ ſeruus mãda-
ti, ſed nõ ad moderandũ cõdẽnationẽ, de iniu. l. iniuriarũ æſtima
tio, & l. pe. de ꝯſti. pec. adde qñq; ſub publico intereſſe includit
priuatũ. quia publicũ infert in priuato, de offi. pro. l. Barbatius,
& l. tale intereſſe priuatę cauſæ pfertur, vt ibi, qñq; non includi
tur priuatum. tunc aut tale intereſſe procedit ex fauore, & præ-
fert priuato, vt no. in l. 1. C. de iure fiſci, lib. x. aut prouenit ex o-
dio tũc priuatũ pręfertur publico. extra. de pig. c. ex literis, & C.
de pe. fil. l. 1. Econtra ſub priuato interdũ includitur publicum,
& tunc aut includit per cãm proximã, & pfert publico l. quiq;
legib. ff. de bo. dã. aut per cauſam multum remotã, & pręfertur
publicũ. l. vtilitas, C. de cadu. toll. l. 1. in fi. vbi eſt ratio, quia publi-
cum intereſſe non erat cauſatum rõnabili titulo, intereſſe pri-
uatũ ſupponitur œconomicæ, Bal. poſt Cyn. Not. ꝙ ſicut publi-
ca vtilitas præfert priuatæ, ita vox publica præfertur priuatę, vt
no. ff. de here. inſti. l. tertio dñi, & ideo plus valet vox decurionũ
ꝙ̃ vox mediæ partis omnium ciuiũ ẽt ſi eſſent decẽ millia Item
a in qõne de fabro [a] poſt Di. & Cy. vide in Spec. de ferijs, §. ſeq-
19 tur, vbi no. ꝙ in iſta cauſa nõ ſunt feriæ, quod eſt notabile. † Itẽ
adde ſi ſcholares nõ inueniunt domos, pñt cogi dñi ad locandũ
eis, vt not. Gul. C. de epiſ. & cler. l. decernimus, & d. l. 1. de ſtudijs
lib. vrbis Romæ, & idẽ in religioſis non habentibus loca cõde-
b centia ſ̃m Gul. Iie in qõne de teſte [b] poſt Di. & Cy. dicunt q̃ri
mus de proba. aut de reproba. primo caſu, & ſecundo conſide-
ra, ꝙ verbũ viſus põt intelligi de viſione ſenſitiua, & intellecti-
ua. & mixta. tñ quia nihil eſt in intellectu, quod prius non fuerit
in ſenſu, dẽt ergo per prius intelligi de viſione occulta, & p po-
ſterius intellectuali, & abſtracta viſione, & ideo teſtis munitus
ſenſu, & intellectu non dr̃ falſum deponere: immo probat, ſi de
certo tpe deponit. nã dictio Semper debet modificari. & grano
c ſalis temperari, [c] vt hic. & de manumiſ. teſta. Mæuia, & no. in au
then. de iudici. §. ſedebũt, & ar. de ſeruitu ſicut, & facit qđ not. p
Di. in c. ſine poſſeſſione. & p Cy. de ſeruis fugi. l. 1. in fin & per
Rofre. in titu. de cõfeſ. & l. 1. de itine. actuq; priua. per gloſ. & Di.
& l. ſtipu. iſta. §. hi quoq;, de verb. obli. facit ẽt de ſerui. verb. pdi. l.
20 eum debere, & de verb. obli. l. ſi ſtipulatus ſ̃m Damam. † Item
in qõne de muliere ſterili dicit Old. ꝙ hẽt priuilegia: quia remo
ta cauſa poſteriori, ſicut eſt cauſa liberorum, non ſequitur re-
motio prioris cauſę. i. ipſius mulieris, quæ eſt prima cauſa, &
radix priuilegij ſ̃m Old. alleg. l. aſſiduis, C. qui potio. in pig. hab.
quæ loquit in ea. quæ non peperit. licet non exprimat de ſterili.
facit l. vli. C. de inſit. pœnis cęli. quæ eſt in pe. rubrica finis 8. libri.
& C. de nup. l. fin † Item an ceſſatio rõnis faciat ceſſare l. dicas
21 aut eſt rõ impulſiua, & non facit ceſſare, [d] vt l. j. §. j. de poſtul.
d aut eſt ratio finalis, & tunc aut ceſſat aliqua rõ. ſed non omnis
rõ, & non ceſſat lex l. fi. ſecundo reſponſo, de hæred. inſti. & nos
in l. liberorum, § fin. de inf. Ray aut ceſſat omnis rõ, & tunc re
fert, aut ceſſat omnis ratio cõtenta in eadem l. & deſcripta in ver
bis eiuſdem, & tũc ceſſat l. quia talis ratio eſt vera mens leg. &
cohæret legi, de condi. & demon. cum tale, § pe. & no. per Dyn.
in c. fi. de reg. iur. lib. 6. facit quod no. Cy. C. de inceſt. nup. l. cum
ancillis. aut ratio non inſcribitur eidem legi, ſed venit interpre-
tatiue per aliam l. tunc refert, aut talis rõ eſt probabilis, non ne-
ceſſaria, & non ceſſat lex, vt l. proſpexit qui & a quibus: aut eſt
probabilis neceſſaria: & tunc aut ſi non ceſſaret l. perpetua. & in
emendabilis, & ſequeretur abſurditas, aut tpalis incommoditas
primo caſu ceſſat lex, de admin. tu. ita auth. de pact. quod dictũ,
de fonte l. j § hoc interdictum. quod iſta rõ nõ ſit mens, & aĩa le
gis, eſt tex. de excuſ. tut. l. ſcire oportet §. & ſi maxime, ibi mens,
& ro l. ſatoris, & c. qui tex. eſt melior ad hoc probandum, qui ſit
in corpore iur. ſecundo caſu non receditur a l. pp minimam in-
congruitatem l. proſpexit. vnde Iac. de Are. & Cy. qui dicunt ꝙ
illa lex caret ſpiritu. non loquunt̃ bene, quia diſſonant legi. Ad
de quod illa cauſa præſumitur finalis, quæ per ſe infert in quoli-
bet effectu concluſo ſub diſpoſitione: alias præſumit̃ impulſi-
22 ua, vt no. in c. ſtatutum, de hære. lib. 6. † No. quod præclaram, &
famoſam ciuitatem ſoli legitimi faciũt, tex. eſt in auth. de nup. §.
reſponſio. vbi dr̃, quod honeſta immortalitas non põt humano
generi niſi per nu p. prouenire. nam baſtardi non perpetuant me
moriam parentum, imo minus merebatur pura caſtitas quam
coniugium. ſed hodie eſt correctum per l. j. C. de inſit. pęnis cæ-
libatus. Item in quæſtione an ſi mulier producit inſtrũm dotis
e confeſſatæ, [e] nec apparet de vera numeratione, pręferat̃ alijs cre
ditoribus, dicit glo. quod nõ, in l. aſſiduis, C. qui potio. in pig. ha.
facit quod no. Cy. C. de do. ante nup. auth. ſed iam neceſſe, & idẽ
tenuit diſputando do. Mach. quod verum credo, niſi alius credi
tor ẽt nitat ſola confeſſione. nam cæteris paribus pro dotibus iu
23 dicandum eſt, vt l. in ambiguis. Bal. † Quia gl. æquiparat cãm
ſtudiorum doti, collige duo argumenta. Primum qđ valet dona
f tio inter patrem, & filiũ in ptãte cã ſtudiorũ, [f] arg. l. Pomponius
Philadelphus ſicut in dote Secundo collige, ꝙ ſi eadẽ die pro-
miſſum eſt ſalarium doctori, ꝯctumq; eſt aliud debitum, ꝙ do-
ctor dꝫ præferri in ſuo ſalario, ſicut mulier in ſua dote, & adde
quod no. in l. fi. ſup. de in integ. reſti. Item collige quod debitũ ex
cauſa ſtudij, & cauſa dotis concurrunt; quod eſt notabile ſ̃m
24 Bat. † Item eſt ar. quod filius confert libros ſibi donatos a patre,
ſicut filia confert dotẽ: ſed hoc diſtingue. aut pr̃ pauper filio do
centi, vel ſtudenti hñs plures filios emit libros, & nõ vr̃ donaſſe:
quia nõ præſumitur, quod pr̃ voluerit donare, & ſuum patrimo
nium extenuare, ubi habeat multos filios, vt l. ſi filiæ, de lega. 3.
& ibi per Old. conferuntur ergo tanꝗ̃ cõmodati filio, de pen. le-
ga. l fi. C. fam. erc. §. certum, §. ar. C. de inoff. teſta. l. 3. aut pr̃ eſt di-
ues, & tunc refert, aut pr̃ miſit filium ad ſtudium, & emit ei li-
bros, & non vr̃ donare, quia habuit hoc neceſſitate facere, vt no.
in l. 5. ad Maced. nam in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit. vñ
debiti potius ſolutio quam donatio comprobatur, ſicut cum pr̃
dotat filiam, vt C. de imponend. lucr. de reſcrip l. j. lib. x. aut filius
acceſſit ad ſtudium proprio motu, & tũc aut pr̃ emit, & tradidit
ei libros, & tunc conferuntur prout, & tanꝗ̃ ſimplex donatio. C.
de coll. l. vt liberis, & l. illud §. fi. & d. l. Põpon. Philadelphus. aut
tradidit cõferẽdo in eũ ſupremũ iudiciũ, & vt poſt mortẽ patris
habeat præcipuos, & tũc nõ confert, quia eſt vltima voluntas, vt
d. l.

A D D T I I O N E S.

a Fabro. Vide tu ad hoc late do Iaſ. Mai. hic in 12. col. ver. in glo. ad fi cũ ſeq. vbi etiam de ſcholari victori alteri, qui alta voce legendo impedit illũ, de quo etiam per Fel. in c. ſignificauerunt, in c de iud.

b Teſte. vide ad hoc Ro. in conſ. 203. & Pe. de Anch in conſ. 217.

c Temperari. Adde Bal. in 3. conſi. C. circa fi. & Ang. in l. minime d. ll. & in l. 1 § 1. inf. de flu. & in auth. de hæred. & Fal. in prin. per illum tex. & Lud. Ro late in conſ. 263. inc. viſo puncto, & Pe. de Anc. in cõſ. 284. incip. In Chriſti nomine, viſis articulis, &c. & Ang. in cõſ. 162. & quod per d. So. in cõſ. 12. inci circa præſentem conſultationem, ver. & inſuper quia præ dicta, circa fi. in 1. p ch. 14.

d Ceſſare. Ad quod vide omnino do Fel. in c. ſi quando, de reſcr. col. 8 in ver ſed videt̃ mirabilis, cũ pluri. ſeq vbi no. & plene declarat hoc dictũ Bal. in d. l. proſpexit, qui & a quib alle. in tex. adde hoc quod habetur in apoſt. & adde Dy. in conſ. 49. & quod ibi in apoſt.

e Confeſſatæ Adde Pe. de Anch. in conſ. 310. & Ro. late in conſ. 445.

f Studiorũ. Adde ꝙ idem tenet Ang. & Raph. Cu hic, & Lud. Ro. expreſſe in l. don. §. pater, ff. de do. & iſta magis communis opi. doct. a qua non eſt recedendum in iudicando ſecundum do. Iaſ. Mai. prædicta iura alle. & dicentem non obſtare. dictum Imo. & d. Alex. de Imo. hic, in fi. ſed quod non valeat conſuluit in terminis Fran. Are. in conſ. 17. in 3. col. ver. præ- terea, & tenet etiam d. Alex. in l. frater a fratre, de cond. inde.

d.l.filiæ,& hoc in filio ſcholare. Si autē pater emit filio doctori,
præſumitur ei donaſſe in peculium quaſi caſtrenſe, & ideo nō
conferuntur. Item in ſcholari, ſi viuo patre doctoratum aſſum-
pſit ſm Bar. adde quod no. Cyn. C. de inoff. teſta. l. ſi. C. de colla.
l. filiæ,& de colla. bono. l. 1. § nec caſtrenſe, per Din. & ideo non
conferuntur. Idem per Din. Quid ſi filius non eſt doctor, ſed li-
centiatus? Reſpondeo qui eſt in potentia propinqua actui, vr in
actu, l. pe. de mili. teſta. vbi agitur de fauore; ſecus, ſi tractamus
de pœna vel odio. vnde ſi Epiſcopus excommunicat oēs docto-
res non diſputantes, non includuntur licentiati, quia in pœnali-
bus, & odioſis ſermones ſunt ſtricte interpretandi. Quæro an
valeat iſta promiſſio, promitto tibi dotem, quam voluero dare?
& videtur q non iuxta no. C. de ꝯhen. emp. l. in vendit. de ver.
obl. l. Titio. § fi. de reg. iur. l. in perſonam, §. & generaliter. nam
verbum voluntatis denotat adeo plenum arbitrium, q quis po
teſt præferre iniquum æquo. l. fideicommiſſa. §. quamq̃, de lega.
3. & verbum ab omni neceſſitate abſtracti, de reg. iur. non ſub-
miſſum, de procuratoribus ante litis. tamen d. Cy. in l. 3. de dot.
promiſ. vr ſentire ꝯtrium, & hæc eſt veritas, quia ſpeciale eſt in
dote. interdum. n. ſine vlla promiſſione agitur. C. de rei vxo. act.
25 l. vnica, in princ. & de dot. promiſ. l. ſi voluntate.† Itē quia actus,
qui dependet a iure neceſſitatis, non regulatur ſm voluntatem
hominis, ſed ſm arbitrium, de adop. l. ſi arrogator, §. ſed an im-
puberi. facit de dote prælega. l. Theopompus, & argu. extra, de
teſta. c. cum tibi, æquiparando piam cauſam dotibus, & an va-
leat iſta promiſſio, promitto tibi centum dotis nomine vxoris
tuæ futuræ nulla perſona ſpecificata? Reſpondeo ſic, & cuilibet
nubenti debentur, de ver. obl. l. a Titio, vbi eſt text. notabilis. ſed
an inter virum, & vxo. valet promiſſio? Reſpōdeo ſic, ſi cā ſub-
26 eſt, de ver. obl. l. ex ea parte § 1.† Sed an iudex patre abſente poſ
ſit dotare filiam de bonis patris. dic q ſic, vt l. profectitia §. 1. de
iure do. etiam ſi pater ſtet in carcere, quia actus neceſſarius non
vitiatur, licet quis ſtet in carcere. & ibi eſt text. notabilis. facit
27 quod no. de teſta. l. qui a latronibus,† ſed an in tacita hypothe-
ca veniant futura bona? glo. q non, in l. ſi. quæ res pign. obl. poſ.
Contrarium eſt veritas, vt l. hac edictali. l. oībus. C. de ſec. nup.
& ibi per Cy. Sed an veniant nomina debitorum, dic vt no. C.
de hæredi. act. l. hærede mariti. ¶ Sed an veniant bona hæredis?
q non, de pig. Paulus, niſi teſtator bona hæredis expreſſe obli-
gaſſet. nā eo ipſo q hæres adijt hæreditatem. vr ratificaſſe factū
defuncti ſm Pet. & ipſe no. in l. aſſiduis. & facit de pig. act. l. rem
alienam, arg. ꝯ de ſeru. l. Papinianus. Sed ponamus cōtrahentes
nihil dixerunt de hypotheca. notarius verò appoſuit in inſtrō.
quæritur an potuerit apponere? & vr q ſic, quia tacitum expri-
mendo ius commune non lędit. l. mutuam, mandan. nam quod
tacite ineſt per modum fauoris, habetur pro expreſſo, vt C. de
fideiuſ. non recte. ſecus ſi per modum modi, vt l. 3. ſi pe. appel.
mors interue. item tabellio videtur rogatus ſecundum naturā
a contractus, a vt poſſit apponere omnia, quæ ſunt de natura con
tractus, C. de fideiuſ. in l. fin. vbi eſt tex. no. & arg. C. loca. l. licet.
In contrarium: quia notarius non dēt conficere inſtrumētū de
eo, quod intelligit modo rationis, ſed de eo quod percepit ſen-
ſu, vel viſu, vel auditu, & ideo ſicut per teſtes, qui dicant hypo-
thecam fuiſſe expreſſam, deponeretur falſum: ita & inſtrumen
tum, niſi dicamus aliud in tabellione, quia ad eum recurritur ra
tione peritiæ. vnde vr rogatus, q pariter faciat inſtrumentum,
vt no. C. de vſur. l. 1. Sed pone quod dos repetitur conſtante ma-
trimonio: nunquid alij creditores habent ius offerendi? & vr
q poſſint offerre, & debeant eis iura cedi, vt l. mulier, qui pot.
in pign. hab. ſed dic ꝯ, ut no. C. qui po. in pign. hab. l. cum ubi,
28 per Iaco. & Cyn.† Item no. hic de dictione Semper, & vbique.
Quæro ſi promitto tibi ſemper ſoluere, an poſſim opponere
excep. præſcrip. videtur quod non, vt l. q ſi nolit. § ſi de ędil. edi.
In ꝯtrium videtur hic caſus coniuncta l. in rebus, de iure do. Et
hoc tangit Din. ff. de leg. 1. l. nemo poteſt. Deinde quæro ſi pro-
b mitto tibi vbiq; ſoluere, an poſſim ꝯueniri in nō meo foro? b vi
detur q non, vt hic coniuncta l. exigere dotem, ff. de iudi. Solu.
vt no. de conſti. pecu. l. ſi duo, per Gul. & ff. de adm. tut. l. Titiū,
& Mæuium, §. tutores. Vltimo no. quod in quocunque loco ꝯ
trahatur, tali contractui ſemper ius commune ineſſe videtur.
tacite eſt enim ius commune ſicut genus. municipale ſicut ſpe
cies, & ſi municipale eſſet contra ius, derogatur iuri communi,
tum quia poſterius, tum quia ſpecies derogat generi. vt l. de qui
bus, §. fi. de legi. ad q fideiuſſor ſm naturam contractus eſt pa-
ter viri, vt ff. eod. l. ſi cum dotem § pen. contra naturam contra-
ctus eſt fideiuſſor de dote conſeruanda, l. fin. ne fideiuſ. do. den.
extra naturam contractus eſt fideiuſſor de dote reſtituēda ſm
Din. & de dote dēnda viro, vt l. creditor §. 1. man. Et no. quod §.
gener, habet locum non ſolum in ſubſtantia dotis, ſed in quoli
bet pacto dotali, ut ff. de ſol. Calippus, alias incipit quamuis.

ADDITIONES

a Contractus. Adde d. Ale. in conſ. xcviij.
b Foro. Ad q̃ materiā. vide tu Bar. & d. Ale. de Imo. in l. ſi conuenerit, de iuriſ
dict. om. iud. & dom. Alexand. in l. 2. §. de feudi, ff. ex quibus cau. & adde
ad materiam hanc d. Bar. Cēpo. ſua cautela lxxviij. incipiente ſępiſſi-
me, char. x. vbi dicit q cautela ē, q in inſtrumēto dicatur, promitto ſolue
re vbique locorū & perſiſterē, & ſi nauigares, etiam ſi diſtarent, &c.

LEX II.

1 *Dos propter bannum mariti, conſtante matrimonio venit reſtituenda.*
2 *Bannitus eo ipſo quòd eſt in banno, incipit abuti ſubſtantia ſua.*
3 *Dos reuerſa ad mulierem deſinit eſſe dos.*
4 *Legatum ſi relictum eſt pro virginibus maritandis, non debet promitti reſtitutio dotis hæredibus dotantis.*
5 *Suſ. ectum aliq ad eſſe dicitur, quādo apparet ex probabilibus cōiecturis.*
6 *Dominus vendens proprietatem feudi, feudatarius nō cogitur nouo domino iurare, quod procedit in alienatione ſingulari, ſecus in vniuerſali.*

Soluto matrimonio. Hæc l. diuiditur in duas partes, quia primo loqui-
tur in muliere ſui iur. Secundo in ea, quæ eſt in poteſtate patris.
quæ diuiſio apparet ex textu. ſecunda ibi, quod ſi patris. prima
pars ſubdiuiditur in tres, quia primo ponit vnum dictum ad do
tem ſolutam. Secundo ponit aliud quo ad dotis promiſ. Tertio
quandam exceptionem Secunda primæ ibi, nec cogitur. Ter-
tia ibi, niſi hoc. Item ſecunda principalis pars ſubdiuiditur: quia
primo ponit ſiue tractat de cō.one actionis, ſeu dotis profecti-
tiæ ſm ſuam naturam actionis, & promiſſionis. ſecundo tractat,
quando pater ſolus fecit actum naturæ illius communionis cō
trarium tertio qñ ſola filia fecit actum hmōi. Quarto circa hoc
mouet dubium de modo agendi, & ſoluit. ſecunda ſecundæ
ibi, cæterum. tertia ibi, item, quarta ibi, ſed vtrum. Et diuide li-
teram vſque ad §. voluntatem, & eſt ſubtilis hæc diuiſio, quia li
tera eſt multum breuis. non ſumo principium. Not. regulam
circa reſtitutionem dotis, quæ regula reſpicit tempus, & perſo-
nam. reſpicit tempus, dum dicit ſoluto matrimonio. reſpicit p-
ſonam, dum dicit mulieri. no. ſecundo ſecundam regulam circa
promiſſionem quod maritus non cogitur alteri promittere re-
ſtitutionem dotis quā mulieri. ergo ipſi mulieri bene compelli
tur, quod eſt not. Tertio no. exceptionem, q qñ nihil nocet, &
voluntas mulieris interuenit, alijs promittere cogitur. Quarto
no. quod non cogitur quis facere id, ex quo probabiliter poteſt
incommodum ſentire, ſeu ſperare. In glo. debet annua bima, tri
ma die, ibi. § exactio. ad quod no. infr. rem amo. l. ſi mulier. §. ce-
rum, per glo. & Iac. de Are. In ea. gloſſ. ibi, ſed hoc fallit. hic ad-
de quod no. in l. rei iud. §. 1. in fi. infr. eo. In ea. gl. ibi, § ſi vero cō-
ſtante. hic adde, quod no ſ. de pac. do. l. ſi cōuenerit, & meliu q̃
alibi in tex. 1. de do. prælega. l. j. in prin. & adde qđ plene no. in auth.
de non eligen ſecundo nuben. §. Gregoriana. In ead. gloſſ. ibi, ſi
ab hoſtibus, § fi. dic, vt ibi. In ea. glo. ibi. §. accedit. quod declara
l. ex morte, in fi. C. de pactis conuen. & quod dicam inf. eo. quo-
tiens. In ead. glo. ibi, parti mulieris. no. quod vna perſona ponitē
pro omnibus qui ſunt pro parte ſua. & ſunt iſta verba tex. C. qui
potio. in pig. habe. circa mediū. l. aſſiduis. In ea. gl. ibi, l. ſi conſtan
1 te. ſoluto ibi erat reſtō neceſſaria. In ead. glo. ibi, damnetē.† not.
optimā gl. quod pp bannū mariti, q̃q̃ nō ſoluatur matrimoniū,
a tñ dos venit reſtituenda conſtante matrimonio, a & ad hoc illa
a gl. quotidie allegat.† In ea. gl. ibi, l. ſi maritus. ibi loquitur qñ erat
facta confiſcatio. & idem, ſi non eſſet facta. quia eo ipſo qđ quis
eſt in banno, incipit vti male ſua ſubſtantia. ergo, & c. vt C. de col
la. auth. quod locū. In gl. ibi, quando pōt. iſta reſtō eſt probabilis,
non neceſſaria. In ead. glo. ibi, alias ſi non ſubeſt cauſa, & ſic re-
ſtō eſt improbabilis In ea gl. ibi, ſi reddat vir. ſ. conſtante matri.
In eadem ibi, non libera. ſ. vir & idem no. in auth. de nup § dot.
3 Iac de Are.† tenet contrarium, quia dos reuerſa ad mulierē de-
b ſinit eſſe dos, b vt ſup. de iur. dot. cum in fundo §. q ſi acciderit.
ſed reſponde q ibi erat reuerſa ex diſpōne legali, non per impro
babilem factum mariti. & ſic non ob. & hāc gl. diligenter no. In
alia gl. nec cogit. ibi, dixi. cōtinuatio gl. eſt dictū ſup. de reſtō. do.
ſol. matri. & ſic naſcente diſtractu, hic de promiſſione mat. con-
tracto, & ſic naſcente ꝯctu. vel continua ſic, dictum eſt, ſup qđ
dos d; ſolui mulieri, & quia ipſi mulieri d; ſolui maritus nō co
gitur alij promittere, niſi, &c ſm Cyn. In ea. glo ibi, §. accedit.
iſtud intellige. ſecundū l. ex morte. C. de pac. conuen. In e. gl. ibi,
vel dic. ſecunda continuatio iſtius verſiculi ad præced. ſm quam
iſte §. loquitē eodē tpe, quo. ſ. ſol. mat. & hoc tps reſpicit id, quod
glo. hic de ſatiſd. dicit, quæ conſt. mat. non d. interponi, vt l. 2.
C. ne fide. do. dentur. In ea. glo. ibi, § ſi vxor. ule, §. non facit ad
pro-

ADDITIONES.

a Matrimonium Adde Ang. in l. cum notiſſimi § illud, de præſcrip. 30. ann.
& Pau. de Caſtr. in l. ſi marito. inf. eo. & Bar. in l. j. C. de repu. & Imo in
l. ſi cū dotem. §. ſi maritus. inf. eo. & do. Ant. in c. per veſtras, de donatio
inter virum & vxo. & Io. And in additio. ad Spec. in tit. de don. inter v.
rum, & vxorem, & vide ad hoc no. verbum Lud Rom. in conſ. 97 ſed l
quid de marito excōmenica. an erit idem, prout in exbannito. ſic q nō,
per tex. in c. inter alia, cum ibi, not. de ſent. excom. & tenet do Ant. in
d. c. per veſtras & ad id quod dicit lit. Bart. de exbannito, vide omnino
Io. de Por. hic, & limita vt per Rom. in conſ. 188
b Dos An & quando dos amplius non dicatur, nec habeat priuilegia dotis,
vide do. Soc. in conſ. 147. incip. viſa facti contingentia, verſ. j. quando
cum ver. ſeq. in j. p. ch. 221.

propoſitum,quia ibi loquitur de ſatiſdatione præſtãda ab vxor.
hic econtra ſm Din.& alios.In ead.gloſ.ibi, debet fieri mulieri.
4 ex hoc no.ꝙ ſi eſt legatũ relictũ pro virginibus maritandis, qđ
non dẽt promitti reſtitutio dotis hæredibus dotantis,ſed puellę.
& facit.Ï.de cond.& demon.l. Titio centum.§.fi.In ead.glo.ibi,
laborioſum.facit ſ̃.de iud.l.2.§. ſi dubitetur. In eadem gloſſ.ibi
ei.ſ.extraneo,ꝙ actio competens extraneo pro reſtituenda dote
eſt ſtricti iur.& probatur inſti.de act.§.fuerat,in fin. In ead.glo.
ibi,in l.in oĩbus.Bar.dicit ꝙ eſt ſatiſdãdum tã extraneo,quã mu
lieri pp dilationẽ legalẽ,vt in l.ſi conſtante §. quotiens.Ï. eo.al-
leg.no.per Cy.in l.vniuerſa.C.de preci.impe.offe.Sed illa gloſſ.
vult ꝙ ibi petatur ſatiſdatio pp pendentiã dilationis,& in bo.fi.
iudicijs ſatiſdetur,ſed in ſtricti iuris ſubdiſtinguatur: aut fideiuſ
ſor põt inueniri de facili,aut non. interdũ petit ſatiſdatio ratio-
ne imminentis ſuſpitionis,& tunc ſp ſit ſatiſdandũ.Ï.de prętu.
ere.l.ſi creditores,quod eſt verum in bonæfidei iudicijs indiſtin
ctè, ſed in ſtricti iu. diſtinguo , aut ſuſpitio ſit culpa debitoris ,
tunc ſit ſatiſdandũ,aut non culpa eius , & tunc non , niſi poſſit
de facili ſatiſdari.Interdum non petitur ſatiſdatio, ſed nuda cau
tio probatoria.i. ꝙ perficiatur inſtrũ , & tunc iſta cautio ſp po-
teſt peti,quia hoc ſuadet ęquitas,vt tangit hic in gl & de adm.
tuto.l.chirographis.C de libe cau.l.ſicut datã.C.de diſcuſ.de ca
ſu.& infr.de leg.1.l.hmõi. §. ſi ita cui.concludo ergo , ꝙ interdũ
petitur cautio ratione pendentis dilationis,& vide l.ſciat de of-
fic.præſi.interdum rõne imminentis ſeu emergentis ſuſpitio-
nis.ſecundum ratione modi implectionis,interdũ rõne faciliotis
probationis.ſi aũt peteretur quinto modo.ſ.rõne augendæ pręſ-
ſtationis,nunquã dẽt interponi,nec peti põt.ita vult hic gloſ.&
probatur.In tex.in ver.nam ſi incommodum.In ead.gl.ibi,ſiue
eo conſtante.& ſiue in promiſſione formãda.ſiue formata pro
miſſione,& vide l.idemque.§.ſi cui.ſ̃.man.& l quamuis.ſup.de
5 pig.act.† In ea.gl ibi,ſuſpe.habet.no ꝙ dr̃ aliquid eſſe ſuſpectũ,
qñ hoc apparet ex probabilibus coniecturis. & facit ad iura de
ſuſpitione debitoris,ꝙ iudex poteſt interrogare iurantem, qua-
a re habet eum ſuſpectus, a & quæ eſt ratio ſuſpitionis, & ſi alle-
get bonã rationem,dẽt eum admittere; alias ipſum expellere, p
tex.& gloſſ.noſtram.In ead gloſſ.ad ſolidum. ſi forma promiſ-
ſionis ſit talis;ſecus,ſi indefinite promittatur,vt Ï eod.l ſi prior
maritus,quæ eſt no ad hoc.& facit Ï.de dona.l.vt mihi donares.
& no.bene iſtã,ꝙ actio competẽs extraneo eſt ſolidi perſecuto-
ria.In ead gl.ibi, in morte.doc.multum notant hoc verbum.In
morte,quia de dote,q̃ non dẽt ei reſtitui, non põt teſtari . quod
dic vt dicã.Ï.e.in l.ſi cum dotẽ,in prin.In ea.gl.ibi,vel eſt veriſi-
mile.ſuper hoc dic ꝙ aut præſens ſtatus tendit ad diuerſam for-
tunã,& ordinaẽ in ipſam ,& tũc aduerſa fortuna conſideraẽ ,qa
præcedit probabilis coniectura. aut præſens ſtatus non tendit ad
hoc,& tunc non ponderatur.ſallit pp moram debitoris. vt not.
in l.diuortio,de neg.geſt.& not. hic de cõſideratione præſentis,
& futuri ſtatus.In ea gl.l.occaſione.hæc vera quantũ ad ↄ̃triũ. l.
ſicut.In ea.glo.ibi,vt ibi,gloſ.ibi dicit,ꝙ eſt ſpeciale in dote. Pe.
dicit,ꝙ idẽ eſt in quolibet debito,at de euic.l.in creditore.tu dic
quod in dote eſt ſpeciale, vt cogaẽ promittere alteri eo ipſo, qđ
non nocet ſibi.ſed in alijs caſibus non cogiẽ ob hoc ipſum , niſi
alia æquitas moueat,vt quia forte creditor eſt iturus in peregri
nationem,& facit ſ̃ mandati.l.ſi mandato.§.1.In ea.glo. ibi, per
retentionẽ.qñ mulier ꝓmiſit,& nondũ ſoluit, & facit.Ï.de leg.
6 j.l.ſi res obli.† In ea.gl.probat.ſigna bene hanc gl.quam.ſup.de-
claraui.Extra gl.no.§.noſtrum ad qõnem de vaſallo,ꝙ ſi dñs vẽ
didit proprietatem feudi,vaſallus.i.feudatarius non cogitur no-
uo dño iurare, & hoc eſt verũ in aliena. ſingulari ; ſecus ſi ꝑ viã
b vniuerſitatis.b de hoc no.Ï.de fideic.liber.l.intuitus, & vſufruc.
quemadmodũ ca.l.oẽs,§.ſi hæres,& C.de nouatio.l.2.per Cyn.

ADDITIONES

a Suſpectum.Adde Angel.in l.nemo, C.de exactoribus tri.& in l.ſi ab arbi-
tro,ff qui ſatiſ.cog.& Imo.hic,& Sal.in l.1.C.de probi.ſeq & idẽ Bald.
in l.apertiſſimi,in v.q.C.de iu.& d.Alex.de Imo.in l.ſi fideiuſſor , in §.
ſi qui ſatiſ.cog.& Lud in l qui bona.§ qui damni,ff.de damn. infect.&
Lanfran.in c.quoniã cõtra,de prob.ver.recuſationes 3.colu & Petr.de
Anch.in conſ.c 18.incip.in auxiliũ.& Pau.de Caſt in conſ 38.& Ang.
Aret.in §.ſi quis in fraudem,inſtit.de actio.vbi dicit ꝙ in nobilem, &
perſonã non vilem ſuſpitio fugæ non dicitur probata per iuramentũ,
ſed per duos teſtes,de quo an iuramẽtũ ſufficiat,vide Pet.de Ancha.&
Pau in dictis conſ.& Rom.in conſ 320.
b Vniuerſitatis.Vide Rom.conſ.168.

1 *Dos profectitia communis eſt patri,& filiæ.*
2 *Factum patris non nocet filiæ,nec econtra factum filiæ non nocet patri.*
3 *Pater dotem non perdit,licet filiafam.adulteretur.*
4 *Pater ſi dedit filio alimenta,& filius ea perdidit, iterũ ſunt aſſignãda filio.*
5 *Pater in agenda tunc eſt legitimus adminiſtrator,quando ex contractu ius actiuum deſcendit in eum.*

1 §.Quod ſi in patris.† Dos profectitia communis eſt patri,& filiæ & in agẽ
do,& in delegando requiritur vtriuſque conſenſus , & factum
ſolius patris non nocet filię,nec factum filię,patri, etiam ſi pater
experiatur adiuncta filiæ perſona: ipſi tamen filiæ morte patris,
vel emancipa.ſui iur.effectæ proprium factum officit.h.d.& eſt
no.§.& eſt fons iſtæ materiæ.In tex.ibi,denique.Poteſt legi pro-
batiue,& illatiue. In tex.ibi,ſic ergo.i.intercedente vtriuſq; vo
luntate.ibi,actionem.i.agendi formam.In tex.iſta ſi ipſo.i.factũ
proprium ipſius filiæ.no.primo de dotis communione. Secun
do de modo communionis in agendo,& delegando. Tertiu no.
quod factum ſolius patris non nocet filiæ quantum ad ſubſtan-
tiam debiti,ſed bene nocet.quo ad exercitium,dum eſt in pote
2 ſtate, ſed non poſtquam eſt ſui iur. † Quarto no quod factum
filiæ non nocet patri nec in ſubſtantia iur. nec in diuerſa forma
agendi. Quinto no. quod hic iuriſconſultus diſputat de modo
agendi. nam , vt ait Innocen. modus agendi ſemper inſpiciendus
eſt,extra,de reſcriptis,cap.ſuper literis . Sexto no.quod factum
per filiam,dum eſt in poteſtate,nocet ei ſui iur.effectæ. concor-
dan.ſupra de pactis l.& hæred.§.filia,ſecundum Iaco.de Are. &
per hoc deciditur quæſt. quod ſi filiafam. renunciat iuri hypo-
thecariam,quia iſta renunciatio reconualeſcit morte patris ſecũ
dum Dy. ſibi præiudicat.Item in eo,quod hic dicit,quod factũ
filiæ non nocet patri,eſt argum.quod licet filiafa.adulteretẽ, qđ
a pater non perdit dotem.a & † vr̃ tex.in auth.de nup.§.eſt quoq;
3 ſecundum Dy.& eſt glo.ordi.C.de repu.l.conſenſu, ſecundum
Rayn In glo.l.actio.ibi,concedaẽ.ↄ̃tium facit.ſup.pro ſocio.l.ſi.
4 ſocius pro filia.& eſt argum.†quod ſi pater dedit filio alimenta
b & filius ea perdidit,quod iterato ſit aſſignanda filio.b In gl.no-
ta duo.ibi,profectitia.qñ.i.patris prouidentia,vel temporis con-
templatione,vt quando iudex dotat loco patris abſentis.In ead.
glo.ibi,in aduentitia.Idem in profectitia,ſi pater eſt ſtipulatus fi-
c liæ, c vt l. Pompo.Philadelphus.ſup.ſa.erc.Et ita conſuluit Iac.
Bu.& Iac.de Bel. quod eſt no In ea.glo.ibi.præcipuum in dote,
quia dos eſt quodam modo quid inſeparabilis a perſona.infr. de
duo.reis,l.ſi id quod ergo.& argumentum de minor.l.2.§.ſi qd
filio,& adde quod no.inf.eodem.l.non ſolum.In ead.glo.ibi, vel
ſecundum Ioannem.hæc vera. In ea.glo.ibi.non tamen,vel eſt
profectitia quo ad nomen,non quo ad ius. Nam ſi per emanci
pationem actio communis conſolidatur ſoli filiæ , ergo multo
fortius oritur ſibi filiæ ab ipſo patre,& vide hic l.vlt.C.commu
nia vtriuſque iudi.In glo.ibi Titius.i.impeditum eſt exercitium
ↄ̃ctum ↄ̃ factum ſuum,vt hic,& l per fundum,de ſeruitu.vrba.
præd. niſi vt legitimus adminiſtrator agat, vt l.cum dos,de pac.
do.In ead.glo.ibi,Reſpondeo ſic.quia pręſentatio fit pp dilapi-
dationem.i.fit repræſentatio dotis pp dilapida.patris. Et credo
etiam,quod ſi ipſe incipit male vti ſubſtantia ſua,poſſit conueni
ri,& ad hoc cogi per l.Imperator,ad Trebel.In glo.filia.ibi,filio
rum.vide inf.ad l.Falc.in lege Falcidia hoc obſeruandum.In ex
dem glo.ibi.paciſcendo.ex quo pacto obligaẽ non petere,ſed ex
delegatione non naſciẽ obligatio ad non petendum. vel dic qđ
aut pater vult ſibi aſſociare filiam principaliter agendo commu
ni nomine, & non poteſt , vt ibi. Aut vult ſibi aſſociare agendo
nomine ſuo tñ de filiæ voluntate,& tunc poteſt, & iſtud eſt ꝙ
ſentit glo.noſtra in fi.Et probantur iſtæ duæ agendi formæ.ſup.
5 de proc.l.filius,§.ſed & filiæ,quem allegat Iaco. de Are.† Extra
no.quod pater in agendo tunc eſt legitimus adminiſtrator,quã
do ex ↄ̃ctu ius actiuum deſcendit in eum.Secus,ſi ex tali ↄ̃ctu nõ
deſcendit ius in patrem,vt ſup.commoda.l.5.§.ſi filium. ſimili-
ter In defendendo tunc eſt legitimus defenſor, quando ius paſſi
non deſcendit in patrem,vt ſup.de mi.patri pro filio; ſecus.ſi nõ
deſcendit ius in eum.& eſt glo.no.inf.de iniurijs.l.ſi filij nomi-
ne.Item quando pater eſt legitimus adminiſtrator,debet conſi
derari,& ponderari modus veniẽdi,vt non veniat tanquam ſim
plex coniuncta perſona,ſed tanquam legitimus adminiſtrator ,
vt no.in l.filius,qui ſatiſdare cogan.per Iac.But.& gl.&c.

ADDITIO.

a Dotem. Dic verum ſi ſtipuletur. Sed ſi non ſtipuletur dotem ſibi reſtitui
ſeu reddi,filiæ ſua culpa matrimonii diſſoluto,puta propter adulteriũ ,
vel ſimilem cauſam, dotem perdit ſecundum d.Soc.in conſ.9.inc.proſe
quendo ordinem,vel.12.probatur,in 3.p.ch.x.
b Filio. Vide Spe.in tit.qm fil.ſunt legi.
c Filiæ.Adde Car.in conſ.pe.& quando actio de dote ſit ſolius mulieris,vi-
de Fulg in conſ.97.& Are in conſ.98 & in c in cauſis,in 4.in fi.de teſt.

1 *Demens eſt verbum generaliter conueniens omni mente carenti.*
2 *Lex vbi facit mentionem de voluntate,ſufficit voluntas non ſolum vera ex preſſa,vel vera,& tacita,ſed tacita præſumpta,vel ficta.*
3 *Statutum diſponens quod mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu conſanguineorum,ſufficit eorum præſentia ſine contradictione,licet non interueniat eorum expreſſus conſenſus .*
4 *Conſentire non dicitur,qui ignorat.*
5 *Contradictio non iuſtificata per cauſam,non habetur pro contradictione.*
6 *Præſentia duplex eſt mentis & corporis , & præſentia corporis non infert de neceſſitate præſentiam intellectus.*
7 *Voluntati alicuius ſi eſt remiſſum,non debet ille iniquum æquo praferre .*

§.Voluntatem. Filia quæ patri euidẽter non ↄ̃dicit,
eidem conſentire vr̃ : idem in furio
ſa;ſecus in abſente,& ignoranti h.d. Et exponit verba,quæ po-
ſuit.ſup.eadem,verſic.denique.In prima gl. ibi, conſentiat.ſup.
expreſſim.& hic reſpondet. In tex.ibi,ↄ̃dicat.cũ probabili cauſa
con-

1 contradi.† In tex.ibi,per dementiam.illud eſt verbum cõuenies
generaliter omni menti carenti,& no.hic de verbo quaſi,quod
eſt nota improprietatis,ut dicit Gul.In tex.ſapit.s.compos men-
tis.no.hic quod nõ cõtradicere patri eſt conſentire.ſimile no. ℑ.
rem ra hab.l.quo.n.§.j.& ſup.ad Mace.l.filius † Secundo no. ꝙ
2 ubi l.facit mentionem de voluntate,ut ſup eadem l.§. denique.
ſufficit uoluntas non ſolum uera expreſſa,uel uera,& tacita,ſed
3 tacita præſumpta,uel ficta,& facit ad ſtatutum, quod diſponit,
quod mulier non poſſit teſtari ſine conſenſu coſanguineorum,
quod ſufficit eorum præſentia ſine contradictione,licet non in-
a terueniat eorum expreſſus conſenſus. a facit l.j.in fi de auth. tu.
Item dico,quod iſte tex.videt̃ probare contrarium.nam iſte tex.
dicit,quod hic ſufficit fictus & imaginarius cõſenſus. ſed uerba
ſtatuti debent intelligi de actu uero,non de actu ficto,& proba
tur æquiparando ſtatuta,& reſcripta,ut l final. C. de his qui ue.
æta.impe. Tertio no. quod furioſus fingitur conſentire in his,
in quibus ſi eſſet compos mentis, haberet neceſſe conſentire.
4 Quarto no.quod non dicit̃ cõſentire qui ignorat, & adde quod
no.in l.ult.C.plus ualere quod agitur. In gloſſ. id eſt caſum cõ
tradicendi. Intra glo.hoc modo dicitur hic,quod uĩ conſentire,
ſi non ꝯdicit. ꝯ imo etiam ſi contradicat,ut inf.eo.l.dotem.Sol.
5 ut in glo.quia hæc ſm illã Ex quo† no.ꝙ ꝯdictio non iuſtificata
b per cauſam,non hr̃ pro ꝯdictione. b In ea glo.ibi,quod non diſ-
ſenſit.probando ſcientiam. Adde quod no.in l.j.§.quæ oneran-
dæ quarũ rerũ actio non datur.& pro illa gl.facit l.fi.inf.de fur.
In ea.glo.ibi.§.uetare.iſtud brocardum examinauit hic Iaco.de
Are.quem uide.Et adde ꝙ quidam ſunt actus,in quibus quis te
netur conſentire,& tunc ſcientia hr̃ pro conſenſu,ut hic. Quæ-
dam ſunt actus,in quibus quis tenetur diſſentire, & uetare ſal-
tem ex debito honeſtatis,tunc hr̃ pro contradictione,ut in §. ue
tare,& facit.inf.de reg.iu.l.culpa,& qđ ibi no.quidam ſunt actus
in quibus quis non tenetur conſentire,uel diſſentire & tunc re
fert aut inuenitur diſpoſitio medij per l.& patientia non hr̃ pro
contradictione,uel conſenſu,ſed tenet medium,ut l.j.§.ſcientiã,
de tribu. aut non inuenitur diſpoſitio medij, & tunc refert aut
actus geritur nomine patientis,& intelligitur conſentire facit ꝙ
no.extra,de reſcriptis,c.ex parte Decani,per Inn. Aut non geri-
tur eius nomine,& tunc refert.aut patientia iungitur actui iudi-
canti conſenſum, & hr̃ pro conſenſu, ut apponendo ſigillum,
ut C.de re.ali.non ali.l.2.uel ad robur actus ſubſcribendo,ut l. fi-
deiuſſor. §. pater, de pignor. aut non adiungitur actui iudicanti
conſenſum,& tunc dic,ut ſup. de pigno. actio.l.Gaius. Et præ-
dicta faciunt ad q̃onem, aliquis duxit aliquem ad creditorem
ſuum,vt pro eo fideiuberet,& nihil eſt locutus fideiuſſor.Nun-
quid videat̃ fideiubere? & videt̃ quod non, quia fideiuſſio non
fit ſine ſtipl̃one,vt infra de verborũ obliga l.ſciendum,cum ſua
glo.& l.fin.§.ſatis acceptio, & C.de fideiuſſ.l.blanditus. Et ſtipl̃n
non fit niſi inter loquentes,vt inſ.de verb.oblig l.1.in princ.& ℑ.
de reg iur.l.vbi non voce,& de adop.l.ſi pr̃ naturalis. Dy.tamen
tenet ꝯrium per l.s.ad municip.& de decur.l.honores. §.fin. Nã
iſta eſt ficta fideiuſſio, in qua ſtipulationis veritas non conſidera
c tur,vt inf.de fideiuſſ.in l.cum oſtendimus. c § fi.ſecundum Dy.
& Cyn.Ego dico hoc eſſe verum, quando interuenit ſcriptura,
quia paſſus eſt fideiuſſorem ſe aſcribi,quia fingantur omnia ſo-
lemniter acta.& ita intelligitur d.l.cum oſtendimus.§.fin.ſed ſi
non interuenit ſcriptura, ſecus per d.l.blanditus, & d.l.5.§ ſatis
acceptio.non ob.l.2.ad municipi quia loquitur in patre,qui non
eſt proprie fideiuſſor,vt inſ.de verb.oblig.l.cum filius,in princi.
In eadem gl.ibi,qui ad certum.Solutio ibi requiritur cõſenſum
adeſſe,hic ſufficit contradictionem ceſſare In eadem gl in fi.ad-
de inf.de cura.furioſi.l.ſi furioſo puberi, ex ratione cuius dico,
quod hic eſt ſpeciale propter duplicem fauorem patris, & præ-
ſump fauore furioſi.In gl.non ergo.intra gl. ſic tex.diſtinguit in
ter furioſum, & abſentem.contra, furioſus ſemper dicitur abeſ
6 ſe,vt l.vbi.§. furioſus.ergo differentia mala.Solu.in glo.†In ead.
gl.ibi,quo ad corpus.no.de duplici præſentia corporis,& mẽtis,
& præſentia corporis non inſert de neceſſitate præſentiam intel
d lectus,quod facit ad dicta teſtium, d vt nota.in l.teſtium. C.de
teſti.in magna glo. Quantum tamen ad propoſitum attinet,præ
ſentia corporis furioſi nihil operatur, vt l.diem.§.coram. ſup.de
arbi.reſponde ergo ad §.furioſus,quod hic eſt ſpeciale.vt ſupra
dixi.In glo.debet ibi,non eſſet opus Non obſ.infra.de adul.l de-
nunciaſſe: quia ibi denunciatio requiritur ad finem aliquid in-
ducendi, vel prohibendi : hic ad finem ſimplicis ſcientiæ. vnde
gloſſ.vera eſt ſecundum Bar.& facit l.fina ſupra de tranſactio. In
glo.ibi,nomine filij.imò dic,quod nec tunc cauet de rato. Nam
ſi poteſt actionem iniuriarum remittere,ergo multo fortius ha
bet liberum arbitrium agendi,vt inſ de iure deliberandi, ait præ
tor,quod non eſt in actione de dote,quia non poteſt eam ſolus
pater remittere ſecundum Iacob.de Raueu.& Pet.ex.§ noſtro.
7 no.†quod quando aliquid committitur alicuius voluntati. non
tamen poteſt præferre iniquum æquo,vt hic.& infra eodẽ l.do-
tem.& hoc expreſſe tenet gl.in compromiſſ.in l.pen.ſup.de arb.
e ibi per Gul. & Cyn. & tenet idem in promiſſione dotis in l.5. e
C.de do.promiſſ non obſt.ℑ.de leg.3.l.fideic §.quanquam. vbi
verbum voluntatis ſignificat liberum arbitrium præferendi ini-
quum æquo.quia ibi non præiudicatur iuri alterius,cum ex ta-
li diſpoſitione non eſſet alteri ius quæſitum,vt infra de verbo-
rum oblig.l.a Titio.§.fi.

ADDITIONES.

a Conſenſus. Ad quam materiam vide tu latiſſime,& ad ſecuritatem Felz.in c.nonne,de præſump.in 3 col.in ver. in gloſ.fi.cum plu.ſeq.& do.Abb.in conſi 40.Aret.in conſi.14.
b Contradictione. Adde Rom conſi.365.
c Cum oſtendimus Vide quod no.voluit Rom.conſi.311.
d Teſtium. Vide d.Alex.in conſil.85.2.part.in 6.col & in conſi.29.in 2.col. in 4.parte.
e In l.5.Et ibi ẽt vide Bal.& in l.cũ antea,in 2 col.C.de arb.& Bar.in l.ce-
lebrimus § fi.ver.ꝗ eſt vitium,ff. de ver.ob. & Bar in l.ſi in pr.C.de contrah. emp.& l.1 in prin.ff.de mil.teſt & in l.volũtas,in 3.col C. de fideic.& in l.ſi poſt tres,in 1 col.ſup ſi quis cau.& in l.cũ quidã.inſ.de leg. 2 & Bar. & Imo.in l ſi.inſ.de præto ſtip & Imo.in l.1.inſ.de leg.2. & Bar.in heredi tat.§.Lucius,ſup mand & Bar.in extrauag.ad reprim.in ver.vide Bar & Lud.in l.filiusfa.ff de don.& do.Abb in c.Abbate,in vlt.col.de ver. ſig & d.Ant & d Abb.in c. 1.de his qui fiunt a ma.parte c.& in c.2.circa princ.de ſeq.poſſ & ſru & d.Ant.in c.ex parte,in pen.no.de conſue. & Domi.in c.16.diſt & in c.lectmus,41.diſt & in c.cum beatus,& in c qui emẽdat.45.d & in c.ex ant.93.53 d & i c.naſci,& i c. ſatis peruerſum,55.d.Andr.bar.

LEX III.

1 *Verbum exigere, pertinet proprie ad iudicia.*
2 *Coniunctæ perſona non poteſt ſolui ſine mandato.*
3 *Antiquitas ſuperueniens facit aliquid ex poſt facto conualeſcere, quia ante cedens inualidum.*
4 *Actio pro dote triplex competit, perſonalis, hypothecaria, & rei vẽdicatio.*
5 *In iuribus inſeparabilibus a perſona non fit tranſitus.*

Non ſolum: Conſenſus filiæ exigit̃ non ſolũ in iudi-
cio,ſed ẽt in ſol̃one ſpontanea. & ẽt ex
ſuperuenienti conſenſu,vel æquitate põt cõualeſcere ſol̃o,quæ
a principio fuit inefficax. h.d.cũ l.ſeq. No.h.c ꝙ cuius cõſenſus
requirit̃ in agendo,eiuſdem conſenſus requiritur in ſol̃one re-
1 cipienda,qđ eſt bene no.† Secũdo no.ꝙ verbũ exigere, pertinet
proprie ad iudicia,& aliud eſt exigere,& aliud recipere a ſponte
ſoluentib.Ita apparet hic,& ℑ de legat.1.l.ſi rem. Et eſt argũ.ꝙ
procurator conſt.ad exigendũ non poſſit recipere a ſponte ſol-
uentib. nec eos liberare, quia non hẽt mandatum ad hoc.Hoc
tenet Spec in tit. de procura. § vt autem,ver.notabiliter autem
per hanc l.cum ſua gl.Iac de Are.tenet contra per l.verbum exa
cte,de verb.ſign cum ſimil. Anto. de Piſ. tenet idem per l.indu-
ctum,C.de ſol.Idem tenet Bar.per l.non abſtulit C. de noua. &
Cy.& iſta eſt veritas, quia implicitum eſt iſtud mandatum ad
a vtrunque tam ad agandum q̃ ad ſolutionem recipiendam, a vt
l.ſolutam §.ſolutam,de pign.act.& ℑ. de ſolu. ſi quis ſeruo. Ter-
2 tio † not.ꝙ quamuis pater ſit coniuncta perſona. non poteſt tñ
b ei ſolui. & ſic coniunctæ perſonæ non poteſt ſolui b ſine man-
dato,vel cum ſpiritu creditoris,allegat Din. inf. vt leg no.ca.l.1.
ego addo l.filiæ ℑ.de ſo.& eſt glo.eo.tit.l.vero procur.& de neg.
geſt.l.qui aliena.§.quanquam, & idem in affinibus perſonis, vt
3 C.de ſol.l.cum maritus. Vltimo no. † hic, aliquid ex poſtfacto
conualeſcere propter æquitatem ſuperuenientem. In glo.exigi-
tur ibi,vt in adiecto.Illud eſt ibi,ideo,quia venit ex quodam ta-
cito mandato. & ideo non venit vltra formam mandati. In ea.
gl.ibi exigitur eſt agit.alias eſſet glo.alleg.& adde ℑ.de ſol.l.ſi cũ
Cornelius,de pactis,ſed ſi tantum,de pcur.ſi reus paratus.In gl.
relatio hic exponit quod dixi.In eadem glo.ibi,conſumpta l.e
conſtante matrimonio,vt C.de rei ven.l. doce ancillam. In ea-
dem gl ibi,quæ.2.quia tu dic, ꝙ dos ponitur quandoque pro iu-
re abſtracto,q̃nque pro re,vt ℑ.de dote præ'eg.l.2.in prin. Iſtud eſt
cõmune,vt hic: res autem ſeu rei dñium videtur reuerti ad ipſũ
patrem,vt l ſi. C.cõia ven.iudi.& ſo.matrimo.l. dos a patre pro-
fecta. ſi quis vellet tenere ꝙ ipſo iure reuerteretur dominium
ad patrem,& filiam in ſolidũ, poſſet hoc defendere exẽplo act.
Non obſt.l.3.§ econtrario, de acquir. poſſ. quia ibi loquitur in
dominio non connexo, vbi dñium cuiuſlibet per ſe diſcerni-
tur,

ADDITIONES.

a Recipiendam. Adde Pau.de Caſt.in conſ.67.
b Solui. Limita tñ ſecundum Ange.in l.qui in aliena.§ quanquã,ff.de neg. geſt.niſi coniuncta perſona ſit legitimus adminiſtrator,q2 tũc ei ſolui poteſt:ité limita, ſcd̃m Bal.in l.ſi natũr, ff. de neg.g:ſt & repu.ſingu licet do. Ale.ſecundum di.lectu.aliter ſentiat,ꝙ licet coniuncta perſona ſolutioné recipere non poſſit:põt tamen debito.em cogere ad deponendum pecuniam debitã penes idoneam perſonam,& rõ eſt.quia potius dicitur agere,quam ſolutionem recipere. item limita,niſi qñ ſoluitur perſonæ coniunctæ ex contractu cũ eo celebrato, puta ſi iure adminiſtrationis bonorum filij pro eo contraxit nã ſimiliter pro eo ſolutionem reciperet, tex.eſt no.in l.filiæ,ff de ſol & in l.ſi cũ filio,poſt prin.& ibi no Bar ff.de compẽ. & Lud.Ro & Ale.hic.item limita ſecun dũ Lud.Ro.hic ꝙ coniunctæ perſonæ ſolui non põt niſi in prodigo aut minore, arg l.ſi patris,poſt prin.ff. de mino.licet reſti.in integ requirat ſpeciale mandatum. Et ad id quod hic dicit Bal ad ſe d.Ale.de Imo.conſ.4.2 parte. & vſq; ad quem gradum dicatur coniuncta perſona, & quando ei ſolui poſſit, & vide quod voluit Lud.Rom.in conſ.461.

tur, hic in dominio connexo, in quo plura repræſentantur vt vna perſona, & hic non obſtat, arg. ſup. de euic. l. rem hæreditariã.
4 hoc etiam probo, quia ſi actio eſt cõis, tcum pro dote competat triplex actio perſonalis, hypothecaria, & rei ven. vt l. in rebus ſtatim ſequitur, ſi rei vendicatio competit cuilibet in ſolidum, ergo & dominium. In ea gl. ibi, pro diuiſo. hoc eſt falſum, quia in iure diuiſo nulla eſt cõio, vt J. de ſtip. ſer. l. ſi cum duorum. In eadem gl. ibi, vt duobus reis. iſta ſimilitudo eſt falſa, quia ibi ſunt plures actiones numero, hic eſt vna actio numero ſm Dyn. & alios: dic ergo quod dos eſt cõis patris, & filiæ non cõione partium denotatiua, ſed cõione denotante quoddam ius connexũ, quod eſt penes vtrunque in ſolidum connexum tantummodo. In eadem gl. ibi, & ſm hoc iſtum verſiculum recitat per quæſtionem, vtrum qñ actio dotis conſolidatur, ambuletur de vno in alterum? reſpondet gl. ꝙ non, quia prius erat infixa oſſib. vtriuſque. vnde conſolidatio non eſt tranſitus act. de perſona in perſonam, ſed eſt iuris impinguatio, vt ſolus poſſit, quod ante non poterat, & ſimilitudinem hēt quandam cum iure non decreſcē
5 di, vt ſup. quemadmodum ſerui amit. l. aquam. † In iuribus n. inſeparabilibus a perſona non fit traſitus, vt l. ea vero. pro ſocio, niſi quando fundatur in aliquo medio, in quo cadat tranſitus, vt in ſeruo fructuario, vt l. adhuc. §. operas de vſufructu.

LEX IIII.

Si pater. No. quod quanquam directa ſolutio liberat ipſo iure, indirecta liberat ope except. de quo dic, vt ſupra de neg. geſt. l. ſi liber, & de pig. act. l. ſol. §. ſolutam. Et facit ad hoc l. 1. C. de excep. cum ibi no.

LEX V.

1 *Tempus illud inſpicitur, quando plura ad vnum effectum requiruntur, in quo omnia concurrunt.*
2 *Maritus vxorem alere non tenetur, ſi ipſi dos non ſoluatur.*
3 *Actio competens viro eſt bonæ fidei.*
4 *In contractibus bonæ fidei impletio vnius, inducit moram alterius.*
5 *Alimenta dotis non petita an & quando debeantur viro.*

De diuiſione. Legitur duobus modis. Vno modo, ꝙ matrimonium durauit pluribus annis, & ante perfectionē vltimi anni fuit ſeparatum. Secundo modo, quod durauit minus anno, & non eſt dr̃a, niſi in contingentia facti ſm Dy. Et tria tempora pone in caſu. Primo tempus matrimonij. Secundo tp̃s promiſſionis. Tertio tp̃s traditionis. hoc dicit. Vbi præcedit matrimonium, & ſequitur dotis traditio, ex die traditionis computatur annus, ad ſciendum pro quota parte anni fructus pertineant ad virum, & pro quota ad vxorem matrimonio diſſoluto. hoc dicit. Ideo hæc l. declarat principium tēporis, quia qñ diſputamus de tempore, niſi ſciamus principiũ, oportet nos ignorare proceſſum, quod facit ad multa, vt no. Ia. de Are. C. de teſt. l. teſtium. In tex. quæritur. ſ. id quod ſequitur. No. ꝙ in tempore non poſſumus intelligere hanc propoſitionem deſinit, niſi intelligamus hanc propoſitionem incipit. Secundo no. ꝙ annus emergens poteſt incipere quandocunq. nullam enim habet regulam in inchoatione, niſi ſicut emergit ex facti contingentia. Idem in menſe. Idem in hebdomada. hunc annum, hunc menſem, hanc hebdomadam vocat gl. artificialē. id eſt artis ratione adinuentum. inf. de verb. ſign. l. 2. & de ferijs. l. more Romano. Dies emergens ſic deſcribitur dies eſt ſpaciũ
a 24.a horarum, nec habet nomen proprium diei. Annus emergens eſt 365. dierum ſpacium, nec proprium nomen anni, vel indictionis, in menſe, ſi vis ſcire diffinitionem, reſpice inchoationem, vt tantum ſuppleatur ex menſe ſequenti, quantum deeſt
b ex menſe præcedenti.[b] Tertio no. † quod quando plura requi-
1 runtur ad vnum effectum, illud tempus inſpicimꝰ, in quo omnia concurrunt, vt hic, & l. ſequenti. Vltimo no. hic ꝙ dominiũ fundi dotalis non tranſit in maritum ſine traditione. & adde quod no. J pro dote, l. 1. §. ſi vniuerſæ. In gl. dum dicit domum.
2 adde, quod habes. ſup. man. l. creditor. §. inter. † Extra quæro, vtrum ſi non ſoluitur dos viro, vir teneatur alere vxorem? dic ꝙ eam non tenetur alere, nec eam maritali affectione tractare, vt
c in auth. de non eligen ſecundo nuben. §. ſi. in quadam gl parua. In gl. ibi. l. ſi. adde, quod habes inſti. de nup. in ſi. In eadem gl. ibi, imputari. in hoc verſic. glo. hoc ſentit, quod ideo ante traditionem fructus non pertinent ad virum, quia ſunt percepti mora viri non petentis, vt infr. ad Trebell. l. mulier. §. alia cauſa eſt.
3 non obſtat J. eodem l. ſi mora, vt ibi per Iac. de Are. † In eadem glo. ibi, ſit bonæ fidei. quod patet, quia fructus veniunt ex mora contracta per ſimplicem interpellationē Item patet. C. de rei vx. actio. Item in præſenti § ſed ſi non ignoramus, coniuncto. §. & vt plenius, in ver. ex vtroque latere. Item, quia eſſet abſurdum, cum ꝯtus dotis ſit correlatiuus, ꝙ ex parte vxoris eſſet bonæ fidei, & ex parte viri eſſet ſtricti iuris, argum. C. de iure do. l. ſi. Ia. de Are. ſentit ꝙ actio competens viro ſit ſtricti iuris, & hoc probat: quia ſi eſſet bonæ fidei, ſtatim ꝙ vir ſubijt onera, mulier eſ-
4 ſet in mora: † quia in contractibus bonæ fidei impletio vnius inducit moram alterius, vt l. curabit, & in §. ex venditio, in glo. alleg. ſed hoc eſſet contra tex. in l. ſi. §. propterea. C. de iure do. vbi requiritur lapſus biennij. ergo iſta actio eſt ſtricti iuris. præterea hoc videtur expreſſum inſt. de act. § fuerat, in ſi. dicunt quidam doct. quod actio competens viro, aut competit ꝯ extraneum, & eſt ſtricti iuris, & in hoc dicunt verum. facit quod no. ſup. eo. l. 2. §. nec cogitur, & tunc requiritur curſus biennij, vt d. §. præterea. aut competit ꝯ mulierem, & tunc eſt bonæfidei. tamen non veniunt fructus, quia vir non impleuit perfecte partem ꝯtus matrimonij, cum iſta debeat eſſe impletio ſucceſſiua, non inſtantanea, arg. C. de vſufr. l. corruptionem, & quod no. in l. 1. C. de pact. Ego dico, quod ſi iſta ratio vera eſſet, maritus non poſſet petere dotem promiſſam, cum non impleuerit ex parte ſua, vt l. Iulian. §. offerri, de act. emp. quod eſt falſum. Et ideo dic quantum ad eã petitionem, ſtatim, quod vir ſubijt onera, dicitur ſtatim ex parte
d ſua impleuiſſe, & veniunt fructus vi moræ,[d] non vi fundi dotalis, niſi aliqua cauſa excuſet moram. Et ita intelligo tex. & gloſ. nec obſtat l. eadem. C. loc. quam alleg. Bar. quia penſio commēſuratur tempore. idem ſi commenſuratur opere, vt l. qui inſulã. §. qui eadem. ſup. locati. Sed dos non commenſuratur tempore quantum ad traditionem rei, licet commenſuretur tempore in
5 diuiſione fructuum pro rata tēporis. † Et ex hoc apparet tibi an, & quando debeant̄ viro alimenta dotis non petitæ quia eſt biennium ſemper. ante biennium aut interuenit interpellatio, & debentur: aut non, & tunc diſtingue inter virum & vxorem, & ex-
c neum. in extraneo non veniunt. in vxore ſubdiſtingue. Aut † excuſatur a mora propter aliquam cauſam, aut non, ſi excuſatur, non veniunt: ſi non excuſatur, veniunt, & iſta eſt concluſio. Bal.

ADDITIONES.

a Vigintiquatuor. Adde Fel. in c. quia, de Iudæ § Sarace. in princ.
b Præcedenti. De quo vide etiam per Bal. in l. 1. ſup. ſi quis cautio. & in c. quã ſemel. C. gẽn, & quando iud. & in l. epiſcopus § ſin autem. inſ. de appel. & in l. cum biſſextus inſ. de verb. oblig. & in l. ſi ante ſup. quæ eſt lex ſequens. inſ. eo. & Romanus in d. l. 1. & Ang. in l. ſi. §. 1. poſt gl. ibi in verſ. itum menſium C. de iure deliberan. & in l. 2. C. de temp. appe. vbi vide etiam Bar. & Ang. in auth iubemus, C. de iudi. & Paulus de Liaza. in commento c. nulla, de conceſſ. præb. & Io. And. & omnes in c. licet, de ſupplen. neg. præla. & omnino gl. in c. quam ſit, de elect. in 6. quæ ſententia gloſſæ pro communi habetur, & adde dom. Alex. de Imol. in conſil. 41. 3. par. & in conſ. 114 in pen. col in 5. parte. And. Barba.
c §. ſi. Et ibi vide Bart. dom. Iaſ. & dom. Alex. de Imol. hic, & in l. obligamur, de verb. oblig. & in ſuo conſ. 40. 4. par. & Rom. in conſ. 17.
d Moræ. Adde domi. Soci. in conſ. 177 incip. circa præſentem conſultationem, verſ. quam concluſionem, & ver. confirmatur, & ſecunda, in 2. parte char. l. vbi dicit, quod quando maritus ducit vxorem, ex quo incipit ſubſtinere onera matrimonij, vxor conſtituitur in mora irregulari, & poteſt alimenta petere, ſicut venditor rem: ſecus autem ſi data fuerit dilatio marito ſoluendi dotem, & an quid petere poſſit, vel recipere ratione retardatæ ſolutionis dotis, vide per eum in. in conſ. 176. incip. præſens conſultatio, ver. 6. adduco in d. parte, char. 47. & an ſine interpellatione dicatur fieri mora in danda dote, ſi ſupportauerit onera matrimonij, vide d. Alex. de Imo. in conſ. 147 5. par.

LEX VI.

1 *Annus incipiens vna die, terminatur ſimili die ſequentis anni.*
2 *Annus diuidendorum fructuum dinumeratur ex die nuptiarum, quando præceſſit traditio.*
3 *Fructus vltra dotem percepti ante matrimonium augent dotem, & non veniunt reſtituendi.*
4 *Sponſus lucratur fructus conſumptos iure bonæ fidei poſſeſſoris, ſed extantes reddit.*
5 *Ius ſcriptum præualet æquitati non ſcriptæ.*

Si ante nuptias. Vbi præcedit traditio nomine dotis, & nuptiæ ſubſequuntur, annus ex die nup. dinumeratur h. d. Et ponit hic tria tempora in caſus poſitione. Primo tempus promiſſionis. Secundo tempus traditionis. Tertio tempus matrimonij. vel pone duo tempora. Primo tempus traditionis. Secundo tempus matrimonij, ſiue nuptiarum, & iſtud tempus intelligit̄ eſſe principium, in quo plenius concurrunt omnia eſſentialia, quæ requirunt̄ ad id, de quo quæritur, & dixi in l. præcedenti, & probatur in l. pottio, in prin. ſup. qui pot. in pig. habe. In tex. ibi, ad eundem dic. ſimilem ſūt Iac. de Are. In tex. ibi, percepti ſ. ante nuptias. Ibi, reſtituendi. ſ. in totum, non autem diuiduntur. In tex. quandocunque diuortio
1 facto. † no. annum incipientem vna die terminari ſimili die ſequentis anni. Idem dixi in menſe. ſup. l. proxi. quia eadem eſt ratio computationis menſis. ergo qui incipit vna die, terminatur ſimili die ſequentis menſis, & idem in hebdomada, argum. ad
2 hoc. infra eodem, diuortio. §. quod in anno. Secundo † no. quod annus diuidendorum fructuum dinumeratur ex die nuptiarũ, quando præceſſit traditio, vt hic. Sed econtra, vbi nuptiæ præceſſerunt traditionem, ex die traditionis, vel moræ, vt ſup. l. proxima, & no. quod caute hic dicit de nuptijs, & nõ dicit, matrimonio, vt debet intelligere, quod vir ſubijt onera incipit, quod eſt
3 ex nuptiali feſtiuitate, vt C. de nup. l. ſancimus. Item no. † hic qđ fructus vltra dotem percepti ante matrimonium augēt dotem, & non veniunt reſtituendi, tãſi ſimul cum dote promiſſa. recipit ergo dos augmentum, & aliquid vltra dotem procedit vltra formam promiſſionis, quia dos eſt quaſi quoddam vniuer-

ſale

ſale iuxta nota ſupra, de petition. hæredi. Item veniſſe. §. fructus
quod non eſt in alijs contractibus, vt l. 1. in fi. inſ. de bon. po. Item
no. ex hac lege quod principium, & finis primi anni denumerat
annos poſteriores. In gl. veritatis, in princ. imo dic vt no. inſ. eo. l.
diuortio. §. ob donationes. Et facit inſ. eo. l. ſi cum dotem. §. fina.
In eadem gl. ibi, rerum ſuarum nomine dotis mihi traditarum,
quod in dubio præſumitur, vt ſup. de iure do. cum auth. & quod
no. eo. tit. l. mulier In ea. gl. ibi, præcedentem. quia illæ leges exi-
gunt matrimonium, non eſt dos. ergo non poſſunt dici fructus
dotis, & iſta opinio eſt vera de rigore iuris. vt no. ſup. de iure do.
l. dotis fructus, ſequens autem opinio videtur vera de æquitate,
& hanc approbat gl. C. de do. promiſſ. l. a. & Spec. in tit. de don.
inter virum, & vxorem §. formatis, verſic quid ſi mulier minor.
ad idem facit quod no. inſ. eo. l. diuortio, in princ. in 2 gl. Sed pri-
mam opin. tenet gl. præ. ite. inſ quod cum ſal. tutore. l. an in pa-
trem, & per tex. illius legis videtur hoc probari expreſſe. illam l.
allegat Gul. C. de bonis quæ liberis. l. non ſine, & Bar. & Iac. hic.
4 Iac. de Are. † dicit quod ſponſus poteſt lucrari fructus iure bon.
fi. poſſeſſoris, ſcilicet conſumptos, ſed extantes reſtituit, ve infra
eo. l. inſulam. §. fructus. Sed ille §. loquitur in matrimonio prohi
bito, hic in matrimonio non perfecto. Item l. an in partem, lo-
quitur in pacto de lucrando, quod reſpicit ſubſtantiam dotis.
hic in acceſſione fructuum, quæ reſpicit onera matrimonij. cō-
muniter opinio Azo ſeruatur. Tamen de iure alia opinio eſt ve
rior, quia æquitas, de qua loquitur Azo, non eſt æquitas ſcripta.
5 † & ideo præualet ius ſcriptum æquitati non ſcriptæ, vt C. de le-
gibus. l. 1. In lucro tamen dotis ex forma ſtatuti tene quod non
a habet locum in ſponſa, quæ nondum eſt vxor, a quia eſt caſus in
d. l. an in partem Et ita tenet Gul. de Cun. in d. l. non ſine, quæ
verba no. & adde quod no. extra, de dona. inter virum & vxor. c. 1.

ADDITIO.

a Vxor. Ad quam materiam vide, & hic adde quæ habentur per Fel. in rub.
de ſpon. in prin 1. col. & per Abb. in conſ. 1. lib. 1. & adde quod cōtra Abb.
in hac materia in d. conſ. & in c. ex publico, de conuer. coniu. tenet do. Pe-
trus Philippus Corn. in l. non ſine C. de bo. quæ lib. vbi refert Bal & Sal.
conſuluiſſe, & tenet Ang Are. in §. fuerat, col. 25. inſt. de act. vbi refert com
munem opio. quam ibi vide.

---

1 *Fructus dicuntur deductis impenſis.*
2 *Dictio mox, & dictio ſtatim quid important.*
3 *Vir, & vxor in fructibus recuperandis a pari iudicatur.*
4 *Fructus nomen pro quo ponatur.*

1 Fructus. Fructus dicuntur deductis † impenſis tam ab
vxore quam à viro factis. h. d † In tex. ibi, mox.
2 hic ſignificat a interuallum menſis vnius. Simile in dictione ſta
a tim. infra eodem. l. diuortio, ver. nam ſi mulier. alibi nullum de-
notat interuallum, vt in authen. de inceſt. nup. in prin. Alibi de-
notat interuallum trium dierum, C. de iud. l. penult. Alibi. x. die-
rum. ſup. de iudic. per interualla. Alibi duorum menſium, vt l.
auſertur. §. qui compenſatione, ff de iure fiſci, & no C. de com-
penſa. l. fi. Alibi interuallum de arbitrio iudicis moderandum, &
breuiandum, vt inſ. vt in poſſ. lega. l. is a quo. in prin. Et facit ad
quæſtionem Dy. Quod ſi teſtes depoſuerunt, quod Marinus in
ſtituit hæredem Seium, mox Ioannem, vtrum intelligantur eſſe
duo teſtamenta, an vnum? Nam ſi ſine interuallo, eſt vnum. Si
cum interuallo, eſſent duo, & ſolus Ioannes eſſet hæres ex ſecun
do, dicit Dyn quod iſtud ambiguum dictum teſtium interpreta
tur, vt res potius valeat quam pereat. vnde vterque erit hæres ſe
cundum Dy. quod notabile ad multa. In tex. ibi, impenſas. Quid
contineatur nomine expenſarum, dic, vt inf. de condi. & demō.
quibus diebus. §. j. In tex. ibi, concurrent. i. compenſabuntur vſ-
que ad concurrentem quantitatem, & reliquum deducetur, vt
l. Mæuius § arbiter. ſup. fam. erc. In tex. ibi, ita & dixit ſupra, quā
do matrimonium durauit vno menſe. Idem ſi durauit pluribus
annis. Et hoc ſequitur. In tex. ibi, fuerit. Pone gratia exempli. ma
trimonium durauit decem annis, & vno menſe, pro illo menſe
maritus habet habere duodecimam partem fructuū vltimi an-
ni. Tamen primo deducētur expenſæ, quas mulier fecerat in fru
ctibus primis, qui peruenerunt ad maritum, & ſic expenſa facta
in primis deducitur de vltimis, quod eſt notandum. Etſi nulli
eſſent vltimi fructus, imputaret ſibi mulier ſecundum Ia. de Ra.
Contra Iaco. allegat Bar l. quod ſi ſumptus, de pe. hære. Sed non
reſpondet. tu Reſponde, vt not. inſ. eo. l. diuortio § impendia, vbi
glo. illam l allegat. quod dico in vxore, idem dico in ſumptibus
factis a marito, quia illa l. exæquat eos. No. duo. Primo, quod no
men fructus in propria, & ciuili ſignificatione intelligitur dedu
ctis expenſis. Secundo no. quod expenſæ primi anni deducun-
3 tur de fructibus vltimi. † Tertio no. quod vir, & uxor in fructib.
recuperandis a pari iudicantur. In glo. no. quælibet. ibi, vere eſt
fructus. quantum vero ad veritatem fructus eſt quicquid perci-
pitur. Sed quantum ad fictionem, & iuris intellectum non eſt
b fructus niſi quatenus ab expenſis ſupereſt. † Sed Iacob. de Are.
4 dicit quod aut nomen fructus profertur a lege, & tūc intelligitur
deductis & impenſis. Fallit in decimis, vt extra, de decimis. c. tua
nobis, & c. paſtoralis, & no. in l. ſi a patre. §. fi. de pe hæt. Aut pro-
fertur a cōtrahente, & tunc intelligitur non deductis expenſis, vt pa
tet in colono, vt l. cum duob. §. ſi in eocunda ſup. pro ſocio, ſm
Iac. de Are. Bar. alter diſtinguit. Nam aut profertur a l. & tunc
idem quod Iac. ab homine, & tunc diſtinguit. Aut verbum fru
ctus refertur ad fructus extantes, & non fit deductio, vt l. pendē-
te. ſup. de vſufru. Aut refertur ad futuros, & tunc refert. Aut ta-
xatur quantitas, vt a. corbes frumenti, & non fit deductio. l. ſi de
bitori. §. veriſimile. ſupr. de contrah. emp. aut non taxatur certa
quantitas, ſed indiſtincte profertur. & tunc fit deductio, vt ff. de
vſufr. leg. l. fundi Trebatiani. Fallit in colono, qui ideo non dedu
cit impenſam, quia pp impenſam aliud conſequit. ſ. ſuam partē
fructuum. & ita loquit §. ſi in coeunda, & extra de decimis. cap.
tua. ſm Bar. tu adde quod nomen fructus quandoque ponitur pro vſufru.
quandoque ponit pro commoditate, vt l. neceſſario ſup. de periculo,
& cōmo. rei ven. Primo caſu nō fit deductio, vt d. l. ſi pendētes,
ſicut nec fieret in dn̄o. Secundo caſu aut profert a l. aut ab ho-
mine. ſi a l. & tunc aut l. loquitur de fructib. rerum, aut de fructi-
bus operarū. Si de fructib. rerū, intelligit deductis impenſis. Tn̄
hoc fallit in decimis. Nā verbū fructuum ibi, profert a iure diui
no. & ideo ibi integraliter dēt fieri ſolutio, vt ext. de decimis. ca.
tua. idem forte in gabellis publicis, vt C de ſacroſ. eccl. l. vt inter
diuinum. Si aūt loquit de fructib. operarū, tunc indiſtincte intel
ligitur deductis impenſis, vt no. in d. l. ſi patre § fin. Adde quod
no. C. de col. illud, & ff de leg. 2. his verbis. §. alumno. Si aūt pro-
fert a miniſtro legis, tunc intelligit ſm naturam iudicij. vt l. 1. C.
de fruc. & lit. expen. Si vero profert ab hoīe priuato, tunc aut in
cōtractu, aut in vlt. voluntate. primo caſu aut in cōtractu lucratiuo, &
intelligit deduc. expenſis. ſi indiſtincte profert, quia tunc eſt eadē
ratio, quæ in vlt. voluntate, vt l. fundi. Trebatiani. ſi aut profert
in cōtractu oneroſo, vr quod non fiat deductio, vt in d §. ſi in coeunda,
& l. fi. §. ſi. quæ in fraud. cred. Vnde ſi mulier diceret ita, do tibi in
dotē fundum cū fructib. intelligit integraliter, quia eſt cōtractus one-
roſus. Et fuit quæſtio de facto, quia quidam emerāt gabellam
fructuum fornacū, & dubitabant, vtrū deberent deduci expen-
ſæ, vel non. tn̄ ego dico, quod fiſcus in gabellis prætendit lucratiuā
cauſam, & emptor ſuccedit loco fiſci, cui non debent, niſi dedu
ctis expenſis, vt in d. c. paſtoralis. quod ita intelligat hoc verbum, ita
conſuluit Bar & adde quod no. in Spec. de locato. §. poſt. verſ quid
ſi, ibi, & in Spec. de hær. ad ſi & in c. ſtatim de hær. all. de elec. in
cle. Et facit c. ſi perpetua, de relig. lib. 6. quod no.

ADDITIONES.

a Mox. De qua dictione vide late d. Iaſ. M. l. hic, & in l. ſeq & quod plene de
dictione ſtatim, poſtea, & c. & vide Cacin conſ. 10. de verborum ſignif. &
d. Are. da Imo. in conſ. 77. 1 parte.
b Supereſt. Vnde adde ex hic inferatur, quod ſi aliquis impetrauit beneficiū vſq.
ad valorē centum aureorum ſingulo anno, demum l. vacaret beneficiū re
dituus ducentorū aureorum, tamen cōputatis expenſis nō valeret vltra cē-
tum, quod illud beneficiū conſetur recte impetratum, vt no. Bar. in l ſed ſi hoc,
§. quidā, ff de cōd & dem. & in l. ſ. in 3. col ver. pone ipetrauit, C. de fru &
li. expen & Pau de Ca. in l. nō amplius, in prin. ff. de leg. 1 dicit tn̄ quod curia
Romana hoc nō admitteret, quia tales gr̄æ ſunt odioſæ, alleg c. quāuis, el 1.
de præben. li. 6 non obſtat illa lex nō amplius, quia loquitur in legatis, quæ
ſunt fauorabilia ſcd̄m eum, ſed tn̄ pro d. Bald. facit tex. in cle. ſtatorū, in fi.
prin. de elec. ibi, rationabiles deducantur expenſæ. & in c præſenti, § porro,
de offi. ord. li. 6. & iſtis adde Bar. in l. quotiens, ff. ad l Fal. vbi dicit, quod ſi do-
naſti mihi rē valorē vltra quingentos aureos, in ſi deducta gabella, q̄ de-
bebat ſolui per donatariū. nō remanēt quingenti aurei, valebit donatio ſi-
ne inſinuatione p. illū rca Et quid ſit fructus, vide Oldr in conſ. 24. & an ſe
nū veniat appellatione fructuū, vide Lud. Ro. in ſing ſuis fo. 8 & qui dicā
tur fructus naturales, & qui induſtriales & an penſiones domorū dicantur
nāles, vel induſtriales, vide late & no. Frā. Are. in cōſ. 160 j prin & Ale in
cōſ. 63. col. pe in 2. par. & an fructus ex nemorib. & paſcuis percepti dicā
tur nāles, vel induſtriales, vide d. Soc. in conſ. 45. incip. quā in præſenti cō-
ſultatione, verſ. ſupereſt poſtremo, cum ver ſequen. in 1 parte, chat. 145.

LEX XXI.

1 *Fructus prouenientes immediate ex re, vel mediate propter rem, debent di-
uidi pro rata vltimi anni matrimonij inter virum, & vxorem, vel inter
hæredes eorum.*
2 *Vſufructuarius lucratur omnes fructus perceptos, licet vna tantum die du
raſſet vſuſfructus.*
3 *Fructus percepti a muliere ante matrimonium non veniunt in collationē,*
4 *Accuſatus de inſultu, mox de vulnere, non punitur de vtroque.*
5 *Fructus fundi dotalis, ſunt hæredum mariti, vidua ab ipſis alimentata vſq;
ad concurrentem quantitatem tantum.*
6 *Succeſſor particularis & neceſſarius tenetur ſtare colono: ſecus, ſi ſit volun-
tarius.*
7 *Fiſcus æquiparatur voluntario ſucceſſori, & ob id non tenetur ſtare colono.*
8 *Pœna committentis maleficiū vno anno, vbi quis emit reditus iuriſdicti-
onis illius anni, & is alio anno fuit punitus, pertinet ad emptorem illius
anni, in quo maleficium fuit perpetratum.*

a Diuortio. a Fructus, & penſiones inter virum, & vxorē
diuiduntur pro rata anni dinumerandi non ex
die

ADDITIO.

a Diuortio. Huius l. māus amplia iuxta conſulta per Oldr. in conſ. 212.

die locationis,ſed ex die,quod fundus cœpit eſſe dotalis. hoc dicit. Illud principium diuiditur in plures partes. Nam primo ponit quoddam dictum in genere. In ſecunda ad ſpeciem exemplificando. In tertia probat intentionem ſuam duplici argumẽto.ſcilicet communi,& ſpeciali per reductionem ad abſurdum. Quarto determinat concludendo. Quinto ponit caſum quo ad terminum diſſimilem, ſed ſimilem quantum ad iuris diſpoſitionem. Sexto ponit quẽdam nouum caſum,& determinat. Vltimo ponit quandam illationem concluſiuam ex prædicta. ſecunda ibi, neque enim. Et ſub illo verſiculo includitur etiam tertia ſecũdum idem quo ad rationem generalem, ſed ratio ſpecialis eſt in verſiculo,alioquin. Quarta ibi,itaque. Quinta ibi,ecõtrario. Sexta ibi, Item ſi meſſes. Vltima ibi,apparet ibi igitur. ad euidentiam præmitte quod gloſſ huius l.ponit caſum in toto iſto principio vſque ad §.ob donatio. excepto verſiculo.item omiſſis.in quo verſiculo gloſſ.ponit caſum per ſe,quia habet tres lectur. In tex.ibi,non ex die locationis,id eſt in dinumerando annum ex die locationis, ſed ex die quo fundus cœpit eſſe dotalis. In tex.ibi,neque enim.hic ponit exemplum remouendo dubiũ, & ponit duas rationes. In tex. ibi, æquum, quia repugnat canoni communi, quæ eſt quod tantum pro rata temporis, quo ſubijt onera,lucratus fructus.In tex.ibi,alioquin hic adducitur ratio per reductionem ad abſurdum.ſic ſupra de nego.geſt. Pompon. In tex.ibi,retinebit. etiam ſi duraſſet vna die matrimoniũ, & in illa percepiſſet vindemiam, & ſequenti die factum eſſet diuortium, quod eſt abſurdum, & falſum, & non legas literam plane,Sed per modum reductionis ad abſurdum,ſcilicet argumentatiue per reductionem ad abſurdum. In tex. ibi, quatuor menſibus matrimonium. & tribus menſibus locatio, & vt clarius procedat,dicit Iacob.de Raue. quod penſio erat conſtituta ſoluenda pro rata ſingulis menſibus, vt ſupra l.locati, inſulam, §.qui eodem.quod dicit ratione clarioris intellectus,non quod ſit de ſubſtantia huius l. In tex.vbi,vindemiæ,i. fructus omnes, qui pene ſunt 12. In tex.ibi,& quarta portio.pone eſſe tria. de illis,ergo 12.& ex iſtis tribus fit vnus aceruus, & ſic ſunt 15.de quibus retinet quinque, quia tertia parte anni durauit matrimonium. Et ſic quo ad modum diuiſionis non inſpicitur tempus locationis, ſed quo ad quantitatem rei diuidendæ,ſic,cum nõ ponatur hic in diuiſione tota merces,ſed quota temporis iam fluxi & in hoc glo.male loquitur in caſus poſitione,quia poſitio gl. ſonat, quod vir habeat tertiam partẽ totius mercedis, ſicut totius vindemiæ, quod falſum eſt, quia non tertiam totius, ſed tertiam quartæ partis mercedis.In tex.ibi,ex contrario,ſup.fauit mulieri,quia vir recepit fundum plenum in dotem. hic fauet viro,quia mulier dedit fundum vacuum ſecundum Iac.de Are.& in hoc eſt contrarietas in impenſione fauoris,ſed identitas eſt in dinumeratione temporis fienda nõ ex die locationis ſed ex die,quo fundus eſſe dotalis incepit, & vir onera ſupportauit. In hoc ergo verſiculo ponitur tota merces in contributione. Sed in præcedenti verſiculo ponitur in contributione ſola portio mercedis temporis iam lapſi. Quæ autem ſit ratio huius cõtrariæ,dic quod conſiſtit in æquitate impendendi fauorem vni parti,vel alteri, prout factum diuerſificatur, & iſta fuit mens Iac.de Are.In tex. ibi, percepta per ipſam mulierem, quæ vindemia non venit in collatione,vt ℑ.ea l. apparet. In tex.ibi,ſubſecutum,& ſic matrimonium durauit ſex menſibus. Sed locatio non durauit niſi vno menſe durante matrimonio.In tex.ibi,duodecimam mercedis,quia hoc eſſet inſpicere tempus locationis, quod non debet inſpici.In tex..bi,fuit.& vir ſubijt onera matrimonij. In tex. ibi,debebatur partim in re,partim in ſpe. Vel dic,vt ℑ.de fideiu. ſi a colo.& l.ſi ſeruus communis Mæuij.§.pen.de ſtipu.ſeruo. In tex.ibi,portionem.ſ.dimidiam. Dynus. Ibi,retinebit,i.vir. Ibi, ex forma.i.ex natura,quia nummis colebat. In tex.ibi,quo ad fructus aridos,id eſt,quo ad meſſem,vt infr. de furtis.ſi ſeruus vni. §.locati. Ibi loquitur.ſupple inter, & vindemia,quæ erat ſimiliter locata ad nummos.& illa eſt vna lectura,vel ſupple, quod quantum ad vindemiam erat partiarius colonus,& iſta alia lect. quæ non differt a prima niſi in facti accidentia, & vtraque eſt vera, & eſt quædam tertia lect.hic, de qua dicam ſuper gloſ quæ non differt a prima.In tex. ibi, ventre. confunderetur ergo penſio frumenti cum penſione futuræ vindemiæ. Et de toto illo aceruo vir fert partem ſibi contingentem cum rata temporis,i.de præteritis pręſentialiter.&de futuris expectabit Et hoc eſt quod dicit hic de Spec.in tex. ibi, ex his.i.ex §.ex contrario.vbi dicit quod ſola penſio venit diuidenda & non fructus a muliere percepti. Et eſt hoc quoddam relatiuum,ſeu propoſitio non principaliter intẽ-
1 tata.† No. primo quod omnes fructus prouenientes immediate ex re,vel mediate propter rem debent diuidi pro rata vltimi anni matrimonij inter virũ, & vxorem, vel inter hęredes eorũ. Nec diſtinguunt in penſione, vtrũ ex induſtria mariti ſit aucta pẽſio necne Nam totum hoc venit diuidendũ, licet verſet induſtria, vt ℑ.ad l. Falc.l.ſi hæres,& de rei vendi.ſi nauis.§.1.Secundo no. in verſic.neque quod nõ omnes fructus perceptos vir lucratur,ſed
2 pro menſura temporis,quo matrimoniũ durauit.†Secus in vſufructuario, qui oẽs fructus perceptos lucratur, etiam ſi vna die duraſſet vſufructus,& illa die percepiſſet fructus.vt l.defuncta §. de vſufr & ratio dñiæ eſt iſta,quia vſufructuarius non habet fructus ad certam cauſam. qua finita ſit finita vtilitas fructuum perceptorum, ſed dat.o reſpicit certam cauſam. l.onera matrimonij,qua finita incipit finiri vtilitas fructuũ perceptorum ſm Pet. Quid in fructibus præbendæ?rñdeo.vt legit,& no.in l.1.C.de annona.citu.lib.10. Et facit in auth.de æquali.dotis.§.cõſequens. Tertio no.quod aut fundus datur in dotem plenus,vel vacuus.ſi plenus, fructus percepit cum penſione iur. intellectu percepta, & non percipienda confunduntur, & diuiduntur pro rata temporis, quo durauit matrimonium.& vir ſuſtinuit onera matrimonij, vt ſ verſ.itaq. Si vero fuit in dotem datus vacuus. confunditur pẽſio percepta iur. intellectu, & etiam percipienda. i.tota penſio anni illius,vt in verſ.econtrario. Ratio differentiæ ſm Iac.de Are. eſt æquitas,ne vir in primo caſu habeat nimis, & in ſecundo parũ. ego dico quod ratio eſt,iuris ſubtilitas. Nam in primo caſu,ſi cõfunderẽt res cum ſpe,cõferrent fructus duorum annorum, quod eſt contra regulam,quæ loquitur ſolum de vltimo anno.Sed in ſecũdo caſu & res.& ſpes ſunt fructus eiuſdem anni, & procedunt reſpectu eiuſdem anni,& procedunt reſpectu eiuſdem culturæ, & ex hoc deuenimus in notitiam.§.item ſi meſſes nam ibi cõferunt res cum ſpe, quia ſunt eiuſdem anni fructus, & non procedunt ex cultura diuerſorum annorum, vt inf.ea.l.§ quod in ſeminatis,& illud eſt de mente tex. Dices tu,quare confert ergo in primo caſu aliquid de penſione: nonne per hoc confunduntur duorum annorum fructus? Rñdeo,cum annus incipiat a tpe matrimonij,cenſetur iſte fructus in eodem anno emergẽre. Et eſt ac ſi iſte annus eſſet fertilior alio:& ita dicit gl.magna,incipit.i.tres.
3 Vltimo no. † quod fructus percepta muliere ante matrimonium, non veniunt in collationem. Fructus.n.ſeparati a re non ſequuntur rem,facit de act.emp.Iul.§.ſi locau.& i fundi nihil,& inf.de leg.1.l.quæſitum.§ pero habes etiam in verſ item ſi meſſes,quod fructus ſunt coloni, qui nummis colit, in totum. partiarij vero pro parte,vt ſup locati.§.ſi merces §.vis maior,& ℑ de furtis. ſi ſeruus.§.locati. Extra no.in verſ neq enim, quod dr fieri tpe vindemiæ quod fit parum ante vindemiam. Et ſic dr factum tpe guer-
a ræ.i.tpe ortæ diſcordiæ,a vel paulo antea: quod no.in verſ.a prio. in verbo.Statim,illud quod dixi de verbo Mox,ſupra eod.l.fru-
4 ctus.† Et facit ad qõnem ſi quis eſt accuſatus, quod fecit inſultum, mox feritam.an puniatur de vtroque,quaſi intelligitur cũ temporis interuallo. An vero intelligatur inſultus ineſſe feritæ, & ſic confundatũ iuxta no.C.de accu.l.qui de crimine?& dico quod verba ſunt æquiuoca. Tamen in dubio intelligitur in mitiorẽ
b partem,bvt ℑ.de pœn.l.ſi præſes. & ideo aſſeſſores in ſuis inquiſitionibus adijcere ſolent verbũ cum temporis interuallo, vt puniant de vtroque:ſed hoc non debet fieri,niſi ſit ita rei veritas.In gl.alias eſt lex ibi,& non mercedis,non intelligas de tertia totius mercedis. ſed de tertia quartæ partis mercedis.alias gl.n.eſſet falſa.In ea.gl ibi,iungas omiſſo.§.item ſi meſſes.quem gloſſ legit per ſe.& per ſe ibi ponit.In gl.idem ſi morte.ibi, ſit alenda Iſta glo. præſupponit.quod infra annum mulier inops ſit alenda ab hæredibus viri, & hoc caſu hrẽdes lucrentur fructus pro iſtis oneribus. Nam cum hæredes ſuſtineant onus, hrẽ debent emolumẽtum fructuum ſm Dy.arg.ad hoc.ℑ.vt in poſſ leg.l.pe.& quod no.C.
5 tem in pñti § exactio.& Spec.no.in tit.qui filij ſint legit.† Sed quero quid ſi vidua remanſit cũ hrẽdibus, & fuit alimentata apud illos,nunquid fructus fundi dotalis erunt hæredum illorũ? Dy.quod non. nam ſm eũ iſta gl.non habet locum in re immobili, cum eius

ADDITIONES.

a A.B.Diſcordiæ. Adde Bal.etiam in c.1.in prin.de pac.tenen. vbi hoc idem alleg.gl.bene no.in l.pen.in gl.1.ſup.de ope.lib. & ibi omnino vide Bal. & in c.1.in ver.non obmittent,de pac.conſtan. & Bal.in c.2.de ſan.ſ.cul.non amit.& quod no.Io.And.in addi.ad Spec.in rub.de loca. facit hæc q. Bal. ad id quod in pulchra q.conſuluit Pet.de Anch. conſi.94.alias in conſ 88. incip præmiſſa facti ſerie conſiderata &c. vbi dicit quod ſi conuentum eſſet inter conductores gabellarum, & locatores, quod in caſu Guerræ deberet fieri remiſſio mercedis, quod ſi non venit, ſed rumor Guerræ adeo quod mercatores non tranſiuerunt, fieri debebit remiſſio ac ſi in veritate fuiſſet guerra.allegat in arg.l.1.alias eſt l.3.§.armis.inf.de vi, & vi ar.quod dictum Bal.hic & locis.ſup.alleg.no. pro ſaluando dicta teſtis deponentis aliquid factum eſſe tempore guerræ, cum parum ante guerram factum eſſet.item no.quia facit ad id quod in terminis voluit Bal.i l.pen. C.de pig.act.quod ſicut creditor poteſt capere debitorem fugientem l.aſt prætor. §.ſi debitorem,ff.de his quæ in frau.cre.Item etiam poſſem capere debitorem meum ſe præparantem ad fugam,licet non ſit in actu fugæ. ad idem alleg.ſibi tex. Bal.in l quæſitum. ſup.de pig.act.idem Bal.in l.generali C.de decu.lib.10. & in l.ſi quis in tantam. C.vnde vi,in pen.col.licet Ang.in repe.l.nemo carcerem,C.de exa.tri lib.10. teneat quod requiratur quod ſit in actu fugæ per d.§.ſi debitorem,ſed vide do. Alex.de Imo.in conſ.64.in penult.& vlt.col.in 3.par.vbi quod debitor poteſt capi, quando trepidatio ſugæ,licet non ſit in fuga.

b Pariẽ. Adde Bal.idem tenentem in l.quotiens §.ſi quis,el 2.inſ.de hær.inſt. & ibi Mod.& Bal.in ſimili in l.aduerſus,C.de fur. & in auth.ſed nouo iure, ver.Item quod ſi cõfiteatur, C.de ſer.fug. & Raph Cu.i l.fructus.ſup.eo.& d.Alex.de Imo.in conſ.106.in 3.par.incip. in cauſa inquiſitionis formatæ.

eius reſtitutio ſtatim fieri debeat. Ego dico, ꝙ vſque ad concurrentem quantitatem fit cõpenſatio fructuum cũ alimentis. Si autem plus eſt in fructibus, reddendũ eſt mulieri, arg. in l. fin. §. de peti. hæred. & J. eodem inſulam. §. fructus Et hoc verum, qñ alimenta non ſunt legata vxori, nec eſt prægnans vxor. nam primo caſu iure legati: ſecundo caſu iure ventris eſt alenda non cõpenſatis fructibus, vt infra de ven. in poſ. mit. l. curator. & J. de alimen. & ci. leg. libertis libertabuſq;. §. fi. Sed hic quæro, quãdo vidua petit alimenta ab hæredibus miſerationis cauſa, vtrum teneatur habitare cum eis? dic ꝙ ſic, ſi ipſi volunt, & ipſa honeſte poteſt: alias non, arg. J. de verb. ſignifi. Nepos Proculo. Ita dicit Spec. in d. tit. qui filij ſint legitimi, ſacit l. 4. & 5. ſup. de vſu. & ha.
a Sed an teneatur operari hæredibus. a glo. dicit ꝙ ſic, in l. ſicut, de oper. lib. Quid ergo ſi non fuerint operata? reſpon. tanto minus accipiet, & quantũ eſt precium operarum. Ad hoc. infr. eo. ſi maritus, cum ſua gl. Sed quid ſi vxor non petit alimenta miſerationis cauſa, ſed ex vi moræ poſt annum? Reſpondeo, hoc eſt intereſſe quod debẽt ratione moræ abſque eo ꝙ cohabitet, vel operetur hæredibus, vt l. ſi mora. J. eod. Adde ꝙ vidua q̃ diu eſt vidua, eſt quodãmodo in ſeruitio viri, vt l. fin. C. de bo. ma. In gl. Papin. de ſe. arg. ꝙ fuiſ. & laudũ poteſt fieri in tertia perſona, vt hac gloſſ. In gl. id eſt tres. ibi, debita. ex iſta gloſſ. vr̃ ꝙ penſio debeatur pro rata tpis pteriti, & ſic non expectato fine tpis poſſit peti pro rata tpis pteriti. alibi vr̃ dicere ꝙ debeatur in fine tpis, vt C. loca. l. eden. nã locator nõ impleuit ante ex parte ſua. impletionẽ perfectã deſiderat natura ꝯctus, arg. ad hoc. C. de vſu. corrup. Tu circa hoc ſic diſtingue. Aut promittitur aliquid pro opera: aut promittit̃ penſio pro re. Si pro opera ſi pro diurna, debet̃ ſingulis diebus. ſi pro menſtrua, debetur ſingulis menſib. ſi pro annua, debet̃ ſingulis annis. ſi promittitur ſcriptori tm̃ p pecia, debere in ſingulas pecias, vt s̃ locati qui inſulã. §. qui cõdeto. Et hoc in eo q ponit tm̃ operã Sed vbi ponit operã, & impenſam, debet ſolui in initio pſtita cautione de impẽdendo, & operando, vt s̃. loca. inſulã. §. fi. & s̃. mandati, ſi vero non remunerandi. §. fi. & facit ad pdicta l. 1. J. de verb. ſignifi. & l. 2. de annuis leg. Si vero loquimur in locatione rei, tunc ſi aliqua eſt conſuetudo, illa eſt in dubio obſeruanda, quod vr̃ in dubio tacite contractui ineſſe, vt C. locati, & licet, & l. excepto. Si nulla eſt conſuetudo, vel pactũ, tunc refert aut loquimur quo ad natiuitatẽ actionis, & in initio naſcitur actio, quia oritur ex cõſenſu. hoc verũ, ſi talis eſt perſona, in qua poſſit radicari actio p toto tpe. S. aũt nõ põt radicari p toto, dic vt l. ſi ſeruus cõis Meuij. §. fin. de ſtip. ſeruo. Aut loquimur quantũ ad interpretationem iur. tũc pro tpe pterito vr̃ perceptio facta pro futuro in tpe, vt in mag. glo. aut loquimur quantũ ad exercitiũ actionis, & tunc agẽs ante finem tporis repellit̃, quia nondũ impleuit ex parte ſua, ita debet intelligi gl. quæ eſt in l. æden. arg. ad hoc de act. emp. l. ſi. §. offerri, & l. qui pendentem. Et ita de hoc tenendum eſt. In ea. gl. ibi, ſi prius, id eſt primo menſe, quia fieret maior contributio. In ea. gl. ibi, legauit. dic quo ad portionem, vt ita dixerim, ex aceruo ſumendã [illegible] debet tempus principij matrimonij. In ea. gl. ibi, [illegible] ret. ſaltquid, & facias hic punctum. In ea. gl. ibi, ponere: quod eſſet incongruum. quod minus haberet pro commodo quã ſubſtinerit onera. In ea. gl. ibi, omnis. imò reſponderi poteſt, quod pro futuro tpe non eſt oĩno certũ debitum iri, cũ non ſit impletus ꝯctus ex parte locantis. In ea. gl. ibi, neceſſe ſtare. Quod patet eo ipſo quod habet diuidere penſionem cum viro. Non. ſuccedit vxor in plenũ, ſed eſt ſucceſſio ſua modificata per l. cum vir retineat portionem. & ideo non põt expellere colonũ de iure. dicit Dy. quod non tenetur ſtare colono præciſe, ſed cauſatiue ſic. Ego dico, ꝙ ſi expellit colonũ, ꝙ ſuccurret̃ colono officio iudicis, arg. J. de don. Aquilius Regulus, & quod no. de condict. fur. & ideo. §. vera eius. In ea gl. ibi, in venditione ibi, & ſpeciale odio
6 cõtumacis. In ea. gl. ibi, ex neceſſitate † no. hoc dictum, quod ſuc
b ceſſor particularis, & neceſſarius tenetur ſtare colono. b Sed ſucceſſor particularis, & voluntarius non tenet̃ ſtare colono, nec colonus ſibi, vt ſup. loca. l. qui fundum. ſed ꝯ primũ videt̃. ſup. loca. l. ſi quis domũ. § huic ſubiungi. Nam proprietarius ſuccedit ibi ex neceſſitate, & non tenet̃ ſtare colono. Item ꝯ de pign. l. lex vectigali. Sed r̃ndeo ibi non eſt proprie ſucceſſor. q̃a non deſcendit ius in eum ex perſona prioris poſſeſſoris, ſed eſt per quandã priuat. Idẽ in præbendario. vt extra, ne pla. vi. ſuas. c. q̃relam. Item ꝯ ſeſſam oppo. de l. colonus, de vi. & vi ar. Sed r̃ndeo, ꝙ ibi pp impenſas dat̃ retentio, q̃b. reſti. libere expellit̃, ante non, ꝙ eſt not.
7 † Quæro de fiſco vtrũ dicat̃ ſucceſſor volũtarius, vel neceſſarius? r̃ndeo ꝙ æquiparat̃ volũtario ſucceſſori. vnde non tenet̃ ſtare colono, niſi ſuccedat vlr. vt ſup. locati. l. ſi fundus, q̃ eſt ad hoc no. Ex prædictis collige talẽ diſtinctionẽ, an ſingularis ſucceſſor teneatur ſtare colono. Refert aut ſuccedit p quandã priuationem, ſeu abnegationem, & non tenet̃ ſtare, vt l. ſi qs domũ. lo. aut ſuccedit per quandam tranſmiſſionẽ, tũc refert aũt ſucceſſor, & neceſſarius, & tenet̃ ſtare colono, vt hic. aut voluntarius. & non tenet̃ ſtare colono, vt l. emptorem. C. locati. Fallit. In tribus caſib. primo in l. ſi J. de iure fiſci. ſcdo ſi fuit reſeruatum ius coloni, vt l. ſi mercedẽ. §. fi. de act. emp. Tertio ſi colonus fecit expen. quia nõ põt expelli niſi reſtit. expẽſis, vt l. colonus, de vi, & vi ar. Et ita eſt tenendũ in iſto puncto in ſimplici colono, q non hẽt ius in re. Nam hñs ius in re non põt expelli, donec illud ius durat; poſtea ſic, vt J. de ſuperfi l. 1. §. qđ ait, & l. 1. de iure emph. In ea. gl. ibi, detracto. ſ. de anno locationis. lo. detrahit vnũ menſẽ, q̃ ſupplet ex primo menſe ante locationẽ, & penſionem tertij dec. mi menſis applicat menſib. anterioribus diuidendo, vt ſequit̃ in gl. & hoc facit lo. ne vltimus annus tranſcẽdat in ꝯtributionem. tamẽ iſtud eſt quoddã ſomniũ, qđ non pbat̃. licet g lã dñt ꝙ in vet. & cõtio. fuit facta locatio pro 12. menſib. retro inchoatis a die matrimonij, & põt hoc ꝯhentes p pactũ fingere. & eſt in vſu. Sed ego dico, ꝙ tunc eſſet idẽ tps loca. & mr̃monij quantũ ad intellectum ꝯhentiũ, qđ non [illegible] Vnde magis ꝯſidero ipſam fru[ctuũ] pceptionẽ cuius anni ſit ipſa pceptio, & magis ꝯſidero cãm q̃ ps, arg. ſup. de vſuf. defuncta. In ea. gl. ibi, Azo. & Rogie. hæc vera. In ea. gl. [illegible] dic [illegible] in ſubſidium, vt d. l. vxor, ſm Pe. [illegible] abſens [illegible] remotis partib. ſatis diceret tunc in ſubſidium, vt no. in l. damni. §. fi. de dam. infec. qđ eſt no. in [illegible] caſu, in quo dẽt fieri ceſſio. In ea glo. ibi. annus incipit. ſ. annus legalis in materia dotis. In ea. gl. ibi, fertilior altero. cum
8 alio ann[o] [illegible] res redditus incidant. † Extra quæritur de eo qui emit redditus iuriſdõnis pro vno anno, & in fine anni committitur maleficiũ; pro eo maleficio ſequẽti anno fit punitio. ad quẽ pertineat ilia pœna? Et dic. [illegible] no. in l. extra territoriũ, in vlt. q. per Cy. in ſuo cõmento, q [illegible] determinat finaliter ſm Pet. qui tenet ꝙ pertinet ad emptorẽ illius anni, in quo maleficiũ fuit perpetratũ. In gl. Berta. ibi, eo. anno p iſtã gl. põt ſuſtineri l. bellus pductus de menſe Auguſti, in quo ꝯtinet̃ ꝙ eodẽ anno de menſe Nouẽbris fuit maleficiũ ppetratũ, q̃g non ſit idẽ annus ab incarnatione ſeu natiuitate Dñi. ꝯtinuando tñ e[ſ]t idem annus emer-
c gens, e[ſ]t idẽ ſpatiũ 12. menſium. ita ponit Iac. But. inſti. de act. in prin. in lect. ad qđ optime facit [illegible] §. vis maior, & melius. ſup. de pe[ric]. [illegible] ver. l. [illegible] do. In [illegible] gl. in fi. hoc eſt dicere, mulier nõ ꝯfert mercedẽ, quã percepit pro [illegible] anno, & ideo ſuppletur ex ſeq. arg. l. ſi vno, in princ. ſup. locati. Sed ego dico, ꝙ fructus perceptos correſpondẽtes tpi præterito ante matrimonium [illegible] confert. Sed correſpondẽtes tempori matrimonij, credo ꝙ debeat conferre, quia illud debet eſſe vacuum tempus, & ſic ceſſat quod gl. dicit de ſuppletione, &c. Bal.

ADDITIONES.

a Hæredib. An, & quãdo mulier operari [illegible] hæred. b viri, & vbi illi dẽat an in domo hæredum, an vero alibi, ſi ei placuerit. Vide eunoẽ Bal. in l. ſi annalibus. in fine, C. de leg. & in l. ſi donaturus §. 1. ſup. de condit. ob cauſam, & in aut. hoc locũ, C. ſi ſecundo nup. mul. in l. ſi ea [illegible] condit. inſer. & Bal. Ang. & Sal. in l. 1. C. de lega. Bar. in l. Gaio. § Imperator. & in l. 4. § fi. ſuf. de alimẽ. & ciba leg. & Ang. hic, & in l. Titia, de ſol. [illegible] in conſ. 141. Sed quid ſi mulier ab alio, quã ab hæred. [illegible] an poſſ[it] ab hæredibus alimenta præterita petere, vid. [illegible] de ali [illegible] tranſlat. & Pau. contra Bal. Sed tu pro decis [illegible] diſtingu. notab. vt per Bar. in l. libertos quis, § 1. de ali. & cib. leg. Sed quæro quia operas vxor pſtare teneatur hæredibus, dic, vt per Bal. in l. ſi vxorem, C. de cond. inſer.
b Colono. Ad quod videtu no. d. Soc. in conſ. [illegible] quæ ſupertus, verſi. circa 2. q. cum ver. ſeq. in prima parte, & Roin conſ. 309.
c Emergens. Adde Bar. in l. cum hæres. §. Stichum, de ſta. lib. & Bar. in l. libellorum, infra, de acc. & Ia. But. in l. more, ſupra, de ferijs, & Ro. in conſ. 320. vbi multa de ſaluati[on]e teſtium contrariantium.

1 *Compenſatio rerum amotarũ, vel donatarũ cũ fructibus dotis admittitur.*
2 *Dos an extenuetur perceptione fructuum ex rebus obligatis pro dote remiſſiue vide.*
3 *Extenuatio, & compenſatio inter ſe differunt.*
4 *Fructus non computantur cum quantitate, niſi ſint conſumpti.*
5 *Extenuationem ſortis allegans, debet probare conſumptionem fructuum.*
6 *Vna moneta poteſt ſolui pro alia, niſi intereſſit creditoris.*
7 *Libellus, peto fructus ſi extant, ſin autem, peto æſtimationem, valet.*

1 § Ob donationes. † Aeſtimationis rerũ amotarũ, vel donatarũ cũ fructibus dotis admittitur compenſatio. hoc d. In glo. hoc eſt contra ibi, §. ſed nec obſtat res. Iſtud contrarium eſt de iure ſpeciali in dotibus. In ead. glo. ibi, hic non eſt dos. contra vr̃ not. s. eod. ſi ante, in fi. Sed ibi fructus fuerunt percepti ante matrimonium: vnde bene cedunt in augmentum dotis, hic poſt, & ſic ſunt acceſſio dotis, non ipſa dos pncipalis, vt J. eod. ſi marito, §. ſi fundum. circa tñ hunc articulum de compenſatione ſic diſtingue. Aut compenſatio opponitur a muliere: & iſta eſt [illegible], & ita põt intelligi iſte §. aut cõpenſatio opponitur mulieri. Et tunc refert aut opponitur in dote, aut in acceſſorijs dotis. Primo caſu ſunt opi. Nam glo. hic, & l. 1. s̃. eod. tenet ꝙ non obijciatur compenſatio. Sed in l. rei iudicatæ, 1. J. eod. tenet ꝙ poſſit obijci. Et in §. ſed nec ob impenſas, tenet idem & cõiter hoc approbatur. Qui tamen præcedentem opi. tenet, vt aliquid ſit ſpeciale in dote. Sed contra acceſſoria dotis bene admittitur compenſatio. Et ſic per omnia non eſt idem priuilegium in principali. quod in
2 acceſſorio, & ita loquitur iſte § ſecundum [illegible] † Quid de extenuatione vtrum dos extenuetur perceptione fructuum ex rebus obligatis pro dote? dic, ꝙ de iſta quæſt. eſt caſus J. de ſoluto.

3 tio.Titia,quod no.† Dñia inter extenuationem,& compenſatio-
nem eſt, quia extenuatio fit ſine oppoſitione alicuius exceptio-
nis,non m̃ fit niſi ex debito,& ſimili,ſiue conformi, puta quan-
titatis ad quantitatem, vel generis ad idem genus,vt no.Cyn.in
l.1.& 2 C.de pig.act.& gl.tangit ̃J.ſtatim, & Iac.de Are. hic. In
ea.gl.ibi,ſi conuenerit illud cõtrarium eſt de iure communi.In
4 ea gl ibi,& fructib. Nota optimam gl. † ꝙ fructus non compẽ-
ſantur cum quantitate,niſi ſint conſumpti Nam ſicut non poſ-
ſunt ſolui pro quantitate,ita nec ꝯpenſari ſecundum Iac.de A-
re.& Barto. Et hoc probatur aperte ̃J. de fideiuſſ.ſi fideiuſſorem
accepero,& inſ.mandati,ſi is qui negocia, §. fi. & l.fideiuſſorẽ.
Et per hoc limitantur oẽs leges,quæ dicunt ꝙ fructus extenuãt
a ſortem , ꝙ debet intelligi de fructibus conſumptis ᵃ ſecundum
5 Cy.& Bar.& hoc fuit dictum Fran. Ac.† & ideo debitor qui alle
gat extenuationem , debet formare articulum de ꝯſumptione
fructuum,quod eſt no.dicit hic Bar. ꝙ poſtquam eſt facta con-
b ſumptio,non poteſt amodo accreſcere , aut decreſcere æſtima-
tio ᵇ ex mutat. non obſtat l. vinum,ſi cer. quia fructus ibi debe-
bantur in genere.quod non poteſt conſumi: hic in ſpecie,quod
6 eſt menti tenendum.† Extra op.Bar ꝙ vnum genus poſſit ſolui
pro alio,vt aurum pro Argento,vt l.1.& l. Titia,de aur & arg.le
ga.ergo fructus poſſunt pro pecunia ſolui.Sol ſpeciale eſt in pe-
cunia,ꝙ vbi non intereſt creditoris,poſſit ſolui vna moneta pro
alia,vt no.C.de dona.ſi quis argentum. & de ſol. Paulus.Ego al-
lego legem notabilem. inſ.de verb.obl.l.quæ extrinſecus,& ibi
7 per Pe.† Vltimo prædicta faciunt pro libellis,peto fructus ſi ex-
tant,& ſi non extant, peto eorum æſtimationem . Qui libellus
eſt formatus recte ſecundum iſtam gl. Bal.

ADDITIONES.

a Conſumptis. Adde Bal.in l.1.ſup.al.in tex. C.de pig.ac.& in l.fi e tit.& in l.pe.in prin. C.de nõ nu pe.& in l. quiuis. C.in qui.cau. pig ta.cõ.& adde Ant Bu.in c.ad noſtram,de iniur & Pe de Anc & Io.An.in c. 1 de vſu.

b Aeſtimatio. Adde Bal.in l.2 ad fi C.de ſin.& li.expen.& idem no.per.in l. eum qui inſ.de his,qui vt indig.& in l diuerſo § 1.ſup.de rei vend.

---

1 *Emens vuas vernaceas, vel roſas quæ fructificant bis in anno, debet habe-re primum fructum tantum.*

2 *Lex quæ loquitur de certo tempore,attenta eius ratione poteſt reſtringi,& ampliari.*

1 § Quod in anno. ᵃ Statutum in anno habet locũ
in ſex menſibus,& in quinquen
nio,ſi ibi eadem ratio reperitur.h.d.In tex.ibi,fructus.l andi, vt
quia ſit talis terra, quæ bis ſeritur in annis,& de ſex menſibus in
ſex menſes.In tex.ibi,dici põt in vno anno, vt pro quota parte il
lorum plurium annorum , quo ſteterit matrimonium,lucratur
vir,& pro reliqua vxor,q̃n in illis plurib.annis non percipitur ni
ſi vnus fructus.vnde ſm: Bar.ſi in vno anno fiant meſſes frumẽ
ti ſeminati, & in anno ſequenti nil ſeminaretur,vel ſeges mino
ris valoris illi duo anni computantur pro vno, vt pro quota par
te illorum duorum annorum durauit matrimonium, lucratur
vir,pro reliqua vxor ſm Bar.hic, & eſt caſus hic.In tex.ſi vir.pro
1 alia reſtituatur vxori ſm Dy.Tene menti prædicta.† No. primo
hunc §.in argm̃ ad quæſtionem de eo q emit vuas vernacias,vel
roſas, quæ fructiferant bis in anno, quia non debet habere , ni-
a ſi primum fructum & non ſecundum, ᵇ & ita fuit diſputatum
b vltra montes, ſm Iac.de Ra.& Cy. arg.̃ꝯ.ſup.de vſufruc.defun-
cta.§.fi.& facit de ꝯh.emp.cum manuſata.§.Sylua cædua.Secũ-
2 do no:† ꝙ lex quæ loquitur de certo tpe,attenta eius ratione po
teſt reſtringi,& ampliari. Tertio no.quod id quod per ſupra or-
dinariam pręſtationem pręſtatur,vt plauſtrum,lignorũ in quin
quennij fructu connumeratur. Et hoc facit ad quæſtionem, ſu-
per qua fuit conſultus Old. a dño Papa Io.quia Archidiaconus
de Capua locauerat Archidiaconatum ſuum. Quęrebatur vtrũ
illud quod præſtatur Archidiacono in ſuo iucundo aduentu,in-
cludatur illa locatione.Iſte tex.eſt in argumentum,ꝙ ſic,tamen
c non allegatur per Oldr. ᶜ ſed ipſe determinauit ꝯrium,quia iſta
præſtatio concernit perſonam , non autẽ concernit patrimoniũ
Archidianatus,arg. ̃J. eo. ſi vero.§.item quicquid,& ̃J.ad Treb.
debitor.§.ſi item quia iſta dona non ſunt vniformia,arg. ̃J.de an
nu le.l.Seio.§.medico. Item quod præſtatur in ingreſſu,non dr̃
in fructu,vt probatur ex coniunctione duarũ legũ , quæ ſ̃nt ad
inn.cein ꝯriæ ̃J.de vſufr.leg.l. quæro,& de lega.3.l.his verbis.§.
alumno,ſm Old.In gl. vt pro quota. no.arg a proportione tpis.
In ea.gl.ibi,bis terra colitur. hæc vera ſm Pet In ea.gl.ibi,ad ali
quid.not.i. eſt vnus fructus quo ad deductionem Sed non,quo
ad diuiſionem. prima verior. In ea.glo.ibi,ſed quid.hæc gl.non
ſolum quærit,ſed ponit exemplum in tex.

ADDITIONES.

a Quod in anno. per hunc tex. vide quod ſignanter voluit idem Bald.in l. eadem.C.loc & in l.ceni,in s q.n.tit.per quod declarantur reg.c.potuit, de lo 2.& l.2.C.de iu emphy.& facit ad q.conſultam per A.ex.de Imo.in conſ. 106 in 2.& 3.col.in 3.par.

b Et non ſecundũ. Faciunt ad hoc no.per Bar.in l.hoc en.in fi.inſ de hæredibus inſtituen. per textum in l. boues §. hoc ſermone,de verborum ſignific Item faciunt etiam nota.per alberi.de Ro.in ſecunda parte ſtatutorum, quæſt.180 incip. per dom.Franciſc Vberium Item faciunt nota per Bartol.in l.dotis promiſſio,ſupra,de iure do.& limita hoc dictum,vt per do.Alex.hic in 2.col.in verſ.qui cum ſeq.referendo prædicta,ed quod vide per eum in conſ.16 in 4.parte,& omnino do. Iac.May in 2.col.

c Per Oldra. Ad quod vide eius conſ.in no. ſuorum conſ.129 incip.in q. qua quæritur, vbi reſpondit ad iſtum tex. quod illud quod hic vltra præſtabatur,erat certum,in illo caſu incertum.

---

1 *Fructus rei immobilis percepti intra annum diuortii, ſunt pro rata reſtituendi.*

2 *Interuſurium medii temporis in re dotali cedit lucro mariti.*

3 *Debitori expedit dilationem habere.*

4 *Fructus omnes pendentes dilatione lucratur.*

§ Non ſolũ. Fructus rerũ mobiliũ inter virũ & vxo.
diuidunt̃ pro rata vltimi anni , ſicut fru-
ctus immobiliũ.h.d. In tex.ibi, nihil reddat.lege interrogatiue,
quaſi reſpondeat imò reddat. In tex.ibi,currat̃ No quod nõ ſo-
lũ inſpicit̃ tempus finis totius actionis conſummationis,ſed etiã
1 proceſſus eiuſdem,ꝙ eſt no ſm Cyn.† No hic ꝙ fructus rei im-
mobilis intra annũ diuortij percepti ſunt pro rata reſtituendi .
Contra,cũ reſtõ non debeat fieri niſi poſt annum ergo interim
maritus debet lucrari fructus beneficio dilationis. hic eſt caſus,
2 & ̃J.eo.ſi conſtante.§.quotiens.vbi vr̃† ꝙ interuſurium medij tẽ
poris cedit lucro mariti. Breuiter ſolue, ꝙ ibi loquitur in ciuili
acceſſione ab omni naturalitate abſtracta. i.in vſuris: hic autem
loquit̃ in acceſſione naturali, vel ciuili loco nãtis ſubrogata, vel̃
penſionibus,& vecturis rõ dr̃iæ eſt,quia vſura concernit ſolum
tractũ tpis, & tractus tpis concernit maritũ. Sed acceſſio nãlis ,
vel quaſi naturalis concernit rem ipſam, & ideo poſt annũ dẽt
reſtitui pro rata tpis vltimi anni,vt C.de rei vxo.actio.§.exactio,
& no.rerum amo.l.ſi mulier,§ rerum, per Iac.de Are.dices tu,
3 ſi vir reſtituit. ad quid prodeſt ſibi dilatio anni.† Rñdeo,expedit
debitori dilationẽ hr̃e, vt s̃ de pac.do.l.4.& de pecu. ſed ſi dãnũ.
§.Marcellus.põt ẽt dici ſm Bar.ĩ §.quotiens, ꝙ hic loquit̃ in fru
ctibus ſpeciei dotalis,ſed §.quotiẽs,loquit̃ vbi dos ꝯſiſtit in gñe,
vnde fructus non percipit̃ tunc ex re dotali, vel pp rem dotalẽ,
quia genus non eſt res dotalis ſm Bar. & eſt ſubtiliter dictũ, &
4 add. hic ꝙ no.̃J.eo §.interdũ.Secundo opp.† ꝙ oĩs fructus pen-
dentes dilatione lucrat̃.vt ̃J ad Trebel.mulier.§.alia cã eſt. Sol.
aliud in dilatione. q̃ dat̃ miſerationis cauſa, vt hic. & C.de exe.
rei iud.ſi lõgius, & inſ.de re iu.l.negociorũ, & s̃ de vſuris,tutor,
aliud in ea. quæ conceditur ex pacto, vel a teſtatore, vt l.ſicum
militi §.cum inter,de compenſa. quæ ad hoc facit notabiliter.

---

1 *Fructuum appellatione non venit, niſi quod renaſcitur.*

2 *Maritus non poteſt incidere arbores fundi dotalis, quæ non renaſcuntur breui tempore.*

3 *Maritus tenetur vtili actione legis Aquiliæ.*

§ Si fundum. Arbores q̃ ſunt in fundo alias in fru-
ctuoſæ inciſæ ad virum pertinent:alia
non:nec theſaurus pertinet ſibi niſi tanquam inuentori pro par
te dimidia. h.d de theſauro adde quod dr̃ s̃.de rei vend.a tutore.
In tex.ibi ceciderit.ſupple quæritur. debeant remanere marito.
& reſpondet,ſi hæc,& c.Dy.In tex.ibi,ſed hæ.l.arbores cęſæ,sũt
in fructu.In tex.ibi. puto autem. incipit dicere quæ arbores ſunt
in fructu In tex.ibi, reſtituetur, ſolũ matrim. interim enim eſt
1 viri.No. † hic quod non dicitur in fructu niſi quod renaſcitur .
Et ex h.d. Bar.quia ſi teſtator, qui erat tabellio , legauit vxori v-
ſumfructum omnium bonorum ſuorum, quod quantitas quæ
a percipitur ex Protocollis, ᵃ cum ſemel percipiatur,non pertinet
ad vxorem , & ita dicit ſe de facto reſpondiſſe, quod dictum in-
tellige quod non pertinet ad vxorem iure perpetuo,ſed bene p-
tinet, vt illa quantitate vtatur, & fruatur, donec viuit,vt l.1.de
2 vſufru.Secundo no.† quod maritus nõ poteſt incidere arbores,
quæ non renaſcuntur in breui tempore.Idem dicit Dyn.in em
phyteuta. Et ego habui de facto in emphyteuta. Et dico quod
b talis emphyteuta poteſt expelli,quia facit rem deteriorem,ᵇ ni-
ſi tales arbores ſint in fructu, vt C.de ſacroſ.eccl.auth.qui rem,
& facit ̃J.quod vi aut clam,ſi alius.§ notaui & ̃J.de teſtu.l.1.& al
leg.ll.hic allegatas per Dyn, & idem in colono,qui conduxit ad
longum tp̃s.Sed quid ſi domus dotalis, vel emphyteutica indi-
geat refectione, nunquid pro illa reaptanda põt incidi arbores ?
Dic ꝙ ſic. Tex.eſt no.in l.arboribus.in prin.s̃.de vſufr. In gl.vxo-
ri.in §.ſi maritus.ille §.nihil facit, quia vxor ibi dederat damnũ
in rebus proprijs mariti , & ſic nil ad propoſitum . dicunt ergo
quidam,quos ſequitur Bar. quod maritus non tenetur actione.
l.Aquil.quia dñs.quæ ratio parum valet, quia nõ habet liberum
dominium,ſed modificatum,& qualificatum. & ideo excludẽ-
3 do modum dominij tenetur † vtili actione leg Aquil.arg.ſup.ad
l.Aquil.ſed ſi proprie, & l.ſed ſi patre.Item in iſto §.adde.ſupra
de dolo,eleganter.§.non ſolum. quod no.etiam.

ADDITIONES.

a Protocollis. Vide Bar.in conſ.90.& dom.Soc.in conſ.c.incip.in cauſa Baptiſtæ,circa med.3.col.in 1.par.char.167. & vide Do.Iaſ.Mey.in §.ſeq.in prin.3.col.

b Deteriorem. Vide d.Alex.de Imol.hic referentem opin. pro hoc dicto Bal. & ſic declara,& dic vt per eum,& Franc.Cur.ibi in apoſtil.& omnino D. Iaſ.May.qui plene,& no.

Impenſæ

SVMMARIVM.

1 *Impenſa eſt triplex.*
2 *Banna, pœnæ, & mulctæ cenſentur in fructu.*

§. Si vir in fundo. Iſte § tria dicit. Primò loquitur de vtili impenſa facta in re. Secũdo de inutili. Tertio redit ad primum. Et loquitur de impenſa, q̃ reſpicit fructuũ perceptionem. Secunda ibi, & impenſa. Ter-
1 tia ibi, niſi. ¶ † Et ad euidentiam præmitte, ꝙ triplex eſt impenſa. Prima reſpiciens rei commoditatem. quædam rei incommoditatem. q̃dam fructuum vbertatem, & h. d. vtilis, & probabilis impenſæ rõ eſt habenda, non autem improbabilis. In tex. ibi, & impẽſa. mutat caſum. nam ſ. impenſa erat vtilis, hic inutilis tam reſpũ rei q̃ fructuum ſm gloſ. ¶ In gl. impenſa. ibi. reſtituere ei, quia concernebat perpetuam rei vtilitatem, & perpetuum redditum, vt ĩ. ead. l. §. ſimili modo. ¶ In ea. gl. ibi, de dolo, dñt Doctores ꝙ imo actione neg. geſt. Et ſic ceſſat de dolo, vt C. de rei vxo. act. l. 1. §. ſed nec ob impenſas. Et ad iſtam queſtionem facit
2 in rõne ſui. l. ſi pecunia. in prin. ſ. de cond. ob cauſam. ¶ † Extra no. ex iſto. §. ar. ꝙ ſi mulier dedit caſtrum in dotem, ꝙ caſtrũ hẽt territorium, & iuriſditionem. Et maritus exigit pœnas, & mul-
a ctas, & banna, a ꝙ ſoluto mrimonio eadem diuiſio fiet de iſtis bannis, quæ de cæteris fructib. Nam fructus, & commoditas iuriſdõnis ſunt pœnæ, & banna, q̃ quotidie naſcuntur, & hẽnt cauſam quaſi nãlem. Et ita allegant iſtum tex. Pet. & Cy. facit de vſufruc. legato. l. generali. §. pe. ¶ Si. n. iſta banna non intelligerentur in fructu, eſſent integraliter reſtituenda vxori, vt ſup. eadem lege, in §. ſi fundum; quod eſt falſum, &c.

ADDITIO.

a Et banna. Adde plenius eundẽ Bal. in l. 1. C. de fruct. & lit. expen. & Ang. in l. ſi cõſtante. §. quotiens, infra, eodem, & Pet. de Anch. in c. 2. ne præ vic. ſu. & Old. in conſ. 148. & omnino dominum Ia. Mai. hic, qui mouit q. de iure præſentandi, prout per eum. vide in 3. col. in verſ. vltra ſcribentes.

SVMMARIVM.

1 *Cauendum eſt de futuris, de præteritis eſt ſoluendum, & de præſentibus.*
2 *Fructus quando veniunt vt acceſſorij ad fundum dotalem, vir non habet annum ad reſtituendum fructus ipſos.*
3 *Maritus propter ſpem fructuum, fundi retentionem habet.*
4 *Poſſeſſio pro cautione cedit.*

1 §. Interdum. † De futuris cauẽdũ eſt, de præteritis eſt ſoluẽdum qđ ſolui dẽt. h. d. Circa iſtud generale dictum vide. l. no. ĩ. de ſtatulib. ſtatuliberationem. & quod ibi no. per Iac. de Are. In tex. ibi, nihil retinet. i. principaliter, i. maritus. No. ꝙ interdum reſtituit vxori fundus plenus, tũc dẽt viro cauere. vnde diuiſio, quam quidam faciunt, non eſt rationabilis, quia fructus pendentes diuiduntur in agro, vt, ponamus, vnus habeat vltra foſſatum, alter citra foſſatum, niſi partes de hoc eſſent cõcordes, vt lege. Lucius Titius, familiæ erciſcun. & lege. Gaius. §. prędijs. de leg. 2. interdum redditur mulieri fundus vacuus. tunc ſi omnes fructus pertinent ad maritum, non reſtituitur quicquam a marito. Si non omnes, tũc pars fructuum
2 eſt ſtatim cum re reſtituenda, & non cauendum. ¶ † Et not. hic, quòd quãdo fructus veniunt vt acceſſorij ad fundum dotalem, vir non habet annum ad reſtituendum fructus; quod eſt notabi
3 le ¶ Not. hic † propter ſpem fructuum maritum non habere retentionem fundi. Secus autem ſi fructus eſſent maturi, quia tũc retinere poteſt vſque ad ſeparationem fructuum, ſecundum gl. no. quæ eſt hic & adde quod hẽs. in l. de vſufr. leg. l. vſuſfructu, & ſup. ſi cer. per l. ſi quis nec cauſam, nec propoſitum. §. res pignori. ¶ In gl. reddet. ibi, non i tur. imò erat idem de iure. ff. quod res immobilis erat ſtatim reſtituenda ſoluto matrimonio. vt inf. in, §. exactio. Ia. de Are. & ſ. de iure dot. l. cũ in fundo. §. ſi fundus. Iac. de Ra. & Pet. & not. inſ. de do præleg. l. 2. §. fin. ¶ In ea. glo. ibi, nec mulier cauet, quia non eſt de præſentib. cauen. ſed ſoluendum, vt l. mulier, de condi. ob cauſam ¶ In ea. gl. ibi, relinquere, ſcilicet quo ad poſſeſſionem, vt C. e. l. dotis. ¶ In ea. glõ. ibi, cauebit. i. vxor viro. ¶ In ea. glo. ibi, in eis. ſ. vxoris. ¶ In ea. gl. ib., videtur. an velit poſſeſſionem dimittere, vel cauere. ¶ In ea.
4 gl. ibi. quod hic dicit. Item ꝙ quia poſſeſſio pro cautione cedit, vt ĩ. ad Trebel. l. de bonis. §. qui punitio. ¶ In ea. gl. ibi, vel de vtroque. hæc vera. & facit. C. de iure fiſci. l. facultas, & de offic. præſ. l. ſenatuſconſulto. Quando ergo cautio præſtatur ratione reſtituendorum fructuum futurorum, debet duo cõtinere, de fructib. reſtituen. & non baratandis, vnde maritus poterit ponere
a cuſtodes, vt in Spe. de deci. in fi. ¶ In glo. nuda. a ibi §. quotiens. Sol. fauor mulieris ſoluit contrarium. nam hic, vt ſatiſdet, eſt eius fauor, quia difficile eſt inuenire fideiuſſorẽ. vt not. in l. 2. ſup. eod. ¶ Sed in cõtrario ſimpliciter eſt fauor mulieris, ne ſatiſdet, ſed vt ei ſatiſdetur. Alij dicunt vtrobique idem, quod cautio debet eſſe plena, non nuda, & male dicunt, quia hęc dilatio nõ indulgeretur mulieri ex beneficio, ſed ex ipſa natura, vt. ĩ. de ver. obligat. l. interdum, & inf. de cond. & demon. l. 1. in fin. Bar. dicit, quòd eſt ſpeciale in vxore, quæ eſt quaſi ſocia. & ideo non arctatur ad ſatiſdandum quod tene menti.

ADDITIO.

a Nuda. Dic, & limita vt per do. Alex. de Imo. hic, & adde omnino Fel. in c. ad noſtrã, de iniu. in 1. col. ver. in gl. ii. & do. Iaſ. hic in ij. col. & oino p Old. in conſ. lxviii. & Pau. de Caſt. conſ. ccclvii. quæ dicatur cautio idonea, col. ii. & do. Alex. in conſ. xxxv. col. iiij. in prin. in iii. p. vbi quando fit mẽtio de cautione ſufficienti, quomodo intelligatur.

SVMMARIVM.

1 *Maritus ſi impendit in fructibus, & nihil percepit, ipſius eſt detrimentum.*
2 *Poſſeſſor bonæ fidei non conuenitur niſi in eo, quo factus eſt locupletior.*

§. Impendi. Hic § declarat, qđ eſt dictũ ſ. e. l. fructus, qa aut impẽſę fiũt gratia fructuũ quærendorum, & non debent deduci de fructibus, aut fiunt ad perpetuam rei vtilitatem, & tũc repetũtur p actionẽ mãdati, vel neg. geſt. Di. ¶ In tex. ibi, in tutelam. qñ modica expenſa eſt necceſſa
a ria, vt l. hactenus. a ſ. de vſufru. ¶ In tex. ibi curandũ. & hoc intellige de modica expenſa, vt l. in rebus. §. poſſunt. ſup. cõmo. ¶ In text. ibi, nõ peteret. ſ. p maritum ab vxore. ¶ In tex. ibi, ſatiſfaciẽdum eſt cum ergo habeat omnes fructus, & ſatiſfactio dẽt fieri ex fructibus; ergo nihil põt petere. ¶ In tex. ibi, plane. ſup. dixit de expen. cõtẽplatione fructuum, hic contemplatione perpetua. ¶ In tex. ibi, actione. intellige ſecundum modificationem. l.
1 in fundo. ſup. de rei vend. ¶ † Quæro hic duo. primo, ſi maritus impẽdit in fructibus, & nihil percepit, cuius ſit detrimẽtũ? Rñ. mariti ſecundum gl. maxime, quia debuit reſpicere hoc poſſe euenire, vt ſup. loc. l. ſi quis domum. §. pen. Non ob. l. ſi ſumptus, de peti. hære. quia in petitione hæreditatis magis fauetur bonæ fidei poſſeſſori, quàm in actione de dote marito. maritus enim
2 ex ſua promiſſione conuenitur. † Sed bonæfidei poſſeſſor non cõuenitur, niſi in eo, quòd locupletior eſt, nec præcedit aliqua eius promiſſio, vel obligatio; & iſta eſt veritas. ¶ Secũdo quæro, vtrum expenſæ factæ ad perpetuam vtilitatem rei compenſentur cum fructibus? gl. hic dicit, ꝙ non, cõtrium vr̃ no. ſup. de rei vẽdi. l. in fundo, & l. emptor. Sol. aut conuentus hẽt cauſam ab agente, & nõ fit compenſatio, vt hic. Aut non habet cauſam ab agente, & tunc fit compenſatio, vt in cõtrijs; quod bene no. &c.

ADDITIO.

a Hactenus. Tu vero ad hoc adde tex. optimum in l. pe. ibi, alioquin. & quæ ſit modica &c. infra, ti. 1.

LEX IX. alias VIII.

Si fundus. A quodam vniuerſali poteſt excipi particula, quæ veniebat de natura cõctus, vt hac l. in fin. & eſt arg. quòd ſi Abbas concedit fundum in emphyteuſim vel locat, retento ſibi toto fructu arborum, quod valet reſerua-
a tio, a & habes gl. ord. ſup. de ſerui. ruſt. præd. l. certo generi, & aliam in l. damni. §. Sabinus. de dam. infe.

ADDITIO.

a Reſeruatio. Adde quod ſimilem q. ponit etiam gl. in l. obligationum fere. §. placet, infra, de act. & obliga.

§. Quod in ſementem. Expẽſa facta in ſemẽtẽ detrahiť de vinde-
a mia eiuſdem anni hoc dicit. Nec eſt iſte. §. alibi ſm Io. Pa a ¶ In tex. ibi, vnus fruct⁹ eſt, id eſt vna fructificatio. vel ſic, ſumma iſtũ § expenſa facta contemplatione fructus aridi, ſuppletur ex ligdo eiuſdem anni. hoc dicit. tene menti hunc caſum &c.

ADDITIO.

a Io. Pa. Adde, quòd iſte Io. Pa. fuit magiſter Baldi, & magnus textualis, & fuit Senenſis, vt per do. Alex. hic.

SVMMARIVM.

1 *Oblatio eſt duplex, realis, & verbalis, & in re immobili non cadit niſi verbalis.*
2 *Dies tacita interpellat, ſicut expreſſa.*
3 *Contumacia appellatur maleficium.*
4 *Mora nihil aliud eſt, quam culpa quædam in omittendo.*
5 *Pœnæ capitales requirunt dolum.*
6 *Maior eſt culpa in committendo, quam in omittendo.*

LEX IX. aliàs X.

Si mora. Mora mulieris in recipiendo commiſſa, mariti periculum extenuat, vt non teneatur de culpa in ommittendo; tenetur tamen de fructibus perceptis. h. d. Diuiditur in tres partes lex iſta. nam primo ponit dictum. Secũdo rõnem. Tertio ponit quoddam aliud dictum. Scda ibi, ne facto.
1 Tertia ibi. fructus ¶ † In gl. qđ eſt. ibi, oblata. duplex eſt oblatio, verbalis, & realis, & in re immobili non cadit niſi verbalis obla
a tio, a quæ idẽ qđ realis operať, & adde qđ not. C. de diſtra. pig. l. ſi reſiduum

ADDITIO.

a And. Bar. Obligatio. Quod dicit verũ, ſecundũ eundẽ Bal. in d. l. acceptã, in i. q. C. de vſur. ſtatim allegata eſſe vera, ſi verbaliter rẽ immobilẽ offerẽs illã habeat ſolutio. paratã, alias ſecus. allegat in ſimili not. p Din. in reg. peccatũ, de reg. iur. in vj. dũ ibi dicit Di. ꝙ ſi fœnerator offerat ſoluere, & reſtituere vſuras, quas extorſit, puta Titio, nõ liberatus a peccato, licet dicat Titius ꝙ ſibi illas remittit. niſi fœnerator haberet tũc pecuniã reſtitutioni paratã per no. gl. Doct. in l. ſingularia, ſupra, ſi cert. peta. quod no. & tene menti. Vide tamen Pet. de Anc. poſt Fed. de Se. io conſ. ccc... remiſſio vſu rarum ſufficit, quia ſufficit qualitercunq; creditori ſatiſfieri.

reſiduū, & ſup. de reſcin. ven. l. fund. ¶ In ea gl. ibi, vt equus. no.
a in ſpēbus conſignationem nō requiri. a Idem no. in l. acceptam, C. de vſur. Et ad l. e hic, quod no. ſup. de dolo. l. eleganter. § nō ſo lū, in fi. magnæ gl. ¶ In ea gl. ibi l. qui decem. ex illa l. opponit ꝯ tex. illius legis. oām ibi dr̄. ꝙ vſura creditoris debitorem liberat a dolo, nō a culpa. hic autem dr̄. ꝙ liberat a culpa in omittendo; ergo male. ¶ Sol. ibi erat debitor generis, qui tenebatur de caſu ex nā contractus, ideo mora operatur circa caſum, hic erat debitor ſpeciei. Vnde caſus non veniebat de natura contractus. vnde mora non operatur circa culpā ſm Bar. ſimile no. in l. ſi quis. §. quæſitū. ſi qs cau. Alij dicunt ꝙ in omni debito ſiue in genere, ſiue in ſpecie oblatio debitoris facit ceſſare periculum leuis culpę in omittendo, ne facto creditoris debitor perpetuo teneatur cuſtodire, quę eſt ratio literæ noſtræ. Nō ob. gl. illa, qa cū dicit de culpa, debet intelligi in committendo, non in omittendo, qđ videtur ſatis rationabile. Nā debitor poſt morā tenet̄ de caſu. Tñ ſi offerret, poſtea liberat̄ a caſu, & a culpa leui in omittendo, vt hic. qđ eſt bñ not. ¶ In ea gl. ibi. ineſt, ibi enim ineſt conditio, ſi matrimoniū ſoluatur, ſed nō dies certa. vnde non interpellat ꝓ hoīe, vt ſup. eo. l. diuortio. §. interdū, & no. ℑ. de ver. obl. ita ſtipulatus, & per Cy. in l. magnā. C. de cōtrah. & com. ſtip. tex. enim legis noſtræ videtur loq in agro, & ſic in re immobili. Sed in re
a mobili, vel q̄titate eſt vera gl. Et not. ex eo ꝙ dies tacita interpel
b lat, ſicut dies expreſſa. b & illud eſt bene notā. ¶ In gl. eadē. ibi, purget. ſupple. vel nō cōnumerat̄. ff de cōſt. pec. l. ſed ſi alia, & l. itē illā. ¶ In eadē gl. ibi, debet offerre. Itē debet offerre, vt ꝯſequat̄ beneficiū legis noſtre, & deinceps nō teneat̄ de leui culpa in negligēdo commiſſa. ¶ In ea gl. ibi, interpellari debet. Adde, dicit Inn. ꝙ aut pęna inleſit ꝯſtitutioni negatiuę, & requirit̄ admonitio hoīs, vel partis: aut ꝯſtitutioni affirmatiuę, & nō reqrit̄ mo-
c nitio. c ita eleganter loquit̄ Inn. & Hoſt. ī c. extirpādę, ex. de ꝓb. & facit ℑ. de colla bo. l. ſi qs filiū §. ſtipſo, ¶ In ea gl. ibi, q ꝓpō ſe rat. illa gl. loquit̄ in ꝯpēſatione delictorū In ꝯpēſatione vero debitorū q ſunt ī obligatione, nō curamus ex qua cā ſint orta, nec hēt locū hæc gl. Et no. ex hac gl. ꝙ appellat̄ culpa hic, alibi appel
3 lat̄ dolus, vt l. dolus, ſup. mādati † Alibi cōtumacia appellat̄ maleficium, vt ſup de interro. actio. l. ſi filius q. alibi vero dr̄ ꝙ mora non eſt culpa, nec cō. vt no ſup. ad l. Rod. de iactu. l. ſi. §. idē iuris.
4 veritas eſt, ꝙ mora eſt † quædā culpa in omittendo, vt hic, nō tñ eſt maleficiū ꝓprie loquēdo, nec ꝓ maleficio reputatur quo ad punitionē criminalē, niſi qñ mora eſt ꝯtemptus ꝓtoris. quo caſu mulctat. nō tñ ſtricto mō ſic dr̄ maleficiū, vt no. in l. i. C. de mōmul dicebat Bar. ꝙ ex ethymologia vocabuli apparet, ꝙ omittere nō eſt ꝓprie maleficiū, qa nō eſt malefacere niſi interpretatiue, vt in regula, qui nō facit. quę interpretatio non hēt locū in ſtatutis. Ex iſtis ꝯcludit̄ ꝙ ꝯdēnatus ex ꝯtumacia, nō eſt ꝯdēnatus ꝓ maleficio; ad qđ facit. ℑ. de furtis l. q vas. §. 1. ¶ In gl. ſ. leuē. ibi, ſuſceptus. interdū rōne ſolius doli reſultat titulus criminis, ſeu eius diffinitio, & tunc lata culpa nō ęquiparat̄ dolo, vt in furto. interdū titulus, & diffinitio criminis nō cōſiſtit in dolo; tunc
5 recurramus ad genus pęnę diſtinguēdo. † Nā pęnę capitales requirūt dolum. pęnę pecuniarię nō pęna ēt infamię bene exigit dolū hæc ꝓbant̄ hac gl. & no. ℑ. de ver. ſig. l. magna negligētia, & l. j. §. 1. ſi qs teſt. lib. eſſe iuſ. fue. ¶ In ea gl. ibi, & hoc maxime. ¶ Op. ꝙ maritus non exoneret̄ a culpa per oblationē, ſed ab ipſo principio nō teneat̄ de culpa. ſ. in omittendo pure. quia non adhibet diligētiam quam cōiter diligētes hoīes adhibēt in cultura agrorū, vt inf. eo. l. ſi filio. §. maritū. & l. ſi ꝯſtāte. §. maritus. Azo fatet̄ ꝯtriū, qa cū res dotalis ſit tanq̄ propria viri, non debet ab eo exigi rōne culpæ leuioris ſm Azo. Contrariū tenet gl. & doct. Nā dicunt doct. ꝙ ꝯtus dotis celebrat̄ grā vtriuſq;, & ideo de culpabili adminiſtratione tenetur maritus reddere rōnē, ſm regulā l. ſi vt certo. § nunc videndū. ſ. cōmo. quod no. ¶ In glo. non factum. ibi. no. ar. ꝙ in maleficijs in omittendo cōnotari dēt locus, ſicut in committendo, q̄q̄ male videantur poſſe circunſcribi per locū, qa nō ſunt in loco. Hoc ponit Io. And. in Spe. de accu. in iiij. parte, in princ. in ſuis additio. & Bar. in l. libellorum. ff. de accu. ¶ In e. gl. ibi. vel leuiſſima. iſtud non concedit Bar. de iure iſto, ꝙ veniat leuiſſima, quia ſm eum dñiū non transferretur in vxorem recta via, ſed hodie ſic ꝑ l. in reb. C. de iure du. pōt dici, quod rei immobilis dñiū recta via trāſferat̄ ēt ſm ius ff orū, vt no. ℑ e. ſi alienā. Secus in re mobili, niſi poſt annum, vt C. de rei vx. ac. in l. 1. § exactio. Et eſt rō, qa dilatio impedit dñij
6 trāslationē, vt ℑ. de vſuſr. l. Sēpꝛius Attalus. ¶ † In e. gl. ibi, vel negligēdo. no. & ſp allegat̄. ꝙ maior eſt culpa ꝯmiſſionis q̄ omiſſionis. Itē & maleficiū eſt ntaꝰ, vt no. ℑ. ad Syl. l. diuus, tñ illa gl. intellt in maleficio ficto & interꝓtatiuo. Itē facit qđ no. e. n. l. 1. §. ſpubes. ꝑ Di & l. u. C. ſi radu. del. & ℑ. de furtis, l. q vas. §. ¶ In gl. licet. ibi, reddit fructus. ar. ꝙ quia vr̄ habuiſſe rē ꝓ derelicto, ar. ℑ. de dā. infec. l. ꝓtor, in prin. ¶ Sed tū dico, ꝙ ibi fuit paſſus alij cōſtitui ius ī re; hic uō. & ſic ñ ob. ¶ In e gl. ibi. §. dulo. qđ nō vr̄ verū, cū negligentia nō petēns ꝑcipiātur, vt ℑ. ad Treb. l. mulier §. ſi hrdes. Sed ibi in re debita, hic in ꝓpria, ſeu q̄ſi ꝓpria re mulieris. ſm Ia. de Are. & eo modo rñdet ad id, qđ no. ſ. eo. l. de diuiſione.

ADDITIONES.

a Non requiri. Adde Ang. hic, ꝙ licet [illegible] conſignatio in ſacculo, pro vt ſit in pecunia. l. ſi [illegible] requiritur depoſitio, cum depoſit poſſit alle. tex. in l. 1. §. quæ depoſita. ſup. dep. & hic. quo autē dicatur fieri cōſignatio, qūo depoſitio, vide in l. [illegible] ſup. [illegible] Et adde iuxta prædicta, ꝙ vbi realiter offerre debet pecuniā, videt ꝙ ſufficiat eam in marſupio offerre, vt ſentit gl. reputata ſing. in auth. vt exa. inſt. de. §. illud, in verſ. cōteſtetur, ad fin. & ſequitur Bar. in d. l. acceptā, alle. in text. qđ eſt verū, ſi præſentibus teſtibus pecunia numeretur, & poſtea in marſupio offeratur, ita not. intellexit Bal. in [illegible] inſ. de cond. [illegible] dem. & ideo dicit Lud. Rom. in conſ. [illegible] ꝙ [illegible] ſufficit pecuniam fuiſſe oblatam ſuper quodam tapeto, niſi fuerit numerata.
b Expreſſa. Adde textū in l. quoties in diem [illegible] l. ſeq. inſ. de verb. oblig. ſecundū Bal. ibi. facit l. 2. C. de iur. [illegible] illam gl. pro no. alleg. ad hoc in l. ſi pacto quo pœnam. C. de pact. & in rub. de conſ. pe. vbi alleg. gl. Cy. in l. ſi duo. §. ii. in verſ. conſtituendo tex. de conſt. pec. [illegible] quid dies interpellat pro homine, an & quando locum habeat, vide d. [illegible] in conſ. 107. inci. vt in quæſtione, verſ. [illegible] ergo concluſum, [illegible] & per Fel. in c. licet Heli, de ſimo. in med. [illegible]
c Monitio. Adde qđ idē no. Bal. in auc. hoc amplius, C. de fideic. & Bal. in l. q cum, C. q acc. in quib. locis all. Arch. in plurib. locis. & Bal. i l. magnā, alle. hic in gl. & i [illegible] de pa. Cōſt. in verſ publico latrone, & in l. & ſi poſt tres, in 8. col. ſup. ſi qs cau. & d. An. in c. qa pp. de loc. & in c cū. §. ſi vero, vt li. non cōt & adde Bar. i l. inficiādo. §. infans, ī fi. e. co. inſ. de fur. vbi aliter recitat illud dictū Inn. ꝓ quo dicto Inn. adde tex. ī c. excōicamus. §. moneant, de hęre. & limita, vt per Fed. de Se. in conſ. 109. inci. quod no. fecerit And. Barb.

SVMMARIVM.

1 *Dos a patre profecta ad eū redire debet, licet deceſſerit filia apud hoſtes.*
2 *Dos ad patrem tribus modis reuertitur. primo per ſtipulationem. ſecundo, per ſucceſſionem. tertio iure patrio per conſolidationem, vel iure peculij per occupationem.*

LEX XI. alias X.

1 Si ab hoſtibus. Dos a p̄re profecta ad eū redire debet, licet deceſſerit filia apud hoſtes. h. d. ¶ In tex. ibi, ac ſi nupta. vide inf. de cap. l. non vt a patre. ¶ In tex. ibi, non fuerit tpe mortis, pō [illegible] veritate, fingit̄ tñ fuiſſe, interiecta fictiu [illegible] legis Corn. hic. Din. & dic ꝙ illud principiū pōt
2 intelligi trib. [illegible] ¶ † Primo, ꝙ dos reuertat̄ ad p̄rem ꝑ ſtipulationē. & iſte modus ꝓcedit tā in filia emācipata, q̄ in ñ emācipata, vt ℑ eo. quotiens. Secūdo modo per ſucceſſionē; & iſte modus nō procedit niſi in filia emācipata, vt no. ſ. eo. l. filiæ meæ, dic. vt dicam. ℑ. eo. poſt dotem. Tertio modo, iure patrio per conſolidationem, vel iure peculij per occupationem; tunc non poteſt loqui, niſi in filia in poteſtate. facit l. ſi. C. cōia vtriuſ. iud. Bal.

SVMMARIVM.

1 *Pactum eſt ſic interpretandum, vt delinquenti non proſit.*
2 *Ex maleficio nemo debet meritum reportare.*
3 *Statutum ſi dicat, quod poſſit vir impune occidere vxorem inuentam in adulterio, tali maleficio non obſtante vir lucratur dotem.*
4 *Maritus negligens vxorem infirmam, nō debet lucrari dotem ea mortua.*
5 *Vulneratus, qui non adhibuit medicum, præſumitur deceſſiſſe ſua culpa.*
6 *Paria ſunt adhibere malum medicum, & nullum.*
7 *Alteratio, vel diminutio pęnę non facit delictum non eſſe delictum.*

§ Si vir vxorem. Pactū de dote lucrāda nō vendicat ſibi locū, ſi vir occidit vxorē. h. d. ¶ In tex. ibi, & e ꝯrio. i. ſi vxor facit pactū de lucrando donatione pp nuptias morte viri, & ipſa toſſicat virū, eā nō lucratur.
1 † No. ꝙ pactū eſt ſic interꝑtādū, vt delinquēti non ꝓſit, verba. n. ſunt referēda ad merētes, nō ad delinquentes, vt ℑ de le. 2. l. Lucius Titius Damā. ¶ † Secūdu no. ꝙ nemo debet reportare meritū ex maleficio. Et facit ad qōnem. Gñali ſtatuto cauet̄, ꝙ occidens bannitū habeat pręmium. Alio ſtatuto cauet̄, ꝙ de quibuſdā bānitus debeat̄ media pęna. Nunc q̄rit̄, nunquid occidens bānitū debeat habere pęnā ſtatuti generalis. Et eſt hic argm̄ ꝙ nō
a a cū gl. ſua. Itē habes hic, ꝙ pactū nō refert ſe ad homicidiū. Quęritur de quo maleficio intelligatur? Rñdet gl. qñ homicidiū nō fuit licitū, licet puniat̄ minori pęna. Sed qd ſi fuiſſet licitū ꝑ ſtatutū, vt puta, qa vir inuenit vxorē in adulterio? Cy. dicit, ꝙ pactū non habet locum in hoc caſu, quia non fuit de hoc cogitatum. Bar dicit, quod qñ homicidium eſt licitum, premium lucratur. Sed hoc eſt verum in præmio legali, ſed in cōuentionali, idem, qñ conuentio continet idem quod lex. quando vero continet
3 contrariū, tunc teneo idem quod Cyn. ¶ † Ex his habemus, ꝙ ſi ſtatutum dicit ꝙ poſſit vir impune interficere vxorem inuentam in adulterio, Nunquid vir lucratur dotē ex tali maleficio?

Et

ADDITIONES.

a Qđ nō. Pro quo facit ſm Alex. de Imo. hic, qa ſtatutū ſm erat ſpāle, ꝑ quod in ſua ſpecie videbat̄ a primo gñali receſſum. l. Titia cū teſtū §. Lucius Titius relictis. inf. de l. 2. l. alimēta. §. Baſilicæ, & de ali. & ci. b. leg. l. cō hſ di. §. 9. in prin. & qđ in ſimili ī pulchra. q. decidit ibi Bal. inf. de vul. & pu. & qđ ī alia ſimili q. not. ꝑ doc. in l. Gallus. § ille caſus. inf. de lib. & poſt. facit ēt l. ſanctio, & ibi Bar. ī verſ. circa hoc q̄ro, inf. de pę. & qđ ī ſimili. q. no. Dr. Ang. Bal. & Imo. ī l. talis ſcriptura. inf. de le. 1. & plene ꝑ Bar. ī ſimili qōne ī l. qđ nō. §. ſi. inf. de fun. inſt. inſtr. oq; leg. & Bar. in l. quotiēs. C. fam. e. [illegible] Nec ob. ꝓdictæ deciſio. tex. no. & qđ ibi doc. in l. 3. §. ſed vtrū, verſ [illegible] quęque. inf. ad Syl. cui tāde ꝑ vt hic per d. Alex. de Imo. poſt prin. [illegible]

Et dicēdum eſt, q ſic ſm Bar. nam iſtud homicidiū eſt licitum. & facit l.fi. C.de adult.in 𝔷trariū facit, quia ille qui dicit ius ſibi pſi, non conſequit premium legale, vt J.de furtis. l.interdum. §.q
4 furem. In gl.ibi, medicum. † No. gl. auream quod maritus qui ne
a gligit vxorem infirmam, non debet lucrari dotē a pp mortem ipſius, ſiue tale lucrum perueniat per pactum, ſiue per ſtatutū,
5 ſiue per conſuetudinem. Itē no. ex iſta gl. argumentum † quod ſi vulneratus non adhibuerit medicū, præſumit deceſſiſſe ex ſua
b culpa, b non ex vulnere, qñ qualitas vulneris iudicio medicorū poterat ſe habere ad vitam, & mortem, quod eſt no. dignum. In ea gl. ibi, malum. qñ imperitus medicus reſtificatur, & iudex ſequitur eius iudicium: poſtea iudicio peritorum confertur, & apparet 𝔷trium, reuocatur factum per iudicem, ac ſi eſſet factum p
c falſas atteſtationes. c facit iſta gl. † q paria ſunt adhibere malum
6 medicum, vel nullum, ex iſta gl. etiam patet q vir tenetur vxori parare medicinam, & omnia alia cauſa infirmitatis neceſſaria. In ea gl. ibi, ad minorationem pœnæ. No. quod minoratio pœnæ non facit delictum non eſſe delictum. vnde interdum lex diſponit de delicto, interdum de pœna, interdum de exercitio. Primo caſu ſi diſponit permittendo, licet quantum ad veritatem ſit crimen, quia eſt 𝔷 ius naturale, quod eſt immutabile. tñ quantum ad fictionē legis non eſt crimen, vt l.ſi ſeruus. C.de his qui ad eccle. 𝔷fu. Secundo caſu, aut diſponit de pœna totaliter remouenda, & non reputat pro crimine, aut de parte pœnæ, & tunc non eſt crimen. Tertio caſu tollitur, quod crimen non eſt crimen, q̄tenus in iudicio nō deducat, vt J.rerum amo. l.1. C. de infa. l.1. & in l.
7 decuriones. † Ex prædictis hēs quod alteratio, vel diminutio pœnæ non facit delictum non eſſe delictum. Adde quod habes in l.tranſigere, vel paciſci, per Cy. Extra 𝔷 hunc §. opponitur, & vr q illa dos non debeat hæredib. reſtitui, ſed debeat confiſcari. aufertur enim a marito tanq̄ ab indigno, vt l.cum qui. J.de his quibus, vt indignis Sol ibi loquitur in lucro indigne quæſito, quod aufertur ab indigno. hæc autem lex reſiſtit acquiſitioni, & obuiat principio. vnde ipſo iure non quæritur viro. & non venit fiſcus. & adde quod habes. C.de hæred. inſt. l. ſi pater, & hanc opinionem firmat Iacob. de Aret. hic.

ADDITIONES.

a Dotē. Vide q per hunc tex. voluit no. idē Bal. in l.1. §. ſed ſcimus C.de lati. liber. tollen. & in l. q in vxorē. C.de neg. geſt. & adde eundē Bal. hoc idē dicentē in auth. dos data. C.de dona. ante nup. 2. col. bene facit l. necare. ſſ. de libe agno. & in auth. ſi captiui C.de epiſ. aud. & adde q voluit Bal. per hūc tex. in l.1. C.vñ vir & vx. & adde q idem, ſi denegat alimenta, vt voluit Pau. de Caſt. hic, & Abb. in conſ. 85. 2. lib. & Bal. in conſ. 328. 4. parte.
b Culpa. Sed quid ſi adhibuit medicum, qui eum curauit per incantationes, quæ ſunt prohibitæ? dic idem quod dicitur fuiſſe in culpa adhibendo artem condemnatam, & prohibitam ia medicum, in qua dicit potius mors q̄ vita, & eſt punibilis, nec dr medicum adhibuiſſe, quia tales non ſunt medici, vt per Dom. Soc. in conſ. 178. incip. primo aſpectu ver. confirmantur etiam præmiſſa, in 2 par. char. 50. & vide Bal. in conſ. 193. 4. lib.
c Atteſtationes. Adde q idē tenet Io. And. in ad. ſi. ad Spec. in tit. de homic. §. 1. ver. pone, referens ita tenere Gul. de Suza. in prin. ff & ſequitur D. Ant. & communiter doct. in c. propoſuiſti, de proba. vbi pro hoc adducit c. 2. de purg. vul. & c. licet cauſam matrimonij, de prob. bene facit tex. ſingu. in l. ſi qui adulterij C.de adult. ſecundum intellectum Iac. Butr.

LEX XII.

1 *Mulieri repetenti dotem, ſibi obſtat exceptio dominiū excluſiua.*

1 Si alienam. † Mulieri repetenti dotem ſibi obſtat exceptio dñij excluſiua h d. In gl. quæ incipit, a
a ctione. circa hāc gl. vtrū qō dñij poſſit referri, a ſic diſtingue, aut agitur actione reali, aut agit ex 𝔷ctu, vel quaſi: aut agit ex delicto vel quaſi. Primo caſu pōt referri qō dñij, aut in iſta gl. fallit. C.de præſcr. 30. ann. ſi qs emptionis. §. ſed hoc ſuper illis, & hoc ſi dñiū eſt cā principalis & propria actionis intentatæ. Sed ſi venit adminiculatiue, tūc dic, vt l.1. ſ. fam. ercisc. & l. ſi cum l. §. ſi quæratur, ſi ſeruit. vendic. Scdo caſu, qñ agit ex 𝔷ctu, refert, aut dñiū eſt cauſa 𝔷ctus, & tunc pōt referri qō dñij, vt no. in l. nā & ſi fur. ſ. ſi cer. pet. Aut e𝔷 dñium eſt cauſa nullitatis 𝔷ctus, & idem in l. neq. pignus, de reg. iu. q limita, vt no. Dy. in c. qui ad agendū, de reg. iur. in 6. Si aūt 𝔷ctus eſt cā dñij non pōt referri qō dñij, niſi in limine immineat euictio, vt l. habitationum. §. ſi de peric. & cōmo. rei vend. Tertio caſu. ſ. in quaſi 𝔷ctu dic, vt ſ. de cond. inde. l. indebiti. §. ſed ſi nummi. Quarto caſu. ſ. in maleficio, vel quaſi, dic, vt ſ. de cond. ſur. & ideo §. Neratius, & de agri. & cenſ. l. ſi coloni, & C. de plagia. l. ſi pręſes. Nā ſi quidē dñium excludit titulū criminis, pōt alterari dñium opponentis: alias non. Adde de do-
b minio tertij vtrū poſſit excipi, b dicit Old. aut probatio dñij ſine exceptione excluderet petentem, tunc pōt excipi, vt l. fi. C. de rei vend. Aut non excluderet ſine exceptione, & tunc non pōt excipi, niſi excipiens habeat cauſam a domino, vt l. 2. ſi ager vect. & fam. ercisc. his 𝔷ſr §. 1. & l. loci corpus, ſi ſerui vendi. nam ſicut quis de iure proprio debet agere, ita quotieſcunq. excipiēdo fingitur agere, debet fundare exceptionem de iure proprio, non de iure alieno, vt infra de ſecun. tabu. qui ex liberis. §. teſtamento. dicitur autem agere non ille, qui ſimpliciter negat, ſed ille q ponit excipiendo, vt no. ſ. de prob. l. ei qui. & tene menti hæc verba. In gl. cedendi. ibi, præfertur. i. præferendus eſt per iudicem facta liquidatione tui dñij. Tamen interim res eſt reſtituenda vxori præſtita cautione, vt ſup. de rei vend. l. ſi a quo, & l. pen. de pet. hær. facit quod no. in l. 1. §. apud Iul. ſup. de poſitu. Bal.

ADDITIONES.

a Referri. Vide Pau. de Caſt. conſ. 3.
b Excipi. Vide Pau. de Ca. in conſ. 142. & do. Car. in conſ. 144.

LEX XIIII.

1 *Maritus nō tenetur, niſi in quantū facere pōt, extraneus tenetur in ſolidū.*
2 *Beneficium perſonale non egreditur perſonam.*

1 Maritum. † Maritus nō tenet niſi q̄tū facere pōt: a hæ
a res extraneus tenet in ſolidū. defenſor vero iuris mariti cenſet. h.d. † No. q beneficiū pſonale non egreditur perſonā. facit de ritu nup. non ſolū. §. ſi puellæ. Sup hoc ſic diſtingue. Aut loquimur I cōmiſſione, vel in 𝔷ceſſione, vel in priuilegio. Pimo caſu nunquam commiſſio tranſit ad hēdem, vt J. de cur. fur. o. l. cuius bonis, & J. de tut. & l. antepe. Scdo caſu refert. aut priuilegium conceditur perſonæ pp cām, aut ſimplr, & mere conceditur ipſi cauſæ. Primo caſu, aut loquimur, an tranſeat ad aliam perſonā, q̄ fuit cauſa priuilegij concedendi, & tranſit, vt l. aſſiduis, qui pot. in pig. hab. & ar. J. de excuſ. tuto. l. amiciſſimos. §. Lucius. aut ad aliā perſonā, quæ non erat cauſa priuilegij, & non tranſit, vt hic, & in d. l. non ſolum. §. ſi puellæ, & no. in l. ſciendum, de re iudic. Scdo caſu, qñ conceditur pſonæ pp cām,
a aut illa cauſa cohærebat perſonæ, & non tranſit ad alium, vt l. 3. §. ſi quid filio, de mino. aut non cohærebat perſonæ, vt rei familiaris damnum, vel intereſſe, & tunc tranſit ad aliū. vt infr. de adm. tut. l. ſi minores, & l. non ſolū, de in integr. reſti. & l. Pantonius, de acqu. hær. Tertio caſu qñ priuilegium dat meræ cauſæ, tunc eſt tranſitoriū cū ipſa cā. vt J. de regu. iu. l. in oībus de aqua quo. l. 1. §. permittit. ar. de 𝔷h. emp. l. ſi aquęductu, & de act. emp. l. in venditione. aut priuilegij verba ſunt dubia, & tunc aut ſi fieret extenſio ad ſucceſſorē, priuilegium nimis læderet ius tertij, & præſumitur perſonale, vt extra de inſti. cap. cum veniſſet. Aut
b non læderet ius tertij, tunc innuit gl. qđ præſumat reale, b vt J. de cenſ. l. forma. § q̄q̄. adde hic vltra Dy. c. priuilegiū, ext. de re. iur. & quod no. de excu. mu. ſordidorum, & quod hic per Pet.

ADDITIONES.

a Poteſt. Limita vt per do. Alex. de Imo. hic.
b Reale. An in dubio cenſeatur reale, vel perſonale, vide per Pet. de Ancha. in conſ. 328. per Fed. in conſ. 68. per Barb. in conſ. 64. 2. lib. & per d. Alex. de Imo. conſ. 86. 1. parte.

LEX XV.

Alia cauſa. Vide quod nota. ſupra de procuratori. l. Titius, &c.

1 *Pactū per quod auferetur reuerētia, quæ debetur viro per vxorē, non valet.*
2 *Debitor per pactum pōt ſe obligare ad carcerem publicum, non priuatum.*

1 §. Elegāter. † No. valet pactū, p q aufert reuerētia, quę debet p vxorē viro. h.d. In tex. ibi, reuerētia.
2 no. q pacti. no valet 𝔷 ius reuerētiale. † Quærit hic doct. nunqd debitor p pactū poſſit ſe obligare ad carcerē? bř illa eſt veritas,
a q ad carcerē iudicis: ſed ad carcerē priuatū nō, a licet gl. innuat 𝔷 triū in l. interdū. §. q furē. ff. de fur. & de hoc no. p Dy. in l. 2. de lib. ho. exhi. Cū n. carcer ſit publici iuris, & incarceratio ſit actus iuriſd. nō pōt 𝔷cedi p pactū priuatorū ſimplr: captura aūt, vt ad iudicē ducat, & ibi detineat, vř poſſe pacto pmitti, arg. l. fi. C. de decur. lib. 10. & vide ſup. de neg. geſt. l. nam & ſeruis, in princi. & C. de act. & obl. l. ob ex. & quod ibi per Cy. tene menti.

ADDITIO.

a Non. Ad hoc vide in Ange. ſingulariter in l. nemo pōt, de le. 1. vbi dic, q ſi per partes cōuentū ſit q debitor poſſit pſonaliter, & realiter cōueniri, & capi auctoritate propria creditorū, vel iudicis, q p hoc nec p creditorē nec p iudicē capi, aut carcerari poterit, tū q a debitor nō eſt dñs mēbrorū. a & quia partes nō pñt facere, quin ordo iudiciarius & eius ſolēnitas ſeruari dēat, vt no. in cle. ſæpe, in ver. neceſſario, de ver. ſig. & in c. fin. de iud. li. 6. l. 1. C. de carc. 𝔷ret. iud. & gl. ord. in c. de cauſis, de offi. delega. & per doc. in auct. ꝓferatur. C. de li. cont. Sed iure nō pōt inchoari proceſſus ab executione, ſed requiritur, q pcedat libellus, li. cont. & inſ. l. 1. C. de exequ. rei iu. l. ſi cū nulla inſ. de re iu. Et ad capturā nō pōt perueniri, niſi pcedente libello, & citatione vt pbatur in l. conſentaneū. & ibi Bart. C. quo. & qñ iud. & no. Bar. in l. cū ex co. inf. ad l. Iul. pec. & idē in qualibet executione. l. meminerint. C. vñ vi. ſita tñ hoc vt p Fel. in c. qm, in 8. col. ver. cōfirmatur, vi li. nō cōte. quē vide & vide ad pdicta Io. And. in addi. ad Spec. in tit. de ſen. § ſequitur, qui alias loquitur, & adde Abb. in conſ. 43. 2. lib.

LEX XVI.

Rei iudicatæ. Extra dic, quod aliquem eſſe ſoluendo interdum eſt cauſa petitionis formandæ, & tūc inſpicit tps lit. conte. Interdū condemnationis moderandæ, & tunc inſpicitur ſnīæ tps. Interdum executionis modificandæ, & tunc inſpicitur tps executionis. primū probat J. de ſo. in pupillo. ſcm probat hic. tertiū pbat inſti. de ac. § ſi. Rſ aūt id, quod eſt cauſa vnius, eſt cā alterius, vt ſ. de neg. geſt. l. Pompo.

1 *Exceptio cōpenſationis tollit ipſo iure obligationem naturalem, & ciuilem.*
2 *Hæredes mariti non poſſunt opponere mulieri repetenti, dicendo q perdit dotem propter adulterium, quod maritus ſub ſilentio pertranſiuit.*

§. Hæredi mariti. Doti opponitř cōpēſatio, & hř
mariti nō pōt obijcere vxori cir
ca mores id, qđ maritus ſub ſilētio ptrāſiuit. h.d. & eſt no. §. Pri
mā partē de cōpenſatione declaraui in l. diuortio. §. ob dōnes. ſ.
1 eo. ſecundā declarabo hic. In tex. ibi, ſit obligatus.† No. optimū
tex qđ exceptio cōpenſationis tollit ipſo iure oblonem nālem,
a & ciuilem. vt no. J. de adm. tu. l. inter tutores. No.† in verbo mo
rum. qđ hæredes mariti non pñt opponere mulieri repetenti di
cēdo qđ pdit dotē p adulteriū. Adde qđ facit J. g. & a gb. l. ſed ſi
maritus. §. 1. & C. de reuo. do. l. ſi. & C. de decu. l. ſi ille, li. x. & hoc
tenet gl. hic. nō ob. l. ſi. de adul qa ibi eſt caſus: eǭ p̄deceſſit vxor
& maritus viuit: tunc. n. marito ſaluū eſt ius excipiendi iā ſibi
quæſitū. facit qđ no. ſup. e. l. ſi ab hoſtib. §. ſi vir. Cū. n. maritus de
cedit, hæredi mariti non vř ꝯcedi hæc exceptio, qa ad vindictā.
vt l. cū emancipat. §. cū emancipatus filius. de colla. bon. Quidā
diſtinguunt. Aut maritus ſciuit, & ſimulauit, & eius hřs oppo-
nere nō pōt. Aut ignorauit, tunc ſic. prima pars eſt verior, & ſa-
cit in in rōne ſui de iure ſiſci. l. eius qui delatorē. Hanc qōnē mo-
a uet Spe. a in tit. de do. inter vi. & vxo & fuit qō antiqua. In glo.
ibi. §. taceat. hoc eſt falſum, quia ille §. intelligitur, qñ mores nō
lædunt pudicitiam, ſeu caſtitatem mulierum, vt quia eſt ebria:
ſecus, ſi lædunt, vt quia meretricatur ſecundum omnes Doct. in
l. ſi. in ſi. C. de rep. & in d. §. taceat. vnde non teneas gl. hic.

ADDITIO.

a Spec. Adde q̄ Spe. bene hoc diſputauit, ſed non decidit. vide eū in tit. de
excep. item quæritur. Et adde text. in l. 1. in ſi. inf. ad Syll. & in l. oīno, poſt
prin. ibi. nā ſi nulla. C. de inoſ. teſt. limita ſi, niſi ſciuerit, ſed ita repente
deceſſerit q̄ eā accuſare, vel de tali adulterio contra eā opponere non po-
tuit, vt ſing. decidit Io. And in addi. in tit. de feu. §. ſi. in addi. inci. reſolutor
hic q. & idem tenuit idem Bal. in ſuo conſi. 382. 1. vol. & Abb. in conſil. 2.
& Pau. de Ca. in conſi. 128. in ſi. tu vero dum ēr dicunt quod tunc hære
des mariti accuſare poſſunt, dic verū, niſi hæredes ſint extranei, vel hære
des ſint ſingulares ſucceſſores, ēt ſi maritus ſciuerit & cōqueſtus fuerit ip-
ſam expellēdo. ita idē Bal. in conſi 68. 1. li. inci. in Chriſti no īe, tñ quando-
que. & ita dicit debere intelligi dicta Iac. de Bal. quos ipſe allega. in l. 1. C.
de rei vxo. actio. & vide Lud. Rom. in conſi. 186. And. Barb.

1 *Pater viri ad reſtitutionem dotis, & pater vxoris, & ipſa vxor non exigā-
tur, niſi in quantum facere poſſunt.*
2 *Societas poteſt contrahi cum mulieribus.*
3 *Beneficium inter ſocios eſt perſonale.*

1 §. Socero quoque. †Pater viri ad reſtōnem dotis,
& pater vxoris, & ipſa vxor nō
exigantur, niſi inquantū facere poſſunt. h.d. vſque ad §. ſi. In tex.
ibi, ſi ſocer. ſ. alter: quia duo ſunt ſoceri př viri, & př mulieris.
In tex. ibi, ex promiſſione. ſ. dotis. ibi, magis: quia propter q̄ vnū-
quodque, & illud magis. & hoc no. colligit hic Pet. & Cy. Et id,
qđ reperit in ſecūda cā, multo fortius reperit ī prima, vt no. J. d
fideic. li. l. ſi filius, §. erit Rubriano, & J. de cap l. ſi quid in bello.
a adde qđ no. J. de re iud. ſed hoc ita. In tex. ibi, ſocia.† No. ſocie-
tatē cū mulierib. ꝯhi poſſe. Et argu. ad q. fratrum ſimul habitan-
tiū cū ſororib. facientib. oīa cōiter, ſicut faciunt ruſticæ q̄ ligoni
zant, & oīa faciūt ſicut maſculi. Itē no. hic qđ ſocietas, q̄ ē inter
virū, & vxorē, non eſt plus priuilegiata, q̄ expſſa ſocietas, q̄ inter
3 alios. ita vult iſta lřa.† Itē hic collige, quare iſtud bñficiū eſt p-
ſonale: qa bñficiū inter ſocios eſt p̄ſonale, vt ſ. pro ſocio. l. verū.

LEX XVII.

1 *Iudicium inter virum, & vxorem valet etiam conſtante matrimonio.*

Quia parentis. In glo. ſ. nālis. ibi, ſed non eſt. quo ad
merum vinculū p̄tātis. Sed quantū
ad operandum ſic, vt no. C. de condi. inſer. l. ſi vxoram, & inſtitu
ta ad Tertu. §. 1. & ibi glo. ſuper verb. parentis, & J. de oper. lib. l.
ſicuti, & ibi glo. & probatur in infinitis legibus huius tit. quæ lo-
quuntur in filiafami. nupta, & ſup. eod. l. a §. quod ſi in patris. In
ea. glo. ibi, viri. Si tu habes viri patris, dic q̄ in vtriuſque poteſta-
te eſt diuerſo modo. Nam in poteſtate patris ſui eſt tanq̄ in po-
teſtata paterna: ſed in poteſtate ſoceri eſt tanquam in poteſtate
quadam obedientiali, & quo ad operandum. In glo. ibi, c. ſoluto.
Tu diſtingue an conueniantur iſtæ perſonæ ex maleficio, an ex
contractu. Primo caſu non eſt datum eis beneficium, vt J eod. l.
etiam §. licet. Secundo caſu, aut conueniuntur ex ꝯtū dotis,
aut ex alio. Primo caſu quandocunq; conueniantur, habent be-
neficium, vt ſ. de neg. geſt. l. diuortio. Si autem ex alio ꝯtū. Si-
quidem conueniuntur conſtante matrimonio, idē. Si vero ſo-
luto matrimonio, non habent beneficium, vt d. l. diuortio. vbi
de hoc, & dic vt ibi. Extra vltimo no. quod aliud eſt tenere lo-
1 cum alicuius, aliud eſt eſſe illum proprie. Item † no. quod inter
virum, & vxorem valet iudiciū etiam conſtante matrimonio.

LEX XVIII.

Ex diuerſo.

1 *Exceptio, ſeu beneficium iuris competens, poteſt opponi poſt ſententiam.*
2 *Sententia nulla propter errorē, nō debet dici ſnīa, nec executionē meretur.*
3 *Paria ſunt errorem habere in verbis, & in mente.*
4 *Differentia inter errorem expreſſum, & velatum, qualis ſit.*
5 *Hæres poteſt allegare beneficium inuentarij etiam poſt ſententiam.*
6 *Solutū integraliter per errorē ante ſnīam, pōt repeti, poſtea non repetitur.*

1 §. Si in iudicio †Exceptio, ſeu beneficiū iuris com-
petens perſonis ſupradictis poteſt op
poni poſt ſnīam. h.d. Vel ſic, per erroneam ſnīam iudicis nō dř
ſublatum iſtud beneficiū, ſed opponi pōt poſt ſnīam. Contra.
quandocunq. ſnīa eſt nulla, non dř opponi poſt ſnīam exce. ſed
2 a principio, vt C. de proc licet.† ſed iſta ſnīa dř eſſe nulla propter
errorem, ergo non debet ſnīa dici, nec meretur executionem in
aliquo, vt J. de appel. ſi expreſſum. Rñdet gl. quod hic iudex nō
expreſſit errorem in ſnīa. nam ſi expreſſiſſet, ſnīa eſſet nulla ipſo
iure: quia autem non expreſſit, valet tñ. Eſt notandum quod per
remedium appellationis corrigitur error. Iac. de Rau. dicit iſtam
3 gl. maledicere. †nam paria ſunt in verbis hřē errorem, & in men
te, cū tacitus intellectus habeatur pro expreſſo, vt l. cum quid, ſi
cer. pet. Præterea qualis ſit ſnīa certa, vel incerta, recurrendū eſt
ad acta, per quæ pōt etiam apparere, an error ſit necne. ergo ver
bis prolatis non eſt curandū. arg. l. in ſumma, de re iud. Præterea
lege cauetur q̄ error in mente vitiat: ita q̄ non eſt neceſſarium
appellare, vt J. de ſen. ſine ap. re. l. 1. & hoc tenet Cy. hic, & l. 1. C.
de error. calculi. Rñdet aūt ad iſtū § q̄ hic iudex non errauit, con
ſiderata obligatione, quæ eſt in ſolidum, vt l. pen. quod cum eo.
Sed errauit in hoc, quia non dedit marito facultatem, quam ei
lex dedit, & ſic errauit in quadam iuris permiſſione, qui error
non vitiat, vt hic, & J. eo. de re iud. l. miles. §. decem, ſm Iaco. de
Rau & Cy. iſte intellectus quātum ad iſtum §. placet mihi. Sed
quod ſuperius de errore tacito dñt, falſum dicunt, etiā ſi conſtet
ex actis. Caſus eſt ſ. de inoff. teſta. l. poſthumus. §. ſi quis ex his, ſa
mem habere. cum putarem. ſ. de pecu. l. eo tpe. in prin. ad Treb.
l. ſeruo inuito. §. cū prætor. ſ l. quod cum eo. §. Titianus. † & ratio
differentiæ inter errorem expreſſum, & velatum eſt: quia expreſ
ſio erroris reddit ſnīam ineptam & inducit vitium formæ, non
ſolius materiæ, ſed vbi error eſt velatus, ibi non eſt vitium for-
mæ, ſed ſolius materiæ, vt l. 2. & ſi. de edic. di. Adr. tollen. ad hoc.
J. de ſal. l. ſi quis legatum, & J. de pœn. l. ſi quis aliquid. §. teſtan. ē
to. Secundo oppo. & videtur quod iſta exceptio non poſſit oppo
ni poſt ſententiam, vt l. peremptorias. Solu. vt no. in l. 2. & 3. J. de
exceptio. & inſt. de excep. §. temporales. vel dic, quod iſta excep.
compatitur ſe cum ſententia. Et ideo poſt ſnīam poteſt opponi:
non enim redarguit ſnīam de iniquitate, ſed venit ad moderan-
dam† executionē, arg. ad hoc, de cond. ſine cauſa. l. ſi fullo. Et p
5 hoc dicunt Doct. in ſimili, quod hæres poteſt † allegare benefi-
cium inuentarij poſt ſnīam. & ita tenet Mar. Syl. ſecūdum Bar.
niſi eſſet prius oppoſitū reprobatum, argu C. de fide inſtr. l. ſi. &
a no. in l. Neſennius. §. ſi. a de iudi. Circa hoc conclude, quod quæ-
dam ſunt exceptiones ꝯ ſnīam reſpicientes iniquitatem ſnīæ: &
iſtæ per ſnīam excluduntur. Quædam ſunt excep. præter ſnīam,
& iſtæ non excluduntur per ſnīam, vt hic. Quædam vero ſunt
excep. quæ fiunt ad declarationem ſnīæ, & iſtæ non excludūtur
per ſnīam, vt infra de confeſ. l. cum fideicommiſſum, & in l. fa-
cultas, C. de iure fiſci, lib. x. & adde quod no in l. prima, C. de iu-
ris & fac. ign. & ratio, quare iſta exceptio poteſt opponi poſt ſen-
tentiam, eſt ita: quia etiam ex cauſa iudicati habet maritus priui
legium, ſi conueniatur, ſicut haberet, ſi cōſtituiſſet ſe ſoluturū.
nam iſta obligatio eſt ſuccedanea loco actionis dotis. vnde ma-
rito beneficium non excluditur per nouam obli. l. quod ſi marī
tus, §. licet, de conſti. pec. Quæro vtrum exceptio doli, de qua
hic loquitur, ſit fauorabilis, uel odioſa? Reſpondet glo. q̄ ante
ſententiam exceptio mariti eſt fauorabilis: & poſtea odioſa quæ
glo. tanquam ebria loquitur ſecundum Pe. nam cum exceptio
doli ſurrogetur loco excep. fauorabilis, ſemper erit fauorabilis,
& non odioſa, quia aſſumit eandem naturam, vt no de cond. in
de. l. qui exceptionem, & de condi. ob cauſam, l. qui ſe debere. &
6 iſta eſt vera. † Secundo quæro. an ſolutum integraliter per er-
rorem poſſit repeti? glo dicit, quod ſi ſoluitur ante ſnīam, poſſit
repeti; ſi poſt, non poſſit repeti. quæ diſtinctio eſt falſa: quia ſiue
ante ſiue poſt, ſubſtantia veri debiti non infringitur per l bene-
ficium antequam opponatur de beneficio vnde cum eſſet effi-
caciſſime debitum in ſeipſo, & in ſubſtantia iuris, ceſſat repeti-
tio, vt ſup. de condi. indeb. quod nomine, cum l ſeq. Facit ad hoc
in ratione ſu. l. ſi in teſtō. §. j. inſ. de fideiuſ. Addunt alij aliam rō
nem, quia dicunt quod defenſio iſta eſt temporalis iuris interpre
tatione, vt inſ. de mun. & hono. cura. §. deficientium. Sed prima
ratio eſt efficacior.

ADDITIO.

a §. ſi. Et ibi vide ad materiam Bar. Ang. & Imo. & adde eundē Bal. in l per
emptorias, C. ſen. reſc. non poſ. in j. col. & in l. ab exceptione, C. quæ. ope
non rect. & ibi ad hoc vide Sal. & limita etiā vt ibi per Bal ſing in pe. col.
niſi iudex ante ſnīam ſtatuiſſet reo terminum ad opponendum omnes ex-
ceptiones dilatorias, peremptorias, & anomalas. quo caſu ſi non fuit oppo-
ſita ante ſnīam in termino ſtatuto exceptio innenerit, vel ſimilis, poſtea
opponi non poterit. optime facit, licet non alleget, tex. in c. paſtoralis, de ex
cep. vide Pet. de Anch. in conſ. 6. & Pau. de Caſt. in conſ. 143.

LEX XIX.

1 *Emphyteuſis eccleſiæ non tranſit ad hæredem extraneum, ſed tantum ad de-
ſcendentem ex proprio corpore.*
2 *Confeſſio facta alicui, cenſetur facta ſecundum naturam eius, de quo agitur.*

Etiam

Etiam filios. Quæritur qd de filijs alterius mřimonij? Rňdet gl. ꝙ habent hoc priuilegiũ. Pet.
dicit ꝙ tm̃ datˀ filijs eiuſdem mřimonij, quorum fauore inducitur,
a tur, a vt C. qui po. in pig. hab. l. aſſiduis. §. fi. & no ĵ de re iud. ſciē
dum, & l. ſi cum procuratore, & ſ. pro ſocio. l. verum. §. 1. inſt. de
act. §. item ſi dote, & ĵ. de reg. iur. l. in omnibus cauſis. ſed Dy. &
Iac. de Rau. tenent hanc gl. & Cy. cum eis: quia illud priuilegiũ
non conceditˀ pp liberos, ſed pp quandam reuerentiam. & ideo
tranſit ad omnes filios, qui non ſunt filij euiſdem matrimonij,
quia non cauſa filiorum illius mřimonij, ſed magis cauſa priui-
legij ǭ filij alterius matrimonij. facit ꝙ no. in l. dabimus, in prin.
de priuil. credito. Credo ſalua ſemper veritate eſſe veriorem opi.
quam tenet Pet. quia nõ reperiť per aliquam legem illud priui-
legium non eſſe mere pſonale ſcꝫ. niſi filijs illius matri. vnde nõ
poſſumus extendere, vt ſup. de ritu nup. non ſolũ. §. ſi puellæ, &
infr. l. ſi vero §. de viro. Capio gl. in ver. ea, quæ ibi. in eccleſiaſt.
1 No. ꝙ emphyteuſis eccleſiæ non tranſit ad hęredē extraneum. b
b ſed tm̃ ad deſcendētem ex proprio corpore emphyteutæ. Et ad-
de hic. ꝙ no. Cy. C. de ſecun. nup. auth. ſed & ſi qs, in vlt. q. & ita
tenet. licet. n. ex pacto expreſſo emphyteuſis eccleſiæ poſſit in ꝑ
petuum concedi: illud intelľr quo ad ipſ, nõ quo ad qualitatem
hr̃dũ, qa natura ſua eſt, vt nõ tranſeat niſi ad poſteros, vt in auth.
de non alie. § emphyteuſim. Alij dñt ꝙ ex pacto põt trãſire ad
quẽlibet hr̃dem, ſi eſt ſic ꝯneiũ ꝯcedi: alias non. Et vtrũ in con
ceſſione emphyteuſis requiratˀ ſolẽnitas, ǭ requirit in alienatio-
ne, dicit Azo. ꝙ non in ſumma, de ſacroſ. eccle. ad fi. ꝙ eſt verũ in
re ſoluta emphyteuticari: ſecus in inſoluta. vt extra, de feu. c. 2. &
ideo in ſoluta non põt apponere durius pactũ ꝯ eccleſiã: quia eſ-
ſet recedere a forma conſueta, & eſſet noua emphyteuſis, vt l.
ius ciuile, de iniuria, & iure. Nam cũ aliquid adijcit, &c. In gloſ.
ibi, ſic & in feudis. iſta faciunt ad qõnem. Rex Franciæ conceſſit
cuidã, & hr̃dib. ſuis caſtrũ in feudũ. iſte cui ꝯceſſum eſt, deceſſit
ſine liberis relinquendo extraneos hr̃des. Quæritur vtrũ feudũ
reuertatˀ ad Regē: & iſta gl. dicit ꝙ ſic ex natura feudi. Idem te-
net Dy. quia ē intelligendũ de hr̃dib. proprij corporis, vt in tit. đ
verb. ſig. l. in ꝯuentionib. & ĵ. ad Treb. l. ex facto. §. fin. & hoc ibi
a tangitˀ in gl. a Præterea dicit ipſe, quotieſcunq. ꝯcedit aliquid ali-
cui, vř concedi ei ſm̃ nãm eius, de quo agiť. vt ſi ꝯcedatˀ alicui ꝙ
poſſit teſtari, vř, vt ſm̃ ius cõe teſtet, vt C. de inoff. teſ. l. ſi quãdo,
in prin. ita in ꝯcedēdo feudũ ſibi & hr̃dib. intelligit ſenſiſſe de li-
beris. Iac. de Rau. dicit ꝯñũ, qa iſtud verbũ hr̃dib. fuit appoſitum
ad ampliãdũ, & augmētandum. ergo dēt aliqd operari vltra ſtri
ctã nãm feudi, vt l. ſi qñ, de leg. l. C. de leg. l. annalib. & hic, & in
hoc reſidet Dy. hic, & in l. liberti libertæq. C. de ope lib. Tu tene
primam partē, qa indefinitum verbũ hr̃dib. eſt intelligendum
ſm̃ nãm rei deductæ in ꝯctu, arg. ĵ de dã. inſec. l. dãni, ver. & qđ
in ſtipłone, & ꝙ ibi ꝑ Iac. de Are. & ĵ. de ope. lib. l. vt iureiurãdi.
§. ſi liberi, & ibi ꝑ Bar. vñ intelligendũ eſt de hr̃dib. proprij corpo
c ris. iſta eſt cõis opi. c & ad hoc ſemper allegatur hæc no. gl.

ADDITIONES.

a Inducitur Vide tu hic D. Alex. de Imol.
b Extraneũ. Adde i ſētentiā Ant. de Bu. in conſ. 23. niſi cõſu. tudo ſit in
contrariũ. & variæ ſũt opi. tã in legendo ǭ in cõſulendo: & tenet d. Soc. ī
conſ. 95. incip. cap. in primũ circa prin. 2. col. in 1. parte, ch. 162. niſi ſit di-
ctũ, qbuſcunq hr̃dib. quia tunc tranſit ad extraneos, & ꝙ nõ veniãt extra
nei, tenet Pau. de Caſ. in cõſ. 147 in 1. pte conſiliorũ & adde Pe. de Anch.
in cõſ. 38 incip. mortua dicta dña. & ī cõſ. 44 incip. de viribus & efficacia.
& i cõſ. 134. incip. plene & ſubtiliter, vbi dicit ꝙ ab hac opi nõ eſſet recedē
dũ in cõſulēdo. & idē Bal. in cõſ. 198. in 1. vol. & Fulg. in conſ. 11. & in cõſ.
57. vbi dicit ita ſe hēt cõis opin. vide Fel. in c. in pñtia, de prob. in 12. col. ī
prin. ver. & ex his diſputãs, vbi ēt vide Franc. Are. itē verũ, niſi qñ in con
ceſſione eſſet clauſula, & quib. dedvrit, ſecũdũ Bal. ī c. 1. de feu. nõ ha. pro-
priã nat. itē verũ niſi in cõceſſione interueniſſent ſolẽnitates, q̃ requirũtur
in alienatione rerũ immobiliũ eccleſiæ ita Alex. in cõſ. 189. inc. viſo & ma
ture diſcuſſo. in 2. col. Et ad ꝑdicta vide vũ in cõſ. 80. & ī cõſ. 9 & 38. 2 li.
& And. Barb. in conſ. 60. 2. lib. vbi refert q̃ plura pro opin. ſita. & per Cal.
in conſ. 6. de loca. Pau. de Caſ. in conſ. 136. cũ duob. ſeq & ꝑ Abb. in conſil.
74. 1. vol. & per Pet. de Anch. in conſ. 133. & per Ful. 122. & in conſ. 137.
c Opi. Limita vt per Fel. in c. pñtia, de prob. in 11. col. ver. in ea gl. ēt adde D.
Soc. in conſ. 19. incip. pro deciſione ꝑdicta, ver. & poſito in 1 par. char. 32.

---

1 *Intentio magis quã factum inſpicitur in omnibus ab animo depen dētibus,*
2 *Incidēs ī obligationē ſuo vitio, non liberatˀ cedē ſu iura ſecus, ſi vitio alieno.*

§. Licet in dotalibus: Beneficiũ, ꝙ hēt maritˀ. perdit rõne doli in ꝑprijs
reb. commiſſi in fraudē mulieris, vel dotalib. qualitercũq. Item
qñ maritus teneť rõne doli, vel culpæ propriæ, nõ liberatur cedē
do actionē. Sed qñ teneť ex culpa alterius, ceſſio actionis habet
eũ liberare. h. d. l. iſtũ §. diuidit & ſũmat Dy & eũ ſequere. Tu di-
uide in tres partes. Primo loquiť qñ maritus cõmittit dolũ in ꝑ-
prijs. Scđo qñ cõmittit dolũ, vel culpã in dotalib. Tertio qñ do
lus, vel culpa cõmittiť ab extraneo. ſcđa ibi, filius. tertia ibi, cæte-
rum. In tex. ibi, ꝑſtet. inſpecta oblˀone, quia de nã ꝯctus venit do
lus & culpa, vt no. ſ. eo. ſi mora. In tex. ibi, an facere, & ſic non eſt
qõ de oblˀonis vinculo, ſed de iur. bñficio. In tex. ibi, ꝑp vxorē. i.
in eius detrimentũ, vt l. Fulcinius. § qd ſit latitare, quib. ex cau.
1 in poſſ. ea. Et no. † hic magis reſpici intentionem q̃ factum, & eſt
a hoc verũ in oĩb. depēdētib. ab aĩo, a vt hic, & ĵ. de iniur. eũ q nõ
centē. §. cũ aliqs, & ſi nupta. & dic vt no. Cy. in l. qm̃ multa face
nora. & no. in iſto § ꝙ aut eſt qõ de oblˀonis vinculo, & tunc pu
niť dolus, vel culpa mariti in reb. dotalib. vt in primo rñſo. Aut
eſt qõ de ipſo priuilegio, tũc aut maritus cõmiſit culpã aut do-
lũ. ſi culpã, aut in reb. ꝑprijs, & nõ ꝑdit ꝑ hoc priuilegiũ, qa in re
rũ ipſius adminiſtrˀone nõ puniť culpa: aut inter reb. dotalib. cõ
mittiť culpa: & tũc ex primo rñſo illius §. ne culpa remaneat ī-
punita, ſumiť arg. ꝙ maritus ꝑdat priuilegiũ, & hoc in leui culpa:
ſecus in leuiſſima, vt l. ꝯctus. ĵ. de re. iu. aut maritus cõmittit do-
lũ. & tũc aut in ꝑprijs, aut in dotalib. ſi ī ꝑprijs, & tũc, aut ī frau-
dē vxoris, & ꝑdit bñficiũ, vt nõ poſſit ꝑtēdere inopiã, q̃ in frau-
dē vxoris ꝑcurauit. aut nõ fecit hoc in fraudē vxoris: puta qa oſ-
fenſus a ſeruo ꝑprio, & non ꝑdit bñficiũ: qa enĩ ad vxorē nihil
deliqt. aut dolus ꝯcernit res dotales, & tũc indiſtincte nõ ꝑt alle-
gare bñficiũ. a quo excludiť pp maleficiũ, vt ī ver. Othlius. Scđo
a no. opinionē dilõrē de ceſſione actionis, † ꝙ ille q incidit in obli.
ſuo vitio, nõ liberatˀ cedēdo iura: ſecus ſi vitio alieno, ꝙ no. Quę
ro, q̃ eſt dĩa inter dolũ in reb. ꝑprijs. & dotalib. Rñd. qa in reb.
ꝑprijs vxor offendiť indirecte, & ideo inſpiciť animus: ſed in do
talib. offendiť directe, & ideo non diſtinguit, an ſit factũ odio v-
xoris, vel non, ex quo factũ directo eã ꝯcernit. aliud ergo eſt in
his, quæ per obliquum veniunt, aliud in his, quæ lædunt, & offi
ciunt directe. vnde ſi ſubtiliter intueamur, eſt hic caſus duorũ
membrorum diſtinctionis, quam ponunt doct. in d. §. ſi nupta.

ADDITIO.

a Ab aĩo. Adde ad hoc bene facit tex. in l. 1. §. diuus & in l. diuus. inſ. de ſica.
vbi plene examinat Bar. & adde idē aal. ī l. ſi qs dicã, in v. col. C. de epiſ. &
cle. & in l. ſi qs ſeruo. C. de fur. bene faciunt no. ꝑ Bar. in l. reſpiciendũ. §.
delinqũt. inſ. de pęn. & in l. pe. eo. tit. & Bal. in 1 repe. l. 1. C. vnde vi, vlt. car.

LEX XX.

1 *Actus contrarius litis pendentia facit iudicium expirare.*

1 Si mulier. † Actus ꝯnus litis pēdētiæ facit iudiciũ expi-
rare. h. d. Cõcor. ſ. de mino. l. ſi filius. & facit ĵ.
e. l. pe. §. vxor. Circa hãc legē diſtingue. Si q̃ratˀ ſi mulier diuerte
rit, & reuertatˀ ad maritũ, an dos data poſſit repeti, ſic diſtingu.
Aut reuertatˀ in continenti, & tunc ſiue pr, ſiue extraneus, ſiue
ipſa ſoluerit dotē, nõ põt repetere, vt ſ. de ritu nup. plerique, qa
quod ſũ calore iracundiæ vř diuertiſſe. q. e. id calore iracundiæ fa-
ctũ eſt, &c l. qcqd calore, de reg. iu. aut ex interuallo reuertiť, &
tunc aut mulier dedit dotē, & non põt repetere, vt hic. Aut př,
vel extraneus, & tunc aut ex voluntate eorũ reintegratˀ mřimo-
niũ, & nõ pñt repetere, vt ſ. de pac. do. l. ſi maritus. § 1. Aut ſine
voluntate eorũ, & tunc nihil impedit, quo minus poſſit repete-
re, vt l. ſtipulatio. ſ. de iure do. & l. ſi proponis. C. de nup. & ĵ. co.
inſulam. §. fi. Et ita declaranda gl. hic poſita ſecundum Cy.

LEX XXI.

1 *Dotis reſtitutio ex trib. cauſis fieri põt. ſ. neceſſitatis, pietatis, & vtilitatis.*

Quamuis: Si ꝯſtante mřimonio reddatˀ mulieri dos in
cãs neceſſarias, ſeu pias, vel a marito expēda
tur de voluntate vxoris, eatenus maritus liberatˀ ab actione de
1 dote. h. d. cũ l. ſeq. Et ꝑmitte ad euidentiã † ex tribus cauſis põt
fieri reſtõ dotis ꝯſtante matri. ſ. ex cauſa neceſſitatis, pietatis, &
vtilitatis. & vide ĵ. eo. ſeruus dotalis. In tex. ibi, ſoluat. iſta eſt cau
ſa neceſſaria quo ad mulierem. In tex. ibi emat. iſta eſt cauſa vti
lis. ibi. redimeret. iſta eſt cauſa pia. In tex. ibi, & honeſte. idem eſt
ergo vbicunque eſſet cauſa honeſta. nam iſtud exemplificatiue
dicitur. pro hoc ſup. de relig. ſicut pro rata. Iac. de Are. &c.

LEX XXII.

1 *Liberatio carceratorũ ſēper eſt pia cauſa, ſiue ſint ibi ꝑ maleficio, ſiue non.*
2 *Soluens pro carcerato, non videtur ſoluere animo donandi, ſed animo compenſandi, vel repetendi.*
3 *Pater qui ſoluit condemnationem filij, videtur ſoluere intuitu pietatis, non animo repetendi.*

Sed & ſi ideo. In gl. 1. in fi. vnde ꝑcedens loqť de ve-
ra reſtõne dotis, hic de ficta. In tex. ibi
neceſſarias. i. coniunctas, ſup. de in ius vo. l. 2. & ibi no. In tex. ibi,
ex vinculis. non facta diſtinctione. vtrum eſſent ibi pro maleſi-
1 cio, vel non, † qa ſemper eſt pia cã liberatio carceratorũ, ſiue ſi-
2 ibi pro maleficio, ſiue nõ, a ꝑ iſtũ tex. & gl. & 12. q. 2. ſacrorum
In

ADDITIO.

a Non. Adde Bal. in auth. ſi qs, in pr. C. ad l. Fal. & in l. illud, in pr. C. de ſacr.
ſan. ecc. facit tex. in l. ſi qs pro redēptione, in ver. ꝑſſimã, de cap. vide tñ
a al. cõtra in auth. rogatus C. ad Treb. in duob. locis. ſup. in ver. vlt. q̃ri, &c.
per ibi no. per gl. a & ibi eã approbat Cy. & ēt Bal. ſuper tex. dũ exponit
verbũ captiuorũ, vbi dicit ꝙ tales carcerati non ſunt digni venia, ſed ſo-
lũ innocentes. allegat l. bona fides. ſup. depoſ. & l. legē. C. de na. lib. Tu vero
tene primam opi. no per iſtũ tex. qui nõ ꝑbat, ſed ꝑ illa iura allegata per
gl. in c. ſacrorũ. allegat in tex. ex quib. põt inferri deciſio illius q. quã in-
deciſam reliquit Bar. in auth. res quæ, in fi. C. cõia de leg. videlicet vtrum
pro redēptione pſonæ ſuæ poſſit hæres grauatus onere fideicõmiſſi alie-
nare bona hæreditaria reſtõni ſubiecta, ſi ꝑp delictũ fuit dictus hęres ca-
ptus, & cõdēnatus? & ꝙ non deteriat Ang. & Imol. & Ro. in l. Marcellus.
§. res q̃ ad Tre. & idē videtur Velle Bal. in d. auth. rogatus tñ. vide Ful. in
d. auth. res quæ. C. communia de leg. & quod per Bald. conſ. 189. 1. lib.

In prima gl. q̄ dicit hæc ad liter. a vn de executor ad pias cās pōt
ſoluere ꝓ liberatione carceratorū, q tenent ibi pro maleficio. In
tex. ibi, euaneſcit. i. non naſcit ſol. mat. Dy. & Cy. vel expone eua
1 neſcit actio. causa. In tex. ibi, impenſum. Not. † q ille, qui ſoluit
pro carcerato, non vr̄ ſoluere animo donandi, ſed aīo compen-
ſandi, vel repetendi. Item no. ex hoc text. non referre per quem
ſoluatur pro eo, qui eſt in carcere, & quod facta ſolutione ſta-
tim eſt excarcerandus: hoc probat lex iſta, dū ſuperius dicit ven
3 dicet. &c. † Extra quæro, ſi pater ſoluit condemnationem filij,
vtrum videat hoc facere intuitu pietatis, an aīo repetēdi? vr̄ iex.
intuitu pietatis, vt C. de captiuis. l. liber captus. dic de hoc, vt no.
a per Gul. de Cu. in l. frater a fratre, a & per Iac. de Are. ſ. de pecul.
leg. l. Stichus, verſic. quicquid enim. Nota etiam quod licet filia
non neceſſitetur patrem liberare a carceris pœna, nec cogatur
in hoc expendere dotem ſuam. Tamen ſi hoc facit, probabili-
ter, & pie facit, & lex commendat, quod no. Bal.

ADDITIO.

a A fratre. Et ibi vide ad hoc idē Bal. ad fi. & Bar. in d. l. Stichus. vbi & tāgit,
an ſit idem, ſi redemit filiū ab hoſtib. & aliquid pet eū in l. 1. §. ſi impuberi.
inf. de col. bo. & in l. ſi cū dotē § 1. inf. e. & per eundē Bal. in auth. ex teſtā,
in pe. col. C. de collat. & in auth. ſi captiui. C. de epi. & cler. in l. 1. in fi. C.
ne filius pro parte, & in l. certum, in 2. col. & in l. filiæ, in pe. col. C. fam. er
ci. & in ſuis additionib. ad tractatū Bar. de duob. fratrib. & Gul. de Suza.
in diſpu. ſua incip. quæſtio talis eſt, filius ſ. commiſit, &c. de quo & per Pe.
de Anch. & Imo. in c. lator, de pig. Quod autem in fratre ex prædictis cau
ſis ſoluente an videatur ſoluere cauſa affectionis, vel pietatis, an vero ani-
mo repetendi? vide Bar. eundem Bal. in l. cum duob. §. Papi. alias incipit,
ſi inter fratres, ſupra pro ſocio, & Bal. in auth. ſi captiui, & in l. liber cap-
tus, vbi bonus tex. C. de capt. & ibi ponit Bal. de pluribus alijs perſonis ta
liter ſoluentibus & quod per Imo. in l. cum filius, in prin. de verb. oblig.
& quod ibi per Bal. & per Bal. in l. ſi paratus, in 4. col. C. communia vtriuſ
que iud. & late in tractatu de duobus fratribus.

LEX XXIIII.

1 *Prouiſio in vno caſu non porrigitur ad caſum ſimilem.*
2 *Diſpoſitio limitata ad vnum caſum, non operatur niſi in illo caſu, nec quo-*
ad prouiſionem, nec quo ad iudicium.
3 *Pater & extraneus in quo differat in forma paciſcendi, dando dotem.*
4 *Actio, quæ competit patri, vna cum filia vtrum competat ei ex priuilegio,*
vel de iure communi.
5 *Intellectus. l. Bebius Marcellus, de pact. dot.*
6 *Hæres dotis dicitur hæres in re certa, non vniuerſalis.*
7 *Conſuetudo informat pactum.*
8 *Statutum eſt Florentiæ, q exiſtentibus maſculis fœminæ non ſuccedant.*
9 *Prouiſio facta in vnum caſum an alterum includit, vel excludit, iuxta ſubie-*
ctam materiam.

Si cum dotem. Iſtud prin. habet duas lec. Vna lec.
eſt, q caſus omiſſus in ſtipulatione re-
maneat iur. cōis diſpōne. Et hanc lec. tenet Pe. alia lec. eſt qđ ca-
ſus omiſſus in ſtipulatione non remanet in iuris cōis diſpōne: ſed
fauore mulierum eſt actio ſolius mulieris: & iſta opi. tenet Gl. &
Dy. quæ autem opi. ſit verior ſ. dicemꝰ h. d. ſequēdo opi. gl. Do-
tans. qui ſibi prouidit in vnū caſum diſſoluti matrimonij, in al-
terum caſum ſibi præiudicat, & ſolius mulieris eſt actio. h. d. vel
ſic prouiſio hōis modificata, & limitata facit recedere a proui-
ſione legali. h. d. & cum hoc ſummario concor. glo. de procur. l.
maritus. ſm intellectum gl. & de pac. conuen. l. fi. Sed ſcđm Pe.
qui tenet ꝯtrium ſm intellectū, ſic eſſet. Iſtud principiū ſummā
du: pactū a: poſitū ꝑter nātm ꝯctus non mutat nātm ꝯctus in ca-
ſu omiſſo, ſed tātū in caſu expreſſo. h. d. ſm Pet. Item accedat ad
hoc, qa non debemus recedere a prouiſione legali, niſi quate-
nus expreſſe reperiī recedi ꝑ prouiſionē hōis. Item accedat ad
hoc, ſ. de vſuris ſi ſtipulatus §. fi. in rōne ſui. pro opin. & Pe. facit
ſ. de pac. do. Bebius Marcellus. No ſm intellectū gl. q prouiſio
hōis ſpecialis derogat gn̄ali prouiſioni iur. quo ad ipſum, qui ſi
1 bi ſpecialiter prouidit. Secūdo † no. q prouiſio in vno caſu nō
porrigiī ad caſum ſimilem per viā incluſionis: ſed magis porri-
giī per viā incluſionis tacitæ & ꝯtrij ꝯſenſus. ſed ſm intellectū,
2 quē Pe. † tenet, no. q diſpō limitata ad vnū caſum non operaī
a niſi in illo a caſu, nec quo ad prouiſionem, nec quo ad iudiciū.
Scđm vero vtranq; lec. no. ꝑ pactum patris. vel extranei dotan-
tis pōt actio q̄ri ipſi dotanti, & ꝑiudicat mulieri in caſu expreſ-
3 ſo. † Modo veniendum eſt ad apparatū, & ꝯ iſtud vltimum no.
oppo. de l. atria. C. de iure do. vbi dr̄, qđ pactum valet quo ad ex-
traneū, non quo ad patrē, quia nā dotis. & onus patris in dotan
da filia non pōt remoueri nudo pacto. nā dotis eſt in quadā cō-
munione inter patrē, & filiā. vt l. 2. §. q ſi in patris. ſ. eod. & onus
patris proſpicit filiæ etiā diſſoluto matrimonio, vt C. de rei vxo.
act. ſed quāuis, & arg. ſ. de leg. 3. vxorē §. pr̄ nālis. Rn̄dit glo. qđ
hic dr̄ de pacto, quo ad extraneū ſimplr̄ intellr̄, ſed quo ad pa-
trē intelligiī de pacto ſolemni. ſ. vallato ſtipulatione vera, vel ꝑſum-
pta. Nā ſi ita ꝯtinebaī in inſtrō, ꝑſumitur ſtipulatio. C. de ꝯtr. ſtipu. l.
1. & C. de vſur. l. 1. & eſt veritas differunt ergo pr̄ & extraneus,
& iure in forma paciſcendi. Item differunt in tpe, quia extra-
neus nō pōt paciſci niſi in tpe promiſſionis, vt C. de pac. ꝯuen.
l. ex morte, in fi. ſed paciſci pr̄ pōt quācunq; ante matrimonium

ꝯtractum, vt inf. eo. quotiens. Et eſt rō, quia cū ſit in ptāte patris
principale, matrimonium ꝯtrahi, vel non ꝯtrahi, ergo acceſſorium. i.
ſtipulatio dotis. Iſtam rōnem ponit tex. in l. adoptiuum, §. 1. de iur.
do. Secundo opp. & vr̄, quod prouiſio in unum caſum cōnueat
ſimilem eius. vnde vr̄ ob. ſup. de cond. ob cām l. ſi extraneus. Sol.
dicit glo. ibi caſus erat ex toto ſimilis, hic non. ſecundum quoſ-
dam iſtud eſt falſum: quia ibi caſus diſtinguebaī ex oppoſito.
Cum pactum eſſet collatum in caſu diſſoluti matrimonij, & ibi
matrimonium non fuerit ſecutum. vnde iſta ſunt ꝯtria. Et ideo alij
reſpondent, quod ibi prouiſio fuit generalis, hic ſpecialis, & di-
ſcretiua. argunt. ſ. eo l. ſi q. ſic ſtipulet. Iſta ſol. & nō placet: quia
genus ſubalternum non comprehendit alias ſpecies, niſi ſub eo
incluſiuas, vt ſ. de lega. 3. l. ſi quid earū. §. inter emptū. vnde tertiꝰ
ſoluūt, & iſta ſola eſt veritas quod nō agitur ibi vi formæ ꝯctus,
ſed forma ꝯctus reddita eſt ad non cauſam. ſo. ibi agitur per con
dictionem ob cauſam, quæ ſæpe oritur extra id, qđ agitur, vt l. ſi
is qui. §. libero. ſup. commoda. Tertio opp. ꝯ lec. gl. de l. fin. C. de
poſthu. hære. inſti. vbi prouiſio in unum caſum includit ſimilē.
Sol. ibi erant uerba implicita, & apta ad vtrumq; caſum includē
dum, & ſic non ob. Et adde de li. & poſthum. l. Titius. §. Lucius.
Quarto oppo. qđ prouiſio in unum caſum nihil habeat innoua
re in caſu omiſſo. unde non ur̄ ob. ſ. de uſuc. ſi ſtipu. §. fi. Sol. qui-
dā fatentur ꝯtriū, & ideo dicunt qđ in caſu omiſſo eſt hæc actio
cōis patris, & filiæ, qn̄ pr̄ dotauit eā & hanc tꝫ Pe. & Gl. et ꝯtriū.
Non ob l. ſi ſtipulatus, in fi. quia illud eſt uerū, niſi qn̄ unius ca-
ſus collectio inducit tacitā repudiationem alterius. & ita eſt
4 hic fauore mulierū. & do. Cy. dicit q iſte paſſus ſtat in hoc, † utrū
actio, quæ cōpetit patri una cū filia. cōpetat ei ex priuilegio, uel
de iure cōi. ſi ex priuilegio competit, ſiue de iure ſpeciali, proui
ſio in unum caſum derogat huic priuilegio, ut l. fi. C. de pac. con
uen. & ita fuit opi. Dy. ꝗ quod illud ſit in priuilegiū patris intro-
ductū, qđ actio ſit cōis, Cū dos a bonis patris deſcēderit, ut ſ. de
coll. bo. l. dedit dotem, & ſup. ſam. erc. Pomponius Philadelphus.
ſed Pe. tꝫ, quod illud non eſt per modum priuilegij, ſeu iuris ſpā
lis, ſed ſit per propriā nātm dotis Si quid. n. ſpecialr̄ eſt in dote, cō
cernit filiā in ptāte, non patrē, ut d. l. Pomp. Philadelphus. In hoc
puncto recurrendū eſt ad rōnem communionis, quæ poniī ſup.
eo. l. 2. §. qđ ſi patris. Cy. non firmat pedē. ſed Bar. firmat, & tꝫ gl.
per rōnem, qm̄ litera copulat patrē, & extraneū unde intelligi-
tur eos exæquare, ut l. j. C. de d. uet. relec. de uulg. ſub. Lucius, cū
ſimi. Iſta rō eſt ſatis debilis, quia qn̄ plures pſonæ procedunt per
eandē rōnē, iſtud eſt uerū: ſed qn̄ non eſt eadē ratio, copula. non
copulat vniformiter, licet copula hōis hr̄et vniformiter copula-
re. facit q no. in l. 2. de of. procon. & leg. fin. tñ opin. gl. mihi
placet pp fauorē mulieris in dote, vt l. ſ. ſ. eo. Extra oppo. & quin
to quia l. cauetur, q in caſu omiſſo nulla eſt dotis repetitio, ſed
vir ea lucratur ex pacto tacito. vnde vr̄ obſtare de pac. do. l. inter
ſocerum. §. cum inter. Dy. dicit in quodam ꝯſi. ſubſiſto dubitās
valde de iſto ꝯrio: poſtea iñ ipſe reſpon. & dicit q iſta l. loquitur
qn̄ in pacto nō eſt facta mētio nō exiſtētiū liberorū. alioquin ſi
mētio eſſet facta exiſtētib. liberis, nō repe. eſt dos. ita loquiī ꝯtriū,
& ad formā articuli, ſic. Rn̄. in caſu omiſſo eſt actio mulieris, vt
hic Rn̄d. iſte non eſt caſus omiſſus. nam cū arg. a ꝯtrio ſenſu ha-
beat locū in ꝯtib. ex defectu rōnis, vel finalis cauſæ, & ſic iſtud
arg. eſt probabile, nō dēt dici omiſſum id, q includiī a ꝯtrio ſen-
ſu, vt ſ. de teſt. l. qui teſtō. §. mul. ei. & q no. C. de ſur. l. apud anti
quos, §. cū inter, ſm Dy. intentio ergo Dy. in d. §. cū inter. eſt iſta
q ibi vir lucreī ex tacito pacto pp liberos. Iac. de Bel. & Bar. dn̄t
q ibi in caſu omiſſo eſt actio ipſius mulieris & ſolius, ſicut hic.
vñ dn̄t, q ibi liberi veniunt tanq̄ hr̄des mr̄is, & agunt actione de
dote hr̄ditario noīe mr̄is ſuæ. vñ in caſu illo mortuo pr̄e illa dos
nō eſſet cōis oīum hr̄dū: ſed filij ꝑcipient eā tanq̄ creditores ſm
Iac. de Bel & Bar. Et iſte paſſus ē de apicib. iuris. & aduertendū ip
ſi q ē caſus in l. Bebius Marcellus. ſ. de pac. do. vbi filia teſtaī de
dote exiſtētib. filijs. & tñ ibi erat appoſitū pactū, ſi ſine liberis, &c.
Cū ergo teſteī de dote, apparet q dos pertinet ad eam: alias non
5 poſſet teſtari de ea, vt notaui ſ. eo. l. 2. verſ. nec eo gr. † & certe. l.
Bebius Marcellus nō vr̄ probare hoc, ſalua eorū reuerentia: qa
pactū ſi ſine liberis, erat ibi collatū in caſū mortis, ſi filia decede-
ret in matrimonio ſine liberis. vnde vbi decedit in matrimonio cū
liberis, iſte eſt caſus ꝯtrius, & tūc loqī. l. inter ſocerū. §. cum inter.
ſed vbi fuit diuortiū, licet liberis exiſtētib. iſte nō ē caſus ꝯtrius, ſed
eſt caſus omiſſus. & ideo tūc eſt mulieris actio, vt i prin. l. nr̄æ. Ita
q illa lex loquiī in caſib. ſeparatis, non ī oppoſitis: vñ ſalua eorū
reuerentia illa lex nō probat id, ad q p eos allegatur. Quid dice-
mus? pr̄ dotat filiā. & ſtipulaī dotē, ſi mr̄i. ſeparetī ſine liberis. Cō
tigit q ſeparaī mr̄i. cū liberis. nūqd mulier poſtea emācipata, vr̄
ſui iuris effecta ꝑ mortē patris pōt teſtari de iſta dote? nā iſta eſt
in lucro mariti, vt ait Dy. nō poteſt mulier de ea teſtari: maritus
tñ lucrū cogeī filijs reſeruare. vt no. in l. 1. C. ſi dos, ꝯſtan. mr̄im.
Et ex

ADDITIO.

a In illo. De quo vide ſuplene Bar. in l. Gallus. inf. de lib. & poſth. & ibi per
D. Alex. de Imol.

Et ex hoc ſequit̃ aliud, ꝙ licet nullus apprehendat hęreditatem
mulieris, iſta dos nunq̃ poterit reuerti ad lineam mulieris, quia
erat acquiſita ex pacto ipſi marito. ſi aũt tencamus, ꝙ non quæ-
ratur ex pacto: & eſt ſic actio mulieris, & poterit teſtari de ea. &
ſi non adeat̃ eius hr̃ditas per filios, reuertit̃ dos ad lineã mulie-
ris, & ad eius conſanguineos. Quid dicemus? quidã doctor iſtius
ciuitatis, q fuit vocatus Do. Gul. tenuit opin. primã p §. cũ inter.
nã ille §. non põt intellı̃, ꝙ filij veniant tanq̃ hr̃des: quia tex. dicit,
ꝙ illa virtus taciti pacti eſt: quia filiafa. iu. ſtorũ. non hẽat hr̃dẽ,
vt no. J. eo. l. filiæ meæ, & per Azo. in ſum. C. ſol. mat. in fi. nec vr̃
poſſe defendi opi. Iac. & Bar. q dñt, ꝙ filiafa. habebat hr̃dẽ in do
te. ꝙ tãgit Dy. in l. poſt dotẽ. J. eo. nam iſtud vr̃ mihi impoſſibile.
6 nã cũ non poſſit hr̃e hr̃dem vlẽm, † hr̃e hr̃dem in dote eſſet hr̃e
hr̃dem in re certa, & hr̃s in re certa nõ eſt hr̃s vl̃is, nec agit vt hæ
res, vt C. de hær. inſti. l. quot. & vr̃ mihi, ꝙ non poſſit rñderi huic
rõni. Pro opin. ẽt Dy. facit ꝯ iſtos. l. iter ſocerũ. §. vir dotẽ. vbi dr̃,
ꝙ filij veniunt ex pacto pr̃no, & virtute illius pacti dotem perci-
piũt: & tũc arguas, ꝙ idẽ dẽt operari pactũ tacitũ, vt in §. cum in-
ter, ꝙ operat̃ pactũ expreſſum, vt in §. vir dotẽ. & l. cũ q̃d, ſi cert.
pet. & ſic ex ꝯiunctione illorũ §. vr̃ caſus pro opi. Dyn. ego de iu
ris ſubtilitate circũſcripta ꝯſuetudine, de qua loquit̃. l. dos a pa-
tre, teneo opi. Dy. Sed præſuppoſita illa ꝯſuetudine, quæ in caſu
exiſtentiũ liberorũ auffert dotẽ pr̃i, & dat filiæ. intelligo tacitum
7 pactũ ſm̃ illã ꝯſuetudinẽ. † nam ꝯſuetudo informat pactũ, vt l. li
cet. C. locati. dico ergo, ꝙ ſicut ceſſante beneficio conſuetudinis
mulier ſui iuris poſſit teſtari de dote, ſicut de alijs ſuis bonis, &
habet hr̃dẽ. ita ẽt intellr̃ pacto. Sed ſi eſſemus in terminis iuris
cõis, & non in termino conſuetudinis. vr̃ mihi ꝙ opi. Dy. & Gul.
ſit ipſa veritas. Et ideo cautiſſimũ puto, ꝙ in iſta materia fiat ar
ticulus ad probandũ ꝯſuetudinem. Ex inducunt pmiſſa ad duas
8 qõnes. † Statuto ciuitatis Florentiæ cauet̃ ꝙ non exiſtentib. ma-
ſculis ſuccedãt fœminæ. Mõ q̃rit̃ ſi maſculi ſunt, vtrũ filiæ ſucce
dant? q. iã dñt ꝙ ſic: q̃a iſte caſus omiſſus. Cy. in d. ciuitate Florẽ
a tiæ ꝯſuluit ꝯtrium. nã cũ ſtatutũ ſit tacita ꝯuentio, debet æqui-
parari pacto. Sed in pacto eſt caſus legis, ꝙ hẽt locum arg. a ꝯno
ſenſu: ergo & ĩ ſtatuto. vñ determinauit ipſe qõnẽ p §. cũ ĩter. &
iſta eſt veritas, q̃a vr̃ inducere tacitã ꝓlationẽ maſculorũ, vt J. de
hær. inſti. l. Lucius. Secundo inducunt pmiſſa ad aliã q dictat ſta-
tutũ, ſeu cõſuetudo, ꝙ beneficia vacantia p vxorationẽ conferat
Archi. ſed vacantia p renũciationẽ ꝯferat Epũs. Mõ vxorãdus re-
nunciat. Quęrit̃ ad quẽ ptineat collatio? Et bñ dicendũ eſt, ꝙ ſi
renũciat in fraudẽ, pertinet ad Arch. J. eo. l. filiæ meæ. Si aũt bona
fide, tũc q̃a immediata cã vacationis eſt renũciatio. & titulus eſt
ſpẽs vacationis, & ipſa renũciatio ptinet ad Epũm. nõ. n. debemus
attẽdere cãm remotã ſ. mr̃imoniũ, ſed cãm immediatã & pxi-
mã, qua poſita ponit̃ effectus & ea remota remouet̃ effectus. &
9 ad hoc facit, ꝙ legit̃, & no. J. rer. amot. l. mulier. † Vltimo, vtrũ ꝓ
uiſio in vnũ caſum alterum includat, vel excludat, poſſemus ſic
bñ dicere, aut diſpõ tẽdit ad offm̃ odioſũ. aut ad offm̃ fauorabi-
le: aut ad id, ꝙ eſt indifferens ad vtrunq. Primo caſu diſpõ nõ eſt
extẽdẽda rõne ſil̃tudinis, vt no. C. de inter. ma. l. fi. Secũdo caſu
refert. aut caſus eſt pola ſil̃is, ita ꝙ rõ diuerſitatis nõ poſſet red-
di. tũc ĩcludit̃, vt J. de libe. & poſth. l. Gallus §. & qd ſi tñ, aut eſt
diſſimilis, & difformis; tũc aut p l. ſubintelligit, & ſupplet̃; tunc
ſtãdũ eſt ordinationi legis, vt J. de vulg. ſubſt. l. iam hoc iure. Aut
nõ ſupplet̃ p l. & tũc aut maior eſt rõ diſponẽdi in caſu omiſſo,
& hr̃ ꝓ expreſſo, vt ſ. de ter. expor. l. cui pacto. de coll. l. ſi qs filiũ.
§. pe. & l. moris, de pę. Aut eſt minor rõ. & tũc nõ includit̃, vt l. 4.
§. fi. de ſta. li. & J. de tut. fil. Statius. §. Cornelio. Aut loquimur in
diſpõne indifferẽti ad vtrũq. nõ tẽdẽte ad fauorẽ, vel odiũ, & tũc
refert. Aut loquimur in his q̃ deſiderãt certã formã, & modũ, &
nõ dẽt talis forma ſeu modus omitti, & q eqd ẽ pter illã formã,
nõ ĩcludit̃ ĩ diſpõne, vt J. de verb. obl. l. q Romæ §. q Flaui⁹ Her-
mes. Aut ď his, q̃ nõ deſiderãt certã formã, vel modũ; & tũc ſuf
ficit qualitcũq. peruenıamus ad affectũ, q̃a eſt de effectu, nõ ď mõ
cogitatũ, vt C. de inſt. & ſubſt. l. ſi mr̃i. & arg. § ĩ l. fi. ſ. mãd. Itẽ no.
ꝙ id ꝙ dñt pdictı doct. de caſu exñtiũ liberorũ dẽt intelligi. qñ
mr̃imoniũ ſoluit̃ morte mulieris. ſed ſi ſoluit̃ morte viri, libero
b rũ ſup exñtia nõ derogat aliqd mulieri, ᵇ nec pactũ ẽı ď dote lu-
crãda pp liberos. & ſic ẽ caſus ĩ l. 1. ĩ prin. de dote ꝓle. & no. ĩ l. ſi
cõuenerit, de pac. do. in gl. iudi iuncte. & iõ no. & dic, vt ibi p Cy.

ADDITIONES.

a Contrarium. Videtis D. Alex de Imo. in authẽ. ex teſtã. C. de colla. & in l.
ſenſum. C. qui teſt. fac. poſ. & Pau. de Caſt. in conſ. 356. & in conſ. 334. &
D. Soc. in conſ. 45. incip. viſo cõpromiſſo, circa fi. ſup. col. In 2. par. char. 144
in conſ. 116 incip. nõ negari, ver. 2. pom. circa med. in a par. char. 284. vbi di-
cit ꝙ iſta demũ filia prætereita excluditur & maſculo per tale ſtatutũ, ſi ma
ſculus ſuccedat. & ita intelligitur. ſed ab extra quæro nunc, an tale ſtatutũ
cõprehẽdat moniales? vide p plaitũ D. Soc. in conſ. 81. incip. in pñti cõſul-
tatione, in 3. col. in d. par. char. 140. & an cõprehendat religioſos, & an &
qñ includat alios clericos. & eorũ filios, vide per eũ in cõſ. 210. incip. viſo
teſta. d. cathe. verſ. 5 & vlt. in 2. par. char. 98 & in conſ. 141. incip. circa pri-
mã difficultatẽ, in prin. cũ ver. ſeq. vſq. ad verſ. 2. difficultas ſubtilior in d.
par. char. 120. & char. 122. ſed nunquid tale ſtatutũ habeat & locum in Iu-
dæis, vide per eũ in conſ. 63. incip. in præſenti cõſultatione, ver. j. dico ĩ fi.
in j. par. car. 109. & in conſ. 70 inci. in pñti cõſultatione, ver. 3. q̃a in d. par.
car. 123. ſed nunq.d tale ſtatutũ ſe extẽdit ad bona exiſtẽtia extra territoriũ?
vide per eũ in conſ. 36. inci. recte ac mature, ver. cũ ergo circa mediũ cum
ver. ſeq. in 1. par. car. 71 ſed qd ſi nunc ſi pr̃ moriatur relicto filio & filia, & fi
lius antequã ſe immiſceret. deceſſerit relicta filia, an filia filij ad quã tã al-
miſſum eſt ius adeundi, excludit amitã a ſucceſſione aui paterni, vide per
eum in cõſ. 116. incip. non põt negari, ver. 3 hęc opi. in d. par. car. 187. & nũ
quid excludat ẽt nepos ex filia, vide per eũ in conſ. 31. inci. proſequen-
do ordinẽ, ver. 3 probatur in d. par. car. 61. & adde quæ ẽ ad hanc mate-
riam hñt per eum in conſ. 306 in præſenti conſultatione, ver. 3 principa
liter, cum ſeq. in 2. parte, car. 227 & car. 218 & in conſ. 152. inci. uiſis in-
ſtrumentis, ver. 1. exactum, in 1. parte, car. 147.
b Mulieri. Vide Fulg. in conſ. 66 & in conſ. 18.

1 *Pater debet conſentire filio agenti, & conuento expreſſe, nec ſufficit, quod ſcit, & non contradicat.*
a *Alimenta, licet filio ſint aſſignata, ſi ea perdidit, iterato ſunt aſſignanda.*

§. Si poſt ſolutũ. Dos ſoluta filiæfa. perditur a libe-
: atione nõ parit a pr̃e: ſecus ſi p dic-
turæ ex iuſta cã. ipſi aũt mulieri bñ pıudicat. h. d. In gl. q̃ exp̃ſſa,
1 vt J. ea. l. §. fi. No. † ex hac gl. ꝙ pr̃ dẽt ꝯſentire filio agenti, & con
uento expreſſe. nec ſufficit, qd̃ ſciat & nõ ꝯdicat ſm̃ Iac. de Are.
qd̃ no. adde qd̃ no ſ. de adop. in l. ſi pr̃ nãlis, per Gul. In gl. ſpon-
te. facit ad no. ſup. e. l. nõ ſolũ, & C. de fur. l. falſir. ſm̃ Iac. de Are.
In gl. patet. ibi, in deo ſic. imo nõ vr̃, q̃a tunc repellent ex pſona
filiæ, cũ eam teneat̃ defendere ſm̃ Iac. de Are. & Cy. & Bar. Tu
ſuſtine gl. qd̃ intelligit̃ adiuncta pſona filiæ, cum eã teneat̃ de-
fendere. i. ea ꝯſentiente, ſed nõ eius noĩe. ſup. de procur. l. filius. §.
ſed & ẽt filiã. quo caſu nun teneat̃ eã defendere, q̃a nõ agit eius
noĩe. In ea. gl. ibi, qdã ꝯ prima vera, ſi abſq; dolo conſenſit ſe-
cunda vera, ſi cũ dolo, vt C. de col. Ant. qd̃ locum, ſm̃ Bar. Nec
ob. ſ. pro ſoc. l. ſi ſocius, p filia: q̃a aliud eſt in debito ex ordinatio
ne ꝯuentiũ, cuſ ſatisfit, p primũ actũ, vt ibi. hic aũt ex ordinatis
a legis, & naturæ. † Vnde p iſtã gl. patet, qd̃ licet ſint aſſignata ali-
a menta filio, ſi ea perdidit, iterato ſunt aſſignãda, ᵃ cum diſtõne
tñ prædicta. Item ex iſta gl. collige, qd̃ ſi pr̃ filio delinquenti aſſi
gnauit legitimã ex forma ſtatuti. iuxta no. ſup. rub. de decre. de-
cu. qd̃ non tenet̃ amodo ad legitimã aliquã ſm̃ Bar. probat̃ hoc
C. de inof. teſt. l. qñ. §. 1. põt. n. præuenire pr̃ in ſol. legitimæ: argu.
ẽt ad hoc J. ad l. Falcid. quo. §. fi. & ad id qd̃ dixi de alimentis, fa-
cit qd̃ no. in Spe. in ut qui filij ſint leg. In gl. q̃ ſunt. ibi, perditu-
ræ. attento fine. Sed dicit Bar. ꝙ in neceſſarijs attenditur prin. in
vtilib. finis, vt J. de neg. geſt. l. ſed an vltro. Adde ad id quod dicit
perdituræ. J. de vſuc. pro emp. l. ſi quis cum ſciret. Bal.

ADDITIO.

a Aſſignando. Adde Bal. in l. 2. §. ius naturale ſup. de inſti. & in. in auth. ex te-
ſtã, in pe. col. & in auth. q. locũ, poſt Bar. ibi e. tit. & in auth. ſi captiui, in
fi. C. de epiſ. & cle. & in l. ſcimus, in prin. in 6 q. C. de inoff. teſt. & in l filiſ,
in 8. col. C. fam. erc. & in auth. contra rogatis: C. ad Treb. & in addi. ſuis
ad tract. Bar. de duo. fra. & Cy. in l. pactum: C. de collat. Ant. Barb.

1 *Mulier in nouatione decepta, tuta eſt ipſo iure fauore dotis.*
2 *Conſtante matrimonio non poteſt dari expromiſſor animo nouandi.*

1 §. Si mulier. † Mulier in nouatione decepta tuta eſt ip-
ſo iure fauore dotis, vel ſic dolus dans cau
ſam nouationi & liberationi reddit ipſam ipſo iure nullam, vbi
agitur de dotis præiudicio, quod eſt notandum. In alijs cauſis
dic, vt no. ſup. mandati. l. inter cauſas. § abeſſe, & de fideiuſſ. l. qui
ſatiſdare. In gl. immo contra, ibi, de dolo quilibet dolo deceptus
aget contra decipientem: ſed in dote eſt ſpeciale. quod non ſo-
lum agit ſed agit veteri actione. quæ eſt perpetua, & priuilegia-
ta. & habet meram hypothecam, quod non eſſet in actione de
dolo. Et no. iſtum § contra illos, qui dant mercatores in promiſ-
ſores, quos ſciunt fugam accepturos. Et hoc de facto fit in ſocie
tate Guardorum hic. In eadem gl. ib: quia nec Iului: ideo, quia
a nec animo nouandi promiſit. † & no. bene hanc glo. quod con-
ſtante matrimonio non poteſt dari expromiſſor animo nouan-
di & hoc Dyn. tenet. Quando autem non animo nouandi, dic,
vt in l. 1. & 2. C. ne fideiuſſ. do. den. & iſta eſt gloſ ſingularis, &
eſt paſſus in re peregrinationis multum. Bal

1 *Filia non debet habere legatum, & dotem, vel inſtitutionem, ſed debet eſſe altero contenta, quia fit tacita compenſatio.*
2 *Dos computatur in legitima.*
3 *Statutum dictat quod maritus lucretur tertiam partem dotis, ſi mulier in teſtamento relinquit aliquid marito, vtrunque lucra non percipit, ſed vnum compenſat cum alio.*

§. Si pater filia. Pater qui dotem exegit, legans filiæ,
vel eam hęredem inſtituens, intelli-
gitur reliquiſſe animo compenſandi. h. d. Et hoc aliqualiter li-
mitationem recepit per l. fio. C. cõia vtriuſ. iud. licet doc. non al
legent eam hic. In tex. ibi, tantum acceperit. quid ſi minus? videt̃
quod non repellatur in aliquo: quia non vr̃ tunc fuiſſe animus
compenſandi, vt J. de col. do. l. ſi pr̃. verius vr̃. quod vſque ad cõ-
currentẽ quantitatẽ obſtet exceptio: quia ita eſt natura cõpen-
ſat. & pro hoc. J. de leg. 2. l. Lucius, la. In tex. ibi, lucroque. Ex-
pone, qd̃ ita demũ cõpenſat̃, ſi lucro eius cedit. i. non eſt rogata
reſtituere alij ſm̃ Dy. tunc enim non fieret compẽſatio, ſi reſtõ

1 alij eſſet fiẽda,arg. ℑ.de leg.3.l.vxorẽ.§. pr̃ nãlis.† No.hic ꝙ filia non dẽt hr̃e dotẽ,& legatũ,vel inſtõnem,ſed dẽt eſſe altero ɔ-tenta,qa ſit tacita cõpenſatio. Opp.qđ non fiat compenſatio,vt l.pr̃.in prin.ℑ.ad l Falc.Sol. dos cũ legato cõpenſat̃:itẽ cõpenſat̃ cũ inſtitutis, quatenus eſt ſ. quartã Trebellianicã,vel Falcidiã: ſed cũ Falcidia non cõpenſat̃.ratio,quia dos non capit iure hæreditario,vt in l.ɔ̃ria.Contra hoc oppoiur̃.immo dos cõputetur in quarta.vnde vr̃ obſtare.C.de inoff.teſt.l.qm̃ nouella.Sol. ibi, in quarta debita iure naturæ. ſed l.ſi pr̃,loquitur in quarta debita iure inſtõnis.iſtæ.n.quartæ non procedunt ꝑ eãdem rõnem, nec per eandem regulã, vt plene no.C.fam.erc.l.filium quẽ habentẽ. Tertio opp.de l.1 §.ſciendũ.C.de rei vxor. act.vbi non fit
a compenſatio.Sol. ibi, legauit maritus,a hic pr̃.maritus nunquã, eũ ſit debitor voluntarius ex ɔ̃ctu voluntarie inito,non vr̃ relinquere aĩo cõpenſandi,vt ℑ.de leg.1.l.creditorẽ, ſed pr̃ eſt debitor neceſſarius,vnde non præſumit̃ ita liberalis.vt ℑ.de adim.le.l.cum legatã.Quarto opp.de l.hmôi.§ qui teriũ,de leg.1. vbi non fit cõpenſatio.Solu ibi legatũ præceſſit debitũ,hic ɔ̃.vel ibi in
a debitore voluntario,hic in neceſſario.† Extra gl.opp.iu dicis,qđ dos cõputat̃ in legitima.ɔ̃,legitima debetur ſine onere,vt C.de inoff.teſt.l qm̃ in prioribus.ergo ſine onere extrinſeco: ſed hic loquitur de onere intrinſeco,quod eſt de natura rei ſm̃ Iacob.de
3 Are. Vltimo Iac.de Are. inducit prædicta ad qõnem † Statuto cauetur, quod maritus lucret̃ tertia partem dotis. Modo ponamus,ꝙ mulier in teſtõ relinquit aliquid marito.Quærit̃,vtrum maritus debeat percipere vtrumque,lucrũ, & legatũ,an debeat ſibi cõpenſari vnũ cũ altero?dicit Iac.de Are. qđ debet fieri cõpenſatio:quia in illo lucro eſt debitrix mariti neceſſaria ex ordinatione legis.& iđ dẽt fieri cõpẽſatio ꝑ hoc.C. vſi vir, & vxor. aut.ꝑterea.idẽ tenet Bar.expedi ſe in duo. verbis,dicens Fede.
b de Scalis diſputando tenuit ɔ̃riũ, b quia iſtud lucrum diſpoſitũ a lege,depẽdet tñ a ꝑambulo ɔ̃ctu dotis & ideo vr̃ eſſe lucrum ɔ̃ctus,& non lucrũ mere legale Et hoc idẽ tenet Rai.de Forli.licet aliqñ dixit ɔ̃rium: cõiter additio ſua continet verba Iaco.de Are.& non plus ſed in alijs additionib.ipſe addit hæc verba, dicẽs poſt Iac. ita & potes tenere ɔ̃riũ. Et potes tenere ad l iſtã,qđ pr nũquam fuit obligatus ſponte, ſed mulier ɔ̃hendo mr̃imoniũ,& dando obligauit ſe ſponte,& ſic ex contentione,& rõne primi ɔ̃ctus deducit̃ in neceſſitatẽ ſcđam, vt l.ſi quis tertiũ.§.1. de act.emp.& qđ no.ſ.eo.in l.2.in 3.gl. & ℑ eo.l.ſi ɔ̃ſtante,in gl. caueat. Præterea iſtud lucrũ non eſt mere lucrũ, ſed ex onerib. mr̃imonij,vnde dẽt concurrere cum legato.ſed in noſtro.§.filia ꝑendit meũ lucrũ, & duæ meræ cãæ lucratiuæ non debent cõcurrere, vt l.ſi.§ 1.ℑ q̃ in frau.cred.& l. Mæuius, §. duob.de le.2. Et hoc aliter non determino.dico tñ vnũ, qđ ſi mulier dixiſſet, Lego marito meo đ bonis meis .m̃. cđ ꝑ iſtã adiectiõ ẽđ bonis meis m̃,intelligo,qđ non fiet ɔ̃penſatio:qa intelliguntur bona deducto lucro,qđ ꝑtinet ad maritũ,vt l.ſubſignatũ,§.bona, de ver.ſig.Et ideo caute inſpicias verba teſtamenti, qđ not. &c.

ADDITIO.

a † Maritus.Vide Raph.Cu.in conſ.12.& quid qñ pater? Vide per eum in conſ.18.& Fulg in conſ. 81.& quid quando frater? Vide Pau.de Caſt.in conſ.64.in primo impreſſis.
b Contrariũ.Vide eundem Bal.in conſ.46.in fi.in 2. vol. vbi ponit de bac ops.Fed.de Scalis.quid autem econtra,per eundem in conſ. 124.2.vol.

---

1 *Pater ſi ſit bannitus,ſoli filiæ caventi de rato datur actio de dote.*
2 *Pater bannitus ratione banni non perdit patriam poteſtatem.*
3 *Propter delictum patris actio de dote,quæ eſt communis patri,& filiæ,non venit in confiſcationem.*
4 *Exceptio quæ obſtat bannito ex forma ſtatuti, an obſtet ceſſionario, cui bannitus ceſſit iura.*

a **§. Si patri.** 1 Si pater ſit bannitus ſoli filiæ caventi de rato
a datur actio de dote.h. d. ſm̃ Din.† Not.quod
a ratione banni pr̃ non perdit patriam ptãtem.a quod pater ꝑp id,
3 quod dicit de cautione rati. Secundo no.† propter delictũ pr̃is actio de dote,quæ eſt cõis patri,& filiæ, non venit in ɔ̃fiſcationẽ. Tertio no.ꝙ bãniti pñt iura eorum proſequi,& ſi nõ per ſe,tñ, per alium:caſus eſt in iſto § vnde ergo, qui non pôt agere ꝑ ſe, vt bannitus pôt cõſtituere pcũ,& excep. banni non,ob ſtat vt hic,& ſ. de mino.l. Papinianus exul.vbicunque.n.aliquod ius reſidet in bannito , illud pôt exercere per ꝑcuratorẽ,vt .ſi qua militi.§.1.ſ.q. x cau.ma & ſ.mandati,l.ſi tibi mandauero,§.ſi cuius bona In glo.niſi per nunciũ.no. ꝙ in iudicijs admittit̃ nuncius ad ɔ̃dicendum, ſicut qui habet ꝑcuratos. In ea.g. o in fi.iſtæ opiniones poſitæ in prin.& in fi.gl.debent ɔ̃cordari. Nã aut habuit pr̃ iuſtã cãm ɔ̃dicendi,& habet locum prin.gl. Aut nõ habuit iuſtã cãm ɔ̃dicẽdi,& hẽt locũ finis Cyn.vt C.de coll.auth. qđ locum. Extra no.ex iſto § quod vr̃ per ipſum limitari,quod no.in l ſi longius.§.fi. ſ de iud.vbi dr̃.quod ꝑp patris abſentiam filius pôt per ſe eſſe in iudicio: quia vr̃ intelligendum, dũmodo filius caueat de rato,vt in iſto §. Tu die,quod aut pr̃is cõſenſus requirebat̃ rõne cõionis in iure intentato, & ſic loquit hic.aut
b ad legitimandũ perſonã,tunc non eſt cauendũ.b qa non poſſet ratificari,vbi eſt defectus perſonæ,vt no.in §. neceſſitatẽ,& di-

4 cũ.inf.proxi.§.† Extra inducitur nr̃.§.ad quæſtionem,vtrũ exceptio banniti,quæ obſtat bãnito ex forma ſtatuti,obſtet ceſſiona-
c rio,c cui bãnitus ceſſit iura?in exceptione excomm.hꝫ obſtare. & de hoc eſt gl.ord.in c.j.de iure pat. lib.6.ſed in exceptione bãni dicit Dy.quod aut bannitus tranſtulit iura per modũ delegationis,aut per modum ceſsionis,aut non tranſtulit iura,ſed conſtituit ſimplicem procuratorem.Primo caſu diſtingue.aut delegatus ignorabat exceptionem ſibi cõpetere,quia ignorabat bannitum eum.& tunc pôt excipere.aut ſciebat & tũc nõ,vt inf.de donat.l.ſi quis delegauerit.arg.ɔ̃ de don.l.vt mihi donares. Secundo caſu,aut eſt facta ceſsio ex cã lucratiua,& exceptio obſtat,aut ex cauſa oneroſa,& nõ ob vt l apud Celſum,§.de actoris,de excep. doli.Sed ɔ̃ iſtud dictum vr̃ gl.ord.qđ ſiue ex cauſa lucratiua,ſiue ex eadem exceptione repellat̃,qua cedens.vt infr.de excep. doli. l.apud Celſum,§.ſed cum legitima.Sed rñde,qđ ibi loquit̃,quãdo ius ceſſum fuit quæſitum cedenti mediãte delicto.ſed qñ nõ eſt quæſitum mediante delicto,ſed ꝑp vitiũ perſonæ,& tunc hꝫ locum diſtinctio ſuperior de cã lucratiua,vel oneroſa,ſm̃ Dyn. Tertio,& vltimo caſu,non eſt dubium,quod ſimplex ceſsionarius repellitur eadem exceptione,per quam repelli principalis , vt l ſi cum procurator,de re iud.& de minorib.l.minor.20.ann. § fi.ſm̃ Dy.& Cy. Quarto,prædicta habent locum in ceſsione actionis.Quid in ceſsione,ſeu tranſlatione dominij,vtrum repellitur ſucceſſor propter bannum actoris? Reſpond. quod non repellitur,quia immediata cauſa,ex qua tutit̃,eſt ſine vitio.& iſta eſt glo ord.ſubtiliter loquens in d.§ ſed cum legitima,& ita etiã ſentit Di. licet cõmuniter non habeat hoc in addi.ſuis,&c. Bal.

ADDITIONES.

a Poteſtatem.Vide contrarium conſulere d.Be.de Plum & Abb.in conſ.104. 2.lib.vbi concluſum eſt,filiũ banniti poſſe teſtari , & hic poterat a filio occidi,ꝙ ſimiliter eſt præſumendum,ꝙ paterna poteſtas eſt ſibi ſublata.
b Cautoum.Vide de hoc plenius per eundem Bal.in l.3.in 3 col.C.de bo. mat & per doc. in l.ſi §.neceſſitatem,C.de bo. quæ lib.ꝓ quib. vide bona verba in c.ſi de iud lib 6.
c Ceſſionario.Adde eundem Bal.& Sal.in l.qui ſtipẽdia.C.de proc.& Ang. Imo.in l.cũ a mali inf de noua & gl.& doc.in c.j.de iu.pat.lib.6.& Bal.in diſpoſitione ſua ſuper Statuto cauetur,quod fœnerator,in 12.& 13.col.& Pe. de Anch.in conſ.245 & in conſ 87.

---

1 *Cauſa dotis eſt cauſa ordinaria,& in ea requiritur litis conteſtatio.*
2 *Mutatio ſtatus inducit tacitam revocationem conſenſus.*
3 *Conſenſus quando venit ad iudicium fundandum,talis conſenſus debet adeſſe tempore litis conteſtatæ.*
4 *Conſenſus poteſt revocari ante litem conteſtatam,ſicut mandatum.*
5 *Ad officium iudicis pertinet iura partium tueri.*
6 *Procurator cui revocatio eſſet damnoſa, revocari non poteſt.*
7 *Tria ſunt quæ voluntatis mutationem impediant.*
8 *Non omnis contumacia habetur pro conſenſu, vel diſſenſu.*

§. Eo autem tempore: Filia dẽt ɔ̃ſentire patri ante cõt.litis Et ſi ante ɔ̃ſenſit,pôt vſq.ad ɔ̃teſ penitere,& pr̃ tunc agere non poterit,niſi filia cauſam ɔ̃dicendi non habeat h.d. In tex.ibi, conteſtatur.
1 † No.ꝙ cã dotis eſt cauſa ordinaria,& requirit̃ in ead.conteſt.litis ſic ſ.eo.l.ſi mulier.& adde ꝙ dixi ſ.eo.l.1. In tex.ibi emãcipata.
2 no.† ꝙ mutatio ſtatus inducit tacitam reuoc.conſenſus,&c. Et ratio,quia per emancipationem conſolidatur actio filiæ. In tex.
3 nõ meretur.maxime.Dy.eſt no.† ꝙ qñcunque ɔ̃ſenſus venit ad
a iudiciũ fundandum,talis ɔ̃ſenſus dẽt adeſſe tpe lit.cont.a Et per h.d.gl.in l.ſi ɔ̃uenerit,de iuriſ om.iud.ꝙ ɔ̃ſenſus prorogatus dẽt datare tpe lit.ɔ̃t.ꝙ tũc iudiciũ fundat̃,vt in auth de litig.§.omnẽ.
4 Scđo no.† ꝙ ɔ̃ſenſus pôt reuocari ante lit ɔ̃t.ſicut mandatũ.Et ergo licitũ reuocare ɔ̃ſenſũ.dicit hic gl qñcunque ꝑ ɔ̃ſenſum non eſt alteri ius q̃ſitũ.facit.l.ſicut.§.venditionis,quib.mo.pig.vel hypo.ſol. Tertio no.ꝙ qñ pr̃ eſt turpis ꝑſona,& ſic ſuſpecta,& filia eius ɔ̃dicit expreſſe,vel tacite lantando,ne ei ɔ̃ſentiat, ꝙ non debet iudex pati,ꝙ pater exigat dotẽ,ſed debet prouidere de tertio
5 dıo cõpetenti.& ex hoc no † ꝙ ad offitiũ iud.pertinet iura partiũ tueri. Quarto no.ꝙ non intelli̇r ɔ̃dicere ille, qui conſentire tenetur ex debito iuris, & honeſtate. vnde ɔ̃dictio non iuſtificata ꝑ eãm nihil operatur. Extra no.ꝑp id,ꝙ dicit hic de verecundia,ꝙ legitur,& no.in l.1.§.quę oneranda,quarũ rerũ actio non dat. In gl.ꝙ qs pôt ibi,ſecus.ex hac glo. dicunt quidam,ꝙ licet ante lit.
6 cõte proc.poſſit reuocari.† Si tamẽ proc.feciſſet ſumptus,& illa reuocatio erat ei damnoſa,ꝙ non poterit reuocari, quod eſt falſum. Nã in §.noſtro, licet pater fecerit ſumptus, tñ pôt mutare voluntatẽ vſq.ad lit.ɔ̃teſt. Tenetur tñ ad intereſſe procur.dñs in q.propoſita,arg.l.ſi pecuniam, in prin.ſ.de condi.ob cauſam. In
7 ea.gl.vbi voluntas.i.mutatio voluntatis. In ea.gl.ibi,ſicut.† Adde,

ADDITIO.

a Lit.conteſt.Conſenſus,quãdo requiritur ad confirmationẽ, & approbationem actus,& ad eius validitatẽ,an ante,vel in ipſo actu, vel poſt interuenire habeat,& an ſufficiat,ꝙ interponatur ex interuallo,vide no.D.Soc.in conſil.15.incip.viſis ꝑdictis publicis inſtrumentis,verſ.ſed tñ quamuis prædictæ,cum verſ.ſeq.in 1.par.char.25.& vide Pau.de Caſt.in conſ.53.

de, tria ſunt, quæ impediunt mutare volũtatem. Primũ eſt obli-
gationis vinculum, vt l.in cõmodato. §.ſicut.ſ.commo. Scd'm ẽ
ius aduerſario quæſitũ, vt l.ſi.ſ.de pact.& q dixi ſ. eo.l.ſi mulier
diuerterit. Tertium eſt, qñ res non eſt integra, quæ eſt in iudicio
lit.conte.vt hic, no.ſ.de iuriſ.omn.iud & quia. Adde quartũ, qñ
voluntas traxit ſecũ executionem, nam tunc non põt mutari, vt
ſ de cond.indeb.l qui ob rem non defenſam, & ho.per Dy.in l.
ſi ſeruum. §.ſequitur. J.de verb.oblig. Item adde, q no.ſ.de ſer.
expor.l.1.vbi eſt gl.no.valde, & faciũt prædicta ad qõnem diſpu
tatam. Cã fuit commiſſa duob. iudicib. qui tulerunt quandã in-
terlocutoriam, a qua fuit appellatũ. vnus eorum detulit appella-
tioni, alter non. nunquid ille qui detulit appellationi, poſſit peni
tere? & dico q ſic: quia ex ſua delatione non fuit aliquod ius q̃ſi-
tum alteri, cum non hẽt ſolus iur ſdõnis exercitium. Et ita de
terminauit diſputans, licet non allegei hunc tex.& eius gloſ. In
gl.neq.ibi, cogendum. hęc vera põt ẽt iudex decernere ſe ratum
habiturum, vt poſtea non poſſit in dubium reuocari, vt l.1.§.vlẽ
Põp. J.q falſo tut.auc. Et facit ſ.de iure do.l.profectitia, in princ.
& no.in l.apud Iul. J.ad Treb. In gl. non hoc.ibi, ſola abſentia. ni
8 ſi fiat ob hoc ipſum, vt non conſentiat. † ergo non omnis fuga,
nec omnis contumacia hẽ pro conſenſu, vel diſſenſu, ſed debet
diſtingui animi motus, & ẽt cauſa, an interueniat iuſta cauſa nec
ne, q no. In ea.gl.ibi, timens. No. q plus timetur de aliquo in pręſentia, quam in abſentia ſecundum Vltram. quod tene menti.

1 *Maritus vxori infirmanti tenetur neceſſaria miniſtrare, & ſi dotem dilapidet, debet ſequeſtrari.*
2 *Furor probatur, quando quis proiicit lapides.*
3 *Coniunctæ perſonæ admittuntur ad petendum alimenta pro coniuncta demente, vel furioſa, nec debent cauere de rato.*
4 *Alimentorum nomine non continentur medicinæ.*
5 *Poteſtas tenetur iudici infirmo facere expenſas, quod verum in modicis, non in magnis.*
6 *Vxor diues tenetur alere virum inopem.*
7 *Dos conſtante matrimonio poteſt ſequeſtrari.*
8 *Maritus excommunicari debet, qui non tractat vxorem maritali affectu, nec aliter, prout decet.*

§. Si maritus. Propter abſentiam vxoris, vel viri repu-
dium nõ fit impune, ſed pp intolerabi-
1 lem furorẽ impune diuertit. † Item maritus vxori infir. debet ne
ceſſaria miniſtrare, & ſi dotem dilapidet, debet ſequeſtrari. h.d.
vſq. ad verſ. Itẽ pr̃. In tex.ferendus .i.tolerabilis, quia eſt tolerabi-
lis abſentia. In tex.ibi fortuitis & hunc tex.dicit Iac.de Are.C.de
iu.do.vbi adhuc, q ſi pp infęlicitatem fortunæ ſine culpa mariti
vergit ad inopiam, q mulier iſto caſu non admittitur ad repeti-
tionem dot. Secus ſi eſſet pp cumulum debitorum, vel pp mari
ti culpam, vt J.eo.ſi cõſtante, in prin.& d.l.vbi adhuc.& C.de col.
auth. q locũ. Iſta ſunt verba Iac.de Are. tu dic, vt dicam in l.ſi cõ
ſtante. J.eo.& ſi vis rñdere ad iſtũ tex.dic, q loquit̃ de participan
do infortunio ſine dotis p̃iudicio. Et hoc facit ad qõnem, vtrum
mulieres expulſorũ pp partialitatẽ poſſint ex hoc repetere dotẽ:
iſta.n.eſt potius infęlicitas fortunæ, q̃ maleficiũ. Diſputauit Alb.
& Odof.q. q ſi mari.bannitus vult ſecum ducere vxorem, & ali
mentare eã apud ſe, verũ iſta poſſit petere alimenta ſeorſũ, & vr̃
diſtinguendũ. aut eſt bãnitus ſua culpa, aut nõ. arg.ſ pro ſo.l.cũ
duob. §.fi. tenuit diſputãs, q nõ tenet̃ ſeq virũ bannitũ, & q dẽt
alimentari ſeorſũ, & facit J.de annu.leg.l. Męuia. §.fi. In tex.ibi,
2 terribilis.no. p quos actus probetur furor, p iſtã gl. † q p̃iicere la
a pides probat̃ furor. In gl. q̃ inci. nã ſi p̃iicit lapides, pbat̃ furor, &
& eſt tex.C.de lud.l.1.ibi, dũ dicit, ſaxis, vel alio furoris gñe. In
tex.ibi, dãnũ. i.dotis, vel donationis pp nup. Dy.in tex.ibi, callidi
tate.ne reſtituat dotẽ, q̃ debet reſtituere, ſi matrimonium ſolue-
3 ret̃. In tex.ibi, cognati.no.tex. † q coniũctæ pſonæ admittuntur
ad petendũ alimẽta p cõiuncta demẽte, vel furioſa, nec debeant
4 cauere de rato. In tex.ibi, & medicinæ, † p iſtam copulã q̃ habet
diuerſa copulare, apparet, q noĩe alimentorũ non cõtinent̃ medi
b cinę: itũ ſiſte iudiciũ eſt de ipſis, & adde q no.in l.ſi ab hoſtibus.
§.ſi vir vxori.ſ.eo. In tex.ibi, dotis quantitas. dotis autẽ quantitas
dr̃ ſm q fructus rñdet, vt J.de ali.le.l.cũ vnus. §.fi.ſ. de do.inter
vi.& vxo.l.ex aĩo.& dic cũ q̃rit̃, an vir habeat impendere in mu
lierẽ, & in eius ægritudinẽ; quia aut mulier eſt ĩ ſeruitio viri, aut
nõ. Primo caſu debet. J.de ope.li.l.ſicut, ẽt vltra fructus dotis. ſi
fructus non ſufficiũt, vt ſ.de reli.ſi quis. §.equum, & l. q ſi nulla.
aut nõ eſt in ſeruitio viri.i.ei nõ operat̃, & tũc refert, aut propria
temeritate, & tunc maritus non tenet̃ eam alere, arg. de ędi.edic.
ędiles. §.fi. fruſtra debitũ petit, cũ alij non impendat, q debet, vt
ſ.de act.emp. Iul. §.offerri, & l.qui pendentem, aut pp culpã ma-
c riti: & tũc in oĩb. tenet̃ maritus, ac ſi eſſet in eius ſeruitio, de cõ
hen.emp. Labeo ſcribit. de cõd.& demõſ.l.ſi qs ita. aut non eſt in
obſequio viri ceſſante culpa vtriuſque, & tunc loquit̃.§.nr̃ quia
vide Iac.allegati diſtinctionem hac Baldi clariorẽ. P.vend. mari-
tus tenetur impendere ſm reditus dotis. ſi tñ nõ ſufficiunt redi-
tus, & mulier eſt inops, de dote ſemper eſt alenda, ſiue ſit diues,
ſiue nõ, cogeretur ẽt vltra reditus, arg. ſup.de reli. q ſi nulla, ſm
5 Iac.de Are. † Quærit Iac.de Are. vtrum poteſtas teneatur iudici
infirmo facere expenſas? dic q in modicis impenſis, non in ma-
gnis, vt l.in reb. §. pñt, cõ mo. per Cy. C.de neg.geſt. qđ in vxorẽ.
6 Eõ † quæro, vtrum vxor diues teneatur alere virum pauperem.
gl vr̃ dicere q non, vt l.ſi ſtipulata §.1.de dona.inter vir.& vxor.
veritas eſt in cõtrium, vt ſup.ea.l.ver. quid.n In tex.ibi, ſi vero. ſup.
dixit qñ maritus negligebat vxorem hic qñ maritus diſſipat do-
7 tem In tex.ibi, ſequeſtrari. † no. dotem poſſe conſtante matrimo
nio ſequeſtrari. Et intelligo qđ iſtud ſequeſtrũ poſſit fieri quo-
liber cõiuncto petente, vt ſup.ea.l.verſ. cõgregati.& facit extra, de
don.inter vir.& vxo.c.per veſtras. In gloſ. maxime ibi, q falſum
eſt. imo verum, ſi mulier hẽt aliunde, vnde ſe alat: quia tunc ma
ritus non tenet̃ niſi ſm reditus dotis. ſed ſi mulier non hẽt aliun
8 de, tunc in ſolidũ. Iac.de Are. In ea.gl.ibi, excõicatur. No † q de
bet excõicari maritus, qui non tractat vxorem maritali affectu,
nec aliter, prout decet, niſi hoc culpa mulieris, vt quia non ſol-
uit dotẽ, vt in auth.de non eligen. ſecundo nuben. §.ſi In gl. quę
d dicit q vnum corpus, d & vna aĩa. expone, vt vna aĩa.i.vna volũ-
tas, & ideo vxor ſemper eſt ſuſpecta in cauſa viri, vt C.de his, qui
ad eccle.confu.l.pñti.& facit extra, de diuor.c.gaudemus. In tex.
ibi, de rato. videlicet quod furioſus reuerſus ad ſanam mentem
ratificabit. In tex.ibi, dudum, vide hic no.in l.ab hoſtib. §.1.ſupra
ex quibus cau.maior.& ſup.eo.§ eo.tempore Bal.

ADDITIONES.

a Furor Quib.mo.probetur qs furioſus, vide d.Ale.hic circa fi. 2.col.ver.no.
in gl.in ver.ſeſẽdis.& adde d.Soc.in cõſi.42.inci. in cã ſeſt.in integ.ver.1.
eſt, cum ſeq in 1.par.car 83.& late per d.Ale. de Imo.in conſ.141.3.lib.
b Medicinæ. Vide Bar.in tract.alimentorum, & bonum tex.in l.1.§.mulier.
inf.de ven.in poſ.mit.& Bal in l.reb.§.pñt, in reportatis antiquis ſup.com
mo.& Cy in l.quod in vxorem. C de neg.geſt.& Spe.in ti. qui fil.ſint leg.
ver.ſed nunquid is qui præſtare, & quid veniat appellatione alimentorũ,
vide per Abb.in conſi.63.& quid appellatione cibi, per Old.in conſi.12.&
adde eũm in conſ.80.q appellatione, vbi non venit potus per illa verba
Chriſti, ſanguis meus vere eſt potus, & caro mea vere eſt cibus.
c Seruitio. Adde gl.no.in c.ſignificiti, de diuor q̃ ad hoc alle.idẽ Bal. in l.1.
in 2.col.C.de le.facit l.Gaio.§ fi.& q ibi p Bar.inf. de ali.& cib.leg de his
ẽt tãgit Bar.in l.fi.in vlt.col C de ſen q ſine cer quan & Ful.conſi.175.&
Pau.de Ca.in conſ.192.ſed qđ ſi ſocer alimẽtauit vxorẽ infirmã, an mari
tus teneatur ſoluere, & præſtare ſocero alimẽta, qui ſi p maritũ proteſtatus
fuit, vide no.p d.Soc.in cõſi 286 inci.viſa proteſtatione, in prin.cũ ver.
ſeq.in 2.par.car.205.& ad pđicta vide late Ro.ĩ cõſi.317 & Abb.ĩ cõſ.82.
d Vnũ corpus. Adde Gen.3. q vxor & maritus ſunt vna caro ibi, & erũt duo
in carne vna.& adde 1.Cor.c.7.& Matth.19.& Marci 10 Ephe.5.& 1.Cor.
6.& adde d.Soc.in conſi.216.inci.viſa proteſtatione, ver.ſecunda ratio eſt,
circa fi.in 2 par.car.205.quod vxoris & viri vnica eſt domus.

1 *Actio de dote competit contra maritum, qui recepit dotem, vel per ſe, vel per alium.*
2 *Id quod alii datur mea voluntate, mihi dari videtur.*
3 *Filius non præſumitur hæres, niſi probetur immiſtio, quæ per comparitionem in iudicio probatur, & per alia indicia.*
4 *Dos ſi eſt data filio de voluntate patris, ſi datur filio vt nuncio patris, tenetur pater in ſolidum, ſecus ſi vt marito, quia ipſe tenetur in ſolidum.*
5 *Fideiuſſor poteſt dari de dote reſtituenda, non autem de conſeruanda.*
6 *Dos, & tutela æquiparantur.*

§. Tranſgrediamur. † Actio de dote cõpetit cõ
1 maritum, qui recipit dotẽ
p ſe, vel p aliũ. Itẽ cõ patrẽ mariti, ſi recipit dotem p ſe, vel filius
ſuo iuſſu. Sed ſi ignorãte nõ tenet̃ niſi de peculio. maritus vero
ſi dos fuerit data pr̃i eius, non tenet̃, niſi ſit hr̃s pr̃is. h.d. In text.
ibi, ag: op.i.ſ. de peculio.no. cõſiderãdũ eſt cui dos data ſit. ſi qui-
dẽ dos data eſt marito, tenet̃ maritus: ſi ſocero, tenet̃ ſocer. Itẽ ſi
eſt da a marito iuſſu ſoceri, tenet̃ ſocer. ſi aũt data eſt filio pr̃e
ignorãte, nõ tenet̃ pr̃ niſi de peculio, ſi aũt data eſt pr̃i, nõ tene
2 tur filius, niſi ſit hr̃s eius. h d. Itẽ no. † q id, q alij dat̃ mea volun-
tate, mihi dari vr̃, vt hic, & ſ.de pig.act. ſolutũ, & J.de ſolu.l.ſi cũ
3 Cornelius. C.ſi cer.pe.ſi nõ ſinguli. deinde no. † Quærit gl. vtrũ
p̃ſumat̃ hr̃s? gl.dicit, q nõ, niſi creditor pbet immixtionẽ. ſi er-
go eſt litigatũ cũ filio, & non eſt pbata immixtio, dẽt abſolui a
petitione ſm iſtam. Nec emancipatus. doc. q dem tenent cõriũ, vt
Iac.de Are. Pet.& Iac.de Ra.ar. J.ſi quis ob cau.te.l.1.§. q ſunt in
ptãte, & J.de ſtip.ſeruo.l.liber hõ, & eſt ibi gl.or.& eã tenet Dy.
licet glo. q̃ eſt J.de acq.hęr.l neceſſarias, & C.ſi vt ſe ab hr̃.l.1.cõ-
rium teneat. Concludit ergo, q ſi filius non eſt interrogatus. an
ſit hr̃s, & eſt in ambiguo, & eſt proceſſum cõ eũ q̃ a præſumat̃ hr̃s
pp iuris ciuilis immixtiorẽ. ſecus ſi negat ſe hr̃ẽ, & vr̃ caſus
in ti.de hę. q̃ ab inte. §.ſui.& l.2.ſ.de cõd.ſur.& ini Cy.ĩ add. poſ-
ſet forte diſtingui, aut filius cõparuit in iudicio.& tunc q̃q̃ non
aſſeuerauit ſe in hr̃dẽ, p̃ſumit̃ hr̃s eo ipſo, q ſuſcepit iudiciũ hæ
reditariũ, & nõ declarat iudiciũ. Aut eſt proceſſum in abſentia
filij, & nõ p̃ſumat̃ immixtio niſi pbet̃, vt J.de acq.hęr. cũ bonis,
& l.genit, qcqd dicat hic Cy.de opi. Dy. in conſilijs tenet, q non
præſumit̃, niſi pbet̃ per d.l.nec emancipati, & l.cum bonis, con-
4 ſulẽdo, firmat gl.iſtius §. † Extra gl.quæritur hic, pone q dos eſt
data filio de voluntate patris, nunquid pater tenet̃ in ſolidum: &
vr̃ quod non.inf.de adminiſtr.tut.l. Lucius.& dicunt, quod non
obſt.iſte §. quia dicit tex.iuſſu. ſed Dyn.exponit iuſſu.i.volunta-
te, & ſic eſt cõ eos Iaco.de Are.diſtinguit. Aut datur filio, vt nun-

cio pr̃is, tunc ſolus pr̃ tenet in ſolidū, vt no. in ſimili in l. ſi pupilli. §. 1. ſup. de neg. geſt. Aut vt marito, & tunc maritus tenetur in ſolidū, & hanc opi. tenet Spec. in tit. de don. inter vir. & vxor. ſi filius in ↄ̃rium, quod pr̃ non tenetur, facit, quia pro dote non eſt
5 dandus fideiuſſor, vt C. ne fide. do. den. in rubro, & nigro. † Sed rñ. illud eſt verū de dote conſeruanda, ſed de dote reddenda pōt dari fideiuſſor, & correus principalis, & ēt pignus, arg. ꝗ de ſolu. Callipus, a l's incipit, q̃ uis illud arg. Dyn. dat pignus, ergo fideiuſſ. multū bonū ſiue validū non vr̃: quia pignus non exorbitat a natura do. cū inſit tacita hypotheca, ſed fideiuſſ ſic. luxta hoc quęro, qñ dos datur filio, vtrum pr̃ teneatur ſe expreſſe obligate pro eo? Dy. dicit ꝙ ſic, ſicut in tutela ꝗ. de excuſ. tut. l. ſi quis inter res. §. Imperator. † Nā dos, & tutela æquiparant, vt C. de admin. tut.
6 l. pro officio coniuncta l. aſſiduis. C. qui pot. in pig. hab. Andr. de Piſ. tenuit ↄ̃rium: q̃a in dote non admittit fideiuſſ. vt C. ne fideiuſſ. do. den. in rubro, & nigro. Old. tenet dictū Dy. p l. quēadmodū. C. de iur. do. ibi compellit pr̃ hr̃e ratum, & in auth. vt in illā. do. §. illud, q̃a paria ſunt officia pr̃i, & filio: hoc tenet Dy. & hoc eſt verū, ſi filius accipit vxorem ſibi ↄuenientem: ſecus ſi patrē offenderit accipiendo indignā, vt l. non tm̃. § ſi emancipatus, de ↄ̃tabu. & argu. de manu. vindi. l. ſi rogatus. §. mr̃i. ſm̃ Bar. Tertio quæro, dr̃ in inſtro, ꝙ pr̃, & filius acceperunt dotem, nunquid præſumit, ꝙ quilibet receperit pro dimidia, an vero præſumat ꝙ duo rei in ſolidū, an vero ꝓſumat, ꝙ dos tota puenerit ad manus patris? pro prima parte facit ꝗ. de duob. re. l. reos §. cum in tabulis. pro ſecunda facit C. ſi cer. pet. l. ſi non ſinguli. pro tertia parte facit, quia cum ad patrē pertinet vſusfru. nec ꝓſumit patrē iactare vſusf. ergo præſumit puenisse ad patrē. Ad hoc ēt facit arg. a cōiter accidentib. Cyn. dicit hic, ꝙ ſi filius eſt mercator, & induſtrioſus, ꝓſumit puenisse ad manus filij, ſed ſi gubernat a patre, præſumit puenisse ad manus patris. q̃ diſtinctio non probat. l. & ideo de rigore iuris dico, ꝙ præſumit puenisse ad quēlibet pro parte, iuxta no. in l. vir. vxori. §. ſi. ad Velle. & ideo nō tenet quilibet in ſolidū d. l. reos. §. cū in tabulis, a ↄ̃rio ſenſit. Item mortuo pr̃e filius non percipiet niſi dimidiam dotē: tñ ſi tota puenisset ad pr̃em, percipiet totam, vt ſup. ſam. erc. ſi mari. Vltimo q̃ro, pater accepit dotē a nuru: emācipat filiū. vnde filius, & nurus habitant ſeorſum a patre: petit filios, ꝙ pater ſibi conſignet hanc dotem. pater vult retinere dimidiam vſusf. quā debet hr̃e in præmium emancipationis per l. cum oportet. §. pen. Quæritur quid iuris? ſuper quo puncto Dy. ↄſulēdo dicit, ꝙ ex quo filius emana cipatus ſupportat onera, ꝙ pr̃ non retinebit a dimidiam vſusfru. dot. quia vſusfru. dotis hēt tacitam ↄdōnem, ſi onera ſupportentur, & alle. l. ſi mari. ſam. erc. qđ verum credo. de lucro aūt, qđ puenit ex forma ſtatuti, vtrum acquirat mari. vel ſocero, vide in l. 2. C. ſam. erc. p Cy. & hēs glo. ordi. in l. dotē, de caſtr. pec. Bald.

ADDITIO.

a Non retinebit. Adda idē tenentē Ang. Imo. & Pau. de Caſt. hic, & d. Ale. de Imo. p tex. in l. ſi is qui ꝓ. 1. ſup. de iur. do. & l. ſi filia, §. hoc amplius, ſup. famil. erc. & Pet. de Anch. in conſ. 218. & in conſ. 18. ſed quid ſi ſi ius non ſit emancipatus, ſed ſeorſum habeat a patre, an compellatur ei dotem reſtituere? vide d. Ale. de Imo. in 2. col. ver. ſed dubium eſt.

1 *Mulier in dote putatiua habet priuilegium prælationis contra cæteros creditores, ſed non contra dominum de peculio.*

2 *Mulier in rebus in dotem datis, vel ex dote comparatis eſt potior quocunque alio creditore.*

1 § Si mulier. † Mulier in dote putatiua habet priuilegiū prælationis ↄ̃ cæteros creditores, ſed non contra dominum de peculio ↄuentum h. d. In tex. ibi, in bonis. i. in peculio. In tex. ibi, ſ. ponitur expoſitiue de actione. i. hēs. ꝗ. de leg. 2. l. cum ita legat. §. in fideicō. No. ꝙ in dote putatiua mulier hēt priuilegiū. Secundo no. † ꝙ in rebus in dotē datis, vel ex do-
2 te cōparatis mulier eſt potior quocunq; alio creditore: concor. ꝗ. de priui. credi. l. ſi ventri §. in bonis. & eſt arg. ad qōnem, ſi hō tuus emerit a me boues, a & dū peto preciū. Tu dñs vis concur-
a rere mecū in bobus illius tui hoīs, quia eſt ēt debitor tuus, nūquid poſſis? hic eſt arg. ꝙ nō. nā ille qui vendit boues in ipſis bobus venditis prælationem hēt, & alijs dēt præferri. tum. n. tacite obliga. vt l. Iul. §. offerri, de act. emp. & ſ. qui po. in pig. ha. l. interdum, & hic. in ↄ̃rium vr̃ caſus in l. quidā, de in rē ver. hāc allegat Bar. dicendum eſt, ꝙ ſi iſti boues ſunt empti ex pecunia dñi, tunc vr̃, ꝙ venditori præferat in ipſis bobus p iſtū tex. iſta diſtinctio vr̃ ↄ̃ d. l. quidā. nā ibi non erat preciū ſolutū: & tñ ꝓfert dñs venditori: ſed illud pp ſingularem actionē, de peculio, vt ſ. de peculeg. ex facto. Sed tu dices, ēt tex. vr̃ loqui in actione de pecu. ad hoc tñ deo, ꝙ nō fuerat pura datio hic, ſed ob cām mr̃i. & ſic a principio nō erat ius repetendi: ſed in l. ↄ̃ria fuit libera, & abſoluta dñij tranſlatio, & nō ob. Quid dicemus de iſto caſu. Quidā mercator ciuitatis vendidit certas ballas pannorum ad credētiā cuidā Fundino Gardorū facta iſta venditione anteq̃ preciū ſolueret, illi de Guardis arripuerunt fugā mō iſte venditor pannorū, quia iſti panni extant, dicit ſe potiorē in iſtis pānis cæteris creditorib. ex aduerſo dr̃, ꝙ ipſe dēt vocari vna cum alijs, nō præ
b ferri. b Quærit quid iuris? pro venditore eſt caſus hic. in ↄ̃rium vr̃ caſus in d. l. quidā. ſol. credo, ꝙ ſi emptor iam cogitauerat fugam: quia dolus dedit cām habendæ fidei de precio, ꝙ ipſo iure non teneat iſta fides habita, ſeu iſta dilatio, & ſic ꝙ non ſit tranſlatū dñium. ſ. de pig. act. l. ſi quaſi. quam ſingſr induco ad hoc. & no. iſtā qōnem de bobus format hic Dy. & Cy. In gl. nam dabit. ibi. l. 2. in fi. ibi inter liberas perſonas, ſecus in ſeruo. Nam ſeruus non pōt expreſſe obligare, niſi hēat liberā peculij adminiſtrōnē, vt ſup. de pig. act. l. ↄuenerit. §. ſi. ergo nec tacite, vt ſ. de legi. tut. l. ſi ſm̃ Iac. de Are. In gl. extitunt fa. ſ. de iu. do. l. peculium. In e. gl. ibi, vt ſit ternum adiacēs. hoc ē, nō ſufficit datum, niſi extet Bal.

ADDITIONES.

a Boues. Vide Rom. in conſ. 40. in fi.
b Non præferri. Adde Bal. in ſi. C. commo. & in l. eū cui. inſ. de act. & obl. & in l. in reb. in 2. col. C. de iure do. & idē Raph. hic p tex. opis in l. ſi pro patre §. ſi dictum. ſup. de in rē ver. & Ang. & Bar. & Mod. hic, quod nō, licet contrarium dixerit idem Bar. in l. pro debito. C. de bo. auct. iud. poſſ. quod iā limita prout. h. d. Alex. de Imol. in 2. col. in med. ver. cōem tamen ſoiam.

LEX XXIIII.

1 *Dos poteſt exigi propter inopiam mariti, conſtante matrimonio.*
2 *Mulieri agenti hypothecaria conſtante matrimonio, alij creditores poſſunt dotem offerre.*
3 *Bona minorum tacite obligantur pro dote ſine decreto, quia tacita & neceſſaria hypotheca non requirit decretum.*

1 Si conſtante. Propter inopiā mariti cōſtante mr̃i. dos pōt exigi h. d. † No. hic ꝙ mari. vergēte ad inopiā, mulier pōt exigere dotē ↄſtante matri. quāquā regulariter dos cōſtante matr. non poſſit repeti, vt l. quinque. i. de bo. dan. l. ſi. & ſ. de pac. l. iunigen. quinimo, ver. vt puta. In gl. & hypotheca. vult gl. ꝙ non ſolum cōpetat hypothecaria, ſed perſonalis: quia eo tempore quo incipit hr̃e actionē de dote, perſonalis. Incipit. hypothecaria. n. prius naſci non pōt, cum ſit acceſſoria, q̃b. mo. pig. vel hyp. ſol. l. ſoluitur. §. ſi paciſcat. & de diſtr. pig. l. cum ſolide. ſm̃ Dy. & C. per quas per no. acqui. l. a. ſed Iac. de Are. tenet, ꝙ competat hypo. ſine perſonali, vt no. ꝗ. de pub. commiſſa, ſeu l. Imperator. Sed prima opin. verior eſt. rei aūt vendicatio ↄſtante matri. nō cōpetit mulieri. Nam ad hoc, vt ſit ipſam rem āſeat dñium, dēt eſſe mr̃i. diſſolutum; vt C. de iure do. l. ſi in reb. & C. ſolo. matrim. dotis. In gl. ſed quid in ſocero ibi. puto tamen. & vera, & pro hoc. ſ. eo. l. duor. §. merdū. ibi. & eo. ↄcſo. vt l. reiu. §. ſi. ſ. eo. ſm̃ Pe. In glo. ibi, teneat vterq. in ſolidū. quod eſt eo ipſo, ꝙ acceperūt dot. quia in dote vr̃ actū, ꝙ ſint duo rei debendi in ſolidū, vt no. in l. ſi cum dotē. §. tranſgrediamur. ſ. eod. p Iac. de Are. ſed Dy. dicit, quod non ſunt duo rei debendi, niſi hoc ſit actū expreſſe. & ideo ſi cōfiteantur ſe recepiſſe dotē nō tenent niſi quilibet pro parte. inf. de fideiuſſ. l. quæramus. § ſi duo, & ad Velle. vir. vxo. & de duob. re. l. reos, §. cum in tabulis de hoc dic, vt dixi in d. §. tranſgrediamur. opi. Dy. eſt vera de rigore iuris. In ead. glo. ibi, ſed hodie: ideo Iaco. & Pet. tenēt ↄ̃rium: quia ſufficit, qđ vnus ſit ſoluendo. Cy. arguit ad hoc Inſ. de fideiuſſ. l. ſi plures, poſt prin. pōt ſuſtineri gl. ꝙ interim poſſit ↄ̃ illum, qui vergit ad ino-
a piam, non ↄ̃ alium, qui eſt idoneus. a nam ex poſtfacto conditio duorum reorum pōt diuidi, vt vnus ſit deterioris cōditionis altero: facit qđ no. in l. de fideiuſſ. l. ſi cum reus. In ea glo. rñ. idem. vt C. de coll. auth. quod locū, & l. ſi. C. cōtra ven. iod. In ea glo. ibi. l. poſt diuortiū & l. ſtip. ſo. In ea glo. ibi, mulier quia cōſtante mr̃i. oīno ius dotiū eſt radicatū: ſed Pet. dicit ꝙ in hoc caſu ſit ſequeſtrū, vt ſup. eo. l. cum dotem §. ſi vero dot. Ia. de Are. Pe. & Cy. Ego non video cām, quare gl. non dicat verū. nā remediū ſequeſtri nō tollit remediū huius legis. facit extra, de do. inter vi. & vxo. c. per noſtras. In ea gl. ibi, reddendæ omnino no. hoc verbū, quia exactio, quam facit vxor conſtante mr̃i. non facit deſinere eſſe dotē nomine, & effectu, ſed quædā trāſlatio ſimplex dotia de viro in eā: tñ eſt ſecus ſol. ma. quia poſt reſtōnem non eſt amplius dos. Itē qñ dos reſtituitur ad cōſummandū, vt ſup. l. ſi ideo. de iu. do. l. mutus. §. manente. adde quod no. in l. ſi noxali. §. eſt autē. ſup. de pœ. Gul. de Cn. In ea glo. ibi, æquitas. Sed quid ſi ab initio vir non erat ſoluendo, vtrum mulier habebit beneficium iſtius l. & dicit Dy. quod no. inf. ut in poſ. leg. l. ſi is a quo. § fin. pro hoc. inſ. de fideiuſſ. l. 3. & de priui. cred. l. ſi creditores, ſm̃ Pet. Bar. dicit ↄ̃rium, quia ſi mulier velit expreſſe renūciare beneficio huius, nō poſſet, ut l. 2 de pac. do. & l. 3. in prin. de do. præle. Tu tene opi. Dy. & Pe. quia iſtud pactum eſt ſm̃ naturam do. ꝙ nō agatur cōſtante mat. & oīno valet pactū, ut ſup. de pac. l. ſi unus. §. pactus, ver. quid in ſpē dot. ita tenet Cy. in l. ubi adhuc. Extra quærit ſi maritus cōfiteatur ſe inopē, & iō cōſignat dotē uxori, vtrū huic ↄ-
b feſſioni ſit ſtādū? & uī ꝙ nō ī ꝓiud. aliorū creditorū. b C. de do. an nup.

ADDITIONES.

a Qui eſt idoneus. Vide hic d. Alex. de Imo. circa med. 2. col. in ver. vnde dicendum, quod approbat hic opi. Bar. & ſaluat opi. Bar. ad contrarium dictem hic, & an exiſtentib. duob. re. poſſit agi, ſi vnus vergat ad inopiam, et de Lad. a om. in conſ. 462. vbi dicit reprobaſſe hic Bar.
b Creditorum. Adde idem tenentem d. Soc. in conſil. 167. inci. in cauſa Ambroſij, var. 21. in 3. p. ch. 113.

nup.auth.ſed nam neceſſe. qui po.in pig.habe.l.aſſiduis,& l.qui
teſtiõ.de proba. Din. tenet 9trium, quia iſta confeſſio non fit ad
obligandum, ſed ad executionem veræ confeſſionis, vnde non
2 præſumitur fraus ſm Din. † Item extra quæro, vtrum mulieri
agenti hypothecaria conſtante mat. alij creditores poſſint dotẽ
auferre.dicit Iac.de Are.quod non,ne conſtante mat.dos ſolua
tur,& deſinat eſſe dos. ita no.ipſe in l.vbi adhuc, & C.qui pot.
in pig.hab.l.cum tibi.9trium vr̃ nam ſi maritus põt offerre, vt ſ.
de iure do.l.ſed ſi ideo,& l.mutus.§.manente,ergo idẽ in credi-
toribus ſuis,qui habent ab eo cãm;qđ credo verius,& ad hoc.ſ.q
3 po.in pig.ha.l.mulier.† Vlti.quæro ſi accepit dotem minor,vtrũ
res eius erunt tacite obligatæ ſine decre.Iac.de Are. dicit quod
ſic per l.2.& 3.de re.eorum,& de iure do.l.mutus,in prin.& no.
in l.fi.C.de leg.tu.idem tenet Guil.ſ.de pac.l.item, quia licet gl.
ibi innuat 9trium, Bar.dicit q bona minorum nõ obligant taci-
te pro dote,ſicut nec pro donatione pp nuptias, quãquam ipſa
donatio ſit neceſſaria & correlatiua dotis.C.de admi.tuto.l.lex
q tutores,§.1.de iure do. Titia.tu tene opi.pri mã.nã in tacita, &
a neceſſaria hypotheca non requiritur decretum, a ſed in volũta
ria ſic,vt d.l.item,quia non ob.l.quæ tutores,cum ſi.quia nõ lo-
quitur in obligatione neceſſaria, quocunque, & in quibus reb.
fiat,& qualiter pertinet ad prætoris diſcuſſionem, & ſic non ob.
In gl.ſi creditoribus.ibi,conſiliũ.no. q non eſt tñ tardandũ, q
legis conſiliũ fiat inutile facit quod not.in l.fi.C.de ſer. In e.gl.
ibi,facultates.no.quod idem eſt dicere faculta.& bona. Extra q̃-
ritur,dos fuit repetita pp inopiam tandem maritus reficitur di-
ues.vtrum poterit reauferri adminiſtratio dotis vxori.glo.ſen-
b tit q non b in l.vbi adhuc.facit.j.de acti.& ob.l. ſeruus effectus,
& de cap.l.non ut a patre.cum cã ſit redacta ad non cauſam? fa-
cit c.per veſtras,extra.de dona.inter vir.& vxor.quod no.&c.

ADDITIONES.

a Decretum. Vide eundem Bal.aliter loquentem in cõſ.92.3.vol.& vide Pri
tium de Anch.in conſ.92.

b Non. Adde eundẽ Bal.poſt Cy.in d.l.vbi,alle.in tex.12.col.& Pau.de Ca.
in l.ſciendũ.§.fi.ſup.q ſat.cog.& Ant.de But.i d.c.p veſtras. de do.inter
vir.& vxo.alle.in tex.& Ful.in cõſ.79.& Raph.Cu.in cõſ.92. vide tamẽ
Raph.in l.pluralib.§.& ſi placeat.iſ.de ver.ob.& idẽ Bal.in l.cõparãdis,
in ii.C.mand.& Ang.in l.ſi cũ dotem,§.ſi vero,per illũ tex.ſup.eod.Et dic
peout d.Alex.de Imo hic in ſi.12.col.ver nec etiam ob. d.ver.tandiu.

1 *Actio hæreditaria non poteſt intentari niſi adita hæreditate,niſi malitiosè differatur aditio.*
2 *Hæreditas iacens non incipit præſcribere contra creditores.*
3 *Emancipatio,& exhæredatio æquiparantur.*

§.Si exhæredato:

Ante aditam hæreditatem ſoce-
ri præmortui non põt dos ei data
repeti.h.d.ſm gl.In tex.ibi,marito. a cuius vxore pr̃ recepit do-
1 tem.Din. † no q actio hæreditaria non põt intentari, niſi adita
hæreditate, ſi tñ malicioſè differatur aditio, tunc vtendum eſt
remedio. l.ſi quis inſtituatur.J.de hęr inſt.& de cu.bo.dam l.1.
2 in prin.ſed Din.ſuper iſto dicit vnum notabile verbũ.† quod hę
reditas iacens nõ incipit præſcribere 9 creditores,ſed incipit p
ſcriptio a die aditæ hæreditatis ſed in 9trium qđ hr̃editas iacẽs in
cipiat præſcribere perſonalẽ actionẽ, vt̃ caſus in l.ſi ſeruus; de
diuer.& tẽpo.præſcri.& ad iſtã gl. poſſet riſideri. Nã hoc eſt hic
pp filiũ exhæredatum,vt ſ.de peti.hr̃.l.ſi quis libertatem,q nõ
poterat interim fundari iudiciũ cum aliquo pp regulã illius l.
& iſte paſſus eſt ſubtilis.In glo.pro dote.ibi,poſſet filius. Idẽ ſi-
cas in emancipato ſm Pet.ponc dicit Pet. q pr̃ recipit dotẽ pro
filio in prãte,deinde filiũ emancipauit; nunquid filius emanci-
a patus põt petere dotem? a dicit Pet,q ſic,† quia emancipatio,&
3 exhæredatio æquiparanĩ,vt ſ.quod cũ e. l.2. Sed certum eſt, qđ
exhr̃edato filio, filius hẽt actionem de dote repetenda conſtante
in at.quia dos tranſit ad filiũ mortuo pr̃e,q̃uis hr̃s non ſit, vt l.ſi
mari.fami.er.ergo,&c.Cũ exhr̃dano,& emancipatio æquiparẽ
tur,vt ſ de iu.do.l.ſi pr̃ & ſi dicatur q remanebit vſufruc. penes
pr̃em filio emancipato,vt C.de bo.q lib.l.cũ oportet.§.cũ autẽ,
verũ eſt, vbi filius haberet lucrum. Sed dos non eſt lucrum filij,
cum ſuſtineat onera matrimonij, & de ipſo lucro diſtingue l. 1.
ſm Pet.& Cyn.In ea.glo.ibi,propter inopiam mariti. Bart. te-
net hanc lect.ſi inopia erat ex ipſa exhæreda. nam ante aditam
hæreditatem non eſt inopia cauſata in exhæredato. & ideo ex-
pectatur aditio ſm Bar.& adde.J.de do.præle.l.pater. In ead.gl.
ibi,§.idem Iul.Bar.examinando hunc punctum hic tenet,quod
actio de dote non naſcitur realiter ſoluto ma.licet glo. notabilis
teneat contrarium in §.quintumo.idem tenet Rayn.quia ex quo
capite naſcaĩ,incertũ eſt interim,ar.ſ.de cõd.inde.l.Iul.§.a. quẽ
cum iſta l.ego allego ad hoc q̃ in rõne tñ eſt caſus de hoc.

ADDITIO.

a Dotem. Adde Bal.in l.ſi cu dotẽ,§.tranſgrediamur.ſup.e. & Di.in cõſ.12

1 *Dilationem habens a iure, vel a Principe, tenetur interim ſatiſdare.*
2 *Beneficium legalis dilationis amittitur propter contumaciam.*
3 *Fideiuſſor poteſt dari pro dote ſoluto matrimonio.*

§.Quotiens.

Maritus qui non põt ſatiſdare,condem-
nat deducto intereſſurio. Sed ſi non vult
in ſolidum,& a forma ſñiæ non põt recedere mulier, quæ fecit
1 eã fieri.h.d.Allegatur iſte tex.† quod hñs dilationem a l. tenetur
a interim ſatiſdare: a idem,ſi a Principe,vt C.de preci.Impe of-
fe.l.vniuerſa. Sed ille qui ht dilationem ſua prouidentia & ex
ſuo 9ctu,non tenetur ſatiſdare,niſi labat facultate,vt l.ſi credi-
tores,de priui.cred de quo per Cy.hic,& in d.l.vniuerſa. & adde
qđ no.inſ.de bo.auth.iu poſ.l.ſi in po.& ſup.eo l.2.ver.nec cogi-
tur. In tex.ibi,deducto.facit ad ſñias, quæ quotidie feruntẽ maxi-
me in maleficijs,dum dñi iudices.deducta quarta parte pp bene
ficium confeſſionis,ſicut hic deducit per beneficium repræſen-
tationis.& adde quod d xi.ſup.eo.l.diuortio.§ nõ ſolũ.In tex.ibi,
a in ſolidum.no optimum tex.† q pp † contumaciam quis perdit
beneficium dilationis legalis, quæ indulgebatur miſerationis
cã. In tex.ibi,magis.l. ſi equenter.ibi,ſi dicat poſt ſñiam.& hoc
eſt bene no.dignum quod ille ad cuius poſtulationem formata
eſt ſñia,non põt a ſententia recedere, vt hic,nec ht locum pœni-
tentia.facit inſ.de le.j l.ſi ſeruus pluriũ.§.ſi quis auth non obſt ſ.
de m .ſi iudex circumuenio,quia ibi eſt ſpeciale fauore minorũ
& dic vt ibi no.in glo.quia ibi ſpãle,imo ſpãle in dilatione, quæ
datur miſerationis cã.ſiſc.ſup.de compẽ. l. ſi cum mihi .§.cũ in-
3 ita.Vlt † no q fideiuſ.põt dari pro dote ſol.ma.quid eo cõſtãte?
b dixi in §.tranſgrediamur. Bar dicit hic q fideiuſ.nõ põt dari nec
pro dote reſtituenda,nec pro ea conſeruanda,quia eadẽ fideiuſ.
eſt iſta: tñ differunt.nam fideiuſ. dotis conſeruandæ non habet
in ſe tacitam condõnem,ſi mat. ſoluatur:ſed fideiuſ dot.reſtituẽ
dæ ſic: & ideo prima eſt cauſa defidij inter coniuges, Scđa nõ.
adde tñ qđ habes extra,de don.inter vi.& vxo. c.per veſtras, &c.

ADDITIONES.

a Satiſdare. Vide ad hoc d.Alex.de Imo.hic.

b Conſtante. Bal.hic refert ſe ad §.tranſgrediamur.ſup.eo. tamẽ ibi aliquid
clare non firmat,& quod non tenet gl.hic,& in l.j.C.ne fi.do.den.& Inn.
& d.Ant.in c.per veſtras,de do.inter vi.& eundem Bal.in l.profectitia.§.
ſi pater,nõ quaſi.ſup.de iu.do.Ni.de Neap,& Raph.hic,qui dicit hãc eius
communem opinio.ſi omnino ad hoc vide do.Alex.de Imo.hic circa fin.j.
col.in ver.in ea.gl.in fi.qui adducit plures opi pro & contra,quas ibi vi-
de,vt late per Pau.de Caſt.in conſ.172 in primo impreſſis.

1 *Commoda donari videntur,cui donantur iura.*
2 *Pactum de futura ſucceſſione relinquenda nunquam valet.*

§.Si vir voluntate.

1 † Cum donantur iura, vir̃ do-
nari cõmoda: ſecus in inſtro,
h.d.In tex.ibi,donare.ſ.ius liberti.ibi, Bonis.ſ.ex ſucceſſione:non
tñ cauet de hr̃ditate viuentis.concor. ſup.de actio.emp. l. ſi quis
ſeruum. In glo.impoſuerat.ibi,omnino. non tamen cauſa liber-
tatis onerandæ. vt l.j.§.quæ onerandæ,quarum rerum ac.non da
tur.In glo.tenebitur.ibi,tali caſu.& eſt ratio,quia mulier non d
fieri pauperior.licet vir habeat ius liberti, cum tale ius non ſit
æſtimabile,vt l.naturalis.§.fi.de præſcri.ver.& C.de ope.lib.l. Ti
tius.de le.j.l.plane,la 2.§ fi.In gl.caueat.ibi, ratione præambuli:
quia iſta eſt cautio neceſſaria & de conſciẽtia. l. ideo permiſſa.
2 & dic † quod pactum de futura ſucceſſione relinquenda nun-
quam valet,de verb.ob.l.ſtipulatio hoc modo ſed de futura ſuc-
ceſſione diuidenda dic,vt C.de pac.l fi.ſed de futura ſucceſſione
reſtituenda diſtingue,vt no.in gl.& illud no.

1 *Credulitas procedit a natura.*
2 *Maritus ſi obligat omnia bona ſua,non videtur obl. a e dotalia.*
3 *Lata culpa eſt ſuprema negligentia, vel factum ex facilitate proueniens, quæ conſiſtit in eo,quod quis omittit facere, quod non debet omittere ſecundum naturam hominum.*

§.Si maritus.

Non excuſatur vir a negligentia in do-
talibus eo qđ ſit negligens in ſuis. h. d.
1 In tex.† ibi.naturalis.no.quod crudelitas procedit a natura. In
tex. ibi, immoderata dicitur immoderata, quæ cadit in leuem
culpam ſecundum verum intellectum. No.quod in diligentia.ſ.
in bono ſufficit æqualitas.in ſuis & alienis,ſed in negligẽtia nõ;
& ſic in malo non excuſatur æqualitas. Secundo no. diſtinctio-
nem iſtius literæ,quæ diſtinguit aliud in ſuis, aliud in dotalibus
ex quo collige ar.expreſſum quod ſi maritus obligat omnia bo
na ſua,quod non videtur obligare bona dotalia: a per hoc. infr.
ad munic.l. Lucius,§.Imperator,ſecundum Dy.& Cy.& eſt ar.
q ſi vir locat oĩa bona ſua alicui,q nõ includantur dotalia:& pẽ
det de facto.In gl.non ibi,ſed iuſtius eſt.dicit Cy. q diligens te-
netur de dolo,& lata culpa: diligentior de leui: diligentiſſimus
de leuiſſima:quia ex quo non præſtat illam diligentiam in alie-
nis, quam adhibet ſuis,committit dolum præſumptum,vt ſup.
depoſ. l. quod Nerua,hic Cyn.in additionibus.primum mem-
brum non approbo. imo diligens tenetur de leui culpa. nam
contractus dot.celebratur gratia vtriuſq. vnde venit leuis cul-
pa ſm regulam quæ ponitur,ſup.commo.ſi vt certo. § nunc vi-
dendũ,& inf.de regu.l.9ctus. Item vltimum de leuiſſima culpa
impropriè dictum eſt.nam cum dicat,q ſit dolus præſumptus,
illa

ADDITIO.

a Dotalia. Dic verum ſecundum dom. Alex de Imol.non per hunc text.ſed
quia maritus non poteſt alteri obligare res dotales l. j. §. cum lex. C. de rei
vxo.actio.& inſtitu.qui.ali.non licet,& in prin.p.& auth.ſiue a me.C.ad
Veſl.& propterea non veniunt in generali obligatione l. obligatione gene
rali.ſup.de pig.& in regu.generali lib.6.

iſta eſt latior culpa, non leuiſſima, vt l. quod Nerua. ſup. depoſi.
eſt. n. latior culpa, & ſic diffinitur latior culpa, ꝙ ſit machinatio
doloſa a iure præſumpta ex eo, quod quia eſt diligentior in ſuis,
q̃ in alienis ꝯnām ꝯctus cõmiſſa ſm Ant. de Piſ. Circa quod vi
de, ꝙ no. ſ. commo. l. ſi vt certo, §. ꝙ vero. lata aũt culpa ſic diffi-
2 nitur † lata culpa, eſt ſuprema negligentia, vel lactum ex facili-
tate proueniens, quę conſiſtit in eo, qđ quis omittit facere, quod
non debet omittere ſm cõem naturam hominũ, Vel facit ꝯrã,
quod cõiter ſuadetur hominib. ſuæ cõdi. vt J. de ver. ſig. late. Ad
de circa hoc quod dixi de dolo præſumpto, ꝙ hæc verba dolus
præſumptus deſignant ſpeciem doli. nam dolus præſumptus eſt
ſpẽs per ſe. Sed hæc verba dolus pręſumptiue probatus prola-
ta per ſe deſignant modum probationis. vnde dolus interdũ ẽt
verus vere probatur, de mino. ſi ex cauſa, §. nunc videndum. in-
terdum ẽt dolus præſumptiue probatur, de ędil. edic. l. quæro, ſ.
ſi. interdum ẽt dolus præſumpt. vere ꝓbatur, vt ſ. de poſi. l. quod
Nerua. Interdum & dolus præſum. præſumptiue probatur per
coniecturas, & indicia, quæ non ſunt probationes directæ, ſed
inflexę, & referentes per modum.

1 *Vxor commodans rem mariti eo contradicente propter culpam ſuam patia-
tur compenſationem: ſecus, ſi non contradicat.*
2 *Præſentia coniunctorum inducit tacitum conſenſum.*
3 *Modicum tempus quod dicatur.*

4 **§. Si vxor viri rem** †Vxor commodãs rem mari
ti eo ꝯdicente, pp culpã ſuã
patitur compenſationem Sed ſi vir non ꝯdixit, nõ patitur com
penſationem, ſed pręſtat cautio h. d. Vel ſic factum culpabile ve
nit in cõpenſationẽ: factũ non culpabile non venit in compen-
ſationem. In ſecundo caſu huius §. dicitur ꝙ ſi maritus ſit præ-
2 ſens, & non ꝯdicat, ꝙ vr̃ ꝯſentire. quæ eſt rõ? rñ rõ eſt hęc, † quia
pñtia ꝯiunctorũ inducit tacitum cõſenſum, vt l. ſi ſeruus, de do.
inter vir. & vxo & ſunt coniuncti, qa duo in carne vna, ſm Pet.
And. de Piſ. Cyn. & eſt argumentũ, ꝙ ſi vir, & vxor in eodem in
ſtrumento donant rem viri, licet ꝓ parte tñ vnuſquiſq; donaſſe
videatur, vt J. de duo. reis l. reos, §. cum in tabulis: Tñ per tacitũ
conſenſum viri roboratur factum mulieris, adeo ꝙ in eccleſiã
a tranſiret dominium a ſine traditione, vt arg. de pig. l. ſi fundus,
§. ſi neſciente. Iſte. n. tacitus conſenſus dr̃ eſſe informis cadens ĩ
ſpeciẽ denunciationis. vnde habet locũ in ea. l. vt inter diuinũ,
& ita conſuluit Bar. in qõne, quę fuit de facto, ꝯſenſus informis
eſt, ſi conſentio tibi, ꝙ rẽ meam poſſideas ſine vllo titulo. nã ex
tali conſenſu nõ orit̃ ius poſſidenti, vt J. de do. Lucius. In gl. de
dote. ibi, Hug. dicit. & bene. nam cum actio furti non fuerit nata
ab initio, nec poſtea naſcit̃, vt J. re. amo. l. 2. & 3. ſm Din. & Iac.
de Are. ex quo no. ꝙ delictũ, qđ ab initio non parit actionẽ. non
parit poſtea impedimento ceſſante. vnde ſi quis offendit banni
tum: non tñ tenetur eo exempto poſtea de ban. quia inſpicitur
3 initium, vt per iſtam theoricam. † In gl. 2. dierum. no. hanc glo.
quod dicatur modicum tempus, & tene menti.

ADDITIO.

a Dominiũ. Adde Bal. idẽ tenentẽ in l. ſi liqueat, per illã tex. opt. C. de inoff.
do. facit ẽt ad hoc elegãs doct. Bar. in l. eũ pater §. libert a. de leg. 2. vbi ſi lex
vel ſtat. requirat cõſenſum pr̃is in cõtractu filij, & pr̃ & fil. ius in eodem
inſtr̃o contractũ celebrẽt, dicit ꝙ valebit ẽt ex parte filij, quia pr̃ pſumitur
filio conſenſiſſe, alle. ad idẽ tex. in l. Titius, ſup. quib. mo. pi. vel hyp. ſol. qđ
no. Bal. in l. ſi is q bis, § neq filius. infra de acq. hær. & Bal. in l. ſi C. ad Ma
ce. & in l. ſi filios, ſup. de his qui ſunt ſui, vel alie. iu. & in addi. ad Spe. in ti.
de reo. & Io. An. in c. qui tacet, de re iu. in mer. facit ẽt or. dictũ d. Soci. in
conſ. 200. incip. qm̃ ex forma ſtatuti, ver. ad hoc idem, in 2. par. ccha. 75.
ꝙ ſi pater vna cum filio agat, videtur pater filio agenti cõſentire: ſed nun
quid valeat conſuetudo, ꝙ vnus pro debito alterius ſit obligatus, vide
Fran. Are. in conſ. 29 & adde vt per eum in conſ. 73.

1 *Inſtantia non tranſit in fiſcum, qui ſuccedit ex delicto.*
2 *Confiſcatis bonis, confiſcantur iura, & nomina debitorum.*
3 *Sententia ſequi non debet ſine litis conteſtatione.*

1 **§. Si bona mulieris.** † Inſtantia non tranſit in fi-
ſcũ, qui ſuccedit ex delicto:
& vbi iudiciũ pro parte annihilat̃, pro alia parte põt fieri ſnĩa, &
non ſufficit habere ius tpe lit. ꝯteſt. ſi actor ex ſuo delicto illud
pdit lite pendente. h. d. dicit ẽt iſte §. qđ vitiũ litigioſi non vitiat
2 ꝯfiſcationẽ. Itẽ dicit † ꝙ cõfiſcatis bonis confiſcant̃ iura, & noĩa
debitorũ. Itẽ dicit, ꝙ licet fiſcus ſit vniuerſalis ſucceſſor ex ma-
leficio, non tñ hæres re, vel noĩe, qđ patet, quia non tranſit in eũ
inſtantia ſm Iac. de Are. & non reperit̃ alibi, ꝙ valet, qđ dr̃ de in-
ſtantia. Itẽ dicit, ꝙ ex maleficio, ita publicant̃ bona mulieris, ſi-
cut bona viri ex quocunq; maleficio. In tex. ibi p̃ter. q̃ publicata
non eſt. Di. In gl. qđ accidit, ibi, l. 1. gl. non bñ intelligit: qa iſtud,
qđ dicit, haberet locum ꝯſtante mr̃i. Sed lr̃a loquit̃ mr̃i. ſoluto.
hoc ẽt patet in pręcedenti glo. ſm Iac. de Are. & ſm veritatem.
Op. dr̃ hic ꝙ expirat iudiciũ. contra. bonis publicatis fiſcus obti
net ius hr̃dis, vt C. ad leg. Iul. de vi. l. 1. Sed in hæredẽ tranſit in
ſtantia, vt J. de fideiu. l. ſi cũ hoĩem. ergo trãſit in fiſcũ dicit Iac.
de Are. ꝙ expirat iudiciũ quo ad mulierẽ, nõ quo ad fiſcũ. Pet.
& Ia. dñt, ꝙ ẽt quo ad fiſcũ expirat. & rñ. ad oppoſitionem, ꝙ ali-
qñ perueniunt bona ad aliquẽ tanq̃ ad vlem ſucceſſorẽ, & in ta-
li bene tranſit inſtantia, vt in ꝯrio. aliqñ peruenit̃ ad aliquẽ ex
diſpõne legis, non per tranſmiſſionẽ, tunc nõ trãſit inſtantia, &
ita eſt in fiſco: fiſcus. n. inquantũ tenet̃ creditorib. non tenet̃, qa
hr̃s: ſed qa habet bona, vt J. de no. quotiens. §. fi. & l. nouatio. Iu-
ra. n. & actiones cõtinẽt bona, vt no. C. de pec. eius q liber. met. l.
vnica. Et hoc ẽt tenet Cyn. p iſta verba. nã placet ſatis rõ iſtius
dicti. Et iõ reuoco in dubiũ q̃ eſt rõ, ꝙ inſtantia non tranſit ĩ fi-
a ſcũ? a dicit Bar. qđ ſpãle in fiſco, qa fiſcus hẽt ſuos iudices, q̃ rõ
nulla eſt, qa ſequeret̃, ꝙ ſi quis inſtitueret hr̃dẽ fiſcũ, non tranſi-
ret in eũ inſtantia pp hr̃e ſuos iudices, qđ eſt falſum: & iõ dic, ꝙ
rõ eſt: qa fiſcus ſuccedit bonis, & nõ pſonæ, imò annichilat̃ per
ſona, in qua erat fundatũ, & radicatũ ius inſtãtię, & qa in trib. p
ſonis erat fundatũ iudiciũ: vñ altera annichilata, expirat iudiciũ:
non eſt ita in hr̃de, qui repñtat perſonã defuncti, vñ non ſucce-
dit p annichilationẽ pſonæ, ſed p repñtationẽ & ex hoc infero,
ꝙ filij ſuccedentes p auth. bona damnatorũ. non ſuccedũt in in
ſtantiã, qa ſunt ſucceſſores bonorũ, nõ perſonæ, & iſta eſt veri-
tas. Secundo opp. hic alr̃, ꝙ ſi petat̃ dos. & lit. cõte. publicet̃ ꝓ par
te, ꝙ ꝓ parte debet fieri cõdemnatio. ꝯ: qa q negat totũ, non ne-
gat q̃libet eius partẽ. Nã ſi nego me hr̃. 20. non tñ ppea nego ha
bere 10? Si tñ mari. cõteſtet̃ litẽ ſup tota dote, non tñ vr̃ ꝯteſtari
ſup qualibet eius pte. ſi ergo nõ cõteſtat̃ ſup pte, nõ debet fie-
3 ri cõdemnatio. † Nã ſine cõteſt. nõ dẽt ſequi ſnĩa vt C. de temp.
app. l. fi. dicit Pe. rñ. p interẽptionẽ, & rñ ad ꝯrũ. Nã dũ dicit, ꝙ
ſi qs negat totũ, non vr̃ negare quãlibet eius ptẽ, verũ eſt, dicit
ipſe ſm veritatẽ. Sed ſm iuris fictionẽ, refert: quia aut tenet̃ ad-
uerſariũ certũ facere; & tũc vr̃ negare quãlibet eius partem: ſed
Pe. & Cy. dicunt, ꝙ in iudicijs vr̃ negari totũ, & q̃libet eius pars,
quia quicquid includebatur in affirmatiua aduerſarij, vr̃ exclu-
di per negationẽ rei pp naturam contrariorum, & pp naturam
relationis, vt l. ſi defenſor § 1. de interro. actio. & eſt caſus. ſup. đ
pac. l. ſi vnus §. ſi tibi 10. Vltimo quæro hic, vtrum publicatis
bonis ſint publicatæ actiones? dic, quod ſic, ſi nomen bonorum
eſt prolatum ſimpliciter, vt hic, & infr. eo. ſi maritus minus. ſe-
b cus ſi ſit prolatũ cũ additione mobilis, vel immobilis, b ut infra
de leg. 3. vxorẽ §. 1. concubinæ, & l. ſi chorus. ff. de leg. 3. Gaius,
in prin. de ver. ſig. l. momentũ. de pecu. quã Tuberonis. §. pecu.
& ita determinat Gui. de Suz. & no. in Spec. de fru. & intereſſe.

ADDITIONES

a In fiſcũ. Vide d. Alex. de Imo. hic, qui pro & contra refert plures opi. quas
ibi vide, & de materia qñ, & quãdo tranſeat inſtãtia in ſucceſſorẽ, vltra
no. per Bar. & alios in l. alios, & in l. eũ. infr. de fideiuſ. & vide Cy. in l. 1.
C. ne ex deli. defun. & ibi an inſtãtiæ cauſæ criminalis tranſeunt in ſucceſ
ſorem. & quod per eundem Bal. in l. j. C. ſi pen. ap. mors inter. & in l. ſi. §. j.
inſ. de fideiu. & per d. Ant. & Fel. in c. quia Gu. de iu. & Pau. de Leaz. in di-
ſpu. ſua incipi. lata ſnĩa, & ibi plene proſequitur, an & qñ tranſeat in ſucceſ-
ſorem in dignitate, & per Bal. in l. 2. C. de fruc. & lit. expen. & an fiſcus ha
beatur loco hæredis, vide Rom. conſ 9. & 172.
b Vel immobilis. Adde Ang. hic d. Alex. de Imo. & an in fiſcum tranſeãt iu-
ra conditionalia, vide Ro. in conſ. 247. quod non.

LEX XXV.

Si filiofa. Ibi. præſtandũ. per compenſationem oppoſitã.
nam qui compenſat, ſoluere vr̃ inf. rem ra. ha. l.
amplius. In tex. ibi, debebatur. quia adhuc dos excedebat pecu-
lium. Dy. in gl. ſ. per compenſationem, in fi. dicit Dyn. quod iſta
glo. non eſt vera in caſu legis noſtræ, ſed in alijs caſibus dic, vt ſ.
eo. l. rei iudicatæ, §. j. Dyn. &c.

§. Maritum. In gl. Spe. imo re, quia ſolutũ erat mr̃i.
Dy. Vel dic ꝙ iure veteri nõ tranſibit do
miniũ recta via ſm Bar. & ideo glo. vera ſm eum. vide quod no.
in l. ſciendum, §. 2. ſup. qui ſatiſd. cog. In glo. etiam. ibi, alij. horũ
opi. approbat Pet. de æquita. Sed tu tene opi. glo. rõne moræ, vt
no. plene in l. quod te, ſi cert. pet. Bald.

1 *Mulier tenetur ſtare locationi factæ per virum.*
2 *Mulier non poteſt expellere colonum viri.*
3 *Locator tenetur defendere colonum a violentia facti.*
4 *Ibi contractus non tranſit in ſingularem ſucceſſorem ſine ceſſione.*
5 *Succeſſor an teneatur ſtare locationi prædeceſſoris.*

1 **§. †Si vir in quinquennium.** † Mulier te-
netur ſtare
locationi factæ per virũ. Ad hoc all. per gl. l. diuortio, in princ. ſ.
eo. Vel ſic ſi pẽdẽte tpe locationis viri ſoluitur mr̃imoniũ, viro
de indẽnitate futuri tpis, & mulieri de ſolone cauetur. In tex. ibi,
ꝯſequitur. perſonali actione ex locato, q̃ non trãſit in mulierẽ ſi
ne ceſſione, vt no. in l. diuortio, in glo. mag. ſ. eo. no. ꝙ vir p̃t loca
re fundũ dotalẽ in quinquẽniũ. ſic ſ. eo. l. diuortio. §. quod in an
no. & ex hoc apparet qđ locatio in quinquennium non dicitur
alienatio, quia caderet in fundo dotali. & eſt notandum propter
locationes, quas faciunt prælati. & ex hoc apparet quod condu-
ctor quinquennij non habet ius in re. conductor vero ad longũ
tps conducens in caſu permiſſo, acquirit in re, & æquiparatur
fructuario, vt no. in l. vnde. §. vti uidemus, de iti. actuq; pri. Et
a adde qđ uult inf. de leg. 2. l. codicillis. §. inſtituto. † Secundo no.
ꝙ mulier non poteſt expellere colonũ viri. Si tñ de facto expel-
lit,

lit, vir tenetur colono, & ideo interponitur prima cautio huius.
3 §. & ex hoc apparet, ꝙ locator tenetur defendere colonũ a vio-
lentia facti. Sed contra. C. de act. emp. l. vt expulſos. ſol. ibi, in cõ-
tractu, de cuius. nam in periculum tranſit in accipientem, ſecus
in ꝯctu loca. vt ſupra loca. l. & hæc diſtinctio, & C. loca. l. ſi dam-
4 num. Et eſt hæc ſolutio ſubtilis. Tertio & vlt. † not. quod ius ꝯ-
ctus non trãſit in ſingularem ſucceſſorem ſine ceſſione, & ideo
interponitur ſecunda cautio hic. facit. ſup. de cond. ind. l. ſi Vrba
na. Oppo. dr̃ hic. ꝙ mulieri † tenetur ſtare colono. ꝯ vt C. loca.
l. emptorem, & ꝟ. de leg. 1. l. nihil proponitur. §. fi. ſed mulier eſt
ſingularis ſucceſſor, quod patet, quia ſi diceretur, vl̃s ſucceſſor,
tranſiret in eam actio perſonalis ſine ceſſione, quod eſt contra
iſtum tex. reſpondent doc. ꝙ interdum res tranſit ad ſingularẽ
ſucceſſorem ex voluntate & partium conuentione, & tunc nõ
tenetur ſtare colono, vt in contrarijs. interdum ex legis diſpõne
circumſcripta qualibet conuentione; & tunc tenetur ſtare colo-
no, vt hic. gl. in l. diuortio, dicit, quod eſt ſpale in dote fauore vi-
ri, & quia reſtitutio eſt neceſſaria, non voluntaria. Si prima ſolu
tio eſſet vera, ſequeretur, ꝙ ſi dos eſſet promiſſa ab extraneo q̃
promiſſio eſt voluntaria. vt l. 2. §. nec cogere. ꝟ. eod. quod extra-
neus dot. ſtipulator non tenetur ſtare colono, & ſic eſſet dete-
rior conditio mulieris, quã extranei, quod eſſet abſurdum. Quid
dicemus? dico, ꝙ tam mulier q̃ extraneus tenetur ſtare colono:
& eſt ratio, quia reſtitutio rei dotalis non debet fieri ſimpliciter,
ſed cum ſua cauſa. & vir licite contraxit pp plenam & liberã ad
miniſtrationem, quam habuit. præterea ſi vx. vel extraneus ſti-
pulator non teneretur ſtare colono, ergo periculum caſus for-
tuiti, puta mři diſſoluti timore, & ſic per caſum fortuitum per-
tineret ad periculum viri: ſed iſtud eſſet ꝯ nãm dotis. vt ſup. e. ſi
cõſtante § ſi mari. & l. ſi mora. In venditore non eſt ita, quia lo-
catio eius ſumpſit originem eo tpe, quo omne periculum perti
nebat ad venditorem, vt ꝟ. de pericu. & commo. rei ven. l. neceſ-
5 ſario; quod eſt ſubtile. † Circa hoc vltra dicta l. diuortio, a dic
a ſic, an ſucceſſor teneatur ſtare locationi prædeceſſoris. Refert,
aut eſt ſucceſſor vl̃is, & non eſt dubium, quod tenetur ſtare, vt
ff. loca. l. viam veritatis. aut eſt ſucceſſor ſingularis: & tunc re-
fert, aut colonus habebat ius in re, aut non. Si habebat, tunc ſuc
ceſſor tenetur ſtare, vt l. 1. §. idẽ ait. ꝟ. de ſuperfi. non ob. de pign.
l. lex vectigali, quia ibi res non vadit ad ſucceſſorem, imò reuer-
titur ad auctorẽ extincto iure, in quo fundaba ur poſſeſſio: & ſic
non ob. & eo. modo poteſt reſponderi ad l. ſi quis domum. ſup.
loca. ſi vero colonus non hẽt ius in re, tunc refert, aut loquimur
in dote, & tenetur ſtare colono, vt pp rationes aſſignatas. Aut
loquimur in alio contractu, & tunc refert. Aut locator non ha-
bebat plenam adminiſtrationem; & tunc ſucceſſor non tenetur
ſtare colono, vt ꝟ. loca. l. ſi quis domũ. ibi. n. vſufructua ius non
habebat adminiſtrationem pleno iure reſpectu ſui vſufructus
tm̃. aut locator habebat plenam adminiſtrationem, & tunc re-
fert: aut habebat plenam reſpectu ſucceſſoris; & tenetur ſucceſ-
ſor ſtare colono, vt hic. aut habebat plenam adminiſtr. reſpe-
ctu ſucceſſorum, & tunc refert, aut loquimur in ſucceſſione do
minij, & non tenetur ſtare colono, vt ꝟ loca. ſi quis fundũ. aut
in ſucceſſore adminiſtrationis, vel officij. & tunc talis ſucceſſor
tenetur ſtare colono nomine ipſius officij, quod gerit. ſi tamen
locatio anteceſſoris fuit rite facta: alias non, vt extra, de præla.
vi. ſu. c. querelam. perſona vero propria ipſius ſucceſſoris non
obligatur ex facto anteceſſoris in officio. iſte eſt tex. no. C. de de-
cu. l. prouidendum, lib. x. quod no.

ADDITIO.

a In diuortio. Et ibi Vide quę ad hoc dixi in apoſt. & adde Ang in cõſ. 224. vbi quid de vxore.

LEX XXVI.

1 *Poſterior mora purgat, & tollit effectum primæ ſoluendo.*

1 Semel mo. † Poſterior mora purgat, & tollit effectum
primæ ſoluendo. ſecundo cõſtituit mulie-
rem in mora recipiendi. Tertio ſi ſuperueniat interitus, dicit, ꝙ
eſt damnum mulieris. ergo prima mora tollitur per ſecundam,
& iſta lex inducit in ar. Pe. Iac. de Are. duo fecerunt pacẽ: vnus
venit primo ꝯ pacẽ: alter venit ſecundo ꝯ pacem ſe vendicãdo.
quęritur quis teneatur ad pœnam? & vr̃, ꝙ primus teneat̃ tãtũ.
vt ꝟ. de ope. no. nunc. l. 1. § ſed ſi is, & ne quid in loco publi. l. 1. §.
quod ait. de reg. iur. cum par. § ilh, & extra, de pęn. c. contra. &
ꝟ. de leg. 2. cum pr̃. § libertis in ꝯrium, ꝙ ſolus ſecundo offendẽs.
teneatur per l. noſtram, quia ſecunda violentia abſorbet primã,
vt C. ad leg. Iul. de vi. l. ſi quis a ſe fundum. Vltimo vr̃, quod te-
neatur vterque, quia cum ſeparata ſint delicta, & circa diuerſos,
diuerſis etiam temporibus non compenſatur. imo vterq; punit̃
de delicto ſuo, vt plene no. p Din. ꝟ. eod. l. viro atq; vx. facit l. de
adulc. l. 2. §. qui. h. d. ego ſoluo iſtam quæſtionem ſic, aut loqui-
mur quantum ad publi. pœnam, aut quo ad pœnã ꝯctus ſi quo
ad publicam pęnam, vterque punitur: quia non fit cõpenſatio
in prę iudi. Reipublicæ, vt d. §. qui. h. d. Si aũt quo ad pęnam ꝯtra
ctus, tunc refert, an primo offendẽs ſoluerit pęnam, & tũc loſo
pęnæ ſuccedit quo ad locum obſeruantiæ ꝯctus; & ideo agitur
ex eo ꝯctu, vt no Cyn. C. de pac. l. petens. aut primus offende s
non ſoluit pęnam: & tunc cum ipſe venerit ꝯ ꝯctum, ex co ꝯctu
non d; pœnam conſequi. l. 3. in fin. ſup. de lo. du. fru & facit. ſup.
de tranſa. l. qui ſi ſem. prædicta ſunt intelligenda, qñ prima offen
ſa non reſoluit in totum ipſum ꝯctum pacis, quia ita erat actũ.
Sed ſi reſolueretur in totum, tunc ſecundus offendens non poſ-
ſet dici rupiſſe pacem, quæ non eſt in rerum natura. Et ideo quo
a ad eum non poſſet habere locum pœna pacis ruptæ, a ar. de arb.
l. ſi quis rem, vbi ille incidit in pęnam contractus, cuius facto diſ-
ſoluitur compromiſſum, & non alius. Bal.

ADDITIO

a Ruptæ Adde eundem Bal. in l. cõ proponis, la 1. C de pac & ibi idẽ Pau. de Caſ & Sal. idem Bal. & Pau de Caſ. in l. qui ſidẽ. ſup. de trãſa & idẽ Bal. in repe. l. cum mulier, in 6. op. & ibi Imo. in 13. col inf eo. & Io. And. in add. Sp in tit. de treu. & pa. in fi. & in c ſruſtra, de reg. iu. li. 6. in Merc. referẽtes Ita tenuiſſe Gui de Suz in ſ. tractat, ſed quid ſi non apparet qs fregerit, qũo, & qualiter, pę in exig ..., & quid ſi vn ... ſ. ãgit, ſed nõ apparet, qs cęperit vide Fel in j. col. ver. dũ dicit Abb cum ſeq. de treug. & pac.

LEX XXVII.

1 *Priuilegium conuenti non variatur ex perſona agentis.*

2 *Priuilegium, quod concernit actorem, mutata perſona actoris mutatur.*

Si poſt. † Ex perſona agentis non variatur priuilegium
1 conuenti. h. d. No. quod aut quærimus de priui-
legio rei, aut acto. Si rei, non eſt curandum, quis agat, vt d. tex &
gl. & ideo ſi ſtatutum faceret quod frater non poſſit facere ca-
pi fratrem pro debito, & frater cederet iura alteri. Iſte ceſſiona-
a rius non poſſet facere capi debitorem. a caſus eſt hic. Sed ſi ſta-
tutum diceret, quod frater contra fratrem poſſit petere com-
promiſſum, & frater cederet iura. alter ille ceſſionarius nõ poſ-
2 ſet petere compromiſſum: † quia mutata perſona actoris muta
tur priuileg. quod concernit actorem; quod eſt nota. ex dicta
theorica. Bald.

ADDITIO.

a Debitorem. Vide Imo. & Pau. de Caſt hic, qui dicunt hoc dictum Bal. procedere, quando ſtatutum loqueretur in rem, puta pro debito fratris fratrẽ capi non poſſe, ar. l. aut qui aliter §. fin. quod vi aut clam, & l. ſi ſeruũ §. nõ dixit prætor. inf. de acquir. hær. ſecus, ſi ſtatutum loqueretur in perſonam, puta fratrem non poſſe facere capi fratrem pro debito, ar. l. quia tale, cum ſi. ſup. eo. allegant quæ in ſimili dicta fuerunt, in excommunicato & bannito in l. ſi cum dotem. §. ſi pater ſup eo. & idem tenet Ro. hic, addens ꝙ vlti mo caſu debet diſtingui, aut ceſſionarius eſt ex cauſa lucratiua, & non poterit facere capi fratrem: ſecus ſi ex cauſa onerosa: alleg. l. apud. § de authoris, iuncto. § ſi cum legitima, eum ſe. inf. de do. excep.

LEX XXVIII.

1 *Illud quod in iure, & in obligatione, intelligitur eſſe in patrimonio, ſecus, ſi ſit ſub conditione.*

2 *Fideiuſſor datus de euictione, quamdiu ſtetit in obligatione, non poteſt agere vt liberetur ante euictionem.*

Facere poſſe. Maritus dicitur eſſe ſoluendo in eo, ꝙ
mulier eidem pure debet: ſecus, ſi ſub
1 condõne. h. d. no † quod illud, quod eſt in iure, & in oblig. intel-
ligitur eſſe in patrimonio. & eſt bene. no. quod illi qui habent iu c
a ra debitorum, dicuntur ſuſpecti. a nec dicuntur inopes. ſecundo
no. quod vbi agitur de præſenti excuſſione fienda. id quod ſub
condõne debetur, non dicitur eſſe in patrimonio quoquo, hoc
eſt non conſideratũ ſpes, hic tamen vide l. ſi ſeruus. in princi. de
condi. ſur. In glo. ibi, de iure tantum. vt l. quærebatur. inf. ad l. Fal.
& l. Neſennius. §. fi. eod. tit. quia quo ad ipſam ſemper mari. eſt
ſoluendo, cum ipſam liberando videatur dare id, in quo liberat,
vt ibi dicitur, de don. cauſa mor. l. cauſa. §. fin. ſecundum Dyn. &
Iaco. de Are. & adde quod no. ſup. man. l. inter cauſas §. adeſſe. ca.
2 contra inducitur l. noſtra per Iaco. de Are. † Quod & fideiuſſor d
datus de euictione, quamdiu ſteterit in oblig. non poterit agere, vt
liberetur ante, quam res euincatur. quod non dicitur ei abeſſe.
per iſtum tex. & hoc not. per Cyn. C. man. ſi pro ea: & ideo be-
ne eſt. no. quod non proced. iſte libellus fideiuſſoris, Peto me
eximi a fideiuſſ. quia diu ſteti in fideiuſſione: ſed dicere. quia
diu ſteti in obligatio. & eſt not. hoc pro fideiuſſore tutoris, ꝙ
qui durante tutela, non poteſt petere ſe ab obligatione eximi,
cum nondum poſſis conueniri, vt l. niſi finita. §. fina. de tut. &
ra. diſtra.

ADDITIO.

a Suſpecti. Vide hic Imo. & Ro contra Bal. & hoc dictum ſalua, prout Imo.

LEX XXIX.

Quotiens. Contracto mři. pater non habet ius ſtipulan
di dotem, niſi in continenti non ex interual
lo, niſi de filiæ voluntate. Sed an ꝯcto mři. habet ius ſtipulandi?
dic quandocunque, quia ſemper fingitur ſtipulari à prin. h. d. In
tex. ibi, dotem dat. ꝯcto matrimonio. Dyn. In tex. ibi, conſenti ar.
ſ. filia, & ſit maior: alias reſtitueretur in integrum, vt ſup. de mi
l. 1. §. ſed vtrum. Dyn no. quod in patre eſt diſtinctio trimem-
bris Nam in patre intelligo habente filiam in poteſtate: alias
ſi eſſet extraneus, diſtinguitur. Aut ſtipulatur poſt matri. aut
ante. Si poſt, aut incontinenti, aut ex internallo. ſi ante, non
diſtinguitur, an incontinenti, an ex interuallo, ſed ſi in extra-
neo,

neo,ſolum conſideratur an in continenti,vel ex interuallo :non
ašt diſtinguitur,an ante nuptias,vel poſt nuptias, vt C. de pact.
a conuen.l.ex morte,in fi.Sed quæ eſt ratio a dria'rñ. ante nuptias
mñ.& dos eſt in fieri, & illud fieri dependet a pře. Vnde quo ad
eum přem ſumus in prin. ſecus eſt in extraneo, a quo neutrum
dependet.iſtā rōnē ponit tex.l.aduptiuū,§.1.š.de iu. do. ſimiliter
alibi conditio přãtiua non trahitur retro,,quia ſemper ſumus in
prin.donec conditio eſt in fieri,vt l.ponor,& l.qui balneum,qui
po.in pig.habe. Vltimo vide hic,quomodo filia facit deteriorē
conditionem ſuam conſentiendo patri. Sed quid ſi ſtatutum
dictat,quod filius ſine expreſſa licēntia patris nil poſſit,vtrum pa
ter poterit dare licentiam hoc caſū? Reſpon. habes gl.ordi.in l.
1.in prin.de auth.tut.& ibi dicam.& non eſt alibi.

ADDITIO.

a Rō. Adde Ang hic,& Bal.in l legē.C.de pact.& in l.ſi eſt dotē,ī prin.ſup.
eo.& in l.cū dos,in reportatis anti quis.C.de pac.do.& in l cum a ſocero.
C.de iu.do.& per Imo.in l.l.mōt.§.cum pater,ad ſi.de leg 1. & Bart.hic.

§.Si quis. Qui reſtituit dotem mulieri reſtituendam alteri,non liberatur.h d.vel alter. Quando extraneus ſtipulatus eſt, dos ſoluta mulieri liberat.onem non parit.h.d.no.caſum.

LEX XXX.

Nupta non. Ius dotis, & priuilegium non minuitur
per tranſitum ad ſecunda vota.hoc d In
tex.ibi,nupta.quandocunque,etiam ſi nubat,infra annum,quia
pœnæ ſecundarum nuptiarum mulieris, non habent locum in
a dote, a nec in priuilegijs dotis,quod eſt no. & no. per Iacob. de
Are.Oldr.š.eod.l.in tribus.illæ pœnæ conſiſtunt in dona. in relι.& in quibuſdam ſucceſſionibus.

ADDITIO.

a In dote. Adde quod voluit idem Bal.in ſuo conſ.218.2.vol.

§.Quotiens. Nemo poteſt alteri imputare culpā, ex
a qua ſenſit commodum: a ad hoc allegatur.ratio,quia culpa abſtracta a damno, non poteſt conſiderari:
quia non continet rei intereſſe.no.hic maritum liberare liberando:quod no.ſemper.

ADDITIO.

a Commodū. Adde tex.in l.cum in fundo.§.1.ſup de iure do.ad cuius materiam dicit hic Imo.eſſe videndum tex.magiſtralem in l.ſi extraneos,de iu.
do.& quod habetur in l.promittendo inf.eo.tit.

LEX XXXI.

1 *Vxor confiſcato marito, non poteſt impedire incorporationem, ſed debet agere contra fiſcum.*

2 *Perſonalis obligatio non impedit incorporationem.*

Si marito. Viri confiſcato tenentur bona confiſcata,
ſeu fiſcus ad dotem reddendam, non maritus,quatenus fuit ab obligatione exemptus.h.d.tex.cum glo.In
a tex.ibi,neceſſe habet.pro parte confiſcata. No.† q vxor confiſcato marito non poteſt impedire incorporationem,ſed debet agere ꝯ fiſcum. Cuius rō eſt, quia duæ ſunt cauſæ impedientes in-
a corporationem.a ſ. ꝯdictoris poſſeſſio, & proprietas. † perſona-
a lis aſit obl̃o non impedit incorporationem. Illa duo probantur
per tex.C.de bo.va l.fi.& adde,quod no.Cy.C.ne vxor pro ma.l.
ob maritorum,vbi omnino videas,& C.de priuil.fiſc.l.1.& C.de
bo.proſcr.l.ſi quis poſt hanc. Opp.dř hic,quod ſi aliqua pars bonorum perueniat ad fiſcum, quod fiſcus tenetur creditoribus.
Contra.C.de hær.ven.l. 2. ſol. aliqñ bona perueniunt ad aliquē,
non ſub nomine quotæ, & tunc bona dñr deducto ære alieno,
& qui ea habet,creditoribus non tenetur, vt l mulier ſup.de iu.
do. Aliquando ſub nomine quotæ: & tunc aut perueniunt ad
eum ex conuentione; & tunc non tenetur,vt l.a.C.de hær.ven.
b aut ex diſpoſitione l.& tunc tenetur creditorib.b & ita loquitur
hic & C.ad legem Iul.de vi.l.ſi tuto ſecundum Pe. & Cy. adde
ad hoc,quod no.J.de iure fiſci.l.4. §. cum ex cauſa,& facit,qđ
not.š.de tranſa.l.controuer.Sed pone, quod confiſcatus beneficio Principis eſt reuerſus, nunquid tenetur antiquis credito-
c ribus? & dic,q non,niſi ſit reſtitutus ad bona; c & hoc vult gl.hic
poſita. Et eſt ratio,quia ſicut nudus exulauit, ita nudus rediit,vt
ſupra de capi.di.l.tutelas,§.ſi libertate.

ADDITIONES.

a Incorporationem. Adde Ang. hic,qui ex hoc infert, q ſi mulier inhæret
poſſeſſioni bonorum mariti ſibi pro dote obligatorum,poſſet talem incorporationem impedire:allegat in ſimili gl.in l.ſi filio.§.1.ſupra eo. & quæ
no.Cy.in d.l.ob maritorum,alle.in tex.

b Creditorib. Ad quā materiam Vide plenius Bar.in l.Princeps,vbi tex no.
inf.de ver ſig.& in l.3 in prin.inf.de bo poſ.tit.gene.

c Ad bona.Vide Ang.hic,qui infert ad illam q. de Lazaro reſurgente,an recuperauit bona,ad cuius articuli deciſionem vide d.Ale.hic in fi.

1 *Dos remiſſa non repetitur, nec pactum perſonale tranſit ad hæredem.*

1 §.Si pater. † Dos remiſſa non repetitur;pactum tñ perſonale non tranſit ad hæredem.h.d. In tex.
ibi,a ſe.hæc dictio facit pctū eſſe perſonale,vt š. de pac.iuregen.
§.pactorum,& l.qui in futurum,§.ex altera, ſm Din. & Iac.de
Are.adde,quod no.Cyn.ſm Pe.in l.vete.C.de ꝯtrahen.& commit.
ſtip.In tex.ibi,dotis eſſe:& ideo non repetuntur. Et no. bonum
arg.qñ agitur ꝯ vſurarium, & agens producit inſtrm, quo vſurarius confeſſus ſe recepiſſe centum, & de alijs centū abſoluit
per pactum,quod pro iſtis centum nō competit repetitio,quia
non apparet numeratio. In tex.ibi,cęperit cum effectu. In tex.
ibi,erit :& ideo debebit reſtitui ſolu.mři.In ea.gl.quia pactum.
ibi,conſtabat.Adhuc vera.In ea.gloſſ.ibi,doti lucrandæ. & tunc
non eſt vis,an duret matrimonium vel non,vt l. ſi donator.§. fi.
š.de cōd.ob cau. Et ſm hoc dic,q iſta pecunia erit in dotē. ſ.ad
lucrandum,non ad reſtituendū. Sed prima verior ſm Din. &c.

1 *Sententia lata,ius interdum non tranſmittitur ad hæredem.*

2 *Sententia lata ſuper feudo, mortuo feudatario ſuccedit potius feudatarij agnatus in iure feudi quam ſuccedat extraneus hæres.*

3 *In iuribus inſeparabilibus a perſona ſentētia non inducit ius tranſmiſſionis.*

§.Si voluntate Sententia petitionis imitatur naturam, & non habet inducere nouationē.h.d. In tex.ibi,iudicata.procuratori nomine patris.In tex.
ibi,iudicati actionem.conſolidatur actio in factum, & tranſit ad
1 fi iā parata executio,ſicut erat in principali actione nota † mi-
a rabile,q ēt lata ſnīa hic non tranſmittitur ius ad hæredem: a &
a per iſtum tex.dico,† quod licet ſit lata ſnīa ſuper feudo,mortuo
feudatario,ſuccedit potius agnatus in iure feudi q̃ ſuccedat ex-
3 traneus hřs,† quia in iurib. inſeparabilibus a perſona ſententia
nō inducit ius trāſmiſſionis,& facit ad §.iſtū l.nepoti.š de fun.
inſtru.In gl.ſecus.eſt illud propter nām operarum. In ea.gl ibi,
§.ſed debitori.vbi dř,q conſentiendo debitori videor conſentire eius hæredi.ergo filia hic conſentiendo patri, vř cōſentire hæredi patris:& ſic hřs ageret,cuius ꝯtrm hic dř,quare male.Sol.
ibi ex perſona hřdis ſtatus cāæ non mutabatur: hic ſic. Nam &
pater tenetur dotare,non hæres,vt C.de rei vxo.actio.auth.quātis,ſm Din.& adde qđ dicā.J.eo.l. Lucius; qđ no quia ſubtile.

ADDITIO.

a Ad hæredē. No.hūc tex.p deciſione q q̃ poſuit idē Bal.in l.2 C.q cum eo,
dum dicit,ſicut feudū non tranſit ad hæredes p l.& ſi clientulos, de alie.
feu.& plene habetur in c.1.de ſucceſ. feu. Ita nec poſt ſententiā tranſibit
per iſtū tex vide tamen gl.contra facientē in l.ſi operarum.inf.de ope.lib.

§.Cum patri Cohęredes filij conditionaliter inſtituti non conueniuntur Interim niſi
pro hæreditaria portione.h.d. Et hoc patet,q dum pendet conditio vnius partis, illa pars non accreſcit cohæredibus interim
pure inſtitutis.qui paſſus examinatur in l.a.š.ſi pars hæred peta.
ſecundum Iac.de Are.&c. Bald.

1 *Actio de dote datur pro dotis augmento.*

2 *Actio de dote æquiparatur actioni vniuerſali.ideo in libello dotis veniūt etiam fructus.*

3 *Soluta dote durat petitio pro alimentis ipſius dotis.*

§.Si fundum. Ratione particularis, & acceſſorij intereſſe durat actio principalis,quāquā
debitum principale ſit ſatisfactum.h.d.hic dř, quod pro fructib.
datur actio de dote. Contra,quia pro acceſſionibus dař officiū
iudicis deſeruiens actioni,vt C.depoſ l.4. Sol. ſm Iac de Are aut
eſt acceſſio odioſa:& tunc peti non pōt,vt ibi;aut non odioſa,vt
fructus ex fundo,& ſimilia:& tunc peti pōt poſtea, vt hic:ſed ꝯ
hoc,quia quatuor cauſæ numerantur, in quibus veniunt acceſſiones principali cauſa finita,vt infra.de ſolu.l.etiam.Sol. aut acceſſio venit officio iudicis:& tunc non pōt peti poſt,vt no. in gl.
j.de aqua plu arc.l.hactenus,& ſup de pet.hær l.ſi aut iure actionis,& venit acceſſio petenda:& tūc pōt peti,vt hic,q̃uis gl.dicat,
quod iſti fructus percepti tpe,quo nupta non ſit,non ſint dos,cū
ſit quid vře,quod creſcit,& decreſcit ſm impenſas factas,vt J.ti.
1 j.l.quod dř,& petunt actione de dote. † Nam ſicut pro dote,ita
pro dot.augmēto datur actio de dote, vt l.pe. & l. fin. C.de do.
ante nup.ſecūdum Dy.& Cy adde,quod no.ſup de dolo.l.elegāter,§.non ſolum,in fi.gl.ma.& ſup.de triti.l.in hac,in magna gl.
Sed hic quæro duo,primo an ſit neceſſe,quod iſti fructus petan-
2 tur in libello? & dico,quod non, cum † actio de dote habeat inſtar actionis vniuerſalis. Vnde ſub vniuerſali includunī fructus;
vt no ſup.de peti.hære.l.etiam § fructus,& per Cy.C. fam.erc.l.
non eſt.ſed in ſingulari pe non veniunt fructus ante lit. conteſt.
percepti,niſi petantur,vt inf.de dam.infec.l. ſi quis miſſum.§ fi.
Sed nunquid ſunt petendi ſub certa quantitate, & an ſufficiat
a incerta petitio a fructuū? dicit Cy. C.ſi quis alteri,vel ſibi.l.cum
propria.qñ fructus poſſunt deſignari,tunc debet exprimi quantitas fructuum in libello,Sed quando non poſſunt deſignari,tunc
procedit incerta petitio, ſm Cyn. Tu vero dic, vt no. extra, de
3 reſti.ſpo.c.grauis,per Innoc. † Extra quæro,vtrum ſoluta dote
duret

ADDITIO.

a Petitio. De qua articulo vide plenius.Ang hic,& Bar.& Bar.in l.2. C.de
peti.hær.& Bal.poſt Cy.in l.j.C.ſi ſecūdo nup.mul.per illū tex.& in l.j.&
3.C.de ſru.& lit.expen.& in l.properandum,§.ſin autem,C.de iudi.& in
l.edita,in repe.Padua.in 20.col.C.de eden.& per Cy.in l.certū,ad fi.C.de
rei ven.& in d.l.cū propria,per illū tex C.ſi quis alteri vel ſibi,& ibi per
Bal.& Ang.& Imo.in l.ſi filius,§ j.inf de ver.obl.& ibi per Bal.& per Ang.
in l.fi.C.de anna.excep.& per Inno & omnes in c.ſignificantib.de lib.oblat.& in c.grauis,& in c.cum ac.cedens,de reſt ſpo.& in c.certificari,de ſepul.& in c.tanta,de exceſ.prælat.& in c.a.ordi.cogn.& per do. de Ro.in
concl.30.& per d Alex.de Imo.in conſ.22. j.lib.& in conſ.90. 2.lib.

durer petirio pro alimentis præteritis ipſius dot. Ex prædictis vi
detur dicendum quod ſic: quia dicta alimenta principaliter pe-
tuntur,& veniunt diuerſo iudicio a iudicio dotis, quia ſtant per
ſe.ergo per receptionem dot.non inducitur tacita remiſſio ali-
mentorum,arg.huius § ſecus eſſet in caſu c.ſalubriter,extra, de
vſu.quia ibi loquitur in odioſa ſucceſſione viutarum, quæ non
ſtat per ſe,vt J.de exce.rei iudi l.ſi in iudicio,qd valde no. eſt.

L E X XXXII.

1 *Termini referenti, & termini, ad quem fit relatio, eadem eſt potentia, & virtus.*

Si prior. Tanta & talis eſt obligatio in termino referente, quanta,& qualis eſt in termino, ad quem fit rela
1 latio.h.d † Vel ſic termini referentis.& termini,ad quem fit re-
latio,eadem eſt potentia & virtus.h.d. In tex.ibi, futurum id eſt
non tenetur in plus ſecundo marito quàm facere poſſit:& illud
intelligitur includi in relatiuo,quod includitur in antecedente,
quod no.In gl.ibi,imò.per hoc hęc vera: vnde non eſt hoc hic vi
priuilegij extendendi contra creditorem, ſed eſt vi formæ con-
tractus,& ex natura relationis ſm Pet.facit J. de leg.2. l.nemo.
§.auię,& tene bene menti iſta omnia ſupradicta.

L E X XXXIIII.

1 *Aditio hæreditatis habet vim compenſationis.*
2 *Adiens hæreditatem damnoſam tenetur creditoribus in ſolidum.*
3 *Adhibitus ad ſtipulandum animo donandi poteſt agere contra hæredem mulieris.*
4 *Donatio non preſumitur in dubio,fallit propter tria.*
5 *Actus informis præſumit donationem.*
6 *Donatio in dubio præſumitur cauſa mortis.*
7 *Mors quando eſt occaſio donationis, dicitur cauſa mortis. quando vero eſt taxatio temporis,dicitur inter viuos.*
8 *Maritus propter beneficium inuentarij non tenetur in ſolidum.*

Quæ dotis. Vir ſuccedens ſtipulanti reſtituere dotem debet,quam non accepit.h d In tex.ibi,ad-
hibuerit.volens donare, & iſtud conſtabat ſecundum Din. In
tex.ibi,is quia.ſ.maritus.In tex.ibi,adierat. Quærebatur nũquid
maritus tenetur ad reſtõnem dot.In tex.ibi, quoniã. ecce ratio,
quare vr̃ exegiſſe adeundo. In tex.ibi,teneatur. Licet hæreditas
non ſit ſoluendo. No.quod eſt in caſu reſtitutionis, q̃q̃ non in-
terceſſerit vera numeratio.ſed interceſſerit numeratio ficta.Se-
2 cundo † no.quod aditio hr̃ditatis habet vim compẽſa. Tertio
3 no.† quod adiens hr̃ditatem damnoſam tenetur creditorib. in
3 ſolidum.† Opp quod adhibitus ad ſtipulandũ non poſſit age-
re ɔ̃ heredem mulieris: vnde vr̃ obſtare s̃.manda.l.idemque.§.ſi
cui.Solu.aut eſt adhibitus vt miniſter,aut vt donatarius,aut du
bitatur. Primo caſu loquitur contrariũ. Secundo caſu loquitur
hic. Tertio caſu pręſumitur adhibitus vt miniſter, quia infor-
mis promiſſio non præſumitur donatio: ſed magis præſumitur
4 mandatum.† Et eſt generale, quod nunq̃ in dubio præſumitur
donatio. Fallit dicit gl. propter tria. Primo pp ipſ diuturnitatẽ,
vt s̃.de prob.l. Procula.de iure do.cum poſt. Secundo pp perſo-
narum nimiam proximitatẽ,& de do.inter vir.& vxo.l.ſi ſeruus
cõis. Tertio pp actum retro ſimilem, vt s̃.man. ſi vero non re-
munerandi.§ idem Papinianus,& l.ſi teſtãtõ.§.1. de fideiuſ.ſuper
quo vide plene per Cyn.in l. 1.C. de iure do. & l notabilem, de
5 do.inter vir.& vxo.l.vtrũ.ad de vtrum † actus informis præſumi
tur donatio? Et dic q quadruplex eſt actus l.ſ.traditiuus: & tunc
dic,vt J.de excep.dol.l.2.§.circa,& de ope.lib.Campanus.Itẽ tra-
ditiuus,& de hoc dic,vt no.in l.cum quid, ſi cer.pet.& de verb.
obl.l.triticum. Item eſt actus confeſſiuus,& de hoc dic, vt J. de
don.l.nuda rõ,& de proba.cum de indebito.§. ſi. & per Azo.in
ſum.auth.de fid.inſtr. Item permiſſiuus,ſiue adhibitiuus. Et de
a iſto loquitur l.noſtra.a † Iuxta hoc quæro, quando eſt donatio,
6 vtrum præſumatur inter viuos,vel cã mortis: glo.dicit hic,in du
b bio præſumitur donatio cã mortis.b ɔ̃ iſtam tñ gloſ.vr̃ caſus qđ
præſumitur donatio inter viuos, & non poſſit reuocari, vt l.cũ
maritus.§.fi.ff.de pac.do.& in l.Scia, de dote præle. dicit qđ aut
eſt facta mentio mortis,& præſumitur cã mortis. Aut non eſt
collata poſt mortem,& præſumitur inter viuos, & idem no.J.
de do.exce.apud Celſum.§.Iul.& hoc tenet Din. ſed illud non
placet Pe.Nam ſi dono tibi bona mea poſt mortem meam, di-
7 cit Pe.q eſt donatio inter viuos. † Nam ſm Pet.aut ſit mentio
de morte, vt non mors ſit occaſio donationis, ſed taxatio tẽpo-
ris,& tunc eſt donatio inter viuos.v.g. ſi quis dicit, dono eccle-
ſiæ tale caſtrum poſt mortem meam.nam hic mors non eſt oc-
caſio donationis,ſed taxatio temporis. aut mors eſt occaſio do-
nationis,vt ſi quis iturus vltra mare timẽs de morte, donat ali-
cui poſt mortẽ,& tũc eſt donatio cã mor.vt J.de do.cau. mor.l.
1.& 2.& ita intelligitur,quod no.in l.fi.C.de pac.& de bo.auth.
iud.poſ.hæreditatũ.C.de act.ab hære & ɔ̃ hær. in rubro & nigro
ſm Pet.& Cyn. Præterea dico,q licet fiat mentio mortis, tñ ſit
donatio irreuocabilis,& eſt caſus in l.cum maritus.§ fi.de pact.
dot.& ſic ɔ̃ Din. Bñ dico,quod ſit recurrendũ ad conſuetudines. in
omni tñ dubio ſto cum diſtinctione Pe.ad hoc.ſup. de pact.tale
pactum.§.fin.in ratione ſui. Si tñ eſſet actum de irreuocabilita-
te,tunc eſt caſus,quod eſt donatio inter viuos,vt l.vbi ita donat.
8 de don.cau.mor.† Quæro,quid ſi fieret inuentarium,vtrum iſte
maritus teneatur in ſolidum? gl.dicit quod non propter benefi-
cium inuentarij. Dyn.dicit ɔ̃trium.quia illi non erant hęreditarij
creditores,ſed proprij creditores hæred.s. Iac de Ra. dicit quod
per aditionẽ hæreditatis maritus ſit debitor ſtipulantiũ, & ideo
prodeſt ſibi inuẽtarium:& iſta eſt veritas ſm Cy.& Ra. vnde cõ
ſidera,q interdũ debitũ hr̃dis eſt ex cã propria.& tũc nõ patroci
natr̃ inuentariũ:qa ſeparãdi ſunt creditores hr̃dis a creditorib.de
functi,vt l.j.§.ſciẽdũ,& l.creditorib.de ſepara. Interdũ debitũ hr̃-
dis eſt mere ex cauſa hæreditaria:& tũc non eſt dubium,q profi
cit ſibi inuentariũ ſm oẽs. Interdũ eſt ex conuentione vtriuſq;
cauſæ,& ex neutra per ſe,& tunc inuentarium ſibi patrocinatur
& iſte eſt caſus huius gl & eſt no.valde. Bald.

A D D I T I O N E S.

a L.noſtra.Adde quod Pe.de Anc.in cõſ.21.cum ſeq.& in conſ.425.
b Cauſa mor Limita prout hic d. Alc.de Imo.& de materia vide Pau.de Ca.
in l ſi cũ mortar.ff de cõd inde.& d Alex de Imo.in l ſtipulatio hoc mõ,
in 8 & in 11.col de ver.ob.& per Pau.de Ca.in cõſ.96 & plenius in conſ.
99.& in conſ.101.& per d Ale.de Imo.in cõſ.141.p.& in conſ.59 & in
conſ 81.4.p.& quod per Rom. in conſ 139. Et præterea Benedictus de
Vadis foro Sempronienſis ll.doc.conſuluit de hec in quadam cauſa reue-
rendiſſimi d. Archiepiſcopi Spalatenſis contra ſcholã S. Mariæ, quæ cã erat
importantiæ ſex milium ducatorum,& tenuit illam eſſe donationem in cauſa
mortis per multa allegando hanc gl.cũ nonnullis alijs iurib.prout in cõſ.
late hr̃.no.2.& quod talis donatio facta per prædeceſſorẽ præfati Archi-
epi dictę ſcholę erat oĩno reuocabilis,& nõ tenebat,poſt. eo ẽt q per prædi-
ctũ prædeceſſorẽ non eſſet reuocata prout erat,& ita fuit obtentũ.ad quã
materiã adde ẽt quæ habentur in apoſt ad Bal in hac ea.l. & iñ ſet ad d.l.
cum maritus,prout hic d.Alex.de Imo.in 2 col.poſt med. ver hac tamen.

L E X XXXIIII.

1 *Quando duo coniunctim probanda ſunt deficiens in probatione vnius defi. in toto.*
2 *Qualitas facti quãdo eſt de ſubſtãtia actionis,vel defenſionis,debet probari*
3 *Filiatio debet probari coram iudice eccle ſiaſtico, quando negatur matrimo-nium;alias coram ſeculari.*

Titia diuortium. Tertia perſona pro ſuo intereſ-ſe admittit ad ɔ̃dicendum per-
1 ſonæ agenti.h.d. No.† Hic,quod qñ duo coniunctim ſunt pro-
a banda,deficiens in probõne vnius,deficit ĩ toto,a vt hic patet in
pr̃c,qui hꝫ cõiũctim probare patriã ptãtẽ. & filiæ cõſenſum:&
ita no.in l.1.§ hoc aũt.inf.de ſine.actiõ priu. vbi gl no.iſtud.vt
dixi,eſt verũ.qñ plura ſunt cõiũcta in onere probõnis: ſecus, ſi
quodlibet per ſe infert in victoriã cãæ,vel articuli.de quo quæri
tur.Nã ſi ẽi intẽteẽ vnũ,ſufficit probare alterũ.eſt ita no.de ap.
2 ſcio,in fi.† Qñq; vero non ſunt plura,ſed vnũ qualificatũ, tũc ſi
qualitas eſt de ſubſtantia actionis,vel defenſionis,tũc vtrũq; dꝫ
probari.ſ.factũ,& qualitas,vt ſup de inſtito.l.hab..., & l ptor.
§.docere, vi bo.rap. Si autem qualitas non eſt de ſubſtantia peti
tionis,vel defenſionis,deficiens in probõne ſolius qualitatis, ni-
hilominus in ſimplici fcõ agit,vt ſup.de nox.in delictis,§ ſi de
tracta & adde,qđ no.in c.2.extra.de elect.in gl.or. Circa quod ad
de,q quatuor ſunt,de quibus dubitat,aut ſint de ſubſtãtia pbõ-
nis.i.cã: & tũc dic,q ſi eſt talis cã,ſine qua nõ cõpeteret actio,vel
defenſio reo,qđ iſta cauſa eſt probãda ab al.....; ſecus,ſi ei cã
impulſiua,in inf.de do l.2 §.fi.& de excep.do.l.2 § circa.& dixi l
I damus,de cond.ind. Et illa cõdõ ſp eſt probãda, vt l.qui hr̃dẽ.
§ fi.& l.Mæuius,de cõd.& demõ. iſta duo mẽbra ſunt Inn.ext.
de priui.c.ex parte Abbatiſſæ. Tertius eſt modus & tunc in ɔ̃cti
bus innominatis oĩno dꝫ probari,vt C.de re.permut.l.ex placi-
to. Sed in ɔ̃ctibus nominatis non oportet q probet impletio
modi quo ad fundandum originem petitionis Sed ſi excipiat de
modo non impleto dꝫ probari impletiu,vel equipollens per mo
dum replicationis,vt l.intulã.§.fi.ff.loc.& adde qđ no.q...ſit,
ſi modus ſit in ſnĩa,C.de ſen cũ eorũ Quartũ, vltimũ eſt de-
monſtratio,& tũc refert,aut abſq; probõne illius demõſtr.res re
manet penitus incerta,& tũc ſuccũbit ille, cui imminet onus p
bandi;aut res nihilominus remanet certa p alia ſigna,vel circũ
ſtãtias,& tũc ſufficit probãdo iſtud probare.s̃.depoſ.l 1.§.ſi argẽ
tũ & J.de dote præleg.l j.in fi. Quæro hic,quare pr̃ hẽt probare
filiã in poteſtate? reſpondet gl. quia filia erat in poſſeſſione exi-
b ſtentiæ ſui iur. quæ poſſeſſio releuat eã a probationis onere, b
vt

A D D I T I O N E S.

a In toto. Adde eundem Bal in l cum te.C.de prob & in l.ſi.C.ſi ex fal.inſtr.
in ſi.de pace Conſtan.in ver.pacta & Pau.de Caſ.in conſ.581.
b Onere. Adde Bar.in l.ſi priua.in 2.3 4.& 5.opp.inf de ... po.no.nan & ibi
d.Alex.de Imo.& vide Fed.in conſ.154.vbi cui incũbat onus probãdi ſi fi-
lius negat ſe eſſe in ptãte.& vide Fulg.in conſ.138 & de hac materia quan
do quaſi poſſeſſio releuet ab onere probãdi,vide vltra prædictos Cy.& Bal.
in l.non ignorat,in 4.col.cũ duob.ſeq. ...quia accuſ & per Bal.in l ſi cur...
j.& in l.ſeq.per illum tex.C.de lib.cau.& per Cy & Bal.in l.ſi ſolẽnit. C
de fi l inſtr poſt glo.ibi,& per Bal.in l.eam quam,poſt primam col.C.de fi
dei.comm.& per Cy.in l.2.in 4 q.C.de ſer.& aqua,& ibi per Bal.in 16.&
20.q.& no.Cano.in ca.ad decimas,de reſti.ſpo.lib.6 & per Inn in c.ex cõ
queſtione,eo.tit.in antiquis,& per Pe.de Anc.in conſ.214.vbi de exiſtẽtia
re in quaſi poſ.tabellionatus.

vt inſti.de interdict.§.commodum, dicit Pe. quod hoc non eſt
verum.quia præceſſit notorium ꝯnum eius, quod indicat poſ-
ſeſſio ſequens; tunc poſſeſſio non releuat ab onere probandi:
ſed hic præceſſit notorium.l. præſumptio eſt, ꝙ filia ſit nata ex
matrimonio, vt inſti.de pa.pote. ergo glo.male dicit:& eodem
modo reprehenditur alia gl.in l.ſi ſolennibus,de ſin.inſtru.Cyn.
Circa hoc vtrum poſſeſſio, vel quaſi releuet ab onere probandi,
dic aut ſtatus quem inducit poſſeſſio.pōt nāliter ineſſe origini,
& tunc releuat ab onere probandi, vt ſup de pba.circa eum: aut
non pōt nāliter ineſſe:& tunc refert,aut pōt ineſſe de iure cōi ſi
ne præiudicio tertij,aut non pōt ineſſe niſi de iure ſpeciali. Pri-
mo caſu refert, aut deducit incidenter, & releuat ab onere pro-
bandi illius incidentis, vt no.in l.ſecun. §. ſi quæratur, ſi ſer. vend.
l.1 ſa.er.aut deducitur principaliter; & tunc poſſeſſio non rele-
uat ab onere probandi, vt l.3.§.hoc aūt,ne itine. actuque priua.
& no.per Old.l.pe.de condit.inſti. & per Cyn. quæ ſit lon.ꝯſue.
l.2.& in l.1.C.vbi cauſa ſta.& in.l.2.C.de ſeruit. & aqua. Secun-
do caſu,qn̄ ſtatus quē indicat, primo non pōt ineſſe niſi ex pri-
uilegio cum alterius iniuria; & tunc primo nūq̄ releuat ab one-
re probandi: quia habet ꝯ ſe præcedentem neceſſariam verita-
tem,quæ præterito infert in ſequenti,niſi ꝯ probet.vt in ca. ad
a decimas,de teſti.l.po.lib.6.† Tertius paſſus illius legis mouetur
a per Bar. vtrum corā iudice ſeculari a poſſet probari filiatio? & di
cit Bart. quod aut eſt qō mr̄imonij,quia negatur matrimoniū,
tunc remittitur ad Epm̄. Aut non negatur matrimonium, ſed
dr̄,ꝙ iſte non eſt natus ex illo matrimonio, tunc non remittitur
ad Epm̄; & ita intelligit ca.tuam,de ordi.cog.idem dicit ipſe in
ꝯſtu vſurario.nam ſi negatur vſurarius,ad Epm̄. ſi autē non eſt
qō de hoc, ſed quanta quantitas fuerit numerata, vtrū tota ſum
ma,an dimidia licet dicatur in fraudem vſurarum:tamē cogno
ſcit iudex ſecularis.tu dic,ꝙ inſpicienda eſt forma,ſub qua pro-
ponitur. nam aut proponitur per modum nudi facti ab omni
ſpiritualitate abſtracti. Aut includit ſpiritualitatem de neceſſi-
tate. Primo caſu cognoſcit iudex ſecularis exemplum ſ.de con
di.inde.ſi non ſortem,in princ. Secundo caſu non cognoſcit iu-
dex ſecularis,quia qn̄ cauſæ illæ ſunt inſeparabiles, cauſa ſpiri-
tualis trahit ad ſe aliam, vt d.ca.tuam,de or.cog.Specu. dicit, ꝙ
hæc ſunt vera,qn̄ cā ſpūalis incidit,vel emergit per modum di
ſceptationis. ſecus, ſi de plano pars confiteatur, vel incidat non
in figura iudicij,ita not.ipſe in titu.de conuen.& recon quod eſt
no.& facit,quod no.inſ.de leg.præſtan.l.3 §. ſi cauſa cogni.J.de
ven.in poſ.mit.l.1.§.ſed ſi cauſa Quarto,& vltimo reuoco hic ī
dubium,qn̄o tertius admittitur ad excipiendum? & dic.Spec.ꝙ
is ꝯ quem non agitur,admittitur ad excipiendum,in titu. de re-
ſcrip.præſenta. § ratione ver. ſed pone tu.iſi qn̄ ius non tangit
ius opponentis, vt ſi illa filia vellet opponere patri, ꝙ eſſet ex-
communicatus, non admittitur exceptio; & ita intelligitur
Spec.ſed quando exceptio tangit ius opponentis, bene admitti-
tur exceptio & facit ſ.de rei ven.l. in ſpeciali,& de inoffic.teſta.
ſi ſuſcepta Vltimo colligit hic Iac.de Are. quod non debet eſſe
melioris condi quis in caſu dubij, quam certi.facit ſ.de inoff.
teſta.l quod inofficio. In glo.implorando. Bar.dicit,ꝙ hic non
mouebatur principaliter cā ſtatus,quia tunc qō do is,licet cum
cā præiudiciali taceret alias ſilere, hoc eſt verum quo ad eādē
perſonas: ſed hic mouetur lis ꝯ tertium.ſ.ꝯ maritum: & ideo
male loquit.vt J.de lit.cā.ordinata.confitеor iñ,ꝙ hic non age
bāt principaliter de ſtatu,ſed incidenter;quod eſt planius. Bald.

ADDITIO.

a † Seculari. Vide in glo.ad hoc d. Ale de Imo.hic in 1.col.poſt medi.ver.
poſtremo,cum ſeq.qui miratur de Barto.cum aliter hic in lectu.antiqua,
& in Lomni nouatione.C.de Epi.& cle.& in l quoties, de iudi. & in l.2.
de iur.om iu.aliter l.ſenſerit:ſed vide Lud.Ro.in d.c.tuā,vbi refert plu
res ꝓ hac opi.conſuluiſſe & iudicaſſe,& vide eū in cōſ.173. pro deciſione
propoſitæ conſultationis,vbi pulchre loquitur. Itē pro hac conſuluit etiā
Gaſpar Cal.vt refert Imo.in d.c.tuā.& ſeruātur de conſuetudine ſecundū
Bal.in d.l.quoties,& vide Do de S.Gemi.in c.1.de vſu.in 6 vbi dicit cu
riā Romana ſeruare cōtra opi.Bar.pro qua ēt adde ꝙ cōſuluit Pau.de Ca.
in conſ.68.& in cōſ.142.& vide d.Ale.de Imo.in conſ 94.quarta, & Pao.
de Caſt.in conſ.129 incip.viſa petitione.& Fulg.in conſ.143.

LEX XXXV.

Liberta Inter libertā, & patronū conſiſtit iudicium do
tis.h.d.& vide hic.l qđ air lex ſ.de diuor. Bald.

LEX XXXVI.

1 *Debitor confiſcati ſoluens fiſco liberatur.*
2 *Nomina debitorum veniunt in generali confiſcatione.*

Si maritus. Debitor confiſcati non tenetur fiſco, niſi
quatenus tenebatur creditori primiuo. h.
dicit. In tex. in penulti. no.optimam rationem, & hāc ratio-
nem inducit Cyn.C ne vx pro ma.ob maritorum,& fuit recor
datus de ratione,& non de lege,& facit ſ. quod quiſque iur.l.3.
§.ſi filius,de mi.l deniq; § ſed vtrum, & C.de bo. proſcr.l.ſi fi-
1 lius.† No in hac l.quod debitor confiſcati ſoluens fiſco libera-
a tur,a vt hic,& ſup.depo.l.bonā ſi Iac. de Are.& vide quod no. p
Din.inf.de ſol.creditor,& J.de leg.3. Paulo Cali. & tene menti

2 hanc legem.† Item habes hic expreſſum,ꝙ in generali ꝯfiſcatio
ne veniunt noīa debitorū,vt dixi.ſup.eo.l.ſi conſtante.§.ſi. Bal.

ADDITIO.

a Liberatur. Adde eundem Bal.in l falſus.ad fi.C.de fur.& in l.ſi te.C.de iu
re delib.& in l.non prius C quando fiſc.vel priua.& per Ang. in l.liber
homo,in prin.inſ.de hęred.inſtit.& per Bar.in tract. de tyrannide, in 7.c.
per Pet.de Anch.in conſ.80.

LEX XXXVII.

1 *Contradicere non dicitur, qui non habet cauſam contradicendi.*

1 Dotem &c † Non dicitur ꝯdicere, qui nō hēt cām ꝯ-
a dicendi:a hoc eſt verum in omni actu iu-
ſtificando per cām;ſecus ſi ſit actus meri, & liberi arbitrij, vt l.fi-
deicom.§.quā,de leg 3.facit ad hic no.in c.1.lxv.di.& xij. q.c.ſi
quis clericus.In gl.tacentis.ibi,de no.ope.nunc. in princ.So.id le
gitime fiebat inſpecta permiſſione iur In e.gl.ibi.l. hac ibi con
tradicendo nihil auferebat nihil auferēs alteri,ſed propriū dene
gabat,hic aūt cōis rei.i.cōis exercitiū denegabat. Din.In e.gloſ.
ibi.l.quia poterat.ibi neminē repudiando grauabat,ſed ſe one-
ri ſubiiciebat. Din In e.gl.ibi,electionibus.vt cogantur accepta-
re electionem,ſi nō hn̄t iuſtam cauſam ꝯdicendi, ad quicquid
b eligatur,b ſiue ad conſulendum, ſiue ad aliud miniſterium.

ADDITIONES.

a Contradicendi. Adde Lud.Rom.in conſ.336.
b Eligatur. Concordat tex.in §.initium,in auth.de defen.ciui.& in § quia ve
ro,eo.tit. ad idem tex.in l.ſciendum § oratione. infra de leg. 3. facit quod
notat gl in l.2.§.iuuſ.ſupra quod quiſque iur.& adde not.in l hi qui ad ci
uilia. C.de appel.vbi vide Bald.

LEX XXXVIII.

1 *Lucrum dotis propter diuortium factum culpa mulieris, filius facto patris*
non perdit,etiam ſi ſit eius heres.
2 *Heredi qui non vtitur adminiculo ex perſona defuncti excipiendo, non ob-*
ſtat factum defuncti.

1 Lucius. † Lucrum dotis pp̄ diuortium factum culpa mu
lieris filius facto pr̄.a non perdit, ēt ſi ſuccedat ei
vt hēs.h.d.iſta l.no In tex.repudium.ſine cauſa legitima,& ideo
amittere dotem meruit, vt C.de repu.conſenſu. Di In tex.mul-
ctandam eſſe in hoc,vt dotem perdat.Din.Bal.No.hic, quod li-
cet filius ei nuciatur vt hæres:tamen opponit excep.ex ſua per
2 ſona Item no † ex hoc,ꝙ hęredi,qui non vtitur adminiculo ex
perſona defuncti excipiendo,non ob. factum defuncti. dicit gl.
no quia ex facto defuncti non deſcendebat ius in hæredem, ita
ſ.obligationis ſed replicationis, & cum iſta tōne concordat, qđ
no.inſ.de precario.l quęſitum, vltimo,& inſ.de diuer.& tempo.
præſcrip.an vitium.§ ex facto nec pūi ad hoc reperiri meliores
a concordantias ſecundum Io.Palaten.In gl.tacite a ibi l filio. tu
dic idē in maſculo,quod in fœmina.vt d.l ſed ea quæ,& ibi no.
Iac.de Are. ſi eadē ſit ratio,& pro hoc ſup de adop.l in adoptio
nibus,in fi.& ideo dicit,hic abſente filio,Pe.de Bel. Tu dic ēt ſi fi
lius eſſet præſens , non vr̄ hic tacite conſentire pp̄ præiudicium ,
quod aufertur circa lucrum dot & ita poteſt gl.ſuſtineri. In ea.
gl l.ſi vx.§ fi.ibi,in matrimonio.& ſic ī actu perfecto,hic in ſpon
ſalibus de futuro,& ſic in actu imperfecto,per quem non indu
citur finalis reconciliatio,& facit ſup.man.creditor.§.i. In ea. gl.
ſponſalia.tantū.arg.ꝯ.ſup de diuor.l.quod aut lex.quia ea eſt rō
in ſponſalibus,quæ eſt in matrimonio,& idē tenet Bar quod mi
hi verum non vr̄,quia cū lucrum dotis pr̄i eſſet pleno iure quæ
ſitum ſecundum hæc tempora,vt no.inſ.de caſt.pecu dotē, poſ-
ſet pater huic iuri ſibi quæſito renunciare tacite,& expreſſe. vn-
de tenendum eſt,quod in l.noſtra ſit ratio:quia per ſponſalia nō
inducitur tacita renunciatio,vel per ſecundum diuortium fingi
tur non receſſum a diuortio primo. Bald.

ADDITIO.

a In gl.tacite. Vide hic omnino dom. Alex. de Imol. vbi recitat contrariam
opinio.expreſſe fuiſſe Dyn.& Bar.& antiquorum,& miratur de Moder-
nis tranſeuntibus hic cum Bal.

LEX XXXIX.

1 *Paria delicta mutua compenſatione tolluntur.*
2 *Accuſationis verbum adaptatur ciuili petitioni.*
3 *Sententia vna poteſt ferri ſuper diuerſis libellis, petitionibus, & inſtantijs.*
4 *Peccans in legem matrimonij, non pōt aduerſario obijcere ſimile delictum.*
5 *Libellus, peto declarari culpa vxoris diuortium factum, procedit.*

1 Viro atque. † Paria + delicta mutua compenſatione
tolluntur.h.d.† In tex ibi,accuſantibus.no.
a hic verbum adaptari ciuili petitioni; & dic, qđ vbi in libello ap-
ponit verbum accuſo,& petit,quod procedatur ad vtilitatē par-
tis,eſt actio ciuilis, vt hic, ſecus, ſi concludatur ad punitionem ci-
a uiliter,quia tunc videtur agi criminaliter. a ita no. Specu. de ac-
cu.ver.quid ſi patrio,& facit l. agraria, & extra,de procur.cum
3 tuæ:quod no. In tex.vtrunque.no.† vnam ſententiam ferri ſu-
per diuerſis libellis, petitionibus & inſtantijs,& dicamus, qđ hic
eſſet cauſa conuentionis,& reconuentionis ſui, qđ partes eſſent
con-

ADDITIO.

a Criminaliter. Vide Ro.hic contra Bal.& Spe.tu vero non recedas ab opi.
Bald.& ſequacium.

conuentiones,tamen proceſſit quod hic dicitur. Item not. hic
ſuper incidenti pronunciari, quod dic vt ſupr. de mi. intra vtile.
In tex.ibi,ea.l.ſ.pudoris,ſeu matrimonij. In tex.ibi, diſſoluunt.i.
confunduntur. vnde neuter hic a ſua pet. repellitur. facit extra,
de adul.c.intelleximus,& ibi per Innocent. Not. quod interdũ
loquitur de compenſatione debitorum,& iſta eſt proprie com-
penſatio,vt ſupra de compen.ſi ambo.Interdum agimus de cõ-
pen.delictorum,& iſta non eſt proprie compenſatio,ſed quædã
4 confeſſio,& de iſta compen. loquitur hic. † Secundo no. quod
qui peccat in l.matrimonij,non poteſt aduerſario obijcere ſimi
le delictum. In gloſſ.obijcientibus.ibi,diuerſorum cui. ſed quo-
modo fit compenſatio in delictis non eiuſdem ſpeciei? tñ. quia
tenditur ad vnum finem.i.ad culpam diuortij,& probatur in d.
c.intelleximus,& hoc per Bart. In ead.gloſſ. ibi,perpetra. dic er-
go an exiſtens in pari delicto repellatur,quod non repellitur ab
accuſando,niſi quando eſt idem,& vnum delictum,quod dic,
vt C.de li.cau.ſi filio,& ibi plene no. aut quæritur de perſona,
aut de pœna.Si de perſona,aut eſt idem delictum,& non poteſt
illud obijcere;aut diuerſum:tunc ſic,vt inf.de adulterius.l.2.§.q
hoc dicit,& inf.de pub.iud.l.is qui.ſi loquimur de pœna,ſeu pu
nitione refert,aut loquimur de pœna ciuiliter imponẽda,& tũc
paria delicta confunduntur adinuicem,vt hic: aut de pœna cri-
minaliter imponenda,& tunc non confunduntur. inimo vter-
que punitur,ſi legitimus interueniat accuſator;& facit l.ſi quis
a ſe fundum,& quod no.in l.1.§.ſi cum arietes,ſi qua pa.fe.di.&
5 adde quod dicam infra eod.cum mulier. † Extra quæro,vtrum
procedit iſte libellus,Peto declarari culpa vxo.diuortium factũ?
Iaco.de Are.dicit quod ſic & hic eſt caſus,& ponit caſum aliter,quã
gloſ.& hic eſt no.quod etiam in perſonali iudicio procedat libellus
concludens ad ſolam declarationem: quia declarata cauſa ſta-
tim tacite includitur effectus:quia effectus eſt cauſæ coniũctus,
vt hic. Ego no.aliud ſm intellectum ſ. quod quando cã conuentio-
nis,& reconuentionis ſe perimunt,vt hic eſt,ſm Iac.& Io.de exc.
a rei iud.l.ſi inter,tunc reconuentio habet vim excep.a in con-
uent.& eõ.& quod tunc neceſſe eſt ſimul pronunciari de vtraque
cã:ſed quando non ſe perimunt,ſed ſunt diſſeparatæ,tũc vna in-
ducit exceptionem in reliqua,nec eſt neceſſe, quod diuinatur vna
ſententia.hoc tamen dic.vt infra,quæ ſen.ſi ep.re.l.1.in fin.Vlti-
mo diſtingue hic,vt per Din.& quod dixi.ſup.eo.l.ſi mora.

ADDITIO.

a Exceptio. Adde Bal.in auth.& conſequenter.C.de ſen.& inter. om iud.& per Cano.in c.j.de mutu.petitio.

LEX XL.

1 *Pater facto diuortio agere poteſt ad dotem interpoſita ſtipulatione.*
2 *Conditiones plures,quoties copulantur reſpectu vnius diſpoſitionis,ſeu actus diſpoſitiui,requiritur earum concurſus in exiſtentia ſui.*
3 *Exceptio præſupponit actionem,cum ſit excluſio actionis.*
4 *Stipulatio imperſonalis debet intelligi ſecundum naturam communis actionis,cuius loco ſtipulatio ſubrogatur.*
5 *Voluntas filiæ operatur mandatum.*
6 *Accuſans aliquem de voluntate tertij hoc expreſſo,non videtur accuſare vt procurator.*
7 *Stipulatio collata ad voluntatem alicuius habet effectum eo decedente, licet non declarauerit ſuam voluntatem.*
8 *Reuocatio tacita per mortem inducitur*
9 *Prouidentia iuris prouidet contra prouidentiã patris,quãdo ipſi diſſipat.*

REPETITIO.

Poſt dotem. Iſta lex diuiditur in duas partes. Primo
ponitur ſtipulationis tenor,& facti ſub
ſecuta contingentia,ex quo oritur quæſtio. Secundo ponitur
ſol.quæſtionis cum quadam diſtinctio.bimembri. ſecunda ibi,
ſed conditio quæ.ſecũda pars magis intellectui quã altera aſſignat,
& h.d.dos data per patrem ſtipulantem filiæ voluntate exiſten-
te conditione ſtipulationis poteſt repeti per ſolum patrem,ſi fi-
lia ſine liberis obiit:ſed ſi filia viuit,patri ob.exceptio,niſi expe
ratur cum conſenſu filiæ.hoc d. Vel ſic ſm Din pater ſtipulan-
do dotem mãdato filiæ vr ſtipulatus,vt eius procurator,ex qua
ſtipulatione filia mortua ſine liberis agit pater,vt hæres filiç ſe-
cundum Din.ſed filia viuente ius agendi non reſidet pri h.d.&
caſus talis eſt. Pater dedit dotem primo loco: ſecundo loco ex
interuallo filia voluit,quod pater ſtipularetur dotem reddi facto di
uortio.tandem ſecutum eſt diuortium.quæritur,vtrum pater a-
gere poſſit? ad quod reſpondetur,quod ſi filia eſt mortua ſine
liberis,pater poteſt agere,& dotem repetere: ſi autem viuit filia,
tunc pater volens agere repellitur excep.ſm Din.& h.d. In text.
ibi,cõctas & ſic interuallo. In tex.dati. Ex iſto themate oritur quæ-
1 ſtio,an pr facto diuortio agere poſſit. In tex.ſi conditio.hic ſol
uitur quæſtio.† In tex.agat.dicit Din.tanquã hrs filiç:ſed an hoc ſit
verũ,dicã.Io. In tex ſubmouendus. Quia ſtipulatus vr vt procur.
filiç,non ſuo noĩe. Din.quod an ſit verum,dicã.Io Bald. Not.hic
prem ex ſtipulatu agere mortua filia ſine liberis,ſed non ea vi-
uente,ſed hoc vr falſum l.cauetur,quod pater ex ſtip.interpoſita fi-
liæ voluntate,libere põt agere,nec filia põt cõdicere. vñ vr obſta-
re l.quotiens.ſup.eo.ver.cęterũ,& ĩ. eod.l.2.ver.ſic ergo,in rõne

ſui,& C.de iure do.quia licet & plures leges poſſint allegari,ta-
men ille ver.cæterum,eſt ille,qui directe eſt cõ tenorem huius cõ-
trij.ſunt in glo.v.vel 6.lec.quia iſtud cõrium ſoluit.v.vel 6.mõdis.
Primæ lec.reſponſio eſt iſta,& vado ad formam argum. pr põt
agere ex ſua ſtipõne,vt in ver.cæterum Reſpondeo verum eſt,
ſi tenor ſtipu.hoc patit.ſed hoc non patit tenor ſtipõnis,eo qđ
pr erat ſtipulatus ſub duabus condi.copul ſi fieret diuortium,&
ſi filia decederet ſine liberis.ergo ſi filia viuit,pr non experit,ga
2 quotiens plures condi. copulantur reſpectu vnius diſpoſitionis,
ſeu actus diſpoſitiui,requirit earum concurſus in exiſtentia ſui,
vt inf.de condi.inſti.l.ſi hæredi plures.iſta eſt prima ſol. quæ re-
probat. nam ſi pr erat ſtipulatus in caſu,in quo non exiſterent
liberi,liberis exiſtentib.ipſo iure repellitur,vt ſup.de pac.dota.in
ter ſocerum,§ cum inter l.Bebius,quia deficit condi ſtipu.qua
deficiente obuiat natiuitati actionis a princ.vt l.fin.§.ſed ſi cum
ſcio.ſup.ſi cer pe.& l.decem,inf.de verborum oblig. hic autem
3 dr,remouet tempore excep.quare male;† quia excep.præſuppo-
nit act.cum ſit excluſio actionis.quidam volentes ſuſtinere glo.
dicunt,quod hic loquit de exce.facti,non iur.vt plene no.ſup.de
condi.ob cau.qui ſe debere,in princ.iſta lect.non placet,primo,
quia procedit cum diuinatione.ſecundo,quia eſt cõ tex.nam tex.
dicit,ſi condõ in ſingulari,non plurali. vnde re vera nõ fuit niſi
vna condi.diuortij.facit ad iſtum modum argum.l. Iulius Fç Io.
ad Treb.Secunda ſol.& lect.eſt iſta,& ad formam ar. pr agit ex
ſua ſtipõne,vt in ver.cæterum. Reſpondeo,verum eſt,ſi nitat
ex ea,ſed hic pr non nitebat ex ſtipõne,nec intentabat hãc viam
ſed nitebat ex act.communi,quæ prius erat cauſata ex actio.cõ-
muni a prin.datæ dotis.non dico,actio dotis naſcat a prin.vt cõ
petat formaliter,nam cauſalr competit,& ſunt verba doc.in a-
lia mã ſ.Pe.& Cy.C.de ali.iudi.mu.cau.fac.ita,quod in actione
de dote conſiderando prin.cauſale,& iſtud eſt ab initio,& prin.
formale,& iſtud non eſt,niſi ſol ma.ideo hic pr repellitur: quia
aſſumebat viam communis actionis,& non propriæ ſtipul.ſibi
ergo imputet qui aſſumit viam ſibi minus fauorabilem.ſi ſup.
de pac.d.Bebius Mar.& inf.de excep.rei iudi.l.duob. Sed cõ iſtud
ſic oppo.ſtip.patris ipſo iure nou.veterem actionẽ,vt ſup.ſi cer.
pe.pecuniarium,& de condi.in de.l.Iul.ergo vetus actio non põt
intentari ipſo iure;quia transfuſa,& nouata per ſtip.reſpondeo,
quod huic transfuſioni vr pr poſſe renunciare,& vr tacite renũ
ciare eligendo actionem veterem,argum.ſup.de min.l.ſi filius.
Ego nõ credo hoc verum.nam cum nouatio iſta pendeat ex cõ
ſenſu duorum,& ipſo iure trahat ſecum ſuum effectum,volũ-
tate vnius nõ põt diſſolui,vt ſup.de neg.geſt.Pompo.ſcribit iſtã
rõnem ponit ibi directe Scæuola cõ Pomp.& ideo recedo a ſecũ
da lect.Bal. Vltimo ad tertiam lec.& reſpondeo ad formam ar.
pr ex ſua ſtip.agere põt,ut in ver.cæterum.Reſpondeo,verũ eſt,
4 ſi pr fuit ſtipulatus ſibi;ſecus ſi fuit † ſtip.imperſonaliter;tũc.n.
imperſonalis ſtipõ dʒ intelligi ſecũdum naturam cõmunis a-
ctio.cuius loco ſtipõ ſubrogat,& iſte eſt caſus ſingularis. l. qui
non eſt alibi,ſed cõ iſtam ſol.op.l.cauetur. quod quãdo quis im-
perſonaliter ſtipulat,non ſubintelligitur tertia perſona in ſtipõ
ne,ergo non ſubintelligitur perſona filiæ in ſtipõne. vnde vr ob
ſtare.iſ.de ver.ob.l.ſi ita ſtipulatus,§.Chryſogonus.ĩ ver.ſequẽs
a ſtipõ.glo.non ſoluit.ſed tu reſponde ſecũdum Old.a qđ aut ſub
intellectio tertiæ perſonæ redderet ſtipõnem inutilem,& tunc
tertia perſona non ſubintelligitur,vt in §.Chryſogonus. aut nõ
redderet ſtipu.inutilem,& tũc tertia perſona ſubintelligitur pp
ipſius rei nãm,vt hic coniũcta l.Gaius.inf.eo.ſecundũ Old.con
cutiunt hic ergo duo,dotis nã,quia eius actio eſt cõis & priuile
gium,quod alteri põt quis ſtipulari,vt d.l.Gaius.Sed Dy. ſoluit
alr,& dicit ipſe,Tertia pſona non ſubintelligitur,verum eſt ver
bis directis,vt in ipſã vr cõcepta ſtipulatio.ſed bene ſubintelligi
tur vt p verba obliqua intelligit effectus obligationis ſtipulãtis
in ipſam,& ita eſt hic;q.a pr nõ intelligit hic ſtipulatus filiæ ver
bis directis in eã,ſed p obl.quã.i.tanquã procurator filiæ pp mãda
tũ filiæ.Dy.facit ad hoc,quod no.Io.de leg.j.hmõi,in princ.hæc ergo
eſt cõcluſio Dy.quod licet pr non dicat procuratorio noĩe,tñ præce
dit mãdatũ,intelligitur fieri procurator.noĩe;quod eſt no.in le. ſed
quãm ad mã dotis profectitiæ,cũ iſtud mandatũ ſit cõi gratia.ſ.
pris,& filię,ſalius intellectus eſſet dicere,qđ tantum procurato-
rio noĩe,imò proprio,& procu.nomine ſimul,vt l.j.§. mãd. fam
er.plane,de proc.licet § ea obligatio Ego rñdeo tertio modo ad
§.Chryſogonus.nã dico,quod hoc ẽ ideo,quia;ĩ gerit duplicẽ pſo
nã.ſ.propriã,& repræſentatã pſonã filiæ,& ius nõ repugnat acq
ſitioni in perſona vtriuſq.imo aſſiſtit,& p tãto ſtipulatio impſo
nalis eo noĩe intelligitur facta,quo de iure debuit fieri,ar.§.de in
ſtitu.l.Lucius.ex prædicta lec limitãtur oẽs ll.quæ dicũt,quod impſona

ADDITIO.

a Secundum Old. quam ſequuntur ẽt cum Bal.Ang.& Imo.& Mod.hic,& idem Bal.in l.ſi patruus,circa 3 col.C.cõra vter ind. licet contrarium ſen ſerit d.gl ĩ d.§.Chryſogonus,dum dicit,maxime ſi ſtipulatio redderetur inutilis,pro qua facit l.ſtipulatio iſta §.alte & § ſi quis ita,de vet.ob.& vide pro parte quod tenuit Raph.Cum in d.§.Chryſogonus.

ſonalitas ex parte ſtipulatoris non vitiat, ideo quia vr ſtipulari ſi
bi, vt C.de colli.pecu.auth.ſi qñ.nã illud fallit, qñ ex nã actionis
alia pſona tacite ſubintelligit, vt hic, quod tene mẽtẽ: & iſtã ter-
5 tiã lect. probat Iac.de Are.& Pe.& eſt no.lect.† Extra hoc oppo.
a nam ſm lect. Din voluntas filiæ operaẽ mandatũ, a vt ſ. manda.
idemque §.ſicut ꝯ.aliud eſt velle, aliud mandare. vt l.ſi pr.§.ſi.d
manum.vin.& de infami.l.ob hæc verba.§.ſol.dicit Bart. no.vtrũ
voluntas inducat mandatũ, refert.aut negociũ principaliter perti-
net ad eum, cuius voluntate geritur, & inducit mandatũ, vt l.1.§.
manda.aut principaliter pertinet ad gerentem, & tunc non inducit
mãdatum, vt hic, & d §.ſicut.aut actus pcedit voluntatẽ, & ẽ cã
voluntatis, tunc voluntas non inducit mandatũ, ſed ſimplicem
conſenſum, vt l.ſi ſundus, de pig.iſtud eſt no.dictũ, & concluſio
eſt hæc, quod aut actus ſubordinatur voluntati. & voluntas in-
ducit mandatũ, & ita intelligitur glo.aut econtra voluntas ſub-
ordinatur actui, & tunc non inducit mandatum: & ita vult gl or
di.in l.ſi vero non remune.§ ſi poſt creditam, quam adde ad di-
6 ctum Bat.† Et prædicta faciunt ad qõnem. ſi in libello dr, ſi ac-
cuſo Titium de voluntate Martini, vtrum videaẽ accuſare, vt
procur. dicit Bat. non, ſi talis eſt cauſa, in qua non admittitur
procur. quia cum iſtud verbum voluntatis exponaẽ multis mo
dis debet intelligi, vt de lur. Intelligi põt: ego allego ſup de pro-
cur.l.filius, §.ſed & fil.2.Expeditus da tertia lectũ venio ad quar
tam, & rñdeo ad contra.ſi pater põt agere ex ſtipulatione, vt in
verſi.ceterum, verum eſt, ſi filia conſenſit tempore ſtipulano.ſed
hic filia non conſen. ſtipulationi, ſed diuortio. vnde illa verba
filiæ voluntate, determinant illa verba facto diuortio, vt J. eo.l.
filiæ, & ſic non ob. imo concor. No.ex hac ſol. quod ſtipulatio
interpoſita ſine voluntate conualeſcit filia mortua ſine liberis,
quia totum ius rediit ad patrem ſ.ſi cer. per. proinde iſta quar-
ta lect.non placet, quia inducit præpoſterationem in litera.i.ver
ba interpoſita poſtponit. & ideo venio ad quintam lect. Venio
igitur ad quintã lect. & rñdeo ad ver.cæterum. pater põt agere
ex ſua ſtipulatione: concedatur, niſi ſtipulatus eſt ſimplr.ſed hic
fuit ſtipulatus ad voluntatem filiæ. vnde quia fuit reſeruata fi-
liæ voluntas, pperam ageret filia nolente, ſed ea mortua recte
ageret.& iſtam ſolu.tenet glo.in d.§.ſed & verum, & eſt in ſeq.
7 No.ſol. Ex iſta quinta lect.† quod ſtipulatio collata ad volun.ali
cuius habet effectum eo decedente, licet non declarauit ſuã vo
luntatem, vt hic in verbo, non erit impediendus &c. Sed extra
contra hoc op.de leg.1.ſ.loca.de verb.obli.l ſi quis arbitratu, &
C.de ꝯhen emp.l.fin.ſoluit Barto. quod hoc eſt ſpeciale fauore
dotis, facit l.1 de leg.2. Tu dic ſubtilius, quod interdum ponitur
in alicuius voluntate ſubſtantia diſpoſitionis.interdum ponitur
nudum exercitium, primo caſu ſiue adiiciatur voluntas ad in-
choationem diſpoſitionis, ſiue ad durationem, finita perſona
finitur voluntas & diſpoſitio, in ca. ſi gratioſe, de reſcript, lib.6.
Secundo caſu, qñ non ponitur ad voluntatem alterius ius, ſed
exercitium, mors non impedit exercitiũ minus liberum, quod
habet ſuũ fundamentum in iure quæſito. & iſte eſt caſus huius
legis, & hoc eſt no. Et prædicta faciunt ad quæſtionem. Papa ſu-
ſpendit interdictũ ad ſui beneplacitum deinde decedit, vtrũ ſu-
ſpenſio expiret? & dicendum eſt q ſic, quia ſuſpenſio interdicti
habet in ſui eſſe dependentiã ad durationẽ voluntatis, vt l.4.ſup.
8 loca.† Et facit & ad aliam qõnem, Cardinalis cõfinauit aliquẽ,
quandiu reuocet.moritur Cardinalis, vtrũ videanẽ confinia re-
uocata? & vr q iſta voluntas cõfinandi expiret morte, quia per
b mortem inducit tacita reuocatio, b vt no. ſup.de procu. ſi defun
ctus. Sumus expediti de 5.lect. Sexta lectu.eſt iſta quod iſta l. ve
niat directe ad determinandum l.quotiens, verſi.cæterum, & rñ
de arg ad formam, ſi pater põt agere ex ſua ſtipulatione, rñdeo
verum eſt, niſi iuſta ratio patrẽ impediat, ſed hic patrem impe-
diebat iuſta ratio, quia erat dotẽ diſſipaturus. vnde cum teneaẽ
reſeruare pro ſequenti mrĩmonio, non debet pati index, q pr
9 exigat, ne filia remaneat indotata, Iac.& Cyn. Ex quo no.† q ꝯ
patris prouidentiam, qñ ipſe diſſipat, prouidet prouidentia iur.
ſeu obuiat in dot.& hẽs ſimi.in l.Imperator, ad Treb. & l.vlti.
C.de ſen.paſ.& iſta eſt no.lect.& menti tenenda licet non proce
dat ſine diuinatione. Quæro pro intellectu huius l. nunquid
filia mortua cũ lib. poſſet pr agere ex prouiſione l. vel ſtiptone
impetſonalr conceptal tex.a ꝯtio ſenſu innuit q non. gl. tenet
ꝯ. & bene, qñ matri eſt ſeparatũ diuortio, quia eſt caſus in l.Be-
bius Mar.ſed ſi mrĩmoniũ erat ſeparatum morte filię, dic vel.
dos a patre dicit Cy. q opi. Bul.eſt nãlis ſm Dyn.ſed Pet.tenet
ꝯrium per l.iſtam.nam ex quo fit mrĩmonium pp liberos, & dos
datur propter matrimoniũ. ergo dos daẽ pp matrimo. vt l. aſſi-
duis.ſed no. Pe.& hanc opin.approbat conſuetudo, niſi ſtipula-
tio facta apertc dicteẽ ꝯ, quia conſuetudini illi põt derogari p
ſtipu. Secundo quæritur, vtrum mortua filia ſine liberis pater
agat iur.patrio, an vt hrs filiæ? Dy. dicit q vt hæres filiæ, & inten.
tio ipſius eſt hæc q filiafa.de iur.ff. haberet hæredem in dote ip
ſius filiæ proprie ſiue aduentitia ſiue profectitia, arg.l. Pompo.
Phil.& idem Bar.qui alleg l.anus, de iure do. ꝯrium tenet gloſ.
J.e.l.filię meę.etiam Azo in ſumma, & hæc verior q ſic proba-
tur. Si filiafa.de iur.ff. habet hæredem in dote.ergo in vniuerſõ,
vt l.1.§.ſi ex fundo, de hæt.inſti.ſed hoc eſt falſum. Secundo ſic,
ſi haberet heredẽ in dote tantũ, iſte hæres eſt hæres in recta, vt
C.de hæt.inſti.l.quotiens. Pone q ſi filia habebat debita, vel cre
dita, in iſtis non hẽt hæredẽ, vt l.1. in prin.qñ ac. de pet. eſt ergo
hrẽ hæredẽ, & non hæredẽ, quod eſt implicatio ꝯtriorum, & eſt
deuiatio à via veritatis. Quæro, vt ſi fuit confeſ.ſe habuiſſe & rece
piſſe dot.quam promiſ.patri reſtituere ſtipulanti pro ſe, & ſuis
hæredibus.demum ſol.mat.pater vult agere ex ſtipulatione, cui
ſe opponit filia dicens ſe ſtipulationi non conſenſiſſe, & ſtipula
tionem præceſſiſſe dudum ante, & ſic ex interuallo patrem ſti-
pulatum contra l.quotiens, verſi.cæterum.econtra dicit pater, q
illa verba ſe habuiſſe & recepiſſe intelliguntur tempore ſtipu-
lationis.ſic, eum fuerit in continenti ſtipulatus. ideo poterit age
re, quęritur quid iuris? iſtam no.q.format hic Bart. & determi-
nat pro patre, quia ille enunciatiua de præterito intelliguntur
de tempore præterito cum ipſa ſtipulatione nam tempore con
tractus præſumitur factũ quicquid potuit celebrari inter par-
tes.de hoc no.Innoc.in c.quoniã ꝯ falsã, & gl.in l.1. C.de fid.iſtr.
& iure haſtæ fiſ.alleg.Bar.de verb.obli. l. ſi ita ſtip.§.Chryſogo-
nus, & l.lecta, ſi cer.pe.C de apoch.pu.l.ſi.& l.placuit. C. de col-
la.fun.pa.lib.11 & quod no.in l.ſi ex cautione, de non num.pec.
aduertatis, licet in aliis ꝯctibus pręſumaẽ q numeratio pręcedat
confeſ.vt l. Publia.§.ſi.ſup.depo.tñ in dote, & mutuo non præſu
matur numeratio præceſſiſſe, vt l.4 J.de non num.pe. & l.ſi. de
dot.pręle.vbi fit renunciatio exceptionis non num.pe.ponamus
ergo renunciatũ, & ponamus quod tempore ꝯctus non interue
nit numeratio, nunquid ergo pr admittatur ad agendum? & vr
q non, quia ceſſat pręſumptio, ſuper qua ſe fundat Barto.eo qđ
probatur ꝯ vt l.2.de erro.ad.ergo dico q pr debet vincere tali ra
tione, quia illa verba habuiſſe & recepiſſe ſunt prolata ſine tẽ
poris deſignatione. vnde non probatur tempus. ſed tunc arguo
ſic, filia, quæ vult repellere patrem, debet dicere, q pater ex in-
teruallo ſit ſtipulatus ſed per hoc inſtrm non docet, cum ibi tẽ-
pus receptionis non deſignetur. ergo filia non probat exceptio.
e contra patrẽ non probando tẽporis interuallũ. c ipſa.n. eſt illa,
quæ habet probare, cum veniat ad diuidendum contractũ. hoc
probaẽ per gñalem theoricã l.cum actũ, de neg. geſt. C. de pet.
hære.ſi poſt morã & in c.vltimo, de reſcrip.in cle.in glo. pen.

ADDITIONES.

a Mandatum. Adde eundẽ Bal.in l.ſi pecuniam, circa princ. C. de neg.geſt.
b Reuocatio Adde idẽ tenentem Bar.in l.centeſimis.§.ſi.de verb. obli. licet
Imo.hic dicat contra Bal.allegando.c.ſi ſubdelegatus, de offi.deleg.in 6.&
Bar.in d.§ ſi.cum Bar.teneat ibi idem, vt Bal.hic, ſed tu dic bene verum, q
talis opi.Bar.& Bal.magis communiter damnatur per Doc in d.§.ſi.& per
Bal.in §.hoc autem tria, in procẽ ff.orum in ad hoc vide d.Alex.de Imo. in
d.§ ſi cum concor.ibi per eum adductis.
c Interuallum. Vide Imo.hic, qui reprobat hanc rationem Bal.& ſtat cũ Bar.
per alias rationes, non per hanc rõnem Bal.& ſequitur Ray. Ang hic, &
Bar.in l.prædia.inſ. de acq.poſ.& in l. certi conditio §.ſi nummos. ſup ſi
cer.pe.& in l.triticum.inf de ver.ob & in d.§.Chryſogonus circa 2.col.vbi
& ſequitur Ang.& Bal.& Imo.in l qui volebat, per illum tex inſ.de hęr.in
ſti.& Bal.in c 1.§.notandũ, qui feu.dar poſſ & ad hoc alleg.no.per Io.And.
in c.Abbate, de verb.ſig.in 6.Inn. in c.quoniam contra, de prob.& no.idem
Bal.in l.ſi ex cautione, in 6.q & in l.generaliter, vt in 3.q. C.de non num.
pecu.& in l ſi in 6.q.C.communia vtri.iudic.

LEX XLI.

1 *Indebitum ſolutum quod cadit in repet.per viam contractus, non repetitur per condictionem indebiti.*

1 Si pater. † Indebitum ſolutũ, qđ cadit in repetitione per
viam ꝯctus, non repetitur per condõnem inde-
biti.h.d.In tex ibi, numerauit, qđ facere nõ teneẽ pp diuortium.
In tex.ibi, non per indebiti condõnem.ſ.tñ. nam vtraque con-
dõ competit ſecũdum Iac.de Are.dicit, quod per actionem de
dote tñ, quæ eſt cõis actio patris & filiæ, & eſt priuilegiata. ſed
condi.indeb.non eſſet cõis, nec priuilegiata.& hanc rõnem ſen-
tit gl.in l.ſi quis fundum.§ Imperator.ſup.loca.Iac.de Are. dicit
quod condõ inde.ceſſat, qa dos adhuc erat debita. vt l.ſi donata
rius §.ſi.de condi.ob cau.ſed ꝯ Iac.facit, qa imo eſt indebitũ ope
excep.dolo facis &c.vt inf.eo.l.ſi ſocer.§. Lucius.cũ ergo ſit inde
bitũ ope excep ergo hꝫ locum condõ inde vt l.qui excep ſolũ,
de cond.inde.& no.ſup.eo.l.ex diuerſo.§.ſi.rñ iſta excep.non red
dit indebitũ ipſa excep.oppoſita, debitũ eſt in propria natura de
biti.ſecus eſſet in exce.quæ à ſui natiuitate hẽt elidere, & ita lo
quitur l.qui excep. Et adde hic, vtrum qñ cõpetit actio ex ꝯctu,
hẽat locũ inde condõ, quod no.in l.ſi ſine.Inſ. rem ra.hab. l.2. de
condi.inde.In gl.ſuper verbo, indebiti.ibi, ſol.mat.nã in illo §. tẽ
pore ſol non erat debitum, niſi ſpe, qua deficiente, agitur cond.
inde.hic autem erat nata obli.& act.& ſic non ob.

LEX XLII.

1 *Iura quæ expirant per mortem ciuilem, non poſſunt confiſcari.*
2 *Iura quæ non tranſeunt niſi ad filios, non confiſcantur.*

In inſulam. Per mor.ciuilem patris actio cõis conſoli-
datur filiæ, & non confiſcatur.h.d.no. In
tex.ibi, æque.i.eo modo, quo dictũ eſt ſ.No.q ſunt quædã iura.
quæ

quæ non veniunt in confiſcando, ſuper quo pone iſtam theo-
1 ricam,† quod iura quæ expirant per mortem ciuilem, non poſ-
ſunt confiſcari. Item iura quæ non competunt niſi certo ge-
neri perſonarum, non poſſunt confiſcari. & ideo dicimus alibi,
2 † ꝙ iura quæ non tranſeunt niſi ad filios, non confiſcantur. ita
no. in l.1. C. de bo. quæ lib. ex quo habes ꝙ emphyteuſis Eccle-
ſiæ, quæ non vadit niſi ad filios, vt l. etiam propter delictum. ſ.
a eod. non confiſcatur.a adde tamen hic, quod no. l. de dam. inſe.
ſi finita. §. ſi de vect. & §. ſi quæ ſunt iura. In glo. maxime. ibi. §.
ſi voluntate. nam inſtantia non tranſit in fiſcum. & ſic nil ope-
ratur inchoatio eius. vt ſup. eo. l. ſi conſtante. §. fi. In ead. glo. ibi,
ſecus eſſet: quia filiæ nõ daretur actio quia eſſet extincta, ſi eius
voluntate pater exigiſſet. tamen iſta dos tranſiret ad fiſcum cũ
onere ſuo, vt ſ. eo. ſi marito, & l. ſi maritus, & j. ad Sil. l. cum fi-
ſco ſecundum Din. & ad hoc. Communia vtri. iudi. l. fi. per quã
l. vĩ ꝙ iſta dos a cæteris bonis ſeparetur, & reſeruetur filiæ. ibi
enim dicitur ꝙ non tranſit ad extraneos, ſed ad filios ſm̃ Cyn.

ADDITIO.

a Confiſcatur. Adde idem Bal. in l. C. de bo. libe. & per doc. in l. ſi finita. §. ſi
da vectigalib. de dam. infec. & per cano in c. ex parte, de feu. & eſt bonus
tex. in auth. de alie. & emph. §. 1. & in c. reb. ven. ſi qua vero, de præben. in
6. alias de pc. & per Fel. in c. vergentis, de hæred. circa prin. & per d. Soci.
in conſi. 269 inc. in cã quæ vertitur, ver. 3. confirmatur, cum verſ. ſeq. in
2. par. char. 176. vbi plane, & not.

1 *Onera, & ſumptus extenuant fructus, & cum reſtitutione fructuum com-
penſantur.*
2 *Teſtis vnus ſi dicit aliquid fuiſſe ante guerram, alius dicit durante guerra,
vel poſt guerram, debet exponi ante guerram, ſcilicet finitam, & poſt
guerram, ſcilicet inchoatam.*

1 §. Fructus; † Onera & ſumptus extenuant fructus, &
cum reſtõne fructuum compenſantur. h. d.
Vel ſic, matrimonium inualidum non facit maritum putatiuũ
lucrari fructus iure mariti, ſed iure bonæ fi. poſ. tñ lucratur fru.
h. d. & ad hoc alleg. matrimonium autem imperfectum, ſicut
eſt ætate nondum ſuffragante, vtrũ inducat lucrũ fructuũ, dic vt
no. ſ. eod. l. ſi ante. In tex. ibi, videbantur. iſtud verbum, videban-
tur, hic non denotat veritatẽ, ſed opi. de quo dic ut no. ſ. de arb.
l. diem. §. ſi plu. In tex. ibi, ante cãm liberalem. ſ. finitã. nec eſt vis,
eſſet inchoata nec ne, quia ibi verba ante oẽm, duo. mo. pñt ex-
2 poni. ſ. ante finitam, & ante inchoatã, & eſt ar. † ꝙ ſi vnus teſtis
dicit aliquid fuiſſe ante guerram, alius dicit durante guerra, vel
poſt guerram, quod debet exponi ante guerram. ſ. finitã, & poſt
guerram. ſ. inchoatã, vt j. de ꝫ. in. iu. l. 2. in fi. Iac. de Ra. & Cyn.
& facit. ſ. ſi cer. pet. l. 2. §. a. vbi gl. facit ſimilem expoſitio. Inno.
tamen dicit, concordantia teſtium non eſt fienda niſi in pari nu-
a mero. a vñ ſi duo dicerent ante guerram, & vnus durante guer
ra, non haberet locũ di. Iac. ita no. Inn. ext. a. de offi. deleg. ca. cũ
contingat. & facit. c. cum tu, de teſt. No. in iſto §. ꝙ fructus cõpẽ
ſantur cũ ſumptib. factis ad ppetuã rei vtilitatem. ꝯcor. ſ. de rei
vendi. ꝙ ſi ſumptus, & no. in l. ſi fundo, eo. tit. iſtud eſt verũ, qñ
† fructus pcipiunt̃ ex re aliena. ſecus, ſi ex propria reſtõni ſubie
cta, quia tunc ſumptus non diminuunt recuperationẽ fructuũ.
iſta eſt gl. or. & non eſt alibi. ſup. de rei. ven. l. emptor. In gl. puta,
perceptis. ibi ſ. de pet. hære. l. quo ſi ſumptus, & ſ. eo. ſi cum do-
tem, §. fi. ſed Pet. dicit ꝙ vtili actione neg. geſt. & idem Iacob. de
Ra. ar. j. de leg. 1. domos, quia re ipſa vtiliter geſſit negocium
domini, vt ſ. de neg. geſt. ſi cum putarem, & l. ſi pupilli. §. quid
ergo. dicit Di. ꝙ tñ ope excep. arg. ſ. de cond. inde. l. ſi in area. opi.
Pet. verior eſt, quia hic impendens habuit animum alium obli
gandi, ut in l. hoc iudicio, communi di. ſed in l. ſi in area, non
habuit animum alium obligandi ſecundum Cy. quod no. Bal.

ADDITIO.

a Numero. Adde Bal. in l. 2. §. fi. ſup. ſi cer. pet. & an hoc ꝓcedat, vide Imo. in l. ſ
ter ſtipulantem. §. 1. de ver. ob. & examinãt cano. in d. c. cũ tu, & qđ per d.
Soc. in conſ. 253. inc. in cã d. lo. verſ. pterea ille, circa fi. in 2. par. char. 151.
& vide Ang. in conſ. 274. & Pet. de Anch. in conſ. 297. & d. Ale. de Imo. in
conſ. 14. 2. par. & Lud. Ro. in conſ. 220. & in conſ. 157. & in conſ. 301.

§. Vſuras. Vſuræ dotis non debentur viro, niſi alat vxo-
rẽ; ad hoc allegatur. facit. j. de excep. doli, pa-
ter, & facit. c. ſalubriter, de vſu. & ſup. man. l. creditor. §. cum in-
ter. Not. quod licet maritus qui non percipit totam dotem, non
tenetur alere vxorem, vt in auth. de non elig. ſecun. nupt. §. fin.
a tamen ex quo non aluit, non poteſt petere vſuras, a vel reditus
dotis a patre mulieris: quod eſt no.

ADDITIO.

a Vſuras. Vide tu ad hoc d. Soc. in cõſ. 166. incip. præſens conſultatio, verſ. 6.
adduco, in 2. parte, char. 47. & ꝙ per eum in conſ. 179. inci. circa præſentẽ
conſultationem, verſ. quam concluſionẽ, & ver. confirmatur ſecunda, in d.
par. char. 50. & Bal. in l. ri. C. ad Velle. & d. Ale. & Bal. in l. ſi cũ dotẽ, §. ſi ma-
ritũ iguſſimo, ſup. eo. & in l. qđ in vxorẽ. ſup. de neg. geſt. & Ro. in cõſ. 517.

§. Ad virum. Factum ſeu reconciliatio inter virum
& vxorẽ non prejudicat iuri tertij. h. d.
Facit ad hunc. §. l. vltima. ſup. de pac. & inf. de contratab. ſi poſt
mortem. §. fin. & quod no. l. 3. de ſeruis expor. & facit ad quæ-
ſtionem de duobus nobilibus facientibus pacem ſub pœna ap-
plicanda Eccleſiæ, tandem rupta pace reconciliant ſe, & omnẽ
a iniuriam remittunt. nam per hoc non præiudicatur Eccleſiæ. a

ADDITIO.

a Eccleſiæ. Vide quæ no. ẽt ad hoc Bal. & Ang. in l. ab emptione. ſſ. de pac.
dũ q̃runt, verũ ſi ſtatuto caueatur ꝙ ex ſingulo contractu ſoluatur præciſe
gabella, & contrahentes diſſoluant contractum, nunquid tũc fiſco ſit ſol
uẽda gabella? & ad hoc vide ẽt quæ no. Bar. in l. 1. §. vſque adeo. inf. de in-
iur. dum diſputat, an per reconciliationẽ iniuriæ extinguat̃ ius accuſandi
criminaliter, & contra hoc dictũ Bal. videtur caſus in d. l. 3. de ſer. expor.
& ꝙ no. Bar. in l. qui Romæ. §. Flauius Hermes inf. de ver. obl. vbi dicitur
mutationem voluntatis ẽt iuri tertij præiudicare, ſed poſſet ſaluari Bal. ſi
intelligatur, quando notarius ſtipulatur tanquam publica perſona quæ-
ſiſſet eccle. ſecundum no. in l. 2. de iure fiſci per Bar. & Rapha.

1 *Maritus ſi ex proprio labore poteſt viuere, non debet retinere bona pro-
pter victum.*
2 *Alimenta debentur viro non ſecundum dignitatem, ſed ſecundum neceſſi-
tatem.*

LEX XLIII.

Si maritus. Si maritus non habet ad victum, niſi redi
tus dotis nomine actionem mulieri cedere
non tenetur. h. d. Et optime poteſt poni exemplum in monte, ꝙ
1 eſt Florentiæ, & Venetijs, & no. bene iſtum caſum. † In gl. niſi
forte. ibi, quære victum nor. quod ſi maritus ex proprio labore
poteſt victum quærere, non debet retinere bona pp victum. &
iſtud eſt menti tenendum & qđ ſequitur in gl. eſt expoſitio gl.
In ea gloſſ. ibi. §. ſed ſi filius. bene dicit iſta gl. Pe. de Bel. In ea gl.
ibi, mandare. hæc vera. ſed quid ſi neuter habet, vnde viuat? di-
cunt quidam maritum præferri, quia eſt reus: alij vxorem, quia
tractat de dãno vitãdo, & maritus de lucro. qđ ẽ verius ſm̃ Cy.
& iſta qõ mouetur hic, per Iac. de Are. ſed quid ſi maritus cõue
niatur reali iudicio pro fundo dotali, vtrum hẽat hanc excep. dic
vt j. e. l. ſi filius, per Din. ſed quid ſi maritus habet poſſeſſiones
modicũ fructuantes & multũ valentes, ex quibus poſſet perci-
pere tñ preciũ, ꝙ ſufficeret ſibi, & vxori, an cogatur vendere?
2 dic, vt j. de ceſ. bo. qui bonis ſuis. † Sed an alimenta debeantur
a marito ſm̃ digni. ſuam, an ſm̃ neceſſitatẽ a viuendi. ſentit hic
Iac. de Are. ꝙ ſm̃ neceſſitatem viuendi. & vide hic per eum.

ADDITIO.

a Neceſſitatem. Vide hic do. Alex. de Imo. & Fran. Are. in conſ. 17. vbi in fa-
cto conſuluit.

LEX XLIIII.

1 *Fictio non operatur niſi in ea perſona, quæ eſt cauſa, & principiũ fictionis.*
2 *Argumentum a pari licitum eſt in iure.*
3 *Conſolidatio eſt digreſſio de communi eſſe in proprium.*

Si ſocer. Ficta ſolutio per ſucceſſionem non extendit vi-
res ſuas extra perſonam ſuccedentis. h. d. In text.
1 ibi, conueniri. tanq̃ hæredem generi. Din. & not. † ꝙ fictio non
operatur, niſi in ea perſona, quæ eſt cauſa & principium fictio-
nis. no. in gl. In gl. Pompinius. & no. ꝙ pater. ibi. duo rei. qualiter
ſit hoc, intelligendum, dic vt plene nut. in l. a. & l. non ſolum. ſ.
2 eod. In glo. locus a pari. no. † ꝙ licitũ eſt arguere per locũ a pari.
3 In ea. gl. ibi, de cõi eſſe in proprium. † no. iſtum punctum, vtrũ
conſolidatio ſit digreſſio de cõi eſſe in proprium. nam tunc niſi
procederet cõio, non caderet conſolidatio. aut ergo ſit digreſ-
ſio de proprio eſſe vnius in alterã perſonam; & tunc actio ꝑpria
ſolius patris poſſit conſolidari filiæ. & hoc tenet gl. C. rẽ in pñti.
§. videamus, & ibi Cy. tangit Di. hic, & Bar. j. e. l. in his. in l. poſt
dotem, & ibi vide. In glo. acti. de bo. Ibi, conſulitur filiæ, vt pater
dotet eam. Pe. & ſic no. ꝙ l. qui liberos, de ritu nup. intelligitur
iudicis officio implorato. ad hoc. infr. de actio. & oblig. l. obliga-
a mur. §. leg. a & arg. ſupr. de peti. hære. l. fina.

ADDITIO.

a §. Lege. Contrarium tamen dicit ibi gloſſ. licet male, quod patet in d. l. qui
liberos. Soc. in l. ſi ſocer. C. de colla. Et ex his quæ no. dicit Bar. in l. 1. de cõ
di. ex lege, & per dom. Alex. de Imol. in l. 1. ſupr. eod.

1 *Exceptio, dolo facis, quod petis, ꝙ reſtituturus es, tunc habet locum, quando
ipſi excipienti debet fieri reſtitutio; ſecus, ſi debet fieri alij.*
2 *Verba enunciatiua prolata ad odium, non inducunt niſi meram exceptio-
nem, & non verum legatum.*

§. Lucius. Quod alij reſtituturus ſum petere poſſum,
quia exceptio dolo facis, non ob. in eo, quod
eſt alij reſtituendum, hoc dicit ſecundum Din. & eſt bene not.
In tex. ibi, exhæredata: ſed nihilominus tranſit ad eam actio de
dote, vt C. rem in præſenti. § & hoc ex tex. Din. In text. poteſt. &
videtur quod non, cum &c. Din. In text. ibi, abſurde, id eſt im-
probe, ſeu perperam, vel inepte. In tex. ibi, præſtare, id eſt cedere
pro portionibus cohæredum. & dicit Pet. quod mulier habet
electionem, vtrum velit, quod maritus exigat, an quod ſibi iu-
ra cedat. nam inductum eſt hoc in fauorem mulieris ſecun-
dum Pet. quod non credo verum, quia ille qui non tenetur
agere, liberatur cedendo iura, vt infra, ne quid in loco pub.
l. 2. §. idem Nerua, quod alibi non eſt ita bene. Not. in hoc.
§. duo dicta, videlicet, quod maritus tenetur vxori quondam
1 ſuæ aut exigere, aut iura cedere. † Secundo not. quod ſolut.
matrimo. maritus petit dotem ab hæredibus extraneis ſoceri,

quã reſtituturus eſt mulieri.& ex hoc talis datur regula, quod
a exceptio dolo facis, a quod petis quod reſtituturus es, tunc habet
locum, quando ipſi excipienti debet fieri reſtitutio: ſecus, ſi de-
bet fieri alij, non ipſi excipienti, quod probatur hic melius quã
alibi. circa quod ſic diſtingue. An ob. exceptio dolo facis, refert.
Aut quis eſt reſtituturus eidem, aut alteri. ſi eidem. aut loquimur
in repetente, & non ob. exceptio, ne lẽ auxilium, quod conce-
dit repetitionem, ſit inane, vt ſupr. de cond. inde. interdum, & l.
cum is. §.1. & vtrobique no. aut loquimur in petente. & refert,
aut eſt reſtituturus in continenti, & ob. exceptio, ut vitentur cir
cuitus, no. ℥ de excep. do. l. dolo, & ar. ſup. de cõd. inde. dñs teſtõ.
aut eſt reſtituturus ex interuallo. & tunc refert aut eſt interual-
lum introductum ſola conſideratione miſerationis, & ob. ex-
cep. de cõpen. ſi cum militi §. eum intra. nam talis dilatio merã
continet defenſionem. non autẽ debet trahi ad impugnationem
alterius. aut eſt interuallum alia ratione introductum, & tũc nõ
ob. excep. ne interuſurium medij temporis auferatur. & quia ſi-
cut ante diem non exercetur actio, ita nec exceptio exercetur.
arg. ſupr man. l. ſi tibi mandauero, & inf. de ver obli. qui Romę,
aut loquimur qñ reſtitutio debet fieri alteri. & tunc refert, aut
res eſt reuerſiua ad excipientem, & ob. exceptio nam effectus
debet inſpici potius q̃ modus, vt l. ſi donaturus. §. fin. de cond. ob
cauſam, & argu. inf. ad l. Fal. cum dotẽ. aut res non eſt reuerſura
ad excipientem, & tunc nõ ob. excep. ut in noſtro. §. & ratio eſt,
quia de iure tertij non poteſt excipi, vt ℥. de ſe ta. qui. ex liberis.
§. teſtõ. ibique autẽ dixi excep. ob. intellige, niſi lex ſpecialiter ſta
tuat contrarium, ſicut eſt quandoque nimio odio, vt C. ad l. Iul.
de vi. l. ſi quis a ſe fundum. quandoque nimio fauore, vt C. de cõ
pen. l. ſi. qñque, quia petitio eſt liquida, & exceptio non eſt liqui
da, vt C. de or. cog. l. ſi. & l. 3 §. ibidem, ad exhi. & adde quod no.
de reg. iur. in c. qui ad agendum. li. vi per Din. ſu gl. imõ. ibi. dos
a ei legata. gl. dicit contra. in §. Ancilla. † nam verba enunciatiua
prolata ad odium non inducunt niſi meram exceptionem, &
non verum legatum. In gloſſ. in verſ. pro parte uirili. pro nume
ro perſonarum, quia portiones hęreditariæ erant æquales. &
ſic non ob. C. de hæred. ac. l. ſi adulta.

ADDITIO.

a Dolo facis. An & quando hæc exceptio locum habeat, vide Ang. Are. inſt.
de excep. in prin char. 12. & Rom. conſil. 204.

LEX XLV.

1 *Pactum quod non poteſt valere ſecundum ordinem ſcripturæ, interpretan
dum eſt quod ſecundum ordinem iuris.*
2 *Statuto quando venit in conſequentiam obligationis, ea ceſſante, non poteſt
fieri ſolutio.*
3 *Diſiunctiua poſita inter perſonas ponitur pro coniuncta.*
4 *Ordo charitatis prævalet ordini verborum.*
5 *Actio directa, & vtilis ſub ſuis nominibus non cadit in eadem perſona.*
6 *Aſcendens poteſt ſtipulari deſcendenti, ſed non econtra; intelligo, quando
eſt in poteſtate.*

Gaius. Auus maternus põt ſtipulari nepti dotem. & diſiũ-
cta poſita inter perſonas non vitiat ſtipulationẽ. h.
d. In tex. ibi, ſed iſta dictio aduerſatur, & ſi poſt eam ſequatĩ di-
ctio, &c, auget & amplıat. no. hic φ ex ſtipulatione aui materni
promittis mihi, aut nepti, de rigore iuris, qui attenditur penes re
gulas iuris, non acquiritur nepti actio. rõ eſt, quia hanc neptem
non habet in poteſtate, vt C. de iure do. ſi genero, & C. de pac. in
l. pactum ad diem. in rõne ſui inſ. ad Treb. debitor §. fi. & ſup de
1 pac. do. inter ſocerum. §. filiã. † Secundo no. quod tali nepti põt
ſolui non attento ordine, φ neptis fuerit primo nominata in in-
ſtrũo, qa perinde eſt, ac ſi fuiſſet adiecta. pactum ergo quod nõ
põt valere ſm ordinem ſcripturæ, interpretandũ eſt φ valet ſm
ordinem iuris, vt in ver. ſed dicendũ, & ar. ℥. de lib. & poſth. l. Gal
lus §. quidã. Tertio no. qđ de æquitate. i. de iure ſpãli ex qua nõ
deſcendit actio directa, ſed vtilis, nepos hꝫ actionem, licet ſtipu-
latio aui fuerit facta verbis directis in neptẽ, & non verbis obli
quis, vel inflexis. Op. hic dr̃ φ de rigore non cõpetit actio nepti,
ſed hæredib. aui materni, q̃ auus maternus fuit ſecundo nomina
tus in inſtrũo, & ſic vr̃ adiectus ad ſolõnem, non ab oblõnem. er
go hæredes aui non agunt de rigore iuris. vnde vr̃ ob. ℥ de verb.
obl. eum qui. §. qui ſibi. Rñdet gl. no. Aut adijcitur propria per-
ſona, aut perſona extranei. primo caſu ſp quæratur oblõ vt hic.
ſecundo caſu non quæritur obligatio, ſed intelligatĩ adiecta ad
ſolutionẽ, ut in q̃rio. no. hic, & inſ. de ſo. l. procuratori, & l. aliud,
de eo qđ cer. loc. l. 3. §. idem Iul. Secundo op. dr̃. hic φ licet nepti
non quæratĩ ius directum, tñ ſolui ei põt. Cõtra, perſona neptis
erat appoſita ad obligationẽ. ergo ſi nõ quærit ei oblõ, nõ põt ſi
2 bi ſolui. † qñ enim ſolutio venit in q̃ñtiã obligationis ceſſãte ob
ligatione nõ põt ſibi ſolui. & eſt locus ab antẽ deſinitio. iſte eſt
caſus. ℥. de uer. ob. eũ qui. §. φ ſi ſoli. melius in eo. ti. ſi duo rei. &
facit. ℥. de ſol. l. Stichũ, aut Pã. § quæſitũ. So. qñq. quærit ius nec
ipſo iure, nec effectu. tũc nõ põt ſolui. qñq; vero quæritur ius in
3 effectu, licet non rigore iuris, tunc poteſt ſolui, ut hic. Tertio
opp. & vt hoc tibi liqueat, qñ diſiuncta cadit inter perſonas, di-
co an uideatur quis adiectus, refert. aut loquimur de propria

perſona ſtipulantis: & non vr̃ adiectus. nam cum ſit principalis
perſona, ei principaliter quæritur obligatio, vt hic. & ℥. de le. 3.
vxor. §. teſt. ei a. Aut de perſona alterius, & tunc refert, aut talis
perſona ꝑ prius noĩatur, aut per poſterius, ſed ſi prius, aut poteſt
ei oblõ cũ effectu q̃ri, & q̃rit ſibi vt hac l. ver. ſed permittendũ.
aut non põt ſibi oblõ quæri, & tunc non vr̃ adiectus ad ſol. vt
d. l. eũ qui. §. qui ſibi. Si autẽ noĩatur perſona per poſterius, refert.
tũc aut eſt talis perſona, cui non debet, uel nõ põt quæri oblõ, a
tũc 1 vr̃ adiectus ad ſol. vt in eo. § & d. l. vero procuratori, cum ſi.
aut eſt talis perſona, cui oblõ quæri põt, & debet vt mulieri in
dote. & tũc ſibi quæritur vtilis oblõ cum effectu, ut hic in verſ.
ſed dicendũ, in ſimilitudine literæ ibi, ac ſi ſibi &c. & d. l. vxor.
§ teſtõ. ſed quæ eſt ratio diuę, cum perſona noĩatur per prius,
aut per poſterius? Rñ. φ illud nomen vr̃ principalius poſitum ĩ
inſtrũo, quod ponitĩ prius, vt l. ſi ſeruus cõis, alias ſi cõis ſeruus,
de ſtipu. ſer. & ibi per Ia. de Are. Sed ei. q̃tra prædicta op. diſiun-
cta poſita inter perſonas ponitĩ pro coniuncta, vt C. de uer. ſig. l.
cum quidam, in ſi. ergo pro par. acquiritur ſtipũlo auo, pro parte
nepti ℥. de verb. obl. l. ſi mihi & Titio. Sol. quandoq; ſunt perſo-
næ quib. ſm iuris rõnem debet æqualiter quæri: & tunc loqui-
tur q̃rium. quandoq; ſunt perſonæ, quib ſm iuris rõnem q̃ritur
ordine ſucceſſiuo: & tunc loquitur hic. Vñ dicit Pet. φ ſi auus
4 viueret, ageret ipſe, & non neptis, † quia ordo charitatis p̃ualet
ordini verborum, ſed mortuo auo agit neptis. & non hẽdes aui,
quia venit neptis quodã ordine ſucceſſorio, ſm Pet. quod Cyn.
dicit eſſe no. dignũ. aduerte ille ſucceſſorius ordo non requirit
φ neptis ſit hẽs aui, quia non venit vt hẽs, ſed ex forma q̃ctus & a
hoc eſt hæc. l. no. exprimit ponit ergo quòd alij erant hẽdes aui,
& non neptis, & inter eos erat controuerſia de iure repetitio-
nis, & per hoc determinatur qõ, ſi auus recipit emphyteuſim g
pro ſe, filijs, & nepotib. nam filij, & nepotes veniunt iure q̃ctus,
a licet non ſint hẽdes aui, vel patris: a & ita tenet Spec. in ti. de lo,
§. nunc aliqua, ver. cl. s. & Bar. de ver. obl. l. qđ dr̃ patrem, & l. vt
iuſiurandi §. ſi liberi. ℥. de ope. li vbi ipſe dicit, quod eſt verũ, ſi
fuit facta mentio ſub noĩe appellatiuo filij, uel nepotis, non ſub
noĩe hẽdis, quia tunc requireretur vtraq; qualitas concurrere
ſm eũ, facit in auth. de non alie. § emphyteuſim. Rai. de For. di
ſputauit quandam. q. in qua tenuit, φ ſi fiat mentio de hẽdibus
cum adiectione maſculi. v. g. recipio in emphyteuſim pro me,
& maſculis meis hẽdib. vſq; ad tertiam gñonem, φ tunc nomẽ
hẽdis non ſtat proprie, nec requiritur φ filius, vel uepos ſit hẽs
vr̃ is, quia iſtud adiectũ maſculis declarauit illud ſubſtantiuum
hẽdib. & incipit illa qõ. quidam habebat duos filios &c. & ſeq-
tur tunc ex p̃dictis, φ iſte auus non põt iſtud p̃dium emphyteu-
ticum legare, quia ius in auo reſidens finitur eius morte, cum
non vadat ad filius per viã ſucceſsionis. vt C. de leg. l. vxor & pa-
trui, & l. cum noĩatum, de pact. do. Item opp. extra φ inutile pa-
ctum habeat vim mandati, vt ℥. de ſo. ſi cum Cornelius. So. ibi
ſolus ille fuerat noĩatus, non diſiunctim cum ſtipulatore. & ſic
non ob. prædictæ diſtinctioni. Nunc venio ad gloſ. quæ incipit,
de æquitate. & op. dr̃ hic, φ nepti q̃ritur vtilis actio. q̃. ℥. de verb.
obl. ſtipũlo iſta. §. alteri. So. illud regulare, hic ſpãle in dote. Sed
q̃ iſtã ſol. op. φ ide in dote. vt non valeat ſtipulatio, vt ℥ ad Treb.
debitor §. ſi. Sol. ibi ſtipulatio dirigebatur in perſonam eius, cui
actio non quærebatur de iure cõi: hic autem in perſona neptis,
cui de iure cõi quærebatur actio, & ſi de iure cõi alicui quæritur
actio re ipſa, non tamen põt q̃ri per ſtipu. alterius, vt l. certi con-
dictio. §. qñ, ſi cer. pet. & l. ſi ita. §. Chryſogonus, de verb. obl. &
ideo cũ prædicta ſolõne debet iungi fauor dotis: alias ſo. non eſ
ſet vera. Item op. ad idem. C. de iure do. ſi genero. dicit gloſ. ſol.
vt ibi no. Vltimo op. iſta neptis habet actionem ex ſtipulatu di-
rectam, vt C. rei vxo. in præſenti, in princ. ergo male dicit litera, φ
5 habet vtilem, † qa vtilis & directa ſub ſuis noĩbus non cadũt in
eadem perſona. So. illud eſſet, ubi auus non eſſet ſtipulatus ſibi,
ſed hic fuit ſtipulatus ſibi, vt in eadem l. §. accedit. C. de pact.
6 conuen. l. ea morte. ¶ † Vltimo, vtrum aſcendens poſſit ſtipu-
lari deſcendenti, vel econtra, ſic diſtingue. aut aſcendens ſtipu-
latur deſcendenti, aut econtra deſcendens aſcendenti, primo
caſu refert, aut ſtipulatur, ut procurator expreſſe, uel tacite re-
cipiendo pro illo, tunc valet ſtipulatio, ut ſupra eod. poſt dotem,
ſecundum intellectum Dyn. & no. ℥. de verb. obl. ſtipulatio iſta
§. ſi quis inſulã. aut contrahit vt nuncius, & tunc refert aut præ-
cedente mandato, & tunc valet in eo contractu, qui põt perfici
per nunciũ, vt in l. 1. §. fi. de q̃h. em. aut nõ præcedente mandato,
& non ualet, nec põt ratihaberi q̃ctum celebratum per falſum
nuncium, ut C. ſi quis alte. vel ſi l. multis, & no. ℥. de act. & obli.
conſenſu.

ADDITIO.

a † Patris. Tu de hoc vide recte, & plene p Bar. in d. l. ſi vt iuſiurãdi, alle. in
tex § ſi liberi, & per Imo. in d. l. qđ dicimus, alle. in tex. & p d. Ale. de Imo.
in l. Gallus. § etiã ſi parente. poſt Bar. in §. quidã recte. inſ. de lib. & poſthu.
tamen quicquid dixerit Pe. & Bal. cõmuniter reprehenduntur per omnes
Moder. per iſtum tex. volentẽ. φ id quod dicitur in auo materno, habeat
etiam locum in quolibet extraneo, vt in ver. maxime.

conſenſu.iſta eſt opin.Pe.ſm hoc enim factum falſi nuncij,qui rem deferret.poſſet ratificari.ſecus eſt in tali nuncio ꝯtus,vel obl'onis ſm Pet. aut ꝯhit tanquam aſcendens ſolo reſpectu affectionis.& tunc refert, aut ꝯhit ſuper re,quæ deſcendit ab aſcendente in deſcendentem iure hæreditario,& valet iure directo, vt C. de ꝯhen.ſtip.l.ſecundum,& l.tale pactum.§.ſi.de pac.aut deſcendit ex natura rei.tunc aut loquimur reſpectu dominij,& poſſeſſionis,& tranſit iure directo,aut reſpectu obligationis; & tranſit vtilis obl'o.exemplum in emphyteuſi,& feudo,vt no.ſup de pe.hæred.ita videndum.§.fina.aut non tranſit aliquo dictorum modorum.ſed ſolum ex ordine verborum ꝯtus;& loquitur l.noſtra.aut non hꝫ deſcenſionem, ſed inchoationem in perſonam deſcendentis,& tunc refert.aut loquimur ad liberandum: & tunc dic,vt no.in l.ſi tibi ſup.de pac.§.pactus,& de lib.le.non ſolum.§.ſi libera.aut loquimur in ꝯctu obligatorio.& tunc ſi deſcendens eſt in poteſtate ſtipulatoris,dic vt in l.ſ.de ver.obl. quod dr. Sed ſi non eſt in eius ptãte. da rñam & inſtantiam a rñ,vt in l.noſtra.Pet.hic ſubtilius dicit,& ſubdiſtinguit.aut aſcendens iã habuit in ptãte deſcendentem , tunc pp reliquias præcedentis poteſtatis quærit vtilem actionem,ar.l.quodcunque.§.j de verbo.obl.quia paria ſunt tempore ſtipulationis eſſe ſui iuris,vel cõferri in tps exiſtentiæ ſui iuris,vt l.vlt.de ſtip.ſer ſed non ob. l. ſi gño.C.de iure do.quia ibi loquitur quo ad directam actionem. & eodem modo reſpondeo ad l. Stichum. §. quæſitum,de ſol. & quod durent dictæ reliquiæ,probatur in l.talem.§.vlt.de hęredi.inſti.aut nunquam habuit in ptãte.& tunc da rñam,& inſtantiam, vt in l.noſtra,ſecundum Pet. Ego vero deſcendens,qui non eſt in ptãte ſtipulando aſcendenti verbis in eum directis non quærit ius vtile,nec directum.alias ſi quæreret, parum operaretur pña ptis,ſi ita quæreret in vno caſu,ſicut in alio,quod eſt falſum.& ita loquitur J.ad Tre. l. debitor.§.ſi.& hãc opi.Pe.tene mẽ.Bal.

LEX XLVI.

1 *Acceptans inutile legatum, non repellitur ab vtili petitione debiti antecedentis.*

1 Qui dotem † Acceptans inutile legatũ non repellitur ab vtili petitione debiti antecedentis. h.d. Et eſt iſta l.in arg ꝙ acceptans beneficium inutile,non præiudicat ſibi in beneficio,quod obtineat.idem dico,ſi euincatur beneficium,quod acceptat,vt ſup de inoffic.teſt.l.ſi ſub hac, & infra eo. Mæuia § fundus.In tex.ibi,deneganda.licet acceptauerit legatum inutile animo compenſandi factum,vt ſup.de inoffic.te.l.filius.ideo dico quod in l.noſtra acceptauerat legatum,quia ſi non acceptaſſet,iſta l non haberet rationem dubitationis.

LEX XLVII.

1 *Nomen liberorum in contractu comprehendit omnes deſcendentes:*

2 *Nomen liberorum eſt nomen indefinitum,non certo gradui adaptatum,ſed nomen filij,& nepotis,eſt nomen definitum,& certo gradui adaptatum.*

1 Si dotali· †Nomen liberorum in ꝯtu comprehẽdit omnes deſcendentes.a h.d.& eſt ar. ad emphyteuſim,quã quis accepit indefinite pro ſe,& ſuis liberis. In tex.ibi, a nepotum etiam ex filia,ut C.de condi. inſer.l.j Sed an in ꝯctu b emphyteutico nomine nepotum contineantur filij fratris? b dic quod non,niſi hoc poſſet probari per aliquã coniecturam.quia filius fratris non eſt nepos proprie,vt patet ex diff.nepotis,vt inf. de ver.ſig.l.liberorum §.ſed quod Papinianus.& ita ſic cõſuluit Dy.& incipit conſilium eius,In Chriſti nomine amen,diligenter conſiderata &c.& ibi plene per eum.& ad de quod.no.de in- 2 offi.te.l.ſi ſuſpecta.§.de inoff per gl.& Cy.in addi.† No hic qđ nomen liberorum eſt nomen indefinitum non certo gradui adaptatum.ſed nomen filij,& nepotis eſt nomen definitum,& certo gradui adaptatum ex figura vocabuli. tamen ea mente iuris extenditur quandoque,& quandoque non,vt j.de excuſ.tut.l.2.& l.libertum,& l.ſed & milites.§.hoc autem.

ADDITIONES.

a Deſcendentes.Ad quod vide Bar.in l.liberorum,de ver.ſig.& per d. Ale.de Imo in l.ſed ſi hac.§.liberos,de in ius voc.vbi etiam vide Pau.de Caſ.

b Fratris.ne qua materia vide etiam Bal.Ang.& Sal.in l.fi.C.de ſuc.edic.& d.Alex.de Imo.hic,& in ſuo conſ.47.j.p.& in conſ.38.col.3.4.par.& Fed.de Se.in conſ.39 & Fran.Aret.in conſ.37.col.4.& per Pet.de Anch. in c.canonum ſtatuta,de conſt.ver.circa nepotes quæritur,& per eundem Bal. in repe.c.ſi pater,in 18.col.de teſt.in 6.& in l.fi.ſi vxor.C.qui accuſ. non poſſ.& in c.j.§.ſimiliter,quibus mo.feu.amit.& per Io And. in c.fundamenta,de ele.in 6.& per Fel.in c.per tuas,de proba.in prin.2. col.

LEX XLVIII.

1 *Pars vtraque quando eſt in dolo,ſemper deterior conditio eſt eius,qui incipit de dolo proponere.*

2 *Exceptio criminis,vel doli,excluditur per replicationem criminis,vel doli.*

3 *Approbatio poſt factum tantum valet,quantum ante factum.*

4 *Exceptio cui denegatur,multo fortius accuſatio.*

5 *Turpis perſona,turpem perſonam accuſare non poteſt.*

6 *Exceptio illa bona eſt,quæ procedit de mente iuris.*

7 *Statutum in ciuilibus extenditur ad criminalia.*

8 *Pœnam petens debet eſſe extra omnem culpam.*

9 *Exceptio in criminali debet opponi,antequã nomẽ rei,recipiatur inter reos.*

10 *Exceptiones quæ opponuntur contra perſonam ad repellendam eam,debẽt opponi ante lit.conteſt.*

11 *Excluſus ab accuſatione,non excluditur ab exceptione.*

12 *Maritus dotem ex adulterio lucratur.*

13 *Dotis repetitio datur propter adulterium.*

14 *Statutorum beneficia non dantur bannitis.*

15 *Iudex debet ſupplere pro perſona odioſa.*

16 *Genus a quo remouetur,qualibet eius ſpecies remouetur.*

17 *Exceptio bãni,quæ nõ poteſt opponi a reo, poteſt opponi a fideiuſſore eius.*

18 *Exceptio perſonalis,quæ iuuat reum,non tranſit ad fideiuſſorem.*

19 *Diſpoſitio legis quoties non reſpicit principium, ſed reſpicit effectũ, toties actus eſt validus.*

20 *Conuentio contrahentium poteſt excedere fines legum, & ſtatutorum.*

a § Cum mulier. a Si exceptio, & replicatio continet dolum, replicãs debet obtinere,ſed ſi petitio,& exceptio continet dolum,debet obtinere excipiens h.d.vel ſic. Exceptio adulterij excluditur per replica. lenocinij.& accuſator adulterij per excep. lenocinij repellitur. h.d.& diuiditur in duas partes.In prima determinat, nunquid exceptio criminis adulterij elidatur per replicationem criminis lenocinij.In ſecunda determinat;nunquid accuſator criminis adulterij impediatur per excep.lenocinij,Secunda ibi, ſi tamen.prima ſubdiuiditur in duas;nam primo ponitur dictum. ſecundo inſeritur ratio dicti cum quadam tacita extẽſione. ſecunda ibi, eu r enim.Caius.licet glo.ponat.Berta vxor Titij lenocinio viri commiſit adulterium cum Seio, deinde factum eſt diuortium. Berta bene repetit dotem a viro,vir ei obijcit de adul.ipſa replicat de lenocinio. quæritur quid iuris? reſpondetur quod maritus non eſt audiendus volens retinere dotem:immo tenetur ad reſti.do.& eſt ratio,quia non debet maritus redarguere mores, quos ipſe approbauit.& dicitur approbare ſiue lenocinium fuit cauſa adulterij.ſiue adulterium fuerit cauſa lenocinij , quia vir ſcienter retinuit adulterã.h.d.in prima parte. & vide xxx.q.vij. c.concubuiſti.vbi ponitur de medico,qui cognouit vxorem patientis ex diſſimulatione mariti.ſecundo inſtat quærens. pone qđ vir accuſat ipſam mulierẽ de adul. mulier excipit ad excludendũ virũ ab accuſatiõe ꝙ ipſe cõmiſit lenocinium. quæritur quid iuris? Rñdet iuriſcõ.ꝙ de mẽte le.eſt,ꝙ talis exceptio maritum excludat de adul.accuſantem. & ideo talis exceptio , quæ procedit de 1 mente iur.debet admitti.h d.& eſt multum not. † quod quãdo 2 vtraque pars eſt in dolo, ſp deterior conditio eſt eius qui incipit de dolo proponere.h d.ſm Inno.qui ita no.ex.de adult.intelleximus.† Secundo no quod exceptio crĩs , vel doli excluditur per replicationem crĩs,vel doli. Item no.quod approbo,nõ reprobo. Tertio no.quod vir non ſolum cõmittit dolum,ſi eius procuratione,vel diſſimulatione mulier cõmittat adulteriũ,ſed etiam ſi eo initio a principio,ſed tñ ex poſtfacto eã ſciuit,eã non eie- 3 cit,ſed retinuit.† Quarto no.ex l.hac ꝙ tm valet approbatio poſt factũ, quãtũ ante factũ.& vide de hoc quod no.in c.1.de offi.dele. 4 in c.1.de pę in cle.† Quinto no. cui denegatur exceptio, multo fortius accuſatio. ſiſc notat. C. de tranſac nec intentio. Sexto 5 † no. ꝙ turpis perſona turpem perſonã accuſare nõ põt , vñ lenoni nil improperat meretrici:facit.C.de hæ.qui.,§.inter ſe,& C. 6 de inoſ.te.in arena.Septimo no. † ꝙ illa eſt bona,exceptio. quæ procedit de mente iur. vt hic , ſed illa exceptio , quæ non procedit de mente legũ,non eſt bona exceptio , ut C.de adul. ita pudor. 7 ¶ † Octauo no ꝙ ſtatutũ in ciuilibus extendit ad criĩalia. Nono no ꝙ ſi vir non cõmiſiſſet lenocinium, lucraretur dotẽ , vel excipiendo,vel accuſando.vñ non eſt neceſſe ꝙ accuſet,ſi vult lucrari dotem:ſed ſufficit ꝙ excipiat de adult. quod eſt not. Vltimo not quod exceptionem lenocinij obijciens,non vr confiteri ſe adulterã.ſi.n.videretur confiteri,condemnaretur ex ſua cõfeſſione ſine vllo ordine iudiciario, vt ex.de cõfeſ.c.cũ ſuper, p Inno. Op.& videtur qđ exceptio crĩs non excludat p replic.doli.q a lege cauet qđ exceptio doli non tollitur per repli.doli,licet ſecus ſit in alijs exceptionib.vñ non vr ob.J.de except.do. apud Celſum.§. Marcellus.So.aut ille qui opponit exceptionem doli, p eã intendit lucrũ conſequi, & illo caſu replicat ꝯ ipſum de dolo,ut hic aut ille qui opponit excep.doli intendit dãnnũ vitare : & tũc ꝯ ipſum non dat replicatio,& ita loquitur §.Marcel.ſm Ia. de Are Vel dic ꝙ in pari turpitudine petitor excluditur a conſecutione præmij vt ibi ſed non excluditur ab intentione alias fundata de iure cõi.ut hic.turpitudo.n.non debet eſſe cã præmij ,vt hic , & ibi,& in rõne harum leg. quicquid enim dicatur ad hanc ꝯcluſionẽ reducitur,ne ex cõi turpitudine vnus premietur , & alius pœnã patiatur.& de hoc notatur in Spec.de excep.§.fin. verſ.pe.& fin.vbi vide.Secundo op.hic dolus cum dolo cõpenſatur.ꝯ, dolus cũ dolo non compẽſatur:vñ vr ob.J.de pub.iud. l.ſi, q reus, & C.qui ac.nõ poſ.nẽgãda.nam ſi facio iniuriã tibi, & tu mihi, nõ compenſatur vna cũ altera:imò vterq; nrm punitur. Sol.dicit gl.in l.viro atq; vxore.ſ.eod.quod aut loquimur in cã ciuili, aut

ADDITIO.

a Cum mulier.Ad materiam huius tex.vide omnino Fel.in c.j.delicti, de except.per totum commentum.

aut criminali, primo caſu fit compenſatio delictorũ vice mutua
commiſſorum, vt hic. ſecundo caſu non fit compenſatio, vt in l.
contrarijs, & idem no. Innocen. in c. ſicut extra. de iureiu. Ter-
tio op. quod hæc ſo. ſit falſa. nam in actione leg. Aquiliæ, quæ eſt
ciuilis actio, ſi pari impetu tuam nauem euerti, & tu euertiſti
meam, non fit compenſatio delictorum, ſed vterque tenetur al-
teri ad emendationem ſuæ nauis: vnde videtur ob. ad l. Aquil. l.
quemadmod. §. ſi nauis. So. aut vterque committit dolum circa
idem delictum: & tunc fit compenſatio. aut circa diuerſa crimi-
na: & tunc non fit compenſatio delictorum. & ex hoc apparet ꝙ
ſi duo pari impetu ſe inuicem inſultant, vterque hꝫ actionem
iniuriarum, quia vniuſcuiuſque delictum per ſe determinatur.
& ideo vnumquodque punitur. & ſic non eſt vera gl. quæ eſt in
l. j. §. cũ arietes, ſi qua. pau. ſec. dic. vel ibi ſpeciale, quia illa actio
de pauperie eſt extraordinaria, quæ facilius tollit̃ quam ordina-
ria. non ob. ſup. ad l. Aquil. ſcilam. §. cum lacẽa, quia ibi neuter
fuit in culpa, & ideo neuter tenetur. Quarto oppa. dulterium,
& lenocinium ſunt diuerſi tituli criminis, & tamen fit cõpenſa-
tio. ergo ſo. falſa, quia ſiue reſultet ex communi dolo idem deli
ctum, ſiue plura delicta, tamẽ compenſatur dolus cum dolo, vt
hic, & ſup. eo. viro atque vxore. So. quandoq; diuerſa delicta ha
bent diuerſos effectus, quandoque habẽt vnum & eundẽ prin
cipalem effectum. primo caſu non fit compenſatio delictorum
ſecundo caſu ſic, quia pro vno crimine habẽtur, vt C. ſi re. vel ac
cu. l. j. & quod ibi per Cy. & de tut. om. in. ſi familiam. finis igit̃
diſtinguit maleficia. & vbi eſt vnus finis, non cenſentur eſſe di-
uerſa maleficia, vt no. C. de accu. l. qui de crimine, & l. nunquam
ff. de priua. del. Pe. & Dy. hic. nomen vnius maleficij deſcendit a
nomine alterius maleficij. i. lenocinium ab adulterio, & ſic ap-
paret quod orit̃ vnum ex altero. Quinto op. dicis, ꝙ quando eſt
idem maleficium, dolus cum dolo confundit̃. ꝯ. imo vr̃ quod
non confundatur. nam ſi ob turpem cauſam aliquid trado, non
repeto, licet reus ſit in pari turpitudine, & ſic reus lucrat̃; ego
autem damnum patior. ſi. n. dolus cum dolo compenſaret̃, poſ-
ſem repetere per condi. ob tur. cau. l. 1. & l. 4. So. aut eſt res inte-
gra; & tunc fit compẽſatio, aut eſt deuentum ad executionẽ fa-
cti; & tunc non fit compẽſatio. & eſt duplex rõ. prima, quia iſta
compenſatio delictorum habet inſtar alterius compenſationis
debitorum. ſed illa non habet locum facta executione, vel tra-
ditione. ergo nec iſta. Item eſt ratio, quia vbi eſt facta traditio,
proxima cauſa. i. voluntas tradentis non tollitur. ſed vbi non eſt
facta traditio, tunc proxima cauſa obl̃onis. i. conſenſus de medio
tollitur. & ideo merito eius executio impeditur. facit quod not.
de condi. ob tur. cau. l. ſi ob turpem. Sexto opp. & vr̃ quod etiam
circa diuerſa admittatur compenſatio. nam ſi inter me, & te fa-
cta eſt pax, vel concordia & pariter eam infringimus, fit com-
penſatio, & neuter ab altero poteſt petere pœnam. nam ille de-
mum pœnam petit, qui non offendit, de reg. iuris, cum par. §. il-
8 li. ꝑ omnis enim qui petit pœnam, dẽt eſſe extra omnem culpã.
ſup. loc. quæro. §. inter locatorem. ſup. de reſcind. ven. l. fi. ſup. de
lo. pu. fru. l. j. in fi. & de leg. 2. cum pater. §. libertis. So. ſunt diuer-
ſa facta, tamen in idem redundantia, quia non dꝫ quis conſequi
præmium ex ꝯtu, quem nixus eſt impugnare. & ſic non ob. Se
ptimo oppo. & vr̃ quod etiã in diuerſis factis fiat compenſatio
delictorum. dicit lex, quod ſi tu ex latere tuo fodis communem
parietem & ego ex latere meo impono onera, vnde paries ca-
dit, quod fit compẽſatio, tamẽ diuerſa facta, & vnũquodq; ſuis
finib. concludit̃. vnde vr̃ ob. de dam. inf. ex damni §. quotiens cõ
munis. So. ibi ex coniunctione vnius culpæ cum alia reſultat idẽ
effectus & ideo fit compenſatio. Octauo op. ad idem l. cauetur
quod ſi ædificaſti clam, & ego etiam ex interuallo clam deſtru
xi, quod non cõuenior abs te, quia tua culpa, qui prouocaſti me
ad factum, tollit culpam meam. vnde vr̃ ob. quod vi aut clam, ſi
alius, §. eſt & alia, & l. ſi vicini. §. ſi ad ianuam. et tamen factum
tuum, et meum non tendunt ibi ad eundem finem, imo ad op-
poſita. So. illud eſt ideo, quia illud interdictum requirit iuſtum
petitorem, ſed tu nõ es iuſtus petitor, qui prætendis intereſſe ex
iniquo opere, vt l. 2. §. idem, ne quid in lo. pu. et de fur. itaq; ful-
lo, in prin. Nono opp. ꝙ etiam in diuerſis admittitur compenſa-
tio. nam ſi feciſti mihi furtum, et ego dedi tibi dãmnum, poteſt
fieri compenſatio, ut l. ſi ambo, de compen. Sol. ibi in compen-
ſa. debitorũ, quæ hꝫ inſtar veræ ſolonis, ut l. ſi debitor, qui po. in
pig. ha. hic in compenſa. delictorum, quæ non hꝫ inſtar veræ ſo.
ſed impugnationis, et irritationis. Decimo opp. dr̃ hic. quod ac-
cuſatio adulterij excluditur per exce. lenocinij, ꝯ. qui lenociniũ
obijcit, maritũ grauat, ſed ſe non releuat. l. 2. §. qui dicit, de adul.
et §. ſi publico, et C. de adul. ita pudor. Sol. dicit gl. aut exceptio
op. ante nomen receptum inter reos, et loquitur hic. aut poſtea,
9 et loquitur ꝯtrarium: iſta eſt bona theorica, ex qua no. ꝑ quod ex-
a cep. in criminali dꝫ opponi anteꝗ̃ nomẽ rei recipiat̃ inter reos, a
et concor. inf. de adul. l. ſi maritus. §. præſcriptiones. Vndecimo ꝯ
hoc op. criminalia iudicia redacta ſunt ad inſtar ciuilium iudi-
ciorũ, ut l. abſiitem. ꝯ de pę. ſed in ciuilib. perẽptoria op. poſt li. ꝯt.
ergo idem in criminalib. Sol. exceptionũ quædam opponuntur
10 perſonæ, q̃dã opponunt̃ in factũ. dico ergo ꝑ ꝙ exceptiones, quæ
obijciuntur ꝯ perſonam ad repellendã ꝑſonam, & non crimen,
debẽt opponi ante lit. ꝯt. & ita dicit glo. iſta. ſed aliæ q̃ opponun-
tur ad excludendũ crimen, vel ad excludendam ꝯdemnationẽ,
poſſunt opponi vſq; ad ſniam, vt l. perẽptorias, & ſic non ob. Et
eſt rõ primi mẽbri, quia in criminali agens repſentat rẽ publi-
cã, & ideo poſt lit. cont. non põt repelli ad inſtar procuratoris.
C. de adult. q̃uis indubitati. Sed rõ ſecundi membri eſt, quia ille,
q̃ opponit defenſionẽ, debet eã poſſe ꝓbare, quod ante lite. cõt.
non põt. & licet vbi ꝓcedit̃ per inquiſitionem ꝓprie non fiat lit.
ꝯte. ex. de lit. nõ ꝯte. c. q̃m frequenter. quia non eſt iudicium for
me, ſed informe, & irregulare, cũ non fit ibi actus triũ perſona-
rũ, quia non eſt ibi ꝑſona accuſans: tñ rñſio rei ſuper inquiſitio-
ne hr̃ pro litis cõteſtatione, ſi fiat corã iudice ꝓ tribũali ſeden-
te, non in cãpis, vel in dnmo priuata C. de cu. reo l. 1. & qd̃ not.
in l. iubemus C. de lib. cauſa, & de inſa l. ictus. cõcludamus ꝙ ſi
exceptio excludit ꝑſonam, ſed non crimen, nec pęnã criminis,
debet opponi anteꝗ̃ reus aĩo litẽ conteſtandi rñdeat accuſatio-
ni, vel inquiſitioni. Si aũt excludit crimen, vel dato ꝙ ſit crimẽ,
tñ excludit pęnã, tunc vſq; ad ſniam põt oppo. & facit ꝯ. de in-
iuſt. te. ſi quis filio. §. ꝙ quis. Et no. ꝙ ſicut aliud eſt crimẽ, aliud
eſt pęna, ita aliud eſt perimere delictum ita, ꝙ factum non ca-
dat in ſpẽm delicti, quod eſt, vbi lex iuſtificat factum. C. de his q̃
ad ec. ꝯfu. ſi ſeruus. & aliud eſt excludere ꝯdemnationem, vt l. ſi
quis vxor. de fur. & C. de inſa. l. Decuriones. & aliud eſt exclu-
dere proceſſum, vel perſonã, vel iuriſdi. & facit quod no. 13. q. 2.
inter, & 23. q. 5. cum hic, & eadem cã. & q. 8. ca. occidit, & ff. de
aleato. & l. 1. §. ꝙ autem, & ad l. Corn. de ſica. l. 1. §. fi. Et expedit
hic ſcire, ꝙ qñcunq; factum eſt in ſe ipſo iuſtificatum, ſi non te
netur faciens, non tenetur auxiliator, licet gl. no. ꝯ in l. cum fun-
dũ, de vi & vi arma. ſm Io. ſed vbi factum principale non eſt li-
citũ, licet non puniatur quo ad facientem, tñ põt puniri quo ad
auxiliantẽ cũ hac diſt. aut non punit̃ ꝯ principalẽ, quia non eſt
perpetratũ, & non punitur auxiliator, quia deeſt cã mãlis, ex qua,
vt l. ſi is qui. §. ſi tu Titium, de fur. aut factũ eſt perpetratũ, tñ ꝯ
principalẽ agi non põt. & tunc refert. aut prohibet agi ꝑꝑ qua-
litatẽ inhærentem perſonæ ipſius facientis, vt quia eſt furioſus,
& punitur auxilians, vt ff. de iuriſd. om. iu. ſi quis id, quod. §. fin.
aut ꝑꝑ qualitatem inhærentem perſonæ patienti, vt quia banni
tus: & tũc non põt agi ꝯ acceſſoriũ, ſi nõ põt agi ꝯ principalem,
quia non põt teneri principaliter, nec ſecundario, vt ff. de fur.
l. fullo. §. nemo. Duodecimo op. ꝙ etiam in lucro dolus cũ dolo
non compenſetur. nam minor reſtituit̃ in lucro, ſi dolo ſuo, &
ſui aduerſarij aſſeruit ſe maiorem, vt C. ſi mi. ſe maio. di. l. 2. & l.
fi. Sol. dolus qui infertur ſcienti, non hr̃ pro dolo. vnde quia ad-
uerſarius ſciebat, ſibi imputet ſm Bar. Ego dico, ꝙ ibi dolus cõ-
b funditur cum dolo. b Et ideo minor remanet in eo ſtatu, in quo
eſſet, ſi ſcienter nõ commiſiſſet dolum: non enim nititur minor
ex dolo, ſed ex minori ætate. Et vt hæc materia liqueat, vtrum
dolus cũ dolo cõpẽſetur, ſic diſtingue ſm Cy. & iungam Ia. de
Are. aut igit̃. criminaliter, aut ciuiliter, aut loquimur de cõpen.
extinctiua pęnæ, & iſta non fit, vt l. 2. §. ſi publico, de adult. aut
de compen. excluſiua perſonæ, cui obijcitur quo ad perſonam
repellendam, & tunc refert. aut an compenſatio fiat ipſo iure, &
non fit, aut ope exceptionis, & tunc refert. aut exceptio op. poſt
lit. ꝯte. & ſeorſum excipitur ꝯ accuſatorẽ, aut ante lit. ꝯt. & tunc
refert. aut eſt idem delictum accuſatoris, & accuſati, & tunc ad
mittit̃ excipiens, ut C. de lib. cã, ſi filiũ. C. de teſti. q̃m liberi. aut
eſt diuerſum delictũ tũ refert. aut eſt delictũ contiguum, & con
nexũ, vt adulteriũ, & lenociniũ, & tunc reputat̃ pro eo. delicto,
& fit compenſatio, vt hic: aut ſunt diſſeparata, & vnũ delictũ ñ
infert in alterũ, tunc non fit compenſatio iuxta illud, multiplica
re inconueniens non eſt ſoluere. ff. de pu. iu. is qui reus. C. qui
accu. non poſ. neganda. aut ſunt oppoſita, & impoſſibilia, & tũc
non fit compenſatio. C. qui accu. non poſ. l. 1. nam compenſatio
requirit duo extrema, ſed in ꝯdictorijs non reperitur, niſi vnum
extremum verũ. Si vero agitur ciuiliter, tunc refert, aut ex cõi
delicto quis vult conſequi præmium, & non auditur in præ-
mio cõſequendo, ſiue ſit reus, ut hac l. 1. reſpon. ſiue accuſator,
vt hac

ADDITIONES.

a Inter reos. Quomodo autẽ intelligatur nomen receptum inter reos, licet variæ ſint ſententiæ tamẽ magis vera, & communis cõcluſio eſt, prout ꝑ d. Ale. de Imo. hic, ꝙ ſi cõtra perſonam accuſatoris ſint oppoſitæ aliq̃ exceptiones non concernentes merita cauſæ, tunc eo ipſo ꝙ iudex procedit ad vlteriora, videlicet declarando eum eſſe accuſatum, vel ſe eſſe iudicẽ cõpetentem, & ſimilia, dicitur nomẽ accuſati receptũ inter reos, vt l. adulterij, & l. adulterã. C. de adult. vbi uero non ſunt oppoſitæ tales exceptiones, & tunc eo ipſo, ꝙ lis eſt conteſtata per accuſatum, vel inquiſitum, dicitur nomen accuſati eſſe receptum inter reos, vt d. §. præſcriptiones, alle. in tex.

b Cum dolo. Iſtã mãm vide per gl. & doc. in l. ſi duo. ſup. de dolo, & l. ſi ambo, in prin. ſup. de compen. & ibi per do. Ale. de Imo. & per cano. in ca. intelleximus, de adult. per Spec. in tit. de excep. §. ſi ad fi. & per Bar. & Imo. in l. viro. ſup. eo. & adde d. Soc. in conſ. 168. incip. in primis determinanda, verſ. confirmatur, quia etiam in 2. par. char. 35.

vt hac l.2.Rñ.& l.apud Celſum.§.Marcellus, & l.a.§.ne quis,
cum ſi.aut vult euitare damnum,vel tueri ius ſuum iam iudica
tum,& tunc auditur vt hic,& l. viro,atq; vxore,ſm Iac.de Are.
facit de pac.iuregen. §. ſed ſi fraudandi. & hæc vera in paribus
culpis,& dic vt no.in l.2.ſ.eo.& l. pdictæ procedunt in cõpenſa-
tione delictorum. Eſt alia cõpenſatio.l.vnius debiti ad aliud de-
bitum ficta ſoſo.& iſta in ciuilibus procedit non inſpecta paritta
te culparum,vt l.ſi ambo.§.quotiẽs , de ꝯpen.ſm Di duplex er
go eſt cõpenſatio.ſ.facti ad factũ,de ꝯhen. emp.domum,& de-
biti ad debitum.prima naſcentem cãm perimit.ſecunda ſpecies
natiuitatem non elidit,ſed permittit fictam ſoſonem, de cond.
& de.l.Iul. Decimo tertio op.dr̃ hic a ꝯrio ſenſu,ꝙ maritus per
viã excep.lucrat̃ dotem.ꝯ. imo vr̃ ꝙ debeat criminaliter accuſa
re de adult.alias dotem non lucratur,vt l. miles,de adul.§.ſoce-
rum Sol. imo ille tex.probat ꝙ lucrat̃ dotẽ: ñ qa turpiter deſi-
11 ſtit,põt iterũ accuſare. † excluſus ergo ab accuſatione nõ exclu
dit ab exceptio.qa excluſus ab vno iure, non excludit̃ ab alio,a
quo non reperit̃ excluſus,vt d.l.miles.§.60 de euic. & hoc vr̃ p-
bari in tex.d.§.ſocer,ibi,dum dicit,contentus lucrũ ex dote reti
nere.& ibi dũ dicit,cõmodũ dotis vindictæ domus ſuæ ppone-
re non erubuit.vñ tex.pro conſtanti vr̃ præſupponere de dote lu
cranda.ſed ꝯ hoc vr̃ tex.in auth.vt hic. mat.& auiæ.§. quia verò
plurimas,vbi dr̃ ꝙ vir debet ſe in ſcribere, & accuſare vxorẽ de
adulterio,& alr̃ non lucratur dotẽ, & not. C.de repu.conſenſu.
§.vir.quoq;,in 1.gl.& in §.ſi vero,in gl.vt m̃,& hoc tenet Bar.in
d.§.ſocer.Sed ꝯtra Bar.ſic arguo,lege cauet̃,ꝙ mortua muliere,
vir opponit hr̃di mulieris excep. adulterij. & tñ accuſare non
põt;& ſic ad lucrũ dotis non eſt neceſſaria accuſatio.C.de adul.
l.ſi.Item error iuris excuſat a pęna criminali.vñ nõ poteſt accu
ſari de crimine adulterij.& tñ perdit dotem,vt not.de condi.ſine
cã.l.auunculo.ergo non ſp neceſſaria eſt accuſatio. Item de cri-
mine cognoſcitur per accuſa. & excepe. hic dicit ꝙ ſufficit ex-
ceptio,ſi vir non eſſet pari labe infectus.nã vtrumq;.ſ.accuſatio,
& exceptio non eſt neceſſaria, quia ſufficit alterũ, quia ſtatim,
quod eſt per ſnĩam declaratũ, ꝙ mulier commiſit adulterium,
dos amiſſa eſt,vt ſ.e.l.viro atq; vxore,a ꝯriõ ſenſu. & hoc eſt ve
rius:viro ergo cõpetit accuſatio,& exceptio.& ſi eligit viam ac-
cuſationis,dẽt ſe inſcribere.& dic vt no.in Spe. de adul. in princ.
ſed ſi excipit,non eſt inſcriptio neceſſaria,de procu. tue,&c. ſu-
per his, de accu. Ego dico ꝙ ẽt ciuiliter agi põt hoc moð,ago ꝯ
vxorẽ meã ad perditionem dotis,quia commiſit adulterium,vt
ſ.eod.l.viro,per Iac.de Are.de hoc no. In Spec.de excep.§.dicto,
12 ver.item quærit̃, ecce.† Decimo quarto op.& vr̃ ꝙ vir non lu-
cret̃ do.ex adulterio.vñ vr̃ ob.ſ.eod. ab hoſtib.§.ſi.Sol.ibi ſpãle,
quia vir occidit vxorem,& ſic ius ſibi dixit. vñ nõ debet ex hoc
conſequi præmium,arg. J.de fur.interdum §.qui furem, & no.
13 33.q.2.admonere.† Decimo quinto,& vltimo op.quòd non de
tur retentio dotis ob adulterium,vt l.rei iudicatę.§.hr̃di, ibi mo
rum vero &c.ſ.eo.Sol.põt excipere:ſed iſtud ius excipiendi , qa
ſapit vindictam,non tranſmittit ad hr̃dem , arg.l. cum emanci-
pati.§.emancipatus filius,de col.bo.& l.ſi. C.de reuo.do. & C.
de decu.lib.x.ſi ille,vel dic,vt dixi in d.§.hær. & hæc ſufficiant p
modum oppoſitionum . Nunc theoricam diſtinctionis Din. &
Iac. in practica adducamus ad qõnes de facto. & prima ſit iſta.
Statuto cauetur , ꝙ banniti poſſint impune offendi,nunc ban-
nitus offendit bannitum , quæritur ſi accuſatur, vel inquiritur,
& ipſe excipit de banno offenſi,an poſſit ꝯ cum replicari de bã
no:& vr̃ ꝙ poſſit replicari,vt hic.1.rñſo.Item ꝙ bannitus poſſit
14 offendi, eſt beneficium ſtatuti , † ſed beneficia ſtatutorum non
dantur bannitis, vt plene dixi in l.Gallus. §. & quid ſi tñ,& de
capi.di.l.amiſſione. §. qui deficiunt.non.n. patrocinantur ſtatu-
ta bannitis,qui ſunt extra protectionem cõis,vt no. Cy.in l.1.C.
de na.lib.& C.de ac.reo. & probatur in auth. Item nulla cõitas,
& no.x.col.de forma fide.c.1.in gl.bene dicit.nec eſt dicendum
ꝙ quia ius commune confirmat ſtatu. vt l. omnes populi, ideo
huic bannito non patrocinatur ſtatutum. ſ. vt ſtat. ſed quia ius
cõe confirmat ipſum,patrocinatur ius cõe.nam ius cõe non po
teſt conſiderari in abſtracto,ſed in concreto.i. in coniuncto cũ
ipſo ſtatuto.& ideo per ſe ius cõe non vptulatur. facit de iuriſd.
omn.iud.l.& quia,& quod no.in c.1.de conſti.lib.6.per Io. And.
in nouel.ꝯ Archi.& cã generalis influens confirmando in cãm
ſpãlem & immediatam efficitur eiuſdem formæ, & naturæ cũ
illa,& non alterius.l.1.in princ.ff.commo.cum ſi. In ꝯ. ꝙ ban-
nitus licet potuerit alium bannitum impune occidere , ſic pro-
batur,res publica tractat de lucro,de excep.do. apud Celſum.
a §.anctore.a nam pœnæ delictorum dicuntur lucra.reus vero cer
tat de damno.cum ergo eſſe iſta cauſa videatur inter reum &
Remp.& ipſe vr̃ eſſe potior,vt hac.l. 2. rñ. & hoc tenet Iaco.de
Are.& ſi dicas ergo bannitus gaudet beneficio ſtatuti?Rñ.iſtud
ſtatutũ,quod banniti poſſint impune offendi,non eſt factum ĩ
beneficium offendentis, ſed ĩ fauorem Reip. ut purgetur malis
hoĩb.l.congruit,de offi.pñ.ſm Bart. iſta verba ꝙ iſtud nõ ſit in
beneficium , ſunt dubia. nam beneficium Macedoniani dr̃ be-
neficium,licet ſit odioſum,vt l.1.ad Ma.tñ continet beneficium
ex parte filijfa. ſtante ergo rñ ꝙ banniti non gaudeant benefi-
cio ſtatuti,vr̃ ſtare in ꝯrium,nec eſt bene ſolutum per Bart. Dic
ergo clarius,quod quædã ſunt beneficia vtilitate priuata, & iſta
nõ competunt bãnitis,vt l.ex facto,ad Treb.per Iac.nã odioſis
pſonis pmia nõ dant̃.l. Lucius Titius, de leg.2.qdã vtilitate pu-
b blica,& iſta fauore publicæ vtilitatis oĩbus cõpetunt , b vt l.ſi qs
in graui.§.hi quoque,ad Sil.& no.in l.1.de iuſti.& iur.p Gui.&
pro hoc bene facit.ff.ad l.Iul.de amb.l.1.ibi qua lege &c. de cu.
re.in eos,in ſi.Sed ꝯ Iac.inſtabat Bar. iſte bannitus , qui excipit,
quærit impunitatẽ ſed impunitas ẽ lucrũ.ergo tractat de lucro,
& ſic replicatio admittitur. Rñdet Bar.aut eſt qõ de iure perſo-
nę,an ſit legitima,vel nõ,aut de iure cãæ.i.de meritis cãæ prin
cipalis.primo caſu nunq̃ replicatio admittitur , quia reus neceſ-
ſarius eo ipſo,ꝙ eſt citatus admittit̃ ad opponendum , & eſt ap-
probatus in ꝯdictorẽ,vt no.Inn.in c.cum inter priorẽ,de excep.
Secundo caſu hẽt locũ diſtinctio,an tractat de lucro, vel de dã-
no,ſed cito deficit Bar.ex leui argum . nam ſalua reuerentia ex-
ceptio banni non op.hic perſonę,ſed cauſæ.ergo ſtat oppõ. Pro-
pterea dicere ꝙ ſtatim,ꝙ reus eſt citatus , videat̃ approbata eius
perſona , iſtud eſt verum , ſed non propterea eſt approbata eius
exceptio.vnde ꝯ exce.ẽt declinatoriam põt replicatio declina-
toria opponi.C.de adul.l.qm̃ Alexãdrum. Et ideo dic ad ꝯriũ,ꝙ
Reſp eſt illa q̃ tractat de lucro pęnæ q̃rendæ. Sed offendens de
quaſi lucro pęnæ vitandæ,quod non eſt proprie lucrũ,& ſic nõ
ob & facit.ſ. quod quiſque in l fin. Sed an de iure cõi bannitus
põt impunè offendi?dic ꝙ non,niſi ſit diffidatus, arg.C. de ma-
lefi.& ma.l.ſi.ſed bñ põt capi, & duci in fortiã pſidis, vel ptãis,
ut ibi dr̃.nemo m̃ debet diffidari , niſi primo moneat̃, ut no.ĩ c.
1.de ho.li.6.in nouel. Iuxta pdicta q̃ro.pone ꝙ per ſtatutũ in ali-
quo delicto eſt impoſita pœna pecuniaria, & per ius cõe impo
nit̃ corporalis.exbannitus cõmittit illud delictũ.q̃rit̃,vtrũ ſtatu
tũ ſibi patrocinet̃, ac ſi nõ eſſet bannitus? & vr̃ ꝙ non,quia non
dẽt gaudere beneficio ſtatuti.ꝯriũ dico,quia pęna ſtatuti ſucce-
dit loco pęnæ iuris cõis,vnde receſſum eſt a pęna corporali,vt l.
qui cum vno,§. qui poſt, de re mili. nec dr̃ illud ſtatutum ppea
eſſe bñficiũ,ꝙ pœnę minorationẽ, vel alterationẽ indicat, arg.
C.de infa.& ſi ſeuerior , cũ ſi.in pęnis ergo maioribus & mino-
rib.ita includuntur bãnniti, ſicut alij,non eorum fauore , ſed ex
nã legis,qa lex eſt gñalis,& eos ligat inter cæteros,nõ ſpãlr,ni-
ſi lex ꝯ eos ſpãlr pmulget̃,quod fieri põt pp eorũ culpã,de cap.
di.l.amiſſione.§.qui deficiunt,& argu. J.de pollici.l.de pollicita-
tionib.talis.n deſignatio pęnarũ non eſt facta in beneficium ali
cuius. ſtatutum eſt iniquum,ſi maiorem æquo pęnã imponat :
is tñ cui imponit̃,ad aliud non tenet̃,arg. eius quod no.de pœn.
di.l.menſuram. Quæro de vna.q.quam diſputauit Iac.Bu. ſtatu-
to cauetur ꝙ bannitus non audiatur nec agendo,nec defenden
do.exbannitus agit cõtra bannitum,& petit centum, excipit bã
nitus de banno.replicatur ꝯ cum ꝙ non debet excipiẽdo audiri.
q̃rit̃ quid iuris ? nã ſi vnũ non audis , alterum audire non debes.
c & quicquid facis,in ſtatutum incidere videris. Bar. dicit c ꝙ ter
mini qõnis non procedunt in reo neceſſario,qui eſt nominatim
citatus,quia defenſio eſt de iure naturali. & ideo non valet ſta-
tutũ,ꝙ quis non poſſit ſe defendere. nam Imperator non poſſet
hoc facere,vt in c. paſtora. de re iu.in cle.nec etiam valet pactũ,
de pact.l.pactũ inter hæredem.In reo aũt,qui citat̃ nõ noĩatim,
ſed inter cæteros,qui volũt cõparere,dicit Bar.ꝙ bene pt ſibi de
negari,& tolli defenſio per ius ciuile,vel municipale,quia eſt de
fenſio voluntaria,& non neceſſaria,quæ vetari non põt. ita dicit
Bar.fundans ſe ex dicto Inn.in c.cũ inter , & in c. dilectus,de ex-
cep Contra quem ego ſic arguo, cõtumaci põt audientia dene-
gari.l.ſed ſi p ptorem.§.ſed ſi dũ decreto.ſ. ex qui.cau. ma.& rõ
ne ꝯtumaciæ claudit̃ iudiciorũ copia.C.de iudi.ſancimus,& l.de
fenſionis facultas,de iur.fi.hinc eſt ꝙ ille, qui fuit cõtumax l ſe
defendendo,non auditur poſt terminum,vt l.fin.de ſe.hoc tenet
Din.in l.diuus,de cu. re. & ideo cum bannum detur pp contu-
maciam,vt l.eo.C.de mo.mul.& l.1.§.quid ergo,de ven.inſpi. vi
det̃ ſtatutũ valere,& ſic aliud eſt in bannito q̃ in excõicato. nec
mirum.nam deterior loco ſunt banniti,qui pñt impune offen-
di.& ideo dic ꝙ triplex eſt defenſio.quædam eſt in qua facienda
bannitus

ADDITIONES.

a §.anctore.Iſte tex.ſecundum dom.Alex.hoc non dicit,ſed ſecundum eum
alle.tex. in l.mulctarum.§.compendia,de mo.mul.quem alle. Bar.in l.Mę
uius §.duobus,in vlt.col.de le.1.

b Competunt.Adde Bal.in l.1.ad fin.C.de preci.impe.offe. & in l.libertas,
ff de ſtatu homi.

c Bar.dicit.Adde per Bar.in l.vim ſup.de iu.& iur.circa iſtã.q. videtur ſibi
cõtrarius hic quæ hic dicit.& ſõ aſſ vera opi.Iac.But. & adde eũdẽ Bal.
in l.1.§.Offilius, in vlt.col. vbi tenet idẽ ꝙ hic ſupr.l.ne quis eũ,q̃ in ius
vo.& in l.1.in pen.col.C.ſi a nõ cõp.iu.& Ant.de But.in c.dilecti , extra
de exce.& Bal.in ſua diſpu.io c.ſtatuto cauetur,ꝙ fœnerator, in 8.& in
13.tenuit ꝙ ſtatutũ poſſit auferre famoſo,& ſimilib. defenſionẽ inductã
a ſtatuto.& idẽ vr̃ tenere Bar.in l.facultatis,alias icipit defenſionis facul.
C.de iu.fiſ.lib.x.& ibi Bal.in l.quoniam Alex.C.de adul.& vide Fel. in c.
dilecti,in 3.col.in ver.ad exemplum,de excep.& adde Rom. in conſ.214.

bannitus nihil ponit, ſed ſimplr negat: & iſta nō pōt auferri. C. de eden. l. qui accuſare. quædā in qua aliquid ponit ad merā defenſionem, & tunc aut talis exceptio eſt de integ. vt ſi excipiat ſe feciſſe ad ſuā defenſionē, & talis exceptio nō debet reſpui, vt l. vt vim, de iuſt. & iur. aut talis exceptio oritur de iure ciu. vt exceptio præſcriptionis, & rei iudi. & tunc ſuper tali exceptio. verā te ſtatuto non debet bannitus audiri, quia ciuilis rō ciuilia iura tollere poteſt, nālis nequaq̄, de capi. d. l. eas, aut non eſt mera defenſio, ſed impugnatio, & iſta pōt tolli per ſtatutū. l. qm̄ Alexandrum. C. de adul. & de accu. ſeruo. nam alibi differunt in beneficijs legum doloſi, quia doloſo non datur beneficiū ceſſionis, qa tendit ad impugnationem, ſed datur beneficiū diuiſionis, qa tendit ad nudā, & ſimplicē defenſionem, vt ī. de tu. & ra. diſt. l. 1. §. nūc tractemus. cū igiť exceptio bāni ſit de iure ciuili, ſicut exceptio rei iudicatæ, pōt p ſtatutū tolli. & ſic procedunt tmini qō nis. d. Iac. videamus igitur quid iuris de qōne ipſius. & q actor repellať, probant principalr quatuor modis. Primo perſonæ inhabilitas. Secundo actionis impedita natiuitas. Tertio Iudicis ſupplere debentis auctoritas, & ptās. Quarto iudicij nullitas. Ex primo ſic arguitur, ſi inhabilis eſt perſona actoris, reus vincit. nam hoc ipſo q poſſidet, plus iuris hēt, de iure codi. l. quidā referūt, & de teſta. l. ſi quæramus, & vti poſ. l. 1. in fin. & ſicut ſe hēt cōtumacia actoris ad cōtumaciā rei, & ſic ſe hēt bānū actoris ad bānū rei. ſed contumacia actoris ſpāť reputatur maior q̄ cōtumacia rei, & magis nocet actori, de act. empt. l. ſi per venditorem. ergo idem in banno. ad hoc. de verb. obl. l. ſi ſeruum. §. ſequitur. Ex ſecundo arguitur ſic. actio eſt ius proſequendi in iudicio &c. in inſti. de act. §. 1. tunc arguo, a quo remouetur diffinitio, & diffinitū. ſed ius proſequendi, quod eſt diffinitio actionis, remouetur a bānito. ergo remouetur diffinitum. i. actio, ſed nemo ſine actione experitur. l. ſi pupilli. §. videamus. ſup. de neg. geſt. ergo bannitus agens debet repelli, nec eſt proprie iſta defenſio excipiendo, ſed negando, quia dicit reus non habes ius, quia bannitus. Ex tertio

15 arguitur ſic. † Iudex debet ſupplere etiam pro perſona odioſa, quando videt actionem deficere. C. de tranſ. l. vbi pactum. nā tūc perſpicit actorem calumniari, & calumnia euidens cōmittiť corā ſe. vnde debet ſupplere, quia corā ſe fit, q fieri non debet. l. qui cum maior. §. ſi patris, de bo. lib. & in l. a. de offi. vica. p Inn. Ex quarto arguitur, bannitus habetur pro mortuo. l. 1. §. ſi. de ī tab. ergo ſicut cū mortuo proceſſus eſt nullus. Item iudicia ſunt de iure ciui. ergo cum deportato non valent, vt l. conſtante. §. ſi. ſol. mat. Item bannitus non habet executionem officio actionis, cū agere ſit ei denegatū. & ſic nihil hz cōe cū cæteris. nā actio eſt ei exempta per magiſtratū. cū igitur non hz legitimam perſonam, nec legitimā cauſam. ergo iudiciū nullum, & ſntam, quæ pro ſe ferretur, eſſet nulla ipſo iure, ſicut in hæretico. C. qui da. tut. poſſ. l. qui vniuerſū, qui ex cau. ma. l. ſed ſi per prætorem, § actio. C. de hæreti. l. curiales, de col. dete. l. cum non iuſto. ſi ergo proceſſus eſt nullus, non dz iudex pati ſuperuacuum proceſſum geri corā ſe. ff. de inoſ. teſt. l. j. In ɔtrium, quod reus non poſſit excipere de banno, probatur pluribus rōnibus primo rōne compenſationis. ſecundo rōne abſurditatis. tertio rōne expreſſę prohibitionis quarto ratione deficientis ſupplenonis. Ex primo arguo ſic, & præmitto, ut dixi, quod duplex eſt cōpenſatio, quædam eſt ex mutua relatione debitorum. & ex iſta fundatur exceptio, non replicatio. nam exceptio compenſationis non tollitur per replicationem alterius compenſa. quædam eſt ex mutua relatione inhabilitatum, uel delictorum, & de iſta poteſt excipi, & replicari, vt in l. noſtra. cum ergo reus bannum allegat, & iſtud primū ipſe introducat in iudicium, & pro actore in hoc debeat haberi, igiť dz repelli. Secundo ſic. abſurdū eſt, quod reus ex hoc lucreť, & actor damnū patiať. & dr̄ damnum pati, etiam ſi agetur ex cauſa lucratiua. nam qui lucrum iam radicatum pdit, ſentit damnum. l. liberto octuaginta, de bo. li. Tertio ſic. opponere exceptionem banni eſt excipere, ſed bannitus prohibeť

16 audiri excipiendo, † tūc arguo. a quo remoueť genus, & quælibet eius ſpecies, vt C. de tranſ. l. ſi cauſa cognita. ergo iſta ſpecies ſiue modus excipiendi nō cōpetit ei. Ex quarto arguo ſic. iudex repræſentat litigatorē, cum ſupplet, ut l. properandū. §. ſin aūt. C. de iud. ergo non pōt ſupplere in fauorem perſonæ, cui lex in odium denegat exceptionē. circa quod eſt conſiderandum, qđ interdum deficit exceptio ex defectu materiæ, ex qua, tūc interdum iudex ſupplet pp æquitatem illā gn̄alem, ne quis lucreť cū aliena iactura, de peti. hære. planè, & l. ſi. & ar. de pac. l. reſcriptū. §. plerunque. interdum exceptio eſt alicui ablata in odium ſnū, tunc iudex non debet ſupplere. interdum non eſt exceptio ablata, ſed neglecta & omiſſa, & tunc iudex non pōt ſupplere, quia qui negligit ſua iura legitimo tempore proponere, tacite renunciare illis vr̄, vt no. ff. de pac. l. ſi unus. §. pactus, in gl. in opponendo, & l. ſi maritus. §. ſi negauit, de adul. C. qui accu. non poſ. l. ſi ea. Quid dicemus? Iac. Butr. dicit q iſta exceptio banni tollitur per replicationem banni, & ſic auditur actor, & non reus ſecundum Iac. Bu. & incipit. q. duo banniti. ex hoc infero ɔ Bar. qui dicit q eo ipſo q eſt reus neceſſarius, vr̄ eſſe habilis ad excipiēdū, hic. n. oppoſitum vr̄, & confirmatur opi. Iac. quia interdum vincit actor ſolum ex hoc, quia non habet legitimum oppoſitorē, de manu. teſt. l. qui habebat. §. fin. de except. l. cum eccleſiaſticæ. Sed contra Ia. facit. certum eſt q exceptio bāni ineſt ipſo iure: ergo friuola eſt petitio. Rñdet Iac. exceptio nata eſt, quæ intentari non pōt, ſed aliud eſt obſtare exceptionē, aliud eſt per conuentum opponi poſſe, vt l. loci corpus. §. competit, ſi ſerui. ven. ſm̄ Iac. But. Item non ob. ſi actor, dicit, caret actione. hic. n. ſubtiliter conſidera, q actio eſt ius, non factum. vnde licet id, quod eſt facti. i. ipſum agere prohibeatur. actio tn̄ prout eſt ius, nihilominus competit. Simile dicimus alibi. aliud eſt aliquem exercitio remouere, aliud remoueri, a iure, de auth. tut. l. excludimus. Actor ergo noſter habet fundamentum, ſed in ſua exceptione nullū hēt fundamētum. ſecus dicerem, ſi reus opponeret aliam exceptionem q̄ banni, & actor replicaret de banno. nā replicatio bāni excluderet exceptionem banni per rationes iā dictas, & quia replicatio eſt eiuſdem naturæ, cuius eſt exceptio, vt no. C. de exceptio. §. ſi pactum, vnde in illo articulo banni iſte eſt reus, quia prouocatur ad hoc, de iudi. l. in trib. Item ſecus dicerē, ſi ſtatutū in cauſis bannitorum auferret iuriſdictionem iudici, quia tunc exceptio banni non poſſet excludi per replicationem banni. nam prius de iuriſdictione conſtare debet, de iniuſto teſta. l. ſi quis filio. §. q ſi quis, in fi. de ſequeſ. poſ. ca. 1. in cle. Item opponitur ɔ Iaco. iſta banna proceſſerunt ex diuerſis cauſis, & inter alias perſo. ergo non compenſatur dolus Titij cum dolo Seij l. 1. §. ſi reus, in fi. de eo per quem factum erit. Solu. ibi de compenſatione criminum, hic de cōpenſatione inhabilitatum.

17 † Quæro de vna alia qōne, quam diſputauit Iac. de Are. vtrum exceptio banni, quæ non pōt opponi a reo, poſſit opponi a fideiuſſore eius? & vr̄ q non. ff. quod quiſque iur. l. 3. §. ſi is pro quo. In cōtrarium determinat Ia. in hac exceptione, & qualibet alia, quā bānitus non pōt opponere. tn̄ fideiuſſor opponet eā etiam naſcentem ex perſona rei. fideiuſſor. n. non hēt cām lucratiuā; & ideo dolus rei non ſufficit fideiuſſori. l. apud Celſum. §. aucto-

18 ris, de excep. do. Item † ſicut exceptio perſonalis, quæ iuuat, non tranſit ad fideiuſſorē. l. niſi, de pac. ita eɔ odiū perſonale tranſire non dēt. l. 1. de conſti. pecu. & ſic non capax capit pp capacem, vt l. ſi is qui duos, de lib. leg. ſm̄ Iaco. Non ob. §. ſi is pro quo, qa ibi dolus naſcentē exceptionē reddebat inualidā, hic vero reddebat inualidam excipientem perſonam, non aūt concernebat exceptionis mām: nam vitiū materiæ eſt reale, ſed inhabilitas perſonæ eſt vitium perſonale. interdū ergo eſt vitium in mā pp mām. interdū eſt vitiū in mā pp perſonam. i. pp delictum pſonæ, vt in §. pall. interdū eſt vitium in perſona pp perſonā, & tunc loquitur Iac. de Are. Quæro de alia. q. quam diſputauit Ia. But q incipit poſito ꝓ conſtanti, ſtatuto cauetur q de quolibet ɔtractu ſoluatur gabella. ī. a. dies aſs ɔtractus ſit nullus ipſo iure. modo vendidi tibi rē, & tradidi: neuter nr̄m ſoluit gabellā, & ideo repeto rē qa dico te non ſoluiſſe gabellam. excipis tu q nec ego

a ſolui. a quæritur quid iuris? iſta qō eſt implicita. nam tria quærit, primo de eſſentia ɔtctus. ſ. an ɔtctus ſit nullus? ſecundo ſi eſt nullus, an poſſit res vendicari? tertio ſi non poſſit vendicari, an poſſit dici ɔtctus nullus, & agi condi. ſine cā neutro ſoluente gabellam. & q ɔtctus ſit aliquis, probatur pluribus rōnibus. Prima rō eſt ex principio ſui eſſe. Secunda, quia non pōt ſtatutum plus q̄ velint ɔhentes. Tertia rō eſt propria facti, quod pro infecto hri non pōt. Quarta ex virtute concurrentium cauſarum. † Ex pri-

19 mo arguitur ſic, iſte ɔtctus habuit eſſe a principio. quotiens enim legis diſpō non reſpicit principium, ſed reſpicit effectum, totiēs a principio actus eſt validus, vt patet in teſtō, in quo præteritur poſthumus, de iniuſto teſta. l. 3. §. ex his apparet. Item patet de hæredi. inſti. l. qui ſoluendo non erat duos Appollonios. Item patet. C. de praedi. impe. offe. l. vniuerſa, de in diem addict. l. a. Item probatur, quia tacita conditio, quæ ſubintelligitur a lege ſuper eo, quod ſequitur contractum, non impedit actionem naſci. vnde non impedit perfectionem contractus, nec perfectionem obligationis. l. ita demum, de arbi. vnde iſta tacita conditio ſi gabella fuerit ſoluta, non prohibet actionem naſci. & ſi conſenſu naſcitur, ſine conſenſu non poteſt tolli ipſo iure, de ſolu. l. prout quiſque, & confirmatur, ſtatutum non poteſt ſine conſenſu inducere obligationem naturalem, vt patet in chirographo, de iuris & facti igno. l. cum quis. ergo multo minus tol-

b lere, arg. de cond. inde. l. Iul. Ex ſecundo arguo ſic, ſtatutum

20 non pōt operari vltra intentionem ɔhennum, † ſed contrauentio poteſt excedere fines legum, & ſtatutorum. l. 1. §. ſi conuenerit, depoſi. de pac. l. pactum inter, & l. non impoſſibile. Item ea, quæ iure gen. comprobantur, per ſtatutum non pñt tolli, inſti. de iure na. §. ſed nālia: ergo &c. Ex tertio arguiť ſic, ɔtctus ſunt

21 facti. l. cō filio. §. ſi. de cur. furi. † ſed circa factū non fingit lex, nec ſe intromittit, vt l. 1. §. ſi vir. vxori, de acquir. poſſ. Ex quarto arguitur

ADDITIO.

b Solui. Vide Pet. de Anc. hain conſi 242.

arguiť ſic,concurrentib. cauſis cõcurrit effectus,ſed hic cõcurrant omnes cauſæ fiendi,&,eſſendi tam intrinſecæ cauſæ,vt materia & forma,ꝗ extrinſecæ,vt cauſa efficiens, & finalis; ergo & effectus,præſertim intrinſecus,& eſſentialis dẽt concurrere:al. ſequereť ꝙ cauſę eſſent ocioſæ, & eſſent fruſtra, ꝙ nã, vel ars non tolerat.& confirmatur,quia pñtia nõ de futuro contingentia,quæ ſunt incerta homini,& legi,conſiderare debemus,vt in ſti.de iniuſt.teſt.§. hi aũt oẽs.l.ſi quis filio. ſed pñs ſtatutum eſt inualidum a prin.ergo &c. In oppoſitũ quod non ſoluta gabella ꝯtus iſte debeat cẽſeri fuiſſe a prin.nullus ipſo iure,& quod interim dicatur eſſe in pendenti,probatur plurib.rationib. & pmitte ad cuiſentiam.quod aliquid dicitur pendere dupliciter. vno modo, quia principia, & primæ cauſæ non ſunt. ſecundo quia ſunt,ſed non influunt in cauſam.exemplum de primo in l. ſi.com.prædio.& ibi eſt exemplum de cauſa efficiente,& de vſu fr.l.ſed & ſi quis.§.interdum. & ibi eſt exemplum de cauſa materiali. Exẽplum de ſecundo,qñ ſunt cauſæ,ſed nondũ influũt in effectu ſuo,& eũ,qñ incertitudo effectũ impedit,de cond.inde.l. Iul.ad Maced.l.j.§.ſi pendeat,& l.pecunia,ſi cer.pet.nam expreſſa conditio,& tacita ſuſpendit,de pac.l.item,quia. dies aũt certa ſuſpẽdit eſſentialem perfectionem,ſed exercitiũ.& quia natiuitas actionis eſt coniuncta natiuitati obłonis,naſciť actio etiã ante diem,cum actio ſit ius:ſed ſi eſſet factum,& exercitium,non naſceretur ante diem.Idem,ſi diceremus actionem non eſſe annexã eſſentiali & effectuali & executiuæ perfectioni,ſicut tenet. Pe.de act.in rẽ,ꝙ non naſcať ante diem.eſt caſus,de vſufr.leg.l. Sempronius Attalus. Nunc ſic arguo. ꝯtus iſte an ſit cum effectu necne,incertum eſt: quia non eſt certum, an gabella ſoluetur,an non. vtrumque enim oppoſitorum eſt in pari potẽtia, nemo ſcit ſi dabo,vel non dabo:quia ea,quæ ſunt de futuro cõtingenti,ſunt penitus incerta.nunc ad propoſitum,ꝯtus iſte eſt magis in potentia ad eſſe,ꝗ ſit in actu.ergo ſi ſpes potẽtiæ de medio tollitur,quia non ſoluiť,vera erit iſta oratio,iſte ꝯtus nunquã fuit ꝯtus,de manumi.teſta.l.Neratius. Secundo arguo ſic, eſſentia ꝯtus dicitur dupliciter. vno modo legitima ordinatio completa,& abſoluta inter partes. C.de fide inſtr.l.ꝯtus.ſecũdo modo dř eſsẽtia virtus intrinſeca naturalis ipſius ꝯtus,ut no.in l.j.ff.de pac.in gl.quæ incipit:dandum,vel faciendum.ſic arguo, ꝯtus iſte in ambiguo poſitus eſt, & interim non hꝫ perfectam

a 2 virtutem.ergo non hꝫ eſſentiam. † Tertio arguo ſic, conditio tacita ita ſuſpendit,ſicut expreſſa,ut no.ſup.de pac. l. item quia. ſed tacita ineſt conditio,ſi gabella periert.l.quarto.§.inter locatorẽ.ff loc.ergo &c. Quarto arguo ſic,multum refert.an ex futuro euentu pendeat cauſa,an pendeat executio cauſæ. Primo caſu ineſt conditio,quæ ſuſpendit cauſam, & per ꝯñs effectum. Secundo caſu nõ.C.quando dies le.ce.l.ex his verbis. nunc aũt cauſæ nullitatis.J. ipſam cauſam ſunt relatę, & de cauſa diſponit ſtatu dum dicit,ꝯtus ſit nullus.ꝯtus.n.eſt cã cauſæ, vt not. C.ꝑ quas perſ.no.ac.l.j.ergo &c.& ꝯ de iniuſt.teſta.l.ſi ego, ver. in prima m̃ ſpecie.So. mihi vř ꝙ aut loquimur de valẽtia commutabili,aut de incõmutabili:ſi de commutabili,valet interim & parit obłonem,& actionem. Si vero de incommutabili,dico quod non valet incommutabiliter, quia nõ poteſt ipſo iure reſolui.& iſtud bene procedit in ꝯtu,qui põt pro parte temporis valere,& pro parte temporis nõ valere. Sed in teſtõ.ſi de eo per formam ſtatuti dꝫ ſolui gabella,alias annullatur,nõ vř poſſe dici ꝙ interim teneat; q̃a nõ põt pro parte tpis valere, & pro parte tpis nõ uale.de mi.te.l.miles ita.§.j.Sed certe vbicunq; teſtm̃ poſtea rumpitur,primo habuit eſſe quam nõ eſſe,& ſic. valuit pro par.tpis,ut l.j.§.ſi ſtante,de iniuſt.teſt l.poſthumus. & ideo nõ eſt vera propoſitio teſtm̃ nõ põt valere pro parte tpis. Sed bene eſt vera iſta alia propoſitio,nõ põt quis ſola volũtate diuidere tempus teſtamẽti,& inteſtati,ita ſ.vt decedat pro parte tpis teſtatus,& pro parte inteſtatus, quia nõ decedit quis teſtatus ideo ꝙ fecerit teſtm̃, ſed ideo, quia hæreditas adiř ex teſtõ, & aditio hæreditatis nõ recipit diem,ut l.actus legitimi,de reg. iur. & de hæred.inſti.l.aliquo caſu. Licet ergo ſtatutum dicat,quod de teſtõ dꝫ ſolui gabella,alias nõ valeat,idem erit de teſtõ, quod de ꝯtu quantum ad principium eſsẽtiæ. Nam caueť ꝙ hřs.J annũ ſoluat legata poſt admonitionem. alias quo ad eum nõ teneat in ſtõ,& transferať in aliũ. nemo tamẽ dicat interim eũ hředem nõ eſſe,nec agere poſſe nõ.n.obuiatur in initio, ſed reſoluiť ex poſtfacto,de rei vẽ.l.ſi quis hac.ſed iſtud nõ eſt bonũ ſiłe, quia ibi per ſñiam.ſed in q.noſtra ipſo iure.ſ. quia per modum legis in pœnam tolliť ꝯtus ipſo iure.tamẽ quia tolliť poſt perfectionẽ ſuam,& ex eo quod ſequiť,ꝯtus eſt magis reſolutio quam ſuſpẽſio,vel impeditio imperfectionis. Hic.n.nõ diſponit ſtatutum de eo,quod eſt in fieri tpe ꝯtus ipſum prohibendo, ſed ex eo,ꝗ poſtea contingit,annullat ipſum ſecundum Ber. Brict. & hic ſuppreſſit Bar.quædam verba,quæ ponit,de fideiuſ.l.cũ lex. & facit. J.de his,quæ in teſt.de.l.j.§.ſed cõſultũ.& ver.præcedẽti.De ſecũdo dubio,quod eſt ex eo,ꝙ iſte ꝯtus eſt hinc inde annullatus,quia legitima obſeruãtia ſtatutorum nõ eſt ſeruata.an ſit nata rei uẽdicatio?& vř ꝙ ſic plurib.rõnibus. Primo quod conditio vř retro fuiſſe nulla,ar.in l.proinde,ſi cer.de. Secundo per caſum.l ſi.C.de litig. Tertio per ſimilitudinem legis commiſſoriæ,& addictionis in die, quæ hñt verba directa. ſ. ſit res inẽpta. ita ſtatutum hẽt verba directa.ſ.ſit ꝯtus nullus,vt no.inf.de do. l.1.in magna gl. In contrarium quia ab initio fuit translatũ do-

a minium, a & licet cã redigatur ad non cãm: non tamen habet locũ rei vendicatio,ſed conditio ſine cã,quæ non dať dño, de ꝯdit.ſine cã.l.1.& l.ſi.vſufr quemad. c.plena.n. conditio reſpectu proprietatis & poſſeſſionis rř non dať dño,ſed ſemiplena condictio reſpectu ſolius poſſeſſionis ſic,vt l.indebiti.§.ſed ſi minimi,de condi.inde.hæc eſt veritas.nõ obſtat primũ arg. ꝙ inſpecto principio traditionis influit cã. Item ad dñij translationẽ nõ requiritur cõmutabilis obligatio. nam teſtator qui tradit legatum, transfert dñium.tamen teſtm̃ erit in pendenti, de leg. 2. l. Lucius,el 1. Non ob. l.ſi.de litig. quia ibi a principio fuit alienatio prohibita.hic fuit conceſſa per legẽ hẽ non obſtat ſiłe de lege cõmiſſoria, & addictionis in diẽ.nã iſtud non eſt ſiłe nã ibi tranſit dñium cõdonatum,& ſub certa forma: hic ſimpł.& confirmo ſic, amota cã proxima,bene eſt verũ ꝙ cã remota non influit in effectũ: alias ſequeretur quod cã mediata eſſet cã immediata. Sed econtra amota cã remota, & ſtante cã proxima ſufficit pro effectu ſecundo,vt l ſi mulier, te. amo. licet ergo ſtatutũ annullet ꝯtum,tamen non annullat dominium.adhuc.n.viget cauſa proxima.i.conſenſus tradentis,de condict. ob cauſam.l.3. §.ſubtilius,& de condi.ob turpem cauſam.l.ſi ob turpem. & iõ Bar.qui format hunc punctum in rei vendi. format male punctum qõnis, quia ẽt ſoluens gabellam alio non ſoluente, non poſſet vendicare.vnde male formauit terminos qõnis. De tertio dubio,quod eſt an in pari neglıgẽtia poſſit alteruter dicere nullum?arguam pro & contra. & vr ꝙ alteruter poſſit dicere nullũ,& agere,& excipere de nullitate. vnde poterit res condici. & agenti venditori ad preciũ,vel emptori agẽti ad rem poterit opponi exceptio non ſolutæ gabellæ. quod ſic probo.hic nõ fit aliqua cõpenſatio.ergo nõ includiť obiectus maior.patet, nam nõ fit cõpenſatio ex mutua relatione debitorum, quia inuicem nihil debent,ſed Reip. Itẽ nec ex mutua relatione delictorũ, quia illud hẽt locũ,qñ delinquunt in ſe:ſed hic delinquunt in alium. i.in ſequendã tertiũ.ſ.in rem publicam, ꝗ res publica non parit cõpenſationẽ,quia res publica non deliquit in aliquo.quilibet er-

a 3 go põt opponere de iſta nullitate. † In correlatiuis.n. culpis admittitur cõpenſatio,ſed in alijs non admittitur. Secundo ſic probo,dřa eſt inter actorem, & reũ in hoc nã reus põt opponere de iure tertij,ꝙ eſt ipſo iure excluſiuũ intẽtionis agentis: ſed actor non poteſt replicare de iure tertij. oportet ergo, ꝙ intentio actionis fundetur in iure reſidente in actore, non in excluſione iuris rei,vt ſ.de rei vend.l.in ipãli,& nõ.de cond ind. l.indebiti, §.fin. In iure autem ꝙ non eſt ius tertij,ſed reflectitur, ſicut ipſũ obligantẽ quelibet obligare põt.ſed ius nullitatis eſt huiõi,quia ſi nullus eſt ꝯtus, ergo quicquid ex eo ſecutũ eſt, dẽt retractari, vt C.de legi.l.non dubiũ.nec eſt nouum quod id quod poſteã cõtingit,reſcindat ea,ꝗ facta ſunt,& nomẽ facto imponat,vt infra de tal.l.impuberẽ.§.ſi.ergo concludendo vř ꝙ poſſit. Tertio arguo ſic.non ſoluere gabellã non eſt delictum. vel turpitudo, nec dolus malus, quia tale debitũ gabellarũ non deſcendit a iuregen.ſed vſurpatum eſt.& ideo nec põt dici, ꝙ ille, qui non ſoluit,propterea repellatur a dicendo nullum, ꝙ ſit in pari turpitudine. nam non oĩs ceſſatio eſt turpitudo, vel dolus. ſ. de ritu.l. furti & §.ꝯrio.& ſic non obſt.ff mand. l. dolus, quia ibi,de iure naturali ſuberat debitum. Quarto arguo ſic, annullato ꝯtu, & cã redacta ad non cãm improbe tenet poſſeſſor rem, & improbe tenet venditor precium ſibi ſolutum, quia ſine cauſa tenet, ſed ꝑtor non debet iuuari improbũ detentorem,& vſurpatorem. imo ẽt ex officio dẽt talia reſcindere de oth.pñſ.l.illicitas §.1. & fin Quinto,& vltimo pro iſta parte vř caſus l. C. de leg. l.fin. vbi in pari dolo rei vendicatio conceditur,& l.ſi in emptione.§.ult ſi emptor,& l.dominum §.fin.de contrah emp. nã cũ ibi dicať contractus nõ valere.ergo & hoc põt in iudicio allegari. nã ſi leg.diſpõ,niſi ad iudiciũ reduci poſſet eẽt ridiculoſa,vt l.2.§. poſt originẽ,de orig.iuris. In ꝯriũ ꝙ non poſſit,arguiť p̃ trib.modis.ſed primo ſic,licet ſtatutũ in pęnã ꝯtũ annullet, tamen nãlis obligatio permanet,vt l.1.quod quiſque iur. & l.ſi pęnæ, in prin.de cõdi.indeb.ſed nãlis obligatio impedit repetitionem; ergo &c. Secundo arguo ſic, quatuor ſunt caſus. nam interdum offenditur pars, & pęna debet applicari parti. tunc is demum pœnam cõſequitur,qui in eam non incidit, ut in regula iur.interdũ offenditur tertius, & pęna venit applicanda tertio. hic nulla cadit actio,

A D D I T I O.

a Dominium. Adde Bar.in l.ſi ita quis.§.ea lege.inf.de verb.obl. circa 5.col verſ.q̃ro circa prohibitionẽ legalẽ,vbi dicit, annullatio contractus facta a ſtatuto non facit trãsferri dominiũ.& pro hoc videatur gl.in l.1 ad ſi.C.de inof.do.& ibi idem Bal.multum illam gl. ponderantem & idem Bal.in l. 2.C.communia de le.& in l.traditionibus,C.de pac.& in l.1.ſupr. eo.& ad de Fran.Are.in conſ.128.& melius 129.& vide per Rom. in conſ.203. Bal.ſuper j.Infor.

actio, nec exceptio, quia diſputat̃ præciſe de iure tertij. Interdum offenditur pars, & pœna venit applicanda tertio. & tunc non fit compenſatio, ut l. is, qui reus. Interdum offenditur tertius, & pœna venit applicanda partibus. & ita eſt hic. nam reſpublica offenditur, quia ei non ſoluitur gabella, ſed pœna annullationis contractus non applicatur Reipublicæ, ſed partib. iſto caſu par pari nihil infligere poteſt. C. de inoffi. teſta. l. in arenam. & iſte videtur caſus noſter. Tertio ſic arguo, iſte, qui venit ad reſcindendum, nititur conſequi lucrum, qui vult aduerſarium expellere a iure quæſito, & radicato: ergo non debet audiri per theoricam Iac. de Are. Quarto ꝙ contractus annulletur, iſte videtur quidam fauor, ut C. de ſacroſan. eccl. l. iubemus. § œconomus. ſed illo fauore indignus eſt, qui legem contempſit. nam legum contemptus omnem fauorem legis, uel ſtatuti excludere conſueuit, de min. l. auxilium. § fi. C. de iur. delib. l. fin. § pen. Quinto hoc vr̃ probari, quia ille, qui non ſoluit nixus extitit impugnare ſtatutum ipſo facto. ſed non debet quis conſequi commodum ex eo, quod nixus eſt impugnare, ut in regula iuris. ſo. licet contractus non valeat, tamen neuter iſtorum poteſt dicere contractum nullum, cum ſit in pari culpa uterque. & ideo uendicans, vel condicens ex eo quod non fuerit ſoluta gabella, non audit̃, & ſi quis eorum nitit̃ ex contractu, non poteſt ſibi obijci de gabella non ſoluta, nec debet admitti ſuper tali obiectu probatio. ſi tamen ſponte eſt admiſſa, & facta probatio, imputent ſibi admittentes eam ſecundum Ber. Brict. hæc diſtinctio. aut eſt admiſſa probatio, aut non, mihi non placet, quia non releuat probatio ſuper eo facta, ſuper quo non debuit recipi. Si ergo hoc eſt verum, quod eſt obiectio non ſolutę gabellę non ſubſiſtat de iure,

24 te, ergo probatio ſuper ea facta non releuat, † quia ubi ius deficit, facti probatio nihil operatur. vnde alia eſt quæſtio facti, alia iuris, ut ſup. de ſta. ho. l. Arethuſa. quãdoque ius excedit probationem, tunc tale ius incertum iudici non prodeſt. Interdum probatio excedit ius, tunc talis probatio nõ prodeſt, vt C. de excep. l. ſiquidem, & l. j. de inof. teſt. Item forte non vera determinatio, quod non poſſit opponi nullitas propter culparum paritatem. nam culpæ ſunt contra rem publicam, non ꝯ ipſos litigantes. & ideo nulla fit compenſatio, quia non eſt hic mutua relatio culparum. Et pro tanto dico, quod aut volo expugnare contractũ & poſſum, aut volo agere ex eo, & non poſſum. nam ſi opponit̃ mihi exceptio non ſolutæ gabellæ, replicatio non poteſt mihi ꝓdeſſe, quia careo omni actione, de pac. l. ſi unus, § ſi pactus. nec poſſet conſenſus partium derogare huic ſtatuto, arg. no. ſup. de ritu nup. l. à diuo, & d. l. j. ne fideiuſ. do. dentur. Item cum nemo poſſit excipere de dolo extra iudicium cõmiſſo, niſi ille, in cuius præiudicium eſt commiſſus. apparet quod iſta exceptio eſt nullitatis, non doli, ar. l. Fulcinius. § quid ſit latitare, quibus ex cau. in po. ea. Sed exceptio nullitatis non excluditur per nullitatis replicationem. ergo excipiens iſte debet præferri, quia replicatio, quæ non iuuat actionem inuentatam, eſt impertinens, & non admittenda, ut in Spec. de exce. § fin. & ver. pen. ubi omnino vide, & ita teneo, ſalua ſemper ſubſtantia ueritatis, licet Bar. uideatur ſentire contrarium. nec ob. quod dixit in q. de bannito offendente bannitum. nam ibi etiam obſtat exceptio. Item ibi ideo non punitur, quia non eſt delictũ iure municipali inſpecto. Item nõ ob. l. in arenam, & de hæret. l. quoniam. § inter ſe, quia ibi agit̃ de impugnatione perſonę, hic de impugnatione cauſæ, quæ no.

25 Vlterius quæro. † an iudex infamis admittatur contra infamẽ? & an teſtis infamis admittatur contra teſtem infamem? & circa iudicem dic, aut eſt ordinarius: & non poteſt obijci de infamia, ut no. Innocen. de reſcrip. c. ſuſcitatus. & hoc eſt verum, niſi infamia ſit orta ex aliqua condemnatione, quæ inducat depoſitionem officij, de ſena. l. Caſſius, de infami. l. ſecunda, § miles. C. de digni. l. iudices, lib. 12. Aut eſt iudex delegatus. & ſic poteſt ei obijci de infamia, ſi opponatur, quando debet & qualiter debet, & a perſona legitima. & ideo dubitatur, an infamis poſſit obijcere iudici exceptionem infamiæ. Et videtur quod nõ æquiparando iudicem, & teſtem, C. de hæret. l. quoniam. § inter ſe. infamis enim perſona dignum ſibi iudicem ſortita non habet, de quo conqueratur. In ꝯtrium videtur quod iudex debet eſſe bonus, & innocens. l. ceteræ. § j. fam. erc. Sed infamis non eſt bonus vir, quia ſine graui peccato infamia iuris non incurritur, ut no. de in lit. iuran. l. in actionibus, de ſuſpe. tu. § ſuſpectus, inſtit. & facit quod no. de li. cauſa. l. ſi filium, ubi omnino vide. Circa teſtem uero videtur quod infamis ꝯ infamem admittatur in teſtem, ut d. § inter ſe, & no. in l. 2. § lege Iulia. de teſti. dicit hic quod aut eſt infamis uterque ratione eiuſdem ſectę, & tunc admittat̃.

a aut ratione proprij delicti, & tunc ſecus. a & eſt ratio, quia teſtis adhibet̃, vt faciat fidem iudici, & non parti, & ideo ex dicto ipſius iudex non accipiat fidem. cum talibus credendũ non ſit, ar. de poſtu. l. quos prohibet. Nam etiam nemine opponente iudex debet inquirere de condi. teſtis. de magi. conueni. l. j. § ſi curator, præſertim ubi procedit per inquiſitionem. facit, C. de teſti. l. qm̃ liberi, in Sp. de teſte. § j. ver. ſed pone quod repello, & ver. ſed nunquid excommunicatus contra excommunicatum, & quod notat Innoc. de adul. c. intelleximus. Deinde quæro, cum mulier excipiens de lenocinio videtur confiteri adulterium, quomodo dicunt iura, quod iſta exceptio ſibi proſit. ex quo enim fatetur crimen, ſine vllo iudicario ordine debet per iudicem condemnari, & notat Innoc. de elec. c. per inquiſitionem, & de confeſ. cum ſuper, & licet proceſſus eſſet nullus ratione ordinis non ſeruati tamen valet confeſſio partis, vt no. Inno. c. Piſanis, de reſti. ſpo. nam confeſſio plus operatur, quam aliqua ſpecies probationis, vt no. in l. ſed & ſi poſſeſſori. § pe. ff. de iniur. Itẽ poſito ꝙ exceptio iſta non haberet implicitã præſumptionem, & confeſſionem adulterij: tamen per teſtes ſimiliter probabit lenocinium, quod dicitur reſpectu adulterij neceſſario probabitur adulterium, & ſic probabit contra ſe ipſam, & condemnabitur ex ſua probatione. Item quomodo formabit articulum ad ſuam defenſionem? nam conditionaliter formare articulum non poteſt, ſed debet ſimpliciter ponere factũ, prout iacet cum circunſtantijs, ſeu cohærentijs loci, & temporis, vt in c. præterea, de teſti. lib. 6 fatua ergo videtur prouiſio, ꝙ mulier excipiat de lenocinio. Ad hoc reſpondetur, iſta exceptio non debet poni ſimpliciter, ſed præmiſſa negatione, vt no. C. de li. cauſa. l. ſi filium, & ſic etiam formabitur articulus, nam interdum poteſt formari articulus conditionaliter, ut no. per Innoc. de reſti. ſpo. c. ex parte. ꝟ. & ſi dicatur teſtes non probabunt conditionaliter, ſeu ſimpliciter, reſpondeo iſta proba-

26 tio non nocet reo, quia fit ante lit. conteſt. † & probatio teſtium ante lit. ꝯte. non valet in principali cauſa, nec tranſitur ad alium effectum. ꝗ ſuper quo facta eſt, prodeſt igitur quo ad declinatoriam exceptionem, non autem nocet quo ad condemnationem, quia non debet operari duos effectus contrarios. Vel dic ꝙ etiam ſimpliciter excipiendo non videtur confiteri, quia illud, quod fit ad excluſionem, non debet contrarium operari, de hæred. inſti. l. ex facto etiam agitatum. Hinc eſt ꝙ ille qui ſoluit animo declinandi iudicium, non fingitur confiteri delictum, nec videtur lis conteſt. vt l. ſi reus paratus, de procu. ergo qui exceptionem opponit, non videtur confiteri, quia id quod conſulto fit ad vnum effectum, non debet contrarium operari. l. 1. & l. cancellauerat, de his quæ in te. de. cum ſi. Bart. dicit ꝙ confeſſio excipientis eſt implicita cum negatione, & ideo non poteſt ſeparari, ut no C. de excep. l. ſi quidem, & facit quod no. de pœni. di. l. 1. § quid ergo, quæ incipit, fuit ergo. vbi dicit gl. ꝙ Eua non fuit confeſſa, quia non fuit pure confeſſa: ſed dicit, ſerpens decepit me. nam ſi altera pars non vult amplecti exceptionem, prout iacet, non poteſt ex ea fructum conſequi, quam nixus eſt impugnare, de excep. l. nemo, per Barto. Sed bene dicit in cauſa ciuili, ſed in criminali, dicet, iudex, Ego totum approbo & confiteor. ſ. ꝙ tu adultera ſis, & ille leno. vnde illum reijcio. ſed te punire intendo, quia notorium eſt per tuam confeſſionem, & ideo non poſſum ſupplere, vt not. in l. 2. ꝟ de ſeru. Alij aliter dicunt, in ca. 1. de te. lib. 6. Semina in ſterili agro in materia, velut in aptiſſimo agro ſpargaui. ¶ Quæro igitur circa præmiſſa de quadam alia q. diſputata per Iac. But. quæ incipit, lege municipali cauetur, quod accuſatus de crimine, ſi paſſus fuerit ſe poni in banno, pro cõfeſſo habeatur, contingit ꝙ quis accuſatus fuit de crimine famoſo, & paſſus fuit ſe poni in banno, deinde ex noua lege municipali eſt cancellatus de banno, quæritur, an talis bannitus velut infamis a teſtamento repellatur? & certe, 3. quæſtiones coniunxi. Prima an bannum ex cã famoſa tranſiens in vim ſententiæ infamet. Secunda an ficta confeſſio infamet. Tertia an per cancellationem banni tollatur infamia. Adde quartam q. an ſtatutum poſſit aliquem reſtituere famæ.

27 Ad primum dubium quod nõ infamet, ſic arguo. interlocuto-
b ria non infamat b l. quid ergo. § quantum, de infa. quia interlocutoria proprie non dicitur ſententia, ut l. 1. § ꝙ in ſententijs. quã ap. ſit. ſic ergo infamia, quæ propter ſententiam naſcitur, nõ oritur ex interlocutoria: ſed bannum eſt interlocutoria, quæ fertur in abſentẽ lit. non ꝯte. ergo non poteſt eſſe diffinitiua, vt l. properandum. § & ſi quidem. C. de iud. l. prolatam. C. de ſent. Item nulla ſententia diffinitiua fundatur in ſola ꝯtumacia, imo oportet ꝙ liqueat de cã. ſed bannum fundatur ex ſola contumacia, ergo non eſt diffinitiua. Item poſt bannum admittitur defenſio, vt l. diuus, de cuſto. reorum: ergo non tranſit in rem iudicatam. Item bannum ſit quædam cõminatio, facit auth. item nulla communitas, de Epiſc. & cleri. de ventre inſpi. l. 1. § quid ergo, & C. qui bo. ce. poſ. l. 1. §. Præterea infamia iur. non oritur, niſi in caſibus expreſſis in iure: alias fruſtra enumerarentur certi caſus in l. 1. de infami ſed nulla l. cauetur, quod ficta confeſſio introducta per bannum infamet, nec cogitauit de hoc ius ciuile: quia ficta confeſſio ex banno non procedit de iure communi,

ADDITIONES.

a Secus. Adde idem Bal. in c. dño guerrã, in prin. in tit. hic finitur lex, deinde incipiunt conſuetudines regni, in vſ. feu. cũ concor, eiſs, quæ tradit d. Ant. de Bu. i c. teſtimoniũ, extra, de teſti. ſimiliter vide Fel. in vlt. col. ver. i ea gl.
b Infamat. Quando autem interlocutoria infamat, vide Ro. in cõſ. 205.

communi,ſed contra ius cõe.ergo non debemus extendere ef-
fectum banni,& maxime in pœnis,arg.l.cum quidam.de lib.&
poſth.In contrarium quod bannũ infamet,probatur,illud ban-
num tranſit in vim diffinitiuæ, & cauſa eſt famoſa, ergo idẽ de-
bet eſſe iudicium de banno, quod de diffinitiua ſententia, quia
quæ conueniunt in virtute, debent conuenire in effectu, vt l.1.
de leg.2.præterea etiam ſententia lata cõtra abſentem infamat,
28 vt l.fi.vbi pupil.edu.de.† Ad ſecundum quod ficta confeſſio nõ
a infamet,arguo ſic.vera confeſſio in criminali non infamat,a ni-
ſi ſecuta ſententia,vt l.quod ad ſtatum,de pœn.vel niſi pp famo-
ſam executionem,vt not. in l.ictus fuſtium. ergo nec ficta: quia
non operatur plus fictio,q̃ veritas,vt l.filio,de lib.& poſthu. Se-
cundo arguo,quia ſtatutum non poteſt inducere infamiam,vbi
ius commune inducit , ſicut nec poteſt tollere,de poſtu.l.1.§.de
qua,ↄ̃tria.n.requirunt eandem potentiam cauſæ efficientis, de in
in int.l.videamus §.pen.In contrarium quia ficta confeſſio infa-
mat,de infamib.l.qm̃,& C.de interdicto ma.l.ſi tutor. Item ve-
ra confeſſio infamat ſm opin.gl.ergo & ficta. quia idem opera-
tur ficta confeſſio, & vera.l.2.& l.eius qui delatorem.ff.de iure
fi.Item ficta confeſſio impropriè dr̃ confeſſio,arg.ↄ̃.de teſt.l lex
29 Cornelia.† Ad tertium,quod infamia non ſit abolita,ſic proba-
tur. infamia facti nulla iuris conſtitutione tolli poteſt, vt l.in li-
bello. §.idem,iuxta illud, pœna poteſt demi, culpa perennis erit.
C.de generali aboli.l.indulgentia.Infamia vero iuris non poteſt
tolli per ſtatu. vt no.Inno.de re iud.cum te. Præterea cancellato
chirographo, ea intelliguntur cancellata , quæ vim & formam
capiunt ab ipſo chirographo,& non aliunde, arg.l fi.de his quæ
in te.delen. ſed infamia non clauditur in chirographo , ſed ve-
niet ex lege,licet figura ſubſtantiæ banni,& figura literarũ can
cellatur.nõ tamen infamia tollitur, quia nec ſignificatione nec
contentiue eſt ſub chirographo,ſed eſt ſub oculo mentali,non
ſcripto.facit quod no.in l.poſtquam, de pact. In contrarium ſic
probatur,ſicut ſe habet cauſa ad effectum in productione,ſic ſe
habet deſtructio cauſæ ad deſtructionem effectus, quia par eſt
potentia contrariorum,de pac.l.ab emptione, & l.fi.de leg 3.ſed
bannum habet ſe ad infamiam in producendo. ergo abolitio
banni habet ſe ad infamiam in tollendo eam. nã origine ſubla-
ta non debent ſequentia remanere. C.de ſati.li.tol.l.1.in princ.
& tantum quantum abſtulit maleficium, reſtituit beneficium,
vt l.fin.C.de ſen.paſ. Item bannum cancellatum & abrogatum
non poteſt allegari poſtea, ſicut nec leges abrogatæ, vt C.de e-
menda.iuſti.cod.. item bannum eſt cauſa finalis confeſſionis &
infamiæ.ergo ſublato banno, & ſic ſublata cauſa finali tollitur
effectus. Ad quartum,quod ſtatutum non poſſit infamiam tol-
lere,allegatum eſt dictum Inno.& eſt tex.in d §.de qua,& de pa
ctis.l.meus §.iſte ſere. Sol.dicit Iaco.Butr.quod durante banno
eſt infamis infamia iur.tanquam confeſſus,& condemnatus,tñ
facta cancellatione bãni infamia iur. & omnis effectus infamiæ
facti eſt ſublatus, quia infamia contracta per legem municipalẽ
poteſt per contrariam legem municipalem tolli: ſecus, ſi eſſet
de iure communi, vt quia eſſet aliquis condemnatus diffinitiue
ſeruato ordine iudiciorum de crimine famoſo,nam licet cãcel-
letur ſententia , duraret tamen infamia , niſi cancelletur iuſſu
Principis,vel habentis ab eo auctoritatem, ſm Iac.Butr. Appa-
ret ex prædictis ꝙ condemnati per legem municipalem ex ficta
confeſſione ſunt infames,ſi cauſa eſt famoſa. plerique tamen di
b cunt ↄ̃trium , b quia non ſunt condemnati ea lege, quæ infamiã
irroget,de act.& obl.l.ceſſat, ſicut.n in ciuili non minus põde-
ratur genus actionis q̃ cauſa, vt ſ.de dolo.l.non debet, ita in cri-
minali non debet minus ponderari lex,& natura legis, q̃ natura
cauſæ,quia lex in criminali idem operatur,quod actio in ciuili,
vt l.ſenatus, de accu. Item ſtatutum nihil dicit de infamia.ergo
ſtabimus iuri ciuili an infamia contrahatur necne. ſolu.matr.l.ſi
cum dotem,in princ.cum ſimi.& facit l.1.C.de modo mul. Ex p̃-
dictis etiam apparet quod exbanniti ex cauſa famoſa interim
repelluntur a teſtimonio.ſm Iac. But.& iſta ſunt no.digna. Nec
obſt.quod legitur de illo Epheſio exulante, vt l.2.de ori.iur.nã
non conſtat,quod ille exulauerit ex cauſa famoſa, ſed erat forte
in exilio pp partialitatem.nam qui exulant de ciuitatibus pp par
tialitatem,non ſunt infames,arg.de capti.l.ſi quis ingenuam.§.
in ciuilibus.plerunq enim non digni,licet minus potentes exu-
lant pp hanc cauſam.de his tangitur in c.ſtatutum, de reſcr.lib.
6.& de ope.no.nuncia.c.cum ex iniuncto,per Inno. Subſequen
ter quæritur,ſtatuto cauetur quod non ſoluentes collectam nõ
audiantur.tu qui non ſoluiſti collectam, agis ↄ̃ me.ego excipio
contra te, quia non ſoluiſti collectam . quæritur . cui incumbat
probatio? & videtur quod tibi incumbat docere te ſoluiſſe,& nõ
mihi docere te non ſoluiſſe, & hoc triplici ratione. prima, quia
tu affirmas,ego nego,de probat.l.quinquaginta, & l.ei,qui,& l.
30 actor,ſecunda:† quia negatiua dandi, quæ non refert ſe ad cer-
tam ſcripturam,nec eſt coarctata,non poteſt probari, quia pro-
batio debet fieri per cauſam , & non entium non ſunt cauſæ,
nec demonſtrationes. item ſenſatio fit patiendo , vt dicit Ari-
ſtoteles in ſecundo de Anima. ſed non ens non cadit in ſenſum,
nec agit in ipſum , vnde a non ente non fit ſenſatio,nec intelle-
ctus.ſi autem negatiua referret ſe ad certam ſcripturã, tunc po
teſt probari oſtenſa ſcriptura, vt C.de reb.cred.l.fi. de errore ad-
uo.l.2.de proba.l.cum lege,& e cact.tribu l.1.lib.12.& l.ſi binæ
tamilæ,de inoffic.teſta.& tamen eſt dubium,an iſta ſit directa
probatio. oculus enim iſtius negatiuæ eſt verus iudex,& videt
hanc negatiuam, ſicut video Platonem hic nõ eſſe,quia video
hunc locum vacuũ illo corpore.ſed magis ſubtilizantes dicunt
negatiuam non videri. vnde vera eſt iſta propoſitio,nõ video hic
Platonem,nec poſſet eſſe,quin viderem,de in.actuque priu.l.1.
§.1.de acq.hær.l.Platonius,§. rei perduellionis.ſed iſta propoſi-
tio, video Platonem hic non eſſe , non eſt vera propoſitio de vi
ſtricti ſermonis,quia quod non eſt,non videtur;tamen apud Le
giſtas vtrunq; eſt bene dictum,& æquipollent:quia non perti
net ad teſtes ſcire ſubtilitates diſputationis , ſed rude factum,vt
no. Azo in ſumma de teſtib.& no.de verb.oblig.l.ſtipulatio iſta.
§.ſi quoque. diceret aliquis,video vacuum locum, ſed vacuum
eſt locus priuatus a corpore, ergo video non eſſe corpus.Reſpõ
deo aliud eſſe intuitiue videre , aliud cooperante & diſputante
intellectu percipere.infra de his quæ in teſt ded.l.1.§ ibi.vnde di
co,quod triplex eſt viſio.ſcilicet intuitiua,rationalis,& mixta ex
ſenſu corporis & perſpicacia intellectus. & iſta viſio requiritur
in teſtimoniis induſtrialibus, in quibus mens laborat ad ſciẽtiæ
veritatem : tamen a ſenſu corporis originem trahunt:alias non
eſſent teſtimonia,vel iudicia. & ita intelligitur,quod notãt doct.
extra.de teſti.cap.cum cauſam. Tertio probatur,quia ille qui a-
git,debet probare ſe habilem. ſed niſi ſoluerit collectam,eſt in-
habilis. ergo debet probare ſe ſoluiſſe accedat,quod not.in l.ſi
vero.§.qui pro rei qualitate.ſupra qui ſatiſdar. cogan. In contra-
rium quod probatio non incumbat actori, ſic probatur & oſtẽ-
ditur. id quod non tangit cauſam petitionis,non incumbit pro-
bandum actori,nec ponendum.ſed iſtud non tangit libellum a-
ctoris,nec includitur in libello.ergo non expedit actori probare
hoc. ſufficit enim probare intentata, nec oportet probare extra-
nea. nam ſi expediret probare, ergo expediret proponere,quod
eſt falſum,vt patet ex no.in l.1.in princip.ſu. .de eden. Secundo
hoc probatur,quia multum refert, an creditor neget ſolutionẽ:
& nunc debitor probat. an tertia perſona neget ſolutionem alte
ri faciendam , & non ſibi , tunc neganti incumbit probatio.pro
creditore enim agente eſt præſumptio ex præterito ſibi debito
in præſenti ſed pro tertia perſona nulla eſt præſumptio.& ſic op
ponens negatiue de eo, quod eſt alteri dandum.non ſibi,debet
probare negatiuam,vt no.Innoc.& Hoſt.extra.de accuſat. cap.
ſuper his & no in l.2.C.de iure emphy.l. 2. per Cyn eum ergo
hic priuatus opponat de eo,quod Reipublicæ debet.ergo &c.
& ſi dicatur, iſta probatio eſt ſere impoſſibilis,reſpondeo ſic ita
tamen lex mandat,quod non obiiciatur id, quod probari nõ po
teſt, vt C.de calum.l.noſtris . Præterea vbi negatiua eſt princi-
pium & origo fundandæ intentionis,incumbit probatio negã-
ti,vt l.hoc iure,& l.ſi ita ſtipulatus,verſicul.quod ſi ab initio,de
verbor oblig.& l.fi.& ſi cum ſcio, ſi certum peta. C.de fideiuſſ.
auth.hõ.præſente C.de fabri.l.ſi quis conſortium, & de reb.cred.l.
fi.Solu.dicit Bar. in d.l.hoc iure,quam legit ſimiliter cum illa.l.
in illa ſtipulatione,ſi calẽdis, quod neganti incumbit probatio,
quia inde fundat ſubſtantiam & originem ſuæ excep. Tutor au
tem, qui negatur feciſſe inuentarium , debet probare ſe feciſſe,
quia ex inuentario fundat perſonam ſuam in iudicio,ſicut de-
bet probare ſe tutorem eſſe,vt l.ſi maritus, ad l.Falc.per Iacob.
Sicut ſi aliquis de ſe at aliquem in fiſcum crediter,vel crimina-
liter,ob hoc,quia non ſoluit collectam, tunc non expedit ſibi p̱
bare negatiuam,quia gerit negocium fiſci, & cenſetur vna per
ſona cum fiſco, ſicut procurator cum domino. reus ergo tunc
debet probare affirmatiuam,vt l.3.§.ſi ad diem,& l.qui cõmen-
tus.inf.de re mili. Sed quomodo probabitur iſta negatiua ſolu-
tionis? dicit Bar.quod committitur alicui nuncio,qui perſcruta
tur ab his,qui veriſimiliter ſciũt; & relationi eius ſtabitur,ſicut
in diſcuſſione bonorum ſecundũ Bar. ſed illud eſt ridiculoſum
dictũ in mera negatiua ſolutionis, quæ nullo ſenſu ſciri poteſt,
ſi ſit negatiua ſine vlla coarctatione,& eſt contra tex.in l.a ſecu-
ratio.C.de non num.pecu.& fatua eſſet lex,ſi permitteret oppo
ni,& mandaret probari id,quod nõ poſſit probari, vnde qñ lex
hæc facit,i.permittit opponi talia, ſemper releuat ab onere pro-
bandi, vt C.de non num.pecu. l.1. alias eſſet ridiculoſum ſtatu-
tum,& prouiſio legis. Et ex hoc concludo in quæſtione propoſi
ta,quod neganti non incumbit probatio, ſed aduerſario.nã ne-
gationis ipſius facit vacillare.C.qui mil.non poſſunt.l.ſuper ter
uis,& C.de fide inſtru.l.plures apocis.nec eſt nouum,quod quis
ex accidenti grauetur in onere probationis.ſcil. aliud probandi
quam intentatum fuit principaliter. nam incidentia requirunt
inciden-

ADDITIONES.

a Non infamat. Vide Fel. in c.at ſi clerici.2.col.ver. vtrum confeſſis,de iud.

b Contrarium. An condẽnatus ex contumacia efficiatur infamis, vide Pau. de Caſt.in conſ.1.196.

incidentem probationem.ſup.de interr. act. de ætate.& reſpondeo ad dictum Inno. quod multum refert,an negans nitatur ex beneficio legis,an nitatur ex contractu alterius, vel ex maleficio in alium commiſſo.primo caſu non oportet negatiuam probari.ſecundo ſic,& ita loquitur Inn.& eſt ratio, quia lex ex ſui natura prodeſt omnibus, ſicut pactum omnium ciuium, de leg.i.l. ſed ea.ſed contractus factus cum perſona ex ſui natura alteri nõ prodeſt,neque nocet.idẽ in delictis,de pac.l. ſi vnus.§.ante omnia,& l.Falcinius,§. quid ſit latitare, quibus ex cauſis in poſ.ea. & non minus fundat intentionem tertij contractus, quam lex, quod eſt ſatis ſubtile. Et infero ad aliam q̃õnem,ſtatuto cauet, ꝙ ſi ſyndicus non denunciat maleficia, puniatur in centum, ita ꝙ vna medietas ſit fiſci,alia accuſatoris. Quæritur,an accuſator habeat neceſſe probare hanc negatiuam. & vr̃ ꝙ ſic,ſaltem quo ad eius dimidiam ſecundum opi. Bart. Sed contrarium eſt verũ. imò ſyndicus habet neceſſe docere te denunciaſſe, vel probare legitimam cauſam,quare non denunciauit, vt no. inſ.de leg. a l. cum ita legatur. §.ſpecies. Et no. ꝙ prædicta ſunt intelligẽda,qñ eſt appoſitus dies. nam qñ præceptum eſt affirmatiuum.i.dãdi, vel faciendi, non committitur pœna, niſi interueniat monitio diei,vel interpellatio hoĩs.ſed qñ præceptum eſt prohibitiuum, committitur pœna ipſo facto abſque alia monitione,vt no. Innoc.in c.exturpandæ.extra.de præbendis. poteſt dici,ꝙ vbi præcipitur ſyndico ꝙ denunciet.ꝙ nõ debet eſſe negligens in ſuo officio,arg.l.3.ff.de offi.præf.vrb.non eſt opus monitione, quia cura & ſolicitudo accepti muneris eum mouet, vt ℐ.ad T: treb.l.j. §.confeſſum. Et quia facta eſt mentio de negatiua,quæro vtrum teſtis, qui dicit ſe tantum ſcire, videatur deponere negatiue,& vt non videar volare per auras, caſum noſtræ l.apremus.induxit maritus tres teſtes ſuper adulterio ꝯ vxorem,qui deponunt ſe iſtum ſcire, videlicet ꝙ viderunt quadam nocte talẽ ſcholarẽ exire de camera mulieris.q̃ritur,vtrum iſta dictio tm̃,excuſet vehementẽ ſuſpicionẽ ſumptã p locũ a cõiter accñtib. nã iſte locus eſt valde notãdus, vbicũq; ꝓcedit ex ꝑſumptionib.q̃a vera probatio eſt multũ difficilis,vt l.filiũ,de his qui ſunt ſui, vel alie iu.

31 & no.C.de proba.l.neque natales,per Iac But.& glo.† Præmittendum

a eſt hic de iſta dictione tantũ. ſciendum eſt enim ꝙ iſta dictio tantum , interdum ponitur quãtitatiue, interdum diſcretiue,ſeu ſeparatiue ſm̃ Græcos,ſed nos dicimus excluſiue. Item ponitur temporaliter. primo modo ponitur quatuor modis.ſc. relatiue,vt in hoc exemplo, Titius ſtudet,& tantum ſtudet Sempronius,& ita ponitur.C.de litigi.l.fina. in fin.princ. Alio modo redditiue,vt tantum ſtudeo quantum tu, & ita ponitur de religi.l.vt tantum,& l.2.nequid in lo. pub.& quod no. in l. ſi cum ſeruum,ſi cer.pet. & no.extra,de reſtitu.in integ.c.1.lib.6. Alio modo demonſtratiue, vt ſtudui tantum aliqua quantitate demonſtrata,& ita ponitur in corpore auth.de teſti. & ea quæ pa ri §.vt ſi quidem,col.4. Alio modo ponitur infinite, vt tantum ſtudui ꝙ ſum melior ſcholaris de Peru. & ita ponitur in auth. c defenſori.cui. in fin. princ. colla.3. Secundo modo quandoque ſeparat, vel excludit in totum , quandoque non in totum, ſed tantum quædam , quandoque nullo modo excludit. de primo conſtat,de pact.l.ſi tantum, de inoffi. teſta cum ergo. de rei vendi l.ſi emptio.ibi duntaxat &c. inſti de vſuca in prin.& per Dyn.in c.argumentum,de reg.iur.lib.6.de ſecundo conſtat, de prædi.mi.l.ob æs, de iur.om.iudi.l.2. de fur. l. teruis & filij. & ibi glo.C.de indicta vi l.2.& vide quod no.in l.1.de patri. qui ſi. diſtra.de neg.geſt.l.qui aliena.§.libertos de tertio conſtat,de verb. ſig.cũ in teſtamento. Tertio mõ ponitur temporaliter pro tandiu,de ſup.ſeruo.l.ſeruus cõis Mæuij.§.cum ſeruus.in caſu autem noſtro ponitur demonſtratiue , cum actus certus ſit inſertus,qui demonſtretur, videlicet ꝙ &c.quo caſu dictio tantum, idem videtur operari, quod qñ ponitur excluſiue in totum, argu.l.de pupillo.§.qui nunciat,de oper. no. nun. reſtringit enim demonſtratam rem ſeu factum ad certos modos, & a cæteris excludit,vt in c.1.de cleri ægro.de rei vendi. ſi in rem. de fur. in act.de cõtrahẽ.emp cum ſeruo.§.fi. Item dictio videlicet de ſui natura eſt dictio reſtrictiua, vt no.in l.in venditione, co.prædi. licet qñque ponatur caſualiter, vt ex quibus cau.ma.l. videlicet. excluditur ergo omne,id eſt extra viſa ab ipſis teſtibus. mihi videtur ꝙ differentia ſit vtrum dictio tm̃,iũgatur ſenſui, & determinet ſenſum,aut iungat̃ actui,& determinet actũ,de quo quæritur.ſi eñ venit ad determinationem verbi ſcire. & tunc excludit ſenſitiuã cognitionem. Item excludit a probatione locũ & tẽpus,& hmõi, q̃ non præſumunt̃ a iure: ſed non excludit præſumptionem legalem,q̃ ex ꝓpoſitis ſequitur,arg. de pericu.tu.l. pe.cum gl.ſua. & ℐ de hær inſti.l.1.in fi. nam teſtis non põt ibi dicere ſe ſcire, niſi id tm̃, quod teſtõr dixit; tñ lex ſupplet.aut dictio tm̃,iũgitur actui,ſuper quo perhibetur in teſtimoniũ:q̃a vt teſtis dicit. nos dicimus, & hoc tm̃ eſt verũ , ꝙ talis ſcholaris exiuit de camera,& tunc idẽ eſt , ac ſi diceret aliud, q̃ iſtud non eſt verũ,& licet iſta ſit negatiua: tñ q̃a põt cadere ex circunſtantijs in notitiam teſtis,excludit ꝑſumptionẽ legis. aliud eſt ergo dicere,tantum ſcire.aliud tm̃ eſſe verũ.primo caſu negauit vlteriorem cognitionem. ſecundo caſu negauit terminorum vltra ꝓcedentium eſſentiam.& ideo q̃a aduerbium iunctũ verbo ſemper determinat actũ verbi,cui ꝯiungitur,& non alterius verbi, cum quo ꝯſeritur ſm̃ rationem recti ſermonis , de auro & arg. leg.l.Plautius.& facit quod no.C de proba.l rationes, & de clerico ægro.c.1.& per Arch.in c.ſtatutũ, de præb.lib.6.& ꝙ no.de cau.poſſ & propr.cum eccleſia Sutrina,& in c.tertio loco,đ reſt. c.de cætero,& in c.nr̃a. Si aũt cum dictione tm̃ iungitur dictio non,vt quia dr̃ non tm̃,tunc non ponitur negatiue,ſed implicatiue,de app.l non tm̃.C.de coll.l illam & no.hæc,quia vtilia ſũt multum. Ad vltimum veniamus.dr̃ hic ꝙ exceptio lenocinij re

b pellit mariũ accuſantẽ.ſed quæro,an iudex dẽt inquirere b non obſtante ꝙ accuſatio non præcedat? Iac.Butr.diſputauit hanc q. ſtatuto cauet.ꝙ ſi quis non ſoluerit collectas, non reddatur ſibi ius in aliqua cã ciuili,vel criminali. accidit ꝙ Titius non ſoluẽs collectã fuit vulneratus a Seio, q̃ritur cum per formam ſtatuti poſſit inquiri de quolibet crimine,an poterit igi illo caſu,quo. ius non ſoluenti collectas nõ dẽt reddi? & vr̃ ꝙ poſſit inquiri pluribus rõnib. Et primo q̃a qñ ius excipiendi cauiatur a pſona ꝯ ipſam perſonã,nõ dẽt virtus exceptionis excludere illam perſonã, q̃ non repetit̃ excluſa.ꝯ de pac.l ſi vnus § ante oĩa, & probat ex 2 coniunctione duarũ legũ.ℐ.de his q̃ in teſt.delen.in §.ſed ꝯſulto, & l.cancellauerat. ſed hic excluſio oritur a perſona ꝯ pſonã. ergo mutata perſona,nõ ob.exceptio.cũ ergo hic mutet̃ perſona, q̃a alia eſt pſona inquiſitoris. alia accuſatoris. ergo excluſo accuſatore,non ꝑpea excluditur inquiſitor. Secundo,quia qñ duæ perſonæ participant in eodem,licet vna ab agendo excludat̃, alterius actio nõ perimit̃.ℐ de duob.re.l.fi.Itẽ delictũ non ſoluentis collectas nõ dẽt nocere Reipublicæ,quin publica iniuria poſſit vindicari per iudicem , arg.ℐ.de ꝯtab.l.3.§.ſi emancipatus, & l.iniquiſſimũ,de iur.& fac.igno. Item iudex nõ repræſentat offenſũ, vt dicat̃ eius iniuriã proſequi,ſed publicã iniuriã,& æquiparatur. iudex inquirens ei, q̃ accuſat tanq̃ q̃libet de populo,non autem ei qui ꝓſequit̃ priuatã iniuriã,& vindictam ſuã, vel ſuorũ.tũc.n. nõ poſſet eſſe iudex,vt l.lex Cornelia, de iniur.& de iur. omniũ iud l qui iuriſdictioni, in glo & no.de arbi.l.quin et Itẽ excluſo vno non excludit̃ alius , in quo nõ eſt eadem rõ excludendi. ſed hic eadẽ nõ eſt rõ excludendi nã nõ ſoluẽs ideo excluditur,quia deliquit nõ ſoluendo ius. lex aũt & Reſpublica nõ deliq̃t , ergo non excluditur attenta rõne, de acq.poſſ l.ſi is qui. de calũ.l.hæc actio ltẽ ꝙ nõ audiat̃ non ſoluens,eſt introductũ in fauorẽ Reipublicę.ergo non dẽt in eius damnũ retorqueri.Item ſtatutũ dicit nõ reddat̃ ei ius, ut l.3. ſi quis in ius vo.nõ ierit.ſed iudicium eſt proprie actus triũ perſonarum . vnde nõ cõtinet proprie inquiſitionẽ.quæ nõ eſt proprie iudicium Itẽ licet inquiſitio ſubroget̃ in locum accuſationis, tñ aſſumit originalẽ naturam , nõ accidẽtalẽ,ut no.in l.certi cõdi in prin.ſup.ſi cer.pet. Sed iſtud,ꝙ nõ reddat ius.q̃a nõ ſoluit collectã eſt q̃ſi accidẽtale.ergo &c In

32 ꝯnũ ꝙ nõ poſſit inquiri,ſic probat̃. † qñ aliquid vna via prohibet.vr̃ ẽt prohibitũ alia via,ex qua reſultat ꝓcſſe idẽ effectus, de bo.li.l.quarit ſed ex inquiſitione reſultat idẽ effectus, q̃ ex accuſatione reſultat.ergo &c.dices tu ſi hęc rõ eſt uera.ergo eꝯ.ſi ſtatutũ dicit,ꝙ nõ poſſit inquiri de iniuria facta nõ ſoluẽti. tñ nõ poterit accuſari,q̃a eſt idẽ effectus. ñdeo,hæc eſt alia rõ.nam remoto auxilio extraordinario nõ propterea remouet ius commune,de execu.tu.l.ſed & milites,i prin & ideo prohibita inquiſitione,tñ accuſatio eſt cõceſſa,de mune & ho.l.ex reſcripto.§.ſi q̃s accuſatorẽ.ſed ꝓhibita actione q̃ eſt uia ordinaria.fortius vr̃ ꝓhibita extraordinaria via,qñ ergo eſt fortior rõ prohibitionis in caſu tacito,ꝓ expreſſo dꝫ reputari.ſecus,ſi nõ ſit maior rõ ꝓhibẽdi,ſed minor intellectus enim & aĩa legis cõſiſtit in rõne.facit l.fi.C.de prædijs cur.lib.x.Itẽ ſtatutũ dicit,nõ reddatur ei ius. ſed dictio,ei,in datiuo exponitur.i.ad eius vtilitatem,ut no.C.de iniur.l.dominium.ſed hic ad vtilitatẽ offenſi fit inquiſitio.nã dicitur vtile,si voluntatẽ ſuã adimplet, ut no.in l.pe. C.de condictio.ob cau.Itẽ effectum,nõ modum curare debemus.ℐ. deli. & po l.Gallus.§ & quid ſi tm̃.de pub.iud l.ordo,& l.fin.§.man. Item eadem eſt cauſa,eadem dꝫ eſſe pœna eidem applicanda. ergo modus agendi non facit accuſationem & inquiſitionem cenſeri eſſe diuerſam quo ad effectum , & per conſequens nec quo ad prohibitionem ſtatuti Item ſi iſte non ſoluens eſt filiusfa.pater non poſſet agere actione iniuriarũ,de alea.l.j.§.quod autem.de iniu.l.nõ ſolum.§.quanquam,& l.prætor.§. atrocem. ergo nec patria,ut ſup.de iuſt & iur.l.vt vim.Item qñ ex una cauſa & vnica tm̃ oblõne reſultant plures agendi formæ, excluſio vnius eſt excluſio generalis , quia eliditur non ſolum perſona, ſed cauſa.de tu.& ra.di.l.j § in tutela.ſed hic vnum eſt delictum, et una criminalis obligatio ſubſtantia , & numero. ergo &c. Solutio.determinauit Iacob.But. quod talis inquiſitio fieri non poſſit

ADDITIONES.

a Tantum. De hac dictione tantum, vide idem Bal. in Marg. ver. tantum & Bar. in l.j in prin. in 3.col.ver.ex hoc ſequitur,ſi quis res d. non obtem.

b In quærere. Vide Ro.late in conſ.214.

poſſit,quaſi poſſit impune offendi,ex quo ad vindictam quæ de
ſiderat iudicium, non poteſt peruenin, cum prohibitum ſit ius
reddi,ſm Iac.But.& vide quod no. J.de teſtamentis. l.cum l.&
iſta opin.vr mihi vera.tñ vt clarius & plenius innoteſcat, conſi-
derandum eſt ꝙ dupica eſt inquiſitio,quædã quæ officio mer-
cenario expeditur, quod deſeruit & accuſationi. quædam quæ
officio nobili expeditur,quod alteri non deſeruit. Circa primũ
conſiderandum eſt,ꝙ ſiquidem accuſatio non eſt rite inſtituta,
offm iudicis ei deſeruire non poteſt, nec poteſt iudex proſequi
ex officio, quod eſt male & perperam inchoatum, de accu.l.li-
bellorum.§.ꝙ ſi libelli.de adult.l.ſi accuſaturus. Si autem accu-
ſatio eſt rite inſtituta, & per perſonam legitimam, & ſic iudex
poteſt & debet inquirere veritatem, de pœnis, ſi non defendan-
tur.de quæſt.l.1.§.ſi quis vltro,& l.vnius.§.cogniturum,& quod
no.in auth.de rabe.in princ. & ſtudere debet, ne colludatur. C.
de abo.l.2. & ideo ſi accuſator non producit teſtes ſcientes fa-
ctum dolo,vel ignorantia, iudex poteſt inducere eos pro vtraq.
parte pro publico intereſſe.nam non debet eſſe deterior condi-
tio Reipublicæ,quam priuatorum, qui pro ſuo intereſſe poſſũt
adeſſe, ne colludatur, vel aliquid de probandis omittatur. ſicut
ergo poteſt adhęrere priuatus priuato,de inoff.teſt.l.ſi ſuſpecta,
ita poteſt adhærere pro Republica iudex priuato accuſatori. &
facit in auth.de tabel.in princ. de cond.ob tur cau.ſi tibi,& hæc
vera, niſi ſuperuenerit caſus accuſationis inſtitutæ; puta quia
mortuus eſt accuſator. nam officium iudicis mercenarium eſt
extinctum,ex quo mors accuſatorem aboleuit. C.ſi reus vel ac-
cu.mor.fu.l.ſi defunctis,& l.centum Capuæ, de eo quod cer.lo-
co,licet quidam dicant contrarium,per l.penul.de publ.iudi.vel
poſſet diſtingui,aut accuſator mortuus eſt re integra, aut liqui
dato delicto,arg.C.de adult.l. quamuis indubitati.tunc.n.forti-
ficatum eſt officium iudicis.ſicut no.alibi in l.vtique,de rei ve\~d.
& hoc de morte naturali accuſatoris. ſed mors ciuilis non peri-
mit accuſationes recte inſtitutas,de pub.iud.l.is qui reus,& ideo
licet accuſator lite pendente exbanniatur, non finitur inſtantia
a cauſæ criminalis, a de publ.iudi.l.is qui reus, ver. inchoatas pla-
ne.& ita conſuluit Cy. ſecus in inſtantia ciuilium cauſarũ, quæ
finitur bonis confiſcatis,& non tranſit ad fiſcum, vt l.ſi conſtan
te.§.fi.ſ.eo.& eſt ſpeciale,quia fiſcus habet ſuos iudices,nec po
teſt inſtantia volare de vno tribunali ad aliud tribunal, de iud.l.
vbi cęptum.Circa ſecundam ſpeciem cõſiderandum eſt, quod
quandoque ſtatutum diſponit ſuper crimina permittendo ex
cauſa,tunc non poteſt inquiri. quandoque diſponit ſuper pęna
excludendo pęnã,& idem,de his qui ad eccleſias ↄfu.l.ſi ſeruus.
de fur.l.ſi quis vxori, & hoc ſi pęnam excludit in totum. ſed ſi
minueret, procederet tam accuſatio quam inquiſitio ad debi-
tam pęnam.quandoque diſponit ſuper perſona.& tunc ꝑ qua
litatem, quæ non habet alterare delictum, & procedit inquiſi-
tio,vt no.C.de fal.l.falſi.aut propter qualitatem, quæ habet alte
rare delictum,& tunc non procedit inquiſitio. loquor de altera-
tione,quæ excludit effectum delicti,& ideo in quæſtione domi
ni Iac.aut qualitas impediens inerat tempore maleficij perpetra
ti,& valet, vt dicit Iac. aut non inerat tunc, ſed poſtea ſuperue-
nit,tunc licet accuſatio non procedat,quia exceptio contra per
ſonam impedit proceſſum,vt C.qui accu.non poſ.l.pen. tñ pro-
cedit inquiſitio. quod ſic probo: quia Reipublicæ fuit a princi-
pio ius inquirendi quæſitum: ergo non tollitur poſtea, licet of-
fenſus non ſoluat collectam, vt not C.de fal.l.querelam: quod
eſt no.& eſt ratio:quia quando ex eadem cauſa via pluribus eſt
aperta, licet poſtea vni præcludatur ex facto proprio, non com-
muni,nec quod reputetur eſſe commune,non præcluditur alte
ri,vt l.2.§.quod ſi in patris,ſolu.matr.& de pac.dota.l.cum dos,
& l.ſi poſt mortem.§.ſi de contra.tab.& l.fi.de pac.Deo gratias,
repetita per dominum Bald.

ADDITIO.

a Criminalis.Vide Pet.de Anch.in conſ.416.

LEX XLIX.

1 *Traditio inſtrumenti habet vim non ſolum ceſſionis, ſed mandati.*
2 *Inopia debitoris nominis dati in dotem non imputatur marito.*

1 Mæula: †Traditio inſtrumenti habet vim nõ ſolum ceſ-
ſionis, ſed mandati directarum.h.d.Concor. C.
de do.l.1.& plene no.per Dyn.in c.1.de regu.iur.lib.6.& hoc eſt
verum,quando traditio inſtrumenti habet in ſe cauſam præcedentẽ
aptam iur.tranſlationi,ſed ſi talis cã non præcedit,ſed ꝓcedit cã
a apta nudæ adminiſtrationi, tunc inducit ſimplex mandatum a
traditio inſtrumentorum, vt C.de pac.conuen.l.ſi. ſed ſi neutrũ
iſtorum præcedit, traditio inſtrumentorum inducit merum de-
poſitũ,& non mandatũ;& ſic debet limitari, quod no.per Gul.
ſ.de pac.l.poſtquam.In tex ibi decem.no.quod ſecus eſſet,ſi di-
b xiſſet,trado inſtrumentum pro 10. b quia tunc cenſeretur mari-
tus emptor nominis,& imputaret ſibi inopiam debitoris,vt ſup.
man.inter cauſas.§.abeſſe, ſm Iacob.de Aret. & iſto caſu poteſt
intelligi gloſ. quæ eſt in l.1.de impen.in re. do.fac.in gl.quæ in-
cipit, nec ad perpetuam. ¶ In tex. ibi, nuptam.not.hic quali-
ter dicatur ſupinum, & eius ſignificatione. In tex.ibi, nomine.
a no.† quòd inopia debitoris nominis dati in dotem non imputa
tur marito. Item no.hic de tacito mandato directarum, facit ſ.
mandati,ſi procuratorem.§ fin. Bal.

ADDITIONES

a Mandatũ.An per inſtrumenta quæ quis habet, præſumatur habere man-
datum, vide Rom conſ. 497.
b Pro x.adde eundem Bal.in l.fi.C.ad l.Falc.

a *Maritus re dotali, vel quaſi euicta, non tenetur ad reſtitutionem.*
2 *Dolus patris nocet filiæ.*

1 §.Fundus æſti. †Maritus re dotali , vel quaſi euicta
non tenetur ad reſtitutionem, & fa-
ctum patris præiudicat filiæ. h.d. In text.ibi,ait.ſ.mulier.In text.
ibi,non teneri.i. exceptione euictionis non repelli. In tex.ibi,nõ
exiuerit.& ſic factum patris non debet ſibi nocere, ar. ſupra eo.
Lucius,& C.de rei vend.l.cum a matre.& iſta erat ratio dubit.
in iſto §. Et no. quòd ille qui exceptione repellitur,dicitur tene
ri.ſ. ad non petendum, & ideo dicit Iac.de Aret.quòd ſi mulier
conſenſit alienationi factæ per virum, cũ per hoc repelleretur ex-
ceptione, & ſic diceretur teneri,quod hodie non valeret cõſen
ſus,vt C.ad Velleia.auth.ſi quam mulier hoc verum,ſi maritus
non habet idoneam ſubſtantiã ad reſtitutionem dotis : alias be-
ne valet conſenſus,vt in auth.ſiue a me.C.eo.tit ſm Iac.de Are.
Idem tenet Iaco. de Belui.in auth. vt immobilia ante nup.& eſt
a bene notandum.idem Bar.† Secundo no.quòd dolus patris no-
cet filiæ. iſtud eſt verum in dolo,qui interuenit ab initio in na-
tiuitate dotis, ſeu contractus dotalis.nam talis dolus afficit ius
filiæ ,quia eſt initium inſeparabile in ſe exiſtens.Item quia mu-
lier intelligitur prætendere cauſam lucratiuam , vt hic,& infra
quæ in frau.cred.l.ſi.iu prin.no In gl ſed eum poteſt.ibi,act.ce-
det. Cy.dicit ꝙ cum filia prætendat cauſam lucratiuam,ꝙ ex ta
li cauſa nõ debet agere de euictione,vt J.de don. Ariſt.ſed iſtud
eſt verum iure ſuo : ſed iure ceſſo a marito poteſt agere.vnde
gl.vera,& facit ſup.de euic.ſi pater. Bal.

LEX L.

1 *Res æſtimata cauſa detrahendi intereſſe, ſunt vere dotales, æſtimatioq. hoc
operatur, quod poſſunt alienari conſentiente muliere.*

Si æſtimatis. Aeſtimatio,quæ fit cauſa probãdi inter-
eſſe,& non cauſa inducendi nouum cõ-
tractum a contractu principali, non impedit rem vendicari ab
extraneo poſſeſſore,niſi mulier conſenſiſſet alienationi.hoc di-
cit,& ſm verum intellectum. quod hic dr̃,alibi non habetur.&
no. bene hanc legem. In tex. ibi,æſtimatis,cauſa declarandi,ſeu
diffiniendi intereſſe conuenti. iſte eſt verus intellectus,non per
modum veri pretij.In tex.ibi,augmenti. ſ.contingentis conſtã-
te matrimonio. Dyn. in leg. ibi, vendiderat.& ſtarent ſcilicet a-
pud emptorem,non apud maritum. In tex.extant penes quem-
cunque, quia iſtud verbum extare intelligitur , ſi extant in re-
rum natura,licet non extant apud maritum, nec habet poteſta-
1 tem reſtituendi.† Not. in hac lege quod res æſtimatæ cauſa de-
clarandi intereſſe ſunt veræ dotales: tamen æſtimatio hoc ope-
ratur, ꝙ poſſunt alienari conſentiente muliere: & ita dicit gl.&
hoc tenet Pet. & Bar.dicit quod eſt no.dignum. Vnde tene mẽ
a ti.ſed qñ eſſet æſtimatio,a quæ transiret ad nouam ſpeciem cõ-
tractus, tunc res non eſſet dotalis vere, vel interpretatiue,& tũc
poſſit alienari a marito. & adde quod no. C.de iure dot. ſi præ-
dium, per Cy. & a contrario ſenſu iſtius l.ſi res non eſſent æſti-
matæ, non poſſunt alienari etiam cõſenſu mulieris.Sed an mu
lier poſſit alienare conſenſu mariti? dicit Iac. Are.in d.l.prædiũ,
quod ſic.quod eſt verum, ſi expediat mulieri in dote,quia taci
te dos mulieri a viro reddi poteſt,& ſic deſinit eſſe dotalis.ideo
alienari poteſt propter faciendam meliorem condi.do.& iſta re
ſtitutio etiam conſtãte matrimonio fieri poteſt & permittitur
& iſte eſt caſus no.inf.vlt.ſ.de iu.do.& ſic eſt tenendum.

ADDITIO.

a Aeſtimatio. An & quando æſtimatio rerum dotalium faciat emptionem,
Vide plene & no.d.Soc.in cõſi.57.incip.ſtantib.ſupraſcriptis,ver.5.caſus,
cum ſeq.in 1.parte, char. 101.

LEX LII.

Aeſtimatæ: Per poſteriorem vſum rei appretiatæ non
vr̃ receſſum a præambula æſtimatione,&
ideo põt peti æſtimatio, non obſtãte ꝙ res appretiatas vxor ſuo
a vſu ↄſumpſerit. h.d. Et eſt notabilis lex & caſus tenendus men
ti,& quotidie mulieres ruſticanæ dant dotem in rebus mobili-
bus appretiatis, quas poſtea conſumunt, & idem eſt, ac ſi con-
ſumpſiſſent res vili,quæ non diminuunt dotem. Bal.

ADDITIO.

a Conſumpſerit.Sed quid ſi non ſint conſumptæ, ſed melioratæ,& pretio-
ſiores effectæ,an ſoluto matr. veniant reſtituendæ,vel earum æſtimatio?
Vide Soc.in conſi.175.& ſtatuti alleg. in ver.ſeptimus caſus,circa med.in
d.par.char.101 & adde eum in conſi.187.incip. difficultas nõ parua in d.
prin.ibi ex quo in caſu noſtro,cum ver. ſeq. vſque ad fi.in 2.par.char.210

LEX LIII.

1 *Filius dotem recipiens tenetur in quantum facere poteſt.*
2 *Pro debito filij fit executio in eius peculio.*

Filius

3 *Filiusfamilias inops, poteſt carcerari pro debito.*
4 *Pater æquiparatur fideiuſſori iudicij.*
5 *Pater an teneatur pro condemnatione filii propter contumaciam, vel fictũ maleficium.*

1 Si filio. †Filius dotem recipiens tenet, In quantum facere põt, rebus datis extantibus. quod eſt no. pater vero tenetur de peculio, deducitq; pater quod ſibi debetur. filius vero non deducit, quod alij debet. h.d. In tex. ibi, tenetur. l. principaliter. ibi, nec intereſt. no. ſingularem verſi. q maritus extantibus rebus dotalibus apud eum habet priuilegium, ne condemnet, niſi in quantum facere põt, quod alibi ita bene non repetitur. &
2 iſte tex. no. per Dyn. †In tex. ibi, intelligit. no. in iſto ver. pp debitum filij fit executio in eius peculio, & q ipſe filius tale debitũ de peculio põt ſoluere, q̃q̃ peculij proprietas ſit patris, facit C. q bo. ce. poſſ. l. cum & filij. In tex. ibi, rei iudi. concordat de pe. l. quæſitum. In tex. in alterius debit. ergo nec eius, quod debet patri. & hæc eſt vna dña, vtrum conueniatur pater act. de peculio, vel filius act. de dote pp beneficium deductionis. In gl. l. filius, in fi. & vide ſup. de in rem ver. l. quidam. & an maritus conuentus rei vend. habeat priuilegium, ne ꝯueniatur, niſi in quantũ facere põt, vr̃ q non, vt s̃. eo. l. ſi cũ dotẽ. §. fi. ſed ibi non erat verũ matrimonium. Item vr̃ caſus. J. de re iud. Neſennius. §. fundum, ſm gl. quæ ita notat in l. quod noĩe, de cond. ind. ſed ibi præceſſerat traditio. vnde receſſum erat a priuilegio, ar. C. ad l. Fal. auth. ſed cum teſtator. Dy. vr̃ tenere, q habeat priuilegium, quia iſta rei vendicatio non proponit̃ de iure cõi, ſed ꝯtemplatione dotis, vt l. in rebus: & qualitercunq. dicetur libellus, titulus cauſæ in proceſſu cauſæ erit cũ cõmemoratione dotis, & licet maritus conueniatur, vt quilibet poſſeſſor, vt l. de eo. §. fin. ad exhib. ipſe tñ excipiet de proprio priuilegio, ſm iſtam opi. Dyn. ex hoc apparet, q licet diuiũ retranſferat in vxorẽ, non tñ retransfert poſſeſſio ipſo iure, quia tunc traheret ſecum executionem, & ceſſaret priuilegiũ. ad idẽ C. ſolu. mat. l. dotis. ſi aũt maritus, qui promiſit reſtõnem dotis, ꝯſtituiſſet ſe in eum caſum precario poſſidere pro muliere, tunc tranſiret poſſeſſio, & iſta eſt cautela ad faciendum ceſſare priuilegiũ, & ad ponendũ nos extra opi. doc. & ad hoc facit. C. de acq. poſ. l. fi. In gl. ibi, in ſolidum damnaret. ſed nunquid filiusfa. pro tali debito poſſet carcerari? glo. dicit, q non. ſed eſt expectandũ, donec aliquid acquirat. ita dicit gl. ſupr. de min. l. 3. §. ſed vtrum, & l. q ſi minor. §. ſi ſeruus. nam ille qui eſt notorie inops, vr̃ hr̃e exceptionem, vt no. s̃. de procu. l. Titius. facit quod no. in ſimili in l. 1. C. de edic. lib. 10. ad idem: quia imputet ſibi, qa cum eo ꝯxit, cum eius inopiam ſcire deberet, vt J.
3 de priu. cred. l. ſi creditores. †In ꝯrium q filiusfa. poſſit† carcerari pro debito, probatur primo, quia difficultas non excuſat, vt l. ꝯtinuus. §. illud, de verb. ob. Secundo quia nemo carceratur, niſi bonis excuſſis, & ſic pp inopiã peruenit̃ ad carcerem, vt no. inf. de ſuſpe. tut. l. 3. §. tutores. Tertio, quia lex dicit, q ſi vult nõ carcerari cedat bonis. ergo alias carcerat̃, vt l. cum & filij. C. qui bo. ce. poſ. ſm Ric. Mal. & Bar. Secus tñ eſſet in ſeruo & monacho, quia non obligantur ex ſnĩa, & ideo non patiuntur executionẽ iſtam, quæ fit in cauſa iudicati. ff. de iud. non idcirco. §. cum poſtea, & l. 1. qui bo. ce. poſſ. niſi eſſet monachus. qui hr̃et adminiſtrationem, qa ille hr̃ loco filij emancipati. & facit extra, de fideiuſſ. c. qd̃ quibuſdam. In ea gl. ibi, actione in factum. Pet. dicit ꝯ. nam cum pr̃ non ſit citatus, nec conuictus, qũo fiet in eũ executio? † Rñdeo q pr̃ æquiparat̃ fideiuſſori iudicij. Et ideo in eũ fit executio, vt no. hic & ſup. de noxa. l. & ſi ꝯdemnatus. vnde licet in fideiuſſorem ꝯctus non fieret executio: tñ fit in patrẽ. & ratio eſt iſta, quia ille in quem deſcendit neceſſaria obligatio ex proceſſu cauſæ, patitur executionẽ. nec eſt neceſſe q fuerit citatus in proceſſu cauſæ, quia hoc contingit per obliquum. Secunda ratio eſt, quia in fideiuſſione ꝯctus eſt reperire obligationẽ natam extra iudiciũ non reductã ad iudicium, nec in iudicis ptãte, ideo non patitur executionem: ſed in patre & fideiuſſore iudicij eſt reperire oblĩonem quotidie naſcentem in iudicio. & ideo eſt in iudicis poteſtate, & clauditur in ſententia, quod eſt ſubtile. & no. hæc vera ſunt in ciuili ſnĩa: ſecus in criminali. nam non fit executio in patrem, vt d. l. ſi filius, de bo. proſcrip. C. quia in criminali potius ponderatur vindicta, quæ non debet porrigi ad patrẽ non delinquentem, q̃ ponderetur peculij commodum, vt s̃. de in inte. reſti. l. aſſumendi. & arg. ſup. quod quiſq. iur. l. 3. §. ſed & ſi filius, niſi ſtatutum, vel ꝯſuetudo dictaret ꝯ, vt no. in rubric. de decre. decu. Sed nunquid pater tenetur filio condemnato ex cõ-
a tumacia, a& ex ficto maleficio? Dic vt no. in l. cum filius, de ver.
5 oblig. † per Dy. & Bar. & de appell. ſi perluſorium. & eſt expreſſum q ſnĩa lata ex contumacia non dicitur lata ex maleficio vero, ſed ex ficto & interpretatiuo, ſiue ſit ſententia iuris, ſiue non, vt in authen. gazaros. C. de hæret. In eadem gloſſ. ibi, probationes. no. ſententiam mereri executionem ſine aliqua probatione debiti, vel prioris cauſæ: quod eſt menti tenendum. Sed an ſine citatione? dicit Innoc. quod ſic, de appella. ca. ex ratione, ergo captura, quæ eſt quædam executio, poterit fieri de debitore condemnato lapſo tpe quadrimeſtre ſine aliqua cita. hoc nõ placet Cyn. nec eſt verum in executione in diem, vt C. de iur. & fact. igno. l. 1. & l. ab executione, quorum appel. non re. Bald.

ADDITIO.

a Contumacia. Vide Rom. in conſ. 54

LEX LIIII.

Maritus. Dos cauta, non numerata per errorem ſoluta, reperit̃. h.d. vide q no. J. de verb. obli. l. ſi diuortio, & l. fi. s̃. de conſt. pec. vel ſic. errans non vr̃ approbare, nec firmare ꝯctum præcedentem. facit ſup. ſi cert. pet. l. qui pecuniam. & facit J. de re iu. in l. in condemnationem, & dic vt ibi no.

LEX LV.

1 *Onus annexum perſonæ contemplatione rei, remanet infixum oſſibus poſt reſtitutionem rei.*

1
a Cum mulier. †Onus annexum perſonæ contemplatione rei remanet infixum oſſibus, a poſt reſtõnem rei. & ideo præſtat hic marito cautio indẽnitatis. h.d. In tex. ibi, periculum. no. arg. q ſi aliquis venit ad compoſitionem ſuper decima occaſione prædij, q ſibi poſtea euincitur, q nihilominus perpetuo teneatur. hoc verũ, ſi ſuo facto euincit̃. ſecus, ſi ſine facto ſuo, ſm Iac. de Are. arg. ad hoc. s̃. eo. Mæuia. §. fundus. & eſt arg q ſi emptori gabellæ auferatur gabella, quod
b pro emptore futuro non teneatur b ad vices alteri promiſſas cõtemplatione gabellæ, quod ponit. G. expreſſe in l. fi. de conſt. pec. iſtud eſt verum, ſi gabella eſt ablata ſibi non ſuo facto nec procuranti: ſecus, ſi ad eius procurationem ſm Iac. de Aret. argu. ad hoc inf. de leg. 1. l. ſeruus plurium. §. 1. tene bene menti.

ADDITIONES.

a Oſſibus. Adde Imo. hic, & Lud. Rom. in conſ. 388. incip. omnipotentis, in caſu propoſito &c.
b Non teneatur. Adde Bart. in l. dotem. §. qui maximus, circa primam col. de publi. & in diſputatione ſua incip. Publicanus. & eundem Bal. in l. ſi ea. C. de vſu. & Pet. de Anch. & Imo. in c. propter ſterilitatem, de loca. & Pet. de Anch. in conſ. 412. & in conſ. 404.

LEX LVI.

1 *Stipulatio collata ſuper reſtitutione dotis abſoluta includit omnem caſum reſtitutionis veræ, ſiue per mortem naturalem, ſiue per ciuilem, ſiue per diuortium.*
2 *Beneficium impetrans tanquam vacans, debet conſequi beneficium quocunque modo vacet. Verbum mortis, ſimpliciter prolatum pariter intelligitur de ciuili, & naturali morte.*

1 Si quis. †Sic. Stipulatio collata ſuper reſtõnem dotis abſolute includit oẽm caſum reſtõnis veræ ſiue per mortem naturalẽ, ſiue per ciuilem, ſiue per diuortiũ. h.d. Et eſt
2 ſingularis. & eſt arg. q †impetrans beneficium tanq̃ vacans dẽt ꝯſequi bñficium, ſiue vacet per mortẽ, ſiue per renunciationẽ, ſiue per vxorationẽ. ĩn gl. ord. dicit, q non includit niſi vacationẽ per mortem, vt in c. ſuſceptum, de reſcr. lib. 6. Vel ſic. genus includit in ſe oẽm ſpẽm. h.d. Not. hic q mors ciuilis magis accedit
a morti naturali quam diuortio, a vel renunciationi. & not bene hunc caſum, ver. plane. No. in l. noſtra, q verbum mortis ſimpliciter prolatum pariter intelligitur de ciuili & naturali morte. ad de hic no. in l. ſi conſtante, in princ. gl. in pen. q. ſup. eo.

ADDITIO.

a Diuortio. Vide d. Alex. de Imo. hic in fi.

LEX LVII.

1 *Reſtitutio vera non cadit in iuribus inſeparabilibus a perſona.*
2 *Vſuſfructus quotuplex ſit.*
3 *Actus agentium regulantur ſecundum duplicem perſonam ſcilicet potentiam agentis, & aptitudinem ſuſcipientis.*
4 *Vſuſfructus formalis, in formalem tranſire non poteſt.*
5 *Iurium inſeparabilium tranſlatio qualiter poſſit fieri.*
6 *Merces poteſt conſiſtere in vno nummo.*

Vſufructu. Maritus habens vſufructũ formalẽ nõ reſtituit ipſum ius, ſed eius cõmoditatẽ, quæ tranſit ad hr̃dẽ mulieris, ſed habens vſufructũ cãlem põt reſtituendo ꝯſtituere formalẽ, q non tranſit ad hr̃dem mulieris: ſed ſi maritus hẽt formalẽ, & vxor hẽt dñium, põt reſtitui. i. conſolidari proprietati, & tranſit cũ proprietate ad ſucceſ. & ſi vxor deſijt eſſe proprietaria, & extranea conſtituit vſufructũ in re propria, non cadit reſtõ vera, ſed ceſſio commoditatis cũ cautione de non impediendo. vel ſi dñs conſendit, põt cõſtitui verus vſuſfructus. vel ſi dñs vult illã cõmoditatẽ emere, recipiet mulier p̃
1 tium commoditatũ. h.d. † Ad euidentiã p̃mitte, q in iurib. inſeparabilib. a perſona non cadit vera reſtõ. concordat. J. de noua. l. ſi vſuſfru. facit. J. ad Treb. l. ſi patroni, & l. quia perinde. Secũdo præmitte, q vſuſfructus finitur ex perſona, cui formaliter radicatur, & non ex perſona habentis nudam cõmoditatẽ. concor. de peri. & commo. rei ven. l. neceſſario. §. fi. Tertio p̃mitte q in l. noſtra non eſt dubium, an debeat fieri reſtitutio: ſed eſt dubium, an commodum reſtitutionis tranſeat ad hæredem mulieris. Itẽ eſt dubium in modo reſtitutionis, quia cum natura iuris inſeparabilis repugnet veræ reſtitutioni, oportet deuenire ad reſtitu-
2 tionem per obliquũ & indirecte, & in hoc laborat l. nr̃a. †Quarto præmitte, q quidam eſt vſuſfructus abſtractus a proprietate,

& iſte

& iſte dr̃ formalis.quidã eſt vſuſfructus ↄiunctus,ſiue cõcretus
3 proprietati,& iſte appellatur cauſalis.† Quinto præmitte,quod
actus agentiũ regulantur ſm duplicẽ perſonã.ſ.potentiã agentis,
& ſm aptitudinẽ ſuſcipientis & ideo in iſta mã requirit ad verã
reſtõnem,ꝙ ipſa reſtõ poſſit cadere in recipiente; alias ꝙ non
põt fieri directe,oportet ꝙ fiat eo mõ quo põt & hæc ad euidẽ-
tiam ſufficiãt, nec eſt aliqua lex in iure, q̃ ita perfecte loquatur in
reſtõne iuris inſeparabilis a pſona, ſicut lex nr̃a. In text.ibi eam
id eſt eo modo facienda. In tex.ibi iuſſerit.no. quod ex parte ma
riti iſta cautio eſt in pſona.q̃a vſuſfructus finit cũ ſua pſona. In
tex.ibi.hæredem.no ꝙ ex parte mulieris eſt cautio in rẽ: q̃a iſta
commoditas tranſit ad hr̃dem,& ſic no.hãc cautionem hr̃e duo
capita.ſ.caput in pſonã,& caput ſcriptũ in rem.In tex.ibi,vſuſfru
ctum.i.formalem vſumfructũ. In tex.ibi,proprietas.ſ.nuda. In
tex.ibi,ceſſit.i.dotem dedit. In tex.ibi,nihil mulier cui maritus
reſtituit vſumfructum formalem.qui finitur ex perſona mulie-
ris.In tex.ibi ei.ſ.mulieri. In tex.ibi,vſuſfructus.ſ.formalis,q ad
hr̃dẽ nõ ſolet tranſire.In tex.ibi,fundi.ſ. proprij mulieris In tex.
ibi,ceſſit.i.dedit in dotẽ vſumfructũ formalem. In text.ibi,dẽr,
& conſolidabitur proprietati mulieris, & vna cum proprietate
vi proprietatis,nõ vi vſuſfructus, nec commoditates tranſmittẽ
tur.In text.ibi,proprietas a muliere, q̃ tpe ↄſtituti vſuſfructus in
dotem erat proprietaria.In tex.ibi,aut aliquis dñs a principio.vn
de ſunt paria dñium ex poſtfacto tranſlatum,& dñium a princi
pio,q̃a neutro caſu cadit vera reſtõ vſuſfructus formalis.In tex.
ibi,primum. anteq̃ videamus de trãſmiſſione ad hr̃dem, viden-
dũ eſt de modo reſtõnis.In text ibi,põt autẽ hic ponit quatuor
modos reſtõnis. Primus modus eſt per cautionẽ, & patientiã.&
iſte modus reſpicit reſtõnem commoditatis. Secundus modus
eſt, ꝙ reſtituatur verus vſuſfructus conſentiente proprietario.
Tertius modus eſt,ꝙ proprietarius conſtituat vſumfructum ↄ-
ſentiente marito. Quartus modus, ꝙ proprietarius emat cõmo-
ditatem, & tunc precium ꝙ ſuccedit loco vſuſfructus, reſtituatur
mulieri. In tex.ibi, in quo caſu.nunc tranſgredit ad mãm, vtrũ
tranſeat ad hr̃dem.& ↄcluſio ſtat in hoc,ꝙ rõne moræ põt debe
ri intereſſe hr̃di rõne tpis preteriti. ſed ceſſante mora vſuſfru-
ctus formalis non tranſit ad hr̃dẽ mulieris,ſed cõmoditas ſic;&
iſta eſt ↄcluſio vera.In tex.ibi,ipſi.ſ.mulieri viuenti.In tex.ibi,hr̃
di. qm̃ in perſona mulieris nõ erat vſuſfructus.ſ.commoditas.
no.ꝙ verus intellectus huius.l.ponitur in glo. parua,q̃ incipit.ſ.
mulieris.nã gl.magna in aliquo deuiat a veritate. Et vt hoc cla-
rius intelligas, no.ꝙ vſuſfructus formalis interdum tranſit in a-
lium quo ad vtendi commoditatem, vt hac l.i.mſo. Interdum
vſuſfructus formalis tranſit in cãlem, vt hac l ver.ſi cũ haberet.
Interdum eꝫ vſuſfructus cauſalis tranſit in formalẽ, vt in ver.ſi
4 fundi.formalis aũt in formalẽ tranſire non põt q̃a eſt† impoſſi-
bile a perſona, in qua radicatur. & hoc eſt ꝑ ipſius vſuſfructus
nãm.in vno tñ caſu vr̃ ꝙ formalis poſſit tranſire in formalẽ,qñ
tertius,q eſt dñs ꝑprietatis,conſenſit, vt in ver.vel ſi ſe accõmo-
dauerit.& hoc operatur auctoritas dñi, & potentia ipſius dñij,põt
tñ ſubtilius dici , ꝙ in illo caſu primo vr̃ vſuſfructus relictus do-
mino,& ꝑ dñm de nouo ↄceſſus mulieri,q̃a ꝑꝑ celeritatem con
iungendarũ actionũ inter ſe media occultatur actio,vt ſ. de do.in-
ter vi.& vxo.l.3.§.ſciendum & eſt ſile,ꝙ vnus actus includit plu
5 res.J.de acq.hær l.illud,& ſ.ſi cer.pet. ſingulari.† Et adhuc,vt me
lius intelligas, quõ poſſit fieri tranſlatio iurũ inſeparabilium,
ſic dicas.q̃dã ſunt iura,q̃ inſunt nobis paſſiue, & iſta nõ ſunt in
nr̃a ptãte quo ad tranſlationem,vt l.ſi mandato meo,verſ.aut ſi
nolit.ſ.man.quædã iura inſunt nobis actiue. & iſta iura ſunt in
nr̃a ptãte,quatenus natura ipſorũ iurũ patitur.ad q̃ naturam in-
ueſtigandam ſic conſidera,ꝙ horũ iurium actiuorũ quædã ſunt
Inſeparabilia a pſona,quędam inſeparabilia a ſua cã.quædã non
ſunt inſeparabilia. Eorum aũt q̃ ſunt inſeparabilia a perſona, du
plex eſt natura. quædã.n.ſunt q̃ tranſmiſſionẽ recipiunt, & iſta
pñt cedi,vt ſ.pro ſoc.l.ea vero.quædã ſunt,q̃ nõ recipiũt trãſmiſ
ſionẽ.& iſta nõ pñt cedi,ſed ↄcedi quo ad cõmoditatem,& iſte
caſus nr̃æ l.eorũ aũt iurũ quæ ſunt inſeparabilia a ſua cauſa,du-
plex eſt natura.q̃dã.n.non tranſmittunt vera tranſmiſſione,licet
transferantur in aliũ vt feuda,vt no.in l.itẽ videndum. §.fi.ſ.de pe.
hær.quare nõ eſt ibi vera tranſmiſſio? rñdeo,q̃a ibi nõ eſt idem
ius numero I pſona ſucceſſoris.facit l.2.de inter & releg. de iſtis
iuribus,an poſſit transferri in alium,dic vt no. J.de dam.infec.l.
ſi finita.§.ſi de vectigalib.quare dico,ꝙ iſta iura ſunt inſeparabi
lia a ſua cã,q̃a cã feudi eſt ſeruitiũ,a quo non põt ſeparari,vt no.
§.de legi.l.de quibus, & in auth.ingreſſi. C.de ſacroſ.eccl.& per
Inn.de prob.c.in præſentia quædam vero ſunt apta tranſmiſſio-
ni,ſi hoc dictet forma ↄ̃ctus. vt emphyteuſis, vt in auth.de non
alie.§.emphyteuſim.& in iſtis dico ꝙ cadit vera reſtitutio,arg.l.
1.C.de fun.patrimo.lib.11. Ex ꝑdictis apparet quid int. de tertio
mẽbro,ꝙ põt poni videlicet ꝙ quædã ſunt iura, quæ inſunt no-
bis vtroq.mõ.ſ.actiue & paſſiue. nã quo ad extremum paſſiuũ
vera abdicatio non cadit; ſed quo ad extremũ actiuũ ſic,ſi patẽ
natura rei,alias nõ,ad ꝙ facit.ſ.cõi diui.l.cõi diui.in princ. & qđ
no.in l.ſi vſuſfr.noie,verſ.quem ad ea,& de verb.obl.ſi ita quis.
§.ea.l. Itẽ ex prædictis patet,ꝙ ſi iudex vult dare in ſolutum em
phyteuſim pro debito,q̃ iſta eſſet quædam vẽditio, iſtud non
põt fieri de ipſa emphyteuſi inſeparabili.ſed q̃dam ↄcedunt ꝙ
poſſit fieri quo ad cõmoditatẽ, hoc eſt quo ad fructus ꝑcipien-
dos,argu. l,nr̃æ.potius.n.inſolutũ dant fructus,q̃ ipſum ius hoc
caſu facit qđ no.Inn ext de verb.ſig.c.delicto.& iſta ſunt ſubti-
lia,& bene notanda. Vlterius no.ꝙ vltra modos hic poſitos cir-
ca reſtõnem lex ponit alium modum in l. ſi vſuſfructus.de iure
doi.videlicet quod fiat venditio, vel locatio commoditatis vno
nummo, ↄ̃ qđ oppono. iſta reſtitutio commoditatis dẽt fieri ꝑ
viam diſtractionis.i.ꝑ viam ſolõnis qđ ergo conſiliũ requiritur
hic ꝙ perueniamus ad viã veritatis? tex dicit ibi,qđ remedij lo-
co eſt iſtud introductũ. ſed iſtud remediũ vr̃ ridiculoſum,cum
gratis fieri dẽat.vnde nõ quicquid accipitur. nihilominus accipitẽ,vt
l.idẽ eſt § ſi tibi indiciũ,de ꝑdi.ob caut. tem ↄ̃ [illegible] qui interpo-
nitẽ,ad quid interponitẽ, cũ recta via poſſit fieri per viam verita
tis reſtitutio. Vlterius no.ex ꝑdictis,eſt quæritẽ, vtrum poſſit fieri
venditio,vel locatio vno nũmo, ſic diſtingue.aut res vel rei cõ-
moditas non eſt digna maiori precio, & tunc valet vno nũmo,
vt puta vna nummata caſtanearũ,& ita dicit gl de iure do.l.ſi v-
ſufructus,& de acq. pol. l.ſi q̃s ante aut res,aut re commoditas
eſt digna maiori precio,vel mercede. & tunc refert,aut talis cõ
moditas de iure ꝑtinet ad ↄcedentẽ : & tunc non valet locatio,
vel venditio vno nũmo.vt d.l.ſi q̃s ante l. ſi vno.loca.aut de iu-
re nõ ꝑtinet ad eũ,vt eſt hic it.anto poſt tp̃s reſtõnis,& tũc va-
let . & ita loquitẽ.l. ſi vſufructus.ex quo hẽs ꝙ ille vnus nũmus,
qui datẽ ab emphyteuta pro centu quolibet anno , põt dici vera
penſio ſeu merces.nã cũ ex ↄ̃ctu emphyteutico commoditas ꝑ
6 tineat ad eum,† põt ↄſiſtere in vno ẽt numo io merces,qđ no.a
a ex prędicta ẽt diſtõne,aut res eſt digna &c.determinant doct.q.
Si conſuetudo eſt ꝙ proximiores retractent donationem, vtrũ
poſſint retractare vendõnem factã minus æquo precio? de quo
dic,vt no.in l.quæritur,de ſtatu ho.ꝑ Gul.prædicta ẽt faciunt ad
b q ꝙ laico põt concedi cõmodum decimarum,[b] licet non poſſit
concedi ipſum ius ſp̃uale,& ad multa alia põt induci hæc l.no-
ta. Item nunqđ vaſallus poſſit vendere ſuos fideles,qui ſunt de
feudo ſibi conceſſo? vide quod no.J.de ſuperficie l.1 §.cum aũt
& qđ dixi in l.1.ſup eod. Illud eſt certũ,ꝙ vaſallus.i.feudatarius
põt affectare emolumenta iuriſdictionis feudi ad modicũ tp̃s:
ſecus,ſi ad tm̃ tp̃s ꝙ tranſiret in naturam alienationis.ad hoc ꝙ
no.J.de lega.2.l.codicillis.§.inſtituto,ꝑ gl & Dy.adde prædictis
quod Bar.conſuluit ꝙ,quia emphyteuſis eccleſiæ eſt quoddam
ius inſeparabile a certo genere perſonarũ,vt no.in l.1.ẽt,in prin.
c ſ.eo ꝙ ſi emphyteuta eccleſiæ donat,[c] ſtatim res redit ad eccle
ſiam,& dixit ꝙ erat caſus in l.vniuerſis.C.ne rei do.vel templo-
rũ.ſed illa l.aliter dẽt intelligi.ſ.qñ emphyteuta donat proprie-
tatem nam tunc nititẽ peruertere ius dñij,& ſtatim ꝑꝑ delictum
ꝑdit emphyteuſim.ſed vbi donat cõmoditatem,& ſaluo cano-
ne,tenet donatio,vt l.1.C.de fundis patrimo.lib.11. & iſta eſt opi.
antiquorũ & vera. Itẽ in l.nr̃a eſt caſus, ꝙ vbi non cadit reſtitu-
tio momentanea , deueniẽ ad ſucceſſiuã reſtõnem per modum
cautionis.Item in l.noſtra ibi,vel ſicut poteſt &c.eſt caſus ꝙ ali-
quid debet fieri eo modo,quo poteſt.vnde ſi tutor promiſit ſuo
fideiuſſori extrahere eum de obligatione, & hoc non poteſt du
rante tutela,debet facere id,quod poteſt,idonee ſatiſdare ei ſe fa
cturum,& curaturum,quod fideiuſſor non moleſtabitur pro il
la fideiuſſione,arg.l.noſtræ. In gl.quæ ponit caſum,ibi nil reſti-
tuet mulieri.i.eius hæredi.Dyn.In ea. gl ibi,ſi vero vir iſte caſus
non eſt in litera,nec dicit verum glo.in hoc,vt l.cum in fundis,
in prin.ſup.de iure do.In gl.ſ mulieris,in fi. Ex prædictis collige,
quod ſemper virtus & potentia cauſæ efficientis inſpiciẽda eſt,
vt poſſit in paſſum,& in ſuſcipientem materiam,quod alibi fuit
dictum Old. tene menti prædicta.

ADDITIONES.

a No. Adde Pet.de Anch conſi.vlt.
b Decimarum. Vide no.in c.potuit,de loca. Item adde & poteſtas colligen
di ſpirituales obuentiones,vt tenet Rom.conſi.166.
c Donat. Vide Abb.conſi.74.1.lib.

LEX LVIII.

1 *Deſiderium apud acta,vel coram teſtibus publicatum corrigi non poteſt.*
2 *Dominium transfertur ex reſtitutione momento duratura.*

Seruus dotalis. Conſtante matrimonio poteſt dos
reſtitui reſtitutione momentanea,
quæ transfert dominium ratione commoditatis inde emergen
tis.hoc dicit. No.hic quod deſiderium mulieris coram teſtibus
publicatum non poteſt corrigi,nec poteſt aliquid marito impu
tari.& ad hoc optime facit quod not.in l. agraria.C.de omni a-
1 gro deſer.lib.11.vbi gloſ.colligit hoc no. No.† quod deſiderium
2 apud acta publicatum corrigi non poteſt.[a] Secundo no. ex reſti
tutione momento duratura trãſferri dominium. Circa hoc dic
quod aũt tale dominium includit in ſe aliquam commoditatẽ,
& tunc transfertur vt hic,& ſupra ſi certum pet.l.ſi tibi.aut non
includit in ſe aliquam commoditatem , & tunc non transfer-
tur dominium momentaneum,quia translatio eſſet fruſtrato-
ria.

ria'. & ea quæ deſiderant iuris adminiculum, ſicut eſt tranſlatio dñij, nunquam fruſtra procedunt, vt ꝭ de ſol. l. qui ſic ſoluit. C. de bon. quæ lib. l. cum non ſolum, in fi. ſecundum Iac. de Rau.

LEX LIX.

Filiæ meæ. Renunciatio ſiue repudium factum, vel facta in fraudem paternæ ſtipulationis patri non officit. h. d. Concordat. C. de repu. l. dubium, & eſt lex notabilis hic, ꝙ renunciatio facta in fraudem expectantis, non præiudicat expectanti, & præſumitur fraus hic, quia filia erat ægra. & de vero huius l. emanauit decretalis ſecunda de renun. lib. 6. vnde in præiudicium expectãtis primam vacaturam per mortem
a non valet renunciatio.[a] & eſt no.

ADDITIO.

a Renunciatio. Vide Old. conſi. 321.

LEX LX.

Si filiafa. Maritus dēt facere expenſas funeris, non pr. & ſi pater fecit, repetit a marito vel ſic incumbēs mariti officio non pertinet ad curam patris h. d. Bal.

LEX LXI.

1 *Res ſubiecta reſtitutioni ex contractu poteſt alienari.*
2 *Donatio poteſt multipliciter conſiderari.*

Dotalem ſeruum. Quæſiti viro occaſione iuris patronatus reſtituit vxori, quæ manumiſſioni contradixit. ſecus, ſi animo donandi cõſenſit. ſi aũt conſenſit non animo donandi, ſed marito vt miniſtro, tunc recuperet quicquid ad maritũ iure patronatus peruenit, ſecus, ſi ex mera liberalitate liberti. h. d. vſque ad §. dabit. tres ergo caſus proſequitur iſta l. Primus in muliere inuita. Secundus in donãte. Tertius eſt in muliere conſentiente marito vt miniſtro, ſeu geſtori. quod idem eſt. in primo caſu in totum reſtituit, in ſecũdo nil. in tertio quædam ſe limit. ſ. quæ acquiſiuit tanquã patronus, & quædam non. ſ. quæ acquiſiuit tanquã ipſa, & non rõne
1 illius quantitatis, quia patronus. no. in l. dotalem, ꝙ † res ſubiecta reſtitutioni ex cõtu põt alienari. intellige, qñ cõtus afficit perſonã, & non rē, & vide qđ no. in l. nemo ſ. de pact. per Gul. & Cy. in l. ea lege. C. de condi. ob cauſa. in additionibus ex dictis Gul. & adde quod dixi. ſup. eo. in l. 1. Secundo no. in l. & definit ar. ꝙ ſi dñs permittat vaſallo vendere rem, quã habet in feudum, vt remittere totum ius ſuum, ita ꝙ non poſſit agi in preciũ, ꝓ hoc ꝭ. de leg. 2. l. codicillis. §. 1. ſm Iac. de Are. idem dicit Cyn. in emphyteuta. facit l. ſicut. §. venditionalis. ſ. quib. mo. pig. vel hypo. ſol. Tertio no. in ver. ſed & ſi reum, arg. ꝙ ceſſione facta contra debitorem non videat propterea ius ceſſum cõ fideiuſſorem, quia requirit hic, ꝙ fiat ceſſio cõ vtrumq; nominatim. ad idem ſ. de hære. ven. l. qui filij. in cõnum facit. C. de ac. & obl. l. ſi a creditore, & l. & ſi ſolutum, ſm Ia. de Ra. adde quod no. ſ. fam. erc. l. pi
2 gnori, & ꝭ. ad Treb. l. ſi hæres pecuniam. † Quarto no. in ver. ſi ē quicquid. quod eſt diſtinguendum de tanq. & ideo eſt ar. ad dubiũ quod fuit factum ambaſiatoribus Mediolan. quod ſi tanquã ambaſiatoribus, reſtituant: ſi non tanquã ambaſiatoribus, nõ reſtituant cõ. illam partem tenet Bar. quod in dubio non fiat reſtitutio de bon. dam. l. dunis. C. pu. lectitiæ. l. 1. lib. 11. & dicit qđ eſt caſus in l. ſocium, qui in eo. §. fi. ſ. pro Socio. nidic ſubtilius qđ refert, aut aliquid donat alij pro alio, aut pp alium, aut pp ipſum recipientem, aut dubitatur. Primo caſu acquiritur alii, de do. inter vi. & vxo. l. mulier, de vul. ſub. l. ſed ſi plures. § in arrogato. a de iure do. profectitiia. Secundo caſu refert. aut reci-
a piens habet perſonam repræſentatã alterius ratione officij, aut non gerit perſonã repræſentatã alterius, ſi quidē gerit perſonã repræſentatã alterius, tunc refert aut gerit in ipſa acquiſitione: & tunc acquirit illi, de iure deli. cũ aliquis C. de vſufru. l. ſi aut gerit perſonã repræſentatam, ſed non in illo actu. verbi gratia ambaſiator gerit perſonam dñi imponentis ambaſiatã, non extra formã mandati. vnde cũ donatio non pertineat ad formam mãdati, non acquirit alij, quia non gerit in hoc perſonam repræſentatam. & hoc apparet ex membro ſequenti, qñ recipiens non præſentat aliũ ꝗ ſe ipſum, quia tunc acquirit ſibi & non alieri, vt d. l. ſociũ. § fi. tertiũ mēbrũ eſt clarũ, ꝙ acquirit ſibi. In quarto mēbro. ſ. in dubio recurrendũ eſt ad coniecturas. nam ſi officiũ q † quis gereret. eſſet cã acquiſitionis, acquireret dño, ſed ſi propria pſona eſt immediata cã, & principium acquiſitionis, & tunc acquirit ſibi. ſemp. n. īmediata cã inſpicienda eſt. ſi autē nõ apparet, dicã eũ ſibi acqſiuiſſe, ar. ꝭ. de verb. ob. l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus, quia extranea perſona nõ eſt intelligenda.

ADDITIO.

a § In arrogato Eribidē vide Ange. & Imo. & Cy. eundem Bal. in l. manifeſtiſſimum. C. de furtis, & eundē Bald. in l. extraneis. C. de do. to. And. in c. collatis, de app. in 6. Ant. de Bur. & Imo. & Card. in c. poſtulaſti. de cõceſſ. præben. & Bal. in conſ. 75. vbi in facto cõſuluit, & Flo. in l. ſi ſeruus. ff. de ala. & d. Ale. de Imo. in l. ſocium. §. ſocius. ff. pro ſo. & Ioan. de Pla. in l. qui rr. na. §. procurator. ff. de procu.

§ Dabit aut. De acquiſitione, ſeu de his q̃ potuerunt acqri, tenet maritus: ſecus de his, quæ nõ potuerunt acquiri h. d. vſque ad §. de viro. no. hunc caſum.

1 *Statutum excludens filiam à ſucceſſione ſtantibus maſculis, excludit etiam neptem.*

§. De viro. Quando lex prouidet de remedio extraordinario, ſi ceſſant verba leg. intelligitur ceſſare
a mens leg. ideo non fit extenſio de ſimilibus ad ſimilia, a quia talis extenſio non, niſi per mentem. i. in virtute mētis leg. gñaliter etiam allegatur. quod qñ verba legis ſunt adaptata certis perſonis, non porrigunt ad alias perſonas, vel dic quod vbi ceſſat lex & mēs legis, non hꝫ locum auxilium directum uel vtile. Op. ꝙ ſtatutum in viro, porrigat ad ſocerũ, ut ſup. eo. diuortio. §. interdũ, ver. eadem cõditio. rñdet Bar. ꝙ hæc prouiſio legis non erat iuri communi cõria. & ideo reſtringit ſolum ad perſonam nominatam in l. vel ſtatuto & ꝙ eſſet cõria, ſic probat, quia ſꝫ pp ius patronatus quis non tenet ad aliquam reſtõnem alteri faciē dam, vt ſup. de preſc. ver. l. naturalis, § ſi. ergo dixi in ſummario ꝙ hoc eſt ideo, quia conditio ex l. Iul. de materia extraor. de qua hic loquit, continet extraordinarium remedium. vt ſup. eo. l. do-
1 talem. in filo. † Et prædicta faciunt ad qõnem ſtatuti, quo cauet, ꝙ filia non ſuccedat, ſuperſtite filio maſculo. deceſſit filia, & ſupereſt neptis quæritur, vtrum neptis excludat a filio maſculo? & vi ꝙ non per iſti, tex. quia ſtatutum loquit de filia, non de nepte ... & milites. §. 1. & l. libertũ, in rõne. ꝭ. de excu. tut. in cõrium qa non dꝫ eſſe melioris cõd. neptis ꝗ filia, in cuius locũ ſuccedit, vt C. de bo. ma. l. ſi viua matre, ibi dũ dicit, deteriores eſſe nep... filij non ſinanē. iſtã opi. tenet Cy. ſecundum Ri. Ma. in l. C. quæ ſit lon. cõſue. & ſup. de leg. l. de quibus, in tec. & rñ ad iſtũ §. ꝙ hæc verba non poterant adaptari per largã ſignificationem, ſed nomen filiæ bene poteſt adaptari, nepti per largam ſignificationē. vt ꝭ. de verb. ſig. l. liberorũ. §. ſed & Papirius. Illud dictũ eſt verũ ſed non per iſtam rõnem. ſed vera rõ eſt quia ſtatutum duo facit, filium includit ad vellem ſucceſſionem, & excludit ... neptis, ergo excludet ex capite incluſiuo, quo filius ... lutus, qđ caput ſufficit mihi, licet verba capitis excludentis ceſſent, vt ꝭ. de lega. 1. l. quod in rerũ. §. ſi qui poſt teſtm. Ita ... quod decedit filius relicto nepore, nũ quid nepos ... excludet amitam? & dico quod non, quia nepos nõ excluſit in ... illius prouiſionis ſtatutariæ. & ad hoc facit. C. de coll. l. illam circa mediũ, & qđ no. in auth. de reſti. fideic. §. manifeſto. ex quo apparet ꝙ deciſio iſtius qõnis nõ ſtat in larga, uel ſtricta ſignificatione, ſed ſtat in ſubtiliori cõſideratione, qđ tene mētu.

ADDITIO.

a Ad ſimilia. De materia extenſionum. Vide hic Imo. & Ro. & Alexand. de Imo. & Bar. in l. 1. conſtante. ſup. eo. & quod per Fel. in c. tranſlato, in 5 col. circa fi. de conſt.

§. Quod ait lex. Qui tenetur ad quantitatem propter rem, cedēdo rei liberatur. ad hoc allegatur. quod eſt intelligendũ, quando res erat cauſa non ſolum materialis ſed finalis illius debiti. ſecus, ſi eſſet cauſa tantum materialis, vt in re empta. nam non liberatur a pretio, licet velit reſtituere rem, & eſt ſubtile. Et adde quod habes in l. in naue Saufelli, ſup. loca. & concordat de leg. 2. l. ſi fundum. §. ſi per fideicom. quod not. Bald.

LEX LXIV.

1 *Maritus tenetur de dolo, & culpa in obligatione ſpeciei, ſed in obligatione generis, vel quantitatis omne periculum eſt mariti.*

1 In his rebus. † Maritus tenet de dolo & culpa in oblatione ſpeciei. ſed in oblatione generis, vel quantitatis omne periculum eſt mariti h. d. No. quod in cõtractibus, de quorum natura venit leuis culpa, & non leuiſsima, ſi obligatio contrahatur in genere, omne periculum eſt debitoris, iſtud eſt verum, quando obligatio conſiſtit in genere intellectuali, ſed quando cõſiſtit in genere materiali. ſ. in genere ſubalterno, liberatur interitu illius generis, hic eſt tex. & iſtud exēplum. ſup. loca in l. Naue Saufelli, & facit ad prædicta l. dies ſpõſaliorum. & l. Lucius. ſup. depoſiti.

1 *Damnum quod contingit vxori propter proditionem viri, debet emendari ab hæredibus viri.*
2 *Scholaris ſi propter ipſius odium fuit poſitum incendium in domo, quam conduxit tenetur ipſe de incendio.*

1 §. Nam is. In hcinia. † Not. hic ꝙ damnum, quod contingit vxori propter proditionem viri, debet emendari ab hæredibus viri. & vide hic cap. ex his, extra, de pigno. Secundo not hic quod illud quod fuit factum propter inimicitiam Græc..., annumeratur culpæ & leui, non leuiſsime, quæ hic non veniret ſecundum naturam contractus dotis, circa quod nunquid id, quod fit per inimicitiam intelligatur eſſe
a factum pp culpam, a ſic diſtingue. Aut eſt iniuria publica ſeu generalis, aut eſt inimicitia propria, ſeu ſpecialis. Primo caſu non

ADDITIO.

a Per culpam. Vide Imo. ad hoc, Raph. & Pau. de Caſt. hic, & Bar. in l. Cor. §. qui maximos, in 3. col. de publ. vbi tenet idem quod Spec. ī tit. de iniu. & dam. de. §. ſequitur, ver. ſed pone, inimicus, Raph. in l. Stichus certo. ff. de verb. obl. & eundem Bal. in l. ſi. li. ... pen. col. C. de fur. & Bar. in l. creditor, in ſ. de ſol. & Pau. de Caſ. in conſ. 217. 2. li. & I od. Ro. in conſ. 7. And. Barb.

ſu non annumerat culpæ, vt ſ. loca. l. item quærit. §. exercitu, & l. ſi merces. §. via maior, & l. hæc diſtinctio. Secundo caſu quidam
5 indiſtincte dñi ꝙ interpretatur eſſe leuis culpa. † & ideo ſi ꝓpter odium ſcholaris, qui ↄduxit domum, eſt ibi poſitũ incendium, tenet ſcholaris, & idẽ in colono, & ſi. quia quod fit ꝓp ſuum odiũ, interpretatur eſſe factũ culpa ſua ꝑ hũc tex. & ſ. loca. ſi merces. §. cu. pæ. do. Cy. in hoc diſtinguit, aut illud odiũ eſt cõtractũ culpa eius, & tunc caſus ↄtingens annumeratũ culpæ: & ita loqt̃ hic in iſto Graccho, cuius culpa ꝓceſſerat, quia coin miſerat ſedi uonem. aut illud odiũ ꝓceſſit ſine aliqua ſua culpa, tunc abſurdũ eſt, & ↄ nalem æquitatẽ, ꝙ iſte caſus annumeret̃ culpæ, quia culpa non præceſſit caſum. Ego dico, ꝙ iſta ſunt vera, vbi odiũ præceſſit caſũ. ſed ſi caſus præcedit odium, nunꝙ̃ annumeratur culpæ. ꝙ ſic probo, quia ſtatim ꝙ quis aliquem offendit, vel in perſona vel in rebus, efficitur eius inimicus, vt C. de teſti. auth. ſi dicatur. ergo ſequeret̃ ꝙ ſemper intelligitur factum ab inimico, & nunꝙ̃ cenſetur caſus fortuitus ↄ. l. ſi ea res. cum ſimil. de act. emp. & ſimile dicimus in teſte, ꝙ aut inimicitia præcedit teſtimonium, & nõ valet: aut teſtimonium inimicitiam, quia ori tur inimicitia ex ipſa teſtificatione, & ex eodem actu, tũc valeat teſtimonium, q̃a non dr̃ depoſitũ ab inimico, vt ex̃ de accu. c. cũ P. Manco. Concluſio ergo eſt, ꝙ aut inimicitia eſt cauſa damni, aut damnũ eſt cã inimicitiæ, quo caſu nũꝙ̃ annumeratur culpę. & adde quod no. in l. de excuſa. tuto. l. athletæ. §. de remiſſione.

a *Paria ſunt dare pecuniam pro veſtimentis, vel ipſa veſtimenta.*

2 *Veſtimenta qualia ſunt tempore diuortij, talia a viro debent reddi, vel ipſorum æſtimatio.*

3 *Dominus propria auctoritate poteſt ſpoliare famulum ſuum.*

4 *Veſtimenta nomine alimentorum continentur.*

5 *Facultas deliberandi durat vſque ad 30 annos.*

Seruus. Qualia ſunt veſtimenta, q̃ a viro proceſſerunt, talia ſic ſolu. matr. reddi debent: & ſi non reddunt̃,
1 poteſt compenſari dos cum precio veſtimentorum. h. d. † In tex. ibi, pretium quod valent veſtimenta ſic trita. Not. ꝙ paria ſunt dare pecuniam pro veſtimentis, & dare ipſa veſtimenta. & hoc facit pro Abbatibus monaſteriorum, ꝙ ſiue dent monachis veſtimẽta, ſiue pecuniam pro veſtimentis, ſufficit eis, quia idẽ de-
2 bet cenſeri. Secundo no. † quod qualia ſunt veſtimẽta tempore diuortij, talia à viro debent reddi, vel ipſorũ æſtimatio. Tertio, & vltimo no. de compenſatione pretij veſtimentorum cum dote. quod intellige, vt no. ſ. eo. diuortio. § ob donationes. & adde ad hoc quod not. in l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ſ. de cond. inde. & ideo ſi famulus, vel famula recedit inf annum a domino, non reddit veſtimenta trita, prout extant, dñs poteſt retinere de ſala-
3 rio, quanti eſt iſtud pretium veſtimentorũ per iſtum tex. † Nunquid aũt dominus ſua auctoritate poſſit ſpoliare ſuum famulũ veſtimentis iſtis? dicit Bar. quod ſic. quia omnes famuli præſumuntur fugitiui ſ̃m eum. iſta non eſt bona ratio. quia omnes famuli ꝓſumunt̃ ſures, ſed nõ fugitiui, de actio. emp. l. Iul. in prin. & ibi no. ſed vera rõ eſt, quia iſtas veſtes famuli non habent in proprietate, ſed habent ſolummodo in vſufructu & intelliguntur precario, vel ſub commodato a domino hr̃e, & ideo licitum eſt dño poſſidenti ſua auctoritate ſibi ius dicere in ſua poſſeſſione. l. ſi ſeruus. C. ꝙ cum eo. tenet iſte famulus iſta veſtimenta, ſicut aſinus ſellam, iuxta illud Virgilij, ſic vos non vobis vellera fertis oues, &c. Ad hoc ſ. de pecu. l. id veſtimentũ. iſtud eſſet verum, niſi veſtes iſtæ eſſent traditæ famulo æſtimatæ, quia tunc tranſit in famulum dñium & poſſeſſio, nec habet tunc dñs ius in veſtibus, ſed in pretio, & non habet locum, ꝙ dictum eſt. Quæro quid de veſtimentis factis ipſi vxori, vtrum ſolu. matri. morte mariti remaneant hæredibus mariti, an ipſi mulieri. vel ſi eſt ſolutũ morte mulieris, vtrum remaneant hæredib. mulieris, an viro. Et an mulier de iſtis veſtimentis poſſit teſtari? ſuper hoc pũcto quatuor ſunt opin. adinuicem ↄriç. prima opin. eſt, ꝙ omnia veſtimenta, ſiue quotidiana, ſiue cã honoris, ſint viri, & hæredũ eius. non aũt mulieris, nec hr̃dum mulieris, quod ſic probatur, quia l. cauetur ꝙ ſi vir lana ſua fecit veſtimenta quotidiana vxori, iſta veſtimenta ſunt viri, de do. inter vi. & vxo. l. ſed ſi vir lana. ſecundo probatur per l. æſtimatæ. ſ. eo. vbi dicit quod ſolus vſus eſt mulieris. tertio probatur, quia lege cauet̃, ꝙ vir teſtat̃ de veſtimentis factis vxori. ergo ſunt viri. maior ꝓbat. J. de leg. 3. l. hoc legatũ, cũ multis ſi. minor ſtatim ſequit̃ per l. cum ſtatitus. §. ſi. de pac. dot. & iſta fuit opinio quorundã antiquorũ. Secunda opin. eſt hoic in totum ↄria, ꝙ oẽs veſtes ſiue quotidianæ, ſiue ad pompã ſunt vxoris. nã lege cauet̃ ꝙ vxor teſtat̃ de ipſis. ergo ſunt ipſius, vt J. de aur. & arg. l. g. l. medico. §. ſi. primum cauetur alia lege ꝙ ſi vir talia veſtimenta relinquit uxori, nõ detrahitur Falcidia. J. ad l. Falc. l. ſi vſufructus. §. dos, ꝙ non eſt ꝓp aliud niſi quia maritus potius præſtat debitũ, q̃ impendat beneficium, vt C. de impo. lu. de. l. 1. & iſtã opi. tenet Gul. ſ. de po. l. veſtimentum. Tertia eſt opin. dñi Dyn. diſtinguentis inter veſtes voluntarias & neceſſarias. & dicit ꝙ neceſſariæ & quotidianę ſunt in ꝓprietata viri & vſu mulieris, ſed voluntariæ quæ fiunt cauſa honoris, vñt ipſi vxori donata. ratio dr̃iæ, quia in primo caſu vir facit ex neceſſitate. vnde non vr̃ donare, & iſtam rõnem ponit gl. in d. l. ſed ſi vir lana. ſed in ſecundo caſu facit ex mera liberalitate. vnde præſumitur donatio, vt ſup. de don. inter vi. & vxo. l. ſi ſeruus cõis, & l. ex aio, & ideo ſi vxor præmorit̃, remanent veſtimenta hæc viro, ſi aũt præmorit̃ vir, remanẽt vxori ea donatione, quæ morte ↄfirmat ſ̃m Dyn. ſed hæc diſtĩõ vr̃ abſurda ꝙ quotidiana veſtimenta minus pertineant ad vxorẽ, q̃ veſtimenta cã hono-
4 ris. nã lege cauet̃ ꝙ † veſtimenta noĩe alimentorum continẽtur. ergo ſicut qd̃ datur vxori noĩe alimentorum, plene ſibi acquirit, vt l. ſi quis pro vxore §. ſi. de do. inter vir. & vxo. Ita plene iſta veſtimenta quotidiana debent effici vxoris, præſertim, quia in his q̃ conſumunt̃, natura vſus eſt ꝙ ſecum recipiat proprietatẽ, vt l. 1. & 2. de vſufr. ea re. quæ vſu con. Et ideo quarta eſt opin. in totũ ↄtia opi. Dy. ꝙ veſtes vſuales ſint vxoris, & hæredum ſuo-
a rum. ſecus in pretioſis, ᵃ quæ pertinent ad virum, & eius hæredes, & iſtã opi. tenet Bar. & dicit ſæpius ſcd̃um eam conſuluiſſe. & ego vltra cũ addo legẽ hic probantẽ. ſup. cõmod. l. ſi vt certo. §. ſed interdũ. aduerte ſi hoc eſt verum in veſtimentis, ergo idẽ in lectis pone qd̃ vxor doctoris habeat lectũ ſeparatum. nam & hic ↄtinet noĩe alimentorũ, vt no. ſ. de tranſa. l. in §. qui tranſegit. ergo ex hoc ſequet̃, ꝙ ſi erat cauſa honoris, non ↄtinet ad mulierẽ. ſi vero ad quotidianũ vſum, ſic. tñ hoc non credo verũ in lecto. quia non interuenit vera traditio, ſed magis quædam permiſſio iure familiaritatis. Item prædictis addet ꝙ ſi veſtes honorabiles ſ̃m dignitatẽ viri, & vxoris adeo cõuenirent vxori, ꝙ ſine ipſis cõmode non poſſet in publicũ cõparere, qd̃ idẽ intelligo de ipſis, quod de veſtib. quotidianis, præſertim ſi patiuntur fructus dotis. eſt. n. eadem rõ: q̃a totũ hoc fit ex neceſſitate, de ornamentis, puta perlis, & de argento non eſt dubium: q̃a viri remanent pleno iure. præſumunt̃. n. ſolum ad certam accõmodari, ſeu concedi, non aũt cedi ſeu transferri, ut d. §. ſed interdũ, & ideo de talib. ornamentis teſtatur vir, vt J. de aur. & arg. leg. l. ornamentorum. Ex prædictis habes, nunquid vir poſt mortẽ vxoris dando talia veſtimenta nomine dotis, intelligatur hæreditatem uxoris noĩe filiorum infantiũ adire, ut ſit in perpetuum aliena vxoris amodo excluſę a repetitione dotis. nam hoc patet ea prædictis. Extra quæritur, ſi vir diu dotem non reſtituit, & tandem deceſſit ipſe, & filij aliter hæreditate non adita, vtrum mora ipſa inducat præſumptam aditionem hæredit. & dicta Bar. tenuit diſputando, ꝙ ſic, quia ſemper præſumitur ꝙ quis velit deducere & retinere id, quod de iure poteſt. & ſub hac præſumptione includitur tacita aditio hæreditatis. & ſpecialiter allegat
b ipſe l. ſi peculium. §. ſicut, de pecul. leg. Ego teneo contra ᵇ quia nil poſſidendo & nil agendo hæreditas non aditur agendo tacitic. nam gerere pro hærede hoc eſt aliquid gerere modo ſi amouetur omnis geſtio & omnis actus, non video, ea qua radice fundetur illa tacita aditio. non ob. ſup. de probat. l. procula, quia ibi præceſſit actus, ex quo illud veriſimiliter inferetur: ſed hic nil agendo, ſed ſolum tacendo nullus actus geritur. Præterea arguo ſic. illud, quod ſe habet ad extrema, & ad medium, potius intelligitur accedere ad naturam medij, quam extremorum, vt in regula, qui tacet, & l. 1. §. ſcientiam, de trib. ſed iſtud omittere ſeu non facere poteſt ſe habere ad aditionem, quæ eſt extremum,
5 & deliberationem, quæ eſt medium. vnde potius præſumo† deliberationem in dubio, quæ durat vſque ad 30. annos. ſ. ipſa facultas deliberationis, non dico ius ad deliberandum, vt C. de iure d. liber. licet, & l. cum antiquioribus. non obſtat. l. ſi peculiũ. §. ſicut quia ibi loquitur in actu, qui poterat contingere ſine ineundo nouam obligationem: ſed aditio hæreditatis non poteſt contingere ſine noua obligatione ineunda, vel ſaltem ſine quaſi cõtractu, qui celebratur in aditione hæreditatis, vt l. apud Iul. qui ex cau. in poſſ. ea. & inſti. de cura. § interdum, & ſup. mand. ſi hæreditatem, quod no. Bal.

ADDITIONES.

a In pretioſis. Vide tu omnino d. Alex. de Imo. hic, & Pet. de Anch. in conſi. 181 & Card. in conſi. 44. & Pau. de Caſt. in conſi. 146. & Bened. Cap. in conſi. 140. ſed quid ſi vxor ſepeliatur cum veſtibus & annulis, Cuius debeant eſſe, Vide Ro. in conſi. 280.

b Teneo contra. Idem voluiſſe Paul. de Caſt. conſilio 237. in prima impreſſione.

1 *Actio dotis eatenus conſolidatur filiæ, quatenus reperitur in vigore tempore mortis patris.*

a *Pater ſi ſibi ſoli, & hæredibus dotem ſtipulatus eſt, eo moriente non conſolidatur dos filiæ.*

1 §. Filia familias. † Et eatenus actio dotis ↄſolidat̃ filiæ, quatenus reperitur in vigore tempore mortis patris. h. d. In text. ibi, nouandi aĩo. nota a contrario ſenſu, ꝙ ſi dos tranſiuit de cõi eſſe patris & filiæ, & eſt appropriata poſtea patri per nouationem, quod poſtea non ſolida-
a tur per mortem patris filiæ. vnde dicit Dyn. ſ̃ꝙ hic vr̃ caſus, ꝙ ſi pr̃ ſtipulatus eſt ſibi ſoli & hæredibus ſuis, eo moriente nõ conſolidet̃ dos filiæ. q̃ quæſtio no. C. rẽ in præſenti. §. videamus, & iſta eſt opi. Dy. & eam tenet Cy. Dic tamen ꝙ hæredes ad quos hæreditas reuertitur, tenentur dotare filiã iſtã in ſequenti matrimonio,

teſtimonio,vt C.rem in pñti,auth.ſed ꝗuis.& ſic aget filia ꝯ hęredes patris,non ꝯ mariti hrdes. ſed Cyn.& Ray.diſtinguunt.aut pr̃ a principio ſtipulatus eſt dotē ſibi ſoli, tunc ꝯſolidaĩ filiæ:qa nõ interuenit aliquod factū filiæ,quod poſſit ſibi imputari. aut iſta ſtipulatio fuit interpoſita ex interuallo cum conſenſu filiæ volentis a ſe abdicare ius dotis, & transferre in patrem, & eius hæredes,tunc non fiet ꝯſolidatio vt hic.qđ confirmo rõne:quia cum diceſſerit a filia hoc ius , non debet reuerti, vnde diceſſit: nec debet reintegrari quod perdidit,vt C.de remiſ. pigno.l.ſolita,& ſup.quib. mo.vſufr. amit.l.cum in annos.facit ad prædicta l.1.C.communia vtri iud.& dixi ſup.eo.l.ſi ſocer. Bal.

a §. Mancipia. aPactum in principali nõ porrigitur ad appendices. ſuper hoc vide vnum ſingulare verbū,quod no.in l.fi.§.fi.de cond indeb. Quæro,ſi ſtipēdiarius lucraretur,vtrū veniret in reſtõnē vr̃ ꝙ ſic,vt hic.in ꝯtrariu facit l.ſed & addes.§.ſi quis mulierē.ſup.loc. Extra iſte §.facit ꝙ ille qui promiſit reuendere, non tenetur ad fructus medij tpis.eſt verum niſi interuenerit mora.vt l.2.de pac. inter emp. Bal.

ADDITIO.

a Mancipia.§.iſte alle.q.quam refert d.Alex.de Imo.hic quęritur,vide.

1 *Stipulatio excedens numerationem, ſi promittentis error interuenit, non eſt efficax ad agendum in illo exceſſu.*

1 §. Mulier. †Stipulatio excedens numerationē, ſi pmittentis error interuenit, non eſt efficax ad agēdum in illo exceſſu.h.d. facit de ver.ob.ſi diuortio,& l.fi.ſup.de conſtit.pec.vbi loquimur de errore,conſiderandus eſt error reſpectu promittentis,non recipientis. hoc ſubdiſtinguit Dy.in l.2.§.circa,de doli except. Circa iſtum §.no.ꝙ qñ ꝯfeſſio,vel promiſſio excedit numerationē tria ſunt tpa.nam aut fit ante matrimoniū, aut tpe matrimonij, aut poſt diſſolutū matrimoniū. Primo caſu aut fit ſpe futuræ numerationis,aut renūciatur exceptioni non numeratæ pecuniæ quod dic vt not.in l.j.C.de do. ante nup.& l.1.de dote cau.in dubio in primo caſu pſumit confeſſiu ſpe futuræ numerationis. Scđo caſu non præſumitur ſpe futuræ numerationis confeſſio, ſed aĩo donandi,vbi iſta dos cõfeſſata incipit a cõfeſſione,vt no.C.de dote cauſ.non nu.l.qđ de ſuo,& dic vt ibi. Tertio caſu præſumitur ꝯfeſſio facta ſpe futuræ numerationis, qa poſt diuortium non ſperaĩ numeratio dotis,& hēt tunc locū. §.nr̃.qđ aut eſt erratū,& non tenet confeſſio,aut non eſt erratum,ſed ex certa ſciã,tunc ſtandum eſt ꝯfeſſioni,vt l.ſi diuortio,& arg.l Publia.§.fin.depo. Ex prædictis hēs
a an in dote ꝯfeſſio præſumaĩ facta ſpe futuræ numerationis,an non.& adde quod no.C.de dote promiſ.l.ſi voluntate.Sup hoc §.quærit Ia. de Are.vnam qõnem quotidianam.ſocer promiſit dare genero centū in dote: poſtea gener fuit ꝯfeſſus ſe recepiſſe:poſtea,non ob.iſtīo iſtius cõfeſſionis,& refutationis,promiſſa eſt iſta dos iterato, vel pars eius Soluto mat.quæritur vtrum filia poſſit dicere dotē fuiſſe ſolutā , & repetere dotē tanq̃ ſolutā? tota die hoc ꝯtingit,ꝙ præcedit ꝯfeſſio dotis,poſtea ſequitur promiſſio,non ob.illa confeſſione. Modo quærit, vtrū mulier ex præcedenti confeſſione poſſit agere,& non præiudicet ei p cõfeſſionē ſequentē? Br̃ in iſto puncto ſic tene, ꝙ ſi illa promiſſio fuit facta incontinenti poſt ꝯfeſſionem, tunc pſumit confeſſio interueniſſe ſpe futuræ promiſſionis,nec poſſit agere mulier,niſi ad iura reddenda . Si aũt ex interuallo, tunc refert aut fuit facta promiſſio tali caſu,& tpe,quo poterat opponi exceptio non numeratæ dotis, & idem, ac ſi eſſet facta incontinenti poſt confeſſionē.aut non ſumus in illo caſu,vel tpe,& tunc ius quæſitū mulieri p iſtā promiſſionē non põt impedire: nec probat aliqd iſta promiſſio in præiudiciū mulieris. probo iſta membra.nam primū membrū,qñ incontinenti,probaĩ, arg.l.itē qa.§.idem Iulianus,de pac.& quod no. de ver.ob.l.Titius.§.idē tradit.de priu. cred.l.ſi ventri.§.fi.& præſumo incontinenti,ſi eadē die,loco,& teſtib.arg.a cõiter accidentib.etiam arg.per l.ſi quis ex argentarijs. §.ſi initium tabularum,de eden.Secundum membrū probatur,arg.l. ſicuti.C.de non nu. pec.& ſup.ſi cer.pet l.qui pecuniam.Tertium membrum probatur,arg.l.C.de vſur.l.per retētionem.de fide inſtr.repetita.ad Velleia.Seia.C.loca.l.cum Hermes,& in l.fi.de pact & adde inf.eo.l.§.ſi vir Bal.

ADDITIO.

a Numerationis.Vide Rom.late conſi.415.

1 *Compromiſſum primū ſi expirauit, & denuo ſit compromiſſum inter eaſdem partes , & non ſit appoſita in iſto ſecundo pœna, tacite intelligitur repetita eadem pœna,quæ erat in primo.*

2 *Inter medietas non prohibet legitimari filios ſuſceptos.*

§. Vxor diuortio. Dos primi mr̃imonij deuoluiĩ tacite in poſterius mr̃imonium inter eoſdem,medio mr̃imonio non obſtante. h.d. vel ſic.ead.l.
1 quis vr̃ in mr̃imonium redire, qua fuit a principio.†No.ex iſto §.argu. ꝙ ſi primum compromiſſum expirauit,& denuo ſit cõpromiſſum inter eaſdē partes,& nõ ſit appoſita in iſto ſecundo cõpromiſſo pœna,ꝗđ tacite intelĺr repetita eadem pœna,qa eſt de natura cõpromiſſi ſm Pet. iſtud eſt dubium,quia pœna reqrit ſtipulationē.§.de ſer.expor.l.ſi ſeruus, qñ petitur ex contemptu,& non loco intereſſe.vnde vr̃ ꝙ requirat expreſſionem ver
a borū.a& iſta eſt opi.Dy.in alia ma. Scđo facit.§.in arg.ꝙ expulſus de ciuitate,reintromiſſus,tacite vr̃ redire in priorē ciuilitatē per oĩa,ſiue illa ciuilitas eſſet ſimplex ſiue qualificata, vt eſt ciuilitas quorundam ruſticorum in ciuitate iſta,qui ſoluerent inter
a poſita.†Tertio in arg. quod intermedietas non prohibeat,legitimari filios ſuſceptos ex concubina. de hoc per Gul.de legi.l.benignius.de ſta.ho.l.Paulus,& l.cum decem,de ſol per Iacõ.Bal.

ADDITIO.

a Verborum. Adde id tenentem Imo.Raph Pau.de Caſt.hic,& vide ad hoc oĩno Pet.de Anch.in conſ.34.& vide ēt quæ in ſimili no.idem Bal.& Angel.in l.legem,C.de pac.& Ang.& Imo.in l.cum pater.§.filiæ,de leg.2.vbi format qõnem.iuxta.l.item quæritur,§.quod impleto.ff loc. And. Barb.

§. Si vir ſocero. Acceptilatio ĩ dote ęqparaĩ nũli numerationi: & eodē mõ aperit viam exactioni dotis.ꝙ eſt nota.ſecus in pacto, vt ſ.eo.l.ſi marito.§.ſi pr̃.primo rñ.fictio ſolutionis non excludiĩ p inopiā debitoris. Bal.

§. Si quis pro muliere Vxor nõ põt imputare marito culpā, ex qua vniuerſalis auctor mulieris lucrū ſenſit. Ex quo no.ꝙ ſicut nõ pt qs imputare alij culpā,ex qua ipſemet ſenſit lucrū,ita nõ pt imputare culpā,ex qua lucrum ſenſit auctor,cui ſuccedit.not.Bal.

LEX LXVII.

1 *Idem iudicatur de acceſſorio dotis, ſicut de ipſa dote.*

2 *Pœna,& banna ſunt fructus iuriſdictionis.*

1 In partem dotis †idē iudicamus de acceſſorio dotis,ſicut de ipſa dote.h.d. Quęrit hic Dy.ſi maritus habuit caſtrum in dote, & imponit pęnas, & banna, vtrū ſoluto mr̃imonio debeant reſtitui vxori? Dy.eſt in
a opi.ꝙ ſic. Per.d ꝯ.†quia pęna, & banna ſunt fructus iuriſdõnis, arg.§.de vſufr.l.vſufr.legato.§.1 ſm Pet.dicit Barto.qño banna pñt eſſe in fructu, cū nõ renaſcanĩ? Rñdet ſubtiliter,ꝙ nunquã fructus renaſciĩ idē numero, ſed idē in gñe.Ita eſt in banno, qđ
a hēt nam renaſcendi.i.quotidie naſcendi aptitudine, ſm Barto.a Ego ſaluo prædictas opin.& dico, ꝙ aut loquimur de banno ꝯfiſcationis,quæ cohæret territorio,& iſtud debet reſtitui : alias non reſtitueretĩ in integrū territorium . aut loquimur in banno ſeparato,& abſtracto ab omni territorio, vt ſup maleficio fuit ſoluta quantitas, tunc fateor ꝙ non venit in reſtõne, quia iſtud eſt cõmodū iuriſdictionis, & oĩa cõmoda noĩe fructuum continentur,vt no.in l.loci corpus.§.1.ſup.ſi ſer.ven.quod no. Bal.

ADDITIO.

a Secundum Bart.ſecundum quam opi.Bart. ſtant cum Doct.hic,& idem Bal.in l.1.C.de fruct.& lit.expen.& in l.filio §.ſi vir,in princ.ſup.eod.& Ang.in l ſi conſtante.ſup.eo.And.Barb.

LIBER XXVI. DIGEST.

De Tutelis. Rubr.

In †gl.rubricæ.ibi l.neutri.adde quod no.in l.ſi mulier,quæ eſt ad mo.teſtamen.aper In eadem gl.in fi.vtraq.continuatio probabilis eſt.ſecunda probabilior.Bald.

LEX PRIMA.

1 *In diffinitione tutelæ quatuor inſunt cauſæ,formalis ſcilicet, materialis, finalis, & eſſentialis .*

2 *Nomen officij debet eſſe conſequens ei.*

Tutela. Primo dicit,quid ſit tutela. Secundo qui ſint tutores. Tertio vnde dicãtur. Quarto quib. modis poſſint eſſe tutores pp defectum ſenſualitatis.ſecunda ibi,tutores.tertia ibi,itaq. quarta ibi, mutus In tex.ibi, libero.i.alterius poteſtati non ſubiecto. Not.
1 †diffinitionem tutelæ. in qua diffinitione quatuor inuenis cauſas.1.formalem, dum dicit, vis,atq. poteſtas. cãm materialē ſiue ſubiectū,dum dicit.in capite libero.cãm finalem, dum dicit,ad tuendam.cãm eſſentialem,dum dicit,iure ciuili. Itē no.expoſitionem illorū verborum,nam dicit gl.1. violenta ptãs. Vis,atq; ptãs:& ſic duo ſubſtãtiua,q̃ nõ pñt copulari ſubſtãtiue,reſoluūtur,vt vnum ſit adiectiuū,alterū ſubſtantiuum, ſm Cy.& alios ſic J.de verbo.obli.quæ extrinſecus.ibi,arma virumq.cano.&c.
a †In text.ibi,acceperunt. not. ꝙ nomen officij debet eſſe ꝯñs rei.

§. Mutus. Nota, ꝙ auctoritas nõ põt interponi p tutorē,niſi ipſe loquatur.Item nõ pot interponi, niſi tutor audiat.ꝙ alius loquitur. de hoc.J.de aucto.tut.l.1.in fi.& in l.puberes,& de regu.iu.vbi non voce,ſm Dy.& de adopt.l.ſi pater naturalis per Gul.In gl.qui omnino. ibi,remouetur tãquam inutilis.alij habent,non remouetur:tunc ſi iudex nõ vult eum remouere debet ſibi adiungere curatorem,ſecundum Pe. In ea.gl.ibi, ſed perſonalibus vnde mutus, & ſurdus excuſatur, quod non cogitur eſſe ſyndicus: ſed non excuſatur a tribu.& ccl le.& vide quod no in l.1.C.qui morbo,lib.10.

LEX II.

Non eſt. Tutor poteſt dari etiam non petenti.h.d. Ratio legis eſt: quia ad illud, ad quod quis inuitus cõpellitur, non habet neceſſe poſtulare. & ad hoc allegatur ſecundum Cy. Et no. hic quod etiam nemine poſtulante poteſt dari tutor per iudicem. In tex.ibi, proficiſcatur. ſubaudi, vt ſibi litiganti, vel contrahenti auctoritas præſtetur. tenet etiam auctoritas tutoris etiam non requiſita, ſecundum Dyn. Bald.

LEX III.

1 *Cauſa naturalis, ſeu originalis qualitas magis eſt intuenda, quam qualitas emergens, ſeu accidentalis.*
2 *Pupillus qui eſt in tutela, per furorem non incipit eſſe in cura.*
3 *Pupillo furioſo datur tutor, non vt furioſo, ſed vt pupillo.*
4 *Contractus prodigi non firmatur iuramento.*

1 **Qui habet.** †Cauſa naturalis, ſeu originalis qualitas eſt potius intuenda, quam qualitas emergens, ſeu accidentalis, ad hoc allegatur. In tex ibi. 12. tab diſponens de cur furio. In tex. qui aũt. ſ. dixit de pupillis, hic dicit de adultis. In tex.ibi, neceſſe, nec poſſibile: vt ſ. ibi dum dicit, quia lex &c. In tex. tantiſper i. medio tpe, dum eſt in minori ætate. Dyn. Rav.
2 †No. ꝙ pupillus qui eſt in tutela, per furorem non incipit eſſe
3 in cura. †Secundo no. quod pupillo furioſo datur tutor vt pupillo non vt furioſo. Tertio no. quod iſtud in adulto furioſo: nam ratione furoris non eſt cura legitima agnatorum: ſed ratione ætatis debet habere curatorem datiuum. & vide quod no. inſti. de leg. agn. tut. in prin. quod no. Quarto no hic magis inſpici naturam q̃ accidens. & facit ad duas q̃ones prima eſt, duo ſunt ſtatuta. vnum quod loquitur de pupillis: alterum quod loquitur de miſerabilibus perſonis pauperibus. Modo ponamus ꝙ quidam eſt pupillus, & ẽt miſerabilis. Quæro modo ſ'm ꝙ ſtatutũ procederur? & vr̃ ꝙ per ſtatutum, ꝙ reſpicit ætatem, & cauſam naturalem, & non attento ſtatu, quod reſpicit cauſam accidẽtalem. & idem in ſimi. ꝙ eſt no. Secundo eſt arg. ad q̃onem de presbytero, qui dẽt h̃re oblationes. ponamus in feſto S. Martini, vtrum ſi illud feſtum incidat in diẽ dominicam, pertineant ad eum oblationes? quidam dñt diuidendum, vt illud ꝙ acceſſit diei dominicæ pp feſtũ, pertineat ad illũ. reliquũ pertineat ad alium, qui dẽt h̃re gñalr oblationes. facit C. de fer. dies feſtos. non ob. l. noſtra. quia loquimur in re indiuiſibili. ſed iſtud eſt quid diuiſibile ſ'm Cy. Quæro quõ furioſo, & dementi curator poſſit dari, tanquã adulto, cũ non poſſit dari curator, niſi petat, vt inſti. de cur. §. itẽ inuiti. Rñdeo, ille §. intelligitur in adulto ſanæ mentis. ſecus, ſi nõ eſt ſanæ mẽtis. & eſt rõ: quia ibi lex fingit eum petere, cũ expediat ſibi curatorẽ h̃re, arg. ſ. ſol. mat. l. 2. §. voluntatem. Quid in prodigo? dico idẽ, vt ẽt nõ petẽti poſſet dari curator, quia æquiparatur furioſo, arg. l. Fulcinius. §. adeo, gb. ex cau. in poſſ. ea. & hoc tenet
4 Iac. de Are. & Cy & adde ꝙ no. ſ. de mili. l. pri. † Quærit hic Iac. de Are. vtrum ꝯtus prodigi firmetur iuro, ſicut ꝯtus adulti? dicit ipſe ꝙ nõ. qa ꝓdigus cẽſetur nõ h̃re diſcretionẽ. neq. conſenſũ: ſecus in adulto, ſ'm Iac. de Are. facit quia ꝓdigus æquiparatur pupillo, vt d. l. Fulcinius. & de verb. obl. l. is cui bonis, & l. certi cõditio. §. q̃n, ſi cert. peta. Et eſt argu. ꝙ pupillo, qui eſt furioſus, non fiat ſubſtitutio exemplariè, ſed pupillariter ſecundum doct. Bal.

1 *Lis ſi vertitur inter tutorem, & pupillum, curator dabitur litis.*
2 *Curator, qui datur litis, non tenetur facere inuentarium, quando ipſius adminiſtratio in rebus non vertitur.*
3 *Pupillus poteſt mulctari, & grauari per capsionem pignorum.*

1 **§. † Si pupillus.** † Si lis debet verti inter tutorem, & pupillũ, dabitur curator liti. nec dari põt, niſi petat, & cogitur petere. infans aũt non põt petere, nec h̃et locum datio in infante. h.d. In tex. ibi, in eam rem. i. litem. Oldr. In tex. præſentem. dicit Iac. de Are. ꝙ curator liti nõ põt dari, niſi pñs, & acceptans. Cy. vr̃ hic ſentire, ꝙ compellatur acceptare, niſi habeat legitimã excuſationẽ. nam lex dicit ꝙ põt ſe excuſare: ſed fruſtra tractaremus de excuſatione, ſi non cogeretur inuitus. & allegat. ſ. de excu. tut. ſcire oportet. §. conſequens. de mune. &
2 & ho. l. munerũ. §. defenſores, cum ſim. † Quærit hic Cyn. vtrum
ᵃ iſte curator qui datur liti, ᵃ debet facere inuentarium? gl. dicit ꝙ non. C. de epiſ. aud. de creationib. ip ſe dicit, ꝙ aut adminiſtratio curatoris vertitur in rebus & tenetur facere inuentariũ. aut non vertitur in rebus & tunc curator non tenetur facere inuentariũ ſ'm Cy. Et ex hoc apparet, ꝙ curator qui non habet, niſi litem intueri, inuentarium facere non tenetur. & ita practicatur, & ſic ſeruatur. In tex. ibi, non poteſt. & ſic iſto caſu differt tutor agere, donec infans exceſſerit infantiam, nec currit ei præſcriptio, vt ſ. de iud. l. 2. §. in omnib. ſ'm Iac. de Are. & Oldr. Quid ergo ſi periculũ eſt in mora? dicit Ray. ꝙ citabuntur affines, & amici, & eis præſentib. dabitur curator infanti ad litem. ſed hæc opi. vr̃ expreſſe ꝯ iſtum tex. & ideo poteſt dici ꝙ pp neceſſitatẽ ſit adiungendus tutori curator, ſeu coadiutor gñalis, per quẽ tutor poterit conuenire, & agere tutorio. † In tex. ibi, cogi eum. no. hic caſum, in quo pupillus mulctatur, & grauatur captis pignoribus.
3 Quærit hic gloſ. nunquid alias præterquam in caſu iſtius. §. poſſet dari curator pupillo? & diſtinguit: aut habet tutorem, & non põt dari curator: aut non h̃et, & põt dari curator. Sed tu de hoc dic, vt no. ſ. de tu. & cu. da. ab his l. curatorem, & ibi dicetur. Bald.

ADDITIO.

a Liti. Vide Alex. an teneatur curator, eius conſ. 129. 4 lib.

1 *Curator poteſt dari etiam die feriata, etiam in honorem Dei.*
2 *Curator poteſt dari etiam in camera iudicis eo non ſedente pro tribunali.*

1 **§. Quolibet.** †Curator liti poteſt dari etiam die feriata: & iſte §. probat in ratione ſui, ꝙ datio curatoris liti non ſit proprie de proceſſu cauſæ, cum non poſſet procedi die feriata. Et no. hoc generale in quolibet tutore, & curatore, quod nõ obſtant feriæ. & etiam in honorem Dei, vt no. Azo. in ſum. C. de fer. facit l. 2. ſup. de fer. & ſ. de tut. & cur. da. ab
2 his l. nec mandante. §. pen. & C. de fer. actus. † No. etiam hic, iſte curator poteſt dari etiam in camera iudicis, nec ſequitur, vt iudex ſedeat in loco cancellatum pro tribunali: quia in iſto curatore ad li. ſufficit ſemiplena cauſæ cognitio, nec requiritur plena inquiſitio ſecundum Pet. & Cyn. Ex prædictis infertur, ꝙ non dicitur proprie datus ex inquiſitione ille, qui datur die feriata, vel iud. ce non ſedente pro tribunali. Bal.

§. Si pupillus petat. Decretum indefinite interpoſitum, vr̃ interpoſitum generaliter h.d. Vel ſic, indefinita æquipollet vli in decretis iudicum. & eſt arg. ꝙ abſolutio ſimpl'r facta ſine cauſæ expreſſione, videtur facta a qualibet excommunicatione, & ſufficiat vna abſolutio, & vna rebannitio pro omnibus bannis. Bald.

LEX IIII.

1 *Curator datus liti, intelligitur datus ſecundum naturam litis.*
2 *Procurator ſimpliciter conſtitutus, non videtur conſtitutus ad lites futuras, niſi habeant originem ex præſentibus, vel ſint connexæ cum ipſis.*

Quod dicitur. Curator in duplicib. iudicijs datus debet ſubire partem actoris, & rei. h.d.
1 Vel ſic. † Curator datus liti intelligitur datus ſ'm naturam litis. h. d. In
2 tex. indiſtincte. i. non expreſſo ad agendum, vel † defendendum. Quærit Dyn. vtrum procurator ſimpl'r conſtitutus, ſit conſtitu-
ᵃ tus ad lites futuras? ᵃ dic ꝙ non, niſi habeant originem ex cauſis pñtib. vel ſint connexæ cũ ipſis, ſ'm Din. idem dicit Di. & Cy. in conſtõne ſyndicorum, ſi conſtituti. non expreſſo ad futuras lites ſecundum eos & adde quod no ſ. de procu. l. omnium.

ADDITIO.

a Futuras. Vide Old. conſ. 108.

LEX V.

1 *Curatorem habenti ad litem, non debet alius curator conſtitui.*
2 *Curatores, licet plures poſſint ad eandem litem dari, ſucceſſiue tamen vnus poſt alium dari non poteſt.*

1 **Cum ſemel.** Hñti curatorem ad litem non dẽt alius curator cõſtitui, ſed in alia ſic. h.d. Et no. in curatore ad litem hanc regulam, ꝙ habenti curatorem ad litem non põt alius dari curator ad litem, quod intellige, niſi primus per iudicium prius cauſa cognita reuocetur, vt no. ſupr. de
2 procu. l. ſi quis cum procuratore. §. fi. † No. hic, ꝙ licet ſimul poſſint dari plures curatores ad eandem litem, vt ſup. l. prox. §. fi. tamen ſucceſſiue vnus poſt alium non poteſt dari. Bal.

LEX VI.

Muto, &c. Nõ requiritur, quod pupillus loquatur: ſed ad iſtum caſum ſufficit, quod loquatur tutor præſtans auth. no. iſtum caſum. Bal.

1 *Iudicis decreta, non recipiunt conditionem, ꝙ procedit in his quæ de ſui natura debent trahere ſecum executionem, ut decretum tutelæ, vel curæ.*
2 *Monitio iuris, & de iure ſi exprimitur per iudicem, etiam per verba conditionalia, non eſt conditio, ſed monitio.*

§. Sub conditione, &c. Decretum non poteſt interponi ſub cõdõne, & conditio, quæ ineſt per modũ monitionis, non dr̃ conditio,
1 ẽt ſi exprimatur per iudicem. h.d. eleganter. † No. ꝙ decreta iudicis non recipiunt condõnem. iſtud eſt verum in decretis. quæ de ſui natura debent trahere ſecum executionẽ, ſicut eſt decretum tutelæ, & curæ. ſi ergo inſeritur condõ, decretum eſt nullum: qa eſt peccatum formæ: in ſententijs vero dic, vt no. ſ. de ſen. & in
2 ter. l. cũ iudex. † Scdo no. ꝙ ſi monitio iuris, & de iure exprimatur ꝑ iudicem ẽt per verba condõnalia, non eſt conditio, ſed monitio. & ideo non impedit initiũ officij, ſed reſpicit exercitiũ. iſte tex. vero allegatur ab Inn. in c. vlt. de præſump. cuius verba refertur in gl. in c. 1. de offi. deleg. in cle. no. hic gl. ꝙ dictio, niſi, non ſem
ᵃ per facit condõnem. ᵃ Quæro, quare tutor põt dari ſub conditione a teſtatore, ſed non a iudice? dicit Iaco. de Are. quia factum iudicis debet eſſe omnino completum, cum non poſſet ab alio compleri. ſecus in facto priuatæ perſonæ. quod poteſt ſuppleri a iudice ſecundum eum. eſt & alia ratio, quia factum iudicis debet eſſe certum: ſed conditionalia ſunt incerta. Item quia non videtur iudex prouidiſſe, ex quo prouiſio ſua non eſt ſortita effectum. vnde non eſt functus officio ſuo iuxta nota. per Innoc. in cap. in literis, de offic. & po. iud. deleg. Bal.

ADDITIO.

a Conditionem. Adde Fel. in c. in cauſis, extra de teſtib. Bald. ſuper j. Inſort.

1 *Vniuerſitates in ſuis conſiliis, non poſſunt creare tutores, vel curatores, niſi habeant ex priuilegio Principis.*

Tutoris datio. Noīatim. ꝑ hoc eſt ar. ꝙ Princeps cōcedit alicui iuriſdōnē, & impenū cuiuſdā caſtri. qđ nō ꝓpea poſſet ibi creare tutorē, & curatorē. ſm Iac. de Are. hoc dictū nō teneo, qa hodie ꝯpetit iure magiſtratus datio tutoris. & iō cū territoris trāſit vl̄is ptās, vt C. vbi & apud quos. l. fi. & arg. de re iud. l. cū Bertoldus, & de iure pa. ex literis, ꝑ Inn. & adde ꝙ no. Inn. de fide inſtr. cū P. tabellio. Dicit ēt Iac.
1 de Are. †ꝙ vniuerſitates in ſuis conſiliis non pñt creare tutores, vel curatores, niſi hēant ex priuilegio Principis: qđ verū credo in comitatib. & ciuitatib. apud quas non eſt iuriſdictio, vel alia iuriſdictio limitata, ſicut eſt hodie in iſta ciuitate. Bal.

§. Ei cuius. Ibi, ſubſtantiæ arg. ꝙ ſi debitor ſit multum abſens de longinquo, pñt petere curatorem dari bonis ſuis, ſcđm Din. idem Ray. & no. in l. ab hoſtib. in princip. qui ex cau. ma. In gl. ſecus. ibi, fictio. No. hic ꝙ licet deportatus redeat per reſtitutionem, non fingitur retro. & vide quod no. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum, & de iniuſ. teſt. l. ſi quis. § pen. & facit c. quamuis, de reſcrip. lib. 6. & l. fi. de te mil. Bal.

LEX VII.

1 *Filio dato tutore pater qui conſentit, tenetur in ſolidum, & conſenſus probatur factis, & verbis.*
2 *Statutum quod dicit, vt pater teneatur pro filio exercente mercantiam de patris voluntate, patris voluntas probatur per literas monitorias, & quæ reddat cauſæ redditionem.*

1 Si filiusfamilias. †Filio dato tutore pr̄ qui cōſentit tenetˀ in ſolidū, & probatˀ cōſenſus factis, & verbis. h. d. In tex. de peculio, vel in rem verſo, vt inf. de admin. tu. l. Lucius. In tex. ſiue geſſit. ſ. pr̄. Din. In tex. in cōſenſit. ſ. expreſſe, vel tacite. Dy. in tex. l. cum ſcias. no. ꝙ per verba enunciatiua redditiua cauſæ probatˀ conſenſus. In tex. agnouiſſe. i. ꝓbatio inducitˀ ex hoc, quod agnouerit. Andr. de Piſ. & propterea teneatˀ in ſolidum. Din. in tex. plane. no. ꝙ verba non obligāt mouentem. In tex. ibi, agnita. & ideo tenetˀ pr̄ ad quantitatem peculij, non in ſolidum. Din. No. ꝙ pr̄ tenetˀ in ſolidum, cū agnoſcit, & approbat munus iniūnctum filio. Secundo no. qualiter vr̄ approbare. nam approbare vr̄ ſe ingerendo geſtioni, vel expreſſe ꝯſentiendo, vel dicendo, ſeu ſcribendo filio, qđ bene gerat reddita cauſa, ſeu rōne: qa periculū pertinet ad eos. Et ſic no. ꝙ rōne redditionis cauſæ augetˀ effectus monitionis. nam ſola monitio non inducit conſenſum. h. d. Hæc lex, & gl. reddit rōnem, quia ēt
2 ꝯdicens pōt mouere. & eſt iſta lex arg. †ad ſtatutum quod dicit, ꝙ pr̄ teneatˀ pro filio exercente mercantiam de patris volūtate. ſ. qualiter probetˀ patris voluntas, & per quas literas patris. In gl. conſentire. ibi. l. 2. quia ibi loquitˀ in munere publico auctoritate, & vtilitate, & tunc vr̄ conſentire fauore Reipub. hic aūt loquitˀ in officio tutelæ, qđ eſt publicum auctoritate tm̄: & tunc ſi pr̄ expreſſe conſenſit, tenetˀ, vt hic. ſi aūt tacite, tunc habet locū. l. Lucius, de admin. tut. ſm Cy. Tu dic, vt ibi dicam: ſed an filius debet prius excuti, quam pater? dic vt no. in l. diximus, de exec. tut. in l. fi. & adde quod no. in l. 1. C. de decu. lib. 10. Bal.

LEX VIII.

Patronus. Iuſpatronatus a fraude non excuſat. Et nota contra patronos eccleſiarum. Bal.

LEX IXI.

1 *Tutor per ſimoniam creatus punitur, & remouetur.*
2 *Simoniam committentes debent puniri extra ordinem etiam per officium iudicis.*

1 In eos. †Tutor creatus per ſimoniā punitˀ, & remouetˀ. In tex. animaduertitˀ. i. pœna arbitrio iudicantis imponitˀ. In tex. nūmis datis l. iudici. In tex. pretio. no. arg. ꝯ illos, qui faciunt promoueri indignos accepta pecunia. In tex. ꝯſulto. i. malitioſe. In tex. vel euidenter. no. ꝯ clericos fraudulēter alienantes res eccleſiæ. In glo. nec tm̄, in fi. immo remouentur, vt ibi no. ſm expōnem ſecundum q̄ eſt bona, Di. & ideo iſta gl. male dicit. nā cum tutor remoueatˀ ꝑꝑ malos mores, vt Inſti. de ſuſpe tu. ergo multo fortius hic, cum dicit, euidenti fraude. præterea eſt caſus in d. l. 1. §. Scæuola, ſm Din. adde quod no. ꝭ. de ſuſpe. tu. ſi tutor aliquo. In gl. vt ſup. ibi, §. ſed & ſi quis. dic vt in qualibet catū tenetˀ Di. In ea gl. l. fi. & ſup de neg. geſt. l. qui ſine vſuris. vbi ei fuit gratis ſalariū ꝯſtitutum in remuneratione, vt l. a tutorib. §. fi. de admin. tu. ſm oēs. In ea. gl. ſed in procu. ſecus. no. ꝙ procu. pōt ꝯſtitui cum ſalario. ſed gl. vr̄. no. ꝯtrium in l. 1. ſup de procu. illa gl. dēt intelligi, ꝙ officiū dēt eſſe gratuitū reſpectu actionis man. non quo ad effectū exercendi officiū. vt hic. & facit ſ. de præſcri.
2 ver. naturalis. §. †Vltimo no. ꝙ illi qui cōmittunt ſimoniam debent puniri extra ordinem etiam per officium iudicis. Bal.

LEX X.

Etiam. Subditi quantum ad onera ſubſidia, ſubditi ſunt quantū ad onus tutelæ, ſiue ſint de eadem ciuitate ſiue alius ſit de ciuitate, alius de comitatu, vel diſtrictu. h. d. l. ia ꝙ latitudo iuriſdi. tantum extenditur, quantum extenditur datio tutoris. iſta ſunt vera in iudice, in quo attenditur iuriſdictio. ſed in teſtatore non attenditur iuriſdictio, & idem poteſt relinquere tutorem vnumquemque. h. d. hic gl. no. Bald.

LEX XI.

Furioſus. Datio tutoris teſtamentarij recipit tacitam neceſſariam conditionem. h. d. vnde intellige hanc l. in tutore dato a teſtatore ſecundum Cyn. Bald.

LEX XII.

1 *Subrogatus in locum abſentis, videtur etiam in loco mortui ſubrogari.*
2 *Capitulum ſede vacante eſt legitimus adminiſtrator, & ideo ceſſat adminiſtrator ſubſidiarius.*

1 Quæſitū. †Subrogatus in locū abſentis vr̄ ēt in loco mortui ſubrogari. h. d. Inducitˀ lex iſta ad q. cuidam Ep̄o ꝑꝑ ſenectutem, vel infirmitatē datus eſt coadiutor: moritˀ Ep̄s, coadiutor vult adminiſtrare vſq. ad euentū ſucceſſoris, capitulū vero vult adminiſtrare ipſa vacante ſede. quæritur quid iuris? pro eo coadiutore facit lex iſta. In ꝯtrium eſt veritas per l. ſi tu-
2 tor, de tu. & ra. diſt. †quia capitulū eſt legitimus adminiſtrator. & ideo ceſſat adminiſtrator datiuus, & ſubſidiarius. non obſtat hæc lex, quia debet intelligi, quando non erat tutor legitimus, vt ꝭ. tit. t. ſi quis ſub conditione, ſecundum Pet. Cy. & Ray. Bal.

LEX XIII.

Solet &c. Propter impedimentū tutoris venitˀ ad cur. adiungendū, vel actorē periculo tutoris ꝯſtituendum. h. d. & no. l. In tex. curator. i. ordinarius, vel regularis. In tex. ꝯſtituat. vt inſt. de cur. l. fi. & vide ꝙ no. in l. actor. ſi reus ra. ha. & C. quomodo & quando iudex. l. ii. præſes quaſi deſertam. Bald.

LEX IV.

Si arrogati. Seruitus impuberis, & deportatio finiūt tutelam. Itē remotio. Itē euentus diei, vel ꝯdōnis extiturꝰ. h. d. In tex. deportati. no. ꝙ pupillus pōt deportari propter delictum. ſm Iac. de Are. & facit inſt. de pupill. ſubſt. §. non ſolum. Item facit. inſ. ad S. l. l. excipiuntur. §. fi. Bald.

LEX XV.

Si quis tutor. Transfugerit bona mente, vt explorator, non vt transfuga. Bal.

LEX XVI.

Tutela. In tex. ibi, deſcendunt non vi tranſmiſſionis, ſed ex ordine gradus. No. ex hac l. ꝙ officia non tranſmittuntˀ ad hēdem, idē in cōmiſſaria: quia ſi aliquis eſt relictus
a cōmiſſarius teſtī, & deceſſit, non tranſmittit ad hæredem a ſuū, ita dicit gl. hic no. & probatur. ꝭ. de cur. furio. l. cuius bonis. nullum ergo officium cum adminiſtratione tranſit ad hæredē. Bal.

ADDITIO.

a Hæredem. Quod officium executoris teſtamenti non tranſeat ad hæredem, adde Rom. conſ. 234.

LEX XVIII.

Fœminæ &c. Quæro cum mater eſt tutrix, an ſit legitima, an anomala. & vr̄ qđ ſit legitima, vt C. ad Tert. l. oēm, & ꝭ. ad Tert. l. ſi mater. ꝙ ſit anomala, quia compellitˀ nolens, vt in auth. matri, & aui. dicit Cyn. ꝙ eſt legitima duobus concurrentibus. ſ. qui velit. & ꝙ eam alius non præcedit, puta teſtamentarius. eſt ergo legitima volens, nō legitima nolens. Cy. q̄ō aūt eſt an priuetur ſucceſſione, ſi non declarat ſe velle, vel nolle? gl. C. ad Tert. l. 3. dicit quod non. Bar. dicit quod ſic per l. 2. §. ſi mulier, verſ. quod ſi pater. inſ. ad Tert. Bald.

De teſtamentaria tutela. *Rubr.*

Dictum eſt ſup. de tutelis in genere. ſequebatur videre in ſpē. & quia tutela teſtamentaria potior eſt, & potior omnibus tutelis, vt l. ſi tutor, de tute. & ra. diſt. ideo ponitur tractatus de teſtamentaria tutela ſecundum Dyn. & Petr. vel continua, vt per Azo. & idem per gl. Cy. Bal.

LEX PRIMA.

1 *Permiſſio dandi tutores in teſtamento iure patriæ poteſtatis procedit ex lege 12. tab.*
2 *Tutor in teſtamento poſthumis dari poteſt.*
3 *Mater in teſtamento filio ſuo tutorem dare poteſt, ſed talis datio ſine confirmatione non procedit.*
4 *Teſtamento rupto ex cauſa præteritionis poſthumi, remanet tamen firma tutela teſtamentaria.*

Lege 12. tabul. In tex. ibi, liberis. quos hñt, vel habere ſperāt. In poteſtate ſua. No.
1 †quod permiſſio dandi tutores in teſtamēto iure patriæ
2 poteſtatis procedit ex l. 12. tab. Secundo no. poſthumis poſſe tutorem dari in teſtamento trib. cōcurrentib. Primo quod ſint tales, qui naſcendo viuo teſtatore, ſint in ptāte teſtōris. Secūdo, ꝙ tales agnaſcendo non rūpāt teſtm̄. Tertio, ꝙ ſint tales, ꝙ nō ſint
3 recaſuri in alterius ptatem. Quærit gl. circa primum no. †vtrum mr̄ poſſet dare tutorem filio ſuo in teſtō? & dic, ꝙ poteſt, non tñ

valet

a valet datio per ſe, ſed indiget cõfirmatione, a vt inf eo. l. pater. §. mater. Secundo quæro quid de filio emancipato? & dic idem. ſ. indiget confirmatione tutor ei datus, vt inſti. de tu. § fi. & inf. de confir. tu. qui a patre, ſecundum Iac. de Are. Tertio quæro quid de filio naturali tantum? dic idem, quod in emancipato, ut l. fin. C. de confir. tu. Quarto quæro quid in filio ſpurio? dicit gl. quod ipſo iure non valet datio, nec habet nomen filij, vt in auth. quib. mo. nat. eff. ſui. collat. 7. Quinto quæro quid in curatore? & dic quod non põt dari in teſtõ, vt valeat ipſo iure, ſed requiritur confirmatio, vt inf de exce. l. Gaius. de condi. & demon. l. pater. §. cõditione. & ſi filius ſit legitimus, & in p̃tãte dantis & rõ eſt, quia
4 cura non dat̃ inuito, vt inſti. de cur. § item inuoli. † Quæro circa ſecundum no. vtrum hodie rupto teſtamento ex cauſa præteritionis poſthumi remaneat tutela teſtamentaria firma? glo. dicit hic quod ſic per auth. ex cauſa. vnde ſp hanc glo. allegamus, qđ auth. ex cã hẽat locũ in præteritione poſthumi. idem no. infr. eo iure noſtro. §. fi. & l. pater, & C. de codic. l. j & C. de bo. poſ. c̃ tab. l. j. de fideic. lib. l. gñaliter. §. ex teſtõ, & l. ſi pf. de ma. tetra. vxorẽ. de cap. l. bona. §. fi. ſed variauit gl. C. de poſth. hær. inſti. l. j. quæ dicit q̃ illa auth. non h3 locum in præteritione poſthumi. & hanc opi. tenet Dy. quia illa auth. dicit quod ex cauſa præteritionis, & exhæredationis, quæ cauſa non cadit in poſthumo; ergo nec illius auth. prouiſio. & hoc etiam ſentit hic Cyn. & Ray. Bart. dicit quod in poſthumo ſcienter præterito loquit̃ illa auth. ſicut in nato. ſecus in præterito ignoranter, cum ei non poſſet adaptari prouiſio, vel odium teſtatoris, arg. J. eod. ſi quis ita §. proinde, de quo per eum, in l. filio præterito. J. de iniu. teſt. vbi videas.

ADDITIO.

a Confirmatione. Intellige, ſi filius in toto reſtituitur, ſecus ſi ſolum inſtituitur in legitima, alias in parte. ita dicit Rom. conſ. 188.

LEX II.

Nec militem. Poſſe, quia non poteſt derogari matrimonium patrimonio. Bald.

LEX III.

1 *Confirmatio tacita codicillorum idem operatur quod expreſſa.*
2 *Tutoris datio in codicillis non valet abſque confirmatione.*
3 *Fieri non dicitur quod de iure non ſit in his, quæ de iure conſiſtunt.*

Teſtamento. Quod fit in diſpõne cõfirmata, vr̃ fieri in diſpoſitione confirmãte, & retro fingit. h. d. † Quæro circa literam, vtrũ ſufficiat tacita confirmatio codicillorũ? & gl. dicit q̃ ſic. Pet. vr̃ dicere q̃ requirat̃ expreſſa confirmatio, quod nõ credo verum: quia tacitum & expreſſum procedunt ex eadẽ potentia cauſæ efficientis. ergo idem dẽt operari, vt s̃ de legi. de quibus, in fi. † Secundo quæro, vtrum ab inteſtato poſſet dari tutor á patre, v. g. in codicillis a factis nullo condito teſtõ? & dic q̃ non valet datio per ſe, vt J. de verb. ſign. l. ſæpe, ſm̃ Dy. debebit tñ ɔfirmari p̃ iudicẽ vt minus ſolẽniter datus, vt J. de ɔfir. tu qui a patre. No. † q̃ illud, q̃ non fit de iure, dr̃ non fieri; b q̃ eſt verum in his, quæ de iure conſiſtunt. ſecus in his, quæ in facto conſiſtunt, vt in l. mulier, de cond. inſt. Bald.

ADDITIONES.

a Codicillis. Adde idem Bal. in l. emancipari. pen col. ver. ex quo not. quod verbum. C. de co. & Old. in conſ. 138. & limita, niſi teſtõ confirmatur. idẽ Bal. in l. Neſennius. inf. de excuſ. tut. & in l. fi. inf eo. vbi gl. a. ver. permanerent, & Angel. in gl. r. l. 1. C. de teſt. tut. & an, & quando in codicillis dari poſſit, vide tu no. per do Soc. in conſ 283. incip. eleganter & iuridice, verſ. a. reſpondeo in 2. par. char. 202. ſed nunquid tutor datus in teſtamẽto per dationem alterius in codicillis videatur reuocatus. vide per præfatum do. Soc. ibidem in fi. d. ver. ſed quid ſi ſint dati duo tutores in teſtamento, & vnus per teſtatorem codicillis ſit approbatus, an alius cenſeatur reprobatus, vide proc. in d. conſ. in verb. primo quæritur.

b Non fieri. Vide quod voluit Ro. conſ. 94.

LEX IIII.

1 *Honores mutantur, cum mutantur mores.*
2 *Procurator conſtitutus ad exigendum, ſi mutauit bonam conditionem in malam, ex qua efficiatur ſuſpectus, eo ipſo finitur mandatum.*

Pater hæredi. In tex. ibi, Exhæredato. hodie nõ poteſt exhæredari, niſi ſit proximus pubertati, qui poteſt delinquere, vt ſup. tit. 1. l. atrogati. In tex. Inquiri plenarie. Dy. qñ eos non inſinuit: alias ſummarie, vt J. qui pe. tut. l. fi. in fi. Dy. In tex. ibi, inquiſitione. ſ. plena. tñ quædam qualis inquiſitio requiritur ibi: nec credo q̃ aliqui ſint citandi, arg. inf. de lo. pu. l. 3. §. r. & quod no. in c. vlt. de præſump. per Inno. & in c. r.
1 de offi. deleg. in cle. In tex. mutata. collige hic arg. quod cum mu-
2 tantur mores, mutantur honores. Item collige arg. † quod proc. conſtitutus ad exigendum, ſi mutauit bonam cond. in malam, ex qua efficiatur ſuſpectus, quod eo ipſo finiatur mandatum, & debitores ei ſoluentes non liberantur. hoc verum, ſi debitores ſciant. ſecus, ſi ignorent, vt inf de ſolu. ſi cum Cornelius, & l. 4. q̃ vi aut clam, & infra de his quibus vt indi. ſi inimicitiæ. de ſolu. diſpenſatorem. de annu. lega. libero. §. Largius. & quod ibi no. ſecundum Cy. iſta ſunt verba glo. ordinariæ. in l. ſi non ſortem.

LEX V.

1 *Nomen filiorũ ſimpliciter prolatum intelligitur de præſentibus, & futuris.*
2 *Relictum filio non poteſt relinqui ob merita, ſed tanquam filio.*

a **Si quis filiabus.** Nomine filiorum continentur poſthumi. a h. d. Vel ſic, † nomẽ filio-
1 rum ſimpliciter prolatum, intelligitur de præſentibus & futuris. In gl. aliud, ibi. l. qui fil. ab. & eſt ratio, quia legatũ datur ob merita, vt ſup. pro ſoc. nec adiecit. ſed poſthumi non poſſunt mereri: ſed tutor datur non ob merita, ſed rõne paternæ pietatis & curæ patriæ p̃tãtis, quæ cõis eſt natis & naſcituris, quia natura cõ-
a munis eſt ſm̃ Din. ita intellige Din. in effectu. quæ ratio ſua & glo. non vr̃ vera, † quia quod relinquitur filio, non põt relinqui ob merita, ſed tanquam filio, vt J. de excu. tut. l. tutor. §. tutorib. vnde in ratione differentiæ non conſiderabis merita, ſed affectionem, quæ non reſpicit pariter natum & naſciturum: ſed in tutela non conſideratur affectio, ſed ius poteſtatis. Bal.

ADDITIO.

a Poſthumi. Et adde verum ẽt in contractib. vt quando pater ſtipulatur pro ſe, & filijs. l. ſi quis ope. inſ de ope. l. b. gl. & tex. in § ſi inſti. quo tu. dare po. & Lu. pon. in ſing. ver. filius. ver. quæro vtrum tex. & Bart. in l. quod filiab. in prin. de leg. r. & gl. & Bar. in l. Titius in prin. inf. de lib. & poſth. vbi vide tex. & Bar. in l. qui quartam. §. fi. de leg. 1. q̃ appellatione filiorum etiã poſthumi continentur, q̃ verum maxime, quando non ſunt filij nati, quæ de naſcituris intelligit Pau. de Caſt. in conſ. 178. And. Barb.

LEX VI.

1 *Appellatione filiorum non continentur nepotes, ſed appellatione liberorum & poſthumorum.*
a *Communis vſus loquendi derogat interpretationi iuris.*

1 **Quid ſi nepotes.** † Appellatione filiorum non cõ-
a tinentur nepotes. ſed appellatio-
a ne liberorum, & poſthumorum ſic. h. d. In tex. † non continebũtur. Inſpecto cõi vſu loquendi, qui derogat interpretationi iuris ſm̃ quam continerentur. & hoc ſentit gl. inſt. eo. §. pen. & Dyn. & facit quod no. inſr. de lega. 3. l. liberorum. §. quod tñ Caſſius. In tex. appellantur. l. vulgariter. & ſic non ob. contra glo. In tex. cõtinebuntur, quia vocabulum poſthumorum non eſt vocabulum graduum diſcretiuum, ſed collectiuum: ſed nomen filiorum eſt nomen diſcretiuum gradus. Bald.

ADDITIO.

a Nepotes. ar, & quando appellatione filiorũ continentur nepotes. vide Fely. in c. per tuas, in 3. col. de prob. & d. Alex. de Imo. in cõſ. 4. & conſ. 84. 4. par. & in conſ. 1. & in conſ 9 & in conſ. 118. 1. parte, & per do. Socin. in conſ. 14. incip. ſequendo ordinem prædictorum, ver. circa quod quæritur. cum ver. ſeq. in 1. par. char. 20. & in conſ. 30. incip. quamuis, ex his, ver. q̃ non ſit idem. in fi. cum ſeq. d. par. char. 58 & in conſ. 253. incip. caſus iſte per totum in d. par. char. 137 & in conſ 149. incip. materia præſentis conſultationis, ver. r. quia verborũ. cum ver. ſeq. in 3 parte, char. 153: & per d. Ale. de Imo. vide in l. ſed ſi hac §. liberos. ſup. de in ius vocan.

LEX VII.

1 *Procedere aliquid ab aliquo dicitur, quod emanat ab eo tanquam a cauſa, non tanquam a medio.*
2 *Emanare a Papa, vel a ſede Apoſtolica quid ſit.*

1 **Tutores non.** † Ab aliquo dicitur aliquid procedere, quod emanat ab eo tanquã a cau-
a ſa, non tanq̃ medio. & fa. hæc lex † quid dicatur emanare a Papa, vel a ſede Apoſtolica, melius, quam aliqua alia In tex. ibi, ab hærede. oſtendit q̃ tutor non p̃cedat ab hr̃de, qa nihil procedit a ſe ipſo: ſed hæres põt dari tutor, & non p̃cedit a ſe ipſo. ergo procedit a teſtatore. No. q̃ qñq; res p̃cedit a prima cã p̃ medium, non tranſit per mediũ: & tunc denominat̃ a prima cã, vt hic qñq; trãſit p̃ mediũ, & requirit̃ virtus, & influẽtia medij, & tunc nõ ſimplr̃ denominat̃ a prima, ſed ab vtraq;. ſ. prima cã, & medio aſſiſtente. Exemplũ in tutore teſtamẽtario ɔfirmato p̃ iudicẽ, q nõ eſt merus teſtamentarius, nec merus datiuus, ſed hẽt quandã mixtã qualitatẽ. & ideo ſunt opi. vtrum præferat legitimo, de quo. J. de confirma. tut. l. 2. per Dy. & Iaco. de Are.

LEX VIII.

1 *Tutela poteſt adimi codicillis, & ipſa recipit diem, & conditionem.*
2 *Executores relicti in teſtamento poſſunt caſſari in codicillis.*

1 **Tutor datus.** † Tutela põt adimi in codicillis. Itẽ tutela teſtamentaria recipit diẽ & condĩ. Item vltimũ verbũ prævalet h. d. prima, & vltima pars huius. l.
2 facit ad no. J. de leg. 1. ſi ita ſcri. Ex hac l. collige † q̃ executores relicti in teſtõ pñt caſſari in codicillis, & ipſo iure caſſantur. In tex. dari ſ. in teſto. In tex. vtputa. Fece leuiſſima Di. In tex. Venerit. Fece nouiſſima. In glo. ſic. J. ibi. § licet. ſed dic, quod ibi de iure non valuit illa clã, ideo quia auferebat liberum arbitrium teſtandi, vel ſaltem immutabat ſolemnitatem, eam augendo. quod non eſt licitum, arg. de leg. 2. nemo poteſt, & l. creditorĩ. inf. de oper. liber. vel ſolue, vt ibi no. Iac. de Belui. Bal.

LEX IX.

1 *Aditio hæreditatis ad confirmationem tutelæ requiritur: alias euaneſcit.*
2 *Regula Catoniana non habet locum in tutelis, nec in alijs officijs, quæ ex teſtamento deferuntur, quia eorum dies non cedit a morte, ſed ab adita hæreditate.*

1 **Si nemo hæreditatem.** † Ad cõfirmationẽ tutelæ teſtamentariæ requiritur aditio hæreditatis: alias tutela euaneſcit. hoc dicit. Bald. ſuper j. Infort.

In tex.nihil valet, ſed nunquid hoc eſt correctũ per auth.ex cau ſa? dic ꝙ non:quia loquitur tñ in duob.caſib.ſ. ex cauſa præteritionis,vel exhæred.non alias teſtm̃ viciatur, vel rumpitur ſm Dy. & Odo.quod no ſentit Dyn.ꝙ ea,quæ confirmant per auth.ex cauſa,non requirant adit.hæreditatis nec ex teſtõ,nec ab inteſt. In ꝯtrium facit quod no.de hær. inſti.qui filio.§.ſeruus.ꝙ ſaltem ab inteſtato debet adiri, quando ex teſtõ non põt adiri pp præteritionem. In tex. vnus ex pluribus totam iſtam legem intelligit Dyn. vbi erant poſſibiles inſtituti: vnde quia pupillus habebat extraneum cohæredem,ceſſabat exiſtentia ſui hæredis: ſed ſi ſolus pupillus eſſet hæres inſtitutus,ſola exiſtentia ſui hæredis confirmaret tutelam. in qua exiſtentia non eſt neceſſaria tutoris auctoritas,quia fuit ipſo iure per legem data. allegat Dy.inſti.de hær.ab inteſt.§.poſthumis, ver.ſin autem. Ex hac opi.concluditur ꝙ vbi habet cohæredem extraneum, qui nõdum adijt hæreditatem,nec repudiauit,ꝙ pupillo ſit neceſſarius tutor Attilianus ad immiſcendum:ſed vbi non habet cohæredem,cum ſit teſtamentarius,fruſtra datur Attilianus ſm Dy. Glo.ſentit tñ ꝙ tutor Attilianus ſit ſemper neceſſarius per tex. Inſti.de Attil.tut.§.j.quia ſm opi.Gl.exiſtentia ſui hæredis operatur in noĩe,nõ in effectu.ſed opi.Dy.eſt veritas. In tex.ſtatim ab adita hæreditate. In tex.ibi,omnes ꝗa ſufficit ꝙ vnus adiuit In glo. 1. tutor.ibi.
a ad tutoris dationem.no.†ꝙ regula Catoniana non habet locum in tutelis,nec in alijs officijs, quæ ex teſtõ deferũtur. & ratio eſt quia eorum dies non cedit a morte, ſed ab adita hæreditate,niſi in caſu exiſtentiæ ſui hæredis,vt ℑ.de execu.tuto.l.ſi quis tres.§.idem euenire põt. In ea.gl.datus in teſtõ In ea.glo.ibi auctore iudice hæc opi. eſt bona in maiore infante,vt C.qui ad bo poſſ.l.bonorum,in fi.In ea.gl.ibi,curator hoc eſt falſum:quia pupillus non põt adire cum auctoritate curatoris, vt ℑ. de app.l.cũ in vna.§.1.ſm Dy.& Iac.de Are In ead. alius tutor.ſ. Attilianus.& non dabitur ad certũ actum,ſed ſimplr,vt inſti qui da. tut.poſſ.§.certe.d.§.tutor.ſed deſinet eſſe tutor hæreditate adita,vt inſt. de Attil.tut.§.item ſi pure, ſm Dy.quod ita no.ℑ.l.proxi & intellige hoc ſm diſtinctionem,quam dixi in tex.ꝙ tunc ſit neceſſarius tutor Attilianus, qñ ſui hæredis exiſtentia non habet locum,vt quia habet cohæredem extraneum, vel ſubſtitutũ vulgarem expreſſum, vel inſtitutus ſub conditione poteſtatiua, vt ℑ.de lib.& poſthu.ſi filius hæres, & de hæred.inſti.Cornelius, & inf.ſi quis ob.cauſa teſta l.1.§.ſi proponatur. Bal.

LEX X.

Si hæreditas,&c. Ibi,ſperetur rebus ſic ſe habentibus.Bald.

1 *Confirmatio in vniuerſali procedit etiam quo ad omnia ſua particularia.*

§.Qui filium. Teſtm̃,quod per legem Velleiã ſubſiſtit,etiam quantum ad tutelam teſtamentariam hẽt effectum.h.d. Pone caſum ꝙ auus inſtituit filiũ, & ſi ſe viuo morietur,ſubſtituit nepotem, & huic nepoti impuberi reliquit tutorem. deceſſit filius deinde teſtator,ſicut per legem Velleiam ſucceſſit nepos in hæreditate,ita valet datio tutoris.& idem eſt,ſi nepos ſit in inſtitutione patri ſuo cõiunctus vel nominatim exhæredatus alio inſtituto,qui adierit.h.d.& iſte intellectus verus huius l.& do. In tex.ſucceſſiſſe. agnoſcendo in
1 in locum ſui hæredis. In tex.cũ enim no.†ꝙ ex quo aliquid confirmatur in ſuo vlĩ.confirmatur quo ad oĩa particularia In tex.ibi,confirmatum.vr: ſed Dyn. exponit quo ad inſti.hæredis:& tunc collige ꝙ confirmato principali confirmatur quicquid ab eo depẽdet. In tex.ibi, inſtitutus ſit.pariter cum filio:quod qualiter intelligatur,dic vt l.Gallus §.quidam recte.adde quod dixi de cauſa præteritionis.ſupra eo.l.1.Bal.

§.Si furioſus. Id quod ſimpliciter fit,videtur tacite fieri in caſum,quo valere poſſit.h.d.

LEX XI.

1 *Actus contrarius incloſus totum vitiat.*
2 *Patrimonii diuerſitas admittit diuerſitatem tutelarum.*

Si quis ſub conditione. Iſta eſt melior, & vtilior lex,quç ſit in materia tutelarum Et diuiditur in tres partes. In prima parte dicit, ꝙ vbi eſt ſpes teſtamentariæ tutelæ,non admittitur legitima vſque ibi,& ſi ſemel. Ibi ſecunda pars,vbi dicit,quod vbi cœpit teſtamentaria,& durant reliquiæ eius,vel ipſa,non admittitur le-
a gitima,ᵃ & durat vſque ad ver.cæterum,omiſſo ver. ꝙ ſi tutor. Ibi eſt tertia pars,de qua tractat ver.ꝙ ſi tutor,& verſi.cæterum. Ibi dicit, ꝙ ſi teſtamentaria omnino deſit,aperta eſt via legitimo tutori,& ceſſat datiuus.& h.d.hæc l.omnino,quæ eſt fundamentum totius materiæ iſtius ſecundum Gl. Dy.& Cy. & cõi-
2 ter oẽs,excepto Bar.†Et ad euidentiam præmitte ꝙ tres ſunt ſpecies ordinariæ tutelæ ſ.teſtamentaria,legitima,& datiua.& vna eſt ſpecies tutelæ anomalæ ſ. tutela matris.& auiæ.ſm gloſ.qđ inferius declarabo. In tex.ſi quis.ſcilicet teſtator.& no.tres regulas. Prima eſt, ꝙ ſpes teſtamentariæ excludit interim legitimam
b tutelã.nam tutelæ vadũt ad modũ hæreditatis.ᵇ vnde ſicut ſpes hæredis inſtituti excludit venientem ab inteſt.ita in tutore ſpes teſtamentarij tutoris excludit tutorem venientem ab inteſtato id eſt tutorem legitimum. Secundo no.ſecundã regulam quod ſi teſtamentaria tutela cœpit,& deſijt non ipſo iure, ſed miniſterio iudicis remouentis,vel excuſationem admittentis, ꝙ ceſſat tutela legitima,& venit ad datiuã.& rõ iſtius regulæ talis vr aſſignari in tex.quia idcirco remouer̃, vt alius detur, & fuit ratio Marcelli.ℑ de leg.tut.l.3. §.quæri. Quid eſt.h.d. Reſpon.ad eun-
a dem pertinet deſtitutio.& inſtõ,† & eius eſt confirmare,cuius ẽ priuare.vnde eodẽ iudicis miniſterio dẽt vtrunq. fieri.ſunt.n.iſti contigui,& vnus ſurgit,& ordinatur ab altero. & hoc intendit litera & ita exponebat Bar. Sed gl.& Dy.reddunt aliam rationẽ: quia dñt ꝙ in remoto, & excuſato remanent reliquiç teſtamentariæ tutelæ, quæ impedit tutelam legitimam. quid eſt hoc dictum? reſpondent quidam quod remanent reliquiæ quia quandiu tutor viuit,ſpes eſt,ꝙ poſſet reaſſumere tutelam ſm Ray. ꝙ falſum eſt in remoto propter dolum, qui in perpetuum eſt inhabilitatus ſine vlla ſpe recuperandi,vt ℑ de ſuſp tut.l.3.§.quçri poteſt.alij dicunt, quod remanent reliquiæ id eſt nomen inſeparabile tutelæ: quia quandiu tutor ciuiliter, & naturaliter viuit, nomen teſtamentarij tutoris non euellitur ab eo,licet actu non exerceat tutelam. ſed illud falſum puto, quia quando tutor remouetur ab officio, non remanet tutor nomine. ſecus ſi remoueatur a ſola adminiſtratione. & eſt ſi.dicit gl.in Epiſcopo. nam aut deponit̃, & perdit nomen Epĩ aut aufertur ſibi adminiſtratio,& tunc non aufert̃ nomen Epĩ,ſed adminiſtrare non poteſt. ita dicit gl.no ℑ.de auth.tut.l. & ſi pluribus & facit.c.tua nos,de cle.ægro.& ideo ꝯſideratis oĩbus intellis Bar. vr mihi verior. Tertio no.ꝙ qñ ex plurib. teſtamentarijs vnus deſijt, alter non, ceſ-
c ſat legitima tutela, licet offm̃ deſinentis † non accreſcat ſuperſtiti,quia debet alius dari loco mortui,ᶜ vt hic,& no.inſt.de cur.§ interdum.†Quarto no aliam regulam, ꝙ qñ tutela teſtamentaria finitur per mortẽ nãlem,vel ciuilẽ.tunc deuenitur ad legitimam ipſo iure,& de morte naturali nõ eſt dubiũ,quia ibi perſona eſt protſus extincta facto naturæ,non iudicis.ſed de morte ciuili eſt dubium.nam cũ hoc ꝯtingat miniſterio iudicis, ꝗritur an pertinet datio ad iudicẽ,ſicut remoto tutore? rñdeo ꝑ mortẽ ciuilẽ deſinit eſſe pſona in rerũ natura iuris fictione,vt ℑ.de ꝯtabu.l.1.in fi.& ideo nec reliquiæ tutelæ, nec aliquid poteſt fundari in pſona,ꝗ nõ extat,vt l.ſi tutor ſ.de tu.& ra.diſ.ſed vbi mors ciuilis non interuenit,ibi ſupereſt pſona,in qua retinet,& fundat̃ quædam repræſentatio veteris tutelæ.vel melius ſm rõnem Bar.remoto priuata tutela directe,& iudice hoc intendente priuare,vt alij ꝯferat:ſed mors ciuilis non priuat directe, ſed indirecte,quia iudex non intẽdebat hoc principaliter,ſed venit ꝑ quãdam ꝯſequentiam.& iſtud eſt arg ad beneficia.nam ſi dominus vr̃ priuare aliquẽ bñficio, tanꝗ ſuſpectũ,ipſe habet illud beneficium ꝯferre.ſi aũt ꝯdemnat aliquẽ ad perpetuum carcerẽ pp delictũ,qui ꝯdẽnatus ciuiliter morit̃,vt no. Inn.in c.qualiter,de accu.tũc ptinet ordinario ad ordinarium, ſeu legitimũ collatorẽ. & ideo in quodã pſbytero,qui habebat bñficium a quodã Abbate,& eſt ꝯdẽnatus ad ꝑpetuũ carcerẽ,ſola tranſeunte in rẽ iudicatã collatio ptinet ad Abbatẽ ꝑ regulas iſtius no.l.ꝙ rõne mẽti. In gl.no ibi,naturali.hoc dic, vt no.per Cy.in l.Deo no.de Epiſc & Cler. In ea.gl.ibi. Item no.nunc incipit ponere gl. de ordine tutelarum. In ea.gl.ibi, ſed quid.gl.iſta format vſq.ad ſi quatuor qõnes.prima eſt in teſtamentaria. ſecunda in legitima.tertia in datiua.quarta in anomala.i. in tutela matris,& auiæ. Item de myſteria huius gl.vide ꝙ no.C.de teſt.tut.l.1. In ea.ibi, & tunc datiua.ſ.vendicat ſibi locum. In ea.gl.ibi,datur datiuus.vt in ver ſic.plane In ea.gl.ibi,vt hic.in ver.ꝙ ſi nimr.& ver.cæterum. In ea.gl.ibi, deſinat.ſ.in totum.i. ſiue per mortẽ nãlem, ſiue ciuilẽ. non aũt dicas ꝑ remotionẽ, vel excuſa.quia tunc veniret ad datiuum,vel non ad ſequentẽ legitimũ.& eſt rõ ſm Dyn.quia reliquiæ prioris legitimi excludunt ſequentẽ legitimum. vel ſm Bar.eſt rõ:quia idcirco abijt,vt alius det̃,vt ℑ.de ſuſp.tu.l.2.§.ꝗri põt.& ita no.eod.ti.in teſtõ,in princ. & illa gl.melius,& clarius loquitur ſm Dyn. In ea.gl.ibi, reijcitur.no. per iſtã regulam, qđ ſi datus eſt tutor loco remoti, & remotus poſtea morit̃ nãliter, vel ciuiliter,ꝙ legitimus excludit iſtũ datiuum,& aſſumit legitimus ſibi tutelã:quia cauſa ppꝗ legitimus excludebat̃,morte finita,eſt arg.l.hic alle.in gl.& ꝙ no.ℑ. de ex.tu.l.non ſolũ §.libertus. Quid ſi prior legitimus nõ eſt idoneus,an veniat̃ ad ſequẽtẽ lĩmũ,vel datiuũ?iſte.n.eſt tertius caſus,ꝗa iſte ꝑprie non remouet̃,nec excuſat̃.rñdeo tex. vr̃ dicere cũ gl. qđ veniat̃ ad datiuũ. ℑ.de exc.tu.l.ſed & milites.§.veteranus,ver.iã aũt,& l.non ſolũ.

§.& qui

ADDITIONES.

a Legitima. Ad materiam huius legis, videtur quod per do.Alex.de Imo.in conſ.140.1.par.

b Hæreditatis. Adde tamen quod licet tutela deferatur ſicut hæreditas,eſt verum ſi nepos eſt maior 25.anno. alias ſecus,ex quo patet, quod quando qualitas requiſita non eſt in nepote non idem iudicatur quod de filio. ſecundum do.Soc.in cõſ.252.incip. Viſis inſtrumentis conceſſionum, ver. confirmatur etiam in 2.parte,char.146.

c Mortui. De hoc vide in no.do.Soc.in conſ.193.incip. Circa primum quæſitum in præſen.vſq.ad ver.circa 2.q.in 2.par. char.68.

§.& qui teſtō.eo.tit. & facit ad iſtam glo.J.de tut.& cur.da.ab his,ſi impuberi,& ꝙ no.inſt.de Atil.tut.§ item ſi pure. In ead. gl.ibi,quid ſit datiuus pone exemplum.J de exc.tut.l nō ſolum. §.libertus.In ea.gl.ibi,aut matri.& eo.tit.auth.ſacra. & no.ꝙ eſt tutrix anomala:quia tutela matris,& auiæ eſt irregularis. ſed vr̃ dicere ꝙ ſit legitima,vt ad Trebel.l.a § ſi mr̃,& C.ad Tert.l.om nē. Tu dic ꝙ mr̃ qn̄q.eſt teſtamentaria, vt qñ relinquitur in teſtō,qn̄q.legitima,vt qñ ab inteſt.aſſumit tutelam nō eſſendo debitrix,vel creditrix.qn̄q eſt datiua,vt ſi in loco teſtamentárij remoti iudex dat eam.qn̄q.eſt anomala,vt qñ eſt debitrix,vel creditrix.nam hoc eſt ſpāle in matre,& auia,vt in auth de ma.de.& cre.in rubro & nigro.qualitercunq eam appelles,eſt tutrix nolens:quia iura quæ loquuntur de tutela matris,& auiæ,non cōtinent imperium,ſed permiſſionem.vt in auth.matri, & auiæ,I verbo permittimus. Notandum eſt tñ ꝙ vbi dico eam legitimā, non reſpicio prin.l.1 a.tab ſed nouiſſimā iuris prudentiam: quia per l.1 a.tab. mr̃ non eſt tutrix,nec per ius antiquum,vt s̄ de nego.geſt.qui alie.§.q̄q̄,& s̄.de tut.l antep. In ea.gl.ibi,quem vult. dummodo petat idoneū ſm Iac.de Are. & p̄ſumo eum habilē, & idoneum eo ipſo,ꝙ eſt petitus a matre.vnde iudex ſi aliud ſibi non ꝯſtat,tenet̄ illū dare quem mr̃ petit,vt in auth.de nup.§. ſin aūt tutela. qui.§.hic allegatur in gl.& ita ēt rn̄dit mihi de facto Bar.& no.ꝙ aūt mr̃ recedit à tutela honeſte,vt quia vult nubere,& ideo pōt ſe mouet,& alium dari, & tunc illa gl eſt vera.nam petitus a mr̄e dēt dari per iudicem, cum iudex primo re moueat mr̄em petentem,ſequit̄ ꝙ ipſe habeat dare tutorem ꝑ regulam iſtius l.ſic ꝙ excludunt̄ legitimi tutores. ſi autē mr̃ remouetur ex cā inhoneſta,tūc idē eſt dicendū in mr̄e,ꝙ in alijs tutorib.nec eſt tunc credendū matri, nec eſt dādus petitus a mr̄e, q̄ ſe reddit indignā, & ſuſpectā iſta ſunt vera,qñ tutela cępit iā in perſona mr̄is: ſed ſi mr̃ nunq̄ aſſumpſit tutelā,tunc petitus a matre nō excludit legitimos.rō qa exiſtentib.legitimis,ad officiū mr̄is,tanq̄ matris non pertinet petere tutorem,vt inf.ad Ter. l.a.§.ſi mater,& not.C.ad Tert.l.3. ſed cum mater eſt tutrix,& petit vt tutrix,ideo petitus a matre præfertur:quia loco matris ſurrogatus.& hoc eſt remedium de iſta materia.

LEX XII.

1 *Tutor rei ſingulari dari non poteſt, ſed vniuerſitati.*

1 Certarum rerum. † Tutor non pōt dari rei ſingulari, ſed vniuerſitati dari pōt. h.d.vſque ad l.ſi quis.& intellige,qñ talis eſt vniuerſitas,quod ſi ei eam daretur,excuſaretur. vnde Italicus pōt dari patrimonio Italico. ſed non poſſet dari patrimonio cuiuſdam villæ Italicæ, ſi pupillus in Italia haberet diuerſa patrimonia ſub eadem iuriſdi. In tex.ibi,certarum rerum puta certi fundi In tex.vel cauſarum,puta adminiſtrationis hordei, vel vini. Bald.

LEX XIII.

1 *Actus contrarius incluſus totum vitiat.*

2 *Patrimonij diuerſitas admittit diuerſitatem tutelarum.*

1 Et ſi datus fuerit. † No.ꝙ actus ꝯrius incloſus totū vitiat ſm Pet.In tex. datur.i. dēt dari.In tex.vtilis datio. ſed quare non poteſt dari rei ſingulari,& poteſt dari rei vl̄i?dicit Pet.ratio eſt,†quia diuerſitas patrimonij admittit diuerſitatē tutelarum, vt J.de adminiſ.tut l. Titium,& Męuium.§.tutores Iac. de Are.dicit ꝙ eſt ratio: qa vbi dat̄ tutor pupillo habenti in diuerſis iuriſdictionibus diuerſa patrimonia, tutor poſſet ſe excuſare a geſtione rerum alterius iuriſdictionis,vt no J.de excu.tut.l. non ſolum. §. & qui teſtm̄. & l.ꝑpl̄itē.§ ſi.oportet ergo diuerſos eſſe tutores. & ideo non mirū, ſi teſtōr pōt hanc tutelam diuidere per hunc modum. quia iſta diuiſio eſt de ꝯſcientia legu ſm Iac.de Are.Loquor ad intellectum Iac.no ꝙ vtar iſtis verbis,ſicut frequenter facio.No.in l. certarum, ꝙ tutor non poſſet dari pro hæreditate adeſida. quod non eſt verum,dicit Cy.vt s̄.eo.ſi hr̄ditas, & de tut.& cur.da.ab. l.ſi impuberi,& inſt.de Atil.tu in princ.In gl.quantum.ibi,integre.hoc eſt falſum,vt J l.prox.vel dic aut datur certę rei, & non valet datio in aliquo. aut excipit̄ a datione certæ rei, & tunc valet datio,ſed non exceptio,vt s de vſu.& habi.per ſeruum,& l.1. §.1.ſi vſuf.pe.& ita debet intelligi iſte tex.dū dicit, deductis reb. & ad hoc J.de inſt.l.& ſi ita quis hæres. inſti.ſu.excep.ſun. Bald.

LEX XVI.

1 Si quis ita. Nomine filiorum includuntur filiæ,a & ſingulare nominis appellatiui æquipollet plurali.& facit inf.de libe.& poſthu.l.placet. Bald.

ADDITIO.

a Filiæ. Adde Fel.in rub.de fid.inſtr.& idem Bal.in l.1.C.de legi.hær.& idē Bal.& Alex.in l.ſed ſi hac.§ ſib.101.de in ius voc.vbi plene & Bar.Cępo.i 1.10.q & an,& qñ vide d.Soc.in conſ.46 incip.recte,ac mature, ver.cū ergo præfatus circa præſen in 1 par char.71.& ver.ſit ergo concluſio char. 37.ſed quid in ſubſtōne,ſi ſine filijs deceſſerit. vide Pau.de Caſt.in conſil. 376.& in conſ.351.& in conſ.77. quid in materia fauorabili non odioſa, ſed quid in ſtatutis dic ꝙ ſecus,vt late per d.Card.in conſ.135.incip. Redemptoris &c.Puto ſilius &c.& quæſtionem in ſtatuos. vide d.Alezan.de Imol.in conſ.134.parte,& And.Barba.in conſ.Spectabilis, quod eſt poſt conſ.Alex.de Imo.46.4.parte. Sed quid ſi ſubſtitutio dicat, ſi ſine filijs legitimis naturalibus deceſſerit dic,quid intelligitur de maſculis,& fœminis,ſecundum Lud Bolog.conſ.incip inuocato diuino &c.10 6.col.quod eſt poſt conſi.Alex.4 .4.par. Sed quid ſi ex coniecturis colligatur mens teſtatoris contraria,vt ſi [illegible] oſtenderit plus affectionis ad maſculos, dic ꝙ ſecus ſecundum Bal.in conſi.incip.In Chriſti nomine amen.Quia allegationes.&c. Sed quid in emphyteuſi?dic ꝙ ſic,vt per Alexan in conſi. 46.4.par. And.Barb.in conſi. ſup.alleg.ſed nunquid contra appellatione filiorum veniant fœminæ?dic quod non,vt per Alexand in conſi.46 1 par. [illegible]

§.Si quis libe Prouiſio indefinita aptatur ad id quod eſt in actu, & ad id quod eſt in ſpe.In tex.videbitur.propter ſpem poſthuminij.Bal.

§.Si quis cum. Verba reſtringuntur ad cogitata.Iaco.de Aret.Idem eſt iudicium de eo, quod non credo,& de eo quod non eſt. Pet.In text. certus propter vehementem opin.Iac.de Aret.Bald.

§.Proinde. Per iſtum ver. fuit determinata quæſtio. quidam habebat plures filios , ſed vnus eorum erat vltra montes,quem pater credebat mortuum.modo iſte fecit teſtm̄ , in quo generaliter inſtituit oēs filios ſuos. modo ille reuerſus vult dicere ꝙ teſtm̄ nullum tanq̄ præteritus , qa inſtitutio non porrigitur ad iſtū.ergo eſt præteritus,vt hic,& C.de teſt. mil.l.ſicut certi,ſm Dy.& Cy.arg.ꝯ.s̄.de pac.tale pactum.§.fin. & C.de inoff.teſt.l.3.& J.de lib.& poſth. Titius.§.fi.

§.Si poſthumis. Verbum ſimpliciter prolatum,ꝙ habet plures ſignificationes, ad quamlibet ſignificationem adaptatur. ita probat iſte §.coniuncto,quod no.C.de poſth.hæred.inſti.in rub. Bal.

LEX XVII.

1 *Tutor teſtamentarius non ſatiſdat, ſed ſi plures ſunt teſtamentarij, præfertur ſatiſdans.*

2 *Exequutor datus in teſtamento non tenetur ſatiſdare de bene diſtribuendo, quia fides eius eſt approbata a teſtatore.*

3 *Satiſdatio eſt grauamen, & contumelia, honeſto, & approbato viro.*

1 Teſtamento. † Tutor teſtamentarius non ſatiſdat:tñ ſi plures ſunt teſtamentarij.pręfertur ſatiſdās,niſi ex cauſa aliud iudici videat. Item plurib.ſatiſda.offerentib idoneior eſt præferendus,& dr̄ idoneior tam ex ſe,q̄ ex fideiuſſoris idoneitate. h.d. cum l.ſeq. In tex.ibi,certo certius.no.

2 verbum certo certius & no ex hoc tex.argu.† ꝙ executor datus in teſtō , non tenet̄ ſatiſdare de bene diſtribuendo,quia fides eius eſt approbata a teſtatore,vt hic, & J.l. ſi nemo.§.hoc edictū. & ita fuit determinatū,vt dicit Cy. & facit J.l. ſi cui pluiquam per l.Fal. l.diuus.In tex.ibi,condōnem.ſ.cauendi,& adminiſtrādi.Dy.In tex.excludit.ſi ſunt æque idonei alias pręferatur magis idoneus,vt J.l.proxi In tex ſecutus:ꝯ contutorem,non ꝯ pupillum.Dy. In tex.ibi,non omni modo dictum eſt.s̄. ſatiſdantē præferri,& non ſatiſdantem repelli.horum vtrunq.limitatur hic,ꝙ

3 eſt no.In tex.ibi ,contutor. ſ.non ſatiſdantium.† In tex.ibi,contumeliam.no ꝙ ſatiſdatio eſt grauamen, & contumelia honeſto, & approbato viro.In tex.ibi idoneior.quę dictio eſt in l.ꝙ ſi plures,prox. ſe. no.in officijs magis idoneum præferendum.In tex. ibi, & fideiuſſorem. no. rōne melioris fideiuſſionis quē melioręm dici,& magis idoneum,licet ex ſe ipſo magis idoneus non ſit, vt J.de fideiuſſ.l.ſi plures,ſm Old.Sed huic legi vr̃ ob.s̄.l proxi. ver.ſed recte. Sol ibi erant æque idonei,non hic.vel ibi nolebat adminiſtrare vnus cum alio. hic vero vnus cum alio adminiſtrare volebat ſm Dy.Iac.de Are. Alio modo intelligebat.ſ.ꝙ hæc lex intelligatur, qñ omnes prouocant ab initio,& quilibet vult adminiſtrare.ſed l.teſtamento,loquitur quando ab initio vnus alium prouocat. & iſtud habet in ſe parum rationis, & diſtingue, vt hic per eum.In glo. ſic. inf.ſolu.in executione officij,vel iuris publici idoneior præfertur : ſed in proprio, & priuato intereſſe non præfertur idoneior ſecundum Old.

LEX XIX.

1 *Perſona quæ non participat in iure principali , non participat in iure offerendi.*

1 Si nemo. † Perſona quę non participat in iure principali, non participat in iure offerendi. h. d. no. In tex. ibi,quidam. ſ. tertius In tex. ibi, Extero.i.ei qui non erat denominatus. Dy.No.ꝙ ſi per conſuetudinem minor frater habet ius offerendi in diuiſione domorum , & non offerat ipſe. ſed quidā tertius, ꝙ iſte tertius non debet audiri etiam ſubmiſſus a fratre minori, quia qđ minori in piu legum conceditur, perſonā nō egreditur,vt J de leg 2 l.patronus: ſecus in generali citatione, in qua quilibet admittitur,vt l a.C.de codi.ſecundum Pet.Bal.

1 *Exequutor datus ad pias cauſas per Epiſcopum ex inquiſitione non ſatiſdat, quia æquiparatur teſtamentario.*

2 *Quanto quis eſt maiori auctoritate præditus, tanto magis præſumitur pro eo.*

3 *Arbitri ſi plures ſint, & poſſunt committere vni ex ſe, non poſſunt committere ei, qui non eſt de numero arbitrorum.*

§.Hoc edictum. No.ꝙ tutor teſtamētarius, & datus ex inquiſitione æquiparatur quo ad non ſatiſdandum , & decernendā adminiſtrationem ei, Bald.ſuper j. Inſorc.

1 quem elegit maior pars tutorũ.qđ eſt,no. Et iſte §.eſt ar.† q̃ exe-
cutor datus ad pias cãs per Epũm ex inquiſitione,non ſatiſdat,
q̃a æquiparat̃ teſtamentario. In gl.nam & hi.ibi,ſine inquiſitio-
ne.idẽ no.ſup.q ſatiſd.cog.l.de dic. §.tutor. Sed ↄ vr̃ q̃ datus ex
inquiſitione hodie ſatiſdet,vt ꝟ. de excu.tut.§.pen.ibi legitima
tutela,&c.Sol.aut dat̃ ex inquiſitione a maiorib. magiſtratibus,
qui hñt merum imperiũ,& nõ ſatiſdat,vt hic,aut a maiorib.&
2 tunc ſatiſdat,vt in ↄrio: † q̃a quanto q̃s eſt maiori auctoritate p̃-
ditus,tanto magis præſumit̃ pro eo,& eↄ. & hoc no.gl.in auth.
vt hi qui obligatas.§.pe.& hoc tenet Dy.& Per.Item no.in iſto
§. factum iudicis inquirentis æquiparari facto teſtatoris.& q̃d
eſt præſumendum pro inquiſitione iudicis,quod eſt menti tenẽ
*3 dum. Item no.arg.in ver.ideoq; q̃ ſi plures ſint arbitri,& pñt cõ-
mittere vni ex ſe, q̃ non pñt committere ei,qui non eſt de nu-
mero arbitrorum. dic tñ de hoc,vt no.in l.ſi cui,de arb. Bald.

§. Teſtamento. Per iſtum §. fuit determinatum,q̃
tutor poſthumi,cuius pater fuit in-
terfectus, non poſſet reddere pacem interfectoribus,donec po-
ſthumus eſt in vtero,quia nondum eſt tutor,& ille nondum eſt
hæres.ſup.famil.erciſc.l.ſi hæres.Cyn.

LEX XX.

§. Tutor incertus. Vide hic, quod no.ꝟ.de ope.le.
l.j. ſm̃ ſcđam lect..& facit C.de
epiſ.& cle.l.nulli.In tex.dare.ſ.teſtõ.Dy. Et ſic inferior dat ſupe-
riorem non per viam iuriſd.ſed per viam teſtamenti. Bal.

LEX XXI.

Teſtamento. Qui non poteſt ex teſtamento capere,
non poteſt in teſtamento tutor relin-
qui.h.d. No. & per iſtam legem dico.q̃ pupillo legitimo pater
non poteſt relinquere tutorem teſtamentarium ſpurium,quod
eſt no.In tex.hi.ſ.tantum.Dy In glo.paſſiue,in fi.dic,vt ꝟ.de ex-
cu.tut.ſi is qui tres.§.item euenire. Bal.

LEX XXII.

Si quis tutorem: Ex ignorantia deficit id, quod ſi
fieret a ſciente, valeret.h.d.tex.&
glo.Iac.de Are. Bald.

LEX XXIII.

1 *Incertitudo,quæ oritur ratione alternatiua,vitiat tutelam.*

1 Tutor ita recte †Incertitudo, quæ orit̃ rõne alter-
natiue,vitiat tutelam, ſed non ea q̃
pendet ex euentu condi.h.d.In tex.ibi, vtri eorum volet,q̃ alter-
natiua non ponitur pro ↄiuncta: quia nõ eſt ſimpl̃r prolata,ſed
electioni honorati cõmiſſa.Pet.& Cyn.& per hoc rñdet̃ ad l.cũ
quidam.C.de ver.ſig nã ibi diſiuncta ſimpl̃r eſt poſita inter per-
ſonas,hic nõ ſimpl̃r,ſed ſuit data electio.Pet.Cy.& Ray In tex.
ibi,ita aũt recte,&c.quia eſt certa pſona,cui dat̃. Dy. aliqui dñt,
vt Ray & Pet.q̃ illa verba,ſi volet,&c.referuntur ad pupillum,
non ad tut.q̃a non põt poni in voluntate obligandi futuri actus
obligatio,vt no.ꝟ.de leg.1.l.ſenatus.§.legatum.ſed iſta expoſi-
tio eſt nimis extranea,& non vera: quia aliud eſt loqui de mera
obligatione,vt in ↄrio.aliud de honore officij,ſiue de onere, cui
eſt admixtus honor,vt hic,&. ꝟ.de ma.teſt.l.teſtamento Centu-
rio.vnde nonnulli affectant tutelam.quod eſt no. Bal.

LEX XXIIII.

Si plures tu: Hæc l.determinatur.l.qui habet. §.ſi pu-
pillus.ꝟ.de tute.in text. ſuperuacuum.ad-
eo quod ſi detur,eſt datio nulla,ſecundum Iac. de Are. Bal.

LEX XXV.

Duobus: Reſpectu diuerſarum perſonarum idem fa-
ctum pro parte confirmari poteſt, pro parte in-
firmari.h.d.Bal.

LEX XXVI.

1 *Succeſſor non debet ſequi factum prædeceſſoris non legitimi.*
2 *Fratres Minores non poſſunt eſſe executores teſtamentorum, ſed conſul-
tores.*

Iure noſtro. Mater non poteſt eſſe tutrix teſtamenta-
ria filii ſui,& quod eſt omnino inualidũ,
non poteſt,decreto iudi.confirmari.h.d. Sed hæc lex corrigitur
per auth. matri, & auiæ,vt plene dixi.ſup.l.ſi quis ſub conditio-
1 ne.† In tex.ſucceſſor. not. quod ſucceſſor non debet ſequi factũ
prædeceſſoris non legitimũ.eſt contra illos qui dicunt ſe nolle
infringere ſententiam prædeceſſoris . & facit inf.de reb.eorum.
l.quamuis anteceſſor.In tex.ibi,noluit.q.d. eſt tutor cum admi-
niſtra.plenaria,& cum quadam ſuperioritate.In gloſ.iſta.ibi.§.
Papinian.non tamen tenetur ſequi:ſed bene tenetur explorare.
2 & ita in conſtitutione Papali Vienenſi. Cy †nam fratres Mino-
a res non poſſunt eſſe executores teſtamentorum,a ſed conſulto-
res,vt eorum conſilium ſit requirendum, non tamen de neceſ-
ſitate ſequendum.Cyn.

ADDITIO.

a Teſtamentorum Quod verum eſt de licentia ſuperioris ita d.Soc.in cõſil.
10c1p.ſup.dicta cauſæ poſitio,ver.quinimo religioſus.in 1 par.char.28.

1 *Tutor teſtamentarius propter ſpem rumpendi teſtamentum, eſt a iudice
confirmandus.*
2 *Declaratio iudicis procedit etiam ſuper futuro euentu.*
3 *Tutela teſtamentaria dubia, excludit legitimam.*
4 *Lite pẽdente nõ dẽt iudex facere aliquid in præiudiciũ litis per ſuũ decretũ.*
5 *Aduerſarius futurus pupillo, non eſt confirmandus in tutorem.*

1 §. Propter litem. † Tutor teſtamentarius p̃p ſpem
rumpendi teſtm̃ eſt a iudice ↄfir-
mandus.idem in ſpe nullitatis,& irritato,vel nullo declarato te-
ſtõ,non tanq̃ teſtamentarius,ſed tanq̃ datiuus adminiſtrabit. h.
d.cum l.ſeq.& no.hic de effectu ↄfirmationis, q̃ ↄfirmatio parit
ius, q̃ per ſe ſtat ẽt amoto iure, ſuper quo ↄfirmatio fuit inter-
poſita,quod eſt no. Adde rñ q̃ no.C.de peti.hær.ſi putas.No.tu-
torem teſtamentarium indigere ↄfirmatione p̃p dubium euen
tum litis,quæ ſperatur moueri,ſiue ſit reſciſſoria,ſiue declarato
2 ria nullitatis. Secundo not.† aliquid declarari ex futuro euentu,
vnde dr̃ q̃ exitus acta probat.C.de iudi.rem non no.in fi. Tertio
no.in l.idem fiet.q̃ licet teſtm̃ dicatur falſum,vel nullum,quod
interim præſumitur pro teſtõ, & tutor qui apparet relictus in
3 eo,eſt ↄfirmandus decreto prætoris Quarto † no.in ver.ſi pater
nus,q̃ dubia tutela teſtamentaria excludit legitimam tutelam.
4 † Sexto not.quod lite pendente non debet iudex facere aliquid
in præiudicium litis per ſuum decretum.& eſt arg.quod ſi dubi
tatur,an aliquis ſit reſtituendus,quia dicit ſe minorem,& aduer
ſarius dicit eum maiorem,quod iudex non debet ei interim da
re curatorem,quia ſic induceretur præſumptio,quod eſſet mi-
nor,& pararetur præiudicium liti principali.& de hoc dic vt no.
C.de iur.cal.l.2.§.quod obſeruari,in fi.magnæ primæ glo Item
5 † no.quod ille qui eſt futurus aduerſarius pupillo, non eſt con-
firmandus in tutorem eius.Opp.contra § propter litem.& vide
tur quod non ſit opus cõfirmatione,quia certum eſt,quod que-
rela inofficioſi præſupponit teſtamentum valere : ergo præſup-
ponit hunc eſſe tutorem efficacem: ergo fruſtra confirmatur.
Sol. dic quod iſta confirmatio non fit ad eſſentiam præſentis tu
telæ:ſed ideo fit,ne ſi ipſe tutor prætendit ex teſtamento ſe tuto
rem,& vult teſtamentum ex alio capite infirmare, videatur con
trarius ſibiipſi ſecundum Pet. Item iſta confirmatio fit ad finẽ,
vt non deſinat eſſe tutor prolata querela: ſed mutetur ſolũ qua
litas tutelę de teſtamentaria.ſic.ꝟ.de hær.inſt.l.3.§.fideicommiſ
ſariam.Secundo opp.contra l idem fiet.hic dicitur quod tutor,
de quo dubitatur,an ſit verus,vel falſus tutor, debet confirmari
per iudicem.hoc vr̃ falſum. nam decretum iudicis ex falſa cau-
ſa interpoſitum eſt nullum,vt dixi.ꝟ.de excu. tut.l.in teſtamen-
to.ſed ſi teſtm̃ eſt falſum.ergo interponitur ex falſa cauſa. Qua-
re non vr̃ q̃ valet decretum. Reſpondeo, q̃ hic non fundat iu-
dex ſe ſuper falſa cauſa,ſed ſuper dubio: quia dubitatur interim
de veritate,& falſitate teſtamẽti.vnde ratione dubij valet, quod
alias non valeret.& ſic non ob. Vltimo no.hic de tutore dato in
teſtamento inutili per iudicem confirmato : quia text.in §. pro-
pter litem,videtur dicere eum datiuum. ſed in l.idem fiet, vide-
tur dicere quod excludit legitimum.& ſic ſapit naturam teſta-
mentarij.de hoc dicam inf.de confir.tut.qui a patre, & ibi per
Iacob & Dyn.

LEX XXVIII.

a Qui tutalam Excuſans ſe a tutela perdit relictum, a
quod conſequebatur per ſe, vel per
mediam perſonam filij.h.d.

ADDITIO.

a Relictum. Adde tex in l.amiciſſimos in princ.ibi Bald.inf.de excu.tut.&
Bart.& Bal.in l Neſennius.eo.ti.& vide Rom.in conſ.207.

Ille cui debetur verbis. Fideicommiſſaria li
bertas, non eſt ante
tutor,quam liber:ſed erit tutor,cum erit liber.h.d.

LEX XXIX.

Ex ſententia. Adſcribens ſe tutorem repellitur a tu-
tela,niſi pater pupilli ſua manu ſcripſe-
rit, quo caſu ad officium tutelæ præciſe compellitur. hoc dicit.
No.quod ille qui promittit ſe ſuſcepturum aliquod officium ,
habet neceſſe illud officium ſuſcipere , nec poteſt poſtea ſe ex-
cuſare.hoc dicit. Item no.hic quod eo ipſo, quod ſe aſcribit ali-
quis,videtur promittere,& ſe obligare non venire contra, quod
eſt not.

LEX XXX.

1 *Incertitudo dati tutoris facit neminem eſſe in effectu tutorem.*
2 *Paria ſunt non apparere, & non eſſe.*
3 *Probationis defectus facit ceſſare ſubſtantiam actus.*

1 Duo ſunt Titij. † Incertitudo dati tutoris facit
neminem eſſe in effectu tutorem.
hoc dicit. Quæritur hic an quantum ad veritatem ſit tutor ille,
de quo teſtator ſenſit ? videtur quod ſic: quia hic dicitur quod
non deficit ius , ſed probatio, ſicut ſi debes mihi centum , &
non poſſum probare, non deficit ius obligationis , ſed pro-
batio , vt ſupra de eden. l. Argentarius. §.cum autem. In con-
trarium, quia iſte text. dicit , igitur neuter eſt tutor : ergo re-
mouet eſſentiam, ergo & ius remouet. propterea voluntas quę
non apparet, videtur voluntas in mente retenta : ſed talis vo-

luntas

1 luntas nihil operatur, a nec ex ea ius oritur, ergo &c. Ad idē inf.
2 de hær.inſt.in tpſ.§.quotiens.† licē quia non apparere, & non eſſe
ſunt paria, de ꝯh.emp. Rutilia. & in l.lege, de reb.dub ſi fuerit, &
ꝙ plene no.de in diem addic.cum duo.hanc partem tenet Iaco.
de Rau.† ꝙ defectus prob. facit deficere ſubam actus. nam ſi a-
3 liud diceres, ſequeretur ꝙ qñ eſſet legatum Titio, & duo eſſent
Titij æqua affectione ꝯiuncti, ſi hæs caderet a poſſeſſione rei le-
gatæ, non poſſet vendicare, quia ius abſtuliſſet omnium hēdi, licet
deficeret probatio, ꝙ eſt falſum per d.l.ſi fuerit. Pet.tenet primā
partem, ꝙ non deficit ius, quia lex eſt certa de mente teſtatoris,
vt ſ.de ꝯd.ob cām, ſi pecuniam.§.ſi ſeruum tm̄.quia hoc nō pt
probari iudici, fingitur ius deficere. ita ꝙ opinio Iac.eſt vera quo
ad fictionem, non quo ad veritatem ſm Pet. In gl.ꝯcor.ibi.l.rē
Mela.§.ſi plures. Solu.ibi eſt fauor publicus, ne maleficia rema-
neant impunita, & quia ꝯſtabat oēs deliquiſſe. hæc aūt eſt ratio
fauor pupilli, ne per eum adminiſtretur tutela, de quo forte
teſtator non ſenſit: alias quia forte non eſt idoneus ſm Iaco &
Ray. In gl.ſic ſ.ibi, arg. ꝯ.illa pars eſt vera: quia certo iudicio de-
bet dari tutor, vt inſti.de leg.§.tutor. Iaco.& Dyn.non obſt.l.qui
ſoluendo, quia ibi voluntas teſtatoris erat certa. vnde lex fundat
ſe ibi ſuper certo, hic ſuper incerto, & ſuper incerto non poſſu-
mus nos fundare ſecundum Dy.& Pe.

ADDITIO.

a Operatur. Adde idem tenentem d. Soc. in conſ.13 1.incip.in præſenti con
ſultatione circa pri.3.col.in 1.parte, & Franc.Are. in l.Titia.§.item reſpon
dit, 1l 1.ius de verb.oblig.

LEX XXXI.

Si pater &c. Licet teſtm̄ efficiaē nullum: tñ iudex ſeq
tur patris iudiciū. Ex hoc apparet, quod
a teſtm̄ nullum probat voluntatem patris, a vt]. de reb.eo.l.ſi. vn-
de hic caſus eſt conuerſus ad l.præce.quia hic non deficit proba-
tio, ſed ius, & gl.dicit hic, quod agnatione poſthumi non rumpi
tur tutela teſtamentaria, de quo dixi ſup eo.in l.1. Bald.

ADDITIO.

a Patris. Vide Rom.in conſ.179.

LEX XXXII.

Quero an non. Actus priuatorū nō limitanē reſpe
ctu territorij.h.d. ſecus in iudicum
actibus, ꝙ no.quia ſolum modo in actib. iudicum attendiē mera
iuriſdictionis, & non in actibus priuatorum. & facit de ſol.l.quæ
ro. In text.acceſſionis.quia bona pupilli ſunt aucta. Dyn.Bald.

§. Lucius Titius Licet expreſſum differatur, taci-
tum tñ repræſentaē.h.d. Ia.de A-
re.& Dy.vnde licet tutela de qua erat expreſſe diſpoſitum, dif-
feratur, libertas tn, de qua tacite erat ſenſum, nō differaē. & hoc
ideo, quia non erat hic tale quid expreſſum, quod requireretur
ad eſſentiam taciti: alias ſecus, vt ſup.de ſer ruſti.prædi l.3.§. qui
habet hauſtū. vel ibi principale erat inutile a principio ex poſt-
facto: hic non ſecundum Dy. In tex.non dedit expreſſe, ſed taci-
te. Dy. In tex.vendicare.ex tacito relicto. Dy. Not.quod id, quod
ſequitur ad alterum, non differtur in id tempus, in quod differ-
tur id, ad cuius poſitionem ſequitur. Dy.Bal.

LEX XXXIII.

1 *Verbum præſentis temporis trahitur ad tempus mortis teſtatoris.*
2 *Actus attendi debent eo tempore, quo robur ſortiuntur.*
1 Tutoribus. † Verbum præſentis tpis trahiē ad tps mor
tis teſtatoris.h.d. In text.iuſſerat. ſubaudi
poſt mortem teſtatoris, qđ apparet ex geſtione tutelæ. In text.
erat, durāte adhuc tutela. Dy. Nota, quod verbum viuit, qđ eſt
pñtis tpis, non trahiē ad tempus teſtī, ſed mortis. Iac.de Aret.&
2 dicit glo.qđ eſt hoc pp dictionem tunc, b quæ denotat extremi-
tatem tpis.doc.dicunt, ꝙ iſtud non eſt pp iſtam dictionem. ſed
3 pp naturam rei, de qua agitur, † ꝙ actus debent attendi tpe, quo
robur ſortiuntur, de leg.3.interuenit. ad leg. Fal. linea marga. &
l. Plautius. Iac.de Ra.& per hoc quidam do. Vltramon. qui fuit
vocatus Pe. Iac.dixit quod ſi teſtator dicit, ꝙ ſi non valet iure te
ſtī, &c.quod iſtud valet, d3 referri ad tps mortis, non teſtī. vnde
ſi tempore mortis nō valet, exiſtit conditio, ſi poſtea deficit, de
ficit cōditio ſecundum prædictū. licet oēs Citramon.ſunt in ꝯ-
tia opinione. ſ.ꝙ verbū valet, referaē ſolum ad tps teſtamenti, vt
no.]. de le. 2.l.ſi ita ſcripſiſſet, per Dy. Et eſt ita Larg.ad qõnem.
Quidam conſtituit procuratorem Titiū: & ſi nollet eſſe, con-
ſtituit Seium. Titius ſuſcepit procuratorium, & poſtea ex cau-
ſa renunciauit. quæritur an repellatur Seius? & videtur caſus
hic quod ſic, quia ſufficit, ꝙ aliquo tempore tantum in perſona
primi mandatum habuerit plenum effectum. Dy. Bal.

ADDITIO.

b Tunc. De hac dictione vide Fel. in c.licet, in prin.3.col.ver.nō vl, de prob.
& per Pau.de Caſt.conſ.151.Ro. conſ.18 & 46.

LEX XXXIIII.

Cum codicillis. Defectus cauſæ finalis diſpoſitio-
nis, reddit diſpoſitionem inutilē.
h.d. Dy. ſm iſtum caſum iſti vltimo dati in codicillis non ſunt
tutores. facit]. de hær.inſti.l.ſi. Dyn.& Andreas de Piſis.

De confirmando tutore. *Rub.*

LEX PRIMA.

1 *Simpliciter illud fieri dicitur, quod ſine indagine, vel inquiſitione fit.*
2 *Confirmatio ſuperioris ſupplet defectum formæ, perſonæ, & ſolemnitatis.*
3 *Tutor inutiliter datus a patre, confirmatus per iudicem, excludit legitimos.*
4 *Actus debet denominari ab eo, qui dat actui formam, & ſubſtantiam.*

ET ne de. &c. Ibi, in teſtō, vel codicillis.
teſtō confirmatis. Dyn. &
iſti non indigent confirmatione, ſi teſtm̄ eſt ſo-
lemne. In tex in pr̄ate. vt en iancipato. vel filio na
turali: ſecus in ſpurio, quia tunc non dēt confir-
mari. vt no. in l.1.ſ.tit.1.& ita tenet Dy. in quadā
diſtōne In tex.aut ſi dixit ſ.fuit defectus perſonæ, hic modi ſeu
formę dandi. Dy. In tex aut in codicillis. hic fuit defectus minus
1 ſolēnis voluntatis. † In tex.ſimplr. Not.ſimplr fieri qđ ſine indagi-
ne, vel inquiſitione fit. In text.datur. qa cura non daē inuito, ſed
demū petēti, vt inſti.de cura.furio.§. itē inuiti. In tex.ꝯfirmari.
a ſed nunquid ꝯfirmabitur inuito adulto, a de hoc fuit quæſitū a
dño Odo. & ipſe rñdit ꝙ ſic. & qđ dr̄ inſti.de cura.§.itē inuiti. in
telligiē de ſolis illis cura qui dant a iudice, non de illis qui a pa-
tre dati ꝯfirmantur ſm Dy. ſed rō, quā ſuperius aſſignaui, facit
in ꝯtrium: & qa adultus pōt ſibi proſpicere, non vult lex, ꝙ pater
hēat ptātem prouidendi adulto inuito, & iſta eſt alia rō, quare
2 non daē curator in teſtō ſm Cy. & ex l.iſta no † ꝙ confirmatio
ſuperioris ſuppl let defectū dubietatis, vt ſ.tit.1.l.iure noſtro.§.fin.
3 & ſadem fiet. † Quærunt hic doct. an tutor inutiliter datus a pa-
tre, confirmatus per iudicē, excludat legitimos? glo.ſunt ꝯtræ.ſ.
tit prox.iure noſtro.§.ſi. & pro hoc glo. C. eo l.1. &]. ne a.tutor.
Pet.& in auth.matri & auiæ, & C. eo.ſi vt proponis: nam qñque
gl.præfert legitimum, qñq; confirmatū, qñq; dicit vtrunq; con
currere: ſed veritas eſt ꝙ inutiliter datus a patre, cōfirmatus per
iudicem, ſapit naturam teſtamentarij, quia confirmatur de ne-
ceſſitate. & ideo excludit legitimum, & hoc diſputando tenuit
Mar. Syl. & eſt caſus in ſimili. C. de epiſc. audien. de creationib.
vbi tex.dicit curatorē furioſi datū a patre, & confirmatum a iu-
dice præferri legitimo curatori. & illa l.allegatur pro caſu. q. &
hoc facit l.ſ.tit.1.iure noſtro.§.ſi. vbi apparet ꝙ ꝯfirmatus præ-
fertur legitimo Sed dubiū eſt, qñ non datur a patre, ſed ab alio,
qui venit confirmandus per hanc legem, vtrum præferatur le-
gitimo? hic enim non confirmat iudex ex neceſſitate, nec ſim-
pliciter, ſed ex inquiſitione. & ideo iſte magis vr̄ accedere ad
4 naturā datiui, q̄ teſtamentarij. & credo hoc verum † quia actus
debet denominari ab eo, qui dat actui formā & ſubſtantiā. ſed
iſte q ꝯfirmat, dat tutelæ huic formā, & ſubſtantiam. ergo debet
dici datiuus, & per conſequens non debet confirmari exiſten-
tibus legitimis, niſi forte legitimi eſſent inſufficientes. ad hoc
facit quod no.]. de excu tut.l.ſed & milites.§. veterani. Bald.

ADDITIO.

a Adulto Vide Ale.conſ.3.2.lib.

LEX II.

Mulier. Tutor, vel curator datus in teſtamento a matre,
debet per inquiſitionem confirmari. Et nota in
hac l. & in alijs huius titu. ꝙ ad confirmationem proceditur ex
inquiſitione & quod not.in c.fin.de elec.lib. 6. Bald.

LEX III.

1 *Voluntas teſtatoris minus ſolennis ipſius voluntatem probat.*
Qui a patre: Teſtamentum patris etiam non ſolenne
1 liberat tutorem a ſatiſdatione.h.d. † Et
per hoc patet ꝙ minus ſolennis voluntas probat voluntatem te
ſtatoris, vt ſ.de reb.ſ.eod. In tex.ibi, præcipiebatur, quia non ſo-
lenniter Iac.de Aret. In tex.confirmandus eſt.ſ. petente matre.
quod dic vt l.ſi.in princ. infra qui pe. tuto. ſed an ipſe tutor de-
bet petere ſe confirmari? eſt arg.ꝙ ſic, de admin.tut.l tutores.
§.curatores Sed contra in l.puberem, & l.ſi.in princ. qui pe.tu.
&]. de admin.tutorum.l.patre tutelam.§.fin. & facit]. de exc.
tut.l.Gaius, & hoc eſt verum ſecundum Vber. & Rai. In tex.
ibi, perinde, not.ex hoc verbo, ꝙ iſte confirmatus aſſimilatus
teſtamentario excludit legitimum ſm Martinum Sil. qui ita
diſputauit. & determinauit per l.de creationibus. C. de Epiſc.
audien. ſecundum Rai. de hoc dixi ſupra eod.l. vt neque, & hic
per Din.& Iaco.de Are. Bal.

LEX IV.

Si patronus. In tex.nouerit, no.quòd quando quis eli
git aliquem, præſumitur eum habere no
tum per hoc infra furti aduerſus nautas.l.1. § pen. vnde eligens
indignum præſumitur eligere ſcienter, vt hic eligendi poteſta-
te priuetur. Iacob. de Aret. ad idem infra de lega. 2. cum qui-
dam, in princip.& in cap. ſi compromiſſarius, de electio. lib.6.

In tex.ibi,dilexit,hoc. ꝙ ille qui impuberem hæredem inſtituit, videtur eum eligere in filium, & ipſe habetur loco patris. facit J.de hæred.inſtu.l.nemo qui. Bal.

LEX V.

1 *Ille cui committitur inquiſitio, vel confirmatio, non debet omittere aliquid de neceſſarijs.*
2 *Confirmatio tutoris poteſt committi.*

Tutores. Ibi ꝯfirmate.& ſi fuerunt confirmati ſine inquiſitione.vnde merito debuerunt ſatiſdare.vel dicit & cum inquiſitione.nam iſti magiſtratus erant municipales, & pedanei.& ideo nõ tm̃ præſumit pro eorũ decreto,qđ lex diſpenſet ſuper ſatiſd ſecus, ſi ipſe præſes per ſeipſum dediſſet:qa lex præſumitur,qđ factũ maioris iudicis ſit rite factũ,qđ nõ pręſumitur in minori,arg.l.1.ſup.de offi.c.præt.& ita intelligitur §.nos aũt,in fi.de Atil.tut.Cyn.& iſta ſunt verba Azo.in ſumma.
1 C.de tut.& cur.qui ſatiſd.non de.No.ꝙ illi cui cõmittit inquiſitio, & confirmatio, non debet omittere aliquid de neceſſarijs. Secundo not. ꝙ qui inquirit de idoneitate perſonæ,debet ſuper hoc pronunciare:& ſic apparet ꝙ ſuper inquiſitione debet pronunciare iudex idoneum eſſe,vel non eſſe.Item no arg.huius literæ poſſe dici,quod iudex antequam interponat decretum ſuper alienatione rerum pupillarium, debet pronunciare pupillo indigente vendi fieri. Dy.Item per hanc legem dicit Iac.de Are. in tractatu excuſſionũ,quod facta diſcuſſione iudex debet pro-
a nunciare a eam nec factam.alias non præſumitur pro diſcuſſione,nec aperitur via contra extraneum poſſeſſorem: tamen glo. ord.videtur dicere contra in l.pen.in fi.C.ad Trebel.& ibi Iaco.
2 Butr.† Item no.hic ꝙ confirmatio tutoris poteſt cõmitti.& ſic eſt arg.quod confirmatio Epiſcoporum poteſt committi.Iaco. de Aret.vt in c.Abbatem,de elect.lib.6.

ADDITIO.

a Pronnciare. Adde Rom.conſi.210.

§.Naturali filio. Si quæratur.no. optimum.§.& vide quod no.ſ.de iuriſd. om. iudicum qui,& C.ne de ſta.defun.ſi pater,& in c.1. de ſequeſtr.poſ. in cle.In tex.pro tribunali. no. quod decret.iud.debet interponi iudice ſedente pro tribunali:alias eſt nullum.Item no.ex iſto §. quod quatuor exceptiones poſſunt formari contra tutorem cõfirmatum,quæ no.

LEX VIII.

1 *Paria ſunt aliquid de nouo eſſe, vel fuiſſe antiquitus, & nouiter ad notitiã peruenire.*
2 *Voluntas facilius præſumitur durare de proximo, quam de longinquo.*

1 In† confirmando. †Paria ſunt aliquid de nouo eſſe, vel fuiſſe antiquitus, & nouiter ad notitiã puenire.h.d.Old.Cy.& facit ext.de exce.c.paſtoralis.vbi dr̃ paria ſunt exce. de nouo ſuperuenire in eſſe poſt terminũ,vel in notitiam. quod capitulum habet locum re in-
2 tegra.& ſic nõ ob.ſ.de eden. ſi quis ex argu. §.cum autem.†In tex.ſi in proximo.no.ꝙ facilius præſumitur voluntas durare de proximo, ꝗ̃ de longinquo. & illa eſt ratio,quæ põt aſſignari in eo,qđ legitur, & no.J.de vſuc.fur.§. fundi,cum l.ſeq.In tex.ibi, exarſeruut. dicit Dy. quod inimicitiæ ad modum ignis creſcũt.

LEX X.

Vtilitatem. No. ꝙ prætor debet ſequi vtilitatem pupillorum, nõ ſcripturarum teſtamenti. Et eſt argu.ꝙ prælatus debet potius ſequi vtilitatem eccleſiæ,ꝗ̃ formã mandati domini Papæ,aliquid reſcribentis per errorem. Bal.

LEX XI.

1 *Ignorans officium ſibi iniunctum, ſi acceptauit legatum, propter illud relictum, poteſt ſe ab officio excuſare, ſi legatum reddit.*
2 *Recipiens promiſſionem in principio anni tenetur cauere de reſtituendo, ſi non patiatur tempus finiri.*

Quidam teſtõ. In text. non eſſe. niſi confirmetur.
1 No.†ꝙ ille qui ignorat officium iniunctum, acceptauit legatum,põt ſe ab officio excuſare,ſi legatum reddit. Scđo not. ꝙ ſi ſe non excuſat,vel quia non vult,vel quia non hẽt cauſam, vel quia ſcienter acceptauit, ꝙ ipſe cogitur ſatiſdare de legato reſtituendo, ſi dimittat, vel non perficiat
2 iniunctum officium,quod no. & eſt arg.†ꝙ qui recipit penſionẽ,vel ſalarium in principio anni,tenetur cauere de reſtituendo ſi non patiatur inquilinum habitare toto tempore debito.& facit C.de iud.lib.6.auth.cui relic.quod no.Bal.

De legitimis tutoribus. Rubr.

LEX PRIMA.

1 *Litigator fouens bonam cauſam, non præſumitur dilapidare.*

Legitimæ &c. Ibi.ne dilapidarent.no.ꝙ pſumptio eſt,ꝙ ille qui ſeparat bona, ea tueatur,& non dilapidet.† & eſt argm̃,ꝙ litigator fo-
1 uens bonam cauſam,non præſumitur dilapidare. Bald.

§.Si apud hoſtes. No.ꝙ quamdiu ſperat legitima tutela prior,alia legitima ĩferior locum non hẽt:ſed interim datur alius tutor a iudice Iac.de Aret.ſecus,ſi non ſperatur, vt ſi prior legitimus ſit deportatus, vt J.de tu.& ra.diſ.ſi tutor Reipublicæ. §.1.& §.pen & nunquam ſpes eſt de eo,qui propter ſuum delictum eſt priuatus.Bald.

a *Ad excluſionem vnius ſeparatorum, alterius excluſio non ſequatur.*

1 §.Interdum. †Ad excluſionem vnius ſeparatorum, alterius excluſio non ſequitur. h.d. Et iſte §.inducitur ad quæſtionem,quæ vertebatur Bon. Accur.habens duos filios, vnum Ceruotum minorem, & alium Franciſcum maiorem, voluit ambos doctorare. obijciebatur contra Ceruotum,quod non poterat,quia minor.& hoc ideo,quia certum eſt,quod doctor habet iuriſ.inter ſcholares,vt in auth.habita.ſed iudex non poteſt eſſe minor, de re iud.ergo non poteſt eſſe doctor.In contrarium facit § iſte: quia munus iudicandi eſt quid ſeparatum a dignitate do.propterea non impeditur vnum pp aliud,ſm Cy & Ray.ſed gl.eſt ordinaria,quod minor 25.annis poteſt eſſe doctor,vt C.de mun.pa l.profeſſio,lib.10.

§.Verſiculo plane. No. ꝙ pp cõtumaciam quis perdit iuris beneficium,id eſt perdit ea,quæ ſunt honoris,non ea quæ ſunt oneris. Bal.

LEX II.

Legitimam. Dic vt ſup. de capi.di.l.tutelas,& no.bene. Bald.

LEX III.

Tutela. Illud ꝙ procedit ex mente,& rõne legis,dr̃ ex ipſa lege procedere.h.d.Et per hoc exemplificatur lex nominis,& rei §.verbum ex legibus,de verb.obl. In text.conſequentias.hoc declara,vt inf.de reg.iur.quo tutela. Bald.

1 *Primogenitus ſi decedit relicto filio & fratre, frater eſt potior in regni ſucceſſione.*

§.Si duo. Si aliquis tutor aut moritur,aut capite minuitur,aut in ſeruitutem redigitur,& ſuccedat ſequens,qui eſt proximior in gradu.aut prior excuſatur,vel remouetur,& tunc venitur ad datiuũ.h d.cũ.§.quæri põt. Et no.J.eo. in teſtato.§.1.& plene dixi ſ.de teſt.tu.ſi quis ſub condõne. Item
1 no.in fi.huius §.in verſ.hoc apparebit,argu.† ꝙ ſi primogenitus deceſſit relicto filio,& fratre, ꝙ frater ſit potior in regni ſucceſ-
a ſione,& ita fuit in rege Roberto,a & Bar. alle.ad hoc C.de bo.mater.ſi viua matre,ibi dum dicit, deteriores eſſe nepotibus filij non ſententiatur,quod eſt intelligendum, qñ primogenitus decedit viuente rege:ſed ſi eo mortuo, tranſmittit ad filium ſuũ, vt J de leg.2.l.cum ita legatum.§.in fideic.& ita eſt, quia regnũ defertur naturali ordine, non autem ſm interpretatiuum ordinem iuris diui.nam quod nepos repræſentet patrem ſuum, iſta eſt quædam l.fictio non habens in ſe naturalem veritatem.

ADDITIO

a Roberto. Vide quod habetur per d.Soc.vlſi in inſtrumentis conceſſionum, verſ.5.iſta concluſio,ſtatim poſt me in 2.parte,char 146.& in ver.ponderando eſt,circa fi.& in verſ.quinimo.c.147 & vide Ol i conſ.94.

§.Si parens. Vide quod no. C.de dolo.l.ſi ſuperſtite,& C.de Epiſ.& Cle.l.orphanotrophos.Bald.

LEX IIII.

Quo defuncto. Ibi,fiduciarij. ſed quare dicit fiduciarij? reſpondeo,quia emancipatio nomen legitimorum abſtulit, vt ſupra eodẽ l.2.ſed quia lex plus confidebat in eis,quam in alijs, voluit eos admitti,& vocari fiduciarios.Cyn.

LEX V.

1 *Lex dat legitimos tutores, & non iudex.*
2 *Legitimus tutor debet ſatiſdare.*
3 *Perſona honeſta liberatur a ſatiſdando.*

1 Legitimos. †No.ꝙ legitimos tutores dat lex,& non iudex.quid ergo ſi iudex dixit, ita do, decerno, & declaro te legitimum tutorem,an valet decretum? & vr̃ ꝙ non; quia iudex non dat legitimum tutorem.dic ꝯ:quia receditur à proprio ſignificato verborũ, vt non pereat ſententia, vel decretũ,vt no.in l.& puto.§.1.fam.erciſc.& qa ibi ponunt verba apta,& inepta.debemus potius inſpicere verba apta ꝗ̃ inepta:vnde cum verbum declaro,ſit verbũ cõe,& aptum ad oẽm tutelã,merito valet illud decretũ:ſed ſi nõ eſſet ibi niſi verbum,do,
2 forte non valeret decretũ pp ineptitudinem.† Secundo no. qđ legitimus tutor debet ſatiſdare:tñ ſi perſona eius eſt multum fida,& honeſta,remittitur ei ſatiſdatio,& de hoc faciet iudex mẽtionẽ in ſuo decreto:non.n.vr̃ lex.loqui ſolũ in primo,ſed habet locum in quolibet tutore legitimo,vt J.eo. l.§.in legitimis, ver.nunq̃. Cy.in rub.C.de tut.& curat.qui ſa.nõ de.dicit ꝙ ſicut datus tutor ex inquiſitione a maiore magiſtratu non ſatiſdat, vt ſ. tit.1.tutores a primo, ita legitimus tutor, ſi ei fit decreta adminiſtratio.ſ.per inquiſitionem,non ſatiſdat,quod no. Ecce ergo remedium qñ legitimus tutor non inuenit fideiu.qũo adminiſtrabit tutelam. Rñd.vt pcedente inquiſitione iudex ei adminiſtra-
3 tionem decernat,quod no. Tertio no. †quod perſona honeſta a

ſatiſ-

ſatiſdandn liberat, ſecus inhoneſta,& facit.ſ.qui ſatiſd cog.fide-
iuſſor.§.ſi. In gl.debet ergo,in ti.iſta gl.bene dicit.ſed ordinem
peruerut.quia decretum per quod decernitur adminiſtratio,dz
eſſe vlt.quod per iud.interponitur,& adde ad gl.& dic quod ēt
requiritur vnum,ſ.quod tutor promittat pupillum in defenſum
a non relinquere,a vt C.de admin.tut.l.ſi.§.pen. & ſi quod illorū
b deficiat,totum vitiatur, b vt inf.de admi.tut.tutor,qui reper. &
quidam volunt quod illa verba ponantur formalia, quod pro-
mittant pupillam defendere ſine vlla cunctatione: tamen non
credo quod ſit neceſſe,ſi ponantur verba æquipollentia,quia iu
ra conſiderant effectum,non formulam verborum,vt C.de te-
ſta.l.omnium,& l.non ideo dignum.

ADDITIONES.

a Indefenſum. Vide Alex.conſ.128.
b Vitiatur. Adde idē tenentē d.Soc.in conſ.24.incip.Viſis diligenter,& ma
ture ver. Verum prædictis non ob.in fi.in 3 p.charta 44.vbi etiam quod illa
verba debent exp.imi formaliter,nec ſufficiunt verba generalia idem im
portantia in effectu.

§.In legitimis: No.ꝙ ex pluribus legitimis,vel dati-
nis pōt vni iniūgi adminiſtratio,licet
cæteri non petant. hinc eſt ꝙ omnes tutores habent poteſtatē
in ſolidum. Secundo no.ꝙ ſi ſunt multi legitimi,ꝙ vnus eorum
pōt reliquos compellere. ꝙ vel ſatiſdent, uel recepta ſatiſda. ab
iſto,conſentiant,ꝙ ei geſtio committatꝛ. Tertio no.quod hoc
non hꝫ locum in duobus patronis,ne ſpes ſucceſſionis diminua
tur;ex hoc patet,ꝙ magis debetur hęreditas patrono ꝙ̄ legitimis
hæredibus.facit.l.ſi j.ſi quis in frau pa.l nō vſq;adeo.J. ſi quis a
paren.fu.ma.deinde no.ea hac gl.hic poſita,ꝙ negatio poſtpoſi-
a ta ſigno vniuerſali ſtatim æquipollet ſuo contrario: a ſed non
præpoſita ſuo cōtradictorio,ut ſupra de legi.l.non omnium.

ADDITIO.

a Suo contrario. Adde Bal.in l.2.§.quod obſeruari,in 6.coll. C.de iur. Cal.
& in addi.ad ſpe.de poſi.in ver.negatio,& Bar.in l.neceſſarias.§.ſi annua.
ſup.de pig.acti.& no.in l.in bello.§ j.inf de cap.& in l.obligati,in prin.&
ibi gl.& Bar.inf.de authori.præſtan. And. barba.

LEX VI.

1 *Inteſtatus proprie dicitur ille decedere,qui potuit facere teſtamentum, & non fecit.*
2 *Inteſtatus nemo dicitur,niſi ſit teſtabilis.*

Inteſtato. No.argū ad q. Conſuetudo eſt vltra montes,
quod ſi forenſis moritur inteſtatus, ꝙ omnia
bona quæ ibi hꝫ,deueniāt ad Epiſcopum,vel Decanum.Modo
quæritur,quidam filiusfa.vel quidam furioſus ibi moritur,nun-
quid cōſuetudo habebit locum in eorum bonis? Et determina
tum fuit quod non:quia ille proprie decedit inteſtatus,qui pōt
facere teſtamentum,& non facit ſed iſti non poſſunt facere te-
1 ſtamentum;† ergo proprie non dicuntur inteſtati decedere. Fa-
cit ad hoc lex iſta, quę dicit quod pater qui pōt teſtari de tute-
la filij.eſt ille qui dr̄ decedere inteſtatus: vnde quando moritur
a aliquis pupillus,non dr̄ decedere ab inteſtato,a ſed pater qui po
tuit ſibi teſtari,vt J.de ſuis.& leg.l.j.in prin.vnde in dicta conſue
tudine uerba ſunt intelligenda proprie,& ſtricte ſecundum Cy.
Pe.Iac.& Ray.eſt etiam hic argu. ad q.ſtatuto ciuitatis Tudertā
cauetur,quod filio ab inteſtato decedente,mater non ſuccedat,
modo deceſſit quidam filiusfam.vel quidam pupillus, vel qui-
dam furioſus, vel prodigus,cui erat bonis interdictū,vel alias in
teſtabilis, an mater excludetur? vr̄ quod non propter prædicta,
quia aliud eſt quod quis decedat inteſtatus.aliud ſi inteſtabilis;
2 cum proprie † nullus dicatur inteſtatus,niſi ſit teſtabilis:& hoc
tenet Gu.in l.j.C.quando impe.inter pupil.& vi. Bar. dicit ꝯtrū
in pupillo ex communi vſu loquendi.ego conſului quod in ſta
tuto fauorabili,cuius rō ſit fauor,procedit opi.Bar.Sed in ſtatu-
to odioſo,cuius rō eſſet odium,& non fauor,vt l.maximum vi
tium,C.de lib.præte.ꝯtra opinio.ſit vera ſecundum Pe.Gu.Cy.
& Ray.hoc autem quod ſtatutum ſit fauorabile,vel odioſum,
poteſt apparere ex procemio ſtatuti:& facit ad hoc.l.ſi.J. de hæ
re.inſti.& quod no. Cy.C.de adulte.l j. Bald.

ADDITIO.

a Ab inteſtato. Bal.fuit ſibi contrarius in conſulendo,vt in eius conſilijs ap
paret.de quo vide etiam Rom.conſ.4.& 52.& poſt ad apoſtillā in l.j. de
ſuis,& legi.& vide idem Bal.in c.j.de ſuc.feu.& Pau.de Caſ.in cōſ.284.

De tutorib.& curatorib.datis ab his. Rub.

LEX PRIMA.

1 *Vicarius præſidis dat tutorem & curatorem.*
2 *Officialis Epiſcopi tenetur dare tutorem ad litem coram eo vertentem.*

Sive proconſul. Duo dicit. Primo qui poſ-
ſunt dare tutorem Secū-
1 do quibus: ſecunda ibi,quod autem.† In tex.ibi,da
re poterat.no.ergo quod vicarius pręſidis dat tutorē,
2 & curatorē.† Item officialis Epiſcopi dare tenetur ad li.coram
eo vertentem.vt in c.ſi.extra,de iudi. Quærit hic gl.quidam im-
petrauit priuilegium a Principe,ꝙ poſſit creare tutorem, & cu-
ra.verum valet iſtud priuilegium? & determinat glo. quod ſic,
quia nemini eni læditur; & per hanc gloſ defenduntur priuilegia
comitum ſuper legitimandis;quod eſt nota. Baldus.

LEX II.

1 *Tutor poteſt dari ei,qui eſt ſuppoſitus iuriſdictioni,ratione originis,vel domicilij.*
2 *Actus iuriſdictionales non poſſunt exerceri,niſi circa perſonam ſubditam.*

1 Quod autem. †Tutor poteſt dari ei,qui eſt ſuppoſi
tus iuriſdictio.ratione orginis,vel do
micilij.In tex.vel ibidem. ea iſta alternatiua patet,quod illi pro-
prie dicuntur eſſe de aliquo loco, qui ſunt de illo loco ratione
originis.facit inf.de excu. tut.ſed reprobari.in ver.Communeus,
& adde quod no.per Cy.in l.2.C.de iuriſdi.omi. iudi.& quod no.
2 J.ad munici.l ſin & idem tenet Barto.No.† quod actus iuriſdi-
ctionales non poſſunt exerceri niſi circa perſonam ſubditam.&
vide hic quod no.C.vbi pet.tut.l.1.& J.eo pupillo. de excu. tut.
non ſolum §.& qui teſtamento, & l.iuriſperitos.§.cum oriun-
dus,& l.propter lit.§.ſi eod.tit.& ibi vide.

LEX III.

Cum quidam. Pendente appel. poteſt aliq̄ñ id in-
nouari,dum tamen non innouatur
contra appellantem.facit,ſupra mand.l.creditores,in princip.&
ibi gloſſ nota.In tex.ibi,appellaſſent.a ſententia reprobante ex-
cuſationem.Dyn.

LEX IIII.

Ius dandi. In tex.ibi,vel agro.concor.ſup.de iudi. inſu-
læ.& inſ.ad muni qui ex vico.

LEX V.

Prætor ipſe. Inter dantem, & datum debet eſſe diſtin-
ctio perſonalis, & cauſa tutelæ nō poteſt
compromitti h.d. Secundum verum intellectum, & dicit hic
Bar.quod licet ex forma ſtatuti omnes cauſæ debent compro-
a mitti: tamen quæſtio tutelæ non compromittetur: a facit qđ
no ſ.de arbit.l non diſtinguemus.§.liberari. Baldus.

ADDITIO.

a Compromittetur. Vide per Lanfr.in tract. de Arb.4 parte,& Spe.in tit. de
Ar.§ reſtat,ver.item q. ſi mater.vbi dicit,ꝙ ſi quando agitur de remouē
do tutore ſecus ſi de confirmando,& vide late Ro.conſ.148.

LEX VI.

Illud &c. Officia poſſunt decerni abſentibus etiam nō
citatis.h d.Eſt tamen poſtea eis notificādum
decretum.inf.30.dies,ſit l.ſi.inf. eo.

LEX VII.

Non tantum. Curator poteſt conſtitui ad certā rē,
& ad certum actum.h d. No. ꝙ puella
nupta ſine dote poteſt conſtituere dotem cum auctoritate cura.
Item & augere. Item & permutare: & facit de act.& ob. obliga-
mus.§.lege,& ſup.de iure do.Item conſtante,& l.ſi.

Nec mandante.

LEX VIII.

§.Si prætor. Furor vel dementia ſuperueniens nō tol-
lit dignitatem, ſed adminiſtrationem ſic.
Di.h.d.In tex momenti.per hunc.§.determinatur, ꝙ ſi Epiſco-
pus fiat furioſus, licet remanet Epiſcopus, non poteſt conferre
præbendam quaſi propter furorem ſit priuatus exercitio digni
tatis.Din.& Rai.In tex.ibi, omni die etiam die dominico,niſi ſit
dandus ex inquiſitione ſecundum Iac.de Are.Bal.

LEX X.

1 *Tutor ſi datus fuerit ei cui dari non debuit,non tenet datio ipſo iure.*
2 *Tutor legitimus ſuperueniens excludit datiuum.*

1 Tutor ſi petitus. †Si tutor datus fuerit ei, cui dari
non debuit, non tenet datio ipſo
iure. Din. vel hic.ſi tutor datus fuerit ex cauſā, ex qua dari non
debuit, non tenet datio ipſo iure h.d. In tex. ibi, habe iti ſcili-
cet tutorem. Din. In tex. ibi. eod.ſcilicet tutore. Dyn. Reuo-
co in dubium intellectum huius l. & quæro ſi propter abſen-
tiam tutoris poterat dari alius tutor, ſed non eſt datus ex hoc
capite:ſed eſt datus tanquam nō habenti tutorem, an valeat da
tio? & gl.ſentit hic ꝙ ſic, cum non interueniat iuris impedimen
tum: ſed text. iſte videtur dicere contra. nam decretum iudicis
non poteſt eſſe aliquid ex cauſa alia quam ex qua eſt interpoſi-
tum:ſed iſta cauſa ea qua interpoſitum eſt,falſa eſt;ergo decre.
datus ad petitionem alterius per obreptionem, nulla eſt datio
vt hic: ſi autem ſit datus ex officio proprio motu iudicis, tunc
valet decretum ex quacunque cauſa non ſolum expreſſa, ſed ēt
ex tacita, vt C.de confir.tut.ſi ut proponis,ſecundum Bart. Se-
cundo quæro, quidam pupillus habebat matrem, modo ante-
quam mater ſuſciperet tutelam, comparuit legitimus coram
iudice.& fecit ſe decerni tutorem: vel comparuit amicus, & fe-
cit ſe dari tutorem non facta mentione de matre. nunc quæri-
tur an iſtud decre. valet? de hoc ſunt glo.contrariæ. nam glo. te-

net hic

net hic expreſſe quod iſtud decretum eſt nullum:ſed C.quando mu.tu.offi.ſun.poteſt,auth.matri & Auiæ, tenet quod illud decretum valet,& allegat ad hoc l.ſi vt proponis.ſed quod hic dr̄, credo verius.licet enim mater non ſit vere tutrix anteq̃ petat, vt in auth.de hære.ab inte.§.ex his,in fi.& in auth.vt i.ne prohibitione ma.§.j.col 6.m̄ ex quo petit,incipit eſſe tutrix legitima,
2 vt J ad Treb.l.2.§.quid ſi pater † & lege cauetur ꝙ legitimus ſuperueniens excludit datiuū.vt J.da tute.& ratio. d.l.ſi tutor,el a.§.j.& inf.eo.ſi impuberi.ergo neceſſario ſequitur ꝙ mater repellat datum a iudice,vel ſubſequentem legitimū.nec ob. d.l.ſi vt proponis,quia loquitur in confirmato,qui habetur loco datiui,vt no.J.eo.n.l.1.& ideo non eſt mirum,ſi non excludit aliū datiuum,ſecundum Dy.Alij dicunt ꝙ datiui non remouebuntur.vt d.l.ſi vt proponis.ſed ipſa poterit eis adiungi vt curatrix, arg C.de teſta.tu.ſi pupillorum. Tertij dicūt,quod aut agimus de valentia,aut de prælatione.ſi de valentia,valet datio & ita intelligitur gl.quæ eſt in auth.matri & Auiæ.ſi autem de prælatio.
a id eſt,dic datiuus non præfertur matri,a ſed adminiſtrabit ſimul cum ea.per d.l.ſi vt proponis.Quarti dīt,ꝙ aut mater fuit negligens in petenda tutela;& tunc non valet datio,& inducitur præiudicium aut non fuit negligens;& tunc non valet datio, maxime ſi fuit obreptum. vel quia fuit allegatum, quia mater non erat, vel in tacendo fraude,ar inf.de adul.l.ſi maritus,§.fi.de iure fi.edicto §.cum autem ſecundum Iac.de Aret.& Odof.hanc opin.ſequuntur Iac.de Ra.& Pe.& facit,in auth.de man.prin.§.ſi nihi.& J.ad Treb.l.2.§.ſi mater,ver.ſed ſi forte idem a,probat Cy. Iac.Bu.tenet etiam hāc opi.addens, quod tanto tempore mater debet eſſe in mora,quod inducatur tacita renunciatio tutelæ.ꝙ eſt arbitrio iudi.ſecundum eum in d.auth.m̄ ſed p auth. præſbyte.C.de epi.& cle.vl ꝙ hoc inducatur ex lapſu quatuor menſium.Quæro ſi mater eſt præuenta præcipiti feſtinatione,tū m̄ poſtea remittit tutelam,an conualeſcit datio præcedens? & arg. ꝙ ſic.ſup.ſi cer.pet proinde.contra credo,quia decretum fuit ipſo iure nullum.vnde nō pōt tractu tpis cōualeſcere,ut in regula iur quod ab initio,facit quod no.in fi.l.j.C.pro ſua iuriſd.

ADDITIO.

a Matri.Adde quod,nemo in tutela præfertur matri.ita d.Soc.in conſ.253.inc.pulchra & ſubtilis eſt præſens,ver 8.& vlt.in 2.p.char.5.

LEX XI.

Curator. Pupillo habenti præſentem tutorem non datur curator.h.d.In gl.j.præſens,in fi.No.ꝙ pupillo non habenti tutorem poteſt dari cura quod bene nota.

LEX XII.

1 *Filius poteſt eſſe curator patri, & tenetur reddere rationem,ſicut quilibet curator.*

1 **His qui,** † No.in l.iſta in ver.attamen,ꝙ filius poteſt eſſe curator patri:& dicit gl.no.quod tenetur reddere rationem,ſicut quilibet cura.extraneus.idem dicit glo.in ma-
a tre tutrice,quod tenet̄ reddere rōnem,a & etiam dicit hoc tex. C.quando mu.tut offi.fun.poteſt l.2.in ver.rōnib.pupillorū &c. ſecundum Iac.de Are.ſecus dicit gl.in patre,quod non tenetur reddere rōnem filio: quod eſt verum,quando adminiſtrat iure patrio.quoniam habet filium in poteſtate,& habet vſumfr. ſecus ſi adminiſtraret tutorio nomine. nam tunc tenetur reddere rōnem,ſicut quilibet extraneus,ut C.de dolo,ſi ſuperſtite,& infi.a de lib.leg.Aureſius.§.Titius teſtō.C.ad l.Falc licet,C.de ſen.paſſi.fi.circa fi.ibi,cuius &c.ſm Iac.de Are,& facit quod not.C. de epiſc.& cle.l.orphanotrophos,& inf.ad Treb.l.Imperator.

ADDITIO.

a Rationem.Et adde ꝙ ſi mater tutrix tranſiuit ad ſecunda vota non reddita rōne adminiſtrationis,non ſolum lex confert ei anathema,ſed hēt ipſam odio & pœnis: & bona ſecundi viri qui eam in uxorem accepit non reddita rōne tutelæ ſunt obligata,ut per Soc.in conſ.180. incip.diligenter ponſis narratione ver.confirmatur hoc,circa me.in 2.parte,char.52. ſed num ſi ſic eius d[illegible] ſit pro adminiſtratione tutelæ filiorum obligata,ita qd̄ a filijs remoueri poſſit, donec ratio adminiſtrationis reddatur,vide per eū in d.conſil.in princip.circa primam difficultatem,cum verſ.ſeq.& verſ. ex qua concluſione ſequitur,cum verſ ſeq.char.51.

§ Diuus,&c. No.quod non ſolum ex termonibus, ſed magis ex rebus & factis cognoſcit, utrum [illegible] ſit compos mentis,an prodigus necne,& hic qualitates [illegible] probat per actus exteriores.nā exteriora indicāt ſecreta
a [illegible] a ita dicit gl.hic no.vñ iſte §.docet teſtē reddere rōnem, [illegible] deponere ſuper prodigalitate,uel dementia. Bald.

ADDITIO.

a Animi. Adde [illegible] Fel.in c.ſi qōnes,de Simo.in fi.& d.Soc.in cōſ. [illegible] circa prin.in j.p.char.122.

LEX XIII.

1 *Tutela datina expirat per ſuperuenientem legitimū præſtita ſatiſdatione.*
2 *Tutor ſeruo dari poteſt.*

1 **Si impuberi.** † Tutela datina expirat per ſuperuenientem legitimū præſtita ſatiſdatione a legitimo,& non ante.h d. Bart. Et quod hic dicitur de ſatiſdatione, non eſt alibi, & propterea dubitat ipſe, an iſte caſus ſit ſpecialis.ego credo ꝙ non ſit ſpecialis: quia anteq̃ ſatiſdet, non habetur pro idoneo tutore: & ideo non facit ceſſare datiuum, a hoc.J.de excu.tut.l.ſed & milites.§.veteranus,in fin. In glo.ibi, dicere.in fin.per hanc gl.determinatur, ꝙ ſi legitimus eſt debitor pupilli,& ideo venitur ad datiuum,ꝙ ſtatim,ꝙ legitimus poſtea ſatisfacit debitum & ſatiſdat tutoria ſatiſdatione, ꝙ tutela datiua eſt finita ſm Bart in tex. ibi reſtituatur.qua reſtituta patronus,idemque hæres legitimus erit tutor.Iac.de Are.ſed ante non eſt legitimus tutor, quia nec patronatus anteq̃ manumittat.In tex ab hærede eodemq; patrono legitimo tutore. Nota, quod ſi teſtator reliquit ſeruo ſuo fideicom. libe.& hæreditatē per fideicom.reſtituendam,& iſte ſeruus eſt impubes,qđ debet ſibi dari tutor.q petat libertatem,& hæreditatem:qui tutor datus reſtituta hæreditate ex Treb.deſinet eſſe tutor,& incipiet hæres tanq̃ patronus eſſe tutor legitimus, præſtita tamen ſatiſdatione.& quod dictum eſt in libertate fideicom.idem eſt in directa h.d.Ergo no.hic caſum quod legitima facit ceſſare datiuā.
a ¶ † Secundo no.ꝙ ſeruo datur tutor.nec ob S.de tute.l.1.quia ſpeciale eſt hoc caſu,& ratio ſpecialitatis eſt, quia ea quæ ſunt in potentia propinqua actui,videntur eſſe in actu,vt inf.de teſt. mil.ex eo,& l.pe. vnde cum iſte ſit in potentia propinqua libertati,videtur eſſe in libertate. Cyn.

§.Quamuis. No. quod non eſt habēdus pro patrono, qui non fungitur patroni officio, & pietate:ſed magis ſe facit aduerſarium.

LEX XIV.

Ei qui. Hęc l.declarat,& declaratur per l.ſi putas.C.de poſt.hære. Et hoc dicit. ratione dubij euentus tenet medio tempore datio,& proceſſus: & quod magis attenditur dubitatio interim,quàm veritas ſtatus. Baldus.

LEX XVII.

In dando. Arg ꝙ qui recipitur in conuentu,debet examinari,licet ſit magnæ potentiæ, dignitatis, vel nobilitatis Iac.de Are.Item argum.eſt ꝙ nobilitas non ſuppleat defectum literaturæ in clericis promouendis. Item Pet. induxit hanc l.contra baccalarios vltramon. qui quando debent eligi ad literam [illegible], fuerunt approbati, quod ſi eligantur a fiſco.vel infor.debeant iterum examinari,arg.huius. l.& alia facit ad multa.

LEX XIX.

1 *Propter defectum magiſtratus iuriſdictio redit ad collegium.*
2 *Epiſcopo abſente deuoluitur iuriſdictio ad capitulum.*

1 **Vbi abſunt.** † Propter defectum magiſtratus iuriſdictio redit ad collegium.h.d.Vel ſic,colle-
2 gium priorum ſupplet defectum poteſtatis h d.† Not. & eſt argum.ꝙ abſente Epiſcopo deuoluatur iuriſdictio ad capitulum. Iac.de Are.& dic de hoc vt in c.1.de maio.& obe.lib.6.Item eſt arg.quod electio Papæ debet ſpectare ad Patriarchas,ſi omnes Cardinales ſint mortui.Iac.de Are.& Pet.Item eſt arg. ꝙ mor-
a tuo Papa Papalis iuriſdictio eſt penes Cardinales a ſecundum Vbertum.Item arg.eſt ꝙ ſi quædam ciuitas habet iudices inferiores deputatos:tamen non habet ſpecialem iudicem appellationum, ꝙ priores illius ciuitatis intelligantur iudices appella. Bart.Item hæc l.declarat vnum dictum Ian. dicit ipſe quod penes ciuitatem non eſt iuriſdictio,nec Imperium, illud eſt verū, niſi in defectum magiſtratus nam tunc penes conſules ciuitatis eſt Imperium,& iuriſdictio vt h.c.Vltra dico per hanc l. qđ vniuerſitas poteſt creare ſyndicum ſine auctoritate poteſtatis,ſi deficit poteſtas,ſeu alius:& no.hanc l. Bald.

ADDITIO.

a Cardinales.De hoc clare vide Andr.Sic.conſ.1.lib.1.

§.Magiſtratus. Magiſtratus ex generali iuſſu præſidis non poteſt quicquam in collegam.h.d Facit.S.de procurato.Itaque.In tex.ibi,quin. i.non.& ſic not.ꝙ quando præſes mandat magiſtratui,vt det tutorem,videtur mandare,vt det eum quem poteſt dare iure ſuo: non cū quem pōt dare ipſe præſes,vt hic,& J.eo.l.diuus Iacob.de Are. Et eſt arg. quando Papa mandat capitulo, vt recipiat aliquem in canonicum,& capitulum paret mādato,quod ille dicitur receptus auctoritatē capituli,non Papæ, ad hoc J.quando appell. ſit l.1.§.ſolent,ſm Iac.de Are. Vltimo adde de iuriſdictione collegarum,quod no.J.de manumiſ.l.apud eum. Baldus.

LEX XX.

Ventri. Curatorem.Not.in hoc.§.meliorem gloſ.quæ ſit in corpore iuris, ponentem differentiam inter tutorem & curatorem.& adde quod no.inſti.de cura. §.interdū. In gl.ibi,niſi in furioſo.ſubaudi,& prodigo.Iac.de Are.idem vī in quolibet amente,vt in auth vt hi qui obligatas,circa mediū, & adde quod no in l.amiciſſimos.in fi.de excuſ.tut.

LEX XXI.

Scire. Sed mater.No.quod illud, quod eſt vna via prohibitum,alia via permitti non debet, quod eſt verū quādo ratio prohibitionis conſiſtit in termino:ſecus,ſi conſiſtit in modo. Baldus.

§. Si

§. Si præfectorum. Etiam in actu Principis habet locum rationabilis excuſatio. ſm Pet. in tex. Dimittitur a tutela ſm Pet. vel a legatione, vt veniat ad adminiſtrandum tutelam ſecundum Din. Bald.

§. Semper autem. Dicit hic Bart. ꝙ notarius, qui ſe ingerit ad volendum ſcribe-
a re in cauſa, reputatur ſuſpectus: a ꝙ autem notarius non debet eſſe ſuſpectus, no. in auth. de trie. & ſemiſ. §. & quod ſępe; quod
b tene menti, b col. 3. vbi eſt gl. ordinaria. Bald.

ADDITIONES

a Suſpectus. Quando conſultores, tabelliones vt ſuſpecti recuſari poſſint, vide Petr. de Anchar. in conſ. 264.

b Tene menti. Quando conſultores tabelliones poſſint vt ſuſpecti recuſari, vide Petr. de Anch. conſ. 219.

LEX XXIII.

Diuus Marcus. Not. arg. ꝙ ſi in eccleſia, vbi debet fieri electio, reperiantur ſufficientes, non debeant eligi extrinſeci: ſecus, ſi non inueniuntur ſufficientes; ad hoc extra, de poſtu præla. bonæ, & xxiij. diſt. in c. 1. & vide pro hoc tex. in l. in eccleſijs. C. de Epiſ. & cler. Bald.

LEX XXV.

Curatorem Si curator eſt datus loco tutoris, eius cura pubertate finitur, & adde quod not. ſ eod. l. tutor. §. fi. & l. curator. Bald.

LEX XXVI.

1 *Decretũ impoſſibile non tenet, & ſi ſit propter inquiſitionem interpoſitũ.*

1 Seiæ egreſſæ. † Impoſſibile decretum nõ tenet, etiam ſi ſit per inquiſitionem interpoſitum, & & ſi iudex ignorauerit impoſſibilitatem. h. d. Quæro, datur curator tanquam prodigo, & non eſt prodigus, an valeat datio ex inquiſitione facta? & vr ꝙ non, vt hic. cõtra no. C. de cur. furio. l. 1. ſecundum vnam lectu. & hoc tenet Bart. in l. 2. C. quando prouo. non eſt neceſſe. & ratio differentiæ ſecundum eum eſt, quia ætas non pertinet ad iudicium iudicis: ſed naturaliter prouenit: ſed prodigalitas non prouenit naturaliter, vnde pertinet ad examen, & per cõſequens ad poteſtatem iudicis ſm Bar. Tu adde aliam rationem: licet ætas non pertinet ad iudicem, tamen bene pertinet ad eum pronunciatio, & declaratio ætatis, vt ſupr. de mino. l. 2. & ſup. de ferijs. l. 2. & ideo dic ꝙ ratio eſt, quia ætas tractu tẽporis expirat. vnde dato, ꝙ tutela exiſteret in illo momẽto: tamen non conſiſteret in illo momento immediate ſubſequente, & ſic eſſet illud decretum ridiculoſum: ſed in his, quæ non expirant tractu temporis, ſicut eſt prodigalitas, tunc decretum non eſt ridiculoſum: & tandiu durat cura, quandiu contrarium declaratur, vt inf. de curat. furio. l. j. & ideo ſi non eſt eſt expreſſus error, tenet decretum: & hoc tangit hic Cy. Vel poteſt dici ſecundum alios, quod diſtinctio iſtius glo. hĩ locũ, ſi ſnia aliquid continet improbabile, vt l. j. quæ ſen. ſine appel. ſed ſi ſnia aliquid continet impoſſibile, non habet locum iſta gl. quia ſiue expiret, ſiue non, non valet, vt hac. l. arg. C. de his quæ pę. no. l. j. in fi. inſti. de leg. §. fi.

LEX XXVII.

Pupillo. Ratione diuerſarum iuriſdictionum. & territorij diuerſi iudices dant tutores, & non intromittitur vnus de territorio alterius, & allegatur multum hæc l. in l. cunctos populos, per Pe. Gu. & Cy.

LEX XXVIII.

a Romanius Appulus. Tutores poſſunt inuicẽ fideiubere vnus p alio. a h. d. Doc. dicunt ꝙ iſtud dꝫ intelligi, qñ alias ſunt idonei, & locupletes. ita dicit Dy. & facit quod no. in fi. in auth. de exhi. reis, §. ſuſpecto, in prin. 1. col. Et allegãt hęc l. ꝙ duo accuſati pñt inuicẽ fideiubere, videlicet vnus pro alio: quod eſt verũ, ſi non ſint ſuſpecti. alias ſecus, vt in gl. allega. quam no. No. ꝙ idem põt eſſe nominator, & tutor & fideiuſſor. Nec ob. auth. minoris debitor quia hoc debitum pẽdet ex tutela, vbi non habet locũ illa auth.

ADDITIO.

a Alio. An & quando in ſolidum teneatur, vide d. Soc. in conſ. 233. inci. eleganter & iuridice, ver. 2. quod licet, ibi. non obſtantibus, in 2. p. ch. 203.

LEX XXIX.

Si Peregre. Illud quod abſentem lædere poteſt, debet ei notificari. Inſ. terminũ iur. h. d. Et no. qđ illud quod non notificatur abſenti, non nocet. Cy. Bald.

De excuſationibus tutorum. Rub.

In rub. de excuſatio. tuto. dictum eſt. ſup. qui & a quibus conſtituantur tutores & curatores. Hic qualiter conſtituti ſe excuſent, vt no. C. eo. in ſumma. Dy. & Ray.

LEX PRIMA.

1 *Notarius ſi exemplificat, & in originali eſt aliquid non bene intelligibile, vel non bene legibile, debet ſcribere de verbo ad verbum.*

2 *Nobiles interdum propter perſonarum inopiam, ſeu penuriam ad ignobilium obſequia coarctantur.*

HErennius. In text. mihi videtur. per iſta verba redditur cõſilium a ſapiente, arg. huius literæ. & fertur ſententia a pronunciante, vt ſup. de arbi. quid tamen. §. ſi arbiter, & no. in l. diem proferre. §. ſi plures, & fertur teſtimonium a teſte in his, in quibus procedit teſtimonium credulitatis: ſed vbi exigitur teſtimonium veritatis, non niſi ex adiuncta rõne dictũ teſtis appareat p ſenſum eius corporeũ, ut §. ſi plures. Et no. ꝙ iuriſconſ. cõmendat opus ſuum. In tex. in Græcorũ. i. ex Græconim. Di. & innuit, ꝙ leges primo fuerunt in Græco. deinde fuerũt tranſlatæ in Latinũ, vt in auth. de non alie. Din. & Rai. in §. alienationis. In tex. ibi, legũ verba. i. formaliter. ea ergo,
1 q̃ non poſſunt tranſlatari, debent formaliter regiſtrari & allegat ad quæſtionem † ꝙ ſi notarius exemplificat, & in origi nali eſt aliquid non bene intelligibile, vel non bene legibile, debet ſcribere de verbo ad verbum, & ita audiui do. Bar. In tex. penuria.
2 No. † hic ꝙ propter penuriam perſonarum interdum nobiles ad ignobilium obſequia coarctantur, ſic contra, ignobiles ad obſequia nobilium. ad quod. J. de deci. l. generali. §. ſpurios, & l. honor. §. fi. J. de mune. & ho Iac. de Are. & eſt argu. ꝙ propter penuriam comitatiuorum ciuis poteſt compelli ad eſſendum ſyndicus comitatus. quod multum no. In tex. Reſcripſit. no. ꝙ tutor qui dari non debuit, ſi datus adminiſtret, tenetur red-
a dere rationem, ac ſi eſſet datus legitime a Et dicit glo. ꝙ fuit datus de facto, ſed doc. dicunt quod fuit datus de iure, niſi excuſet ſe. Bal. In tex. abſoluitur, ne adminiſtret, non autem a cura, quia non tenet ipſo iure curatio, vt C. eod. licet. & ſic non ob. l. illa. Cyn. Sed quæ eſt ratio, quare non poteſt eſſe tutor, vel curator? dicunt doct. quia tutor, & curator habent tempus limitatum a lege ita ꝙ medio tempore contra eos non poteſt agi. vnde de facili poſſet contingere. quod omnia dilapidarent. item ſi poſſet eſſe cur. ſponſæ ipſe ſibi conſtitueret dotẽ immentam. Pro iſta ratione adducit Old. J. de excep. dol. apud Celſum. §. illa etiam. Cyn. in addi. Et eſt tertia ratio, ꝙ ſeductionibus ſponſi poſſet de facili decipi, vt in auth. ut immobilia ante nup. circa mediũ. Et hæc vera in generali curatore, ſecus in cura. ad litem, quia poteſt de facili remoueri. Vnde non remanet etiam in eo periculum. vt in procura. ſup. de procu. l. ſi cum procura. §. fin. Oldr. Ita no. C. qui da. tut. poſ l. maritus. & ſic ſeruamus in practica; quod multum no. Concluſio ergo eſt, quod non poteſt eſſe procurator generalis, ſed bene poteſt eſſe procura. & tut. vſque ad certam ſpeciem. Baldus.

ADDITIO.

a Legitime. Adde Fulgo. conſ. 106.

LEX II.

1 *Aetas quando certo tempore requiritur, ſi ſuperueneris poſtea pendente iudicio, nihil facit.*
2 *Fama facit ſemiplenã probationem, non per ſe, ſed in ſubſidium, concurrendo cum alia ſemiplena probatione.*
3 *Priuata ſcriptura cum vno teſte facit plenam probationem.*
4 *Duæ ſpecies imperfectæ non faciunt vnam perfectam, vbi agitur de iure conſtituendo, ſecus vbi agitur de aliquo probando.*
5 *Præſumptio, & indicia in quo differunt.*
5 *Multi dicuntur tres, quatuor, & quinque.*
7 *Qui eſt in vtero, non habetur pro quantum ad commodum patris ſui.*
8 *Nepotes proſunt ad excuſationem ſicut filij.*

1 Excuſantur a tutela. †Not. ꝙ quando requirĩt ætas certo tempore, ſi iſta ætas ſuperuenit poſtea pendente iudicio, nihil facit. Et hoc facit contra aſpirantes ad dignitatem, vel præbendam, quia ætas & habilitas requiritur tempore creationis ſecundum Iaco. de Are. & habes hodie tex. in c. ſi eo tempore, de reſcrip. lib. 6. In tex. ſcriptura ſcilicet publica, vt no. inſtitu. de ingenu. in fine. facit. C. ſi min. ſe maio. dixe. ſi alterius, & C. de his qui ve. ęta. impetra. l. omnes. vel dic priuata: ſed illa non facit plenam fidẽ, etiam
a ſi eſſet facta manu presbyteri, a vel mercatoris, vt b no. ſ. ſi quæ-
b dam. §. nummularios. de edendo, & facit ſ. de proba. l. cum de ætate. In glo. ibi, † duæ præſumptiones. puta ſcriptura priuata cum fama. nam ſcriptura, & fama non ſunt eiuſdem ſpeciei, quia alia ſpecies eſt probandi per ſcripturam, alia per teſtes & ideo requiruntur alia adminicula: quia illæ pręſumptiones ſunt ſingulares: ſecus autem eſſet, ſi præſumptiones eſſent eiuſdem
c rationis & ſpeciei, vt duos teſtes de fama, c & vnus de veritate. quia probarent ſine alio adminiculo ſecundum Old. quod eſt verum

ADDITIONES.

a Presbyteri Vide Rom. conſ. 311.

b Mercatoris. Quando ſcriptura mercatoris fidẽ faciat, vide Fel. I c. 2. de fid. inſtr. in 2. col. verſ. 4. limita, & Rom. conſ. 221. Raph. Cu. conſ. 114.

c Fama. Quando fama probet, vide late Fel. in c. ueniens, el 1. 2. col. ver. prima concluſio, cum ſeq. de teſti. & in c. cum oporteat, in 9. col. de accu.

verum in ciuili: ſecus in criminali,vt extra.de teſti.ca.veniens.
And.de Pi.dicit q fama cum vno teſte nunq̃ probat.rõ eſt:quia
fama habet confirmare,non ſupplere,defectum proba.ſicut di-
gnitas teſtis:& ita dicit ipſe q loquitur.l.3. idem Dinus.ſup.de
a teſt.Iac. † But.dicit q fama facit ſemiplenam probationem in
ſubſidium cõcurrendo cum alia ſemiplena probatione, & non
autem per ſe.& ideo facit ſecundum eum, ſi vna pars probauit
per duos teſtes de veritate: quia vbi eſt certa probatio, non eſt
3 ſtandum famæ ſecundum Iac.But.glo.† dñt q priuata ſcriptura
cum vno teſte facit plenam probationem, & ſic contra Old.cũ
4 dicitur † duæ ſpecies imperfectæ non faciunt vnam perfectam,
verum eſt,vbi agitur de iure conſtituendo: ſecus vbi agitur de
aliquo probando ,vt l. quarto. §. fi.de ædil edict.& no in l. bonæ
fidei,& l.admonendi,de iureiuran.& no.bene hoc.Extra quæ-
ro hic quæ eſt differentia inter præſump.& indicia? Reſpondet
5 Old.dicens q † præſumptio eſt probatio probans, non proba-
ta vnde vnus teſtis facit præſumptionem, quæ præſumptio non
probatur extrinſecus, quia ſi probaretur per alios duos teſtes,
q ille teſtis depoſuiſſet verum,eſſet probatum ad plenum. In
dicia verò ſunt probatio probata, vnde debẽt probari per duos
teſtes,vt no.C.fa.ercil.l.vlti. ſed quæ eſt ratio differentiæ? Rñd.
quia præſumptio directe tangit factum probandum. ſed indi-
ciũ,& coniectura tangit indirecte,& pro tanto minus eſt vnum
indicium,quã præſumptio,vt no.ſ. de proba l.cum probatio &
6 hæc ſunt vtiliſſima & ſubtilia † In tex.multi no.quòd multi, di
cuntur tres,quatuor,& quinque,& facit ad q.de eo qui accuſatẽ,
q fecit inſultum cum multitudine armatorum.facit. l. 1. ſ. de
proba.&c.In tex.legitimo.no.quòd parentes non lucrantur, &
non merentur priuilegia propter numerum baſtardorum. In
7 † tex qui autem.not. q qui eſt in vtero, non habetur pro nato
quantum ad commodum patris ſui, quod eſt no. In tex. ſup-
plent.no.quod mortuo filio auus tenet locum patris,& nepotes
locum filii.ſic.J.de hære.inſti.ſed ſi in condi.§.nepotes. Iaco.de
Are.& Old. In tex.numerantur. facit infra de condi.& demon.
8 cui fundus. † In tex.hoc autem dico q nepotes proſint ad excu-
ſa.ſicut filij In tex.de filijs: quia tunc ſtricto vocabulo non ex-
tenduntur ad nepotes, ſed nomen liberorum etiam de ſtricto
vocabulo porrigitur ad nepotes. And. de Piſ.facit.l.1.de condi.
inſer. In tex hæc,ſcilicet liberorum.Di. In tex. extenditur. pro-
prie id eſt porrigitur, quia nõ proprie extenſio, ſed generalis
vocabuli prædicatio. In tex. creatione. argum. quòd ſi mulier
poſtquam eſt carcerata pro crimine,fiat grauida q hoc non pa
a trocinetur ad dilationem ſupplicij.a dic,vt J de pę.prægnan.

ADDITIO.

a Supplicij.Vide do.Ale.de Imo.contrarium tenentem in d. l. prægnantis, alle.in tex.

1 *Duæ imperfectæ excuſationes eiuſdem generis conſtituunt vnam perfectã.*
2 *Patrimonia coniuncta,& vnita vnum tantum patrimonium reputantur.*

1 Amplius: † Duæ imperfectæ excuſationes eiuſdem ge-
neris conſtituunt vnam perfectam. Din. &
dic hoc vt no.l 1.C.qui nu.In tex.excedentibus, nec exiſtentib.
prope ſex menſes.vt J.cod.l.non tantum.Di.In tex. nobilis.alibi
dicitur egregius,l.3.§.ſi.qui pet.tut.In gl.libenter.no. contra fa-
tuos,qui appetunt regimen alicuius ſtudij: qa non poſſunt alle-
gare onus,licet laborent.In tex.& c.ſuper verbo, indiuiſo.quod
facit,ſi ſunt plura bñficia ſimul vnita, rector illorũ beneficiorũ
dr̃ rector vnius beneficij,& nõ plurĩũ, hoc eſt dicit habere vnum re
2 gimen.† quia patrimonia coniuncta non reputantur, niſi vnũ
patrimonium iuris intellectu,vt in c.1 extra ne. ſede vacan.

LEX IIII.

1 *Appellatione pendente nihil eſt innouandum,nec in cauſa principali, nec in appendiijs.*
2 *Appellatione pendente ſuper aliquo beneficio non poteſt quis promoue-ri ad aliquod beneficium, quod non compatitur ſecum primo ratione plu ralitatis.*
3 *Ordo vnus non eſt præpoſterandus ad alterum.*

1 Diximus. † Appellatione pendente nil eſt innouandum,
nec in cauſa,in qua eſt appellatum, nec ĩ alia
quæ ſit de appendicijs ſuis.h.d.iſtud prin.quod eſt no. Item pro-
batur q appellans qui allegat ſententiam pro ſe, non videtur
renunciare appellationi, quia hic allegabat eam tanquam la-
tam non tamen bene latam. Item no.ex iſta.l. q non eſt proce
dendum præpoſtere, nec eſt ita intricandus proceſſus, q poſſit
aliquid reſultare abſurdum, & iuri contrarium. In tex. me-
nio [illegible] dicere vtrum poterit niſi ex illa ſententia,quam ap
a pellando eſt nixus impugnare? a videtur q non tamen hic nitu-
tur magis ex pendentia appellatio.q̃ ex ſententia, & eſt in iſta,
2 l.caſus † q pendente appellatione ſuper beneficio, non poſſit
aliquis promoueri ad aliquod beneficium, quod non compa-
titur ſecum primo ratione pluralitatis. In tex. excuſatione, vel
appellatione. In tex expectare. no.quando ſunt duo, quorum
vnum pendet ex altero.prius eſt inſpiciendum id, ex quo aliud
3 pendet,extra,de reſti.ſpo.ca.cum veniſſet,in fin.† In tex.prępo-
ſtero.no.quod non eſt vnus ordo præpoſterandus ad alterum. In
tex.extra.id eſt præter,& no.hanc expo.& bene.

ADDITIO.

a Impugnare.Vide Rom.in conſil.357.

1 *Vnus de familia ſi ſoluit collectas,debet prodeſſe omnibus de domo, & fa milia.*
2 *Fideiuſſor omnis de iure auth.habet beneficium excuſſionis.*
3 *Patre delinquente,vel contrahente,peculium filio reſeruatur, ſi tale ſit de-lictum,quod ſui iuris efficiatur.*

1 § Si pater. Not.† ex iſto.§.& l.ſequ. q ſi vnus de familia
ſoluit collectas, q hoc debet prodeſſe omni-
bus de domo & familia:quod facit ad ſtatutum,quod non ſol-
uẽs collectas poſſit impune offendi.ſi pater ſoluit collectã,pro-
ſit filio,& econtra.& eſt gl.ordi.ſingularis, quæ non eſt alibi,vt
C.qui ætate.l.2.lib.x.in tex.vni domini: quia vnitas prouenit ex
patria poteſtate, & periculi communicatione, vt infr. l.proxi.
And.de Piſ.In gloſſ.quæ incipit,hoc dic ſtatim.arg ſup. de ad-
mi.tut.l.tres tut.ver.non ſolum.Din. Sed hæc reprobat Iacob.de
Are.cum pater ſit loco fideiuſ. vnde non conuenitur niſi facta
excuſſione.vt C.de decur.l.1 ad munic.l.libertus.§. 1.& l.quo-
tiens.Iaco. Sed iſtæ.ll loquuntur in patre conſentiente ex neceſ
ſitate,hic ex voluntate. Vnde concedo,quod cum ſit neceſſarius
quaſi fideiuſſor,habet beneficium excuſſionis, ſecus in volun-
a tario de iure ſſorum: † ſed de auth. omnis fideiuſſor habet be-
neficium excuſſionis,ut in authẽ. de fideiuſ.§.1 in princ.ergo &
pater.adde quod no.inſ. de verb.obl.l.cum filio, in princip. Sed
3 Cyn hic declarat vnum punctum: † videlicet nunquid patre de
linquente,vel contrahente,peculium reſeruetur filio? & in de-
lictis diſtinguit,aut eſt tale delictum,ex quo patre condemnato
filius efficitur ſui iuris:& tunc quia deſinit eſſe peculium, vt l.j.
C.de inoffic.teſta prouenit ad fiſcum,vt l.1.ſupr.eo.ver.ſed & ſi
alio,ver.l.ſed & ſi morte,quando ac.de pe. eſt amm. Aut ex tali
ſententia filius non efficitur ſui iuris;& tunc durat peculiũ, nec
debet adimi filio eius adminiſtratio per fiſcum,vt l.deniq;.ver.
ſed vtrum, & arg.C.de pę. eius qui ſib. me.l.1. Aut loquimur in
contractibus, & tunc cenſetur eſſe in patrimonio patris,vt l.qui
fundum §.dolia,de contrah.emp.Cy.& adde quod no. C. qui.
bo.ce.poſſunt.l.cum filij in gl or.& tene menti. Bald.

LEX VI.

1 *Vbi apparet de ordine,ſeruandus eſt ordo.*
2 *A mandato Principis ex rationabili cauſa poteſt quis ſe excuſare.*
3 *Mandatum Principis non ligat poteſtatem inferioris ignorantis.*
4 *Factum inferioris ratione ordinis præfertur facto Principis.*
5 *Dubium quod ex facto iudicis oritur, debet per iudicẽ declarari, quia eius declarare eſt,cuius eſt diſponere.*
6 *Ordo quando,& qualiter ſeruandus ſit.*
7 *Authoritas Principis maior eſt,quàm ſenatus.*
8 *Clericus non dicens horas,non debet habere præbendam ſuam.*

1 Si duas habenti. † Vbi apparet de ordine, ſeruan-
dus eſt ordo vbi autem oritur du
bium in ordine,debet per iudicem declarari.h. d. Iſtud no.prin.
& non eſt alibi In tex quo.i.aliquo. In text.ordine. hic puncta.
Din.In tex.tertia.hic ſolum.Din.In tex. ad remiſ.i. excuſationẽ.
Di.Ray.In tex.& ſi Imperator.Not.quod licet Princeps Roma
nus abſolutam habeat poteſtatem:tamen vbi dubitatur de eius
a voluntate,recurrendum eſt ad ius commune. † Item no.quem
poſſe ſe excuſare a mandato Principis ex rationabili cauſa ex-
cuſationis. In text.cognoſcat,argumen. quod non contemnit
2 Principem,qui eius a ignorat mandatum.a † Item arg.quod mã-
3 datum Principis non ligat poteſtatem inferioris ignorantis. In
tex.Promotus.no.quod appellatur promotio etiam ad honores.
4 † In tex.ad aliam.no. quod ratione ordinis factum inferioris pꝛ̃-
fertur facto Principis. In text.creatis.i.in aduerſis creatoribus
eiuſdem perſonæ.Din.& Rayn. In tex.qui creatus, & ſic nõ eſt
locus gratificationi in neceſſarijs.argum.contra.infr.ad Silla. l.ſi
5 quis io grau.§.ſi cum omnes.In text.qui crea.not. † quod dubiũ
quod ex facto iudicis oritur, debet per iudicem declarari. Item
not.quod eius eſt declarare, cuius eſt diſponere.In gloſſ.1. eligit
iudex. ſed ſi iudex non vult eligere, dic propter incertitudinem
neutrum valere,de in diem addic. l.cum duo,& da teſt.tu.l.duo.
In gloſſ.forti.iſtud non eſt verum: quia non habet locum iudi-
cium ſortis,vbi agitur de præiudicio tertij. l. pupilli, vt not.inſt.
de ſatiſd.tut.§.ſin autem.In gloſſ.aduerſis, ſcilicet iudicibus.nec
apparet prius, vel potlenus. ¶ In gloſſ recurrimus. niſi iudices
adinuicem conueniantur,argumen.extra, de reſcrip. paſtoralis.
In ea.gloſſ.ibi. l.duo.hoc intellige, ſi in vtriuſque iuriſdictio.eſt
incola, vel originarius; ſed ſi in vna eſt originarius, in alia in-
cola,origo præfertur,ut inf.ad mu.l.l.libertus.§.preſcriptio,& no.
C.de incol l.ciues, lib x. Din.& Rayn. Poteſt autem quis habe-
re originem in duobus locis.ſ.in vno propriam, & in altero pa-
ternam,de hoc per Cyn.in l.2.C.de iuriſ.omn.iud. ¶ In gl.in fi.
l.1 §.

ADDITIO.

a Mandatũ.Sed quando præſumatur ignorantia mandati,vide Ro.conſ.19.

l.j.§.ſin autem.& inf.de ſec.tab.l.j.circa prin.& adde quod no.ſ.
ſol.mat.ſi u.per Dy. Extra eo.in hac l.in ver.ſin autem ordo,qđ
a id quod fit vna die,ſimul fieri videtur,niſi appareat quod prius
& quod poſterius,ꝙ quod valeat ad inſtrumẽta. adde quod no.
ſup.ſol.ma.l.j.per Dy.& per gl.C.de iu.fiſ.l.j.li.x. Item facit iſte
tex.contra impetrantes eadem die. Decretalis dicit,quod impe-
trans a Principe præfertur,quod vſ contra literam noſtram ibi,
& ſi Imperator fuit &c. Sed reſpon.litera loquitur,vbi conſtat
de ordine.Item loquitur in onere,ſed decretalis loquitur in be
6 neficio & fauore. † Vltimo no.de ordine obſeruando. b ſerua-
b tur autem ordo quantum ad præſumendam voluntatem. vt l.
quotiens,de vſufruct nam ex ordine verborum præſumitur or
do intellectus.de conſecratione.diſt.2.c.in Chriſto patre, & cũ
ſermo eſt in voce, præſumitur eſſe prius in ſenſu, ut l. ſi ſeruus
communis,de ſtip.ſer. Et diſtinguit hic Oldr.cum quæritur de
ordine,refert aut quæritur an ordo omiſſus vitiet rem, de qua
agitur,aut quæritur,an ex ordine reſultet ius. primo caſu, aut
eſt ordo neceſſitatis,aut ſimplex inſtructio ordinandæ volunta-
tis; aut dubitatur.ſi eſt ordo neceſſitatis,eius omiſſio vitiat, vt
l.1.§.prius,de vulga.ſubſtit. C.de hæred.act.l.vt debitor. ſi autẽ
eſt ſimpliciter inſtructio ordinandæ voluntatis,non vitiat,ut in-
fra de pe.leg.l.quidam,& inſt.de legatis,§.ante hæredis.Si autẽ
dubitatur,non vitiat:quin videtur ſimplex inſtructio,vt C.de te
ſta.ambiguitates,& l.præpoſteri,ſecundum Oldr. Sed tu in du
bio dic,quod ſi talis ordo habet in ſe rationem,& ſtatuentis po-
teſtatem,quod non eſt recedendum ab ordine, vt extra,de re-
ſcrip.cum dilecta,& extra,de reſti.ſpo.c.Piſanis. Si autem quæ-
ritur,an ex ordine reſultet ius; tunc dic vt Dyn.quod vbi diſpo
ſitio.l.vel loquentis hominis eſt certa.non curamus de ordine,
vt l.cum patre.§.fidei,de leg.2.ſed in dubio eſt curandum de or-
dine,vt inf.de libe.& poſthum.l.Gal.§.j. de vſufruct.quot. & ad
Treb. hæredes mei.§.vlt.ſecundum Oldr. Item eſt curandum
de ordine,vbicunque in temporis prærogatiua conſtitutiuns di-
ſpoſitio,ut in l.noſtra,& ſup.qui.po.in pig.ha.l. Claudius Felix.
In tex.requiem.id eſt vocationem.In tex.ibi,hæreſes. largo vo-
cabulo quælibet diuiſio vocatur hæreſis.In tex.ibi, vniuerſo or
bi. no.Principem Romæ eſſe dominum vniuerſi orbis,& quod
imponit legem vniuerſo orbi.Dyn.& Ray.In ver.qui incip.mi-
nores.no.tria genera ciuitatum.In tex.vtramque diuiſiue,non
coniunctiue ponitur hic illa dictio vtramque & facit pro ſtatu-
to,quo cauet, quod de quæſtionibus interlocutorijs iudices nõ
poſſint recipere tuſi.v. ab vtraque parte.l. quod poſſint ab vna
quaque parte recipere.v.ſic in auth.de indi.§.ne autem, ſecun-
dum Oldr.& Vber.de Cremo.& facit ſup. mand.l. creditor.§.
duobus,& eſt gl.ordi.in l.cum non ſolum,C.de bon.quæ liber.
In tex ibi,ſuper hoc autem.no.quod ciuitates non poſſunt præ
c ſtare immunitatem,c & facere quem exemptum a publicis mu
neribus, vnde hodie ciuitas iſta non poſſet facere comitatiuum
ciuem,& hoc quo ad publicum præiudicium. Sed quo ad præ-
iudicium concedentium valeret immunitas,ut no.C.de decu.l.
euacuatis.ſecundum Dyn.Cy.& Ray. Item collige hic argum.
ſi in eccleſia eſt determinatus certus numerus canonicorũ, qđ
receptus vltra numerum non habet priuilegium canonicorum
ſecundum Rayn.& Cyn. Metropolitana.hic eſt argum.quod
ciuitas Piſana eſt maior quam Florentina, quia eſt Metropoli-
tana quantum ad dignitatem.In tex.tertio autem. no. quod nõ
omnes ciuitates habẽt locum publicum cauſarum Iac. de Are.
vnde non omnis ciuitas eſt locus inſignis,& poteſt in totũ trãſ-
ferri cognitio cauſarum ex una ciuitate in alteram,& hoc eſt pe
7 regrinum hic.†In tex. excedere. no.numerum taxatum infrin-
gi, & quod ſuperior taxat, inferior non irritat. † Item iſte tex.
probat quod maior eſt authoritas Principis quã ſenatus. In tex.
non licet.no.arg.quod vbi etiam in eccleſia deficit numerus,dẽt
ſuppleri per ſuperiorẽ.In tex.ibi,inſcripti.no.tex.quod nõ deſcri
d pti in matricula d non habent priuilegium,& habẽt,de hoc gl.
no.C.de inoffic.magi.militum.l.3.In tex circa opera. no. quod
non debetur do.ſalarium,niſi continuet lec. l.pro poſſe:quia ſuf
8 ficit quod in eo nõ ſit negligentia reprehendẽda.†No.hic quod
clericus,qui non dicit horas,non debet habere præbẽdã ſuam.

ADDTIIONES.

a Vide.facit dictũ Bal.in l.petens,C.de pac.vbi vult,quod ex vicinitate vnũ
pactum contẽplatione alterius initum videatur.bene facit tex in l.3 § quę
onerandæ,qua.re.ac.non da.per quem dicit Fulg in conſ.quod incipit,Pri
ma fronte,quod ſi poſt donationem donatarius obligat ſe ad aliquid, cẽſe
tur hoc feciſſe contẽplatione illius donationis.Vnde cõſuluit notab. Pau.
de Ca.quod ſi mulier donat hoſpitali,& eadẽ die hoſpitale ſe obligat ad dã
dũ mulieri ſingulis annis centum, quod cenſetur hoc feciſſe contẽplatio
ne præcedentis donationis ex actuũ vicinitate & ideo dicebat donationẽ
nõ puram, ſed ob cauſam, & conſequẽter vendicare ſibi locũ remedium
legis primæ,C.de don.quæ ſub mo.& hoc idẽ refert č.Bar.Soc.in cõſ.13 (.
in fi. in 2.p. vbi etiam refert præceptorem ſuũ referre conſultum vidiſſe,
conſuluit etiam pulchre Bal.in conſ mihi 385.incip circa thema præ di-
ctum,in cõſ.de duobus quæritur & c.vbi concludit,ꝙ licet frater videatur
dotare ſororem animo donandi.l.vnica.§.accedat.C.de rei vxo.act.tamẽ
ſi eadem die appares inſtrũ quietationis factæ per ſororem fratri, præſu-
mi dotaſſe contẽplatione illius quietationis in primo,quia præcedẽtia de

clarant ſequentia.l.quoties,ſam erci.l. ſi ſeruus plurium,in fi.ff. de lega.1.
ſecundo,quia quę incontinenti fiunt,videntur ineſſe.d.l.petens,& ibi no
C.de pact.l.lecta §.dicebam.ff.ſi cer.pet.
b Ordine obſeruando. An ordo ſit obſeruandus. Vid: Ro. conſ. 419. Card
conſ.19.& in conſ 71.& 120.
c Immunitatem.vide Rom.conſ.151.
d Matricula. A o matricula conſtituat deſcriptum in quaſi poſſeſſione illius
exercitij,vide Aug.conſ.188. Sed quid ſi ſint deſcripti,& ipſam antẽ non
exerceant,an gaudeant priuilegio.dic ꝙ ſic.quouſque de matricula caſſen
tur Fel.in c.clerici.in med.1.col.

LEX VII.

1 *Fauore publicæ vtilitatis, poteſt approbatus reprobari, quanquam fuerit ſibi ius quæſitum.*
a *Immunitate gaudere debet ille, vbi facit vtilitatem.*
3 *Reſidens in curia Romana percipit fructum beneficiorum, ac ſi reſideret in propria eccleſia.*

1 Sed & reprobari. †No.quod fauore publicæ vtili-
tatis,& hominum ſanitans po-
a teſt approbatus reprobari, aꝗꝗ fuerit ſibi ius quæſitum. Et eſt
arg.ꝙ poteſtas qui conduxit collateralem,& poſtea reperit eum
imperitum, nõ tenetur ad ſalarium niſi pro rata temporis,quo
ſeruiuit,& vide quod no.in l.2.C.de profeſ.& medi.ſecundum
And.de Barulo. In tex.ibi, Patria.no vero phyloſophos vtili-
tatibus patriæ prouidere debere etiam cum ſumptu,& expendẽ
do proprias pecunias;quod no. In tex. propriè. id eſt priuatim.
Item no quem ex loquela cognoſci,& ex loquela hominis ani
mum iudicari, quod ſumme no. in litera noſtra. In tex gym-
naſijs. expone hoc vocabulum. C.de natu.lib.1. Din. & Cyn.
In tex legatos. no. quód doc. debent ſe excuſare ab ambaſia-
ta.In tex.alium famulatum: & ideo dicit alium implicantne: qa
eſſe index non eſt famulatus,ſed honor ſecundum omnes doc.
a † In tex. ibi, ſi autem.no. iſtum verſi. ꝙ ibi quis debet† immu-
nita.gaudere, vbi facit vtilitatem: facit in his qui ſunt ſcientiæ
eminentioris ſecundum Iac. de Are. quia vbicunq; iſti legant,
honorant patriam propriam & ſunt decus patriæ; & iſta eſt ra-
tio iſtius literæ.In tex.Comman.no.ꝙ tantum eſt dicere Com
man.quantum oriundus de Commania.& ſic nomina deſigna
tiua patriam in dubio ſignificant patriam, fac.1 ſ. de tut. & cur.
datis ab his.l.1.iſtud eſt verum, vbi iſtud verbum profertur ab-
ſolute reſpectu perſonæ: ſed ſi proferatur reſpectiue ad aliquid
munus, debet intelligi ſecundum naturam illius muneris, vel
honoris.vt inſ.de verb.ſign. l. pronunciali. In tex.valde tamen.
no. quod propter ſciẽtiam multum immiuentem maior præro
b gatiua debetur, & propter talem hominẽ poteſt recedi b a nu-
mero, & a communi ſtatuto : quod no.dignum eſt. In tex. ibi
Rom.No.ꝙ Roma habet priuilegium ſtudij, quod eſt corpo-
re iuris clauſum, & ideo non requiritur ꝙ appareat per bullas
3 Papales.† Item no.quod reſidens in curia Romana percipit fru-
c ctum beneficiorum, ac ſi reſideret in propria eccleſia c ſecun-
dum Iac. de Are. In tex. in præſidatu doceiues. no ꝙ doctores
debent regere ſcholas intra ciuitatem,non extra ciuitatem ve-
terem.¶ In gl.non regi.hoc verum, niſi per antiquam conſue-
tudinem ſit obtentum contrarium : vt eſt in ſtudio Paduano.
nam conſuetudo inducit priuilegium ſecundum Iac.de Are.vt
9.q.1.conqueſtus,& dat iuriſdictio.etiam contentioſam, vt C.
de diuer.offi.viros,li.1 n Cyn In gl.l.medico.& C.de excu.mu.
in rub.& de decu.vacu & inſ.de excu.mu.l.ſunt munera,& l.his
honoribus.§.1.& no in proœ.ffo rum.§. hoc autem. Baldus.

ADDITIONES.

a Reprobari. Vide quod voluit Old.conſ. 13.
b Recedi. Facit dictum Fel in c.clerici,circa fi.2. col. de iudi.ꝙ laicus purus
propter eminentem eius ſcientiam in Epiſcopum eligi poteſt.
c Eccleſia. Adde per Old.conſ.48.& 120.

LEX VIII.

Athletæ. Coronati.arg. eſt hic ꝙ in ſignum honoris ſit
caput coronandum. Iacob. de Are. ſic C.de
Athle.l.1.lib.10 Item no.hic argum erga licentiatos,vt non ha-
heant doctoralia† priuilegia, donec non ſuſceperint biretum ſe
cundum Vltram. Baldus.

a §.Gentium. Nota hic quod ceſſante cauſa priuilegij,
ceſſat priuilegium.a

ADDITIO.

a Priuilegium. Adde idem tenentem Soc.in conſ.170.incip. & nos introdu
ce.ver.vi.confirmatur.cit.med in prin par.ch.218.

1 *Capitalis inimicitia excuſat a tutela, niſi ſit ſecuta reconciliatio non ficta, ſed vera.*
a *Pacem facere pertinet ad offenſum, non ad offendentem.*

1 §.Dat remiſſionem. † Capitalis inimicitia ex-
cuſat a tutela, niſi ſit ſecu-
ta reconciliatio non ficta, ſed vera. h d. In tex.teſtamentum.i.
per viam teſtamenti. Nota ꝙ vbicunque agitur de aliquo repel
lendo propter inimicitiam, intelligimus de inimicitia capitali.
iſtud eſt verum, vbicunque tractatur de aliquo repellendo a iu-
re communi,vt ſup. de arbi.licet. ſed vbi tractatur de aliquo re-
pellendo a præmio, non requiritur inimicitia capitalis, ſed ſuf-

ficit

ficit odioſitas qualitercunque concepta, vt inf. de manu. teſta.l. teſtamento tunc, & inf.de leg. a.l. Lucius. §. Lucius Titius Dam. Secundo no. quod ille qui fuit inimicus patris, præſumitur inimicus filii, & etiam patre mortuo. facit l.j. C. ſi quacunque præditus pQte, vbi nŕ quod inimicitia eius extenditur ad quemlibet de genere, & alibi dŕ quod vſque ad quartum gradum extendi-
a tur, a vt de iniur.l. lex Cornelia, & alibi dŕ vlterius, vt C. ad Tertul. ſi fœmina. Alibi vero conſiderat affectio, vt no. ſup. de iuſt. & iur. vt vim. Tertio no. quod per teſtamentum probatur pax, quæ etiam inter abſentes tacite fieri poteſt. probatur etiam reconciliatio, & pa per actus ſociales, & extrinſecos, prout inſt. de iniur. §. ſi Item per ſubſequentia merita, vt C. famil. erciſc. in ipſius, & inſt. de adimen. lega. l. 4. §. ſi. Quarto no. quod vbi eſt capitale certamen, ibi præſumitur capitalis inimicitia Vnde qui contendunt de ſtatu, vel de omnibus bonis, vel de maiori parte, præſumuntur inimici capitales Quinto no quod inimicitia ſu-
b perueniens facit recedi a teſtamento. b & eſt ar. quod executores teſtamenti tacite videantur remoueri propter ſuperuenientem inimicitiam inter eum & teſta. Vltimo. no. quod inimici quandocunque fingunt immutabiles actus, propterea iudicis eſt ꝓſumare actuum qualitatem, & finalem intentionem. Iſta argumenta ex tex. colliguntur. Ex glo. quæ incipit inimicitia. No ꝙ non eſt diſtinguendum ex qua parte ſit lata culpa, vnde inimi-
2 citia eſt cauſata, quam glo. non inuenies alibi. † Item ex gloſſ. quæ incipit, quo caſu, no. quod ad offenſum non ad offendentem pertinet facere pacem. Et adde quod tacita, ſeu ficta offenſa per pacem facilius aboletur quam vera, & expreſſa, vt ſup. ad Syll. diuus. Extra nota, quod argumento huius tex. fuit determinata talis quæſtio. Titius vulnerauit Mæuium, ex quo vulnere eſt mortuus Mæuius, filio Titij hærede inſtituto. modo quæritur, ſi filius Titij patrem ſuum non accuſat, an debeat amittere hæreditatem tanquam indignus; & videt quod non: quia filiũ inſtituendo videtur iniuriam remiſiſſe, vt hic dicitur. Item qñ lex prohibens, & præcipiens concurrunt in vnum, potius lex prohibens quam præcipiens eſt attendenda, vt l. a. §. j ſup. de ſuſpec. tuto. Andr. de Pil. Secundo inducitur litera iſta ad quæſtionem de dictione niſi, quando primum niſi, negat, ſecundum niſi, ponit, & econtra. & ſic eſt vera diſtinctio Dyn. quam ponit in c. peccatum, de reg. iur lib. 6. ſed contra iſtam diſtinctionem eſt infra de manu. teſta. Titia. in fine. vbi ponitur poſt negatiuã & negat: & ſic inducit ſimile, & non contrarium. Reſpondet Oldr quod aliquando ponit imperium: aliquando permiſſionem. p.mo caſu loquitur hic. ſecundo habet locum. l. contraria. nam ibi eſt in poteſtate hæredis, an libertatẽ dare velit ante redditam rationem, vel poſt, Oldra. hoc eſt dicere aut id quod præcedit dictionem. niſi, diſponit, aut permittit: & ſic erunt verba Lamber. C. de tranſac. l. act. & l. ſi cum, § qui iniuriarum, ſi quis cau. in diſtinctionibus ſuis.

ADDITIONES.

a Extenditur. Adde Fel. plene & no. in c. repelluntur, poſt princ. l. col. ver. ide ꝙ ſi ego dicam & latius in c. cũ P. Mãconella, in prin. ver. ter. oc. e. ti.

a A teſtamento Add- Ro. conſ. 419 vbi ponit multa, quæ diſtinguuntur ſuperuenientem [illegible]

---

1 *Lis mota per calumniam non excuſat mouentem.*

2 *Accuſans teſtes, ne contra eum poſſint teſtificari, ſi calumnioſe hoc facit, & de calumnia conſtet, a teſtimonio non ſunt repellendi.*

1 §. Amplius. † Lis mota per calumniam non excuſat mouentem, nec ei opitulanti in aliquo quo ad generalitatem huius ſermonis. facit, C. de ordi cog. l. fin. C. de ſal. tatis aperte ad Trebell. ille a quo. § ſi de teſta. In tex. calumnia. argue ad duas quæſtiones. Prima eſt, quod ille qui fingit ſe creditorem vel debitorem pupilli non excuſatur propter hoc a tutela: & ideo iudicis eſt inquirere ſummatim, an excuſatio veritate nitatur ſecundum Iac. de Are. Secundo inducitur per Vber de Cremo. † quod ſi quis † accuſat teſtes ad hoc, vt non
2 poſſint teſtificari contra eum, & iſta calumnia liqueat iudici per aliqua indicia, vel argum. quod iſti non ſunt a teſtimonio repellendi.

§. De ruſticis. No. diſtinctionem ex qualitate ruſticorum. Nam qui habent animi peritiam, non ſunt habendi pro ruſticis quod facit ad multa, præcipue ad id quod no. de ruſticis in l. 2. in ſi. & l. vbi. § ſi. de eden. per glo. & Gu. Facit etiam ad id quod no. in l. 2. de origi. iuris, in glo. quæ loquitur de ruſtico. Concluſio eſt quod ruſticitas habet inducere priuilegium: ſecus, ſi ſit ſagax, vt fere hodie omnes ſunt. In tex. eius autem. no. ad officia ſecularia illiteratos admitti: imo compelli, quia non requiritur peritia literarum, coniuncta l. orphanotrophos. & dico quod hoſpitalarij poſſunt eſſe penitus illiterati, qui æquiparantur tutori: ſecus in clericis, quia penitus illiterati prohibentur, eo quod habent dicere diuinum officium, dicit Innoc quod abbas excuſatur, ſi neſciat multam literam, & h.d. ipſe in prin. decretalium.

LEX IX.

1 *Allegans paupertatem, debet eam probare.*

2 *Pauper dicitur ille, qui non poteſt viuere de ſuo quotidiano labore.*

3 *Paupertas ſi aliter probari non poteſt probatur per famam vicinorum.*

4 *Negatiua probatur per famam eorum, qui præſumuntur ſcire, vbicunque non cadit eiuſdem probatio.*

1 Paupertas: In text. ibi, imparem. id eſt inſufficientem In tex. ibi, probare. † Not. expreſſum, quod qui allegat paupertatem debet eam probare: quod dic, vt no. in l. ſi vero. §. i Equi ſat. da. cogan. vbi loquitur gl melius, ꝗ Iaco.
a de Are. In tex. laborare. † Not. ꝙ pauper dicitur a ille, qui non
2 poteſt viuere de ſuo quotidiano labore. facit quando teſtator iubet maritari pauperes puellas, quod intelligatur etiam de illis, qui viuunt de ſuo labore, ſi non habent aliud, vñ ſe alant. In gl. vel dic. hoc nõ placet, vt ſ l. prox. § de ruſticis, in verbo me-
3 diocritas, & C. de ſpon. l. mulier † Extra. quæritur, qualiter pro-
b betur paupertas? b Reſpondet Iaco. de Are. quod cum nõ poſſit euidenter probari, quia conſiſtit in negatiua, probatur per famam vicinorum, vt l. 1. §. 1. infr de flumi & quod no. in l. 2. C. qñ ſi. vel prima. in auth. de æqua. dotium §. illud. & C. mand. ſi pecu. & C. de iure doti. vbi adhuc. † ergo negatiua probatur per fa-
4 mam eorum qui præſumuntur ſcire, vbicunque non cadit euidens probatio; quod eſt; no. dignum. Bald.

ADDITIONES.

a Pauper dicitur. Quis dicatur pauper, vide in Fel. i c. 2. de accuſ. vbi remiſ. & d. Vincen. Par. in conſ. incip in hac hæſitatione & c. quod eſt poſt cõſil. 105 Alex. in 4. par. in ver. l qui accuſare, de accuſ.

b Paupertas Vide Pau. de Caſt. in l. id quod pauperibus, C. de epiſc. & cler. & eundem Bal. & Ang. in l. ſi vero §. qui pro rei. ff qui ſatiſd. cog. & Archi. in c. quo iure. 8. diſt quem refert & ſequitur Paul. de Caſt. in d. l id ꝙ pauperibus, & per eundem Bal. in l. ſi quis ad declinan. in 3 col. per illam tex. C. de epiſc. & cler Rom. conſ. 357.

LEX X.

1 *Par in parem habet priuilegium.*

2 *Damnum præfertur labori.*

3 *Nomine filiorum in priuilegijs an includuntur nepotes, præſertim ſi agatur de præiudicio tertij.*

1 Sed & milites. In tex. ibi, comparitos. † No. ꝙ par in parem habet priuilegium: tamen remoto priuilegio, reponitur quis ſub iure communi. ad. quod infr. eo. l. adminiſtrantes. §. ſi. & l. ſeq. & de lib. & poſtu. l. filius. §. filiusfam. d. l. miles, ſecundum Iaco. de Are. & Ray. ex hoc apparet, ꝙ per priuilegium priuilegiatus non perdit ius commune. ſic. J. de cap. l. in bello. § ſi quis ſecundum. Item ꝙ priuilegium confunditur priuilegio: & ille, cui fauet ius cõmune, tunc præfertur, quia duo iura vincunt vnum: & eſt argu. ꝙ Marchio, &
a comes præfertur ei qui eſt Marchio tantum. a ¶ In glo. incipit ex vna damnum, ſcilicet ex parte pupilli niſi bona ſua gubernantur. And. in ea. gl. labor. ſcilicet ea parte illius, qui ſe excu-
2 ſat. & † eſt not. dignum, quod damnum præfertur labori. Andr.
3 de Pil. † In tex. ibi. hæc autem. not. in priuilegijs nomine filiorum nepotes non includi. & facit ad ſtatutum, quod filius excludat ſororem dotatam a ſucceſſione. nam ſi præmoritur filius relicto nepote, nepos non excludet amitam; quod eſt not. dignum, quoniam a iure communi nũquã excluditur quis niſi a perſonis ſpecificatis, in le. vt ſ. ſolu. matr. ſi vero. §. de viro. quidam tamen tenent contra. Item not. quando agitur de præiudicio iuris tertij, appellatio filiorum non comprehendit nepo-
b tes b In tex. minimum. not. quod in infamia ſunt gradus, quemadmodum in virtute & fama Item not. quod reatus eminent honorem excludit. concor. C. vbi ſe. vel c. a. l. 1. & ſupra. de infam. l. 1. §. miles. Item not. quod ille qui eſt degradatus, fingitur nũꝗ habuiſſe dignitatem. In text. filij macula. ergo abſorbens dignitatem facit quod dignitas, vel eius priuilegium non tranſit ad poſteriores. Baldus.

ADDITIONES.

a Tantum. Adde Fel. in c. clerici, circa fin qui ex hoc dicto Baldi probat qđ miles & doc. præferat ſimplici doctori, & ſimplici militi. & ibi vide quæ habes nonnulla notanda de præcedentia.

b Nepotes. Vide & adde hic quæ dixi. ſupr in l. quod ſi, de teſta. tut.

Quandoque. Complens maliciæ tempus præfixum a Principe vel a lege habet immunitatem perpetuam, non complens non habet immunitatem perpetuam, ſed interdum nullam, interdum temporalem ſecundum menſuram temporis, quo ſeruiuit. h.d.

1 *Dignitas non ſupplet numerum annorum.*

2 *Minor licet ſit legum doctor, indiget tñ curatore i iudicio, et in cõtractu.*

3 *Pater non eſt legitimus curator filij emancipati, ſed debet dari curator per iudicem.*

§. Qui autem: Iſte verſi. pro. §. allegatur, & h.d. Veteranus non excuſatur a tutela, vel cura militis impuberis, cuius pater deceſſit, vel eſt emancipatus a patre. hoc dicit. No. primo quod impubes aſſumitur ad militarem
1 dignitatem. Secundo † not. ꝙ dignitas non ſupplet numerum
2 annorum † vnde licet minor ſit legum doctor, tamen indiget curatore in iudicio & in contractu. Adde tamen quod no. C. de
3 mune. patri. l. profeſſio. Tertio † not. ꝙ pater non eſt legitimus curator

curator filij emancipati: imò debet dari curator per iudicē. concor. inſt. ea. l. §. quæſitum, verſi. & nihil, & ſup. eod. adminiſtrantes. §. fi. Iac. de Are. Quarto no de teſtimonio legum, quia ſcriptura legis perhibet teſtimonium, & ita dicit gloſſ. & text. Et eſt argumentum ꝙ credatur verbis ſtatuti, quantumcunq; narratorijs facti. Bar. examinat iſtum paſſum in l. qui ſemel, de decre. ab ordi. facien. In gloſſ. ibi, ad litem. No. iſtam gloſſ. quæ vult ꝙ impuberi non poſſet dari curator generalis, ſed tantum ad litē, vel ad ſpeciem certam, & adde quod no. ſupr. de tuto. & curat. datis ab his. l. veneri, & ꝫ. eo. amiciſſimos. §. fin. & per gl. & Din. In gloſſ. ibi, in curatore. hæc vera, quia pater non eſt fiduciarius curator filij, ſeu legitimus. non enim reperitur cura legitima minoris, ſed tantum furioſi, vel prodigi, vt not. C. de Epiſ. aud. l. de creationibus. Idem tamen dico in quolibet mente capto, qui laborat mentis exilio. Tex. eſt, qui non eſt alibi, in authen. vt hi qui obligatas, circa medium, & per hoc reprobatur quædā glo. quæ eſt C. de Epiſc. & cler. auth. presbytero. Old. reſpōdet, quare tutela eſt legitima, & non cura. eſt, quia non cogitur quis inuitus ſuſcipere curatorem ſecundum Cyn. vt inſti. de cura. §. itē inuitu, & no. ſupr. de procu. l. mutus. §. is qui. In ea. glo. ibi, vel dic. prout intelligimus tex. in tutore; & nota hoc bene quod quando legitimus tutor non eſt habilis, vel non idoneus, etiam eo aliter non amoto, poteſt veniri ad datiuum: & idem no. inf. eo. nō ſolum. §. ſi libertus, & ibi dicam, & menti tene. Baldus.

1 *Infamis excuſatur a tutela in vrbe gerenda.*

1 **§. Sed igno.** † Infamis excuſatur a tutela in vrbe gerenda. hoc dicit. No. ex pœna quem conſequi præmium, & iſtud non prouenit ex natura, ſed ex genere pœnæ. Et dic vt Di. no. ſup. de ſuſpec. tuto. l. decreto. Secundo no ꝙ infamis poteſt eſſe tutor. concor. C. de infa. l. 1. lib. x. & ꝫ. de poſtu. l. 1. ſup. ſed eſt ęquiſſimum. Tertio no. ꝙ infamis non poteſt ingredi vrbem: ergo nec in cōſilio Principis, quia vbi Princeps, ibi Roma in anima viuente ſecundum Innoc. Vnde apparet, ꝙ licet infamis poſſet eſſe procurator, non habet locum in curia Romana: & ita limitatur. tex. inſti. de exceptio. §. fi. In glo. pœnam & pręmium. & inducitur hoc ad vnum; pone, bannum iri per ciuitatem, quod quilibet debet ire in exercitium. an bannitus tenetur ire? certe non arg. huius §. Cyn. Reſpondet, quia nō eſt ciuis, de capi. dimi. amiſſione. §. qui deficiunt. ſed in patrimo
a niali munere banniti ſubeunt, a vt infra de pollicita. l. de pollicitationibus, vbi eſt caſus no. Bald.

ADDITIO.

a Subeunt. Vide Rom. conſ. 214.

§. Plane ſi quis: In cohortibus. Quid ſit cohors. dic vt not. ſupr. de his qui notā. infa. l. 2. No. hic de verbo permilitant. nam dictio, Per, compoſita ſignificat perfectionem, vt inf. de verb. ſig. l. vrbana. §. pernoctare, & hic. Et eſt arg. quod ſi datum eſt arbitrium poteſtati ſuper maleficijs tempore ſuo perpetratis: & aliquis eſt vulneratus tempore prædeceſſoris, ſed mortuus tempore ſucceſſoris, quod neuter habet arbitrium, quia non fuit maleficium totaliter conſummatū in principio, nec totaliter perpetratum in fine.

1 *Priuilegium non infringitur per vnum actum, nec debet infringi per plures actiones.*
2 *Creatio non prodeſt, niſi ſequatur adminiſtratio.*

§. Quæſitum. Veterani, qui geſſerunt vnicam tutelam filiorum cōueterani, ab omni alia perpetuo excuſantur, & idem in curatore: ſecus, ſi non geſſerūt.
1 no. hic quod † priuilegium, quod infringitur per vnum actū, nō debet infringi per plures actiones; quod no. hic habes, quod per actum contrarium priuilegio non infringitur priuilegium, imo corroboratur. in tex. ibi, quieſcente. Hic reſponde quod finita prima tutela durat priuilegium contra omnes, quia ſufficit infringere priuilegium. Et eſt arg. ad reſcripta ſummi Pontificis, quæ dicunt non obſtante priuilegio: quia non intelliguntur in-
2 fringere priuilegium, niſi in illo caſu. † In tex. ibi, creatum eſſe. non prodeſt creatio, niſi ſit ſubſecuta adminiſtratio. & no. quod non habetur pro creato, qui non adminiſtrat. In tex. emancipati. dic vt ſup. ea. l. §. iam autem.

1 *Priuilegium, vel beneficium, quando conceditur ratione officij, non ſufficit beneficium in habitu, ſed requiritur quod ſit in actu, & habitu.*

1 **§. Primipilarij.** Ibi exercent. † not. quando priuilegium, vel beneficium concederetur ratione officij, non ſufficit beneficium in habitu: ſed requiritur quod ſit in actu & habitu. Et eſt arg. quod non dicitur eccleſia curata illa, quæ eſt curata habitu: tamen non habet populum, nec curam in actu; ſed Canoni. tenent contra, quod ſit eccleſia curata habitu id eſt ex inſti. licet actu nō ſit curata & dicunt ve
a rum, a quia iſta cura animarum eſt inſeparabilis. Bald.

ADDITIO.

a Verum. Vide Fel. in rub. de reſcrip.

L E X XII.

1 *Quicunque abeſt cauſa Reipublicæ, habet annum poſt reuerſionem, vt non vocetur ad tutelas.*

1 **Non ſolum.** † Quicunq; abeſt cauſa Reipublicæ, habet annum poſt reuerſionem, vt non vocetur ad tutelas. h. d. In tex. quas denique. no ꝙ aliquid prodeſt contra iniungendum, quod contra iniunctū non proueſt. econtra inf. eod. l. ſpadonem. §. 1. Iaco. de Are. In tex. copulatorum. no. iſtum tex. ad quæſtionem. Papa conceſſit cuidam monacho, ꝙ poſſet per triennium audire leges, nunquid intelligitur de triennio coniuncto, an etiam interpolato? videtur hic caſus de continuo: & idem videtur probari. ꝫ. de pub. l. quotiēs. Tamen contra fuit diſputatum, ꝙ poſſet ſtudere tribus annis etiam non continuis, etiam medio tempore intermiſſo, quia
a iſte eſt fauor, & eſt ampliandus; & ſic tenuit diſputans. a Et eſt arg. ad ſtatutum de inſinuationibus, quod dat ſemeſtre ad inſinuandum: quod eſt intelligendum de continuo & non interpolato ſemeſtri. In tex. rectam viam. No arg. contra nuncios communis, quibus ſoluitur pro numero miliariorum, quia dēt ire per viam rectam, non per viam magis longam, vt C. de naui. l. pe. lib. xi. niſi via recta ſit periculoſa, vt l. pen. §. ſi quis cau. & adde no. ꝫ. de ſaLeos. §. fi. & per Archi. in c. ſtatutum. § cum vero, de reſcrip. lib. 6. Item facit ad ſtatutum, quod dictat quod villæ, quæ diſtant a miliari vltra, debeant inſtituere ſyndicum. Modo quæritur, vtrum per ſtratas eundo, vel per vias anfractas debeat miliare menſurari? & dico ꝙ per ſtratas dēmus menſurare, non per anfractus. Item etiam debemus menſurare centeſimum lapidem, vt in l. 1. §. cum vrbem, de offic. præfect. vrb. & iſta fuit quæſtio hic, ſcilicet in hac ciuitate. Bal.

ADDITIO.

a Diſputans. Vide d. Ale. de Imo. conſi. 135. 4. lib.

§. Et qui in te. Tutor excuſatur ab adminiſtratione rerum alterius prouinciæ. h. d. ¶ In tex. ibi, liber eris, quod ſi non feceris, obligaris. No. quod limitatio territorij non limitat poteſtatem hominis priuati. Quid in iudice? dic gloſ. ꝙ iure ipſo non valet quo ad bona alterius prouinciæ; & cum iſta tenent multi doctores. In prouincia, & in Auinione. Old. tenuit contra, & verum eſt in tutela: quia officium tutelæ imponitur principaliter perſonæ, & perſona eſt ſubiecta. vnde per conſequens trahitur ad bona: ſed eſt neceſſaria excuſatio. in cura autem obtinet glo. quia curator principaliter datur bonis. Et adde quod no. ꝫ. eo. propter. §. licet, & per Cy. in l. 1. ꝫ fi. C. vbi pet. tut. & facit ꝫ de reb. eorum. l. magis. §. illud, & tene menti iſtum paſſum. Baldus

§. Qui primipilum. Publicū officium poſt tutelam inductum excuſat ab adminiſtratione, & interim datur alius, & priuilegium quod alij confertur, extenditur ad eius collegam. Adde tamen quod not. ſup. de min. l. verum §. ex facto. In tex. ibi adaptans. Not. ꝙ virtus legum eſt in adaptatione legum de ſimilibus ad ſimilia, nec habes alibi melius. No. ꝙ loco eius, qui vacat ad tempus, dandus eſt curator. Baldus.

1 *In ſpe dicitur eſſe, quod eſt in potentia naturali.*
2 *Temporale impedimentum non defert tutelam legitimo, ſed datio.*

§. Si libertus. Spes teſtamentarij facit interim veniri ad datiuum, & repellitur legitimus, & ſpes prioris legitimi facit interim veniri ad datiuum, exclu-
1 ſo ſequenti legitimo, & dicitur eſſe in ſpe illud, quod eſt in po-
a tentia naturali. & eſt no. digniſſimum. a hoc dicit. In tex. ibi. curator vel tutor, vt ꝫ. de tu. & ra. di. ſi tutor. § 1. legitimus autē interim excluditur. Iaco. de Are. Sed quare excluditur legitimus, & non datiuus? Reſpondeo, quia tutela datiua reperitur quandoq; extraordinaria, & ſubſidiaria, ſed legitima non. Et facit. ꝫ. de teſta. tut. l. ſi hæreditas, & ſup. de tutel. quæſitum. In tex. ibi,
2 non moleſtabitur. † No. hic ꝙ temporale impedimentum non defert tutelā legitimo, ſed datiuo. facit ꝫ. eo. l. ſi quis ita. Et adde qđ no. Cy. C. de confirma. tuto. l. ſi vt proponis, & C. de teſta. tu. ſuper rub. vbi declarat hunc. §. & eo. ti. l. 3. in fi. per Cy. Bald.

ADDITIO.

a Digniſſimum. Quibus autoribus præferatur datus in teſtamento, & confirmatus, vide Alc. conſi. 140. 1. lib.

§. Si quis. Facit. c. grandi, de ſupplen. negligen. prælato. lib. 6.

L E X XIIII.

Idem vl.

1 *Scientia certa principis idem operatur, quod clauſula non obſtante.*
2 *Clericatus non prodeſt ei, qui factus eſt clericus poſt cōmiſſum maleficium.*

1 **§. Sunt &.** ¶ † Idem operatur certa ſcientia Principis, quod operatur clauſula non ob. h. d. Et ad hoc plerię; doctores alle. iſtum tex. & l. quidam conſulebat, de re iudi. Vel ſic, translatus a Principe ad aliud domicilium ex certa ſcientia, videtur liberatus ab oneribus primi domicilij, & tutelis ibi gerendis. Et na. optimum argu. pro translatis ad alia beneficia, quodammodo non tenentur ad onera primi beneficij. In tex. litteris. hic videtur expreſſum, quod in gratia Principis requiritur ſcriptura, præſertim vbi per gratiam quis

vult

vult aliquid conſequi, quod eſt præter ius commune. Alij dicunt ꝙ ſcriptura non requiritur ad eſſentiam gratiæ, ſed ad probationem: quod dic vt plane no. per Archi. in prooemio. 6. lib.
r & no. 25. q. 2. cap. inſt. † Vltimo inducitur iſta l. ad quæſtionem
s per Din. de eo qui factus eſt clericus a poſt maleficium, vtrum proſit ei clericatus quo ad mitigationem pœnæ, vel ad declinandam iuriſdictio. iudicis ſecularis? dic vt no. in ca. 1. de priuileg. ad ta. per Ioan. An. ibi dicit ꝙ pœna corporalis non poteſt imponi per iudicem laicum: ſecus in pecuniaria. dic ꝙ ſi fuit præuentus per proceſſum, vel citationem, in nullo prodeſt clericatus, vt ſup. de iudi. l. ſi quis poſtea. Sed ſi nō fuit præuentus, debet degradari per Epiſcopum, & poſtea tradi iudici ſeculari; & ita diſputauit do. Recup. de ſancto Minia. & vide quod no. in c. 2. extra, de apoſta. & hic per Din. Baldus.

ADDITIO.

a Clericus. Vide omnino d. Ale. de Imo. in l. ſi quidam, de iuriſd. om. iud. & l. 1. ff. ſi ex no. cau. ag. & eundem Bal. in auth. clſicatus, in 1. col. in ver. quæro hic in g. C. de Epiſ. & cle. & late per Bar. in l. 1. in 2. col. ver. iuxta prædicta quæro. ff. de pœn. vbi etiam omnino vide Ale. & eund. Bald. in l. 1. in 2. col. v. & iſta faciunt ad q. C. an leu. ex iac. ſu & no. ... in c. propoſuiſti, de ſi. comp. & Old. conſ. 42 quo lo. An. habuit. Sed quid ſi ſit alia perſona eccleſiaſtica, vide Fide. de Sen. conſ. 103. & quod per Car. in c. perpendimus, de ſenten. excommu.

LEX XV.

1 *A tutela non appellatur niſi per iudicem legitima excuſatio repellatur.*
2 *Appellatio a facto hominis priuati, vel a grauam. legis non procedit.*

1 Scire oportet. ¶ † A tutela non appellatur, niſi per iudicem legitima excuſatio repellatur. idem in cura. hoc dicit princip. Quæro hic duo. Primo, quare non appellatur a tutela, ſeu ab onere tutelæ? Reſpond. Old.
2 nam aut tutela eſt teſtamentaria, & ideo non appellatur, quia non poteſt appellari a facto priuati hominis. Aut eſt legitima; & ideo non appellatur, quia non poteſt appellari a grauamine leg. Aut eſt datiua, & tunc ideo non appellatur, ne pupilli trahantur ad ſuperiorem iudicem per viam appellationis, quod eſſet eis valde incommodum, & alia ratio, quia datio tutoris non eſt ſententia, nec competit proprie per modum iuriſdictionis, vt l. puto. §. tutoris datio. ff. de tutelis. ſubtilis ratio eſt, quia in iſta datione, etiam eſt clauſula, ſi ſenſeris te grauatum, compareas infra tempus legale, accepturus iuſtitiæ complementum, vnde non fingitur iſta datio cōtinere grauamen. nam cum clauſula imponitur ab homine, non dicitur quis grauari. ergo idem, ſi ſubintelligatur a iure. facit ad notata. inf. de noui oper. nuncia. de pupillo. §. meminiſſe, quod in c. delicto, de appellatio. Secundo quæritur, quare a publico officio auctoritate & vtilitate appellatur. & ſecus eſt in tutela, vt hic, & C. de appellatio. ciues incolæ, & l. hi qui ad ciuilia? Reſpondeo, quia grauamen illatum circa officium publicum auctoritate, & vtilitate, non poteſt reparari, niſi per viam appellationis: ſed hoc poteſt reparari per viam excuſationis, quæ eſt alterius naturæ ab appellatione. Facit inf. quando appella. ſit. l. 1. §. ſolem. & extra. de iudi. c. vltimo & adde quod nota. ff. ſolut. matr. dotem. ¶ Vltimo. no. in iſto principio. quod ſi iudex non admittit, vel repellit probabilem defenſionem, quod ab iſto grauamine poteſt appellari. concor. ff. de mino. l. ait prætor §. permittitur, & extra, de appellatio. c. ex parte, in 6. Baldus.

1 *Non comparens in termino dato a iure, amplius audiri non debet.*
2 *Iudex non debet accedere ad partem, ſed pars ad iudicem.*
3 *Dictio iuxta, quandoque multum ſe extendit, quandoque parum.*
4 *Paria ſunt nullo modo comparere, & comparere poſt terminum datum.*
5 *Dilatio legis non currit ignoranti, niſi a die ſcientiæ.*
6 *Notificatio facta ad domum facit currere tēpus, quod non currit niſi ſcienti.*
7 *Sententia lata contra abſentem & notificata ad domū, ſtatim labitur terminus ad appellandum, quia peruenit in notitiam præſumptiuam.*

1 §. Multa vero. † Niſi quis cōpareat in termino dato a lege, & nihil de pertingentibus omittat audiri non debet. h. d. No. Inn. dicit ꝙ vltra terminum datū nullatenus licet aliquid proponere. extra, qui matrimonium accuſa. poſſ. c. cum in iua, de quo eſt caſus hic, licet Inno. non allegat. terminus ergo ſtatutus a iure habet vim irreparabilis per-
2 emptorij † No. ibi, accedere, quod iudex non debet accedere ad partem, ſed pars ad iudicē. In tex. iuxta. alij habent iuxta, Alij.
3 ibi. & ſic no. ꝙ iſtæ dictiones ponuntur pro eodem. † Item no. ꝙ
4 dictio iuxta, quandoq; extendit ſe multum, quandoq; vero parum, quandoq; abſolute profertur, vt no. ff. de ſeruit. ru. prædi. quidam libertus. In tex. ibi, excuſabitur. id eſt proponet excuſationem ad proſequendum, & habet quatuor menſes, vt ff. eo l. quinquaginta. Din. & Ra. In tex. ibi, ad ſolicitudinem id eſt compelletur ad officium. In tex. quid non fecit id eſt nunquam comparuerit,
4 vel non legitimo tempore. Et ſic no. † ꝙ paria ſunt nullo modo comparere, & comparere poſt terminum datum a iure. Facit. ff. de adul. accuſaturus. In tex. ibi, negligere. No. argum. ꝙ imputatur accuſato, qui habet legitimas cauſas inficiandi, quod citatus non venit. Iſta ſunt verba Innoc. extra, de cohabi. cleri. c. cum tua. In tex. ibi, vlla via. Not. ꝙ contumaci omnis via præ-
5 cluditur. Oportet. not. in iſto. §. † quod dilatio legalis non currit ignoranti. Vnde eſt hic caſus ꝙ monitio conſtitutionis Epiſcopalis, ꝙ teſtamenta. ff. annum exequantur, non currat, niſi a die
b monitionis, b vel notitiæ. Item facit ad alias quæſtiones, ꝙ ipſi inſinuandi teſtamentum, quod præfigitur inſinuationi teſtamenti, non currit ignoranti. Item eſt argum. ꝙ nulla dilatio currat ignoranti, ſed debeat ei notificari, & cōcor. C. vbi in rem act. l. 2. vnde terminus bānoi non currit ignoranti, ſed debet notificari, vt l. 1. §. annis, de requi. reis. & hoc verum in dilatione, quæ reſpicit onus ignorantis, ſed de ea quæ reſpicit eius fauorē, currit ignoranti, vt ſupr. de inſta. l. genero, & ibi per Iaco Butr. Curſus ergo, qui infert fauorem, cedit ignoranti: ſecus, ſi inferat odium, vel damnum. Et facit quod not. in c. ſtatutum, de preben. lib. 6. in gloſſ. ordi. Secundo no. hic de iſta notificatione, quod poteſt fieri perſonaliter, & ad domum. Dicunt doctores, ꝙ ſi de facili poteſt inueniri perſona, debet fieri perſonaliter, nō ad domum. ſi non inuenitur perſona, tunc in ſubſidium poteſt fieri ad domum, & ita tenet hic Cyn. & no. C. de anna. exce. l. vt perfectius. Quid in dubio, ſi facta eſt notificatio ad domū, nec apparet quod perſona non potuerit perſonaliter inueniri, vtrum præſumatur legitime facta notificatio? Quædam gloſſ. facit ꝙ non: imo debet conſtare per informationem. ꝙ perſona non fuerit inuēta, vt no. l. 3. iudi. ſol. in fin. Contra ſeruatur, quod præſumitur legitime factum pp facientis officium, ſicut no. in ſimili l. lactor, rem ra. habe. & de dam. infe. l. 3. § abeſſe. & ita ſeruatur in pra-
c ctica c iudiciorum. Tertio not. † ꝙ notificatio facta ad domum
6 facit currere tempus, quod non currit niſi ſcienti. Vnde dicit hic
7 Iac. de Are. † ſi lata eſt ſententia contra abſentem, & notificata ad domum, quia per hoc peruenit in notitiam præſumptiuam, ſtatim labitur terminus ad appellandum, quod eſt tenēdū multum menti. Not. quod eſt ſeruanda conſuetudo in tutore & curatore confirmandis. in ver. obſeruanda, quod no. Bald.

ADDITIONES.

a Iuxta. De qua dictione vide Fel. in c. ex par. de reſcrip. in ver. clauſula ſi ꝑces, & in c. q. 1. indicante, de præſcrip. circa fi. & per Old. in conſ. 49. alias 157 in conſ. ... donationis &c. & Alexā. de Imo in conſ. 4. par. & in conſ. 110. 2. par. & d. Soc. in conſil. 121. incip. breuiter conſidera ... præmiſſam, ver. accedo etiam, quod in 2. par. char. 85.
b Monitionis. Vide Rom. conſ. 228.
c In practica. Vide Rom. conſ. 454.

1 *Quotiens ex verbis legis ſimpliciter intellectis præfertur iniquum æquo, recedimus a verbis legis, & ſtamus rationi ipſius.*
2 *Lex ſic eſt interpretanda, vt non contineat abſurda.*

1 §. Aliud autem † Quotiens ex verbis legis ſimpliciter intellectis præfertur iniquū æquo, recedimus a verbis, & ſtamus rationi legis. h. d. eleganter ſecundum Din. & Ray. In tex. ibi, mens. Not. ꝙ mens, & ratio legis idem ſunt. vt no. c. vlt. li. 6. de reg. iur. In tex. a quadringentis. Not. hic quod præpoſitio, a, diuidit, & ideo ſi ſtatutum dicat,
a quod lis finiatur a tempore a litis conteſt. in 3. menſes, dies lit. conteſt. non computatur. vt h. c, & l. ratio. § fi. de actio. emp. & c. ſtatutum, de præben. Cyn. & alij no. in iſto. § quod magis diſtanti non eſt danda minor dilatio, quā minus diſtanti, ſed par, vel
2 maior. † Item no. quod l. ſic eſt interpretanda, vt non contineat abſurditatem. non ob. l. proſpexit. qui & a quibus, quia ibi loquitur in interpretatione priuata, hic publica, quæ fit per l. naturam c. eſt interpretandum per aliud, vt ſup. de peti. hære. l. verū, Iac. de Ra. Bald.

ADDITIO.

a Tempore. Vide Oldr. conſ. 48.

1 *Tria ſunt quæ iure poſt terminum datum a lege non valent, propoſitio, probatio, & ſententia.*
2 *Officiales creatus in aliquo officio, ſi ante eum dimiſſum, vel remotum alius eſt creatus, ipſo iure non valet eius creatio.*

1 §. Conſequens. † Tria ſunt, quæ iure poſt terminū datum a lege non valent, ſcilicet propoſitio, probatio, & ſententia, hoc dicit, quod ſignanter teneo. Et hunc tex. alleg. Din. inſti. & de actio. §. rurſus. Et not. quod qui excluditur per legem a propoſitione, ipſo iure excluditur a victoria, quod eſt notatu dignum. ¶ Iſte tex. eſt argum. quod ſi ſtatutum aſſignat dilationem ad accuſandum, & accuſatio fiat poſt terminum, & iudex condemnet accuſatum, quod condemnatoria eſt ipſo iure nulla, non vi erroris, ſed vi termi-
a ni: a & optime facit gloſſ. ordi. in iſto § Et inducitur iſte §. ad q. quod ſi poteſtas debeat finire cauſas intra duos menſes, quod ipſo iure non valeat ſententia lata poſt lapſum duorum menſi. Iacob. de Aret. Sed Oldr. diſtinguit, quod aut terminus præfigitur parti, tunc non valet ſententia, vt hic, aut iuriſdictioni, & idem. aut iudici, tunc valet ſententia, vt C. vt omnes tam mili. l. 1. ſecundum Ray. & Oldr. in fin. l. & eſt ita communis diſtin
b ctio Moder. & ita practicatur in palatio. b ¶ Vltimo iſte §. eſt arg.

ADDITIONES.

a Termini. Vide Aneh. conſ. 4.
b In palatio. Vide Paul. de Caſt. in conſ. 381.

arg. q ſi per formã ſtatuti bannitus non dẽt audiri, ſi iudex au dunt eum de facto, ipſo iure non valet ſnĩa lata in fauorẽ banni
a ti, & hoc tenet Iac. de Are. Facit de alcato. l. 1. §. quod aũt. † In
a tex. non detineri. Not. hunc tex. quod ſi officialis eſt creatus in aliquo officio, & ante eũ dimiſſum, vel remotum alius eſt creatus loco eius, ipſo iure non valet eius creatio. And. de Piſ.

ADDITIO.

a Banniti. Vide Ale. conſ. 71. lib. 1. lib.

1 *Comparitio non ſufficit, niſi fiat, & allegatur, quod fieri, & allegari debet.*
2 *Lapſus termini lati a iure habet vim peremptorij.*
3 *Terminus banni prorogatur propter infirmitatem.*
4 *Naturalem rationem allegare ſufficit, licet lex non allegatur.*
5 *Exceptiones generaliter proponere non ſufficit, ſed debent proponi ſpecifice.*
6 *Appellans ab omnibus grauaminibus ſibi illatis, non debet nec poteſt proſequi niſi grauamina, in quibus non erant elapſi x. dies ad appellandum.*
7 *Citatus ad lit. conteſt. ſi comparuit, & non velit lit. conteſt. ſed petit terminum ad excipiendum, tanquam contumax debet puniri in expenſis.*

§ Sufficit. Sufficit in termino facere id, ad qđ terminus ſtatuit, ſeu requirit: non tñ ſufficit venire, ſi quis non ſtetit, nec ſufficit comparere in termino dato ad excuſandũ vel excipiendum, niſi exceptio, vel excuſatio proponatur noĩatim. Itẽ ſuccurritur impedito. h. d. & ex ſummario notabilia colligatis. Item tex ibi, volẽs aũs nolẽs: & tunc procedit prima expoſitio glo. q a põt q s ſe corrigere in eo, qđ ꝓponit. qđ eſt intelligendũ ꝗ. terminũ iuris, non poſtea, vt ꝗ. de adul. accuſatu rus. aũs eſt in lra nolẽs. Ex tunc ꝓcedit ſecũda expõ gl. & facit ꝗ. de reg. iur. quæſitũ. In tex. non permanſerit. no. q nõ ſufficit aliter coparere, ſi non expectauit ꝗtũ debuit. pro hac. l. 2. §. fi. ꝗ. qb. ex cau. in poſ. ea. l. 1. de Are. vtrũ autẽ ꝯparẽs. ꝗ. terminum teneatur expectare aduerſarium dic vt no. ꝗ. de ver. obl. l. in illa ſtipulatione, ſi calendis, per Bar. † In tex. ibi, excuſet. no. q non ſufficit
1 comparere, niſi fiat, & allegeẽ quod fieri & allegari dẽt. nam ſola comparitio ſuffĩt in dilatione expectatoria, non in allegatoria. In tex. repelletur. no † q lapſus termini a iure habet vim ve-
2 ri peremptorij, & facit. ſ. eod. & ꝯñs. Vnde in termino iuris non eſt neceſſe ponere peretẽptorie, nec eſt neceſſaria cõminatio, & facit c. ſi poſtquam. §. 1. de elec. lib. 6. In tex. ibi, ſiſtem. puta pp re præſalias, vt no. Iac. de Aret. in auth. apud eloquentiſſimum. C. de fide inſt. in ſimili. In tex. ibi, ignoſcendum. no. terminum iur. prorogandum pp impedimentum. facit ſ. de reſti. mi. l. petẽdæ,
3 & ꝗ. eo. ſi cõmiſſę. & eſt arg. † q terminus bãni progeıur pp infirmitatem. In tex. cuius. ſ. impedimenti. In tex. nãli. Not. ex hoc
4 tex. q † ſufficit allegare nãlem rationẽ, licet quis non alleget legem ſm Ia. Rai. & Cy. quod eſt no. dignum. In tex. ibi, de ſpẽ. Ex
5 iſto tex. no. † q non ſufficit gñaliter dicere, propono exceptiões
a meas, ſed debẽt ꝓponi ſpecifice. a Aduocati faciũt ꝯ: quia propo nũt, & ꝓſtant exceptiones in gñe. ſed rñdeo, iſtud faciunt non vt includatur ꝓpoſitio exceptionũ ſub iſta gñalitate, ſed vt ne-
a videant ſe aſtrinxiſſe ad ſolas exceptiones ſpecificatas. Et eſt in fine verbũ Hoſt. Bald. de Peruſio. V. I. D. Not. ſuper illo verbo,
b ſufficit firmare &c. q qdã dñt qđ impedimentũ b ꝓbaẽ p iuſm, Iac. de Are. dicit q oportet ꝓbari aſr, ꝗ p iurſm, puta per probabiles ꝯiecturas, & indicia, vt ꝗ. de re nuli. l. 3. §. ſi ad diẽ, & §. commeatus, & l. 2. §. qđ diximus, ſi quis cau. ſm Ia. & Old. p hoc fa-
6 cit. 18. diſt. c. placuit. Deinde † no. in ver. ſin aũt, arg. ad q. q ſi quis appellauit ab omnibus grauaminibus ſibi illatis, non põt proſequi, niſi grauamina, in quibus nõ erãt elapſi. x. dies ad appellan-
7 dũ ſm Rai. † Tertio no. arg. ꝗ eo. verſ. qđ ille q fuit citatus ad lit. conteſ. & cõparuit, tñ nõ vult lit. cõteſt. ſed petit terminũ ad excipiẽdũ. q tanq̃ cõtumax dẽt puniri in expenſis, q a non faciendo, qđ dẽt, fingiẽ non comparuiſſe ſm Cy. Vl nmo. ꝗ. e. ver. colli ge arg. q ille, q non vult lit. cõt. hẽ pro contumace, lis tñ non hẽ p ꝯteſtata. hoc tenet Cy. hic, & Ia. de Are. de ven. inſpi. l. 1. Inno. tñ in c. ſtatuimus, de electio. q ꝯtumacia facit, vt lis habeatur pro conteſt. ſed dẽt intelligi, vbi non requiritur vera lit. cõteſt. ut l. 2. C. vbi in rem actio, vbi eſt caſus iſtius puncti. Baldus.

ADDITIONES.

a Specifice. Vide Ad. de Fel. in c. paſtoralis, de excep. & vide d. Card. in cõſ. 80. ſed ſi ſint in genere oppoſitæ, an declarari poſſent, vide eundem Bal. in auth. ſi dicatur. C. de te. quod non.

b Impedimentum. Quibus modis autem probetur impedimentum, vide Fel. in c. ex tranſmiſſa, de præſcrip. in vltima col. in princ. in ver. de modis aũt probandi remiſſiue, & quod ibi dixi in apoſtil. & an per iuramentum, vide Oldr. conſi. 9.

§ Quinquaginta. Vide hic quod no. de tempore continuo, & vtili. C. de temp. in integ. l. ſuperuacuam. Baldus.

1 *Excuſatio eſt proponenda communiter iudice ſedente pro tribunali.*
2 *Examinatio teſtium poteſt per iudicem committi.*
3 *Pars quando proponit exceptionem, debet facere ſcribi per no. quod producit exceptionem iudice pro tribunali ſedente.*
4 *Exceptionum propoſitio poteſt probari per teſtes.*

1 § Oportet autem. † Excuſatio eſt proponenda communiter iudice ſedente
a pro tribunali, † & examinatio teſtium põt per iudicem com-
a mitti, a & deſ. n. io, vel allegatio põt fieri viua voce, & per ſcriptu. am. Vnde non eſt neceſſe qđ exceptio proponaẽ in ſcriptis, imo eſt in electio. proponentis, vtrum in ſcriptis, vel nõ, proponat. In tex. vnam. l. ſoltem. In tex. ante tribunal. quis locus dicaẽ tribunal, habes in auth. de teſti. §. hæc omnia. In tex. ibi, ſub memorationibus. i. teſtium depoſitionibus, quia illa non ſemper fit iudice ſedente pro tribunali ſecundum Dyn. & alios. rõ eſt quia examinatio teſtium quandoque committiẽ tabellioni, qui non hз ſedere pro tribunali. & vide hic quod no. C. de teſt. hac conſul. §. pe. Ego expono aliter: quia ibi examinationes teſtium poſſunt fieri per iudicem domi. nam iurãm teſtis eſt actus ſolemnis, qui requirit ſeſſionem pro tribunali, non examinatio, cum poſſet fieri die feriata, & quandocunque. vt no. in c. j. extra. de offi.
3 del. in Cle. Item no. † quod quando pars proponit exceptionẽ, dз facere ſcribi per no. quod producit exceptionem iudice pro tribunali ſedente, quia productio excep. eſt actus ſolemnis & iu-
4 diciarius † Secundo no. quod exceptionum propoſitio põt probari per teſtes, licet aliter dicat Ber. ext. de offi. dele. c. prudentiã. §. 6. Circa hoc vtrum exceptio ſit proponenda in ſcriptis, dic vt no. Cy. C. de non. num. pecu. auth. hanc querelam. In illa authẽtica non erat proprie exceptio, ſed querela principaliter propoſita, & facit, C. de anna. exce. vt perfectius. In glo. voluntate. vide hic quod no. C. de lib. cau. iubemus. Item iſta glo. loquiẽ in ciuili cauſa, ſed in criminali examinatio, vel receptio teſtium non committit alteri, vt C. de ſi inſtrum. auth. apud eloquentiſſimũ, niſi iſta commiſſio fieret per modum delegatæ iuriſdictionis, quod tunc procedit eo caſu, quo merum Imperium delegari põt, vt l. j. §. huius rei, de offic. eius cui man. eſt iu. & l. ſolent, de off. con. u. V. le. reliqua no. vt in d. auth. apud eloquentiſſimum, & in auth. vt defuncti ſeu ſu. §. illud, per Iac. de Bel.

ADDITIO.

a Committi. No. quod ſtante ſtatuto, prout eſt Eugubij, quod teſtes non recipiantur niſi iudex perſonaliter interſit. Et ſi aliter fiat, non valeat. q ſi de conſ. nſu partium iudex commiſerit. q non valeat. ita conſuluit Bal. cõſ. 51. 4. lib. Et an committi poſſit, Vide Fel. in c. cum cauſam, in pen. col. ver. extra gl. de teſti. Sed quid quando committitur alteri quam notario qui ſcripſit, vide d. Soc. in conſ. 344. inci. conſiderata facti contingentia, ver. ſed huic obiectioni, in 2. p. ch. 127. vbi etiam quid quando fit commiſſione in dicti incompetentis, ibi in prin. conſ.

1 *Nullitas quæ venit ex defectu iuriſdictionis, poſt terminum banni poteſt proponi, licet ſtatutum dicat quod vlterius non audiatur.*
2 *Exempla non arctant regulam.*

§ Hæc de his. Iſte §. hoc dicit, terminus datus ad omnem defenſionem faciendam non ex-
1 cludit allegationem nullitatis, † & ideo no. quod poſt terminũ banni ſicet ſtatutum dicat quod vlterius non audiatur, tamẽ poteſt proponi nullitas, maximè quæ venit ex defectu iuris. Caſus eſt hic, & no. in c. j. de ſeque. poſ. quod eſt menti tenendum. In tex. non iuſte dr̃ factum, quod ipſo iure non tenet ergo qui dicit ſniam non iuſtam, vr̃ generaliter agere etiam de nullitate ſnĩæ, & facit extra, de procur. c. auditis, per Innocen. In tex. confirmantur. no. ex iſto tex. a ꝯrio ſenſu, quod confirmatur factum, quod erat a princ. ipſo iure nullum: quod dic, vt inf. de ap. ſi expreſſim.
2 In tex. † adaptatur. no. quod exempla non arctant regulam ſecundum Ia. de Are. & Cy. In tex incola no. quod id quod ipſo iure nullum eſt, non eſt neceſſe, quod petatur caſſari. concor. ꝗ. de cond. inſt. quæ ſub conditione, §. vlt. & vide ibi Bar. Bal.

§ Libertum, &c. In tex. filium & ſi. no. quod verbũ filius non ſolum deſignat deſcendentiam. ſed gradũ primũ, & nepotes ſm, ſed nomẽ liberorum non coartatur ad certum gradum. dixi vobis. in l. dotali. ſol. mat. In tex. ſed & ſi vis. vide l. 1. C. de iure annu. aut. In tex. ſi plures. no. quod pluralitas tutelarum non dinumeraẽ ex perſonis, ſed ex patrimoniis, & eſt ar. quod non dr̃ habere plura beneficia, qui habet duas eccleſias vnitas quia eſt vnum patrimonium. Bal.

LEX XVII.

Spadonem. Acceptio officij in vltima voluntate decreti facta in vita teſtatoris arctat poſt mortem. vnde ſi quis eſt relictus tutor in teſtamento volens, & acceptans, non poteſt poſtea renunciare commiſſariam. Bal.

§ Scire. Dignitas ad aliquid valet, ſed non per omnia valet.

1 *Iudæi in humanis actibus nobiſcum participant, non diuinis, neque in aliquo actu ſuperioritatis.*
2 *Iudæus non poteſt eſſe procurator Chriſtiani, & interuenire in iudicio pro eo, & econtra.*
3 *Immunitas conceſſa incolis certi loci, extendit ſe ad iudices quemadmodum grauamen*

1 § Iam autem. † In humanis actibus iudæi nobiſcum participant, non in diuinis, neque in
2 aliquo actu ſuperioritatis. † In hoc appareat, quod iudæus põt eſſe procurator Chriſtiani, & interuenire in iudicio pro eo, & ecõ
3 tra, & nota bene. † Facit ad quæſtionem quod immunitas conceſſa

Bal. ſuper j. Infort. E

1 ceſſa incolis certi loci, extendit ſe ad Iudæos, a quemadmodum gravamẽ, & habui hoc anno de facto cõſulere. Bal. Bcria vxor. ꝙ priuilegium, quod conceditur marito, nõ conceditur vxori. certe hic non dicit viro, & vxo. ſed liberis eorum. vnde dato qđ vxor ſit priuilegiata, iſtud priuilegium non tranſit ad tertiã perſonam. Baldus.

ADDITIO.

a Ad Iudæos. Adde idem tenentem d. Soc. in conſ. 63. incip. in præſenti conſultatione ver. circa prædicta, in 2. parte, char. 190. & per eũ. in conſ. incip. in præſenti conſultatione: verſ. 2. quia in d. parte, char. 123. & vide la te And. Sicu. conſ. 15. & quod voluit Anch. conſ. 272.

§. Si ciuitatis. Obligationes, in quas incidit magiſtratus, non repræſentant numerum tutelarum, & no. hic ꝙ magiſtratus eſt Princeps ciuitatis.

1 *Plures ſemiplenæ defenſiones, non conſtituunt vnam plenam defenſionem.*

a §. Qui. † Plures ſemiplenæ defenſiones non conſtituunt vnam plenam defenſionem. h. d. Et eſt notandum. In tex. ſed iuſſum. hic reſpondet Din. Nota hic ꝙ ea quæ ſunt in ſua ſpecie imperfecta, vnum quid perfectum non conſtituunt. Sed opp. de eo quod no. l. 2. §. ætas. ſ. eo. vbi eſt gloſ. ꝙ duæ ſemiplenæ prob. faciunt plenam probationem. Reſpon. Di. ꝙ aliud eſt in materia proba. aliud eſt in materia excuſa. nã in materia prob. eſt fauor publicus & generalis, ne proba. facultas reſtringatur, ſed in materia excuſationis fauor ſingularis ipſorum pupillorum, ne remaneant indefenſi ſine tut. vel curat. ſm Din. & ita dicit Cyn. Di. dixiſſe in ſcholis ſe audiente. Tu dic ſubtilius, & eſt magna præſumptio dicere ſic. ꝙ quædam ſunt quæ requirunt certam ſpeciem, & tunc diuerſæ ſpẽs imperfectæ, nil operãtur, vt hic, quia ex pluribus concurrentibus non augetur effectus, cum nõ veniat ad integrationem vnius ſpeciei, ſicut ex pluribus teſtibus ſingularibus non reſultaret vna plena probatio, vt no. l. ob carmen. §. fin. ſup. de teſti. quædam ſunt, quę non requirunt certam ſpeciem, & tunc quæ non proſunt ſingula, multa iuuant. & ita glo. loquitur quæ eſt in §. ætas nam in mã prob. iudex non debet alligare ſolum animum ſuum ad vnam ſpeciẽ prob. de teſti. l. 3. §. idem diuus, & ideo vnus teſtis, & de veritate, coniunctus cum alia ſemiplena probatione alterius formæ, & ſpeciei, facit coniecturam ſufficientem ad proba. & hoc videmus, ꝙ iuram in defectum proba. quod ſubrogatur loco deficiẽtis proba. cũ vno teſte. vnde probat, & tñ ſunt duo actus diuerſi diſtincti generis, & formæ, tñ quantum ad iudicis motum vnus actus infert confirmationem alterius actus, & idem dicimus in pluribus iudicijs, vt not. ſ. de iureiur. admonẽdi. de ędil. edic. q. ro. § ſi. propterea probationes fiunt ad declarandũ, & facilius aliqđ declarat q̃ de nouo ↄſtituat in eſſe, vt ĵ. de teſt. hẽdes palã. §. ſed ſi notam. §. noſter ergo loquitur quo ad aliquid producẽdum in eſſe de nouo, ſed in materia probationum loquimur quo ad aliquid declarandum. & iſta ſunt bona & ſubtilia. Bal.

§. Qui. Verbum publici muneris abſolute prolatum intelligitur de eo, quod eſt publicum auth. & vtilitate, non autem de auth. tantum. h. d. Vel ſic verbum abſolute prolatum intelligitur de eo, quod eſt ſimpliciter tale, non de eo quod eſt tale ſecundum quid. h. d.

1 *Probatio facta in vna cauſa, prodeſt in alia inter eaſdem perſonas.*

2 *Probatio facta in præteritum, ſequitur neceſſario, vel præſumptiuè verum eſſe in præſenti.*

§. Qui abſolutus. Quando præteritum nõ infert, in præſenti neceſſario, vel probabiliter. probationes factæ de præterito, & ſententia lata de pſenti in alia lite, licet inter eoſdem, nihil habet operatũ. h. d. ſecũdum Di. Pone ſic exemplum. Titius fuit creatus tutor cuiuſdã pupilli excuſauit ſe propter numerum tutelarum, vel filiorum & excuſa. probata abſolutus eſt a tutela. tamen temporis interuallo creatur cura. eiuſdem, qui ſe excuſat vt prius, & ad proba. excuſationis producit veteris probat. ſententiam, quæritur quid iuris? reſpondetur quod iſtæ depoſitiones teſtium, & iſta ſenten

1 tia non proſeſſent ſibi in creatione noua. h. d. † Contra hoc op. quia lege cauetur, quod probatio facta in vna cauſa, prodeſt in

a alia, a inter eaſdem perſonas, vnde videtur ob C. de ar. l. pen. &

a C. de re. l. fin. & de li. cap. l. iubemus. ſo. dicit Din. † aut id', quod probatum eſt in præteritum, ſequitur neceſſario vel præſumptiue verum eſſe in pręſenti, & tunc non valet in præſenti actu pbata in pręteritum, vt hic ſecundum Din. & idem tenet Din. & Cyn. Et de hoc per Cyn in l. 2. C. de eden. Tu aliquantulum latius, quod quędam eſt veritas neceſſario actu permanens, tunc ex præterito veritas iudicatur in præſenti. Quædam eſt veritas præſumptiue actu permanens, & idem. Quædam eſt veritas, quæ ex pręterito neceſſario habet ſe neceſſario aliter in præſenti, vt minor ætas, quæ neceſſario mutatur lapſu temporis, & tunc aut loquimur quantum ad effectum diſpoſitum, & ex pterito inferimus in præſenti. vnde in §. noſtro quantum ad veterem creationem ſtamus probatis, quia eſt effectus iam diſpoſitus. aut loquimur quantum ad effectum diſponendum. vñ non ſtamus proba. vnde quantum ad nouam probationem hic non ſtamus probationibus antiquis. Quædam ſunt quæ habent ſe pariter ad actum permanentem, & tranſeuntem, vt numerus liberorum, quia ita eſt poſſibile, ꝙ viuant de præſenti, ſicut ꝙ ſunt mortui, vel econtra, & tunc dico ꝙ ex præterito nõ eſt ferendum in præſenti, & ideo iſta eſt ratio: quia probatio debet concludere vere, vel præſumptiue, ſed iſta non concludit vere, vel præſumptiue, ergo non eſt probatio. & ꝙ de altero iſtorum duorum modorum debeat probatio concludere, & alias nihil operetur, eſt caſus in §. numero, ſecundum intellectum Din. & glo. & ideo no. hunc. §. bene, & adde quod no. C. de reſti. mi. l. ſi minorem, & C. de proba. l. cum te, & ſ. de proba. l. cũ de ætate, & no. bene prædicta. Baldus.

ADDITIO.

a In alia. Adde Bart. in l. de Aetate, in vlt. col. verſ. ſed quæro. quid ſi in vno iudicio ff. de min.

§. Si non exti. Iura ſalia in fi. no. ꝙ qui permutat magnũ beneficiũ cũ minimo, præſumitur

a facere in fraudem expectantium, & eſt iſte tex. ad hoc no. quia litera dicit, quia præſumitur factum ſtudioſe & affectate.

ADDITIO.

a Expectantium. Et an & quando præſumatur, vide Fel. in c. quia veriſimile, circa prin. & in 1. col. in ver. & per iſtum tex. dicit, de præſump. & adde. Cald. conſ. 4. & 116.

LEX XVIII.

Si quis inter. Tutela filij emãcipati connumeratur in numero tutelarum. dubium faciebat naturalis ſtimulus, vt inf. cod. l. amiciſſimos. §. Lucius. Bal.

§. Si quis creabitur. Pater latitans in fraudẽ legis, ne filius tutor fiat, cogitur mediani vna cum filio adminiſtrare. h. d. Et no. hic caſum, in quo pater compellitur ſe vna cum filio obligare: & ſicut eſt in tutela, ita eſt in dote ſecundum Din. quod dic, vt in l. ſi cum dotem. §. ſi. ſol. ma. Item no. ar. ex iſto §. ꝙ ſi ſtatuto cauetur, ꝙ mulier non poſſit teſtari ſine præſentia propinquorum, & propinqui nolunt intereſſe ad hoc, vt mulier decedat inteſtata, & ad eos perueniat ſucceſſio, ꝙ poſſunt compelli intereſſe remedijs prætorijs. a ſic ſup. tit. 1. l. ſi. quod tene menti. Bal.

ADDITIO.

a Prætorijs. Adde Ang. & eundem Bal. & d. Ale. de Imo. in d. l. ſi cum dotẽ. §. ſi. in pe. col. r. verſ. ex quo no. infert. bart. adde tamen ꝙ cum cã poſſunt recuſare ſecundum Bar. & Imol. ibi.

LEX XIX.

1 *Actus indigens confirmatione, antequam confirmetur, non dicitur habere eſſentialem perfectionem.*

2 *Confirmatus præſens, & non contradicens, tacite videtur conſentire.*

Galus. Añ ↄfirmationẽ curator adulti non hẽt neceſſe excuſare ſe, h. d. † Vel ſubtilius, actus, indigens confir-

1 matione anteq̃ confirmat. non dr̃ hr̃e eſſentialẽ perfectionẽ. loquit̃ iſta lex in officijs, & eſt multũ notabilis. Not. in iſta l. ar. ꝙ ſi iudex mandat aliquid ſub ↄdõne cũ cl̃a. ſi ſenteris te grauatũ, cõpareas. ĵ. mẽſem recepturus iuſtitiæ ↄplemẽtũ, ꝙ ille menſis incipit a die exiſtentis ↄdõnis, nõ pcepti: quia tñ incipit grauari, cũ exiſtit ↄdõ, non añ: ſed ꝯ vr̃, ꝙ a die pcepti, vt ĵ. in l. 1. §. biduum, qñ app. ſit, & hæc ſcd̃a pars eſt veritas. In glo. ibi, tpe. ibi. §. r. ↄtrã no. s. eo. §. ſcire oportet. § 1. ſed dic, vt ibi per Ia. de Are. & facit ad iſtã gl. t. qñ ap. ſit. l. ſi. & C. de relati. l. 1. & ĵ. de fideiuſ.

a tu. l. cũ oſtendimus. §. vlt. & tene menti hoc verbum, † quia ille,

a qui confirmatur præſens, & non ↄdicit, tacite vr̃ conſentire. a

ADDITIO.

a Conſentire. Adde Fel. i c. nonne, de præſump. in 5. col. verſ. fallit ſeptimo.

LEX XX.

1 *Diſtare nihil videtur ab eſſe in actu, quod per ſex menſes prope eſt.*

2 *Parum dicitur ſtare in officio, qui ſtat tantum per ſex menſes.*

1 Non tantum. † Quod prope eſt per ſex menſes, nihil diſtare vr̃ ab eſſe in actu. ille dr̃. eſſe pꝑe pubertatẽ, q nõ diſtat a pubertate niſi p ſex menſes. h. d. Vñ dicunt Vltram. & Old cũ eis, ꝙ in maleficijs & ↄtctibus pupillus nõ dr̃ pximus pubertati, qñ non ſtat niſi p ſex mẽſes a pubertate, ſed d. Di. tenet op. gl. ꝙ mediũ tps ab infantia ad pubertatem diuidat̃ p mediũ, & ita no inſt. de ob. q̃ ex delic. §. pe. opin. Din. & glo. eſt verior. nã aut nos loquimur de proximitate abſolute, tũc intelligimus p ſex mẽſes, vt hic. aut nos loquimur ↄparatiue. v. g. cui ſit magis proximus, an infantiæ, an pubertati. certe tunc oportet dicere, vt gl. dicit, vt magis eſt ppinquus infantiæ, qñ dinumeratio tp s minus diſtat ab infantia, q̃ a pubertate, & eꝯ. ita ꝙ ſubtilitas iſta in hoc conſiſtit: quia aliud eſt loqui abſolute, aliud ↄparatiue, & facit ĵ. de lib. exhi. l. 3. §. ſi. & de deſpon. impu. cap. atteſtationes de lib. agn. l. 3. §. pe. & quod no. inſti. de inut. ſti. §. pupillus, & de reg. iu. l. pupillum, & ĵ. de noua. l. 1. qđ tene menti, & adde ſ. de tute. l. arrogati. per Iaco. de Are. Et lex

2 dicit, † ꝙ parum dr̃ ſtare in officio, qui ſtat tantũ per ſex menſes.

a & nota prædicta, & memoriæ commenda quia ſatis vtilia ſunt.

ADDITIO.

a Sex mẽſes. Facit qđ voluit 2. cõſ. 263. ꝙ ſi. qui iurauit, ꝙ cõtinue ſtetit in ciuitate, ꝙ non dr̃ periurus, licet aliquo tẽpore fuerit abſens pter peſtẽ.

Nobilitas

1 *Nobilitas tribuit immunitatem.*

1 **§. Illienſibus.** † No. nobilitatem tribuere immunitatẽ.
Item no. ratione cõiunctionis acquiri pri
uilegium. Dy. no. quod quando priuilegium conceditur genti,
vel generi, non intelligĩ vnus ꝯ reliquum priuilegiari, ſed dun-
taxat ꝯ exteras perſonas. In tex. niſi facultatis. no. hic argumen-
tum, quod ſi in eccleſia eſt ſtatutus certus numerus canonicorũ
& poſtea facultates eccleſiæ magis creſcit, quod d; numerus
a augeri, a etiam ſi prior numerus eſſet firmatus per priuilegium
Papæ. de hoc eſt caſus in c. cum M. Fer extra de conſt. Bal.

ADDITIO.

a Augeri. Adde Fel in d. c. cum M. Ferre. in j col 3. ver. no. tertio, de conſt. & eundem Bal. inf. in l. officio. §. ius in fi, vbi pupil. edu. de.

a **§. Non omnia.** Nemo præſumitur priuilegiatus, ni-
ſi probetur, a & producat priuilegiũ.
h. d. Et eſt hic argumentum, ꝙ priuilegium conceſſum vni ec-
cleſiæ, non extendit ad aliam eccleſiam, & idem in vniuerſita-
b te, ſi eſt conceſſum vniuerſitati, non extendit ad aliam. b Bal.

ADDITIONES.

a Probetur. Sed nunquid per teſtes probari poſſit, dic quod ſic. Alex. in l. cer ti. §. quoniam, ſi cer. pe. & tex. eſt in c. cum olim, & ibi per Inn. de præiud. & Card. in proœ. cle. §. ſanctæ, in fi in gl. in c j. de cen. in 6.

b Ad aliam. Adde Spe. in tit. de Cen. §. 2. ver. quid ſi vniuerſitas.

§. Inquilini. Ruſticus, qui acceſſit ad habitandum ad
aliud caſtrum, non compellitur ibi ad mu
nera tutelæ, quia non eſt ibi vt incola, ſed vt inquilinus. h. d. Et
no. bene §. quia quotidie ruſtici recedunt de proprio caſtro, &
veniunt ad habitandum ad alia caſtra. iſte §. eſt argumentum ꝙ
aduenæ non tenentur ad cuſtodiam caſtri, nec ad alias factiones
perſonales Bald.

LEX XXI.

1 *Dictio, in, ſignificat veritatem, & non fictionem.*
2 *Locus, & dies mortis trahitur ad locum, & diem vulneris.*

1 **Bello.** † Termini ſuper quibus lex fingit, debent eſſe in ſe
a veri, & non ficti, & dictio, in, a ſignificat veritatẽ, &
nõ fictionem, & ſignificat actum intrinſecum, & differt a fictio
ne, propter. h. d. Quando fictio diſponit ſuper aliquo, oportet q̃
illud habeat naturam veram, & nõ fictam exiſtentiam termino
rum. Ita & hæc lex procedit. amiſſum in bello viuere, iſta ver-
ba amiſſum in bello, debent intelligi vere, & proprie, non ficte,
ſecundum quam fictionem eſt quod vulneratus mortifere in
bello fingitur deceſſiſſe loco & tempore belli, licet domi, vel
b alibi moriatur, b & multum no. iſtam l. fundamentum ergo
vnius fictionis non debet eſſe alia fictio, ſed debet eſſe veritas na
turalis. h. d. Lex allegatur ad quæſtionem. promiſſum eſt ſti-
pẽdiarijs emẽdatio equorũ, qui in bello deceſſerint. modo quæ
ritur, ſi equi ſunt in bello vulnerati, ſed poſtea deceſſerunt do-
mi, vtrum veniat emendatio iſtorum equorum in iſto contra-
ctu? iſta l. eſt arg. quod non. Contrarium eſt verum, quia d; ſibi
c emendari, c quod occaſione belli perdidit, vt inf. de capti. & poſt
li. reuer. in bello, & argum. l. ex incendio. de incen. rui. & nau. de
dam. infec. l. damni. §. Sabini. ad l. Aquil. l. in hac § qui occidit.
non obſt. l. noſtra, quia hic tractat̃ de priuilegio, & fictione. ſed in
quęſtione propoſita tractat̃ de iure communi, & de prouiden-
do nobis per ius commune, quod pacta tuet̃, & facilius tollit̃ pri
uilegium, quam ius commune, vt inf. de teſtamen mil. l. eius mi
litis. §. militia, & in auth. de non alienan. § quia verò veriſimile,
1 ſecundum Cy. Vltimo ex l. noſtra habes, † quod locus & dies
mortis trahit̃ ad locum, & diem vulneris. iſtud eſt fictio, & facit
hæc l. ad quæſtionem. Quidam fuit mortiferè vulneratus, pote
ſtas, credens mortuum decapitauit percuſſorem. tandem mor-
tuus eſt percuſſus; quæritur, vtrum fingatur condemnatio iuſte
lata de homicidio? iſta l. eſt argum. quod non, quia cum iſta ſit
fictio contra eum, qui iam decapitatus eſt, non pôt fingi, ut ſup.
ad l. Aquil. huic ſcripturæ, & dic de hoc inf de dam. inf. l. damni.
§. Sabini, & fuit quæſtio diſputata. tamen dico quod ſi erat cer-
tum omnino moriturum eum, quod debet haberi pro mortuo,
& quod ſententia poteſt iuſtificari, ſi erat certum apud naturã,
et apud iudicem cognitorem cauſæ. Bal.

ADDITIONES.

a Et dictio in. Vide late Ro. conſ. 281.

b Moriatur. Adde idem tenent. d. Bar. Soc. in conſ. 55. inc. præſtantiſſime do. ver. 3. quia creditur, in j. p. ch. 100. vbi etiam dicit quod ita in libello accu ſatorio locus vulneris, & non locus mortis apponi debet.

c Emendari. Adde idem tenentem. d. Bar. Soc. in ſup. allega. conſ. 55. in ver. 3. 9a a, Circa medium cha 100.

§. Illud vſi: Ab antiqua practica non eſt recedendum. hoc notant aſſeſſo. h. d. Bal.

LEX XXIII.

Propter: Ibi, plurima parte. No. quod ſi ſtud iudicium eſt
de omnibus, et de plurima parte, et facit ad ma
teriam. l. ſi vnquam. C. de do. reuo. quod illa l. h; locum in dona
a tio. omnium bonorum, uel maioris partis. a In gloſſ. admirat.
Azo. hæc opinio Azo. placet Ray. et Dyn. ſed opinio huic con-
traria placet Iac. de Ray. & credo eam veram. primo, quia text.
in corpore coniung. r debitorem, & creditorem. ergo ſicut ĩ de-
bitore eſt prohibitio, ita in creditore: quia quando vnus actus
verbi referĩ ad plura copulata, debet referri pariter, & vniformi
ter, vt C. de di. re. l. ſi libellum. Ego addo ſecundam rationem:
quia interdum remotio impedimenti pręcedit actum, tunc va-
let actus, infra de hære. inſt. l. in tempus interdum econtra actus
præcedit remotionem impedimenti, & tunc actus non conua-
leſcit, vt inſt. de leg. 3. l. 1. §. ſi filius. modo ita eſt hic, quod actus
præcedit remotionem impedimenti. i. inceptio tutelæ admiſ-
ſionem credit, & ideo tutela non poteſt conualeſcere, argu. l. 1.
de re. Caton non obſtat. inſt. de hære. inſti. qui ſoluendo nõ erat:
quia ibi loquitur in impedimento, in quo attenditur euentus:
hic in impedimento, in quo attenditur princ. ad hoc. ſ. de ſer. ex
por. l. ſi minor. hæc ſunt ſubtilia. Bal. &c.

ADDITIO.

a Maioris partis Vide Rom. conſ. 26.

§. Qui ſe Sufficit probari ex pluribus aliquid, ex quo in-
ſurgat effectus p ſe. facu. J. de Ap. Seio, & inſti.
eo. §. ſi plures, & facit ad id quod debent aduocati, non aſtrin-
gere ſe ad omnia probanda, ſed ad ea, quæ ſufficiant ad victo-
riam cauſæ. In gloſſ. ſed ibi in dilatoria no. hanc glo. ad id, quod
dicam. J de teſta. ſi quæramus & eſt menti tenenda. Bal.

ADDITIO.

a Cauſæ. Adde Bar & doc. in l. diuum. in 1. q. inf. de re iud. & Fran. in l. inter poſitus. C. de tran. & In. i. c. ex parte, in gl. ſua. in ver. occaſione, de priuil. & doc. hic. & adde ꝙ iſta clauſula omiſſa facta ſuccumbere ꝙ omnia nõ ꝓ-bat, cũ ſimpliciter agẽs videatur ſe ad oĩa narrata teſt. ſpe. l. habebat, & ibi Bal. ff de inſti. & ſpe. in ti. de li. conce. §. ſi. ver. pe. & adde q̃ per Fel. habẽtur in c. licet cãm, de proba. in pe. col. in ver. decimo & vltimo & ꝙ ibi ha betur in apoſtil. & aliquid per Fel. in c. cum cauſa, de re iu.

1 *Tutor indefinite datus extendit ſe ad vniuerſum patrimonium.*
2 *Bona extra territorium confiſcantis poſita, veniunt in confiſcationẽ gene-ralem no authoritate iudicis, ſed iuris ex conſequentia capitis diminut.*

1 **§. Licet** † Tutor indefinite datus extendit ſe ad vniuerſũ
patrimonium, niſi excuſet ſe ab adminiſtratio-
ne rerum alterius prouinciæ tunc enim alius prouinciæ eius ad
miniſtrationi dabitur. h. d. Not. quod quia tutor datur principa-
liter perſonæ, dationis effectus extendit ſe per extenſionem le-
galem ad res, vbicunque ſitas, etiam extra territorium, & tamẽ
non valet datio nominatim facta in rebus extra territorium, di-
2 cit gloſ. quæ eſt no digna ſecundum Iacob. de Are. † Et facit ad
quæſtionem quod bona extra territorium confiſcantis poſita
veniunt in confiſcationem non auth. iudicis, ſed iuris ex conſe-
quentia capitis dimin. mediæ, vel maximæ. quæ afficit perſonã;
a quod eſt bene notandum, a & facit. ſ. e. non ſolum. §. qui teſta-
mento. Secundo no. quod illa regula iuris, quę dicit quod ha-
benti tutorem non datur tutor, eſt verum, quatenus effectus tu-
telæ ſe extendit: ſed quatenus adminiſtratio non extendit ſe, ha
benti tutorem datur tu. vt hic. Bal.

ADDITIO.

a Notandum. Vide Alex. conſ. 31. 2. fi. Paul. de Caſt. conſ. 31. in l. ſtampa. An ton. But. conſ 42. non puto crimen læſæ maieſtatis.

LEX XXVI.

Propter. Quantum ad tutelæ dationem non habet locũ
prorogatio In gloſ miles. ibi, etiam ſi velit. ergo
non poteſt prorogari iuriſdictio circa tutelæ dationem, & di-
cunt quidam, quod hoc eſt ſpeciale in milite militante, argu. C.
de leg ab adminiſtratione. Sed ego dico quod hoc eſt ideo, quia
tutelę datio non propriè competit ratione iuriſdictionis, ſed ex
deſignatione officij facta a iure, vt ſupr. de tu. l. muto. §. tu. datio,
& ideo non poteſt prorogari, quia iſtud non tantum competit rõ-
ne iuriſdictionis, quam ratione ſpecialis deſignationis. i. officij di
ſcretiue, & ſpecialiter conceſſi, ut l. 1. in princip. de offic. eius, cui
man. eſt iuriſdict.

§. Nequaquam. Manumittens ex neceſſitate ex ip
ſa manumiſſione non conſequi-
tur commoda, nec honores manumiſſi. nec filij eius.

LEX XXVIII.

1 *In excuſatiõe ab officijs requiritur, quod procurator habeat ſpãle mãdatũ.*
2 *Legitimatio per procuratorem peti non poteſt.*

1 **Excuſare.** Not. in hac l. ꝙ non ſufficit proponere ali-
quid, niſi probetur. ſecundo † quod in excu-
ſatio. ab officijs requiritur quod procur. habeat mandatum ſpe
ciale: ſecundum alios non admittitur nuncius, quod non credo
verum. credo enim quod admittatur ad proponendum, ſed nõ
ad conteſtandum lit. ſuper excuſationibus, quia ſola propoſitio
non requirit partium præſentiam, ſed conteſtatio ſic, & eſt not.
2 † Et allegatur hæc l. ad quæſtio. quæ fuit Bon. quidam miſit ꝓ-
curat. ad Imperat. Fed. pro legitimando filio ſuo naturali, quæ-
ritur an potuerit? videtur quod non, per l. iſtam, & argum. ſup.
de ado. poſt mortem. §. fin. & C. de his qui ve. æta l. 2. in contra
rium vñ J. de ma. vindi. l. 1. § abſens, & hoc tenet Cy hic, quod
verum credo: quia legitimatio eſt actus reſidens a Principe
Bal. ſuper j. Infor. E 2 ſecus

a ſecus in emancipatione, a quæ reſidet in pr̃e.licet & reſideat in
iudice quo ad decreti interpoſitionem,& facit,inf.de ma. vin.l.
pr̃ ex prouincia,in fi.nõ ob.l.2.C.de his q̃s ve.æta. q̃a ibi loquit̃
in actu,ĩ quo deſideraĩ aſpectus corporis,& ideo nõ recipit pro
curator.idẽ emãcipatione,ſi interueniret procu.actus non habe
rei fundã. quia forma illorum non poteſt adaptari procurato-
ri vt miniſtro.non enim poteſt dicere,emancipo tanquam pro-
cu.quia nõ põt hoc in perſona ſua principiũ ſumere,vt hic Inf.
de act.& obl.l.quæcũque gerimus,& no.bene prædicta. Bald.

ADDITIO.

a Emancipatione. Vide Ang.conſ.44.

LEX XXX.

Legatarius. Qui non capit propter ſe, capit propter
alium,& ſemper allegatur.h.d. Et eſt iſta
l. arg. quod ex delicto hæredis non poteſt confiſcari hæreditas,
quæ eſt ſubiecta reſtitutioni. Nota quod quis retinet per alium
id,quod per ſe non retinet. Bald.

LEX XXXI.

1 *Priuilegium ſuperueniens non excludit petitionem recte inſtitutam.*

Tutor. Priuilegium ſuperueniens non prodeſt in actu
1 peracto ſeu exercito h.d.No.† quod petitio, quæ
a eſt recte inſtituta,non excludit̃ per priuilegium ſuperueniens.a
dicit Iac.de Are.quod iſtud eſt verum in priuilegio gñali.puta ſi
eſt factus de priuilegio fabrorum,ſecus ſi priuilegiũ ſit ex certa
ſcientia Principis ſpãliter cõceſſum,vt ſ.eo.Idẽ vul.& ſ.ſi quis
ca.qui aũt.Iac.de Are.Arc.dicit,aut loquimur in priuilegio,q̃d
reſpicit act̃.vel exceptionẽ peremptoriã,& iſtud non prodeſt,ſi
ſuperuenit lite pendente,aut loquimur in priuilegio,q̃d reſpicit
ordinationem litis, & tunc quantum ad iudicis exercitiũ nihil
operat̃,ſed quantum ad reliquos actus exercendos.Item no.Arc.
ſecundum Gu.de Su.in c.deliberatione,de offic.leg.lib.6.& hoc
in priuilegio.ſed in ſtatuto,aut reſpicit condemnationem, aut
liberationem.primo caſu non prodeſt, ſecundo prodeſt,vt not.
Cy.in l.leges,C.de legi.ſm Ric.Malum. Sed tu dic latius,vt no.
Bar.in l.omnes populi,& Pau.de Caſtr. Leaz.in proce.Clem.&
iſta ſunt bene no. q̃a iſti domini nr̃i quotidie concedunt reſcri-
pta,& faciunt ſtatuta ſuper lite pendente,& vide In.extra,vt lite
pen.c.dilectus.Sed Vbertus de Crem.ſic diſtinguit. Si quærat̃,
ſi priuilegiũ, vel ius ſuperueniens excuſat quem ab onere,aut
vtrũ excuſat ab onere iam ſuſcepto, & it̃ non excuſat. fallit in
caſibus no.inf.l.non ſolum,§.fin. & ſup.de mi.verũ,§. ex facto.
aut de ſuſcipiendo, & tunc aut illud priuilegium ſuperueniens
eſt dilatorium,& non prodeſt excuſationi,vt ſup.de iuriſd.om.
iud.quædam,& extra.de ſo.cõp.c.propoſuiſti,aut eſt perempto-
rium,& refert,aut ſuperuenit ex parte actoris, & prodeſt actori,
ſi ſub inlẽtatis põt includi.alias nõ,ar.ſup.de pig.act.l.rẽ.§.fi.mã.
ſi mãdauero.de inoff.teſt.ſi nõ mortis.aut ſuperuenit reo,& tũc
aut concernit ius intentatũ & prodeſt reo.ſ.de cõd.fur.ſi ſeruus,
§.proinde,aut concernit ius intentatum,& non prodeſt reo, vt
hic,& ſup eo.l.a.in prin.& hoc in priuilegio, vel iure ſuperue-
niente:ſed econtra in priuilegio,vel iure deſinente,dic quod no
cet tã actori,quã reo,vt j.eo.is qui tres,& l.his honorib.§ actis,
de va.mu. ſm Vbertũ de Cremona,& ita refert eũ Cy. in addi.
huic tñ vltimo dicto adde quod no.C.de alie.l.j.per Cy. Bal.

ADDITIO.

Superueniens. Vide Abb.conſ.98.in cauſa.1.q.d. Car.conſ.67.& 94.

1 *Pater intelligitur relinquere filio, vt filio,non vt benemerito, nec contem-
platione remunerationis.*
2 *Papa ſi promouet conſanguineum ad dignitatem,dicendum eſt,quod reue-
lauerit ſibi caro,& ſanguis,non autem ſpiritus.*
3 *Exequutor teſtamenti, non poteſt eligere filium ſuum in pauperem, quia
non videtur motus ratione paupertatis,ſed filiationis.*

1 §.Quæ tutoris. † Pater† intelligitur relinquere fi-
lio vt filio,non vt benemerito,nec
a contẽplatione remunerationis.h.d.& eſt arg.†quod ſi Papa pro
mouet cõſanguineũ ad dignitatẽ,q̃ reuelauerit ſibi caro, & ſan
guis,& non ſpiritus.Et adde quod no.ſ.de pac.ſi tibi.§.ſi pactus,
& C.de col.ſi don & de caſtren.pec.ſi forte.In tex.ibi,excuſatus,
à tutela teſtamentaria.Dy.In tex.retineri.pro pupillo.qui eſt of
fenſus,vt l.pen.C.de leg.ſm Iac.de Ra.et Pet.et facit l.vlti. de li-
tig.In tex.ibi,vt filius.facit,extra.de teſ. c.requiſiſti,et eſt hic ar-
3 gum.†quod executor teſtamenti non poſſet filiũ ſuum eligere
a in pauperem,a q̃a nõ vr̃ motus rõne paupertatis:ſed filiationis,
ad id.C.de epi.et cle.auth.quibuſcunque.ſed Pau de Leaz dicit
et quod ita conſuluit do.Ang.de Amelia, quod ſi filius eſt vere
pauper,pater poteſt eligere eum in paupere hoc adiecto, quod
ipſi patri non quæratur vſufruct. nam cum ſuſtineat duplicem
perſonam.poteſt filium nominare,vt l.item eorum,cum l.præ.
ſup. quod cuiuſ. vniuer.nomi.niſi hoc faceret in fraudam,
quod de facili præſumitur in tam coniuncta perſona, vt infra
de bon. liber. nihil. §.facilior,et C. de donatio.l.data iam pri-
dem, &c.

ADDITIO.

a In pauperem.Adde eundem Bald.in l.id q̃ pauperibus.7.q.C.de Epiſ. &
cler.& Io.And.in add.ad Spe.l tit.de inſtr.edi.& Bar.hic, & vide Pet de
Anch.in conſ.436.ſed nũ quid poſſit eligere ſe ipſum in pauperem, & ſibi
ipſi dare quod in pauperes ſit diſtribuendum?dic q̃ non, & ſi ſunt paupe
res,ſecundum Odoſ.& eundem Bal.in l.ſi mandauero.§.ſi tibi centũ.ſup.
mandati.& Bal.in l.ei qui C.de diſtr.pig.& in l.ſi q̃s ad declinare.§ in om
nibus,C.de Epiſ.& cle.& in l.ſi is.C.de fur.& Flo.in l.altius.ff.ſi ſer.ven.
an.Bar.pro quo etiã vide do.Mar.Soc.in conſ.9.incip.circa præſentem cõ
ſulta.ver.ex quibus concludit,ibi ſecundo videtur, in 1.parte. char.14. 5.
ver.quinimo,& data poteſtate.char.105.

1 *Tutela per exilium tempore non finitur,nec excuſatio datur.*
2 *Cauſa omnis infamiæ poteſt dici criminalis,& in ea non admittitur procu
rator generalis.*

1 §.Tutorem. †Nota tutelam non finiri per exilium
temporale, nec excuſationem dari, ſed
perpetuum exilium licet non finiatur,tamen datur excuſatio.
hoc intellige,ſi eſt tutor Reipublicæ,in fi.j de tut.& ra.diſt. Pla
ne.ibi,facilius.no.q̃ qui eſt in exilio,non præſumitur ſcire,quæ
fiunt in ciuitate.idem,ſi voluntarie abeſt, vt l.fin.de decr. ab or.
fa.& eſt argu.q̃ banna generalia ciuitatis non ligent bannitos:
quia præſumuntur ignorare,& glo.dicit hic vnum no.verbum,
q̃ ſi mater eſt in banno, non imputatur ſibi, ſi non petit tutorẽ
filio,& idem in quolibet agnato.item dicit glo.vnum aliud no.
2 † q̃ omnis cauſa infamiæ quodammodo poteſt dici criminalis,
& in ea non admittitur procur.generalis.In tex &c.veniam.no.
quod quando parcitur ignoranti,hoc appellatur venia. Bal.

LEX XXXIII.

1 *Officium ad beneplacitum Principis, vel ſedis Apoſtolicæ intelligitur eſſe
perpetuum.*
2 *Perpetuum habetur,quod decreto tempore non limitatur.*
3 *Clericus qui eſt in ſeruitio ſui Prælati, vbicunque ſit, debet percipere fru-
ctus ſui beneficij,quia reputatur pro præſente.*

1 Iuriſperitos. † Officium ad beneplacitum Principis,
vel ſedis intelligitur eſſe perpetuum. h.d.
Et eſt hæc lex in arg.q̃ officium ſecretarium Papæ ſit perpetuũ.
2 Item iſtud principium dicit q̃ id,quod certo tempore nõ limi-
tatur,perpetuum habetur,& de quæſtione Iac.de Are. hic vide
Inno.extra.de off. deleg.c.ſi pro debilitate.No.q̃ Princeps cir-
ca latus ſuum ſemper debet habere iuriſperitos. Item no. hic
ex hoc verbo,adſumptos, q̃ quidam ſunt legati de latere, qui-
3 dam a latere.No ex iſta.l.arg. q̃ clericus q̃ eſt in ſeruitio ſui præ-
lati, vbicunque ſit,percipit fructus ſui beneficij, quia reputatur
pro p̃ſente,& ideo non eſt facienda diſtinctio loci.ita dicit iſte tex.

1 *Duo diuerſi fori,puta clericus,& laicus,ſi ſunt electi arbitri, & diſcordant
in pronunciando, in compellendo eſt neceſſarius vterque iudex, ſcilicet
Epiſcopus,& poteſtas.*
2 *Homicidium ſi ſit in confinibus commiſſum, vterque iudex poteſt cognoſce
re,& punire.*

§.Cum oriundus: Tutor qui decernitur admini
ſtrationi diuerſorũ patrimo-
a niorũ,dẽt decerni p̃ vtrunq; iudicem,non p̃ alterũ.a h.d.Et iſte
1 tex.allegaĩ ad tres q̃ões. † prima eſt q̃ ſi duo diuerſi fori, puta
clericus & laicus electi arbitri diſcordant in prounciando, in
b cõpellendo eſt neceſſarius vterq; iudex. ſ. Eps & poteſtas b ſm
a Di.Itẽ† ſi in cõfinibus eſt commiſſum homicidiũ,q̃ vterque iu
dex poſſet cognoſcere & punire, & ne ferant c̃rias ſñias, debent
cõuenire,& concordare adinuicẽ ſm Vbertũ,de quo dic vt no.
p̃ Di.in l.ſiue c̃ §.ad Plaucinanũ,de lib.agno.Tertio q̃ ſi habẽs
bona in diuerſis territorijs, condemnatur in ære, & perſona
ab vno iudicum, q̃ iſta condemnatio non extendit ſe ad bona al
terius territorij,& adde.ſ.eo.propter li.§.fin.Item facit ad id,q̃d
no.in l.1. C. de mulieribus,& in quo loco, & C.de incol.ciues,
& per Cyn.in l.2.C.de iuriſd.omn.iud. & iſta eſt optima remiſ-
ſio.Item facit ad iſtum §.quod no.inſtit. de Atti.tu.§. nos autẽ.

ADDITIONES.

a Non per alterum. Vide do.Mar.Soc.in conſ.36.ſ c. retice ac mature. circa
fi.3.col.in 1.parte.char. 77. quod tutor datus a iudice vnius territorij illa
eius datio extendatur etiam ad bona alterius territorij.
b Et poteſtas. Vide quod voluit Rom.in ſuo conſi 265.

Qui priui: Priuilegium præterit fraternitati.h.d. Vel
ſic, ita habet locum priuilegium in cauſis
coniunctorum,ſicut in cauſis extraneorum.h.d. Et no.q̃ poten
tius eſt priuilegium,quam ius naturæ.

LEX XLIIII.

1 *Ius excuſationis,& exceptionis,natum,ſi antequam proponatur, expirat,
nihil operatur illa natiuitas.*
2 *Decretum,quando eſt nullum,non conualeſcit,ſed quando poteſt elidi,tunc
conualeſcit,ſi cauſa excipiendi deficit.*

Si is qui. Hæc lex diuidit̃ in 4.partes vſque ad §.eum qui.
nã primo ponit vnũ caſum,& eum determinat
vſq; ibi,necne.ſcdo rñdet cuidã oppõni, vſq; ibi, item eueni re.
tertio ponit caſũ ſilẽ vſq; ibi,ilia quoq;. quarto circa illũ caſũ
ſilẽ ponit quãdã declarationẽ, vſq; ad §. eũ q.poſſet dici,q̃ ponit
nouũ dictũ.& ad euidentiã huius l.p̃mitte q̃ tres tutelæ excu-
ſant

ant a quarta, & quinta, & ab vlterioribus tutelis. tamen ſi vna ex tribus primis tutelis finitur, quarta reputatur tertia, quia ſuccedit loco tertiæ, & quinta reputatur quarta, & ideo in quarta, quæ ſuccedit loco tertiæ, non eſt excuſatio, ſed a quinta, quæ ſuccedit quartæ competit excuſatio, ſi proponatur, & illud eſt verum, ſiue omnes tutelæ ſint eiuſdem generis, vt omnes datiuæ, ſiue diuerſorum generum, vt aliquæ datiuæ, quædam teſtamentariæ, vel legitimæ, & hoc eſt præmittendū ad euidentiam. Et in ſumma h.d. Si vna ex tribus tutelis deficit anteq̄ excuſatio proponatur, quarta tutela in ordine efficitur tertia, & non datur excuſatio ab ea, quinta verò efficitur quarta, & competit excuſatio, ſi proponatur: alias tutor detinetur etiam in quarta, & hoc verum ſiue omnes ſint datiuæ, ſiue quædam, & aliæ teſtamentariæ intelligas, vel legitimæ, & ordo inter teſtamentarias tutelas ſumitur non ex ordine aperturæ teſtamentorum, ſed
1 ex die, qua imprimitur, ſiue infigitur onus tutelarum. h. d.† Ex hac l. apparet, ꝙ ſi ius excuſationis natum antequā proponatur, expiret, nil operatur illa natiuitas, & tene menti: quia oīs excuſatio, & omnis excuſatio debet eſſe tunc, cum proponitur; qđ eſt menti tenendum. In tex. ibi, diuerſis decretis. i. quarto, & vltimo; loquor gratia maioris intelligentiæ. In tex. potuit arcento tempore creationis competebat, ei excuſatio in habitu a quarta, & quinta tutela. In tex. Iam. quia erant intra numerum trium tutelarum. In tex. deceſſit, & ſic tutela vacauit, & loco vacantis decet inferius aliam proximam ſurrogari, quod facit ad præbendas, & facit. l. vnicuique, de proxi ſacro. ſcri. lib. xi. In tex. ibi, decretum prius. i. quartæ tutelæ: quia ſuccedit loco tertię. In tex. ibi, nam ipſo iure bene dico non inſpici tempus decreti, ſed tēpus excuſationis propoſitæ: quia decretum erat aliquid, & niſi elidatur per excuſatio. arctabat. ſed elidi non poteſt quo ad quartam tutelam: quia eſt ſurrogata loco tertiæ. ex hoc tex. no. theoricam, † quod quādo decretum eſt nullum, non conualeſcit: ſed quando poteſt elidi, tunc conualeſcit, ſi cauſa excipiendi deficit: & eſt ſubtiliter no. hic. In tex. ibi, nec me mouet. contra prædicta opponitur, & videtur quòd tutela finita computetur in numero tutelarum: quia debitum reddendæ rationis habetur loco tutelæ. Ad hoc reſpondetur, quod ſi finita eſt tutela, tale vinculum non computatur in numero tutelarum; ſecus, ſi tutela non eſt finita: quia tunc qui tenetur reddere rationem, perinde eſt ac ſi actu tutelam gereret. h. d. In tex. ibi, imputandum. ſ. in numero tutelarum. In tex. ibi, tutelam. in cuius adminiſtratione ceſſatur. aliud eſt ergo adminiſtrationem ceſſare, aliud finitam eſſe; quod eſt no. ad multa.

1 *Prius, & poſterius in teſtamentis, non ſumitur ex die teſtamenti vel apertura tabularum, ſed ex die quo actus, de quo quæritur, ſumit vires.*
2 *Fideicommiſſum ad pias cauſas cedit a morte teſtatoris, alias ab aditione hæreditatis.*

§. Idem euenire. Dictum eſt. ſ. de quarta & quinta tutela decreta per iudicem: hic qñ
1 relinquitur per diuerſos teſtatores. & no. † quòd in teſtamentis prius, & poſterius non ſumitur ex die teſtamenti, vel aperturæ tabularum, ſed ex die, quo actus, de quo quæritur, ſumit vires, & eſt ar. ad præbendas. In tex. ibi, aditæ hæreditatis. no. hic quòd dies tutelæ teſtamentariæ non cedit a morte, vel ab apertura tabularum, ſed ab adita hæreditate, vel condi. exiſtente poſt aditam hæreditatem, vt hic, & ſ. eo. excuſantur. 2. reſponſo, & j. e. Titius. §. 1. & ſ. de te. tu. ſi nemo, & l. tutores, la. de Are.
2 * In commiſſaria dic. Aut eſt ad pias cauſas, & cedit a morte teſtatoris. Aut ad alia: & tunc ab aditione hæreditatis. ratio eſt in primo, quia iſtud officiū eſt acceſſorium & ideo ſequitur nām principalem in ceſſione diei, & tene menti. Item apparet quod ſi commiſſarius eſt deputatus ſuper actu conditionali, non cedit dies commiſſariæ ante conditio. exiſtentem, & nota bene vnde apparet quòd executori non currit annus exequendi ante ꝯditionem exiſtentem. Bald.

§. Illa quoque. Iſte verſiculus vult hoc, ꝙ ſi quarta & quinta tutelę ſunt teſtamentariæ, & quarta ſurrogat loco tertiæ, tutor ſtatim cum ſcit, tenetur adminiſtrare. Sed vbi quinta ſurrogat̄ loco quartæ, non tenet̄ adminiſtrare ſtatim, cum ſcit, ſed deinde poſt elapſos dies excuſa. mora ergo eſt īpunita interim, dū durat dilatio legalis, qa non ē ꝓprie mora, ſed neceſſario q̄dā pōt intelligi, vt loquat̄ ī eo, q prius hēbat duas tutelas, deinde fuit vocatus ad duas alias. nam tertiæ aſtringit̄, cū ſcit. a quarta vero đđ finito tpe excuſatiōis, & lra ī hoc vadit magis clare, licet idē ſit iuris effectus: & no. bñ ꝑdicta.

§. Eum qui. † Magis ponderat̄ onus in tutelis, q̄ numerus. h. d. & ē no. § no. hic pupillus pōt repudiare hēditatē p̄rnam. In tex. illa. i. tertia, in qua pupillū abſtinuit, qa licet ſit tutor in habitu, t̄n in actu adminiſtrationis nil gerit, & eſt ar. ꝙ hñs bñficium noīe, ſed nō re imperando aliud bñficiū, nō tenetur de primo facere mentionem Itē ē ar. ꝙ dicat̄ eccleſia curata illa, quæ hēt curam noīe & habitu, non re & actu, & eſt iſte tex. no. ad multa. In tex. ibi, conſortes. arg. quòd labra vnius fratris proſit alteri, q̄diu ſimul ſunt: & no. ꝑdicta. Bal.

LEX XV.

1 *Defuncti præceptū nō ſeruans, nihil commodi debet habere ex ipſius teſtā.*
2 *Tutor teſtamentarius confirmatus a iudice debet dici teſtamentarius, & non datiuus.*
3 *Beneficij non debet habere fructum, qui non dicit officium.*
4 *Homo non creditur velle niſi id, quod dicit ſic.*
5 *Ab officio remotus propter culpam, ſalarium habere non debet.*

1 Neſennius. † Non ſeruans præceptum defuncti, nihil cōmodi debet habere ex ipſius teſtamento; ad hoc allegatur per Iac. de Are. & non eſt iſta allegatio vſquequaque vera, vt j. e. amiciſſimos, in princ. & ideo verus modus allegandi eſt iſte, qui non ſubit onus teſtamenti, non debet
a ex teſtamento portare commodum, a quod gratia illius oneris eſt relictum, vel præſumitur eſſe relictum, & adde. ſup eod. tutor peti §. 1. & C de le. l. ab adminiſtratione. In tex ibi, Titius confirmatus abſens, & non conſentiens, vt no. ſup eo. l. ſcire oportet. §. 1. per Iac. de Are. & ſup. eo. Gaius, & Liuti peritos. §. patronos.
2 In tex. ibi, ſequitur. ar. † ꝙ tutor teſtamentarius confirmatus a judice, debeat dici teſtamentarius, & nō datiuus, quia iudex nō confirmat ex ſe, ſed ſequitur iudicium teſtatoris, & iſte tex. valde facit ad hoc Iacob. de Are. de quo per Din. l. qui a patre, de confir. tu. & l. 2. de confir. tu. per Cyn. In tex. quales ſunt. exem-
3 plificando loquitur. In tex. ibi, recte. argu. † qui non dicit officiū,
b non debet habere fructum beneficij. b In tex. apparet. quod eſt in dubio. & hæc determinatio eſt vera: ſed exemplum falſum, vt infra l. prox. ſecundum Iac de Are. & Cyn. In text. ibi, idque. ecce iſtud exemplum, quod eſt falſum. In tex. ibi, codicillis. notat dari codicillis teſtamento confirmatis. In tex. ibi, poteſt dici. diſputatione. non vere. infra l. proxi. In text. ſcrupuloſa. quia codicilli trahuntur ad mentem teſtamenti, & teſtamentum ad mētem codicillorum, quod eſt not. In tex. ibi, prætori. quia tutor tunc non infirmat iudicium defuncti, ſed iudicium prætoris, & ideo non perdit commodum teſtamenti, quod eſt not. In text. ibi, dedent. non dicit confirmauerit. nec obſt. l. Neſennius, verſ.
4 reſponderi. In tex. ibi, non poſſumus. no. † non credimus hominem velle niſi id, quod dicit ſic, extra, de deci. c. ad audientiam, & l. vnica. §. ſi autem a deficiente, de cad. tol. & l. l. berto. §. pen. de annu. leg. Iaco de Are. nam non videtur quis habere in mente,
c quod non profert ore, c vt infra de ſupr. leg. Labeo. Cyn. quod tene menti: quia quotidie allegatur. In tex. ibi, contumacia. no. contumaciam puniendam, non autem præmiandam. & eſt arg. quod ſtipendiarius, qui non obedit, perdat ſtipendium, & idem in famulo contumace. In tex. ibi, excuſauit, id eſt videtur ſe excuſaſſe, eo ipſo quod ſe ab adminiſtratione abſtinuit. Di. In tex.
5 ibi, remouendus. not † hic quod qui remouetur ab officio propter culpam, non debet habere ſalarium. ſic. infr de annu. leg. Mæuia. ſecundum Iac. de Are. & adde quod no. C. de ſer. fug. mācipia. & eſt arg. quod poteſtas remotus propter ſuſpitionem nō debet habere ſalarium, & pendet nunc de facto. Bald.

ADDITIONES.

a Commodum. Vide Rom. conſ. 208.
b Beneficij. Adde tex. in c. nemo. xvi. q. 1 & in c. ſi monachus, & Car. in Cle. 1. in prin. 2. op. & in 5. q. de cele. miſſa. & in Cle. 1. q. 22. ſ. de decimis alle. xcij. di. c. ſi. & de cele. miſſa c. 2. & vide Pet. de Anch. in conſ. 278. ſed quid quādo omittatur an reduci debeat dic ꝙ ꝑ p infirmitatē omiſſū nō, ſed per dolum vel negligentiā ſic de conſec di. 2. ſi per negligentiā & c. ſe. 70 q. 1. illud & ſe. & Car. in Cle. 1. §. potiſſima. de re. & vene. ſanct. ſed nunquid per Papā tolli poſſit ne dicatur. dic quod ſic, cum ſit de iure poſitiuo orātio vero non, cum ſit de iure diuino Car. in Cle 2. de celeb. miſſ.
c Ore. Et ſic voluntas in mente retenta nihil operatur vt per eundem Bal. in l. duo ſunt Titij, ſupra de teſt. tut. & ut ibi dixi in apoſtil.

LEX XXXIX.

1 *Relictum propter officium, non intelligitur quod poſt depoſitum officium relinquatur.*

Amiciſſimos. Not. hic caſum qui alibi non hr̄. Din. h. d. Licet tutor, qui ſe excuſat a tutela, repellatur a legato: † nō t̄n repellitur a pupillari ſubſtit. † Vel
1 ſic, non intelligitur relinqui ꝑ offm̄ id quod relinquit̄ poſt depoſitū offm̄, & tene menti. In tex. parētes. caſus nuntiatiui, & ſup eo. tex. no. ꝙ præſumit amicus eligētis ille, q ꝑ eū ad offm̄ deputat̄. facit. ſ. de ꝯfir. tu. ſi patronus. In tex. honore. no. ꝙ honor eſt alicui, ꝙ ſibi relinquat̄ adde ꝙ maior honor eſt, ſi iure inſtit. quā ſi leg. ti. vt no. in l. tibi, de le. 1. & hic eſt vna rō, quare filio debet relinqui aliquid iure inſtōnis. ſcdo no. ꝙ onus meretur honorē. indigni aūt priuātur honore, vt j. de ma teſta. l. teſtō Centurio. In tex. ibi, eo caſu. quo exiſtit conditio ſubſti. In tex. fituiretur. qa ergo ſubſtitutio pupillaris confertur, & incipit, vbi tutela deſinit, non intelligitur fieri contemplatione tutelæ, & ad alium caſum. ſup. e. tutor penitus. §. a tutoribus, ſm Din. & Rayn. & not. quod vna contemplatio excluditur per aliam contemplationē.

1 *Pater propter numerum filiorum præmiatur.*
2 *Priuilegium quod habet propter te, contra te ea vti poſſunt.*
3 *Dilatio reo, prodeſt & actori, qui ea vti poteſt, licet reus illi renunciet.*
4 *Mulier licet ſit priuilegiata propter filios, tamen contra ipſos filios priuilegio vtitur, licet heredes patris.*

§. Lucius Titius. Connumerat̃ quis in numero ꝯ
ſeipſum. h. d. ſm vnū intellectū,
quē ſequit̃ Di. Cy & Ray. ſm aliū intellectū dicit totū oppoſi-
tū,ꝙ licet cōnumeret̃ de rigore: ſecus tñ de nāli æquitate,& ſe-
cūdū iſtū intellectū ſæpe allegat̃ per Barto.iſta lr̃a,vt j̃.dicā.iſtæ
ſunt duę lec.tactæ hic. ſed expreſsius hoc tangit̃ inſti.de excu.
tut.in prin.Prima lec.verior eſt, & expreſſe probatur hic per gl.
& ideo Bar male intellexit l. iſtā, ſiue §. quia ſequeretur ꝙ ſi pr̃
haberet x.filios,ꝙ a tutela decimi filij excuſaret̃,attenta ratione
lr̃æ,qa ꝯ nāles ſtimulos,ſed iſtud nō eſt verū.ergo iſta rō lr̃ę non
eſt rō finalis,ſed pſuaſiua: vñ ſuaderet patri, ſed non imperaret;
& iſte eſt verus intell̃s. Præmine ad euidēnā illius §. ꝙ hōs tres
liberos Romæ excuſat̃ a tutela,vel cura.mō dicit iſta lr̃a, ꝙ nō
ſolū excuſatur a tutela extranei, ſed a tutela, vel cura vnius ex
1 illis liberis,& non eſt alibi ſm Din.† In tex.ibi,p̃miū.no. p̃miari
patrem ꝑꝑ numerū filiorum. In tex.ibi,facit.tñ facere pōt ſecū-
dū Di.& Cy.& Rui. Quæro hic vnū ſm gl.an pr̃ ſit legitimus cu
rator filij adoleſcēns? glo.dicit hic ꝙ ſic, niſi eo caſu quo habet
excuſatiouē a cura.ſed veritas eſt in ꝯrium: quia excepto furio-
ſo.i.quolibet demente,& prodigo,cui bonis eſt interdictū,nul-
lus alius hēt curato.legitimū,vt in auth. vt hi qui obligatus,cir-
ca med.nec ēt fiduciariū,vt no.inſti.de cura.§.furioſi, & inſt. de
fidu.tu.in prin.& s̃.d̃ tu.& & cu.da.ab his,neutri.§.1.& eſt rō qa
adultus dēt petere curatorē ſibi non aūt dat̃ ei inuito a lege, &
eſt caſus hic in verbo, Petente filio, & hoc eſt no. & p̃terea licet
inueniat̃ tutela teſtamentaria,& anomala.quā poſſumus appel
lare legitimā priuilegiatā. Item inueniat̃ legitima ſtās in termi-
nis iuris cōis. Itē datiua. cura tñ adulti non reperit̃ niſi datiua in
adulto: fallit in demente & prodigo,qa ipſi non pñt petere. vñ
ſupplet lex; quod tene menti,& adde.s̃.e.ſpadonē.§ iā aūt, & §.
quartū.C.de dolo. l.ſi ſuperiure. ex his apparet, ꝙ emancipatus
adultus pōt hr̃e quēlibet curatorē.non obſtāte ꝙ habeat patrē.
a † Extra no.hic ꝙ priuilegio,qd̃ habeo ꝑꝑ te, vtor ꝯ te. pr̃.n. hēt
priuilegiū ꝑꝑ liberos,& tñ vtit̃ ꝯ liberos.no.hic, & ſic eſt argu
3 † ꝙ ſi eſt data dilatio reo,quæ prodeſt actori,vt l pendente.C.de
tem.in inte.reſt.ꝙ licet reus illi dilationi renunciet: tñ actor ea
a vti poterit,a quia eſt ius ſibi ꝗſitū ꝑ eū,vñ eo iure ēt ipſe reus vti
pōt. Bar. ꝗ errauit in intellectu huius §. dicit ꝯ. ꝑ iſtū §. nam ius
quod quis hēt ꝑꝑ aliū,nō pōt vti ꝯ ipſum,vt hic in fi. ſed ꝯ ter-
tiū ſic,vt j̃.de ꝯia.ſi poſt mortē.§.ſi.& fundat̃ ipſe ex diſt.Iac.de
Are.quā ibi ponit. dicit tñ,ꝙ hoc eſt verū, ſi reus renūciauit di-
lationi re integra: ſecus,ſi nō re integra alleg. l arg l.ſi pecuniā,
de cond.ob cauſam.ſed tu melius alleg.l.vlt.C.de aboli. Ego di-
co ꝙ tres ſunt cāſ.nā qñq; qs eſt priuilegiatus pro alio.qñq.ꝑꝑ
aliū,qñq; ꝯ aliū.primo caſu nō pōt tertio quęri priuilegiū ꝯ dñm
priuilegiati,in quo proprie eſt priuilegiū radicatū ſcdo caſu re
fert aut priuilegiū eius,qui nō vult vti eo,eſt pricipale, & reli-
quū eſt eius accel.& correlat uū,& tūc nō pōt vti,vt ſup. de mi.
l.ſi iudex circūuento. aut vtrūq; eſt æque principale,& tūc pōt
vti poſtq̃ priuilegiū emerſit in iudicio ꝑꝑ æqualitatē ſeruandā,
vt l.petēdæ,& l.ſi ſacris,de pxi ſacro ſcri.& C.de fru.& lit.expē.l.
ſi.ideo dixi poſtq̃ eſt redactū in iudicio,vt non ob.qd̃ no.Inn. &
Hoſt.ext.de reſt.ſpo.c.ex qōne.cū.n. ſunt priuilegia æqualis po
tētiæ,deſtructio vnius nō depēdet a deſtructione alterius,vt j̃.de
ſidcic.generaliter.tertio caſu, quando quis eſt priuilegiatus contra
alium,tunc nō eſt dubiū quod durat priuilegiū,vt s̃.ꝙ quiſ.tut.
l.3 & ibi per Gu.& adde ꝙ prædicta ſunt vera,qñ in priuilegio
vterq.participat.ſi aūt habeo priuilegiū propter aliū, in quo tñ
ille nō participat,tūc ſine dubio poſſum vti ꝯ illū: & iſte eſt ve-
rus intellectus huius §.nam in priuilegio triū liberorū nō parti
4 cipant liberi,ſed pater,& hoc probo: † quia licet mulier ſit priui
legiata propter filios,tñ ꝯ ipſos filios eſt priuilegiata,licet hære-
des patris,vt l.aſſiduis.C.qui potio.in pign.hab. Baldus.

ADDITIO.

a Poterit. Adde no.Fel.j.c.ſi diligenti.de for compet.in 8.col.ver.ſecundū
correlatium.& quod per eum etiam in c. prudentia.de mu.peti. poſt prin.
in ver.aliam decidit.

LEX XL.

1 *Falſa cauſa ſi in ſententia inſeritur,& tacetur vera, ſnīa eſt ipſo iure nulla.*
2 *Sententia lata cum expreſſione cauſa,non poteſt per aliam cauſam innari.*
3 *Malitioſè peccanti non ſubuenitur,ſed per errorem.*
4 *Iudex in ſnīa cauſam ipſius inſerere nunq̃ debet,niſi vbi præcipitur a iure.*

1 Qui teſtamento. † Si in ſentētia inſeritur falſa cau
ſa,& tacetur vera, nulla eſt ipſo
iure ſnīa,& no.hunc caſum,ꝗ alibi nō reperitur. Dy. Vel ſic,li-
cet qs fouebat iuſtā cāmi: tñ non obtinet,ſi in ſnīa ſit vitiū .h.d.
ſm Iac.de Are. Vel,ſnīa lata ſub ꝯdōne falſa de pñti nihil opera
a tur.a h.d.iſtud principiū vſq; ad ver. item quæro. In tex.dicit &
verū.ca hoc tamē iudex non fundauit ſe in hac vera allegatione
& ideo per iſtam allegationē non pōt ſnīa iudicis foueri. & eſt
2 notandum,† quod ſnīa lata cū expreſſio cauſæ non innatur per
aliā cauſam.iſtud eſt verum,niſi appelletur.nā tunc iudex appel
lationis pōt circa cām ſupplere,tex.eſt no.ſup.ꝙ cum eo. Titia
nus,& ibi per Gul.de Cu. In tex.ibi,adiecit. no.ordinem iſtum.

primo propoſuit excuſationem. ſecundo nullitatem, & eſt or-
do quaſi conuerſus: tamen ſuſtinetur de iure, & ſic procedit
iſte libellus, dico ſententiam iniuſtam, & poſito ꝙ eſſet iuſta
ex cauſa, dico eam ipſo iure nullam ordine peruerſo, vel non
ſeruato. econtra autem dico nullam, & ſi qua eſt appello,non
eſt dubium, ꝙ procedit libellus, quia natura cauſæ appellatio-
nis includit nullitatem,& iniquitatem, & recte formatur libel-
lus, qui formatur ſecundum naturam cauſæ, & ſecundum qd̃
ineſt tacite, vt no. quando pro. non eſt neceſ. l. 1. & facit extra.
de reſt.in integr.ca.conſtitututus. In tex. ibi, ſed vitioſæ.iſta al-
legatio erat falſa in facto, quia non ſupererat tutor: & falſa in
iure,quia tutela teſtamentaria non vacat per legitimam,ſed ꝯ,
& ideo exiſtentia legitimi tutoris non affert excuſationem il-
li,qui præfertur legitimo,quod eſt no.propter matrem, & auiā
in eo,quod no.l.3.C.ad Ter. In tex.ibi,decernit hæc ſententia
fuit nulla,quòd fuit expreſſus error facti,& iuris,& certum eſt
ꝙ error expreſſus in iure,vitiat. Item & error facti, quādo con-
ditionaliter exprimitur,vt hic & vide quod not C.de ſen.l.cum
iudex. In tex.ibi, prononciationis.facit ad no.in ca.licet, verſ.
idem quoque extra,de prob.& extra.de ap.c.ſignificauit. In tex.
acquieuiſſe ſententiæ. putans ſententiam valere. ſic. ſup. de mi-
nor. 25. an.ex aſpectu, & l.verum.§.ex facto.eo.ut. In tex.erro-
re, q̃ malitia. † no. hic ꝙ alicui ſubuenitur,ſi faciat quid per er-
3 rorem,ſed non per malitiam,quod poteſt ad multa valere.con-
cor.s̃.de condi.& dem.quamuis,& C.de re.min.l de tutela. Quæ
ro,quæ eſt rō,quare ſententia eſt nulla? Reſpondeo, duplex.pri-
ma quia fuit conditio falſa.ſecunda,quia cā fuit falſa,& illegi-
b tima.circa quod verū falſa cā vitiet ſententiam, b ſic diſtingue,
aut cā eſt falſa de facto, & illegitima de iure, tunc ſententia eſt
ipſo iure nulla,vt hic.aut cā eſt falſa de facto, ſed de iure eſt le-
gitima,ſi eſſet vera i.apta.& ſufficiens, & tunc refert, aut cauſa
eſt falſa,& falſo probata,aut eſt falſa.& vere probata. aut eſt fal
ſa nullo modo probata, aut eſt falſa ſemiplene probata. ſi qui-
dem cā eſt falſa falſo probata, refert, aut eſt facta probatio fal-
la contra abſentem, & ſententia eſt nulla ipſo iure, vt l. ſi præ-
tor.§. Marcellus,de iud. Item dico,ꝙ ſi contra minorem,fiſcum,
vel eccleſiam,vt no.in l.1.C.de ſent.aduer.fiſ.la.lib. 10. aut eſt fa-
cta probatio ꝯ præſentem.& tunc refert, aut cum falſificatione
actorum, & eſt ſententia nulla ipſo iure, vt ſi pecuniæ cauſæ ſiot
falſificatæ depoſitiones teſtium ad inſtantiam partis,vt j̃.de fal.
ſi quis obrepſerit.aut ſine falſificatione actorū, tunc tenet ſnīa,
ſed dat̃ in integrū reſtitutio. j̃.quadriennium,vt j̃. de except. ꝗ
agnatis,& de re iu.diuus aut cauſa eſt falſa, ſed probationes ve-
ræ ſunt, & bona fide factæ.v. g. hæres petit antiquum debitum
teſtatoris,& probat per inſtrā, & teſtes antiquos, qui interfue-
runt ꝯctui,& tamen reuera iſtud erat falſum debitum,quia erat
iam teſtatori ſolutum. certe iſta ſententia non retractatur niſi
per appellationē,vt C.de re iud.l. ſub ſpecie. Interdum eſt falſa
cā nullo modo probata,tunc aut iudex eſt nixus cauſæ, & quia
ſnīa talis eſt gratioſa, habet locū reſtitutio in integrū, vt l ſer-
uo inuito.§.cū prætor.j̃. ad Tre. aut iudex non eſt nixus cauſæ,
ſed defectui probationis, vt quia reum falſum allegantem ab-
ſol.quia actor non probauit, tunc eſt opus appellatione,vt s̃. de
eden. Argentarius.§.cum autem.interdum cauſa eſt vera,& ſe-
miplene probata,& tūc refert,aut eſt ſuppleta probatio per iu-
ramentum.& dic, vt l.admonendi, de iureiur. aut non eſt ſup-
pleta probatio.& tunc idē,ac ſi nil eſſet probatum in his,quæ re
quirunt plenam probationem.nam aut ſententia eſt gratioſa,
aut iudex eſt in lata culpa,& vtrobiq; datur in integrum reſtō,
vt no.in d.§.cum prætor. Tertium membrum principale eſt ꝯ
ad ſuperiora,quando cauſa eſt vera, ſed illegitima de iure, tunc
dic,vt s̃.de inoff.teſt. Papinia.§.ſi quis,& inſti..qui ma. non poſ.
§.ſemel.& ſm prædicta dēt intelligi.quod not. j̃ de acq.hære.ſi
is ad quē,& inſti.qui ma.non poſ §.ſemel, & iſta eſt perfecta di
ſtinctio. Quare eſt quærendū vnū, quæ eſt rō d'r̃æ.vtrū ꝯ pñtē,
vel abſentē? rñdeo quia probō ꝯ abſentē eſt quodāmodo ſum-
maria,cū fiat altera parte inaudita. probō aūt ꝯ præſentem eſt
plenaria,& quod fit cū maiori conflictu, maiorem ſortit̃ effica-
4 ciā,vt l.ſi.§.1.ꝯmi.vel Epi.† Vltimo no.ꝙ ſatui iudices inſerunt
cā in ſuis ſententijs, quod non debent, niſi vbi præcipitur a iu-
re,vt C.de iud.properandū.§.illo, & hic tangit̃ per Iac.de Aret.
in l.iſta tangunt Ia.de Are.Cy.& Rai.ꝙ pendente nullitate non
currit tp̄s proponendæ excuſa.vñ ſi dico tutelā nullam,& ſi qua
eſt,excuſationem propono.dicit Iac.de Are.& Cy. credo quan-
diu quæreretur de nullitate, non curreret ei tp̄s excuſationis
propoſitæ,ar.C.de inoff te.l. ꝯ maiores. Idem eſt,vbi quis dice-
ret ſententiam nullam, & ſi qua eſt, appellat, ꝙ dum diſceptat̃
cauſa

ADDITIONES.

a Operatur. Adde Fel.1. c. ꝙ ad conſultationem, de re iudi.in 1.col.verſic.
ſunt tamen,& quod ibi habetur in apoſt.l.
b Sententiam. Vide Fel.in c.inter cætera,& in c.ſicut.in 11.col.de re iud.&
quod habetur in apoſtil & in c.qualiter & quando, de accuſ.in me.2.col.
& Fulgo.in conſ.172 & Raph.in conſ.7.& Car.in conſ.3.& 86.

cauſa nullitatis, non currunt tpa fatalia proſequēda appel. naturæ vna ſtante, alia dȝ intentari. i. illa quam eligit, vt ſup. de inoff. te. l. Pap. §. ſi quis irritum. Iac. de Are. Cy. & Ray. Inn. dicit ꝙ eadem ſunt fatalia cauſæ appel. & cauſæ nullitatis ſimul intentatæ cum appellatione & ideo decurſis fatalibus appellationis deſerta eſt inſtantia nullitatis, in hoc tamen differunt, qa decurſio fataliū quo ad appel. inducit deſertionem ap. & inſtantiæ quo ad nullitatem inſtantiæ, ſed non litis. vnde ſi petatur executio ſn̄æ, poterit excipi de nullitate: ita dicit Inn. extra, de appel. c. ſæpe. qđ
a eſt no. dignum. a & vide ē: Gn. de iure de puber nihilominus ſaluo præfatos doc. quia intelligo eos, vbi cauſa nullitatis ſeorſum deducitur ab appellatione, & non ſimul. quando enim deducit ſimul cauſa nullitatis, incidit appellationi, & finita inſtantia cauſę principalis, finitur inſtantia incidentis, & in hoc caſu intelligitur Innoc. facit quod no. In l. j C. quando prouo. non eſt neceſſ. deinde dicunt præfati doc. hic, quod hæc l. eſt in arg quod quis poteſt dicere non ſuum iudicem, & ſi eſt, recuſat eum vt ſuſpectum, pro hoc. ſup eo. ſcire, §. oportet, & l propter. §. j. Iac. & Cy. debent de hoc, vt no. Inno. de re iud. c. inter monaſterium, & dicta Inn. declarat Bar. inf. de re iud. l. quidam conſulebat.

ADDITIO.

a No. Dignum. Vide Ang. in conſ. 256. Fulg. conſ. 150.

LEX XLI.

1 *Actus qui de ſui natu certū non habet aduerſarium, non requirit lit. cont. ſed requirit propoſitionem, & probationem.*
2 *Citatio debet eſſe generalis vbi cer tus non eſt aduerſarius: ſed vbi eſt certus, debeȝ eſſe ſpecialis.*
3 *Exequutore literarum Apoſtolicarum, quando non procedunt per modum diſceptationis, non debent quenquam citare.*

Quinquaginta. In tex. nominationis. ſupple, & ſcientiæ: quia non poteſt prius currere tempus proſequendi quā proponendi. ita dicit glo. no. hic ſecundum Dy. & Ray. In gl. ibi, proteſtandis, ibi nec. n. eſt aduerſarius
1 No. † quod actus, qui de ſui natura non habet aduerſarium certum, non requirit lit. cont ſed requirit propoſitionem, & probationem, & ipſa propoſitio legitime facta habetur pro conte. ita probat tex. cū gl. coniunctus, & eſt caſus, quod ea quæ requirūt diſceptationem, requirunt citationem ſaltem in genere fiēdam de quolibet, qui ſua crediderit intereſſe, ꝙ veniat ad cām. nā, vt
2 dicit Inn. † vbi eſt certus aduerſarius, citatio debet eſſe ſpecialis,
a & certa. vbi eſt incertus, citatio debet eſſe generalis. a in cap. humilis, de maio. & obe. per Inno dices tu, nonne iſta cauſa habet certum aduerſarium. i. pupillum, cuius ſpecialiter intereſt? dico quod non, quia iſte aduerſarius non eſt habilis in iudicio iſtius cauſæ, nec eſt habilis aduerſarius pro ſeipſo, licet iudex debet ſupplere pro omnibus pupillis, vt inf. de ma. cō. l. j. §. ſi magiſtratus. ſunt quidam alij actus, qui de ſua natura non habent in ſe moſtā litis. nec procedunt per viam diſceptationis, tunc non eſt neceſſe quod aliquis citetur, vt l. 3 §. ſi cauſa cognita, de bo. poſ. in
3 glo. ordi. † Et ideo executores b literarum Apoſtolicarum, quā-
b do non procedunt per modum diſceptationis, non habent citare quenquam, vt no. Inno. in c. dudum, de præſum. & gl ponit in c. j. in ſcle. de offi. dele. in gl. ſed ſi. ibi, & non cognoſcet. ſed hoc eſt abſurdum, quia eo ipſo quod quis admittitur ad proponendum, dȝ admitti ad probādum, & dȝ cognoſci, quod bene no. & ideo dic quod quatuor menſes non currunt niſi a die ſcientiæ ſecundum Dy. & Ray. & eſt de mente gl. Ego dico, quod ſicut ille, q admittitur ad proponendum, admittitur ad probādum, ita eo ipſo quod quis citatur ad proponendum, & ad probandū: ad hoc inf. ſi cui pluſquā per l. Fal. l. j, §. cum dicitur. nā ſi nō admitteretur, quare citaretur? dicit illa gl. de hoc per Inn. extra. excu. de c. cū inter priorem, & vide quod no. C. ſi man. ita fu. al. ea quidem. Bal.

ADDITIO.

a Generalis. Adde Fel. in c. cognoſcentes, in princ. 6. col. ſe. conſt. & adde eūdem Bal. in l. publicati, in 6. q. C. de teſt. & in auth ſi omnes, in j. col. ver. 4. quæro. C. ſi vt ſe ab hære. abſti. & plene in l. ſi, 4. q. C. de edi. d. Adr. toll.
b Executores. Quando executor habeat neceſſitatem, vide d. Abb. conſ. 34.

LEX XLII.

1 *Dilatio legalis non currit impedito propter factum iudicis, & aduerſarij.*
2 *Statutum quod omnis cauſa intra tres menſes decidatur, ſi pars cauſa teſtiū producendorum, qui ſunt in longinquis partibus, dilationem petat quæ vltra tres menſes extendatur, non obſt. ſtatuto auditur.*
3 *Verus contumax non appellat, niſi veniat iudice pro tribunali ſedente.*

1 Si cum ipſe. † Impedito propter factum iud. & aduerſarij non currit dilatio legalis. h. d. & eſt. l. ſolemnis, & concor. ſup de mi. intra vtile. de temp. in inte. reſt. petendæ. quæ ll. loquuntur in cauſa ciuili, idē in criminali, vt C. de adul. l. ſi. quæ no ad. hoc, & dic. ut no. per Cy. C. qui accu. non
2 poſ. l. j. in pe. & vlt. q. No. in hac l. ar † quod ſi ſtatutum eſt in ciuitate, ꝙ omnis cauſa. J. tres menſes decidatur, & aduerſarius cā teſtiū producendorum, qui ſunt in longinquis partibus, dilationem petat, quæ vltra tres menſes extendatur, ꝙ non obſt. ſtatuto audiatur, & ſic poſt tres mēſes de cauſa cognoſcat Dy. & Cy. quod eſt no. dignū. adde tū qđ no. extra, de of. deleg. c. de cauſis, per Inn. nam iſtud quod dicit Din. hēt locum, qū terminus præfigitur litis, ſecus ſi mera præfigitur iuriſd. nam tunc nō pōt prorogari p̄ hmōi dilatio, ſm Inno. intelligo, qū altera pars ꝯtdicit: ſed vtraq; parte conſentiente poteſt prorogari iuriſdictio ne tēpore ad ipſ, vt no ſ. de iud. l. 1. & 2. Secundo no. arg ꝙ donec pēdet terminus aduerſarij mei, non currit terminus mihi & ſic eſt arg. ꝙ donec pendet terminus datus aduerſario meo ad rn̄dendum poſitionibus meis. non currat mihi terminus ad probandum eaſdem poſitiones. nā mora aduerſarij impedior. nā ignorans, anteq̄ rn̄deat, quid mihi incūbat probandū, & quid nō probandū, tū ipſę rn̄ſiones releuent ab onere probandi, vt not. in l. 2. §. quod obſeruari. C. de iura cap. In ꝯtriū facit quod not. Di. in c. non licet actori, de reg. iur. vbi dicit, ꝙ ſimul currat terminus vtrique parti. & ideo facias ꝙ terminus non currat interim. Ter
3 tio † hæc l. facit in arg. ad tam qōnem. certum eſt ꝙ verus con
a tumax non appellat, a niſi veniat iudice pro tribunali ſedente, tunc. n. appellat per rōnem l. diuus, quæ fingit eū non eſſe verū contumacē, & ideo appellat. modo ponamus, maturius iudex receſſit a banco: cōtumax cōparuit poſt illū receſſū ante tū horam ſolitā recedendi. q̄ritur vtrū poſſet appellare? & vr̄ ꝙ ſic: qa per partem nō ſtetit, arg. huius l. quidam diſtinguunt, aut iudex receſſit poſt veſperas, & non auditur appellans, aut ante veſperas, & tunc audietur, vt in auth. de iud § ſedebunt, ſed caſus eſt illius q. i. qū app. ſit. l. 1. §. dies. & tangitur in gl. de app. l. 2. Din. & Ray. nam ſi iudex præcipiti feſtinatione diſceſſit, quod q̄nque faciunt iudices malitioſe, non debet hoc nocere comparenti; ſecus, ſi diſceſſit, qa tempus non patiebatur, ut d. §. dies, & argu. J. ad Ter. l. 1. ſi mater. vel ſaltem huic cōparenti dabitur in integrum reſt. quia per prætorē ius ſuum perēptū eſt, vt l. ſed & ſi p̄ prætorē, in 3. §. ſ qui ex cauſis maio. Licet in ꝯtrium faciat, §. ſed ſi dū decreto J. e. l. ſed rn̄detur ad illud. § quod iſte q tā cito cōparuit, fingitur non eſſe verus contumax, vt in d. l. diuus. Bald.

ADDITIO.

a Non appellat. An verus contumax appellare poſſit, vide tu plene & no. Fel. in c. ꝙ ad conſultationē, de re iu. in iiij. col. ver. Secundus caſus, & ꝙ ibi late habetur an appell. vbi & quib. modis contumax verus, & fictus cognoſcatur. in d. col. in ver. Conſidera amor, ad h. ver cū ſequ. & vide Fel. in c. conſuluit, de offic. deleg. circa med. 6. col. vbi quis dicatur contumax & an citatus per edictū dicatur verus contumax & poſſit appellare, vide Ro deciſ. 164. in antiquis, & in deciſ. 49. de dolo & contumacia.

LEX XLIII.

Poſt. Morbus perpetuus liberat a tutela ſuſcepta. h. d. Lex eſt arg. ꝙ ſi prælatus eſt factus ppetuo inutilis, quod capitulum pōt poſtulare aliū prælatū. Et adde quod not. per Inn. extra ſymonia. c. licet Heli. Si autem rector ſit perpetuo inuti-
a lis, datur ſibi coadiutor, a qui adminiſtret rectori, vt in c. grandi, de ſup. negli præla lib 6 & debet dari per ſedem apoſtolicam.

ADDITIO.

a Coadiutor. Vide Old. conſ. 44.

LEX XLIIII.

Adminiſtrantes. No. arg. ꝙ ſi ex forma ſtatuti poteſtas tenetur habere collateralem doctorem, qui debet facere fidem de doctoratu, & diſpenſatur cum poteſtate, ꝙ non teneatur ducere doct. ꝙ & tūc ſiue ducat doctorem, ſiue non, non debet facere fidem de doctoratu, nec oſtendere priuilegium doctoratus, & nihilominus habebit poteſtas ſalarium conſtitutum pro doctore. Bal.

§. Eorum qui Priuilegiū tranſit ad collegam, ſicut ad dn̄m. ſic. ſ. eo. non ſolum, ſm Iac. de Are. vn̄ dico, ꝙ eſt hic caſus, ꝙ ſicut ambaſiatores non pn̄t ca
a pi pro repræſalijs, a nec ſocij eorum; intellige tamen, quod ſi ex forma mandati debet habere duos ſocios, & ipſe duceret quatuor. qui ſunt ſ numerum, non haberent immunitatem. In tex. ibi, non deponūt, & ſic eſt hic arg. ꝙ multa ab iniungendo munere immunitatē tribuunt, q̄ ab iniūcto nō eximūt ſm Ol. Bal

ADDITIO.

a Pro repræſalijs. adde d. Alex. de Imo. in l. 2. § legatus, vbi & per Bar. in 4. not. ff. de iud & Io. de Lig. in tract. repræſal 2. parte ſecundæ principal. 1. q. in fi. & adde ꝙ non ſolū hoc verum in ciuitate, ad quam deſtinantur, ſed etiam ciuitate per quam tranſeunt, vt per Bar. in d. §. legatus. vide Bar. in l. 1. infr. ad l. Iul. ma. And. Bar.

1 *Priuilegium collegij non datur vni collegiato contra alium collegiatum.*
2 *Minores xxv. annis in factis vniuerſitatis, non habent vocem, nec ſunt vocandi ad publica conſilia.*

1 §. Qui corporis. † Priuilegium collegij nō datur vni collegiato ꝯ aliū collegiatū. & nota hic ꝙ ei, qui eſt in collegio, datur tutor, & ſic poteſt eſſe de collegio pupillus. nam & tale quid poteſt cōmittere, quod deportatur, vt ſup. de tute. l. ſi arrogati. Io. de Are In tex ibi, a collegatis. ecce ꝙ collega indigebat tutore. & eſt argum. ꝙ pupillus † poteſt recipi in collegio alicuius eccleſiæ, & habebit præbendam, ſicut alij; tamen non habebit vocem in capitulo arg. C. de teſt mil. vlt. & de decur. ſpurii. §. 1 per quem tex dicit Din.
2 † ꝙ in factis vniuerſitatis minores xxv. annis. non habent vocem, nec ſunt vocandi ad publica conſilia. ſed gl. dicit ꝙ ſuffi-

cit eos eſſe maiores 17. ann. in l. de pupillo, in prin. de nou. oper. nunci. ſed Inno. dicit quod habent vocem eo ipſo, quod egreſſi ſunt pupillarem ætatem. ita dicit Innoc. extra, de noui ope. nun. c. cum ex iniuncto. Sed opi. Dy. verior, & eam tenet And. de Piſis in d. l. ſpurij. § j. Demum in eo, quod dicit Ia. de Are. quod pupillus poteſt capitaliter puniri, vt inſ. ad Syll. excipiuntur. § . fina.
a illud debet intelligi, ſi malitia ſupplet ætatem, a alias miſerandū eſt propter facilitatem ætatis mitigatione pœnæ, vt no. in §. pœna grauior.

ADDITIO.

a Aetatem Adde Bal. in auth. ſacrā. v. col. ver. faciūt ad prædicta, C. ſi aduerſ. vēd. & in l. & ſi ſecutor, in 2. col. ver. ex prædictis videtur. C. de infam. & adde Fel. in c. j. de ſen. excom.

LEX XLVII.

1 *Paria ſunt qualitatem alicui naturaliter ineſſe & ineſſe per priuilegium.*
2 *Sententia retro lata non prodeſt ſtatu mutato.*
3 *Tranſitum faciens de ordine ad ordinem iudicandus eſt non ſecundum ordinem, a quo tranſit, ſed ſecundum ordinem, ad quem tranſit.*

1 Cum ex oratione. † Paria ſunt qualitatem alicui naturaliter ineſſe, & ineſſe per priuilegium. Vel ſic, paria ſunt ingenui nāliter. & per priuilegium annulorum aureorum haberi pro ingenuo, ſiue tractatur de fauore, ſiue de damno. h. d. Et ideo ex hac l. no. quod tantum valet legitimatio ex poſtfacto a principe facta, quantum ſi ab initio per ſe ſine legitimatione eſſet habile quod legitimatur per hoc in auth. conſti. quæ de dignit. §. illud, coll. 6. & eſt hoc in ar. quod eo ipſo, quod comitatini ſunt ad ciuilitatem recepti eo ipſo in pœnis, & fauoribus debeant tractari vt veri ciues, &
a non ſolum in fauoribus, ſed in odijs, a quod eſt verum, vt hic in ſine. vnde diſpenſatio ſuper ſtatu habet ſe pariter ad fauorem, & odium: & eſt iſta l. multum. no. In tex. ibi, diuerſitatem. naturaliter diuerſa eſt conditio: ſed ciuiliter eadem eſt conditio vtri-
2 uſque. In tex. ibi denuo. 2† quod ſententia retro lata non prodeſt ſtatu mutato, quia finita cauſa pronunciationis, finitur effectus, quod no. In tex. ibi ſuo loco. no. quod quis datur in locum ſuiipſius. nam finita cauſa excuſationis meæ, dabor loco mei, ſicut poteſt dari quicunque alius, quod eſt no. In text & quamuis. ſup. de fauoribus, hic de damno, & ſup proſunt ius annulorū a iure impetranti, hic officit. Item eſt argum. quod priuilegiū retorquetur contra priuilegiatum. ſed hoc non contingit hic ex natura priuilegij, ſed ex vi fictionis, quia priuilegium annulorum aureorum fingit eum ingenuum ſecundum Iaco. de Arei. Cyn. & Ray. item eſt arg. quod quis non poteſt renunciare
3 libertati. † In tex. ibi, ad ordinem. no. quod cum quis tranſit de ordine ad ordinem, iudicandum eſt non ſecundum ordinem, a quo tranſit, ſed ſecundum ordinem, ad quem tranſit. In gloſſ. habetur. ibi, quo ad patronos. no bonam glo & eſt arg quod ſi illi fratres erant domini eiuſdem caſtri, & vnus ex illis vendidit ſua iura vni ſuo fideli, habetur pro domino caſtri quo ad alios, non quo ad fratres vēdentes, qui ſunt domino ſui. vnde ſi iſte deliquerit, poſſent eum illi punire ſecundum Dyn adde quod no. per Gu. de Cu. l. ſi. de re. dub. ſup. & no. bene prædicta.

ADDITIO.

a In odiis. Intellige, ſi a principio erāt annexa ciuilitati. vt voluit Rom. cōſ. 361. & ex quibus ſit ciuis, vide d. Bar. Soc. in conſ. 129. inci. præſtantiſſimi iuris, ver. circa ſecundam dubitationem, circa fi. in 1. p. ch. 199.

LEX XLVIII.

1 *Dictio donec, & dict. o, quoad, habent in ſe temporis reuolutionem.*
2 *Teſtator relinquens vxorem vſufructuariam, donec caſte vixerit, Si primo anno caſte vixit, 2. non. & 3. anno redeat ad caſtitatem: tamen perdit vſumfructum.*

1
2 Titius. † Dictio donec, a & dictio, quoad, habent in ſe temporis reuolutionem, & intercapedinem, non tamē inducunt conditionem perpetuo extinctiuam: ad hoc alleg. ſecundum Oldr. & Ray. dicit Innoc. in c. cum inter, de conſue. qd aliud eſt aliquid ſuſpendere ad tempus, aliud tollere. & ego allego ibi glo. ſup. de pac. ſi vnus §. ſi cum reo, & ſup. de ſeru. l. 4.
a §. ſed per interualla. † Et eſt argu l noſtræ, quod ſi teſtator relinquit vxorem vſufructuariam, donec caſte vixerit. primo anno vixit caſte, ſecundo non, tertio anno redit ad caſtitatem, forte intrando religionem, quod reaſſumat legatum: quod non credo
b verum. imo ſi ſtuprum b commiſit, etiam perceptum legatum perdit, vt no. C. de his qui, vt in l. ſororem, & C. de fideicomm. l. fideicommiſſum, & ad quod no. Innocen. in c. 1. extra. de ſagittarijs. In tex ibi, vna tutela ſit per hoc dicit Dy. quod vnum eſt compromiſſum in longius tempus prorogatum, ſcilicet quod ad ipſas partes, non quo ad fideiuſſorem extraneum, vt ſup. de ar. Labeo. §. fina. & C. loc. ſi cum Hermes, ſecundum Dyn l. noſtra parum facit, quia hic prorogatio inducebatur ex eadem diſpoſitione, non ex nouo actu, & adde quod no. in cap. hi quæ, de præb. lib. 6. gl. dicit, quod tunc prorogatio dicitur eſſe idem cum prorogato, quando eſt eiuſdem formæ, & ſecus, ſi non ſit eiuſdem formæ, & naturæ. & ideo ſi officium poteſtatis prorogatur, reſpice ad formam primæ elec. nam ſi mutatur forma, non eſt idem officium, ſed diuerſum, vt inf. de præ. ſti. Valerianus. idem, ſi non ſit per viam prorogationis ſed nouæ elec. ſimiliter eſt officium diuer. vt hac. l. § fi. ita. In tex. ibi, antequam dies. no. q dies, licet non impediat habilitatem. in oblig. impedit tamen natiua & principatum in officijs.

ADDITIONES.

a Donec. Quid autem ſignificet, vide eundem Bal. in l. ſi 6. q. C. de contrah. emp. & Bar. & Iaſ. & Por. in l. continuus, de verb. obl.
b Stuprum. Vt tunc ē repetenti dotem ab hæredibus viri obſtet excep. ſtupri, & conſuluit Pau. de Caſt. conſ. 31.

1 *Teſtamentum debet confici ſecundum conſuetudinem terræ, in qua quis teſtatur, non ſecundum conſuetudinem terræ teſtatoris.*

1 §. Romę da: Moderniores allegant hunc §. † q ſm cōſuetudinem terræ, i qua quis teſtatur, dēt confici teſtm, non ſm cōſuetudinē terræ teſtatoris ſm Old. Cy. & Rain. p hoc C. de teſta. l. ſi non ſpeciali, & no. q inſpicitur lo-
a cus, vbi actus celebrat, a non vbi ſunt perſonæ celebrantes, & ideo ſi clericus Anglicus renūciat p procuratorē bñficio ſuo in curia Roma. illud beneficiū dē vacare in curia, nō in Anglia. & vide qđ no. in c. 1. de pben. lib. 6. Si tanta. no. in illo §. q nō dēt impo ni famulis ipoſſibile, q ad illud non tenetur aliquis, vt hic, & l. mortis. §. ſuntain. & l ſi pupilli. §. fi. de neg. geſt. Ia. de Are no. in iſto §. q magis patrocinatur impotentia, q priuilegium. Baldus.

ADDITIO.

a Celebratur Adde d. Bar. Soc. in conſ. 247. incip. circa primum conſultationis articulum, ver. tertio eadem concluſio, in 2. parte, char. 152. q actus cuius expeditio in certum locum confert. iuris fictione in iſto loco intelligitur celebratus, & ad id quod hic dicit Bal. adde Barto. in l. cunctos populos, 1 char. de ſum. Tri. & in l. 2 in fi. C. quemadmodum teſt. aper. & Io. de Ligno. in tract. de ſen excom. 50. char.

LEX XLIX.

1 *Doctor ad hoc vt hēat ſalariū, debet legere p ſ ipſum, non per ſubſtitutum.*

1 Qui in collegio. † No. ad. q ad hoc vt † doctor habeat ſalariū, debet legere per ſe
a ipſum non p ſubſti. a & glo. ordi. dicit no. q doct. qui facit ſcholarem pro ſe legere. C. de man & co. l. 1. lib. 11. illud debet intelligi, quando doctor vult voluntarie committere. nam opus induſtriale non committitur. de cad. tollen. §. ne autem, & Inno. de offi. dele. quoniam Abbas, ſed propter neceſſitatem, puta propter infirmitatem poſſet, vt ſup. eo. l. Titius. §. fi. quia neceſſitas facit probabile, quod alias eſſet improbabile, & facit. j de ma. l. qui potuerunt, & iſtud eſt ſummarium Iac. de Are. Bal.

ADDITIO.

a Per ſubſtitutū. Pro primo articulo ta plene, vide Fel. i c. 1. de ſumma Tri. et ca. me 2. colum.

Ubi pupillus † educari vel morari debeat. Rubrica.

Ad euidentiam præmitte quod no. j. eod. l. fi. in gl. pen.

LEX PRIMA.

1 *Prætori ex officio ſuo nihil imputatur, niſi ſit requiſitus.*

1 SOlet. † Ibi, Adiri. In tex. dicit q prætor ex officio ſuo nō tenetur cōſtituere, nec patitur pœnam, niſi ſit requiſitus. q pro hoc. j. de dam. infect. l. 4. §. hoc aūt, ſm Di ar. cō. j ad. Ter. l. 3. § confeſtim, & dico q tres ſunt caſus, qñq; inquiſitio eſt iuſſa. qñq; permiſſa. qñq; prohibita. primo caſu cum inquiri iubetur, ſcientia, & fama habentur pro promotore, vt C. de officio rec. prouin. l. iuſtiſſimos. ſcđo caſu, niſi ſit promotor, iudex non punitur, ſi nō inquirit tertio caſu nil operatur promotor, quia ille modus procedendi eſt prohibitus, vt plene no. in l. 2. §. ſi publico, de adult. quæ verba tenementi. In tex. & ſolet no. iſta tria, quæ debent in conſideratione adduci, vbicunque aliquid permittitur bono & æquo arbitrio. In tex. ibi, idenim hic generaliter concludit. In tex. inſpitione. no contra expectantes, de quibus parum confidas, cum eris canonicus, vbi non patiaris iuxta te eſſe, & tecū conuerſari, quia ſuſpecti ſunt ſecundum Iac de Are. & Pe. ¶ Extra quæro, ſi aliqua pupilla eſt alicui deſponſata, & eſt apud ſponſum, vtrum prætor debet eam facere alibi educari. hic enim non timetur de inſidijs vitæ, vel pudicitiæ. reſpondeo aut eſt minor vij. annis, & iſta ſponſalia nil operantur, quia non valent de iure. aut eſt maior. 7. & tunc eſt legitime tradita ſponſo per patrem, vel legitimas perſonas. & tunc non debet auferri ſponſo, & facit quod no. Inno extra, de reſt. ſpo. c. ex parte. ſi autem non eſſet ei tradita per patrem, vel legitimas perſonas, tunc non debet apud eum educari, præſertim, ſi matrimonium non bene ſit conueniens. quod autem dicatur non bene conueniens matrimoniū, dic, vt j. de matri. c. l. ſi rogatur §. matrimonij, & ibi per Iac. de Are. & facit j. de contrah. l. 1. §. ſi emancipatus. concluſiue tamen oīa iſta remanent in pectore boni viri: & iſta eſt doctrina, quæ traditur hic. In tex. ibi, id facere. i pcīſe cogere libertos vel cōiunctos. ſed extranei non cōpelluntur præciſe, ſed cā iure, vt ſequit Di. Ex quo no. q ad aliquid compelluntur cōiūcti, ad

quod

quod non compelluntur extranei.& eſt arg.ꝙ inter coniunctos
unus debeat coniunctus ſuſcipere arbitrium: quod tene men-
te.ſed Pet.exponit iſtam dictionem,interdum,i.ſi alius idoneus,
vel vtilis non reperiatur,vt l.2.§ quæritur,de cu.bo.dan.ſecundū
Iac.& Pet.& eſt arg.quod licet non caueatur lege, vel ſtatuto,
ꝙ quis cogatur recipere ſequeſtrum,ſeu eſſe ſequeſter, tamen iu
dex poſſet compellere ex ſuo officio ex cauſa: ſic tamē vt ponat
ſolam operam,& non impenſam aliquam de ſuo, vt l.fi.§.fi. C.
de bo.auct.iud.poſ.& l.vlt.ℨ.de requi.reis. In tex.placuit.ſ.dene-
gari petitionem relictorum.Dyn.& Ray. In tex.ſcire.& hoc ex
preſſe. nam in dubio præſumitur legatum cauſa educationis in-
iunctæ in teſtamento,vel codicillis, vt ſup. tit.i.l.ſed hoc nimiū,
arg.quod non debet habere beneficium, qui nō gerit officium.
ſic.ℨ.de adi.leg.l.alumnæ.§.Seiæ.Bald.

L E X II.

1 *Expenſæ tantum rationabiles debent admitti, aliæ reprobari.*
2 *Obtinens in cauſa non poteſt petere expenſas, quas fecit vltra quã debuerit.*
3 *Iudex ſuum decretum ex cauſa reuocare poteſt.*

Officio iudicis. No hanc.l quæ dicit quales expenſæ debeant admitti tutori in reddi-
tione adminiſtrationis tutelæ,& idē in alijs officialibus, qui ha-
bent facere ſimul expenſas, vt orphanotrophi, & ſimiles perſo-
a næ.& qualiter illæ expenſæ probentur, a no.per gl. vt C.de iure
delib.l.fi.in computa. C.de dona.l.ſi quis pro redemptione. ex
tra,de accu.c.qualiter,in prin.& per Cy.C.de Epiſc.& Cler.nul-
1 li.concluſio iſtius l.eſt† quod expenſæ rationabiles debēt admit
2 ti,aliæ reprobari.In tex.plus æquo.no.hic arg.†contra eum,qui
obtinuit in cauſa,quod non poſſet petere expenſas,quas fecit vl
tra quam debuerit ſecundum Iac.de Are.& Ray.de quo dic, vt
no.extra,de foro compe.c.dilecti,& de do.& contu.c.finem liti
bus. In tex.ſuggeſſiſſet.no. quod veriſimile eſt & præſumitur a
iure, quod veritate ſuggeſta iudici fiat per eum id quod iuſtum
b eſt,quod eſt no.dignum.b & facit extra,de reſer.ſuper litteris,&
3 ſ.de tut.& cur.da.ab.tutor ſi petitur.† Item no. quod iudex po-
teſt reuocare ſuum decretum ex cauſa,vt hic.In tex. ſed ſi pater.
no.hic non omni præcepto teſtatoris ſtandum. in dubio tamen
ſtandum eſt teſtamento, vt C.de inter.ma.ſi patris, ſecundum
Iac.de Belu.& l.penul.ℨ.de cura fur.

ADDITIONES.

a Probentur.Vide Raph.Commen.conſ.136.& expenſæ debent conſidera-
ri ſecundum qualitatem perſonæ,vt per d.Card.conſ.79.
b No.Dignum.Adde Rom.conſ.222.

1 *Expendens ſemper debet facere, quod minor ſit expenſa, quam reditus.*
2 *Minor non debet tantum expendere ſicut maior.*
3 *Mandata, vel decreta, quæ fiunt ſine cauſa cognitione, habentur pro nuda citatione.*

1 § Ius alimentorum. † Ille qui expendit, ſemper debet facere, vt minor ſit
expenſa, quam reditus.nam econtra cito deuenitur ad paupertatem,vt in auth.de ter.ſit nu.cle §.cum vero.ad quod l.1.C de ſrit.
vr.Conſtan.lib.10.& eſt iſte tex. no. non ſolum pro tutoribus,
ſed etiam pro Epiſcopis,& Abbatibus,& cæteris prælatis. Item
facit iſte tex. quod quotidianæ diſtributiones debeant præſtari,
a ſecundum modum patrimonij.a & idem in veſtimentis,vt inf.
eo.l.§.ante.In tex.mancipia.vide.ſ.ſol.matr.in his.§.1.In tex.ęta
2 tem no.†quod puer non debet tm̄ expendere,ſicut maior.ſic.ℨ.
de ali.leg.cum ſimus.§.ſi ſecūdum Iac.de Rau. In tex. frugaliter.
i.competenter arbitrio boni viri ſecundum Dyn.& facit ad no.
in extra.execrabilis domini Io.Papæ 22.ſuper verbo,qui mendi
cat. In tex. ſed ſi non conſtat.no. quod inter partes deſideratur
cauſæ cognitio,& dicitur eſſe pars in negotio,in quo quilibet ad
mittitur ille,qui ſe facit partem,& aduerſarium.tex.eſt hic not.
item no. quod iudex ideo non debet ſine cauſæ cognitione de-
cernere,ne in alterutram partem delinquat.& dicit†Inno.quod
3 mandata, vel decreta, quæ fiunt ſine cauſæ cognitione, haben-
tur pro nuda citatione.extra,de coha.cleri.c.tua; quod eſt no. In
tex.ibi,commina.no.tex.quod iudex poteſt mādare parti, quod
reſpondeat veritatem ſub certa pœna , quam pœnam exiget, ſi
para veritatem non reſpondeat, vt hic.ad idem. ſ.de admin.tut.
tutor qui reper. §.quæ autem, de ven.inſpi.l.1. §.quid ergo, ſi qs
ius di.non ob.l.1.in prin.ſecundum Iac.de Are.& no.nec ob. C.
com.vel Epi.l.interlocutio,quia illud eſt verum in his,quæ cau-
ſæ cognitionem deſiderant , quæ ſunt plenarie examinanda ſe-
cundum Dyn.& Ray.vel illud in quęſtionibus principaliter mo
tis,hic in emergentibus.& ſic non ob.quod eſt no.In tex.ibi, &
ſi forte. arg. quod propter ſuper excreſcentes redius poſſet nu-
b merus præbendarum augeri,b & econtra minui,vt extra,de cō-
ſtit.cum M.Ferrarienſis.

ADDITIONES.

a Patrimonij.Adde Rom.conſ.322.
b Augeri.Adde eundem Bal.ſup.in l.non tantum.§.Illenſibus, de excu.tu.
& quod ibi dixi in apo.

L E X IIII.

1 *Frater tenetur alimentare ſororem interim antequam ſit nubilis ætatis.*
2 *Mulieri relictum ob dotem, debetur ſtatim cum eſt ætatis nubilis.*
3 *Obligatus aliquem alimentare, tenetur etiam ad mercedes magiſtrorum, quod verum eſt in alimentis, quæ debentur iure naturæ: ſecus, ſi ex teſtamento.*

1 Qui† filium. †Frater tenetur alimentare ſororem interim antequā ſit nubilis ætatis,a cui in tp̄s nu
a bendi pater dotē reliquerat. hoc eleganter dicit.& eſt in iſta le-
ge caſus,ꝙ ſi caueatur ſtatuto,ꝙ maſculus tenetur dotare ſororē,
& in alio non ſuccedat ſoror,ꝙ interim anteꝗ dotet,debēt eam ali
mentare,quod tene firmiter menti.In tex.ibi,quicquā præterea,i.
non reliquerat ei alimenta. In tex.ſ.tutor In tex.ibi,puberi.no.
2 ꝙ hic eſt caſus expreſ.† quod relinquitur mulieri aliquid ob do-
b tem,ꝙ debetur ſtatim.b cū eſt ætatis nubilis i.ætatis 12.annorū,
licet non cęperit maritum.iſte eſt hic caſus ad literā.de hoc per
Cy.C.de nup.ſancimus,per Bar.ℨ.de cond.& demonſtr.l.Titio
3 centum,§.Titio genero.vbi vide. In tex.ibi,inſtruxit.no.†ꝙ ille
qui tenetur aliquem alimentare,tenetur etiam ad mercedes ma
giſtrorum.hoc verum,vbi alimenta debentur iure naturæ.ſecus
in alimentis,quæ debentur alicui ex teſtamento. Vltimo no.hic
ꝙ quantum ad alimenta non diſtinguitur , an ſoror ſit nata ex
eodem patre,vel non.nam ſemper debet ali,ſi laborat inopia.cō
cor.in auth.quib.mo.nat.effi.§.ante, col.7. ſecundum Mar.Syll.
pro hoc l.quamuis,ſol.ma. And.de Piſis. ſed in dote bene diſtin-
c guitur.vt l.cum plures,§ in primis,c de admin.tu.& C.de admi-
niſt.tu.l.non omni.

ADDITIONES.

a Aetas.Adde eundem Bal.in l.1 §.ius naturale.ſup.de iuſt.& iu.& Ioan.de
Imo.in d.§ Titio genero,alle.in tex.& Bar.in l.ſi quis a liberis,§.virum,in
fi.ſup.de lib.agno.& nunquid poſſint imputare ſorori alimenta in legem
dotis ei facta a patre,vide Cy.& Iac.de Are.in tit.alimenta,C.de neg.geſ.
& Ang.Are.inſti.de act.§ fuerat.And.a tit.
b Statim.Vide Pet.de Anch.conſi.132.
c §.in primis.Et ibi poſt gl.ad fi.vide Dn.aat.& doct.& Io.de Imo.in d.l.
quamuis.alleg.hic per Bal.& Ang.hic,& in l.a filia,in princ ff.ad Treb.&
eundem Bal.in l.cum acutiſſimi,C.de fi.teic.& in auth.rogati,ad Treb.&
in l.1.ſup.ſolu.matri.& adde Fran.Por.in tract.de duob.fra.4.par.5.q.&
A.b in conſi.22.And.Biſo.

L E X V.

1 *Nouercæ non coguntur ſtare cum priuignis.*
2 *Partes quando ſibi ad inuicem inſidiantur , quia contendunt de poſſeſſione, debet interim fieri ſequeſtrum.*

1 Si diſceptetur. †No.optimum argu. ꝙ nouercæ non cogantur ſtare cum priuignis.a ſm̄ Iacob.de Are.ꝙ ex qualitate perſonarum erit perpendendum.Item
2 no.arg. † ꝙ qn̄ partes ſibi adinuicem inſidiantur,quia conten-
dunt de poſſeſſione,ꝙ interim debet fieri ſequeſtrum.ita dicunt
hic doct.dicit Inn.ꝙ quando eſt metus armorum,tunc deueni-
tur,qn̄ vtraq; pars incumbit poſſeſſioni,ſed ſi incūbit vna,& nō
altera,non debet fieri ſequeſtrum , ſed debet mandari tunc in-
cumbenti,ne accedat interim ad potiora no.Inn.de prob.c.in pręſentia.nec ſuper hoc neceſſarius libellus, quia etiam non oblato
libello quantum ad hunc articulum proceditur ſummarie,vt
ſciatur quis detineat,vt l.liberis.§.fi.de lib.cauſa,& ad hoc illum
tex.inducit And.de Piſis.Bald.

ADDITIO.

a Cum priuignis.Adde eundem Bal.in auth.hoc locum,C.ſi ſecundo nupt.
& Ang.& Bar.hoc.

L E X VI.

1 *Tutor tam ex contumacia, quam ex infamia remouetur.*
2 *Affines, & amici ſunt vocandi , quando proceditur contra abſentem indefenſum.*

1 Si abſens. †Tutor tam ex contumacia,quam infamia remouetur: ſecus,ſi non ſit contumax. No.hanc
l.quæ ponit,vtrum abſens ſit contumax,necne. Item hæc l.eſt in
arg.ꝙ aliquis propter contumaciam poſſet infamari.in tex.ami
2 cis.no.†qn̄ proceditur contra abſentem, etiam indefenſum, eſſe
vocandos affines,& amicos.In tex.adiungendum.vt ſup. tit. a.l.
ſi tutor aliquo,ſecundum Din.In tex.ibi,ad hoc ſolum,id eſt,ſo
lummodo ad hunc actum.ſ.ad alendum dabitur curator.

De tutelis, & rationibus diſtrahen. Rub.

Rubrica noſtra tractat de tribus actibus quod dic,vt in gloſ.Sed
quare appellatur actio de rationibus diſtrahendis? reſpondeo
ideo dicitur,quia maxime competit contra tutorem,qui diſtraxit res pupilli, & ad vſum alium conuertit, ſeu rationes dolo
malo turbauit,vt infra eodem leg. §.in tutela , & ibi clarius apparebit.

L E X PRIMA.

1 *Paria ſunt non facere facienda, & facere non facienda.*
2 *Contractus cum auctoritate tutoris cadit in pupillo, ſed donatio cauſa mortis non cadit.*
3 *Argumentum de mera vltima voluntate , ad donationem cauſa mortis procedit prohibitiue.*

Contra

4 *Contra vltimam voluntatem non datur hæredi reſtitutio in integrum.*
5 *Tutor in donando non poteſt præſtare authoritatem.*
6 *Prælatus non poteſt aliquid donare, nec emere de bonis eccleſiæ pro nepotibus ſuis.*

DE omnibus. †Patia ſunt non facere facienda, & facere non facienda, ad hoc allegatur per Cy. iſtud eſt verum in incumbentibus ratione officij, ſed in incumbentibus alia ratione, dic vt ſupra ſolu. matrim. ſi mora, & inſ. de verb. oblig. l. ſi cum filius. §. in
hac. In tex. & culpã. l. leuem, vt C. de neg. geſt. l. totori. In tex. ibi,
diligentiam. vult dicere quod ſi eſt diligẽtiſſimus in ſuis, debet
eſſe diligentiſſimus in adminiſtratione tutelæ. In tex. ſubaudi
ibi in re mand. immo dic. vt l. a procuratore. eodem titu. In ead.
gloſſ. § fin. & vnum ſpecialiſſimum capitulum debet annecte-
2 re, quod defenſionem pupilli ſine vlla cunctatione ſuſcipiet, vt
C. de admin. tut. l. fi. § defenſionem, & ſemper facias hoc capi-
tulum ſpecialiter inter alias poſſet opponi contra tuſſẽni tute-
læ. Vnde quæritur. no. hic ꝙ licet donatio cauſa mortis magis
accedat contractui, quã vltimæ voluntati, vt no. in l. 1. de do præ.
niſi ud eſt verũ quo ad modũ vel ad formam. ſed non quo ad per
a ſonam. † nam contractus cum auct. tutoris cadit in pupillo: ſed dona
b tio cauſa mortis non. ᵇItem ꝙ licet filiusfam. poteſt donare cau
ſa mortis cum conſenſu patris, vt no. ĩ. de de don. cau. mor. tam
3 iſtud verum eſt, niſi filius ſit pupillus, vt hic. Bal. † Tertio no.
quod licet arguere de mera vltima voluntate ad donationẽ cau
ſa mortis prohibitiue. Extra quæro, adultus facit teſtamẽtum,
vel donationem cauſa mortis ſine curatore, quæritur vtrum va
leat? & dico quod ſic. Item dico plus quod hæres adulti contra
4 illum actum non poteſt reſtitui in integrum, †quia contra vlti-
mam voluntatem defuncti non datur hæredi eius reſtitutio in
integrum. hoc probatur. inſ. de lib. legat. ab Aurelio. §. Caius, &
non eſt alibi. Gl. hic quærit. ex quo poteſt eſſe in damno pupil-
lus, ſi non valet donatio? reſpondeo, quia tradidit rem, & in re-
cuperando oportet ꝙ faciat expenſas ſm Iac. de Ra. & Rai. Bal.
Et ex hoc nota. ꝙ ille qui præſtat auth. actui nullo, ipſo iure, ta-
5 men tenetur ad intereſſe, quod eſt not. †Sed ſi non. no. hic quod
tutor in donando non poteſt præſtare auct. facit ĩ. de manum.
ſeruus ab agnato, & hoc eſt verum, niſi ſit talis donatio, quæ p-
cedit de conſcientia leg. vt inf. in §. ſed nonnullos, & §. propter-
6 ea, & facit ĩ. quod vi aut clam prohibere. t. plane. † Et eſt arg. ca.
c ꝙ prælatus non poteſt aliquid donare de bonis eccleſ. nec eme-
re de bonis eccleſiæ pro nepotibus ſuis, quod dic. vt not. Innoc
de teſta. c. cum in officijs facit de ſacro ſan. eccl. nulli, poſt prin.
In tex. ibi, non mortis. ſed inter viuos. Din. In tex. & plerique. l.
regulariter Din. decreto. ſ interueniente. ſi maxime nam in ne
ceſſarijs non eſt opus decreto, vt ſ. titu. 1. qui filium, ſm Din. &
Rai. In tex. ibi. fieri non poſſet. vide hic quod no. ſup. ſol. matr.
l. ſi maritus in id. In tex. ibi, aut ſubſtitutum. hoc eſt no. dignum,
quod quod debet placere pupillo, debet placere ſubſtituto, nec
poteſt conqueri, quod iene menti, quia non eſt alibi. In tex. ibi,
tam coniunctæ. pondera hoc verbum, coniunctæ: quia non fa-
cit mentionem niſi de matre, & ſorore, non de filijs ſororis. hic
tamen vide l. & ideo, de in rem ver. Quid ſi iſta ſoror, vel ma-
ter non eſſet legitima? dic, vt extra, de eo qui du in matrimo-
nium c. cum haberet, & c. 1 ltimo, de conuer. infidelium. In tex.
tale officium in matrem, vel ſororem pupilli in paupertate po-
ſitas non aluit. Din. & Raf. & not. per hunc text. ꝙ tenetur ille
qui non facit expenſas quas facere debet.

ADDITIONES.

a Suſcipiet. Vide Ale. conſi. 139. 1 lib.
b Non. Vide Rom. c. al. 99. vbi an pupillus doli capax poſſit donare cauſa mortis.
c Et argu. Adde eundem Bal. ſup. de cura. furio. l. curator, vbi dicit ꝙ prælati non poſſunt donare quia donatio non eſt in adminiſtratione.

1 *Tutor tenetur facere codicem rationum.*
2 *Iudex prius debet incipere interrogare, quam torquere.*
3 *Codex rationum quandoque editur iure actionis, quandoque officio iudicis.*
4 *Victum ſuum propter alimenta matris, vel alterius cuiuſcunque, qui debet ali, non tenetur quis coarctare.*

§. Officio tu. † Tutor debet conſcribere ſiue facere
1 codicem rationũ: alias tenetur tutelæ,
& rationes ſeruorum pupilli etiã ſunt inhibendæ, & debent ſer
ui interrogari, vbi eſt opus. hoc dicit. In tex. ibi, interrogationes.
ſine quæſtionibus. Din. ſed & quæſtiones cum tormentis. Di.
a Et ex ordine literæ no. †quòd iudex prius debet incipere interro
gare, quã torquere. In tex. ibi, officio iudicis. no ꝙ tortura petitur
fieri iudicio iudicis. In text. ibi, neque inuentaria, neque ratio-
nalia. diuerſa ſunt inuentarium, & codex rationum, & tanquã
inter diuerſa cadit hic copula. In tex. ibi, a ſeruis. not. inquiri
pro rationibus priuatis, & eas facere indicium ad inquiſi. non
a ad cõdemnationem, & de illo indicio loquitur gl. ſ. de proba. 1.
cum probati. cum dicit quod indicium eſt minus quã ſemiplena probatio, & facit quod no. ſ. de eden. quædam. §. nummula
rios. In tex. ibi, male conſcriptas. no. hoc ad illam quæſtionem
quã teſtis ſecreto interrogatus a tabellione apertis atteſtationibus
dicit quod tabellio dicit falſum. tñ iſta litera loquitur in ſcriptu
ra priuata. dic ergo de hoc. vt no. C. de Fal. ſi quis decurio. p Iac
& Cy. In tex. has rationes. l. ſcripturas ſeruorum. No. ex hoc §
b officio quod tutor debet conficere librum rationum, ᵇ & pupil
lo reddere finita tutela, ſic vt ſup. de admin. tut. l. Lucius. § tute-
læ. idem in quolibet alio adminiſtratore, vt de lib. lega. l. ſi. §. in-
ter cætera, & l. ſi ita fuerit. vel in reliquis. ĩ. de ma. teſta. Vel ſi
hoc non facit, tenetur ad intereſſe declarandum per iuramentũ
litis, arg. ſup. de admin. tut. tutor qui repertorium, ſecundum Iac.
de Are quod eſt no. quod ita præſumitur contra illum, qui non
facit codicem rationum, ſicut contra illum, qui non facit inuen
tarium. & idem tenet Rayn. de For. & facit ĩ. de Fal. l. ſi quis cũ
3 falſo. § 1. & no. illum caſum valde. †Deinde no. hic quod codex
rationum editur iure act. quandoque officio iudicis, vt ſ. de eden. quæ dã.
in prin. dicit gl. ꝙ aut præcedit contractus, vel quaſi, qui eſt cauſa rõ-
num conſcribendarum, & tũc agit ex illo contractu, vel quaſi, vt hic.
aut inter agentes, & cum, a quo petitur editio, non interuenit con-
tractus, vel quaſi, ſed potius ille ſcripſiſſet ex officio ſuo, & tunc ha
bet locum officium iudicis. & ſi præcepto iudicis non paretur,
habet locum actio ad intereſſe, & hoc vult dicere tex. in l quæ-
dam, & eſt aditio ceruonina hic, & l 1 C. de eden. tamen eſt vera
aditio, ſi bene intelligatur, & approbatur hic per Dy. quando pe
titur editio principaliter, ſed quando incidenter petitur, ſemper
fit officio iud. mercenario. nam officium iud. mercenarium be-
ne concurrit cum ordinaria act. ſed non officium nobile, vt l. 4.
C. de iud. ſecundum Dyn. illud tamen debet intelligi ſecundum
id, quod legitur, & no. ſup. de rei vend. l. 1 § per hanc. Propterea
4 de largis. hoc verbum raro alibi reperies. ex quo no. † quod non
tenetur quis coarctare ſuum victum propter alimenta matris,
vel alterius cuiuſcunque, qui debet ali. non enim tenetur, niſi ha
beat largas facultates ad victum vtriuſque.

ADDITIONES.

a Probatio. Adde dom. Alex. de Imol. in l. 2. §. ſi abſens. ſup. ſi ex noxa. cauſa aga. & Aug. in auth. de nup. § ſi vero vſuſfructus, col. 4.
b Rationum. Sed quid ſi ipſe non confecit libros rationum, vide no. d. Bar. Soc. in conſ. 175 incip. Circa primam conſultationis dubitationẽ, in prin. cum ver. ſeq. in 1. parte, char. 125. vbi etiam dicit quod reddere tenentur adminiſtrationem, & an & quando ſtatur iuramento adminiſtratoris, & quando defertur iuramentum in litem. quod quo vide etiam Pet. de Anc. in conſ. 307 & adde do. Bar. Soc. in conſ. 190 incip. monitri me pluries, ver. & in primis præſuppono. 2. parte, char. 61 quod adminiſtratores & factores tenentur diligenter tenere libros rationum, in quibus appareãt clare data & accepta introitus & exitus. alias qui rationem aliter edit, non videtur edere, quia intelligi nõ poteſt. Et ad ſe quod qui tenetur exhibere libros rationum, & non exhibet, tenetur ad intereſſe & probare illud per iurm in litem, vt per præfatum d. Bar. in conſ. 192 inci. Capio difficultatem, ver. Circa ſeptimam, in fi. in d. p. ch. 68.

1 *Filius non tenetur dotare matrem, nec mittere victualia.*
2 *Argumentum de vltima voluntate ad factum iudicis bene procedit, quia factum iudicis æquiparatur facto teſtatoris.*
3 *Tutor qui non poteſt ali & pupillaribus negotijs intereſſe propter paupertatem, debet à pupillo habere alimenta.*

1 §. Sed ſi munus. †No hic ſingularem caſum, quod filius non tenetur dotare matrem,
nec mittere iocalia, vel nuptialia. nec diſtinguitur cuius ætatis ſit
mater iuuenis, vel ſenex, & iſtum tex. allegat Gu. ſi pupillus vbi
2 ergo. † no. argum. de vltima voluntate ad factum iudi. & quia fa
ctum iudicis æquiparatur facto teſtatoris. In tex. ibi, ſumptus li-
tis. Probabiliter moræ, vel ſuſceptæ, vt inſ. de leg. 2. qui ſolidum.
§. etiam. In tex. & viatica. an tutor debet ire eques, vel pedes ex-
penſ. pupilli, vel non. dic, vt not. ſup. man. l. idemque. §. idem La
3 beo. No. ex iſto §. quod tutor, qui non poteſt ali, & pupillaribus
negocijs intereſſe propter paupertatem, debet à pupillo habere
alimenta. & facit ſup. tit. j. l. 3. §. fi. & arg. iſtius. §. dico, quod ſi ma
ter eſt relicta tutrix filiorum, & ſtat in domo cum filijs, quod nõ
poſſunt filij dicere matri, volumus penſionem, quia habitaſti in
domo. idem in quolibet alio. nam cum tenetur inſtruere pupil-
lum bonis moribus, habet neceſſe morari ſecum.

1 *Tutores conuenti quatuor habent remedia, diuiſionis, ceſſionis, vtilis actionis, & ordinis.*
2 *Dolus beneficium cedendarum actionum excludit.*
3 *Beneficium ordinis excluditur per lit. conte. ſed beneficium ceſſionis non excluditur, etiam per ſententiam.*
4 *Exceptio rei facti diuidit libellum actoris.*

1 §. Nunc tractemus. † Præmitte ad euidentiã, ꝙ quatuor ſunt remedia, quæ
habent tutores conuenti. ſ. diuiſionis, vt in prin. §. vſque ad verſ.
& ſi forte. ceſſionis, & vtilis actionis, vt in ver. & ſi forte, vſque
ad ver. vſque adeo. quartum beneficium eſt ordinis, ſeu alte. in
primo faciendæ conuentionis ver. vſque adeo, vſque in fin. §. &
dic ꝙ beneficium diuiſionis habet locum inter eos, qui ſunt ſol-
uendo, & quatenus non poſſet alter ſoluere, conueniatur alter,
hoc

& hoc in prima parte. beneficium ceſſionis eſt duplex. quoddā eſt beneficium cedendarum inſolidum, vt quando quis conuenit pro ſolo facto contutoris. quoddā eſt beneficiū cedendarū ꝓpter, vt qñ quis conuenitur in ſolidū pro geſtu cōi, vel pro cul-
a pa cōi. & hæc vera dolo ceſſante: dolus nāque beneficiū cedendarū excludit, & iſtud in beneficio vtilis act. quod ſubrogat loco cedendarū act. & hoc dr̄ in ſecunda parte vſque ad ver. vſque adeo. beneficiū vero ordinis eſt duplex. quoddā eſt inter gerentē, & non gerentē, & hoc beneficiū ſemper datur, vt primo conueniatur gerens, ꝙ̄ non gerens, ſecundū beneficium ordinis eſt inter non gerētem, & magiſtratū, q dedit tutorē. & hoc duplr. nā interdū hoc beneficiū ordinis implorat tutor, interdum magiſtratus. primo caſu aut loquimur in caſibus Marcelli, & non habet tutor hoc beneficiū, aut loquimur in alijs caſibus, & tunc aut tutela non erat diuiſa ex noda contutorū voluntate, & tunc tutor non habet hoc beneficiū. aut erat diuiſio auctorizabilis. s. facta per teſtatorē, vel ꝑ iudicē habentē auct. & tunc rēr tutor non tenetur de eo, qđ non pertinebat administ. ꝑ opriā. fallit in caſibus, qui ponuntur in l. 2. C. de diui. tut. io quibus tamen caſibus prius debet executi mr̄atus, ꝙ̄ perueniatur ad hunc tutorē. & ex his appareat reliquū mēbrū. ſ. an mr̄atus qui ꝯuenit poſt gerentē habeat beneficiū ordinis, vt. ſ. primo ꝯueniat nō gerēs, ꝙ̄ ipſe mr̄atus, & de hoc quarto beneficio ordinis tractat ver. vſque adeo, & h. d. tex. cū gl. Dic ēt in iſta mā ꝙ beneficiū diuiſionis daē inter doloſos, ſed beneficiū ceſſionis, & vtilis act. non: r̄o dr̄ia eſt: quia beneficium ceſſionis, & vtilis act. venit ad impugnationem, & agendum, & ideo non daē doloſo, ſed beneficiū
3 diuiſionis eſt mera defenſio. † Item dic ꝙ beneficiū ordinis excluditur per conteſt. lit. Sed beneficiū ceſſionis nō excludiē ēt ꝑ ſniām, vt J. e. l. §. nō tñ, & J. de fideiuſ. l. fideiuſ. §. idē r̄ndi. Idem dic ꝙ beneficiū vtilis actionis nō habeāt. confideiuſ. ſed habent ꝯtutores, quia ſunt rei principales, & non acceſſorij, vt haberut de neg. geſt. l. ex facto, in fi. magnæ gl. & tangiē. C. de tutoribus vide per gl. Cy. & alios. Itē dic ꝙ mā huius. §. tractat, qñ plures gerūt offic. ſi publicū auct. & vtilita. priuarū. ſi vero plures gerūt officiū auctoritate, & vtil. publicum, dic vt C. quo quiſ. ord. con l. 2. lib. 10. & C. de ꝯueni fiſci de l. qm̄ Augerio, eo. li. ſed qñ plures gerunt officium auct. & vtil. priua. dic, vt ſ̄ man. creditor. §. duos & facit ſ̄. de neg. geſt. l. cū alicui. Dyn. diuidit iſtum §. & ſm̄ eū diuide. Nunc tractemus. In iſta prima parte no. quod ex quaſi ꝯtu fiunt plures rei debendi inſolidū. tñ habent beneficiū diuiſionis etiam iure ff. ſecus in correis principaſt obligatis ex ꝯtu, q iure. ff. nō habent beneficiū diuiſionis, vt ſ̄. loca. tamē apparebit, & C. loca. l. ſi diuiſa. Sed hodie ꝑ ius auct. beneficium
4 diuiſionis extenſum eſt ad oēs correos debendi. † Secundo no. ꝙ exceptio rei facit diuidi libellū actoris, & pro parte procedet, & pro parte nō. ſacit J de leg. 2. qui ſolidū, in prin ſ̄. ſi cer pet. quidā æſtimauerūt. ſi. in l. ſi ꝯſtante. §. fi. ſol. matr. & dico ꝙ in iſto caſu actor diuidēs libellū nō ꝯdēnaē reo in expenſis, qa ante obiectā exce. diui. recte agebat. & nō temere. In tex. delicti. no. ex hoc. §. dolū eſſe maleficiū, licet non cadat in ſpeciale nomē maleficij; & ſic facit ad ſtat. ꝙ in maleficijs poteſtas habeat arbitriū. nā in quolibet dolo habet arbitriū. Itē ſi dicit ſtatutū, ꝙ cōmittēs maleficium puniaē tanta pœna, & aliquis dolo ſe latitat, quia iſte dolus appellaē maleficiū, vendicat ſibi locū ſtatutum, ſm̄ Cy. ad ꝙ faciunt, quæ no ſ̄. de eden. l. 1. §. fi. facit etiam ad ſtat. quod bannitus pro maleficio poſſet offendi, quia bannitus per contumaciā cū dolo vr̄ poſſe offendi: ꝙ plenius examinaē alibi. In tex. communicatio. facit ad no. in c. ſicut, de iureiur. per Inno. Bald.

§. Non tantum.

Beneficium ceſſionis poteſt opponi poſt ſententiam. h. d. Et eſt arg. quod exceptio pretij non ſoluti poſſet opponi in executione ſētentiæ latæ pro emptore. Bald.

§. Conſiderandum.

No. in hoc. § quod aliud ē intereſſe, aliud pretium, ſeu
a æſtimatio rei. a pro hoc infra, de furt. l. in furti, in princ. & de ac. emp. emptorem. §. ibidem. Item no. intereſſe extra rem non conſiderari in via duplicationis. Bald.

ADDITIO.

a Aeſtimatio rei. Vide tamen eundem Bal. contra tenentem in l. 1. c. de his quæ an non domi. manum. ſunt, & in addi. ad Spec. in tit. de intereſſe. §. 1. in fi. Et vide Dy. in reg. mora de reg. iur. in 6.

---

1 *Quando ex vno facto, & vna qualitate oriuntur plures agendi formæ, vna per alteram perimitur.*

2 *Actio tutelæ, & de rationibus diſtrahendis oriuntur ex quaſi contractu.*

3 *Condemnatus de facto ſimplici, ſi ſoluit, & poſtea accuſetur de eodem facto qualificato, non procedit accuſatio.*

1 §. In tutela.

† Quando ex vno facto, & vna qualitate oriuntur plures agendi formæ, vna per alteram perimitur: ſed ſi oriuntur diuerſi tituli, & diuerſæ formæ agendi, vna per alteram non perimitur. Et præmitte ad euidentiā id, ꝙ not. Din. infr. de publi. l. 1. §. vnde quæritur. vbi Din lo-
2 quitur valde eleganter. † Secundo præmitte quod actio tutelæ, & de rationibus diſtrahendis oriuntur ex quaſi contractu: ſed actio furti oritur ex delicto. Tertio præmitte, ꝙ vbi competit actio de ra. diſ. competit actio tutelæ, ſed e ꝯ̄. Quarto præmitte ꝙ actio tutelæ ad act. diſ. habet ſe, ſicut genus ad ſpeciem. Quinto, & vltimo præmitte ꝙ actio de ra. diſ. non oritur niſi ex perfida geſtione ſaltē ex perfidia præſumpta, & eſt iſta actio in duplū, in quo duplo ineſt ſimplū, hoc probatur in iſto §. & J. eo. l. actio. Et conclude ꝙ qñ ſpecies excedit genus, excluditur genus per ſpeciem, & ſpecies per genus intentatum, & h. d. iſte no. § in prima parte. ſi vero ſunt duæ ſpecies ſe inuicem excedentes, non excludiē vna per alterā, & h. d. ſecunda pars. & ita tangit hic Cy. & remittit ad no. per eū. C. de ſer. fug. qñcunq;, & plenius ꝑ Pet. & Cyn C de accuſ. l. qui de crimine. In tex. ibi, obligatione, quæ perfida geſtio appellatur. Iac de Are. ad hoc quod no. l. prox. in gl. ergo, ſed non intelligas ita groſſe, quod perfida geſtio, & obligatio ſint idem, quia perfida geſtio eſt facti: obligatio vero iuris; ſed exponit Iac. de Are. ꝙ appellatur obligatio id eſt perfida geſtio. In tex ibi, duas actiones. i. act. tu. & de ra. diſt. Dyn. In tex. non poteſt etiam ad pœnam quia eadem eſt facti qualitas, ꝑꝑ quam vtraq; datur Dyn. In tex. qui intercepit. ſubaudi, mala fide, vt extranea perſona, & hoc conſtat ex Dy & no. hic ꝙ ſi Abbas furatur pecuniam capituli, teneē furti. iſte eſt tex. ad hoc argu. In tex. non liberatur, ſ. in aliquo Dyn. In tex eadem obligatio. i. idem tit. oblig. In tex. ibi, facti. ſupple. & eiuſdem tituli: qa diuerſitas tituli eſt diuerſitas originis primæuæ, & facit idem factum diuerſa videri, & per conſequens diuerſas obligationes, & diuerſas actiones ſm̄ Dyn. & eſt ſubtile dictum. In tex. obligatur. quaſi pro diuerſis factis, non autem quaſi pro vno facto. Dy. & no. hic quod ſi tutor furatur pecuniam pupilli, ex hoc facto reſultant quatuor agendi formæ, duæ ex quaſi contractu actio tutelæ, & actio de ra. diſt. & duæ. ſ. actio furti, & condictio furtiua, vt J. prox. primæ duæ act. ſe inuicē perimunt, & ex vna cauſa oriuntur, qua intentata vr̄ intentatum omne ius agentis ex ea cauſa. Item illæ duæ primæ actiones perimunt condi. furtiuam, & econuerſo, vt inf. l. prox. per aliam regulam, quia plures rei ꝑſecutoriæ, quæ oriuntur ex eodem facto, licet non eodem titulo, ſe inuicem perimunt, ſed actio tut. & de ra. diſt. furti act. non perimit: quia actio furti eſt originaliter pœnalis. & non eſt idē titu. facti, & idem titulus obligationis, ſed diuerſus. & concludo qñque eſt idem titulus act. tunc act. ſe perimunt. qñque eſt idē factum, & diuerſus titulus obligationis, & ſic factum eſt implicitum ad plures cauſas obligandi, tunc in pœnalibus executio vnius non tollit executio. alterius, intelligo, niſi quatenus concurrunt, vt l. qui ſeruum § fi. de act. & obli. & inf. vi bo. rap. l. j. in
2 fi. † Iſte §. facit ad q. quidam fuit condemnatus de facto ſimplici, & ſoluit: poſtea accuſaē de eodem facto qualificato, ꝙ̄ritur an procedat accuſatio: & vr̄ caſus in iſto §. ꝙ non. nā ſic ſe hēt actio tutelæ ad actio. de ra. diſt. ſicut ſe hēt actio ex facto ſimplici ad actio. ex facto qualificato: ſed ita eſt, ꝙ vna tollit ꝑ alterā. ergo &c. ꝑpea ſublata ſubſtantia non pōt remanere qualitas, nec intentari per ſe, ſed hic eſt ſublata ſubſtantia. vt l. ſi quis cū tutū §. plane, de execu. rei iud. ergo non pōt agi rōne qualitatis. Bar. tenet ꝯ̄ quod ratione qualitatis pōt denuo agi: quia in primo iudicio delictum non eſt plene purgatum, nec eſt fiſcus conſecutus debitam pœnam. ita tenet Bar. inf. de accuſ. l. ſenatus eſſe. non r̄ndet ad iſtū §. ſed pōt r̄ndeti, ꝙ hic loquitur in ciuili iudicio, in quo pars pōt ſibi præiudicare, ſecus in criminali, vbi agitur de præiudicio tertij. ſ. fiſci. Iacob. But. in hoc puncto conſultus, dicit accuſat. o. ratione qualitatis adiunctæ non procedere, quia ſicut abſolutus non poſſet denuo accuſari, ita nec accuſatus poſtquā ſoluit, niſi doceretur de colluſione, vel prævaricatione, quod eſt docendum ante oīa, vt J. de præuar. l. 1. in puncto iuris iſta ſecūda opi. eſt verior, & facit quod no. inſtit. ſi quadrupes pau. feciſ. d. ca. in fi. & in l. licet §. poſſumus, nau cau. ſtab.

§. Hæc actio.

Quando ex vna radice eiuſdem obligatio. oriuntur plures agendi formæ, non oritur vna prius quam altera. h. d.

LEX II.

Actione.

In gl. quæ dicit dolo, vel non dolo, fuit tamen in dolo præſumpto. & propter hoc actio eſt in duplum, ſecundum Din.

§. Hæc actio.

Vbicunque fit mentio dupli, ſemper in dubio ineſt in ſimplum. facit l. vlt. C. de ſpor. & inf. de publ. l. hoc edicto.

LEX III.

Si tutelæ.

De dubio eſt ſatiſdandum, non præciſe iudicandum. h. d. Et concor. inf. de ſta. lib. l. ſtatuliber. ratione. & vide ibi Iac. de Are. & no. hanc l. ꝙ ab obligatione conditionali quis conſeruatur indemnis non per ſolutionē, ſed per idoneam ſatiſd. & tene menti, & ex hoc apparet qualiter debet indemnis conſeruari fideiuſ. tutoris durante tutela: qa debet fieri ſecurus, & cautus per idoneam ſatiſdationem, cū aliter non poſſet extrahi de obligati. In tex. tutelæ, ſcilicet contraria Dinus, & nota prædicta. Bal.

L E X IIII.

1 *Abſolutoria lata ſuper inepto libello etiam in forma diffinitiua non parit exceptionem rei iudicatæ.*

2 *Poteſtas ſi tenetur ſtare ad Syndicatum octo diebus, in quibus eſt permiſſum contra eum offerre libellos, ſi quis obtulit libellum ante ipſos dies octo, non valet.*

Niſi. Si adhuc. Actio inepto tempore propoſita nihil operat. & licet agens ſuccumbat, non abſorbetur ius agentis. h.d. † No. abſolutoria lata ſuper inepto libello etiã in forma diffinitiuæ non parit excep. rei iudicatæ. In tex. ibi, agat. ſubaudi de facto, non de iure, ne cõdicat princ. huius l. Dy. In tex. ibi, conſumitur. ſubaudi: licet tutor ſit abſolutus. Dy. & no. ex iſto §. quod † ſi poteſtas tenetur ſtare ad ſyndicatum. 8. diebus, in quibus eſt permiſſum cõ eum offerre libellos, & quidam obtulit libellum ante iſtos, 8. dies, non valet, & non inducit veram pendentiam litis, ſed tantum inducit pendentiam lit. de facto, quæ nihil opitulatur, nec eſt alibi melior tex. facit in ratione ſui. C. qui ad bon poſſ. l. vlt. Item in iſto. §. eſt caſus contra glo. quæ eſt in l. pecuniam. ſup. ſi cert. pet.

2 *Officiales temporales licet non debeant ſyndicari niſi in fine officij, tamen perpetui officiales poſſunt etiam durãte officio per ſuperiorẽ ſyndicari.*

§. Cum furioſi. Tutor, & curator adulti non conueniuntur durante adminiſtratione: ſecus in cura furioſi, vel prodigi. h.d. Et glo. reddit no. hanc rationem; quia in pupillo, & adulto eſt certum tempus, quod eſt ſpectandum: ſed in furioſo & prodigo non eſt certum tempus; & ideo non eſt ſpectandum; & iſta eſt ratio multum no. † Et eſt iſte tex. arg. quod licet officiales temporales non debeant ſyndicari niſi in fine eorum offi. tamẽ perpetui officiales poſſunt per ſuperiorem ſyndicari etiam officio durante, & not. bene iſtum tex. ad hoc. In glo. ſecus ibi: ſed ibi. l. in cura adulti.

L E X V.

Si tutor. Ille qui debet ſoluere, ſi pro ſoluendo aliquid recipit, turpiter recipit, & reſtituere tenetur. h. d. vide quod no. ſup. de cõd. ob turp. cau. idem. §. ſi tibi iudiciũ.

L E X VI.

Si filius. Fideiuſſio, qua pater tenetur pro filio, à lege finitur cum filius factus eſt ſui iuris. h.d. intellige ſane. quod finitur fideiuſſio. id eſt extenſio fideiuſ. ad futura. tamẽ remanet quo ad præterita, vt inf. eo. ſi filius. Bal.

L E X VII.

Si pupillus. Ibi, actionem. etiam durante tutela, cum ex alia tutela agat, vt inf. eo. l. ſi tutor. §. teſtamento.

§. Si tutor. Pendentia fictionis interim non prohibet ius agendi. Item valet iudicium contra illum qui eſt in carcere hoſtium h.d. quod eſt no. Eſt hic expreſſum, quod fictio ſuperueniens non extinguit iudicium interim recte agitatum. & facit ad not. C. de ſent. paſ. l. qui teſtamentũ. in tex. bonis eius. vt l. ab hoſtibus, quib. ex cau. maio.

L E X IX.

1 *Tutelæ intermiſſio facit cenſeri tutelam denuo recuperatam eſſe nouam.*

1 Si tutor. † Intermiſſio tutelæ facit cenſeri tutelam denuo recuperatam eſſe nouam tutelã. h. d. illud princ. & eſt no. In tex. ibi, excuſatus ad tempus abſentiæ. Dyn. In tex. quod reipublicæ ſtta fuit cauſa abſentiæ ſine excuſatione, vt l. verum, §. ex facto. ſup. de mino. In tex cõueniri. l. vterque prius, qa tutela retumpta cenſetur noua, & non cenſetur eadem numero ſecundo, quia eius tutela totaliter eſt finita. no. quod vbi abſentia eſt cauſa tutelæ, ibi præſentia facit tutelam deſinere, & facit ſ. de excu. tut. Titius, §. ſed ſi ita, & ita dicit hic Dy. qui dicit qđ prius tutor poteſt conueniri pro vtraque adminiſtratione, & pro prima poteſt conueniri etiam durante ſecunda adminiſtratio. eiuſdem tutoris, vt inf. eo. l. §. ſi teſtamento.

2 *Tutela datiua cedit legitimæ, & legitima teſtamentariæ.*

3 *Iudicis remotio non facit quin ſuperſint reliquiæ, & nomen veteris tutelæ ſecus in remotione legali, vel naturali.*

§. Si duobus. † Tutela datiua cedit legitimę, & legitima teſtamentariæ. h.d. Cyn. & Dyn. & Ray. & multum no. In tex. conſtituit. i. quia peruenit ad ætatem. 25. anno. Dyn. No. ordinem in prælatione tutelarum. nam teſtamentaria præfert legitimæ: legitima datiuæ, & idem operat ius præl itionis poſtea emergens in finienda tutela, quod operatetur in principio exiſtens in tutela finienda. & ſic concor. ſup. de excu. tut. non ſolum. §. ſi libertus. In gloſſ. ſi ergo ibi. §. ſi libertus. vbi colligit expreſſe, quod quæſtio ſic propoſita non procedit, quia ſequens legitimus nõ admittit, dum proximior ſperat, vt ſup. de leg. tut. l. 2. §. ſi apud hoſtes. ſecundum Dy. In ea glo. in fi. ibi ſecũdum Hug. dicas quod in primo caſu, quando datus eſt in locum excuſati, vel remoti, legitimus non admittat: quia ſuperſunt reliquiæ teſtamentarij, & ſic op. Azo. eſt vera. ſecundo caſu, quando eſt datus in locum defuncti, vel deportati, vocat legitimus. & repellitur datiuus, quia non ſuperſunt reliquiæ teſtamentarij, vt ſup. de teſta. tut. l. ſi quis ſub conditione, in fin. & hoc caſu eſt vera opin. Hug. ſecundum Dyn. Cyn. & Rayn. † Et prædictis apparet, quod remotio iudicis nõ facit, quin ſuperſint reliquiæ, & nomen veteris tutelæ, ſecus in remotione legali, vel naturali, vt puta per deportationem, vel mortẽ, vt inf. ead. l. §. pe. & quod no. ſup. de auth. tuto. l. & ſi pluribus, quæ verba no. bene.

1 *Pupillus non poteſt habere curatorem generalem, ſed bene poteſt habere ſpecialem.*

§. Si teſtamento. Durante eadem tutela non cogitur tutor ad redditionem rationis ſecus ſi ſit noua tutela. tunc enim conuenietur per cura. vel contutorem h.d. Et no. quod differentia eſt inter vnum actum continuatum, & plures actiones. nam primo caſu vna eſt actio pro toto tempore. ſecundo ſunt plures actiones. vnde hoc multum facit ad no. ſup. de iureiur. l. eum qui. §. in pupillaribus. † In text. per ſpecialem. no. quod pupillus non põt h̃re curatorem generalem: ſed bene poteſt habere ſpecialem, vt l. qui habet. §. ſi pupillus. ſup. de tute.

1 *Tutor alicuius ſi banniatur, & eius bona cõfiſcẽtur, nõ eius tutela finitur.*

2 *Officium principalis adminiſtratoris per dationem coadiutoris non finitur.*

3 *Banniti collectas ſoluere non tenentur.*

§. Si tutori. Adiunctio curæ non finit officium tutoris, ſecus ſi ſi tutor ſit confiſcatus. h. d. † Et not. hic argumentum quod ſi tutor alicuius banniat, & eius bona confiſcantur, quod tutela ſit finita, & tutelæ actione agi poterit, & ſic põt intellig: ſ. de ſol. q. ſi ſorte, ſm Iac. de Are. Item no. quod ſi aliquis fuit poſitus in ſacculo priorum, & poſtea fuit bannitus: octa de extrahi ſi de ſacculo, q debet lacerari, quia finita eſt ſacculatio per iſtum tex. † Item no. quod per dationem coadiutoris non finitur officium principalis adminiſtratoris. In tex. eius. l. confiſcati tutoris. Dy † Et no. arg. qui banniti non tenent ſoluere collectas. a nec reſpondent creditoribus. b quia hñt pro mortuis, quod eſt verum ſi nudi exulant, vt ſup. de cap. dim. l. tutelas. §. ſi libertate. ſecus ſi retinent bona nam tunc compelluntur ad onera, vt ſ. de polli. l. de pollicitationibus, & ibi eſt caſus. In tex. ibi, præter pœnam excluſiue ſm Iac. de Are. de hoc dixi. ſ. de annu. lega. Seio. §. vxori. per Dy. & ſup. de pig. actio. l. i. in fi. & C. de decl. l. ex omnibus, lib. 10. In tex. non dantur. quo ad exercitium, quãdo omnino poſt tutelam: ſed qñ habẽt vetuſtiorem originem, ſic, & ita debennit concor. gl. quæ inuicẽ õtrariãt hic. & inſt. de auct. tu. §. ſi. & l. 2. de admi tuto. C. In tex. ibi, acti. habet. qua ſoluere ſibi debet. Dyn. In tex. debuit. vnde actio deuoluta magis durat, quam punitiua.

A D D I T I O N E S

a Collectas. Vide eundem bal. in l. ſi. C. ſi propter pu. per. & Flo. in l. ſi perdentes. §. ſi quid, de vſufr. & Bar. in l. inter quos. ff de dam. infe. & do. Bart. Soc. in conſil. 217 incip. cucs hanc q. clare in 2. parte. char. 95. & Rom. in conſil. 114.

b Creditoribus Adde eundem Bal. in l. 2. C. ad l. iul. de vi pu. vel priua.

L E X XI.

Si filius. Variatur qualitas, & modus agendi propter varietatem temporum, vel ſic. vbi varietas temporis inferi varietates modi agendi, variatio tempore modus agendi etiam variantur. h. d. materia iſtius l. plene examinatur in l. Pomponius. neg. ſup. de neg. geſt. In tex. cum eo, ſcilicet filio, eodemq. quondam tutore. Dy.

L E X XII.

Filius autem. Nota hic, quod ratio q ſuſpendit principale, ſuſpendit acceſſorium. h. d. Bal.

L E X XIII.

1 *Ratione continuationis factum temporibus diuerſis, reputatur factum eodem tempore.*

2 *Tempus diſtinguit maleficium.*

Si tutor. Adminiſtratio cohærens tutelæ venit in actio. tutelæ. ſecus, ſi non ſit adminiſtratio contigua, ſed diſcreta. h. d. cum l. ſeq. & facit. ſ. de neg. geſt. eum actum, cũ 1 l. ſeq. no. hic † quod ratione continuationis factum temporibus diuerſis reputatur factum eodem tempore. Et facit ad q. dictat ſtat. quod re(u)mens vxorem alterius de die, teneatur in ducentis, & tenens de nocte puniatur in trecentas libras. modo quidam 2 tenuit die, & nocte. modo quæritur, vtrum iſtud ſit vnum maleficium, vel plura? & vtq plura, † quia tempus diſtinguit maleficium. in õrium facit hæc l. q ſit vnum tm maleficium, & teſpiciatur princ. temporis ad idem. ſ. de fur. l. inficiando. §. infans. & ſ. de adulſ. l. quod ait. §. ſi. pro prima vero parte facit. ſupra eo. l. ſi filius. non determino hic, quia non eſt propria materia. Bal.

A D D I T I O.

a Die & nocte. Vide Pet. de Anch. conſ. 4.

L E X XIV.

Si poſt puber. Ex duplici officio oriuntur duæ agendi formæ. h. d.

L E X XV.

Ex duobus. Minus operatur tranſactio, q̃ ſolutio quo ad extendendã liberationem ad aliã ſponſionẽ, & eſt no. lex. & no. pro componentib. ſe cum camera eccleſi.

In

In tex. ibi, præſtitiſſet ob dolum cõem, Odo. Not. iſtam l. quod ſi plures ſunt obligati cameræ Romanæ, compoſitio vnius non prodeſt alteri, ſecus in ſoluti. niſi eſſet mera pœna, quia tũc nec ſolutio prodeſt, vt ſup. de iuriſd. om. iud. adeo. Bald.

LEX XVI.

Si cum adhuc. Non poteſt prius intentari actio cumulata, quàm principalis. Vel ſic. ſuſpenſa actio primitiua, omnis actio, quæ habet originem ex eodem fonte, ſuſpenditur. h. d. In text. ibi, agi poterit propter vnã ſpeciem male adminiſtratam. Din. non vniuerſali act. Cy. & ſic non ob. ſ. eo. niſi finita. § fin.

LEX XVII.

1 *Aduerſarium contra ſe ipſum munire nemo tenetur.*
2 *Abbas non tenetur facere ſumptus monacho, ſi conquæretur de Abbate.*
3 *Aſſeſſor, & conſultor debet dari expenſis petentis partis tantum, niſi aſſumatur a iudice.*

Imperatores. † Nemo tenetur aduerſario ſuo facere ɔ̃ ſeipſum ſumptus litis. h. d. Et not.
bene hanc l. & concor. C. de teſti. l. qm̃, & ſ. de poſth. l. hi q cau-
1 ſas, ſm Iac. † de Aret. vel ſic nemo tenetur munire aduerſariũ
2 contra ſeipſum, & eſt argu. † ꝙ Abbas non tenetur facere ſum-
a ptus monacho, a ſi conqueretur de Abbate. quod eſt verum, ſi
conqueritur de perſona, ſecus ſi pro vtilitate eccleſiæ, vt extra,
3 de accu. ex parte, & vide l. ſi inſtituta. C. de inoffic. teſt. §. 1. † Itẽ
eſt argu. ꝙ aſſeſſor, & conſultor debet dari expenſis petentis, &
iſtud eſt, qñ datur ad petitionẽ vnius partis tantum. ſecus, ſi ad
petitionem iudicis fuit aſſociatus: quia tunc debet dari expenſis vtriuſque partis, vt c. ſtatutum. § aſſeſſores, de reſcrip. & C. de eroga. mi. anno. l. cum ſæpe, lib. 11. Et adde quod not. in ſimili ĩ l. 2. §. fin. infr. qui. ex cau. in poſ. eat. facit. C. de ſta. & imag. l. fi. C. de re. cre. l. generaliter. §. expenſis. ſ. fam. ercis. l. ex parte. §. ſi. cum ſimi. & ita ſeruatur in practica. Bald.

ADDITIO.

a Monacho. Vide quod ad hoc habetur per Fel. in c. ex parte, in fi. pen. colu. de accuſat.

LEX XVIII.

Cum tutor. Tutor qui abſtenſione pupilli bonorum hæreditariorum, & venditione deliquit, tenetur pupillo ad intereſſe ratione abſtenſionis in creditoribus hæreditarijs, & ratione perperam factæ venditionis. hoc dicit In tex. an creditoribus. ſcilicet hæreditarijs. In tex. l. iſta dictio determinat præcedentia. not. quod geſtor bonorum tenetur creditoribus ipſorum bonorum ex mala geſtione. ¶ Secundo not. ex gloſ. parua, quæ incipit, vt quia, ꝙ quando dicitur iſta hæreditas eſt bona pro centum, tantum eſt dicere ꝙ centum ſunt in hæreditate vltra omne æs alienum. Bald.

LEX XIX.

SI probatum. Nomen debitoris approbatum reprobari non poteſt. h. d. vel ſic, qui ſemel
a approbatus, habetur pro probato, & idoneo perpetuo. a h. d.

ADDITIO.

a Perpetuo. Adde eundem Bal. in l. 1. vlti. col. in princ. ver. 36. caſus eſt. C. de fur. & in l. ſi quis teſtib. in 1. col. verſ. opponitur, & vẽ. & ibi no. C. de te. & quæ late ad materiam approbationis habentur per Fel. in c. cum ver. eta. bilis, in fi. pen. col. in verſ. vlt. tene menti, vſque ad fi. de te iu. & in c. præſentium, de teſti. in 2. col. ver. in glo. 1.

LEX XX.

Alterius. Reſtitutio minoris extendit ſe per quandam conſequentiam ad reſtituendum terminum, qui dependet ab eadem cauſa. h. d. Vel ſic, reciſſa cauſa liberationis reſcindit eius effectus. No. hic ſi minori reſtituitur actio, eſt reſtituenda contra tertium qui beneficio ipſius minoris fuerat liberatus ſm Di. In glo. Titius adultus. ibi in 20. vnde beneficio diuiſionis quilibet tenetur in 10. In ea. gl. ibi. ɔ̃ Seyum. tanquam ɔ̃ hæredem. In ea. glo. ibi 25. & in hoc fuit læſus Seyus, q non debebat ſoluere niſi 10. In ead. glo. ibi ɔ̃ Titium, ſ. in v. vel ſic qñ ſententia lata contra minorem, eſt cauſa liberationis alterius, reſtituto minore reſtituitur actio creditori in veterem debitorem. h. d. facit inf. de iure fiſ. deferre. §. fi. cum l. ſeq.

§. Non idcirco. Curatores ſoluentes propter culpam tutoris abſoluti poſſunt implorare, ꝙ minor cedat eis contra tutorem beneficium reſtitu. in integrum. h. d. Et not. quòd beneficium reſtitu. in integrum poteſt cedi. Concor. ſ. de admin. tuto. ſi minoris, & ſ. de min. l. ꝙ ſi minor, in princ. vel ſic, ei qui pro alieno facto conuenitur, debet cedi actio, & beneficium cedendarum poteſt opponi in execu. ſententiæ. h. d.

LEX XXI.

Cum pupil. Solutio facta in pretium cedendarũ nõ liberat debitorem, pro quo ſoluitur. h. d. vel ſic, ſolutio quæ ordinatur ad vnum finem, non debet oppoſitum operari. h. d. Et vide ĩ. de pec. leg. dominus Sticho, in glo. melius dixiſſet. In tex. fiat, id eſt ſatisfiat. Bald.

LEX XXII.

Defenſor. Ex perſona defenſoris rei non mutatur priuilegium petitoris. h. d.

LEX XXIII.

Conuento. Sola notio actionis contra vnũ liberat plures reos. h. d. Bal.

LEX XXIIII.

Poſthumo. Tutor datus poſthumo, eo non nato neq; tutelæ, neque pro tutela tenetur, ſed actio. neg. geſt. vtili, non directa. h. d. In tex. ſignificatio, id eſt nulla ſimilitudo, propter quam actio tutelæ poſſet locum habere. Dy.

De contraria tutelæ actione. Rub.

LEX PRIMA.

COntrariam. & c. Ibi, quamquam. not. hũc tex. ad q. dicit ſta. ꝙ filiusfam. non obligetur ſine auct. patris. quidam geſſit negocia filijfam. patris auct. non interueniente, quæritur an agere poſſit? rñdeo ꝙ ſic, quia illa auct. & ſolem
a nitas non deſideratur in quaſi contractibus. a vt hic no. bene.

ADDITIO.

a Contractibus. Vide Rom. in conſi. 399.

§. Finitum. Contrariorum, & relatiuorum idem eſt tempus, eadem natura, & conditio. h. d. vel
a ſic, contrariorum eadem eſt diſciplina.

ADDITIO.

a Diſciplina. Adde eundem tenentem Din. in reg. qui ſentit onus, & quod ibi habetur in apoſtil.

§. Propterea. Aliud eſt exce. non admitti, aliud diſcuſſam reprobari. vel ſic. qñ exceptio nõ admittitur, non ob. exceptio rei iud ſecus, ſi per interlocutoriã, vel diffinitiuam reprobetur. h. d. concordat. ſ. de neg. geſt. ſi nõ autem. §. fi. de compen. l. quod in diem §. ſi rationem, & C. de fide inſtr. l. fi. & habes hic ꝙ interlocutoria oritur actio rei iu. de hoc no. de elec. cum dilecti, in fi. In tex. non habuerit quia nec admiſit exceptio. nec reprobauit expreſſe. Dyn. quomodocunque exceptio non ſit excuſſa, nõ impeditur excipiens, quin denuo poſſit refricare per viam agendi.

§. Hanc actionem. Licet exceptio non poſſet opponi, vbi non agitur: tamen contraria actio poteſt proponi. h. d. Coniuncta. l. pure §. fi. de excep. do. Bal.

LEX III.

Quod ergo. Nota iſtum tex. ibi, neque enim. & c.

1 *Actio contraria tutelæ, non competit ad liberandum, ſed ad ſoluendum, quod debetur tutori.*
2 *Creditor non eſt compellendus facere generalem liberationem.*
3 *Pactum quodlibet dicitur eſſe contractus.*
4 *Statutum dicens, quod de quolibet contractu debeat ſolui gabella, debet ſolui etiam de refutationibus, quæ fiunt per pactum.*

1 **§. Contrarium.** † Contraria actio tutelæ non cõpetit ad liberandum, ſed ad ſoluendũ,
quod debetur tutori. h. d. Et præmitte ꝙ duplex eſt debitum. ſ.
liberationis, & pro hoc non competit actio. & præſtationis, &
pro hoc competit actio, h. d. In tex. dixit. no. iſtum tex. valde quĩ
eſt arg. ad q. illam. Si creditor habeat aliquem debitorem ex diuerſis obligationib obligatum, & debitor ex oĩ cauſa ſatisfaciat
a creditori: nunquid creditor poſſit cõpelli ad gñalẽ a refutationẽ faciendã ipſi debitori? & dicendũ eſt, ꝙ non ſit cõpellendus,
niſi de debitis ſpecificatis, quæ apparent ſoluta, & ad hoc quoti
2 die allegatur per doct. ſm Old. vnde dicit hic Dyn no. † creditores non eſſe ɔpellendos facere gñalem liberationem, ſed ſpecialem tantum debito, qđ de pñti exiſtit ſolutum, vt C. de ſo. pecuniæ. Dy. Item inducitur ad ſecundam qõnem, duo ſunt ſocij, finita ſocietate alter vult impetrare officiũ iudicis, vt reuideantur rationes ſocietatis, & deinde imponat perpetuum ſilentiũ ſuo
b ſocio, vt eũ, vel hæredẽ ſuũ amodo non inquietet, b an hoc petere poteſt? vr̃ non per iſtũ §. vbi non agitur, vt quis liberetur. præterea actor eſt. qui debet agere, non reus, vt inſti. de actior. §. ɔ̃ quoq;, & ĩ. excep. do. l. pure. §. fin. ad idem: quia ſi hoc eſſet ex parte rei, non reciperentur teſtes ad æternam memoriam, qa eſſet ſibi proditum ius agendi: ſed iſtud eſt ɔ̃ text. C. de vſuria pupil. l. pupil. ſ. de teſt. curent, in auth. de teſti. §. pen. & extra, de teſti. c. ſignificauit. In contrarium vr̃ per ea, quæ notantur. C. vt nemo inui. vbi eſt quæſtio de ſcholari, & de ingen. ma. diffamari, & melius. ĩ. de lib. leg. Aulius §. centum, in gl. ord. ſm Cy. addebat gl. Bar. aliam gloſ. quæ eſt ĩ. de fideicom. l. ſi contendit, &
C. de

ADDITIONES.

a Generalem. Adde Bal. conſi. 349. incip. ſi creditor.
b Inquietet. Adde vt per Rom. conſi. 54.

C.de non num.pecun.auth.hanc querelam. In hoc conſidera ꝙ quãque reo poteſt perire ius, & probatio, ex lapſu tpis, tunc pōt aſſumere partem actoris: & ita loquitur.l. ſi contendat. Interdũ pōt deperire probatio, ſed non ius, tunc pōt petere ꝙ teſtes reci piantur ad æternam memoriam, vt d.l. curent, & l.fi.de vēt.pu. & hoc in reo. in actore aũt non eſt dubiũ, qđ pōt agere ſm natu ram iuris ſui, vt ſ.ad l.Aquil.l.in lege Aquilia ſi deletũ, & de ta. exhi.locũ.§.ↄdemnatio.& hæc verba tene menti. non ob.l.diffamati, quia iſtud eſt ideo, ꝙ ille qui diffamat, quodãmodo iudicium prouocat, & ideo reus vt prouocatus admittitur ad petendum, ꝙ diffamanti imponatur ſilentium, vt extra qui matrimo.accuſ.poſſ.c.cum in, & extra, qui fil.ſint leg.c.cauſam quæ, per Inn. In gl.fin.in officio.ibi, iurō. hęc glo.dicit, ꝙ auth. ſacramenta puberũ, hēt locum in liberatione, ſicut in vero ↄctu ergo ſm hanc gl.minores pñt cum iurō remittere, refutare, & renunciare, & eſt ratio quia iuramentum eum repreſentat maiorem, cum ſit habilis ad iurandum, ac ſi eſſet maior.25.annis ſm Dyn.& eſt hoc hodie probatũ in c.2. de pac.lib.6.de hoc no.in feudis, de pace iur.fir.§. item ſacramenta, col.x.vbi gl.tenet idē,
3 quod hic.& eſt no.& dicit Dy. † ꝙ cum quodlibet pactum ſit ↄ̄ctus, vt no.in l.1.in fi.magnę gl. de act.& obli.quod in quolibet pacto habet locum auth. ſacramenta puberum, ſiue tendat ad
4 obligandum. ſiue ad non petendum, quod tene menti.† hīc eſt hic arg.ad ſtatutum, quod de cōtractibus debet ſolui gabella, quod debet ſolui etiam de refutationibus, quæ fiunt per pactũ: ſecus, ſi per ſolu. quia ibi eſt diſtractus, non contractus, vt Inſti. qui.mo.re contrahi.obli.§.is quoque, vbi eſt expreſſum. In tex. ibi, conſequitur.no.hunc tex.pro fideiuſſ.qui capiunt pecuniam ſub vſuris.facit extra, de vſu.c.cum vſuris.

§. Plane. Summæ ad tutorem peruentæ, & de ſuo expenſæ adinuicem compenſantur.h.d. Et no.hũc tex: pro omnibus adminiſtratoribus.† Vſuras in tex. ſterilis.not.ꝙ pecunia non debet ſtare ſterilis.

§. Quid ergo. No.a prætore † poſtulandum, & imputet ſibi, qui non petit.facit extra, de electi.c.cap.eis quibus.

§. Si vero. No.hic quod iniuria facta tutori, dicitur facta pupillo, & nocet pupillo, & idem in quolibet adminiſtratore, quod eſt no.Bal.

§. † Sufficit. Non ſunt commendanda, quæ commēdat fortuna, ſed quæ ratio commendat.h.d.cōcor.ſ.de neg.geſ.ſed an vltro.§.fi.vbi gl.allegat Boetium.In tex.
a nexum.no.quod in connexis idem eſt iudicium.a

ADDITIO.

a Iudicium. Adde Fel.in c ſignificauerunt, de excep.in 9.col.& quod ibi habetur ad hoc in apoſtil.

LEX IIII.

A tutela. Idem operatur remotio iudicis, quod expiratio tpis, & licet quis ſit a tutela remotus: tñ qđ impēdit, deberet recuperare.h.d.No.& facit pro rectorib.eccleſiarũ, qui de ſuo impenderunt, & tñ inde remoti ſunt, ꝙ recuperent ab eccleſia. iſta l.eſt no. Vel ſic, licet quis remoueat̄ ab actu non perdit iura quæ quæſiuit medio tempore.h.d. Bal.

LEX VI.

Si tutor. Officialis poteſt agere, etiam ſi non diu ſtetit in obligatione. Bal.

De eo, qui pro tutore, vel curatore negocia geſſit. Rubrica.

LEX PRIMA.

Pro tutelæ. Cum eo qui, ſicut tutela putatiua non habet principium ſui eſſe: ita non habet terminum eſſe, & ideo non eſt ſpectanda pubertas.h.d.Bal.

§. Si quis quaſi. Actus actiuorum ſunt in patiente diſpoſito.h. d.Bal.

§. Si curator. Impubes poteſt habere curatorem ad negocia.ad hoc allegatur.h. d. & eſt menti tenendum, & vide quod no. in l.curatorem, & l.curator, de tut. & cu.da.ab his. Ad litem non eſt dubium, ꝙ impubes poteſt habere cur. vt ſ.de nit.qui habet.§.ſi pupillus, ſed ad contrac.& negocia eſt dubium, & non eſt alibi melior tex.

§. Si quis tamen. Compulſio iudicis non excuſat a rationibus reddendis, & fuit cōpulſio facta, in qua eſt maior ratio dubitationis.Bal.

§. In protutelæ. In actione protutelæ non veniunt ea, quæ non attingit gerens: in hoc differt a natura tutelæ.h. d. In tex.non certiorauit. No.quod qui gerit negocium pupillorum, ſi vult recedere a geſtione, debet primo hæc notificare coniunctis pupilli.& eſt argum. ꝙ ſi quis
a habet domum meam ad penſionem, a & vult recedere finito tempore, quod debet mihi notificare, & donec mihi non notificet, tenetur ad penſionem, & eſt iſte tex.no.ad hoc, & ad hoc facit ſup.loca.l.item quæritur.§.exercitu, & ſup.man.idemque.§. ſi ignorantes, & ſi non ſum in patria, debet hoc notificare meis coniunctis, & amicis arg.huius literæ.

ADDITIO.

a Ad penſionem. Sed quid de eo qui ante tempus recedit animo non redeundi, An poſſit conueniri pro toto tempore, & teneatur ad penſionem, vide tex.in l.ſi in l.§.ſi domus.ſup.locati, vbi vide Bart. & in l.1 §.ſi penſio, de migran. ſed quid ſi vult ponere ſubſtitutum in domo pro reſiduo temporis, dic idem vt per gl.in l.loca.in fi.in ver.ſuccedit, quæ loquitur in ſcholare. Sed ad hoc vide no.in l.dominus horreorum.§ ſi.ſup.locati. & vide tex.in l.nemo, cum gl.C.locati. vbi an poſſit alteri locari.

LEX II.

1 *Venditio facta etiam cum decreto de re pupilli, cum auctoritate putati ij tutoris, non valet.*
a *Prælatus licet ſit in poſſeſſione prælaturæ, tamen etiam cum auctoritate ſuperioris non poſſet alienare, ſi non eſt verus prælatus.*

1 Si is qui. † Non tenet venditio facta etiam cum decreto de re pupilli cum auct. putatiui tutoris.h.d.eſt bonum arg. ꝙ licet quis ſit in poſſeſſione prælaturæ: tamen etiam cum auct. ſuperioris non poſſet alienare, ſi non eſt verus prælatus, & hæc l.ad hoc multum no. In tex.ibi, vendidit etiam adhibita ſolemnitate decreti. Dy. In tex.ibi, eadem arg. ꝙ non legitimus prælatus non poſſet adminiſtrare de iure, licet adminiſtret de facto, & ſit in poſſeſſione, hoc tenet gl.in l.iuſiurandum, qđ ex conſent.one.§.2.ſup.de iureiur. Inn.dicit quod etiam minus
a legitimus prælatus poteſt adminiſtrare pro neceſſitate, vel vtilitate eccleſiæ, & etiam eius iura proponere in iudicio, vt ipſe no. extra, de elec.c.querelam, & de reſt.ſpo. c.In literis. alienare tamen principaliter non poteſt, 12.q.2. c.alienationis, dictum Inn. habet locum in prælato putatiuo. ſecus in tutore putatiuo, cuius perſona nunquam legitimatur, niſi legitimetur per iudicem, vt ſ.iu.t.l.1.§.idem Pompo.& ibi per Iaco.de Are.& dico quod licet in prælato ſit reperire quaſi poſſeſſionē ꝑlaturæ: in tutore tamē nullam eſt inuenire quaſi poſſeſſio. licet ſit inuenire actum exercitij, quod ſic probo, ſi eſſet reperire in tutore quaſi poſſeſſionē, eſſet reperire fructum aliquem correſpondentem quaſi poſſeſſioni, ſed nullus fructus eſt in tutore, quem lucrifaciat, in prælato autem ſic, & iſtud eſt ſubtile multum. Bald.

LEX III.

1 *Tutoris animo non intelligitur geri, quod geritur ab ignorante.*
2 *Geſtum a procuratore antequam reciperet literas mandati, non valet.*

1 Quæro an is. † Non intelligitur animo tutoris geri, quod gerit̄ ab ignorante. & vide hic qđ no.in c.is qui, de procu.lib.6.per Archid.& Io. And.ĵ. de cond.
a & demon.multum intereſt, per Batto.† In tex. ſcire.allegatur, ꝙ
a non teneat quod fecerit procur. antequam reciperet a literas mandati, ſed Din. conſuluit cōtra, dummodo putauerit ſe procur.hic autem non putabat ſe tutorem, & ſic non ob. propterea licet hic haberet ius, non tamen habebat adminiſtrationē, quia in conferendo adminiſtrationem tutori requiritur decretum, vt l.fi.arg.tute.C.mandatum vero procuratoris ſola voluntate domini perficit̄, & ſic non facit ↄ̄ Din.& pro Din.facit ſ.de iuris & fac.igno.regula.§.qui ignorauit, & qđ no. Inno.extra de præſcrip c.cũ ex officij pro ↄ̄na opi facit.c.prudentiam, in prin. de offi.deleg & qđ no.Hoſt. de reſtit.ſpo.ca. ex conqueſtione.

ADDITIO.

a Reciperet. Vide Bar.conſi.incip.ſuper eo, quod quæritur.

Quod falſo tutore auctore. Rubri.

¶ Super gl. Rubricæ. ibi tantum ſ.quo ad agendum contra tutorem falſum. Din. In ead.gloſ.in fin.ibi l.nouiſſime, in princ. Item tit.præcedens non habet locum in perſona, quæ non poteſt habere tutorem, vt ſ. tit.1.l.1.§. ſi quis quaſi, ſed iſte ſic.vt ĵ.eod.l.falſus.§.ſed & ſi quis quaſi.Iac.de Are. & no.quod licet rub.loquatur de tutore falſo, idem tamen intelligo de curatore falſo, arg. ĵ eod.l.pen.& ĵ de fon. in §.hoc interdicto, & inf. de condit.& demonſt. pater Seuerinam.§.conditionum, quia in paucis differunt tutores a curatoribus, vt ſup.de excuſ.tut. ſcire oportet, in prin.ſecundum Iac.de Aret.& Pet.

LEX PRIMA.

1 *Reſtitutio, quandocunque per edictum prætoris mortui conceditur, non eſt neceſſaria aditio prætoris, quod procedit quando vtitur verbis præſentis temporis ſecus, ſi futuri temporis.*
a *Verba legis, vel ſtatuti interdum ſunt defectiua.*

Hvius edic. Diuiditur in tres partes, primo commendat edictum tãquam rationabile. ſcđo ponit verba edicti. tertio ponit ꝙ verbis edicti multa deficiũt, q̃ ſupplet. ſcđa ibi, verba, tertia ibi, verbis. In tex.ibi, decipiũt, qđ fit dũ & c. Ia.de Are.vel dic, ne remaneãt in dãno ex deceptione hi qui cōtraxerunt

traxerunt cũ pupillo bona fide auctoritate falſi tutoris ſm Dy.
In tex.ibi, adhibeantur, i.ad auctorandum ꝯtui celebrato cũ pu-
pillo. Dy. Opp ꝯ iſtud prin dr̃ hic, ꝙ per hoc edictũ ſuccurritur
ei, q ꝯhit cũ pupillo falſo tutore auctore. ꝯ, imò vr̃ ꝙ iſtud edi-
ctum non ſit neceſſariũ, cũ talis ꝯctus ſit ipſo iure nullus. ergo
reſtitutio per hoc edictum non eſt neceſſaria. s̃. titu. 1. ſi is qui, &
de aucto. tut. l. & ſi pluribus, primo reſponſo. de reb. eorum, qui
neque. C. de tut. & curato. qui ſatis non de. l. non dubium. reſpõ
deo, verum eſt, ꝙ non tenet in præiudiciũ pupilli, & ideo pupil-
lo non eſt neceſſaria reſtitutio, vt in l allegata, ſed in præiudiciũ
ꝯhentis, vel quaſi ꝯhentis cum pupillo tenet, vt l. Iul. §. ſi quis a
pupillo, de act. emp. & C. de procura. non eo minus, & ideo eſt
neceſſaria reſtitutio, quæ datur ex hoc edicto contrahenti, vel
quaſi, ne decipiatur auctoritate falſi tutoris: alias ſi contraheret
non interueniente alio quam pupillo, imputaretur ſibi. d. §. ſi qs
a pupillo, ſm Dyn. & Ray. Adde tñ ꝙ ſi pupillus legitime com-
probat, ꝙ factum eſt, beneficiũ iſtius edicti euaneſcit, vt C. qui-
c. in integ. reſt. non eſt neceſſaria, ſi tutor, & ſup. de admi tut. vul
go. Secundo opponitur ꝯ. § verba dr̃ hic quod ex hoc edicto cõ
petit reſtitutorium remedium ꝯ pupillum, ne noceat, quod ge-
ſtum eſt. imo vr̃ ꝙ competant alia remedia. vnde vr̃ obſtare. inſ.
eo. nouiſſime, & l. huius actiones, & l. pen. Sol. cõcedo quod ex
iſto edicto ſunt prodita plura remedia. quod dic, vt in gl quæ in
cipit, geſtum erit, quæ eſt magiſtra ad intellectum totius tituli,
ꝙ no. & vide eam. In gl geſtum erit. ibi, reſti. an eſt neceſſe hanc
in integrum reſti. petere iudicis officio? vr̃ quod non ex theori-
ca, quæ no. J. de noui ope nuncia. l. de pupillo. §. qui nunciat, vbi
a no. †quod qñcunq. per edictum prætoris motu concediitur re-
ſtitutio, non eſt neceſſaria aditio prætoris: ſecus, ſi edictum non re-
ſtituit, ſed concedit peti reſti. in integrum, quia tunc eſt neceſ-
ſarium implorare eam in iudicio, ita no. determinat illa gl. facit.
J. eo. minoribus. in ꝯtrium fac. t. s̃. de mino. ꝙ ſi minor. §. ſi. ſed qñ
que edictum prætoris loquitur per verba futuri temporis, puta
in integrum reſtituam, tunc eſt neceſſaria aditio prætoris, vt d. l.
quod ſi minor. §. ſi. qñq. vtitur verbis præſentis tẽporis, tunc non
eſt neceſſaria aditio prætoris, quia ſufficit edicti aucto. vt J. de ꝯ-
di. inſti. l. quæ ſub conditio §. ſi. & ideo vr̃ ꝙ hic ſit neceſſe, quod
petatur coram iudice in integrũ reſt quia prætor dicit in integr.
reſtit. dabo, vt J. ea l. §. ſi. ſed leges huius tit. hoc non declarant,
& vide. J. eo. ſi falſo. In ea. gl ibi ex hoc edicto. i. ex verbis, vel ex
a mente ſecundum Dyn.† Verbis edict. ibi, deſunt. no quod in-
terdum verba legis, vel ſtatuti. ſunt defectiua, quia non prouidẽt
in omni caſu. In tex. ibi, non potuit ſubaudi, datur reſtitutio Dy.
In tex. datus. qui ſimiliter quantum ad regionem ad ſe non per-
tinentem pro non tutore habetur, vt ſup de admi. tut. l. vel in par
tes. Dy. In tex. ibi, auctoritatem. contractui celebrato cum pupil
lo. In tex. ibi, accommodauerit, ſcilicet ſimul. In tex. eſt. & certe
valebit in præiudicium pupilli, quia falſa auctoritas non vitiat
veram auctoritatem, nec ob. ã. de arbi. Pedius §. in ſeruum, quia
ibi in arbitris, vbi vna eſt notio in vtroq;, vt eo. tit item ſi vnus.
§. ſi. & l ſeq. hic in pluribus tutoribus. vnde poteſtas hic eſt ſolida
in vtroquoque, ac ſi omnes eſſent veri tutores, & per conſe-
quens etiam in vno ſolo vero tutore conſiſtit ſolida auctoritas,
vt ſup. de admi. tut. decreto. §. 1. & J. de cur. fur. conſilio. §. ſi ſecũ-
dum Iac. de Belu. & idem ſentit Dy. Item non ob. extra, de offic.
deleg. cum ſuper, quia ibi loquitur in pluribus iudicibus delega
tis, quorum nõ habet quilibet per ſe exercitium iuriſdict. ſecus
in tutoribus, quorum quilibet habet ſolidam poteſtatem. pro-
pterea in c. cum ſuper, erat error in procedente, ſed hic non erat
error in auctoritate. i. in vero tutore. Et faciunt hæc ad quæſtio
nem, an ſi fuerit compromiſſum in tres, & adijciatur hæc clau-
ſula, dantes eiſdem arbitris, & duobus ex eis plenam auctori. v-
trum altero non acceptante, duo poſſint iudicare? & eſt argum.
quod ſic, ex quo in duobus reſidebat ſolida poteſtas. ad hoc fa-
cit. ſup. de arbit. Pedius, in fin. imo. l. ſequens eſt illa, quæ videtur
hoc determinare, ad idem de offic. deleg. c. prudentiam, in princ.
hoc tangitur hic per Cyn. in additionibus ſuis. In tex. ibi, non
erant. & nemo erat verus tutor. Bald.

1 *Decretum prætoris facit valere minus legitime geſta.*
2 *Falſus procurator per interlocutoriam iudicis non poteſt legitimari.*

§. Idem Pompo. Allegatur ꝙ auctoritas interpoſi-
ta a falſo tutore valeat propter au
ctoritatem prætoris, qui decreuit ſe ratum habiturum, & eſt
iſte. §. ſingularis: nec vr̃ hoc mirũ, cum poſſit iudex ſupplere de-
fectum tutoris, vt no. C. de in integ. reſti. mil. ſi curatorem ha-
bens, & l. de iure de. l. ſi infanti. C. qui ad bo poſ. po. l. bonorum,
1 & arg. l. profectitia. in prin. de iure do.† Vel ſic. decretum præto-
ris facit valere minus legitime geſta hoc dicit. In tex. non ipſo iu
re. i. non proprio vigore, ſed robore decreti, & ideo ceſſat reſtitu
tio ex hoc edicto ſecundum Dy. Quærunt doct. vtrum proceſ-
ſus factus cum falſo procuratore, quem iudex pronunciat verũ
procuratorem, & decernit ſe ratum habiturum, valet necne? Di
cit Iac. de Are. in l. interdum. J eo. quod non valet, imo ſtandum
eſt legi, quæ dicit proceſſum falſi procura. nullum eſſe, vt C. de
a procur. l. licet, a & J. de ex. ie. iu. ſi mater. §. hoc iure. Non obſtat
iſte §. quia aliud eſt in tutore, qui poteſt conſtitui per iud. cem,
aliud in procur. qui non poteſt per iudicem ordinari ſecundum
Iac. de Are. Cy. in l. interdum, hoc confirmat per aliam rationẽ:
quia iudex poteſt ſupplere defectum tutoris auctorantis pupil-
lo præſenti, ſed non poteſt ſupplere defectum proc. interuenien
b tis pro abſente. b Et tñ aduertendum, ꝙ non ſufficit in tutore. ꝙ
iudex admittat vt verum tutorem, niſi decernat ſe ratum habi-
turum, vt hic coniuncta. l. ii tutor. C. in quib. cau. in integ reſti.
2 non eſt neceſſ & iſte eſt mens Cy. in d. l. interdum. † Ex prędictis
no. quod falſus procurator per interlocutoriam iudicis non po-
teſt legitimari. & adde quod no Inno. de reſcr. c. ſuper literis.

ADDITIONES.

a L. licet. Et ibi vide eundem Bal. in vlt. col verſ. vlterius quæro, & in l. ſi §. neceſſitatem, in 1. col. in 2. q C. de bo. qua l b. & adde Spec. in tit. de reſcr. præſen. § 3 ver. ſi. & in practica Papi. ver. tutor, & eundem Bal. in conſil. incip in Chriſti nomine amen, viſo dicto puncto, & Pau. de Caſt. in conſ. 106 & adde Io de Pla. in l Plautius. ff de proc. & eundem Bal. in l. falſus. C de fur. in ver. ad quartam venio. And. Barba.

b Pro abſente. Intellige notabi. dictum Cy. cum in actis de aliqua mandati productione, vel probatione non appareat, ſed cum ante pronunciationẽ iudicis præcedit probatio, tunc illa pronunciatio firmat actum contra omnem nullitatem. ita dicit Pet. de Anch. conſ. 40 alleg Inno. in c. ſuper literis hic alleg. & in c. 2. de dilat.

LEX II.

Si id, inquit. actor. No. ꝙ notificatio facta per p-
ſonam, cuius non intereſt, nõ
inducit malam fidem, ſi quis illi notificationi non crediderit: ꝙ
eſt no. Et ad idem eſt argu. ſup depo. ſi quis inficiatus. In tex. di-
ctum. i. deſt denunciatum. In tex. crediderit, quia magis crede-
debat ei, qui aſſerebat ſe tutorem, cum videretur homo bonæ
cond. arg. ff. commo. l argentum. Bald.

LEX III.

Plane. Audiui Bar. ſuper hac l. dicentem, quod hæc lex eſt
arg ad quæſtionem ſtatuti, quod nõ poſſit peti exe-
a cutio inſtr̃i poſt decem annos. a nam ſi nolo agere vigore ſtatu
ti, ſed via ordinaria iuris communis, non ob. mihi præſcriptio de
cennij. Vnde licet poſt decennium non poſſem producere in-
ſtr̃m in modum executionis, poterọ in modum probationis ſe-
cundum Bar Vnde dicit hic Dyn. & Ray. quod cui nõ prodeſt
legis auxilium, non obeſt ei exceptio, quæ illi opponit. Tñ con
ſidera verba ſtatuti. Nam aut ſtatutum diſponit de exceptione
contra executionem. aut contra debitum principale. Primo
caſu verum dicit Bar. Secundo non. arg. ſup. de tute. & rat. diſt. l.
s. §. in tutela; & tene menti.

ADDITIO.

a Poſt decem annos. Ad materiam iſtius act. vide & hic adde quæ per Fely. habentur in c. ſi. de præſcr. & quod ibi late in apoſt. habetur.

LEX V.

Interdum. No. in iſta l. ꝙ ſi quis opponit excep. legiti-
mam ꝯ falſum tutorem, vel ꝯ verum tuto-
rem, qui non habet verum exercitium tutelæ puta quia nõ fe-
cit inuentariũ, & iudex non admiſit exceptionem, ſed compu-
lit iſtum ad procedendum, ꝙ ꝯ talem proceſſum datur in inte-
grum reſti. Quærit hic gl. vtrum compulſio facta per iudicem
reddat proceſſum nullum? Dicit glo. ſic, ſi iudex erat incompe-
tens vt l. a. de iudi. ſecus, ſi erat competens, quia tunc proceſſus
eſt aliquis, licet compulſio fuerit iniuſta. ita dicit gl. hic, quæ eſt
bene no. & vera, præſuppoſito ꝙ perſona eſſet legitima: alias gl.
eſſet falſa, & facit de app c. ex parte 2. Bal,

LEX VII.

1 *Falſus tutor tenetur actione in factum ad intereſſe ei, qui eius auctoritate contraxit cum pupillo.*
2 *Paria ſunt aliquid fieri coacte, vel timore coactionis.*
3 *Interdictum violans per timorem, non fit irregularis.*
4 *Teſtis, qui per torturam dicit falſum, nõ tenetur de crimine, quia metus excuſat a dolo.*
5 *Officialis præſumitur inferre terrorem.*

☞ Nouiſsime. Dictum eſt. s̃. de remedio reſciſſorio ꝯ pu
pillum, cui erat ius quæſitum falſo inter-
ueniente tutoris auctoritate. hic vero loquitur de ſecundo reme
dio actionis in factum contra ipſum falſum tutorem. Hoc di-
1 cit.† Falſus tutor tenetur actio. in factum ad intereſſe ei, qui eius
auctoritate ꝯxit cum pupillo, niſi dolus ceſſet, vel propter igno-
rantiam, vel propter metum. h. d. In tex. ibi, eas res i. intereſſe, vt
J. quod ait, & §. Pompo. & de verb. ſignifica. l. hæc verba. In tex.
ibi, tutor. i. falſus. Dyn. In tex. ibi. ſciens no. hic ꝙ non oĩs ſciens
a eſt in dolo. quod eſt no. Iac de Are. † In tex. ibi, metu. no. ꝙ paria
a ſunt aliquid fieri coactè, vel timore coactionis, a ꝙ alibi ita bene
non

ADDITIO.

a Coactionis. Adde idem tenentem d. mar. Soc. in conſ. 263. incip. circa primum confiſcationis articulum. ver. vltimo addo, ibi confirmãtur præmiſſa, in 2 parte, char. 167.

non reperit.ex hoc collige quatuor arg. Primũ eſt ꝙ paria ſunt
3 confiteri in tormentis, vel formidine tormentorum. Scđo ꝙ q
4 per timorem violat interdictũ, non fit irregularis. Tertio ꝙ te-
a ſtis qui per torturam dicit falſum,ᵃ non tenetur de crimine quia
metus excuſat a dolo, vt hic, & J. de liber.cau.l.immo, & illa eſt
melior concor quæ dari poſſet. Quarto no.ſm Cyn.ad quæſtio-
nem, quæ fuit Piſtorij. pars Alba expulit partem Nigrorum de
Piſtorio, & fuit factus barixellus, qui habuit incorporare bona
expulſorum gener cuiuſdam fuit expulſus, qui habuit quędam
bona, & iſta penes ſocerum ſuum remanentẽ in ciuitate. iſte
ſocer fuit detentus in carceribus, vel alibi, & ferè necatus fame,
q̃a nolebat reddere barixello bona, quæ habebat a genero. Sed
metu mortis compulſus promiſit reddere: fuit dimiſſus poſtea
per duos dies: ſoluit. deinde ꝯtigit ꝙ pars Nigrorum fuit reuer-
ſa, & expulit aliam partẽ. petit iſte a ſocero ea, quę habuit ab eo.
Socer dicit, ꝙ ꝯpulſus ſoluit. quare dicit ſe liberatum, q̃rit quid
b iuris?ᵇ De iſta q̃one dicit Cyn. ꝙ fuerunt dati tres arbitri, quorũ
ipſe fuit vnus duo tenebant ꝙ non erat liberatus, quia q̃uis fue-
rit cõpulſus: tñ poſtea ex quo ſponte ſoluit, illa ſpontanea ſolu-
tio tollit primam cõpulſionem, ſeu metum, arg. C. q̃d met. cau
ſa. l. 2. & quod no. J. de cond.ob tur.cau.l.ſi ob turpem. Cy. dixit
ꝯ arg. huius l.ibi, q̃d ſi cõpulſus, aut metu, &c. & pro hoc. ſup. de
neg.geſ.oĩ & Seruius. Et hoc tenet Cy. ꝙ hanc ipſe credit ſimi
c lem q̃onem de tyranno.ᶜ Et dicit Cy. ꝙ hanc ipſe credit eſſe ve
ritatem, & quod ẽt hæc q̃õ fuit Bononiæ in Lambertacijs. hãc
etiamq́. ponit idem Cy. in l. 2. in vlt. q. C. quod me cauſa. & ad-
dit duo no. verba. Primum eſt, ꝙ ſi ſtatutum diſponit compelli
debitores exitiorum, ꝙ hoc ſufficit ſolum ad liberationem ſol-
uentium. non intelligatis ꝙ liberentur ipſo iure, niſi bona eſ-
ſent confiſcata: ſed liberantur per exceptionem doli: quia nõ de
bent ſoluentes damnum pati ex eo quod fit propter odium ex-
pulſi, vt d. l. nam & Seruius, in prin. de neg.geſt. ſecundum dictũ
5 eſt no. dignum, ꝙ in officiali † ſemper præſumitur terror ab eo
inferri. Adde quod no. inf. de leg. 3. Paulo Caſt. §. ſi & inf. de ſol.
l. creditor, per Dyn. item dicit Cy. ibidem, quod licet quis ſit re-
laxatus per curiam: tamen præſumitur metus inſtare, ne iterum
compellatur, quod eſt menti tenendum.

ADDITIONES.

a *Falſum. Vide quod voluit Pet. Anch. conſ. 23.*
b *Quid iuris. Vide Bal. conſ. 394 2. lib.*
c *De tyranno. Vide Pet. de Anch. conſ. 302.*

§. Quod ait prętor. Ibi, veritatem. quę probatur per iuramentum, cũ agatur
ꝯ doloſum, vt J. quod vi aut clam. l. ſemper. §. in hoc interdicto
& C. vnde vi, ſi q̃n. Iac. de Are. & C. de in li. iur. alio iure, & inſt.
de ver obl. §. fi. & quod no. 3 q. 6 c. quod fieri, in vlt. glo. & extra
quod me. cau. a. c. ſuper eo, per Bar. & Inn.

1 *Libellus ſuper petitione ſumptuum futuræ litis præcedit, & valet.*

Pomponius. Poteſt agi ad ſumptus futuræ litis. h. d.
Et eſt no. ꝙ hoc caſu eſt incerta petitio,
& incerta ſnĩa. ex poſt facto tñ certificanda | Sic C. de fruct. & li.
ex. tei minato, ſm Dy. item eſt no. ꝙ iudicium eſt de futuro quã
tum ad id, quod petitur. Sed quantum ad cauſam, ex qua petit,
non põt eſſe de futuro. immo oportet ꝙ fundetur ſuper præſen-
ti cauſa, vt hic, & ſup. ad l. Aquil. io l. Aquilia ſi deletum, & ſup.
3 ſi cer. vend. egi, & l. harum, ſm Dy. & Cy. Et no. † mirabilem li-
bellum, ago, vt præſtes ſumptus futuræ litis. & hoc probat iſte
§. Et no bo. arg. ꝯ iudicem. qui tulit iniquam ſnĩam, a qua eſt ap
pellatum, vt in condemnatione iudicis habeatur reſpectus ad a-
liam litem, quæ nondum eſt deciſa, ſed pendet per appellatio-
nem. Vnde condemnabitur iudex in futuro euentu. nec eſt tex.
alibi melius faciens glo. aliquid de hoc tangit in l. 1. §. 1. ſ. quod
quiſque iuris. põt dici ꝙ iudex interim condemnatur ad cauen
dum de indemnitate, vt J. de ſtatuliber. l. ſtatulib.ra. Vel poſſet
dici ꝙ condemnabitur ſimpliciter, ac ſi non eſſet appellatum, ar
gu. J. ea. l. ſi plures, & quod no. C. de ſer. fug. mancipia, in fi. Cre-
do ꝙ ſit verior opi. præcedens tamen pro iſta vltima opi. facit ꝙ
repreſentetur condemnatio: ſed differatur exactio, vt ſ. ad l. A-
quil. l. in lege Aquilia, ſi deletũ In tex. ibi, facturus. no. ꝙ dicit,
facturus, & in hoc eſt virtus, & vtilitas huius §.

§. Si plures. No. arg. huius §. ꝙ ſi plures iudices ſimul
pronunciant per imperitiam, quilibet in ſo
lidum facit litem ſuam: tamen vno ſoluente alij liberantur, &
facit l. perceptione, de his qui deiece.

L E X IX.

Huius actiones. Hic dicit de tertio remedio vtili, ꝙ
non dirigitur ꝯ tutorem, ſed ꝯ illũ
qui dolo fecit ꝙ falſa auct. interponeret. Et no. hoc prin. ꝯ pro-
xenetas, & concordat 46. diſt. ſicut nec ſuo, & quod no. J. de pa-
ri. vtrũ. In tex. alius qui non erat tutor. Dyn. In tex. ibi, daret. i. au
ctoritatem p. ſtaret. Dy. In tex. inſcius. No. licet excuſatur prin
cipalis, non excuſatur ille qui curat fieri per dolum. Et adde q̃d
no. ſup. de iurid om. iud. Si quis id. §. fi. & dic inſcius, id eſt, igno
rans dolum committi. Dyn. & Cyn.

§. Has actiones: In tex. punitur. f. cõſtõne prætoria,
& pœnali, vt in ſti. de perpe & tẽp.
act. in princ. In tex. factum. omne maleficium appellatur factũ.
dicit hæc gl. quam no. In tex. ſubiectæ: dicit gl. iure ſeruitutis, nõ
a filiationis, & eſt ratio, dicit Old quia filijfam in delictisᵃ per ſe
poſſunt conueniri ſine auctoritate patris, & eſt tex. in §. fi. inſt. de
noxa. ſecundum Old. Et hoc in filijs maioribus: ſed in minori-
bus dic, vt no C. de auct. præſtan. l. clarum, per Cyn. & ita ſeruat
conſuetudo, quicquid dicat gl. in l. cum non ſolum. §. neceſſita
tem. C. de bo. quæ libe. multi tamen tenent opin. ꝯtriam. Bald.

ADDITIO.

a *In delictis. Vide Pet. de Anch. conſ. 72.*

L E X X.

1 *Paria ſunt perſonam non eſſe legitimam, & iudicem non habere iuriſdi-
ctionem.*

Si falſo tutore. Lis minus legitime ordinata ꝯ nõ le
gitimam perſonam nõ interrumpit
1 præſcriptionem. h. d. No. & gl. dicit hic ꝙ † paria ſunt perſonam
non eſſe legitimam, & iudicem non hẽre iuriſdi. ꝙ eſt menti te-
nendum, & iſta ſunt intelligenda cũ limitatione l. vt perfectius.
C de anna. excep. In tex. debet pupillus implorata in integ. reſti.
ſm Dy. Vel dic ipſe tutor, vt teneatur ad intereſſe, quia eius do
lo currit præſcriptio ſm Iac. de Ray. & Pet. Iſta opin. Iac. & Per.
eſt vera in ſe, ſed quo ad tex. leg. non procedit propter id, quod
ſequitur, ac ſi &c. quæ verba neceſſario referuntur ad pupillum,
& hæc eſt mens gl. In tex. ibi, egiſſet, id eſt litigaſſet. Dyn.

L E X XI.

Falſus tutor: Hic loquitur de quarto remedio, quod
datur pupillo cõtra falſum tutorem, qui
eum immiſcuit quæſtionibus, & ſubiecit eum reſtitutioni iudi
cio. & de hoc loquitur inf. eo. l. fi. Sed gl. iſta remedia ponit præ-
poſtere in gl. 1 in l. 1. geſtum erit, ſ. eo. Vel ſic falſa auct. obligat
interponentem ad intereſſe vtriuſq. partis, id eſt lædentis, & læ-
ſi. In text. cuiuſcunq. bene ſtaret hic § & tunc non debet eſſe §.
ibi, qui dolo, &c. gl. tamen facit §. ibi, qui dolo, &c. Bald.

1 *Matrimonium vbi non ſubſiſtit propter ætatem, ibi pactum lucrandæ do-
tis non poteſt habere vires pacti.*
2 *Sponſa etiam non nubilis ætatis eſt de familia viri.*
3 *Doli præſumptio ceſſat, vbi alia præſumptio cadit.*
4 *Lucrum dotis ex pacto, vel ex forma ſtatuti, non habet locum in ſponſa de-
cedente ante nubiles annos, idem in lucro fructuum.*

1 §. An in patrem. † Vbi matrimonium nõ ſubſiſtit
propter ætatem, ibi pactum lu-
crandæ dotis nõ poteſt habere vires pacti. ſed vi doli. h. d. In tex.
ibi, dederit, & eam maiorem eſſe aſſerit Dyn. Pet. & Rayn. In
2 tex. in familiam. no. † quod ſponſa etiam non nubilis ætatis eſt
de familia viri, & facit l. quicunque. C de re mili. lib. 12. Andr. de
3 Piſis. In tex. magis. no. † ꝙ ubi cadit alia præſumptio, ceſſat præ-
ſumptio doli. ſic ſup. pro ſol. merito. In tex. hæc. l. ſponſa. In tex.
ibi, deceſſerit. apud maritum onera ſupportantem. In tex. eum. l.
ſponſum In tex. ibi, ſi dolo malo. No. iſtum tex. quod ſponſus
4 non lucretur, ſi pater non fuerit in dolo. ex quo no. † quod lu-
crum dotis ex pacto, vel ex forma ſtatuti non habet locum in
a decedente ante nubiles annos,ᵃ licet decedat in domo ſponſi, &
ſupportauerit onera matrimonij, & hoc in lucro proprietatis.
Idem in lucro fructuum, quod eſt no. dignum, & ſecũdum hoc
eſt hic caſus de q. no. ſup. ſol. matr. l. ſi ante, in gl. fi. & hanc l. didi
ci a domino Bar. & adde quod no. Gul. de Cun. in l. non ſine, de
bo. quæ li. vbi alleg. hanc l. ad hoc. in tex. ibi, conſtabat. i. ſi matri-
monium de iure teneret. Cyn. Et no. ſignram matrimonij non
ſufficere, ſed verum matrimonium deſiderari. fallit odio doloſi,
vel falſum aſſerentis: tene menti. In gl. puta, in fi. ſed hoc nõ eſt
verum in actione ex hoc edicto, de qua proxime no. Ratio eſt,
vt fructus eſſent mariti, etiam ſi matrimonium tenuiſſet, exigi-
tur quod dos ſit tradita, vt ſupra ſolu. matrimo. de diuiſione, &
no. in l. do. fruct. quod in quæſtione huius gl. locum habere non
poteſt, cum præſupponatur in ea dotem traditam non fuiſſe ſe-
cundum Iac. de Rauẽ. & Pet. Sed ad hoc poteſt faciliter reſpon-
deri, ſi ponas patrem fuiſſe interpellatum, & ſic in mora. Vnde
gl. vera eſt. Bald.

ADDITIO.

a *Nubiles annos. Dic idem eſſe, ſi decederet poſt nubiles annos non tamen
eſſet cognita, vt conſuluit Abb. conſ. 1.*

L E X XII.

Ex eo quod. Mendacium quod nemini nocet, non
punitur. Secus, ſi alteri nocet. h. d. Et lo-
quitur etiam iſta les, ſi quis iudici mentiatur, quod eſt no. & nę.
a quod ſi nemini nocet illud, quod dicitur a teſte,ᵃ vel ab alio, iu-
dex non debet facere punitionem. In text. teneri. ſ. ſi aliquis ex
hoc non habuit damnum: alias ſecus, vt ſequitur. Dyn. In tex.
actionem. in factum. Bald.

ADDITIO.

a *A teſte. Adde quod ad hoc per Fel. habetur in c. 3. 2. loco, ante fi. ver. fi. in gl.
in ver. ab ea, de præſump.*

De

De fideiuſſoribus, & nominatoribus, &c. Rub.

L E X P R I M A.

1 *Officia non tranſeunt ad hæredes.*
2 *Hæres tutoris in iudicijs non poteſt exequi iam inchoata.*

Vamuis. Hæres tutoris nõ ſuccedit in officio, ſed in proſecutione officij quo ad incepta, & tenetur de defuncti reliquijs. Item de dolo, lata culpa ex perſona defuncti. Item de dolo, lata culpa, & leui ex propria perſona. h.d. ſm intellectum glo. vſq. ad l.4. §.fideiuſ. Iac. de Rau. dicit q de leui culpa tenetur, qñ nõ eſt proſecutio geſtionis inchoatæ a defuncto, ſed eſt nouæ geſtionis voluntariæ inchoatio, vt C. de neg. geſt. l. tutori, ſm Iac. de Rauẽ. &
1 hoc refert hic Cy. In tex. non eſt no. † q officia non tranſeunt ad
a hæredes. a Iac. de Are ad hoc. ſ. de tutelis, tutela, & de cura fur. l. cuius bo. & hoc in mero officio. ſi aũt eſt offiñ mixtũ cum iure transmiſſibili, vř q tale offiñ transmittatur, vt no. per Iac. de Aret. in l. ſi fruc. § ſi. de leg. 1. In tex. ibi, explicari. no. ergo q ad hæredem non tranſit offiñ. i. ius officij, ſed adminiſtratio. i. exercitium in connexis. ſic ſ. de neg. geſt. l. nam & Seruius. §. ſed & ſi viuo: & hoc verum in extraiudicialibus. in iudicio ſecus. dicit
2 gl. quæ eſt no. † q in iudicijs hæres tutoris non poteſt exequi iam inchoata. Sed Dy. & And. de Piſ. dicit ꝯtrium cum Iac. de Are. ſ. q et in iudicio tranſit inſtantia ad hrẽdem tutoris, vt ſi pen. appe. mors inter. l. 1. §. ſi & J. de app. l. ſi tutor. Non ob. l. tam ex ꝯctib. §. certe, de iud. quia loquitur de tali defuncto, qui non hẽt hæredem, & ideo non eſt ad quem tranſeat iudicium, vt ſ. ſol. mat. l. ſi ꝯſtante. §. ſi. ſm eos. & ita refert hic Cy. & iſte paſſus eſt no. In tex. ibi admitti. i. ratio doli haberi debet. Iac. de Are. In text. crimine no. q hæres tutoris, qui intercipit pecuniam pupillarem, non caret crimine. Quærit Dy. quare eſt, q hęres tutoris tenetur etiam pro non connexis actione tutelæ, vt l. cum oſtendimus. J. eo. Sed tutor finita tutela non tenetur actio. tutelæ pro non connexis, vt ſ. de tut. & rat. diſt. ſi poſt, cum vtroque caſu ſit finita tutela. reſpondet Dy. fauor ætatis hoc facit, vt hæres gerens negocia pupilli teneatur vtili tutelæ, ſed poſtquam eſt factus adultus, vtilis non habet locũ, quia repugnat ætas actioni tutelæ, ſi quondam tutor gerit negocia adulti ſecundum Dy. vbi ergo eſt noua ætas, & noua geſtio non habet locum vtilis tut. ſecus, ſi ſit eadem ætas, licet ſit geſtio noua. eadem contemplatione. Bald.

ADDITIO.

a Ad hæredes. Adde quod nec officium executoris teſtamentarij. vt voluit Rom. conſ. 255. & qualiter hæredes tutoris teneantur. vide Rom. conſ. 41.

L E X II.

Poſtulare. No. hanc l. paruam vna cum gloſ. & no. duo. Primo quod poſtulat qui per alium poſtulat, & nominat qui per alium nominat facit. J. de ma. vind. l. pr. Vnde facit ad ſtatu. ſi quis petierit debitum ſolutum. & quod habet locum pœna ſtatuti ſi quis petierit per alium. Secundo no. in gl. drĩam inter poſtulare, & nominare, & tene menti. & facit ad mãm cano. qui faciunt drĩam inter poſtulationem, & nominationem. Item facit ad ſtatu. q ſi ſit poſtulatũ, q donatio inſinuetur, quod non poſſet peti caſſatio. facit in l. 1. in prin. ſ. de poſt.

L E X IV.

Cum oſtendimus. In gl. ibi, leuis. in ſi. Iacob. de Rau. non facit differentiã inter tutorem, & eius hæredem, ſed inter negocia connexa, & nõ connexa, vt pro connexis act. vtili: pro non connexis act. negoc. geſt. teneretur. in qua actio. neg. geſt. venit dolus, lata culpa, & leuis contra quemlibet geſtorem, licet gerat vt hæres, vt C. de nego. geſt. tutori. Iac. de Rau. & facit. ſup. de admini. tut. l. a tutoribus, & J. tit. 1. non ſimiliter. in tex. ibi, agitauit. i. conſumpſit, vel exegit. Dy. & And. de Piſ.

1 *Qui patitur ſe in actis aſcribi in fideiuſſorem, vel affirmatorem, ſeu approbatorem, tenetur perinde, ac ſi obligaret ſe per ſolemnem ſtipulationem.*
2 *Præſentia ſola, & patientia ſine vlla verborum prolatione inducit fictam ſtipulationem.*
3 *Affirmatores obtinent vicem fideiuſſoris.*

1 §. † Fideiuſſores. † Qui patitur ſe in actis aſcribi in fideiuſſorem, vel affirmatorẽ, ſeu approbatorem, tenetur perinde, ac ſi obligaret ſe per ſolemnem ſtipulatio. h.d. quidam dñt quod eſt ſpeciale in iudicijs propter vigorem iudiciorum. Alij quod hoc eſt propter duplicem fauorem ſ. iudicij, & pupilli ſm Iac. de Rau. ego idem tñ credo quod eſt in fiſco, quia æquiparatur pupillo, vt no. in l. 1. C. de ſen. ad ſi. la. lib. 12. & ideo caue tibi, ne vnquam reperiaris ſcriptus in libris cameræ in aliqua promiſſione, vel appro. & no. Item tene bene menti quod affirmatores, & approbatores tenentur. Et
2 hoc facit ad multa ſecundum Cy. † Item no. hic mirabile quod ſola præſentia, & patientia ſine vlla verborum prolatione inducit fictam ſtip. tñ ſm Iac. de Rau. ſi in aliquo mutarentur termini iſtius §. non haberet locum iſte §. vnde non hẽt locum in alio,
a q̃ in pupillo. Sed ego dixi. & eſt veritas, q idem in fiſco. a & iſte § non eſt alibi. In text. teneri. ſubaudi per ſtip. a iure præſumptã. Dyn. & Ra. In tex. legitimo. i. præcedente interrogatione, & ſubſecuta reſponſione. Dyn. In text. ibi affirmatorum eſt hic ſpeciale. alias affirmator non tenetur niſi dolo affirmauerit, vt ſup. de dolo eleganter. §. ſi. cum l. ſeq. Dy. & Ray. In tex. ibi, affirma-
3 uerit. i. paſſi ſunt ſe aſcribi in affirmatores. † Et no. quod affirmatores obtinent vicem fideiuſſoris. Et no. pro ſtatutis Florentiæ de approbationibus fideiuſſorum. Bal.

ADDITIO.

a Fiſco. Dic quod etiam in eccleſia, vt voluit no. Rom. conſ. 312.

L E X V.

Si cum fideiuſ. Defenſio, quæ datur tutori, datur fideiuſſo. eius ex vtriuſq; perſona. h.d. In tex. ibi, eadem puta de expenſis factis a tutore, vel a ſe in rebus pupilli. Bald.

L E X VI.

Pupillus. Inter plures fideiuſſores a diuerſis tutorib. datos locum habet beneficium diuiſionis ex perſona tutorum h.d. Dyn. Vel ſic. ſicut inter tutorem diuiditur actio, ita inter fideiuſ. eorum. h.d. Et loquitur hæc lex, qñ fideiubent omnes pro omnibus, non ſinguli pro ſingulis; & iſte eſt verus intellectus ſm And. de Pi. Item no. in iſta l. q poteſt impetrari idem iudex contra principales, & fideiuſſores. Item poteſt impetrari contra fideiuſſorem, licet non impetratur contra principales, & no. In tex. ibi, accepit. i. delegari fecit. Odo. In tex. iretur, & ſic expirauit delegat. Bald.

L E X VII.

Si fideiuſſores. Inter fideiuſſores, qui promittunt q̃titatem, q̃ a principali tutore ſeruari non poterit, hẽt locũ beneficium diuiſionis. Vel ſic. diuerſa ſpecies actionis non excludit æquitatẽ diuiſionis. h.d. In tex. promiſerunt. noua promiſſione; & illud faciebat dubitatio. q a videbañ beneficiũ diuiſionis eſſe nouatũ arg. J. de noua. aliã. Et dic q tacita nouatio nõ tollit beneficiũ legis. In tex. ibi, actio. ſ. inter mãdatores: ergo & inter fideiuſ. In tex. excludit. i. q. d. non excludit. Et no. q vbi eſt eadem ratio idem debet eſſe beneficiũ iuris. &c.

L E X VIII.

Hæres. Ibi, dolum. & culpam. in abſtinendo cõmiſſa. Dy. quia iuris impotentia excuſat negligentiam.

1 *Inſtantia tranſit ad hæredem ſic qualificata, ſicut erat cum defuncto.*
2 *Hæredis ignorantiæ non ſubuenitur in obligatione iudicij.*

1 2 § Paulus † Inſtãtia trãſit ad hæredẽ ſic qualificata, ſicut eſt cũ defuncto, & in obligatione iudicij nõ ſubuenit ignorãtiæ hæredis, ſecus in oblig. ex quaſi ꝯtu. h. d. Et nulla lex ita bene dicit, q inſtãtia trãſeat ad hæredẽ cum oĩ qualitate
a ſua, ſicut iſte §. dicit. facit J. de fide. ſi cũ hoĩem. a In tex. pertinet. vide hic qđ no. in c. 1. de vſu. in cle. in tex. ibi, ſed ꝯſtõnib. hic opponit ꝯ prædicta Iac. de Aret. in tex. ignorantiæ, vt excuſetur hęres ob ignorantiam, & facit ad no. per Dy. J. de ver. ob. l. ad diẽ, & no. illum tex. ibi ſubuentum eſt &c. ſubuenire ignorantię hęredum. In tex. hoc tamen. hic reſpondit obiectioni cum quadã diſtinctione. In tex. conueniatur. i. incipiat conueniri. Bal.

ADDITIO.

a Si cum hominem Vide ibi Bar. & d. Alex. de Imo. & Bar. in l. 1. §. ſi. de lib. agno. & in l. poſt finitam. ſup. de inſpe tut. & do. Alex. in l. conſtante. ſupra ſol. mat. & Bal. & Doc. in l. ſi intra. C. de in integr. reſtit. & in l. ſi inqui. de iud. & Bar. & eundem Bal. in l. Lucius §. rogatus. inf. ad Treb. & Rom. in deciſ. 3 ſlo. ex hoc, in no. & Pau. de Eleaz. in q. lata ſententia &c. & adde quę per Felyn habentur in cap. quia Gul. in princ. in colum. 3 de iudic. & quod ibi in apoſtil.

De magiſtratibus conueniendis. Rub.

Continua hanc rubricam, vt no. Azo in ſumma C. eod. & ibi vide pro intellectu huius tit. Item præmitte ad euidentiam quod legitur, & no. inſtitu. de Atil. tutore. §. ſed hoc iure, & §. nos autem.

L E X P R I M A.

1 *Fideiuſſor Caſtellani alicuius Rochæ, non tenetur, ſi ille facit rebellem.*
2 *Maior pars ſenatus, ſi contrahit debitum quod reſp. non approbet, ſoli conſentientes tenentur.*

In ordinem. Non tenetur creans, ſed creatus, cuius officio incubuit tutores, vel curatores dare, niſi creans in ſe receperit periculum, & ſi aliqui ex ordine decurionum in ſe receperint periculum, reliqui non tenentur. hoc dicit. Illud not. princip. Et ad euidentiam præmitte quod decuriones eligebant, ſeu creabant magiſtratus. Magiſtratus autem creabant

tutores vel curatores non indiſtinctè,ſed cum diſt.quæ habetur.
§.nos autem,de Atti.tut.præſides autem in hoc habebāt iuriſd.
plenariam,& qñq; ipſi præſides creabant,qñq; magiſtratibus vt
crearent,iubebant:qñq; iubebant ipſis magiſtratibus,vt reſcri-
berent de ſufficientia ipſorum tutorum per ipſos præſides creā
dorum.quandoque iubebant magiſtratib. vt acciperent ſatiſd.
vt inf.patebit.In tex.ibi,magiſtratib.ſ.qui tutorem dederūt. Dy.
1 In tex.† ibi,fideiuſ.no.quod ille qui fideiubet pro aliquo Caſtel
lano alicuius Rochæ,non tenetur,ſi ille facit robariam,quia ille
a fideiuſſit apud Rempu.non apud priuatos .a In tex. ibi,ordo.i.
maior pars.nam maior pars appellatur ordo,non minor pars, vt
inf.ad municip.quod maior. In tex. periculum. tu. dati à magi-
ſtratu. Dy. In tex.ibi,præſentes.no.præſen. hoc eſt dicere quod
non tenenē abſentes quaſi ȝdicentes,quod eſt no.dignum.Et du
plex eſt ratio. Prima eſt,quia iſtud non pertinebit ad eorum of-
ficium ex natura officij, & ideo ſoli conſentiētes tenenē. Secūda
rō eſt,qa hic loquimur in oblōne ſingulorū,non vniuerſorū,&
hoc facit ad plura.nā ar.huius lræ dicunt do.ꝙ ſi maior pars prio
rū,vel antianorū facit aliquid pœnale,per quod incidaē in pœnā
pecuniariā,vel in aliam pœnā,puta excōica.ꝙ ſoli hic conſentiē
a tes tenenē.+ Itē ꝙ ſi maior pars ȝhit debitū,quod Reſp.non ap-
probet,ꝙ ſoli conſentiētes tenenē,vt ſup.ſi cer.pe.l.ciuita.Itē ar.
huius lræ dicit Albe in Margarita.in ti.de ſyndi.in q.pen.ꝙ ſi mi
nor pars vniuerſitatis conſtituit ſyndicum,& promiſit de rato,
ꝙ ſi ſyndicus condemnetē,tenenē ſolum qui fuerūt pñtes,abſen
tes nō ſecūdum Dy.& Ray.Ex prędictis no.ꝙ ſi aliquid ſit factū
ab vniuerſitate,ꝙ tm̄ à pñtib.ſit factū,vel vr̄,& ſic huic dicto vr̄
ob.J.ad municip.qđ maior,& de re iu.l.aliud.§.refert. Pōt dici
qđ vbi illi de vniuerſitate exercent actum neceſſarium,vel pro-
uidēt in talib.vniuerſitati,in quibus prouideri ſolebāt,tunc qđ
duæ partes faciunt,omnes feciſſe videnē.ſecus,ſi prouident cir-
ca id,qđ nō eſt neceſſariū,nec conſuetū, vel ſm Cy. & hoc ſuit
ex dictis Inn.extra,de cōſti.c.cum omnes. Et cōclude aut eſt mi
nor pars,& ipſa ſola obligaē,vt in d.c.Dy. Aut eſt maior pars:tūc
aut loquimur in obl.vniuerſorum,aut ſingulorum. Primo caſu
aut actus pertinebat ad vniuerſitatē de neceſſitate,vel de cōſue-
tudine,& obligant vniuerſi,vt l.qđ maior. Aut erat actus imper
tinēs vniuerſitati,& tunc obligant ſoli conſentientes, vt hic.Se-
cundo caſu ſoli cōſentiētes,& præſentes obligaē, vt hic ſm aliū
modum allegādi,& ſcias vnum ꝙ vbi agiē de oblōne ſingulorū
b cōſentiētium oportet noīa eorum ſingulariter exprimi in in-
ſtrō alias eſſet incertū,qui tenenē,niſi probareē extrinſecus, ſed
vbi agitur de oblig.vniuerſorū,ibi non eſt neceſſe exprimi noīa
ſingulorū ſecūdum veram opi.quia tūc nō refert à quo fiat,dū-
modo à maiori parte fiat,& iſta opi. approbatur ab Old. Tñ pra
ctica qñq; ſeruat vnū: qñq; opp. ſm ſtylū iudiciorū, & de mā
no.J.de albo ſcri.l.i.& per Spe.in tit.de ſyndico. Conſulo tñ qđ
vbi eſt actus multū ponderoſus,puta actus alicuius alienationis,
vel ſubmiſſionis,& tūc exprimantur noīa: quia hoc caſu lex vr̄
hoc requirere,vt l.vlt.C.de vend.re.ci.li.x quidam dicūt quod
ſemper oportet exprimi noīa intereſſentium.nam cum tabellio
ſit quidam teſtis,vt J.de teſt.§. Domitius,oportet qđ teſtimo-
nium eius ſit certum,nō ambiguum,& gñale. imo tūc tabellio
qſi diceret, maior pars interfuit,eſſet potius iudex quam teſtis,
cū maior pars referatur ad ius, & ad habētes vocē,& pro certo
cautius eſt ſemper noīa exprimi,& ita vtūtur iſti dni eccleſiaſti
ci.In gl.tenebitur.pro inopia tutorū. Vel dic:quia nō exegit ſa-
tiſd.cum non pertineret ad officium ſuum ſecundum gl.ſic no-
quod nemo tenetur de eo,qđ eius officio non incumbit. Bal.

ADDTIIONES.

a Priuatos Facit quod voluit Ro.in conſ.vbi tenet quod domini nauis non
tenentur de robaria facta per præpoſitum alibi,quàm in naui.
b Ex primi. Vide Alex.conſ.1.4.lib.& 44.& 21.1 lib.

§.Neque prætor. Si præſes ſcribit magiſtratui ꝓ ſe informando, magiſtratus q
reſcribit,non tenetur, niſi gratia aut ſorde falſum reſcribat, &
no. iſtud dictum,quia ſæpe domini committunt alicui, vt ſe de
aliquo informet,utrū ſi ille male informet, magiſtratus tenea-
tur. Vel ſic,non ſuſcipit in ſe periculum, qui ſuſcipiat aliquod
officium ſe informandi. In tex.tenerī eos,ſi non receperunt ido
neam ſatiſd. ſecundum Cy.

§.Si præſes. No.qđ paria ſunt aliquid fieri proprio mo
tu,vel fieri ad denunciationem alterius ꝙ-
tum ad obligandū malefacientem. Et eſt arg.qđ iudex inquirēs
ad denunciationem ſyndici, ita facit litem ſuam, ſi perperam
condemnet,ac ſi inquireret proprio motu. Bal.

1 *Damnum paſſo tenetur ille, ad cuius ſuggeſtionem factum eſt, quod fieri non debet.*
2 *Iudex debet interrogare,& inquirere de conditione teſtium.*

1 §.Si curatores. †Ille ad cuius ſuggeſtionem fit quod
fieri non debet, tenetur damnū paſ-
2 ſo.h.d.In gl.ibi,& eſt arg. no. bene hanc gl. † quod iudex debet
interrogare,& inquirere de conditio.teſtiū, & licet interrogato
rium iſtud non offerat pars iudici: tñ iudex ex officio debet eſſe
in hoc circumſpectus. Et dicit Iac.de Are. ꝙ ſi iudex non habet
notam condōnem teſtium,dēt mittere ſecrete ad loca, in quib.
morantē,& inquirere ſecrete de cond.& morib. eorum, vt ſciat
quib.teſtib.credere debet,vt ſ de teſt.l.3.§.tu magis,ſm Iaco.de
Are.nec in hac inquiſitione ſecrete erit pars citanda,quia iſta in
quiſitio eſt pars eiuſdem examinationis teſtis. vnde ſufficit qđ
pars ſit citata, vel admonita ad teſtium iuramenta,vt C.de teſtā.
ſi quando. Et quantum ad vim teſtimonij loquor corā eodem
a iudice.ſi.n.appellaretur poſtea,dicit Inn.in c. qm̄ contra a falsā,
quod cauſæ per quas iudex mouetē ad nō credendū teſti, debēt
apparere in actis,vt tremur,& pallor vultus ſecundum Inn. Bal.

ADDITIO.

a In c.quoniam contra. Et vide late Lanfran. in materia teſtium & not.&
quod per Fely.ibi in 14.col.ver.quintus caſus.

1 *Magiſtratus officio quod incumbit,tacitam habet conditionem,ſi fuerit denunciatum,vel poſtulatum.*
2 *Poteſtas ſi per ſtatutum punitur non inquirens, excuſatur, ſi nemo ei denunciauit.*

1 §.Magiſtratibus. †Quod incumbit officio magi-
ſtratus,tacitā habeē condōnem,
2 ſi fuerit denunciatū,vel poſtulatum. Et †eſt iſte.§.no.valde,qđ ſi
per ſtatutū punit pñs non inquirens,ꝙ excuſatur ptās, ſi nemo
a ei denunciauit.a Nec erat notorium,quia ēt in mīatu pręſumeē
ignorantia,niſi probetur ſcientia,ꝙ eſt no.nec habes in iure me
liorem tex.ad excuſationem officialium, licet allegetur pro ſi-
mili.l.4.§ hoc iudicium,de damn.infec.tñ ille §. non eſt ſimilis,
quia loquiē ibi in iure priuato, circa ꝙ iudex non poterat ſuum
offiū exercere proprio motu. Hic vero loquitur in his,quib.eſt
non ſolum permiſſa,ſed ēt iuſſa inquiſitio, & ideo iſte §.eſt not.
In text.moniti.no.ꝙ nullo modo pōt excuſari ptās, qui non in-
quiſiuit ad denūciationē officialis. Et vidi aliquem poteſtatē de
hoc condemnari. Verum id ꝙ incumbit officio iudicis,requirat
partis petitionem,reſert. Aut eſt tale quid, in quo pōt prætendi
ignorantia nemine petente, tunc excuſatur mīatus,vt hic. Aut
eſt tale quid, in quo non poteſt prætendi ignorantia, & refert:
aut conſiſtit in iure partis,aut in iure legis,vel iudicis. Si conſiſtit
in iure radicato parti,tunc requiritur quod pars petierit, vt infra
de dam.infec.l.4.§.hoc iudicium. Si vero conſiſtit in mero, & li
bero iudicis officio, tunc non eſt neceſſe quod pars petat, vt C.
de appell.cos.§.fi.& iſta eſt ſententia Oldr. & adde quod no.In-
noc.de iureiuran.c.ad noſtram,el ſecundo.

ADDITIO.

a Denunciauit. Adde Rom.conſ.18.

§.Sciendum. Magiſtratus, qui debet expedire actū.
& differt in tp̄s ſucceſſoris, vt ſucceſſor
faciat,punitur.h.d. Et no.& eſt iſte tex.contra officiales, qui ma
iorem partem proceſſuum reſeruant ſucceſſoribus, vt puniantur.
quia non expedierunt proceſſus quos potuerunt & debue-
runt expedire. & alibi non eſt ita bene, & vide hic l.prouiden-
dum.C.de decur.lib.10.Bald.

§.Diuus. No.ȝ æſtimatores poſitos a communi, vel a ſe
de Apoſtolica, quod ſi male æſtimant, tenen-
a tur a arg.huius §.& C.de ma.con.l.fi.& eſt expreſſe. C.de quæſt.
exercitores,ſecundum Iac.de Rau. Item no.iſtum §.contra arbi
trum,qui noluit expedire.J.tempus datum in compromiſſo.fa-
cit C.de pact.ſi quis in conſcriben.ſecundum Iac.de Rau.Bald.

ADDITIO.

a Tenentur. Adde Bar.in l.1.C.de ſen.li.10 per illum tex.

§.Si inter. Pactum, quod faciunt magiſtratus inter ſe,
non præiudicat pupillo, cui ex officio obliga-
tur niſi in ordine, quia primo eſt excutiendus, qui recepit peri-
culum ſuper ſe,quam alius.h.d. In tex.ibi, aggrediendum. dici-
tur alium aggredi,qui contra aliquem agit.

§.Si quando. Deſinit.ibi, omundi.no. in dando tuto-
rem multum ponderari originem pu-
pillorum.In tex.ibi,exquirere idem eſt dicere, quod inquirere.
In tex.ibi,arbitrium.no.quod ſupra ſuam iuriſdictionem nemo
debet arbitrium vſurpare, nec extra terram ſuæ iuriſdictionis
commiſſam.In tex.ibi, vendicare. & nihilominus ad ipſos no-
minantes,licet non dantes,periculum pertinet, vt ſup.tit.1.l.2.&
ibi no.Dy.& Rayn.

1 *Magiſtratus & officialis de caſu fortuito non tenetur.*
2 *Obligatus ex officio aliquid facere,debet probare ſe diligenter feciſſe.*
3 *Pauper retro quis præſumitur ex præſenti paupertate.*
4 *Mulier quæ ſtatim nupſit poſt mortem primi mariti, præſumitur antea deliquiſſe.*

§.Si Magiſtratus: Quilibet præſumitur inſuffi-
ciens quo ad facultatē,niſi pro
betur ȝtrium.h.d.Cy.& vide hic,quod no. ſupra qui ſatiſ.cog.l.ſi
vero. §.pro rei qualitate, & quod ibi no. In tex.nihil. quia fe-
cit quicquid ſibi incumbebat.qui ergo facit quicquid ei incum
1 bit, teneri non debet. + In text.ibi, non enim. nota. magiſtra-
tum, & officialem de caſu fortuito non teneri. ¶ In tex.ibi,
ſufficit quantum ad hoc quod magiſtratus non teneatur,Dyn.

In

In tex. ibi Probatio. iſte ver. tanq̃ no. pro §. allegatur. In tex. ibi.
2 Sed magiſtratib. no. † quod qui tenetur ex officio aliquid facere, debet probare ſe diligenter feciſſe. Item no. quod præſumit
3 negatiua vera, niſi affirmatiua probetur. † Item no. quod ex præ
a ſenti paupertate præſumitur quis retro pauper, a & ſic eſt facienda præſumptio de præſenti ad præteritum. & circa h. d. Old. Cum quæritur, an ſit facienda præſumptio de præſenti ad præteritum, puto ſic dicendum, quia aut præſens conuerſatio eſt ꝯ
4 nexa præterito ipſi, & tunc ex pñti præſumit in præterito. † vnde mulier q̃ ꝯfeſtim nupſit poſt mortẽ primi mariti, præſumit & antea deliquiſſe, vt in auth de reſt. & ea q̃ pa. §. vnum, cum ſimi. Aut non eſt ꝯnexa. & tunc refert. aut præſens cõuerſatio habet ꝯ ſe alicuius præteriti tpis neceſſariam veritatem: & tunc non procedit pſumptio ex pñti in præterito. vnde ille qui eſt hæreticus hodie, non præſumitur hæreticus in præteritum, vt dũ erat infans. & ideo de præſenti in præterito nõ pſumitur, arg. ſ. de pba. l. 4. Aut præſens ſtatus ſeu conuerſatio non habet ꝯ ſe neceſſariam tpis præteriti veritatem, & tunc pſumptio admittitur ex præſenti in præterito, vt quia hodie eſt pauper, & ita olim etiam potuit fuiſſe, pſumit̃ ſemper pauper fuiſſe, vt, C. de prob. l. ex perſona, & l. cum te, ſm Oldr. Fallit iſta ſua theorica in l. quicunq. C. de apo. publ. lib. 10. & ibi no. Iſta verba ſunt valde vtilia. dictat conſtit. Epiſcopalis, quod omnia inſtrumenta vſurarij præſumã
b tur vſuraria. b modo quæritur, aliquis eſt vſurarius de præſenti, & ita probatur de præſenti conuerſatione. vtrum retro omnia præſumantur ſua inſtra vſuraria? & dico, quod non: quia pręſẽs conuerſatio habet ꝯ ſe alicuius præteriti tpis neceſſariam veritatem. certum eſt. n. quod aliquo tpe non fuit vſurarius, puta in infantia, quod eſt no. dignum, ſicut nec hæreticus. Bald. Item ex iſto tex. no. arg. quod ſi fit bannimentum, quod vnuſquiſque habens a centum lib. ſ. vadat in exercitum, quod nullus præſumit habere a centum lib. ſ. niſi probetur. hoc autem, quod reſpicit publicum onus, probabit̃ per æſtimum publicum, vt ſup. de pba. l. cum de lege. Item argu. quod ſi ſtatuto cauetur, quod nullus poſſit eſſe prior, niſi habeat valorem cen. lib. in bonis, quod niſi doceat ſe habere tot bona, non debet ad prioratum admitti. Item ver. ſed ſi ſatis, eſt arg. quod ſi ex forma ſtatuti tenetur poteſtas accipere idoneos fideiuſſores ab accuſato, vel inquiſito ſub certa pęna, & ipſe recipit eos quod excuſatur, ſi eſt idoneus
c principalis c tempore, quo fit executio: ſecus, ſi tunc non eſſet idoneus, quod tene menti.

ADDITIONES.

a Pauper. Vide noui in l. ſi conſtante. ſup. ſol. matr. & Ang. Aret. in §. ſi quis in fraud. de actio. Et adde econtra vt per Pet. de Anch. in conſ. 5. incipiẽ. pro parte nobilis viri, vbi dicit quod qui alias fuit pauper non præſumitur nunc pauper, quia vnuſquiſque præſumitur acquirere. l. ſi defunctus. C. arb. tut. vnde fundans ſe in inopia debet eam limitare probare, allegat Bar. in l. in illa, de verb. oblig. & adde ad materiam quæ per Feli. habentur in c. ſcribebam de præſump.
b Vſuraria. Adde vt per Fed. conſ. 7.
c Principalis. Vide Rom. conſ. 208.

§ Priuilegium. Iſte caſus non eſt alibi. Dy. bona magiſtratus non obligantur tacite ex quaſi delicto, ſeu ex negligentia. & no. bene hunc §. h. d.

1 *Magiſtratus, vel tabellionis ex ſtipulatione quæritur alteri actio vtil. ſine ceſſione.*
2 *Actio perſonalis non quæritur alteri per alterum ſine ceſſione.*

§. Exigere. Ex ſtipul. officialis ei, cuius intereſt, quærit̃
1 vtilis actio ſine ceſſione. h. d. † No. ꝙ ex ſtipu
a latione tabellionis, a vel mſtatus quærit̃ actio vtilis alteri ſine ceſſione. Et eſt ſpãle pp publicum offm̃, ꝙ gerũt. Sed hic ſolet q̃ri, an ꝙ hic dicit in ſtipulationib. pretorijs, habeat locum in quibuſcunq. ꝯctibus? Et dicit Inno. ꝙ non, quia non pertinent ad iuriſdõnem mſtatus, nec ad offm̃, tabellio. ita no. ipſe in c. dudum, de conuer. coniu. & idem Gul. de Suz. quia cum nulla l. dicat, ſtan-
2 dum eſt regulæ † ꝙ actio perſonalis non quærit̃ alteri per alterũ ſine ceſſione, nec inuenit̃ aliqua l. quæ hoc dicat ſm Gul. de Suz. ſed Dy tenet ꝯ per § ex his, in auth. de hær. ab inteſt. & ꝙ not. C. qñ mu. of. tu. fun. põt, auth matri. & auiæ, & inſt. de inu. ſtip. §. ſi quis alij. in gl. aut. vt ſine prohi. ma. §. quia vero, col. 7. & l. auth. de liti. §. ad excludendas, col. 7. & in auth. generaliter, de Epiſc. & Cler. C. tamen omnes iſtæ leges loquuntur, qñ in iudicio interuenit promiſſio. Item pro iſta opi. facit. ſ. de adopt. non aliter, & l. his verbis. & l. Gaius. ſup. de vſu. Quidam dicunt ꝙ iſtud eſt verum in Tabel. Item eſt verum in iudice, ſi partes ſunt ſibi ſubiectæ: alias ſecus, quia quoad non ſubiectas iudex habet inſtar priuati. Simile habes in c. quamquam, de vſur. lib. 6. niſi dicatur qđ per hoc ipſum videatur prorogata iuriſdictio, & ſic ſit iudex partium. etiam dicunt quidam quod idem in arbitrio. ſ. inter compromittentes, quia inſtar iudicis obtinet, vt ſupra de arbit. l. 1. Iacob. de Rau. conſuetudo ſeruat, quod ex contractu Tabel quæratur vtilis actio ſine ceſſione. vnde nec momento penes Tabel. vtilis actio reſidet, quia ſi reſideret, non poſſet ipſemet de iure ſuo conficere inſtrumentum, vt C. de probat. exemplo, & C. de conue. fi. de l. inter chartulas, lib. 10. quod no. inſti. de ſatiſ. §. ſi vero aliquis. & l. generali. C. de tab. lib. 10.

ADDITIO.

a Tabellionis. Adde Rom. conſ. 76.

LEX II.

Proponebatur. Hic caſus non eſt alibi. Dyn. tutor ſoluens habet regreſſum ꝯ contutorem, non ꝯ magiſtratum, niſi iſte tutor regrediens ſit ſine culpa, & magiſtratus cum culpa. h. d. cum l. ſeq. In tex. ꝙ ſi tutor in ſolidum conuentus. Cyn. In tex. culpa tacet. quia ignorabat contutorem ſatis non dediſſe. Dyn. In tex. ibi, dari. ſ. pro parte contingente contutori tu. Dyn. Bal.

LEX IIII.

Non ſimiliter. Nota ex perſona hæredis qualitatem actionis alterari.

LEX VI.

Quod ad hæredem. Not. quod qui omnia omittit, a negligentia non poteſt excuſari. In tex. iuſtius. no. quod excuſatio, quod iuſta eſt defuncto, iuſtior eſt hæredi. Bal.

LEX VII.

In magiſtratus. Magiſtratus ratione doli tenet̃ quilibet in ſolidum: ſed ratione culpę habent beneficium diuiſionis, & tenetur quilibet pro parte, hoc dicit. In glo. alias. ibi, comparatur. hoc eſt no. ad quæſtionem de eo, qui ſe obligauit de culpa ſeruitoris quod tenetur de dolo eius, quia ſub culpa intelligitur dolus. Item nota, quod doloſi nõ habent beneficium diuiſionis ſecundum Vber. de Cremo. & Rayn. & eſt no.

LEX VIII.

Magiſtratus. Not. quod pro eo, qui non reperitur in rerum natura, ita tenetur collega, ſicut pro eo, qui non reperitur non ſoluendo. Et argu. contra villas, quod teneantur ita pro popularibus mortuis, ſicut pro viuentibus qui non ſunt ſoluendo. Bal.

LEX IX.

In magiſtra. Pęna accedit pęnæ. h. d. In text. ibi, eadem quantum ad qualitatem. Bal.

De rebus eorum, qui ſub tutela, vel cura. Rub.

Iſtam rubricam continua, vt per Azonem in ſumma. C. de prædijs minorum. Bal.

LEX PRIMA.

1 *Auctoritas patris poteſt facere rem pupilli alienabilem.*
2 *Tutor, & curator non poſſunt alienare, ſine decreto interpoſito bona fide, nõ per obreptionem. idem in prælatis & rectoribus eccleſiarum.*
3 *Tria ſunt neceſſaria ad alienationem rei pupillaris, Decretum, cauſa, & præſentia.*
4 *Decretum iudicis habet tacitam clauſulam derogatoriam.*

IMperatoris. No. in hac l. ꝙ Oratio Imperatoris prohibet tutorib. & curatorib. vt prædia ruſtica, vel ſuburbana diſtrahant. Hodie idẽ in Vrbanis, & oĩb. quæ pñt ſeruando ſeruari, vt C. de admin. tut. l. lex quæ. Fallit in pecunia, q̃ licet poſſet
a ſeruando ſeruari: tñ põt alienari, a vt no. ſ. ad Treb. l. 1. §. fuit q̃-
1 ſitũ. vbi eſt de hoc gl. peregrina. † Secundo no. ꝙ auctoritas pa-
b tris põt facere rẽ pupilli alienabilẽ. & ideo ſi pr̃ dat executorib. b ſuis teſti ptãtem alienandi, poterunt alienare ẽt rem pupilli, vt no. in l. prædium. C. qñ decreto opus non eſt. ad hoc ſ. eo. l. magis. §. ſi pupillus. quod intelligo, ẽt ſi teſtator eſſet adultus, vt ſ. de libe. leg. ab Aurelio. §. Gaius. Sed hic eſt dubiũ, nunquid ſi pater eſt legitimus adminiſtrator filij. poſſet remeius vendere ſine decreto. Dic aut pater eſt tutor filij emancipati, & non poteſt alienare ſine decreto, vt ſ. eodem, l. ſi pupillorum. §. ſi pater. Aut eſt legitimus adminiſtrator iure patris propter vſumfruct. & tunc refert. aut non ſubeſt neceſſitas, & tunc non poteſt alienare, vt C. de bon. ma. l. 1. aut ſubeſt neceſſitas, & tunc põt etiam ſine

ADDITIONES.

a Alienari. Dic vt per Rom. conſ. 244. Sed ab extra quæro nunquid illam poſſit aliquod exercitium ponere. dic quod non niſi quando tale exercitium fuiſſet conſuetum & vſitatum a patre ipſius pupilli, vt per dn. Mari. Soc. in conſ. 24. incip. viſis diligenter & mature ver. nec ẽt põt circa medium, in 1. parte, car. 46. Sed vide eum tamen in conſ. 1. incip. ſequendo ordinem ver. circa 3. q. circa medium in d. parte, car. 5 vbi quod tutor qui habet pecuniam in manibus & poteſt cum illa negociari & lucrari licite vel erogare in emptionem prædiorum & non erogauit tenetur, & non vt & ſupra velut vt intereſſe ibi, vide. pro quo vide etiam d. Bal. Soc. in conſ. 248. incip. circa primum conſultationis articulum ver. 4. de precepto teſtatoris, in 2 parte, car. 133. quod ſi iudex tutoribus & curatoribus pręcipiat quod emant prædia ex pecunia minorum & neglexerint ſine legitima cauſa tenentur ad vſuras, & non vt vſuræ pecuniæ, ſed quatenus ex fructibus percepiſſent.
b Executoribus. Adde Ang. conſ. 244.

ſine decreto alienare, vt no. Azo. in ſumma. C. de bo. quæ liber. a nec alibi reperitur.† Tertio no. q tutor & curator non pñt alienare ſine decreto interpoſitro bona fide, non p obreptionem. & 3 idem in prælatis, & rectorib. eccleſiarũ. Et dicit gl. † quod t neceſſaria in tutore, & cur. decretum, cã, & pñtia. l. t an pſumatĩ cã. reperit decretum interpoſitũ, no. J. rem ra. hab. actor. & facit q no. in l. t. C. de fide inſtr. & iur. haſtæ fiſ. lib. 10. vbi eſt gl. peregrina, quod ſi in inſtrõ, in quo reperit̃ decretum interpoſitum, ſit mentio ſolemnitatũ, omnia præſumunt̃ ſolemniter acta, & pro a bata, quod eſt no. dignum.ᵃ Quarto no. † q decretum iudicis ha 4 bet tacitam clam derogatoriam, ſi non eſt obreptitiũ: tñ nõ præſumitur obreptio, niſi probet̃, & da bonã concor. ſup. de tut. & cur. da. ab his. l. tutor ſi p ritus. quæ eſt ſing. l. in materia interpo b ſitionis decreti Quinto no. quod minor ᵇ pôt prouocari ad diuiſionem. Circa quod dic, quod vno maiore prouocante multi minores pñt inter ſe diuidere. Iſtud probatur ſingulariter. ſupra de auct. tut. l. inter pupil. vbi eſt ſingularis gl. de hoc Secũdo quod ſi expedit pupillo diuidere, ipſe poteſt cum decreto iudicis prouocare per duas ll. ad hoc ſingulares. lu. pro ſoc. l. ſi conuenerit, & l. vlt. de iure do. ſup. Tertio quod licet minor non prouocet ad diuiſionem proprietatis, poteſt prouocare ad diuiſionem poſſ. & † fructuum per duas ll. ſingulares. l. Lucius Titius, fam. erc. ſup. & l. iubemus nulli, poſt prin. de ſac. ſan eccl. Bal.

ADDITIONES.

a Nota dignum. Vide eundem Bal. conſ. 28. 5 lib. Pet. de Anchar. conſ. 471.

b Quod minor. Quando minor poſſit prouocare ad diuiſionem, & quis habeat electionem portionis, vide Rom. conſ. 471.

---

1 *Pater licet habuerit rem venalem, tamen pupillus eius eam ſine decreto vendere non poteſt.*

2 *Filius non tenetur ſequi omnem patris voluntatem.*

1 §. **Si defunctus.** † Licet pater habuerit rem venalẽ, tñ pupillus eius nõ pôt vendere eã ſine decreto. h. d. Et tene menti, quod etiam in filijs mercatorũ requiritur decretum. intellige in his, quæ pñt ſeruando ſeruari. non enim intelligo in pannis, vel mercib. quæ tpe corroduntur, vt ſup. de adm. tut. l. Titium & Næ. §. alterum. ſ. de pign. cum tabernam. & iſtæ ſunt duæ leges ad hoc ſingu. In tex. habuerit. i. pu 2 blice fecit dici, quod vellet vendere.† Et no. quod non omnis voluntas patris eſt teſtamentum eius, nec omnis eius voluntas eſt ſequenda per filium. In gloſ. no. in fi. dic, quod hic non erat conſuetudo, ſed præſumptio tacitæ voluntatis, cui non ſtatur: quia forte patri erat vtile, pupillo inutile. hic non erat conſuetudo, ſed opinio, & animi deſtinatio. Et facit iſte §. quod licet pater diſpoſuiſſet ire ad Sanctũ Iacobũ; filius tñ non tenet̃ ire, nec mittere, niſi pr in teſtõ præceperit. facit extra, de voto. ca. s.

1 *Res minoris obligari non poteſt ex conuentione præcedente dominium ſine decreto.*

1 §. **Si minor.** † Ex conuentione † præcedente dñium nõ pôt obligari res minoris ſine decreto, niſi obligatione legali, vel niſi fauore pupilli. h. d. cũ l. ſeq. & princ. ſequentis, & ſunt tex. notabiliſſimi. Et dic q interdum dñium præcedit conuentionẽ. interdũ conuentio præcedit dñium, interdum vnum non reperitur ſine altero. Primo caſu non tenet obligatio. Secundo etiã non tenet. Tertio tenet, quia nullo momento temporis res fuit liberè in dñio pupilli: ſed tranſiuit cum quadam affectione. Et prædicta faciunt ad q. ſi ſcholaris adul a tus accepit domum ad penſio an inuecta, & illata ſint pignori: hic eñ præcedit dñium minoris tacitam conuentionem pignoris. vnde vr non valere, vt no. ſ. de pac. Item quia, & ibi no. & C. lo. certi tut. per Cy. ſecus, ſi minor recepit dotem: qa illa eſt obligatio neceſſaria: & in neceſſaria obſone. non hẽt locũ orõ Imperatoris, de hoc no. C. de leg. tut. l. vlt. In tex. non poſſe. i. ſine decreto Din. Et no. hic caſum, in quo valet contractus, & non pactum appoſitum in eo.

ADDITIO.

Pignori. Vide Ang. Are in § it m Seruiana, inſtit. de re. di.

LEX II.

Sed hic videtur. Confirmetur not hic quod confirmatio facit validum, quod erat a inualidum.ᵃ pro hoc. ſ. de confir. tut. l. 1. & 2. & de adop. l. nam ita, & l. adoptio. non videtur facta. Iac. de Aret. Optimum ergo eſt conſilium, q ea, quæ ab inferiore geruntur, a ſuperiore confirmentur. & dic, vt not. Innoc. extra. de confirm. at. vtili, vel inutili. c. 1. In tex. emptus, ſubaudi Quæritur. Din. Item vide qđ no. C. auten. ingreſſi, de ſac. ſan. eccle. an minor poſſit ſe & ſua offerre ſine decreto.

ADDITIO.

a Inualidũ. Sed nunquid teneat confirmatio ſi confirmatũ eſt nullum; vide Fel. in c. inter dilectos. 1. col. verſ. in tex. ibi cum igitur de fide inſtrumen.

LEX III.

Sed ſi pecunia.

§. **Pignori.** Pignus prætoriũ, & iudiciale cadit in re minoris & omnis alienatio, quæ fit ex cauſa iudicati. h. d. Et eſt no. multum. Itẽ adde in tex. ibi, obligationes. quantum ad primum decretum. Dyn. In tex. ibi, ſine alienationis. i. quantum ad ſm decretum. Dy. & no. hic ex ſecundo dec e a to transferri dominium.ᵃ Iac. de Are. Et adde quod no. inſti. de off. iud. in fi. & J. de ſta. lib. l. ita vt liberum. §. non ſolum, ſecundũ Iac. prædictum, & quod no. in l. & ideo. de condi. fur.

ADDITIO.

a Dominium Adde quod dñium transfertur ex ſecundo decreto, quando is interponitur eã dõs; et alias non vt no. in l. 1. per gl & Doct. & Bart. §. ſi ea noxa. cau. ag. alias. transfertur, vſucapiendi conditio, vt ibi & idem Bal. in l. fi. C. de in. d. . impe. gl. & Bal. in l. ſi res. ſup communi diui. gl. in l. 3 in fi. ſſ. de acq. poſſ. & ratio eſt. ſecundum gl ſing. in l. ſi prætoris, & ibi Bar. & Doct. quia videtur dominus dum patitur ſecundum decretum in re habere eam pro derelicta, ergo ſit creditoris occupantis. And Barb.

---

§. **Item quæritur.** No. hic viam ad alienandum rẽ pupilli, vel eccleſiæ, ſcilicet quod aliquis occupet poſſeſſionem, & quod agatur contra illum rei vendi. & ſi ille offerat litis æſtima. idem ſi pro poſſeſſore feratur abſolutoria ſecundum Dy. & Ray.

§. **Idemque erit.** No. hic caſum q ex ſententia declaratoria transfert̃ dñium ſecuta a traditione ᵃ de hoc no. de excep. rei iud. l. exceptio. & per Cy. in l. 1. cõia vtriu. iudi. C. & ex diſpoſitiua ſñia multo fortius tranſit dñium, arg ſ. ea. l. ver. iuberi. & ſ. de pecu. l. ædium, cum ſimil.

ADDITIO.

a Traditione. Vide tamen ad hoc Inn. in c. cum noſtris, de conceſſ. preben. & eundem Bal. in marga. ver. dominium.

---

§. **Si ius.** Sicut pupillus non poteſt alienare ius proprietatis, ita non pôt alienari vtile dñium. vel ius vſufr. vel iura quorumcunq omnium reddituum. h. d. Et no. ver. an ergo quando alienatio procedit per negligentiam, & non per aliquod factum, q in tali alienatione non requiratur decretum. Et habes hic tex de eo, de quo dubitat gl. C. in quib. cau. in integ. reſti. l. fin. In tex ius prædij idest in prædio ius conſiſtens. In tex. ſed ope reſt. hæc vera reſtaurari. Dyn. dicit quatenus de facto exiuit de bonis pupilli. & verum dicit Dy. in re pupilli, quia non poteſt vſucapi. Gl. dicit verum in re adulti. Bald.

§. **Si lapidicinas.** Iſtud non eſt ius vſufru. ſed magis eſt ius quoddam reddituum, vt J. de don. qui ſaxum, & ſup de dolo. ſi cum miles. de hoc plene no. per Bar. in l. cotem, de publi. vbi plene tractat, an qui emunt aliquos redditus, & prouentus, dicantur vſufructuarij, & ibi vide.

LEX V.

Magis puto. Si pupillus. Res pro qua minor habet Publicianam, non poteſt alienari ſine decreto h. d. Secus, ſi habet tantum nudam poſſeſſionem facti ſecundum Iac. de Arc. Et adde quod no. ſup. de neg. geſt. l. at qui natura. §. cum eſſent.

§. **Si fundus.** Ver. ſi vero. no. hic expreſſum, quod quãdo teſtator legat rem hæredis, non tranſit dominium in legatarium recta via. & de hoc no. ſuo. de ſerui. l. Pap. reprobata glo. quæ eſt in l. 2. C. communia de leg.

§. **Si pupillus.** Non dicitur alienatio neceſſaria, quæ ſumit originem à voluntario actu. h. a d. Et no. bene. & quod dictio cætera a comprehẽdit ea, quæ ſunt de perfectione contractus Bald.

ADDITIO.

a Cætera. De hac dictione, & c. vide in Fel in c. cum P. tabellio. de fi. inſtr. in 3. col. in ver. ſecundus caſus, & quod ibi habetur in apoſt.

---

1 *Acquiſitio dominij commutabilis facit rem alienabilem.*

2 *Fundus eſt legatus eccleſia, rector ipſi ut legatum repudiare non poteſt.*

1 §. **Fundum autem.** † No. hic qđ acquiſitio dominij commutabilis facit a alienabilem, quod eſt no. dignum. Et † no. quod ſi fundus eſt le a gatus eccleſiæ, rector ipſius non poteſt repudiare a legatum. & no. bene. In tex. alienationem. facit J. de bo. lib. l. liberto octuaginta, & quod no. de cõdi inſti. l. ſi quis ita hæreditatem. Et facit iſte §. ad qõnem. Quidã obligauit omnia bona ſua cuidã creditori, an legatũ ſibi relictũ pt repudiare? Vr q nõ p hũc §. qa cẽderet ĩ pIudiciũ creditorũ. Tñ ꝯriũ eſt verũ, & hoc eſt ſpãle fauore pupilli, lz videat̃ ob. de bo. lib. l. liberto octuaginta. & q poſſet, facit hęc gl. vbi dicit, niſi repudiet maior. Cy. ſed q nõ poſſet, facit ſ. quẽad. ſer. amit. ſi partẽ. §. ſi fundũ. ſed ibi loquit̃ ĩ iure annexo rei alienatæ. & iõ nõ pôt repudiare p alienationẽ. qa tranſiuit cũ re. Secus in re pſonali, vt l q aũt, in prin. quæ in frau. cred.

ADDITIO.

a Repudiare. Vide Fed. con. 2. Rom. conſ 184. Pet. de Anch. conſ. 135.

---

1 *Alienatio rerum pupilli ſine cauſa cognitione, & ſine ordine iuris permitti non debet.*

2 *Decretum eſt interpoſitio futuræ venditionis permiſſio, & directo ordine debet præcedere venditionem.*

3 *Verba iſta liberum arbitrium in perſona prolata intelliguntur de arbitrio proportionato.*

1 §. **Non paſſim.** † Alienatio rerũ pupilli ſine cauſæ cognitione, & ſine ordine iur. permitti

mitti non dẽt per prætorem. verſaẽ autem in ordine, vt ad decretum procedaẽ, præmiſſis his, quæ minus pupillum lædunt, & ciuitatis, ſeu requiſitis præcitandis. h. d. vſq ad §. illud. In tex. falſo obtentu. i. falſo prætextu. In tex. eis. i. eorum arbitrio. Dy. In tex. ibi, & ideo. quia lex non ↄfidit de tutore, cõmittit hoc iudici. Dy. In tex. huius rei. i. venditionis permittendæ, vel denegandæ. Dy. In tex. arbitrium. no. ex hoc tex. quod iſta cauſę cognitio eſt mixti imperij, quia competit maioribus iudicibus vt hic, & ſup. de officeius cui man. eſt iuriſ. l. 1. §. huius rei Iac. de Are. In tex. huius. §. prætoris. Dy. In tex. ibi quærere. i. inquirere. Dy. In tex. poſſunt. quia pure tenetur. Dy. Et no. quod iſte ordo non ſeruatur in executione ſententiæ. Et quæ ſit ratio diuerſitatis, no. per Cy. C. de ſacroſan. eccl. auc. ingreſſi, & ibi vide. In tex. ibi, Specu. no. quod venditio futurorum redditutum eſt venditio ſpei. Et quid hoc ſit dicere, vide vt examinatur per Bar. ꝭ. de publ. l. cotem. §. dominus. In tex. ibi, obuentionum. vide hic quod no. ſ. de cond. inde.

a l. ſi vrbana. In tex. ibi, tunc permittet. no. ex hac lec. † quod decretum eſt interpoſitio, futuræ venditionis permiſſio. & directo ordine debet præcedere a venditionem, ad ꝙ ꝭ. eo. l. §. ſi eis, & l. ſi pupillorum. §. ſi prætor, & l. ꝗuis, & ita no. per Ioan. And. in c. dudũ, de reb. eccl. non alie. li. 6. & poſt illud decretum permiſſoriũ non requiriẽ aliud decretũ confirmatorium, quia nullo iure cauetẽ, ꝙ decretũ bis interponaẽ: tñ bona cautela eſt, ſi hoc fit. & vide ꝙ no. ſ. de mi. l. ait prætor. §. antep. & facit. ſ. eod. l. 1. & de hoc tangit hic Iac. de Are. In tex. ibi, vrgeat. no. ergo vendi. fiendam demum ſi creditor inſtet, vel diſpẽdium ſit in mora. Iac. de Are.

3 In tex. ibi, ne plus. no. optimum tex. † pro executorib. vltimarum voluntatum, qui habent liberum arbitrium vendendi, quod intelligitur de arbitrio proportionato ſm menſuram debitorũ, & legatorũ, non ꝙ occaſione vnius nummi vendant 10. Et idem I Abbatib. & rectorib. eccleſiarum, ꝙ iuxta modum neceſſitatis moderandus eſt modus oblig. vel alienatio. ad quod bene facit. l. ſi. de exer. ſup. eo. & no. verbum vigilanter. In tex. ibi, & vtiliorem. no. tex. pro determina. eius, quod legitur in l. creditoris. ſup. de diſtra. pign. Item no. per hunc tex. quod licet filius pro legitima poſſit aliquam rem vendere, intelligitur iuxta menſuram legitimæ, non ſi nimis excedit. Et ſic debet limitari quod legitur & no. in auth. de reſt. & ea quæ pa. §. quamobrem.

ADDITIO.

a Præcedere Rom. conſ. 71.

1 *Iudex ſemper debet inquirere veritatem ab his, quos credit eam ſcire probabiliter, nec debet eſſe nimis credulus.*

2 *Conſuetudo eſt in Francia, quod ſi aliquis pauper habet litem cum Rege, & non habet vnde faciat expenſas litis, quod Rex adminiſtrat ei aduocatum, vt veritas eruatur.*

3 *Quatuor ſunt in inquiſitione Iudicis attendenda, ſcilicet quid, quando, qualiter, & quomodo.*

§. In primis. Eſ ſecundo dictum eſt. ſ. qs inquirat, nunc qualr & qñ, & a quib. Dy. & Ray. In tex. ꝭ

1 eruat. no. ꝙ † iudex ſemper dẽt inquirere veritatem ab his, quos credit eam ſcire probabiliter. & iudex non dẽt eſſe nimis credulus. In tex. lucri. no. ꝙ quis facile mentiẽ pp lucrum. In tex. ibi, notitiam. hic fundaẽ rõ eius, quod ponit tex. in authẽ de hære. &

2 Fal. §. ſi vero abſunt. In tex. rationes. & inuecta.. uni. † Item quod ſi inops. ex iſto §. fundatur iuſtitia, quæ eſt in Francia, quod ſi aliquis pauper habet litem cum Rege, & non habet vnde faciat expẽſas lit. ꝙ Rex adminiſtrat ei aduocatũ, vt veritas cauſæ eruaẽ. In tex. inſtruere. no. ꝙ aduocati miſerabiliũ perſonarũ pñt allegare in iure & in facto. & adde ꝙ no. in l. ſi defenſor, in princ. de

3 interr. act. No. † in iſtis. §. ꝙ in omni inquiſitione iudicis quatuor ſunt attendenda. ſ. quid, quando, qualiter, & quomodo. Bald.

1 *Ratione perſonæ voluntaria iuriſdictio effectum ſuum extendit ad res extra territorium ſituatas.*

2 *Iuriſdictio quo ad decreti interpoſitionem prorogari non poteſt.*

3 *Relationi publici nuncij eſt credendum.*

1 §. Illud. † Iſte caſus alibi non reperiẽ. Dyn. rõne perſonæ voluntaria iuriſdõ effectũ ſuũ extendit ad res eẽ territoriũ iudicis ſituatas. h. d. No. in tex. ibi agebaẽ. i. adminiſtrabatur. Dy. in tex. ſubierunt. no. ergo ꝙ decretum poteſt interponi in re alibi exiſtente, & iſtud eſt rõne perſonæ. Item rõne ꝯtractus, qui celebratur in loco decreti, poteſt interponere iudex decretum in loco, vbi res eſt, vt C. de præ. mi. l. ſi prædium. Sed bona cautela eſt, ꝙ vterq. interponat decretũ, vt ſ. de excuſ. tut. l. iuriſperitos. §. cum oriundus. Iac. de Are. quod no. 17. q. 4. c. in venditionib. per Arch. Item eſt hic arg. ꝙ ſi vendo hic rem, quæ eſt Florentiæ, ꝙ hic debet ſolui gabella, quia hic peraguntur ſolemnia, & hic perficitur venditio ſiue conuentio. Item per id quod dicit ſe tñ Romæ &c. Nota à contrario ſenſu, quod ſecus eſſet,

2 ſi alias iudex eſſet incompetens, quia † quo ad interpoſitionẽ decreti non poteſt iuriſdictio prorogari, quod eſt no. In gl. allegate, &c. no. quod † non ſufficit allegare, niſi probetur. In tex. ibi,

3 denunciet. i. referat iudici. & no. relationi † curſoris, ſeu nuncij

a publici eſſe credendum. a Et iſtud eſt verum, quãdo viator, ſeu nuncius facit aliquid ſm naturã ſui officij & in modicis. Sed in magnis & nimis præiudicialibus non creditur vni nuncio, vt l. 1. C. de decur. & ſtationarijs, lib. 12. & ibi no. de cuſto. reo. l. diuus. C. de accuſ. l. ea quidem. Si aũt viator facit vel extra officij naturam tunc non debet ei credi, arg. l. factum, de reg. iur. ſm Iaco. de Ra. & Pet. de hoc no. de app. c. cum parati, de ſent. excom. c. venerabilibus. §. idem, lib. 6. de elec. ca. quod ſicut, alias cum ſoper 18. diſt. c. propoſuiſſis. adde dicit Cyn. ꝙ non creditur ei, niſi conſtet de commiſſione. & ideo ſemper debet apparere de commiſſione, vt C. de exhib. re. l. neminem, per Cy. Item adde ꝙ non creditur ei, niſi ſit iuratus, vel generali, vel ſpeciali iuramento, quia quilibet publicus officialis debet iurare, vt no. de eden. l. quædã. §. nummularios, ſup. Item no. hunc tex. in arg. relationi familiæ poteſtatis quod credaẽ, quæ vadit rimando pro armis. Item Ia. de Aret. allegat hunc tex. in materia diſcuſſionum, ꝙ vnus modus faciendæ diſcuſſionis eſt ꝙ iudex cõmittat nuncijs, ꝙ vadãt ad locum, vt ſe informent, & referant, ſecundum Iac. de Are.

ADDITIO.

a Credendum. Adde Fel. in c. quoniam contra de prob. in 8 col. & in c. ad petitionem de accuſ. & quod habetur in apoſtil. in d. c. quoniam contra. Et vide Pau. de Caſt. conſi. 275. Rom. conſi. 454.

§. Si æs alienum. No. in hoc §. ꝙ non debet permitti venditio vnius rei ꝓ alia re emẽda, licet permittaẽ permutatio. & hoc eſt notabile pro reb. eccl. vt non procedat in forma vendi pmittẽdæ, ſed in forma pmutationis. Item nota inordinatũ decretum ipſo iure non valere.

§. Manet. Vbi decretum eſt obreptitium, non trãſit dominium. Bal.

§. Communia. Vbi non eſt communio, non habet locum diuiſio. h. d. Iac. de Aret. cum l. ſeq. No. quod vbi partes adinuicem ſunt diſcretæ materialiter & quo ad intellectum, ibi eſt nulla communitas.

LEX VII.

1 *Pupillus pupillum non prouocat ad diuiſionem.*

2 *Impoſſibilis eſt proceſſus, vbi non eſt, qui alium in iudicio prouocet, quia non poteſt fundari.*

1 2 Si pupillorum. † Pupillus pupillum nõ prouocat ad diuiſionem. h. d. † Et not. ꝙ vbi non eſt qui alium in iudicio prouocet, impoſſibilis eſt proceſſus, qui non poteſt fundari. in text. ibi, qui. ſ. pupilli. exempli gratia, vnus ex prima vxore, alius ex ſecunda. In text. alienatio. i. diuiſio, ex qua ſequitur alienatio. Dyn. In tex. ibi, neceſſaria. ad hoc vt a cõmunione diſcedatur. Dy. In tex. ibi, impediri, niſi pp euidentem vtilitatem pupilli iudex decernendo hoc permittat. Iac. de Are. & de hoc in l. ſi aduerſus transla. per Cyn. & facit ſupra pro ſocio, ſi conuenerit. & ſup. de iu. dot. l. fin. in ratione ſui. In tex. ibi, expectare. hic vide quid no. ſup. de auctor. tut. l. inter pupillos. in tex. ibi, multo magis. quam ſi diuerſos. facit ſup. de procur. licet. §. ſi. in tex. ibi, alienationem. id eſt diuiſionem. In gloſ. ſecus. ibi, permutare. vt in c. inſuper, de reb. ecc. non alie. In ca. gl. ibi, & diuidere. vt ext. de prob. c. ex literis. & idem no. ꝭ. eo. l. ſi fundus, in princip. Sed quæritur ſi eccleſia poteſt diuidere, quare, ſecus eſt in pupillo. Reſpondeo, cum eccleſia ſemper ſit in eodem ſtatu, ſequeretur, quod ſemper inuita detineretur in cõione, quod eſt abſurdum. Sed pupillus non eſt ſemper in eodem ſtatu, immo tractatu temporis mutatur, vt ſup. de tu. & ra. diſt. niſi ſimta. §. ſi. In ea glo. ibi, qui cum tutorib. & de leg. 2. l. cum pater. §. hæreditatem Iac. de Are. Sed nunquid minores poſſint permutare rem cum alio? Hic eſt arg. qđ non. ſup. eo. l. magis. §. ſi æs. Sed Ia. de Are. dicit ibi quod poteſt, ſi euidenter facit conditionẽ ſuam meliorem, vt de tranſact. l. cum hi. §. eam tranſactionem. Tu dic quod ſine decreto etiam non transfertur dominium. & facit ſupra de tranſact. cum hi. §. ſi prætor.

§. Si pupillus. Si iudex interpoſuit decretum in obligatione porrigitur effectus decreti ad alienationem, quæ inde ſequitur. h. d. In tex. ibi, nonnulla, id eſt aliqua. No. conſilium legis eſt ſaniorem partem eligere. Itẽ nr. hunc tex. ad quæſt. quædam eccleſia obligauit præiudicium cuidam creditori cum decredito Epiſcopi: creditor poſtea vendidit non ſeruata forma tradita in auct. hoc ius porrectum. dicebatur, quod hæc venditio nõ valebit in præiudicium eccleſiæ. Sed contrarium eſt verum, & ita fuit determinatum per iſtũ §. Dy. decretum ergo interpoſitum ſuper aliquo videtur interpoſitum ſuper omni eo, quod ſequitur ex illo.

§. Si pater. Etiam ſi pater ſit tutor, non põt alienare, ſine decreto. h. d. intellige niſi iſtum tex. qñ vult alienare iure tutoris. Sed ſi iure paterno propter vſufr. tunc ſufficit legitima cauſa ſine decreto, ita not. Azo in ſumma. C. de bonis quæ lib. & non eſt alibi. In tex. ibi, alicui. qui ſit ſui iu. vt l. ſi. C. de ſen. paſ. per Odo. Et eſt arg. iſte §. ꝙ ſi patronus ſit rector eccleſiæ, & ſic non concurrant in eo duo iura. tamen non poterit alienare rem eccleſiæ ſine decreto Epiſcopi. Bal.

1 *A forma decreti non eſt recedendum.*

2 *Decretum iudicis eſt ſtricti iuris, & non attenditur ad ſimilia, vel minora.*

3 *Decretum iudicis non debet etiam eſſe alternatiuum.*

1 §.Si prætor. †A forma decreti non eſt recedẽdum, h.d. Item in decreto alternatiuo eius eſt electio, cui decretũ dirigitur. h.d. eleganter. In tex. ibi, nil egiſſe. no. hic ꝙ licet alias permittatur; quod eſt maius, vt vendere, nõ vt
2 permittit quod eſt minus, vt obligare. Iaco. de Are. ergo ſequit ꝙ decretum iud. eſt ſtricti iuris, & non extenditur ad ſimilia, vel minora, qđ eſt no. Itẽ facit ad hoc l. fin. C. de præd. curi. & quod no. in l. a. C. de pa. qui fi. diſt. In tex. ipſe. ſ. prętor. Et no in iſto ver.
3 quid ergo, † ꝙ † decretum iudicis non debet eſſe alternatiuum: tñ non ppea eſt ipſo iure nullum, immo eſt aliquod, & ſic incertitudo, quę oritur rõne alternatiuæ, non vitiat decretũ. qđ eſt no. Vltimo no. ex iſto tex. ꝙ faciens vltra id, quod ei eſt cõmiſſum, non valet ſm Ia. & Cy. Et ideo executores vltimarum vo-
a luntatum debent ad vnguem, & formaliter obſeruare teſt m.a

ADDITIO.

a Teſtamentũ. Nam teſtatoris volontas pro lege ſeruanda eſt nec in aliquo violanda, vt per d. Mar. Soc. in conſi. 11. incip. circa præſentem conſultationem ver. verum prædictis non obſtantib. in 3. par. car. 14. & in conſil. 46. inci. in præſenti conſultatione ver. 2. confirmatur in d. par. car. 70. pro quo ė: faciũt quæ habentur per d. Bar Soc. in conſi. 163. inci. non fuiſſet opus vlteriori ver. confirmantur promiſſa, nam in 2. par. car. 25 & in conſi. 221. incip. viſis & diligenter facti ver. 1. circa med. in 2. par. car. 97.

1 *Tutor ſi obligat ſecundo creditori rem obligatã priori creditori, ius prioris creditoris etiam ſine decreto transfertur in ſecundum, & tenet obligatio.*
2 *Ius agendi non oritur ex contractu vtili reſpectu cauſa, & inutili reſpectu formæ, ſeu ſolemnitatis, ſed ius accipiendi.*

§.Si obligauerit. Hic no. tres caſus, qa ſi tutor obligauerit rem pupilli ſine decreto, & ſoluit creditori chirographario, non tenet obligatio pignoris; ſed eſt locus exceptioni tantum, vt J. eo. l. ſi fundus. §. q̃q̃. & iſte caſus non eſt hic. Item ſi obligat vnam rem pupilli ſine decreto, & aliam liberat, ẽt non tenet obligatio: ſed eſt locus exce.
1 vt hic in prin. huius §. ſi vero obligat ſecundo creditori rẽ obligatam priori creditori, ius prioris creditoris etiam ſine decreto transfertur in ſm, & tenet obligatio, vt J eo. l. ver. ita vidẽdum,
2 ſm Dy. & Ray. † Et h.d. ex contractu vtili reſpectu cauſæ, & inutili reſpectu formæ, ſeu ſolemnitatis non oritur ius agendi. ſed excipiendi. h.d. In tex. ibi. obligauerit pro vtilitate pupilli. quod paret, quia ex pecunia accepta pignus liberauit. In tex. ibi, rem. ſcilicet eandem quæ obligata erat priori creditori. Ray. In tex. ibi, nec grauioribus no. bonum tex. ad quæſtionem. dicit decretalis ꝙ eccleſia poteſt infeudare & in emphyteuſim concedere rem ſolitam ſic concedi: quia ſeruat cõſuetudinem feudi, quod eſt permiſſum. Modo ponamus, ꝙ res iſta erat conſueta concedi in tertia generatione: nuper eccleſia conceſſit in infinitum. certe iſta conceſſio non valet, quia grauior eſſet effecta conditio eccleſiæ. Intelligo, ꝙ non in perpetuum; ſed valet, quatenus valere poteſt, quia id quod eſt vltra modum, reducitur ad modum, ſ. de vſu. placuit, & de contrah. emp. l. qui tabernas.

LEX VIII.

1 *Decretum interpoſitũ ad petitionem falſi tutoris, vel curatoris non valet.*
2 *Beneficia omnia pupillorum conceduntur prodigis, & furioſis.*

1 Qui neq. Gerere ſe pro tali, & non eſſe talis nihil operatur, Vel ſic. † nõ tenet decretum interpoſitum ad petitionem falſi tutoris, vel cur. h.d. & facit, quod no. ta. quæſtio. 1. cap. alienationes. In tex. ibi diſtrahere: etiam cum decreto. Iac. de Are. Dyn. & Cyn. In tex. ibi, nulla dubitatio eſt. non obſt. inf. de acq. hær. l. quotiens, quia ibi erat iuſtus adminiſtrator, licet poſtea deſierit. Item non ob. l. 1. C. de his qui ve. æta. impe. qa ibi decretum fuit interpoſitum rite, & dic vt no. C. de pet. hær.
a l. ſi putes. Item non ob. de offi præ. Barbarius, a quia ibi loquitur de officio publicæ auct. & vtilitatis, hic loquitur in officio priuato, in quo nihil operatur eſſe in quaſi poſſeſſione officij, ſi re vera quis non ſit in officio, quod tene menti. & per iſtum tex. dico ꝙ non valent ipſo iure vendi. quæ ſunt factæ a minus legitimo executore vltimarum voluntatum. In tex. ibi, Pertinere. iſte tex. optime facit pro eo, quod no. in l. a. C. de cur. fur. vbi gl. dicit, ꝙ omnia iura loquentia de tutorib habent locum in curatore, &
2 ꝙ † oĩa beneficia pupillorum conceduntur prodigis, & furioſis, quod eſt no. & facit etiam. C. de iud. properandum, in fi.

ADDITIO.

a Barbarius. An & quando autem locum habeat hęc lex Barbarius vide latè Fel. in c. cum dilecta, 2. col. ver. lex Barbarius de reſc. rip. & aliquid in c. Rodulphus ad fi. eo. tit.

LEX IX.

Quamuis: Decretum obreptitiũ, eſt nullũ, & impetrãs debet puniri iudicis officio, & etiam ſucceſſor illius iudi. punit eum, & declarat decretum non tenere. h.d. No. quod glo. dicit, ꝙ pœna obrepentis imponitur per l. ſanctio legum. hoc eſt dicere, ꝙ eſt pœna arbitraria qñque tñ eſt pęna falſi, vt J. de Falc. ſi quis obrepſerit, ſed ibi loquitur in criminali, & vbi eſt obreptio circa probatione & facit ſ. mand. ſi fideiuſſor. §. in oĩbus. in fin. j§. In hac etiam l. potes no. ꝙ ſucceſ-
a ſor corrigit errorem prædeceſſoris. a ſic. ſ. de teſt. tut. l. iure nſo.

ADDITIO.

a Prædeceſſoris. Et hoc facit ad id quod habetur de ſucceſſore in eccleſia ꝙ tenetur reuocare geſta prædeceſſoris contra eccleſiam vt per idem Bal. in l. quantumcunq. C. de bon. quæ lib. in 2. col. in verſ. ſcias tamen & econtra tenetur ratificare bene geſta vt per Archid. 25. q. 2. deceſſiſſe & eundem Bal. in c. 1. in 2. col. in fi in ver. & adde quod no. quod ſac. di.

LEX X.

1 *Ius excipiendi quæſitum auctori tranſit in ſingularem ſucceſſorem ſine ceſſione.*

1 Illicite. † Ius excipiendi quęſitũ auctori tranſit in ſingularẽ ſucceſſionẽ ſine ceſſione. h.d ſm Dy. No. hic ꝙ ſi tutor qui vendidit ſine decreto, poſtea de æſtimatione rei ſatisfaciat pupillo maiore effecto, conualeſcit ꝯtus inutilis, & hẽt emptor ius excipiendi. & ſic no. quod ius quæſitum poſt ꝯtum ꝯhenti prodeſt ad excipiendum. dic ꝙ ſunt tres caſus. qñq. ꝯtus eſt vtilis a principio, & tunc tranſit ius excipiendi ſine dubio, vt ſ. pro ſo. l. idemque, in fi. de iureiur. etiam no. in l. fluminũ. §. adijcitur, de dam. infec. per Dy. & patet. ſ. de act. emp. l. in vẽditione. interdum interceſſit ꝯtus, ſed a princ. inutilis. & tunc ſi talis ꝯtus poſtea ꝯualeſcit, eſt idem, vt detur ius excipiendi, vt hic. interdum nullus intercedit ꝯtus, tunc ſic, vt ſ. de pe. hæ. nec vllã. §. pe. & facit J. de ſo. l. ſi is cui. § ſed & ſi, & ſ. de proc. quæſitum. §. ſi annua de aqua plu. arcẽ. ſi tertius. §. ſi quis prius dicit etiam hic Iac. de Are. ꝙ ꝯtus celebratus cũ tutore erat hic inutilis reſpectu pupilli. ſed reſpectu tutoris non: imò tenebatur de euic. vt l. cauitas; ſi cer. pet. & C. de ſacroſan. eccl. auc. quæ res.

LEX XI.

Si prędia. Ibi, vel prodigi. facit. ſ. eo. qui neque, ver. ſed ſi curator. & adde ꝙ no. de prodigo, in l. ſi quis in tantam. & idem eſt ſeruandum in reb. hoſpitalium. nam hoſpitalarij tenent locum curatoris, & ideo non poſſunt alienare
a ſine decreto a Epiſcopi, vt C. de Epiſcopi. & Cleri. orphanotrophos. Epiſcopus vero qui vendit tanq̃ pater pauperum, poteſt libere vendere ſine aliquo decreto, vt in auc. de eccl. tit. §. ſi quis in nomine. & adde quod dixi ſ. eo. l. ſi pupillorum. §. ſi pater.

ADDITIO.

a Decreto. Adde gl. & Card. in cle. quia contingit. §. illi de relig. domi. in 8. q. & do. Bar. Soc. in conſ. 181. incip. viſis capitulis tranſactionibus ver. tertia dubitatio quæ erit in 2. parte, char. 52.

LEX XII.

Non fit. De iure veteri poterat cedi actio tutori ꝯ pupillum. hodie eſt correctum. Dy. & eſt arg. ꝙ pręlatus non poſſit acquirere ius ꝯ eccleſiam per viam ceſſionis.

LEX XIII.

1 *Res tantum valet, quantum de fructibus reſpondet.*

1 Si fundus. † Res tñ valet quantum de fructib. reſpon-
a detur. a h.d. Et adde hic gl. no. quæ eſt in l. a C. de reſcin. ven. facit etiam de leg. 1. ſi fundum per fideic. No. ꝙ licet res parum de fructu reſpondeat, tamen alienari non poteſt ob hoc ſolum, quod parum fructificat. & hoc in re minoris: ſecus in re eccleſiæ, dicit Glo. dicit Dyn. ꝙ ratio eſt: quia eccleſia ſemper eſt in eodem ſtatu. ſed certe in furioſo & prodigo idem, quod in minore. & tamen ſtatus eorum non mutatur. Vnde iſta ratio Dy. non videtur ſufficiens. & auth. item prædium, loquitur in permuta. non in vendit. nam pecuniæ de facili conſumuntur. ſed res quæ permutatur, perſeuerat in patrimonio, vt l. idem ſeruandum, de leg. 2.

ADDITIO.

a Reſpondet. Vide tu late Fel. in c. cum cauſa de teſti. in 1. col. ver. in gl. 2. conſequ. C. de remiſſi. cum quam plurimis ibi per eum adiectis, & quod ibi in apoſtil. & in c. cum Soc. de fi. inſtr. in 1. col. in verſ. In tex. ibi potuit.

1 *Tutor vbi vendit rem pupilli ſine decreto, pupillus non poterit prædium cũ fructibus vendicare, niſi pretio reſtituto, ꝙ verſum fuit in ſui vtilitatẽ.*
2 *Priuilegium pupilli non debet trahi ad iniquum lucrum.*

1 §.Quamquam. † No. ꝙ vbi tutor vendit rem pupilli ſine decreto, pupillus nõ poterit prædium cum fructib. vendicare, niſi pretio reſtituto, quod verſum fuit in ſui vtilitatem. Iac. de Aret quod eſt no. & idem in re eccleſiæ alienata non ſeruata forma de ęquitate cano. ſed iure ciuili debet emptor pdere pretium, vt in auth. quæ res, de ſacroſan. eccl. & vr in iſto caſu, ꝙ fructus non extenuent pretium, qa ex quali quali ꝯtu bona fide inito poſſeſſor lucratur eos, ſed iſta litera dicit, ꝙ fructus ſunt reſtituendi reddito pretio, non autem, ꝙ poſſeſſ. lucretur, & hoc tene, & facit ſup. de mi. l. patri pro filio. §. 1. & l intra vtile. §. vendentibus. In gl. ſi fundus. ibi, veriſimile. no. quod non eſt veriſimile, quod aliquis emptor ſit ſtultus, & ideo emptor nunquam præſumitur deceptus, niſi probetur, & res tantum valere præſumitur, quantum vendita reperitur, & vide Cy. C. de ſen quæ pro eod. l. 1. in fi. In ea. gl. ibi, exceptio. no. ex inualido contractu naſcitur ius excipiendi. facit. ſup. eo.
a l. ſi pupillorum. §. fi. In ea gl. ibi al eno. † no. quod priuilegium pupilli non debet trahi ad iniquum lucrum.

LEX XIV.

1 *Teſtator ſi in teſtamento faceret contractum, irrito teſtamento, non propterea irritatur contractus.*

Paulus.

¶ **Paulus.** Teſtm̃ irritum probat a voluntatem defuncti. h.d. Iac. de Are. & eſt arg. iſta lex, q̄ ſi teſtator fecit teſtm̃, & reliquit executorem: & fuit oblitus dare licentiam vendendi in teſtamento, quod ſi facit poſtea codicillos minus ſolemnes, & dat ei licentiam vendendi, quod valeat licentia, &
1 teneat inde ſecuta venditio propter voluntatem teſtatoris. † Itẽ no. quod teſtator in teſtamento faceret contractum ſecundum no. in l. hæredes palam. §. 1. de teſta. quod irrito teſtamento non propterea irritatur contractus, arg. huius legis, & hoc tenet Dy. c. quod ſemel placuit, de reg. iur. lib. 6.

ADDITIO.

a Probat. Vide Rom. conſ. 178.

De cur. fur. & alijs extra min. dandis. Rub.

Continua hanc rubricam vt nó. in ſumma. C. eo. per Azo.

LEX PRIMA.

1 *Datio curatoris prodigi, lege 12. tab. introducta eſt.*
2 *Notoria prodigo ipſo facto interdicitur adminiſtratio.*
3 *Notorium, & ſententia æquiparatur, quantum ad aliquid de nouo inducendum, vel prohibendum.*
4 *Per epiſtolam, vel proclama fieri non poteſt, quod debet fieri cauſa cognita.*
5 *Lex de momento non curat.*
6 *Prodigus poteſt filium emancipare.*
7 *Cura prodigi finitur, cum ſanos mores prodigus receperit.*

Lege 12. tab. Primo ponit originem, vnde ſ. traxit originem cura prodigorum. Secundo ponit modum dandi curatoris. Tertio ponit, quã do cura iſta finiatur. Secunda ibi, ſolent. Tertia ibi, tandiu. h.d.
1 † Datio curatoris prodigi l. Lacedæmoniorum, & 12. tabularum introducta eſt, & reperto, quod aliquis ſit prodigus i. procul. a regimine, datur ei curator per iudicem. quę cura finitur, ſi iſte prodigus redierit ad ſanos, & ſolertes mores. h.d. Et non dicit aliquid plus, niſi quia æquiparat prodigum furioſo. In tex. ibi, interdicitur. i. iubetur interdici per iudicem ſm gl. & Dy. qui exponit legem 12. tab. i. auc. legis 12. tab. In tex. inuenerit. habita ſuper hoc ſolemni inquiſi. vt inf. eo. obſeruare. In tex. ibi, qui neque. hic deſcribit prodigum. In tex. ibi, dare. ſi non habet cura. legitimum, vel ſi legitimus eſt minus idoneus, vt inf. eo. ſæpe. Quæro ſi certum eſt, quod aliquis eſt prodigus, vtrum eo ipſo ſit interdictum contrahere eum co? gl. hic dicit indiſtincte, quod prodigo non interdicitur adminiſtratio per l. ſed debet interdici per iudicem recep. probationibus ſuper prodigalitate, & hoc videt̃ probari per iſtum tex. in uer. ſed ſolent, & per l. Iul. inf. eo. ſed inf. de teſt. l. ſi is cui, gl. dicit quod ſi eſt notorium aliquem eſſe prodigum, non expedit quod iudex interdicat, quia interdicit lex. And. de Piſis tenet hanc gloſ. Iac. de Rauẽ. & Pet. tenent illam.
2 † vnde dicunt ipſi, quod notorie prodigo ipſo facto interdicitur adminiſtratio: & hoc ſic probant. notorium enim & ſententia æquiparantur, vt l. emptorem, in prin. de act. emp. ſed ſi per ſententiam ſit declaratum aliquem eſſe prodigum, eo ipſo interdicitur ſibi adminiſtratio, ergo idem, ſi ſit notorium. Bar. in l. his qui bonis, de verb. oblig. dicit. quod licet quis ſit notorie prodigus, niſi ſit ei interdicta adminiſtratio per iudicem, poteſt ↄ̃trahere, diſtrahere. & teſtari, præcipue alleg. gl. iſtius l. 1. & tex. j. eo. l. Iulia. & rñdet ad ↄ̃trium. dicit. n. ipſe confiteor, q̄ notorium ęquiparatur ſniæ a declaratiuæ. ſed ſnĩa declaratiua, quod aliquis ſit prodigus, non ſufficit: ſm eum igitur merito notorium non ſufficit, vt æquiparentur iſta duo. ſ. notorium facti, & iuris notoriũ. i. per ſentẽtiam, vt in c. vlt. de coha. cleri. & mul. per Inn. & alios. Ego dico q̄ in notorio iuris i. per ſnĩam. Bar. non bene dicit, nã ſufficit ſnĩa declaratoria, quia vr̃ habere annexam, & tacitã prohibitionem, ſicut alibi nos videmus, quod ſnĩa declaratiua tacite eſt diſpoſitiua, vt ſ. de arbi quid tamen §. arbiter, & ſ. de infa. Lucius. propterea ſtatim qđ iudex pronunciat ita. prodigus eſt ſub cura legitima agnatorum, vnde tacite eſt ei interdictum. facit, quod no. in hac. l. ver. ſed ſolent, & inſti. de cura. § furioſi. ſed in notorio facti ſubdiſtinguo. aut quis ↄ̃xit cũ tali prodigo ſcienter in ludo: aut loco perdito. tunc non valet ↄ̃ctus, vt j. de vſucap. pro emp. l. cum ſciret. §. ſi. aut ↄ̃hit bona fide, nõ in ludo, aut loco perditionis, tunc valet ↄ̃ctus, vt j. ea. l. ſi quis cum ſciret, in
3 prin. & vide ibi Iac. de Are. † Nunc rñdeo ad argu. de notorio, & dico notorium & ſnĩa æquiparatur, verum eſt quantum ad aliquid de nouo inducendũ, vel prohibẽdum. quod ſic probo. Per probationem teſtium & inſtrorum aliquid ſit notoriũ. ſ. quo ad declarandũ: tñ non hẽt vim ſniæ, imò adhuc eſt opus ſnĩa, vt ſ. de iureiur. ſed & ſi poſ. §. ſi. & ibi gloſ. ſingularis de hoc. Sed hic quæro vnum, quare ſufficit notoriũ, q̄ aliquis non ſit prodigus ad finiendam curam ipſo iure. & non ſufficit eũ ad inducẽdum curam? rñdeo, quia recuperare propriam adminiſtrationẽ eſt ad ſuam, prĩam reuerti: ſed priuari eſt totum oppoſitum. & ideo mirũ ſi res de facili ad ſuam prĩam reuertit, vt ſup. de pac. ſi vnus §. pactus, verſ. qđ & in ſpecie dotis. Et ex hoc infero, q̄ ſi non eſſet adminiſtratio rei propriæ, ſed alienæ, iſta ſtatim cum quis eſt notorie prodigus, interdicitur. iſte eſt tex. no. in l. vlt. de ſen paſſ. Secundo principaliter quæro, iudex facit præconizari per ciuit.
b quod nemo ↄ̃hat cũ tali, qa eſt prodigus, b nunquid iſtud ſufficit ad interdicendũ bonis? Dicit Bar. q̄ non in d. l. is cui, qđ pro-
4 bat ſic: tđ qđ dẽt fieri cã cognita, non põt fieri p epſtam, vel proclama, vt C. commi. vel epſ. is. l. interlocutio, & l. preces. ſed iſta interdictio dẽt fieri cauſa cognita, vt j. eo obſeruare. ergo iſtud proclama non ſufficit ſm Bar. qđ verum credo p regulã, q̃ traditur in l. nec quicq̃. §. vbi decretũ, ſm vnam expoſitionem, de officio proconſul. & leg. Tertio quæro, ſi iudex declarat aliquem eſſe prodigũ, qa non eſt. & ideo dat ſibi curatorẽ, an valet iſta datio? dicit Di. q̄ ſi error eſt expreſſus, non valet: ſed ſi non eſt expreſſus, tunc valet, vt l. 2. qñ prouo. nõ eſt neceſ. de mi. & cur. da. ab his l. Sciæ egreſſæ. cũ ſi. ſm Di. Ad hoc vt intelligamus, quæro qđ ſi iudex declarat aliquẽ eſſe adultũ, q non eſt, & dat ſibi curatorem? an valet datio cur. dicit Di. aut eſt error expreſſus, aut non; dicit Bar. qđ ſiue ſit error expreſſus ſiue nõ, non tenet datio tãquã impoſſibilis, cum talis ætas non ſit capax cur. ſecus ſi ætas patit, ſed alia cã eſt impedimento, vt ſeruimus C. de per. hær. ſi puras, & ibi non. in prodigo aũt tenet diſ. Di. aut eſt error expreſſus, aut non probat ipſe hanc ſuam dſiam p no. in l. 1. C. de cur. fur. vbi eſt ar. ſm vnam opi. mouet̃ tali rõne. qa dicit ipſe, q̄ iudicis eſt æſtimare, an aliquis ſit prodigus, & ipſe hẽt interdicendo diſponere: ſed ſuper ętate iudex nihil hẽt diſponere, nec põt diſponere ſm Bart. Ego credo iſtam diſt. veram. tñ alia rõne, qa dico q̄ in ætate licet valeret datio cura. tñ ſequenti momento finiretur, non ſolo tractu tpis iſta datio perdit vires. non ergo eſt di-
5 cendum q̄ valeat. † qa de momento non curat lex, arg. l. ſi. in fin. C. de bon. quæ lib. ſed non eſt ita in prodigo: qa non ſolũ tractu tpis decretũ pdit vires, imò requirit̃ q̄ ſit certũ prodigũ ad ſanã mentem reuerſum, vt ſtatim dicã. & in prodigo ſubdiſtinguo. Aut ſnĩa eſt lata ex cã minus lĩma, & tunc ſnĩa eſt ipſo iure nulla, vt ſup. de exc. rei. l. q teſtõ. aut eſt cã minus vera, q̃ ſi eſt vera, eſſet lĩma, & iuridica. & tunc refert, aut ẽ lata p obreptionem, & non valet illud decretũ, vt ſ. de tu. & cu. da. ab his. tutor ſi petitus. aut non fuit obreptio prætoris: ſed errauit prætor credendo qđ eſſet probata ſibi prodigalitas, quæ non eſſet probata, tũc refert, aut plene cognouit de prodigalitate, & valet decretum, vt j. eo. obſeruare. aut non plene diſcuſſit, ſed perfunctorie, & tunc non valet decretum p eandem l. dico tñ q̄ licet decretũ in pręcedenti caſu valet, tñ errore cõperto dẽt retractari per ipſum iudice, vel eius ſucceſ. arg. j. tit. 1. & ĝuis, & de re iu. qđ iuſſit. Quarto quæro, ſi prodigus, cui eſt bonis interdictũ, ↄ̃hit cum iuro, vtrum valet ↄ̃ctus? dicit Bar. qđ nõ in l. is cui bo. qđ eſt verũ, quia ęquiparat̃ pupillo, vt l. certi condõ. §. qm̃, ſi cer. pera. & l. Fulcinius, qui ex cau. in poſ. ea. iurm̃ n. præſupponit conſenſum. & ideo ille. qui non hẽt libertatẽ ↄſentiendi, non põt iurare. ſi autẽ iuraret cũ auctoritate curatoris, crederem iſtud iurm̃ valere, & ſic non p oĩa æquiparo eum pupillo. & de hoc no. Iac. de Are. ſ.
6 de tut. l. qui hẽt. † Quinto quæro, an prodigus poſſit filium emancipare? dic q̄ ſic, vt inf. eod. ſi furioſo puberi, ver. aũt, vbi hoc eſt expreſſum. Sexto quęro, an prodigus cui eſt bonis interdictum, poſſit cũ auct. curatoris conſtruere eccleſiã, vel hoſpitale? vr̃ caſus quod nõ. j. eo. l. ab agnato. Septimo quæro, an cũ auct. cur. poſſit teſtari? & dic vt j. de teſta. is cui. Vltimo quæro vtrum delinquendo poſſit alienare? & dicit Bart. qđ ſic: qa æquiparatur pupillo doli capaci: ergo. &c. arg. ſup. de tutel. ſi arrogati. Tu dic vt
7 no. in l. ſi q. ſ. ĩ tãtũ. p gl. & alios † Circa curã finiendã quæro vnũ qñ finiat? tex. dicit cum ſanos mores receperit; & ſic ceſſatio cauſæ facit decretum expirare ipſo iure qđ eſt verum, ſi hoc ſit certum: ſed quandiu eſt incertum, remanet in curatione, ſm Iaco. de Are. & Bar. hoc approbat in d. l. is cui. Et dico q̄ ſi poteſt probari de recuperatione morum, valet ↄ̃ctus, ſicut valet cum furioſo, dũ habet dilucida interualla. ceſſat enim cauſa impediẽs, & ſuperuenit cauſa confirmans: & ideo non requiro plus quam litera requirat, quæ ſolum exigit, quod recuperauit ſanos mores, nec requirit q̄ ſit declaratum, vel notorium. Vltimo vide c. grandi de ſupplen. negligen. prælato. lib. 6.

ADDITIO.

a Sententiæ. Adde Io. de Por. in l. is cui bonis, de ver. obl. poſt Bar. in l. emptorem, in prin. de act. emp. And. Barb.
b Prodigus. Sed nunquid citari debeat prodigus, quando interdicitur adminiſtratio cum tractetur de eius pręiudicio, vide d. Barto. Soc. in conſ. 279. incip. viſa donatione. ver. præterea. in 2. par. char. 195.

---

§. Curatio. Quo ad poteſtatem, & auctoritatem regiminis pater poteſt eſſe ſubiectus filij, vt hic. item mater, vt inf. eo. l. furioſe. Bal.

LEX III.

Cum deliberant. Declara hanc l. vt in tit. de hęr. inſtit. ſi quis inſtituatur. In tex. Ibi, datur. ſcilicet inſtantibus creditoribus. Din.

LEX IIII.

1 *Filius patri, & matri æqualiter parere tenetur.*

1 **Furioſæ.** †No. ꝙ filius debet patri, & matri parem pietatem. & ideo ipſis egenis debet pariter ſubue-
a nire, a nec debet patrem præferre, arg. iſtius legis, quod no.

ADDITIO.

a Subuenire. Adde Fran. Cremen. in conſi. incip. præfatos tutores quod eſt in conſi. 52. Alex. de Imo. 4 par.

LEX V.

1 *Debitum quando eſt liquidum, & debitor non comparet, aut eſt abſens a territorio, datur curator bonis abſentis, qui poteſt bona diſtrahere, & creditoribus ſoluere, in quolibet abſente.*

1 **Curator.** Ibi, venire.ſ. pp debitum. No. †quod qñ debitũ eſt liquidum, & debitor non comparet, aut eſt abſens a territorio, dat curator bonis abſentis, qui pòt bona diſtrahere & creditorib. ſoluere, & hoc eſt gñale in quolibet abſente. ita no. gl. hic, & J. de cur. bon. dan. l. 1. & in fin. & facit l. ab hoſt. ib. in prin. cũ gl. qui. ex cau. ma. ē & gl. Ber. in c. vlt. de iur. caluni. Aut quis non abeſt a territorio ſui iudicis, ſed latitat, tunc non eſt opus ꝙ detur curator pro vend. facienda. Fallit in clara perſona. & ratio redditur in litera, vt honeſtius procedatur ad ſatiſfactionem creditorum. Et per gl. hic poſitam dicit Din. ꝙ ipſe fecit irritari quendam proceſſum. nam datus erat curator bonis cuiuſdã, nec erat probatum, ꝙ ille eſſet abſens. & ideo fuit pronunciatum non valere dationem cur. ſm Din. illud habet locum in cura qui datur bonis viuentis. ſed in cura, qui datur bonis mortui i. hæreditati iacenti, dic, vt l. cum deliberarent. ſupra eod. & de nego. geſt. debitor, & vide Bar. in l. Fulcinius, circa medium, qui ex cau. in poſſ. eatur.

LEX VI.

Obſeruare. Ibi, detractent. multi etiam fingunt furorem, vt impune delinquant: & ideo iudex debet eſſe circumſpectus, & cautus, vt l. diuus, de offi. præ. Et dicit hic Iac. de Are. ꝙ iudex debet adhibere medicos, qui hoc cognoſcant. ad quod optime facit l. ſemel, de re milit. C. libr. 12. & iſtam allegat Old. Not. quod temerarius eſt proceſſus iudicis, qui procedit ſine cauſæ cognitione.

LEX VII.

Conſilio. Curatoris non valet factum a curatore qui ſatis non dedit. ſi tñ in rem dñi eſt verſum, obſtat exceptio ſeu duplicatio. h. d. cum §. ſequ. In text. non cauit. i. non ſatiſdedit, rem pupilli ſaluam fore. In tex. ibi, dimiſit. i. ſoluit creditoribus furioſi. Din. In tex. ibi, tutos poſſeſſores. no. hoc caſu factum a minus legitimo adminiſtratore non reuocari. nõ obſt. ſup. tit. 1. l. ſi fundus. §. quamquam, quia hoc ſecundum illam intelligitur.

§. Cùm dementis. Iſte §. idẽ dicit, qđ ſuperior in effectu, ſed ponit aliud thema, quia ſupra in contractu, hic in iudicio ſecundum Din.

1 *Factum ab vno ex plurib. curatoribus tenet, niſi alter curator contradixerit.*
2 *Contractus, & diſtractus ſunt facti, & in facto conſiſtunt.*
3 *Exequutores teſtamenti quando ſunt plures, quibus videatur in ſolidum relictus executor.*

1 **§. Quæſitum eſt.** †Factum ab vno ex plurib. curatoribus tenet, niſi alter curator contradixerit. h. d. Not. hic, quod plures curatores habent curã quilibet in ſolidũ. Secundo no. quod vnus poteſt ſine alio. Tertio no. quod, vnus nihil poteſt prohibente alio: & ſic plus officit
2 prohibitio quam abſentia, quod eſt no. Quarto no. † ꝙ contractus, & diſtractus ſunt facti, & in facto cõſiſtunt, & ad hoc ſemper allegantur. Quinto not. ex glo. quæ incipit. l. & recte, quod qñ quæritur de duob. & reſpondet ad vnum, tacite vr̃ ad vtrumque reſponderi. & ſi procedũt ambo quæſita, per eandẽ rationem vr̃ idem reſponſum, vt hic. ſi per ꝯria, ꝯrium, vt l. & ſi ſine.
3 §. ſed quod Papi. ſup. de mi. Iſte § allegatur in arg. vt ꝙ qñ ſunt plures executores teſtamenti, quilibet vr̃ in ſolidum relictus executor, & ſic vnus poſſit ſine alio. In ꝯtrium facit ſup. de procura. plurib. Cyn. no. in l. nulli. C. de Epiſc. & cler. de hoc Din. notat l. 3. de admini. tut. habes hodie caſum in c. fi. de teſt. & ibi vide. Sed pone, quod teſtator reliquit plures executores in ſoli-
a dum, nunquid vnus poterat exequi altero prohibente? iſte tex. in fi. vr̃ dicere, ꝙ nõ, & vr̃ hoc verum, quando ſunt execu. incertorum: ſed qñ ſunt conſtituti ſuper certo, vr̃ ſecus: quia iſta executio eſt merum factum, quod poteſt a quolibet explicari, ar. Inſ. de ma. teſt. ſi ita fuerit, & ibi per Din. vbi ergo non concordant. & vnus alium impedit, recurritur ad Epiſcopum, vt not. in l. venditione. § fi. de bon. auth. iudi. poſſ. per Din. ¶ Vltimo iſte text. allegatur ad quæſtionem de pluribus procura. conſti. quorum vnus negat, alter confitetur. nam ſi ſunt ſimpliciter conſtituti, certum eſt, quod non valet reſponſum: quia deberẽt eſſe concordes, vt l. plurib. de procu. Si autem ſunt conſtituti in ſolidum, adhuc vr̃. ꝙ non valet per iſtum tex. quia inuicem ſibi obſtant propter officij paritatem. ſed de hoc, dic, vt J. c. ſi duo, de procur. lib. 6. & de hoc hic per Din. & Iac. de Are.

ADDITIO.

a In ſolidũ. Vide Bal. conſ. 317. 2. lib. & ibi an vnus poſſit alteri delegare. Sed quid ſi velit ſibi ipſi conſignare res ſibi legatas à teſtatore in exequutione, & inſciis alijs executoribus, nunquid poſſit. vide d. Maria. Soc. in conſ. 9. in circa præſentem conſultationem in prin. cum ver. ſeq. in 2. p. eh. 13.

LEX VIII.

Bonorum. Curator datus ventri ſatiſdat, niſi detur ex inquiſitione. In tex. ex inquiſitione facta à maioribus magiſtratib. ſecus, ſi à minorib. ſecundũ Iac. & Pet. ꝙ bene no. & ſic intelligitur l. de creationibus. C. de epiſ. aud.

LEX IX.

1 *Quando aliquis à principio habet duas vias, eligendo vnã videtur alteri renunciare.*
2 *Commiſſaria non tranſit ad hæredem commiſſarij.*
3 *Pluralitas ingerit difficultatem.*
4 *Creditoris petitione factum, non debet deſtrui ad ipſius petitionem.*
5 *Variatio in electione locum non habet.*

1 **Cuius bonis.** † Qñ aliquis à principio habet duas vias, eligendo vnam vr̃ alteri renũciaſſe. h. d. Dyn. Item officium ad hæredem non tranſit. ad hoc alle-
2 gat ſecundum Old. † Et ideo commiſſaria non tranſit ad hæredem commiſſarij, ut ſup. de tutel. l. antepe. & ibi no. Et præmitte quod quãdo debitor cedit bonis, dat electio creditorib. vtrum ipſi velint vendere bona, an velint conſtituere curatorem bonorum. ſi ergo eligunt conſtitui curatorem, etiam eo mortuo non poſſunt redire ad viam, cui renũciauerũt; ſed debet dari nouus curator. hæredes enim curatoris primi non ſuccedunt in cura: quia ſi quis diceret hæredes ſuccedere, poſſent ſequi plura inconuenientia, puta ſi hæres eſſet minor, uel mulier, uel ſi eſſent plures
3 hæredes. † nam pp pluralitatem ingereretur difficultas officij ex-
a plicandi. & eſt argu. quod minor, a & mulier b non poſſint eſſe
b executores teſtamenti. ſed certe iſta lex non loquitur in executore, ſed in cura. quę eſt officium uirile & Io. Pa. dicebat qđ hic
4 erat caſus de muliere, ſed male. In tex mallent. no. † ergo factum ad petitionem creditorum non debet deſtrui ad peti. creditorũ. Et eſt argum. quod bãnum datum debitori ad petitionem creditoris non debet ad eius inſtantiã relaxari, ar. ꝯ. inſ. de man. l. ſi quis dicat.
5 In tex. † ibi, elegerit. no. argum. quod in elec. non hz locum variatio. Ia. de Are In tex. plures hæredes. ex hoc ſumatur ratio illius conſuetudinis, quod iuriſdictio debet exerceri per primogenitum, & ſic per unum: quia pluralitas ingerit difficultatem. ſic nt ſup. de origi. iur. l. ſecũda. §. nouiſſime. In tex. ibi, onerandus. no. quod vbi non eſt ratio, quare vnus magis debet grauari quam alius, aut pariter omnes grauandi ſunt, aut nullus.

ADDITIONES.

a Minor. Adde eundem Bal. in l. id quod pauperibus. ſeq. C. de Epiſc. & Cl. & quod de pupillo ſurdo, muto. vide Card. in clem. 1. 18. q. de teſt. & 19 q. & quid de bannito vide Bal. in d. l. quod pauperibus, & quid ſeſpecto in ſtatoris, vide eundem Bal in l. cum quam. C de fideic. in 15. q. in ſect. antiquam & in l. ſi quis ad declinandam. C. de Epiſc. & Cler.

b Mulier. Adde etiam ad hoc Io. de Pra. in l. fœminis, de proc. vbi tenet quod non. ſed vide And. de Baru. in apoſt. in l. ſi quis Titio, de lega. 2. tenentem contrarium, pro quo tu vide eundem Bal. in l. quod pauperib. C. de Epiſc. & Cler. & omnino Lanfran. in tract. de arb. 2. parte, in princ. & vide Pet. de Anch. in conſ. ſuo. 23. & vide Bald. in auct. eiuſdem tit. fi. C. de ſecundis nupt. & Bar. in l. a filio, de alim. lega. quod vxor relicta executrix in teſtamento, ſi nubat, an perdit officium. And. Barb.

LEX X.

Iulianus. Facit ſup. de contrah. empt. l. ſi quis ſciẽs. & no. quod iſta interdictio non poteſt fieri per arbitrum, vt extra. de teſta. c. Ray.

1 *Curator poteſt alienare rem ſuam nomine furioſi, ſed non econtra.*

1 **§. Curator.** †No. quod curator pòt alienare rem ſuam nomine furioſi, ſed non eꝯ. facit ſ. mand. l. creditor. §. Lucius, in fi. & ideo dicit Iac. de Aret. quod errant illi, qui faciunt tutorem vendere proprio nomine rem pupilli in caſu conceſſo. debet ergo vendere nomine pupilli, vel ſi emptor velit eſſe magis ſecurus, vendat tanquam tutor, & etiam tanquam principalis & priuata perſona. & ſic transfertur dominiũ. & iſti erunt correi defendi, quod eſt no. Iaco. de Aret. concluſio ergo eſt, quod tres ſunt formæ. nam aut vendit rem pupilli nomine ſuo tantum, aut pupilli tantum, aut vtroque nomine. Primo caſu nunquam transfertur dominium. Secundo, & tertio caſu transfertur in caſu alienationis permiſſę.

LEX XII.

Ab agnato. Dedicatio non eſt in adminiſtratione patrimonij. h. d. Vel ſic curatores nõ pñt aliquid pro uoto donare. Iac. tñ & Pet. dñt quod pñt ſoluere votum factũ pro recuperanda ſanitate domini, arg. l. conſ. ſup. eo.

LEX XIII.

Sæpe. Non ſemper proximior eſt curator, puta ſi eſt inhabilis. h. d. facit. ſup. de excu. tut. l. ſpadonem. §. iam autem. l. 1. gl. dicere, & no hanc legem.

LEX XIV.

Virum. Not. qđ notarius non poteſt eſſe curator vxori ſ mente captæ. pro hoc ſ. de excuſa. tuto. l. P. in fin.

& vide

& vide quod not.in c.conſtituit,in t.gl.de procu.& per Cyn.C. qui dari tut.poſ l.2.In gl.& not.ibi & rerum. contra hoc facit l. ſi ſtipulata,de do.inter virum,& vxor.nam meretrices ſunt magis tenaces quam aliæ. & ideo ſequens expoſitio eſt melior ſecundum Iac.de Rau.& Pet.

L E X XVI.

1 *Prætor debet ſequi circa filium potius paternum iudicium, quam propriã opinionem.*
2 *Prodigalitatis ratione, filius relictis ſibi alimentis exhæredari poteſt.*
3 *Prodigus non cogitur filium ſuum emancipare, quia prodigalitas non eſt iuſta cauſa.*

1 Si furioſo. † Prætor debet ſequi circa filium potius paternum iudicium, quàm propriam opin.& illud quod pater in fauore filij diſponit, per prætorem non oportet retractari.h.d.In tex.ibi,dare.i.confirmare ſecundum omnes. In tex.his conſequens.no.hic patrem ratione prodigalita-
2 tis, filio ius adminiſtrandi denegare; quod raro alibi habes. † In tex.ibi, filium ſcilicet prodigum.& not. ratione prodigalitatis exhæredari poſſe relic.ſibi alimentis, quia hoc non fit in odiũ, ſed in fauorem, ne diſſipet bona. In tex.ibi, cauſam. not. hoc caſu cauſam teſtamento inferendam. In text.ibi, emanciparetur. no.hic quod licet aliquis tanquam prodigus non poſſet alienari: tamen poteſt emancipare filios, quod eſt menti tenendum.
3 In tex.ibi, conſenſus.not.ꝙ † prodigus non cogitur emancipare filium ſuum, nec eſt iuſta cauſa cogendi eum prodigalitas.

L E X XVII.

Curator. Curator poteſt ea, quæ ſunt adminiſtrationis, non ea quæ ſapiunt donationẽ.concor. de maſeruus fu.aliàs incipit, ſi agnati.& per iſtam l.apparet, quòd prę-
a lati non poſſunt donare, a quia donatio non eſt in adminiſtratione. Baldus.

A D D I T I O.

a Donare.Adde tex.in c.3.de his quæ fi.a prælat.& in c.2.de do.& eũdẽ Bel. in l.1.ſap.in.& tat.dl.fac d.l.o.de Imo.primus Zab.in d.c.2.de do.ꝙ prælatos non põt remittere exceptionem, ex quo non habet poteſtatem donãdi facit etiam quia prælatus comparatur vſuario vt no.gl.in c.ſi.de pig. & in c.quando nos.de teſta.& in c.ſi quis fane.de pe.Cle.quia debent eſſe contenti victu,& veſtitu, nec de bonis Eccleſiæ valent condere teſtamẽtum, vnde ait Apoſtolus victu,& tegmento his contenti ſumus 11.quæſt.3.epiſcopus. An.B.

L I B E R X X V I I I.

De teſtamentis. *Rub.*

Gloſ.continuat rubricam duobus modis ad præcedentia. In gl. rubricæ,& eſt hæc v.pars. hinc collige ſecundam continuationem, quæ eſt melior & magis apta. Et dic quod rub. tractat de tribus. Primo de ipſo actu, qui dicitur teſtamentum. Secundo de perſonis teſtantibus, ſeu de cauſa efficiente ipſius actus. Tertio de modo, ſeu cauſa formali tractat, ſeu de ſolemnitate. Primum ibi ponit, dum dicit de teſtamentis. & de iſto primo loquitur.l.1.& plures aliæ.l.Secundum ibi, dum dicit qui teſt. fa.poſ. & de hoc tractat.l.qui ætate.ↄ.eo.& l.qui in poteſtate, & plures aliæ. Tertium ibi, dum dicitur, quemadmodũ teſtamenta fiant de quo principaliter tractatur. in l. hæredes palam & in plurib. alijs.ll.

L E X P R I M A.

1 *Quadruplex eſt perfectio teſtamenti, prima in materia, vt voluntas ſit completa.ſecunda eſt in forma ſubſtantiali, quæ principaliter conſiſtit in inſtit.hæred.aliàs eſſet ſine capite.tertia eſt in ſolemnitate, quæ appellatur diligentia legum.quarta eſt quoad confirmationem per mortẽ teſtatoris.*
2 *Verbum fieri, adaptatur ad inſtitutionem hæredis.*
3 *Quæſtio iuris diffinitur per legem, ſed quæſtio facti per iudicem.*
4 *Inſtitutio eſt duplex directa, & precaria.*

Teſtamentum. In gloſſ.ibi dum dicit. Et vt tollas oẽs oppoſitiones, ſcilicet quæ ab vna oppoſitio. claudi poſſunt, ſcilicet quod diffinitio ſit imperfecta & falſa: quia ſequeretur.ꝙ codicilli eſſent teſtamentum. & ꝙ donatio cauſa mortis eſſet teſtamentum: quod eſt falſum, vt ↄ.de iu.eod. l.ꝙ permanens, vt ergo ceſſent hę opin.glo.ſupplet, ſcilicet cum inſtitutione hæredis, ſcilicet valida. Bar.dicit ꝙ Iuriſc. poſuit diffinitionem perfectam,& expoſuit verbum iuſti.i. perfecta. & ſic includit de neceſſitate inſtim hęredis.& probatur hæc expoſitio.infra de le.3.
1 l.cum filio.† Et adde quod quadruplex eſt perfectio. Vna in materia.i.vt voluntas ſit completa,& perfecta, vt inf.eod. l.ſi is qui, & l.ex ea,& ↄ.de leg.3.fideicom. §. 1. Secunda eſt perfectio in forma ſubſtantiali, quæ principaliter cõſiſtit in inſtit. hæredis aliàs teſtamentum eſſet ſine capite; quod eſt impoſſibile, vt inſtit.de leg.§.ante hæredis. ¶ Tertia perfectio eſt in ſolẽnitate, quę appellatur diligentia legum, vt infr.de leg.a.codicillis, §.fin. Quarta perfectio eſt quo ad confirmationem. & eſt duplex. Nam prima eſt quando teſtamentum tranſit ad irreuocabilitatem per mortem teſtatoris. Secunda eſt, quando teſtamentum tranſit in ſuum effectum,& non poteſt funditus reduci ad cauſam inteſtati, niſi in caſib.expreſſis in iure. & iſtud eſt per aditionem hæreditatis, vt inf de hær.inſti.l.ſi alienum.§.in extraneis, cum ſi. In gl.ea.ibi, promittit alicui. iſta promiſſio magis accedit ꝯtui, quam vltimæ voluntati, vt no.in l.2.inf.de dote præle. Vel dic quantum ad modum ordinationis accedit contractui. Sed quantum ad effectum accedit vltimæ voluntati, vt C. de cad.tol.l.1.§.fin. Adde quod no.C.de pac.l.fin. & an ſit reperire aliquam vltimam voluntatem ſine nomine ſpeciali, dic vt no.C.de pac.licet,& non eſt alibi. In gloſſ.quæ incipit, directo.
2 ibi, fieri velit.no.† quod verbum fieri aptatur ad inſt.hæredis & ideo eſt arg. quod ſi teſtator mandat fieri monaſterium de omnibus ſuis bonis, quod illa interpretetur hæredis inſtõ de quo per Bar.inf.de vul.ſub centurio,& ibi videbimus In ea gloſſ.ibi, interim ergo.vt inf.de vul.ſub.l.in ſubſti.Iac.de Are.Et adde interdum cauſa exhæredationis eſt apta,& vera.interdum apta,& non vera.& vtrobique valet teſtamentũ.interdum nec apta, nec vera, vel vera ſed non apta, tunc teſtamentum eſt nullum, vt in auth.vt eum de app. §. aliud quoque capitulum,& plene.no.in auth.de hæred.& Fal.§.exhæredato. Item no. quod de aptitudi-
3 ne diſponit lex. ſed veritatem hs index diſceptare. † quia quæſtio iuris diffinitũ per legem: ſed quæſtio facti per iudicem, vt ſup. de ſta.hom.l.Arethuſia.& in quodam loco dicit Iuno quod in deranone iuris conſtituti põt procedi per iudicem ſine aliquo ordine iudiciorum; ſed in declaratione ordinis d3 ſeruari ordo. In glo.de pluralitate, &c ibi, de prima perſona.i. de pronomine ſignificante primam perſonam dictio tamen matre, eſt tertiæ perſonæ, non primæ.& no.quod iſta digreſſio de.l.j perſona ad tertiam poteſt fieri, vt extra.de conuer.coniug.c.dudum. In gloſſ. naturalem, in fin. de morte ciuili diſtingue. aut eſt pœnalis demeritoria,& per eam teſtamentum rumpitur, vt infra de ſecũ.tab.l.j.§.exigit. Aut eſt caſualis, vt ſi quis capiatur ab hoſtibus tunc non rumpitur teſtamentum nec firmatur, ſed expectatur mors naturalis, vt l.nec nos. inf. de cap.interdum eſt mors ciuilis.i.iuris artificio introducta, quæ eſt bona mors & meritoria,
a vt ſi quis profitetur a religionem. & tunc refert ſecundum Bar. aut talis religio in communi non poteſt aliquid poſſidere, vel habere,& non ſpectatũ mors naturalis, vt in fratre Minore, quia expreſſe habetur pro mortuo. Aut talis religio in communi habet proprium, tunc ſpectatur mors naturalis, vt confirmetur teſtamentum, vt in auth ſi qua mulier, de ſacroſan.eccl.& arg.de do.inter vir.& vxo.l.ſed ſi mors. in fratre Prædicatore vł de iure idem, quod in Minore, quia habere proprium repugnat religioni.tamen de conſuetudine quam Papa ſcit,& tolerat, aliter agitur cum Prædicatoribus, quàm cum Minoribus & vide Iac. & Cyn.C.de epiſ.& cle. Deo nobis.ſed quid ſi in teſtamento eius, qui eſt effectus frater Minor, continetur, quod demum poſt mortem naturalem vult hæredem ſuccedere? Dic quod expectabitur mors naturalis, vt ſup.de condi.& demon.hæres meus,
4 & arg.de iu.fiſ.l.Statius.§.Cornelio. † In glo.directo.inſtitutio eſt duplex, directa & precaria.inf.de milit.teſta.l.quærebatur.& ideo verbum inſtitutio quandoque ponitur pro ſubſtitu. fideicom m.ſed illud non eſt ſecundum propriam ſignificationem; quia verbum inſtituo infert in iure directam, nec debet obliquari, vel tranſire ad ius vtile, niſi vt no.inſ.de vul.ſub. verbis ciuili.& in c.ſi pater, de teſtib.lib.6. In ea. ibi, comprehendat. ex hoc ſaluatur inſtrumentum notarij, quo cauetur quod talis ſanus mente, &c. ſuum condidit teſtamentum, in quo reliquit Pet.x.nam ibi non eſt inſtitutio hæredis, vt dicam.inf.de hæredi.inſti.l.his verbis.tamen ſaluatur ſcriptura.quia iſtud vocabulum, teſtamentum, eſt generale ad omnem ſpeciem vltimæ voluntatis ſequendo abuſionem vocabuli,& non propriam ſignificationem. In ea.gloſſ.ibi, intellectuale.hoc eſt dicere, quod loquendo intellectualiter,& ſignificatiue mens teſtatoris promulgata, vel ſcripta eſt teſtamentum; & licet eſſent duodecim ſcripturæ, non eſſet niſi vnum teſtamentum.figura enim literæ nõ eſt teſtamentum proprie ſed illud eſt proprie teſtamentum, qđ ineſt ipſi teſtati. & ideo Inſinuata vna ex illis ſcripturis ſufficit pro omnibus, facit inf.de le.2.l Sempronius.notario tamen debet ſolui proportionaliter ſecundum laborem ſuum, non ſecundum quod teſtamentum intelligitur intellectuale ſecundũ Bar.& facit inf.de annu.leg.Selo, in prin.Ex prædictis apparet, ꝙ ſcriptura ſuiæ iudicis non proprie dicitur ſententia, ſed id quod ſignificatur per ſcripturam. facit.ſup.de pac.l.Labeo.

A D D I T I O.

a Profitetur. Vide Rom conſ.217.

L E X II.

1 *Languor corporis plerunque inducit exilium mentis.*

In eo. Quæro in iſta l. quid ſi dubitatur, vtrum eſſet ſanus
1 mente, vel non? † nam plerunque languor corporis inducit exilium mentis, vt l.hac conſul. §. at cum humana,& inf.

a ℈.eod.in aduerſa. dicit hic Bar.ꝙ recurritur ad medicos,a & etiã ex verbis colligi pôt, vt l. pe. de condit. inſti. quando infirmus propter morbum perdidit loquelam. In text.dicit ꝙ mortuo ſi miſis eſt,vt C.eod.iubemus. ſed illud intelligitur, quo ad hære-
b dis inſti. ſecus quo ad ea,quæ poſſunt fieri nutu,b vt ℈. de leg.3. l.nutu,ad Treb.quidam ſermo inuito.§. ſi pupillo, & quod not. ſ. de pac. Item quia ego dico ꝙ ad pias cauſas tenet inſtitutio nutu,vt no.extra.de teſt.c.cum tibi. Quid ſi notarius dicit, ta-
c lis ſanus mente c &c. vtrum probetur mentis ſanitas? Dicit Iac. de Bel. ꝙ non probatur teſtimonio notarij, ſed ſola legis præſump.nam mentis ſanitas eſt quid inuiſibile,& propterea non percipitur viſu,& audiru, ſed magis iudicio rationis. vnde illa verba tabellionis non habent vim teſtimonij, nec probationis hominis.qualitas enim mentis non probatur per notarium, ſed ſola verborum prolatio. quod credo verum.nam nec a teſte probatur directe.nam non cadit directe in ſenſum teſtis. & facit. C. de cod.l.nec codillos. Baldus.

ADDITIONES.

a Ad medicos. Adde Bar.ĩ l.ſup.de vẽ.inſpi.& Ang. in l.ſi vacãtia,vec.ex prędictis patet determinatio.C.de bo.ua lib.x & adde eundẽ Bal.in l.nemini C.de aduo.di.6.& in l. cõparationes,ĩ 1.col.C.de ſi.inſtr.& dicit d.Bar.So. in conſ.127 incip primo aſpectu vel.quinimo vltra circa prin. in 2.parte, char.107.quod teſti medico qui aſſiſtarit, quod hora conditi teſtamenti teſtator non erat ſanę mentis,eſt multum credendum.

b Nu u. Adde Ang.in l.diſcretis.C.qui te.fa. po q refert fuiſſe in facto in Epõ Perulino,qui patri ſuo in vltima cõſtituto, & loqui non valẽti dixit hęc verba,ſi vis pater quod ſim tuus hæres ſtringe manum meam cum tua & pater iſtam ſtrinxit, nam per hæc filius non fuit hæres ſecundum eum p illum tex & per l.iubemus.e.ti.& ibi Bar.& iſtum & tenent Pet. de Anc. & Imo.in c.2 eo.tit.& tñ ſecus prout hoc Bald.eſt in hereditate quæ deferetur piæ cauſę,quia etiam per nutum factum,valet ſcd̃m gl.ſi.poſt me. & ibi doc.in d.c.cum tibi alle no.per Bal.& ſequitur Bal.in l 1.in lect. in 2.col C.de ſac.ſan.eccl.& in rep.in 27.col.& Pet.de Ancha.& Imo. in d. c.2.& cal.in ti.de teſta.conſ.40.& iſta non contra Bart.in l. iuſte pactum, §.ſi ff.de pac.vbi dicitur quod par eſt cauſa liberorum & piæ cãn, & adde omnino Cal in ti.de conſti conſ.20.& Pet.de Anch.in conſ.21.vbi ponũt, an ſi ſtatutum ciuitatis diſponit quod mater non poſſit teſtari extantibus filijs,niſi vſque ad certam ſummã,vtrum pro anima poſſit teſtari vltra dictã ſummam ſalua conſcientia,& ſunt contrarij:vide c io.d Alex.de Imo. ad prædicta in d.l.diſcretis,vbi inducit pro & contra & concordat opi.

c Sanus mente Vide conſ.410.

LEX III.

1 *Teſtamenti factio eſt publici iuris.*
2 *Spurius ſicut non poteſt inſtitui, ita nec per viam contractus ſibi conferri.*
3 *Actus reprobatus propter turpitudinem, æquiparatur actui prohibito de iure diuino.*

1 Teſtamenti factio. † Teſtamenti factio eſt publici iuris ſiue ad habilitatem, ſiue ad ſolemnitatem, ſiue ad reuocabilitatem, ſiue ad capacitatem teſtamenti referas,h.d. tex.cum glo. In gl.impune teſtante,&c. ibi, ius publicum, ſed iure publico. i. per l. bene poteſt quis aſtringi ad teſtandum certo modo, vt ℈.de lib.& po.l.inter cætera,& l.Gallus §.cum omnibus Din.In co.glo. ibi.priuatus hæc bona.& bona & vera. And. de Piſis. dicit Iac. de Are.ꝙ quia ciuitates ſunt loco priuati, non valet ſtatu. nec conſuetudo inducta ſuper remittendis ſolemnitatibus teſtamentorum, cum conſuetudo dicitur quædam pactio, vt l.led & ea.ſ. de legi. An. & Cyn.tenet contrarium: quia iſtæ ſolemnitates ſunt iuris poſitiui.& ideo poſſunt abrogari per ſtatutum. ad quod facit quod no.inf. de re.iur.l.nec ex prætorio.C. de teſta.l.fin. quod verum credo,& ita ſeruatur de facto, & ſicut poteſt ſtatutum minuere ſolemnitatem;ita poteſt augere; puta ꝙ non valet teſtamentum mulieris ſine præſentia coniunctorum : valet etiam ſtatutum ꝙ fil.fal.poſſet teſtari. hoc no.Bar.inſ.eod.l.ſi quæramus,& ſic ſtatutum poteſt diſponere tam de iure formæ teſtamenti, quam de iure perſonæ.& facit l. 2.C.quemad.teſta.ape. ¶ In eo.
a glo.ibi,non capax.no. † ꝙ ſicut ſpurius non poteſt inſtitui,a ita
2 nec per viam contractus ſibi conferri. facit l.i. C. de na.lib. gloſ. tamen dat viam ad conferendum per mediam perſonam capiẽtem.ſ de proba.l.qui teſtamentum,quam non approbat Barto. ℈.de vul.ſubſtit l.ſi is qui, & l. fi. de his quibus vt indig. vbi plene per eum. Quærit hic Barto. an valet ſtatutum,ꝙ ſuperius poſſet inſtitui ? & dicit fuiſſe conſultum quod non, & ita tenet ipſe Odof.& Cyn.no in l.omnes populi. Iac. Butr.in l.a. C. de iur. annu.an.vbi vide. Quod verum credo hac ratione : quia ꝙ ſpurius non poſſet inſtitui, eſt introductum propter turpitudinem teſtantis. & actus propter turpitudinem agentis reprobatus,nul
b la conſtitutione b permitti poteſt, vt in auth.vt nulli iudi. † Item
3 actus reprobatus propter turpitudinem æquiparatur actui prohibito de iure diuino. vt extra, de conſue.ex parte,& contra ius diuinum non valet ſtatutum : quo ergo modo poterit relinqui ſpurio? dic, vt ℈ de ma.teſt.libertas.Iac. de Are. Et nunquid applicetur fiſco,an venientibus ab inteſtato ? dic, ꝙ venientibus ab inteſtato,quia non eſt hic delictum inſolutum, ſed inſtituentis.C.de hære.inſti.l. ſi pater.l.nec auus, per Cyn. facit.C.de ſecun nupt.l. 1. vbi non applicatur fiſco:quia non eſt illud verum delictum.nam matrimonium eſt de genere permiſſorum. vnde hoc conſiſtit vera ratio illius legis: & not.bene.aut ergo quia eſt indignus propter delictum teſtatoris,& applicatur fiſco: aut propter delictum proprium, & tunc refert, aut eſt verum delictum,& applicatur fiſco,vt l. Pamphi.§.meminiſſe. aut non eſt proprie delictum , ſed ſunt mali mores, & non applicatur fiſco,vt l.1. C.de ſecund.nup.& quod ibi non ſit verum delictum, apparet: quia ibi actus ſortitur effectum de iure. l. noſtra eſt in argum.quod ſi fiat aliquod pactum inter aliquas ciuitates,& ſuperueniat ordinatio ſuperioris in contrarium, quod talia pacta reſcindantur; quod ſic probo.authoritas ſuperioris eſt publici iuris,vt l.1.§ publicum,de iuſti.& iure. ergo pactum priuatorum tali poteſtati nihil poteſt derogare. ſed iſtæ ciuitates locũ priuati obtinent,vt infra de verbo.ſignifi.eum qui vectigal. hoc probatur per ſi.nam non minus aſtringitur ex tutela, q̃ ex contractu:quia quaſi contrahitur in tutela, & tamen a tali vinculo abſoluit authoritas ſuperioris,vt ſupr. de exeu. tu. idem Vlpia. illa tamen lex multum ponderat ſcientiam, ac ignorantiam ſuperioris. Item glo hic poſita dicit.ꝙ aliud eſt in teſtamento , aliud in contractu,ſed reſpondeo ad primũ, & dico,quod in impetratione ab ipſo principio intelligitur excepta authoritas ſuperioris,vt extra,de iureiur.c.venientes, niſi fingatur fieri cõtra pactum:quia talis ſtatus a principio inbæſit,vt l.ſi ſup. ſi ex noxa.cauſa aga.non dico plus,quia iſta qđ eſt modo de facto.

ADDITIONES.

a Inſtitui. Cautelam vero relinquendi ſpurio,vide per Ro.in conſ.33. & an, & quoniã inſtitui poſſit,vide An.de Roſ.in arbo.conſangui 8.col.ſed nũ quod inſtitui poſſit ab hærede patris,vide d. Alex.in conſ 51.2.parte.

b Conſi. Conſuluit Fed.conſ.275.eundem Bal.conſ 317.& idem tenet Paul. de Caſt.conſ.127.Rom.conſ.1 na.

LEX IIII.

1 *Prius eſt quærendum de iure perſonæ teſtantis , quàm de iure ſolemnitatis,ſeu formæ teſtamenti.*
2 *Exceptiones quæ tangunt ius perſonæ ſunt ventilandæ prius, quàm exceptiones quæ tangunt ius cauſæ,nec eſt præpoſterandus ordo.*
3 *Exceptio perſonæ oppoſita ad excluſionem iudicij eſt declinatoria, quæ non opponit ad excluſionem actionis eſt peremptoria.*
4 *Omiſſio ordinis ante litem conteſtatam non nocet,quia ante lit.conteſt.nullum eſt iudicium.*
5 *Excommunicatus poteſt teſtari.*

1 § Quæramus. † Prius eſt quærendum de iure perſonæ teſtantis,quàm de iure ſolemnitatis ſeu formæ teſtamenti. h. d. vel ſic non prius iur.rato quam perſonarum quærenda eſt,concor. de iure codic. quidam retulerunt, C.de peti hære.l.liber. No.quod in examine excep.non eſt
2 præpoſterandum.& ita no.dicit glo.hic. † Secundo no.quod ex cep.quæ tangunt ius perſonæ, ſunt uentilandæ prius quam except. quæ tangunt ius cauſæ . ratio eſt : quia perſona eſt principium,& ſine perſona nihil poteſt fundari. ſed ſolemnitates licet habent ſe per modum principij & per modum cuiuſdam fundamenti, tamen dependent a perſona. ſed perſona non dependet a ſolemnitate: & ideo quod habet ſe per prius in eſſe cauſæ, habet ſe per prius in eſſe uentilationis.ita colligit glo.& eſt not. Tertio no.quod inter peremp.excep.eſt ordo,ut examinet prius ea quæ perimit perſonam quam quæ perimit ſolemnitatem. Dices tu,exceptio quæ opponit perſonæ, non eſt perempt. ſed declinatoria,& ideo debet opponi ante lit.conteſta.ut C de adult.
3 quoniam Alexand. † Reſpondeo aut excep. opp. perſonæ ad excluſionem iudicij , tunc eſt declinatoria . aut ad excluſionem actus,tunc eſt peremptoria,ut hic. & ſic eſt duplex perſona quædam in qua fundatur iudicium,quædam in qua ſententia actus, & negotium . prima exceptio eſt declinatoria. ſecunda peremptoria,ut ſup.de proba.l.ab ea parte,& l.in excep.de leg.3.l. Lucius.§.in teſtamento,cum glo.ſua. Quæro quando eſt ordo in excep. opponendis de duabus quæſtionibus . Prima ſi except. quæ debet opponi ſecundo,opponitur prius,utrum uidetur primæ except.renunciari?& uidetur quod ſic,ut ſup.de iur. ſed & ſi ſuſcept,in prin.Breuiter dic,quod in declinatorijs iſtud eſt uerum.ſecus in peremptorijs excep.& hoc dicit glo. no. in l.propter lit.ſup.de excu.tut. Secundo quęritur,ſi iudex,qui debet de declinatoria except. primo cognoſcere,omittit huncordinem, & procedit ad ulteriora,utrum proceſſus ualet.& uidetur quod non,ut C.de dil.a procedente,& no.in l.ne arbitrio.ff. qui ſatiſd. cog.Ꝑrium dicit Bar.quod ualet proceſſus,arg.ſup.de mi.ait prętor.§.permittit,& extra.de app.c.ex parte enim . Contra iſtam ſuam determinationem uidetur caſus extra. de iudic. exhibita, nam iſte proceſſus eſt inordinatus;ergo,&c.ut l.prolatam. dicit
4 Specu.in 2.parte ſpe.in princip.2.partis, † quod omiſſio ordinis
a ante lit.conte.non nocet,quia ante lit conte.non eſt iudicium. a unde non omittitur per hoc ordo iudicij : ſecus eſſet in conteſ. lit.& in his quæ ſequuntur lit.conte.quod eſt not. Iſtud, quod dicit Spec.poſt lit. conte. debet intelligi in ordine ſtatuto de neceſ-

ADDITIO.

a Iudicium. Adde Fel.in c.ſuper quæſtionum 103 col.in ver.litis.de off.del. & in c.1.de libel.ob.in prin.& quod ibi habetur in apoſt.

ceſſitate: ſecus in ordine, qui emergit caſu ex qualitate facti, exē
plum in l. nuſtra. nam ſi hic præpoſteraretur, non eſſet proceſ-
ſus nullus. Item eſt exemplum. C. de eacc. ſi quidem, & facit
quod no. per Dt. in c. non licet acto. de reg. iur. lib. 6 Item quod
ea, quæ ante lit. conteſt. emerguut, non dicantur proprie acta iu
dicij, ſed acta controuerſię, & quędam præludia not. gloſſ. ordi.
in auth. in medio lit. non fieri factas formas. §. fin & bene no. Itē
in hac l. no. duas glo magiſtras. vna docet nos de perſona teſta-
bili, & inteſtabili. alia de modo, & forma, ſeu ſolemnitate teſta
menti. In gloſ. actiua ſig. ibi, peremptorium. alias præpoſterum.
ad quod C. de hær. ac. vt debitum, ſi habes autem peremptoriū,
expone per ea quæ ſequuntur. i. perſona perempta perimuntur
reliqua: ſed non econuerſo. vnde maius fundamentum, quod
ſit in actione hominum, eſt perſonæ fundamentum. facit ſupra
de arbi. Item ſi vnus. § principaliter, & per Innocent. in c. inno-
tuit, de eo qui fur. ord. ſuſce. & de te iudic. inter monaſterium.
In gloſſ ea. ibi, prohiberitr, quia ea, quæ generaliter permittun-
tur, cuilibet ineſſe præſumuntur in dubio, ſicut genus creditut
ineſſe ſpeciei, vt l. 1. ſi cer. pet. In gloſſ. ea. ibi. i. proxi. immo in l.
qui in poteſtate. In gloſſ. ea. ibi, item cæcus. hic non ſimpliciter
prohibetur, ſed in teſtando non ſeruat formam generalem, ſed
a ſpecialem. hoc requiritur in teſtamento cæci a ſecundum Cyn.
& ideo ſi ſtatutum dicit, quod valeat teſtamentum coram quin
que reſtibus non intelligitur de teſtamento cęci. & ſic diſtingui
tur ſtatutum per ius commune, vt ſupr. de noxa. l. ſi ſerui, & no.
C. de iu. delib. l. fin. §. in computa. & text de conſue. c. cum dile-
ctus. In ea. gloſſ. ibi, in authen. ingreſſi. Item. inſ. de leg. 2. cum fi-
lius. §. fin. & collige ex hac glo. ꝙ aliqui prohibentur teſtari pro
pter defectum ſuæ poteſtatis, vt filijfami monachus, ſeruus, &
obſes. aliqui propter defectum mentis, vt impubes, furioſus, mē
te captus, & prodigus. aliqui propter defectum ſenſualitatis, vt
cæcus, mutus, & ſurdus. Aliqui ratione pęnalitatis, vt damnatus
ad mortem, deportatus, & damnatus de crimine famoſo, & lap
ſus in crimen, de quo poſt mortem poteſt accuſatio inchoari.
Aliqui ratione dubietatis, vt infra eod. de ſtatu. ¶ iſta ſunt ver-
ba Iacob. de Are. & not. Quærit hic Barto. † vtrum excommu-
b nicatus poſſit teſtari? b gloſ. in c. decernimus, de ſent. excom.
lib. 6 dicit quod non. & ita fuit conſultum in hac ciuitate, poſtea
Ioan. Andr. mutauit ſententiam, ſiue conſilium, & dixit qđ va-
lebat teſtamentum, quia nulla. l. reperitur reprobans teſtamen-
tum excommunicati. & ita tenuit Iaco. de Bel. in auth. creden-
tes. C. de hæret. & ita tenet Bar. Secundo quærit Bart. vtrum va-
let ſtatutum ꝙ fil. fam poſſit teſtari? & dicit ꝙ ſic & adde quod
dixi. §. l. proxi. quod eſt intelligendum ſine præiudicio iuris, quod
pater habet in rebus. nam de iure ſuo non alieno teſtandū eſt,
vt ſup. de pa. do. l. cum maritus. §. fi. & J. de vul. ſub. l. ex facto, in
princ. & C. de leg. l. vxor patrui.

ADDITIONES.

a Cęci. Teſtamentum cæci conditum inter liberos ſine illa ſolemnitate reg
ſita per l. hac conſultiſſima C. qui te. fa. poſſ. an valeat, & quibus caſib. ted
dicur ſuſpectum falſitatis vide no. d. Bal. Soc. in conſ. 163 inci. non ſuffer
opus vlterior diſcuſſione in prin. cum verſ. ſeq. in 2 parte, char. 22.
b Teſtari. De quo articulo, vide Fel. in c. cum voluntate in 2 col. poſt prin.
verſ. extra gl. tangit, hic Inn de ſen. excom & in c. ad probandum. § 1 col.
circa prin. de re iud & in c. ſi vero, de ſen. excom. & quod habetur in apo
ſtil. in d. c. ad probandum, & Fede conſ. 73 & 147. quod facere teſtamentū
non eſt fauni teſtantis, ſed eorum quibus relinquitur.

LEX V.

1 *Dies cepta habetur pro completa, vbi agitur de beneficio inchoando, ſecus vbi agitur de odio inchoando, ſeu beneficio finiendo, quia tunc fit computatio de momento ad momentum.*
2 *Præſcriptio non dicitur completa, niſi vltimum momentum ſit completū.*

1 Qua ętate. † Vbi agitur de inchoatione beneficij dies
cępta habetur pro completa, ſine artificia
lis, ſiue nālis. h. d. In tex. ibi, natali. no. ꝙ dies in qua fit aliquid ali
qua hora, computatur pro die completa, vt hic, & infr. de man.
teſta. l. 1. item nota, ꝙ tempora cōputantur ciuiliter per dies, nō
per momenta. Cyn. In tex. ibi, plus arbitror. hic erat maior di-
ſtantia: tamen includebatur ſua vltima die naturali. & eſt hæc
vera lect. & no. nox tendens verſus diem ponitur in inſtrumen-
a to pro die. & ita dicit Innoc. in c. conſuluit, a de offi. deleg. vbi
enim tabellio facit mentio de die, verificatur tam in die artifi-
ciali quàm naturali. nec eſt falſum inſtrumentum, licet ſit fa-
ctum de nocte, & notarius ſcribit, ꝙ ſit factum de die, quia ver-
ba notarij ſunt ciuiliter intelligenda. & ita vult Innocen. No. in
Liſta ꝙ citius permittitur teſtamentum facere mulieri quā ma
ſculo. Et eſt ratio, quia citius pubeſcit fœmina, & citius imple-
tur in ea ſagacitas intellectus. Alibi dicitur, quod mala herba ci
to creſcit, vt not. in l. 2. C. de his qui ve. æta. Hoſtien. dicit qđ fę-
mina minus viuit. & ideo citius completur, vt videmus in plan-
tis. & iſta ratio eſt Philoſophica ſecundum Cyn. Secundo not.
quod aliud eſt complere, aliud eſt cedere. in his tamen in quib.
fit computatio de momento ad momentum, idem eſt vnum,
2 & reliquum. † Exemplum in præſcriptione. non enim dicitur
completa, niſi vltimum momentum ſit completum quod ap-
pellatur exceſſum, & dicit Iaco. de Are. ꝙ vbi agitur de benefi-
cio inchoando, dies cœpta habetur pro completa. ſecus vbi agi
b tur de odio inchoando. b vel beneficio finiendo. nam tunc fit
computatio de momento ad momentum. ita no. ipſe in l. 1. inf.
de manu. facti C. de appel. auth. hodie.

ADDITIONES.

a Conſuluit. Extra ad hoc, vide omnino, Fel. in 2. col. circa fin. in verſ. prima
Concluſio.
b De odio inchoando. Adde tex. & ibi gl. & Bar. in l. 3. §. minorem. ſup. de mi
no. & in l. ſi cui legetur, in prin. de leg. 1. & idem Bal. in l. liberti. 6. col. C.
de ope. lib. per l. 2. de ann. le. & adde quod per Card. in Clem. 1. § 4. not. de
ſe puiſ. And. Bab.

LEX VI.

1 *Filiusfamilias etiam de licentia patris non poteſt teſtari.*
2 *Donatio cauſa mortis eſt ſpecies contractus, & contractui accedit.*

1 Qui in poteſtate. † Filiusfam. etiam de licentia pa
tris non poteſt teſtari. h. d. Quæ-
ritur hic quare filiusſam de licentia patris poteſt donare cau-
a ſa mortis & non teſtari? a Reſpondeo, triplex eſt ratio. Prima,
quia teſtamenti factio non poteſt præmitti a priuato ei, cui de-
negatur a iure vt ſup. eo l. 3. & ratio eſt, quia prohibitio eſt pu-
blici iuris, & in publico non poteſt derogari per priuatam per
2 ſonam. † Secunda ratio eſt, quia donatio cauſa mortis eſt ſpe-
cies contractus & cōtractui accedit, vt l. 2. de do. præ. ergo, & c.
vt l. fi. C. ad Mac. Tertia, ratio eſt: quia vltima voluntas non
poteſt pendere extrinſecus a perſona tertia, vt l. receptum. §. fin.
communia præſup. nunc autem pendet a patre, & ſequeretur
quod vbi teſtator debet eſſe cauſa efficiens, non eſſet ipſe cauſa
efficiens, quæ agis poteſt in effectu. & ſic iſtud teſtamentum
eſſet potius patris q̄ filij, & non confirmaretur morte filij, quod
eſt abſurdum. Iadde ꝙ quædam ſunt quæ habent ſe tanq̄ prin
cipia & fundamenta, & hæc non poſſunt in pendenti eſſe, vt l.
vſuſfructus, de vſu. ſeruo. Quædam habent ſe per modum ac-
quiſitionis, ſeu iis, & poſſunt eſſe in pendenti, quatenus pati-
tur natura actus qui quæritur, vt l. ſed & ſi quis. §. interdū,
de vſufruct. & l. ſeruus communis Mæuij, de ſtipu. ſeruo. Se-
cundo quæritur id ſi apponitur in teſtamento clauſula, ſi nō
valet iure teſtamenti, valeat iure dona. cauſa mor. Reſpond nō
per hoc tranſit vltima voluntas ad contractum, vt no. Cy. C. eo.
in l. ſi non facit, qui no. C. de pac. l. vltima. Bald.

ADDITIO.

a Teſtari. Nonquid a filiusfam. leganda, ſi legatum non poteſt deberi ex
teſtō, neque ex codicillis debeatur ſaltem in vos donationis cauſa mortis
accedente tali teſtō legato conſenſu patris, vide. d. Bar. Socin. 10 conſ.
172. incip. mokum hadæ 10 verſ. ſuccedit, nunc tres difficultates cum
verſ. ſe. vſq; ad ver. quę difficultas in 2. par. cha. 41. & ibi in prin. d. concl.
vide quid de auentitijs nunquid de his poſſit teſtari. vide Pao. de Ca. in
conſ. 199. ſed nunquid pater non obſtante conſenſu, cā præſtito donatio-
ni cāę mortis factæ poſtea poterit talem donationem reuocare: vide
per factū. d. Bar. in conſ. incip. niſi teſtamento domine verſ. vnde cum
teſtamentum circa me. verſ. cum gl. in caſu noſtro. In d. par. char. 62.

§. Surdus. Potentia facti impedit fiendum: ſed non
dirimit iam factum. h. d.

LEX VII.

§. Mutus. In l. ſi modo, in l. ſi quando. Princeps per-
mittendo teſtari non intendit niſi remouere
obſtaculum permiſſi contrarium, & hoc ſonat verbum per-
miſſionis, vt ſup. de le. legis virtus. Vbi ergo hæc gratia diri-
gitur inteſtabili, remouet impedimentum perſonæ, & complet
gratia ſuum officium ideo, non extendit ſe ad ſolemnitatem.
Sed vbi gratia dirigitur teſtabili, remouet impedimentum de
ficientis ſolemnitatis. ſit ergo tunc, quod defectus modi, vel
ſolemnitatis non vitiat. ſic eſt intellectus illius. l. ſi quando.
C. de inoffic. teſtam.

LEX VIII.

Eius qui. Superueniens libertas non firmat teſtamentū
factum in ſeruitute.

1 *Deportatus non poteſt facere teſtamentum, nec damnatus ad mortem, vel in metallum, ſed relegatus.*
2 *Deffectum Iuriſdictionis vbi nunquam ſententia trahit ſecum effectum legis.*
3 *Bona deportatorum non publicantur, ſed reſeruantur liberis.*
4 *Damnatus ad mortem efficitur ſeruus pœna.*
5 *Odioſi ſub dictione priuilegij non comprehenduntur.*
6 *Omiſſio modi, & formæ impedit poſitionem legalem.*

1 §. Si cui. † Deportatus non poteſt facere teſtamentum,
nec damnatus ad mortem, vel in metallum, ſed
relegatus ſic. In tex. ibi, tribuit. no. a contrario ſenſu, quod
bona poſt damnationem ita non videntur confiſcari. ad
idem. ſup. mand. ſi tibi ma. ius cuius bona, & J. de lega. 3. l. ſi
deportati ſeruo. Alibi dicitur nudus eacuſat, de e. 2. l. di. l. amiſ-
ſione. §. qui deficiunt. videndum ꝙ poſſit de nouo ac-
quirere per viam iuriſgentium, & poſſidebit. donec viuet eo.
tamen moriente fiſcus occupit, vt bona vacantia; quod ſic
probo. iſte deportatus non poteſt habere hæredem de iure ci-
uili ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, vt l. 2. & 3. ſup. de pet.
hære.

hære. occupabit ergo fiſcus bona tanquam bona decedentis ſi-
ne hærede.conſilium ergo ſi non vult, quod iſta bona veniāt ad
fiſcum,eſt quod ea vendat,ſeu alienet per viā contractus.In tex.
a ibi, conceduntur. † Not. ergo ꝙ fiſcus non eſt neceſſarius ſuc-
ceſſor,& havet ratam ſententiam quantum ad ſententiam,non
quantum ad bona.& facit ſ.de in integr.reſti. l.abſtinendæ. In
tex.ibi, perdunt. hoc debet intelligi quando condemnatus ha-
beat ſuper hoc iuriſdictionem. Nam ſi poteſtas faceret ſuſpen-
di quendam clericum , non ideo efficeretur ſeruus pœnæ, licet
eſſet paſſus facti executionem,vt l.ſi quis filio.§.quod ſi quis, de
iniuſto teſta. Vbi enim eſt defectus iuriſd. nunquam ſententia
trahit ſecum effectus legis,vt l.militarib.C.de decu.li.10.† Quæ
3 ro nunquid hodie bona adeportatorum publicentur?Glo.dicit
a quod non.Sed reſeruantur liberis per auth.bo. damnatorum.a
Di.Cyn.& alij contradicunt:quia illa auth.debet intelligi in pę-
na mortis, non in pæna deportati, vt not. C.de don. inter vir.
& vxo.auth.ſed hodie.& de pęius, qui vltimo,&in auth.vt nul
li iudicium.§.pe.& ita communiter tenent omnes. Ex hoc ſe-
quitur, ꝙ ſi aliquis eſt bannitus etiam ad mortem in abſentia,
ꝙ filijs non reſeruentur bona, quia iſte de facto operatur, &
etiam de iure,quandiu veniant in fortiam curia vt in ca.paſto-
ralis, de re iud in Clemen. Sed in contrarium videtur caſus in
auth de pace tenenda,& eius violatori.ca.1.§.ſi quis hominem,
col.10.† Secundo quæro,vtrum damnatus ad mortem efficia-
4 tur hodie ſeruus pœnæ? Glo. hic dicit ꝙ non:ergo ſi quis dam-
natur ad mortem ex forma ſtatuti,ſine publicatione bonorum
poterit facere teſtamentum de bonis, quia eſt liber homo non
ob.condemnatione.contrarium eſt verum,quod ſi eſt condem
natus, & detentus ita, ꝙ executio infallibiliter fiet, ſeruus pœ-
næ eſt,& eius nō valet teſtamentum,b vt no. auth ſed hodie.
b C.de donatio.inter virum,& vxorem,& de pęqui vltimo, etiā
ſi faceret teſtamentum pro anima , & hoc te.t lo. And. Ter-
tio,& vltimo quæro, quid de eo qui condenatur ad mortem
in abſentia,vtrum poſſit teſtari?& videtur quod non. Primo quia
nulla bona in ciuitate reliquit: ergo non teſtatur, vt ℑ.de vulg.
ſubſti.l.Cor Secundo,quia æquiparatur deportato, vt no. inſti.
quibus mo.ius pat po.ſol. §. relegati.Iac. de re.dicit,quòd aut
vult teſtari ſecundum ſtatutum & priuilegium ciuitatis,& nō
poteſt , † quia ſub dictione priuilegij non comprehenduntur
5 odioſi,vt l. Lucius,§.Lucius Titius , de leg. Item quia eſt ho-
ſtis ſuæ ciuita.ide ca. di.l. amiſſione.§.qui deficiunt. vnde.l.mu-
nicipalis ei non patrocinatur,arg.ſ.de mi.auxilium, in fi. quia
extra protectionem ſtatus ſe poſuit,vt C.ſtatu.lib.l. t. & ibi
per Cy.Aut vult teſtari ſecundum ius commune, & poteſt; quod
probatur infraſcriptis rationibus. ¶ Pro ex defectu cauſæ
efficientis. nam præſes prouinciæ non poteſt quem deportare,
nec ei ius publicum , vel Romanorum ferre , vt l.illicitas. §.
qui vniuerſas , de offi.præſi. Secundo probatur , quia ſen-
tentia in abſentem eſt conditionalis, ſi ortiam peruenerit,vt
in ca.paſtoralis , de re iudi. in Clem.vt ante manus iniectio.
eſt liber homo,arg.ℑ de ſeruis expor.'ius.nam ſententia con
ditionalis non trahit ſecum ſuum effectum niſi exiſtente con-
ditione,vt l.1.§.biduum, quando appel. ¶ Tertio probatur
per argu. a minori. nam ſi iſte bannitus non efficitur infamis,
vt l.1.C. de modo mul.ergo multo minus efficitur inteſtabilis.
Quarto probatur per argu.a caſu omiſſo.nam iſtud bannum eſt
contra ius commune,vt infra de pę. l.ſeniciam. ergo non ope-
ratur niſi quatenus in ſtatuto exprimitur , vt C.de hæ. in l.1.per
Cyn. † Quinto probatur, quia omiſſi modi, & formæ impe-
6 dit diſpoſitionem legalem,de ver.o.qui Romæ. § Flauius,
ſed in condemnatione iſtius banniti omittitur forma iuris,
quia contra non confeſſum,nec conuictum , ſed ſola contuma-
cia.Sexto probatur , quia iſta condemnatiō fertur ex præſump.
vt in l.pubertibus de ſuſpe.tu. & idmitiganda eſt, & reſtrin-
genda ſolum ad verba ſtatuti. Septimo, & vltimo probatur
per rationem naturalem nam ſicut vſa finita non poteſt pro-
ducere effectum infinitum , ita iuriſdictio limitata ad certum
territorium non poteſt inducere actus non limitatos , vt l.
non ſolum.§.qui teſtamento , de vſu.fru. & l.poſt lit.ſed ſi
eſſet inteſtabilis.bannum haberet res vbique locorum.Dices
tu , certe hoc eſt impoſſibile per l.ea , de poſth. Reſpondeo
ibi ſententia erat lata de conſcien legis. hic autem loquitur,
vbi fundamentum eſt ſolum in ſe coarctato, & in iure mu-
nicipali.videtur ergo concludendum , quod quo ad municipa-
lem fauorem non valet teſtamentum , & in hoc ſimiletur de-
portato. Sed quantum ad ius commune valet eius teſtamen-
tum,niſi poſtea caperetur, & fieret executio. nā tunc teſtamen-
tum reſcinderetur,vt in hoc.§.quod no.ℑ.de ſecum.tab.l.1.§.
exigit.& adde,quod no.eo.l.pe.& l.qui a latronibus.§. fi.

ADDITIONES.

a Bona damnatorū. Vide ibi Bal.in 2.lib.in verſ.itē ſcias vſq; ad fin.l. & in
ibi. Ang & Sali.& oēs d.Ale.de Im 3.col.cum alijs,concor. b per eu
figoatis,& adde Ang.in auth.de iſtis nup. in prin.in 2.col.& oīo per
Bal.in tit.de pa.tenen.in 4.col.in 4 ver. quæro ergo de intellectu.

b Teſtamentum. Adde Pau.de Ca.In l.2.C.qui te.fa.poſ.& ibi d. Alex.in vlt.
col.vel.vltimo pondera cum alijs remiſſ.ibidem per eum adductis,& Bar.
in l.qui carcerem.in fi. ff.quod me.cauſa.& Spec.in tit.de inſtru.edi.§.cō
pendioſe.vel.11.& Ang Are.in tract.maleſi.ver.caput a ſpatulis.

LEX IX.

1 *Teſtamentum illius,qui ante condemnationem deceſſit in carcere,valet.*
2 *Qui ſeipſum occidit,teſtamentum illius non valet.*

1 **Si quis poſt.** † Valet teſtamentum eius,qui ante con-
demnationem deceſſit in carcere.h.d.In
tex.in cuſtodia.erat enim eius crimen capitale,cum detinebatur in
carcere publico.No.hic duo. Primo,quod vbi crimen eſt capi-
tale , accuſatus eſt detinendus . Item eſt detinendus , vbicun-
a que pœna eſt perſonalis,a licet non capitalis,vt in actu ſuſtium.
Item eſt detinendus,vbicunque eſt torquendus, vt poſt indicia
poſtquam iudici de innocentia conſtat,pōt eum dimittere etiā
ante ſniam,vt C.de cu.reo.l.ſecunda.ibi dum dicit, donec repe-
riatur cognitio.celebrata diſcrimen,& ibi per Iac.Bu. Item ſem-
per eſt detinendus in carcere propter inopiam fideiuſſ. in crimi
nali : ſed iſte quartus caſus fallit in muliere,vt ff.de cuſtod.reo.
auth ibi poſita,& inf.de cuſtod.reo.l.j. & l.ſi quis reum, & vide,
quod no Innoc.extra,de ſen.excommuni. c. vt famæ . Secundo
quod ille,qui dubitat de futura condemnatione , pōt facere te-
ſtamentum , qui interim eſt certus de ſuo ſtatu . Et hoc dicit
hæc l.quia illud non eſt dubitare de ſtatu, ſed de pœna futura .
Item dic, quod hæc lex hʒ locum,etiam ſi in carcere fiat teſta-
mentum,vt inf.eod.qui a latronibus ibi dicam. In glo.non con-
demnatur,quod non poſſet retractari.bene no.hoc verbum,quod
declarabo in l.quia latronibus.§.fin.inf.eod. In ea.gloſſ ibi, de-
a functus.hunc paſſum plene examinat, l. † an ille, qui occidit ſe-
ipſum,poſſit facere teſtm̄. dic,vt plene no.C.qui teſt.fa.poſſ. l.
ſecunda.vbi gloſſ.eſt magiſtra. In ead.gloſſ. qui pœnę. dic,vt
ibi,no.ſed melius diſtinxit Dyn.inf.de dona.cau.mor.ſi aliquis.
Tamen vera ſolutio eſt iſta,quod hic criminoſus erat mortuus.
vnde ſnīa ferri non poterat. ſed in l. ꝫria criminoſus viuebat,&
ideo merito ſnīa contra eum lata, quæ retro fingit quantum ad
bona retractat ea quæ medio tempore ſunt attentata in præiudi
cium fiſci ſecundum Dy.& de hoc.no.plene.inf. de do.poſt con
tractum,per Iac.de Are.

ADDITIO.

a Perſonalis.Vide Pau.de Caſt conſ.146.in conſ.nouiter impreſſis.3.lib.

LEX X.

1 *Membrorum mutilatio non officit teſtamento.*
2 *Mors fortuita non reſcindit teſtamentum.*

1 **Quis manus.** † Membrorum mutilatio non officit
teſtō.h.d.Quæro quid de eo,cui ampu
tata eſt manus ex maleficio,vtrum valet eius teſtamentum? Et
videtur, quod non : quia ille qui condemnatur ad mutilationem
membri,condemnatur capitaliter : ergo ſeruus pęnæ efficitur. nam
ſicut no.in l.imperium,de iuriſdi.om.iud.iſta pęna æquiparatur
morti. idem no.in l.ſuggerente,C.de offic.eius qui vi.al.iudi.ge.
Contra.eſt verum,quia cum ſuperuiuat , non efficitur ſeruus pæ-
næ,ut ſup.eod.l.eius qui.§.fin nec etiam perdit iura ciuilia,quod
eſt no.de hoc habes in Specu.de inſtru.edi.§.compendioſe,ver.
quid de exoculatis. Sed quid ſi ex mutilatione membri ſtatim
eſt mortuus, vtrum dicemus eum deceſſiſſe ſeruum pęnæ? di-
co quod non,quia iſte fuit caſus fortuitus , & non fuit de men-
te pronunciantis , nec iuris , & ideo ſuum teſtamentum valet,
a quia mors fortuita non reſcindit teſtamentum.

LEX XI.

Obſides. In glo.dan Romanis ibi,facta tenenda in hoc
dubito,ne ſit verum : quia tunc non ſunt ho-
ſtes populi Romani,& ideo detenti non ſunt ſerui.Et de iſtis ob
ſidib. vide plene per Innocen.extra,de iureiu.c.ex reſcripto. Itē
vide ſup.de neg.geſ. nam & Seruius,in princip.omnino videas.
In ea glo.ibi,a populo Romano. Secus ergo in obſidibus,qui
dantur ab vna ciuitate alteri.nam cum obſides æquiparentur ca-
ptiuis, ſicut capti non fiunt ſerui , & non perdunt dominia re-
rum.ita nec obſides.ad hoc.inf.de cap.l.ſi quis ingenuam.§.fi.
& inf.eo.qui a latro.ſecundum Andr. de Pi. Et fuit iſta quæſtio
de facto in iſta ciuitate propter teſtamentum Comitis Burgaru
tij,qui deceſſit in carceribus apud Piſas. nam, quia guerra erat
inter ciui.& non cum imperio,licet ſumpſiſſet illa guerra origi
nem ab Imperatore iam mortuo,dicebatur teſtamentum illius
valuiſſe. Et adde,quod de iſtis captiuis no.Inn.in c.ſicut extra,
de iureiur.& ibi pleniſſime.

LEX XII.

1 *Teſtamentum factum ante captiuitatem , licet quis poſtea capiatur, & ibi
moriatur,confirmatur.*
2 *Fictio confirmatiua alicuius actus,facit illam actionem operari,ac ſi mero
iure teneret ſine fictione.*

1 **Lege Cor.** † Teſtamentum factum ante captiuitatem,
licet quis poſtea capiatur , & ibi moriatur,
confirmatur per fictionem.l.Cor. In tex.teſtamenta facta ante ca
ptiuitatem : alias ſecus,ut ſup. eod.l.eius,in princ. Dyn. In tex.
ibi,

ibi,& hæreditas.§.dixit de confirmatione.nunc de effectu confirmationis.In tex.eodem modo.ac ſi non peruenissent in poſteſtate hoſtium.Dui.In tex.ibi,minus proprie. Not. hic expreſsũ, quod id quod per fictionem dicitur,improprie dicitur. Illud ergo deinde proprie dicitur,quod ſecundum veritatem dicitur. In tex.ibi, non poſſit. proprie loquendo.Not.hic de fictione l. Cor ne.qui fingit mortuum in captiuitate deceſſiſſe præambula hora captiuitatis. Sed quare ille Cornelius non ſtatuit teſtamenta valere ſimpliciter,& quare decurrit ad fictionem?reſpondeo, quia obſtaculum ſeruitutis officiebat teſtamento, quod ſine fi-
2 ctio.non poterat amoueri. Secundo not. † quod fictio confirmatiua alicuius actus facit illam actum operari per omnia, ac ſi mero iure teneret ſine fictione.concor.infra ad l.Falc.l.1 §. lex Fal. Tertio not.quod filius quandoque eſt hęres, & ſuus neceſſarius per fictionem,vt hic:quandoque eſt neceſſarius, & ſuus, ſine aliquo adminiculo fictionis,vt inſti.de hære.qua.& diffe.§. ſui.Ex hoc apparet quod exiſtentia ſui hęredis interdum habet fundamentum in veritate,quandoque in fictione. In glo.ſ.agnatum.ibi,reſtatur.& ideo teſtamentum non poteſt confirmari,vt de iure codi. conficiuntur. §.ſi poſt.In ea gloſſ ibi,remanent nullius.quia bona hæc capo ab hoſtibus nullius ſunt interim, vt l. nec nos,de cap.& not hanc diſtinc.gl. quod per capitis diminutionem interdum bona ſunt nullius,interdum tranſeunt in aliũ, & intelligitur glo.de tali capitis dimi.in qua eſt ſpes prioris ſtatus. Si autem non eſt ſpes prioris ſtatus,adhuc conſideranda eſt iſta diſtinctio,aut per capitis diminutionem bona non transferuntur in alterum,vt in fratre minore profeſſo: aut transferuntur in alterum vt in monacho. Primo caſu teſtamentum fratris minoris ſtatim valet,& firmatur per profeſ. & ſi non fecit teſtamentum,ſuccedit ei ab inteſtato,vt mortuo. Sed ſecundo caſu dic,vt in auth ſi qua mulier.dixi in l.1s.ſup.eo.Poteſt reſpõderi aliter ad §.teſtamento. quod ibi lex non fingebat ſuper amotione obſtaculi,hic ſic,& adde,quod dicam inf.de liber.& poſthu.l.Gallus.§.quod ſi tantum.In eo.glo. corporis qualitas,id eſt habitudo,vel ſenſualitas.

LEX XIII.

1 *Teſtamentum in priuato carcere factum valet.*

2 *Ambaſciatores non debent capi, nec detineri pro repræſalijs.*

1 Qui a latronibus. † Valet teſtamentum factũ in priuato carcere.h.d.In gl.de capto a Mutinenſibus,de capto à Ianuenſib.dicit glo.in l.1 ſup.de dolo,§.non fuit. Et de quadam alia cau.dicit gl.inp.de neg.geſt. nam & Seruius,in princip. Dicitur hic in glo. quod teſtamento factum in carcere valet,Sed quid in contractibus? Reſpondet glo. obſcure, quod non cum quolibet poteſt contrahere.non enim va-
2 let,ſi contrahit cum eo,qui eum detinet, vt l.qui in carcere,ᵃ quod me.cau.ſed in alio valet,ut quod me.cau.metum.§.ſed licet.dicunt Din.& Bart.quod idem debet,dici in teſtamento. nam ſi ille,qui cepit iſtum facit ſe hæredem inſtitui directo,vel per obliquum,non valet teſtamentum.Secus ſi tertius inſtituatur, qui non deliquit in captura ſm Din. & Bart. Et fuit hoc in teſtamento domini Io.de Piſc.na in quodam,qui fuit culpabilis in captura ſua,& morte,& fecit ſibi per teſtamentum relinqui magnam ſummam Et adde,quod not.ſ de ver.ſign qui neque per Iac.& d.l.nam & Seruius,per glo.or ſina Et not.quod l.noſtra loquitur in carcere priuato.ſed l.ſi qui poſt,loquitur in publico carcere,& in eo qui iniuſte detinetur,& not bene prædicta in glo.
2 quę incipit etiam ibi,cum capi non deberent.not gl.† quod ambaſciatores non debent capi,nec detineri,Item no.ex iſta glo.quod
b ambaſciatores non poſſunt detineri pro repræſalijs.ᵇ

ADDITIONES.

a L.qui in carcere. Et ibi vide Alex.de Imo.& Ang in l. nemo carcerem. C. de exac.tri.lib.x.ſed quid de damnato ad perpetuũ carcerem an teſtari poſſit,vide Bal.in l.1.in 4.col.ver, Sed quid de damnato C. de ſacr.ſan. eccl.vbi tenet.quod ſic: communis tamen opin. eſt in contrariũ prout not.in l.a da po.iud.quid de clerico damnato ad perpetuum carcerẽ an teſtari poſſit,vide Fel.in c.ſame de ſent.excom.

b Pro repræſalijs. Adde d.Alex de Imo.in l.1.2.§.legatis.vbi ẽt per Bar.in j. no.de in.& Fe.de li.in trac repræſaliis 2.par.2.principali in q.in ſin.

1 *Appellatione pendente a ſententia capitali,poteſt damnatus teſtari, ſi interim decedat.*

2 *Appellatio extinguit pronunciatum inhabilitate inflicta ex ſententia.*

3 *Sententia ſi continet expreſſam bonorum ademptionem, oportet, quod hæres appellet,alias ſententia tranſit in rem iudicatam quo ad bona.*

4 *Banniti ſi poſſunt impune occidi, non poſſunt occidi pendente appellatione.*

1 §.Si quis. † Pendente appellatione a ſententia capitali poteſt damnatus teſtari,ſi interim decedat. hoc d. Not.hic,quod decedens pendente appel.æquiparatur decedẽti prima cauſa pendente,vt hic cõiuncta. l.ſi quis poſt. Iſtud eſt verum,niſi quando per ſententiam bona erant expreſſe,& principaliter adempta. nam tunc hoc operatur ſententia pluſquam primæ litis pendentia,quia hæres habet neceſſe proſequi app ut
2 C.ſi pen.app.mor.in l.1.& C.ſi reus,vel ac.&c.l.fin † Secundo not.quod appellatio extinguit pronunciatum inhabilitate inflicta ex ſententia.concor.ſupr.de his qui no.infa.l.furti.§.1. Quæro hic quid in tempore appell.interponendæ, vtrum ſi interim quis moriẽ.valet eius teſtamentum? dicit Dyn.quod ſic.quia tẽpus appel.interponendæ idem operaẽ,quod appellatio interpoſita ſecundum Dyn vt ff.nil no.ap.pen.l.vnic & ibi,i.ca. l.1 h.d. gloſſ.ordi.quæ non eſt alibi.Inf.de accu.l.ex iudiciorum.Iaco de
3 Ra.& Cy.in l.ſi.C. ſi reus,vel accuſ. † dicunt quod ſi ſnĩa continet expreſſam ademptionem bonorũ,oportet,quod hæres appellet: alias ſnĩa tranſit in rem iudicatam quo ad bona, & hoc placet Bar.in d.l.ex iudiciorum, quod verum credo; quia appellatio in potentia non debet plus operari quam appellatio in actu.i.non debet plus operari poſſe appellare quam appellaſſe,argum.de condi.inde.l.Iul. Apparet ergo,quod quantum ad bona ſnĩa diffinitiua afficit hæredem. Sed quid in ſnĩa interlocutoria banni,an banna merentur executionem in hæredes? Dyn.mouet hoc dubium in l.ex iudiciorum,& inclinat, quod non: quia illa eſt pœna contumaciæ; vnde non tranſit ad hæredem,vt l.in ff.ſi quis ius dicen.non ob.Bar contrarium tenet in d ẽt.l.ex iudiciorum. Sed ego intelligo dictum Bar.quando poſt bannum ſecuta eſt diffinitiua ſententia: ſecus, ſi eſſet mortuus poſt bannum, & ante ſententiam diffinitiuam,quæ fertur ex forma conſuetudinis,vel ſtatuti,& facit inf.de pu.iu. defuncto,& optime facit pro hærede inf de iu. fiſ.eius qui delatorem. Item aduerte,quia quando bona eſſent publicata,& translatum dominium,non eſt dubium,quod pęna tranſit ad hæredem, vt inf. ad Sylla. Gaius. vnde quæſtio quam ſup. formaui, loquitur in perſonali præſtatione,non in iure dominij acquiſiti fiſco;
4 & ideo eccleſia has executiones iuridice facit.† Quærit hic Dy. ſi banniti poſſunt impune occidi. verum hoc ſit verum pendente appellatione? & dicit,quod non, per tex. l.j. nil no.ap.pen. ibidem dicit, nec aliam iniuriam &c. dubitationem facit,quia illud habet locum inter appellatum, & appellantem. Sed nos loquimur hic in tertia perſona,vt no.in l.creditor, in princi. ſup. man. ſed reſpondeo quod gl.illa loquitur in tertia perſona,quæ non adhæret proceſſui. ſed hic tertia perſona habet adhęrere banno,& fundare ſe ex eo & ideo opi. Dy. eſt vera. Quid ergo ſi offenſus poſtea deſerit appellationem quid fingitur retro potuiſſe offendi? videtur,quod ſic.per l.furti.§.1.de infam.contra eſt verum,quia inſpicitur tempus delicti,quo tempore maleficium erat punibile de iure. Et ideo poſterior negligentia offenſi nõ præiudicabit fiſco,argum.ad hoc de no.quot §.final. Quid de
a eo,qui non appellauit,ſed petebat bannum caſſari ᵃ propter aliam cauſam,an pendente lit poſſet offendi?& videẽ quod non; quia quacunque via veniaẽ ad reſciſſionem, interim ſuſpenditur pronunciatum,C.de tranſac ſi cauſa cognita. Dy.tenet con-
b trarium.in l.1.§.ſi ſeruus,ᵇ de acquir poſſeſ.l.quod poſſet interim offendi. Bar.tenet contra Dyn.quia non eſt proprie bannitus nec quo ad iuris intellect ille cuius bannum eſt in cauſa cancellationis.argu.ſ de lib.cau.l. vel obliga.de inoff teſta. ſi quis filio.§.quod ſi quis.ita tenet Bar.in d.§ ſi ſeruus.cõtra Bar.facit, quia aliud eſt eſſe cancellatum aliud cancellandum,vt no.in l. ſi aduer lib.& l.fina.C.vbi,& apud quos.credo diſtinguendum. aut petitio erat iuſta,& tunc non poſſet interim offendi aut iniuſta:& tunc ſic: & ita concordo opiniones.ſed in app.non diſtinguitur iuſta,vel iniuſta:& iſta eſt differentia.

ADDITIONES.

a Caſſari. Vide late Alex.in d.l.3.§.ſi ſeruis.

b Si ſeruus Vide ibi late ad hoc d. Alex.de Imol.

LEX XIIII.

Qui teſtamento domini. De ſtatu ſuo incertus non põt teſtari h.d.cum l.ſeq. Hic eſt arg.quod ſi procurator ignorat ſuũ mandatum.quod actus qui fit interim,non dicatur fieri a procur.hoc tenet Archidiaco.& Ioa. Andr. in c. is qui,de procura. lib.6.ſecundum Dy.

LEX XV.

1 *Dubitatio eſt æqualitas contrariorum motuum mentis,& tenet medium inter errare & ſcire.*

De ſtatu ſuo. In glo.& eſt differentia.no. hanc gloſſ.& conſuluit,& tenuit cõtra idem no. ſup.de inr.& fac.igno in rub.& add.,quod dubitatio eſt æquali-
1 tas contrariorum motuum mẽtis. vnde dicit Ariſto.quod † dubitatio eſt æqualitas cõtrariarum ratiocinationum,& tenet medium inter errare,& ſcire,vt C.de cõd.ĩdeb.l.fina.quæ dubitatio quandoque ineſt parti,vt hic, quandoque iudici. de hoc per Iac Butriga.in l.j.C.de procura. naſcitur autem iſta dubitatio iudici interdum in exordio litis per affirmationem & nega.vt C.qui.ad lib.procla.non licet.l.ſi. quandoque in medio litis: & hoc dupliciter quandoque propter plenam probationem,vel admonẽdi. quandoque propter partium cõtrariam probationem,vt C. de fide inſtrumẽ. l. [illegible] quandoque in fine litis: & hoc propter contrariam [illegible] depoſitionem, vt l. dos a patre & no. inſti.de oblig.quæ ex quaſi delic.& no. inf. de hæred.inſti.l.ſi pater. quãdoque naſcitur poſt ſnĩam propter interm.etiam appellat.vt ſup.eodem,qui a latro §.ſi & dicit Sic ex.

in titu.de appel.ꝙ in tali dubio iudex debet deferre appellatio-
a ni,& non dare apoſtolos a refutatorios, ſed admiſſorios. Extra
no.pro rñſionibus ad articulos,quando quis dicit ſe neſcire,vel
dubitare.facit de iureiuran.l iuſiuran.& ad pecunias,in princ.

ADDITIO.

a Apoſtolos. Vide omnino quod voluit Anch.conſ. 225.iſte executor.

LEX XVI.

1 *Teſtamenti factio paſſiua cadit in filio,ſeruo,furioſo,& ſurdo.*
2 *Dominiũ ſicut acquiritur ignoranti,ita perſonalis actio, & hypothecaria.*

1 Filiusfa †Paſſiua factio teſtamenti cadit in filio, ſeruo,
& furioſo,& ſurdo.h. d. & probatur per hanc l.
ꝙ verbalia nomina interdum recipiunt ſignificationem a ver-
bo actiuo,interdum a paſſiuo verbo. In text. ibi, perſonalis ac.
2 no.bonum tex.† ꝙ ſicut dominũ acquiritur ignoranti,ita perſo
nalis actio,& hypothecaria,& adde quod no.J.de condi. inſti.l.
ſi quis ita hære.& l.ſi partem.§.1.quemad.ſerui.amitta.

LEX XVII.

a In aduerſa. Si propter ægritudinem corporis inducitur
mentis exilium,teſtm̃ non valet. a hoc d.

ADDITIO.

a Non valet.Facit quod habetur per d. Bar Soc.in cõſ.122.incip.primo aſpe
ctu.ver.6.aduertendum circa mediũ verſ ſeq.in 2.parte,cha.107 quod nõ
valet teſtamentum conditum per infirmum, ex quo ipſe morti ſe cgiuam
turbatus eſt,& de facili applaudet omnibus, de quibus interrogatus reſpõ
det, quod ſic.

LEX XVIII.

1 *Prodigus cui bonis interdictum eſt,non poteſt teſtari, nec teſtis adhiberi in teſtamento.*
2 *Notorium æquiparatur ſententiæ quo ad liquidationem facti.*

1 Is cui bonis. † Prodigus,cui interdictũ eſt bonis, non
poteſt teſtari,nec teſtis adhiberi in teſta-
mento.h. d. Dicit Arſt. ꝙ prodigus. eſt quaſi procul a regimi-
ne dictus,ita dicit in ſecretis ſecretorum. In text. ibi, quod ta
men hic vide,quod no.inf.de ſecundum ta.l.1.§.exigit.quæ glo.
non eſt alibi.In gloſ.e.ibi, ideo pone. hæc vera. In gloſ.ea.cum
certum eſt.id eſt notorium, quia notorium æquiparatur ſenten
a tiæ,a vt l.emptorem,de actio.emp. Iſta eſt rõ,quæ mouet iſtos,
& tangitur.inf.de verb.obl.l. is cui bonis. tamen hoc eſt falſum
ſecundum And. de Pi. quia requiritur miniſterium iudicis,vt
l.1.ſ.de cur.fur.non ob.ꝙ notorium æquiparetur ſententiæ, qa
illud eſt verum quantum ad declarandum, ſed non quantum
ad aliquid de nouo prohibendum,vel diſponendum,& hoc ꝓ-
batur per glo. ordi. nam probationes factæ in iudicio inducunt
notorium, & tamen ex eis non oritur actio in factum, licet ex
2 ſententia,vt not. in l. ſed & ſi poſſeſſori.§.fi.de iureiu.† Notoriũ
ergo æquiparatur ſententiæ quantum ad liquidationem facti
ſed non quantum ad effectus iuris, in quibus requiritur aucto-
ritas iudicãtis;quod eſt no.dignum.In gl.quæ incipit etiam, ibi,
cum capi non deberent.no.gl.quod ambaſciatores non debent
capi,nec detineri. Item no. ex iſta no.glo.ꝙ ambaſciatores non
poſſint retineri pro repræſalijs.

ADDITIO.

a Sole.† An notoriũ æquiparetur ſoiæ,& multa de notorio no.vide per
do.meum do.Hier.Tor. in conſ.e[illegible]o ſto in fauorem Florentinorum.Lau-
ren de Medicis fecit laqueo vitam finire Car.& Archiepiſcopo.

§Si quis ob. Ibi expreſſum eſt. not.bonam rationem,
ꝙ ideo non teſtatur,quia hoc eſt expreſ-
ſum in l. ſecus in alijs infamibus, in quibus non eſt expreſſum
hoc,vt ſup.eo.l.eius qui.§.ſed relegati.& l C.de ſecun. nup.

LEX XIX.

Si filiusfam Regula Cato.impedit teſtm̃ confirmari,
quod a principio nullum fuit h.d.

LEX XX.

1 *Hæres vniuerſalis non poteſt eſſe teſtis in eodem teſtamento: ſecus in legatario,& tutore.*
2 *Exceptio ad hoc,vt repellat teſtem,debet eſſe certa,non autem debet ſe pariter habere ad eſſe & non eſſe.*
3 *Legatarius eſt teſtis in teſtamento, quantum ad fundandum teſtamentum reſpectu ſolemnitatis,non vt probetur tenor proprij legati.*
4 *Teſtimonium duplex eſt extraiudiciale, & iudiciale, extraiudiciale ad actum ſolemnizandum,vt valeat.iudiciale,vt probetur actus.*

1 Qui teſtamento † Hæres vniuerſalis non poteſt
eſſe teſtis in eodem teſtamento:
a ſecus in legatario, a & tutore, niſi aliud eos impediat. h. d. In
tex.ibi,inſtituitur.directe. Idem tamen eſt in fideicom.vniuer-
ſali,quia eſt iuris ſucceſſor,vt patet inſtitu. de teſta. §.legatarijs,
In ratione literæ.& quia largo modo dicitur inſtitutus vniuer-
ſalis fideicommiſſarius,vt J.de mi. teſt. quærebatur:& quia in
effectu eſt hæres poſt reſti.ſibi factam ea Trebelliano,vt l.ex fa-
cto.J.ad Treb.& l.ſi necẽ.ſ.ſi. de bo.lib. & ſup.quod cum eo, ſi
filius.§.1.ſecundum Iaco.de Are.& Pet.In tex.ibi,non poteſt.i.
non poteſt connumerari in numero teſtium, vt inſtit. eo.§.ſed
neque.In tex.ſcriptis, ſcilicet in teſtamento. ergo idem in exe-
cutore,quia qui relinquitur merus executor, poteſt eſſe de nu-
mero teſtium teſtamenti.& facit.C.eod.l.dictantibus,& ſup.de
te. tu.vel ex ſententia. In tex.hi enim,ſcilicet legatarius & tut.
In tex.ibi,ut puta.exemplum impedimenti. Din. In tex.impu-
bes.hic vide quod no.ſup de execu.mi.non ſolum.§.ſi liberto.
In gloſ.vt inſt.eo.ibi,ſol verbi.iſtud ꝫ.quatuor modis ſoluitur in
gl. vno modo ſoluitur.in l.omnibus,& J.de reb.dub.l.ſi quis ita
Alio modo ſol.ſupr.de teſt.nullus. Tertio modo ſol.hic. Prima
ſol dicit quod non eſt teſtis in cauſa propria,ſed in cã teſtĩ.Sed
iſta ſol.non vr̃ bona,quia cauſa teſtĩ implicite continet cauſam
propriam: & ideo inter explicite,vel implicite contineri,nõ de-
bet eſſe dr̃a. Secunda ſol.eſt quod non eſt proprium commo-
dum principaliter,ſed accesſorie: & iſtud acceſſorium commo
dum eſt incertum,quia non ſequitur, valet teſtm̃,ergo valet le-
2 gatum,quia poſſit eſſe ꝫ.† Ex hoc no.quod ad hoc vt exceptio
repellat teſtem,debet eſſe certa,non aũt debet ſe pariter habe-
3 re ad eſſe & non eſſe. Tertia ſol.eſt in iſta glo.† ꝙ legatarius eſt
teſtis quantum ad fundandum teſtm̃ reſpectu ſolẽnitatis, non
vt per eum probetur tenor proprij legati. Quarta ſol. ponitur
inſti.eo.§.legatarius,ꝙ legatarius eſt teſtis in fauorem hæredis,
& collegatariorum,ſed non in fauorem proprium: & dicit ibi
glo.ꝙ vnus legatarius poteſt teſtari pro alio, & ſic legatarij mu-
tuis teſtimonijs ſe iuuabunt. Ego do quintam ſol.& dico quod
hæres ſcriptus vtitur adminiculo legatarij: quintum ad valen-
tiam ſuæ inſtitutionis,& eo ipſo fundat perſonam legatarij. vn-
de merito non poteſt poſtea opponere de inhabilitate,quia to-
tum teſtm̃ reputatur actus indiuiduus.& quia iſta exceptio eſt
exceptio,quæ opponitur perſonæ,& non dicto, & probatur. C.
de teſt.l.ſi quis teſtibus,& ideo dico,ꝙ legatarius erit teſtis quã
tum ad plenam teſtifica.ſolemnitatis,& voluntatis, & ita intel-
ligo hunc paſſum. Ex hoc tñ incido in vnum aliud dubium, an
in codicillis factis ab inteſta. legatarius poſſet eſſe teſtis quo ad
plenam probati.cum hæres ab inteſtato non vtatur eius admi-
4 niculo? cogitabis. In ea.gloſſ.ibi,in cauſa pupilli.† duplex eſt te-
ſtimonium.ſ.extraiudiciale ad actum ſolemnizandum, vt va-
leat? & iudiciale,vt probetur actus. quo ad primum tutor poteſt
b eſſe teſtis, b vt hic.quo ad ſecundum refert.aut ipſe tutor eſt in
iudicio,aut alius. Primo caſu non poteſt eſſe teſtis,vt ſ.de teſti.
l.fin. Secundo ſic ſm̃ Iac.de Aret.ſicut in ſi.J.de iure fiſ. l.defer
re.§.iidem decreuerunt. Quid ergo ſi litigat actor tutoris? dicit
Bart.aut eſt ordinatus a tutore,aut a iudice. Primo caſu nõ te-
ſtificatur tutor. Secundo ſic,vt no. Inno.de prælato extra.de teſ.
ad hæc.Ego dico ꝫ.ꝙ tutor repellitur. cum actor ſuo periculo
detur vt inſti.de cu.§.fin.quæ ratio ceſſat in prælato, quia capi-
tulum non ordinat ſyndicum periculo prælatati.quid ergo fiet,
vt tutor teſtificet? rñdeo datur curator liti, qui non datur periculo
tutoris,vt ſup.de tut.l.qui habet.§.ſi pupilli;& ita teneatis.

ADDITIONES.

a In legatario. Vide Fel.in c.inſuper,de teſt.in v. col. vet.ſecundo quæritur
b Teſtis. Adde Rom.con.420.

§.Poteſtatis. Verbum poteſtatis refertur ad quemli-
bet pleno, vel ſemipleno iure ſubiectũ.
h.d.arg.eſt hic,quod in teſtamẽto domini nõ poſſunt eſſe teſtes
vaſalli,qui ſunt ſub eius vinculo argum. iſtius literæ. in cõtra-
rium facit,quia nõ reperitur hoc aliqua l.expreſſe cautum; & vi
de quod no.inſt.de iure perſonarum.

1 *Pater poteſt eſſe teſtis in teſtamento filij militis,& frater teſtantis.*
2 *Teſtes,vbi non requiruntur, ibi contra teſtes receptos non poteſt opponi de inhabilitate.*

1 §.Per contrarium. † In teſtamento filij militis pa
ter poteſt eſſe teſtis.l:ẽ & fra-
ter teſtantis.h d.Et arguit iſte tex.quod nõ eſt prohibitum patri,
nõ eſt prohibitum fratri:& no.bene gl huius §. In gl. cum ante
miles.ibi.nam ſine vllo teſte.Vt J.de te.mi. Lucius,& C.de mi.
2 te.l.miles in expedit.In glo.ea.ibi igitur valeat.no.† optimum di
ctum,quod vbi nõ requiruntur teſtes,ibi cõtra teſtes receptos nõ
poteſt opponi de inhabilitate.& facit ad quoddam dictum Inn.
dicit ipſe, quod ſine ordine iudiciario & ſine teſtibus in forma
iudicij receptis poteſt iudex informari,& certificari de fama,de
teſtib.cum in tu.a.dico,quod multo fortius informabitur per te
a ſtes etiam inhabiles: a & facit etiam in alia materia,de qua no.
Inno. in c.dudum,de præsum.ad idem J.de acq.hær.l. eum qui.
§.filius,& tene menti iſtam ſingularem glo.

ADDITIO.

a Inhabiles. Facit quod voluit gl.in l.vnum,ſup.ſi cer.pe.ꝙ in caſibus in qui
bus non requiritur libellus,ꝙ libellus ineptus non vitiat proceſſũ,& ꝙ vo
luit Ro.cõſ.414.ꝙ citatio nõ ſolemnis nõ vitiat in caſu, in quo omitti po
tuiſſet,facit etiã quod voluit d.Fel.in c.veniens.el 2.in me.8.col.& in gl.
ſi.in prin.de teſt.quod teſtes alias inhabiles.vbi veritas alias ſciri non po
teſt,& in materia quæ eſt nota.de ſu.nã ſolu.in ipſis admittantur.

1 *Filius in negotio quod patrem contingit,teſtis eſſe non poteſt.& econtra.*
2 *Filius ſi eſt procurator alicuius cauſæ,non poterit producere patrem in teſtem illius cauſæ.*
3 *Procurator contractus,poteſt teſtificari in iudicio,quia tunc non eſt procurator.*
4 *Quadruplex eſt familiaritas.*
5 *Filius tabellio admittitur in negotio patris,non autem pro teſte.*

§.Quæ.

1 §.Quæcunque autem. iſte §. principaliter habet duas lect. vna eſt,
quod hic tractetur, an filius poteſt eſſe teſtis in negotio, quod
contingit patrem, & dicit, ꝙ dictum eſt ſuperius, ꝙ in teſtamen
to patris non poteſt eſſe teſtis filius in poteſtate. In alijs vero ne
gotijs ſi quid patri acquiritur, a teſtimonio repellitur. ergo a cõ
trario, ſi non acquiritur aliquid, non repellitur filius a teſtimo-
nio, hoc dicit. Et iſta lect. eſt plana valde. & nihil obuiat, niſi ꝗa
loquitur negatiue, & litera videtur loqui affirmatiue, quia dicit
Prohibendis. ſed reſpondeo, quod ſubintelligitur, vel non pro-
hibendis: & ad illam negatiuam ſubintellectam adaptatur hæc
lectu. quæ eſt vera, & optima. ¶ Secunda lectu. eſt econtra. di-
ctum eſt: ſupra quod pater poteſt eſſe teſtis in teſtamento filij
militantis. quæritur quid in alijs factis, vel caſibus. an admittitur
teſtimonium paternum? & reſpondetur, quod non, quando eſt
tale negotium, per quod aliquid acquiratur. ſupplent quidam,
maxime. nam dicunt, quod pater ſemper repellitur, ſiue acqui-
ratur, ſiue non acquiratur, nunquam ſuper facto filij teſtifica-
tur propter nimiam affectionem ſecundum iſtos. alij nihil ſub-
audiunt, & quod iſtorum ſit verius infra patebit, & ſecundum.
1. lectu. iſte §. continuatur cum. § poteſtatis, ſed ſecundum 2. le-
ctu. continuatur cum. §. per contrarium. In gloſſ. refert. ibi, pro-
hibitos teſtificari hoc intellige de his, qui ſunt in poteſtate: ſe-
cus de emancipatis. non ob. l. ſ. C. de teſt. quia cum hic teſtifi
catur, pater eſt mortuus. Iacob. de Aret. & ſic videtur ceſſare ſu-
ſpitio cum pater ſit ſublatus de medio, & eſt ſimile, quod no. in
fra de reg. iuris. l. ſed hoc ita. ſed hac ratione videtur idem in filio
in poteſtate, quia cum teſtificatur, pater eſt mortuus: ſed reſpõ-
deo in teſtamento teſtes adhibentur, Primo ad ſubſtantiam te-
ſtamenti viuo teſtatore, dum teſtatur. Secundo adhibentur poſt
mortem teſtatoris ad probandum teſtamentum: quia ergo fi-
lius in poteſtate primo tempore eſt in poteſtate, ideo repellitur.
inſpicitur enim initium: ſed in emancipato non eſt tanta ratio
prohibitionis: quia non fingitur eadem perſona cum patre, cũ
emancipatio faciat eum extraneum ¶ In ead. gloſſ. ibi, nec pa-
tri, nec filio quæratur: vt quia pater agit procuratorio nomine
tertij. nam potuit producere filium in teſtem illius cauſæ. In
gloſſ. ead. ibi, quod dicit, perhibendis. nam vera litera debet eſſe,
Prohibendis, non perhibendis, vel inhibendis: quia tunc non
a ob. lit. ſed faceret potius pro. In ead. gloſſ. † Ibi, plus diligit fi-
lium. Ex hoc ſequitur, quod ſi filius eſt procurator alicuius cau
ſæ, non poterit producere patrem in teſtem illius cauſe, & ſic
dominus perdet cauſam illius lit. ratio eſt, quia affectio quæ mo
uet filium, mouet patrem, vt infra ſi quis om. cau. te. l. ſed hoc
nõ approbo, quia iſtud nõ eſt teſtificari filio, ſed domino cauſe,
ut no. infra eod. ad teſtium. §. 1. & argum. ſupr. de execu. iu. lega-
tarius: & ideo pater poterit produci in teſtem in iuſta cauſa. in
qua filius eſt merus procurator litis ſecundum Rayn. de For. &
hoc confirmatur dicto Innocent. dicentis, quod licet domeſti-
2 cus patris repellatur a teſtimonio: † ſecus eſt in domeſtico te-
ſtis, quia licet talis teſtis repellatur, non tamen domeſticus eius,
quia iſtę prohibi. non ſunt extendendæ, extra de offic. dele. c. in-
ſinuante, & eſt no. dictum. Ipſe autem procurator lit. nõ poteſt
eſſe teſtis in eadem lite: & ideo ſi dominus vult eum producere
in teſtem, debet eum reuocare a procuratione etiam inuito ad-
uerſario: quia iuſta cauſa reuocandi eſt, ne ſibi probationis co-
3 pia ſubtrahatur. † Procurator vero contractus bene poteſt teſti
ficari in iudicio, quia tunc non eſt procurator, cum officium
a ſuum ſit extinctum, & finitum, a niſi venerit aliquod præiudi-
cium, vt not. in l. deferre. §. iidem decreuerunt, de iure fiſci, per
Din. facit §. noſter, quod familiaritas nõ repellat teſtem, niſi tra
ctetur de aliquo pecuniario commodo, quod pendeat ex teſti-
4 monio. † dic tamen, quod quadruplex eſt familiaritas. quædam
eſt ſubiectiua de iure familiaritatis, quando habemus ius impe-
randi; & iſta repellit teſtem cum diſtinctione iſtius § Quædam
b eſt ſubiectiua b de facto, ſicut ſunt familiares, quos habemus
domo. & dicit Din. quod iſti etiam repelluntur, argu. infr. de pę.
l. reſpiciendum. §. finita, & ideo caueant ſibi domini, quod quã-
do faciunt teſtamentum, non adhibeant ſuos familiares. Ego
dico, quod non repelluntur niſi tempore, quo in iudicio depo-
nunt: quia ſi non repellitur filius emancipatus, ergo non repelli
tur ſimplex familiaris. Tertia eſt familiaritas naturalis, puta in-
c ter fratres, & eos qui ſunt de eodem caſato; c & iſta repellit in cri-
minali, non in ciuili, vt no. in l. lex Cor. de iniur. & per Cyn. C. de
te. l. parentes te. Quarta eſt ſocialis. de iſta tangitur inſtit. de te.
§. legatarius, & C. de te. l. quoniam liberti, & dic, vt ibi. Innocen.
ponit quædam membra ex iſtis. in d. c. inſinuante. In ead. gloſſ.
ibi, ſed quidam dicunt, nunc incipit. 2. lectu. In gloſſ. ead. ibi, ra-
tione affectionis. iſta ratio habet locum in teſtamento, quia af-
fectio patris eſt, vt valeat teſtamentum filij militis: ſed vbi filius
non eſt cauſa efficiens, ſed vt miniſter, ut in officio procurato-
ris, iſta affectio probabiliter non cadit, nec debet cadere: & ideo
non repellitur pater, & ideo caue ne erres. In ead. gloſſ. ibi, ma-
ter: mater non poterit eſſe teſtis in teſtamento filij. Sed in cau-
d ſa ætatis d dic, vt ſ. de proba. l. etiam matris, ſecundum Di. In gl.
eo. ibi, ſiue Per quod quæratur, vel non quæratur patri, vt in te
ſtamento, quod facit pater: vnde hoc ad teſtamentum reſtrin-
ge, vt non ob. ſup. ea. gl. verſi. ſi autem nec patri. Concluſio om-
nium in hoc ſtat, aut loquimur in teſtamento, tunc non poteſt
e eſſe teſtis filius patri, e in cuius eſt poteſtate, nec econtra pa-
ter in teſtamento filij, & hoc contingit propter vnitatem per-
ſonarum; quia pater & filius in poteſtate vna perſona cenſen-
tur de iure ciuili, vt ℑ de fur. l. nec in filio. Iac. de Are. aut loqui-
mur in alijs negocijs, tunc aut eſt negocium, ex quo alteruter
f eorum acquirit commodum, f & non admittitur vnus pro alio.
aut eſt aliud negocium, tunc admittitur filius pro patre: non
econtra propter ardentem patris affectionem ſecundum vnam
lect. ¶ Tu autem dic quod vbi filius non prætendit proprium
intereſſe, pater admittitur, vt ſ. dixi ſecundum Rain. de For. &
5 iſta eſt concluſio. † Adde, dicit Bar. quod facilius admittitur ta-
bellio quam teſtis, de quo hic per Di. aſſignantur duæ rationes.
Prima, quia tabellio eſt adhibitus ab vtraq; parte, & eſt cõſen-
ſus in ipſo. Secunda ratio, quia perſona tabellionis eſt publica
auctoritate approbata. Adde tertiam rationem ſubtiliorem,
quia tabellio gerit duplicem perſonam, ſicut magiſtratus: vn-
de quia in eo concurrunt qualitates permiſtiuæ, valet inſtrumẽ-
tum, vbi non valet teſtimonium. teſtis enim non gerit duplicẽ
perſonam. Et ideo paterno vinculo magis aſtringitur, vt no.
in ſimili. C. qui teſta. fac. poſſ. l. ſenium, per Cyn. C. de adop. l. ſi
conſul. per Gul.

ADDITIONES.

a Finitum. Adde Fulg. conſ. 162. Bar. cõſ. 213 an aduocatus, vel procurator.
b Subiectiua. Vide Ro conſ. 488. & 410. & ibi quid de procur. & ſollicitato
re, de quo ét vide Fol. conſ. 209. & de ſollicitatore vide Fel. in c. cum a no-
bis ad fi. in ver. de ſollicitatore. de teſt.
c Caſato. Vide Ang. conſ. 274. vbi qui affines, & qui domeſtici poſſint eſſe te
ſtes in teſtã. & d. Ma. Soc. in conſ. 17. incip. ſup. dictæ cauſæ expoſitio ver.
circa quam q. cum verſ. ſeq in 2. parte, cha. 27. & ver. quoniam iſta eſt com
munis concluſio cum ver ſeq. & in conſ 20. incip. viſis actis. & ꝓductio,
ver. nec obſtat ſi diceretur, circa me. in e. d. parte, cha. 36. & Fel. omnino, in
c. in literis per totum de teſti vbi plene & no.
d Aetatis. Quo caſu mater ſit idonea. vide. d. Mar Soc. in conſ. 200. incip. vi
ſis actibus, & proba verſ. nec ob. circa me in 2. par. cha. 36.
e Filius patri. Vide Fel. in c. ſuper eo el 2. in ſi. de teſt. ſed quid de filio ſpiri
tuali an teſtificetur pro patre, vide per eum, in c. cum nuncius, in 2. col.
poſt me. in ver. & in quantum. eo. tit.
f Commodum. Quomodo, & qualiter autem teſtis commodum conſidere-
tur, vide Fel. in c. inſuper. in fi de teſti.

§. Nec furioſus. In tex. ibi, eo tempore. quo eſt ſanæ mentis.

1 *Argumentum de iudicijs ad voluntates in iure eſt validum.*

§. Eum qui. No ꝙ ille, qui non põt eſſe teſtis in iudi-
cio, non poteſt eſſe teſtis in vltima volun
tate, nec in contractu. glo. dicit ꝙ fallit in hæretico. dicit Din. ꝙ
hodie non fallit, dixit Inno. in c. cum cauſam, extra, de ſal. vt l. 2.
1 in fi. C. de ſumma Tri. & fi. Catho. † Itẽ no. & tene menti quod
licitum eſt arguere de iudicijs ad vltimam voluntatem.

1 *Argumentum a contra in ſenſu iure eſt validũ, & procedit & in ſtatutis.*

1 §. Mulier. † In gloſ arg. a contrario ſenſu. no. ꝙ validum
eſt illud, quod probatur per arg. a contrario
ſenſu. videtur probari per tex. & caſum l. ita dicit gloſ. iſta not,
a adde, argu. a contrario a ſenſu interdum eſt probabile, & vt ne-
ceſſarium, vt quando ſumitur a contrario ſenſu ꝯtradictionis ap
poſitæ, de offi. eius cui man. eſt iu. l. 1. §. huius rei. Item quando
ſumitur per locum a ſpeciali. nam a contrario ſenſu ſequitur,
quod in contrarium eſt ius commune, vt hic, quandoque illud
argu. eſt probabile, non neceſſarium, vt quando ſumitur a con-
traria exiſtentia cauſæ, vel rationis, vt ℑ. de iure pa. l. adigere. §.
quamuis, de aquiren. poſſe. l. ſi is qui animo, & l. vlt. ℑ. de hæred.
inſti. interdum nec probabile, nec neceſſarium, vt quando in
contrarijs terminis eſt idem iuris, vel hominis ſtatutum, vel qñ
reſultat abſurditas, vt l. 2. de condit. inſert. & vide per Cyn. C.
de Epiſ. & cle. l. conuenticulam, & quod no. C. de fur. l. apud an-
tiquos, & facit C de pac. do. l. inter. §. cum inter. & per hãc glo.
conſuluit Di. ꝙ argu. a contrario ſenſu habet locum in ſtatutis.
In ea. glo. ibi, non vetatur. ergo ſi eſt ibi iſta clauſula, ſi non va-
let &c. tranſit teſtamentum in vim codicillorum; quod eſt no.
b Inter liberos b tamen valet teſtimonium mulierum etiã in te-
ſtamento, dicit gloſ. C. de teſta. aut. hoc inter liberos. C. de co-
di. l. vtrum, quod eſt verum, & ſi pater in teſtamento inſtituat
baſtardũ, cũ non habeat legitimũ. Spe. tenet, ꝙ ſic, & alle. l. ſi. C.
de confir. tut. Sed plerique doc. conſuluerunt ꝯtrium, vt iſtud, ꝙ
ſpecialiter ſtatutum eſt in liberis, non habeat locum in baſtar
dis, quia eis non debetur hæreditas ab inteſtato: vnde imperfe-
ctum teſtamentum non confirmatur legis auxilio. Baldus.

ADDITIONES.

a Contrario. Vide Rapha. Com. conſi. 161. Fol conſ. 5. & ſeq & conſi. 69 Pau.
de Caſt. conſi. 366.
b Liberos. Dic idem in teſtamento ad pias cauſas, vt tenet Pau. de Caſt. conſ
314. & vide Fel. in c. quoniam, de teſti.

§. Seruus.

§.Seruos. Officium teſtis eſt de iure ciuili. hoc dicit. Baldus.

1 *Teſtes debent perſeuerare a principio teſtamenti vſque ad finem.*
2 *Teſtis illud quod deponit, debet percipere per ſenſum corporis; nam intellectus teſtis debet decidi, & cauſari a ſenſu.*
3 *Teſtes & tabelliones poſſunt pati vim iudicij, non vim patris.*

1 §.Et veteres. †Teſtes debent perſeuerare a principio teſtamenti vſque ad finem ' & Græcus
poteſt eſſe teſtis in teſtamento Latini in ſcriptis, dummodo ſen
ſu percipiat ſe adhibitum ad hoc. h.d. Item iſte §.probat, quod
idem eſt rogare, quod adhibere ad hoc. In tex.ibi, in teſte. qui
adhibeatur ad teſtamentum in ſcriptis ſecundum Iac.de Are. In
2 tex.ſenſu.no.† optimum tex. quod teſtis debet per ſenſum cor
poris percipere: vnde intellectus teſtis debet decidi, & cauſari a
ſenſu: & idem debet eſſe in teſte in ſenſu, & intellectu, & non di
uerſum. & iſtud, quod reſidet in mente alicuius non per ſenſu͂,
a ſed excedit ſenſum, dicitur iudicium, a & non eſt teſtimonium:
ita dicit Inn.in c.cum cauſam, de teſt. & ideo cum v. ſint ſenſus
corporis, vt no.in l.quod meo.§.pe. inf.de acq. poſ. id quod non
clauditur ſub altero iſtorum ſenſuum, non cadit directe in teſti
monium: & huiuſmodi ſunt iura incorporalia. a quibus ſenſus
non pōt cauſari, vt ait Inn.in d.c.& probatur inſti.de reb.cor.&
incor.no.ergo bene hu͂c tex & facit C.de teſti l.teſtium, & ff. de
fur.l.quidā tabularium, in prin. Et q͂ſtio ſuper x prædicamentis, q͂
ponit Azo in proœmio C.in ſumma, poſſet reddi ratio apta per
ſenſum corporis, Barto incepit in quodā ſuo tractatu ponere: &
q͞a tractatus erat nimis defectuoſus, morte præuentus non pate
facit. In tex.ibi, inuiti teſtes. no.optimum tex q̄ ſi notarius fecit
inſtr͞m inuitus, q͞d iſtud inſtrumentum eſt ipſo iure nullum, ſi
3 cut dicitur in teſtimonio:† teſtes ergo & tabelliones poſſunt pa
ti vim iudicis non vim partis: tene menti.

ADDITIO.

a Iudicium. Et idē ſi teſtis deponat per verbum iudicio ſuo non probat: quia non videtur deponere, vt teſtis per viſum vel alium ſenſum corporis. tu.d. Bar.Soc.in conſ.171.incip.dixi profecto anceps verſ nec ob.ſi dicatur in 2. parte, char. 19 ſed quid ſi deponat hominem mortuū, quia vidit vel hominem furioſum, quia faciebat actus furioſum. dic quod probat licet iudicari videatur, vt per eum, ibi in ver.multum etiam mihi.

LEX XXI.

1 *Modus teſtandi duplex eſt in ſcriptis, & per nuncupationem.*
2 *Palam dicitur dupliciter, vno modo coram populo, alio modo coram teſtibus, qui requiruntur de natura contractus.*
3 *Teſtis ratio quando eſt æquiuoca, non probat.*
4 *Omiſſio indictionis vitiat teſtamentum.*
5 *Teſtamentum lectum teſtatori per tabellionē, qui interrogauit, an velit ita teſtari, valet.*
6 *Teſtibus affirmantibus magis creditur, quam negantibus.*

Heredes palam. In materia teſtamenti nuncupatiui iſta lex eſt fundamentum, &
clauis: teſtator qui fecit teſtamentum per nuncupationem, de
bet palam exprimere nomen hæredis, adhibitis ad hoc intelli
1 gentibus teſtib.h d. In tex.ibi, nuncupandi.i.nominandi. no. † q̄
duplex eſt modus teſtandi ſ. in ſcriptis, & per nuncupationem.
Secundo no. quod quando teſtator teſtatur per nuncupationē,
debet palam voce propria nomen hæredis nominare. Tertio
2 no.† q̄ palam dicitur dupliciter: vno modo coram omnibus,
ſiue coram populo. Alio modo coram teſtibus, qui requiruntur
de natura contractus: & ita accipitur hic. Et facit ad duas quæ
ſtiones. prima, quod quis dicatur manifeſtus ſiue publicus fœ
a nerator, a qui ſe omnibus exhibet: idem dicitur, ſi hoc poſſit pro
bari per vij.teſtes, arg.huius l. Secunda quæſtio eſt, dicit teſtis, q̄
b eſt publica fama, quia audiuit publice b diei. Quæritur, vtrum
iſta ratio ſit bona? nam iſta dictio, publice, poteſt exponi dupli
citer. vno modo, vt referat ſe ad publicum dictum gentium. alio
3 modo, vt referat ſe ad publicum locum, aduocati tenent, † q̄ vbi
ratio teſtis eſt æquiuoca, non probet. glo. tamen in hoc videtur
tenere contrarium in l.3.§.idem diuus.ff de teſt. & Din conſu
luit, & alle.l.3.ſup.ad Ma.cum ſi.facit l.1.C.de teſta.& inſt. de te
ſta.§ ſed cum aliquis. Quarto no.q̄ aliud eſt quem eſſe præſen
tem, aliud eſt intelligere, vel audire, hic enim videbitis, q̄ ſi mul
c ti teſtes interfuerint, tamen non omnes intellexerunt, c valet te
ſtamentum, ſi ſufficiens numerus teſtiū intellexerit: & per hoc
ſuſtinentur dicta teſtium, qui deponunt aliquos interfuiſſe, pu
ta A.& B. & quod licet illi A.& B. dicant ſe neſcire, non tamen
͡ctantur alijs teſtibus, qui eos nominauerunt, quia ea ſe inui
cem compatiuntur, interfuiſſe, & nō audiuiſſe, vt hic.ergo.&c.
ad hoc bene facit quod no.C.de teſt.l.teſtium, in magna glo.&
hoc tenet Bar.non ob.§.de arbitris.l.diem.§.coram, quia ibi lo
quitur quoad ciuilem ſignificationem vocabuli. nos autem lo
quimur hic quantum ad naturalem veritatem, quæ magis pon
deratur in teſte. In glo.1.ibi, & no.hanc particulam recita ſub
hac forma. in quodam publico inſtr͞o continetur, quod Titius
fecit tale teſtamentum præſente Sēpronio, & Ioanne & v. alijs
teſtibus rogatis). Quæritur, vtrum per iſtud inſtr͞m probetur
ſolemnitas, vel voluntas, an vtrunq; vel neutrum? & veritas eſt
q̄ inſtr͞m, quod non continet ſpecificatum numerum teſtium.
neutrum probat: quia caret ſolemnitate teſtium requiſitorum
ſ͞m nām actus: & ad hoc facit q͞d no. C.de teſt.l.ambiguitate.te
ſtes.n.qui non ſunt noīati, non vīr deſcripti aliquo modo, vt ff.
de his quæ in teſt.delen.l.j.in prin.& inf.de iure fiſ.l.ita fidei. Eſt
enim adeo obſcurum hoc, quod nulla interpretatione pōt iuua
ri: & ideo hr̄ pro non ſcripto, ſicut dicit Inn.in teſte extra, de te
ſti.c.cum clamor validus. Item neſcimus, an illi alij teſtes eſſent
habiles, & ideo nullum ſuffragium afferunt ſcripturæ, ar. in au
th.de teſti.§.ſi vero ignoti. Secundo quæro quid ſi.7. teſtium
nomina ſunt ſpecificata, vtrum publicum inſtrumentum pro
bet teſtamentum? Io.dixit quod ſic Azo dicit quod nō.rō Azo
q̄ nō h; vim niſi duorum teſtium.& per duos teſtes nō probaī
teſtamentum ergo, &c alle.l.optimam., & inſti.de Inuti.ſtipu.§.
itē verborū. Dy.dicit q͞d opi. Io. eſt verior, quia & requiruntur.v.
teſtes, t͞m ſufficit inſtrumentum.& ſic inſtr͞m h; vim tot teſtiū,
quot ſunt ibi deſcripti ad ſubſtātiam inſtr͞i.vt C.ſi cer.pe.l.fin.&
C.de teſ. l.teſtium, ſecūdum Dy.& hoc verum, ſi nihil probet ͡c
inſtr͞m.ſed ſi inſtr͞m reprobeī, tūc nō obtinet vim niſi duorum
teſtium, vt l.optimam.& ita vr̄ tenere Inn.extra, de fide inſtr. c.
cum Io. Eremitā. Ego dico q͞d aut in inſtrumento publico te
ſtes ſunt ſubſcripti & tūc vera eſt opi.Io.& Dy.vt d.l.fi.ſi cer.pe.
aut non eſt ibi ſubſcriptio, & tūc vera eſt opi. Azo.niſi cōſuetu
do loci eſſet, quod teſtes nō ſubſcriberēt ſe ad hoc in auth de
inſtrum.cau & fide.§.ſed ſi inſtr͞a, ibi dum dicit, teſtiū ex inſcri
ptio. i.ex ſubſcriptionis p͞ntia, & in.§ ſi vero monant.ibi, dū dicit
teſtium ſubſcriptio.&c. In teſtō t͞n ruſtici facto in iure ſufficiūt
v.teſtes, ut no.inſti.de teſta.§.fi & ita tenet Bar.de iure codi.l.cō
ficiūtur, etiam omni cōſuetudine circūſcripta, ſed glo.in l.fi. C.
de teſt.dicit teſt͞m non valere, niſi ita ſe habeat ruralis cōſuetu
do. Et prædicta ſunt vera de inſtr͞o ſolemni: ſed inſtr͞m minus
ſolemne nō probat nec de iure, ne de cōſuetudine. ff cod.l. ad te
4 ſtium, §.ſi quis, per Iac.de Are.† Circa quod eſt no quod omiſ
ſio indictionis vitiat inſtr͞m: ſecus, ſi in ipſius indictionis compu
d tatione erretur, & ita conſuluit d Dy.& incī.conſilium, In Chri
ſti noīe, amē.in quodam inſtr͞o publico, &c. refertur per Bart in
l.ſi librarius, de re.iu. Tertio quæro, quid ſi nullum eſt inſtr͞m,
ſed teſt͞m t͞m, vtrum per duos teſtes probeī teſt͞m? Mar.dixit q͞d
probaī ſolemnitas.& non voluntas. potuit moueri, quia quo ad
ſolemnitatem ſufficit probatio præſumptiua, vt no.C.de iur.&
fac.ign.l.ſi poſt diuiſionem & habui de facto: quia 7 .teſtes pro
bauerūt voluntatem, & duo t͞m ex eis probauerunt rogitum q͞a
alij non fuerunt de hoc interrogati. Sed ͡c hoc, quia facilius pro
batur voluntas, quam ſolēnitas ut ff de fideicō.l.i.l.in teſtō, & l.fi.
ff.de reb.co.nā probatio voluntatis reſpicit iuſgentium: ſed pro
batio ſolemnitatis reſpicit ius ciuile. Et ideo ſolēnior d; eſſe pro
batio ſolēnitatis. gl.dicit, quod per duos teſtes probaī teſt͞m fa
ctū, ſed non ſic factum, quod mihi non vr̄ verum, quia probare
teſt͞m factum, eſt quid informe, & talis probatio tanquam incer
5 ta nō valet, vt extra, de proba.c.in p͞ntia, & q͞d no.ſup.depo. l.j.
§.ſi quis argentū † Quarto quæriī, an ualeat teſt͞m lectum teſta
tori per tabellio.qui interrogauit, an velit ita teſtari, & teſtator
r͞ndet, quod ſic? dicit Iac de Are.quod non, quia ſua voce d; arti
culate loqui circa inſtitōnem hæredis: ſed iſte non loquiī articula
te, vt C eo.l.iubemus, ſ͞m Iac de Are.non ob.C.eo.l.hac cōſul
tiſſima, §.at cū humana, quia ibi loquiī in teſtō cæci, quod ha
beat intiar teſtī in ſcriptis: & ideo nō requirit tantam nuncupa
tionem ſecundum eum? & idē tenuit Albe.Papi.Sed Ia.& Bar.
dicit, q̄ valet, & pro eo. ff.de hr̄.inſt.l.nemo, in prin.& l.quo tiēs,
§.ſi quis nomen. ff.de leg.3.l.Pamphil.§.propoſitum, & vr̄ gl.or.
in l.1 1.§.j.de leg.3.Pe diſtinguit. Aut erat adeo infirmus, q̄ non
poterat articulate loqui, tunc mortuo ſimilis eſt, & nō valet: aut
ſanus mente, & poterat articulate loqui, & tūc valet.nec dr̄ iſta
diſpoſitio captatoria, quia eo ipſo, quod reſpondet, tunc perficiī
voluntas ſua, arg.ſup.de auth.tu.obligari §.tutor, & §.ſeq.ſecun
dū And.de Piſis. ita q͞ fuit Di ut de ea no.Spe.de teſte.§.i. ver.
e quid ſi is, in add.Spe.vbi plene videas. e Extra nos videmus hic,
quod ſufficit ſolemnem numerum affirmare. licet alij negent.
6 ergo verum eſt quod dicit gl.†, quod plus crediī teſtibus affirmā
f tib.quam negantibus f vt no.ſup de arb.l.die proferre.§.ſi plures,
& in c.j.de prater.lib.6. Dicit Oldr. q̄ aut teſtes negāt ſenſitiuā
cognitionem, & tunc non probant, nec reprobāt, ut hic: quia di
ctum teſtis d; fundari in ſenſu, non in carentia ſenſualitatis, &
quia vnuſquiſque eſt ſingularis in hoc, aut aſtruit contrariam
aſſertionem: & tunc recurritur ad l.ob.carmen.§.ſi teſte, ſecun
dum

ADDITIONES.

a Fœnerator. Vide Card.conſ.5.ſeu conſ.7.Abb conſ.3.& 81.2.lib.do.Card. conſ.81.videautem per legiſtas in ſuis conſilijs.
b Publice. Vide Fulg.conſ.183.Raph.Com.conſ.78.
c Intellexerunt. Vide Ang.conſ.274.
d Conſuluit. Dyn.idem Rom.conſ.235.
e Videas. Et per Roman.conſ.306.
f Negantibus. Vide Dom.Card.conſ.10. in fi.

dum Old. Dicunt aduocati, ꝙ probatio famæ affirmatiuæ præ-
ualet negatiuæ per dictam regulam.dicit Inn.ꝙ aut teſtis depo
nit negatiue famam non eſſe, tunc ſtatur teſti. contrarijs affir
matiuibus,aut deponit affirmatiue, ſcilicet famam de innocen-
tia eſſe, tunc ſtatur pluribus veriſimilioribus: & ideo aduoca-
tus debet formare articulum in forma affirmatiua,& teſtis de-
bet conari loqui per modum affirmatiuum,licet reſultet nega-
tio.ita colligitur ex dictis Inno.extra,de ver.ſign.c. quid per no-
uale. Tertium membrum eſt,quando teſtis deponit de credulı-
a tate, a vel opini.ipſius.tunc aut credulitas eſt vnita ſenſui, & in-
tellectui, & valet teſtimonium operationis adiunctæ dicto. aut
non eſt vnita ſenſui, vel intellectui, & tunc non valet depoſitio
ſecundum And.de Piſis.

ADDITIO.

a Credulitate. Vide qđ n.s.voluit. Anc.cbl.4.& adde,quod ſi difficilis ſit ꝓ
batio ſufficit quod teſtis deponat de credulitate ita d.Bar.Soc.in cõſ.249.
incip.materia præſentis conſultationis ver. verum eſt, quod ſufficit in 2.
parte,cha.158 de quo vide omnino Fel. in c.quotiens de teſti.in 2.col.in
princ.in ver.gl ſi & quantũ teſtis de credulitate probet,vide per eum.in c.
inquiſitio.§ quæſiuiſti de accu.primo prin.ver.& in hoc art.vbi etiã quę
differentia ſit inter credulitatem & ſcientiam ſup.ibi paulo poſt.

§. Si quid poſt. In emendatione, vel mutatione te-
ſtamenti requiritur noua ſolẽnitas,
ſed in declaratione non.h. d. Vel ſic, nouus actus requirit nouã
ſolemnitatem,ſed non actus declarationis. h.d. Io tex. ex inte-
gro.i.cum eadem ſolemnitate.Din.In tex.ſignificat.ſic J.de ac-
quir.re.do.l.adeo.§.cum quis,ſecundum Iac.de Are.

1 *Teſtis poteſt declarare dictum ſuum ſine nouo iuramento, etiam non cita-
tis partibus.*
2 *Libellus poteſt declarari poſt litem conteſtatam,licet non mutari.*
3 *Index poteſt declare ſententiam ex interuallo.*
4 *Declarare potius dicitur,qui adijcit qualitatẽ,quã aliquid de nouo facere.*

§. Sed & ſi notam. Supra locutus fuit de declara
tione direc. hic dicit ꝑ circũ lo
cutiones,& ſigna:& non eſt alia differentia,vt s̃.ſi cer.pe.l.certũ,
& vtrobique eſt idem tex. In tex.non fuiſſe ſcilicet qualitas nũ-
morum no.hic,ꝙ aliud eſt mutare, aliud declarare, & quod in
1 declarando non requiritur ſolemnitas.† Et eſt argu.ad plura pri
a mo, quod teſtis poſſit declarare dictum ſuum ſine nouo iuño a
etiã non citatis partibus, de hoc dic,vt in c. cum clamor,extra,
2 de teſt.per Inno.† Item eſt ar.quod libellus poſsit declarari poſt
b li.ↄte.licet non mutari.b quod dic, vt no.gl.in l, idem Pomponi.
ſi frumentum §.ſi.ſup. de rei vẽ. Tertio eſt argumentum,quod
app̃lo interpoſita ab interlocutoria poſſit declarari viua voce,
licet ipſa interpoſitio debeat fieri in ſcriptis. Item eſt ar. quod
exceptio interpoſita poſt terminum poſsit declarari poſt termi
3 num.† Quarto eſt argumentum ꝙ iudex põt declarare ſñiam
c ex interuallo.c Et hæc ſunt vera,quando declaratur id,quod eſt
aliquid ſaltem quo ad certitudinem legis, licet homini non cer
tum,vt hic,& l.duo ſunt Titij, de te.tu. ſecus ſi id,quod declara-
tur,erat per ſe nullum ita, quod deficiebat ius,& probatio,quia
iſta declaratio non habet robur ab actu ideo debet quod per ſe
ipſum ſit actus ſolemnis,argu.inf.de adul l.ſi accuſatur,non ob.
hic tex.qui dicit, vel ſumma: quia intelligitur in legato, quod
valebat ſine expreſsione ſummæ,vt J.de leg.2.l.1.& ita tenebat
Bar. Secundo no.quod ille,qui corrigit errorem,non dicitur de
nouo facere,ſed potius declarare ; quod no Tertio nota.quod
4 ille,qui adijcit qualitatem, dicitur † potius declarare, quam ali
quid de nouo facere. Sed intelligitur hoc in qualitate, quæ fin-
gitur loco demonſtrationis, non in ea , quæ alterat ſubiectum.
Quarto, & vltimo no. quod aliquid declaratur ex coniecturis:
& ideo ad declarandum ſufficiunt duo teſtes : alibi tamen glo.
dicit,quod error teſtamenti non poteſt probari per duos teſtes,
vt inf.de lega.2.l cum quæritur.

ADDITIONES.

a Iuramento. Tu ad hoc vide Fel.in c per tuas.in fin. 4.col.de teſti.& in c.
ſignificantibus de lib.ob.& in c.qualiter & quando de accu. & per d.Bar.
Soc.in conſ.214.incip.in cauſa Onofrij ver. Sed huic obiectioni.in fi.in 2.
parte,char.90.
b Mutari. An & quando.libellus mutari poſſit & quid ſit mutatio, & an q
addit.vel detrahit libello dicatur mutare vide Fel.in c.ſignificationibus.
in 11.col.verſ.circa mutationem, & in 12. col. ver. vnum vltra omnes de
lib.ob.vbi etiam an,& quando emendari,& quando non,& quid in ciuili,
& in criminali.
c Ex interuallo. Adde Fel.in c. cum veniſſent circa prin.2.col.ibi,3.dicit de
iudic.quod iudic. x. in caſibus ,in quibus ſuam interlocutoriam reuocare
poteſt illam ſemel,& pluries interpretari poteſt.& adde quod voluit.Ro
ma.in conſ.45.

§. Si quid. Cum eadem ſolemnitate debet fieri reuo-
catio, cum qua eſt facta collatio, hoc dicit.
Vel ſic declaratio non fundat ſe in robore prioris actus: & ideo
non requirit ſolemnitatem,hoc dicit. In gloſ.ſi ante.circa hanc
gloſ.dic quod aut teſtamentum eſt in fieri, & tunc teſtator po-
teſt addere & mutare, quia ſemper ſit cum eadem ſolemnita-
te,vt infra,de ma.teſta.l. Stichus imo, & infra l.proxi.§. ſi ſigna.
aut teſtamentum eſt in facto eſſe , tunc aut loquimur circa in-
ſtõnem hæredis.& non põt mutari niſi cum ſolemnitate retro
ſimili,vt inf.de mi te.l.militis codic.§.Veteranus. aut loquimur
quantum ad legata.& fideicommiſſa,tunc in effectu põt muta
re ſecundum omnes,C.de leg.l.datum,C de fideicomm.l.fidei-
commiſſum,ſed non ipſo iure ſecundum Pla ſed ſecundum Io.
ipſo iure,& in effectu,vt inſti.de adop.leg quod verum credo;
quia cum codicilli intelligantur teſtamẽto confirman.virtus te
ſtamenti videt̃ eſſe in codicillis, vt l.inſtõ ralis, de condi. inſti.l.
aſſe toto,de hęred.inſti.& per hoc dico,quod etiam ſi tale quid
ſit quod requirat hæredis inſtõnem,vt eſt teſtamentaria tutela,
põt tamen in codicillis ipſo iure adimi.de fideicommiſſaria non
eſt dubium:quia fideicommiſſaria poteſt relinqui ab inteſtato
pro executione codicillorum: & adde de leg.i.l. ſi ita ſcriptum.
In gloſ.ſcilicet in fin.ibi,vt In caſu. idem no.inf. de hæredi.inſti.
l. quotiens.

1 *Teſtes in teſtamentis debent eſſe rogati, & vno contextu debet teſtamentũ
fieri,nec debet immiſceri actus extraneus.*
2 *Teſtator ſi in teſtamento dicat ſe vendere,vel donare,valet teſtamentum.*
3 *Teſtamento caſſato circa hæredis inſtitutionẽ,cætera ſingularia caſſantur.*

1 §. In teſtamentis. † In teſtamentis teſtes debẽt eſ-
ſe rogati ad hoc,& vno cõtex-
tu dʒ teſtm̃ fieri,nec dʒ immiſceri actus extraneus. In tex.ibi,ro
gati.nunquid præſumantẽ rogati,dic vt l.hac conſultiſſima.C.eo
dem. per Cyn veritas eſt ꝙ teſtes ſubſcripti p̃ſumunt̃ rogati,vt
a tabellio,a in auth.de tabel.§.nos aũt.ſecus in teſtib. non ſubſcri
ptis.In tex.ibi,pertinens,puta calefacit cerã,vel aptat linteum,in
quo inuoluat teſtm̃,vt inf l.prox.l.§.ſi.& no.in iſto §.quod teſtes
debent eſſe rogati ad hoc,non tñ requirit̃,vt venerint ad hoc. Se
cundo no.ꝙ actus teſtandi eſt indiuiduus:& ideo diuiſio teſtĩ in
ſeipſo per interpõnem actus extranei facit teſtm̃ non ualere .
a Quæro † ſi in teſtõ dicat teſtõr ſe uendere, vel donare, an va-
b leat teſtm̃ ex? Secundo an valeat donõ illa, vel venditio? gloſſ.
ſimpl̃r ꝙ ſic,alle.inſ de aſſi.li. l. aſſignare.pro quo facit inf. ad l.
Fal qđ de bonis.§ i Inſ quando di.le ce. Firmio §.j.& de te.tu.§.
ex ſñia.& hoc ti Cyn.dicens per illã glo.ꝙ teſtm̃ põt ſic fieri.ꝙ
non poterit cũ effectu reuocari,ſi teſtõr dicat ꝙ ſi contingat te-
ſtm̃ reuocari,vult ꝙ valeat iure donõnis inter viuos,vel iure vẽd.
confitendo ſe recepiſſe certũ preciũ,& ita ponit Dy. in c. qđ ſe-
mel placuit. Tu dẽs ſcire ꝙ olim fiebat teſtm̃.qđ appellat̃ per æs
& librã i.per imaginarium ↄctũ vẽdi. vbi erat neceſſaria p̃ntia,&
cõſenſus vtriuſq. partis,vt inſti.de teſtã.in prin. Si opi. Dy.eſt ve
ra,reduceremur in effectu ad illud ius correctũ.per iſtum modũ
auferẽ teſtandi facultas talrẽ in effectu:ſed hoc ẽ impoſſibile; qa
ẽ publici iuris,vt l. 5.ſup.eo.& quia ↄ bonos mores,vt J. de verb.
oblig.ſtip̃lo hoc modo,& C.de tranſa cũ donõnis:iõ iſta opi.nõ
placet Cyn.in l.j.C.de ſac ſan.eccl.nec in l. vlt. C.de pac.iſta ẽ ve
ritas.& rñde ad gl.qđ gl.loquit̃ in ſimplici.& vera vẽd. & in pu
ra & vera donõne.& ſi dicas, † actus iſte ↄhendi ẽ diuerſus ab a-
ctu teſtandi,vt J.de verb.ſigniſ. verba geſ.ergo uitiat teſtm̃:rñ-
deo intelligo ꝙ iſte actus fiebat añ teſtm̃, vel in fine teſtĩ,non ãt
fiebat inter ipſum actũ teſtandi.nec h.d. glo.vel dico ꝙ intelligit
de ↄctu connexo cum teſtõ,non de ↄ tu diſſeparato.v.g teſtõr
dicit.dimidiam talis rei lego Titio,& aliã dimidiã dono,vel vẽ-
do.nã iſte actus ut connexus nõ vitiat teſtm̃; ſecus,ſi fieret cũ ꝑ-
ſona extranea.quę non eſſet de ſerie teſtĩ, C.de do.cã mor.non ẽ
dubium,qa ẽ actus cõſimilis teſtõ,iõ non dr̃ actus extraneus.Ex
prædictis apparet, ſi teſtõr dicit.ꝙ ſi non valet iure teſti,ualeat
ut donõ inter viuos &c.& eſt ibi p̃ſis pars,& conſentiens: nã aſr
non poſſet ualere,ut inſt.de teſ.in prin.dico, ꝙ iſta cſa ualet per
iſtã glo ſaluo ſi reuocet teſtm̃ per pœnitentiam: quia tunc dero
gat iſti cſæ ne libera teſtĩ factio impediat̃,& ideo dixit gloſſ ſup.
3 ead l.§ ſi quis poſt,† quod caſſato teſtõ circa hæredis inſtõnem,
cætera ſingularia caſſant̃:quod intelligo etiam in donõne facta
prædicto modo ; & iſtud eſt nouũ dictum,& oenitu quod no.
multum. Florentiæ autem ſeruat̃ opinio Dyn. quod teſtm̃ quo-
dammodo fiat irreuocabile tranſeundo de teſtõ ad contrarium
ſecundum conſ. Dy.tamen iſta eſt contra ueritatem iuris,& de
hoc per Bar.in l.ſtipulatio hæc inf.de verbor.oblig.

ADDITIONES.

a Tabellio. Quod tabellio non præſumatur rogatus,tenet Ang. conſ.74.&
229 C.274.
b Teſtamentum. Vide Old conſ.14.Rom late conſ.271.

LEX XXII.

Ad teſtium. Pater,& filius poſſunt in eodem actu te-
ſtificari.h.d.& no.prin.huius l.

1 *Conditio teſtis inſpicitur tempore,quo teſtis rogatus adhibetur,& hec in te
ſtamentis.*
2 *Conditio teſtium regulariter inſpicienda eſt tempore, quo in iudicio teſti-
monium perhibet.*
3 *Teſte etiam non fide digno creditur,ſi cõſtat eum rogatum interfuiſſe actui.*
4 *Conditio teſtis nunquam inſpicitur tempore publicationis.*
5 *Pubes non teſtificatur de eo,quod vidit,quando erat impubes.*
6 *In via teſtimonij differentia eſt inter impuberem,& infantem.*

1 §. Conditionem. † Conditio teſtis inſpicitur tem-
pore,quo teſtis rogatus adhibe-
tur,& ſi eius conditio mutetur,nõ officit actui. hoc dicit.In tex.
ibi,condi. veram, vel putatiuam ſecundum communem opin.
In tex.ibi, ſignarent.Patet, ꝙ loquitur in teſtamento in ſcript.
idẽ tamen in nuncupatiuo dicendũ eſt,vt ỉ.dicam. In tex.mor-
tis.ſ teſtatoris.In tex.ibi, ſi ignit.declarat,quod dixi.In tex. ibi,
adhiberi,ſcilicet teſtes.Not hic,quod in teſte inſpicitur initium.
id eſt tempus,quo teſtis fuit adhibitus, & poſteriora tẽpora nõ
nocent.Contra hoc op.& videtur, ꝙ inſpiciatur tempus,quo te
ſtis in iudicio teſtificatur,quod eſt hic mortuo teſtatore. vnde
a vſ obſtare regula generaliter tradita, † conditio teſtium inſpi-
cienda eſt tempore,quo in iudicio teſtimonium perhibent. vn-
de vſ ob.ſ.de teſt.teſtiũ,in princ.& ỉ.ad Carbo. l.3.§. duæ cau
ſæ.ſo.dicit glo.ꝙ aut loquimur quantum ad eſſentiam actus, &
inſpicitur initium,vt hic, aut quantum ad probationem in iudi-
cio,& tunc inſpicitur tempus, quo in iudicio teſtificatur.ſi hæc
ſo.eſt vera ſtatu mutato,ſi non deficiat ius, deficit probatio, &
ſic ex iſto.§.nullum conſequimur effectum. Sed iſtud eſt con-
tra mentem iſtius §.& inſti.eo.§.ſed cum aliquis. In contrariũ
l.1.C.de teſta.& ideo dicit Iac.de Are.ꝙ quantum ad §. noſtrũ,
quia teſtis dr̃ teſtificari,quando ſignat, non inſpicitur perſonæ
mutatio,vt C.eo.l.1.ibi dum dicit,in hac cauſa, &c.ſm Iaco.de
Aret. Vult ergo Iacob.ꝙ etiam in iudicio teſtis inhabilis fingatẽ
habilis facta relatione ad principium temporis, quando erat ha
bilis.iſta eſt opin.Iac.& hoc tangitur.ỉ.e.l.cum leg in fi.glo. Se-
cundum hoc ſequitur. ꝙ ſi quis vult probare teſtamentum per
ſolos teſtes,& vult probare teſtamentum certo tempore factũ,
quod poterit probare per infames nunc, qui erant bonę famæ
tunc. Sed iſtud eſt contra regulam poſitam.ſ.de teſt.l.teſtamen
tum.§.le.Iul.vbi dicitur,ꝙ omnino iſti repelluntur propter tur-
pitudinẽ vitæ. Ad idem.ſ.de eden.l.ſi quis ex ar.§.2.gloſ. quæ eſt
3 in auth.de teſti.§.& licet.in fin.in gloſ.quę incip.innuit,† dicit,
ꝙ etiam non fide digno teſti creditur, ſi conſtat eum rogatũ in-
a terfuiſſe facto.a partes enim quæ rogauerunt, approbauerunt
eius perſonam:ita ergo eſt hic,quia licet hic dubitaretur de ſe-
rie teſtamenti,erat tamen certum iſtos fuiſſe rogatos. Sed gl in
l.1.C.de teſta.intelligit aliter.pro cuius declara diſtingue,vtrum
b mutatio conditionis teſtis noceat,vel non. b dicit, ꝙ interdum
actus cępit ſubſtantiã quoad eſſe, & probatur eſſe ab ipſo prin-
cipio,verbi gratia.quia fuit rogatus tunc tabellio in iſto caſu nõ
nocet mutatio condi.ſicut nec mors:immo etiam ſi ipſe tabel-
lio eſſet poſtea priuatus & notatus infamia, tamen valerent ve-
teres rogitus:& hoc vult ſm vnum intellectum. in l.1. C. de te-
ſta. Interdum actus cępit ſubſtantiam a princip. ex teſtium ſo-
lemnitate quoad eſſe,non quoad probationem eſſe. v. g. in te-
ſtamento facto in ſcriptis manu priuata: & tunc dico idem, qa
merum principium,ad quod poſteriora trahuntur,fuit licitum,
arg.ỉ.de cap.l.in libello.§ codicilli.ỉ de acqui.hæred. Antiſtius.
interdum teſtium numerus non facit ad eſſe negotij,ſed ſolum
ad probatio.eſſe,vt ſ de pi.l.contrahitur, in iſto caſu inſpicimus
tempus teſtificationis in iudicio,vt l.3.§.duæ cauſæ. ad Car niſi
conſtaret talem teſtem rogatum interfuiſſe facto,vt in d.§.& li-
cet Sed Azo in ſumma inſti.de teſt.diſtinguit an condi. ſit mu-
tata delicto,vel caſu,quæ diſtinctio non probatur lege.Conclu-
ſio eſt quod iſte tex.ſaluatur in teſtamento in ſcript. item in re-
dacto in ſcripturam per tabellionem. Item in teſtamento de
quo nulla eſt ſcriptura:conſtat tamen hos,qui teſtificantur,ro-
gatos interfuiſſe. nam tunc virtute liciti principij etiam infa-
mes admittuntur ad teſtificandum de ſerie teſtamenti, quod
eſt no.dignum.In glo.ſint liberi.ibi,vel putatiui. An ſit idem in
tabellione,qui cõmuni opin.reputabatur tabellio, ſed non erat,
ſic diſtinguo,aut iam fuerat tabellio,ſed deſierat: aut nũquam
fuerat tabellio. Primo caſu refert: aut eius priuatio fuit occulta
aut publica,& notoria:ſi occulta, valent ſua inſtrumenta. ita
no.in auth.de tabellio.§.pe. aut eius priuatio erat notoria, tunc
ſua inſtrumenta non valent,vt no.ſupra de his qui not. infa.l.2.
§.miles.Secundo caſu.ſ in eo qui nunquam fuit tabellio,refert:
aut hoc conſtat,& non valent ſua inſtrumenta, quia eſt fundi-
tus falſus,vt ỉ.de Fal.l.eos. §. qui ſe. aut hoc non conſtat,& re-
fert.aut loquimur quantum ad certitudinem legis,& iſta inſtru
menta non valent,aut loquimur quantum ad præſumptionem
iudicis.& tunc dicit Inno ꝙ ex quo publice exercuit officium,
præſumitur fuiſſe tabellio. quæ præſum. transfert onus proban
di in aduerſariũ,in c.veniens,de verb.ſign.Azo vero in ſumma
auth de fi.inſtr.dicit ſimpliciter,ꝙ inſtrumenta non valent. aut
iſte tabellio non eſt funditus falſus,ſed eſt inhabilis,vt quia fuit
creatus tabellio,ſed non tenuit creatio. iſto caſu valent eius in-
ſtrumenta propter publicam vtilitatem, & communem erro-
c rem,vt l.Barbarius. c Ego dico propter decretum ſuperioris, ꝙ
tuetur factum a minus legitima perſona, vt l.1. §. idẽ Pomp.ỉ.
quod fal.tu.quid ergo ſi iſte tabellio nunquã perfecit niſi vnũ
inſtrumentum? non vſ valere,quia hic ceſſat vtilitas publica.cõ
tradico, quia aptitudine, licet non actu, verſatur vtilitas pu-
blica, cum officium ſit publicum auctoritate & vtili. quod in
quolibet particulari reſultat vtilitas publica,vt dixi.in l.1.ſ. eod.
& eſt caſus,in l.ſi arbi.C.de ſenten adde hic no.Cyn.C.de fide-
iuſ.ſi ſolemnib.& Io And.in cap.1 de fi.inſtr.in nouel.Sed quæ-
ro quæ eſt ratio drĩæ inter eum qui aliquando fuit tabellio, &
nunc non eſt,& eum qui nunquã fuit? reſpondeo, quia in eo q
fuit, remanent reliquiæ tabellionis inſeparabiles,vt no.l.ſi plu-
ribus.de auth.tu.Secũdo quæro,quare in tabellione requiritur
auth.ſuperioris cum opi.cõi,& in teſte ſufficit ſola cõis opin.re-
ſpondeo,quia officium teſtis eſt decretum a iure, vt l.1.ſ.de teſt.
ſed non officium tabellionis.In glo.eo.ibi,ante aperturam. no.
4 † glo ꝙ nunq̃ conditio teſtis inſpicitur tempore publicationis:
& ideo non conualeſcit teſtimonium,quod poteſt excep. elidi,
licet tempore aperturæ ceſſet cauſa excipiendi,vt no.in auth.de
teſti.§.ſi quis vero.In glo.ſed admittitur, & adde hic quod no.
l.fuit .§.1.de inſa.& no. ex iſta glo. quod apertura non pertinet
ad officium teſtis, nec eſt de teſtimonio : & ideo dato termino
ad probandum, non includitur quod publicatio debet fieri an-
te terminum,vt no.Archi.in c. pæ,de excep.lib.6. In e.glo.ibi,
& no.at in hoc conditio teſtis erat mutata ad melius,non ad de-
terius:tamen nihilominus ſumitur hoc arg. ex tex. quia tex di-
cit ꝙ inſpicitur initium.In e.gl. ibi,vt veritas inquiratur.hæc eſt
5 intentio gl.ꝙ aut teſtis adhibetur ad ſolemnitatem,†vt in teſtõ,
d tunc pubes non teſtificabitur de eo,quod vidit impubes: d quia
a princ.non fuit actus ſolemnis. aut non adhibetur ad ſolemni-
tatem,ſed ad meram probationem;& tunc poterit teſtificari in-
ſpecto tempore.quo depoſuit.ita dicit glo.inſti.de teſta. §. teſtes,
& l.1.§.teſtes & l.2 §.1.l.ſi.C.de teſti.& l.notionem.§. inſtrumẽ
torum.de ver ſig & plenius.17.q relatum.Io.de Ra.dicit,quod
de eo quod vidit tempore infantiæ,nunq̃ poteſt teſtificari.idem
ſi erat proxi.infantiæ, cum vidit. ſecus ſi erat plene doli capax.
Ante enim quod vidit ignorat,vt l.1.C.de fal mo.ſm Iacob. de
Ra.S. Pet.& Cyn.Extra nunquid differentia ſit inter impube-
rem & infamem†in via teſtimonij? & dicit gl ꝙ ſic,quia impu-
6 bes repellitur a teſtimonio ipſo iure: ſed infamis officio iudi
cis, quaſi dicat, bene valet dictum, ſed eliditur excep. vel iudi-
cis officio.ita glo dicit in auth.de teſti.§.1 In glo. duo dixerunt.
facit quod no.Innoc. extra.de teſcrip.c.ſciſcitatus. Sed quare
impubes ipſo iure repellitur? Reſpon. quia iurare non poteſt,
nam non eſt capax iuramenti, vt l. qui iuraſſe. ſupra de iureiur.
Item ſi teſtis interrogatur. an ſit infamis, vtrum teneatur re-
ſpondere:dicit gloſ.ordi.quod non,auth.de teſti.§.ſancimus,in
gl. quæ incipit,in bonis moribus.

ADDITIONES.

a Facto Tu ad hoc vide no.Fel.in c.cũ inter de excep.in 7.col. circa princ.
ibi.ad idẽ.ibi dat cautelã,qđ vocentur ad acta teſtes affines, & propinquos.
b Vel non. Vide Fel.in c.quoniam contra. col.9.ver.gl.in verſ.ipſa,vbi etiã
qu d ſi de inimico factus ſit amicus poſt iura.& vide d.Ale.de Imo.in cõſ.
78.& Raph Cu.in conſ.69.
c Barbarius Et ibidem,vide d.Iaſo Mai.
d Impubes. Vide Fel.in c.cũ nobis de præſcri.col.2.in fi.in ver.item in quã
tum,Card.& Raph.Cu.conſ.91.& Rom.conſ.157.

§. Si ab ipſo. Teſtis põt ſignare teſtm̃ annulo teſtõris.
hoc d.& no.In glo.ibi,quod licet,in fine.
hanc glo.bene no.& adde quod no.ex.de fi. inſtr.inter dilectos,
ver.ſed cum in proprium,& extra,de ap.c. ſignificante.ſecus eſt
in tabellione,qui in inſtrõ non põt apponere niſi ſignum ſuum
a conſuetum,a vt no.in auth.de inſtru.cau.& fin.§.ſed ſi inſtrã.&
inſti.de pub.iu.§.item lex Cor.In tex.ibi,ab ipſo teſtatore.ex cer
ta ſcientia.Di.& vide quod no.in c.ſup.extra,de fi.inſtru.

ADDITIO.

a Conſuetum.Adde Bal.in proœmio C.in 2.col.& ibi Fran Pa.& adde l.an-
ſian.in c.quoniam cõtra,de probe.ver.inſtrumẽtũ.2.col.& Phi.in c.ſigni-
ficauit.de appe.& ibi Bal.p tex.ibi,& per l.ſi.ſup de aſſeſſo. limita nĩſi
ex cauſa, & iuſſu ſuperioris ſecundum Bal. in diſputatione accuſatus in
3.col.& adde,quod nec poteſt,vt notarius ſigno alterius,vt per Bal.ibi,&
Bar.ſimiliter in tractatu de inſignijs,& armis.cum alijs allega.per Ant.in
c.accedens de cri.falſi.And.Bar.

1 *Signum tabellionis in inſtrumento non ſufficit ſine ſubſcriptione.*
a *Quoties plures copulatiue requiruntur ad ſolemnitatem actus,omiſſio vnius totum vitiat.*

§. Si quis ex teſtibus. Teſtis debet ſubſcribere,
& ſignare, & alterum nõ
ſufficit, hoc dicit. Et eſt iſte nota.§.an inſtrumenta, quæ fiunt
1 per manum tabellionis, † quia non ſufficit ſignum a ſine ſub-
a ſcript.& econuerſo ſecundum Iac.de Are. & illud ſignum qui-
dam notarij ponunt in princ.quidam in fine.ſubſcriptio ſemper
debet eſſe in fine, vnde intitulatio tabellionis, quæ ponitur in
principio,non habetur pro ſubſcri.vt no.Iacob.de Are. C.de fi-
a de inſtru.contractus. No. † hoc generale, quotiens plures co-
pulatiuæ

ADDITIO.

a Signum. Dic iſt ſecundum d.Anto.& Imo.in c.1.de fi.inſtru.quod omiſſio
ſigni non vitiat inſtrumentum tanquam leuis ſolemnitas alle.Io.An.in ad
di.ad Spe.in tit.de fi inſt. ſup.1.in fi. cuius auctoritas notaretur in practica
ſecundum d.Abb.in d.c.1.And.Barba.

a pulatiuæ a requiruntur ad ſolemnitatem actus, omiſſio vnius
totum vitiat. concor. de transa. cum his. §. ſi prætor.

ADDITIO.

a Copulatiuæ. Vide late do. Iaſ. in l. 1. ſup. de in. & iur.

§ Signatas. Not. in iſto §. quod dicuntur teneri acta
clauſa, & ſigillata, ſiue imprimatur ſigillũ
chartæ, ſiue ſacculo, vel linteo, in quo ſtant acta. item eſt hic ar-
gumen. quod qui tangit veſtes clerici, intelligatur tangere per-
a ſonam, a & quod capiens aliquem per panoos, intelligatur ce-
piſſe per perſonam, quæ veſtimentis tegitur. Baldus.

ADDITIO.

a Perſonam. Et nunquid per hæc ſit excommunicatus tenens clericũ per ve
ſtem, non dimittens ipſum ire vel capiens frenum equi ſuper qua ſtionem
clericus, vide Fel. in c. nuper, vlt. col poſt me. verſ. in gl ſed ibi de ſen. exc.

LEX XXIII.

1 *Cancellatio inconſulte facta non vitiat ſcripturam.*

Si teſtamentum. Facilius renaſcitur res, quàm de no-
uo naſcatur, & ad hoc alleg. per
gloſ. In tex. ibi, ſi teſtamentum, ſcilicet in ſcriptis. In tex. ſi-
gnaoit, ſcilicet remouendo ſigilla. Iacob. de Are. In gl. licet ibi,
alias ſecus; quia actus cancellatus, qui obſicit teſtamento, in-
duxit tale vitium in materia, quod non fuit ſublatum per actũ
poſteriorem; & hoc eſt verum, niſi talis eſſet cancellatio, quæ
poſſet remoueri, & eam teſtator remouiſſet, quia tunc interue
nit actus retro ſimilis, & conualeſcit teſtamentum, vt j. de mil.
teſt. l. tribunus, & l. in fraudem §. 1. iſta eſt opi. Iac. Et iſta glo. eſt
argu. quod ſi reperitur bannum alicuius cancellatum, & poſtea in
fine ſcripturæ inueniãtur hæc verba, cancellatum a per errorẽ,
a quod magis ſtandum ſit cancellationi quam iſtis verbis poſte
rioribus: quia vitium facti inductum per cancella. non poteſt re
moueri per ſolum actum verbi, tamen credo contra, per l. 1. in
1 princ. & per l. cancellauerat, de his quæ in te. de. quia † cancella-
tio inconſulte facta non vitiat, & iſta eſt huiuſmodi. ergo, &c.
non ob. glo. iſta; quia loquitur in cancellatione efficaci. In gloſ.
ea. renaſcitur, id eſt reſumit robur, quod habuit ab initio. nam
per iſtam aſſignationem teſtamentum non efficiebatur nullũ:
ſed ſolum carebat effectu, & ideo de facili reuertitur ad ſuum
eſſe ſ. de pact. l. ſi vnus §. pactus, ver. quod & in ſpecie dot. ſecun
dum Iaco. de Rai. non ob. ſ. l. proxi. §. ſi ſigna, quia ibi actus con-
trarius interuenit, dum teſtamentum erat in fieri, hic poſt teſta-
menti conſumma. Iſte paſſus requirit vlteriorem examinatio-
nem & vide de eo plene no. C. de te. l. noſtram, & inf. de mi. teſ. l.
militis codic. §. Veteranus, & adde quod intelligo l. noſtram, quod ſuf-
ficiant in reclauſura teſtamenti ſignacula teſtium ſine ſubſcr.
ſi ſint alij teſtes quàm primi, & ſic ex coniunctione primarum ſub-
ſcriptionum cum nouis ſigillis reſultat vnum quid perfectum.
Item adde dicit Bar. quod ſi quis facit cędulam vna die, & altera
die factum complentur, quod illa dies debet deſcribi, quando factũ
conſummatur, quia omnia referuntur ad illum actum, qui vl-
timo geritur ſecundum Bar. & dicit verum. tam illud actum
tali die ſignificat actum perfectum: & ideo non poteſt verifica-
ri niſi de die, qua actus perficitur.

ADDITIO.

a Cancellatũ. Vide Pau. de Caſ. conſ. 58. & in cõſ. 86. & in l. ſi vnus & ibi, d.
Ale. de Imo. 10 pe. col. ad ſ. C. eo. tit. & plenius per Alex in conſ. 59 2. par.

LEX XXIIII.

1 *Notarius, qui de ſuo falſo rogitu extrahit plura exempla, punitur vnica tan
tum pœna, quia vnum maleſactum eſt intellectualiter.*

Vnum. Teſtamentum eſt quid intellectuale, & de vno te
ſtamento poſſunt fieri plures ſcripturæ, & huc
no. l. 1. ſup. eod. In tex. ibi, exemplis. i. chartis, & dic exemplis. i.
exemplaribus, quia ambo ſunt originalia, nec magis originale
vnum quam alterum. In tex. ibi, velit, ſcilicet teſtator. No. quod
numerus ſcripturarum non infert de neceſſitate numerum fa-
1 ctorum, & eſt arg. iſta l. † quod notarius qui de ſuo falſo rogitu ex-
traxit plura exempla, non tamen puniatur niſi vna pœna, quia
vnum maleſactum eſt intellectualiter, & vna cauſa: & idem in
teſte, ſi ſuper eo facto pluries deponit falſum vniformiter. De-
inde no. ex iſta l. quod ſi notarius dicit ſic. hoc eſt exemplum ſũ
ptum de meo originali, &c. Et opponatur, quod non facit fidẽ eo
quod notarius dicit quod eſt exemplum, vt in auth. ſi quis in aliquo do
cumento, quod nihilominus facit fidem, quia eſt originale, cum
ſit confectum manu eiuſdem notarij rogati. & iſta dictio exem
plum ponitur, id eſt exemplar. & iſta eſt veritas: & adde quod
legitur, & no. inf. de leg. 2. l. Sempronius. Item no. ex iſta l. argu.
ſi ſum procur. generalis alicuius prælati, & pro vna cauſa opor
teat me dimittere inſtrumentum procur. in curia Romana, quod
notarius qui eſt rogatus de procur. cogetur facere aliud inſtru-
mentum. concor. in ſtitu. eo. §. penul. & in ca. dudum, de conuer
ſione coniugatorum.

LEX XXV.

Teſtamentum non completum non valet in aliquo.

1 *Actus imperfectus dicitur nullus.*

2 *Nemo præſumitur habere in corde plus quam expreſſerit ore.*

1

§. Si quis. † Teſtamentum incompletum non valet in ali
1 quo etiam in eo, quod teſtator expreſſerat, hoc
dicit. Et not. quod forma eſſentialis teſtamenti conſiſtit in pun-
cto indiuiſibili. vnde in vltima concluſiua teſtamenti inducitur
in iſto teſtamento forma teſtamenti, ut eſt in baptiſmate, & a-
lijs ſacramentis, & facit. j. eod. ex ea ſcriptura. & ſententia con-
demnatoria nunquam habet vires, niſi in vltima litera concluſi
na: actus. n. inchoatus & non cõſummatus nil operat & iſte eſt
dubitabilis caſus, ſi non eſſet iſta l. In tex. ibi, conſtatet, vt quia
teſtator diceret, volo quatuor hæredes nominare, & nominatis
duobus antequam nominaret alios duos, perdidit loquelam.
Not. quod qui partem indiuidui facit, nihil feciſſe videtur, con-
2 cor. C. qui teſt. fa. poſ. furioſus. † Secundo no. quod actus imper-
fectus eſt nullus. Tertio no. quod non præſumitur imperfectus,
3 niſi probetur, † quia nemo præſumitur habere in corpe pluſ-
quam ore expreſſerit: & iſta l. alle per Barto. quod ſi ſcriptura
non reperiatur completa, quod nihil probat. verbi gratia. Titius
vendidit talem rem Titio talibus pactis, & non dicit plus, nec
declarat poſtea iſta eſt ſcriptura imperfecta. vel dicit ſcriptura
ſic, talis teſtis iuratus dicit vera eſſe. interrogatus de cauſa ſcien
tiæ, & ſic finitur. oratio iſta eſt incompleta; & ideo non perti-
net ad iuris efficaciam per l. noſtram, & l. ex ea, infra eod. & l.
contractus, de fid. inſtrum. Prædicta etiam faciunt, quod ſi repe-
ritur aliquis condemnatus & ſcriptura facta de condemna. nõ
apparet completa, quod illa cõdemnatio eſt nulla. vnde illa ver
ba, lata, lecta, & ſententialiter promulgata ſi deficiunt faciunt
condemna. deficere licet reperitur in archiuo publico: & ita di
cit Iacob. de Are. l. fideicommiſ. §. 1. de leg. 3. In gloſſ. immo. ibi,
dic vt ibi. quia loquitur quando teſtator, qui deſiderat alias no-
minare, morte præuentus non potuit volunta. ſuam exprimere.
mors enim ſuperueniens, dum actus eſt in fieri, reſiſtit actui tã
quam cauſa impediens: ſed in l. contra. teſtator totam ſuam vo-
luntatem expreſſit. ſed pro parte ſolemniter hæredes nominan
do, pro parte non ſolemniter, puta ſcribendo alios hæredes
non adhibita ſolemnitate requiſita in ſcriptura, in hoc caſu nõ
vitiatur vtile per inutile. & hoc dicit l. iubemus. & iſta eſt ve-
ritas. Ex hoc apparet quod magis vitiat imperfectio cõſen-
a ſus, a quam formæ, ſeu ſolemnitatis, & facit de teſta. hac
conſul. §. ex imperfecto, & l. vltim. C. famil. erciſcun. In gloſ. eo.
ibi, non ſolemni. eſt ergo aliud non perfecta, aliud non ſolem-
nis voluntas Din. In gloſſ. eod. ibi, velle contra ad quod. infra
de leg. 1. plane. Din. & Rayn. dicunt quod illud quod nullo mo-
do tenet, non eſt pars eius, quod tenet & ideo iſtud omiſſum nõ
põt dici pars teſtamenti, & ideo non uitiat omiſſio. Bar. conce-
dit in tali non capace, in quo non cadit titulus inſtitutionis ipſo
iure: ſecus ſi eſſet capax tituli, & non emolumenti; quia tunc fi-
ſcus auſert. nam in tali fundatur nomen hęredis, ut l. ex facto, §.
ſi. de uulg & pup. ſub. & ideo teſtamentum tanquam imperfe-
ctum non ualet ſecundum Bar.

ADDITIO.

a Conſenſus. Adde vt per Pau. de Caſt. conſ. 201. & conſ. 202. & 363.

LEX XXVI.

1 *Infamia non repellit teſtem, niſi ſit notoria.*

Cum lege. Inteſtabilis. nec teſtificatur alteri, nec alter
ſibi: & uide c. quamquam. §. fin. de uſu. lib.
6. No. hic eſſe quoſdam, pro quibus non licet teſtificari. Et di-
co per hoc, quod ſi per formam ſtatuti querelæ banniorum nõ
debent audiri per iudicem, ſi iudex ſuper querelam banniti pro
ceſſit, & recepit teſtes, quod atteſtationes receptę in fauorem
banniti ſunt nullæ ipſo iure, quia qui non admittitur ad agen-
dum propter odium perſonæ, non admittit ad probandum. &
hic eſt tex & gloſſ. ordin. & ita tenuit Iacob. de Are. ergo mediæ
cauſę ipſo iure redduntur nullæ propter odium perſonæ. In
glo. ibi, ius pereat. hæc eſt regula, quod cuicunque permittit age
re, alias excipere, permittitur probare, ne ius pereat. facit ſupra
man. l. ſi tibi mand. §. is cuius bona. In ead glo. ibi, nihil habent.
ut ſopra, de capi. di. l. tutelas, §. ſi libertate. & no gloſ quod poſt-
quam quis eſt condemnatus in perſona iſte nihil habet. glo. lo-
quit quando condemnatio trahit ſecum effectum: & ideo gloſ.
utitur hic uerbo perdat. In gloſſ. ead. ibi, in hac l. adde tamen quod
licet infamis non poteſt eſſe teſtis, tamen poteſt facere teſtamen
tum niſi in caſibus expreſſis, ut C. de ſecun. nup. l. prima, & patet
in relegato, qui facit teſtamentum, ut ſopra eodem l. eius qui. §.
1 fina. In gloſſ. ead. ibi, apud omnes. no. † ergo quod infamia non
a repellit teſtem, niſi ſit notoria: a iſtud eſt uerum a teſtimonio
extraiudiciali, id eſt quando in ipſius præſentia ſolemnizatus a-
ctus, ut ſupra eodem, ad teſtium § primo, ſed in iudiciario dic ut
ibi dictum fuit. aut loquimur in teſtamentis. & dic ut ibi dixi;
aut loquimur in contractibus, uel delictis, tunc ſufficit infamia
ſine iſta notorietate; & ſatis eſt, qualitercunque iudici con-
ſtet, poſito quod ſit notorium ut ſupra de teſti. l. 3. § 1. Iuli. Bald.

ADDITIO.

a Notoria. Quæ autem infamia repellat a teſtimonio, vide d. Iaſ. Maij. in
ru. de iur. iurl. & Fel. in c. licet cauſam, in ſi 4. col. de probati.

L E X XXVII.

1 *Scribens poteſt eſſe teſtis in eo actu, quem ſcribit.*
2 *Duorum officio quis fungi poteſt, ſcilicet ſcriptoris, & teſtis.*

Domitius. Poteſt quis adhiberi in eodem teſtamento ad ſcribendum, & ad teſtimonium perhi-
1 bendum.h.d.† Ex hoc patet, ꝙ ſcribens poteſt teſtificari. ex hoc infert no.glo ꝙ qui ſcribit pt eſſe teſtis in eo.actu.ex hoc infert vlterius,ꝙ tabellio computatur in numero teſtium, hoc eſt qđ hic tangitur per gl.ſed veritas eſt ꝙ in l.noſtra ſcriptura erat priuata: & ideo probatio non ſumebatur ea ſcriptura, ſed ex teſtibus.interdum ergo in iudicio producitur ad probare actus ſcriptura, tunc tabellio.non computatur in numero teſtium, nec ſupplet defectum numeri,vt in auth.de inſtr.ca. & fi.§. ſed ſi inſtra.interdum non producitur ſcriptura, ſed perſona, tunc tabellio pôt tanquã quilibet teſtificari,quia non producitor ĩ forma tabellionis,ſed tanq̃ vnus priuatus. & eſt vt vnus teſtis. aut ergo probatio fundatur tanq̃ ex ſcriptura publica;& non cõputat in numero,vt in auth.de hæ. & Fal.§ ſi vero abſunt. Aut non fundatur probatio ex ſcriptura, ſed ex viua voce teſtium; & tñ
a pôt eſſe ita teſtis tabellio, ſicut quicũque alius teſtis a rogatus: & iſta fuit antiqua opi. And. de Pi.quam refert Cy. hic, & l. hac conſultiſſima, & l.fi.C.qui teſt.fa.poſ.per glo.& doc. & gl.allegat iſtam legem ſuper verbo,cenſetur,in cap.ab hate ſane extra.de teſtib.lib.6.ꝙ tabellio & teſtis æquiparantur. In tex.ibi,aut ſtulta eſt petitio tua. No hic,quod ſtulte quęrenti ſuditer & cũ improperatione reſponderi poteſt.quandoq; tamen benigne,& ita dicit Pet.ꝙ ita poteſt reſponderi aduocato, quãdo facit q̃-
2 ſtionem cornutam,ſiue cauilloſam. Secundo not.† quod quis
b poteſt fungi duplici officio b.ſ.ſcriptoris,& teſtis.dicit Barto. ꝙ eo ipſo ꝙ teſtator rogauit aliquem ſcribere, videtur eum in teſtem adhibere & iſtud erat, de quo dubitabat Labeo, ſed Celſus non intellexit q. Labeonis. Ego dico ꝙ iſta non fuit q. Labeonis,quia Labeo præſuppoſuit non ſolum ſcripſiſſe ſed ſubſcrip.quod eſt proprium officium teſtis: & ideo non eſt recedẽdum a communi lectu. huius l. Quæro hic, ſi in inſtrumento continetur,ita actum præſente me Notario,& Titio teſtib. rogatis,& poſtea idem tabellio ſe ſubſcripſit,vt Notarius & appoſuit ſignum ſuum,vtrum poſſit fieri? & videtur ꝙ ſic: quia hæc non ſunt officia repugnantia. ergo poteſt fungi duplici officio, vt ſup.de adop.l ſi conſul cõtrarium dico,ꝙ illa l.loquitur, vbi non requiritur diſtinctio perſonarum,ſed inter tabellionem,& teſtem debet eſſe diſtinctio perſonarum,vt dicit §. ſed & ſi inſtrumenta.vnde dico ꝙ iſtud inſtrumentum eſt nullum, quia non eſt ſolemnizatum debito numero teſtium;& bene no.

A D D I T I O N E S.

a Alius teſtis Sed nunquid teſtis plus fidei faciat quam priuata perſona,vi de Fel.in c.a de fid.inſtr.circa prin.in 4.declaratione.
b Duplici officio.Adde vt per Petr.de Anch.conſ.334

L E X XXVIII.

Seruus licet. Priuata ſcriptura poteſt fieri per ſeruum, quia non eſt ſcriptura ſolemnizata. hoc d.In glo.ibi.cum ipſemet.no.ꝙ teſtator notarius poteſt ſibimet facere teſtamentum. & ratio eſt,quia hic non tractatur de præiudicio alteri generando,ſed alteri acquirendo. Sed an notarius poſſit ſibi ſcribere inſtrumentum procurationis, quando vult alium inſtituere procuratorem? dic quod ſic per l. conſul.ſupra de adop.& per l.ao apud. J de manum. vind. excepto ꝙ de cautione de rato,cum non poſſit apud ſe ipſum obligari, vt l.a.J. de ſtipu.ſeru.& ibi videas plene per Bar. probatur tamen mandatum per illam ſcripturam,vt l.licet.§.ſed ſi plures. ꝯ. de proc. & no.vlterius, quod ſeruus & monachus æquiparantur, ut in auth.cauſa,de epiſc.& cler.& in c.cum olim, extra. de priuil.ſed an monachus poſſit facere inſtrumenta,dic ꝙ inter factum poteſt complere,vt in c.vt officium,de hæreti lib.6.& in Specu.in tit.de ſta.mo.§.1.ver.xxvij.Quid autem in alijs clericis.dic quod poſſunt conficere inſtrumentum & teſtamentum,nec ſit eis ꝓhibitum ab epiſcopo.nam poſt prohibitionem, non valent. ita notab.ponit Inno.in c.ſicut,extra,ne cleri.vel mon. Bal.

L E X XXIX.

Ex ea ſcrip. Scriptura non completa non valet iure teſtamenti,nec iure codicillorum. hoc d.& hæc l.loquitur in ſcrip.ſed l.is qui in nuncupatiuo. Not. quod clauſula ſi non valet iure teſtamenti, valet iure codicillorum, non habet locum,quando teſtamentum deficit propter imperfectam voluntatem.Item no. ꝙ ex imperfecto teſtamento non
a debentur legata etiam pro anima.a vel cuiuſcunq; ſint illa.idẽ in codicillis incompletis,argu.huius legis & l.ſi quis.ꝯ.eod.item dicit hæc lex ꝙ ſcripta non lecta, non publicata non valent. itẽ in teſtamento requiritur oratio perfecta ſaltem quo ad intellectum,vt in l.1.infr.de hære.inſt.

A D D I T I O.

a Pro anima.Secus ſi eſſet imperfectum,quia non reſoluta corum teſtatore,vt per Pau.de Caſt.conſ.369.

1 *Teſtamentum quod non valet vt teſtamentum,tranſit in vim codicillorum, ſi hæc fuit intentio teſtatoris.*
2 *Teſtamentum quando ex cauſa exhæredationis, vel præteritionis eſt nullum, non trahitur ad codicillos,quia videtur quaſi demens voluntas.*

1 § Ex his. †Quod non valet vt teſtamentũ, tranſit in vim codicillorum,ſi hæc fuit intentio teſtõris, & de iſta intentione poſſit apparere quibuſcunque verbis:& quæ ſint iſta verba gl.no.ponit,& facit inf.de leg.1.l.Lucius,§.filiam, & quod ibi per Dyn.In glo. forte.ibi,& fideicommiſſa.tunc nõ comprehenderetur inſtõ hæredis.licet hoc verbum lego in l.11.tabu. ſit generale vocabulum etiam ad hæredis inſtit. vt infra, de verborum ſignif.l. verbis legis.In ead.gloſſ.ibi, relicti no.& ſic quod verbum relinquo trahit ad inſtõnem vniuerſalem alio non inſtituto hærede.vide hic quod no.de hęred.inſti.in his verbis.& l.qui filio.§ ſeruus.vbi glo.dicit quod clauſula codicillaris ad confirma.ſui requirit hæreditatem ab inteſta adiri. facit l.a. de fi.li.nec alibi expreſſius inuenit. In ead.gl.ibi,eſt rõ.quia clauſula codicillaris non porrigit effectum ſuum ad caſum exhæredationis,vel præteritionis,vt no.in auth.ex cauſa,in gl.ordi.quã glo.tenet Gul.in l. vlti. C.de codi.& Cyn eam tenet hic dicens no.glo.iſtam,quia vera eſt,& per hanc reprobat Dyn.glo. pen. quæſtio de libe.præ.auth.ex cauſa : vno tamen excepto,quando
2 ex cauſa præteritionis;vel exhæreda.eſt a nullum,non trahit teſtamentum ad codicillos,quia vr̃ quaſi demens voluntas: alias ſemper valet,ſcilicet quando eſt minus ſolenne,valet iure codicillorum.Cyn.ſed in auth.ex cauſa,tenet Cyn quod iſta clauſula operatur etiam in cauſa præteritionis: & iſta eſt opin. Dyn. & Ray.ſic videt diſtinguere, aut eſt præteritus iam natus,& nihil operatur clauſula,aut poſthumus,tunc clauſula operatur, ſi eſt ibi verbum,non valebit. & ſic de futuro & eſt caſus expreſſus,quod operatur in præterito poſthum.infra,de fideicommiſ. l. generaliter,§ ex teſtamento,& ibi per Iacob de Are.Oldr.videtur ſenſiſſe idem quod Rayn. dicit enim,quod aliud eſt mo-
a re inſani hominis a non curare erga liberos charitatem,vt l. Titia.aliud eſt erraſſe in lege,& non perpendiſſe de conſilio Galli,vel Vellei.& iſta quæſtio.reſpicit hæredis inſtõnem,non legata,quæ firmantur per auth.ex cauſa,etiam ſine vlla clauſula codicillari. Et conſulendo ſæpe tenui opinio. Dyn.& Cyn.in auth. ex cauſa.& adde quod no.inſ. de lega.3.l.a.per glo.& Dyn.item adde quod dixi.in l.iſta,in prin. an pręterito nato & mortuo viuo teſtatore reconualeſcat teſtamentum, dic quod non, quia fuit ipſo iure nullum a principio: ſecus ſi poſthumo præterito, qui natus præmoritur teſtatore,vt in l.ſi hæreditas,§ ſi quis filium.ſupra de teſta.tute & eſt glo.in l.ſi.inf.de reg. Cato.habuiſti in l.ſi filius.ſupra eo. Bal.

A D D I T I O.

a Inſani hominis. Adde vt per Alex. conſ.141 2. lib.

L E X XXX.

Singulos. Sobſcriptio nõ poteſt committi alteri,& ideo tabellio non poteſt ſubſcr.& ſignum alteri demandare,vt no.in auth.de tabel.§.nos autem.

L E X XXXI.

Eius bona. Iactantia verborum non inducit teſtamentum.h.d.In tex.ibi facturum. Per verbum futuri temporis inducitur diſpoſitio. argumen. contra de lega.3.l. Pamphilo.§ præpoſito,dicit Barto. quod ibi fuerunt prolata verba ſolummodo teſtibus conuocatis ad hoc. ego dico quod hic verum principale erat de futuro, ibi non: & facit quod no. C. de contrahen emptio. in emem. & quod no. inſtit.de lite. obliga. Baldus.

Quidam Vltramontani notant per iſtam l.quod licitum eſt ſeruire de vento.

De liberis, & poſthumis hæredibus inſtituen. vel exhæredan. *Rub.*

In glo.rub.ibi, poſt teſtamenta.de quibus dixi generaliter,ſed nunc in ſpecie proſequitur de teſtamẽtis quo ad liberos,& quia quandoque inſtituuntur liberi,quandoque exhęredantur,quandoque prætereuntur,ideo rub.tres habet partes. Sed quæritur, quare non loquitur per gerũdium, ſed per ſimplex adiectiuum, dum dicit, præteritis ? Reſpondeo. natura gerundiui eſt deno-
a tare formam,uel neceſſitatem, a & quia de neceſſitate eſt inſtituere, vel exhæredare liberos ideo poſuit gerundium. prætetire autem non eſt de neceſſitate, nec etiam de permiſſione iuris, immo receditur a forma iuris per præteritio. liberorum

A D D I T I O.

a Neceſſitatem.Vide d. Alex.hic contra Bal & Ang.ſeq.Bal.& an gerundiũ importet neceſſitatem,vide d.Bar. Soc.in rub.C de eden.& Fel. in ca. j. de Mut.peti.& in c.exceptionem de excep.antme.3.col.

rorum, vt infra.l. Gallus, §. in omnibus, & l. Inter cætera. & ideo
circa prætentionem nõ poſuit gerundiuum, facit quod no.l. 1.
in princ. §. de eden. vbicunque enim apponitur gerundium, ibi
lex inſtruit quid ſit agendum· facit §. de poſtu. in minore, & l. 1. in
prin. cum ſi· & ecce quod habemus circa Rubricam.

LEX PRIMA.

1 *Nominatim illud fieri dicitur, quod ita ſit explicite, & clare, vt de eo dubitari nequeat.*
2 *Notoria non indigent demonſtratione.*

1 QVid ſit· † Illud dicitur nominatim fieri,
quod ita ſit explicite, & clare, vt
a de eo nequeat dubitari. a hoc d. Et præmitte ad
euidentiam, quod legitur, & no. ℨ. eo. l. ℨ imo, &
C. de li. præte. maximum vitium, vel ſic, ſi habemus
certitudinem, non curamus de modo.
hoc dicit. In tex. ſufficere. ſi per alterum habetur debita certitudo,
vt in Gallopreſſo, vt no. in l. hac cõ. qui teſta. face. poſ. & plerunque
latrones inſignes habent talia præmomina ſiue appellationes,
vt infra. de fideicomm. lib. l. Lucius, per Iacob. de Are.
No. vnicam demonſtrationem ſufficere, quia rei demonſtratæ
fruſtra adijcitur alia demonſtratio, vt ℨ. de do præle. l. 1. in fin.
glo. ſignat argum. contra. ſupra. de tranſac. cum hi. §. ſi prætor.
Sol. ibi loquitur in his quæ requiruntur ad ſolemnitatem, hic
in his, quæ requiruntur ad demonſtrationem. ¶ Quæro ergo
iuxta hoc de iſta quæſtione. dicit ſtatutum, quod notarij in eorum
inſtrumentis debeant apponere nomen contrahentis, &
b patris, & aui: alias non valet inſtrumentum. b modo quidam
notarius fecit inſtrumentum inter Galloproſ. & Titium & nominauit
Galloproſ. nec appoſuit nomen patris, vel aui. quæritur
vtrum valeat inſtrumentum? & videtur, quod ſic: quia ex
quo habemus certitudinem perſonæ, non curamus de modo,
2 vt hic, & no. in l. hac con. Item, quia iſtud nomen † eſt noto-
c rium, c & notoria demonſtratione non indigent, vt l. emptorẽ,
in princip. de actio. empto. Item quia fruſtra adijceretur, & de
ſuperfluis non curat lex, nec eſt ratio, vt l. verba. C. de dona. &
C. qui ad. ad bon. poſ. l. fin. In contrarium, quia ſunt iſta verba
formalia, de quibus nihil poteſt omitti, & quod ſint verba formalia,
apparet, quia lex ſiue ſtatutum vltra procedit irritando,
ſunt ergo de ſolemnitate, non de mera probatione, vt no. ſup.
titu. 1. ad teſtium. §. 1. de te. in duo ſunt Titij: & hoc eſt verius,
quia vbi eſt tradita forma, non poſſumus recedere a forma iuris,
& dico, quod magis attenditur forma legis quam ratio legis,
vnde ſi antiquæ formulæ non eſſent ſublatæ, nihil de his eſſet
mutandum, vt C. de formu. l. 1. & 2. C. de teſt. omnium, & de
furt. ſi ſeruus nauem, cum ſi. Ex quo ergo ſtatutum diſponit, quod
iſta ſit forma inſtrumenti, quod patet, quia dat eſſe rei in inſtrumento,
nihil omittendum eſt, vt ſupra. de in integr. re ſti. minus:.
ſecus verò ſi ſtatu. non procederet irritando: quia tunc non eſſet
de forma, ſed eſſet de mera demonſtratione: & tunc eſt caſus
legis noſtræ, & adde quod no. ſupra de iud. l. eum quem temere.
vbi glo. dicit quod obſcura citatio perſonæ ratione æquiuoca
in nomine, non arctat citatum. Hoc ergo modo cognoſcitur,
an iſtæ adiectiones ſint demonſtrationes, vel formæ, quia
vbi deficit ius, & probatio, ibi ſunt formæ. Sed vbi non deficit
ius, ſed probatio, ibi eſt mera demonſtratio, & quod non demonſtratur
vno modo, poteſt demonſtrari alio, vt l. certum, ſi
cer. pe. ſecus in formis, quia formam legalem nullatenus mutare
poſſumus, vt l. conſtitutionibus. ℨ. ad Mu.

ADDITIONES.

a Dubitari. Adde Fel. in c. cum venerabilis. de excep. in 17. col. & d. Ale. de Imo. in conſ. 2 parte.
b Inſtrumentum. Adde Bar. in conſ. 129. incipien. Martinus Baronti. & vide quod pulchre voluit Rom. conſ. 134. ſed quid ſi qs ſit vocatus ſub nõie familiæ patris nomine omiſſo an vitiat, vtputa ſi diceret d. Bene. vadus cũ dici deberet d. Bene. Philippi vadi. dic qđ non, quia tali vulgari mõ loquendi validum eſt ac. vt per Bar. Soc in conſ. 89. incip. in cauſa agitata verſ. præterea iſta concluſio. in fi. in 1. parte, char. 149.
c Notorium. Vide Ang. hoc, & in l. quotiens, §. ſi quis nomẽ inſ. de hære. in ſtit. cũ quo ibi tranſit Imo. contrarium dicens per d. l. ad teſtium alleg. hoc per Bal. §. ſi quis, & ſentiens quod videatur eſſe de forma quæ nõ ſeruata actus eſt nullus, licet nomẽ ſit ſingulare ar. l. cũ hi. §. ſi prætor ſup. de tráſ. bonus eſt tex. in c. ia qui & in c. procurator. de elec. in 6. & hoc etiam ſequitur Pet. de Anch. in repet. c. canonum ſtatuta. de conſ. in verſ. quæro etiã ſi ſtatuto cauetur &c. & idem tenet Ro. in d. l. hac conſultiſſima alle. hoc per Bal. alle. no. per gl. in Cle. appellanti. in ver. alias de app. quaſi velit inducere, quod licet nomen ſingulare releuet ab onere proponendi. i. deſcribendi ſuas demonſtrationes requiſitas. And. Barba.

LEX II.

1 *Indefinita quæ non poteſt referri niſi ad vnum, æquipollet orationi ſingulari, & ſpecificæ.*

1 Nominatim: † Indefinita, quæ non poteſt referri niſi
ad vnũ, æquipollet orationi ſingulari,
& ſpecificæ. h. d. no. quòd indefinita non æquipollet vniuerſali,
quando tractatur de odio: ſecus ſi de fauore, de quo no. in l. ſi
a pluribus, inf. de lega. 1. No. quod indefinita a quandoque æquipollet
ſingulari orationi, & tunc valet. quandoque nihil valet,
quando parit obſcura: vt hic. quandoque indefinita æquipollet
vniuerſali, vel generali orationi, quod dic, vt no. per Dyn. in rubri.
de iureiuran. lib. 6. vbi dicit quod ſi eſt eadem rõ, & natura
incluſorum ſub indefinita, tunc æquipollet vniuerſali: ſed ſi
non eſt eadem ratio, tunc non æquipollet vniuerſali: & iſta ſua
theorica eſt tex. leg. l. j. C. de liber. præ vel exhæred. licet illa lex
non allegetur per Dyn. In gloſſ. iſta, in fin. gloſſ. ibi. l. duo. ex
iſtis duabus legibus hic poſitis videtur, quod hic in fauorem
non valet ratione dubij, ſed dic quod in iſtis legibus fuit teſtator
locutus proprio nomine, hic autem appellatiuo ſiue indefinito,
de cap. di. tutelas. & hoc circa perſonas: circa res autem
obtinet. infra de lega. l. ſi quis a filio. § ſi quis plures ſecundum
Iacob. de Are. & adde. infra de lega. 2. ſi quis ſeruum, §. ſi inter
duos, & infra de reb. dub. qui habebat. & facit extra. de ſponſa.
ex literis. & extra, de offic. ordi. capi. 2. & extra, de reſcriptis. cap.
Rodulphus.

ADDITIO.

a Indefinita. Quando indefinita æquipolleat vniuerſali, vide Alex. conſil. 110. 2. lib.

LEX III.

1 *Filij certitudo habetur per impoſitionem materni nominis:*
2 *Filiatio qualiter probetur in ſpurio.*

Et ſi pepercerit. Ex adiectione materni nominis
inducitur certitudo, & tenet exhæredatio
cum conuicio. hoc d. In tex. certa eſt. i. valet exhæreda-
1 tio. † No. hic quod per appoſitionem nominis materni habetur
a certitudo filij. iſta cautela a fuit vſus quidam inſtituendo ſpurium,
nominauit eum non vt filium ſuum, ſed vt filium matris
eius ad hoc, vt ex forma teſtamenti non appareat vitium teſtamenti:
tamen ſi probatur quod ſit filius teſtatoris, iſta caute-
2 la nihil valet argumen. iſtius legis. † Qualiter autem probetur
in ſpurio filiatio ponit Innocen. in cap. Michael, de filijs presby.
& ibi gloſſ. qualiter probetur filiatio, vide l. ſi vicinis. C. de nup.
& l. filium. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. & in l. prima. inf. de quæſtio.
ibi, caram filiam appellabam, & l. vxorem, de manu. teſta.
quid de concubina qualiter probetur aliquam eſſe concubinam,
& an ipſa repellatur a teſtimonio, vide l. maximus, alias incipit
ſi ſeruus ſeruum pellicem, §. j. inf. de verbo. ſignific. & qualiter
puniatur mater, quæ filium mediante pecunia occidit, & aſſaſſinus,
vide in l. Cicero, de poen. & vide plenè in cap. primo. de homi.
lib. 6. 2. notab. Secundo no quod iſta verba prolata in genere,
es latro: es homicida: ſunt verba iniurioſa. Tertio no. quod
hæc contumelia, ſeu delictum incidit teſtamento. Interdum
incidit teſtamento contractus. vt ſupra titul. primo. l. hæredes
palam, §. fina. Interdum delictum, vt hic. Interdum quaſi
contractus, vt quando teſtandó aditur hæreditas, vt C. de iu.
de. ſi auia. Interdum incidit confeſſio, ut infra, de lib. leg. non ſolum,
§. liber verba. Vltimo notab. quia iniuria eſt dicere, quod
non legitime natus es. nam quædam infamia eſt, vt dicit Azo in
ſumma, de infami. in prima columna. In gloſſ. vxore ſua ibi valet,
vt hic. quantum ergo ad veram exhæreda. valet; ſed quantum
ad excluſionem Carboniani non. Sed contra hoc facit ſupra,
de offic. teſtam. l. qui de inoffic. vbi dicitur quod id quod valet
quantum ad veram exhæredatio. excludit iſtud poſ. Carboniani.
de quo dic, vt ibi. In gloſſ. ibi, in ſpecie. no. hanc gloſſ. Interdum
obijcitur homicidium in genere. Interdum in ſpecie:
nam ſemper ad repellendum teſtem debet obijci in ſpecie, vt
extra, de teſti. cap. præſentium, libro 6 & quid ſit vnum, & quid
reliquum, dic ut in hac gloſſ. & tene menti, tamen iſtud contrarium
melius ſoluitur. quia aut iſtud conuicium inſeritur actui
odioſo, & valet, vt hic; aut fauorabili; & vitiat, vt in contrario
propter repugnantiam, quæ vitiat actum, & vide l. penultim. C.
quemadmo. teſta. ape. in verſic. pure autem. In gloſſ. non ſub
conditione, ibi exhæreda. dato cohærede: alias non poſſet confirmari
exhæredatio. In eadem gloſſ. ibi, ſi pater. dic, vt ibi nota.
In eadem gloſſ. vt ibi nota. illa vera ſecundum Dyn. & Andr.
de Piſis.

ADDITIO.

a Cautelam. Vide aliam cautelam per Lud. Rom. in conſ. 40.

1 *Exhæredatio ad hoc vt teneat, debet fieri a toto gradu, & ab ipſa hæreditate.*
2 *Argumentum de perſonis ad tempus licitum eſt.*
3 *Ineptitudo quemlibet actu vitiat.*
4 *Clauſula abſolutè appoſita, refertur ad omnia, idem in clauſula in medio poſita.*
5 *Clauſula coniunctim, vel contextè poſita ad vnum capitulum, ſi continet odium ad illud tantum refertur; ſi vero fauorem, extenditur.*
6 *Exhæredatio conditionalis non tenet.*
7 *Exhæredatio a fideicommiſſaria ſubſtitutione non tenet, quia non facit gradum.*

§. Filius. Inter gradum ante & poſt tenet exhæredatio: ſed a perſona non tenet, nec collata poſt aditã
1 hæreditatem. In tex. l. exhęredauit, ſcilicet nominatim. † In tex. ibi, vitioſa. ſecus in totum, cum exhęredatio debeat fieri a toto gradu, & a re, id eſt ab ipſa hæreditate, alias inutilis eſt exhæredatio, vt hoc no. §. In tex. toto gradu ſcilicet ab illo, non ab alijs. ¶ In tex. ibi, vitioſa, ſcilicet in totum cum exhæreda. a perſona inueniatur pręte. itus a gradu. & ideo ille gradus inutilis eſt in totum. Din. ¶ In tex. quemadmodum iſta ſimilitudo eſt, vt ſicut non tenet exhæredatio a perſona, ita non tenet a parte tẽporis conſerendo exhæredationem poſt aditam hæreditatem. nam interim reperitur præteritus. ergo hæreditas non poteſt adiri, & ſic non poteſt exiſtere tempus, vel caſus exhæreda
2 tionis; & iſtud eſt de mente literæ. Din. & Pet. † & not. hic quod licita eſt argumentatio de perſonis ad tempus. In tex. vitioſa in forma iuri. non rite facta. In tex. poſt aditam. l. demum Iac. de Are. In tex ibi, impoſſibile, quia ante aditam hæreditatem reperitur præteritus, & ſic teſtamentum nullum: & ſic ex eo non poteſt hæreditas adiri, vt inſti. de ex. li. in princ. & ſic exhæredatio non poteſt confirmari ſecundum Iac. de Are & Di. & Be. In tex. ibi, ſummotus eſt. nam quæ in præfationibus præmittuntur, omnibus ſequentibus adaptãtur ſecundum Din. & dubitatio illius verſic. erat, quia cum teſtamentum non poſſet incipere ab exhæreda. non videbatur hæc ordinatio teſtamenti rite facta. ſed reſpondeo, quia licet in ordine loquendi exhęredatio proponatur: tamen in ordine eſſendi ſemper præſuppo nitur inſtitutio, vt ſupra de inoff. teſt. l. Pap. §. ſi conditioni, cum ſi. In tex. vetam. & eſt ratio: quia medium ſe habet ad extrema communiter, & ideo quãdo fit intra gradus, refertur ad omnes; ſed quando fit inter gradum non refertur niſi ad extrema illius gradus: & ſic non eſſet a teſtatore concluſa & limitata, vt ſup. e. l. §. filius. l. reſponſio. ſecundum Din. hoc eſt de mente Din. In tex. ibi, valere. in totum a gradu inſtitutorum & ſubſtitutorum ſecundum Din. Concluſiue ergo no. in iſto §. quod valet exhæredatio inter gradum: tamen non operatur, niſi in illo gradu, & ſic reſtringitur medium per extrema. quod no. ¶ Secundo not. quod non valeat exhæredatio a perſona: quia exhæredatio debet fieri a re. i. ab hæreditate, non a perſona. facit. ℑ. de hære. inſt.
3 l. qui volebat. † Ex hoc no. ꝙ ineptitudo vitiat quẽlibet actũ, & nullum reddit, ſiue ſit teſtamentum, ſiue contractus, ſiue iudicium. Tertio no. quod non valet exhæredatio collata per teſtatorem poſt aditam hęreditatem ab inſtituto: & hoc eſt propter perplexitatem. nam inſtitutio non poteſt initiari: quia medio tẽpore filius eſt præteritus, & virtus inſtitutionis debet præcedere confirmationem exhæredationis, quod eſt hic impoſſibile.
4 † Quarto not. quod clauſula abſolute appoſita refertur ad om-
a nia. idem in clauſula præpoſita: idem in clauſula in medio appoſita & ad hoc ſemper allegatur: & facit extra, de app. c. ſecundo requiris, & ſupr. de eden. ſi quis ex ar. §. initium. & ratio eſt iſta, quia clauſula abſolute poſita ponitur indefinite, & indefinita æquipollet vniuerſali, vbi eſt eadem ratio, & conditio, & ita dicit l. 5. C. de lib. præte. vbi tex. no. ſi aut clauſula non ponitur ab-
5 ſolute, † ſed coniunctim ſiue connexe ad vnum capitulum, nõ refertur ad aliud capitulum, ſi clauſula continet odium, vt ſup. hac le. primo reſpon. ſi autem continet fauorem, vel neutrum, nec fauorem, nec odium, dic vt no. ℑ. de leg. 1. l. talis ſcriptura. Si autem clauſula non poteſt referri ad omnia, licet ſit abſolute poſita, dic vt no. in l. ſi idem cum eodem. §. fin. de iur. om. iu. Iac. Butr. per iſtum text. & per d. l. t. dicit ꝙ generalis clauſula in fin. vel in princ. poſita refertur ad omnia. Si autem non ponitur ante orationem, vel poſt, ſed inſr. non niſi tantum ad eam refert, vt hic. §. filius. j reſponſo, ſecundum Iaco. Butr. In glo. nam ſub condi. inueniebat ſe præteritum. hæc glo. tangit veritatem. In e. gl. tenet, verum eſt conſiderato effectu, qui habetur per confirmationem: ſed cõſiderato prin. non eſt verum: quia etiam ante aditam hęreditatem tenet exhæredatio ſimpliciter facta, cum nullo tempore filius ſit præteritus ſecundum Di. & And. & ex hoc no. ꝙ quando teſtator apponit condi. vult ꝙ conditio prius ſit in cõpleto, ꝙ̃ ſua diſpoſitio purificetur. vñ hæc verba, quiſqs hæres erit, quia ſapiunt condi. reddunt exhęreda. conditionalẽ,
6 † & conditionalis exhæredatio non tenet, vt ſupr. eo. l. §. pure. In eo. glo. ibi. l. actus. Poteſt & aliter ſolui: quia non exprimatur p eum modum, per quem inerat, & ideo expreſſio vitiat, & eã iſta eſt ſo. do. Andr. de Pi. Extra no. quod ſicut non tenet exhæredatio a perſona, ita non tenet actio a tempore, & facit in ratione ſui. infra de vulg. & pupil. ſubſti. qui plures, & de mi. te. miles ita. §. cum diximus In glo. primus ibi, ſecundus ſubſtitutorum.
7 In ſubſtitutis directa loquitur, † quia fideicommiſſaria ſubſtitutio non facit gradum, & ideo a fideicom ſubſtitutione non expedit filios exhæredari. In e. gloſſ. ibi, huius. §. Interdum fit poſt gradus, & inter gradus. & tunc idem, vt in §. in eo. In e. glo. in fi. non licet. item requiritur exhęredatio. vt l. filium. §. ſed cum exhæredatione, de contra. Adde ꝙ quędam requiruntur in exhæreda. quarum ad ſolemnitatem, vt ꝙ nominatim, pure, a gradu, vel hæreditate. Quędã m ꝗrum ad veritatẽ. de hoc dic, vt diſputatur in l. 5. §. 1. de inoff. teſta. quædam quantum ad confirmationem; & iſta eſt aditio hæreditatis, & ſic conclude.

ADDITIO.

a Medio. Vide Rom. conſ. 333. vbi de hac materia.

---

1 *Teſtamẽtũ põt ſumere initium a ſecũdo gradu, ſi primus gradus non valet.*
a *Filius quando eſt exhæredatus cauſa incerta, tunc non debentur legata.*

§. Si ita teſta. Non valet inſtitutio. ſi filius eſt a primo gradu præteritus: tamẽ valet ſubſtitutio
1 vulgaris, ſi filius eſt a gradu ſubſti. exhæredatus. h. d. † Vel breuius ſic, ſi non valet primus gradus, teſtamentum poteſt ſumere initium a ſecundo gradu. h. d. In tex. perempto primo gradu. ipſo iure non valente. vnde, id eſt ex quo. nota. Ergo apparet ꝙ non eſt de eſſentia vulgaris ſubſti. quod primus gradus teneat: & eſt ratio, quia vulgaris ſubſtitutio poteſt ſtare per ſe, & continet duos caſus, ſiue hæres eſſe voluerit, ſiue non poterit, vt C. de hære. inſti. cum proponas, & iſte eſt caſus, ſi non poterit, verificatur de quacunque impotentia, puta ſi inſtitutio nõ eſt ſolemnis, vt hic: ſi inſtitutus non naſcitur, vt ſup. de ven. in l. peu. ſi inſtitutus viuo teſtatore moritur, vt C. de cad. tol. §. pro ſecundo. ſi inſtitutus non ſit inſtituibilis, vt quia ſpurius, incipit dictum teſtamentum a gradu ſubſtitutorum: & ad hoc ſemper allegamus iſtum §. qui menti eſt tenendus in materia vulgaris ſubſtitutionis, & hæc hic per Bar. tanguntur, ſed non in totum. In tex ibi, filium iam natum. & in poteſtate conſtitutum. Di. In tex. ibi, perempto id eſt ab ipſo prin. non valente de iure. In glo. iam natum. ibi, pendet ex eo. quæ dependentia eſt iſta. certum eſt enim ꝙ eſt dependentia cuiuſdam ordinis, vt inf. de acquir. hæred. quandiu: tamen, quia non eſt dependentia alicuius cauſaliter. nam ſecundus gradus non cauſatur a primo, imo ex defectu primi, & propter deficientiam primi gradus, inducitur exiſtentia ſecundi gradus, vt ſup. de condi. inde. lul. § 1. in ratione ſui. & ideo dic, quod tex. non vtitur hac ratione dependentiæ: ſed vera ratio eſt iſta, quia poſthumus ideo rumpit, vt ſuccedat. nam nihil laturus non rumperet ſaltem de æquitate prætoria, vt inf. de contra tab. ſi poſt mortem. §. liberi. rumpendo autem ſibi viam aperit. non autem ſubſtitutio vulgari. tunc. n. lex non fauet ſibi in iure rumpendi, ſi rumperet ad alterius cõmodum, & non pro proprio intereſſe: & iſta videtur mihi vera rõ, non ratio dependentiæ. In ea. glo. ibi, & acceſſorium. Iſtud non eſt verum ꝙ ſubſtitutio vulgaris ſit acceſſoria inſtitutio. bene eſſet verum in ſubſtitutione pupillari, & in tacita vulgari quæ ineſt pupillari, vt l. ſi quis cum §. fin. de vulg. ſub. In ead. ibi, hic
a non vitiatur. † In hac rõne dicunt quidam, ꝙ vbi exhæredatus ẽ filius cauſa inſerta. non debentur legata. per auth. ex cã, quia rupta inſtitutione rumpuntur legata, quæ dependent ab ea. ſed ſi exhæredatio non fuit rite facta, vel præteritio. tunc legata nunꝗ dependent ab inſtitutio. quæ eſt ipſo iure nulla. & ideo tunc cõfirmantur per auth. ex cã. ſm Iac. de Are. idem tenuit Iac. Bu. & eſt opinio Azo. in ſumma. C. de inoff. teſt. §. effectus. hanc opin. Di. primo tenuit, demum mutauit in l. cum filius, de le. 2. dicendo ꝙ. l. ꝙ auth. ex cauſa, loquitur vbi cauſa eſt inſerta per teſtatores, ſed non probata per hæredem. vnde in nullo peccauit teſtator. vnde valebunt legata ab eo relicta caſſata inſtitutione, quia peccauit hæres in hoc, quia cauſam non probauit. ſed vbi cauſa non eſt inſerta per teſtatorem, nihil valet, & totum caſſatur, quia peccauit teſtator non inſerendo cauſam, vt ſ. de inoff. teſt. Pap. §. ſi ex cã. Iac. de Rai. dicit & bene, ꝙ ſicut ius antiquũ non curauit an cauſa eſſet inſerta necne, & caſſauit totum, ita ius nouum ſiue cauſa inſeratur vel non, voluit ꝙ omnia legata relicta valerent, & hanc opi. tenent Fran. & Pe. iſta ſunt verba Cy. hic & vera. iſte paſſus eſt in exhæreda. ſed in prætentione non diſtinguendum eſt de cauſa, an ſit inſerta, vel non quo ad legata: ſed quo ad Inſtitutionem dic, vt in auth. de hæred. & Fal. §. exhæredatos, & ℑ. eo. l. Gallus, per Din.

LEX IIII.

1 *Inſtituens poſthumum, non tantum videtur ſentire de eo, qui naſcitur ex præſente vxore, ſed ex futura.*
2 *Appellatio poſthumi in ſingulari numero comprehendit omnes filios naſcituros, vbi tractatur de fauore inſtitutionis.*
3 *Verbum ſolet, exponitur pro debet.*
4 *Legata relicta in tempus nuptiarum, qualiter intelligantur remiſſiue.*

Placet. Indiffinita inſtitutio large eſt interpretanda, nec debet reſtringi ad tempus teſtamenti. hoc d. No.
1 † hic ꝙ qui inſtituit poſthumum, non tantũ videtur ſentire de eo, qui naſcitur ex præſente vxore, ſed ex futura. quod no. Ego dico ꝙ iſta l. dicit ꝙ indefinita appellatio poſthumi non comprehendit niſi filium natum lẽgitimo mñmonio i. ex vxore, vnde non comprehendit filium nãlem tñ iſtud verbum indefinitũ
a poſthumũ. & iſtud eſt verum, ſiue tpe teſtñ eſt vxoratus, ſiue ſo-
a lutus, qđ adhuc eſt notabilius. a † Item no. ꝙ appellatio poſthumi in

ADDITIO.

a Notabilius. Vide hic Alex.

a mi in ſingulari numero comprehendit oēs filios naſcituros, a
vbi tractamus de fauore inſtitutionis. ¶ In glo. 2. ibi, poſſe. i. de
3 bere. ad idem in l. qui bona. §. de illo. ℑ. de dam. infe. † Item verbū debet, exponitur. i. poteſt l. & poſt edictū. ſ. de iudi. circa qđ vide gl. ſuper verbū debet, in l. non ſolum. ℑ. de dam. infec. Et ꝑ
b iſtam. l. conſuluit Bar. ꝙ ſi teſtatur iuſſit fieri hoſpitale b in domibus ſuis, & illud ſibi hæredem inſtituit, & ſuperueniens illas domos alienauit, & alias redemit, ꝙ in domibus redemptis fiat hoſpitale, & ipſum hoſpitale erit hæres. circa quod vide l. vetū. ſ. de ma. teſta. In glo no. ibi. §. pe. ergo ſecundum hoc nullus eſt fauor inſtitutio. cum ſit idem in exhæredatio. cuius ꝯ. ſ. dictū. vn̄ hoc non approbat Ia. de Ra. & Pe. imo dicunt ꝙ non intelligere tur hoc niſi de primo poſthumo, & non de omni poſthumo, & facit quod no. in in ſti. eo. §. poſthumi; & iſta ē veritas. Extra no. ꝙ lex noſtra eſt argu. ad id quod no. in c. lr̄as, de reſcri. in Cle. verū
4 gratia includat beneficia creata poſt gratiam; & dic vt ibi. † Vltimo qualiter intelligantur legata relicta in tempus nuptiarū, vide tex. in l. ſancimus. C. de nup. nam habet tempus limitatum, ſcilicet triennium poſt pubertatem. l. 2. §. filiorum. C. quando & qui quarta pars deb. lib. 10. & iſtæ leges non ſunt alibi.

ADDITIONES.

a Naſciturꝰ. Vide Old. conſ. 222. Ang. conſ. 51. Pau. de Caſt. conſ. 78.
b Hoſpitale. Vide eius conſi. 25.

LEX VI.

1 *Impeditus generare per accidens, non impeditur poſthumum hæredem inſtituere: ſecus, ſi a natura:*
2 *Conſtitutus in articulo mortis non poteſt concubinam in vxorem accipere, & prolem legitimare.*

1 Sed eſt quæſitum. † Qui impeditur generare ꝓpter accidens, non impeditur poſthumum hæredem inſtituere: ſecus ſi a natura. hoc d. In gl. 1. ibi, ſenex. circa hoc vide. C de leg. hæredi. l. ſi maior. No. quod
a ſenex a qui non poteſt de facili generare, tamen poteſt vxorem habere, & allegat. l. iſta ꝙ mulier ſterilis habeat priuilegia dot. de quo dixi in l. i. ſup. ſo. ma. Secundo no. ꝙ ſpado pōt contrahere matrimonium, quia pōt agere, ſed non generare. ſecus in caſtrato, quia non pōt agere, nec generare. hæc ſunt verba gl. mul
2 tum no. † Dubitatur enim an conſtitutus in articulo mortis poſſit accipere concubinam in vxo. & legitimare prolem? & dico quod ſi tanta eſt infirmitas ꝙ ipſe nullo modo poteſt agere. qđ nullo modo poteſt concubinam accipere in vxorem, nec tenet legitimatio per iſtam glo. & fuit quæſtio diſputata per Rai. Alij dicunt ꝙ alia eſt ratio ꝗ gl. reddat, ꝙ magis naturale vitium impedit ꝗ accedentale, & hac ratione attenta tenet matrimonium, & legitimatio in quæſtione ſ. formata:, ſed primam opin. credo veriorem, gl. hic poſita eſt ſingulariter ad hoc notanda.

ADDITIO.

a Senex. Sed vſq; ad quod tēps poſſit ſenex generare, vide Fulg conſi. 212.

LEX VII.

1 *Secundum teſtm̄ quod ratione præteritionis eſt nullum, non tollit primū.*
2 *Teſtamentum in quo filius eſt præteritus, eſt ipſo iure nullum.*
3 *Nemo poteſt cum duobus teſtamentis decedere.*

1 Si filius. † Secundum teſtm̄, quod ratione præteritionis eſt nullum, non tollit primū, etiam ſi præteritus viuo teſtatore decedat. h. d. Et eſt caſus. in primo teſtō fuit filius exhæredatus, in ſecundo præteritus, licet moriatur præteritus viuo patre, non valet ſecundum teſtamentum, nec tollitur primum. Di. Iſta eſt vna lec. ꝙ iſte filius erat exhæredatus in primo teſtō. Secunda eſt ꝙ erat cum alijs inſti. primo quæritur, quare dicit glo. cum alijs inſt. in primo, & non dicit ſolus inſtitutus in primo. dicam ℑ. In tex. præteritus, in ſecundo teſtō ſm gl. & Di. In tex. decedat. filius in poteſtate. & ex iſto themate oritur qō, an valeat ſm teſtamentum, & rumpatur primum. & negatiue reſpondet ad vtrunque. ſ. quod non. In tex. teſtamentum. ſ. ſm.
2 No. † hic quod teſtamentum, in quo filius in poteſtate eſt præteritus, eſt nullum ipſo iure, & in effectu Secundo no. ꝙ non conualeſcit, licet præteritus moriatur viuo teſtatore. Tertio no. ꝙ ſecundum teſtamentum imperfectum non tollit primum ꝑfectum. ¶ Glo. format tres opin. & duas oppo. prima reſpicit hoc quod dicitur primum teſtamentum non rumpi. alia oppoſitio reſpicit hoc, quod dr̄ hic morte præteriti teſtm̄ non confirmari. Opp. ergo ſic. dr̄ hic, ꝙ ſi in teſtm̄ imperfectum non teſcindi teſtm̄ perfectū, s lege cauetur, ꝙ ſi in teſtō imperfecto ſunt
3 inſtituti, venientes ab inteſtato. & in primo perfecto erant inſtituti prorſus extranei, ꝙ primum teſtm̄ reuocatur per ſm: ſi tamen ſecundo fuerint adhibiti v. teſtes ad minus. vnde vr̄ ob. C. de teſta. l. hac con. §. pe. Sol. gloſ. reſpondet dupliciter. prima reſponſio ꝙ ibi eſt alius caſus voluit dicere glo. ꝙ ibi loquitur in caſu ſpāli, qn̄ in ſecundo teſtam. ſunt inſtituti venientes ab inte. & non in primo, vt ℑ. de iniuſi teſt. l. 2. ſed in l. noſtra in ſecundo teſtō fuerunt inſtituti prorſus extranei, & ſic ille §. non diſcordat, imo in prin. §. concordat. Iſta vr̄ diuinatio quōd hic in ſecundo teſtō fuerint inſtituti extranei. nam iſta l. nihil dicit de qualitate inſtitutorum, & ideo gl. tranſit ad ſecundam ſo. videlicet ꝙ §. ille loquitur, quando teſtm̄ ſm non eſt ſolemne defectu numeri teſtium: hic autem qn̄ eſt nullum ratione præteritionis: & ita expreſſit & firmauit gl. & Di. ſ. ti. 1. l. ſi qui. ex hoc no. ꝙ ſm teſtm̄ ratione præteritionis inualidum nō conualeſcit morte præteriti, ēt ſi ſecundo teſtō ſunt hæredes inſtituti liberi, vel alij legitimi ſucceſſores. Item no. quod nec rumpit primum teſtm̄. Sed extra cōtra iſtud opponitur. lege cauetur, ꝙ per ſecūdū teſtm̄ in quo filius præteritus eſt, rumpitur primum, ſi ſunt inſtituti in ſecundo venientes ab inteſtato. iſte eſt caſus. ℑ. de cōtrarab. l. ſi duobus §. ſi prius. tu aūt dicis prius teſtamentum non rūpi, ergo male. Reſpondet Bar. hic ꝙ ille. §. ſi prius, debet intelligi in præteritione filij emancipati. vnde ſm teſtamentum ipſo iure eſt aliquid de iure ciuili, vt no de mi ſi filius, & ℑ. eod Gallus. §. & quid ſi tantum. quia ergo ſm teſtamentum tenet de iure ciuili, merito rumpitur teſtamentū primum. ſm Bar iſta ſolutio eſt falſa: quia ſi in §. ſi prius, loquitur de præteritione filij emācipati, ibi rumperetur primum teſtamentū, ſiue in ſecundo eſſent inſtituti venientes ab inteſtato, ſiue prorſus extranei, cū ſm teſtamentum eſſet iure ciuili perfectum, & ideo ipſemet Bar. in d § ſi prius, dicit ꝙ ille. §. loquitur in prætetitione filij in poteſtate. tunc ergo ſtat obiectio, quam formaui cōtra gloſ. & vere ſiat, quia in hoc paſſu teneo glo. quia caſus eſt in §. ſi prius. Sed extra contra meipſum opp. ſic iſtud ſm teſtamentum, in quo filius in poteſtate eſt præteritus, & alij venientes ab inteſtato inſtituti, non poteſt conualeſcere niſi de iure præto. nec pōt ex eo hæreditas adiri de iure ciui. ergo per tale teſtamentū non rumpitur primum. maior probatur per l. poſthumus, ver. idem & circa. & l. filio preterito. ℑ. ti. 1. & firmatur iſtud dictum ꝑ gl. & doc. C. vn̄. leg. l. certū. ergo patet, ꝙ nunꝗ per ſm teſtm̄ tollitū primū, niſi ex ſecundo poſſet adiri hr̄ditas de iure ciui. vt no. ℑ. ti. 1. cum in ſecundo, in gl. ſingulari, ꝗ fuit Io. & ℑ. de vul ſub. l. ſi quis cū §. vlt. ꝑterea ꝙ illæ glo. ſunt veræ, eſt caſus iſtius. l. nā hic ſm teſtamentū de iure ꝓtorio conualeſcit vt ℑ. ti. 1. poſthumus, verſ. idem & circa. & tn̄ primū non rūpit. ergo vera eſt rl̄a, ꝙ ad hoc, vt primū teſtm̄ tollatur per ſm, debet eſſe tale ꝙ ex eo poſſit adiri hæreditas de iure ciuili. & confirmat hoc dictum ſic. ſi teſtamentū primū tenet vtroq; iure ciuili. & ꝓto. non dēt rūpi ꝑ ſm, quod tenere poteſt inſpecto tantū iu. ꝓto. quia duæ rōnes vincunt vnā. Item ꝓtor non pōt facere de iure eſſe hæredē de iure ciuili, vt inſti. de bon. poſ. §. quos aūt ſi ergo inſtitutus in primo dēt remanere hæres de iure ciuili. ergo impſe eſt primū teſtm̄ rūpi per ſm. & iſta eſt rō Iac. de Are. ego dico ꝙ tres ſunt caſus. nā qnādoq; ex ſecundo teſtō pōt adiri hæreditas de iure ciuili, tunc non eſt dubium ꝙ primum rumpiē, etiā ſi ſpes iſtius potentiæ deficiat ex poſtfacto quia præterit inſtitutus, vt d. l in ſecundo, & inſt. qui. mo. teſt. infir. §. poſteriore, & ℑ. eo. ſi quis poſthumos. in prin. quandoque ſecundum non eſt tale, ex quo poſſit adiri hæreditas de iure ciuili tn̄ licet non ex teſtō, ꝑꝑ ipſum teſtamētum, ab inteſ. pōt adiri de iure ciuili. & idem quia rumpiē primum, vt l. hac cō §. pe. & d. §. ſi prius. ſm intellectū gl. qui intellectus eſt verus in ſe, non quoad illū § exemplū, qn̄ fuit inſtituti venientes ab inteſtato Tertius caſus qn̄ nec ex teſtō, nec ꝑꝑ teſtamētū pōt oriri ius adeundi de iure ciuili, ſed ſolum ſuccedēdi per prætorem & iſte paſſus noſter. Et in hoc teneo ꝯ gl. ꝙ ad rumpen ſum primū teſtamētū ſufficiat ſm teſtamētū tenere ſola iuriſdictione prætoris. qđ probo quia ex quo ſm teſtamētū t, pri-
3 mū teſtamentū non tollitur prætoria ptāte, ſed per rl̄am iuris ciuilis, quæ dicit ꝙ quis nō pōt decedere cū duobus teſtis. Modo reſpondeo ad l nr̄am, & dico ꝙ ſm teſtamentū nullo iure tenebat nec ciuili, nec prętorio, cum eſſet prętentus filius in ptāte cōſtitutus, vt no. ℑ. de don l. ad eū §. Lucius, & probatur inſ. de exhæreda lib. in princ & ℑ eo. Gallus. §. in omnibus, & l. inter cætera nam in iſto teſtō ſecundo iuris ciuilis obſeruantia deficit, & ideo non habet iuris adminiculum. & quod iſtud ſit verū, probo primo authoritate Ol. & Ray. Secundo probo per viuam rōnem. nam aut dicimus ꝙ iſtud ſecundum teſtm̄ teneat de iure pretorio inſpecto principio, & iſtud eſt falſum; quia prætor inſpecto prin. non confirmat, ſed infirmat iſtud teſtm̄, in quo præterit filius, vt inſ. de ꝯtab. l. quod vulg. Aut dicemus quod teneat inſpecta ptāte conualeſcendi. Et iſtud eſt falſum. Primo, quia quando præteritio aperit alij viam, quam præteritio, nunquam mors, vel conſenſus præteriti tollit nullitatem, vt infr ſi ta. ic. nul. ex l in fin. & l. fin. inf. eo ſed hic eſt aperta via inſtituto prioris teſtamenti. ergo &c. ad hoc inf. de ꝯtabu. ſi poſt mortem. §. fina. Secunda rō eſt, quia totiens de iure prætorio confirmatur teſtamentum, in quo filius eſt præteritus, quotiens præteritus deſiit habere ꝯtabu. & inſtitutus incipit habere ſm tabu.

Iſte

ADDITIO.

a Perfectum. Quādo autem dicatur teſtamentum perfectū. Vide d. Alex. de Imo. in conſ. 93. in 2. col. in 1. p & an quando teſtamentum imperfectum. vide Pau. de Caſt. conſ. 264. in primo impreſſis, Alex. conſ. 74 & 126. ii. lib, Fulg. conſ. 41. Rom. conſ. 306. & 386. Pet. de Anch. conſ. 339. & adde eundem. Bal. in rep. l. iuſtas. inf. eo. ad fi. 8. col.

Iſte eſt tex. J. ad Card. ſi impubes. §. quæſitum. ſed ſi præteritus non poteſt deſinere habere contratab. quia cum ſit nec exhæredatus in primo teſtamento, ius non competit ſibi, nec præſentialiter, nec potentialiter, vt infra de contratab. l. illud. §. ad teſtamenta & l. non putauit, ex quibus conclude quod in l. noſtra ſecundum teſtamentum neutro iure valet. Item cōclude, quod ſi viuo patre deceſſiſſet, tamen inſtituti in perfectione omnino excluderentur a ſucceſſione: quia fuit teſtm̄ ſm̄ præcise nullū. & ad hoc facit J. eod. l. ſi a primo. Deinde redeo ad gloſſ. & opp. de §. poſteriore. Solu. vt in glo. quia ibi ſm̄ teſtamentū ſuit perfectum inſpecto principio, licet non fuerit ex poſtfacto ſortitū ſuum effectum. Item opp. de l. poſthumus. infr. tit. i. Solu. vt ibi dicam. Extra quæro, vtrum legata ſecundi teſtamenti debeantur per auth. ex cauſa? & dico non, quia non ſumus in terminis illius auth. nam illa loquitur, vbi non reperitur valida inſtitutio hæredis: ſed hic reperitur valida per prius teſtamentum. & facit infr. de hær. inſti. l. fin. Secundo quæro, quid ſi eſt clauſula, ſi non valet &c. Reſpon. nihil operatur. quia illa eſt clā inteſtati, vt l. Lucius. §. filia. de leg. 2. per Din. ibi, ſed nos ſumus hic in caſu teſtati ratione prioris teſtamenti. quare illa clauſula nihil operatur. concluſiue ergo dico quod in l. noſtra ſecundum teſtamentum non valet nec quo ad inſtitu. nec quo ad legata.

1 *Filius præteritus moriens, licet ius dicendi nullum non tranſmittat, non tamen firmatur teſtamentum.*

2 *Mors præteriti ſicut nō firmat inſtitutionē, ita nec vulgarē ſubſtitutionē.*

Si a primo.

Gradus ſubſtitutionis, a quo filius eſt præteritus, morte filij non conualeſcit; idem in poſthumo præterito. h. d. Et duas habet partes: Prima loquitur in præteritione iam nati. Secunda in præteritione poſthumi. ſecunda ibi, ſed in poſthumo. Thema eſt quod a primo gradu fuit exhæredatus. a ſecundo præteritus, & deliberante inſtituto deceſſit iam natus. De hoc in prima parte, vel poſthumus præteritus. & de hoc in ſecunda. Dicit ergo ꝙ licet inſtitutus repudiet, ſubſtitutio vulgaris non tenet. h. d. In tex. hærede primo. i. a primo gradu. In tex. filium in poteſtate conſtitutum. Din. In text. exhæredauero. ſed præteri. Din. In tex. an prior. i. inſtitutus. In text. aditurus, quia deliberat. Din. In tex. filius deceſſit. hic filius non tranſmiſ. ius dicendi nullum: quia non erat hoc ius adhuc formatum, ſed in pendenti erat propter deliberationem inſti-
1 tuti. ergo no. † quod licet præteritus moriens ius dicendi nullū non tranſmittat: non tamen firmatur teſtamentum. & dico qđ eſt caſus. ſupra l. proxima. nam decedens viuo patre non tranſmittit ius dicendi nullum: & tamen teſtamentum non confirmatur, vt inſti. de exhære. lib. in princip. Et credo verum quod hic non tranſmittatur ius dicendi nullum, quia ceſſat exiſtētia ſui hæredis interim, dum inſtitutus deliberat, quia inſti. obtinet primum locum, & non eſt adhuc ius deuolutum ad præteritū. In tex. ibi, acciderit, quod ſit exhæredatus a primo gradu, ſed a ſecundo præteritus, & deliberante inſtituto poſt mortem patris obijt. Din. In tex. viuo patre. denotat tempus naſcendi, non moriendi. quia immo deceſſit poſt mortem patris ſecundum Di. nam ſi poſthumus decederet viuo patre confirmaretur ſubſtitutio de iure prætorio, vt infr. tit. i. poſthumus. licet ſecus in iā nato præterito, & ratio redditur. J. de dona. ad eum. §. Lucius, in gl. nam in præteritione poſthumi tenuit ab initio teſtamentum. & ideo facilius reſumit vires, q̄ in præteritione nati, vbi a princ. non tenuit, aſſumat ius de nouo, argu. ſ. de pac. ſi vnus. §. quod & in ſpecie. ſ. ti. 1. ſi teſtm̄ de le. 2. l. cum filius. §. hæres meus, & no. C. eo. l. 2. per Pe & Cyn. In tex. ibi, loco eius. i. iterum poſt ex
2 poſtfacto, ſicut ab initio natus impedit valere. Di. † Not. in hac l. quod ſicut mors præteriti non firmat inſt. vt ſup. l. proxima, ita non firmat vulgarem ſubſtitutionem vt hic. diſtingue tamē in textu inter natum & poſthumum, quando decedunt ante teſtatorem. ſed quando poſt mortem teſtatoris. idem in vtroq;. No. glo. hic poſitam ꝙ licet qui eſt in vtero, habeatur pro nato, vbi
a tractatur de ſuo fauore, iſtud fallit fauore teſtamenti, a vt J. ti. j. l. 3. §. ea his apparet, & ratio habetur. J. de col. bo. l. fi. & l. vlt. de aſsigna lib. quia interim dum eſt in vtero, non eſt in poteſtate: quod eſt no. & vide quod no. ſ. de mi. l. etiam, la picola.

ADDITIO.

a Teſtamenti. Vide quod voluit d. Card. conſ. 60.

LEX IX.

Si quis poſthumos.

Etiam inhabilis ad generandum poteſt inſtituere poſthumum, ſi ſit inhabilitas accidentalis: ſecus ſi ſit impotentia naturalis. h. d. In gl. 1. ibi, ſimplicem relationem. adde in tex. non pōt, ſcilicet præſentialiter. tamen non erat certum nunquā poſſe. nam quotiens eſſet certum ex ſecundo teſtamento ſuccedi non poſſe, non rumperetur primum, vt dixi in l. ſi filius, & iſta eſt ſententia glo. & vera, quicquid dicat Din. In tex. inſtituit. in ſecundo teſtamento. Din. In tex. temporale. no. hoc verbum, ꝙ
a natura. no. quod magis inſpicitur natura q̄ actus accidentalis. a & adde quod dixi. ſup. eo. ſed eſt quæſitum. In tex. poſthumum ex ſe naſciturum. In gloſ. facile. ibi. adoptabat. iſte adoptiuus eſt poſthumus dūs, non natiuus, vt inf. de condi. & demon. fideic. eſt & quidā tertius poſthumus, qui ſimul eſt natiuus & datiuus, vt ſpurius legitimatus. qui poteſt contineri ſub inſti. poſthumi. ſi teſtator alium poſthumum habere non poterat, vt quia erat clericus conſtitutus in ſacris.

ADDITIO.

a Accidentalis. Adde Ang. in l. eadem. ſup. de off. aſſeſſ. & eundem Bal. in l. j. C. de ſer. fu. legitus, & notat in l. 1. §. deſtias. ſup. de poſtu. & gl. not. & Dy. in d. l. in eadē, quod facit ad q. quā habes per Bar. in l. ſi ſup. de off. procō. qđ ſi erat conſuetudo, qđ elemoſinæ factæ tali eccleſiæ dieb. Dominicis ſpectent ad Archidiaconū, & illæ quæ fiūt in die Beatæ Mariæ virginis ſpectent rectori eccleſiæ, an ſi occurrat feſtiuitas virginis in die Dominica elemoſinæ factæ illa die ſpectent ad Archidiaconū an ad rectorē, dicit Bar. in d. l. 2. vt etiam refert, hic d. Alex. de Imo. attendi debere diem Domini. ā potius quā virginis, quia qđ feſtum virginis occurrat, die Dominica illud eſt ex accidenti de qua q. vide Ang. in l. ſi ita in prin. inf. eo. & Imol. in l. per tuſidum, §. j. de leg. 2. vbi etiam per Cy. qui dicit diſputando alias fuiſſe determinatum pro ut ibi vide per eum & Alex. hic eum referentem.

1 *Tp̄s mortis teſtatoris inſpicitur in via rūpendi teſtamē: i iure præteritionis.*

2 *Præteritus ille dicit nullum quem teſtator tempore mortis tenebatur inſtituere, vel exhæredare.*

3 *Temporalis excluſio non debet trahi ad excluſionem perpetuam.*

4 *Filia in feudo excluditur veniente maſculo.*

5 *Querela datur etiam præterito ex edicto ſucceſſorio, qui eſt excluſus ab omni alio remedio.*

§. Si filium.

In iure dicendi nullum non hꝫ locum ſucceſſorium edictum, & ideo non competit ius dicendi nullum, niſi ei qui tempore mortis teſtatoris obtinebat priorem gradum. ſed in iur. ſuccedendi ab inte. hꝫ locum edictum ſucceſſorium. h. d. Subtilis iſte §. & hꝫ quatuor dicta. Secundum ibi, diuerſum Tertium ibi, quod ſi moriente. Quartum ibi, ſed hæres. Thema. filium exhæredaui, nepotem præterij. me mortuo moritur exhæredatus ante aditam hæreditatem, certe nepos ex eo præteritus non propterea dicit teſtamentum nullum. hoc primo. ſed ſi filius meus captus ab hoſtibus, ante teſtamentum meum ibi moriatē, nepos dicit nullum. hoc ſecundo. Item ſi exhæredatus poſt aditam hæreditatem repudiauit querelam, nepos præteritus non dicit nullum. hoc tertio. ſiē ſi hæres inſtitutus repudiauit hæreditatem poſt mortem exhæredati, nepos erit ſuus hæres ab inteſtato. hoc quarto vſque ad verſ. ſed ſi ea. In tex. ibi, rupturum. ipſo iure rōne præteritionis, quia regula eſt iſta. ille qui iure præteritionis non poteſt rumpere, nunquam tempore mortis poſtea rumpit vi præteritus l. ſi gs filio. J. ti. j. & h. d. In tex. ibi. filius. inſtitutus, vel exhæredatus, non curat Dy. In tex. in eo. ſtat. i. ad hoſtes. In tex. nepos. qui tempore mortis teſtōris fictione leg. Cor. tenebat primum locum. In tex. moriente auo. i. mortuo. & adita hæreditate per hæredem ſcriptum. Dy. In tex. repudiauerit. querelam. In tex. ibi, fuerat. i. nō reſcindit teſtm̄ rōnis præteritionis nepotis, ſicut reſcindit in verſic. diuerſum. In tex. ibi, omiſerit exhæredato iam mortuo. & ſic res eſt deducta ad cām inteſtati non vi præteritionis. ſed per repudiationē ſcripti hæredis. vnde nepos hꝫ hic viam apertam, q̄ a nullo præceditur. & tunc omne obſtaculum eſt amotum. In
5 iſto teſtō no. † quod in via rumpendi iure præteritionis inſpicitē tempus mortis teſtōris. & quod ille, qui tunc non poterat rumpere, nunquam admittitē ad ius rumpendi. rō quia ꝯ cum firmatum ſuit teſtm̄ in morte. ideo non pōt dicere teſto nullū. Si aūt non veniaē per viam rumpendi, ſed veniatur per viā apertā ſucceſſionis ab inte. non inſpicitur tp̄s mortis, ſed tp̄s quo cauſa teſtati deficit in totum. & ille qui tunc obtinet primum locum, ſicut de liberis & in ptāte ille eſt ſuus hæres. Ex quo conclude ꝙ dies exñuç ſui hæredis aliter cedit in eo, qui vult venire rumpēdo ipſo iure, aſt cedit in eo, q vult venire per apertā viā inteſtati, nec hꝫ ſibiipſi aperire viā per remotionē obſtaculi. Deinde no. in ver. ꝙ ſi moriente, ꝙ ſi filius repudiat querelā, nepos ex eo nō rūpit teſtm̄. Sed ex eo ille ver. d. legi cū prin. l. & ver. ſeq. Quæſo in iſto §. ſi filium, De iſta q. dictat ſtatutū, ꝙ filia fœmina quādiu maſculus ſuperuiuit, non ſuccedit. Modo pr̄ habens filium, & filiam, inſtituit hæredem vniuerſalē filium, adiecta clā, ſi non valeret iure teſti &c. & filium præterijt. tandem pr̄ deceſſit, & filius ſe immiſcuit hæreditati. deinde deceſſit filius. vnde filia præ
a terita vult dicere teſtamētum patris nullum. a Allegat enim qđ obſtaculum filij eſt amotum, & quod finito priuilegio filij per tem filij ipſa reponitur in iure cōmuni, vt l. ſed & mili. in fi de exc. tu. quærit quid iuris. Iſta fuit magna qō hic de facto, & fuerunt

ADDITIO.

a Nullum. Vide d. Alex. de Imo. in conſ. 13. 2. p. & Bart. conſ. 105. & Raph. Fulg. in conſ. 97. & eundem Bal. & Sal. lata, in l. 2. C. de li. præte & in l. ſi em. emancipati in 5. col. C. de coll. & Ang. & Imol. in l. ei qui ſoluendo. inſ. de hære. inſti. & aliquid per eundem Bal. in l. ſi quis filium. C. de inoffi. teſt. & Bar. in conſ. incip. in nomine domini proponitur, quod pater, & in conſ. inc. dominus Iacobus quondam Freducis, & in conſ. incip. pater habens filium, & ſi iam alias incipit quidam pater & vide eundem Bal. in c. j. §. j. in ti. epiſcopū vel Abbas, & Bar. in l. itaque, & in auth. ſed, & ſi quis. C. de ſecun. nup. in 6. col. & Pe. de Anch. in cōſ. 226. & Bal. in cōſ. 278. in 4. vol.

runt conſilia lata p collegia in 3 rias partes. nam quod filia non poſſit dicere teſtamentum nullum, oſtenditur tribus rõnibus. Prima rõ eſt iſta. quodocunque teſtamentum eſt tale, quod ex morte teſtõris põt iri hæreditas de iure ciuili, nunquam illud teſtamentum poteſt ci nullum ratione præteritionis, ut in tito §. & patet. quia quandiu eſſet incertum, non poſſit adiri hæreditas ea teſtamenquod ſe habet ad eſſe & non eſſe, ut ſup. ſi pars hæred. pe. illi de acquir. hæred. cum quidam. §. quod di citur. Et hic oritur a regula, quod iuſtitutt expectant præteritos, ut inſ. de ſecun. tu. æquiſſimum §. expectandi. ſed iſtud teſtamentum eſt tale, quod ex eo potuit adiri hęreditas poſt mortem patris. ergo nunquam põt dici nullum rõne præteritionis.
a Secundo probatur ſ † Ille præteritus dicit nullum, quem teſtõr tẽpore mortis tebatur inſtituere, vel exhæredare, vt hic, & inſ. tit. ſi quis filio prin & C. de inoff teſ. ſi quis filio. ſed tẽpore mortis pr̃ non tebatur filiam inſtituere, uel exhæredare. ergo præterreundo eam, nullam facit ipſi iniuriam. merito teſta mentum non d eſcindi, cum pr̃ ſecundum obſeruantiam iuris municipalis teſtus ſit. Tertio & vltimo probatur per caſum, C. de lib. pręt. maximum vitium. nam ſm illam mediam iuris prudentiam, ſeculum quam differebant fœminæ à maſculis, non dabaĩ ius dicẽdi nullum, ſed quodam alio iure petebãt quandam portionem & vocabat illud ius accreſcendi. ita ergo dʒ eſſe in propoſito, quod iſta filia non poſſit dicere nullum. Confirmanĩ etiam pdicta per l. Gallus. nam in tota l. Gallus, attenditur tempus mortis teſtatoris, aliquis tanquam præteritus poſſit dicere nullum & per illas rationes fuit conſultum per Rayn de For. & per collegium Senenſe, quod filia præciſè repelleretur. Sed in cõtrarium quod filia admittatur, ſic probatur.
3 temporalis excluſio non dʒ trahi ad excluſionem vel ad abdicationem perpetuam, arg um. ſup. ea. l. in princ. de poſtulan. Imperator. de pac. epiſto. §. ſed per ſtatutum filia excluditur ad tem
4 pus vitæ maſculi. ergo non dʒ excludi in perpetuum. † Nam ſic eſt in feudo, quod filia excluditur viuẽte maſculo. tñ mortuo maſculo admittitur filia in feudo, quia obſtaculum quod ſibi obſtabat, remouetur. a ergo in propoſito eſſe dʒ, quod mortuo filio filia redit ad ius commune, & dʒ ſuccedere. quomodo autem hoc poteſt eſſe. nam ſequitur quod teſtamentũ valuiſſet in vita filij, & poſtea dẽinat valere, & iſtud eſt 3 regulam iuris, quod quis pro parte teõris ſit teſtatus, pro parte inteſtatus. Bar. conſuluit pro filia quod haberet ius rumpẽdi. Fran. de Pi. idem: ſñ dicebat φ proprie iſi filia erat hæres anomala, & φ ſucceſſio ipſius non erat ſucceſſio regularis, ſed irregularis propter ſtatuta. allegabat gl inſt. de eo cui lib. ca. bona addi. in fi. Prædicta poſſunt habere locum, qñ in ſtatuto ponitur dictio temporis limitatiua, vt donec vel quandiu, vt ſup. de excu. tut. tutius. ſecus vero, ſi ſtatutum ſimpliciter dicat, quod filius excludat filiã, nam tunc ſufficit φ per momentum eam excluſerit, vt ſit excluſa in perpetuum. nam cum ſucceſſio ad filium confluxerit, filius tranſmitteret ad filios ſuos, & filia non habet aliquod ius petẽdi, cum ius ſit acquiſitum alteri. Secundo quæritur. Titius deceſſit relicto filio exhæredato & nepote præterito. deinde deceſſit filius. nepos præteritus vult agere querela inofficioſi. quæritur an poſſit? videtur quod non. quia auus non tenebatur eum inſtituere, vel exhæredare tempore mortis. ergo reſpectu nepotis non fecit teſtamentum contra pietatem. Et iſta rõ ponitur in tex. C. de inoff teſta. ſi quis filium. In 3 rium quod nepos admittatur ad querelam ex edicto ſucceſſore, vt̃ tex. ſup. de inoff. teſta. l. pater filium, & inf. de contrata. l. 3. §. ſi emancipatus. gloſ. in l. ſi quis filium, ponit duas opin. Vna eſt quod nepoti detĩ querela, ex ſua perſona. Secunda opin. quod nepoti non detĩ querela, niſi ſit ad eum tranſmiſſa per patrem exhæredatum. Pro prima opi. alleg. tex. ſupra de inoff. teſt. ſi is qui. Pro opin. ſecunda allegat ra tionem: quia iſte nepos eſt præteritus, & pręterito per lineam paternam ab aſcendente non datur querela, vt ſupra de inoffic. teſt. ſi proponas. & inf. de contratab. Illud. In iſto paſſu ſunt opin. doct. quidam dicunt φ in querela habet locum ſucceſſ. edictum de capite in caput, ſed non de gradu in gradum. hoc eſt dicere de capite liberorum in caput parentum, vt l. pater filio nam ibi filius & pater erant in eodem gradu: tamen non perimebat ad idem caput edicti, ſed de gradu in gradum. i. de primo gradu in ſecundum dicunt quod non habet locum edictum ſucceſſor ũ. per l. ſi quis filio. non tñ reſpondent ad l ſi is qui. expreſſe dicit φ ſi exhæredatus nolit, aut non poſſit agere querela, tunc dabitur querela nepoti. & ideo tenet hic, Dyn. & in c. non debet alteri de regu. iur. lib. 6 quod nepos admittaĩ ad querelam, & ſi dicas, quomodo querela datur præterito? reſpondet Bar. quod iſta pręteritio hr̃ pro exhæredatione. & fundat ipſe per l. in ſuis. inf. eo. nam quæ eſt. Ratio, quare pręteritio matris habeĩ pro exhęredat certe quia non continuaĩ dominium in filium, vt inſt. de exhæred. lib. §. mater. Si ergo iſta ratio eſt, idem vr̃ in auo paterno, quo ad nepotem. quando filius præcedit eum, vt eſt in caſu noſtro. quia propter filium, qui eſt in medio, non continuatur dominium nepoti. iſta pręteritio habeĩ pro exhęredatione. & hoc dicit ipſe ſolus, quia nullus alius dicit φ in linea paterna præteritio habeatur pro exhæredat. vbi non continuatur dñium. nec iſtud eſt verum: quia ſequeretur quod filij emancipati præteritio haberentur pro exhęred. cum in emancipatum non continuetur dominium, quia non eſt ſuus hæres, quod eſt falſum. Aliter ego reſpondeo, & dico ad argum. quod querela non detur præ
5 terito. Reſpon. verum eſt primo loco: ſed ex edicto ſucceſſorio datur querela præterito, qui eſt excluſus omni alio remedio. nã querela eſt remedium ſubſidiarium, vt inſtit. de inoffic. teſta. §. tam autem. Et iſta eſt veritas.

L E X X.

1 *Inſtitutus in vnum caſum, non videtur inſtitutus in alium.*

Commodiſsime. Prouiſio ſpecialis ſic arctatur ad caſum expreſſum, quod nõ pertinent ad omiſſum. Vel ſic. caſus omiſſus a teſtatore circa inſtitutionem filij hr̃ pro omiſſo. h. d. Vel ſic ſm Iacob. de Ra. & Pet. caſus omiſſus habetur pro omiſſo, niſi talis caſus exprimebatur, in quo includebatur omiſſus ex natura expreſſi. h. d. & ſic ceſſant omnia contraria gl. φ extra gl. vel ſic ſecundum Barto. qui in vno caſu prouidet, in alio vr̃ omittere. h d. In text. pure. i. ſimpliciter, nam quod ſimpliciter dr̃, ad omne tempus refertur
2 vt hic cum ſimil. † No. hic φ inſtitutus in vnum caſum, non vr̃ inſtitutus in alium, ſed præteritus. Gl. opp. contra hoc de l. fi. C. eo. vera ſol. eſt quod in l. noſtra erant verba certa, per quæ appa ret in vnum ſolum caſum teſtanti prouidiſſe. ſed in l. contra erant verba ambigua & æquiuoca, quæ poterant trahi ad quemlibet caſum ſaltem per interpretationem, & ſic non obſt. ſecundum Iac. de Ra. & Pet. Deinde dic quod caſus omiſſus ex natura expreſſi, vt J. de vulg. ſubſtit. l. iam hoc iure, ſm And. de Pi. & adde J. eo. Titius. §. Lucius. & per iſtam l. conſuluit Bar. φ ſi pater inſtituit filiam, quæ ſibi naſcetur, & matrimonium contrahat, ĩ mille, ſi intrabit monaſterium in quingentis. φ filia nata, & profitente tertium ordinem ſancti Franc. tanquam præterita rumpet teſtamentum, cum iſte non ſit caſus comprehenſus in teſtamento. & ita dicit ſe obtinuiſſe per iſtam l. Antiqua.

L E X XI.

In ſuis. In filios ſuos dr̃ continuari dñium, non noua hæreditas obuenire, licet poſſunt exhæredari. h. d. Vel ſic ſm Iaco. de Are. in ſuis hæredib. dñium continuaĩ, & non vr̃ de nouo aliquid obuenire, niſi adminiſtratio bonorum, niſi ſint exhæredati. h. d. Et illa lex exponit, qd ſit dicere φ mortuo pr̃e continuatur dñium patris in filium. In tex. ibi liberi. nr̃. qõ exponatur verbum liberum. nam exponitur non alij obligatum in totum, vel in partem, vt l. ſi pro fundo. C. de tranſac in gl. ſuper verbo liberum, circa quod vide qñ quis dicatur habere liberam poſſeſſionem l. vim facit inſ. de vi & vi arg. In tex. ibi, exhæredare id eſt extra dominiũ ponere, vt l. libet h nx. § legis. ſ. ad l. Aquil. nam ideo neceſſe eſt filium exhæredare, vel inſtituere, quia niſi eſſet inſtitutus, vel exhæredatus, in eum continuaretur dominium per iſtam l. quia priuari poteſt per patrem in totum exhæredando, vel pro parte inſtituendo eum, & reſiduum alteri relinquendo. Sed quare filius debet habere iure reſtitutionis? quia ſi non haberet, eſſet ſibi infamia, vt l. ſi cũ vel in vtero. C. de teſt. mili. Item propter ius accreſcendi, quod habet locum ſolum in inſtitutis, vt l. 1. C. de cad tol. Secus eſt in matre, quia filius non eſt dñs viua matre, nec ea mortua continuatur dominium, ideo non eſt neceſſaria in eo exhæredatio, vt inſti. de exhære. lib. §. vltimo. quod tamen hodie eſt correctũ per d §. aliud, & hodie filius debet inſtitui a matre. ¶ In tex. ibi, quodammodo dñi &c. no. φ filiusfamilias dicitur dñs viuo pa
a tre & ſic facit ad quæſtionem de filio regis, quod dicatur Rex a etiam patre viuo, de quo 24. q. 1. ca ſi & iſta dictio quaſi quem
b admodum eſt nota improprietatis, & diminutionis. b de filio primogenito regis qui erat natus antequam eſſet rex, vtrum ſuccedere debeat in regno, vide glo. in l. Imperialis. C. de nupt. & vide glo. in l. ſenatoris filij. ſ. de ſena. In glo. fi. ibi, non licebat. vide circa hoc l. 2. C. de pat. qui fil. diſtra. & ibi eſt glo. ſingu. an liceat patri filium ſuum pignorare, vel vendere, & qui ſunt effectus patriæ poteſtatis. vide glo inſtitu. de patria poteſ. In glo. quodammodo, & ibi etiam poſſeſſionem habere. poſſeſſio nõ tranſit in ſuum hæredem ſine apprehenſione, vt l. cum miles, in prin. ſup. ex quibus cau. maio. & ibi de hoc. & in l. 1. §. Scęuola. J. ſi quis l. te. iuſ. & de acquir. poſſeſ. l. cum hærodes, & quot ſint.

A D D I T I O N E S

a Rex. Adde Raph. commen. conſi. 131. vbi refert Alb. hoc dicere etiã ſe con ſuluiſſe Pergami, φ filius nihil habens põt eligi ad officium, ſi pater habebat nongenta in bonis ſicut ſtatutũ requirit. & adde eundem Bal. & quod ibidem dixi in apoſt. inf. in repe. eiuſdem l. 1. eo. & in fi. d. repet.

b Diminutionis. Adde Old. in cõſ. 155 inci. quia de forma, & Di. in cõſ. 41. & Fran. Arc. in l. ſi id quod. §. quod autem de acq. poſſ & in l. ſi quis nõ de acq hære. & in l. cum antiqui. C. de inoffi. teſt. & in l. creditur. in fi. ſi cer pe & in l. qui liberis de vulg. & pupil. & d Iaſ Mai. in l. de acq. poſ. & Pet. Phi. có. in conſi. 198. in litera G, in 2. parte, & in conſ 224. in litera B, in 4 parte, & Fel. in c. grauem de offi. dele. circa fi. viii. col.

a ſint caſus, in quib. tranſfertur poſſeſſio ſine apprehenſione, ᵃhabetis gl. ſingularem in mundo, in l.inter diuinum, in fi.C.de ſacroſan. eccl. Et iſta eſt regula generalis, quanquam dominium ipſo iure quæratur, poſſeſſio nunquam tamen quæritur ſine miniſterio hominis, vt plene legitur & no.in l.eum duobus.§.idem reſpondit.ff.pro ſoc.& an viuo patre dicatur hæreditas quaſi debita filio, dic q̃ ſic, vt l.& quia.ff.pro ſoc.& eſt gl.16.q.1.c.prædicator, in gl. ſuper verbo parentib. & vide l.Papin.§.impubes, de inoff.teſt.& vide gl.in l.3.§.vlt.C.de iu. & fac.igno. & l.fin.C.de codi.& in l.fi.C.de cura.furio.

ADDITIO.

a Apprehenſione. Adde vt per Alex.conſi.84.2.lib.& 40.3.lib.

1 *Dominium in ſuis hæredibus continuatur, nec datur hæreditas per mortem aſcendentis.*
2 *Filius olim poterat occidi a patre.*
3 *Filius viuo patre, nullum ius habet in bonis.*
4 *Proprium eſt illud, quod eadem conſideratione non conuenit pluribus.*
5 *Dominium eſt duplex, verum, & imaginarium. primum eſt in patre, ſecundum in filio.*
6 *Immixtio eſt duplex iuris & facti, prima in filio continuatur, ſecunda non.*
7 *Suus, & emancipatus parificantur hodie naturali ratione, ſed non ſuitate.*
8 *Filius emancipatus præteritus teſtamentum non dicit nullum, nam in ſuis tantum requiritur ſolemnitas inſtitutionis, vel exhæredationis.*
9 *Filius hodie emancipatione non exit de medio.*
10 *Paria ſunt eſſe neceſſario a principio, vel fieri ex poſt facto.*
11 *Exhæredatus non dicitur ſuus.*
12 *Teſtamentū nullum is ſolus dicit, qui tempore mortis inuenit ſe præteritum.*
13 *Intereſſe quando venit in iudicium incidenter, habet vim declinatoriæ exceptionis, quando vero principaliter habet vim peremptoriæ.*
14 *Querela requirit factum hominis, & formam iudicij, & ideo debet aditio expectari.*
15 *Solemnitas, quæ ad teſtamentorū ordinationem pertinet, eſt multiplex.*
16 *Subſtantia, forma, ſolemnitas, ordo, iſta nomina in actibus hominum habēt diuerſas ſignificationes.*
17 *Lex nunquam patitur, quod minus perfectum tollat magis perfectum.*
18 *Teſtamentum in quo filius eſt præteritus, non tenet.*
19 *Exhæredatio eſt triplex.*
20 *Exhæredatio fieri debet in teſtamento, non autem in codicillis, vel ab inteſtato.*
21 *Exhæredatio non tenet, niſi expreſſa cauſa, quæ ſi vera eſſet, debet legitima reputari.*
22 *Exhæredatio quædam eſt impropria, quædam impropriiſſima.*
23 *Præteritio eſt duplex.*
24 *Tranſmiſſionem non recipiunt ea, quæ in voluntate conſiſtunt.*
25 *Filius hæreditatem patris non agnitam ad matrem non tranſmittit, ad patrem vero, & filios ſic.*
26 *Hæredum quatuor ſunt genera.*
27 *Fideicommiſſarius vniuerſalis vtrum neceſſarius reperiatur, ſicut reperitur hæres neceſſarius.*
28 *Forum pœnitentiale imitatur legem communem.*
29 *Aequitas naturalis in tranſmiſſione eſt inſpicienda.*
30 *Subſtitutiones contrariæ an & quando poſſint cumulari.*
31 *Vulgaris ſubſtitutus in hæreditate non patitur Falcidiam.*
32 *Inſtitutus in re certa habet ius accreſcendi, niſi teſtator prohibuerit, quod poteſt facere.*
33 *Teſtamentum quando cœpit vno modo interpretari, non debet poſtea variari intellectus.*
34 *Filii nomine a lege prolato comprehēditur nepos, ſecus ſi proferatur ab homine.*
35 *Filius Regis viuo patre dicitur Rex.*
36 *Qui poteſt offendi in perſona, poteſt offendi in rebus.*

In ſuis. In Chriſti nomine amen. quia lex eſt alta in materia vtiliſſima, ideo eam repetendam æſtimaui. & diuido eam in partes quatuor. Primo ponit effectum cōtinuationis dominij in ſuos hæredes. Secundo probat ipſam continuationem fieri. Tertio duo concludit. Quarto rationem in oppoſitum ſoluit. Secunda ibi, quaſi. tertia ibi, itaque. quarta ibi, nec obſtat. In ſumma dicit, quod ſuis hæredibus ex teſtamento, & ab inteſt. continuatur dominium, & q̃ ſuis non dr̃ hæreditas cōferri, ſed non auferri, cum ſint retro dñi licet poſſint exhæredari. h. d. Caſus vero in terminis dicit, quod continuatio dominij in ſuos hæredes efficit, vt nulla videatur hæreditas ei deferri nunc, cum ſuccedit, quia retro domini iuris interpretatione. nā continuo ſine intermiſſione ſunt iam retro domini, quia viuo patre domini æſtimantur. Quod non ſolum iuris interpretatione, ſed nominis appellatione liquet. dr̃ namq; filiusfa. ſicut paterfa. cōi verbo vtriq; adiecto. ſ. familias, quo ſubſtantia ſignificatur. differentia vero in hoc q̃ hic pater, ille filius. qua nota diſtinguitur genitor ab eo qui genitus eſt. & eſt diſtinctio perſonalis: ſed penes res. i. dominium habent nomina diuerſa. ſed idem nomen. ſ. fami. vt dixi. ex his concludit verum eſſe, q̃ filius ſuus poſt ſeu per mortem patris non dr̃ acquirere hæreditatem, ſed eius adminiſtrationem. ſecundo concludit q̃ omni titulo relicti ceſſante etiam ab inteſtato dñs eſt, licet non ſit hæres inſtitutus. & ſi dicat̃ ſi dominus eſt, quomodo poteſt exhæredari? reſpondetur, quia poterat olim occidi. h. No. primo quod iſta l. generaliter præſupponit dominium cōtinuari omnibus ſuis: & licet poſtea deſcendat ad ſpeciem, & filio proſequat̃, exempli cauſa loquit̃. Et exempla non arctant regulam, vt l. regula. §. fi. de iur. & fac. igno. & de excu. tut. ſi di. §. 1. omnium. n. ſtorū æqualis eſt conditio, quocunq. gradu ſi. quia ſuccedunt agnaſcendo in primum locum, ff. eo. Gallus in omnib. & l. poſthumorum. ff. tit. 1. & no. ff. de hær. inſt. l. ſuis. 1 No. quod ſuis hæredibus non dr̃ hæreditas per mortem aſcendentis dari, ſed cōtinuari
a dominium. No. quod filius viuo patre cenſet̃ dominus.ᵃ No. quod pr̃ & filius habent diuerſas appellationes, ideſt diuerſa nomina appellatiua ad hoc vt ſciatur quis maior, & quis genitus ſit. No. quod mors patris non adijcit filij dominium, ſed adminiſtrationem. Nota, quod ſuus hæres non eget titulo, nec eſt minus ſuus ſine titulo, quam cum titulo tacito vel expreſſo. No. q̃ ſuus poteſt exhæredari, & tunc non erit ſuus, nec fiet continua-
2 tio.† No. quod filius olim poterat occidi. nota talem rationem, quia poterat occidi, poterat ſubſta bonorum priuari. nam tacite ſequit̃ quoddam necare, vt l. necare. & ſ. ex hoc quod qui priuari perſona pōt, priuari etiam rebus poteſt. præmiſſis notabilibus venio ad quædā cōtra. Et eſt ſciendū quod hic ſermo, ſuis continuat̃ dominium, notat dominij proceſſum a præterito in præſens tempus. Eſt. n. continuum quod habet manentiam ſucceſſiuam, non ſciſſam nec interruptam, ff. excu. tut. l. quod ſolum. §. annus. de ſerui. l. ſeruitutes. de ſeru. ru. præ. l. foramen, cum ſimil. & cum omnis continuatio requirat extrema & mediū, neceſſarium eſt ponentē continuationem ponere aliquem terminum retro, qui ſit principium huius. hominem extremū a quo, eſt hic tempus vitæ parentis? nam a tunc incipit hoc intellectuale & vniuerſale dominium, & poſtea ſubſequit̃ & perdurat poſt mortem. cōtinuatio ergo aliquid dicit nois retro, aliquid nunc, & durationem & perſeuerantiam eſſe tunc in nunc. ſi quis ergo deſtruit terminum a quo. i. principium, totam continuationem deſtruit. Et ideo primo ſic oppono filius non eſt dominus paternorum in vita patris. ergo litera falſa, & continuatio impoſ-
3 ſibilis. probo maiorem, quia l. dicit, † quod filius viuo patre nullum ius habet in bonis patris. l. fi. de libe. & ideo ſi filius viuo patre decedit, non tranſmittit: ſed dr̃ exire de medio. ff. eo. Gallus. §. & quid ſi tantum, & §. etiam ſi p̃ſte, & §. ille caſus, & ff. tit. 1. poſthumorum. hinc eſt qđ pr̃ habet ius alienandi & vendicandi, & non filius. l. non vſque adeo, ſi pa. quis ſu. ma. C. de ſacroſan. eccl. auth. ſi qua mulier, ibi dum dicit in fi. ſi moriat̃ &c. accedit ad idem, quia duo non poſſunt eſſe in ſolidum domini. de ca. pe. hæreditatem. §. pater & in §. duob. vehiculum, & plene no. in §. ex cōtrario. nam dominium eſt quædam plenitudo, & ideo non recipit concurrentem reſpectu eiuſdem totius, vel
4 partis niſi in indiuiduis.† Et patet etiam quia dominium appellatur proprietas & proprie proprium eſt illud, quod eadem conſideratione non conuenit pluribus, ſed vni. non ſolum enim effectus, ſed prima cauſa hoc oſtendunt, quod impoſſibilis eſt pluralitas plurium perſonarum ad idem dominium concurren-
5 tium. † Glo. horum contrariorum timore dicit, quod aut loquimur de dominio vero & effectuali, aut de interpretatiuo & imaginario ſiue intellectuali. ſi loquimur primo modo, procedunt contraria. ſi ſecundo modo, procedit l. noſtra. & eſt ſimile in vxore in ſua dote, vel in rebus, ſecundum gl. & hanc rationem panitur litera, quia dicit quodammodo aduerbialiter, quod idem eſt, ac ſi nominaliter diceret quodammodo faciendo duas dictiones. q. d. æſtimantur ſecundum quid, non ſimpliciter, & hoc ex artificio iuris. nam fingit in perſonis vnitatem. C. de impu. & alijs ſub. l. fi. & ſic plures non cenſentur vt plures, ſed vt vnus & idem, & eandem voluntatē, inſt. de inutil. ſtip. §. ei qui. & nota. ff. de reg. iur. l. q̃ ipſis. no. inſt. de hære. quali. & diſ. §. ſui. iubet. l. filium ali ex paternis. dicit hæreditatem ſibi deberi. l. fi. C. de codi. & l. 1. de impo. luc. deſcrip. no. in l. 3. C. de iuris & fact. igno. & credit lex quod primo moriatur pater, & ſuccedat filius, quia hic eſt ordo rectus: alius eſſet retrogradus. & ideo non præſumitur. & ex hoc cauſatur filio quædam magna ſpes, ratione cuius etiam in vita dicitur filius dominus, quia quicquid habemus, filijs noſtris vouemus, de bonis lib. l. nihil. vnde qđ primo erat

ADDITIO.

a Dominus. Adde hic quæ ſup. in lectu. eiuſdem. l. dictum fuit tam per eundem Bald. quam in app. per me. quibus adde eundem Bald. etiam in l. fi. C. de impu. & in l. prætor. §. ſed & filius. ſup. de eden. in lect. antiq. & in l. diximus. §. fin. cum l. ſeq. ſup. de excu. tut. quod libra patris prodeſt filio etiam ſeorſum habitanti, quia quod vnus habet, videtur alter habere. l. cum ſcimus. C. de agri. & cen. lib. 11. & illam gl. alleg. idem Bald. in l. 2. in fi. C. de lib. & eorum lib. & ad hoc valet, quod illud quod poſſidet filius, poſſidere videtur & pater, & econtra, adeo quod recepto patre ad æſtimum, omnes filij gaudent ciuilitate. de qua gl. habetur per eundem Bal. in adds. Spec. in tit. de cen. ad fi. & in cap. filius, de capt. qui in ven. & in l. ſciendum, in prin. ſup qui ſatiſd. cog. in l. non plures, C. de ſacroſan. eccle. quibus adde do. Alex. de Imo. in conſi. 19.

erat in potentia & in ſpe, nunc eſt in actu & in re.l.ſi.ſi ex noxa,
cau.agat.& te vera cauſa eſt de præterito, quia eſt cauſa natura-
lis, effectus eſt de præſenti, no. Secundo op ſi iſta ſol.eſt vera, co-
tinuatio dominij eſt falſa. probo, ſi in vita patris dominium nõ
habet filius quo ad verum habere, & poſt mortem habet. ergo
alterius generis & formæ eſt hoc, quam illud. patet, quia & alte-
rius diffinitionis & naturæ. quomodo ergo eſt continuatio, imò
eſt extinctio primi dominij, & inceptio ſecũdi. nam plenius ius
minus plenum confundit, non autem in ſe trãsfundit, & ſaluat.
ff.de in diem addic.l.quod autem Sabinus, & ibi no.inſ.de hær.
inſti.l.ſi te ſolum, §.1. & l.ſi ita ſcriptum fuerit.l.Titius & Sta-
tius.no.de fideiuſſ.l.hæres a debitore. §.quod hic ſeruus. eſſet.n.
confirmatio, quæ ius facit, non continuatio, de ſolutioni. Sti-
chum.§.aliquando. Sol. dico quod iſta continuatio non eſt vera
& propria, ſed intellectu quodam, vt in § poſthumi, de hære.ab
inteſt. vel dic quod variatio eſt in modo eſſendi: ſed in eſſendo,
quatenus intellectu iuris percipi poteſt, non eſt variatio, ſed con
tinuatio. nam ſicut variatio penes qualitatem non inducit va-
riationem ſubſtantiæ, niſi quatenus dependeret a qualitate, de
hær.inſti.l.3. §.qui fideicommiſs.de inſtit. habebat, ita alteratio
circa modum eſſendi non ſcindit continuum. Tertio opp. ſi iſta
non eſt vera continuatio, quomodo inferuntur effectus. ſi in in-
ferente cauſa eſt defectus, contra l.ſi poſthumus a primo §.fina.
infra eodem. ſol. non eſt omnino iſta continuatio falſa. & ideo
non eſt præciſe abſtracta, & denudata ab effectibus nam non fie
ret de ea ſermo, ſi eſſet phantaſtica & penitus abuſiua. Non ta-
men penitus vere denominatur dominus, vt dictum eſt, ſup.no.
Quarto op. & videtur quod plenior fiat continuatio quam hic
dicat. Nam hic dicit continuari dominium. vr etiam quod poſ-
a ſeſſio continuetur, a vt l.2.§.ſi pro hærede. ſol. fateor, ita dicit gl.
hic, & in §.ſui. ſed contrarium videtur no. in l.cum miles, in prin
cip. quibus ex cau. ma. pro gl. iſta facit, ſi cer pet. eius qui, in pro
uinciam, in fi. pro contraria gl. facit, quod potius eſt actus corpo
ris in re, qui actus non poteſt tranſmitti.l.4.loc.& l.1.§. Scæuola,
ſi quis te.l.eſſe iuſſus ſue. ego dico quod iſtæ gl. non ſunt con-
trariæ. nam aut loquor de poſſeſſione, quæ intellectu i. interpre-
tatione l.percipitur, & illam habet, vt hic, & eſt poſſeſſio vniuer
ſalis, etiam ſi nihil ſit corporeum, quod poſſit poſſideri, de peti-
tione hæreditatis regulariter, aut de poſſeſſione pro pedum po-
ſitione, & iſta non tranſmittitur, vt l.de eo.§.ſi ad exhi. vnde glo.
hic dicit verum in poſſeſſione interpretatiua: in l.cum miles, di
cit verum in poſſeſſione vera. facit.ſupra rerum amo.l.contra
rium.§.fi.& quod no. Innocen. de teſta.cum inofficio.& l.a.§.
fina. de vſuc. pro hærede, intelligatur in propria poſſeſſione, &
potius vult ibi loqui reſpectu tituli, quam reſpectu poſſeſsionis.
no. & ideo ita ſuus, ſicut extraneus habet remedia adipiſcendi.
l.edicto, de edicto di. Adri. quod in ſuo foret remedium recupe
randæ, ſi eſſet vera opin. quod poſſeſſio vera tranſmiſſa eſſet. pa-
tet quia in vita non poſſidet filius, nec præcipit rem, quam pa
ter tenet, de vſuca ſi is qui pro emptore. nec etiam in ſimilaia poſ
ſeſſio filio quam pater emit, ſed ipſa patri ſtricte loquẽdo, quod
oportet ſecundum ſubiectam materiam. Quinto op.& videtur
quod neutrum continetur filio nec dominium, nec poſſeſſio,
quia in ſuo exigitur immixtio facti ad hoc, vt ſi hæres, de leg.1.
l.nam nec emancipatus inſti.de hære.quali.& diff.§.ſed his per-
mittit prætor. ergo non ipſo iure continuatur. imo eſt interme-
dium, quia per prætorem ſui ſunt redacti ad ſimilitudinem non
ſuorum. ſol. illud per prætorem, hoc de iure ciuili. Sexto contra
hoc op. quia ius ciuile videtur in hoc prætorium imitari & fo-
uere, vt l.cum bonis, de acquirenda hæredi.l.1.C.ſi vt ſe ab hære.
abſti.& no. in l.ſi cum dotem. §.tranſgrediamur, ſolu.matrim.
6 ſol.†duplex eſt immixtio. ſ. iuris.& hoc omnino iuris prudentia
imitatur. l.12.tabul. vt hic, & ſup.tit.1.l.legem Corn. J.de condi.
inſti.l. fi.& l.1.§.qui ſunt in poteſtate, ſi quis ob.cau.re.de ſuis,
& legi.l.in ſuis, inſt.de hære.ab inteſt.§.poſthumi. Alia eſt im-
mixtio facti.& tunc aut loquimur de actib. per quos fit immix-
tio, tunc loquitur l.cum bonis. aut an ſit neceſſaria talis immix-
tio, & tunc loquitur.l.1.& l.nam nec emancipatus, quia neceſſa
ria eſt hodie vel aliter, aut nos loquimur de exiſtentia, aut de ef-
fectu eius. ſi de.1.l.duodecim tab. durat incorrecta, ſi de ſecũda,
7 corrigit, quatenus inf. dicetur. Septimo op. † ſuus & emancipa-
tus parificantur hodie: ſed in emancipatis non ſit continuatio,
vt l.Galli.§.fina. ergo nec in ſuum. Sol. quædam pendent ex ipſa
naturalitate. quædam ex ipſa ſuitate. in primis ſunt exæquati. vn
de pari naturali ratione ſuccedunt. ſed in ſecundis no. de ca.di.tu
telas.& facit quod no. infra eodem.l.ſub conditione, & l.Gallus.
§.& quid ſi tantum, & infr.titu.1.l.1.& C.de leg.hære.l.memini-
mus. nam licet hodie emancipatus per nouam iuris prudentiam
ſit redactus ad iura ſuorum, tamen non eſt ſuus: quia non eſt in
poteſtate, vt in §.ſui. ¶ Et ex hoc poteſt argui pro glo.§.& quid
8 ſi tantum, † quod emancipatus præteritus non dicat nullũ. quia
in ſuis tantum requiritur ſolemnitas inſtitutionis, vel exhæreda
tionis. infra eodem.l.Gallus.§ in omnibus, & l.inter cætera. Sed
dominus Dyn. in l.Gallus. in ſua diſtinctione tenet glo.§.exhæ-
redatos, de hær.& Fal. q ſi eſt præteritus cum cauſa, tenea: teſta
mentum, ſed abſque cauſa ſit nullum, ſicut cum præteritur a li
nea materna, quæ non habet in poteſtate, & tamen nullum eſt,
eadem ratione ſi ſine cauſa legitima præteritur emancipatus a
linea paterna, & hoc per ius nouiſſimum authenticorum, vt in
§. aliud quoque capitulum. & ſic non eſt de ſolemnitate teſta-
menti de iure ciuili in emancipato inſtitutio, vel exhæredatio:
quia poteſt præteriri, ſed cauſæ inſertio ſic.& hoc puto veriſſi-
mum. & ita etiam debet diſtingui gloſ. quæ eſt de mi.l.ſi filius,
9 & in concordantijs ſuis. Apparet q hodie emancipatione filius
non exit de medio, & in hoc omnis glo. quæ contradicit, eſt fal-
ſa. Et apparet ex hoc edictum de contingẽdis eſſe ſublatum ex
teſtamento, ſi emancipatus venit per ius dicendi nullum, ſed ſi
per contra tab. durat adhuc: ab inteſtato indubitanter ſublatum
eſt propter ſublatam differentiam, vt in §.nullam vero. de hoc
no. J eo l.ſi C.de coll l.ſi emancipati.& in l.1.de coniung. C.de
ſuis, & leg. auth. in ſucceſſione, & in d. §.ſui. facit quod no. inſti.
de exhære. in prin. nam cum hodie emancipatus non veniat be-
neficio prætoris, ſed iuris ciuilis, non habet ius prætorium ſequi
arg. de bon.lib.l.ſi filius, qui, in princip. Octauo oppo.& videtur
q mortuo patre filius acquirat dominium, non adminiſtratio-
nem duntaxat. quod ſic probo, quos ius ciuile ſuos & neceſſa-
rios facit, prætoris edictum voluntarios. prætor ergo dat liberũ
arbitrium cum de iure ciuili primæuo nullum erat arbitrium,
ſed neceſſitas, & hoc eſt maximum beneficium, quia nõ impli-
cat oneribus per legem, nec poſſunt de grauamine iuris cõque
ri. ſed ſi immiſcent, conquærantur de ſe ipſis. eſt etiam multum
gratum arbitrium, quia nil gratius libertate, de fideicommiſ.lib.
Paulus. prouidentia ergo prætoris id, quod erat neceſſitatis, &
actus, efficit facultatis, & immixtio per prætorem eſt in poten-
tia, non in neceſſe eſſe, ſicut erat ante per ius ciuile. ſi immixtio
& abſtenſio penderent, ergo interim non fit continuatio, quia
inter mortem & immixtionem eſt medium. Sol. duplex eſt im
mixtio commutabilis & incommutabilis: prima fit ſtatim. ſecũ-
da non. ſimile de condi inſti l ſi quis ita hæreditate, & l. proin
de, ſi cer pet.& ex hoc datur intellectus his quæ ſequuntur, & no.
J.de condit.& demon.l.Iulian. noſter, & per Dyn. J. ad Sylla.l.j.
§.ſi pater ab hoſtib. ratio eſt, quia immixtio commutabilis non
affert periculum, & ideo non pertinet ad rationem & mentem
edicti. ſecunda immixtio poteſt damnum afferre, vt inſti.de au-
cto tut. §.neque.& ideo pertinet ad prouiſionem prætoris, vt in
§.ſed his permittit prætor. Nono opp. q prima immixtio ſit in-
commutabilis, quia dicit.l.q ſuus hæres adeo ſuus eſt, licet repu
diet, ſequentib. ob.l.1.§.ſed.de ſuis & leg. to. aut loquimur quan
tum ad nomen hæredis, aut quantũ ad ius hæredis, ius dico acti-
uũ & paſſiuũ. Primo modo durat hæres, quia ſemel hæres ſem
per hæres, de minor.l. & ſi ſine.§.ſed quod Pap. nam a ſe ipſis ne-
mo eſt hæres.l.hæreditas ex dieb de hæred. inſtit.& hoc eſt ve-
rũ, natura ſucceſſionis inſpecta. ſed poteſtate iuris ciuilis poteſt
hæres deſinere eſſe hæres penitus, vt in auth. de hær. & Falc.§.ſi
quis autem, & de inoffi.teſta.l.Pap.§.ſi ex cauſa. no.& facit J.de
hær.inſtit.l.poteſt quis, & l.aliquo caſu nota. alias incipit ei qui,
ad fin. nota. Secundo modo non durat. retinet ergo nomen, ſed
non iura in effectu. Decimo contra hoc op. nam ſi hoc eſt, qua-
re ſequentibus ob. nam qui adiuit, & reſtitutus eſt, retinet no-
men: tamen quia inane nomen non ob. ſubſtituto, de reiud.ex
contractu. nec alijs, de cond indeb.l.nec eſt nouum, & J.ad Ter-
tul.l.1.§.ſi quis adita, & l.2.§.ſi bonorum, nec ſibi ipſi, de min.&
ſi ſine.§.reſtitutus. not. quod enim bonum eſt eis ſaltem q ex-
cludant nihil laturi? arg. de rei vend. in fundo. de contra tabul ſi
poſt mortem.§ liberi no. Nunc ſumus in dubio conſtitut: nam
qui tenent, q quando ſuus præcedit potentialiter, licet actualiter
repudiet, non habet locum ineceſſorum edictum de iure ciui-
li, nec ex capite ſuorum, quod eſt ab omnibus fatendum, nec
ex capite agnatorum, de quo no. C.vnde libe. l. qui ſe patris, ha-
bent neceſſario ſic loqui, quo iure ſequenti in gradu eſt aperta
via, eodem venire debet: ſed prætorio iure tantum aperitur via
ſequentibus, cum ciuili forent excluſi propter exiſtentiam ne-
ceſſarij hæredis ita ſuos includentem, quod præcludebat neceſ-
ſario alijs viam, nullumque erat ſequentium caput, quia primo
incommutabili exiſtente non poterat deficere quod primum,
ergo incipere quod ſecundum. patet namque ſi primus neceſ-
ſario hæres. ergo ſecundus neceſſario eſt hæres. hoc autem erat
ſi conſideramus principia legis 12 tabu. quæ ſuum neceſſarium
faciebant. quæ principia iure ciuili non inueniuntur correcta,
ſed iure prætorio. non quod prætor corrigat. l. ſed corrig r effe-
ctum. l. quatenus hoc intendit. nam l correctæ nulla retinetur
imago. C.de l.a.li tol.l.1. in princip. ſed l.12.tab. veſtigia bene du
rant. prætor enim non habet iuriſdictionem in cauſante, i. in iu
re diſponente. ſed cauſatio, i. in iure diſpoſitio. nam ſiue dicamus
ius

ADDITIO.

a Quod poſſeſſio continuetur. Vide eundem Bald. in cap.1.de controuer.& mal.& ſg de benen & auth. defenſio. C.ad Tenul.

ius ciuile in ſuo genere auctoritate præponi, quia ex eo præto-
ria pendet auctoritas, ſiue etiam iudicamus a pari,nō poteſt ius
ciuile cancellare,ſeu funditus eneruare. hinc eſt quod nec facit
hæredem vere & proprie, ſed tenentem locum hæredis,vt inſti.
de bon. poſſeſſ. §. quos autem.cum ergo ſequentibus ius ciuile
præcludat viam,& ius prætorium aperiendo viam abſtenſioni,
ſequentibus aperiat. ergo neceſſarium eſt venire ſequentibus
per bon.poſſ.non de iure ciuili. & iſte ſit caſus.§ ſciend & in l.
qui ſe patris,ſecundum eos,contra quos facit de bon. liber.ſi ex
modica § ſi filius,ſed pro facit,de teſt.tu.ſi quis ſub conditione,
vbi reliquæ ſolius nominis excludit ſequentem a tutela, quæ
iure ciuili defertur,& facit inf.de vulg.ſubſt.l.2.§.ergo,& quod
ibi no. Ad contrarium vero ſic Reſpondetur,quod aliquando
jus ciuile defert hæreditatem hæredi neceſſario.aliquando hæ-
redi voluntario primo caſu ſic defert neceſſario, quod non ha-
bet intentionem vocandi iure ſucceſſorio alium,quia impoſſi-
bile eſt primum deficere,vt in §. ſciend. ſecundo caſu ex quo l.
ſcit voluntarium eſſe, imaginatur quod poteſt de iure ciuili re
pudiare. & ideo eo ipſo vt inducere ſucceſſorium edictū,quod
repudiare priori permittit, & ſic non ob.§.ſi quis adita.ſed con-
10 tra hoc ſic oppo.† Paria ſunt eſſe neceſſario ab initio,vel fieri ex
poſt facto,vt ſupra eodem filio quem pater.§.fin.& l. Gallus.§.
forſitan,in ſi.& inf.de hæred.inſt.l.3 § qui fideicom.ſed ille,qui
adiuit,eſt neceſſarius ex poſt facto, quia non poteſt deſinere eſ-
ſe hæres,vt in §.ſed quod Pap. ergo &c.ad quod reſpondeo ne
gādo comparationem, quia ratio diuerſitatis reddi poteſt.nam
aliud eſt,quando faceret neceſſarium auctoritas l.aliud quando
actus hominis,qui poteſt reſcindi. ſed contra hoc,quia idem vi
detur in eo, hominis actus,vt l. final. C.de ſucc.edi.ſo.vt ibi no.
& per Dyn.de re iud.ex contractu.ibi vide.ſed alij qui tenent,ꝙ
ex capite agnatorum poſſit nepos,in l.qui ſe patris,de iure ciui-
li admitti,licet non ex capite ſuorum, quia non eſt ſuus,quem
in ipſa ſuitate antecedit,inf.tit.t. ſi quis filio exhæredato dicent
quod §.ſi quis adita,facit pro eis.& ad §.ſciend. Reſpondent,vt
no.gl.in l.qui ſe patris,ſed prima verior eſt, licet Bar.contra in l.
qui ſe patris,& glo.in l qui ſe patris,alleg §.ſed habens,§ & pla-
cebat.Bar. dicit quod gl.dicit verum contra omnes illos docto.
quia licet dominium ſit vtile, penes filium ſuum eſt rectum:ta-
men vtile de iure ciuili poteſt eſſe penes nepotem. & non facit
hoc fauor in perſonis ſuorum, ſed neceſſitas rationis prædictæ,
quia iure ciuili nulla aperitur via, ex quo neceſſarius præcedit.
Vndecimo opp.& videtur quod in ſuis habeat locum ſucceſſo
rium edictum de iure ciuili,ſicut patet in querela, quæ eſt de iu
11 re ciuili,vt l.ſi is, de inoff.teſtam.† ſo exheredatus non dr̄ ſuus.
& ideo ceſſat in eo eſſentia ſui hæredis.& ideo non eſt neceſſa-
rius,nec præcludit viam alteri,vt patet inf.tit.t.ſi quis filio exhæ
red.§.3.ſup.eo.ſi quis pe.§.ſi filium,no.Concludo ſic aut loqui-
mur in ſucceſſione teſtati,aut inteſtati.ſi teſtati, aut de ea ſuc-
ceſſione, quæ imitatur ſeriem teſtamenti, & tunc ſtandum eſt
figuræ teſtamenti & intentioni legitimę teſtatoris:& ſi teſtator
facit ordinem ſucceſſorium,puta quia inſtituit & ſubſtituit,ſta
mur ordini, vt in l.poſt aditam,& in §. pro ſecundo & in l.ver-
bis ciuilibus,& l.Gallus,per totam l.& in in.de vulg.ſubſ.per to-
tum . ſi autem teſtator non facit niſi vnum gradum,tunc nullū
eſt ſucceſſorium caput iure voluntatis, vt patet, immo quia qui
venit per ius accreſcendi,ſuccedit ex voluntate defuncti,vt l.Ti-
tio & Męuio.§ Iulianus,de leg.2.aut de ea ſucceſſione quę rum
pit teſtamentum.& tunc aut loquimur de iure dicendi nullum,
aut de iure veniendi per contratabu.aut de querela inoſſicioſi.
de iure dicendi nullum , tunc non habet locum ſucceſſorium
12 ed ictum,† quia ſolus is dicit nullum,qui tempore mortis inue-
nit ſe potiorem,vt dicto §.filium,& d.l.ſi quis filius filio ex non
ob.l.poſthumorum, quia aliud eſt venire per ſucceſſorium edi-
ctum,quod eſt quando alius prior extat tempore mortis teſtato-
ris,aliud venire per ſublationem primi de medio in vita teſtato-
ris,vt l. Gallus.§.& quid ſi tantum, & §. nunc de lege . nam pri-
mus modus eſt quaſi modus deuolutionis.ſed ſecundus non,quia
anterior nunquam habuit ius,quod poſſet deuolui.& hoc quia
teſtamentum dicitur nullum ex cauſa præteritionis , vel non ri-
te factæ exhęredationis, quę pro pręteritione habetur,vt l.ſi ita
ſcriptum.§.teſtamentum inf.eo.& l.ſi poſthumus a j.§.ſi. Si au-
tem diceretur nullum ex alia cauſa , puta quia nō ſolemne,hoc
poteſt dici a quolibet ſucceſſore inteſtati , & ſicut in ſucceſſio-
ne inteſtati eſt locus ſucceſſorio edicto , ita in iſto iure dicendi
nullum.ſubſequitur.n.ius ſucceſſionis.& quomodocunque in-
terſit dicentis, ſufficit: ſed ſuperiore caſu non ſufficit quodlibet
intereſſe, ſed quod ex cauſa præteritionis venit . prædicta ve-
ra ſi poſterior nititur ex ſua perſona. & ex ſua præteritione. ſed
ſi ex præteritione prioris,hoc poteſt,vt l.ſi poſthumus a primo,
& argum.inf.eod.l.ſi. Item ſi hęres pręteriti,quia tranſmittitur
hoc,quando prior teſtamentum cōprobaſſet, vt inſ.titu.t.l.filio
pręterito.C.de poſthu.hęred. l. vxoris abortu.ſi de iure venien-
di per contratab. puto ꝙ non habeat locum in contratabu.ſuc-
ceſſorium edictum,vt l.illud.§.1.de contratab.& no.§.eo.ſi quis

poſthum.§.ſi filium.no.quia ſequens potuit præteriri & ideo li-
cet ſit præteritus,non habet contratab.ſed querelam,ſiue ſit ſe
quens in gradu,ſiue in iure,non curo.& hic eſt caſus. ſupra de
inoff.teſta.l.pr̄ filium,& facit l.Gallus.§.in omnibus.in fi.in ra-
tione literæ. nec hoc caſu præteritio vnius prodeſt alteri quo ad
contratabul.quia præteritus non aperit edictum ſequētibus,ſed
qui pari iure cenſentur nam aperire edictum eſt exæquare,non
ordinare.& in hoc differt a iure dicendi nullum,quia reducit ad
cauſam inteſtati penitus,ſed non contratab.vt l.filio.§.contrata.
ff de inoff.teſtam. no.non ob.de inoffic.teſtam.filio.§.contrata.
quia ibi perperam fuit petita contratab. quia alius præcedebat,
vnde eſt pro contratab no.Item non ob.eod.titu. l.ſi proponas,
quia ibi præter.ius erat talis,qui non debuit, nec potuit præteri-
ri iure prætorio.ſed in l pater fil.poterat præteriri, quia tempore
mortis alius erat potior,vt d.l.ſi quis filio exhære. Si de querela ,
magna altercatio eſt, vtrum in querela habeat locum ſucceſſo-
rium edictum.nam in l.poſthumorum.J.ti.1.gl.diſtinguit.aut
quæritur nunquid excluſo eo,qui debuit admitti per querelam,
transferatur querela ad illum, qui ſequitur in ſucceſſione in pa
ri gradu,& transfertur,vt l.pater filium. aut qui ſequitur tam in
ſucceſſione quam in gradu: & non transfertur, argum.l.ſi quis
filio ex.in princip.& in hoc excluſo primo,ſed ſi primus nō eſt
excluſus,tranſmittit querelam ad ſuum hæredem.vnde tunc po
ſterior venit vt hæres ex perſona primi,non ex ſua perſona, vt l.
ſi quis filium.C.de inoffic.teſtamē. & hoc tenent communiter
Vltramon. quia non habuit neceſſe teſtator aliquid relinquere
huic, quem alius antecedit tempore mortis. præterea ita debet
eſſe in querela,ſicut in iure rumpēdi, quia eadem videtur ratio,
& hæc videtur fuiſſe mens literæ in l. ſi quis filium , dum dicit
quod erat nepos a iure veteri neglectus.nam ſi poſſet venire ex
ſua perſona per edictum ſucceſſorium,non eſt neglectus,& pro
uiſio illius l.non eſſet multum neceſſaria nepoti concepto in vi
ta aui,de quo ibi dicit.præterea fruſtra diceret hoc, quia idem,ſi
poſt mortem, vt no. de col.bono.cum emanci.ſcilicet quando
vt hæres venit. præterea ponamus quod filius exhære. agnouit
legatum,ſi defertur querela nepoti, & tunc perlata querela ne-
pos ſuccedet ſolus ab inteſt. vt no.in l pater filium. nam ex quo
de iure egit,intelligitur aperire viam ſibi,non alteri,argum.inf.
tit t.l nam & ſi ſub conditione.§ fin.& de leg. tut l.2.§.quæri.&
ſic adiuocabitur a filio legatum,de cond.inſti.l.3.nec potes hunc
caſum negare,per l.poſthumus.§.ſi quis,de inoffic.teſtam. quia
ibi perperam egit quo ad ſe. & ideo non aperuit ſibi viam. ſed
hic agit de iure.& non ageret,ſi non aperiret ſibi viam, quia nō
intereſſet ſua. quæ exceptio oblat in modum declinatoriæ ,
13 †quando intereſſe venit in iudicium incidenter : ſed ſi principa-
liter in modum peremptoriæ,vt not. Innocen. de ac. ſuper his.
non ob.l.ſi is qui,& l.non mortis.§.fin.quia ſimpliciter loquun-
tur, & ideo reducuntur ad prædictam diſtinct. ſed in l.pater fi-
lium,glo.tenet quod ſimpliciter habet locum edictum ſucceſſo
rium per l.ſi is qui. & Dyn.tenet idem per l.3. ſi § emancipa.de
contratab vbi eſt caſus ſecundum vnam lect. ſecundum aliam
nil facit,quia loquit̄ in princ. de præteritione nepotis patre præ-
mortuo.in fi.loquitur de exhęredatione nepotis patre præmor-
tuo in vita teſtatoris.& ſic venit nepos,quia prior,non ex ſucceſ
ſorio edicto.& ſi tu dicas,quomodo ibi auus vtitur ſuo iure ſe
rendo exhæredationem ad nepotem, non in contra. reſpondeo
vtitur ſuo iure.i.facultatis, non pietatis. & ita Oldr. intelligit il-
lum tex & tunc non facit pro Dyn.de hoc no. Dyn.ſup.eodē.ſi
quis poſthu.§.ſi filium,& in c.non debet alteri, & Cyn.in l.ſi qs
filium.& Iac Butr.dicit ibi, quod habet locum de exhæredato
in exhæredatum,non de exhęredato in præteritum, quod tāgit
in l.pater filium, quod nil eſt, quia talis præteritio eſt tacita ex-
hęredatio ſecundum doct.meum,& bene in hoc. ego credo ꝙ
ſi filius excluditur approbatione teſtamenti agnoſcendo iudi-
cium teſtatoris,& tunc teſtamentum ſpe reſciſſionis ſublata ha
beat vires irreuocabiles,arg.J.tit.1.l.filius. ſed ſi ex alia cauſa,tūc
ſit locus ſucceſſorio edicto.facit de inoff.teſt.l. Papi.in princ.in
ratione literæ nec placet opin.gl. quę eſt in l.poſthumorum, qđ
maior fauor adhibeatur in ſucceſſione patri teſtatoris quam ne
poti,argum.inf.vnde lib.ſcripto,in fi.& in l.filio.§.contratab.de
inoffic.teſtam. Item diſtinctio de paritate in gradu non eſt ſecū
dum rationem,quia eſt diſtinctio facti,non iuris.& ideo teneo
cum domino Dy.per l.ſi is qui,quę generaliter loquitur, nec de
bet reſtringi ſola Azo.auctoritate,cum non ſit ratio reſtrictiua,
ſaluo ſi excluditur,vt dixi,agnitione iudicij,& maxime ſi legatū
percepit,quia tunc etiam alia ratio accedit. ſ.quia contra ſe non
debet alij viam aperire,arg.de excu.tut.l.amiciſſimos. §.fin.non
obſt.l.ſi quis filio, quia illud in præterito, hic in exhæredato,vel
pro exhęredato habito.ratio eſt , quia in querela non inſpicitur
14 tempus mortis, ſed in nullitate ſic , † quia querela requirit fa-
ctum hominis,& figuram iudicij, & ideo debet aditio expecta-
ri.nam exhęredati expectant inſtitutos, vt habeant cōtra quem
moueant actionem,de inoff.teſtamē.l. Papi. §.ſi conditioni. Sed
nullitas non requirit factum hominis, quia quotiens ipſo iure
res

res ſic ſe habet, factum hominis ſuperuacuum eſt. de cond. inſt.
l. quæ ſub cond. §. ſi. de aur. & argen. lega. pe. liculis. §. Labeo. ſed
quia requirit factum hominis, ſed non requirit aduerſarium,
nec figuram iudicij, de bo. poſ. l. 3. §. pen. & l. ſeruus, & uo. in l. 1.
C. quorum bo. & ante aditam hæreditatem peti poteſt, & poſt,
de contratab. l. quod vulgo no. C. de coll. l. vt liberis. & hodie ſuf-
ficit ſola agnitio coram adito prætore in contratab. ſicut in alijs
bon. poſ. quæ ius tribuunt, vt no. C. de cur. fur. l. fina. quod eſt no-
tandum in his, quæ non tribuunt ius, nil eſt immutatum. no. C. vnde
legi. certum. & facit ad no. de hære. inſti. l. ſi quis inſtituatur. &
hoc de ſucceſſione teſtat. Si autem loquimur in ſucceſſione pe-
nitus inteſtati, vtrum ſucceſſorium edictum locum habeat nec
ne, refert. aut loquimur in ſuis, aut in alijs ſi in ſuis tunc primus
ea ſola iuris immixtione excludit vlteriores de iure ciuili, etiam
ſi repudiet, & ideo vlteriores veniunt ſolum iure prætorio per
bo. pol. vt l. qui ſe patris, & l. 1. § ſciendum, niſi eſſet excluſus an-
tequam poſſet immiſcere. ſupra eodem, ſi quis poſthumus. §. ſi
filium, & infra tit. 1. ſi quis exhæred. §. 1. quia ſuus in potentia nō
dicitur ſuus, ſed ille tantum, qui actualiter eſt ſuus, vt īfra titu. 3.
ſuus, in princ. no. Si in alijs, aut loquimur in his, qui vocantur in
re ciuili, & habet locum ſucceſſorium edictum, ſiue primus nū-
quam fuerit hæres, ſiue fuerit, & ſit reſtitutus, de lega agna. ſuc-
ceſſ. § placebat, & d. §. ſi quis adita & ſi dicatur, quomodo duo
ſunt hæredes eodem iure in ſolidum: reſpondeo vnus directo,
alius vtiliter poteſt eſſe ſicut hæres, & fideicom. vniuerſalis qui ha-
bet pro ſolido ſuccedit, & de iure ciuili. m̄ vnus directo, ad Treb.
l. ex aſſe. aut loquimur in his qui vocantur per prætorem, & tūc
aut primus præceſſit potentialiter tantum, ſed effectualiter non.
tunc habet locum ſucceſſorium edictum. inf. de ſucceſſ. edicto.
l. 1. aut præceſſit actualiter & effectualiter, licet poſtea ſit abſten-
tus per reſtitu. & tunc dic, vt no. in l. fina. eodem titu. Duodeci-
mo & vltimo oppo. ad finem l. diuus, ad l. Pompon. de parric. &
ſo. vt in gl. no. Nunc venio ad quæſtio. iſtam l. dicit quod exiſten-
tia ſui hæredis operatur dominij continuationem. quæro quid
facit iſta l. ad tit. dicit dominus Bar. quod vult ponere rationem,
quare filio prætento teſtamentum eſt nullum. & eſt ratio, quia
cum ius vniuerſum ſequatur continuatim filium, non eſt illa
hæreditas, quam extraneus inſtitutus capere poſſit, quia alius
id eſt filius occupauit. & eſt ſic de hære. inſti. item quod Sabinus
verſic. alter atque & l. qui non miles. §. fin. eod. tit. decedens er-
go ſine hæreditate hæredem habere non poteſt. occupantibus
enim ſuis bona, iure ſuitatis, nil relinquitur quod vacet extra-
neis, ſicut econtra quando pater iure peculij filiorum occupat
bona filij hæredem habere non poſſunt. no. ſi autem filius exhæ-
redatur, tenet teſtamentum: quia non continuatur in eum do-
minium. Et ea hoc patet ratio, quare præteritio matris habe-
a tur pro exhæredatione. a & eſt ratio, quia mater non habet ſuū
hæredem, & ſic non continuatur dominium in eum. Item eſt
ratio, quare ſi filius emancipatus præterimr, tenet teſtamentum,
quia non continuatur in eum dominium. Item eſt ratio, qua-
re in l. pater filium, præteritio patris habetur pro exhæredatione
25 quia non continuatur dominium ſecundum eum. † Sed in dic
quod in ordinatione teſtamentorum quædam eſt ſolemnitas,
quæ pertinet ad iuris authoritatem conſeruandam, quædā quæ
pertinet ad naturalem rationem, quædam quæ pertinet ad iuris
permiſſionem. Et quia maior eſt defectus ſolemnitatis, quā de-
fectus pietatis, teſtamentum in quo filius eſt præteritus, eſt nul-
lum: ſed ſi eſt exhæredatus vere, opus eſt querela. porro conſen-
26 ſus non dicitur ſolemnitas, ſed ſubſtantialitas. † Hæc nomi-
na ſubſtantia, forma, ſolemnitas, ordo habent ſignificata diuer-
ſa in actibus hominum. & patet ex no. per Iacob. & Cy. in l. pro
latam. verum tamen eſt quod ſubſtantia quandoque ponit pro
cauſa ſubſtantiali. C. ſi certum pet. ſi ex precio, quandoque pro
conſenſu, de act. & obl. l. obli. ſubſtantia: quandoque pro forma
ſubſtantiali. non enim inficiandum quod verborum conceptio
non ſit ſubſtantia in ſtip. ſone, quia eſt forma ſubſtantialis, & ſi-
ne ea ſtipulatio non habet eſſe, nec nomen eſſe, & in diffinitio-
ne eius ponitur, de verborum oblig. l. 5. §. ſtipulatio. omne enim
quod eſt eſſentia, dicitur ſubſtantia, & ideo eſſe rei ſeu eſſentia
rei, & ſubſtantia idem ſunt, & facit de conſti. pec. l. 1. §. eunt qui.
Item forma aliquando accipitur pro forma, quam actus accipit
per verborum expreſſionem. & iſta eſt forma difformis in a-
ctibus hominum, & etiam in ipſis legibus. Et hoc modo acci-
pitur illa propoſitio, à forma. i. a tenore contractus, uel l. vel pri-
uilegij, uel teſtamenti non debet recedi, de exerci. l. prima, §. ſi is
qui nauem. ff. manda diligenter. ad muni. l. conſtitutionibus. &
vbi deficit tenor, deficit forma talis. infra tit. 1. l. ſi binæ tabulæ.
inf. titu. 2. l. j. aliquando accipitur pro forma tradita a iure, vt ſer-
uetur in actibus hominum, & eſt uniformis, & hinc actio appel
latur vulgaris formula, de fur. l. ſi ſeruus nauem. hoc modo dici-
tur quod interrogatio & reſponſio eſt forma ſtipulationis, quia
iuris artificio ſic inuentum, & ſtatutum eſt. nec enim minus
poteſt in actibus ſuis l. quam quidam faber, qui ſubiectæ ma-
teriæ dat formam, prout vult ſic & l. artificioſe facit. & hæc for-
ma non poteſt mutari, vt l. nemo poteſt. de lega. primo, nec po-
reſt renunciari ei. & hoc quia renunciatio eſt impoſſibilis, &
renunciatio ſolum valet in his, quæ poſſunt tolli conſenſu, ſicut
ſunt quæ reſident in ipſis. & non in l. poteſtate. aliquando acci-
pitur forma pro apparenti figura. ſicut eſt in his. quæ hoc requi
runt, vt l. edicto ſeu forma propter eo conſiſtit in hoc, quia for
b ma eſt, quæ dat principium eſſe ipſi rei, b & talis non eſt huiuſ-
modi, de actio. & obliga. non figura. de hæred. inſti. quoniens. §.
ſed ſi non. Item ſolemnitas aliquando accipitur pro ſolemnita-
te probatoria, id eſt inducta gratia probationis. & fidei, ne quid
poſſit excogitari malignum. C. de fideicommiſ. l. quæſtionem,
aliquando pro auctorizabili, de aucto. tut. ob. § fin. & in auctor.
hoc ius porrectum. aliquando pro modo conſummationis a-
ctus, puta quod vno contextu fiat totum teſtamentum, id eſt
nullo & medio actu interueniente. l. hæredes palam. § ſi. Et iſtæ
ſolemnitates non ſunt de iure gentium, quia non cuſtodiuntur
peræque apud omnes gentes, ſed ſunt de iure Romano intro-
ductæ. Item ordo accipitur aliquando pro ordine compoſitio-
c nis, c quo ordine poteſt incipere teſtamentum ab exhæredatio-
ne infra titu. tertio. l. 1. aliquando pro ordine confirmationis. &
tunc incipit neceſſario ab inſtitutione, vt l. Papinianus. §. ſi con
ditione, de inoffic. teſtamē. aliquando pro ordine teſtamenti ad
aliud l. ſecunda. § prius, de vulgar. ſubſtit. aliquando pro ordine
delationis, vel excluſionis. infra eodem. ſi ita ſcriptum § ſi. Ϳ. de
hær. inſtit. l. quotiens §. ſi quis primum, & l. Iul. § ſi. inf. eod. Gal-
lus. Et breuiter quædam concernunt modum ordinandi, quæ-
dam confirmandi, quædam modum conferendi, quædā acqui
rendi. Fiunt enim acquiſitiones non omnibus, ſed habilibus &
in vnoquoque ſecundum propriam aptitudinem, & ſuſceptiuā
virtutem actus agentium operatur, vt in ſinitis patet exemplis.
no. ad iuris imperium pertinet teſtium numerus, & ſimilia, ad
naturalem rationem pertinet ꝙ filius inſtituatur, de bonis dam.
l. cum ratio. & hæc naturalis ratio in præceptis ciuilibus eſt reda
cta, quia debita eſt hæreditas filij. C. de codicil. l. fin. & l. 1. de ina
ponen. lucra. deferri lib. o & no. C. de iuris & fact. igno. l. 3. nota.
Ad iuris permiſſionem quod exhæredetur, vt l. non tantum. §.
ſi emancipatus, de contratabu. ſi filius in poteſtate prætereatur.
teſtamentum non ſolemne & ideo non tenet de iure ciuili ſu-
pra eodem ſi filius in poteſtate. inſti. de exhæred. lib. in prin. infra
tit. 1. l. 1. & l. Gallus, §. in omnibus, & §. ita ane & §. nec ſolum
non autem hoc facit continuatio dominij. & hoc probo. in po-
ſthumo eſt patens de te, quia naſcendo poſt mortem rumpit,
& tamen nunc primum incipit habere dominium. ff. de min.
l. etiam facit quod no. ſup eo. ſi a præ. & Ϳ titu. 1. l. 3. § ex his, ap-
paret in iam nato. probo. primo ſi præteritus decedit in vita te-
ſtatoris. nam non continuatur dominium, tamen teſtamentum
de iure ciuili remanet nullum, nec etiam de iure prætorio con-
firmatur per ſe, vt no. inſ. tit. 1. poſthumus. & inſti. de exhæ. lib.
in princi. niſi teſtator confirmet expreſſe, ſicut in irrito vt l. qui
ex liberis. §. teſtamento, de ſcd̄m ta. & ita intelligitur l. poſthu-
mus, ver. idem & circa ſecundum O. Io. nam ibi tea. contingit
iniuſtum, & irritum. ergo idem in vtroque do. Di. dicit cōfirma
ri iure prætorio, & tenet contra gl. niſi præcedat aliud teſtamen
tum, vt d. l. ſi filius. & no. rationem. inſ ti. 1. cum in ſecundo. Bar.
dicit, quod ſi ſunt inſtituti venientes ab inteſtato, confirmantur,
vt in ver. idem & circa. & contratab. cum duob. § ſi prius.
ſed contra hoc videtur caſus in l. Gallus. ver. ita ſane, & ver. nec
ſolum, & in §. in omnibus: ſed dic vt ibi per Din. iſta oppo. vi-
detur æqua tamen conſiderando bene l. aliſe non habemus l. ꝙ
faueat venientibus ab inteſtato in ſucceſſione teſtati, ſed in-
teſtati, vt inf. titu. 1. l. 5. & l. hac conſultiſſima. § ſi quis & ita. §. ſi
prius. nam ibi ſecundum teſtamentum peccabat in numero te-
ſtium, non vitio prætentionis, quia ibi debet intelligi in eman-
cipato præterito: ſecus in ſuo, vt l. ſi filius qui in poteſtate, quia
ambæ illæ loquuntur in duobus teſtamentis, & ideo ver. idem
& circa non poteſt adaptari. quia loquitur in vno teſtamento.
Finaliter, quia opinio doct. mei videtur mihi æqua recolligen-
do omnia. ¶ Cum præteritus decedit viuo teſtatore, an recon-
ualeſcat teſtamentum de iure ſic dico. aut fuit præteritus poſt-
humus, & reconualeſcit, quia habuit retro eſſe, & de facili ad
id reuertitur, arg. no. ſ. tit. 1. l. ſi teſtamentum. nam facile vnum-
quodque perducitur ad id, ad quod naturaliter inclinatur, de
pac. l. ſi vnus §. pactus, verſic. quod in ſpecie dotis. not. aut iam
natus, & tunc aut eo mortuo pater confirmauit teſtamentum
& re-

ADDITIONES.

a Pro exhæredatione. Adde d. Ale. de Imo. in l. poſthumo. C. de cōtrata. & in l. 1. C. de bo. poſ & Ang. in auth. vt cum de ap. § aliud quoq; capitulum, & eundem Bal. in l. ſi quis poſthumos §. ſi filium, in fi. eo. titu.

b Rei Adde eundem Bal. in trac. de pac. ante me. 5. col. & adde do. Mari Soc. in conſ. 24. incip. viſis, ver. verum prædictu non ob. circa fin. in 1. parte. ꝙ forma, quæ dat eſſe, magis attendi debet, quam res.

c Compoſitionis. Adde Bar. in l. dotalem. §. fin. de teſt. mili. & d. Ale. de Imo. in conſ. 50. 4. parte, quòd talis ordo inſpicitur.

& reconualeſcit nouo iudicio, vt leg. qui ex li. §. teſtamento, aut
non, & tunc aut ſunt inſtituti extranei, & non conualeſcit, vt in
Inſti. de exhæred. li. & argumen. de action. & obliga. l. oblig. quę
autem ſunt inſtitutu venientes ab inteſta. & tunc conualeſcit, vt
in verſic idem & circa. & hæc vera in obitu naturali, ſi non præ-
cedat aliud teſtamentum. nam ſi præcedebat ſecundum, in quo
iam natus eſt præteritus, non poteſt confirmari propter obſta-
17 culum, quod ei paratur a primo perfecto. † non enim patitur. l.
a quod minus perfectum tollat magis perfectum, niſi in caſibus
vt no. in l. hac conſultiſſima. §. penultimo, C. de teſtamen. no. quia
primum hoc caſu derogat ſecundo, vt l. ſi filius qui in po. alle. ſe-
cundo probo contra Bar. in prima ratione per tres. l. ſupr. eodem
ſi a primo, & ſi poſthumus a primo, & inf. titu. t. l. 3. § fi. vbi præ-
teritus decedens pendente exhære. rumpit gradum & ſpeciem
gradus exiſtentis in conditione, a quo præteritus erat. & tamen
nunquam fuit ſuus, & eſt nota. quod non tranſmittit ius dicen-
di nullum ad ſuum hæredem iſto caſu, vt no. Dy in l. Gallus, in
diſtin. ad finem, & tamen teſtamentum remanet nullum omni
iure prætorio & ciuili. & probatur idem. inf. tit. 4. l. qui vxorem.
non ob. l. filio præterito, quia ibi approbatio purgauit vitium te-
ſtamenti, vt no. de contratab. l. 2. C. & de leg. præſt. l. is qui. ſed hic
nec approbauit, nec potuit approbare. ſic in l. vxoris abortu, &
d. l. qui iuſſit. apparet quod nullitas omnibus aperit viam, & qui
libet poteſt opponere de nullitate, de excep. rei iudic. l. ſecunda,
& ad Senatuſconſul. Carbonian. l. 3. § cum extaret. ſed non de ex
hæredatione, vt l. Papinianus, in princip. Conclude ergo in hoc
caſu, quando præteritus decedit mortuo teſtatore, aut approbat
& poteſt approbare, & loquitur, l. filio præterito. quia ſi eſt con-
temptus filius, & l. eſt contemta, quia propter ipſum lata. nota. aut
non approbat, & loquitur l. vxoris abortu. C. de poſthum. hære-
di. inſtituen. aut approbat, ſed non poteſt approbare, quia præce
dit aliud teſtamentum, & tunc loquitur l. ſi filius qui in poteſta
te. ſupra eodem titu. patet quod mors præteriti poſt mortem te
ſtatoris obeuntis non eſt de ſe cauſa confirmationis, ſed appro-
batio, in l. filio præterito, nec diſtinguo, an ſit inſtitutus extra-
neus, vel ſuus hoc caſu, vt d. l. 2. de contratab. & d. l. is qui in po-
teſtate, & no. inf. de hæred. inſti. ſuus. §. 1. in gl. 1. facere. no. Item
dico quod in d. l. filio prçterito. inf. de iniuſto, rupto, irrito teſta-
ſtamento non poteſt ſuccedi de iure ciuili. ſi ergo poſſet ſucce-
di, rumperetur primum. ergo non poteſt ſuccedi niſi per bono.
poſſ. ſecundum Bar. ſed glo. tenet in l. ſi pater, quod poſſit ſucce
di per aditionem hæreditatis, quæ eſt de iure ciuili, & ſic perpe-
tuo, & ſolo animo, & fieret tranſmiſſio, quod eſt æquius. quia
ceſſat ratio impediens, & adeſt cauſa confirmans, quod non erat
in poſthumis, allega. quia ibi non ſuperuenit cauſa confirmans.
& ad rationem in contrarium dic quod, l. filio, non habet locũ,
ſi prçcedit aliud teſtamentum, & ſic non ob. porro. ſi teſtamen-
tum in ſubſtantialibus peccat. non poteſt confirmari. inf. eod. ſi
poſthumus a primo. §. fin. ſupra tit. primo, ex cap & l. ſi is. qui de
leg. 3. fideicom. §. 1. C. de teſtam. mil. ſicut certi, & l. ſi cum vel in
vtero. & argum. J. de hered inſti. l. fi. C. de reuoc do. l. nunquam.
facit C. de teſt. l. non dubium, vbi idem no. quando teſtamẽtum
peccat in ſolemnitate, quæ pertinet ad iuris auctoritatem & nõ
ad fauorem perſonæ. amplius ſuitas eſt cauſa continuationis, &
continuatio cauſa nullitatis, teſtamentum eſſet nullum non p-
pter perſonam, ſed propter bona. & ſic non inſpiceretur tem-
pus teſtamenti, ſed mortis, vt leg. qui ſoluendo non erat duos
Apollo, de hæredibus inſtituend. quod eſt falſum, vt probatum
eſt ſuperius. & ideo non debemus huic ſoli rationi inniti. præ-
terea eſſet dicere quod defectus in materia. id eſt in re eſſet defe-
ctus in ſolemnitate, quod pluſquam ridiculum eſt. præterea ſe-
queretur quod prçteritio emancipati exhçredatio cenſeretur, &
quod omiſſum diceretur expreſſum. quæ eſt ergo ratio, quare
præteritio matris habetur pro exhæredatione? Reſpondeo quia
incluſio vnius in actu ſolemni facta eſt excluſio alterius, vt inf.
de leg. 1. l. quod in rerum. §. ſi quis poſt teſtamentum, de pen. leg.
l. cum proponas virum & vxorem. l. ſi maritus, de do. Sed quę
eſt ratio quod prçteritio emancipati non habetur pro exhçre-
datione? reſpondeo, quia in extraneo vel iam mortuo inepta eſt
exhæredatio ſed per l. duodecim tab. emancipatus habetur pro
extraneo, vel pro mortuo l. Gallus. §. & quid ſi tantum. quod vi
de ſupra, & male dicit Bar. quod aliter non faceret hęc l. ad titu-
lum tuſi ſecundum ſuum intellectum, quia titulus ille genera-
lis eſt & loquitur de iure prçteritorum & inſtitutorum, & exhæ
redatorum. & de iſtis tribus dicit hęc l. dicens quod inſtituto &
prçterito continuatur dominium non exhæredato. vnde per op
time ſituata eſt l. conſiderata generalitate rubricæ. facit de iu-
ris & facti ignoran. l. regula. §. fin. ideo hęc l. fuit hoc titulo ſitua
18 ta. & non obſ. infra tit primo, quia ille ſpecialior eſt † Sed quia
dictum eſt ſępius non tenere teſtamentum, in quo filius prçteri
tus eſt, intelligendum, vt ille gradus non teneat, a quo filius præ
teritus eſt. vnde ſi vnus gradus tantum eſt in teſtamento, totum
& teſtamentũ pendet ex illo, & illo vitiato totum eſt vitiatum,
quia in eo reſidet totum. ſi autẽ ſunt plures gradus, & ab vno eſt
prçteritus, ab altero exhæredatus, diſtingue. aut eſt exhçredatus
a primo, prçteritus a ſecundo, aut econtra a primo prçteritus, a
ſecundo exhçredatus: ſi eſt exhçredatus a primo, prçteritus a ſe
cundo, tunc primus gradus tenet, & ſecundus vitiatur, vt l. ſi a
primo, & l. ſi poſthumus a primo, dummodo exhçredatio ſit ſo
lemnis. ſed poteſt euenire, vt ſecundus gradus vitiet primum. q
dic, vt infra tit. 2. l. pen. ſi vero eſt a primo prçteritus, a ſecundo ex
hçredatus, & tunc aut vitiatur primus gradus ab initio, & tunc
a ſecundo gradu incipit teſtamentum, vt ſupra eodem. l. 3. §. fi.
quia cum primus gradus nullus eſt, admittitur, de hære. inſti. ex
facto etiam, & l. ſi is qui. ſol. non eſt primo loco, & l. ſi is qui ſol.
non eſt ſcriptum, & l. ſi filius inſtituatur. eodem tit. no. aut ex poſt
facto, & tunc vterque vitiatur, vt inf. tit 1. nam & ſi. §. fina. & no.
inf. eod. ſi poſthumus a primo: ſed contra tit. t. ſi miles. ſo. ibi pri
mus gradus tenebat de iure ſpeciali tantum, & vitiato eo non
tollitur ius commune, arg. de excu. tuto. ſed & milites. §. 1. & fa-
cit quod no. in l. ſi tibi. §. de pignore, de pac. prçterea in l. ſi miles,
non vitiatũ eo quod prçteritus aperiat ſibi viam, ſed eo quod fi-
nit priuilegium teſtatoris. Apparet quod quando teſtator facit
plures gradus, teſtamentum poteſt incipere a ſubſtituto. vnde
quando ſunt plures gradus, poteſt vnus gradus valere, alter non
valere. ſed idẽ gradus non poteſt pro parte valere. pro parte non
valere. J. titu. 2. l. pen. quia prçteritio rumpit gradum aut totum,
aut nihil ex gradu, quia continet defectum formę totius gra-
dus. ſed quid ſi non facit nihil ſecundum gradum, quia dicit, ſi
filius meus hęres non erit, talem ſubſtituo, cum non procedat fi
lij inſtõ & vr̃ non valere, vt no inf. eo. Gallus, in prin. & §. ſi eius,
& § ita ſane, & §. nec ſolum. in contra vt in l. ſi quis, inſt. pe. char.
de hçredi. inſtit. & hoc tenet Bar. per l. Gallus, quę inte. non exi-
git filij inſtitutionem, & quia ceſſat ratio continuationis domi-
nij, quæ eſt cauſa nullitatis teſti. & probo ex no. J. de vulg. ſubſt.
l. 1. in gl iſtud eſt, & in gl. ab initio. ibi vide ſecundum eum. ſed ip
ſe peſſime loquitur, & non bene ponderauit. §. in omnibus, ea. l.
qui contra eum eſt aperte, & inſ. eo. l. inter cætera, & l. ſi. eo. tit. ſi
ita ſcriptum. § teſtamentum, de hære. in l. cum in teſtamento, in
prin. de vulg. ſubſt. mor. b. §. prius. l. eum. §. ſi. & J. tit. 1. l. poſthu-
morum, & patet, quia aut in inſtitutu, aut ſubſtitutio. primo ca-
ſu filio præterito exiſtente in medio, non poteſt tenere inſtõ, ſe-
cundo caſu impoſſibile eſt, quod ſit ſubſtõ, ex quo non eſt niſi
vnus gradus. Et quia ſubſtõ eſt pars teſtamenti. infra tit. 1. l. 1. §.
fi. & teſtamentum debet eſſe integre factum, non ex parte. ſup.
tit. 1. ſi is qui. non ob. l. ſi quis, inſti. quia ibi ille gradus non eſt ſe
cundus, ſed primus, & eo modo reſpondeo ad no. de hære. inſti.
ex facto etiam & ideo ſi teſtator vſus eſſet verbo ſubſtituo, va-
let iure inſti. & iure primi gradus, non iure ſecundi nam quia ſo
lus eſt, ſecundus eſſe non poteſt. no. & pro tanto debet intelligi.
l. ſi quis inſti. quando non erat neceſſe omiſſum inſtitui, quia e-
rat legitimus hæres, non tamen ſuus, quia in ſuo non habet lo-
cum illa l. de iure ciuili, quia impoſſibile eſt tenere primum gra
dum, a quo filius præteritus eſt, ſed de iure prætorio obtinet ſe
cundum. l. filio præterito, & l. poſthumus, verſ. idem & circa vt
19 ſupradixi. † Iuxta prædicta autem eſt ſciendum, quod habemus
b triplicem exhæredationem: *b* quædam eſt propria, quædam im
propria, quædam impropriſſima. propria eſt, quando pater fi-
lium, qui eſt in poteſtate, exhæredat mala mente, & hæc diffini-
tur ſic. exhçredatio eſt alicuius inuiti a tota hæreditate ſibi debi-
ta in teſtamento legitime & effectualiter facta excluſio, ſeu pri-
uatio. & dicitur inuiti, quoniam ſi eſſet volens, non diceretur ex
hæredatio, quoniam non pater ipſum, ſed ipſe ſeipſum, infra de
hçredi. inſtituen. iam dubitari. infra eod. l. ſi poſthu. a primo. §. qđ
vulgo, & l. ſi filius hęres. vnde pater poteſt filio etiam in legiti-
ma ſubſtituere, quia non dicitur onus, vt ibi patet. ſi etiam pa-
ter & filius in priuatione concurrunt, quia pater adminiculo fi-
lij viuit, non dicitur exhæredatio ſtricto modo, vt no. C. de in-
offi. teſtamen. l. ſi quando §. fi. Item ideo dicitur, A tota hæredi
tate, quia a re certa. vel a parte quota non poteſt fieri, vt J. eod. l.
cum quidam. ſecus in inſtitutione. vt l. 1. §. ſi ex fundo, de hæred.
inſtituen. & in ſubſtitutione, vt inſ. de vulg ſubſti. l. cohçredi. §.
fi. quia exhæredatio non habet ius accreſcendi, ſed inſtitutio &
ſubſtitutio ſic. Item ideo dicitur debita, vt ſuos, quibus eſt hæ-
reditas debita comprehendat, vt in l. noſtra, non extraneos, quia
inepta res eſt in extraneo, de verborum obligat. l. quidam cum
filium. nam vbi non prçcedit habitus. nec aptitudo. i. ordinata
potentia. ibi non cadit priuatio, de verborum oblig. to. Itẽ ideo
c dicitur, In teſtamento, quia in codicillis, *c* vel ab inteſt. non
20 poteſt fieri exhæredatio, † quia exhæredatio debet eſſe actus
ſolem.

ADDITIONES.

a Perfectum. Adde eundem in l. ſi filius. ſup. eo. & quod ibidem dictum fuit in apoſtil.

b Exhæredationem. Quotuplex ſit, vide eundem Bal. in auth. ex cauſa, in 17. col. de lib. præte.

c In codicillis. Adde Dy. in conſ. 51. in verſ. præterea, el 10.

ſolemnis, ſicut inſtitutio. C. de teſtamen. l. non codicillum. nam eadem eſt regula contrariorum, & quia exhæredatus ab inteſt. eſſet exhæredatus a ſeipſo, quod eſt impoſſibile infra eodem. ſi ita §. regula, de hæred. inſtitu. ſed ſit in conditione. §. final. & l. patentam. quia idem actus reſpectu eiuſdem perſonæ, non poteſt eſſe, cauſa contrariorum, de ſolu. l. qui hominem. § final. Item ideo dicitur legitime, nam ſi forma non ſeruaretur, non valeret, vt præmiſi, quia ſub conditione, vt ſupra eo. l. 3. §. pure, niſi eſſet conditio iuris, vt no. infra titul. 1. l. ſi ita facta. ſed contra hoc eſt. ſupra eod. l. 3. §. quæſitum. & ideo dic, quod aut eſt conditio, quę eſt extitura antequam filius poſſit dici prætcritus, & talis conditio poteſt apponi, argum. infra eod. l. cum poſthuma. aut eſt poſtea extitura, & tunc non valet, quia interim eſt prætcritus. nec etiam eſt verum, quod in §. quæſitum, ſit conditio iuris, quia l. non ſuſpendit exhæredationem, ſed querelam. nam omni tempore exhæredatus eſt, vt l. ſi a primo. & ideo ſi teſtator exhæredationem per inſertam conditionem ſuſpendit, non eſt conditio tacita, ſed expreſſa. tunc eſſet proprie tacita conditio expreſſa, quando expreſſio eſſet nugatio, quæ nil operatur, de aur. & argē. leg. l. pediculis. §. Labeo. dicitur etiam Legitime, quia hoc aduerbium, quicquid iuris eſt, complectitur ſiue in ſolemnitate, ſiue in voluntate. nam verbum iuris eſt. & ex hoc excludit factam exhæredationem poſt mortem, quia pro non ſcripta. nam ſicut inſtitutio, quam non eſt poſſibile confirmari de futuro, eſt pro non ſcripta. infra tit. 1. l. cum in ſecundo, ſic exhæredatio. inf. eod.

21 l. ſi ita. §. teſtamentum, & no. in l. Gallus. §. in omnibus. † Item

a hodie non tenet exhæredatio, niſi exprimat cauſam, quæ ſi vera eſſet, debet legitima reputari, in authē. vt cum de app. cognoſcitur. §. aliud. ſed videtur quod nedum legitima, ſed etiam vera. inf. eo. l. ſi poſthumus a primo. §. fina. & ſic videtur vera opin. Mar. in l. 5. de inoffic. teſtamen. quod non eſt verum, quia in l. ſi poſthumus. §. fi. teſtator labitur in eſſentiali id eſt in ipſa filiatione. ſecus, ſi errat, vel non errat in alijs cauſis accidentalibus & remotis, & ſic non obſt. facit quod no. infra de hæredibus. in l. nemo. § 1. & l. fina. ſufficit ergo cauſam eſſe in iure, licet non ſit vera in facto. Item ideo dicitur effectualiter, quoniam ſi in effectu non eſſet exhæredatus, ſed in eius prouiſione, non dicitur exhęredatus proprie. inf. eodem. l. multi non note. & infra de vulga. ſubſti. l. cum ex filio. Item ideo dicit Nominatim, quia alias nō valet, vt ſupra eodem. l. 1. & 2. Exhæredatio igitur ſic facta & talibus circunſtantijs debitis continuata legitima eſt, & teſtamentum tenet. tamen ſi exhæredatus ſentiat ſe grauatum iniuſte, prodita eſt ſibi querela inofficioſi teſtamenti. Et hoc ſi nihil exhęredato relictum eſt. ſi autem eſt aliquid relictum, aut tantum, quātum debetur pro legitima portione, ceſſabat querela etiam iure veteri. aut minus, & tunc iure veteri habebat querelam, ſed codicis agit ad ſupplementum. ſed iure nouiſſimo diſtinguitur, aut eſt ei aliquid relictum iure inſtitutionis, & tunc agit ad ſupplementum, aut nihil, & tunc alius titulus non excludit a querela, vt hæc probantur de inoffic. teſtamen. Pap. § quarta. C. eod. omnimodo, in authen. vt cum de app. cogno. §. certum, & no. in authen nouiſſima, & ad Trebel. l. ſi quis priore. & eſt ratio nouiſſimi iuris, vt no. de leg. 1. l. filium illa eſt ratio nominis. Sed ratio effectualis eſt propter ius accreſcen. quod habet inſtitutus filius in re certa ſecundum doct. ſed iure veteri inſtitutio in re certa, alio vniuerſaliter inſtituto, non habebatur pro inſtitutione, vt patet in l. Gallus. §. in omnibus. vbi dicit. Ea aliqua parte. & eſt ratio, quia cum alius in aſſem vocetur, filius extra hæreditatem inuenitur, & per hanc querelam rumpebatur teſtamentum penitus, & erat ratio de inoffic. teſtamen. l. Titia. ſed hodie rumpitur quo ad inſtitutionem. ſed quo ad legata, & fideicommiſſa diſtinguitur, aut ſunt relicta ab exhæredato, & non valent, de legat. 3. l. 2. de lega. 1. l. ab exhæredato, aut a ſcriptis hæredibus & valent, vt in authen ex cauſa. aut ſunt in ipſo teſtamento relicta a venientibus ab inteſta. & tunc non valent ſecundum gl. authē. ex cauſa. Hinc eſt quod ſi in teſtamento teſtator dixit, ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum, inſtitutio non erit in cauſa fideicommiſſi. ſecus, ſi valeret, de iniuſto teſtamento, poſthum. §. ſi Paganus. nam dicit gloſſ. quod talis repetitio non valet per l. Titia, quæ non inuenitur expreſſe correcta per aliquam legem, & licet ratio legis eſſet correcta, tamen dictum manet firmum, quia non eſt de eſſentia, quod ſit rationabilis, de legibus. l. non omnium. dicit ergo gloſſ. quod aliquando teſtamentum non tenet, quia deficit ſolemnitas teſtium, & ſimilis, & tunc repetitio operatur. aliquando teſtamentum impugnatur ratione defectus inſtitutionis, & tunc nil operatur. aliquando ratione ſuæ imperfectionis, quia fuit voluntas imperfecta, & idem ſupra titul. 1. l. ex ea. & pro gloſſ. bene facit. l. ex filio, de leg. 1. alleg. quia paria ſunt relinquere nominatim a prætcrito, vel in genere, ſi nullus eſt alius, quem concernat præſtatio, niſi prætcritus. nam nominatim dicitur fieri. ſupra eodem. l. a. & l. placet, & infra titul. 1. l. tertia. § penul. & per hoc non dico, quod aut ex cauſa rumpit fideicommiſſum vniuerſale, ad Treb. l. ita tamen. §. quotiens, per Iac. ſed dico inſtitutio nō trahitur ad fideicommiſſum nec per authen. ex cauſa, nec per vulgarē clauſulam prædictam, & ita tenent doct. Vltramon. communiter, vt no. Gul. C. de codicil. l. fin. Dyn. tenet contra. ſed non inſiſto vlterius. dic vt no. Dyn. in dicta authen ex cauſa, in 6. quæſt. cuius dictum credo verum quo ad alios venientes ab inteſta. ſed non quo ad ipſum prætcritum, vel exhæredatum, qui effectus ſubſtitutionis in ſe transfundit, vnde nō puto quod inſtitutio obliquetur. imo quod penitus euacuetur ex cauſa prætcritionis, vel exhæredationis. non ob. clauſula prædicta. Et hoc quia etiā hodie exhæredans impie filium, fingitur demens quo ad inſtitutionem, ergo & quo ad id, quod ſuccedit loco inſtitutionis, licet

a quo ad alia non fingatur demens ſecundum Iacob. But. in auth. ex cauſa. † Item tunc reperitur quædam exhæredatio impropria, quæ quo ad effectum non eſt exhæredatio, licet habeat formam exhæredationis, vt eſt quando fit ad filij prouiſionem, vt infra eodem multi, & inſ. de bon. lib. ſi patronus §. ſi quis. inf. de vulg. ſubſti. cum ex filio. & talis exhæredatus non habet querelam, vt ſupra de cur. fur. l. fin. circa medium, nec reperitur in ea. cauſæ exiſtentia, vel expreſſio, & poteſt etiam fieri hodie de poſthumo, quia pater eſt ſolicitus de ſalute filij, de lega. ſecundo, cum pater. §. mando, & conſilium capit pro liberis, vt inf. vnde lib. ſcrip. Item eſt quædam impropriiſſima, quæ nec quo ad effectum, nec quo ad formam eſt exhæredatio, vt eſt quando extraneus exhæredatur, quia non habet eſſe, nec formam eſſe, cū

23 ſit inepta, de verborum oblig. l. quidam cum filium. † Item eſt duplex præteritio. vna propria quo ad formam & effectum. prima diffinitur ſic. præteritio eſt ſilentium circa inſtitutionis beneficium, & exhæredationis actum, & aut prætcritur iam natus aut poſthumus. & quo ad vim teſtamenti in inſtitutione dic, vt ſup. quo ad vim legatorum dic vt in auth. ex cauſa. quod intellige, ſi pater conſulto prætcrit filium. ſi autem per ignorantiam non credens filiū habere, tunc videtur quod legata non debeantur, quia nonnulla vitio prætcritionis tantum, ſed defectu voluntatis, quia non eſt veriſimile, quod ſi ſciuiſſet ſe habere filiū, ſic grauaſſet ipſum de iure cod. is qui. C. de teſtam. mil. ſicut certi. de ma. te. vxorem, de reuocan. don. ſi vnquam. nam auth. ex cauſa, emanauit cauſa tuendæ voluntatis, & id repręſentat filio, qđ ſi teſtator feciſſet filio, non eſſet locus remedio, & ideo de lega. non poteſt filius quæri. non autem intendit auth. ex cauſa, quod voluntaris eſt facere voluntatis. no. argu. contra. J. de hæred. inſt. l. fi. ſed ibi fuit extraneus inſtitutus, non filius. nam filijs noſtris omnia ex voto paramus, ſed non extraneis. Item contra de inoffic. teſtamen. cum mater. ſolu. vt ibi, niſi conſtaret, quod eſſet talia a quolibet relicturus, argum. no. de pactis. l. tale pactum, in fine. Eſt alia præteritio impropria quo ad effectum, ſed propria quo ad formam, & hæc triplex, nam quædam cauſatur ex iure priuilegiato, vt quia miles prætcrierit filium. d. l. ſicut, & l. ſequē. quædam cauſatur de iure communi, quando fit per aſcendentes ex linea fœminina, inſti. de inoff. teſtam. §. mater, de contrabu. l. illud, §. ab teſtamento, hodie cauſa debet allegari in tali prętcritione, vt habeatur pro exhæredatione legitima, vt no. in authen. de hæred. & Fal. §. exhæredatos. nam prætcritio ſine cauſa haberetur pro non legitima exhæredatione, quæ prætcritioni comparatur, vt no. inſ. eodem, ita ſcriptus. §. teſtamentum, quædam alia prętcritio habetur pro exhæredatione ſimiliter de iure communi, & non eſt neceſſaria inſertio cauſę, vt quando alius eſt in medio, de inoff. teſtamento. l. pater filium, & l. ſi is qui, ſecundum Bar. qui dicit hoc vltimum. ſed hoc videtur cōtra totam l. Gallus, quia licet alius ſit in medio, non habetur ſilentiū pro exhæredatione, ſed dic quod re ipſa, exhæredatio eſt, ſi alius tempore mortis antecedit, vt l. ſi quis exhęred. inf. titu. 1. & ideo non ob. ſi Gallus habuiſſet nepotem naſciturum poſt mortem aui pro exhęredato, non fuiſſet neceſſarium cōſilium Galli pro vi teſtamenti. ſi Velleius habuiſſet nepotem naſciturum in vita aui, quod pertinet ad primum caput l. Velleiæ, ſi ſuus naſcebatur, vel natus tempore teſtamenti, quod ad ſecundum caput attinet, pro exhęredato, fruſtra dixiſſet in §. & bene, inſtituendum, vel exhæredandum. ſimiliter Iulia. in caſu indiſtincti, quando nepos naſcitur viuo patre, & auo, & tandem moritur pater, deinde auus, fruſtra turbaſſet, ne prætcritione teſtamentum rumperetur, ſed ex eo quod pater eſſet in medio, nepotis prætcritio exhęredatio cenſeretur. & ideo largiſſime dicitur exhæredatio, id eſt extra poſitio, vt infra, de hæred. inſtituend. l. qui volebat. ex euentu quoque pendet, an ſit prætcritio, vel exhęredatio vt d. l. ſi quis ex no. & ſi teſtator interrogaretur, prætcriſti, vel exhęredaſti, haberet reſpondere prætcriui, vel exhęredaui. not. Secundo

Secundo

ADDITIO.

a Cauſam. Et an, & quando habeat effectum, & quando non, Vid. Din. in conſi. 31 vbi etiam ex quibus verbis nominatim facta videatur, cum nominatim fieri debeat.

cundo quæritur, vtrum ſuus hęreditatem non agnitam ratione huiuſmodi continuationis dominij, vel qualibet. l. authẽ. tranſmittat ad illos hæredes, ad quos non ſuus non tranſmitteret? & videtur quod non arguendo primo ex ratione: nam immixtio in ſola voluntate pendebat, vt leg. & no. de hæred. in ſti. l. Cornelius, & ibi videas, & no. C. de cur. fur. l. fin. § pen. & ibi etiam videatis in glo. † per hoc. & ea, quæ in voluntate conſiſtunt, non
24 recipiunt tranſmiſſionem, ff. loc. l. 3. de verborum oblig. l. ſi quis arbitratu. l. ſi quis teſtamento li. iuſ. l. 1. § Scæuola. ſecũdo probatur, quia per prætorem parificati ſunt ſui, & non ſui, de lega. primo. nam nec eman tertio probatur, quia tex. in l. cum antiquioribus. dicit expreſſe quod ſui tranſmittunt ius deliberandi, ſicut extranei: ergo non ipſam hæreditatem, ſed deliberationẽ tranſmittunt. quarto probatur per l. j. de his qui ante aper. tab. vbi ſui. & non ſui tranſmittunt iure ſpeciali illius l. in poſteros hæredes aſcendentium, ſi eſt ibi ſpeciale. ergo in contrarium eſt ius commune, & iſtam opin. tenet gl. C. de cur. fur. l. fin. § primo. & in l. ſi infanti, & l. 3. C. de iure deliber. & in l. 1. de his qui ante aper. tabu. & l. apud hoſtes, & C. ad Orfi. l. 2. & de excep. doli liberis. § fi. In contrarium probatur. primo per rationes. ſecundo per tex. tertio per alias gloſſ. per rationem probatur, quia ſuus, ergo tranſmittit. probo, quia ſi ſuus, ergo eſt ſibi ipſo iure ius quæſitum, ergo tranſmittit, ſicut legat. naturali ratione compatatione & ſimilitudine vtitur. l. vlt infra de condi. inſti. & quod ipſo iure filius quæſitum, patet per l. noſtram & per § ſui, & per §. poſthumi, & per l. 1. §. qui ſunt in poteſtate, ſi quis ob. cãm te. ff de hęred. inſti. ſuus, de cond. & demonſ. l. conditionibus pupillis, cum ſimul & quia inter mortem, & aditionem nullum eſt medium, vt no. infra de hæredib. inſti. ſi alienum. §. fin & qui eſt hæres ipſo iure, non indiget facto, vt ſe gerat pro hærede, de hæred. inſti. liber homo. §. Titius, el ſecondo. probatur per tex. in d. l. ſi §. 1. de cur. fur. de condi. inſti. l. fi. & l. apud hoſtes, & de hæred. act. ſi quis filium, §. 1. vbi aperte dicit, quod tranſmittit ius immiſcẽdi & abſtinendi, & in d. l. 3. C. de iure deliber. nam glo. illa eſt falſa, quia tex. non ponit ibi differentiam inter actus adeuntis. & non adeuntis, ſed inter perſonas, id eſt, inter ſuos, & emancipatos. ſimilis reprehenſio de pe. hæred. in æſtimationibus. & l. hæres furioſi §. fin. ad idem de min. re. ex mi. §. fin. cum ll. ſeq. de ſtipul. ſer. lib. homo. §. fina. ſed illa hoc non probat. ſed eſt ibi ideo. quia poſtea ſequuta aditio traditur retro, vt eodem titulo, ſi ex te. § fin. ſecundum Andr. de Piſis, de reb. dub. qui duos. §. cum in bello de iure fiſci. l. Lucius. & hanc opinio tenet glo. in d. l. ſi quis. §. primo. in d. l. ex militari. §. fi. & inf. de hæredi. inſti. l. 3. §. fi. in fi gl. & l. ſuus. §. fin. no. Nunc arguamus ex auctoritatibus. Moder. nam Iaco. de Bel. & Iaco. Bu. tenent primam partem, & videtur expreſſum. ff. eodem ſi filius hæres, ſecundo reſponſo. & reſpondetur ad l. contra. quia loquuntur in caſibus ſpecialibus, in quibus præter ſuitatem eſt alia ratio pro tranſmiſſione, vt no. ff. de acquiren. hæred. ventre, & l. Pantonius. ff. ad Syll. l. ſi quis in grauí. §. fi. cum l. ſeq. de contratab. l. illud. § fi. & de bon. libe. & ſi ex modica. §. 1. & eſt ſimile ad Trebellian. in l. apud Iulian. § Antiſtia. ſed d. Dyn. tenet, vt no. per Dyn. in l. Gallus. ad finem diſtinctionis, & in diſt. quam ponit Dyn. in l. 1. de acq. hæred. idem tenet Cyn. in d. l. 3. & l. ſi infanti, & l. apud hoſtes. d. Nic. de Mat. diſputauit, & ita locutus eſt. † Quęritur, vtrum filius hęreditatem
25 patris non agnitam tranſmittat ad matrem? de hoc ſæpe quæritur, & diuerſis modis quotidie iudicatur, & gl. aſſirmat, quod quilibet de liberis hæreditatem non agnitam tranſmittat ad matrẽ, & ad quoſlibet de parentibus qui ad eius hæreditatem vocantur, & non ad alios hæredes, & ita firmat. C. ad Orfi. l. 1. & in l. apud hoſtes, & in l. ſi infanti, & in l. final. §. ſi autem perpetuum, de iure deliber. nec diſtinguitur inter ſuos & extraneos. ego ſæpe dictam ſententiam, ſicut ſcriptam inueni docui, & ſeruaui, ſed poſtea cogitans. l. ad hoc alleg. & ſcripta multorum, quę cõtrarium tenuerunt, prædictam glo. ſententiam ſuſtinere non valens, conſilium & opin. mutaui, & alio modo illud membrum diſtinguo, & dico, quod ſi hæres qui vocatur ad hęreditatẽ, eſt de ſuis. ſiue ſit de liberis, ſiue non, hæreditatem non agnitã non tranſmittit ad hæredes ſiue ſuperiores, ſiue inferiores, & idem in bon. poſſ. non accepta. vt C. de iure deliber. l. 3. & l. quoniam. C. ad Orfi. l. 2. de bon. poſſ. l. 1. §. & acquirere. hoc autem fallit in patre, ad quem tranſmittitur hæreditas nõ agnita per filium infantem, ſiue fuerit in poteſtate, ſiue non, vt l. ſi infanti. §. 1. & §. ea vero. Item fallit in liberis, qui hæreditatẽ ſibi delatam a ſuis parentibus tranſmittunt ad ſuos liberos etiam non agnitam, vt
b C. de his qui ante aper. tab. l. 1.[b] & de cadu. toll. §. in nouiſſimo. Item fallit in eo, qui deliberat, & infr. tempus deliberandi decedat, & in alijs ſpecialibus caſibus. no. de acqui. hæred. ventre. nec in hoc caſu puto matrem aliquod priuilegium habere, quia nõ inuenio l. hoc dicentem, & omnes prædictæ l. videntur contrarium velle. Si autem ille, cui erat delata hæreditas erat de ſuis hæredibus modo trado aliam regulam, & dico quod talem hæreditatem, licet in ea ſe non immiſcuerit, tranſmittit ad omnes, & hæc regula nunquam fallit, ſiue mater ſit hæres, ſiue alius, de iure fiſ. l. Lucius, de acquirenda hæred. l. ſi quis filium. §. 1. de cape. l. hæred. §. 1. C. de iure delib. l. 3. C. de ſuis, & leg. apud hoſtes, & eſt ratio diuerſitatis, quia extraneus non eſt hæres, niſi ex voluntate, & animo hæreditatem adeundi agnoſcat, vt inſti. de hære. qual. & diff. §. final. vnde ſi ante aditionem moriatur, reperitur nunquam fuiſſe hæres, nec poteſt eſſe hæres, quia voluntatem habere non poteſt, quia mors omnia ſoluit, vt in authen. de nup. §. deinceps. vnde hæreditatem ad hæredem non tranſmittit, quia eam nunquam habuiſſe reperitur. ſed ſuus eſt ipſo iure hæres ignorans, & in hoc non expectatur eius voluntas, inſti. de hæred. quali. & differen. §. ſui, inſti. de hæred. ab inteſt. §. poſthumi. ſi quis ob cauſam te. l. 1. §. qui ſunt in poteſtate, vnde ipſorum voluntas non requiritur, vt ſint hæredes. vnde ſi moriantur, etiã antequam aliquid ſciant, vel ſe immiſceant: tamen, quia ſunt hęredes, hæreditatem tranſmittunt ad quoſlibet. ſed contra hoc oppo. poteſt de ſententia Azo. & gloſ. qui ſcripſit, quod ſuus ex beneficio prætoris abſtinere poteſt, & hoc ipſo quod non immiſcet, intelligitur abſtinere. C. ſi vt ſe ab hæreditate abſti. l. 1. de acquirenda hæredi. l. ei qui, & per talem abſtentionem ſequitur, quod non ſit hæres effectu, licet nomen retineat, & ſic eſt hæres nomine, non effectu. Sed ego dico quod ſuus poteſt dupliciter abſtinere. vno modo tacendo, & non immiſcendo, nec repudiando, & hoc modo dixit verum gloſſ. & iſte ſemper eſt hæres cum effectu, quod apparet. quia l. dicit continuari dominium, quod conſiſtit in effectu hæredis, vt in §. ſui, & l. in ſuis, & ſi poſtea ſe immiſcet hæreditati, non propterea efficitur plus hæres, quam hæres erat, ſed perdit beneficium prætoris, vt amodo non poſſit per renunciationem aliquam eximere ſe ab oneribus hæreditarijs, niſi per beneficium reſtitutionis, de acquiren. hæredi. neceſſarijs, & l. impuberibus. in fi. ſed ſi ante immixtionem velit ſe eximere ab oneribus hæreditatis, poteſt relinquere hæreditatem, & in hoc non habetur neceſſe adire prætorem. & ita intell. glo. in l. 1. & l. ei qui. alleg. ſecundo modo dicitur abſtentio, quæ abſtentio idem eſt quod repudiatio, & requirit animum, & voluntatem. quod apparet ex l. quæ dicit, ſi nolint, inſti. de hæred. quali. & diſ. §. ſed his, & d. l. neceſſarijs, & hæc abſtentio non cadit in ignorantibus, nec in deliberante interim, dum deliberat, ſed ſolum in eo, qui vult ex animo relinquere hæreditatem. & eius effectus eſt, vt abſtentus nihilominus ſit hæres, de bon. lib. & ſi ex modica. §. ſi filius. de fideicomm. lib. cum quaſi. §. ſed & ſi quis. ſed effectum non habet & perinde eſt, ac ſi nunquam fuiſſet hæres quo ad omnem effectum, præterquam quo ad libertates, vt d. l. cum quaſi, & de mate. l. ſciendum. Et ideo vocantur ſubſtituti, & venientes ab inteſ. poſt talem abſtentionem, nec amplius ad ipſam hæreditatem admitti poſſunt, niſi ſecundum formam. l. C. de repu. hęre. l. fin. Ex his apparet, quod infans qui eſt inter ſuos hęredes licet nullo habito tutore deceſſerit, cum nihilominus hæres ſit ignorans, cum non poſſit dici ipſum abſtinuiſſe illa abſtentione, quæ eſt vt ex animo tranſmittat ad hæredes quoſcunque cum beneficio repudiationis, vt l. ſi quis filium. §. 1. ſicut & legatum tranſmittitur, de bon. lib. liberto octuaginta, quia acquiritur ignoranti, de fur. l. a Titio, ſi cer. pet. l. proinde, ſecundum Nic. prædictum in quæſtione, quæ incipit quidam filios, cuius ſunt verba prædicta. Et licet multum
26 aperiat de veritate. † Tamen prænotandum eſt, quod quatuor genera ſunt hęredum, quidam ſunt ſui & neceſſarij, quidam ſui, non neceſſarij quidam neceſſarij tantum, quidam nec ſui, nec neceſſarij, ſed penitus extranei, & voluntarij. dices tu text. facit tria genera, & tu quatuor. reſpondeo hoc facio de mẽte legum, nam probo. quod ſit reperire ſuum non neceſſarium, pater ſi filius habeat cohæredem extraneum, vel vulgarem ſubſtitutum expreſſe datum, vel pater dederit ei licentiam abſtinendi, dicẽs: inſtituo te hæredem, & do tibi licentiam abſtinendi. ergo nõ eſt neceſſarius de iure ciuili, ſed voluntarius, ſuus tamen eſt, quia pure hæres & in ptãte, & primus inſtitutus ſub condõne, ſi voluerit, non eſt interim ſuus, vt l. iam dubitari, de hær. inſt. & ideo non pono de hoc exemplum. ſuus ergo & neceſſarius ſunt duo adiectiua, id eſt duæ qualitates, & ſicut reperiunt̃ coniunctim, ita reperiuntur diſiunctim, nec aliqua. l. hoc negat. imo eſt reperire quintum membrum per l. ſilio præterito. ff. tit. 1. vbi nõ eſt volũtarius, nec neceſſarius, ſed vniuerſaliter ſolũ per prætorẽ. & ideo tunc non trãſmittit, & tñ eſt filius, & in ptãte, & nemo eum præ
27 cedit. de hoc dic vt ſup. dixi. † Sed an ſicut reperitur neceſſarius hæres, ita reperiatur neceſſarius fideicommiſſarius vniuerſalis, dic vt no. infra de hæredi. inſti. l. ſi non lex. §. fina. dicitur ibi, quod

ADDITIONES.

a Per filium. adde Iac. de Aret. in conſ. incip. in q. tali. & vide gl. & Bart. in d. l. ſi infanti, in 4. col.

b L. 1. An & quando beneficium tranſmiſſioni, de quo in d. l. concedatur, vide d. Bart. Soc. in conſ. 196. incipiẽ. in præſenti, verſ. 2. principaliter, ibi confirmatur. & an ſit fauorabilis & extendibilis, vide ibidem per eum in verſ. præterea non eſt, circa finem.

quod non, & probat inf. eodem ſi filius hæres, de inoffic. teſtam. l. Papinianus. §. quarta. C. de iure delib. quidam cũ, ad Trebell. l. apud. §. 1. modo duæ ſunt quæſtiones. prima, de ſuo & neceſſario. ſecunda de ſuo, & voluntario, an tranſmittat non agnitam hæreditatem ad quoslibet. Et de primo conſiderandum quod tranſmiſſiones ſunt de iure ciuili, & ex iuris ciuilis auctoritate potius quam ex mera ratione dependent, nec etiam fiunt per prætorem, de bon. poſſeſſ. l. 3. §. acquirere. ſi ergo in tranſmiſſionibus ius ciuile verſatur, ergo ius ciuile conſiderandum eſt. ſed de iure ciuili filius ſuus, & neceſſarius non poteſt abſtinere, & tranſmittit ſicut cætera bona ſua. ergo vera eſt in ſuo. & neceſſario ſententia prædicta, quæ fouet tranſmiſſionem. Præterea aſſummo theoricam Iacob. de Aret. infra de vulga. ſubſtitu. l. ſed & ſi plures. §. ex aſſe. quæ dicit beneficium abſtinendi quod eſt datum ſuis, & neceſſarijs per prætorem, ideo appellatur beneficiũ, quia operatur ſolum, in quibus expedit eis non haberi pro hæredibus, vt in oneribus ſubeundis: ſecus in his, quæ non poſſunt afferre præiudicium, ſed fauorem, vt in confirmatione pupillaris ſubſtitutionis, vt l. ſi filius, qui patri, de vulga. ſubſtitu. & hæc ratio eſt ibi in tex. & idem tenet Dyn. de acquirenda hæred. l. 1. in magna diſtinctione. Et ea ratione cum tranſmiſſio ſit fauorabilis non damnoſa, beneficium prætoris non impedit tranſmiſſionem fieri, ſed accedit tranſmiſſioni, vt l. ſi quis filium. §. primo. quia tranſmiſſio fit cum ſua cauſa, de actio. empti. l. in ven. fauores enim aſcriptos ab omni genere detrimenti prætor non tollit filijs, argumen. de lega. l. quod fauore. ſed contra hoc. nam quædam ſunt, quæ expedit non tranſmitti, puta damna. ergo cum quælibet hæreditas poſſit eſſe damnoſa, non fit tranſmiſſio. ſed reſpondeo ratio procedit de damno in actu, ſed non de damno in potentia, quæ pendet ex voluntate. nam tale damnum dicitur lucrum, quia voluntatem ſuam quis compleuit, vt not. in l. penultima. de condi. ob cauſam, & de procura. pluribus, ſed quomodo reſpondetur ad l. cum antiquioribus, quidam dicunt quod ibi loquitur in filio, qui impetrauerat tempus ad deliberandum, quod falſum eſt, quia ibi loquitur de tempore legali, quod non requirit aditionem prætoris, non de tempore impetrato, ſeu iudiciali. & ideo dic quod illa lex non eſt contra hanc opinionem, quia aut tu inducis dictum Pauli, & Paulus dicit tranſmitti hæreditatem, non deliberationem. aut tu arguis ex regula Iuſtiniani, & tunc Iuſtinianus approbat in ſuis dictum Pauli. in extraneis vero dicit quod quia de nouo prouidet ei, quibus non erat prouiſum. ſed ſui non egebant illa prouiſione. & ideo illa lex non accommodat ſuam prouiſionem ſuis, ſed extraneis, & quod ibi dicit Protelandam, voluit denotare ſimilitudinem in aliquo, non p omnia id eſt in tranſmiſſione, non in iure tranſmiſſo. id eſt quia tranſmittitur, ſed non idem, nec eodẽ modo. nam filius ſuus tranſmittit hæreditatem, & ius perpetuum, non ſuus deliberationem, & ius temporale ſua natura. primum patet ibi dum dicit in princip. hæreditatem hanc tranſmittere. ſecundum patet poſt principium ibi dum dicit, eam deliberationem. & ſic euidenter oſtendit diuerſitatem & identitatem modo prædicto. Item non ob. l. prima. C. ſi vt ſe ab hæreditate abſti. vbi ius ciuile, id eſt illa lex videtur facere de neceſſario voluntarium, quia hoc nego. nam illa lex non ſtatuit de nouo ius. ſed imitatur ius ſtatutum, id eſt ius prætorium, ſicut & reſponſa prudentium imitantur, & tamen non propterea ius prætorium fit ciuile, licet eius obſeruantia iure ciuili foueatur. alias falſa eſſet differentia, quæ fit infra, de hæred. inſt. l. Cornel & not. in l. iam dub. eodem ti. Item non obſt. l. prima. de his qui ante aper. tab. quia illa in ſuis non inducit ius nouum, vel fauorem, ſed in non ſuis. Item non obſt. ad Tertull. l. ſecunda. §. ſi quis ex liberis, imo eſt ibi caſus ſecundum ſecundam lec. a contrario ſenſu, quod fiat tranſmiſſio. dicit enim quod poteſt natus, ſi ſuus non ſit, nõ obſt. matri defuncti. ergo a contrario, ſi ſuus eſſet obſtaret, quia tranſmitteret ad ſuos hæredes, & mater eſſet excluſa ſicut per aditionem, quia non intelligitur eſſe de medio ſublatus filius, cum tranſmiſerit. Item non obſt. l. ſi infanti, quia non loquitur in ſuo tantum, licet gloſſ. loquatur, ſed vna l. vrget valde ad contrariam ſententiam. l. ſi filius hæres. ſecundo reſponſo, vbi filius pure inſtitutus, vt differat a tertio caſu ſecundum gloſ. Dyn. qui ita ponit caſum, tamen non tranſmittit, imò patrem inteſtatum efficit. nam ſi tranſmitteret, pater non eſſet inteſtatus, vt no. in l. tertia, de peti. hæredi. ff. & infra de hæredi. inſtitu. liber homo. §. penul. & final. ſi tenes Dyn. quomodo reſpondebis? negare oportet caſum. illud conſtat quod qui repudiauit, non tranſmittit, vt l. cum antiquioribus poſt principium. idem forte, ſi diu moratus eſt & paſſus per alium poſſideri, quaſi abſtinere videatur, ad Carbo. ſi impubes. §. final. ſed non credo in iure ciuili, cum ſit perpetuum, vt l. licet, niſi alius actus eſſet immixtus ſilentio, de proba. Procula. ſed in iure prætorio, quod eſt temporale, fateor, quia lapſus temporis vim repudiationis habet ſuper eo iure tñ, quod pendeat ex termino, vt no. de neg. geſt. l. ſi ergo, & argum. de lega. 1. ſi creditori. §. 1. de ſer. vrb. præ. ſi domus. conſtat contra iura condõnalium relictorum non tranſmitti. §. pro ſecundo, & de ſuis & legiti. ſi ex pluribus de hæredibus inſtituend. l. liber homo. §. ſi ita. de acquiren. hæred. qui patri, & no. C. de his qui ante aper. tabu. licet contra no. in filijs de actio. & obliga. is cui. De ſecunda dubitatione, quando eſt ſuus voluntarius, tamen eſt dubium, vtrum ſuus habẽs cohæredem extraneum, vel vulgarem ſubſtitutum, tranſmittat, & loquor in inſtituto ſub conditione poteſtatiua. certum eſt quod non tranſmittit, ſi habet cohæredem. vel ſubſtitutum, & non impleta conditione decedit. nam ex teſtamento non tranſmittit, nec ab inteſtato, quia quamdiu &c. communia, de ſucc. l. antequam. & ita debet intelligi de hæred. inſt. ſuus. §. ſi. in glo. & tranſmittit &c. & videtur in habente cohæredem. C. de iure delib. l. 3. in habente ſubſtitutum vulgarem videtur idem, argumen. l. quæ dicit quod fideicommiſſarius tranſmittit fideicommiſſum, licet habeat vulgarem ſubſtitutum. ff. ad Treb. l. quidam. ita & hoc fortifico, quia ſi impedit tranſmiſſionem, ergo vulgaris ſubſtitutio eſſet onus, & ſic non poſſet fieri in legitima filij contra l. ſi poſthumus a primo, §. quod vulgo. ẽ eodem præterea contra iunctus videtur tacite ſubſtitui no. de leg. 2. ſi T mo. § Iulianus, ſed coniunctus nõ impedit trãſmiſſionem, ergo nec ſubſtitutus. in contrarium videtur caſus infra eodem ſi filius hære, id eſt reſponſo, & facit quod no. infra de vulgar. ſubſtitu ſed & ſi plures §. final in gloſſ. ſi non vult & pater, quia ſumus ante omnem immixtionem, & ante omnem acquiſitionem, ergo ceſſat ratio tranſmiſſionis, quod veriſſimum credo in habente vulgariter ſubſtitutum expreſſe, quia non eſt immixtus, nec a iure, nec ab homine, & inter mortem teſtatoris, & immixtionem eſt hic medium, ſicut in extraneo. nõ obſtan. leg. quidam ita, quia aliud in fideicommiſſario, aliud in hærede. Nam fideicommiſſario quæritur ius ex quaſi contractu in aditione hæreditatis, & ideo tranſmittit, inſtitu. de verborum obligationib §. ex conditional. ſed hæredi ante aditionem non eſt quæſitum ius niſi cuiuſdam facultatis, vt l. pretia rerum, circa medium ad legem Falcid & ideo non tranſmittit. præterea in l. quidam ita, vulgaris erat concepta in caſum impedimenti, & licet trahatur ad caſum repudiationis, tamen eſt tacita, & ideo non impedit tranſmiſſionem facit de lega. ſecundo, miles. §. pro parte, cum ſimilibus. quod vulgaris expreſſa in vnum caſum tacite trahatur ad alium, patet infra eodem Gallus. §. & quid ſi tantum, licet innuatur contra. infra de hæredib. inſtitu. l. non militabat, in fin. Item non ob. argumen. de grauamine, quia nego quod hoc ſit grauamen, & licet eſſet, tamen apponitur permiſſu. l. ſic ſolu. matrimo. l. cum dotem § ſi pater, & ibi per Iacob. qui dicit quod non omne onus reijcitur. nam onus, quod eſt de natura rei, non reijcitur, ſicut nec ſi filius ſit inſtitutus ſub conditione non poteſtatiua. nam interim eſt præteritus, & hoc onus non reijcitur, quia non reijcitur onus præteritionis. nam concernit ſolemnia teſtamenti. & ideo non eſt vera gloſſ. in l. ſi pater, de inſtitu. & ſubſt. in conditione non poteſtatiua, quod onus inſertum repellatur, iſtud eſt verum, quando eſt inſertum in teſtamento non ſolemni vitio præteritionis, vnde tale eſſet tenere. gloſſ. l. ſuus, & l. ſi pater, quale dicere quod præteritio eſſet inſtitutio, quod eſt ridiculum, non ob. l. omnimodo, quia ſecundum illam l. non requirebatur inſtitutio. vnde in hoc corrigit hodie, vt ibi no. ſed in conditione poteſtatiua, quæ non inducit vitium præteritionis, poſſunt gloſſ. ſaluari. ſed quod in legitima repellatur vulgaris ſubſtitutio, multum facit infra de bon. libe. l. ſi libertus. §. quid ergo, ſed cum non repellatur tacita, non puto expreſſam repelli, & tacita vulgaris non impedit exiſtẽtiam ſui hæredis, quia imitatur naturam expreſſæ, cui aderat, vt l. ſi filius qui patri, de vulgar. ſubſti. vnde non ſuccedítur ex ea in caſu exiſtentiæ, ſed ex pupillari. ſed in caſu non exiſtentiæ ſui hæredis ſic, vt ſi ſit cohæres extraneus, vel hæreditas delata non ſit propter iuris, vel facti impedimẽtum, vel expreſſe repudiet pupillus ex inſtitutione. nam tunc ſtatim ex vulgari tacita poteſt ſuccedi, quia non oportet expectari mortẽ impuberis pro vulgari. ſed mortuo poſtea impubere ſuccedítur impuberi ex pupillari, ſicque ei duabus ſubſtitutionibus ſuccedítur in diuerſis hęreditatibus: ſi autem non repudiet, ſed tacet, cum poſſet immiſcere, & ita tacens decedit, tunc non habet locum tacita vulgaris, ſed expreſſa pupillaris, de ventre inſpic. l. pen. de vulg. ſubſ. l. Cornel. ad Trebell. apud Iul. §. primo, & hoc ſi ſubſtituatur inſtituto. ſed ſi exhæredato, non continet vulgarem tacitam ſubſtitutio pupillaris, licet fideicommiſſa, vel legata ſint relicta filio, in quibus poſſet eſſe vulgaris ſubſtitutio, ſi fieret expreſſe. de leg. 2. vt de hæredibus & eſt ratio, quia inſtitutio vniuerſalis nõ trahitur ad ſubſtitutionem in re certa, licet econtra trahatur. de vulgar. ſubſt. cohæredi. §. fin. & l. verbis ciuilibus & ideo l. ſi filius, allega. poſſet dici non probare, quod dixi de tacita vulgari, quia ibi ſubſtitutio fuit facta exhæredato ſecundum verum intellectum. & ideo poſſet dici ꝙ tacita idem operaretur. quod expreſſa impediendo exiſtentiam ſui hęredis, arg. l. eſt quid. ſi cer. pet. & ideo pro ꝯfirmatione pupillaris ſubſtitutionis tunc adeat ſubſtitutus primo ex vulgari tacita, per quod confirmatur pupillaris, & ea confirmata adeat poſtea ex pupillari, quod etiam vno

actu fieri poteſt, ſi impubes eſt mortuus, arg. de acq.hær.l.illud.
Non recedo a primo dictis per l.Iul.de acquirẽ.hæred.& etiam
l.ſi filius,hoc probat,quia poteſt intelligi in impubere inſtituto
vt ibi no.& facit,de priuileg.cred.l pater dixi de ſubſtituto,nunc
de cohærede. Et dicit doc.meus quod ſit tranſmiſſio,quia quæ-
dam ſunt,quæ dependent ex teſtamento,& quo ad iſta datio co
hæredis facit ceſſare exiſtentiam ſui hæredis, vt l. apud Iul.§.1.
quædam non dependent ex teſtamento, ſed extrinſecus, vt ius
tranſmittendi, & in iſtis datio cohæredis extranei non impedit
effectum exiſtentiæ,& ſimil.no. per Dynum de vulg.ſubſt. ſed
& ſi plures.§.ex aſſe, & eſt ſimile de cond.& demon.condi.quæ
extrinſecus. ratio diuerſitatis, quia in primis imputet ſibi teſta-
tor,qui fauori ſuo derogauit, ſed in ſecundis non agitur de iudi-
cio,vel præiudicio teſtatoris,ipſe optime dicit,ſi iſta ſunt ſepara
bilia. ſed videtur quod inferant ſe poſitiue & priuatiue.nam ſi
inſtitutus habetur pro cohærede ipſo iure ex teſtamento, tunc
tranſmittit; ſi non, tunc non teſtamentum eſt cauſa ſucceſſio-
nis:ſucceſſio eſt cauſa tranſmiſſionis.ſi negas medium,negas vl
timũ.ſi tranſmittit,ergo pro teſtamentario hærede.ſi habetur p
teſtamentario hærede, ergo habetur teſtamentum pro confir-
mato.præterea non continuatur dominium ipſo iure hoc caſu,
quia non eſt neceſſarius hæres. ergo non tranſmittit. non obſt.
de acquir.hæred.cum hæreditate, vbi vocat eum neceſſarium,li
cet habeat cohæredem , quia ibi loquitur poſt immixtionem.
non videt ergo quod in prædicto caſu fiat tranſmiſſio,quia ceſ-
ſat continuatio dominij, quæ eſt cauſa tranſmiſſionis.non ob.l.
ſi fratris.nam ibi non loquitur de tranſmiſſione vi ſuitatis,ſed vi
immixtionis.ſ.ex animo.nam ſuus,qui adiuit,tranſmittit:eman
cipatus non, quia non adiuit, eodem tit.l.1.& quod illa l.inten-
dat loqui de aditione animi , patet propter id,quod ratio dubi-
tandi ibi eſt clauſura tabularum , quæ ratio nulla eſt in immix-
tione l.quia ſemper certa eſt.l.illud , ſi pars hæreditatis petatur.
de cond.ob cauſa.l.ſi pecuniam.§.ſi ſeruum,& ff.de hær. inſti.l.
3.§.fi.& l qui ſol.non erat duas,& ſi cer. pet.l.eius,qui vel aliter,
quia in l.ſi fratris,cohæres datus erat ſublatus de medio:alias.n.
in ſecundo caſu illius l. veniret per ius accreſcendi , & exclude-
ret cauſam inteſtati & fratrem teſtatoris vnde paria ſunt, ſiue
non ſit datus cohæres,ſiue poſtea de medio ſit ſublatus.& ideo
in hunc caſum non videtur filiũ licentiaſſe. ſed in caſu , quo co-
hæres adiret,ſic quod dixi aditionem fieri ſolo animo,non intel
ligo, quod ſi voluntas eſt in corde, quod inducat aditionem.nã
in actionibus hominum cum adeundo quaſi contrahatur,opor
tet quod animus cadat in aliquam formam exterioris actus,de
offic.procu.Cæ.l.1.per Cy.ſecundum Iac.facit de neg.geſt.Pom
po.ſcribit.imo iſte actus mentalis et in via conſcientiæ,ſeu fori
38 pœnitentialis nil operatur, †quia forum pœnitentiale imitatur
legem communem in his, quæ pertinent ad temporalia. & de
ſui natura ſunt trahibilia per l.ad eſſe,& non eſſe,nec ſunt con
tra ius diuinum ſecundum beatum Tho.oportet.n.recte poſitas
leges cuſtodire,vt l.1.& 3.ff.de leg.iniuſta autem patientib diui-
num eſt auxiliari & rectorum. & probatur in l.1.de excep.doli.
Et conclude ſic,quædam ſunt,quæ pendent ex voluntate hære-
dis,vt immixtio facti,& tunc ſuitas talis non inducit,de acquir.
hær.cum bonis. quædam ſunt quæ pendent ex quaſi contractu
celebrando in aditione,vel immixtione, vt obligationes, & idẽ
fallit in libertate,vt l.cum quaſi.§. ſed & ſi quis.Item fallit in fi
deicommiſſo vniuerſali, quia non habet ibi beneficium præto-
ris, imo cogitur adire , quia ſibi non nocet , & alteri prodeſt,ad
Treb.ita tñ § ſi pater. quædam pendent ex neceſſitate, & tunc
aut eſt ſuus & neceſſarius,& exiſtentia operatur,vt hac l.in ſuis.
aut eſt voluntarius,& non operatur.l.ſi apud Iul.§.1.Tertia du-
bitatio eſt,vtrum. gloſſ.l.apud hoſtes,ſit vera,vt non ſuus tranſ-
mittat hæreditatem aſcendentium ad aſcendentes, & dico ꝙ ſi
eſt aſcendens quo ad vtrumque,tranſmittit, vt nepos hæredita-
tem matris ad auiam,& hoc per rationem l. nam & ſi parenti-
bus,facit.quod no.in auth.de trien.& ſem.§.1.ſi autem eſt aſcen
dens tranſmittentis,& non primi teſtatoris,non fit tranſmiſſio,
& l.ſi infanti. nam tranſmiſſio facilius fit ad perſonam,cui plus
eſt fauendum,quam cui minus ad Treb.quidam ita,ſecundo re
ſponſo nam a ſimili perſona . quæ eſt in medio, aliquando im-
pedit tranſmiſſionem.vt ibi.nam perſona.quæ eſt in medio,po
teſt eſſe talis,quod non habet locum tacita vulgaris.facit ad no.
C.de inſti.& ſubſt.l.fi. ſicut nec fideicommiſſaria, vt l.cum acu-
tiſſimi,nec pupillaris,vt l.precibus.C. tacita nam in expreſſa non
eſt locus coniecturis, quia in incertis,non certis,&c.ſed contra
de l.a.§.ſi quis ex liberis,ad Trebel.ſol.ibi non quæritur de hoc,
ſed an mater defuncti poſſit venire ex propria perſona necne.
& facit,quia in tranſmittendo inſpicitur †æquitas naturalis, de
39 bon.dam.cum ratio. Tertio quæritur, vtrum exiſtentia ſui hære
dis confirmet tutelam teſtamentariam , adeo ꝙ non ſit neceſſe
dari tutorem ſpecialem & Attilianum?& videtur tex.quod con
firmet,inſti.de hæred. ab inteſta. §. poſthumi.nam tutela eſt de
iure ciuili, vt l.prima, ff.de tutelis.ergo ius ciuile tantum conſi-
deramus.in contra.videtur expreſſum inſti.de Attilia.tu. §.1.vbi

dicit dari Attilianum tutorem,& hoc tenet glo.in l.ſi nemo,de
te.tu.& idem tenet primam partem.ratio eſt quia prætoris pro-
poſitum eſt fauere filijs , non autem adimere fauorem iuris, vt
dicit tex.in l.ſi filius qui patri,frequentius alle.& tunc dic quod
tex.de Att.tu.debet intelligi ceſſante exiſtentia, puta quia eſt ex
hæredatus,vel habet cohæredem voluntarium,vel habet ſubſti
tutum vulgarem l.1.§ ſi proponatur,ſi quis ob.cauſa te.Sed ad-
uertendo dicta Nico de Matta.l.opin.videtur verior.nam ſi teſta
mẽtarius eſſet ipſo iure tutor, non poſſet pupillum abſtinere,qa
abſtinendo deſineret eſſe tutor, cum ipſe dicat quod ſuitas ope-
ratur in caſu,quo tacet,non in caſu,quo expreſſe repudiat.quidã
ſeruant vnam opin.quidam aliam. & §. poſthumi, non probat
id,ad quod alle quia id quod ibi dicitur eſt verum nomine,non
re,ſi repudiatio ſubſequatur,vt dicit Nic.prædictus,& facit.ſup.
tit.1.l.Cornelia. facit etiam pro tutore , quia fauor tutorum non
debet detrahi ad onus tutoris,de confirma.tuto.l.qui a patre,de
ad.tu l.impuberi filio Centurio,de vulga ſubſ l.ex facto,in prin.
& quia non poteſt reſponderi ſine diuinatione ad tex. inſti. de
Att.tu. & ideo tutius eſt quod ipſe idem teſtamentarius detur
in tutorem Attilianum,& tunc valebit quo iure melius poterit,
de te.tu.l.iure noſtro.§.fi.& arg.l.Gallus.§.ſi eius, & inf.de mili.
teſt.l.3.de acquiſ.en.hæred.quod ſi dubitet,cum ſimul. Et quia eſt
dubium inter peritos. ratione huius dubij teneret quod fieret p
Attilianum,etiam ſi contraria opinio eſſet vera,arg.no.C de pe
ti.hær.l.ſi putas pro opin.Dyn.valde facit. C.de cura.furio.l.fi.§.
ſin autem perpetuus,cum gl.ſua Et ad id quod dicitur,quod re-
pudiatio eneruat exiſtentiam in effectu,eſt verum quo ad fauo-
res,qui non concernunt bona teſtatoris,ſed perſonam ſui hære-
dis ſecundum Bar. quod eſt notandum & per hoc dicit qđ om-
ne commodum , quia affertur extrinſecus non ex bonis patris
non continet diminutionem bonorum patris , non perditur re-
pudiatione,quia non requirit immixtionem,de ſepulchro viola
to.l.quæſitum. Et facit ad hoc, quia quædam iura ſequuntur fi-
lios iure naturæ. quædam iure ſucceſſionis: quædam ex natura
rei.prima iura competunt filijs,quia filij ſunt,non quia hæredes
ſunt,de interdi & rele.l.1.ſecunda competunt filijs vt hæredibus
ſi a patre procedunt,vt no.de pact.ſi tibi.§.ſi pactus.ſi autem ex
trinſecus deferuntur, nec ſumpſerunt cauſam a patris prouiſio-
ne,competunt filijs ſolo nomine hæredibus, nec in partes hære
ditarias ſcinduntur inter eos,ſed in capita,vt no.in Specula de
teſtamentis.§.1.verſ pone. Et hoc quando capiunt ſub nomine
hæredum proprie accepto vocabulo. ſi autem ponatur hoc no-
men hæres pro deſcendentibus,tunc non eſt neceſſaria immix-
tio,quia diuerſo iure & intuitu perſonæ capiũt,quod poteſt per-
pendi ex perſonarum qualitate.argumen.de hæred.inſt.l.Lucius.
prædicta quando iſtud nomen hæres ponitur in diſpoſitione. ſi
autem in conditione,dic vt inf.ad Trebel.l.ex facto.§.fin.Tertia
iura filijs competunt ſecundum ſuam naturam, vt no. in l.cũ,
ſolu.matrim.& de pet.hæred.l Item videndũ.aut enim ſequun
tur ſub nomine filiorum & hæredum,aut ſub nomine filiorum
tantum, quo caſu non veniunt filij poteſtate tranſmiſſionis, ſed
beneficio iuris,vel dominij,vt in feudis, quod dic per gl.& doc.
in d.l.Item videndum, no. Quarto quæritur quid de his , quæ
non concernunt ipſum ſuum, nec in fauorem,nec in odium, v-
trum ſuitas operetur?& dicit Bart. quod non, hinc eſt quod le-
gata non confirmantur præter libertates,ad Sil.l.1.§. idem Sçe-
uola,& vt in poſ leg.l.1.in final.de ma.te.l.ſciendum,ſecundum
Bar.credo contrarium,quia debet alteri prodeſſe,ex quo ſibi nõ
nocet,niſi ſint talia, quæ obligationem deſiderent, vel cauſent
alienationem ipſorum bonorum , quia huiuſmodi requirunt
quaſi contractum & immixtionem animi, vt in ll.per eum alle-
gatis.in alijs ergo procedit quod dico, argum.de aqua plu.l.2.§.
Item Varus,ad Tert.l.ita tamen.§.ſi pater,& l.quia poterat,cum
ſimil.no.in l.2.ſupra ſolu.matrimo in princ.& pone duo exem
pla,vnum ſecundum Bar.ſi teſtator vnum filium inſtituit, alte-
rum doli capacem exhæredauit,& ei pupillariter ſubſtituit.nam
exiſtentia inſtituti nec confirmat tabulas exhæredati . ſed hoc
exemplum non eſt bonum , quia eſſet inſtituto damnum talis
confirmatio, qua repelleretur a legitima hæreditate fratris.l. Pa
pi.§.ſed nec impuberis, de inoffic.teſtam. nos autem ſumus in
caſu neutralitatis.no.& ideo pone exemplum in tutela tenendo
opinio. Dyn. & dico quod exiſtentia inſtituti confirmabit tuto-
rem exhæredati.argumen.infra de contratabul.ſi poſt mortem.
§.fin.infra.ſi ta te.nullæ ex.l.1.§ fina.infra eod.l.fina.no.Quinto
quæritur , quidam habens in illicito concubinatu coniunctam ,
inſtituit filium naſciturum, ſi legitimus naſcetur, vel cum le-
gitimus erit,an ſi legitimus naſcatur,exiſtentia eius aliqua con
firmabit?& videtur quod ſic,quia tenet inſtitutio talis,de hære-
di.inſtitu.in tempus,præſertim,ſi teſtator non ſit ſoluendo,vt in
fra de hæredi inſti.ſi quis ſolidum.in contra. videtur. nam qui-
dam prohibentur capere cum effectu , ſed non inſtitui . ſed
horum inſtitutio poteſt conferri in tempus capiendi, de legatis
ſecundo,ſi ita quis, quidam prohibentur inſtitui ita, quod cum
eis non eſt factio teſtamenti , & tunc ſecus, de hæredi. inſti. ſi
alie-

alienum.§.in extraneis,de condi.& demonſ.interdicit, de ſeruis
expor.l ſi minor.nec eſt vis,ſit teſtator ſoluendo,nec ne,cum vi
no teſtatoris inſtitutio non tenet vt,inf.de hære. inſti.l. ſi nõ lex,
in princ.ſol.aut hæc conditio adijcitur nato,vel concepto, & te-
net teſtamentum,& erit ſuus,argum.inf eo.cum poſthuma, &
l.Gallus.§.nunc de leg.vet.quid enim quia eſt cõditio iuris,quæ
poteſt apponi.aut eſt naſciturus nondum conceptus, & tunc nõ
tenet inſtitutio,quia eſt inhoneſta expectatio. ſup.eo. ſed & eſt
quæſitum,& l.ſi quis poſthumos, in prin.& primo reſponſo. fa-
cit quod no.de fideicommiſſis.eam quam, de ſta.homi Paulus,
& eſt ratio differentiæ per l.de pactis, ſi vnus. §.illud nulla pura
autem vel ſub alia conditione conſtat inſti.tui non poſſe ipſu-
30 num.in auth.licet.& facit.C.de ſecun.nup.l.1.no.† Sexto quæri
tur, teſtator filio ſubſt.tuit hoc modo. ſubſt.tuo tibi vulgari-
ter,pupillariter,& per fideicommiſſum,& ſic cumulauit ſubſti
tutiones, vtrum talis ſubſtitutio faciat ceſſare exiſtentiam ſui
hæredis? & videt̃ quod ſic ex vulgari. contrarium videtur ex fi-
deicommiſſaria.poſſet argui quod inſpiceretur vulgaris ſubſti-
tutio tanquam dignior, & quia videt̃ inſpici quod plus prodeſt
ſubſtituto,ad Trebe.recuſare.§.Titius. ſed plus prodeſt tibi qđ
ſit vulgaris, quia ſi moritur filius, non tranſmitteret, & etiam
31 quia† vulgaris ſubſtitutus in hæredi.non patitur Falc. licet ſub
ſtitutus in legato,& fideicommiſſarius patiatur defalcationem.
certe poſſet dici quod plus intereſſet eſſe fideicommiſſarium,
quia fideicommiſſum tranſmittitur, ſed nõ directa ſubſtitutio,
de ſuis & legitimis,ſi ex pluribus,ad Trebell.apud Iul. §.vtrum,
de acquir.hæred.qui patri,de leg.1.cum filio.C.de fideicommiſ
ſis,ſi in perſonam,de act.& oblig.is cui, & no.in l.1.de his qui an
te aper.tabu.ſol. dico quod pr̃ non videtur dediſſe licentiam ab-
ſtinendi,ex quo ſubſtituit per fideicomm.vt d.§.Titius.no. Et ſi
dicatur, quomodo poſſunt cumulari contrariæ ſubſtitutiones in
origine,quia vna requirit aditionem hæreditatis, alia non? re-
ſpondeo non cumulantur ad eundem terminum, & caſum,ſed
ſingula ſingulis, ſicut patet in vulgari, quæ requirit non adiri a
primo gradu,vt inf.de hæredi.inſti.cum in teſtamento, & pupil-
lari, quæ requirit aditionem, & tamen cumulantur. nota.
¶ Septimo quæritur, filius eſt hæres vniuerſaliter inſtitutus,da
to ſibi cohærede extraneo in re certa, vtrum cohæres in re cer-
ta inſtitutus impediat exiſtentiam ſui hæredis, ſicut cohæres, in
32 quota? & videtur quod ſic.†nam inſtitutus in re certa habet ius
accreſcendi,vt no.doct.in authen.nouiſſima, & in l quoniam.er
go par ratio eſt,ſicut in cohærede, & quota,vt no. Cyn.in l.pre-
cibus.& facit ad idem l.1.§.ſi ex fundo, & l.ex facto, & l.Titius,
& l.qui non militabat,in prin.& l.ſi alterius.infra de hæred.inſti.
niſi teſtator prohibuiſſet ius accreſcen. quod poteſt prohibere
inſtituto in re certa.vt l.quotiens.§.ſi duo,eo.tit. ſicut legatario,
vt no.de vſufr l.dominus.licet hæredi vniuerſali non poſſit pro-
hiberi,niſi in teſtamento militis.C.de teſtamen. mili.l.1.ſof.de
hær.inſti.ſi quis inſtitutus fuerit,excepto fundo. Ego multotiens
cogitaui, & non inuenio l quod inſtitutus in re certa dato co-
hærede vniuerſali habeat ius accreſcendi,quia aut dices fieri per
ſonæ,aut portioni.perſonæ non de vulg.ſubſti.ex facto, in fin.de
vſufruct.ſi Titio. §.vſufruct. portioni non, quia nulla eſt portio,
33 cum inſtitutio vniuerſalis totum aſſem vſurpet.† Præterea,quã
do teſtamentum cœpit vno modo interpretari, non debet po-
ſtea variari intellectus,argumen.no.de vulg.ſubſ.l.verbis ciuili-
bus,& de verbor.oblig l.quicquid aſtringendæ, ſed inſtitutio in
re certa interpretatur ab initio eſſe legatum,ergo &c. Quomo-
do ergo trahitur ad inſtõnem? non ob.§.ſi ex fundo, quia ibi nõ
habuit cohæredem diſſimilem,id eſt ex vniuerſo,hic ſic, nec fun
datur ille §.in iure accreſcendi. imò, quia dictio hæres vniuer-
ſum ſignificat,de verbor.ſignifica.hæreditatem, & ſic eſt ex ex-
preſſione verborum,non tacite per ius accreſcendi,quia ius ac-
creſcendi habet locum in portione defecta. ſed ibi nulla portio
eſt defecta ſed contra hoc facit de hæred.inſt.interdum. §.1.ſed
ibi in quota.no.ſol.dico ſi inſtitutus in re certa eſt talis, cui poſſet
competerere querela inofficioſi,ſi ſit extraneus puta filius emã
cipatus.facit ceſſare exiſtentiam.ratio eſt, quia ipſe habet ius ac
creſcendi,quia interpretatiue reducitur ad quotam portionem,
quæ per iuris interpretationem diminuitur ſcripto, & ſic ſunt
participes.p.eiuſdem hæreditatis, & cohæredes in partibus quo
tis, & quo ad omnia cohæredes præterquam quo ad onera de-
bitorum, vt l. Papi.§. quarta, & probatur quod dico de iure ac-
creſcendi,in authen.vt cum.de app cognoſcitur. §.cæterum: ſe-
cus in alijs,no.ad Trebell.l.ſi quis priorem. & ideo intercidunt
inſtitutionis in re certa non adita hæreditate, ſicut legata, niſi
inſtituti ſint tales,qui habent ius accreſcendi, quia reducitur ad
quotam.facit quod no. Dyn de legatis primo,placet.§.ſecundo,
& J.de vulg.ſubſ.cohæredi.§ fi.no.porro ſi omnes inſtituti ſunt
ſui,non ceſſat exiſtentia, vt no. C.de iure deli.quidam, niſi vni
eorum eſſet inſerta conditio poteſtatiua, quia tunc eſſet reda-
ctus per teſtatorem ad inſtar extranei, & ceſſaret exiſtentia in
vtroque,de hæredi.inſti.ſuus. §.fina.& l.Cornel.& l.iam dubita-
ri,& l.quia autem,ſi quis ob cauſã te.in verſicu.plane. ſed adde
J.in 9.qõ.no. Octauo quæritur,teſtator inſtituit ſibi hæredes fi-
lium legitimum, & baſtardum. poſtea legitimauit ſolemniter,
& legitime baſtardum. quæro vtrum talis cohæres,qui tempo-
re teſti erat extraneus, poſtea factus eſt ſuus, impediat exiſten-
tiam ſui hæredis nec ne? & videtur impedire ſumendo arg.ex tẽ
pore teſtamenti,de aur.& arg.leg.ſi ita,cum materia.i.contrariũ
arg ex tempore mor.J.eo.l.filio quem pater.§.fin.de iniuſto te-
ſtamento.l. antepen. in prima pars fouetur ratione,quia in his,
quæ ſunt certæ & diffinitæ teſtatoris voluntatis,inſpicitur tp̃s te
ſtamenti.in his quæ poteſtatis.tempus mortis,vel humilitatis,vt
l.qui ex liberis.§.teſtamento.ſed iſtud non eſt ſic verum ſimpli-
citer. Ead.quæſtio eſt econtra,ſi tp̃e teſtamẽn vterque erat ſuus,
ſed alter fuit poſtea emancipatus,vt l.Gallus.§.ſi.ſo.vr̃ colligi ex
eo,quod leg.& no.J.de hæred.inſti.l.3.§.aperturæ, licet ibi quo
ad ſe,hic quo ad cohær.puto conſiderari tp̃s, quo defertur hære
ditas,vt ſupr.eo.ſi quis po.§.ſi falſum.J.tit.ſi quis filio exhæred.
quia qualitas perſonæ tunc conſideratur,& facit J. de hæred.in-
ſti.ſed ſi in conditione.§.ſi ſeruum,& eo.tit.l.ſi alienum,§.inſt.
extraneis & ibi plene no.per gl.& Dyn. de vulg.ſub.l.a.§.ſed ſi
extraneum. Nono quæritur,pater inſtituit filium ſub conditio-
ne poteſtatiua,an ceſſat exiſtentia? oẽs dicunt ꝙ ſic. ſed oſtendo
ꝫ de iure codicis, quod ſeruamus.nam iſta conditio remouetur
in legitima , & eius occaſione trahit ad ſe totum per ius accre-
ſcend. ſi non habet cohæredem.J.de hær.inſti.l.quis ita ſcripſe-
rit, Titius.no.vel etiam ſi nõ trahit quod eſt verum,ſi habet co
hæredem.J.de hær.inſti.lib.homo §.pen.& ſi. ſ.ꝙ non accreſcit
tota portio conditionalis,quia alia portio nõ eſt defecta,ſed pẽ-
det iuxta no in l.a.ſi pars hær. pe.tñ hæres in minima portione
totum teſtũ confirmat,ad Trebel.apud Iul.§.1.immo plus vr̃,ſi
ſunt veræ gl.in l.ſi pr̃,& in l.ſuus quoq;, ꝙ ſi filius eſt ſolus inſti
tutus ſub iſta condõne, ſi voluerit, adhuc exiſtentia operet̃.q̃a
cum iſta conditio poſſit impedire tranſmiſſionem,ergo eſt o-
nus,ergo reijcitur. nam condões quæ pñt impleri vſq; ad vlti-
mum vitæ momentũ incluſiue,ſi pendent,impediunt tranſmiſ
ſionem.ſed ſi incluſiue,non impediunt,q̃a ſufficit exiſtentia pſ̃e
cti,vt de condi.inſti.l.ſi.J.& J.eo.l.ſi filius hæres,& de hær. inſti.
l.1.§. apud Iul. præterea adiecta ſuo condõnem facit,vt l.Corn.
ergo reijcitur, vt l.qm̃ in priorib.puto gl. in condõne poteſtati-
ua,niſi ſit appoſita fauore filij,quia tunc non eſt onus,ſed proui-
ſio,ideo non reijcitur,ar. J eo l.multi non note.ſed in conditio-
ne mixta,vel caſuali non teneo gl ſi conditio ſit adiecta filio in
poteſtate,quia dicit nullũ,& in hoc l.oĩmodo,q̃ non curabat eſ-
ſet filius præteritus quo ad inſtõnem,vel non, dũmodo alio reli
cti titulo eſſet honoratus,eſt correcta p §.aliud quoq; capin ilũ
quia requirit̃ ꝙ iure inſtõnis. ſed præteritus certũ eſt ꝙ non hẽt
iure inſtõnis.& eodem modo non tenet hodie l. ſcimus.§. cum
aũt,eo.tit.& l. qm̃ in priorib.non ob. quia intelligit̃ de teſtõ,qđ
eſt ſolemne de iure ciuili,& ſic in ſuo præterito repoſin ſumus
iure antiquo,ſed ſi emancipato,puto gl. veram, quia valet, ſed
reijcit̃ onus,& dilatio conditionis,& remanet inſtitutio pura in
legitima,vt l qm̃ in priorib.& l.omnimodo,de inoffic.teſt.nam
teſtũ tenet mero iure. ſed hodie idem vr̃ in emancipato,niſi te
ſtator aſſignauerit legitimã cauſam, quare ioterim præterit idẽ
in matre dico,& ſimilibus. Decimo quærit̃,quia dr̃ hic quod pr̃
& filius appellationib.diſtinguunt̃.† Quid in filio & nepote,vtrũ
4 nomine filij comprehendat nepos,a vel nomine nepotis prone-
b pos? glo dicit,quod aut profert a lege.ſ. in materia indifferenti,
& tunc comprehendit̃,de verb.ſig.liberorum,niſi l.taxatiue lo-
quat̃.C.ad Treb.iubemus,aut ab homine, & tunc non compre-
hendit̃.J.eo.Gallus.§.inſtituẽs,quia vr̃ ſenſum de certus de hoc
no.inſti.qui dari tu.poſ.in fi.alij dicunt aut ſumus in materia ne
ceſſaria,& tunc hoc indiffinite filius æquipollet vñ,niſi taxatiue
quis loquatur de filio immediato, vt l. Gallus, §. idem creden-
dum.aut in materia contingenti,& voluntaria,& tunc aut eſt ea
dem ratio & conditio omnium particularium,& omnes cõpre
hendit.aut non, puta quia loquens non habebat parem affectio
nem,& tunc non comprehendit. Ego dico,quod iſtud nomen fi
lius,eſt nomen diffinitum,vt J.eo. Titius & denotat primũ gra
dum de vi ſermonis,& de ſtricto ſignificato vocabuli,quia no-
tat gradum, & ſi profertur ad odium , non extendit̃.puta ſi pro-
hibitiue,vt no.in auth.de reſtit.fideicom.§.manifeſtum,& ſi a le
ge proferat̃.C.de naturali.li.l.ſi.idem, ſi profert̃ ad fauorẽ ꝫ ius
cõe,de excuſa.tut.ſed & milites,§.1 & vbicunque ſit interpreta-
tio reſtricta,vt in ſtatutis penalib.& odioſis,vel iniquis ſm doc.
ſed ſi hæc ceſſant , aut profertur a lege, & continetur nepos ex
largo ſignificato,vt l. liberorum.aut ab homine , & non.conti-
netur,niſi ex hoc dura ſeparatio fieret , de lega.3.l. vxor.§.con-
tuberniæ,cum ſimilibus. Ratio , quia lex conſiderat modum
ſignifi-

ADDITIONES.

a Nepos. Vide d.Alex.de Imo. in conſi.1.per totum,in prima parte,& in cõ
ſi.9.per totum in ea par.& in conſi.123.in 2.col.ea.par.& in conſi.101.in
quarta parte.

b Pronepos. Vide d.Alex.in conſi.9 in prima parte.

ſignificandi, ſed homo communem modum loquendi, de le. 3. l. Liberorum. §. quod tamen, de ſim. inſt. l. cum delanionis. §. aſinam. aut ergo conſideramus ſignificationem, aut app. aut iuris interpretationem. facit de exc. tu. l. 2. §. no ſolum, & de ritu nup. l. Senatuſconſul. l. Iul. ad Maced. filium habeo, quæ eſt contra illam l. ſed & mili. ſed ibi indulgentia, hic iuſta res, & cauſa vniformis, & indifferens. l. expreſſa, & ratio generalis expreſſa in l. facit l. generalem, vt l. libertus. §. 1. de ritu nup. † Vndecimo alle-
35 gatur iſta lex quod filius regis dicatur rex viuo patre, a id eſt habeat dignitatem ſine adminiſtratione. 24. q. cap. no. Ariſto. in v. polyticorum dicit quod non principantur alicubi ſimul pater,
36 & filius, nec maior & minor, quod eſt verum no. † Duodecimo allegatur, quod qui poteſt offendi in perſona, poſſit offendi in bonis ar. huius l. in fi. ſed quia materia l. noſtræ ſufficit nobis, aliam materiam non intendo captare, quia ſermones ſunt exquirendi iuxta materiam 2. ethicorum.

ADDITIO.

a Patre. Adde quod dictum fuit ſup. in lec. & in ea. repet. in 2. col.

LEX XII.

1 *Filius de vtero extractus viuus, ſicut natus, præteritus rumpit teſtamentum etiam ſi non naſcatur integer, dummodo habeat ſpiritum.*

2 *Homo monſtruoſus, eſt homo, quia eſſentia hominis eſt ab anima, & ſpiritu.*

3 *Occidens hominem monſtruoſum debet puniri, ſicut occidens hominem formoſum.*

1 ¶ Quod dicitur. † Filius de vtero extractus viuus, ſicut natus, præteritus rumpit teſtamentum, etiam ſi non naſcatur integer, dummodo habeat ſpiritum h. d. In tex. ibi, integrum. puta, quia caret vna manu, pe-
2 de, vel ſimili. † Et no. quod monſtruoſus homo, eſt tamē homo,
3 quia eſſentia hominis eſt ab anima & ſpiritu. † & ideo occidens hominem monſtruoſum debet puniri, ſicut occidens hominem formoſum per hanc l. Ille vero, qui eſt in vtero, non eſt homo, ſed effici ſperatur, vt l. cum inter veteres. C. de fideicommiſ. l. 1. & ſic non continetur ſub ſtatuto loquente de occidente ho-
a minem, & qua pena puniatur faciens fieri partum abortiuum, a no. in capi. ſicut dignum, el ſecondo, extra de hom. In tex. ibi, ex ſecto ventre. ad idem in l. 1. §. ſi quam. in ſ. vnde cogna. & in l. 1. §. quod ſi exſecto. ff. ad Orfi. In tex. ibi, vt cum ſpiritu, circa hoc vide l. 3. eo. tit. In tex. ibi, vt totius. Bal.

ADDITIO.

a Abortiuum. Vide Fel. in c. ſicut ex tua. per totum de homi. & in c. ſi aliquis col. fin. vbi ēt quid de fœmina impediente conceptionem vt complaceret ſubſtituto marito, ſi deceſſerit ſine filijs, vel propter paupertatē concipere nolente, & quid de muliere prægnante q̄ medici dicunt non poſſe mortē euadere, niſi exiſtens in vtero occidatur, & vide And. ar. in conſ. 34. & Io. de Anania. in cōſ. 1. & And. Barbatia in cōſ. 23 & Bar. Cæpo. i cōſ. 36.

LEX XIII.

1 *Prouiſio teſtatorum ſeparatim facta, intelligitur facta, etiam ſi caſus coniungitur.*

2 *Mixta ſub ſimplicibus continentur.*

3 *Legatus de latere, qui habet poteſtatem legitimandi ſpurios & inceſtuoſos, poterit ſpurium, & inceſtuoſum ſimul legitimare.*

1 Si ita. † Prouiſio teſtatorum ſeparatim facta intelligitur facta, etiam ſi caſus coniungitur. h. d. Concor. ff. de hæred. inſtit. l. Clemens patronus. Et quomodo diuiditur hæreditas, vide l. ſeruum ff. de hære. inſti. §. exhæredatio. In tex. ibi, ex triente. l. ex quatuor vncijs. Allegatur etiam iſta l. ꝙ prouiſio facta in caſibus ſeparatis, porrigitur ad eoſdem caſus ſimul coniunctos. Et no. in tex. ibi, ſi vero, ꝙ quandoque quis vtitur iſtis coniunctionibus ſin uero, ſin autem: ſed & ſi, & ſi. videtur ꝙ vno caſu exiſtente non habeat locum diſpoſitio in alio. quod facit ad multa, de quo plene per Barto. in l. repetendis inf. de leg. 3. In
2
a tex. ibi. ideo. ad huiuſmodi ſententiam no. † quod ſub ſimplicibus mixta continentur, a pro quo glo. in l. 2. inf. de verbo oblig. Et hoc eſt verum, quando eſt tertia perſona, de cuius fauore tractatur, ſicut e t hic, quia mater. Circa quod adde inſtitut. de act. §. omnium, & ff. eod. l. ſi ita, & ff. de hæred. inſtit. l. ſi ita §. 1. & l. Clemens, per hoc determinauit Ioan. Cal. diſputando ꝙ lega-
3 tus de latere, † qui habet poteſtatem legitimandi ſpurios, & inceſtuoſos, poterit ſpurium, & inceſtuoſum ſimul legitimare, & hoc per iſtam l. non obſt. l. commodiſſime ſup eod. quia hic teſtator prouidit de vtroque caſu ſeparatim, quæ prouiſio ſe extendit ad caſum ſimilem concurrentem. Sed in l. commodiſſime, erat caſus prorſus improuiſus ſecundum Dy.

ADDITIO.

a Continentur. Vide d. Iaſ. Mai. inſtit. de ac. in 4. col. & quod ibidem dixi ad eum in apo. & Fran. Are. in l. 1. C. quando non pe. par. & d. Ale. in conſ. 27. 4. parte, & Lud. Rom. in conſ. 498.

1 *Quoties duo ſic ſe habeant, vnum ſine altero eſſe non poteſt, quod tollitur, in virtute remanentis ſuſtinetur.*

2 *Canonicatus ſi alicui collatus eſt, & præbenda ſi ſolus canonicatus aufertur in virtute remanentis præbenda etiam canonicatus remanere videtur.*

1 §. Regula. † Quotiens duo ſic ſe habent, ꝙ vnum ſine altero eſſe non poteſt, quod tollitur, in virtute remanentis ſuſtinetur. hoc dicit ſecundum And. de Piſ. Vel ea, quæ non poſſunt niſi connexa produci, non poſſunt niſi con-
2 nexa tolli. Et facit de ſeru. ruſti. præd. tria prædia. † Et eſt argum. quod ſi alicui eſt collatus canonicatus, & præbenda, & tandem auferatur ſibi ſolum canonicatus, quod in virtute remanentis præbendæ etiam canonicatus intelligatur remanere, & non teneat ademptio.

§. Teſtamentum. Exhæredatio collata poſt mortem filij non valet. h. d. In tex. ibi, nullius momenti. quia filius non eſt inſtitutus, nec rite exhæredatus. Vnde vera gl. eſt in l. Gallus, in prin. licet Bar. reprehendat eam per l. ſi quis hæres inſtituat, ia vlt. de hæred. inſti. ſed illa lex intelligitur in legitimo, non ſuo ſecundum verum intellectum, vel intelligitur, quando voluit ſubſtituere, non primo loco inſtituere, ſicut eſt hic. In tex. poterit, quod non faceret, ſi eſſet rite exhæredatus ſecundum Dyn. & And. de Piſ. Bald.

LEX XIIII.

1 *Rumpitur non ſolum id quod eſt in actu, ſed quod eſt in ſpe etiam rumpitur.*

2 *Teſtamento rupto pro parte rumpitur totum.*

Si poſthumus. Poſthumus præteritus rumpit ſpem gradus, a quo præteritus eſt, nec conualeſcit, licet poſthumus moriatur mortuo teſtatore. hoc primo. Poſthumus rumpens ſpem gradus præcedentis rumpit gradus ſequentes. hoc ſecundo. Poſthumus rumpens pro parte rumpit in totum. h. d. Vnde apparet quod habet tria principalia dicta. Secunda ibi, itaque. Tertia ibi, nam & cum. Caſus, teſtator poſthumum a primo gradu exhæredauit, a ſecundo præterijt. natus poſthumus eſt, quærit, vtrum ſecundus gradus rumpatur? Reſpōdet ꝙ etiam ſi eſt natus deliberantib. inſtitutis in primo gradu, ſpes ſecundi rumpitur, & ex hoc ſequitur, ꝙ ſi inſtituti repudiant, non poterit hæreditas adiri per ſubſtitutos etiā mortuo poſthumo, & hoc in prima parte. Secundus caſus eſt. iſte teſtator poſthumū a primo gradu exhæredauit, a ſecundo præterijt, a tertio exhæredauit, natus eſt poſthumus, certe rumpitur ſecundus & tertius,
a vnde repudiantibus inſtitutis res deuenit ad caſum inteſtati, a & hoc in ſecunda parte. Teſtator in primo gradu inſtituit duos hæredes, & primo gradu exhæredauit poſthumum, & dedit ſubſtitutos eis, & ab ipſis præterijt poſthumum, vnus ex iſtis repudiauit hæreditatem, certe natiuitas poſthumi rumpit teſtamentum in totum, & primus gradus vnius repudiantis in totum eua-
1 neſcit. & hoc dicit. † Et ita collige tria no. infra quod id quod nō eſt in actu, ſed etiam ſpe rumpitur. Secundo quod qui rumpit
2 gradum præcedentem, rumpit ſequentes. † Tertio quod rupto teſtamento pro parte rumpitur totum. ratio eſt, quia non poteſt poſthumus eſſe pro parte præteritus, pro parte exhæredatus, vt vt infra eodem. cum quidam. & ideo cauſa inteſtati trahit ad ſe cauſam teſtati, vt infra de mili. teſta. l. ſi ego. & adde quod dixi in l. 3. §. fi. ſupra eodem. In tex. ibi, pertinere. ſ. potentialiter, quia nōdum repudiauerat. In tex. ad hoc. effectus rumpitur ſecundi gradus. In tex. ibi, immo. ampliat quod dixit. In tex. ibi, eo. ſ. poſthumo poſt mortem teſtatoris nato, & defuncto deliberantibus inſtitutis, & ſic non obſt. l. poſthumus. infra titul. primo. In tex. adire, & ſic legitimi veniunt. Dy. in tex. itaque. hic auget thema, & format nouum caſum conſecutiuum ad prædicta. In tex. ibi, primis, id eſt inſtitutis in primo gradu. Dyn. In tex. ibi, quos & ipſe hic ſoluit, & dicit quod ad legitimos hæredes pertinet. In tex. ibi, pertinere, mortuo poſthumo deliberantibus inſtitutis Dyn. in text. a primo id eſt ab inſtitutis. In tex. a ſecundis id eſt ſubſtitutis. In tex. excludatur. quia ibi prædeceſſit vtroque inſtituto deliberante ſecundum Dyn. In tex. ſubſtitutum. nec cohæredem, per ius accreſcen. quia res in totum deducitur ad cauſam inteſtati. Et no. quod poſthumo interdum aperitur via rumpendi, & non ſuccedendi, ut ſupra hac l. in principio. ibi dum dicit, ad hoc &c. Interdum aperitur via rumpendi, & non ſuccedendi, vt verſic. itaque, & in hoc verſic. fin. circa quod conſidera, quod ſemper aperitur uia rumpendi, priuſquam ſuccedendi. Sed ratio, quare via rumpendi aperitur eſt propter ſpē ſucceſſionis. Vnde ad rumpendum ſufficit ſpes ſucceſſionis, licet poſtea deficiat iſta ſpes, quod eſt notabile, & ſubtile. Contra legem noſtram ſignantur duæ oppoſitiones. Vna eſt l. poſthumus. infra titu. primo. Sed ibi poſthumus fuit natus viuo teſtatore, & viuo teſtatore deceſſit, hic fuit natus mortuo teſtatore, & mortuo teſtatore deceſſit, vt C. de po. hæred. inſtitu. l. vxor abortu. Secundo oppo. contra verſic. itaque, de lega. 2. ſupra eodem §. fin. Solu. ibi in nato præterito, hic in poſthumo. Et quæ ſit ratio differentiæ, ibi no.

ADDITIO.

a Inteſtati. Vide d. Alex. hic ad fi. qui dicit, quod per hoc paret eundē Bal. male dixiſſe in l. 2. C. de lib. præte. vbi voluit, q̄d illo caſu poſthumus tranſmitteret ius decendi nullū alter. l. ſi apud ſup. eo. vbi ſecundū d. Alex. nō probatur, & contrarium hoc & hoc cōfirmat gloſella ſecundū eum hoc dum dicit legitimos. i. ipſius teſtatoris non poſthumi, & patet in ver. ſed cum duobus in ver. excludatur ſ. morte ſecundum expoſitionem Dy.

1 *Filius in primo gradu inſtitutus, a ſecundo præteritus non rumpit teſtamentum.*

1 **§. Quod vulgo.** †Filius in primo gradu inſtitutus a ſecundo præteritus, non rumpit teſtamentum, ſiue fuerit inſtitutus inſolidum, ſiue dato cohærede h. d. In tex. omittendæ. Titio cohærede filij. In tex. eam. proportione relicta Titio. No. hic quod filius in primo gradu inſtitutus ſequentes gradus vt præteritus non poteſt rūpere, ſiue ſubſtitutio ſit facta ſibi, ſiue ſibi, & cohęredi, ſiue cohęredi tantum. Et nota ſubſtitutum excludere vulgarem per ius accreſcen. etiã filio in poteſtate. Et fac. l. inſ. de ſuis & legit. ſi ex plurib. quod notatur. inf. de acq. hæred. qui patri. Item op. hic quod ad hoc vt ſubſtitutus duob. admittatur, ſufficit alterum repudiare, vt admittatur in illius portione, quod dic vt. titulo 1. ſi ego; ſecus in ſubſtitutione fideicom. quando ſupereſt filius, vt J. ad Treb. hæredes mei. § cum ita, & ibi dicam, & no. inf. ad l. Falcidiam. l. pater filiam. §. duobus.

1 *Scientia, quæ cadit in partem, & ea, quæ cadit in teſtem, differunt.*
2 *Error in mente retentus non vitiat legitimos actus.*

§. Si quis. Error in cauſa finali exhæredationis reddit exhæredationem ipſo iure nullam, tamē interim antequam declaretur ſuper nullitate præſumitur pro teſtamento, nec præſumitur erratum. h. d. Et iſte eſt verus intellectus ſm
1 Pet. tam tex. quam gl. †In tex. ibi, ſcio, dicit Inno. quod differētia eſt inter ſcientiam, quæ cadit in parte, & ſcientiam, quæ cadit in teſte. nam ſcientia teſtis debet eſſe cauſata in ſenſu, vt ſup. de teſ. qui teſtamento. §. fi. Sed ſcientia partis poteſt cauſari a ſenſu, & ab intellectu, vt ecce ſcimus Chriſtum crucifixum: tamen hoc non vidimus. Item ſcimus Cæſarem, & Alexã. tamen non vidimus, ita dicit in c. cum cauſam, extra. de iuta. calum. In tex. ibi, nullus momenti. No. tex. non enim venitur hic per viam querelæ, ſed nullitatis propter errorem in cauſa filiationis, argu. inſ. de hære. inſtituen. l. ſi. C. eo. ſi pater, & l. nec apud & ſunt tres caſus, in quibus ſententia facit ius quo ad omnes. ſ. quando eſt lata ſētentia ſemel ſuper filiatione: item ſuper ingenuitate. item ſuper ætate, de quibus omnibus ponit Inn. in c. cum dilectus, extra de elect. & ponitur in l. de ætate. ff. de interro. acti. & in l. ingenium. ff. de ſta. homi. In tex. ibi, propoſuiſſet, vt extraneum, propter eã cauſam. ſ. quia non erat filius. In gl. per ſe, ibi in po. alias ſecus, vt ſup. de proba. circa eum, ſecundum eum. In ea. gl. ibi verbum patris, prima ratio melior eſt, quia iu hoc non præſumitur pro verbo patris, ſi filius eſſet in poſ. filiati. arg. C. de ſer. ex. moueor, & in d. l. fi. ſup. de proba. In ea. gl. l. 1. in prīnc. nam teſtamentum tenet interim, donec ſit lata ſententia in querela, vt ſup. de inoff. teſtam. ſi inſtituta. §. 2. ſecundū Pet. hoc falſum, quia ad hęc non venitur per viam querelæ, ſed p viam nullitatis. Dic ergo quod aut eſt filius & interim teſtamentum eſt nullum quo ad veritatem, tamen eſt aliquod quo ad præſumptionem, vt C. de edict. di. Adr. toll. l. 2. & l. fi. Aut non eſt filius: & tunc interim teſtamētum eſt aliquod quo ad veritatem, & quo ad præſumptionem, & ſi dicatur, inepta eſt exhæredatio in extraneo, Reſpondeo ſic: ita vnde valet inſtitutio hæredis, vel reſpondeo, illud verum, vbi eſt certum, quod eſt extraneus, ſecus cum dubitatur, an ſit filius, vt l. 3. in princ. ſup. eo. & iſta ſecunda ſol. eſt Petri. In gl. ſi probetur, ibi. §. ſemel, ſed ibi non fuit error cauſæ, quia cauſa erat vera, licet non eſſet ſufficiens, tamen habetur pro ſufficiēti, ex quo iudex approbauit eam ſecundum Dyn. & Andr. de Piſ. In ea gl. ſi alij, ſed ibi non conſtabat legitime de errore ſecundum Dyn.
2 & And. de Piſ. † Vel dic quod fuerat error in mente retentus, qui non vitiat legitimos actus, argum. de condit. ob cau. l. ſi repetenti. Bald.

LEX XVI.

1 *Datio vulgaris ſubſtituti impedit exiſtentiam ſui, & neceſſarij hæredis.*
2 *Prioritas in gradu eſt de eſſentia ſuitatis.*
3 *Hæredum qualitates quatuor ſunt.*
4 *Prætor non poteſt facere, vt qui eſt hæres de iure ciuili auctoritate deſinat eſſe hæres.*
5 *Subſtitutio tacita duplex eſt, interpretatiua, & tacita ex mente teſtatoris.*
6 *Suus hæres ſufficit ad tranſmiſſionem, licet non ſit neceſſarius.*

Si filius: Quidam diuidunt. l. iſtam in tres partes. & dicunt ꝙ in prima parte filius fuit inſtitutus pure, nepos ſubſtitutus vulgariter: poſthumus, qui erat in vtero, præteritus, poſthumo non nato, filius deceſſit non adita hæreditate; nepos igitur ſuccedit patri, & auo, patri ab inteſt. auo ex ſubſtitutione vulgari, & vtrique ex perſona ſua, non filij, & hoc in prima parte. In ſecunda parte filius fuit inſtitutus pure, nepos non fuit ſubſtitutus, deceſſit filius ante aditam hęreditatem: certe filius eſt ſuus hæres patri, non nepos, niſi mediante perſona filij, & hoc in ſecunda parte. In tertia parte, filius fuit inſtitutus ſub conditione, quæ non poterat impleri vltimo vitæ ſpiritu, & non impleta conditione deceſſit filius; igitur eſt ſuus heres ab inteſ. & nepos mediante perſona filij. non autem immediate ex perſona ſua, & iſta eſt tertia pars. Secunda ibi, quod nemo, tertia ibi ſicut euenire, ſecundum Ray. de For. Alij diuidunt in duas partes. Prima pars non omittatur, nec tertia, ſed omittitur ſecunda & dicunt quod ille ver. quod ſi nemo, exemplificantur per verſi. ſicut euenire contra quod non ponitur ibi nouum dictum, ſed ibi exemplum dicti præcedentis, & hoc tenet Bar. & tunc illa dictio, ſicut, ponitur exemplificatiue, & non ſimilitudinarie. & iſta planior lectura magis adhærens literæ. Si enim teneremus quod in verſic. quod ſi nemo, filius eſſet pure inſtitutus, non dato ſubſtituto vel ſaltem ſub conditione, quæ non poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu, falſum diceret litera, quæ dicit quod moriente filio non adita hæreditate, nec repudiata, certum eſt incipere neminem ex teſtamento ſuccedere. nam immo ipſe filius eſſet hæres ſuus teſtamentarius, & hæreditatem tranſmitteret ex teſtamento, vt l. ex militari. §. fin. cum l. ſequen. de mili. teſtamen. de ſtipul. ſer. liber homo §. primo. de acquiren. hære. ſi quis filium. §. ſi filius, & ibi propter, & dic vt C. de ſuis & legit. apud hoſtes, per Cynum. † Allegatur iſta lege, quod dato ſubſtituti vulgaris
1 impedit exiſtentiam ſui, & neceſſarij hæredis, a & quomodo
2 iſtud ſit verum, allegatur iſte tex. & infra l. prima, §. qui ſunt in poteſtate, & §. ſi proponatur, ſi quis omiſ. cau. te. & l. qui autem. §. plane, eodem titulo, & glo. quæ eſt in l. Pompon. § quarto, de inoffic. teſtamen. quæ glo. eſt vulgaris & vera. In tex. ibi, poſthumo, id eſt, filio naſcituro, qui credebatur eſſe in vtero, tamen nō erat Dyn. Vel dic quod credebatur eſſe in vtero, & erat tamen non eſt natus viuus, vt infra de verborum ſignifica. l. qui mortui, & C. de poſt. hæred. inſti. l. 3. In tex. ſi interim, id eſt, ante immixtionem, & hæc eſt vera expoſitio ſecundum Dyn. In tex. ſuum hæredē. eſt ſuus hæres patri ab inteſta. auo ex ſubſtitutione vulgari. intelligo, ſi nepos vult venire ex ſubſtitutione vulgari, ſed ſi vellet venire per viam tranſmiſſionis, tenebo. infra quod poſſet, & quod datio ſubſtituti vulgaris non impediat tranſmiſſionem in ſuo deliberante, & ſequere in hoc opi. Bar. qui ita tenet. inf. ad Trebel. quidam ita, & C. de hæred. inſt. cum proponas, & infra declarabo. In tex. ibi, patri. & per patrem auo. nō autem eſt ſuus hæres ex ſua perſona, quia impoſſibile eſt plures eſſe ſuos
2 hæredes in gradibus ſubalternis, †nam prioritas in gradu eſt de eſſentia ſuitatis, vt inf. tit. primo, poſthumorum, & in hoc ꝓſiſue intellectus. l. qui ſe patris. C. vnde lib. Ius enim ſuitatis eſt ius nobile, quod non poteſt ſubalternari, & ita directum, quod impoſſibile eſt quod ſit ius vtile, nec ad hoc poteſt flecti. In tex. ibi, erit ſi tamen potuit impleri vltimo vitæ ſpiritu ſecundum Dy. Iac. de Ra. Pet. & Iac. But. In tex. ibi, moriatur, quia tunc in puncto mortis eſt momentaneus hæres ab inteſt. & tranſmittit ad nepotem, vt l. vlt. inf. de condi. inſti. Opp. dicitur hic j. reſponſo, quod nepos ſuccedit vt ſuus patri. & auo contra, nam auo non poteſt ſuccedere vt ſuus, quia filius præcedebat eum tempore mortis patris, & ſic nepos non obtinebat primum locum nec naturali ordine, nec ſucceſſionis iure. Vnde videtur obſtare. ſupra eo. ſi quis poſt. §. ſi filium. & inf. ti. t. poſthumorum. Sol. dicunt doc. cōcedo quod filius præcedebat nepotem, tamen quia filius non erat ſuus hæres, non excludit nepotem a ſuitate, arg. inſ. de acquiren. hæred. l. 6. §. interdum & hoc ſic probatur, quia quando filio eſt datus ſubſtitutus vulgaris, efficitur de neceſſario hæres voluntarius. quia teſtator videtur velle committere ſuæ voluntati, vt inſta, ſi quis ob. cauſ. te. l. 1. §. ſi proponatur, ſi ergo filius habens ſubſtitutum vulgarem decedit non adita hæreditate, non tranſmittit, & ideo hic nepos ſuo iure ex perſona ſua, & non patris eſt hæres ex ſubſtitutione vulgari, & iſte videtur intellectus Dyn. & Cyn. Et ad hoc allegatur etiam glo. quæ eſt in l. Pompon. § quarta, quæ dicit quod datio ſubſtituti vulgaris facit de hærede neceſſario voluntarium. Ego non ſum in iſta opi. ſed in aliquo differo, & ideo vt intelligatis, licet cōmuniter con
3 ſueuerimus dicere, quod tres ſunt †qualitates hæredum. ſcilicet quidam neceſſarij tantum, quidam ſui & neceſſarij, quidam mere volūtarij, tamen dico quod ſunt quatuor. nam quidam ſunt meri neceſſarij, vt ſupra eodem, ſi ita §. regula. quidam mere voluntarij, & extranei, & de iſtis nihil ad rhombum, quidam vero ſunt ſui, & neceſſarij, vt filius in poteſtate pure inſtitutus non dato ſubſtituto vulgari, nec cohærede extraneo. Item filiusfamil. ab inteſt. ſuccedit patri, vt ſupra eodem in ſuis, & idem dico in nepote, ſi obtinet primum locum, vt infra eodem Gallus. §. non de l. vel. Ratio, quare iſti dicuntur ſui, dicit tex. quod eſt duplex. Prima, quia domeſtici, & adeo domeſtici. quod finguntur eſſe vna, & eadem perſona, vt C. de imper. & alijs ſubſti. l. fin. & no. l. ſecunda. C. qui ætate, libro decimo. Secunda ratio, quare dicuntur ſui, dicit tex. quod eſt iſta, quia continuatur eis dominium, ideo dicuntur filijfamil. nomine familiæ pro ſubſtantia ſumpto, vt dicit tex. in dicta l. in ſuis, & inſtitut. de hæredi. quali. & differ. §. ſui, neceſſarij vero dicuntur, quia fauore patris, vt

ADDITIO.

a Hæredis. Adde Franc. Are. l. ſi filius, de vulg. & pup. & in l. pro hęrede. § Papinianus, de acquir. hær. & in l. ſi fratris. C. de iure deliber. & ſimil. vt late per Alex. in vlt. cat.

vt habeat hæredem. l. & quia defunctorum, de interroga. actio. & ideo eſt introductum per l. 12. tab. quod filius abſtinere non poſſit. dicitur ergo neceſſarius, id eſt inuitus hæres, ius igitur ciuile in hoc proſpexit patri, ſuperuenit prætor, qui proſpexit filiō de beneficio abſtinendi, vt inſ. de leg. 1. nam nec eman. & inſti. de hæred. qualit. & diff. §. ſed his permittit prætor. Tamen eſt
4 hic aduertendum, quia prætor † non poteſt facere eum, qui eſt hæres iure ciuili, auctoritate deſinere hæredem, vt inſti. de bon. poſſ. §. quos autem. ſ. ipſo iure, & quo ad nomen, ſed quo ad effectum, vt ſuus hæres creditoribus non teneatur, ſi non immiſceat ſe, bene valet prouidentia prætoris, & hoc erat dubium, qđ mouetur, & deciditur in tex. C. ſi vt ſe. l. & adde quod dixi ſup. ſolu. matr. ſi cum do. §. ſed tranſgrediamur. Sunt aliqui, qui ſunt ſui, & voluntarii, & non neceſſarii, & hoc eſt quotiens ſuus, & neceſſarius habet a iure ciuili facultatis beneficium abſtinendi, vbi debes conſiderare, quod cum teſtamentum ſit de iure ciuili, vt ſ. tit. 1. l. 1. & 3. Facultas repudiandi data filio per teſtatorem eſt de iure ciuili, & ideo non eſt neceſſarius hæres, ſed voluntarius eſt, tamen ſuus, quia domeſticus, & quia in eum continuatur dominium, vt l. in ſuis. conſidera tñ ꝙ ſuo, & neceſſario continuatur dominium irreuocabile auctoritate iuris ciuilis diſpoſitione, ſed ſuo, & voluntario continuatur dominium, ſed repudiabile vnde ſtatim ꝙ filius inſtitutus repudiat, quia nemo eſt hæres a gradu inſtitutionis de iure ciuili, ſtatim aperta eſt via ſubſtituto de iure ciuili, & prætorio, tex eſt hic, & inſti. de pup. ſub. in princ. & ℑ. de vulg. ſub. l. verbis ciuili. Reuertendo ad propoſitum dico ꝙ ſi filius habet vulgarem ſubſtitutum, nihilominus eſt ſuus, & tranſmittit, vt ℑ. de acq. hære. ſi quis ſi. § ſi filius. in l. ergo noſtra, ideo nepos venit ex ſubſtitutione vulgari, quia eligit hanc, & nō viā tranſmiſſionis. ſic habemus ℑ ad Treb. l. recuſare. § Titius. Et pono ubi exemplum in legato. ſi teſtator leget mihi fundū, & ſubſtituit mihi vulgariter filium meum in illo legato. vt ℑ. de leg. 2. l. vt hæredibus & ego decedo non agnito, nec repudiato legato, certe tranſmitto ad filium, & hæredem meum ius acceptandi, repudiandi, tñ ſi filius meus non vult venire ex iure tranſmiſſionis, poterit venire ex iure ſubſtitutionis vulgaris, niſi verba teſtatoris eſſent apta ad tranſmiſſionem impediendā, vt ℑ. ad Tertul. quidam. Et Bar. tenet hanc opin. ꝙ datio ſubſtituti vulgaris non impediat tranſmiſſionem, quia illa verba, ſi hæres non erit, intelliguntur, ſi ipſe non erit, nec alius per eum, ſed hic eſt alius per eum ſ. hæres hæredis, ſi acceptat hæreditatem, ergo &c. C. de hære. inſtit. cum proponas, ſecundum Bar. Sed ego induco duas alias rationes. Et prima ratio eſt, quia dominium commutabile ſufficit ad tranſmiſſionem. habetis per gl. no. C. de cur. fur. l. fi. §. fi. ſed iſte ſuus habet dominium, licet cōmutabile propter ſub. vulg. ſicut dicimus. ℑ. de condi. inſti. l. ſi quis ita, ergo tranſmittit. Secunda ratio eſt iſta, ratio cohæredis extranei nō impedit trāſmiſſionem ſui, vt C. de iure delib. ſi fratris. Sed lege expreſſe cauetur ꝙ datio coniuncti eſt, quædam ſubſtitutio tacita ℑ. de lega. 2. ſi Titio & Meuio. §. Iulian verſic. quaſi ſubſtitutus. & nunc
5 arguo, duplex eſt † ſubſtitutio tacita, quædam interpretatiua, & iſta minus operatur quam expreſſa. quædam eſt tacita ſubſtitutio ex mente teſtatoris non ex interpretatione extenſiua, & iſta operatur per omnia idem, quod expreſſa ſubſtitutio, vt no. glo. parua in l. precib. quæ eſt notabilis. & ex his apparet verus intellectus d. l. ſi patris. nam ſit ibi tranſmiſſio, quia datio cohæredis extranei non excludit ſuitatem, ſed neceſſitatem. Bar. dicit quod quantum ad ea, quæ dependent ex teſtamento cohęredis, extraneus impedit exiſtentiam ſui hæredis, ſed ſecus quo ad ius tranſmittendi, quod non eſt ex prouidētia teſtatoris, ſed ex legali prouidentia ſecundum Bar. ſed ego dico quod ex quo fit tranſmiſſio, neceſſario, ſequitur confirmatio teſtamēti, & omnium, quæ in teſtamento dependent, ſi is in quem tranſmittitur, adeat. fir-
6 matur enim per hoc gradus inſtitutionis. † & ideo veritas eſt ꝙ quantum ad tranſmiſſionem ſufficit quod ſit ſuus, licet non ſit neceſſarius hæres. & hoc eſt quod aperit tibi veritatē in iſta materia. Addo vnum ꝙ ſicut datio cohæredis ſui non tollit neceſſitatem ſui & neceſſarii hæredis, & no. ſing. C. de iure delib. quidam eulogio, in fi. mag. gl. ita dicendum videtur, ſi teſtator filios inſtituit, & reciproce ſubſtituit, quia teſtamentum illud non verſatur niſi inter ſuos. hoc non credo verum, quia ſequeretur quod ex reciproca ſubſti. altero repudiante non poſſit hæreditas acquiri alteri iure directo, quod eſt falſum & contra l. iā hoc iure, de vulgar. ſubſti. cum ſua materia. ideo hoc tantum ſtat, qđ ſubſtitutio vulgaris non tollit ſuitatem, ſed neceſſariam immixtionem. effectus autem iſtius exiſtentiæ vltra effectum tranſmiſ. dicam. infra de vulg. ſubſt. ſi filius qui patri. Deinde redeundo ſimpliciter ad caſum Lopp. dixiſti hic, quod ideo nepos q̄rit ex ſua perſona quia ſubſtitutus, contra. imo idem ſi non eſt ſubſtitutus, vt infra verſic. quod ſi nemo. ibi dicitur quod filio ſublato de medio ante immixtionem nepos erit ſuus hæres auo ab inteſt. domini tenendo opinio. gloſ. quod ſuus non tranſmittat, ſi ſe non immiſcuit, ſicut tenet glo. in l. ſi infanti, de iure delibe. l. apud hoſtes, de ſuis & legit. in fin. C. de cura. furio. l. fina. §. 1. & C. de iure delibe. ſi fratris, de facili poteſt reſponderi. ſ. quod merito nepos venit ex ſua perſona, quia in eum non fuit facta trāſmiſſio iure. ff. nam quod filius tranſmittat ad nepotem, videtur introductum per tit. de his qui ante aper. tab. & non de iure antiquo. pro iſta parte non diuinando videtur hic caſus. nam hic filius dicitur quod fuit inſtitutus, quod intelligo ſimpliciter & pure, & tamen quia non immiſcuit ſe, facit patrem inteſtatum, ergo non tranſmittit ex teſtō. Vnde ſine diuinatione videt̄ hic caſus huius quæſtionis propterea lege cauetur quod ſuus trāſmittit ius delib. ad ſimilitudinem extranei, quod ius eſt annale, vt C. de iure deli. cum antiquioribus. ergo non tranſmittit hæreditatem perpetuo adeundam. hanc opin. tenet Iaco. Butr. & Iaco. de Belu. quando filius poteſt ſe immiſcere, & non immiſcuit ſe, in auth. de trien. & ſemiſ. in ſua diſpu. reperi, etiam And. de Piſ. inclinantem in illam opin. Sed in ℑ. quod fiat tranſmiſſio. ratione ſuitatis probatur expreſſe de ſuis & legi. apud hoſtes, in tex. & d. l. ſi fratris, in tex. & C. de cura. furi. l. fi. §. 1. & ℑ. de reb. dub. qui duos. §. cum in bello, de inr. fit. Lucius de mili. teſt. ex militari. §. fi. cum l. ſeq. de ſtip ſer liber. homo, in fin. hoc probatur ratione, quia dominium commutabile eſt cauſa tranſmiſſionis, vt patet in legato, cum igitur ſuus habet dominium, licet repudiabile, tñ tranſmittit interim ad quoſcunque illam opin. communiter tenent Mod. Iac Pet. Cyn. & Bar. & credo ꝙ ſit ipſa veritas per l. ſi quis ſi. §. ſi filius, de acq. hær. Iac. de Bel. dicit, ꝙ iſtæ l. quæ loquūtur de tranſmiſſione, loquunt̄ quando filius non miſcuit ſe caſu impeditus. Vnde æquitas tunc ſuadet, quod poſſit tranſmittere, vt ad Sil ſi quis in grau. § fi. & ℑ. de ℑ. ſillud. §. vlt. cum l. ſeq. & ℑ. de acq. hær. l. venire, vbi autem ſciuit, & ſiluit, nec ſe immiſcuit, dicit Iac. quod non tranſmittit. ego teneo quod trāſmittat. non obſ. §. iſte, quia ego dico, quod hic filius fuit inſtitutus ſub condōne poteſtatiua, non pure, & pōt intelligi ille verſ. dupliciter. vel ꝙ fuerit condō poteſtatiua, quæ potuit impleri vltimo vitæ ſpiritu, tunc certum eſt quod filius non tranſmiſit, quia pendentia condōnis impedit tranſmiſſionem, etiam ad ſuos, tex. eſt hic ſecundum ītellectum, & gl plene no. de hoc in l. 1. de his qui ante tab. licet ℑ no. & male. ℑ de act. & oblig. l. is cui. Secūdo pōt intelligi, vt dixi legendo literam ſm̄ Bar. in condōne poteſtatiua, quæ non potuit impleri vltimo vitæ ſpiritu, & tunc dico, qđ nepos ſuccedit auo ex perſona patris ſui, qui in vltimo momento vitæ extitit ſuus hæres ab inteſ. vt l. vlt. de cond. inſti. Et concluſiue, quia tex. eſt prægnans, & poteſt flecti ad diuerſos intellectus, tene hanc concluſionem, quod aut conditione pendente moritur filius, & non tranſmittit, ſed nepos eſt ſuus hæres, quia via inteſtati non eſt aperta poſt mortem filii, vt inſti. de hære. ab inteſta §. cum autem, aut moriente filio conuerſo, inſti. deficit, quia pōn poterat impleri vltimo vitæ ſpiritu, & tunc filius non tranſmiſit ex inſtitutione, quia eſt defecta, ſed ab inteſta. quia eo viuo fuit aperta cauſa inteſtati, vt d. l. vlt. de condi. inſti. & ita ſe habet veritas.

1 *Per dationem ſubſtituti vulgaris non tollitur, nec olim tollebatur exiſtentia ſui hæredis diſputatiue.*
2 *Tacita vulgaris continetur in pupillari expreſſa.*
3 *Ius ſubſtitutionis fideicommiſſariæ fortius eſt quam vulgaris.*
4 *Ius deliberandi non tollit ſuitatem, ſeu ſui hæredis exiſtentiam.*
5 *Præteritio poſthumi impedit interim exiſtentiam iam nati inſtituti,*
6 *Ceſſitudo quotuplex ſit.*
7 *Per dationem cohæredis non tollitur exiſtentia ſui hæredis.*
8 *Teſtator non poteſt prohibere ius accreſcendi inter hæredes, ſed inter legatarios poteſt.*
9 *Prohibitio legis potior eſt, quam teſtatoris.*
10 *Hæreditas non adita communiter tranſmittitur ad aſcendentes, & deſcendentes, quod procedit in ſuis, & in emancipatis.*
11 *Hæres, & bonorum poſſeſſor differunt.*
12 *Nepotis appellatione an contineatur pronepos.*
13 *Dictio quemadmodum, & dictio ſicut, ponuntur ſimilitudinarie.*
14 *Conditio poteſtatiua, quæ poteſt impleri vlt. vitæ ſpiritu, tollit exiſtētiam ſui hæredis.*
15 *Dictio interim, qualiter ſumatur, & quid importet.*
16 *Hæres hæredis dicitur hæres teſtatoris.*

Repetitio ſolemnis eiuſdem Bald. ſuper famoſa, & difficili l. ſi filius hæres.

Si filius heres. Repetiturus hanc legem, tenebo ordinem conſuetum. Cuius recitationem omitto cā breuitatis, & rubricæ continuationem, ne diu teneam in ſermone. Quādam ad euidentiā l. præmitto, videlicet ꝙ ante bñficium abſtinēdi a prætore inductū olim de iure antiquo ſm̄ cōem opin. noſtrorū doct. tollebat̄ exiſtentia ſui hæredis tribus mod. vno modo per dationem ſubſtituti, vt probant noſtri doc. & maxime dicit Bar. per hāc l. in qua dicit fore caſum. Scđo probat per l. Papinianus. §. qm̄ autem quarta. ſup de inoff. teſt. Tertio probat per rationem talem. non eſt dubium, ꝙ in vulgari expreſſa intelligitur, ſi noluerit, vel non potuerit eſſe hæres, quod

tunc

tunc admittitur vulgariter ſubſtitutus, vt l. cum proponas. C. de hæredi. inſti. & l. ſi pater. ℈. eo. titu. & l. 1. §. ſi proponatur. infra ſi quis omiſ. cauſa te. Sed teſtõr dando tale arbitrium, videtur facere de neceſſario voluntarium, vt eſt caſus in l. Cornelius, & l. iam dubitari. inf. de hære. inſti. ergo manifeſte probatur, quod per
a dationem ſubſtituti tollitur exiſtentia ſui hæredis, a & tollebatur olim de iure antiquo, & ante prætoris beneficium inductũ cau-
1 ſa abſtinendi. Domini reuerendi, licet iſta ſit † communis opin. & teneatur ab omnibus doct. nemine diſcrepante, tamen gratia
2 collationis, pro nunc tenebo contrarium. † Et talem circa iſtum paſſum pono concluſionem, quod per dationem ſubſtituti vulgaris non tollatur, nec olim etiam tollebatur exiſtentia ſui hæredis. & primo probabo concluſionem, ſecundo reſpõdebo ad rationes doctorum tenentium ℨtium, & ad iura allegata pro ea parte, & probo concluſionem prædictam per l. Gallus, inſ. eod. vbi per dationem vulgaris ſubſtituti non tollitur exiſtentia ſui
3 hæredis, vt ibi patet, ergo &c. † Secundo probo in pupillari expreſſa continet tacita vulgaris, vt l. iam hoc iure. ℈. de vulg. & pupil. ſed certum eſt quod tali non tollitũ exiſtentia ſui hæredis, vt l. Iul. & l. ſi filius, qui ſe paterna. inf. de acq. hære. & l. 2. cum ſim. inſ. de vulg. & pupill. & no. in l. ſi filius qui patri. ℈. eo. tit. ergo per ſubſtitutum vulgariter non tollitũ exiſtentia ſui hæredis. Tertio probatur per l. filium. inſ. de acq. hær. vbi Iabolenus reprehendit Labeonem, ideo quia lex illa loquitur in emancipato. ergo ſi loqueretur in ſuo, opin. Labeonis eſſet vera, quæ eſt quod per dationem ſubſtituti non tollitũ exiſtentia ſui hæredis. Quarto probo ſic, ſubſtõ vulgaris expreſſa fit per hæc verba, ſi hæres non erit, quæ ſunt ambigua, & obſcura. nam poſſunt intelligi ſi hæres, quia noluerit, vel nõ potuerit, ſtante regula quod verba ambigua, & obſcura debent intelligi ſecundum interpretationem iuris communis, & eius diſpõnem, vt l. quæro. § inter locatorẽ. ſup. loca. & l. quidam cum filium. ℈. de verb. obli. facit quod no. gl. in l. Gaius. ℥. ſol. matr. & l. Gallus §. 1. ℈. eod. & l. ſi ubi. §. pact. ℥. de pact. cum ſi. Diſpoſitio autem iuris communis vult, ꝙ filius ſit hæres ex teſtõ, ſi inſtituat, vel ab inte. ſi non inſtituat, vt l. in ſuis. ℈. eo. Et non interueniente impedimẽto iuris, aut ſine, vt d. l. Gallus. § 1. & §. & quid ſi tñ, vel niſi abſtineat, quod procedit de iure prætorio. Quo caſu non deſinit eſſe hæres de iure ciuili, niſi in effectu, vt l. neceſſarijs. inſ. de acquir. hær. iſta verba ſupradicta vt obſcuram interpretationem recipiant ſecũdũ iuris ordinem, & diſpoſitionem, hoc modo videlicet ſi non potuerit, vel per beneficium ꝑtoris ſe abſtinuerit. quo caſu procedit ex l. diſpoſitione, non ex teſtamenti ſubſtitutione, quod poſito quod nulla eſſet ſubſtitutio facta, quia haberet beneficium abſtinendi, vt inſti. de hęred. qua. & diſ. §. ſui. ver. ſed permittit eis prętor, & d. l. neceſſarijs. in extraneo verò dicta verba ſubſtitutionis vulgaris intelliguntur, ſi noluerit, vel non potuerit, quia iſtud eſt de iure communi, vt l. iam dubitari. ℈. de hęr. inſti. & inſti. eo. tit. in prin. ſi de vulgari ſubſtitutione ergo fiet talis interpretatio, vt d. l. cum proponas, & d. l. ſi pater, quas intelligo in extraneo, non in ſuo. Secundo, quia vnus, & idem fuit inſtitutus, & ſubſtitutus. in caſu vero concluſionis meæ alius fuit ſubſtitutus, & alius inſtitutus. Tertio poteſt dici, quod ibi non operatur beneficium prętoris cum coniecturata voluntate teſtatoris, vt non incidat in edictum. tiam quo ad damnum euitandum beneficium prętoris habet eneruare exiſtentiam ſui hęredis, vt l. 1. C. ſi vt ſe ab here. abſti. & ſtatim ℈. ſubditur. Item poſſum aliter reſpondere ad d. l. cum proponas. & ad d. l. ſi pater, quia licet in vulgari expreſſa intelligatur, ſi noluerit, vel non potuerit, iſtud non prouenit ex verbis teſtatoris expreſſis, ſed ex l. ſic interpretante interpretatio non habet tollere exiſtentiam ſui hæredis, quia venit ex l. non verbis teſtatoris. ita dicunt ipſi. ita dico in propoſito quod ideo, quia venit, ſeu ideo, quia illa interpretatio, quæ fit a l. non tollit exiſtentiam ſui hæredis. ſic non ob. d. l. Cornel. & l. iam dubitari, quod in verbis teſtatoris fuit expreſſum, ſi volue-
4 rit &c. † Et merito probatur ſic dicta concluſio. fortius eſt ius ſubſtõnis fideicommiſſariæ, quam vulgaris. quod patet, quia fideicommiſſarius excludit vulgariter ſubſtitutum, vt l. facta. §. Iulianus. ℈. ad Treb. & l. non iuſtam. C. eo. tit. & tamen fideicommiſſarius non tollit exiſtentiam ſui hęredis, vt omnes fatentur, & probaĩ per l. ita tñ. §. ſi pr. infra ad Trebel. ergo multo minus debet tollere exiſtentiam ſui hæredis vulgariter ſubſtitutus.

Sexto probatur ſic. ius deliberandi non tollit ſuitatem, ſeu ſui hæredis exiſtentiam, vt l. cum antiquioribus. C. de iure delibe. & tamen ius deliberandi excludit ſubſtitutum vulgariter, vt l. ſed & ſi pro dote. §. non omnia. infra de leg. pręſt. & ibi per Bar. & l. ſi pater. inf. de hęre. inſti. de vulg. ſub. l. fin. ergo multominus debet tollere exiſtentiam ſui hęredis ſubſtitutio vulgaris. Ex quibus patet concluſio mea verificata ſ. quod per dationem ſubſtituti vulgaris non tollatur exiſtentia ſui hęredis. Modo reſtat reſpondere ad iura, & rõnes doct. Et primo ad gl. in l. Papinianus. §. quoniam autem quarta. ℥. de inoff. te. Et dico quod ſi illa gl. legatur a capite vſque ad fi. reperitur ꝙ dicit, ita demum per ſubſtitutum tollitũ exiſtentia ſui hæredis, ſi per ſubſtitutũ fuerit adita hæreditas, alias ſi non adeatur, non tollitur, ita dicit ibi gloſſ. per quod apparet quod non ideo quia fuerit ibi datus ſubſtitutus vulgaris, tollitur exiſtentia ſui hęredis. ſed ideo, quia ex beneficio iuris prætorij filius ſe abſtinuit, & ſubſtitutus tunc ſuccedit, quia ante non potuit, vt l. quamdiu, inſ. de acquiren. hæred. Et ſi tu dicas, ſi non tollitur ſuitas, qualiter ſubſtitutus admittitur cum quo eo. iure hæredes eſſe non poſſunt, vt l. qui ſe patris cum ſua materia. C. vnde liber. Dic immo quod admittitur per remedium prætoris petendo bonorum poſſeſ. ſecundum tabu. nam filius ſe abſtinendo vr̃ confirmare talem ſubſtitutionẽ vulgarem, arg. l. filius prætetito, inſ. de iniuſt. teſ. vel dic, ꝙ admittitur ille ſubſtitutus etiam de iure ciuili, vt l. ex contractu. ℈. de re iud. & ſimi. & l. & ſi ſine. §. ſed Papin. ſup. de mino. Item ad l. ſi filius qui patri ℈. de vulg. & pupil. facit l. 1. §. ſi quis adita, ad Tertul. Nec obſ. ꝙ duo non poſſunt eſſe hæredes eodem iure, quia fateor directo. Sed vnus directo, alius vtiliter ſic, ſicut videmus in ſuis & legitimis, vel vt ſup. dixi reſpondendo ad l. ſi proponas, & ad l. ſi pater, & ad d. l. 1. §. ſi proponatur. Nunc reſtat reſpondere ad l. noſtram, & dico ꝙ in l. noſtra ratio fuit, quia poſthumus fuerit præteritus, quæ prætetitio impedit exiſtentiam ſui hæredis, alias iure operari. † Vnde concluſionem talem pro euidentia
5 pręmitto, quod præteritio poſthumi impedit interim exiſtentiã iam nati inſtituti, iſta concluſio iſta probatur per hanc l. & per l. ventre, ver eo. inſ. de acq. hær. tex. dicit ꝙ interim nil tranſmittit iure cõi, ſed ſuccurrendum eſt ſibi edito, com eodem modo ſuccurratur emancipato, vt ibi. & ſic iſtud remedium non venit iure ſuitatis, ſed ęquitate prætoris, de quo remedio in l. 1. in fi. cũ l. ſeq. ℈. de contra tab. ergo per præteritionem poſthumi impeditur exiſtentia iam nati inſtituti. probatur alia ratione, nam acquiſitio, quæ fit iure ſuitatis, eſt acquiſitio, vt l. illud, ſupr. ſi pars hæred. peta & in l. in ſuis, ſupr eod & in §. ſui. inſti. de hæredum qualita. & differen. ergo lex ita demum facit ad acquiſitionem, cum eſt certa apud naturam, vt l. cum ad præſens, ſup. ſi cer. pe. & l. cedere diem de verborum ſign. & l. cum quidam. de acqui. hęred. & ibi no ſed dum poſthumus eſt in ventre præteritus, lex noſtra tunc eſt incerta, vtrum naſcatur viuus, vel mortuus, cum iſtud ſit futurum contingens, de quo non eſt determinata veritas, in d. l. cum ad præſens. Nam ſi ſuitas operaretur, aut diceremus operari ex teſtamento, quamdiu poſthumus ſpetatur naſci, vt dic l. ventre, aut ab inteſtato, cum dubium interim ſit, an naſcatur poſthumus viuus, vel mortuus, quia ſi vnus, rumpit teſtamentum: ſi mortuus, non, vt l. qui mortui. ℈. de verborum ſi-
6 gnifica. cum ſit incertum, impeditur exiſtentia ſuitatis† operari. Vnde vt iſtud tibi clareſcat, ſciendum eſt, ꝙ quædam eſt natura naturans, vt Deus: quia omnia ſcit præterita, præſentia, & futura, & de tali certitudine nihil ad propoſitum. Alia certitudo eſt apud naturam naturatam, & ita loquitur d. l. cum ad præſens. ℥. ſi cer. pe. & d. l. cum quidam. §. ſuum. ibi, cum per rerum naturã certum eſſe ceperit &c. & ℈. de acq. hæred. Alia certitudo hominis, quæ fit per probationem, & ſenſus corporeos exteriores, ita loquitur totus titulus de proba. & de teſt. & ita apparet, ſe data diſcordia inter Pomponium, & Iulianum Iuriſconſul. Nam Põponius dicit, quod ſi vnus eſt in ventre, iam natus eſt hæres pro dimidia eius opinio. recitatur in d. l. cum quidam. §. ſuum. Iulianus dicit, quod pro quarta parte eſt tãtum hæres iam natus per l. antiqui. ſupra ſi pars hæred. pe. vbi eius ponitur opp. Nam Põponius loquebatur quo ad acquiſitionem, quæ fit per l. in qua ſufficit certitudo apud naturam naturatam, licet ſit incertitudo apud hominem, vt l. illud, ſi pars hæred. pet. Iulianus autem retulit ſe ad certitudinem hominis, quod patet, quia ad petitionẽ hæreditatis ſe retulit, quod patet per titulum, vbi ponitur dicta l. antiqui. & ideo ibi cum ſit incertum homini, & iudici, quot ſint in ventre, eligitur quędam media via, vt ibi patet. Tertio probatur, quia hęreditas non adita non tranſmittitur, vt l. delata, de verborum ſignifi. & l. is poteſt. ℈. de acquiren. hęred. & ibi no. ſed quamdiu ſperatur poſthumum naſci, non dicitur delata hereditas iam nato inſtituto, quia nec ex teſtamento, nec ab inteſtato, vt d. l. ventre, & l. ſi is ad quem, de acqu. hæred. non ob. d. l. cum quidam §. ſuum, & quod ibi no. de acq. hęr. quia ibi loquitur, quãdo pater deceſſit ab inteſtato, quo caſu l. eſt iam certa, ꝙ iam natus debet ſuccedere. Item loquitur ibi etiam quando poſthumus fuit inſtitutus cum iam nato quo caſu teſtamentum valet, & ſic l. eſt certa ipſum ſuccedere ex teſtamento. Sed concluſio mea loquitur, quñ poſthumus fuit præteritus, quo caſu incertum eſt, an poſthumus naſcatur ibi, vel an ſuccedatur ex teſtamento, vel ab inteſtato, propter quam incertitudinem lex non poteſt facere acquiſitionem, vt ſupra dixi. Non obſ. l. ventre, in fin. & l. illud. §. fin. cum l. ſequen. de contra tabu. quia licet ibi illud remedium emancipato competat, vt infra patet, & ſic bene, patet, ꝙ poſthumi pręteritio impedit exiſtentiam ſui iam nati.

ADDITIO.

a Sui hęredis. Vide d. Alex. de Imo. in conſi. 71. in 2. col. in 2. par. Bar. ſuper j. Infor.

nati:& prædicta nota. Quia non ponuntur per Doctor. Secundo modo dicunt Doct. quod tollebatur exiſtentia ſui hæredis ante remedium ſeu beneficium prætoris, videlicet ſi pater inſtituebat filium, ſi volebat, iſtud eſt clarum per l. Cornelius, & l. iam dubitari. ff. de hęredib. inſti. Tertio modo tollebatur exiſtētia ſui
† hęredis †communiter ſecundum omnes Docto. per aditionem cohæredis, q iſtud ſit verum, probatur per l. Iulianus §. idem Iulianus. ff. ad Trebe. vbi dicunt eſſe caſum. Secundo ipſi probant per rationem. nam pater dans cohæredem filio videtur velle, vt ſi filius nolit eſſet heres, accreſcat cohęredi ſuo. Et ſic vr̄ dare arbitrium filio, an velit eſſe hęres, per quod arbitrium efficitur de neceſſario voluntarius, vt ſup. dixi, argu. l. iam dubitari. ergo &c. Ego † gratia breuitatis teneo oppoſitum, pro cuius euidētia po-
7 no talem concluſionem, quod per dationem cohęredis nō tollitur exiſtentia ſui hęredis, quod iſtud ſit verum, primo probabo, ſecundo reſpondebo ad rationes, & iura Doctor. quod ergo ſit verum, quod per dationem cohęredis nō tollatur ſuitas, ſeu exiſtentia ſui hæredis, probatur primo per l. ſi fratris. C. de iure delibe. licet Bar. ibi reſpondeat, q ibi ideo eſt, quia ibi tractatur de his, quæ non dependent ex teſtō, ſicut eſt tranſmittere. & ius tranſmittendi, quod eſt legis beneficium, non teſtatoris indultum, ſeu arbitrium: ſecus in his, quæ dependent ex teſtō, qa tunc tollitur exiſtentia. Dico, q rñſio non eſt bona quia licet tranſmittere ſimpliciter non dependeat ex teſtō, ſed ex iure ſuitatis, qđ eſt legale potius, q̄ humanum tñ tranſmiſſio ex teſtō, & ſic qualificatio iſta pendet ex teſtō q iſta qualitas ſit ex teſtō, ſicut alia, probat̄ in l. qui in aliena §. iterum ff. de acq. hęre. vbi nepos neceſſarius non fuiſſet, cum ipſum pater exhæredatus præcederet, niſi quia fuit per auum inſtitutus, patet ergo, quod inſtitutio eſt ex teſtō, & ad hoc vt ex teſtō fiat tranſmiſſio aliquid operat̄. Secundo probo per l. ſi filius, qui patri. ff. de vulg. & pup. & licet Bar ibi dicat, quod ibi fuerit datus cohæres ſuus, ſecus ſi extraneus, Dico, quod illa rñſio non vr̄ bona, quia ſm ipſum & alios doct. ideo exiſtentia ſui tolli per dationem cohæredis, qa recedi tur a prouiſione l. ideo. quia habet locum ius accreſcendi inter cohæredes: ſed ita bene habet locum ius accreſcendi, qñ datus eſt cohæres filius, ſicut qñ extraneus, & adhuc fortiori ratione, cum ſit inter eos maior coniunctio, vt l. ſi duobus, de contrah. ergo &c. Tertio probo per l. a. in fi. C. pro hęred. quia titulus nouus per hoc ſibi non acquirit̄, ſed quædam adminiſtratio, vt l. in ſuis. ſ̄ eo & glo no. in l. in ſuis, ſ̄. pro hęr & ibi p Dyn. & Doct. & tñ dr̄ in l. a. q licet cohęredem habeat, q non poſſidet pro hærede: quod tñ liceret, ſi per dationem cohæredis tolleretur exiſtentia ſui hæred s: ergo &c. Quarto probo per tex. l. pro hærede. §. Papinianus. ff. de acq. hær vbi ſi ſtatuliber eſt nominatim iuſſus dare pecuniam filio, quantumcunq; habeat cohæredem, tñ recipiendo pecuniam obligatur creditoribus hæreditarijs, niſi expreſſe ſe abſtineat, quod non eſſet, ſi per dationē cohęredis tolleret exiſtentia ſui hr̄dis; ergo & c. immo tex. ſe fundat ſuper bñficio abſtinendi, quod eſt pceſſum de iure prætorio, & ſic innuit, q datio cohæredis non tollit exiſtentiam ſui hr̄dis, vt inſ. patet. Item probat per l. cum hr̄ditate ff. de acq. hær. vbi vr̄ tex & per l. Iulianus, eo. nt. Et probat rōne ſtab ea quæ introducuntur, non habent exiſtentiam ſui hr̄dis tollere, ſicut dicunt Doct. nã vulgaris tacita ideo non tollit exiſtentiam ſui hr̄dis, qa eſt remedium iuris, ſeu a lege intelligitur, nō aūt a teſtatore expreſſe inducit̄, ſed per dationem cohæredis quantumcunque inducatur ius accreſcendi: tñ iſtud non venit pro mom hoīs, ſed potius legis, vt l. ſi teſtū. ff de vulg. & pup. quod patet. qa inuito, & ignoranti accreſcit, vt l. hæredes, verſ. ſi quis hæres inſ. de acq. hær. & l. ſi ex pluribus ff. de ſuis, & leg. cum ſimi. ergo &c. adeo, q ſi teſtator vellet ius accreſcendi inter cohæredes prohibere, non poſſet, licet Bar. inſ. n. 3. l. pe. teneat, quòd teſtator poſſit prohibere ius accreſcendi inter hæredes, & fundat ſe per illam l. & per l. dñs ſ̄. de viuſf. † Tamen dico, q non pōt prohibere ius ac-
8 creſcendi, & quod iſtud ſit verum, patet quia quis non pōt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, vt l. ius noſtrum de reg. iur. Sed ſi teſtator poſſet ius accreſcendi prohibere, tunc ſequeret, q poſſet tollere dictam regulam, qđ eſt falſum, & ꝯ l. nemo ff. de leg. i. ergo &c. Præterea vr̄ ꝯ caſum l. ſi ita quis ff. de hæred. inſt. non ob. glo. i. d. l. ſi dñs, quia non figit pedes, & poſito, q ſit mater, dic ſic, aut loquimur inter legatarios &c. tunc teſtator pōt prohibere ius accreſcendi, vt d. l. gl quia ceſſat rō illa, ne pro parte teſtatus &c. aut inter cohæredes: & non pōt prohibere vt dixi; qd tene menti quia nullus ponit hanc diſtinct. Non ob. l. pe. ff. tit. i. quia non ceſſat qa ſubſtitutus præfert̄ ꝯiūcto vnde dando ſubſtitutum vr̄ excludere coniunctum. Et iſtud ideo eſt, quia ius ſubſtōnis fortius eſt, q̄ ius accreſcendi: & certe ceſſat iſtud inconueniens, ne quis decedat pro parte teſtatus &c. Cum ſubſtitutus admittat̄. ergo &c. Rñdeo ad rōnē Doct. ad l. Iulianus, § idē Iulianus, vbi dicunt eſſe caſum. dico q ille tex. nil facit, quia quantūcunque vnus adire cogatur, iſtud nō venit quod exiſtentia ſui hæredis non bene operetur, ſed venit ex eo, quia fideicom. hoc vult, cum prætor dat ſuum intereſſe, vt no gloſſ. in l. ita tamen. §. ſi pater, inſ. ad Trebell. Non ob. rō Do-
9 cto. † quia, vt dixi, potior eſt. l. prouiſio quam teſtōris, & ſic uenit in conſequentiam, non principaliter, & immediate. Sed vltra Docto. poſſet opponi de l. fina. inſ. de condi. inſti. vbi per dationem cohæredis, uel ſubſtituti tolli exiſtentia ſui hæredis, & ſic facit contra illam concluſionem, & præcedentem. ſed ſolue, quod non uenit ideo, quia fuerit datus cohęres, vel ſubſtitutus, ſed uenit ex eo, quia ibi ſunt duo. ſ. conditio poteſtatiua, & datio ſubſtituti, quæ ſimul iunctæ magis operant̄, & magis habēt voluntatem teſtōris, vnde duo uincula &c. ut inſti. de adop §. ſed hoc, & in auth. ut oīa. deb. & cred § plura namque, colla. ſeptima, & facit l. qui patri, & ibi. nō. Bar inſ. de acquiren hæredi. ubi ius accreſcendi iunctum cum ſubſtū ne facit, quod ſubſtō tranſmittat̄. ſic in propoſito: ergo non ob. & ſic patet tres concluſiones neceſſarias eſſe, vel ſupportabiles de iure, licet omnes teneant contrarium. Secundo præmitto ad euidentiam huius materiæ, nunquid beneficium abſtinendi eneruet exiſtentiam ſuis hæredis? circa quod non inſiſto. Dico breuiter, quod aut filius ſe immiſcuit, & tunc prætoris beneficium nihil operatur, ut l. ſi filius qui patri, de vulg. & pupilla. & l. eum qui bonis. inſ. de acquiren. hæred & l. prima, C. ſi ut ſe ab hær. abſti. Quandoque filij tacent non ſe immiſcendo, nec expreſſe abſtinendo: & tunc aut tractamus de his, quæ concernunt incommodum filij, & beneficium prætoris habet eneruat exiſtentiam ſui hæredis, ut dicta leg. prima, & l. ſi filius qui patri. aut tractamus de his, quæ concernunt commodum filij, ut eſt confirmare tabulas pupillares, & dationem tutoris, & tunc exiſtentia bene operatur, nec eneruatur per beneficium prætoris, ut l. ſi nemo. ſup. de teſta tutel. Item etiam operatur quo ad tranſmiſſionem hęreditatis, ut l. apud hultes, C. de ſuis, & leg & ibi per Doctor.
10 Reperio tamen in hoc paſſu, † utrum hæreditas non adita tranſmittatur ad aſcendentes, uel deſcendentes, Iacob. de Bel. iſtam quæſtionem plene diſputaſſe, cuius diſputationem recitat Bar. in l. uentre, inſ. de acquiren. hæred. licet tamen non ſequatur finalis tamen concluſio nr̄orum Doct. ſ. Dy. Bar. & cōmuniter † Vltramon. eſt quod tranſmittatur ad quoſcūque, de quo plene per Bar. in d. l. uentre, & in l. ex militari. §. fin. cum l. ſequen. inſ. de teſtamen. milit. Sed hoc in ſuo, quid in emancipato, nunquid hæreditatem non aditam paternam tranſmittat iure ſuitatis? Bar. in l. uentre, uidetur tenere quod ſic, & idem in l. Gallus, §. & quid ſi tantū, inſ. eo. & fundat ſe per l. meminimus, C. de ſuis, & legitimis, ibi ad ſimilitudinem ſuorū &c. fundat ſe per auth. de hæred. ab inteſt. vbi eſt ſublata differentia emancipationis, & patriæ poteſtatis. Ego credo gratia collationis contrarium verum, quia quantumcunque emancipatus ſit repoſitus loco ſui, vt ſuccedat de iure ciuili, non eſt ſibi reſtituta ſuitas ex qua fit tranſmiſſio. quod patet, quia per emancipationem tollitur. ſi diceremus, quod equipararetur, & per emancipationem non tolleretur ſuitas. qđ eſt falſum: fateor tñ, q tranſmittat ex alio capite. ſ. ex æquitate illius tituli. C. de his qui ante apertas tab. non autē iura ſuitatis ſint ſublata. nec ſuitas ſit ſibi reſtituta. ergo &c. quædam vero ſunt, quæ nec ad commodum, nec ad incommodum filij ſentiunt, & quo ad illam exiſtentiam ſui hęredis nihil operatur, vt l. ex modica. ff. de bo liber. Iſtud tñ fallit in duobus caſibus. Primo, libertatis fauore, vt, l. ſuo. ff. de manu teſta. l. cum quaſi. § ſi quis. ff. de fideic. liber. Item fallit in l. ita tñ. § ſi pater. ff. ad Treb. rationem fallentiæ ibi dicam, qñque filius expreſſe ſe abſtinet, & tunc exiſtentia operat̄ quo ad cōmodum filij, vt l. filius qui ſe paterna. ff. de acq. hær. tunc ſi reſpiciant hæreditatem extrinſecus, ut puta confirmat tabulas pupillares. & dationem tutoris, ut d. l. ſi pater. ff. de priuil. cred. ſed ſi intrinſecus reſpiciunt, non tranſmittit, ut l. ſi ſeruum §. ſi quis. ff. de acqu. hęr. propter delictum filij, qui res hęreditarias ſubtraxit, qui licet abſtineat, tamen inducitur aditio, ſeu immixtio in eius odium. Et ideo quantumcunque exiſtentia non operatur, poſtquam ſe abſtinuit quo ad ea, quę reſpiciunt incommodum filij. facit d. l. ſi ſeruum. §. ſi quis, vt dixit ſup. Item licet operetur quo ad ea, quę reſpiciunt eius commodum, quantumcunque abſtinuerit, vt dixi, fallit in l. non alias, & in l. etiam nec emancipatus. ff. de leg. i. & ratio ibi eſt, quia cum teſtator ſenſit, quod ita demum legatum haberetur, ſi hęreditatem retineret. intellexit de retentione facti, non de ea, quę eſt iuris &c. His igitur expeditis, quę multum faciunt ad medullam, & intellectum legis noſtrę, deſcendendo ad ipſam. Et primo ad eius diuiſionem, & dico, quod lex iſta ſecundum Iac. de Aret. & Bart. diuiditur in duas partes principales. In prima loquitur, quando filius fuit inſtitutus pure, & ſibi datus ſubſtitutus vulgaris. Secunda, quando non fuit datus ſubſtitutus: ſecunda ibi, quod ſi nemo. Iſta ſecunda diuiditur in duas. In prima ponitur dictum. In ſecunda ponitur exemplum ſecunda ibi, euenire ſolet. Iſta diuiſio non placet mihi, quia hoc dicere eſt peruertere naturam dictionis, Sicut & quemadmodum, hoc eſt, quòd ponantur ſimilitudinarie, non exemplificatiue, vt l. 3. §. ſi duobus, & quod ibi nota. infra, de adimen. legat. & in rubric. ſupra, ſolut. matrim. Ideo ego

aliter

aliter diuido legem iſtam, & dico, quod diuiditur in tres partes principales. In prima Iuriſconſultus oſtendit quid iuris, quando filius fuit inſtitutus, & ſibi datus ſubſtitutus vulgaris, poſthumo præterito. In ſecunda parte remouet dubium. In tertia adducit ſimile. Secunda ibi, quod ſi vero: Tertia ibi, ſicut euenire ſolet. Venio ad ſummarium ĩtellectum, & iſte eſt ſummarius meus, & non alterius, quia aliter intelligo legẽ iſtam, quam alius, qui ſcribat in ea. Præteritio poſthumi, & conditio poteſtatiua, quæ poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu, impedit exiſtentiam ſui hæredis operari: ad hoc allegatur. Caſum in terminis volo ſcribere, quia ipſum pono aliter, quã ponatur per aliquẽ, ſub hac forma. Iuuenis acceſſit ad Iuriſconſultum, & ab eo quæſiuit. Domine quidam paterfamilias fecit teſtamentum, in quo filium in poteſtate exiſtentem pure inſtituit, & nepotem ex eo ei vulgariter ſubſtituit, poſthumo præterito, qui re vera erat in ventre. contingit, quod dum pendebat dubius euentus, an ipſe poſthumus naſceretur viuus, vel mortuus, ipſe filius inſtitutus deceſſit. an admittatur nepos, an vero filius exiſtens in poteſtate inſtitutus fecerit illam ſubſtitutionem expirare iure ſuitatis, cum ſtatim ſit hæres, vel ſi nolit per l. in ſuis ſup. eo. & per §. ſui, inſti. de hære. qual. & diffe.? Ad quod reſpondet Iuriſconſultus, dicens, quod poſtquam poſthumus fuerit præteritus, Præteritio poſthumi tollit interim effectum exiſtentiæ ſui hæredis, & ſic ſubſtitutus interim admittitur iure ſubſtitutionis, quando apparebit poſtea nõ natus, licet natus fuerit mortuus. Et ſic ille nepos erit ſuus tam auo, quam patri. Inſtat iuuenis, domine Iuriſconſulte habeo vnum dubium, ſcilicet quid iuris ſit, ſi iſte filius pure hæres inſtitutus vt præmiſſum eſt, nullum habuit ſubſtitutum, & ſic interim, dum ſperatur naſci poſthumus, deceſſit, quid iuris ſit hoc caſu, nunquid datio ſubſtituti aliquid operetur? Dicit Iuriſconſultus, frater admittitur iſte nepos tanquam proximior. Nam iſtud quod in primo caſu poſui, ſi fuerit datus ſubſtitutus, denotat potius accidentiam facti, quam iuris miniſterium: nam ſola præteritio eſt illa, quæ facit dubium in lege iſta: & ideo cum impedit exiſtentiam ſui, filium dico iure ſuitatis non tranſmittere: ſed admittetur iſte nepos tanquam proximior ab inteſtato. Inſtat iuuenis, domine Iuriſconſulte multum admiror, qualiter per præteritionem poſthumi tollitur exiſtentia ſui hæredis. Interim reſpondet, frater admirari non debes: nam nos videmus quod ſi filius inſtituatur per patrem ſub conditione poteſtatiua, quæ poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu, quod propter hoc tollitur exiſtentia, ſeu eius effectus. ſic etiam per præteritionem poſthumi eſt poſſibile quod tollatur interim exiſtentia ſui hæredis, & ſic de facto eſt, vt tollatur. hoc dicit vſque ad fi. l. lego literam eam exponendo. Ibi, ſi filius. iſta coniunctio eſt incepta per tex. in l. 1. C. eo. In tex. ibi, filius. Aliqui ſunt naturales, & legitimi: aliqui legitimi tantum: aliqui naturales tantum: aliqui inceſtuoſi tantum: & licet tex. & gloſſ. de hoc in pluribus locis faciat mentionem, tamen gloſſ. ponit per ordinem inſti. de adopt. in princ.

a Et dicitur filius a philos, quod eſt amor, vt inſti. qui da tu. poſ. §. fin. ¶ Et inde inſurgit dubium, nunquid appellatione filij contineantur nepotes, de quo in l. ſi quis filiabus, cum l. ſequ. de teſta. tut. & plene per Barto. in l. liberorum, de verbo. ſignifi.

11 † ibi, hæres nos habemus hæredes, & bonorum poſſeſſores. hæres eſt de iure ciuili. bonorum poſſeſſor eſt de iure prætorio, inſti. de bonorum poſſeſſ. in principio, & § quos autem, & l. pen. de bonorum poſſeſſ. & ibi no. quis dicatur hæres, no. inſti. de hæredũ quali. & differen. §. pen. quando autem quis teneatur pro hærede, & quot modis ponitur in titulo pro hærede. not. gloſſ. in l. pro hærede ff. de pecul. hære. pro quo vide l. pro hærede. infra de acquir. hære. In tex. ibi, inſtitutus. quot requirantur ad inſtitutionem, vt valeat, no. in l. hac conſultiſſima. C. de teſtamen. & l. hæredes palam, & inſtit. eod. titul. Alio modo ſumitur inſtitutio per Din. in c. 1. de regulis iuris lib. 6. In tex. ibi, omiſſo i præterito, vnde præteritio duobus modis fit, aut ſa ſciente, aut ab ignorante, & loquor de paterna, & aliter hoc non procedit, & quis ſit eius effectus habemus per gloſſ. inſti. de vulg. ſubſti. §. 1. & C. de impuberum, & alijs ſubſtitu. l. precibus. ¶ In tex. ibi, poſthumo. quot modis dicatur poſthumus, no. in rubrica. C. eodem titul. In tex. ibi, interim. qualiter ſumatur dictio Interim, dicam ſtatim in apparatu. In tex. ibi, non nato. intelligo viuo: nam bene erat in ventre, & natus abortiuus. Et ſic habetur pro non nato, ut l. qui mortui. inſt. de verbo. ſigni. Nam ſi nullus eſſet in ventre, tunc per præteritionem poſthumi non tollitur exiſtentia ſui hæredis, poſtquam certum eſſet nullum in ventre eſſe per ea, quæ

12 a dixi ſupra in ſecunda concluſione. † In tex. ibi, nepotem. nunquid appellatione nepotis contineat pronepos, b & deinceps, dic plene per Bar. in l. Gallus. §. inſtituens. inſt. eo. In tex. ibi, ſuũ. qui dicantur ſuus hæres, habetur inſti. de hære. qual. & differentia. §. ſui, & l. in ſuis. infr. eod. In tex. ibi, inteſtato. quis dicatur inteſtatus, & quot modis, vide plene per glo. inſti. de hæred. ab inteſtato.

13 In princ. tangitur infra ti. 1. l. 1. & l. 1. infra de ſuis & legi. † In tex. ibi, ſicut. Dictio, quẽadmodum, c & dictio, ſicut, d ponunt ſimilitudinarie, & quandoque faciunt ſimilitudinem propriam, quandoque per contrarium, vt l. 1. §. ſi duobus, inf. de adi. leg. & ibi gl. & no ſup. ſolu. ma. in l. ... In tex. ibi, condõne. quid ſit condõ, habet. Bar. in l. prima, inf. de condõ. & demon. quot ſunt condõnes, & eius effectus habet per totum illum titulum, & per gloſſ. in leg. prima, inſ. de condi. inſti. & per gloſſ. inſti. de hæredibus inſti. §. impoſſibilis. Lecta litera, venio ad notabilia. & licet plura notabilia poſſent colligi, tamen collige tantum duo gratia expedõnis. Et primo nota, quod per præteritionem poſthumi interim impedit exiſtentia ſui hæredis iam nati facit l. venter, verſicu. ergo, vbi eſt caſus, infr. de acquiren. hæred.

14 † Secundo no. quod condõ poteſtatiua, quæ põt impleri vltimo vitæ ſpiritu, tollit exiſtentiam ſui hæredis ſicut l. in ſuis, inf. eod. & de condi. inſti. l. fina. & l. prima, §. ſciendum. inf. de ſuis, & legitimis, & l. Cornelius & l. ambiſdubitari, inſ. de hæred. inſti. Venio ad aliud. ſ. ad expedõnem apparatus, & pro int. oını glo. primo ſic opp. quod iſta lex cõtineat ſuperfluum. nam finis videt ſuperfluus per principium & econtra, & ſuperfluis non debemus vti, vt l. 1. § quibus. C. de nouo codi. compo. & l. 1. C. de inoffi. do. ergo &c. Huius contrarietatis in gl. iſta ſunt tres intellectus huius legis. Vnus, quod principium huius legis intelligat, quando filius fuit pure inſtitutus. Finis vero quando filius fuit inſtitutus ſub condõne poteſtatiua. ſed iſte intellectus non eſſet bonus, quando tunc filius ſtatim eſſet hæres ipſo iure, vt ſup. eodem, l. in ſuis, inſ. de acquiren. hære. l. neceſſarijs. inſti. de hęre. qual. & differ. §. ſui. & ſic ſubſtitutus non eſſet hæres auo, quod tamen tex. ibi negat, dum dicit, quod nepos eſt ſuus hæres tam patri, quam auo. ergo &c. Quapropter alij dixerunt, quod in principio legis noſtræ, filius fuit inſtitutus ſub condõne tali põtatiua, quæ põt impleri vltimo vitæ ſpiritu. Finis vero in ea, quæ non põt impleri vltimo vitæ ſpiritu. & ſic non contineat l. noſtra ſuperfluum, ſed iſte intellectus continet diuinationem; nam dicere quod principium loquatur in inſtõne condõnali, eſt diuinare. Item eodem modo, quod finis, ſeu verſic. quod ſi nemo, loquatur, quod filius fuerit inſtitutus ſub condõne, eſt diuinare, quæ diuinatio a iure repellitur, vt l. ſi putator, ad legem Aquil. Ideo alij dixerunt, & totum contra, ſ. quod principium loquatur, quando filius fuerit inſtitutus ſub tali condõne, quæ non põt impleri vltimo vitæ ſpiritu. Finis vero de ea, quæ põt impleri vltimo vitæ momento. ſed iſtum intellectum reprobat Bar. dicens, quod tunc filius ſuccederet ab inteſtato, ſtatim cum certum eſt, quod prius adimpleri non poſſit, quod tamen tex. negat. ergo non eſt bona. vt l. fina. de condi. inſti. ſed certe licet iſta lectura non ſit vera, non tamen per rõnem, quæ non eſt vera, quę ita demum procedit, ſi non haberet ſubſtitutum. Sed iſto caſu in principio l. habuit ſubſtitutum. ergo &c. vt l. ſuus, §. ſi Iulianus, de hæred. inſti. ſed iſta lectura non eſt vera, quia diuinationem continet, vt dixi. ergo &c. Ideo Iacob. de Are. & Bar. dicunt, quod principium loquitur, quando filius fuit inſtitutus pure, & ſibi fuit datus vulgaris ſubſtitutus. Finis vero quando ſub condõne poteſtatiua, quæ non põt impleri vltimo vitæ ſpiritu. & reſpondet Bar. ad l. in ſuis, & ad l. neceſſarijs, & ad §. ſui, de hæred. quali. & differ. quod ideo eſt in lege noſtra, quod filius non fuit hæres, quia fuit ſibi datus ſubſtitutus vulgaris, & deceſſit hæres ſcriptus ante aditam hæreditatem. quo caſu non tranſmittit. nam per dationem ſubſtituti vulgaris fuit ſublata exiſtentia ſui hæredis: & ſic ſuitas quo ad tranſmiſſionem operari non potuit in caſu legis noſtræ. Vnde dico in lege iſta difficiliori alia, quæ ſit in infortiato, quod gloſſ. non vidit dubitationem l. domini mei reuerendi, prout ſupra tetigi, quod per donationem ſubſtituti non tollitur exiſtentia ſui hæredis, ut ſup. plene probaui. & ideo reſponſio Bar. non erit vera, nec bona, quapropter dico, quod eius expoſitio non procedit. nam continet diuinationem in eo, quod dicit, quod verſicu. ſi vero loquatur quandoque fuit inſtitutus ſub condõne poteſtatiua, quæ non põt impleri vltimo vitæ ſpiritu. Pręterea quia in principio filius tranſmittit ſecundum ſuam expoſitionem, cum per dationem ſubſtituti non tollatur exiſtentia, vt plene probaui ſupra. ideo dico, quod in lege noſtra hoc ideo fuit, quia poſthumus fuit præteritus, per quam præteritionem ſui tollitur exiſtentia interim iam nati inſtituti, ut ſupra dixi. & intelligo verſic. quod nemo, quod fuit inſtitutus pure, & quod nepos ſuccedit iure ſuo, non autem quod filius tranſmittat, licet Bar. contra. Item intelligo verſicu. ſicut, quod ponat ſimilitudinarie, ut ſupra tetigi in caſus poſitione: ideo hic non repeto. Itẽ in eo, quod Bar. dicit, quod gl. non vidit

ADDITIONES.

a Amor. Adde eundem Bal. in l. maximum. v. col. de lib. præt. & Bar. in l. liberorum, de ver. ſig.

b Pronepos. Vide Franc. Are. in l. moriſh. vulg. & de pup. & in l. quoniam, C. de inof. teſt. quod non & vide Fel. in c. per tuas, de prob. in 3 col.

c Quemadmodũ. De qua dictione vide Fel. in c. 2 in 3. ver. clauſula, de reſcr.

d Sicut. De qua dictione vide Fel. in c. nouit, de iud. i pen. col. circa fi. & Frã. Are. in l. Centurio, de vulg. & pup. & ibi. d. Iaſ. Mai. & Frã Are. in l. ſi ita ſtipulatus, § Chryſogonus, de ver. ob. in vlt. col. & Lud. Rom. in conſ. 328. & d. Bar. Soc. in conſ. 252. ver. 2. quia, in 2. par. & Fel. in c. ex parte, de reſcr. & quod ibidem ad eum dixi in apoſt.

dit dubium.l.vt patet in glo.in fi.circa ſui principium in eo, quod gl.ibi dicit, ꝙ in principio legis noſtræ venit nepos: in fine non, quaſi velit dicere, ꝙ in principio fuit nepos ſubſtitutus, in fine non. ſed non curo: quia non fundo me ideo, quia fuerit dam̄s ſubſtitutus, ſed ideo quia poſthumus fuerit præteritus. ¶. † Gl.
55 ſuper verbo interim, qualiter ſumatur hic, & quid importet dictio interim. & breuiter in glo.ſunt opi. vna eſt, quod exponatur interim.i. ante aditam hæreditatem, & illam communiter ſequuntur Doct. quæ mihi non placet. nam ipſi volunt, ꝙ filius inſtitutus potuiſſet adire, ſi voluiſſet. verum quia non adiuit, ideo non tranſmittit: ſed dico, ꝙ interim adire non potuiſſet, poſtquam poſthumus erat præteritus, & eſt caſus in l.ventre J. de acquir. hæred. Ideo alij aliter expoſuerunt interim.i. viuente teſtatore. Sed iſta opinio non eſt bona, quia filius deceſſiſſet viuo teſtatore, tunc nepos non eſſet hæres filio teſtatoris tanquam patri ſuo, cum filiusfamilias de iure iſto hæredem habere non potuiſſet, vt l.1.ff.de caſtren.pec. ſed quædam glo. huius legis niſinit reſpondere ad hanc opinionem dicens, ꝙ filius fuit teſtatus patre viuente de caſtrenſi peculio, vel quaſi, cum ipſe nepos non eſſet in poteſtate patris ſui, ſed aui. Modo ad hoc ꝙ dicatur ſuus, requiritur, ꝙ ſit in poteſtate, vt l.ſuus quoq; J. de hæred.inſti. & in §.ſui, inſti.de hæred.qual.& diff.& in l.in ſuis ſup. eod. Et ideo aliter exponit Interim.i.pendente conditione. Sed iſta expoſitio non eſt bona, quia innuit, ꝙ inquantum loquitur de filio inſtituto ſub conditione, quod tamen reprobaui. ſup.in 1. gl.ideo aliter expono Interim.i.dum pendet futurus euentus, an poſthumus naſcatur viuus, vel mortuus, vt ſupra dixi. ¶ In glo.in verbo, non nato opp.de l. poſthumus, & poſthumorum J.titu.1. Nam per præteritionem poſthumi irritatur teſtamentum, huius timore dicit glo.fateor, ſi naſcatur viuus. nam præteritio poſthumi non eſt illa, quæ irritat teſtamentum, ſed eius natiuitas. nam non natus non rumpit teſtamentum, natus vero ſic. Et quidem totum gradum rumpit, a quo eſt præteritus, & etiam omnes ſequentes, vt d.l. ſi poſthumus ſ. eod. contra illud oppono de lege 4.in fi. ſup.eod. vbi licet tollatur primus gradus, non tamen ſequentes, ſed remanent firmi. ſolu. glo. in d. l. 3. & in d.l.poſthumus ſ. eod. ꝙ ibi loquimur in iam nato. Item quantumcunque tollatur prior gradus, non tamen tolluntur ſequentes, a quibus fuit legitime exhæredatus: ſed ab illis incipit teſtamentum, aut in poſthumo præterito, & tunc quando naſcitur rumpendo primum gradum, a quo fuit præteritus, rumpit etiam ſequentes, licet ab eis fuerit legitime exhæredatus, & rationem ſubijcit gl. quia præterito iam nato ſequentes gradus dependent a primo. modo ſublato primo tollitur acceſſorium, vt ibi not. glo.in d. §.fi.& ita pertranſeunt communiter noſtri Doctores. iſtam rationem non credo veram: nam dicere ꝙ ſequentes gradus dependent a primo, non eſt verum. pone ſequentes gradus eſſe ſubſtitutos vulgariter, nullus diceret ſubſtitutionem vulgarem dependere ab inſtitutione: imo nunquam habet locum, niſi cum inſtitutio redigitur ad nihilum, vt l. quandiu J. de acquir. hære. ideo dico illam eſſe rationem inter natum præteritum, & poſthumum, quia quando iam natus præteritus, gradus a quo eſt præteritus, eſt nullus ipſo iure, & a principio, & ſic non rumpitur per ipſum filium, nec aliquid nunc eſt factum: ſed quando poſthumus præteritus eſt, gradus ille, a quo eſt præteritus, eſt aliquis, ſed quando naſcitur, rumpitur per natiuitatem ſuam, modo rumpendo primum gradum, & per conſequentiam accipit ipſum, & ſic hæreditatem, quo caſu ſequentes gradus excluduntur, cum ab inteſtato hæreditas occupetur per poſthumum ipſo iure. Sed vlterius oppo. ꝙ nedum ſequentes, ſed etiam præcedentes rumpantur, imo etiam econtra. vnde oppo. de l. pen. J. in tit. 1. Sol. regulariter gradus recte factus non tollitur, licet ſequentes rumpantur, vt l. ſi poſthumus. ſ. eod. fallit in d.l.pe.& eſt ratio, quia ſi non tolleret primus gradus ſequentes quod per natiuitatem poſthumi non totum teſtamentum rumperetur, quod eſt falſum, vt J. Et ſi tu dicas iam poteſt tolli pro parte, vt per querelam, vt l. circa, & l.ſi non mortis.§.ſi quis, de inoff. teſta. quare non ſic per poſthumi natiuitatem? dic vt dicit glo.no. in l.antiqui, in fin. ſ. ſi pars hæred.peta. Item eſt aliud no.in d.l.pe. ꝙ ſi non fuerit, ſequeretur ꝙ exhæredatio teneret quod eſt contra l.3.& ibi glo.ſ.eo.& iſtam rationem tangit in d. l. pe. Accipio gl. quæ eſt ſuper verbo, auo. & videtur ꝙ nepos non ſit ſuus hæres auo, quia cum filius præcedat, is dicitur ſuus, non autem nepos, vt l.Gallus, J.eo. Præterea, quia dicit tex. quia ſuus hæres exiſtat tam patri, quam auo, non videtur verum, quia non poteſt eſſe in poteſtate aui, & patris, ſed alterius tantum, non amborum. Cuius contrarium dicit iſte tex. ergo &c. Huius timore contrarium dicit glo. ꝙ iſte eſt hæres ſuus auo teſtamento, patri vero ab inteſtato, & ſic apparet reſponſio ad vtrunq; licet gl. non ponat quo ad principium, quia licet inſpiciatur tempus mortis, ꝙ quis dicatur ſuus. iſtud verum, ſi quis inteſtatus decedat: ſecus, ſi teſtatus, vt in §.cum autem, de hæred.ab inteſt. & ſi quis filio J. titu. 1. & ideo licet pater decedat: tamen quando teſtamentum deſtituitur, reperitur nepos proximior, quod ſufficit, ne dicatur ſuus, vt d.§.cum ante. Nec obſtat, quod dicebam, ꝙ iſte nepos non poteſt eſſe in poteſtate amborum, quia iſtud eſt verum eodem tempore, diuerſo tamen ſic, vt puta quia poſt mortem aui rediit in ſui patris poteſtatem, vt inſtitu.de tutelis.§. penult. & inſtitu. quibus modis ius patriæ poteſtatis ſoluitur. §. primo. vel dicit gloſſ. quod ex teſtamento poteſt eſſe ſuus hæres patri ſuo, ſi teſtatus eſt viuente auo de peculio caſtrenſi, vel quaſi. Sed iſtam opinionem reprobaui ſupra in gloſ. quæ eſt ſuper verbo, Interim. ideo gloſſ. dicit, quod ex teſtamento, ſi poſt mortem aui fuerit teſtatus. & iſta non poterit eſſe vera. nam præſupponit patrem fuiſſe hæredem; quod eſt falſum, cum per præteritionem poſthumi ſublata fuerit interim exiſtentia ſui hæredis, vt ſupra dixi. Item nec redire potuit per d.l.ventre, & l.ſed & ſi de ſna.§.erit autem, & l.cum falſum, & l.cum quidam.§.primo. infra de acquiren.hæred. quibus legibus dicitur, quod interim eſt de teſtamento dubium, & irreuocabiliter adire non poteſt, iſta gloſſ. in d.l.antiqui, & eſt glo penultima. facit l. ſi eod infra eod. tit. † Nunquid autem hæres hæredis teſtatoris ſit hæres, dic vt l.fin.C de hæredibus inſtituendis, & l.1. & 2. ſupra de petitione hæreditatis, & ibi plene per gloſſam, & doctores, & maxime per Iacobum Butrigarium. Gloſſ. ſuper verbo ſolus, opponit. nam ſupra dixi, quod per præteritionem poſthumi tollitur effectus exiſtentiæ ſui hæredis, nec etiam interim tanquam extraneus adire poterat per d. l. ventre. igitur, ſi interim decedat, non erit hæres, nec tranſmittit. hic dicitur contrarium, quare male. Huius timore facit gloſſ. non referas iſtam dictionem ad filium, ſed ad nepotem, qui erat ab inteſtato ſuus tam patri, quam auo. Contra hoc oppo. quia cum patrem præterijt, non videtur, quod nepos ſit ſuus hæres auo. Sed reſpondendo dicit gl. quod eſt verum iſtud, ſi auus nõ feciſſet teſtamentum. ſed quia fecit teſtamentum, tunc non inſpicitur tempus mortis, & quis dicitur proximior in ſuitate ſecundum tempus, quod teſtamentum deſtituitur, vt dicitur, in d.§. cum autem quæritur, & infra ti. 1. ſi quis filio. quod iſte nepos ſit ſuus hæres aui, non obſtante patre ſuo, ſi pater fuit inſtitutus ſub conditione, quæ vltimo vitæ ſpiritu poteſt impleri, quia cum deſtituitur teſtamentum, reperitur iſte nepos proximior, vt infra ſubijcit tex. noſter in verſ. euenire ſolet. Alij autem referunt iſtam dictionem, ſolus, ad filium, & intelligitur, quod fuerit inſtitutus ſub conditione poteſtatiua, quæ non poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu. ſed iſta non eſt vera, quia diuinatio eſt & falſa, & poſtquam poſthumus fuit præteritus, nec ipſo iure, nec per aditionem potuit eſſe hæres per d.l.ventre, vt ſup. tetigi plene. Gloſſ. quæ eſt ſuper ver. ſolet, opponit de principio ad finem, ſicut oppoſui in prima oppo. & ſoluit gloſſ. ponendo diuerſitatem lecturarum, vt in ea patet, & ex principio ſui colligitur. apparet ergo quod gloſ. ſentit intellectum, quem Bar. dat huic legi, licet ipſe contra, vt tetigi ſup. in j. glo. & vide per te. Pro intellectu tamen vltimæ partis legis noſtræ gratia collationis pone tres concluſiones. Prima erit iſta conditio poteſtatiua, quæ põt impleri vltimo vitæ ſpiritu, tollit exiſtentiam ſui hæredis, uel ſaltem eius effectum. & licet in l. ſi filius qui patri. inſ.de vulg.& pup.& in l.condõnibus, quæ eſt la 3. inſ.de condi.& demon. circa princ teneat, quod non tollatur per talem conditionem, ſiue conſiſtat in dando, ſiue in faciendo, niſi fuerit concepta, ſi uoluerit, ut l. iam dubitari, & l. Cornelius, inſ.de hæred. inſti. Tamen iſtam concluſionem probo per l. ſuus quoq; inſ.de hæred inſti.& per l.ſi.inſ.de cond.inſt.& per l. iſtam, & per l. 1. §.ſciendum infr. de ſuis, & legi. ui ſi filius eam non adimpleat, hæreditas non tranſmittatur, ut dictis legibus 13 glo.& in l.uentre, inſ.de acqui.hære.& ibi plene per Bar & l.ex militari, in fi.cum l.ſeq.inſ.de mili.teſ. & in iſta concluſione nõ curo plus inſiſtere. Secunda concluſio erit iſta, quod condõ poteſtatiua, quæ non põt impleri ultimo uitæ ſpiritu per uiam inteſtati, tollit exiſtentiam ſui ab inteſta. non ſolum exiſtentia ſui impedit. Iſta concluſio probatur per l.ſuus quoque. inſ.de hæred.inſti. ſed contra in ea.§. Iulianus. Solu. quod ibi fuit condõ, & datio ſubſtituti, uel datio cohæredis, quæ duo plus operantur quam unum tantum, ut ſup. dixi in 2. conclu. Tertia concluſio ſit, quod implicita condõ pttatiua quodammodo non inducit exiſtentiam ſui. Iſta concluſio probatur per l.condõnibus pupillus inſ.de cond.& demon. Contra iſtam concluſionem facit l. iam dubitari, §.fi.inſ.de hæred.inſti. Sol. uerbum quodam modo, poſitum in condõne tollit contrarium, quia iſtud implementum condõnis aditionem inducit: ego uero loquor de condõne, per cuius implementum aditio non inducitur, ſed ſolum purificatur. quando autem implementum conditionis aditionem inducat, dic plene per Bar. in l.iam dubitari.inſ.de hære.inſti.& per Dyn. in l.cum ſeruus, de condi.inſt. per Gul.de Cu. in l j in fi de condi. ob cau.& uide latius in l. Aqui. Antiſtius.inſ.de acq.hær. Sed adhuc opp. quod ſi ſemel ſit extincta ſuitas, non d; amplius ſuſcitari, ut l.qui res.§.aream, de ſol.& l.inter ſtipulantẽ.§. ſacrã, de uerb.oblig. dic quod non fuit ſublata, ſed eius effectus impeditus. & ita debet intelligi hæc materia. uel poteſt dic, ut no.in d. §.aream, per Doct.& in l.2.C.ſi aduerſus tranſa.

LEX XVII.

Filij etiam. Exhæredatio poteſt fieri per verba præſentis temporis, & futuri. h. d. ſm Din. facit ad
a not. inſtit. de lit. oblig. vbi not. quod idem ſit in contractibus, qui poſſunt celebrari per verba præſentis, & futuri temporis. & idē notatur in l. tale pactum. ſup. de pactis.

ADDITIO.

a In contractibus. Vide gl. in d. l. tale pactum, & in l. ſtipulatio. inſ. de verb. obli. & & ibi per doct. & in l. amend's. C. de contrahen. empt.

LEX XVIII.

1 *Pater non tenetur filium emancipare ſi ſub hoc conditione ab aliquo inſtituatur, vt emancipetur.*

2 *Dare eſt accipientis facere.*

Multi non. Exhæredatio interdum eſt bona, & fauorabilis; & tunc teſtatoris iudicium non eſt impugnationi ſubiectum. h. d. Et verum hodie hoc ſit correctū, dic vt plene no. J. de vulg. ſubſt. l. cum ex filio, in princip. In tex. ibi. dant. i. reſtitui mandant hæreditatem, cum erunt ætatis legitimæ, cum omnibus fructibus medij temporis, vt ſup. de viur. l. in fidei. §. cum Pollidius. Et no. hic, quod id quod videtur portare
1 incommodum, in veritate portat commodum. † Et an poſſit quis hæres inſtitui, ſi emancipatur a patre, & an iſto caſu pater cogatur filium emancipare, vide glo. in l. filius matrē. C. de inoſ. teſt. & infr. de cond. & dem. l. ſi cui, & C. de fideiuſſ. l. quamuis, & de leg. 1. l. filiusfamilias. §. ſecundum vulgarem in tex. ibi dāt. nota quod ille qui mandat hæreditatem mihi infra certum tēpus, dicitur mihi dare. † Regulariter dare eſt accipientis facere, vt inſti. de act. §. ſic itaque, & l. vbi autem. §. vlt. de verbor. oblig. quandoque exponitur verbum dare, pro tradere. l. 1. ſup. depoſi.

LEX XIX.

1 *Exhæredatio a re, vel a quota non tenet, ſecus in inſtitutione, quæ eſt fauorabilis.*

2 *Inſtitutiones ſunt fauorabiles, exhæredationes vero odioſæ.*

1 **Cum quidam.** † Exhæredatio a re, vel a quota nō tenet: ſecus in inſtitutione propter fauorem inſtitutionis. h. d. Vel ſic. In exhæredatione non habet locum ius accreſcendi, ſed in inſtitutione ſic. Vel verius reperitur ius accreſcendi, ſed non diminuendi. In tex. ibi. ex tertia parte. & per hoc cum ſolus eſſet exhæredatus, videtur in totum exhæredatus. In tex. aliam. quod reſpondet ad obiecta, quæ fieri poterant, ſolus inſtitutus in re certa, vel quota eſt hæres in vniuerſis: ergo ſolus exhæredatus in re quota, vel certa videtur exhæredari in totum: quia eadem eſt diſciplina contrariorum. Sed reſponde, quod aliud in inſtitutione, quę ratione ſui fauoris ampliatur, aliud in exhæredatione, quæ ratione ſui hodie reſtringitur. Ego addo, quod etiam ſi exhæredatio eſſet fauorabilis, vt ſupr. eod. l. multi: ſecus tamen eſſet in inſtitutione, quam in exhæredatione, quia in inſtitutione habet locum ius accreſcendi,
a a in exhæredatione non reperitur ius accreſcendi. Vnde non accedit priuatio priuationi: ſed bene accedit acquiſitio acquiſitioni.
2 † Nota in iſta lege, quod inſtitutiones ſunt fauorabiles, exhæredationes odioſæ. In tex. ibi, legaſſet. no. quod proprie præterire eſt nullam mentionem facere inſtituendo, vel exhæredando. ad quod optime facit l. maximum vitium. C. de liber. præter. In tex. ibi, ſub taciturnitate in inſtitutio. & vide gloſſ. in l. 2. C. de liber. præter.

ADDITIO.

a Ius accreſcendi. Vide Imo. hic contrarium tenentem quia vbicunque filius eſt præteritus ſecundum eum vel exhæredatus ad eius commodū valet teſtamentum. l. emancipatus. la. 2. ſup. de contrata. tamen opi. Bal. ſequitur Ang. & Paul. de Caſt. hic per rationes ſuas

LEX XX.

1 *Suus hæres ſi tempore delatæ hæreditatis, reperitur in alterius poteſtate, non eſt hæres voluntarius, ſed neceſſarius.*

2 *Monachi non ſunt neceſſarij hęredes parētū, quia ſunt in ptāte Abbatū.*

1 **Sub conditione.** † Si tempore hæreditatis delatæ ſuus hęres reperitur in alterius
2 poteſtate, non eſt hęres neceſſarius, ſed voluntarius. † Et eſt iſta lex bona in argumen. quod monachi non ſint neceſſarij hæredes
a parentum, quia ſunt in poteſtate Abbatum, a & facit quod no. l. ſi ea cauſa. §. Pap. de mi. Odofre. tenet contra in l. deo nobis. In tex. non erit. exiſtente conditione, ſed volens bene poterit. Iaco. de Are. interueniente iuſſu arrogatoris, vt infra de acquir. hæred. ſi mihi bona. §. iuſſu. & ideo quia iubere eſt voluntatiū arrogatori, iſte non eſt hęs neceſſarius. In gloſſ. in vita, ibi. § alienus. & inſti. de hæred. ab inteſt. §. admonendi. Iac. de Are. In ead. gloſſ. ibi, placet. imo dic, quod hęres eſt filius, licet commodum acquirat patri, vt J. de leg. 1. cum filio. Di. Iac. Pet. & Ant.

ADDITIO.

a Abbatum. Adde. Ang. hic qui dicit, quod incontinenti monachus non dicitur ſuus hæres patri & idō requiritur expreſſa additio adeo, quod ſi deceſſerit hæreditate nō adita monaſteriū ex potentia ſtatutis nō ſuccedit, quod tamen dicit d. Alex. de Imo. referendo prædicta putare contrarium eſſe verum, vt tenet eundem Bar. expreſſe. in l. deo nobis. C. de epiſc. & cler. per illū tex. & in l. cū in adoptiuis per illum tex. C. de adop. & in l. apud hoſtes. C. de ſuis, & leg. & in ſ. Hypocex. ſup. de his qui ſunt ſui, vel alieni. vbi etiam per Ang. pro quibus vide Lap. alle. c. quod monachus retinet iura ſanguinis naturalis. & veni. appel. [illegible]

LEX XXI.

Si filium. Voluntas poſterior derogat priori, præſertim ſi poſterior eſt fauorabilis, & prior odioſa h. d. In tex. ibi, inſtitutio. vel nominatim, vel inter cæteros, vt ſit aliqua dubitatio legis.

LEX XXII.

Cum poſthumus. Inſtitutioni poſthumi pōt inſeri quæcunq; ɔditio, quæ prius exiſtens, quam naſcatur, efficit, quod teſtamentum natiuitate non rumpitur. h. d. Et facit J eod. poſthuma. & per hanc legem datur intelligi l. quoniam in prioribus, de inoffic. teſta. quæ dicit omnem conditionem, & onus omne reijci in legitima, quod habet locum in iam nato, non in poſthumo antequā naſcatur, ſed in poſthumo poſtquam naſcitur ſic. vt hic, & infra eo. poſthuma. & ratio eſt, quia dum eſt in vtero, non eſt ſuus hæres, nec ſibi debetur legitima interim, vt infra titu. 1. l. 3. §. ex his apparet. Baldus.

LEX XXIII.

1 *Exhæredatio, quæ initio tenuit, non vitiatur, licet exhæredati conditio vitietur.*

2 *Naturalis qualitas magis eſt inſpicienda, quam accidentalis.*

3 *Arrogatio ſequens non tollit exhæredationem præcedentem.*

4 *Reconciliatio inducitur per ſalutationem.*

5 *Veritas præualet fictioni in ordinatis ad eundem finem.*

6 *Donatio facta per Conſtantinum non fuit tranſlatio, ſed redditio, & reaſſignatio.*

1 **Filio quem.** † Exhæredatio, quæ ab initio tenuit, non vitiatur, licet exhæredati conditio vitietur, h. d. Di. vel ſic. Exhæredatio facta de filio tanquā de nāli, & legitimo porrigit effectum ad eum poſtea arrogatum loco filij,
2 vel nepotis. h. d. † Et magis inſpicienda eſt naturalis qualitas quam
a accidentalis. Item magis inſpicienda eſt veritas, quam fictio. a hoc dicit. In tex. ibi. iterum, iſta dictio non eſt hic dictio replicatiua: quia hic non fuit, niſi vna arrogatio, & de dictione iterum, no. in l. 1. C. ne. ſic tertio prou. & in l. oratione. ff. de ſenat. & in l. veluti. §. hæc vox. ff. de eden. & facit ad quæſtionem. nam ſi ſtatutum dicit, quod ſi ſcholaris nouitius ſoluat viginti pro matricula, quod ſi ſemel ſoluit, deinde vadit per officia, & reuertitur, quod non debet iterum ſoluere: quia non dicitur de nouo veniſſe,
3 ſed rediſſe † No. quod arrogatio ſequens non tollit exhæredationem præcedentem, quod eſt mirum, videbatur enim pœnituiſſe patrem exhæredatio. propter iſtam reconciliationem factam inter eum, & filium, vt C. fam. erciſc. in ipſius tamen contrarium eſt verum, & eſt argumētum, quod ſi aliqua terra exiuit de obedientia domini, & inde fuit bannita, quia licet poſtea reuertatur ad obedientiam, non tollantur banna: ſed oportet quod expreſſe tollantur. Et de iſta reconciliatione vide tex. inſtituta, de excuſ. tut. §. inimicitiæ, & l. 2. ſi tutor, de ſuſpec. tut. & in-
4 ſtit. de iniur. §. ſi. & dic, † quod reconciliatio inducitur per ſalu-
b tionem, b vt 63. diſt. cap. Adrianus, & 24. qu. 1. c. omnis. Quis di-
c catur inimicus capitalis, c vide glo. in l. licet ſup. de arbit. † Secun-
5 do no. quod in ordinatis ad eundē finem veritas præualet fictioni, vt hic: ſed in oppoſitis fictio præualet veritati ſcdm Bar. Ex iſta l. patet, quòd qui eſt verus ciuis, non poteſt eſſe fictus ciuis. Tertio no. quòd aliud eſt aliquid transferri, aliud reddi. Et facit
6 pro opinione Cano. † quod donatio facta per Conſtantinum non
d fuit tranſlatio, ſed redditio, d & reaſſignatio, quæ ſunt omnino diuerſa, vt hic notatur. Dixit tex. de qua quęſtione vide per glo. in auth. quomodo oporteat Epiſcopos, in gl. ſuper verbo offerens, col. 1. & vide glo. in c. 1. extra, de iureiur. in Clem.

ADDITIONES.

a Fictio. De quo dic, vt plene per Bar. in l. 1. §. hoc aūt ſenatus inſ. ad Syl. vbi inducit ad q. an an dictante ſtatuto, quod pœna maleficiorum commiſſorū de nocte duplicetur, & quod non intelligatur, poſt ſonum campanæ habeat locū in delinquentibus de nocte poſt ſonum illum campanæ, ſi locus delicti adeo ſit longinquus erat, quod ſonus ille exaudiri nō poterat, de quo vide per Ia. Butr. in l. mora, Ro. ſup. de tei. & ſuis. 1. per eū diſputata, & vide per Bal. & Sal. in l. ſi. C. de his qui. vt indig. fictione & ad q. de qua etiam per Bar. in l. liberorum, in prin. ſup. de his, qui no. infa. an tale ſtatutum vendicet in maleficijs commiſſis in nocte veneris ſancti, quo tempore non pulſantur Campanæ.

b Salutationem. Adde Fel. in c. repellatur, de accu. ad fi. in col. & adde Ana. in conſ. 94.

c Inimicus. Qui autem dicatur inimicus vide Fel. in c. cum P. Manconelli, in prin. de accuſ.

d Redditio. Vide quæ ad materiam habentur per d. Ale. de Imo. in conſ. 87. in verſ. in 2 parte, & in conſ. 24. in 1. parte, & Pau. de Caſt. in conſ. 124 & d. Ale. de Imo. cum remiſſionibus per eum datis

§. Si Titius. Inſtitutio recte facta non vitiatur, licet inſtituti conditio varietur. Vel, ſi inſtitutus vt extraneus, non rumpit vt filius. h. d. Ego dico, quod hic eſt caſus, quod ſi quis non cogitans effici monachus, ſed tanquā extraneus ingreditur monaſterium, & ipſum inſtituit pro parte: po-

ſtea

ſtea mutauit propoſitum, & eſt factus monachus, q hoc caſu non rumpitur teſtamentum, quia licet mutata ſit qualitas hæredis, non rumpitur teſtamentum: & adde quod no. in auth. ſi qua mulier, ſup. de ſacroſ. eccl.

LEX XXIIII.

Poſthuma. In tex. ibi, viuo patre vel mortuo. Din. In tex. rumpitur teſtamentum: quia tunc cũ naſcitur, inuenit ſe præteritum, cum conditio pendeat, & non poteſt auua conditio. Din. hęc ergo l. hoc dicit. Natiuitas poſthumi rumpit inſtitutionem conditionalem: ſecus, ſi conditio eſſet iam purificata, vt ſupra eo. l. poſthumus.

LEX XXV.

1 *Appellatione filiorum non continetur nepos in materia odioſa.*
2 *Error non præſumitur niſi coram iudice probetur.*
3 *Appellatio filiorum proprie, & ſtricte loquendo non adaptatur niſi liberis primi gradus.*
4 *Legatorum quædam ſunt voluntatis, quædam neceſſitatis.*

Titius teſtamento. Exhęredatio inter filios non dicitur facta inter cæteros, ſed nominatim, & error allegari, & probari debet coram iudice. hoc dicit comprehendendo gl. & Di. In tex. ibi, cęteri ex hoc verbo oriebatur dubitatio, quia videbatur exhæredatio facta inter cæteros, & ſic non valere, vt l. ſi nominatim. ſup. eo. & inſt. de exhęre. lib. §. nominatim. tamen contra eſt propter ſpecificam mentionem filij, vt hic. nam hęc appellatio ſtricta eſt, vbi agitur de odio, nec comprehendit nepotem, vel alium vlterio-
1 ris gradus. ¶ † Et facit ad quæſtionem. ſi quis eſſet expulſus de ciuitate hoc modo, expellimus talem de ciuitate cum ſuis filijs, non contineretur nepos: quia loquimur in materia odioſa. Ad hoc facit quod no. in auth. de reſt. fideicom. §. manifeſti, & quod dicam inf. eod. Gallus. §. vt inſtituens. In tex. recte. a no-
a minatim. vnde nominatim dicitur fieri, a quando exprimitur vocabulum ſpeciei, licet non indiuidui ſm Bartolum. Et inducit ipſe ad not. l. ſed & ſi quis. §. quæſitum, ſi quis cautio. ad quæſtionem de illo, qui ſuſcipit in ſe omnem caſum fortuitum &c. Item facit ad quæſtionem. vos ſcitis, quod multi ſunt caſus, in quibus requiritur ſpeciale mandatum, quos ponit gl. in l. Pomponius, ſ. de procu. facit lex, ſup. de mino. modo conſtituo procuratorem ad petendam reſtitutionem, quotiens opus fuerit, certe ſufficit. de qua quæſtione per Cyn. C. etiam per procuratorem &c. in l. 1. & per Bar. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ſ. de
2 acq. hæred. In tex. ibi, apud iudicem.† nota non pręſumi errorem, niſi coram iudice probetur. facit ſ. de adul. l. ſi adulterium cum inceſtu, §. idem Pollioni. Item no. quod verba odij reſtringuntur ad cogitatum. Et nota, quod ex lege noſtra colligitur, qualiter poſthumi nominatim exhæredentur, cum non habeãt nomen proprium. nam ſub nomine appellatiuo exhæredabuntur hoc modo, quicunque filius mihi naſcetur, exhęres eſto, ſic nominatim exhęredabuntur, vt hic, & inſtitu. de exhęred. lib. §. poſthumi. & adde quod no. ſup. eod. placet. In glo. ſecus: ibi, omnes liberi. & ratio, quia generalis eſt appellatio liberorum ad
3 plures gradus. † ſed appellatio filiorum proprie, & ſtricte loquendo non adaptatur niſi liberis primi gradus, vt l. libertum in ratione ſ. de excuſa. tut. & ideo dico. quod ſi teſtator diceret ita, cęteros liberos exhæredo, quod eſſet tũc exhęredatio facta nominatim, quia tunc vocabulum liberorum eſt prolatum cũ adiectiuo reſtrictiuo ad filios, & non indiſtincto: & idem dico, ſi teſtator demonſtrans ad oculum filios, diceret, cæteros hos liberos exhęredo, quod eſſet exhæredatio facta nominatim. facit inf. de condi. & demon. l. ſi nominatim. In ea glo. §. ſed fœminini. ibi loquitur de media iuris prudentia, non de prudentia approbata de iure, ff. de leg. vt l. maximum, C. de libe. præter. In eadem gloſ. l. cum mater. Nota optimam gloſ. bonas leges allegantem, quæ facit ad auth. ex cauſa, an habeat locum in pręterito poſthumo, quod eſt diſtinguendum. Aut de illo poſthumo teſtator cogitauit, quia videbat vxorem prægnantem, tunc debentur legata, & ita intelligatur l. 1. C. de codic. de cap. bona. de manu. teſtamen. vxorem. Aut non cogitauit, quia forte credebat vxorem ſterilem, tunc non debentur legata per iſtam glo & per glo. quę eſt in l. 1. C. de hæred. inſtituen. Et diſtinguo, quod quędam ſunt legata neceſſitatis, puta pro incertis, & male ablatis, vel pro reſtitutione vſurarum; & ita legata ſemper debentur tanquam ęs alienum. quædam ſunt legata voluntatis, & merę liberalitatis: & tũc ſubdiſtinguo. Aut teſtator nullos habebat filios, & nullos habere ſperabat, & non debentur legata, quia non eſt veriſimile, quod teſtator velit legatarios præponere filijs, arg. C. de inſt. & ſubſtit. generaliter, §. cum autem. de fideicommiſſ. cum acutiſſimi. de cond. & demonſtr. cum auus, maxime ſi talia legata exhauriunt vires patrimonij, vt C. de reuo. dona. l. ſi vnquam. Aut teſtator habebat liberos, & cogitauit de grauandis liberis; tunc licet alij ſupernaſcantur, omnes tenentur ad legata: quia ex quo teſtator grauauit natos, idem videtur ſenſiſſe de naſcituris, ad quos erat minor affectio: nam ſi teſtator fuiſſet interrogatus, hoc ſtatuiſſet, vt inf. ea. l. Lucius, & arg. no. ſup. de pact. tale pactum, §. ſi & hoc verum, niſi legata eſſent nominatim relicta à certa perſona, & non a gradu, q̃a tũc poſtea nati non tenerentur ad talia legata, vt l. is qui, de iure codi. & no. bene hanc diſtinct.

ADDITIO.

a Fieri. Quando autem dicantur fieri nominatim, vide d. Alex. de Imol. in cõſi. 134. in 4. in 3. par. & Fran Are. in l. certum, ſi cert. & in l. 1. de min.

1 *Diſpoſitio teſtatoris ſtatim valet, ſi iam factum eſt, quod futurum putabat.*
2 *Scientia ex tribus præſumitur: primo quando fuit præſens actui: ſecundo quando fuit mihi denuntiatum: tertio quando publice dicebatur.*
3 *Delinquens in ciuitate plus punitur, quam in comitatu.*
4 *Qualitas, per quam pœna aggrauatur, debet eſſe certa.*

§. Lucius. Iſte caſus non eſt alibi ſm Dy. Verba directa ad naſciturum, includunt iam natũ. h. d. Vel futurum prædicatur de præterito, & iam natus cenſetur eſſe in
1 vtero. h. d. No. hic quod ſi iam factum eſt, teſtõr futurum putabat, ſtatim valet diſpoſitio teſtõris. Circa quod diſtingue. Aut tale factum non eſt iterabile: & tunc ſtatim valet, vt hic. aut eſt iterabile. & tunc refert, aut diſpoſitor extitiſſe ſciebat, & tunc requiritur, quod de nouo exiſtat. aut ignorabat, & tunc ſufficit retro extitiſſe &c. inf. de condi. & demonſt. l. ſua facta, & ibi allegantur ſim. & per hoc determinatur iſta quæſtio. Quidam impetrauit primam vacaturam in quadam eccleſia. Modo tempore quo impetrauit, iam vacabat. Quæritur, vtrum admittatur ad illam vacantem? Et videtur tex. hic in iſto §. quod ſic. veritas eſt, quod vacatio eſt actus iterabilis, vt extra, de præben. c. dilecto. & ideo debet diſtingui, an faciens gratiam ſciebat, & debet expectari vacatio. aut ignorabat; & tunc præbenda non vacans debetur ſibi per l. cum iam facta, cum ſimi. ſecundum Cy. hic in lect. In dubio præſumitur ignorantia per iſtum §. & per regulam in l. verius, ſup. de proba. immo plus dico per iſtum §. quod qui eſt in ciuitate, præſumitur ignorare, quæ fiunt in comitatu, & econtrario. & facit. ſup. de excuſ. tu. plane. Et ex quibus
a præſumatur ſcientia, dic † quod ex tribus. Primo quando fuit præſens actus. Secundo quando fuit mihi denunciatum. Tertio quando publice dicebatur. iſta eſt gloſſ. in l. ſi tutor. C. de peri. tut.
3 Item † plus punit delinquens in ciuitate, quam in comitatu. l. 3. C. de inceſt. nup. ibi, pœnam augentes. Item nota hic, quod fit de mane in aurora, dicitur fieri de die. a Idem dico, ſi aliquid fit inter diem, & noctem de ſero. nam attribuam diei. licet enim medium naturale pertineat communiter ad extrema, vt no. Dy. in l. 3. ſupra eodem. tamen in pœnis ſunt pœnæ mitigandæ: & ideo ſi maior eſt pœna de nocte, quam de die, in iſto dubio iudicabo tanquam de die, arg. l. ſi præſes, inf. de pęn. & l. interpretari. nam dies eſt poſitio lucis, & nox eſt priuatio lucis, l. hæc verba. ſ. de verbo. ſign. Item cum ſol eſt ſuper terram, dies eſt, l. 1. C. de caſto. reo. Ibi, dum tex. dicit, viuens moritur, facit ad quæſtio-
4 nem præfatam, † quia qualitas, per quam pęna aggrauatur, dẽt eſſe certa. ſed hic non habet certitudinem, quando factum eſt de mane vel ſero. ergo &c. & ideo pro benigniori parte præſumitur. & aliquantulum hic tangitur per Bar.

ADDITIO.

a De die. Adde Fel. in c. conſuluit circa fi. 3. col. de offi. deleg. & Fed. de Senis in conſ. 44. & in 256. & d. Alex. de Imo. hic in col. 2.

LEX XXVI.

Filiusfamilias. Licet filius ſit miles, pater in eo habet ius paternum, & poteſt ipſum exhæredare. h. d. Bald.

LEX XXVIII.

1 *Cohæres poſt mortem filij datus facit valere exhæredationem.*
2 *Dies incerta poteſt apponi inſtitutioni.*
3 *Vſusfructus non cedit niſi ab adita hæreditate.*

§. Filius a patre. Si ſolus filius hæres inſtituiť ſub condõne, licet in defectum conditionis exhęredeť, nihilominus eſt ſuus, & neceſſarius hęres patris: ſecus, ſi habet cohęredem etiam poſt mortem ipſius filij. hoc d. princip. ſecundum intellectum gloſſ. ſed ſecundum Iaco. & Cyn. in ſecunda parte iſtius princ. filius erat inſtitutus pro parte ſub condõne, & in defectum conditionis erat datus ſubſtitutus, ſeu cohęres, & filius exhæredatus. Item erat datus alius cohæres poſt mortem filij. hoc ideo dicit Iaco. & Cy. ad hoc ut exhæredatio filij poſſit confirmari in vita filij per hæredem ſcriptum in vita adeuntem. & totum hoc dicunt vt fugiant. contra. de l. ſi ita ſcriptum, § teſtamentum, ſup. eodem. & iſte eſt planior modus euadendi contrarium. Caſus eſt, pater habens filium vagabundum in poteſtate, inſtituit ſolum eum hæredem ſub condõne, ſi reuerteretur ad patriam, & ſi non reuerteretur, eum exhæredauit: deinde moritur pater: tandem moritur iſte filius extra patriam. Quæritur, vtrum filius iſte moriatur ſuus hæres patris? Et reſpondet, quod ſic talis enim pater deceſſit inteſtatus: nam cum inſtõ non habet locum, nec exhæredatio ſuit ſortita effectum, cum nemo ſit qui poſſit ex teſtamento adire & exhæredatio. confirmare. Et hoc primo. Sed quid ſi dictus filius fuit hæres inſtitutus pro parte ſub conditione prædicta, & in defectum

con-

conditionis exhæredatus, & habuit cohæredem pro alia parte inſtitutum, collata eius inſtitutione poſt mortem filij. Nunquid tunc filius pendente conditione decedens erit ſuus hæres? Reſpondetur, quod non. Nam non ex teſtamento, quia nõ impleuit conditionem, nec ab inteſtato: quia illud teſtamentũ non eſt in cauſa inteſtati propter cohæredis inſtitutionem, & propter exhæredationem, quæ confirmatur, ſeu poteſt confirmari adeunte cohærede. ¶ Quæro vtrum in primo caſu iſtius legis pater ſit inteſtatus a principio, an in vltimo momento, quo deficit conditio? Reſpõdeo, quod eſt inteſtatus ab ipſo principio. natu exhæredatio, quæ non eſt poſſibilis confirmari, non eſt exhæredatio; ſequitur ergo, ꝙ filius pendente conditione fuit præteritus, & ſic teſtamentum nullum ab initio, & hoc non prout intelligis in conditione caſuali, vel mixta, ſed prout intelligis in conditione poteſtatiua, quæ non poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu; tunc pater non efficitur inteſtatus niſi in momento, quo deficit conditio, vt dixi ſupra eod. ſi filius hæres. tamen eſt aduertendum, quod non eſt neceſſe in defectum talis conditionis filium exhæredari, vt infr. de bo. lib. l. libertus ſub conditione. & ideo Iaco. & Pet. dicunt, ꝙ in lege noſtra, quæ loquitur de exhæredatione neceſſaria in defectum conditionis, male ponunt exẽplum de conditione poteſtatiua. & idem tenuit Din. & Cyn. C. de inſti. & ſubſt. ſi pater. Venio ad uer. hæredem autem & op-
2 ponitur. † dicitur hic, quod cohæres poſt mortem filij datus facit valere exhæredationem. contra ſupr. eod. l. ita ſcriptum. §. teſtamentum. vbi dicitur, quod filius poſt mortem non poteſt exhæredari. hic autem eſſet exhęredatus poſt mortem. Quare male reſpondet gloſſ. ꝙ imò iſta exhæredatio incipit viuente filio, nam ſtatim quod certum eſt conditionem non extituram, & p conſequens exhæredationem non habere locum, immediate cohæres poteſt adire etiam viuo filio, & ſic non ob. ergo inſtitutus poſt mortem filij non expectabit mortem filij, & erit hæres ante diem incertam ſecundum iſtam opin. Sed contra hoc ar-
a guo ex ipſa ea. gl. † dicente, ꝙ dies incerta poteſt apponi inſtitutioni, & operatur idem quod conditio. ergo ante mortem filij iſte cohæres non poteſt adire. ſuſtinendo glo. dico, ꝙ tunc eſt verum, ꝙ dies incerta debet expectari, quando per iſtam expectationem teſtamentum non redderetur nullum exiſtente die: ſed quando diſpoſitio teſtatoris redderetur nulla expectando diẽ,
a Tunc dico, ꝙ dies tanꝗ impoſſibilis de medio admouetur. a & ita eſt hic: ideo enim pręuenitur in tempore ad hoc, vt exhæredatio poſſit firmari, cum alias teſtamentum eſſet nullum vitio præteritionis ſupra. Sed contra hoc ob. fortiter dictus. §. teſtamentum. ſed reſpondeo, ꝙ ibi plus deliquit teſtator, quia ibi filium nullo modo inſtituit, ſed mere exhæredauit. Vnde odio teſtatoris dies non amouetur, & teſtamentum eſt nullum ſecundum Iacob. de Are. & Cyn. Iſta fuerunt viſa verba non multum probabilia. & ideo dixerunt, ꝙ hic erat datus cohæres, vel ſubſtitutus alius in vita filij, cuius inſtitutio firmat teſtamentũ tam quo ad ſe quàm quo ad hæredem ipſius filij ſecundum iſtos. Bar. in hoc puncto vadit maſticando, & non eligit: ſed pro certo iſta opin. eſt tutior. Ego dico, ꝙ hic eſt ordinaria, per quã determinatur hic quæſtio olim, vt mihi videtur, diſputata per Mat. Syl. quæ talis eſt. teſtator vxorem reliquit hęredem, & vſu fruct. in vita ſua, & poſt mortem vxoris inſtituit hęredem fratrem ſuum. Modo quæritur, an vxor poſſit habere vſumfru. & videtur ꝙ non. nam aut dices, ꝙ iſta veniet ab inteſta. & iſtud eſt falſum, quia ſperatur hęreditas adiri ex teſtamento. Aut dices, quod habeat ex teſtamento; & iſtud falſum, quia ex teſtamento non poteſt adiri hęreditas, niſi mortua vxore, cum hęres ſit
3 inſtitutus poſt mortem vxoris. † ergo vſusfructus non poteſt de-
b beri, qui non cedit niſi ab adita hæreditate, b vt in §. in nouiſſimo, in l. vnica. C. de cad. tol. teſtator ergo hic videtur prępoſteraſſe, & diſpoſuiſſe impoſſibile. Ego dico, quod videtur per hãc glo. dicendum, ꝙ ad hoc vt non vicietur teſtamentum, ꝙ dies iſta amoueatur de medio, & ꝙ ſtatim poſſit adiri hęreditas ex teſtamento, nec expectabitur mors quantum ad ius adeundi: ſed ſolum quantum ad efficaciam emolumenti, per gl. noſtrã. Vltimo facit iſte tex. ad no. §. ſi pars hęre. pe. l. 2. vbi formatur quæſtio, an ſi inſtituo vnum pure, & alium ſub conditione, interim an pure inſtitutus ſit hęres in ſolidum, de quo dic ut ibi.

ADDITIONES.

a Admouetur. Adde Pau. de Caſt. qui hoc idem. ꝙ Bal. hoc ſequitur addendo & aliam reſp. & intelligendo iſta verba poſt mortem filij. i. moriente filio, ſicut econtra. in l. ſi quis poſthumos. § ſi filium. ſup. eo. & exponẽdo, eo moriente. i. eo mortuo, ſed vide tamẽ Aug. & Imo. hoc qui dicunt iſtud iure nõ probari, imo eſſe cõtra d. l. ſi ita ſi. ſup. eo. p rõnes, quas hic vide p eos quod referendo ſequitur etiam d. Alex. de Imol. hoc in 3. col.

b Ab adita hæreditate. pro qua q vi[illegible] in terminis conſulentem in conſilio ſuo 3. & d. Alex. de Imo. in conſ. 58. in 3. & in conſ. 55. in 4. parte, & Ludo. in conſil. 71.

1 *Poſthumus dicitur quatuor modis.*

1 §. Filiusfamilias. Ille, qui redigitur in patriam poteſtatem morte am. præteritus patrem teſtamentum rumpit vt poſthumus. h. d. † Et no. quod quatuor modis dr̃ poſthumus, ſcilicet per natiuitatem, per adoptionem, per incipere tenere primum locum, & per incidere in patriam poteſtatem. h. d. Adde quintum modum, ſcilicet per legitimationem, vt dicam in l. Gallus. In tex. habens filium. quem præterijt. Iac. de Are. In tex. in eiuſdem, ſcilicet aui. In tex. ibi, deceſſit. alias ſuum teſtamentum non rumperetur. Iac. de Are. In tex. ibi, non quidem. hic arguit, quod non. In tex. ibi, rumperetur. hic ſoluit. In tex. ibi. ſed tu. hic ſoluit, & dicit, quod rumpitur. In tex. ibi, naturali. no hanc differentiam, an aliquid fiat facto hominis, an ordine naturæ. & ideo dicit gloſ. in l. 1. de capi. di. quod iſti qui ordine naturæ efficiuntur ſui, vel alieni iur. non dicuntur per hoc capite minui, & facit infr. de ſecund. tabu. l. prima, §. exigit.

ADDITIO.

a Poſthumus. Quot modis autem dicatur poſthumus. vide d. Alex. de Imo. in rubr. ſup. eo.

§. Si quis. In periculum incidit, qui ſe nimis aſtringit. Vel ſic. Verba ſpecialiter prolata, non poſſunt ad aliud prorogari.

1 *Inſtitutio poſthumi ex vxore poſſibili de futuro, licet non ſit poſſibile, de præſenti valet.*

2 *Poteſtatem habens diſpenſandi a Papa, cum quibuſcunque qualiſcunque ſtatus, non poterit diſpenſare in prohibitis iure diuino, vel naturali, ſed tantum in prohibitis iure poſitiuo.*

1 § Si quis eo. † Valet inſtitutio poſthumi ex vxo. poſſibili de futuro, licet non ſit poſſibile de præſenti. h. d. Dr̃ ergo poſſibile, quod fieri poteſt, licet non ſit, & tene menti. Et facit contra no. i. quod ſeruus. de cond. ob cau. Vel ſic: ſufficit aliquid eſſe poſſibile potentialiter, licet non ſit poſſibile pręſentialiter. Vel ſic poſſibili poſito in eſſe nullum ſequitur impoſſibile, & hæc ſunt verba Ariſto. In tex. ibi, in qualicunque ſtatu. No. hunc ſermonem non referri ad prohibita de
a iure diuino, uel naturali. a & † ideo ſi quis habet poteſtatem di
2 ſpenſandi a Papa cum quibuſcunque qualiſcunque ſtatus: non tamen poterit diſpenſare in prohibitis iure diuino, vel naturali, ſed tantum in prohibitis iure poſitiuo: & no. bene.

ADDITIO.

a Vel naturali. Quod no. no. dig. d. Alex. de Imo. & dicit ad hoc facere no. per eundem Bal. in l. eam quam, C. de fideicom. in ver. interrogatus fui, cũ ver. ſeq. & aliter teſt. in Cle. paſtoralis, in ver. cæterorũ, de re iud per quẽ tex. Spe. & Io. And. in tit. de loc. § nunc oſtendendum ver. 18 di, quod ſi Papa, vel Imperator in literis ſuis dicant ſupplẽtes omnem defectũ, &c. non extenduntur ad illa verba ad defectum iuris naturalis, & idem refert tenere Arch. 66 di. genomũ ſi, & Ang. de Bu. & Imo. in c. 3 de tráſ. vt hoc late, vide per eum, & quod voluit, eũdẽ Bal. in conſ. 70. in 6. vol.

LEX XXIX.

1 *Continuatio de lege ad legem non eſt facienda, quia ll. non ſubordinantur adinuicem.*

2 *Corpus totum iuris in quatuor partes diuiditur.*

3 *Poſthumus alienus ex lege 12. tab. non poterat inſtitui.*

4 *Suus hæres poteſt quis naſci, vſque ad 10. menſes poſt mortem patris.*

5 *Neceſſitas duplex eſt, alia præciſa, alia cauſatiua.*

6 *Verbum, poteſt, vbi lex procedit tradendo regulam, vel dando formam, inducit neceſſitatem.*

7 *Potentia triplex eſt, naturæ, iuris, & hominis.*

8 *Dies termini ſecundum artem non computatur quandoque in termino, ſecus ſecundum naturam.*

9 *Maſculinum an & quando concipiat fœmininum.*

10 *Natus ex ea, quæ a pluribus in ſimul eodem tempore cognita ſit, cuius filius præſumatur.*

11 *Filium naturalem vocans ſimpliciter filium in teſtamento, facit ipſum legitimum l. authoritate, niſi inter teſtatorem, & matrem filij naturalis non poſſet eſſe matrimonium.*

Gallus: Circa lectu. huius legis ego procedam hoc ordine, quia primo continuabo eam ad ſuperiores. ll. Secundo diuidam. Tertio ponam caſum, & literalia exponam. Quarto colligam notabilia. Quinto opponam. Sexto formabo quæſtiones. Et vltimo inducam eam in argum. ad plura, quæ erunt valde vtilia, & bona. Et redeo ad primum, & quidam di-
1 cunt, quod non dꝫ continuari, † quia non fit continuatio de lege ad legem, ſed de rubrica ad rubricam: ſed confiteor, quod nõ fit continuatio de lege ad legem de neceſſitate, quia leges non ſubordinantur ad inuicem: item nec etiam continuatio rubricæ ad rubricã eſt de neceſſarijs, ſed operatur ad bene eſſe, id eſt, vt primis quibuſque proxima copulata procedant, ut inf. de fun. inſtr. l. cum de lanionis. § aſinam, & l. 2. ſupra de ſtat. ho. Vt igitũ iſtam l. ſolemnius explicem, continuabo dupliciter. Primo ſic. dictum eſt, ſupr. de vere poſthumo, nunc de quaſi poſthumo vno reſpectu, & vere poſthumo alio reſpectu. Secundo ſic. dictum eſt, ſup. qualiter poſthumi pręteriti rumpant teſtamẽtum, in hac l. ponitur qualiter prouideatur, ne rumpant, & iſta ſecunda eſt melior continuatio. Venio ad ſecundum. ſ. diuiſionem, & dico, quod iſta lex diuiditur tribus modis. Primo generaliter. Secundo ſubalterne. Tertio ſpecialiter. Prima diuiſio eſt, ꝙ iſta l. diuiditur in duas partes. Nam in prima parte ponitur ius antiquum

Gal-

Galli. In ſecunda ius nouum legis Velleię. ſecunda ibi, Velle.
Simili modo diuiditur corpus iuris.ſ. in ius vetus.ſ. 12. tab. &
ius nouum, vt l. 2. de orig. iur. diuiditur ſubalterne in quatuor
partes. Primo ius vetus Galli vſque ad §. nunc de lege. Secun-
do in ius nouum Vellei. vſque ad §. ille caſus. Tertio prouiſio in
caſu difficili vſque ad §. Iuliano. Quarto inducit duo capita le-
a gis ad prouiſionem caſus difficilis vſq; ad fi. l. † Et ſic totum cor
pus iuris diuiditur in quatuor partes. Primo in ius vetus ff. Se-
cundo in imperialem conſtit. Tertio in nouellas inſtit. Quar-
to in ius authenticorum. Tertia diuiſio eſt ſpecialis, & in hac
ſequere Din. qui diuid. i. l. iſtam in tres partes. Nam in prima
parte ponit conſilium Galli, & reprehenſiones, & ſuppletiones
Scæuolæ, breuis ordinatio. teſta. & quædam dubitabiles quæ-
ſtiones, & tres regulas generales. In ſecunda duo capita legis
Velleiæ. In tertia, prouiſio Iul. in caſu difficili. Prima durat vſ-
que ad §. nunc de leg. Secunda ad §. ille caſus. Tertia vſque in fi.
Item prima ſubdiuiditur in quinque partes. In prima ponitur
conſilium Galli. In ſecunda reprehenſio, & ſuppletio Scęuolæ,
In tertia, breuis ordinatio teſtamenti. In quarta, dubitabiles
quæſtiones. In quinta, regulæ generales. ſecunda ibi, quidam.
tertia ibi, inſtituens. quarta ibi, ſi eius. quinta ibi, in omnibus.
Verum, quia ſuppletiones ſunt circa plura, id eſt, circa perſo-
nas, & caſus, quibus nepos, & pronepos incipit eſſe ſuus, ideo
ſecunda in duas diuiditur. Prima ibi, ſed & quid ſi tantum, &
ſupple circa perſonas ibi, circa caſus, qui ex interpreta. morti
aſſimilantur vſque ad §. inſtituens. Adhuc ſecunda in tres diui-
ditur. In prima reprehendit de ſuperfluitate verborum. In ſe-
cunda de ſententiæ breuitate, ſeu de inſufficienti prouiſione
ſupplendo circa pronepotem tripliciter. Primo, quando extat
nepos tantum, ex quo ſperatur pronepos. Secundo, quando fi-
lius tantum. Tertio, quando filius, & nepos. In tertio vero po-
nitur determinatio proximi dicti ſeu ratio præcedentium. Pri-
ma vſque ibi, idē &c. ſecunda, ibi, ita ſane, prout determinat pro
xima, vel vſque ibi, ne ſucceſsione, prout eſt ratio præcedētium
9 ſm Di. † Et ad euidentiam præmitte, quod de iure antiquo. in l.
12. tab. poſthumus alienus non poterat hæres inſtitui, vt in ſ. de
le. §. poſthumus, & §. poſthumos, & ideo cum temporibus Gal
li vigeret ius l. 12. tab. nepos naſciturus, quem filius præcede-
bat, tanquam poſthumus naſciturus non poterat hæres inſti-
tui: tamen per Gallum Aquilium fuit inductum, ꝗ poſſit hæ-
res inſtitui, nec teſtamentum eius agnatione rumperetur: vnde
Gallus in hoc duo facit: quia introduxit facultatem teſtandi
circa poſthumum alienum, cum ſuus erit. ſecundo inuenit for-
mam, ſub qua debetur teſtamentum ordinari, & quod hoc ſit
verum, probatur, ỹ. eo. l. §. ille caſus, ſm Ia. de Rai. & Bar. & om-
nes alij dicunt, quod non eſt verum, quod Gal. introduxerit fa-
culta. ſed tantum inuenit formam inſti. & ſubſt. cum etiam de
iure antiquo poſthumus alienus poſſit hæres inſtitui, vt l. filius,
de teſta. & ỹ. de leg. 1. l. legari, & l. hæredi poſthumo, & ỹ. eo. l. §. il
le caſus. In tex. ibi, induxit id eſt de nouo inuenit. Din. In tex. ibi,
ſi filius ſcilicet ab auo inſtitutus. In tex. ibi, viuo me. i. auo. In
tex. ibi, meam, ſcilicet aui. In tex. x. menſibus, iſti x. menſes nu-
merantur a morte genitoris, non a morte teſtatoris. In tex. ibi,
moreretur. i. infra x. menſes poſt mortem filij mei. Din. Et in
iſta l. pone caſum primo vſque ad ver. quidam recte. & dic ꝗ q-
dam paterfami. habens in poteſtate filium, & nurum prægnan-
tem, volens facere teſtamentum ita, vt agnatione poſthumi ne-
po. non rumperetur, quæſiuit conſilium a Gallo, qualiter debet
teſtamentum ſuum ordinare. qui Gallus ſic conſuluit, ꝗ iſte in
ſtitueret filium: nam hoc pro conſtanti ponitur, ꝗ Gallus vo-
luerit, vt ſubſtitueret nepotem naſciturum poſt mortem aui in
fra x. menſes proximos morti patris ſui. hoc d. Ex hoc principio
no. primo, quod vulgaris ſubſtitutus dicitur inſtitutus, vnde ver
bum induuo, eſt verbum directum, vt hic, vt ỹ. ead. l. §. quidā re
cte, & ỹ. ad l. fal. in ratione §. ſi filium. Secundo no. quod nepos
natus poſt mortem aui, patre eius ſubducto de medio, dicitur
4 poſthumus. Item poteſt dici quaſi poſthumus ſm glo. † Tertio
no. quod vſque ad x. menſes poſt mortem patris quis poteſt na-
ſci ſuus hæres. Quarto no. ꝗ poſthumus alienus inſpecto prin.
id eſt, inſpecto tempore teſtamenti poteſt hæres inſtitui, cum
ſuus erit, & fuit introductum per Gallum. Oppo. primo. Gal-
lus dixit poſſe &c. contra. imo debuit dicere, ꝗ erat neceſſe, vt
ỹ. ri. 1. l. poſthumorum. Differunt enim inter ſe poſſibile, & ne
5 ceſſe, vt ſ. de off. præt. ſæpe. & de iudi. l. non quicquid. † Sol. di-
cas, ꝗ neceſſitas alia eſt præciſa, alia accuſatiua: de præciſa au-
tem neceſſitate non cogitur, vt hic ſ. de cauſatiua nunc, vid co-
gatur, refert, aut conſideratur præſens tempus: & non cogitur,
vt ſ. eo ſi quis poſthumos. l. filium §. 1. ỹ. de contratab. filium, &
ỹ. de coll. cum eman. lib. 1. §. ſi pater. aut conſideratur tempus
futurum: & tunc cauſatiue cogitur, ne nepos, qui poteſt eſſe
6 ſuus, rumperet teſtamentum. † Vel dic, quod verbum pōt, vbi
lex procedit tradendo regulam, vel dando formam, inducit ne-
a ceſſitatem. Facit ad ſtatutum, quod dicit, ꝗ poteſtas poſsit a in-
quirere de quibuſdam maleficijs, vt teneatur inquirere de ꝗ-

ſis, & puniatur, ſi per negligentiam non inquirit. Ad hoc facit
quod no. in l. 1. C. de deſertori. lib. 12. Et dic quod verbū Poteſt,
negatiue poſitum importat neceſſitatem, vt quia dicit non poſ-
ſit. c. 1. de reg. iur. in 6. vbi glo. Si vero ponatur affirmatiue. in ll.
reſcrip. vel contractibus nō inducit neceſſitatem pręciſam, ſed
cauſatiuam. fallit in vlti. volu. hanc doct. ponit gloſſ. in l. ſępe. ff.
de offic. pręt. vel dic quod aut ponitur per ſe principaliter depo-
ſitiue, aut incidenter, vt in l. 1. ỹ. titu. 1. & in l. ſi mandauero. §. fi. ſ.
7 mand. & in d. l. dicimr, quod † eſt triplex potentia, naturę, iuris,
& hominis. circa quod vide no. dictum Innoc. in c. ſciſcitatus,
extra de reſcrip. Secundo opp. Gallus dicit, quod nepos debeat
inſtitui. Contra quod imo ſic inſtitutio non valet teſtamen-
tum, quia filius eſt pręteritus, ut ỹ. eod. §. in omnibus, & l. inter
cętera, & inſti. de exhęred. lib. in princ. So. dic, ꝗ Gallus habuit,
& poſuit pro conſtanti, ꝗ filius eſſet primo inſtitutus ſecundū
glo. & Din. & Cyn. & Ray. ſed Bar. dicit. ꝗ ſubſtitutio vulgaris
poteſt fieri non pręcedente inſtitutione ſui hęredis. Vnde dicit
ipſe, quod valet ita ſubſtitutio, ſubſtituo filio meo, ſi mihi ab ī-
teſt. hęres non erit, quia non eſt de ſubſtantia vulgaris, prę pro-
cedat inſtitutio, vt ỹ. de hęred. inſt. pe. char. l. ſi quis hęres. quę l.
b eſt ad hoc no. Sed contra b ipſum videtur tex. ỹ. ea. l. §. ita ſane,
& §. in omnibus, & ỹ. ti. 1. poſthmorū, ver. ne ego, & inſ. de vul.
ſub. l. ſi quis eum. §. fi. vlt. reſpon. & l. ſi mater. § ſi filius. pręterea
ſi ſuo hęredi præterito poſſet ſubſtitui vulgariter, ergo & pu-
pillariter quo ad tacitam vulgarem, quod eſt contra text. infra
de vulga. ſubſtit. l. 2. §. quiſquis. præterea contra Bar. eſt ſup. eo.
ſi ita ſcriptum. §. teſtamentum. non ob. l. ſi quis ita, allegata per
eum, quia ibi non loquitur in ſuo, ſed in alio legitimo, quē nō
eſt neceſſe inſtitui, vel exhaeredari. Iſte paſſus eſt ſubtilis: quare
enim non poteſt ſubſtitui vulgariter ſuo haeredi, ſi ab inteſtato
haeres non erit? nulla enim iniuria fit ſibi. & iura dicunt, quia
ideo teſtamentum eſt nullum ratione praeteritionis, quia fit in
iuria praeterito, vt C. de fideicomm. l. pe. in auth. vt cum de app.
cog. §. aliud quoque capitulum. Reſpondeo illud eſt, quia teſta-
tor imperfecte teſtatur. Vnde eſt potius teſtamentum nullum
ratione imperfectionis, quia omittit gradum, quem non debet
omittere, quam ratione iniuriae. Tertio opp. & videtur, quod
conſilium Galli ſit nullum. nam Gallus voluit prouidere, ne te
ſtamentum rumperetur agnatione nepotis: ſed certum eſt, ꝗ
ſi filius inſtitutus decedit viuo patre, teſtamentum eſt in cauſa
quaſi caduci, & ex hoc capite rumpitur. non agnatione nepo-
tis, ut C. de cad. toll. § pro ſecundo. Reſpondeo, quod debemus
intelligere, quod haberet cohæredem: alias teſtamentum non
rumperetur agnatione nepotis, ſed tanquam quaſi caducū. Quar
to oppo. & videtur, quod Gallus male dixerit, dum poſthumus.
nam nepotes ſunt quaſi poſthumi agnaſcendo. vt inſ. ti. primo
poſthumorum, & l. 3. §. 1. Solu. tria ſunt genera poſthumorum.
nam poſthumus alius eſt verus: alius quaſi, alius vere & quaſi
vere, quia poſthumus naſcit & vere: quia loco alterius agnaſcit,
& quadam fictione cooperante vocatur, & ſic non ob. fictio ſta
tuti in hoc, quia fingitur loco filij ſublati de medio. Quinto op
po. & videtur, quod Gallus male dixerit. i. ſuperflue, & imperfe-
cte. Vnde ob. videt̄ inſ. §. idem recte, & §. idem credendum, &
ſeq §. Sol. dicit glo. confiteor, quod Gallus reprehenditur mul-
tis modis a Scęuola. ſic & Pompo. vt l. Pomp. de neg geſt. Nūc
venio ad quaſdam quæſtiones breuiter, & primo quæro, quare
Gallus non dixit de nepote ex filia, ſicut ex filio? Reſpondeo
quia nepos ex filia non eſt ſuus hæres, & eius præteritio habet̄
pro exhæredatio. vt inſti. de exhær. lib. §. mater. Secundo, facta
ſubſtitutione ſecundum conſilium Galli, an ſi nepos naſcitur in
vita aui, rumpit̄ teſtamentum? Et reſpondeo, quod iure veteri
rumpebat: alias non eſſet neceſſaria prouiſio legis Velleiæ in
hoc caſu, quod eſt contra §. nunc de leg. inſ. eod. ſed iure nouo
non rumperet, vt C. de poſthum. hæred. inſti. l. fi. Tertio quæro,
quid ſi nepos naſcitur hic poſt 10. menſes, & duos dies, an iſte de-
bet reputari nepos in ſuccedendo? Gl. dicit, quod ſic. contra no.
in l. ſeptimo menſe, de ſtat. hom. & videt̄ expreſſum inſ. de ſuis,
& leg. l. inteſtato. & poſt menſes x. nam iura reputāt hoc impoſ-
ſibile, quod ſecundum naturam eſt minus difficile, & valde raro
contingens, vt in auth. de reſo & ea quæ pa. §. fi. Cyn. dicit h. c.
quod recurrendum eſt ad iudiciū medicorum, licet ſit præſum-
ptio iuris, & de iure: ſed recipit probationem in contrarium ſe-
cundum eum. & idem Bar. tenet. ſed multum ob. ipſis dictus §.
poſt menſes x. quia iuriſconſ. ibi procedit non præſumendo, ſed
ſtatuendo. Quarto quæro, poſito quod iſte reputet̄ nepos, an ve
niat ex illa ſubſtitutione, ſi naſcatur infra x. menſes &c. & vide-
tur quod non, quia ſubſtituto tempore limitata non habet effe
ctum poſt tempus, vt inſ. de vulg. ſub. ſi ita. gl. no. dicit cōtra, qa
modicum tempus pro eodem reputatur, & allegat in l. vlti. C.
eo.

ADDITIONES.

a Poſſit. Vide Raph. Cuma. conſ. 148.
b Sed contra. Vide Petrum de Anch. conſ. 136. vide Oldrad. conſil. 94. in 4. colum.

eo.non ob l.ſi ita,quia aliud eſt cum teſtator apponit tempus, quod naturaliter ineſſe credebat, & tunc videtur apponere per modum deſignationis,non per modum actationis, vt hic,& §. eo. Titius.§. Lucius. Aliud eſt quando apponit tempus arbitrarium, vt l.contra. Quinto & vltimo quæritur, vtrum dies,quo filius moritur,computetur in numero.x. menſium? dicit gloſſ. hic,quod ſic.in tempore enim ſignato per naturam ſemper ha
8 bemus ſequi viam naturæ, & non artis. † ſecundum enim artē dies termini non computantur quandoque in termino,vt l.1.§. ſi quis cau. ſed aliud eſt ſecundum naturam,vt l.3.§. minorem, de mino.& ſupr.de teſta.l.qua æta.& per illam gloſſ. quæ dicit, ꝙ conceptio poteſt fieri in die,quo quis moritur. Dicit Cyn.ꝙ exiſtens in extremo is poteſt contrahere matrimonium cum iſpecta aptitudine naturali poſſit, etiā vltima die generare. quæ aptitudo potius inſpicitur quam actus,vt §.eod.l.ſi quis pol.& l. ſed eſt quæſitum.& remittit Cyn.ad no.per eum in l.1.C.de na tu.lib.in tex.ibi ſpecie tollendæ ſobolis habeat.&c. & ſic matrimonium contractum cum concubina tempore mortis inducit legitimationem prolis, & fuit quæſtio diſputata per Ricard. Ma.nam in matrimonio eſt conſiderare duas cauſas,ſcilicet cauſam per quam,& cauſam propter quam. Cauſa per quam, eſt conſenſus. Cauſa propter quam,eſt concubitus. Vnde illa cauſa ſecunda non eſt de eſſentia matrimonij:facit quod not.xxvij.q. 1.in ſumma.In contrarium facit gloſſ.in l.ſed eſt quæſitum.ſup.
9 eod.† In gloſſ.quæ incipit, abundat.ibi,contineri ſub maſculi-
a no an maſculinum concipiat fœmininum. a aut loquimur in actu odioſo,aut in fauorabili. Item aut profertur a lege, aut ab homine. Item aut circa pœnam incurrendam, aut circa pœnā euitandam. de his omnibus latiſſime per Cyn.per duas columnas,& vltra in l.quicunque.C.de ſer.fugi. & ibi hoc ipſe ponit, an veniat ex propria ſignificatione, vel ex interpretatione vocabuli.Item ponit ibi an habeat locum in ſtatutis, & vide etiam late per Arch.qui ſcripſit in iſto puncto melius,quàm alius.17. q 4.ſi quis ſuadente.& vide etiam per Bar.in l.1.infr. de verb.ſignifi.& vide etiam per Guil.de Cu.in l.1.ſup. depoſi.& vide gl. in c.1.extra,de elec.lib.6. Et an veniat ex propria ſignificatione, vel ex interpretatione,eſt gl.in l.1.J.de verb.ſign.item dicendo, quiſquis,vel quicunque,ſemper intelligitur,ſcilicet homo, vt l. 1.de reg.iur.& iſtud nomen homo comprehendit tam maſcu-
30 lum,quam fœminam,cum declinetur hic & hæc homo. † Vlti mo dicit hic d.Bar.ꝙ magiſter Gentilis dixit domino Cy.ꝙ filius poterat naſci vij.menſe ſecundum medicinam.ix. & x. poſt paucos dies,& xi.menſe,.& etiam xij. Tamen dicit quod raro inueniebatur. Pone ꝙ mulier poſt mortem viri ſtatim tradita ē nuptui.naſcitur filius in xij.menſe,vel x. ita ꝙ poteſt eſſe dubiū
31 an ſit ex primo marito,vel ex ſecundo. Vel quid ſi † vna eſt cognita a pluribus inſimul eodem tempore, cuius filius præſumatur ille naſciturus. Quidam dicunt eſſe diſtinguendum, in cuius domo natus eſt,vt l.vicinis.C.de nup.in l.filium,de his qui ſunt ſui,vel alie.iur. Alij dicunt ſtandum teſtimonio matris,vt l.etiā. ſupr.de proba.& l.vxorem,de manu.teſt. Sed iſtud non eſt bene dictum,quia mater poteſt decipi,vt l.1.§.ſi mulier,de lib. agno. & l.1.§.per calum. ſi ven.no.Iaco. de Bel.diſputauit iſtam quæſtionem,& poſuit eam in l.1.inf.de bo.poſſeſ.ſin tab. Alij dicunt ꝙ debet inſpici,cui magis aſſimilatur,arg.l.ꝙ ſi nolit.§. mancipia ſup.de ædi.edic.Si non apparet,debet inſpici,in cuius domo eſt natus & illius erit,vt l.liberorum.ſup.de his qui no.infa.non placet de ſimilitudine,quia ex cognitione habita per mulierem in actu generandi poſſet alij aſſimulari, vt l. quæret aliquis, de verbo.ſignifi & l.non ſunt liberi.ſupr.de ſta.ho. Alij dicunt ꝙ̄ debent inſpici ſigna, quando concepit mulier, quę ponit Roſ. in l.1.ſupr.ſi mu.ven.no.ſi non apparet,ſtamus conſuetudini ipſius mulieris,& habemus in ſimili in l. non omnes. §. a barbatis.infr. de remi.& l.vel vniuerſorum, de pig.ac.& l.1.§. beſtias. ſup.depo.alias ſtamus peritus illius artis,vt l.1.§.1.de ven.inſpi. & l.quod ſemel,de re mil.lib.12.ſi non poteſt apparere,tunc recur
32 rendum eſt ad illud,quod frequenter accidit. † Item nominando aliquem filium naturalem in teſtamento ſimpliciter filium, non tamen adiecto hoc nomine,naturalem. nam per iſtum ſolum actum legitimatur legis authoritate,vt in auth.ne quis.§.ſi quis.C.de na.li.quod eſt verum, quando reb. ſic ſe habentibus, tunc poteſt contrahi matrimonium inter patrem, & matrem ipſius filij naturalis:alias vero ſecus. nam ſi pater naturalis haberet vxorem,mater naturalis haberet virum, tunc non legitimaretur per iſtum actum illud eſt ſingulare dictum Ioa.And. quod non eſt alibi in c.per tuas,extra qui filij ſint legi. & vide etiam quod ipſe dicit in c.tanta,eo.ti.Bal.

ADDITIO.

a Fœmininum.an maſculinum concipiat fœmininum,vide Fulg. conſ.18. 34.39 & 16.& 121 Pet de Anch.conſ.112.Rap.Cu.conſ 84 & 166 Alex.conſ.60.80.& 115.Bal.conſ.112.v.lib.

1 *Reprehendi de ſuperfluitate verborum quis poteſt.*
2 *Inſtituo,quandoque ponitur pro ſubſtituo.*
3 *Subſtitutio vulgaris fit verbis affirmatiuis ſine vlla conditione.*
4 *Verba ſimpliciter prolata ad iuris intellectum ſunt referenda.*
5 *Concluſio in libello ſemper attenditur.*
6 *Superfluitas quando reprehendi poſſit.*
7 *Conditio interdum ſubintelligitur ex natura actus.*
8 *Copula quando cadit inter perſonas,inter quas verſatur ordo iuris, & ordinata charitatis,tunc talis copula non habet coniungere, nec faciunt ſibi partes,ſed primo vocandus proximior, & eo excluſo vocatur ſequens in ordine.*
9 *Filio naturali nulla debetur legitima, nec præteritus rumpit teſtamentū.*
10 *Auus paternus poteſt relinquere nepoti legitimo ex filio ſpurio.*
11 *Cautela vt relictum nepoti legitimo ex filio ſpurio, non cenſeatur relictum contemplatione filij.*
12 *Frater legitimus,& naturalis fratri ſpurio non ſuccedit.*
13 *Extremum ſapit naturam medij,per quod peruenitur ad ipſum cauſaliter, & effectiuè.*
14 *Priuilegium conceſſum Doctoribus intelligitur conceſſum etiam filijs, nō ordine ſucceſſiuo,ſed inſimul in his, quæ poſſunt inſimul concurrere.*
15 *Priuilegium in dubio intelligitur conceſſum perſonæ.*

§. Quidam recte. Poſito conſilio Galli, hic incipiunt reprehenſiones Scæuolę. & ponitur hic prima reprehenſio de ſuperfluitate verborum. & ſic pone caſum retento eodem themate. fuit quæſitū a Scęuola,vtrum eſſet neceſſe ꝙ teſtator vteretur tot verbis in ea forma, vt tradidit Gallus? & reſpondit iuriſcon. Scæuola,& dicit quod ſufficit ſine tanta ſuperfluitate verborū, videlicet vt dicat teſtator ſimpliciter,inſtituo filium, & nepotem naſciturum ex eo: & tunc eo caſu valeat inſtitutio nepotis, quæ ex verbis Galli concipi.ſ.elici poteſt,ſcilicet mortuo filio viuente auo, & nepote nato poſt mortem aui. & dicit Scæu. ꝙ quidam hoc dixerunt recte.hoc d. In tex.ibi, credunt, ſcilicet ꝙ valet inſtitutio filij, & ſubſtitutio nepotis, ne teſtamentum rumpatur ſecundum Di.In tex.exprimat ſcilicet teſtator. In tex.ibi.inſtituat,ſcilicet filium & nepotem naſciturum ex eo Din. In tex.ibi,valeat,ſcilicet inſtitutio nepotis. Di. In tex.ibi qui ſcilicet caſus.In tex.ex verbis.ſ.Galli. In tex. concipi id eſt elici.ſeu comprehen-
1 di. Din.† No.primo quod quis poteſt reprehendi de ſuperfluitate verborum. Secundo no.quod antiqui corriguntur per iuniores,quia,vt dixit glo.in proœ. huius l.quanto iuniores,tanto perſpicatiores. Tertio no.quod in dubio præſumitur fieri,quod de iure poteſt procedere, quod eſt not. ſecundum Cyn. & alios. Quarto no quod verbum inſtituo,quandoque ponitur pro ſub
2 ſtituo.† Item verbum ſubſtituo ſine vlla condi. prolatum intelligitur de ſubſti.vulgari per l.qui plures: quod eſt bene no.iſtud dixi a Bar.extra ſcholas. Quinto nō quod licet de vera,& propria natura copulæ ſit ad paria copulare & coniungere: tamen quandoque non inducit coniunctionem, ſed ordinem.& hoc eſt ideo, quia ratio iuris & voluntatis non patitur hic ꝙ copuletur ad paria,ſed ꝙ teneatur per modum ordinis.Sexto no.ꝙ vno verbo poteſt fieri inſtitutio,& vulgaris ſubſtitutio. vnde verbo inſtituo, hic quod vnicum verbum relatum ad filium importat primum gradum & relatum ad nepo. importat ſecundū
3 gradum vulgaris ſubſtitutionis.† Septimo no.vulga.ſubſti.fieri verbis affirmatiuis ſine vlla condi. negatiua expreſſa.facit C.de
4 de hære.inſt.l.fin. Octauo & vltimo no.†quod verba ſimpliciter prolata ad iuris intellectum ſunt referenda. facit quod no.infra de dam.infec.l.damni.§.& quod in ſtipu per Iac. de Are. Opp. ꝙ Scæ.male reprehendat Gallum de ſuperfluitate, in quam ipſemel Scæ.incidit,vt J.eo.l.§.idem credendum ibi,vt dicat,&c. So.vt ibi no. nam Scę. loquitur ibi referendo verba Galli, non autem verba ſuperflua ad probandum, & ſic non ob. Ex hoc no.ar.ꝙ aliud eſt aliquid recitare, aliud ponere.vnde ſæpe in libellis & articulis quædam referimus,quædam negamus,tamē in dubio debemus ſtare ei,quod in libello continetur, vt l.cum precum,de lib.cauſa.in l.a.C.de inſti.& ſubſti.in tex.ibi,cum his quæ libello complexa eſt,& in l.rura, de omni agro de ſer.lib. 11.C.& an poſitionem ſemel negatam poſſit confiteri,vel ecōtra,vide glo.in ca.ſi.de iureiu.lib.6.& inſti.de acti.§.Item mixta. & ideo practica eſt ſingularis quod facta confeſſione per partē & reſponſione articulis, ſemper pars dicat & hoc præſente tali,& dictas reſponſiones acceptante, inquantum faciant pro eo, & aliter non.nam ex poſtfacto reuocari non poterunt,vt l.ſicut,
5 de act. & obl.† Item in libello ſemper attenditur concluſio,vt in c.ſuper literis,vt per Inno.extra, de reſcr.Item licet ego proponam actionem ineptam quantum ad factum narratum in libello:ſi tamen propono factum rite ſufficit;ita tenet Innoc. & non reperitur alibi in c.examinata,extra, de iud & adde l. 2. C. de iure annu.aur. vbi habetur ꝙ producendo inſtrumentum legitimationis probatur ipſum producentem fuiſſe ſpurium. Secundo op. Scæ. reprehendit Gallum de ſuperfluitate & inſufficientia,hoc eſt impoſſibile:cum hæc ſint contraria, vt J.de verbo.ſign.hæc verba. So. ſuperfluitas reſpicit verba, inſufficientia reſpicit mentem & ſententiam Galli vnde quia referuntur
6 ad diuerſa, non poſſunt dici contraria, ſed diſparata † Tertio oppo. & videtur quod Gallus non poſſit reprehendi de ſuperfluitate,

ſluitate, quia non ſolent quæ abundant viriare ſcripturas, maxime cum hoc tendit ad declarationem, vt inf. de reg. iur. non ſolent. & l. quæ dubita. Sol. circa hoc dic aut verba ſuperflua ponuntur in ꝯtractibus, & non vitiant: & ita loquitur d. l. non ſolent, & l. quæ dubitan. Aut apponuntur in legibus, quæ non ſunt regulæ; & tunc ſimiliter non vitiant l. certi con. ſi cert. peta. Aut apponuntur in legibus, quæ procedunt per modum regulæ, tūc legumlator eſt dignus reprehenſione, vt hic, quia regulā, debēt eſſe breuis ordinatio, vt ℑ. de reg. iur. l. 1. Quarto opp. & videtur ꝙ hic Scę. loquitur imperfecte, cum non faciat mentionem niſi filij & nepotis. vnde dicitur incidere in vitium, de quo reprehendit, vt ℑ. in §. idem credendum. So. dico ꝙ hic Scę. redarguit Gallum de ſuperfluitate. de inſufficientia vero redarguit ibi. & quod ibi dicitur ad hunc §. trahitur, & ſic non ob. Venio ad quæſtiones, & primo quæro, quomodo debet exēplificari iſte §. reſpondet gl. ꝙ exemplificatur pluribus modis: primo ſic, inſtituo filium meum: & ſi quis mihi nepos ex eo poſt mortem meam naſcatur, hæres eſto. in hoc exemplo non fuit facta mentio de morte filij: tamen tacita intelligitur, & ex hoc no. ꝙ in-
7 terdum conditio ſubintelligitur. †nam conditio interdum ſubintelligitur ex natura actus, vt hic. interdum ex natura rei, vt infra de condi. & demon. l. 1. in fin. Interdum ex tacita repetitione, vt ſ. de pac. l. item quia §. idem Iulianus, & de verb. obl. l. Titia, §. idem reſpondit. & quia iſti ſunt pauci caſus, ideo text. dicit conditionem raro ſubintelligi, vt ℑ. de verbo. obli. l. ſi ita iſti, §. Chryſogonus, in fi. No. etiam relata gl. ad tex. ꝙ interdū ſimpliciter dicitur fieri, quod fit conditionaliter, quando conditio ineſt de natura actus: & iſtud etiam mul. no. nam ſi caueretur ſtatuto, ꝙ debet poſitioni ſimpliciter reſponderi, poteſt tamen reſponſio conditionari ſecundum naturam rei, vel actus. Secundum exemplum gl. eſt, quando teſtator non eſt locutus per conditionem ſed per relationem, vt inſtituo nepotem qui naſcetur, &c. nam iſti caſus ſunt pares dicere, ſi naſcetur, & qui naſcetur, C. de po. hær. inſti. l. fin. Tertium exemplum eſt, quando teſtator dixit, ſi filius hæres non erit, nepotem ſubſtituo. quæ ſubſtitutio intelligitur in caſu Galli. & iſtud eſt valde no. nam ſubſtitutio vulgaris de ſui natura comprehendit caſum, ſi hæres non erit, quia non potuerit, vel quia noluerit, vt C. de hære. inſti. l. cum proponas. ſed relata ad conſilium Galli non comprehendit niſi illum caſum, quia non potuerit. vnde ergo procedit iſtud? reſpondeo, tunc in l. duo caſus continentur, quando nō repugnat conditio ſubſtituti: ſed hic repugnat conditio ſubſtituti. nam ſi filius nolit eſſe hæres poſt mortem patris nepos non vocatur, quia poſthumus alienus, cuius pater eum præcedat. hodie tamen de iure nouo cum poſthumus alienus poſſit hæres inſtitui. iſta vulgaris ſubſtitutio non reſtringeretur ad conſilium Galli: & ideo caue tibi a gl. quia loquitur ſecundum ius vetus Galli limitando l. 12. tab. Quartum exemplum eſt, filium inſtituo, & nepotem ſubſtituo: ex quo exemplo no. ꝙ verbum ſubſtituo intelligitur de ſubſtitutio. vulgari. ¶ Quintum exemplum eſt,
8 filium, vel nepotem inſtituo. ex hoc no. † quod quando copula cadit inter perſonas, inter quas verſatur ordo iuris, & ordinatæ charita. tunc talis copula non habet coniungere, nec faciunt ſibi partes: ſed primo vocandus proximior: & eo excluſo vocatur ſequens in ordine; quod eſt no. dignum. Secundo quæritur, quid ſi auus habet filium & nepotem natum ex eo, & dicit ita, inſtituo filium. & nepotem meum, nunquid eſt interpretandum quod inſtituat filium, & ſubſtituat nepotem, an vero eſt intelligendum, quod ſint ambo in primo gradu coniuncti, & ſibi faciant partes per concurſum? & arguit hic gloſ primo. ꝙ verba
a intelligantur ordine ſucceſſiuo a argu. noſtri §. quia hoc ſuadet charitas ordinat. nam quando ſunt plures perſonæ, & ſecundū charita. ordinat vni poteſt attribui ſermo per prius, alij per poſterius, ita debet attribui ordine ſucceſſiuo, vt ℑ. de leg. 2. l. pen. §. fratres, & l. cum pater §. pen. & l. cum ita legatur, §. in fidei, & ℑ. ad Treb. hæredes mei. §. fi. In contra. videtur expreſſe per tres leges, primo per l. vlt. C. de impub. & ali. ſub. ſecundo, & tertio per l. ſi quis Titio, & l. ſi mulieri cum liberis, de vſufr. acc. glo. tenet primam partem, & Din. dicit no. glo. quæ non eſt alibi, & reſpondet ad l. vlt. de impu. & ali. ſub. quod ibi loquitur in extraneo teſtatore, qui ex ordine naturali non tenebatur vni pluſquā alteri. hic autem loquimur in auo, qui per naturale debitum prius tenetur filio quam nepoti ex eodem filio, & illa gl. ſeruatur, quid autem ſi frater inſtituit ſororem, & filios ſororis? dic ꝙ iſti ſimul ſuccedunt ambo per modum ſtatus. non autem p̄fertur ſoror, quia frater extraneus eſt, & nullum debitū bonum ſubſidium per prius debetur ſorori. facit quod no. in auth. de hæ. e. & § 1. Item facit ad aliud, habeo filium baſtardum & nepotem ex ea, & dico ſic, inſtituo filium meum naturalem, & ſuos filios, an iſti concurrant in hæreditate? per iſtam gl. dicendum eſt quod ſic, quia pater naturalis dicitur extraneus, cum nō
9 habeat in poteſt. vt l. vlt. C. de na. li. † & filio naturali nulla debetur legitima, nec præteritus rumpit teſtamentum. iſta eſt no. glo. in l. 1. §. 1. ℑ. de collata. Bar. dicit ꝙ ex ordinata charitate præſumit ordo in modo ſuccedendi, & arguit ſic. diſiunctiua poſita inter perſonas ponitur pro coniunctiua, vt C. de verbor. ſigni. l. placet. Sed ego video in diſiunctiua caſus legum dicentium quod intelligatur quædam ordinatio, vt inf de leg. 2. cum pa. §. pen. & ad Treb. hæredes mei. §. fin. non ob. C. de verbo. ſignific. l. fin. & quia ibi eſt dictio cum, & non dictio, & ſecundum Bar. Nam ea etymologia vocabu. eſt, quod dictio cum, copulat cum quadam connexitate ſecundum Bar. ſed non credo hoc verum, quod ſolus ordo charitatis inducat ordinem ſucceſſionis in perſonis copulatis. & dico quod ſunt tres caſus. primus caſus eſt, quando teſtōr vtitur nomine collectiuo: tunc iſto caſu ſeruatur ordo, & ita loquitur l. peto. §. fratre. Interdum teſtōr vtitur diſiunctiua coniunctione; & idem propter naturam diſiunctiuæ, quæ eſt non per omnia copulare, vt l. cum pa. §. pen. inf. de leg. 2. Interdū teſtōr vtitur coniunctiua coniunctione: tunc dico quod ſolus ordo charitatis abſtractus. i. remotus ab ordine debiti naturalis nō inducit ordinē inueniendo, ſed veniunt ſimul. vnde in legatis & fideicommiſſis non haberet locum noſter § quia legata, & fideicommiſſa non procedunt ſecundum ordinem debiti naturalis: & hoc tenent hic † communiter omnes, & eſt ipſa veritas, quia eſt caſus in d. l. ſi quis Titio, & l. ſi mulieri, de vſufr. accre. modo habuiſtis opin. gloſſ. & Dyn. ſed Iac. de Rau. tenet quod aliud eſt in nepote nato, & aliud in nepote inſtituto ſecundum cōſilium Galli: & dicit quod inter ſi & cum non eſt dr̄ia in coniungendo, vt l. Titiæ textores, § nihil diſtat, de leg. 1. & ſecundum Iac. de Ra. in §. noſtro. ideo nepos non videt̄ coniunctus patri ſuo, quia hoc iure poſthumus alienus non poterat inſtitui, vt inf. eo. l. §. ſi ille caſus, Cy. dicit quod plus placet ſibi opin. Dyn. & gloſſ. & eſt no. dignum. Extra quæritur quid in ꝯtractibus pone, dicit Iacob. de Rau. quidam vendit mihi recipienti pro me, & pro filio meo vineam, vel vendidit vſusfruct. ad vitam meam, & filij mei. Ego dum vixi, percepi integros, fructus. me mortuo iſte filius meus dicit medietas illorum fructuum, debeat pertinere ad eū. & ideo agit contra reliquos hæredes. quæritur an poſſit? refert Iacob. de Rau quod fuit iudicatum quod ſic: quia ex ipſo contractu a principio fuit ius vtrique quæſitum per d. l. ſi mulieri, & per l. ſi quis Titio. ipſe tamen tenet contra. & dicit quod pater in vita ſua videtur emiſſe pro ſe: poſt mortem ſuam videt̄ emiſſe pro filio, vt l. ſi quis operas. & l. vt iuriſiurandi. §. fin. de ope. lib. & arg. noſtri. §. & arg. inf. ſi quis ob. ca. te. Iul. melius facit. ſup. ſol. ma. Gaius. tenens contra opi. reſpondet ad illas l. de oper. li. quod illæ ll. loquuntur in tali re, quę nō pōt pertinere ad filium viuo patre, quia filius non dicit̄ patronus patre viuēte niſi quo operas obſequiat̄. vt in aſſurgendo & ſimilibus; ſed in caſu quæſtionis loquimur in tali re, quæ pōt acquiri filio viuo patre, vt C. de vſufr. l. ſi. ergo debemus ſtare naturæ verborum, & naturæ coniunctionis, ex quo natura actus vel rei non eſt in oppoſitum. Barto. dicit quod ꝯ iſtos eſt glo. or. quæ dicit quod pater recipiendo pro ſe & filijs intelligitur habuiſſe reſpectum tanquam ad hæredes, & non intellexiſſe de concurſu. iſta eſt glo. ord. in l. ſi tibi. §. pactus, de pactis, ſup. quod tene menti. & vide circa iſtam quæſtionem gl. ordi. quam iſti non alle. in auth. item hęreditas, C. de bon. quę lib. Tu circa hoc ſic dicas, aut fit mentio filiorum in cōtractu pater no ſuper re, quæ non tranſit ad aliquem hæredem, vt ſuper vſufruct. & tunc non procedit glo. §. pactus, vt l. ſtipu. iſta, §. ſi quis ita, de verb. oblig. aut ſuper re trāſmiſſibili. & tunc refert aut eſt tranſmiſſibilis ad quemlibet hæredem; & tunc intelligitur de filio vt de hærede, vt l. tale pactum, §. fin. de pact. aut tranſmiſſibilis ſolum ad filios, vel deſcendentes, & refert. aut eſt facta commemoratio hæredis, & intelligitur de iſtis deſcendentibus vt de hæredibus. facit quod no. inſ. ad Treb. l. ex facto. §. fi. aut non eſt facta mentio hæredis, ſed filij tantum, tunc tranſit ad filium nō vt ad hæredē: & in vita patris filius non h. aliquod ius, niſi ſpei, & in h. d. verum Iaco. de Are. & Cyn. hic. Et hęc vera, quādo eſt talis res, quæ non poteſt pleno iure ſimul competere vtrique vt dominium. ſed ſi poſſit ſimul vtrique competat, unde ſi pater acquiſiuit immunitatem ſibi, & filio, ſtatim ſibi, & filio cōpetit: & idē in ſimili iur. in quo non fiunt partes per concurſum. & idem in quolibet ſimili ſecundum Bar. Et ex prædictis ipſe dicit, quod ſi pater acquiſiuit emphyteuſin pro ſe & filijs, ꝙ filij non ſint emphyteutæ in vita patris; b ſecus, ſi pro filijs tantū, vt l. quod dicit̄, de verbor. obliga. Vlterius glo. eſt hic, quando dicit quod nepos acquirit patri adeo quod nec momēto remanet hæres; quod di intelligi quantum ad commodum, non quantū ad inſeparabilem ſucceſſionem nominis, ut plene no. in l. frater
10 a fratre. † In ſecunda glo. magna colligit̄ argum. per Dyn. quod ſicut ſpurius non pōt inſtitui, ita nec nepos ex eo, ſcilicet a patre, licet nepos ſit legitime conceptus? quam quæſtionem format gloſſ. in l. j. C. de na. li. nam ſi nepos poſſet inſtitui ab auo, acquirere-

ADDITIO.

a Succeſſiuo. Vide Ang. 38. & ſeq.
b Patris. Adde Fulg. in conſ. 8. & Bol. in conſ. 12. de loca.

fereret Spurio per iſtam glo.ſed iſtud eſt prohibitum, quia nec directe, nec indirecte poteſt ſpurio aliquid acquiri de bonis patris, vt C.de na.li.l.1.& quod not.de proba.qui teſtamentum,§. Din.non determinat iſtam quæſtionem. Ro.diſputando tenuit quod non valebit inſtitutio iſtius nepotis, quia auus turpi ratione, & affectu videtur ad hoc moueri. eadem enim turpitudine qua mouetur ad filium principaliter, mouetur ad nepotem ſecundario. hoc enim non eſt prohibitum niſi propter turpitudinem inſtituen.vt C.de na.li.l.fin.in ratione literæ ibi, dum dicit, vitium paternum reſtraiandum exiſtimarunt. nam affectio erga nepotem pendet ex filij affectione, vt inſ.de col.bo.dedit dotem. hoc etiam tenet Cyn.l.vlt. C.de na.li.Barto.de hoc plene diſputat.ℨ.eod.l.§.& quid ſi is,& tenet quod iſte nepos ſit inſtituibilis ab auo, quia nulla l. prohibet niſi de filio ſpurio. quam rationē ſuam ſi aduer. ſequitur quod nepos ſpurius ex filio ſpurio ſit inſtituibilis ab auo, quia lex non prohibet niſi de filio ſpurio: quod eſt abſurdum nam ratio legis ponderat vitium paternum: ſed ita eſt quod vitium, quod eſt in radice naturali, tranſit ad poſteros, vt patet in Adam, & plene not.in l.diui fratres, de iure par. & ibi ponuntur omnes caſus, in quibus delictum patris nocet filio. Et ſi dicatur non debet nocere nepoti macula patris, vt dicit Bar. per l.3.§.ſi emancipatus, de contratab. reſpondeo quod non nocet nepoti macula patris, ſed vitium teſtatoris, & defectus cauſæ efficientis, & dicas noc re defectum cauſæ efficientis.i. ipſius teſtatoris. lex enim reſiſtit huic cauſæ efficienti.i.teſtatori ipſi, vt no. C. de hære.in l.ſi pater. Vlterius dico ꝙ in iſta quæſtione fuerunt opin.etiam inter modernos. nam, vt dixi, Cy. tenet ꝙ nepoti legitimo ex filio ſpurio non poſſit auus paternus relinquere. And.de Piſ. ꝙ aut auus relinquebat nepoti contemplatione filij, & non valebat, quia acquireretur filio, vt l.ſed & plures, §.in arrogato, de vulg. ſub aut contemplatione ipſius nepotis; & tunc valeret: ſed quid in dubio? vide gloſ.in l.fin.C.de vſufr.nam in dubio relictum filio videtur relictum ipſius filij contemplatione.& iſtam diſtinctionem, & hoc dictum Bar. confirmat tribus rationibus. Primo quia defectus patris non nocet filio niſi in his quæ ex perſona patris deſcendunt in filio, non in his quæ aliunde, quam per perſonam patris proueniunt, vt l.2.ℨ. de inter. & re. ſed hic nepos non venit per mediā perſonam patris ſui, ſed per ſe,& hoc non eſt prohibitum. Secunda ratio eſt, quia ſi pater nepo.eſt deportatus, & inhabilis, ſuccedit nepos, vt ℨ.eo.l.§.& quid ſi tantum, & ℨ.de ꝯiab.l.1.§. pe. Tertia ratio eſt; quia filius hæreticus non nocet nepoti catholico, vt C.de hæret.l.cognouimus, & auth.idem in Neſtorianis. ergo pari ratione filius ſpurius non nocet nepoti legitime
11 nato: & dicit Bar.hoc eſſe verum.& ꝙ eſt optima cautela in teſtamento adijcere ita ꝙ ex tali relicto nihil acquiratur filio ſpu
a rio; a tunc enim apparet non eſſe relictum contempla. ſpurij, vt C. de bo.ꝗ li auth. excipitur,& hoc caſu præſumitur ꝙ auus ordine naturali, non ex affectu filij moueatur ad nepotem, vt in noſtro §.ar.elt:tamen iſta eſt occaſio,& contemplatio remota, quæ non conſideratur quo ad acquiſitionem fiendam vel impediendam, vt l.ſocium, § fi.ſ.pro ſo. qualiter pater ſuccedit filio ſpurio, vel nāt? dic ꝙ eodem modo, quo ipſi patri.nā in iſtis ſeruatur æqualitas, vt dicit Azo.C.de le.hære.circa fi.& C.de do.li. in 2.col.quod dictum refert d Bar.in l.ſi generi, de his quibus, vt
12 a indi.† & dicit ēt quod frater legitimus, & nālis fratri ſpurio nō ſuccedit, vt inf. vnde co.l.ſi ſpurius,& aduerte ꝙ Bar.pro ſua opi. inducit tres teſtes.1.Iac.de Bel. qui ita tenuit diſputando,& poſuit hic in l.1.C.de na.li.ſecundo inducit Iac But.& Rai de For. qui ita conſuluerunt ſm eum, licet, vt ipſe dicit, Specu.teneat ꝯ in Spec.de ſucceſ.ab inte. Fran.Accu.etiam tenuit opi.iſtam affirmatiuam ꝙ valet, vt patet in additione ꝗ ponit in l.fi. C.de natura.li.nam cum non reperiatur prohibitum niſi de ſpurio: ergo non eſt extendenda prohibitio ad legitimum.nā in iſtis odioſis non eſt pœnalis conſtitutio extendenda; ita tex.dicit in l.fi.de natu.li ideo glo.in auth.quib.mo.na.eff.ſui.§.fi.col 7.reſtringit ſe ad filium ſpurium:& idem Azo.ſimile no.in auth.de re.fidei com.§.manifeſtum, in glo.parua.ſed volendo reſpondere rationibus Bar. facilis videtur reſponſio. Nam omnes rationes ſuæ procedunt, quando vitium, & cauſa impediens non cohæret teſtatori.ſed in quæſtione noſtra vitiū,& cauſa impediēs cohæret teſtatori. prohibetur namque perpetuo odio & perpetua fœditate dānati coitus quo ad ſe, quæ fœditas non purgat̄ natiuitates poſthumi.nepos ergo iſte quo ad auū ꝓcedit ex dānato cō
13 plexu, † quia extremum ſapit nām medij, ꝑ quod peruenitur ad ipſum cauſaliter,& effectiue: licet enim nepos non ſit in auo formaliter, eſt in eo mālaliter,& cauſaliter, vt dicit magiſter ſnīarum in 2.ſnīarum d. 11.& in hoc pondero tex.qui dicit. Ex cōplexu proceſſerunt iſte eſt tex. in d.fin quib.mo.na. effi.ſui.vbi no.duas dictiones, dictionem ex, & iſta facit pro Bar. quia conſueuit denotare immediatam cām.alia dictio eſt Proceſſerunt, quæ ſignificatū primæ dictionis extendit.nam procedere dr̄ ab aliquo non ſolum filius, ſed nepos, & reliqui deſcendentes. ſi quia hoc eſt indefinitum verbum, bene pōt porrigi ad nepotē:

& licet gl.ibi loquatur in filio: tamē nihil dicit de nepote,& ſic illa gl.non obſtat. quæſtio eſt fortis,& ſubtilis,& concludo, an turpitudo vitiet teſtm̄ quod quædam eſt turpido prohibens, & iſta impedit, vt in d.§.ſi.quædam eſt turpitudo ſuadens teſtōri, vt ſic teſtetur,& refert aut eſt turpitudo de prætento,& illa non vitiat, vt l.affectionis, de do.cauſa mor.aut de futuro, & tunc vitiat, ut inſ.de actio.& oblig.l.fin. Vel dic. vt in ſequenti membro, aut eſt turpido de præſenti.tunc ſiquidem pōt accuſari ſtupri, adulterij, vel inceſti, tunc vitiat, vt infra.de his quib. vt in d.l. Claudius ſi autem non pōt accuſari, vt in cōcubinario complexu, tunc non vitiat, ut inſ.de do.l.don.in concubinam.facit infr. de te.mi.l.miles,§.mulier. Allegatur iſte tex ibi, dum dicit. Ex verbis concipi poſſit, quod ſufficit libellum præſumptiue cōcludere.ad idem l.omnes.§ Lucius.inſ.de his quæ in frau.cre.& j.q. 4.præſulatus,& Cyn in l.edita.C de eden. Item in libello ſemper
b attendit̄ concluſio.b vt no.per Inn.in c.ſuper literis, extra, de reſcrip. Et extra inducitur iſte § in argum ad plures quæſtiones, & prima quæſtio eſt iſta. Quidam formauit libellum ſic, Peto talem hæreditatem, quam dico ad me pertinere, quia ſum hæres, quæritur, nunquid talis libellus procedit? & videt̄ quod non, quia debet dicere proximam cauſam, ſicut in rei vend. ſed hic non dixit proximam cauſam, quia verba ſe habent poſſibiliter ad cauſam proximam,& remotam, vt C.de hæred.inſtit. l. fi.ergo libellus non procedit. Contra eſt verum, quia cum quælibet cauſa inferat in concluſione, ergo procedit libel.vt inf ea. l.§.ſi eius,& inf.de acquir.hæred.quod ſi dubitet.& poſito quod non poſſit adaptari niſi vni cauſæ, illa videtur intentata, quæ ex verbis concipi poteſt, ut hic. Secundo eſt in argum.hic dicitur, quod inſtō ſimpliciter facta videtur collata in eum, qui de iure pōt valere.pone quidam vocatus fuit ad iudicium, qui poterat recuſare iudicem tanquam ſuſpectum, & non fecit, ſed ſatiſdedit, quia forte non poſſidebat immobilia. quæritur an per hoc videtur conſentire? iſte tex.facit quod non, quia cum ſimpliciter ſatiſdetur, videtur collata ſatiſdatio eo caſu, quo de iure debet ualere. Item iſta ſatiſdatio eſt neceſſaria, & ſic videtur ei ſubueniendum, vt l.ſi fideiuſſor §. ſi neceſſaria, qui ſa. co. & de iſta quæſtione dic, vt no.per Cy.in auth.offeratur, C.de lit. conteſ. &
c C.de ſpon.l. fi. & etiam ad alia poteſt induci plura. c † Quarto
4 priuilegium conceſſum doctoribus, intelligatur conceſſum, & filijs ordine ſucceſſiuo? & dic quod non, ſed inſimul debent habere in his, quæ pñt inſimul concurrere, vt l.j.inſ.de iure immuni.& l.fi.C de iniur.& x.col.de feud.mar.dn. c.j. & uide optimā gl.in l.2.C.de ep.& cle. Item filius doctoris hꝫ tria priuilegia, quæ
15 ponit gl.in l.iubemus, C.de aduo.diuer. ind.nec eſt alibi. † Sed quid in dubio, an priuilegium intelligatur conceſſum rei, vel ꝑ
d ſonæ? d glo.dicit quod rei in l.forma,§.quamquā.inſ.de cēſ. gl. decreti dicit qđ in dubio perſonæ, ut 25.q.j.c.j.. ergo; & de hoc uide late per Dy.in c.priuilegium, ext.de re.iur.lib.6.etiā de hoc per Bar.in l.ſi maritus,ſ.ſol. ma. Quid ſi teſtator dixit, inſtituo filium meum,& ſi deceſſerit ſine liberis, bona deueniant ad talem fratrem meum,& eius filios & hæredes. Modo tpe quo extitit condō fideicommiſſi, ille frater deceſſit ſuperſtitibus quibuſdam filijs,& hæredibus extraneis Quærit. qui admittūtur? iſta quæſtio eſt valde dubia,& primum dubium eſt. qualiter intelligantur iſta verba. Deueniant in fratrem, & filius,& hæredem eius, an ſit neceſſe quod qs ſit filius,& hæres, uel filius tm̄. nam cum iſtæ duæ qualitates copulentur ſimpliciter, non reſpectu alicuius ſubiecti, videtur quod in quolibet per ſe uerificetur ut l.ea.tamē, ℨ.de leg.3.& l.ſæpe.ℨ.de uer.ſig. hoc præmiſſo qualiter admittatur d.Bar.dicit ſe dubitare.tamen tenet quod cum inter iſtos filios hæredes non ſit ordinata charitas, ambo admittantur, ut l.interdum, in prin. ℨ.de hære.inſti. Sed ſi eſſet dictum, Filijs, vel hæredib tūc filij admitterentur primo ut hæredes.ult. per l.cum pr̄ ℨ.de le.2. Quid ſi teſtator dixit, Relinquo Titio, & filijs fratris mei certe intelligūtur coniūctim inſtituti, ut p̄ eall. l.interdum, in princ. Quid ſi peruertatur ordo, quia dicit, Nepotem,& filium meum inſtituo? dic ꝙ debet intelligi per ordinem neceſſitatiue, non prout eſt ſcriptum, ut l.talem, in prin. ℨ.de hæred.inſti ad quod facit gl.no.quæ non eſt alibi.in l.omnes, C. de dela.lib.x.ubi gl.dicit quod caput,& lingua amputetur.

ADDITIONES.

a Spurio. Adde eundē Bal.in conſ.131.in 3.p.& vide d Alex.de Imo.in cōſ. 73 in 3.p.nunquid autem ſpurium nepos ex legitimo poſſit ab auo inſtitui, vide per eundem Bal.in conſ.67.in 5.vol.

b Concluſio. Adde d.Iaſ. Mai.in ſ.de ac.§.auum, nu.129.cum pluri. ſeq. & d.Alex.de Imo in conſ.131 in 2.col.in 1.p.

c Plura. Vide Ang.in conſ.27.in fi.

d Vel perſonæ. Vide Pet.de Anch in conſ.313.

§. Idem credendum. Secunda reprehēſio Scæuo. de inſufficientia. & aduerte, prima reprehenſio fuit in forma iſta ſecunda eſt in perſonis. tertia quæ eſt.in §.quid ſi tantum. eſt in caſibus omiſſis a Gall. Item iſta ſecunda reprehenſio eſt trimembris. primo quando extat ſolus nepos tempore teſtamenti. ſecundo qñ ſolus filius. tertio qñ filius & nepos. Caſus. cupiens conſilium inſtabat

quærens domine Iuriſconſulte reiecta ſuperfluitate verborum Galli, Quæro, an amodo ſit perfectum conſilium Galli? rñdet Sceuola quod nõ, quia Gallus nõ dixit de pronepote, & in hoc deficit, licet ſit credendũ, ꝙ de pronepote idem, quod de nepote ſentent. circa ergo pronepotẽ dicit Scęu. tres ſunt caſus. Primus, quando ex filio premortuo auus habet nepotem. ex quo ſperatur pronepos dicit ergo teſtator, ſcilicet iſte auus, inſtituo nepotem, & ſi nepos me viuo moriatur, tũc qui ex eo pronepos, &c. ſub quo & formam Galli in nepotem repigolat in pronepote. Secundus caſus eſt, auus ex filio viuente habuerat nepotem pmortuum tempore teſtamenti, & vxor nepo. erat prægnans. teſtabitur ergo ſic, inſtituo filium, & ſi filius meus me viuo morietur, tunc qui pronepos naſcetur poſt mor. filij, &c. Tertius caſus eſt, auus hẽbat filium, & nepotem viuentes, & vxor nepotis erat prægnans. teſtabitur ergo ſic. inſtituo filium meum: & ſi me viuo filius, & nepos deceſſerint, tũc qui pronepos, &c vſq; ad ver. ita ſane. In tex. ibi nepos qui ſolus erat in rerum natura tẽpore
2 teſti. In tex ibi, &c. iſta dictio, &c. a eſt dictio repilogatiua, & formæ præcedentis repetitiua, & oratio ſub hac dict. &c. intelligit eſſe oratio completa vnde idem eſt. ac ſi diceret, ſi me viuo nepos decedat. tunc qui ex eo pronepos ſiue pronepus poſt mortẽ meam in x. menſibus proximis, quibus nepos meus moreretur natus. nata ve erit, hęredes ſunto, & de iſta dictio. &c. dic vt inf.
b dicam. b In tex. iam ſi. tempore teſtamenti. In tex. ibi, cuius ſcilicet nepotis. In tex. ibi, facere. ſ. auus. In tex. ibi, ſimiliter vt conſilium Galli. vel dic ſimiliter, ſcilicet vt valet. Bal.

ADDITIONES.

a &c. De qua dicti &c. Vide Fel in c. cũ P. de fi. inſtrum. & Fran. Are. in l. eã dẽ, de duob. re. & conſẽ Bal. in l. item venient §. pen. de pet. hære. & Olrad. conſ. 138. in n. & d. Pe. Phil. Corn. in conſ. 225. incip. antequam in litera x. & in conſ. 316. incip videtur in breta §. in 4. parte, & Paul. de Caſt in conſ. 51. & Lud. Rom. in conſ. 349. in §. 2. col.
b Dicam. Vbi vide etiam ſemel per me in apo datas.

§. Ita ſane. Hic ponitur caſus duobus modis retento pximo themate, quando viuebat filius & nepos, ex quo ſperatur pronepos. nam erant viui præcedentes in gradu. ſ. filius, & nepos, & primo ponit caſum ſm Pla. & bene. quidam habens filium, & nepotem fecit teſtm̃, in quo inſtituit filium, & ſi filius. & nepos te viuente deceſſerint, ſubſtituit pronepotem naſciturum: deinde deceſſerunt filius, & nepos. poſtea moritur teſtator deinde naſcitur pronepos quæritur an rumpat teſtamentum. Reſpondet Scęu. quod ſi prius deceſſit nepos q̃ filius, non rumpitur teſtamentum, ſed ſi prius deceſſit filius quã nepos, tunc nepos pręteritus rumpit teſtamentum, & non eſſet locus ſubſtitutioni pronepotis. h. d. Ex qua vera lec. no. duas conclusiones contra Bart. prima eſt ꝙ ſubſtitutio facta huic nepoti præterito non valet, & ſtatim ꝙ nepos agnaſcitur, ſubſtitutio rũpitur, cuius contrarium ipſe tenuit in principio l. ſecunda cõcluſio eſt ꝙ ſubſtituendo vulgariter non vr̃ tacite inſtituere illum, cui ſubſtituit, quia cum verba ſubſtitutionis ponantur ad transferendum, ergo non debent operari inſtitutionem, vt ſ. de hæred. inſti. ex facto, & ſ. de cond. & demon. cum tale, in fin. & gloſſ. or. hoc no. ſ. de hære. inſt. l. ſi quis hæres, pen. char. & facit quod no. eod. ti. l. cum teſtamento, & l. Lucius, & hoc tenet Cyn. in prin. huius l. ſecunda lec. ſecundum Iac. & Azo. ꝙ ille ver. velit dicere id, quod dictũ eſt in ver. præc. ſ. ꝙ pronepos ſuccedat, debet intelligi filio, & pronepote præmortuis in vita aui. Si autẽ nepos ſuperuiueret auo, tunc non habet locum ſubſtõ pronepotis, quia nec tunc agnaſcendo pronepos poſſet rumpere, q͠a præcedit eum pater ſuus, & primam lect. tene: quia verior. In text. ibi, ita ſane. ſ. verum eſt quod ſubſtitutio pronepotis impedit rupturam teſtamenti proaui. In tex ibi, nepos. ſ. præteritus ex filio inſtituto. In tex. filio, ſcilicet inſtitutis. In tex. ibi, ne ſucceſſione. quaſi dicat hoc dico quod requiritur, vt primo moriatur nepos, quàm filius, ne ſucceſſione, id eſt agnatione nepotis præteriti rumpatur teſtamentum aui, & ſubſtitutio vulgaris facta de pronepote: & iſtum intellectum ſequitur Din. Et no. in iſto §. ſubſtitu. vulgarem poſt mortem duorum collatam per mortẽ vnius non conſiſtere.

1 *Dictio, & cætera, In dubio videtur continere, quæ ſunt de ſubſtantia contractus, & non alia.*
2 *Dictio, & cætera, quid importet.*
3 *Caſus xxvi. ſunt, in quibus ſcriptura eſt neceſſaria.*
4 *Notarius qui non ſcripſit rogitum, non poteſt extendere iſtam dictionem, & cætera.*
5 *Actus factus in ſcriptis ab vno notario, alius notarius nõ pt illũ extendere etiam de mandato iudicis, ſed nuncupatiuum actum ſic, cauſa cognita.*

3 **§. Idem credendum.** b Iſte tex. inducitur in ar. pone, tabellio confecit inſtrumentum, & in inſtrumento inuenitur iſta abbreuiatura, &c. modo quæritur, quid per hoc ſignificetur? dicit Din. ꝙ hæc verba. &c. In dubio vñr continere quæ ſunt ſubſtantialia cõtractus, & non alia, arg. huius §. Cyn. dicit quod inſpicienda eſt cõſuetudo tabellionis, ar. l. vniuerſorum, de pig. ac. vnde recurrendum eſt ad alia inſtrumenta eiuſdem tabellionis de eadem mã.

ſi autem non apparet de conſuetudine, quia eſt notarius nouitius, tunc dicit ꝙ per verbum, &c. continentur eſſentialia, & nõ accidentalia, arg huius §. facit quod no. in Specu. de inſtru. edi. §. oſtenſo, ver. ſed nunquid in breuiatura. & optime facit l. vlt. C. de fideiuſ. & vide l. pen. eod. titu. de illo, qui inuentus eſt cum muliere, &c. facit idem quod no. C lo. licet. Et ex hoc arguo ad duas quæſtiones: & prima eſt illa, vtrũ ſub iſta dictione &c. includatur clauſula derogatoria? pone ꝙ primum teſtamentum habet clauſulam derogatoriam. deinde apparet ſecundum teſtamentum cum illa dictio. &c. non expreſſa aliter clauſula derogatoria, quæ eſt hic de ſubſtantia, an intelligitur derogatoria primi teſti & videtur ꝙ ſic, ex quo eſt de ſubſtantia, vel ſaltẽ eſt recurrendum ad conſuetudinẽ tabel. vt ſi in alijs teſtis conſueuit ſcribere iſtam clauſulam, intelligatur & hic ſcripta, alias non. non determino tamen hoc. Secundo eſt ar. an ſub iſto verbo, &c. includatur præceptum guarentigiæ, quod tabellio conſueuit ponere in alijs inſtris? & vr̃ ꝙ non, quia hoc præceptum eſt accidentale. & extra naturã ꝯtus. ergo non ſubintelligitur. In ꝯrium facit dictum Cyn. quod eſt recurrendum ad conſuetudinem tabel. Et Barto. dicit hic ꝙ conſuetudo tabel. eſt attendenda. ſi tamen ſtylus tabel. non eſt vniformis, tunc non debet recurri ad ſtylum tab. l. vt l. Medico. §. 1. infra. de annu. lega licet per l. ſi matrem. C. ne de ſta defunc. & per l. Mela. §. 1. de ali. le. probari videatur quod ſit ſtandum vltimæ conſuetudini, & ibi habes de verbo ſolitus. quod verificatur in duabus vicibus. Bar.
2 † in iſta materia dicit ꝙ aut loquimur in actu celebrato in ſcriptu. vt in teſtamento in ſcrip. vel in appellatione in ſcrip. interpoſita. tunc non poteſt addi ſcripturæ prætextu iſtius dictionis. &c. vt C. de fide inſtrumen. l. contractus. Aut loquimur in actu non celebrato in ſcrip ſed redacto in ſcripturam ad merã probationem, & tunc bene poteſt extendi propter illud verbũ,
3 &c. & † ſunt 28 caſus, in quibus ſcriptura eſt neceſſaria, quos ponit glo. mag. in c. 1. de cenſi. lib. 6. & an ſcriptura ſit de eſſe leg. s. dic quod non, vt inſtitu. de iu. natu. gen. & ciui. § ex non ſcripto. facit c. 1. de iureiur. lib. 6. dum tex. dicit ſtatuta ſcripta, & non ſcripta. facit c. fin. de renun. lib. 6. vbi Papa mandat regiſtrari illã
4 decretalem ad æternam rei memoriam. vnum tamen no. † mirabiliter quod notarius, qui non ſcripſit rogitum, non poſſit extendere illam dictio. &c. ſed bene poſſet extendere notarius, qui fuit rogatus: quia ſcit mentem ſuam, & intentionem contrahentium, nec per hoc inſtrumentum extenſum dicitur contrarium protocollo. non tamen prætextu horum verborum debet ponere clauſulas inuſitatas, & non conſuetas. Breuiter iſta concluſio quod ſiue iſta verba ſint in actu facto in ſcrip. ſiue in nuncupatiuo, ſemper habent eandem interpretatio. Nam in teſtamento in ſcrip. & nuncupatiuo loquitur tex. noſter: ſed in hoc eſt diſ
5 ferentia, † quia actum factum in ſcrip. alius notarius non poteſt extendere etiam mandato iudicis, ſed nuncupatiuum actum ſic cauſa cognita & parte citata, vt extra, de fide inſtrum. ca. cum P. tabellio. Baldus.

1 *Verbum mortis ſimpliciter, & abſolute prolatum comprehendit omnem caſum, per quem inſtitutus de medio tollitur, & ſubſtitutus agnaſcitur.*
2 *Deportatus æquiparatur mortuo naturaliter, & verba ſimpliciter prolata, non ſolum naturaliter, ſed & ciuiliter ſunt interpretanda.*
3 *Mens eſt potius inſpicienda quam verba.*
4 *Precij paruitas facit præſumere donationem.*
5 *Conditio debet adimpleri in forma.*
6 *Extrinſeca & intrinſeca conditiones quomodo ſint conditiones propria, an impropria.*
7 *Emancipatus præteritus cum cauſa non poteſt dicere teſtamentum nullum, ſed debet venire per contratab. ſi vero eſt præteritus ſine cauſa, tunc dicit nullum ipſo iure.*
8 *Inſtitutus in legitima non poteſt teſtamentum impugnare.*
9 *Legitima eſt quota pars, quæ ab inteſtato debetur.*
10 *Deportatus excluditur a ſucceſſione paterna.*
11 *Statuta pœnalia ſunt ſtricte interpretanda,*
12 *Damnato ad mortem licet tacite intelligantur bona adempta: ſecus tamen eſt in bannito ad mortem.*
13 *Statutum, ꝙ valeat teſtm̃ corã duobus teſtibus, ſi inſtitutus eſt bãnitus, corã duobus teſtibus non valet, quia eſt priuatus beneficio ſuæ ciuitatis.*
14 *Statutum quod fœmina non ſuccedat existente maſculo, modo maſculus eſt bannitus, ſi maſculus eſt bannitus, non excludit filiam, quia beneficium ſtatuti non patrocinatur odioſis.*
15 *Reſtitutio vnius non tollit ius alij quæſitum.*
16 *Spurius legitimatus non aufert bona agnatis, qui iam apprehenderant hæreditatem.*

a **§. Et quid ſi tantum.** a Continua iſtũ, §. ad ſuperiora hoc modo: vidimus.

ADDITIO.

a Et quid ſi tãtũ. Limita hunc §. prout limitatur per d. Bar. So. in cõſ. 128. inci. cõſideratis teſtõ mali, veri. pro hoc adducit, cũ ver. ſe. in 2. par. char. 93. ꝙ ſubſtõ vulgaris facta ſub conditione non concipit aliam conditionalẽ, ſed ea deficiente deficit ſubſtitutio, quod eſt no. ad huius tex. limitationem.

mus.ſ.conſilium Galli,& ſuppletiones,& correc. Scæ.circa ſu-
perfluitatem verborum in §.quidã recte. Deinde vidimus tres
ſupple.Scæ de defectu ſententiæ Galli circa perſonas in §.idem
credendum, Nunc ponit alios caſus de defectu ſententiæ circa
contingentias caſuum & diuiditur iſte §.vſq;ad.§.q ſi is,in tres
part. Nam in prima part.ponit duos caſus improuiſos per Gal-
lum. Secundo reſpondet tacitę obiec. Tertio reducit duos duos
caſus ad prouidentiam leg. Velleiæ per quandam interpretatio-
nem. Secunda ibi,hi enim caſus. Tertia ibi, ſed & ſententiæ.&
pone caſum,& aduerte circa lec.huius.§.quod variatur tripli ci-
ter. Quidam vt Pi.poſuit caſum, q hic ponantur tres caſus im-
prouiſi contra ſupple.& correc. Scęuolæ ſuperius poſitas, & q
in iſto §.Scæ. ꝯ ſe ipſum opponat, & non ſoluat alij ponunt q
iſti caſus improuiſi etiam ꝯ Gallum & Scæ. qui non dixerunt
niſi de morte nãli:ſed hæc lec.non placet. Nam ex quo Scæ.cor
rigit Gallum,debet Scę.eſſe perfectus,& non dicere aliquid re
prehenſibile,ar.ſ.de edicti.ſi quis ex ar.§.pe. Dic ergo caſum ſm
Azo.& Di. ſequitur,cum inſtat quærens, & dicit,dñe vidi con-
ſilium Galli & ſupplet.veſtras, in quibus non fit mentio niſi de
morte. Quærto ergo, quid ſi filius exeat de medio aliter quam
per mortem,puta per emancipa. vel depor. vel alium ſimilẽ ca-
ſum? Reſpondet iuriſcon & dicit,hos caſus non prouidit Gal-
lus,nec ẽt prouidit lex Velleia quantum ad verba,quia lex Vel-
leia non hẽt locum in ſuo,qui naſcitur,& agnaſcitur poſt mor.
teſtato.tamẽ dicit iuriſc. ad ſimilitudinem ſ.iſtæ legis Velleiæ di
cendum eſt, vt hi caſus includantur, vt facta mentione mortis
in teſtõ intelligantur caſus ſimiles morti. & non rumpatur te-
ſtamentum:imo fiat ſubſtõnis locus, ſi dicti emergãt caſus.h.d.
conclusio huius §.eſt hic.† q verbum mortis ſimplr & abſolute
prolatum comprehendit etiã caſum, per quẽ inſtitutus de me-
dio tollitur,& ſubſtitutus agnaſcitur.h. d. Vel ſubſtitutio vul-
garis concepta in vnum caſum contẽplatione ſuitatis, compre-
hendit omnem alium caſum, per quem eadem qualitas ſuita-
tis in ſubſtituto præſentatur:& eſt iſte §. ſingularis, ſicut alius
qui fit in iſta l.In tex.ibi, conciperet id eſt ſubſtitutionem nepo-
tis,& formaret,& ſubaudi, non videtur ſufficere conſilium Gal
li.quid enim,&c.Di.In tex ibi,peteretur præcedens perſona,pu-
ta filius: & ſic damnatione de medio tolleretur, & hoc non eſt
prouiſum per Gal.Din. In tex.ſi nepos.ſi digreditur de filio ad
nepotem,vt det intelligere idem in vtroque. In tex.ibi,oſtendi-
mus.ſupplendo in §.idem credendum. In tex.ibi, eſſet.ſubaudi
non videtur per conſiliũ Galli ſufficienter prouiſum.In tex ibi,
hi.n.hic reſpondet cuidam tacitę quæſtioni.nam diceret aliqs,
nonne hoc eſt prouiſum per l.Velleiã? ad quid ergo. Scæ.attri-
buit hanc intelligẽ ſibi reſpondet quod nõ.ibi.n.&c.In tex.ibi,
Velleiam quia lex Velleia loquitur ſolum de illis nepotibus vł
pronepotibus, qui naſcuntur viuo teſtatore. hic autẽ de his qui
naſcuntur poſt.In tex.ex ſententia id ẽ ea interpretatione, vel.i.
ad ſimilitudinem legis Velle. quæ prouidet gñaliter quoeſique
modo primus ſuus prius eſſe deſierit. Din. In tex.ibi,admittien-
da vt tacite incluſa ſub vocabulo mortis, non ex vi ſermonis,
ſed ex ratione & mente teſtantis,ſeu ex interpretatione iur. In
tex.ibi,admittendi. vt habeantur pro expreſſis eo ipſo caſu mor-
tis. Din.verba ergo ſimpliciter prolata non ſolum ſitu natura-
2 liter, ſed etiam ciuiliter interpretanda. No. primo †deporta-
tum æquiparari mortuo naturaliter. Secundo no. emancipa-
tionem in his, quæ per eam extinguuntur, æquiparari morti.
Tertio no.quod prouiſio facta in vno caſu, videtur facta in alio
caſu ſimili,in quo eſt idem effectus. Quarto no.quod ſubſtitu-
tio vulgari facta in vnum caſum vulgaris ſubſti.continet alium
caſum ſubſtit. vulgaris, ſcilicet ſimilem in effectu & ratione.
¶ Quinto no.ſufficit aliquid ciuiliter fieri, & perinde eſt ac ſi
fieret naturaliter.Sexto no.quod non refert quid ex ęquipollen
3 tibus fiat.† Vltimo no. quod inſpicimus potius mentem quam
verba.cõcor.l.2.C.de lib.præt.& mens extendit verba vt hic, cũ
ſi.& in quibus æquiparetur mors ciuilis & naturalis, vide in ca.
ſuſceptum,de reſcrip.lib.6.& in cap placuit,el a.16.qu.1. & in l.
ſi dotem,in princ.ſup.ſol.matr. & no.plene in l. ex ea parte,§.in
inſulam ſ. de verbo.oblig.per doc Opp. dicitur hic q prouiſio
a facta ad vnum caſum trahitur ad alium.a contra ſ.eod commo
diſſime.Solu.dicit tunc gl.aut eſt in vtroque caſu idem effectus,
& trahitur ad alium caſum ratione ſimilitudinis · hic ſimilitu-
do ergo attenditur penes effectum. aut non eſt idem effectus,
vel diſponens non cogitauit de effectu, ſed de modo; & tunc
non continetur vt in contrario. ¶ Sed contra hoc opp.videtur
quod prouiſio facta in vnum caſum trahitur ad alium, in quo
nõ eſt idem effectus,vt ſ.de vulg.ſub.l.iam hoc iu.nam vulgaris
continet pupillarem,& econuerſo, & tamen non ſunt eiuſdem
effectus. Solu.ibi lex ita interpretatur propter connexitatem,
quæ eſt inter teſtamentum paternum, & pupillare.videt enim
pater prouidendo ſibi,prouidere filio,& econuerſo, argu. ſ. de
vulg.ſub.patris,& filij. Item contra hoc op. & videtur quod p-
uiſio in vno caſu non trahatur ad caſus ſimiles, vt C. de præ.cu.
lib.10.l.fi.So.ibi eſt prouiſio coarctata ſpecialiter ad certum ca-
ſum,& eſt ꝯ ius commune:& ideo non debet extendi ad alium,
& in d. l. fi. eſt tex. quod vbicũque fit mẽtio de precio,in dubio
præſumit emptio,& vẽditio idem gl.2.in l.ſi licitas ſup.de offi.præ.
idem l.apud Celſum §.ſi eum legitima,de doli excep.& eſt gl.
4 in l.ſi enim dotem,C.de iure do.† tamẽ paruitas precij facit pre
ſumere donationem,vt l.i inf.de ſuper.h. vnde ad concordantiã
prædictorum omnium ꝯriorum hic diſtingue,aut eſt caſus ſimi
lis,& eiuſdem effectus; & tunc prouiſio facta in vnum caſum
trahit ad alium vt hic,& de cond.ob cauſam.ſi extraneus,ſecun
dũ vnam lec. Aut nõ idem effectus;& tunc refert,aut eſt conie-
cturata voluntas defuncti & interpretata per legem, & tũc pro-
uiſio facta in vnum caſum trahit ad alium, quantumcũque nõ
ſit eiuſdem effectus,vt d.l.iam hoc iure & ar.ſup.e.ſi ita.Aut nõ
eſt coniecturata volũtas defuncti. & tunc aut de ſui natũ caſus o-
miſſus continet ſub expreſſo,& tũc prouiſio facta in vnũ caſum
trahit ad alium vt l.pro ſo.§.illud,& dixi.ſup eo.l.commodiſſi
me.Aut nõ eſt idẽs nec eiuſdem effectus,nec eſt cõiecturata vo
luntas, nec de ſui natũ continet ſub expreſſo; & tũc prouiſio fa-
cta in vnum caſum,non trahit ad aliũ,vt l. commodiſſime, ſed
bene trahit ad eundẽ caſum alio modo contingentẽ,vt eſt exẽ-
plum.ſup eo.l.Titius,§ fi.ex his apparet;an ſubſtitutio facta in vnũ
caſum contineat aliũ caſum contingentẽ circa eandẽ ꝑſonẽ ſub
5 ſtõnis. Vlterius op.l.cauet.† quod cond.dz adimpleri in forma,
vt inf de cond & demon.qui hæred.§.fi.& l Mæuius.ſed hæc cõ-
dõ non implet in forma ergo nõ dz hẽri pro impleta.Rñdeo,di
cit Pet.quod quædã eſt condõ,quæ requirit ad eſſentiam actus,
& tũc non refert.qd fiat ex ꝯdõne æquipollẽti,vt hic.Quædã eſt
condõ,quæ nõ requirit ad eſſentiã,ſed ad effectuũ acquiſitionẽ,
vt fiat ſm mẽtem teſtõris;& tũc idem:vt inf de leg.3.fideic. §.fi.
filium Quędã eſt condõ,quæ nõ requirit ad eſſentiã,vel effectũ
& tũc illa dz formalr impleri;& ita loquunt ꝯria ſm Pe.alibi ve
ro idẽ Pe.ſuper illo brocardo,nõ refert qd de æquipollẽtib.fiat,
& ſic diſtinguit:aut loquimur in actu diſpoſitiuo,aut in ꝯdõni-
bus.Primo caſu non refert,quid fiat ex æquipollentib. ex quib.
præciſe inſurgit idẽ effectus.iſte eſt caſus in l.ſi.ſup.manda. Se-
cũdo caſu tũc refert. aut eſt ꝯdõ extrinſeca, ſine qua actus de
ſui nã poſſet procedere cũ effectu eodẽ.& tũc nõ ſufficit fieri per
ęquipollẽs,q2 dz impleri in forma,vt l.qui hrdi.§ fi.l.Męuius.fal
lit,vbi lex recedit a forma,vt in auth.de ſan.ẽpi.§.ſed hoc præſen
ti,& ext de proba.c.in pñua.Aut eſt ꝯdõ intrinſeca, vt illa, ſine
qua res ꝯdõnata nõ põt impleri,cũ legat filio ta.vt ei aliqd quęra
tur,qd non poſſet quæri pater.a prãte iuratẽ:& tũc aut non ſunt
ꝯdõnes qualificatæ,ſed ſimplices,& nõ refert,vt l.ſi ita,qñ di.le
ce. Si aũt ꝯdões qualificatæ,tunc ſimiliter non refert rr quã-
tũ ad ipſam cond.ſed quãtum ad ipſam qualita.bene refert: q2
nõ eſt eiuſdem qualitatis,licet ſit eiuſdẽ efficaciæ,vt d l. fideicõ.
§.filio. Rõ drĩæ inter ꝯctus ſeu diſpoſitiones,& cõdõnes eſt iſta,
quia ꝯctus iur.miniſteriũ recipiunt,vt C.de legi.non dubiũ, &
6 quantum ad ius eſt iſta;quia intrinſecæ nõ ſunt propriæ cõd.vt
l.3 de leg.3.& ideo earũ ſcripta nãm non hñt;ſed extrinſecæ ſunt
propriæ cõdi & ideo oportet q in forma impleant ſm Pe.prædi
cta vera in æquipollentibus per veritatem; & in æquipollenti-
bus per fictionem,bene refert,vt l fi.C. de his qui ve.æta. impe.
Item præd cta vera in actibus large interpretandis: ſed in actib.
qui de ſui natura ſunt ſtricte inte pretandi,tũc etiam refert qua
liter fiat,vt in c.ſuſceptum,de reſcrip.lib.6 Et ex hoc infero, qd
vbi ag ẽ de aliquo obligando,ſi quidem obligatio tẽdit ad fauo
rem,tunc habet locum quod ſup dix: per §.ſi filio. Sed quãdo
tẽdit ad odium,vel ambitionem, tun. habet locum c. ſuſceptũ.
Item infero quod ibi non agitur de obligatione,ſeu de euitatio
ne pœnæ,quia tũc non agitur de mero fauore. & tũc non refert
quid ex æquipollentibus fiat,vt C.ſi man.ita fu. ali. l.fi. iſta ſunt
verba Dy.de ver.ob l.cum ſeruus.& vide ẽt Cy.de inſt.& ſubſt.
ſi mater. Deinde opponitur,dr hic quod emãcipatio idem ope-
ratur,quod mors nãlis,vel ciuilis. ꝯ, quia ſublata eſt emancipa-
tionis & patriæ pŕãtis dñia,vt in auth de hær ab inteſt §. nullam
vero gl.rñdet. Aut eſt factũ teſtm̃;& tũc illa dñia nõ eſt ſublata:
aut nullũ eſt factum teſtamentum. & tũc illa drĩa eſt ſublata:&
habetis ſimilem gl. C.de col.filiæ & in auth.ex cauſa,& tangitur
in l.ſi emancipati & hoc firmat gloſ.ſup.de mino.ſi filius & de
hoc habetis glo.cõtrarias,C.vnde licet ſuccedi in rub.& l.j. & l.
inf. de cõiun. ſup. de inoffic. teſta.ſi proponas quæ gloſ.debent
intelligi quod hodie emancipatio non obſt. filio emancipato,
quin ſuccedat,ac ſi emancipatus non eſſet,ſiue ab inte.ſiue ex te
ſtamento ſuccedat Ex prædictis elicio duas contrarias cõcluſio
7 nes.† Prima eſt ſm illã gl & ſi filius,per emãcipatus præteritus nõ dicit
b nullũ,b ſed ha neceſſe venire per ꝯ ab Secũda eſt per gl.ꝯrias q
emãcipatus præteritus hodie põt dicere teſtm̃ nullũ:ſed gl.quæ
eſt in auth.de hær.& Fal.§.exhrdatus,elicit mediã viã,& cõcor-
dat

ADDITIONES.

a Ad alium Adde d.Alex.de Imol.in conſ.130.
b Nullum.Vide d.Alex.de Imol.in 142.& & in conſ.152.

Bal.ſuper j. Infor. I a

dat iſtã contrarietatem ſic, aut emancipatus eſt præteritus cum
cã; & tunc valet teſtm̃, & eſt neceſſaria bo. poſ. contratab. filio
emancipato præterito. Aut eſt præteritus ſine cã; & tunc teſtm̃
eſt nullum hoc & tenet. Din. in l. noſtra. circa finem magnę di-
ſtinctionis. Ex prædictis elicio notabilem quæſtionem, & fuit
nõ iſta de facto, pater filium emancipatum inſtituit in legitima
nepo. ex eo in poteſtate retentum præterijt, & quendam extra-
8 neum inſtituit vſem hæredem emancipatus, † quia inſtitutus
in legitima non poteſt teſtm̃ impugnare: ſed vult ꝙ filius ſuus
in poteſtate teſtatoris retentus dicat nullum teſtm̃, vt ſuccedat
in vniuerſum, quærit, nunquid poſſit? & vr̃ ꝙ ſic primo per ca-
ſum noſtri §. vbi eſt expreſſum, ꝙ nepos in poteſtate retentus
niſi eſſet ſubſtitutus, rumperet vt præteritus inſtitutionem ſui
emancipati patris alterius cuiuſcunq; inſtituti, & glo. dicit ꝙ ho
die hoc non eſt correctũ ergo eſt hic gl. ord. cũ qua concordãt
ſiſes gl. & diſcordãt ꝯriæ. d. Cyn. tenet hic hãc gl. & in auth. ex
cã Bar. tenet gl. ꝯrias per has rõnes. Primo. n. alle. l. meminimus.
C. de le. habetur. vbi dicit filiũ emancipatũ ſuccedere ad ſimili-
tudinẽ ſuorum: tñ ad illam l. põt rñderi, quia loquitur ab inte.
ſicut ẽt loquiẽ §. nullam vero Secundo probat, quia filius quã-
ꝗ emancipatus præcedit nepotem in ſucceſ. inteſtati. ſed ita eſt
ꝙ regula inteſtati regulat viã rũpendi. vnde qui repellitur ab in-
te. repelliẽ a rumpendo; probo: quia iſta iura coniuncta ſunt ius
rumpendi, & ius ſuccedendi, vt C. de re. hr̃. ſuus, & J. de contra-
tab. ſi poſt mortem. §. liberi. cum ergo teſtõ rupto nepos nõ ſuc
cederet. ergo nec rumpere poteſt. iſte eſt paſſ. ſubtilis, qui exa-
minatur, ſup. de inoſ. te. pater filium. Tertia rõ eſt quia huic ne-
9 poti non debetur legitima. † qđ probo. legitima eſt quota pars,
quæ ab inte. debeẽ, vt C. de inoſ. teſt cum quæritur, ſed huic ne-
poti nil ab inteſtato debeẽ ergo nulla eſt eius legitima: tunc ar-
guo, ille cui non debetur legitima, non habet ius rumpendi.
vt l. Pap. §. ſed nec impuberis, de inoſſic. te. in rõne ſui. ergo iſte
nepos non habet ius rumpendi. quod verũ credo, quia pr̃ cũ ꝓ-
cedit, licet non ratione ſuitatis, tñ de iure ciuili præcedit ex no-
uis conſtitut. Principum. Et ideo quantum ad hoc capitulum te-
neo Bart. & dicam hunc §. eſſe correc. in eo, quod dicit ꝙ emã-
cipatio æquiparatur morti. & in hoc conclude tres caſus, qui ap-
parent ex prædictis. nam aut loquimur ſecundum teſtm̃, aut cõ-
tra teſtm̃, aut nullo facto teſtõ. Et hæc faciunt ad quandam diſ-
ficilem q̃onem, ſuper qua conſului. dictat ſtatutum Florentiæ,
quod filia dotata non ſuccedit ab inte. exiſtentibus filijs, vel fra-
tribus defuncti. Modo quæritur, vtrum ſi factum eſt teſtm̃, & eſt
a præterita, vtrum poſſit dicere teſtm̃ nullum? & vr̃ ꝙ ſic a quia i-
ſtud ſtatutum diſponit in caſu teſtati. ergo in caſu inteſtati ſta-
mus iuri cõi. vt poſſit dicere teſtm̃ nullum, arg. gl. noſtrę in hoc
§. & ſi tu dicis quid ꝓderit ei annullare? rñdeo prodeſt ſibi hoc
poſſe. expedit. n. ſibi habere hoc beneficium venale, vt poſſit di-
cere hęredi ſcripto, da mihi tñ: alias dicam teſtm̃ nullum. iſta
ſunt verba tex. infr. de contratab. l. ſiliũm. § erit Bar. tenet cõtra.
in l. vlt. infr. ad Trebel. nam cum in teſtõ ſint inſtituti venientes
ab inte. quibus teſtator poterat tacite relinquere ab inte. moriẽ-
do, vt infr. de iure cod. ſi quis cum nullum, apparet quod nullã
iniuriam fecit filiæ, & non culpandum ſi tacitum induxit ſcđ cõ
dõnem expreſſam ſm̃ Bar. Quidam dñt ꝙ iſta filia poterit pe-
tere contrata. quia per contratab. non reduciẽ præciſe ad cãm in
teſtati de iure ciuili, vt C. de coll. l. vt liberis. & ſic non ſumus in
caſu ſtatuti, quia non ſumus præciſe in cauſa inteſtati: hoc ergo
caſu erit neceſſaria, & vtilis bo. poſ. contrata. & eſt paſſus not. m̃
præcedentem opin veriorem credo: quia cum ex legibus. i. ex l.
municipali filia ſit excluſa, Intelligo quod ſit excluſa a iure ciui-
li, & ꝓtono, quia iſtud ius nouũ, quod eſt poſterius iure ciuili, &
ꝓtorio, derogat, ar. C. de lib. prę. maximũ vitium. & dicẽdo ꝯtrũ
ſequeretur abſurdũ, ꝙ imputareẽ patri, cur non deceſſerit inte-
ſtatus. & lex reputat hoc abſurdũ s. de inoſſi. teſt. l. poſthumus.
10 ¶ † Deinde dr̃ hic, ꝙ deportatus excluditur a ſucceſſione pa-
b terna. quæro quid in bannito? b vtrum ſit idem quod in depor-
tato? & vt procedat qõ, intelligo in bannito ad mortẽ, vel ad aliã
pęnã perſonalẽ cũ ab emptione bonorũ. & gl. q̃ eſt in titu. quib.
mo. ius pa. ſo. §. relegati, dicit ꝙ æquiparatur deportato. idem in
c. duo guerrã. x. colla. de pa. iu. fir. & Fed. de Senis diſputando re-
nuit illã gl ex qua gl inferuntur duę ꝯcłones. Prima eſt qđ non
ſuccedat. Secunda ꝙ quicquid quærit de iure ciuili poſtea, quæ-
rat fiſco, vt l. ſi deportati ſeruo, de leg. 3. & eſt tex. in l. deportati.
C. de bo. dã. ita dicit hic Cyn. ſm̃ Iac. de Rau ꝙ illa gloſſ. non eſt
vera, & ego confirmo tribus rõnibus. Prima eſt ex defectu iuriſ
d. nã præſes prouinciæ non hẽt iuriſd. extra territorium ſuum.
imò quo ad alia territoria cenſetur ad inſtar priuati, ergo non
põt deportare. Nã hæc poena ſe non diuidit per territorium, ſed
eſſet vbiq; vniformis: iſta ergo prima rõ cõſiſtit in defectu cãę
efficientis, vt s. de offi. præſi. l. illicita. § qui vniuerſas. & ꝙ iuriſdi
ctio inſit territorio. probatur in l. fi. C. vbi & apud quos. Secun-
da ratio conſiſtit in defectu cauſæ formalis, ſeu ordinis. nã illud
bãnũ, quo vtimur tota die, non datur in forma iudicij, nec ſer-
uatur ordo debitus iudiciorum, nec ſententia ex proba. veris,
ſed ex ficta proba. per contumaciam, vt J. de pę. l. abſentem, &
de iſta ficta proba. & quod cõtumax hẽatur pro confeſſo, eſt gl.
or. quæ non eſt alibi, in l. rura. C. de omni agro deſer. lib. 10. cum
igitur careat forma, & ordine iuris communis, non poſſumus
in hoc ſequi regulam iuris communis, quia omiſſio modi vł
formæ impedit diſpoſi. legalem, vt J. de verb. obl. qui Romæ, §.
Flauius Hermes † Tertia ratio eſt ſtricta interpretatio in ſtatu-
11 tis, & pęnis fienda: vnde id quod omittitur a ſtatuto, debet ha-
beri pro omiſſo hanc rationem ponit Cy. C. de hære. inſti. l. 1. ex
hoc infertur iſta concluſio notanda, † ꝙ licet damnato ad mor.
12 intelligantur tacite bona adempta: ſecus tamen eſt in banni-
to, quia ex quo ſtatutum omittit de bonis, non debemus ſup-
plere in pœnis: quod eſt menti tenendum. Ita dicit Ric. Mal.
& ſunt ex verbis Iac. de Are. inſ. ad Treb in l. ex facto. §. ex facto,
quia deportare eſt quem a toto iure ciuili ſeorſum portare, vt
l. quidam. inſ. de pę. ſed cum Imperator conceſſit iura ciuilia, er-
go præſes non poteſt tollere, cum minor non poſſit tollere l.
maioris. ex hoc ſequitur ꝙ per bannum non perditur patria po
teſtas, nec alia iu ciuilia communia omnium ciuium Romano
rum. i. qui ſunt ſub Romano Imperio: ſed bene perduntur iu-
ra ciuilia illius ciuita. vnde caulat; & in hoc æquiparatur depor
tato, ſed ſm̃ quid, non ſimpliciter ſm̃ Iac. de Are. & Cy. ex hoc
inferuntur quædam conclu. ecce prima. † Statuto cauetur ꝙ va
13 leat teſtm̃ coram duobus teſtibus. modo inſtitutus eſt bannitus
coram duobus teſtibus, quæritur an valeat? & dico ꝙ non, quia
eſt priuatus beneficio ſuæ ciuita. † Item cauetur ſtatuto, ꝙ fœmi
14 na non ſuccedit exiſtente maſculo. modo maſculus eſt banni-
tus modo prædicto, an excludat filiam? & dico ꝙ non: quia be-
neficium ſtatuti nõ patrocinatur odioſis, & inimicis ſuæ ciuita-
tis. ar. J. de leg. 2. l. Lucius Titius, de his tractauit Bar. in q̃one,
quam diſputauit, quæ incipit, ſtatuto Lucanæ ciuita. Deinde vi
detis hic, ꝙ teſtõr poteſt ita teſtari, Inſtituo filiũ meum, & ſi cõ
tingat, quod abſit, ipſum me viuo deportari, vel banniri, c ſub-
c ſtituo nepotem: & ſi deportaẽ, ſuccedit nepos. modo ponamus
ꝙ iſte deportatus reſtituitur in integrum. vtrum illa reſtitutio
præiudicet nepoti? Reſpondet gl. ꝙ aut cum reſtituitur, nõ erat
hæreditas delata nepoti, & tunc præiudicat nepoti: aut erat de-
lata nepoti, & tunc non præiudicat nepoti, & eſt notabiliſſima
determinatio gloſ. & intelligas gloſ. non referendo te ad termi-
nos tex. ſed formando quæſtionem in genere, ſcilicet an reſti-
tutio facta filio deportato præiudicet nepoti. & pro iſta glo. fa-
cit l. vltima, C. de ſenten. paſ. & ca. quamuis, de reſcrip. lib. 6. &
quod no. in l. 2. de decur. & in l. quid ergo, §. pœna grauior, in
15 ma. glo. ſup. de his qui notan. inſa. Ex hoc not. † quod reſtitutio
vnius non tollit ius alij quæſitum: ſed contra hoc op. ꝙ tollat;
vt inſ. titu. 1. l. ſi quis filio, §. ſed ſi pater. Sol. hic loquitur in reſtit.
quæ non fingit retro, vt ſup. ad Ma. l. 1. §. ſi pẽdeat. & C. de re. mi-
li. l. cum allegas. ſed in contrario loquitur in fictione poſtlimi-
nij, quæ retro fingit ſm̃ Din. Et induciẽ hæc glo. ad quatuor qõ-
nes. Prima eſt pone, ꝓp delictum quis eſt relegatus. & bona ſua
fiſco applicata. fiſcus vnum de caſtris iſtius relegati cõceſſit cui
dã militi: poſtea relegatus reſtituitur per Principem. quæritur,
an recuperabit caſtrum alij donatum? argum. huius gloſ. dico
quod non, cum alij ſit ius quæſitum, arg. de decu. l. 2. quod ẽ mo
dificandum, quod hic eſt, ſi nouo facto poſt deportationem, vel
delegationem ſit alij ius quæſitum, vt per dona militi factam:
ſecus, ſi immediate per ipſam damnationem nullo facto inter-
ueniente: quia ex quo tunc omnia ſunt integra, ea recuperat
ar. J. de iure pa. l. ſiue patronatus, ſecundum Cy. & ex hoc infer-
tur ad ſecundam q. ſtatuto cauetur, ꝙ occiſores banniantur, &
pars bonorũ detur hæredib. occiſi. alia pars applicetur cameræ.
pone ꝙ occiſores ſunt reſtituti per Principem, an recuperabunt
bona ab hæredibus occiſi? Iſta gl. facit ꝙ non: ſed theorica facit
contra præcedentia. nam cum ipſa damnatio ſit proxima & im-
mediata cauſa ipſius applica. bonorum, reſtitutio ergo videre-
tur porrigi ad omnia. contrarium dico quod nõ porrigatur, præ
ſertim ſi erat facta realis executio, & applicatio, quia reſtitutio
Principis non eſt trahenda in præiudicium tertij, nec præſumi-
tur hoc eſſe de mente Principis, vt l. 2. §. ſi quis a Principe, in lo.
pu. & extra. de anth. & vſu pal. c. ex tuarum. hoc ſẽtit Cy. Tertia
qõ eſt, nunquid ciuitas quæ reſtituit bannitũ, poſſet expreſſe re-
d ſtituere eum ad bona applicata hr̃dibus interfecti? d argu. ꝙ ſic,
eẽ de iniu. in nſa. ꝯ. vr̃ verũ, ꝙ ius dominij quæſitum non poſ-
ſet poſtea auferri per ſtatu. vel reformationem cõis, & dicit Cy.
ꝙ iſta qõ fuit in ſimili de facto; & ita fuit determinatum per le
gatum exiſtentem Boñ. Ad hoc J. de ex. do. l. 1. in fin. & de poli
16 totiens, & quod no. in l. fi. C. ſi contra ius, vel vti. publi. † Quar-
ta & vltima quæſtio eſt, an ſpurius legitimatus auferat bona
agnatis,

ADDITIONES.

a Quod ſic. Vide Pau. de Caſt. in conſ. 46. in primo impreſſis.
b In bannito. Vide Pau. de Caſt in conſ. 32. in primo impreſſ.
c banniri. Adde Pet. de Anch. in conſ. 376.
d Interfecti. Vide do. Ale. de Imo. in conſ. 109.

agnatis, a qui iam apprehenderant hæreditatem, vel ſi non apprehenderant, auferat eis ius adeundi? Iſta gloſ. vr̃ determinare, quod non & Iac. de Are. in l. 2. ff. de na. re. dicit quod ad hoc vt iſte legitimatus ſuccedat, requiritur citatio & conſenſus illorum agnatorum. Dy. in hac quæſtione diſtinxit, quod filius legitimatus repellebat agnatos, etiam ſi apprehenderant hæreditatem, & ē in conſilij ſuis cont. 21. & incip. quæſtio talis eſt, & mouetur iſtibus rationibus. Prima, quia legitimatio natalium maculam funditus tollit, & æquiparatur legitimæ natiuitati, vt in auth. quib. mod natu. eff. legi. Secunda quia ſicut exiſtente legitimo a principio excluderetur agnatus, ita poſtea legitimatus vt poſthumus. Tertia ratio eſt, quia non deducitur in nouum ſtatum, ſed reponitur in eum, qui ab origine naturæ fuiſſe videtur: vnde ratio effectum ſuum porrig. t, argu. ſ. co. filio. Non ob. iſta glo. quia loquitur in reſtit. quæ reducit reſtitutum in nouum ſtatum: nos vero loquimur in legitimatione, quæ remouet obſtaculum, & reducit legitimatum ad ius nature, & eſt ſubtilitas ſimilis ſ. de ſtatu. & iur. l. manumiſſiones, in gl. Barto dicit quod iſte ſpurius non aufert bona legitimis agnatis, quod verum credo. nam abſurdum eſt, quod iſti comites Palatini qui conferunt iſtam legitimationem, auferant ius vni, & conferant alteri, vt in regula iur. id quod noſtrum, de reg. iur. Si autem iſte ſpurius eſſet legitimatus viuo patre, vel pater ordinaſſet de ſua legitima. poſt mortem fiendam, tunc Barto. bene fatetur, quod ipſe ſuccedet, vt C. de na. li. auth. item ſi quis. In glo. ibi, non ſoluit, in fi. item per hanc gloſ. dixit Rai. conſulendo, quod ſtatutum quod dicit quod filia dotata ſuperſtite filio nõ ſuccedat, intelligitur, quod ſi ſuper eſt filius tempore mortis patris, licet poſtea ſine liberis moriatur: tamen filia non ſuccedat. nam cum filius ſemel fuerit hæres, non poteſt deſinere, & tranſmittit ad hæredes ſuos, & filia excluditur perpetuo ſecundum Rai. quod eſt verum, niſi verba ſtatuti contineant temporalem excluſionē & non perpetuam, vt quia
b eſt ibi verbum, donec, b vel quo ad, vel quandiu filius vixerit, argu. ſ. de excu. tut. Titius. Et ſi dicatur, cum fuerit hæres, non poteſt deſinere, verum eſt facto hominis ſed ex diſpoſitione iuris ciuilis, vel municipalis ſic ita reſpondet glo. de vul. ſub. filij. & facit quod no. inſ. tit. de eo cui li. ca. bo. addic. in fi. Baldus.

ADDITIONES.

a Agnatis. Vide d. Ale. de Imo. in l. 1. §. fi. ff. de quæſtio. & Pau. de Ca. in l. 3. ſup. de re. & in conſ. 105. & in conſ. 215.

b Donec. Quid aūt ſignificet hęc dictio. donec. vide Frā Are. ī l. qđ meo, de a. q poſ. & ī l. ſi quis poſthumo. § ſi filiū, de lib. & poſthu. vbi plenius, & in l. ſi id qđ. §. quoniam, de acq. poſ. & Bal. in conſ. 99. 5. vol. & do. Ale. de Imo. in conſ. 40 in 2. & 9. col. in 1. parte, & in conſ. 29. in 1. col. in 4. par.

1 *Filius captus ab hoſtibus dicitur mortuus ciuiliter.*

2 *Interpretationis verbū eſt æquiuocum, quandoque ſumitur pro declaratione, quandoque pro ſuppletione.*

3 *Prouidentia legis, vel hominis ad aliquem caſum relata ex interpretatione continet alium caſum, qui eſt idem per fictionem.*

4 *Mandans fieri homicidium, nunquam tenetur ex mandato, niſi ſequuto homicidio*

5 *In legibus, & ſtatutis procedendum eſt de ſimilibus ad ſimilia.*

6 *Statutum, quod qui produxit falſos teſtes, puniatur in tantum, quidam produxit vnum tantum teſtem, debet puniri.*

§. Quid ſi is. Scæ. alteram māmi alto ſtylo proſequitur, & dic quod adhuc ponit iuriſcon. Scæu ſuppletiones, & correc. ad dictum Galli circa contingentias caſuū. Et diuiditur iſte §. in quinque partes. In prima parte ponit iuriſcon. Scæ. caſum improuiſum per Gallum. Secundo ponit ſuā prouiſionem. Tertio ponit effectum ſuæ prouiſionis. Quarto remouet quandam tacitam obiec. Quinto infert ſupplendo ad dictum Galli propter vtilitatem publicam. Secunda ibi, quare non induxit, alias quare ſi induxit. Tertia ibi. Quamuis. Quarta ibi, Nam caſus. Quinta, & vltima ibi, melius erit ergo, &c. Caſus ponitur 2. modis ſm̃ diuerſificationem literę, quia alias eſt in litera, vt, al. aut. & iſta eſt communis litera: & ideo pone caſum. Quæſitum fuit a Scæ. an ſit alius caſus, de quo Gal. non prouidit? Reſpondet Scæ. & dicit quod ſic Ecce enim quidam paterfa. habebat filium captum apud hoſtes, & habebat nurū prægnantem ex eo, volebat facere teſtamentum. certe Gal. non prouidit de forma in caſu iſto. & ideo Scę. inducit formam, vt teſtōr dicat ſi filius meus ab hoſtibus non redierit, tunc qui ex eo nepos, I. decem menſes a die captiui filij mei poſt mortem meam naſcetur, hæres ſit: & idem de pronepore filij nepote capto ab hoſtibus, vt dicat. Si quis pronepos &c. Teſtō ſm̃ iſtam formā facto, ſiue nepos, vel pronepos qui poſt mortem aui, vel proaui naſcitur poſt mortem nālem illius capti, vel illorum captorū, ſiue in vita eius, non tamen reuerſis teſtamentum non rumpit, ſed ſuccurritur læſo per nepotem, vel pronepotem Scæuola ergo inducit formam. & ponit effectum formæ. Sed ponamus, quod non fuit factum teſtamentum in hac forma: ſed in forma Galli, an teſtamentum rumpitur? videtur quod ſic, quia iſte caſus captiuita. erat ommiſſus a Gallo. Item caſus, quādo naſcitr̃ poſt mortem teſtatoris, erat omiſſus a Velleia. Scæ. dicit contra. ex ſimilitudine legis Velleiæ, vt ſicut per illam multi caſus rumpendi ſunt ſublati. ita & per interpretationem Scæu. propter publicam vtilitatem non rumpantur teſtamentum. h. d. Et no. ſubtilem caſum. In tex. ibi. filium. ex quo ſperabat nepot. in naſciturum ſe mortuo. Dy. In tex. non induxit. i. Gallus. i. non proſpexit hunc caſum. In tex aut &c. quidam habent vt, & tūc contrariatur ſermo Scę. reprehenſioni Galli de inſufficientia, alias eſt aut, & tūc eſt hic forma teſtandi, ne teſtm̄ rūpatur, & procedat ſine ſcrupulo. In tex. ibi, rediret deficiunt hi. hæc verba quæ ſupplenda ſunt, & ſupplentur per glo tunc qui nepos vel pronepos ex eo, vt in glo. noluit enim Scę. ſemper hæc verba repetere, ſed voluit tacite intelligi. In tex. patre eiuſdemque aui. Dyn. In tex. nepos poſt mortem aui & filij natus. Dyn. vel etiam adhuc eis viuis. In tex illis. plurale pro ſingulari, id eſt viuo patre ſuo, illo in captiuitate conſtituto. Dy. & And. de Pi. In tex. poſt mortem, ſcilicet aui: quia alias non pertineret ad Gallum. In tex. ibi, hic caſus. poſſet aliquis dicere, ſi nepos naſcitur viuo filio, iſtud pertinet ad Gallum. In tex. ibi, hic caſus. poſſet aliquis dicere, ſi nepos naſcitur viuo filio, iſtud pertinet ad legem Velleiam. ergo per l. Velleiam non rumpitur teſtamentum. Reſpondet Scęu. hoc non eſt verum, quia lex Velleia loquitur in poſthumo nato viuo teſtatore, hic mortuo: & ideo lex Velleia non pertinet ad caſum illum, licet ratio legis Velleiæ poſſet adaptari per ſimile. vt ſequitur. In tex. interpretatio. i. ſupplendo ad conſilium Galli. Dyn Vel dic Interpretatio teſtamenti, vt teſtamentum factum ſecundum conſilium Galli interpretetur in hunc caſum
1 factum; & ita vult glo. & etiam Dy. † No. primo quod filius qui captus eſt ab hoſtibus, & dicitur eſſe mortuus ciuiliter, niſi reuertatur ab hoſtibus: ſed ſi ibi moriatur, fingitur deceſſiſſe prima hora captiuitatis, vt ſup. de teſt. l. lex Cor. Secundo no. quod hic ſm̃ vnam poſitionem caſus pluralis ponit & accipit pro ſingulari. ſic ſupra. de petitio. hæred diuus, in fin. & de origi. iur. l. 2. §. deinde exactis. Tertio no. quod Reipublicæ intereſt, ne teſtamēta rumpantur, vt habetur hic in tex. vtilitate. & debet ea poni, ſ.
2 publica; quod alibi ita expreſſum non reperit. † Quarto no. qđ hæc interpretatio ponitur pro ſuppletione. & dic quod hoc nomen interpretatio eſt æquiuocum in iure. quandoque enim ſumitur pro declaratione, vt ſup. de ven. inſpicien. l. 1. §. ex autoris, & ſup. de legibus. benignius quādoque pro correct. vt inſ. ad Trebel. l. 1. §. qui operas, & C. in quib. cau. in integ. reſti. non eſt ne. l. fin quandoque pro ſuppletione. vt hic. & hoc eſt vtile ſcire pro ſtatutis ſecundum Cyn. & omnia hæc ponit ibi glo. ordi. quam doct. hic non alleg. in l. j in princip ſup. de origi iur. quam materiam ſuit proſecutus Ray. in quæſtione per eum diſputata, quæ incipit præſuppoſito quod lex, & etiam Iaco. de Bel. diſputauit.
a poſtea Bar. repetit in l. omnes populi. a Quinto, & vltimo no. quod caſus prouiſus per leg. vel teſtato. trahit̃ tam ad veritatem, quam ad fictio. & concor. inſ. eadem l. § ſi eius vnde caſus prouiſus a Gallo. & a teſtōre ſequente Gal. videlicet, ſi filius meus me viuo, morietur, tunc qui ex eo nepos poſt mort. meam, &c. continet caſum, quando filius meus moritur me viuo naturaliter, & vere. Item quando me viuo moritur fictè, vere tamen moritur apud hoſtes poſt mortem meam, & hoc totum eſt per interpretationem ſuppletiuam, quam recipit ius commune, & teſtamentum. vt hic aperte dicit: quod eſt no. dignum Bart. in l. omnes populi, allegat l. 3 §. hæc verba, de nego. geſt. dicit quod ſtatutum non porriginit ad caſum, qui eſt idem per fictionem, & non per veritatem; quod videtur expreſſe cōtra illum tex. nā ſtatutum & inuentio Galli licet exorbitaret a leg. communi. tr. tabu. vt inſti. de leg. §. poſthumo: tamen per Interpreta. trahit̃ ad caſum, qui eſt idem per fictionem. & hoc eſt propter publicā vtilitatem. i. adicit Scęu. non ob. l. 4. §. hæc verba, quia ibi fictio non inducebat identitatem, ſed ſimilitudinem quandam. hic vero loquimur in caſu, qui eſt idem per fict. & non ſimilis. & adde quod dicam inf. §. eius. Quæro ad quem pertinet iſte caſus, quis eſt ibi, vel etiam adhuc eis viuis, & vtrum ad legem Velleiam pertineat, vel ad Gal. & certe ſi exponitur plurale pro plurali, & loquamur in filio, & nepote capto ab hoſtibus. & pronepore inſtituto, pertinet ad legem Velleiam. ſed quia tex. dicit hic cōſtit, expunctnum eſt illis viuis. i. illo viuo. ſ. patre ſuo in captiuitate conſtituto. Iſte. n caſus pertinet ad Gall. propter fict. l. Corn quæ mortuum apud hoſtes fingit mortuū prima hora captiuitatis. &
3 ſic ante natiuitatē nepotis, & ex hoc ſequit̃ quod dicebā. quod † prouidentia legis, vel hominis ad aliquem caſum relata ex interpretatione, continet alium caſum, qui eſt idem per fict. & litera dicit quod hoc contingit propter publicam vtilitatem. Et hoc ar. ad ſtatutum, quod loquitur de homicida, an contineat mandantē, quia eſt homicida non per veritatem, ſed per fict. vt no. in l. j. §. deiecciſſe, de vi, & vi ar. & ibi eſt glo. idē in l. ſi pr̃, de his q̄ in fraud. cre. Dy. ponit in c. qui per aliū, de reg. iur. lib. 6. tamē in c. mulieris,

ADDITIO.

a In l. omnes populi. Vbi vide d. Ale. de Imo & plene per Bar. Cæp. in rub. inſ. de vul. ſu. poſt Bar. in d. l. omnes populi.

ris, de ſent. excom. dicit ꝙ ille qui mandat, vere facit, & adde c. cum quis, de ſent. excom. li. 6. qđ dicit ꝙ qui potuit hominē liberare, & nō fecit, homicidiū cōmiſit, & ad pdicta vide Bart. in
4 l. non ſolū, §. ſi quis mand. ℐ. de iniu. † Item mandans fieri homicidium, nunq̃ tenetur ex mandato, niſi ſecuto homicidio. l. 1. §. perſuadere. ſ. de ſer. corrup. & ideo inſpicitur locus, & tps conſummati delicti. l. prætor, aū. §. hęc aūt. ℐ. vt bo. rap. & ibi debet quis puniri, vbi eſt cōmiſſum delictum. l. ſi vt proponitur. ℐ. de fideiuſſ. Itē licet cōmittatur homicidiū ex interuallo, tñ ſp tenetur vt mandans. ita Inn. in c. ad audientiā, extra de homic. nā vr̃ ꝙ ſtatutum contineat mandantem pp publicam vtilita. quę eſt, vt maleficia puniantur, vt l. ita vulneratus, ad leg. Aqui. Certe p iſtum tex. apparet quod iſte caſus non continetur ſm literā ſignifi verborum, ſed per interpreta. continetur. vñ quia in ſtatuto talis interpretatio non admittitur, cū ſit interpretatio ſuppletiua, & extenſiua (nam iſte tex. a parte dicit ꝙ eſt interpretatio ſuppletiua, & extenſiua) ſequitur ergo quod iſte caſus non cōprehendatur in ſtat. & dic ꝙ aut verba ſunt concepta in rē, aut in perſonā, ſi in rē, vt puta ſtatutū dicit pro homicidio imponaē talis pęna, &c. & tunc continent mandantē. aut ſunt cōcepta in perſonā, vt puta ſi quis occiderit. &c. tunc nō comprehendant. iſtā diſtinctionē ponit tex. ℐ. qđ vi aut clā. l. aut q aſt. § fin. de acq. hær. ſi ſeruū. §. ait pror. & ibi p Iac. de Are. & ita tenet Bar. in l. ſi is qui pro empto, & Loēs populi. Cyn. diſputando tenet ꝙ talis interpretatio admittatur in ſtatuto, mente, & ratione eius ſtatuti ponderata. nā mens legis eſt ipſa lex, vt no. Di. in c. vlt. de regu. iur. li. 6. Et pro iſta opi. vr̃ caſus in iſto §. nam iouentio, & ſtatutū Galli mento pōt æquiparari ſtatuto municipali, cum veniret ad derogationē iuris antiqui. ſ. iuris. t 2. tab. vt in §. poſthumo. Ad
5 hoc ēt facit. † quia in legibus, & ſtatutis procedendum eſt de ſimilibus ad ſimilia. vt ſ. de legi non pñr, & l. de quibus, & tacite cautū vr̃ id, in quo eadem rō reperit, vt l. libertū. §. ſenatus, de ritu nup. l. fin. C. de indic. vi. l. ho. & C. de re. do. l. is ſolis aſt nō de
a termino hunc paſſum nunc. a Item facit ad aliam quæſtionē,
b prout plurale exponitur pro ſingulari: b dicit ſtatutum quod q
6 producit † falſos teſtes, puniat in tm̃. quidam produxit vnū teſtem tantum. an puniatur? vr̃ ꝙ ſic. nec hoc aliter proſequor. Vltimo dicit quod ſm caſum in terminis, quem poſui, illa verba, illis Viuis, poſſent intelligi proprie, ſi teſtator faceret tacitam digreſſionem ad pronepotem. ſicut fecit. ſup. in §. pręce. verbi gratia, captus erat filius, & nepos, & viuo filio, & nepote apud hoſtes, natus eſt pronepos, mortuo tamen auo. modo ſi ille filius, & nepos decedant apud hoſtes, pertinet hoc ad Gall. ſecundum ſupple. Scęuol. & tunc textus procedit proprie, quia de pprio intellectu verborum plura plurale ſignificat, vt infr. ad Trebel. §. Iul. Phębus.

ADDITIONES

a Nunc tamen. Vide eundem Bal. in conſ. 13. in 3 vol. & d. Alex. de Imo. in conſ. 65. in 4. parte.

b Pro ſingulari Vide late Fel. in c. ius naturale. prin. di. & ꝙ ibidem ad eum late dixi in apoſt. an autem verbū ſingulare verificetur in plurali, vide l. ta do. Rom. in ſi 461 & Abb. in conſ. 72. & Pet. de Anch. in conſ. 31.

---

1 Qui non eſt ſuus, poteſt inſtitui cum conditione, ſi ſuus erit.
2 Pater poteſt inſtituere, filium ſpurium, ſi legitimabitur per Principem, & tunc venientes ab inteſtato excluduntur, et interim datur curator bonis.
3 Filius poteſt eſſe curator patris furioſi, tamen tenetur reddere rationem.
4 Pater diſſipans, & abutens ſubſtantia filij, cogitur per officium iudicis ad reſtitutionem.
5 Paria ſunt aliquid eſſe certum de præſenti, vel poſtea certificari.
6 Appellatione filij continetur nepos, & nepotis nōie continetur pronepos.
7 Filius maſculus ſi excludit dotatā filiam, nepos ex filio eandem excludit.

§. Inſtituens. Al. vt inſtituens, incipit, & tunc continuari debet cū ſuperioribus, & non dēt eſſe § ſed melius ſtat Inſtituens, & dēt eſſe §. & dicas quod hæc eſt tertia pars iſtius primæ principalis partis, in qua ponit breuis ordinatio teſti: & dic ꝙ in ſuperiori parte vidimus conſilium Galli, & ſuppletiones & correc. Scę. his viſis, & declaratis ponit Scę. ordinationem teſtorum, & diuiditur iſte §. in duas partes. nam in prima parte ponit breuem ordinationem quo ad oēs caſus, in ſecunda quo ad oēs pſonas. & oēs caſus. ſecunda ibi, atq;. Et pone caſum. vidi dñe iuriſconſulte quæ d. xiſti in parte ſuperioris. ſed detis mihi vnam regulam generalem, & breuem ita, vt teſtamentum nullo modo poſſit rumpi natiuitate alicuius poſterioris. certe dicit Scę. tu habes ita dicere, ſi vis tibi prouidere in omnes caſus, videlicet, inſtituo filium (hoc ſemper præſupponitur, vt dixi ſæpius) & ſi quis nepos poſt mortem meam mihi ſuus naſcetur, hæres eſto. & tunc dicit Scę. quibuſcunq; caſibus nepos poſt mortem teſtatoris ſuus eſſet, vel præteritus rumperet, inſtitutus videtur. & hoc primo. Item dicit Scę. adhuc potes tibi generalius prouidere dupliciter. Primo dicendo ſic, quicquid mihi liberorum natum erit poſt mortem meam, hæres eſto. Secundo dicendo ſic. quandocunque mihi naſcetur aliquis, ſi ſuus naſcetur, hæres eſto. tali enim prouiſione omnes caſus, & omnes perſonæ quæ poſſunt rūpere prætetitæ, includuntur, & comprehenſæ videntur. hoc d. Et eſt §. mult. no. Bal. No. inter formas hic traditas hanc eſſe differentiam: quia prima forma eſt generalis quo ad caſus ſpeciales, & quo ad perſonas nepotum, ſed ſecunda, & tertia forma ſunt generales quo ad caſus & quo ad perſonas, quia in rem, & non in perſonam conceptæ. h. l. hic glo. expreſ. quam vide, ex quo patet aperte, quod nomine nepotis non continetur pronepos, &c. tunc enim prima forma hic tradita eſſet ita generalis, ſicut aliæ formæ, quod eſt contra formam glo. & Dy. & omnes excepto Bart. qui dicit, quod omnes iſtę formæ ſunt generales quo ad perſonas & caſus, & dictio atq;, quæ ponit p ſicut, notat plenam ſimilitudinē in oībus ſm Bar. Secūdo no. ꝙ quis poteſt ſibi gñaliter prouidere, & tñ operatur gñalis prouiſio quo ad genus, q̃tum ſpālis quo ad ſpeciem, vt hic, & l. ſi duos, de adm. tut. Illud eſt verū in his, quæ pñt procedere per viam gñis: ſecus in his, quæ non pñt procedere per viam ſpeciei, vt ſ. eod. Titius, in principio, & l. ſi quis mihi bona §. iuſſum, & ibi no. Tertio no. quod illa verba gñalia. Quicquid liberorum natum erit, referuntur ad eū, qui ſuus naſcitur, & non ad alium gñalis ergo diſpoſitio, quæ in præcedenti perſona ſumit effectū, non trahitur ad ſequentē perſonā. vñ ſubſtitutio quæ ſumit effectum in aliquo, qui naſcēdo agnaſcit, de eo ſolo intelligit. & non de poſterioribus, qui non agnaſcuntur. facit ſ. ea. l. §. quidam recte. & illud eſt bonum, & ſubtile no. quandoque tamē diſpoſitio quæ ſumpſit effectum in alia perſona. ſecū digreſſionem ad aliam perſonam, prima perſona extincta, vt inf. de leg. 2 l. peto §. fratre: ſed ibi loquimur in diſpoſi. ſucceſſiua: hic in inſtantanea ſiue momentanea, quæ in quodam inſtanti, cōſumit. i. complet totum ſuum effectū. Quar-
1 to & vltimo no. cum † qui non eſt ſuus, inſtitui poſſe ſub con-
2 ditione, ſi ſuus erit, vide eſt ar. & credo hoc verum † ꝙ pater poſſit inſtituere filium ſpurium, ſi legitimabitur per Principem. facit l. in tps. de hær. inſti. & l. filius §. ſi quis eo. ſ. eo. & Iac. de Are. tradit iſtam doct. ℐ. de ma. te. libertas, & dicit quod p hoc excluduntur venientes ab. inte. nam antequā legitimetur, dabitur curator bonis, & poterit dari curator bonis ipſe idem filius ſpu-
3 rius ſecundum Iacob. de Are. † Item filius poteſt eſſe curator patris furioſi, vt in l. ſi furioſi, C. de nupt. & l. 1. ſupra de cur. fur. & in d. l. furioſi not. quod filius eſt in poteſtate patris furioſi. Item quod omnia iura, quæ habent locum in mente capto, habent locum in furioſo: tamen iſte filius tenetur reddere rationem, vt in l. is qui ſ. de tut. & cura. da. ab his, & quod pater tenetur reddere rationem adminiſtrationis filio emancipato, vide l. licet, C. ad leg. Fal. mater etiam reddit filio rationem adminiſtrationis, vt l. hac edictali §. illud, de ſecun. nup. ſed pater filio exiſtenti in poteſtate de aduentitiis rationem non reddit, vt l. fi. §. hoc procul dubio. C. de bo. quæ l. be. ſed filio emancipato bene reddit rationem, vt l. ſi ſuperſtite. C. de dolo. & vi-
4 de gloſ. in l. orphanotrophos, de Epiſ. & cle. † & de patre male adminiſtrante ſeu diſſipante bona filij, & male vtente ſubſtantia, & quod cogatur per iudicis officium ad reſtitutionem, eſt tex. in l. Imperator inf. ad Treb. & vide gloſ. in l. quamuis, C. de fideiuſ. & vide glo. quæ incipit morte, in l. 1. ſup. ſolut. mat. Op. & videtur quod Scæuola debeat reprehendi, cum in prima forma non fecerit mentionem de pronepote, & ſic incidit in vitium, de quo redarguit Gallum, vt ſup. §. idem credendum. Sol. dicunt quidam quod hic ſubauditur de pronepote; & hoc non placet Cyn. quia eadem ratione ſubaudiretur in conſilio Galli. Et ideo dic ꝙ Scæ. hoc voluit prouidere circa caſus non generaliter circa perſonas: & hoc patet quia proſequitur poſtea generalius ibi, atque &c. Secundo op. dicitur hic quod in breui ordinatione teſtamenti pōt apponere teſtator condi. ſi ſuus naſcet, contra ſub condōne non poteſtatiua non pōt ſuos inſtitui, vt C. de inſt. & ſubſt. ſi pater. ergo iſta inſtō non valet, So. reſpō de ſm Dyn. ꝙ quædam eſt conditio, quæ non eſt apta inſtitutionem ſuſpendere; & iſta pōt appōni, vt hic, & ſ. eod. cum poſthumus. Quædam quæ eſt apta inſtōnem ſuſpendere poſt exiſtentiam ſuitatis, & in iſta loquitur lex contra. Nam ſi iſta condi inſeritur iam nato, non valet teſtm̃, ſi vero inſeritur naſcituro, refert aut exiſtit ante natiuitatem, & non valet teſtamentum; aut non exiſtit ante natiuitatem, & rumpit teſtm̃, vt ſ. eod. poſthuma. & not. hanc diſtin. Tertio opp. & videtur quod iſta inſtitutio, quicquid liberorum &c. non valet ratione incertitudinis. vnde vr̃ obſtare ℐ. de hære. inſtit. in tempus, §. quotiens. & l. quotiens, §. ſi hæres, eo. tit. Rñdeo aut eſt ita incertum, quod poſtea certificari non pōt; & tunc non valet, vt in contra. ſi autem incertum ſit nunc, certificabitur tñ poſtea: tunc valet vt hic. ex
5 quo not. ꝙ † paria ſunt aliquid eſſe certum de præſenti, vel poſtea certificari. i. quantum ad eſſentiam actus; facit l. 1. de leg. 2. ¶ Pro declaratione huius §. quæro, pone, quidam habet filium, & nepotem, vel nepotem, & pronepotem, an primo caſu inſtituendo filium ſic dicendo ſub nomine appellatiuo, & non proprio, Inſtituo filium hæredem, an videtur inſtituiſſe nepotem, vel in ſecundo caſu inſtituendo nepotem, vr̃ inſtituiſſe pronepotem? & vr̃ ꝙ ſic: quia iuſta interpretatione appellatione filio-

ne filiorum continentur nepotes,ᵃ in l.iuſta,de verb.ſig. Et expo nitur iuſta interpretatione id eſt iuſta conſideratione, præterea dicitur in legibus,ꝙ ſi filiusfa ꝯ Macedonianum acquirit pecuniam mutuo,ꝙ ſubuenitur ei.ſup.ad Ma.l.1.quærit ibi iuriſcon. quid in nepote?& interpretatur, ꝙ ſenatuſconſ. ſenſerit de nepote ſub nomine filij, vt ad Ma.l. filium habeo Item dicitur in l.ꝙ tutor,non ꝯhat matrimonium nec ipſe,nec filius cum puella,cuius tutelam geſſit. certe lex dicit, nomine filij ſignificatur etiam nepos,vt ſ̄.de ri.nu.ſenatus.Item l.cauetur,ꝙ mulier quæ non petit tutorem filio,ꝯ annum, priuatur hæreditate, quærit iuriſcon. quid in nepote? & dicit idem,vt ꝯ.ad Treb.l.2.§ ſi mr̃, ver.filijs.præterea arguo ſic,volũtas teſtatoris eſt lex,vt in auth. de nup.§.diſputat & l.cauetur,ꝙ ſi teſtator legat ancillam cum filijs,ꝙ etiam nepotes includuntur,vt ꝯ de leg.3.l.vxorem,§.cõcubinæ. Deinde pro hac parte induco iſtam rationem etymologiæ.vocabulum filij congruit nepoti,de verb.ſig.l.liberorum. ſed id quod eſt per Etymologiam, videtur eſſe proprium ſignificatum,vt inf.de ver.ſign.l. Tugurij.& l.vt Alpheus:cum ergo non ſit recedendum a proprio ſignificato, merito debet inclu-
2 di.†In contrarium vr̃,ꝙ nomine filij non intelligatur nepos,nec
b noie nepotis pronepos:ᵇ nam ſi hoc eſſet, Scæ.male reprehenderet Gal.Item ſi hoc eſſet,ſequeretur prima forma huius §. eſſet gñalis quo ad perſonas, ſicut ſequentes formæ, quod eſt ꝯ intellectum Di.& gloſ. Præterea l.cauetur ꝙ pater prouidendo filijs non vr̃ prouidere nepotibus, vt inſti. qui da.tut.po.§.fi. lex & faciendo mentionem de filijs,non porrigitur ad nepotes,vt ſ̄. de exc.tu.l.2.& l.ſed & milites §. r. ver.hic autem. Item nomen filij eſt nomen correlatiuum ad patrem. Item cõnotatiuum certi gradus.ita dicit tex.ſ̄.de excu.tu.l.libertum In ratione ergo nomine filij,non continetur nepos.ad idem ꝯ. ad l.Iul. de adul.pr̃. dicit Cy.hic ꝙ tpe Fran.Accur.Mart. de Fano habuit iſtã q.de facto:quia quidam inſtituerat fratrem ſuum hæredẽ,& ſi decederet frater ſuus ſine liberis,,ſubſtituit filios Iordani ſibi hæredes.frater deceſſit ſine liberis. Iordanus non habuit filios tunc viuentes,ſed nepotes.fuit in quęſtione, an nepotes admitterentur ad ſucceſ.vr̃ ꝙ non:per ſuperius allega.& per l.ſed ſi nepotis, de teſt.tu.Econtra ꝙ ſic per alias l.ſ̄.alle. Franc. Accur.fuit ſuper hoc conſultus,& diſtinxit ſic. aut prouiſio fit ab extraneo, & non continentur nepotes appella. filiorum. aut ab aſcendente,& continentur;ſed ꝯeum eſt l.quod ſi nepotes l.noſtra.nam in §.noſtro erat pater,vel auus faciens teſtamentum. Vñ hanc diſtinctionem reprobat And.de Piſ.per hunc §.quia hic loquitur de patre,& auo,qui ſunt aſcendentes; tamen non continentur nepotes &c. ſm And. de Pi. Di dicebat aut quærimus de ſignificatione vocabuli,& nunꝙ̃ appellatione filiorum continentur nepotes.aut de iuris interpretatione, & continentur, vt l.iuſta interpreta.de verb.ſig. And.de Piſ. ſecutus Pe. ſic diſtinguit, aut loquimur de larga,& communi ſignificatione vocabuli: & tunc ſp appellatione filiorum continentur nepotes, vt l libero-rum,& l.iuſta,aut de propria ſigni.& tũc aut verbum filij pfert̃ ab homine,vel a lege. Primo caſu qñ profert̃ ab homine,ſi non continerentur nepotes, ſequeretur quid durum & inhumanũ. ergo continentur nepotes, vt d.l.liberorum, §. ſed quod Papirius,& præallegata l.vxorem, §. concubinæ, ſi vero nulla inhumanitas ſequeretur,& tunc non continerentur, vt d.l. quid ſi nepotes, & hic. Secundo caſu qñ profertur a lege aut determinate lex dicit appellationem filiorũ ad certos gradus extendi:& tunc ad illos extenditur,& non vltra, & ita loquitur l. liberorũ. § totiens,& C.de inceſt.nup.l.ſi quis inceſti,& C.ad Treb.iubemus.Aut ſimpliciter profertur a lege, & tunc nunquam de propria ſignifica. continentur nepotes. vt l.excuſantur, §. hoc afit, de exc.tu.ſed de interpretatione continentur,vt l. iuſta,& d.l.ſenatus,de ritu nup.& ad ma.l.filium habeo.Ia. de Ra.dicit quod vbi iſtud verbum profertur a teſtatore, qui habebat filium. & nepotem,intelligitur per prius de filio, quia verba quæ poſſunt
c intelligi per prius,& poſterius,intelliguntur per prius,ᶜ vt ſ̄. eo. l.§.quidam recte.aut non habebat niſi nepotem, tũc iſte nepos contineatur applone filij,vt l.liberorom,§.fin.vt actus valeat,& non pereat,vt l.quotiens,de reb.dub. ſm Iac.de Ra & dicit Cy. ꝙ hæc opi.ſibi placet. Sed Bar.dicit quod vbi fit mentio filij a teſtatore,intelligitur de oĩbus liberis per l. Lucius. ꝯ.hæred. inſti. & reſpondet ad hanc l.ꝙ ideo non continetur noĩe filij nepos, quia erat expreſſum nomen proprium hic. nomina. n. propria non dñt extendi,ſed noĩa appellatiua ſic,dicit glo.in l.1.ꝯ. de re. iu.Iſta ſua reſponſio non eſt vera. Primo qa eſt diuinatio. Secũdo quia in nepote, & pronepote naſciturus non põt exprimi nomen proprium,ſed appellatiuum tñ:& tamẽ noĩe naſcituri nepotis non includitur pronepos. Iſte eſt caſus hic ſm verum intellectum,qui eſt,ꝙ prima forma huius §. nõ ſit generalis quo ad perſonas. Non ob.l. Lucius. nam ibi ideo nnĩe filij non includuntur reliqui liberi,quia ſi includerentur,ſequeretur quid abſurdũ,& qd durũ,ꝙ prorſus extnei pferentur cõiunctis ꝯ mẽtem teſtatoris,arg.C.de fidei.l.cum acutiſſimi, quia ergo extat perſona,quæ ex præſumpta voluntate defuncti excludit ſubſtitutum,merito dico quod illa appellatio extendit. Item l. Lucius,fit mentio filiorum enunciatiue, & condõnaliter, hic vero
3 diſpoſitiue diſponendo circa ipſos filios. † Et ex ſuperius dictis põt argui ad q.ſi filius maſculus excludit filiam dotatam,an nepos ex filio excludat filiam dotatam? & ex prædictis põt argui pro & ꝯ. tamen Iacob.Bu. dicit tum ex larga ſignificatione, tum quia nepos ſurrogatẽ loco filij,dicit filiam excludi.dicit Bar. quod prima rõ non eſt vera per l.filium,de his qui ſunt ſui. nam filius meus eſt ſecundum diffinitionem legis,qui naſcit̃ ex me, & vxore mea;quæ diffinitio non põt trahi ad nepotem.ergo nõ ex propria ſignificatione,quia propria ſignificatio ſumit̃ ex diffinitione:& ideo inhæret ſecundæ rationi: quia nepos ſurrogatur loco filij,ſed cum hoc ſit per fictionem,& ipſe dicit in l.omnes populi, quod in ſtatuto non comprehendit̃ caſus,qui eſt idem per fictionem,ergo ipſe ſibiipſi ꝯtrariatur,& an ſtatutum comprehendat caſum fictum,qui eſt idem,habuiſtis declaratum plene. ſup.proxi.præce.§. ſed nunquid filia filij iſto caſu excludet amitam?dicit Bar.quod non,rõ.nam ſibi non ineſt illa qualitas,quæ debet ineſſe: filius n.non excludebat ſororem, quia filius,ſed qa maſculus,quę qualitas non eſt ſęminę.vnde dicit ipſe,aut lex facit mentionem de filio qualificato,aut de filio ſimpliciter, ſi de filio qualificato,non porrigitur ad alium,cui non ineſt illa qualitas,vt l.fi.de na.li. ſecundum aũt ſimpliciter,tũc hæc appellatio deriuat̃ ad quoslibet deſcendentes ſm eum in l.libertum.ſup.de excu.tu.Sed ex prædictis vidiſtis,quod in hoc ſunt diuerſæ opi. ſecundum doc.& adde prædictis quod no.Cy.C.quæ ſit lon.cõſue.in fi.C.de adul.l.publico,C.ad l.Iul ma.l.ſi quiſquis.Vltimo conclude quod quatuor ſunt.ſ.conſuetudo loquendi. Item larga ſignificatio,ſiue alluſio.Item ſtricta ſignificatio, ſeu diſpoſitio.Item iuris interpretatio,id eſt conſideratio,quæ diuerſo modo adaptatur prædictis,prout ratio ſuadet.

ADDITIONES.

a Nepotes. Vide eundẽ Bal.in l.filiũ,ſupra,ad Maced. & quod ibidẽ dixi in apo.& Fran.de Are.in l.ſi Aruz,C.de ſuc.edic.& Io.de Aña.in cõſ. 27. & Lud.Ro.in conſ.129 & in conſ.238 Et Pau.de Ca.in cõſ.170.in primo impreſſis.& Old.in cõſ 118.& do. Alex.de Imo.in conſ.9 & in cõſ. 61. in 1.p & Fel.in c.ꝑ tuas,in 3.col.de prob.& qd ibidẽ ad eũ dixi in apo.
b Pronepos. Vide Fran.Are.in l.moribus de vulg.& pup.& in l.quoniam, de inoſ.teſta.quod no.vide Ful.in conſ 68 & in conſ.119.
c Prius. Adde idem tenentem do.Bar.So.in conſ.207.inc.in cauſa d.amice, ver.2.quia verba,in 2.p.

1 *Ius Galli dicitur ius antiquum.*
2 *Libellus alternatiuus non procedit,niſi ageretur ex alternatiuo contractu.*
3 *Lex quæ poteſt adaptari ad caſum ſecundum veritatem, ſi alia lex poteſt adaptari ad eundem ſecundum fictionem, deciditur caſus ſecundum legem quæ conſiderat fictionem.*
4 *Fictio poſtliminij non habet locum in eo,qui naſcitur in captiuitate.*
5 *Filius legitimatus,qui per fictionẽ eſt legitime natus,excludit ſubſtitutũ.*

§. Si eius qui. Quidam dicunt quod adhuc durant reprehenſiones Scę.circa cõſilium Galli. Sed non verum.imo hic ponuntur quidam caſus dubitabiles ſecundam Dy.vt ex eius diuiſione colligitur.continua hunc §.ad ſuperiora duobus modis. Primo vidimus ſup.conſilium Galli, ſuppletiones & prouiſiones. Scę.circa illud. Sed quia poſſunt accidere quidam caſus dubitabiles circa præmiſſa, ergo de his hic ponit: vel ſecundo ſic,vidimus ſ̄.in ſuppletionibus Scęuo. qualiter prouideatur,quando filius eſt captus ab hoſtibus: ſed quia ꝯ põt accidere.quod non capit̃ filius,ſed vxor eius pręgnans nurus teſtõris;ideo hunc caſum hic ponit, & ſubdit de pronuru ſecundum verum intellectum. Et diuide hunc § in tres partes. Nam in prima parte ponit vnam dubitalem quæſtionem. Secundo interſerit aliam antequam reſpondeat. Tertio ponit communem determinationem non ad formam quæſtionum,ſed circa ipſarum effectum: Secunda ibi,idem quærendum. Tertia ibi, ſed cum teſtamentum. Et pone caſum. pater habebat filium,& habebat nurum prægnantem e filio.facit teſtamentum, & inſtituit filium,& nepotem ex eo naſciturũ ſubſtituit ſm cont.Galli. tandem nurus,dum iret ad indulgentiam quandam prægnans, fuit capta ab hoſtibus.& peperit nepotem in captiuitate viuo patre,& auo.deinde primo deceſſit pater,ſecundo auus. tertio loco reuerſus eſt iſte nepos ab hoſtibus, Quæritur.vtrum teſtm̃ nõ rumpatur,& ſi ita eſt quod non rumpitur. quæritur per quã legem non rumpit̃,an per ius antiquum Galli an per nouũ Velleia.modo iuriſ.antequã rñdeat,interſerit aliã q̃onem per oĩa ſimilem,tñ ſi quia perſonæ mutant̃ ſecundum Azo & Hug & dr̃ eſſe in tex.pronepote ſecundum veram lec.ipſorum,& dic ꝙ pr̃ ex filio præmortuo habebat nepotem, cuius vxor prægnans capta eſt ab hoſtibus & ibi pronepotem peperit viuo nepote, & auo,qui pronepos rediit vtroque mortuo,modo quærit̃ an non rũpit,& ſi non rumpit,quo iure hoc ſic rñdet iuriſc. communiter & determinat præcedentes duas q.& dicit iuueni quærenti,intellexi quæſtionem, tu iam debes ſcire quod prouiſio Galli,& legis Velle.fuerunt inuentę ne teſtamentum rumpatur, & iſte fuit effectus earum. Sed cum in pręcedentibus q̃onibus nepos,vel pronepos nõ rompant,quia inueniunt ſe poſt inſtitu-

tos tempore, quo inſpiciunt obtinere iura ſui hæredis, ergo nõ refert quo iure excludantur ad rumpendum teſtamentum, & ſ. h. d. In tex. ibi, nepotem. quem naſciturum ſperabat ex nuru ſignante. In tex. ibi, pariat. & ſic veritate inſpecta naſcitur viuente patre, & auo, per quod videbatur pertinere ad legem Velle. ſecundum Din. In tex. redeat, & ſic poſt mortem vtriuſque incipit eſſe ſuus, & per hoc videtur pertinere ad conſilium Galli. Din. In tex. ibi, reſpic. i. attenta veritate temporis naſcendi. In tex. ibi, an ad ius antiquum. i. ad conſilium Galli, attenta fictione, per quam tunc fingitur naſci, cum agnaſcitur: vel dic attenta veritate iuris, quia tunc incipit agnaſci, cum redijt. In tex. idẽ quærendum. ſecunda dubitatio In tex. ibi, iam, ſcilicet tempore teſti. In tex. redeat. ſ. pronepos. In tex. ibi, mortuo vtroque. ſ. nepote, & proauo ſecundum illum intellectum. Azo. In tex. ſed cum teſtm̃. hic reſpondet ad principale quæſitum ſ. an rumpatur necne, & dicit non rumpi: ſed non reſpondet ad ſecundario quæſitum. ſ. ex quo non rumpit, an per Gallum, an per Velle. dicit enim Scę. ꝙ huic quæſtioni non eſt reſpondendum de neceſſitate, quia nihil intereſt, quo iure non rumpitur, ex quo nõ rũ-
1 pitur. In tex ibi, antiquo. i. per Gallũ. † No. primo quod ius Galli dicitur ius antiquum, & ius Velle. dicitur ius nouum. Secundo no. quod ex quo habemus determinationem legis, vel ſtatu-
2 ti, non debemus vlterius inueſtigare rationem. † Tertio not. ꝙ dubium circa libellum, vel poſitiones, vel ſimilia non ſemper reddit libel. incertum, ar. iſtius §. nam ſi concluſio eſt certa in facto, & ẽ certum ꝙ procedit de iure, licet dubitetur quo iure, ꝑ iſtud dubium non repellitur libellus, vel poſitio. Et ideo doc. inducunt iſtum tex. in ar. ad q. Ago contra emphyteutam, & volo auocare ab eo rem, & formo hic libellum: quia emphyteuta ceſſauit a ſoluendo debitum canonem per triennium, vel alienauit rem emphyteuticam; ideo peto &c. Oppo pro emphyteu-
a ta ꝙ libellus non procedat, quia alternatiuus. a certe iſte text. eſt ar. ꝙ procedat, cum quælibet pars alternatiuæ inferat in eodem effectu, vt hic, & J. de acquir. hæt. l. quod ſi dubitet, & quod no. inſtit. de act. §. Auia. ſm Cyn. quod non credo verum, quia in libello ſuperius formato eſt ambiguitas facti: ſed agens non habet ambigue factum narrare, ſed debet edere reo factum certũ, vt no. ſ. de rei ven. l. idem Pompo. §. fi. & l. ſi in rem agat, in fin. vñ non procedit libellus alternatiuus, niſi ageretur ex alternatiuo contractu, vt l. non vtiq;, & l. a. de eo quod cert. lo. adde quod no. in Inn. extra, de reſcrip c. ex parte. ſ. Item eſt ar. ad aliam q. pe-
b to in libello reum puniri ſm ius vel ſtatutum. b vtrum procedat iſte libellus? hic. n. narratur factum certum. Sed alternatio cadit circa diſpoſitionem legalem. hoc caſu confiteor, ꝙ ſi ius commune, vel ſtatutum vniformiter inferunt in condemnationem ꝙ procedit per iſtum. §. quia nec intereſt rei aliter declarari libellũ. Idem, ſi formetur libellus copulatiue hoc modo, Peto puniri ſm ius & formam ſtatuti. ſi aũt non inferrent in eadẽ condemna. ſed in diuerſa, dic vt J. de accu. l. ſenatus, in gl. or. ꝗ tene menti, quia aduocati bene ſciunt illam. Item eſt ar. ꝙ licet ex libello iudex neſciat elicere certam act. ſi tñ eſt certum ꝙ libellus eſt certus, procedit, nec eſt propterea reijciendus libellus, ꝙ ſpãlis actio non poſſit elici ex eo, quia habet ſe indifferenter ad plura. Exemplum in l. duobus. §. colonus, de iureiur. ſm Bar. ꝙ in not. doc. in l. edita, quia reo petenti debet ei actio edi in ſpecie, nõ in genere, ſi opponatur hoc per reum: aliter bene toleraretur libellus. facit quod no. in l. fin. C. de anna. excep. Primo quęro ante omnia, quæ fuit ratio dubitationis in primo caſu, & in ſecundo? & dic quod ratio dubitationis fuit, quia conſiderata veritate nepos natus fuit viuo patre, & auo, & ſic videtur pertinere ad legem Velle. ſed conſiderata fict. le. Cor. fingitur tunc natus fuiſſe cum redijt, & ſic mortuo vtroque, & ideo videbatur pertinere ad Gallum. & eadem ratio dubitationis fuit in ſecundo caſu ſm verum intellectum, quia non variãtur termini, ſed mutantur perſonę tm̃. Sed vlterius quęro, nunquid in iſto §. atten-
3 dimus veritatem, an fictionem? pulchra ratio eſt, qñ venit caſus ad quem põt adaptari vna lex ſm veritatem terminorum, alia vero lex põt adaptari ſm fict. iuris, ſm quã iſtarũ legũ caſus debet decidi. Et gl. dicit hic ꝙ ſm leg. quæ conſiderat fictionem quod eſt nota, & adde quod ſ. dixi in eo. §. quid ſi is. Sed in ſubtilius dicas ꝙ in noſtro. §. caſus emergens poteſt conſiderari dupliciter. Vno modo quo ad merum factum, & tũc eſt verum ꝙ hic eſt eadẽ fict. ſ. quo ad tp̃s naſcendi. nam naſci in facto conſiſtit. Alio modo poteſt conſiderari quo ad ius, & tunc pertinet ad Gallum per veritatẽ, & non per fict. ius voco ipſam agnationẽ, q̃ nomẽ iur. eſt, vt l. tutelas, de ca. di. Nam ipſa agnatio incipit eſſe poſt mort. quo ad verum eſſe agnationis. & ideo ſic concludo ꝙ dicitur pertinere ad leg aliquam caſus, qui eſt idem per fictionem facti opitulante identitate iuris. Nam dico quod quantum ad ius hic non eſt fictio, ſed quo ad merum factum ſolum. quodam ergo modo iſte caſus eſt idem per veritatem, & quodam modo idem per fict. nam quo ad ius agnationis eſt idem ꝑ veritatem, & quo ad tp̃s naſcendi eſt idem per fict. vtroq; tñ reſpectu applicatur ad prouiſionem Galli. nam vt glo. notãter hic dicit, quicquid eſt hic vſque ad §. nunc de leg. reſpicit Gall. & tene menti gl. Op. & vr̃ ꝙ iſte nepos non ſuccedit tanquam ſuus: quia non redijt cum patre, vt J. de cap. diuus, & C. eod. l. 1. ſo. ibi fuit conceptus in captiuita. hic in ciuitate, & ſic non ob. Secundo op. & videtur quod ſi pater ſuperuixit poſt mortem aui, nepos ẽt præteritus non rumpat, quia filius eum præcedit, vt l. ſi qs poſthumos, §. ſi filium ſ. eo. So. dicit glo. hic filius erat ſublatus de medio viuo teſtatore, & ſic non ob. Quæro quis eſt intellectus verſ. idem quærendum? So. dic vt dixi in poſitione caſus ſecundum Azo. vel ſecundum alios. ſ. Ioan. & Pil. habeas in tex. nepotẽ, vel ſi habeas pro, dic qui ſuperabundat, & ponũt ſic. Pater habebat ex p̃mortuo filio nurũ prægnantem: inſtituit nepotem naſciturũ. Nurus fuit capta, & peperit apud hoſtes, poſtea nepos iſte redijt mortuo auo; quæritur, an ille caſus pertinet ad Velleium, vel ad Gall. Inr. con. non reſpondet ad hoc, ſed dicit teſtamentum non rumpi. ſed iſte caſus non placet Azo. & Hu. quia recte eſſet caſus, qui adaptat ex interpretatione ad primum cap. leg. Velleiæ: quia mortuo filio factũ erat teſtm̃, & iõ prima lec. verior eſt. Secundo q̃ro, cum fictio. poſtliminij fingatur reuerſum nunq̃ fuiſſe captum, quare caſus iſtius § non pertinet ad legem Vellei. debet enim fingi hũc reuerſum nunc, fuiſſe natum & reuerſum præambula hora captiuita. ergo viuo
4 patre, & auo. Reſpondet gloſ. † ꝙ iſta fictio poſtliminij non habet locum in eo, qui naſcitur in captiuita. Ratio eſt, qa impoſſibile non põt fingi: ſed impoſſibile eſt eum reuerſum antequam natum, & iſtam glo. ſemper allegamus, ꝙ in eo, qđ naturaliter eſt de genere impoſſibilium non põt fingi. idem, ſi ciuiliter, vt no. in tali ſcriptura, de leg. 1. Item allegamus hanc gloſ. ꝙ fictio tranſlatiua, quæ ex vno tpe fingit in alio tpe, requirit duo extrema habilia. vnum ꝙ ſit naturaliter verum, aliud ꝙ ſit nãlr poſſibile. & iſta fuerunt verba pet. C. de ſen paſ. l. vlt. quæ aſſumpſit Bar. in l. ſi is, qui pro emp. J. de vſuc. & de iſta theorica facio ad no. in l. benignius ſ. de leg. ꝑ Guil. & l. Paul per eundem, de
5 ſta. ho & de ſol. l. qui x. per Iac. de Are. † Item prædicta faciunt ad q̃ſtionẽ de filio legitimato qui per fictionẽ ẽ legitime natus
c an excludat ſubſtitutum. c Et fuit qõ diſputata Bononiæ, & diſputans ſic diſtinxit, aut teſtator fecit mentionem filij ſimpliciter. aut fecit mentionem filij legitimi. aut fecit mentionem filij deſcendentis. primo, & ſecundo caſu naturalis legitimatus excludit ſubſtitutum. tertio caſu non: quia teſtator reſpexit ad modum deſcendendi naturaliter, non ad fictiõ. iuris. arg. l. fin. C. de his qui ve. ætã. impe. quæ verba ſunt no. & vera.

ADDITIONES.

a Alternatiuus. Vide Pau. de Ca. in conſ. 342.
b Statutum. Vide Lud. Ro. in conſ. 101.
c Subſtitutum Vide d. Alex. de Imo. in conſ. in 5. col. in 1. parte. & in conſ. 94. per totum ea parte, & in conſ. 87. per totũ. in conſ. 97 in vlt col. in 4. parte, & in conſ. 11. in prima parte, & in cõl. 25. ea parte, & Pau. de Caſ. in conſ. 219 & in conſ. 213. & Cal. in conſ. 1. qui fil. ſint. leg. Fnl. in conſ. 62.

1 *Negans aliquid recte factum, non propterea videtur confiteri vel ponere nudum factum.*
2 *Non omnis præteritio viziat teſtamentum.*
3 *Conditione hæredis variata, non variatur inſtitutio.*
4 *Ceſſante ratione, & cauſa finali, ceſſat diſpoſitio.*
5 *Legitimatio poteſt peti per procuratorem.*

§. Forſitan. Continua primo ad ſuperiora, & dic ꝙ poſuit iureconſultus, ſup. proxime quaſdam dubitabiles quæſtiones incidentes circa præmiſſa. nunc etiam ponit & ſequitur alias dubias quæſtiones. Et diuide hũc §. principaliter in tres partes ſecundum rectam poſi. caſus, quam ponit Azo, & eam ſequitur Di. Nam in prima par. ponit quando pronepos fit ſuus mortuis omnibus. In ſecunda parte ponit, quando fit ſuus cum redit ab hoſtibus. In tertia parte ponit qñ ſuus per adoptionem, ſecunda ibi, ergo, & ſi pronepos. Tertia ibi. ac ſi ex eo. ſecundum iſtam poſit. vel diuide in duas partes, quod duos tantũ ponat caſus ſm alios. Nam primo ponit, quando fit ſuus nepos poſt mortẽ oĩum vſque ibi, atque. ſecunda ibi, qñ fit ſuus per adoptionem. 1. pars ſubdiuiditur in 5. partes. Nam in pri ma ponit q̃õnem. In ſecunda dubitationem. In tertia rationem dubitationis In quarta determinationem. In quinta rõnem determinationis. Secunda ibi, An potuerit. Tertia ibi, quia pater. Quarta ibi, quod minime. quinta ibi, hic. n. Item ſecunda ſubdiuiditur in duas. Nã primo infert ad præmiſſa aliã q. ſecundo inducit aliã q̃õnem ad probandum determinationẽ iſtius ſecundæ q. illatæ. ſecunda ibi, atque. Et proſequere caſum Azo. ſ. ꝙ §. diuidatur in tres partes, & ponat tres caſus, & eum proſequit Di & pone caſum in 1. parte, vt ponit. 1. gl. videlicet, ꝙ ſi inſtituo filium, & ſubſtituo pronepotem, & nepotem prætereo, ꝙ ſi primo moritur nepos præteritus, ſecundo filius inſtitutus, tertio teſtator, quarto naſcitur pronepos, ꝙ valet ſubſtitutio pronepotis. Nec ob. quod nepos erat præteritus. Nam dicit Scæ. hoc nõ expaueſcendum, quia nepos præteritus præcedens filium teſtatoris eundẽq; patrẽ nepotis, nunq̃ habuit ius rumpendi. Itẽ ipſe pronepos naſcitur ſuus. ergo ſubſtitutus recte. In 2. parte pone caſum,

ne caſum, vt ponit gl. quæ incipit patris ſui mortui, ver. & dic vi
uo, & ita dicit Cyn. quod ibi ponebatur caſus ſecundæ partis ſe-
quendo Dyn. & iſte ſecundus caſus talis eſt, inſtituo filium, &
ſubſtituo pronepotem, ꝓnepos naſcitur ĩ captiuitate viuis parẽ
tibus, poſtea ordine eis prædicto mortuis redit ab hoſtibus dicit
tex. quod iſte reuerſus iure ſubſt. ſuccedit nec rumpit teſtamen-
tum: quia cum primum agnaſcitur, ſe inuenit inſtitutum. In tex
tia parte pone caſum, vt in gl. dic quod pronepotem. &c. quen-
dam inſtitui, & cum loco pronepotis ex nepote emancipato, di-
cit Dy. poſtea adoptaui, iſta adoptio non rumpit ſubſti ſeu inſti-
tutionem, licet muteuur qualitas ſubſtituti. In tex. ibi, iſtis caſi-
bus. ſ. qui ſequuntur. In tex. ibi, nepos præteritus. & loquitur li-
tera in nepote poſthumo. idem tamen eſt in nepote iam nato, vt
inf. eo. l. §. in omnibus, & ibi probatur per regulam ipſius. §. ius
enim rumpendi ratione præteritionis nunquam concemit eũ,
qui præceditur ab alio. In tex. ibi. ex eo. ſcilicet nepote. In tex. ibi,
decipiatur. ſ. pronepos. In tex. ibi, is qui ſcilicet pronepos. In tex.
1 ibi, non recte id eſt nullo modo. Et no.† quod ille qui negat ali-
quid recte factum, non propterea videtur confiteri, vel ponere
nudum factum. quod eſt bene no. & eſt caſus hic, ſecundum
iſtam expoſitionem. In tex. ibi, ex nepote emancipato. dicit Dy.
2 adoptato poſt inſtitutionem de eo factam, Dy. No. hic† quod nõ
omnis præteritio vitiat teſtamentum. ſunt. n. quidam qui poſſũt
præteriri. concor. §. in omnibus. inf. eod. l. Secundo no. hic quod
variatio conditionis hæredis ſubſt. non vitiat ſubſtõnem. Et ter-
tio no. hic, quod poteſtas ciuilis, & naturalis æquiparãtur, & h. d.
gl. hic no. Item no. id quod ſuperius dixi, quod nõ recte factum
videtur id, quod nullo modo eſt factum. vnde dicit iudex nõ re
cte procedere, quando ad nihil procedit, ad quod procedere dẽt.
& tunc dr̃ grauare partem in omittendo. Oppo. primo, quod li
tera iſta falſa videatur, quia hic nepos non fuit prætentus, ſed in-
ſtitutus, vt patet ibi, dum dicit, non recte inſtitutus. ergo caſus
falſus. Solu. aliis omiſſis dic quod non recte, quia nullo modo.
Secundo opp. ſi nepos fuit præteritus, ergo natiuitate ipſius ne-
potis fuit teſtamentum ruptum, vt J. tit. 1. l. poſthumorũ, & hac
l. in princ. & per totam. ſol. hic nepos poterat præteriri, quia præ
cedebat pater nepotis, facit ſup. eo. l. §. nam & ſi filius, ver. ita fa-
3 ne.† Tertio opp. & vr̃ ꝙ qñ variaẽ conditio hæredis, varieẽ inſtitu
tio, vt inf. de hære. inſti. l. ſi alienum. §. in extraneis. ſed hic dicitur
quod pronepos ex nepote emancipato conceptus, & natus, fuit
primo inſtitutus, poſtea adoptatus. & ſic eſt variata cõditio eius.
ergo inſtõ, ſeu ſubſtõ debet variari. Sol. quando variatur condi
tio hæredis, aut variaẽ conditio de capace in non capacem, & ſic
de bono in malum, & tunc variata cond. variaẽ inſtitutio. & ita
loquiẽ §. in extraneis: aut variaẽ de capace in capacem, & ſic de
bono in bonum, vel de capace in capaciorem, & ſic de bono in
melius, vt fuit hic, quia de non ſuo ſuus factus eſt pronepos, &
tunc non variaẽ inſtitutio mutata conditione perſonæ. Ego di-
co quod interdum conditio mutaẽ de nulla in aliquam interdũ
mutatur de aliqua in nullam. interdum mutatur de aliqua in ali
quam. Primo caſu, quando de nulla in aliquã, iſta mutatio pro-
deſt, & ita loquitur hic, quia conditio iſtius pronepotis exiſten-
tis apud hoſtes, & beneficio Principis adoptati mutata eſt de nul
la in aliquam eo reuertente, & ideo prodeſt. Secundo caſu, quan
do mutatur de aliqua in nullam, refert. Aut iſta mutatio reperi-
tur in aliquo tempore, in quo lex requirat habilitatem, & vitia
tur in §. in extraneis. Aut non reperitur in illo tempore, ſeu in il-
lis tribus extremis temporib. ſed in medio tempore. tũc talis mu
tatio non nocet, vt inf. de inſt. ſed ſi in cond. §. ſolemus. Saluo eo,
quod habes inf. de condi. & demonſ. l. interdicit. Tertio caſu,
quando mutatur condõ de aliqua in aliquam, iſta talis mutatio
nõ nocet. vt l. filio. §. fi. ſup. eo hoc eſt verum, niſi diſpoſitio eſſet
facta ſub nomine appellatiuo, & ratione ipſius appellatiui. & ꝑ
effectum importatum ex vigore ipſius appellatiui. Nam ſi illud
4 nomen appellatiuum mutaretur de aliquo in nullum, †ceſſante
ratione & cauſa finali ceſſaret diſpoſitio teſtatoris, vt inſ. de fi-
deicomm. li. Lucius. & inf. de leg. a. l. cum ita legatur. §. in fidei-
comm. & quod nota J. de reb. dub. ſi agnat. Deinde videtis hic
quod ſecundum vnam expoſitionem fuit adoptatus, qui erat a-
pud hoſtes, & ſic fuit adoptatus abſens, & qui erat io ſeruitute,
J. l. 2. & l. poſt mort. §. fi. ſup. de adopt. Sed intellige quod hic fuit
beneficio Princip ex eius abſoluta poteſtate. Dom. Bar. in iſto §.
5 tractat illam quæſt.† vtrum quis poſſit petere per procuratorẽ a
ſe legitimari. & dicit ipſe & loquitur ſubtiliter, quod quidã ſunt
actus, in quibus ſufficit conſen. vel ratificatio. & in iſtis actibus
poteſt interuenire procurator. quidam actus ſunt, in quibus nõ
ſufficit ratificatio, ſed requiritur quod conſtituens aliquid agat,
& iſti actus non poſſunt exerceri per procuratorem. modo, dicit
ipſe, in adop. eſt opin. quod conſtituens aliquid agat, id eſt adop.
ideo non poteſt fieri per procura. vt d. l. poſt mor. §. ſi ſed in le-
gitimatione non eſt opus, quod aliquid agat, quia non legiti-
mat ipſe, ſed Princeps: & ideo ſi ſpurius fecit ſe legitimari ab-
ſente patre, ſufficit ratificatio patris. merito ergo in talibus ad-
mittitur procurator, licet iſte actus non ſit de admini. patrimo-
nij, ſm Bar. Alij doct. dicunt ꝙ quidam ſunt actus, in quibus re-
quiritur præſentia, & conſenſus, & in illis non interuenit procu.
de auct. tut. obligari. §. fi. C. de his qui ve. æta. impe. l. a. Quidam
ſunt actus, in quibus exigitur ſolus conſenſus, & non præſen-
tia, tunc interuenit procur. facit inſ. de ma. vin. l. pater ex prouin
cia. iſti bene dicunt, ſed quomodo cognoſcam hoc. ſ. vtrum a-
ctus requirat præſentiã & conſenſ. an ſolum conſenſ. Reſpon-
deo cognoſcam per naturã actus. nam ſi talis actus cohæret per
ſonæ, certe requiritur tunc præſentia & conſenſ. ſi vero actus il-
le. i. exercere illum actum non cohæret perſonæ, tunc non ſuffi-
cit conſenſ. ſolus. Iſta theorica elicitur ex eo, quod no. in l. 1. §.
deieciſſe, de vi, & vi arm. finaliter in quæſtione propoſita verum
credo, ꝙ ſpurius poſſ procur. inſtruere ad legitima. petendam.
ego dixi in l. poſt mor. de adop. anno præterito.

ADDITIO.

a Procuratorem. Vide Ang. in conſi. 44. & And. Sicu. late in conſilio 25. ſe
cundo lib.

1 *Teſtamentum ad hoc vt valeat, debet filius in poteſtate inſtitui ex aliqua parte, vel etiam in certa.*

2 *Filius qui eſt apud hoſtes, nullum ius habet in bonis patris, nec ipſi debetur legitima, quia habetur pro mortuo.*

§. In omnibus. Dic ꝙ hic ponit iur. conſultus Scæ-
uo. tres regulas gñales. & ſic diuidiẽ
in tres partes, ſm ꝙ tres ſunt regulæ Prima eſt ꝙ filius dẽt inſti-
tui. Scda eſt ꝙ filius captus ab hoſtib. põt præteriri. Tertia eſt ꝙ
nepotes & inferiores poſſint præteriri, ſi filius præcedat eos, q
inſtituitur. Secunda ibi, ꝙ non. Tertia ibi, & in nepote. & h. d. Fi
lius in poteſtate debet inſtitui, & a ſubſtituto poſt mortem non
poteſt exhæredari. Filius vero qui eſt apud hoſtes, poteſt præte-
riri, ſi ibi decedat. Item vbi inſtituitur præcedens in gradu, reli-
qui ſequẽtes in ordine poſſunt licite præteriri. h. d. In tex. ibi, ſpe
ciebus. i. caſib. ſiue pertineant ad conſiliũ Galli, ſiue ad l. Vellei.
In tex. duntaxat. q. d. non emancipatis ſm Dy. In tex. inſtitutus.
ſed quare nõ ſufficit ꝙ ſit exhæredatus? reſpon nam fruſtra, &c.
In tex. neceſſe. ſ. ꝙ inſtituatur, quia filius qui eſt apud hoſtes, nõ
eſt ſuus. & ideo poteſt præteriri. In tex. pronepotes ſ: haudi non
eſt opus ꝙ inſtituantur hæredes. In tex. ſi liberi. i. filij teſtato. vn-
de iſti nepotes, & pronepotes trahunt originem ſecundum Dy.
Not. † primo ꝙ ad hoc, vt valeat teſtm̃, debet filius in poteſtate
1 inſtitui hæres ex aliqua parte quota ſecundum Scæu. Sed hodie
ẽt de iure auct. ſufficit, ſi ſit inſtitutus in re certa, quia reducitur
ad quotam, vt no. J. ad Treb. § ſi quis priore, & in auth vt cum
de app. co. §. aliud quoque capitulum, & C. de inoff teſt. auth. no-
uiſſima. Secũdo no. quod exhæredatio non poteſt incipere poſt
mor. exhæredari. concor. ſ. eo. ſi ita ſcri. §. teſtm̃. † Tertio no. ꝙ fi-
2 lius qui eſt in captiuitate hoſtium, nullum habet ius in bonis
patris, & põt præteriri a patre. tali ergo filio nulla debetur legi-
tima, ſi apud hoſtes moritur & hoc no. ꝙ patria ſunt non hẽt fi
lium, vel hẽt eum ciuiliter mortuum, quia eſt captus ab hoſtib.
Quarto no. ꝙ oĩs qui non tenet primũ locũ, nec incipit tenere
ante mortem teſtatoris, põt licite præteriri. & ex hoc patet ꝙ li
cite ꝑteteaẽ, q eſt poſterior in gradu: quia in iure rumpendi ex
cauſa prætetitionis nõ hẽt locum edictum ſucceſſoriũ de gradu
in gradũ ſed in q̃rela. dic, vt ſ. eo. ſi quis poſthumos. §. ſi filiũ, &
ibi dixi. Opp. primo. hic dr̃ ꝙ ſolus filius debet inſtitui, & nõ ne
pos. ꝯ. ſ. hac l. in pr. So. aut ꝯſideramus teſtm̃ ſm ipſ teſti, aut ſm
futurum euentum. Primo caſu non eſt neceſſe ꝙ alius ſit inſti-
tutus. Secundo caſu refert: aut filius non tollitur de medio viuo
teſtatore, & idem: aut tolliẽ de medio, & tunc eſt neceſſe, vt reli-
qui qui agnaſcendo rũperent, ſubſtituanẽ. & ſic non ob. Secun-
do opp. dr̃ ꝙ filius nõ põt exhæredari poſt mor. de l. vlt. J. de eõ-
di. inſti. ſ. eo. l. filium a patre, dñr doc. ꝙ in l. vlt. J. de cond. inſti. fi-
lius habuit cohæredẽ inſtitutũ, cuius aditione ꝯfirmaẽ exhære-
datio, vt J. de ꝯtab. l. filiũ hic aũt non habuit cohæredẽ pure in-
ſtitutũ, quod vr̃ ꝯ id quod dixi in prin. huius l. videlicet ꝙ conſi
lium Galli debet intelligi dato cohærede. alias. n. non rumpere-
tur teſtm̃ natiuitate nepotis, ſed quia per mortem filij inſtituti
efficeretur inſtitutio caduca. Ad l. vero filius a patre, dic vt ibi no.
Tertio opp. dr̃ hic ꝙ filius, qui eſt apud hoſtes, non debet hęres
inſtitui, ſi ibi decedat. ergo a contrario ſenſu, ſi redeat, rumpit.
ſed ꝯ. imo ſi redeat, fingitur retro nullum: quia fingitur nunquã
captus, vt J. tit. 1. l. ſi quis ex l. ſed ſi pr̃. Solu. attenta veritate inte-
rim eſt aliquod, vt hic: ſed attenta fictione fingitur retro nullũ.
& ſic non ob. Quærunt hic doc. nunquid morte filij præteriti te
ſtamentum conualeſcat. ſed vt dixi ſ. eo. l. ſi filius qui, & dicam.
J. tit. 1. poſthumus. Secundo quærunt doc. an emancipatus pręte
ritus dicat teſtm̃ nullum? dic vt dixi ſ. eo. §. quod ſi tantum.

1 *Dictio nũc, reſpicit præteritum tempus, & præſens, & futurum, ſed dictio tunc reſpicit extremitatem temporis tantum.*

2 *Meum eſſe intelligitur, quod ſub nomine meo poſitum apparet.*

3 *Dictio ſimiliter, refertur ad id, quod ſuperius dictum fuerit.*

4 *Verbum virilis ſexus non comprehendit maſculum ſolum, ſed etiam fœminam per virilem ſexum deſcendentem.*

§.Nunc de lege. Sequo. ſe continuat ad ſuperiora.
nam ſ. vidimus de conſilio Galli,
& de oſb.alijs q̃ pertinẽt ad ↄſiliũ ſuũ.nũc ponit de l. Vell.& di
uide primo in duas par.prin.nã in prima par.ſe ↄtinuat,& ponit
gñalẽ effectũ.l.Velleiæ. in ſcda part.deſcẽdit ad ſpẽm tractando
de j.& de ſcdo capite legis Velle.ſcda ibi,& vr̃.circa prin.§. Se-
cũda pars ẽt ſubdiuidit̃ in duas principales. Nã in prima ponit,
& tractat de primo capite & in eius mẽte,& forma.Scda tractat
de ſcdo.ſcda ibi,ẽt ſi parẽtẽ,& ibi dẽt eſſe.§.ſm verã. lec.iſta pri
ma vſq; ad §. ẽt ſubdiuidit̃ in quatuor partes. Nã in prima parte
ponit mẽtẽ primi capitis. Scdo ponit exẽpla ꝑ modũ cuiuſdã il
lationis.Tertio ponit rõnẽ ꝑdictorũ. Quarto, & vlt ponit verba
primi capitis vſq; ad §.ẽt ſcda ibi,ergo,& ſi filiũ.tertia ibi,qd.n.
quarta ibi,nã & ſi. Pone caſum hr̃, & dic ꝙ Iuriſc.ſcæu. poſuit.
ſ.cõſi.Galli,ꝑ qđ prouidet̃; ne teſtamẽta rũpant̃ ꝑ natos poſt fa
ctũ teſtm̃,& mortẽ aui.& pr̃is. Nunc dicit Iuriſc.videamus de l.
Velleia,quał̃r voluit,ne rũpant̃ teſtamẽta ꝑ natos viuis parẽtib.
ſitis & hoc primo. Scdo deſcẽdẽdo ad ſpẽm,& primo ad primũ
caput l.Vell,qđ primũ caput hẽt locũ.& ſpectare vr̃ ad eos,q cũ
naſcerent̃,eẽt ſuiuri ſui qa oẽs pſonæ erãt ſublatæ de medio.Et
ponit exẽplũ.pr̃ hẽbat filiũ , & nurũ ꝓgnãtẽ ex eo:filius deceſſit
anteq̃ pr̃ faceret teſtm̃,pr̃ fecit teſtm̃.& dixit,ſi qs nepos ex filio
meo ꝑmortuo me viuo naſcet̃, ſuus, hr̃s eſto. & certe iſte caſus
ꝑtinet ad primũ caput.& natus viuo pr̃e pr̃is ſui.i.auo nõ rũpit
teſtm̃.de hoc.n.nõ ꝓuiderat Gallus. Ecce ponit aliud exẽplũ.po
ne ꝙ filius nõ deceſſerat tpe teſti,ſed viuebat,& fuit inſtitutus a
pr̃e:& nepos naſciturus ſuus viuo auo fuit ſubſtitutus.poſtea an
teq̃ naſceret̃ nepos,filius deceſſit,& poſtea natus eſt nepos viuo
auo tandẽ deceſſit auus. certe & iſte caſus ꝑtinet ad primũ ca-
put legis Vell. & nepos natus nõ rũpit teſtm̃.vñ nõ ſolũ ↄtinet̃
primo capite, & ſi nepos inſtitutus inſtituatur eo tpe ,quo filius
nõ ſit,verũ ẽt ſi viuo filio inſtituat̃,& poſtea viuo pr̃e filius exeat
de medio.& reddit Sceu.rõnẽ,qa nõ eſt neceſſe ↄſiderare tp̃s te
ſti, vtrũ filius viuat vel nõ , ſed ſufficit tm̃ inſpici tp̃s,quo nepos
naſcit̃,tũc.cũ ſuus naſcat̃,& nemo eũ ꝓcedat,& ſic,qa inſtitutus
nõ rũpet teſtm̃. Tãdẽ Scæ. ponit verba primi capitis,q̃ ex latitu
dine verborũ ꝓbãt ꝑdicta vera eẽ. & dr̃ verba hæc ſunt. q teſtm̃
facit,hẽt ita dicere ſm ꝓuiſionẽ primi capitis,oĩs ꝑ virilẽ ſexũ de
ſcẽdẽs,q ei hr̃s ſuus futurus erit,hr̃s eſto.h.d.In tex.ibi,& noluit.
ponit hic intẽtionẽ legis Velle in gñali.In tex.ibi,nobis.ſ.teſtõ-
rib.eiſdẽq.parẽtib.In tex.ibi,ſiſr.ſiſitudo eſt q̃tũ ad ius impediẽ-
di,nõ q̃tũ ad ius agnoſcẽdi.In tex.& vr̃. hic ponit intentionẽ le-
gis Velleiæ in ſpãli . In tex. naſcat̃ ſupple nõ rũperet̃ teſm̃,qa ita
prouidit lex Velle.& hoc ſequit̃. In tex.notauerit.i.inſtituerit.l.
Velleia,ſeu diſpoſuerit.In tex.q.i qs,& ſic iſtud relatiuũ reſolui-
tur. In tex.naſcat̃.i.nepos poſt mortẽ pr̃is ſui.qd.n.neceſſe eſt tp̃s
1 faciẽdi teſtm̃ inſpici? In tex. &c i.hr̃s eſto. Dy.§ No.primo,ꝙ iſta
dictio,nunc,reſpicit præteritũ tp̃s,& pñs, & futurum.ſic. ſ. ſolu.
mat.ſi cũ do.§.nũc tranſgrediamur,& ſ.commo.l.ſi vt certo.§.
nunc videndũ.ſed dictio tunc , reſpicit extremitatẽ tp̃s tm̃.vt ſ.
eod.l.in prin.& J.de ↄd.& demon l.4.de vulg.ſub.l in ſubſtõne.
Si vero ↄiungant̃ ſimul iſtæ duæ dictiones nũc,& tũc,tũc princi
piũ trahit̃ ad extremũ,& ecõuerſo.& inde eſt ꝙ dicimus ex nũc
a ꝓut ex tũc.qđ dic,vt l.lecta.ſup.ſi cer.pe.Scdo colligit Cyn.† hic.
2 no.ꝙ intelligit̃ eſſe alicuius,qđ ſub eius noĩe ponit̃. Nam hic dr̃
de l.Velle. qa eã introduxerit Velleius ſm Cy.hoc melius pro
bat̃.J.de ↄdi. & dem.qui in teſtõ.el i. Tertio no.ꝙ qñ duo dẽnt
interuenire ad vnũ actũ.ſufficit alterũ interuenire,ſi eſt ꝑ ſe ſuf-
ficiens . Nã ad hoc ne teſtm̃ rũpatur,dẽt pr̃ inſtituere filium,&
nepotẽ: & ſufficit ꝙ nepotẽ tm̃ inſtituat, ſi filius ꝑdeceſ.hoc no.
colligit hic Cy.& probat̃.ſup eo.l.§.nã & ſi,& §.in oĩbus.Certe
iſtud no.melius ꝓbat̃,de ap per l.1cio,& qđ no.in c. 2.de reſcr.fa
cit ſup.de exc.tu.l.ſpadonẽ. §.qui iura. Quarto no.hic qđ nõ eſt
conſiderandũ tp̃s,quod non infert̃ in actu.vnde.qñ tractatur de
pñti,bene inſpicit̃ pñs tp̃s,vt inſti.de exhær.lib.in princi. Sed qñ
tractat̃ de futuro,ſufficit inſpici tp̃s, quod illud futurum incipit
eſſe in actu,vt hic.& ſup eo eum poſſumus. Vltimo no.ꝙ Vel-
leius fecit duo capita, primum tñ bifurcatum. & dixerunt qdã
ꝙ erant tria capita,ſed male, qa ambo mẽbra primi capitis vna
ↄſiderationis rõne laudant̃,& ꝓpea eſt vnum caput.Oppo.hic,
3 dr̃ ꝙ l.Velle. voluit viuo teſtõie natos ſibi non rũpere teſtm̃.†&
iſta dictio Similiter,refert ſe ad id,qđ dictum erat a Gallo.& hic
vr̃ per hanc dictionem,Sir̃, ꝙ Gallus fuerit locutus de natis vi
uo teſtatore,quod falſum eſt,vt l.hac.in princ.vſq; ad noſtrũ.§.
Sol.dic ꝙ hoc verbum,Sir̃,non facti,ſed iuris notat ſimilitudi-
nẽ qa ſicut ꝑ Gallũ eſt ꝓuiſum,ne teſtamẽta rũpant̃,ita ꝑ Vel-
leiũ. Sed nõ in eiſdẽ terminis, & dic ꝙ nõ oẽ qđ eſt ſiſe,eſt idẽ.
nã ſimilitudo eſt inter diuerſa habẽtia inter ſe aliq̃ ↄuenientiã,
vt no.ſup depo qđ Nerua.Scdo opp. tu dicis,ꝙ lex Velleia ha
bet duo capita.oſtẽdo ꝙ alterũ ſit ſupfluũ. nam verba primi ca
pitis ẽt ſiſr dicunt,omnis qui ſuus hæres futurus erit,&c.& Ver
ba ſecundi capitis ẽt ſiſr debent,ſi qs ex ſuis hr̃dib. &c.tunc qui
ſuus hr̃s inueniat̃,&c.& ſic eadẽ vr̃ ſn̄ia,& effectus vtrorumq;
verborũ.So.qdã fatent̃ qđ non eſt niſi vnũ caput:ſed hoc eſt ꝓ
iſtũ tex.nã primum dr̃ reſpectu ſecundi,vt J.de reb.dub.l.q duos
§.I propoſita.pręterea ẽt dr̃ hic circa mediũ tex.dic ſequenti par
te.ergo prima præceſſit. pręterea ẽt dr̃ in §. nũc videndũ,in hac
poſteriori parte,& in hoc ſcdo capite.& ſic concludo ꝙ hẽt duo
capita.ad ↄriũ dico dũ dicis,ꝙ vnũ eſt ſuperfluũ per aliud,dico ꝙ
non eſt verũ.& rñd.qa dña eſt ĩter primũ caput,& ſm.nã primũ
caput hẽt locũ.qñ filio iã mortuo ĩſtituo nepotẽ ex eo naſcitu-
rũ me viuo.Itẽ hẽt locũ qñ filius viuit tpe teſtamenti, & eo iſti
tuto ſubſtituit̃ nepos in vita aut poſt mortẽ filij, & poſt ↄditum
teſtm̃.Scdm.c.hẽt locũ.qñ tpe teſtĩ viuit filius & nepos, & filio
inſtituto ſubſtituit̃ nepos,ne rumpat teſtm̃, ſi filius viuo pr̃e de-
cedat : breuis concluſio eſt hæc, ꝙ primũ caput loquit̃ in quaſi
poſthumo.ſm in iam nato.ſic ergo cũ vnumquodq.caput proui
deat per ſe circa diuer.caſus, vnum non eſt ſuperfluũ ꝑ aliud. &
ſic nõ ob.ↄriũ.Tertio op.ꝙ Velleius in primo capite prouiderit
ẽt de nepote nato, viuo filio,vt in tex.ibi.verũ,&c. quędã glo.vr̃
hoc fateri,ſed veritas eſt,ꝙ ille tex.dẽt exponi ſi;viuo pr̃e.i.patris
ſui,qui erat auus quo ad nepotẽ,mortuo tñ pr̃e ſuo. alias cũ præ
cederet̃ a filio, non naſceret ſuus, imò eſſet poſthumus alienus,
ꝙ eſt ↄ mentem Vell. Quarto op.hic dr̃,ꝙ non inſpicit̃ tp̃s teſta
menti,an quis ſit ſuus,ſed tp̃s quo naſcit̃ ↄ ſ.eo.l.§.in omnib.ſol.
aut inſpicimus ſtatũ pñtẽ ,aut futurũ. q̃tũ ad pñtẽ ↄſiſtentiã te-
ſtamenti nõ op futura proſpicere,ſed quantũ ad ꝓuidentiã ſutu
rorũ ſic.& ſic nõ ob. Quinto op.ſi primũ caput. l.Velleiæ hẽt lo
cũ in eo,q ſuus naſcit̃.ergo hẽt locũ in caſu Galli,qui prouidit dẽ
eo,q ſuus naſcit̃,ſed hoc eſt falſum;ergo, &c.Sol.dic,ꝙ ↄſilium
Galli in his tm̃ loquit̃,qui naſcunt̃ ſui mortuo auo,ſed Velleius
4 loquit̃ in his qui viuo auo,& ſic non ob.†Sexto,& vlt op.verba
Velle.dñt oĩs virilis ſexus qui ſuus naſcet̃. ↄ imo ẽt fœmineus ſe
xus,ſi ſuus naſcet̃,debet comprehendi,vt ſ. eo.l in princ i verbo
q̃ neptis.Sol.hæc verba,virilis ſexus,referunt̃ ad teſtõrẽ q.d.non
mulier,quia eius præteritio hr̃ ꝓ exhęredatione. vel dic,ꝙ referũ
tur ad ſubſtitutũ.exponit̃,Omnis virilis ſexus.i.deſcendens. Ex
quo no.arg.ꝙ ſi ↄceſſa eſt emphyteuſis alicui pro ſe, & deſcẽdẽ
tib.ſuis ꝑ virilẽ ſexũ,ꝙ includunt̃ neptes ex filijs, licet non inclu
dant̃ neptes ex filiab.includit̃ ergo fœmina ex maſculo,nõ ex fœ-
mina,& de hoc eſt hic expreſſum. Quæro an iſte caſus primi ca
pitis.ſ.qñ filius viuit tpe teſtamenti.& eo inſtituto ſubſtituatur
nepos naſciturus poſt mortẽ patris in vita aui , an pertineat ad
legem Velleiam quantũ ad mentẽ, & rationem tm̃, an ꝑtineat
q̃tũ ad mẽtẽ & verba.dixit Azo.ꝙ q̃tũ ad mentem & rationem
tm̃;ꝙ gl.reprobat rõnabiliter.quia quando aliqua diſpoſitio eſt
vlis,quicquid includit̃ ſub ea, includit̃ ſub ea ex propria ſignifi-
catione verborũ,vt l.ſi ſeruitus.ſup.de ſeru.vr.præ.ſed qñ diſpo-
ſitio non eſt vniuerſalis.ſed particularis,tamen per rationem ex
tenderet̃,illa dicit̃ mens,vt no. Dy.in c.vlt.de reg.iur.li.6.ſed in §.
nr̃o.verba ſunt formata vlr,vel indefinite,qui hęres ſuus futurus
erit.vnde quicquid continetur ſub vniuerſali,vel indefinite.con
tinetur ex verbis, & mente, non ex interpretatione.ita dicit hic
gl.no.& eſt vtile pro ſtatutis interpretandis. Bal.

ADDITIO.

a Ex nunc prout. Vide D.Iaſ.May.inſti. de ac.§ rurſus,num.27.& Franc.
Are.in l.lecta.ſup.ſi cer.pet.& remiſſiue in l.hæres,de acq hær. & Felin.in
c.licet cauſam,in 4 col.de prob.& Ang.in conſ.169.

---

1 *Interpretatio eſt duplex.*
2 *Teſtamentum vſurarij manifeſti,qui non cauit ſecundum formam c.quamquam,de vſur.in 6.eſt nullum: tamen ſi poſtea caueat, conualeſcit.*
3 *Hæredis nomine vt plurimum continetur deſcendens , quandoque vero etiam extraneus continetur.*
4 *Copula an & quando requirat concurſum.*

§.Etiam ſi. Diuidit̃ principaliter in tres partes vſq; ad
§.ille caſus. Nam primo ponit mentẽ ſecũ-
di capitis.Scdo verba,& effectum propriæ ſignificationis verbo
rũ. Tertio repetit verba præmiſſa ſecundi capitis,& ea ꝑ interꝑta-
tionẽ extẽdit ſecunda ibi,& bñ.tertia ibi,videndũ Itẽ diuidas per
ſe hunc.§.etiam,vſq.ad §.vidẽdum. & dic ꝙ diuidit̃ in quatuor
partes. Nã primo ponit mentẽ ſecũdi capitis. Scdo declarat per
exempla. Tertio ponit verba ſecundi capitis. Quarto ponit effe-
ctum propriæ ſignificationis verborũ. Scda ibi,certa. tertia ibi,
& bene. Quarta ibi,nec ſolum.Pone ergo caſum. dixit.ſ.qđ ꝑ
uiſũ eſt ꝑ primũ caput,ꝙ q naſcat̃ viuo auo,mortuo pr̃e,nõ rum
pat.dicit iur.cõ.ẽt ſi vtroq.parente.i.patre, & auo viuo naſcatur
nepos,nõ vult lex,ꝙ rũpat̃ teſtm̃,quæ ſi dicat, non ſolũ ſi naſcat̃
viuo auo tm̃,eſt prouiſum,ne rumpat ꝑ primũ caput:ſed etiam
ſi naſcat̃ viuo pr̃e & auo,& pr̃ poſtea viuo auo moriat̃, prouiſũ
eſt per ſm caput legis Velleiæ, ne rumpat, & h.d. primo ponit
exẽplũ.pone,pr̃ hẽbat filiũ,& nepotẽ ex eo,vel nepotem,& pro-
nepotem.inſtituit filium, & nepotem,ne ſi filius procederet,ne
pos vt ſuus rumperet teſtm̃.certe mortuo filio,poſtea nepos,vel
mortuo filio, & nepote pronepos agnaſcendo, & in locum ſui
non rumperet teſtamentum.& h.d.ſecundo. deinde ponit intiſ-
con.verba ſecundi capitis commendando ea.& dicit quod bene
ſe habent verba ſecundi capitis.& largã ſententiam habent. Di
cunt.n.ſi quis ex hæredib.ſuis hr̃s eſſe deſierit, quocunq; modo
ſit.

ſit,tunc qui ſuus hæres erit,hæres eſto.bene dico, q̃ habent largam ſententiam,quia pertinent ad oẽs caſus,qui ſuppientur per Sce.in ꝯſilio Galli,vt ſ.diximus.& h.d. Tertio vero ponit effectũ propriæ ſignificationis verborum.& dicit q̃ non ſolum verba ſecundi capitis pertinent,ſi nepos viuo patre ſuo decedit.dictos pr̃ ſuus quod pronepos agnaſcendo non rumpat teſtamentum,ſed etiam ſi primo decedit filius, deinde nepos conuerſo ordine ſupeſtion,quia pronepos non rump t.& attende dicit Scæuo.quod quando primo moriẽ nepos quam pr̃ nepotis, inſtitutio nepotis non fuit neceſſaria: ſed ſi conuerſo ordine primo moritur filius quant nepos, inſtitutio, vel ſubſtitutio nepotis eſt neceſſaria, & includitur in verbis Velle. Si enim nepos ille eſſet præteritus, rumpetet teſtamentum. In tex.ibi, interpretandum id eſt & per exempla declarandum.In tex. non rumpat, quia ſe inuenit inſtitutum Dy. No. h.c q̃ per fin caput legis Velleiæ inſtituitur nepos natus poſthumus: ſed per caſum difficilem poſthumus, qui cum naſcitur,eſt poſthumus alienus,id eſt,non habens iura ſuitatis,bene eſt ſucceſſibilis ex ſubſtitutione,& in hoc differt a primo capite: quia in primo capite naſcebatur poſthumus ſuus.in ſecundo capite alienus.& eſt no.quod in illo ſecundo capite nõ inſpicitur qualitas,quæ ineſt naſcenti,cum naſcitur; ſed inſpicitur ſuitas poſtea ſubſequens,& qualitas poſtea inhærens,quę firmat ſubſtitutionem.Secundo eſt no.quod hæc verba, ſuus hæres,ponuntur pro filio & dicit tex.vel alio deſcendente, qui obtinet primum locum vnde dicit litera, ſi quis ex ſuis hæredibus,referendo ſe ad tempus vitæ teſtatoris,cum tamen viuens nõ habeat hæredem, vt C.de cap.l.nec nos.

1 † Tertio no.quod aliquid dicitur interpretari id eſt declarari per exempla. & licet ſtatuta non reciperent interpretationem, recipiũt tamen exemplorum poſitionem,& declarationem;quia duplex eſt interpretatio.I.intrinſeca.& iſtam ſemper recipiũt. intrinſeca autem eſt illa quæ procedit ex proprietate, vel diffinitione ſermonis, vt inf.de leg. 3.non aliter.§.fi.extrinſeca vero eſt,quam natura verborũ prolatorum non eſt apta comprehendere,ſed venit ex tacita ratione,vt no.Dy in ſimili,de verb.obliga.l.ſciendum. ſed illam non recipiunt ſtatuta ſecundum practicam aduocatorum, de hoc non eſt hic plus dicendum. Oppo.contra primum no.quod inſtitutio poſthumi alieni confirmari non poſ. propter ſuperuenientem qualitatem ſuitatis. vnde videtur ob l.1.inf. de reg.iur. Caſt.Sol.hic erat ſubſtitutio conditionalis, in qua regula Catonis non habet locum. Secundo oppo.ad idem, & videtur quod licet mutetur conditio de nulla in aliquam, non conualeſcat teſtamentum. vnde vr̃ ob,de leg.3.l.1.§.ſi filius. Sol interdum variatur conditio teſtatoris.Interdum condõ ſubſtituti. Primo caſu loquitur ꝯ.l Secundo caſu loquitur hic. circa quod ſic diſtingue:q̃ſq.variatẽ conditio teſtatoris,q̃ſq.hæredis. Primo caſu,aut mutatur conditio de nulla in aliquam, aut de aliqua in nullam, aut de aliqua in aliquam.ſi de nulla in aliquam,tunc refert,aut condõ erat funditus nulla,vt quia teſtator erat filiusfam.vel pupillus,tunc nunquam conualeſcit teſtamentum,quia cauſa efficiẽs eſt funditus nulla,& ita loquitur d.l.1.§.filium,de leg.3. Aut conditio teſtõris non erat funditus nulla,ſed offuſcata,& quodã extrinſeco accidenti impedita,inerat tamen ei potentialiter ſtatus teſtandi,tunc teſtamentum conualeſcit iſte eſt tex.no. in l.de

2 hær.inſti.l.qui ſoluendo.† Et per hoc dico quod teſtamentũ vſurarij manifeſti,qui nõ cauit ſecundum formam. c.quamquam,

a de vſur.lib.6 eſt nullum.tñ ſi poſtea caueat,conualeſcit, a vt ibi no. Ratio, quia ſtatus vſurarij quantum ad teſtandum non eſt funditus nullus,imò ineſt ei potentialiter ius teſtandi.licet ergo impediatur ex accidenti,quia cautionem non dedit.ſi illa cauſa impediens tollitur,quia ſuperuenit cautio, cõualeſcit teſtamentum.& hoc tenet Nic.de Mal.& Bar.inf.tit.1.filio poſt.licet Cy. determinet contrarium in d.§.ſi filius,in ſuis addi.ſi vero conditio teſtoris mutatur de aliqua in nullam, dic.vt no. in l.1.§.exigit,de ſecun.tab & per gl.illam dico,quod ſi quis fecit teſtamentum,dum non erat vſurarius, poſtea eſt factus vſurarius manifeſtus, quia ſuo dei lo conditio ſua eſt mutata de aliqua in quaſi nullam,teſtamentum eius non valet per illam glo. no.ſi autem mutatur conditio teſtatoris de aliqua in aliquam,teſtamentum non vitiatur,vt ſup.eo l.filio.In conditione autem hæredis,quã

3 do mutatur eius conditio,dic,vt dixi in §.forſitan.† Circa iſtum

b § etiam quæritur, vtrum nomine hæredis b contineatur deſcendens, vt ſic fiat relatio ad qualit.perſonæ, an contineatur hæres extraneus,vt ſic fiat relatio ad vniuerſalem ſucceſſionem. circa quod ſic diſtingue ſecundum Bart.aut iſta verba referuntur ad tempus vitæ eius,de cuius hæredib.proferuntur, & tunc intelliguntur de liberis in gradu proximiorib.vt in §.& bene ibi dum dicit.ſi quis ex hæredibus ſuis quod intelligitur. i.ex liberis primum gradum obtinentibus.vnde ſi dico,promittit mihi,& hæredibus meis in vita mea 10.annua! Intelligitur de hæredibus,& liberis.vt ſ de vſufru.accre.ſi quis Titio, ſm vnam lect.quia pro ſucceſſoribus non poteſt poni, cum viuens non habeat ſuccedentem hæredem, vt C.de cap.l.nec nos. Aut iſta verba proferuntur poſt mortem.& tunc refert, aut proferuntur ſuper rem, quæ de ſui natura tranſit ad liberos contemplatione deſcenſionis & generis,non contemplatione hæred. & tunc intelligitur de liberis,ad quos illa res cum apta tranſire ſm ſuam naturam, vt no.J. ad Trebel.l.ex facto.§.ſi. per glo.& Dyn.& in l.in conuentionibus,de verb.oblig per Dyn.& eſt expreſſum in c.ſi clericulus,de alien.feu col.10. Aut proferuntur ſuper re,quæ de ſui natura eſt inſeparabilis a prima perſona ſuſcipiente, & non eſt apta vllo modo tranſmitti, vt ſuper viuſf.& tunc nomen hæredis intelligitur de primo ſucceſſore vl̃i,non de vlteriori, vt J.de verb.oblig. ſciendum, Non obſt. C. de lega.in annalibus,vbi legatum non tranſmiſſibile facta mentione hæredis tranſmittitur ad omnes hæredes,quia ibi res legata erat tranſmiſſibilis de ſui natura.Sed conditio impediebat tranſmiſſionem, quam non impedit facta mentione hæredum ſecundum Bar. Interdum nomen hęredis ponitur ſuper re, quæ tranſit ad quemlibet hæredem de ſui natura.i.aptitudine.& tunc ſubdiſtingue, aut fit mentio hęredis a recipiente, & intelligitur de quolibet vl̃i ſucceſſore in infinitum, quia non eſt ratio aliqua, quare oporteat reſtringi ad certũ hæredem, vt ſup. de proba ſi pactum.C.ut actio.ad hære.& contra hære.l.1.& per Cy.C.de contrahẽ.ſtipu.veteris & per Pe.aut fit mentio a concedente.& tunc refert.aut generaliter intelligẽdo ſequeretur abſurdum,quia prouiſio redderetur inutilis contra intentionem diſponentis,& reſtringitur ad filios,vt d.l.ex facto.§.ſi.& ibi no.aut non ſequeretur aliquod abſurdum,& tunc intelligitur de quolibet hærede ſecundum Bar. Nam vl̃is oratio æquipollet quibuſcunque particularibus ſub ea incluſis,vt dicit Scæuo. in iſto §.& bene in ratione ſui, & J.de reb.dub.ſi is qui ducenta.§.vtrum. Tu in hoc vltimo membro ſubdiſtingue.aut fit mentio de hærede ſimpliciter, aut de hærede qualificato,puta de maſculo hærede.ſi quidem de hærede ſimpliciter, intelligitur, de quolibet. ſi autem de hærede maſculo, intelligitur de proximo deſcendente,& non de extraneo hærede,vt in c.ſi clericulus ſ.alleg.& ita tenet Ra.in quadam q. Secundo quæro,dicit teſtator ita inſtituo Titium:& ſi deceſſerit ſine liberis,ſubſtituo Seium,& eius hæredes.deceſſit Titius ſine liberis iam præmortuo Seio.quæritur vtrum hæredes extranei Seij poſſint ve-

c nire ad ſubſtitu. Ricar.Mal. in quadam diſpu.tenuit,q̃ non,c quia hæc verba, & eius hæredes, poſita in inſtitutione intelliguntur de liberis,non de extraneis hæredibus, & probat ipſe ſic.ſicut ſe habet inſtitutus ad ſubſtitutum,ſic ſe habet hæres extraneus inſtitutus ad extraneum hæredem ſubſtitutum: ſed inſtitutus ſe habet ad ſubſtitutum excludendo. quia teſtator eum prædilexit.vnde pari ratione hæredem extraneum Inſtituti videtur prædilexiſſe hæredi extraneo ſubſtituti, quia tale videtur propoſitũ teſtatoris,vt cæteris paribus prædilexerit inſtitutum,& hęredes ſuos.hoc probatur. J.de cond.& dem. l. Publius § fi.ſecundum Riza.& Bar.quod eſt notandum. Tertio quæro,pone q̃ teſtator dicit ita, Inſtituo Titium, & ſi deceſſerit ſine liberis,ſubſtituo Seium,& eius filios & hæredes. vel dixit ita. Subſtituo Seium, & eius fratres & hæredes.modo quæritur,quod ſit ſignificatum iſtius copulæ,vtrum requiratur q̃ ambo concurrant, videlicet, q̃ ſint filij,& ſucceſſores vl̃es. an vero ſufficiat alterũ iſtorum? dixit Iac. But. in quadam diſpu quod copula quandoque ponitur in ter ſubſtantiua,& tunc ſoluitur in ſingularitates vt l.falſa. §.vlt.de cond.& dem.quandoque ponitur inter adiectiua abſolute poſita non reſpectu vnius ſubſtantiui,& idem, vt l.ea th adiectio.de l.3. q̃ſque ponĩ inter qualitates vni ſubiecto copulatas,tunc requiritur quod qualitates concurrant in eodem ſubiecto.cum ergo copula hic vr̃ cadere inter qualit. ergo requiritur concurſus harum qualitatum,quod ſit filius & hęres veritas eſt in ꝯtrium,quia in themate præmiſſo ſufficit quod ſit filius,licet non hæres, quia poteſt venire ex ſua perſona, licet non veniat

d per viam tranſmiſſionis. Et dic de copula d vtrum requiratur

4 concurſus,vel non,hoc modo diſtinguendum.† Aut loquimur quantum ad veritatem prædicationis,& exigitur concurſus copulatorum,vt J.de reb.dub.ſi is qui ducẽta. §.cum ita,& §.vtrũ. Aut loquimur quantum ad interpretationem iuris, & refert. Aut verba proferuntur a lege, & tunc quælibet pars debet eſſe vera,& requiritur copulata concurrere,vt not. in l. vnde. §.hoc autem a ſuperio.de in.ac.priu. Aut proferuntur ab hoĩe, & refert

ADDITIONES.

a Conualeſcit.Adde Pau de Ca.in conſ. 382 incl.præfatum,& eundẽ Bal. in conſ 332.2.vol. & adde quod valeat abſq; cautione tale teſtamentum, quando teſtatur ad pias cauſas,vt per Pet.de Anch.in conſ 330. & Paul. de Ca in conſ.4.8.in pri.impreſſis.

b Hęredis.Vide ad materiã quę hñr per d.Alex.de Imo.in conſ.56.in 1 col. cum ſeq.in 1.par.& in conſ.105.in 3 col.in prin.& in conſ.21.in pen.col. in 1.par.& in conſ.100.2.dub.& in conſ.92.in fi.vlt.col.& in conſ.117. & in conſ.190.in 1.col. ea.2.par.& Fu. in conſ. 16 & in conſ 48 & Rapha.Cu.in conſ.125.& d.Car.in conſ.59.& Alex de Imo.in conſ.36.& per eundem Bal.in conſ.42.2.vol.& d.Alex de Imo.in l 1.in fi.6.col.in 1.parte,& Ang in conſ.245.& in conſ 100.& Pau.de Caſt.in conſ.190.

c Quod non.Vide Pau. de Caſt in conſ 190.in pri.impreſ.

d De copula.Vide Lud.Ro.in conſ.140.& Ang.in conſ.63.

fert. Aut copula eadem cadit inter perſonas, & non requiritur cõcurſus.nam poteſt vna venire ſcorſum ab altera, & altera excluſa, vt l.ſi quis Titio, & l.ſi mulier, cum ſi.de vſufru. acc. Aut ponitur inter res de quib.diſponitur. & ſimiliter non exigitur cõcurſus, vt inſti.de lega. §.ſi quis ancillas, & l.4. J.de fun.inſtruct. Aut ponitur inter qualitates, vel accidentia, & refert. Aut plures quali. tendunt ad informandum vnum ſubiectum, aut plura.ſ. quia quælibet qualitas tendit ad ſuum ſubiectum propriũ qualificandum, & formandum. Primo caſu requiruntur copulatæ qualit. vel accidentia reſpectu eiuſdem ſubiecti concurrere, vt J.de leg.1. Titiæ textores. Secundo caſu non oportet concurrere, vt l.2.de cond.inſti.& de cond.& dem. falſa. §.vlt aut copula cadit inter conditiones, tunc aut concernunt vnum effectum, et debent concurrere, vt J.de cond.inſti. ſi hæredi plures.aut concernunt plures effectus numero.ſ. quælibet cõditio concernit ſuum effectum per ſe, tunc non requiritur concurſus, vt infr.ad Treb.l.Lucius.§.Gaio.& no. bene prædicta.

3 *Filius captus ab hoſtibus ſtatim deſinit eſſe ſuus.*
8 *Certitudo eſt duplex.*

§.Videndum. Hic repetit verba ſecundi capitis, vt ea per interpretationem extẽdat, vel declaret, quod verius eſt ſecundum Dy. Et diuiditur in tres partes. Nam primo ponit dubium. Secundo ad determinationẽ ipſius ponit vnam rationem. Tertio ponit aliam rationem, & cõcludit. ſecunda ibi, nihil.n. tertia ibi, niſi quod. Caſus. teſtator habebat filium captum ab hoſtib. et nepotem in ciuitate conſtitutum. fecit teſtamentum, ſecundum quod diſponit lex Velleia in ſecundo capite. tandem deceſſit teſtator, deinde deceſſit filius in captiuitate. quæritur, vtrum nepos agnaſcendo rumpat teſtamentum? faciebat dubitationem, quia lex Velleia dicit, Si quis ex ſuis hæredibus ſuus hæres eſſe deſierit: ſed iſte qui erat in captiuitate, non deſijt, viuo teſtatore infallibiliter eſſe ſuus propter ſpem reuerſionis. ergo non pertinet ad legem Velleiam. ergo rumpit agnoſcendo, quaſi nõ videtur in hoc caſu inſtitutus. Iuriſconſ. Scæuo. dicit quod videndum eſt, an per interpretationem ſecundi capitis legis Vellæ poſſit hoc teſtamentum defendi. & primo format vnam rationem quod ſic. Nam lex Velleia dixit, Si quis ſuus eſſe deſierit, non adijcit tempus, an deſierit eſſe in vita teſtatoris, vel poſt. cum ergo lex Velleia non requirat certum tempus, ergo nec nos requirimus. deinde dicit Scæu. quod audacter dici poteſt, quod iſte caſus inducitur in ſecundo capite legis Velleiæ. nam ille filius deſijt eſſe ſuus viuo patre. & ex quo poſtea decedit in captiuitate, infallibiliter apparet, quod nec fuit ſuus, nec eſſe poteſt. In tex. ibi, poſteriori capite. ſcilicet ſecundo capite legis Velleiæ, cuius verba ſunt, ſi quis, &c. In tex. ibi, ſuccedunt. & inſtitui teſtamentum non rumpant. Dyn. Nota hic primo quod lex ſcripta inanimata interpretatur per l. animatam. i. per Scæu. concor. ſup. ea. l. §. ſi is. & ſic notant hic quidam, quod multæ ſunt interpretationes. nam quandoque lex inanimata interpretatur per legem animatam, vt hic. quandoque interpretatur Imperator, vt C.de leg.l.1. quandoque iudex ſententiã ſuam, vt J.de app.l.ab executione. quandoque doct. vt C.de profeſ.qui in vrbe Conſtan.lib.12.l.vna. quandoque actor, vt ſup.de iud.ſi quis intentione. Secundo no. quod illud quod eſt interpretatum per aliquem, hẽt eundem effectum, quem ipſum o. iginale. & ſic ſi iudex interpretatur ſñiam, ita naſcitur actio in factũ ex ſña interpretata. l. cui ex ſña principali. hoc probatur in authen. de filijs ante dota inſtrũ nat circa fi. ſecundum Cy. Tertio no. hic quod interpretatio accipitur pro declaratione. Quarto no. de audacia permiſſa. Quinto no. quod non debemus requirere plus quam requirant verba legis, vel ſtatuti. vnde ſi verba legis, vel ſtatuti non requirunt certum tempus, nec nos debemus requirere, vt hic in ver. nihil.n. quod eſt no. Sexto & vltimo no. quod filius captus ab hoſtibus ſtatim deſinit eſſe ſuus: ſed non infallibiliter pp ſpem reuerſionis. ſi tamen poſtea decedat in captiuitate, quod apparet quod illa ſpes fuit inanis, quod medio tempore talis ſpes nihil debuit operari. Ex quo ſubtiliter etiam potes colligere, quod illud quod non pendet eſſentialiter, licet pendeat potẽtialiter, quo ad ſpem reſolutionis, non dr̃ interim pendere. fac. l.1 C. de ſent paſ. l.fi. ſup. de in diem addic. l.2. facit de cond. & demo. l. mutianæ, & l. vlt C.de or. cogn. Concluſio eſt, quod illud, quod non pendet eſſentialiter, licet pendeat potentialiter quantum ad reſolutionem non dr̃ pendere, nec impeditur per illam pendentiam aliquis effectus ipſius actus. Oppo. primo de ſuperfluitate. nam ſup. 1. §. proximo dixit loquendo de ſecundo capite, quod verba ſecundi capitis pertinent ad omnes caſus, qui ſupplentur in ſña Galli. ſed manifeſtum eſt, quod hic caſus eſt de illis, vt ſup. eo. l. §. ſi is. ergo, &c. Sol. dic quod non ſupplet, ſed declarat. aliquando. n. filius deſinit eſſe ſuus ſine ſpe recuperandi locum ſui hæredis, aliqñ cum ſpe. & ille caſus determinatur hic ſm̃ Dyn. Secundo oppo. hic dr̃ quod nõ refert, moriatur filius in captiuitate ante mor. patris, vel poſtea. contra eo. l. §. in omnibus. & l. ſi quis poſthumos. §. ſi filium. Sol. dic. aut ante mor. natalem nihil contingit. & tunc refert, an moriatur ante mor. teſtatoris, vel poſt, vt in contrario, aut aliquid contingit, vt mors ciuilis. & tunc non refert, vt hic. Tertio oppo. nam iſte §. a contrario ſenſu innuit, quod ſi filius rediret, auferetur hæreditas nepoti. contra opp. de glo. quæ eſt ſ. ea. l. §. & quid ſi tantum. Sol. dic quod loquitur in fictione poſtliminij, quæ habet tractum retro. ſed ibi eſt reſtitutio, in qua inſpicitur tempus præſens, quia non habet tractum retro, vt ſupra ad Mal. l.1. § ſi pendeat, & C.de re. mil. ſiue alle. lib. 12. Quarto oppo. nam hic innuit quod nepos poſſet adire etiam antequã certum ſit filium deceſſiſſe apud hoſtes. contra incertus de ſtatu ſuo non poteſt adire, vt l. hæres, de acq. hær. ſed cum pendet, an filius redeat, an non, quæſtio pendeat, an nepos ab aliquo præcedatur, & ſic an ſit ſuus auo, vel non. Sol. dic quod inſpecta veritate quantum ad præsẽs tempus nihil eſt in pendenti. ſed inſpecta ſpe, ſic potes dicere, quod hic loquimur quantũ ad immixtionem, quæ fit per ius ciuile, in qua non requiritur ſcientia, vt C.de ſuis & le. apud hoſtes. immixtio autem facti, & animi interim non videtur hic poſſibilis propter rationem prædictam. Bar. tenet hic quãdum filius eſt apud hoſtes, nepos non poſſit ſe immiſcere: quia idem operatur ad impediendum illud, quod eſt in ſpe, quod ſi eſſet in actu, & in re ſm̃ Bar. & alleg l. pen. de ſuis. & le. Certe iſte paſſus determinatur per l. vlt. C de ſent paſ. & licet immixtio iuris non de iure non requirat aliquam certitudinem ineſſe homini: tamen requirit ineſſe ipſi naturæ. vnde videtur quod nulla interim immixtio procedat. nec immixtio hominis, nec legis. ni
2 ſi dicas, quod †certitudo eſt duplex. quædam eſt certitudo reſpiciens actum eſſentialiter, & iſta ineſt hic. quædam reſpiciens actum quoad reſolutionem, & iſta non impedit.

1 *Dictio in, ponitur augmentatiue.*
2 *Argumentum ex connectione duarum ll. vel duarum cap. eiuſdem legis validum eſt in iure.*
3 *Teſtes duo ſi probant vnum, & duo alij aliud, ex a. augentur eorum dicta, & probant plene.*
4 *Digreſſio de qualitate prohibita ad permiſſam facit actũ efficaciter valere.*
5 *Initium appellatur tempus, in quod diſpoſitio primo conſertur, non tempus, in quo diſpoſitio ordinatur.*
6 *Inſtitutio eſt triplex.*
7 *Præteritio eſt triplex, & ſimiliter exhæredatio.*
8 *Extraneus appellatur ille, cui non debetur debitum bonorum ſubſidium, hoc eſt legitima.*
9 *Dictio mox, ſumitur pro incontinenti.*
10 *Aliud eſt permittere, aliud de nouo inducere.*
11 *Violentia omnis eſt delictum in perſona.*

§.Ille caſus. Iſte §. diuiditur in quatuor partes. Nam in prima parte ponit quæſtionem difficilem, & dubitabilem. In ſecunda ponit rationem difficultatis, ſeu dubitationis. Tertio ponit prouiſionem, & determinationem Iuliani in prædicta quæſtione. Quarto ſubijcit quandam quæſtionem dependentem ex præmiſſis. Secunda ibi. Non enim. Tertia ibi, Iuliano. Quarta ibi. Quæremus. Et ad euidentiam iſtius §. præſuppone quod poſthumus alienus non poteſt hæres inſtitui de iure veteri, vt inſti. de le. § poſthumo. Secundo, quod quilibet poſthumus dicitur alienus, qui non habet iura ſui hæredis & continuatur ad ſuperiora. dicit in prin. legis de conſilio Galli, & eius prouiſione. ſecundo in § nunc de l. de prouiſione Vellei. ſequebatur videre de tertia prouiſione Iuliani in caſu difficili. & ideo ponitur hic iſte § caſus ſic formatur. Quidam habens filium, & nurum ex eo prægnantem. fecit teſtam̃ ſecundum primum c. legis Velleiæ, videlicet inſtituendo filium, & ſi ſuus eſſe deſierit ſubſtituendo nepotem naſciturum ſe viuo. facto teſtamento natus eſt nepos viuo auo, & patre. tandem pater deceſſit, quæritur an nepos agnaſcendo rumpat iſtud teſtamentum? & dicit Scęu. quod iſte caſus eſt valde difficilis, & hoc probat, quia iſte caſus non pertinet ad primum caput legis Velleiæ, quod loquitur quando nepos ſuus naſcitur. Nam iſte non fuit natus ſuus, cum pater præcedebat. Item ſecundum caput legis Velleiæ non habet locum: quia loquitur, vbi tempore teſtamenti nepos erat iam natus. quo caſu dicit Scęu. quod Velleius non induxit prouiſionẽ circa nepotem inſtituendum. Nam nepos iam natus poterat inſtitui etiam per ius antiquum. ſed induxit Velleius formam, ne teſtamentum rumperetur. cum ergo non ſumus circa prouiſionẽ legis Velleiæ, remanet ius antiquum, quod poſthumus alienus inſtitui non potuit. ergo teſtamentum non valet. Tandem dicit Scęuo. quod Iul. determinat hoc teſtm̃ valere, & mouetur ea coniunctione amborum capitum legis Velleiæ. vnde Scęuo. concludit, hunc nepotem, cuius qualitas ſic eſt variata de non ſuitate in ſuitatem poſſe ſuccedere. Sed iuxta hoc formatur dubium, quid ſi mutetur qualitas nepotis e conuerſo, videlicet de ſuo in non ſuũ, quia auus eum emancipat, nunquid iſte nepos repelleretur a ſubſtitutione? Reſpondet Scę quod non. imò ſuccedat vigore ſubſtitutionis, ſed non tanquam ſuus, & neceſſarius, ſed tanquam voluntarius hæres. hoc d. vſque ad fi. le. In tex. ibi, ille caſus. ſ. qui ſequitur. In tex. is qui. ſcilicet nepos. Dyn. In tex. mox, id eſt nato nepote ante teſtatorem: tñ decedit filius. In tex. non.n. hic ponitur ratio dubitationis. In tex. naſcitur. ſ. nepos.

pos & ideo primum caput le. Velleiæ non habet locum. Dy. In
tex. ibi, poſtenon. ſ. capite legis Velleiæ. In tex. quam, ſubaudi d-
le nepos. In tex. ibi, denique. declarat magis quod dixi. In tex ibi
ſuperiori capite. i. primo capite l. Velle. In tex. poſteriori. i. ſecun
do capite leg. Velleiæ. In tex. ibi, non permittit, quia permiſſum
inuenit iure antiquo, cum loquatus ſecundum cap. in iam na-
to. In tex. ibi, ob eam rem. i. quod agnaſcatur. & hoc eſt quod ſe-
quitur inf. dum dicit, quod ſuccedat. In tex. ibi, minus ratum. i.
minus validum ſit teſtm̃. In tex. porro. i. certe. & oſtendit nunc,
quod ex quo ſumus extra prouidentiam l. Velleiæ inſpectis eius
capitibus quolibet per ſe, videtur quod inſtõ, ſeu ſubſtiõ nepotis
poſthumi non valeat, quia iure antiquo prohibetur, & nouo nõ
reperitur permiſſa. In tex. ibi, natus erat i. tempore, quo naſcit.
erat poſthumus alienus. In tex. Iuliano. hic decidit quod valet te
ſtamentum coniuncto capite primo l. Velle. cum ſecundo. In pri
mo permittitur poſthumus inſtitui. In ſecundo natus prohibe-
tur rumpere. ergo poſthumus natus non rumpit. h. d. In tex. ibi,
emanciparetur. i. nepos poſt mortem patris ſui. In tex. ibi, quod
magis. hic reſpondet. In tex. emancipatione. i. propter obſtaculũ
emancipationis. In tex. ſuus hæres. erit tamen voluntarius hæ-
1 res. No. primo † quod dictio In, a ponitus augmentatiue. nam
hic dicit, Ille caſus eſt indifficilis. i. valde difficilis. Concor. de a-
qua plu. arc. l. 1. §. in ſumma, in fi. & inf. ad Syl. l. ſi quis in graui, in
princ. & ſupra pro ſocio. l. cum duobus. §. damna fatalia. Quãque
ponitur priuatiue, vt j. de admin. re. ad ciui. per. l. 1. §. ſi eo tempo
re, ſecundum Cy. ſecundo no. quod aliud eſt aliquid permitte-
2 re. aliud eſt prohibere, ne reſcindatur, quod eſt no. dignũ. † Ter-
tio no. quod validũ eſt arg. ex coniunctione duarum leg. vel duo
rum capitulorum eiuſdem legis. Iſtud tñ arg. dr̃ per interpreta-
tionem. immo dr̃ eſſe tex. hic ꝙ eſt inducere de nouo, quod eſt
3 no. dignum. † Et eſt validiſſimum arg. ad teſtes. Titius accuſatur
de inceſtu. modo duo teſtes probant conſanguinitatem tantũ,
& non cognitionem carnalem, duo alij teſtes probant cognitio
nem carnalem, & non conſanguinitatem. Quærit verũ maleſi-
cium ſit probatũ, in quo requirunt vtrunq. coniunctũ probari?
Breuiter eſt veritas, ꝙ eſt probatio facta ex coniunctione capitu
lorũ, & teſtium. & eſt exſus in §. noſtro, & eſt gl. ord. in decretis.
Et eſt arg. ſi vnus teſtis probat veritatem. ipſe idem, & alius te-
ſtis probat famam, ꝙ coniunctis illis probationib. ſit efficax pro
batio facta in exuſa ciuili ſm gl. quæ eſt in l. 3. §. eidem diuus, de
4 teſ. Quatto no † ꝙ digreſſio de qualitate prohibita ad permiſsã
facit actum efficaciter valere. vnde hic debent ſignari oppoſitio
nes, quas feci in §. etiam. Vltimo no. quod digreſſio de qualita.
ſuitatis, & neceſſitatis in qualitatem oppoſitam non vitiat, quia
qualitas permiſſa terminatur ad aliam qualitatem permiſſam,
licet illæ qualitates non ſint eiuſdem generis, vel naturæ. facit.
inf. de hæred inſt. l. 3. §. in fideicommiſſaria. Oppo. primo hic qđ
iſte exſus indifficilis non pertinet ad l. Velleiam, ſed ad l. Iul. Cõ
tra. iſte nepos fuit natus poſt teſtamentum viuo auo. ergo perti-
net ad legem Velleiam ex primo capite, vt ſup. §. nunc de leg. ibi
verum, & ſi viuo patre naſcatur, &c. Sol. ibi exponitur patre. ſ.
patris ſui. i. auo ſecundum Dy. & Cyn. Secundo opp. dicitur hic
in verſ. porro, quod poſthumus alienus non poteſt inſtitui. Con
tra. nam iam per Gallum quam per Velleium in primo capite
inſtituitur poſthumus alienus. ergo falſum. h. d. Sol. per Gallũ,
& Velleium inſtituitur poſthumus alienus, ſi ſuus naſcetur. nã
cum tunc inſtitutio habeat principium ex ſe, illud principium
conſideratur: ſed hic naſcitur nepos alienus. vnde dum naſcitus
quod debebat eſſe principium fundamenti, videbatur prohibe-
ri per ius antiquum, & ideo fuit neceſſaria prouiſio Iuliani. Ter
tio oppo. & videtur quod tempus naſcendi inſpiciatur, non ca-
ſus poſtea emergens, vt inf. de hær. inſt. l. ſi alienum, in prin. Sol.
hic in aliud tempus erat collatum initium ſubſtitutionis nepo-
5 tis. † Initium ergo appellatur tempus, in quod diſpoſitio primo
confertur, non tempus, in quo diſpoſitio ordinatur, quod eſt no.
Quarto oppo. quod variata condi. variretur effectus, vt inf. de hæ
red. inſt. l. ſi alienum. §. in extraneis. Sol. dic vt plene dixi in §. for-
ſitan, & §. etiam, quæ magis proprie cadunt hic, quam ibi. Quin-
to, & vltimo oppo. contra §. quæremus, quod emancipatus non
vocetur, vt ſup. ea. l. §. & quid ſi tantum. Sol. ibi teſtator emanci-
patõ ſubſtituerat, hic autem ſubſtituerat ipſum emancipatum.
& ſic non obſ. ibi enim fecerat digreſſum ad aliam perſonam.
hic autem ſubſtitutus erat vltima perſona, in qua terminabatur
effectus teſtamenti. Deinde gl. in principio illius §. ille caſus, &
in fin. leg. ponit ſummarium, & intellectum conſilij Galli, Vell.
& Iuliani. & ſubdit hanc l. eſſe difficiliorem de corpore iur. ple-
nius tamen ſuam materiam explicantem. circa quam materiã
Dyn. ponit vnam magnam diſt. quam vide per te. & vltra Dyn.
dic quod lex noſtra tractat de tribus in genere. ſ. de inſtitutione,
præteritione, & exhæredatione, & iſta tria habent tres triplicita-
6 tes. † Nam triplex eſt inſtitutio. ſ. propria, cum aliquis inſtituitur
in tota, vel in quota, vt inf. de hære. inſti. l. quotiens. §. hæredes, &
plene no. ſup. de tranſ. l. controuerſia. Item impropria, cum filius
inſtituitur in legitima, vel in eo quod reducitur ad legitimam.

nam iſta eſt pars quota. ſed non eſt quota hæred. ſed bonorum
abſtracta ab omni ære alieno, vt no. C. de rei vend. cum a matre,
& de iur. de. l. ſi. §. in computatione. Item impropriiſſima, quan-
do inſtituto hærede vniuerſali alius extraneus inſtituitur in re
certa, quia inſtitutio iſta non eſt quota, nec exhæredatio bono-
rum adeunte hærede vniuerſali, vt inf. de hæred. inſti. ex facto, &
7 C. eod. quotiens. Similiter dico ꝙ triplex eſt præteritio. † Quæ-
dam propria quo ad formam, & quo ad effectum. & ſic diffini-
tur, præteritio eſt ſilentium circa inſtitutionis beneficium, vel
exhæredationis odium. vnde quando pater, vt ita dixerim, neu-
ter eſt, nec fauorabilis, nec odioſus, tunc dicitur præterire. & nõ
dicitur teſtamentum legitime ordinari, in quo teſtator non fun
gitur officio ſuo. vt ſup. ea. l. §. in omnibus, & inf. eo. inter cætera.
Quædam eſt præteritio propria quo ad formam, ſed non quo
ad effectum, & hæc eſt duplex. Nam quædam cauſatur ex iure
priuilegiato vnde præteritio milit. formaliter eſt præteritio, ſed
effectualiter eſt exhæredatio iure veteri, ſed non authẽ. vt l. ſicut
certi, & l. ſeq. C. de teſt. mil. & no. in auth. de hæred. & Falc. §. pa.
Alia præteritio procedit de iure communi, quæ eſt proprie præ
teritio quo ad omiſſionem, ſeu formam, ſed non quo ad effe-
ctum: immo habetur pro exhæredatione, vt in linea materna, vt
Inſti. de exhæred. lib. §. mater, & infr. de contratab. illud, §. ad te-
ſtamenta quod hodie non eſt verum, quod habeatur pro exhæ-
re. niſi inſeratur cauſa, quare præteritur, vt no in auth. de hær. &
Fal. §. exhæredatos, vt hic per Dy. in diſtinct. Similiter exhæreda
tio eſt triplex. quædam propria. quædam impropria. quædã im-
propriiſſima. propria eſt quando pater filium in poteſtate exhæ
red. mala mente, & iſta diffinitur ſic. Exhæredatio eſt alicuius
inuiti ab hæreditate, quę alias ſibi debebatur, excluſio. & poteſt
fieri per verbum exhæredo, & per quodcunque verbum exclu
ſiuum, vt no. inf. de hær. inſti. l. qui volebat, & ibi eſt gl. ſing. Im-
propria exhæredatio eſt, vbi quis exhæredatur bona mente &
iuxta patris prouidentiam, vt ſup. eo. inulti, & de cura. fur. l. pen.
de vulga. ſubſti. l. cum ex filio. de vſuris in fideicommiſſi. §. cum
Pollidius. Impropriiſſima autem eſt exhæredatio, cum extra-
neus exhæredatur. vnde ſi quis exhæredat fratrem, vel filium ba
ſtardum, impropriiſſima eſt exhæredatio, cum eis non debea-
tur legitima, vt inf. de verb. obl. l. quidam cum filium, & de con-
8 tratab. l. 1. §. 1. & idem in omnibus extraneis. † Appello extraneos
quibus alias non debetur debitum bonorum ſubſidium. & iſta
eſt concluſio circa materiam iſtam in genere. ſed in ſpecie ſic di
cas, vt totam hanc l. reportes, ſic ſumendo dicas. nepos poſthu-
mus qui poſt mortem aui ſuus naſcetur, poteſt inſtitui. & hoc
per Gallum in principio l. Item pronepos, & cæteri ſimiles, &
hoc per ſuppletiones Scæuol in § idem credendum. Inſtitutio
de filio, & nepote naſcituro facta ſimpliciter interpretatur facta
per prius, & poſterius ſecundum ordinem ſuitatis, vt in §. quidã
recte. Subſtitutus nepos, vel pronepos in caſum mortis, videtur
generaliter ſubſtitutus in omnem caſum, quo præcedens perſo
na de medio tollitur viuo teſtatore, vt in §. & quid ſi tantum. Fi
ctio circa tempus mortis idem retro operatur, quod operatur ip
ſa mors naturalis, vt in §. quid ſi is. Generalis ſubſtitutio, ne po-
tis qui ſuus naſcetur poſt mortem aui, includit omnes caſus ſup
pletos a Scæuo. & hoc non ex interpretatione extenſiua, vel ſup
pletiſſa, ſed ex intrinſeca ſignificatione vocabulorum. & eſt for
ma introducta iſta a Scæ. vt in §. inſtituens. Si nepos naſcitur a-
pud hoſtes viuo patre, & auo, & reuertitur vtroque mortuo, fin
gitur natus poſt mortem, & ope fictionis pertinet ad conſilium
Galli, nec rumpit teſtamentum, ſi fuit ſecundum mentem con-
ſilij Galli ſubſtitutus, vt in §. ſi eius. Item dicit §. ſi eius, ꝙ vbi ha
bemus effectum diſpoſitionis, non eſt curanda inueſtigatio ſer
monis, quod facit ad multa. Præteritio nepotis non officit teſta
mento, quin pronepos ſubſtitutus ſuccedat, ſi in ordine moriẽ-
di filius inſtitutus nepoti præterito ſuperuixit, vel ſi poſtea ne-
pos in captiuitate, in qua prius erat, decedit, fictio non coopera-
tur ſubſtitutioni. vnde ſi prius ſubſtitutus poſtea adoptetur, nõ
rumpit teſtamentum, vt in §. forſitan. Filius in poteſtate debet
inſtitui, non præteriri, nec exhæredari, cum in rerum natura nõ
erit. Item filius qui eſt apud hoſtes, poteſt præteriri. Item quili-
bet non habens iura ſuitatis, vt in §. in omnib. Nepos, qui agna-
ſcitur poſt teſtamentum viuo teſtatore, & ſuus naſcitur, non rũ-
pit teſtamentum per l. Velleiam ex primo capite, vt in §. nunc
de lege. Item nepos iam natus ſubſtitutus agnaſcendo non rũ-
pit per legem Velleiam ex ſecundo capite, vt in §. etiam ſi parẽ-
te. ſi pater inſtituti nepotis moriatur apud hoſtes quamquẽ mor
tuo teſtatore, nepos inſtitutus ſuccedit ex interpretatione decla
ratiua ſecundi cap. legis Velleiæ, vt in §. videndum. Poſthumus
qui naſcitur alienus ſuitatem adipiſcendo viuo teſtatore, reddit
effi-

ADDITIO.

a In. Qualiter autem ponatur hæc dictio In, vide eundem Bald. ſup. in rub. ſol. mat. & quod ibid. dixi in apoſt. quib. adde Fran. Are. in l. ſi quis poſt, de teſt. in 2. no. & late Lud. Ro. in conſ. 377. & per Old. in conſ. 49.

efficacem ipſius ſubſtitutionem ex ſententia Iuliani arguẽtis ex coniunctione capitulorum legis Velleiæ, vt in § ille caſus. Diſgreſſio de ſuitate in emancipationem vltimatam ſubſtitutionẽ non reddit inutilem, ſed inducit diuerſitatem in qualita.hæredis, vt in §.quærimus. & hęc eſt concluſio tota huius diuiſſimi
9 Galli. † Vltimo collige quædam at.primo de dict.mox a & dic
a vt dixi in l.2.ſol.mat.nam quandoque ſumitur pro incontinenti.quandoque pro ex interuallo.ſed in dubio ſumitur pro incõtinenti, vt J.de hæred.inſti.quot.§.ſi quis ita,& in auth.de inceſ.nup.in prin.& hoc verum,quando cadit inter ea, inter quæ non eſt neceſſarium medium interuallum temporis:alias ſecus,vt §.de iud.l.ad peremptorium. Et facit ad quæſtionem. Pone,promiſi tibi dare libras 10 incontinenti quod interpellauens me.facta promiſſione, incontinenti dicis,da mihi. an teneor incontinenti dare? & dic quod non, quia inter obligationem,& eius executionem debet eſſe aliquod medium interuallum vel. 1. §.item ſi ita,ad legem Falcid.ſecundum Cy.hoc no.gl. J.de verb.oblig.ſi pœna.tamen contrarium no.ſupr. de actio.emptoris.
§.ſi ſed dic quod ibi impletio ex altera parte inducebat cauſam
10 moræ. & ſic non obſ. † Item eſt argum dicitur hic quod aliud eſt permittere, aliud eſt inducere de nouo.modo ponamus,ſtatuto cauetur quod Iudæi non poſſunt fœnerari vltra duos denarios pro libra.quærimus vtrum videatur eis permiſſum vſque ad duos denarios? & videtur quod ſic a contrario ſenſu. In contrarium eſt veritas:quia maior ratio prohibitionis nõ excludit minorem rationem prohibitionis. vnde licet in minori ſumma ſit minor ratio prohibendi:non tamen debet intelligi permiſſum, quod eſt contra ius diuinum,vt no.C.de vſucap.auth.ibi poſita per Cyn.Item eſt argum.hic dicitur quod ex duobus capitibus coadunatis,&c. Sed pone, ſunt duo iudices in ciuitate.vnus cognoſcit de perſonalibus quæſtionibus tantum:alius de realibus tantum. Pone quod emergit quæſtio mixta pariter ſe habẽs ad vtrumque:eſt arg.hic quod vterque cognoſcat quaſi ex cõiunctione quadam. Dicit Cy.quod hoc eſt verum ſi ſimul inciperent cognoſcere.ſed ſi vnus præuenit,ille eſt potior.l.vnam.de offic.conſul.argu.quod tamen neuter cognoſcat. J.de legat.1.l. Titiæ textores.Item facit ad aliam quæſtionem ſuper cauſis a cen.lib.J.eſt vnus iudex deputatus per ſtatutum : ſuper cauſis vero pupillorum , & viduarum alius contingit cauſa pupillorum,& viduarum a cent.lib.infra. quæritur cuius eſt cognitio? ſecundum Cy.præueniens.&ſi neuter præuenit, vterque poteſt cognoſcere;quod eſt no.quæſtio ſtat in alio. Vtrum priuilegium perſonæ præponderet ſummæ. Item ſtat in alio, quod iſtorum ſtatutorũ dicatur magis ſpeciale. Vtrum quod eſt ſpeciale reſpectu ſummę,an quod eſt ſpeciale reſpectu perſonæ,quia ſicut ſpecies derogat generi,ita indiuiduum derogat ſpeciei, vt no.Dy in c.generi.& quia ita ſe habent vt excedentia & exceſſa non videtur, quod poſſit maior ſpecialitas derogari: ſed poteſt maior denotari prærogatiua:& tunc eſt dubium , quæ ſit maior prærogatiua,vel cauſæ,vel perſonę & poteſt indueri in ratione iuri. J.de pri.cred.priuilegia C.qui pot. in pig.hab.aſſiduis.C.quando imperator inter pu.& o l.cum: ii. Vltimo not.hic de dic. In,de qua hic ponit Bar.vnam diſt & dic breuiter tangendo quædam,nõ omnia. Dicit Bar quod iſta dictio In, prout eſt præpoſitio,aut iungitur tempori,aut loco,aut nec loco, nec tempori. primo caſu qñ iungitur loco,aut conſtruitur cum accuſatiuo : & tũc ſignificat extra locum, vt l.1.§.1.de aur.& arg.leg.aut iungitur cum ablatiuo:& tũc ſignificat intrinſece in loco, vt l.1.§ in flumine,de flu.niſi reſultaret contrarietas legum.nam tunc improprie ponitur vocabulum,vt no.inf.de iniur.l.& ſi ſtatim.ſecundum Bar.monente ex regula grammaticali. vnde verſus, In campo curro,ſi ſis.bene dicas.in illo. Si ſis exterius,in campũ ſit tibi curſus . Iſti ſunt verſus Doctrinales.Sed iſta theorica eſt falſa quo ad intellectum legiſtarum,nam ſi ſtatuto cauetur ſic, Quicunque inſultauerit aliquem in domum, non exponeretur.i. extra domum, vel iuxta domum:ſed exponeretur in domo.Iſte eſt tex l.2.§.in locum ſup.de reli.& ideo dic ꝙ aut iungitur verbo ſignificanti terminum,aut motum.Primo caſu idem eſt, ſiue cõſtruatur cum accuſatiuo,ſiue cum ablatiuo,vt in §.in locum. Secundo caſu tene regulam grammaticalem, quia procedit ſecundũ regulam recti ſermonis,vt J de aur. & argen leg.Plautius.Si vero iſta dictio iniungitur temporis,remittit ipſe ad l.Si cui, de leg.1. Ita etiam dico quod interdum iungitur perſonæ, vt ſi ſtatutum dicat , Si quis offenderit aliquem in perſona, tunc qualiter accipiatur,vtrum pro ipſo corpore. an pro contingentib.ipſum corpus, Vide per Gul.de Cu.C.de epiſc.& cler.ſi qua per calum.
de inu l.ſed & quæſtion 5.per Iac.de Are.de fur.itaque fullo,in
11 gl.ord. quæ dicit quod omnis violentia eſt delictum in perſonam,& in ſe committitur,vt dicit gl. Inno,ponit in c.nuper,de ſen.excom.& de pœn.diſt 1. hæc quæ in gl. quæ incipit de Ezechiele.vbi glo.no dicit quod id quod ſit in oſtio,partim delinquitur intus,partim extra. Et adde quod no.de pœn.diſt.1. §.econtra.& quod dixi in l.1.§ hoc autem,de his qui deie.de iſta dictio.plene no.per Arch.40.diſt.quid ſi Papa,& ibi vide.

ADDITIO.

a Mox.quot modis hæc dictio mox ponatur, vide Fran.Are.in l.ex Corn.inſ.de vulg.& pupill.& in l.naturaliter.§.nihil commune,de acq.poſ.in ſeptima.col.& l.ſi de eo.§.ſi forte,in 5.col.eo.tit.& in l.ſi quis hæres, de acq.hær.& d.Alex.de Imol.in conſ.87.

LEX XXX.

1 *Filius in poteſtate ad hoc, vt teſtamentum valeat, debet inſtitui, vel exhæredari,non præteriri.*

2 *Fideicommiſſarius vniverſalis eſt loco hæredis.*

3 *Inſtitutio directa quando requiritur , non ſufficit ſubſtitutio obliqua, licet vniverſalis.*

1 Inter cętera. † Ad hoc, vt valeat teſtamentum, filius in poteſtate debet inſtitui,vel exhæredari, non præteriri. Item poſthumus præteritus rumpit teſtamentum.h.d.concor.ſup.eo.l.Gall.§ in omnib In tex.ibi,rumpatur.hoc refert ad poſthumum. In tex. inutile ab ipſo principio.& hoc refertur ad iam natum.Quæro hic vnum, vtrum filius relictus fideicommiſſarius vniuerſalis & non inſtitutus directe, dicatur præteritus? gl.C.de inoff.teſtamen.l.ſcimus.§.cum autem,
2 dicit quod talis non dicitur præteritus,† quia fideicommiſſarius vniuerſalis eſt loco hæredis,vt inf.ad Treb.l.poſtulante & l ſi filius quod cum eo.& Inſt.de fide.lib.§.reſtituta, & In l.ſi necem.§.ſi.de bon.lib.Sed caue tibi ab illa gl.quia non dicit verum per
3 hanc.l & per § in omnib.in l Gallus † nam quando requiritur inſtitutio directa,non ſufficit ſubſtitutio obliqua quantumcunque vniuerſalis,vt no inf.de vulg ſubſt.cum ex filio, in princ. titulus enim directus honorabilior. & vtilior eſt, quam obliquus propter ius accreſcendi, vt no.inf de leg præſtan. §.hoc ſolum, & C.de inoffic.auth.nouiſſima,per Iac.& Cy.

LEX XXXI.

Cum apud. Concor.ſup.eodem. l.Gallus.§.in omnibus,& dic vt in glo. Filius exiſtens apud hoſtes rite præteritur, & non rumpit teſtamentum , ſi ibidem moritur.h.d.

LEX XXXII.

1 *Teſtamentum in quo filius in poteſtate eſt præteritus, ipſo iure deducit rem ad cauſam inteſtati.*

2 *Suus præteritus quando aperit alteri edictum, non poteſt iſte præteritus conſentire teſtamento.*

3 *Nihil agit, qui male petit.*

4 *Ineptus libellus eſt lacerandus, & ſufficit ad eius validitatem , quod præſumptiue concludat.*

Si filio. Secundum veram lectu.h.d. Suus præteritus, emãcipato exhæredato, non aperit edictum ad contra tabu.ſed ad ſucceſſionem inteſtati hoc dicit.Concordan. infra ſi tabu.teſt.nul exta.l.1.in fin. In text. is ſcilicet frater iſta eſt vera lect.alia lect.eſt is ſcilicet filius emancipati In tex.nihil agit,quia nunquàm aperitur via exhæredato ad contra tab. In text. veniet ſuus.de iure ciuili, vel per vnde liberi,ſi velit intentare hanc viã, emancipatus autem per vnde liberi, non de iure ciuili,vt dict. l.1.in fi.ſi tab te.nu.exta.ſecundum Iacob.& Pe.hodie vero ſublata eſt differentia emancipationis &c.vt dixi ſup.l. Gallus. § &
1 quid ſi tantum. † Not.ex hac l.quod teſtamentum, in quo filius in poteſtate eſt præteritus , ipſo iure deducit rem ad cauſam inteſtati.nec eſt opus,quòd præteritus intentet nullitatem,de quo dicam. infra titul. 1. l. filio præterito,& not. C.de contratab. l.
2 poſthumos,per gloſ.& Cyn † Secundo no.hic talem concluſionem,quòd quando ſuus præteritus aperit alteri edictum , non poteſt iſte præteritus contentire teſtamento,imo præciſe eſt in cauſa inteſtati. facit ad hoc in ratione ſui. infra de contratab. ſi
3 poſt mortem §.fina † Tertio not.quòd nihil agit,qui male, & inepte petit.vnde etiam petitiones, quæ non fiunt in figura iudicij: tamen debent eſſe apte conceptæ; aliàs nihil operantur. ita habetis hic text. Quæro an poſſ. ſuſtineri illa lectu.quòd hic loquitur in filio emancipato,& nepote ex eo,in poteſtate retento? & dico, quòd ſic, & tunc id quod dicit iſta lex in filio, refert ſe ad edictum de coniun.cum emancipa.libe.l.eius,quod edictum hodie eſt correctum,vt dicit hic gloſ.& de hoc dixi in §.& quid ſi tantum.ſupra eodem l.Gallus.& iſta gloſſ. eſt multum nota. ad ea quæ ibi dicta ſunt, videlicet quòd ineptus libellus eſt lace
4 randus,vt nota.per gloſ.in leg. 1.a ſupra.de aſſeſſo.& in c.examinata,extra,de iudic & 1 1.quæſtione 1.ca.ſacerdotibus,& ibi eſt gloſ.quæ non eſt alibi, quod ſufficit, quod libellus præſumpti
b ue concludat. b

ADDITIONES.

a In l.1.Vbi vide.d.Alex.de Imol.in addi.ad Bar.& adde d.Bart.Soc.in conſ.116.incip.viſo proceſſu.circa med.5.col in 1.parte, & quid ſi ſit pro parte aptus,& pro parte ineptus,an autem pars apta vitietur,vide ibidem per eum.in verſ.confirmantur prædicta.& adde D.Iaſ.May inſtit.de ac.§.omnium,nu.157.& Fel in c.qualiter & quando,de accu.in 2.col.

b Concludat.Adde Fel.in c.dilecti filij, in 1.col.in verſic.& pro omnibus,de lib.ob.& quod ibidem ad eum dixi in apoſtil.

De iniuſto rupto, & irrito facto teſtamento. Rub.

L E X P R I M A.

1 *Potentia quadruplex eſt, item & triplex, num. 1.*
2 *Impoſſibile dicitur, quod ſine diſpenſatione Principis fieri non poteſt.*

TEſtamentũ. ibi, hæres. hoc eſt verbũ, quod
ponderat Iac. quia iſtud vocabu
lũ proprie intelligit de iure ciuili, vt ĵ. eo. l. in ſecundo.
1 In gl. ibi, filius † adde, ꝙ quadruplex eſt potẽtia. ſ. iuris,
facti, ſm naturam, & ſm bonos mores. iſta probantur per leges
quas alleg. gl. & adde ĵ. ad Treb. ſacta. § ſub condõne, & §. ſi in
danda. de hoc plene no. per Inno. extra de reſcrip. c. ſuſcitatus. Et
eſt hoc vtile ſcire, qñ plures iudices delegantur cum clauſula, ꝙ
ſi non oẽs poterit interesse, quid importent hæc verba. duo ni-
hilominus exæquantur, vt extra de offic. de leg. c. prudẽtiam, in
princ. Item ſi plures ſunt iudices, vel vicarij inſolidum, & in ſi-
mul inceperunt cognoſcere: vnus ex eis poſtea non poteſt finire
proceſſum, vt in l. ſi vnus ex pluribus, alias incipit Põponius ſcri
bit. ĵ. de re iud. & adde l. ſicuti, & l. ſi in tres. š. de arbi. & vide glo.
2 pen. in c. fi. de re iud. lib. 6. † Item dic ꝙ triplex eſt potẽtia. ſ. remo
ta, item propinqua. item iuncta cum actu. i. potentia facti. opor-
tet ergo, ꝙ factum ſequat̃ potentiam, vt l. 1. §. ſi quis ſic, de ſtat.
lib. Et dicit hic Bar. ꝙ iſtud verbũ qñq. profertur abſolute, & tũc
intelligitur de potentia naturali. qñq. profertur reſpectu deter-
minati euentus. & tunc refert, aut per talem potentiam quis in-
tendit agere, & tunc requiritur, ꝙ factũ ſequatur potentiam, vt
in d. §. ſi quis. aut alius intendit eum conuenire, & tunc intelligi
tur de potentia. i. commoditate, & facilitate, vt ĵ. de verb. ſigni. l.
Nepos Proculo. Adde id, quod dicit gl. in c. 1 de reg. iu. lib. 6. qđ
qñ eſt oratio negatiua, & non affirmatiua, verbũ poteſt, impor-
a tat neceſſitatem, *a* vt ĵ. de leg. 1. nemo poteſt. de iudi non poteſt
videri, cum ſimil. Sed illa gl. inepte loquitur, quia nõ debet hoc
dici neceſſe ſed impoſſibile. quæ ſunt adinuicem cõtradictoria.
Vltimo dic, quod illud, quod vni ſoli eſt poſſibile, cæteris dicit̃
impoſſibile, vt inf. de lega. 1. l. apud Iul. §. fi. & ideo ea, quæ non
poſſunt fieri ſine diſpenſatione Principis, dicũtur impoſſibilia,
vt l. continuus. §. cum quis. inf. de verb. obli. no. etiam in iſta ma-
teria gl. quæ eſt in l. quod Seruius. ĵ. de cond. ob cauſam.

A D D I T I O.

a Neceſſitatem. Adde Fel. in c. quanto, de præſump. & Paul. de Caſt. in con-
ſil. 215. in primis impreſſis.

L E X I I.

1 *Teſtamentum ſecundum minus ſolemne non rumpit primum, niſi fauore mi*
litis vel venientis ab inteſtato.
2 *Venientes ab inteſtato quando non ſunt de liberis requiruntur 5. teſtes in*
teſtamento, quando ſunt de liberis, ſufficiunt duo teſtes.

1 **Tunc autem.** † Continua cum illo ver. aut rumpitur.
ſup. in l. præcedenti. & ſumma. per ſe-
cundum teſtamentum minus ſolemne non rumpitur primum,
niſi fauore militis, vel niſi fauore venientium ab inteſtato, qui
ſunt inſtituti in ſecundo teſtõ minus ſolemni li d. concor infra
de ĵtab. l. ſi duobus. §. ſi prius, ſm Iac. de Are. Nec eſt hoc intelli-
2 gendum, ꝙ prorſus nulla ſolemnitas requiratur. † Nam imo re-
quiritur quædam, vt ita dixerim, mediocris ſolemnitas i. 5. te-
ſtium adhibitio, quando venientes ab inteſt. non ſunt de liberis,
vt C. de teſtam. hac cõſultiſſima. §. pen. ſed quando ſunt de libe
ris, ſufficiunt duo teſtes, vt eo. l. §. ex imperfecto, & no. in auth.
ibi poſita, & pro declaratione huius paſſus vide l. ſi filius qui in
poteſtate, & ibi gl. & quod ibi ſcripſi ſuper tit. proximo.

L E X I I I.

Poſthumi. 1 Poſthumi qui iura ſuitatis nanciſci poſsũt,
ſunt inſtituendi, aut nominatim exhæredã-
di, & poſſunt exhæredari ante gradus, & poſt gradus, vel intra
gradus, & intra gradum, ſicut iam nati. h. d. vſque ad §. ex his. In
tex. ibi, ratio diuerſitatis. no. quod illa quæ prorſus cõueniunt in
ratione, conueniunt in effectu iuris.

§. Ex his. Anteq̃ poſthumus præteritus naſcatur, teſtm̃
valet, & rumpit primum teſtm̃. ſecus io iam
nato præterito. h. d. & doct. meus no. iſtum tex. multum. & adde,
quod no. ĵ. de vulg. ſubſt. l. quis eum. §. fi. per gl. & Dyn.

§. Sed & ſi ſtante. Sufficit, ꝙ ſecundum teſtamen
tum momẽto temporis valeat
ad hoc vt rumpat primum teſtamentum. Et no. ex natiuitate
poſthumi præteriti non fingi retro nullum teſtamentum.

§. Nominatim. Nominatim dr̃ fieri illud, ꝙ ex ipſo
nomine apparet, licet non ſit pro-
prium nomen. h. d. Omne ergo verbum, per ꝙ aliquid certum
repræſentatur intellectui, habet vim denominationis certæ, &
adde hic, ꝙ no. inſt. de exhær. li. §. nominatim, ver. poſthumi.

§. Licet autem. Poſthumus preteritus agnaſcendo
non rumpit primum gradũ, a quo
eſt exhæredatus, ſed ſm a quo eſt præteritus, & ſpeciẽ ipſius gra
dus. Item gradus condõnalis rumpit̃ vitio præteritionis. gradus
vero, cuius conditio defecit, rumpi non poteſt, quia nullus eſt. Itẽ
ſi poſthumus a primo gradu eſt præteritus, a ſecundo exhære-
datus, agnaſcendo rumpit primum gradum, & conſecutiue rũ-
pit etiam ſm, q̃q̃ natus præteritus gradum illum ſecundum nõ
poſſit infringere per viam nullitatis. h. d. vſque ad l. ſi quis filio.
In tex. ibi, pars. no. quod quando teſtamentum habet plures gra
dus, quilibet gradus dicitur pars teſtamenti.

1 *Tribus modis petitur aliquid declarari nullum, vno modo per act. de dolo.*
alio modo per act. ex eo contractu. tertio modo per iudicis officium.
2 *Antecedente rupto, rumpitur, & quod conſequitur.*

§. Poſt. In caſu iſtius verſiculi non hẽt locum quantum
ad legata, auth. ex cauſa, quia non eſt hic teſtam ẽ-
tum nullum rõne præteritionis, ſed defectu cõditionis, ſub qua
erat facta ſubſtitutio, ſeu ſubſtitutio hæredis. Item no. ꝙ id, qđ
nullum eſt, non rumpitur ipſo iure, vt hic, cui concor. no. in glo.
ſed de facto ſic, quatenus proceſſit, vt l. 1. ſup de ſer. corru. li ſm
Iaco. de Bel. & l. ſi minor. 25 annis. ſup. de euic & in l. 1. quæ ſen-
1 tent. ſine app. reſcin. in glo. 5. & dic † ꝙ aliquid declarari nullum
petitur tribus modis. vno modo per act. de dolo. alio modo per
act. ex eo contractu. tertio modo per iudi. officium. iſta eſt gl. ſin-
gul. quæ ſent. ſine app. reſcind. In tex. ibi, rumpendo: nam rupto
principali gradu rumpitur, & quicquid dependet ab eo. & ad
hoc quotidie allegatur. Item allegatur, quod ſi rumpatur ante-
2 cedens, rumpitur † & conſequens. adde glo. & quod ſcripſi in l.
& ſi perceperit, in fi. ſupra ti. 1.

L E X V I.

1 *Præteritus is demum teſtamentum rumpit, quem tempore mortis nemo præ*
cedebat.
2 *Nepos conceptus, & natus poſt mortem aui non admittitur ad hæreditatẽ*
poſt mortem aui.

Si quis filio. Poſthumus quẽ alius præcedit tpe mor-
tis teſtatoris, põt præteriri, licet ille q eum
præcedebat, poſtea deſinat eſſe in rerum natura tñ nocet in iure
rumpendi, ſed non officit in via ſucceſſionis inteſtati, niſi poſt-
humus ſit poſt mortẽ teſtatoris conceptus, & natus. nam ſic ex
ſua perſona iſte non habet ius ſuccedendi ab inteſta & eſt no. d.
1 & h. d. In tex. ibi, agnaſcendo. no † hanc regulam ꝙ is demum vt
præteritus rumpit, quem tpe mortis teſtatoris nemo præcede-
bat. & ex hoc ſequit̃ talis concluſio, ꝙ in iure dicendi nullũ nõ
hẽt locum edictum ſucceſ. nec in alio aliquo beneficio, qđ de-
tur alicui vt præterito, ſicut eſt bonorum poſſeſſio ĵtab. In tex.
ibi, ab inteſtato vero. qñ via inteſtati eſt aperta, & ſine vllo obſta
culo teſtamenti, iſte §. tunc procedit, & non aliter. In tex. ibi ap-
paret. ſ. in themate. ſup. poſito in prin. l. in ve. cæterum. no. mira
2 bile. d. † ꝙ nepos conceptus. & natus poſt mortem aui non ad-
mittit̃ ad hæreditatẽ de iure ciuili, vt hic. §. [illegible] c. & rogo, audi tñ
caſum de facto neptis cuiuſdam, q̃ petit ſucceſſionẽ patre ſuo
præmortuo Opp ĵ eam ꝙ ipſa fuerat concepta poſt mortẽ aui
& ideo vt ſuus non potuit admitti ad hæredi de iure ciuili. nec
a ad bo. poſſ. de iu. præto. aig huius ver. ego fui, a pro iſta nepte, &
dixi ĵ quis non admittat̃ de iure ciui. vel præt. vt hic. tñ ex æquita
te illius edicti de his ante aper. tab. admittitur. quæ æquitas ex-
cludit iſta iura. & hoc tenet Dyn. in fin. magnæ d. quam fecit in
l. Gallus, & ita fuit obtentum. & eſt no. Cy. in addi. hic. ſed æqui
tas illius tit. hẽt locum per viam tranſmiſſionis, non ex propria
perſona iſtius neptis. vt no. C. vnde lib. l. qui ſe patris & C. de in-
offi. l. ſi quis filium, in princ. & ĵ. de coll. bo. l. [illegible] emancipati, in
prin. vbi oĩno videas. & ideo vbi ceſſaret beneficium tranſmiſ-
ſionis, nepos poſt mortem aui conceptus non ſuccedet in auita
hær. nec hẽt talis nepos beneficiũ edicti ſucceſſorium. argu. ĵ. de
bo. lib. Paulus rñdit. § Paul. Sed dic vt ibi no. In tex. ibi, ſed ſi pa-
ter aduerſatur ad rationem poſitam. š. in verſ. nam agnaſcendo.

A D D I T I O.

a Fui. Vide eundem Bal. in conſ. 69. in 5. vol.

1 *Ciuitatis, vel libertatis amiſſione irritatur teſtamentum, & huiuſmodi ſen-*
tentia trahit ſecum exequutionem.
2 *Tempus ſententiæ inſpicitur, non tempus exequutionis.*
3 *Sententia, proceſſus, cauſa, & exequutio dicuntur proprie eſſe de mero im-*
perio.
4 *Sententiæ prolationem habens ille tantum habet merum imperium.*
5 *Conſultores poſſunt conſulere per verbum credo, & id tantum eſt ac ſi dicerent,*
ita affirmo.
6 *Sententia excommunicationis trahit ſecum ſuum effectum.*
7 *Iudex in ſententia poteſt reſeruare ex cauſa notario inſtrumentorum confe*
ctionem.

1 **§. Irritum.** † Amiſſione ciuitatis, vel libertatis irritatur
teſtm̃. & huiuſmodi ſñia trahit ſecum execu
2 tionem. h. d In tex. ibi, ſententiam paſſus. † No. primum inſpici
tempus ſententiæ, non tp̃s executionis. Item no. hic ſm quoſda
ꝙ in iſtis cauſis capitalib. proprie ipſa ſñia dr̃ eſſe de mero impe
3 rio. tu vero † dic quod non ſolũ ſñia. ſed & proceſſus, cauſa, &
executio. & de hoc no. in l. imperium. š. de iur. om. iudi. tñ quidã
4 alleg. gl. l. pen. §. 1. C. de agri. & cen. lib. 11. † ꝙ ille tantum, qui ha-
bet

bet ſnlæ prolationem hēt merum im perium, & non ille qui ha
bet cognoſcere.tamen non poteſt diſtribuire. In tex.ibi.& credo.
5 no.† pro conſultoribus,qui pñt conſulere per verbum credo.&
idem eſt ac ſi diceret, ſ, ita affirmo. In tex.ibi.credatur.no.arg.ꝙ ſi
bannitus tpe banni fecerit aliquid in iudicio.& tūc non valebit,
ꝙ ſi poſtea exemptus de banno dicat id vere valere,quod vale-
bit tanquam vere factum,& per hoc.Ꝫ.de te. mil.tribunus,& de
leg.3.l.1.in prin.& §.deportatos,ſm Iac.de Are.Item no arg.ꝙ
cui permittitur de nouo facere , permitti vr̄ etiam confirmare
6 iam factum.& adde quod no.ſ̄ de teſt.ſi teſtm̄,ſm Dy.† In glo.
quæ incipit,nam trahit.ibi in fi.& no.hanc gl.ꝙ ſnīa excōic.tra-
hit ſtatim ſecum ſuum effectum.& hoc eſt ꝙ dr̄ trahit ſecū exe
cutionem,vt no.hic:& adde,l.qui vltimo:Ꝫ de pœ.& C ſi a non
compe iud.l.fi.extra,de appel.paſtoralis:de offi.ord ca ad repri-
mendam,8.q.4.in ſumma.de ſent excom.is cui.§.fi.l.b 6.& ad-
de ad iſtum.§.irritum,quod no.Ꝫ.de don.cauſa mor l.ſi ... aiie
nis.In glo.ibi:contra in fi.vel dic ꝙ hic loquitur in ſententia vnde
tale reſeruat quale inuenit:ibi,in conceſſione . quali concede-
re videtur ſecundum cōe,ſecundum Old & ſic eſt diligēter no-
tandum,ꝙ alia eſt natura reſeruationis,alia conceſſionis.vltimo
7 allegatur iſte §. † ꝙ iudex in ſententia poteſt releua ... nda
a notario inſtrumentorum confectionem.ad idem.C.de ... te.
l.militibus,& inſti.de mil.teſtam.§ 3.& adde quæ dixi de nota-
rio , an poſt condemnationem poſſit conficere inſtrumenta,in
l.ad teſtium:§.conditionem,ſup de teſtamen.Bal.

ADDITIO.

a Confectionem. Vide Bar in conſ.170.

1 *Factum retro trahitur ad tempus confirmationis.*
2 *Præſes prouincia poteſt pronunciare quem deportandum,ſed non poteſt de portare.*
3 *Bannum eſt quædam interlocutoria , & per ipſam nemo efficitur inteſtabilis.*
4 *Bona clericorum deficientibus proximis agnatis ſunt eccleſiæ.*

§ Eius qui Sententia indigens confirmatione nō ope-
ratur ſuum effectū niſi ex tpe confirmatio
1 nis.h.d.†Vel ſic.factum retrotrahitur ad tempus cōfirmationis:
& concor.l.obſeruare:§.ſeq.de offi.proconſul.& leg ſm Iac de
Aret.& eſt iſtud no. bonum valde.vel ſic,ſnīæ quæ non habent
plenum effectum,nunꝗ ſecum executionem trahūt.In tex.de-
portatur.i.ad deportandum dānatur ꝑ præſidem,qui ius depor
a tandi in plenum non hēt,vt Ꝫ.ſequitur ſm Dyn.Et no.† ꝙ præ-
ſes prouinciæ pōt pronunciare quem deportandum,ſed nō pōt
deportare.vt hic,& not in l.illicitas.§ qui vniuerſas:aliud ergo
eſt aliquem deportare.aliud pronunciare deportandum:ſ de C.
ſi adue.l.i.l.j.& C.vbi & apud quos:l. fi.& 16.q 1 c.frater noſter:
nā delegatus qui non poteſt deponere Epm, pōt tñ deponendū
pronunciare:& ideo ſi ſtatutum dicit,ꝙ vltimo menſe ſui regi-
minis poteſtas non poſſet aliquem de bannu cancellare:poterit
tñ pronunciare cancellandum:quæ pronunciatio ita demū ha-
bebit plenum effectum, ſi ſucceſſor comprobet.& ex die com-
probationis.& non retro.ar.huius §.debet aūt ſucceſſor cōpro-
bare,ſi inueniat recte factum: alias non,vt ſ̄.de teſt ... l.iure no
ſtro. Item alia ſtatuta, ꝗ reſtringunt habenas officialium ... ſin-
ſui pis,ſunt probabilia,& de iure valida,qa officiales ſunt con-
ſueuerunt eſſe nimis gratioſi,vt no gl.in l.meminerint.C vnde
8 vi.† In tex.interlocutus.no. hic, per interlocutoriā nemo effici-
tur inteſtabilis.& ideo cū bannum ſit quædā interlocutoria, vt
in auth.item nulla cōitas:C.de epiſ & cler.& no.in l.1.de modo
mul. ideo per bannū non ꝑditur factio teſtī Simili no.de inter-
a locutoria ꝙ non infamat,in l.quid ergo,a & l. ictus fu. ſ̄.de his
qui no.infa.In tex.diligentioris:no.tex.ꝙ qui eſt in caſu ꝯdem-
nat.criminalis,debet diligentius in carcere detineri:& ideo hu-
iuſmodi tales debent poni in manicis ferreis & in cippis,ſeu cō
pedibus, & nihilominus pñt teſtari.adde quod dixi:ſup.de teſt.
qui a latronib.& adde de iſta cuſtodia:leg.2.C.de cuſto. reor.ta-
men ille dr̄ diligenter cuſtodiri, qui cuſtoditur ligatis manibus
vel pedib.vt l.j.ſ̄. de ſer. cor.tñ in dubio præſumptio eſt ꝯ cuſto-
dē,vt l.pen.Ꝫ.de cuſt.reo.& in l.ad commentarienſem: C.de cu-
ſto.reo.tamen ſi carceratus cum vno ex cuſtodib aufugerit,alij
nō tenent,vt eſt caſus in l.pen.§.2.Ꝫ. de cuſt.reo. Item no.hic ꝙ
quando ſententia,vel factum alicuius requirit confirmationem
iudicis ſuperioris , reus eſt detinendus in carcere eius , qui facit
proceſſum,nec eſt remittendus ad ſuperiorem. facit C.de adop.
l.eos.§.pen & ibi per Gul.& per Inn.extra,de ſent. excom ca.vt
famæ.In tex.reſcripſerit. ex hoc verbo colligo ꝙ iſte non dr̄ de-
portatus priuſꝗ literæ præſentatæ fuerint . ſed tamen in ꝯtrium
facit ſm vnum intellectum:nam iſte tex.dum dicit,reſcripſerit,
vr̄ velle ꝙ inſpiciatur dies reſcripti.i.dies datæ literarum,& non
dies præſentationis.vnde ſi medio tpe poſt datam literarum,in
quib. determinabatur ſupplicium, & ante præſentationē literarū
reus decedit,non valet teſtm̄,quia ēr ignorans mutat ſtatū ſuū,
vt ſ̄.ſi cer.pet.l.eius qui in prouincia,in prin.ar.ꝯ.Ꝫ.de acq. poſſ.
l.qui abſent.§.ſi quis.In tex.ibi conſcientiā , ſed quō poteſt ſciri
conſcientia alicuius , cum hoc ſit intrinſecus in mente latens?
vnde dicit Inno.ꝙ ꝯſcientia alicuius non poteſt probari ꝑ teſtes.
ita dicit ipſe in c.ſuper hoc,de renunciatione. Rñdeo ꝙ non cō
ſtat hoc directe,ſed inducte.nā ſi vnū de trib interueniat. ſ.qd̄
fuerit crimen ꝯfeſſus,vel in crimine deprehēſus, vel poſtulatus,
ſeu accuſatus,præſumitur ob ꝯſcientiā delicti,vt.ſ.de bo.eorum
qui mor. ſibi con.l.2.& 3.in princ. Et no.Dy.Ꝫ.de dona.l.poſt ꝯ-
tractum,ſm Cy.ſed ꝙ dicit de poſtulato,vel accuſato, non eſt om-
nino verū,quia eſt ꝯ iſtum tex vbi in poſtulato,accuſato,& deiē
to diſtinguit,vtrum ob conſcientiam criminis necne. & ideo di
co ꝙ tunc demū vr̄ ſibi mortē conſcire,qñ crimen eius iam erat
in iudicio deciſum & ceſſabat ſpes defenſionis. Non obſt.ꝙ no.
Dy.in l.poſt ꝯtractum quia ibi omnino alius caſus. nam ibi loquiē
quantū ad præſumendā fraudem circa alienationem bonorum:
hic vero circa id,ꝙ non ſit ita de facili. ſ ꝙ quis occidat ſeipſū .
& de intrinſecitate animi quō probetur,dic ꝙ probatur ex eo ꝙ
ſic dixit ſocijs ſuis, ꝙ ſic facere volebat. item probatur per exte-
riora,vt l.Fulcinius.§ quid ſit latitare.Ꝫ.qui.ex ca.in poſ.ca.& vi-
de Inno.in c.ſuper hoc,extra,de renuncia In tex ibi, legū.l.iſta
vr̄ innuere, ꝙ collegiū decedente viro ſine legitimo hærede ex-
cludat vxorem ideo,quia dicit, ſi non hēt cognatos qd̄ ſuccedit
collegiū. Azo alibi dixit ꝙ vxor excludatur per collegium.in ſū
ma.C.vnde vir, & vxo alibi eꝯ dixit ꝙ collegium excludatur ꝑ
vx in tit.de hær.decu. & illud eſt verius ſm Pet. & ita no in l.1.
C.vnde vir & vxor.Sed ꝯ no.vnde vir.& vxor.l.1.in princ. diſtin
gue ſm Cy.aut mulier eſt inops: & tūc excludit collegium. aut
habet vnde ſe alat; & tunc collegium excludit vxorem. Ego in-
diſtincte credo ꝙ vxor præferatur collegio, quia maior ē cōiun
ctio inter vi.& vx.ꝗ inter collegiū,& collegiatū. ſed pone ꝙ ali-
quis decedit.q nō hēt vxorē,nec hēt ꝯiūctū,nec eſt de collegio.
pone exemplū in ſpurio nato ex dānato coitu,vt no.in l.ad Or-
fi.nouiſſime. iſte in iure habuit quendā tutorē datiuum. Quæ-
ro quis † præferatē,an tutor,vel fiſcus?gl.ſingularis,ꝗ eſt in l.quo
tutela.de re iu.dicit ꝙ tutor datiuus per illam gl.quæ non eſt ali
bi,ita tranſit Dy.Bar.tamen non tenet illā gl. per l.nutritorib. C.
cōi di.loc. cui pōt tamen faciliter reſponderi , quia dēt intelligi
ſm Dy.gl illius l.nutritorib. ꝙ aliud eſt in tutore, aliud in ſim-
4 plici nutritore.† Item eſt hic arg ꝙ bona clericorū deficiētibus,
proximis agnatis ſint eccleſiæ;quod dic, vt C.de epiſ.l.ſi quis pr̄
byter.Iac.de Are Inno.examinauit quid iuris, quando bona em
b pta per clericos occupantur per eorum agnatos, b qualiter con-
ſulatur eccleſiæ.& quid de bonis emptis.quando faciunt inſtru
menta recipi per alios,& quid in dubio, vndæ præſumantur. itē
vtrum poſſideant necne,quid iuris,& ex quo capite relaxentur,
& conditiones ex quo canone.Item qñ bona empta per vxo.oc
cupantur per hæredes extraneos ipſarū,qualiter ꝯſulatur viro &
eius hæredi.quam materiam plene vide in c.officij,de teſta.

ADDITIONES.

a In l.quid ergo. Vbi vide Bart.in c.quanrum autem,& eundem Bald.in l.
etiam.C.de ſer.& Ludo.Rom.in conſ.208.
b Agnatos.Vide quæ habentur per do.Car.in conſ.19.incip.diuinus vates
conſulentem pro hæredib.do.Franc Petra.

1 *Sententia per appellationem reſciſſa , teſtamentum factum non reſcindit , nec fiendum impedit.*
2 *Damnatus in cauſa criminali,poteſt per alium appellare.*
3 *Appellatio licet non ſit recepta, nec ſit ei delatum per iudicem a quo,tamen ceſſat executio.*
4 *Magiſtratibus interdum permittitur leges tranſgredi propter metum periculi,vel ſcandali.*

1 §.Hi autem. † Snīa per app reſciſſa teſt factū non
reſcindit,nec fiendum impedit.h.d. In
tex.ibi,atque.concor.ſup.de inſanu.l.furti.§.1.In tex.tunc,id eſt,
appellatio.pendente.Dy.& ſic no.ꝙ aliquid per partem fieri pē-
dente appel.non impedit,vt hic,& ſup.de admini.tut chirogra-
phis.§.fin.Sed bene impedit interim fieri per iudicem,vt in au-
thentico,vt nul.iu.§.illas vero,coll.9.ſm Oldr. Item probatur ꝑ
Inno extra,de conſt.c.cum M.Ferrarienſis. Item illud recipit li
mitationē,vt l.poſtꝗ § Imperator,vt Ꝫ de re.no.ca.& ibi ꝑ Dyn.
Item recipit aliam limita.vt ſ̄.man.creditor,in princi. & ibi ꝑ
gl.Item aliam per Inno.de elect.cum nobis, vbi dicit ꝙ pende-
a te appellatione nihil noui a pōt fieri.verū eſt circa app ſed extra
ſic,vt hic.In tex ibi,videbuntur.hic reſpondet tacitæ ob. In tex.
ibi,interim.i.ap.pendente, Dyn.& no.ꝙ illa regula,dubitans de
ſtatu ſuo non pōt teſtari,eſt verum de ſtatu præſenti, & non de
futuro.& ita dicit ille tex ibi,remoratus.i.diſtulit. Dy.In tex.ibi,
pro quo,&c.not ꝙ in cauſa capitali poteſt per alium appellari.
an autem poſſet actus vlterius per alium exerceri, dic, vt inf l.1.
an per ali.cap. & facit.Ꝫ.de ap.non im̄, ſm Iaco.de Are.& facit
tex.in l.addictos.C. de appe.in l.addictos.C.de epiſc.andi. In tex.
3 ſuſtinenda.i.differenda.Et no.† optimum tex. quod licet appella
tio non ſit recepta,nec ſit ei delatum per iudicem a quo;tamen
ceſſat executio ſecundum Iacob.de Are. Sed quæro qua pœna
punire-

ADDITIO.

a Noui.Qualiter autem intelligi debeat, vide Fed in conſ.76. & in conſ.223.

puniret iudex, ſi faceret executionem. dico ꝙ pœna legis Corn.
de ſic. vt homicida, quia paria ſunt innocentem occidere, vel oc
cidere cũ, qui hẽt iuſtã defenſionem. Iſte ẽ tex. no. in l. le. Cor. §.
ſi. ad l. Iul. repe. in tex. ad libellum. i. ipſam app. q̃ leg. appellant li-
bellum appellationis. vt l. 1. & l. Seio. ℑ. de ap. & dicit Inno. in eã
appellationis non eſt neceſſarius alius libellus, q̃ ipſa appellatio ſ
ſcriptis facta, quæ hr̃ pro libello conuentionali, & ſuper ea pōt
fundari totus proceſ. ſm̃ Inno. in c. cum cōongat, de off. deleg.
In tex. factio, quæ eſt cruenta. puta, quia occidit mĩtum, vel cō-
4 ſulem, vel aliquem de maiorib. In tex. ibi, periculi. no. † ꝙ ꝑp me
tum periculi, vel ſcandali permittitur interdum magiſtratibus
a legem tranſgredi, a vt hic, & no. in c. 1. de conſt. per Inn. videtur
recedi ab ordine iuris ex cauſe prædicta; quod eſt no. dignum.
& adde l. conſtitutionis. inf. de app. & quot ſunt caſus, in quibus
differatur executio, no. in c. 1. q. 3. nam differtur in vxore præ-
gnante. item quando Princeps ex iracundia condemnauit. item
quando in ſeruum qui debet reddere rationem, ſnĩa lata eſt vel.
& 2. C. de bo. poſ. item quando inſula eſt aſſignenda, vt hic.

ADDITIO.

a Tranſgredi. Adde Franc. Aret. in rubr. C. qui admi & eundem Bal. in l. ius
ſup. de iu. & iu. in princ. & quod ibi dixi in apoſt. adde do. Her. de Torqua.
in conſ. per eum edito, dum Florentini fecerunt Cardin. & Archi. laqueo
ſuſpendi.

1 *Paria ſunt aliquid debere retractari per viam appellationis, vel priuilegii.*
2 *Bannitus ſicut non poteſt impune offendi pendente appel. ita pendente qua*
libet alia petitione retractationis banni.
3 *Exceptio omnis licet ſit amota per conſtitutionem ſuperioris, vel ſtatutum,*
nunquam tamen videtur amota exceptio iudicis incomp.
4 *Poteſtas ſi de facto condemnat clericum ad furcas, non propterea facit eum*
inteſtabilem.

§. Quod ſi quis. Idem eſt affectus ſuſpenſionis, ſiue
ſententia ſit irritãda per appel. ſiue
alio modo. iſtius caſus ſummarium ponit Bar. non hic, ſed inf.
de acq. po. l. 3. §. ſi ſeruus. in tex. non tenuerit. Efficaci. quia debet
1 retractari. † Et no. quod paria ſunt debere retractari per viam ap
pe. vel priuilegij, vt hic, quia erat decurio priuilegiatus, vel quod
iudex excedat ſuam iuriſd. vt inf. in ver. ergo. & no. bene hanc æ-
2 quipa. ex qua dicit Bar. † quod ſicut bannitus non poteſt impune
offendi pendente ap. ita pendente qualibet alia petitione retra-
ctationis banni. nam ſi iudex qui eſt miniſter leg. iterum nō pōt
facere execu. ergo nec priuatus, licet Dy. no. ℑ. in d. §. ſi ſeruus,
& ibi vide. In tex. ergo no. ꝙ vbi iudex non hẽt iuriſd. ibi non te-
net eius pronunciatio, & non diſtinguit litera vtrum fuerit appo
ſita declinatoria exceptio, vel non. in capitali cã: iſte paſſus eſt ar
duus, vtrũ in iſtis capitalib. caſib. poſſit iuriſd. ampliari, vel proro
a gari. a & dic vt l. 1. vbi de crimi. agi oportet. nam aut ẽ iuriſdictio
prohibita, & non pōt, prorogari; aut non ẽ permiſſa. tñ non eſt
prohibita, tũc dic, vt extra, de fo. compe. c. ſi diligenti. Deinde ad-
3 de hic, † ꝙ licet per conſt. ſuperioris, vel ſtatutũ ſit amota oĩs ex
ceptio, nunquam tamen eſt amota exceptio iudi. incōpeten. ita
probat hic cum ſimi. alleg. in gl. & eſt gl. ord. in c. 4. de ſoque. pol.
in cle. facit l. 4. §. cōdemnatum. inf. de re iu. l. lata poſtor. C. de adul.
4 in gl. mag. in fi. Item no. † quod ſi poteſtas de facto condemnat
clericum ad furcas, non propterea facit eum inteſtabilem.

ADDITIO.

a Vel prorogari. Vide quæ per Ang. habentur in conſ. 27.

1 *Reſtitutio in integrum, & fictio poſtliminij idem operantur, quantum ad te*
ſtamentum.

§. Quatenus. † Reſtõ in integrum & fictio poſtlimi-
nij idem operantur quantum ad teſtm̃.
& intellige hoc cum limita. no. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum.
In tex. ibi, conualeſcit. ſed an ipſo iure, an cum nouæ voluntatis
declaratione? & videtur quod ipſo iure, vt hic. quia æquiparatur
poſtliminio. Contra videtur quod non ſine nouę volũtatis decla
ratione, vt inf. de bo. poſ. ſecundum tab. qui ex literis. §. teſtamen
to. de hoc cogitabis, dicit Cy. Ego dico quod interdum quis mu
tat ſtatum volens, interdum inuitus. Primo caſu requiritur re-
cens iudicium. quod ſaltem per indicia poteſt probari. vt in §. te
ſtamento. Secundo caſu non requiritur recens iudicium, quia
prima voluntas nunquam fuit mutata. & iſte eſt caſus huius §.
& dico per iſtum §. quod teſtamenta Peruſinorum facta tem-
pore guerræ, quo tempore erant inteſtabiles per ſententiam Pa
pæ Vrbani V. quod conualeſcant ſine nouo facto eis in integ.
reſtitutis. adde tamen no. ſup. de te. ſ. teſtamentum.

1 *Conditio teſtatoris ſi variatur de priuilegio ad ius commune, non vitiatur*
teſtamentum.
2 *Sententia Epiſcopi, qui ita dicit, excommunico te, ſi in diœceſi mea furtum*
facies, non valet, quia talis ſententia præcedit factum, ex quo facto ori-
tur iuriſdictionis exercitium.

1 §. Filij fami. † Si variat conditio teſtatoris de priuile-
gio ad ius cōe, non vitiat teſtm̃. Facit iſte
§. con. iuncto. §. ſed & ſi quis. ſ. ea. l. ꝙ ſi Epiſcopus dicat Excom-
munico Titium, qui percuſſit talem clericum, quod talis ſnĩa
non valet, quia debet præcedere cauſæ cognitio an percutiens
ſit ſuæ iuriſd. & an in delictum ſit in ſua iuriſd. commiſſum, arg.
huius §. ſm̃ Iac. de Are. dicit Inn. ꝙ ſummarie dẽt de hoc cognō
ſcere. Pe. dixit ꝙ plenarie, de hoc per Cy. C. ſi contra ius vel vti.
pub. præſcriptione, & per Inn. de reſcrip. ſuper literis. debet ergo
prius cōſtare iudici, ꝙ delictum ſit in territorio commiſſum, q̃
inquirat, vel procedat. ad quod facit, quia iuriſdictio ineſt terri-
torio. l. ij. C. vbi, & apud quos. Item quia ſtatutum non ligat ſub
ditum extra ſuam diœceſim. c. vt aĩarum. §. ſtatutum, de conſti.
lib. 6. & an valeat ſtatutum, ꝙ quis extra territorium delinquẽs
a l. municipali ligetur. Vide per Cy. in l. 2. C. de eunuchis. Sed † nõ
valet iſta ſnĩa Epi, Excõico te, ſi in diœceſi mea furtum facies?
dicit Inn. ꝙ non, q̃a talis ſnĩa præcedit factũ. ex quo facto oritur
iuriſd. exercitium. & verum dicit in ſnĩa ind. quæ dẽt fieri ꝯ cer-
tam perſonam ex cã certa. iſta ſunt verba Inn. extra, de ſen. exc.
c. a nobis. Vltimo iſte §. facit, q̃ñ nō iudex excedit in ſnĩa mo
dum, ſed apponit illã clauſulã ꝯſuetam, qđ ſi vltra modũ, ex nũc
a reducitur ad modũ. vtrũ illa clauſula aliquid operetur? a tu dic
ꝙ nihil operatur, quia quantum ad pœnam debitam, ſententia
non eſt lata de ſcripti recitatione propter ambiguitatem verbo
rum, vt inſ. de his quæ in te. de. l. 1. §. legi autem, & inſ. de iu. fiſ.
ita fideicom. & fuit quæſtio diſputata per Iac. de Bel. circa quod
vide Bar. in l. iudex inſ. de re iudic.

ADDITIO.

a Operetur. Vide d. Alex. in conſ. 90. 1. par.

1 *Primus gradus quando fundatur in priuilegio, eo ceſſante rumpitur ipſe*
gradus.
2 *Primo gradu rupto, qui a principio tenebat ex priuilegio, non rumpitur ſe-*
cundus gradus; ſecus ſi primus tenuiſſet de iure communi.
3 *Miles poteſt inſtituere bannitum, & deportandum, & non capacem.*
4 *Miles non poteſt inſtituere filium ſpurium, hocque non vitio ſpurij, ſed vi-*
tio teſtatoris, quia ratio pudicitiæ magis exquirenda eſt a milite quam
ab alio.

LEX VII.

Nam ſi miles. Secundus gradus, qui de iure ſpeciali
dependet a primo, nō rumpitur, licet
primus gradus rumpatur h. d. In tex. iure ciuili. i. iure communi
quantum ad ſolemnitatem teſtium. In tex. iure militari. non au-
tem iure cōi, quia erat non capax, vt deportatus. Dyn. & ita vult
gl. ẽt In tex. ibi ſecundo. ſ. gradu. In tex. ibi, eum. ſcilicet ſubſtitu.
In textu, poteſt. vt quia erit capax. In tex. ibi, deceſſerint, & dic
1 poſtquam reliĩn deſijt valere iure militari Dy. † No. in hac l. ꝙ
quando primus gradus fundatur in priuilegio, ceſſante priuile-
2 gio rumpitur ipſe gradus. † Secundo no. ꝙ rupto primo gradu,
qui a principio tenebat ex priuilegio, non rumpitur ſecundus
gradus, vt hic: ſecus ſi primus gradus tenuiſſet de iure cōi, quia
tũc rumperet ſecundus rupto primo, vt ſup. eo. nam & ſi ſub cō
ditione. §. ſi. & iſtud eſt no. ſm̃ Cy. vel dic quod aut primus gra-
dus rumpit̃ fauore pſonæ prætenitæ in primo gradu, & tunc rũ-
pitur ſecundus. & ita loquit̃ ꝯtrium, aut non rumpit̃ fauore ter-
tij rũpentis, ſed rõne ꝯdõnis teſtõris mutatæ, tunc tñ incipit a
ſcdo gradu. & ita loquit̃ hic. Tertio. & vltimo no. quod ſubſtõ
vulgaris, ſi talis hæres nō erit intellr̃ ſi hæres nō erit neq; ex pri
uilegio. neq; de iur. cōi. Vnde eſſentia primi hr̃dis ex priuilegio
facit ſubſtitõnem deficere. & ppea hæc l. ad hoc, vt hēat locum
ſcđs gradus, req̃rit priuilegiũ ceſſare. qđ eſt no. Interdũ tñ in ſub
ſtõnib. minus operat̃ priuilegiũ q̃ ius cōe, vt ℑ. de vul. ſub. l. Cen-
3 turio. C. de teſt. mil. in teſtõ. & in fi. Poteſt ẽt hic no. † ꝙ miles pōt
hr̃dem inſtituere bannitum, & deportandum, & non capacem.
4 tene mẽt. & nō dico plus de hoc, & eſt ar. † ꝙ miles poſſet hęre
dem inſtituere ſpuriũ ſuũ priuilegio militari. qđ nō credo verũ,
q̃a ſpurius prohibet̃ inſtitui non vitio ſui, ſed vitio ipſius teſtato
ris. Item & rõ pudicitię magis eſt exquirenda a milite q̃ ab alio,
vt inſ. de teſta. mil. l. miles. ita. §. mulier. q §. allegat̃ p caſu. ꝙ cleri
cus non poſſit ſibi hr̃dẽ inſtituere ſuã ꝯcubinã. & iſta q̃ñ fuit di-
ſputata p Nic. Ma. de quo per Bar. in l. 1. ſup. de concubinis. & ꝙ
ſpurius nō poſſit hr̃s inſtitui, facit l. ex teſtamento. C. de teſt. mil.
nam generale arbitrium non trahitur ad expreſſe prohibita. ita
eſt ibi tex. de quo generali arbitrio ad quid extendatur, vide late
per Bar. in l. ambitioſa, de decre. ab ord. fac.

LEX VIII.

Certum. Iſta l. eſt arg. ꝙ p legitimationẽ filij nãlis rũpa
tur teſtm̃ tanquam per agnationẽ poſthumi.
hoc verum, ſi erat præteritus: ſecus, ſi exhæredatus, vt ſup. ti. 1. ſi
lio quem pater, vel inſtitutus, vt eadem l. §. fi. Bal.

1 *Emancipatus non poteſt teſtamentum dicere nullum, ſi factum eſt poſt e-*
mancipationem: ſecus, ſi ante.

§. Filia. Cum emancipatur, emancipatus nō poteſt teſta-
mentum dicere nullum, h. d. Intellige de teſtamẽ-
to facto poſt emancipationẽ ſed ante factũ nō conualeſceret per
emancipationem præteriti h. d. & ita ſenſit gl. No. in l. iſta quod
emancipatus nō rumpit teſtm̃, licet præteteatur. hoc verum de
iure ciui. ſed iure prætorio habet bo. pol. ꝯtab. & hoc de iure ve-
teri. ſed de iure auth. dicit Dyn aut cauſa eſt inſerta. i. præterino-
nis, & valet teſtm̃ de iure ciuil. ſed habet ꝯ tabu. Aut cauſa non

eſt inſerta, & tunc teſtamentum eſt ipſo iure nullum, vt no. in auth. de hær. & Falc. §. exhæredatos. & ita tenet Dyn. in l. Gall. in magna diſt. & dixi in §. & quid ſi tantum. Sed Cyn. refert hic ꝙ Moderni ſui temporis tenent, quod iſta gl. loquatur in prætetitione matris, quæ eſt tacita exhæredatio, non in præteritione paterna. & remittit ipſe ad no. per ſe in auth. ex cauſa. Bar. ſequitur Dyn. & ego ſequor eundem.

LEX IX.

Si pater. In tex. ibi. eo. ſ. patre. ibi, teſtm̃. quia fictio hoc operatur. & circa hoc vide l. fi. C. de ſen. paſ. vbi no. ꝙ patre deportato, filio exiſtenti in poteſtate datur tutor.

LEX XI.

1 *Illud quod non continetur in ſcriptura, non probatur, nec conuincitur per ſcripturam.*

2 *Agens ex inſtrumento, qui non eſt nominatus in eo, poteſt repelli tanquã ſine actione experiatur, quia cum non ſit nominatus, ſibi nulla videtur actio competere.*

1 Si binæ. †Illud quod non cõtinetur in ſcriptura non probatur nec conuincitur per ſcripturam. h. d. No. iſtam l. per quam fundatur exceptio, quam ſemper faciunt ad 2 uocati: nã cum †aliquis agit ex inſtrumento, qui non eſt nominatus in inſtrumento, dicunt aduocati, tibi non competit ius agendi ex inſtrumento, quia non es nominatus in inſtrõ, & ſine actione experitur, vt in l. ſi pupilli. §. fi. de neg. geſt. ergo notan. item probatur aliquid non eſſe relatum in teſtamento, vel non inuentum in inſtrumento per inſpectionem inſtri. ex eo n. ꝙ in inſtrõ non reperitur ſcriptum, non probatᷣ per inſtrm̃. h. d. hęc l. ratione ſui. oportet ergo hunc agentẽ probare ſe ſucceſſiſſe, vel habere cauſam ab eo, qui eſt noiatus in inſtrõ: alias inſtrm̃ non patrocinatᷣ ſibi. Secundo collige ꝙ negatiua probatur ex inſpectione cedulæ vacuæ. & ſic ad probandum aliquem non eſſe exbannitum hæc negatiua probabitur hoc modo, quia non reperitur ſcriptus in libro exbannitorum. facit C. de reb. cred. l. fi. ſupr. de proba. cum de lege. C. de err. aduo. l. 3. & ibi gl. & Cy. de quo plene per Bar. inf. de verborum obliga. in illa ſtipulatione ſi calendis. Item probat hæc l. aperte. quod negatiua poſſet probari per intuitum oculorum. vnde ſi volo probare Titium non eſſe in ſcholis, optima probatio eſt, quia neminem in ſcholis video. Itẽ quia video ſcholas eo vacuas. Vltimo facit iſta lex ad id, quod no. Innocen. de cedul. in c. 1. de fide inſtru.

LEX XII.

1 *Mors poſthumi præteriti viuo teſtatore contingens facit teſtamentum conualeſcere de iure prætorio, quo ad inſtitutionem hæredis, & legat.*

2 *Reſcripta Principum ſunt de iure ciuili.*

1 Poſthumus. †Mors poſthumi præteriti viuo teſtatore contingens facit teſtm̃ conualeſcere de iure prætorio quo ad inſtitutionem hæredis & legat. &c. hoc primo. Item ſi iam natus præteritus viuo teſtatore moriatur, vt conualeſcat teſtamentum, ſi in eo erant inſtituti venientes ab inteſtato. hoc ſecundo. Item in teſtamento irrito per capitis diminutionem teſtatoris, vt reintegrato ſtatu reintegratur teſtamentum de iure prætorio, ſi in eo erant inſtituti venientes ab inteſtato, & hoc tertio & vltimo. & iſte eſt verus ĩtellectus huius legis. Diuiditur in tres partes. Nam in prima parte ponit vnum dictum in poſthumo. In ſecunda ponit quandã illationem. In tertia ponit duo dicta ſimilia, cũ quadam tñ modificatione. Sc̃da ibi, idcirco. tertiam ibi, idẽ & circa. In tex. ibi, deceſſit adhuc viuente teſtatore. Din. in tex. ibi, videatᷣ, & ſic te vera ſuprũ de iure ci. In tex. ſm̃ tab. vel ſi non erat ſignatũ, ſed erat nuncupatiuũ, habebit bon. poſſ. ſm̃ nuncupa. C. de ſm̃ tab. l. 2. In tex. ibi, an iuſtum: quia erat p̃teritus ſilius in pãte. In tex. irritũ, quia teſtator poſt teſt. dederat ſe in arrogationem. In tex. ibi, erit dicendũ. vt conualeſcat teſtm̃ de iure præto. mortuo præterito in vita teſtatoris, valet teſtõre emancipato ab arrogatore. In tex. ibi, ſi bonorũ. ſi conditionalᷣ. lege hanc literã. & eſt ſenſus ita demum cõualeſcit teſtm̃ morte ſui præteriti, vel emancipatione teſtatoris arrogati, ſi ſint inſtituti venientes ab inteſtato: alias non. geminatur igitur fauor teſtamenti, & veniẽtiũ ab inte. operatᷣ ꝙ conualeſcat teſtm̃ de iure prætorio, licet teſtator nullo modo declarauerit poſtea ſe id velle valere, ſed ſemper tacuerit. vnde eſt hic ſpeciale. & ſic non ob. ſ. tit. 1. l. ſi filius q in pãte ꝗ de le. ta. l. q ex liberis, §. teſtõ. In tex. data i. dolata. No. concludendo circa tex. ꝙ qñ præteritus viuo teſtatore moritᷣ, aut fuit p̃teritus poſthumus, aut iam natus. Primo caſu cõualeſcit teſtm̃ de iure p̃torio quocunque inſtituto hr̃de etiã omnino extraneo, & debentᷣ legata, & fideicommiſſa. Secundo caſu aut ſunt inſtituti veniẽtes ab inteſt. & ꝯualeſcit teſtm̃ ꝑꝑ geminũ fauorem. aut ſunt alij inſtituti. & tunc teſtm̃ ſine recenti iudicio non põt cõnualeſcere, vt inſti. de exhære. li. in prin. ſ. tit. 1. ſi filius qui in po. ſed q̃ eſt ratio dr̃ia inter poſthumũ, & iã natum? R̃ndeo, qñ poſthumus p̃teritᷣ, teſtm̃ habet a principio fundamentũ cõſiſtentiæ tã de iure ci. q̃ prætorio, vt ſ. eo. l. 1. §. ſed ſi ſtante. vnde ꝑꝑ fundamentũ qđ habuit a principio, facilius ꝯualeſcit. ſed vbi eſt præteritus filius in pãte, iſtud teſtm̃ non habuit fundamentum. & idõ proprie nõ poteſt cõualeſcere. probatur iſta rõ ex eo qđ legitur & no. ſ. de teſ. teſtamẽti, & inf. de dona. ad eum, §. fi. & ibi gl. ordi. no. ꝗ. de hæred. inſti. l. 2. & facit ſup. de pact. l. ſi vnus. §. pactus, verſ. ꝙ & in ſpẽ dotis. Quæro, vtrum teſtamẽtum cõualeſcat de iure ci. & prætorio, an tãtum de iure præto. & vr̃ quod de iure ci. & præte. de iure n. præto cõſtat. quia litera dicit ꝙ ſcriptus hr̃ ſecũdum tab. de iure ci. vr̃ ꝓbari ꝑ hãc literã, quæ dicit ꝙ ex reſcriptis Im2 peratorũ ſcriptus hæres obtinet hęredi. † Nã reſcripta principũ ſunt de iure ci. effectus quæſtionis eſt magnus, quia ſi de iure p̃to. tãtum eſt neceſſaria bo. poſ. ſm̃ tab. & hoc ti glo. or. C. vnde le. l. certum, quia nõ petita ꝗ cẽtum dies ab hærede extraneo, nõ valet teſtamẽtum, nec legata, vt l. 2. C. qui admi. ad bo. poſ. ſed ſi põt ſuccedi de iure ci. tũc ius adeũdi eſt perpetuum, vt C. de in. deli. l. licet. Communiter tenẽt doct. hic quod ſit neceſſaria bo. poſſ. ſecũdum tabu. nõ obſt. quod hic dicit de reſcri. Imperato. quia iſta reſcripta cõtinẽt quod per ſecũdum tabu. & nõ de iure ci. & ſic nõ obſt. ſecũdum Bar. adde quod dicam ꝗ. eod. filio præterito. & prædicta ſunt vera, qñ præteritus decedit viuo teſtõre. ſi autem mortuo teſtõre, dic, vt l. filio præterito, quia iſte articulus proprie pertinet ad illam l. In ver. idem, & circa. quidam volũt intelligere illum verſ. ſm̃ l. filio præt. ſ. qñ iam natus præteritus deceſſit mortuo patre, & approbauit teſtamentum paternum. quem intellectũ ſequitur etiam Old. timore ꝫiij de l. ſi filius q in pãte. ſed ꝙ ſup. dixi, verius eſt. Quæro quare facilius cõualeſcit teſtamẽtum ex morte præteriti abſtracta ab oĩ approbatione teſtamẽti qñ decedit in vita, q̃ qñ poſt mortem patris? R̃ndeo. nam vbi decedit in vita teſtõris, reperit cauſam efficiẽtem. ſed vbi poſt mortem, non reperit cauſam efficientem, ſed cauſam defectiuam & deficiẽtem. vnde in primo caſu, quia cauſa efficiens perſeuerat, recõciliatur effectus. ſed in ſecũdo caſu, quia nõ perſeuerat cauſa efficiẽs, nõ poteſt effectus reconciliari. probatur ſubtiliter iſta ratio in l. certum. ſup. com. prædi. actus ergo qui ordinatur ad cõfirmationem, facilius confirmat, ſi reperit cauſam efficiẽtem in eſſe, quam ſi reperit eam defeciſſe. & iſta eſt ratio differẽtiæ huius quæſtionis, quia ſtãtibus principijs, & primis cauſis facilius roboratur effectus, quam eis non ſtantib. cum tunc deficiat prorſus fundamentum.

1 *Clauſula codicillaris, vel ſibi ſimilis includit non ſolum legata, & fideicommiſſa, ſed etiam inſtitutionem hæredis.*

Si Paganus. Primũ teſtamentũ trãſlatum in ſecũdum habet uim codicillorum, & non hẽt uim inſtitutionis hæredis, uel ſic. confirmatio primi teſtamẽti facta in teſtõ ſecundo, vr̃ facta iure fideicom. & non iure directo. h. d. 1 †No. ꝙ clã codicillaris, vel ſibi ſimilis includit non ſolum lega2 ta & fideicõmiſſa, ſed etiam inſtõnem hæredis a & ex hoc tex. arguitᷣ quod illa verba, Si non valet iure teſtamenti, valet iure codicillorũ, pertinent etiam ad inſtõnem hæredis, vt hæres poſſet petere hęreditatem iure fideic. & adde ꝙ no. ſ. de re. ex ea ſcrip. §. 1. & ibi bona gl. licet ꝫ. no. in authẽ. ex cauſa. ita dicit hic Cyn. Quæro hic de iſta q̃õne, in primo teſtõ ẽ clauſula, ſi non valet, vel non valebit. deinde factum eſt teſtamẽtum ſine commemoratione primi. Modo q̃rĩ, vtrum ex illa clauſula, ſi non valebit, q̃ videt modo verificari, primum teſtm̃ trahatᷣ ad fideic. & videtᷣ ꝙ ſic, vt hic. ꝓrium eſt verũ. nam iſte § loquitᷣ ex clauſula codicillari ſecundi teſtamenti, & non primi. vnde arguitur hic ex ſecundo, & non ex primo. & ideo illa clauſula nihil operatᷣ, qñ primũ teſtm̃ deſinit valere pęnitentia teſtatoris. nam tunc opus eſt qđ ſecundum fiat ſub commemoratione, & confirmatione primi ad hoc, vt diſpoſita in primo trahantur ad ſecundum, vt hic, & inf. ad Trebel. l. ſi quis priore. & ita determinat Nico. de Ma.

ADDITIO.

a Hæredis. Vide Pau. de Caſ. in conſ. 56. & in conſ. 57. & in conſ. 58. & quid operetur talis clauſula, vide d. Alex. de Imo. in conſ. 9. in 6. col. in 1. par. vbi ponit, an locũ habeat, vbi hæreditas non eſt adita & de effectu d. clauſulæ vide ẽt per eum in conſ. 10. in 2. col. & in conſ. 31. in 4. col. ea. parte, & in conſ. 135. in vlt. col. ea. parte, & in conſ. 36. in 5. col. vbi ponit quid operetur in teſtõ nullo ratione præteritionis poſthumi. & in conſ. 162. in 2. parte, & in conſ. 41. in 3. par. vbi ponit an operetur effectum ſuum rupto teſtõ præteritione filij iam nati, vel naſcituri, & quid ſi filius fuit ignoranter pręteritus, an operetur. & in conſ. 102. in 3. par. vbi ponit late de eius effectu, & an operetur quo ad legata & fideicõmiſſa particularia. & in conſ. 31. per totũ in 3. par. vbi ponit de effectu d. clauſulæ late, & quo ad conſeruationẽ legatorũ, quo ad alia, & in conſ. 30. per totũ ea. par. vbi ponit an operetᷣ effectũ in eo teſtõ ex cauſa præteritionis poſthumi ignoranter pręteriti.

LEX XIII.

1 *Subſtitutio facta filio in poteſtate non valet, niſi præcedat filij inſtitutio.*

2 *Subſtitutio vulgaris non inducit tacitam inſtitutionem.*

Poſthumorum. Poſthumus dr̃ quicunque poſtea agnaſcendo poteſt pręteritus rumpere teſtamentum, & ideo teſtator debet in inſtitutione facere gradus, & neminem prætenre, vt teſtamẽtum rumpere non poſ1 ſit. h. d. † No. in ver. ne ergo, duas concluſiones contra Bar. in princip. per l. Gallus. Prima quod ſubſtitutio facta filio in poteſtate 2 non valet, niſi præcedat filij inſtitõ. Secunda quod ſubſtõ vulgaris non inducat inſtõnem tacite, quia ſubſtituendo vulgariter

nepotem

nepotem non vſ ppea meire inſtituere filium. ꝙ ſimiliter eſt ꝯ Bar. hoc ſm tenet gl. ord. ͻ. de hær. inſti. l. ſi quis hẽs inſti. in pen. char. & facit de hære. inſti. l. ex officio ẽt, & l. Lucius, & l. cum in teſtõ, de vulg. ſubſ. ſi quis cum. § fi. & l. ſi mater. §. 1. & l. cohære di. §. pen. & ͻ. de leg. 2. l. Titia Seio. §. Seia libenis. No. hic quod ad ius rumpendi requirit̃ quod ille qui vult rumpere, teneat, vel acquirat primum locum viuo teſtõre. Contra, imò idem, ſi mortuo teſtõre acquirat primum locum. nam tunc ſimiliter quęrit, vt ſ. de inoff. teſta. pater filium. Reſpondet Azo. aut iſte qui acquirit primum locum, erat in pari gradu, licet non eſſet in pari cauſa rumpendi; & tunc rumpit, vt in ꝯtio. Aut non erat in pari gradu, nec in pari cauſa. & tunc non rumpit, vt l. ſi quis fi. ex, in prin. ſ. eo. l. Gallus. §. in omnibus. & ex hoc ſequitur talis concluſio. ſ. quod l. pater filium, non haberet locum in alio teſtatoris. Nam excluſo filio teſtatoris non competeret contra tab. vel querelam ſecũdum Azo. Sed iſta ſol non eſt vera. & ideo dic quod aut loquimur in iure dicendi nullum; & tunc loquitur iſte tex. aut in querela; & habet locum ſucceſſorium edictum, vt ſupra de inoff. teſta. ſi is qui, & no. ſ. tit. 1. l. ſi quis po. §. fi. per Dyn. & C. de inoff. teſtam. l. ſi quis filium. Aut loquimur in contratabu. & in hoc eſt magna ꝯtrietas in l. pater filium. & dico, qđ non habet locum contratab. de præterito in præteritum, ſed de exhæredato in præteritum, quia exhæredatio æquiparatur morti, vt ͻ. de acquit. hær. qui in aliena. §. interdum. & loquor de exhæreda. efficaci, & quæ trahit ſecum ſuum effectum. & ille eſt verus intellectus l. pater filium, ſm Cy. in addi. Bar. dic, ꝙ l. pater fil. non loquitur in contratab. ſed in querela. & ſi dicatur, querela non datur præterito, Reſpon. verum eſt in tali præterito qui non potuit præteriri. ſed ſi potuit præteriri, quia præcedebatur ab alio, præteritio habetur pro tacita exhæredatione. & hoc caſu ineſt querela inoff. teſt. neceſſaria in hoc ſecundum Bar. & ex hoc elice vnam concluſionem, quod eſt reperire caſum, in quo eſt neceſſaria querela, licet exhæredatio ſit facta ſine cauſa. & hoc eſt vbicunque querela tranſit ad aliquem ex edicto ſucceſſ. vt d. l. ſi is qui, & l. pater filium ſup. de inoff. teſtam.

LEX XIV.

1 *Maſculinum in odioſis non concipit fœmininum.*
2 *Alternatiua inter perſonas poſita, etiam in odioſis coniungit.*
3 *Dictio vterque, interdum ponitur diuiſiue, interdum coniunctiue.*

Si ita. Conditio ſi naſcet̃, põt apponi exhæredationi. vel ſic, conditio quæ ſuum effectum non ſuſpendit, nec eſt apta ſuſpendere, proprie non appellatur conditio. h. d. Opp. qđ exhæredatio non teneat, quia conditionalis, vt ſ. tit. 1. l. 3. § pure. Reſpondet gl. quod iſta conditio tacite inerat de neceſſitate. nõ enim cadit exhæredatio in eo qui non naſcitur. ergo tacite ineſt conditio, ſi naſcatur. actus igitur qui non recipiunt cõditionem ab homine, recipiunt tamen tacitam conditionem, nõ ſunt proprie conditionales. ꝯ iſtam ſo. facit. ͻ. de ꝯia. l. filium. §. ſed cũ exhæredatio, coniuncta cum l. 3. §. 1. vet quemadmodum. ſup. eo. tit. Et ideo Dy. dicit aliter, videlicet cum quærit̃, an exhæredatio poſſit fieri ſub conditio. diſtingue. aut eſt talis conditio, quæ ſuſpendit effectum exhæredationis; & non poteſt, vt in contrario. aut quæ non ſuſpendit; & tunc põt, vt hic ſecundum Dy. ſimile habuiſtis in l. Gallus §. inſtituens, & l. cum poſthumus. ſup. tit. 1.

1 †Quæro primo, exhæredato filio vtrum intelligatur exhæredata filia? dicit gl. quod non, quia in odio maſculinum non concipit fœmininum, vt inf. de ven. in poſ. mit. l. 1. §. quæritur. de hoc dic, vt no. in l. 1. de verb. ſign. per Dy. & C. de ſer. fu. l. quicũque, per Cy. Finaliter dñt doct. quod in materia odioſa odio irrationabili eſt

a iſtud verum; ſecus, ſi odium eſſet rationabile [a] vnde ſi ſtatuta pœnalia habent rõnem ſaltem motiuam, maſculinum concipit fœmininum ſm doct. & eſt gl. ord. l. 1. C. de rap. vir. in gl. de muliere

2 rapiente virum. facit. C. ad l. Iul. maie. l. quiſquis. † Secundo quæro, qñ exhæredatio eſt ſic ꝯcepta, exhęredo filium, vel filiam, qui vel quæ naſcet̃, vtrum vtroq. nato teſtm̃ rumpat̃. Iſta qõ quęrit in effectu, vtrum in odioſis alternatiua inter perſonas ponatur ꝓ coniuncta, & determinat hic gl. ꝙ ſic, quod eſt no. Rõ eſt. quia prouiſio facta in duob. caſib. ſeparatis circa exhæredationem, extendit̃ ad ternum. vbi ambo concurrunt, ſicut dicimus in inſtitõne, vt l. ſi ita. ſ. tit. 1. ſm Dy. & hæc vera, nec videt̃ caſus omiſſus, vbi ambo naſcunt̃. nam cum de vtroq. fecit mentionem, veriſimile eſt quod eos ſimul natos voluit exhæredatos eſſe. argu. inf. tit. 2. Clemens, & d. l. ſi ita, ſecũdum Iac. de Rau. & Pet. & Odof.

3 †Vltimo, no. hic de dic. vterque [b] ꝙ interdum ponit̃ diuiſiue in

b terdum coniunctiue. & facit ad hoc quod no. in l. ſi duas, ſuper illo verbo, Vtriuſq. doctrinã, de excu. tut. & ſ. man. credito. §. duobus. Vnde ſi in inſtro procuratoris ita reperitur, facio procuratorẽ Titium, & Seium, & vtrunq. ipſorum, licet non adijciatur in ſolidum: tamen, quia iſta dictio eſt apta attribuere cuilibet officiũ per ſe, non ſolum coniunctim, ſed etiã diſiunctim potuerũt agere, & quilibet per ſe in ſolidũ facit ꝙ non. inf. de leg. 1. l. ſi plurib.

ADDITIO.

a Rationabile. Adde d. Alex. in l. 6 conſtante. §. fi. ſolu. matri. per l. ſi quis id quod, de iur. om. iu. & Bar. in d. l. 1. de ver. ſign.

b Vterque. De qua dictione vide Fran. Are. in l. 3. §. ex contrario, in prin. 3. col. [illegible] & remiſſiue in l. qui duos. inſ. de vulg. & pup. & [illegible] leg. C. de [illegible] per eundem Bal.

LEX XV.

1 *Teſtamentum eius, qui eſt apud hoſtes, rumpitur natiuitate poſthumi.*

Qui vxorem. Poſthumus præteritus rumpit teſtm̃ patris exiſtentis, & morientis ẽt in captiuitate, nec tale teſtamentum morte poſthumi cõualeſcit h. d. In tex. ibi habebat. & fecerat teſtm̃, in quo præterierat poſthu

1 mum. †No. teſtamentum eius, qui eſt apud hoſtes, rũpi natiuitate poſthumi. Secundo no. ꝙ ſi ille poſthumus moritur ſiue patre in captiuitate viuente, ſiue mortuo non ꝯualeſcit teſtamentum, quia pater mortuus eſt ciuiliter. Opp. ꝯ. primum teſtamẽtum non erat ruptum captiuitate, ergo non rumpitur poſthumi agnatione, vt ſ. eo. mau. & fi. §. poſt defectum. Sol. litera reſpondet, ꝙ non erat ruptum captiuitate ꝓp fictionem legis Cor. & ſic non ob. obiectio. priuatio ergo ſuperueniens tollit habitum, quem inueniebat ſubſiſtere virtute fictionis. Secundo op. ꝙ teſtamentum conualeſcat, ſi poſthumus moritur viuo patre. & viuo teſtatore. vnde videtur ob. ſup. eo. l. poſthumus, in prin. Sol. ibi loquitur quando teſtator viuebat naturaliter & ciuiliter. hic autem non viuebat ciuiliter, immo erat mortuus per captiuitatem. Item prius fingitur iſte teſtator obijſſe quam poſthumus, & ſic non ob. ergo per hanc l. limitatur l. poſthumus, quod illa l. habeat locum, quando poſthumus moritur viuo teſtatore, qui viuebat naturaliter, & cenſebat viuere: ſecus, ſi fingebatur mortuus, quod eſt no. & iſtum caſum non inuenies alibi in iſta materia vel dic quod mors poſthumi confirmat teſtamentũ, quod tenebat inſpecta veritate: ſecus, ſi tenebat inſpecta fictione, vt hic, ſed prima ſolu. verior eſt.

LEX XVI.

1 *Secundum teſtamentum tollit primum, ſi tale eſt ſecundum, ex quo ſit poſſibile ſuccedi.*
2 *Teſtamentum ſecundum l[illegible] ſit in cauſa caduci, tamen tollit primum.*
3 *Conditio turpis, vel impoſſibilis habetur pro non adiecta, & diſpoſitionem non vitiat.*
4 *Verbum poteſt, eſt extenſiuum, & ſignificat proprie potentiam, & confertur in futurum.*

1 Cum in ſecundo. †Per ſm teſtamentum tollitur primũ, ſi tale eſt ſm teſtamentum, ex quo ſit poſſibile ſuccedi: ſecus, ſi impoſſibile. h. d. no. In tex. ibi. potuit. ſm cõem vlnin natur ilis poſſibilitatis. In tex. ibi, ex hoc l. ſecundo teſtamento. No. ꝙ per ſecundum teſtamentũ pro non ſcriptum non rumpitur primum. & do tria exempla. Primum, ꝙ in ſecundo teſtõ inſtituitur iam mortuus. Secundo qñ inſtituitur aliquis viuẽs ſub condõne falſa de præterito. Tertium qñ inſtituitur aliquis ſub condõne falſa de præſenti. dr̃. n. pro non ſcriptum, quia nullum hẽt initium, nec eſt in potentia

2 habere, vt no. in l. 3. inſ. de hær. inſti. † Secundo no. ꝙ licet ſm teſtamẽtum ſit in cauſa caduci, vel quaſi nihilominus tollitur primum. Exemplum ſi aliquis erat inſtitutus in ſcđo teſtõ ſub ꝯditione, quæ poſtea deficit, vel ſi inſtitutus in ſecundo eſt poſtea mortuus viuo teſtatore, vel ſi repudiauit hæredi. licet. n. ſm teſtamentum non habuit effectum: habuit tamen principium, ꝙ ſufficit ad primum teſtm̃ rumpendum, & iſta eſt ꝯcluſio in hac l. Opp. & vr̃ ꝙ licet ſm teſtamentum ſit inutile ab ipſo princ. tñ rũpat primum, vt ͻ. de his quib. vt indi. cum quidã. Sol. vbi inſtituitur indignus, valet inſtitutio. licet auferatur per fiſcum, vt l. is ꝯſtr. §. 1. l. amercis. ſup. & l. ex facto. §. fi. de vulg. ſubſ. & ſic non ob. ſm Pet. & And. de Piſis. Secundo opp. dr̃ hic, qđ ad rumpendum primum teſtm̃ ſufficit ꝙ ex ſecundo poſſit ſuccedi. Contra ex coniunctione duarum leg. ͻ. eo. filio præterito. & ſup. tit. 1. ſi filius qui in ptãte. Nam filio præterito poſſibile eſt ſuccedi de iure prætorio, & tñ non rumpitur primum teſtm̃. Sol. dicit Ioan. ꝙ aut ex ſecundo teſtõ põt ſuccedi de iure ciui. & tunc rumpitur primum, vt hic. aut de iure præ. non ci. & tunc per ſm teſtm̃ non rumpitur primum, vt in ꝯ. & in hoc eſt glo. no. & adde alia gl. infra de vulg. ſub. l. ſi quis cum. §. ſi ſuo, in fi. mag. glo. & non eſt ſimilis alibi in corpore iuris. & hanc op. Io. approbat Dyn. in q. diſputata per eum ſecundum Cy. & eſt ratio differentiæ, quia prætor non facit deſinere eſſe hæredem, vt inſti. de bon. poſſ. §. quos aũt, ſm Iac. de Are. Ego aliter dixi in d. l. ſi filius qui in poteſtate. ſup. tit. 1. & ibi vide, ſed contra iſtam opi. Io. opp ex con-

3 iunct. duarum leg. l. cauetur† ꝙ qñ conditio eſt turpis, licet iure ciuil. non reijciatur conditio, reijcitur tamen per prætorem. & venitur de iure prætorio, vt infra ad Treb. l. ſi in facta. §. ſi danda. Item cauetur in fin. l. noſtræ, quod vbi eſt impoſſibile conditionem impleri, talis conditio reijcitur, & ſecundum teſtamentum rumpit primum ſecundum gl. Io. ergo concludendo teſtamentum ſecundum quod de iure prætorio ſubſiſtit, rumpit primum. Ad hoc reſpondet Iac. de Are. & dicit quod non rumpit primum, & ſic probat opi. Io. quæ ponitur in vltima gloſ. huius legis. Pet. dicit, quod opin. Io. eſt vera in vtraque glo. ſed non reſpondet ad contrarium. & ideo Bar. reſpondet ſic. In [illegible] rdum ſm

teſtſi de iure prætorio tenet a principio,& tunc rūpit primum, vt in ſi.iſtius l.interdum non tenet a principio,ſed incipit tenere ex poſt facto,& tunc nō rūpit primū, vt d.l.ſi filius. Ego dico ꝙ non eſt verum,qđ vbi nō tenet a principio, incip at poſtea tenu re de iu.prœto & rñdeo ad l.filio ꝓterito.ȷ.eo. ꝙ ibi non præcede bat aliud teſtm̄ ſolemne, & ſic non ob.& ad rōnem Ia.de Are. qđ prætor nō pōt facere quē hrdē, ꝓcedo, ſed conferre iura,& emolumēta hrdum, & iſtud ſufficeret ad rūpendū,vt in ſi.iſtius l.Quarto opp.dr̄ hic qđ conditio falſa de præterito, vel pñti non reddit ipſo iure nullam diſpōnem,& ideo diſpoſitio præcedens valida non tollitur per ſubſequentem inualidam.ꝫ.ȷ.de hære. inſti.l.ſi Mæuia.Rñdet gl.ꝙ ibi non eſt falſa conditio,ſed nuga toria.dicit Dy.nugatoria.i.impoſſibilis de natura. Dicit Iac.qđ vult dicere gl.ꝙ ibi non ſolum fuit falſa conditio, imo ēt derin ria,q̃a non potuit mori,qui non fuit natus: hic aūt fuit falſa tm̄ ſm Iac.de Ra.Quinto opp.qđ conditio falſa de præſenti non vi tiet,vt ȷ.de leg.1.l.ſi ita quis teſtō.Sol.dicit gl.ibi conditio non fuit collata mere in præſenti, ſed ēt in futuro ꝓp verbū pōt,qđ eſt extenſiuum.a Iac.de Ra.& †Pet.dicunt quod non inuenitur
3 iure cautum de ampla ſignificatione iſtius verbi pōt,& ideo di
4 cunt ꝙ vbi eſt ratio, vt voluntas teſtatoris valeat, quod nihil eſt dicere,quia verbum poteſt.ex vi ſermonis ſignificat propie po tentiam, & confertur in futurum, vt ſi dico,poſſum comedere, poſſum legere. & in futurum & pñs tp̄s. & ideo ſignificatio eſt extenſiua.i.futuri, & indeterminati tp̄is comprehenſiua,vel col lectiua. Et ideo dico ꝙ ſi teſtator ita dicit,quod ſi non poteſt va lere iure teſtī, valeat iure codicillorum, tantum operatur,ac ſi diceret, ſi non valet, vel valebit de futuro, vt comprehendatur præſens, & futurum tempus.b Sexto gl.opp.de l.cum tale.§ pe.
b de cond.& demon.Sol.dicit glo. hic loquitur in conditione de præſenti ,quæ nihil implicat de futuro , ibi vero in conditione implicita. nam ibi dr̄, quod hæc conditio, ſi quod debes,ſolue ris, ſi reſpicimus verbum Debeo , vr̄ eſſe de præſenti.ergo falſa vitiat.Si vero reſpicimus verbum Solueris,& non verbum De beo,eſt de futuro,& non vitiat, quia non ſtat per legatarū, ſed ea eo non impletur,quia nihil debet. Et finaliter dicit ibi glo ꝙ fauore legatarij interpretatur iſta conditio de futuro,licet ſit im plicita ad tempus præſens & futurum. & ita etiam tenet gl.hic. & iſtud eſt valde notandum ad quæſtionem, ſtatuto cauetur ꝙ ſi condemnati pro homicidio habuerint pacem,rebanniantur. quærit̄ an intelligatur de bannitis,qui habebant ante ſtatutum factam pacem, an de his qui poſt ſtatutum veniunt ad pacē,an de vtriſque. Per iſtam gl apparet quod iſta verba ſunt implicita ad vtrunq; tp̄s,& ideo vterq; vr̄ contineri ſub beneficio ſtatuti, & hoc tenet Cy.ſ.de legi.l.cum lex,licet Old dicat ibi ꝯ.& alle. Cy gl.quæ eſt in d.l.cum tale ȷ.pen.ſed non alleg.glo.noſtram, quæ dicit cum illa. Item facit ad aliam quæſtionem.dicit teſta tor,ſi non valuerit iure teſtamenti,&c. Nā dico ꝙ idem eſt,ac ſi diceret,ſi non valet,vel non valebit,quia verbū valuerit,eſt im plicitum ad vtrumque tempus per iſtas gl.quod eſt no.

ADDITIONES

a Extenſiuum. Adde eundem in l.eam quam,in 12.col.ver. ex hoc infertur, & nat.in l.ſi ita quis in prin inf.de leg. 1.

b Tempus Adde Fran.Aret.in l.cum ſtipulamur,de verb.obl.

LEX XVII.

1 *Præteritus ſi non vult portionem aliquam, nec vult ſe immiſcere,ex æqui tate teſtamentum conualeſcit.*

2 *Aequitas iuris ſubtilitati præfertur.*

3 *Iudicem adiri non oportet in dependentibus ab animo.*

4 *Teſtamentum in quo filius eſt præteritus, fit abſolute nullum,& non condi tionaliter.*

5 *Abſolute,non autem conditionaliter deficit illud,quod ratione ſolemnita tis omiſſa deficit.*

6 *Teſtamentum non eſt nullum ratione præteritionis filiæ, quæ patre viuente renunciauit hæreditatem cum iuramento.*

7 *Teſtamentum vſurarij manifeſti reconualeſcit per cautionem poſtea ſubſe quutam.*

8 *Ius dicendi nullum tranſmittitur ad hæredem per ſuum præteritum,per a lium non.*

Filio. Præterito. Non valet teſtamentū,in quo filius in pote ſtate eſt præteritus,licet alij filij ſint inſtituti, nec lega ta debentur, ſi præteritus iure ſuo vtitur , ſed ſi ius ſuum omit tit,teſtamentum de ęquitate conualeſcit quo ad inſtitutionem, & legata.h.d. Et iſta eſt lex ſolemnis, & not.& diuiditur in duas partes. Primo loquit̄, qñ præteritus dicit nullum. Secundo loq tur , qñ præteritus abſtinet & approbat teſtamentum. Secunda ibi.& ſi bonis. In tex.ibi, reſtagari.i.reſiſtere. No.primo,qđ aut præteritus vult portionem ſuam ab inteſt.& tunc teſtamentum nullum eſt tam de iure ci q̃ prætorio,& ideo legata nō debent̄.
1 Scđo no. ꝙ ſi præteritus non vult portionem aliquam,nec vult
2 ſe immiſcere,qđ ex æquitate teſtm̄ conualeſcit.† Vlt.no. quod ęquitas iuris ſubtilitati pręfertur , vt hic & ſ.eod. poſthumus,& C.de iud.placuit. Opp.contra hanc l.dr̄ hic,quod legata non de bentur.ꝯ immo debentur legata.vnde vr̄ ob.ſ.eod.poſthumus, vet.iccirco. Sol.hic teſtm̄ nullo iure ſubſiſtebat, ibi vero de iure prætorio ſubſiſtebat.& ideo legata debentur.& ſic non ob. Se cundo opp & vr̄ ꝙ licet teſtm̄ ex cauſa præteritionis ſit nullum, tamen debeantur legata,& fideicommiſſa. vnde videt̄ ob.C.de li.præteri.auth.ex cauſa. Sol.dicit gl.iſtud, quod hic dicit̄,per illā auth.corrigitur.vnde tenet iſta gl expreſſe ꝙ illa auth.habeat lo cum in pręteritione paterna.ſed gl 1.§ aliud quoq capitulum,di cit ꝙ loquit̄ in pręteritione materna.dicit hic Cy.quod illam gl. tenent doct oēs,& non dicit verum,imo vera opin.eſt ꝙ authē. ex cā , habeat locum pariter in præteritione paterna & mater na.& iſta eſt cōis opin.gl. & nulla vera rō differentiæ reddi pōt. tex.n.in cor.vult iniuriam præteritionis,& exhæredationis amo uere,legata autem & fideicommiſſa vult ſuſtinere,& generali ter loquit̄.ergo,&c.vt in l.fraudem,de mi.te.§.fi. ibi dum dicit, generalis eſt iſta determinatio, & poſſunt induci ſuaſiones, & non vrgentes rōnes,& ita tenet hic Dy.quod illa auth loquatur generaliter in præteritione paterna,& materna, & idē Bar. Sed ꝯ hoc oppo.& vr̄ ꝙ legata non debent̄.vnde videtur ob.ff.de te. mil.l.ſi vt certi,& l.ſi cum in vtero,& l is qui,de iure cond.Rñd. Bar.aut præteritio eſt facta a ſciente,aut ab errante, vel ignoran te. Primo caſu habet locum auth.ex cā. Secundo caſu non, quia non eſt veriſimile , quod ſi pater de filio cogitaſſet, reliquiſſet tot legata,arg.c.de re.do.ſi nunquam, ſecundum Bart. Ad idem ſ.de pact.l.tale pactum §.fi.ſed ꝯ hoc facit.ſ.de inoff. te.l.cū ma ter militem, ſecundum vnam lect.Bar.mihi reſpondit ad illam l.quod alia lectu.erat tenenda. Dom.Signorolus de Mediolano, & collegio Mediolanenſi conſuluit ꝯ Bar. & dixit quod in lite ra teſtator cogitauerit de filio , tamen debentur legata, & fidei commiſſa. Rō eſt illa,quando teſtōr cogitat de filio , peccat in duobus .i.in pietate,& ſolemnitate.in pietate, quia facit filio in iuriam,in ſolemnitate,quia præterit.ſed quando teſtōr non co gitat de filio,tunc non peccat niſi in vno. .i.in ſolēnitate, & ideo magis,non minus debet fauere teſtatori in hoc caſu,q̃ in primo. hæc eſt rō temporum,quam ponit ea.in d.l.cum mater militē. & per hoc ſequitur quędam alia conditio.ſ.quod auth.ex cauſa, habeat locū in præteritione poſthumi,licet teſtator non cogita uerit de poſthumo. Et hoc tenent plures glo.in l.i.C.de codi.do cap.l.bona.§.fi.de ma.teſt.vaorem, de fideic.lib.l.generaliter.§. ex teſtamento. Sed quod illa auth non habeat locum in poſthu mo præterito,tenet gl.io l.1.C.de poſt.hære.inſti.& ibi Iac.Butr. Ego diſtinguendo concordo has opin.nam aut teſtator nullum habebat filium,nec habere ſperabat. aut habebat aliquem filiū, quem grauabat,licet non ſperaret de alio filio. Primo caſu ſub diſtinguo, quia quædam ſunt legata neceſſaria, vt ſi relinquitur pro reſtitutione vſurarum,vel male ablatorū, & dico quod iſta legata debentur quaſi æs alienum.quædam ſunt legata,quę pro cedunt ea mera liberalitate,& iſta non debentur,ar.le.allegata runt per Bar.& ar.leg.cum pater.§.cum eaiſtimaret,de le.2.& ꝙ ibi plene no.per Dy.rō differentiæ,quia quando teſtōr facit le gata neceſſaria.ſ.neceſſitate cauſatiua, ne perdat animam, tunc teſtōr ſe cogit ea ordinata charitate.præſumitur enim ſe præfer re quibuſcunq. liberis. ſed vbi ſunt legata quæ relinquuntur ſo lum fauore legatarij. vbi teſtator cogitat ſolum legatariuo, & non proprium fauorem ipſius teſtatoris, tunc eſt veriſimile,qđ ſi de liberis cogitaſſet,eos extraneis prætuliſſet,arg l.cum acutiſ ſimi.C.de fideicom.& ȷ.de cond & demonſ.cum auus, & l.ge neraliter.§.fi.C.de inſt.& ſubſ. Secundo caſu quando teſtōr co gitauit de filijs grauandis, tamen non cogitauit de iſto, de quo quærit̄,vr̄ ſubdiſtinguendum, quod aut loquimur quo ad partē eorum,de quib. cogitauit,& debentur legata pro illa parte. aut quo ad portionem eius,de quo non cogitauit,& pro illa portio ne non debeantur legata,vt ȷ.de iure co.l.is qui,& d.§ cum exi ſtimaret,niſi eſſent legata neceſſaria,quę veriſimilia eſſent teſta torem quibuſcunq.relicturum, ſi cogitaſſet,vt dixi in præcedē. membro. Eſt verum quod l.is qui, & §.cum ęſtimaret, non lo quuntur proprie in terminis no tris,quia loquuntur in relictis a certis perſonis, & non a toto gradu, quia tunc vel debentur, vt dicam. Vlterius opponitur.& videt̄ quod iſta gl.quæ dicit hodie ſecus per auth.ex cauſa,ſit falſa. vnde vr̄ ob.de leg.1.l.2.& C.de fideic.l.pen. Solu.aut legata ſunt nominatim relicta a præterito, & tūc non debentur,& ita dñr ꝯria.aut ſunt relicta ab hærede in ſtituto,& tunc debent̄ a præterito ſucce. & ita loquitur gl.& ita no.Cy.in auth.ex cauſa.ratio differentiæ eſt,quia inepte relinqui tur a præterito,ſed apte relinquitur ab inſtituto. Circa iſtam pri mam par.de legatis quæro quid in inſtitutione ex re certa, vtrū conſeruetur per auth.ex cauſa? Bar.hic quærit,ſed non alleg.gl. ordi.quæ dicit non conſeruari, vt inf.de doli ex.l.liberis. ſed re mittit Bar.ad ſeipſum.inf.de hær.inſt.l.ex facto. Secundo quæro quid in fideicomm.vniuerſali.Sol.idem quod in lega.vt infra ad Treb ita tamen.§.quot.& ibi per Iac. de Are.ad hoc optime fa cit infra ſi quis ob.cauſa.te.ſi ſeruum.§.inſtitutus. Tertio quęro quid in ſubſtitutione pupillari, vtrum per auth.ex cauſa, rema net firma? In vulgari.n.certū eſt qđ eſt irrita ſubſtō, vt ȷ.eo.l.ſi ego. Sol.gl.dicit in l.1.de vulg.ſubſ.ꝙ pupillaris remanet firma.

Dyn.

Dy. ibi tenet ɔ̃rium, quia ſubſtõ pupillaris includeret eundem
effectum, quem directa inſtõ, cum per omnia ſuccedatur tam ſi
ho quam patri, & quia natura iſtius ſubſti. valeret. & non poteſt
eſſe ſine ea ſm Dy. Cy. in auth. ex cauſa, tenet gl. & Bar. videtur
idem ſequi. ſed dicam magis de hoc extẽte in d. l. 1. de vulg ſubſ.
Quæro hic qñ filius præteritus vult dicere teſtamentũ nullum,
ſit neceſſe ꝙ coram iudice petat nullum declarari? Et breuiter
dico quod non eſt opus pro hoc adire iudicem, vt l. ſub conditio
3 ne. §. vlt. ℨ. de cond. inſt hoc probo per rationem. †quia in depen
dentibus ex animo non oportet iudicem adiri. ſufficit n. hoc de
clarari coram laicis, vel vicinis, vt ſup. de neg. geſt. Neſennius. ſa
cit quod no. C. de teſt. non duorum. Secundo quæro, vtrum præ
teritus dicendo ſe hæredem ab inteſtato, eo ipſo videtur dicere
nullum? & dico quod ſic, quia eſt caſus iſtius l. eo enim ipſo quod
nititur auocare hæreditatem, dicit nullum, & hoc vult hæc l. &
eſt tex & gl. C. de re hæt. ſuus. Tertio quæro, an eo ipſo quod di
cit nullum, vr̃ ſe immiſcere? quod non videatur ſe immiſcere, fa
cit de inoff. teſt. quemadmodum, & l. qui de inofficioſo, & quod
ibi no. In contra facit gl. in d. l. ſuus, & ℨ. de bo poſ. l. cum quidã,
quæ eſt ad hoc no. & credo quod hæc pars ſit vera, ſi in iudicio
dicit nullum. Nam tunc teſtamentum vult non valere nec iure
ciuili, nec prætorio, quod non poteſt facere abſtinendo, ſed tan-
tum immiſcendo. caſus eſt in l. noſtra. Venio ad vltimam partẽ
dicitur hic quod teſtamentum iure ciuili nullum, confirmat̃ de
æquitate, ſi præteritus renunciat hæreditati. ɔ̃. ergo teſtm̃ pen-
det ab alieno arbitrio. vnde vr̃ ob. ℨ de hæred. inſti l illa inſtitu-
tio. Solu. ex diſpoſi. teſtatoris non poteſt in tõ in alienum arbi-
4 trium conferri, vt ibi, ſed per l. ſic, vt hic ſecundum Bar. †Circa
iſtam partem. Quæro primo, vtrum teſtamentum, in quo filius
eſt præteritus, ſit nullum abſolute, an cõditionaliter. ſ. ita demũ,
ſi dicat̃ nullum? & quod iſtud teſtm̃ ſit nullum ſub conditione,
ſi dicat̃ nullum, probat̃ ſic. Iſtud teſtm̃ eſt nullum fauore prateri
ti. ergo ita demum eſt nullum, ſi præteritus velit, ſicut dicimus ſ
ſimili. ſ. ſi ager vec. l. 2. & hoc tenet gl. hic. In ɔ̃rium teſtm̃ quo fi
lius eſt præteritus, peccat rõne om. ſſe ſolemnita. in eo. n. deficit
iuris obſeruantia, vt ſ. tit. l. Gallus. §. in omnib. & l. inter cętera.
5 †Sed id ꝙ deficit rõne ſolemni. om ſſæ, non deficit condõnali-
ter, ſed abſolute. eſt. n. ibi defectus cuiuſdam formæ introductæ
a iure patet igit̃ quod ipſo iure ſine vllo facto hominis eſt nul-
lum. iſta qõ eſt neceſſaria, quia ſi teſtm̃ eſt nullum, ita demum,
ſi dicat̃ nullum ſi præteritus abſtinet, põt inſtitutus adire de iure
ciuili, & hoc tenet glo. C. de inſti. & ſubſ. ſi pr̃. Si autem teſtm̃ eſt
ſimpliciter nullum, & non ſub tacita condõne, ſi dicat̃ nullum,
tunc non põt ex eo adiri hæreditas de iure ci. & hoc firmat gl. ex
preſſe. ſup. eo cum in ſecundo, & C. vnde le. l. certum. iſtam par.
tenet Iac. de Rau. & Pet. per l. 1. in fi. ℨ. ſi ta. te. nul. ex. & per l. ſi. ſ.
tit. 1. facit l. poſthumo, & quod no. C. de ɔ̃. l. poſthumo, & § ſub
condõne. ℨ. de ſecundum ta. & ℨ. de lega 1. ſi is qui, & l ſi duo, &
l. 1. ſ. de pe. hær. Et ex hoc ſequit̃ talis concluſio, ꝙ prętento abſti
nente, ſi inſtitutus non cognoſcit bon. poſ. ſm tab. quod inſtitut
us repellit̃ ab hæreditate. ſed tunc eſt qõ quid de legatis? videnẽ
enim legata differri ꝑp omiſſam bo. poſ. ſecundum tab. non rõ-
ne præteritionis. ergo talia legata non debent per auth ex cauſa,
quia immediata cauſa, quę vitiat, non eſt præteritio, ſed ẽ omiſ-
ſio bon. poſſ vt ſ. eo. poſthumus. Reſpon. credo quod habet lo-
cum auth. ex cauſa. nam iſtud teſtm̃ eſt nullum de iure ciu. l. ex
cauſa præteritionis, & ceſſat bon. poſſ. ſecũdum tab. igitur rema
net prima nullitas, & eius effectus. Secundo quæro, nunquid iſta
lex habeat locum in poſthumo præterito? gl. hic dicit ꝙ nõ per
tex. C. de bon. poſſ. hær. inſt. l. vxoris abortu. Doct. reprobant iſtã
gl. quia vbi poſthumus eſt præteritus, teſtamentum a principio
valuit, faciliuſque debet reſurgere, vbi ab inteſtato tenuit, quam
in iam nato, vbi ab initio non tenuit, arg. ſup. de teſta. ſi teſtamẽ
tum. Et ideo dicunt doct. quod l noſtra loquitur de viuo & ab-
ſtinente & approbante teſtamentum, ſed l. vxoris abortu, loqui-
tur in mortuo. qui non poteſt approbare. vnde inferunt ꝙ ſi fi-
lius natus præteritus poſtea moreret̃ antequam abſtineret, non
conualeſceret teſtm̃ ſecundum Iac. de Rau. & Pet. & iſta eſt ve-
ritas, quia in l. vxoris abortu, præteritus deceſſit in tali ætate, in
qua non potuit approbare tacite, vel expreſſe. Tertio quæro v-
trum. l. noſtra habeat locum in extraneis inſtitutis? loquitur. n.
hæc l. qñ erant inſtituti fratres illius præteriti. Iaco. de Rau. tenet
ꝙ iſta l. non habeat locum, qñ eſſent inſtituti omnino extranei,
arg. l. poſthumus, ver. idem & circa. ſ. eo. iſtam opi. recitauit Cy.
in l. Gallus. quæ opi. falſa ẽ. nam rõ iſtius legis non conſiſtit in fa
uore inſtitutorum, ſed in approbatione præteriti. nam ex quo ꝑ-
teritus, cuius fauore teſtamentum erat inualidum, vult valere er
go debet valere, arg. ſup. de pact. l. pactum inter hæredem. Et ſi
quis vellet tenere, quod valeret de iure ciuili, poſſet primo ar-
guere per iſtũ tex. quia æquitas iſtius l. videt̃ æquitas iuris ciuil-
lis. ſ. ex Reſpon. prudentum. ergo teſtamentum eſt aliquod de iu
re ciuili præterea hoc confirmatur. nam ſi præteritus conſentit
teſtamento viuo patre, teſtm̃ valet de iure ci. ſm vnam opin. no.
in l. ſi qñ. §. ſi. C. de inoff. teſta. ſi igit̃ ita eſt in conſenſu præteriti,
viuo patre, vbi nõ cõpetit ius filio. ergo multo magis vbi cõpe-
tit ius filio poſt mortem patris. validior. n. debet eſſe conſenſus
6 plus iur. hñtis q̃ minus iuris hñtis.† & hoc eſt vtile ſcire ꝑp filias
quæ patre viuente renunciant hæreditati cum iuro, vt rone præ
teritionis teſtm̃ non ſit nullum, quod eſt notandum. Finaliter
non eſt recedendum a vera opi. quæ eſt, ꝙ iſta l. loquatur de æ-
quitate prætoria. nam regula iuris ciu. repugnat. quia teſtm̃ non
fuit ſolemne, & ius ciuile ſi admitteret illud, ɔ̃trarietur ſibiipſi.
Item ẽt repugnat regula Catonian. & eſt vera opin. ꝙ iſta l. ha-
bet locum in quolibet inſtituto, nec eſt reſtringenda ſolum ad
fratres inſtitutos, vel ad alios venientes ab inteſtato. Sed ɔ̃ hoc op
po. de l. 2. ſ. eo. & C. de teſt. l. hac conſultiſſima. §. pen. Sol. ibi lo-
quitur, qñ teſtamentum non habebat ſolemnitatem numeri te-
ſtium, non autem qñ peccabat circa præteritionem & rõ dr̃æ
eſt, quia ſolemnitas teſtium eſt introducta ex mera auctoritate
iuris ciu. ſed vbi eſt defectus præteritionis, ibi non ſolum contẽ-
nitur ius ciu. ſed pietas naturalis. ff. de inoff teſt. nam & ſi paren
tib. in pñ. in ratione ſui. Quæro quid ſi teſtm̃ habet defectum
ſolemnitatis, & præteritionis, tamẽ in eo ſunt inſtituti venientes
ab inteſtato, quid iuris eſt in caſu iſto, vtrum præteritus poterit
approbare tale teſtm̃? dico quod eſt caſus ꝙ poteſt approbare &
improbare. ℨ. de ſe. tabu. l. ſi duobus § ſi prius, & ille eſt proprie
caſus illius §. Quæro quid ſi teſtamentum deficit ſola ratione
numeri teſtium, vtrum poſſet approbari per venientes ab inte.
dico quod non, quia ſolemnitas eſt publici iuris, nec reſpicit fa-
uorem approbatio. de hoc habes gl. ord. C. de teſta. l. non dubiũ.
Quæro ſi pater eſt præteritus a filio, vtrum poſſet approbare te
ſtamentum filij? & dico quod ſic per hanc l. coniuncta. l. nam &
ſi parentibus de inoff. teſt. Vltimo quæro, vtrum teſtamentum
7 vſurarij manifeſti reconualeſcat per cautionem poſtea ſubſecu
tam? Nic. de Ma. a diſputando tenuit ꝙ reconualeſcat, & de iu-
a ci. poſſet adiri hæreditas per l. qui ſoluendo, de hære. inſtit. Idem
tenet hic adde Bar. & Io An. in clem. 1. de ſepul. vbi tenet quod
reconualeſcit quantum ad ſepulturam. tñ in ɔ̃trium facit tex. in
c. quicunque, de vſu. li. 6. & vr̃ hoc probare ex eo, quia tex. dicit,
teſtamentis vſurariorum nullus interſit. ſi ergo remouet teſtes,
ergo iſtud teſtamentum peccat in ſolemni numero teſtiũ, qũo
debet inſpici conditio tpe teſtamenti, vt ſ. de teſt. ad teſtium, §.
condi. dic, vt dixi in l. Gall. §. ille caſus. § ẽt ſi parente. Quæro ſi
præteritus non probat, nec reprobat, ſed tacet, vtrum ſola taci-
turnitate cõualeſcat de iure præt. dicit Bar. quod ſic, adeo quod
poſt annum ille præteritus non poterit allegare teſtm̃ nullũ de
iu. ci. nec de iu. præ. & allegat ipſe l. ſi impubes. §. quæſitũ, ad Carbo.
quæ opi falſa eſt, quia cum ius dicendi nullum ſit de iure ci. er-
go perpetuũ, & durat 30. annis immo plus vr̃ ꝙ durat omni tpe,
quia ius dicendi nullum non eſt actio, nec officium iud. ſed eſt
potius quædã materia facultatis, q̃ ẽt extra iudicium põt expli-
cari. vnde ſufficit ſi præteritus corã teſtib dicat, volo teſtm̃ eſſe
nullum. ea. n. quæ ſunt meræ facultatis, & non reducuntur ad iu
dicium de neceſſitate, non vñr poſſe præſcribi tpe aliquo. Tan. ẽ
prima opin. quod tollatur 30. ann. magis placet per l. licet. C. de
iure delib. & reſpond. ad l. ſi impubes. §. quæſitum, ꝙ præteritus
poſt annum excluditur a beneficio prætoris, ſed non iure ci. &
8 iſta eſt veritas. †Quęro, vtrum ius dicendi nullum tranſmittatur
ad hæredem? Reſpon. ſic per ſuum præteritum, quia eſt ius im-
mixtioni coniunctum, & ipſe tranſmittit ius immiſcendi, & eſt
caſus in d. l. vxoris abortu. alius aũt q̃ ſuus non tranſmittet, vt inf.
ad Orfi. l. non pro numero, niſi in caſu illius tit de his qui ante
aper. tab. ℨ. annum deliberationis. vt C. de iure delibe. cum anti-
quioribus, & facit C. de inoff teſt. l. ſi quis filium.

ADDITIO.

a Nic. de Mat. Quem vide in ſuo conſi incip. cum inſtõne Grego. &c. & vide eundem ſ. u. in l. certũ, pe. col. in ver. item dubitatur. C. vnde cog & in l. ſextus, in ver. item fallit C. de leg. & in l. 1. § filiusfa. ad ſi & per iſtã theoricam, vbi etiam per Cy. de leg. & in l 1. in 2. col. in ver. quid vult dicere. C. de ędil. act. & vide Io de Imo. & Bar. hic contra tenentes in vlt. col. ver. vltimo quæro, & Ang. in auth de nup. pr. §. 1

LEX XVIII.

Si quis hæres inſti. Arrogatus non rumpit teſtamentũ ſi ſe reperit inſtitutũ. h. d. Iſta lex eſt caſus quo ſyndicus qui tenetur denunciare maleficia ℨ. certum tempus, alias punitur. pone ꝙ aliquis tanquam priuatus prius denunciauerat. poſtea fuerit creatus ſyndicus, nõ tenetur iterum denunciare arg. huius l. quia ſatiſfactum eſt ſtatuto, & facit l. ſ. §. ſi mulier, de lib. agnoſc.

LEX XIX.

1 *Subſtitutio vulgaris facta pluribus inſtitutis, videtur facta cuilibet in ſua portione.*
2 *Teſtamentum non poteſt rumpi ex cauſa præteritionis, quin rumpatur in totum, ſecus ex cauſa inofficioſi teſtamenti.*
3 *Subſt tutto inutilis tollit ius accreſcendi.*
4 *Ius accreſcendi in directa inſtitutione hæredis non poteſt prohiberi.*
5 *Ius accreſcendi non facit gradum per ſe, quia ſi faceret gradum per ſe, ſemper infringeretur ratione præteritionis.*

Si ego & Titius. Subſtõ vulgaris ẽt inutiliter facta impedit ius accreſcendi, niſi cohęredes ſint adinuicẽ ſubſtituti, teſtm̃ nõ põt pro parte rũpi ex cã ꝓteritionis, & cã inteſtati trahit ad ſe cãm teſtati, vbi ceſſat ius accreſcendi, & eſt reperire caſum, in quo cohẽdes inſtituti non põt hæreditatẽ adire ſeorſum, ſed debent ſimul adire. h.d. Vel ſic agnatione poſthumi rumpit teſtm̃ in totum, nõ in parte, & ius ſubſtõnis fortius eſt q̃ ius accreſcendi. h.d. ſm Dy. & no. q[uia] iſta
1 l. non eſt alibi. No. † hic qđ ſubſtõ vulgaris facta plurib. inſtitutis vr̃ facta cuilibet ꝓ ſe in ſua portione. in pupillari aũt & fideicõmiſſaria ſubſtõne dic. vt no. ꝟ. ad l. Falc. lege pr̃ §. duobus. & ꝟ. ad
2 Treb. l. hæredes mei. § cũ ita. & l. Titius. § Gaio. † Scđo no. ꝙ teſtm̃ non põt rumpi ex cauſa ꝓteritionis, qui rũpat in totũ: ſecus eſt ex cauſa inofficioſi teſtĩ, & ratio dr̃æ eſt, quia querela inoffi. teſt. reſpicit pietatẽ & quis põt eſſe pius in vno, & non alio, ſed non ſic in rupto teſtõ, qđ fit pp defectũ ſolemnitatis, vt in præteritione, quæ ꝯſiſtit circa ſolẽnitatem teſtĩ, vt ſ. eo. l. t. & ſolem
3 nitas non reſpicit partẽ teſtĩ, ſed totũ. ergo, & cæ. Tertio no. † qđ inutilis ſubſtõ tollit ius accreſcendi rõ ſm Dy. q[uia] fortius eſt ius ſubſti. q̃ ius accreſcendi, ſed iſta rõ eſſet vera, qñ ſubſtõ eſſet vtiliter facta, ſed ſi eſt ipſo iure nulla. Quæro a te quo vigore impedit ius accreſcendi? Rñdet Bar. ꝙ ideo impedit ius accreſcendi, quia dando ſubſtitutũ teſtõr ius accreſcẽdi prohibuiſſe vr̃, qđ põt per hanc l. ſm Bar. & allegat. qđ no in d. l. duo, de vſufr. Sed ꝯ Bar. arguo, q[uia] in hæreditatib. nõ põt prohiberi ius accreſcẽdi, vt no. ꝟ. de acq. hær. l. ſeruus cõis. Aut ergo dices, ꝙ ius accreſcendi ceſſet vi ſubſtõnis, & hoc falſum, quia ſubſtõ nulla. aut vi ꝓ-
4 hibitionis, & hoc falſum, † quia in directa inſtõne hæredis non põt ius accreſcẽdi prohiberi. vr̃ dicen. ꝙ ratio iſtius l. ſtat in hoc, ꝙ ſubſtõ eſt hic nulla fauore poſthumi. ſed nullus eſſet fauor, ſi hr̃et locum ius accreſcendi. ideo. n. poſthumus rũpit, vt ſibi locũ faciat, vt ſ. eo. nam & ſi. §. rumpendo. Sed ꝯ hoc eſt ꝙ littera dicit de cohæredib. inuicem ſubſtitutis. nã pari rõne rupta ſubſtitutione deberet rumpi inſtitutio. Rñdeo ꝙ non eſt par ratio, quia qñ ſubſtituitur, vr̃ permiſſa electio, vtrum velit venire iure ſubſtitutionis, an iure accreſcendi, vt no. ꝟ. de acq. hære. nec is, §. hæres, & l. ſi quis hæres, & C. de impu. & al. ſubſti. l. teſtamento, quia ergo in eadem perſona concurrunt ius accreſcendi, & ius ſubſtitutionis, non derogatur iuri accreſcendi per ſubſtitutionem, & in hoc ſtat ratio l. Vltimo not quod eſt reperire caſum, in quo inſtituti non poſſunt adire hæreditatem niſi ſimul, & eſt
5 ratio quia aliter non eſt certum de viribus teſtamenti. † Not ꝙ ius accreſcendi nõ facit gradum per ſe, quia ſi faceret gradum per ſe, ſemper infringeretur ratione præteritionis, quod non eſt contra ver. ſed ſi ego, licet alibi dicatur quod ius accreſcendi ſit tacita ſubſtitutio, vt inſ. de leg. 2. l. ſi Titio. §. fi.

L E X XX.

Lucius Titius. Integra mente, &cæ. Teſtamentum factum tempore ſanæ mentis, non poteſt tempore inſanæ mentis reuocari, hoc dicit. & dicit Cyn. no. iſtam l. propter hæc verba, quæ ſæpius ponuntur in teſtamentis, ſanus mente, corpore languens &c.

De his quæ in teſtamento delentur, inducuntur & inſcribuntur. Rub.

L E X PRIMA.

1 *Poſſe legi dicitur, quod oculis poteſt percipi.*
2 *Viſus dicitur triplex.*
3 *Teſtis dicens falſum ſuper dependentibus repellitur, licet dicat verum ſuper principali.*
4 *Teſtis, qui falſum deponit ſuper dependentibus, non punitur pœna falſi, ſed extra ordinem punitur.*
5 *Sententia non dicitur lata in ſcriptis, nec appellatio data in ſcriptis, niſi poſſet legi, & clare intelligi ſine diuinatione.*
6 *Factum incaute, pro non facto habendum eſt.*
7 *Verba generalia non referuntur ad ea, de quibus non eſt cogitatum.*
8 *Notarius ſi non facit mentionem de interlinea. cancella. & raſura in inſtrumento, tale inſtrumentum eſt ſuſpectum, ſi talia eſſent in aliqua parte ſubſtantiali.*
9 *Teſtamentum, ſeu inſtrumentum in carta raſa factum non valet.*
10 *Impeditur facilius illud, quod eſt in fieri, quam poſtquam eſt perfectum.*

QVæ in teſtamento. Hæc l. diuidit in duas partes. Prima loquit. qñ ante teſtm̃ perfectum fit cancellatio, ſeu inductio vſque ad ver. ſed conſulte. ibi eſt ſecunda pars principalis, & loquitur, qñ poſt teſtm̃ perfectum fit cancellatio, ſeu inductio, & durat vſq; ad fi. l. Item prima, in ſex partes ſubdiuiditur. In prima ponit dicta generalia vſque ibi, legi autẽ. Ibi ſecunda, in qua declarat prædicta vſque ibi, ſufficit. Ibi tertia, in qua repilogat ea quæ ſup. breuiter dixit vſq. ibi, quod igitur. Ibi quarta in qua infert ex præmiſſa vſq. ibi, ſed legi. Ibi quinta, in qua ponitur caſus conuerſus ad præcedentẽ vſq. ibi, ſed hoc ita. Ibi ſexta, in qua ponit determinationem omnium prædictorum, vſq; ibi, ſed conſulto. Ibi eſt ſecunda pars principalis, quæ diuiditur in plures partes. Nam in prima parte ponit quoddam dictũ bimẽbre. In ſecunda ponit ratio ſecundi mẽbri. In tertia repilogat vt declaret. In quarta ponit nouum caſum, qñ hæres ſcriptus, vel ſubſtitutus cãcellat ſm vnã lect. In quinta & vltima format & determinat iuxta ꝓmiſſa quandã aliam q̃õnem. Secũda ibi, qm̃. Tertia ibi, & ſi quidem. Quarta ibi, & cum hæreditas. Quinta ibi, ſi quis codicillos. & h.d. Teſtm̃ cãcellãdũ, ſeu cãcellatum, dũ eſt in figuris, ſi poteſt legi, & non eſt conſulto cancellatum, valet. ſi non poteſt legi, non valet, & cancellatio quæ fit a tertio nõ iudicio teſtatoris, vel fit ab ipſo teſtatore non animo cancellandi, ſi legi poteſt, nunquam officit teſtamento. h.d. prima. In tex. ibi, delata ab ipſo teſtatore vt differat a ver. id vero. Dyn. In tex. ibi, conſulto. i. animo. Dyn. In tex. iniuſſu domini. i. ſine licentia, vel mandato teſtatoris. In tex. in nihilo eſt. ſi teſtamentum legi poteſt. ſecus, ſi legi non poteſt, vt inf. ver. ſed ſi legi. No. qđ quãdo teſtm̃, dum erat in fieri, cancellat, vel inducitur, duo ſunt caſus principales. Nam aut põt legi, aut non. Primo caſu aut delet a teſtatore, vel eius mandato, aut ab alio ſine conſcientia teſtatoris. ſi quidem a teſtatore, aut inconſulto, & valet teſtamentum. aut conſulto. i. ex propoſito, & non valet. Si vero delet a tertio ſine conſcientia teſtatoris, tunc ſiue ille tertius cancellet ſtudioſe, ſiue inconſulto, non officit teſtamento. Secũdo vero caſu qñ non põt legi, tunc indiſtincte non valet teſtm̃, quia ex quo teſtator videt teſtm̃ abolitum. & non reficit, ꝑmiſiſſe vr̃. ita dicit gl. hic, & eſt ad hoc arg. C. de inoff. teſt. l. 3. Secundo not. ꝙ illud dr̃
1 † poſſe legi, quod oculis põt percipi, non ꝙ mera ſubtilitate in-
2 genij põt præſumi. ita dicit hic tex. & gl. Et idem no. inf. ſi ta. tenul. ex. l. 1. in tertia gl. Et iſtud eſt no. dignum, ex quo collige, qđ qñ teſtis debet reddere rõnem ꝑ viſum, intelligitur de viſu cor-
b poralis. viſus ^b^ enim proprie eſt ſenſus, qui oculis percipitur. ita dicit iſta littera. non. n. dr̃ viſus qui ſola ratione percipitur, vt no.
2 Inno. de teſtib. c. cum cauſam. † circa ꝙ dic ꝙ viſus dicitur triplex ſcilicet proprie, impropeie, & impropriiſſime. Proprie pro ſingulari ſenſu viſus, qui oculis percipitur, vt hic. Improprie pro omni ſenſu corporis. vt no. Iac. de Are. C. de tei. teſtium, & inſ. de aqua plu. arc. l. a. §. pen. & ibi eſt gl. quæ ponit, an valeat teſtamentum,
c qñ cortina ẽ in medio inter teſtõrem & teſtes. ^c^ Impropriiſſime, qñ non ponit pro ſenſu corporis ſed pro mero iudicio rationis id eſt non pro ratione intuitiua, ſed pro ratione ſpeculatiua, ſicut eſt ratio diſputandi, vt l. quid m̃ §. ſi arbiter, de ar. ſup. & no. eo. tit. diem proferre. § ſi plures. & iſto tertio modo viſus refert ad oculũ intellectus i. õ ad corporalẽ, & non pertinet ad teſtem, quia non eſt viſus coniunctus ſenſui, ſed abſtractus. i. remotus ab oĩ ſenſu ſm Inno. & ideo dicit ipſe. ꝙ dominium, quia iuris eſt, non probat per teſtẽ, niſi ex reddita ratione eius. ꝙ per ſenſũ percipit, arctatur, vt quia dixit ꝙ vidi eum poſſidere tanquam dñm, & ita tenent oẽs. Circa qđ vide gl. in l. ſtipulano iſta. §. hoc quoque. ꝟ. de verb. oblig. & dic ꝙ quinq. ſunt ſenſus corporis, vt
3 l. cum eo. §. pen. ꝟ. de acq. poſ. † Item teſtis, qui dicit falſum ſuper dependentib. licet dicat verum ſuper principali, repellitur. 3. q. 9.
4 c. pura. † & licet teſtis qui falſum deponit ſuper dependentibus non puniatur pœna falſi, punit tamen ex̃ ordinem ſecũdum Iac. Bu. in l. Lucius, de his qui no. infa. an autem adulterium probet per teſtes, qui dicunt ꝙ viderunt per foramen. dic ꝙ ſic, vt 3. q.
5 9. c. teſtes. † Item dicit hic Bar. quod non dr̃ ſnĩa lata in ſcriptis, nec appell. data in ſcriptis, niſi poſſet legi & clare intelligi ſine diuinatione. Itẽ dico per iſtũ tex. ꝙ ſi teſtis ſuper aliquo facto interrogatus dicit vera eſſe. ĩterrogatus quõ ſcis, dixit, quia video, non dixit, quia vidi in præterito tempore, ꝙ tale teſtis non ꝓbat non ex eo, quod dicat falſum, ſed ex eo, quia reddit rationem ꝑ
6 viſum mentalem, non corporalem. † Tertio no. ꝙ illud, quod in
7 caute factum eſt, pro non facto habendum eſt, quod no. † Quarto no. ꝙ verba generalia non referuntur ad ea, de quibus nõ eſt cogitatum. Quinto no. ꝙ qñ verbum, vel factum excedit mentem, reſtringitur ad mentem. pen. feci. In tex. ibi ipſe feci. Dicunt doct. ex hac litera no. arg. ꝙ tabelliones ponunt in ſ[ui]s inſtrumentorum ſm formam huius literæ ſubſcriptionem dicendo, interlineationes, raſuras, & cancellationes, quæ ſ[upra] ſunt in talib. locis,
d ego feci. ^d^ & tũc teſtm̃ non reddit ſuſpectũ per tales cancellationes. nam ſi ẽ in teſtĩs, multo eſt fortius in alijs inſtrũs, & ꝯtrctibus
8 ſm Dyn. & Old. † Si autem notarius nõ taceret mentionẽ de inter-li-

A D D I T I O N E S.

a Legi. Vide quæ ad materiam habentur in l. qui Romæ. §. duo fratres, in 7. colum. in ver. & vide ꝙ quamuis, de ver. obl. & Abb. in proœ. decre. in nu. 55.
b Viſus. Vide Fran. Are. in l. qui teſtamento. § & veteres. ff. de teſtam.
c Et teſtes. Vide d. Bar. Soc. in conſ. 235. incip. viſa, ver. nec ob. ſi tertio loco, cum ver. ſeq. in 2. parte, & Fel. in c. præterea, in 2. col. ver. vlt. pondera, & ſimil. quæ ibi ad eum vltra d. Bar. Soc. dedi in apo.
d Feci. Vide Pau. de Caſt. in conſ. 38. in primo impreſſis.

ſtilinea.cācella. & raſura, iſtud inſtrm̄ eſt ſuſpectum, ſi talia eſ-
ſent in aliqua parte ſubſtātiali, vt no.in l.edicto. C.de edi di. Adr.
toll.& patet extra de fi.inſtr.c.inter dilectos, & de cenſi.cum ve-
nerabilis. Item facit, & pridie habui de facto iſtam q. media pars
literarum indictionis cuiuſdam antiqui inſtrī erat corroſa ita,
q̄ nō poterat legi īdictio: tm̄ perſpicatiuo intellectus poterat le-
gi & videbat verū, q̄ fuerat ibi īdictio, quærit vtrū ex tali īnſtro
probaret? vr̄, q̄ nō per iſtū tex. q̄a ex vt ipſius literæ non apparet
indictio. In ɔ̄. tacit, quia illud accidit poſt inſtrm̄ perfectū; ergo
nō vitiat, vt ꝉ.eo.§ ſed ɔſulto, & ibi vr̄ caſus, & ꝉ.de fm̄ tab l.1.§.
ſi raſæ, & extra de fi.īſtr.inter dilectos. & de charta corroſa a mu
rib. vide gl.in c. cum dilecta, extra de ɔfirma.vtili. vel inuti. & fa-
9 cit ēt ad hoc. ꝉ.de leg.2.cum pal §.cum imperfecta.† An autem
valeat teſtm̄, vel inſtrm̄ in charta raſa ſcriptum, gl.quod non in
l.chartæ. ꝉ.de bo.poſ ſm̄ ta.& vide gl.in l.commodato. §.eōmo.
& Spec.in tit.de inſtr.edit.§ reſtat, & 1 q.7.c.poſtulatus. valet ſē
tentia ſcripta in patiete ſiē facit ad iſtā q. q̄ habui de facto, & ſu
per ea ɔſului prius, quam intrarem in palatium. dicit ſtatutū qd̄
inſtra confeſſionata mandentur executioni. modo quædam vx.
habet inſtrm̄, in quo apparet, q̄ vir recepit dotem; non m̄ eſt ibi
a promiſſio a reſtitutionis dot. quæritur, vtrum illud inſtrm̄ māde
tur executioni ɔ̄ hæredes mariti? & vr̄, q̄ non quia nulla oblatio
apparet perfectionem inſtri. iſta.n.eſt oblatio tacita & legalis: nō
aūt oblatio ſcripta, & ideo non pōt dici, q̄ quo ad iſtam obliga.
ſit facta aliqua ſcriptura, vt hic oportet.n.oculis perſpici.eſſet.n.
potius exequi diſponem legis q̄ inſtrm̄. ergo vr̄, q̄ no.1 habeat lo
cum executio. Sed in ɔ̄. alie. Bar. l.ſi duo patroni, de iureiur. Ego
dico, q̄ ex quo præſumpto inſtro neceſſario ſequitur huiuſmo
di obligatio, q̄ debet mandari executioni, & hoc probo veniens
ex tacita ſubſtitutione habet beneficium legis edicto, q̄ fundat̄
ex ſcriptura teſtamenti, vt l.edicto. Item, quia illud quod præſu-
mit̄, & conuincit̄ inſtrumento, vr̄ eſſe propne tenor ipſius inſtri,
vt no.in l.iuriſgentium. §.q̄ fere.ſup. de pact. & ita ſeruatur in
pract. No.in iſta ſecunda parte, ibi, ſed conſulto, &c. q̄ qn̄ teſtm̄
erat perfectū, non diſtinguit̄, an poſſet legi, vel non, quia ex quo
retro valuit, & nunc valet, niſi ſit deletum conſulto iudicio teſta
10 toris. Secundo † no.ex coniunctione illius §.cum.ver.præce. q̄
facilius aliquid impeditur, dum eſt in fieri, quam poſt quam eſt
perfectum. Tertio no. quod qn̄ teſtm̄ perfectum cancellatur p
teſtatorem, agentes ex eo repelluntur per exceptionem & hunc
paſſum declara, vt no. Cy. C.de teſt.l.noſtram. Quarto no. argu. a
minori, vel de toto ad part. Quinto no. q̄ qui debet ſcripturam
facientem pro ſe, perdit ius, quod ex illa ſcriptura poſſet conſe-
qui, etiam ſi teſtator nollet, quod perderet. facit ſup.de pac.l.La-
beo, & l.poſtquam. Et quod ibi no. nam per redditionem inſtru
menti præſumitur quis liberatus. circa quod vide l.1.& ibi gl. C.
de lati.liber.tol & vide Cy.in l.ſi de poſſeſſione. C.de prob. dein
de nota, quod hæreditas data non admittitur de facili, quod dic,
vt no.per Cy.in d.l.noſtram. In gl.ibi, quia perditum.ibi, extare
tabul. quia beneficium petendi bono. poſſ. ſecundum tab.in ſcri
ptura poſitum eſt. & ideo requiritur, quod extet ſcriptura. Sed
ius adeundi de iure ciu. non eſt poſitum in ſcriptura, ſed in vo-
luntate teſtatoris, arg. iſtius gl. Et dicit Bar. quod licet inſtrumen
ta mandentur executioni, tamen ſi inſtrumentum eſt perditū,
non habet locum executio, ſed via ordinaria, quia iſtud priuile-
giū executionis conſtat in ſcriptura, non in mera obli. ſecūdum
Bar. quod eſt no. Quærit Iac.de Are. an in dubio teſtamentum
præſumatur conſulto deletum? & dicit, quod ſic, ſi reperitur a-
pud teſtatorem, arg. ſup.de proba.l.ſi chirographum, & ſupra de
pac.l.Labeo.& idem tenet Pet.& vide quod no. C.de te.ſi vnus.
Sed nunquid iſta cancellatio præſumatur facta tempore teſta-
menti, an poſtea? Reſpon. cum ſit coniuncta ipſi teſtamento, prę
ſumo factam a principio per l.ſi quis ex ar.§.ſi initium, de eden.

ADDITIO.

a Promiſſio. Vide Roma.in conſ.147.

LEX II.

1 *Dictio propter, denotat cauſam proximam, & immediatam.*
2 *Subſtitutus excludit fiſcum & interdum venientes ab inteſtato.*
3 *Nemo præſumitur velle officere his, qui non demeruerint.*

Cancellauerat. Cā cancellationis in dubio reſtringit cancellationis effectum.n. ad hoc
no. allegat. Et ideo qn̄ bānū alicuius cancellat, ſemper dēt appo
1 ni, vt ſciamus de effectu. In tex.ibi, pp, no. † quod iſta dictio pp,
denotat hic cauſam proximam & immediatam In te.dicebam.
aliius mām exorditur. In tex. improbat̄. q̄ in dubio præſumitur,
quia legitimi non offenduntur, vt ꝉ.l.pen. In tex.ibi, non habebit
2 ſed habebit ſubſtitutus, vt no. C.de ſec.nup.l.1.† quia ſubſtitutus
excludit fiſcum. & venient ab inte. ſed. Iac.de Rau.& Pe.dicunt
q̄ non excludit fiſcū, cum inſtitutus eſt indignus, arg l prox.ſed
prima vera. No. quod aut teſtōr quædam, aut omnia cācellat. &
ſi omnia: aut vt officiat vni, aut omnib aut dubitat̄ & in dubio
teſtator præſumit̄ velle officere ei, qui demeruit, & non legata-
rijs, non ſubſtituto, non cohæredib. h.d. Item no. hic quod cauſa
3 facti reſtringit factū, ſicut cauſa verbi reſtringit verbum.† Item
no. quod nemo præſumitur velle officere his, qui non demerue
runt. & eſt ar. quod ſi ex plurib. fratrib. vnus offendit, ſolus nō no
cet cæteris, arg. ad hoc ꝉ.de publ.l.fraudati.§.fi. Bal.

LEX III.

1 *Cancellatio inſtitutionis hæredis, vitiat inſtitutionem, non legata, vel liber tates.*
2 *Fiſ applicantur, quæ ab indigno auferuntur.*
3 *Factum non extenditur vltra ſuos terminos.*
4 *Paria ſunt renunciare iuri, & abſoluere, & incidere tabulas.*
5 *Iudex debet deliberare, remotis aduocatis partium, & ſine conſilio aduocatorum.*
6 *Teſtamentum illud non valet, quod hæredem non habet.*

1 Proxime. † Cancellatio inſtōnis heredis vitiat inſtōnem hæredis, nō legata, nec libertates. Oppo. dr̄ hic
quod in ducto.1.cancellato teſtō bona, vt caduca deferuntur fiſ-
co, & quod legata, quæ non ſunt cancellata, petūtur a fiſco. Mo
do op quod iſtud ſit falſum quo ad vtrunq; dictum, vr̄ primo q̄
non veniat fiſcus, ſed venientes ab inte. vt ꝉ.eo.l.fi.§.Pau.& ꝉ.ſi
ta.te.nul.ex.l.1.§.pen. Ex hoc ſequitur q̄ ēt ſit falſum, cū legata
debeant, quia ex quo res eſt redacta ad cauſam inteſtati, & le-
gata non ſunt repetita ab inteſta. ergo non debent̄ legata, vt l.ſi
Mæuio, de te.tu.& l eam q̄. C.de fideic. Reſponde gl quod cau-
a ſa cancel. diſtinguenda eſt. aut n teſtōr ideo cancellauit inſtōnē
hæredum, quia voluit decedere inteſtatus, & tunc ſuccedunt ve
nientes ab inte. & non debent̄ legata. Aut quia reputauit inſti-
2 tutos indignos, tunc bona veniunt ad fiſcum per iſtā regulā, q̄
auferunt̄ indigno, applicant̄ fiſco, vt ſup.de inof.te. Pap.§.memi
niſſe, & fiſcus tenetur ad legata. aut eſt dubium, quare teſtōr cā-
cellauerit, tunc in dubio præſumit̄ q̄ ideo cancellauerit, q̄a re-
putauit inſtitutos indignos. & hoc probatur per l.nſam, quæ di-
cit legata deberi in dubio. nā ſi præſumeret̄ q̄ voluerit inteſta-
tus decedere, legata non deberentur. Iſta ergo p̄ſumptio fauore
legatorū fit, q̄ præſumat̄ teſtōrē repudiaſſe hr̄des indignos. Iſta
ſunt verba gl.hic, & C.de teſt.l.noſtram. Dy. in caſu dubij ſubdi-
ſtinguit aut probatur hæredes offendiſſe teſtōrem, & tunc glo.
eſt vera. aut non probat̄ offendiſſe: & tunc gl. falſa, quia pręſumi
tur voluiſſe decedere inteſtatus, & ſi dicis, ergo legata nō debe-
buntur. reſp. Dy. concedo, q̄a magis dēt fauert legitimis, quibus
debetur hæreditas, quam legatarijs, qui certant de lucro, arg.l.fi.
C.de codi.& C.de impo.lu.de l.1.h. io. dicit Pet q̄ poſſet dici, qd̄
licet hæreditas veniat ad venient. ab inte. tamen legata debean-
tur ab ipſis præſumpta voluntate defuncti. quæ præſumitur ex
eo, quod teſtōr non deleuit legata. qd̄ dictū ſatis vr̄ mihi rationa
3 bile. & arguo pro Petro primo ſic. † factum non extenditur vl-
tra ſuos terminos, vt l.1.§.Iul.de iti.act.pri.& l noſtra Sed ſi non
ſunt cancellata niſi nomina hæredum, ergo reliqua remanent
firma. Secundo ſic.l. noſtra quæ dicit q̄ fiſcus occuparet bona, di-
cit q̄ fiſcus occupat bona vt vacantia: tunc arguo ſic. fiſcus qui
occupat hoc modo bona, eſt hæres non teſtamentarius, vt l.itē
veniunt.§ pridie, de pet.hær.& C.de pet.hær.l.1.& tm̄ tenetur ad
legata: ergo non requiritur q̄ adeatur hr̄ditas ex teſtō nō.n.ve-
nit hic fiſcus auferendo de manib. inſtitutorū, ſed recta via ad-
eundo hr̄ditatē vacantē. ſi n. veniret auferendo de manib. inſti-
tutorū, litera diceret falſum, qd̄ eſſent bona vacantia. vt ſup.fa.
erc.l 3.§.is ɔſequenter, & ꝉ de vul.ſub.ex facto.§ fi.& ꝉ.ad Tre.
ſeculare.§.ſi fiſco. tm̄ oēs gl dicunt oppoſitū, quia dūt q̄ qn̄ te-
ſtator reputaret hęredem indignū, non tollitur ipſo iure, ſed in
effectu, vt ſup.eo.l.1.§.ſed conſulto. ergo non eſt aperta via fiſ-
co per modum adeundi. ſed per modum vendicandi. im̄ gl.quæ
eſt ꝉ.de adi.le l.3.§ non ſolum, dicit quod ipſo iure. & illa gl. fa-
cit pro iſta opi. ſed Cy. in l noſtra tenet expreſſe per §.ſed conſul
to, quod demum ope excep. in effectu tollatur, & iſte paſſus in
iſta materia eſt dubius mul. quod ſi non poteſt tolli niſi in effe-
ctu, teſtōr non poſſet aperire viam venientib. ab inteſ. quo ad di
rectam ſucceſſionem inteſtati, quod eſt contra.l vlt.inf.eo. Quę
ro vtrum iſtud, quod dicitur de cancellatione, habeat locum in
teſtamento nuncupatiuo? Iacob de Ra.& Pet.dicunt quod per
cancellationem infirmatur inſtitutio hæredis, vbi teſtamētum
non habet aliquam vim niſi per ſcripturam, vt in teſtamento in
ſcriptis: ſed ſi eſſet teſtamentum non habens aliquam vim per
ſcripturam, nec aliquam formam, vt nuncupatiuum. & deſtata
eſſet ſcriptura, tunc ſufficeret probatio per teſtes, vt ꝉ.de bono.
poſſ.ſm̄ tabu.l.cum tabulæ. quod iſtud ſit verum, ſic probo. Vbi
ſunt duæ ſpecies probandi, vna ſublata remanet altera. vt ꝉ.e.l.
fi.1.reſponſo. Sed teſtm̄ nuncupatiuū probatur p ſcripturam, &
per teſtes. ergo licet teſtator cancellet ſcripturam, remanet tm̄ te
ſtamentum, vt per probandum. ɔ̄. Credo, quia cācellato inſtru
mento tollit̄ ius qd̄ ɔtinetur in inſtro. vt ſ.de pac poſt q̄ & l.La
4 beo, & qd̄ ibi no. vnde lex dicit q̄ paria ſunt renunciare iuri, &
abſoluere & incidere tab. vt inf. de leg.1.huiuſmodi.§ ſi ita cui.
& facit

ADDITIO.

a Cancellauit. Vide late per Old.in conſi.144.

&c facit ſup. de prob. ſi chirographū,& C.de ſol.inductū itē no.
a in hoc tex.qđ Imperator eſt iudex in cauſa propria,ᵃ quia nō recognoſcit ſuperiorē.de hoc in l.2.C.de eden.per Cyn.& ad hoc ſemper allegat̄ honeſte tñ facit Princeps,ſi cam propriam alteri cōmittit,& ſe ei ſubmittit, vt ſup.de in.om.iu.eſt receptū.& ibi gl.ord.Itē videtis hic qđ aduocatus fiſci opponebat excep.declinatoriā,& peremptoriā,& tñ corā Principe non hēt loc.exceptio declinatoria,& ideo Princeps audiuit cām,& non remiſit legatarios ad aduocatum fiſci. Vlterius no.ꝙ Imperator dēt eſſe patiens in audiendo.Itē no.in ver. Antoninus ꝙ iudex qñq; interrogat partē ſuper iure.qñq; ſuper facto interrogat,vt extra,de ſimil.c.cū lo.Si aūt pars interrogat partē, hoc non pōt fieri, niſi pars q̄ interrogat,primo ponat.i.faciat de hoc ſuā poſitionem.i.articulos.ita dicit gl.ord.10 q.vlt.c. iudicantem.Deinde no.in alio verſi. Antoninus,
5 † ꝙ iudex dēt deliberare remotis aduocatis partiū in deliberādo. ergo non dēt hēre conſiliū aduocatorum.ſunt.n.aduocati ſuſpecti pp affectionem.& adde quod no.ſupra de ar.l.nō diſtinguemus §.cū quidam.cū aliis aūt pōt hēre conſiliū,& cōpelluntur ad cōſulendum,vt C.de prox.ſacro.ſcri.l.in ſacris,lib.12.& ibi no.& facit ℨ.de pu.cuſtodias,& in auth.de ap.§.ad hæc,col.3.& quod no in l.2.C.de ſent.ex peri.re.ſm An.de Piſ.& alios Item no.ꝙ iudex debet imponere ſinē dictis aduocatorum,qñ ſibi vr̄,& ꝙ allegationes aduocatorum debent eſſe breues.& non longę.facit C.de app. ampliorem,§.in conſultatoriis.
6 † Vlt.no.ꝙ non p̄t teſtm̄ valere,quod hæredem non habet: tamen de æquitate canonica videtur contra.vt extra,de teſt.cap.cum tibi,ſed illud cap. intelligitur ad pias cauſas, & adde quod no.inf.de hær.inſti.qui filio.§ ſeruus. Bal.

ADDITIO.

a Propria. Vide Fran.Are in l.1.C.ne quis in ſua cauſa,& remiſſiones quas ibi.ad eum dedi in apoſt.quib.adde d.Ale.de Imo.in conſi.31 in 1.parte.

LEX IIII.

Pluribus. Si ex plurib.tabu. altera inciditur,altera remanet,niſi teſtōr voluerit decedere inteſtatus.h.d. Per principium iſtius l.dicit Bart.quod ſi reperitur baſtardellus notarij cancellatus, & liber extenſus,non cancellatus,ꝙ cancellatio baſtardelli non nocet, quo minus ex illo libro poſſit aſſumi probatio per hanc l.in primo reſponſo. In text. approbauerit quod eſt hic neceſſe pp alteras tabulas,quæ non ſunt delatæ.

De hæredibus inſtituendis. Rub.

LEX PRIMA.

1 *Suppletio vnica toleratur,plures vero non in vno,& eodem ſermone.*
2 *Verbum eſt,eſt directum, quando natura reliquorum verborum adiunctorum non repugnat.*

QVi teſtatur. Iſta l. diuiditur in 5. partes. In prima oſtēditur,quo ordine fiat teſtm̄. In ſecunda qualiter debeat hæres inſtitui In tertia,quis poſſit hæres inſtitui. In quarta quib verbis. In quinta, vtrū inſtitutio de re certa poſſit & debeat trahi ad vniuerſum. Secunda ibi,inſtituti. Tertia ibi.in §.mutus Quarta in §.qui neq; cum ver.ſi aūt,vſq; ad fin.l.omiſſo. §.ſi ex fundo,vbi eſt quinta pars. Dy.In tex.ibi,qui teſtatur.i.vult teſtari.Dy.In §.qui neque.hic eſt caſus quæſtionis no.in l.hæres palam.i. an teſtm̄ poſſit eſſe ſine legatis & fideicommiſſis.nam poteſt eſſe, vt hic dicit.In tex.quinque verbis.iſta oratio eſt perfecta quo ad ſenſum,& verba.& idem ſi fiat tribus verbis.vt in ver.hæc autem.In tex abundat.no.ꝙ verbum Mihi,ſubauditur inſtit.hæredis.gl.ſignat arg. contra.C.de conſtitu pe. auth.ſi qñ.ſed ſolue ꝙ magis fauet ius diſpoſitioni teſtatoris, quam indebitæ obligationis extenſioni ſm Cy.& Iac.de Bel.Item no.hic ſubintelligi perſonam loquētis.In glo.ſuper verbo munis.ibi,& procuratorem facere,ſed an poſſit donare,vide quod no.ℨ.de donat.l.qui id quod § mutus. Omitto.§.ſi ex fundo.In §.Si autem.ſupr.dixit,quod teſtamentum poteſt fieri.v. verbis.& tribus verbis. nunc dicit ꝙ poteſt fieri duobus verbis.i.duabus dictionibus, cū tum vna ſignificet perſonam,altera actum,vt Lucius hæres,vt hic. vel Lucius eſto.vt in ver.item di & iam in caſu nominatiuo quam in accuſatiuo, vt Lucium hæredē. quia licet ſit oratio imperfecta, quo ad illa, eſt perfecta quo ad ſen. quia ſubauditur verbum principale,& eſt hoc valde no.ꝙ id quod ſubauditur,eſt directum.facit quod no.ℨ.de vul.ſub.verbis ciuilibus.In tex. ergo hic dicit, ꝙ vno verbo non procedit inſtitutio hæredis ſm veram opi.quę eſt ꝙ ſenſus huius literæ ſit negatiuus.ſ. ꝙ nulla ſit ſubſtitutio, vt ſi dico Lucius,vel dico hæres,vel dico eſto,& non plus.& eſt ratio,quia iſta non eſt ratio nec perfecta,nec imperfecta,ſed vana, cum in animo audientis non generet aliquem ſenſum,& quia
1 oportet facere plures ſuppletiones.† vnica enim ſuppletio bene toleratur,ſed plures ſuppletiones, & imperfectiones non.& iſta eſt ratio.ſimile habetis in l.1.C.de do.promi.nam duæ fictiones non poſſunt concurrere circa idem, vt ibidem tex.ſufficit ſi cui
2 vel paucis,vt l.iut n.C.de nego.geſt.†Item dico ꝙ verbum ſit, vel eſt,eſt directū.qñ natura reliquorum verborū adiunctorum non repugnat.Item in hoc ver.ſunt tres negationes, quæ æquiualent vni negationi.ſed duę æquipollent affirmationi.eſt.n.hic dictio.non,b.s.Item eſt dictio In,quæ ſapit naturam negationis, ſic ſunt tres negationes.adde gl.& quod ibi no C.de ſer.fugi.In tex.aliquid.i.verbum principale. In tex.ibi, ſed ipſa.ſ.inſtitutio.& hic reprehenditur Iul.in tex.ibi, iubeo.i.ſubauditur verbum principale,quod no.per h.d. Bar.quod cum reperitur quędam ſcriptura ſic facta ſine formata,talis iudex Titium abſoluo,& victum victori in expenſis,reſeruata taxatione,& deerat ibi pdem no,quod iſta condemnatio valet,quia ſubauditur verbum principale.Et ſi dices,in ſententia requiritur ſcriptura certa, dicit ipſe,& iſtud etiam teſtm̄ fiebat in ſcriptis,vel per nuncupationem & in vtroq.caſu loquitur,vt ſup.in §.hoc autem.Sed dubiū eſt, quia hic loquimur in actu fauorabili inſtitutionis,ipſe autem loquitur in actu odioſo,vt in condemnatione. vnde ſalua eius reuerentia non eſt caſus hic,ſed eſt quæſtio valde dubia.

1 *Hæreditatis aditio poteſt fieri nutu.*
2 *Oratio vbi truncata inuenitur intelligitur verbum congruum.*
3 *Verba ſunt interpretanda ſalua ratione recti ſermonis.*
4 *Inſtrumenta, vel teſtes non vitiantur quo ad defectum locutionis.*
5 *Notarius in dubio ſemper præſumitur rogatus.*

1 §. Mutus. †Hic eſt caſus ꝙ hæreditatis aditio poteſt fieri nutu.nam ſi mutus poteſt inſtitui, ergo adire.ſed hoc non pōt procedere in muto niſi per nutum.ergo hæreditatis aditio poteſt fieri nutu.qualiter autem probetur nutus ſiue conſenſus,no.ſ.de pact.vbi gl.Itē quia,& ℨ.ad Treb.l.ſeruo inuito.§.ſi pupillo. & pridie fuit qō iſta de facto.& de interpre.qñ verba non intelligunt, vide tex.in l.1.in fi.ℨ.de verb.oblig.In
2 tex.ſubauditur.no.† quod vbi inuenitur oratio truncata, intelligitur verbum congruum,vt ℨ.de leg.2.l.cum pater. §.cum im-
3 perfecta. & † pro hoc alibi dr̄, quod verba ſunt interpretanda ſalua ratione recti ſermonis, vt l.Plautius,de aur. & arg.leg.ſm
4 Pet.Item no.ꝙ† pp defectum locutionis nō vitiantur inſtr̄a,nec teſtes,ad hoc 17.q.vlt.c.ex hoc,ver.item ipſe,& ibi no.In gl.quę incipit,ſin autem.ibi in neceſſariis.Tu dic quod ſufficit ſic teſtari quantum ad teſtatorem, non quo ad officium teſtium, quia teſtis debet ſe ſubſcribere ſm Iac.de Ran. Pet.& And.Cy.ponit hic vnam additionem,& dicit, vtrum teſtes deſcripti in inſtrumento præſumantur rogati?de quo per Dyn.C.de teſt.hac conſul.Odof.diſtinxit,& dicit quod ſi tabellio eſt peritus,& teſtator etiam,& ſunt inſtituti hi,de quib.eſt veriſimile,quod teſtes pręſumant̄ rogati:alias non.ſed certe notarius ſemper p̄ſumitur peritus,vt no.C.de vſur.l.1.inſt de inuti.ſtipu.§.ſi ita ſtipulatus.vbi ponitur de verbo promiſit,a notario prolato. vel a teſte.& ipſe
5 notarius ſemper †præſumitur rogatusᵃ in dubio,vt no.in auth.de
a tabell.§.nos autem.Bar.no.hoc inſ.de verb.oblig. l.ſciendum.vide quod no.Inno.in c.innotuit,de eo,qui fur.or. ſuſce.Bald.

ADDITIO.

a Rogatus. Vide Ang.in conſ.76.& in conſ.274.

§. Si ex fundo. Hæres inſtitutus in re certa, non habens cohęredem,eſt hæres vlis h.d.& hoc intellige Bar.verum, ſi teſtator prohibuiſſet ius accreſcendi, vt quia ſint iſta verba, & quod plus de bonis ſuis petere non poſſit per l.quoti. §.ſi duo.ℨ.eo. Et idem no. ſ.de inu.teſt l.ſi ergo.adde.ꝙ iſte tex.loquitur.qñ fuerunt appoſita verba directa. ſecus ſi obliqua,vel communia.nam tunc nunquam trahitur ad vniuerſum,vt ℨ.ad Treb.cogi.§.generaliter.per Dy.& ita tenent omnes doct.& adde,quod no.inſ.eo.l.his verbis,in princ.

LEX II.

1 *Conditio collata in futurum pendens ex teſtatoris poteſtate, licet deficiat, non facit deficere inſtitutionem: ſecus ſi ſit collata in præteritum.*
2 *Argum entum de contractibus ad vltimas voluntates valet.*
3 *Conditione deficiente non deficit actus,ſi dependet a voluntate agentis: alias ſecus.*
4 *Mandatum quod aliquis teneatur ire ad confinia ad locum deputandum per mandatum,ſi mandans deceſſit ante quam declaret locum illi, non tenetur recedere de ciuitate.*

1 Circa eos; †Conditio collata in futurum pendens ex teſtatoris poteſtate,licet deficiat,non facit deficere inſtitutionem. ſecus, ſi ſit collata in præteritum. nam talis conditio deficiens facit inſtitutionem deficere.hoc dicit. Et diuiditur ſic.nam in prima parte ponitur opi.Marcelli bimembris circa conditionem de futuro, & reprobatur quo ad vtrunque membrum. In ſecunda ponitur vera opi. quo ad conditionē de præterito.In tertia reprobatur quædam ſimilitudo Marcelli. In quarta,& vltima addit nouum caſum, quando conditio non eſt relata ad factum teſtatoris,ſed tertij. Secunda ibi, aliter. Tertia ibi,ſed Marcellus.Quarta ibi,quomodo.In tex.ibi,aſcripſero,& ſic erat conditio ad factum teſtatoris relata. & de futuro.In tex. quemadmodum.ecce ſecundum dictum Marcelli. Et no.quod Mar-

Marcellus çquiparat conditionem importatam per relatiuum,
& conditionem expreſſam per dictionem ſi. In tex. ſed magis
eſt. hic reprehenditur Marcellus. In tex. accipiatur. i. interprete-
tur. In tex. ſententiam, ſcilicet quod valet inſtitutio in vtroque
caſu. i. reprobata opin. Marcelli. Not. hic ſecundum opi. Marcel-
li, ꝙ cōdō præſumpta dependens ex mera potẽtate teſtatoris facto teſtatō-
ris deficiens facit diſpoſitionem deficere, & ꝙ Marcellus facit
tres çquiparationes. Prima eſt conditionis tacitę ſeu interpreta-
tiuæ, quæ importatur per relatiuum iunctum futuro tempori,
& conditionis expreſſæ, quæ importatur per dictionem ſi. Secū-
da æquiparatio Marcelli eſt inter conditionem falſam de præte-
rito, & de futuro. Tertio æquiparatio Marcelli eſt inter condi-
tionem relatam ad factum teſtatoris, & tertij. Et concluſio Mar
celli eſt, quod omnis falſa conditio facit diſpoſitionem defice-
re: ſed in omnibus reprobatur Marcel. nam in eo, quod primo
loquitur in condi. de futuro reprobatur in verſi. ſed magis: nam
cū cōditio de futuro pendeat ex facto teſtatoris, ſi teſtator īplet
conditionem non dicitur conditio falſa, ſed reuocata, quia taci-
te teſtator videtur pœnituiſſe de inſerta condi. ſm Din. Hæc rō
non habet locum in conditione falſa de præterito, quia veritas
iſtius conditionis non ſtat in poteſtate teſtatoris. Nam falſa de
præterito ſunt impoſſibilia, vt l. cum in ſecundo, de iniu. teſt. &
in hoc conſiſtit iſtius l. ſubtilitas, & per hoc dicit Azo, quod çq-
parationes Marcelli ſunt falſæ çquiparatio enim de conditione
de præterito, & de futuro apparet ex prędictis quod non eſt ve-
ra. Item çquiparatio de conditione relata ad factum teſtatoris
& tertij, licet procedat in conditione de præterito, non eſt vera
in conditione de futuro. Secundo no. quod vnum præceptū te-
ſtatoris reputatur eſſe duo præcepta, vt in tex. ibi dum dicit, qua-
ſi duplici, &c. ſic ſupr. de arb. Celſus. §. idem ait hoc verū, quan-
do præceptum eſt ab initio vtile ſecus, ſi inutile, vt in ver. aliter.
In tex. ibi, vt ſuperiori modo. i. primo caſu. In tex. ibi inſtitutus.
ſed in caſu alio, quando teſtator dixit, ſi aſcripſi vobis, aſcribā,
valet inſtitutio, vt ſupr. hac eadem l. no. & hæc bene faciunt ad
quæſtionem de citatione facta ad diem feriatam, vtrum valet.
nam quidam dicunt quod ſic. nam duo videntur pręcepta, ſcili-
cet quod compareat & ꝙ illa die compareat. licet ergo ſm præ-
ceptum non teneat, tenet primum. Iſtam rationem ponit text.
de do. & contu. c. cum dilectꝰ q̃ rō vr̃ nimis groſſa, quia ſi ratio-
ne inſertæ diei citatio, vt in c. cōtraria reprobatur. ergo eſt inuti-
lis. ergo nō continet duo pręcepta, vt hic in ver. aliter, in ratione
iu. Item dicit Pe. quod tunc intelliguntur eſſe duo præcepta,
quando certum tempus non eſt de ſubſtantia act. ſed quādo eſt
de ſubſtantia act. vt in citatione, tunc non poteſt dici, quod ſint
duo præcepta. vnum cum tempore, aliud ſine. nam præceptum
ſine tempore non valet ſm Pe. Iſta ſecunda ratio eſt falſa. quia
valet citatio non habens ip̃s expreſſum. imo plus. quia diſputa-
tum fuit ꝙ citatio iſta dr̃ hr̃e certum terminum q̃q̃ iudex non
exprimat terminum. ineſt. n. tacitum ip̃s arbitrio boni viri. vt j.
de verb. ob. continuus §. cum quis. facit in ſimili l. 1. C. de liis q.
vt indi. nam ille qui tenetur vleiſci mortem teſtatoris, debet fa-
cere, cum primum pōt, non dico plus in hoc. Op. cōtra l. noſtrā,
& vr̃ quod opi. Marcelli ſit vera, quia niſi condō impleatur in
forma, deficit diſpoſitio, vt j. de cond. & dem. qui hær. § fin. & l.
2 Mæuius, & ſ. de iniuſt. teſt. cum in ſecundo.† Item licet arguere
a de çtibus ad vltimas voluntates, a vt ſup. de pac. l. pactum inter,
& in l. C. de le. & l. nec mirum. ſ. de pign. act. & inſti. de lege. Fu.
Ca. Sed in çtib. eſt expreſſum, quod iſta verba ex partib aſcri-
bendis faciūt cōdōnem, & quod nullis partib. aſcrip. deficit con
tractus, vt ſ. pro ſo. l. cōtra. ergo idem in vltima volun. rñ. ſic ad
hoc, dū dicit, conditio debet impleri in forma. fateor, niſi teſta-
tor, qui appoſuit conditionem, eam reuocauerit expreſſe, vel ta-
cite, vt j. de adim. le. l. 3. §. cōditio. ſed hic tacite videtur reuocare
eo ipſo, quod partes non aſcribit, vt C. de inſti. & ſub. l. pe. & inf.
de leg. 2. cum pater. §. fin. & ſic non obſt. Et faciunt prædicta ad
qōnem de iudice, qui ſibi in ſnīa aliquid reſeruat, & poſtea ſu-
per reſeruatis nihil declarat, quod remanet ſnīa pura ſine vlla re
ſeruatione. & adde quod no. Din. j. de verb. ob. l. truncum, & vt
hæc materia liqueat. Si quæratur, an deficiente conditione, de-
3 ficiat actus, † Diſtingue ſic ſm Din. aut conditio eſt de præteri-
to, vel præſenti, & tunc ſi eſt falſa, non valet diſpoſitio, vt hic, &
l. cum in ſecundo. Aut eſt conditio de futuro; & tunc refert.
Aut eſt relata ad poteſtatem teſtatoris, aut tertij, aut hæredis, ſeu
honorati. Si ad ptātem teſtatoris, tunc non viciat, quia videt̃ te-
ſtatorem tacite pœnituiſſe, vt hic: ſi eſt relata ad factum tertij,
tunc viciat, vt l. cum in ſecundo. ſi vero eſt relata ad factum in-
ſtituti, vel honorati, tunc aut deficit vere, & interpretatiue; &
tunc deficit diſpoſitio, vt j. eo. ſeruus. §. 1. aut deficit vere, ſed nō
interpretatiue, vt quia non ſtat per honoratum, tunc non deficit
diſpoſitio, vt infr. de cond. & demonſt. l. iure ciuili. Et reſpōdet
Din. ad l. ſi cōtra, pro ſocio, quod ibi depēdebat ꝯditio ex facto
tertij, & bene. ad id quod dixi, quando dependent ex facto teſta-
toris, adde verum membrum. nam aut deficiente conditione
remanet diſpoſitio certa; & tunc valet diſpoſitio ut hic, aut nō
remanet certa: & tunc non valet ꝓpter incertitudinē, vt j. de vſufr.
leg. ſi plures, & eſt gl. pro hoc j. eo. l. ſi quis ita ſcripſerit, & quod
4 no. inſ. de condi. & demon. in rub. ſm Din.† Et prædicta faciunt
ad aliam quæſtionem. dominus Car. mandauit ꝙ aliquis iret ad
confinia ad locū demōſtrandum per eum: deceſſit anteq̃ decla-
raret locum. Quæritur an iſte teneatur recedere de ciuitate? &
dic ꝙ non, quia nullo loco deſignato confinia remanent om-
nino incerta per theoricam prædictam. Deinde no. hic gl. quæ
ponit rationem videlicet prima gloſ. circa medium, quare pro
non ſcriptum accreſcit ſine onere: ſecus in caduco, vel quaſi?
ratio eſt pro non ſcriptum nunquam habuit principium eſſe,
ſed caducum, vel quaſi ſic. & ideo multū operatur habere fun-
damentum, ſimile no. ſ. de teſt. ſi teſtamentum. Vltimo adde
hic quod no. C. de tranſ. cum donationis.

ADDITIO.

a Voluntas. Adde Feli. in c. in præſentia, de proba. & remiſ. ibidem ad eum per me datas in apoſt.

LEX III.

1 *Conditio adiecta libertati, videtur adiecta hæreditati.*

1 Seruus. † Conditio adiecta libertati, videtur adiecta hæ-
reditati. h. d. Pet. & Din. Vel ſic. id quod ſuſpendit
libertatem, ſuſpendit quicquid dependet ad ſtatum libertatis,
h. d. vel dic diſpoſitio conditionalis trahit ad ſeputā, non econ-
uerſo. h. d. In glo. perinde. ibi exiſtente. hoc placet Pe. & appro-
batur, j. eo. quoti. §. fi. Et no. inſti. eod. in princ. ſed in contrarium
facit, quia plenior voluntas ſeruanda eſt, vt j. eo. ſi ita ſcriptum
fuerit, ſed tacita voluntas circa libertatem eſt plenior quā pura:
ergo &c. ſed reſponde quod expreſſum facit ceſſare tacitum. Et
no. ex iſta glo. ꝙ qñ teſtator apponit cond. duo vr̃ velle. i. ꝙ exi-
ſtente conditione ſua diſpō valeat, & ea deficiente non valeat,
& ꝙ tacitum ſuſpendat. eſt ergo illud non valere ex quadā taci-
ta voluntate appoſita, ar. j. de man. teſta. ſi quis locuples, & vide
l. verum, eo. ti. ad qōnē de illo, qui vendidit domū primo depu-
tatā ꝓ hoſpitali, & poſtea eā redemit. ꝙ legatum reaſſumit vires
ſuas. Contra prædicta tamen facit C. de fideicō. poſt mortem.

1 *Ex mutatione temporis mutatur qualitas ſuccedendi.*
2 *Aliud eſt eſſe hæredem, aliud habere ius hæredis.*
3 *Aliud eſt eſſe legitimum, & aliud eſt habere iura legitimorum.*

1 § Qui fideicommiſſa. † Ex mutatione tēpo-
ris immutat̃ qualitas
ſuccedendi. h. d. ita ſummat Cyn. In tex. poteſt, ſcilicet interim.
In tex. conſequitur, iudicio hæredis. In tex. interim id eſt condi-
tione pendente. No. quod ex mutatione tēporum mutatur qua
litas hæredum. & eſt hoc mirum, quia hic loquitur poſt aditā
hæreditatem. quō ergo variatio qualitatis aliquid operat̃, poſtq̃
hæreditas iam infixa eſt? ante enim quam hæreditas ſit quæſita,
bene fateor ꝙ poteſt operari, vt j. eo. l. §. apertura. ſed poſtea nō
vr̃ ꝙ aliquid operari poſſet. Reſpon. hoc eſt hic, quia illa quali-
tas variatur ex cauſa de præterito. ſed tunc quæro, quis eſt ſen-
ſus literæ? litera enim videtur ſibi contrariari. nam primo dicit
ꝙ deſinit eſſe hæres. ſecundo dicit ꝙ mutatur ius ſucceſſionis.
cum enim ius ſucceſſionis nō ſit aliud quā eſſe hæres ergo ſibi
2 litera contrariatur. † Reſpondet gl. ꝙ ſenſus literæ eſt iſte, quod
deſinit hæres eſſe, ſcilicet nomine. tamen ſi non vult eſſe hæres,
non habebit ius hæredis. aliud eſt ergo eſſe hæredem: aliud ha-
bere ius hæredis, ſicut eſt aliud eſſe ingenuum: aliud habere in-
3 genuorum iura. † & aliud eſt eſſe legitimum, & aliud eſt habe-
re iura legitimorum. reſpondet ſ. de excu. tut. l. dum ex ratio-
ne, & no. in l. 1. & 2. C. de iure. ann. aure. per Bu. in lec. de hoc
plene no. in l. pro hærede. § pal. de act. hære. ſed Iaco. de Ra. &
Pe. dicunt ꝙ iſte adeo efficitur voluntarius, quod ſi vult abſtine-
re ab hæreditate, deſinit eſſe hęres re, & nomine, qa auctoritas
iuris ciui. hoc facit, quod deſinat eſſe hęres ipſo iure abſtinen-
do ſe: alias malediceret litera, ꝙ eſſet hæres voluntarius, ſi re-
maneret hæres nomine de neceſſitate ſm Iac. & Pet. Et no. ꝙ
iſte §. facit ad q. de ſubſti. compendioſa facta ſine diſtinctione
temporis pupillaris ætatis a tempore pubertatis, ſcilicet ꝙ iſta
ſubſtitutio ſecundum varietatem temporum varietur, & ſit di-
recta tempore, quo poteſt eſſe directa, ſed poſt pupillarem æta-
tem ſit obliqua. ad idem j. de cond. & demon. pater ſe. § condi.
ſed gl. dicit contra in l. precibus, & l. Centurio. j. tit. 1. & ibi dicā.

1 *Hæres neceſſarius teſtatoris, eſt hæres neceſſarius impuberis, cui eſt ſubſti tutus.*
2 *Hæres voluntarius per arrogationem teſtatoris ſit neceſſarius.*
3 *Suus hæres hæreditatem non aditam tranſmittit ad quoſcunque.*

1 §. Aperturæ. † Hæres neceſſarius teſtatoris eſt hæres
neceſſarius impuberis. cui eſt ſubſtitu-
tus, etiam ſi eius qualitas ſit mutata anteq̃ exiſtat conditio ſub-
2 ſtitutionis. h. d. † Item per arrogationem quando teſtator arro-
gat voluntarius hæres ſit neceſſarius hæres. In tex. ibi, dede-
rit. ſ. patri impuberis. In glo. magna ibi, habet pro intellectu ip-
ſius ſic diſtingue. quandoq; quis dat ſe in arrogationem ipſi te-
ſtatori,

ſtatori,quandoq; extraneo. Primo caſu aut ante teſtamentum, aut poſt.ſi ante teſtamentum refert, aut reperitur in arrogatione tempore mortis patris, & erit ſuus hæres patri. ſed ſi quæritur, an ſit ſuus hæres impuberi, cui eſt ſubſtitutus, Diſtingue, aut reperitur ſui iuris tempore mortis impuberis, & erit ſuus. aut reperitur in arrogatione alterius, & non erit ſuus.ſi vero tẽpore mortis teſtatoris non reperiatur in ptãte nemini erit ſuus, vt no.hic ſm ſecundam lec.& in l.ſi ſub cond. hic allegata Secundo caſu qñ poſt teſtm̃ ſe dedit ad arrogationem, tunc ſi reperitur in arrogatione tpe mortis arrogatus, eſt ei ſuus hæres: ſed an ſit ſuus hæres impuberis, Diſtinguitur eo modo quo ſup. dictum eſt, vt ſ.de libe.& poſth.l. filius §.fi. & l.ſi quis hæres,de inu.teſta. & tangitur hic in tertia lect. Secundo caſu principali, qñ quis dat ſe in arroga.extraneo.tunc aut poſtquã extitit ſuus hæres pupilli,& remanet neceſſarius: aut ante, tunc eſt voluntarius hæres,& hoc tangitur in vlt.lec.Glo.per Bar. Concluſio eſt iſta,q̃ cum quæritur,an quis ſit ſuus,vel volũtarius, aut qualitas per quam eſt ſuus,inſit ei tpe, quo hæreditas patris ſibi deferiur; & tunc eſt neceſſarius hæres patris. Itẽ ſi ſtatus eius non ſit mutatus,erit neceſſarius hæres impuberis, vt j.de vulg.ſub. ſed & ſi plures §.quos poſſum, & C. de iure deli.l.quidam Eulogio. Sed ſi eſt ſtatus medio tempore mutatus, vt quia dedit ſe in arrogationem alteri, & tpe quo defertur hęc hęreditas pupilli,reperitur in eodem ſtatu ſic mutato;tunc eſt hæres voluntarius. Iſta eſt concluſio ex prædictis. ſed dubito propter l.quidam eulogio. quia dato q̃ non faciat eum hæredem neceſſariũ qualitas perſonæ, facit eum tamen hæredem neceſſarium pupilli immixtio ex teſtõ paterno, præſertim hodie, quia per noua iura ſuus ſuo arbitrio poteſt hęreditatem adire, & hęredem
3 ſe facere.vt l.cum non ſolum,de bonis quæ lib. † Deinde no. gl. hic poſitam in fi.quæ dicit q̃ ſuus hæres non agnitam trãſmittit ad quocunque,licet gl. alibi notet contra, ſed dic,vt no.Cy.in l. apud hoſtes C.de ſuis & legitimis.

LEX IIII.

1 *Conditio poteſtatiua illa dicitur,quæ de facili poteſt impleri.*
2 *Filio excepto quilibet ſuus poteſt inſtitui ſub cõditione caſuali,& mixta.*
3 *Præteritio,& grauamen ſunt diuerſa.*
4 *Paria ſunt rem in principio non eſſe,vel poſtea deſinere eſſe.*
5 *Frater maior debet ſemper mittere electionem minori.*
6 *Legitima quæ debetur filio,nõ ita debetur a legatarijs, ſicut ab hæredibus.*
7 *Conditio poteſtatiua illa dicitur, quæ mere dependet a poteſtate,& non eſt mixta cum inſidijs fortunæ,vel facto tertij.*
8 *Qui tenetur alicui dare cauſa conditionis implendæ, tenetur accedere ad eum,cui debet dare.*

Suus quoque. Suus hęres potentialiter poteſt inſtitui ſub qualibet conditione, excepto filio in poteſtate, qui non poteſt inſtitui ſub conditione caſuali, vel mixta, ſed ſub poteſtatiua ſic.qua non impleta repellitur
1 a ſucceſsione teſtati, & accreſcit cohæredi.† & dicitur conditio poteſtatiua illa quæ de facili poteſt impleri. h. d. vſque ad verſ. ſed & ſi filio. Et diuiditur in quatuor partes Primo ponit dictũ. Secundo excipit a dicto. Tertio ponit vnam q. circa præmiſſa. Quarto vnam illationem. Secunda ibi,ſed excip.eũdum. Ter-
2 tia ibi,ſed vtrum.Quarta ibi,& ideo. No. † q̃ excepto filio quilibet ſuus poteſt inſtitui ſub conditione caſuali, & mixta,concor. j eod.l.ſed ſi condi §.nepotes,ſed vt non erretis, dicitis q̃ illud eſt verum in eo,qui eſt ſuus potentialiter: quia conditionale teſtm̃ tenet a principio,cum poſſit præteriri,vt ſup.de lib.& poſt. l.Gallus,§. in omnibus, ſecus, ſi eſſet ſuus præſentialiter, quia cum inſtitutio conditionalis interim inducat præteritionem, teſtm̃ eſſet nullum,vt ſ. tit.i.poſthumorum. No.ergo q̃ non eſt differentia in gradu, ſed in qualitate inſtituti, & ex hoc concludo,q̃ ſi nepos ſit inſtitutus ſub conditione caſuali, vel mixta, & a principio iſte nepos non tenebat primum locum, q̃ valet teſtm̃ inſpecto principio. Sed ſi poſtea viuo teſtatore incipit tenere primum locum, pendente conditione, ipſo iure rumpitur teſtm̃,quia inuenit ſe præteritum ſm Iac.de Rai.& Pe.de quo. C.de impub.& alijs ſubſti.l.ſi pater,in 5. q. per Cyn. Secundo no.quod omnis ſuus poteſt inſtitui ſub conditione poteſtatiua: ergo conditio poteſtatiua iuris intellectu non dicitur interim inducere præteritionem,quia non eſt apta ſuſpendere, niſi quatenus vult inſtitutus,vt j.de bo.lib.l.ſi libertus;facit j.co. iã dubitan. Contra hoc op.& videtur q̃ filius inſtitutus ſub quacũq; conditione non rumpit teſtm̃ quia illa conditio tollitur, & habetur pro non adiecta.vnde videtur ob.C.de inoff.teſt.quoniã ĩ prioribus Sed dicit glo.q̃ hodie iſta conditio remouetur, & habetur inſtitutio pro pura, & ſic teſtamentum non vitiatur, & idem no.in d.l.ſi pater.in fine magnæ glo. Iac.de Ra.& Pe.dicũt q̃ illa l.qm̃.non loquitur in conditione caſuali, quæ inducit pręteritionem.ſed l.noſtra loquit in conditione poteſtatiua,quę inducit grauamen: tamen non inducit interim præteritionem. ergo in conditione cauſali illa l. non corrigit iura vetera ſecundum Iac.de Raue. Pet.& Cy. hic dicũt, quod iſta eſt mens iſtius
a gl.a quæ incipit,eſt enim.Nã iſta gl.vſque ad ver.ſed qd ſi ſub- mixta,loquit de condõne poteſtatiua.& iſta glo. dicit quod hẽt locum l.qm̃.poſtea glo loquitur de condõne mixta,& non reperit aliquid.quod illa l.qm̃,habeat locũ in ea & ad glo l.ſi pr̃,Rñ. Iac.de Ra. Pe.& Cy. quod illa gl non dicit verum, ſi mens illius glo.fuit quod inſtõ condõnalis ſub quauis condõne teneat,quaſi condõ reijciatur, & hoc probant ſic. Nam quod condõ habeatur pro non appoſita,eſt introductum in fauorem filij.nunc vero retorqueretur ad damnum,ſi filius repelleretur iure dicendi nullum,cum interſit filij facere patrem inteſtatum. Præterea dñt ipſi quod illa l.qm̃.diſponit reſpectu querelæ inoff.teſt.non reſpectu iuris dicendi nullum: & ideo quantum ad ius dicendi nullum illa l.non corrigit iura vetera ſecundum prædictos doc. Idem tenent Ray.ſed Bar tenet ſimpliciter gl.& dicit ſe ſæpe ita conſuluiſſe ſecundum iſtã gl.& quod l.qm̃ hẽt locum in condõne caſuali inducente interim præteritionem Dicit ipſe q̃ eſt caſus in l.ſcimus,§.cum aũt,de inoff.teſt.vbi condõ caſualis remouet,& remanet diſpoſitio pura quo ad legitimã. Breuiter credo q̃ opi.Iac.& Pe.ſit ipſa veritas, & per hoc ponderandus eſt tex. in d.l.qm̃,quæ dicit q̃ illa condõ remouet, quæ inducit graua-
3 men.ſed condõ caſualis,vel mixta non inducit grauamen.† Itẽ præteritio non dr̃ grauamen,imo præterire, & grauare ponuntur vt diuerſa.C. de fideiuſ l.pe.hoc etiã probo, quia cum iſtud teſtamentum ſit nullum,ergo condõ nõ inducit grauamen. Vñ l.illa non habet locum in cauſa præteritionis: & iſta eſt veritas. ſed vt clarius intelligas,vtrum habeat locum in condõne caſuali,ſic diſtinguo Aut eſt aliquid pure relictum iure inſtõnis,& reliquum eſt relictum ſub condõne,tunc illa l.hẽt locum in qualibet condõne,quia illa l. remouet moram.i. dilationem quamcunque.& ex quo eſt inſtitutio pura,etiam in vno minimo inſtitutus nõ eſt præteritus,vt no.inf.ad Tre.l.ſi quis priore,& de mi. l.3.§ ſed vtrum. Aut non eſt inſtitutus in aliquo pote,& refert. Aut eſt neceſſe relinqui iure inſtõnis ; tunc teſtamentum non valet propter præteritionem.Aut ſufficit quoquo relicti titulo, tunc valet teſtamentum,quia ibi non curatur præteritio.ſed capiendi effectus,& cõdõ tunc irritatur;& ita loquitur l.ſcimus.§. cum aũt.& ideo ſi per ſtatutũ ſufficiat relinquere filiabus quocunq; relicti titulo,quia ſtatutum permittit eas præteriri, ſi apponeretur caſualis cõdõ,vel mixta, reijceretᷣ vſque ad legitimã portionem,& ceſſaret querela.& ita loquit,§.cum autem. Iuxta hoc quæro. pone quod iſta cõdõ reijcitur in debito bonorũ ſubſidio. nũ quid ergo reſiduum veniat per ius accreſcendi? & breuiter dico ſic,ſi non habet cohæredem:ſecus,ſi habeat cohæredem.vt inf.eod.ſi quis ita. & ideo qñ non hẽ cohæredem,fruſtra expectaretᷣ condõ ſm Iac.Ray & Cy. Iuxta prædicta quærit Bar.pater inſtituit filium in aliqua re,vel in re, quæ non reperitᷣ
b in rerum nã,b vel inſtituit eũ hæredẽ in re ſacra,vel religioſa,vel
4 in propria re ipſius filij,puta in dote materna.† Quæritur, vtrum iſte filius poſſit dicere teſtm̃ nullum? & vr̃ q̃ non.& arguo ſic. paria ſunt rem in principio nõ eſſe,vel poſtea deficere. Sed lex dicit q̃ ſi poſtea deſinit,vel euincitur,valet teſtm̃.vt l.ſcimus, in princ.de inoffi teſt. ergo idem ſi a principio non eſt in rerũ nã, vel eſt,ſed relinqui nõ põt,quia per l ſit repletio in alijs bonis,vt in l.3tia.Bar.dicit 3 & eſt no.quia iſta inſtõ nulla eſt.quæ in nulla re facta eſt.& alle.inſ.de leg.i.in fi.e in alleg.l. item quod Sabinus,ver.aliter atq; inſ.eo.& C.de inoffic.teſt. omnimodo. §. pe. Nec ob.l.ſcimus,quia ibi teſtm̃ a princ.tenuit, & teſtõr teſtm̃ legitime ordinauit:hic non.quod tene mẽti,& hoc ſentit gl. in l. 3.ſup de mi.§ ſed vtrum.vbi gl.conſuluit, q̃ qñ pater filiã inſtituit in dote,quæ eſt proprium patrimoniũ filiæ, quod aliquid eſt vltra relinquat de bonis patriæ inſtõnis. Item quærit Bar. ſi filius eſt inſtitutus in certa quantitate, & non vult illam quãtitatẽ. ſed vult in corporibus hæreditatis legitimam, vtrum poſſit? & dicit ipſe q̃ ſic per d.l.ſcimus,§.repletionem,& ibi per Gul.de Cu.nõ tamẽ dẽ hr̃e in qualibet re portiunculam,ſed officio iudicis ſibi aſsignabitᷣ res certa pro legitima,vt de leg.j.l. non amplius. §. fi.cum l.ſeq.ſecundum Bar. Et dic quod cõtendit cum fratrib. nõ põt eligere certã rẽ pro legitima,ſed forte dirimetᷣ,vt l. a. C. qñ & qui.quar pars de ſed ſi cõtẽdit cum extraneis,forte põt eligere ſuo arbitrio rẽ,in qua velit legitimam ſuã, vt in auth. de re-
5 ſti.& ea quæ pa.§.quamobrem. † & teneas q̃ ſp frater maior dẽ mittere electionẽ minori,vt in c.j.extra.de pato.& vide l.j.C.de
6 his qui ſe dele.lib.x. & ibi per doct. † Vlterius quæro,vtrum legitima,quæ debetur filio,debeatur ita a legatarijs,ſicut ab heredevñ. Bar.inſ.ad l. Falc.l.in quarta,dicit q̃ ſic,vr̃ caſus,inf.de bo. lib.Libertus ſub condõne,§.2.Gul.de Cu.no.de hoc in l.j.C.de inoffic.do.Ego credo quod aut ſunt legatarij corporũ legatariorum, & tenentur conferre ſimul cum hærede vñ, aut quantitatum,& non tenentur cõferre ad iſtam legitimã, quia de illis quantitatibus,cum non ſint de ſubſtantia bonorum patris,filio non

ADDITIONES.

a Iſtius gl. Vide Ang.20 & in conſ.96 & in Bar.in conſ.23. & eundem Bal. in conſ.79.in 2.vol.& Ful in conſ.21.
b In rerum natura. Vide eundem Bal.in conſ.7.in 3.vol.

non debet legitima. Et habemus ſiſc ꝙ ſit dña inter q̃titatẽ &
corpora. ℨ.de leg.2.l.cũ pr̃,in princip.& l.deducta.§. minimis,ad
Treb. Aliter ſi opi. Gui.& Bar.eſſet ſimpl̃r vera,& teſtator fecil
ſet legata,filius qui petierat legitimã,indigeret mille libellis,qa
oporteret offerre libellum ꝫ quemlibet legatarium,quod eſt ridi
culum,& conſuetudo hoc non approbat.In ver.ſed verum. Et
no.hic ꝙ diſpoſitio conditionalis non hẽt effectum, niſi exiſtat
conditio.Item no.in ver.& ideo,ꝙ qñ certũ eſt de virib. teſſ̃,põt
adire vnus cohæres ſine altero: ſecus ſi eſſet incertum, vt ſup. de
inių.te.l.ſi ego.Item no.in glo.quæ incipit.ſ.facere,quod ſi filius
inſtituitur ſub conditione mixta vult parere conditioni, & eſſe
hæres ex teſtõ,quod põt.vñ ſentit gl.quod non obſtante præte-
ritione tacitè facta interim poſſit ſuccedi de iure ci. tã per præte
ritum filiũ q̃ per cohęredem. Et eam bene not. & adde ad eam
7 quæ no.in l.præterito.ſupr.de inių.teſt. † Venio ad ver.puto.&
no.hic quod illa dicitur conditio poteſtatiua, quæ mere depen-
det a ptãte,& non eſt mixta cum inſidijs fortunæ vel facto ter-
tij.& adde quod no.ℨ.de cond.& demõ. l.Lucius,& C.de inſl.&
ſub.l.1.Bar.tractat hic mãm, qñ dicatur aliquid poſſe deſinere,
& ponit hic q̃õnem,ſi ſtatutum dicit, ꝙ pro tali maleficio ſoluã
tur centum,& ſi non poterit ſoluere,decapitet. quando implea
tur iſta conditio,ſi non poſſet ſoluere, & vtrum iudex poſſit aſ-
a ſignare terminum ad ſoluendum? a & dic vt per Bar.& vr̃ quod
iudex poſſit ſtatuere terminum ſuo arbitrio, vt l.1.§.ſanè. inf.de
8 ſucceſ.edic. Item in ver.põt, no.† quod qui tenetur alicui dare
cauſa conditionis implendæ, tenetur accedere ad illum, cui dẽt
dare,de hoc no.de conſt.pec.l.ſed & alia; & iſte text.eſt ad hoc
multum no. Et dic quod tot modis deſinit aliquid poſſe, quot
modis incipit poſſe.q̃cunq;.n. ſunt cauſę inducentes potẽtiã,il
læ remotæ inducunt non potentiã,& adde quod dixi.ſ̃. ti.1.l.1.

ADDITIO.

a Ad ſoluendum. Vide Fran.de Rampo.in conſ.Cal.conſ.2.de pę.vbi quid ſi
iudex aliquem condemnet in c.& ſi non ſoluerit.inf.menſem, condẽnat
in 4.pluri,an ille qui iudicet,cogi poſſit ad ſoluendum inf.menſem.

---

1 *Pendente poteſtatiua conditione inſtitutionis, non admittitur ſubſtitutus vulgaris,ſed deinde ea defecta.*
2 *Conditio poteſtatiua inſerta inſtitutioni poteſt impleri quandocunque in vita inſtituti, nec dicitur deſinere poſſe impleri, niſi per mortem eius.*
3 *Legatum facilius vitiatur quàm inſtitutio hæredis.*
4 *Conditio poteſtatiua in criminalibus debet ſtatim adimpleri:ſin ſecus, ſententia exequutioni mandatur, quia in criminalibus nullum tempus datur iudicatis.*

1 §.Sed & ſi filio. † Pendente ptãtiua conditione in-
ſtitutionis non admittitur ſubſtitu
2 tus vulgaris,ſed deinde ea defecta.h.d.† Nota quod condõ ptãti
ua inſerta inſtitutioni põt impleri qñcunq; in vita inſtituti, nec
dr̃ deſinere poſſe impleri niſi per mortẽ eius.hoc eſt verum, ni-
ſi fuerit appoſita dies,vt ℨ.l. proxima,in prin.& ℨ.de fideicõ. lib.
l.Thais.§.inter. Opp.& vr̃ qđ debet impleri conditio ſtatim,ꝗ q̃-
primum põt:alias dicatur deſinere,vt ℨ.de cond & dem. hæc cõ
3 ditio,ſi in capitolium.So.† ibi loquitur in legato: hic in inſtõne
hæredis,quæ non ita de facili vitiatur,ſicut legatum,vt no.inſ.e.
ſi quis ita inſtituatur,ſm̃ Iac.de Ra.& Pe. Quæro quid in cõtra-
ctibus,an ſit idem,quod in legatis,an idem quod in inſtitutione
hæredis? Dico quod idem quod in inſt. hæredi. quia firmius ſub
ſiſtunt contractus ex voluntate duorum q̃ legata,vt C.de ꝯtten.
4 emp.l.fi.ſm̃ Pe.† Quæro quid in quaſi ꝯctibus, ſeu ſententijs?
pone dicit iudex,x.dato & ſi.x.dare non poteris, amputetur tibi
pes.vtrum ſi non dat a.in continenti,intelligatur deſinere poſſe
dare? Bar.hic tãgit,& dicit ꝙ de hoc eſt dubitandum. Ego dico
quod ſi poneres exemplum in ciuili cauſa, intelligeretur ineſſe
tp̃s,quod datur iudicatis,vt l.ſi cum dies.§.ſi de ar.& de iu.ſi debi
tori.ſ.& eſt caſus licet doc non alle.in l.a diuo Pio.§. præceden-
ti,& §.condemnatum.ℨ.de re iud.ſed quia ponis exemplum in
criminali,vbi nullum tempus datur iudi.a leg. videtur hoc cõ-
miſſum arbitrio iudicis,vt l.1.in fi.de iure de. niſi per ſtatutum
eſſet tempus limitatum,vt ℨ.l.proxi.in prin.& tene mẽti. Bal.

LEX V.

Apud Iulianum. In tex.ibi,nouiſſimo,id eſt vlti-
mo vitæ ſpiritu. Not.quod quę
dam eſt conditio,quæ non poteſt ſemper impleri;& iſta cũ deſi-
nit poſſe,facit patrem inteſtatum, niſi prouiderit de cohęrede,
vel ſubſtituto. quædam eſt, quæ poteſt impleri vſque ad extre-
mum vitæ.iſta non deficit, donec inſtitutus viuat, & inſtitutus
ſic moriens,non tranſmittit ex teſtamento, nec ab inteſtato,qa
nec moriendo fuit hæres,vt infr.de condi.inſti.l.fi.

LEX VI.

Sed & ſi in conditione. Vbi eſt conditio, &
dies, conditio nõ po-
teſt impleri poſt diem.h.d.facit ad no.per Innoc.in c. ex parte
dæ,extra,de præben.

§.Nepotes. Hunc §.declara,vt dixi ſupra l.proxima in
principio.

1 *Mutationes hæredis ſcripti medijs temporibus non nocent.*
2 *Extrema potius,quam media debemus conſiderare.*

1 §.Solemus. † Mutationes hæredis ſcripti medijs tem-
poribus non nocent.h.d ſm̃ Di.limita per
l.intercidit,de condi.& demon.In tex.ibi,mox.i.adhuc viuente
teſtatore.Din.& de hac dictione,mox,vide l.fructus,ſ̃.ſolu.ma-
2 trimonio.No.in iſto §. † quod debemus potius conſiderare ex-
trema media.certe hoc eſt verum. vbi ita conſiderat lex, quia a
conſideratione legis non poſſumus recedere.& dic in hoc §. ꝙ
mutatio de bono in malum.ſ.de capace in nõ capacem. aut fit
extremis tp̃ibus,& tũc inſtõnẽ nullam reddit,vt ℨ.eo.ſi alienũ,
§.1.aut medijs tp̃ibus: & tunc non nocet,vt hic, iſtud eſt verũ,
qñ eſt mutatio. quæ extinguit ius ciuile, ſed non ius gentium.
ſed ſi talis eſſet mutatio medio tp̃e, quæ extingueret ius ciuile,
& gentium,tunc vitiaret,vt ℨ.de condi.& demonſtr. intercidit.
Aut fit mutatio de bono in bonum,vel de bono in melius,tunc
ex quo non fit mutatio niſi circa qualitatem, vt de neceſſario
voluntarius,vel econtra;& tunc valet, & non nocet talis muta-
tio,vt ſ̃.eo.l.3.§.qui fideicommiſſarium,ſm̃ Cy eſt ergo duplex
mutatio.ſ.capacitatis,& qualitatis. Et iſta ſecunda mutatio nun-
q̃ habet mutare ſubſtantiã inſtitutionis,& facit ℨ §.proximo.

1 *Lex vbi conſiderat certum,& determinatum tempus,quædam a principio impediunt,quæ medio tempore non impediunt.*
2 *Canoniſtæ tenent actum medio tempore factum inducere tacitam renunciationem.*

1 §.Seruus. † Vbi lex conſiderat certum, & determinatũ
tempus,quædã a principio impediunt, q̃ me-
dio tp̃e non impediunt.h.d.§.iſte,& eſt argu.ꝙ ſi quis impetrat
præbendam vacaturã, & poſtea accipiat vxorem, & anteq̃ præ-
benda vacet, vxor moriatur, ꝙ admittatur ad præbendam po-
2 ſtea vacantem,quia media tempora non nocent. † Contrarium
tenent canoniſtæ,quia act. medio tp̃e factus inducit tacitam re
nunciationem; & ideo nocet,argu.ſ̃.de diuortijs,quod ait lex.
Bald.In tex.ibi,ſed ſi ſubſtitutus ſit. No. hic,quod pupillus põt
acquirere: ſed an põt alienare in præiudicium pupillariter ſub-
ſtituti? Iſta q̃õ quærit,an auth. res quæ,habeat locum in ſubſtit.
pupillari, vel directa? & vr̃ ꝙ non habeat locũ in ſubſtit.directa,
vt ſ̃.de tut.& ra.diſt.l.1.§.ſed nonnullos, & l. qui filium, vbi pu.
educ.debe.& ſup.de mi.l. in integrum, ℨ. de acq.hære.quotiens
pupil.quod tene menti, & pro notatis in l. cum plures ſ̃. de ad-
mi.tut.vbi no.an frater teneatur dotare ſororem inopem: & vi
de l.tutor.§.in ſoluendis,eo.tit.& ibi eſt caſus etiam,an filius te-
neatur dotare matrem inopem. quam q̃õnem mouet Guil.de
Cu.& illum tex.non allegat in l.vl. .C.de inoffi.do.

1 *Seruo cum libertate inſtituto ſola libertas adimi non poteſt.*
2 *Teſtamenti clauſula nulla operatur,niſi confirmetur.*

1 §.Sed ſi ſit. † Seruo cum libertate inſtituto hæredi ſo-
la libertas adimi non poteſt.nam ſicut nõ
põt legari a ſeipſo, ita non põt adimi a ſe ipſo,hoc eſt dicere,di-
ſpoſitio ſiue veniat per modum conferendi ſeu adimendi,requi
rit confirmationem per aditionem hæredi.ergo ſi valeret adem
ptio liber.oporteret hanc ademptionem confirmari per aditio-
nem hæredi.& ſic vnum oppoſitorũ cõfirmaretur per reliquũ:
2 quod eſt impoſſibile. Et ſic no.per illum tex. Bar. ꝙ nulla cła
teſtĩ aliquid operatur, niſi confirmetur,& ideo dicit ꝙ illa cła,
a Caſſans & irritans a omne aliud teſtm̃ &c. requirit adi.ex ſecun
do teſtõ.ſed in hoc non dicit verũ, quia primũ teſt caſſum eſt
per ſm̃,& ex eo ꝙ hæreditas potuit ex ſecundo adiri, licet non
ſit adita,vt ſup.de inių.teſta.l.cum in ſecundo. Eſt verum ꝙ Bar.
loquitur hic arguendo,& non decidendo,& remittit ad no. per
ſe ipſum in l.ſi iure,de leg.3. In tex ibi a ſemetipſo id eſt non per
mediam manuum alterius,vt ℨ.de act. hæredi.ex parte.& ideo
glo.quæ eſt C.de iur.& fac igno.l.ſi poſt diuiſione,quæ dicit ꝙ
inter cohæredes eſt obligatio nãlis. non dicit verum, quia non
capit vnus ab altero,nec alter tenetur alteri: ſed capit a ſe ipſo.
& vide quod no.ſ̃.qui ſatiſd cog.l.inter oẽs,vbi dicit gloſ.ꝙ poſ-
ſeſſio corporalis bene põt capi ab alio,quia conſiſtit in facto.ſed
ius directæ inſtitutionis non capitur ab alio,ſed a ſemetipſo.

ADDITIO.

a Irritans. Vide eundem Bal.in conſ 43.& in conſ.206.in 2.vol.

---

§.Quæro. Quare ſecundo hæredi inſtituto poteſt relin-
qui libertas a ſe ipſo,& non legatum? Rñdet
gl.ꝙ libertas non eſt res hæreditaria. Ego dico ꝙ libertas eſt qđ
connexum,& inſeparabile ab effectu inſtitutionis,ſed legatum
non eſt quid connexum; imo eſt quoddã quid oppoſitum,& in
eadem perſona ſub eodem nomine non poteſt cadere ius dire-
ctum inſti.& ius obliquum legati, ℨ. ad Treb. l. ſi hæres inſtitu.
In tex.ibi,accipit,id eſt ex eius aditione confirmatur libertas.

LEX VII.

Si ſeruus. Conditio.cuius effectus nihil operatur,non de
bet expectari.

LEX VIII.

Duo ſocij. Vbi non apparet prius, ibi iudicandũ eſt de
plurib.tãquam ſimul concurrentibus. h.d.

LEX IX.

1 *Error in corpore facit inſtitutionem non valere. idem eſt, ſi ſiat error in conſanguinitate.*

2 *Error in nomine appellatiuo vitiat.*

Quotiens volens. Error in corpore vitiat inſtitutionem. Item error in nomine appellatiuo rei vitiat relictum. h. d. vſque ad ver. ſed ſi nõ in corpore. & tractat iſtud prin. de erroribus vitiãtibus teſtamentum.
1 †No. φ error in corpore facit inſtitutionem non valere. & pone exemplum. ſi quis intendebat inſtituere fratrem ſuum, quem tñ nunquam præſentialiter viderat, vnde non habebat eum notum, vel erat longiſſimum tpſ φ non viderat, vnde non cognoſcebat eum, & occurrit ei alius, dicens ſe eſſe iſtum fratrem: & ſic inſtõnem meruit. Certe iſta inſtitutio eſt nulla, quia eſt erratum in corpore. & ideo dicit Glo. φ Iacob. de iure non fuit hæres Iſaac patris ſui, quia Iſaac errauit in corpore, cum credidit eum eſſe Eſau ex tactu manuum. Ait. n. vox quidem Iacob eſt, manus aũt ſunt Eſau. ſimili. J. glo. eſt ſ. de te. hæredes palam, §. a. de hoc no. 8. q. 1 quam periculoſum. ſcribitur ẽt de iſto Iac. ĩ c. penul. xlvij. diſtinc. & in §. item opponitur. 22. qu 2. poſſet dici quod inſtitutio tenuit de iure, quia Iſaac nõ fuit omnino errans ſed dubitans: & in illa dubitatione elegit ſe ſic inſtituere. Item quia poſtea certificatus approbauit, quod fecerat, vt legitur in ſua hiſtoria. Quæro hic, quid ſi non erratur in corpore, ſed in cõſanguinitate: credebam φ eſſes frater meus, cum eſſes partus ſuppoſitus. Inſtitui te hæredẽ, an valeat inſtitutio? dicit gloſ. φ non, vt l. ſi pater, & l. nec apud C. eo. & C. de fideiuſ. cum quam. & hoc qñ conſtat de errore. in dubio dic φ ſi expreſſerit cã, q̃ ſi vera eſſet, haberet neceſſe eum inſtituere, vt filium meum Titium hæredem inſtituo; & tunc p̃ſumitur cã finalis, q̃ ſi vera eſt, tenet: alſ non, & hoc tenet glo. interlinearis. C. eod. l. ſi pf & nihil allegat, ſed põt allegari ſ. de pac. ſi cum te, ſm Cyn. Ego teneo φ non ſolum ſi cã importabat neceſſitatem, ſed ſi importabat nimiam affectionem, p̃ſumitur finalis cã, vt in exemplo, quod poſui, qñ erratur in fraternitate. Caſus eſt in §. nec apud. & ad hoc facit ſ. de pac. tale pactum, §. fin. & quod ibi no. Nec ob. J. eod. l. nemo §. qui frater. qa ibi teſtãt nõ errauit, ſed ex certa ſciã fuit locutus, & ſic valet factum a ſciente, quod non valet ab errante. ſciã. n. præſumitur ex aſſidua conuerſatione, vt C. de in integ. re.
2 mi. l. de tutela, & J. vnde co. l. Octaui. † Secundo no. φ error in nõe appellatiuo vitiat. intellige hoc de nõe appellatiuo generum, ſeu ſpecierum ſumẽdo ſpẽm dialecticæ. ſed in nõe ap-
a pellatiuo indiuiduorum eſt ſecus, vt inf. de leg. 1. ſi quis in fundi a vo. & l. patronus, §. 1. de leg. 3. Rõ diuæ eſt, quia ſtulta voluntas eſt, qñ teſtator errat in eo, in quo nemo ſanæ mentis erraret, vt quia bouem appellat aſinum, vnde iſte error nunquam põt accommodari actibus hominum, facit C. eo. l. ſi. in ratione iui.

ADDITIO.

a L. ſi quis in fundi. Vbi vide Fran. Are. late, & in l. ſi in nomine. C. de teſt. & eundem Bal. in l. 1. ſupra de ori. iu. & remiſſiones, quas ibi dedi in apoſt.

---

1 *Error in quotitate, vel in quantitate non vitiat, ſiue deſcenſiue, ſiue aſcenſiue ſit erratum.*

2 *Error præſumitur in ſcripto, & non in dicto, quando vnum fuit dictum, & aliud inuenitur ſcriptum.*

3 *Notarius quando omittit ſolemnitatem, eſt præſumptio contra ipſum de falſitate, & eſt præſumptio iuris, & de iure, contra quam non admittitur probatio.*

4 *Teſtes tot requiruntur ad probandum errorem in ſubſtantialibus, quot requiruntur ad eſſentiam actus.*

5 *Scriptura ſuppletur per viuam vocem.*

6 *Teſtamentum ſcriptum per notas valet.*

1 §. Sed ſi non in corpore. † Error in quotitate, vel quãtitate nõ vitiat, ſiue deſcenſiue, ſiue aſcenſiue ſit erratum. h. d. vſque ad §. tantundem, & loquitur hic de erroribus, qui non hñt vitiari. Vel ſic. Error qui non hẽt vitiare, remouetur, & actus remanet validus ſm tenorem veritatis. h. d. No. φ error in quantitate cõtinua, vel diſcreta non vitiat, ſiue ſit minus ſcriptum q̃ dictum,
2 ſiue plus ſcriptum, & minus dictum. Secundo no. † φ qñ vnũ fuit dictum, & aliud inuenitur ſcriptum, p̃ſumitur error in ſcripto. & nõ in dicto. Et eſt hoc valde notãdũ ad excuſandos tabelliones, & dicit Bar. φ qñ inuenit̃ ĩ inſtrõ plus vel minus, q̃ ptes
a dictauerint, præſumitur hoc per errorem a eſſe ſcriptum a tabellione, & non per dolum, per iſtum tex. niſi ex aliquibus indicijs appareret contra ſm Bart. contra tabel. tñ facit, quia vr̃ ꝯ eum p̃ſumi rõne officij, vt l. ſi quis ex ar. §. pe. de eden. & quod no. J. de le. 2. l. cum ita legatur, §. ſpẽs, & facit l. vlti. C. de magi. cõue. Bř in hoc putu ponderã ſiam qualitatem perſonæ. nam ſi iſte aſ. ſtatt bonus, p̃ſumitur error: ſi malus, præſumitur φ falſo ſcripſerit, vt no. in d. l. ſi quis ex arg. §. a. C. de proba. iubemus, & ar. inf.
3 de re mi. non oẽs. §. a Bar. † Item no. qñ omittit ſolemnitatem, eſt p̃ſumptio ꝯ ipſum de falſitate, & eſt p̃ſumptio iuris, & de iure, ꝯ quam non admittitur pbõ in cõtrarium, vt l. iubẽmus, C. de teſt. Tertio no. in ver. ſed ſi maiorem, quod difficile eſt pro-
b bare errorem notarij. b ſed difficilius eſt probare errorem teſtatoris, qñ ipſemet teſtator ſcripſerit. Rõ, quia potuit mutare voluntatem dicendo vnũ primo, poſtea aliud ſcribendo; & iſtud eſt bene no. Voluntas tamen in dubio non præſumitur mutata, vt ſup. de prob. cum tacitum, & l. quinquaginta. per quot aũt teſtes
4 probet error, † Dico quod aut loquimur in ſubſtantialibus: requiruntur tot teſtes ad probandum errorem, quot requiruntĩ ad eſſentiam act. vt no. inſ. de leg. 1. cum proponeretur, & ibi eſt gl. quæ non eſt alibi. Aut in errore probando in circunſtantijs, vel cohærentijs, vel demonſtrationibus tunc ſufficiunt duo teſtes, vt
5 ſup. de te. hæredes palã, §. ſed ſi notã. Quarto no. φ ſcriptura ſuppletur per viuam vocem. & hoc eſt, vbicunq; habeẽ plus dictum & minus ſcriptum. facit l. j. ſup. eod. Quinto no. quod in omni quantitate maiori ſiue ſit quantitas continua, ſiue diſcreta, ineſt minor. & idem in quotitate. de hoc no. ſupra, de ar. ſi cum ſi plures, & C. de lega. cum quæſtio. in gl. ma. Sexto, & vltimo no. φ
6 valet teſtamentum ſcriptum per notas. dicit Bar. hoc verum, qñ illæ notæ ſunt literæ vſitatæ: ſecus, ſi nõ vſitatæ. vt inf de bo. poſ. l. ſed cum prono. §. notis, & vide tex. ĩ auth. quod ſine ſubſcriptione, C. de teſt. & in 1. conſti. C. vbi bene dicit, per extẽſum ſcribantur, &c. & in proœ. ff. orum. & quæ ſint literæ vſitatæ, dicit ipſe φ tractat Hug. ſuper iſta. dictum d. Bar. intelligas verum, qñ eſt teſtamentum in ſcriptis. ſed in nũcupatiuo redacto poſtea in ſcripturam per notas inuſitatas, licet ex tali ſcriptura non aſſumeretur probatio: tñ nihilominus valet teſtamentum in ſe, quia hẽt vires ex nũcupatione, non ex ſcriptura, ſicut ſi nulla ſcriptura eſſet facta, nihilominus valeret, & facit ſup. de his quæ in teſta. delen. l. j. poſt princi. & ſup. de inſti. l. ſed & ſi quis, §. præſcribere. In tex. ibi, hæredem fere. inſpecta voluntate teſtatoris. In tex. ibi, aſcribere. & hoc conſtet per probationes. Dyn. In tex. ibi, iuris eſt, ſcilicet quod certum debeantur.

ADDITIONES.

a Per errorem. Vide late d. Alex. de Imo in conſ. 70. in j. p.
b Notarij. Vide do. Alex. de Imo in conſ. 105. in 2. p.

---

1 *Teſtator ſi deſtinauerat inſerere conditionem, & obliuione non inſeruit, non valet diſpoſitio.*

a *Præmiſſa in præfationibus, tacite in ipſo actu repetita creduntur.*

1 §. Tantundem. † Si teſtator deſtinauerat inſerere condõnem, & obliuione non inſeruit non valet diſpoſitio. h. d. & dicit Dy. quod nõ valet vt pura, ſed vt condõnalis ſub condõne, quam prius teſtator expreſſit ſecundum Dy. Sed ſecundum Iac. de Ra. & Pe. talis inſtõ non valet vllo modo. Rõ eſt quia illa inſtõ eſt imperfecta, & non hẽt formam perfectam, vt ſup. de teſt. ſi is qui non ob. l. 2. ſup. eo. & J. de leg. 2. l. cum pr̃. § ſi. quia ibi teſtõr primo perfecit actum ſuũ, cũ intendebat inſerere cond. hic aũt intendebat inſerere condõnem ipſi actui. dũ erat in fieri & ideo velut omiſſio formæ vitiat actum. ſecundũ Iac. de Ra. & Pe. de hoc per Cy. C. de inſt & ſub
2 ſti. l. pe. Idem tenet Bar. per l. ita ſtipula. la grã. de ver. oblig. † ſed pro Dyn facit, quia ea quæ in præfationibus præminuntur, tacite in ipſo actu repetita credũtur, vt ſup de pact. item quia §. idẽ Iul. Item ſicut condõ per errorem inſerta detrahitur, vt inf. ver. prox. l. ita per errorem omiſſa ſuppletur, vt ſit eadem rõ contrariorum; quod credo poſſ. defend: de iure. non ob. l. ita ſtipulatus, quia aliud eſt ſtipũlo aliud inſtõ hæredis, quia inſtitutio hæredis, & teſtamentum eſt fauorabilius, vt inf. de reg. iuris in teſtamentis, & hoc credo verum. Et hoc firmat gl. in ver. ſe. in gl. quæ incipit, ſi ſic pure. In tex. pro non inſtituto ſcilicet pure Dy.

1 *Conditio per errorem aſcripta nihil operatur.*

2 *Notarius qui delinquit in officio non poteſt eſſe amplius in eodem.*

3 *Iudex delinquens in officio poteſt per poteſtatem puniri.*

1 §. Sed & ſi. † Conditio per errorem aſcripta nihil operatur h. d. No. in ver. idem tractat, quod non inſpicitur factum notarij, ſed partium, & quod notarius nihil põt addere, detrahere, vel mutare; & ſi addit, detrahit, vel mutat non vitiatur tota ſcriptura, ſed ſolum id, quod eſt additum vel mutatum; caſus eſt hic, & eſt no. dignum, & facit ad no. C. de iuã fac. ſi ex falſis. ſed hic allegabatur error, & ibi falſitas & dolus. ad idem facit inf. de fal. l. filius, §. ſequens quæſtio, & vide quod no. C. de falſis, ſatis aperte, & quod no. per Inno. de hæreti. fraternitatis, & ibi omnino videas. In tex. ibi, ea. l. conditione. † Et no.
2 ad propoſitum quod ſi notarius delinquit in officio, non põt eſſe amplius in eodem, vt l. ſi aliquid, C. de ſuſc. & arca. lib. x. & in l. teſtamento datos. ſup. de teſt. tut. In tex. dum dicit, iam multa flagitia. Item committens barattariam in officio, ipſo iure priuatur etiam pendente officio, vt l. iudices, C. de dig. lib. 12. Item propter negligentiam remouetur quis ab officio, ut eſt gl. in l. mancipia. C. de ſer. fug. & l. eum, C. de procur. quid ſi notarius committat falſitatem aliter, quam in officio tabellionatus, an priuetur officio tabellionatus? vide Bar. late iſtam quæſtionem diſputantem in l. 1. inſ. ad l. Iul. repe. & circa prædicta vide l. ſi quia ex argentarijs, §. 1. ſup. de eden. Et an poſſit notario condemnato de falſo reſeruari confectio inſtrumentorum, habuiſti no. in l. ſi
3 quis filio. §. irritum. ſup. de iniuſto teſt. Et † an iudex delinquens

in officio poſſit per poteſtatem puniri, dic quod gl. in l. illicitas §. q
vniuerſas. ſup. de offic. præſi. dicit quod non. ſed dic quod aut deliquit
in officio, & pôt puniri per poteſtatem, aut extra officiũ, & non
poteſt puniri, & ita eſt caſus in l. aut facta §. pœnæ. ſ. de pœnis.

1 *Error in numero inſtitutorum non vitiat.*
2 *Error & ſimulatio quomodo probentur.*
3 *Ciuis ſi per errorem deſcriptus eſt inter comitatenſes, iſta deſcriptio ſibi non nocet, econtra ſi comitatinus deſcriptus eſt per errorem inter ciues, iſta deſcriptio ſibi non prodeſt.*
4 *Bannum alicuius ſi cancellatum eſt per errorem, non valet cancellatio, & econtra.*

§. Sed ſi cum primum. † Error in numero inſtitutorum nõ vitiat,
& qui per errorem eſt deſcriptus habetur pro non deſcripto. h.
d. In tex. ſcripſerit per errorem de quo conſtat. Din. & probatur
error, quia probatur quod prius erat tractatum & deliberatum
a vnum, & reperitur poſtea ſcriptum aliud. † Bart. dicit quod er-
2 ror & ſimulatio a hoc modo probari pôt, & facit hoc ad conue
niendos vſurarios, qui prius tractant accipere pignora: poſtea fa-
ciunt ſibi fieri inſtrũm liberę venditionis præcium, iur. n. iſte con-
tractus pignoratitius factus in fraudem vſurarum, vt dixi in l. iũ
quis. §. idem Iul. ſ. de pac. In tex. ibi, inſtitutus. & ſeruus pro non
3 adiecto hr̃. Odo. Ex iſto tex. no. ar. † quod ſi ciuis per errorẽ deſcri-
ptus eſt inter comitatenſ. quod iſta deſcriptio ſibi non nocet. &
econtra ſi comitatinus ſcriptus eſt inter ciues, iſta deſcriptio ſibi
non prodeſt per iſtum tex. Item ſi notarius armarij debuit me
deſcribere inter ciues, & ipſe deſcripſit me, & fratrem meũ per
errorem, valet deſcriptio quo ad me, non quo ad fratrem meũ.
4 Item facit iſte tex. † quod ſi bannum alicuius eſt cancellatũ per er
rorem, non valet cancellatio. & e conuerſo ſi aliquis tanquam
bannitus deſcriptus eſt in illa tabula bannitorum, in qua non de
buit deſcribi, iſta deſcriptio non obeſt, & debet inde cancellari
per hunc tex. & vide circa prędicta l. de ætate §. ex cauſa. ſup. de
interrog. act. ibi dum dicit, ex ſcriptura ductus a quo.

ADDITIO.

a Simulatio. Vide Bar. in conſ. incip. Pet. Nicolæ.

1 *Incertitudo ſiue inſit a principio, ſiue poſtea, non vitiat inſtitutionem, dummodo poſtea declaretur.*
2 *Signa quæ ponuntur ad odium, non debent fauorem operari.*

§. Si quis nomen. Hucuſque tractauit de erroribus.
nunc de modis, per quos perſo-
na redditur certa. & h. d. dummodo habeamus certitudinem,
1 non curamus de modo. h. d. Vel ſic. † Incertitudo ſiue inſit a pri.
ſiue poſtea, non vitiat inſtitutionem, dummodo poſtea decla-
retur. hoc dicit vſque ad §. hęredes. In tex. ibi, indubitabili i cla-
ro, & vide quod no. ſup. de iudi. eum quem temere. In tex. non ta
2 men contumelia. no. † quod ſigna, quæ ponuntur ad odium, nõ
debent fauorem operari. In tex. operari. odium tamen operatur,
quia eſt de natura ipſius, vt ſupr. de lib. & poſthu. ſi peperierit.
In tex. ibi in ver. hæres autem. omnimoda incertitudo vitiat in
ſtitutionem. hoc d. In gloſ. proprio. ibi, ergo ignotus. etiam cer
tus. concedo concluſionẽ dicit Di. vel ſic quod eſt certitudo quo ad
corpus, quæ ſufficit, licet quo ad nomen proprium, & alias ſit
ignotus, & hoc eſt no. ↄ illum, qui occidit hominem ignotum,
a ſufficit enim quod conſtet de corpore, licet non de homine a & de
hoc eſt glo. or. 2. q. 8. libellorum, quæ non eſt alibi. & ideo de fa-
cto multotiens hoc contingit, quando occiduntur peregrini. nã
ſufficit quod conſtet de maleficio, licet ignoratur de nomine oc
ciſi, & vide de facto quod fuit facta inquiſitio ↄ vnum, qui occide-
rat quendã, cuius nomen ignorabatur, & fuit miſſus ad furcas.

ADDITIO.

a De nomine. Adde eundem Bal. in l. in action. in vlt. col. de in lit. iur. & re-
miſſione, quas ibi dedi in apoſt. & eundem Bald. in addi. ad Spec. in titu.
de accuſ. ibi add. magna.

§. Si quis tamen. Certitudo ex euentu conditionis
reputatur certitudo ab ipſo prin.
no. hic de illa dict. vtcrq;, quod æquipollet huic dictioni. ſi quis. In
tex. incertum. ſ. interim. In ver. plane. ſup. inſtitutio fuit bimem-
bris: hic vero iſta inſtitutio fuit facta ſolum ſub vno euentu.

1 *Hæredis nomen vbi abſolute profertur, de iure ſuccedere intelligitur.*
2 *Mors omnia ſoluit.*

1 §. Hæredes. † Vbi nomen hæredis abſolute profertur,
de iur. ſuccedere intelligitur. & facit. ſ. de
edend. quædam. §. is autem. Et not. hic diuidi ius. dicit Pe. quod
tunc ius proprie indiuiſibile eſt. ſed pro tanto dicitur diuidi in
hoc caſu, quia illud ius, quod competit vtrique hæredum quan-
tum ad effectum. eſt pars illius iuris, quod habebat defunctus. v.
g. Ego habeo Titium obligatum. decedo duobus hæredibus re
lictis. credis quod diuidatur illud ius inter hæredes? certe non:
a imò extinguitur, † quia mors oĩa ſoluit. ſed ſicut hæredes fin-
guntur eadem perſona cum defuncto, eadem fictione in perſo-
na cuiuslibet fingitur obligatio, & quantum ad effectum illa,
quam quilibet habet, fingitur pars illius totalis, quam habuit
defunctus, & ſic intelligitur C. de pac. pacto ſucceſſorum, ſ. in

Pe. & Ia. de Ra. de quo ibi vide per Cy. licet iſta verba ſint ſub-
tilia: tamen non credo vera; quia dico quod eadem eſt oblõ in per-
ſona defuncti, & hæredis per veritatem, & non p fictionem. & ſi
tu dicis, mors oĩa ſoluit, Rñdeo verum in iure non tranſmiſſibi
li: ſecus in tranſmiſſibili. vnde & iacẽte hr̃ditate videmus illud
ius durare: imo plus, quia bonis vacantibus durat illud ius, &
ſuſtentatur in propria ipſius eſſentia ſine vlla perſona, vt ſ. de
ſol. Stichum, in princ. & no. ſup. de mi. denique §. ſed vtrum in
alio vero dicto quomodo illud ius diuidatur, credo quod bene di-
cunt Iac. & Pet. & allego ibi ad hoc l. no. ſup. de rei ven. ſi Pom-
po. in fi. In tex. ibi, oportet, ſcilicet quãdo a teſtatore dictum eſt.
In tex. ibi, fiat ſcilicet diuiſio a teſtatore.

1 *Inſtitutio in re certa trahitur ad vniuerſalem inſtitutionem.*
2 *Inſtitutus in re certa habet ius accreſcendi, cum ſit hæres vniuerſalis.*
3 *Ius accreſcendi non habet locum inter legatarium, & hæredem.*
4 *Si quis eſt inſtitutus in re certa, alio vniuerſali hærede inſtituto, eo repudiante accreſcit in vitio particulari.*

c §. Si duo. † Hæredes inſtituti diſpariter ex re certa, pari-
ter ſunt hr̃des vl̃es, niſi expreſſe repugnet in-
tentio teſtatoris. h. d. No. quod inſtitutio in re certa trahitur ad
vl̃em inſtitutionem, quia deſignatio certæ rei non reſtringit in-
ſtitutionẽ ad ipſam rẽ. ſed perinde eſt, ac ſi non eſſet facta men-
tio rei certæ. & ideo licet ſit diuerſa quota deſignata in re illa,
tñ ſunt hæredes æqualiter, quia vl̃is ſucceſſio non ↄmenſuratur
quotæ deſignatæ in re certa, quia illa res certa detrahitur. i. per-
inde eſt, ac ſi non eſſet facta eius mentio. Sed quæro hic quare ẽ
tô? Rñdeo, quia eo ipſo quod teſtãtor dixit, inſtituo hæredem, expreſ
ſit nomen, qđ ſignificat de neceſſitate ipſam vniuerſitatẽ, vt ſ.
eo. l. hæredes; & ideo neceſſarium ſignificatum verbi non co-
arctatur per deſignationem certæ rei & eſt verum, qñ illud ver
bum ſtat proprie. ſecus, ſi non ſtat proprie, vt qñ erat datus co-
hæres vl̃is, qui adiuit, vt C. eo. quotiens. & ſ. eo. ſi alterius. & l. ex
facto. Secundo quæro, duo ſunt inſtituti in re certa, vnus repu-
2 diat, an alteri accreſcat? Rñdeo ſic, † quia inſtitutus in re certa
hẽt ius accreſcendi, cum ſit hæres vl̃. de hoc per Cy. in C. de in-
off. teſt. in auth. nouiſſima. ¶ Tertio quæro quidam ſuit hæres
inſtitutus in re certa, alius fuit vl̃s hæres inſtitutus. modo vl̃is
hr̃s inſtitutus repudiat: quæro an accreſcit inſtituto in re certa?
& videtur quod non quia iſte inſtitutus in re certa inſtituto alio hæ
3 rede vniuerſali hr̃ pro legatario vt l. l. quotiens, † & inter lega-
tarium, & hæredem non hẽt locum ius accreſcendi, imo exſpi-
rat legatum non adita hr̃ditate. vt C. de fideicom. l. eam quam,
niſi iſte eſſet filius, quia tunc inſtitutio in re certa reducitur ad
quotam, & ideo hẽt ius accreſcendi. facit optime glo. in l. ſi quis
4 priore ſ. ad Tre. doc. tenent contra. † quod quantum ad ius accre-
a ſcendi inſtitutus in re certa habeatur pro vniuerſali inſtituto, a
& fundant ſe in rõne. nam ſi vl̃is inſtitutus repudiat, perinde eſt
ac ſi non eſſet inſtitutus, ar. in l. perinde ẽ ſi cer. pe. Sed tunc in-
ſtitutus in re certa admitteretur ad vniuerſum; ergo. &c. & hoc
tenet Cy. in auth. nouiſſima, & allegat ipſe gl. in l. ſeruo, de con-
di. inſt. ſi quis tamen bene ponderet hos tex. iſta opi. non eſt cla-
ra. nam iſti tex. ideo dñt quod trahatur ad vniuerſum. quia lex de-
trahit fundi mentionem: ſed iſtud eſt falſum, vbi datus cohæres
vl̃is, quia tunc non detrahitur mentio fundi. ergo rõ, quare tra-
hitur ad vniuerſum, ceſſat in caſu iſto: propterea iſta inſtitutio
in re certa cępit interpretationem vt legatum; ergo ex acciden
ti non debet variari iſta interpretatio, ſicut no. i. l. ſ. de vul. ſub. l.
Centurio. & l. verbis ciuilibus. Quarto quæro, quid ſi teſtãtor prohi
b buit inſtitutum ex re certa plus petere, b vel hr̃e, vtrum habeat
locum ius accreſcendi? & videtur hic expreſſum quod non, vt patet
ibi, ſi modo uoluntas, ad idem ẽ de iure i. te. l. pe. & de vſuf. l. dñi.
nam teſtator pôt ius accreſcendi prohibere. Super hoc puncto
Bar. ſic diſtinguit, aut iſta clã fuit inſerta fauore venientium ab
inte. aut fauore hæredis vl̃ier inſtituti. Primo caſu ceſſat ius ac
creſcendi, vt hic. Secundo caſu nõ ceſſat ius accreſcendi vniuer-
ſali hærede repudiante, quia cum fuerit appoſita in fauorem hæ
redis vl̃s, non debet operari in eo, quod non eſſet ei fauor, vt l.
Paulo Callimacho, §. i. inf. de leg. 3. & ego in hoc ſecundo mẽ-
bro in filia inſtituta in re certa ſic conſului de facto, & addidi
aliam rationem quo ad filiam, quia inſtõ ſua habet cõſideratio
nem quotæ unde ne teſtãtor decedat pro parte teſtatus, pro par-
te inteſtatus ius accreſcendi eſt neceſſarium, ut no. inf. de acq.
hær. l. ſeruus communis ab extero, inf. de acq. hær. & adde quod
dicã, ſ. eo. §. ſi quis hæres. dicunt quidam quod nunquam teſtator
pôt prohibere ius accreſcendi hærede inſtituto in re certa, p no.
per Din. & Cy. in d. l. ſi quis ita Sed non dicunt uerum, quia ibi
loquitur in inſtõne, quæ habet formam vl̃s inſtitutionis. hic in
inſti. quæ habet formam particularis relicti, quia in re certa in-
ſtitutus: & no. hoc. ¶ Quõ in qua habui conſulere, fuit iſta. qui-
dam

ADDITIONES.

a Irritans. Vide Lud. Ro. in conſ. 8 1. eundem Bal. in conſ. 83 in 5. vol.
b Petere. Vide Aug. in conſ. 184.

dam inſtituerat filiam fœminam in mille. maſculum uero hæredem vniuerſalem, & adiecit in teſtamento, quod filia fœmina non poſsit plus petere, vel hr̃e ſub pœna: uiuo teſtõre deceſ maſculus, deinde teſtõr: fratres teſtõris ex forma ſtatuti dicunt ſe ſuccedere ab inte. excluſa filia. ipſa vero dicebat ſe ſuccedere ex
a teſtamento per ius accreſcendi. ego conſului pro filia. a ſ.ſp non eſſemus in cauſa uite. ſed teſtati; & ſic repelleremur ſtatuto.

ADDITIO.

a Pro filia. Vide Raph. Fol. in conſ. 102.

1 *Dictio Poſtea, non ſignificat temporis interuallum in his, quæ ſimul producuntur in eſſe, maxime in dicto teſtis, qui debet de neceſsitate concludere, vt ex eo ſequatur condemnatio.*
2 *Dictum teſtis in dubio interpretatur contra producentem.*
3 *Ordo duplex eſt temporis, & naturæ.*
4 *Ignis prior eſt, quam calor ſecundum ordinem naturæ, ſed non temporis.*

1 §. Si quis ita. †Dictio Poſtea, non ſignificat temporis interuallũ in his, quæ ſimul producũtur in eſſe. h. d. & eſt no §. In tex. detracto. no. quod non ſp operant̃ verba, quæ in teſtõ inſeruntur ſm Ia. de Are. l. facti. J. eod. l. talẽ, in princ. & J. de an & at. lẽ l. pediculis, §. Labeo No. iſtum. §. qui facit ad qõnem, quam format Dyn. controuerſia eſt mota inter duos de inſtitutione facta iſto modo: quia teſtes depoſuerunt ꝙ teſtõr primo inſtituit Titium, poſtea Seium. Modo reuocat̃ in dubiũ, an ſolus Seius ſit hr̃s, quia fuit vltimus, an uterque determinatum fuit ꝙ uterq;, quia dictio Poſtea de neceſsitate non
2 denotat interuallum tpis, a ſm Dyn. & facit quod no. Dyn. ſ. ſol. ma. l. fructus. Facit etiam hoc ad aliam qõnem, dicunt teſtes ꝙ Titius primum inſultauit Seium, poſtea vulnerauit. Modo quĩ tur, vtrũ inſultus confundat̃ cũ vulnere. nã ſi intelligit̃ Poſtea. i. in continenti, confunditur, ut no C. de accu. l. qui de crimine. Si vero intelligit̃ cum interuallo temporis, non cõfunditur. So. dicendum eſt, ꝙ in dubio non denotat interuallum tpis, maxime in dicto teſtis, quod debet de neceſsitate concludere, ut ex eo ſequatur condemnatio, & quia iſtud uerbum Poſtea, non habet certam tpis menſurã, & ideo dictum teſtis eſt in hoc obſcurũ, & per conſequens in mitiorẽ partẽ interpretandum, ut no. in l.
2 vlt. de pro ſtip. quod no. & eſt gl. or. †ꝙ ſp dictum teſt s interpretatur in dubio ꝯ producentẽ in c. in pñtiã & ex. de prob. & non eſt alibi illa glo. Secus aũt ſi teſtis loquit̃ ꝯ. ut diceret primo vulnerauit, poſtea inſultauit. nam ſubſequens inſultus nunq̃ confundit̃ cum vulnere p̃cedenti, l. nunq̃ plura, de pę. deli. l. 1. Quæro quod eſt prius, uel libertas, uel hæreditas in caſu iſtius §. tex. dicit ꝙ unũ non eſt prius altero. Bar. dicit ꝙ iſtud ẽ verũ de prioritate tpis, ſed ſm prioritatem nãæ p̃cedit libertas, ut ſ. eo. ſed ſi
3 in cõdi §. fi. & J. e. l. ſi †unde ſm eũ duplex eſt ordo, tpis, & iſte
4 ordo nõ cadit hic. alius eſt ordo nãæ. †ſicut ignis prior eſt q̃ calor ſm ordinem nãæ, ſed non tpis, & ꝙ hoc ſit verum, probat̃. ſ. ꝙ ſm ordinem nãæ prius ſit liber, q̃ hr̃s. ꝓbat̃ ex hoc, quia prius dẽt eſſe habilis q̃ hr̃s. nam oĩs aptitudo nãliter debet præcedere actũ. Sed dici põt, ꝙ quia iſta duo ſic ſe habẽt, ꝙ unũ eſt cã alterius, & alterũ alterius, qd̃ nõ eſt hic ordo nãæ. ſed p̃cile ſiũt, ut dicit hic tex. nec eſt mirũ. nam & alibi aliquid eſt cauſa ſuæ cauſæ, vt no. ſ. man. hæredem. liẽ ꝙ ſm ordinẽ nãæ libertas non præcedat eſſentiam hæredis, apparet ex eo, quia libertas niſi confirmato tempore per eſſentiam hæredis non poteſt competere.

ADDITIO.

a Temporis. Vide Frãn. Are. in l. ait prætor. §. ſi neque ſup. de iureiur. & remiſſiones, quas ibi ad eum dedi in apoſtillis.

3 §. Si quis primum. Verbũ inſtituo, & ſubſtituo ſunt apta ꝯprehendere primũ & ſm gradũ, & ꝯcor. J. e. l. nã tertiũ, & l. Titius, & Seius, & l. cũ in teſtõ. §. hæc verba, & de vulg. ſub. l. ſi pater impubes. Ex quibus. ll. apparet virtus illorũ verborũ inſtituit, & ſubſtituit, quæ verba ſæpe apponuntur in teſtamentis & tene menti. Item no. in iſto §. virtus ſurrogationis hẽt relationẽ ad partem, quam habebat ille, cui fit ſurrogatio, & ſi excedit, non appellatur ſurrogatio, ſed principalis, & primitiua diſpoſitio appellatur.

ADDITIO.

a Et ſubſtituo. Et adde ꝙ hæc verba quandoq; trahuntur ad obliquum ob præſumptam mentem teſtatoris, vel ſaluandam intentionem teſtatoris, vt per dom. Mariã Soc. in conſ. 13. incip. proſequendo, vel. circa ſecundam ibi & maxime verba in 1 parte.

1 *Mutatio qualitatis hæredis non officit teſtamento.*

1 §. Seruus. †Mutatio qualita. hæredis non officit teſtõ. h. d. & circa hoc vide l. virum. inf. de ma. teſ. per quas leges determinatur, ꝙ ſi teſtator iuſsit fieri hoſpitale in quadã ſua domo, ꝙ licet eam vẽdat, ſi poſtea redimat, ibi debet fieri hoſpitale, ſicut eſt hic in ſimili fauore libertatis, quia mutatio ſtatus non officit libertati, nec etiam teſtamento.

3 *Suſpenſo principali, ſuſpenditur acceſſorium, & eo liberato liberatur acceſſorium.*

§. Si ſeruus. Dies ſuſpẽdens libertatem & certã ſuſpendit hæreditatem: ſecus, ſi non ſuſpendit libertatem, quia nec tunc hæreditatem ſuſpendit. In tex. ibi, erit adueniente condi. libertatis dicit tex. No. quod dies certa, quæ de ſui nã non eſt apta ſuſpendere inſtõnem hæredis. tamen interdum ſuſpendit per quãdã ꝯſtriam. quia ſuſpendendo libertatem ſuſpendit ẽt hæreditatem, & iſtud eſt no. Secundo no. ꝙ hoc eſt verum, niſi iſte inſtitutus eſſet alienatus, quia tunc cadit iuſſu nouũ domini, nec dẽt expectari dies libertatis, quæ per alienationem
1 perempta eſt † Conclude quod ſuſpenſo principali ſuſpenditur acceſ. & quando amota ſuſpenſione in principali amouetur etiã in acce. In glo. parua, quid ſi ante. dic quod condõ eſt purificata, ſicut ſi ab initio eſſet pura inſtõ, ſpectaretur dies libertatis; ita hic, ar. l. quod ſi pendente, de pericu. & commo. rei ven. l. potior, qui po. in pig. ha. & ſup. eo. ſeruus alienus. §. j. ſecundum Dy. Ray. & Pe. ſicut ergo dies exiſtat anteq̃ condõ, vel eꝯ, valet inſtitutio.

LEX X.

1 *Inæqualitas circa inſtitutionem in re certa, non inducit inæqualitatem circa ſucceſſionem vniuerſalem.*

1 Si alterius. † Inæqualitas circa inſtõnem in re certa non inducit inæqualitatem circa ſucceſſionem vlem. h. d. In tex. fundi. in quo ex inſtõne erant inæquales portiones, ad hoc, vt ſit aliqua dubitatio. Dy. In tex. ibi, facile. i. nullo modo: quia non dẽ commenſari portio vl̃s cum portione prælegatorum. nam deſignatio certarum rerum h̃t vim prælegati quo ad ipſas res, vt inf. eo l. ex facto, ſm Iac. & Pe. In gl. quæ incipit, quantum ad portiones. no. quod dictio proinde, non denotat omnimodam ſimilitudinem. ad idem gl. in l. ſacrilegij. §. ſin autem. inf. de cri. ſacri. ad quod etiam l. præterea. in f. de recep.

LEX XI.

1 *Coniunctio circa inſtitutionem in re certa, inducit coniunctionem circa ius accreſcendi in ipſa vniuerſali ſucceſſione.*
2 *Copula cadens intra orationes non inducit verbalem coniunctionem.*

1 Titius. † Coniunctio circa inſtõnem in re certa, inducit cõiunctionem circa ius accreſcendi in ipſa vl̃i ſucceſ. h. d. Spectamus ergo coniunctionem, licet non inſpiciamus partium diſtributionem, vt ſup. l. proxi & l. quotiens. §. ſi duo. No. quod iſta l. a parte probat, quod inſtõ in re certa parit ius accreſcendi, vel ſic coniuncti in expreſſo, intelligunt̃ coniuncti in tacito. In tex. duo Titij. quia ſunt verbis coniuncti prius. alius Ti
2 tius eſt uerbis diſiunctus. Et dicit hic Bar. † quod copula cadẽs intra orationes non inducit verbalem coniunctionem. ad hoc ergo, vt aliqui ſint verbis coniuncti, requiritur ſecundum eum ꝙ in eadem orõne ſint cõiuncti, quia illa eſt proprie vnitas ſermonis, quæ inducit coniunctionem verbalem. & licet ipſe ſibi attribuat: tamen Dy. idem ſentit in l. Mæuio, in prin. de le. 2. & dic ꝙ ſi vnus ex iſtis ſic coniunctis repudiat, accreſcit alteri: non aũt accreſcit diſiuncto, vt no. de hoc inf. eo. l. item ꝙ Sabinus, & inf. de vul. ſub. l. i. cohærede. §. qui diſcretas. nam ille §. dicit ꝙ ius ſubſtõnis regulatur ſecundum ius accreſcendi: quod eſt no. dignũ.

LEX XII.

1 *Finis ſcripturæ præualet principio.*

1 Si inæqualibus. † Vltimo dictum præualet, & ei ſtari dẽ. h. d. Vel ſic. finis ſcripturæ præualet prin. concor. ſup. ſi cer. pe. l. ſi nb. h. d. Vel ſic. Inæqualitas, quæ ineſt principio, reducitur ad æqualitatẽ per verba, quæ ſunt
a in fine teſtĩ In tex. ibi. ſ. No de euictione. ſ. a quæ tamen hic non ponitur taxatiuè ſecundum vnam lec. ſecundum alienam ſic. &
b no. de illa dictione. ſ. que idẽ eſt, quod de dictione, videlicet. b

ADDITIONES.

a Scilicet. De qua dictione vide eundem Bal. in l. 3. ſup. quando de pecu. & remiſſiones. quas ibi dedi in apoſt.
b Videlicet. Vide Fran. Are. de hac dictione in l. ſi fundum ff man. & remiſſiones quas ibidem ad eum dedi in apoſt.

LEX XIII.

1 *Dictio æque, eſt dictio diſtributiua, & connotatiua æqualium portionum, non obſtante coniunctione verbali.*
2 *Adiectio declarat dictum.*

1 Interdum. † Dictio æque. eſt dictio diſtributiua, & cõnotatiua æqualium portionum, non obſtãte coniunctione verbali. No hic ꝙ dictio æque, denotat diſtribu
2 tionem in capita, non in ſtirpes. No. † quod adiectio declarat dictum. In tex. detracta. i. ſi non eſſet appoſita dictio, æque. Dyn. Iſtud prin. facit ad quæſtionem, ſi aliquid committitur capitaneis & prioribus, vtrum tantum valeat vox capitanei, quantum
a vox priorum? & dicendum eſt quod ſic, a niſi ſit ibi aliqua dictio diſtributiua, per hunc tex. & facit ſup. de vluſ. accre. l. ſi mulier cum lib. & ſup. eo. Titius, & l. vlt. C. de impu. & ali. ſub. per Cyn. & ibi habeus de dictione vna cum filijs quid importet.

ADDITIO.

a Quod ſic. Adde Fel. in c. paſtoralis in 6. col. ver. circa prædictam, de reſcri.

1 *Diuiſio omnis hæreditatis poteſt reduci ad diuiſionem legalem, quæ diuidit hæreditatem in 12. vncias.*

1 §. Paterfa. † Omnis hæreditatis diuiſio poteſt reduci ad diuiſionem legalem, quæ diuidit hæreditatem in 12. vncias, & hoc ſiue non transfeatur ſiue transfeatur ad bipondium. h. d. In tex. ibi, ſolemnis. i. frequens, vel ſolemnis. i. legiti-

legitima. In tex.reuoluitur. quia reducit minorem inſtitutionē
ad dipondium. In tex.xij.vncias. & ſic tranſiuit ad dipondium:
tamen reducitur ad vnipondium. In tex.beſſem.i.viij.vncias.ſed
huic expoſitioni ob.quia ſecundum hoc non tranſiremus ad bi-
pondium,quod tamen hic no.vñ expone beſſem.i.duas partes.
& ſic non ob.dictum glo. quia dipondiū eſt nomen iuris, & ſic
tranſitur ad bipondium ſm Pe. In tex. ſed ſi duos. ſupr.tranſiuit
ad dipondiū incōpletū,hic ad completū. Vide gl.paruam,q̄ dicit
quantū ad numerū,nō quantū ad ſubſtantiā.expone gl. q̄ dinu
meratio teſtōris reducitur ad dinumerationē legalem.& eſt iſta
reductio quantū ad nomen numeri,ſed non quantum ad vtili-
tatem relicti.nam qualitercunque fiat dinumeratio,eſt effectus
ſucceſ.& idē effectus q̄tū ad ſubſtantiā capiendorū bonorum.

L E X XIIII.

a *Ordo loquendi non ſignificat ordinem ſuccedendi.*
a *Ordo ſcripturæ non ſignificat partium diſparitatem.*

a Si quis. † Si conſtat de voluntate, non curatur de ordine.
h.d.Cyn.vel ſic.ordo loquendi non ſignificat ordi
nem ſuccedendi.h d.Vel ſic.non habet quis plus iuris eo, quod
prius ſit noīatus. h. d. Et dico q̄ eſt hic caſus q̄ licet in eccleſia
collegiata vnus habeat primam vocem, alius ſecundam, alius
tertiam,alius quartam, & in danda voce ſit ſeruandus ordo, tñ
in vocibus datis nulla eſt prærogatiua vocum:immo oēs voces
a ſunt pares.† vel ſic ordo ſcripturæ non denotat partium diſpari-
tatem h.d.In tex.modum.i.moderamen.ſ.inæquale. Quæro in
caſu iſtius l.venientibus illis ad diuiſionem,vtrum primo nomi
natus habeat ius optandi quaſi prædilectus a teſtatore?& dic qđ
non per hunc tex.qui dicit quod æquale eſt ius omnium, & iō
oportet quod ius optandi ea ſorte fęliciter contingat. ita dicit
tex.in l.i.C.q̄ñ & quando,quibus pars quar.de lib.x.

L E X XV.

1 *Relatio in dubio cenſetur perſonalis,non ſimplex.*

Iulianus quoque. Relatiuum quis, vel qui, facit
relationem perſonalem, & in
a ſpē,nō ſimplicem a & in gñe h.d.Propria relatio eſt, quæ fit ad
ſpēm,nō q̄ fit ſimpl'r,vel ad genus.vñ in illa orōne,mulier dam-
a nauit,quæ ſaluauit,non eſt proprie relatio. No. hic q̄ p̄tās rela-
tiui eſt tanta,q̄ etiam in diuerſis orationibus inducit coniūctio-
nem verbalem. In glo.dubitatur, in fin.hoc eſt dicere, non facit
relationem ad aliam partem in gñe,ſed ad eandem in ſpecie. Et
hoc no.in ar.quoddam arbitrium datum eſt Titio,& Seio prio
ribus præter naturam officij prioratus. tandem reperit̄ alia ſcri-
ptura, quæ dicit quod priores habeant arbitrium etiam ſuper
quadam alia re. Modo quæritur,an iſta relatio fiat ad priores in
genere,vt ſic intelligatur arbitriū conceſſum officio,an ſit rela-
tio perſonalis,vt ſic intelligatur commiſſa perſonæ, & illud eſt
verius,quia relatio perſonalis eſt propria. relatio vero ſimplex
eſt impropria & abuſiua:quod eſt multum no. Concluſio eſt q̄
relatio intelligatur in dubio perſonalis,& non ſimplex.nota be
ne prædicta verba.

A D D I T I O.

a Non ſimplicem. Vide do.Iaſ.Ma.in l.C.de ſum trin.in 2.& 3.col.vbi po-
nit regulam cum fallen.

§. Idem ſcripſit. In iſto §.teſtōr tranſiuit ad dipo-
diū in inſtitōne,nō in ſubſtōne,quę
fieri pōt h.d.& no. In tex.ex ſemiſſe.ſupple, ſint inſtituti in pri-
mo gradu. In tex.ſi primus. ecce ſecundus. In tex. repudiauerit.
& ſic ſit aperta via ſuccedendi tertio. In tex.ibi, tertium. no.ī ea-
dem perſona ius inſtitutionis & ſubſtitutionis pariter concurre
re.vnde illa verba inſtituit,& ſubſtituit, non ſunt verba adinui-
cem repugnantia,ſed ſe compatientia,vt dixi.ſup.eo. quotiens.

L E X XVII.

1 *Inſtitutio ex quota ſi præcedit, ſequens inſtitutio ſimpliciter facta intelli-
gitur in reſiduo,quod deeſt aſſi.*

1 Item quod Sabinus. † Si præcedit inſtitutio ex
quota,nō ex tota,ſequens
inſtitutio ſimpl'r facta intelligitur in reſiduo,quod aſſi deeſt. &
ſi plures ſunt inſtituti,quidam ex quota,quidam ſine parte,om-
nes eq̄quantur in iure accreſcendi.ſi non præcedit inſtitutio in
tota,intelligatur factus tranſitus ad bipōdium,vel ad id,quod bi
pondio deeſt.h.d.i.Sabinus,& idem in tripondio. h d. vſque ad
l.ex facto. In tex.excutiamus.i.videamus, ea quota parte ſucce-
dit. In tex ſine parte.i.ſine deſignatione quotæ. In tex. quod aſſi
deeſt.hic rſidet. In tex.refert.ſ. inſtitutus ſine parte. In tex.vnde.
modo tractat de iure accreſcendi. Din. In tex.ſcripſit.non coniū
ctim,quia non in eadem oratione verborum, ſed in diuerſis, &
h.d.vt ſoluat contra.d.l.vna.§.ſi vero,de ca.tol. & adde quod di-
xi.ſupr.e.tit. Intelligit ergo Din.q̄ iſti ſine parte inſtituti fuerūt,
ſeorſum vnus ab altero. In tex. ibi, ſemiuncia.i.alia dimidia vn-
cia,quæ contingebat perſonam repudiantem. Di. In tex.ibi.ſed
Seruius.hic determinat q̄ōnē. In tex.ibi, inſtituuntur. in diuer-
ſis orationibus verborum,ſm Di. In tex.ibi,ſcribantur coniun-
ctim in eadem oratione verborum. Din. In tex.ibi, venire. quia
ratione coniunctionis loco vnius habentur. Din. In tex ibi, cum

& ſi.hoc oſtendit q̄ duo coniuncti habent̄ loco vnius.Dy.& h.
d.per ſe nominatus hʒ dimidiam,& plures re inuicem coniuncti
habent aliam dimidiam.h.d. In tex.in alium aſſem.i. dimidiam
totius hæreditatis.Dy. In tex.ibi,trientem.i.in tertiam totius hæ
reditatis Dy.quia tranſitus eſt ad tripōdium, nō ad quadripon-
diū,q̄ eſſet,ſi ille vltimus hr̄et duo dipondia,ſicut ambo primi.

L E X XVIII.

1 *Ea quæ in ratione conueniunt, non dicuntur quo ad diſpoſitionem iuris ſe-
parari.*
a *Reſidui nomine nihil continetur,ſi nihil ſupereſt.*

Item quod. ibi,puto. vt is tantum habeat quantū ex
dipondio deeſt.Dy. In tex. ibi.i. magis q̄
alij.ibi,idemq; putat.ſ.vt pariter vocent̄ ad ius accreſcendi. Ibi,
neque hos.ſ.ſine parte ſcriptos.ibi,illos coniunctos.magis vnum
quam alium.nam omnes ſunt coniuncti in eo,quod ad eandem
hæreditatem vocantur. No. quod quando aliqua portio ſuper
eſt ſimpliciter inſtōni, vide͂t in ea facta inſtō,ſiue ſupereſt vni-
1 pondium,ſiue bipondium,vel tripondium.† ea.n quæ in rōne
conueniunt,non dicunt̄ quo ad diſpoſitionem iuris ſeparari. Se
cundo no.quod plures ſine partibus inſtituti, non ſunt coniun-
cti;& altero repudiante nominatus ſine parte non pręfertur in
iure accreſcendi alijs cohæredibus,& iſte paſſus notabilior eſt hu
a ius l.† Tertio no. quod nomine reſidui ſiue rei qui non conti-
net aliquid,ſi nihil ſupereſt. & iſtud dictum notabiliter allegat̄
in l.ſuus.ſup.eo.& ibi dixi ad quæſtionem de filio inſtituto in re
materna,an poſſit agere ad ſupplementū per l.quoniam in prio
ribus,& per §.repletionem, an poſſit dicere teſtm̄ nullum tanq̄
præteritus, & tenui ibi q̄ poſſit dicere teſtm̄ nullum per iſtum
tex.ibi dum dicit. Ea nulla parte. Quarto no.q̄ omnes inſtituti,
vel qui probant̄ coniuncti in eadem orōne verborum, habent̄
loco vnius. Vltimo no.q̄ ſi teſtōr diſtribuit in primum aſſem,&
ſecundum & poſtea inſtituit alium ſine parte quod per hoc trā
ſiuit ad tripondium.Et d; diuidi hæreditas in tres partes,& h.d.
Et no.q̄ omnes caſus illius l.Itē q̄ Sabinus, ſunt hodie veri,nec
corrigunt̄ per l.cum q̄ō.C.de le.quia illa l.a loquit̄,q̄ñ voluntas
poſterior pōt trahi ad derogationem priorum voluntatum,ſeu
prioris relicti,& dic vt ibi,& ſup.eo.lul.§.ſi.In gl.i. mo.ibi,non
coniunxit verbis. licet large loquendo quælibet pars orōnis di-
cat̄ verbū.vnde dicimus hoc verbū homo,& verbum lapis &c.
tamē proprie loquendo verbum eſt propria & ſpecifica pars orō
nis Modo dico q̄ licet a tota orōne procedat coniūctio verbalis,
principalis tamē procedit a verbo.vnde q̄ñ vnus actus verbi hēt
relationem coniunctim ad plures,ibi proprie eſt coniunctio ver-
balis.ſed q̄ñ ſunt plura verba,& ſic plures actus diſiuncti, ſicut in
diuerſis orōnibus cōtingit,ibi nō eſt coniunctio verbalis,quia nō
eſt ibi vnitas ſermonis,& hoc eſt quod ſentit Dy.hic,& Bar.in l.
Titius.ſup.eo & in repe.ſua de l.re coniuncti.ʒ.de le.i. In ea gl.ibi
l.re coniuncti.dic q̄ in noſtra l erat coniunctio realis tm̄. In ea.glo.
ibi,re coniuncti.ſed ꝯ hoc no.in d. §.ſi vero quidam. & iſtud ve-
rius,vt ibi per Cy. Item And.de Piſis miraṫ de eo.quod dicit iſta
gl.q̄ iſti inſtituti ſine parte ſint coniuncti re.ſi.n.hoc eſſet verū,
oſtendit ipſe q̄ hęc l.non poſſet procedere nam inſtituti in 12.vn
cias non ſunt coniuncti cum inſtitutis ſine parte aliqua coniū-
ctione.nam verbis non,vt dicit gl.re non,licet gl. dicat ꝯ : quia
duo primi habent partem diſiunctam.ſ.12.vncias,& alij duo ſuā
diſiunctam,ſ.vnciam;& ideo iſti tales non coniunguntur re.vt
inf.eodem.l.ſi ita quis hæret.Item non faciūt partes cōcurſum;
quot eſt neceſſe,ſi ſunt re coniuncti,vt inf.de lega.3. re coniūcti.
Ergo ſi iſti duo eſſent coniuncti re.ſ. iſti ſine parte inſtituti præfe
rētur hæredibus nullo modo coniunctis,vt d.l.re coniūcti, quod
hic in tex.negatur.& ideo dic quod hic iſti ſine parte inſtituti nō
ſunt coniuncti nec verbis,nec re,vt no.in dicto § ſi vero quidam.
Sed cōtra hoc opponitur.nam iſti fuerūt inſtituti in eadem vn-
cia:ergo re ſunt coniuncti. Reſpōdeo quod hæc lex interpreta
tur iſtos duos fore inſtitutos ſeparatim quēlibet in ſemiuncia,
hoc oſtēdo.nam ſi diceremus primum ſine parte inſtitutum vi-
deri inſtitutum in tota vncia,iam ac eſſet completus. & ideo ſi
alius inſtitueret̄ poſtea, vt inſtitutus in alio aſſe, vt inf. ver. ſed
ſi aſſe,in eo.l.quod tamē hic nō eſt,ſed admittunt̄ ad eādem vn
ciam,quia primo vr̄ ab initio relicta dimidia, & ſecūdo alia di-
midia vacans,arg.dicti ver.ſed ſi aſſe.& ideo cum oēs ſunt diſiū
cti re,& verbis,oibus accreſcit,vt dicto §.quidam vero. Nam
ibi in hæreditatibus ſine vlla coniūctione lʒ locum ius accreſcē
di:ſecus in legatis,vt no.ʒ.de acquir.hæredi.l.ſi ſeruos commu-
nis,ſecūdū And de Piſis.ſed Ray.dicit q̄ tacita diſtributio, quæ
fit iuris intellectu,nō inducit diſiūctionē re:ſecus,ſi fiat diſtribu
tio per teſtatorem:alias nō eſſet inuenire, quod quis eſſet coniū-
ctus ſimul re,& verbis:quod eſt falſum,vt l.re coniūcti. ſic er-
go ſtat firma oppoſitio, quia ſi ſunt re coniuncti, debet præferri
oīno diſiūctis,niſi dicamus qđ erāt re coniūcti tacite per coniūctio
nem legalem, quia lex interpretatur eos inſtitutos in portione
vacāte. dicamus ergo quod tacita coniūctio non poteſt habere lo
cum,vbi eſt tacita diſtributio portionum;& ſic ſit vera op.An.
de Piſis. Vel dic q̄ tacita diſtributio hominis idem operatur,q
diſtriō

diſtributio expreſſa vt hic. Secus ſi non ſit tacita diſtributio hominis, licet ſit tacita diſtributio legis per concurſum: quia illa bene non impedit coniunctionem realem; & credo ꝙ hæc opinio ſit ipſa veritas. In glo.ſecus.ibi,ſpeciale, in fi.vel dic verius ꝙ ibi falſa demonſtratio eſt extra cauſam relicti, & ideo non vitiat relictum,vt J.de conditio.& demon.l.demonſtratio,in prin. ſed hic falſa demonſtratio eſt in ipſo relicto, & ideo vitiat,vt J. de leg.1.ſi ſic §.1.Di.& nota bene,quia eſt ſubtile.

LEX XIX.

1 *Verba enunciatiua prolata per modũ conditionis non inducunt diſpoſitionẽ.*
2 *Argumentum a contrario ſenſu non ſufficit quo ad inſtitutionem hæredis.*
3 *Verba ordinata ad priuationem, etiam ſi interdum includant relictum, illud eſt ſolum quo ad ius excipiendi.*

Ex facto. Verba appoſita ad derogandum, vel ad transferendum non debent operari conceſſionem ad inſtitutionem. Di. & adde J.eo.l. ſi quis ita inſtituatur,in pe. charta,& quod ibi no.& l. Lucius, eod.tit.& adde ẽt quod dixi. §.de iniu.teſta.l.poſthumorum. † vel aliter, verba enunciatiua
1 prolata per modum conditionis non inducunt diſpoſitionem.a
2 Et iſta lex habet duas lect.ſed prima ẽ vera, quod illa lex loquatur ꝙ ille,qui eſt poſitus in conditione non ſuccedat, ſed ille,q. eſt poſitus in diſpoſitione. Alia lectura non eſt vera, quia verba diſpoſitiua prolata ſub vera conditione debent inducere effectum diſpoſitionis. verba conditionalia non diſponunt ut.ſ. ſi quis omiſ.cauſ.teſta.l. ſub conditione. In tex.ibi,occupare.tanquam tacite inſtitutus. In tex.huic ſcilicet Seio. In tex.eſſet i.diceretur, ſed perperam. In tex.quæ nulla eſſet,id eſt quæ nullo modo fuerat ſcripta.Di.Bal.Dicitur in lege noſtra ꝙ Seius non ſuccedit.quid de Sempronio ſubſtituto? gl. ponit duas opin.ſed veritas eſt quod non ſuccedit vt ſubſtitutus ,vel ſurrogatus, ſed vt principaliter ſubſtitutus. Vnde hæc verba,ſi hæres nõ erit Seius,ſit hæres Sempronius, non præcedente inſtitutione Seii ſapiunt inſtitutionem Sempronij in primo gradu ſm Azonẽ. Vel dic,ꝙ quia primus gradus nullus eſt, admittitur ſubſtitutus, vt l.3.§.vlt.ſup.de libe.& poſthu ſm Gui.de Cun.Extra oppo.hęc conditio,ſi hæres non eris,includit hanc, ſi nolueris eſſe hæres, vt C.de hære.inſti.cum proponas.ergo a contrario ſenſu,ſi vult, debet poſſe eſſe hæres,argu.ſup de pac.do.l.Inter. So. dico quod
2 † argu. a contrario ſenſu non ſufficit quo ad inſtitutionem hæredis;quod eſt no. & eſt hic caſus Bal.& vide J.eo.qui volebat,
3 & quod no.ſ.de rei vend.l.pręior § ancilla,vbi no.†quod verba ordinata ad priuationem, etiam ſi interdum includãt relictum, illud eſt ſolum quo ad ius excipiendi. & gl.hoc tetigit l.ſi ſocer. §.Lucius,ſup.ſol.ma.& facit inſ.ea.l. hæreditas Stanj.

ADDITIO.

a Diſpoſitionem. Adde Ang in ſuo reperto.ver.verba,vbi dicit verum ex teſtamento,non ab inteſtato l.ſi quis iſta §.Lucius, ſup.eo.Itẽ ꝙ verũ ſã directo,ꝗ per obliquum, quando nullo tẽpore valuerunt iure directo verba directa,alias diſponunt per obliquum per tex.in l.filiusfa.§.cum quis inſ. de leg.1.item dic verũ ſcdm Bart.in l.procul, per illum tex. ſup.de vſufr. niſi diſpoſitio aliter ſortiretur effectum. vide d.Ale.de Imo.in conſ.xlv.in 3.& 6.col.& in conſ.66 per totum in 1 parte.

LEX XX.

1 *Teſtamenti effectus regulatur ab opinione teſtatoris, non vera exiſtentia terminorum.*
2 *Coniunctio verbalis cadens inter honoratos, quorum vnus eſt in rerum natura,alter non,inducit tamen ius accreſcendi.*

1 **Quo loco.** †Effectus teſtamenti regulatur ab opinione teſtatoris,non a uera exiſtentia terminorum,& iſtum tex.allegat ſæpe Guil.de Cun.& iſte eſt caſus.§.ſi eam,&c. In tex.ibi, habetur,& apud coniunctum ſolum vł remanere.Di. Nota quod in his quæ dependẽt a voluntate,potius
2 inſpicitur opinio quam veritas.Secundo no.quod ↄiunctio verbalis cadens inter honoratos, quorum vnus eſt in rerũ nã,alter non,tñ inducit ius accreſcendi,& eſt multum notandũ pone caſum,quidã recipit emphyteuſim pro ſe, & fratre ſuo pacto appoſito ꝙ de vno in alterum diuertatur. Mõ ille frater erat mortuus tpe ↄ̃ctus,ſed ignorabatur.Quæritur an pars eius accreſcat fratri,& dico ꝙ ſic per iſtum tex. procedit.n.ius accreſcendi ab eo,qui non eſt in rerum natura,ad eum qui eſt in rerum natura.

LEX XXI.

Trebatius. In tex. non recte ſcribi. nullo alio hærede ſcripto.In tex. liberum tamen.hic corrigit Trebatium.In tex.recte putat.nam illa conditio,ſi quis mihi hæres erit,vt impoſſibilis reprobatur nullo inſtituto. nota hunc caſum.In tex.ibi,ſcribi.per teſtatorem.

LEX XXIII.

1 *Inſtitutus ſub conditione, interim bonorum poſſeſſionem agnoſcere poteſt, & hæreditatem adminiſtrare,& diſtrahere,*

1 **Si quis inſtituatur.** †Inſtitutus ſub conditione interim bonorũ poſſeſſionẽ agnoſcens poteſt hæreditatem diſtrahere,& adminiſtrare.vt curator datus bonis, hoc dicit iſtud principium ſecundum Iacob. de Are.& Oldr & Barto. ¶ In tex.ibi,ob urgerit.intelligatur per bonorum poſſeſſionem ſecundum tab. vt ſic poſſit creditor agere,vt ſup.hac l.in princip. ſecundum Iaco.de Arẽ. In tex. ibi, adita.poſt exiſtentiam conditionis. In tex.ibi,ſient. ſubaudi conſtituitur curator. In tex.ibi,ſine dilatione,id eſt non animo differendi,ſed neceſſaria cauſa. Din. In tex. ibi, defenderentur. reſtituerentur tamen aduerſus ea, quę facta ſunt per procuratores. Din.ſed ſecundum Gloſ.non habet ius diſtrahendi,niſi habeat bonorum poſſeſſionem efficacem,& non eam,quæ appellatur bonorum poſſeſſ.iuris tantum, & non facti. ego concordo opi. & dico quod gloſſ eſt vera,ſi vult vendere tanquàm proprietarius ſuo libero arbitrio.ſed ſi vult vendere vt merus adminiſtrator cum iudicis arbitrio,& decreto,& tunc eſt vera opin.Iacob. & Oldr.vt inſr.de iure delib.l. Ariſt.§.finali. In tex. ibi, diſtrahere.& ideo ſi agnouit, poterit a creditoribus conueniri, nec erit opus curatorem bonis conſtitui.& Iacob.de Are.ex hac littera probat,quod iſte hæres pendente conditione & diſtrahere, & etiam agere poteſt,quæ vertuntur in vtilitatem creditorum, etiam curatore non dato:in ſuum vero diſpendium,vel detrimentum aliquid vltra agere non poteſt ſecundum Oldr & Iacob.& idem Barto. Not. hic quod pendente die incerta inſtitutus poteſt agnoſcere bonorum poſſeſ.a prætore. Secundo nota quod iſta bonor.poſſeſ.interim agnita, & decreta facit eum legitimũ adminiſtratorem,non quod adminiſtret pro ſuo,ſed perinde ac ſi eſſet curator bonorum ſecundum Iacob.& Oldr. Et hoc facit ad quæſtionem, teſtator reliquit vſufructuariam vxorem in vita ipſius, & poſt eius mortem inſtituit fratrem ſuum. an frater iſte viua vxore poteſt adminiſtrare aliquid? & dicendum eſt quod ſic,agnita bonor.poſſeſ.poteſt enim adminiſtrare pro bonis conſeruandis,& pro vtilitate creditorum vt hic. & virum iſtud teſtamentum valeat: quia pendente vſufructu nullus eſt hæres habuitus,no.in l.filius.ſup.de libe.& poſthum. In gl.quæ incipit, inſtituit filium. Item dico,ſi pater inſtituit filium ſpu-
a rium,ſi legitimetur ꝙ valet inſtitutio,a ut J e. l.in tempus:quia licet ipſe ſpurius interim non poſſit adminiſtrare, vt hæres; tamen ſi cognoſcat bon. poſſ. adminiſtrabit ut curator datus bonis,& expreſſe hoc tenet Iaco.de Are.in l.libertas. J. de manu. teſta. Si tamen conditio non exiſtat, tenetur reddere rationem de omnibus adminiſtratis venientibus ab inte.quod tene menti.
b b de quibus autem venientibus ab inteſta debet intelligi,no. Iaco.de Bel.in quadam ſua diſpot.quam ponit in l.1.C. de na.li. Opponitur contra iſtud principium.& videtur ꝙ iſte nõ poſſit interim aliquid diſtrahere, quia iſta eſt bon.poſſeſ. iuris,non facti. i. dicere non eſt plena bono. poſſ. licet diſpenſatiue interim decernatur,quia non trahit ſecum plenum effectum.ſic ergo cũ diſtrahere requirat ius ineſſe diſtrahendi, & hic non inſit, ergo non poteſt ipſe diſtrahere niſi tãquã & quilibet rem alienam uẽdens.male ergo loquitur.vnde uidetur ob. J de ſecun.tab.l.2.§ ſi ſub conditione. Glo. fateẽ contrariũ quod hic non poteſt diſtrahere ante euẽtum diei incertæ. Non ob.litera,quia debet intelligi,quãdo erat appoſita dies certa;uel ſi incerta,iam extiterat.ſed Iac.de Are.dicit,non uendit,quia hæres, ſed tanquam hæres,ut iſtud tanquam ponatur ſimilitudinarie, ut ſicut eſt conceſſum hær.uẽdere generaliter, ita huic ſit permiſſum ſpecialiter, ſ. pro utilitate creditorum ſecundum Iaco.& Oldr.& de iſta dictione Tanquam,uide tex.in c.nuper, extra.de biga. eſt enim nota improprietatis. Quæro an iſta bon poſſ.quæ interim decernitur,ſit iuris,uel facti? Gl.dicit quod eſt iuris,i.a iure permiſſa,non facti, id eſt cum non pleno effectu.& no.bene glo. Secundo quæro,ſi interim diſtraxit in caſu,quo non potuit, an exiſtẽs conditio poſtea confirmet alienationem medio tempore factam? dicit gloſ. quod ſic,ut l.ſi alienam,de actio.emp.& l.proinde.ſup. ſi cer. pe. & de vſu.cum uir prędium,& ſup.de pig.act.rem alienam, & in auth.de nup.uer.quoniam infimas.

ADDITIONES.

a Inſtitutio. Adde eundem Bal.in l.certum,pe.col.ver.item dubitatur de eo. C.vnde cogna.
b Menti. Vide Fran. Are.in conſ.141.circa medium,& Ang Are inſti eo.tit. de hær.inſti.in §.hæres.vbi non faciendo aliquam mentionem de Bal.hic aliter loquitur,prout ibi vide per te.

1 *Terminus ad inſtantiam creditorum ſtatuitur hæredi inſtituto ſub conditione poteſtatiua,ad implendam conditionem,& ad agnoſcendam bonorum poſſeſſionem,vel adeundam hæreditatem.*
2 *Conſtitutione quis compellitur implere conditionem,licet conditio de ſui natura non inferat neceſſitatem.*
3 *Terminus idem debet ſtatui per iudicem,qui inuenitur ſtatutus per legem.*
4 *Iudex qui aſſignando terminum expreſſe dicit ſe poſt terminum non auditurum,re integra nihilominus debet audire.*

§. Sed ſi bonorum. Si inſtitutus differt condõnẽ pţãtiuam implere, ſuper hoc ei terminus a iudice ſtatuitur,h.d. In tex.ibi, nõ admittat.i. nõ agnoſcat. In tex.ibi,ↄdõnẽ.ſub qua erat iſtitutus. In tex.ibi, trahat.i. ꝓtrahat,& differat. In tex.ibi, veluti.exẽplũ de ↄdõne pţãtiua. In tex.ibi,nec manumiſerit.iſta fuit ↄdõ inſerta a teſtatore
1 In tex.ibi,nec manumittit vel diceret ſe manumittere velle. No. hic ꝙ ad inſtãtiã creditorũ ſtatuiẽ terminꝰ hẽdi inſtituto ſub ↄdõne

ne poteſtatiua ad implendam ꝯditionẽ, & ad agnoſcẽdam bo. a poſ. vel adeundã hæreditatẽ. † Sc̃do no. ex hoc quem cauſatiue ꝯpelli impleri ꝯditionẽ, licet de ſui nã ꝯdõ non inferat neceſſitatẽ, vt ꝟ. ſi qs omiſ. cã teſta. l. ſub ꝯditione. Tertio no. quod prætor viuus debet imitari edictum prætoris mortui in inſtitutione termini. † Idem ergo terminus dẽt ſtatui p iudicẽ, q̃ inuenit̃ ſtatutus per leg. vel in eo caſu, vel ſimili: quod eſt no. Oppo. & vr̃ q ad implendã ꝯdi. poteſtatiuã non ſit neceſſaria aſſignatio termini. nã lex aſſignat terminũ, ꝙ impleatur q̃ primũ põt. vñ vr̃ ob. l. hæc condõ ſi capitoliũ, ꝟ. de cõd. & dem. Rñdet hic gl. no. aut iſta cõdõ apponit in inſtõne hæredis, aut in legato. Primo caſu loquitur hic, q̃a põt impleri q̃ñcunq; anq̃ labatur terminus cã cognita præfixus a iudice. aut apponitur in legatis, & tunc dẽt impleri q̃ primum põt: & ita loquitur l. ꝯria; & hæc ſo. eſt no. & vera, vt ꝟ. de cond. inſti. l. fi. & eſt rõ dr̃æ, q̃a ſi vrgeretur ita hæres, de facili ſubuerteretur totum teſtm̃, q̃a ſubuerſa inſtitutione ſubuerterentur & legata. nã ergo ſubuertantur, non arctatur ſic hr̃s, vt arg. C. de fidei. cõ quã. itẽ eſt alia ratio, q̃a legatũ affert lucrum, ſed hæreditas q̃ñq; dãnum, vt ꝟ. mã. l. ſi hæreditatem, §. 1. ſm Ia. de Ra. & Pe. hac ſecunda ratione ponderata eſt idem in ſubſtitutione tam directa, q̃ in fideicommiſſaria, quia vtraq; implicite ſe habet ad lucrum, & damnum, arg. ꝟ. de leg. j. cũ filio. Prædicta vera ſunt in vltimis volun. Sed in ꝯctibus non habet locum illa l. hæc conditio, vt ibi no. & dixi ſ. eo. ſuus §. puto, & ſic itẽ illa l. non hẽt locum in reſcriptis. nam ſi nõ ponitur terminus ab homine, non ſubauditur a leg. vt no. in c. a. dudum, de præb. lib. 6. Quæro hic q̃tum tp̃s eſt iſtud, quod dẽt aſſignari per iudicem? litera dicit quod eſt tp̃s commenſuratum ei tempori, de quo dicit edictum prætoris: tñ iſtud edictum nõ videtur ꝙ habeamus ſm glo. habemus tamen effectum edicti ꝟ. de bo. au. iu. poſſ. l. ſi ſeruus, & de cu. bo. dan. l. 1. ſm Din. in illis legibus non exprimit̃ certus terminus. Et ideo dicit Bar. ꝙ intelligitur hic de termino. c. dierũ, vel anni, vt ꝟ de ſuc. edi. l. 1. §. largius. nã cum per lapſum iſtius termini præcludatur via ipſi hæredi, vt d. a l. ſi ſeruus, merito non dẽt eſſe minus tp̃s, q̃ edictũ aſſignat ad viã præcludendam ſm Bar. & dicit ꝙ iudices in hoc errant, quia ſtatuunt minorẽ terminũ, & per hoc dicit ipſe ꝙ deſtrues mille proceſſus, pro iudice facit, quia iſte terminus vr̃ arbitrarius, vt l. 3. de iu. deli. & vide ibi Ia. de Are. & arg. ſ. de peti. hære. ſi quis libertatem, ver. nã cũ quidã Licinianus; & iſtud pẽdet a q̃one ſequenti. Quæro igit̃, vtrum, lapſo iſto termino hæres ſit totaliter excluſus, ita ꝙ deinceps non poſſit conditionem implere, nec adire hr̃ditatem? Bart. expedit ſe, & dicit ꝙ eſt excluſus per d. l. ſi ſeruus, de bo. auth. iud. poſ. Ex hoc ſequitur ꝙ oĩa legata ſunt defecta, annullata inſtõne hæredis. Ego dico quod aut res ẽ integra, aut non. Primo caſu admittitur purgatio moræ, arg. ꝟ. de op. le. mancipiorũ facit quod no. in d. c. dudum, per Arch. Secundo caſu, vt quia pp moram hæredis eſt datus curator bonis, tunc dico ꝙ hr̃s inſtitutus repellitur, & ita intelligatur, ſi ſeruus. Innoc. alibi dicit ꝙ aut terminus ſtatuitur a lege: & tunc poſt terminũ nihil fieri põt. facit ſ. de excu. tut. ſcire oportet §. pr̃s. aut ſtatuitur a iudice; & tunc aut res eſt integra, aut non, vt prædixi. plus dicit Inno. & eſt no. dignum. † ꝙ ſi iudex in aſſignatione termi-
4 ni dicit expreſſe ſe poſt terminum non auditurum, ꝙ nihilominus dẽt audire re integra, & non eſt alibi. ita dicit ipſe extra, q̃ ma. ac. po. c. cum in tua, & vide gl. q̃ ponit hanc q̃onem in l. ſi ea. C. qui acc. non poſ. Extra opponitur ꝯ prædicta dicimus ꝙ poſt terminũ excludit, imo vr̃ ꝙ tacita agnitio inducat. vñ vr̃ ob. ꝟ. de acq. hære. l. q̃diu, & quod ibi no. ꝙ q̃ñ terminus aſſignat̃ ad petitionẽ creditorum, lapſus termini hẽt vim tacitæ agnitionis, non tacitæ repudiationis. Sol. idi loquit̃ in hærede pure inſtituto, vel cuius inſtitutio erat iam purificata: hic aũt pendebat conditio. vñ nec expreſſa, nec tacita adõ hr̃d. põt hr̃e locum pendente ꝯdõne: & ſic non ob. Quæritur vlterius, an iſti hr̃des debeant citari noĩatim, vel ſufficiat ſolum g̃nale proclama ſm Leo. 1 pe. C. de remiſ. pig. veritas eſt ꝙ debeant citari noĩatim illi, qui tenent primum gradum, vt hic & ꝟ. de ſuc. edic. l. 1. in prin. & §. largius, & l. 1. ante fin. ſ. de ven. inſpi. ſecus in his, q̃ tangunt aliquẽ vlr, quia tunc ſufficit g̃nalis citatio, vt no. Inn. in c. ſi. ex. de maio. & obe. & clarius dicetur, ꝟ ea. l. §. ſed ſi ſub conditione.

ADDITIO.

a Aſſignet. Vide Lud. Rom. in, conſ. 495.

---

3 *Pendente caſuali, vel mixta conditione inſtitutionis iudex ad inſtantiam creditorum ſtatuit terminum, infra quem ſi non petatur bonorum poſſeſſio, creditores in poſſeſſionem mittantur.*

3 §. Item ſi conditioni. † Pendente caſuali vel mixta conditione inſtitutionis iudex ad inſtantiam creditorum ſtatuit terminum, ꝟ. quem ſi non petatur bonorum poſſeſſio, vel non adeatur hæreditas, creditores in poſſeſſione mittãtur. hoc dicit vſque ad ver. & interim. In tex. ibi, non potuerit, & ſic non habet locum. In tex. ibi, obtigerit. i. petita fuerit bonorum poſſe. vt dixi ſ. in prin. No. in iſto §. quod hic non aſſignat̃ terminus hr̃di, vt impleat ꝯditionẽ, vt ſ. quia non pt aſſignari terminus ad faciendũ, quod non eſt in ſua poteſtate, ar. ad hoc. ſ. de ex. tu. Titius §. 1. & C. de lega. l. ab adminiſtratione. & ideo alia forma in aſſignatione termini hic deſcribitur q̃ ſ. & forma eſt hæc; niſi ꝟ. tñ tp̃s aut hr̃ditas obtigerit. i. fuerit petita bon. poſſ. vt ſtatim dixi, aut adita fuerit. i. de iure ciuili, permittã ego iudex bona poſſideri per creditorem. & no. de illa dic. niſi q̃ño cadit in aſſignatione termini. Secundo no. quod iſte terminus debet ſtatui ad inſtantiã creditoris, totũ hoc quod hic dr̃, eſt inductũ in fauorem creditorum, ne diu ſtent in ſuſpenſo, vt l. ſi diu ꝟ. quibus ex cau. in poſ. ea.

1 *Pendente termino iudicis, poteſt dari curator pro bonis conſeruandis, qui poteſt diſtrahere bona tempore peritura.*

1 §. Et interim. † Pendente termino, de quo proxime ſ. dixi, põt dari curator bonis conſeruãdis, qui poteſt diſtrahere bona tp̃e peritura. h. d. In tex. per curatores datos bon. per ipſos conſeruandis. In tex. iuſſitum. Not. ergo quod iſte curator non poteſt diſtrahere, niſi iubente prætore. facit infr. de priui. cre. l. ſi magiſtratus, & ꝟ. de iure deli. Arift. § fin. No. in iſto ver. ꝙ pendente dilatione iudicis officium non conquieſcit, & eſt duplex ratio. Prima quia periculum erat in mora. Secunda quia dilatio aſſignata ad vnum effectum, & in fauorem creditorum, non debet in alio effectu, vel in odium operari; quod eſt no. & fuit hoc dictum originaliter And. de Piſ. in d. l. ſi ſeruus. ꝟ. de bo. auth. iudi. poſ.

1 *Ordo quo peruenitur ad curatorem, qui datur bonis conſeruandis.*

a *Statuta non poſſunt diſponere ſuper iuramento.*

§. Sed ſi ſub conditione. Si terminus præfixus extitit, & bon. poſſ. per inſtitutum agnita non eſt, datur curator bonis, qui æs alienum ſoluere poterit ex precio redigendo ex diſtractione bonorum. h. d. In tex. ibi ſit. nec agnouit bon. poſſ. & venit tempus a prætore ſtatutum. Iaco. de Are. vel aliter dic quod continuatur cum ver. præ. quando pendebat adhuc dilatio, & continuatur, ſic, expectatur dilatio per iudicem data, niſi res ſit tempore peritura, vt in ver. & interim. Item niſi æs alienum vrgeat, tunc non ſpectatur dilatio, quin interim fiat venditio per curatorem, etiã ſi creditores vellent propter lucrum medij temporis, ſecundum
1 Iaco. † Not. hic quod ad iſtum curatorem non peruenitur niſi quodam ordine. oportet enim primo citare hæredem ad petitionem creditorum, & aſſignare ſibi terminum, vt prædixi, & poſtea datur curator, qui interim pendente dilatione debet bona conſeruare, & non diſtrahere, niſi res ſit interim tempore peritura, vel debitum vrgeat; & niſi iſta forma ſeruetur, non valet datio curatoris. Quæro hic, vtrum hæres ſit citandus nominatim: an ſufficiat generalis citatio, ſi quis eſt, vel velit eſſe hæres? & breuiter dico quod requiritur ſpecialis citatio, vt int. § ſi. de ven. inſpi. ſecundum Bar. Circa quod conſidera, ꝙ aut loqui-
a mur in facto ſpeciali, vel generali. Primo caſu aut eſt certus aduerſarius, & debet nominatim citari citatio. n. debet eſſe certa, vt no. ſup. de iud. eum quem temere: aut aduerſarius eſt incertus, tunc ſufficit citatio generalis, vt no. in l. hæc autem. § j. quib. ex cau. in poſ. ea. Secũdo vero caſu principali ſemper ſufficit generalis citatio, niſi poſtquam quis ſe conſtituit ſpecialem aduerſarium ſecundum Innocen. qui ita no. extra. de maiori. & obedien. c. humilis, & qui. ma. accu. poſ. c. cum in tua. & dicit Innoc. in d. c. fin extra, de maio. & obe. quod ſi poſt ſententiam latam, & poſtquam tranſiuit in rem iudicatam, pars confitetur ſententiam iniquam, & ſe reuera non debere recipere id, quod eſt ſententiatum, quod iſto caſu poteſt cogi per cenſuram eccleſiaſticam per Epiſcopum quod ibi præſtet liberationem, & ſibi imponatur perpetuum ſilentium, & no. etiam ibidem Inn. † quod ſtatuta non poſſunt diſponere ſuper iuramento.

ADDITIO.

a Certum. Vid. Fel. in c. cognoſcentes, de conſti. in 6 col. in prin. & eundem Bal. in l. certum 6 col. ver. viſo, de bo. po. C. vnde cogna. in l. ſi 4. q. C. de edi. di. Ad. tol. & in auth. ſi omnes, in j col. ver. id eſt quæro. C. ſi vt ſe ab hær. ab. & in l. ſi §. cum igit̃, in 4. col. in ver. quæro ergo, nat. quid. C. de iure de lib. & d. Alex. de Imo. in conſ. 1. in 2. p.

---

1 *Natiuitas poſthumi ſi licet pendeat, non debet tamen hoc obeſſe creditoribus, quin poſſint ad ſuum debitum peruenire, dato interim curatore bonis.*

§. Sicuti. Dixi ſup. de curato. dando, & eius officio, quod iacet hæreditas, quia pendet condõ: hic dicit idẽ eſſe, q̃ñ iacet hr̃ditas, quia pendet natiuitas poſthumi, vel etiã in iam nato nõ habente tutorẽ, & ſic ceſſat interpoſitio, cũ eius authoritate poſſit hr̃ditas adiri, & non aliter. No. in iſto ver. ſicuti, quod licet pendeat natiuitas poſthumi, non dẽ tamen hoc obeſſe creditoribus, quin poſſint ad ſuum debitum peruenire, dato interim curatore bonis. Secundo no. quod ſi pupillus, cui eſt delata hæreditas, caret tutore: tamen non debent impediri creditores in ſuo credito conſequendo. conſequentur aũt hoc ordine,
a quia citatis agnatis, uel amicis pupilli per generale proclama, a vt

ADDITIO.

a Proclama. Vide late d. Alex. de Imo. in conſ. 137. & in conſ. 86. in 2. p. Bal. ſuper j. Infor.

vt no.in d.l.hoc autem.§.1.& liquidato ꝙ pupillus caret tutore,
dabitur curator bonis conſeruandis, cuius officium erit diſtra-
here,& creditoribus ſoluere;& hoc intendit,& eſt not.ꝙ in iſtis
caſibus non peruenitur ad ſm decretum per adiudicationem,
ſcilicet ꝙ iudex adiudicet bona creditoribus pro menſura debi-
ti,ſed per iuſſum de vendendo,quod facit iudex curatoribus,vt
vendant,& ſoluant,& hoc eſt quod vult iſta litera;& ita eam in
telligit Iac.de Are.& gl. in d.l.ſi diu, infra ex quibus cau. in poſ.
ea.Ego credo,quod ſi nõ inueniretur emptor, ꝙ curator poſſet
dare in ſolu.creditoribus pro menſura debiti declarati; & tene
menti hunc § quomodo poſſit fieri proceſ.quando pupillus eſt
Inſtitutus hæres,& non habet tutorem, & ſic eſt in defenſione.
nam creditores oportet quod conſequantur ſibi debitum per
medium curatorem dandum bonis; & hæc eſt via huius l.

1 *Curator eſt dandus iacente hæreditate propter abſentiam hæredis inſtituti,vel propter aliud impedimentum, quo impeditur in iudicio ſiſtere.*
2 *Abſens non contumaciter, ſed per caſum non eſt ita adſtringendus ad terminum. vel diem adiectam in edicto.*
3 *Prætor dat creditoribus licentiam, vtrum velint per ſe, vel per curatorem bonis datum bona debitoris diſtrahere.*
4 *Debitor ſi latitat,permittitur creditoribus,ſi vero non latitat, permittitur curatori dato diſtrahere bona.*
5 *Pendente dilatione iudicis, vel creditoris non poteſt interim perueniri ad venditionem.*
6 *Dilatione iudicis pendente abſenti conceſſa, ſi iudex interim interponeret primum vel ſecundum decretum,eſſet ipſo iure nullum.*
7 *Solutio propter ægritudinem debitoris non differtur.*
8 *Cauſa abſentiæ etiam iuſtiſſima non impedit miſſionem ex primo decreto.*
9 *Comparere qui non poteſt perſonaliter, non tenetur mittere procuratorem ad actus iudicij, qui pertinent ad lit.conteſt.vel ſententiam,ſed ad alios actus tenetur.*
10 *Abſentia quando præcedit citationem, citatus non tenetur mittere procuratorem,ſecus quando citatio præcedit abſentiam.*
11 *Reſtitutio in integrum non competit contra venditionem factam a curatore bonis dato,niſi enorme damnum appareat.*

§. Et ideo. Iſte ver.habet duplicem intellectũ. Primus
eſt intellectus gl.ſm quem. h.d.ꝯ venditionẽ
factam per curatorem datum bonis reſtituuntur abſentes,&
alij qui comparere non potuerunt,cauſa tamen cognita.Et cir-
ca hoc vide quod no.ĵ.de priui.cre.l.Imperatores. ſed iſte intel
lect.glo.non habet continuationem ſuam cum ver. anteceden-
tibus & ideo Iac.de Are.intelligit aliter, videlicet ꝙ hic non lo-
quatur de reſt.in integ.ad reſcindenda geſta per curatorem,ſed
loquitur de cauſæ cognitione, quæ requiritur in ipſa datione cu
1 ratoris,& h.d.curator † eſt dandus iacente hæreditate pp abſen-
tiam hæredis inſtituti,vel pp aliud impedimentum,quo impe-
ditur in iudicio ſiſtere.h.d.& ꝙ detur curator bonis abſentis,ha
bes in l.ab hoſtibus,in pr.quibus ex cau.ma.& hoc eſt uitl.not.
quia debitores qñq; vagantur per orbem, vel abſunt in longin-
quis partibus,& nihilominus habent bona in patria,ꝙ credito-
res,qui volunt experiri,& ſuum conſequi, venient ad hunc ef-
fectum per mediũ curatorem dandam bonis.h.d ſm iſtũ intelle
ctum.In tex.adiecta.ſ.in danda reſti.contra venditionem factam
a curatore ſm gl.vel dic adiectam.ſ.in præfiniẽdo tempore adi-
2 tionis,vt in præcedentib. patet.† abſentes.n.non contumaciter,
ſed per caſum non ſunt ita cõſtringendi ad terminũ.vel dic adie
3 ctã in edicto,quo ꝑtor ait † ſe dare licentiam creditoribus, vtrũ
velint per ſe,an per curatorem datum bonis diſtrahere, vt ſ. de
4 cur.fur.l.cuius bonis,ſm Iac. de Are. † Nam vbi latitat debitor,
creditoribus permittitur,vbi non latitat non permittitur credi-
toribus,ſed curatori ſm iſtum ĩtellectum.& omnes intellectus
iſti ſunt veri in ſe,& notabiles.In tex.ſine dilatione.i.ſine aĩo dif
ferendi litem.In tex.ibi, defenderentur. nã iſtis caſibus demum
per curatorem bonis datum venduntur bona, & non per credi-
torẽ.Iac.de Are.Prima glo.quærit de intellectu textus,& expo-
ne,vt dixi duobus,vel tribus modis. Secunda gl. quærit qd vult
5 dicere lr̃a,ſine dilatione.dicit glo.† quia ſi penderet dilatio iudi-
cis,vel creditoris,non poſſet interim perueniri ad venditionem.
6 & tene menti quod dicit de dilatione iudicis; † quia donec pen
det terminus aſſignatus abſenti ad cõparendum, ſi iudex inter
poneret primũ,vel ſm decretũ,eſſet ipſo iure nullũ, vt C.de di-
la.l.ſiue pars. Tertia gl.colligit vnum no.& q̃rit de vna quæſtio-
7 ne,& dicit.no.† pp ægritudinẽ debitoris non differri ſolutionem,
8 q̃ dẽt fieri creditori:† & quod ẽt iuſtiſſima cã abſentiæ nõ im-
pedit miſſionẽ ex primo decreto.Iſẽ quod plus eſt,non impedit
venditionem fiendã per curatorẽ datũ bonis.intelligo tali ægri-
9 tudine,per quã ſuis negocijs ſupereſſe non poſſit.† Quærit gl.
an qui non põt perſonaliter cõparere, tenetur mittere procura.
Io.diſtinxit inter actus iudicij,q pertinent ad lit. cõt.vel ſniam,
& non tenetur mittere,ſed ad reliquos actus ſic.Et iſta opin. Io.
non tangitur alicubi in iure, ſed alibi diſtinguit inter perſonas
.ſ.inter actorem,& reũ,vt no.ĵ.de diuer.& tẽpo.pſcri.l.1. Alij di-
ſtinguunt inter impedimenta, aut eſt impedimẽtum breue aut
longum,& omnia iſta Gul.de Cu.& Iac.Bu.ſimul colligunt in
l.i.§.j.ſup.ſi quis cau. And. de Pi. addit vnum verbum,quia dicit
10 ꝙ diſtinctio doc.eſt vera † quando abſentia præcedit citationẽ.
ſed ſi citatio præcedit abſẽtiam, iſte præuentus per citationes ſꝑ
tenet dimittere proc.ad cauſam.facit inf.eum qui ap.in pro. de-
11 fendi.l.j.& 2.ſed alle.ipſe tex.& gl.no.inf de le.eundem.§.j.† Re
uoco in dubium,vtrum ꝯ vendõnem factam per curatorem bo
norum cõpetat in integrum reſtõ: dicit gl.quod pupillo non cõ
petit,ſed abſenti.ſimilẽ dñam ponit gl.inf.de act.hr. Pantonius,
& l.l.cũ quidam. Bar. dicit ꝙ nec pupillo,nec abſenti in caſu hu-
ius l.dar̃ reſtõ,quia nõ erat facta vendõ de bonis proprijs ipſorũ
ſed de bonis hr̃ditatis iacentis, quæ interim repræſentat defun-
ctũ,& nõ hũc pupillũ,vel hunc abſentem.probar̃ dictum in l in
integrum ſup.de mi.Rõ dicti probar̃ in l.nõ minus §.fi.ĵ.e.ſic
ꝙ hic.ſ.ꝙ pupillus nõ reſtituat̃.ſ.de mi.auxiliũ,& qui.ex.ma.l.fi.
ſed Ia.de Ra.& Pe.dñt ꝙ in hoc caſu pp enorme dãnũ reſtituit̃
minor abſens,& nõ ob.l.in integrũ,q̃a ibi loquit̃ i pupillo,q aſti
tit in iudicio.ſed nos loqmur de pupillo,q nunq̃ fuit,& ibi loqui
tur de pupillo,q abſtinuit,ſed nos loqmur hic de pupillo,q nun-
q̃ excluſus de iure cõi.vñ dico ꝙ ſibi dabit̃ multo fortius in inte
grũ reſtõ ſm Iac.& Pe.non ob.rõ Bar quia adita poſtea hr̃dita-
te fingit̃ hæres retro.vnde pp fictum dñium reſtituit̃ in integrũ
vt ſup.de mi.l.etiam ei,el picolo;& iſtud eſt ipſa veritas.

LEX XXIIII.

1 *Subſtitutio vulgaris tacita,fit verbis affirmatiuis.*
2 *Subſtitutio omnis collata in defectum cohæredis,eſt vulgaris.*
3 *Subſtitutio tacita eſt duplex.*

T.tius. Subſtõ vulgaris põt fieri verbis affirmatiuis,dictio
vtrum importat ſubſtõnem vulgarem.h.d.In text.
ibi,hæredẽ.ſ.inſtitutum,& ſubſtitutum,vt ſup.e.l.ul.§.fi.& l.ſeq.
& l.quotiens,§.ſi quis primum,& inf.l.proxi.Iac.de Are.In text.
ibi,tacita.quia ex interpretatione iuriſconſulti ex propria ſigni-
ficatione vocabuli trahit̃ ad vulgarem expreſſam . ſecus in illa,
quæ intelligit̃ in expreſſa pupillari,quia ſolum ex interpretatio-
ne,iuriſconſulti,non ex propria ſignifica.vocabuli Dyn. No. ꝙ
1 tacita † vulgaris fit verbis affirmatiuis ſecundum Dyn. Item
2 no.† quod omnis inſtõ collata in defectum cohæredis,eſt vul
3 garis.† Item no. quod ſubſtõ tacita dupliciter fit : quædam eſt
ſubſtõ tacita,& vera ex mente teſtatoris, & ex aptitudine ver-
borum prolatorum; & iſta operatur idem quod expreſſa ſubſtõ
vt hic,& no.in l.precibus,in glo.parua.C.de impu.& ali. ſubſti.
quædam eſt interpretatiua,id eſt ficta ſubſtõ,quæ appellatur ta-
cita,quæ procedit ſolum de mente iuris, & per interpretationẽ
extenſiuam; & iſta tacita ſubſtõ ſemper operatur idem, quod
ſubſtitutio expreſſa,vt C.de inſti.& ſubſti.l.fi.& d.l.precibus; &
iſta fuit mens hic Dyn.

LEX XVII.

1 *Inſtitutionis conditione deficiente,admittitur ſubſtitutus in ea parte.*
2 *Inſtitutionis forma prima quando eſt plenior quam ſecunda,ſtatur primæ.*
3 *Conditiones plures quando ordinantur ad eundem effectum diſiunctim,non coniunctim,quæ prius exiſtit,illa trahit prius ſecum effectum,& alia eſt ſuperuacua.*

Si te ſolum. Diuidit̃ in tres partes. Nam in prima par-
te loquit̃,qñ fuit inſtitutus pro parte pure,
pro alia parte ſub condi. & in condõnali parte habuit ſubſtitu-
1 tum,& dicit † quod deficiente condi. inſtõnis in ea parte ſubſti
tutus vocat̃. Secundo loquit̃, qñ quis erat primus inſtitutus pu-
re,ſecundo condõnaliter,& dicit quod præualet inſtõ prima ſi-
ne pura,quia plenior.econtra habes inf.eod.ſi ita ſcriptũ. Tertio
loquit̃,qñ quis eſt hæres inſtitutus ex vna parte ſub cond.ex alia,
vel eadem ſub alia condõne,non dato ſubſtituto,& dicit ꝙ con
dõ primo exiſtens totũ ad ſe trahit.Concor.inf.eo.ſi quis ita ſcri
pſerit.ſecunda ibi,ſed ſi forte 3.ibi,ſed ſi plures. In tex.ibi, ſubſti-
tuero.ſ.vulgariter.Non.n.intelligit̃ per fideicommiſſum,quia fi
deicommiſſaria ſubſtõ non impediret ius accreſcendi. In tex.
ibi,inſtituero.ſ.pure,& in ſolidum,vt differat a verſic.ſeq.Dy.in
ver.ſed ſi hr̃dem,in ver.ſed ſi plures. No.quod in primo caſu le-
gis erat dubitatio, quia videbatur quod inſtõ pure facta in par-
te,interim per ius accreſcendi extenderet ſe ad vniuerſum, & ꝙ
ſicut excluditur vulgaris ſubſtõ per adõnem,ita excluderetur ꝑ
ius accreſcendi.ſed veritas eſt, quod ius accreſcendi ceſſat inte-
rim,& ideo deficiente cõdõne inſtõnis admittitur ſubſt. ad hoc
ſup.de inu.reſt.l.pe.& quod ibi no.in l.2.ſup.ſi pars hære.pe.Se
2 cundo no.† quod quando prima forma inſtõnis eſt plenior q̃ ſe-
cunda,ſtatur primæ,& ſic poſterior forma non h; priori deroga
re,ſeu detrahere,& hoc in inſtõne hæredis.ſed in legatis dic, vt
inf.de condi.& demon.nam ad ea,& quæ ſit rõ,dic,vt no.ĵ.de ꝯ
di.inſti.l.ſi plures.in contrac.dic,vt ſup.de rei ven.ſi id quod.Ter
3 tio no.† in ver.ſed ſi plures.quod quando plures condõnes ordi
nantur ad eundem effectum diſiunctim, n non coniunct im.quæ
quæ prius exiſtit,illa trahit prius ſecũ effectum, & alia habetur
pro ſuperuacua;quod no. & hoc modo loquendo ceſſant con-
tra omnia. In iſto tertio ver.vult purificare purificationem per
primo exiſtentem conditionem purificatę ab ipſo principio.

LEX

L E X XXVIII.

1 *Nomina, & verba tranſpoſita idem ſignificant.*

Si ita quis. Non primo nominatus, ſed qui prius ſucce dit, habetur loco inſtituti. h. d. & eſt no. lex.
1 In tex. inſtitutum. non inſpecto ordine ſcripturæ. Din. † Et no. hic quod nomina, & verba tranſpoſita idem ſignificant. Gyn.

L E X XXIX.

1 *Dictio quiſq; de vera ſermonis prædicatione non verificatur niſi in plurib.*
2 *Dictio vnuſquiſque idem ſignificat, quod dictio omnis.*
3 *Vniuerſale collectiuum reſoluitur in particulare diſtributiuum.*
4 *De dictione Vterque, vide remiſſiue.*

Hoc articulo. Verbum collectiuum hic ponitur pro diſtributiuo. h. d. ſm Iacob. de Are. Vel ſic, tantū operatur pluralis locutio, quantum per ſe de quolibet ſigillatim facta prouiſio. hoc dicit ſecundum Din. Et hoc eſt quod dicit pluralis locutio geminat ſingularem. Din. vel ſic. vna oratio coniunctiua habet vim duarum, vel plurium diſiunctiuarum orationum. h. d. In tex. ibi, ſignificantur, † quia de vera
1 ſignificatione ſeu prædicatione ſermonis dictio quiſque, non verificatur niſi in pluribus, & non in vno. leges tamen vbi non reſultat abſurditas, bene amplectuntur iſtam veram prædicationem, vel ſignificationem terminorum, vt inf. ad Treb. l. Iulianus Phœbus, & l. baliſta. In tex. ibi, poſſe, ſcilicet quantum ad rigorem verborum. Din. In tex. ibi, mentem. potius quam ipſam ſtrictam ſignificationem vocabuli ſecundum Di. & Ia. de Are.
2 In tex. ibi, forte. inquantum inſtituit teſtatur. Din. No. † quod dictio vnuſquiſque, idem ſignificat, quod dictio omnis. vnde ſi dico, vnuſquiſque ſcholaris hic dormit, eſt dicere, quod omnes dormiant. tamen quando iſta dictio ponitur in conditione, verificatur ex aliquo, licet non vera ſit ex vniuerſo. & ſic vniuerſale
3 collectiuum reſoluitur in particulare diſtributiuum. & licet iſte tex. dicat, quod dictio quiſque complectitur omnes de formali prædicatione, iſtud eſt verum ad hunc ſenſum quod non verificatur ex aliquo, ſed ex vniuerſo, attenta mera ſermonis natura: non tamen per omnia eſt idem dicere vnuſquiſq;. & omnis. nam dictio vnuſquiſque actus, de quo quæritur, cuilibet in ſolidum appropriat, & attribuit, ſed dictio omnis, non attribuit ſeu diſtribuit cuilibet in ſolidum, vt infra de lega. 2. ſi pluribus. & ideo aliud eſt dicere vnuſquiſque ingrediens caſtrum habeat x. aliud omnes ingredientes caſtrum habeant. x. in primo caſu quilibet vocatur in ſolidum. in ſecundo omnes veniunt coniunctim ad eadē. x. Item aliud eſt, lego vnicuique filiarum mearum pro dote. c. aliud eſt, lego omnibus filiabus meis. c. pro dote. Primo caſu quælibet habet. cap. Secundo caſu inter omnes habent. ca. Item aliud eſt dicere conſtituo omnes iſtos meos procura. Aliud eſt dicere cōſtituo quemlibet. Primo caſu ſunt omnes ſimul, non in ſolidum conſtituti. vnde non poteſt vnus ſine alio. Secundo caſu quilibet habet poteſtatem in ſolidum, &
4 idem in executoribus teſtatorum; quod eſt no. † Quid de dictione vterq;? dic, vt ſ. man. l. creditor. §. duobus, & ibi per Cy.

L E X XXX.

1 *Nexus pignorum non impedit exiſtentiam hæredis neceſſarij, ſi creditori ſatisfiat.*

1 **Pignori.** † Nexus pignorum non impedit exiſtentiā neceſſarij hæredis, ſi creditori ſatisfiat. hoc d. In glo. non aliter. hoc verum eſt in ſeruo ſpecialiter obligato, ſed in generaliter obligato dic, vt l. 1. C. de nec. ſer. per Iac. de Are. & facit l. iſta ad quæſtionem de vſuratio, quam notant in l. filio præterito. ſ. de iniuſto, & irrito teſtamento.

L E X XXXI.

1 *Quando aliquid relinquitur fratri, vel monacho, non eſt inſpicienda qualitas ipſius fratris, vel monachi, ſed capacitas ſui ordinis, vel monaſterij.*

Non minus. † No. ꝙ perſona dominorum, nō ſeruorum, intuēda eſt quoad capacitatem re-
1 licti. & ex hoc apparet ſecundum Azo. ꝙ † quando relinquitur aliquid fratri, vel monacho, ꝙ non eſt inſpicienda qualitas ipſius fratris, vel monachi, ſed capacitas ſui ordinis, vel monaſterij, & ideo fratres minores nihil capiunt, quia eorum ordo non eſt capax: quod tene menti.

§. Hæreditarium. Quæro, nūquid eccleſia carens prælato æquiparetur hæreditati iacenti? & dico quod non, cum interim poſſideat, vt no. Inno. in c. olim, de reſti. ſpo. & in c. cum in officijs, de teſta. per eundem, & adde quod no. in l. ſicut. §. ſi. quod cuiuſque vniuer. &c.

L E X XXXII.

1 *Hæredis inſtitutio non poteſt pendere ex alieno arbitrio, ſed debet eſſe declarata per ipſum teſtatorem nominatum.*
2 *Hæredis declaratio poteſt poni in arbitrio executoris, vel commiſſarij in relictis ad pias cauſas.*
3 *Incertitudo circa hæredis inſtitutionem non vitiat teſtamentum ad pias cauſas.*
4 *Teſtator ſi mandauit diſtribui bona ſua ſecundum voluntatem prioris Prædicatorum, ſi velit diſtribuere ea conſanguineis, vel filio ſpurio teſtatoris, non poteſt.*
5 *Tabellio an poſſit in teſtamento addere verba derogatoria, vel inſtitutionem ex dacentia.*
6 *Nomen hæredis proferendum eſt a teſtatore.*
7 *Reipublicæ vtile eſt teſtamenta non rumpi.*
8 *Ad hæredis inſtitutionem inter liberos ſufficiunt quæcunque indicia voluntatis.*
9 *Clauſula, quod laudum debeat fieri ſecundum conſilium ſapientis, eſt contra ſubſtantiam compromiſſi, & tale compromiſſum non valet.*
10 *Iuris appellatione veniunt ſtatuta.*

Illa inſtitutio. Subſtantia inſtōnis in arbitrium tertij conferri non pōt. vel ſic electio hæredis non pōt conferri in arbitrium alterius. h. d. In tex. ibi, per ſe.
1 certa diſpōne teſtantis. Iac. de Are. † No. hic inſtō hæredis non pōt pendere ex arbitrio alieno, ſed dʒ eſſe declarata per ipſum teſtōrem. hic tamē vide quod no. Cy. C. de teſta. mil. l. captatorias & inf. de reb. dub. l. verum, § cum quidam. Et facit inf. de lega. 2. cum quidam, & de ioa. vin. pr̄ ex prouincia; & eſt verum quod ll. illæ loquunē in legatis, Non in inſtōne hæredis: quia inſtō hæredis dʒ eſſe per ſe certa, & declarata per ipſum teſtōrem nomi
a natim, vt C. de teſta. iubemus, in princi. Fallit † in relictis ad pias cauſas. quia tunc declaratio hæredis pōt poni in arbitrio executoris, ſeu commiſſarij, vt C. de epi. & cle. nulli, & l. ſi quis ad declinandum. & eſt rō. quia ibi tolerat̄ incertitudo fauore relictorū ad pias cauſas, & hoc clarius probat̄ in c. cum tibi, de teſta. ſecundum Bar. Cy. dicit qd̄ quidam doc. intelligunt illud c. in legatis, non in inſtōne hæredis, & non dicit Cy. hic in hoc plus. tu tene
3 opi. Bar. † Nam ad pias cauſas non vitiat incertitudo. Interim
a enim ſemper certus eſt hæres, a ſcilicet vel cōmiſſarius, vel Epiſcopus ſ. pro pauperibus, & ad commoditatem pauperum. facit in auth. de eccle. titu. §. ſi quis in nomine. In glo. & eſt rō. ibi futura non ſunt, argum. ſup de iu. om. iu. l. eum qui. §. j. Iac. pro hac etiam rōne facit inf. de condi inſti. l. ſeruus alienus, cum l. ſeq. & ſi iſta rō eſt vera. nulla vltima voluntas valet: quod eſt falſum. & ideo dic quod ideo valet, quia hæreditas ſuſtinet vicem defuncti, nec videt̄ dominium perditum, ſed tranſlatum. ſecus, ſi eſſet omnino deperditum, vt C. de leg. l. vxor patrui, & inf. de vſufr. leg. Sticho adde aliam rōnem, quare in l. noſtra de vltima volūtate non pōt, vt ita dixerim. compromitti per teſtatorem, quia tunc voluntas eſt imperfecta tam in materia quam in forma. igitur eſt nulla diſpō, vt ſup. de teſt. ſi is qui, & l. ex ea, & in. de lega. 3. l. fideicommiſſa. §. j. Extra opponit̄, & videt̄ quod vltima voluntas poſſit poni in alieno arbitrio. vnde videt̄ ob. infr. de reb. dub. l. verum §. j. propterea tota die videmus, quod teſtōr dicit, relinquo centum illis, quos elegerit prior fratrum Prædicatorum, & ſeruatur hęc voluntas, & ad hoc inf. de ma. vind. l. pr̄ ex prouincia. Sol. ibi non ſubſtantia diſpōnis, ſed mera electio eſt collata alteri, & iſtud bene pōt fieri, vt inf. de lega. 3. l. cum quidam, & l. vnum ex familia, cum ſi. ſecundum Dy. Ant. de Pi. & Cy. Tu dic aliquantulum latius. nam aut loquimur ad pias cauſas: & tunc valet diſpoſitio, quia vr̄ eligi ſolum ad diſtribuendū, cum tacite intelligat̄ facta inſtō de pauperibus, & legatuoi ſimiliter, vt extra, de teſta. c. cum tibi. ita dicit ibi Inn. licet hoc videt̄ contra caſum huius l. quia ſi iſta verba, quos Titius voluerit, intelligerēt̄ur de pauperibus, valeret inſtō. in l. noſtra: quod eſt falſum, quia eſt contra tex. Dicamus ergo quod interdum teſtator aliquid confert in alicuius arbitrium diſpoſitiuum; & tunc non valet, vt hic. Interdum aliquid confert diſtributiuum, id eſt per modum diſtributionis fiendæ per eum, & tunc valet, vt inf. de lega. 2. l. cum filius, § pr̄. Interdum per modum declaratiuū, & tunc etiam valet, ut inf. de do. præ. Theopompus. Interdum per modum electionis, & tunc etiam valet, quia non ſubſtantia, ſed electio alieni arbitrio eſt collata, vt d. l. verum §. j. & fa
4 cit l. j. de leg. 2. & inf. de leg. 3. ſi filius. † Iuxta hoc quæro unum teſtator mandauit diſtribui bona ſua ſecundum uoluntatem prioris Prædicatorum; ille uult diſtribuere conſanguineis, uel filio ſpurio teſtatoris, an poſſit? & dic quod iſta bona debent diſtribui pauperibus ſecundum Inno. ut in dicto c. cū tibi & ideo dic ꝙ ſi iſti conſanguinei ſunt pauperes, poteſt eis diſtribui, ſicut
b alijs; imo maior pietas b eſt ad ipſos: ſecus, ſi diuites eſſent, ut probat in gl. ord. C. de ſacroſanctis eccleſijs. illud in ſpurio dic, quod pōt ei diſtribui uſque ad alimenta, non ultra, ut extra de eo qui duxit in matrimo. c. cum haberet, in fine. In ea gl. ibi, factum. nota hanc gl. quæ alibi ſimilis non reperitur. Dy. & acce. quod no. ſup. man. ſi mandato Titij. §. ſi. & inf. de uerbo. oblig ex ea parte. In ea glo. ſtatui. & ideo ſi in ipſo teſtamento fuerunt uerba derogatoria, poterit ſapiens in ſecundo teſtamento facere cōmemorationem illorum uerborum, ut ita ſecundum teſtamētum
5 ualeat ſecūdum formam l. ſi quis in prin. de lega. 3. † Item ſi eſt re-

A D D I T I O N E S.

a Hæres. Vide quæ ad hoc habentur per Ang. in conſ. 201. & in conſ. 223.
b Pietas. Adde Pet. de Anch. in conſ. 437. & eundem Bal. in l. illud ſup. ꝙ cuiuſque vniuer. & Pau. de Caſ. in conſ. 145. vbi ponit, nunquid poſſit vnū pauperem eligere, an plures, & quando vnum, & quando plures.

relictum filio, poterit facere, & arbitrari, vt tabellio ſcribat illud eſſe relictum iure inſtitutionis, cum iſta ſint de ſubſtantia & de ſolemnitate ſecundum Iacob.de Are. Item ſi reliquit, poterit tabellio de mandato ſapientis, cum capere poterit, addere, vt inſ. de Fal.l.impuberem ſecundum Din. qui ita ponit in ſimili caſu. Sed Oldr.& Ricar. diſputauerunt contra, quod tabellio non poſſit addere verba derogatoria, nec poſſit addere verba iure inſtitutionis, nec poſſit addere conditionem, cum capere poterit, vel ſimilem conditionem, licet ex iure pendentem. ratio, quia iſta ſunt facti, animi. vnde non poſſunt committi tabellioni. Item ſi hoc poſſet tabellio, hoc eſſet magis iudicium, quam teſtimonium. ſed certum eſt quod ad tabellionem non pertinet iudiciũ. ſed teſtimonium tanquam ad teſtem approbatum a iure. argu. ſupr.de teſte.l.Dominus. Præterea dicere quod poſſit addere iure inſtitutionis, iſtud eſt falſum, quia illud eſſet de nouo diſponere, quod nec ipſe teſtator facere poſſit ſine noua ſolemnitate, vt ſupr.de teſtamen.hæredes palam.§.ſi quis poſt. Præterea verbum commune adiectum certæ rei, vel quantitati eſt obliquum, vt J.ad Treb.l.cog.§.generaliter. per Di. vnde ſi tabellio adderet iure inſtitutionis, transfert obliquum ad directum, & faceret contra propriam naturam verborum prolatorum a teſtatore, quod eſt impoſſibile, vt ſup.eodem l quot §. idem tractat.
6 eſt & tertia ratio, quia † nomen hæredis proferendum eſt ab ipſo teſtatore, vt C.de teſta.Iubemus. Cyn. tranſit hic recitando opin. præfatorum docto. ſed Bart. firmat ſe cum Ric. & Oldr. & tenet contra Iac.de Are. ſed Io.An. in ſuis additio. in ti.de inſtrumen.di.ed.§.inſtrumentum, ver. Quæro quid ſi a contrahenti-
a bus, approbat a Iac.de Are. dicens quod poteſt notarius addere de mandato ſapientis illa verba, iure inſtitutionis, quia illud nõ eſt addere. ſed declarare, & detegere, quod erat in velata voluntate teſtatoris, quia non omnes teſtatores ſciunt dicere, relinquo iure inſtitutionis: & ideo æquum eſt quod ſubueniatur teſtamẽ
7 to, vt no. C.fami.erci.l.quotiens. † nam Reipublicæ vtile eſt teſtamentum non rumpi, vt ſup.de lib.& poſthum.Gallus.§.quid
8 ſi is. † Præterea inter liberos ſufficiunt quæcunque indicia voluntatis ad inſtitutionem hæredis, vt C.fam. erc.hær.l.ſi. ſed nõ eſt dubium, quod hic ſint iudicia, quia teſtator voluit adaptari ita quod valeret, & ita mandauit notario. ergo ita ſcribi per notarium, vt l.huiuſmodi, de leg.1.quæſtio nunc pendet. ſ.an poſſint addi verba derogatoria C.ſſans, & irritans, &c. & ideo non el go. In fin.gloſ.ibi, aliquis ſapiẽs. innan c.ſi pro debilitare.extra de offi.
9 dele. † dicit quod contra ſubſtantiam compromiſſi eſt apponere clauſulam, quod debet fieri laudum ſm conſilium ſapientis;
b & ideo tale compromiſſum non valet: b ſecus autem, ſi diceretur quod non ferret laudum ſine requiſitione conſilii, quia iſte eſt potius quidam ordo veniendo ad laudum, quam ſit forma futuri laudi, & hoc eſt ipſa ueritas. non ergo poteſt inſeri de conſilio ſapientis, vt forma pronunciationis non poſſit recedere a conſilio. ſed bene põt inſeri quod prius habeatur conſilium quam pronũcietur, & erit in ptãte arbitri tunc ſequi cõſilium vel non ſequi, vt l.Titius, & Mæuius, in princ.de admi. tu. & hoc eſt ipſa veri-
10 tas. † Sed pone quod fuit compromiſſum in aliquem, ſicut tota die fit de iure, & de facto in procedendo, ſed de iure in ſentẽ-
c tiando; c vtrum iſte arbiter aſſump. ad pronunciandum m. de iure debet pronunciare ſm ius commune, an ſecundum ſtatutum illius loci? dicit hic Cyn. quod ſm ius commune, quia dicit lex quod quando nomen iuris ſimpl. proferitur, intelligitur de iure communi Romanorum, vt inſtit.de iure naturali §.ſed ius, in prin. Ego credo quod ex quo ſtatuta ſunt confirmata a iure communi, vel a ſuperiori, quod ipſe habeat ſequi ſtatutum. nam in loco talia ſtatuta derogant iuri communi, vt no in l.2.C. quæ ſit long. conſue. & l.de quibus ſup.de leg. & ita teneo, & iſta eſt mens compromittentium, quia nolunt renunciare iuri eorum. præterea illa verba, de iure, non tantum ſonant in ius conſil. ſed in ius partis. vnde qualecunque ius videtur incluſum in compromiſſo, vt l. an eadem.§.actiones, de excep.rei iu. Vltimo pro concluſione no. quod ſapiens poteſt dictare ſcripturam ſtante eadem ſubſtãtia facti, & poterit præmittere præmittenda, & poſtponere poſtponenda, ſubſtantia non mutata, arg.ſup eo ſi ita quis.

ADDITIONES.

a Approbat. Vide Cu. in conſ.60.
b Non valet. Vide Lu. Ro in 70. de ar. in 6.char. verſi. vlterius ... & d.Alex.de Imo in l.ſi § ſi plures, in 9.col. ver.l2. quæro de exercit. vbi etiã per Bar.& Pe.de Anch.in conſ.171.
c In ſententiando. Vide d.Alex.de Imo.in l.ſocietatem §.arbitrorum, ſupra pro Soc.in 2.col.

1 *Appellationem proced. cum interdictum eſt ſuſpenſum.*

§. Is qui. Exiſtens apud hoſtes poteſt hæres inſtitui, & ſi ſeruus eius ſit.h.d.& dicit iſte text.quod aliud eſt pendere.aliud deſinere. No.hic quod aliud eſt aliquid eſſe in ſuſpenſo, aliud non eſſe; & ideo aliud eſt interdictum ſuſpendere, vel pendere. aliud deſinere, & facit quod not. per Innoc. in c.cũ
1 inter, extra. de conſue. quod † cum interdictum eſt ſuſpenſum, non procedit appellatio, quia non deſinit propter hoc interdictum ſecundum Innoc. contra eum facit, quia dies appoſita a prin. naſcenti interdicto, ſuſpenſo interdicto finitur, & ſic facit appellationem interim procedere. ergo idem, ſi ex poſtfacto interdictum reducatur ad idem, vt Inf.de fidei.l. Vranius.

LEX XXXIII.

1 *Conditio cuius euentus nihil operatur, expectari non debet.*
2 *Solus inſtitutus in parte, videtur inſtitutus in vniuerſo.*

1 Si quis ita. † Non debet expectari conditio, cuius euentus nil operatur. Di. & ad hoc quotidie allegatur. Cyn. facit ſ.ad Velle.l.aliquando, & J. de ſtatu li. Arethuſæ. vel ſic, inſtitutio conditionalis in perſona inſtituti non ſuſpendit ius accreſcendi.h.d ſubtilius. vel ſic, quando ex euentu conditionis non augetur effectus, non eſt expectanda conditio.
2 concor.ſ eod.l.ſi te ſolum. In tex.ibi, videtur. no.quod † ſolus inſtitutus in parte, videtur inſtitutus in vniuerſo. In gl.2.in fi.adde l.ſi marito publico iudicio.§.cum patri. ſup. ſolu.matri.

LEX XXXIV.

1 *Dicere ex die, & ad diem quid ſit.*
2 *Inſtitutus poſt diem, puta poſt Paſcha, ſtatim poteſt adire.*
3 *Inſtitutus ad diem, puta quia teſtator voluit aliquem eſſe hæredem per annum, erit perpetuo hæres, ſecus in legatis, & fideicommiſſis.*
4 *Natura diei certæ non eſt ſuſpendere quo ad eſſentiã, ſed quoad petitionẽ.*
5 *Hæres an poſſit inſtitui ex die incerta, & an ad diem incertam.*
6 *Teſtator ſi relinquit vxorem ſuam vſufructuariam, donec vixerit, & poſt mortem inſtituit fratrem ipſius teſtatoris, teſtamentum valet etiam quo ad relictum vſusfructus.*
7 *Cauſa teſtati etiam inuito teſtatore trahit ad ſe cauſam inteſtati.*
8 *Eccleſia Romana repræſentat deum vbique locorum, & dicitur eſſe vbique.*

Hæreditas. Dies certa inſtitutioni hæredis adiecta, ſeu incerta nihil operatur, & inſtitutio remanet
1 certa, pura & ſine die. hoc dicit. † Et ad euidentiam huius l.præmitte, quid eſt dicere ex die, & ad diem inf.de act.& obl obligationem ſere,§.1.quando dies habet ſe per modum principij, dicitur diſpoſitio ex die. ſed quando habet ſe per modum terminans, dẽ diſpoſitio ad diem. In tex.ibi, datur, quod intellige, niſi ratione libertatis differatur, vt ſup.eod.quotiens §.fin. In tex.ibi, ſed vitio temporis, id eſt vitiato tempore. In tex.ibi manet inſti-
2 tutio ſicut ſi dies non fuiſſet adiecta. † No.hic quod ſi aliquis eſt
3 inſtitutus poſt diem, puta poſt Paſcha, ſtatim poteſt adire. † Item no.quod ſi aliquis eſt inſtitutus ad diem, quia teſtator voluit aliquem eſſe hæredem per annum. quod erit perpetuo hæres: ſecus in legat.& fideicommiſſis, vt C.de le.l.ſi. Quæro, quæ eſt rõ
4 primi dicti? reſpondeo, † quia natura diei certæ non eſt ſuſpendere quoad eſſentiam, ſed quo ad petitionem: ſed hæres inſtitutus, quia capit a ſeipſo, non habet alium petere. ergo dies nihil operatur ſecundum Ia.de Are. Sed quæ eſt ratio ſecundi dicti? reſpondeo, quia cauſa teſtati trahit ad ſe cauſam inteſtati in re, vt ſ.l.proxima, in fin. ergo idem in tpe. arg. de re ad tps vt l.miles ita hæredem, §.& quia diximus, de mi.te. Di. Sed quare debet expectari conditio, & non dies? reſpondeo, quia conditio reſpicit eſſentiam, ſed dies reſpicit executionem iiñ. facit ſ.eod.ſuus.§.1. Sed quare dies ſuſpendit executionem dominij, vt inf. de vſufr. leg.l.Sempronius Attalus, & non ſuſpendit executionem inſtõnis? reſpondeo, quia non poteſt quis eſſe pro parte tpis inſtitutus, pro parte non. nam ius inſtitutionis, vbi quis uo1 hẽt cohæredem, eſt ius indiniſibile quoad rem, & tẽpus, & vide quod no. Di. in c.actus legitimi, de re.iu.lib.6. Sed contra prædicta opp.& vr quod idem ſit in cõdõne, quia ante condicionis exiſtentiã vr decedere inteſtatus quoad tps. rñdeo non eſt ita, quia cõdo hẽt tractũ retro. ſed qñ diſpoſitio eſt ad diem, vel ex die, non fingitur retro, vr J.de te.mil.l.eod.& l.poſt reuerſionem. nam natura diſpoſitionis in diem non eſt quod fingat retro: ſecus in cõdõnali ſm Di.
5 & Cy. & adde quod no.per Di.in c.1.in fi.de re.iu.lib.6. † Quæro nunquid quis poſſit inſtitui hæres ex die incerta? dico quod ſic, quia facit condõnem. Sed quæro an quis poſſit inſtitui ad diem incertam, vt inſtituo talem hæredem, donec vixerit? rñdeo aut teſtãr non prouidet de alio hærede poſt mortẽ iſtius: & tũc iſta inſtitutio eſt perpetua, & tranſmiſſibilis. aut prouidet de alio hr̃de poſt mortem, & tunc prima inſtitutio finitur morte, & incipit inſtõ ſecunda, quia ceſſat illa ratione quis decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus ſm Guil. qui ita no. C.de hære.inſti.l.etiam m.aiij dñt, quia ſecunda inſtõ trahiẽ ad fideicommiſſariam. ſic J.de teſta.mil. quærebat, per aliam regulam, quia
6 qui incipit eſſe hr̃s, non põt deſinere. † Quæro hic, teſtõr dixit ita, relinquo vxorem meã vſufructuariã, donec vixerit, & poſt mortẽ ipſius vxoris meæ inſtituo hr̃dem fratrẽ meum. an iſtud teſtm̃ valeat quo ad relictũ vſusfr. & vr quod non, quia vſusfructus ante aditam hæreditatem non debetur, vt l.1.qñ di.vſu.le.ce. ſed hr̃s inſtitutus non põt adire viuente vxore: ergo, &c. glo.ſentit hic quod ſtatim poſſit adire ſtatim, & idem J.e.qui filio, & ſ.de li.& poſth.l.ſi ita ſcriptum, & hãbuiſti hoc no in l. filius a patre ſ de libe. & poſth. credo hoc verum in caſu iſto, quia teſtator appoſuit tempus mortis, non vt ſuſpenderet exiſtentiam inſtitutionis, ſed vt in commoditate vſusfructus præferret vxorem, quia nõ eſt veriſimile quod teſtator elegerit viam ad impugnationẽ ipſius

a ſtus teſtamenti a vt ℥.de mili.te.l.3. & facit C.quando di.leg.ce.
Lex his verbis. Quæro quid ſi teſtator dicit, inſtituo te hære-
dẽ uſq; ad Paſcha,& nolo ꝙ ſis heres poſt Paſcha,an valeat iſta
inſtitutio? dicit Bar.ꝙ non propter repugnantiam,quam in ſe
b ipſa incLodit,tu dic contra,[b] quia † cauſa teſtan etiam inuito te-
7 ſtatore trahit ad ſe cauſam inteſtati, vt no.per Din. Cyn. in l.ſi
quis hæres inſtituatur,ſi legitimus,℥.co.& ſi dicis,ergo non ſer-
uabitur præceptum teſtatoris? concedo, quia impoſſibile eſt
de iure,vt inf.co.paterfam.in fin.& ibi no. Vltimo quæro,teſta-
tor inſtituit quendam in vita,& poſt eius mortem inſtituit mo-
naſterium. Quæritur, vtrum monaſterium debeat expectare
mortem primi inſtituti?dicit Bar.ꝙ ſic, quia poſſet monaſteriũ
deſtrui illo viuente,& ſic non valet relictum,vt ℥.ad leg. Fal.hæ
reditatum:ſed dic quod iſta ratio non eſt vera, quia id quod re-
linquitur monaſterio, relinquitur Deo immortali. vnde licet
8 deſtrueretur monaſterium,ſaltem caperet † eccleſia Romana,
quæ repræſentat Deum vbique locorum: & videtur eſſe vbiq;
ſicut dicitur in fiſco in l.1.de qua.præ.C.& vide Inno.in c.olim,
de reſti.ſpol.& de oper.no.nun.c.cum ex iniuncto.

ADDITIONES.

a Teſtamenti. Hoc idem tenentem vide Lodo.Ro. in ſuo conſ.71. & Pau.
de Caſt.in conſ.393.
b Contra. Pro quo vide etiam Pau. de Caſt. in conſ.111. in prima impreſ.
vbi idem tenet.

LEX XXXV.

1 *Idem eſt dicere,adiudico,& attribuo.*
2 *Inæqualitas prælegatorum,non inducit inæqualitatem in iure inſtitutionis.*
3 *Relegati non intelliguntur ibi eſſe, vbi in relegatione morantur.*
4 *Iudicium famil. herciſcun. non habet locum inter hæredes inſtitutos in re certa.*
5 *Hæredes inſtituti ex re certa ſunt hæredes vniuerſales.*
6 *Subiectum vbi non eſt,ibi non cadit obligatio.*
7 *Inſtitutus in re certa in quibus naturam legatarij, & in quibus naturam hæredis vniuerſalis repræſentet.*
8 *Filius inſtitutus in legitima, an dicatur inſtitutus in quantitate certa, vel vniuerſaliter.*
9 *Teſtator ſi recepit emphyteuſim pro ſe,& ſuis hæredibus, includitur etiã filius in legitima tantum inſtitutus.*
10 *Habens bona in diuerſis territorijs, ſi committit delictum,ex quo veniant omnia ipſius bona confiſcanda,& ſic duo fiſci capiunt bona, vnuſquiſq; tenetur de ære alieno in ſuo territorio.*
11 *Scholaris infirmus legat omnia,quæ habet in ciuitate,vbi ſtudet,quæritur, an in legato veniant libri teſtatoris.*
12 *Legant veſtes,quæ ſunt in domo, veniunt etiam,quæ erant extra domum ex deſtinatione teſtatoris.*
13 *Banniti, & confinati non videntur contrahere domicilium in loco, in quo morantur ad nutum ſuperiorum,& ideo non poſſunt ibi conueniri pro cõtractibus alibi celebratis.*

Ex facto propo. Ea quæ aliquo tempore de loco
deſtinato abſunt, perinde haben-
tur,ac ſi non abeſſent.h. d.tota iſta l.ſecundum Din. Inciden-
ter tamen iuriſcon. addit,quod inſtituti puro in re certa quo ad
ipſas res habentur loco prælegatorũ, ſed quo ad vniuerſalẽ ſuc-
ceſſionem habentur loco hæredum, & tenetur creditoribus
quilibet pro hæreditaria portione, non autem pro portione præ
legatorum.h.d.In tex.ibi,ex facto.hic ponit primo quæſtionem
principalem,& non ſol.eam modo, ſed ſol.poſtea. Din. In tex.
ibi,merces ſcilicet prædictæ comparatæ, ſed nondum deuectæ.
Din.In tex.ibi,dicebam.hic ſecundo eiuis exorditur materiam
mouendo quaſdam quæſtiones, quas poſtea ſoluit. Din In tex.
ibi, receptum eſſe. cum quæreretur, vtrum inſtitutio facta va-
leat,vel non ſecundum Iaco. de Are. In tex.ibi,accipietur id eſt
iſte erit effectus inſtitutionis in re certa.In tex.ibi,ex æquis.quã
tum ad vniuerſalem effectum inſtitutionis. In tex.ibi,adiudice-
1 tur.iure prælegati. In tex.ibi,attribuatur.no.† quod idem eſt di-
cere adiudico,& attribuo.In tex ibi,vnde.quia ſunt hæredes vni
uerſales ex æquis partibus, licet non ſint prælegatarij ex æquis
rebus,vel portionibus rerum ſecũdum Di.In tex.ibi,pro ſemiſ-
ſe.ratio eſt quia æs alienum concernit vlẽm ſucceſ. non particu
larem,vt ſ.de iud.fideicommiſſum,§. tractatum,& ℥.ad Treb.
l.1.§.ſi hæres. In tex.ibi, momenti.quantum ad vim prælegati.
facit C.de leg.ſi vniuerſæ.In tex.ibi, recidit, i.defalcabit.In tex.
ibi,cum hæc ita.modo adaptat ad propoſitum omnia præmiſſa.
2 Din.In tex.ibi,attribuentur.i.prælegati vi,ſeu iure.† In tex. ibi,
partibus. ita ꝙ inæqualitas prælegatorum non inducit inæquali-
tatẽ in iure inſtitutionis.In text. ibi, quia rõ quare ſunt hæredes
æqualiter.In tex ibi,rerum.hic directe redit ad propoſitã qõnẽ,
quid contineantur nomine rerum Italicarum, & prouincialiũ. In
tex.ibi,perpetuo.i.ſine vllius tpis contractatione: & facit ſ. de pign.
debitor. In tex.ibi,Interim.i.ñ perpetuo, ſed per aliquod tps. Di.
3 In tex.ibi,relegatus.no.hic† ꝙ relegati nõ intelliguntur ibi eſſe,
vbi in relegatione morantur. Iac. de Are. In tex.ibi, quæras. hic
reaſſumit quæſtionẽ, & ſo. eam præmiſſis quibuſdam caſibus,
in quibus erat ſimilis rõ dubitandi. In tex. ibi, rationem.modo
concludit ad qõnem poſitam in princ.l.In tex.ibi,deuectæ ſint.
quia ſi non eſſent deuectæ.nulla dubitatio eſſet. Din. In text.ibi,
factura.& ipſo iure,vt ℥.ad leg. Fal.l.linea Margaritarum. In tex.
4 ibi,hic.id eſt hoc caſu.† Not.in §.dicebã, ꝙ inter hæredes inſti-
tutos in re certa habet locum iudicium fami.erciſ. Sed contra
hoc oppo.ſup.fam erci.l.hæredes.§ 1.ſo.ibi tanquam diuerſa[a] pa
a trimonia ſunt,& ſic tanquam diuerſæ hæreditates: hic tamen
tanquam vnum patrimonium erant ſub vnica tñ hæreditate,
& vniuerſitate collectum. Din.ex hoc apparet, vt dicit Azo, qđ
inter hæredes diuerſarum hæreditatum non habet locum iudi
5 cium fa.er.quia non ſunt cohęredes.† Secundo no. quod hęre
des inſtituti ex re certa,ſunt hęredes vlẽs.ↄ̃ hoc op. de l.quotiẽs.
C.e.vbi dr̃ quod hæres inſtitutus in re certa habetur loco lega-
tarij.Sol.glo dupliciter. nam aut eſt alius inſtitutus in tota, vel
quota parte hr̃ditatis,tunc inſtitutus in re certa, habetur loco le
gatarij,vt in l.ↄ̃ria aut non eſt alius vl̃iter inſtitutus hr̃s, tunc hr̃
loco hæredis,vt hic. Contra hoc op.de auth.noniſſima,de inoff.
teſt. C. vbi filius inſtitutus in re certa licet habeat cohæredem
vlẽm,hr̃ loco hæredis. Sol.illud eſt ad excludendam querelã,&
ius dicendi nullum quo ad alios effectus,vt no.℥ ad Treb.ſi quis
priore.habet ergo filius ſic inſtitutus titulum hr̃dis,ſed non ef-
fectũ hæredis,ut no.℥ de leg.præſtan.l.filium Vlterius op.quod
et ſi non habet cohæredem,non ſit hæres uſ̃s,ut ſ.l.quotiẽs.§.
ſi duo,in fi.§.ſolue.ut ibi dixi,quia repugnabat uoluntas teſtato
ris,& iſta reſpiciunt primam opi.gloſ.Secundo modo ſoluitur
ↄ̃rium de l.quot.ꝙ aut loquimur quantum ad oblonẽ, & actio-
nem,& hr̃ loco legatarij,cum habeat cohæredem vlẽm,ut d.l.
quotiens. Aut quoad alia; & hr̃ loco ueri hæredis. iſta eſt 2.op.
quã gl.non approbat,ſed eam approbant Iac.Bu.& Iac.de Are.
l.ꝙ inſtitutus in re certa,& ſi alius ſit inſtitutus in uniuerſo, qđ
ambo ſint hæredes, nec inſtitutus in re certa hr̃ loco legatarij
niſi quo ad actiones.& eſt magnus effectus an habeatur pro le-
b gatario,[b] uel pro hęrede,quia ſi pro hęrede habeatur,habet ius
accreſcendi,& oĩa alia,quę hæres debet habere, excepto eo, qđ
dixi quantum ad actiones:& ideo prædicta ratione Imperator
uoluit quod filius haberet partem iure inſtitutionis de iure no-
uo,licet Odof.dixerit,quod in tali nomine non conſiſtebat cõ-
modum.ſed non eſt uerum, quia in tali nomine conſiſtit com-
modum, ſaltem potentialiter,& quo ad aptitudinẽ ſm̃ Cy.Iſta
opi.non placet Bart. ꝙ habeatur loco hæredis quo ad cætera p̃-
ter actiones.rõ eſt,quia ſi haberetur quo ad oĩa alia. hæres non
detraheret ſibi Falcidiam ↄ̃ tex.in ver.& ſi forte præterea vbi nõ
6 eſt † ſubiectum,ibi non cadit diſpoſitio,ſed quo ad inſtitutum
in re certa nullum eſt ſubiectum vniuerſale,vbi h̃t vniuerſalem
cohæredem.ergo ſequit̃,quod non ſit verus hæres.ꝙ omnis di-
ſpõ requirat ſubiectum,in quo fundet̃,apparet ſup.eo.l.item ꝙ
7 Sabinus,in ver.at̃ atque.& ideo dicit Bar. ꝙ † hæres inſtitus ex
re certa eſt quædam ſpecies iuris per ſe:vnde non põt dici ſim-
plr̃ legatarius,nec ſimplr̃ hæres.h̃t enim ex nã legatarij duo,pri
mum.ꝙ in eum non tranſeũt actiones;ſecũdum,quia patit̃ Fal-
cidiam.de nã vero hæredis vniuerſalis h̃t tria. Primo,quia h̃t
ius accreſcendi Secundo,quia ex eius aditione confirmantur re
licta in teſtõ. Tertio,quia põt de manu ſua capere,quia capit a ſe
ipſo ſecundum Bar.ſed ſi hoc eſt verum,ſequitur,ꝙ dñium rei,
in qua eſt inſtitutus,non tranſeat in eum recta via,ſed demũ per
agnitionem,quod non eſt verum:& ideo quãtum ad meram ac
quiſitionem ipſius rei cenſetur loco legatarij.& iſtud eſt tertiũ,
quod addo primis duobus dictis per Bar & ex iſta theorica,valet
quod hr̃s inſtitutus in re certa non eſt proprie legatarius,nec pro-
prie hr̃s ſed de vtroq; participat,apparẽt ſoluta quædã dubia. Pri
mo an ille tranſmittat,& dicit Bar ꝙ ſic quo ad ius ſingulare le
gati,ſed quo ad ius vniuerſale inſtionem non tranſmittit,niſi ſi-
cut tranſmitteret quilibet vniuerſaliter inſtitutus Secundo deter-
minatur alia qõ,vtrũ iſta inſtõ firmetur per auth.ex cã.& dicit Bar.
quod ſic quo ad vim legati,ſed nõ quo ad vim inſtiõnis.adde ad
hoc glo.or.inf de do.excep.l.liberis.. Tertio ſoluitur quęſtio, an
iſte inſtitutus in re certa habeat beneficium l edicto. & dico, ꝙ
habet,niſi ſua inſtõ redacta ſit ad meram naturã legati ſm̃ Bar.
8 & Bal.† Extra quæro,nunquid filius inſtitutus in legitima,dica
tur inſtitutus in quantitate certa,vel vniuerſalr̃?Iac.Bu. & Mar.
Syl.dñt,ꝙ eſt hæres inſtitutus vniuerſalr̃.Bar.dicit,ꝙ in quantita
te,vt inf.de lega.j.non amplius.§.ſi.Bñ iſta eſt veritas, ꝙ reſpectu
onerũ,& debitorũ non eſt hæres vniuerſalis, ſed reſpectu cõmo
dii ſic,vt poſſit etiam actiones mouere ẽt aduũ ſe vlẽ cohærede ,
quod non eſt in extraneo inſtituto in certa quãtitate.filius ergo
in quantitate,vel in re certa inſtitutus,cũ ſua inſtõ reducatur ad
quotam, excedit extraneum in quantitate inſtitutũ, & non dif-
fert

ADDITIONES.

a Patrimonia. Adde ſecundum Lud. Ro.in conſ.81.ꝙ diuerſitas patrimonij
non impedit ius accreſcendi,vno in re certa inſtituto,& alio in vniuerſo.
b Pro legatario. Vide de his effectibus Lanfr.in c. Rayn.de teſt.in 2.col.poſt
me.ver.ex iſta glo.cum 3.ſeq.

fert ab vniuerſali hærede, niſi ſolum in cõuentione paſſiue accepta, vt not. C. de rei vend. cum a matre. & allego ad hoc text.
9 no. §. quod cum eo. l. fi. † & per hoc dico, q ſi teſtator receperit emphyteuſim pro ſe, & ſuis hæredibus, quod includatur illius in legitima inſtitutus, vt pro rata illius legitimæ ſuccedat in emphyteuſim tanq̃ in ſub ſtantia bonorum teſtatoris, quam quæſtionem mouet Spec. in tit. de teſt. §. 1. ver. pone, alibi. Vltimo quantum ad iſtam particulã dic, q prædicta ſunt vera in verbis directis: ſecus in verbis obliquis, vel cõibus incertis certę rei, vel quantitatu, vt dixi ſupr. e. l. illa inſtitutio. & adde, & omnino vide no. C. fa. ercíſ. l. quotiens. Deinde ex ver. vnde ſcio quæſitum, ſu-
10 mitur ar. ad quæſtionem, præſuppoſito, † quod quis habeat bona in diuer. territoriis, & q commiſit delictum, pp quod omnia fuerunt confiſcata, & ſic duo fiſci ſunt, & vnuſquiſque occu
a pat bona ſui territorij. a Quæritur de † ære alieno. vtrum quilibet teneã æqualiter? quod vĩ, quia hĩ loco hæredis. vt C. de le. Iul. de vi. l. ſi tutoris. an vero vnuſquiſq; tenetur ad debita ꝯcta in ſuo territorio? dicit Pe. q vnuſquiſq; tenetur ad debita ꝯcta ĩ ſuo territorio. ſ. q vnuſquiſq; teneatur habita conſideratione territorij, & ita etiam agit, & h. d. Per. per ſimilitudinem tutorũ. ſupr. de admi. tu. inter tutores, & infr. de ſol. l. quæro. Nam quẽadmodũ in tutoribus verſatur iuriſdictio, & ſm metas iuriſd. diuiditur tutelæ datio, ſic iſte delinquens pp diuerſitatem iuriſdi. vĩ hĩe duos hæredes, & duas hæreditates, arg. de pen. hære. l. quę ritur §. põt, & de teſt. mil. ſi certarum, §. 1 ſm Pet. quod credo veriſſimum. Nam cum inter iſtos fiſcos non ſit ius accreſcendi (nam ſi alter fiſcus repudiat, non accreſcit alteri) apparet, quod non ſint loco cohæredũ, ſed ſunt vt ſeparati hæredes diuerſarũ
11 hæreditatum. † Deinde no. in §. rerum aũt, ar. ad qõnem. ſcholaris infirmus facit teſtm̃, & legat ſocio oĩa, quę habet in ciuitate, vbi ſtudet. Quæritur vtrũ iſte legatarius debet habere libros? & vĩ quod non, quia non vbi libros hñt, vt ibi perpetuo remaneant, ſed aĩo reportandi ad domum. i. ad propriũ domicilium.
b Doct. tenent ꝯtrium, quia res, quibus quis vtit in vno loco, b & pp eam vſum eas habet, cenſentur eiuſdẽ loci per l. ſi debitor. ſ. de pig. & q habere vĩ perpetuo tales res, probatur inſtitu. de act. §. item Seruiana. & poteſt iſte verſ. allegari ad mille conſimilia
12 arg. ſecundũ Cyn. † Fuit etiam diſputatum ſi quis legat veſtes, quas habet in domo, vtrum veniant, quę erant extra domum,
c ſiue de nouo, quę tamen erant deſtinatæ c ad vſum vxoris, cum legabantur? fuit determinatum, q ſic, quia tales veſtes videntur eſſe in domo propter deſtinationem teſtatoris, & propter finale eius propoſitum. Deinde no. in ver. proinde ſi ſeruus. † quod
13 banniti, & confinati non videntur contrahere domicilium in loco, in quo morantur ad nutum, & arbitrium ſuperiorum: & ideo non poſſunt ibi conueniri ex contractibus alibi celebratis, quia in conuentione iudiciaria proprie attenditur domicilium. iſtud paret ex eo, quod no. hic Iacob. de Are. & coniunge hic, q no. Cyn. in l. 2. C. de iuriſdi. om. iud. Item no. hic, quod propter
d offenſam domini dominus poteſt relegare d ſuum ſubditum, & ſeruum ad tempus arbitrio ſuo, quod eſt no. ex hoc apparet quod ſi dominus ſuos fideles in aliquo loco conſtringit, non tenetur pœna priuati carceris, quia habet illam poteſtatem a iure ſecundum Bart. Item vides hic aliquem de ciuitate repelli. facit C. de Epiſ. au. Manichæos. & no. mirabilem, & ſolemnem legem, & eius materiam, quia ſolemnis eſt. Bald.

ADDITIONES.

a Territorij. Sed quid ſi habet directum dominium fundi exiſtentis in vno territorio, emphyteuſim in loco, vbi bona confiſcantur, quis fiſcus habebit hic bona? vide Are. in conſ. xxvj.
b Loco. Vide do. Alex. de Imo. in conſ. xxxj. in 1 par. & in conſ. 101. in 4. p.
c Deſtinatæ. Vide d. Alex. de Imo in conſ. 7. in 5. par.
d Relegare. Adde do. Ant. de aut. in conſ. ſuo. lxxv. q relegatio non eſt condemnatio, nec ſententia.

LEX XXXVI.

1 *Teſtator ſi conditionem ad ſuum factum retulit, & poſtea eam non inſerit, remanet inſtitutio pura.*
2 *Incertitudo quando actum vitiet.*
3 *Teſtes ſi dicant plures fuiſſe inſtitutos, tamen ſe de portionibus non recordari, iudicandum eſt eos eſſe æquis partibus hæredes.*

1 Si quis ita. † Si teſtator conditionem ad ſuũ factum retulit, & poſtea conditionem non inſerit, remanet inſtitutio pura h. d. adde id, quod no. J. de verb. obli. triticum. per Din. vel ſic, declaratio in futurum collata non ſemper vitiat, & non nĩſ declaratio eſt de ſubã, & quæ pñt valere ſine declaratione, non vitiant, licet non fiat declaratio. h. d. not. Opp. relatiuum iunctum futuro tpi facit conditionem, vt not. infr. de
a leg. 1. Stichum, a qui meus erit, ergo defectus conditionis habet vitiare, vt ſ. eo. ſuus. § 1. Sol. dicit glo. nego, q hoc faciat condõnem, vel dic, q hoc facit condõnem diſtributiuam, non autẽ facit condõnem ſuſpenſiuam eſſentiæ inſtitutionis, & ſic nõ ob. Secundo oppo de l. Clemens. §. fi. J e. Sol. vt ibi. Tertio oppo. de l. illa inſtitutio. ſupra eod. Sol. ibi, deſignatio partium erat appoſita extraneo, hic ipſi teſtatori, vñ ibi non valet, quia captatoria. Quarto oppo. de l. quotiens, §. tantundem, ſup. eo. Solu. vt ibi. Quinto oppo. de l. qui plures, de vſufr. leg. g). non ſoluit. dicit Dy. quod ibi erat ſcriptura imperfecta, circa cuius ſuppletionẽ nulla erat iuris interpretatio, quia ibi deficiebat perſona, quem defectum lex non ſupplet. ſed hic portionis inſcriptio per l. ſupplet, vt ſup. eod. Item quod Sabinus; & ideo perinde habetur ac ſi fieret per hominem, vt C. ſi man. ita ſu. al. l. vl. & in auth. de
a hære. & Fal. §. is igitur a nobis. Dy. † ex hoc no. dicto no. hanc theoricam, quod vbi eſt incertitudo, aut talis incertitudo iuris interpretatione ſuppleĩ, & non vitiaĩ actus, vt hic, aut talis incertitudo iuris interpretatione non ſuppletur, & tunc vitiaĩ actus, vt in l. contraria. & ex hac ſol. ſoluiĩ contrarium duarum legum, quæ inuicem videnĩ contrariari. ſup. de iudi. ſi quis intentione ambigua, & de rei ven. Idem Pompo. ſcri. §. fi. nam in l. ſi quis inten. incertitudo iuris authoritate ſupplebat, quia conſiſtebat circa interpretationem legalem; ſed in l. idem Pompo. non ſupplebaĩ per l. quia in mero facto conſiſtebat, de quo non intromittit ſe lex, vt ſup. de ſta. ho. l. Arethuſa, in fin. cum l. ſeq. Item prædicta theorica facit ad interpretanda dicta teſtium. nam vbi eſt incertitudo circa ius, de iuris interpretatio poteſt ſuppleri: ſecus, ſi circa merum factum, de quo per Inn. de teſ. c. cum clamor. Vlti-
3 mo † per hanc l dico, ſi per teſtes probaĩ plures inſtitutos, dicũt tamen ſe de portionibus non recordari, quod iudicãdum eſt eos eſſe hæredes æquis partibus per hanc l. quod tene menti perpetuo. Hic non ſunt alia.

ADDITIO.

a Stichum. Vbi vide Fran. Are. & in l. qui libertis, de vul. & pup. & in l. ſi quis in §. differentia, de acq. pos. in 2. col. & in l. quadam cum. in §. ſibiuſ. de ver. ob. & in l. ſi ita quis, eo. tit. & d. Alex. de Imo. in conſ. 26. in 4. p.

LEX XXXVII.

1 *Primus gradus ſecundo, & tertio antefertur.*

1 Cum in teſtamento. Primus gradus ſecundo, & tertio antefertur. h. d. & eſt caſus no. vel ſic. nunquam gradus ſubalterni poſſunt primo gradui coniungi. h. d. Et eſt arg. ad quæſtionem, tres fuerunt electi ad officium poteſtatis cuiuſdam terræ, primus, & ſi primus non erit ſecundus, & ſi ſecundus non erit, tertius. primus acceptat, & ſic excludit ſecundum, ex cuius excluſione vult tertius admitti. Quæriĩ, an poſſit? videĩ quod ſic, a quia extitit con-
a ditio, ſi ſecundus non erit. contrarium eſt verum, quia ordo facit condõnem. vnde primus in ordine excludit poſteriores. caſus eſt hic, & h. d. vſque ad §. hæc verba. In tex. ibi, in ſecundum gradum. id eſt nepoti ſubſtituitur.

ADDITIO.

a Quod ſic Vide Fran. Are. in l. quandiu, in fi. 4. col. de acq. hær.

1 *Inſtitutio, & ſubſtitutio reciproca in eadem oratione verborum fieri poteſt.*

1 §. Hæc verba. † In eadem oratione verborum poteſt fieri inſtõ, & ſubſtõ reciproca. h. d. & vna oratio habet vim plurium orationum ſubordinatarum. h. d. & adde quod no. inf. ſi pater impuberes inſ. tit. primo. Item iſte §. probat, quod reciproca ſubſtõ poteſt fieri verbis affirmatiuis. In tex. ibi, vt breuiter. i. ſub prædicta breuitate verborum. Dyn. Iſte §. facit ad quæſtionem. pone, inſtrumento emancipationis inuenitur, quod primo pater donauit, poſtea emancipauit. Quæritur, quod iſtorum dicitur præceſſiſſe? dicit Cyn. quod videtur præceſſiſſe emancipatio, quia primo videtur emancipaſſe, poſtea donaſſe: quia videtur hoc feciſſe ſub quadam breuitate ſecũdum Cyn. h. d. Cyn. ad hoc, vt donatio valeat collata in emancipatum. ſed ego dico, quod etſi non valuerit ante collata, confirmatur per emancipationem, vt C. de inoffic. don. l. 2. ſed illud habet locum interueniente tradõne. vbi autem non interueniſſet tradõ, neceſſaria eſt conſideratio prioritatis, & poſterioritatis: & ideo dictum Cy. eſt no. vt idem fingatur præceſſiſſe, quod facit actum valere; quod eſt no. & tene menti perpetuo. ſimilis diſtinctio fit in donatario, an teneatur de euictione re euicta, quia ante cœptum eſt a traditione. & non tenetur: alias ſecus, vt in l. Aqui. inf. de don. & inſti. de don. §. 2.

§. Qui tres. Sequẽs ſcriptura detrahit generalitati priuatur in ſcriptura præcedentium. h. d. Nam iſta detractio non venit hic per modum correctionis, ſed per modum excludendæ incluſionis; quod eſt ſubtile. No. quod ſecunda pars teſtamẽti priorem partem interpretatur, declarat, & reſtringit. facit Inf. eo. l. qui non militabat. §. j.

LEX XXXVIII.

Qui filio. Seruus alteri legatus poteſt inſtitui hæres pro parte poſt mortem legatarij. h. d Dy. In tex. inſtituere alio pro parte alia inſtituto: alias non valeret, quia filius inueniret ſe exhæredatum poſt mortem, vt ſup. de lib. & poſthu. l. ſi ita §. fi. Iac. Pe. & Dyn.

1 *Codicilli, qui non poſſunt operari ex teſtamento, facite videntur facti ab inteſtato.*
2 *Additio, ſiue ex teſtam: nto, ſiue ab inteſtato ad confirmationem relictorũ ſemper eſt neceſſaria.*

3 *Legatarius ſi vult petere legatum, debet fidem facere de aditione hæreditatis, ſecus eſt in relictis ad pias cauſas.*

4 *Caſus, in quibus non requiritur de neceſſitate aditio hæreditatis.*

§. Seruus. Aditio hæreditatis paræ relictæ retardatur per conditionem appoſitam libertati. h.d. Din. In tex. ibi, iuſſus, in eodem teſtô In tex ibi, intra Kalendas.i. pendẽte conditione. No. hic, quod teſtamentum non ſumit adminiculum aliquod ex codicil. nam ſi hoc eſſet, iſte ſeruus eſſet ſtatim
a liber, & hæres. † Secundo no ꝙ codicilli qui non pñt operari
2 ex teſtô, tacite vñr facti ab inteſtato. † Tertio no. gloſ. hic poſitam, quod ſicut relicta ex teſtamento requirunt aditionem ex teſtamento, ita relicta ab inteſtato requirunt aditionem ab inteſtato. ergo ad confirmationem relictorum ſemper eſt neceſſaria aditio hæreditatis, quod eſt no. dignum, & non eſt alibi melior glo. ꝙ̃ iſta, & eſt caſus in l. 2. inſ. de fideicomm. lib. ſecundum
3 Odof. & illam habuit Bar. † quicunq; ergo petens legatum debet facere fidem de aditione hæreditatis; alias ſua petitio repelleretur; & tene menti hoc propter practicam. hoc tamen fallit ad pias cauſas, quia ex talibus relictis oritur officium iudicis, quod non requirit adit. hære. vt ſ. de peti. hære. l. hæreditas. §. fi. &
4 ibi plene notatur de hoc, & quot ſunt † caſus, in quibus non requiruntur de neceſſitate aditio hæreditatis, vide gloſ. no. & magiſtram in l. eam quam C. de fideicommi.

1 *Conditio ſubintellecta non eſt proprie conditio.*

§. Si quis ſer. Defectus conditionis impoſitæ libertati vitiat inſtitutionem pure conceptam. h.d. Din. Vel ſic, conditio pendens poteſt tacite remoueri, ſed non conditio defecta hoc d. no. & dicit Bar. ꝙ iſte §. eſt ſubtilis. In tex. ibi, conditione. ſ. libertatis Din. In tex. condi. libertati adiecta, quæ ſimiliter videtur adiecta hæredi. Din. In tex. ibi, igitur. qđ dixit in hæreditate, idem in legato dicit. In tex. ibi, extincta, poſt manumiſſionem, vel alienationem: alias legatum non valeret. Din. In tex. conditionis. adiectæ libertati. Din. No. in iſto §. hic, quod id, quod pendet, poteſt purificari, & quod tacita conditio tacite tollitur: ſed id, quod non pendet, ſed inuenitur extinctum,
1 nullo modo poteſt reconciliari. h.d. iſte §. ſubtilis. † Vltimo no. gloſſam hic poſitam, quod conditio a iure ſubintellecta non eſt proprie conditio; quod eſt no. & ex hoc apparet ratio legis, quæ extrinſecus, infra de conditio. & demon.

1 *Venditor tenetur reſtituere hæredi emptoris, quidquid acquirit per ſeruum venditum.*

2 *Venditor poſtquam rem vendidit, ex ea lucrum, vel commodum ſperare non debet.*

1 §. Cum venditor. † Venditor tenetur reſtituere hæredi emptoris, quicquid acquirit per ſeruum venditum. h.d. Et in hoc §. eſt caſus mult. nouus, ꝙ inſtitutus pro parte, licet habeat cohæredem adeuntem, trahitur tamen ſecum totam hæreditatem. illud eſt hic, quia natura contractus iungitur cũ natura ſucceſſionis. In tex. ibi, non debet, vt ſ. de actio. empt. l. Iul. §. ex vendito, & C. de peri. & cõmo. rei ven. l. 1. Iac. de Are. In tex. ibi, diſtractus. i. per tradi. teſtatoris effectus, quo caſu ad ſolum cohæredem totum pertinet,
2 quia inſtitutio ſerui ſine libertate fuiſſet inutilis. † No. in iſto. §. poſtquam quis rem vendidit, ex ea lucrum, vel commodum ſperare non debet; & hoc dicit vſque ad l. ſi paterfamilias.

LEX XL.

1 *Concurſus ſubſtituti vulgaris cum inſtituto admittitur propter conflictum, ſeu repugnantiam regularum, & rationum.*

2 *Arbiter propter nimiam difficultatem quæſtionis, poteſt per modum compoſitionis determinare quæſtiones, & partes inſimul componere.*

3 *Status variatio non extinguit inſtitutionem, & quod ſecundum varietatẽ temporum variatur interpretatio diſpoſitionis.*

4 *Cæſar eſt iudex in cauſa propria.*

5 *Quæ conſiſtunt in animo alterius, de facili ſciri non poſſunt, niſi per mediũ ſignificatiuum, vel repræſentatiuum animi, vel intentionis.*

6 *Subſtitutum cum inſtituto concurrere poſſe eſt impoſſibile.*

7 *Maledictus homo, qui ſibi peiorem partem aſſumit. vnde veriſimile eſt, ꝙ quis ſemper optet meliorem partem.*

8 *Inſtitutus ſi monaſterium ingreditur, aditio monaſterij, ſeu monachi iubente Abbate facit ceſſare ſubſtitutionem vulgarem.*

9 *Ad excluſionem ſubſtituti vulgaris ſufficit ꝙ inſtitutus momẽto ſit hæres.*

10 *Datio ſubſtituti vulgaris, nõ impedit inſtitutũ trãſmittere ius deliberãdi.*

11 *Scientia eſt rerum verarum.*

1 Si pater. † Propter conflictum, ſeu repugnantiam regularum, & rationum admittitur concurſus ſubſtituti vulgaris cum inſtituto. hoc dicit ſecundum Azo. & Oldrad. & Cyn & Bat. iſta l. etiam probat, quod contradictoria ſint ſimul vera, & ſimul in actu in caſu huius l. In tex ibi, quæ adiectio ſcilicet illa, vel mutata conditione. Din. In tex. ibi, igitur. nunc concludit. In tex. ibi, diuidatur. alius ſemis, & applicatur domino ſerui. Din. No. hic diuiſionem. Primo ponitur thema, ex quo reſultat quæſtio, & ſol. quæſtionis. Secundo ponitur quędam ratiocinatio, & diſtinctio circa prædictam ſolutionem. Tertio ponitur concluſio. Quarto ponitur probatio concluſionis. Secunda ibi, nam qui ſcit. Tertia ibi, igi. Quarta ibi, & hic habemus No. primo, quod quando opinio ꝓdicit veritati, & ſic ex vna parte eſt opinio, ex altera veritas, & ſumus in actu, vbi dubitaĩ de voluntate, quod propter iſtam repugnantiam nõ iudicat in totum ſecundum verita. nec in totum ſecundum opi.
a Secundo * not. quod quando rationes ſunt hinc inde indiſſolubiles, ita quod vna rõ non expugnat alteram, quod tunc dicĩ eſſe conflictum rõnum, propter quem conflictum recedĩ a regula, & quodammodo incompaſſibilia cumulantur. & eſt
2 argum. † quod propter nimiam difficultatem quæſtionis arbiter poſſit per modum compoſitionis determinare quæſtiones, & partes inſimul componere. facit inſ. de commu. cum eman. libe. l. prima. in princ. non ob. ſup. de neg. geſt. Neſennius, in fi. nã ibi eſt ideo quia potentior rõ vincit minus potentem: hic vero eſt conflictus rõnum. Tertio no. bonam litt. vulgaris ſubſt. quæ verba interpretantĩ diuerſimode ſecundum condõnem, quam teſtõr ineſſe ſciebat inſtituto, vel ineſſe putabat. Quar-
3 to no. quod variatio ſtatus non extinguit inſtõnem & quod ſecundum varietatem temporum variaĩ interpretatio diſpõnis. & concor. inſti. de vulga. ſubſti. §. fina. & C. eod. l. cum proponas.
4 Vltimo † no. quod Cæſar eſt index in cauſa propria. concor. ſupra, de his, quæ in teſta. delen. l. proxime. Oppo contra iſtam l. & videĩ quod ſubſtitutus omnino repellaĩ, quia iſta verba, ſi hæres non erit, referunt ad ius. ſi ipſe non erit hæres, nec fecerit alium hæredem. ſed ex quo adiuit, iure domini fecit alium hæredem, ergo ſubſtõ vulgaris euaneſcit. vnde videĩ ob C. eo. l. cum proponas. gloſſ. reſpondet quod hic erat certum teſtõrem erraſſe: ibi dubium erat, & hanc ſol. approbat Dyn. Iaco. de Are. & Pe. Iacob. de Ra. dicit contrarium. quid dicemus? veritas eſt iſta, quod aut dubitatur, an teſtõr errauerit: aut eſt certum, quod errauit in condõne inſtituti. aut eſt certum, quod non errauit. Primo caſu excluditur ſubſtitutus in totum, quia in dubio recurrimus ad iuris intellect. vt l. cum proponas. Secundo caſu faciunt ſibi partes per concurſum, vt hic. Tertio caſu quando teſtõr non errauit, & eſt certum, tunc quia veritas cum opi. concurrit, ſtamus veritati, vt hic in ver. nam qui ſcit. dicit tamen hic glo. quod quid crediderit teſtõr, eſt difficile ſcire, quia, † quæ
5 conſiſtũt in animo alterius, non poſſunt ſciri de facili. non enim poſſunt ſciri niſi per medium. i. per aliquod quod ſit ſignificatiuum, vel repræſentatiuum animi, vel intentionis, vt inf. de iu. le. Labeo. §. idem Tubero, & ideo teſtes non ſunt interrogandi de animo, ſed de actibus exterioribus, vt colligiĩ ex no. per Inn. extra, de renun. c. ſuper hoc. Secundo oppo. & vĩ quod inſtõ, cũ teſtõr errauerit, ſit ipſo iure nulla. vnde vĩ ob. C. eo. l. ſi pr. Sol. ibi alius eſt caſus, quia ibi putabat filium illum, qui non erat, hic autem putabat liberum, qui erat ſeruus. & rõ diuerſitatis eſt, quia in filio vĩ inſtõ facta rõne affectionis pñnç, & ideo quia deceptus eſt, cum filius non ſit, non valet inſtõ. ſed in alio, quam in filio inſtituto, eſt alia rõ, quare eum inſtituit ſ. meritum, & ita põt eſſe meritus ſeruus, ſicut liber. vnde talis error in condi. perſonæ non nocet, quin valeat inſtõ, ut hic, argumẽ. inf. de vſucap. l. nuto. in
6 princ. & ſup. de exc. tu. l. tutor petitus, § quæ tutoribus. † Tertio opp. quod impoſſibile ſit cõcurrere inſtitutum cum ſubſtituto, vt l. cum in teſtõ. ſup. eod. & C. de imp. & ali ſubſt. l. poſt aditam. Solu. hic eſt ſpeciale pp conflictum rõnum. Quæro hic duo, qd fiet de alio ſemiſſe? dicit glo. quod eſt veriſimile quod Cæſar te-
7 nuerit pro ſe. dicit Iac de Ra. * quod maledictus eſt homo, qui ſibi peiorem partẽ aſſumit. ex quo no. quod ſemper eſt veriſimile quod quis optet meliorem partem. Secundo quæro, an diſtinctio iſta habeat locum in filiofam. ut in ſeruo? dicit glo. quod ſic ꝟ de [illegible] l. ſi quis filium, in prin. & hoc de iure. ſ. ſed quid erit [illegible] hodie quærat ſibi proprietatẽ, & pñ vſumfructũ, vt l. cum oportet, de bo. quæ li. dicit Cy. quod hoc caſu eſt recurrendũ ad diſtinctionem l. cum non ſolum, §. j. c. ii. quia aut filius non vult conſentire, & ſic proprietas acquiriĩ pñ adeunti, & tũc cõcurreret ſubſtitutus cũ pñ, aut filius aditioni ꝯſentit tũc, quia ꝓprietas acquiriĩ filio, ſubſtitutus excluditĩ in totũ. quia quãtum ad acquiſitionẽ proprietatis nihil differt opinio a veritate, vt in hoc caſu. & hęc qđ vĩ procedere ſm glo quæ dicit ꝙ pñ excludit ſubſtitutum vulgarem, quæ eſt. C. de bo. quæ li. l. fi. § j. & incipit, in hoc contigit, &c. & illã gl. approbat Cy. hic, & C. de hær. inſt. cũ proponas. hæc quæ dicta ſunt in ſeruo, ſeruã & in monacho, vt no. Inn. de priui. cum olim. † vnde ſi inſtitutus ingrediĩ mona-
8 ſterium, aditio monaſterij, ſeu monachi iubẽte Abbate facit ſpi-
9 tare ſubſtõnem vulgarem Ex prædictis etiam collige † an ſufficiat ꝙ quis ſit momẽto hęres ad excluſionẽ ſubſtituti vulgaris, & eſt hic caſus ꝙ ſic coniuncta l. placet, de acqui. hæred. Deinde
10 no. unum dicit hic Bar. † ꝙ datio ſubſtituti vulgaris non impedit inſtitutum tranſmittere ius deliberandi, quia trãſmittendo fa-

ADDITIO.

a Secundum opi. Vide quæ ad hoc habẽtur per d. Ant. de Pra. ver. in cõſ. 107. inci. pulchre reſpondit, inter conſ. d. Alex. de Imo. in 4. p. vbi an, & quando opi. communis pręferatur veritati.

facit alium hæredem, & ſic excludit ſubſtitutum. ſi hoc dictum eſt verum, apparet ꝙ in alia materia dicit falſum, ſcilicet quod datio ſubſtituti vulgaris impedit tranſmiſſiones ſui, de quo di- xi. ſupra de liber. & poſthum. ſi filius hæres. † Vltimo no. hic ſuper verbo ſcit. quod ſcientia eſt verorum. vnde tantum eſt dicere, quando teſtis dicit ſe ſcire, quantum eſt dicere vera eſſe, & Ioannis vltimo c. Pater noſter qui es in cœlis, ſanctificetur nomen tuum, adueniat regnum. & de verbo, ſcio, a teſtatore prolato habuiſtis in l. ſi poſthumus a primo gradu, verſic. ille quem ſcio. ſupr. de liber. & poſthu.

L E X XLII.

1 *Regula Catoniana non habet locum in hæreditatibus.*
2 *Quod a principio non valet propter aliquod impedimentum, eo ceſſante conualeſcit.*

1 Qui ſoluendo. † Regula Catoniana non habet locum in hæreditatibus. h. d. ſm gloſſ. Vel inſtitutio quæ non tenet a principio propter aliquod impedimentum extrinſecum, amoto impedimento antequã cedat dies adeundi, conualeſcit. h. d. no. In tex. ibi, iuſſerat, nec apparet 2 quis ſit primo nominatus. Din. † Not. ꝙ hoc quod a principio non tenet, poſtea confirmatur. & l. iſta facit contra Din. in cap. non firmatur, de reg. iur. lib. 6. vbi dicit Di. aut cauſa impediens durat; & non confirmatur, quod ab initio non valuit. aut ceſſat; & tunc ſi non superuenit cauſa confirmans, non confirmatur, vt l. inter ſtipu. §. ſacram. aut ſuperuenit confirmans, & confirmatur. ſed hæc l. facit contra ſecundum mẽbrum, quia hic non ſuperuenit actus confirmans ceſſante impedimento: & tamen conualeſcit actus. reſponderi poteſt quod intentio Din. debet intelligi de impedimento ſubſtantiali actus, quem impedit, vt eſt ſubſtantia inſtitutionis, quod teſtator poſſit facere teſtamentũ, & inſtitutus ſit habilis. vnde ſi non valet ab initio propter ſubſtantialia, requiritur nouus actus, vt cõualeſcat: ſecus in accidentalibus impedimentis, vt eſt in l. iſta Aelia Sentia, quæ fundatur in impedimento cuiuſdam accidentis, & hoc etiam modo ſoluitur contrarium de reg. C. a. l. 1. ſecundum Cyn. & etiã no. & facit ad quæſtionem de viutario, de qua dixi in l. filio præterito. ſ. de iniu. & rup. teſta. Bal.

L E X XLIIII.

1 *In aditione hæreditatis per procuratorem requiritur ſpeciale mandatum.*
2 *Ius accreſcendi ſicut locum habet in hæreditate, ita in onere implendæ conditionis.*

Pater. † Qui obtemperauit teſtamento, nõ poteſt hæreditate priuari propter cohæredem non obedientem, & in hoc non eſt ſeruanda voluntas teſtatoris, ſed magis ratio naturalis. h. d. & non eſt alibi. In tex. ibi, omnes not. hunc textum. Omnes diſtribui in ſingularitates ſecundum Cyn. de quo habuiſtis in l. hoc articulo, quiſquis. ſupr. eod. In tex. ibi, conſtituiſſe in ſolidum. Din. † In tex. ibi alleg. ex hoc not. quod per fa- 1 ctum generalis procuratoris non poteſt quis hæres fieri, quia obligaretur hæreditati per factum alterius, & ideo vbi requiritur hereditatis aditio, exigitur in procuratore ſpeciale mandatum. adde tamen quod not. in l. non ſolum. ſup. de proc. in prin. vbi gloſ. ponit caſus, in quibus requiritur ſpeciale mandatum. In tex. exhæredat. no. exhæredationem in extraneo, & iſtud eſt, quia inſtitutio præcedebat, & ſic non obſt. de verbor. obliga. l. 2 quidam cum filium. † Colligo ex iſta l. quod ſicut in hereditate habet locum ius accreſcendi, ita in onere implendæ conditionis. & ideo ſufficit alterum implere hic. vel ſic, onus inſertum pluribus ſi inſtitutio ad vnum redigatur, illi ſoli inſertum fingitur, & ſic ceſſant contraria. Et ex l. etiam iſta nota, quod in teſtamentis pęnæ non poſſunt ſine cauſa imponi. pœnæ ergo imponuntur demerentibus, non merentibus. facit. infra de lega. 3. vxorem, §. hæres, & vide late per Cyn. in l. vna, C. de his quæ pœnæ nomine.

L E X. XLV.

1 *Conditio nugatoria non vitiat inſtitutionem.*
2 *Conditio quæ non conuenit naturalibus, dicitur impoſſibilis, non falſa.*

3 Si Mæuia. † Conditio nugatoria non vitiat inſtitutionem. Oppoſit. iſta conditio eſt falſa de præſenti, ergo vitiat, vt l. cum in ſecundo, de iniu. teſt. dicit gl. quod iſta conditio non eſt proprie falſa, ſed nugatoria, id eſt deriſoria. tex. dicit, iſta conditio magis videtur impoſſibilis quam falſa; & ita eſt, quia conditio quæ eſt de genere impoſſibilium, non dicitur proprie falſa, ſed impoſſibilis. ſed conditio quæ eſt poſſibilis in ſuo genere, licet in ſpecie ſit falſa, illa talis conditio proprie appellatur falſa conditio; in l. ergo noſtra de genere impoſſibi- 2 lium eſt, quod viuat qui in rerum natura nunquam fuit. † & ideo conclude. quod conditio quæ non conuenit naturalibus, dicitur impoſſibilis, non falſa: ſed ea quæ conuenit naturalibus, ſed non accidentalibus, proprie dicitur falſa conditio, & illud apparet melius per hanc l. quam per aliam, quæ ſit in corpore iuris.

L E X XLVI.

1 *Quod tacite agitur, pro expreſſo habetur.*
2 *Pactio, & mandatum ſuper bonis viuentis de eius voluntate admittitur.*
3 *Statutum dictat quod bona rebellium applicentur fiſco, quidam vult eius bona deuenire in filium rebellem, id debet facere per mediam perſonam ipſam inſtituendo cum animo, vt filio reſtituat, ne bona deueniant in fiſcum.*
4 *Teſtamentum non dicitur ſimulatum, licet vnus ſit ſcriptus, & alius debeat effectum inſtitutionis reportare.*
5 *Offenſa quid dicatur.*

Quidam cum. Ex teſtamento non conuenitur, ꝙ grauatus eſſe probatur, ſed bene cõuenitur ex mandato, quod ſuſcepiſſe probatur, hoc dicit ſecundum ſummarium Barto. vel ſic iſta l. dicit, guarda de chi te ſidi. In tex. ibi, expoſuit. narratiue dicendo, quod volebat eum inſtituere ſub conditione, ſi emanciparetur a patre. Din. In tex. ibi, fideicommiſſum, id eſt prædicta hæreditas per fideicommiſſum. Din. In tex. eum, ſcilicet amicum. In tex. competeret, ſcilicet actio. In tex. interpoſuiſſe. quo ad filium. In tex. ibi, vtilem, ſcilicet contra iſtum amicum. No. in hac l. ꝙ quando aliquis adhibetur nominandus in ſcriptura voluntate in fauorem alterius; ꝙ aut accomodat ſidem teſtatori: & tenetur ex fideicommiſſo. aut hæredi; & tenetur mandati. ergo ſi vtriq; tenetur vtraque actione. Secundo no. ꝙ licet aliquis ſit nominatus in inſtrumento non vt ei commodum quæratur, ſed alteri non nominato; tamen nihilominus ſibi quæritur ius directum, & illi alteri vtile, quod eſt no. & facit J. de manu. l. 4. §. ſi ab ignoto. Tertio no. ꝙ non ex omni voluntate teſtatoris agitur, ſed ſolum ex ea quæ tranſit ad diſpoſitionem. vñ non ſufficit teſtatorem velle, niſi diſponat: & iõ licet hic teſtator voluerit hæreditatem pertinere ad filium, tamen quia hoc non diſpoſuit expreſſe, vel tacite, non agit ex teſtamento. † Ex quo no. quod illud dictum, quod tacite agitur, pro expreſſo habetur, eſt verum, quando illud tacitum tranſit 2 ad diſpoſitionem: ſecus, ſi non tranſit, vt hic. † Quarto no. ꝙ ſuper bonis viuentis admittitur de eius voluntate pactio, & mandatum. Quinto no. hanc l. in ad duas quæſtiones. prima eſt, dicit Cyn. quod ipſe allegabat hanc l. ad quæſtionem de ſtatuto 3 ponte, † ꝙ ſtatutum eſt ꝙ bona rebellium applicentur fiſco. nunc quidam habebat filium rebellem, cum venit ad mortem, noluit inſtituere filium, quia ſi inſtituiſſet, omnia bona eſſent fiſco applicata, ſed quid fecit? inſtituit quendam extraneum amicum ſuum: tamen fuit de voluntate ſua quod filius haberet, & dixit in teſtamento. nolo aliquo modo ꝙ bona veniant ad fiſcũ. per l. noſtram videtur ꝙ fiſcus nil poſſit petere, ſicut nec pater ſecundum Cyn. & iſtud eſt no. vbicunque quis vult relinquere bona ſua exbannitis, quod relinquat talem amico talis exbanniti, de quo confidat: non tamen diſponat aliquid in teſtamento ꝙ reſtituatur bannito. idem videtur, ſi quis velit relinquere ſpurio: tamen eſt dubium de ſpurio, quia tunc fieret in fraudem legis non hominis. vnde non poteſt fieri, a vt C. de nat. li. l. [illegible] adde quod no. ſup. de proba. qui teſtamento. Item facit ad quæſtionem de eo, qui vult relinquere fratri minori non capaci: & non nominat in teſtamento fratrem minorem, ſed quendam amicum eius: non tamen grauat eum tacite, vel expreſſe, quia confidit de eo, & iſto caſu valet tale relictũ; tamen videtur hoc contra l. 1. C. de na. li. quia hoc fieret in fraudem canonis ca. exiui de Paradiſo, de verbo. ſign. in Clem. Iſta l. eſt ad hanc materiam ſingularis, & no. † Vlt. no. ex hac l. quod non dicitur teſtamentum ſimulatum, licet vnus ſit ſcriptus, & alius debet effectum inſtitutionis reportare, quia ſi eſſet ſimulatum, eſſet nullum: ſed hic dicit tex. aperte quod eſt aliquod, & quod ex eo poteſt hæreditas adiri; quod eſt no. Item vltimo habes hic, ꝙ non ſufficit aliquid eſſe in intentione, niſi ſit in diſpoſitione. vnde illa vulgaris allegatio, quam ſæpe fit; iſta fuit voluntas teſtatoris, reſcinditur per hanc l. quia non ſufficit, ſi non fuit in diſpoſitione, id eſt in actu diſpoſitiuo. facit C. de condi. ob cau. ſi repetendi. Facit etiam l. noſtra ad id quod no. J. ad Treb. Lucius, §. ſi hæredes. † In tex. ibi, offenſam. dic quod dicitur offenſa omnis actus, qui pęnã meretur, vt l. teſtamento Centurio, in fi. J. de vulg. & pu. & item dicitur offenſa omnis actus, qui prouocat aliquẽ ad iracundiam, vt l. item ſi, & l. illa C. de inoff. teſt. de quo plene per Bar. in l. fiſcus. §. quod illicite. J. de publi.

ADDITIO.

a Fieri. Vide d. Bal. de Bar. in tract. de nat. lib. vbi dicit ꝙ [illegible] reſtituit ſpurio, & præſumitur fraus, maxime ſi relinquat [illegible] l. Lucius. §. ſi. de lega. 2. & l. ois, §. Lucius, de his q̃ in frau. credi. maxime, proteſtatione facta ſpurio, quia fraus præſumitur eo ꝙ reperitur poſſidere bona patris qual[illegible] per interp. [illegible] perſonã reſtituerit [illegible] C. de na. li. [illegible] Bal. & in aut. quib. mod. na. [illegible] ſui. §. & q̃ñ. vnde grauatus reſtituere cen vide bitur, intelligitur grauatus reſtituere [illegible] ver. de ſenſione, de ver. ſig. Bar. in extrau. [illegible] videbimus. & non põt eligere ſpuriũ teſtatoris, [illegible] qui reſtituat ſpurio ſecundum [illegible] Sperg. [illegible] reſtituat ſpurio [illegible] ſpurio, teſtatoris, quod fieri poteſt ſecundum Bar. Cep. in cautelis, cautela [illegible] & vide omnino Bar. in l. cũ or. petitum. §. 1. de excuſatio. tut. And. Barb.

LEX

LEX XLVII.

Si ita ſcriptū. Vltima correctiua derogant prioribus, ſiue ponant in vna oratione, ſiue in diuer-
a ſis. vel ſic, dictio, vnō ponit correctiue, ſi ponaī ſine copula. In gl. ibi, incontinenti, ſed ibi non erant verba correctiua, ſed ſunt verba ſam facti legati diſponentia inducentia ſecundum Dyn.

ADDITIO.

a Correctiue. Vide omnino eundem Bal. in l. quidam Elegio, in 2. col. C. de in. delib. & Lud. Pon. in l. 1. ff. de re iud & Bal. in tract. ſchiſma, pen. col. & Io. And. in c. ſi. de ſelect. in 6. in no. & Lud. Pon. in rub. de arbi. 17. col. Andr. Barb. Vide eundem Bald. in 2. conſil. C. in §. quibus, num. 13. & termi. quas ibi dedi.

3 *Diſpoſitio caſuum ſeparatorum vendicat ſibi locum, ſi vterque caſus concurrat.*

§. Quidam. Teſtator tranſiens ad bipondium non intelligitur velle prioribus derogare, h. d. nō obſ. C. de leg. cum qō. quia ibi non conſtabat, quod voluerit tranſire ad bipondium. In tex. iſto, iſta prima inſtitō ſimplex intelligit factam aſſe. In tex. filiam, primam ex aſſe inſtitutam. In verſ. ideo,
3 ‡ diſpō caſuum ſeparatorum vendicat ſibi locum, ſi vterq. caſus cōcurrat. h. d. In tex. ſola filia primogenita. dicit Cy. quod de iſto §. & de l. ſi ita ſcriptum. ſ. de libe. & poſthu. fuit interrogatus quidam frater, qui de quolibet diſputabat, & neſciuit reſpondere, & tunc denſius abrotumb ſm Cy. Quæro per quid apparet, q teſtōr voluerit tranſire ad bipondium? Rñdeo, quia ſecundo plus diſtribuit, q primo. vnde impoſſibile eſt, quod plus euellat de corpore eius, quod eſt minus vel etiam q tantundem. tunc enim non preſumitur prioribus derogare, quia eſſet in totum adimere. iſtud probatur. ſup. eo. item, quod Sabinus. & ſ. de leg. 1. l. ſi pluribus.

§. In teſtamento. Vbi prius fit mentio vnciarum, & poſtea portionum, intelligit de portionibus reſiduis. h. d. In iſto §. nomine portionum non continentur vnciæ, quia teſtator locutus eſt diſcretiue inter vncias, & portiones ſecundum Bar. & no. quod aliud eſt loqui per nomina vnciarum, & aliud per nomina portionum, q tene menti.

LEX XLVIII.

1 *Verbum dominium intelligitur de directo.*
2 *Relinquo, verbum an operetur inſtitutionem.*
3 *Relinquo, verbum eſt commune.*

1 **His verbis.** ‡ No. hic q verbū dñij intelligitur de dire
2 cto, & ſic de potētiori, & notabiliori ſignificato, & ſic no. gloſ. in l. 1. §. qui in perpetuum, ſi ager vectigal. Vltimo no. q ſi teſtōr dicit nullo alio inſtituto, relinquo vxorem meā dñam bonorū meorum q eſt ipſa hæres vſis, quia verbū relinquo, adaptat ad vniuerſalem inſtōnem, ſi aūt eſſet alius vſt inſtitutus, dicit gl. q tunc eſt verbum obliquum, & adaptaī ad fidei
a commiſſum. ‡ Circa hoc an verbū relinquo, operet inſtōnem, b
b dic latius vltra omnes. aut apponit in codicillis. & tunc non operatī inſtōnem directam, vt l. 1. C. de condi. & inſt. de codi. § fi. & quod no. C. fam. ercisc. quotiens, ſed fideicommiſſum operatur, vt ſ. de le. 1. l. cum quis decedens. §. Sciam. & ſ. ad Treb. ſi. Secundo aut apponit in teſtō. & tunc ſi nullus erat alius hæres inſtitutus, operaī inſtōnem, vt hic, & no. in auth. de hære. & Fal. §. ſi vero nulla pro quo l. 1. § pen. de tab. exhi. ſ. ſi vero alius hæres inſtitutus, tunc aut verbum relinquo, aſcribit in perſona eius qui de
c neceſſi. debet inſtitui, c & tunc inſtōnem operatur, argu. eius qđ no. in l. ſi quis priore, ad Treb. in auth. de hær. & Fal. §. pro quo in auth. de eccleſia. tit. §. ſi quis autem, col. 9. iuncto §. cæterum, in auth. vt cū d̄ ap. cog. Aut aſcribit in perſona extranei, & tunc ſi adijcit vniuerſitati, vel parti eius, operaī fideicommiſſum. ſi aūt adijcit orōni ſingulari, vt relinquo tibi dominium operaī legatum, vt ſ. ad Treb. cogi. § & generaliter, & ibi per Dy. nam dicunt Vltramonq. Sed Citramontani q nunquam operatī inſtōnem, ſi inſerit certæ rei, vel quantitati, & ſi relinquā filio, ſed eſt opus exprimere qđ iure inſtōnis, vt dixi ſ. eo. illa inſtō. & vide qđ no. Old. in l. fi. C. de ſacroſ. eccl. & faciat ſ. de teſt. mil. diuus Traianus. Item dicit Iac. de Rauē. q qn verbū relinquo ponit in teſtō inualido iure teſtamenti, q tūc trahit ad fideicommiſſum, licet non ſit ibi clauſula codicillaris, arg. ſ. de reb. dub. quotiens. q intellige, qn ſimpliciter profert ſine adiunctione alterius verbi di-
3 recti. & concludit ex pdictis q verbū relinquo, eſt verbū cōe, & circa prædicta vide glo. 6. in ordine in c. ſi pr̄. de teſt. lib. 6. Bald.

ADDITIONES.

a Dominij. Quæſtiones autem capiatur verbum dominij, vide d. Alex. de Imol. conſ. 180. in 2. col. in fi. in 1. par. & in conſ. 128. in vlt. col. in 2. par.
b Inſtitutionem. Vide d. Alex. de Imol. in conſ. 126 in 9. colū. in 1. par. & in conſ. 70. in 10. col. in 2 par. vbi ponit, quando non ſit alius inſtitutus, an importet hæredis inſtitutionem, & in conſ. 109. in pen. colum. in 4 par. & Franc. Are. in l. Centurio, in pen. col. in fi. inf. de vulg. & pupill. & teſtimoniones, quas ibi ad eum dedi, in apoſt.
c Inſtitui. Vide d. Alex. de Imol. in conſ. 17. in 3. par. & Car. in conſ. 61 & Angelo. de Butr. in conſ. 15.

§. Illa inſtitutio. Inſtitutio poteſt conferri in male meritum. h. d. vel ſic. gratia etiam parum merenti fieri poteſt, argu. iſtius §. intellige dictum gl. pro executoribus, qui q̄nque faciunt eleemoſynas minus merenti, de quo dic, vt ſ. de leg. 2. cum quidam, vbi eſt tex. no.

§. Interdum. Seruus q nō permanumittitur, nō pōt cū libertate hēs inſtitui. h. d. Vel ſic, ius cap. ē dē phibitū inter viuos, vſ & prohibitū in vltima volun. h. d. & ſic bene eſt argumentatio de ſetib. ad vltimas voluntates, de quo not. de leg. Fu. can. & C. de leg. l. fi. & l. nec mirum, de pig. act.

a **§. Si in patre.** Error pñs, a pñte non nocet. h. d. Vel ſic nullus error in demonſtratione pſonæ hēt vitiare, & allegaī iſte tex. q ſi teſtāvariat circa aliquas demonſtrationes, vel circūſtantias, q non ppea vitiaī eius dictum, nec punitur de falſo. de quo per Bar. in l. eos, in modio 1. col. ſ. de falſis.

ADDITIO.

a Patre. Vide Lud. Ro. in conſ. 79.

LEX XLIX.

1 *Inſtitutio ratione ſuæ formæ inutilis a principio ex poſt facto non conualeſcit.*

1 **Si alienum** ‡ Inſtō rōne ſuæ formæ inutilis a principio ex poſt facto non conualeſcit. h. d. Vel ſic qđ vtile, & inutile coniungunt inſeparabiliter, vtū per alterum vitiat. Contra hanc l. facit ſ. eo. qui ſoluendo. ſi. dic, vt ibi dixi. In d. principium. l. ſi alienum, allegatur ad q de eo, qui relinquit monacho hoc pacto, ne quæratur monaſterio, & vſ q non poſſit relinqui, cum huiuſmodi legatū in ſe hēat repugnantiam. & pro hoc facit iſte tex. q ia ſicut ſeruo alieno non poteſt hæreditas relinqui, ita nec monacho, nec monaſterio quæratur. de quo late per Bar. in l. pe. ſ. de ſtip. ſer. & vide gl. ord. mouentem iſtam queſtionem in l. Lucius. § tres hæredes. ſ. ad Treb.

1 *In extraneis hæredibus tria tempora inſpiciuntur, media vero tempora nō efficiunt inſtitutionem.*
2 *Pacta ſunt aliquid fieri tempore permiſſo, & al quid fieri tempore prohibito, ſi tamen effectus conferatur in tempus permiſſum.*
3 *Quot tempora requirantur in hærede ſuo, item in hærede neceſſario, & non ſuo, item quot tempora inſpiciuntur in legatis.*

1 **§. In extraneis.** ‡ In extraneis hæredibus tria tpa inſpiciuntur. media vero tpa non officiunt
1 inſtitutio. h. d. Vel ſic, illa tpa debent inſpici in quib. conſiſtit inſpectio iuris. h. d. Vel ſic, mediū ab extremis regulatur, ſeu extrema trahunt ad ſe media, & facit ad plures quæſtiones. In tex. ibi, ius hæredis. l. verum ſit capax, vel non. Dyn. In tex. acquiri. l. per traditionem Dy. In tex. item capacitatis. In tex. inſpicimus. no. q non debemus plura requirere, quā lex inquirat. No. tria tpa inſpici. l. tps teſtamenti, vt valeat teſtm̄ quo ad ordinem. ex quo no. q etiam in vita teſtatoris dr̄ teſtm̄ valere, circa quod vide gl. in l. publicari. C. de teſta. Secundo tempus mortis, q valeat quo ad confirmationem. Tertio inſpicitur tps aditionis quo ad acquiſitionem, & vbi habemus iſta tria, videlicet principium, confirmationem, & executionem confirmationis, apparet q reliqua tpa ſunt ſuperflua. Item no. q idem eſt dicere tria, quantum ſi duo, & addaī tertium. v. g. teſtis interrogatus, quot fuerunt præſentes? dixit q duo, & ſubiecit de tertio, ille non dr̄ vacillare in ſe ipſo, quia eſt perinde, ac ſi dixiſſet a principio, fuerunt tres teſtes. Opponitur. dr̄ hic inſpici tempus teſtament. quo ad capacitatem inſtituti opp. ſ. eo. l. in tpē, in prin. Solū dicit glo. ibi, q illa erat inſtitutio collata in tpus, cum capere poterat,
2 & ideo non inſpicitur capacitas a prin. ‡ quia pacta ſunt aliquid fieri tempore permiſſo, & aliquid fieri tpe prohibito, ſi nūc effectus conferatur in tps permiſſum, ſm Dy. quod facit ad q. de ſtatuto die feriata, vt compareat, ſe non feriata, de qua late per Cyn. in l. dies feſtos. C. de fer. Secundo opp. ſ. de acq. hær. l. ſi ſeruus eius, qui capere dicit gl. q ibi eſt ſpeciale, & hoc eſt quod dr̄ ibi, q illud ſit benignitate receptum eſt. Tertio opp. ſupra, ſi ſuaſu hom. l. & ſeruorum. § ingenui, & in auth. quidam ex Neſtorianis de ſacroſ. eccl. dicit glo. q illa ſunt ſpecialia declarag. in primo eſt fauor libertatis ſpeciale, in ſecundo fauor fidei, vt quiſ inuitetur ad redeundum ad fidem catholicam, ſm Dyn. & An. Quarto op. ſ. de vſuc. cum vir prædium, vbi non inſpiciuntur tempora media ſolum tps confirmationis, gl. non ſoluit, ſed Iac. de Bent. voluit q hic loquitur de act. b. defunctorum, qui ſuſpendi non debent ibi, de actibus viuorum, qui pñt eſſe in ſuſpenſo, vt ſup. com. præd. l. fi. Dyn. reſpondet aliter, l. q in l. cum vir prædium, ab initio nō deficiebat ſubſtantia venditionis, licet eſſet aliud dilatio ſeu ſaltem impedita, ſed hic ad ſubſtantiam, inſtitutionem requiritur certo tpe hæredem eſſe capacem ſm Dy. Item op. glo. de l. non oportet, de leg. 2 dicit gl. Solu. vt ibi, nam ibi de inſpectione facti, hic
3 iuris ſm Dy. & per hoc dr̄ reſpondet ad l. ſi cognatis. ſ. de rebus dub. quæ de facti inſpectione loquitur. ‡ Quæro de tribus quæſtionibus. Primo quot tpa inſpiciantur in hærede ſuo. Secundo quot tpa in hærede neceſſario, & non ſuo. tertio quot tēpora inſpiciuntur in legatis. Reſpondeo ad primum, dicit glo. q in ſuo duo ſpecit. tēpus teſtamenti, & mortis vbi inſtitutus eſt ex teſtamento. Sed vbi venitur ab inteſt. inſpicitur tps mortis tantum, & eo tpe erat ſuus, alioquin inſpicitur primum tps, in quo incipit eſſe ſuus, vel. gl. al. quaſi in tota prima parte, & l. ſi quis filio, de iniuſt. poſt. gl.

gl.dicit.aſt.ſ.ꝙ in ſuo aut nititur ex teſtamento,aut ab int.Si ex teſtamento,inſpiciuntur tria tempora.ſ. tps teſtamenti, & mortis,& immixtionis.dicit tamen gloſ. ꝙ in pure inſt.tuto tps immixtionis.& mortis adeo ſunt coniuncta. ꝙ nullum eſt mediū inter mortē,& exiſtentiā ſui hæredis,de hoc ēt no.J.de leg.1.ſi poſt mortem,& de condi.& demon.l.iul.nē glo.dicet verum de immixtione legali, ſed non diceret verū de immixtione facti,& animi,vt J.de leg.1.l. nā nec emancipatus.ſi vero ſuus nititur ab inteſ.tunc inſpiciuntur tps mortis & immixtionis.non.n.pōt inſpici tempus te ſ.cum ſumus in cauſa inteſtati,& iſta eſt mens gl. in ſuo hærede . Ex his determinatur illa quæſtio.pater inſtituit hæredem filium ſuum, qui erat frater minor, deinde iſte frater minor viuente patre factus eſt monachus monaſterij capacis, quæritur vtrum ex teſtamento poſſit ſuccedere?& dicendū eſt, ꝙ non,quia tpe teſtament, non erat capax.non obſtat quæ loquunt ꝙ teſtm̄ imperfectum valet inter liberos, quia intelligantur de imperfectiōe quo ad ſolemnitatem,non quo ad capacitatem.Item non hēt locum ille §.q̄m eſt imperfectio quo ad voluntatē,vt ele gl.ſing.in l.fi. C.fam.ercil.Sedo facit ad aliā q̄ōnē. quidam habens filiū fratrē minorem: deceſſit inteſtatus poſt mortem ſuam iſte factus eſt h.ps.& ſic capax factus eſt. quæritur
a quis ſuccedat in bonis paternis, an ipſe, vel agnati ? determinauit d.Fed.a de Se.ꝙ agnati,quibus fuit retro ius adeundi quæſitum eis.& ideo filius non pōt ſuccedere,quia inſpicitur tēpus mortis,vt in iſta gl.Allegai etiam ad hoc J.de condi.& demon.interdicit.ad idem facit qđ no.ſ.de lib.& poſth.l.Gal.§.& quid ſi tm̄.In ɔ̄rium facit eo.tit.quem pater,& J.de ca.l.non vt a patre.m̄ quod prius dixi,eſt verius,& vide ꝙ no.18.q.1.ca ſtatuimꝰ. ꝙ dico in fratre minore, idem dic in bannito,vel nō capace per formā iuris cōis,vel ſtatu.& tene menti. Venio ad ſecundā quæſtionem de neceſſario. & dico ꝙ neceſſarius non pōt niti.ex teſtamento,& ideo idem quod in ſuo,qui nitit̄ ex teſtamento,ſaluo ꝙ in ſuo diſtinguit̄ inter immixtionem legalem,& facti,& animi.ſed in neceſſario tantū non cadit iſta diſtinctio,quia non hēt beneficium abſtinendi. iſta eſt mens gl.ſupplendo eam. Venio ad tertium, & quæro quid in legatis & fideic.dicit gl.ꝙ ſufficit tps mortis, vt l.interuenit, de le.pręc. de iure ſilic.non intelligitur. §. quando autem.ratio dr̄æ, quare plura tpa inſpiciuntur in inſtitutione,quam in legato,eſt,qa inſtitutio eſt fundamentū teſtī,nec pōt confirmari ab alio, legata vero confirmantur ab alio, vnde aliena ope ſubſiſtunt ista eſt ratio diuerſitatis.

ADDITIO.

Feder.Quem vide in eius conſi 20.

LEX L.

1 **Seruum.** †Media tpa non nocent.h. d. Vel ſic,qui nō eſt capax vltimæ volun.n̄ capax eſt ɔ̄ctus, & facit quod no.ſ̄.de prob.qui teſtm̄ In tex ibi,apud eum.ſ non capax ē. In tex ibi,eiſ.domino.No.ꝙ quædam ſunt,quæ capiunt ſubſtātiam ex temporib. interpollatis, quædam quæ requirunt continuationem in tpe in primis media tempora non nocent,ſed in ſecundis nocent,vt infr. de vſucap.l.qui cum ædes.§.ſi ædes,§.ſi autem demolita & l.naturaliter,cum ſim. Bal.

§.Si in non faciendo. Impoſ.is condō in non faciendo non vitiat inſtōnē.in gl.3.ibi,ſi digito cęlſi non tetigeris.iſtud eſt exemplum de condōne neceſſaria,non de impoſſibili ſm Vltramontanos.

§.Hæreditas. No.quot modis appellet̄ & diuidat̄ hęreditas,& idem inſti.de hær.inſti §.hæditas.In tex.ibi,ab.no verbum ab,poni excluſiue. And.

LEX LI

Talem inſtitutionem. Verbū appoſitum in taſtō,.qđ aliquid operari non pōt,hr̄ pro non inſerto,facit ſup. e.quotiens.§.ſi quis ita,& qđ ibi per Iaco. de Are. tex.ibi, reſcripſit.corrigendo prædictos. Dyn.in gl.3.ibi,ſolu. vt ibi.quia fuit hic data libertas bis,primo pure, ſecundo ſub condōne , valet ergo ex prima,quia plenior, vt J.de cond.& demon.quod traditum,cum l.ſeq.Dyn.non eſt verum , quod hic fuerit data bis, ſed ſemel tantum,& pure.alia non fuit datio,ſed conditio,tamen mens Dyn.eſt bona,quia in l.contraria fuit conditio ſine datione,hic cum datione.

§.Si quis. Defectus condionis expreſſe ēt tacite intellecta vitiat h d.& in §.iſto vitiat expreſſ.quod tacitum non vitiaret,ratio eſt,quia expreſſum reſpicit hæreditatē, libertatem.ſed tacitum ſolam libertatem.

1 *Dictio meus,non ſolum deſignat dominium,ſed ius aliquod.*
2 *Seruus manumiſſus,in quo dn̄s retinuit iuſpatronatus appellatione ſe vor̄ū.*

1 **§.Sed ſi viuus.** †Dictio meus , non ſolum deſignat 2 dn̄um,ſed ius aliquod h.d. Concor. J.de leg.1 ſeruos autem,& l. nuper,ſm Iaco. de Are.Vel ſic,per beneficiū dn̄i qđ inter viuos contulit inſtituto , non intelligitur minui ius inſtitutionis.Vel ſic. digreſſio ad meliorē ſtatum nō officit inſtituto.h.d. no. In tex.ibi, eum ,quem ſub conditione prædicta inſtituerat,ſi ſuus eſſet,cum moreretur.Dy.In tex.ibi,
a libertus eſt.no.† ꝙ ſeruus manumiſſus, in quo dn̄s retinuit iuſpatronatus,continet̄ appellatione ſuorum,de quo late in l.2. inſ. de cond.inſt. No.quod vnum beneficium non derogat alteri fauori,vnde beneficium manumiſſionis non derogat fauori inſtōtis Secundo no.quod verba quandoque trahunt ad impropriā ſignificationem, non dico ad impropriam omnino, quia largo
a modo debent verba ſaltem adaptari,a & dic,vt ſup.ſi cer pet.l.ſi tibi,per Iac.Butr. Tertio no.hic arg.ad qōnem,quidam conceſ. cuidam domicello certum redituum, donec erit in ſuo ſeruitio, iſte domicel.factus eſt miles,& in ſeruitio permanſit, quod debet habere illum reditum , quia iſta digreſſio ad maiorem ſtatum non debet ſibi officere,iſte tex.etiam eſt argu. quod vaſalli contineantur appella.ſuorum,vel meorum.

ADDITIO.

a Adaptari.Adde eundem in 1.conſ C num.9.

LEX LII.

Seruus Hæreditas ſuſtinet locū defuncti.non locum hęredis futuri. & ſi defunctus capax fuit, hæres dicitur capax.& ɔ̄trio.h d.In gl.no in fi.ſed vr̄ qđ debet inſpici hæreditas,vt J.de le.2.ſi Tino,& mihi.§.1.ſed illud poſt aditionem, hic ante,cum iacet hæreditas,arg.J.de noua nuiatio,in fi. Dy.& facit.ſup.eo.non minus,& quod no. inſ.de acq.poſ.l.1. §.veteres.

LEX LIII.

1 *Ordo ſcripturæ eſt ratio dubitandi in hac l.*

1 **Lucius Titius.** †Si teſtōr expleto aſſe reliquos hæredes inſtituit, vr̄ eos inſtituiſſe in alio aſſe,& non dicunt̄ ſubſtituti. Vel ſic.cum dubitat̄,an aliqui ſint inſtituti,vel ſubſtituti, ex quo verba patiuntur, in dubio præſuminius inſtitutos.h d.ſecundum And.de Piſ. Vel ſic verba,quæ poſſunt intelligi per prius & poſterius, debent intelligi p prius, & non per poſterius h.d. Adde tamen quod no.in l.Gall.§.quidam recte.In tex.ibi,in obſcuro.nam ordo ſcripturæ eſt ratio dubita.in hac l In tex.ibi,ſed ſecundum. hoc determinat quæſtionem.In tex.videri, no.quod tantum habebant vltimo nominati,quantum primo nominati,& ſic ex ordine nominationis non augent effectus,concor. ſup.eo.l.ſi quis ita hæredes.

LEX LIV.

1 *Seruus ſubſtitutus impub interim poteſt alienari, tamen cum ſua cauſa.*

1 **Pater filio.** †Seruus teſtōris ſubſtitutus impuberi,& interim ab impubere alienatus, nihilominus ī exiſtente condinone ſubſtitutionis pup.eſt liber.& neceſſarius hæres pupilli interim autem ſi ab emptore inſtituatur, ſuccedit emptori,& efficitur hæres ſuus neceſſarius commutabiliter, nō incommutabiliter.h d.Facit ſup eo.l.3.§.qui fideicommiſſā tā. In tex inſtit.ſubaudi dubitatur, vtrum primum teſtm̄ ſit ruptū per ſecundum? & reſpondet quod ſic, & hoc ſequitur ſuperius &c.Dy tamen iſta qō non eſt principalis quæſtio in l.noſtra,ſed incidens.In tex.exiſtere ſ.de iure ciuili. Dy.vt no.ſup de iniuſ teſtam.cum in ſecundo.& inſ.de vulg.& pup.ſi quis eum,in fina ſic exponitur in l.Gall.§.ille caſus,verſ porro.And.de Piſ.In tex. ibi,pertinet.ſ cum dubitatur, vtrum ex teſtamento Titij ſit neceſſarius,vel voluntarius hæres. Dyn.In tex.ibi,conſequi.vt neceſſarius,& incommutabilis hæres.In tex.ibi,peruenit. & ſic explicat ſubſtitutio pupillaris.In tex.ibi,hæres.vbique ſit hæres neceſſarius incommutabiliter.In tex.ibi,extit.quia moritur in pupillari ætate,& ſic ſubſtitutio locum habet cum libertate. Dyn. In tex.ibi,propius id eſt verius. No.in hac l.quod ſuus ſubſtitutus impuberi interim poteſt alienari. tamen cum ſua cauſa, adde quod dixi in l.1.§ ſed nonnullos, de ea.& ra & l.qui filium,vbi pupil.educa.deb.

LEX LV.

Si is qui: Ordo iuris reſcindit ordinem teſtamenti, & inducit præpoſteritatem in voluntate. h.d. Et no. clauſulam de anteferri,quando apponitur a iure,præpoſterat ordinem,& facit ad materiam præbendarum.

LEX LVI.

Poteſt quis. Pōt quis facere teſtm̄ ſub condōne,ſi.inſ. certū tps deceſſerit h.d. & ē hic arg.ꝙ valet teſtm̄ ita factum,volo ꝙ valeat, ſi decedā de hac infirmitate. pro hoc J.de adi.leg alumnæ.§.fin.ſm Iac.de Are.vel ſi miles fecit teſtm̄,& vadit in exercitum,& vult valere,ſi non reuertat̄ de exercitu nam iſta conditio bene poteſt inſeri ſm doct. Et teſtm̄ pōt tempore limitari, quod in vita teſtatoris excurrit.In tex.ibi, ſub condōne.& ideo non habet locum regula Catonis ſecundū Dy gl.tamen dicit hic vnum verbum no.quod quandocunque teſtōr vult ꝙ regula Catonis non habet locum in ſuo teſtamēto,ceſſat regula Catonis intelligas præſuppoſita habilitate teſtatoris.nam ſemper eſt præſupponenda cauſa efficiens, & no.diligenter hanc gl.& adde quod dixi ſup.eo qui ſoluendo.

LEX LVII.

Si is. Concordan. ſupra eodem ſi is , & repete hic quod ibi dixi.

LEX LVIII.

Nemo. Iſtud pronomen,hoc eſt demonſtratiuum ad oculum.h.d.In tex.ibi,poſſe.in forma ſequen.

Fr.ter.

1 *Fraternitas dicitur eſſe dupliciter.*

§. Qui frater. Nominatus vt frater ex ſtimis dilectione teſtantis, licet nõ ſit frater, tñ inſtitu
1 tus ſuccedit. h.d. Bal. No. quod fraternitas dicit̃ dupliciter. Vno modo naliter. Alio quo ad affectionem. & eſt argu. q ſi Papa in literis ſuis vocat aliquem Abbatem fratrem ſuum, q valeant literæ. tamen hoc non eſt verum, quia eſt contra literarum ſtylũ. & ex ſtylo ipſarum literarum vocantur Abbates filij, Epiſcopi
a fratres. a Vlnmo no. in gl. hic poſita, quod quis intelligitur credere id, quod loquitur, & non aliud, quod eſt bene no.

ADDITIO.

a Fratres. Adde Abb. in proœ. decre. nu. 70.

LEX LIX.

Si liber homo. Errans in propria conditione libertatus adeundo iuſſu putatiui hominis non fit hæres h.d. In tex. ibi, neceſſitate. ſ. ſeruili, quod præſumitur, vbi iuſſus præcedit, vt l. homo liber. inf. de acq. re do. & ſup. de neg. geſt. l. atq. natura §. ſi libero. Dy. & iſtud eſt no. quæ fiunt præcedente iuſſu ſuperioris præſumuntur fieri ex neceſſitate, nõ ex libero arbitrio. circa quod vide glo. in l. 1. §. quæ onera. inſ. de qui. ne. aſt. non da. No. quia error in arbitrij libertate reddit aditionem hæreditatis inutilem, & quod hic dicitur in ſeruo putatiuo, idem dico in monacho putatiuo. vel in nouitio, qui receſſerit ante annum proba. qui adiuerat iuſſu Abbatis. nam non quærit monaſterio, quia non poteſt, nec ſibi, quia non vult iuris præſumptione, & vide gl. in §. itaque, inſt. per quas perſo. no. acquir.

§. Si quis. Voluntas põt referri ad ꝯtũm, nec vitiat̃. h.d. Vel ſic ex quota parte es ſocius, ex quota ſis hæres. h.d. In ar. huius §. valet ſtatu. quod pena, quæ imponitur in ciui. Engubij, pro quodam maleficio, eadem imponatur etiam hic, quia iſta ſimilitudo, & relatio poteſt fieri inter diuerſa loca, ſicut hic fit inter diuerſas ſpecies actuum humanorum. In tex. putant. & male. Dy. In tex. ineptum. no. quod edictum, quod nõ habet in ſe rationem, reprobatur tanquam ineptum, & vitioſũ. In tex. ibi, inſtitutum eſſe. q.d. nihil, & ſic metimur partem hæredita. ex par. ſocieta. quia ita teſtator diſpoſuit. & adde quod no. C. de tranſ. l. cum donationis. No. hic quod illa verba, qua ex parte &c. interpretantur eſſe verba quantitatis, non quotitatis. ita dicit glo.

1 *Virtus coniunctionis eſt vnire, & facit vnitos cenſeri loco vnius perſonæ.*
2 *Diuerſitas orationum inducit diuerſitatem, & impedimentum in coniunctione verbali.*

§. Titius. Inter diſiunctum, & coniunctos diuidit̃ hæreditas & mediam par. hꝫ diſiunctus, aliam omnes coniuncti. h.d. Vel ſic, diuiſio circa inſtõnem operatur diuiſio-
1 nem circa ipſam hæreditatem. h.d. † No. quod virtus coniunctionis eſt vnire, & facit vnitos cenſeri loco vnius perſonæ. h.d. In gl. j. ibi, tollit contrarium, vel dic, ut ibi in ſecunda ſol. & illa eſt ve-
2 ra ſecundum Dy. & And. de Piſ. ex hac glo. no. † quod diuerſitas orationum inducit diuerſitatem, & impedimentum in coniunctione verbali. & licet hic ſumus in orõnib. ſolutis, idem eſt copulatiuis, quia copula inter orões non inducit coniunctionem verbalem inter perſonas. nam ſi ita eſt in orõnib. ſolutis, in quib. punctus ponitur pro copula, idem debet eſſe in expreſſa copula, vt dicetur inf. eo. l. ſi ita quis hæredes. Item no. quod diuerſitas in verbo principali eſt illa, quæ inducit diuerſitatem penes orões. In ea. gl. in fi. vel clarius dic, ut ibi no. per Cy. vel ſolue, vt procedens contrarium ſecundum Dyn.

§. Cum quis. Porro diſiuncti ab omnibus, oĩb. accreſcit pro hæreditaria parte. h.d. In tex. ibi, ſubſtitutus. No. ergo quod ita habet locum ius accreſcendi in ſecundo, & tertio gradu, ſicut in vltimo.

1 *Media tempora hæredi non nocent.*
2 *Indulgẽtia, verbum, & reſtitutio, in quo differunt.*

1 § Si hæres. † Media tempora hęredi nõ nocent. h.d. Vel ſic, incapacitas medij tpis non nocet, ſi hęres inſtitutus extremis tpib. reperitur capax. h.d. In tex. ibi, aquæ, & igni, ſecus. ſi eſſet effectus ſeruus pœnæ, quia tunc totaliter eſt
2 excluſus, vt in ſide cond. & demon. l. intercidit. † In tex. ibi, & redierit. per reſtõnem, vel indulgẽtiam, quæ ſit dĩa inter verbum indulgen. & reſtitu. vide glo. magiſtram inſt. qui. mo. ius pa. po. ſol. §. relegat. In tex. ibi, idem. ſ. cõmutationes mediorum temporum non vitiant legata, ſeu ho. poſ. petitionem. Dy. Bal. & hĩdi aquæ, & ignis interdictio æqu paratur excõmunicationi hominis, ita dicit glo. inſti. de cap. dimi. §. media.

1 *Ius expreſſum trahit ad ſe tacitum.*
2 *Qui adiuit ex una parte, non oportet quod adeat ex altera, ſiue conſideramus expreſſam inſtitutionem, ſiue ius accreſcendi.*

§. Titius ex. Inſtitutus in parte pure, in parte ſub cõdi. habens cohæredem, interim non eſt hæres partis puræ, & partis condõnalis, ſed tantum pure. h.d. Iſtud eſt verum, conſiderata expreſſa inſtõne. ſed conſiderata quadam inſtõne latenti, ſeu conſiderato iure accreſcen. eſt hæres interim in parte illius partis condõnalis, quam certum eſt eũ in oẽm

euentũ habiturũ, vt j. eod. l. §. ſi Attilicinus. Et no. iſtos tres. §. ad id. qđ no. in l. 1. §. ſi par. hæ. pe. In tex. ibi, ex ſemiſſe. cõſiderata inſtitutione expreſſa, ſed conſiderato quodam latenti iure eſt hæres ex beſſe. & ſi exiſtat condõ, erit hæres ex dodrante, niſi exiſtente eo mortuo, vt inf. §. ſi ita In tex. ibi, iam hæredi. ſubaudi,
1 per aditionem ſemiſſis pure declari Dy † Et no. q ius expreſſum
2 trahit ad ſe tacitum. † Item no. quod qui adiuit ex vna parte nõ oportet quod adeat ex altera, ſiue conſideramus expreſſam inſtitutionem, ſeu ius accreſcendi, q facit C. de iure delibe. l. quidam eulogio. & inf. de acq. hæ. l. qui patri.

1 *Inſtitutio conditionalis nõ tranſmittitur, ſed ius accreſcendi tranſmittitur.*
2 *Ius inſtitutionis licet ſit coniunctum cum iure accreſc. tamen inſtitutio conditionalis non tranſmittitur.*
3 *Dubius euentus in vltimis voluntatibus non tranſmittitur.*

§ Si ita. Si duo ſunt ex tertijs partib. inſtituti pure, & vnus eorũ ex altera tertia ſub conditione, interim ille hẽt ſemiſſem, ſed conditione exiſtente beſſem, ſi conditio exiſtat eo viuo, ſed ſi eõ mortuo nil operat̃ exiſtentia condõnis, & ideo cohæres eius erit cohæres ſiſe pro ſemiſſe. h.d. Et iſte §. p-
1 bat, † q inſtõ condõnalis non tranſmittitur, ſed ius accreſcendi tranſmittit̃, & in hoc concor. j. de ſuis & leg. ſi ex plurib. In tex. ex reliqua. i. ex alia tertia par. In tex. ibi, aut ex ſemiſſe. ſi conſiderẽt vna cũ expreſſa inſtitutione, quædam latẽs inſtitutio, ſeu ius accreſcen. In tex. ibi, ſextans. ſ. tantum. non. n. pendet tota portio, quæ oĩno obuentura eſt In tex. ex beſſe. i. ex coniunctione duarum inſtõnum expreſſarum, quia duæ tertiæ faciunt beſſem. In tex. non extiterit ſ. conditio. In tex. ille ſextans ſ. interim vacans. In tex. nam cum adhuc. i. viuo Titio. In tex. ibi, deceſſit. pendente conditione, & ſic re in dubio exiſtente. Dyn. in tex. ibi, datus ſ. ille ſextans. In tex. ibi, dandi. i. tpe quo datur quod eſt conditionis euentum. In tex. ibi, Titius. ſ. idem primo inſtitutus in tertia par-
2 te. In tex. ibi, ſtatim. i. non expectata conditione. † No. quod licet ius inſtitutionis ſit coniunctum cũ iure accreſcẽ. tamen inſtõ ꝯdõnalis nõ tranſmittit̃. & ſic ei. ſ. in Modernos in eo quod dicunt. inf. de acq. hæ. l. qui patri. ſed tñ de quo non eſt verum, q hic ſit ꝯiunctum cũ iure accreſc. niſi in medietate trientis, & illa
3 medietas tranſmittit̃, & ſic non ob. immo quaſi concor. † Scđo no. dubium euentum in vltimis voluntatib. non tranſmitti. & ratio eſt, quia exiſtens conditio debet inuenire perſonam, vbi figat pedes. ſed hic nõ inuenit perſonã, & ideo fruſtra exiſtit iſtã eſt rõ litteræ. ſicut dicimus alibi condõ exiſtens nõ obligat ſiſcũ ex ꝯtũ cõfiſcan, quia fiſcus eſt ſucceſſor bonorũ non perſonæ. vnde cũ conditio exiſtens non inuenit pſonã veram, vel fictã, quam poſſit afficere, meritò eius exiſtentia nil operatur, vt j. de noua. l. quotiens §. ſi. & iſta eſt ratio illius §. quam tene menti. In glo. conuenẽ iſta gloſ. debet recitari per duas oppo. vr̃. n. q interim nil intelligatur in ſuſpenſo, vnde vr̃ ob. inf. ad l. Fal. qui fundum, §. ſi tu ex parte. Sol. dicit gl. illud eſt reſpectu creditorũ, ñ ipſorum hæredum, ſed dic melius, vt ibi no. C. de hære. ac. l. 2. in fi. mag. gl. ſecundum Din. & facit j. de ſolu. ex parte. Secundo opponitur q interim Titius non ſit hæres, niſi ex triẽte. Aut. n. conſideras ius inſtitutionis, & non fuit interim inſtitutus in plus. Aut conſideras ius accreſcendi, & illud vr̃ pendere ex euentu conditionis, quia interim portio conditionalis non eſt defecta, & iuris accreſcen. eſt, quod requirat portionem defectã. Sol. dicit gl. quod iſtud eſt ex quadam latenti inſtitutio. quia vr̃ inſtitutus pure pro medietate alterius trientis, quam eſt habiturus in omnem euentum. Et ego dico, quod eſt ius accreſcẽ. & ſi dices ius accreſcen. requirit portionem defectam, ego nego, quã ſufficit portionem interim vacare, licet non ſit defecta, vt ſ. eod. ſi quis ita ſcripſit, Titius, & l. ſi te ſolum. Si enim eſſet vera glo. qđ titulo inſtitutionis totus ſemis aperetur, de reſiduo ſextante adhuc Titius aliquid haberet deficiente conditione, & non haberet cohæres totum illũ ſextantẽ, quod eſt ꝯ tex. & ideo cõcludo, q iſtud ius latens interim ſit ius accreſcendi. In glo. ad qđ, in fi. item ꝯ de ſuis & le. ſi ex pluribus: ſed hic volebat ex virtute inſtitutionis directe, quod non poteſt. Item ex iure accreſcen. non poteſt, quia præfertur alius, cuius parti accreſcit, ſed in contrario non erat aliquis, qui deberet præferri. ſecundum Din.

1 *Prætendens plures inſtitutiones diuerſorum, poteſt vnam agnoſcere, aliam repudiare.*
2 *Hæres ſolus inſtitutus pro parte, eſt neceſſario in ſolidum hæres.*

§. Si Attilicinus. Si ex tribus hæredibus inſtitutis vnus alterum inſtituat, poteſt iſte inſtitutus portionem inſtituentis agnoſcere, & propriam repudiare, & nihilominus erit hæres ex ſemiſſe, ſi autem acceptat vtrunque, erit hæres ex beſſe, & ſi duo tantum eſſent inſtituti, eſſet hæres ex aſſe. In tex. ibi interim, id eſt alijs cohæredibus deliberantibus. In tex. hæres erit ſcilicet Seius. ſi Titij hæreditatem iam adiuit. ſextans enim iure accreſcendi ſibi pertinet, & illud ius accreſcen. incipit ab hærede. In tex. hæres erit. i. fuiſſe declarabitur. In tex. habebit ſcilicet Seius. In tex. quippe. hic
1 reſpondet. In tex. ibi, eſt. i. ex inſtitutione ſupereſt. No. q quãdo quis prætendit plures inſtitutiones diuerſorũ, põt vnã agnoſcere, aliam

re,aliam repudiare,& facit ad materiam.l.qui ſe patris,vnde liber.C.nec ob.C.de iure deli.quidam eulogio,& ſ ea.l.§.Titius ex ſemiſſe,qa ibi ſunt diuerſæ inſtituendi formæ ex teſtõ vitius,
hic ex diuer.teſtamentis,vnicum ergo teſtm̃ cenſetur quid indiuiduum:ſecus in teſtis diuerſorum. Secundo no.ꝙ ius accreſcẽ.
incipit ab hærede hæredis, & ꝙ ex repudiatione inſtõnis naſci-
2 tur ius accreſcendi. Tertio no.in verſ. quid ergo,† quod qui eſt
hæres pro parte,& non habet cohæredem,niſi ſeipſum,ꝙ neceſ-
ſario eſt in ſolidum hæres. Vltimo no.quod inſtõ primi hæredis
tranſit in ſecundum hæredem quo ad titulum, & quo ad effe-
ctum,ſicut dicimus ꝙ tranſit aqua per fiſtulam. vnde eſt hic ca
ſus expreſſus de eo,quod legitur in l.2.& 3.ſ.de pe.hære. & vide
J.de vulg.ſub.l.paterfa.qui ſub.& l qui duos.

LEX LX.

1 *Ordo verborum deſignat ordinem intellectus,& inducit prælationem in his quæ non poſſunt applicari niſi vni ex nominatis.*

1 Qui ſoluendo. † Ordo verborum deſignat ordinẽ
a intellectus,ᵃ & inducit prælationem
in his, quæ non pñt applicari, niſi vni ex nominatis.h.d. No.&
facit ſ.de vſufr.l.quotiens, de conſe.diſtin.2.in Chriſto patri.In
tex.ibi,ex ead cauſa i.cauſa de fraudandorũ creditorum. In tex.
primus,ſiue ſint diuerſi gradus , ſiue vnus,præfertur primo no-
minatus.In gl.ibi.quæ ſunt ar.contraria,ſed in eis apparet ratio,
& verba hic poſita ex eadem cauſa tollunt contraria.Dy.

ADDITIO.

a Intellectus.Ad hoc vide eundem Bal.in 1.conſ.C.§ quib.nu.14.

LEX LXI.

1 *Verba enunciatiua per modum cauſæ prolata inducunt diſpoſitionem.*
2 *Verba volo quod ſit contenta dote,non inducunt exhæredationem,nec impeditur actio ad ſupplementum legitimæ.*
3 *Mulier poteſt hæres inſtitui in dote.*

Qui volebat. Verba enunciatiua ad confirmationẽ
actus,qui geritur,prolata, inducunt,di-
1 ſpõnẽ.h.d.ſm Dy.& Ray.†Vel ſic, verba enunciatiua per mo-
a dum cauſæ prolata inducunt diſpõnemᵃ ſuper eo, qđ tunc per
proferentẽ poterat induci ſm Bar. Vel ſic,verba præteriti tpis in
ducunt diſpõnem de pñti in eo,qđ tunc erat in fieri.h d.no. Vel
ſic,verba præteriti tpis,qđ præteritũ eſt pñti immediate coniun
ctum , inducunt diſpõnem de pñti.h.d. aliter ẽt vel alio modo,
verba enunciatiua ẽt in actu odioſo diſpõnem inducunt.h.d.In
2 gl videbit̃ ibi,exhæredare.† certe per hæc verba,volo ꝙ ſis con
tenta dote,nõ inducitur exhæredatio, nec impediretur actio ad
ſupplementum legitimæ,vt C.de inof.teſt.qm̃ in prioribus, ſed
per veram exhæredationem excluditur debitorum bonorũ ſub
ſidium,vt no.J.de vul.ſub.l.cum ex filio.dic ergo ꝙ hic teſtator
non ſolum dixit,ꝙ eſſet contenta dote, ſed dicit ſe exhæredaſſe,
& cum hoc tunc poterit hoc geri, præſumit̃ tunc factũ ſicut di
cit Inn.in alia materia,extra,de prob.c.qm̃ ꝯ falſam.In ea.gl.ex
facto ante. ſed ibi verba ponebant̃ ad tranſlationem,& ſic ad v-
num effectum.vnde non operant̃ ꝯrium.Sed hic verba appone
bantur ad ꝯfirmationem ; & ideo ſi præceſſiſſet non probatur,
ſaltem per hæc verba inducit̃,vt J.de do. ex hac ſcriptura . Dyn.
& Ra.Vel dic. ꝙ in l.ex facto, fuerunt verba enunciatiua prola-
3 ta condõnaliter:hic vero per modum cauſę ſecundum Bar.† &
an mulier poſſit hæres inſtitui in dote, vide glo.quæ dicit ꝙ ſic,
& in duob.Imperialib.in l.3.§.ſed vtrum.ſup. de min. & eſt gl.
C.de inoff.teſt.in l. quoniam nouella.Extra no. ex l noſtra ar.ꝙ
ſi iudex ita dicit, vel ẽt Eps, facias tale quid alioquin te excom-
municatum eſſe cognoſcas, ꝙ per hæc verba vr̃ excõicare ſm
Iac.de Are.ad hoc inſ.de mil.te.l. teſtõ militis,& extra.de appel.
cap.præterea.Item ſi dico ſic,excõicato te, niſi ſatisfeceris J.de
cem dies,ꝙ interim iſte eſt excõicatus, ſed quid eſt,ſi ſatisfaciat?
illa excõicatio non habet effectum : alias ſic.ita habetis gl. ordi-
nariam in l. obligationum fere,la 2. in §. Modeſtinus Quintus.
ff.de actio.& oblig in gl.ſuper verbo caſu.& de excommunica-
tione habemus ſolum in duobus locis in iure,vna gl.eſt in l.qui
vltimo.J de pœ. & alia eſt in l.fi.C. ſi a non compe.iudic.Item
facit ad verba præteriti temporis, quæ ponuntur in inſtrumen-
tis, puta dicit inſtrm̃, quia fuit confeſſus ſe habuiſſe & recepiſ-
b ſe,ᵇ vel quia fuit confeſſus ſibi ſatisfactum:nam iſta verba poſ-
ſunt intelligi de tempore præterito ſeparato,& de tempore præ
terito coniuncto cum præſenti, certe intelliguntur eo modo,
quo melius res valere poteſt,argum.huius l. Bal.

ADDITIONES.

a Diſpoſitionem.Adde d.Bar.Soc.in conſ.17.inci.præſens,ver.v.quia verba,cum ver ſeq.in 2.par.
b Et recepiſſe.Vide eundem Bal.in conſ.228 in 2.vol.

LEX LXII.

1 *Paria ſunt aliquid fieri in tempore conceſſo,vel tempore prohibito,cuius tamen effectus dirigatur in tempus conceſſum.*
2 *Regula Catoniana non habet locum in conditionali diſpoſitione,in qua non attenditur principium temporis, ſed tempus exiſtentis conditionis.*
Citatio facta die feriata pro non feriata valet.
3 *Feria repentinæ æquiparantur feriis inductis in honorem Dei.*

1 In tempus. †Paria ſunt aliquid fieri in tpe cõceſſo, vel
tpe prohibito, cuius tamẽ effectus dirigat̃
in tps conceſſ.h.d.Cy.& Dy.vel ſic, non capax põt inſtitui, cum
capere poterit.h.d.In tex.ibi,beneuolentiæ.i.æquitatis.ngote.n.
ſuadet ꝯrium,attento principio prohibente, ſed æquitas ſuadet
inſtõnem valere attento fine permittente,arg.ꝯ.ſup.de ſer.expo.
ſi mino. ſed ibi erat defectus cauſæ efficientis, hic autem perſo-
næ ſuſcipientis; & ſic non ob.In gl.& ſic licet iſta gl. debet reci-
tari per duas opp Et primo opp.de l ſi alienum.§.in extraneis.ſ.
eo Sol.ibi loquit̃ in inſt.pura,hic inſt.ſuſpenſa per cond. Secun-
do oppo.de l.1. de te. Cato.vbi attenditur principium,& quod
2 tunc valere non poteſt,poſtea non conualeſcit.So.†regula Cato
niana non habet locum in conditionali diſpõne, in qua non at-
tendit̃ principium tpis, ſed tps exñtis condõnis, vt J.de lega.1.l.
cętera.§.ſi duob.J.de l.1.& habuiſtis heri,licet doct.non allegẽt,
in l.liber.hõ.§.fin.ita ſcriptũ, ver.nam cum in tex ibi,ei,qui tpe
dandi in rerum natura & ex. Tertio opp. ꝙ dies inſerta habeat̃
pro non inſerta,& non appoſita,vt ſ.eo.l hrẽditas ex die.Sol.dicit
gl.ibi in die certa,hic incerta; & ſic non ob. Tu dic ꝙ hic loquit̃
in q.q̃.eſt de ſubſtã inſtõnis,quæ nunq̃ reijcitur, ſiue certa ſit die,
ſiue incerta,vt ſ eo.quotiens.§.fi.ſed in l.ꝯ loquit̃ de die,quę nõ
eſt de ſubſtã inſtõnis;& ſic non ob.Et inducit̃ princ huius l.ad qõ
nem quod iudex huius terræ poteſt mittere nuncium ad citan-
dum quem in ciuitate Caſtelli,cum effectus citationis referatur
in iſtum locum permiſſum;quod eſt verum ſm legiſtas,qñ ſub
eod.ſuperiore principali,licet non ſub eiſdem magiſtratib. ſub-
a alterius eſt vtrunq; territorium,ᵃ vt C.de of. præf.vr.l.quod pro
mulgatis, ſed qñ principalia dñia ſunt diſtincta, ſicut eſt dñium
Eccleſiæ,& Imperatoris,vnus in territorio alterius nõ citat, vt Ĩ
Cle.paſto.de re iud.in Cle.facit ad primũ dictũ.J.de ſol.quæro,
in rõne ſui.& per iſtã rõnem fuit ſublata ſnĩa regis Ruberti, de
qua fit mentio in d.Cle.paſtora.& hoc verum in citatione hoĩs,
ſecus vr̃ in cit.legis,ꝙ vbiq.extendit effectum ſuum,vt l.fina.de
3 decre.ab ord.fa.vbi videt̃ caſus. Item inducit̃ in arg.ad citationẽ
b factam die feriata pro non feriata, † quod valeat,ᵇ qa confert̃ in
tps permiſſum ſm Cy.Old.dicit ꝙ iſtud eſt verum in ferijs indu
ctis fauore hominũ,quia ibi non eſt prohibita citatio, ſed non ẽ
iuſſa cõparitio,vt l.1.in prin.ſ.de fe.ſed in ferijs inductis in hono-
rem Dei ſilentiũ eſt impoſitũ ipſi voci citantis, & os citantis ẽ
clauſum.vnde citatio nil operat̃,vt C.de fe.dies fe.ſecundũ Old.
ibi dum dicit,præconis horrida vox ſileſcat, & eſt ſubtile dictũ,
4 licet in hoc ſint contrarię opiniones.†& aduertas quod feriæ re
pentinæ æquiparãtur ferijs introductis in honorem Dei, de hoc
eſt gl ord.in cle.ſæpe,de verb.ſign.& vide Azo.in ſum.in tit.de
fer.& quæ dicantur feſta ad honorem Dei celebranda, vide tex.
in c.conqueſtus,extra,de fer.

ADDITIONES.

a Territorium.Vide Fel.in c.ſi de ſo.compe. & qualiter fieri debeat,vide remiſ.quas ibi ad eum dedi in apoſt.& omnino d.Alex.de Imol.in l.ſi.de in.omn.iud.& Io.And.in no.in c.primo,de foro compe.in 6.
b Valeat.Vide Fed.de Sen.in conſ.49 & Paul de Caſ.in conſ.25.

1 *Probatio,& certitudo vbi deficit,ibi deficit ſubſtantia actus.*
2 *Quando dubitatur de perſona hæredis, debet apertiſſime videri de quo teſtator ſenſerit.*
3 *Probatio euidentiſſima,quæ dicatur,remiſſiue.*
4 *Citatio incerta,vel incertum bannum rõne pluralitatis nominum non tenet.*

1 §.Quotiens. †Vbi deficit ꝓbatio,& certitudo,ibi defi-
cit ſubſtã actus ſm Iac.de Rau. ſed ſm Pe.
non deficit ſubſtã,ſed eius probatio,vt l.duo Titij,de te.tu.hoc tã
git hic Cy.In tex.ibi euenire.i.inſtõnem non valere rõne incer-
titudinis in caſu,qui ſequit̃ in ordine.In tex.ibi,ſenſerit,ſubaudi.
non valet inſtõ ab hær.In tex.ibi,quippe,exemplum ponit. No.
primo quod dixi in ſummario.Secundo no.quod numerus ſin-
gularis proprie non ſignificat plura,ſed vnum tantum, & cõtra
in pluralis,vt inf.ad Treb.l.ſi.Tertio no.ex illo verbo,apertiſſimis
2 probationibus,†quod quando dubitat̃ de perſona hæredis, de-
bet apertiſſime videri de quo teſtator ſenſerit. iſta tamẽ apertiſ-
ſima ꝓbatio fiet ẽt per indicia, arg.J.de leg.1.licet Imperator. &
3 J.de reb.du.l.ſi habebat flaccum,& † quæ dicant̃ euidentiſſimæ
probõnes,gl.ſingulariter hoc ponit in l.3.de peri.tuto.Et iſte §.
4 inducit̃ ad quæſ.quod incerta † citatio,ᵃvel incertũ bannum,vel
a incerta ſnĩa nõ teneat,loquor de incertitudine, q̃ cauſat̃ a plura-
litate nominũ,hoc tenet gl.expreſ.ſ.de iudic.l.cum quẽ temere.

ADDITIO.

a Citatio.Nunquid autem incerta citatio teneat,vide Lud.Rom.in conſ.369.

LEX LXIII.

1 *Coniunctio inducit ius prælationis.*
2 *Ius accreſcendi locum habet etiam ſine vlla coniunctione , in hæreditate in his,qui directo ſuccedunt,non per obliquum,vel per fideicommiſſum.*

Hæredes. Cõiunctio inducit prælationem in iure accre-
ſcendi,ſed diſiũctio inducit exęquationem,&
paritatẽ in iure accreſcendi omnium diſiunctorum. h.d. In tex.
ibi,intereſt.i.differẽtia eſt.In tex.ibi, cõiuncti.re & verbis. Odof.
† No.in hac l. duas regulas in iure accreſcen. in hæreditatibus .
prima

1 prima eſt quod coniunctio inducit ius prælationis. † Secunda
eſt quod etiam ſine vlla coniunctione habet locum ius accreſcē
di, intelligo in hæredi. in his qui directo ſuccedunt, non per obli
quum, vt per fideicommiſſarium.

LEX LXIV.

Eius ſeruum. Seruus eius, qui nōdum eſt in rerum natura, pōt inſtitui. h. d. faciebat dubita
tionem, quia inſtō conſiſtit ex perſona domini. ſup. eod. l. ſeruus,
ſed hic non eſt dominus, ergo inſtō non conſiſtit reſponſio eſt
quod hæreditas eſt loco perſonæ defuncti, vt habuiſtis. ſup. l. non
minus. §. hæreditatiam. Et no. quod ſeruus hæreditarius vere lo-
quendo, id eſt veritate inſpecta nullus eſt: ſeruus tamen inſpe-
cta fictione dicitur hæreditarius ſeruus, & iſtud eſt quod dicit
gl. ſup. de neg. geſt. l. 3. §. hæc verba. In tex ibi, eius. vt puta partus
qui putabatur naſci. In tex. ibi, nullus. retinentur tamen vniuer-
ſa iura hæreditatis, vt inf. de ſtipu. ſeruo. l. quod ſeruus. in fi.

LEX LXV.

1 *Verba ordinata ad onus, non inducunt fauorem.*
2 *Commendatio non affert titulum.*
3 *Onera non conferunt titulum.*

1 Hæreditas. Non vr̄ quis eum inſtituere, quem legādo grauat. h. d. Bar. † Vel ſic, verba ordinata ad
onus, non inducunt fauorem. h. d. Bar. In tex. ibi, prodeſt. ſubau-
di ad præſumendam inſt. Dy. No quod verba prolata ad grauan
2 dum non inducunt titulum inſtōnis etiam præſumptum. † Se-
cundo no. quod commenda, vel commendatio non affert titu-
lum. Iſta l. inducitur ad quæſt. teſtator dixit ita, committo Abba
ti ſancti Proculi, vt det centum fratrib. prædicatorib. quæritur,
an per hoc iſte Abba videatur inſtitutus hæres? & videtur dicen
dum, quod non per hanc l. ſecundum Dy. & hoc verum in one
re particulari, ſed quid in vniuerſali? v. g. dixit teſtator, volo quod
omnia bona mea diſtribuant̄ inter pauperes per Abbatem ſan-
cti Proculi, nunquid iſte Abb. vr̄ hæres inſtitutus? ita l. eſt arg. ꝙ
non. dicit Bar. ꝙ iſte Abb. non eſt inſtitutus pro ſe, ſed pro paupe
a ribus a vt C. de Epiſc. & Cler. ſi quis ad declinandam. & licet illa
l. loquatur in executore legitimo. i. in Epiſcopo: idem tamen ē
in executore teſtamentario, vt l. nulli, eo. ti. & hoc tenet Rofre.
in tit. de act. ex teſtō, & Spec. in tit. de inſtr. edi. §. nunc aliqua. &
facit ex̄ de teſt. cum tibi, ſm̄ Bar. qui diſputando ēt ſic determi-
nauit. Item facit hæc lex, ꝙ licet Papa imponat aliquod onus ali-
b cui tanquam Abbati, b non propterea facit eum Abba. ſi non
3 eſt, & iſte eſt caſus hic, † quia onera non conferunt titulum.

ADDITIONES.

a Pro pauperib. Vide q̄ hn̄r in apo. ad Bar. in l. Centurio. inf. de vul. & pup.
b Abbati. Vide Lud. Rom. in conſ. 304 & Car. in conſ 16.

LEX LXVI.

1 *Verbis coniunctus tantum non præfertur re tantum coniunctis, nec econtra.*
2 *Copula quæ cadit inter orationes, & non inter perſonas, non habet poteſta-
tem verbalis coniunctionis.*

1 Si ita quis. †Verbis coniunctus tantum, non præfertur re tantum coniuncto, nec re coniunctus præ
fertur verbis coniuncto tm̄. h. d. ſecundum gl. & Dy. Cy. & Bar.
In tex. ibi, ſumpto. & ita Titius eſt coniunctus Gaio, & Mœuio
re tm̄, & Gaius, & Mœuius ſunt tm̄ verbis coniuncti. Dy. In tex.
ibi, coniunctionem. ſ. verbalem. Dy. In tex. ibi, ex his ſcilicet tri-
bus. In tex. ibi, coniunxiſſe. exponit Bar. ſ. Gaium, & Mœuii non
vr̄ coniunxiſſe re, quia dixit ex æquis portionibus ſed celeriter
dixiſſe. i. coniunxiſſe verbis tantum: nam cōiunctio verbalis ſtat
in celeritate verborum. i. in eadem oratione ſecundum Bar. ſed
Iac. & Pet. aliter intelligunt. ſ. ꝙ inter omnes tres fit verbalis con
iunctio, non realis, quia vbi dicit, Titius hæres eſto, Gaius, & Mœ
uius &c. ſine pauſatione punctus qui eſt inter Titium, & alios,
habetur pro copula, & ſic erit copula verbalis. & ꝙ punctus ac-
cipiatur pro copula verbali, no. pro ſolu. l. cum duobus. §. in co-
a eunda. a ſm̄ Iaco. & Pet. tn̄ dic ꝙ ēt expreſſa copula non induce-
ret coniunctionem verbalem inter Titium ex vna parte, & Ga-
2 ium & Mœuium ex altera, quia † copula quæ cadit inter oratio-
nes & non inter perſonas, non habet poteſtatem verbalis con-
iunctionis, vt ſup. eo. liber homo. §. Titius, & ibi no. In tex. ibi,
quia nondum coniunxiſſe. i. re ſecundo nominatos. In tex. ibi, vi-
detur. ſ. coniungendo Gaium, & Mœuium verbis tantum. Dyn.
In gl. fi. ibi, ſi omiſſum ſit pro æquis. & eſt ratio, quia tunc partē
hæreditatis perciperēt non iudicio teſtatoris, ſed iuris poteſtate.

ADDITIO.

a §. ſi in coeunda. Vbi vide etiam eundem Bal.

LEX LXVII.

1 *Plenior voluntas eſt ſeruanda, & illa præualet.*
2 *Procuratorium, quod eſt plenius, in iudicio eſt producendum, quando plura
reperiuntur eiuſdem. idem in ſtatutis, & arbitriis.*

1 Si ita ſcriptum. † Plenior voluntas eſt ſeruanda. & illa præualet. h. d. & facit ad multa.
Vel ſic, conditio inſerta in prima parte teſtamenti, non videt̄ re
petita in ſecunda parte teſtamenti, ſi per hoc iſta ſecunda pars
teſtamenti redderetur nugatoria & inanis. h. d. In tex. potior, q. a.
ſi Titius tantum ſuccederet in parte dimidia, non eſſet bonus intel-
lectus. Hæc Lex est arg. ꝙ quando reperiuntur diuerſa procurato-
ria eiuſdem, ꝙ illud procuratorium, quod eſt plenius, eſt produ-
cendum in iudicio, quod ſine dubio eſt verum, ſi iſtud procura
2 torium † primum plenius eſt procu. poſteriori. Item eſt argu. ad
plura ſtatuta, quæ loquuntur de eadem materia, ꝙ illud ſtatutū,
a quod eſt plenius, ſit ſeruandum. a Item eſt argum. ad plura arbi
tria conceſſa aliquibus ſuper eadem materia, quod ſemper ple-
nius arbitrium eſt tenendum. ſemper intelligo, quando per v-
num aliud non reuocatur. cum enim reuocatur, non eſt ibi tra-
ctandum de pluralitate. quia non eſt ibi pluralitas, vt ſupra de
procur. ſi quis cum procura. §. fin. Bal.

ADDITIO.

a Seruandum. Sed quid in inſtrumentis, quando duo reperiuntur vnū ple-
nius altero ab eodem notario cōfecta, quod attendi debeat, vide d. Alex.
de Imo. in conſi. 105. in 2. parte.

LEX LXVIII.

1 *Sub ſi tutio poteſt poni in voluntate tertii, valeat, non expreſſa voluntate.*
2 *Significatio taciti & expreſſi eſt eadem, ſed non eadem virtus.*
3 *Animi motus non poteſt alteri committi.*

1 Si quis. Inſtitutio poteſt poni in voluntate tertij velata, nō in expreſſa voluntate. h. d. Vel ſic. in poteſtate ter-
tij poteſt poni conditio facti, non mera conditio voluntatis. vel
ſic, expreſſa non nocent. h. d. In tex ibi, tegantur. . operiantur, &
non exprimantur. h. d. No. hic aliquid poſſe poni in voluntate
2 velata, quod in expreſſa poni non poteſt. † Secundo no. quod ea
dem eſt ſignificatio taciti, & expreſſi. ſed nō eadem virtus. Ter-
tio no. quod exhæredatio filij non poteſt conferri poſt aditam
hæreditatem, quia interim filius eſt præteritus. Quæro, quid ſi
teſtator ita dixiſſet, inſtituo Sempronium, ſi Titius voluerit a-
ſcendere Capitolium, verum iſta inſtitutio valet? dico quod ſic,
quia iſta verba intelliguntur, ſi voluerit aſcendere, ſcilicet cum
effectu, vt ſupra ſi certum pe. certi conditio. §. ſi. cum l. ſeq. facit
quod no. C. de contrahen. emp. l. in emendis. non obſ. iſta litera,
quæ dicit quod conditio voluntatis vitiat, quia eſt verum, quā-
do voluntas reſpicit ipſam inſtitutionem, vt inſtituo Sempro-
nium, ſi Titius voluerit, ſecus. ſi reſpicit quoddam extrinſecum
vt inſtituo Sempronium, ſi Titius voluerit aſcendere Capito-
lium, quia tunc valet inſtitutio. diuerſum eſt ergo, vtrum a vo-
luntate pendeat ipſa inſtitutio, an conditio inſerta in inſtitutio-
ne ipſa. & illud vult dicere litera illa recte intellecta. voluntatem
ergo ſuam teſtator non poteſt alij committere, ſed impleme ē
3 cuiuſdam extrinſecæ conditionis ſic. & alibi habes. † quod ani-
mi motus non poteſt committi, vt ſup. de arg. ſi. tuti.

LEX LXIX.

1 *Hæreditas non acquiritur, niſi volenti.*
2 *Legata ignoranti etiam acquiruntur.*

Cornelius. Inſtitutio collata in volūtatem extranei inſtituti non trahit inſtitutionem conditio-
nalem. idem in ſuo, quod non facit inſtitutionem condōnalem
ſed de neceſſario facit voluntarium hæredem. h. d. tex. & gl. ſm̄
verum intellectum. Dyn. & Cyn. In tex. ibi, vterque vult, & du-
bitatur, an vterque ſit hæres, an neuter. Dyn. In tex. ibi, quod ſi
hi. i. prædicto modo inſtituti. No. hic ꝙ licet dictio vterque, ſit
diſtributiua, & vni tantum diſtribuat, tn̄ ponitur pro collecti-
a ua, a econtra collectiua ponitur pro diſtributiua, vt ſup. eod. hoc
1 articulo. Secundo no. ꝙ hæreditas non Infigitur, nec acquiritur,
niſi volenti, & ideo verba relata ad voluntatem hæredis non fa-
ciunt conditionem, quia inſunt Tertio no. quod licet in hærede
ſuo neceſſario non inſit tacitæ arbitrium voluntatis de iure ciui
li, tamen iſta verba, quæ conferuntur in libero eius arbitrio, non
faciunt conditionem quantum ad ſubſtantiam inſtitutionis, ſed
ſolum quo ad qualitatem hæredis. vnde dicit Dy. quod tales in-
ſtitutiones in ſuo, ſi voluerit, non ſunt conditionales quo ad ſu
ſpendendum effectum inſtitutionis, ſed iſta conditio facit vo
luntatem imitari, vt de neceſſario fiat voluntarius. ſecundū Dy.
2 de hoc dic, vt inf. eo. iam dubitari. † Quæro, quare in legatis iſta
verba faciunt conditionem, & non in inſtitutione hæredis, vt l.
ſi ita legatum §. illi ſi volet. de leg. 1. reſpondeo in legatis eſt cō
tra naturam legatorum, quæ etiam ignorantibus acquiruntur
de ſui natura, inſpecto tam iure ciuili q̄ prætorio. ſed in hæredita
te eſt ſm̄ naturā inſtitutionis. ex qua nullum quæritur ius igno
ranti, ſed volenti, & ideo. quia ſm̄ naturam tacite ineſt. eius ex-
preſſio nil operatur. quæ ratio non vr̄ procedere in ſuo hærede.
licet non videtur procedere de iure nouo, quia etiam circum-
ſcripta voluntate acquiritur ius deliberandi. vt C. de iure del be
ran. cum antiquioribus. & ſic iſta conditio hodie videtur præter
naturam in hæreditatibus quaſi ſecus in legatis. non dico plus
hic, dicam infra eodem iam dubitari.

ADDITIO.

a Pro collectiua. Adde eundem Bal. in l. ſi ita. ſup. de inin. rup. teſt. & remiſ-
ſiones, quas ibi dedi in apoſt.

LEX

LEX LXX.

1 *Blanditiæ inſtitutionem non vitiant, idem in contractibus.*
2 *Relictum ad pias cauſas poteſt in alterius arbitrium committi.*

1 Captatorias. †Blanditiæ inſtõnem non vitiant. h.d. Sic ſiſe.C.ſi qs alt.te.prohi.l.fi. nam iſte eſt dolus bonus, & permiſſus, qui non vitiat teſtm̃. idem ẽt in ꝯ-ctu, quia blanditiæ ꝯctum non vitiant, vt C.de fideiuſſ.l.blanditus. vnde ſi teſtator inſtituit pauperes eligendos per priorem ſancti Auguſtini &c. certe hmõi inſtitutio valet, de quo per Dy.in l.captatoria.ꝫ.de leg.1.quia non confertur in tertium ſubſtantia inſtõnis, ſed electio perſonarum, & ita tenet Cyn. in l.captatorias.C.de teſtam.mil.& eſt caſus, qui fecit hanc diſt.in l.fi.inſi.

2 de fideicom. lib. †Item relictum ad pias cauſas poteſt in alterius arbitrium committi, vt in c.cum tibi, extra, de teſta. vltimo vide circa prædicta l.in illicitas.in prin.ſup.de offi.prætor. quæ ponit formam reſcindendi illicitum contractum, & illicite factum.

LEX LXXI.

1 *Teſtamenti libera factio non poteſt im, cdiri, vel coarctari per appellationem alicuius conditionis.*
2 *Nemo poteſt aſtringi ad inſtituendum ſpe præmii, hoc in inſtitutione hæredis, ſecus in matrimonio.*
3 *Præbendæ debent pure renunciari abſque ſpe lucri, alias committitur ſimonia.*

1 Illæ autem. †Sed illud.no.ꝙ libera factio teſtĩ non põt impediri, vel coarctari per appellationem alicuius condõnis, & adde ꝙ no.C.de tranſa l.cum dõnis.In tex. ibi, non eſt dubiũ quia non valet talis inſtitutio. Dy.in glo. quæ incipit, debet.ibi, libere facere.dic, vt extra, de offi deleg.c.ex parte, el 1.& circa hoc vide omnino Bar.ꝫ.de verb.ob.l.Titia, in fi.

2 Et † not. ꝙ non põt quis aſtringi ad inſtituendum ſpe præmij, hoc in inſtõne hæredis, ſecus in matrimonio. vt ꝫ.de cond.& demon. Titio Cen. §.1. ſm̃ Bar. Et iſta l facit ad hoc, quod fuit de

a facto. duo dederunt ſibi fidem de inſtituendo ſe a inuicem, vnde vnus inſtituit alterum, ſed ille non inſtituit alterum. quærit̃ vtrum teſtm̃ valeat? & vr̃ ꝙ non valeat inſtõ, quæ eſt facta ſpe alterius inſti. vt hic. in ꝯ. facit C.de pact.l.licet. & C.de inoffic. teſt.l. ſi pr̃ puellæ. videte hic. verba iſta fuerunt expreſſa in forma inſti. vnde fuit hic vitium formæ. ſed gl.hic poſita mul.facit quod inſtõ non valeat, quia debet fieri ex mera affect. non cupidita-

3 lucri, vel alterius ſucceſſionis. & dr̃ gl. †quod idem eſt in præbẽdis, quæ debent renunciari pure, non ſpe lucri, ita dicit gl.no. vt præallegato.c.ex parte, el 2. & vide circa hoc de huiuſmodi renunciatione.l.1.§.quæ onerandæ.ꝫ.qua re act.non de.

ADDITIO.

a Inuicem. Vide quæ habentur per Lud Rom conſ. 16.

LEX LXXII.

1 *Non capax eſt capax in odium ſui.*
2 *Pars limitata a lege non trahit ſecum ius accreſcendi in hæreditate vtili.*
3 *Prohibitus promoueri ad aliquod officium publicum, in ſui odium poteſt compelli in fauorem publicum ad illud ſuſcipiendum.*

1 Si quis ſolidum †Non capax eſt capax in odiũ ſui. h.d.ſm̃ glo. Vel ſic, qđ inductũ eſt in alterius odium, non dẽt in eius fauorẽ redundare.h.d.ſm̃ Dy. & non eſt alibi. Contra hanc l.oppo.ſic. aut iſte capax partis fuit inſtitutus ſolus, aut habuit cohæredem. ſi fuit inſtitutus ſolus, alia pars accreſcit ei de neceſſitate, ſiue hæreditas ſit ſoluendo, ſiue non, vt ꝫ.eo. ſi quis hæres, & ibi dicam. Aut habuit cohæredem, tunc aut cohæres repudiat, & idem. aut cohæres adijt, tũc impoſſibile eſt ꝙ iſte ſit in to. hæres, ẽt ſi hæreditas ſit ſoluẽdo, vt ꝫ.de reg.iu.l. qđ ꝯ. §.vni duo. ea quib. cõcluditur ꝙ diſtinctio

2 huius l.an ſit ſoluendo, vel non, procedit in aliquo caſu.† breuiter oportet dicere ꝙ pars limitata a lege nõ trahat ſecum ius accreſcendi in hæreditate vtili, ſed in hæreditate damnoſa, ſic eſt ergo hic caſus de eo, quod gl.quærit in l.1.C.de ſecun.nup.& te-

3 nementi.† Item iſta l.induciť in ar.per Dy.ꝙ ſi aliquis ſit prohibitus promoueri ad aliquod officium publicum, in in ſui odium põt compelli in fauorem publicũ ſm̃ Dy. Item eſt arg.ꝙ excluſi ab officiis per legem municipalem intelligantur ab of-

a ficijs fauorabilibus non damnoſis. a Item dicit Bar. quod in hac l.eſt caſus quæſtionis, quam gl. format.C.de fideicom.auth.hoc amplius.& in cor. vnde ſumitur, vbi dr̃ ꝙ qui non implet voluntatem defuncti ꝫ. annum a die monitionis, priuatur hæreditate ipſo iure. nam id eſt verum, ſi perſonæ ibi enumeratæ volunt hæreditatem agnoſcere, & in ſe transferri. ſed ſi nolunt agnoſcere, quia hæreditas eſt damnoſa, remanet iſta hęreditas perpetuo infixa primo hæredi ſecundum Bar.& ad hoc facit ꝫ.de leg.1.ſeruum plurium.§.ſi quis. No. quod iſta lex non haberet locum in ſpurio, quia in eo non cadit titulus inſtitutionis, cum non ſit capax alicuius partis, & ad hoc facit quod no.ꝫ.ad Trebe.l.cogi.§.ſi qui ſolidum. Item glo no.quod ſunt quidam, qui ſunt hæredes ad commodum alienum, & non proprium.

ADDITIO.

a Non damnoſis. Vide Lud.Rom.in conſ. 214.vbi ponit ad quæ onera tenentur haæredi.

LEX LXXIII.

1 *Conditio appoſita in inſtitutione, non videtur tacite repetita in ſubſtitutione vulgari.*

1 Sub conditione. †Condõ appoſita in inſtõne, non videť tacite repetita in ſubſt. vulgari. h.d. Per hanc l.videť determinari quæſtio. Teſtator inſtituit hæredem Titium ſub conditione, ſi ædificauerit ei capellam in Eccleſia S. Dominici. & ſi hæres non erit, ſubſtituit Seium, modo inſtitutus non ædificauit capellam, quærit̃, vtrum ſubſtitutus poſſit eſſe hæres non ædificando capellam, an vero ſicut iſta ędificatio requirebať ad purificandam inſtõnem, ita requirať ad purificandam ſubſtõnem? & videť hic caſus quod ſubſtituto non incumbat onus ædificationis, ſed ſit hæres libere. gl. tamen quæ eſt.C.de cad. toll.§.pro ſecundo, dicit quod iſta l.debet intelligi in condõne caſuali, quæ non dr̃ grauamen, non autem debet intelligi in grauamine: vnde ſecundum illam gl.in qõne propoſita ſubſtitutus nõ poſſet adire, niſi prius impleret condõnem, iſtud etiam tangiť hic in gl. & vr̃ caſus in d.§ pro ſecundo, vt ergo ſciamus veritatem iſtius puncti, opponamus ꝯ hanc l.vr̃ quod condõ inſerta inſtitutio videť repetita a ſubſtituto, ſicut legata, & qđcunque grauamen, vnde vr̃ ob.dictus §.pro ſecundo, & ꝫ.de leg.1.l.licet Imperator. Reſpondet gl.ꝙ ideo ceſſat hic repetitio, quia ſubſtõ vulgaris habet propriam condõnẽ, ſi hæres non erit, qua condõne grauať ſubſtitutus, & non inſtitutus, & ideo ceſſat tacita repetitio. illud reprehendit Dy. quia ſequereť quod ſubſtitutus ſemper exoneraretur oneribus impoſitis inſtituto, quod ẽ falſum, vt d.l.licet Imperator, de lega.2.cum pr̃.§.ab inſtituto. & l.ſi Titio.& Meuio.§ Iul.ſubdit tñ Dy. quod gl.põt ſuſtineri, quia gl. loquiť de condõne, quæ ẽ forma inſtõnis, vnde quia alia eſt forma inſtõnis, alia ſubſtõnis, non fit repetitio eiuſdem formæ, ſed leges ꝯtra loquunť in grauamine, quod eſt circa inſtõnem, non in forma, ſeu de forma ſubſtõnis ſecundum Dy. Iſta ſol.eſt ſubtilis, & vera quo ad tres leges proxime alleg. ſed non quantũ ad §.pro ſecundo, nam ibi loquiť de condõne, quæ erat in forma legati, & tñ ſi remanet penes hr̃dem, vel tranſit ad ſubſtitutũ, tranſit cum eodem onere, & ideo gl tangit hic aliam ſo.ꝙ hic loquitur in inſtõne, & ſubſtõne directa, ibi in legatis. & eſt rõ, quia inſtõnes ſunt magis fauorabiles, vt ſ.de lib.& poſthu.cum qdam. & ꝯſr̃ ſubſtõnes, quæ ſunt condõnales in ſtõnes, vt ꝫ.ad l.Falcid. rõne.§.ſi filius, & hoc tenet gl.in d.l.cum pr̃.§ ab inſtituto, & approbať hic iſta opi.p Bar. & ſm̃ hoc ẽ determinata qõ. ſ.formata, ꝙ ſubſtitutus non teneť ad ꝯſtructionẽ capellæ, ꝙ ẽ no.Iac.de Bel.in ſol.ꝯtrariorũ dicit, ꝙ ideo nõ vr̃ repetita ꝯdõ, ne viueť ſub ſtõ. Item ex ꝯtrario capite ad inſtitutũ admittiť ſubſtitutus vulgaris non ex eodẽ capite, ideo ceſſat repetitio tacita eiuſdẽ capitis, vt l.ſi.ſuper verbo ſubſtitutos ꝫ.de cond.inſt. Item non debet intelligi repetita illa cõdõ, per q̃ res poſſit deduci ad cãm inteſtati, quia apparet ꝙ teſtõr voluit decedere teſtatus in oẽm euẽtũ. Bal.

LEX LXXIV.

1 *Religionem ingrediens, ſi excipit, quod poſſit habere proprium, illa exceptio vitiatur, & non vitiat ingreſſum. idem, ſi excipiat, vt poſſit edere carnes.*

Si ita quis. Exceptio vitiatur, & inſtõnem nõ vitiať. h.d. Vel ſic, exceptio q̃ eſt ꝯ nãm actus, vitiať, & non vitiat. h d. Per hanc l.determinatur qõ. teſtõr fecit teſtm̃, in quo fecit multa legata, & iudicia, & poſtea inſtituit hæredẽ vniuerſalem dicendo præterq̃ in dictis iudicijs & legatis, modo quæritur, an dicta iudicia, & legata includanť in inſtõne vniuerſali? & dicẽdum eſt ꝙ ſic ideo debent percipi de manu hæredis, & ſi immineret Falcidia, detraheret de ipſis iudicijs. & legatis. caſus

1 eſt hic. †Inducitur hęc l.in arg.ad qõnem, quod ſi intrans religionem excipit. ꝙ poſſit habere propriũ, quod illa exceptio vitiať

a & non vitiat, a ita dicit gl.in auth. ingreſſi, & ibi per Cy. Item facit ad q monachus ingreditur monaſterium ſaluo, & reſeruato quod poſſit comedere carnes, quod eſt ꝯ regulam monachalẽ. iſta l.eſt arg. quod iſta reſeruatio vitietur, & non vitiet, ad hoc.extra de ſucc.ab inteſt.cum dilectus. Item eſt argu. quædam vidua obtulit ſe, & ſua cuidam monaſterio, & facit monachalem profeſſionem cum hac exceptione, quod ipſa non teneretur morari in monaſterio. modo quæritur, an valet ingreſſus? & dicendũ eſt quod ſic. nam iſta exceptio vitiatur, & non vitiat. & ideo iſta mulier cogitur morari inter clauſuram cum alijs, vt in authen. de mana.§.cogitandum, & c.2.de iudi.lib.6.

ADDITIO.

a Et non vitiat. Vide duo verba per Fran.Aret.in l.ſi ita quis §.ea.lege, in ſ. 4.col. & de verb.oblig. & remiſ. quas ibi ad eum dedi in apoſt. quib. adde eundem Bal.in conſ.216.in 2.vol.

LEX LXXV.

1 *Filius præteritus in primo gradu, & vulgariter ſubſtitutus, cedit ex ſubſtitutione vulgari.*
2 *Vulgaris ſubſtitutus, petens inſtitutionem caſſari, tanquam non inſinuatam ex forma ſtatuti, licet ipſe teſtamentum impugnet in inſtitutione, ſuccedit ex ſubſtitutione vulgari.*

1 Si filius. † Filius præteritus in primo gradu, & vulgariter ſubſtitutus, cedit ex ſubſtitutione vulgari. h. d.

Et non

Et non eſt alibi. Vel ſic, impugnanti teſtamentum conſeruatur
vulgaris ſubſtõ iſte enim filius præteritus a primo gradu opor-
tet quod dicat primum gradum nullum,& licet impugnet teſta
mentum,tamen reportat ex eo commodum ſubſtõnis; qđ no.
& licet facit ad no.C.de lib.& præ.l.maximum vitium,in fi.glo.
mag.in ꝯtrium facit inf.de leg. præ.filium,§.omnibus,& l.Iul §.
Iant.ſi ob.cã.te. & vide Bar. circa prædicta in l. iure noſtro ſup.
a de te.tu Et inducco iſtam l.ad ar.quod ſi ſubſtitutus† vulgaris pe
tit inſtõnem caſſari tanquam non inſinuatam ex forma ſtatuti,
ꝙ licet ipſe teſtamentum impugnet inſtõ ſuccedit ex ſubſtõne
vulgari,& hæc l.eſt peregrina ad hoc. In tex.ibi,quoniam. vult
probare per ſimile quod teſtamentum incipit a ſecundo gradu.

L E X LXXVI.

Seruus. Vxo.donatio inutilis non impedit teſtamentũ,nec
mutat qualitatem hr̃dis. Vel ſic,donatio non im
pedit,quo minus de reb donatis poſſit diſponi per donãtem.In
tex.poteſt ibi,penitens donationis maritus,ſecundũ Iac.de Are.
In tex.ibi,legati poteſt, quia tunc eſt Dy.

L E X LXXVII.

1 *Ex termino ad quem fit relatio,agitur,non ex termino referente.*
2 *Inſtitutus hæres in codicillis,eſt hæres directo,ſed illud non vigore codicillo*
rum,ſed teſtamenti.
3 *Iudex poſt ſnĩam latam in principali , non poteſt alia die condemnare vi-*
ctum in expenſis,quia functus eſt officio ſuo quantum ad illam cauſam.
4 *Capiens in tenutam bona debitoris ex ſecundo decreto , ſi ſibi adiudicantur*
in ſolutum,debet proteſtari,quod nõ intendit recedere ab obligatione pri
mæua,niſi & in quantum illa bona ſua efficiantur effectualiter.

Aſſe toto. Ex ſcriptura declarata agitur, non ex decla-
1 rante.h.d.Bar. Vel† ſic,agitur ex termino ad
quem ſit relatio,non ex termino referẽte.h.d. Vel ſic,nõ agitur
ex confirmato,ſed ex cõfirmante.h.d.Vel ſic in cod.nõ põt hæ-
reditas dari,ſed declarari.h.d.In tex.habebit.ſ.Titius. No.quem
2 hæredem inſtitutum in codicillis eſſe hæredẽ directo, ſed illud
non vigore codicillorum,ſed teſtĩ. Et inducunt iſta l.ad quæſtio
3 nem ad id,quod iudices faciunt tota die†nam certum eſt quod
iudex non põt quem condemnare in expenſis poſt ſnĩam latam
a in principali alia die, quia functus eſt officio ſuo a quantum ad
illam cãm,vt C.de fruc.& li.expen.l. terminato,& l.Paulus. inf.
de re iud.Sed pone,iudex condemnat quem in principali, & di-
cit.condemno te in expẽſis,quas taxabo;cras,vel alias die,an va-
leat?certe ſic,quia vr̃ taxatio facta ea die,qua cõdemnauit,argu.
huius l.de hoc per gl.quod hmõi ſnĩa ſic ferri poſſit,in l.fi.& per
Cy.C.de fru.& li.ex.in dicta. Sed nunquid ſicut poteſt quis ali-
quid reſeruare circa acceſſoria,poſſit & in principali?dic vt no.ſ.
fam.erciſc.item Labeo.§.1.in gl.ibi dum dicit, ſaluo quod J.di-
cam.Item eſt arg.hæc l.quod ſi teſtõr dicit,inſtituo hæredem il
lum,qui continet in cedula,quam dedi priori prædicatorum,ꝙ
illa inſtõ valet, & eſt verum per hanc l. & adde quod dicam de
leg.1. Lucius.§.in teſtõ. Item in ſnĩa põt ius alterius reſeruari,vt
l.3.C.de priu.fiſ.In tex.ibi, ſalua indemnitate fiſ.&c. & in l Ple-
bius,in fi.ſ.de pac.do.& C.commi.vel epiſtolas l.ea quæ & l.edi
4 cto.C.de edi.di.Adr.tol.†Item quando quis capit tenutam ex ſe
cundo decreto.& ſibi bona in ſolutum adiudicantur,debet pro
teſtari quod non intendit recedere ab obligatione primæua,niſi
ſi,& inquantum illa bona ſua efficiantur effectualiter,iſtam do
ctrinam dat tibi gl.ord.in l.liber a quibus.C.de ſenten.& inter-
lo.omn.iu.in gl.fi.& in l.ſi quis aliam.inf.de ſolut.

A D D I T I O.

a Suo.Vide Ant.de But.in conſ.216.in 2.par.

L E X LXXVIII.

1 *Generis ad genus fit compenſatio.*

1 **Qui non militabat.** †Generis ad genus fit com-
penſatio, ad hoc allegat per
gl.h.d.Vel ſic,vnum ius excipiendi compenſatur, cum alio iure
excipiendi.h.d. In tex.ibi,conſtituit.i.vterque videtur inſtitutus in
dimidia.Dyn.In tex.ibi, adiudicationibus patrimonij per teſta-
torem aſſignati.In tex.vice mutua id eſt hinc inde vnus alteri.In
gl.vt ecce.ibi, cent.10. ſubaudi propterea legata a teſtatore reli-
cta.non autem propter æs alienum.In ea.gl.ibi.ſ.quinquaginta,
quæ ſunt quarta.200.quam quartam debet habere Titius ratio
ne l.Fal.In ead.glo. habet Titius quinquaginta,quadraginta ex
perſona ſua,& ratione compenſationis, & 10.ex ſuppletione li-
berti.In ea.gloſ. ſic ergo,iſtud dicit gl. timore contrarij,quod in
ſpecieb.non cadit compenſatio.ergo in corporibus hæreditarijs
non cadit compenſatio, ſed reſpondeo quod Falcidia concernit
genus,non ſpeciem.i.concernit quantitatem, & æſtimationem
bonorum magis quam corpora,vt inf.de leg.1.non amplius.§.fi.
cum l.ſeq. & ideo recte dicit glo. quod fit compenſatio generis
a ad genus,id eſt portionis in genere ſumptæ ad aliam portionem
in genere ſumptam.

A D D I T I O.

a Ad genus.Adde d.Alex.de Imol.in l.ſtipulationibus.inf.de verb.oblig. &
Cyn.in l.ſi 8.quæſt vbi etiam per eundem Bald. C.de compen.per tex.in l.
3 §.raptus.ſup.ſi cert.pet.

1 *Sequentia declarant præcedentia,*
a *Faciens mentionem de moneta in inſtrumento ,intelligitur de moneta cur-*
rente in loco celebrati contractus.

1 **§. Lucio Titio.** †Sequentia declarant præcedentia,
& ecõtra.h.d.cum §. ſeq.In tex.ibi,
ex duabus partibus.i.ex duob. quadrantib.vt J. patet. In tex ibi,
dodrantem.i.in duos dodran. In tex. ibi modum.i. ſignificatio-
nem. In tex. ibi, declarari.ex adiectione tertij quadrantis appa-
ret quod teſtator nomine duarum par.intellexit duos quadran-
tes.In tex. ibi, veteres. ſcilicet,quod vna ſcriptura per aliam de-
claretur.Dyn.in tex.ibi,receperunt.vide quod no.de regul.iur.l.
a ſemper in ſtipulationibus,& dicit ibi gloſ.† quod vbi ſit mentio
a de moneta in inſtrumento,'intelligitur de moneta ibi currẽte.a
ſcilicet in loco celebrati contractus , non de currente alibi, vel
de moneta veteri.

A D D I T I O.

a Currente . Et quid in ſtatuto loquente de moneta currenti,quomodo in
telligatur moneta currens,vide d.Alex.de Imo.in conſi.21.in 2.par.

1 *Locutio indefinita reſtringitur per ſpecialem deſignationem.*

1 **§. Filijs heredibus.** †Indefinita locutio reſtringĩt
per ſpecialem deſignationẽ.
h. d. Vel ſic,de natura particularis orationis eſt reſtringere ora-
tionem indefinitam. In tex. indefinite. In tex acceptſſe per filiũ
fratris duas vncias. Iac.de Are. In tex.ibi,tunc.n.no.ꝙ nunquam
fit tranſitus ad bipondium, vbi verba,& mens teſtatoris põt ſal
uari ſine iſto tranſitu: & hoc intendit iſte ver.& dicit Oldra.aut
teſtator inſtituit quoſdam ex rebus certis:& habet locum iſta
in princ.& ſup. eo.ex facto.ſ.quod ambo videntur æqualiter in-
ſtituti.aut inſtituit omnes ex quotis partib.& tunc habet locum
l.idem quod Sabinus.ſ ꝙ ſtetit in aſſe,vel tranſiuit ad bipondiũ
& illud ſeruatur,aut inſtituit quoſdam ſimpliciter.& quoſdam
in quotis;& habet locum §. Lucius Titio aut inſtituit quoſdam
in ſolidum, vel quoſdam ex quotis,vel econtra,& habet locum
l.cum quæſtio.C.de leg.Oldr.Cy.Bal.

1 *Partis appellatione totum continetur.*

1 **§. Seius Mæuio.** †No.caſum,quo appellatio partis
a totum includit a item & appella-
b tio reſidui b includit totum.h.d.ad qđ C.de hær.inſt.l.2.Vel ſic,
nom na quæ ſunt partis deſignatiua, quãque totum ſignificant:
& hoc facit mens teſtatoris.h.d.vſque ad l.Clemens.

A D D I T I O N E S.

a Totum includit.Adde d. Ale.de Imo.in l.2.C.eo.tit.de hę.inſt. & Bar in l.
ſi plures,de dam.inſec.& glo.& Bar. in l.vxori,per illum tex. 1.de leg.3.
b Reſidui.Et quid veniat appo.reſidui, vide Fran.Are.in l.1.C.eo.tit.de hę.
inſti.& remiſ.quas ibidem ad eum dedi in apoſ.& in l.ſi procuratorem.§.
idem Papinia.ſupra,materia.

L E X LXXXI.

Clemens. Diſpoſitio prouidens diuiſum,'et cõnexum,
prouidere vr̃.hoc d.In tex.ibi,recitaſſem.ſ.in
præteritum;& tunc nullum eſt contrarium. Di.Et no.ꝙ iſta di-
ctio. Quinta,inducit conditionem i.relatiuum quantitatis con-
tinuæ,vel quantitatis diſcretæ.ad idem l.vt hæredibus,alias inci-
pit, Titius cum ita inf.de leg. 2.& l.quidam cum filium, §. fin.J.
de verb. obliga.

L E X LXXXII.

1 *Voluntas teſtatoris poteſt cauſam inteſtati præponere cauſę teſtati, contra*
regula irregularum,quod cauſa teſtati trahat ad ſe cauſam inteſtati.
2 *Nemo poteſt facere,quo minus leges locum habeant in ſuo teſtamento.*
3 *Ius accreſcendi in hæreditate per teſtatorem prohiberi non poteſt.*
4 *Ius accreſcendi in fideicommiſſaria ſubſtitutione prohiberi poteſt.*

Si quis ita hæres inſt. Ex voluntate teſtõris cã ĩ
teſtati p̃cedit cãm teſtati
in ordine ſuccedendi;& eſt iſta l.multum notabilis, & hæc eſt il
la,quam allegabat Bar.in l.Gallus,in princ.ſup.de libe & poſth.
1 Vel ſic, † voluntas teſtatoris põt cãm inteſtati præponere cãæ
teſtati.h.d. vel ſic ſubſtõ vulgaris põt fieri hæredi ab inteſt. h.
d.In tex.ibi,illo.ſ.legitimo vendicante. Opp.quod cauſa teſtati
a trahat ad ſe cauſam inteſtati,a non econuerſo.vnde vr̃ ob C.co.
de ſuc.l.antequam.So ibi loquitur de ordine regulari,hic de ir-
regulari dato a teſtatore, & ſic non ob.Quærit hic gloſſ. vtrum
iſte legitimus videtur tacite inſtitutus hæres in 1.gradu? deter-
minat gl.no.quod non pro hoc ſ.eo.l.ex facto coram agitatum,
& l.hr̃ditas aſſantium,& qđ no. J.eo.Lucius,& adde qđ no J de
vulg.ſub.l.cohæredi.§.fin ¶ Iuxta hanc l.quærit Din.pone,qui-
dam dixit ſic.inſtituo Titium, & Mæuium in medietate hære-
ditatis meæ, & pro alia medietate volo decedere pro inteſta-
to . modo quæritur , an pro alia medietate veniant legitimi?
hæc l.cum ſita gl.facit quod ſic. Din.tenet contrarium,quia ſuc
cedit inſtitutus in totum, quia cauſa teſtati trahit ad ſe cauſam
2 inteſtati. † Præterea quis non poteſt,facere quod leges non ha-
beant

A D D I T I O.

a Inteſtati.Vide d.Bar.Soc.in conſi.83. inci.viſa per totum,& in conſi.144.
inci.diligenter,circa prin.2.col.in 1.parte.

beant locum in teſtã ſuo, vt l. nemo, de leg. i. ſed in regula dicit,
ius noſtrum non patitur. ergo &c. Præterea illud eſt ſpãle, cuius
ɔ̃trium eſt ius cõe, vt J. ad muni. l. i. in fi. ſed ſpeciale eſt in milite,
ꝙ poſſit decedere pro parte teſtatus, vt J. de mi. te. l. ſi miles vnũ.
ergo in alio ſecus. non ob. l. iſta, quia hic in totum volui decede
re inteſtatus, ſi legitimus acceptaret, quod põt ſm Dy. & Cyn.
3 Ego dico ꝙ de iſta q̃one eſt glo. ord. † ꝙ in hæreditate habet lo-
cum ius accreſcendi de neceſſitate. ergo per teſtatorem non po
teſt prohiberi. J. de acq. hæ. ſeruus cõis ab extero. non ob. ɔ̃. eo.
quotiens. §. ſi duo, in fi. quia ibi teſtator remanebat in totum in-
teſtatus prohibendo ius accreſcendi. Item non obſt. quod no. de
vſufr. l. dñs, quia aliud in directa inſtõne, vel ſubſtõne, aliud in fi
4 deicommiſſaria, vel legato, † & habes expreſſum in fideicom-
miſſaria ſubſtõne, quod poteſt prohiberi ius accreſc. J. ad Tré-
bellia. Lucius. §. qui habebat, in fi. §. Et adde quod dixi ſup. eo. ſi
quis ſolidum, & quod no. C. de ſecun. nup. l. i.

L E X   LXXXIII.

1 *Amotio vnius impedimenti non firmat actum contra aliud impedimen-
tum.*

Si non lex. Qñ plures leges ɔcurrunt ad vnũ effectum,
ſi ceſſat vna remanet veritas alterius. h. d. ſe-
cundum Bar. vel ſic, quotiens interueniunt plura impedimen-
ta, ex vno remanente impeditur actus efficacia ſm Old. opor-
tet ergo oĩa obſtantia remoueri, & † ad impediendum ſufficit
1 vnum ex obſtantib. remanere. & iſta l. allegatur ſæpe ab Oldr.
vel ſic amotio vnius impedimenti nõ firmat actum ɔ̃ aliud im
pedimentum, & iſta l. eſt multum allegabilis in literis Papę, ꝙ
ſi per literas remouentur certa obſtantia, ſed non omnia, nõ va
lent literæ. & ideo clauſula non obſtantiũ debet includere om-
nia obſtantia ad hoc, vt valeant literæ. In tex. ibi, ſi non ſit ſoluẽ-
do. non ob. ſupra eo. ſi quis ſolidum, quia ibi par. capere poterat,
hic nihil, & facit ad id, quod ibi notauimus.

1 *Fideicommiſſarius vniuerſalis non habet ius adeundi, nec venit per aditio-
nem, ſed per reſtitutionem.*

2 *Quando plures ſunt recepti in aliqua Eccleſia ſub expectatione, & vacante
præbenda, veniat ſecundo receptus, non debet recipi, niſi primo receptus
renunciet.*

3 *Illud quod non poteſt competere pluribus, ſed vni tãtum, ſemper primo no
minatus eſt omnibus alijs præferendus.*

§. Temporibus. Primo nominatus fideicommiſſa
rius ex ſeruis teſtatoris, qui dece-
dit non ſoluendo, herede ſcripto adire nolente, ſuccedet, & ſe-
cundus abſente primo ſuccedere nõ poterit. h. d. In tex. ibi, duo-
bus ex ſeruis ſuis. Dy. In tex. dedit. ſ. pure. Dyn. In tex. ſuſpectam,
quia erat damnoſa. ideo nolebat adire. In tex. ibi ſcriptus. i. no-
minatus fideicõmiſſarius vl's, ſic. J. de mil. teſt. quæ reb. In tex.
ibi, ſeruandũ. i. vt ei qui primo nominatus fuit, reſtituatur hære
ditas, & differt iſte ver. a præ. quia ſup. erat relicta libertas pure,
hic per fideicommiſſum: ſ. idem. In tex. adire. i. per hæredẽ in-
1 ſtitutum adiri, † nam fideicommiſſarius vl'is non hẽt ius adeun-
di, nec venit per aditionem, ſed per reſtõnem, vt patet ſupra in ver
bo reſtituatur, & J. ad Trebell. reſtituta. & ita eſt vera expoſitio
gl. & ideo conſului ꝙ cum quidam fideicommiſſarius vl'is agẽ-
do contra extraneum poſſeſſorem diceret in libello ſe hæredi-
tatem adiuiſſe, ꝙ talis libell. eſſet ineptus, quia non cadit in eo
ius adeundi. & adde quod no. J. de leg. i. l. cum filio, in gl. quæ in-
cipit, idem eſt. In tex. ibi, quæreretur, vt ſi eſt ſoluẽdo hæreditas,
oẽs audiantur alius autem ſolus primo nominatus. Dy. in tex. ibi
2 futurus. i. remanebit. Dy. † No. in iſto ver. abiente, arg. quod quã
do plures ſunt recepti in aliqua Eccleſia ſub expectatione, & va
cante præbenda veniat ſecundo receptus, quod non debet reci-
pi, niſi primo receptus renunciet, pro hoc J. de bon lib. l. ſi filius.
§. pen. Iac. de Are. tamen citandus erit prior, vt veniat & aſſigna
bitur ei terminus ad acceptandum, vt J. de acq. hær. l. quamdiu,
ſecundum Pet. facit inſ. de leg. i. l. ſi tamen quibuſdam, & ſupr.
3 de indi. addic. l. nece. ſe. † Et no. in iſto §. regulam in iure, ꝙ illud
quod non poteſt competere pluribus, ſed vni tantum, ſemper
primo nominatus eſt præferendus omnib. alijs paribus. In glo. ſi
autem noluit. ibi, vel fore. prima verior, quia licet in directo hære
de ſit reperire tres qualitates, quia quidam ſunt voluntarij, qui-
dam neceſſarij, quidam ſui, tñ in herede fideicommiſſario eſt ſe
cus, & de hoc eſt caſus in iſto §. quia nũquam reperitur niſi vo-
luntarius, nam ſi reperiretur neceſſarius, directo caperet, quia ne-
ceſſario caperet, nec eſſet opus reſtitutione, quod eſt falſum. &
ex hoc conclude, quod ſiue ſeruus, ſiue filius ſit fideicommiſ-
ſarius vl'is, ſemper indiget reſtitutione hæreditatis, & eſt caſus
in ſeruo hic, & in filio eſt caſus in l. quid cum filio. ɔ̃. e. & ita fuit
de facto conſultum, ſecundum quod hic dicunt doctores.

L E X   LXXXIIII.

1 *Beneficium non præſtat, qui impendit debitum.*

2 *Vxor cui dos eſt legata, non debet ſoluere gabellam, niſi de commodo repræ-
ſentationis, non de tota ſumma.*

1 Si ſeruo fideicom. † Nõ præſtat beneficium, qui
impendit debitum. h. d. Con-
cor. inſ. de leg. 2. l. vnum ex familia. §. ſi de Falcidia, & ſup. de his,
quæ in teſt. delen. l. proxime, Iac. de Are. facit de aqua quotid. l.
i. §. permittitur. Vel ſic. ſi inſtituo ſeruum, cui habeo neceſſa-
rio præſtare libertatem, non erit neceſſarius m hi hæres, ſed vo-
luntarius. h. d. ſecundum Dy. Vel ſic, cui neceſſaria libertas debe
tur, non efficitur neceſſarius hæres, ſed voluntarius. h. d. In tex.
non magnum. no. quod non eſt gratia, ſi reddatur debitum, &
eſt arg. quod gabella, quæ ſoluitur de legatis, non debet ſolui de
relicto pro incertis, & male ablatis. quia illud eſt debitum, non
2 beneficium. † Item eſt arg. quod vxor, cui eſt legata dos, non de-
bet ſoluere gabellam, niſi de commodo repræſentationis, non
de tota ſumma. & facit ſup. ſolu. matri. ſi conſtante. §. quotiens.
In tex. ibi, reliquiſſet. grauatus huic dare fideicommiſſariam li-
bertatem. In tex. ibi, inſtitutus. ſ. ab emptore. In tex. ibi, ſepoſito.
id eſt circumſcripto, vel remoto.

L E X   LXXXV.

1 *Verba teſtatoris debent interpretari ſecundum quod ratio naturalis, & ne-
ceſſitudo ſanguinis dictat.*

2 *Diſiuncta quæ non poteſt verificari diuiſim, tranſit ad interpretationem
coniunctæ orationis.*

3 *Teſtator dicens ſi deceſſerit ſine filiis ex ſe natis, vel ex ſuo corpore, tunc
monaſterium non habetur loco filii.*

4 *Idem ſi dixerit, ſine filiis ſimpliciter, non venirent filii adoptiui, vel ſpurii,
vel naturales legitimati.*

5 *Factum ciuiliter non ſufficit ad implendam conditionem.*

6 *Filius fratris non ſuccedit ex teſtamento, ſed ab inteſtato.*

Lucius Titius. Si in qualibet parte alternatiue mẽs
teſtatoris non verificatur, diſiuncta
accipitur pro coniuncta. h. d. Et eſt ſingularis, & non habet niſi
vnam concordantiam proprie vel generaliter. C. de inſt. & ſubſ.
1 Vel ſic, verba teſtatoris debent interpretari ſecundum quod rõ
naturalis, & neceſſitudo ſanguinis dictat. h. d. Propter hoc I. iſta
l. diſiuncta accipitur pro coniuncta, & nomen filij extenditur ad
omnes liberos, de quo dixi plene in l. Gallus. §. inſtituens. ſup. de
2 libe. & poſthu. Vel ſic, † diſiuncta quæ non poteſt verificari diuiſ
ſim, tranſit ad interpretationem cõiunctæ orationis h. d. In tex.
ibi, ex ſe natum. no quod licet iſta verba Ex ſe, videantur loqui
de immediatis filijs, tamen porriguntur ad vlteriores filios, vt pa
tet in concluſione iſtius l. & per hoc Bar. in l. liberorum, de ver-
bo. ſignif. tenet, quod nomen filij appoſitum in conditione extẽ-
datur ad nepotem. In tex. ibi, reſpondi. hic reſpondet ſecundæ
quæſtioni. And. de Piſ. In tex. ibi, igitur. hic reſpondet primę q̃-
ſtioni. And. de Piſ. In tex. ibi, eo amplius, id eſt non ſolum, ſi fra-
ter adiret. Dy. In gl. quæ incipit, aut pro &. & non mirum, quia
tota die ponitur vna dictio pro altera ſecundum ſubiectam ma
teriam, vt l. eas cauſas, in gl. i. inſ. de cond. & demonſt. In tex. ibi,
dum dicit, Ex ſe natum † No. iſtum tex. quia quando teſtator di
cit, ſi deceſſerit ſine filijs ex ſe natis, vel ex ſuo corpore. nam hoc
caſu monaſterium non habetur loco filij, quia non eſt ex ſe
natus filius, licet monaſterium habeatur loco filij, vt in c. in præ
ſentia, extra de proba. & in auth. niſi rogati. C. ad Trebel. & hoc
tenet gl. ord. in c. Rayn. extra, de teſta. ſed ſi dixerit, ſi deceſſerit ſi
ne filijs, tunc non ſufficit ſi deceſſerit cũ filiis adoptiuis, vel ſpu-
4 rijs, vel naturalibus legitimatis. † quia non ſufficit ciuiliter factũ
ad implendam conditionem, vt inſ. de cond. & demonſ. l. fideic.
& C. de his, qui ve. æta. impe. l. ſi & adde l. ſi ita quis §. ſi inſ. de le-
5 gat. 2. † Quærit gl. vtrum filius fratris ſuccedet ex teſtamento, an
ab inteſt. gloſ. dicit quod ab inteſt. quia iſta verba conditionalia
non inducunt inſtitutionem, ad hoc ſup. eod. ſi quis hæres, & l.
ex facto etiam & facit ad illud expreſ. quando teſtator dixit, ſi hę
res deceſſerit ſine liberis, talem ſubſtituo, quod ſi habuerit libe-
ros, illi poſtea ex illo teſtamento hæreditatem non poſſint ven-
dicare. Iac. de Are. vnde ſi iſti liberi repudiarent hæreditatem pa
tris, non poſſent ex ſua perſona venire ad hæreditatem teſtato-
ris, cum talia verba diſpoſitionem non inducant, & idem Cy. te-
net referendo Iac. de hoc etiam no. in l. i. de cond. inſer. per Cy.
adde quod no. de leg. i. filius. §. cum quis, & inſ. ad Treb. ex facto
§. ſi. fin. Bald.

L E X   LXXXVI.

1 *Filius poteſt inſtitui ſub conditione poteſtatiua, & hoc modo de neceſſario
hæ. ed: fiet voluntarius, ſi velit eſſe hæres.*

2 *Ineptum dicitur eſſe impoſſibile.*

3 *Voluntate nihil magis liberum eſt.*

Iam dubitari. Suus poteſt inſtitui ſub cond. ſi volue
rit, nec eget exhæredatione in cõditio-
nis defectum, & per eam efficitur voluntarius, & implendo con
ditionem vr̃ hæreditatem adire. h. d. ſm Bar. & diuiditur in duas
partes, primo. n. dicit de inſtitutionis ſubſtantia. Secundo de ac-
1 quiſitione hæreditatis. Secunda ibi, non ab re. Bar. † Vel ſic, filius
poteſt inſtitui ſub conditio. poteſtatiua præſertim, quæ ſola ani-
mi voluntate impletur, & exhæredatio ſub conditione, ſi hæres
eſſe nolit, eſt inepta, & quando pater ponit in voluntate filij, an
ſit hæres, filius non eſt hæres neceſſarius, ſed voluntarius, & per
eundem actum impletur conditio, & aditur hęreditas. hoc dicit.

Et eſt

Et eſt no. lex. In tex. ibi, hoc caſu. i. quando eſt inſtitutus ſub cō
dōne collata in mera ſua voluntate. In tex. ibi, quia ratio. quare
non eſt neceſſe quod exhæredet ſub ɔ̄ria condōne. In tex. ibi, im
a poſſibilis. i. inepta & no. †quod illud quod ineptū eſt, dicitur im
poſſibile. In tex. ibi, ridiculum. exhæredare nolentem eſſe hære-
dem. nam exhæredatio debet eſſe quædam priuatio, ſed nolens
eſſe hæres, ſua voluntate ſe priuat. exhæredatio igitur non inue
nit deinceps quid priuet, quia non inuenit habitum; & iſta eſt
rō ineptitudinis, cum omnis priuatio præſupponat habitum, vt
l. decem inf. de verb. oblig. In tex. amplius. poſtq̄ declarauerit ſe
velle eſſe hæredem. In tex. ſua ſponte. i. voluntarij. & no. hic expſ
ſe quod licentia abſtinendi data a teſtatore facit de ſuo volunta-
rium de iure ciuili; & hoc eſt ꝙ dicit gl. in l. Papinianus. §. 4. de in
offic. teſtam. In tex. non debet, quia facti ſunt hæredes ſolo aīo,
& ideo perdunt ius abſtinendi. Dyn. No. ꝙ nulla eſt magis pote-
3 ſtatiua conditio, quam iſta, ſi velit, † quia nihil eſt magis liberū
quam voluntas, imò dicunt Theologi quod voluntas non pōt
cogi. Secundo no. ꝙ quando apponiť condō ptātiua, non expe-
dit ꝙ filius exhæredeť ſub condōne ɔ̄ria. Tertio no. quod id, qđ
eſt ineptum, & ridiculum, non expedit fieri, & de verbo ineptū,
& vitioſum, habuiſtis in l. liber homo. ſ. eo. Quarto no. quod in
terdum fit digreſſus ad aliam materiam propter connexitatem
quandam, vt hic in verbo exceſſus ſecundum intellect. & licet
facere digreſſionem, dūt tamen ſit pertinens ad propoſitum ſe
cundum gl. Quinto no. quod per eundem actum impletur con
dō, & fit immixtio, ſiue ſit actus declaratiuus voluntatis, & tūc
fit immixtio incommutabilis, ſiue ſit alius actus extrinſecus, &
tunc fit immixtio legalis. i. qui eſt ſuus; non tamen perdit bene-
ficium abſtinendi de iure prætorio, niſi conſtet de animo; &
iſta eſt vera concluſio gl. facit quod no. ſ. de condō. ob ca. l. 1. §.
ſi per eundem, de cond. inſti. ſi quis ita hæreditate. Dicit. n. Dy. ꝙ
quando condō pendet ex actu extrinſeco, vt ſi decem dederit,
implendo condōnem videť purificare in dubio, non adire, vt l. ſi
pupillus, de cond. inſt. ſed Iac. de Rau. & Pet. dicunt, quod iſtud ē
verum in extraneo, ſed in ſuo præſumunt animum, & volunta-
tem adeundi, alleg. ſ. de cond. & demonſ. l. conditionib. pupil. eo.
n. ipſo quod ſuus condōnem implet, tacitæ facultati ſibi datæ a
p̄re renunciare vř, & fit ſuus, & neceſſarius hæres ſm eos. ego te
neo Dy. per l. cum bonis, de acquir. hære. & ita tenet gl. Vlt. no.
mirabile. ſemper. n. debet condō præcedere; & tamen videtis hic
quod impletio condōnis, & immixtio ſunt ſimul, & ſemel. ſed
rňde ꝙ iſte vnicus actus implendę condōnis per prius vř verifi-
care, & per poſterius immiſcere. & licet iſta non ſint diſtincta
tpe, ſunt tñ diſtincta per intellectum. Quęrit hic gl. vtrum filius
inſtitutus ſub condōne, ſi velit, poſſit repudiare? & dicit gl. ꝙ ſic,
quia iſta condō non ſuſpendit; & de hoc dixi ſ. eo. l. Cornelius.
ſed qūo repudiat, cum non ſit delata ante condōnem? in deo nō
eſt proprie repudiatio, ſed deſinentia condōnis; ꝙ eſt ſubtile, qa
iſta condō inſtōnis deficit, cum dicit, nolo eſſe hæres. Alia gl. q̄
rit, quid ſi apponať futurum ſubiunctiui, inſtituo ſi voluerit? gl.
ponit opi. Dy. approbat illam quod ſit idem And. de Piſa dicit
contra & idem videtur tenere Pet. per l. filij mater. ad Tertul. &
adde quod no. C. vnde leg. qui ſe pſis, ſuper gloſ. in verbo negat.

L E X LXXXVII.

Ex vncijs. Tantum ſunt 5 de duodecim, quantum 10. de 24. h. d. In tex. ibi, ratio calculi. no. quod rō calculi eſt ſeruanda, circa quod vide l. 1. C. de cadu. toll. Bald.

L E X LXXXVIII.

El quī ſoluendo. Poteſt fieri per poſterius, ꝙ per prius fieri non poteſt. h. d. & no. hunc caſum. Vel ſic, poteſt nominari conditionaliter, & per po ſterius, qui non poteſt nominare ſimpliciter, & per prius.

L E X LXXXIX.

Si ſocius. Hæres. iſta lex in tribus caſib. parificat ſeruum communem proprio; & non ſummatur aliter.

L E X XC.

1 *Vox publica priuatæ voci præiudicat.*
2 *Reuelantibus proditionem, & occiſores manifeſtantibus debetur præmiū.*
3 *Sn̄ia iudicis lata ſecundum conſilium ſapientis valet, & inducit diſpōnem.*

1 Teſtō. †Vox publica priuatæ voci præiudicat. h. d. Vel ſic,
præmium legis pōt mutare qualitatem hæredis. h.
d. In tex. ibi, decreuit. no. pronunciādum aliquem eſſe meritum,
vt conſequať premium, & ſic eſt neceſſaria quædam declaratio
iudicis ff. inf. de iure fi. l. eius qui delatorem. Bald. In iſta l. no. hic
ꝙ vox publica. i. iudicis, priuatę præiudicat. i. voci teſtōris, quod
eſt no. ſm Iac. de Are. Ex hoc patet ꝙ ſtatuta poſſunt detrahere,
& derogare virib. & naturę teſtōrū, quia publica vox ſtatuentiū
2 pōt derogare, & detrahere priuatę voci teſtōris. †Item no. quod
reuelantib. proditionem, & occiſores manifeſtantibus debetur
pręmium, de quo in l. quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. & fuit de facto
in iſta ciuitate. In tex. ibi, decreuit. no. quod ſi iudex in ſententia
dicit talem debere gaudere tali priuilegio, quod iſta ſentētia in-
ducit diſpōnem, & ponit ipſum in priuilegio, vt ammodo ipſo
3 vti poſſit. †facit etiā ꝙ ſi iudex miſit cauſam cōſulendam, & ſa-
piens conſuluit Titium ɔdemnari debere, & poſtea iudex pro-
a tulit ſn̄iam ſm formam conſilij, a ꝙ iſta ſn̄ia valet, & inducit di
ſpōnem, & ſic ɔdemnationem. Ad idē l. 1. C. ſi aduer. lib. & gl. in
l. fin. C. vbi & apud quos. Et adde l. Aemilius. ſ. de mino. In tex.
ibi reſcindendum. ad quod l. ſi fundum, ſ. de reſcin. vend. & l. qui
tamen. §. ſi arbiter. ſ. de arb. & l. ſi prætor, in prin. ſup. de iud.

A D D I T I O.

a Conſilij. Vide Ang. in conſil. 149. vbi ponit, quod ſi non apparet de ſcript. ſententiæ iud. an valeat.

L E X XCI.

1 *Imperator non poteſt hæres inſtitui.*
2 *Principes debent ſibi magis cauere ab omni re illicita, & reprehēſibili quā alij, & plura alijs ſunt licita, quam ipſi Principi.*

1 Imperatorem. †Imperator non poteſt hęres inſtitui quæſito colore litigij. h. d. In tex. o-
porte. & ideo dicimus inſtitutionem nullius eſſe momenti. &
no. contra illos, qui inſtituunt Eccleſiā Romanam, ſperantes ex
2 hoc quod Eccleſia moueat litem conſortib. Item no. hic gl. †ꝙ
Principes debent ſibi magis cauere ab omni re illicita & repre
hēſibili, quam alij. & quod plura ſunt licita alijs quam ipſi Prin-
cipi. quæ verba deberent ſcribi literis aureis.

L E X XCII.

1 *Teſtamentum ſecundum ex falſa cauſa factum non rumpit primum.*
2 *Principali vitiato non vitiatur acceſſorium, quando falſa cauſa eſt inſerta in principali, non in acceſſorio.*
3 *Præfationes, & procemia probant cauſam finalem.*
4 *Rumor falſus obeſſe non debet.*
5 *Rumor nihil operatur, vbi veritas apparet in contrarium.*
6 *Falſa cauſa teſtamentum non vitiat.*
7 *Præcedentes minæ de interficiendo aliquem faciunt præſumptionem contra minantem, vbi ille reperitur mortuus.*
8 *Coniectura ex diſſimilibus non ſumitur.*
9 *Exiens de domo aliqua cum gladio ſanguinolento, ſi in illa aliquis reperiatur interfectus, contra illum præſumitur.*

Pacumeuius. Defectus cauſæ ſi. in 2. teſtō expſſæ red
dit ſm teſtm̄ inutile. h. d. Dy. vel ſic. fal-
ſa cā concernens inſtōnem, & non legata, reddit inſtōnem inuti
lem, ſed legata non vitiat. h. d. Et eſt illud no. Dyn. & de hac l. fit
mentio per gl. C. de fideic. l. eam quam. In tex. ibi, ex ſ. Pacume-
1 uiæ magnæ. †No. ꝙ ſm teſtm̄ ex falſa cā factum nō rumpit pri
mum: onerat tñ hæredē prius ſcriptum ad nouam præſtatio nē
legatorū. rō dñæ, quare vitiatur ſecunda inſtō, & non legata eſt,
2 quia falſa eſt adiecta inſtōni, & non legatis ſecundum. Bar. † Ex
hoc no. quod vitiato principali non vitiatur acceſſorium, quan-
do falſa cā eſt inſerta principali, & non acceſſorio, & iſtud eſt
3 no. Secundo no. †ꝙ præfationes, & procemia probant cām fina-
lem. vnde quotidie allegať per doct. quod ex præfationibus ſta-
a tuti probatur mens, & rō ſtatuti: quod eſt no. dignum, a nec eſt
aliqua lex in iure, quæ ita bene probet. item rubricæ ſtatutorū
dant intelſm ipſis ſtatutis, & ꝙ rubrica ſit tca. & ſic eſt ſeruan-
da, vt eſt gl. no. in l. 1. §. ne fide. de eden. & in l. 1. C. ſi ex fal. inſtru.
& in procemio ſcan lib. vbi gl. quærit an ille qui promiſit ſcribe
4 re librum, teneatur facere rubricas. † Tertio no. ꝙ falſus rumor
5 non debet obeſſe facit ſ. de adul. miles. §. pen. †Quarto no. quod
rumor. vel fama, nil operatur, vbi veritas apparet in contrariū.
Quinto no. formam pronunciationis, quam fecit Imperator, qa
pronūciauit hæreditatem ad Pacumeuium pertinere, & ſic ſuf-
ficit ferre ſnīam declaratoriam, licet non ſit inſertum verbum
b condemno, vel abſoluo. b ſic. ſ. de arb. l. quid tamē. §. arbiter. Vl-
timo no. quod quando dubitatur de valore teſtamentorum, op
time procedit iſta petitio, peto declarari teſtamentum valere, &
6 ſuper tali ſilentium imponi. hoc enim ex hac l. colligitur. † Op-
ponitur quod falſa cauſa non viciet, vt inf. de condi. & demonſ. l.
demonſtratio §. at ſi cauſa. Sol. ibi in cauſa impulſiua, hic in cau
ſa finali, & quod ſit hic cauſa finalis, probatur per procemiū. ſeu
præfationem teſtamenti: & ita dicit hic gl. Secundo opp. quod
falſus rumor non viciet ſecundum teſtm̄. vnde vř ob. ſ. de inoffi.
teſta. l. cum mater mulierem. Sol. ibi falſa opinio teſtatoris or-
ta ex falſo rumore fuit in mente retenta. hic autem fuit expreſ-
ſa per modum falſæ cauſæ: & ideo hic teſtm̄ eſt nullum, ibi an-
nullandum. Et no hanc ſo. facit. n. pro qōnibus ſtatuti, quod aut
ratio ſtatuti eſt expreſſa in ſtatuto, tunc dēt attendi ratio, vt ſup.
de te. mi. milites agrū. aut non eſt expreſſa in ſtatuto, nec in lege
ſcripta, tunc magis attenduntur verba quam rō, vt infr. qui &
a qui proſpexit. Tertio op. ſi non valet inſtō: ergo nec legata. vn
de vř ob. C. de fideic. l. eam quam. Sol. hic non erat eadē cā vitiā-
di

A D D I T I O N E S.

a Dignum. Adde eundem Bal. in l. a. conſtit. C. §. quib. nu. 2. & in l. 1. de iu. C. confir. num. 2. & d. Alex. de Imo. in conſil. 7. in 2. parte & remiſ. quas dedi in apoſtil. in d. l. 2.
b Abſoluo. Adde Ang. in conſ. 85.

di inſtõnē,& legata, quia falſa cauſa hic erat ſoli inſtõni inſerta,
& ideo non vitiat legata, quæ non concernit.ſed in l.ꝯra erat ea-
dem rō vitiandi. Quarto,& vltimo extra gl.opponitur.nā ſi hoc
eſt verum,ꝙ debeant legata ſecundi teſti, ergo eſt Pacumei.de
cedit cum duob.teſtis,quod eſt ꝯ regulā iuris,quia ſolum ſupre
mum.i.vltimum teſtm̄ facit quē teſtatum. reſpõdeo ꝙ iſtud ſm̄
teſtm̄, cuius inſtõ ipſo iure vitiatur, non eſt teſtm̄, ſed codicilli
pertinentes ad primum tm̄. & iſta eſt ratio huius legis.cum n.
iſta legata ſecunda nunquam receperint dependentiam ab in-
ſtõne ſecunda, apparet ꝙ habent vim codicillorum,& iſtud eſt
7 dictum meum.† Inducit hæc l.ad qōnem talem,pone, Titius mi
nabat Seio mortem, poſtea reperit Seius interfectus,accuſatur
Titius de eius morte,ꝗrit an præcedentes minæ faciant pręſum
a ptionē ꝯ eū,a ar.ꝙ ſic.C. de adul.l. ſi quis adulten.§. man.ſi vero
nō remunerādi.ſ. de repudijs.l.3.J.ad l.Iul. ma.famoſi.de ſu.leg.
Labeo.In ꝯ. quia ſæpe minus faciunt hoīes qui magna minant
&c.vt ſ. qd metus cauſa,metum. Sed hoc non ob.diſtingue,an
b ſint bonæ famæ,b vel non. Primo caſu nō præſumam,ſed iudex
rei veritatem inquiret,vt C.de accu.l.ſinguli.Secundo ſic,arg.J.
de accu.ſicut.§.hiſdē.de ſu.tu.l.4.C. ſi quis impera.ma.l.i.dū di-
cit ex perſonis dicta penſemus,& J.de act.& ob.l.ſi.ſm Cyn.Ad-
do ad idem.J.qui.ex ca in po.ea l.Fulcinius.§.quid aūt,& inf.de
ex.do.apud Celſum,in princ.& quod ibi notatur.vbi oīno vide
ſm Cy.Intelligo hoc qn̄ erat malæ famæ in eodem genere ma-
8 litiæ,quia erat homicida,vel percuſſor,non in diuerſo, quia erat
meretricator.& ideo gl.dīt ꝙ ꝯ aliquem præſumitur, † quia eſt
ſolitus ſimilia facere.nā ex diſſimilib. non ſumeretē coniectura.
facit ad hoc ſup.de excu.tut.ſpadonem.§.quid nimiū.vbi eſt in-
famis,non tn̄ præſumitū ſuſpectus in tutela,quia non eſt in eodē
gñe malitiæ. Itē facit C. de prob. iubemus,& ſup.de eden.l.ſi qs
9 ex argu §. 2.† Item facit ad aliam quæſtionem.pone.ꝙ aliquis
exiuit de domo aliqua cum gladio ſanguinolento. poſtea repe-
ritur in modo illa aliquis interfectus, an ex iſtis præſumptioni-
c bus ponetur ad torturam certe ſic.c at.huius l. Cyn,parum facit
hæc l.ſed ipſe dicit veritatem per locum a cōiter accidentib.qui
locus eſt mul.no in materia præſump. & indiciorum.vt no.C.
de prob.neque natales. & ibi dicit Iac. Bu.ꝙ præſumit meretrix
violenta præſumptione illa, de cuius domo media nocte viſus
eſt exire ſcholaris. Item inducitur ad aliam q.quæritur.n.an eo
ipſo quod res furtiua inuenitur in domo mea,præſumar ſubtra
d xiſſe.d Pla.dicit ſic.& debeo condemnari de furto,arg.C.de Fal.
maiorem.Ioā. contra quia non ſufficit præſumptio hominis ad
condemnationem,vt l.abſentem.inf.de pœ.arg.C.de act.ſingu-
l.dicit Cy. quod prima opi.eſt vera cum diſtinctione an ille in
cuius domo eſt inuenta res furtiua,ſit bonæ famæ & opinionis,
& tunc non præſumitur furtum:ſecus ſi ſit malæ famæ ſecundū
Cy.arg.ad hoc inf.de te mil.non omnes. §.a Barbaris, & infr.de
quæſtionibus de minore.§.tormenta. Bal.

ADDITIONES.

a Contra eum Vide Fel.in c.1.de off.de leg.& Par.de Put.in tract.ſynd.in verb.& an ſi quis.
b Famæ. Vide Bar.Cępo.in conſ. 19.& in conſ. 31 & in conſ. 19.& Car.in conſ. 93.
c Sic. Adde eundem Bal.in l.ſciant.C.de prob.& And de Cana.in trac. tormen.c.r.q prin.& Gan.in trac.male.in rub.de indi. & præſump & Par.de Put.in tract.ſynd.in ver.tortura.
d Subtraxiſſe. Vide do. Alex.de Imo.in conſi.5.2.col in 1.par.vbi ponit quid ſi res furtiua reperiatur penes aliquem,an ille præſumatur ſubtraxiſſe? & ibi etiam quid ſi reperiatur ſcala Titij ad feneſtram alterius, nunquid præſumatur,quod Titius commiſerit furtum? ibidem in 3.col.& in conſilio 93.in 1.col.ea par.

De vulgari, & pupillari. ° *Rubrica.*

Dictum eſt ſ.de hæredib.inſtituendis. hic dicit de hæredib.ſub-
ſtituendis.i.de vulgari. & pupillari. Sed cum quinq; ſint ſpecies
ſubſtõnum directarum,vt no.hic,& inſti.eo.§.qua rōne,quare
Iuriſc.non fecit mentionē niſi de duabus ſpeciebus? Reſpondeo
quia oēs aliæ ſpecies ad iſtas duas redigunt, vel quia reſoluūtur
in ipſas,vel in ſimilitudinem, vt in exemplare, q ſi ſubſtō exē-
plaris iure Digeſtorū non erat permiſſa, niſi impetrai a princi-
pe,vt J.eo ex facto.ſed hodie permiſſa,vt C.eo humanita.In gl.
reſponde.ibi, ſecunda inſtitutio h.d.gl. ppt quod dr̄ in l. 1.J.e.
In ea.gl.a milite.immo tantum dicit ꝙ duplex eſt cōpendioſa.ſ.
militaris & non militaris.& de prima.J.eo.Centurio.idē de pri-
ma & ſecunda.C.eo.l.precib.& facit C.de teſta.mil l.in teſtō,in
fi.dum ergo gl.dicit,ꝙ fit a milite teſtm̄,debet intelligi de ea cō
pendioſa.quæ valet iure directo, & ante pubertatem,& poſt a-
lia eſt q valet iure directo ante pubertatē & iure fideicommiſſi
poſt pubertatem.& illa pōt fieri a Pagano, ſeu a priuato,vt ple-
ne no.in d.§.qua ratione. ita dicit Cyn. & hoc ēt in c.ſi pater,de
teſt.lib.6.& ibi in glo.eadem ibi.duplex,quia interdū fit vtis,in-
terdum in rebus certis.Io.And.in nouella refert diſputationem
legiſtarum. In ea glo.ibi.ſ. vulgaris de qua dicetur,J.l.proxima.
In eadem glo.ibi,pupillaris de qua dicetur,inf.l.2.In ea.gloſ.ibi,
exemplaris.de qua dicet J.eo.l.Lucius.In ea.gl.ibi, compendio
ſa.de qua dicet J.eo.l.Centurio. In ea.glo.ibi,fideicommiſſaria.
quæ quandoque fit verbis expreſſis obliquis, qnq; verbis dire-
ctis.quæ obliquantur, cuius ſubſtitutionis materiam habes inf.
ad Treb.per totum,& tangetur incidenter inf.in iſto titulo.

L E X P R I M A.

1 *Verbum inſtituo de ſui natura, & proprio ſignificato eſt verbum directū.*
2 *Simplex illud dicitur,quod exprimitur ſub vna verborum expreſſione, duplex vero quod plures habet partes.*
3 *Dictio mihi,aptatur ad vulgarem,& pupillarem ſubſtitutionem.*
4 *Subſtitutio pupillaris poteſt fieri filio exhæredato.*
5 *Subſtitutio pupillaris non poteſt fieri omiſſa inſtitutione hæredis.*
6 *Pater vtrum poſſit filio inſtituto in ſola legitima ſubſtituere per fideicommiſſum.*
7 *Inſtitutio ſi non tenet ratione præteritionis, an teneat ſubſtitutio pupillaris.*

HAeredes. Diuidit̄ in quatuor partes. Primo
ponit gradus hæredum vſque ibi,
hæredis.ibi,ponit duos modos ſubſtitutionum vſ-
que ibi, ſubſtituere.ibi ponit quibus & qui poſſunt
ſubſtitui,& quibus fieri poſſit ſubſtō vſque ibi, ſub
ſtituere. ibi ponit qualiter quis faciat ſubſtõnem vſque in finē,
& iſta l.non ſūmatur. In tex.tertio,vel etiam vlteriori. Dy.vel ali
ter diuidit̄ ſecundum Bar. primo ponit vnam diuiſionem inter
inſtitutos & ſubſtitutos. Secunda ibi,hæredis.vbi mēbrum ſub-
ſtõnis diuidit. ex qua ſubdiuiſione apparet differentia inter vul-
garem & pupillarem ſubſtõnem. Tertia in §.ſubſtituere,incipit
tractare materiam pupillaris ſubſtõnis.In tex.ibi, hæredem.ſub
audi filium vel alium nam ſi eſſet ſola exhæredatio,& nō inſtō,
1 non valeret, Dy No.† primo verbum inſtituo, quod de ſui natu-
ra, & proprio ſignificato eſt verbum directum quandoque ta-
a men ponit pro obliquo,vt J.de mili.teſta.quærebatur.a quomo
do probat hæc l.ꝙ ſit directum? rn̄deo,quia importat principalē
gradum.nam verba obliqua non faciunt gradū, præſertim prin-
2 cipalem.† Secundo no.ꝙ ſimplex dr̄ illud,quod exprimit̄ ſub v-
na verborū expreſſione.duplex dr̄ illud, quod habet plures par-
tes.& ideo inducit̄ per Bar.in arg.ꝙ ſi per ſtatutum debet poſi-
tionib.ſimpliciter rn̄deri,alias habeant pro confeſſatis, quod nō
procedit rn̄ſio cōdõnalis,vel incerta, vt C.de tranſ.vt rn̄ſum. C.
de impu.& ali.ſub.precibus, A J.de Fale.filius,in princ.iuxta gl.
3 in ſimili.ſ.de tri.l.quod in hæredem.§.eligere.† Tertio no.quod
b dictio mihi,b aptat ad vulgarem.& pupillarē ſubſtõnem.ſic inf.
4 de ſm tab.ſi ita.§.qui filio.† Quarto no.in §.ſubſtituere, qđ ſub
ſtō pupillaris pōt fieri filio exhæredato.vulgaris autem eſſet in-
epta,& nil includeret. Quid in fideicommiſſaria ſubſtõne, vtrū
poſſit fieri? dic etiam quod non,nec ab ipſo exhæredato, nec ab
5 eius ſubſtituto.vt dicam. J.ea.l.2.§ interdum.† Quinto no.quod
ſubſtō pupillaris non pōt fieri omiſſa inſtõne hæredis. Sexto &
vlt.no.quod iuriſcon.ſic arguit, ſi ſine inſt.hæredis non valēt cę
tera capitula,ergo nec ſubſtō pupillaris. Opponit̄.dicitur hic ꝙ
ſubſtō alia ſimplex,alia duplex.contra.ſubſtō vulgaris facta pu-
pillo continet in ſe pupillarem tacitam, vt inf.eo. iam hoc iure.
ergo non eſt ſimplex,ſed duplex.ſo.aut loquimur quo ad conce
ptionem & prolationem verborum,& tūc eſt ſimplex. aut quo
ad effectum & mentem,& tunc eſt duplex,ſecūdum Dy.& Cy.
Quæro,quare pater poteſt ſubſtituere filio exhæredato pupilla-
riter & non per fideicommiſſariam? reſpondeo, quia pupillaris
eſt fauor filij: ſed fideicommiſſaria ſubſtō eſt onus,vt no. C.de
inoffi.teſtam.ex trib. Sed quæro cur hic ſubſtō pupillaris di-
citur fauor, & fideicommiſſaria onus? reſpondeo, quia per ſub-
ſtõnem pupillarem ſuccedit̄ filio, & honor eſt ei habere hære-
dem.vnde dicit lex, quod intereſt defunctorum habere hæredē,
de interroga.ac. l.& quia. Sed vbi fit ſubſtō fideicommiſſaria,
tunc non dr̄ ſubſtitutus ſuccedere filio, ſed patri, vt ſup.tit.1.l.ſi
ſeruo ſi.& ideo in fideicommiſſo non veniunt propriæ filij facul
tates,vt J.eo.l.cohærede. §.cum filiæ, verſic.nec fideicommiſ-
6 † Secūdo quærit̄,vtrum filio inſtituto in ſola legitima pater poſ
ſit ſubſtituere per fideicomm. Cy.allegat hic pro & contra.fina
liter dicit Dy. conſuluiſſe quod aut onus fideicommiſſi impona
tur ipſi filio,& in legitima reprobatur, vt C.de inoff.teſta. quo-
niam in priorib. aut imponitur ſubſtō pupillari,vel legitimo hę
redi ipſius filij, & tunc poſſit ei imponi onus fideicommiſſi, vt
quia dicit teſtator, inſtituo filium meum in debita iure naturæ,
& rogo per fideicommiſſum eos, qui debent ſuccedere filio ab
inteſtato, qđ dictam legitimam reſtituant tali. & eſt ratio, quæ
valet, quia venientes ab inteſtato habent ex voluntate teſtatoris,
non

ADDITIONES.

a Quærebatur. Adde quod ibi illud eſt ex expreſſa diſpoſitione teſtatoris. nunquid autem ex diſpoſitione teſtatoris verba directa trahantur ad fidei commiſſum, dic vt per gl.in §.verbis ciuilibus.inf.eo.& ibi dicetur.
b Mihi. Vide gl.hic in ver.mihi,& eam no. pro deciſione no.q Bar.in d.§. qui filio,alleg.hic per Bal.

non ex neceſſitate, cum pater ſubſtituendo pupillariter poterat
eos priuare, vt inf. de inie do. ſi quis nullum. pro hoc inf. de lega.
3. l. prima, §. ſciendum. & ita conſuluit Dyn. vt refert Cyn. tamē
ſingulariter eſt no. quia iſta ſubſtiō fideicommiſſaria hoc caſu
expirat ſuperueniente adulta ætate, quod non eſt xlias de natu-
ra fideicommiſſariæ ſubſtōnis, vt inſ. de lega. 1. l. quod fideicom-
miſſum, & ibi per Dyn. & eſt rō ſecundum Dy. quia in illud tē-
pus habeo ex diſpōne defuncti, poſt ex caſu, vel ex diſpōne ip-
ſius filij, vt l. ſi ſic. inſ. de leg. 1. item fideicommiſſum, de quo lo-
quit l. a. inſ. ad Tre. expirat pubertate, vt d. l. quod fideicommiſ-
ſum. facit lex ſi perſona. C. de fideicomm. Ex iſto dictu Dyn. ſu-
me conſilium, quomodo poſſit fieri, vt poſt mortem filij detra
trahat legitima portio filij, ſi verba fideicommiſſi non dirigan-
tur in filium, ſed dirigantur in legitimum hæredem filij, & ab
eo incipiat onus fideicommiſſi. tunc. n. ex perſona filij non po-
teſt deducere legitimam, quia filius non fuit grauatus, nec ex
perſona, quia ſibi non debetur legitima in bonis teſtatoris, qd
7 eſt no. † Tertio quæro, vtrum ſi non tenet inſtō rōne præte-
ritionis, tenet ſubſtitutio pupillaris? gloſ. ponit hic opiniones,
& finaliter ponit vlti. opin. quod per auth. ex cauſa, confirme-
tur pupillaris ſubſtitutio. Dyn. tenet contra, & ſubtiliter loqui-
a tur. dicit. n. quod per auth. ex cauſa, a confirmantur illa, quæ poſ-
ſunt valere à principio ſine inſtitutione hæredis, ſicut ſunt lega-
ta, quæ poſſunt relinqui nemine inſtituto, ſed illa quæ non poſ-
ſunt valere ſine inſtitutione hæredis, ſicut eſt ſubſtitutio pupil-
laris, illa non confirmantur per auth. ex cauſa. illi enim caſus in-
ueniunt, ac neceſſe eſt quod ipſi reperiant inſtitutionem aliquo
modo fieri ita, quod aliquo caſu valeat. ſed eo caſu quo nullo
modo fit inſtitutio, nullo modo valet ſubſtiō pupillaris, vt hac l.
§. fin. & inf. eod. l. 2. §. prius. ergo euidenter apparet idem eſſe. ſi
inſtitutio fiat inutiliter à principio, ſicut eſt in caſu propoſito ex
cauſa præteritionis quod ſubſtitutio pupillaris non teneat. Cyn.
in auth. ex cauſa, vr̄ tenere opin. glo. Bar. in l. filio præterito, ſimi-
liter tenet opin. gloſ. vt quemadmodum cætera conſeruantur,
ita & pupillaris ſubſtitutio conſeruetur. argumē. ad hoc infra. l.
ſecunda, §. plane, & inf. ſi quis ob cau. te. l. ſi ſeruum, §. inſtitutus.
nam & ſi tutela teſtamentaria conſeruetur per auth. ex cauſa:
tn̄ tutor teſtamentarius non poteſt relinqui in codicillis ab inte-
ſtato ſm̄ Bar. & ſm̄ hoc vr̄ ꝙ inutilis ſubſtitutio aliquid operet
ꝙ ſi eſſet penitus omiſſa, non poſſit operari, quod eſt ſatis ſine
ratione, qđ aliquem effectum attribuamus ei, quod eſt ipſo iure
nullum, vt ſup. de iniu. te. nam & ſi ſub conditione. §. fina. Item
ſi per auth. ex cauſa confirmatur pupillaris ſubſtitutio, ſequitur
quod teſtator habebit directum ſucceſſorem non ſolum ex pu-
pillari, ſed etiam ex tacita vulgari, quod videtur contra illā auth.
quæ non vult valere gradus inſtiōnum, ſed cætera, quæ pertinēt
ad naturam fideicommiſſi. & iſta qō eſt ambigua. & nunquam
fuit determinata, & elige quamuis partem. ſed vbi ſunt opi. con
trariæ, ego teneo in conſulendo ſemper opin. glo. Bald.

ADDITIO.

a Ex cauſa. Et ibidem vide quod dictum fuit in apoſt. ad Bar.

LEX II.

1 *Subſtitutio pupillaris ad hoc vt valeat, quot requirantur, & nu. 4.*
2 *Conſuetudo poteſt conferre ius teſtandi.*
3 *Conſuetudo licet redigatur in legem ſcriptam, per hoc non perdit eſſe, nec for-
mam conſuetudinis.*

Moribus. Primo ponit, quo iure introducta eſt ſubſtiō
pupillaris. ſecundo quibus & a quibus poſſit
ſubſtitui pupillariter. item qualem & quando habeat effectum,
vt patet vſq. ad §. interdum. vſque ad quem ſecundum Bar & ſe
cundum Bal. h. d. Subſtiō pupillaris fuit a principio morib. intro-
1 ducta. † & ad hoc vt poſſit impuberi fieri, requirit quod ſit in po
teſtate, vel poſtea fiat in poteſtate: poſthumo tamē ſuo fieri pōt.
Item requirit quod poſt mortem teſtōris non ſit recaſurus in al
terius poteſtatem. Item requirit quod pater ſibi faciat teſtamē
tum, & quod ex eo adeat hæreditas, vel habeat pro adita. h. d. vſ
que ad §. interdum. cui iunge §. prius. ſ. quod requirit & aliud. ſ.
quod prius, vel eodem contextu pr̄ teſtet ſibi & filio. ſi autem ex
interuallo prius teſtet filio, deinde ſibi, non valet pupillaris ſub-
ſtō, & h. d. ille §. prius. Bald iſta l. tractat, quis, cui, vſque ad quod
tempus, & qualiter poſſit pupillariter ſubſtituere, & quomodo
ſubſtō pupillaris confirmetur, & etiam quomodo impediat, ne
valeat, vel ne poſſit confirmari. In tex. ibi, moribus. i. iure ciuili,
quod conſiſtit ex non ſcripto, quod reſultat ex conſuetudine, &
benignitate morum. Dy. in tex ibi. poſſumus. facere teſtamen-
2 tum. In tex. ibi, pater. ſ. inſtitutus. In tex. ibi, eis. ſ. nepotibus. † In
iſto principio collige tria arg. primum quod conſuetudo poteſt
conferre ius teſtandi, & inuenire ius teſtandi de nouo. vnde ſi cō
ſuetudo, vel ſtatutum dictat quod pr̄ adulto poſſit relinquere te
ſtamentarium curatorē, ſicut pupillo teſtamentariū tutorē, vel
dictat, ꝙ poſſit dare ſibi tutorē vſq ad 18. annū, valet cōſuetudo,
& ſtatutum, & talis datio non indiget confirmatione, vt ī. de cō
di. & demō. ſ. pater Seuerinam. §. cōditione. & an de eſſe legis ſit
ſcriptura, vide inſt. de iure naturali, gen. & ciui. §. ex non ſcripto,
& in c. ſi. de renun. lib. 6. & in c. 1. de iureiur. lib. 6. ibi dum dicit
3 ſtatuta ſcripta & non ſcripta. † Secundo no. arg. ꝙ licet conſue
tudo redigatur in legem ſcriptam, per hoc non perdit eſſe, nec
formam conſuetudinis, vt hic, & hoc caſu ſcriptura nō eſt de eſ-
ſe conſuetudinis, ſed de eius approbatione. nec obſt. ſ. de legibus
l. de quibus, in fine. Tertio no. quod ſi ſtatutum dicit, quod po-
teſtas poſſit punire vſq; in quantitatem cent. librarum, ꝙ licet
non poſſit excedere, poterit minuere. nam patri datum eſt arbi-
trium vſque ad pubertatem: tamen minus tp̄s ꝓprehēdere pōt,
vt l. ſi ita ī. eod. & ita dicit gl. parua hic. In tex. ibi, quod ſic. i. iſta
permiſſio ſubſtituendi pupillariter. In tex. ibi, ſi ſini. vel poſtea
fiant, vt inf. in §. ſed ſi extraneum. In tex. non recuſari. ſ. tpe mor-
4 tis teſtantis. Iac. de Are. † No. hic quod ad hoc, vt valeat ſubſtitu
tio pupillaris, requirit ꝙ is cui fit, ſit impubes, & ꝙ ſit in patria,
vel auita poteſtate. ſm̄ hic conſidera, ꝙ quidam ſunt in poteſta-
te, quidam extra poteſtatē, quidam nec in poteſtate, nec extra, vt
poſthumi, quibus ſubſtitutio pupillaris fieri poteſt, ſed exiſten-
tibus extra poteſtatem non pōt fieri, niſi in poteſtatem rediga-
tur. Tertio requiritur, quod is cui fit pupillaris ſubſtitutio, non
ſit recaſurus in alterius poteſtatem poſt mortem ſubſtituentis.
Quarto requiritur ꝙ pater ſibi faciat hæredem, vt ī. eo. l. §. quiſ
quis. Quinto requiritur ꝙ prius pater faciat teſtamentum ſibi,
ꝗ filio, vel eodem contextu. vt ī. eo. l. §. prius. Sexto requiritur, ꝙ
teſtm̄ patris non rumpatur ex cauſa præteritionis, vt inf. §. ſed ſi
eos. Septimo requiritur, ꝙ ex teſtamento paterno adeatur hæ-
reditas. vt inf. §. adeo, vel fingatur adita, vt in §. plane, vel ſi erat
repudiata, reconualeſcat, ſi repudians in integrum reſtituatur,
vt in §. ergo. vnde ſi reconualeſcit teſtm̄ patris, reconualeſcit &
teſtamentum filij, vt dicit ille §. Octauo et requirit, ꝙ nō deſinat
eſſe in pātē ante mortē teſtatoris vt in glo. Bal. In glo. alias. ibi,
eſſent maiores. nam pupillaris ſubſtitutio eſt permiſſa ad ſup-
plendum defectum ſolius ætatis, non ad ſupplendum defectū,
qui prouenit aliunde, ꝗ per ætatem, ſicut eſt defectus non exi-
ſtentiæ ſui iuris, vt ſup. de teſtamentis, qui in poteſtate.

1 *Subſtitutio pupillaris facta nepoti ad hoc, vt non rumpatur, debet ordinari
teſtamentum ſecundum legem Velleiam.*
2 *Teſtamento rupto ex cauſa præteritionis, rumpitur ſubſtitutio pupillaris.*

1 §. Sed ſi eos. † Ad hæc vt ſubſtitutio pupillaris facta ne
poti non rumpatur, debet ordinari teſtm̄
ſm̄ legem Velleiam. h. d. In tex. ibi, eos. ſ. nepotes. In tex. ibi. pa-
2 tres. ſ. conſtit. & filij quoad teſtatores. † No. hic quod rupto te-
ſtamento ex cauſa præteritionis rumpitur ſubſtitutio vulgaris.
& dicit hic gl. quod eſt, quia eſt pars teſtamenti paterni, & quo-
dammodo cenſetur quid indiuiſibile. ſed nunquid hoc ſit ve-
rum hodie per auth. ex cauſa? dic, vt dixi in l. 1. in fi. ſup. eodem.
Secundo no. quod licet teſtamentum ſit nullum fauore præte-
riti, tamen rumpitur ſubſtitutio pupillaris, quæ erat fauor eiuſ-
dem præteriti, quod eſt mirum. ſed iſtud operatur quia deſtrui-
tur principale, & antecedens, ergo & conſequens. iſta ratio eſt
bona, & adde ſup. tit. 1. l. ſi filius. Deinde no. gloſſ. hic poſitam,
quando rumpitur teſtamentum paternum, aut rumpatur pupil-
lare, quæ diſtinguit. aut rumpitur ipſo iure per præteritionem,
aut impugnatur per contratabu. aut reſcinditur per querelam,
& d. c, vt in glo.

1 *Aptitudo eius cui pupillariter ſubſtituitur, inſpicitur tempore mortis te-
ſtatoris, non tempore teſtamenti.*
2 *Edictum prætoris ſicut confirmat legata, & fideicommiſſa, ita intelligatur
confirmare pupillarem ſubſtitutionem.*

1 §. Sed ſi extraneum. † Aptitudo eius, cui pupil-
lariter ſubſtituit, inſpicitur
tempore mortis teſtatoris, non tpe teſtamenti. h. d. Et gl. hic di-
cit, quod regula Catoniana non reſpicit aptitudinem, licet reſpi
ciat capacitatem. ego dico quod non habet locum regula Ca-
toniana in ſubſtitutione, quia ſunt diſpoſitiones conditionales.
& vide inf. eo. ſi is qui hæres, & facit ſupra de lib. & poſthu. l. pla
cet, & leg ſi quis poſthumos. In tex. ibi ſubſtituere. pupillariter.
Dyn. In tex. ibi, adoptauerit. ita quod reperiatur in poteſtate tē-
pore mortis teſtantis. Dy. ī. No. quod licet patria poteſtas ſit de
eſſentia pupillaris ſubſtitutionis, non tamen eſt de eſſentialibus
requiſitis tempore teſtamenti, ſed mortis. & ideo in caſu huius
§. ſubſtitutio conualeſcit. In glo. tempora ad hoc ibi. l. 3. §. finali.
dic quod hic eſt incapaces, ibi eſt prohibitio. ſed hic nō eſt pro-
hibitio, licet ceſſet permiſſio, & ſi eſt præter leg. non contra, &
ideo conualeſcit. ſic ſupra titul. primo, l. qui ſoluendo non erat
app & dic, vt ibi dixi. Quiſquis, & cæ. ibi in tex. facit. ſubſtituendo
pupillariter Dyn. In tex. fecerit. ſcilicet teſtamentum. Dy. In tex.
non valet. ſcilicet ſubſtitutio pupillaris. In tex. ibi, ſit. per hoc pa-
ret extraneum inſtitutum. Iacob. de Are. & vult dicere quod in
ſuo ſola ſcilicet exiſtentia ſui hæredis confirmaret tabulas pu-
pillares, vt inf. eodē l. ſi filius qui patri. No. quod iſte ver. vt niſi,
debet intelligi de pupillari, non de tacita vulgari. Dy. tamen di-
cit contra, ꝙ tacita vulgaris requirat aditionem ex teſtamento
paterno, vt ī. eodem iam hoc iure, per Dyn. cuius opinio in hoc

paſſu non eſt vera. Plane. & ibi, hæreditas. in fraudem legatorũ, vel fideicommiſſ. Dyn. In tex. ibi, ſeruandum, quia habetur hæreditas pro adita ex diſpenſatione illius edicti, ſi quis omiſ cauſa teſtamenti. Dy. de hoc no. J. e. ſed & ſi plures. §. ſi ex aſſe. † Et no. ꝙ ſicut edictum prætoris confirmat legata, & fideicommiſſa ita intelligitur confirmare pupillarem ſubſtitutionem, & facit ad id quod dixi in l. 1. ſup. eo. de auth. ex cauſa.

1 *Fideicommiſſarius pupillaris facit compelli inſtitutum, quod adeat ex paterno teſtamento, vt confirmetur ſubſtitutio pupillaris.*

1 §. Interdum [1] Fideicõmiſſarius pupillaris facit compelli inſtitutum ꝙ adeat ex paterno. vt cõfirmetur ſubſtõ pupillaris, & per conſequens fideicommiſſum relictum a ſubſtituto pupillari, & hoc mortuo pupillo, ſed eo viuente improbum eſt de eius hæreditate tractare. h. d. & in iſto §. tene ſecundam & tertiam lect. gl. non. j. quæ eſt falſa ſecundũ omnes. In tex. cæterum, ſi adhuc viuat. ſ. impubes. In gl. Titius. ibi, compulſus. iſta prima lect. eſt falſa, quia a ſubſtituto exhæredato nõ põt fideicommiſſum relinqui, ſi iſte ſubſtitutus ſit ſubſtitutus ab ipſo teſtatore, vt J. ad l. Falc. l. qui fundũ. §. qui filios. & ideo cum iſta prima lect. loquatur de extraneo, qui non erat inſtitutus, non procedit, ſed ſequens lect. procedit ſm Dy. & And. de Piſ. quia ſm eam idem erat inſtitutus, & ſubſtitutus. præterea non procedit prima lect. quia non debet cogi adire, & nõ habet, cui reſtituat hereditatem, ſed hic non eſſet cui reſtitueretur, quia hæreditas non deuenerat in fideicommiſſum. illa ratio facit difficultatem in qualibet lectu. in ver. l. ergo et beneficium reſtõnis quod firmat principale, firmat acceſſorium. h. d. iure ergo ſingulari reſtituit in integrum, & porrigit ad acceſſoria. ſed in alia materia alibi aliter. no. contra. ſup. de cond. inde. l. fi. § fi. in iſto §. ergo &c prima lect. eſt vera, ſecũda falſa. ergo &c. In hoc §. teſta. or extraneum minorem inſtituit, pupillum exhæredauit. & ei pupillariter ſubſtituit; tandem extraneus repudiauit hæreditatem, & ſic euanuit ſubſtitutio, vt in §. adeo. deinde reſtituitur in integrum ad adeundum, & adijt dr ꝙ ſubſtitutio quę euanuit, conualeſcit. h. d. In tex. ibi proficere. ſ. aditionem illam, quæ ex vigore reſtitutionis venit Dyn. In tex. tabulis. i. ſubſtitutio filij exhæredati. Iaco. de Aret. In gl. extraneus. ibi, præcedentibus hæc vera. Pe & Dyn. In gl. ibi, alij ponunt. hoc habes inf. de reg. iur. ex contractu [illegible] eadem gl. ibi, minor. iſta lect. [illegible] vera in ſe, ſed eſt falſa quo ad expoſitionem literę, cum in tex. fiat mentio de ſecundis tabulis, quæ eſt ſubſtitutio pupillaris, & ideo prima verior ſecundum omnes.

§. Prius autem. Præpoſteratio in diuerſis voluntatibus. vitiat ſubſtõnem pupillarem ſed in eadẽ voluntate non vitiat. h. d. & iſte eſt verus intellectus. In tex. ibi, filius exhæredato. Dy. In tex. ibi deinde ſi cum temporis interuallo: ſecus. ſi eſſet actus continuus, vt J §. ſed ſi quis. No. hic a de ordine ſeruando a & quod incipiendum eſt a priori. nõ a poſteriori, de hoc hic per Old Cy. & Bar.

ADDITIO.

a Seruando An & quando ordo attendatur, vide eundem Bal in conſi. C. in §. 94 b nu 14. & omnino per gl. & can. plene in c cum dilecta, de reſcri. & in cap. veniẽs. de purga. can. & An & Imo. in l. nec nimi de ſol & per eundem Bald. in l. ambiguitates C. de teſta. & plenius in l. ſi duos, in princip. de execu. tuto. & in auth. hoc amplius C. de fideicom. & per Sal. in l. præpoſteri, & in d. l. ambiguitates, ſe teſt. & adde quæ ad materiam habẽtur per Aret. in conſi. 69

§. Sed & ſi quis ita. Supra locutus eſt de ordine teſtandi hic de ordine notandi in eodẽ teſtõ qui ordo non curatur, quia verba prępoſita & poſtpoſita idem ſignificant, vt ſ. ti. 1. ſi ita quis ſubſtit. & l. Lucius Titius §. Seio. & adde quod no. inf. eo. l. ſi quis cum §. fi. In tex. ibi, teſtatus. præmittendo ſubſtitutionem inſtõnis. Dyn. In tex. ibi, ſed ſi ita. ſupr. dicit de pupillari expreſſa, hic de expreſſa vulgari, & tacita pupillari. In tex. l. filio, no. hunc tex. & quando vulgaris expreſſa includit pupillarem tacitã, habet in ſe illa vulgaris mixtam naturam vulgaris, & pupillaris, ita ꝙ ex virtute ipſius ſuccedit patri. & impuberi ſm Dyn. & ita intelligit iſtum tex. ſed And. de Piſ. & Gul de Cun. exponunt ei. ſ. patri, quia per vulgarẽ expreſſam non ſucceditur impuberi ſm eos. Intentio Dy. eſt ꝙ ſuccedatur impuberi non ex abſoluta natura vulgaris, ſed pp incluſam. & connexam pupillarem tacitam. & ille paſſus eſt ſubtilis, de quo dicetur in materia ſubſtõnis pupillaris. In ver. quod. In tex. ibi, declaretur. per hoc verbum ſubſtituere, quod ſignificat ſm actum, & non primum, vt patet ex vi ſermonis. In tex. ibi, incipiendum. ſ. quo ad ordinem ſucceſſionis, ſed non quo ad ordinem ipſius ſcripturæ. ſic ſup. prox. §. Bal.

LEX III.

1 *Vbi ſit mentio hæredis in teſtamento, non intelligitur niſi de hærede ſcripto.*
2 *Hæredis nomen intelligitur de eo, qui eſt hæres directo, non per obliquum.*

Cum filio. Ex ſubſtitutione facto per hæc verba, quiſquis hæres erit, non venit niſi ſcriptus hæres, non autem ille qui fit hæres legis poteſtate. h. d. quod bene no. concord. infra eo. qui liberis. §. hæc verba. † No. quod vbi fit mentio hæredis in teſtõ, non intelligitur niſi de hrde ſcripto. In tex. ſcriptos. nõ aũt q ſolo effectu ſunt hrdes. Iac de Ar. No. † ꝙ nomẽ hæredis intelligi de eo, qui eſt hæres directo, non per obliquum. & iſta lex facit etiam ad illam qo videlicet ꝙ non ſufficit ex liter factum ad implendam conditionem, vt l. fideicommiſſum a filijs. J. de cond. & demon. & l. fi. C. de his qui ve. æta. imp.

LEX IV.

1 *Vulgaris expreſſa continet tacitam pupillarem.*

Nam hoc iure. Vulgaris expreſſa continet tacitam pupillarem, a & ecõuerſo h. d. In tex. intelligatur. ſ. interpretatione iuriſc. non ex propria ſignificatione verborum Dy. † In tex. ibi, deceſſerit. opponitur quod ſub vulgari expreſſa non contineatur tacita pup. nam vbi poſſim mihi prouidere, & non prouideo, quod omittitur, hr pro neglecto, vt l. commodiſſime ſup. de lib. & po. Sed dic quod illud eſt verũ quo ad teſtatorem, quod habetur pro omiſſo, ſed nõ quantum ad ſuppletionem legis. hic. n. lex ſupplet, & ſuccedit legis prouiſio. & ſic quantum ad eam ceſſat omiſſio vt ſ. de cond. ob. ca. ſi extraneus Andr. de Piſ. Vel dic quod in l. commodiſſime, caſus omiſſus reſpiciebat omiſſionem ſolemnitatis. hic autẽ reſpiciebat interpretationem voluntatis, & ſic non ob. probant iſta ſo. ſup. de hær. inſt. l. clemens, & l. ſi ita ſcriptum, de lib. & poſth. & eo. tit. l. Titius. § ſi. & C. de poſth. hære. inſt. l. fi. in fi.

ADDITIO.

a Pupillarem. Limita vt per Bal. in l. precibus, in 5. colũ C. eo. pro quo vide D. Alex. de Imo. in l. 1. ſup. eo. circa tertium effectum vulgaris ſubſtitutionis. & vide no. per eundem Bal in auth. ſi qua mulier, in ii. C. de ſacroſan. eccl. & in l. maximum vitium in ver. item facit ad aliã q. C. de lib. præteri.

1 *Subſtitutio reciproca eſt tertia ſpecies ſubſtitutionis.*
2 *Subſtitutio reciproca facta perſonis paribus, quibus poterat pupillariter ſubſtitui continet vulgarem, & pupillarem.*
3 *Subſtitutio breuiloquaa excludat matrem exiſtentem in medio.*

§. Quod ius. Dictum eſt ſ. ꝙ vulgaris expreſſa cõtinet tacitam pupillarem, & econuerſo, & qđ hoc eſt edictum diui Seueri, & Marci, & ſic ſubſtõ complectitur plures ſubſtõnes modo hic dicit, quod idem eſt in ſubſtõne breuiloqua facta impuberibus, quibus teſtator poterat pupillariter ſubſtituere. ſ. ꝙ vna ſubſtõ complectitur plures ſubſtõnes. ſ. vulgarem, & pupillarem in vtriuſq. perſona. h. d. & eſt hic ſecunda pars, in qua extendit ius diui Seueri, & Marci. & ponit ius diui Pij vſq ad §. ſed ſi aliter. In tex. ibi quod ius ſ. ꝙ vna ſubſtõ com
1 plectatur plures. Iac de Are. † In tex. tertium genus. no. quod ſubſtitutio reciproca eſt tertia ſpecies ſubſtõnis, licet per identitatem naturæ prout continet vulgarem, reſoluatur in vulgarem, & prout continet pupillarem, reſoluatur in pupillarem. nihilominus ipſa tamen eſt propria ſpẽs de per ſe. In tex. ibi, vr, per iſtud verbum vr, dñt gl. ꝙ vulgaris. & pup contentę in reciproca ſunt ſubſtõnes tacitæ, ſed gl. in l. Lucius. J. eo. dicit ꝙ ſunt expreſſæ. ſed in l. in teſtamento. C. de teſta mil. dicit quod ſunt quo ad quid tacitę & quo ad quid expreſſæ. quod J. declarabo, quia illa gl. eſt illa,
2 quæ dicit verum. † No. hic, quod reciproca ſubſtõ facta perſonis paribus, quib. poterat pupillariter ſubſtitui, continet vulgarem & pupillarem. Item no. quod iſta ſubſtõ reciproca appellatur breuiloqua dicit Cyn quod iſtud verbum eſt magiſtrale doctorum: tamen non reperitur in aliquo tex. iur. ego dico ꝙ reperitur ſup. de hær. inſti. l. cum teſtõ. § hæc verba. In tex. ibi, vt breuiter & cęt. Quæro, vtrum iſtæ ſubſtõnes ſint tacitæ, vel expreſſę? reſpondeo quod quo ad effectum ſunt expreſſæ, ſed quo ad verba non tex.
3 eſt ſ. de hær. inſt. l. quia tacita, licet doct. non allegent. † Quæro nunquid ſubſtõ breuiloqua excludat matrem exiſtẽtem in medio? videt quod non, quia tacita. vt no. hic, & inſt. de pup. ſub. §. qua ratione. in contra. vr inf. eod. l. Lucius. & hæc eſt veritas quia habet naturam ſubſtitutionum expreſſarum, ſicut dicimus in compendioſa. C. de impu. & al. ſub. precib. In contra. facit. C. de teſta. mili. l. in teſtõ, in an. Sed ibi duo erant contra ſubſtitutum. ſ. perſonarum inæqualitas, & mater exiſtens in medio, hic autem loquor in perſonis æqualibus, & notatur ſimile de æqualitate perſonarum. C. de inoff. teſt. ſi pater puellæ.

1 *Quoties vna determinatio ſequitur duo determinabilia, in dubio determinat vtrunq. in caſu, quo poteſt æqualitate ſeruata.*
2 *Verborum quædam ſunt directa, quædam obliqua, quædam communia, quædam vero dubia.*

§. Sed ſi aliter. Vbi verba pariter proferunt ad duos, ſic debent accipi, vt habeant in perſo-
1 nis eorũ amborũ æqualẽ effectũ. h. d. † Vel ſic, quoties vna determinatio ſequitur duo determinabilia, in dubio determinat vtrũq.
2 in caſu, quo põt æqualitate ſeruata. a h. d. concor. C. eo. l. quis. & eſt hic tertia pars, in qua cõſtõ diui Pij declaratur, quod non habeat locũ in pſonis diſparibus, & ideo eſt hic aduerſatiua, ſed & c. vel ſic, verbum quod habet æqualem relationem, debet habere æqualem interpretationem. hoc dicit. In tex. ibi, communi ver. no.

ADDITIO.

a Seruata. Adde eundem Bal. in 1. conſt. C. num. 3.

a no.quod verbum Subſtituo, eſt verbum cõe, *a* ideſt quod põt trahi ad diuerſas ſpecies inſtõnum. & dicit Bar.quod hic loquitur de cõione.i.cõi relatione, non de cõione reſpectu ſignificationis, in dic φ loquitur de vtraque,dicunt tñ quidã p iſtum tex.φ verbum Subſtituo. põt adaptari ad ſubſtõnem directam, & fideic. qa eſt verbũ cõe,& ita dicit gl.in l.precib.iſti verum dicunt, ſed
2 non per iſtũ tex.quia loquit in ſubſtõnib.directis.† No.tñ φ quędam verba ſunt directa,quædam obliqua,vt ℑ eo.verbis ciuilib. quędam ſunt cõia,vt hic.qdã dubia, & de iſtis no.in l.verbis ciuilib.in fi.mag.gl. & iſtud eſt neceſſe ſcire in tota mã ſubſtõnũ.
b De verbo deueniat,*b* habemus extra de teſta.c. Ray.& quidam habent p Dy.in l. Lucius.§.filia,de leg.2. ſed in vſi.feu.titu.i.qui feudum da poſ.in 10.col.eſt tex.φ verbũ deueniat,tantum eſt dicere quantum perueniat,vel pertineat.ita eſt ibi expreſſe,& non eſt melius alibi.In tex.ibi,incongruens.& cõtra naturam ſermonis, quia non eſſet reciprocatio, ſi eſſet exceſſus in altero extremorum. reciprocum enim vult dicere hincinde. & ideo ſonat ad paritatem.hoc tamen verbum reciprocam, non eſt verbum teſtatoris,ſed legis.nec propter aliud lex vocat eam reciprocam, niſi ratione paritatis.ſi.extra de mu.pe.c.prudentiam.

ADDITIONES.

a Commune. Adde Franc.Aret.hic & in l.Centurio.inf.eo.in 4.colum.circa princ.& remiſ.quas dedi ad eum hic.
b Deueniat. De huius verbi ſignificatione vide d.Alex.de Imol.in conſ.159. in pen.col.in conſ.62.in prima col.& in conſ.7.in 2.col.in 2.par.

---

1 *In ſubſtitutione expreſſa non includitur tacita,ſi ex aliqua coniectura poteſt apparere,quod teſtator noluerit includi.*
2 *Subſtitutio omnis debet interpretari eo modo, quo poteſt congruere perſonis,a quibus fit.*
3 *Diuiſio & diſtinctio ſubſtitutionum quid operetur.*
4 *Subſtitutio eſt omni tempore vniformis,quando teſtator non diuidit tempora,alias intelligitur ſecundum naturam ſui temporis.*
5 *Teſtator in ſubſtituendo debet exprimere ſingulos caſus, vt non remaneat quæſtio voluntatis.*
6 *Subſtitutio reciproca an in ſe contineat fideicommiſſariam.*

§ Hoc itaque. Hæc eſt quarta pars,in qua docet prouidere, vbi eſt inæqualitas in vtroq; caſu. & primo determinat circa hoc duas quæſtiones, quarum ſecunda eſt ſatis dubia. Scd̃o ponit clarum cõſilium,vt nulla ſit iuris,vel facti quæſtio. Secunda ibi, vel certe.& h.d. Si teſtator non ſubſtituit ſub vna commemoratione verborũ, ſed diuiſim cuilibet per ſe.iſta non eſt ſubſtõ reciproca,& ſm diuerſitatem perſonæ diuerſificatur effectus,& h.d.& ſunt tria dicta.qñ teſtator non ſubſtituit cõnexe,ſed ſeorſum. in primo ſubſtituit pupillo pupillariter. In ſecundo vulgariter. In tertio ſubſtituit expreſſe vulgariter & pupillariter.primum dictum durat vſque ibi,ne ſi vulgari. Ibi ſecundum,& durat vſque ibi,vel certe. Ibi tertiũ, & durat vſq.in finem. In tex.ibi,caſum. ſcilicet quãdo vnus erat pubes. alter impubes. & teſtator in vtrunque caſum vult prouidere. Dy.in tex ibi,ſubſtitutus. ſ.pubes impuberi. In tex ibi, impuberi quoque.i.eo modo quo puberi. In tex ſubſtituatur. non ſub vna commemoratione verborum,ſed ſub duab & non ob. ſup.§.ſed ſi alter, & C.eo.quamuis. In tex.ibi,intelligatur. propter vniformem modum ſubſtituendi In tex.ibi, Ita.n.remouet hic quoddam dubium,quia poterat dubitari,an ſemper includeretur vterque caſus ſecundum ius diui Marci,& Seueri. Et dicit quod non includitur,ſi teſtator non vult includi, & iſte eſt no.
1 tex.† φ in expreſſa non includitur tacita,ſi ex aliqua coniectura poteſt apparere quod teſtõr noluerit includi.facit.C.de inſt.& ſub ſut.l.fi.in fi. In tex.ibi,Vel certe. modo incipit clariori modo cõſulere.Dy. No.hic ex coniunctione iſtorum § quod dñra eſt, vtrum ſubſtõ fiat ſub perſonis diſparib. vna cõmemoratione ver
a borum,an ſub duab. *a* Primo caſu æqualiter intelligitur ſubſtituiſſe. Scd̃o caſu inæqualiter,prout ↄuenit pſonis,quib.eſt facta,ſub
2 ſtõ.† Ex quo no. quod omnis ſubſtõ debet interpretari eo modo, quo poſſit ↄgruere perſonis,a quib.fit,vt inf.eo.ſi iut. & pſonis quib.fit,vt hic,& no.inf.eo.verbis ciuilib.& hinc ſumitur tex.in
3 rõne ſui.c.ſi pr̃.de teſta.lib 6.† Secundo no.φ diuiſio & diſtinctio ſubſtõnum multum operatur. vnde ſubſtõ facta ſub vna cõmemoratione intelligitur vniformiter. & ſic reſoluit in ſingularitates,φ eſt no ſed facta diuiſim intelligitur difformiter, ſiue teſtator vſus ſit forma difformi,vt in verb.hoc ita,ſiue forma vniformi,vt in ver.ne ſit vulgari, licet tex.ibi clare non determinet.
4 & ex hoc poteſt corroborari glo.quæ eſt in l.precib.† quæ dicit quod quando teſtator non diuidit tpa,eſt ſubſtõ omni tpe vniformis.ſed qñ diuidit tpa, quælibet ſubſtõ intelligit ſm naturã ſui tpis,quæ gl.eſt no.multũ,& oẽs ſciunt eam.tñ gl quæ ẽ inſt. de pu.ſub.§.qua rõne,dicit idem eſſe ẽt in vna commemoratione verborum, vt ex diuerſitate tẽporũ recipiat diuerſam interpretationẽ,arg.ad hoc ſ.de hær.inſt.l.3.§.qui fideic. & arg.ℑ.eo. de ↄd.& demonſ.pr̃ Seuerinam. §.ↄditionũ, & hoc ↄſuluit Cy. vt ipſe refert in l.precib.& Io.And.tenet idẽ per dictum c.ſi pr̃. vbi vr̃ expreſſum,& ponit ibi in nouella quæſtionem de hoc diſputatã,& diſputans de hoc determinauit idẽ. Sed prima opin. magis frequentatur in conſilijs,& cõiter obſeruatur, qñ ſubſtõ eſt facta per verbum cõe. Non obſt.l.3. § qui fideic.quia ibi eſt neceſſaria mutatio qualitatis,hic loquitur de mutatione circa voluntatem, φ non præſumitur voluntas eſſe diuerſa ex diuerſitate tẽporum,ſed ead omni tpe pp vnitatem ſermonis de ſui nã exprimentis ſolum vnicam mentem. actum.& conceptum.Itẽ non ob.§ condõnum, quia ibi vniformis intellectus erat impoſſibilis,hic aũt erat poſſibilis.& ſic non ob. Tertio no.φ an tacita includatur in expreſſa,necne eſt in pñte teſtatoris,vt in tex.ibi,ne refragetur &c. Et dicit gl. no.in l.precib & l.in teſtõ, de mil.te.φ ſi ex coniecturis apparet, φ teſtator voluerit tacitam habere vim expreſſæ ad excludendam matrem,φ ita excluditur mater per tacitã pupillarem,ſicut per expreſſam.ſed ego dico e conuerſo,φ ſi ex coniecturis apparet, φ teſtator noluerit includi,φ tunc nondũ excludit matrẽ,ſed nec aliquẽ excludit venientem ab inte.quia non defert hęreditatem pupilli ſubſtituto,& tex eſt hic no.quẽ
5 Cyn. hic no † Vlt no.optimum conſilium φ teſtator in ſubſtituendo debet exprimere ſingulos caſus,vt non remaneat quę
6 ſtio voluntatis.† Quæro iuxta iſtam l.an reciproca contineat in ſe fideic.& vr̃ φ ſic.inf.eod.qui plures.dicit.n ibi tex.in omnem caſum,&c.igitur in vulgari,pupillari,& fideicom. & pro hoc ℑ.ad Trebel. Scæuola Sed tu dic hic referre,aut reciproca teſtõ fit in voluntate,in qua põt fieri directa ſubſtitutio,vt in teſtõ,& tunc non habet in ſe fideicom.vt inf.eod.l.verbis ciuilibus,& l.in pupillari. Si vero fiat in voluntate, in qua non põt directe fieri, vt in codicillis, & tunc diceremus contineri in ea fideicom.& ita loquuntur l.ↄtra ſecundum Cy.& ideo vt plena ſit ſubſtitutio,adijcitur in teſtamentis vulgariter pupillariter,& per fideicom.licet neſciant tabelliones, quid hic velint dicere,ſed eorum ignorantia nõ vitiat inſtrũ,qa ſibi ↄungit id,φ ↄiungitur,q bene cantat,nõ tñ p rõnẽ,& ſug ſimilitudo D.Cy.Itẽ quæro an ſit recipro
b ca ſubſtõ non appoſitis verbis, Vos inuicẽ *b* ſubſtituo?credo φ ſic.& vt mihi caſus.ſ.tit.j l.cũ in teſtõ. §. hæc verba,ibi,perinde & c.locutus.n.fuerat de ſubſtõne reciproca,vbi eſt verbũ inuicẽ. poſtea dicit perinde &c.non appoſuendo inuicem Cy. Itẽ quæro an in ſubſtõne reciproca vocentur ſm ordinem ſuccedendi ab inteſ.vel non ? v.g Teſtator habuit duos filios ex vna vxore,& ex alia alios duos.eos inſtituit, & inuicem ſubſtituit. vnus mortuus eſt hæreditate non adita.& ſic ↄungit caſus vulgaris ſubſtitutionis in reciproca contentæ. Quæro an vocabuntur oẽs fratres ad portionẽ iſtius, an vocabitur ſolus frater vtrinq; ↄiunctus,qui ab inteſt. vocaretur?& vr̃ φ oẽs,vt ſubſtõ facta a teſtatore aliquid operetur vltra ius cõe,vt l.ſi qñ,de leg.1.& ad ca.l.qđ Labeo.Dyn. determinat ↄtrum, φ ſolus frater vtrinque coniunctus vocatur ex ſubſtõne,quia coniunctio facta per legem parib paſſib.ambulat,ſicut coniunctio facta per teſtatorem,ar ſ.tit.1.cum in teſtõ,& ibi no.& l.1. ℑ.de coniun. cum eman.li.ſed in coniunctione teſtatoris ida ſubſtõ reciproca imitatur ius condõnis,vt infr. eod.de cohæredi §.qui diſcretas,ergo idem eſt in coniunctione legali ſm Dy. Alij tenent ↄ φ parificari in inſtitutione intelligãtur exæquari etiam in ſubſtõne, vt ℑ.eo.ſi in teſtõ.nec procedit argu.de coniunctione hominis ad coniunctionem legalem,ſeu naturalem,vt ℑ.de leg.2.l.a Proculo. Cy.refert iſta op & non firmat. Sed ego ſalua veritate firmo hanc ſm opin. nam ſicut oẽs fratres venirent per ius accreſcendi, ita veniant ex iſta ſubſtitutione,quæ ſuccedit loco iuris accreſcendi,vt ℑ.de acq.hære.nec his.§.hæres,& l.ſi quis hæres,& quod vtrobique no.

ADDITIONES.

a Sub duabus. De quo vide,& dic vt hic per Fran. Are.in vlt.col.in verſ.extra glo.
b Inuicem Raph.Cum.in conſ.16.& Pau.de Caſt.in conſ.59.

LEX V.

1 *Quantam partem quis habet in inſtitutione primæua,iure primæuo,vel accreſcendi,tantam debet habere ex ſubſtitutione.*
2 *Ius ſubſtitutionis regulatur a iure inſtitutionis.*

1 Si in teſtamento. †Quantã partẽ qs habet in inſtitutione primæua iure primæuo, vel accreſcen. tantam debet habere ex ſubſtõne.h.d.ſm Dy. In tex.ibi,alicui.ſ.cohæredi. In tex.ibi, hæres, & dubitatur p qua parte debeat ad ſubſtõnem vocari,& rñdet p qua &c.Dyn. In tex. ibi,eſſet.ſ.a primo prin. In tex.ibi,per legem.ſ.accreſcend. Et no. ex hoc tex. φ pars iuris accreſcen. dr̃ propria,vnde inducit Cyn. ad quæſtionem, quã dicit ſe vidiſſe de facto in Florentia Quidã hæredes erãt prohibiti alienare rẽ propriam teſtatoris extra familiam. accidit quod vna pars accreuit alteri,ille hæres, cui accreuit,vult illam partem alienare.quæritur an poſſit.vr̃ φ ſic.vt
a ℑ.de leg.3.pater.§.vx.tu dic φ non, quia dr̃ proprie ſua,*a* nõ aũt aliena,

ADDITIO.

a Sua. Adde Fran. Are.hic in 2.nu.qui refert & ſequitur Bal.hic,& dic quod hic locum non habet id,quod dic.in d.§.15 quia præiudicium alienationis non extenditur ad partem,quam quis redemit ab alio, quia non habet eam a defuncto, & adde quæ habentur per Raph.Cum.in conſil.204. in vlt.col.

aliena, nec aliunde dr̃ venire, cum per legem veniat ſm Cyn qđ
eſt no. Io tex. ibi, vendicaſſet. quo caſu in portione deficienti in
a maiorem partem vocatur. Dyn. No. in hac l. quod ius ſubſtitu-
ti regulatur a iure inſti. & a iure accreſcendi, & quod dr̃ obtine-
ri iure initi. id quoque obtinetur iure accreſc. quod eſt no. & per
iſtam l apparet ſm Azo. ꝙ ille, qui non poteſt habere, niſi duas
vncias ex inſti. vt filius naturalis, non poterit plus habere ex ſub-
ſti. Vnde non inſpicit portio relicta, ſed portio quam capit cum
effectu ſm Iac. de Ra. & Cyn. Vnde ſicut ius accreſcend. auget
ſubſti. ita diminutio, quæ fit per leg. de inſti. diminuit ius ſubſti.
factæ per nomen appellatiuum hæredis. Pone, teſtator habuit
quatuor filios: duos ex prima vxore, qui ſunt maiores: duos ex ſe
cunda vxore, quorũ vnus eſt pubes, alter impubes. Inſtituit eos
hæredes æqualiter, & eos ſub tituit impuberi pupillariter, mor-
tuo teſtatore, & adit hæreditatẽ per omnes, vnus ex filijs ex pri-
ma vxore natis decedit ſuperſtite adhuc impubere. & frater il-
lius vtrinque coniunctus ſolus ei ſucceſ. poſtea deceſſit impu-
bes in pupillari ætate. Quæro, qualiter ſit diuidenda inter fratres
ſuperſtites pupilli hæreditas? & l. iſta eſt argu. quatenus habent
de paterna hæreditate, habeant de pupillari, ſed de paterna pri-
ma vxore natus habet duas partes, vnam ex perſona fratris, cui
ſucceſ. per l. ab inteſ. ergo &c. & alter frater tertiam. quia tertiã
habuit de paternis, ſed dic contra, quod quilibet habeat tãtum,
quantum habuit de paterna ex ſua perſona i. ex inſtitutione pri
mæua, vel ex iure accreſcen. ſed ex perſona eius cui ſucceſ. nihil
habebit, vt ſ eodem, ſed ſi plures. i. reſponſo. ibi nec quicquam
&c. & l. qui liberis, in fi. inf eodem Dyn. & Cyn.

L E X VI.

1 *Filius naturalis ſi ſubſtituatur legitimo pupillariter, valet ſubſtitutio pu-*
pillaris cum effectu, quo ad bona impuberis. Sed quo ad bona paterna nõ
capit ſubſtitutus, niſi quatenus eſt capax de bonis paternis.
2 *Ius ſubſtitutionis diuiditur.*
3 *Lex iſta an locum habeat in ſpurio.*
4 *Incapax vltimæ voluntatis, eſt capax contractus vere celebrati.*

1 **Si is qui.** †Si filius naturalis ſubſtituatur legitimo pupil
lariter, valet ſubſtitutio pupillaris cum effectu
quo ad bona impuberis, ſed quo ad bona paterna nõ capit ſub
ſtitutus, niſi quatenus eſt capax de bonis paternis. hoc dicit, vel
ſic propter qualitatem ſubſtituti diuiditur hereditas pupilli ab
hereditate paterna, licet per aditionem eſſent bona vnita. h. d Et
ſic eſt contra. ſ. eo. ſed ſi vnus §. filio, & quod no. Inf. de ſe. bo. l.
1. § propterea, ſed hic eſt ſpeciale propter qualitatem ſubſtitutæ
perſonæ, & tex. iſte non eſt alibi, & quid de filio ſpurio pupilla-
rer ſubſtituto filio legitimo naturali, vide tex. cum glo. ordina-
ria, quæ non eſt alibi, in authẽ. quib mod. na. effici. ſui, colum. 7.
In tex. ibi. non poſſ. & eſt ratio, quia ſi poſſ capere, permittere-
tur indirecte quod directe prohibetur, quod eſſe non debet, ne
quod vna via denegatur, alia ei conceditur, vt ſup. de tu. & cur. dãt.
ab his. l. ſcire oportet. §. primo, Pe. In tex præterea. i. vltra bona
paterna, puta dos matris, vel ſimilia, vt C. de bon. ma. l. cum ſim.
In tex. capere. ſ. totum hoc. In tex quaſi. illa eſt ratio, quaſi capit.
2 No. †hic ius ſubſtitutionis diuidi. facit ad hoc l. ſ. de natu. lib. C.
& quod ibi no. Item facit ſup. de hæred. inſt l ſi quis ſolidum, &
quod ibi dixi. Opp. glo. de l ꝙ conditiones, de don. cauſa mor. &
ſol. ꝙ hoc ideo eſt, ne teſtator filius decedat pro patre teſtatus, &
pro patre inteſt. No. hanc reſponſionem, quia ſm hoc iſte ſub-
ſtitutus eſt ipſo iure hæres in omnib. bonis, licet auferatur ſibi il-
la portio, quam ex paternis capere non põt. Ex hoc ſequit. ꝙ ſi
ipſo iure eſt hæres, illa portio, quam capere non poteſt, non ve-
nit ad venientes ab inteſt. ſed applicat̃ fiſco, vt ab indigno abla-
ta, vt ſ. eo. ex facto §. Iul. ſm Iac. de Ra. quæ opinio non eſt vera
& eſt ꝯ caſum l. 1. C. de na. li. Dic ergo ꝙ applicatur venientibus
ab inteſt. & eis deficientib. vel repudiantibus applicat̃ fiſco, & ad
regulam, quæ dicit quod id, quod aufert̃ indigno, applicat̃ fiſco.
Reſponde quod illud eſt verum, quando quis eſt indignus pro-
pter ſuum delictum, vt ſ. de iu. fiſ. Lucius, de inoſ. teſt. Pap. §. me
miniſſe. ſ. iam. et c. his ꝯſtr. §. 1. vbi dr̃. ꝙ qui occidit teſtatorem, ei
ſuccedit, licet fiſcus auferat, vt ab indigno. aut aufertur ſibi nõ
propter ſuum delictum, ſed patris, vt in filio naturali, & ſpurio,
& tunc veniunt venientes ab inteſt. vt in d. l. 1. de na li. ſecũdum
Cy. hic. & C. de hæred. inſti. ſi pater, & de his vt indig hæreditas.
Et eſt ratio differentiæ, quia qui eſt indignus non propter ſuũ
delictum, reputatur indignus ſolummodo ratione venientium
ab inteſt. & ideo merito defertur venientibus ab inteſta & non
fiſco. Et credo ꝙ iſti venientes ab inteſ. habeant vtilem petitio-
nem hæreditatis, argu. ſ. ad Treb. l. 2. §. ſed ſi ſint ecce ergo quo-
modo gl. reſpondet ad l. ꝙ conditionis. Sed alij reſpondent, qđ
ibi id, quod eſt extrinſecus cauſa implendæ condõnis, eſt inler-
tum ad hoc vt ſuccederet loco bonorum patronorũ, & ideo nõ
eſt permiſſum, vt inf. de cond. & demon Sed ſi hoc. §. 1. & ſupra
3 de do. inter vir. & vxo. l. ſi donare. §. ſi ſponſus. † Quæro vtrum
l. noſtra habeat locũ ĩ ſpurio? & dico ꝙ ſic, & iſtud eſt no. dignũ,
a ꝙ licet ſpurius nõ poſſit inſtitui a patre, tñ põt inſtitui a fratre a
legitimo, & quocunque alio, quia non reperit̃ hoc prohibitũ.

& hoc tenet gl. ord. in auth. quib. mod. na. effi. ſui. §. fi. colũ. 7. vbi
gl. eſt de hoc ſingularis. Aduerte tamen. nam aut ipſe ſpurius ve-
nit ex teſtamento fratris. i. ex pupillari ſubſtõne, & tũc venit ad-
bona fraterna, non paterna, vt hic. Aut venit ex teſtamento fra-
tris, quod frater ſibi fecit mortuo patre, & erat iſte frater ætatis
legitimæ, tunc ſpurius effectualiter capit omnia bona fraterna,
& paterna, quia non venit iudicio patris, ſed fratris. Nam iſta bo
na cum mutatione perſonæ ſuam conditionem mutauerant, vt
ſ. de acquir. hære. Pau. § fi. & hoc tenet Bar. & ideo eſt bene no.
b quod inſtitutus a patre poteſt poſtea ſibi inſtituere ſpurium. b
Item poteſt ſibi inter viuos donare, & quicquid vult, poteſt ſibi
largiri, quod tene menti. Et ex hoc videtur aperta via fraudib. qđ
ille qui nõ poteſt ſubſtituere ſpurium, inſtituat amicum ſuum,
qui poſtea donabit ſpurio. ſi. ff. de hære. inſti. quidam cum filiũ.
& eſt hoc verum, ſi hoc facit iſte inſtitutus proprio motu, ſecus,
ſi approbaretur quod accõmodaſſet tacitã fidẽ, quia tunc fiſcus
aufert, vt no. ſ. de leg. 1. Lucius. §. in teſtamento, & l cum tacitũ,
4 de proba †Quæro hic, ſicut ſpurius non capit ex teſtamẽto, ita
nec ex ꝯtu? gl. ſup. de prob qui teſtamentum, dicit ꝙ ex ꝯtu ca
pere poteſt. nam ibi tenet gl. quod pater poteſt vendere filio ſpu
rio Iac. de Bel. diſputatiũ contrarium, quia præſumitur factum ĩ
fraudem, vt l. 1. C de na li & ita tenet hic Bar. ego dico quod in-
ter patrem & filium ſpurium poſſint celebrari contract. ex cau-
c ſa oneroſa, non lucratiua. c vnde qui non eſt capax vltimæ volũ-
tatis, eſt tamen capax ꝯtus vere non ſimulate celebrati, vt ſ de
hæ. inſt. ſeruum meum, & facit ſup. man. Lucius. Vltimo no. ꝙ
illud, quod dicitur hic in filio naturali, habet locum in quocun-
que, qui ex forma ſtatuti non poſſ. capere, niſi partem, vt eſt in
ſtatuto Tudertino de eo, quod relinquitur vxoribus, quæ non
poſſunt inſtitui, niſi in octaua parte per formam ſtatuti Tuder-
tini, quod no. & de illo qui non eſt capax, niſi in certa parte ex le
gis diſpoſitione, habetis tex. in authẽ. præterea. C. vnde vir & v-
xor. Item l. noſtra habet locum in ſubſtitutione pupillari, non in
vulgari, vel fideicommiſſaria, per quas ſuccedit ipſi teſtato-
ri, quia non poteſt per eas ſuccedi vltra permiſſam portionem.
& ſi nihil eſt permiſſum, vt in ſpurio, in nullo valet vulgaris ſub
ſtitutio, vt no. gl. in d. auth. qui. mod. na. effi. ſui. §. fi.

A D D I T I O N E S.

a Fratre. Adde eundem Bal. idem tenentem in conſ. ſuo 81. in 2. vol. & Fran.
Aret. hic in 4 no.
b Spurium. Adde eundem Bal. in l. eam quam, in pen. & vlt. col. C. de fideiuſ.
& c. naturales, ſi de feu ſus controuer. & Franc. Aret. hic in ſi 1. col. ver. 1.
principaliter, & d. Alex. de Imo. in conſ 51. 2. par.
c Lucratiua. Adde quæ habentur per Rom in conſ. 483.

L E X VII.

1 *Subſtitutio directa non poteſt fieri a Pagano vltra tempus pubertatis.*
2 *Subſtitutio compendioſa facta verbis directis expirat filij pubertate.*
3 *Subſtitutio directa poſt pubertatem non obliquatur, ſed deſinit.*
4 *Subſtitutio obliqua, an fiat directa.*
5 *Subſtitutio facta verbis directis, quæ a principio habet naturam directæ,*
nunquam obliquatur: ſecus, ſi a principio non habet naturam directæ,
quia tunc obliquatur.
6 *Clauſula ſi non valebit iure teſtamenti, valeat iure codicillorum, operatur,*
quod directa poteſt obliquari ex tempore, quia teſtator fecit digreſſionem
ad codicillos.
7 *Mater non poteſt ſubſtituere iure directo.*

1 **Verbis.** †Subſtitutio directa non põt fieri a Pagano vltra
tempus puberta. Item ille, qui non admittitur vt
ſubſtitutus, non debet admitti vt inſtitutus. h. d. Dy. Vel ſic, com
pendioſa ſubſtõ facta verbis mere directis non porrigitur vltra
tempora pup ęta. & de ſubſtituto non põt fieri cohæres. h. d. Et
loquit̃ hæc l. in ſubſtõne compendioſa, quæ fit verbis ciuilib. i.
directis, vel indirectis per l. 12. tabu. In tex. ibi, vt ſubſti ſ. directo,
nec per fideic. Dyn. In tex. non erit. i. nullo tpe erit. Iac. de Are. In
tex. ibi, ꝯ voluntatem. ſ. hoc modo qui leqnit̃. Iac de Are. In tex.
Interim. l. dum viuit. Dy. ſupplet ꝙ fieret, ſi admitteret̃ vt cohæ-
2 res, & concor. ſ. de hære. in ſti. Lucius 2. †No quod ſubſtõ com-
pendioſa facta verbis directis, expirat filij pubertate, & hoc ve-
rum quando fit a Pagano, ſecus ſi fit a milite, vt ſ. eo. Centurio,
ſecundum glo. & Dyn Secundo no. quod hæc verba, Sit hæres,
3 ſunt directa, vt in 1. gl huius l. Tertio no ex verbo fruſtra, †ꝙ di-
recta ſubſti. poſt pubertatem non obliquat̃, ſed deſinit ſecun-
dum Dy. Quarto no. ꝙ inter inſtitutum & ſubſti. nulla eſt con-
iunctio, & ideo non faciunt partes ſibi per concurſum. Quinto
& vltimo no. quod nihil debet fieri ꝯ volunta. teſtatoris. Deinde
venio ad gl. quæ incipit. l. teſtatoris, & colligit gl. ex l. noſtra tale
notabile, quod obliqua non trahitur ad directam. quod notabi-
le videtur impertinens. Nam l. noſtra non loquitur de ſubſtitu-
tione obliqua, ſed directa. Vnde gl. licet ſit vera in ſe, tamen nõ
per hanc l. ſed per l. Antonius, de fideicom. li. ſm Iac. de Are. &
inſ. de teſt. mil. neque. § fi. cum l. ſeq. & facit eo. tit. cum quæreba
tur, ſm Gul. & And. de Pil. Ad idem quod legitur, & no. ſup. de
hęre. inſt. l. ſi non lex. § fi. vel potes ſaluare gloſ. & dicere, qđ obl.
quum dr̃ dupliciter. Vno modo. i. per medium, vt ſ. eo. qui libe-
ris.

tis §.hæc verba. Alio modo dr̃ obliquum.i.fideic.vt C.de fideic.
eam.quam. Modo dico ꝙ in illo princ.gl.aſſumit obliquum pri
mo modo.i.per medium q.d.ſubſtō non trahitur ad inſt.& hoc
bene dicit hæc l.dum dicit qđ ſubſtitutus non efficitur cohæres
4 ſm Dy & Pet. Iuxta hoc quæro,ſubſtō obliqua non efficitur di
recta.quid econtra, vtrum directa inſtitutio efficiatur fideicom.
reſpondet gl. tradendo regulam, & ponendo duas exceptiones.
Dicit.n.ꝙ rła eſt,ꝙ verba mere directa non obliquañ vt hic,&
J.eo.Centurio. Sed iſta rła fallit in duobus caſibus. Primo qñ ab
initio non põt valere iure directo propter defectum ſolemnita-
tis,vt quia facta eſt in codicillis,nam ex natura codicillorũ ver-
bum directum obliquañ, vt J.eo.ad Trebel.Scæuola. Secundo
fallit,qñ talis eſt ille,cui fit ſubſtō,ꝙ eius conditio non patitur ſi
bi directo ſubſtitui poſt aditam hæreditatem , vt ſi mater faciat
compendioſam ſubſtõnem filio,quæ non põt valere iure dire-
cto,quia non habet filium in ptãte: tñ valet iure fideicommiſſi,
& verba mere directa habent naturam obliquorum.i.naturam
fideic.vt J.ad Treb.ex facto,& l.pen. Ita dicit gl.no.nec alibi me
5 lius de hoc no.† Ex qua gloſ.no.duo.primum eſt ꝙ ſubſtō facta
verbis directis,quæ a principio habet nãm directæ, nunquã obli
quatur.Secundo no.ꝙ ſubſtō facta verbis directis,quæ a princi-
pio non habet naturã directæ,obliquañ. Adde tertiũ no.ex prin.
gl.econuerſo ꝙ ſubſtō fideic.nunq̃ efficitur directa quæ eſt ratio
differentiæ? quia facilius eſt deſcendere, quã aſcendere, vnde qñ
ſubſtō directa obliquañ,tunc deſcenditur, & minuitur effectus,
ſed ſi obliqua fieret directa,tunc aſcenderet,& augeret effectus,
6 & eſſet ꝯ volun.teſtatoris,quod eſt impoſſibile.† Item ex iſta gl.
7 no.valde ꝙ qñ eſt† clauſula,ſi non valet,vel non valebit iure te
ſtamenti,valeat iure codicillorum, ꝙ tunc ſubſtō directa poteſt
obliquari ex tpe,quia teſtator fecit diſgreſſionem ad cod.& hoc
a per l.Scæuola.J.ad Trebel.ꝙ eſt no.dignum, a & hoc nunq̃ fuit
dictum. Vlterius quæro,vbi quid iuris,qñ verba ſunt directa,&
qñ ſunt obliqua.Quæro,quid ſi ſunt dubia? Rñdet gl.quod dire
cta dubia reſpiciunt interpretationem directæ, nam cum dubita
tur,vtrum ſit inſtõ,vel fideic.lex interpretatur qđ ſit inſtõ, vt C.
de hær.inſt.l.fi.Ita dicit gl.quæ alibi non eſt in iure ci.& illa gl.di
cit verum in ſe.tñ non vř allegare bonam l.quia l.vlt. C.de hær.
inſt.non loquitur de fideicõmiſſo,ſed de directa inſt. ſed rñdeo
ꝙ illa l.hoc probat,nam per hoc ꝙ dicit valere iure directo, ex-
cludit fideicommiſſum. Item illa l.probat, ꝙ verba in dubio in-
telligenda ſunt per prius, ſic ſup.de hæred.l.Lucius.Sed directa
ſubſtõ eſt illa,quæ habet ſe per prius.fideic.quæ ꝑ poſterius;er-
go gl.vera.preterea verba in dubio intelliguntur directa, vt š.ſi
ager vel.l.1.§.qui in perpetuum, & hoc eſt no. dignũ in materia
ſubſtõnum, vt in dubio verba cõia trahantꝰ ad directã ſubſtitu-
tionem,ſi aliud non repugnat,& hoc dicit tex.in c.ſi pater,de te-
ſta.lib.6.& Io.And.in nouella,vbi allegat ad hoc iſtam gloſſ.no.
quam tene menti. Extra quæro vnam quæſtionem mulier hñs
filium pupillum,ſubſtituit ſibi pupillariter ſic. ſi in pupillari æta
te deceſſerit filius meus, talis ſit hæres. filius deceſſit in pupillari
ætate.ſubſtitutus vult admitti.Quæritur,an poſſit? dicebatur per
quoſdam aduocatos quod non, † quia mater non poteſt ſubſti-
tuere iure directo,vt l.2.ſup.eo. & ideo quia verba ſunt directa,
non obliquantꝰ,vt hic.Cy.dicit ſe conſuluiſſe ꝯrium.ſ.quod ad
mittatur ſubſtitutus per viam fideicõmiſſi. ſ.per verba iſtius gl.
quia vbi ſubſtõ per verba directa non procedit ratione perſonę,
cui apponitꝰ quia non eſt in poteſtate ſubſtituentis,tunc talis ſub
ſtitutio obliquatur,vt l.ex facto,ad Treb.adde quod no.J.eo.l.ſi
mater,in princ.idem,ſi pater ſubſtitueret filio naturali,vel frater
fratri,quia non ſunt in poteſtate. Item ſuper illo verbo, vt quia
in codicillis,quod eſt in gloſ.dicit Pet.hoc intellige,vbi certum
eſt quod voluerit facere codicillos, alias ſecus, vt inſ.de iure co-
dic.l.1.& ſic debet intelligi l.Scæ ad Treb.Pet.

ADDITIO.

a Dignum. Et de hoc. vide Imol.multum exclamantem hic,& ſequuntur Mod.omnes,quia attenta cõi forma teſtatoris, in qua ſemper poni cõſue uit clauſula codicillaris,vt dicit hic d.Alex.ceſſabunt opin.arduæ,quæ hñt in l.Centurio.§.compendioſæ.inſ.eo.& per Cy & alios in l.præcib.C.eo. relatos hic per d.Alex.de Imol & com opi.Bal.ſequitur Ful in d.l.precib, & in ſuo cõſ.45.incip.in 1 propoſitæ,& d.Alex.de Imo.in cõſ 82.in 2.par.

LEX VIII.

1 *Subſtitutus impuberi ſimpliciter ſuccedit ei,ſiue ſit hæres ex teſtamento paterno,ſiue non;ſecus,ſi ſub conditione,ſi hæres non erit.*

Qui liberis. † Subſtitutus impuberi ſimpliciter ſucce-
dit ei,ſiue ſit hęres ex teſtamento paterno,
ſiue non;ſecus,ſi ſit ſubſtitutus ſub conditione, ſi hæres erit, vel
quiſquis hæres erit.hoc dicit. vſque ad §.hæc verba. In text.ibi,
pure.i.deſt abſolute.In tex ibi, nullã. per quam ſit neceſſe quod
ſit hæres patris. In tex.ibi.i.no. hic de dic.i.& de eius expoſitio-
ne.In tex.ibi,ſimilis,ideo dicitur ſimilis, quia non eſt idem for-
maliter,ſed in effectu,vnde non eſt per omnia idem quo ad for
mam,& effectum, ſed idem in ratione pro tanto appellañ ſimi-
le,quid ergo dicañ ſiſte melius hř hic q̃ alibi. In tex.ibi eadẽ.i.in
effectu,ſed non forma ea. No.ꝙ qñ ſubſtitutio requirit aliquam
qualitatem,quod illa qualitas debet verificari ad hoc vt habeat
locum ſubſtitutio. Item no.quod ead. conditio fit per ſi,& per
relatiuum,vel diſtributiuum iunctum futuro tempori. Item no.
quod litera dicit eandem ſimilem, & videtur inculcare contra-
ria,ſed dic vt ſupra.dixi.

1 *Iudicium,iſtud verbum appoſitum in teſtamentis,eſt commune.*
2 *Nomen appellatiuum hæredis intelligitur de primo hærede.*
3 *Procuratorem faciens quendam priorem alicuius loci ſub nomine appellatiuo deceſſit ille prior,& factus eſt alius,non ſuccedit in officio procurationis.*
4 *Item in compromiſſo facto ſub nomine appellatiuo.*

§. Hęc verba. Quo ad ius ſubſtitutionis non dicitur
hæres,qui non eſt hæres iudicio teſta-
toris,ſed per obliquum,& ſpes ſubſtitutionis non tranſmittitur
hoc dicit,cum princ.l.ſed ſi plures. Vel ſic,hæredis nomen abſo
lute prolatum intelligitur de directo hærede, non per obliquũ,
adde quod dixi.ſupra eodem verbis.Cy.In tex.ibi,iudicio.ſ.teſta
1 toris, ſed ex iudicio legis, vel ex iudicio hæredis.† Et no.ꝙ iſtud
nomen iudicium,ſiue verbum iudicio,quod ſępe apponitur in
teſtamentis,eſt verbum commune, quod ad directum,& obli-
quũ refertur, caſus eſt hic,& adde quod no.C.fam erc.quotiẽs.
2 Item † no. quod nomen appellatiuum hæredis intelligitur de
primo hærede,ita dicit tex.hic.Contra hoc op & videtur quod
intelligatur de quolibet hærede, vnde videtur obſt. illa antiqua
regula.quæ ponitur.C.de hæred.inſti l.fi.Sol.dico quod aut ver-
bum hæredis profertur ab homine,in ſubſtitutione,aut a lege.
a Si profertur ab homine,tunc intelligitur de primo hærede,a vt
hic.Si vero profertur a lege, intelligitur etiam de vlteriori hæ-
rede.vt plene no.in l.2.& 3.ſupra de pe.hære.l.& eſt ratio diffe-
rentiæ. quia quando profertur ab homine in ſubſtitutione,con
ſideratur mens, & voluntas teſtatoris,vt inf.de cond.& demon.
l.in cond.primum locum quæ.voluntas ex affec.eius colligitur,
ſed certum eſt quod non habuit affectum ad eos , qui non vo-
cantur ſuo iudicio,ſed extrinſecus,vt inf.de leg 3.l.ſi fuerint §.ſi.
cum l. ſequ. Vnde merito ſubſtitutio teſtatoris non intelligitur
de hærede quolibet , ſed de eo quem teſtator honorauit,non de
eo,qui poſtea caſu ſuccedit,ſed quãdo lex profert hoc verbum,
non profert ratione affectus ad certam perſonam,ſed pondera-
ta ſola ratione , quæ venit ex nomine appellatiuo : & ideo re-
3 fertur ad omnes. Et ex prædictis arguo ad duas † quæſtiones.
Quidam fecit procuratorem ſuum quendam priorem cuiuſdã
loci ſub nomine appellatiuo , deceſſit ille prior, & factus eſt a-
lius.Modo quæritur,vtrum ille ſecundus erit procurator, & vi-
detur quod ſic,vt extra,de offic.deleg.cap.quoniam Abb.quod
notatur in l.etiam,quia de ſuſtid.om.iud.contra videtur per iſtũ
tex.quia hic conſideratur affectio,& fides facientis illum procu
ratorem: & ideo tale officium ad alium non tranſit,iſta eſt ra-
tio literæ,in l.mandatum diſtrahendorum ſeruo.ſupra manda.
facit de cur. fur.l. eius bonis.ſupra contrarium ſeruamus de fa-
cto in executoribus vltimarum volũtatum . nam ſi eſt executor
prior prædicatorum,tranſit hoc officium ad quemlibet priorẽ,
ſed reſpondeo,iſtud eſt ne legata pereant,videtur enim ſibi cõ-
miſ.vt bono viro,vt inf.de leg. ſecundo,l.1.vbi receditur a perſo
4 na fauore vltimæ volun.ne pereat.† Quid in compromiſſo facto
nomine appellatiuo,an tranſit ad ſucceſſ.iſte §.facit quod non.
b Non ob cap.quoniam Abb.b quia hic videtur electa fides a par
tibus.ibi autem non videtur electa induſtria,ſi autem commit-
tetur aliquod officium indiuiduale, puta officium prædicãdi cru
cem,tunc non tranſiret ad ſucceſſionem.ita dicit Innocen.in di-
cto cap.ſubtiliter.

ADDITIONES.

a Hærede. Vide Io.de Imo. hic quẽ refert & l. ſuprà Fran. Are.hic in vlt. no.& ẽt d.Alex de Imo. & adde hic quæ dixi in apoſt.ad Franc.Are loco allegato,& vide d Alex.de Imo.in conſ. 36.in 3.par & Fran.Are.in l.cũ filio,& in l.pater.inf eo.vbi etiam per d.Iaſ & Fran Are. in l.cum filio,in 7.col.inf.de leg. 1.& d.Iaſ.Mey.inſti.de ac.§.act.nu.210.
b Quoniam Abb. Vbi vide Fel.& Fran Are.hic ante med.4 col.& d.Alex.in 2.col.& eundem Bal.in conſ.317.
c Aduerte accuratiſſime lector Quod lex.ſed ſi plures,in ſeq.col poſita debet tranſponi, & ſequi legem ſi pater, poſt eiuſdem legis ver.qui incipit, In gl.ibi ſecundum quoſdam.

LEX IX.

1 *Hæres ſeparatim nominatus habet tantam partem , quantam omnes nominati collectiue.*
2 *Dictio præterea,eſt implicatiua.*

Si pater. Si vnus hæredum ſubſtituitꝰ per ſe ſeparatim an
te plures coniunctim, tm̃ debet habere ſubſtitu
tus per ſe ſeparatim,quantum plures ſubſtituti cõiunctim hoc
dicit.Dyn.vel ſic,coniuncti habentur loco vnius perſonæ,& di-
1 ſiuncti loco alterius perſonæ h. d. † Vel ſic nominatus diſcreti-
ue habet tantam partem,quantam omnes nominati collectiue,
h.d.Nec ob.l.fin.C. eo.quia ibi teſtator vſus eſt nomine diſtri-
butiuo, quiſquis ,& operatur nomen diſtributiuum quiſquis,
quod videantur ſingulariter nominati, ſicut relatiuum quos,

vt l. Lucius §. Lucius, de leg. 3. ſm And. de Piſ. & Iac. de Ra. Sed iſtud, quod dicuntur de relatiuo, quos, vr ꝫ tex. huius l. niſi dicas ꝙ iſtud relatiuum eſt verbum legis, & non teſtatoris. Ego nõ video ꝙ de nã iſtius relatiui ſit diſtribuere, immo eſt collectiuũ. In tex. ibi, quos. vel collectiue, vel copulatiue puta. Pe. & Io. No. hic ꝙ in eadem ſubſtitutione fit diuiſio per viriles portiones, & hæreditarias virilem habent diſcretiue nominati, hæreditariam
a habent nominati collectiue, vel coniunctim. † Et no. de dictione
a præterea, a quæ eſt implicatiua, non tamen executiua portionũ. & ſic non ob. de hær. inſti. interdum, in prin. ſup. In gl. ibi, ſecundum quoſdam. immo ſine dubio non erat de inſtitutis. In tex. ibi, ſuperſtites. ſubaudi, & non hæredes defunctorum. Et no. in iſta l. hanc diſt. cum in ſubſtitutione quibuſdam nominatis adijciatur tertius ſeparatim, & quæritur pro qua parte ad ſubſtitutionem vocetur, diſtingue, quia aut in ſubſtitutione exprimũtur propria nomina tantum, aut appellatiua tãtum aut propria & appellatiua. Primo caſu vocantur in virilem ex virtute expreſſionis propriorum nominum, vt inf. de leg. 1. turpia. §. ſi. & l. hæredes nominatim, & J. ad Treb. nonnunquam. Secundo caſu aut ſunt appellatiua iure tranſlationis in ipſos nominatos, vt quiſquis mihi hæres erit & Titius. aut non deſignatiua tranſlationis iur. vt filij talis & Titius. Primo caſu aut loquimur de vulgari ſubſtitutione, aut de pupillari. ſi de vulgari, ſeparatim nominatus admittitur ad virilem, reliquum vero remanet diuidẽdum inter nominatos appellatiuo nomine pro hæreditaria portione, vt inf. eod. qui cum plures. Si vero de pupillari, refert, aut pupil. exiſtit mari hæres ſte quod ſubſtituti vocãtur ad bona pupillaria, & paterna. & tunc aut portio virilis, & hæreditaria eſt eadem. i. tantum eſt vna, quantum altera, & tunc admittitur pro virili, ſeu pro hæreditaria, vt C. eo. l. ſi. aut non eſt eadẽ, & tunc venit pro virili, vt l. qui cum plures. aut nõ exiſtit hæres patri, & ſic ſubſtituti vocantur ad bona tantũ, & tunc hẽt locum l. iſta Scdo caſu vocantur in ſemiſ. niſi adijciatur verbum, æque, vt ſ. tit. 1. interdum, in princ. Tertio caſu, qñ exprimuntur propria, & appellatiua, inſpicitur id, ad quod primo decurſum eſt, vt J. de ſtipu. ſer. ſi ſeruus communis, & de cond. & dem. l. cum ita, Oldr.

ADDITIO.

a Præterea. De qua dictione vide d. Bar Soc. in conſ. 156. inci. pro fundamẽto, ver. ſtate, in 2. par. & dicit Fran. Aret. ac ꝙ eſt implicatiua, ac ſi diceret te, & vltra illos alios, ſicut & dictio preter. aliquando ponitur implicatiue, vt traditur in l. 2. ſup. de pig. act. a qua iſta dictio deſcendit.

LEX X.

1 *Spes vulgaris ſubſtitutionis non tranſmittitur ad hæredem.*
2 *Ius ſubſtitutionis potentius eſt iure accreſcendi.*

1 **Sed ſi plures.** † No. ꝙ ſpes vulgaris ſubſtit. non tranſmittitur ad hæredem, vt hic, vt & ſupra in §. prox. & J. de acq. hær. quotiens. idem in ſpe reciproce, vt hic. idem in ſpe pupillaris. ſi extraneus ſit ſubſtitutus, non de numero inſtitutorum, de acq. hær. l. qui patri. Si aũt erat de numero inſtitutorum, tunc ſi ille mortuus, de cuius tranſmiſſione agitur, erat ſolus ſubſtitutus, & ad hæredem tranſmittit, non ſubſtõnis ſed accreſc. iure. vt d. l. qui patri, & J. de ſu. & le. ſi ex plurib. aut habebat alium ſubſtitutum, & tunc ſubſtitutus ille præfertur
2 hæredi alterius defuncti, † quia potentius eſt ius ſubſtitutionis iure accreſcen. vt de bo. poſſ. ſecundum tabu. l. 2. §. ſi duo, & in auth. de hær. & Fal. §. ſubſtitutio. Old. & Cyn. Concluſio ſtat in hoc ꝙ nulla ſpes ſubſtitutionis tranſmittit. ſed ſi in ea perſona concurrunt duo iura. ſ. ſubſtõnis, & ius accreſc. tunc tranſmittitur ius accreſc. non ſubſt. ſecundum Oldr. Rai. de For. & Bar. dicunt ꝙ de iure ciuili, qñ iſta iura ſunt in ea perſona vnita, tranſeunt ꝙ de iure ciuili, & ita intelligunt l. qui patri, & ſic ius ſubſtitutionis aſſumit ſibi naturam iuris accreſcen. ſecundum eos.

§. Quos poſſum. Exiſtentia ſui hæredis id, quod operatur in tabulis, operatur in ſubſtitutione pupillari, hoc dicit. Et concord. ſup. eo. l. 2. §. prius. In tex. ibi, neceſſarios. vel ſuos. In tex. ibi, vt ſeruum. exemplum. de neceſſario. In tex. ibi, & fratrem exemplum de ſuo. In tex. ſit, ſcilicet ille ſubſtitutus. Dyn. In tex. ibi, poſthumus, illatio, & declaratio dicti præcedentis.

1 *Bona vnita, licet ex diuerſis hæreditatibus oriantur, ſeparari non poſſunt.*

1 **§. Filio impuberi.** † Bona vnita licet ex diuerſis hæreditatib. oriani, ſeparari nõ poſſunt. h. d. Velle ſic, impoſſibilis eſt ſeparatio coniunctorum, vel vnitorũ. h. d. & gl. allegat iſtũ tex. in l. 1. 1. præterea, de le. bon. Fal. h. d. ſun. de in integ. reſti. abſtinendi. In tex. ibi, exeunt. per immixtionem facti ita ꝙ per veram immixtionem, & non fictam, quæ fit mera auctoritate iuris ciuil. In tex. ibi, non poteſt. hic reſpondet quod non poſſunt ſeparari. In tex. ibi, cœpit. ex aditione impuberis. Dyn. In tex. idemque. ſcilicet quod non poſſunt habere pupillarem ſine paterna. Dyn. in tex. ibi. ex parte ſubaudi & mu filio ſubſtituit. In tex. ibi poſſum, niſi habeam & paternam, vt inf. de acquir. hæred. l. ſi is ex patre, & l. quotiens duplici. inf. de ré iud. Iac. de Aret. & facit iſte §. ad materiam l. qui ſe patris. C. vnde legitim. In gloſſ. immo, ibi, ſpeciale hæc vera And. de Piſ. Vel dic vt ibi dicam, & melius. In ead. glo. & dic vt ibi, plenius dic per Dy. de acq. hære. in l. j. in magna diſt. In ea gl. liberum. ſed ibi vnum non pendet ex alio, nec eſt pars alterius, & ideo admitti ſeparatio, vt in diuerſis legatis ſeruatur, vt infra de leg. 2. ſi ex duobus. Dy. Et no. hanc ſol. quando ergo ſunt plura, & vnum dependet altero, & pars alterius eſt, non poteſt fieri ex ſeparatio, ſecus. ſi abinuicem ſint diſcreta. facit, C. de do. inter vir. & vxo. l. ſi maritus.

1 *Teſtamentum paternum ſi eſt caducum, quia ex paterno hæreditas non aditur, efficitur caduca ſubſtitutio pupillaris.*
2 *Principale quando eſt caducum, & acceſſorium etiam.*

1 **§ Si ex aſſe.** † Si teſtamentum paternum eſt caducũ, qa ex paterno hæreditas non adit, efficitur caduca ſubſtõ pupillaris. h. d. In tex. ibi, exhæredato. ideo dicit, co quia in exhæredato non põt habere locum exiſtentia ſui hæredis. ſ. ex perſona exhæredati, ſed poteſt habere locum ex perſona fratris inſtituti, vt inf. eo. ſed ſi filius. hic ergo non erat inſtitutus frater, ſed quidam extraneus. Iac. de Are. In tex. ibi, ſubſtitutum. quia ſi haberet. & ſubſtitutus adiret, confirmarent tabulæ pupillares. In tex. ibi, poſſit. non ſufficit potentia, ſed requirit actus, & hoc ad confirmandum, ſed ad infirmandum ſufficit potentia ſ. de iniu. te. cum in ſecundo, & eſt rõ dñæ, quia ad confirmationem eorũ. quæ ex teſtõ dependent, requiritur aditio, vt l. ſi patronus. §. teſtamento, de bo. lib. vt hic, ſed ad caſſationem prioris teſtamenti ſufficit, ſecundum teſtamentum valere. valet autem,
2 ex quo poſſe eſt ex eo adiri hæreditatem ſecundum Dyn. † No. hic regulam, qũ principale eſt caducum, & acceſſorium etiam.

1 *Subſtitutus impuberi, admittitur ad bona impuberis vndecunque quæſita.*
2 *Pater ſicut non poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, ita nec filius eius, cui pupillariter ſubſtituit.*
3 *Ius accreſcendi ita habet locum in ſubſtituto, ſicut in inſtituto.*

1 **§. Ad ſubſtitutos.** † Subſtitutus impuberi admittitur ad bona impuberis vndecunque quæſita. h. d. Hoc verum in ſubſtõne facta a patre naturali Pagano. ſed in patre arrogatore dic, vt infra §. in arrogato, & ſup. de adop. ſi arrogator, §. 1. d. an impuberi. In tex. ibi, obuenerunt, & ſic pater facit hic teſtm̃ de bonis non ſuis, ſed de alienis, & eſt ſpeciale in ſubſtõne pupillari. ſecus in vulgari, vt inf. de le. 3. l. Sextiliani. Item ſecus in fideicommiſſaria, vt inf. eod. cohærede. §. cum filia. Iac. de Are. in exemplaria vero dic vt C. humanita. In tex. ibi, ad exemplum pupill. &c. In reciproca, & compendioſa dic quod prout referunt ad vulgarem, idem quod in vulgari prout referunt ad pupil. idem quod in compendioſa, & ad de no. ſup. de hæred. inſti. illa inſtõ, in princ. mag. gl. In tex. ibi, poſtea. i. poſt mortem patris. Dy. in tex. ibi, iuris. i. tantum, vel dic principaliter. In tex. ibi, niſi proponas bene dico quod hꝫ vniuerſa, niſi &c. In tex. ibi, a ſe. ſ. milite ſubſtitueritte. Dyn. † No. hic
2 quod ſicut pater non poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, ita nec filius, cui pupillariter ſubſtituit, quod eſt no. dignum. nam ex hoc ſequuntur plura. primo quod ſubſtitutus in fundo pupillariter, videt̃ ſubſtitutus in vniuerſo, ſicut eſt in inſtituto principaliter. de quo no. in l. j. §. ſi ex fundo. ſupra
3 de hære. inſti. Secundo no. † quod ita habet locum ius accreſcẽ. in ſubſtituto, ſicut in inſtituto, ſiue loquantur, quando de ſe ipſo ad ſeipſum accreſcat, vt in §. ſi ex fundo, ſiue qñ accreſcit de alio ad ſe, vt inf. eo. cohærede. §. ſi. Per iſtum etiam § determinatur quod ſubſtitutus pupillaris excludit matrem etiam a bonis quæſitis pupillo per lineam maternã. puta ab auo materno inſtituente eum. facit ſup. de inoff. teſt. Pa. §. ſed nec impuberis.

1 *Pater poteſt ſubſtituere filio pupillariter in legitima, nedum naturalis, ſed etiam pater arrogator, ſicut in ſubſtitutione fideicommiſſaria.*
2 *Gratia, quæ fit alteri propter me, fit mihi.*
3 *Si bannitus habet bona in diuerſis territorijs, virtus banni non extendit ſe ad bona alterius territorij.*
4 *Publicatis bonis in vno territorio, vtrum veniant bona alterius territorij, remiſſiue.*

§. In arrogato. Arrogator impuberi arrogato põt pupillariter ſubſtituere in bonis, quæ ei ex liberalitate confert, & etiam in quarta debita ex conſti. diui Pij, & etiam in his, quæ obuenerunt ex contemplatione arrogatoris impuberi arrogato, & nõ in alijs. h. d. vel ſic, limitata potentia cauſæ efficientis limitat̃ effectus. h. d. & facilius limitat cauſa efficiens ciuilis, vt hic quã cauſa nãlis, vt ſup. eo. l. §. ad ſubſtitutos. latius ergo patet virtus cauſæ nãlis quã cauſæ accidentalis. Bal. in tex. ibi, non debere ptinere, & ſic decedet pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus & hoc operat̃ debilitas cauſæ efficientis, quia non eſt ei permiſſum plus offerre, nec efficere. In tex. ibi, diſtinguamus. & male, Dy. quia non debet diſtingui inter iſtam
1 quartam, & alia bona arrogatoris. † In tex. habet rationem. vnde no. hic qđ pr̃ poteſt ſubſtituere filio pupillariter in legitima nedũ nãturalis, ſed etiã pater arrogator, ſecus in ſubſt. fideic. vt no. C. de inoff. teſt. ex trib. & probat̃ in l. qm̃ in priorib. eo. tit. cũ ſim.

In tex.

In tex.ibi, vel cognatus.ſ.arrogatorum. In tex.ibi, ei.ſ.impuberi
2 arrogato. Din. In tex.ibi, relinquit no. quod gratia quæ fit alteri propter me, fit mihi, & concor.de in.do.pro lectura, & aliæ leges
3 hic allegatæ in gloſſ. & vide l.fi.C.de vſu fruc. † Iſte §. inducitur in arg. ad quæſtionem de bannito habente bona in diuerſis territorijs, quod virtus banni non extendat ſe ad bona alterius territorij nam ſic ſe habent iudices, ſicut patres. Sed vbi quis hẽt duos patres.ſ.naturalem, & adoptiuum, vnus in rebus alterius nihil poteſt; ergo ita in iudicibus arg huius §. nam vt dicit Old. virtus & potentia cauſæ efficientis ſemper intuenda eſt, vtrum
4 poſſint in paſſum, & in ſuſcipientem materiã. † Vltimo de iſta q.de bannito vtrum publicatis bonis in vno territorio, veniunt bona alterius territorij. vide Bart.in repetitione. l.omnes populi.ſup.de iuſti.& iur.& vide per eundem in lectura in l.cũ vnius, de bonis au.iu.pol. In gl. ſuper verbo beneficio ibi, contra conſules &c.de iſta. q.vide in l.ſi vero.§.ſolu.mat. & vide Cyn.in l. manifeſtiſſimi.C.de fur.no.ẽt in l.ſi ſeruus cõis.ſ. de ſtip.ſer.

§.Nemo inſtitutus. Nemo poteſt ſibiipſi ſubſtitui, niſi ex ſubſtitutione augeatur effectus h.d.& eſt ratio iſtius §. quia ſubſtitutio nugatoria habetur pro nulla eſt enim magis quædam inculcatio, quã ſubſtitutio. ſed quando non eſt nugatoria, ſed habet in ſe commodum, tunc valet ſubſtitutio. In tex ibi, ſiquidem. exemplum proximi dicti. Ita ſimile huic §. eſt, quia poſſunt emere partem meam cum tota re, vel cum vniuerſitate, vt l.quod ſi vno.in fi. de in diem addict.

LEX XI.

Si is qui. Capacitas ſubſtituti attenditur tẽpore, quo cedit dies ſubſtitutionis.h.d. No. hic quod quantũ ad ius capiendi ex diſpoſitione conditionali inſpicitur tempus exiſtentis conditionis. Et no.ibi. In tex.pœnas, ꝙ non poſſe capere eſt quid pœnale.

LEX XII.

1 *Beneficium abſtinendi facit de ſuo, & neceſſario, voluntarium hæredem.*
2 *Cauſa teſtati fauorabilior debet eſſe, quàm cauſa inteſtati.*
3 *Liberare verbum quid importet.*
4 *Exiſtentia ſui hæredis etiam in expreſſe abſtinente, operatur confirmationem pupillaris ſubſtitutionis.*
5 *Separatio patris, & impuberis bonorum admittitur.*
6 *Actus factus ex voluntate derogat prouiſioni, legali.*
7 *Exiſtentia ſui hæredis quot modis poſſit conſiderari.*
8 *Si ſtatuto cauetur, quod bannitus non poſſit reuerti ad ciuitatem, niſi habita pace ab hæredibus occiſi, licet ſe abſtineat ab hæreditate paterna, poterit tamen facere pacem.*

Si filius. Exiſtentia ſui hæredis etiam ſi ſuus ab hæreditate paterna abſtineat, confirmat ſubſtitutionem pupillarem, in qua tunc ſola veniunt bona impuberis, & non præſtantur legata, niſi ex ſecundis tab.& hęc l.ſm Bar. diuiditur in tres partes principales. nam primo ponit dictum. Secundo reſpondet duabus obiectionibus, quæ poſſunt fieri ad dictum. Tertio ponit quandam illationem ſecunda ibi, iuſtius. tertia ibi, itaq;. Vel diuide in quatuor partes. nam in prima parte ponitur thema, ex quo reſultat quæſtio, & eius determinatio. In ſecunda ponitur ſolutio ad duas tacitas oppoſitiones. In tertia ponitur ratio ad confirmationem ſolutionis cõtrariorum. In quarta, & vltima ponitur quædam illatio. ſecunda ibi, iuſtius. tertia ibi, pręſertim. quarta ibi, itaque. poſſet etiam clarius diuidi quod primo ponat dictum. Secundo ponat rationes conferentes ad dictum. Tertio ponat quandam illationem 2. ibi, iuſtius. 3. ibi, itaque. Et ad euidentiam debes præmittere quod pup. ſubſtitutio habet duo extrema.ſ.perſonam, quæ ſubſtituitur, & perſonam cui fit ſubſtitutio, & quod lectio huius l.circa perſonã ſubſtitutam tribus modis variatur. primo quod ſe immiſcuerit, ſed poſtea per reſti.in integ abſtinuerit ab hæreditate paterna. Secũdo quod ſe abſtinuerit a principio: tamẽ habuit cohæredem extraneum, qui adiuit, & confirmauit tabulas pup. Tertio quod ſe a principio abſtinuit, & non habuit cohęredem extraneum, ſed fuit ſolus inſtitutus. & ſecundũ iſtum intellectum legitur hęc l. & quotidie allegatur. circa vero perſonam, cui eſt facta ſubſtitutio, legitur trib. mo. Primo in bonis vnius per immixtionẽ impuberis. ſecundo in bonis ſeparatis per reſt. in integ. Tertio in impubere exhæredato. & ſic.l. noſtra habet tres lect. in ſubſtituto, & tres alias lect. in pupillo, cui eſt facta ſubſtitutio ſed ego ponam.ſ. aliam lect. & caſum ſic in terminis pone. pater habẽs filium puberum & impuberum, inſtituit hæredem filium puberem. quod facit teſtator de impubere, litera non dicit, an inſtituerit eum necne. Deinde teſtator hunc puberem impuberi pupillariter ſubſtituit. moritur primo teſtator, deinde impubes. iſte frater ſubſtitutus vult abſtinere ab hæreditate paterna, & adire ex ſubſti.pup. quæritur an poſſit? reſpondet iureconſ. ꝙ ſic. Sed contra hoc op. in ver. iuſtius. & vr̃ quod nõ poſſint ſeparari iſtæ hæreditates, quia ſunt connexæ. Reſpondet iureconſ. & dicit ꝙ non ſunt ita connexæ, quin iuſtum ſit admittere ſeparationem. vnde in iſto ver. iuſtum, ex forma reſponſionis colligo formam tacitæ obi'c. Secundo op. ibi, etenim &c. ſi hæreditas paterna repudiatur, ergo ſubſtitutio pupillaris infringitur. Reſpondet iurecon. & dicit ꝙ per iſtam repudiationem no fit, quia adhuc ſit hæres de iure ci. quia exiſtentia ſui hæredis con-
1 firmat tabulas pupillares. † Sed contra hoc opp. nam beneficium abſtinendi facit de ſuo, & neceſſario voluntarium hæredem. ergo poſt abſtentionem non remanet hæres. Reſpondet iurecon. & dicit ꝙ obiectio eſt vera quantum ad onera, ne filius inuitus teneatur creditoribus, ſed non eſt vera quantum ad cõmodum inſtitutionis pupillaris, & hoc probat. Primo ex mente prætoris, qui ius abſtinendi introduxit in beneficium. ergo non debet retorqueri in odium. Secundo probat ex fauore, qui debetur fratri. Nam cum iſte frater eſſet ſucceſſurus ab inte.iure
2 ſuus ex fauore ſibi. † Tertio ex teſtamento, cum cauſa teſtati fauorabilior debet eſſe ꝙ cauſa inteſtati, & hoc vſq; ad ver. itaque. Secundo quæri quid de legatis? Reſpondet iuriſcon. ꝙ legata non debebuntur ex teſtamento paterno, ſed ex pupillari. & ſi emergit Falcidia, non contribuentur bona patris & impuberis, ſicut ſolent contribui, quando ex vtroque hæreditas adiur a ſubſtituto. In tex.ibi, patri. auctoritate iuris ci. non per immixtionem. Iac.de Are. & hic approbat princip. primæ glo. In tex. ibi. fratri tam auctoritate iuris ci. vt ſ. eod. ſed ſi plures, §. quis poſſunt, ꝙ per immixtionem. In tex.ibi. receſſet. per in integr. reſti. ſecundum vnum intellectum, vel beneficio iuris ci. quia habebat extraneum cohæredem ſecundum alium intellectum. Tu dic beneficio prætoris, vt inſti. de hær. qua. & diff. §. ſed his permittit. & de le.2. nam nec emancipatis. Iac. de Are. In tex. ibi, retinere, per immixtionem voluntariam. In tex.ibi, ſi fratri ſcilicet ſubſtituto. In tex.ibi patris.ſ. bonis impuberis. In tex ibi etenim. no. tex. quo melior in iure non reperitur in materia exiſtentiæ ſui hæredis. In tex. ibi, iuſ d cenn.ſ. prætori mortuo, qui cõceſſit beneficiũ abſtinẽdi. In tex ibi. propoſitũ. no. mentẽ edicti ꝯſiderandã. In tex.ibi, liberos.ſ. ſuos. In tex ibi, non ſpõte. ſed
3 p neceſſariã immixtionem iuris ci. In tex ibi, liberare † No. hoc verbũ, ex quo vr̃ ꝙ auctoritate iuris ci. ſuus obligeť, ſed abſtentio liberet eum, ſed textus in l.1. C.ſi vt ſe &c. vr̃ dicere ꝙ non incidat in obligationem, niſi immiſceat. So. ibi loquitur de obligatione efficaci, in qua non incidit, hic de inefficaci, vt no.ſ. ſo. mat.ſi cum dotem § tranſgrediamur, in glo.parua. In tex.ibi, ab hæreditate.ſ. fraterna. Iaco.de Are. In tex.ibi, præſertim, tõ quæ hic formatur, attenditur ẽt in alia materia, vt patet ſ. de iniuſ. te l.2.de te.l. hac conſultiſſima, § pe. Et no. hic ꝙ ratio inteſtati fortet ratione teſtati. In tex ibi. remotis.ſ. circunſcripta, vel annullata ſubſtitutione. In tex.ibi, itaque.ſ. quia ſeparatio hæreditatis admittitur. In tex.ibi, ex ſecundis tab.ſ. relicta a ſubſtituto in gradu ſubſtitutionis, non in primo In tex ibi, alias, quando ſubſtitu-
4 tus habet vtranque hæreditatem patris & impuberis † Nota in
a in l.ita ꝙ exiſtentia ſui hæredis etiam in expreſſe abſtinẽte operatur confirma ſubſtitutionis pupillaris, vt in princ.huius l.non tũ operatur confirmationẽ legatorũ relictorũ a in primis tab. vt in fi l. & ſic apparet ꝙ media exiſtentia ſui hæredis confirmant ſubſtitutionem. & dependentia a ſubſtitutione, ſed non depen-
5 dentia ab inſtitutione repudiata. † Secundo no. quod admittitur ſeparatio patris, & impuberis bonorum. Opp & videtur quod ſubſtitutio pup. euanuerit, nam per abſtentionem euaneſcit inſtitutio. ergo & ſubſtitutio, vt ſ. eodem, ſed ſi plures, § ſi ex aſſe. & l.2.§. adeo, timore iſtius contrarij ſunt hic tres lec. in filio ſubſtituto. Prima eſt quod primo adijt hæreditatem patris, & impuberis. Secundo reſtitutus eſt ad repudi. hæreditatis paternæ, quia erat minor. 25. an. quia ergo per adi. a princ. fuerunt confirmatæ tabulæ pupillares, adhuc durant firmæ, quia illa confirmatio trahit ſecum ſuum effectum incommutabiliter. Sed contra iſtã lec. op. Bar. de l. non eſt nouum, ſ. de condi. inde. vbi reſtit. in integ. ad repudiandum reſcindit omnia, quæ dependent ex teſtamento ſecuta repudia. ergo & hic reſcindit ſubſti. Reſpondet Bart. quod ibi loquitur in his: quæ inducerent diminui hæredi, vt in præſta lega. hic vero loquimur in his, quæ nullo modo minuunt hæredi. a qua ſe abſtinet ſecundum Bar. & infert quod ſi per adi. hær. eſt confirmata eſt tutela teſtamentaria, & poſtea cõtra adi. interueniat in inte. reſtitutio. quod tutela teſtamentaria non infringitur, quia non continet diminutionem ſecundum Bar. quod non credo verum, quia tutela teſtamentaria eſt ex eodem gradu, ſicut legata. ſed ſubſtitutio pupilla. non eſt ex eod. gradu, perpetua ſi ponas extraneum inſtitutum, & per reſtitu an integ. ſit abſtentum, dico ꝙ ẽt pupil. ſubſtitutio non valet. cũ omnis effectus inſti. ſublatus ſit per reſtitu. contrariam, & arguo ſic. reſtitutio in inte. ad adeundum firmat tab pup. ergo ad repudiandum infirmat per locum a contrarijs, vt ſupra, eo l.1. §. ergo. Et ideo iſtam lec. non teneo nec etiam communiter approbatur. quia ratio literæ fundat ſe in exiſtentia ſui hæredis non in actu, ſeu voluntate adeundi id eſt in vera aditione. Itẽ ſi

iſta

ADDITIO

a Relictorum. Vide omnino hic Fra. Ar. in 1. no. & dic vt per eum.

iſta lec.eſſet vera,idẽ eſſet in ſuo & in extraneo,quod eſt contra
literam. Non ob.et qđ dicitur J.de re iu. ex cõtractu,quia ibi lo
quitur in ſubſtitutione vulgari,non pupillari,& eo.modo reſpõ
deo ad l.& ſi ſine §. ſed ꝙ Pap.de iu. Venio ad ſecundã lec.qđ
hic ſubſtitutus habuit cohæredẽ extraneũ, qui adiuit.iſta eſt ve
ra in le,vt J.ad Treb.apud Iulia §.i. ſed eſt impertinens huic le
gi,quia iſta verba etenim,&c.nihil facerent ad rubrum. Ergo di-
co,quod iſta lec.eſt falſa ſuper iſta l.nam tex.fundat ſe in exiſten
tia ſui hæredis,ſed dato extraneo cohærede ceſſat ita exiſtentia,
vt d.l.apud Iul.§.1.ſecundum Din.ergo lec.eſt falſa,& ideo legi-
tur hæc l.tertio modo,quod iſte ſubſtitutus abſtinuit beneficio
prætoris mortui,tamen exiſtentia ſui hæredis confirmat tab. pu
pillares:& hæc lec.eſt vera.& concor. J.de pri. cre.ſi pater.inſ.de
acqui.hær. filius,& l.Iul.hanc lec.approbat Din. inſ. de acqui.
hær.in mag.diſtin.& gloſ.tangit eam, licet non firmet.in l.qui-
dam eulogio,de iure de.ſed ibi Cyn.firmat hanc, & eſt veritas.
Secundo opponitur,& videtur quod iſtæ hæreditates non poſ-
ſint ſeparari.vñ videtur obſtare,ſ̃.e.ſed ſi plures § filio, & de iu-
re delib.quidam euologio.gloſ allegat. l. cum quæſtio.C.de le-
ga. ſed errat ſecundum Bar.timore illius contrarij ſunt in hac l.
tres lec.in filio,cui eſt facta ſubſtitutio, prima eſt quod iſte im-
pubes immiſcuit,ſed fauore fratris conceditur ſeparatio, vt ſit
ſpeciale in fratre,iſta lect. eſt falſa. Nam ratio literæ eſt quod
ab inteſ.poteſt ſeparare bona, ſed bonis immixtus non habet lo-
cum ſeparatio ab [illegible].ergo lec. fal. & hoc tenet glo.l.1.§ præ-
terea,de ſe.bo. Secunda lect.eſt quod iſte impubes immiſcuit,
ſed beneficio reſti.in integ. fuit abſtentus,iſta lec.eſt incongrua,
quia littera loquitur de ſeparatione concedenda ſubſtituto, ſed
ſecundum iſtam lec. loquitur de ſeparatione conceſſa pupillo
qui ſeparauit bona ſua a paternis ope reſtitutionis. Tertia lec.
eſt quod iſte impubes fuit exhæreditatio, & ſic nulla eſt immi-
xtio bonorum ex perſona eius,& hanc tenet Din. Iac.de Are.&
Iac.de Ra.Cyn.& Ra.& Bar.audeo dicere ſalua veritate, quod
iſta opinio,non eſt vera,quia ſequeretur quod exiſtentia ſui in-
ſtituti confirmaret exhæredationem ſui exhæreditati: quod pu-
to falſum,nam ſequeretur, quod ſi pater vnum filium inſtituit
alium exhæredat ,quod exhæredatus remanet exhrdatus & in-
ſucceſſibilis,niſi per querelam inofficioſi;quod falſum eſt,cum
iſta repudiatio reducat rem ad cauſam inteſtati ſaltem in effe-
ctu.vnde.ll.quæ loquuntur de exhæredatione confirmanda , re-
quirunt efficacem aditionem. Nam ante non eſt quis obligatus
ad ſuſcipien.ius querelæ intentandæ, vt ſ̃.de inoff.teſt.Pap.§. ſi
conditioni ,quia ergo exiſtentia ſui hæredis non confirmat ex
hæredationem, remanet impubes præteritus, vnde ſubſtitutio
eſt nulla,ut J.eo.ſi quis ei in §.fi.Et ideo pono ego quartam lec.
ꝙ hic erat inſtitutus vterque pubes,& impubes, & vterque omi
ſit.vnde ſuorum exiſtentia confirmat tabulas pupillares & iſte
eſt intellectus ſine ſcrupulo procedens. Nam ſecundum præce-
dentem lect. exiſtentia ſui hæredis confirmaret odia filiorum :
quod eſt expreſſe contra mentem litteræ. Extra contra hoc op
pon.nam ibi ſunt plures hæredes,exiſtentia non operatur, vt J.
ad Treb.apud Iulianum,§.idẽ Iul.Sol.illud eſt verũ,ubi inter in
ſtitutos eſt inſtitutus aliquis extraneus. ſecus,ſi oẽs ſunt ſui,non
iure ſuita.nam illo caſu iuri ſuitatis non derogat numerus inſti
tutorum,ſed qualitas hæredum.Ita vult gl. Azo.in l.quidã eulo-
gio,in fin.Sed quæ eſt ratio dñæ. Reſpondet Bar.quando extra-
neus inſtituitur , hoc fit ex voluntate teſtatoris. ſed quando fi-
6 lius , hoc ex neceſſitate † & actus factus ex voluntate derogat
prouiſioni legali,ſed non actus neceſſarius,vt l.vlt. C.de pac.cõ.
Barto.Sed contra hoc op.quod licet extraneus ſit cohæres, non
ceſſ. exiſtentia ſui. vnde videtur ob. C. de iure deli.l.ſi fratris.
Reſpondet Bart. quod aut loquimur in his,quæ ex teſtamento
dependent,ſicut ſunt tabulę pupillares,& tutelæ,& ſimilia,tunc
extraneus cohæres facit ceſſare exiſtentiam ſui. aut loquimur
in his quę non dependent ex auctoritate teſtatoris,ſed ex diſpo-
ſitione legali,vt in iure tranſmittendi, tunc operatur exiſtentia
circa tranſmiſſionem,& ſimilia,vt d.l.ſi fratris.& ſi dicis ſi tranſ
mittit, ergo vi ex teſtamento tranſmittit, Reſpondeo quod te-
ſtamentum non eſt propter ea cauſa tranſmiſſionis,licet ſit titu
lus acquiſitionis . Sed contra Bar.ſic op.l.ſi fratris, loquitur in
ſuo,& emancipato. tunc arguo, emancipatus eſt de neceſſitate
inſtituendus,ne rumpat per contra tab. ergo neceſſaria inſtitu-
tio emancipati non habet impedire exiſtentiam ſui hæredis in
aliquo.vnde quantum ad l. ſi fratris, facere dñam inter ea quæ
ex teſtamento dependent, & alia videtur dña falſa conuincen-
7 do Bar.ex ſe ipſo.† Deinde in concludendo dic quod exiſtentia
ſui hæredis quãdoq, conſideratᷓ reſpectu hęredi.paternæ,& hoc
tripliciter. Primo modo reſpectu inſtõnis. Secundo reſpectu fi-
deicommiſſi vniuerſalis, vt inf. ad Trebel.ita tamen § ſi pater.
Tertio modo reſpectu legatorum,vt hic in ſi. iſtius l. & l.cum
quaſi §.ſed & ſi quis J.de fideicom.li.Item conſideratur exiſten
tia reſpectu hæredi.pupillar vt hic. Item conſideratur exiſtentia
reſpectu alterius commodi.& hoc dupliciter. Vno modo reſpe-
ctu commodi,quod procedit cũ damno tertij, vel reſpectu cõ-
firmationis tutelæ teſtamentariæ. & in hoc Moderni tenent ꝙ
tutelæ confirmentᷓ. Sed antiqui tenebant quod ſit neceſſarius
tutor Attilianus,vt l.ſi nemo,de te.tut.& inſti.de Atti.tu.in prin.
Quandoque reſpectu alterius commodi.quod põt percipi ſine
8 alterius iniuria,vt in hoc exemplo.† ſtatuto cauet quod bannitus
non poſſit reuerti ad ciuitatem, niſi habita pace ab hæredibus
occiſi.Modo filius occiſi abſtinet ſe ab hæreditate paterna.quę-
ritur,an poterit facere pacem? & dicit Bar. ſic,quia eſt cõmodũ
filij,& non eſt,quid hæreditarium vnde exiſtentia ſui hæredis ſuffi
cit huic filio,ar.l.pro hærede.§.ſi pulchri,de act.hæ & l.pe. de ſe-
a pulc.viol.hoc credo verum, a quia ſtatutum facit mentio.de hæ
rede,naturali contemplatione,non contemplatione bonorum.
& ideo proprie hoc pertinet ad filium , quia licet non ſit hæres
in effectu: habet tamen ius agnationis inſeparabile,& ius vindi-
ctæ,vt ſupra de pact.ius agnat.

ADDITIO.

a Verum. Vide contrarium tenentem Fran. Are. hic in 7.col.ante med.ſed
tu tene deciſionem Bar.quæ eſt communis,quam confirmat.vt per domi-
num Iaſ.May.hic,vide etiam in ſimilib terminis Fran.Are.in l. Gallus.§.
quidam recte,& in §.etiam.ſup.de lib.& poſth.

1 LEX XIIII.

Tempus a iure limitatum per teſtatorem extendi non poteſt.

1 In pupillari. †Tempus a iure limitatum per teſtatorẽ
extendi non poteſt.hoc dicit. No.& bene
no.illam l.cum glo.In glo.quia,in fi.iſta gl.ponit quibus modis
pupillaris ſubſtitutio finiatur , & adde idem teſtamento patris
rupto per querelam in totum,vt l. Papinia. § ſed nec impubes.
Item ſi alio quocunque modo iur.ciuili paternum euaneſcat in
totum,vt ſupra eodem.l. 2. § ſed ſi eos.Item expirat ſi pupillus
moriatur,vel emancipetur ante mortem patris, vt inſti. de pup.
ſub.in prin.Cyn.& inſr e.cohærede.§.cum filiæ.

LEX XV.

1 *Effectus variatur ex temporum diuerſitate.*
2 *Ius commune extenditur magis,quàm priuilegium.*
3 *Priuilegij natura eſt , ut reſtringatur ad id , quod eſt in poteſtate priuile-
giantis.*
4 *In directa ſubſtitutione fructus extantes veniunt.*
5 *In habentibus ſymbolum id eſt ſimilitudinem,facilior eſt tranſitus.*
6 *Identitas formæ arguit identitatem eſſentiæ.*
7 *Argumentum de perſonis ad tempus valet.*
8 *Dictiones de,& per,quomodo operentur.*
9 *Tacitum dupliciter ſumitur.*
10 *Tempora legalia an poſſint minui,vel augeri.*
11 *Contrahentes an poſſint renunciare præſcriptioni ſtatutariæ , & ſic ſe in
perpetuum obligare.*

Centurio. Compendioſa ſubſtitutio facta a milite dire
ctis verbis valet tempore pupillaris ætatis
iure ſubſtitutionis pup. Sed tempore pubertatis valet iure mi-
litaris ſubſtitutionis,in qua veniunt bona teſtatoris cum fructi-
bus tunc extantibus & non bona impuberis. hoc dicit. Vel ſic.
Ex diuerſitate temporum ſubſtitutionis variatur effectus,& cõ
pendioſa facta a milite facit digreſſionem de directa pupilla-
ri ad directam militarem.hoc d. In tex.ibi, ſubſtituit,ſupple, &
& deceſ. ante Centurio, & deinde filius ante xxv.annum, & q̃-
ritur quid iuris de iſta ſubſtitutione.In tex.ibi,ętatem,ſcilicet pu
pillarem mortuo filio J.xxv.annũ. In tex.ibi,ex priuilegio , hãc
ſubſtitutionem appellamus militarem.In tex.ibi,duntaxat,quia
priuilegium non debet derogare legitimis ſucceſ. filij puberis
in alijs bonis,quam ipſius mili.argu.ſupr.de admi.tut.impube-
ri.In tex.ibi, directo. per omnia tempora.quod ſecus eſt in Pa-
gano.In tex.ibi,iure communi.q. d. non ex priuilegio militari,
nam idem eſſet in Pagano.Din Not. hic quod eadem ſubſtitu
tio pro parte temporis valet iure communi, pro alia parte ex vi
1 priuilegij.† Secundo not quod ratione diuerſitatis temporum
variatur effectus. Tertio not. quod vna directa digreditur ad
2 aliam directam ſubſtitutionem. † Quarto not. quod ius com-
3 mune extenditur magis quam priuilegium. † Quinto not.
quod natura priuilegij eſt,vt reſtringatur ad id,quod eſt in po-
4 teſtate priuilegiantis. † Sexto ,& vltimo, not. quod in directa
ſubſtitutione veniunt fructus extantes. Item not.quod hæc cõ
ditio,ſi ſine liberis deceſſerit,inſerta ſubſtitutione directę,non
facit eam fideicommiſſariam. Item no.quod compendioſa ſub
ſtitutio attenta ſua propria natura eſt ſubſtitutio directa. & ius
directum eſt plenius,quam ius fideicommiſſi ; quod apparet in
eo,quod dicitur hic de fratribus coniuncta. l.mulier.§. alia cau-
ſa eſt.infr.ad Treb.Opp.& videtur quod ſubſtitutio compendio
ſa facta verbis directis expiret adueniente pubertate. vnde vide
tur ob.ſupr.e. l. verbis ciuilibus. Sol. ibi ,quando fit ſubſtitutio
compendioſa a Pagano hic quando fit a milite. Sed contra
hoc op. non hic dicitur quod ſubſtitutio variatur, & quod de
pupillari fit tranſitus ad militarem. Contra , quia eadem ſub-
ſtitutio variari non debet, vt not.in d.l.verbis ci. Solutio.conce-
do quod non debet variari de directa in fideicommiſſariam.
5 ſed bene poteſt variari de directa in directam, † quia in haben-
tibus

tibus ſymbolum.l.ſimilitudinem,facilior eſt tranſitus,vt inſ. de accep.l ſi acceptilatum,& de re ven. in rem. §. quæcunque,ſecundum Bar.declara,quia ſubſtō directa , & fideicommiſſaria ſunt ſpecies oppoſitæ,arg.inſ.ad Treb.l.ſi hæres. Sed vna directa cum alia directa non ſunt ſpecies oppoſitæ,ſed habent adinuicē ſimilitudinem. & ideo facilius fit tranſitus. & illud eſt no propter dicenda. Tertio oppo. & vr quod imo fiat tranſitus de directa ad fideicommiſſariam.vnde videt̃ ob.C.eo.l.precib. Sol.dicit glo.ibi ſpeciale,quia mater erat in medio; vnde militaris directa fauore matris obliquatur . an autem idem, ſi frater eſſet in medio,dicam infra eo.l.Lucius. Tu dic quod in l.precib. ſubſtō erat facta per verbum commune.vnde licet alias interpretetur directa,tamen fauore matris interpretatur fideicommiſſaria,ſecus autem,ſi ſint verba,vel aduerbia ita præciſe directa,qđ nullo modo ſalua ratione ..ſta ſermonis poſſint obliquari.vnde in caſu l.noſtræ etiam ſi mater eſſet in medio,valeret ſubſtō iure militaris recte , quia hoc facit ius & ppriãs verborum directorum . Quarto opponitur , & videtur quod in ſubſtitutione non veniant fructus percepti iudicio teſtatoris. vnde uidetur ob. infra.ad Treb l.in fideicommiſſaria,& l.mulier. Soln. concedo in ſubſtitutione fideicommiſſaria vt ibi ; ſecus in directa, vt hic. quod eſt no. Et no.quod idem eſt de fructibus. quod de ipſis reb. teſtatoris . ſic ſup.de pig.l Paulus. Ex gloſſ. huius l primo collige diſtinctionem de ſubſtitutione compendioſa, quod aut fit a milite,aut a Pagano. Si a milite,& mater non eſt in medio,ſerua hanc l. Si autem mater eſt in medio, diſtingue inter verba præciſe directa , & adhuc ſerua hanc l.& inter verba communia ; & tunc ſerua l precib. Si autem fit Pagano, tunc ſerua l.verbis ci.& quid ibi no.ſup. eodem,& de hoc etiam no. inſti.de pup. ſub. §. qua ratione , in glo. mag. Quæro hic de iſta q. Paganus facit teſtamentum,& inſtituit ſibi hæredem filium pupillum,& dixit ita,ſi filius meus ſine liberis deceſſerit, talem ſubſtituo. Modo iſte deceſſit in pupillari ætate, contenditur de eius hæreditate, quia ſubſtitutus dicit , quod iſta ſubſtitutio. inſ.tempora pupillaris ætatis debet cenſeri pupillaris . vnde dicit ipſe,omnia bona ad me pertinent,vt per hanc l ,. reſpon. & l.ſed ſi plures,§.ad ſubſtitutos.aduerſarij dicunt, quod iſta ſubſtō eſt omni tempore fideicommiſſaria. quæritur quid iuris. Gl. hic dicit quod iſta ſubſtitutio cum ſit vna quæ tempore eſt eadem in fideicommiſſa.ne fiat diuiſio voluntatis & ne eadem ſubſtō cenſeatur diuerſo iure.nec ob.inſ de condi.& demon. patet Seuerinam.§ conditionum,quia ibi non erat vna diſpoſitio,ſed plures.ſ. tutelæ,& curæ.hic autem erat vnus actus tantum diſponens,& vnus actus tantum diſpoſitus.Item non ob.ſup de hær. inſti.l. t. §.qui fideicommiſſariam, quia ibi erant plures diſpoſitiones diuerſorum teſtamentorum.& ideo non mirum,ſi variatur effectus.vt l.ſi ſeruo fideicom.eo.tit. hic aũt erat idē teſtōr,

6 modus & ea.formæ ſubſt.† & certum eſt quod identitas formæ arguit identitatem eſſentiæ. Item non ob.hæc l.Centurio,vbi fit digreſſio vnius ſubſtōnis ad alteram , quia concedo quod fit digreſſio directæ ad directam , ſed nō directæ ad fideicommiſſariam. Idcirco igitur in q. propoſita non valet ſubſtitutio iure directo,quia non poſſ. poſtea obliquari, nec dimittere primordialem naturam,quam ſibi aſſumpſit, ut no.in l. verbis ciuilib. Et iſta eſt opi.communis,ſecundum quam ego ſæpiſſimè con-

a ſului,& ita communiter conſulunt doc.a Sed gl.inſti.de pu.ſub. §.qua ratione,eſt in quadam opin. ſingulari.ſ. q̃ iſtā non ſit vna ſubſtitutio,ſed plures.ſ.pupillaris in pupillari ætate,ſed poſtea eſt fideicommiſſaria.Et ex hoc ſequitur , quod quamquam mater eſſet in medio, vel quicunque alius agnatus, vel cognatus , tamen ſubſtitutus eos excluderet mortuo filio in pupil.ætat.vt infra e.l.Lucius,de inoffic.teſt.l Pap.§.ſed nec impuberis. Iſtā opi. tenuit Cyn.in conſulendo,vt ipſe recitat , in l. precibus in additionibus. & pro iſta opin.videtur. caſus in capit. ſi pater,de teſt. lib.6. Item,& ratio illius tex hoc d.nam cum directa interpretatio poſ.conuenire verbis, & perſonis , debet ſubſtitutio cenſeri directa.ita dicit ille tex. & ad hoc,quia dubia ſubſtitutio interpretatur directa,vt no.ſup.in l.verbis,in fi glo.iſtam c.pi. poſt lōgam diſputationem approbat Io.An.in d.c. ſi pater, in nouella. Ego non recedo a dictis antiquorum,& ab opi.prima, quia vnitas ſermonis non recipit interpretationem plurium ſubſti.Non ob. ca. ſi pater, quia ibi teſtator appoſuit verba directa. l. verbū mortuatur.ſecus autem,ſi apponeret verbum ſubſtituo, quod eſt commune,vt ſ.eo.iam hoc iure, & hoc vult dicere tex. in d.c. ſi pater,dum dicit,& cōuenit verbis.ſ.direct Ita reſpondet Gui. de Cu.ad illud c.in l. precib. in materia compendioſæ. prædicta ſunt vera, quando teſtator non deſtribuit tempora : ſecus, ſi diſtribuit tempus pupillaris ætatis a tempore pubertatis, vt quia dixit Si filius meus deceſſerit in pupillari ætate,vel poſtea quandocunque , talem ſubſtituo, nam tunc iſta ſubſtitutio eſt bimembris, non vnimembris. & ideo importat plures ſubſtitutiones,vt eleganter no.gl.in l. precibus, & in hoc omnes cum ea concordant. Sed quid ſi teſtator appoſuit verbum diſtributiuum , ſed non diſtinctiuum temporum,vt quia dixit, quandocunque filius meus deceſſerit, talem ſubſtituo,videtur, q̃ idem ſit,ac ſi nominatim diſtinxiſſet ætates, vt ſ.qui.mod.vſusfr.amit. l.ſi cum in annos. Et hoc tenet Iac.de Are.§. ita intelligit gl.quæ eſt in §.qua ratione,quod illud operatur dictio diſtributiua, ſc. quandocunq;,tu contradicas,quia iſta eſt diſtributio vniformis, vnde cum non diſtinguat inter ætates,per conſequens nec inter ſpecies ſubſtitutionum.Non obſ.l.ſi cum in annos fateor enim q̃ iſta dictio eſt diſtributiua,& hēt in ſe reuolutionem temporis, vt l.Titius, de excu.tutor.tamen habet vniformiter diſtribuere omni tempore,nam in l. ſi cum in annos,vniformiter diſtribuit

7 & vniformiter repetitionem inducit, & arguo de perſonis ad tēpus.† Nam ſi inter perſonas diſtributiuum diſtribuit vniformiter ſupra eodem iam hoc iure.§.ſed ſi aliter in ratione ſui; ergo idem debet eſſe inter tempora,vt l. qui plures. infra eo.& quod dixi in verbo ſubſtituo,idem dico de verbo perueniat,& de quocunque verbo communi, id eſt quod poſſit recipere interpretationem directæ,& fideicommiſſariæ ſubſtitutionis. idem etiam dico de verbo deueniat,licet quidam dicunt,quod illa præpoſitio de, auget ſignificatum , & ſic ſit verbum directum,vt no in c. Raynutius,de teſta.per Inn tamen dico,quod eſt cōmune;tantum eſt dicere deueniat,quantum perueniat,vel perueniat,vt in

8 prima conſti. feud.tit qui feud.dare poſſ.§. a con.ſ.rect.† Nec plus operatur dictio de,quam per,cum ſyllaba.per.perfectionem,& plenitudinem notet,vt l. Vrbana.§.pernoctare,de ver.ſi vnde cū nō poſſit reddi ratio , quare dēt plus operari ſyllaba,de,quã per, non debemus dicere,quod ibi nulla eſt ratio diuerſitatis,vt ſup. de hære. inſti. Sabinus.vnde facientes hanc diuerſitatem carent intellectu . Quæro, quando mater eſt in medio,vtrum ſub vulgari expreſſa contineatur tacita pupillaris.glo.dicit,quod nō cōtinetur. alib vero dicit, quod continetur:tamen non habet efficaciam contra matrem.ita dicit gl.in l.fin.C. de inſti.& ſubſti.In hoc ſunt opin.variæ. quidam enim dicunt , quod ſi continetur, idem operetur tacitum, qđ expreſſum , vt l.cum quid,ſi cer.pe. Sequitur ergo,quod continetur.ex hoc ſequitur aliud,quod ſi mater erat in medio,ſed deceſſ.vel repudiauit hæreditatem filij, & ſic nunc non eſt in medio , quod nihilominus ſubſtitutus repellatur non ratione matris, ſed quia tacita pupillaris ab initiō non fuit incluſa. & hoc probatur per iſtam gloſſ. quæ eſt in hoc magis ſingularis quam aliqua alia Et iſtam opin. tenet Cy.in l. precib.licet non alleget hanc gl.. Alij dicunt,quod tacita pupillaris includitur,tamen contra matrem non habet efficaciam , & ex hoc infertur, q̃ matre poſtea ſublata de medio admitteretur ſubſtitutus poſtea ex tacita pupillari,vt in d.l.fi.de inſti. & ſubſt. & tu dicis.idem operatur tacitum,quod expreſſum.dicit Bar.q̃ hoc non eſt ſemper verum,& ita firmat,ſ quod includatur , ſed non efficacia reſpectu matris, ſed bene cum efficacia reſpectu vltimorum,ſeu remotiorum.† Ego reſpondeo ad arg.de tacito,

9 & dico,q̃ duplex eſt tacitum,quoddam eſt tacitū ex l.præſump. & tunc iſtud non operatur idem, quod expreſſum,quando talis perſona eſt in medio, quam lex non vult excludere per ſuā præſumptionem. quoddam eſt tacitum,quod poteſt probari ex indicijs & coniecturis,& tunc dico,quod illud idem operatur,qđ expreſſum.& ex hoc infero, q̃ tacita ſubſtitutio probata per cōiecturas , & indicia voluntatis excludit matrem,ſicut expreſſa; & hoc tenet glo.in l.precibus,& de te.mil in teſtamento,& Cy.

10 hoc tenet.ſup.eo.l.iam hoc iure,verſ ita enim.† In iſta conſuluit quæſi, an tempora legalia poſſint minui , vel augeri.minui poſſunt,vt inſ.eod.l.ſi ita quis.non augeri,puta,vt non curat tēpus app.vel præſcrip.vt liceat vlteriori tempore,quam ſit a lege ſtatutum,appellare,vel præſcribere,licet d. Rayn.dixerit,quod liceat per l.quod ſi noluit.§.ſi quid ita, de ædil.edict. Tamen credo contra per l.in pupillari.ſup.eo.& hic per locum a ſpeciali. Non ob.§.ſi quid ita,quia ibi de quodam tempore datur a lege in ſubſidium,ſeu delectum peti contrahentium,ſiue in ſubſidium omiſſæ promiſſionis ab homine, & ſic inuenies in omnibus legib. dicentib q̃ poſſunt augeri.Old.& Cy.hanc quæſtionē habuit de facto,an contrahentes poſſint renunciare præſcriptioni ſtatutariæ,& ſe in perpetuum obligare,& vides,quod iſti doc. dicũt,q̃ non,& patet per ſupraſcripta. Item nota, quod ſi per conſtitutionem eccleſiæ ſunt limitata tempora ad appellationem,quod iſta tempora non poſſunt prorogari per conſenſum partium,& do tibi optimam concor.ſcilicet gloſ.ord.C.de iudi.l.properandum,in prin.vltimo quæ ſint verba directa , & quæ communia & quæ obliqua,vide hic Bar.in l.

ADDITIO.

a Conſulunt doc. Vide Ioan.de Ana.in conſ 46.& Raph. Fulg in conſ. 33. & Raph.Cu.in conſ.1 & in conſ. 16.& vide d.no Fran Are. hic in fin. 15. col.& nonnullas remiſſiones, quas ibidem ad eum dedi in apoſtil.

LEX XVI.

Si quis. Poſterius dictum derogat priori.h.d. Vel ſic.poſteriora prioribus detrahunt.h.d. Not quod nouiſſima ſcriptura eſt ſeruanda.concor.C.de pac. l. pacta nouiſſima.

1 *Non dicitur diuerſo tempore fieri, quod ſit continuatis horis.*

2 *Momentum, quo actus perficitur, debet attendi, & ſecundū illud iudicari.*

Caſus

3 *Caſus in quibus tempus computatur de momento in momentum, quot ſint.*
4 *Prætor non poteſt facere quem hæredem, licet conferat iura hæredum.*

§.Si ſuo. Poteſt pater primo teſtari ſibi, deinde ex interuallo teſtari filio. hoc primo. Si pater fecit teſtamentum ſibi, & filio, & poſtea reuocat teſtamentum ſuum, etiam teſtamentum filij reuocatur. hoc ſecundo. Teſtamentũ, quod vitio præteritionis eſt nullum, non reſcindit teſtamentũ, præcedens, nec ſubſtitutionẽ pupillarem. h.d. ſecundum reſponſum eſt ibi, nam ſi. tertium ibi, ſed ſi. In tex. ibi, ſuo ſcilicet patris. In tex. ibi, hora, vel die, non eſt vis. In tex. ibi, ſecerit id eſt pupillariter ſubſtituit. No. quod ſecundum teſtamentum, quod ẽ diuerſi teſtatoris, iure, intellectu non rumpit primum alterius teſtatoris: ideo pupillare non rumpit paternum. Secundo no. quod ſecundum eiuſdem teſtatoris rumpit primum, & quicquid dependet a primo. vnde teſtamentum patris ſecundo loco factum rumpit primum teſtamentum eiuſdem, & pupillarem ſubſtitutionem. Tertio no. quod nullum non rumpit aliquod, quia ſicut præteritio filij in ſecundo teſtamento facit primum teſtamentum non expirare: ita ſimiliter non expirat
1 ſubſtitutio pupillaris. In glo. op. ibi, hora continuata. † No. quod non dicitur diuerſo tempore fieri, quod fit continuatis horis. ad hoc eſt arg. J. de adul. quod ait l. 3. §. fin. & tene menti. [illegible] quam horam ponet tabellio in inſtrumento; pone, quod [illegible] mediam noctem incepit ſcribere teſtamentum, & poſt me[illegible] noctem conſũmauit. dic, quod debet poni tempus actus [illegible] nati, non inchoati. a Inno. hoc tangit de offi. dele. c. con[illegible]. † Vnde debet attendi momentum, quo actus perficitur, & ſecundum illud momentum iudicari, quod eſt no. & vidi de
3 facto. † & quot ſint caſus, in quibus tempus computatur de momento in momentum, vide gloſ. in l. 3. §. minorem. ff. de mino. In fin. eius glo. de hoc no. inf. eo. patris, & filij. & dic, vt ibi Quero qualiter intelligitur iſte ver. ſed ſi ſecundum. &c. Gl. dat duos intellectus. Primus eſt, quod illa verba, ſi ſe viuo, &c. ſint verba teſtatoris: & tunc eſt hic caſus, quod vulgaris ſubſtitutio non poteſt fieri filio præterito, ſed de hoc intellectu miror. nam hic præcedebat filij inſtitutio retro facta. cum ergo poſſit ex interuallo ſubſtitui pupillari, quare nõ poteſt ſubſtitui vulgariter ex interuallo? Reſpondeo, quia vulgaris ſubſtitutio eſt præciſe teſtm̃ patris, & ideo non põt fieri diuerſo contextu: & iſtud no. & neſcio, ꝙ alibi ſit. tamen tex. non fundat ſe in iſta ratione, ſed fundat ſe in præteritione. quomodo ergo poteſt in hoc ſe fundare, cum præceſſerit inſtitutio filij, & iſta ſecunda non ſit inſtitutio. ſed ſubſtitutio? nam filius inſtitutus poteſt a gradu ſubſti. præteriri, vt ſup. de lib. & poſth. l. ſi filius a primo §. quod vulgo. & ideo iſte tex. intelligitur ſecundo modo, quod illa verba, ſe viuo, ſint verba l. Et caſus ſit iſte, quod in ſecundo teſtamento fuit aliquis inſtitutus pure, & in primo gradu certe iſta inſtitutio eſt nulla, licet filius præteritus decedat viuo teſtatore, & ad hunc intellectum reſpicit quaſi tota gl. ab illo ver. & nota vſque in fi. gl. & reprehenditur gloſ. in vno dicto, dum dicit, ꝙ ſi poſthumus eſt præteritus in ſecundo teſtamento, non rumpitur primum. imo rumpitur, quia ſm̃ teſtm̃ tenuit a prin. de iure ci. vt ſ. de iniu. teſt. l. 3. §. ſed ſi ſtante. & reprehendit Glo. Di. & omnes. Sed in iam nato præterito loquitur tex. noſter, quia ſecundum teſtamentum a prin. non tenuit de iure ciuili, & ideo non rumpit primum. & habetis ſimilem glo. ſ. de iniu. te. l. cum in ſecundo, & no. bene has gl. adde tamen, quod dixi de lib. & po. l. ſi filius, qui in poteſtate. In glo. ſub hac. & ibi, & dic. ſecundum ſecundam expoſi. In eo. gl. & iſtud no. vadit ad ſecundam expoſi. In ea. gl. viuo patre, quia tunc conualeſcit teſtamentum de iure prætorio. In ea. glo. poſt mortem patris, quia non conualeſcit teſtm̃. In ead. igitur illud. i. illa diſtinctione, quia indiſtincte non rumpitur primum ſecundum gl. ſed gl. reprobatur per Di. quia ſecundum teſtm̃, in quo poſthumus eſt præteritus, valet de iure ciuili, quia poterit contingere caſus, quod inſtitutus in eo hæres erit hæres de iure ciuili, cum poſſit poſthumus, non naſci, vel naſci abortus, vt C. de po. hæ. inſti. vxoris abortu, & l. quod [illegible]rum, & eſt expreſſum, ſup. de iniu. teſt. l. 3. §. ſed ſi ſtante, & [illegible]o ad poſthumum præteritum non procedit hæc glo. ſed [illegible] natum haberet locum, vt ſ. de li. & po. l. ſi filius qui in pot[eſt]ate, & l. cum in ſecundo, de iniu. teſt. ſecundum Din. & Cyn. In ead. glo. eſſe hæres. ſ. de iure ciuili, vel adire, vel pro id eſt, vel dic eſſe hæres. i. pro hærede gerere, vel adire. ſ. verbo: ſem
4 per tamen intellige de iure ciuili. In ead. † glo. tamen ſequitur, quia prætor non facit quem hæredem, licet conferat iura hæredum, vt inſti. de bo. poſ. §. quos autem. In ead. glo. pater, el ſecundo. In glo. quæ incipit, paternum, ibi, acceſſorium. No. hanc glo. quod principale non rumpitur per acceſſorium, ſed principale rumpitur per principale, & acceſſorium per principale. Sed pone, quod pater primo fecit ſibi teſtamentum, ſecundo ex interuallo fecit teſtamentum pupillare, deinde, ex interuallo fecit aliud teſtamentum ſibi, nunquid per ſecundum tollitur pupillare. videtur, quod non, quia ſubſtitutio facta in medio inter teſtamenta paterna poteſt etiam tenere cum vltimo teſtamento. Sed in hac quæſtione videtur diſtinguendum, aut vltimum teſtamentum eſt factum ex interuallo a teſtamento pupillari, aut ſtatim, vt ſi ex interuallo, non valet, quia licet nõ ſequatur primum. i. non ſit eius ſequela: tamen vitiat propter conuerſum ordinem ſcripturæ. ſ eo. l. 2. §. prius. Si autem ſtatim, tunc ceſſat vitiatio talis, & ideo tunc forſitan valeret ſm̃ Cyn. in additionib. imò ſine forſitan, quia cum ſimul fiunt, vnicum eſt teſtũ patris, & filij. & ideo ſicut valet paternum vltimo factũ, ita pupillare, quod eſt eius pars, & ſequela. Sed vbi eſt interuallum, ibi teſtm̃ pupillare intelligitur eſſe de appendicijs primi teſtamenti, & inde ſumpſit principium, & ideo rupto primo teſtamento per vltimum, rumpitur pupillare tanquam ſequela primi teſtamenti, vt in noſtro. §. facit iſta gl. ad id quod no. gl. de ru ptura numeri, de conſti. c. cum M. Ferrarienſis. Bald.

ADDITIO.

a *Inchoati. Adde Fran. Are. hic in 2. col. ver. ſed quæritur, & d. Alex. de Imol. in l. ii ver. no. tamen, cum concor. per eos traditis.*

LEX XVII.

Subſtitui. Poteſt poſthumus iam nato pupillariter ſubſtitui. h.d. In gloſſ. dic ibi, ſubſtitui. imo inſtitui. Petrus. In ea. glo. l. vnica. dic vt not. in l. ſi pater filio, in fi. inf. eodem titulo. Bald.

LEX XIX.

1 *Ius patris potius, quam filij quantum ad qualitatem hæredis ſubſtituti inſpicitur.*
2 *Fauore libertatis, & pupillaris ſubſtitutionis cogitur quis vendere partem ſuam.*

Si ſeruus. Seruus cõmunis pupillariter ſubſtitutus a patre redẽptus erit hæres neceſſarius: ab impubere redemptus erit voluntarius: a neutro redemptus nõ poteſt ad libertatem peruenire, niſi alteri domino offerat partem æſtima
1 tionis ſuæ. hoc d. † Not. in iſto principio quod quantum ad qua
2 litatem hæredis ſubſti. inſpicitur potius ius patris quam filij. † Secundo no. caſum ſpecialem ꝙ pro fauore libertatis, & pupillaris ſubſtitutionis cogitur quis vendere partem ſuam. hodie ſufficit ſolus fauor libertatis, vt C. de commu. ſer. man. l. 1. §. 1. In gl. ſufficit, in prin. ibi, ſola oblatio. adde hic l. 3. §. ſi pluſquam ti. de ſtatuli. & l. ſeruus hæredis, in fin. eo. tit. Vbi no. quod ſufficit ſola
a depoſitio in marſupio, vel in ſacculo, a & adde l. qui. x. Idem reſponſum, de ſol. & l. fi. §. 1. quorum leg. J. & per Bart. late in l. ait prætor. §. ſi quis, de ope. noui nunciatio. Bald.

ADDITIO.

a *In ſacculo. Iſta quæſtio eſt glo communiter reputata ſingularis in auth. vt exact. inſtan. d. in §. illud, in verſic. cum teſtetur, quæ tenet ꝙ ſufficiat in ſacculo ſignatam offerre. pro qua quæſtione etiam vide l. can. Are. hic.*

§.Si Titio. Pupillaris ſubſtitutio facta de ſeruo cum libertate derogat legato eiuſdem ſerui, etiam ſi ſubſtitutio eſt collata poſt mortem legatarii. h d. Vel ſic. Dies mortis incertus legatario non ſuſpendit inſtitutionem, vel ſubſtitutionem factam poſt eius mortẽ. h. d. cũ l. ſe. Id eſt quæ continuatur, & eſt no. & facit ad id quod dixi ſ. de hære. inſt. l. hæreditas ex die. ſ. ꝙ ſi teſtator reliquit vxo. vſumfru. in vita, & poſt mortem vxoris inſtituit alium hæredem, quod inſtitutionis ſubſtantia non intelligitur dilata poſt mortem legatarij, & vxoris, ſed ſola fructuum perceptio, quod hæres nõ ſit interim vſufructuarius, licet ſit proprietarius quo ad nudam proprietatem. & hoc credo verum, quia ſaluat intentionem teſtatoris, & etiã regulas iuris. In tex. ibi, exeunte. vide quod no. ſupr. eo. l. ſi quis eũ, in prin. In gl. ibi quo ad. ibi qui. & adde quod ibi no. Bal.

LEX XX.

1 *Inſtitutio, & pupillaris ſubſtitutio habentur pro vno teſtamento.*
2 *Aliud eſt eſſe tale, aliud haberi pro tali.*
3 *Codicilli nuncupatiue facti condito teſtamento in ſcriptis, dicuntur eſſe facti in ſcriptis.*
4 *Non dicitur in ſcriptis eſſe quod legi non poteſt.*
5 *Plura aliquando dicuntur vnum ſecundum quid.*
6 *Teſtamenta plura diuerſorum hominum, ſi ſunt ſcripta in eadẽ charta, & illi chartæ adſunt ſeptem ſigilla, illa non ſufficiunt ad omnia teſtamenta.*
7 *Vbi aduerſatiua, ſed iungitur copulæ, &, importat ſimilitudinem.*

Patris & filij. Teſtm̃ paternum, & pupillare reputatẽ pro eo. & vna ſolemnitas ſufficit quo ad vtrunq; ſimul factum: & m̃ poteſt pr̃ ſibi teſtari in ſcrip. filio p nuncupationẽ, & econuerſo. h. d. In tex. ibi, valebit. ſubaudi paternum, & pupillare. Din. In tex. ibi, ſufficiunt, ad teſtm̃ filij vno contextu factum cum teſtõ patris, vt ſupr. eod. l. ſi quis cum §. ſi
5 ſuo, In tex. ibi, adhibitis legitimis teſtibus. † No. hic quod inſtitutio, & pupillaris ſubſtitutio hr̃ pro vno teſtõ. non dicit littera, quod ſit vnum teſtm̃, ſed hr̃ pro vno. ſimile. J. de ver. ſign. l. mer
2 cis, & ibi no. † & licet aliud ſit eſſe tale, aliud haberi ꝓ tali, iſtud eſt verum quo ad facti narrationem, non quo ad iuris diſpoſitionem, quia idem eſt, hoc notabile ponit Bar. in l. ſi maritus, el 2. infr. de adul. Opp. & vr̃ ꝙ ſint duo teſtamenta, cum poſſint fieri diuerſis horis, & non requiratur continuus actus. unde vr̃ ob. ſup. e. l. ſi quis eum. §. ſi ſuo. So. dicit gloſ. ꝙ ſimpliciter non ſunt

vnum

vnum teſtm̃, ſed ſecũdum quid dicunt̃ vnum teſtm̃, & ſm quid dicunt̃ plura. Dr̃ enim vnum, quia ab vno.i.a patre procedit; & ſic eſt vnum reſpectu vnius cauſæ efficientis. Item vr̃ vnum reſpectu vnius ſolemnitatis, quia in vtroq; ſimul facto ſufficiunt ijdem teſtes, & eadem ſignacula; & ſic dicit̃ vnum reſpectu cauſæ formalis. Tertio dr̃ vnum reſpectu conſiſtentiæ, quia rupto paterno non conſiſtit pupillare, vt ſup.eo.l.ſi quis cum.§.ſi ſuo. Quarto dr̃ vnum reſpectu iuris accreſcendi, vt inſ.de acq.hæ.qui patri. Et no.ꝙ adeo dr̃ vnum, ꝙ ſi pater ſibi teſtatur in ſcrip. filio, per nuncup.nihilominus in ſcriptis dr̃ eſſe factum pupillare,
6 ſicut paternum,† ſicut dr̃ de codicillis nuncupatiue factis condito teſtõ in ſcrip. qui dñr eſſe facti in ſcrip. cum ſint pars teſti.& hoc ideo, quia teſtm̃ paternum trahit ad ſe pupillare, arg.inſ.de iur.codi.quædam, & petet̃ ex pupillari bonorum poſſeſſio ſecũdum tab.directo, non vtiliter ſm nuncupa.vt inſ.de ſecun.tab.ſi ita §.ſi.non ergo eſt in aliqua parte huius l.diſconuenientia, ſed in qualibet parte probat ꝙ vnum eſt teſtm̃ Iac.Raue.& Cy. quod
4 non credo verum,† quia non dr̃ in ſcrip.ꝙ legi non põt, vt l.prima, poſt prin.ſup.de his quæ in teſta.delen. vnde licet quantũ ad iu. intellectum idem ſit teſtm̃ tñ quantum ad ſcripturam, quæ in facto conſiſtit, non eſt idem, nec competeret huic ſubſtituto beneficium edicti diui Adri. quia non fundat ſe ex notorio alicuius ſcripturæ, prout requirit̃ illud edictum.m̃ ſm opi Iaco. & Cy.beneficium illud competeret; quod non credo verum. Eſt teſtm̃ patris & filij quoad quid ſunt plura. Primo.n.ſunt plura quãtum ad plures hæreditates, vt ſup.eo.l.ſed ſi plures.§ ad ſubſtitutos. Secundo ſunt plura quantum ad expugnationes, quæ fiunt iudiciaria authori.non ipſo iure. Nam pro parte põt reſcindi paternum, & in nullo reſcinditur pupillare, vt inſ.eod. ſed ſi contra. Item ſunt plura, quia poſſunt fieri diuerſis temporib.incipiendo tamen a priori.i.a paterno teſtamento, vt l. ſi quis eũ. §.ſi.Item ſunt plura quantum ad pluralitatem modi, ſeu formę, quia poteſt vnum fieri in ſcrip.aliud ſine. Item plura quantum
a ad diuiſionem iuris adeundi & repudiandi, vt ſup.ſi filius qui patri, & inſ.de acquir. hæred.quæſitum.† Et ſic no.quod aliqñ plu
6 ra dicuntur vnum ſecundum quid, non tñ ſimpliciter.† Sed pone, ꝙ plura teſtamenta diuerſorum hominum ſunt ſcripta in eadem charta, & illi chartæ adſunt 7.ſigilla, & ſeptem teſtes. Quæritur, an iſti teſtes, & iſta ſigilla ſufficiant ad omnia teſtamenta? hic eſt arg.quod non. Nam ſi hic eſt ſpeciale in teſtõ patris & filij, quia reputatur vnum teſtm̃, ergo in diuerſis teſtõribus ꝯtũ eſt ſeruandum. Sed Iac.de Are.determinat ſufficere per l.ſi quis ex argentarijs, §.ſi initium, ſup. de eden. Idem tenet Pe.Cy. hic in addi.Bar.format iſtam q.quando in ſcriptura continentur verba teſtium repetita. vnde ſeptem teſtes ſufficerent in teſtõ mille perſonarum ſecundum Bar.ſed certe non vadit ad hoc allegatio illius §.ſi initium. ſed volunt iſti doc. dicere ꝙ ſi ſeptem teſtes reperiunt̃ circa vnum teſtm̃, quod tacite intelligant̃ deſcripti, & repetiti circa ſubſequentia teſtamenta, in quibus non apparent teſtes. vnde illud quod dr̃ in §.ſi initium, de die, idem intelligunt iſti in teſtibus quod no. dignum. Dictum autem Bar. patuam habet dubitationem.& iſtud quod dixi, habet locum in ſcrip.contiguis, & non quæ eſſent ſcriptę in diuerſis quater-
7 nis, vel libris. † In glo.per hoc.ibi, per copulam, ſed & no. quod vbi copula aduerſatiua, ſed coniungitur cum copula, &, facit ſimilitudinem.& facit quod no.de condi.& dem.l.in teſtõ.ita & ſup.de eden.l.ſi quis §.rationes. In eo.glo ibi, quæſitum.& tamẽ ex plurib.partibus ſcriptus in eodem teſtamento quaſdam adire, & quaſdam repudiare non poteſt. j.de acq.hær.l.1..& l. ſi ſolus, & l.quidam eulogio.C.de iur.delib.Dy. Vltimo l.noſtra.arg. quod iudex poſſit ferre ſententiam principalem in ſcriptis; tamẽ ſententiam expenſarum, quæ eſt ſequela, & habet vim interlo-
a cutoriæ, poterit ferre ſine ſcriptura a per nuncupationem, argu. iſtius tex. ver.ſed ſi pater.

ADDITIO.

a Sine ſcriptura. Adde Ang.hic limitantem hoc procedere, quando dicitur interlocutoria ex interuallo lata: eſſet ſecus, ſi ſimul, & ſemel lata fuiſſet cũ diffinitiua, quia tunc non cenſetur interlocutoria, ſed diffinitiua. quam limitationem firmat Fran. Are.hic in 2.no.dicentem eſſe veram, licet Io. de Imo.vt Fran.Are.refert in d.l.Paulus, contrarium teneat.

LEX XXI.

1 *Permiſſum infra tempus, poſt tempus videtur denegatum.*
2 *In ſubſtitutione non fit extenſio temporis ad tempus.*

1 SI ita. † Permiſſum inſ tempus poſt tẽpus vr̃ denegatũ.h.d. conc.de leg. 2.ſtatu liberorum.§.j.Iac.de Are. Not.in iſta l.quod natura termini eſt iſta, quod id quod ꝑmittit.inf. terminum, poſt terminum tacite prohibet. Ego dico quod non eſt prohibitio, ſed ceſſans diſpoſitio, & ſic non ob.inf.de opt.leg.man
2 cipiorum. In tex.ibi, petere.nec adire hæreditatem. † No.quod, in ſubſtitutione non fit extenſio temporis ad tempus. In gl.dixit.ibi, ſi extraneus.hoc concor.per omnia, quia ibi in caſu nõ ꝓuiſo ſtatur prouiſioni legis generalis, quæ ſtatuit, vt cauſa non ſecuta detur conditio. ita & hic ſtatur prouiſioni legis generalis vt poſt x. ann. veniant ad ſubſtit. qui debent venire de iure. ſed nec hic, nec ibi intelligitur prouiſio ex virtute expreſſi. In eod. glo.l.quæſitum §.fin imo Pe.dicit.ꝙ ibi generaliter, & ſpecialiter quod in genere continebatur, fuit expreſ.quare in dubio nõ præſumitur expreſſum cauſa limitandi, vt ibi.hic autem fuit tẽpus expreſſum ſpecialiter, quare videtur expreſſum cauſa reſtringendi. An & adde quod no. j.eo.l.ſi mater.§.t. Bald.

LEX XXII.

1 *Impugnans teſtm̃ paternum, non debet ex pupillari commodum reportare.*

1 IS qui contratab. † Impugnans teſtm̃ paternũ, nõ dẽr ex pupillari cõmodũ reportare.h.d. Vel ſic, qui impugnat principale, non poteſt reportare commodum ex eius ſequela, quod eſt no. In glo.opponitur.ibi, vt d ctũ eſt, vel dic quod ipſe idem qui expugnat, non admittitur. ibi vero non eſt idem ipſe, qui expugnat, ſed alius, qui admittitur Ia.de Are.& no.quod iſta l. non habet locum in ſubſti
a tutione vulgari, a vt š.de hær inſti.l ſi filius ſubſtituatur.

ADDITIO.

a Vulgari. Vide Ang.& Imo.hic, & adde pro hac opinio. bonum tex.ſecundum d. Ale.de Imo. hic ad fi.in l.ex facto §.Lucius, inſ.eodem.

LEX XXIII.

1 *Ex ſubſtitutione reciproca debent admitti hæredes ſuperſtites, non autem hæredes præmortuorum, & debent admitti pro hæreditarijs portionibus.*

1 QUi plures. † Ex ſubſtitutione reciproca debent admitti hæredes ſuperſtites, non autem hæredes præmortuorum, & debent admitti pro hæreditarijs portionib. h.d. Hæc l.cum l ſeq. Din.vel ſic, reciproca ſubſtitutio includit vulgarem, & pupillarem, & ſpecies ſubſtitutionis reciprocæ nõ tranſmittitur ad hæredem.& h.d.l.cum Oldr.& Cyn. In tex.ibi, in omnem cauſam. emolumenti deferendi ex ſubſtitutione. Ia.de Are. In tex.ibi, in omnem caſum, & cę.per iſtum tex. dicit Bar. quod ſubſtitutio breuiloqua cõtinet omnes caſus directę, & fideicommiſſariæ ſubſtitutionis, quas autem ſubſtitutiones continet breuiloqua an tacitas, vel expreſſas, vide gloſ. in l. Lucius, inſ.eod. In tex.ibi, expreſſum.no. ergo, quod portio inſtitutionis dinumerat portionem ſubſtitutionis reciprocæ. Item no. quod ſemper intelligitur nomen appellatiuum, & non ꝓprium in reciproca ſubſtitutione. Cy.formuat hoc dubium š.l.proxima, quando teſtator dixit ſimpliciter ſubſtituo, nec adiecit nomen proprium, vel appellatiuum, & dimittit dubium ĩſolutum. Sed Bar.ſoluit per iſtum tex. ꝙ ſemper intelligitur nomen appellatiuum, niſi euidenter contrarium ſit expreſſum: & hoc no.& adde, quod dixi š.eo.l.ſed ſi plures, in princ.

LEX XXV.

1 *Subſtitutus poſt filios aliquo filio viuente non admittitur.*

1 SI pater. † Subſtitutus poſt filios aliquo filio viuente non admittitur. Vel ſic, extraneus vr̃ in dubio ſubſtitutus poſt mortem omnium filiorum. h.d.tex. & Glo. ſm Bar. & no. Vel ſic, nunquam admittitur ſubſtitutus, vbi ſupereſt perſona, quæ præſumpta voluntare defuncti debet antecedere ſubſtitutum.h.d.ſed deinde, ea ſublata de medio, vt hic in fin.& inſ. ad Treb.hæredes mei.§.cum ita. In tex. ibi, impuberes. pone, quod pater habebat tres filios impuberes. In tex.bon.poſſ ſ fratris præmortui.Iac.de Are. In tex.ibi, inſtitutionis, ſi expreſſa.i. ſubſtitutionis, quia duæ fuerunt ſubſtõnes ſubordinatæ, Iſta eſt clara.& plana.In tex.non eſſent.i.omnes decederent.Din. In gl. alias inſtituerit.ibi C.eo.l.pe.& inf.eo.vel ſingulis, & facit inf.eo. quidam teſtõ pro.& š.de hær.inſt, l.Lucius. Non ob. j.ad Treb. l.Lucius, §.Gaio, quia hic ſupererat frater, qui ex p̃ſumpta voluntate teſtatoris excluſerat ſubſt. ibi non ſupererat perſona, q̃ haberet excludere ex præſumpta voluntate defuncti ſm Bar.

LEX XXVI.

1 *Agnatione poſthumi rumpitur teſtamentum paternum ex ſubſtitutione, & ſubſtitutio.*

1 SI pater filium. † Agnatione poſthumi rumpit̃ teſtamentum paternum ex ſubſtõne, & ſubſtitutio, ſi poſthumus eo caſu naſcatur, quo ſe inuenit prę teritum: ſecus, ſi ſe inuenit inſtitutum. hoc d.ſm Din. In tex.ibi, ſic.i.in hac forma In tex. ibi ſcilicet teſtatori.viuẽti In tex poſt mortem impuberis.iam nati, & ſic fuit ſubſtitutio vulgaris, q̃ rumpitur agnatione poſthumi præteriti, etiam ſi ipſe idem, qui eſt præteritus, erat ſubſtitutus, ar.ſup.de hære. inſti.l.ſi filius. In tex.rumpetur, dicit glo.quia eſt natus eo caſu. qui non eſt in teſtamento comprehenſus: ex qua nota, quod ſubſtitutio vulgaris facta in vnum caſum non comprehendat alium caſum vulgaris ſubſtitutionis.ar. ꝯ. de lib. & poſthu.l.Gallus, §.& quid ſi tñ. In tex.ibi, natus, & ſic natus eo caſu, qui eſt teſtõ comprehẽſus. In tex. ibi, exiſtet. ſ. ex teſtõ, quia non poteſt dici præteritus poſthumus, qui dum naſcitur, reperitur inſtitutus, vt š. de lib.& poſthu.cum poſthuma.& ſm intellectũ glo. eſt hæres expreſſa vulgari: ſed Iac.de Rau.intelligit, quod hic fuit ſubſtõ pupillaris, & ꝙ ſuccedatur ex tacita vulgari.& ſit ſpeciale in fratre. & ſic non ob. j.de cap l.ꝙ ſi filius, quod dic vt dicam j. eod.l.ex Cur.ſm Iac.de Ra. In glo.nam exiſtente.ibi, irrito facto p̃no ſcilicet per mortem inſtituti decedentis viuo teſtatore. In ea.gl.ibi,

incertus,

incertus.ſ.iſte poſthumus ſubſtitutus. In ea.glo.ibi,inſt.de pup.
l.ſubſt.in princ.& ſic ſecundum iſtam gl.quæ dicit iſte ſubſtitu
tus eſt hæres patri,hic fuit ſubſtõ vulgaris expreſſa, qua poteſt
incipere teſtamentum,l.Gallus,circa princ.& l.j.§.pro ſecundo.
C.de cadu.tollen & l.Thais,§.Splendoforus,inſ.de fideicom li-
berta.Iac.dicit,quod hic fuit pupillaris expreſſa,quæ continet in
ſe tacitam vulgarem.& iſta tacita vulgaris non expirat, etiam
mortuo illo in vita teſtatoris,vt hic eſt caſus;& ita refert Cy. in
l.precibus,C.eo.tit.

L E X XXVII.

Si Titius. Subſtitutus ſubſtituti vr̃ vtrique ſubſtitui.ſ.inſtituto,& ſubſtituto. h. d. & no. bene hanc l.
Aut ambo ſubſtituti adeunt,& non admittit̃ Sempronius. aut
nullus adit, & admittit̃ in parte vtriuſque, & ſic ſubſtitutus vni
videtur ſubſtitutus pluribus. aut vnus adijt , alter non : & tunc
aut adijt Titius,& non admittit̃ Sempronius : aut non adijt co-
hæres Titij : & tunc in eius parte Sempronius admittit ; & iſta
eſt huius l.concluſio ſecundum Cy.& no.ſecundum Cy. in iſta
l.vltima ſubſtitutionem ad omnia præcedentia referri.

L E X XXVIII.

1 *Fictio legis Corneliæ,& poſtliminij ſunt paris potentiæ cæteris paribus.*
2 *Filius viuente patre,non dicitur habere bona.*
3 *Pater pro delicto filij non tenetur fiſco ſoluere legitimam filio debitam,niſi hoc dictetur ex forma ſtatuti.*
4 *Fictio non fingit aliquid,quod ſit iuri contrarium.*

Lex Cornelia. Fictio legis Cor. confirmat teſtm̃ filij, ſi pater ſolus apud hoſtes deceſ-
ſit,vel filius ſolus mortuo patre captus deceſſit apud hoſtes : ſe-
cus,ſi filius viuo pr̃e fuit captus , quia tũc non hꝫ hæredem nec
ex ſubſtiõne,nec ab inteſtato.h.d.l.Itẽ ſi vterq; fuit ſimul captus
ab hoſtib.ſ.pr̃,& filius,neutro ab hoſtib.reuerſo non poſſunt cõ
firmari tabulæ pupillares,ſed filio reuerſo , vel vtroque reuerſo
mor. vtriuſque tabulæ confirmantur.h.d.l.ſi pater,quæ cõtinua
tur hic,& concor.inf de cap.l.pr̃,& l.ſi filius . Et no.quod iſta l.
præmittit dictum gñale . Secundo proſequitur illud in 6.caſib.
Tertio ponit ſeptimum caſum, qui pertinet ad fictio. poſtlimi-
nij,ſecunda ibi.quapropter tertia ibi,quoniam. in l.ſi pater cap.
Secunda ergo pars hꝫ 6 caſus ſeu partes.primus in ver. quapro-
pter.vbi pater decedit apud hoſtes,impubes in ciuitate. Secun-
da ibi in ver.ſed ſi pater, vbi pater decedit in ciuitate.ſ. ciuis Ro-
manus,eo mortuo impubes fuit captus,& deceſſit apud hoſtes.
Tertia in ver.ſi vero.vbi viuo patre fuit impubes captus,& non
habet locum fictio. Quarta in ver.quare.vbi viuo patre pubes
fuit captus, & non habet locum fictio quo ad ſucceſſionem fi-
lij tanquam inteſtati.Quinta in l.ſi pater j. reſponſio. vbi ſimul
fuerunt capti pater,& filius,& deceſ.vterque ſeruus hoſtiũ.Sex-
ta in ver.niſi.vbi vterque fuit captus,ſed impubes fuit reuerſus ,
& deceſſit in ciuitate,& huculq; vſq; ad ver.quoniam,tractat̃ ,
quando hꝫ,vel non hꝫ locũ fictio legis Cor.ſed in ver.ſed qm̃,
vterq; erat reuerſus pr̃,& filius,& ambo deceſſerunt in ciuitate,
tunc hꝫ locum fictio leg.Cor.& hoc intendit vſque ad l.quidã
teſtõ.In tex.ibi,non perueniſſet,& in ciuitate deceſſiſſet. In tex.
ibi,ex ta.lege ex ea lege dr̃,quod eſt ex mente legis,vt inf.de ca.
pater.de ver.ſi. nominis,& rei.§.verbum ex leg.In tex.ibi,mox.
ſ.ſine temporis interuallo ſcḋm gl.In tex.ibi,prior pr̃.& poſtea fi-
lius ſimiliter in captiuitate.In tex.quoniam,proſequit̃ idem the
ma, qñ vterq; fuit captus teſtõ facto in ciuitate , & facit hic di-
1 greſſionem ad fictionem poſtliminij .† Et no.quod fictio legis
Corne.& poſtliminij ſunt paris potentiæ cæteris parib. No.qḋ
l.Corn.interdum confirmat teſtamentũ patris,& filij,vt in ver.
quapropter. interdum confirmat teſtm̃ filij, & non patris,quia
pr̃is teſtamentũ non indigebat fictione,vt ver.ſed ſi pr̃. Interdũ
non confirmat teſtamentũ nec pr̃is,nec filij.pr̃is,quia deceſſit in
ciuitate;& ſic ceſſat l. Corn.filij non,quia fuit captus viuo pr̃e,vt
in ver.ſi vero. Interdum confirmat teſtamentũ pr̃is, & non filij,
vt vtroq; pariter capto,vt l.ſi pater. Secundo no.tex ibi,quia nõ
efficitur,&c,ꝙ ille qui nulla bona in ciuitate reliquit,hæredem
habere non põt.& inducitur iſte tex.pro rõne,quare damnati in
ære,& perſona,de qua condemnatione habetis tex.cum gloſ.in
auth.de armis,§.ſecundo,non habent hæredem,quia nulla bo-
na in ciuitate reliqnerunt,ſed nudi exulant,vt l tutelas,§.ſi liber
2 tate.de cap. dimi. † Item no.quod filius viuente patre nulla bo-
na dr̃ hr̃e,quia viuo patre nullum hꝫ ius in legitima,vt in auth.
a de hæredi & Falc.§ ſi vero, a & no.in l.fi.de li.ca.per Dy.inf.†&
3 ideo licet filius committat maleficium,pater non tenet̃ fiſco aſ-
ſignare legitimam,vt l.Gallus,§.& quid ſi tantũ.inf.de ꝯtab.l.j.
in fi & no.per Gul.de his qui ſunt ſui iur.l.ſi qua pœna.& Cyn.
dicit qḋ ſtatuta locorum,quæ ſtatuunt ꝯtrium , ſapiunt tyranni
dẽ. Sed gl or.dicit,qḋ talia ſtatuta ſunt valida.C.de decr.decu.in
rub.li.x.vbi glo.h.d.& non eſt alibi,& ſemper allego . Sed quæ-
ro , pater tenetur aſſignare filio legitimam delinquenti ex for-
ma ſtatuti . Modo quæritur, de quib. bonis tenetur aſſignare ,
an de bonis quæ habebat tempore delicti , an de poſtea acqui-
ſitis?credo,qḋ de his quæ pater habebat tẽpore , quo filius deli-
b quia, b quia tunc incipit oblõ ꝯ patrem formari. vnde formatã
oblõnem non debemus extendere , argu. C.de iu. fiſc.certa for-
ma,lib.x.& ſ.man.ſi tibi mandauero.§. is cuius bona, & J.e. in
ſubſtõne.§.non ſiñ.& ad hoc faciunt oẽs leges , quæ dicunt in-
4 ſpici tp̃s delicti,vt l.r.de pę.cum ſi. J.& ſunt arg.Gui.† Item no.
ꝙ fictio non fingit aliquid,quod ſit ꝯtrium iuri , puta ꝙ non hñs
bona habeat hr̃dem. ſed bene fingit id quod eſt ꝯ factum , vt J.
de le.t.l.talis ſcriptura,& ibi gl.ad hoc tñ,vt fictio fingat,requi-
ritur ꝙ ex tali fictione augeatur effectus. nã ſine effectu lex nõ
fingit,vt J de acq.po.l.t.§.ſi vir vxori. Deinde no.in l.ſi pr̃,quod
quæ fiunt ſine tp̃is interuallo,dñr ſiſ fieri. facit.ſ. ſi pars hær.pe-
tatur l.antiqui libero ventri.In gloſ.non ex verbis.ibi, ſed oppo-
nitur.iſta op.melius cadit ad declarationem l. ſi pr̃ captus. quæ
loquitur vtroq; capto & vtroq; apud hoſtes defuncto, ſicut ſũt
termini iſtius gl.In ea.glo.poſthumus debet dicere ſubſtitutus,
alii hñt proximus.In e.gl.ibi,vere.ſ. mortuo in ciuitate. In ea.gl.
non ficte.& tõ no.infr.in l.proxima in vltima gl.& infr. de cap.
pr̃,& l.ꝙ ſi filius.In gl.hoc.ſ.&c.ibi,ex tacita.not. quod ſi pupil
lus viuente patre decedit ficte,vel vere, licet expreſſa pupillaris
ſit quaſi caduca,tamen tacita vulgaris in ea comprehenſa non
eſt caduca , immo eſt efficax ad ſuccedendum. & idem tenet a-
lia gloſ quæ incipit,ad agnatum.& idem tenet in l.ſi pr̃ captus,
in gl.ex pupillari.Din.dicit quod ſubſtitutio in totum deficit tã
in pupillari expreſſa,quam in tacita ſubſtõne vulgari per l.t. de
cap.ſi filius,vbi tex.dicit ꝙ nihil eſt quod de ſecundis tabulis in
quiri poſ.ergo non põt requiri de tacita vulgari contenta in ſe-
cundis tabulis,quia dictio nihil, eſt vñs negatiua ſcḋm Din.Gu.
tenet iſtas gl.nam ſi ea tacita vulgari ſuccedit̃ nõ nato poſthu
mo,vt ſ.de ven.in poſſ.mu.l.pe.ergo idem,ſi moriatur viuo pa-
tre.Non ob.l.quod ſi filius,quia intellige quod nihil poteſt tra-
ctari de ſubſtitutione pupillari.ſed bene poteſt tractari de tacita
vulgari.& ſic non ob.Ad hoc allegat Bart.de milit.teſta. neque
enim.§.ſi tantundem diſtinguit.ſed non curo. quia teneo Glo.
& Gui.Quæro hic iuxta ver.quare,an vulgaris tacita,quæ con-
tinetur in expreſſa pupillari, expiret adueniente tp̃e pubertatis?
gl. quæ incipit,an agnitum,vr̃ ſentire,quod nõ expiret. Tex.in-
nuit contrarium.& idem tenet Din.& Guil.de Cun. in materia
vulgaris, ꝙ ſicut ſubſtitutio pupillaris habet tp̃is limitationem
in ſe,ita tacita vulgaris,arg.e.l.ſi ita quis, & J.e.l.qui plures,& l.
ex facto §.item quæro,& de ſecu.tab.l.2.§.ſi primus, ſcḋm Cyn.

A D D I T I O N E S.

a §.ſi vero. Vbi vide gl.aliud ſentientem,quam Ang. hic dicit communiter approbari.ſed vide Fran.Are.hic in 5.no.qui dicit cum reuerentia nõ eſſe verum vnde dic vt per eũ,& d.Alex.de Imo.hic,quos per te vide. vnde idẽ Bal.in l.ſi quando.§ 1.C. de inoſ.teſta.vt etiam refert d Alex.hic, dicen, ꝙ ſi filius renunciauerit legitimæ viuente patre, ꝙ non obſtante tali renũciatione poterit poſt mortẽ patris petere legitimam,quia viuẽte patre nõ habebat ius in ea.quod tamen intellige ſecundum d Alex.hic verum,niſi interuenerit iu.per.c.ſi pater,de teſt.in 6.

b Delinquit. adde eundẽ Bal.in l qq̃ C ad l. Fal.& in l.fi.§.1.C.de vſu.rei iu di.& in l.ſi ſucceſſione.C.de re.his quę in frau.cre.& in l.2. per illũ text. C.de adop & Albe.de Ro.in 3.p.ſtatutorum.xxvj incip. quęro pulchram, & ſubtilem quæſtionem diſputatam Paduæ.And.Barba.

L E X XXX.

1 *Subſtõ vulgaris,cuius conditio non exiſtit, ius accreſcendi non impedit.*
2 *Illud dicitur probari euidenter,quod probatur ex coniecturis,& verisimilitudinibus.*

Quidam teſtamento. Subſtõ facta in defectũ primi, & ſecũdi gradus
non vendicat ſibi locum in aliquo hr̃ditatem adeunte,qui eſt in
2 in primo,vel ſecundo gradu,a Di.h.d.Vel ſic.ex præſumpta vo
luntate defuncti coniunctus pręfertur ſubſtituto vulgari.hoc d.
1 ſcḋm Bar.Vel ſic.† ſubſtõ vulgaris,cuius conditio non exiſtit,ius
accreſcẽdi nõ impedit.h.d.ſ.in Barto.Iſtud differt a dicto Bartol.
quia ipſe dicit ius accreſcendi præferri ex præſumpta volunta-
te.& ego dico e a ceſſatione voluntatis ſubſtituentis & ipſius ſub
ſtitutionis defectu. Et tria facit hæc lex.Primo ponit thema , &
qõnem.ſecundo terminationem qõnis. Tertio ponit rõnem,ex
qua concluditur q.determinatio eſt vera.Secunda ibi, Reſpon-
det.Tertia ibi,idque In tex.ibi, neq; dicit Bart. hic ꝙ dictio Ne-
que habet vim copulæ,quod eſt not.In tex.ex quarta,ſcilicet a-
lia.In tex.ibi,in plures.adhuc eſt de themate.In tex.vacaſſet.cum
ergo hic non vacat tota,quia Quietus adijt pro dodrante. ergo
non habet locum ſubſtõ.In tex.ibi, diſtribuiſſet, id eſt ſequere-
tur quod diſtribuiſſet,ſi diceremus quod hr̃et locum ſubſtõ:qḋ
non eſt dicendum, quia teſtator non tranſiuit ad bipondium. In
tex.ibi,idcirco. hic concludit quod quadrans , qui vacat , accre-
ſcit

A D D I T I O.

a Gradu. Pro quo facit tex.in l.ſi noſter.§.t.inf.eo.& adde Ang. hic inducẽ tẽ hoc ad illã q.tres,vel quatuor fuerunt electi ad officiũ, vt vnus poſt aliũ ordine ſucceſſiuo,an tertius,vel quartus ſolũ excluſo admittatur primo,& ſecundo.Et ſi vnus ex præcedentibus acceptauerit,licet poſtea nõ poſſit venire,an ſequentes admittantur?& dic non niſi præcedentib.excluſis,de qua q.tamen vide vltra Ang.Franc.Are.in l.quandiu,in fi.4.col. de acq.hær.& eundem Bal.in d.l.cum in teſtamento.ſup.de hęr.inſti.

ſcit Quieto, & non pertinet ad ſubſtitutos. In tex. pertinere.&
ſic hoc caſu ius accreſcendi eſt potentius iure ſubſtitutionis.
Iaco.de Are.Item not.quod ratio eſt vitandæ abſurditatis, & ne
quid inepte dicatur, ius accreſcendi præfertur iuri ſubſtitutio-
nis.non ob.C.de ca.tol.§.pro ſecundo.vbi ſubſtitutus præfertur
coniuncto,quia ibi conditio ſubſtitutionis extiterat. hic autem
non extiterat conditio ſecundum Din. Not. etiam quod illud,
qđ dicebam ſm Bar.ꝙ dictio Neque.poſita inter conditionem
inducit copulam,per iſtam etiam l.limitat Bart. id quod legitꝰ,
& no.ī.ad Treb.l.Lucius.§.Gaio.vbi ſubſtitutio facta pluribus
videtur facta cuilibet per ſe Nam dicit quod eſt verum, vbi te-
ſtator ſubſtituit ſimpliciter:ſecus,ſi dixiſſet, ſi hæredes mei de-
ceſſerint,volo quod omnia bona mea deueniāt in tales.nā tunc
videtur velle ſubſtitutos vocare, deinde, cum ambo ſubſtituti
deceſſiſſent propter expreſſam commemorationem omnium
2 bonorum,ar.huius l.ſecundum Bart.† In tex.ibi, euidenter.not.
a quod illud dicitur probari euidenter, a quod probatur ex conie-
cturis,& veriſimilitudinibus & ita no.gl. in l.ſi plures. ſupr.eod.
In tex.ibi,ad Quietum pertinere.& ſic eſt inuenire quod ius ac-
creſcendi eſt potentius iure ſubſtitutionis.& hoc eſt verum, vbi
apparet de voluntate teſtatoris,arg.ſup.tit.proxi.l.ſi ita quis.aſ.ius
ſubſtitutionis eſt potentius, vt in auth.de hære.& Fal.§. ſi verò,
& ſupr.de inoffic.teſtam.l pen.& de acquir.hære. l.qui patri, &
ad Treb.l Lucius.§.ſi pater.

ADDITIO.

a Euidenter. Adde d.Alex.de Imol.in conſ.119.in 2. parte.

LEX XXXI.

1 *Stante ſtatuto,ꝙ maſculi excludant filiam dotatam, debet intelligi ſi ma-
ſculi ſunt hæredes,& extent eo tempore, quo de excluſione tractetur.*
2 *Verbum forte,adducit varietatem facti,non iuris dubitationem.*

In ſubſtitutione. Sufficit ſemel quem hæredē ex-
titiſſe, niſi teſtator eum hæredē
eē tempore mortis requirat ; quod ex dictione tunc præſumi-
tur.h.d.ſm Bart. Vel ſic.momentanea veritas conditionis ſuffi-
cit ad diſpoſitionem verificandam:tamen ſi teſtator centū tem
pus deſignat,illo tempore conditio dēt eſſe vera.h.d. Et iſta l.di
uiditur in duas partes. In prima loquitur de conditione,ex cuius
exiſtentia ſubſtitutus admittitur. In 2.parte loquitur de condi-
tione,ex cuius exiſtentia ſubſtitutus excluditur. & eſt differen-
tia : quia in prima ſufficit quandocunque. in ſecunda requiri-
tur excluſionis tempore. vnde ego non fundo me in dictione,
tunc:ſed in differentia,quæ eſt in admiſſione,& excluſione.Fa-
cilius n.debet quis admitti ad fauorem,quam a fauore excludi.
Secunda ibi,ſimili modo.& iſta eſt ratio dſīæ,quam no.inter ca
ſus huius l. In prima etiam parte huius l. apparet quod condi-
tio iuncta verbo non ſignificat ſm tempus verbi. In ſecunda par
te apparet qđ conditio iuncta aduerbio ſignificat ſecundum tē-
pus aduerbij. In tex.ibi.ſup.ſcriptis. cum ſcripſiſſet filiū & quoſ-
dam extraneos hæredes,qui adierunt.ſed alicuius portio fuit re-
ſciſſa per querelam,& ſic conditio fuit pro parte temporis vera,
pro parte falſa,vt inf.patet in ver.quamuis. In tex.quandoque,
quia verbum Erit,non ſignificat tempus finitum,ſed cōfuſum.
& ideo ſufficit quandocunque verificetur, vt C.de inſti.& ſubſ.
l.antep.In tex. quamuis. declarat præcedentia. In tex.pro parte
mota.vt quia exhæredatus cōtra extraneum ſcriptum obmouit
in querela.Iac.de Are.Et ſic no. quod rupto teſtamento quere-
la iure inſtitutionis, non rumpitur ius ſubſtitutionis etiam in
eadem perſona.quod eſt no. In tex.ſimili modo. hic mutat ex
toto thema.nam ſup.illa conditio,ſi hæres erit ſeu quiſquis hæ
res erit,reſpicit incluſionem ſubſtituti. hic autem erat conditio
negatiua,ſi hæres non erit,non apposita ſubſtitutio,ſed alteri, et
veniebat ad excluſionem ſubſtitutionis. In tex.ita ſubſtituiſſet
impuberi. ſub duabus conditionibus quæ ſequuntur. In text.
Gaius.i pubes. In tex.referenda.ſ.vt oporteat Gaius tempore,
quo impubes moritur, eſſe hæredem patris ad hoc,vt ſubſtitu-
tum excludat. non autem ſufficit eum hæredem fuiſſe aliquo
tempore antecedenti , ſi tunc non eſt hæres ſecundum Dy. In
tex.ibi,conditio.excludens alium ſubſtitutum.In tex.ibi,eſſe re-
ferenda . nam oportet alium filium eſſe hæredem ad hoc , vt
ſubſtitutus repellatur, & hoc propter verbum , ſeu dictionem
tunc : quæ dictio tunc extremitatem ſignificat, vt inſ.de cond.&
demon.l.4.& l.duo ſunt Titij.ſup.de teſta.tute. Quæro. quæ eſt
ratio differentiæ inter primum caſum huius l. in quo ſufficit
quandocunque,& ſecundum caſum huius l.in quo requiritꝰ cer
to & determinato tempore? Dicit Gloſ.quod rō differentiæ eſt
propter dictionem tunc,quæ ſignatum tempus demonſtrat, vt
inf.de condi.& demon.l.4.in fi.ita rō gloſſ.eſſet vera,ſi in tex.
punctares poſt dictionem tunc,ita quod iungeres illi verbo,Erit
hæres ; ſed faciendo punctum ante dictionem tunc . iſta dictio
non reſpicit tempus conditionis, ſed ſubſtitutionis, ſeu diſpoſi-
tionis. & tunc ratio glo.non procederet,quia conditio eſt prola-
ta ſine tempore.propterea licet iſta dictio non eſſet in tex. tamē
eſſet idem. & ideo alia eſt ratio differentiæ , ſcilicet quia in pri-
mo caſu legis tractamus de fauore ſubſtitutionis admittendæ.
ſed in ſecunda parte tractamus de excluſione fauoris. qui fauor
non debet excludi,niſi ratio excludens ſit vera tempore,quo in-
cipit de fauore tractari. quod eſt no. Et facit ad quæſtionem.
1 † Si cauetur ſtatuto quod maſculi excludant filiam dotatam,
hoc dēt intelligi,ſi maſculi ſint hæredes,& extēt eo tēpore, quo
a de excluſione tractatur,a & eſt no.& eſt caſus hic in eius ratio-
ne. Vlterius dicitur hic,quod qui ſemel fuit hæres,poteſt deſine
re.Contra,ſ.tit.1.l.ei qui,aſ. aliquo caſu. Solu. ſolo tractu tem-
poris non poteſt deſinere. Item nec beneficio prætoris,ſed iure
ciuili poteſt deſinere.ſi ſit ius reſciſſorium,vt querela,vt hic.ſi-
mile in auth.de hær.& Fal.§.ſi quis autem non in plures,& C.de
fideicom.auth.hoc amplius. Si autem non eſt ius reſciſſorium,
ſed translatiuum in alium commodi hæreditarij,non deſinit eſ-
ſe hæres,vt ī eo.ex facto § Iul. Longinus,& ī.ad Syl. pp vene-
a ni.§ nepotis.† Vltimo no hic de aduerbio Forte, ꝙ facti vario-
b tatem,non iuris dubitationem b adducit,vt dicit gl.& ideo hoc
verbum Forte prolatum a conſultore non propterea inducit
c dubitationem iuris in conſilio ſuo.c quod bene no.Bald.

ADDITIONES.

a Tractatur.Vide Raph.Cu.in conſ.77.
b Dubitationē. Vide Raph Cu hic ſubdentē cōtra B.l.facere.ꝙ ſi ſnīa lata
ſit per verbū Forte,nō valet, quaſi inconſtanter lata ſit,ſed [illegible] alle. in dia
pro eo facere ſcđm d.Alex.hic in prin. 1.col.tex.in l.2.C.de ſen.ex peri. re.
vbi deliberato aio & mature fieri debat : ſed ꝙ talis ſententia valeat, &
quod Bal.benedicat,tenet hic d Ale.de Imo. quem per te vide.
c Suo.Vide And.Sicu.in conſ 17.

LEX XXXII.

1 *Cohæredes reſpectu aliorum ſubſtitutorum dicuntur venire in viriles , ſed
reſpectu habito inter ſe ipſos diuidunt p o hæreditarijs portionibus.*

Qui complures. Vnus adiectus, vel plures admit-
tuntur pro virilibus portionibus,
cohæredes autem ſubſtituti admittuntur pro hæreditarijs por-
tionibus.h d. Din. Vel ſic.ex præſumpta voluntate defuncti plu
res coniuncti vocātur in viriles reſpectu vnius ſubſtituti,ſed in-
ter ſe in hæreditarias. hoc dicit Bar. Vel ſic diſiuncti in inſtitu-
tione intelligunt diſiuncti in ſubſtitutione facta per verba. Quiſ
quis mihi hæres erit. quæ interpretatiua diſiunctio extraneum
ipſis in ſubſtitutione adiectum vocat in virilem partem,non in
dimidiam ipſi autem cohæredes inter ſe diuidunt commodum
ſubſtitutionis pro hæreditarijs portionibus. h.d. Vel ſic,diſtūcti
in termino ad quem fit relatio, intelliguntur diſiuncti in termi-
no referente.hoc d.& eſt ſubſtantialis lex. In tex.ibi, ex diſpari-
bus.ideo dicit es diſparibus. quia ſi ex paribus eadem eſſet por-
tio virilis,& hæreditaria In tex.alij,cæteros ſcilicet cohæredes.Di.
In tex.ibi, ex iiſdem partib. ex hoc apparet ꝙ eos in ſubſtōne di-
ſiunxit,quia partes diſtribuit ſm Pet.In tex. ibi, cohæredem.i.
con ſubſtitutum. In tex.ibi,is.ſ. Titius, qui non eſt cohæres. In
tex.ibi,cæteros.i.cohæredes.In tex.ibi,tres.ſ.cohrēdes.In tex. ibi,
Titium ſcilicet extraneum.In tex.partem quartam. & ſic virilē,
quia erant quatuor In tex.ibi, Attianæ partis.i.partis relictæ a
Attio,quā Titius repudiauit.In tex.ibi,reliquos.i.cohæredes.In
tex.ibi.ſolum.non differt a præcedenti caſu in ratione ſed in plu
ribus perſonis.In tex.ibi, hoc.ſ. extraneos adiectos. Din. In tex.
ibi,hæreditarijs.de alijs tribus quintis partibus. No. hic ꝙ ſi te-
ſtator vni hæredum poteſt ſubſtituere cohæredes & quendam
extraneum,ꝙ ille extraneus vocatur in partem virilem. Contra:
imo videtur ꝙ ille extraneus debet habere dimidiam , & tantū
debet habere ille ſolus quantum omnes reliqui,vt ſ.eod.l.ſi pa-
ter filio impu.So.dicit glo.ꝙ ibi quidā fuerūt coniuncti,& vnus
diſiunctus. hic aūt omnes fuerunt diſiuncti.& dicit Pe. ꝙ iura
quæ dicunt ꝙ duo coniuncti,vel plures admittunꝰ tanquā vnus,
loquuntur de coniunctis re , & verbis. ſed ſi iſti cohæredes non
fuerunt coniuncti re, quia teſtator dixit eos Attio ſubſtituo, p
hæreditarijs portionibus, & ideo quia partē aſſignauit, re ſunt
diſiuncti.& ideo non admittūtur tanꝗ vnus,ſed tanquā plures,
ar.ſ. de hære.inſti.l.ſi ita quis,& de leg 1.ſi pluribus ſm Pet. Old.
dicit ꝙ l. 2ria loquitur in pupillari ſubſtitutione. hic autem lo-
quimur in ſubſtitutione vulgari : quæ ſolu.nulla eſt , nec placet
Cyn.Nam pupillaris, de qua loquitur,l.ſi pater, continet tacitā
vulgarem,in qua fit eadem contributio portionum. Barto.dicit
ꝙ hoc eſt hic propter præſumptam voluntatem defuncti,quam
ex eo colligit ꝙ teſtator hos inſtituit ſeparatim, poſtea expreſſe
dixit,& portionibus hæreditatis ſm Bar.Ego dico quod i.iſta
cohæredes nullo modo ſunt coniuncti nec re, nec verbis. iuris
interpretatione non, quia dixit ex eiſdem partibus verbis non,
quia retulit ſe ad formam inſtitutionis.vnde tacite diſiūctio re-
perta videtur in ſubſtitutione. & ideo alius diſiunctus vocatur
in virili , & eſt hoc no. de tacita repetitione diſiunctis, quod
eſt menō tenendum. Secundo opp. quia ſi omnes ſunt diſiun-
cti.ergo omnes vocantur in viriles:ſed hic quidam vocantur in
hæreditarias:ergo male,vt inſti. de hær.inſti § ſi plures. So.hic
concurrunt duæ diuidendi formæ propter diuerſam qualitatē
ſubſtitutorum. Nam qui illi ſunt ſubſtituti ſub qualitate cohæ-
redum,veniunt pro hæreditarijs portionibus. ſed alij, qui ſunt
ſubſtituti ſine hac qualitate, veniunt viriliter. & ſic non ob.§
ſi plures

ſi plures, quia ibi inter ſubſtitutos non erat aliqua qualitas indu
1 cens diuiſionem qualitatis,& ſic non ob.† Vltimo no.hic ꝙ co-
hæredes reſpectu aliorum ſubſtitutorum dicuntur venire in vi
riles,ſed reſpectu habito inter ſe ipſos diuidunt pro hæreditarijs
portionibus ſecundum Oldra.

LEX XXXIII.

1 *Mater inſtituens impuberem in tempore pubertatis poteſt ſibi ſubſtitue-
re vulgariter.*
2 *Dilatio appoſita inſtitutioni,non videtur repetita in ſubſtitutione vulgari.*

3 Si mater. † Mater inſtituens impuberem in tempore pu
bertatis,poteſt ſibi ſubſtituere vulgariter h. d.
in princ. In tex.ibi,in pupillaribus,iſta verba relata ad matrem
non pñt proprie poni, quia mater non poteſt ſubſtituere pupil-
lariter ſm glo. Vel dic.ꝙ mater non fecit duas ſubſtõnes expreſ.
ſ. pupillarem & vulgarem. nam ſi non valet pupillaris, ſi valet
vulgaris. vnde quod dicit tabulæ pupil.loquitur habendo reſpe-
ctum ad factum,& non ad ius,& iſta lect.eſt magis conſona lrę.
& ita intelligo hanc l. No. hic quod poteſt fieri ſubſtitutio an-
tequam poſſ.habere locum inſtitutio. & hoc tenendo vnã opi.
hic poſitam,ꝙ inſtitutio filij fuerit conditionalis. Sed gl. intel-
ligit ꝙ tempus incertum appoſitum filio non faciat conditio-
nem;& eſt iſtud multum no. Non ob.de cond.& demon.l.dies
incertus,quia ſpeciale eſt hic in filio,ꝙ teſtator non videtur de-
ſignaſſe tempus per modum conditionis,ad hoc ꝗ.ad Tre.l.Se-
ius Saturninus,ſm Bar.Sed Iac.de Are.& Pe.dicunt ꝙ iſta ver
ba inducunt cõditionem etiam in filio,vt ꝗ de leg.1.l. ſi cui.nõ
obſ. C.quando di.le.ce.l.ea his verbis, & ꝗ. quando di.leg ced.
Firmo.§.1.Iſta enim omnia hic allegata in glo. nihil faciunt ad
hoc. loquuntur enim vbi primo fuit relictum pure , ſed poſtea
fuit inſerta dies ſed hæc inſtitutio nunꝗ fuit pura , ſed conditio-
nalis,& effectus,quia filius interim decedens non tranſmittit ſe
cundũ Ia.& Pe.Sed tunc opponitur.Nam ſi illa inſtitutio ẽ con
ditionalis,ergo teſtamentum,quia filius eſt præteritus. Reſpon
deo præteritio matris non reddit teſtamentum nullum iure ffo
a rum,quia habetur pro exhæredatione,a vt inſti. de exhære. lib.
§.ſi.Sed ꝯ hoc opp.quia iſta exhæredatio videtur nulla,cum nõ
habeat cohæredẽ,qui poſſit eam confirmare adeundo. Rñdeo,
incipiet teſtm̃ a gradu ſubſtõnis,vt ſup.de libe.& poſth.l.3.§.ſi.
hodie autem iure authenticorum concedi debet, ꝙ iſtud teſtm̃
eſt nullum: quia filius interim eſt præteritus a matre ſine cã , vt
no.in auth.de hære.& Falc. §. exhæredatos.ſed glo. dicit ꝙ imo
eſt aliquo.l, quia vitio temporis ſublato manet inſtitutio, vt ſ.
de hæred.inſti hæreditas ex die.ſed Iac.de Are. Din. & Pet.re-
prehendunt etiam glo.in hoc,quia dicunt ꝙ l hæreditas,loqui-
tur in die certa,non incerta & adde quod no. inf eo.l.cum ex fi-
lio,in prin.quid eſt finaliter concludendum?certe ſumus in alio
dubio,de quo dixi.ſup.de hære.inſti.ſuus,poſt princ. Et no.in l.ſi
pater,de inſti.& ſub.l.verum, & l. quoniam in prioribus C. de
inoff.teſt.habent locum in conditionali inſtitutione. & videtur
tenendum,ꝙ ſic quando fit a matre, quia olim inducebat que-
relam inoff.teſt.ꝯtra quam prouidit iſta l. ſed in præteritione fa-
cta a patre dic vt dixi in d.l.ſuus,& non eſt nouum dictum iſtud
in iſta materia. Quæro vtrum iſte ſubſtitutus debebit expecta-
re tempus pubertatis filij?pone quod filius interim deceſſit , an
2 expectabis 14.annum? Reſpondet gl. quod non,quia† dilatio ap
poſita inſtitutioni non videtur repetita in ſubſtitutione vulga-
ri,vt ſup.ti.1.ſi ſub conditione;quod eſt no.

ADDITIO.

a Pro exhæredatione. Et hanc ſol.ſequuntur Moder. vt refert Franc.Are.hic
ad fin.1.col.quem vide.

1 *Subſtitutio facta in locum deficientis primi, & ſecundi gradus,non vendi
cat ſibi locum inſtituto adeunte.*

1 §.Si filius. † Subſtitutio facta in locum deficiẽtis primi,
& ſecundi gradus, non vendicat ſibi locũ in-
ſtituto adeunte.h.d.Concord.ſ. tit.1.l. cum in teſtamento, & ibi
declaratur ratio huius §. In tex.ibi, nepos. ex eodem filio. In
tex.ibi,ſi is.l.nepos. In tex.ibi,non fuerit.& ſic nepos non eſt hæ
res,& iſtud faciebat dubitationem:quia videbatur exiuiſſe con
ditio ſecundæ ſubſtitutionis.ſed contrarium eſt verum,quia cõ
ditio appoſita in prima vulgari intelligitur repetita in ſecunda
vulgari. No.hic quod ſi nepos ſubſtituitur in defectum filij , &
alius ſubſtituit nepoti, iſte non vr̃ ſubſtitutus niſi ĩ defectum fi
lij & nepotis. Quæro quæ eſt ratio?reſpondet glo.in ſi quia hæc
verba, ſi nepos hæres non erit, intelliguntur hoc modo, ſi non
erit, quia noluerit. poterit tamen, ſi volet. cum ergo pater ne-
poti ſuperuixit , non extat conditio, quia nepos non poteſt eſ-
ſe hæres. Aduerte,iſta gloſ. aperte dicit quod ſubſtitutio vulga-
ris facta ſub conditione.ſi noluerit eſſe hæres, non comprehen-
dit,niſi caſum ſi noluerit·ſed non,ſi potuerit. In contrarium fa-
cit l. Gallus § & quid ſi tantum.Sed tu dic,quod melior eſt rõ,
quia ex ordine ſubſtitutionum apparet , quod vltima ſubſtitu-
tio eſt facta in locum deficientis filij, & non exiſtentis hæredis
nepotis,& ideo ſi non deficit filius, ceſſat ſubſtitutio. & iſta eſt
veritas. Secundo quæro, pone ꝙ viuit filius,& nepos,& vterque
repudiat hæreditatem , an admittetur ſubſtitutus vulgaris ? d
cit glo.ꝙ non:quia conditio illa ſi viuo ſe filius morietur, non
eſt impleta aliud eſt ergo in vulgari ſimpliciter facta,quia tunc
admittetur ſubſtitutus.aliud in vulgari limitata ſub conditio-
ne,ſi filius viuo patre morietur : quia iſta omnino expirat filio
ſuperueniente patri. Ex quo nota ꝙ ſubſtõ vulgaris facta ſub v-
na conditione non concipit aliã conditionem . deinde gl. tangit
hic,vtrum dato ſubſtituto vulgaris impediat exiſtentiã ſui hæ-
redis?& arguendo glo.dicit ꝙ nõ. vnde ſubſtitutus vulgaris hic
non impedit exiſtentiam filij.dicit Bart. ꝙ aut quis ſubſtituitur
in ſuitate,aut in hæreditate. Primo non tollitur exiſtentia ſui. Se
cundo ſic,vt no.in l. Papi.§.quarta,de inoffic.teſta. Tu dic,quod
in caſu gl.ſubſtitutus vulgaris non impedit exiſtentiã ſui, quia
deficit conditio ſubſtõnis. Concluſio eſt ꝙ ſubſtõ vulgaris tũc
facit ceſſare exiſtentiam ſui inſtituti,quando ſubſtitutio eſt va-
a lida,ſecus,ſi eſt caduca;& ita loquitur glo.a quam vide· In gl.ſ.
tit.1.l.cum ibi,ſi hæres.i.non erit.ſ.nepos.alias gl. non intellige-
res.In ea.gl.ibi,non hæres.i.non poteſt eſſe hæres,ſi præmoritur.
facit.ꝗ.de acq.hær.quandiu.& l.Gallus,§.videndum.

ADDITIO.

a Gloſ.Vide Imol.& d Alex.de Imo.tenentes contrarium.

LEX XXXIIII.

1 *Ille intelligitur ſupremus,quem nemo ſequitur.*
2 *Brauium ſi debetur primo præcurſori,& plures in curſus velocitate ſint pa-
res,debet diuidi brauium inter eos.*

3 Ex duobus. † Ille intelligitur ſupremus,quem nemo
ſequitur. ſic intelligitur primus, quẽ ne-
mo præcedit.h d.Din.In tex.ibi,ſimul. & ſic non apparet de or-
dine mortalitatis.Din.No.in hoc principio,quod ſubſtitutio fa-
cta vltimo morienti vr̃ facta omnibus ſimul morientibus. Se-
cundo no ꝙ idem eſt modus ſignificandi ꝯriorum. vnde ſicut
primus dicitur ante quem nemo eſt,licet plures ſint ei pares, ita
poſtremus dicitur,poſt quem nemo eſt , licet multi ſint poſtre-
a mi,ſicut ipſe.† & eſt ar.iſta littera, quod ſi brauium debetur pri
mo curſori, ſeu primo præcurſori,& plures in curſus velocitate
a ſint pares,ꝙ brauium debet diuidi a inter eos. Iſta quæſtio ple-
ne examinatur per doc.in prima conſti.ff.& ibi per Iaco.& Cy.
Facit etiam hæc l. ad conſuetudinem , ꝙ primogenitus ſucce-
dat,quia ſi gemini nati ſunt ſimul, nec apparet quis prior , vel
poſterior ſit,vterque vocetur , quia vterque dicitur primogeni-
b tus, b & de hoc no.ſup.de ſta.ho.l. Aretuſa.

ADDITIONES.

a Diuidi.Vide Fr.Are.in l.quod ſiliabus.§ 1 de leg.1 & omnino Felin.ca-
pitulum,in ver.de duobus,de reſcrip.& Fulg.in conſ 49.
b Primogenitus.Adde eundem Bal.in prima conſti.ffoꝝ in §. itaque, & in
l.ex hoc iure.circa fi.1.col.de iure ini. & Alex. hic in ver.item inducitur p
Bal.& Are.in ver.extra gl.allegat videndum eſſe.Io.And in addi. ad Spe.
in rub.de feu. in ver. occurrit etiam caſus.

1 *Succedens ex ſubſtitutione vulgari dicitur directo hæres teſtatoris.*
2 *Verbum vniuerſale,non poteſt verificari in paucioribus,quàm in duobus.*

a §. Filium. † Iſte qui ſuccedit ex ſubſtitutione vulgari, di
citur directo hæres teſtatoris.h.d. Di. Vel ſic.
hæc verba, Quiſquis mihi hæres erit, comprehendunt non ſolũ
inſtitutum . ſed etiam vulgarem ſubſtitutum.h. d. & eſt iſte §.
not. Vel ſic.non dr̃ per obliquum ſuccedere qui ex ſecundo gra
du ſuccedit & ſic non ob.ſup.e.qui liberis §.hæc verba; & iſta ẽ
intentio.Din.In tex.ei ſoli.ſubſtituto vulgariter Titio.In tex.ibi,
ex ſubſtitutione.ſ. pupillari. Not. quod vna ſubſtitutio facit lo-
cum alij ſubſtitutioni.vnde iſte qui venit hic ex vulgari , poſtea
venit ex pupillari. Opponitur,& videtur , quod illa verba Quiſ-
quis,&c.non comprehendant ſubſtitutum,quia illa verba intel
liguntur per prius,non per poſterius,vt ſupr.e.qui liberis. §. hęc
verba timore iſtius contrarij reſpondet gl. Iſtud eſt hoc propter
dictionem. Quiſquis,quæ de pluribus prædicatur;& ſic neceſſa-
rio oportet,quod intelligatur de Titio ſubſtituto & Męuio ſub
ſtituto propter pluralem ſignificationem,vt ſupr.ad Trebel. Iul.
Phœbus.vnde innuit gl.ꝙ ſi tot eſſent inſtituti,ꝙ ſi dictio quiſ-
quis poſ.adaptari inſtitutis , non adaptaretur vulgari ſubſtituto.
quod eſt falſum ſm Iaco. de Ra & Pe.quia ſubſtitutus vulgaris
dicitur directo hæres teſtatoris.& iſta eſt veritas. Quærit hic gl.
iſta verba.Quiſquis mihi hæres erit prolata in ſubſtitutione,de
quo interpretentur?& dicas,quod interpretantur de eo qui ſuc-
cedit ex teſtamento. ſed quid ſi proferantur per modum grauã
di? ver.g.dicit teſtator,quiſquis mihi erit hæres, des Titio. x. an
intelligantur de eo,qui ſuccedit ab inteſtato? dicit, hic gloſ.no.
quod hic arg.inf.de iure codic.l.ſi quis cum nullum.& iſtud non
eſt alibi, quod idem operetur verbum vniuerſale quiſquis, &c.
quod operantur illa verba,ſi non valet.&c.eſt valde menti tenẽ-
dum. Et iſtam gloſ.approbat Pe.licet contrarium videtur nota-
ri.de fide comm.eam quam.iſtam etiam gloſ. Bart.not.& vide
eã concluſio eſt, ꝙ iſta verba ſic vniuerſaliter prolata habẽt vĩ
repetitionis ab inteſtato. Bald.In glo.vnde continentur.ibi, non
ſolum ſcripti.ſecus , ſi ſimpliciter legauit non adiecto nomine
vniuerſali, quiſquis heres erit , &c. quia tunc non tenentur ve-
nientes

nientes ab inteſtato,vt l.eam quam,& l.ſi quis cum nullũ, §.fi. J.de iure codicil.& ibi not.& ſup.titu.1.l.qui filio §.ſeruus,Ol-
a dra.& Cyn. † Item nota, quod verbum vniuerſale non poteſt verificari in paucioribus quam in duobus.

1 *Teſtamentum per contratabulas licet ſit totaliter expugnatum, remanet tamen ſubſtitutio pupillaris.*
2 *Legata relicta a ſubſtituto pupillari debentur omnibus, licet inſtitutio ſit expugnata per contra tabulas.*
3 *Exiſtentia ſui hæredis ex teſtamento,confirmat tabulas pupillares.*
4 *Bonorum petitio contra tabulas,non requirit aduerſarium, nec citationem alicuius.*

§.Etiam ſi contra: Cõtratabulas bonorum poſſeſſio non reſcindit ſubſtitutionem pupillarem,nec legata a ſubſtituto præſtanda.hoc dicit. In tex. ibi,ſunt. ſed legata a pupillo data præſtantur ſecundum formam legis,de leg.3.l.fin.& J.de le præle l.filium.§. ſi impubes.Iacob.de Are.Nota quod iſte §. tractat de eſſentia ſubſtitutionis pupillaris, & legatorum. ſed l. ſequens tractat de modo præſtationis legatorum : & an alteretur præſtatio ad augmentationem,vel diminutionem per contratabul.† Secundo no.ꝙ licet teſtamentum per contratab. ſit totaliter expugnatum ; tamen permanet ſubſtitutio pupillaris. Tertio,no.ꝙ licet pupillus petat contratab. tamen non perdit commodum, & fauorem ſubſtitutionis pupillaris. Et ex hoc no.tantum impugnans teſtamentum : tamen ſentit ex eo commodum, quia iſtud commodum non eſt quid hæreditarium, ſed eſt extra hæreditatem. & ſic non ob.de leg.præſt.l.filium, §.omnibus ſecundum Bar. Vel dic quod ratio eſt, quia non portat commodum ex gradu, quem impugnat,ſed ex alio,vt ſup.de hæredi.inſtitu.ſi filius ſub
2 ſtituatur.† Vltimo no.quod legata relicta a ſubſtituto pupillari debentur omnibus, licet inſtitutio ſit expugnata per contrata. Quæro hic, cum bo.poſ.contratab. rumpat teſtamentum paternum quo ad effectum, quare ſimiliter non rumpit quo ad effectum ſubſtitutionis pupillaris. Opp. quidam, & non ſoluunt.dicit Cy.ego dico quod glo.ſoluit, quia propoſitum prætoris,qui dat contratabu. non eſt reſcindere funditus vires teſtamenti,imo prætor hoc non poteſt, & ideo quia vires teſtamenti non reſcinduntur, manet ſubſtitutio pupillaris, quia ſufficit ꝙ teſtamentum paternum valeat de iure ciuili,licet non valeat de iure prætorio,arg.ſ.eo.ſi filius qui patri,coniuncta l.nam nec emancipatus, de leg.1.eſt alia ratio.ſ.quia non eſt eadem ratio rumpendi ſubſtitutionem pupillarem,& inſtitutionem. Nam ſubſtitutio pupillaris eſt teſtamẽtum pupilli,in quo frater emãcipatus poteſt præteriri,quia non datur contratab.contra teſtamentum tranſuerſalium. Secundo quæro, cum ſit reperire caſum, in quo contratabu. impedit adire ex teſtamento, quare tunc non tollit pupillarem ſubſtitutionem? quod ſit reperire caſum iſtum, No.C.de col.l.vt liberis.Reſpondet Cyn quod non eſt verum ꝙ contratab. vnquam impediat adiri de iure ciuili, vt C.de bo.poſ.contratabu.l.2.& ibi no. Sed Bar.dicit ꝙ in hoc ca
3 ſu deficeret ſubſtitutio pupillari:quod non credo verum,† quia exiſtentia ſui hæredis ex teſtamento confirmat tabulas pupillares,vt l.ſi filius qui patri.ſup eo. Et ſi tu dicas,ſi pupillus habuit extraneum cohæredem, ceſſat exiſtentia. Reſpondeo non eſt verum, quando inſtitutio cohæredis extranei eſt rupta & inefficax per contratabu. quia tunc non impedit exiſtentiam ſui. & ſic dico de iſtis duobus punctis,& ſunt duo dicta notabiliſſima, & ſingularia in mundo. In glo.pone ibi,emancipatum.idem, ſi in poteſtate,vt J.de lega.prælega.l.is qui,& l.ſi duo. Din. adde quod no.in l.1.in fi.ſup.eod.In eadem glo.ibi,deſinere,& eſt arg. ꝙ conſtitutio legati non poſſet ipſo iure inhibere factionẽ teſtamenti, quia conſtitutio legati eſt ius prætorium, non eſt enim maior auth. legati q̃ prætoris.ſed bene põt impedire quo ad effectum, & iſtud no. Caue tñ, quia conſtõ legati põt inducere quaſdam ſolennitates circa teſtamentum, quibus non ſer-
a uatis teſtamentum eſſet nullum a de iure ciuili, ſicut videmus in teſtamento in ſcriptis, in quo prætor introduxit quaſdam ſolemnitates,quæ ſunt de iure prætorio : tñ eis omiſſ.teſtamentũ eſt nullum,vt inſtit.de teſta.in 1.col.Et ideo ſi conſtitutio legati dictaret quod in teſtamento mulierum requireretur pñtia propinquorum, teſtamentum aliter factum eſſet nullum ipſo iure. Non ob. iſta glo. quia loquitur,qñ prætor diſponit inueniendo remedium contra teſtũ,quod habet eſſe.ſed ego loquor, quando prætor diſponit per modum ſolemnitatis, non per modum
4 impugnationis,& ſic non ob.† In ead. glo ibi,etiam prius.ratio eſt,quia contratabu.non requirit aduerſarium, nec citationem alicuius,vt J.de bono.poſſ.l.3.§.pen.& ibi no. & adde quod no. C.de cur.fur l.fi.§.1.vbi eſt glo ſingularis,quod in bono.poſſeſ. contratabu.ſufficit hodie ſola agnitio coram prætore,licet non decernatur; quod tene menti.

A D D I T I O.

a Nullum. Tu ad hoc vide latius hic Fran.Are.poſt prin.in verſ. in gl.vnica cum ſeq.& dic,vt per eum.

LEX XXXV.

1 *Potentia,& contrariorum natura eadem eſt,& ſicut oppoſitum in oppoſito, ita propoſitum in propoſito.*
2 *Contratabulas venire facit quod inſtitutus non præſtat legata niſi quibuſdam perſonis.*
3 *Legata relicta ab inſtituto,qui beneficio præteriti agnouit,non contratabulas,non debentur omnibus,ſed liberis, & parentibus.*
4 *Creſcente commodo ſubſtitutionis,creſcit onus legatorum.*
5 *Subſtitutus quandoque præſtat plenius legatum,quàm inſtitutus.*

Et ſi contratabulas. Augmentata portione per ɔ̃tab. augmẽtantur legata,
1 & diminuta diminuuntur.h. d.† Vel ſic.eadem eſt potentia, & natura contrariorum, & ſicut oppoſitum in oppoſito, ita pro-
2 poſitum in propoſito.h d ſecundum Iac.de Are.† Et præmitte ad euidentiam.ꝙ contratab facit,ꝙ inſtitutus non præſtat legata niſi quibuſdã perſonis. Item interdum facit portionem creſcere.Interdum eam decreſcere & quod augmentato commodo augetur & onus. & reſciſſo commodo reſcinditur onus. &
3 in hoc ſtat hæc l.† Item præmitte, ꝙ legata relicta ab inſtituto, qui beneficio præteriti agnouit, non contratab non debentur omnibus ſed liberis & parentibus,hoc verum, ꝙ nõ debeantur ab inſtituto, ſed a ſubſtituto refert, aut per ɔ̃tab.creuit portio, aut decreuit,aut nec creuit,nec decreuit. Primo caſu aut loquimur in prima portione,aut in accreſcente. pro prima tenetur ſubſtitut' omnibus:pro ſecunda tenetur tantum exceptis perſonis, vt l.ſi.§.ſi.de lega.3.Secundo caſu tenetur oĩbus quatenus Falcidia patitur & idem in tertio caſu,vt J.de leg. præſtan. filium.§. ſi impubes.aut ſunt legata relicta a ſubſtitutio ; & tunc tenetur ea præſtare oĩbus vſq; ad vires patrimonij, quod habet ex ſubſtitutione,ſalua tamen Falcid.ſi.ſi.l. illa lex. In text.ibi,legati,id eſt legatorum relictorum a ſubſtituto ſm glo.ſed Iaco.de Are. dicit relictorum a pupillo.In tex.ibi,non debuerit hoc eſt dicere,quia filius non tenebatur extraneis. pinguior ergo hæreditas peruenit ad ſubſtitutum, & ideo pinguius præſtabit legata a ſe relicta. & ex hoc ſequitur quod l relicta a pupillo præſtabit eo modo,quo pupillus ipſe.Nam ſi in ſolidum præſtaret,iſta nõ eſſet pinguior obuentio. ſed certe hoc debet intelligi per l. fin. de le.1.& dixi in euidentialib In tex.ibi,accreſcere.ſupr.pinguior peruenit hæreditas per reſciſſionem legatorum : hic per accreſcentem portionem per ɔ̃tab.Vel ſup dixit de relictis a pupillo, hic de relictis a ſubſtituto ſm Iacob.de Are. ſed primus intellectus vr̃ mihi verior,ꝙ ſ.eſt opulentior ſubſtitutio pp minorem legatorum præſtationem,hic pp augmentatam portionem. In tex.ibi,acceſſerit.i.in augmentum.In tex.ibi, abſceſſent.id eſt reſecata fuit.In tex.ibi,minuat.ſ.legata. No.in hac l.quod minor præſtatio legatorum,quam fecit inſtitutus beneficio ɔ̃tab. pro-
4 deſt legitimis ſubſtitutis,& impugnat eorum legata. † Secundo no ꝙ accreſcente commodo ſubſtitutiõnis creſcit onus legatorum.Tertio no.diminuto cõmodo diminuit & onus proportio
5 nal.ſic.J.de cõd.& dem.l Plautius,& J ad l.Fal.l.Plautius †Itẽ no.ꝙ eſt inuenire caſum, in quo ſubſtitutus pſtat plenius legatũ q̃ inſtitutus.rõ eſt, quia pſtat ex tacita repetitione legatorũ, vt J.de leg.1.licet Imperator.Et ideo attenditur qualitas ſubſtituti.& eſt hic nõ.ad qõnem de eo,qui inſtituit filium, & relinquit vxorem dominam, & vſufructuariam, & filio quendam extraneum ſubſtituit.ꝙ licet filius non tenetur matri niſi ad alimenta,tamen ſubſtitutus tenebitur ad plenum vſumfructum, quia ex ſua perſona conuenitur ſubſtitutus.ſ. ex tacita repetitione legatorum,& ideo ſi hoſpitale ſuccedit huic filio, illa mulier debebit hr̃e ab hoſpitali plenũ vſumfru.& non nuda alimenta ſm Bart & iſtam qõnem de tacita repeti.ponit gl.in d.l.filium.§.ſed ſi impubes,de legat.pleg.in glo.q incip.fit econuerſo. & facit.J. de le.j.l.ſeruo.§.ſi ab impub.& quod ib no.In gl. quæ incipit, & econuerſo.facit.J.de le j l.Scæ § ſi ab impubere.& quod ibi no. In gl.pater filium,& oĩbus,imò dic.J.de leg.2.l.ſi.§.ſi. vbi text. diſtinguit inter primam portionẽ, & portionẽ accreſcentẽ quo ad legata relicta ad inſtitutos,quod dic vt ibi.In ea glo non putauit & ſup.de lib.& poſth.l.fin.In ea.ibi,cum quidam. hoc non dicit hic.ſed tñ glo.dicit verũ per duas l.ſimul iunctas. C. de fideic.cum quidã,& J.ad l. Fal.l.qui fundum §.qui filio. And.de Pi.In glo.non aliis.ſlu,& eſt rõ &c.vide hic quod no. l. 1. §. & ſi maxime,de col.bo.In gl.cõtrariorum.ibi.§ item ſolue.vt not.in d.l.ſi quis negotij de neg geſt.Iac.de Bel & iſte modus arguẽdi procedit,qñ in ɔ̃tr is terminis eſt ɔ̃tria ratio.ur.alias non procedit hoc ar.ſm Iac.de Bel.& de iſto Brocardo vide plene Di. in c.qui ſentit,de re.iu.lib.6.& vide gl.in c ſecundũ naturam, eod.tit.

LEX XXXVI.

1 *Teſtator poteſt facere tot gradus,quot vult,& plures poſſunt ſubrogari loco vnius,& econuerſo.*
2 *Hæredi neceſſario non poteſt ſubſtitui vulgariter.*
3 *Subſtitutio pupillaris præiudicat iuri legitimorum hæredum,ſecus in fideicommiſſaria.*

Poteſt quis. Teſtator põt facere tot gradus, quot vult, & põt ſubſtituere ſingulis liberis, vel vl-

1 timo morienti h.d.cum l.Seq. Not.† hic quod in poteſtate teſta-
toris eſt facere tot gradus, quot vult. & q plures poſſunt ſurro-
gari loco vnius, & econuerſo. facit. J. de condit. & dem. l. cui fun
dus. Secundo no. q iſta lex ponit iſtud verbum in ſubſidium, p
2 quod dicit gl. inſti de vulg. ſubſt. in prin. † quod hæredi neceſſa
rio non pôt ſubſtitui vulgariter. Propterea dicit q ipſe debet eſ
ſe vltimo ſubſtitutus, quia vltra non pôt procedere vulgaris ſub
ſtitutio & vult illa gl. q licet datio ſubſtituti vulgaris impediat
exiſtentiam ſui hæredis non impedit exiſtentiã eſſe neceſſarij hære-
a dis, a vt ſerui cum libertate inſtituti. Et quidam dicũt q illa gl.
non eſt alibi: tñ habuimus hoc tactũ, de hæredi. inſti. l. ſi non lex.
3 §. vltimo. Tertio no. in l. vel ſingulis, † q ſubſtitutio pupillaris
præiudicat iuri legitimorum hæredum; ſecus in fideicommiſ-
ſaria, vt infr. eod. l. cohæredi. § cum filio. Quarto, & vltimo not.
q ſi teſtator ſubſtituit filio impuberi vltimo morienti, nõ pro-
pterea vr̃ ipſos impuberes inuicẽ ſubſtituiſſe, ſed ius legitima-
rum hæreditatum conſeruare. vnde vr̃ hic expreſſ. caſus, vt ſ. de
hær. inſti. Lucius, in gl. & l. ſi ita quis hæres, in pe. chat. eod. titul.
Sed contra iſtud opp. gloſſ. de l. Titio Seio. §. Seio, de leg. 2. vbi
ſubſtitõ facta de extraneo vltimo morienti tacite inducit aliam
ſubſtitutionem inter coniunctos, donec aliquis eorum ſupereſt.
hic aũt dicitur q non iur. ſubſtitutionis, ſed iur. inteſtati. quare
male reſpondet Din. quod hic loquitur in ſubſtitutiõe directa,
qua ceſſante non ceſſat legitima ſucceſſio. Sed lex contra. loqui
tur in fideicommiſſaria ſubſtitutione, qua ceſſante voluntas te-
ſtatoris tacita inter coniunctos nihil operaretur, quod eſſe non
debet ſecundum Din. Bar. dicit q ibi vltimo moriẽs fuit roga-
tus de toto. vnde tacite apparet q teſtator voluit in eum cõſlue
res partes reliquorum. hic aũt non fuit ſubſtitõ facta in totũ, ſed
in partem vltimi morientis ſm Barto. tu coniunge ambas opi-
niones, ſiue ſol. & dic, aut loquimur in ſubſtitutione directa, &
loquitur hæc lex ſecundum Din. aut in obliqua, & tunc teferi:
aut vltimo moriens eſt rogatus de parte ſua, aut de vniuerſo
ſecundum Bar. & ſic ſalua opi. vtriuſque, ſcilicet Di. & Bar. Bal.

ADDITIO.

a Hæredis. Vide d. Franc. Are. hic qui dicit q Bal. non bene videtur hoc col
ligere ex iſto tex. nec ẽt ex illo tex. inſti. de vulg. & pup. per rõnes, quas ip-
ſe hic adducit, ſed vide d. Iaſ. Mai. hic in j. col. ver. item per il am glo.

LEX XXXVIII.

1 *Argumentum de perſonis ad tempus eſt validum.*
2 *Iuriſdictio ſicut poteſt concedi alicui ad partem temporis, ita etiam ad par-
tem & certum numerum perſonarum ſaltem localiter terminatum.*
3 *Iudex ſicut poteſt abbreuiare terminorum dilationum, ita poteſt taxare nu
merum teſtium producendorum.*

Qui plures. Poſſumus arguere de perſonis ad tempus, ſeu de numero perſonarum ad diuumera
tionem temporum. ad hoc allegat ſecũdum Dy. & Old. Vel ſic.
prãs teſtõis ſicut ſe habet circa perſonas, ſic ſe habet circa tem-
1 pus. In tex. ibi, rogo. no. † quod licita eſt argumentatio de perſo-
nis ad tempus. & adde l. videamus. ſup. de in li. iur. de quo etiam
per gl. in l. j quam. C. de fideicom. eam. & vide l & ſi pepercit. ſ.
de li. & poſthu. In gl. ibi, ergo. arguit de perſonis ad tps. & eſt arg.
2 quod † ſicut iuriſdõ pôt concedi alicui ad partem tpis, ita etiã ad
partẽ, ſeu ad certum numerum perſonarũ ſaltẽ localiter termi-
natum, vt puta quod quis habeat iuriſdictionẽ in vna parochia,
& non in altera. facit de acceſſ. l. eadem, & l. vnica, de Metropoli.
lib. 11. In tex. ibi, ætatis. ſ. taxatæ a teſtatore. Iac. de Are. In tex. ve-
3 luti. exemplum In tex. ibi, deceſſ. ſ. pupil. † Item hæc l. eſt argum.
quod ſicut iudex poteſt abbreuiare terminum dilationum, ita
a poſſet taxare numerum teſtium producendorum. a arguendo de
tempore ad perſonas. ita ſentit glo. tamen dicit Inno. quod hoc
non debet facere, niſi vbi putat probationem ſufficere, vel vbi
eſſet nimia teſtium multitudo, vt extra, de probationibus c. licet
cauſam. & ſup. de teſtibus. l. j. in fi.

ADDITIO.

a Producendorum Declara tamen, prout hic Fran. Are. quem per te vide.

1 *Aditio ſpontanea hæreditatis paternæ, ſicut confirmat tabulas pupillares,
ſic & coacta aditio.*
2 *Datio cohæredis patrem impedit exiſtentiam ſui hæredis.*

1 §. Si a patre † Si cut aditio ſpontanea hæreditatis pater-
næ confirmat tabulas pupillares, ſic & coa-
cta aditio. ſ. d Dy. Et reprehenditur hic Scæuola a Paulo, quia
Scæuola dixit contrarium. Et forma caſum ſic, pater filium im-
puberem, & extraneum hæredem inſtituit: impuberi ſubſtituit
per fideicommiſſum pute. Item ſubſtituit ei pupillariter. mor-
tuo patre impubes cum authoritate tutoris abſtinet: ſed fidei-
commiſſarius vniuerſalis cogit eum adire. certũ eſt quod cõfir-
matur fideicommiſſum, & legata. ſed poſte, pupillus decedit po
ſtea in pupillari ætate, quæritur, an ſubſtitutus pupillaris admit-
tatur ad bona pupilli? Scæuola dixit quod nõ, quia repudiata hæ
reditate ſubſtitutio pupillaris erit facta caduca. vnde non ſelu
ſcitatur poſtea. contrarium probatur, vt qua ratione confirmantur
cætera confirmetur etiam pupillaris ſubſtitutio. h. d. Ideo di
co, q habuit cohæredem extraneum, quia ſi fuiſſet ſolus inſti-
tutus, falſum diceret litera, q teſtm̃ eſſet iure ciuili deſtitutum,
cum eſſet per exiſtentiam ſui hæredis confirmatum, ſ. eo. l. ſi fi-
lius qui patri. Sed quia habuit cohæredem extraneũ, ceſſ. exiſtẽ
tia ſui hæredis ſm Di. Item ideo dixi, q fuit rogatus per fideic.
pure, quia ſic poſt mortem nõ potuiſſet ꝑpelli adire ſm Di. Alij
intelligunt, q nõ fuit cõpulſus ipſe, ſed cohæres. Alij intelligũt,
q pupil. ſubſtõ fuit facta exhæredato: tñ prima poſitio melior
eſt, ex qua no. duo. Primo ar. q ſicut anth. ex cauſa, confirmat le
gata, ſic confirmet pupil. ſubſtõnem nec eſt tex. in iure, qui ad
a hoc melius allegetur. a Secundo no. ſm intellectum Din. quod 2
1 † datio cohæredis pñri impedit exiſtentiam ſui hæredis. ſic J. ad
Treb. apud Iul. Tertio no. quod ſi pupillus habet duos ſubſtitu
tos, vnum per fideicommiſſum, alium pupillariter, q aditio fa-
cta ad petitionem fideicommiſſarij confirmat ſubſtitutionem
pupillarẽ, & ſic prodeſt alteri. non, quia ille veniat ad bona reſti
tuta, ſed ad reliqua bona impuberis, & no. bene iſtum §.

ADDITIO.

a Allegetur. De quo tamen dic, vt plene habetur per Franc. Are. & Mod. in
l. 1. ſup. eo. in princ.

LEX XXXIX.

1 *Sapiens teſtator debet teſtari cum conſilio peritorum.*
2 *Verbum Lego dicitur obliquum.*
3 *Legatarius certæ partis bonorum, nullam detrahit Falcidiam, vel Trebel-
lianicam alteri, ad quem deuenit iſtud legatum poſt mortem eius.*
4 *Filius, vel nepos non tranſmittit conditionale relictum a patre, vel ab auo fa
ctum.*

Cum ex filio. Scilicet pro mortuo emancipato non
poteſt pupillariter ſubſtitui: ſed po-
teſt aut inſtitutio admitti & per fideicommiſſum ſibi in tẽpus
pubertatis relinqui, quod importat tantum quantum pupilla-
ris ſubſtitutio. hoc d. In tex. transferre. ſ. integraliter, quod hoc
non poterat fieri per fideicom. quia detraheretur Trebelliani-
ca. nec etiam hodie pôt, quia detraheretur legitima, vel vtraq;
legitima, & Trebellianica. niſi Trebellianica eſſet expreſſe pro-
hibita detrahi, vt in auth. ſed cum teſtator. C. ad l. Falci. de hoc
tamen ſunt opi. contrariæ de quo ibi late per Din. In tex. alteri
id eſt emancipato. In tex. ibi, in tutelam, expone hic. i. poſt 14. an
num, propter id, quod ſ. dixit impubes, alibi tamen aliter poni-
tur, vt in gl. In tex. ibi, ſubſtituit. iſtud eſt teſtamentũ, in quo ple-
ne ſaluatũ intentio teſtatoris. nam ſi decedit ſuus, ſuccedit eman
cipatus ex pupillari. Si autem decedit emancipatus ante puber-
tatem, legatum dimidiæ partis bonorum ei factũ in diem incer
tam tanq̃ caducum remanet penes ſuum integraliter, & iſtud
eſt bonum conſilium in prouidendo poſt tempus mortis: ſed
interim dum viuunt ambo nepotes, quomodo ſaluatur inten-
tio aui, qui voluit eos eſſe pares, & non ſunt, quia vnus habet
ius purum, alius conditionale? Reſpondeo, quia fructus medij
temporis pertinet ad hunc emãcipatum pro parte ſua interim,
vt ſ. de vſuris l. in fideicommiſſo, § cum Pollidius, ſed hodie cõ
ſilium iſtius legis non tenet, quia dẽt habere ſuus, vel nepos ali-
quid de iure inſtõnis, nec pôt in legitima apponi aliqua dilatio a
teſtatore, vt l. qm in priorib. C. de inoff. teſt. & ita tenet glo. hic,
& C. de inoff. teſt. ſi pater puellæ, in fi. licet Pet. ibi, & hic nitatur
ſaluare conſilia horum ſapientum ẽt de iure nouiſſimo. tñ non
credõ, q poſſint ſaluari, & q teſtm̃. quod hodie fieret ſm conſi
lium iſtorum ſapientum, eſſet ipſo iure nullũ niſi diceretur, q
emancipatus præteritus non dicat nullum, vt dixi in l. Gallus. §.
1 & quid ſi tñ. † No. q ſapiens teſtator debet teſtari de conſilio
ſapientum virorum, & vide quod no. de hæred. inſti. illa mſtõ.
2 † Secũdo no. q verbum Legauit eſt obliquum. a † Tertio no. q
a legatarius certæ partis bonorũ nullã detrahit Falcidiã, vel Tre-
3 bellianicã alteri, ad quẽ deuenit iſtud legatũ poſt mortem eius.
vnde nullus detrahit quartam, niſi ille qui eſt hæres directo, &
hæc eſt regula, vt J. eo cohæredi. §. cũ filio, in fi. quod dic, vt ple
ne no. J. ad Treb. l. 1. §. inde Neratius. In glo. hic autis. ibi, non
poſſit, vt ſ. eod. l. 2. in princ. And. de Piſis. In ead glo. ibi, imo ab
inte. ſuccedit frater, vt mater ſola, vt in auth. defuncto. Vide
quod dicit gl. de quarta, expone. i. de dimidia quartæ. ſed hodie
poteſt teſtator hanc quartam partem prohibere, vt in auth. ſed
cum teſtator. ſecundum Din. In eadem glo. ibi, cum Polli
dius, quia iſta dilatio non fuit appoſita a teſtatore ad impedien-
dam commoditatem medij temporis, ſed ad impediendã tranſ
miſſionem ſuæ portionis. ¶ In eadem gloſ. ibi, ſi cui. §. hoc au-
tem lega. ſed contrarium nota ſupra eodem, ſi mater, in prin-
4 cipio. Sed hoc verius ſecundum Din. † ſic no. quod filius, vel ne-
pos non tranſmittit conditionale relictum a patre, vel ab auo
factum, & idem no. C. de his qui ante aper. tab. l. 1. õrium no. &
b male, de act. & obl. l. ſi cui. b & ibi per Dio. ¶ In ea. glo. ibi, puro
contra.

ADDITIONES.

a Obliquũ. Vide Rapha hic, q dicit hoc nõ probari p iſtũ tex. de quo vide d.
Ale. de Imo. in l Centurio, ſup. eo. vbi ẽt hic ad referentẽ Raph. ſe remittit.
b Is cui. Contra quã gl. dicentem, communis opi. eſt in contrarium, vt refert
& ſequitur d. Ale. de Imo. hic poſt prin in verſ. dicatis quod.

contra,ſ.vt non teneat conſilium huius l.quia omnis dilatio tol
litur,& per conſequens tranſmiſſio legitimæ non impeditur,vt
l.quoniam in prioribus.In eadem glo.ibi.§.fin.& melius de leg.
a.ſi quis ſenium,§.ſi.cum l.ſeq.ſecundum Azo.quæ eſt in d.§.
vltimo.Dy.& Pe.& facit,quod no.ſup.de tranſ.controuerſia,&
ibi omnino videas.

1 *Expreſſum facit ceſſare tacitum.*
2 *Vbi eſt prouiſio hominis,ceſſat prouiſio legis.*

§. Filio impuberi. Si id quod tacite intelligitur,
exprimatur,amplius non intel
1 ligitur.h.d.Cy.† Vel ſic,expreſſum facit ceſſare tacitum,ſeu præ
ſumptum ſm Bar.Vel ſic,vbi capitula ſunt ſpecificata & diſtin
cta,vnum in altero non continet,nec vnũ ad alterum ꝯhitur. h.
d. In tex.ibi,poſſumus.nec concurrent ſubſtituti : imo quilibet
2 in ſuo caſu vocabitur. † In gl.puta ibi, vulgarẽ.& põt eſſe rõ,quia
vbi eſt hominis prouiſio,ibi ceſſat prouiſio legis,vt l.ſi eum do.
ſol.ma.ſup.& C.de pac.conuen.l.ſi.& l.qui Romæ,§ Flauius,de
ver.ob.& ad hoc allegare videtur iſtum,§. And.de Iſ.

1 *Ius accreſcendi,quod competit inſtituto,transfertur in ſubſtitutum.*
2 *Subſtitutus vulgaris inſtituto dicitur coniunctus, tamen inſtitutus præfer-
tur tanquam magis coniunctus.*

1 §. Quidam. † Ius accreſcendi , quod competit inſtitu-
to,transfert in ſubſtitutum.h.d.Dyn. Vel
ſic, in ſubſtitutum vulgarem non ſolum tranſit portio , ſed ius
coniunctionis:quod eſt no.dignum. In tex. vnus ex illis.i. ille v-
nus In tex.ibi, alter.i.habeat ſubſtõnem vulgarem. & no.quod
a alter dicitur de tribus a Cy.circa quod vide gl.in l.ancilla. C. de
fur. In tex.ibi,deceſſerit.& dubitabat,quis deberet vocari ad par
tem illius,cui nulla ſubſtõ facta fuerat,& reſpondet partem &c.
Dyn. In tex.ibi, quoque non ſolum ad primos hæredes inſtitu-
2 tos. † Et ſic no.ſubſtitutum vulgarem inſtituto dici coniunctũ,
ſicut erat coniunctus ille,cui ſubſtituitur;alias præferentur inſt.
ſicut magis coniuncti.& eſt hoc no.

A D D I T I O.

a De tribus. De propria autem ſignificatione in duobus tantũm verificatur
l.ſi duobus in prin.cum gl.inf.de bon.poſ.contra tab.& in l.3 §.quod in ſen
tentijs.C.quando app ſit,& ibi hoc no.Bar.pro quo vide Fran. Are. hic in
fi.& remiſ.quas ibi dedi in apoſt.

L E X XL.

1 *Ius quod haberet hæres legitimus,non facta pupillari ſubſtitutione impube
ri arrogato,illud ius habet pupillariter ſubſtitutus.*
2 *Caſus quot ſint,& quæ perſonæ,quæ poſſint alteri ſtipulari,vi miſſione.*

1 Cauſa. † Ius quod haberet hæres legitimus non facta pu-
pillari ſubſtõne impuberi arrogato, illud ius ha
bet pupillariter ſubſtitutus . vel ſic per publicam perſonam ac-
quiritur alteri vtilis,non directa actio alleg.per Gul.dixi in l.j.
2 §.exigere ad hoc de ma.con.† Et quot ſint caſus in quibus poteſt
quis alteri ſtipulari,& quæ perſonæ, vide gl.ma.inſti.de inuti. ſti
pu.§.alteri.In tex.ibi,legitimus.vbi non haberet pupillarem ſub
ſtõnem. In tex inſtituto.ſ.pupillari, vt haberet vtiles actiones p
bonis impuberis nam,&c. In tex.ibi,vtiles quæ fuiſſent directę,
ſi non fuiſſet arrogatus. Iac.de Are.& Pe.In gl.contra ibi,& ibi.
& his arrogator non eſt his arrogati,imo eſt diuerſum genus ac
quiſitionis,vt inſti.de acq.per arro.In ea.gl.rumpuntur.de rigo-
re iuris.

L E X XLI.

Cohæredi. Subſtitutus ſubſtituti, eiuſdemq; cohæredis
vr̃ in vtriuſque portione ſubſtitutus.vel ſic,
qđ iure ſubſtõnis venit in parte,& in alia parte iure accreſcẽdi.
& ſic nõ ob.J.ea.l.qui habebat,& ibi per Dy. In tex.nec intere-
rit.no.ꝙ non attendimus ordinem verborum,ſed effectum.

§. Ex his. Reciproca ſubſtõ videt̃ facta pro partibus hæ-
reditarijs ſibi,vel alteri quæſitus.h.d.In tex.ſcri
ptis adeuntib. Dy.In tex.ibi,ſibi.vt quia eſt ſui iuris.In tex.vel a-
lij.vt quia eſt filius,vel ſeruus,quia acquirit patri,vel domino:ta-
men nihilominus vocatur ex ſubſtõne prædicta, quia hæres eſt
nomine.& iſte eſt verus intellectus.non enim vult dicere litera
quod vocetur pater,vel dominus,& ſic non ob l.qui liberis, §.
hæc verba No.quod in iſtis ſubſtõnib.potius conſiderat̃ nomẽ
hæredis,quam effectus acquiſitionis.vnde non ſolum vocantur
hæredes noĩe & retentione,qui acquiſiuerũt ſibi,ſed ẽt hæredes no
mine,qui acquiſiuerunt alij,& retinent nomen ſibi. Bald.

1 *Pupillaris ſubſtitutio euaneſcit,ſi pupillus ſit ſui iuris viuo teſtatore.*
2 *Subſtitutio fideicommiſſaria non tenet in legitima,etiam infra tempora pu
bertatis.*
3 *Verbum omne precarium eſt obliquum,& fideicommiſſarium:*
3 *Teſtamentum non poteſt incipere a fideicommiſſaria ſubſtitutione,ſed bene
a directa.*
5 *Si teſtamentum non valet,non valet ſubſtitutio fideicommiſſaria.*
6 *Clauſula ſi non valet iure teſti,non intelligitur, ſed debet adijci expreſſe.*
7 *In fideicommiſſaria inſtitutione non veniunt bona impuberis.*
8 *In fideicommiſſaria ſubſtõne nõ poteſt fieri exhæredatio;ſecus in pupillari.*
9 *Titulum inſtitutionis non prætendens,rogatus de reſtituendo, non deducit
Falcidiam.*

1 §. Cum filiæ. † Pupillaris ſubſtõ euaneſcit,ſi pupillus
ſit ſui iuris viuo teſtatore.hoc primo.ſi-
deicommiſſaria ſubſtitutio põt fieri puberi,& impuberi hoc ſe
cundo.de fideicommiſſaria ſubſtitutione detrahitur Trebellia-
nica.hoc tertio. Si non valeret teſtm̃ quo ad inſtõnem , non te-
net fideicommiſſaria ſubſtõ , niſi ſit repetita ab inteſtato . hoc
quarto.In fideic.ſubſti.non continentur bona filij. hoc quinto.
Et ideo non põt per fideic.ſubſtitui exhæredato niſi in eo,quod
eſt ſibi relictum.hoc ſext o.De quo non detrahitur Falc.hoc ſe-
ptimo.& vlt.In tex.ibi,in familia, id eſt in poteſtate ſubſtituen-
tis.Din.In tex.ibi,irrita,& bona veniunt ad legitimum, vt J. de
cap.l.pr̃ Iac.de Are.In tex.ibi,quod ſi hæredem.no.quod verba
obliqua non trahuntur ad directam ſubſtitutionem ratione pu
2 pillaris ætatis.† In tex.ibi,ſalua Falcidia.no hic expreſſum,quod
ſubſtitutio fideicommiſſaria non tenet in legitima ẽt J.tpa pu-
bertatis.Din.In tex.nec aliud.no expreſ.argu.ꝙ illa compendio
ſa,quę valet oĩ tempore vt fideicommiſſaria. non trahitur ad
bona pupilli,ſiue moriatur in pupillari ętate,ſiue poſt,quia nec
ẽt ad legitimam vel Trebellianicã trahitur,vt hic,& J.e.§.ver.
3 nec fideicomm.ſm Din † In tex precarijs omne verbum preca
rium eſt obliquum,& fideicommiſſarium. Vnde exponit Din.
verbis precarijs.i. verbis fideicommiſſum in ſuccentibus non
directis Din.In tex ibi,quæ ita.ſ.vt fideicõ. ſubſtõ valeat.& not.
4 † quod teſtm̃ nõ põt incipere a fideicommiſſaria ſubſtõne,ſed
pot incipere a directa. In tex. hoc expreſſum , ſcilicet,quod va-
leat iure codic.Din.In tex nec fideicommiſſo.qñcunque rel.cto
de iure.Din. Tex ibi,filius exhæredatus In tex intra modum.id
eſt vſque ad valorem relictorum.Iacob.de Are. In tex.hæredi-
tatis.i.bonorum ipſius filij. In tex.ratione, id eſt non deducetur
Falcidia,quia nemo deducit eam præter verum hæredem. Din.
Not.quod fideicommiſſaria ſubſtitutio põt æqualiter fieri.infr.
tpa pubertatis,& poſt tpa pubertatis,& ideo dicit gl ĩ l. precib.
ꝙ ſubſtõ fideicommiſſaria poteſt fieri omni tpe. Secundo not.
ꝙ fideicomm.ſubſtitutio diminuitur per Falc. quod ſecus eſt in
5 ſubſtõne directa.† Tertio no quod ſi non valet teſtm̃ nõ valet
6 ſubſtõ fideicom.† Quarto no.ꝙ clauſula,ſi non valet iure teſtĩ,
7 non intelligitur tacite,ſed debet ad ijci expreſſe. † Quinto no.ꝙ
In fideicommiſ.ſubſtõne non veniunt bona impuberis:ſecus in
8 ſubſtitutione pupillari.† Sexto no.quod in fideicomm.ſubſtitu
9 tione non poteſt fieri exhæredatio:ſecus in pupillari. † Vltimo
no.quod ille qui non prætendit titulum inſtitutionis , rogatus
de reſtituendo non deducit Falcidiam,& ſi bene conſideras in-
tentio noſtri §.eſt ponere totam perfectam materiam fideicom
miſ.ſubſtitutio.& quomodo differat a ſubſtõne directa . ra ha
bemus melius in iure.In gl.quæ incipit,redit ad primum . Ad-
de,quod no.ſup.eo.l.verbis ciuili.& inſtitu.de pupilla. ſubſtit §.
extraneo.item adde,quod no Cyn. C. de inofficioſo teſtamen-
to ex tribus,& ibi omnino videas. Bald.

1 *Subſtitutio reciproca generaliter facta refertur prius ad coniunctos , dein-
de ad cæteros.*
2 *Coniunctio in ſubſtitutione vulgari etiam attenditur, vt ſ.coniunctus præ-
feratur non coniuncto.*
3 *Voluntas teſtatoris tacita ex coniunctione præſumitur.*

1 §. Qui diſcretas. † Subſtitutio reciproca generali-
ter facta refertur prius ad coniun-
ctos,deinde ad cæteros. h. d. Vel ſic.ſubſtitutio facta per relati-
uum Quos.imitatur ius accreſcendi.hoc dicit.In tex.ibi , videt̃.
nam prior ſcriptura determinat ſequentem.ſic.C. fami. erciſ.l.
quotiens.Iac.de Are.& ẽ de hæredibus inſtituendis, qui nõ ni-
ſi habat.§ 1.Iac.de Ra.& Pe ad idem J. de leg.3. legatorum.§ q
plures.In tex.quibus.i.coniunctis.In tex.ibi, admitti, ſcilicet vi-
gore generalis ſubſtitutionis Pe. [illegible] iſte §. habeat locũ
in coniunctis naturali coniunctione, ſicut in coniunctis coniun
ctione teſtatoris,dixi,ſupr.eod.iam hoc [illegible] & hic p Dy.
2 † Vltimo nota hic,quod etiam in ſubſtitutione vulgari attendi-
tur coniunctio,ſcilicet vt coniunctus præferatur nõ coniuncto.
ius igitur coniunctionis,& ſubſtitutionis ſimul iunctum,& vni
tum, eſt potentius quam ius ſolius ſubſtitutionis ex præſumpta
3 voluntate defuncti. † Item no.quod ex coniunctione præſumi-
tur tacita voluntas teſtatoris.

1 *Clauſula generalis nõ refertur ad ea, quæ habẽt per ſe clauſulam ſpecialẽ.*
2 *Si in eodem volumine reperitur generale,& ſpeciale ſtatutum,in caſu ſpe-
cificato ſemper ſequendum eſt ſtatutum ſpeciale.*

§. Qui patrem. Subſtitutio reciproca generalis nõ
debet extendi ad illos inter quos e-
rat ſpecialis ſubſtitutio facta , quia generi per ſpeciem deroga-
1 tur.hoc dicit.Din.† Vel ſic,clauſula generalis in fine poſita non
refertur ad ea quæ hñt per ſe clauſulam ſpecialem h.d.vel ſic.ſignum
particulare derogat vniuerſali.hoc dicit In tex ibi,omnium,qđ
eſt ſignum vniuerſale,& qui omne dicit, nihil videtur excluде-
re,vt not. C.ſine cen.vel re.l.omnes, & C. mand l.a procurato-
re. In tex.ibi, ſpecialem . ergo ſi non eſſet ſpecialis ſubſtõ facta
inter patrem & filium , vocarentur omnes , & ſic non operatur
inter patrem & filiũ cõiunctio naturæ , vel legis,quod eſt [illegible] opi.

Dyn.de qua tetigi ſup.§.præce.& ibi dedi remiſ.ad dictum Cy.
qui hoc dubium tetigit.in l.iam hoc iure, & in §. præcedenti. In
tex.ibi,ſcripturam. quæ eſt,hos oẽs inuicẽ ſubſtituo in tex.ibi,ad
cæteros.nõ ad patrem,& filiũ.Quæro hic quid ſi iſte teſtãtor poſt
patrẽ & filiũ non inſtituiſſet niſi vnicũ alium hæredem tñ & nõ
plures,& tandem dixit vos oẽs,&c.vtrũ fiat relatio ad patrẽ & fi
liũ? & vr qđ ſic,quia iſte terminus Oẽs,exigit plures perſonas ap
pellatas,ſiue nominatas.ergo vr qđ referat ad patrẽ,& filiũ, ar.
ſup.eo.ex duob.§.filium,& ſup.de teſt.vbi numerus, & de leg.3.
Iulian. Pe. dicit qđ etiam in caſu iſto pr & filius non venit per
verba generalia.tamen ꝯ Pe. facit ſ.ad Treb.l.ſi.quod credo ve
rius qa iſte terminus vniuerſalis Omnes h3 neceſſario dici, ſeu
prædicari de plurib.quam de vno ſecundum rõnem recti ſermo
nis,quam ſequi debemus,vt inf.de auc.& arg.leg.l.Plautius. Vi-
2 ti.iſte §.facit ad ſtatuta ꝙ ſi in eodem volumine reperĩ genera-
le,& ſpeciale ſtatutum,in caſu ſpecificato ſemper ſequendũ eſt
ſtatutum ſpeciale, & non gñale per iſtum no tex.forma enim
ſpecialis derogat formæ generali,vt hic cũ ſi.circa qđ vide l.do
li clauſula,cum ſi.& quod ibi no.per doc.inf.de ver.obl. Bal.

1 *Omnis ſubſtitutus eſt conditionaliter inſtitutus.*
2 *Hæres inſtitutus in primis tabulis, & alius ſubſtitutus in ſecundis, cenſentur cohæredes, & perinde eſt ac ſi eſſent cohæredes earundem tabularum.*

§.Cohæres. Legata relicta ab inſtõne,& ſubſtõne facta de eodem contribuuntur,ac ẽt augent:
ſecus ſi ſubſtõ ſit facta de alio,& exinanita legata,quia iſte impe
dit detrahere Falcidiam, licet portio cohæredis ſit pinguior. h.
d.In tex.ibi,ſubſtitutus.ſ.pupillariter.Iac.de Are. In tex.ibi,præ-
ſtabit : non habita rõne Falcidiæ.Dy. In tex. ibi,partem alterã.
eo.tit.inſtõnis.& iſta eſt rõ drĩæ inter eundem tit & diuerſum.in
tex.ibi,ſeruabit.ſ.vt excludat a Falcidia ſubſtitutus.Iac.de Are.
in tex.ibi;nam ille.ſ. ſubſtitutus impuberis.Iac.de Are.in tex.ibi,
plane.exponitur ſimpliciter.& no.hanc expoſitionem,qđ idem
a eſt dicere planè, a quod ſimpliciter.in tex.obtineret.quia licet il
le habeat partem non exhauſtam, huic tñ habenti exhauſtam
d3 pertinere vti Falcidia.nõ enim poſſunt permiſceri portiones,
quæ ſunt in perſonis diuerſorum, ſed tñ quæ cõfluunt in vnius
perſona. In tex.nam & cum. fecit cõparationẽ de ſubſtituto ad
cohæredem.hic facit comparationem legatarij in primis tabu-
lis,& legatarij in ſecundis.qui facit primo partẽ per cõcurſum in
eadem re legata,vt vtriq3. in tex.ibi quãdoque.i.ſubſtõne pupil-
lari effectum habente.in gl.mag.ibi.Item Titiũ.ſ.prædictũ eun-
dẽq3 cohr̃edem.In ea.gl.a ſubſtõne: & ſic exinaniuit portionem
ſubſtõnis per legata.In ea gl.cõputata parte,quę d3 cõputari,qñ
cunq3 pars grauata accedit non grauatæ,ſiue ex pupilla.ſubſtõ,ſi
ue ex vulgari,ſiue iure accreſcẽdi accedat,vt ſ.ad l.Falci l.j.§. id
qđ,& l.qui fundum.§.qui filiũ,& §.cohæres.erat aũt rõ dubita-
tionis,quia in eadẽ perſona plura concurrebant iura vnde vide-
batur quodlibet per ſe cõſiderandũ,nec permiſcẽdũ ad inuicẽ,ar.
inſ.de his quib.vt indi.l.tutorẽ.In ea.gl.ac ſi partẽ.no.ſimilitudi-
nem inter inſtõnem,& ſubſtõnẽ,& duas inſtõnes vnã purã,alte
1 rã cõdõnalẽ:& optima eſt ſimilitudo,†quia oĩs ſubſtitutus eſt ꝯ
dõnaliter inſtitutus.vt ſ.ad l.Falc.l.in rõne,§. quod vulgo,& §.
ſi filio. In ea.gl.deducit Falcidiam. quia portio grauata non ac-
cedit non grauatæ,cum reſidant in diuerſis perſonis. In ea.glo.
non nocet Seio.no.qđ pinguedo vnius non nocet alteri,qui non
eſt pinguis,& hanc gl.alle.in mã collectarum & præſtantiarum,
2 quæ imponunt.† In gl.ibi,cenſentur cohæredes.no.quod hæres
inſtitutus in primis tabulis,& alius ſubſtitutus in ſecundis cen-
ſentur cohæredes.& perinde eſt ac ſi eſſent cohæredes earũdem
tabularum,& facit ſup.eo.cum ex filio.§.ſi.In ea.gl.ſuam Falci
diam.ſi imminet in vtraq3 parte : ſed iſta gl.facit digreſſionem
ad alium caſum,quia non ponitur in tex.niſi quod vna pars erat
exhauſta.In eadem gloſ.nam & duo.ſicut ſuperiores appellan
tur cohæredes,ſic iſti vocant conlegatarij. In ea glo.concurrũt.
no.bene hoc,quod ſi eadem res eſt legata mihi in primis tabu-
lis,& tibi in ſecundis,quod adueniente conditione tua,non aufe
res mihi totum legatum,ſed facies mihi partem per concurſum
quod eſt notan. Bald.

ADDITIO.

a Plane. Quando autem dicitur aliquid cognoſci de plano,vide d.Alex.de Imo.in conſ.154.in 2.col.in 2.p.

§.Cum pater: Subſtõ facta impuberi vltimo morientis expirat, ſi vltimo moriens decedit
pubes.h.d.Vel ſic,condõ dẽt impleri in eius perſona,cui inſeri-
tur,& nõ in alia. h.d. In tex.ibi,prioris.qui deceſſit eim pubes. in
tex.ibi,compleuit & ſic expirauit ſubſtõ pupillaris.Item probat
iſte tex.quod ſubſtitutio collata in perſona vnius, non extendit
ſe ad perſonam alterius.concor.ſup.eo.qui plures.

3 *Sicut inſtitutio facta in re certa, vel parte certa trahitur ad vniuerſum, ita directa ſubſtitutio facta in re, vel parte certa, debet trahi ad vniuerſum.*

§.Non videri. †Sicut inſtitutio facta in re certa,vel parte certa trahitur ad vniuerſum,
ita directa ſubſtitutio facta in re, vel parte certa debet trahi ad
vniuerſum.h.d.Din. Et iſte caſus alibi non inuenitur. in tex.ibi,
quod abominor. i. quod abſit. No. quod ſubſtitutio facta im-
puberi pro parte inſtituto ſub his verbis. Subſtituo ĩ locum &
partẽ eius,continet non ſolum partem, ſed vniuerſum ẽt impu
beris patrimonium,quia eſt ſubſtõ pupillaris. Vnde vr hic eſſe
caſus de eo,quod no.Din contra Cyn.in l. ſi quis hæres inſtitua
tur.ſ.tit.primo,vbi videas Secundo nota in verſicu.non magis,
quod licet teſtator ita dicat,ſi filius meus in pupillari ætate de-
ceſſerit, talem mihi hæredem inſtituo, quod iſta eſt inſtitutio
pupillaris.concor.ſ.de ſecun.tabu.l.ſi ita,§.qui filio,& no.in l.
ſup.eodem. Tertio nota in verſiculo, nam qui,quod ſicut inſti-
tutio in fundo,vel in quantitate certa non dato cohærede trabi-
a tur ad vniuerſum,ita directa ſubſtitutio;quod eſt nota. dignũ: a
& illud,quod dicitur de cohærede, intelligitur,ſi in eodem gra
du non habet cohæredem vniuerſalem. Nam ſi haberet ex alio
gradu,non officeret ſubſtituto . Caſus eſt hic,coniuncto §.co-
hæres,ſup.eadem l.quod tene menti,quia eſt ſubtile.Quærit gl.
quæ erat ratio dubitandi in iſto §.dicit glo quod duplex. Prima,
quia teſtator dixerat partem, & ſic non videbatur porrigi vltra
eam partem. Secunda ratio dubitandi erat,quia non apparebat
inſtitutio filij.tamen præſumitur præceſſiſſe inſtitutio propter
illa verba. Partem ve,&c. & hanc lectu.allegat Bar.pro ſe in eo,
quod dixit in l. Gallus,in principio.pro hoc §. eadem ſi paret im
puberis,& quod ibi nota. Sed contra hoc videtur tex.ſ.de hæ-
redibus inſtituendis ex facto. quare prima verior eſt ſecundum
Dinum,& Andream de Piſis. Baldus.

ADDITIO.

a Dignum. Adde d.Ale.de Imo. in conſ.165.in 2. parte, & hoc idem referũt & ſequuntur. vide Fran.Are.Ale.de Imo.& d.Iaſ.Mai.hic.

LEX XLII.

1 *Portio non grauata, accedens grauatæ, non ex teſtamento, ſed ab inteſtato, non autem legato, nec contribuitur in ratione l. Falcidia.*
2 *Subſtitutio pupillaris quatenus deficit, deficiunt legata relicta a pupillari ſubſtituto, nec ab inteſtato.*

Qui duos. Legata relicta ab inſtitutis debentur a ſubſtitutio,qui ſuccedit vtriq; ex ſubſtitutione,
ſed ſi non ſuccedit ex ſubſtitutione niſi vni , ex tacita repetitio-
ne legatorum, quæ intelligitur fieri a ſubſtituto, non tenetur
ad legata,niſi ei cui ſuccedit,hoc dicit. vel melius.iſta l.non lo-
quitur de legatis relictis ab inſtituto, ſed a ſubſtituto in tabulis
vtriuſque pupilli. vnde ſi ſuccedit ex vtriſque tabulis , præſtat
omnia:ſi ex alteris, altera.h. d.& iſte eſt verus intellectus. No.ꝙ
ſubſtitutus ſub conditione,ſi ambo,&c. ſuccedit iure ſubſtitu-
tionis vtrique,ſi vterque ſimul moriatur. Secundo no quod ſi
moriuntur ſucceſſiue,primo morienti ſuccedit frater ab inteſta
to,ſecundo morienti ſuccedit ſubſtitutus ex teſtamento Tertio
no.quod vnus impubes eſt hæres alterius impuberis : ſed qſio ẽ
hoc,cum non poſ.adire , nec habeat locum exiſtentia ſui hære-
dis in hæreditate fraterna obueniente ab inteſtato: ergo impu-
bes moriens non tranſmittit? Rñdet Iaco. de Are. ꝙ tranſmittit
impubes ſecundus reſtitutus in integrum ad adeundum , ille. ſ.
Impubes,cui defertur hæreditas alterius impuberis. Idem no.in
l.qui duos.ſ.de rebus dub.ſic ſ.de acq. hæred.l. Pantonius,Bar.
ſemper ſequitur iſtam opinio. ſed non eſt ſine dubio propter l.
1 ſi infanti C.de iure delib.quod vlterius hic non proſequor.†Quar
to no. quod portio non grauata accedens grauatæ non ex teſta-
mento,ſed ab inteſtato,non auget legata,nec contribuitur in ra
2 tione l.Fal.† Quinto & vltimo no.quod quatenus deficit ſubſti-
tutio pupillaris , deficiunt legata relicta a pupillari ſubſtituto,
nec debentur ab inteſtato.Iſta etiam l.in illo verſi. nec ſubſtitu
tus,facit ad id,quod dixi.ſup.de hæred.inſtitu. liber homo,§. ſi.
In glo.hoc referri. ibi,ad primum caſum, hoc non eſt verum,
quia cum tunc vtrique ſuccedat iure ſubſtitutionis, omnia le-
gata præſtat ſecundum Din.

LEX XLIII.

1 *Mutus poteſt contrahere matrimonium.*
2 *Reſcripta Principis imitantur ius commune in caſibus ſimilibus.*
3 *In ſtatutis æquitas eſt attendenda.*
4 *Surdus, & mutus æquiparantur impuberi.*
5 *Aequitas quæ eſt in rebus,non variatur.*
6 *Reſcripta Principis ſic debent intelligi, quod nemini faciant iniuriam in iure publico,vel priuato.*
7 *Pater ſi fecit legitimari ſpurium, quia non habebat filios legitimos, ſi poſtea contrahit matrimonium, & habet legitimos, illa legitimatio facta per Comitem euaneſcit,quia reſcriptum Principis tollere videtur agnationem ſui hæredis.*

Ex facto. Subſtitutio exẽplaris facta ex priuilegio Principis alicui ratione morbi, vel vitij , ceſſante
morbo, vel vitio expirat. Itẽ agnatione ſui hæredis expirat.h.d.
vel aliter & alio modo.verba dubia referenda ſunt ad ius cõe. h.
1 d.In tex.ibi,duxit vxorem.† No.quod mutus poteſt contrahere
matri-

matrimonium, a & ſic poteſt obligari matrimonio carnali: &
ita videtur in ſpirituali, & ſic per ingreſſionẽ religionis obliga-
tur: Di. arguẽdo de carnali ad matrimonium ſpirituale, pro hoc
facit l. mutus ſup. de iure do. In tex. ibi, teſtamentum. i. prædicta
exemplaris ſubſtitutio. quæ eſt teſtm ipſius filij. Din. In tex. ibi,
interpretari. no. q ille interpretatur, qui facit, & ſic eſt ar. q ip-
ſi municipes interpretentur ſtatuta. Iac. & Dyn. & ſi ipſa ſtatu-
ta eſſent confirmata a ſuperiore, credo quod interpretatio perti
neat ad ſuperiorem, quia ſicut habet ius potentius in ſtatuẽdo,
ita habet ius potentius in interpretando, vt hic, & C. de leg. l. fi.
quod no. In tex. ibi, voluntatem. No. quod ſemper ad mentem
reſcribentis eſt recurrendum, & præſumitur talis eſſe mens, qua
lis eſſe debet. & facit quod no. in l. tale pactum, ſ. de pact. §. fin. In
tex. ibi, vt quemadmodum. † No. quod reſcripta Principis imi-
2 tantur ius commune in ſimilibus caſib. Iac. & Cyn. & eſt ar. † q
3 ſtatuta debeant interpretari ſm æquitatem, nec debeant ad ini-
quitatẽ, vel abſurditatem trahi. Nã Inn. æquiparat ſtatuta & re
ſcripta in c. quæ in eccleſiarum, extra, de conſt. In tex. ibi, pro-
pter infirmitatem. † No. ſurdum & mutum æquiparari impube
4 ri. facit ĵ. ad Treb. l. ſeruo inuito, §. ſi pupillo, & an ſurdus & mu-
tus vere poſſint contrahere, no. Bal. in l. 1. ĵ. de verbo. obl. In tex.
ibi, iniquum. No. q illud quod ab initio fuit æquum, ex poſtfa-
cto fit iniquum, † & ſic eſt contra illos, qui dicunt q æquitas, q̃
5 eſt in rebus non variatur. Iac. & Cyn. † Item no. quod reſcripta
6 Principis ſic debent intelligi, quod nemini faciant iniuriam in
iure publico, vel priuato. Et per hoc facit l. iſta ad quæſtionem.
Papa interdixit cuidam Epiſcopo adminiſtrationem, & miſit
duos adminiſtratores, deinde mortuus eſt Epiſcopus. capitulũ
vult, quod iſti duo adminiſtratores recedant. iſti nolunt recede-
re, niſi Papa mandet eis. Certe per l. iſtam debent recedere, quia
eſt veriſimile, q Papa noluerit præiudicare capitulo in caſu fu
turo. Iac. & Cyn. & ſic non ob. ſ. de tute. quæſitum, quia ibi non
eſt præiudicium, ſed fauor. In tex. ibi, igitur. reſpondet primæ
quæſtioni. Din. In tex. ibi, ſui hæredis id eſt natiuitate poſthumi.
Et no. per iſtum tex. q ſi pupillus, in quo malitia ſupplet ætatẽ,
generat filium, quod natiuitas filij facit expirare pupillarem ſub
ſtitutionem ſecundum Guil. quia de iure ca. tenent nuptiæ hoc
caſu: ſecus de iure ciu. † Item no. hic ar. quod ſi pater fecit legiti-
7 mari ſpurium, quia non habebat legitimos, quod ſi poſtea ꝯtra
hit matrimonium, & habet legitimos, illa legitimatio facta per
Comitem euaneſcit, quia reſcriptũ Principis tolli videtur agna
tione ſui hæredis ſecundum Din. & no. in Spec. de ſuc. ab inteſ.
ſed Raph. & Bar. tenent contrarium, quia ex legitimatio. tra-
xit ſuum effectum, & ideo non vitiat, licet perueniat ad caſum,
a quo non poterat incipere: ſed in l. noſtra ſubſtitutio non tra-
xerat ſecum ſuum effectum, imo pendebat ſecundum eos. Ego
addo aliam rationem, quia hic reſcriptum Principis tendebat
ad fauorem filij, cui pater ſubſtituebat, & ideo non debet con-
uerti ad odium, ſed non eſt ita in legitimatione, quæ concernit
b ſolum fauorem legitimati. b

ADDITIONES.

a Matrimonium. Sed quid ſi ſit mutus & ſurdus? vide eundem Bald. in l. pe. C. qui teſtam. fac. poſ. qui tenet quod contrahere non poſſit, ſed contrariũ tenet d. Ale. de Imo. in l. 1. inf. de verb. obl.

b Legitimati. Vide & hic adde remiſ. ad Bar. datas in apo.

1 *Species temporis derogat generi.*

2 *Statuto dictante q percutienti in platea imponatur pœna manus dextræ, ſi alio ſtatuto cauetur, q delinquentes de nocte duplici pœna puniantur, iſto caſu delinquens in platea de nocte, non punietur, niſi pœna dextræ manus, & non etiam ſiniſtræ, cum in ſpeciebus non habeat locum duplicatio.*

1 §. Item quæro. † Species temporis derogat generi.
h. d. In tex. ibi. Mæuius, quidã alius,
& facias hic punctum. In tex. ibi, an & Mæuius, & vñ vtrunque
admitti, quia. &c. In tex. ibi, ſed finis huius, ſcilicet liberi arbi-
trij. quod habet pater in ſubſtituendo. in tex. ibi, pubertas. ſ. filij.
vnde non poteſt pater vltra procedere, ſed ĵ ſubſtituere. In tex.
ibi, magis, hic ſoluit quæſtionem, in tex. ibi, eorum. ſ. inſtitutorũ.
Din. No. hic quod pars temporis derogat integralitati totius tẽ-
poris. rõ, quia diuidit ipſ & hoc eſt, quod lr̃a dicit Separatim. &
quod dicitur hic in tpe, idem dico in quãtitate. vnde ſi Princeps
conceſſit mihi reditus vſque ad x. Flore. & tibi vſq; ad centum
ĵ. ad x. Flore. ego ſolus veniã, & tu in reliquo, & hoc ponit Pet.
& Cyn. in ſuo commento in l. extra territorium. ſ. de iur. om.
iudi. Item ſi ſunt deputati iudices ſub iſta forma, quod vnus
eſt deputatus in cauſis vſque ad x. lib. alius vſque ad c. licet in cẽ
tum contineantur x. tamen iſti nunquam ſimul cognoſcent,
ſed ſeparatim. quia facta eſt inter eos diuiſio iuriſdictionis per
iſtum §. & facit ad multa ſimilia. Secundo no. quod non ſemper
ille, qui conſentit in maiori, conſentit in minori. ſic ſ. lo. l. ſi de-
cem, & ĵ. de ſecun. tab. l. 2. §. ſi prima, ſm Iac. de Are. Et eſt hic
ar. ſi teſtes inducti ad probandum pupillarem ætatem deponunt
hoc modo, quia vnus deponit, q deceſſit ĵ x. annos, alter q de
a ceſſit ĵ. 14. annos, quod iſti non ſunt cõteſtes a arg. iſtius §. & ex
tra, de proba. c. in præſentiam. tamen hoc hic non determino,
ſed moueo tãtum dubium. Item iſte tex. facit quod ſi ſunt factæ
duæ poſitiones ſuper tempore. vna q quis poſſedit xiiij. annis,
& eſt negata. alia q poſſedit x. ann. q huic ſecundæ debet reſpõ-
deri, quia non dicitur pendere a prima propter diuiſionem tẽ-
poris. Tertio no. q eſt reperire ſpeciem in tempore. & per hoc
dicit alibi Bart. q licet pœnæ duplicentur in quantitate, tamen
non duplicantur in tempore, quando tempus eſt ſpecifice deſi-
gnatum, ſcilicet cum deſignatione principij & finis ipſius tem-
poris. & de hoc. ĵ. de le. 2. Mæuius. § duob. per Bart. & l. Lucius.
§. impuberem, eo. tit. vnde generalis regula traditur, quod ĩ ſpe-
b ciebus non habet locum duplicatio. b † Quod facit ad q. quod
a ſi ex forma ſtatuti percutienti in platea imponitur pœna manus
dextræ. & alio ſtatuto cauetur q delinquentes de nocte duplici
pœna puniãtur, quod iſto caſu delinquens de nocte in platea nõ
punietur niſi ſola dextræ manus amputatione, & non amputa-
bitur ſibi ſiniſtra, cum in ſpeciebus non habeat locum duplica
tio, vt in pręalle. ll. In tex. ibi, huius. ſcilicet poteſtatis. Bal.

ADDITIONES.

a Conteſtes. Vide contrarium tenentes Ang. Imo. & Raph. Cu. per no. p gl. in l. ob carmen, § ſi. de teſt. & per no. p Inn. in c. qualiter & qñ, el ij. de acc.

b Duplicatio. Adde Bar. in l. ſenatus, in ſi. ad Turpil. & in l. ſanctio. ll. ſ. d pœ nis, & eundẽ Bal. in l. 1. in vlt. col. C. de ſen. quæ pro eo quod intereſt.

1 *Improbans primum gradum reportat commodum a ſecundo gradu, loquendo de filio præterito in primo.*

§. Lucius Titius. Filius a primo gradu præteritus,
a ſecundo inſtitutus, vel exhære-
datus rũpit primũ gradum. non ſm: unõ incipit teſtm a ſecun-
do gradu. h. d. ſm Din. Vel ſic, ille qui rũpit inſtionem, tñ ſucce-
dit ex ſubſtõne vulgari. h. d. concor. ſup. de hæred. inſti. l. ſed filius.
1 † Vel ſic, ille qui improbat primum gradum, reportat cõmodũ
ex ſecundo gradu. h. d. no. In tex. ibi, cũ iidẽ. ſ. filij. In tex. ibi, non
valuit ſubaudi in quo reperiuntẽ præteriti. Din. nã ſemper teſtm
incipit a valido, non ab inualido. h. d. In tex. ibi, ſicut. prout ſimi-
litudinem. In tex. ibi. nihil probat ſimilitudinem eſſe verã per
rationem. In tex. ibi, valeat prima non valente Din. In tex. ibi,
ſubſtitutus eſt vult dicere, quod nulla differentia eſt, vtrum ſecũ
dus gradus valeat ratione inſtõnis filij. vel ratione exhæredatio-
nis eius. No. quod licet filius ſit inſtitutus in ſecundo gradu; ta-
men in primo præteriri non poteſt: ſed econtra inſtitutus in pri-
mo poteſt præteriri in ſecundo, vt ſ. de libe. & poſthu. ſi poſthu-
mus, §. quod vulgo, & h. d. hic gl. Bald.

1 *Hæredi indigno aufertur commodum hæreditatis, ſed non nomen hæredis, nec aliud commodum, quod eſt ſequela ſolius nominis.*

2 *Indignus ſucceſſione patris, eſt tamen dignus ſucceſſione filij, quia ſufficit, quod ſatis punitus eſt in eo, in quo deliquit.*

3 *Verba Quiſquis mihi hæres erit, verificantur quocunque momento quis ſit hæres.*

4 *Subſtõ futura, nec eius emolumentum in confiſcatione generali non venit.*

5 *Reductus in ſeruitutem pœnæ, deſinit eſſe hæres re, & nomine.*

6 *Frater minorum qui erat hæres alicuius, eo ipſo quod facit profeſſionẽ, deſinit eſſe hæres re, & nomine.*

§. Iulianus Longinus. Ille, qui fuit hæres, licet
deſinat eſſe hæres in to-
tum, vel pro parte, debet admitti ex ſubſtitutione pupillari facta
1 per illa verba, Quiſquis mihi hæres erit. hoc d. Din. † Vel ſic hæ
redi indigno aufertur commodum hæreditatis, ſed non nomen
hæredis, nec aliud commodum, q eſt ſequela ſolius nominis.
Itẽ ſufficit aliquid ſemel fuiſſe verum quãtũ ad verificandã re-
lationẽ. quæ fit ad ipſum. h. d. ſubtiliter, & ꝯcor. ſ. eo. in ſubſtitu-
tione filij. In tex. ibi, amiſit. i. pro rata portionis, quã amiſit. Not.
hic, quod ille qui accommodat tacitam fidem de reſtituẽdo nõ
capaci id, quod promiſit reſtituere non capaci, dẽt reſtituere fi
ſco, ſiue ſit tota pars, ſiue ps partis. quatenus n. eſt ſuum delictũ,
eatenus eſt pœna. ꝯcor. de ꝓba. l. cũ tacitũ, de iure fiſci. l. non intel
ligitur. §. tacite, & l. ita fidei. Secundo no. quod ille qui accõmo
dat fidẽ de reſtituendo non capaci, adeundo hr̃s eſt [illegible], quia
teſtõ non ineſt vitiũ, ſed venit extrinſecus ex accommodatio-
ne tacitæ fidei. Tertio no. q licet quis perdat cõmoda hr̃ditaria,
nõ tñ perdit nomẽ hr̃dis, nec ea emolumenta, quæ ſunt appen-
2 dices ſolius noĩs, ſicut eſt hic ſubſtitutio pupillaris. † Quarto no.
quod indignus ſucceſſione pr̃is, eſt tamen dignus ſucceſſione fi-
3 lij, quia ſufficit, q ſatis punitus eſt in eo, in quo deliquit. † Quin-
to no. q ſufficit, quẽ ſemel fuiſſe hr̃dem [illegible] q illa verba, Quiſ-
quis hr̃s erit, verificantur, quocũq; momento ſit hæres, nec re-
4 quiritur, q duret in iure, vel nomine hæreditario. † Sexto, & vl-
timo no. q in confiſcatione generali non venit futura ſubſtitu-
tio, nec eius emolumentũ. circa quod adde gl. ſuper verſic præ-
ſens, quæ incipit, ſed quid, in l. non ad ea. ĵ. de condi. & dem. ibi
glo. tenet, q ſi quidem oĩa bona alicuius ſint publicata, non ve-
niunt ea, quæ ex vltima volunta. ſibi cõpetunt, & ſic ex facto al-
terius qs eõ ſequitur, adde ad iſtũ §. q hãc exceptionẽ es indignus,
nemo põt opponere niſi fiſcus. vnde cauet, q licet vnus ex hære
dib. occidat teſtatorẽ, tñ antequã condemnetur, oĩa poteſt face
re vt hæres, & petere hr̃ditatẽ diuidi cum cohærede, & mone-

re actiones hereditarias.iſte eſt tex.no.in l. his conſequenter. §.
1.& ibi gl.no.ſup.fami.hærc.In gloſſ.fic.§. ibi, ſi totam.loquitur
In iure accreſcendi,quod fit portioni, hic in iure ſubſtitutionis,
quod fit perſonæ ſm Din.& probat iſta lo.§.de vſufr.ſi Titio.§.
vſumfructũ,in ratione literæ.In ea glo.ibi, qui indignus.ſed ibi
erat indignus, & inhabilis ad oẽs honores hic ſolummodo ad
5 vnã hæreditatem.Cyn.† In gl.vt in querela.ibi, vt redacto i ſer-
uitutem. no. ꝙ redactus in ſeruit.pęnæ.deſinit eſſe hæres re, &
6 nomine.† & eſt ar ꝙ frater Minor,qui erat hæres alicuius,eo ip-
ſo ꝙ facit profeſſ.deſinat eſſe hr̃s re,& noĩe.tñ ſi poſtea trãſiret
ad monachatum, & ſic ad eccleſiam,quæ poteſt hr̃e proprium,
poſſet ſuccedere ex pupillari per tex.noſtrum;quod tene menti.
Item ex prædictis apparet, quod fiſcus non dicitur hæres hære-
dis.non enim transfertur nomen hæredis in fiſcum,ſed deſinit,
& eſt iſte titulus per pęnam confiſcati,vt hic.vnde aliud eſt deſi
nere,aliud deuolui. In tex ibi, idem dicerem.iſte verſic. facit in
argu.ad quæſtionem de teſte,qui dixit,idem dico,quod dixit ta
lis,an valeat eius teſtimonium? & videtur,quod ſic per iſtũ tex-
tum,de quo late in Spéc in tit.de teſte. Bald.

L E X XLIIII.

1 *Principale non capit vires ab acceſſorio.*
2 *Veſtimentum pacti acceſſorij,non veſtit principalem contractum.*

1 Ex pupillari. † Principale non capit vires ab acceſſo-
rio.h.d.Din. Vel ſic, acceſſoriũ non in-
fluit in principali.h.d vel ſic, acceſſorium non facit conualeſce-
re principale: & ideo ſi teſtm̃ eſt expugnatum per ꝯr. in tot. vel
querelam pro parte,non conualeſcit teſtm̃,licet ſubſtitutio pu-
pillaris poſtea vendicet ſibi locum, quia teſtm̃ popillare non po
2 teſt confirmare paternum. Et inducitur hęc l.ꝙ † veſtimentum
pacti acceſſorij non veſtit principalem ꝯtum. i.non roborat,
nec dat ei vires adeunti,vt no.C.de pac.petens. & eſt iſta l.arg.ꝙ
eccleſia alteri eccleſiæ vnita acceſſoriè ſua priuilegia non tranſ-
a mittat ad eccleſiam principalem.a Item eſt argu. quod eccleſia
exempta in membris non propterea intelligatur exempta in ca-
pite,quia acceſſorium non influit in principali. Bald.

A D D I T I O.

a Principalem.Vide Lud.Rom.in conſ.275.

L E X XLV.

1 *Deuoluitur verbum, an ſit directum, vel commune.*
2 *Pater filio naturali tantum non poteſt ſubſtituere pupillariter.*
3 *Filius baſtardus poteſt ſubſtitui vulgariter filio legitimo.*
4 *Subſtitutio reciproca facta inter filium legitimum & baſtardum,non conti-
net niſi ſolam vulgarem.*
5 *Subſtitutio pupillaris contenta in reciproca non eſt tacita,ſicut nec conten-
ta in compendioſa.*

Lucius Titius. Subſtitutio breuiloqua duobus im-
puberibus facta,quorum vnus eſt in
poteſtate,alter non,habet naturam vulgaris expreſſæ,& non ex-
cludit matrem.facta autem duobus impuberibus, quorũ vnuſ-
quiſque eſt in poteſtate,habet naturam directæ pupillaris,& ma
trem excludit,hoc dicit. Vel ſic,reciproca ſubſtitutio facta inter
filium legitimum,& naturalem,continet ſolam vulgarem, nec
excludit matrem legitimi: ſed facta inter duos legitimos impu
beres continet pupillarem,& matrem excludit hoc dicit.In tex.
ibi, quem, ſcilicet fratrem naturalem . Dyo. In text.ibi, ætatis
& qualitatis, quia ambo legitimi,& impuberes.Dyn.tex.ibi, de
1 uoluitur no. † quod verbum Deuoluitur, eſt directum a hic.ta-
a men docto.communiter tenent, quod eſt verbum commune,
2 de quo late per eos in l. Centurio.ſup.eodem.† No.in hac l. quod
pater filio naturali tantum non poteſt pupillariter ſubſtituere .
Secundo no. quod filius baſtardus poteſt inſtitui ſimul cum le-
3 gitimo.† Tertio no.quod filius baſtarduss poteſt ſubſtitui vul-
4 gariter filio legitimo . † Quarto no.quod reciproca ſubſtitutio
facta inter filium legitimum,& baſtardum non continet niſi ſo-
lam vulgarem. Quinto no.quod vulgaris ſubſtitutio non exclu
dit matrem a bonis impuberis aliunde quæſitis.Sexto no.quod
reciproca ſubſtitutio,quæ habet naturam pupillaris , excludit
matrem. Septimo,& vltimo no.quod pupillaris contenta in re
ciproca non dicitur ſubſtitutio omnino tacita. Opponitur, quod
filius naturalis vltra vnam vnciam capere non poſſit nec ex in-
ſtitutione,nec ex ſubſtitutione vulgari,vt ſupr.eod.l. ſi is,& no.
ſup.eod.ex facto.§ Iulius Longinus,& probatur, C.de natu.lib.
auth.ſed glo.hic reſpondet ad illam auth.& dicit,quod illud eſt
ius nouum,ſecus erat de iure fforum; & hæc glo.non eſt alibi ſe
cundum And.de Piſ.Sed iſta ſolutio videtur contra d.l.ſi is qui.
Sed reſpõde,quod ſicut filius naturalis poteſt in totum inſtitui,
non exiſtente legitimo,ita ſi repudiat legitimus quia paria ſunt
legitimum non eſſe, & repudiare, vt in authen. quib.mod. na-
tu.efficiantur,ſui. §.diſcretis ſecundum Iaco. de Rau. & facit ī.
de bo lib.ex modica § ſi filius,& de iure patro. ſi vero.§.fina. &
ſup.de interro.actio.l.ſi filius.ſecundum Cyn,Bar.dicit,quod ga
vxor teſtatoris hic ſuperuiuebat,quod obſtat filio naturali,vt in
auth. licet. Tu dic,quod illud,quod ibi dicitur de vxore,loqui-
tur ab inteſtato, non ex teſtamento, vt ibi patet,& ſic teneo di-
ctum Iaco.& Cyn.vel illud de vxore eſt ius nouum,ſecus de iu-
re ueteri,& in hoc teneo glo. hic poſitam. ¶ Secundo opponi
tur,& uidetur,quod pupillaris contenta in reciproca non exclu
dit matrem , quia tacita ſubſtitutio eſt. ergo non excludit ma-
trem,ut l.precibus gl.ſolu duobus modis.Vna ſolutio eſt,quod
tacita ſubſtitutio non excludit matrem;quod verum eſt,niſi ſit
ſubſtitutus frater impuberis, quia tunc excludit matrem ex præ
ſumpta uoluntate teſtatoris;quod eſt no. & idem tangit glo.in
5 l.precibus. † Secunda ſolutio eſt , ꝙ pupillaris contenta in reci-
proca,non eſt tacita,ſicut nec pupil. contenta in compendioſa,
quod eſt no.& aliæ gloſſ.quæ dicunt,quod eſt tacita, intelligun-
tur,id eſt non ſpecialiter expreſſa, tamen eſt expreſſa verbis ge-
neralibus,& ita non ob.§.eod. iam hoc iure, & inſtit. de pu.ſub.
§.qua ratione.Quærit hic glo. vnum,ſi pater habebat duos fi-
lios impuberes,vnum anniculum,alium 11.anno. & eos inuicẽ
ſubſtituit, vtrum pubertate maioris expiret pupillaris ſubſtitu-
b tio vtriuſque?b & videtur , quod ſic propter inæqualitatem vi-
tanda.Sed gl.hic quæ incipit, ſcilicet impuberes, determinat ꝯ-
tium,& iſta eſt veritas, quia pupil.ſemel fuit incluſa in perſona
vtriuſq;.& iõ non expirat pp inæqualitatem ſuperuenientẽ, arg.
C.de milit.& ſub.l.ſi quis hæredem,& C.de cond.inſer.l.ſi vxo-
rem,ſm Ad.de Pi. Et ꝓ hoc optimum arg. ī.de duo.re. l.eandẽ
§.ſed & ſi quis,& l.ex duobus,& de Car. edi.l 3. §.ibidem, ſm
Gui.de Cu.& ī.de admin.tut.qui poſt §.fi.& ſupra eod. qui duo
bus,in ratione ſui.Nam duæ ſunt cauſæ, ſcilicet voluntas teſtato
ris,& inæqualitas.ſed prima cauſa eſt proxima, ſecunda remota.
vnde cum proxima affuit a principio,non nocet defectus ſecun
dæ poſtea, vt ſupra eod. iam hoc iure . §. pen.& fin. ſecundum
Vber.de Cremo.contra de tute.& ratio.diſtra. ſupra.l. ſi tutor,
ſecundum Cy.Baldus.

A D D I T I O N E S.

a Directum.Vide eundem Bal.in c.ſi pater,de teſta. in vi.& in l.fi.C.de ſac.
ſan.eccle.& Ang.in l.precibus C.eo.quod verbum Deuoluitur,communi
ter ſit verbum commune,& Io.And.in d.c.ſi pater,qui dicit,quod eſt ver
bum obliquum.
b Vtriuſque.Et Io.de Anna.in conſ.89.

§ Paulus. Ex vigore ſubſtitutionis reciprocæ non admit
tuntur hæredes præmortuorum : ſed ad ſolos
ſuperſtites debet hæreditas peruenire.hoc dicit Di.Vel ſic, ſub-
ſtitutus facit locum ſuperuiuenti , non hæredibus præmortuo-
rum.hoc dicit. Baldus.

L E X XLVI.

a *Appellatio hæredis complectitur omnem hæredem, qui iudicio teſtatoris
ſuccedit ex quocunque gradu.*

Paterfa: Qui ſuccedit ex pupillari expreſſa, eſt hæres teſta
toris non ſolum impuberis, & tenetur ad legata
1 relicta ab eo tanquam ab hærede teſtõris. † Vel ſic , appellatio
a hæredis complectitur oẽm hęredem,a qui iudicio teſtatoris ſuc
cedit ex quocunq; gradu.h.d.In tex.ibi , ex ſubſtõne. l. pupilla-
ti, & ſic non eſt hr̃s teſtñris principaliter, ſed ſecundario, nec
immediate,ſed per mediũ.& ex hoc oriebat dubium. In tex.ibi,
fideicommiſſum.relictũ ꝓdictis verbis,ſi mihi hæres erit.In tex.
vel ſubſtitutus. Not.verbum inſtituo,vel ſubſtituo ad pupilla-
rem,& directam ſubſtõnem adaptari.In tex. ibi, verum ſit.non
immediate,ſed per medium.In tex.ibi,hæredem extitiſſet.licet
non ex vulgari, ſed ex pupillari,& ſic no.nil referre,vtrum aliqd
contingat immediate , vel per medium , ſi,tñ diſponens de tali
medio cogitauit,& ordinauit:alias multũ refert , vt ſ. eo. qui li-
beris §.hęc.verba.No.hic quod iſta ꝯdõ,ſi mihi hr̃s erit,verifica
tur,ſi ex pupillari ſubſtõne ſit hr̃s filij mei,& ꝑ q̃dã ꝯñam mihi.
verba ergo debent intelligi non ſolũ principaliter,ſed ſecunda-
rio.& optime facit hæc l.ad no.in l.a.& 3.ꝯ.de per hære. & ad q.
quam format Cy.in l vlt.de hær.inſti.ꝙ ſufficit ꝙ veritas libelli
probetur directe,vel indirecte,quod tene menti.

A D D I T I O.

a Hæredem.Vide Bar.& eundem Bal. in l.Gallus,§.etiam ſup. de lib.& po-
ſthum.& ſemi.quas ibi dedi in apoſt.

L E X XLII.

1 *Subſtitutus moriens viuente eo,cui ſubſtitutus fuit,non tranſmittit ius ſub
ſtitutionis ad hæredes.*
2 *Spes ſubſtõnis pupillaris non tranſmittitur etiam ad hæredes deſcendentes.*
3 *Vulgaris ſubſtitutio procedit per medium negatiuum , pupillaris vero per
medium affirmatiuum.*

1 Qui habebat: † Subſtitutus moriens † viuẽte eo,cui
ſubſtitutus fuit,non trãſmittit ius ſub
ſtitutionis ad hæredes.hoc dicit Din. Vel ſic, ſubſtitutus pupil-
lariter non tranſmittit ſuam ſubſtitutionem ad alium ſibi pu-
pillariter ſubſtitutum,ſi decedit pubes. Vel ſic, quando per ali-
quod medium neceſſarium peruenitur ad aliquid,ceſſante me-
dio ceſſat effectus. In tex. ibi,deceſſerit,& ſic expirauit ſubſti-
tutio pupillaris in perſona eius,vt ſup.eod.l.ex facto,in prin.& l.
in pupilla.Din.In tex.ibi, ſubſtitutio. factæ de ipſis ad filiam,&
per conſequens ad filium , cui filia erat pupillariter ſubſtituta.
in,tex.ibi,pertinere.ratio eſt ab antecedenti deſtructo.Nam an-
tecedens

tecedens,per quod iſti poterant venire ad hæreditatem filij, erat ſubſtõ facta de ipſis ad filiam. Sed illa ſubſtõ expirauit pubertate filiæ. ergo deſtructum eſt medium ſeu antecedens: & ideo deſtruit̃ conſequens.non ob.ſup.eo.cohæredi,in prin.vbi ſubſtitutus ſecundus ceſſante primo ſuccedit recta via,quia ibi loquitur in ſubſtitutione vulgari,quæ non venit per medium,ſed per ceſſationem medij,quia ſubſtõnis condõ vulgaris eſt condõ negatiua,ſi hæres nõ erit.vnde non requirit exiſtentiam medij per modum affirmatiuum. Quæro, quæ erat ratio dubitationis in hac l. Reſpon.dicit glo.quod erat iſta,quia vxor & ſoror teſtõris erant hæredes filiæ.vnde videbatur quod filia tranſmiſiſſet in ip-
2 ſas ſpem ſubſtõnis pupillaris: & tamen illud non eſt verũ,†quia ſpes ſubſtõnis pupillaris non tranſmittit̃ etiam ad deſcendentes. caſus eſt hic.ſed caue,quia gl.dicit quod vxor & ſoror habebat bona filiæ iure ſubſtõnis,quod falſum eſt,quia ſubſtõ facta filiæ fuit pupillaris,vnde expirauit pubertate ſecundum Dy. & ideo non eſt dicẽdum,quod iure ſubſtõnis,ſed ab inteſtato iure erat hf. filiæ,vt ſup.e.l. Lucius. Item dico quod rõ dubitationis erat, quia ſecundus ſubſtitutus ſubrogat̃ loco primi ſubſtituti. ergo ſua perſona debebat poſſe ſuccedere ex pupillari facta filio, vt l. cohæredi.ſup.eo. Sed reſpondeo quod ibi loquitur in ſubſtõne vulgari,hic in pupillari ſecundum glo.& rõnem dixi ſup.†quia
3 vulgaris procedit per medium negatiuum,ſed pupillaris procedit per mediũ affirmatiuũ,& in pupillari requirit̃ exiſtentia medij;& idem tenet Bar. Sed Dy.dicit,quod in l.cohæredi,nõ venitur vi ſubſtõnis,ſed vi iuris accreſcendi.vnde patrem h̃t ibi iure accreſcendi ſm Dy.ſed opi gl.ſubtilior eſt. Sed ꝯ gl.opp.quia in pupillari continet̃ vulgaris tacita.ergo dña nulla.ergo idem qđ in vulgari expreſſa Rñ.gl qđ hic nõ continet̃ vulgaris tacita, quia ſi reſpicis filiũ,tacita vulgaris expirauit,quia ſe immiſcuit.ſi reſpicis filiam,ea non potuit vulgariter ſubſtitui,quia erat exhæredata.ergo dico ꝗ ex quo ſubſtõ immediata facta filiæ non cõtinet vulgarem,ſimiliter nec mediata ſubſtõ,per quã mater & ſoror veniunt ad hæreditatem filij,continet tacitam vulgarem,vt idẽ ſit iuris de extremo,quod de medio.h.d.iſta glo.

LEX XLVIII.

1 *Quando vnus repræſentat plus, pot.ſi pro parte hæres, & pro parte non eſſe,& pro ea parte,pro qua hæres non eſt,facit locum vulgari ſubſtitutioni.*

1 Seruum. Hæc condõ,ſi hæres non erit,intelligit̃.i.quatenus hæres non erit.h.d.Vel ſic,† quando vnus repræſentat plures põt pro parte hæres eſſe, & pro parte nõ eſſe,& pro ea parte,pro qua hæres non eſt, facit locum ſubſtõni vulgari h.d.illud princ.& no.bene In tex.ibi,alterius locum.quia repudiauit.in tex ibi,locum eſſe.ſ.in parte repudiata. Et ſic not. hanc condi.ſi hæres non erit,diuidi diuiſione legali propter plurium dominorum pluralitatem,vt inf.de leg.2.l.Proculo. Item no quod ſubſtõ vulgaris excludit ius accreſcendi alterius domini,quod haberet locum in hæreditate,nõ in legato,vt d.l.& Proculo,& inf.de acq hær.l.ſi ſeruus communis ab extero. In gl in alteri a ibi.erat enim hic glo.allegat pro par dom ni:& ſunt illæ allega.rõ dubitandi.In ea.glo.ſed ſubſtitutus hic gl.alle.pro ſubſti.& reſpondet ad motiua in ꝯtrium In ea gl ibi,vel illi.ſubſtitutus vulgaris.In ea gl ibi,ſi libertus patrono.iſte eſt ſingularis caſus.In ea.gl.ex præmiſſis patet, quia quatenus ſubſtitutus venit, teſtõr effectuali inſtituto caret.In ea.gl.ibi ſũdeo clarius.dic qđ l.contra concor.cum iſta.nam quatenus per iſtum ſeruum alius fit hſ.excludit̃ ſubſtitutus vulgaris: ſed quatenus non hæres admittit̃ ſubſtitutus. Per iſtud princ. præſuppoſita quadam opin. Bar.
2 quod a dato ſubſtituti vulgaris non impediat tranſmiſſionẽ iur. deliberandi,quo minus fiat ab inſtituto,dic quod ſi ex duob.hæredib.inſtitutis vnus ex iure deliberandi adijt, alter non, quod ſubſtitutus vulgaris excluditur in parte adeuntis, & admittitur in parte repudiantis. Bal.

ADDITIO.

a Bar Quæ opi.vt hic refert d.Alex.de Imo.eſt magis communis.

1 *Nemo poteſt ſubſtitui ſibi ipſi,niſi cauſa mutetur.*

2 *Quotiens duo vel ſequuntur,quæ ſimul non poſſunt valere, valet id, quod eſt fauorabilius.*

3 *Vbi eſt perplexitas,vitiatur ſubſtitutionis effectus.*

4 *Nil poteſt eſſe cauſa ſuæ cauſæ.*

§ Titius. Subſtõ vulgaris facta ſibiipſi, ſi primus gradus eſt purus & validus,non tenet tanquam inutiliter facta.ſed ſi eſt conditionalis,tenet.idem ſi gradus præcedens ſit inutilis,quia tunc tenet ſubſtõ non tanq̃ ſecundus gradus,ſed tanquam vnicus gradus tm̃ a teſtatore efficaciter diſpoſitus. h.d. & eſt iſte §.iuuilis, & in hoc §.ſic procedit Iuriſconſultus. Nam primo ponit thema,ex quo reſultat quæſtio Secundo pro examinanda q.elicit quaſdam q. Tertio antequã rñdeat,præmittit quædã præambula conferentia ad ſolonẽ.Quarto redit ad propoſitum & præmiſſo aliquo adaptat dicta præambula,& ſoluit qõnem ſeparando duos caſus.primum,vbi Titius adiuit ſecundũ,vbi Titius nõ adiuit.Secũda ibi,& quidẽ.Tertia ibi,ſm hæc. Quarta ibi, ac per hoc. In text. ibi, eſto.ſ. pro dimidia Dyn. In tex.ibi.hæres eſto.ſ.in alia dimidia In tex ibi, ſi Stichus.ipſe idẽ ſeruus,primo legatus,ſecundo inſtitutus.In text. ibi, in hac q.i. in hoc themate examinando per modum quæſtionis. Iacob.de Are.In tex.ibi,an duos.quo ad ipſum Stichum. de inſtitutione enim Titij non mouetur, nec poteſt moueri quæſtio in iſto §. In tex.ibi,an cauſa.id eſt vtilitas. id eſt an aliquid plus contineatur in ſubſtituto,quam in inſti.Dyn.in tex.ibi,& quidem.hic eſt ſecunda pars, in qua determinat tres quæſtiones euidentiales ad quæſtiones propoſitas. Prima quæſtio eſt de hoc themate, Titius hæres eſto, ſi Titius hæres non erit, idem Titius eſto.an valeat ſubſtitutio? Et determinat ꝗ non, quia eſt ſuperuacua,cum ex ea non augeatur effectus.Secũda eſt de hoc themate.Titius,ſi nauis ex Aſia venerit,hæres eſto.Si Titius hæres nõ erit,idẽ Titius hæres eſto.an valeat inſtitutio?& dicitur quod ſic, quia cauſa.i.vtilitas,& effectus ineſt huic ſubſtitutioni, qui non poterat ineſſe inſtitutioni: ideo deficiente conditione h̃et locũ ſubſtõ: ſed exiſtente conditione inſtõnis ſubſtõ redditur inutilis,& ſuperuacua. Tertia quæſtio eſt de hoc themate.Titius hæres eſto ſi Titius hæres non erit,& nauis ex Aſia venerit, idem Titius hſ eſto.an valet iſta ſubſtõ? & rñdetur ꝗ non,quia non debet plus operari ſubſtõ conditionalis.i. cum extranea conditione,q̃ ſubſtõ pura.i.ſimplex: ſed ſimplex ſubſtõ non valeret, ergo nec conditionalis. Item non põt valere ſubſtõ niſi exiſtat conditio:ſed ea exiſtente ſumus reducti ad illos terminos, Titius hſ eſto.ſi Titius hæres non erit,idem Titius hæres eſto. in quibus terminis ſubſtitutio eſt nulla; & hoc dicit vſque ad illũ ver.ſm hæc.In tex.ibi,& rñdetur.per rñm gñalem, quæ ſequitur.In tex ibi,poſſe.ſupple,& non mutata non poſſe.In tex ibi, igitur. primum thema, quia non põt ſubſtitui eã non mutata. Iac.de Are.in tex.ibi,erit.quia nullam vtilitatem affert. Dyn. In tex.ibi,igitur primum thema. In tex.ibi,ſed ſi ſub conditione. ſm thema.In tex.ibi, ſub conditione. puta ſi nauis ex Aſia venerit,vel quauis alia caſuali, vel poteſtatiua. In text.ibi,pure.ab extranea conditione. Nam a propria & intrinſeca conditione nulla ſubſtitutio eſt pura, cum omnis ſubſtõ ſit conditionalis inſtitutio. In tex ibi,cã.i. vtilitas. quia ex defectu inſtitutionis procedit origo ſubſtitutionis.ſic.§.de cond.inde.Iulianus. In tex ibi, condõ inſtitutõnis & ſic inſtitutio purificata idẽ operatur,quod pura a prin.in tex ibi,nullius momenti.ſ.exiſtente cõdõne ſubſtõnis.In tex.ibi ꝯ.i.pure;tertiũ thema. In tex. ibi, ſibi. ſ. ipſi, id eſt ſibimet.In tex.nihil facit.i.nihil operatur.in tex. ibi. mutata, ſ.cã.i.vtilitas.In tex ibi,quippe iſte tex.probat,quod non poteſt plus operari cõdõnale q̃ purum.ſed alibi operatur plus,vt inf.de cõd.& dem.nã ad ea.in tex ibi,ſubſtõnes.i.inſtitutio & ſubſtõ. in tex.ibi,ſm hoc.hic repilogat thema: & anteq̃ veniat ad ſol. quædã præmittit magis appropriata themati principali:& ẽ hic te tia pars princip.in tex.ibi,manifeſtatur hic colliguntur notabilia.in tex.ibi non eſſe ex inſtõne facta hoc modo,Stichus hæres eſto.in tex ibi.,ſed ex ſequentibus.ſ.ſubſtõnis verbis.ſ. ſi Stichus non erit hſ,Stichus liber hſ eſto &c.in tex.ibi,manifeſtetur. Not.pulchrum modum.primo reperire. poſtea ſoluere.ꝯ. contra l.cætera,de leg.2.per Iaco de Are.ad idẽ ad Treb.Seius Saturninus,cum ſi.& de coniug.qui duos.facit ſup.de neg.ge.Neſennius.in tex ibi,nos dicimus iſtud eſt neceſſarium ſcire, an valeat legatum adeunte Titio,vel non.& dicit Sçuola,quod non valet,quia libertas poſtea relicta derogat legato. Si ergo iſtud legatum non valet,Mçuius legatarius non poteſt iubere ſeruo ꝗ adeat,quia non eſt dñs,nec ſibi poteſt quæri. igitur prima inſtitutio Stichi eſt impoſſibilis & ſit via ſubſtitutioni vulgari, per quam Stichus erit liber,& hæres,ſiue Titius cohæres adiuerit, ſiue non. Item non eſt dicendum, quod in Sticho cõcurrẽt duo gradus,quia primus inutilis,& impoſſibilis non dinumeratur in gradu.eſt igitur vnus gradus tantum, licet habeat figuram ſubſtõnis,eſt tamen inſtitutio principalis, & ſic non tanquam ſibiipſi ſubſtitutus,ſed tanq̃ primordialiter inſtitutus venit ad libertatem,& ad par.hæredi.cohærede adeunte,vel ad totam hæreditatem Titio cohærede non adeunte.hoc d. In tex.ibi, accepit vt fuit in themate propoſito.in tex ibi,non deberi.iſta eſt neceſſaria conſequentia. Nam ſi liber eſt legatum de ipſo facto nullũ eſt.in tex.ibi,& ideo,quia non valet legatum: & per ꝯñs legatarius nõ eſt dominus in tex ibi, per hoc. quia non poteſt adire ex inſtitutione,nec ex ſuo arbitrio,nec alterius iuſſu in tex.ibi, nõ eſſe,ſcilicet ex inſtitutione prima.Dyn.in tex ibi,& ex ſequentibus hic directe ponitur determinatio qõnis, ꝗ eſt liber, & hſ, & legatum nõ valet,nec valet prima inſtitutio ipſius. in tex ibi, videat,conſiderata efficacia.in tex. ibi,hæres ꝗ in ſolidum non adeunte Titio,qui erat cohæres.in tex. ibi,porro.vult dicere qđ vbi Titius repudiat,etiam libertas non derogaret legato: tamẽ neceſſe eſt concluſionem eſſe veram, ꝗ Stichus ſit liber & hſ, quod ſic probatur nullo alio exiſtente hærede dñium Stichi nõ transfertur in Mçuium,niſi per aditionem hæreditatis.hæreditatis igitur aditio debet eſſe cauſa legati. Sed econtra legatum non debet eſſe cauſa hæreditatis, quia aliter Mçuius nõ poteſt iubere adire niſi ex legato ſit dñs.modo ecce perplexitas. hære-

ditatis aditio non pōt eſſe cauſa legati, nec legatum cauſa aditio nis. Igitur prima inſtō impoſſibilis; & ſic neceſſario venit ad ſub ſtōnem. In tex. ibi, non adijt. ſeruus. ſ. In tex. ibi, effectus, quia dominium efficax rei legatæ non quęritur ante aditam hæreditatem, vt de leg. j. ſi tibi homo. § cum ſeruus. In tex. ibi, illum ſeruum. ſ. vel illus legatarium mediante ſeruo. In tex ac. per hoc concludit per vnam rationem impoſſibilitatis, quando Titius non adiuit, idem tamē, ſi adijſſet, vt ſup. dixi in ver. & ideo. In

1 ver. ideo. no. in iſto. §. quod † nemo pōt ſubſtitui ſibiipſi, niſi cauſa mutet. i. ſubſtō afferat ſibi vtilitatem; & ſic accipitur cauſa p vtilitate, vt ſup. de vſur. in Rubrica. Secundo no. quod exiſtente condōne ſubſtōni adiecta, perinde eſt ac ſi fuiſſet ab Initio pu-

2 ra ſic inſ. titu. j. l. ſi pupillus, § j. † Tertio no. quod quotiens duo relinquunt, quæ ſimul non poſſunt valere, valet id quod eſt fauorabilius; & ideo prępualet relictum libertatis legato ſerui quia fauorabilius, inſ. de leg. j. l. ſi poſt mortem, & de leg. 2. l. ſi idem.

3 Quarto no. † quod vbi eſt perplexitas, vitiat ſubſtōnis effectus. cō cor. inſ. tit. j. l. ſi Titius. Opponit quod ſubſtō facta ſibiipſi non ſit nulla, vt inſ. ſi quis ob. cauſa. te. l. j. §. ſi proponatur. Dicit gl. ꝙ ſit nulla quantum ad commoditatem, ſed non quantum ad eſſentiam. Tu dic quod eſt ſimpliciter nulla, ſi ex ea non augetr effectus ſecundum Dy. & And de Pi. Secundo opponit ꝯ tex. qui dicit, quod eſt pura, cum omnis ſubſtō ſit condonalis, vt inſ. ad l. Fal in rōne. § ſi filium. Sol dicit pura. i. ſine extranea condōne, & habet tamen intrinſecam & inhærētem condonem; & ſic nō ob. Tertio opponit, & videt quod inſtitutus ſub condōne: & ſi biipſi ſubſtitutus ſtatim ſit hæres, quia neceſſario exiſtet aut cōdō expreſſa, aut eius ꝯria, vt ſup. de condi. indebi. Iulia §. primo. Sol. ibi, in contractibus: ſecus in inſtōne, & legatis, vt inſ. quando di. leg. ce. l. huiuſmodi alij diſtinguunt inter legata & inſtōnes, arg. ſup. de hęr inſti. hæreditas ex die. Sed illa loquit in die certa, non in condōne, vt dixi. ſup. eo. l. ſi mater, & l. cum ex filio, in prin. iſte paſſus eſt ſubtilis, & menti tenendus, in quo differat contractus ab vltima volūtate. Quarto opp. dr hic, quod eſt vnus gradus immo ſunt duo, quia Stichus ſuit inſtitutus, & ſubſtitutus. Rñ. ſunt duo gradus figuraliter, ſed eſſentialiter eſt vnus, qa primus eſt impoſſibilis, ſicut alibi dr. nam tam ſecundus quam ſolus primus inuenit in l. j. de diſtr. pig. Quinto opp. quod libertas non deroget legato, niſi exiſtente condōne libertatis. vt C. de necel ſer. l. pe. §. fin. glo. hoc concedit: ſed tu dic quod hic ſtatim eſt liber ex ſubſtōne, vnde cum non ſuſpendat libertas, nullo modo valet legatum. In gloſ. quæ incipit, rōne impoſitionis. collige. quod quando aliqua debent procedere per prius, & per poſterius, ibi ſi non apparet per prius & poſterius, vitiat actus.

4 Item † no. quod non poteſt aliquid eſſe cauſa ſuæ cauſæ. alibi aliter no. vt ſup. man. l. hæredita.

§. Si pupillus. Seruus ſubſtitutus pupillo alienatus ab eo, exiſtente condōne, erit ei neceſſarius hæres, & liber. Vel alienatio pupilli non officit pupillari ſubſtōni. h. d. Vel ſic, res quæ ſubiacet directæ ſubſtōni, pōt interim alienari. h. d. In tex. ibi, vniuerſum. i. nunquid vniuerſus eius ſtatus perit ex ſubſtōnis euētu? Dy. In tex. ibi, peruenerit. & ſic ſubſtō pup. expiret. in tex. ibi, exiterit. i. permaneat. in tex. ibi, exitur & ita eſt verū & ſic mutat qualitas hæredis rōne ſupuenientis caſus concor de hæred. inſt. l. 3. §. qui fideicōmiſſariā.

De conditionibus inſtitutionum Rub.

In gl. Rub. ibi, §. ſm autem. adde quod no. C. de inſti. & ſubſt. l. j. & de cond. & de. n. in Rub. & ibi vide gl. magiſtram.

L E X   P R I M A.

1 *Impoſſibilitas non vitiat inſtitutionem hæredis, ſiue ſit impoſſibilitas naturæ, ſiue iuris.*

2 *Impoſſibilis conditio vitiat contractum bonæfidei, tamen impoſſibilitas circa executionem non vitiat ipſum.*

3 *Conditio, cuius exiſtentia eſt neceſſaria, reddit diſpoſitionem puram.*

4 *Donatio cauſa mortis, quæ partes pat de vltima voluntate, & contractu, an vitietur per impoſſibilem conditionem.*

5 *Impoſſibilitas in contractu interueniens quando contractum vitiet.*

6 *Matrimonium contractum ſub impoſſibili conditione: an teneat.*

7 *Ex matrimonio putatiuo oriuntur filij legitimi, & ſucceſſibiles.*

8 *Conditio impoſſibilis quæ dicatur.*

SVb impoſſibili Condō Impoſſibilis, vel alia quæ habet pro non adiecta, inſtōnē nō vitiat, & remanet inſtō tāꝙ pura. h. d. In tex. ibi, alio modo. ſubaudi inepto. Dy. In tex. ibi, non vitiari. Nam condō habetur pro non adiecta, & inſtitutio valet vt pura. Dyn. & facit ad hoc cap. exit. §. licet, de verbo. ſignific. lib. 6. † No. quod impoſſibilitas

5 non vitiat inſtitutionem hæredis, ſiue ſit impoſſibilitas naturæ, vt in prin. ſiue ſit impoſſibilitas iuris, vt ibi dum dicit, vel alio modo: & iſte eſt vnus intellectus illorum verborum, & ſm hoc tota iſta l. loquitur de impoſſibili conditione; & iſta eſt prima lec. alia lec. eſt ꝙ prima pars loquit de condōne impoſſibili. Secunda de poſſibili habita p non adiecta, vbi valet inſtitutio tāꝙ pura de æquitate prætoris, vt inf. ad Treb. facta §. ſi in danda, & no. ſup. l. cum in ſecundo, in fin. de iniu. teſta. per Iac. de Are. nec ob. de condi. inde ſeruo manumiſſo, vt ibi no. Glo. op. pluribus modis: & videtur primo quod impoſſibilitas habeat vitiare. lege enim cauetur, quod ſi teſtator dicat ita, ſi hæres meus cęlū digito tetigerit, det Titio x. ꝙ iſtud legatum non valeat. vnde vincitur ob inſtitu. de leg. §. ſi. Sol. dicit glo. aut impoſſibilis conditio inſeritur grauato, aut adijcitur honorato. Primo caſu vitiat, & ita loquitur contra ſecundum non vitiat; & ita loquitur hic. ratio differentiæ eſt, quia quando apponitur grauato, teſtator non videtur velle eum grauare, ſed quando apponitur honorato, videtur eum velle grauare ſecundum Azo Sed Iaco. de Ra. reprobat iſtam diſtinctionem, quia cuicunque apponatur conditio impoſſibilis ſiue grauato, ſiue honorato, ſiue tertio, non habet vitiare, vt ſ. de hære. inſti. l. ſi mihi Mæuia. non obſt. ꝯ. quia l. ꝯ non loquitur in caſu gl. ſed loquitur, quando conditio eſt appoſita in penam, & vituperium honorati ſecundum Iaco. de Are. ad hoc J eod ſi quis ſub conditione hæredis, & ad l. Fal. Seius, & Angerius, Bar. probat dictum Azo. dicit enim ꝙ eius dictum eſt contra caſum l. i mihi & tibi, §. ſi quis ſeruos, de lega. 1. vbi impoſſibilitas iniecta grauato non vitiat relictum. certe ille § ſalua reuerentia Barto. non loquitur de impoſſibilitate conditionis, ſed impoſſibilitate circa executionem relicti. iſta

2 enim inter ſe differunt. † Nam impoſſibilis conditio vitiat contractum bonæ fidei. tamen impoſſibilitas circa executionem non vitiat ipſum. vnde iſta ſunt diuerſa, vt patet ex coniunctione duarum le. vt J. de actio. & obl. non ſolum, & ſ. loca. inſulam. §. ſi tita ergo eſt prima ſol. glo. ſecunda ſol gl. eſt, ꝙ lex ꝯ. ſcilicet ille § inſti. de leg loquitur, vbi non eſt impoſſibilitas in conditione, ſed eſt impoſſibilitas in ipſa diſpoſitione, vt quia teſtator, mandat hæredi, quod det aliquid impoſſibile, puta vel hominem mortuum: & ſi non dederit, imponit ſibi pœnam. Nam ſi primum præceptum, & principalis diſpoſitio teſtatoris continet impoſſibile, merito & pęna vitiatur tāquam ſequela, vt no. de verbo. obl. ſi homo mortuus, & ſ. qui ſatiſd. cog. l. ſi deceſſerit, & ibi no. Sed contra iſtam ſo. opponitur ſic, hæc conditio ſi hominem mortuum non dederis, eſt neceſſaria, non impoſ-

3 ſibilis conditio vt J. de ver. obl. l. in illa ſtipu. ſi calendis, † ſed conditio neceſſaria. i. cuius exiſtentia de neceſſitate eſt vera, reddit diſpoſitionem puram, vt J. de do. l. ſi pupillus, §. quis ſub conditione, & plene no per Cyn. in l. 1. C. de his quæ pę. no ergo iſtud relictum, licet in pęnam, valet, ad hoc rñdeo, ꝙ qñ relictum incipit a cōditione neceſſaria, tunc valet. ſed qñ incipit ab impoſſibili præcepto, non valet, quia tunc fit in pęnam, & odium grauati non meret pœnam, vel odium non faciendo impoſſibilia, vt inf. de cond. & dem. in teſtamento, el 1. Remanet ergo vera ſolutio gl. & cōclude tria verba aut ipſum diſpoſitum eſt impoſſibile: & tunc non valet diſpoſitio aut non eſt impoſſibile ipſum diſpoſitum, ſed eius executio; & tūc valet diſpoſitum, quia duo videntur præcepta teſtatoris, vnum diſpoſitum, alterum execu

4 tiuum, vt no. J. eo. l. ſi quis inſtitutus, & d. §. ſi quis ſeruos. aut ipſum diſpoſitum non eſt impoſſibile, nec executio diſpoſiti, ſed eſt impoſſibilis conditio, tunc refert aut ipſum diſpoſitum diſponit in pęnam; & non valet diſpoſitio, vt d. l. in teſtō, & d. §. ſi. inſti. de leg aut non diſponit in pęnam, ſed principaliter; & tunc valet diſpoſitio, vt in l. nra. Sed quō cognoſcam an in pœnam, vel principaliter? Rñd. vbi incipit ab impoſſibili diſpoſitione, tunc fit in pœnam. ſed vbi incipit ab impoſſibili conditione, tunc non fit in pœnam: & ita apparet ex eo, quod no. in d. l. ſi homo mortuus, & quod no. per Din. in d. l. illa ſtipulatio, ſi calendis. Secundo opp. gl. & vr quod impoſſibilitas vitiat. vnde vr ob. J. eod. l. filius. Sol. ibi eſt ſpeciale, qñ impoſſibilis conditio inſeritur ei, qui non poteſt inſtitui ſub conditione ēt poſſibili. vnde ibi eſt ideo, quia filius tanꝙ præteritus reddit teſtm̄ nullum. Nā quod impoſſibilis conditio remoueatur, eſt introductum fauore honorati. ergo ſi non eſt ei fauor, non remouetur, ſed vitiat teſtm̄. ita dicit glo. no. quæ ſol facit ad id quod dixi. ſ. de hæred. inſti. ſuus, & ſ. ti. 1. l. ſi mater, & l. cum ex filio, in prin. ſ. ꝙ quando conditio inducit præteritionem in ſuo, non remouetur per l. qm̄, in princ. de inoff. te. imo fauore præteriti teſtm̄ fit nullum per d. l. filius, quæ eſt ad hoc menti tenenda. Tertio opp. gloſſ. ꝙ impoſſibilitas vitiet, vt J eo. l. ſi Titius, ſol. glo. ꝙ ibi eſt impoſſibilitas perplexitatis, quæ contingit vitio teſtatoris; & ideo reddit nullum ipſum diſpoſitum, vt ſ ti 1. l. ſi. § porrò. ſecus, vbi impoſſibilitas non eſt inducta vitio teſtatoris, ſed extrinſecus venit ex diſpoſitione naturæ, vel legis, & ſic non ob. & iſta eſt optima ſol. Quarto opp. & vr quod impoſſibilitas vitiet. vnde vr ob. inſti. de inuti. ſtipu. §. ſi impoſſibilis, & J. de acti. & obl. non ſolum. Sol. dicit gl. ibi in ꝯtibus hic in vltimis volūta. & dicit verū, ſed reddit rōnem non congruam. dicit. n. ꝙ rō drīæ eſt, quia in con-

in ꝯtibus requirit̃ conſenſus duorum: in vltima volun. non, ſed ſolius teſtãtis. Nam iſta rõ facit in opp. quia id quod duorum conſenſu firmat̃, debet eſſe validum, vt no. C. de pact. l. 1. & ideo vera rõ eſt fauor vltimæ volunt. vt no. in ꝯrium. ſunt. n. fauorabiliores vltimæ voluntates quam ꝯtus, vt no. in l. 1. de lega. 2. ego addo aliam rationem. Nam in ꝯtibus requiritur cauſa. ſed impoſſibilis condõ non põt eſſe pro cauſa, poſſibilis autem condõ eſt loco cauſæ, vt inf. de verb. oblig. a Titio, & no. ſup. de iureiur. l. ſi quis cum debitore. Sed in vlt. volun. non requiritur cauſa. & ideo licet ceſſet tacita cauſa per condõnem inductam, non
4 ceſſ. diſpoſitum. Hic occurrit vnum dubium, an donatio cauſa mortis, quæ participat de vltima volun. & ꝯtu, vitietur per impoſſibilem condõnem? & dico quod non, vt inf. eo. quæ ſub condõne §. & in morte, vbi in tex. no. licet. dicamus alibi, quod magis accedit ꝯtui quam vltimæ volun. vt no. in l. 3. de do. præle. & facit ad prædicta. C. de leg. l. ab adminiſtratione. Quinto opp. & videtur quod in ꝯtibus conditio, vel cauſa impoſſibilis nõ vitiet, quin agatur ex ꝯtu, vt C. de cond. ob cau. l. ſi mulierem. reſpondet gl. quod aliud eſt in ꝯtib. nominatis, aliud in innominatis, quod nihil eſt, cum ꝯtus nominati ſint validiores quam innominati. vnde per hoc deberent magis valere, non minus valere. & ideo dic quod lex ꝯria concordat. nam impoſſibilis condõ, vel cauſa vitiat ꝯtum, tamen quia non impedit tranſlationem dominij, agitur cond. ob cau. & idem dicit Dy. ad reſoluendum ꝯtum impoſſibilis condõ non vitiat, ſed ad ꝯficiendum vitiat ſe-
5 cundum Dy. †Sexto & vlt. ꝯ iſtud opp. impoſsibilitas ꝯt. ſaltem bonæ fidei non vitiet, vt l. inſula §. fi. ſup. loca. Sol. aut impoſſibilitas reſpicit ſubſtantiam ꝯtus, & vitiat, aut reſpicit quoddã accidentale, puta tempus, & tunc vitiat ꝯtum ſtricti iuris, vt Inſti. de verb. oblig. §. loca, ſed non vitiat ꝯtum bonæfidei, vt d. l. inſulam, in fi. ſecundum Bar. Iſtud dictum eſt no. tamen clarius dic ĩ ꝯtib. ꝙ aut ipſum diſpoſitum eſt impoſſibile, & nõ valet ꝯtus, vt inf. de verb. oblig. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. Aut non eſt impoſſibile diſpoſitum, ſed eius executio. & tunc refert aut eſt impoſsibilitas emergens poſt factum, & non vitiat, ſi eſt temporalis: ſecus, ſi perpetua, vt ſ. de ar. Celſus. §. idem ait, & ſup. l. 2. §. ꝙ diximus l. ſi quis cau. aut eſt impoſſibilitas a princ. & tunc refert. aut loquimur in iudicijs, vel arbitrijs, & tunc non vitiat, quia duo videntur præcepta, vt extra, de dolo & conti. c. cum dilecti. Aut in ꝯtib. bonæfi. & idem, vt d. l. inſulam. §. fi. aut in ꝯtu ſtricti iuris, & tunc impoſſibilitas vitiat, vt in §. loca, niſi ex partium præordinatione ſit promiſſum ꝯ impoſſibilitatem vt inf. de verbo. oblig. l. fi. §. ſi inter eos aut in vltima voluntate, & dictum eſt, ꝙ non vitiat, vt d. §. ſi quis ſeruos aut diſpoſitum. & executio diſpoſiti eſt poſsibilis, ſed condõ eſt impoſsibilis, tunc refert. aut loquimur quo ad ꝯtum perficiendum. & vitiat, vt l. non ſolum. aut quo ad reſcindendum, quatenus eſt de facto proceſſum quo ad executionem, & non vitiat, quia non agitur tunc vi conditionis, ſed ex eius defectu, vt C. de cond. ob cau. l. 1. & l. ſi mulierem.
6 ſic concludit totam gl. †Quærit gl. an teneat matrimonium ſub
a impoſſibili condõne. dicunt quidam ſic, a quia matrimonium ẽ actus valde fauorabilis, ſicut inſtõ hæredis. Sed dic, quod matrimonium non tenet, quia matrimonium dr̃ ꝯtus, & condõ ꝯ naturam negotij vitiat, vt l. certarum, de teſt. tutel. de viu. & habi. per ſeruum §. 1. No. extra, de condi. appoſi. c. fi. & dic, vt ibi, & per hoc illa matrimonia, quæ fiunt in prouincia Buſsinæ ſub hac forma, accipio te in vxorem quam diu eris mihi bona. non ſunt matrimonia, quia iſta temporalis addictio eſt contra ſubſtantiam matrimonij. ſic dicimus in adopt. vt ſup. de adop. l. ſi tibi filius. & hoc concedo quo ad veram eſſentiam matrimonij, ſed quo ad filios credo eos fore legitimos propter publicum er-
7 rorem, †quia ex matrimonio putatiuo oriuntur filij legitimi, & ſucceſsibiles, vt no. C. de inceſt. nup. l. qui contra. In gl. ibi, & inſti. ſo. hic poſita eſt vera diſtinctio, & dic, vt plene no. per Dy. in c. nemo poteſt, de reg. iur. ſed tu dic vt ſup. dixi In ea glo. ſ. ibi, re contrahitur. iſte eſt pulcher paſſus, impoſsibilis cond. vtrum vitiet contract. qui contrahitur re ſubſtantia enim cõtractus, quæ eſt ipſa res, eſt vera. ergo contrac. verus, vt d. l. non ſolum. & facit
8 ſup. ſi cer. pet. a. l. omnia. †In ea gl. conditio impoſſibilis. illa dicitur conditio impoſſibilis, cuius exiſtentia non poteſt eſſe vera, nec vnquam potuit. ſed illa quæ potuit eſſe vera, ſed nunc non poteſt eſſe vera, iſta dicitur falſa conditio, non impoſſibilis, vt l. cum in ſecundo, de iniu. teſta. Vltimo quæro quid ſi diſpoſitum ſit pro parte poſſibile, & pro parte impoſſibile? Rñdeo, valet ꝓ parte poſſibili tam in vltima voluntate, quam in ꝯtu, vt C. de ſecun. nup. l. 1. ſup. de do. inter vir. & vxo. l. ſi ſeruus communis. quæ eſt no. ad hoc, & facit inf. l. proxima, in ratione ſui. Bald.

ADDITIO.

a Sic. Vide D. Alex. de Imol. in l. impoſſibilis, de verb. oblig.

LEX II.

1 *Nomen dominii ſimpliciter prolatũ, verificatur etiam in nuda proprietate.*
2 *Quod eſt commune, eſt meum.*
3 *Conditio diuidi poteſt ſiue inferatur pluribus, ſiue vni.*
4 *Plurale, geminat ſingulare.*
5 *Duo, & tria non faciunt quinque, ſed bene componuntur.*
6 *Bannitus in centum libris, ſi ex forma ſtatuti poſſet impune offendi, ſi eſt bannitus in quinquaginta, & quinquaginta, non poteſt impune offendi, quia quinquaginta, & quinquaginta non faciunt centum.*

Si teſtamento. Illud, quod eſt meum pro parte dr̃ eſſe meum in dubio, licet gl. aliter dicat. h. d. Item pluralis locutio geminat ſingularitatem. h. d. Di. tantum operatur pluralis locutio, quãtum de quolibet ſingulari per ſe ſingulariter facta prouiſio ſm Dyn. & de hoc no. in l. ſi ſeruus. §. ſi plurium. l. ſi quis cau. Vel ſic conditio dominij verificata in parte, vr̃ verificata ſimpliciter, & verificata in vno, o-
1 peratur in alio. hoc dicit. † In tex. ibi, aut qui. quia relatiuum facit condi. vbi concernit euentum de futuro. In tex. ibi, alienaus. ſcilicet tempore mortis. In tex. ipſius eſt. No. quod nomen dominij ſimpliciter prolatum verificatur etiam nuda proprietate. & ſic eſt argum. quod ſi agens rei vend. proponit ſimpliciter ſe dominum, & non probat. niſi de proprietate, quod tamẽ debet obtinere, & facit ſ. qui ſatiſd. cog. l. ſciendum. §. 1. & ex tex. ſ. de vſufr. l. cuiuſcunque. §. ſi fundus. ſecus, ſi non probaret de proprietate, ſed de vſufructu, formali, quia tunc pronunciaretur ꝯ eum ratione ineptæ actionis per gl. hic poſitam, & eſt caſus extra de iu. d. cap. examina. In tex. ibi, non defeciſſe conditionẽ. no. argum. quod ſi quis in libello dicit ſimpliciter rem ſuam, & probat de parte dominij, non de toto, quod debet obtinere in ea parte, de qua probat, & vide, quod no. ſup. de procur. l. Pomponius. §. ſed & is, & de rei vendic. ſi rem agat aliquis. Quæro nunquid hoc ſit verum, ſi probat de vtili dominio, non de directo? reſpondeo ſi eſt tale vtile dominium, quod præfertur directo, ſufficit de hoc probaſſe. exemplum. C. de præſc. 30. ann. l. ſi quis emptionis. Si autem eſt tale vtile dominium, quod ſubalternat̃ directo, ſicut eſt dominium emphyteutæ, & tunc ſubdiſtinguo, aut agens dixit ſe proprietarium, aut ſimpliciter dixit ſe dominum. Si dixit ſe proprietarium, ſuccumbit, quia non eſt reperire proprietatem niſi directam, vt ſ. de vſufr. accreſcen. l. ſi tibi proprietas. Si autem dixit ſe ſimpliciter dominum, licet de ſtricta ſignificatione referat̃ ad directum, vt l. 1. §. ſi in perpetuũ, ſi ager vect. vnde quia in iudicijs agens põt interpretari verbum generale, dicit. ꝙ vincit vtili dñio probat, arg. eorum quæ no. in l. indebiti de cond. ind. §. fi. & argu. l. talem §. vult, de hæred. inſti. In tex. ibi inſtitutus. ſ. vt ille qui in dominio teſtatoris remanſit, hæ-
a res ſit. Dy. †No. ꝙ hoc eſt meum. iſta facit ſup. ſo. l. merito, & ĩ.
a de acq. ita. duo fratres. & adde glo. in l. id quod noſtrum. ĩ. de reg. iu. per Bar. in l. ſeruũ electione §. Labeo. ĩ. de leg. 1. & l. illud. ff. de ritu nup. & adde l. 1. C. qui teſt. fac. poſ. & ideo ſi duo fratres
3 habent caſtrum com̃, quilibet põt dicere, caſtrum meũ eſt. †Secũdu no. condõnem diuidi, ſiue inferat̃ plurib. ſiue vni, ar. ꝯ hoc qñ inſerit̃ vni, eſt ĩ. de cond. & demõ. l. cui fundus. ſed reſponde dic, diuidit̃ facto teſtatoris, nõ facto onerati, & ſic non ob. & no.
4 hoc dictũ in mã diuiſionis condõnum. †Tertio & vlt. no. ꝙ plurale geminat ſingulare, & hic no. ꝙ hæc propoſitio duo, & tria ſunt quinq;, eſt falſa de formali pdicatione. Itẽ no. glo. in l. quo-
5 tiens in ſtip. ĩ. de ver. ob. & aduerte ꝙ †duo & tria nõ faciũt quinque. ita eſt gl. ĩ l. vbi fideiuſſor. ĩ. de ſo. ſed bene ex duob. & trib. cõponunt quinq;, & ſub nõe quinq; continent̃. & ita intelligit̃
6 iſta gl. & ſimiles. & facit gl. †ꝙ ſi bannitus in centũ libris ex forma ſtatuti poſſet impune offendi. Nã ſi eſt bannitus in quinquaginta, & quinquaginta, non põt offendi, quia quinquaginta, & quinquaginta nõ faciũt cen. vt ĩ. de ſol. l. vbi fideiuſſor, & ibi gl. & per iſtã gl. & iſtã fuit ita ꝯſulnim de facto, vt refert Bar. in d. l. vbi fideiuſſor. In gl. ſed quis erit. ibi, ſed in dubio. immo in du. dr̃ meum, ꝙ eſt pro parte meum. & ex hoc patet ꝙ verificat̃ dictum teſtis probantis, ꝙ res eſt alicuius, ẽt ſi eſt ipſius pro al qua parte ſm Din. ſed ſecus ſm glo. Itẽ dicit Din. ꝙ hoc eſt verũ, qñ aliquid eſt cõe vt ſingulis: ſecus ſit vt vniuerſis. & vide ĩ. de ver. ſig. recte dicimus, & ꝙ ibi no. per gl. facit, ar. de leg. 3. hoc legatũ. In gl. ſub hac. ibi, de numero 7. & vide de hoc ꝙ no. inſti. de lib. in prin. In ea gl. ibi. ſed ar. ꝯriũ. ſol. vt in quolibet corũ no. ſm Di. In ea gl. ibi, talem. §. 1. ad iſtud. §. reſponde vt ibi no. ſm vlti. ſolu. Dy. In gl. ſuper verbo ipſius eſt. ibi, & ĩ. ad Syl. l. 1. adde l. ſtatuliberi. ĩ. ad l. Fal. & l. 2. ſup. de ori. iur. quæro quid ſi teſtator manumiſit ſeruũ, & in eo reſeruauit ius patronatus, an contineatur appellatione ſeruorum? caſus eſt ꝙ ſic in l. inde. §. fi. ſup. tit. 2.

ADDITIO.

a Meum eſt. Adde Gem. in c. cum illu. §. fi. de præb. in 6 & Io. Cal. in conſi. 20. in tit. de præb. & Pau. de Caſt. in conſi. 241. & Franciſ. Aret. in l. ſerui §. Labeo. inſ. de leg. 1.

LEX III.

1 *Conditio dandi dicitur impleri etiam per ſolam oblationem, ſi ille, cui offertur, nolit recipere.*

1 Si ita heres. †Conditio dandi dr̃ impleri ẽt per ſolam oblationẽ. ſi ille, cui offert̃, nolit recipere. h. d. & adde l. fi. §. fi. C. de verb. ſignifi. In gl. ſufficit. ibi. §. Stichus. iſtud eſt verum, quod ſufficit ſola oblatio ad implendam conditionem in vlt. volu. ſed in ꝯtibus dic, vt l. pen. C. de pac. inter

emp.

emp.& vend.in iudicijs dic vt ſup.de pig rem §.fi.& facit ſupra
de conſti.pecu.ſed & alia,& l.item illa.In ea glo.ibi,reſpondeo:
non eſt verum quantũ ad agendum,ſed quantũ ad retinendum
eſt loco legatarij,vt l.ad quod cond.de do.cau.mor.In ea.gl.ibi,
in §.cum eſſet,ſed ibi erat conditio ex natura verborum diſpo-
ſitionem inducens,quia conferebat ius petitionis in tpe.In ead.
glo.ibi,ſpectatur:hæc eſt intentio glo.ꝙ in inſtitutione hæredis
non ſpectatur dies,ſed in legato ſic. Non quo ad inſtõne ni dies
hr̃ pro non appoſita.vt ſup.titul.2.l.hæreditas ex die,ſm And.de
Pi.& Gul.de Cun.dicit Bar.ꝙ iſte paſſus eſt valde notabilis,ꝙ
vbi apponitur dies & conditio in inſtõne,ſi fingitur impleta cõ
ditio,ſtatim eſt hæres,nec expectatur tempus diei,ſed in lega-
to debet expectari tempus,quod eſt no.& iſta glo.eſt ſubtilis.&
adde ad ipſam.ſup.de contrah.emp.l.Labeo ſcribit.

L E X IV.

1 *Societas poteſt contrahi ſuper futura ſucceſſione,cum diſt.*
2 *Teſtator põt hæredib.præcipere vt non diuidant vſque ad certum tempus.*
3 *Temporis momento impleri non poſſunt,quæ perſeuerantiam requirunt.*
4 *Dictio vſque,tanq̃ tempor.,requirit tempus continuum.*

Si quis ita. Valet inſtitutio ſub conditione concepta,ſi
inſtituti permanſerint ſocij bonorum teſta
toris certo tpe,& poteſt ꝯhi ſocietas ſuper acquirendis.h.d.vſq;
ad verſ.idem Iulianus.In tex.ibi,inutilem.quaſi perplexam,ꝗa
forma condõnis non ſe compatitur cum forma inſtitutionis.
Sic ſupra tit.1.l.fi.§.porro.In tex.ibi,ait.& male.non.n.poſſunt
eſſe hæredes antequam ſocij,nec ſocij bonorum præſentiũ an-
tequam hæredes,quia nondum domini.In tex.ibi,quod eſt ve-
rum.vnde ſufficit condõnem impleri,prout impleri põt.i.ꝯhẽ-
do ſocietatem futurorum bonorũ duraturam per tps deſigna-
1 tum a teſtõre.& facit ꝉ.eo.l.mulier.§.ſi quis hæreditariũ.† No.
in hac l.ꝙ ſuper futura ſucceſſione poteſt ꝯhi ſocietas:circa ꝙ
ſic diſtingue ſecundum glo.aut iſta ſocietas ꝯhitur mortuo te-
ſtatore,aut eo viuente.ſi mortuo valet,vt hic ſi aũt eo viuente,
tunc refert.aut ꝯhit ſocietas ſuper hæreditate incerti hominis,
& valet,vt ſup.pro ſoc.l.3.§.1.aut ſuper hæreditate certi homi-
nis:& tunc aut ille conſentit,& valet.aut ille non conſentit,vel
non perſeuerat in conſenſu,& non valet,vt l.fi.C.de pact.quod
2 tene menti.Secundo no.†quod teſtator poteſt hæredib.pçcipe
re,vt non diuidant vſque ad certum tps,& ꝙ in ſocietate perma
a neant,& quod eſt obediendum mandato teſtatoris.a Quçro,hic
qualiter iſta conditio impleatur? Reſpondet Azo diſtinguen-
do,aut teſtator dixit ſi ſocietatem contraxeritis,& impletur ip-
ſo ꝯctu.aut dixit,ſi ſocietatem ꝯxeritis,& in ea perſeueraueri-
tis vſque ad cert.tempus,tunc non impletur conditio ſolo ꝯctu,ſed
tpis tractu,quia iſta conditio requirit perſeuerantiam ſm Azo.
3 & iſtud eſt bene no.†quod ea,quæ requirunt perſeuerantiã,nõ
poſſunt impleri momento tpis,& facit ad ſtatuta,ſi ſtatuto ca-
uetur,vt ſi quis tenuerit aliquem liberum hominẽ per duas ho
ras,puniatur in centum.Nam cum iſtud ſtatutum requirat certi
tpis perſeuerantiam,ſi deficeret vnum momentum tpis ab iſta
perſeuerantia,non eſſet delictũ conſummatum,quia verba ſta-
tuti ſunt conditionalia,videlicet ſi tenuerit per tps,& conditio
debet eſſe impleta formaliter & pfecte,vt hic & no.bene hanc
glo.In gl.erat.n.de hoc non curo,ſi eſſet teſtator ſocius necne.
vnde potes dicere quod non erat ſocius alienus,ſed voluit te-
ſtator,quod hæredes inter ſe inirent ſocietatem bonorum te-
4 ſtantis,& in ea per 16.annos perſiſterent. Din:† Et no.hic de
dictione per & de dic.vſque iuncta tpi,quod requirit tps conti-
nuum.idem in l.Vrbana,§.pernoctare inf.de verb.ſig.In gl.hoc
ideo,ibi.i.hæredes,& ſic videbatur perpleaum,& ideo non vale
re,vt inf.eo.l.ſi Titius,Iac.& Pet.In ea glo.ibi,hæreditas.& no.
ꝉ.eod.l.3.In ea.gl.ſed perſeuerantia.ſed quõ poteſt perſeuerari
in ſocietate bonorum ad ſe non pertinentium?& ideo dicit Cy.
ꝙ ſufficit ꝙ ꝯhant ſocietatem rei futurę.& ſe obligent ſtare per
16.annos,de his quæ ſub modo l.2.& ꝉ.ead.l.fi.& arg.ꝉ.lo.l.in-
ſulam §.1.ſm Cy.Sed Bar.dicit quod interim petent bono.poſſ.
ſm tab.& detinebunt bona & tanquam ſocij ſe gerent,vt ꝉ.de
hæredi.inſt.ſi quis inſtituatur.ſecundum Bar.

A D D I T I O.

a Teſtatoris.ſed quid ſi teſtator fecit iurare hæredes ſuper tali ordinatione,
an ceſſante cauſa poſſint abſque abſolutione iurati eam diuidere? vide
Oldr.in conſi.141.

1 *Conditio negatiua impletur per cautionem Mutianam.*

1 §.Idem Iul. †Conditio negatiua impletur per cautio-
nem Mutianam hoc dicit. Quæ cautio
Mutiana interponenda non eſt,ſi non eſt coheres,& tunc re
manet diſpoſitio tanquam pura hoc d.tex & glo.Quæro hic,an
cautio Mutiana debeat præſtari venientibus ab inteſtato? tex.
iſte innuit quod non.ſed in contrarium videtur tex.C.de indi.
vidu.auth.cui relictum.Et ideo dicit Rain.quod hic non erant
aliqui ab inteſtato venientes,quod eſt diuinare.ſed Barto.dicit
ſubtilius,quod iſtud præceptum de non alienando,vbi non eſt
perſona,quæ admittatur iudicio teſtatoris,reſpuitur tanquam
nudum præceptum,vt inf.de leg.1.l.filius §.diui.& hoc eſt bene
notandum,quod ille §.habeat locum,quando præceptum teſta
toris emanat in forma conditionis.

L E X V.

1 *Conditiones coniunctim appoſitæ,omnes ſunt implendæ,ſecus ſi disiunctim,
quia tunc electio eſt implentis.*
2 *Natura copulæ eſt requirere veritatem omnium extremorum.*

1 Si hæredi plures. † Condũes coniunctim appoſi-
tæ oẽs ſunt implendæ:ſed ſi diſiũ
ctim,electio eſt implentis.h.d.& hoc eſt no. Quando diſiuncta
cadit inter condões,cuius ſit electio.ſed quando cadit inter di-
ſpoſita,dic,vt inf.de leg.1.l.Lucio.ſed quãdo cadit inter res,dic,
vt ꝉ.de leg.2.l.cum filius.§.varijs.Et adde quod no.Dyn.inſti.de
actio.§.huic & vide gl.mag.inſt.de leg.§.ſingularitatẽ.Vel ſic,
2 de natura † copulæ ẽ requirere veritatem omnium extremorũ,
ſed de natura alternatiuę eſt requirere ueritatem unius extremi.
h.d.In tex.ibi,ſint.ſ.cõdões inſertæ.In tex.ibi,cuilibet.i.cuius.
Glo.opp.quia quædam ll.dicunt,quod ad ueritatem diſiunctæ
requirit exiſtentia extremorum,vt ſup.de hæred.inſti.l.Lucius,
cum ſimi.allegatis in glo.Sol.aut diſiuncta remanet in propria
natura,& tunc loquitur l.noſtra.aut tranſit ad naturam coniun
ctæ,tunc loquuntur ꝯria,& ſpecialia ſunt.Extra gl.oppo.& vide
a tur etiam quod in coniuncta a ſufficiat alterum de coniunctis.
Vnde vẽ ob.l.2.§.ſed ſi duo ſerui.ſup.eo.Sol.dicit hic Cy.in addi
tionibus:quod aut plura copulata proferuntur a lege,vel ab ho
mine abſolute,ita quod veritas,vel falſitas alterius orationis nõ
dependeat ex copulatione,tunc ad veritatem ipſorum copulato
rum non requiritur exiſtentia omnium,ſed vnumquodque per
ſe põt effectũ in ſui exiſtentia producere,vt C.de hære.l.Arria-
ni.C.de profeſſo.& me.l.medicos,de Epiſc.& Cler.auth.presby
teros,& l.naturaliter,in princ.ff de in ius voc.vt ea.l.fi.ff.ſi quis
cau.l.ſi ſeruus.§.ſi plurium.Aut copulata non ponuntur abſo-
lute,ſed ex copulatione expectatur veritas,vel falſitas alterius o-
rationis dependentis ex ipſis,tunc aut exiſtentia copulatorum re
quiritur ſolum ad merum factum,quia his exiſtentibus non ex
lis,ſed ex diſpoſitione legis,vel hominis ĩducitur iuris effectus,
tunc exiſtentia omnium requiritur,vt hic,& de verbo.oblig.l.ſi
quis ita de reb.dub.l.ſi is qui ducenta.§.utrum.aut exiſtentia co
pulatorum requirit ad iuris effectum ex ipſis copulatis inducen
dum,puta quia non alias l.vel homo immediate inducit obliga
tionem,ſed iſtis mediantib.& ex iſtis originem inducit iuris effe
ctus immediate,tunc ſi vnumquodq; per ſe ſufficit,nõ requirĩ
concurſus,vt ſup.eo.l.2.§.fi.& extra de reſcrip.ex parte.Si vero
neutrum per ſe ſufficit,tunc requiritur concurſus vtriuſque.&
facit quod no.Inn.extra,de priui.c.ex parte Abbatiſſæ,& qđ no.
extra,de iud.c.exhibita.in gl.quæ incipit.ſ.quia ſimul.de hac mã
etiam tractauit Iac.Bu.in quæſtione legati facti mercatorib.&
artificib.artis lanæ.& dixi,quod ſi plures qualitates copulanĩ vni
ſubiecto,requirĩ omnium exiſtentia,vt hic.ſi autem copulanĩ
diuer.ſubiectis,ita quod quælibet concernat proprium ſubie-
ctum,tunc non requiritur omnium exiſtentia,vt l.1.§.fi.ſup.eo.
& de cond.& dem.l.demonſtratio.§.fi.& inf.ad Treb.l.Lucius.
§.Gaio.Hoc tamen fallit interdum ex præſumpta voluntate de
functi.vt ſup.ti.j.l.vel ſingulis,& inf.ad leg.Fal.pr̃ filiam.§.duob.
& ad Tre.l.hẽdes mei.§.cum ita.& iſta ſunt multum ſubtilia.

A D D I T I O.

a In coniunctis.Vide Ro.in cõſ.104.& Ang.in conſ.63.& d.Card.in conſ
68 & in conſ.109.

L E X VI.

1 *Inſtitutio facta ſub conditione impoſſibili de facto,valet vt pura.*

1 Si quis ita inſtitutus. † Inſtĩõ facta ſub condõ-
ne impoſſibili de facto va
let vt pura h.d.ſm Dy.Dicit tamen gl.quod licet non valeat in
forma condõnis.valet tamen in forma præcepti officio iudicis
implendi,quod eſt notati tenendum.& facit quod no.inf.eo l.
vterque ex fratrib.in gl.mag.Vel ſic,impoſſibilis cõdõ non ha
bet prãtem conditionis In gl.ſed nunquid.ibi,idem ait.contra-
rium videtur notari in l.multa.de cond.& demon ſed iſtud ve-
rius eſt ſecundum Iac.de Ra.& Pe. Bal.

L E X VII.

1 *Vbi non eſt efficax cauſa,non eſt efficax cauſatum.*
2 *Inſtrumenta,quæ fiunt inter hæredem,& ſpurium de mandato teſtantis,
ſunt inualida,quia præſumuntur facta in fraudem.*
3 *Teſtator,ſi quid non poteſt per modum diſpoſitiuum,id nec poteſt per mo-
dum conditionalem.*
4 *Clauſula inſolita inducunt fraudis præſumptionem.*

Si quis ſub conditione. Illa quæ ad fraudem
legum reſpiciunt,vi-
tiantur.& licet tranſeant in ꝯctum,non ſortiuntur effectum.h.
d.Vel ſic,conditioni adiectæ in fraudem legũ non eſt parendũ,
& licet ſit de facto obtemperatũ,non habet efficaciam iuris.h.
1 d.Et no.quod vbi non eſt efficax cauſa,non eſt efficax cauſatũ.
vnde vbi non eſt efficax cauſa,non eſt efficax obligatio.facit
de leg.3.l.cum quis decedens,in prin.& quod no.ſup.de condi.
ob

ob tur.ca.l.ſi ob turpem,& ibi glo.no. Ad idem de excep.do.l.2.
2 §.circa.& facit hæc lex,† qd intrã,quæ fiunt inter hæredem.&
ſpurium teſtõris de mandato teſtatoris,ſunt inualida.quia præſu-
munẽ facta in fraudem,imò eſt hic expreſſe caſus. In tex.ibi,red
dituris.ſ.legatarijs oĩbus,non habita dñia perſonarum. Iacob.de
Are.in tex.ibi,remitti.ipſo iure.Iac.de Are.In tex.ibi,reſpiceret
ſcilicet iſta. In tex.ibi,legum.dico,quæ vetarent &c. Iac.de Are.
3 In tex.ibi,ex actione.i.ſi aliquid petat ex ipſa cautione.Dy † No.
in hac l.ꝙ illud,quod teſtõr non põt facere per modum diſpoſi
tiuum,non põt facere per modum condõnis ſic ĩ.ad leg. Falc.l.
Seius,& Augerius. & ideo quia certum eſt, ꝙ arbiter nõ poteſt
iubere denuo in ſe compromitti,niſi ſit actum de prorogãdo in
eum,vt ſ̃.de arg.non diſtinguendum.§ de officio, Modo pone,
ꝙ arbiter non facit per viam præcepti,ſed condõnis hoc modo.
condemno talem in cen.ſaluo, ꝙ ſi in me denuo cõpromiſerit,
dico,quod non teneat. Quæro,an valet illud laudum? & probat
per hanc l.ꝙ non,quia iſta condõ eſt adiecta in fraudem legum,
& hmõi condõ vitiat actum,vt ĩ.de act.& oblig.l. non ſolum.
Secundo,quia iſta condõ eſt ꝯ naturam actus.i.contra naturam
laudi:& ideo vitiat,vt extra,de cond.appoſi.c.fi.& dixi in l.i.ſup.
eo.in q.de matrimonio. Tertio,quia illud laudum continet per
plexitatem,& repugnantiam ſibipſi.nam ſi iam eſt laudatũ,nõ
põt denuo compromitti,ſicut nec trãſigi de re certa,& liquida,
vt ſ̃.de cond.ind.l.eleganter. §.ſi poſt. & ideo conſului de facto
a tale laudum non valere.a In gl.arg.ꝯ eos.l.ſi.ſed h c ꝙ vbi cautio,
vel promiſſio præſtat̃ ſuper caſu licito,non præſumit̃ ſcientia,vt
ibi,ſed vbi ſup facto illicito ſic,vt hic, & arg.de leg.1. l.cũ qs de
§.Titia,& ſ̃.de prob.l.qui teſtm̃,& ſ̃ ad Vell.l Seia mancipia.in
illicitis igit̃ pſumit̃ ſcientia,nec prætextu ignorantiæ euaderet qs
pœnã ſtatuti.dicit hic Cy.in add.alibi diſtinguit̃,ꝙ aut ſit palam,
aut clam,vt eſt gl.in l.qui ꝯ C.dẽ inceſt.nup.& in c.eũ inhibitio,
4 eũ.de clan.deſpon.& in c.ex tenore.extra.qui fil.ſint leg.† Item al
legat̃ hæc gl. ꝙ clauſulæ inſolitæ inducunt fraudis præſumptio-
b nẽ:clauſulæ vero conſuetæ b nõ inducũt præſumptionẽ fraudis.
c imò vr̃ tacite rogatus c notarius , quod eas ponat in inſtr̃o, licet
non ſit dictum expreſſe a partib.tex.eſt in l.vlt.C.de fideiuſſ.

ADDITIONES.

a Non valere. Vide Petr.de Anch.conſ.219.
b Conſuetæ. Vide d.Alex.de Imol.in conſ.89.in 3.par.
c Rogatus. Vide d.Alex.de Imo.in conſ.27.in 1.col.in 2.par.

LEX VIII.

1 *Conditio iuriſiurandi remittitur in conditione de futuro,ſecus de præterito.*
2 *Valde prompti ad iurandum, non timent Deum.*
3 *Index debet ſequi formam legis, & non recedere ab ea,quia eſt miniſter legis.*
4 *Matrimonium ſecundum Canones tenet inter liberum, & ſeruam, & inter ſeruum,& ſeruam.*
5 *Periurium magis in futuris timetur,quam in præteritis.*

Quæ ſub conditione. Si aliquis inſtituat̃ ſub
cõdõne iuriſiurãdi , vel
legat̃ legatum,vel fideicom.vel donatio cã mortis condõ iuriſ-
iurandi dẽt ei remitti tanq̃ turpis.h.d. Dy.vſq.ad §.ſi quis.& ibi-
dem dr̃.ꝙ in hac l.remittit̃ condõ,& non ꝯdõnatum,imò opor
tet impleri.In tex.ibi,reprobant̃.quantũ ad formã ꝯdi.iuſiur.nõ
quantum ad alia. Iac.de Are.In tex.ibi, accipit.i.accipere debet.
a In tex.ibi,ita.enim niſi eſſet edictum.prætoris.† No.condõnem
iuriſiur.remitti.hoc verum in condõne de futuro: ſecus de præ
terito.Item hoc verum in vltima voluntate,& dona.cauſa mor
tis:ſecus in ꝯctibus ſecundum quoſdam, alij dicunt,quod quan
do aliquid de neceſſitate incumbit,põt iurari de futuro,& cogi
tur ẽt,vt in auth.de exhi.re.§.ſi vero etiam quidam. Si vero non
incumbit de neceſſitate,tunc non cogit̃ quis de futuro iurare.&
Ita dicit Pet.in l.ſi cum patruo. C.com.vtr.iud.& Gul.de Cu.in
l.illicitas. §.ne potentiores,de off.præt. in illa qõ.an in ſecuritate
debet iurari.& facit de iureiur.l.ſi quis cum debitore,& C.de ar
bi.l.ne in arbitris,& auth.ibi poſita,& ꝙ ibi no. ſecundum Bart.
Adde, ꝙ quis nõ cogat̃ de futuro iurare:ſi tñ ſponte iurat, debet
ſeruare iurm̃:alias ẽ infamis, vt C.de tranſ.l.ſi quis maior. Iſtud
eſt verum,ſi quis iurat ſuper ꝯctu.ſecus,ſi extra ꝯctum iurat,pu
ta non comedere carnes,vel non ꝯhere matrimonium,vt no.ſ̃.
a de infami.l.Lucius,vbi eſt de hoc glo.ſingu.a quam tene menti.
2 †Secundo no. quod ſunt quidam valde prompti ad iurandũ. &
dicit lr̃a,ꝙ iſti ſunt non timentes Deum.Itẽ ſunt quidã,qui ſunt
valde timidi in iurando, & iſti dicunt̃ timẽtes Deum. & vide de
iureiur.c.& ſi Chriſtus. & inter cętera hoc dẽt iudex conſidera-
re,qñ petit̃ ſacr̃m in defectũ probõnis,quia dẽt cõſiderare & di-
3 ſtinguere inter qualitates perſonarum,arg.iſtius literæ.† Tertio
no.ꝙ iudex dẽt ſequi formam legis, & non recedere ab ea, quia
eſt miniſter legis. Quarto,& vlt.no.ꝙ edictum prętoris,quod lo
b quitur de vlt.volun. porrigitur ad donationẽ cã mortis. b ſecus
tñ crederem in ſtatutis popul ,quia dona.cã mor.magis acce.in
ꝯctui,quam vlt.voluntati,vt ĩ.de do.præle.l.2.& ibi no. In gloſ.
iacr̃m ibi.So.ibi ſpãle.l.vt poſ.ſed non vt compellatur. In gl.ſm
4 Canones. † No.ꝙ tenet matrimonium ſm Canones iter liberũ,
& ſeruã,& ẽt inter ſeruum, & ſeruam. In ea.glo.ibi,& facit.no.
hic optimas remiſſiones ad diuerſ.leges. quæ loquuntur de effe
ctu iuramenti, & de eius remiſſione.& adde ꝙ no. ſupra qui ſa-
tiſd.cog.l.qui iuſſo,& ĩ.de admi.l.Imperatores. No.etiam,ꝙ præ
terita non contingit aliter ſe habere,ſed de futuris contingenti
5 bus non poteſt dari certum iudicium.† Item no. in futuris ma-
gis timeri periurium, quam in præteritis propter fragilitatẽ hu-
manæ naturæ ſecundum Pe.Iac.& Cy.

ADDITIONES.

a Gl.ſingu.quam ego habui allegare in facto corã quodam domino Dulcio de Spoleto doctore,& tunc Vicario appellationis illuſtriſſ Ducis Vrbini, qui dicebat,nunquam oſtendes talem glo.in d.l.ita dicentem.opus non fuit eam oſtendere,& docere potius, quia licet ill. principem ſcite ſe reputat, tamen eam cum alijs nonnullis ignorabat.
b Mortis. Vide Pet.de Anch in conſi.381.

§. Si quis. Conditio iuriurandi dẽt remitti alia vero con
ditio adiecta copulatiue,vel alternatiue,eſt im
plenda h.d. Vel ſic,ille qui non poteſt cogi præciſe,nõ poteſt co
gi cauſatiue,vel alternatiue.h.d. Et facit iſte §.quod quando qs
iurat ſe non venturum contra contract.ꝙ nõ poſſit dicere ſe de-
ceptum vltra dimidiam iuſti pretij,& petere aut contractum re
ſcindi,aut ꝙ pretium ſuppleatur,licet hoc ſolum.ſ.ꝙ pretiũ ſup
pleatur, non ſit venire contra contractum,quia quod prohibi-
tum eſt ſimpliciter, prohibetur etiam alternatiue, vt hic, & de
hoc no.in l.rem maioris C.de reſcin.vend.ſecundum Iac.de A-
ret.& Cy.quod eſt menti tenendum.

§. Quotiens. Licet remittatur iuramentum debet ta-
men impleri id propter quod debebat iu
rare,ſi impleri poteſt. ſi autem non poteſt impleri conditio,vel
modus per caſum ſuperuenientem , remanet diſpoſitio tanquã
pura.h d. Et no. hic ꝙ licet remittatur iuramentum,non tamen
remittitur præceptum dandi,vel fiendi & ideo aliud eſt abſolue
re a iuramento,aliud ab obligatione principali,vt extra,de iure-
iur.cap.1. ver.mortuo idem eſt . quod dixerat de defectu condi-
tionis,dicit de defectu modi.

1 *Diſpoſitum generaliter,non debet diſponi per ſingulos caſus.*
2 *Beneficium,& prouiſio legis operatur etiam circa ignorantes.*
3 *Remiſſum a lege,non eſt opus,quod remittatur a iudice.*
4 *Agens de nullitate poteſt cumulare plures cauſas nullitatis.*

§. De hoc iure. Vbi aliquid eſt ipſo iure prouiſum p
legem,non oportet, ꝙ iudex adeatur
pro prouiſionis effectu.h.d. Vel ſic, vbi iurm̃ eſt relatum per le-
gem,non eſt opus miniſterio iudicantis. h.d. Facit ꝙ no.C.plus
va.quod agi.l.emptione.& adde ad munic.l.Imperatores & qui
ſat.cogan.l.pen.& inſ. de leg. 1.l.ſi quis Inquilinos in fi. Vel ſic,
1 quod † generaliter eſt diſpoſitum,non oportet diſponi per ſin-
gulos caſus.h.d.§.iſte notandus. Item condõ remiſſa a lege,non
2 impedit tranſmiſſionem legati.h.d.ille ver.& ideo † Item di-
cit ille tex.ꝙ beneficium, & prouiſio legis ẽt operat̃ circa igno
rantes.concor.ĩ.de cond.& dem.l.multum intereſt.In prouiſio
ne vero hoĩs dic.ꝙ eſt idẽ, niſi talis puiſio expectet conſenſum
ignorantis. hoc probat̃ inter viuos ſup.de iureiur.l.Labeo.& in
vlt.vol.inſ.de leg.2.cum pr̃.§.ſurdo.ſup qui mo.ſer.ami.l.ſi par-
tem.§.ſi per ſundum.& adde qđ no.ĩ eod. l.ſi quis ita hæredi.In
tex.ibi,ceſſent,qđ cedit a morte teſtatoris,quia cum expreſſa ꝯ-
ditio ſit remiſſa, tacita non impedit tranſmiſſionem ſm gl.quã
approbat Bar.p l.ſi poſt diem,ver.ſed ſi cã, qñ di.le.ce.ſed Dyn.
exponit,ꝙ dies legati ceſſit, quia legatarius impleuit onus iura-
mento annexum modum condõnis. vñ dicit ipſe,ceſſerit,qa le-
gatarius impleuit,qđ erat dandũ,vel faciendũ ſm præceptum te
ſtatoris,licet non iurauerit.vt.ſ̃.e.l.§. quotiens.Dyn.ſed prima o-
pi.verior eſt quantum ad trãſmiſſionem,niſi tale factũ eſſet an-
nexum perſonæ,ita ꝙ ad hæredem transferri non poſſit. Exem-
plum. C.de cad.tol.§.ne aũt. Scđa aũt opin.vera eſt quo ad peti-
tionem,vt ĩ.de cond.& dem.l.i.in fi. & de ver.ob.l.interdum,&
no.ſup.de pac. l.item quia.& per hoc dico,qđ qñ onus iniunctũ
a teſtatore in modum conditionis permittatur per l.aliud onus.
(Exẽplũ in l.legatum,de vſufr.leg.& in cle.quia ꝯtingit,de reli.
do.)ꝙ tunc non impedit̃ tranſmiſſio,qa iſta dr̃ tacita ꝯdõ ꝙ eſt
no.dignũ. In tex.ibi,actione legati.i. actione ex teſtamento. Din.
3 No.† hic,ꝙ remiſſum a l.non eſt opus remitti a iudice.concor.
de no.ope.nunc.l.a pupillo.§. hẽt aũt. & vide omnino quod ibi
no.Iuxta hoc quærit Bar.qñ actus eſt nullus,nõ neceſſe,ꝙ dicat̃
nullus,vt hic. ſed nunquid voluntarie poterit agere quis de nul-
litate,& petere declarari nullũ?dicit hic Bar.quod ſic,hoc habe
mus in ſnia.ſ̃.ſam.erc.l. q̃dam mulier,& ĩ.de tut.pa.l.Carmelia
Pia,& no.C.qñ prouo.nõ eſt neceſ.l.i.& in l.i.§.i.q̃ ſen.ſine app.
re.& nõ ſolũ eſt hoc verũ in ſnia.ſed ẽt in pceſſu,qa põt peti,ꝙ
declaret̃ proceſſus nullus,vt no.in l 1.§.1.de fe.ſ̃.& p Inn.extra,
de procu.c.auditis.& de app c dilecto, p eundẽ Inn.facit qđ no.
de pur.vul.c.ſignificantib. Idẽ in ꝯctu,quia põt peti, qđ declare-
tur alle.Bar. Inn.ext.de offi.indic.c.vlt.vbi dicit Inno.ꝙ libellus,
qui format̃ ſuper nullitate , format̃ ſuper officio iud.idem tan-
git gl.in l.ſi dolo.C.de re.ven.ſcđm Bar tu allega meliorem tex.
omnib.alijs extra,de reſti.in integ.l.conſtitutus.vbi petebat̃ cõtra-

ctus

ctus nullus declarari,& in quantum eſſet aliquis,petitur in Integrum reſti.a & alleg.etiam tex.C.de ꝯh.emp.l.ſi pater tuus.†vbi dr̄,quod agens de nullitate poteſt cumulate plures cauſas nullitatis,puta ſimulationem, & ꝙ erat propria emptoris,vnde fuit ꝯctus nullus,quod eſt menti tenendum.per l.iſtam etiam apparet,ꝙ qui agit de nullitate,debet in libello allegare cauſam nullitatis,quia cauſa officij iudicis ita debet in libello proponi, ſicut cauſa actionis ſup.de min.l.minor aūt magiſtratus.ibi colorare &c.Extra ꝯ.§. noſtrum opponit̄ ſic: dr̄ hic,ꝙ vbi eſt aliquid diſpoſitum per l.non expedit adire prætorem.contra.immo expedit adiri pro declaratione,& declaratiue pronunciari.vnde vr̄ ob.ℨ.de iu.fi.l.tem eius qui delatorem.Sol.dupliciter.Primo,ꝙ aut diſpoſitio legis cadit ſuper facto certo,& tunc habet locum extra de elect.c.per venerabilem,& quod ibi no.per Ber.& Inn.& tunc non expedit adiri prætorem,vt hic: aut ſuper incerto,& tunc quæſtio facti de neceſſitate pertinet ad iudicem,vt ſuper facto declaret,vt ℨ.ad Turp.l.1.§ calumniatorib.extra de homi.c.pro humani,lib.6.&ſ̄ de ſta.hom l.Arethuſa,cū l.ſeq.Vel dic ſecundo, ꝙ aut vltra prouiſionē legalem non requiritur aliquod miniſterium iudicis in exequendo,tunc non oportet adiri iudicē,vt hic:aut requirit̄ miniſterium iudicis in exequendo, vt eſt in his,qui ſunt per legem ipſo iure ꝯdemnati,tunc oportet,ꝙ iudex adeat̄,& declaret.aliter non poſſit ad executionē facti procedere,cum non poſſit executiue procedi,niſi ex liquido,vt l.hoc aūt,in prin.qui.ex cau.in poſ.ea.vbi tex.dicit liquere,& conſtare debet prætori.& facit ſup.quod me.cau.l.metum.§.ex hoc edicto:& iſta ſunt bene menti tenenda.Item vide,ꝙ no.ſup.de ca di.l.amiſſione.§. qui deficiunt,vbi gl.tractat de banno quodam,quod infligitur ipſo iure,& appellatur Canon latæ ſniæ,ꝙ alibi in iure ciu.non habes.Item vide quod no.quod quis iuris.l.3.§.anteq.quæ gl dicit,ꝙ qñ pœna infligitur ipſo iure per legē,& cedit ad liberandum,vel excipiendum,ꝙ tranſit in hæredē etiam ſine alio iudiciario proceſſu,quod etiam non habes alibi.

ADDITIO.

a Reſtitutio.Vide Old in conſ.108.in fi.& Ang.in conſ.56.

LEX IX.

1 *Filius tenetur naturaliter liberare patrem de carcerib.& eum redimere.*

Conditiones. Condō apposita ꝯ bonos mores remittit a iure.h.d.No.in hac l.iuncta gl.quę
1 dicit,†ꝙ filius nāliter tenetur liberare patrem de carcerib.& eū redimere,qd̄ tene menti,& facit ſup.ſol.ma.l.fi.ſi ideo,& l.ꝯuis.

LEX X.

1 *Teſtamentum in codicillis poteſt purificari,& declarari.*
2 *Depoſitio teſtis trahitur ad diem iuramenti.*
3 *Commiſſio de incerta perſona eligenda tenet.*

Inſtitutio. Inſtō facta in ſcriptura cōfirmata vr̄ facta in ſcriptura ꝯfirmante,h.d.Dy. Vel ſic,confirmatum trahit̄ ad tp̄s ꝯfirmationis, vt hic,& pōt præcedere ꝯfirmatio ꝯfirmatū, vt hic & ℨ.de libe.leg.l.Aurelius.§.teſtō.Item pōt ſubſequi,in auth.de defen.ciu.§. interim.& ſemꝑ et inſpicit̄ tp̄s confirmationis.qñ tñ confirmatio fingit retro.ſ̄.de rit.nup.l.qui in prouiſ.§.diuus.vbi eſt tex.no.In tex.ibi,interdictum eſt.ſ.hæreditatem adiri in codi.vt ℨ.ad Treb.l.Scæuo.In tex.ibi,præ
1 ter filium.i.præterquam in filio,qui eſt in ptāte.Dyn.No.†ꝙ teſtm̄ in codicillis pōt purificari,& declarari.Itē no.ꝙ filius non pōt in teſtamento ſub conditione inſtitui,ſi inſtituatur in codicillis:nam teſtm̄ non tenuit ratione præteritionis,codicilli non tenent ex ſe,quia non ſunt inuenti ad inſtitutionem hæredis ēt in filio,quod eſt no.Bar.dixit contra,quod filius pōt in codicillis inſtitui,arg.l.mil.cond de te.mil.ſed illa l.probat totum contra.nam ſi eſt ſpāle in milite,ergo ſecus in Pagano.& ſic in ꝯ
a trarium eſt ius cōe,vt in l.tam fi.ff.de mun.Item ꝯ Bar.a eſt diſtinctio gl.& Doct.qui dicunt,ꝙ pater inter liberos quandoque teſtat̄,qñque codicillat̄,quandoq; diuidit, vt no.fam.erciſc.l.quotiens.& l.filij.& l.fi.C.dico igit̄ inſtōnem filij in codicillis nō valere iure inſtōnis,ſed iure fideicommiſſi,vt inſ.ad Trebel.l.Scæuo.arg.quod nullo modo valet.C.de teſta.l.non codicillum,&
a dic vt ibi no.†In,l.hic.i.omnes iſtæ leges faciunt,quod depoſitio teſtis trahatur ad diem iuramenti,quia confirmatur per iu
b ramentum.ſic ℨ de acq.hær.l.Auiſtius,b & no in c.1.de offi.de leg.a.incle.& in l fi qñ.C.de teſti.vbi eſt caſus.In ea gl.ibi,quem nominabis.No.iſtam gl ꝙ electura commiſ.vr̄ elect.a commit
3 tentibus.†Item ꝙ tenet commiſſio de incerta perſona eligenda.primum probatur de ma.vin.l.pater ex prouincia.ſm no.facit ad qōnem, an procurator conſtitutus ad alium procuratorem faciendū poſſit hoc facere?& eſt hic arg.ꝙ ſic,ſm Dyn.in gl.no.ꝯ in l.1.ſ̄.de procu.& vide quod no.ſ̄ de ſer.vr.præd.l.cum eſſet,in fi.Item l.noſtra arg.ꝙ licet commiſſarius ſit inhabilis,tñ valet actus virtute commiſſionis,ſicut eſt hic codicilli.i.ſunt inualidi ad inſtitutionem,tñ valet actus in virtute primæ cauſæ,& de hoc dic,vt no.Cyn.C.de procu.l.quod quis.ſed veritas eſt,qd̄ aut in iſto commiſ.nō requirit̄ niſi nudū facti miniſteriū,& tūc non curamus de inhabilitate iuris,dummodo ſit facti capax,ar.ℨ.de leg.3.l.pcro.§.mater.aut actus eſt,qui in miniſterio requirit aliquid iuris,& tunc ſi illud ius non cadit in eo,non tenet actus.& vide quod no.in c.religioſus,de proc.in ele.

ADDITIONES.

a Contra Bar.Adde idem tenentem Lud.Rom.conſ.179.in fi.3.col.
b Auiſtius.Vbi vide Franc.Are.& quod ibidem ad eum dixi in apoſt.

§.Si quem. Filius poteſt inſtitui ſub condōne de prætérito,vel de præſenti.h.d.Ex hoc tex.no.qd̄ ad hoc,vt valeat teſtamentum non eſt neceſſe,quod inſtitutio filij ſit liquida,& certa,dummodo ſit ſecundum veritatem pura vnde dr̄ia eſt inter non liquidum,& conditionale,quod tene menti.In tex ibi,conditio.requiritur tamen probatio exiſtentiæ eius,vt inſ.de cond.& demonſ.l.quæ ſub conditione.

LEX XI.

Si quis. inte.Filius paratus implere condōnem teſtamenti,ſuccedit ex ipſo teſtō proprie,non per fictionē,ēt ſi erat talis condō,qui non tenebat̄ implere.h.d.tex cum glo.In tex.ibi,filius emancipatus.& hæc vera.vel ſi erat in poteſtate,dic ꝙ erat in defectum condōnis exhæredatus ſm gl.ſed hæc eſt diuinatio.& ideo dic,ꝙ etiam ſi teſtm̄ erat nullū,tñ de nullo eſticitur aliquid de iure ciu.fauore filij,vt poſſit implendo,vel quaſi implendo condōnem ſuccedere de iure ciu.quod eſt notādum.No.hic,ꝙ licet condō remittat̄ a prætore,tñ ſi inſtitutus eſt paratus eam implere,non ſuccedit tanꝗ ea condōne remiſſa,ſed tanꝗ ex impleti:& iſtud eſt vtile ſcire,quia ſuccedit de iure ciu.ſed ſi ſuccederet tanꝗ ex cond.remiſſa,non ſemper ſuccederet de iure ciuili,ſed de iure prætorio,vt ℨ.ad Treb l.facta.§ ſub condōne,& ſup.de iniuſ.teſt.l.cum in ſecundo, in fi.per Iac.de Are.In gl.non erit.ibi,vel dic.hæc vera.Dy.Iac.& Pet. verum eſt,qd̄ turpe eſt cogi adoptare,ſed non eſt turpe ſpōte adoptari.& ideo pōt iſta condō ſponte adimpleri,ſm Bar.quia ex impletione augēt effectus ſuccedendi de iure ciuili,& ideo ſi relinquatur Abbati ſancti Petri quædam hæreditas ſub condōne,ſi Titium in monachum receperit.(Nam iſte actus ſimilis eſt adoptioni,) & remittit̄ iſta condō quantum ad neceſſitatem implēdi quia turpe eſt,quod cogat̄,ſed non quantū ad facilitatem implendi,qa bene pōt ſi vult.& bene facit obtemperando pro iudicio teſtatoris.arg.ꝯ.ꝙ tales condōnes poſſint apponi in lucro captando,vt l.Titio centum §.1.de cond.& demōſ.ſed ibi non loquit̄ in filiatione.ſed in mr̄imonio,in quo de ſua natura cadit dos,& remuneratio,& aliqua ſimonia ī eo nō cōmittit̄ ꝑꝑ onus,ꝙ ſuſtinet̄.

LEX XII.

Verba Verba condōnalia tunc important condōnem,qñ talis condō non ineſt,ſed quando ineſt tacite,id,quod per modum conditionis exprimitur,& non importatur conditio.h.d Facit ſup.de tute.l.muto.§.ſub conditione,& quod no.Innocē.in c.dudum,extra,de præſump.vbi vide.No.in hac l.quod verbum,ſi non ſemper.facit condi.

LEX XIII.

1 *Conditionis impletio,non eſt aditio,vel legati agnitio,ſed præambulum aditionis.*

1 Ei qui ita. †Condōnis impletio non eſt aditio,vel legati agnitio.h.d.Vel ſic,inſtitutus ſub condōne ꝑtātiua pōt repudiare impleta condi.Vel ſic,conſentiens ī quodam præambulo non conſentit de neceſſitate,ꝙ eſt eius ſequela,ad hoc allegatis hanc legem.Et no.ꝙ impletio condōnis eſt præambulū:aditio hr̄ditatis eſt eius ſequela.hr̄ditatis ergo aditio non probat̄,licet probet̄ impleta ꝯditio.In tex ibi.poterit.ſ.irrepudiabiliter,ita ꝙ repudiari non poſſit.Dy.& no.ꝙ ꝑ impletionē condōnis non probat̄ acceptatio relicti.Opp.dr̄ hic,ꝙ ex ſola impletione condōnis non acquirit̄ hæreditas,vel legatū,ꝯ quia legatū purū,vel purificatū,vt l.ſi partē,§.ſi per fundū,quē ad.ſeru.am l.ſo.dicit gl.ꝙ eſt reperire duplicem acquiſitionē in legato.ſ.cōmutabilē,& iſta fit ſtatim,& incōmutabilē & iſta requirit agnitionē.ℨ.de bo.li.l.liberto.70.in hæreditate vero dicit gl.ꝙ non ſit reperire acquiſitionē ꝯmutabilē,ꝙ verum eſt,niſi ī ſuo hr̄de.ē tñ reperire acquiſitionē cuiuſdā facultatis,q̄ appellat̄ ius deliberandi,vt l cū antiquiorib.de iu.delib.facit ad ꝑdicta ſ̄ ad l.Aquil.l.hinc ſcripturæ,& ℨ.de vſuſ.le.l.Sempronius Attalus.S e cūdo opp.& vr̄,ꝙ impleta ꝯdōne nō ſit licitū repudiare,vt ſ̄ de hær.inſt.l.iā dubitari.ſol.hic loquit̄ in ꝯdōne abſtracta,& diuerſa ab aditione ſed ibi loquit̄ in ꝯdōne cohærenti,& ꝯſimili aditioni,qa fiebat ꝑ eundē actū,ꝑ quē adit̄ hr̄ditas,& ſic nō obſ.& ꝯclude ex his,an inſtitutus ꝯditionalis poſſit repudiare ante cōdōnem impletam,an poſt.tu ſubdiſtingue,aut aditio ē annexa ꝯdōni,aut nō ē ꝯnexa cū ea,vt ex ꝑdictis apparet,ꝙ tene menti.

LEX XIV.

1 *Ordinatio legis.facit recedi ab ordinatione teſtamenti.*

1 Conditiones. †Ordinatio legis facit recedi ab ordinatione teſtī.h.d.Vel ſic,ꝯdōnes ꝯtria legibus,vel bonis morib.non habent ptātē condōnis h.d.In tex.ibi,capit̄.& adit̄ hæreditas de iure ciuili.ſed ſi cōdō turpis reijceret̄ de iure prætorio,vt ē in conditione iuriſiur.vt ſ̄.eo.l.quę ſub condōne,tunc non poſſet hæreditas adiri de iure ciuili,ſed deberet peti bon.poſſeſſio,vt l.facta.§.ſed ſi in danda.inſ.ad Trebel.

LEX XV.

1 *Turpis conditio inſerta inſtitutioni filii in poteſtate reddit teſtamentum nullum.*

2 *Illud quod non poteſt fieri ſalua fama, dicitur impoſſibile.*

1 Filius. †Turpis ɔdō inſerta inſtōni filij ī ptāte reddit teſtm̄ nullū.h.d.& ē iſta l.ſing.ꝗa licet remittaī ɔdō poſita ī teſtō,tm̄ dr̄ laborare vitio ꝑteritionis, ꝙ ē mirū,& dn̄t Doct. ꝙ hoc ē ſpāle in filio in ptāte ɔſtituto,ſecus in emancipato,quia rectius dēt inſtitui ſuus,ꝙ̄ alius,vt l.ſuus,de hær. inſt. ſm̄ Iaco.de Are.& tangit̄ in gl.ſ̄.eo.l.1.ſm̄ Cy.In tex.ibi,ptāte.i.ac ſi eſſet ɔdō alia appoſita,ꝙ̄ non eſſet ī eius ptāte.Iac.de Are.In tex.ibi,ɔſti
2 matione.†No.ꝙ illud,ꝙ non pōt fieri ſalua fama,dr̄ impoſe, & inducit̄ ad qōnē, vtrum nobilis inſultatus a ruſtico debeat aufugere,& dr̄ ꝙ non,& ēt determinaī,& pone talē qōnē. quidā ruſticus inſultauit quendā militem,qui in tali loco erat,ꝙ bene poterat fugere miles.non ſugit ſed expectauit eū timens incurrere infamiā,nec teneret vilis:iſte ruſticus multū inſiſtebat ɔ̄ eū. finaliter miles erat in tm̄ recluſus,ꝙ nō poterat aliter euadere: interfecit ruſticū.mō quæriī,an teneat?& dic,ꝙ non,arg.huius l.& ſ̄. qui.ex cau.ma.l.& eadē.nam ea poſſumus, ꝙ̄ ſalua honeſtate,& honore nr̄o poſſumus. ſed iſte non poterat aliud facere ſeruato eius honore,vt hic.Cy.dicit ī add.ſētit ergo Cy.ꝙ ſi īſultatus ē ta
a lis pſona,ꝙ̄ pōt fugere ſine īfamia,a & ſine periculo. & ſine metu periculi,tenet̄ fugere,alias ē ī culpa.& puniret̄ rōne culpę,nō dico, ꝙ tanꝙ̄ doloſus puniat̄, ſed tanꝙ̄ ex culpa ꝑcedente caſum.

ADDITIO.

a *Sine infamia.* Adde Bar.in l.ſcientiam. § qui cum aliter ſup. ad l. Aquil.& in l.3.C.vnde vi,& Flo.in l.quēadmodū,& l.ſi nauis.ſup ad l.Aquil.& Angel.Aret.in tract.maleſi ver.defendendo a.col.vnde dicit Barto.in d.§.qui cum aliter,ꝙ non ſufficit dicere,ꝙ ille eſt aggreſſus te,& tu percuſſiſti eū, ſed debet addi,ꝙ aliter te tueri non poteras,nec ab eo euadere, nec repellere,niſi percutiendo. Et adde d. Alex. de Imol.in conſ.119.in 1.par.

LEX XVI.

1 *Conditio impoſſibilis ratione perplexitatis vitiat inſtitutionem.*

2 *Vſus eſt duplex remiſſiue.*

1 Si Titius. †Cōdō Impoſſibilis rōne ꝑplexitatis vitiat inſtōnem.h.d.Dy.Et rō eſt p l.vbi repugnātia,ꝙ̄ re.iu.In tex.ibi,Titius.verba teſtamenti ſunt iſta.In tex.ibi, ſcribit.rōne ꝑplexitatis,vt no.in l.1.ſ̄.eo.& hic.In tex.ibi, cū condō. rō Iuliani.In tex ibi,nō poterit.vitio teſtōris,qui perplexitatem induxit,& ideo vitiat̄ teſtm̄, & de nā perplexitatis notat aliquid Gul.de Cun.in l.Impetiū.ſ̄.de inſ.om.ind.& p eundē in l.Aretuſa.ſ̄.de ſta.ho.vbi plenius. No.hic qđ ɔdō,ꝙ̄ non pōt exiſtere,vitiat diſpōnem.& dic.ꝙ perplexitas eſt quoddam vitium ab ipſo teſtōre in ſua diſpōne inductum.Quæro,quare dicat̄ hæc inſtō perplexa?i ſideo,quia exiſtentia codi. quæ dēt præcedere effectū diſpōnis,nō pōt ꝑcedere,& ɔcedere,& ɔco.ſ.tit 1.l.fin.§.porro. & ex iſta l.coniuncta cum illo §.patet,quod in quocunq. gradu ſit perplexitas,vitiat̄ ille gradus,& non alius gradus,& ille §.declarat hanc l.Gl formar tres opp.prima eſt de leg.1.ſ̄.eo.cum ſi. Sol.ibi de alia impoſſibilitate,hic de impoſ.tate rōne perplexitatis.Sc̄do op.gl.de l.ſi Titius,de verb.oblig.Sol.ibi non eſt vera perplexitas,cum ſit diſſolubilis:ſimile in l.4 ſup.eod & facit ad qōnem Doct.ſ̄.de ſta.ho.l.Aretuſa,in illa qōne,ſi obuiaueris libero,liber eſto &c.Tertio gl.op.de l.verba.ſ̄.eo Iac.de Rauē.& Pet.dn̄t ꝙ illa l.non facit ad l.noſtram,quia ibi ɔdō eſt relata ad factum proprij inſtituti:hic ad factum alterius.ego dico,ꝙ hęc l. non loquitur in extraneis hæredib.ſed in ſuis, quia ſtatim mortuo teſtōre ſunt hæredes,& impleta eſt ɔdō, & vterq. eſt hæres, arg.d.l.verba.Quærit gl.quid ſi ɔdō fuit aſcripta negatiue,ſi Titius hæres non erit, Seius hæres eſto?ſi Seius hæres non erit, Titius eſto?Reſpondeo,expectāda eſt ɔditio,ꝙ̄ exiſtere pōt, ſi vnus iſtorum præmoritur.& hæc eſt vera opin.illa aūt opin.ꝙ melior eſt ɔditio occupantis,non eſt vera.nec ob.l.ſi Titius,de verbor. oblig. quia ibi loquitur in correis, vbi eſt hoc de natura correorū.ſed hic loquimur in hæredib.vbi non eſt hoc de nā inſti.hæredis ſm̄ Iac.de Rau.& Pet.& eſt ipſa veritas.Vltimo l.noſtra facit ad illam qōnem de ingredien.monaſterium reſeruante ſibi vſuſru.de qua no.in auth.ingreſſi,& ſ̄.de adop.l.ſi pr̄.in princi.Ego dico, ꝙ iſta reſeruatio non vitiat, quia intelligitur de vſufructu facti,quem pōt habere monachus ad nutum Abbatis,vt no.inf. ad Treb.l.Lucius.§.tres hæredes.hoc probo per l.mulier.§.ſi qs. hrēditarium.ɉ.eo.vbi dr̄, ꝙ verba, quæ non pn̄t intelligi de iure,
2 intelliguntur de facto.†Item ꝙ duplex ſit vſus.ſ.iuris, & facti,patet in extrauagan.Ioan.Papæ,quæ incipit, ad conditorem canonum.& adde ad finem huius gl.quod no.inf.l.proxima.

LEX XVII.

1 *Ex pluribus inſtitutionibus conditionalibus conditio prius exiſtens attenditur,& altera non expectatur.*

1 Si plures: † Ex pluribus inſtōnib. condōnalib.ɔdō prius exn̄s attēditur,& altera ɔdō non expectat̄ h.d. Vel ſic nō eſt expectāda ɔdō , ex exn̄ta cuius nō auget̄ effectus. h.d.& tene in hac l.ſm̄ lect. Dyn.& And.de Piſ.In tex.ibi,plures inſtōnes.i.plures ɔditiones continentes inſtōnem. & no. ꝙ condōnes ſolutę in diuerſis orōnib.poſitæ, nō hn̄t ꝑ ɔdōnib. ɔiunctis ſed diſiun.h d.iſta l.In tex.ibi,fuerint.ſ.de eodē hrēde,& illa eſt vera lect.ſed ſm̄ aliā lectu.hæc l. h.d.qn̄ diuerſæ ɔdōnes ſunt ſcriptæ diuerſis hr̄dib.in eadē totitate, vel quotitate,illa ꝑfert̄,cuius ɔdō prius exn̄tit. & h.d.1.lect. ꝙ̄ approbat̄ in gl.ſup verbo inſtōnē in gl.in verſ. inſtōnē,ibi,ex eodē.iſtud eſt,ꝙ facit ꝑualere inſtōnē ꝙ̄ prius verificat̄.In ea.gl. ibi,vel dic.hæc vera.Dy.And. & Ia.In ea.gl.ibi,eundem hæredem. & ideo reſpectu perſonę vna eſt,ſed reſpectu verborum conceptionis ſunt plures.Dyn.

LEX XVIII.

1 *Conditio inſerta inſtitutioni, videtur repetita in legato eidem facto, & etiā prælegato.*

2 *Illud quod relinquit in defectum inſtitutionis, non requirit conditionem inſtitutionis exiſtere.*

1 Cum ſeruus. †Condō inſerta inſtōni,vr̄ repetita ī legato eidē facto,& ēt prælegato.h.d.Iſta verba intelligas p l. miles ad ſororē.§. ꝓ parte.ɉ.de leg.2.In tex. ibi,repetitā.i.ſtatuta libertatis,vt l.auia.ɉ de ɔd. & demō.No.in iſta l.duo rn̄ſa.Primū rn̄ſum eſt in ſeruo inſtituto pro parte ſub ɔdōne, cui fuit legatū relictū in defectū inſtōnis. Sc̄dm rn̄ſum eſt in auia,ꝙ̄ ꝑlegauerat nepoti,non m̄ in defectū inſtōnis. Primū rn̄ſum eſt dubiū.quō.n.pōt dici repetita ɔdō cū legatū fuerit in defectū ɔdōnis?niſi dicas,ꝙ erat iſta ɔdō,ꝙ̄ erat de ſubſtātia libertatis, vel capacitatis, ꝙ̄ erat in exēplo de auia,qđ erat de ſubſtantia acquiſitionis,puta emancipatū eſſe.ſi.n.erat extranea ɔdō,tunc nō vr̄,ꝙ intelligat̄ repetita,vt ſ̄.de hær.inſti.l.ſub cōdōne,& de leg.2.l.miles ad ſororē.§. pro parte.Dicit Bar.ꝙ conditio erat in hac forma,ſi hæres non extiterit.quia noluerit,tūc
2 dicit ipſe.ꝙ hēt locū legatum.† Aduerte,ꝙ regula eſt iſta,ꝙ illud, qđ relinquit̄ in defectū inſtōnis, non requirit condōnē inſtōnis exiſtere,vt ɉ.de leg.2.l.Lucius.§. filium.& pro tāto iſtud princ.remanet ſatis dubiū.Sc̄s paſſus huius l.eſt clarus.& no.ꝙ dictio, hoc amplius, eſt repetitiua eiuſdē ɔdōnis.idem in dict.ſ̄. & in dict.vltra,& ſimilib.ꝗa condō,quæ eſt in augmento vr̄ repetita in augmento,vt l.inter §.cum inter,de pac. do. Vbicunq; ſunt iſtæ dict.repilogatiuæ videntur repetere eandem condōnē & modum ēt in vltima voluntate, vt hic, & in ɔ̄ctibus.vt in d. l.inter.§ cum inter.& vide Dyn.de leg.2.l.in repetendis.

LEX XIX.

1 *Additio coacta,eſt aditio,& purificat illam conditionem,ſi hæres erit.*

1 Si ita ſcriptum. †Coacta aditio, eſt aditio, & purificat illā ɔdōnē,ſi hæres erit. optime facit hæc l.ad no.per gl.& Doc.in l.cū proponas,in ſi.C.de hær. inſti.In tex.ibi,adire.quia exiſtit condō.vnde illa conditio,ſi Titius hæres erit, interpretatur ſiue ſponte, ſiue coacte hæres erit, & tene menti hanc l.In tex.ibi,& quartam.ſ.ſuæ partis, non Titij,arg. C.ad Treb. non inſtam.Iaco.& Pet.& iſta l.intelligitur, quando quis cogitur adire remedijs prætoris, & non de facto, vt l.mulier.§. ſi metu.ſup.quod met.cauſa.

LEX XX.

1 *Conditio non petendi,& non exigendi impletur per acceptilationem.*

2 *Hæredes vſurariorum,ſi non reperiunt cui reſtituant,non tenentur ad reſtitutionem.*

3 *Pactum lucrandæ dotis,habet locum,ſiue dos ſit ſoluta,ſiue non.*

4 *Inſtitutio mariti non compenſatur cum pacto de lucranda dote.*

1 Mulier. †Condō nō petēdi, & nō exigēdi implet̄ ꝑ acceptilationē,vel ſi nō ſtat quo minus accepto ferat̄, vel ſi nemo eſt pure hr̄s.Opp.ɔ̄ hāc l.ꝙ ꝑ acceptilationē non impleat̄ ɔdō nō petēdi,& nō exigēdi, cū poſſet de facto peti.vt̄ vr̄ ob.de ɔdi.& dem.l.Mutianæ.Sol hic teſtōr retulit ſe ad ius,& iō ſufficit ɔdōnē impleri de iure, licet de facto non impleat̄ plene, ſed in l.ɔ̄ria teſtōr retulit ſe ad factū. & iō eſt opus caut.Mutiana.& facit de leg.1.l.hmōi.§.ſi ita cui. & adde ꝙ iſtud prin in ɔ̄ctib.nō vr̄ hr̄e locū,vt no.C.de ɔueo.l.1.in ſi mag.gl.& no.C.de tranſ.l.ſiue apud acta.Itē tene mēti,ꝙ vbi qs nō poſſ.liberari,ibi condō liberādi hr̄ pro nō inſerta. hic no.ꝙ iſte,qui eſt paratus, feciſſe vr̄.de hoc ſ̄.de pac.l.ſi cū fundū,& ad no ꝑ Dy.in c.peccatū,de reg.iu.lib.6 Et iſta l eſt arg.† ꝑ hęredib.vſurariorū ꝙ ſi nō
2 reperiunt cui reſtituant,nō teneant̄ ad reſtōnē.a In gl.ſub pacto.
3 no.hanc gl.ad duo.† Primo,ꝙ pactū lucrandæ dot.hēt locū,ſiue
4 dos ſit ſoluta.ſiue non.† Sc̄dm ꝙ inſtō mariti cū iſto pacto non cōpenſat̄,niſi hoc ſit expreſ.ꝑ teſtōrē.& facit ad no. in l.ſi cum dotē.§.ſi pr̄,ꝑ Iac.de Are.ſ̄.ſol.ma. & facit ad qōnē diſp.per Fede.de Sen. an legatū cōpenſet̄ in eo, qđ alicui debet̄ ex legis diſpōne. vide tex. in authen.præterea,in ſi.C.vnde vir,& vxo.Item iſtud prin. eſt arg. dicit ſtatutum,quod nullus carceratus poſſit relaxari,niſi data idonea fideiuſſione ei, ad cuius petitionem eſt carceratus.modo pone, quod aliquis reperitur in carcere.& nō reperitur ad cuius petitionem,nam hic eſt arg.quod poſſit relaxari ſine fideiuſſione,& facit ſupra eodem l.4.

ADDITIO.

a *Ad reſtitutionem.* Facit quod habetur per Pan.de Caſt.in conſ. 148. quod valet teſtamentum vſurarij ad pias cauſas,non præſtita ſatiſdatione,cum non appareat quib.debet fieri reſtitutio.

Con-

1 *Conditio quæ de facto impleri non poteſt, ſufficit eam implere de iure.*
2 *Ius ſuperueniens retro geſta confirmat.*

§.Si quis. Supra.† ſufficit impleri ꝯdõnem de iure, quæ non põt perfecte impleri de facto.h d. cõ ſuffi-
1 cit impleri ꝯdõnem de facto, quæ de iure impleri non poteſt.h.
2 d.† Item dicit, ꝙ ius ſuperueniens retro geſta ꝯfirmat, & h d. Et no.bene iſtum.§.In tex. ibi, manumiſerit.ſ.de facto. Dyn.in tex. nihil agat. ſ.tunc tpis, & ſic prætor interponit decretum actui, qui non valet, tñ ſperat conualeſcere. In tex.ibi, aditione m.ſ.hę reditatis.& hęc puncta: non præcepto teſtõris eſſe & de facto obediendum. Opp.ꝯ iſtum.§.& vr̃, ꝙ non ſufficiat aliquid de facto fieri, vt J de cond.& dem l.hæc ꝯditio.ſol.vbi põt de iure fieri, non ſufficit de facto, vt ibi: ſed vbi non põt de iure, debet de facto pareri, vt hic. Scdo opp.de leg. 1.in fin. quod quiſque iu.ſ. ſo.ſicut ibi in pœna illius edicti, in qua ꝯſideratur effectus, non merum factum. Tertio op.C.ſi man na fue.al.l. ea quidem. So. ibi loquitur in pœna, & odio, vbi ſit ſtricta interpretatio, & ideo verba referuntur ad ius.hic aũt loquitur in legato, & in actu fauorabili large interpretando. Quarto opponitur, & vr̃, ꝙ libertas non conualeſcat, vt inf.qui, & a quib.l.ſi ſeruo.ſol.ibi fuit libertas ſponte data de facto, hic ex quadam neceſſitate cauſarium.& ideo hic facilius conualeſcit, quaſi hic non ſit beneficiũ, ſed debitum, arg. inf. de vſucap.l.cum vir. Extra adde hic quod no.C.de tranſact.in l.vbi pactum.

1 *Omnis ſubſtitutus dicitur proprie inſtitutus, & conditio relata ad inſtitutionem verificatur in ſubſtitutione.*
2 *Verbum inſtituo eſt commune ad omnes gradus inſtitutionis.*

1 §.Si quis te. †Omnis ſubſtitutus dicitur proprie inſtitutus, & conditio relata ad inſtitutionem ve-
2 rificatur in ſubſtitutione.h.d no.† Vel ſic, verbum, inſtituo, eſt cõmune ad omnes gradus inſtitutionis. In tex.ibi, vel quid no qđ legatarius dicitur etiam ille, qui habet ſiue a primo inſtituto, ſiue a ſecundo, vel quouis alio gradu. Item no.quod legatarius dicitur etiam ille, qui eſt vnius minimi legatarius, & facit ad materiam auth.hoc amplius, de fideicom.

LEX XXI.

Seruus. Ibi, non poteſt. illud enim quod eſt in libera poteſtate teſtatoris, debet explicari per eum, & non cõmitti fortunæ, quia non videtur habere animum diſponendi teſtator, qui id, quod per ſe poteſt, iudicio fortunæ ſubmittit. & h. dicit.cum leg ſequen. Nam id quod debet per propriam voluntatem declarare, non debet committere fortunæ. Item dicit hic glo.tene certum, & dimitte incertum.

LEX XXIII.

1 *Conditio quando exiſtit formaliter, partes ſunt diſtribuendæ ſecundum formam teſtamenti, ſed vbi ficte impletur conditio, poſſunt concurrere ambo inſtituti ad partes æquales.*

Vter ex fratribus. Hæc conditio, vter ex fratribus duxerit vxorem, ſit hęres in maior parte. vter non duxerit in minori, non facit inſtitutionem conditionalem, ſed ſolam partium diſtributionem: & ille per quem non ſtat, impleſſe vr̃.h.d.cum l.ſe.ſm lo & veritas eſt in l. qui ex fratrib. ibi, diſcretos, diuiſioni ergo ptium non inſtõni vr̃ adiecta ꝯdõ. Di.† No.in l.vter, ꝙ qñ condõ exiſtit formaliter,
1 partes ſunt diſtribuendę ſm formã teſtĩ. ſed vbi ficte impletur ꝯdõ, poſſunt cõcurrere ambo inſtituti ad ptes æquales. Ex hoc no.ꝙ ꝯdõ, q̃ eſt incomparabilis in pſona plurium qnantũ ad verã exñtiam eſt compaſſibilis, q̃tũ ad fictam exñtiam, vel põt dici, ꝙ non eſt iſtud vi fictionis circa eañtiam ꝯdõnis, ſed ſolum ex hoc, ꝙ non ſtat per ſe, & p hoc declarat rõ legis inr. ciuilis J. de cond.& de. Scdo no.in l.qui ex fratrib. ꝙ condõ q̃ non diuidit eſſe a non eſſe, non dr̃ reſpicere ſubſtantiã, ſed quantitatem, & ideo deficiẽs p caſum, nõ facit deficere ſubam inſtõnis, & iſta ſunt multũ ſubtilia & hic Dialectici colligerent dñam inter pdicamentũ ſubſtantiæ, & qualit. nam qñ ꝯdõ reſpicit ſubſtãtiã, eius defectus vitiat: qñ reſpicit qualitatem, eius defectus non vitiat. Item hæc lex allegat, ꝙ licet ꝯdõ deficiens faciat deficere diſtributionem, non tñ facit deficere diſtributum In gloſ. quid ſi.ibi, ꝯrius.immo non eſt contrarius, quia finis loquit.quando neuter impleuit vere, hic qñ vnus impleuit vere, quæ veritas p̃ualet tam de mente teſtõris, quam de iure.pfertur ergo iſte cui primo nubit, vt J de verb.obl.l.ſi Titius.& ar. ſ̃. de procu.l. pluribus.ſm An.de Pi. Et ſic no. ꝙ non ſemper ſufficit per ſe non ſtare.ſic no.de verb. obl. in l.in executionibus.in fi. ſed quid ſi primo nupſit vni, & eo mortuo nupſit alteri? Dic, ꝙ ille, qui primo eam duxit, ille præfertur in maiori portione, quia de prima nuptijs vr̃ cogitatũ, ar.l.boues, §.hoc ſermone, J. de verb ſign.

LEX XXV.

Sub condõne. In gl.ibi, ſi dño non placet. hęc vera ĩ ꝯdõne dãdi, ſed in ꝯdõne faciẽdi nõ eſt opus, ꝙ dño placeat, arg.iſti.de ſtip ſer.§. ſed cum factum.

LEX XXVI.

Si pupillus. Pupillus poteſt parere conditioni, etiam ſine tutoris auctoritate, & eidem parendo conſequitur hæreditatem, & legatum. hoc dicit.

LEX XXVII.

1 *Conditio humanitati contraria ſpernitur, & remanet inſtitutio tanquam pura.*
2 *Sepultura eſt imago corruptibilitatis humanæ.*
3 *Teſtator præſumitur ſanæ mentis, niſi proferat verba furoris.*
4 *Præſumptio furoris amouetur per contrariam præſumptionem.*
5 *Talis quis præſumitur, qualis loquitur, & qualis facit.*
6 *Poſſidens aliquam rem fruendo, vtendo, & fructus colligendo ex hoc debet præſumi dominus.*
7 *Dominium eſt de eſſentia contractus.*
8 *An per actionem, in quo appare | te poſſeſſione, probetur dominiũ directe.*

Quidam. †Condõ humanitati ꝯria ſpernit, & remanet inſtõ tanq̃ pura, ſi teſtõr fuit ſanæ mẽtis. h.d. Vel ſic, ex ſermonib.teſtĩ præſumit qs furioſus, ſi ſapiũt furorẽ,
2 niſi p alia indicia pbet ꝯtiũ h.d.† In tex.ibi, ſepulturæ tradi.ſepultura eſt imago corruptibilitatis humanæ. In tex.ibi, rõnib. puta ex alijs ieodẽ teſtõ pariter diſpoſitis, vel qa cõſtat teſtõrẽ hoc dixiſſe impatiẽtia doloris, vt J.l.ſi qs filio ex.§ 2.ſ̃.de inlu.te In tex. ibi, nullo.i.nec rõne deficiẽt.ꝯdõnis, nec rõne nõ ſanæ mẽtis teſtõris. No.ꝙ ꝯdõ,q̃ eſt ꝯ humanitatẽ, tanq̃ iuri nãli ꝯria ſpernit, & põt hoc caſu hęditas adiri de iure ciuili expleta condõne. ſed vbi cõdõ nõ remouet, niſi p prætorẽ, aut remouet cõdõ ſed aliquid eſt implendũ: & idẽ, qa põt hẽditas adiri de iure ciui. ſecuta illa impletione, vt ſup.eo.l.quæ ſub cõdõne, §.quotiẽs. aut nihil eſt implẽdũ.ita ꝙ ſpernunt verba teſtõris, & mẽs, iſto caſu opus ẽ ad hẽditatẽ perueniri de iur.prætorio p bo.poſ. vt ĩ facta, §. ſubſtĩone, ad Treb.& adde qđ no.ſ̃.de iniu.te.l.cũ in ſcdo, in fi Scdo
3 no † ꝙ quilibet teſtõr præſumit ſanæ mentis, a niſi proferat ver-
a ba furoris Primũ probat.C de cod l.nec codicillos, & ex.de ſuc. ab inte.c.ſi. Scdm probat hic, & ideo notent bene tabelliones, ꝙ qñ vidẽt teſtõrem ſtulte loqui, vel freneticare. non cõficiant in-
4 ſtr̃.m ſui teſta.† Tertio no.ꝙ præſumptio furoris amouetur per ꝯriam præſumptionem. & ſic vna ſuſpitio, & vna præſumptio tollitur per ꝯriam præſumptionem.& de hoc eſt h c tex.no.facit quod no.de in inr.teſt ſup.in l.diuus, & ſup de ri.nup.l.nõ ſoluni.§ de vno. No hic, quod bene facta ſunt digna laude, & nõ
b pęna.† Opp.& vr̃ ꝙ q̃libet cõdõ ſit implenda, vt inf.de cõdi.& dem l.Mæuius. So.illud eſt verũ, niſi condõ ſit iuri ꝯ. vel derroria. vt hic. & ſic non obſt. quare aũt erat iuri ꝯria tex.dicit, quia erant ꝯ humanitatem. & gl.dicit, quia erat religioni oppoſita. Deinde gl.colligit duo notabilia: primum ex dictis: ſecundum ex factis.nam talis quiſq.præſumitur, qualia verba pfert; vnde le-
5 gitur in Eſa. Fatuus fatua loquitur.† Secundum notabile eſt, qđ qualia quiſq.facit, talis ipſe præſumitur eſſe. & incedens in habitu virginali præſumit virgo, & incedens in habitu matrimonia-
6 li, non præſumitur virgo.† Ex hoc colligit gloſ. ꝙ ſi quis poſſidet aliquam rem fruendo, vtendo, & fructus colligendo, ꝙ ex hoc debet præſumi dominus, & iſtam gl. ſemper allegamus. & propterea aduocati quando volunt. ꝙ ex poſſeſ.præſumitur.dñium,
c formant articulum non ſimpliciter de poſſeſſione, ſed ꝙ poſſedit tanq̃ qui habet, tenet, & poſſidet rem ſuam; & hoc eſt quod dicit gl. vtitur vt dominus, & probatur J.de ſol.l.Titia.& per tex. illius l. aduocati formant prædictum articulum ſm And.de Pi. Et circa hoc dic, aut dñium deducitur in directũ iudiciũ, in quo principaliter diſputatur de dominio, vt qa peto rem rei vendicatione iur.dñij. & tunc non ſufficit hæc præſumptio, imó probandũ eſt dñium plene de iure gen. vel ciuili quęſitum, vt ſup.de rei ven.l.in rem, & de admi.tu.l.Titium, & Mæuium.§.a mane, & C. de ali.iu mu cauſa fa l.qñ aũtẽ probetur dñium.de vi l. traditionib.C de pact aut non deducitur dñium in directum iudiciũ principaliter, ſed acceſſorie, ſeu incidenter, vt quia ago actione legis Aquiliæ, quę fundat rõne culpæ, tamen in ea venit qõ de dominio diſputanda, & tũc ad præſumptiuam probationem dñij ſufficit pbare agenti, ꝙ poſſedit tunc vt dominus, arg. ſ̃.ad leg. Aquil l.itẽ Mela. §.fi. Nam cum ibi dicat dan fructuario, patet quod non veniunt in ea probationes, quæ veniunt in directa rei vendicatione. aut non deducitur dominium in mũ dũ petitionis, ſed proponitur in modum excep.& tunc aut poſtquã actor fundauit intentionem ſuam, q̃ excipiendo vult reus repellere excipiendo; & tunc eo modo eſt probandum, quo probaretur agendo.i.non per ſimplicem poſſeſſionẽ, ſed per cauſas dominij, vt inf de ex.l.1.& ſup de proba.l.in exceptionib. aut intentio actoris non erat fundata per probationem dominij, licet haberet aliud fundamentũ, puta alicuius ꝯtus; & tũc ſufficit poſ-

ſeſſori

ADDITIONES.

a Dominium Quomodo autem poſſit probari dominium, & an ſit difficilis eius probatio, vide Lud.Rom in conſ 59 & d.Alex.de Imol in conſ 4.in 2. col in 2. par.& in conſ.71.in 2.col.in 1.par. & in conſ.1.vlt.col.in 4 par.& in conſ.10.& in conſ 11.in 4 par.& Ra. Cu.in conſ. 150.
b Mentis. Vide Franc de Aret.in l filiũ emancipatũ.inf de acq.her.in princ
c Non pęna Adde eundem Bal.in l.cũctos, nu.2.C.de ſum.Trin & fid.cath.

ſeſſori ad ꝯdicendū probare de poſſ.arg.huius glo.& ꝙ no.C.de
pri.ſi.l.1.ſm Iac.de Are.& Old.& Cy.Bar parū addit. Dicit.n.ꝙ
vbicunq.ex poſſeſſione p̄ſumit,intelligit de præſenti poſſeſ.non
de præterita,vt ſ.de prob.ante oĩa,& no.C.quæ re.pi.obli.l.cum
res,p Cy.& idem Cy.tractat de iſta materia ſm Pet.C.q̃ lit.ſ.
cō.l.2.& an illud hēt locū in quaſi poſſeſ.incorpo aliū,No.Cy.I
l.1.vbi cā ſta.& an veniēti ad impediendā tenuiā ſufficiat probō
ſolius poſſeſ.plene no.Cy.C.ne vx.pro ma.ob.l.maritorum,& ē
gl.ord.l.a diuo Pio.§.ſi ſuper,de re iud.Item ad id,ꝙ dictum eſt,
ꝙ qñ dñium venit adminiculatiue non aũt principaliter pp ſe,
ꝙ ſufficit præſumptiua probō dñij ex poſſeſ. non ꝯdicta, ſed pa-
cifica,eſt gl.ord.l.ſicuti.§.ſi quærat, ſi ſer.ven.& tex.in l.1.ſ.fam.
erciſc.& facit ad p̄dicta.C.de pb.l.cū res. de leg.3.l.ſuos ſeruos,
in princ.C.de agri.& cenſi.in l.litib.circa med.lib.11.& ibi no.In
7 gl.eſt ergo.& facit ad idem ꝙ no.in l.ſi maior.C.cōi di.† hẽ ad-
de qñ dñium eſt de eſſentia ꝯtus, vt in mutuo naturali, an p̄ſu-
matur dñium ex eo,ꝙ tradens erat in poſſeſ pecuniæ traditæ,qđ
no.p Gul.l.nam & ſi fur.ſ.ſi cer.pet. & p Cy.in eo.l.nō vnde ori
ginē.Itē adde c.cū cām, extra de proba. vbi ponit caſum de poſ-
ſeſſione antiqua,& noua,& quid de medio tpe præſumatur. Itē
adde vlt.vnum mirabilem caſum,ex quo ex præterita poſſeſſio
ne præſumit̄ dñium in directo iudicio rei vendi. C.de præſc.30.
ann.l.ſi quis emptionis. §.ſed hoc ſuper illis, ſed ibi eſt ſpeciale,
quia poſſeſſio fuit longiſſima,& pp odiū violentiæ. & facit qđ
8 no.Dy.in c.qui ad agendū.de reg.iur.lib.6.† Ex p̄dictis apparet,
ꝙ p æſtimū,in quo apparet de poſſeſſione,non probatur dñium
directe,ſed qñq probat̄ præſumptiue,ꝙ dic,vt ĩ de acq.re.dom.
quæ quiſque. C.de rei vendi ſolemnibus, & C.de do l.cēnalis.
certe per æſtimum etiā poſſeſſio non probatur,niſi inter partes,
quæ conſenſerunt æſtimo.nam inter eas etiam dominium pro-
bat̄ per æſtimum,vt eſt caſus no.in d.l.cenſualis. & facit de fide
inſtru.c.inter dilectos.§.fi.& ſ.qui. mo.vſu.amit.l.Pompo.

1 Inſtitutio pura per codicillos conditionem non recipit.
2 Conditionem apponens, in defectum conditionis priuare vult in dubio.

1 § Hęredi quē teſtō. † Inſtō pura p codicillos ꝯ
dōnem non recipit.h.d.&
no.boni §.vel ſic,illud,ꝙ non pōt fieri quo ad totalem formā,
non pōt fieri quo ad particularem formam. vnde ſicut in codi-
cillis non pōt fieri totalis inſtō, ita nec pōt inſeri condō, quæ ſit
2 pars inſtōnis † No.ꝙ qui condōnem apponit in defectum con-
dōnis priuare vult in dubio.facit inſ.de ma.te.l.ſi quis locuples,
& iſtud no.eſt ſuper tex.ibi,de ademptione. In tex.ibi,cogitaſſe.
ſuperuacuo, tum quia in codicillis non poteſt hæreditas adimi.

LEX XXVIII.

1 Conditiones,quæ conſiſtunt in facto,quod exigit aliquem temporis tractum, non poſſunt impleri vltimo vitæ momento.
2 Ad implendam conditionem poteſt vnus offerre pro alio.
3 Exiſtentia ſui hæredis etiam momentanea, inducit tranſmiſſionem hæreditatis.
4 In articulo mortis poteſt quis effici hæres alterius,& prodeſt ad tranſmiſſionem.
5 Conditio inſerta formæ inſtitutionis, non videtur repetita formæ ſubſtitutionis.

Si filius. Filius pōt inſtitui ſub ꝯdōne pſtatiua. & ſi cōdō
ſit talis, q̃ nō poſſit vltimo vitæ ſpiritu impleri an
te vltimū vitę momentū,deficit inſtō, & fit locus ſubſtituto,vel
cohæredi,ſi hēt filius ſubſtitutū,vel cohęredē. Si aũt non hēt,fit
locus ſibi ipſi filio ab inteſtato,& idē in legatis. Si aũt pōt imple-
ri vltimo vitę momēto,nō deficit gradus inſtōnis,niſi filio mor
tuo,& tūc tractandū eſt de ſubſtituto,vel cohærede,vel alio ab ĩ
1 teſtato veniente,non autem de exiſtentia ſuitatis ipſius filij.h.d.
† Ad euidētiā pręmitte,ꝙ ꝯdōnes,q̃ ꝯſiſtūt in facto,ꝙ exigit ali-
quē tpis tractū,non pñt impleri vltimo vitæ momēto,vt ire Ro
mā.ſed ꝯdi dandi,q̃ in inſtanti implentur,quolibet inſtanti vitæ
pñt impleri, & iſtę dñr ꝯdōnes, q̃ pñt impleri vltimo vitæ mo
mento.Item no.ꝙ iſtę ꝯdōnes dandi pñt impleri per aliū,& im-
pletę ēt ignoranti purificant diſpōnem,ꝙ eſt no. ĩ. vltra. l. tractat
in princ.de inſtōne quantum ad eius eſſentiam primordialem.
In ſecunda tractat de inſtōne quantū ad eius reſolutionem. Se-
cunda ibi,ꝯſideremus.In tex.ibi.erit.ſ.inſtitutus.In tex ibi,inter-
ſit.quantū ad ſubam inſtōnis non intereſt,ſed quantum ad reſo
lutionē intereſt.In tex.ibi,vſq.Romam.poſtea pergens: alias nō
2 fuiſſet ꝯdō pſtatiua.In tex.ibi,per aliū.No.† ꝙ ad implendā ꝯdō
nem pōt vnus offerre pro alio.facit ĩ de ſol.l.qui dotem.§ 1.ꝙc
quid no.C.de ſolu.l.obſignatione,quia illa glo reprobat̄ & ideo
iſtud eſt arg ꝙ ſi qs eſt ꝯdēnatus in amputa.capitis,niſi ſoluat inf.
certū terminū, ꝙ quilibet pro eo offerens pęnā capitalem exclu
dit,& maxime ſi ſit ꝯiuncta perſona,vt l.1.2.& 3.de lib.cauſa.In
tex.ibi,ſuper or.ſi Alexandriam ierit. In tex dū moritur.i.dū eſt
in actu moriēdi,& efficitur ſuus heres hic ſequitur, ꝙ tranſmit-
tit.Nā ſi non tranſmitteret,iſta momentanea acquiſitio non eſ
3 ſet curanda.vt l.fi.in fi.C.de bo.quę lib.† & ideo ſubtiliter mirē
do eſt hic caſus, ꝙ exiſtētia ſui hęredis ēt momentanea inducit
tranſmiſſionem hęreditatis. In tex. ibi, moriente eo.i.in actu
moriendi exiſtente.Dy.In tex.ibi,ceſſiſſe:quia prius deficit ꝯdō
inſtōnis,q̃ vita:vnde quodā momento purificata fuit legati co
ditio,& ideo tranſmittit̄.& ex iſto argu. collige ſimilitudinē,ꝙ
ita tranſmittit ſuus hæred.ſicut legatarius legatū. In tex.ibi,alte
ra.ſ.ſi laſſi.x.dederit. In tex.ibi,ad hæreditatē,q̃a toto tpe vitæ,&
in quolibet momento adhuc pendet cōdō inſtōnis.In tex.ibi,
neq.n.hic oſtendit,ꝙ filius nō officit ſequentib.in ſuitate,quia
filius nunq̃ ſuus,fuit ſuus.donec vixit,condō pependit,& in pē-
denti fuit. In tex.ibi. quēadmodū ponit ſimilitudinē de eo,qui
excludit̄ per defectū ꝯdi.ad eū,qui excludit̄ per exhær.q̃a in neu
tro reperit̄ exiſtentia ſui hæredis. In tex ibi,fuiſſent.quo caſu ne
potes tanq̃ ſui ſuccederēt auo. In gl.& ad euidentiā no gl.magi
ſtram.In ea. gl. ab inteſ'. facit ſup.de hær.inſti.l.ſi qs hæres inſti
4 pe.char.In ea.gl.ibi,in artic mor. No † ēt in articulo mor.pōt qs
effici hæres alterius,& prodeſt hoc ad tranſmiſſionē In gl.ſub-
ſtitutos.ibi,non pōt impleri.vnde impoſſibilitas adueniēs ꝯdō
ni inſtōnis reddit ſubſtōnē purā,vt ſup.de hęr.inſti.l.ſub ꝯdōne.
5 Ex † hoc apparet. ꝙ ꝯdō inſerta formæ inſtōnis,nō vr̄ repetita
formæ ſubſtōnis In ea.gl ibi,l.placet.ſed credo. ꝙ non obſtat.q̃a
hæc eſſet momentanea acquiſitio,vt d.l.ſi § fin.Itē q̃a p̄ immix-
tionis nepotes ſunt ſui iuris,ergo q̃rūt ſibi,vt ĩ de lega.3.l.ſi poſt
mor.ſm Iac.Ra.& Pe.Nō ob.l.placet,q̃a ibi interuenit acquiſitio
efficaciſſima tpe,quo nepotes eſſent ĩ p̄tāte: hic nō,cū acquiſitio
eſſet adhuc repudiabilis, & hoc eſt no.dignū.ꝙ l. placet,nō hēt
locū in acquiſitione,q̃ fit p ſuitatē. & exiſtētiā ſui hr̄dis,ſed p im
mixtionē.In gl.innuit.ibi,hic habuit cohr̄dē. hæc vera.Di Vel
ſic.nō fuit filius hic exhr̄datus poſt mortē,ſed cū morieb̄,vt ĩ.de
manu.tel.q duos,ſm Bar. So.Di.verior eſt,q̃a ſi nō habuit cohę
redē.non potuit exhæredatio ꝯfirmari.pōt ēt ſuſtineri ſo.Bar ꝙ
exiſtētia nepotis ſui hr̄dis ꝯfirmet exhr̄dationē in art.mortis filij.

De iure deliberandi. Rubrica.

LEX PRIMA.

1 Terminus debet aſſignari per iudicem perſonæ habili,non inhabili.

1 SI ſeruus. † Terminus debet aſſignari per iudi-
cem perſonę habili,non inhabili.hoc
dicit. Vel ſic,dominorum eſt deliberare , non ſeruo-
rum.hoc dicit.

1 Terminus non debet dari niſi petenti, & vbi lex non ſtatuit certum terminum,relinquitur arbitrio iudicantis.
2 Iudex non debet dare inducias deliberatorias niſi petenti.
3 Mandata quæ fiunt cum clauſula,ſi ſentis te grauatum, compareas, & ca parte in termino comparente,reſoluuntur in vim ſimplicis citationis.

1 § Ait prętor. † Terminus non dēt dari,niſi petenti,&
vbi lex non ſtatuit certū terminum re-
2 linquit̄ arbitrio iudicantis.h.d. Et no.† ꝙ non petenti non dēt da
re iudex inducias deliberatorias. oportet n.ꝙ petantur.idem in
quolibet actu ciuili,vt ſup.de iu ad peremptoriū,& in l.2. C.vt
ĩ.certum tpſ ciu quæſtio ter.& l.4.§. hoc iudicium,de dam in-
fe.facit l.properandū.§.1.C.de iud.in tex.ibi,petet pars In tex.ſi-
ne dubio.quicquid.n.per legem in incerto dimittit̄,iudici com
miſſum vr̄.Idem dicit Ariſt.in primo rhetoricorum,in 2.col. No.
ꝙ ſtatutio termini eſt in iudicis p̄tāte hoc verum, qñ terminus
non eſt taxatus per legem.ſi aũt eſt taxa.refert,aut eſt taxatus ip
ſo iure,& non pertinet ad iudicē,vt C de app.auth.hodie.aut re
quirit officiū iud.& tunc eſt in iudicis arbitrio,vt ſ de iud.l.non
nunquam,ſm Iac.de Are.l.ſi c,& Dy.in c.indultū.de re.iur lib.6.
Non ob.l.1 de re iud vbi tpſ quadrimeſtre,ꝙ eſt ipſo iure ſtatu
tū,pōt p iudicē minui,& augeri cā cognita,q̃a ibi illud tpſ erat
ſtatutū non præciſe,ſed in defectū iudicis, vbi iudex de alio tpe
non prouideret,& ſic non ob. Vel dic latius,aut terminus p̄figi-
tur iudici,& non pōt p arbitriū iudicis prorogari vt ſ.loc.l.ſi in
l.in prin.p quē tex.dicit Bar. ꝙ licet p̄tāti ſit datū liberū arb.n.h.-
luminus tñ dēt expedire proceſſum ĩ. terminū ſtatutū.aut ter-
minus eſt ſtatutus actioni,& tunc ſiue ſit ſtatutus circa actionis
ſubſtantiā, ſiue circa actionis inſtantiā, non pōt p iudicē proro-
gari.idem in exceptione,vt ſ. de exc.ſcire oportet §.pñs.bene tñ
pōt per aliā legē,vt ſup.de exc rei l. ſi cum ipſe,& C. de tempo.
in integ.re.petenda.de mi.intra vtile, & C.de adult.l fi. & hic oĩ-
no vide Cyn. C.qui accu non poſſ.l.1.in ſi & pen.q. Interdū ter-
minus ſtatuit̄ p legem perſonæ actoris,vel rei ad aliquid dandū,
vel faciendū,ita ꝙ meta non imponit̄ iuri, vel cauſæ, ſed perſo-
næ; tunc aut loquimur in his,quæ non reducunt̄ ad iudicium,&
illa non ſunt in iudicis p̄tāte.aut in his,q̃ reducunt̄ ad controuer
ſiam,& illa incipiunt eſſe in iudicis p̄tāte & poſſunt ex cauſa au
geri,& minui,vt d.l.2 de re iud. Iſta vltima verba ſunt Iacob.Bu.
poſt gl.in l.de die,in prin q ſatiſd cog. & circa p̄dicta vide opti-
mū tex.in l.1.in fi.C.vt oēs iud. tā ciu.q̃ mil.lib.10 In gloſ.ſuper
ver ait prætor ibi,lucrū &c.No.iſtam gl. quæ vr̄ velle,qđ perci-
piens lucrū ex hr̄ditate,non debet habere tpſ ad deliberandum.
Bar.Secundo no.in l.ita,qđ ad deliberandū ſuper hæ.edi re nō
iuat

2 ſunt aſſignandi pauciores, ꝗ centum dies. a & ideo dicit Bart. ꝙ terminu. q aſſignaẽ aliquib.ꝙ veniant ad dicendũ, ſi volunt eſſe hæredes, vel non, dẽt eſſe non minor centũ dierum per iſtam l & per l.1.§. Largius.J.de ſucc. edic.& ita tenet ipſe hic,& ſ.de hær.inſti.ſi quis inſtituaẽ. Et dicit, ꝙ aſſeſſores erràt in ſtatuitione minoris termini. Ego dico, ꝙ ipſe dicit verũ quantum ad hoc ꝙ ex lapſu termini præſumaẽ aditio, vel repudiatio iuxta no.J. de acq.hær.in l.quandiu inſtitutus. ſed quantũ ad hoc, & ꝙ iſte terminus hẽat vim citationis,& poſſit procedi ex ↄtumacia, nõ eſt neceſſarium tñ tps: iſtud ergo mandatũ reſoluiẽ in ſimplicẽ citationem cõparitoriam, non deliberatoriã ſuper adeundo, vel repudiando & Inn.tangit an mandata reſoluanẽ in ſimplicem
3 citationem, in c. fi.extra, de coha cler.& mulier.& dicas, ꝙ oĩa mandata, quæ fiunt tota die iuſtificata.vt ſi ſcenis te grauatum, compareas.& c.quæ poſſunt fieri in forma prædicta, vt l.de pupillo J.de oper.no.nunc.parte in termino citationis comparente vim ſimplicis citationis habent, vt in ca. ex parte in Chriſto, extra, de verborum ſignificationibus.& ibi gl ſing.

ADDITIO.

a Dies. Adde Pau.de Caſt in fi.curatoris,eo.tit.

LEX III.

1 *Terminus ad deliberandum poteſt ſæpius dari ex cauſa, quod procedit etiã in terminon aſſignato ad reſpondendum poſitionibus, qui poteſt ex cauſa iterari.*

1 Nec nõ. No.ꝙ terminus ad deliberandũ põt ſæpius dari, ex magna tñ ca vñ eſt ar ꝙ ſi fuit aſſignatus terminus ad deliberate rñdendum ſuper poſitionib.vt ille, q nõ rñdendo, non debet haberi ſemper pro ↄuicto, ſed ex magna,& noua cauſa debet dari noua dilatio, quod eſt multũ notãdum.

LEX V.

1 *Statuitio termini, quæ fit alicui circa deliberandum ad adeundam hæreditatem, puta hæredi, reſpicit duplicem fauorem ſ.eius cui ſtatuitur, & hoc infra terminum, & eius, ad cuius petitionem ſtatuitur, puta creditorum, & hoc poſt terminum.*

2 *Quando aliquis habet deliberare, aduerſarius debet ei facere copiam inſtrumentorum.*

3 *Petens reſponderi ſuo libello, vel ſuæ poſitioni, faciendo mentionem de aliquo inſtrumento, non debet reſponderi, niſi edatur inſtrumentum ad deliberandum.*

Ariſto. Terminus ad deliberandũ, q ſtatuiẽ hẽdi, reſpicit fauorẽ hẽdis,& creditorũ, & debẽt creditores hæ-
1 redi facere copiã inſtrorũ, vt poſſit hẽs deliberare. h.d.† No.ꝙ ſtatutio termini, ꝗ fit alicui circa deliberandũ ad adeundã hæreditatẽ, puta hæredi, reſpicit duplicẽ fauorẽ. ſ. & eius cui ſtatuiẽ,& hoc J. terminũ,& eius, ad cuius petitionẽ ſtatuiẽ puta creditorũ,& hoc poſt terminũ facit J.de acq.hær.quandiu.& didici ex
2 quadã addi. Io. And.† Scdo no. ꝙ qñ aliquis hẽt deliberate, ad-
3 uerſarius dẽt ei facere copiã inſtrorũ. & hinc fundaẽ opi. Inn.† ꝙ ſi qs petit rñderi ſub libello, vel ſuo poſitioni faciendo mẽtionẽ de aliquo inſtrõ, ꝙ non dẽt rñderi, niſi edaẽ inſtrũm ad deliberandũ.ita Inn.in c.1.extra, de prob. Et no. ꝙ Inn. nõ dicit, ꝙ nõ procedat libellus, vel poſitio, ſed dicit, ꝙ aduerſarius interrogatus non cogiẽ rñdere, niſi edaẽ, quia non põt deliberare quod eſt no. dignum. & hæc ſunt vera in editione ad deliberandum: ſed in editione ad conuincendum, vel probandum loquitur J.ad legẽ Falc.l.maritus §.fi.& facit J. de acq. hær.l. Ariſto.

1 *Dilatione pendente, iudicis officium non conquieſcit in his, quæ neceſſe eſt interim expediri.*

2 *Dilatione pendente ſi imminet ſuſpitio, dilatio non impedit, quo minus fiat interim ſequeſtratio, & captura.*

3 *Sequeſter poteſt fructus, qui corrumpuntur vendere, cum auctoritate tamen iudicis debet hoc facere.*

1 §. Si maior. †Pendente dilatione iudicis officiũ non cõquieſcit in his, ꝗ neceſſe eſt interim expedi-
2 ri. h.d.† Et no.valde ꝙ ſi pendente dilatione imminet ſuſpitio, dilatio non impedit, quo minus fiat interim ſequeſtratio,& captura.& gl.hæc dicit in l fi.de fer.C.de pig.l.quæ iuſſi.& facit l.poſtquã.§.Imperator J.vt le.no.ca. Vel ſic, pendẽte dila. põt aliquid innouari p eum, cui aſſignaẽ dilatio ſi interuenit iuſta cauſa innouandi. h d In tex.ibi, adito prætore. No.hic ꝙ dicit, adito præ-
3 tore, qa ſine eo n hil põt innouari. & allegaẽ iſte tex. ꝙ † ſequeſter poteſt fructus, qui corrumpuntur, vendere, tñ cum auctoritate iudicis debet hoc facere, vt J eo.l.ait prætor. § fi & hic,& l. vlt.de re.& pri.cre.ſi magiſtratus, quod tene menti. In tex.ibi, ſine præiudicio. ſ. aditionis per hoc inducendæ, vel præſumendæ. Iacob.de Aret.& Din. In text.ibi, pretijs iuſtis. not. verbum iuſtis pretijs. In tex.ibi, vendere. ſ. auctoritate iudicis. Iac. de Are. In tex.ibi, quique. ſcilicet hæres deliberans. Din.

LEX VI.

Igitur. In tex.ibi, exigenda eſt, ſcilicet per cur. bonis datũ, vt ſupra de hæredibus inſtituendis. l. ſi quis inſtituatur. In tex.ibi, prouocet, ſcilicet negando ſe eſſe debitorem ſecundum Dyn. No. omnia, quæ in fructu conſiſtunt, deteriorantur tempore.

LEX VII.

1 *Pupillo deliberante, non poſſunt bona hæreditaria alienari, niſi cauſa cognita prætoris permiſſu.*

2 *Prælato ſi interdicitur alienatio, etiam agere videtur ſibi interdictum.*

3 *Prælatus nondum confirmatus, ſicut non poteſt alienare, ita nec agere.*

Ait prætor. lhi, quid ſit. No.hic, ꝙ† deducere in iudicium eſt ſpẽs alienationis, ſcḿ Dyn.& h.d.
1 pupillo †deliberante nõ pñt bona hẽditaria alienari, vel actiones exerceri, niſi cã cognita prætoris permiſſu. h. d. in ver. quid ſit.
2 †No. ꝙ ſi p̃lato interdiciẽ alienatio, ẽt agere vr ſibi interdictum. Item ſicut nõ põt ſine ↄſenſu capituli alienare, ita nec agere, ar. huius no.tex. de quo eẽ, de iud.c.cãni quæ, & de teſcri.edocere, tñ hæc rla fallit. Nã pr non põt alienare, tñ põt agere, quia vt legitimus adminiſtrator agit, vt C.de bo.ma.l.1. Itẽ tutor.ſ.d reb. corũ.l.3.§.nẽ quærl põt. Sed dico, ꝙ qdã ſunt, q non habent ius, nec adminiſtrationẽ,& tunc rla eſt vera. qdã habent adminiſtrationẽ. ſed nõ ius in ipſo reſidẽs,& tũc rla nõ eſt vera, niſi eadem rõ ſit in prohibitione circa vtrunq. vt in c.edocere. Quidã ſunt, qui habent ius,& adminiſtrationẽ. & tũc verũ eſt hos agere poſſe, licet non poſſint aliena. Exemplũ. C.de his, qui ve.æta.impe.
3 l.2.& 3.& no.bene tex.hunc.† & eſt arg. iſte tex. quod ſicut prælatus nondũ confirmatus non põt alienare, ita nec poſſit agere.

LEX VIII.

1 *Suus hæres etiam poſt abſtentionem, habet beneficium deliberandi, & immiſcendi.*

2 *Renunciare an videatur is, qui dicit, non ſum hæres, remiſſiue.*

1 Si quis. †Suus ẽr poſt abſtẽtionẽ ſuus hẽs hẽt beneficium deliberãdi,& immiſcendi.h.d No.ꝙ licitũ eſt abſtinẽti adire re integra,& põt eſſe rõ bñficiũ abſtinẽdi, ꝙ eſt introductũ in fauorẽ, ne ↄuertaẽ in odiũ, vt ſ. de mi.l.ſi iudex circũuẽto. Quid ĩ eo, q hẽt ius abſtinẽdi de iure cõi, vt ĩ filio emãcipato,& ĩ hẽditate mřna gl. remittit in l.vlt.C.de repu.hære.& ibi no.& vide hic p Bat Quid ĩ eo, q excludiẽ ipſe, nũ p renun. expſſã? dic, vt no. ĩ l.ſi emancipata. C.de iur.& fac.ign.& adde. ꝙ fortior ẽ excluſio ipu, ꝗ renũciationis, vt J.ad Treb.l.facta §.ſi quis
2 bonorũ.per Iac de Are.† Item an q dicit non ſum hæres, videaẽ renunciare? dic vt ſ.de inter.act.ſi filius, & l.fi.& no.C.vnde lib. qui ſe patris, per gl.& Cy.vbi omnino vide, & hic per Bat.

LEX X.

Si plures. Per ſingulos gradus ſinguli termini ſtatuendi ſunt.h.d. Et no.hic, ꝙ terminus præfixus inſtituto, non nocet ſubſtituto, ꝙ tene menti Vel ſic, non poſſunt in eodem termino cumulari, q nõ veniũt ſimul, ſed ſucceſſiue.h.d.

LEX XI.

1 *Appellatione filii continetur etiam naturalis in ſeruitute conceptus.*

1 Qui filium. †Appell.filii ↄtineẽ ẽt nãlis in ſeruitute ↄceptus.h.d. Dy. Vel ſic, ſubſtitutus vulgariter in defectũ filij excludiẽ p filiũ nãlẽ inſtitutũ.h d In tex.ibi, filius.in gñe loqnẽdo de filio, nõ in ſpẽ de filio inſtituto, qa tũc nõ eſſet dubitatio. In tex.ibi, verũ filiũ. verus filius dr de quo vera filij diffinitio p̃dicaẽ, vt ſ.de his, qui ſunt ſui, vel alie.iu.l. filiũ diffinimus. In tex.ibi, apparet. ſatis apparet, qa in teſtõ eũ commemorauit vt filiũ, licet naturalẽ, arg. J.de leg.1.ſi quis filiab. In gl ſup verbo, negat. ibi, extremũ.& de iſta dictione tũc habuiſtis in l.in ſubõne. ſup de vulg & pup.& adde gl. in l.duo ſũt Titij. ſup.d teſta.tute.& eſt tex.in l 4 de ↄd.& demõſ. In gl.in dubio, in fi. ſed ibi loquiẽ, qñ fit mentio filij a lege: hic, qñ a parente.& adde hic, ꝙ no.per Cy.& C.de inte.ma.l. Libertinum. C.ad leg. Iul. ma.ſi quis.per Cy. ſup.de ri.nup.l.lege Iul.§.nec diſtinguitur, per Cyn. in addi.& ſup.de in ius voc.l.parentes, per Gul.de Cun.

LIBER XXIX.

De teſtamento militari. *Rubr.*

LEX PRIMA.

1 *Arbitrium dicitur liberum tribus modis.*

2 *Militia eſt dignitas.*

Militibus. Militib. eſt conceſſum liberũ teſtandi arbitrium omiſſa qualibet ſolemnitate legali.h.d. Et tria facit iſta l. Primo ponit vnde priuilegium iſtud habuit occaſionẽ. Scdo vnde habuit perfectionẽ. Tertio ponit formam priuilegij vſque ad § miles. No. ad euiden-
1 tiã, † ꝙ arbitrium a vr liberũ tribus modis. Primo modo, qñ quis
2 põt pferre iniquũ æquo,& hoc modo accipiẽ, de leg.3. fideicommiſſa.l.ijq̃. Scdo mõ dr liberũ. qd nulli obſeruantiæ legum, ſeu ſolẽnitati eſt ſubmiſſum, vt h c. Tertio modo dr liberũ, ꝙ nullo cogen-

ADDITIO.

a Arbitriũ. Adde eũ ſc Bal in l.1. C d ſacroſ.eccl. nu.2. & ꝙ ibi dixi in apoſ.

cogente imperio, ſed ſola voluntate fit, vt C. de tranſ. l. ſi quis ma ior, ſm Ol. & Cy. in addi. hic, & Rai Mi. in d. §. quamquam. Se cundo no. quod liberum arbitrium, alicui conceſſum, vr eidem remittere, vt dixi, neceſſitatem obſeruantiæ le gũ, vel ſtatutorũ. & ex hoc dñt Doct. ꝙ ſi poteſtati eſt datum liberũ arbitrium circa maleficia, ꝙ intelligit̃ et remiſſa ſolemnitas iuris, vt nõ teneatur ſeruare ordinẽ iudiciorũ ſm Iac. de Are. Rai. & Cyn. non tñ per hoc põt præferri iniquũ æquo, nec auferre ius partis, vt l. in fraudẽ, in prin. ꝟ. eo. & de hoc eſt gl. ordi. in c. ſæpe, de verb. ſig. in cle. Intelligit̃ ẽt ſemper exceptuo ab omni libero arbi ꝙ qs bona fide faciat, & non per dolum, vt l. creditor §. Lucius ſ. mand. Et ideo dicunt Doct. ꝙ ſi data eſt arbitratori libera ptãs auferendi in magna, & parua quantitate de vnius iure. & dãdi alteri par ti, quod iſta conceſſio intelligit̃, ꝙ arbiter hoc faciat ex ſimplici te, non ex malitia, nec eſt melior tex quam ille, qui eſt in d. §. Lucius. Item licet poteſtas habeat liberũ arbitriũ, non tñ poteſt prorogare tps ſtatutorum, vt ꝟ. eo. l. in fraudẽ. §. fi. & ſ. lo. ſi in l. in princ. adde dicit Bar. ꝙ liberum arbitriũ operat̃, vt non teneatur quis ſequi formã iuris ciui. tñ bene debet ſequi formã iurisgen. vnde quia iuregen. requirunt̃ duo teſtes, iuxta illud Saluatoris. In ore duorum &c. etiam in teſtõ militis requirunt̃ duo teſtes, niſi in acie decedit, vt no. hic, & ꝟ. eo l. diuus, & C. eo. milites in expeditione. licet n. ſolemnitas remittat̃, tñ non intelligit̃ remiſſa ꝓbatio duorum teſtium, quod eſt no. Dicit etiam ipſe Bar. quod ille, qui habet liberum arbi. in procedẽdo, põt procedere etiam non obſtantibus ferijs, & ſunt hæc in arg. Papa conceſſit comiti Nolano plenũ, & liberũ regimen ciuita. Tuderti. Modo quærit̃, an comes Nolanus põt cõmittere cauſas ſummarie, & de plano? & vr ꝙ non, vt l. nequicquã. §. fin. de off. procon. & le. in ꝯ vr ꝑ theoricam prædictam nam ordo iudiciorũ non eſt de iuregẽ. ſed de iure ciu. & obſeruantia iuris ciuilis remiſſa vr, vt hic. in ꝯ. facit. C. de inoff. teſt. l. ſi qñ, in prin. vbi dr̃, ꝙ tenet̃ ſeruare conſuetudinem, & ſolemnitatem. Bar. in l. 1. de ſacroſ. eccle. in ſua repo. inhærendo theoricæ Iac. de Are. in l. 1. §. item nunciatio, de ope. no. nunci. ſic dicit. Aut liberum arbi. continet alias conceſſæ rei, vel actus prorogationem, & tunc intelligit̃ liberũ liberæ. i. ſine ſolemnitate, vt hic, aut ꝯtinet actus prohibiti ꝯceſſionẽ, & tũc non dẽt omitti ſolẽnitas, vt d. l. ſi qñ, in prin. aut id. ꝙ ꝯcedit̃, nõ eſt alias prohibitũ, vel ꝯceſſum, & tunc intelligimus ẽt, qđ non teneat̃ obſeruare ſolẽnitatẽ iuris ciuilis, arg. huius l. quia illud dr̃ liberũ, ꝙ non eſt iuri cõi ſubnixum. Vltimo adde, ꝙ no. Cyn. de do. promiſ. l. ſi cum ea. vbi ipſe dicit. ꝙ per verbũ ſignificans meram voluntatẽ, non tñ vr permiſſum. ꝙ quis lædat ius alteri qſitum: ſecus in iure quærendo, vt d. §. qq̃ & arg. ꝟ. eo. qui iure militari, coniuncto iſto tex. dum dicit, qũo volent &c. quod eſt no.

2 Deinde no. ꝙ Imperator eſt miles, & vocat milites commilitones: ita quod militia eſt dignitas, quæ debet ineſſe iam Regibus, quam Imperatoribus. In gl. a ſolemnitate. no. bonam gl.

1 *Miles vnde dicatur.*

2 *Infamis infamia facti non poteſt eſſe miles.*

1 § Miles aũt. †In tex. ibi, a malo. & hinc forte inualuit cõſuetudo, ꝙ qñ quis fit miles, maxilla ꝑcutit̃ in ſignũ, ꝙ in futuro ſuſtineat malũ, quia non eſt honor ſine labore, vt in auth ꝯſt quæ de dig. col. 6. ſm Iac de Are. & Cy. facit C. de re mi. l. publi. li. 12. & adde ꝙ no ſ. ex qui. cau. ma. l. pe. vbi glo. ponit omnia, quæ requirunt̃ in militia. In tex. ibi, arcere. nam debent milites nos a malo defendere, vt C. de off. præfe. ꝑt. Af. l. 3. §. in Sardinia. Iaco. de Are. In tex. ibi, milleſimum. no. qđ non quilibet debet ad militiam aſſumi, ſed vnus de mille. q. d. optimus, & probatiſſimus. & dicunt Doct. quod nõ debet inſpici genus, ſed virtus, quia electio concernit virtutem. & facit inf. eo. l. ꝗ duobus & adde hic, quod no. in l. 2. ſup. de iur. & fac. igno. C. per Cy & tex. ſup. ea. l. dixit ꝙ milites debent eſſe optimi, & fi

2 deliſſimi. Et no. hoc verbum. & eſt argu. † quod infamis a infamia facti non poſſit eſſe miles, nec poſſit habere caracterem militarem. facit ſup. de his, qui no. infa. in. l. 2. §. miles.

ADDITIO.

a Infa. Et an poſſit doctorari, vide Bal. in 2. conſ. C. §. ideoque, in fi. & quod ibi fuit dictum in apoſt.

LEX III.

1 *Eligens ſibi viam iuris communis non propterea videtur renunciare priuilegio, ſi eſt priuilegiatus.*

Si miles. Miles teſtando vr velle, ꝙ teſtm̃ ſuũ valeat iure militari, nec vr ſe aſtringere ad ius cõe. idem in Pagano, qui dixit, volo teſtm̃ valere iure teſtamenti, & codicillorum, quia non vr ſe aſtrinxiſſe ad viam teſtamenti: ſecus ſi de ꝗd. non fecit mẽtionẽ: h. d. no. In tex. ibi, cõi iure. ſ. corã 7. teſtib. In tex. ibi, q̃ teſtaretur. ſ. cõi iur. ſed iu. militari, ſeu ſpeciali bene fecit teſtm̃. Dy. In tex. ibi, dubitat. quia miles elegerat viam iur. cõis. & ideo nõ videbatur, ꝙ poſſit redire ad priuilegium. In tex.

1 ibi, renunciauit. † No. quod eligendo ius cõe non intelligit̃ quis propterea renũciare ſuo priuilegio. & ideo eſt arg. ꝙ ſi ille, q põt procedere ſummarie, & de plano, incepit ordinarie procedere ꝑ libellũ, reliquus ꝓceſſus poterit ſummarie expediri, quia non vr renunciaſſe priuilegio. Itẽ eſt arg. ꝙ ſi cõpromiſſum eſt in aliquẽ tanq̃ in arbitrũ, & arbitratorẽ, & incepit procedere tanquã arbiter, & ꝓceſſit in ordinate, ꝙ nihilominus valet laudum iuũ

a tanq̃ laudũ arbitratoris, licet nõ valet tanq̃ laudũ arbitri a ꝑp ordinẽ non ſeruatũ. arb. ẽt. n. ſeruare ordinẽ tenet̃, ſed arbitrator nõ aſtringit̃ ſeruare aliquã viã iudicij, dicit Inn. ext. de tu. iur. ca. Quintaualle. Dy dicit, ꝙ via quã ſibi eligit, hæc ſibi patet, vt l. ſi mulier, qđ me. cau. in fi. vñ ſi elegit vnã viã, nõ põt aliã aſſumere, vt no. ꝟ. de fur. ſi dñm. & idẽ tenet hic Cy. in ꝯriũ facit, ext. de præſcr. cũ ex off. vbi dr̃ ꝑ Inn. ꝙ qñ id, qđ ſit, nõ valet ex vna parte, valet ex altera. ppea ex quo arbiter acceptauit cõpromiſſum vtroq; modo factũ. nõ eſt in ptãte eius eligere vnã viã, & renũciare alteri inuitis partib. vt l. 1. §. fi. ſ. de ar. tñ in cõpromiſ. apponitur clã cã dubitationis tollendæ, ꝙ poſſit electa vna via redire ad alterã, & eſt bona cautela. ſed qđ ſi dicit ita laudo tanq̃ arbiter, & arbitrator, an vales, qa vñr incompatibilia? dic ꝙ valet, eo modo, quo melius ẽt, vt ꝟ. e. l. §. quẽadmodũ. In tex. ibi, quẽadiſta copulatiua cadit inter incompatibilia. ideo, qa accipit̃ pro modũ. ſimilitudo ad id, quod dixit vtroq; gñe. In tex. ibi, & qũo diſiuncta, vt ꝟ. de vſufru. leg. l. ſi Titio, & l. ſi de codic. & ibi per Cy. Et no. valde, ꝙ aliud eſt dicere, volo valere iure teſti, & codicillorũ, quam ſi diceret, volo valere iure teſti, & ſi nõ iure teſti valeret, valeat iure co. l. qđ no. In tex. ibi no. ꝙ vbi plura inteorat, nunq̃ vr qs ſe aſtringere ad alterũ. In tex. ibi, nõ eſſe. iſtud nõ eſſet verũ, ſi nõ eſſet clã codicillaris, vt C. de teſt. nõ codicillum. Quæro, vtrũ teſtm̃ militis erat pfectũ, vel imperfectũ? dic ꝙ erat perfectũ q̃tũ ad voluntatẽ, imperfectũ q̃tũ ad ſolẽnitatem. v. g. miles deſtinauerat teſtari corã 7. teſtib. & ſic iure cõi, m̃ ex illis ſeptẽ. v. erãt infames, vel mulieres. credidit miles teſtm̃ recte ꝑfeciſſe ſm ius cõe. tñ hæc ſua opi. nõ officit teſtõ no. n. ideo vr viã iur. cõis aſſumpſiſſe, vt renũciaret ſuo priuilegio, & ſuũ impugnaret iudiciũ, ſed ad cautelã, & hoc no. dt hæc lex, ſi aũt teſtm̃ eſſet impfectũ quo ad voluntatẽ, vt qa adhuc eo loquẽte mors eũ inuaſit, tũc non hẽt locũ hæc lex, ſed l. Lucius, in princ. ꝟ. eo.

ADDITIO.

a Arbitri. Adde Iac. Fran. in tract. de arb. in 31 col. verſ. quarto quæro, pone, carta 8.

LEX IIII.

1 *Surdus, & mutus naturaliter, poſſunt conſentire, & bona ſua donare.*

1 Iure militari. No. ar. huius l. † ꝙ ſurdus, & mutus ẽt a natura p. ꝯſentire, & bona ſua donare, eſt nuuentia qõ de facto Bal. iãgit in l. j. de ver. ob. ſed dubiũ eſt, ex quo eſt ſurdus, & mutus a na. & non intelligit vim vocabuli, quid eſt dicere, dono, qũo ergo põt donare? ſed certe, nec intelligit qđ eſt dicere. relinquo, tñ dr̃ h. c. ꝙ põt relinquere, licet. n.

a non intelligat actũ verbi, intelligit tñ actũ facti, a & ſic vr, ꝙ poſſit donare tradẽdo. iſt i qõ eſt de facto, & ideo non extẽdo me.

ADDITIO.

a Facti. Vide Fran. Are. in l. ſi mutus, & in l. ſi diſcretis C. qui teſt. fac. poſſ.

LEX VI.

1 *Inſtitutus a milite in re certa, nõ hẽt ius accreſcendi in reliquo patrimonio.*

1 Si miles. †Inſtitutus a milite in re certa non hẽt ius accreſcendi in reliquo patrimonio. h. d. Et declarat materiam huius, vt legitur, & no. C. eo. l. 8. In tex. ibi, pro parte inte. ex hoc collige rationem, quare ſecus in Pagano, vt ſup. de hære. inſti. l. 1. §. ſi ex fundo, quia Paganus non põt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, & in hac regula fundatur ille §. quod tene menti. Vide etiam hic l. id tempus. §. fi. de vſucap.

LEX VII.

1 *Allegationi ignorantiæ poteſt renunciari.*

2 *Renunciare inſtrumentis quis poteſt, licet ſit ignorans eorum, quæ in ipſis continentur.*

3 *Mulier, & minor non poſſunt propter eorum imbecillitatem, & fragilitatem renunciare, niſi certiorentur.*

1 Qui iure. Ignorantia non officit teſtõ. ſi teſtator voluit nõ officere. h. d. † Et eſt arg. ad qõnem no. in l. de his. ſ. de tranſ. ꝙ allegationi ignorãtiæ poſſit renũciari qđ tene menti, nec eſt lex in iure, q̃ melius faciat. In tex. ibi, ſcio ſed nõ expreſſo in teſtõ, ſed alias conſtat. Dyn. & Iac. & collige hic ar.

2 ꝙ † quis põt renunciare inſtr̃is, licet ſit ignorans eorum, q̃ in ipſis continet̃, & valet perinde ac ſi fuiſſet ſciens, ex quo ex certa ſcĩa renunciauit beneficio ignorantiæ, ſm Iac. & facit quod no.

3 ꝟ. de acq. hær. l. ex ſemiſſe. † Mulier tamen & minor ꝑp eorum imbecillitatẽ, & fragilitatẽ renunciare non poſſunt, niſi certiorentur, vt no ꝟ. de ver. ob. l. ſciendum, & per Cy. C. de reſcin. vendi l. 2. & hoc eſt vtile ſcire, quando renunciauit Velleia. quando beneficio de fideiuſſoribus. Item quando beneficio nouæ conſtitutionis de duobus reis, quod tene menti.

LEX IX.

Idemque erit. In tex. ibi, filio. & rupto teſtamento, quia miles non cogitauerat principio de filio naſcituro, vt ꝟ. eo. mil. eo. §. miles. In tex. ibi, refeciſſe. no. quod qui poteſt facere a principio, poteſt reficere, & vtrumq; procedit a pari potentia cauſæ efficientis.

LEX X.

Facere. No.hic,quod dictio,nec,eſt dictio implicatiua.

LEX XI.

1 *Priuilegium alicui conceſſum intelligitur eſſe conceſſum ſecundum conditionem eius perſonæ.*
2 *Condemnato de fide rupta non poteſt reſeruari beneficium teſtandi.*
3 *Notarius ſi condemnatur de aliquo crimine,præter quam ad pœnam capitalem,poteſt reſeruari,quod poſſit facere inſtrumenta: ſecus,ſi condemnatur de falſo inſtrumento.*

1 Ex militari. †Priuilegiũ alicui ꝯceſſum,intelligitur eſſe cõ
ceſſum ſm ꝯdõnem eius pſonæ.h.d.Di.&
eſt no. Priuilegia igitur ſunt interpretãda ſm ꝯdõnẽ priuilegiati:
qđ tene mẽti.& eſt ar.ꝙ ſi Papa ꝯceſſit cuidã Epõ,ꝙ poſſit cele-
brare tpe interdicti,qđ intelligitur,ꝙ poſſit ẽt in Põtificalib.celebra
re ſm ꝯdõnẽ ſuæ pſonæ. In tex.ibi, licet ex permiſſione Princi-
2 pis vel iudicis ꝯdẽ.vt j de le 3.l.ſi qs in prin.te.§.miles.† In tex.
rupta.q.a ꝯdẽnato de fide rupta nõ põt reſeruari bñficiũ teſtan-
3 di.& ex h.d.Old.† ꝙ notarius ꝯdẽnat de aliquo crĩe, præterꝗ ad
pœnã capitalẽ,põt reſeruari,ꝙ poſſit conficere inſtrã.ſecus,ſi cõ
demnatur de falſo inſtrõ,quia tunc condemnatur de fide rupta
in officio ſuo,& de periurio ſm Old. de iuramento tabell.no.in
l.quædam.§.nummularios,de eden.& ibi glo.

§.Similes. In gl.ſecus Moderni dicunt, ꝙ ſi eſt incertus,
an ſit filiusfa. vel paterfa. miles põt teſtari,qa
qñocunq; ſe hẽt,permittitur ſibi teſtari.ſecus,ſi miles ſit incer-
tus, an ſit ſui iuris, vel ſeruus. puta eſt incertus,an ſit captus ab
hoſtibus,vel a latronibus, quia tunc non põt teſtari ſecundum
Iac.de Ra.Pet.& Cy.& remittit Cy.ad no.per ſe.C.eo.l.1.

1 *Exiſtentia ſui hæredis operatur tranſmiſſionem hæreditatis ad omnes.*

1 §.Si filiusfa. †Exiſtentia ſui hæredis operatur tranſmiſ
ſionem hæreditatis ad oẽs.h.d.& hoc pu-
to hic teneri per Bar.qui finaliter tenet hoc,& remanet in hac
cõcluſione,ꝙ tranſmittat,& allegat per Iac.Pe & Cy.C.de ſuis,
& legi.l.apud hoſtes, & ibi videas.In tex.ibi, bona. ſed pertine-
bunt ad hæredes ab inte. ipſius filij,ad quos ipſe filius tranſmit-
tit propter exiſtentiam ſui hæredis,vt l.idem eſt inf.eod. In tex.
ibi,vniuerſa tranſmittit.ergo hæreditatem paternam non agni-
tam facit de ſtipul.ſeruo.l.liber homo.§.fi.

LEX XIII.

Neque. Deportati teſtm̃ militis nõ eſt de iure ciuili,ſed
de iureg.& ideo cõpetit deportato actiue,&.paſ-
ſiue.h.d.notabiliter, & facit ſup mand l.ſi tibi mand.§ is,cuius
bona In tex.ibi, conualeſcere. No. ꝙ facilius conualeſcit teſta-
mentum militis,quam pagani.In tex.parte.No.ergo,ꝙ in teſtõ
militis non habet locum regula Catoniana, quia regula Cato-
niana eſt de iure ciuili,a quo miles abſolutus eſt.

§.Si ſeruum. Teſtamentum militis vitiatur ratione
erroris.

§.Cum miles. Fauore militię,& libertatis,vel liber
tatis tantum, verba obliqua trahunt
ad directa; tñ vbi eſt fauor ſolius libertatis, diſtinguitur,vtrum
poſt caſum teſtator potuerit prouidere,nec ne,vt primo caſu nõ
valeat libertas ſecundo valeat: hoc dicit cum l.ſeq.In tex.ibi,de-
derit.ſ.directam.Dy.In tex.ibi, non debere.ſ.militem.In tex.ibi,
quæ.ſcilicet libertatem,& hæreditatem.

LEX XV.

1 *Lex non ſubuenit de remedio irregulari ei,qui poteſt ſibi proſpicere.*
2 *Teſtamentum valet etiam ſine inſtitutione, quod tamen eſt caſuale,non regulare.*

Tractabitur. In tex.ibi,nihil noui.i.nõ eſt recedendũ
a iure cõi.In tex.ſubueniendum.ſ.vt va-
leat ſola libertas,non alia,vt j.de fideic.l.Antonius.Iac.de Are.
& Iac.de Ra.& Dy.No.in §.cum miles,ꝙ ſpeciale eſt pp dupli-
cem fauorem.ſ.militis, & libertatis,ꝙ verba obliqua trahantur
ad directa , alias de iure cõi nunquam obliqua conuertuntur in
directa,licet eꝯ interdum directa obliquentur, vt ſ.de vulg.ſub.
l.verbis ciuilib.Cy.& ibi no.ſm Dy.Cy.& omnes.Secundo no.
quod in caſu iſtius §.ſubſtõ fideicommiſſaria contineat tacitam
vulgarem,tamen tex.dicit, ꝙ iſta tacita vulgaris non expirat,li-
cet inſtitutus decedat viuo teſtatore.ex quo ẽt patet,ꝙ ad confir-
mationem tacitæ vulgaris non requirit,ꝙ alius aduixerit ea te-
ſtamento paterno ſm Bar.& ſubtiliter.Extra contra illum § op.
Cyn.& vr̃,ꝙ etiam de iure cõi iſta ſubſtõ fideicommiſſaria nõ
deficiat,immo tranſeãt actiones ſine aliqua reſtõne mortuo in
ſtituto, vt C.ad Treb.l.pen.Solu.ibi inſtitutus deceſſ.hæreditate
adita.ſecus,ſi deceſſit hæreditate non adita,niſi tranſmiſiſſet ius
deliberandi, quia cogeretur hæres hæredis adire ergo apparet,
quod ſpeciale eſt hic fauore militis, & libertatis,cum in ꝯrium
ſit ius cõe:& ſic debet intelligi d.l.pen. ſm Iac.de Ra.& Iac.de
Are.& Cyn.Tertio no.in l.tractabatur,quod tex.diſtinguit,an te
ſtator potuerit circa caſum prouidere, an non potuerit : tamen
non loquitur tex.de qualibet impotentia, ſed de ea,quæ ꝓcedit
pp ignorantiam. pone ergo, ꝙ hæres deceſſit viuo teſtatore,&
eo ſciente: tñ teſtator non habuit tp̃s prouidendi . Nunquid eſt
hoc caſu ſubueniendũ libertati?& dic ꝙ ſic,quia par rõ eſt, arg.
C.de Inoff.teſt.l.3.& ſup.de admi.tu.l.tres tutores,in fin.& de fi-
deic.lib.l.Antonius.Item quæro nunquid iſta diſtinctio,quæ fit
in libertate in teſtõ Pagani, habeat locũ in caſu ſuperioris §.&
vr̃ ꝙ ſic,vt d.l.Antonius.tñ gl.in l.ſuperiori, tenet ꝯ.ideo intelli-
1 ge l.Antonius,ſm iſtas ll.ſm Cy.† Vltimo no.ꝙ lex non ſubue-
nit de remedio irregulari ei,qui põt ſibi proſpicere,ex quo appa
ret, quod negligentia prouiſionis hominis tollit prouiſionem
legalem.& cõcor.d.l.3.de inoff.teſ.C.q̃ eſt ſingularis ẽr ad hoc,
& ideo no. Item gl.in l.iſta facit mentionem de diſpenſatione.
2 Item colligit notabile , quod valet teſtm̃ ſine inſtõne , quod eſt
caſuale,non regulare,vt l.proxime ĩ.de his,quæ in teſt.delen.

LEX XVI.

1 *Priuilegium alicui conceſſum, in damnum tertii redundare non debet.*
2 *Creditorum fauore fuit ſtatutum,quibus debet fieri reſtitutio vſurarum,vt publicus vſurarius non teſtetur,niſi præſtita cautione.*
3 *Idem factum quando poteſt pluribus modis interpretari,inſpiciendum eſt, quo propoſito, & qua mente factum fuerit.*
4 *Sigilli appoſitio eſt ſignum ratificationis, & confirmationis.*

1 In fraudem †Priuilegium alicui conceſſum, in dãnũ
tertij redundare non debet. h.d. facit inf.
eo.l.cum filius,& ſup.de admin.tu.l.impuberi filio centurio. Et
iſta Lex eſt arg. ꝙ ſi miles eſt publicus vſurarius ,eius non valet te-
ſtm̃.ſicut in Pagano quantum ad effectum, niſi ſit præſtita cau-
2 tio ſm formam traditam in c.quamuis,de vſu.li.6. †quia fauore
creditorum eſt inductum, quibus debet fieri reſtitutio vſurarũ,
ꝙ publicus vſurarius non teſtetur,niſi præſtita cautione. Priuile
gium datum alicui in conferendo,vr̃ datum in adimendo; non
tamen in præiudicium tertiæ partis.In tex.ibi,adimere, licet lex
j.ſ.eo.loquitur de eius teſtõ,non de eius reuocatione, in qua ſuf
ficit nuda voluntas.In tex.ibi,ſi teſtm̃. No. ꝙ in hoc caſu teſta-
mentum cancellatum probat.ſic & inſtrm̃ notarij cancellatum
probat,ſi notarius ſcribit, quod cancellauit id per errorem, ſm
Bar. In tex.ibi,cogniturus no quod conſideratio mentis. & ani-
mi pertinet ad iudicem,nõ autem pertinet ad priuatum, ſed ad
miniſtrum legis.Et facit ad denunciationes ſyndicorum, qđ nõ
pertineat inquiſitio voluntatis ad ſyndicum, ſed ad iudicem di-
ſceptare voluntatem,& cognitionem.In tex.ibi,quo propoſito.
3 †No.quod quando idem factum poteſt plurib. modis interpre-
tari,inſpiciendum eſt,quo propoſito factum fuerit,& qua men
te.facit c.cum M.Ferrar.ex̃.de conſt.& ibi per Inn.In tex.ibi,pro
babitur. ergo præſumitur in eadem voluntate permanſiſſe, ex
4 quo poſtea ſigillauit. † nam appoſitio ſigilli ſignum eſt ratifica-
tionis, & confirmationis, vt no.in l.2 . C.de te.alie.non alie.Sed
Old.dicit,ꝙ in dubio quis vr̃ ſigillare, vt ſecretum maneat,non
vt conualeſcat,& dicit hoc eſſe no.& ita ſentit glo.ſed contrariũ
eſt verius.& ad hoc j eo.Tribunus.§.fi.& j.de re di.l quotiens,
& de inoff.teſt.ſi pars iudicantium, ſm Iac.de Rau Pet.& Cyn.
Sed Oldr.fundat ſe per hunc tex.quia iſte tex. videtur requirere
probationem, ꝙ voluerit renouare teſtamentum.ſed ipſi reſpõ-
dent,quod hoc probatur eo ipſo, ꝙ non probatur contrarium.

§.Teſtamentum Mutato perſonæ ſtatu plenius
valet prima voluntas.h.d.ſm gl.
& eſt no.Illud ergo quod factũ eſt in minori dignitate,debet ra
tum eſſe,ſi ad maiorem aduenerit dignitatẽ.Et no.ꝙ eo ipſo,ꝙ
miles teſtamentum factum non mutat,comprobare videtur.

1 *Notarius priuatus tabellionatu,ſi ſcribat relicta ad pias cauſas,non propterea valet eius ſcriptura,quod pium ſit relictum,quia priuilegium teſtantis,vel hæredis,vel legatarii non tollit delictum ſcribentis.*

§.Si quis. Priuilegium teſtantis non tollit delictum ſcri-
bentis.h.d.ſm gl.& no.bene hunc caſum.†Arg.
1 iſtius § no.† quod ſi notarius priuatus tabellionatu ſcribit reli
cta ad pias cauſas,non propterea valet eius ſcriptura,quod pium
ſit relictum,quia priuilegium teſtantis,vel hæredis,vel legatarij
non tollit delictum ſcribentis;quod tene menti priuilegiũ con-
ceſſum militi habet locum in proprio teſtamento , & ſubſtitu-
tione pupillari.h.d.iſtud eſt ratione vnionis.vt l.patris, & ſi.ſup.
de vulg.ſubſt.vnde vnita gaudent eodem priuilegio.

1 *Priuilegium teſtantis non prorogat terminum hæredis eſtatutum a iure .*
2 *Diffinitio generalis omnes caſus continet.*

1 §.Bonorum. †Priuilegium teſtantis nõ prorogat ter-
minum hæredis ei ſtatutum a iure. h.d.
In tex.ibi,generalis No.tex.quod illud, quod generaliter eſt ſta
tutum,generaliter eſt ſeruandum,& ꝙ generale ſtat. refertur ẽt
ad caſus priuilegiatos, dummodo per hoc non infringatur priui
2 legium; quod tene menti.† Et no. hic quod generalis diffinitio
omnes caſus continet. ſic.J.de pę.le.l.ſi Cy.& gl.dicit, dic quod
vbi nulla exceptio fit per legem,non dẽt fieri per hominem,vel
per iudicem. & pro hoc l.3.in fi.de offi.præſi.& no.bene ꝓdicta.

LEX XVII.

1 *Priuilegium militis non tollit priuilegium dotis.*
2 *Fundus dotalis quando legatur,pro eo debetur æſtimatio.*
3 *Liberum arbitrium ſapientibus conceſſum , nunquam extendit ſe quod ipſi poſſint derogare priuilegio.*

Dota-

¶ Dotalem. † Priuilegium non tollit priuilegium.h.d.ſe
cũdũ gl. Vel ſic. † priuilegium militis nõ tol
lit priuil.dotis.h.d.iſta lex. In tex.ibi,legẽ Iuliam ille tex deſtruit
gloſſ.poſitam in l.1.ſupr.de fun.do.ſm Din. Et no.ꝙ hæc l.Iul.a
habet locum ante matrimoniũ,vt ſup.de fun.do.l.lex Iul. & C.
de bo.quæ lib.non ſine. Item in matrimonio conſtante, vt iuſti.
quæ alie.licet,in prin.& ſup.de fun.do.per totũ. Item hẽt locũ
ẽt in matrimonio diſſoluto anteꝗ̃ dos ſit reſtituta mulieri, vt hic,&
l.ẽt,de fun.do.ſup.quod eſt no.ſm Old. Nam poſt matrimoniũ
diremptũ reliquiæ dotis remanentes impediunt alienationem:
ſed diſſoluto matrimonio ipſo iure transfertur dñium ĩ mulie-
2 rem rei dotalis,vt l.in rebus.C.de iure do. † Quærit gl quãdo le
gatur fundus dotalis,vtrum debeatur æſtimatio? & rñdet gl. ꝙ
a non,quia fundi dotalis inhibita eſt detentio,& commercium,a
ſm gl.ſed Iac de Are.& Old.dicunt ꝙ debetur æſtimatio, quia
ſuper re dotali tenet ꝯctus,vt ꝟ.de vſuca.cum vir prædium.ergo
& teſtm̃.nec eſt verũ ꝙ fundus dotalis non ſit in commercio,li
cet verum ſit ꝙ non poſſit alienari, vnde fundus dotalis bene
poteſt veni tñ non poteſt dñium transferri. concluſio ergo eſt,
ꝙ æſtimatio debeatur ſm doc.prædictos,& Cy.& Bart.facit qđ
not.infr.de fideiuſſ.l.cum lex,& ꝟ.de leg.1.ſi quis inquilinos, in
prin.Aduerte tamen,quia pro gl.facit quod iſtud legatum non
teneat,quia maritus ius qđ habet,legare vr̃: ſed illud ius morte
finitur.ergo non debetur æſtimatio,vt C.de le.uxor patrui, & ꝟ.
de pe.l Sticho.ſicut ſi emphyteuta,uel uſufructuarius legarent,
iſtud legatum nullius eſſet effectus.quia factum ſuper iure, qđ
morte finitur per dictas leges. ad iſtud non uidentur aduertiſſe
5 doctores prædicti. Extra arg.huius l.dicit Barto.† quod ipſe con-
ſuluit quod liberum arbitrium aliquibus ſapientibus cõceſ. nũ-
quam extendit ſe,quod ipſi poſſint derogare priuilegio alterius
per iſtum tex.& ad hoc optime facit l.decurionibus.C. de ſilen-
tiarijs,lib.12.cum gl & tex. Bal.

ADDITIO.

a Commercium. Vide Lud.Rom.in conſ.509.

LEX XVIII.

1 *Ius accreſcendi inter hæredes fauore creditorum habet locum.*
2 *Res certa,& quota qualiter differunt.*

Si certarum. Inſtituti a milite in rebus certis ueniunt
æqualiter ad patrimonium caſtrenſe, &
Paganicum. Sed ſi unus ſit inſtitutus in caſtrenſi,alter in Paga-
nico,nihil habent cõe, & onus æris alieni ſuũ ſequitur patrimo
niũ.uno repudiante fauore creditorum ſtatuitur,ut alter aut to
tum acceptet,aut totum renuat.h.d.vſq.ad §.ſi eodem. In tex.
ibi,inſtituiſſet.& ideo ſuccedent æqualiter, vt ſup.de hær.inſtit.
l.quo.§ hęredes Dy.In tex.ibi,certarum i.Paganicarum.In tex.
ibi,ſcriptus erit. & ſic no. ex perſona hæredum aliquid variari
de iure,ꝙ competebat ꝯ defunctum. In tex.ibi,cui ſ hic de acti-
ua obligatione. ſ.de paſſiua. Quod ſi alterutra,illud quod deeſt
1 ex vniuerſitate,ſuppletur ex altera. In tex.ibi, ſoluere. † No.hic
ius accreſcendi habere locum fauore creditorum,quod alias nõ
haberet locum,& facit ꝟ de acq.hær.l.cum hæreditatem.No.in
hac l quod aliud eſt inſtituere ex reb.certis,aliud ex certis patri
monijs, quia patrimonium eſt quid vniuerſale. vnde æs alienũ
non ſequitur fundum,tñ ſequitur vniuerſitatem. Secundo no.
quod licet creditores militis ipſo viuo poſſunt eligere, in quib.
bonis mittantur,vt l.creditoris,de diſt.pi.tñ mortuo milite inſti
tutis duobus,vno in caſtrenſibus.altero in Paganicis, creditores
perdunt iſtam optionem: & debent creditores caſtrenſium re-
currere ſuper caſtrenſia: & creditores Paganicorum ſuper Pa-
ganica.tamen eſt no.quod ſi ſufficerent illa bona, ſuppletur ex
altera vniuerſitate. Et eſt arg. quod cũ fiſcus eccleſiæ habet plu-
res cameras, quod illud quod non poteſt ſolui ex vna, debet ex
2 alia ſuppleri.† Vltimo no.quia differentia eſt inter res certas, &
quotam,quia res certæ non inducunt diuiſionem,ſed quota ſic:
dicunt doct.quod licet imperium ſit quid indiuiſibile, & ꝑ hoc
non poſſet Imperator eccleſiæ donare quotam partem Imperij,
poteſt tamen donare certas ciuitates ſm doct.In tex.ibi.ſola.i.ſi-
ne libertate. & ſic eſt vera prima lect glo.ſm And.de Piſ.in §.ſi
eodem.In glo.pone.c.ibi.l quidam. prima poſitio caſus eſt vera
ſecundum literam negatiuam:vltima ſm affirmatiuam. Andr.
de Piſ.media eſt falſa, vt ſup de hær.inſt.l.ſi pater.& no.

1 *Pater occupans iure peculij,& obtinens ex teſtamento, tenetur legatarijs,*

1 §. Si pater. † Pater occupans iure peculij & obtinens ex
teſtamento,tenetur legatarijs.h.d.

1 *Falcidia in legatis relictis in militia non habet locum,ſecus ſi poſt militiã,*
quia tunc bene habet locum diminutio.

1 §. Sed ſi miles. † In legatis relictis in militia Falcidia
non habet locũ,ſed in legatis poſt mi
litiam bene habet locum.diminutio vero quæ fit, quia non ſup
petunt facultates habet locum in vtriſque.h.d cum l.ſeq. Et di-
uide hunc §.cum l.ſeq. Nam primo ponit dictum dubitabile.&
reſponſionem ſimplicem,deinde in l.ſeq.oſtendit effectum ſuæ
reſponſionis in tribus caſibus.Dy.& Cy. Vel ſic,quando nõ du-
rat eadem potentia,& habilitas cauſæ efficientis, actus cõfirma
tus non regulatur ab actu confirmante, nec imitatᷣ illius naturã:
ſed propriam n.i.m.h.d.eleganter. In tex.ibi,poſt militiam.i.poſt
reuerſionem intra annum. In tex.ibi,regula.& priuilegium mi-
litis In tex ibi,a milite militante. Dyn.In tex.ibi, ſunt, quia vir-
tus confirmationis non poteſt operari,niſi ſm potentiam cauſę
efficientis.In tex ibi,locum eſſe.l.legi Falc.

LEX XIX.

1 *Falcidia vbicunque non detrahitur de certis relictis, detrahitur tamen de*
alijs.

Si vero. Cõpoſita ibi,cõpoſita.i.cumulata. Iac.de Are. In
tex.quatenus,nõ q̃nt an qa deterĩatũ eſt in §.pñ-
5 ti.ſed q̃nt quatenus,&c. In tex.ſupererit.† No.optimũ tex ꝙ vbi
cũq; nõ detrahiͭ Falcidia de cer.relict. detrahiͭ de alijs. Nã pri-
mo ſunt integraliter ſoluẽda ea de qb.nõ detrahiͭ,reliqua vero
ſoluẽtur cũ diminutione ꝯtingente pro rata ipſorũ reliquorũ,&
ſic detrahiͭ Falcidia ꝓportionaliter,ñ reſpectu totius hĩditatis.
1 *Ordo legandi non deſignat ordinem ſolutionis ſecundum prius,& poſterius.*
2 *Officio expirato expirat reſeruatio.*
3 *Rebellas qui dicantur.*
4 *Teſtis, licet tempore iuramenti fuerit habilis, ſi tempore depoſitionis fuerit*
inhabilis,non valet dictum ſuum, licet iuramentum confirmet dictum.

Quid ergo. Relicta teſtamenti diminuunt relicta ico-
dicillorum, & relicta codicillorum fingun
1 tur relicta in ipſo teſtamento † Et no. hic ꝙ ordo legandi non
deſignat ordinem ſolutionis ſecundum prius & poſterius.Item
no.ꝙ vnum legatum quantitatis diminuitur per aliud legatum
quantitatis:ſecus in legato ſpeciei,quia non diminuitur per le-
gatum quantitatis,vt l.fideicommiſſorum.ꝟ.vt in poſſeſſio.leg.
Item legatum vnius ſpeciei non diminuitur per legatũ alterius
ſpeciei,vt ſup.in præ.l.§.fi.In tex.deinde &c.ex iſto tex.compro
batur detractio duarum quartarum. id eſt modus, & ordo de-
trahendi duas quartas ſecundum can.in c.Ray.& c.Ray extra,
de teſt.ſ.vt primo de vniuerſo patrimonio detrahatur legitima,
quæ eſt tertia ſm numerum liberorum,deinde de alijs.8. vncijs
detrahatur quarta,& ſic detrahitur ſemis,qui eſt duæ quartæ,vt
in cap.Ray.& c.Ray.Eſt.n.ſimile,quia illud quod nomine legi-
timæ detrahitur eſt tanquam æs alienum,& ideo vr̃ eſſe quodã
modo extra,& vltra facultatem teſtatoris,& ideo merito eſt in-
cipiendum ab eius detractione.In gl.ſic,ita ꝙ.ibi,detrahitur.ſc.
2 nomine Falcidiæ.† In glo.in verbo,confirmati.quæ eſt gloſ.le-
gis præcedentis.ibi,& no.arg.no. quod expirato officio expirat
reſeruatio. & ideo ea quæ fiunt expirato officio, non poſſunt
valere in virtute præcedentis reſeruationis. facit extra, de iure
pa.c.cum dilectus,de iuriſdictio.om.iudi.eum qui,& inf.de pe-
tis.l.fin.& C.de decu.l.a muneribus,ſm Iaco.de Are.& eſt ho-
die expeditum in c.præſenti, de offic.legati,lib.6 Et no. in ca.1.
de regu.iur.lib.6.per Din. & Barto. In eadem glo ibi,rebelles.
3 † No.hanc dictionem rebelles, & eſt illud verbum generale in
quolibet ſubdito contradicente facto auctoritati ſuperioris. ille
a autem qui non eſt ſubditus, non dicitur proprie rebellis, a ſed
b proditor,b vt in c.paſtoralis,de re iu.in Clemen.per Paulum de
4 Leaza.In ead.glo.ſi intra.† Item eſt argu. ꝙ licet teſtis tempore
iuramẽti fuerit habilis, ſi tempore depoſitionis fuerit inhabilis,
non valet dictum ſuum, licet iuramentum confirmet dictum,
& det ei robur,& propterea trahatur dictum ad tempus iura-
menti,vt no.in cap.1.de off.delega in cle & in l ſi quando C.de
teſti tamen illud eſt verum,ſi qualitas perſonæ non eſt mutata,
nec eſt facta perſona inhabilis, vt hic, quod eſt menti tenendũ,
& adde quod no.in l.furti.§.1.de his,qui no.infa.

ADDITIONES.

a Rebellis. Qui aũt dicatur rebellis, vide Pau.de Ca.in conſi 31.in 1.ſtãpa.
& d.Ale.de Imo.in conſi.103.in 2 col.io fi.& vlt.col.in 1.parte.
b Proditor. Vide Fel.I c.j.đ homi.& Io đ Ana.ĩ cõ 44 vbi qs dicatᷣ ꝓditor

LEX XX.

1 *Miles cum duobus teſtamentis poteſt decedere.*
2 *Teſtator poteſt verba obliqua traducere ad directa.*
3 *Teſtamentum,quando transfertur in vim codicillorum, non ſolum transfe-*
runtur legata,ſed hæredis inſtitutio.
4 *Cætera,iſta dictio omnia continet,præter hæredis inſtitutionem.*

Quærebatur. Miles in ſecundo teſtamento põtſ pri-
mum cõfirmare teſtm̃,vt valeat iure fi
deicommiſſi,vel iure directo. & confirmatio teſtamenti porri-
gitur ad legata,& fideicommiſſa,& omnes teſtamẽti clauſulas.
h.d.no.In tex.ibi, precaria. No.ꝙ precaria ſubſtitutio dr̃ inſtitu-
tio.Iac.de Are.impropriè tamen, quia verbum inſtitutio eſt ver-
bum directum, vt no. ſup.de vul.ſub.l.verbis ciuilibus, & facit
iſte tex.pro glo.quæ eſt inſti.de pup.ſub. §.extraneo. In tex.ibi,
5 non ipſo iure.i.non iure directo. † No. quod miles põt decede-
re cum duobus teſtamentis. & intelligit gl. ꝙ faciendo ſm in du
bio non vr̃ reuocare primum. ſed hoc vr̃ contra tex.hic,dum di
cit,ſi hoc ſpecialiter &c. & contra l. militis codicilla.§.fin.ꝟ.co.
quod verũ credo,ſi tam primus ꝗ̃ vltimus fuit inſtitutus ex aſſe:
2 ſecus,ſi ex diuerſis partibus. nam tunc credo glo. veram. † Se-
cundo nota.in ver.quinimo,quod verba obliqua teſtator poteſt

transferre ad directa. vnde facit ad quæſtionem de eo, qui coram viii teſtibus facit codicillos, in quibus aliquem hæredem inſtituit, & dicit, ſi non valet iure codicillorum, valeat iure teſti. q hoc caſu illud ſit verum teſtam. ad hoc, vt inſtitutio valeat iure directo, & habet [illegible] de facto huc paſſum. Tertio no. in ver. ſed, in propoſito, q verba obliqua, quæ poſſunt valere iure obliquo, non debẽt nec poſſunt interpretari eſſe directa. vnde eſt hic tex.

3 de [illegible] quæ eſt gloſ. in d. l. verbis ciuilibus. † Quarto & vltimo no. in ver. vitium, q qñ teſtm transfertur in vim codicillorum, non ſolum transferuntur legata, ſed etiam inſtõ hæredis. & hoc eſt bene no. pp illam clauſulam, ſi non valet iure teſti, valeat iure codicillorũ. Nã non valente teſtõ nõ ſolũ legata, & fideicõmiſſa ſed & hæredis inſtitutio trahitur ad cauſam fideicommiſſi,

4 ſi arg. huius l. ſm Old. & Cyn. † No. et hic, q dictio cætera, om-
5 nia continet præter hæredis inſtõnem, & facit ad intellectũ auth. ex cauſa. Item no. hic q teſtm dr non ſola inſtitutio hæredis, ſed etiam legata & fideicommiſſa teſtamenti. In gloſ. ſuper verbo ſemel. No. gl. q illud ſimul vel in continenti fieri intelligitur, quorum vnum fit poſt alterum ſine tpis interuallo. Vnde facit ad quæſtionem, an poſſint teſtificari duo, qui per foramen viderunt [illegible] ad inuicem commiſceri, de hoc no. [illegible] ca. nihil omnino. Oldr. [illegible] magis eſt no. ex illa gl. q id dr ſemel fieri, quod fit plures ſine tpis interuallo. & facit ad no. in l. vulgaris in prin. ff. de [illegible]. Dicit etiam Bart. in iſta l. quærebatur, q ſi teſtator iuſſit hæredem ſuam [illegible] addẽs, quod ſubſtituebat vulgariter, pupill. [illegible] & per fideicommiſſum, q iſta non eſt ſubſtitutio fideicommiſſaria tantum, quia verbum reſtituatur, poteſt per teſtatoris [illegible] ad verbum directum ſecundum Bar.

A D D I T I O.

a Cætera. Pro qua dictione vide eundem Bal. in § item veniunt, § ſe. de he. pe. & remiſſiones quas ibi dedi in apo. & nunquid ſeriat colleggi [illegible] ſul. in [illegible] inſtrumento, quod notarius publicat de protocollo notarii mortui, vide per d. Alex. de Imol. in conſ. 18 in 2 par.

§ Si quis. Vbi teſtator in hæredem diſtinxit tempora, nõ dicitur ſubſtituere vnum alteri, & ſcilicet a [illegible], ſed vnus repetit a ſecundo. h. d. Vel ſic, inter coæquales inſtitutos hoſt tempora [illegible] per prius & poſterius, non intelligitur facta mera repetitio legatorum. h. d. No. quod aliud eſt ordinare ſucceſſionem per diſtinctionem temporum, aliud ſubſtituere. & arg. huius §. dico quod ſecundus poteſtas non dicitur ſubſtitutus primi, ſed ius in eo, qui intra tempora primi poteſtatis ſubrogatur. eis. [illegible] dicitur ſubſtitutus ſeu ſuffectus, vt C. de eo qui vi al. iud. ge. ſuggerente.

L E X. XXI.

1 Priuilegium, quod conceditur propter officium finito officio terminatur.
2 Statutum dicens quod quicunque fuerit [illegible] poteſtate [illegible], intelligitur de eo, qui eſt in officio, non de eo cuius officium finitum eſt licet nondum receſſerit de ciuitate.

1 Tribunus. Priuilegium, quod conceditur propter officium, finito officio terminatur. & concor. ff. [illegible] h. d. In tex. ibi, habere. No. quod aduentus ſucceſſoris finit officium prædeceſſoris & omnem officiũ [illegible]. No. gl. illud primũ debet intelligi de tribuno, qui [illegible] de numero militum: ff. eo. l. quod conſtitutum, ſecundum Iac. Secundo no.

2 tex. † q ſi ſtatutum dicat, q quicunque [illegible] poteſtate, puniatur capite, intelligitur de eo, qui eſt in officio, non de eo cuius officium iam eſt finitum, licet nondũ receſſerit a ciuitate. In gl. ſicut ſimplex, in ſi. ſol. [illegible] de priuilegio, [illegible] de iuriſdictione inter ſubditos exercenda. Dyn. & eſt ratio, quia res [illegible] clauditur adminiſtratio, quia in ſi. officij officiales conſueuerunt eſſe [illegible], vt ff. de [illegible] C. vnde vi l. meminerint, ſecundum Iacob. de Bel. & adde huic gl. quod no. [illegible] feriis, pridie, & ſupra de [illegible] ſum qui. And. de Iſ.

1 Sigillum apponens in inſtrumento videtur illud approbare.
2 Doctor ſigillans aliquas allegationes per alium factas, videtur eas approbaſſe.
3 Dignitas vel priuilegium ſuperueniens, non confirmat retro minus ſolemniter geſta, niſi appareat per aliqua indicia de confirmatione.

§ Cum aliquis. Emendatio, vel declaratio [illegible] directa [illegible] per Dy. Vel ſic. [illegible] in aliquo interlineatũ, [illegible] non valet tamen, ſed teſtamento videtur. h. d. In tex. ibi, aliqs [illegible] in tex. ibi, emẽdauerit. No. hæc verba pp l. edita. C. de [illegible] in tex. ibi, [illegible] primo factũ nec [illegible] nec ſigillauit, nec examinauit vlterius. † No. in iſto § q qui apponit ſigillum approbare vr,
1 [illegible] eſt verum q vr approbare ea, q̃ non reprobauit, vt hic, & etiam reprobauit, vt hic. & [illegible] fraud. § 1. & [illegible] adeo &
2 per hoc approbat opi. Old. † Item no. hic arg. † q [illegible] ſigillat aliquas allegationes per alium factas, q vr approbaſſe. & ideo cauere ſibi dẽt ne ſine prouiſione, & examinatione ſigillet, ne poſſet reprehendi per hunc tex. ſecundum Oldr. Tertio no. hic [illegible] Pñs, Vel Eps confirmat vnam [illegible] de geſtis, vel ad [illegible] per ſuum Vicarium, [illegible] reprobare, & contra ſi vnã reprobat, vr cætera confirmare, quod est verum, ſi ad hũc actum proceſſum eſſet primo diſcuſſis, & examinatis: ſecus ſi leuato velo ſine examinatione proceſſit ſm Dyn. [illegible] eſt [illegible] no. Facit etiam ad quæſtionem, q ex pluribus exceptionibus [illegible], & [illegible] lans iudex pronunciat vnam non obſtare, q videtur [illegible] approbate. q non credo verum in hoc caſu, quia fruſtra vr pronunciaſſe alteram non obſtare, ſi videretur cæteras approbare. & ideo dico q cæteræ remanent in pendenti, & in ſuſpenſo tanquam indeterminatæ, & facit c. vt circa, de elect. lib. 6. † Vltimo no. quod ſu-

3 perueniens dignitas, vel priuilegium non confirmat retro minus ſolemniter geſta, niſi appareat per aliqua indicia de confirmatione, & facit ſup. eo. in [illegible] teſtamento. Bald.

A D D I T I O.

a Approbare. Vide Pau. de Caſt. in conſ. 330. & Lud. Rom. in conſ. 395.

L E X. XXII.

1 A verbis legati, vel ſtatuti, vel priuilegij recedere non debemus, nec poſſumus priuilegia extendere.

Quod Conſtitutum a verbis legati, vel ſtatuti, vel priuilegij recedere non debemus, nec poſſumus priuilegia extendere. h. d. [illegible] allegatur quotidie per aduocatos, [illegible] qui perbibent verba ſtatuti [illegible] ad caſum [illegible] porrigi. h. d. In tex. neque tribunos qui non [illegible] poſſint militibus; & ſic [illegible] habeant priuilegia militum, poſtea non, vt ſup. l. proxim. princ. Ric. No. hic quod quis poteſt eſſe [illegible] militum, & tamen ipſe non erit miles: [illegible] propter prudentiam, non pp pugnam, vel armorum potentiã eliguntur [illegible] gl. quam no. Ex hac et [illegible] puta doctores milites [illegible] ferendum. Et no. q per hanc l. dicit Bar. [illegible] prior hoſpitalis, qui eſt laicus & non eccleſiaſticus, non gaudet priuilegio hoſpitalis, nec ſic exemptus a muneribus communibus ſm Bar. de [illegible] Cato [illegible].

L E X. XXIII.

Miles. Filiusfam. ibi, et alibi voluntas hic intelligere [illegible] neceſſe, ſi aſſe [illegible] fecit teſtamentum. Bald.

L E X. XXV.

1 Priuilegium, quando eſt [illegible] concesſum, primo debet liquere de actu.
2 Teſtis licet dicat ſe aliquid audiuiſſe a teſtatore, ſi non dicit ſe rogatum, non præſumitur rogatus.
3 Rogitus eſt ſolemnitas extrinſeca, quæ non præſumitur.

Diuus. Si miles faciat teſtm extra [illegible] militiæ [illegible] let, niſi ſint duo teſtes rogati. Item verbum, relin-
1 quo, trahitur ad inſtõnem hæredis. h. d. Dyn. † No. quod qñ priuilegium alicui actui eſt conceſſum, primo debet liquere de actu, & per hoc eſt arg. ad multa, primo [illegible], q [illegible] publicum non poſſint opponi niſi quædã exceptiones. Modo quæritur an pot. opponi quod ſcribens non fuerit tabellio? & dicendum eſt q ſic, quia ſi non fuit tabellio, inſtrumentum [illegible] publicum, & ſic de eo non loquitur ſtatutum. Et eſt caſus in l. tribunos, ſ. eo. in ſi. & ſ. eo. l. Titi. & l. quod conſtitutum, & idem dico, ſi ſtatutum dicit q ſnia [illegible] mandet executioni, nõ obſtante quo-
1 libet defectu ordinis iudiciarij, quia primo debet conſtare de iuriſdictione. a & ita diſputando determinaui [illegible] Ma. & eſt gl. ord. in c. 1. de ſequeſtra. poſ. in cle. Tertio eſt arg. ad ſtatutum q villa teneat emendare damna de robaria. Nam debet conſtare de robaria, quod eſt fundamentum ad hoc, vt ſ. ad Sil. l. 1. § item illud, & [illegible] per Iac. de Are. Quarto eſt arg. ſtatutum ſtatuti dictat, q [illegible] magnatem ſufficiat fama. modo ponamus, q ſi contra magnatem eſt probata fama, tandem magnas probat contrariam famam, vtrum probatio eius det primã probationem? & vr q non, quia fama contra magnatem eſt priuilegiata, quæ habetur pro plena probatione, ergo non tollitur per ſimplicem famam. [illegible] verum, quia [illegible] famam [illegible] de prima fama non liquet. & ideo quod non apparet, non poteſt eſſe priuilegiũ,
2 vt hic, quod eſt no. [illegible] ita tenent [illegible] & aduocati. Secundo no. hic q vocare teſtes, & rogare eſt vnum, & idẽ. Tertio no. quod verbum, relinquo, trahitur ad inſtõnem quod dic, vt ſup. de hered. inſti. l. [illegible] verbis, cum ſimil. Quarto no. quod intereſt teſtoris, ne ſit a iudicio ſubiectam. † Quinto no. quod licet teſtis dicat ſe aliquid audiuiſſe a teſtatore, ſi non dicit ſe rogatum, non præſumitur rogatus, b nec facit probationem, vbi exigitur q teſtes ſint rogati. caſus eſt in l. ſi. & ubi [illegible] C. [illegible] & no. per Cyn. C. de teſtam. l. hac conſultiſſima. Sexto & vltimo no. in ver. cæterum, ibi, audiuiſſe, qualiter teſtes debẽt proprie teſtificari de teſtamento, quia debent dicere ſe audiuiſſe, non ſe vidiſſe, cum ille actus teſtandi proprie ſubijciatur auditui, non viſui. [illegible] ratio non debet redditio cauſæ per viſum, ſed debet reddi per auditum ſm
c Old. & Cyn. ad hoc facit, quod no. Iacob. de Are. C. de teſti. teſtium.

A D D I T I O N E S.

a De iure [illegible] quod habetur per Pau. de Caſt. in conſ. 217 quod comes Palatinus legitimans debet docere ſe eſſe priuilegio legitimandi.
b Rogatus. Adde Lud. Ro. in conſ. [illegible] qui per hunc tex. tenet q etiam in teſtamento ad pias cauſas teſtes debẽt eſſe rogati, & ita refert tenuiſſe Lap.
c Per auditum. Qualiter autem teſtes in teſtamento deponere debeant, & quo [illegible]

ſtium. In contra.facit quod no. Cy.de erro.aduo.l.2.de facto vi-
di pronunciari ſecundum dictum Old.quod eſt tenendum mẽ-
ti. In gl.ſuper verbo conſtare.ibi,legitimis probationibus. Adde
gl.in c.1.extra de in inte reſt.& l.ſi cõſtiterit C.finium regundo-
rum,& quod no in l.milites.C.eo.tit.de tit In gl.conuocatis.ibi,
rogari.per iſtam gl.& tex.habes quod eo ipſo quod notarius di-
cit,talibus teſtibus vocatis,quod præſumantur rogati. Idẽ tenet
gl.& l.nullum.ſup de repu l js,& inſt.de teſt §.1.quod non vide
1 tur verum, † quia rogare eſt ſolemnitas extrinſeca,quæ non præ
ſumitur.l.quæcunque.§.fi.ſup de pub de quo late per Bar.in l.hę
redes palam.§.pen.ſup.de ſta & in l.ſciendum inf.de verb oblig.
& dic quod de neceſſitate requiritur rogatio. gl eſt in l.milites,
in fi.ſuper verbo eo tempore C.eo.tit.

L E X XXVI.

1 *Qualitas adiuncta verbo, vel participio, debet intelligi ſecundum tempus verbi, vel participii.*

1 Titius. † Qualitas iuncta verbo, vel participio debet intel-
ligi ſm ipſ verbi,vel participij.h.d.ſm Bar.concor.
ſup.de noxa.in del.l.e.§.ſi extraneus.& idem dicit Iac.Butrig. Vel
ſic.qualitas quæ eſt cauſa alicuius effectus, debet ineſſe tunc tẽ-
poris,cum de illo effectu diſponit.h.d. Vel ſic.qualitas,quæ cer
to tẽpore requiritur,poſtea ſuperueniens non patrocinatur. h.d.
Facit iſte tex. ad quæſtionem, dicit ſtatutum q̃ dñs teneat pro
a delicto famuli. nam ſi tpe delicti nõ erat famulus, a licet poſtea
ſit effectus famulus,non tenet dñs;& hoc verum eſt,& caſus eſt
in §.ſi extraneus. Secundo facit, ſtatutum dicit quod Mitius pu-
niatur miles quam domicellus. modo quidam tempore delicti
erat domicellus,tandem poſt tempus delicti factus eſt miles.q̃ri
tur qualiter puniatur? & reſpondetur quod ac ſi eſſet domicel-
lus, quia inſpicitur tempus celebrati delicti, & ad iſtud tempus
debet referri conſideratio qualitatis perſonæ;caſus eſt inf.de pę-
nis.l.1.& dic,vt ibi,& dixi ſup.de exc.tu.idem Vlpianus.

A D D I T I O.

a Famulus Vide Pet.de Ancha.in conſ.399 vbi ponit, quo tempore debet quis eſſe familiaris Papæ in obtinendis beneficijs, & an ſufficiat quod Papa velit eum habere familiarem licet ignoret.

L E X XXVII.

1 *Ex delicto non debet quis conſequi præmium, ſed potius pœnam.*
2 *Teſtamentum infamis valet iure communi, ſed non iure priuilegiato.*
3 *Priuilegium conceſſum Peruſinis non pertinet ad bannitos, & condẽnatos.*
4 *Priuilegium appellatur præmium.*

1 Teſtamenta. † Ex delicto non debet quis conſequi pr-
mium,ſed potius pęnam h.d.Dyn. Vel
ſic.priuilegia conceduntur in præmium,& ideo ad odioſos.& de
merentes non pertinent.h.d.Facit de leg.2.l Lucius.§.Luc.Tit.
Damam,& ibi per Iac.de Arc.& inf.de ma.te.l.reſſõ centurio.In
tex.ibi,ſtatim deſinunt.i.ipſo iure abſq ſententia,qa dictio Mox
vel Statim præcedens verbum preſentis temporis intelligit ipſo
2 iure,vt i auth.de ince.nup.§.2.col.2.ſuper verbo Mox. † No.hic,
q̃ teſtm̃ infamis valet iure cõi,ſed non iure priuilegiato facit.l.
1.C.de ſe.nup.& eſt tex.in l.Claudius inf.de his qui.vt indi.& fa-
cit lex eius in fi.ſup.de teſt.Secundo no.arg.ſtatutum Florentiæ
dicit,quod omnes priores poſſint perpetuo portare cultellũ. mo
do quidam ex prioribus fuit caſſus,vel in ſyndicatu condemna-
tus,nunquid habeat priuilegium portandi gladium?dic q̃ non,
3 vt hic † Item facit ad aliam qõ. priuilegium conceſſum Peruſi-
nis quæritur an pertineat ad bannitos,& condemnatos?& dic q̃
a non vt hic,quia ſunt odioſi,a & ſuæ ciuitatis rebelles,& ſunt ho
ſtes ciuitatis ſuæ,vt l.amiſſione.§.qui deficiunt. ff.de c dimi.per
dit.n.exbannitus ea,quæ ſunt ciuitatis ſuæ,vt in l ex facto §.ex fa
4 cto.inf.ad Treb.& ibi per Iac.Butr.& Bar.† Vltimo no.quod pri
uilegium appellatur præmium,& ideo demeriti priuilegio ſunt
indigni,& facit ſupra depo.l.bona fides.

A D D I T I O.

a Odioſi Vnde vide eundẽ Bal.in l.nemo, in fi.C.de ſum.Trin.& fide Cath. vbi ponit quid de clerico expulſo a conſortio clericorum, an perdat clericorum priuilegia?& quid de electo de conſortio aduocatorum,an perdat eorum priuilegia?& quid de expulſo expulſione perpetua an habeat priuilegia ciuium?& dicit quid non.

L E X XXVIII.

Centurio. Si poſt ſecundum teſtm̃ miles dicit ſe redire
ad primum.ſecundum teſtm̃ cum omnibus
ſuis clauſulis,& capitulis eſt caſſum.h.d. Vel ſic.primum teſtm̃
in virtute confirmationis extremæ efficitur tertium,& præualet
ſecundo.h.d. Et eſt arg ad collationem beneficij. Papa primo mi
hi mandauit conferri quoddam beneficium. poſtea mandauit
conferri Titio,& reuocauit gratiam meam.tertio gratiam meã
confirmauit, quod virtute confirmationis ego tãquam primus,
& tertius ſecundo præferat.arg.huius l.

L E X XXIX.

1 *Ius tertii in reſcriptis, & priuilegiis ſemper videtur exceptum.*
2 *Comes ſacri palatii,qui habet poteſtatem legitimandi, in præiudicium legitimorum legitimare non poteſt.*
3 *Priuilegia omnia ſine diminutione iuris tertii interpretanda.*

Cum filiusfa. Priuilegiũ militi datũ dẽt extendi ad
diſpõnẽ bonorũ, no aũt cẽt extendi ad
diminutionẽ iuris alterius.h.d. Vel ſic,miles põt hæreditati,ppriæ,
1 nõ alienę præſ legẽ imponere.h.d.† Et eſt arg. q̃ in reſcriptis,&
priuilegijs ius tertij videatẽ exceptũ.& adde id q̃ no I l.in ſtan
dẽ,& in prin.ſ.eo.& ẽ.te vulg.ſub ex facto.C.de eman.lib l.nec
a auus.cũ ſi.† hic eſt arg. hæc lex q̃ comes ſacri palatij q̃ hẽt praẽ
legitimandi,in p̃iudiciũ liſ norũ lẽimare nõ põt.q̃ ius alienum
minuere nõ põt p̃textu priuilegij. niſi tenor priuilegij expreſſe
dictaret cõtriũ.& fa it ſup de adm tu l.impu filio centurio, & q̃
no in l.Gallus.§.& qd it tm̃ ſup.de li & poſth.C.de ſen.paſſ.in q.
teſtĩ.q.q̃uis,de relen ꝑus libr 6. † Item no.q̃ oĩa priuilegia ſunt
interpretanda ſine diminutione iuris tertij.facit ext.de reſcr.ca.
cum ordinem. Et facit ad quæſtionem quod non valeat ſtatutũ
q̃ a ſententia non poſſit appellari, eum redundet in damnũ ter-
tij.& eſt tex.in c.venientes,ext.de iure. In tex.ibi,in alterius præ-
iudicium.de quo per Bar.in l ſi inſ.de aqua pluuia arcen.

L E X XXX.

Si a milite. In teſtamento militis habet locum auctori
tas ſenatuſconſulti Trebelliani.& primo lo
quitur hic quod habet locum reſpectu fauoris.

§. Miles. Ratione liberi arbitrij non poteſt quis attentare
prohibita.h.d. Ex hoc no.q̃ lex prohibens a gene
rali arbitrio exceptuata videtur.& adde circa prædicta l.ex mili
tari.C. eod. nam per iſtas l.prohibetur,quod miles ſpurium ſibi
hæredem inſtituere poſſit cum libera teſtamenti factio ad ex-
preſſe prohibita non extendatur.

§. Edictum. In teſtamento militis habet locũ remiſ-
ſio prætoris h.d. No.ar. hic q̃ ſi relictum
ſit ad pias cauſas ſub conditione iureiurandi,remitti debet con-
ditio, ſicut in teſtamento milit. In his ergo quæ ſunt damnata
per legem,vel remiſſa,non patrocinatur arb.ple.

1 *Contratabularum, quæ datur emanc.patri, competit in aliis bonis, quam in caſtrenſibus.*

1 §. Patri. † Cõtratabu.q̃ datẽ emãcipatis ꝑperit in alijs bonis
q̃ in caſtrenſib. Et no.gl.hãc, q̃ dicit q̃ lẽima,q̃ datẽ
aſcendenti b.eſt tertia pars ſe aliter no.in auth.de trien & ſe.§.
1.ſ.q̃ eſt 4.pars. Solu quando aſcendens nititur rõne emancipa-
tionis.eſt tertia:ſecus,ſi nititur ſolo iure naturæ, puta qa eſt mr̃,
vel alius non hñs in p̃tãte ſm Bar.ſed ar.q̃ hodie ſit aucta lĩma
aſcendentium.ſup.de inoff teſtam nam,& ſi parentib.in prin &
ſic indiſtincte ſit tertia pars ſm Bar.ibidem Din.remittit ad no.
intl.q.mo.iuſpa. poſ ſol §.propterea.iſta ſunt no.etiam ad aliud.
nam decretalis dicit,q̃ filius detrahit duas quartas,vt in c. Ray.
& in c Ray extra,de teſtam.an ergo idem erit in matre,vel alijs
aſcendentibus,vt reperitur in liberis?prædicta ſunt in arg. quod
non,quia non reperitur l.cantum,& cogita.

L E X XXXII.

Si miles. Ius accreſcendi retro fingit, & actum conuale-
ſcere facit h.d. Factum ergo per eum,qui nõ ha
bebat plenum ius,conualeſcit, ſi ius plenum eidem ſuperuenit.
h.d. Et concord.ſup.ſi cer.pet.proin.

L E X XXXIII.

Si ſecundum. Ex teſtamento militis, ex quo hære-
ditas non aditur,non debentur legata
& eſt arg quod legata ad pias cauſas non debeantur hæreditate
a adita.a In tex ibi,hæredibus ſcilicet ſcript.

A D D I T I O.

Adita. Vide Lanf.in c. Raynaldus,de teſt.ante me 4.col.ibi tamen debẽt, vbi ponit qualiter tunc præſtari debeant,& qualiter ſi iuſſõ ſit vitiata, vel teſtamentum corruat,& vide Franc.Aret.in l.1.C.de ſacroſ.ecc.in 5 col. circa med ver.quartum priuilegium,& ibi Bal.in rep.ad fi.14 col.verſ.inſuper nona,& remiſſiones,quas etiam vltra prædicta ibi dedi in apoſt.

L E X XXXIV.

1 *Nepos, qui naſcitur auo mortuo, rumpit patris teſtamentum, quia agnaſcitur patri tanquam proximus, & tanquam ſuus.*
2 *Teſtamentum ruptum ex agnatione poſthumi, non conualeſcit ex nuda voluntate Pagani, ſed ex nuda voluntate militis.*
3 *Erronea præteritio officit teſtamento.*

Si filiusfa. Poſthumus rũpit teſtm̃ filij milit. niſi naſcatẽ
viuo auo, qa tunc nõ agnaſcitur patri ſuo,vn
de naſcendo non rumpit, ſed ſuperuiuendo rumpere põt. Item
non põt nepos rumpere teſtm̃ patris,& aui, quia non põt vtri-
1 que agnaſci.h.d.† No.hic quod nepos qui naſcitur auo mortuo
rumpit patris teſtm̃, quia agnaſcitur patri tanquam proximus,
& tanquã ſuus.Secundo no.q̃ ſi naſcitur viuo auo non rumpit
quia non agnaſcitur patri tanquam ſuus, cum non ſit in pote-
ſtate patris,ſed aui. Tertio no.quod nepos iſte non rumpit teſta
mentum aui,quia a patre præcedit. Quarto & vlti.not. quod
eſt impoſſibile,q̃ nepos ſimul rumpat teſtm̃ patris,& aui,ſicut
2 eſt impoſſibile quod ſit in vtriuſq; poteſtate.† Deinde no.quod
teſtamentum ex agnatione poſthumi, non conualeſcit ex nuda
voluntate Pagani,ſed ex nuda voluntate militis ſic.& illa nuda
voluntas non eſt teſtamentũ,ſed eſt perſeueratio in teſtamento.

5 Deinde † no. quod erronea præteritio officit teſtamento, quod ex certa ſcientia faceret teſtamentum valere, ſic J. eod. miles, & C. eo. ſicut certi, & l. fi. cum vel in vtero.

LEX XXXV.

Ius militis. Valent teſtamenta eorum, qui ſe ipſos impatientia doloris occidunt. h. d. Et tamen vadunt ad inferos ſecundum theologos.

§. Si militia. Facilius tollitur ius ſpeciale, quã commune ad hoc allegatur. Vel ſic, teſtamentum perfectum rumpit imperfectum, ſed non perfectum, niſi in milite militante. hoc dic e. la glo. ſuper verbo, quocunque modo ibi, priuilegium. idem in l. i. in fine in vlt. glo. §. ſi aduer. vend. & l. aſſiduis. C. qui po. in pign. hab. & per glo. in l. prius, C. ſi de momen. poſſeſſ.

LEX XXXVI.

Miles ſi te. Ibi, per dies varios. no. quod illud quod fit diuerſis diebus, videtur fieri pluries, & cũ interuallo temporis. hoc dicit. Et no. bene, & adde quod dixi ſupra eodem l. quærebatur.

LEX XXXVII.

1 *Miles in codicillis poteſt hæreditatem directam relinquere, & totam, & pro parte.*
2 *Inſultus qui fit iuxta domum, dicitur factus ad domum.*
3 *Dictio a, vel ab, denotat ſeparationem.*
4 *Quando alicui conceditur, quod poſſit libere teſtari, intelligitur etiam quod poſſit in codicillis hæreditatem relinquere.*

1 **Miles codicillis.** † Miles in codicillis põt hæreditatem directam relinquere, & totã, & pro parte. h. d. In tex. ad teſtm. ad. dicit gl. iuxta, & no. iſtã expoſitionem. & eſt argu. † quod inſultus dr factus ad domum, qui fit
2 iuxta domum, & intelligit iuxta fieri, qñ fit prope per duos pedes, vt ſup. de ver. vrb. præd. quidã Hiberus. & facit J. de fur. l. ſi ſtatuta. No. quod qui ſuccedit in parte hæreditatis, ſuccedit in parte onerum. Vlt. vide l. inſtõ tales ſupr. de cond. inſti. & de dictione ad,
a qualiter exponatur, & qualiter ponatur, a vide per Iac. de Are. in l. apud Labeonem § conuitium. inf. de iniurijs, & inf. de ſepul. viol. l. ſtatuas, de cond. inde. vide in l. i. §. in flumine. J. de fluminib. & dicas ẽt quod dictio ad denotat intrinſicitatem rõne eius, cui adijcitur, vel ratione ſubiectæ materiæ, vt l. 4. §. totiens. intra de dam. infe. & de hac dictione vide per Gul. de Cu. in l. meminiſſe. ſup. de off. pro. con. † dictio vero a, vel ab, b denotat ſeparatio-
3 nem, vt no. per gl. in l. ratio. ſup. de emp. & qñ accipiat dictio
b iuxta, vide in l. fi. ſup. finium regundorum. alibi Io. Andr. dicit quod iſtæ dictiones intelliguntur poſitæ arbitrio iudicis, vt ipſe no. in c. cũ nullus, de temp. or. & ve dic. da, vide gl. de conſec. diſt. v. nunquam, in gl. iuxta. & vide gl. in l. illud §. adhuc. C. de colla. & no.
4 quod † qñ pceſſit alicui quod poſſit libere teſtari, intelligitur etiam quod poſſit hæreditatem in codicillis relinquere, licet regulariter ɔ̃, vt inſti. de codicillis. §. codicillis, & in l. Scæuola. inf. ad Treb.

ADDITIONES

a Ponatur. Vide d. Pet. Phi. Cor. in conſi. 40. incip. circa hanc, in litera. n. in 3. parte, & Old. in conſi. 49.
b Ab. Vide Fel. in c. placuit, in 1. col. de præſcrip. & d. Alex. de Imo. in conſi. 42 in fi. 3. col. in 3. par. & Old. in præallegato conſi. 49 & de dictione a, vide Felyn. in c. ego enim, de iureiur. & Fran. Are. in l. ſi ex duobus in primo no. de duob. reis.

§. Miles caſtrenſium. Miles poteſt decedere cum duobus teſtamentis. & eatenus intelligitur primum mutare, quatenus ei derogat per ſecundum. facit, quod ſi ſtatutum inuenitur in aliqua parte correctum, ſtandum ſit ipſi ſtatuto in alia parte, in qua nihil inuenitur mutatum. facit ſup. eo. tribuimus. §. vlt.

1 *Præteritio poſthumi ignoranter facta officit teſtamento, & legatis, etiam a milite facto.*
2 *Teſtamentum licet ſit nullum, tamen inducit præſumptionem bonæ fidei, quod hæres præſumatur bona fide poſſediſſe, & adminiſtraſſe.*

§. Miles in ſupremis. Ignorantia dans cauſam teſtamento officit teſtõ,
1 & legata, & ſoluta conditiotur. † No. quod prætentio poſthumi ignoranter facta officit teſtõ, & legatis etiam a milite factis, & ideo dicit Bar. quod auth. ex cauſa, non habet locum hoc caſu in legatis quia illa auth. loquitur in legatis factis a ſciẽte ſe habere filium, non in relictis ab ignorãte ſe habere, vel habiturum filium. illa enim auth. conſeruat legata contra defectum præteritionis. i. ɔ̃ defectum huius ſolemnitatis, ſed non ɔ̃ defectum voluntatis. vñ autem hic deficere voluntas. vt aperte patet in litera, dum dicit ob improuiſum caſum. hac rõne, ſi ſciebat ſe habere vnum filium, & filius poſtea eſt ei natus, per auth. ex cauſa, debebunt legata pro parte primi, ſed non pro parte poſterioris, vt J. de inr. co. l. pen. de leg. 2. cũ pater. §. cũ æſtimaret, ſm Bar. pro quo fac. i gl. or. C. de poſthu. hæred. inſt. l. 1. & ibi Iac. But. inueni quod fuit opi. D. Ioſ. Dñs Signorolus, & alij de collegio Mediolanenſi conſiluerunt ɔ̃, quod legata debeantur per illam auth. pro quib. facit ſup. de hær. inſti. l. ſi. in ratione ſui, & de inoff. teſt. l. cum mater militem. non obſt. iſte §. quia loquitur ſm iura vetera, ſecundum quæ ſi nulla erat inſtitutio hæredis, legata erant ipſo iure nulla: ſecus de iure nouiſſimo ſecundum illos doct. & pro hoc ſunt vi. vel vii. gl. ord. quod auth. ex cauſa, habeat locum in prætentione poſthumi, quas allegat Cy. prima eſt in auth. ex cauſa ſecunda. C. de codi. in l. i. de ma. teſt. l. vxorem. quarta de capite bona. quinta de fideicom. l. i. l. generaliter. §. ex teſtamento. in hoc ergo puncto, quot ſunt capita, tot ſunt ſententiæ doctõ. pro Bar. facit ſup. de pac. tale pactum. §. ſi. in ratione ſui. Item C. de re. do. l. ſi vnquam. tamen iſta lex non facit, niſi quando hæreditas erit exhauſta per legata, vel exceſſiſſet teſtator dimidiam facultatẽ legando, ſecus ſi inf. dimidiam. Secundo nota. hic quod illud quod vnus ſoluit, alius repetit. ſic ſupra de condi. indebi. l. 2. & l. nec eſt
2 nouum. † Tertio no. quod licet teſtamentum ſit nullum, tamen inducit præſumptionẽ bonæ fidei, quod hæres præſumatur bona fide poſſediſſe, & adminiſtraſſe, quod no. Bald.

1 *Hæredis inſtitutio per ſimplicem pœnitentiam non tollitur.*
2 *Pœnitentia teſtatoris circa inſtitutionem hæredis nocet legatariis agentibus, ſed non poſſidentibus.*
3 *Ius excipiendi non metitur ex iure excipientis, ſed ex defectu iuris agentis.*
4 *Actor ſi non habet ius petendi, licet reus non habeat ius poſſidendi, tamen præualet reus.*

§. Veteranus. Solo ſeu nudo verbo non poteſt inſtitutio hæredis reuocari: legata tamen ope exceptionis intercidunt. ſed ſi legatarij poſſident, melior eſt conditio poſſidentis. In tex. ibi, volunt. non procedendo ad actum facti, ſed ad actum verbi vt plene notatur per Cyn. C. de te. noſtrã, & hic per Old. In tex. ibi, inſtitutiones. ſubiectas. In tex. ibi, placuit, non ſunt reuocata. In tex. ibi, in re paruidam in l. cum te. C. de cond. ob tur. cau. † No. quod per ſimplicem pœnitentiam
1 non tollitur hæredis inſtitutio: ratio; quia hæredis inſtitutio eſt teſtamentum, ſed ſimplex pœnitentia nõ eſt teſtamentum, ſed alia ſimplex, & innominata vltima voluntas, quæ teſtamentum reſcindere non poteſt. facit ſup. de cond. inſti. quidam in ſuo. §. ſi.
2 Secundo no. † quod pœnitentia teſtatoris circa inſtitutionem hæ-
3 redis nocet legatarijs agentibus, ſed non poſſidentibus. † Tertio no. quod ius excipiendi non metimur ex iure excipientis, ſed ex defectu iuris agentis. vt hic, & inf. de ſecun. tabu. l. qui ex liberis. §. teſtamento. non ob. l. loci corpus. §. competit, ſi ſer. vend. quia ibi ius agentis erat fundatum. & ideo tunc ius excipiendi meti-
4 mur ex perſona excipientis. † Quarto no. quod ſi actor non habet ius petendi, licet reus non habeat ius poſſidendi, tamen præualet reus ex illa regula, quod poſſeſſores ſunt potiores, & ex hoc apparet, quod contra doli exceptionem non datur replicatio doli, vt l. apud Celſum §. Marcellus. inf. de doli. excep.

§. Miles iure. Primum teſtamentum reuocatum per ſecundum non conualeſcit, licet ſecundum teſtamentum poſtea irritetur. h. d. Vel ſic, teſtamentum extinctum non reuiuiſcit in perpetuum h. d. Bal.

LEX XXXVIII.

1 *In teſtamento militis non habet locum ius accreſcendi.*

1 **Si duobus.** † In teſtõ militis non habet locũ ius accreſcendi. h. d. quod dic, vt l. 1. C. eo. In tex. ibi, libertum. no. libertum poſſe prouehi ad militiam. & ſic non in milite non attendi genus. Vltramontani dñt quod illud eſt verum in milite pedeſtri, non equeſtri. In tex. ibi, redire. no. verbum redeat eſ-
a ſe verbum directum. a Item no. quod ius accreſcendi interdum procedit expreſſa voluntate, quia teſtator militi accreſ.

ADDITIO.

a Directum. Quæ autem ſint verba directa, vide Lanfr. in l. Centurio, in 6. 2. col. in ver. ſecunda regula. & in princ. 1. col. verſ. iſtæ regulæ, cum ſex ſe.

LEX XXXIX.

1 *Effectus conditionis exiſtentis trahitur retro a die mortis teſtatoris tam in hæreditate quam in legatis.*

1 **Quod dicitur.** † Effectus conditionis exiſtentis trahitur retro a die mortis teſtatoris tã in hæreditate quam in legatis. illud eſt verum quo ad effectũ, vt nõ in l. is cui, quemad. ſer. amit. & per Dyn. in c. 1. in fi. de reſcri. lib. 6. ſecus quo ad acquiſitionem, vt inf. ad Sil. l. 1. §. ſecundum. & eſt hæc veritas de iſto puncto. In tex. ibi, obiiſſe. ad hoc, vt ſub ſtatuto valeat iure militari. Iſtud princ. eſt arg. ad quæſtionem. quidam fecit teſtamentum ſub conditione, poſtea facta eſt quædam lex, quæ diſponit de certo modo teſtandi, tertio loco extitit conditio, an valet teſtamentum? & videtur quod nõ inſpecto tempore exiſtentis conditionis. contrarium eſt verum, quia conditio retro fingit. vt hic. Et iſta lex facit ad quæſtionem quod in teſtamentis conditio exiſtens retro trahitur quod eſt verum in inſtitutionibus, vt hic, & l. fi. ſup. de vulg. & pupill. de quo dic, vt ibi: ſecus in legatis. l. 1. §. 1. inf. ad Sil. de quo per Dy. in c. 1. de reg. iur. lib. 6. contra quod vñ caſ. in l. pupillus. ſupra de cond. inſti.

1 *Conſilium redacens, debet prius interrogare, & ſingulariter perquirere, in quo ſtatu negotium ſe habeat.*

1 **§. Miles teſtamentũ.** † Priuilegia coniunguntur, & factum prætextu vnius priuilegij conſeruatur in eſſe per aliud priuilegiũ ſuperueniens, h. d.

h.d. In tex. ibi, in alis. militia puta, quia primo erat in militia pede
3 ſtri, poſtea cinctus fuit militia equeſtri. † In tex. quæſiui, no. quod qui reddit conſilium, debet prius interrogare, & ſingulariter perquirere, in quo ſtatu negocium ſe habeat. In tex. ibi, nec mouebat. ſ. ad dubitandum, quod non valeret teſtamentum. Dyn. In tex. ibi, muneri militiæ no. quod militia eſt munus, & non dignitas, de quo in l. 1. C. de equi. mil. li. 10. & adde l. munus §. fi. de verbor. ſignif. In tex. non loquor. quia tunc non eſſet dubium, quod valeret ex recenti voluntate. h.d. Et eſt arg. quod ſi poteſtas eſt
4 in officio reſirmatus, quod totum intelligatur † vnū officium: hoc tamen non eſt indiſtincte verum, & vide quod no. in c. is qui, de præben. lib. 6. in gl. ord. ſingulari. & ibi per Archid.

L E X   X L I.

1 *Teſtamentum per teſtatorem dictatum, licet prius decederet teſtator, quam notarius potuerit complere ſcripturam, valet, & tunc teſtamentum non probabitur per ſcripturam incompletam, ſed per teſtes.*
2 *Nobilis, qui habent cancellarios, & notarios ſuos, poſſunt eos rogare de eorum teſtamentis, quamuis ipſi ſint domeſtici, & familiares.*
3 *Imbreuiatura notarii non facit fidem, ſi ibi ſignum tabellionis non eſt.*

Lucius. Valet teſtm̄ per teſtatorem dictatum, licet prius decedat teſtator, quam notarius potuerit complere ſcripturam, & tunc teſtm̄ non probabitur per ſcripturam incompletam,
1 ſed per teſtes. h.d. † No. quod notarius erat de iure digeſtorum ad l. fi. ſup. ſi meſ. fal. mo. dix. Nec obſtat de leg. 3. fideicom. §. 1. & de teſta. l. ſi is qui. ſup. quia ibi teſtator non dictauerat, ſed dicebat, & ſic erat teſtamentum in fieri, non in facto eſſe quo ad officium teſtantis. ſed hic erat in facto eſſe quo ad officium teſtam.
a licet eſſet in fieri a quo ad officium tabellionis ſcribentis. † Et
2 no. in hac l. quod nobiles qui habent cancellarios, & notarios ſuos, poſſunt eos rogare de eorum teſtamentis, quamquam ipſi ſint eius domeſtici, & familiares, quod eſt no. dignum. Bald. No. hic expreſſum quod rogitus imperfectus non facit fidem, & quod illud quod nō poteſt probari per rogitum imperfectum,
3 poteſt probari per teſtes, qui interfuerunt. † Quærunt hic quidā,
b vtrum imbreuiatura notarij faciat fidem, ſi nō eſt ibi ſignum b tabellionis? & videtur quod ſic, vt no. de admin. tuto. l. chirographis. ad idem. C. de fide inſtr. l. illatæ. Sed contradicunt, vt in auth. de inſtru. ca. & fi. col. 6. §. oportet, & C. de app. l. nemo, ibi, ſignum conſuetum apponit. C. de aquæductu. l. decernimus, lib. 11. & quod no. inſti. de pu. iu. §. item lex, de leg. 3. l. fideicommiſ. §. 1. C. de fi inſtru. l. contractus, per Cy. inſti. de emp. & ven. §. in prin. & iſtud tenet Specu. in tit. de inſtr. edit. §. inſtrumentum, ver. item opponitur. §. oſten. ver. quid ſit imbreuiatura.

A D D I T I O N E S.

a In fieri. Adde d. Alex. de Imo. conſ. 75 in j. p.
b Signum. vide eundem Bal. in tit. de pa. Conſta. § die lunæ, ad fi. & per hoc dicunt quidam.

§. Idem reſpon. Magis præſumitur miles liberalis quam Paganus. h.d. tex. & gl. facias vnam manum magnam. idem reſpōdit. poſteriora facta per errorem non derogant prioribus. h.d. & no. hunc §.

L E X   X L I I.

1 *Ea, quæ recipiunt diuiſionem in ſubſtantia, recipiunt diuiſionem in tempore.*
2 *Argumentum de re ad tempus procedit.*

1 **Miles ita hæredem.** † Iſta quæ recipiunt diuiſionem in ſubſtantia, recipiūt
2 diuiſionem in tempore. h.d. Dyn. † Item de re ad tempus eſt probabile argm̄. Dy. Ex primo m̄lo iſtius le. quo cauetur, quod in milite eſt ſpeciale, quod poſ. vnū in vita, aliū poſt mortē hr̄dē inſtituere, apparet, quod ſecus eſt in Pagano. & iō ſi Paganus inſtituit vxorē in vita vxoris, & poſt mortē uxoris inſtituit hoſpitale, nō erit hoſpitale poſt mortem uxoris hr̄s directo, ſed per fideicōmiſſū: & ita diſputauit Mar. Syl. & ē hic caſus p ar. à ſpeciali, & ſic verba directa obliquātur, vt no. in l. verbis ciuilib. ſ. de vul. & pup. Scđo no. hic arg. quod ſi eſt datū arbitriū ptāti in q̄titate minuēda, & augēda, quod idē arbitriū vr̄ datū in tpe ita, quod vigore dicti arbitrij poſſit quē ponere ad cōfines, ſi ſibi vr̄ cum limitatione temporis.
1 *Miles turpem perſonam, de qua eſt ſiniſtra ſuſpitio, hæredem inſtituere non poteſt.*
2 *Maior honeſtas requiritur in milite, quam in Pagano, & idem in clerico.*

1 **§. Mulier.** † Miles turpē perſonam, de qua eſt ſiniſtra ſu
2 ſpitio, hæredem inſtituere non pōt. † Et no. quod maior honeſtas requiritur in milite q̄ in Pagano: & idē in cle
a rico. & an clericus poſſit aliquid relinquere concubinæ a de proprio p̄rimonio, Riz. Malum hāc q. diſputauit, de quo per Bar. in l. 2. uel 3. ſup. de concubi. & quid ſit concubina, probatur per ſuſpitiones, & præſumptiones, ut hic, & l. fi. de ac. & oblig.

A D D I T I O.

a Concubinæ. An & quando clericus poſſit concubinæ relinquere, vide Pe. de Anch. in conſ: 248.

1 *Priuilegio non gaudet, qui non eſt de numero.*

§. Si miles. Miles non poteſt relinquere à ſubſtituto exhæredati. h.d. Bal.

1 **Ex eo tempore:** † Ille qui non eſt de numero, non gaudet priuilegio. h.d. & eſt arg. quod notarij qui nō ſunt in matricula, nō pn̄t facere p̄ceptū guarentigiæ p formā ſtatuti & eſt verū, q̄a eentent q̄tū ad iura municipalia illius terræ loco priuatarū pſonarū & hēs de hoc gl. no. C. de of. ma. mi. l. 3. Vel ſic, ſola electio nō facit militē, ſed receptio, ut numerū. facit ad no. in ea. cū M. Ferrar. de cōſti. In gl. electio, in prin. vide quod plene no. Bar. in l. abſenti. ſ. de do. vbi ponit pene per duas col. qs ſit effectus electionis, & quē effectū inducat, & adde gl. in c. quanto. 63. diſt. In ea. gl. ibi, fallit in Papa, & Imperatore. inferiores aūt cōſequuntur p electionem ſolum quæ ſunt iuriſdictiōnis. ſed Papa & Imperator conſequuntur plenitudinē poteſtatis, ſm̄ Iac. de Are. ſed gl. tenet contrarium. & no. bene hāc gl. magiſtram, & vide quod no. in auth. de man. prin. §. facit.

L E X   X L I I I.

Filiusfa. Proximus cingi hr̄ pro cincto. h.d. Vel ſic, parata ſunt aliqd eſſe factū, vel in proximo faciendū.
a Di. vel ſic potētia propinqua actui reputatʼ pro actu a & iō licentiatus, q dēt ſtatim doctorari, dēt quodāmodo reputari pro doctore. iſtud nō eſt tn̄ verū, q̄a adhuc reqriē aliud examen, & alia examinatio, & iō nō ſufficit ptāti, q dēt ducere doctorē, quod ducat licentiatū, q̄a nō hēt inſignia doctoratus. Itē eſt hic argu. quod qui de proximo debet conſecrari, habeatur pro conſecrato. Bal.

A D D I T I O.

a Pro actu. Adde eundem in l. 1. in 5. col. verſ. quid filius. ſup. ſol. mat. vbi idē per hunc tex. & dic hoc verum, vbi agitur de fauore, non de pena, & odio.

L E X   X L V.

Reſcripta. Miles, & quicunq; alius, qui inter manus inimicorum moriuntʼ, ſine vlla ſolēnitate poſſunt teſtari, & ēt qui non ſunt milites. h.d. Iſta lex eſt in argum. ſm̄ Bar. prout ipſe eā allegat in l. cunctos populos. C. de ſum. tri. & fid. cath. in 3. q. quod forenſis pōt hic facere teſtm̄ ſm̄ conſuetudinem conditionis & ſtatuta illius ciuitatis pro quo alleg. Iac. de Are. caſum in l. ſi non ſpeciali. C. de teſtam. Bal.

De † acquirenda hæreditate. Rubrica.

In gl. Rubricæ immiſcere, & abſtinere. q̄ſique vnum ponitʼ pro altero. vt j. eo. cum bonis. In ſi dicas quod duo facit iſta glo. primo continuat rubricam ad præcedentia. ſecundo exponit quatuor vocabula. & dic quod quia vbi deliberatio finitʼ, ibi aditio vel repudiatio, vel immixtio vel abſtenſio incipit, ideo merito poſt materiam iuris deliberandi inſerit materiam hæreditatis adeundæ, vel repudiandæ, vel immiſcendæ, vel abſtinendæ. Vel ſic, quia deliberatio tenet quoddā medium, ideo poſtq̄ tractauit de medio, ponit de extremis, ad quæ per medium peruenitur, & ſunt duo extrema. ſ. poſitiuum, & priuatiuum, & ſic rubrica habet duas partes. In ead. gloſ. ibi. § in extraneis. pro hoc j. eod. l. cum bonis. Extra no. ſuper hac rubrica quod tria ſunt, quorum vnū non eſt alterum. ſ. quod hæreditas, & ius acquirendi, vel repudiandi hæreditatem, & ipſe actus acquirendi, vel repudiandi hæreditatem eſt ſucceſſio &c. vt j. de ver. ſign. nihil aliud. dicit tamē Bart. quod illa eſt ciuilis diffinitio. ſed de iure gen. non eſſet illa diffinitio omnino vera. ſed diffiniri deberet hæreditas hoc modo, eſt ſucceſſio in bonis, quæ defunctus habuit, & ideo ſm̄ canonicum ius, quod imitatur ius gentium, hæres non conficiens inuentarium non tenetʼ vltra vires hæreditarias, vt no. Hoſt. in ſumma, de teſtamentis, § pen. ver. ſed quid ſi bona. idem tenet Io. An. in vſurario filio, & hærede vſurarij non cōficiente inuen
a tarium, quod non teneatur vltra vires hæreditarias, a de vſuris c. q̄q̄. lib. 6. in nouella. idem tenent theologi ſm̄ Bart. aduerte ex hoc, quia ſequeretur quod ille qui nihil habet in bonis, non poſſit habere hæredem. quod tamē eſt falſum. & apparet in iſto exemplo. Teſtator nihil habens in bonis inſtituit filium. & quoſdā alios, & filio ſubſtituit per hæc verba, quiſquis mihi hæres erit, ſit hæres filio meo, mortuo teſtatore illi hæredes adeunt hæreditatem, deinde moritʼ filius in pupillari ætate habens bona materna. tunc quæro ſi ex ſub. ſuccedituʼ ei, ſm̄ verba Bar. videtʼ dicendū quod attento iure canonico, & diuino non ſuccederent, quia nō ſunt hr̄des illius, qui nihil habebat in bonis, quod falſum eſt, hoc eſt qđ dicit tex. alibi qd hr̄ditas non mālt ... immālt & ciuiliter intellecta iuris intellectum habet ſine vllo corpore, vt l. hr̄ditas, in prin. de pe. hære. bene tn̄ fateor, quod de iure canonico hæres non tenetʼ vltra vires hæredi. & iſtud eſt de benignitate canonica. ſed de rigore iuris, quia adeundo quaſi contrahit cum creditoribus hæreditarijs, vt in l. apud Iulianum, in fi. j. quibus ex cauſis in poſſ. ea. tenetur eis in ſoli dū, ſi non facit inuentariū, vt l. fin. C. de iure deli. & dixi. ſ. ſolut. matr. quæ dotis. præterea quod hoc

A D D I T I O.

a Hæreditarias. Vide eundē Bal. in l. fi. in prin. C. de iu. deli. in 6. q & ibi Ange. quos refert & ſequitur hic Ale. de Imo. in fi. 1. col. & adde late Arch. hic in 2. col. verſi. extra gl. & Pet. de Anch. in conſi. 402.

hoc ſit verũ,probat.l.j.& 2.J.e.nã nõ põt eſſe qs prõ par.ſolus hę-
res.ergo neceſſario oĩa iura ſequunt cũ actiua, & paſſiua in ſoli-
dũ:aĩs diuidens ius ſucceſſionis ſaltẽ quo ad ſucceſſionẽ paſſiuã
admittendus nõ eſt:qđ eſt impoſſibile. Sed quare ſecus in lega-
tis,q̃ non debet vltra vires hẽditarias iur ſſorum?rñdeo,rõ patet
ex vi diſfinitionis hæreditatis. hæreditas inquit tex.eſt ius ſucce-
dendi in vniuerſum ius,qđ deſunctus habuit.non ergo tenetur
ad legata hæres vltra vires hẽreditarias, q̃a nec actiue,nec paſſi-
ue deſuncti corrñdet huic oĩoni pluris, cum iſta obl̃o incipiat
ab hærede.& eſt iſta rõ ſubtilis. & hæc dicta ſunt de iſto verbo
hæreditas.ſequit de ſecundo.ſ.de iur. acquirendi, vel repudian-
di.de quo ſparſim videbimus in iſto titulo. de modo ẽt adeun-
di,vel repudiandi.iof.eo.pro hærede,& ibi ẽt videbimus de actũ
acquirendi,q ꝯſiſtit in duplici mõ verbali,& reali,expreſſo,& ta
cito,& vnus actus appellatur aditio:reliquus appellat geſtio pro
hærede. Et e conuerſo ꝯrius appellat repudiatio, vel abſtenſio.
reliquus appellatur geſtio pro non hærede, vt videbimus in pro
ſecutione materiæ,& iſtud ſufficit ſuper Rubrica.

LEX PRIMA.

a *Ius proprium,& ius accreſcendi in hæreditate non poteſt diuidi.*
2 *Actus agentium non operatur circa impoſſibile.*
3 *Fauorabilior eſt aditio hæreditatis quam repudiatio.*

Q Vi totam. Aditione partis hẽditatis totum,q
põt acquiri,acquirit, ſiue ſimul,ſi
ue diſcretis partib.hẽditas deferat.d.h.Bar.Vel ſic,a-
ditio partiũ trahit ad ſe totũ ſiue ex vnica inſtõne,ſi-
ue ex plurib.partib.diſcretis.h.d. Et hẽt iſta lex duas lectu.prima
lec.t eſt,q iſta loquat,qñ hẽditas p partes fuit delata plurib.ſi p
repudiationẽ deuentũ eſt ad vnũ,& hoc ſm gl.q̃ eſt hic,& po-
nit caſum p l.teſtõ.C.de impub.& al.ſub. Scđo qñ hẽditas per
partes fuit vni delata, vt in l.2.& iſta eſt prima lec.ſcđa lec,& me
lior eſt q prima pars loquat, qñ hẽditas tota fuit vni delata ſine
diſtõne partiũ.ſcđa qñ vni per diſtõnẽ partiũ:& iſta eſt ſcđa lec.
gl.in l.1. q̃ eſt verior, & magis applaudet literæ,ſm q̃ pone caſũ
in teſtõ.alieni eſt delata hæreditas in totũ. Quæro an poſſit pro
parte agnoſcere,pro parte nõ? rñdet iuriſc.q non.nõ n.põt eam
ſcindere,& partẽ duntaxat hr̃e,ſupple,ſed hẽbit totũ ſm gloſ.&
Dy.ſequit l.ſed & ſi quis.in qua forma ſic caſum. qđ ſi teſtõr ip
ſe ſcindit,& diuidit pro parte relinquendo eidẽ pro parte diſcre
ta virum poterit hæres vnã partem acceptare, aliam repudiare?
rñdetur q non.h.d. Barto. in tex.ibi,põt partim iure ſuo partim
3 iure accreſcendi . iſta eſt prima lex. ea qua no.t q quis propriũ,
& ius accreſcendi in hẽditatib.non ꝑt diuidi,vel dic acquirere ꝑt
q̃a ſolus fuit in ſolidũ inſtitutus in vnica ꝯceptione verborum.
ſed int.in l.ſeq.fuit ſolus inſtitutus in plurib.conceptionib.ver-
borum ſm Dyn. Ea hoc conclude q ius vñs, & directæ ſucceſ-
ſionis non põt diuidi ab hærede,nec a teſtõre: & ſic eſt caſus J.
l.proxima de q̃one no.per Dy.& Cy.ſup.de hęr.inſti.l.ſi quis hę
res inſtituatur, in pen. carta,vt ibi dixi. & ratio iſtarũ legum eſt,
q̃a teſtõr non ꝑt decedere pro parte teſtatus,& pro parte inteſta
tus, & ratio rõnis eſt, quia ſucceſſio eſt repræſentatio vnius ſub-
ſtantiæ pſonę deſuncti,q̃ non ꝑt ſcindi in oppoſita.q̃a exiſte vni
co ſubiecto tam repræſentãte q̃ repręſentato impoſſibile eſt ẽt,
q pro parte fiat repræſentatio,pro parte non ſm ſubtilitatem m
tis.iſta eſt vna lec.In ea.gl. In tex.ibi, non põt.ſ,quin ſit hæres io
totum. Dy.In gl.ibi,pone,&c.iſta eſt vna lect.In ea.gl.ibi,itẽ po-
a ne hæc vera.Dy.& An.de Pi.In ea.gl.ibi,alioquin,q̃a actus agen
tium non operatur circa impoſſibile.& facit de lega.1.tali ſcri-
ptura.In ea.gl.in fi.ibi,ea parte & quę ſit ratio dñę,dic vt ibi no.
& ratio eſt.q̃a hic per vnicum medium deuenitur ad totum ef-
fectũ.ibi p plura media,& diuerſa.In glo.idẽ &c.ibi,to hẽdẽ.t.in
plurib.hæredib.nã in vnico hærede idem eſt, qđ in ipſo legata-
rio ſm Dy.In ea gl.in fi.ibi.ſi duob.Extra quærunt doct.de iſta
quæſtione. Quidam tradidit mihi centum ex cauſa dõnis,vel ex
cauſa teſtõnis vſurarum. ego acceptaui quinquaginta, & quin-
quaginta reſtitui.poſtea pœnituit me q reddidi quinquaginta,&
volo illa quinquaginta repetere,quia dico q acceptando partẽ
videor acceptaſſe totum,quæritur quid iuris?iſta glo.eſt argu.q
poſſim.ꝯtrum determinat Bar.q̃a iſta donatio non erat perfecta
& ideo poterat diuidi,dũ erat in fieri,vt inf.de ver.obl.l.1.§.cum
adijcit.non ob.iſta gl.q̃a loquitur in legato,qđ erat diſpõ perfe-
cta ſm Bar.& eſt ſubtilis reſponſio, & no.Item facit ad aliã q̃õ-
nem.pone.quidam hẽbat debitorẽ in 20.lib.erat quidam iudex
in ciuitate,vel alio loco,qui non poterat cognoſcere,niſi vſque
ad 40.ſol.& cognoſcebat ſine gabella.erat quidam alius qui co
gnoſcebat abinde.ſup.& cum gabella. iſte creditor vult diuide-
re petitionem ſuam.Quæritur, an poſ. & vr̃ q ſic,q̃a qui põt pe-
a tere totum,põt petere partẽ,a vt inſti.de act.§.ſi minus,& de ea.
rei iu.l.ſi quis cũ totũ.In ꝯtrium vr̃ q non,quia inſpicitur origo,
vt ſup.de iur.om.iud.l.idem cum eodem. propterea iam vr̃ hoc
facere fraudem,& pro hoc facit l.iſta inducendo,q illud q non
poteſt diuidi eſſentialiter,non videtur poſſe diuidi quo ad exerci
tium.dicit Cy.q hanc q̃õnem vidit de facto. & pro prima par-
te facit ſup.de iuriſ.om.iud.l.pen.in fi.& ſup.comm.l.in commo
dato.§.duab.opin.Cy.n.eſt q reus opponat exceptionem, quod
actor non poſſit diuidere;& ita tenet Iac.de Rau Pet.tenet con-
trarium,& diſputat hanc quæſtionem.J.de verb.oblig. ſcire de
bemus ſecundum Cy.hic adde quod dixi in l.quidam æſtimaue
runt,ſi cer.pet.de conſuetudine Florentiæ ſeruatur opinio Pet.
In gl.1.concor.C.de iure delib quidam eulogio.In gl.1.nõ.ibi,re
ſpondeo.quia fauorabilior.Item propter ius accreſcendi. nã ius
accreſcendi habet locum poſitiue,non priuatiue ſecũdum Bar.
qui vere,& ſubtiliter loquitur,quia ius accreſcendi fit rei,& vbi
eſt priuatio,ibi nulla res eſt.habitus ergo habet ius accreſcendi,
3 non priuatio;& no.iſtum paſſum.t Item no.ea iſta gl.quod fauo
rabilior eſt aditio.& ideo ſuus poſt repudiationẽ adit,non econ
tra,vt ſup.de iure delibe.l.ſuus.quod tene menti.In ea.gl.nõ va-
let.l.dilatio,quia ſtatim fit hæres in ſolidum. Dy.& cõclude tres
caſus.nam interdum quis primo adit pro parte, poſtea ex inter
b uallo repudiat b pro parte, tunc non valet repudiatio. interdum
primo repudiat pro parte,poſtea adit pro alia parte;& idẽ, quia
ſemper aditio præualet. interdum ſimul , & ſemel adit & repu-
diat. tunc dicit Iaco.de Rau. quod neutrum tenet propter repu-
gnantiam,vt inſ.de reg.iur. vbi repugnantia. ſed de mente gl.eſt
quod præualet aditio tanquam fauorabilior; quod verum cre-
do,quia l.vbi repugnantia,loquitur,quando repugnantia præci
ſe excludit conſenſum.ſed hic non præciſe excludit,cum rema-
neat conſenſus in parte;& ſic teneo.

ADDITIONES.

a Partem.De qua q.vide plene per Imo.hic,& Franc.Aret.in l.ſi mihi & ti
bi,in princ.vbi etiam per eundem Bal.inſ. de leg.1.ſed limita,vt per Are.
hic in vlt.col.poſt med.in verſ.hæc tamen.
b Repudiat. Adde eundem Bal.in conſ.64.in 5.vol.

LEX II.

1 *Subſtitutus non admittitur, quamdiu prior hæres hæreditatem adire poteſt.*
2 *Subſtitutio vulgaris dato ius adeundi in perſonam principalis inſtituti du
rat ſpatio 30.annorum.*
3 *Filius hæres inſtitutus legitimam acceptare poteſt, & reliquum repudiare.*

1 Quamdiu. t Non admittitur ſubſtitutus, quãdiu prior
hæres hęreditatem adire poteſt.h.d. In tex.
a ibi,ſubſtitutus,ſ.vulgaris. No.notabilem regulam iſtius l.t Sed
quæro dato ſubſtituto vulgari,quanto tempore duret ius adeun
di in perſonam principalis inſtituti? reſpondet gloſ.quod durat
30.annos,quod eſt no.& adde quod no.de hære.inſti.l.ſi quis hę
res inſtituatur. ſup.Pla. dixit quod nõ durat niſi anno per l.cum
antiquioribus.ſed gloſſ. reſpondet quod illud eſt verum quoad
tranſmiſſionem,quod ius adeundi eſt annale. aduerte relata gl.
ad tex.& ad te aperte dicit gl. quod habens ſubſtitutum vulgarẽ
tranſmittit ius deliberandi; & ideo no.bene.In gl. vt in d.l.quã-
diu.inf ibi.l.fi.in prin.& dic,vt ibi no. In ea.gloſ.ibi.§. Titius.ſed
ibi prima inſtitutio non afferebat vtilitatem . & ideo eſt hęres
ex ſecunda,quia ex prima non poterat eſſe hęres,vt ibi no. And.
de Piſ.In ea.gl.ibi.l.ſi pater.ibi,eſt ſpeciale.& ratio ibi not.l.pro-
pter opinionem teſtam. And.de Piſ. In ea.gl.ibi l.qui liberis pa
trono. ibi eſt ſpeciale fauore patroni, vt poſſit acceptare legiti-
mam, & reliquum repudiare , quia erat nimis grauatus a liber-
to.& hoc ideo fit, ne ſit in poteſtate liberti excludere ius patro-
3 ni ſecundum And.de Piſ.t an idem in filio, vt poſ.acceptare legi
a timam,& repudiare reliquum?audiui Bar.dicentem quod ſic.a
nam multo fortius eſt ius filij quam patroni,vt inf.de Falcid.l.ſi
quis le.§.ſi arg.contra inf.ſi quid in frau.patr.l.fin.& inf.ſi quis a
pa.ſu.ma.l.non vſque quo.

ADDITIO.

a Quod ſic. Vide Pau.de Caſt.in conſ.257.

LEX IV.

Nolle. Eius eſt priuatio,cuius eſt poſitio, vel affirmatio.h.
d.Vel ſic vbi non aſſiſtit iuris potentia,voluntas eſt
inanis,& vacua.h.d.Facit quod notat in l.1. C.de pact.& de cap.
nec nos;&allegatur alio modo eius eſt priuatio, cuius eſt affir-
matio;& adde l.ſeruo inuito.§.ſi pupillus. inf.ad Treb.

LEX V.

1 *Hæreditas poteſt adiri nutu.*
2 *Notarius quomodo ſcribit aditionem factam per nutum.*
3 *Officium tabellionis non eſt iudicare,ſed perhibere facti teſtimonium.*
4 *Cæcus non poteſt eſſe teſtis niſi inter conſanguineos , quorum voces a-
gnoſcat.*

1 Nutum. t Hæreditas poteſt adiri nutu.h.d.In tex.ibi,etiã
ita natos.i. etiam a natiuita.vtroque, vitio con-
iuncto.In tex.ibi,conſtat. ergo ſi ille mutus & ſurdus de præca.
ſicta remanſit in poſſeſſione bonorum patris,intelligitur geſſiſ-
ſe pro hærede, quia licet lingua, & auditu careat, habet tamen
perſpicacem intellectum, vt iſto multis apparet . Quærit tamen
hic Bar.vtrum iſte indiget curatore? & dicit q non, ſi eſt capax
intel-

intellectus. ſi autem non eſt capax intellectus, indigeret curato-
re, allegat. inf. ad Treb. ſeruu inuito. §. ſi pupillo, & dicit quod il-
a le tex. eſt notabilis ad hoc, vt ibi per Iaco. de Are. † Quærit hic
Bartolus, aditione facta per nutum qualiter ſcribet notarius adi
tionem? rñdet quod ſi notarius per ſe intelligit nutum muti, ſe
cure poteſt ſcribere, qualiter talis mutus hæreditatem adiuit, vt
l. nutu, de leg. 3. nõ. n. habet neceſſe notarius ſcribere omnia ver-
ba, & omnes actus ꝯhentium. ſufficit. n. ſi ſcribat effectum iuris,
ſicut ſufficit ſi ſcribat, talis fideiuſſit pro tali, vt inf. de ver. ob. l. ſi ē
dum, licet ad illud multa verba requirantur. ſi vero per ſe nutū
non intelligit, adhibeat aliquos vicinos, vel conſanguineos, qui
eum intelligant, & ſcribat in inſtro, qualiter ipſe notarius certifi
catus per tales vicinos, ſeu conſanguineos tanquam per interpre
tes, vidit dictum talem facientem ſigna, & nutus, per quem hæ-
reditatem adire volebat, vt l. j in ſi. de verb. obl. ſecundum Bart.
Ego credo quod debeat diſtinguere modum, & qualitatem ip-
ſius nutus, puta dicendo quod annuit inclinando capite, ſtringen
3 do manum, vel ſimilia, ſicut idem Bar. dicit in teſte: † nam offi-
ciū tabel. non eſt iudicare, ſed perhibere facti teſtimonium, &
debet tabellio deſignare factum certum. non ob. quod Bart. di-
cit de ſtipulatione, quia ille eſt talis actus, in quo cadit iuris præſum
ptio. ſed hic non cadit iuris præſumptio. Quærit autem Bar. vtrū
mutus. quæſt hoc probabitur per teſtes? dicit ipſe quod hoc eſt ma-
gis dubiū, cum debeāt teſtes deponere de eo, quod ipſi viderūt,
non de effectu, quem ipſi iudicant, vt l. qui teſtō, in ſi. ſup. de teſt.
ſup. l. j. in prin. de his quæ in te. de. & l. teſti. rñdet ipſe quod ſi te-
ſtes ſunt conſanguinei, vel domeſtici, quod ſufficit q̄d deponant
ſimplr ſe vidiſſe talem mutū facientem ſigna, & actus, per quæ
ſignificabat ſe velle adire hæreditatē. tales enim perſonæ præſu-
muntur ſcire actus, & conſuetudines muti, vt ipſum intelligant, vt
l. Octauiani. vnde cogna & C. de in integ. re. mi. de tutela. ſi aūt
eſſent extranei, tunc deberēt nominatim deponere de ſignis hoc
modo. quæſt vidi talem mutum digito oſtendere domum, &
poſtea res hæreditarias, & poſtea reſtringere brachia ad ſe, pro-
pter quæ dicunt teſtes quod intelligebant ipſi illas res velle ad
ſe pertinere ſecūdum Bar. adde quod no. ſup. de pac. l. item quia,
& ibi glo. & iſta diſtinctio de extraneo, & conſanguineo hr per
4 gl. ordinariam in ſimili in auth. de hæredi. & Falc. §. † ſi vero. vbi
hr quæſtio de cæco, an poſſit eſſe teſtis, & ibi glo. reſpondet aut
vult teſtificari inter conſanguineos, quorum voces notas hz, &
valet inter extraneos autem non valet, vt ibidem no. In gl. quia.
ibi, declarata no. q̄d in aditione requirit̄ voluntas declarata ver-
bo, vel facto & ex hoc patet quod voluntas non declarata, ſed in
mente retenta non inducit aditionem hæreditatis, nec in foro cō
ſcientiæ tenetur talis ad aliquid tanquam hæres, quod eſt no. &
hoc no. de offi. procon. in l. j. per Cyn.

1 *Prodigi conſenſus eſt nullus, ſicut furioſi.*
2 *Solemnitas eadem, quæ requiritur in obligando, requiritur in adeundo hæreditatem.*
3 *Verbum contractus in ſtatutis, eſt proprie accipiendum pro vero contractu, non pro abuſiuo, & improprio.*

§ Eum cui lege. In gl. quia opus eſt miniſterio iu-
di. in interdicendo. & die, vt ſup. de
teſt. l. is cui bonis. In gl. in acquirendo, ſed certe acquiſitio iſta pe
1 riculoſa eſt, ſicut alienatio. dic ergo, quod nullus eſt conſenſus
prodigi, ſicut furioſi. quod verum eſt ſine conſenſu curatoris, vt
ibi. ſed cum conſenſu curatoris prodigus habet conſenſum effi
cacem, furioſus nullum, & ſic differt a furioſo ſecundum Cy. &
2 Iac. de Ra. † Et in iſto §. dicit Bar. quod eadem ſolemnitas, quæ re
quirit̄ in obligando, requirit in adeundo hæreditatem. & quod
ſi per formam ſtatuti mulier non pōt ſe obligare ſine præſentia
a propinquorum, hæreditatem ſibi delatam non poterit adire a ſi-
ne præſentia propinquorum. quod credo verum, quia per aditio
nem ꝯhit̄ vera oblō. vnde cum ſtatutum loquatur de oblōne
ſimpliciter, intelligi debet de omni obligatione, argumē. ſup. de
mi. ſeu. l. in frau e n. § ſi. ſecus ſi ſtatutum non loqueret̄ per ver
bum obligationis, ſed per verbum contractus v. g. dicit ſtatutū
ciuitatis Tuderti, quod mulier non poſſit ꝯhere, nec diſtrahere
ſine præſentia propinquorum, quia tunc credo quod poſſit hr̄di
tatem adire per ſe ſine præſentia propinquorum, nam illud ſta
tutum, quod exorbitat a iure communi, dz intelligi de vero ꝯ-
tractu & proprie ſumpto vocabulo, non de ꝯtu imaginato. ſeu de
quaſi ꝯtu, qui in adōne hæreditatis celebrat̄, vt l. apud Iulianū
qui ex cau. in poſ. ea in hoc tñ idem Bar. tentat dicere ꝯtrariū ſ.
quod etiam tunc requirat̄ pñtia propinquorum, quia nomen ꝯ-
tractus pro omni oblōne accipit̄ vt ſup. de iudi. l. omnem. ita tenet
ipſe. ſ. eo. l. more, quod nō credo verum. facit quod no. in auth.
ſacra puberum, & in corpore vnde ſumit̄, ſuper verbo ꝯtibus.
3 In ſtatutis conclude. quod verbum ꝯtus ſit accipiendum pro-
prie pro vero contractu, non pro abuſiuo. & improprio. vn-
de ſi ſtatutum dicit, q̄d de quolibet contractu ſoluatur gabella,
non ſoluetur tamen de aditione hæreditatis.

ADDITIO.

a Adire. Vide Ang. in conſ. vl.

LEX VI.

1 *Filiusfamilias non poteſt adire hæreditatem ſine iuſſu patris.*
2 *Hæreditatis aditio non poteſt per procuratorem fieri, nec facta ratificari.*
3 *Bonorum poſſeſſio decretalis poteſt eſſe in pendenti, & confirmatur per ratihabitionem.*
4 *Ratio, quare hæreditatis aditio per procuratorem fieri non poteſt.*

1 Qui in aliena. † Filiusfam. non poteſt adire hæredita-
tem ſine iuſſu patris; ſed bene poteſt
petere bonorum poſſeſſionem. & poſtea pater poteſt ratam ha
bere h. d. Din. Vel ſic, aditio non poteſt firmari per ratihabitio-
nem ſubſequentem, ſed bonorum poſſeſſionis agnitio, & de-
cretum poſſet per ratihabitionem confirmari h. d. no. vſque ad
ver. ſed ſi non adijcitur. In tex. ibi, citra voluntatem. i. non præce
dente iuſſu. Din. In tex. ibi, ſubiectus. nec ante obligatur pater,
quam ratum habuerit. And. de Pi. in tex. ibi, idem erit. i. vt aditio
facta non præcedente iuſſu non valeat. Din. & erat dubitatio,
quia videbatur filius in hæreditate materna acquirenda tanq̄ ſi
bi debita plus poſſe, quam in hæreditate extranei, ad quod ſ. e. fi
lius, in fi. ſed in idem eſt vtrobiq; de iure ffforum, vt hic patet:
quod eſt no. No. hic quod pater non obligatur inuitus hæredi
tariis oneribus per aditionem filij, ſed potius eſt aditio nulla. i 6
ob. l. etiam ſ. de pec. quia ibi loquitur de vero contractu: hic in
aditione hæreditatis: ſed hodie tenet iſta aditio. l. C. de bo. quæ
lib. l. cum non ſolum. & no. in l. 1. C. qui admit. ad bo. poſ. & ſ. e.
a ſi quis mihi bona §. iuſſum † Secundo no. quod hæreditatis adi-
tio non poteſt ratificari. cuius ratio eſt, quia quod a princip o
per procuratorem non poteſt explicari, ita ex poſtfacto ratifi-
cari non poteſt, cum ſint paria. ſed hæreditatis aditio non poteſt
per procuratorem fieri, vt ſ. eo. Paulus. ergo nec facta ratificari.
vel dic, quia ratio eſt, quia aditio eſt actus legitimus, qui non re-
3 cipit in ſui eſſe pendentiam, vt ſ. de reg. iur. actus legitimi. † Ter
tio no. quod decretum, ſiue decretalis bonorū poſſeſſio poteſt
eſſe in pendenti. & confirmatur per ratihabit. concor. C. qui ad-
mit. ad bon. poſ. l. 1. & ideo eſt vtile habere bonorum poſſeſſio-
nem, quia interdum non poteſt hæreditas adiri de iure ciuili,
puta patre abſente: tamen poteſt bonorum poſſeſſio peti, vt
4 hic. † Iuxta hoc quæro, quare hæreditatis aditio non poteſt fie-
a ri per procuratorem a & bono. poſſ. poteſt agnoſci per procura-
torem? dicit glo. in d. l. 1. q̄ ratio eſt, quia aditio eſt de iure ciuili,
& eſt actus ſolemnis. bon. poſſ., nō eſt actus ita ſolemnis, & ideo
poteſt agnoſci per proc. & poteſt ratificari agnita per geſtorem.
Item hæreditas aditur nuda voluntate. ideo non conſtituitur
procurator. iſta ſunt verba glo. ego dico, q̄ duplex eſt ratio, qua
re procurator non conſtituitur ad adeūdum. prima eſt, quia pro
curator conſtituitur ad quoddam exercitium. ſed cum volun-
tas conſentientis conſummat effectum, nihil remanet exerci-
tii, vel nudi miniſterij. vnde non eſt quid a procuratore expli-
cetur. ſecunda ratio eſt, quia ſi hæreditas poſſet adiri per procu-
ratorem, oporteret quod ius directum hæredis fundaretur in p-
curatore, & ſic hæres inſti. non eſſet hæres directo, ſed per obli-
quum, quod eſt impoſſibile. ſed in iuribus obliquis, ſeu vtilibus
non exorbitat hoc a ratione, quod acquiratur ius vtile, quia eſt
ſm nām actus, & ideo aliud eſt in adi. hære. ex vna parte, aliud
in bo. poſſ. & Treb. reſti. ex alia parte, vt ſ. ad Treb. ſeruo inuito.
quod autem iura quæ per mediam liberam perſonam, quærun
tur ſint vtilia, non directa, probat. l. 1. ſ. de inſti. Et ex prædictis
reprobatur dictum Iaco. de Ra. dicent. q̄ ſi conſtituitur procur.
ad adeundum de futuro, vel q̄ deliberet. & adeat ſi ſibi videt̄,
q̄ iſtud mandatum valet, ar. ſ. eo. ſi quis mihi bona, §. pater. ſed
hoc falſum eſt, quia ſi valeret aditio, ius directum hæredis obli-
quaretur per mediam liberam perſonam, non ob. §. pater, quia
ibi mandatarius erat in poteſtate, imo in ſe mandatarius non
erat miniſter, ſed erat ibi hæres principalis, & ideo non eſt mi-
rum, ſi ille iuſſus ſeu mandatum tenet. itē aditio hr̄ditatis eſt ꝯ-
cta animo, & ab eo non poteſt ſeparari, nec alteri committi.

ADDITIO.

a Procuratorem. Vide And. Sicu. in conſ. 48.

1 *Solemnitas præſumitur ex longa poſſeſſione.*
2 *Clericus, qui diu fuit in poſſeſſione, præſumitur ab Epiſcopo legitime inſtitutus, licet non poſſit probari de titulo.*
3 *Lex quando præſumit præſumptionem, præſumit eam interueniſſe a principio, quia eſt natura ſolemnitatis, vt a principio interuenire debeat.*
3 *Patientia quid operetur in caſu poſſeſſionis præſumenda.*

§. Sed & ſi. Ex temporis diuturnitate præſumunt̄ oīa ſo
lemniter acta h. d. ſm glo. & Din. & facit ad
conſuetudinem, q̄ præſumatur pro conſuetudine ſm Cyn. In
tex. ibi, admiſiſſe. i. agnouiſſe. i. cum ſolemnitate, quæ de iure
requiritur, quia præſumitur iuſſus interueniſſe, & aditionem eſ
ſe ſecutam ſcd̄m Din. † No. hic q̄ ex longa poſſeſſione præſu-
1 mitur ſolemnitas, & eſt ar. † q̄ clericus qui diu fuit in poſſeſſio-
2 ne, præſumatur ab Epiſcopo legitime inſtitutus, licet non poſ-
ſit probari de titulo. Item eſt ar. q̄ ille qui diu tenuit vt emphy-
teuta, præſumatur emphyteutarius. licet non poſſit oſtendere
emphyteuticum inſtrm, glo. tangit de hoc ſ. de vſu. cum de in

rem

rem verſo,&l.a; in fi.magnæ gl.C.de iure emph. Et per iſtum
tex.dicerem,quod ſi ſtatutum diceret,q mulier nõ poſſet ſe ob
ligare ſine præſentia propinquorum,& ipſa diu poſſedit hæredi
tatem,quod præſumit̃ ſolemniter adiuiſſe. Item no.quod non
omnis poſſeſſio inducit præſumptionem,ſed exigit̃ quod ſit lõ-
ga poſſeſſio,& loquor de præſumptione reſpectu ſolemnitatis,
& alia vero præſump. no.in l.pe.de con.inih. ſup.& eſt no.quod
iſta præſumptio fingit retro.non.n.operat̃ in fi.temporis.ſed ope
rat̃ a prin.temporis,& hoc ſubtiliter declarat doc.in l.i.C.qui ad
3 mit.ad bo.ſuſtinendo gl.† concluſio eſt q quando lex præſumit
ſolemnitatem, præſumit eam interueniſſe a princ.quia iſta eſt
natura ſolemnitatis vt a prin.interuenire debeat,vt l obligari.§.
pe.de auth.tu. Extra dicit Bar.quod per iſtum §.ipſe ſaluat gl. ꝯ
Mod.nam gl dicit quod l.cum de in rem verſo, de vſu. hꝫ locũ
in patientia,ſicut in præſtatione.Mod dicunt ꝯ vt C. de rei ven.
l.ſi quis diuturno.dicit Bar.quod gl. dicit verum per iſtum tex.
& per l.ſi filius. C. de pe.hær.& quod no.in l.pe.C.communi,di
ui. Ego dico in præſtatione idem,quod dicunt omnes.& adde
in hoc quod no. Inno.de electione c. querelam ſed in patientia
diſtinguo aut patientia iungit̃ actui,qui perficit̃ ſola patientia,&
tunc dico quod patientia ſufficit,vt ſupr. pro ſocio.naqui.& ita
poteſt intelligi glo.in l.pe.C co.di.nam habentes rem commu-
nem tacite diuidere poſſunt quando vnuſquiſque patit̃ aliũ pro
diuiſo poſſidere.aut patientia iungitur actui,qui non poteſt per
fici nuda patientia,ſed requirit aliam ſolemnitatem,tunc ſubdi
ſtinguo,aut præcedit ius vel cauſa,& tunc illa patientia operat̃,
vt hic.& in his quæ requirunt ſolemnitatem,requiritur patien
tia longa ad ſolemnitatem præſumendam.ſed in his quæ non re
quirunt ſolemnitatem,non requiritur longa patientia,vt ſup. ſi
ſerui.ven.ſi a te.& C.de ac.po.l.2. Interdum autem non præce-
dit cauſa,tunc ex ſola patientia nihil vlterius præſumitur nec ti
tulus,nec obligatio,vt d.l.ſi quis emp.† & concludo quod ea pa
4 tientia quandoque præſumit̃ ſolemnitas,quandoque præſumit̃
tradõ.ꝯtus autem,vel promiſſio non præſumit̃ ex ea. & ſic nõ
præſumit̃ obligatio, ſed executio obligationis præcedentis, vt
patet ex prædictis. Patet ergo quod quędã ſunt quæ nuda patiẽ
tia perfici poſſunt, quædam ſunt quæ non poſſunt perfici nuda
patientia. & in illis aut patientia ordinat̃ ab aliqua præcedenti
cauſa:aut non ordinatur.& ſi ordinatur,aut loquimur de patien
tia quantum ad præſumptionem ſolemnitatis, aut quantum ad
præſumptionem executionis cauſæ præcedentis,vt ex prædictis
apparet.Item l.præallegata ſi quis emptionis, loquitur quando
patientia non eſt iuncta alicui actui ſignificanti conſenſum,ſed
eſt iuncta alteri actui indicanti conſenſum, vt quando dominus
recipit cenſum tanquam ab emphyteuta,tunc loquitur glo. qđ
eſt in l.cum de in rem verſo & probatur in l. litibus,C. de agric.
& cenſ.lib.11.

2 *Factum a dubitante reputatur factum a ſciente.*

§.†Si is. Qui iuſſu alterius adijt, præſumit̃ ſolum iubenti
velle quærere,ſi iuſſum credit valere:ſecus,ſi ſciat
inualidum,vel ſine iuſſu adijt.h.d.Bar.Vel ſic,non valet aditio,
ſi is qui adijcit. putat ſe adire ex neceſſitate,& in hoc errat. ſe-
cus ſi non errat,vel dubitat.h d. Et ſic non valet factum ab er-
rante,vt in primo caſu.ſed ſi fiat a ſciente,vel ſcire debente,vt in
2 ſecundo,vel ſi fiat a dubitante;vt in tertio.h d. † Et ſic no.qđ fa
ctum a dubitante reputatur factum a ſciẽte,quod eſt no.dignũ.
non ob.l.vlt.C.de con.indeb.quia hic loquimur, vbi cauſa vera
non ſubſiſtebat. In tex.ibi,deceſſerit ſ.pater poſt iuſſum,& ante
adõnem. Dyn. In tex.ibi,adierit ſ.filius. In tex.ibi,obliget. quam
cunque opinionem habuerit. nam eſto quod habuerit opinio-
nem temerariam,quod iuſſus aſtringeret,cum fatua opinio non
excuſat,nec legitimum actum infringit.

1 *Illud quod fit a dubitante, valet omnimodo, quo melius poteſt, niſi certa ſcientia ſit de ſubſtantia.*

2 *Voluntas,& põs vbi inuicem contrariantur ſibi,non valet quod agitur.*

1 §.Nam eum. † Illud quod fit a dubitante,valet om-
nimodo,quo melius põt.h.d. Et iſtud
eſt verum,niſi vbi certa ſcientia eſt de ſubſtantia,vt l.j de reg.iu.
l.qui cum omnia.& facit ſup.de teſt.mi.l.qui iure militari. & quia
iſte §. videtur contradicere ſibi ipſi: tamen non contra licit in
aliquo,ideo colligendo glo. & ex ea concludendo dic quod aut
iſte adiuit eo animo,vt alij quæreret,& tunc non valet aditio, vt
in primo reſponſo.aut eo animo, vt ſibi quæreret, & tunc valet
aditio,cum in rei veritate ſit ſui iuris,vt inf. de condi. & demon.
multum intereſt.aut dubitat̃ de animo,& tunc aut præcedit iuſ-
ſus,& viuit iubens,& præſumit̃ quod velit acquirere alteri,vt in
primo reſponſo huius § aut non viuit iubens,& præſumit̃ quod
velit acquirere ſibi,vt in ver. quamquam aut non præcedit iuſ-
ſus,& ſic adiuit propria arbitrij libertate; & tunc præſumit̃,qđ
velit acquirere ſibi: & tunc ſibi acquirit ex quo poteſt,vt in ter
tio reſpõſo huius §.& per hoc omnia ſunt clara. & ad quod hic
2 dicit̃,adde quod legit̃ in l.liber homo,de hęred.inſt.ſup † Et no.
ex primo reſponſo huius §.quod vbi voluntas, & poteſtas inui-
cem ꝯtriantur ſibi,non valet quod agitur,vt C.ſi quis alteri, vel
ſibi.l.multũ intereſt,& extra.c.cum ſuper,de offic.deleg. In glo.
tria dicit.ibi,viuo,vel mortuo. Imò verè mortuo, quia nullius
iuſſu adijt.Din.vel ſalua gl.in parte putatiuo. In ead.gl.ibi,con-
cubina.no. q opinio filij qui opinatur ſe legitimum, cum non
ſit,nihil facit ad eſſentiam legitimationis,nec ſucceſſionem.In
gl e.vel melius,facit d. l. qui iure militari, de mi.te.per quam.l.
probatur hoc dictum gl.& adde ibi gl.illam.

1 *Hæres talis habetur qualis eſt is,per quem hæres efficitur.*

2 *Nepos interdum eſt ſuus,& neceſſarius hæres,licet pater eum præcedat.*

3 *Hæres voluntarius adoptatus a filio exhæredato, non facit eum neceſſarium hæredem.*

1 §.Interdum. † Talis hæres habetur, qualis eſt is, per
quem hæres efficitur, & qui non eſt ne-
ceſſarius hæres,non poteſt alium facere neceſſarium.h.d.Et ſic
non facit militem,qui non eſt miles, & nõ facit doctorem, qui
non eſt doctor,vt C de hæreti.l.2.& ibi per Cyn. In tex. ibi. adi-
tione.& conſequenter ſine iuſſu præcedente aditionem. Di In
2 tex.ſed ſi quis,ſcilicet extraneus. Din.† Not.mirabilem caſum
q nepos eſt ſuus,& neceſſarius hrs, licet pater eum præcedat.&
eſt ratio, quia pater habetur pro mortuo. nam exhæredatus ꝓ
mortuo reputatur & no.quod iſte §. videtur reprobare ſenten-
tiam illorum, qui dicunt q ille qui eſt in poteſtate, non tamen
proximior tempore mortis,non eſt hæres neceſſarius, ſed ano-
malus ſecundum Cyn. Item no.q iſtud habet locum in nepo-
te inſtituto:ſecus in præterito, quia officit ei pater,ne nullum di
cat,vt l. Gal §.in omnibus.† Quærit gloſſ. circa iſtud reſpon-
ſum,vtrum nepos ille hodie acquireret filio pro pleno iure? &
videtur q ſic tanquam profectitium.gl. dicit contra, & eſt not.
quia quod ab auo procedit, non dicitur profectitium reſpectu
patris.ſed aduentitium,quod tene menti. Secundo quæro,vtrũ
iſte filius,qui fit hæres per nepotem,ſit hæres quo ad omnia? &
dic,quod eſt hæres quoad commodum, ſed non quo ad titulũ
3 proprium,vt infr.de leg.j.cum filio,ſecundum Di.& Ra.† Ter-
tio no.quod voluntarius hæres adoptatus a filio exhæredato nõ
facit eum neceſſarium hæredem, quia quotiens per aliquod ꝑ-
uenitur ad aliud,oportet quod vtrunque participat in eadẽ qua
litate,quod poteſt multum allegari.

1 *Proteſtatio præcedens,aditioni contraria, actum aditionis reddit inutilem.*

2 *Verba magnatum inferunt iuſtum metum.*

3 *Lis pro conteſtata an habeatur, quando reſpondens proteſtatur, quod non reſpondet animo conteſtandi litem.*

4 *Proteſtatio clandeſtina nihil operatur in contractibus.*

1 §.Celſus. † Proteſtatio præcedens aditioni contraria a-
2 ctum aditionis reddit inutilẽ.h.d.Din.† in tex.
ibi,verborum.verba magnatum inferunt iuſtum metum In gl.
vt quia ibi,licet adiret ſuperficialiter,non ſubſtantialiter. In fin.
eiuſdem gl. Et per hanc gl.iuſt.cum tex.videtur decidi quęſtio,q̃
3 fit C.de li.cõ.l.vnica.ſ.an † habetur lis pro conteſtata,quando re
ſpondens fecit proteſtationem, quod non reſpondet animo cõ-
a teſtandi litem. a& vr̃ hic caſus q non ſecundum Din. ſed certo
iſte tex. vr̃ loqui in actu voluntario. quia iudicium redditur in
inuitũ,& ideo quæſtio ſtat in hoc,an quia cogatur præciſe litem
conteſtari.nam ſi cogitur præciſe proteſtatio non releuat.ſi aũt
non põt præciſe cogi,tunc proteſtatio releuat. iſte paſſus tangit̃
in l.vnica,de li.cont per Cy.& vide qđ no.in l. 1. de ven. inſp.per
Iac.de Are. Item ꝑ hunc §.Din.conſuluit in cã tali.Quidam ha-
bebat̃ quaſdã poſſeſſiones iuxta quendam potentẽ. iſte potens
volebat emere eas.Iſte nolebat vendere.verum eſt, q timebat
potentiã ipſius,& iõ volebat vendere taliter,q venditio non te
neret,quin poſſit reſcindi. Din.conſuluit, vt clã coram quibuſ-
dam proteſtet̃,q licet vendat, timore coactus hoc facit: iñ pro
nihilo vult haberi venditionem.& hoc per iſtũ tex.cũ glo.iſtud
conſiliũ Din.intelligit Cyn.ſi ſtatim vendebat.& iſtũ §.ẽt intel
ligit,ſi ſtatim adeat:ſecus ſi ex interuallo poſt proteſtationẽ, vt
ſ.loca.l.cũ in plures.§ locator horrei. Audiui Bart. reprehenden
tẽ Din.quia dicit ipſe,q aliud eſt in aditione hæreditatis, aliud
in ꝯtu.nam aditio hæreditatis dependet ab aĩo ſolius adeuntis,
4 ſed ꝯtus dependet ab aĩo vtriuſque. † & iõ clandeſtina prote-
ſtatio nihil operat̃ in ꝯtib.& allegabat l ſi repetendi.C.de cõ.
ob ca.aſt eſſet apta via multis malitijs hoĩum,& reſcinderent cõ
tractus.qui eſſent bona fide facti,quod eſt abſurdũ ſm Bar. Ego
dico,q aut proteſtatio hẽt fundamentum iuſti timoris, & ꝓce-
debant indicia timoris,& tunc hẽt locũ,qđ dicit Din. ar.de no.
op.nunc.l.de pupillo §.ſi quis ipſi ꝓtori.& intelligo verum hoc,
ſiue in continenti, ſiue ex interuallo. dummõ inſtet idẽ metus.
facit ad hoc, qđ no. C. qđ me.cã.l.i.2. Aut non præcedunt indi-
cia timoris, tunc iſta clandeſtina proteſtatio nihil valet,& ita in
b telligo dictum Bartol. b Siue fiat in continenti, ſiue ex inter-
uallo.& ad hoc facit dictus §. locator horrei. facit etiam extra,
de

ADDITIONES.

a Litem. Vide do. Alex. de Imo.in conſ.75. in 4. parte & quid importet talis proteſtatio,vide per eum in conſ 42.in 4.col.in 5 parte.

b Bar. Quem ſequitur etiam Aug.in conſ.218.

de conſti.e.cum M. Ferrarien. & quod no. C. de pa. l. pacta nouiſſima, & l. ſi fideiuſſor, in prin. qui. ſa. co. & q̄ ſi ibi per Iac. But.

L E X VII.

1 *Aditio facta per filium iuſſu patris vulgarem ſubſtitutum excludit.*

1 **Si quis.** † Aditio facta per filium iuſſu patris vulgarē ſubſtitutum excludit h. d. prin. In glo. alterius ibi, alioquin diſtingue. nota bonam gloſſ. quæ æquiparat filiumfam. & ſeruum. & de ſeruo habes ſupr. de hære. inſtit. ſi pater, & ibi tenet Iac. de Ra. quod non eſt idem. Pet. tenet quod eſt idem. Cy. Ego dico ꝙ iure veteri eſt idē, ſed iure nouo non eſt idem, quia filiusfam. acquirit ſibi proprietatem, ſicut pater. & ideo error circa patriam poteſtatem non variat effectum quantum ad acquiſitionem niſi in vſufructu, vt plene no. infr. e. l. is qui hæres. §. filius. In glo. licet. ibi, non filius. hoc verum in effectu. ſed conſiderato principio, in quo fundatur nomen hæredis, ipſe filius eſt hæres, vt ſ. de leg. in l. cum filio, & de vulg. ſub. qui liberis §. hæc verba. In tex. ibi, familias alterius patris.

§. Si filius Suus tranſmittit ius immiſcendi & abſtinendi, h. d. & facit. ſ. eod. e. qui ſe, & quod not. C. vnde li. qui ſe patris. Not. beneficia ſiue in acquirendo, ſiue in omittendo ad hæredes transferri. Bal.

§. In omni ſucceſ. Hæres hæredis eſt neceſſarius hæres primi teſtatoris, cū inuenit bona vnita. h. d. Concor. ſupr. de vulg. ſub. l. ſed & ſi plures. §. filio. In tex. ibi, videtur. hæc dictio non notat proprietatem hic, ſed iuris intellectum, ſicut & alibi viſus ponitur pro intellectu: & hoc patet in l. 2. & 3. ſup. de pe. hæred. Nota, quod hæres hæredis per neceſſariam conſequentiam eſt hæres præambuli teſtatoris. de hac materia plene no. per me in l. Gall.

L E X VIII.

1 *Pupillus abſque auctoritate tutoris nō obligatur ex ſuo facto, ſed bene obligatur ex diſpoſitione legali.*

2 *Hæreditatis obuentio obligat hæredem æri alieno, etiam ſi hæreditas non ſit ſoluendo.*

1 **More noſtræ.** † Pupillaris abſque auth. tuto. nō obligatur ex ſuo facto, ſed bene obligatur ex diſpoſitione legali. h. d. iſte caſus facit ad no. ſup. de pac. item quia, & l. 1. ſ. de re. cred. In tex. ibi, quaſi neceſſariæ. q. d. ſi pup. eſſet ſuus neceſſarius, tunc diſpoſitio le. facit eum hæredem ipſo iure, ideo non eſt opus miniſterio auctoritatis tutorum. intellige tamen quod eſt hæres cum beneficio abſtinendi, quia beneficium operatur. vt interim non conueniatur antequam ſe immiſceat, vt no. ſup. ſol. ma. ſi cum dotem. §. ſed ſi filius. In gl. quæ eſt ſuper verbo extiterit. vbi dicit gl. quod actor probauit eum hæredem ſecundum Dyn. cuius rō eſt, quia illud beneficium donare præſumitur, niſi per immixtionem ſubſidium probetur. in contrarium facit inf. eo. neceſſarius, & l. a ſe cond. ſine. ſup. In contrarium facit ratio, quia ille qui habet beneficium, debet illud allegare. ergo ſuus conuentus debet hoc allegare. ſed reſpondeo quod iſtud beneficium in corpore iuris clauſum eſt. & ideo ipſo iure competit, vel. quæ ſub conditione, §. ſi. de con. inſt. & pro iſta declaratur l. j. C. ſi vt ſe ab hæred. abſt. licet probatio iuris, & de iure ſcripto non ſit ab aliquo exigenda, quia iura per ſe patēt, vt no. infr. de au. & argen. leg. l. ornamentorum. & per hoc videtur quod creditor non habeat probare. tamen ad hoc reſpondētur quod ſuus eſt quantum ad nomen: ſed non ut teneatur creditoribus pp beneficium abſtinendi, vt inf. de leg. j. nam nec emancipatus, & ſic ſoluitur contrarium. & facit de interrog. act. l. ſi filius, el primo. Item illa verba, quæ ſepe apponuntur, non obſtante aliquo priuilegio, &c. debent intelligi de priuilegio in corpore iuris non incluſo: alias ſecus, ut in auth. qua in prouincia, C. vbi de crim. agi op. & eſt gl. in l. hæres abſens, ſup. de iudi. † Nota

2 hac l. quod plusquā manifeſtum eſt quod hǣditas ſ. hæreditatis obuentio obligat hæredem æri alieno, etiam ſi non ſit ſoluendo hæreditas. quod aūt ſit pluſq̄ manifeſtum, iſtud apparet ex eo, qd dicimus quod quædam hǣditas eſt lucroſa, quædam damnoſa. & non eſt damnoſa niſi pp ęs alienum, vt ſup. man. ſi hǣditatem. Item quia ſi hęres non tenet in ſolidum, teſtator haberet pro parte hęredem, ſ. vſque ad uires hęreditatis, & pro alia parte obligationum non haberet hęredem. quod eſt impoſſibile. & ideo canoniſtæ qui dicunt. quod hęres non tenet niſi uſque ad uires hęreditarias, non intelliguntur quantum ad ſubſtantiā, & nullitatem obligationum, ſed quantum ad eius executionem: & idem dico in inuentario. quod inuentarium operatur reſpectu executionis; non autem operatur ipſo iure diuiſionem obligationis hęreditariæ, ut pars remaneat in iure, quia hoc eſt impoſſibile. Concluſio eſt quod idem operatur benigna æquitas iuris canonici, quod operatur confeſſio inuentarij de iure ciuili, ut no. in c. quamquam, de uſuris, li. 6. in nouella. & adde quod dixi ſup. eo. in rubr. Vltimo no. hic quod quid poteſt eſſe plus quam manifeſtum.

§. Impubes. Filius maior infante hæreditatem iuſſu patris adire poteſt. h. d. No. hic quod pupillus non habet plenum conſilium. concor. ſ. l. proxi. & l. ulti. C. de teſtam. mili. & in l. 1. C. de fal. moneta. An autem pupillus obl. pecut. conſenſu patris, & quatenus, vide plene per tex. glo. & Bar. in l. ii. §. pupillus, ſ. de verb. ligo.

L E X IX.

Pupillus. Pupill. maior infante cum auctoritate tutoris poteſt hæreditatem adire. h. d. In tex. ibi, vt cauſam, ſcilicet teſtati, vel inteſtati. In tex. ibi, ſcire. no. ꝙ dicitur neſcire ille, qui non cognoſcit rem per cauſam, vnde dicit Ariſto. ſcire eſt rem per cauſas cognoſcere, & vnumquodque ſcire arbitramur, cum eius cauſas cognoſcimus. In gl. vt ſ. ibi l. tutor. & ideo datur tutor Atilianus, vt in l. ſ. de Atti. tu. in prin.

L E X X.

Si ex aſſe. Qui partem indiuidui facit, totum feciſſe videtur. h. d. & adde quod dixi ſup. eo. l. 1. & ...

L E X XI.

1 *Aditio minus ſolemniter, non officit beneficio abſtinendi.*

1 **Impuberibus.** † Minus ſolemnis aditio non officit beneficio abſtinendi. ſecus, ſi aditiō teneat, licet reſtitutio in integ. competat, quia tunc eſt opus reſtitutionem peti. h. d. tex. & gl. In tex. ibi, omnimodo. ſ. non ob. facta immixtione, tex. ibi, ita ſ. competit beneficium abſtinendi ipſo iure. In tex. ibi, immiſcuerit. nam ſi ſe immiſcuerit, non habet beneficium abſtinendi ipſo iure, ſed per reſtit. in integrum, & hoc intellige de pubere non habente curatorem, vel habente ad alium actum. ſecus in habente curatorem generalem, vel ad nunc actum, quia ille æquiparatur pupillo, & ideo non poſſet per ſe adire hæreditatem, vt C. de in inte. re. mi. ſi curatorem habens, & ſubtiliter no. ſ. ad Treb. l. ſ. §. fuit quæſitum. Et concludeam eſt infans, aut pupillus maior infante, aut adultus. Si infans, iſte non eſt capax actus adeundi, etiam ſi tutor auctoretur, quia is qui non eſt auctor, non poteſt auctorari, & ideo tutor ipſe debet adire, vt l. potuit C. eo. Si vero eſt pupillus maior infante, cum auctoritate tutoris poteſt adire, quia ſupplet conſilium tutoris, id, quod deficiebat conſilio impuberis, vt ſ. eo. pupillus. idem in iuſſu patris, & ſ. eod. mores, ſ. ſi. ſi vero nec tutor, nec pater adiit. ipſo iure non tenet aditio, vt hic, etiam ſi interueniret auctoritas curatoris, vt ſ. de ap. l. cum in vna. §. tutor. Si autem eſt adultus. aut adit cum auctoritate curatoris, & valet, vt C. de admi. tu. cum quædam. aut ſine auctoritate; & tunc refert. aut caret curatore, & valet aditio, vt hic. Aut hēt cur. tunc aut ad aliū actum. & idem, quia carentia intelligitur quo ad hoc. vt no. inf. ad Treb. l. §. fuit quęſitum. aut habet curatorem generalem, vel ad hoc, tunc non tenet aditio, quia æquiparatur pupillo, vt l. ſi

2 curatorem habens. fallit, ſi ob illa abſentia forte curatoris, & iudex auctoritatem ſuam interpoſuit ſupplendo defectum curatoris, vt C. qui admi. ad bon. poſ. & de tut. dest. ſi infanti, & no. in d. l. ſi curatorem habens, quam diſtinctionem bene no.

L E X XII.

1 *Precibus fruſtra impetratur, quod iure communi conceditur.*

2 *Nepos ex contractu aui non poteſt conueniri, niſi ſit eius hæres mediate, vel immediate.*

Ei qui ſe. Beneficium conceſſum a iure, non eſt opus à prætore implorari, & nepos poteſt ſe immiſcere hæreditati paternæ, & abſtinere ab auita hæreditate. h. d. In tex. ibi, adire. ſubaudi pro beneficio abſtinendi impetrando. Di.

1 † Nonq; fruſtra precibus impetratur, quod iure cō. conceditur,

2 accedat l. q̄ ſub conditione, ſ. de cond. inſti. † Secundo no. ꝙ ex contractu aui non pōt nepos conueniri, niſi ſit eius hæres mediate vel immediate, & dic, vt ſ. eo. more, & l. ſi quis filium, §. ſi filius.

L E X XIII.

1 *Hæreditas non delata, puta conditione pendente, non poteſt adiri nec repudiari.*

2 *Præbendam expectans non poteſt renunciare, niſi coram Epiſcopo, quia eſt ius de futuro.*

3 *Renunciatio quæ fit inter præſentes, habet vim pacti.*

4 *Actus habens originem ex voluntate duorum, non tollitur per renunciationem vnius, ſed requiritur pactum. ſecus, ſi ex voluntate vnius; quia tollitur per repudiationem.*

5 *Renunciatio facta extra iudicium non requirit exceptionem abſenti: ſecus, ſi in iudicio, quia iudex fingitur recepiſſe pro abſente tanquam publica perſona.*

Is qui. Illa hæreditas repudiatione amittitur, quæ aditione acquiritur, & vbi pendet conditio, non habet locum aditio, nec repudiatio. h. d. iſtud principium. In tex. ibi, hoc ita. ſ. repudiatione amitti hæreditatem. Din. In tex. ibi, qualis qualis, id eſt quicunq;, vel quiuis. In tex. ibi, arbitrium. ſ. ipſius hæ

1 redis, vt ſi x. dederit Titio, ſit hæres. † No. quod hæreditas nō de

2 lata non poteſt adiri, nec repudiari. † In gl. niſi coram. ibi. §. cum placuiſſet. iſta glo. eſt ar. ꝙ expectans præbendam non poſſe renunciare niſi coram Epiſcopo, quia eſt ius de futuro ſecundum Din. In ea. glo. C. de pac. l. 1. So. ibi in pacto, quod poteſt pendere de futuro: ſecus in renunciatione ſecundum Iacob. de Are.

3 † quia dic renunciatio, quæ fit inter præſen. habet vim pacti, ſed hoc dic, vt no. in d. l. 1. & ibi vide per Pet. & dic ꝙ pactū eſt ta-

lis

lis † actus qui habet originem ex voluntate duorum, tunc non
tollitur per renunciationem vnius, ſed requiritur pactum. aut
habet originem ex voluntate vnius, tunc tollitur per repudia.
vnius ſcdm Pet.nos habemus diuer.ll.nam l. Pompo.ſcribit de
nego.geſt.dicit q actio nata vnius voluntate non tollitur. Sed
glo.i de lib.leg.l.non ſolum,§.liberationis,dicit q tollitur ope-
excep.non ipſo iure.ſed de iſto puncto dic,vt no. ſup. de pact.l.
idem in duobus.In ea.gloſ.ibi. Item aliud.quia pendente condi.
poteſt pet.bon.poſſ.quod dic,vt no.ſ.de hære.inſt.l. ſi quis inſti-
tuatur.Item adde iuxta prędicta l.diſpenſatorem,de ſol.& quod
no. Din.in c.rati, & c.ratum, de re.iu.lib.6. Circa hoc tamen
diſtingue,aut eſt ius ab altero dependens, aut eſt ius non depen
dens ab altero.ſi quidem eſt ius ab altero dependens,ſua ſola vo
luntate poteſt eius natiuitas impleri,vt J.de ſol.l.diſpenſatorem,
in fi. Si autem eſt ius iam radicatum, & ſic ab altero non pen-
dēs,aut loquimur, vtrum poſſit tolli radicitus ipſo iure,& illud
non poteſt fieri,vt ſ.de neg.ge.Pomp.ſcribit.& eſt ratio per re-
gulam nihil tam naturale.aut loquimur ope excep. doli, tunc
ſunt glo.contrariæ:nam gl.quæ eſt in l.idem in duobus,de pact.
dicit q abſenti,pro quo nemo recipit renunciationē,non quæ-
ritur exceptio doli.ſed in l.non ſolum, §. ſi liberationis verba,
5 de li.le.glo.dicit q quæritur excep. Iudici aut loquimur in iu-
dicijs,& quæritur exce.abſenti, quia iudex tanquā publica per-
ſona fingitur recepiſſe pro abſente,& iſta eſt gl.or.in l.poſtq̄ liti.
C.de pac.& no.Innoc.de pac.in c.cum pridem, & ideo renun-
ciatio inſtantiæ,vel litis poteſt fieri abſente aduerſario, quod eſt
no. aut loquimur in extraiudicialibus, & tunc vt dixi ſunt opi-
niones,glo.no.in d.l. Pompo.Bart.no.in d.§.ſi liberationis. & q
illa glo. ſit vera,videtur probari, quia vbi dirigitur res inter ab-
ſentes, perficitur actus, vt J. de dona.abſenti. ſed in liberatione
ipſo iure dirigitur res,quia liberatio trahit ſecum ſuum effectū,
vt ſ.de iure do.ſi ſponſalibus,§.1. quod me. cauſa,metum,§.ſed
quod prætor, & quod no.de app.c. præterea requiſiti.non mi-
nus igitur intrinſeca executio, quam extrinſeca debet operari,
ar. J.vt in poſſ.le.l.1.§.ſi debitori.In glo. quæ incipit.ſ. hęredis,in
princ.ita prima expoſitio. In ea.glo.vel arbitrium.ſecunda ex-
poſitio. In ead.glo.ibi,de le. 2.l.1.hoc eſt talium,& reprobatur
per Iac.Ra.& verius no.in d.l.1.in fin. ma.glo.nam aut confertur
in arbitrium conditionale, aut in arbitrium declaratiuum, vel
modale. primo caſu relictum non eſt purum nec quantum ad
repudiationem,nec quantum ad tranſmiſſionem, ſecundo ca-
ſu relictum eſt purum quantum ad vtrunque,licet nondum ſit
liquidum,vt d.l.1.de le.2.vnde hæc gl.male dicit ſecundum Ia.
Ra.& Cy.& adde q quandoque aliquid eſt conditionale,tamē
reputatur tanquam purum quo ad tranſmiſſionē, vt J de con-
di.& demo.l.conditiones quæ extrinſecus,quandoque aliquid
eſt conditionale, tamen reputatur tanquam purum quo ad adi
tionem,vt ſ de hæredi.inſti.iam dubitari,& ſup.in hac gl.

1 *Dubitans de morte teſtatoris,non poteſt hæreditatem repudiare.*

1 §. Si quis dubitet. † Dubitans de morte teſtatoris
non poteſt hæreditatem repu
diare. Item ſubſtitutus vulgaris non poteſt repudiare prius,quā
repudiet inſtitutus h. dicit. In tex.ibi,repudiandæ. & eo modo
nihil agit adeundo,vt J.eo.qui hæredi,& plene no.J.eo. is pōt,
& C.de capti.nec nos ſ.de pe.hære.illud, & ratio ponitur.J. de
re.iu.l.in totum omnia, vbi tex.dicit in totum omnia, quæ ani-
mi deſtinatione geruntur, non niſi vera & certa ſcientia perfici
poſſunt.In tex.ibi,decernat, ſcilicet repudiando.Din. In tex.ni-
hil valebit:quia pendente ſubſtitutionis conditio,vt ſ.eo.l.§.cer
tum,& facit de condi.& demo.q. multum intereſt.

1 *Factum filij non nocet patri.*
2 *Pater non poteſt hæreditatem repudiare in præiudicium filij.*
3 *Hæreditas ſi eſt delata Monacho, Abbas,& capitulum poſſunt repudiare eam ſine illo Monacho.*

§. Neq. filius. Tria dicit. primo q filius hæreditatem
ſibi delatam repudiando ſine patre nō
officit patri. Secundo dicit quod pater repudiando hæredita-
tem delatam filio ſine filio,non officit filio. Tertio dicit q ſi ſi-
mul vterque repudiet, valet repudiatio in pręiudiciū vtriuſq;.&
prędicta ſunt vera, ſiue ab inte.ſiue ex teſt.hæreditas obuenerit.
1 hoc d.cum l.ſe.no. † No.quod factum filij non nocet patri, & li-
cet alibi dicamus,quod in quęrendis nocet,licet nō in quęſitis:
tamen hic non nocet etiam in quærendis, ratio quia ſicut filius
in aditione hęreditatis non habet ſolus legitimam perſonam,
imo requiritur patris iuſſus, vel voluntas, eodem modo eſt in
repudiatione. Et ex hoc infero hanc cōcluſionem,quod iſta re-
pudiatio non nocet etiam ipſi filio iure veteri,quia factum a mi
nus legitima perſona non ſufficit, ſi poſtea fiat habilis,vnde iſte
filius poſtea emancipatus,vel morte patris ſui iuris effectus, vel
per ſacerdotium,vel per dignitatem, poterit adire ſuo arbitrio.
Ex hoc ſequitur alia concluſio, q licet ius adeundi & repudian
di reſideat in ipſo filiofam.habitu,non tamen actu, nec quo ad
exercitium.ſed in hoc per iura noua eſt dicendum, aut filius eſt
inſtitutus contemplatione patris, & idē hodie,quod olim quā-
tum ad primum reſponſum iſtius §. aut eſt inſtitutus propria
contemplatione,vel ſimpliciter, tunc facultas correſpondet iu
ri:ita,ſicut ius proprietatis in ipſo filio debet radicari, ita facul-
tas adeundi, & repudiandi reſidet in ipſo filio quo ad ipſius filij
præiudicium,non tamen quo ad pręiudicium patris,vt C.de bo
nis quæ lib.cum non ſolum,in princip. & no.in l.1. C. qui ad. ad
2 bo.poſſ.po.† In ſecunda parte literæ no. quod pater non poteſt
repudiare in præiudicium filii. Ratio eſt duplex. prima genera-
lis,quia non debet filio per patrem iniqua conditio afferri, vt ſ.
de iur & fac.igno.l.iniquiſſimum.ſecunda eſt ſpecialis ,quia in
patre non reſidet habitu. ergo nec actu. & ex iſta ſecunda rōne
ſequitur iſta concluſio,q talis repudiatio patris non noceat ipſi
patri.quod verum eſt iure veteri.ſed de iure nouo non , quia vi-
detur repudiare ſpecie vſusfructua , vt d.l. cum nō ſolum. dicit
Iac.de Are.q ſi erat delata filio contemplatione patris, pater &
iure veteri & nouo poterat repudiare. Ego de iure nouo conce-
do.de iure veteri nego. quia ſicut pater non poteſt acquirere o-
miſſo medio, ita omiſſo medio, quod medium reſidet in filio,
non poterat repudiare,per l.is poteſt.J.eod. Gloſſ. contra iſtam
ſecundam particulam opp.quod pater poſſit iure veteri iſtā hæ
reditatem alienare,vt inſti.per quas perſonas.§. 1. ergo & alteri
concedere,vel repudiare Reſpondet gl.no.q contrarium loqui
tur in acquiſitione facta,quia filius iam adiuerat, & erat patri
ius quæſitum. & ideo poſt ius quæſitum pater poteſt in aliū bo-
na transferre.ſed hic non erat acquiſitio facta , ſed futura fieri p
quoddam medium;quo omiſſo nihil agitur,& ſic non ob. Secū
do oppo.glo.ad idem de.l.legatum ſeruo,de le.1. de ſucceſ. edic.
l.1.§.per ſeruum.vbi dominus poteſt repudiare. ſo. dicit gloſſ.
aliud in patre,aliud in domino.ratio differentię eſt, quod filius
habet ſpem firmam exiſtentiæ ſui iuris. & ideo non debet præ-
iudicari filio:ſed ſeruus non habet aliquam ſpem firmam liber
tatis,cum etiam mortuo domino remaneat ſeruus. & ideo nō
dicitur iſta repudiatio pręiudicare ſpei ipſius ſerui, cum nullā
habeat ſpem.ſequitur ergo, vt tractaretur ſo. de præiudicio fo-
lius repudiantis. ideo valet repudiatio ſecundum Iaco. & Cyn.
3 † Et ex hoc concluditur quod ſi hæreditas eſt delata monacho,
quod Abbas & capitulum poſſint repudiare eam ſine illo mo-
nacho,quia ille non habet vllam ſpem libertatis. Venio ad ter-
tia partem.no. q repudiatio patris & filij ſimul iuncta idem ope
ratur quod repudiatio filij facta iubēte patre.vnde ſimilis actus
idem operatur, quod iuſſus & auctoritas. facit ad ſtatu. q filius
non poſſit ſe obligare ſine licentia patris. nam ſi in eodem in-
ſtrumento ſimul vterque ſe obligat, idem operatur conſimilis
a obligatio,quod expreſſa licentia. a quod no. In gloſ. inſtituitur
ibi,pertinebat.inſpecto finali commodo. In ead.gloſſ.ibi,forte
non.iſtud eſt verum, quia minus legitime factum non nocet,
quin legitime poſſit fieri,vt ſ.de ar.l.quid tñ.In e.gloſ.ibi,quod
non placet.facit.J e.l.filius fa.In ea.gl.ibi,quæritur.ſ. iure veteri.
In ea.ibi,poſt acquiſitionem, ſcilicet perfectam patri.

ADDITIO.

a Licentia.Et hoc idem tenet Ang.hic in quibus adde Fran.Are.in prin.&
remiſ.quas ad eum ibidem dedi in Apoſt.& concord.datas hic per dom.
Alex.de Imol.

LEX XV.

Is qui putat. Actus qui habet ex ſola voluntate perfi-
ci,impoſſibile eſt q perficiatur ɔ̄ mētem
agentis.h.d. Vel ſic.in dependentibus ab animo opinio præua-
let veritati.h.d.Not. hic quod vbi opinio repugnat aditioni, vel
repudiationi,non valet repudiatio,nec aditio. In gloſſ. quia in
animo,in fin.hæc eſt via Brocardica. vnde dic aut quæritur de a-
ctu,vbi vtrunque eſt neceſſarium.ſ. veritas & opinio, & vtrun-
que requiritur,nec ſufficit alterum,vt l.cum quidam.§.cum dr,
vt J.eo.aut in tali actu,vbi vnum non ſufficit: & tunc aut eſt o-
pinio ſingularis;& veritas præualet,vt in vlt.ar.gloſſ.aut eſt opi-
nio cōis,& tunc præualet opi.vt ſ.de offic.præ.l.Barbarius, ſm
Di & Iac.de Bel.& Cy. Adde quædam conſiſtunt in voluntate,
quædā in veritate,quædam participant in vtroque:ſi conſiſtunt
in mera voluntate,tunc opinio excludens voluntatē reddit actū
inutilem,vt hic. Si autem conſiſtunt in veritate, vel pariter cō-
ſiſtunt in veritate & voluntate, tūc ſi ceſſat veritas. ceſſat actus.
ita loquitur l.vlt.de cri.expil.hære.& concor. de fur. inter oēs.§.
recte.Item dic quod quædam ſunt, quæ non requirunt niſi vnū
extremum mentale.quædam ſunt quæ requirunt duo extrema:
vnum in mente,alterum in re. Exemplum in furto.nam requiri
tur mens doloſa. Item res,in qua cadat furtum. non ergo ſuffi-
cit alterum , vt in d.§. recte.nam mens ſine re eſt voluntas ſine
ſubiecto.& ideo nil operatur,vbi requiritur ſubiectum.

LEX XVII.

1 *Ille qui putat teſtamētum nō valere, vel eē falſum,repudiando nihil agit.*
2 *Teſtis poteſt probare negatiuam non coarctatam , quando ſtat in facto ſuo ipſius teſtis.*

1 Nec is qui. † Ille qui putat teſtamentum non valere,
vel eſſe falſum, repudiando nil agit. ſecus,
ſi ſit certum.n In tex.ibi, falſum non eſſe, No.hanc negatiuam

cadere poſſe in certitudine [illegible] & præſumptione. [illegible] cum falſum, & l. Pamponius [illegible] de hæred. inſt. Et [illegible] ex illis [illegible]

a ſtatam cadere in ſenſum. vnde dico quod teſtis [illegible] negatiuam non coarctatam, quando ſtat in facto [illegible] teſtis, v.g. ſi teſtis diceret interfuiſſe mutuo, poteſt deponere negatiue, & dicere ſe non interfuiſſe, & probabitur iſta negatiua, quia

a in proprio facto negatiua [illegible] cum ſenſu, vt hic, & l. Lecum [illegible] & l. Pamponius, [illegible]

A D D I T I O.

Negatiua. Dic in propoſ. per Alex. de Imo. in l. nec [illegible]

1 *Quando [illegible] comprehendit [illegible]*

2 *Excluſus [illegible] admittitur [illegible] excluſus.*

3 *Deſtructio conſequentis inducit [illegible]*

§. Hæres inſtitutus. Hæres inſtitutus, qui [illegible] nam, vult duo, ſed quod voluit id ſine quo ſuum velle eſſe non poterit. h. d. Concordat [illegible]

2 ſecundum Dy. & Cy. [illegible] quando [illegible] comprehendit [illegible] excluſio [illegible] nisi quando alterum valere non poteſt. h. d. In tex. ibi, credendum eſt, ſcilicet quodam [illegible] & ſic vnus actus habet virtutem plurium [illegible] propter quendam ordinem occultum. [illegible] ſecundum, & ſi [illegible] ſingularia. In tex. ibi [illegible]

2 Ergo [illegible] §. quod qui excluditur [illegible] quia non reperitur excluſus [illegible] de. [illegible] vendicantem. [illegible] de ſuc. ed. l. 1. §. [illegible] & inf. de [illegible] miles, §. ſexaginta, ſecundum Dy. & And. de Piſis.

3 Secundo no. quod ad deſtructionem conſequentis ſequitur deſtructio antecedentis. In glo. poteſt. ibi in l. puberem. & l. [illegible] hæredem: & [illegible] In ea gloſſ. repudiare [illegible] gloſ. quod [illegible] in hæreditate non eſt neceſſarium, ſed voluntarium, quia datur electio, [illegible] expreſſe, idem [illegible] ſi quis hæres, & [illegible] Trebel. recuſare, §. [illegible] & iſtum §. allegat Dyn. Item facit [illegible] ſi ex parte, & ſup. de hær. inſt. l. liber homo, §. [illegible] Bal.

L E X. XVIII.

a *Scientia per famam [illegible] probandum.*

Is poteſt. In glo. in gl. magiſtrali [illegible] quam ſemper requiruntur, cum de hæreditatis aditione [illegible]

1 re, & forma ſuper ea articulos, & non poterit errare. [illegible] In ead. glo. & hoc ſcit virum ſufficit ſcientia per famam [illegible] quod ſi talis fama eſt conſentanea veritati, vt inf. eo. cum quidam, §. quod ſi, & de hæred. inſt. ſi pater [illegible] nam non eſt ſcientia [illegible] & ille qui vult probare ſcientiam per hunc modum, debet probare de fama certi temporis, ſ. quod tempore aditionis erat fama, quia certum tempus eſt de ſubſtantia, ſecundum Bar. quid autem ſi ſint duæ famæ contrariæ [illegible] ponit hic Bar. tu dic quod procedendum [illegible] temporis impoſſibile eſt quod ſint duæ famæ contrariæ, cum fama requirat maiorem partem gentis vel populi, vel hominum, de [illegible] de minore, §. tormenta, de quæſtionibus. & ideo dic quod illa fama præualet, quæ viget tunc temporis cum aditione [illegible] poſterior fama priori derogat in actu non exercito, ſed exercendo de futuro [illegible] ne de [illegible] ſi mater, vbi eſt tex. bonus. ſed in actu iam exercito & confirmato fama contraria ſuperueniens nihil operatur, vt l. [illegible] C. de teſt. & l. Barbarius, & ſup. de teſt. l. ad teſtium, [illegible] quæ no. Ex prædictis ſequuntur [illegible] concluſiones. Prima eſt quod ſi tempore formatæ inquiſitionis erat fama, & poſtea ex aliqua probabili coniectura ſuperuenit fama contraria, non propterea vitiatur inquiſitio, quia inquiſitio eſt actus exercitus quo ad ipſius formationem: tamen ex illa priori fama

a non poterit deueniri ad tormenta, quia tormenta [illegible] actus exercendus, ſed exercendus, & ideo inſpicitur fama quæ eſt tempore [illegible] non alia fama præterita [illegible] verba no. In ea. gloſ. [illegible] facit lex [illegible] certum, niſi appareat contrarium, [illegible] ex parte. In ea. glo. quia ex cauſa, vide ſup. eo. [illegible] quæro quid eſt dicere facultas adeundi, & dico quod [illegible] ad aditionem, ſicut [illegible] ad [illegible] facit ſup. de [illegible] & illud quod eſt in mera facultate, non [illegible] eſſe in bonis, vt inf. ad l. Fal. precia rerum circa [illegible] [illegible] quod quædam ſunt literæ præceptoriæ, [illegible] facultatiuæ, & facit inf. de manu teſta. l. Titia, §.

A D D I T I O.

a Ad tormenta. Adde ad hoc [illegible] eiuſdem Bal. in l. [illegible] Titius, ſup. de [illegible] quidem, [illegible] col. C. de accu. & in l. quia [illegible] & in l. ſi tutor. C. de periculo tuto.

L E X XX.

1 *Cum animi [illegible] in dependentibus ab animo contemplandus eſt.*

2 *Proteſtatio multum operatur in dependentibus ex animo.*

3 *Aditio eſt duplex, expreſſa, ſcilicet & tacita.*

4 *Proteſtatio [illegible] eſt, quando factum poteſt pluribus modis intelligi.*

§. Pro hærede. [illegible] geſtio pro hærede [illegible] de facultate

1 [illegible] in dependentibus ab animo [illegible] contemplandus eſt animus, qui ex facti qualitate colligitur, & præſumitur, & qui [illegible] ad vnum effectum vel vna contemplatione, in alio effectu non infert [illegible] §. ſi quid [illegible] In tex. ibi, tam facti quam animi, non conſiſtit [illegible] facto abſtracto ab animo, ſed debet eſſe factum coniunctum [illegible] In tex. ibi, donec gerens aliquid [illegible] probat quod diuerſus [illegible] animus mouet hæredem [illegible] non

2 [illegible] In tex. ibi, ſolent [illegible] quod [illegible] eſt proteſtari ad declarationem voluntatis [illegible] dependentibus ex animo multum operatur proteſtatio. In tex. [illegible] exemplum de cauſa pieta. In tex. ibi, conſulens id eſt conſilium capiens. Nam in hoc [illegible] illud, quod [illegible] tollere voluntatem de medio, & nullus actus [illegible] ſunt iſta verba. [illegible] ubi ait tolle voluntatem de medio, & omnis

3 [illegible] indifferens. Secundo no. quod eſt [illegible] expreſſa, quædam eſt aditio tacita, [illegible] præſumitur ex actibus. Et [illegible] conſiderandum [illegible] de ſui natura ad aquiſitionem [illegible] an vero ſint actus indifferentes [illegible] aditio, vt inſt. de hære. qua. & diff. §. fin. [illegible] habet [illegible] & in ver. [illegible] Tertio caſu [illegible] ſunt actus indifferentes, aut interueniente

4 proteſtatione contraria, & non præſumitur aditio, vt in ver. [illegible] nam quando factum poteſt pluribus modis intelligi, ſtatur [illegible] proteſtationi, vt dicit [illegible] M. Petrar. & probatur [illegible] de relig. & ſum. fune. [illegible] Neque [illegible] non interuenit [illegible] proteſtatio, tunc dicit [illegible] de Are. [illegible] dicto gerente illum actum, quo [illegible] geſſerit, vtrum vt hæres, an alio iure, & ſic ſtabitur ſuæ declarationi [illegible] ſi quis non [illegible] ambiguis, & [illegible] filius poſſidet domum paternam quam poteſt poſſidere duplici iure [illegible] vt hæres [illegible] declarat ſe poſſidere [illegible] non poteſt conuenire [illegible] hæres [illegible] quod eſt notandum, & habemus [illegible] conſideratur [illegible] ſtatur propriæ declarationi [illegible] gl. [illegible] Adde [illegible] Ful. ginius. §. quid [illegible] apud Ce. In princ. [illegible] quod no. [illegible] pro poſſeſſore, de re. iu. l. & de gl. electione [illegible] declarationis per [illegible] & no. §. eo. [illegible] non declaratur [illegible] poteſt probari in actibus hominum. In ea. glo. ibi, probat voluntas. no. C. de inſti. & ſubſti. reprehendenda [illegible] proteſtationem eſſe neceſſe, immo [illegible] de actuum qualitate [illegible] ſeruos. In glo. aliquid [illegible] de iure veteri, ſecus de iure auctenticorum, [illegible] auth. [illegible] And. de Piſis. In ea gl. [illegible] non video quod [illegible] bonis [illegible] In ea. gl. ibi, perpendendum [illegible] Dy. in ea. gl. [illegible] Adde quod no. ſol. [illegible] ſup. eo. l. qui ſe per [illegible] Bal.

A D D I T I O.

a Paternam. Vide d. Card. in conſ. 47. vbi etiam ponit, qualiter probetur animus, & quibus actibus præſumatur aditio, & an habitatio domum [illegible] muniter [illegible] præſumatur.

1 *Verbum in libello abſolute prolatum [illegible]*

2 *[illegible]*

3 *[illegible] per hoc videtur [illegible]*

3 *[illegible] debet.*

5 *[illegible] debitis [illegible] poteſt [illegible] factis.*

§. Si quid tamen. Filius tanquam hæres petendo operas incertas, quæ ad hæredem extraneum non tranſeunt, immiſcere [illegible] in filio [illegible] operarum creditores paterni, poſſunt [illegible] ſecundum primam lect. ſed ſecundam [illegible] Filius agens tanquam hæres in potentia, non in actu, puta petens operas incertas, non intelligitur immiſcere. [illegible] operarum poſt [illegible] in filium, creditores filij poſſunt [illegible] h. d. ſecundum lec. & ſecundum hoc [illegible] litera loquitur de operis incertis: ſed ſecundum [illegible] lec. h. d. operæ incertæ tranſeunt ad filios, non ad extraneos. Certæ vero etiam ad [illegible] h. d. Et ſecundum hoc [illegible] petitio earum, & [illegible] tres lec. ſunt in glo. Vel dic quarto, [illegible] h. d. In his, quæ non tranſeunt ad extraneos, nomen hæredis intelligitur de filio, & ideo ſi illum actum faciat vt hæres, oneribus hæreditatis non obligetur. h. d. [illegible] Bar. Vel ſic. filius agens [illegible] hæredis intelligitur ſe talem hæredem aſſerere, qualem requirit natura petitionis, ita quod verbum

2 in libello abſolute prolatum [illegible] conditionis libelli debet intelligi, & ideo ſi filius dicat [illegible] operas incertas tanquam hæres, intelligitur allegare ſolam [illegible] hæredis exiſten-

tiam,

tiam,nec intelligiẽ per hoc ſe immiſcere,quia immixtio non eſt
actus pertinens ad fundandam hanc petitionem, & ideo hæc li-
tera negatiua eſt ipſa veritas,& iſta fuit intentio Bar. Præmitte
diſtinctionem operarum,quæ eſt in §.libertus.quæ eſt in l. ſi nõ
ſortem.ſup.de,condi.indeb. & quod artificialium operarum ſe-
cundum doct.communiter,licet glo.aliter dicant,quædam ſunt
certæ,quædam Incertæ, & quod incertæ ad hæredem extraneũ
2 non tranſeunt,vt C.de oper.li.liberti.† Item præmitte quod ali-
do affirmatiua reſoluit in negatiuam hoc modo. quaſi hæres ,
id eſt quaſi non es hæres ſecundum vnum intellectum.Item præ
mitte quod adita hæreditate filius teneẽ creditoribus paternis,ſi
cut proprijs,niſi faciat inuentarium , vel niſi ſit petita ſeparatio
bonorum,vt ĩ eo.de ſepara.l.j.§ ſciendum,& C.de iure deli.l.ſi.
3 §.& ſi præfatam,ſecundum Cy.† Item præmitte quod ſi hæres
inſtitutus conuenit debitorem hæreditarium,& per hoc vr̃ adi-
re, C.de iure delibe.l.2. iſtud tamen declaraẽ & limitaẽ per no-
ſtrum §. nam,eſt verum in debitore hæreditario : ſecus in debi-
tore ipſius filij ,ad quem filium iure filiationis,non iure hæredi-
tatis eſt facta tranſmiſſio.nam tunc non vr̃ adire,vt in noſtro §.
ſecundum verum intellectum.& conſidera,quia iſta trãſmiſſio
fit in filium tanquam in creditorem earũdem operarum,& ideo
magis competit ſibi petitio earum operarum iure creditoria, q̃
iure hæredis.& iſta eſt aſſimilatio literæ de creditore.nãc æqui-
parat filium creditori paterno,qui mittiẽ in quaſi poſſeſſionem
huius iuris citra aliquod nomẽ & ius hæredis,& ideo non eſt a-
ctus pertinens adũni. & propterea litera ponit aliud exemplum
in ver.ſed & qui ſepulchrum,& § ſi ſepulchri. & pro hoc illud
generale non probat hoc eſſe,quod ab hoc contingit abeſſe.no.
hoc C.vnde cogna Et allega iſtum §.quod dubium verbum pe
titionis declaraẽ per naturam petitionis. In tex. ibi,futurarum.i.
4 poſtquam creditores immiſſi ſunt in bo.poſ.filij Dy Appatatus
huius §.d ꝛ recitari per tria,vel quatuor contraria.Et primo op-
poniẽ & videẽ quod operarum petitio competat etiam extraneo
hæredi.vnde videẽ ob.inſ.de op.li.fabriles.Sol.hic de incertis, ibi
de certis.& diſtingue,vt in §. Libertus,& hoc facit primo gl. Se
cundo opponiẽ.dicit hic ſecũdum vnam literam, ꝙ vr̃ pro hrẽde
geſſiſſe.ſecundum aliam literam dr̃ ꝙ nõ vr̃ pro hærede geſſiſſe.
& ſic opp.de vna litera ad aliam lr̃am.timore iſtius ꝯrij eſt facta
gl.ma.quæ dicit,vtraq; lr̃a eſt vera in diuerſis cauſis.nã lr̃a affir-
matiua eſt vera,ſi filius dicit,ago vt hæres.lr̃a negatiua eſt vera,ſi
filius dicit,ago tanquam non exhæres, quia iſta verba ſic negati
ue prolata non inducũt affirmatiuam,quod immiſceat ſe.ꝓbat
etiam gl.quod tex.poteſt ſe adaptare vtriq; lecturæ. Tertio oppo
niẽ,& vr̃ quod lr̃a negatiua ſit falſa,quia eo ipſo quod filius agit
vel aliquid facit vt hæres.etiam ſi ſit factum impertinens hr̃dita
ti,vr̃ adire.vt inf.eo.ſi quis extraneus.§.interdum. So dicit gl.fa-
teor ꝯtrium,ſi filius dicit ago tanq̃ hæres ſecus ſi dicit , ago quia
agere poſſum,quia non ſum exhæredatus,& ſic nõ ob.in die ſe-
cundum Bar.vt dixi,ꝙ iſta verba tanquam hæres,exponũtur ſe
cũdũ nãm petitionis,nec importãt plusq̃ ſit de nã petitionis.ſunt
enim iſta verba enunciatiue prolata ꝑꝑ aliud,& ideo ſm illud de
bent intelligi.Item †quia non videntur agẽs aſtring. re ſe ad illud,
ad quod non dꝛ aſtringi,ar.inf.de ap.Seio,quod ẽil no. Quarto
opponitur ꝯ ver.cum petitio.& vr̃ ꝙ creditor nõ poſſit mitti in
poſ.iſtarum operarum,quia alij quã patrono edi nõ poſſunt, vt
d.§.libertus.Sol.dicit gl.qđ illud fallit hic ꝑꝑ inopiam debitoris,
5 quod eſt no.† Et ex hoc habes quod in iuribus inſeparabilibus
a perſona,& in obligatione facti propter inopiam debitoris pôt
interponi primum & ſecundũ decretũ,quod tene menti.& ideo
creditores poſſunt mitti in poſſeſſionem rei feudalis & vſufru-
ctuariæ,non vt tranſeat ipſum ius inſeparabile, ſed ipſa commo
ditas,vt inf.de dam.infe.l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus,& §.ſi qua
ſunt iura,& ibi vide,& glo.etiam hic , quæ dicit quod dictio ta-
men,eſt dictio aduerſatiua.habet etiam in j.gl.quod in iure me-
re reuerſibili non cadit miſſio.Et rõ eſt,quia per hoc debitum,
quod creditori debetur,extenuari non poteſt.in ver. ſed & qui,
no.hic quod humanior ſententia eſt ſequenda.

1 *Filius accedendo cauſa conditionis implendæ,videtur ſe immiſcere .*
2 *Gerens aliquem actum,videtur ea mente gerere , vt ſortiatur effectum.*
3 *Hæredis nomen proprie non conuenit niſi directo hæredi.*

1 **§. Papinianus.** † Filius accedendo cauſa conditionis implendæ vr̃ immiſcere,ſi erat ſolus in
ſtitutus,ſecus ſi habebat cohæredem:& id quod filius facit, qđ
non poteſt facere citra nomen & ius hæredis,inducit immixtio-
nem. h d. eleganter. Aut ergo id quod fit a filio,poteſt habere
effectum ſuum ſine immixtione , & non inducitur immixtio.
2 Ex † quo etiam nota quod qui gerit aliquem actum, vr̃ eum ge
rere ea mente,& eo propoſito,ut ſortiatur effectum. In text.ibi,
geſſiſſe: ſubaudi recipiendo a ſtatulibero gratia conditionis
implendæ. Dyn. In text.ibi,ſolus inſtituitur . vel quia ſolus in-
ſtitutus,vel quia cohæres repudiauit. In tex. ibi,non eſt cogen-
dus,quia non videtur ſe immiſcuiſſe.In tex.ibi , nam eum. not.
tex.& idem dicit etiam tex.inf.de leg.j. l. nam nec emancipatus.
In tex.prætor.o.ſ.per edictum prætoris.& adde quod dixi.ſupra,
eo.l.§.1.& l.ei qui ſe.In tex.ibi,quo facto,id eſt dato cohærede,
qui adiuit.& iſta eſt clarior expoſitio gl.In tex.ibi, nominatim.
id eſt proprio nomine,non appellatiuo hæredis. In tex.ibi, non
hæredi.i.filio,licet non eſſet hæres. In tex.ibi,tunc itaque.not.
meliorem regulam, quæ ſit in iure in materia aditionis hæredi-
tatis.In tex.ibi,nomen.nomen conſiſtit in appellatione,ſeu vo-
cabulo.ius conſiſtit in effectu , ſeu commodo, & in hoc no.ſin-
gularem gl.hic poſitam.ex qua no quod interdum aliquis dici
tur talis.interdum dr̃ & non eſt cum effectu.interdum eſt cum
effectu,& tamen nõ dr̃ talis,habito reſpectu ad principalẽ ſigni-
ficationem ſermonis.In gl.tunc.n.in fi.no.quod vna volũtas in-
cludit plures voluntates,& plura no.ſm theologos.In gloſſ.ius,
ius dictum ibi per Trebellianum,quia effectu hæres eſt, vt ſup.
quod cum eo,ſi filius §.1.de hæred.inſtit.ſi non ſex.§. tempori-
bus.de mil.teſta.quærebatur. In ea.gloſſ.ibi,poſſeſſor.dic, vt in-
ſtit.de bono.poſſ.§.quos autem. In ead.glo.libertatum. vt inſti.
de eo cui li.cã po.addi.§.1.& ibi ponit gloſſ. de ſucceſſore ano-
malo.quæ gl.non eſt alibi.& facit.C.de pac.licet. In ead glo. ſed
ꝙ Papin.Item it cui bona ſunt ablata vt indigno, vt ſ.de vulga.
ſub.ex facto.§.Iul Longinus,& J. ad Sill.propter veneni.§. ne-
ptis,ſed anteq̃ ſint ſublata,eſt hæres nomine & re,vt l. ts conſe-
3 quenti.§.1.Item etei.In ead.gl.directo.† no. quod nomen hære
dis proprie non conuenit , niſi directo hæredi , ſicut nomen do-
mini proprie non conuenit niſi habenti dominium directũ , vt
no.in l.1.§.1.ſi ager vectigalis In ead.glo. vt ſit hæres. concord.
ſup.eo.§.in gl.iure enim & ſup.eo.nec is.§.hæres ex quo not.qđ
quando plura requiruntur ad eſſentiam vnius actus, qui vult v-
num ex illis,videtur velle omnia ſimul iuncta.

1 *Filius, qui proſequitur ius vindictæ , & nõ attingit aliquid hæreditarium, non videtur gerere pro hærede.*
2 *Filius faciendo pacem de morte patris, vel accipiendo aliquid ab offendente propter mortem patris,non videtur gerere pro hærede.*

1 **§. Si ſepulchri.** † Filius qui proſequitur ius vindictæ,
& nõ attingit aliquid hæreditariũ,
2 non vr̃ gerere pro hærede.h.d.† Et per iſtum § dicũt doctores,
ꝙ filius faciendo pacem de morte patris,vel accipiendo aliquid
ab offendente ꝑꝑ mortem patris non vr̃ gerere pro hærede. &
a nunquid ad filiam a ſicut ad maſculum pertinet facere pacem,
vide gl.quæ dicit ꝙ ſic de iure Romano. ſecus de iure Longo-
bardo,vt in prima conſti.feu.§.3.col.10. In glo mala rõ. ibi, ſo-
la pœna.ſed certe licet continet meram pœnam, eſt tñ de re fa
miliari.ſecus eſt in actione iniuriarum,vt C.de ſepul.vio.quæſi-
tum.de iniur.quod ſenatus.de col.bo.cum emancipati.§ eman
cipatus.& ex noſtro §. fundatur dictũ Oldr. ꝙ ius faciendi pacẽ
de morte patris ſit quid indiuiſibile inter filios, quia non cõcer
nit ius,vel corpus hæreditarium ſecundum Old. Bal.

ADDITIO.

a Filiam.Adde quæ habentur per Ang in conſ.288.

LEX XXI.

Si quis extraneus. Putrum non eſt modus hæredi
tatis adeundæ.h.d.No. quod de
linquendo quis non quaſi contrahit.i.non adit Item not.quod
delinquendo declaratur voluntas,& tene menti.

§. Interdum Aditio hæreditatia aĩo declarato perfici
tur,licet hæres erret circa rem non hæ-
reditariam.h.d.No.quod magis attenditur animus & propoſi-
tum quam factum.In gl.quæ incipit,non hæreditaria , in fin. de
hoc dic,vt no.per Din.in l.is qui putat.ſupr.eo.

1 *Ignorantia circa partem, vel circa conditionem quæ extitit , hæreditatis aditionem non impedit.*
2 *Opinio vehemens circa veritatem idem operatur, quod certitudo.*

1 **§. Si quis partem.** † Ignorantia circa partẽ, vel cir-
ca conditionem, quæ extitit,hæ
reditatis aditionem non impedit.h.d.In tex.extitiſſe.& ignorat
adiectam,quia credit ſe pure inſtitutum. Din.& per hoc ſolui-
tur contrarium,quia ſi ſciret adiectam conditionem,& neſciret
eam extitiſſe non poſſet adire,vt infr.de cond & dem.l.multũ,
a ſm Din.ſed gloſ.dicit ꝙ neſciebat pro certo.a tamen vehemẽ-
ter opinabatur.quæ vehemens opinio conſonat veritati, & idẽ
operatur quod certitudo.& idem dicit gl.J. eod. in repudianda,
& Bar.ibo.eam ꝙ multa ſunt, de quibus non pôt hr̃i vera certi-
2 tudo: † tñ vehemens opinio circa veritatem idem operatur , qđ
certitudo.& illud dicimur ſcire quod vehementer opinamur.
facit.J.eo.l.cum quidam §.quod dicitur,& quod notatur per In
noc.in c.cauſam,extra,de iuram.calum.vbi oĩno vide. Bal.

ADDITIO.

a Pro certo Adde Lud.Rom.in conſ 231.

LEX XXII.

1 *Hæreditatem adire quis non poteſt, niſi ſciat ex qua cauſa ad eum hæreditas pertineat.*
Non dicitur ſcire ille qui neſcit cauſam.
2 *Sententia lata ex falſa cauſa, non poteſt ex vera cauſa iuſtificari , quia reſcindatur per reſtitutionem in integrum propter falſam cauſam.*

1 **Si is ad quem.** † Non poteſt quis hæreditatem adire,
niſi ſciat ex qua cauſa ad eum hæredi-
tas pertineat h.d. Vel ſic.non dr ſcire ille,qui neſcit cauſam. Et
per iſtam legem cogitur agens declarare,vtrum ſit hæres ex te-
ſtō,vel ab inteſtato.quod ſi non declarat,nō dr poſſe adire.quod
no.& adde quod no.in l.1.& 3.ſup.de pen.hæred.In tex. ibi,non
acquiret. impediente errore cauſæ ſubſtantialis. Et no. hic,
quod aditio facta ex cauſa, ſeu ex vno capite non corroboratur
2 ex alia cauſa,vel capite.& idem dicit gloſ. † in ſententia, quod
ſi eſt lata ex falſa cauſa,non poteſt ex vera cauſa iuſtificari, ſci-
licet quin reſcindatur per reſtit. in integrum propter falſam cau
ſam ſecundum Dy.quod eſt no. Secus tamen vr in cauſa app. q̃
in cā reſti.in integ.ſ.vt poſsit diffinitiua ſententia ex alia cauſa ɔ̄
firmari,quam ex ea quā iudex aſſumpſit,vt l. Titianus,quod cū
eo.ibi per Gu.& intelligo hoc verum,qñ vtraq; cauſa include-
batur in primo proceſſu ſaltem implicite:ſecus, ſi talis cauſa nō
includebatur,vt C.de pe.hære.l.hæditas materteræ l. habebat ſu
pra,de inſti.de pac.do.Publius Marcellus,& extra,de iudic.c. exa
minata,& de euic.l.minor.§.ſi ſeruus.Vltimo circa hanc glo di
ſtingue,vt no.Gu.& Cy.in l.pen.ſup.de iuſti.& iure,& Bart.hic,
& facit ſup.de excu.tut.qui teſtō,& inf.ad Treb.ſeruo inuito. §.
cum prætor,vbi vide,& ſup.de iud.ſi prætor §.Marcellus,vbi gl.
dicit,quod quæcūque cauſa mouerit iudicem,ſtatur de hoc ver-
bo ipſius iudi.ubi ſcilicet eſt dubium de hoc.& no.

L E X XXIIII.

Fuit quæſtionis. Actus agentium dicunt operari
ſecundum propoſitum, non ſecū
dum oppoſitum.h d In tex.idem erit.ſ.vt non videatur adire,ſed
mortis cauſa capere.Dy.In tex. cœperit.ſ. ipſam obligationem,
vt l.a.de calumnia.de iure do ſi ſponſalibus,§.4.

L E X XXV.

Si quis mihi. Per ſeruum alienum bona fide poſſeſ-
ſum,vel fructuarium non quæritur hæ
reditas.h.d In gl.ſeruum.iunge gl.tex.quia gl perficit tex.In ea gl.
ibi,ſine cauſa.Ia.de Are.ſic reſpondet,& dicit,quod aut inſtitui-
tur ſeruus vſufructuarius contemplatione proprietarij; & eius
iuſſu debet adire:aut contēplatione fructuarij, & tunc iuſſu fru-
ctuarij adire debet,& ita intelligitur.ſerui,in glo.allegata.legatio
autem quæritur ſine iuſſu,quod eſt no.

1 *Monachus hæres inſtitutus, ſi ante quam adeat, tranſiuit ad aliam religio-
nem,noua religio capit hæreditatem,non prima,quia eſt tanquam eman-
cipatus ab ea.*

§. Seruus. In glo.primo caſu.l.in caſu manumiſsionis. ſe-
quitur in glo.ſecundo caſu i. in caſu alienatio-
nis.In eadem gl.ibi,in ſua cauſa.i.veteri dominio. In eadem gl.
de li.vniuer.l.j.illa dicit op.quia verum eſt,quod vniuerſitas non
poteſt conſentire antequam congregetur, ſed poſtquam cōgre
gatur,bene conſentit.ita dicit ibi Iac.de Are.& ſic corpus ciuile
conſentit,ſicut naturale corpus, quia per naturalia inſtrumenta
conſentit,cum nihil aliud ſit collegium,quam homines qui in
collegio ſunt,& ſic per homines ipſos collegiū conſentit,vt no.
in l.ſicut,quod cuiuſque vniuerſi.nomine.& adde quod dixi in
l.j.in prin.ſup.de ma.con.& quod no Inn.de ſenten.excom.c.gra
uem.In eadem gl.ibi,cum l.antiqua conceditur.No.contra fra-
ternitates, quas deſtruxit Papa Verbanus,vt capere non poſsint
1 tanquam collegium reprobatum.† Extra iſte § facit ad quæſtio
nem de monacho inſtituto,qui antequam adeat,tranſiuit ad a-
liam religionem,quod noua religio capiat hære.non religio pri
ma, quia eſt tanquam emancipatus ab ea, & velut alienatus,vt
hic,& de hoc no.i8.c.ſtatut.vbi vide.

§. Si ſeruus fiſci Cæſaris. non eſt aliquis procurator
qui ita habeat liberum mandatū,
vt procurator Cæſaris,vt l.j.in princ.de off.proc.Cæſa.ſup.tñ idē
eſt,ſi eſt aliquis,qui ita habeat liberū mandatū,ſicut procurator
Cæſaris,&c.In gl.opulenta ibi,vexationes h.3. Nota iſtā gl.quę
non eſt alibi ,quæ ponit dñam inter hæreditatem opulentā &
locupletem,& facit ſup.de minorib.l.minor,el primo. Bal.

1 *Fiſcus per ſeruum pœnæ hæreditatem non quærit; hoc tamen cum diſtin-
ctione.*

2 *Hæres inſtitutus ,ſi poſtea fit frater minor , hæreditas pro non ſcripta ha-
betur, & fit caduca, & pertinet ad alios venientes ab inteſtato, vel ad
ſubſtitutos.*

2 **§. Si quis planè.** † Per ſeruum pœnæ fiſcus hæredi-
tatem non quęrit h.d.In glo.&ſic.
ibi,ſine e contra.iſta glo.non eſt plana.vnde die aut primo eſt dā
natus,& poſtea inſtitutus;& tunc glo.bene dicit.qd habet pro
non ſcripto,nec capit fiſcus. aut prius inſtituitur, & poſtea dam
natur: & tunc aut eſt condemnatus poſt tempus deliberandi,&
hæreditas fit caduca quaſi per mortem.aut inſ. tempus delibe-
randi; & tunc iſtud ius deliberandi tranſit in fiſcum quaſi hæ-
redem. vt quemadmodum ius deliberandi tranſmittat ad ue-
rum hæredem,vt l.cum antiquioribus,C.de iure delib.ita tranſ-
mittatur ad fiſcum, ſecundum Cyn. hic in addi.& quotidie de
facto contingit. Et reuocatur in dubium,cum aliquis eſt Ban-
nitus in ære , & perſona, vtrum hæreditas ſibi delata deferatur
a fiſco,vel non.a & tene menti. † Deinde ex iſto § no.ar.ad quę
2 ſtionem de fratre minore hærede inſtituto.nam ſi fuerit inſtitu
tus antequam fuerit frater minor,ſiue poſtea,hæreditas eſt pro
non ſcripta,vel caduca,& ideo pertinet ad alios venientes ab in-
teſt.vel ad ſubſtitutos.

A D D I T I O.

a Vel non.Pau.de Caſt.in conſ.32.in 1.impreſſis.

1 *Iuſſus patris debet præcedere in adeunda hæreditate.*

2 *Iuſſus poteſt fieri in abſentia, & pater poteſt conſentire filio agenti,vel de
fendenti per nuncium, vel epiſtolam*

3 *Non valet tantum generale quo ad generalia,quantum ſpeciale quo ad ſpe
cialia.*

4 *Stante ſtatuto,q́ ſyndicus conſtituatur auctoritate præſidis , ſi factus ſit
ſine eius auctoritate,ſi velit ſufficit eum ratificare.*

§. Iuſſum. Iuſſus patris debet præcedere in hæreditate
adeunda,ſed conſenſus poteſt præcedere , &
ſequi.h.d.In tex ibi,profecto in continenti.vt l.obligari,in fi. de
1 auth.tut. † No.tria.primo q́ iuſſus patris dēt præcedere, ſic &
mandatum dēt præcedere,vt ſ.mand.ſi vero remunerandi, §.ſi
poſt creditam.de auctoritate dic,vt l.obligari, de auth. tut.in fi.
de cōſenſu dic q́ pōt præcedere & ſequi,vt l receptum,co.præ.
& in c cura,de iure pa & adde quod no.Inn.in c.dudū, de re.ecc.
2 non alie † Secundo no.q́ iuſſus pōt fieri in abſentia.& eſt ar.q́
pr̄ pōt conſentire filio agenti & defendenti per nunciū, vel epi-
3 ſtolā.† Tertio no q́ iuſſus debet fieri † ſpecialiter,& non dēt ge
neraliter. & ita habetur hic q́ non valet tm̄ generale quo
ad generalia,quantū ſpeciale quo ad ſpecialia & dicit Din.q́ iſta
gl q̃ incipit,non ſpeciale,ſoluit illud contrarium:quia regulari-
ter tantūdem valet.ſed fallit in caſib.expreſsis in iure, & de hoc
in l.fi.C.ad Ma.Ego dixi plene in l.ſed & ſi quis §.quæſitum, ſi
quis cau.Inducit gl.tex.iſtum I arg quod ſi filius inchoauit iudi
cium minus legitime, quia non de conſenſu patris,licet poſtea
a pater ratificet: tamen iudicium non conualeſcit.a iſtud eſt ve-
rum , quia ab initio iudicium non habuit ſua eſſentialia , & ita
fuit nullum.& quod nullum eſt, non poteſt ratificari,vt C. ſi
aduer.ven in l.pen.& ſecundum Cyn.arg.contra.in l.2.C.com-
munia ver.iud.facit quod no.Inn.in c. prudentiam, de offic.de-
le.in glo.magna io ver.& eſt quaſi ſolutio multorum ɔ̄triorum.
4 † Item inducitur iſte §.in ar.ad quæſitionem , ſtatuto cauetur q́
ſyndicus conſtituatur auctoritate præſidis,factus eſt ſyndicus ſi
ne eius auctoritate.præſes vult poſtea ratificare, an ſufficit?hic ē
arg.quod non.Din. tenet contrarium per l.i.de iure fiſci.C.li.x.
ſecundum Cyn.facit C.de decur.l.ſi quis, lib.x. & de iure pa.c.
cura,quia iſta auctoritas eſt quædam confirmatio, & de vera cō
firmatione eſt quod poſſit ſequi actum , & vr̄ caſus, C.de teſta.
l.omnium Item iſte §.inducitur in argu. q́ quis non poſſit con-
ſtituere procuratorem hoc modo , conſtituo procuratorem ad
petendam abſolutionem , quoti. ſcunque me excommunicari
contigerit. dicit Cyn. q́ iſtud debet relinqui canoniſtis.per pro-
curatorem autem certo modo ſpecialiter conſtitutum pœnæ
poteſt peti abſolutio,vt c.per venerabilem, de elec. In gl.ſubau-
di.ibi,poſt ſententiam,adde quod no. C.in qui.cau.in integ.reſt.
non eſt ne.l.ſi tutor,in glo.inſt.de nup. in princip.quod non eſt
verum per iſtum tex.quia eſſet ordo præpoſterus. In glo.ſe.ibi,
Item hodie.no.hanc glo. quod iura antiqua quæ loquuntur de
iuſſu in hæreditate aduentitia,ſunt correcta. Baldus.

A D D I T I O.

a Conualeſcit.Adde quæ habentur per Pau.de Caſ.in conſ.54.in 1.ſtampa.

§. Sed an nominatim. Illicitus iuſſus non tenet
pro licito : tamen hr̄ qd̄
licere putatur.h.d In tex. ibi,mandet. Nota q́ ſpes in mortem
alterius reprobatur a iure.facit c.2.extra,de conceſſio.præb.

1 *Papa ſi credit aliquam præbendam vacare,quia falſa fama eſt de morte pri
mi præbendarij,& mandat eam conferri ſecundo,ſi primus poſtea morie
tur,gratia non conualeſcit,quia in literis gratioſis metimur ius ſecundū
tempus datum literarum.*

1 **§. Plane.** † Iſte verſiculus eſt argumentum, q́ ſi Papa cre-
dit aliquam præbendam vacare, quia falſa fama
eſt de morte primi præbendarij, & mandat eam conferri ſecun
do,q́ ſi primus poſtea morietur,gratia conualeſcit.iſſ ɔ̄. eſt ve
rum,quia in iſtis litteris gratioſis metimur ius ſm tp̄s datum lit
terarum,vt in toto titulo de præbendis.In gl. ſubaudi.ibi,& no.
ſecundum Azo.Adde quod legitur, & notatur, in l. eius qui in
prouinciā, in prin. ſi cer.pe.Item no q́ de ſcriptura clauſula vera
certitudo non pōt hr̄i.facit inſti. de pup.ſub. poſt princ.& ideo
in alia materia dicimus,q́ atteſtationes debent eſſe clauſæ. i. ſe-
cretæ donec publicentur,ne committatur ſubornatio.

1 *Vocabula impropria non nocent.*

2 *Digreſſio a tenore mandati ſuperficialiter , ſeu figuraliter non vitiat, dum-
modo ſubſtantialiter,& in effectu ſeruetur intentio mandantis,*

1 **§. Sed quid ſi.** † Impropria vocabula non nocent. h.
d Facit ʒ.de cond.& dē l.pater, §.con-
ditionem

ditionem,de reſt.l.qm indignum,C. & quod not.in l. quotiens C.fam.herc.No. quod licet quis loquatur materialiter & groſſo modo,non vitiat.& Specu. in alia materia tractat, ſi teſtator reliquit aliquem cuſtodem bonorum ſuorum,vel collectorē, quid ſit hoc dicere.& ponit in Spec.de inſt.edit.§. cōpendioſę. In tex.ibi, aut quod no. quod ratihabitio bonorum poſſeſſionis inducit tacitum iuſſum aditionis.Item no.quod ille qui eſt effectus hēs de iure prætorio, adhuc poteſt eſſe hæres de iure ciuili per adit.hære.nec eſt mirum,ſi habeat hęreditatem ex diuerſis qualitatibus,cum alias dominium poſſit eſſe penes aliquem ex diuerſis qualitatibus,vt no.ſo. mat.l.vel diuortio,§. ſi fundum, in fin.ergo & penes eundem,& ita intelligitur,C.de iure deli.l. puberem, niſi tales qualitates eſſent non ſolum diuerſæ, ſed ꝯtrariæ,quia tunc qualitas ſuperueniens inſpicitur, vt ſup. de hære. inſt.l.4.§.qui fideicom.& de vulg. ſub.l.fi. §. fin.vel niſi vna eſſet principalis,alia ſubalterna, quia in eadem perſona non cadunt, vt vtilis actio & directa,vt ꝟ.ad Treb.l. ſi hæres. primum dictū
a eſt Cyn.ſed diſtinctio de qualitate eſt adiuncta per me.† No.ꝙ digreſſio a tenore mandati ſuperficialiter,ſeu figuraliter non uitiat,dummodo ſubſtantialiter,& in effectu ſeruet intentio mandantis;& concor.ſ. man.l.fi.§.fi.vbi conſidero,quod aut aliquid mandatur reſpectu modi, tunc non poteſt recedi a forma, vt ꝟ. eo.l.§.ſi coram,aut reſpectu finalis commodi:& tunc non curamus de modo,ſed de effectu,vt hic,& d.l fi.& ar.l Gallus.§. & quod ſi tantum. In glo.ſed non decretum,tu dic vt ſup. dixi.& conclude ꝙ quidam eſt ſucceſſor de iure ciuili tantum.quidam de iure pretorio tantum.quidam vtroque iure.

1 *Verba enunciatiua monitionem,& mandatum inducunt.*

1 §.Pater fillo. †Verba enunciatiua monitionē, & mandatum inducunt.h.d.Vel ſic,verba excitatiua inducunt iuſſus tacite.h. dicit Iſte tex.facit ad duas q.prima eſt,ꝙ ſi creditor dicat debitori,cogita, vt mihi ſoluas , ꝙ vr̄ eum interpellare,de hoc per Cyn.C.in qui.cau.in integ.re.non eſt ne.l.in minorum. Secunda q.eſt famulus cuiuſdam nobilis fuit percuſſus,iſte nobilis dixit famulo, ſi tu nō cogitabis tu vindicare,non redeas domum. iſte famulus iuit,& interfecit aduerſarium,& dicit hic Bar quod fuit dominus decapitatus tanquā
a de mandato,& cum vidit ipſe de facto. a & fuit Florentiæ.

ADDITIO.

a Facto. Adde Pau de Caſt in conſ.198.in 1.ſtampa.

§.Quod ſi man. Hic verſiculus allegatur ꝙ pater conferendo filio liberū arbitriū, mandare ei vr̄. No.ꝙ poteſt pater ponere aditionem in filij diſcretione Item in diſcretione tertij,vt ꝟ.eod.l.ſi coram.adde qđ no.ſup.de hær.inſti.l.illa inſtitutio.

1 *A forma ſtatuti non eſt recedendum, nam recedendo a forma, receditur a ſubſtantia.*

2 *Omiſſio modi,& formæ etiam in actu fauorabili, impedit diſpoſitionem legalem.*

1 §.Si coram. † A forma mandati non eſt recedendum. h.d. Et ſi receditur a forma,receditꝛ a ſubſtantia.h.d.tex.& glo & conſidera ꝙ quędam conſiſtunt in arbitrij libertate;& tunc forma tradita per habentem tale arbitriū eſt ſeruanda,vt hic,& ſup.de exerci.l 1.§ ſi plures.quędam ſunt, quæ non conſiſtunt in arbitrij libertate, ſed in iuris poteſtate, ita ꝙ ius eſt non ſolum cauſa efficiens,ſed formalis, tūc non debet recedi a forma iuris,vt l.in conſtitutionibus, ad mu.& l.certa forma,de iure fi.lib.10. ſed a forma addita per hoīem interdū recedi pōt,interdum non poteſt,vt l. Titium.& Mæuium, ſ.de
2 admi.tut.& ibi doc. & adde,ꝙ † omiſſio modi,& formæ,ēt in actu fauorabili impedit diſpoſitionem legalem , vt inf.de verb. oblig qui Romæ,§. Flauius Hermes,ſm An.de Piſis.In glo.ſed quid. ibi,rſideo. nulla eſt facta mentio de conſilio habendo, vt ext.de elec.cum in veteri.& ideo ſi ſtatu.dicat ꝙ ſnīa debet ſerri de conſilio ſapientis,ſi non ſeruatur iſta forma, ſnīa eſt nulla ipſo iure; & ita dixit Old.diſputando,& facit etiā.ſi cauetur ſtatuto,quod mulier debet contrahere cum præſentia propinquorum,licet non procedat vlterius annullando; tamen ſi non ſer-
a uatur forma,contractus eſt ipſo iure nullusa per glo. iſtius ver.

ADDITIO

a Nullus. Adde Raph.Ful.in conſ.140.& in conſi.180 & eundem Bal.in cōſ. 169.in 5.vol.

1 *Mandatum factum contemplatione certæ cauſæ,poteſt ex alia cauſa impleri,dummodo non ſit cauſa durior.*

1 §.Aliter atque. † Mandatum factum contemplatione certæ cauſæ pōt ex alia cā impleri,dummodo non ſit cā durior.hoc d.In tex.patris.no.ꝙ ille, qui mandat quod eſt magis periculoſum, vr̄ mandare quod eſt minus periculoſum: ſed non econtra,& eſt ar.ꝙ ſi mandaui tibi vt occideres Seium , & tu noluiſti occidere , ſed Teutonice verberare,ꝙ ego teneor de mandato. ſecus econtra, ſi mandaui tibi,ꝙ percuteres manu vacua. & notabiliter dixi manu vacua: quia ſi dixiſſem gladio,aliud eſſet ꝑꝑ c.fin.de homi.lib.6. & tu percuſſiſti gladio,qđ eſt magis periculoſum;& tene menti ver.

§.Idemque. Inſtitutio,& ſubſtitutio non differunt eſſentialiter, ſed quo ad gradum. & verbū inſtōnis aptatur ſubſtitutioni,& econtra. In tex. vel cōtra.dū tamen non fiat conditio durior;& iſta eſt concluſio gloſ. & verſi.

§.Sed ſi man. Verba ſpecifica minus includunt,quā indefinita verba.h.d.ver.

1 *Iuſſus poteſt reuocari, & impeditur effectus, licet non deducatur in notitiā eius,cui dirigebatur,hoc tamen cum diſtinctione,*

1 §.Sed ſi poſtea. † Iuſſus poteſt reuocari,& impeditur effectus,licet non deducatur in notitiam eius.cui dirigebatur.h d.tex.Et eſt ſimilis.ſup.de cōd. ob cau.l.ſi pecuniam.§.ſi ſer.& de ma.vin. ſi pater ex prouincia, & l.ſi pater,& ſup.ſi cer.pet.eius qui, in §.quas no. In gl.ſ.pater. ibi.l.fundi §.fin.ſed ibi dominus ad hoc tenebatur, & ita no. in l.2.§.pe.infr.de do.a[illegible]lias tres ll.in glo.allegatas,dic quod in eis agebatur de eius præiudicio,ar.ſup.pro ſo.ſed & ſocius,& ſupr. mā.ſed & ſi mandaſſem.An.de Pe ſed dic ſanus,ſi quæratā an re
a uocatio a mandan, quæ non peruenit in notitiam procuratoris, impediat actum gerendum , refert ſm Iac.de Are. inter expreſſam reuocationem & tacitam,quæ fit per mortem:quia iſta tacita reuocatio fit per legem , & ideo non oportet quod intimetur ſm eum.& adde quod no.ſup.de proc.l.ſi defunctus. Sed Pet.dicit aliter.& melius,ꝙ aut mandatarius interuenit, vt nuncius ꝑbens nudum miniſterium , & tunc ſufficit poenitentia ſine certioratione,& impedit actū,vt ꝟ.de ma.vin.ſi pater,& ſupr.de repu.ſi permiſit.& ratio,quia non contrahit ipſe, ſed dominus ꝑ eum.vnde non valet contractus ſine conſenſu domini , vt C. ſi quis al.vel ſibi.l.mutuum,& ſup.quod iuſſu.l.fin. aut interuenit vt procurator,& tunc aut in actu gerendo quo ad ſubſtantiam, & requiritur voluntas domini,vt in tranſlatione dominij,vt infra de re.iur.id quod noſtrum,& tunc ſi dominus pęniteat, non valet id quod agitur poſt pęnitentiam , vt d. §. eius qui.§. quas no.& infr.de do.l.2.§.ſi quis.& hoc verum regulariter, fallit in ſolutione fauore liberationis,vt infr de ſol.l.cum quis.l.r & l.vero procuratori,& l.qui hominem.§.ſi Titium.aut eſt actus , ad cuius ſubſtantiam non requiritur conſenſus domini,vt contractus , & tunc reuocatio ſine certioratione non impedit actum gerendum,vt ſ.man. l.ſi mandaſſem , cum ſi. ſm Pet.& de hoc per Cyn.in l mandatum.C.man.adde quod no.in c.fi. de procu. li.6.per Arch.& in nouella,& quod no.in c.1.de renunc.in Cle.

ADDITIO.

a Reuocatio. Adde quæ habentur per Io de Ana.in conſ.25.

LEX XXVI.

SI ego & ſer. Conſenſus mediatus trahitur ad immediatum,hoc dicit.

LEX XXVIII.

1 *Inſtrumenta debent edi ei,cuius intereſt,et ob id ipſum officium iudicis principaliter imploratur.*

2 *Editio poteſt peti propter ius,& propter ſpem.*

3 *Contrahens cum procuratore alicuius debet petere inſtrumentum procuratorium,vt poſſit probare,ꝙ ille,cum quo contraxit , erat procurator , & ſic omnibus gerendis cum procuratore debet peti procuratorium.*

1 Ariſto. † Inſtrumenta dēt edi ei,cuius intereſt,& ob hoc ipſum officiū iudicis pricipaliter imploratur. h.d.
2 Et concor.ſ.de iure deli.Ariſt.& no hanc l. † ꝙ ꝑꝑ ius & ꝑꝑ ſpē pōt peti editio inſtrorum.& vide hic quod no.in c. 1. de viu.in Cle.vbi gl.no.de iſta editione inſtrorum,& librorum ,& qualiter,& qūo fidem faciant.† Et no quod iſta l. Ariſt.& l.qui hēs.ꝟ.
3 proxi.eſt arg.ꝙ ſit edēdum inſtr̄m procuratorium ei , qui ꝯhit cū procu.conſtituto ad ꝯhendum , vt poſſit probare, ꝙ ille cū quo ꝯxit,erat procurator,& ita cōſuluit Di.ſm Rai.ad hoc extra de proba.c.1.per Inn.Item eſt ar.ꝙ ei ꝯ quē eſt facta ceſſio, ſit eden
a dum inſtr̄m ceſſionis a ſm Din.Item ꝙ ei ꝯ quem eſt facta proteſtatio,ſit edendū inſtr̄m proteſt.& facit ad prędicta. ſup.depo. ſi quis inficiatus,& in c.cauſam, de elec.in Clem. & l.prætor, in prin.de eden.cum gloſ.ſua,& de actio.emp.Titius.C.ad legem Falc.l.ſi prædiorum,& quod vtrobique nota. Bald.

ADDITIO.

a Ceſſionis.Adde Lud.Rom.in conſ.161.& in conſ.104.

LEX XXIX.

Qui hæres. Qui petit inſtrumenta edi,per hoc non videtur adire hæreditatem.h.d.In tex. prohibeatur, id eſt impediatur. no. quod per rationes defuncti inſtruitur quis de bonorum hæreditariorū valore,& habes ſi.ſupr.de neg. geſt.Neſennius,& ad l.Fal maritus.§.fi.

LEX XXX.

1 *Pater per propriam abſentiam, vel per abſentiam filij, a commodo hæreditatis excluſus,reſtituitur ad illud acquirendum.*

2 *Beneficium ſingulare reſtōnis in integrum nō competit patri propter filiū, ſed hoc verificatur niſi ratione minoris ætatis,ſecus in alijs cauſis.*

3 *Reſtū in integrum plenius patet,ratione abſentiæ,quam ratione ætatis.*

4 *Lucrum veriſimile eſt cā concedendæ reſtitutionis ſicut lucrum certum*

5 *Cauſa Reipublicę abeſt,qui abeſt cauſa legationis,*

6 *Cauſa Reipublicæ abeſſe dicitur tribus modis.*

Cum

1 **Cum quidam** † Pater per propriam abſentiam, vel per abſentiam filij a commodo hæreditatis excluſus reſtituitur ad illud acquirendum.h. d. No. ꝙ principium hēt duas lec. prima eſt ꝙ pr̄ prætendit abſētiam propriam, ſecunda eſt ꝙ ꝑtendit abſentiam filij. & vtrobiq; ponē filium mortuum. vnde pr̄ iure cōi non poteſt adire ēt hodie, vt no. in l.cum nō ſolum, de bonis quę lib. in prin. ſm Ric. Ma. ſed per reſtitutionem in integ. ſuccurritur patri, & no. ꝙ prima lec. minus habet dubitationis, cum pater ex propria perſona nitatur. ſecunda vero lec. plus hēt dubitationis, cum nitaē bñficio
2 filij Sed ꝯ hoc opp. quia lege cauetur† quod ſingulare beneficiū reſt. in integ. non compenti patri ꝑꝑ filium, vt ſ. de mi. l. deniq; §. ſed vtrum. ergo hic ꝑꝑ abſentiam filij pr̄ non eſt reſtituendus. So. glo. no. ꝙ aliud eſt in caſu noſtro. nam aut reſtitutio petitur ratione ætatis: & tunc non porrigitur ad patrem, aut ratione ab
3 ſentiæ: & tunc porrigitē ad patrem. † ex quo collige, ꝙ plenius pater reſtituitur ratione abſentiæ, q̄ ratione ætatis: & hoc probat gl. ex ꝯiunctione duarum legum, q̄ inuicem vr̄ ꝯtrari. ſ. de mi. auxilium, in prin. & qui. ex cau. ma. ſi qua mihi. reddit la. Ra. tōnem dr̄: æ, quia dicit edictum de minoribus eſt magis remotum a iure cōi, q̄ edictū de maioribus, quod habes in l. 1. ſ. qui. ea cau. ma ſm Iac. Secundo opponitur, dr̄ hic ꝙ pr̄ poteſt petere reſtitutionem in inte. Contra: imo vr̄ ꝙ non habeat iſtā cām petēdi, quia ſi fuiſſet pñs, & iuſſiſſet filium adire, filius potuiſſet adire, & non adire, & ſic non acquirere, ſi adire noluiſſet: ergo nō vr̄ eſſe iuſta cā petendi reſtōnem, vt ſ. ex qui. cau. ma. l. nec non, in princ. So. dicit ꝙ datur ſibi reſtō, quia veriſiſe eſt ꝙ ſi potuiſſet iubere, filius ſibi obtēperaſſet, & facit l. 1. C. de teſt. mi. ſm Cyn.
4 Ex hoc no. †ꝙ lucrum veriſiſe eſt cauſa concedendæ reſtōnis, ſicut lucrum certum. Item no. ꝙ veriſimile eſt filium applaudere iuſſui patris. ꝭ. qui. ac non da. l. 1. §. qui onerandæ. Scd̄o principaliter no. quod ius aditionis, quod fundabatur in filio viuente per reſt. in integ. fundabatur in patre. Ego dico ꝙ reſtitutio in integrum facit patrem hr̄e commodum. nō autē ꝙ ipſe ſit directo
5 hr̄s, vt inf. de leg. 1. l. cum filio.† Tertio no. ꝙ ille qui eſt abſens cauſa legationis, dr̄ abeſſe cā Reipublicæ: qd̄ dic vt plene hic
6 not. In gl. nā ita. ibi, adhibebit. i. agnoſcet hr̄ditatem. † In glo. pr̄ &c. ibi, ad Principem, dic ꝙ tribus modis dr̄ quis abeſſe cauſa Reipublicæ primo qñ mittitur ad rem publicam. ſecundo qñ mittitur a re publica. tertio qñ mittitē a Principe, vel ad Principē. ſi autem mittatur ab inferiore ad inferiorem, puta ꝑꝑ publicā neceſſitatem, vel vtilitatem, iſte dr̄ abeſſe cā ſui municipij. non cā ſuæ Reipublicæ, vt ſ. qui ex cau. ma. l. legatis. & quotuplex ſit abſentia, vide gl. magiſtram. in l fi. ſ. de in integrum reſti.

1 *Venter qui pariturus eſt poſthumum, qui alijs antefertur, impedit ſequentes adire, ſiue plenus ſit, ſiue eſſe putetur.*
2 *Impedimentum a pari potentia generari non poteſt, ſed cauſa impediens debet eſſe potentior.*
3 *Tria ſunt, quæ obſtant aditioni hæreditatis.*
4 *Fama quæ dicatur.*
5 *Syndici qui faciunt falſas relationes propter famam publicam moti, excuſantur, quia iuſtus error eſt.*
6 *Fama cōis debet conſiderari, vbi agitur de præſumptione ſuper incerto.*

1 **§ Quod dicitur** † Venter, qui pariturus eſt poſthumum, qui alijs autefertur, impedit ſequentes adire, ſiue ſit plenus, ſiue eſſe putetē: ſecus, ſi vere eſt vacuus, & ſic opinio adeuntis eſt cōis. h. d. vſq; ad §. ſuum hr̄dem. Ibi aūt dicit, ꝙ lex ſp̄ certa eſt de eo, quod eſt: ideo, quia incertitudo hoīs non vitiat aditionē, q̄ a. l. inducitē h. d. vſque ad §. ſcīa. ibi dicit ꝙ inſpici dēt ſcīa adeuntis filij, vel ſerui, non pr̄is, vel dñi. h. d. vſque ad. §. fi. ſm Bar. & iſte §. vſq; ad § fi. Diuiditē in tres partes principales. Prima loquitur quid iuris ſit de proximo agnato cōnco, an obſtet ſibi poſthumus, quominus adire poſ. necne, & hoc vſq; ad. §. ſuum. Ibi ſecunda pars, in qua dr̄ an poſthumus obſtet ſuo agnato necne, & hoc vſq; ibi, ēt. Ibi tertia, in qua declaratur cuius ſcīa requiritē an pr̄is, vel ſibi inſtituti, & hoc vſque ad. §. fi. Iterū prima principalis pars diuiditē in quinq; partes. Primo dicit de proximo cōnco poſt poſthumū ſuū, & de hr̄ditate adeunda ex teſtō, vel ab inte. vſq; ibi, & in eo. Ibi ſecunda, in qua dr̄ de ꝓximo poſthumo ſuo. idē de ꝓximo poſthumo legitimo, vel conſanguineo vſq; ibi, itēq;. Ibi tertia, in qua dicit, quod idē eſt ſi agnaſcatē hæreditas de iure prætorio vſque ibi, ſiue. Ibi quarta, in qua quandā rōnem & exceptionē infert vſq; ibi, quod dr̄ Ibi quinta, in qua repilogat præmiſſa vſq; ibi, quid ergo, & circa ea determinat quendam caſum, qui videbatē dubius, & hoc vſq; ad §. ſuum. No. ꝙ rr̄a antiquorum dicit tria. primo ꝙ ſi vxor defuncti eſt prægnās, poſterior adire nō pōt. ſecundo ꝙ ſi putetē eſſe prægnans, eſt idē, quia ſiſt adire non pōt. tertio ꝙ ſi ſcitē eā non eſſe pręgnantē, pōt adire, & ſic duæ ſunt rr̄æ negatiuæ, tertia affirmatiua. q̄ rr̄æ hñt locum ex teſtō, & ab inte. & hñt locum in filio, & agnato, & hñt locū in iure ciuili, & prætorio, vbicunque eſt ordo prioritatis, & poſterioritatis. ſp. n. ratione ordinis poſterior debet ſuperſedere, ne aliqnid ſiat præpoſtere. & eſt ar. ad impetrantes præbendas, & officia, vt in c. quia cunctis, de conceſ. præb. li. 6. Secundo no. in ver. niſi, quod vbi venter nō eſt in iure anterior, ſed coæqualis, vel poſterior,
a non eſt expectandus.† & ꝙ a pari non cauſat impedimētū, imò ſp cā impediens debet eſſe potentior. a pari ergo potentia nō pt̄ generari impedimentum. facit infra de acquir. poſſ. l. 1. §. veteres.
3 † Tertio no. in ver. quod dr̄. ꝙ tria ſunt quæ obſtant aditioni, ſcilicet veritas, opinio propria hæredis, & fama cōis, q̄q̄ cōtraria veritati. & econtra tria ſunt, quæ faciunt aditionem valere. ſ. veritas, ꝙ nō ſit prægnans. Item propria opinio hæredis. Itē fama ſit, ꝙ non ſit prægnans. iſta tria debent ſiſ concurrere ad hoc, vt interim procedat aditio in extraneo. ad impediendū vero ex pluribus obſtantibus ſufficit vnum obſtare, vt hic, & ſ. de hær. inſti. l. ſi non lex, in prin. Et ex iſto § quod dr̄, not. ꝙ pōt probari fama negatiua, puta Bertam non eſſe prægnantem. Itē no. text.
a expreſ. ꝙ fama aōr̄ multorū opinio ibi, dum dicit lr̄a ſm multo
4 rū opinionē. & dicit hic Bar. † ꝙ iſta fama ſufficit, ꝙ ſit inter vicinos, q boc ſcire pñt, vt ſ. loca. dñs horreorū, & l 1. §. 1. de flu. & l 2. C. qñ ſi. vel prin. & hoc in negotio priuato. ſed ſi eſt negocium, quod non poſſit eſſe niſi notoriū, vt in morte vnius Regis, vel baronis, requiritur fama maioris populi ſm Thomā de Piperata in ſuo tractatu de fama. Bar. ego addo ꝙ iſta fama pōt probari per domeſticos & familiares in caſu iſto. vt eſt gloſſ. or. ſuper verbo dicere. vnde per domeſticos, & familiares melius probanē ea, quæ domi geruntur. ita dicit iſta gl Item no. ꝙ in facto alieno multum probabilis eſt error, qui fama fouetur. & p
5 b. d † Bar. ꝙ excuſant ſyndici, qui faciunt falſas relationes moti ꝑꝑ famam publicā, quia iuſtus error eſt: ſecus, ſi temere procederent ad denunciādū, vt l. diuus, de cuſt. reo. ad hoc. ꝭ. de adul. l. miles. §. pe. ſm Bar & facit. ſ. eo. ſi quis mihi bo. §. plane. & quod in his, q̄ domi geruntē, illi de domo poſſint eſſe teſtes, vide l. conſenſu. §. ſeruis. C. de repu & ſup. de ven inſpi. l. 1. Quarto not. in ver. ſed ſi ipſa. ꝙ vbi hæres inſtituitus habet veram certitudinē, ſicut eſt vxor, quæ pōt hr̄e verā certitudinē de ſeipſa, vt l. filiū, de his qui ſunt ſui, vel alie iur. ibi non eſt conſideranda opinio
6 cōis.† ex quo collige ꝙ opi. ſeu fama cōis debet conſiderari, vbi agitē de præſumptione ſuper incerto: ſecus vbi ineſt vera certitudo, vt hic, & ꝭ. e. Pantonius § rei. & l. cum falſum. Opp. per ordinem, quia gl. non procedit ordinate. primo dr̄ hic in tex. legitimum, vel conſanguineum, quaſi velit dicere. quod quis nō poſſit eſſe legitimus, & conſanguineus. ꝯ: imò pōt, vt ꝭ. de ſu. & le. l. 1. §. ſi concedo ꝯrium, quia iſtę qualitates ſunt compaſſibiles, non tñ ſp inueniuntē cōiunctę in eadē perſona: & ideo ponitur hæc alternatiua. & dicit hic Bar. ſm cōem vſum loquendi con
b ſanguinei appellantē oēs ex quacunque linea b cōiuncti. ꝙ facit ad ſtatutū, ita a ciuili ſignifica. non diſcedas, niſi probaretē in iudicio de iſto cōi vſu loquendi. Secundo opp. infr. de ven. in poſ. mi. l. 1. §. 1. glo. opp. & rnder, & tene primā opinionē. & reproba ſecundā per l fi. ꝭ. de ven. in poſ. mit. & reprobat Din. Ia de Are. Tertio opp. hic, dr̄ quod habebāt bonor. poſſ. edictalem: imò vr̄ ꝙ decretalem, quæ a iudice decernitur, vt ꝭ. de bo. poſ. l. 3. §. pin. ſo. ꝙ de vtraq; litera intelligitur. nam ſic ſe habet edictalis ad decretalem, ſicut ſe habet ius ad ſententiam, vel decretum.

ADDITIONES.

a Fama. Adde vt per d. Alex. de Imo. in conſ 66 & in conſ. 70. in 3. parte.
b Linea Adde per Fran. Are. in conſ. 39 vbi ponit, an ſi per ſtatutū debeat quis puniri, & cognatio ſua, qui comprehendantur.

---

1 *Exiſtentia ſui hæredis a veritate, non ab opinione regulatur.*
2 *Veritas occulta in iudicijs non ſufficit, ſed requiritur veritas apparens per probationes, vel per præſumptionem legalem.*

1 **§ Suum hæredem** † Exiſtentia ſui hæredis a veritate, non ab opinione regulatur. h. d. Nec ob. ſupr. de iud. ſed & ſi te. §. fi. quia hic loquimur quantū ad habitū: ibi loquimur quantum ad exercitiū iudicia
2 le.† nā in iudicijs veritas occulta non ſufficit: imò requiritē veritas apparens per probationes, vel per p̄ſumptionē legalem, & facit quod no. C. de peti. tu. l. pe. No quod ſi vxor non eſt pręgnās, filius iā natus eſt hæres in ſolidū. ſi aūt eſt prægnās, & hēt vnū in vtero, tūc eſt hæres pro parte dimidia. Cōtra illud op ꝙ imo ꝓ quarta, vt ſ. ſi par. hær. peta. l. antiqui, & de iud. l. ſed & ſi reſtituatē, in fi. So. hic loquimur quantū ad veram eſſentiā, ibi ꝗium ad iudiciū, in quo non ſufficit certitudo naturæ, ſed debet eē certū iudici. & ſic nō obeſt ergo duplex manifeſtū. ſ. quoddā manifeſtum in nā: quoddā quo ad nos, vt ſ. ſi cer. p. l. cum ad pñs, & de cond. ob cau. ſi pecuniā §. ſi ſeruū. vñ dicit Ariſt. ꝙ oculi noſtri ad ea q̄ manifeſtiſſima ſunt ſm nām, ſunt, ſicut oculi, noctuarū ad lucē diei, vt in 2. metaphyſicæ, in prin. In gloſ. ſic ſupra ibi, ex quo eſt. ſ prægnans. In ea. gl quot ſint. ſ. in vtero. & eſt rō, quia ſcientia de iſtis non tranſcendit ſenſum. & ideo notitia obſtetricum, vel medicorum ſenſum tranſcendere non pt̄. Ead. gl. ibi, alias virilem i. ſm numerum eorum qui ſunt in vtero In ead. gl. interim. tacitum ſilentium inducitur a l. poſteriori, do nec prior ſperatur. In ea. gl. ibi, antequā naſcatur. arg. ꝯ. ſupr. de inin. teſt. l. 3. § ex his apparet. & hanc gloſſ. not. tanquam magiſtrā, quæ multum declaratur, ſi uideas tex. l. illud, ſi pars hæred.

pe. & nō facit aliud hæc diſtinctio, niſi quia diſtinguit cauſam teſtati & inteſtati, & poſthumum parem, & imparem.

§. Scientia. Perſonæ, in qua actus principiatur, ſcientia, vel ignorantia cōſideratur. h.d. Vel ſic. In aditione hæreditatis inſpicitur ſcientia, & ignorantia, prout ineſt adeunti, non prout ineſt ſubeunti. h.d.

LEX XXXI.

Hęredi. In iure accreſcendi conſideratẽ veritas, non opinio. h.d. Quia procedit ignorantia ex diſpoſitione legali, & legales acquiſitiones certitudinem hominis nō requirunt, ſed ſolum exiſtentiam veritatis, vt ſupr. l. proxima. §. ſitium. In tex. ibi. tamen poſthumo, & per hoc non ob. ſup. eod. cum quidam. §. quod ſi ipſe, quia ibi poſthumus erat præteritus, vnde inſtitutus ex nulla parte adire poterat, hic autem poſthumus erat pro parte inſtitutus, vt ead. l. verſi. niſi proponas, & l. illud, ſi pars hære. pe. ſecundum Din.

LEX XXXII.

1 *Errans circa vitam teſtatoris, vel circa conditionem inſertam, vel circa teſtatoris ſtatum adire non poteſt.*

1 Hęres inſtitutus. † Errans circa vitam teſtatoris, vel circa conditionem inſertã, vel circa teſtõris ſtatum, adire nō poteſt, ſed dubitans an teſtõr deceſſerit in captiuitate, an in ciuitate, vel dubitans an ipſe hæres ſit ſui iuris, vel non, põt adire credens aũt veritatẽ, licet neſciat modũ exiſtentiæ eius, adire põt. h.d. vſque ad l. ſi quis hæres. In tex. ibi, licet pure non ob. ſup. e. ſi quis extraneus. §. ſciendũ, vt ibi dixi ſm Din. In tex. familia ſit. l. fuerit teſtator, & ſic dubitat in fundamento. No. in hac l. quod error in fundamento impedit ea, quæ animi iudicio debent geri. Sed contra iſtud no. gl. opp. duabus modis. primo de l. 2. §. ſi ſub cond. de vſu pro emp. Sol. dicit glo. aliud in acquiſitione aliarum rerum: aliud in acquiſitione hæreditatis. Secundo opp. gl. de l. 2. C. de edict. Ad. Sol. dicit gloſſ. ibi in poſſeſſorio, in quo ſufficit quædam ſuperficialis aditio: hic autem loquitur quantum ad quærendum verum ius proprietatis, & quantum ad eſſentialem aditionem: & ſic non ob. quæ ibi eſt no.

LEX XXXIII

1 *Dubitatio inter duo extrema non vitiat, ſi quodlibet extremorum eſt eiuſdem naturæ.*

2 *Proceſſus ita valet per confeſſionem, ſicut per negationem, & econtra.*

1 Quod ſi dubitet. † Dubitatio inter duo extrema nõ vitiat, ſi quodlibet extremorum eſt eiuſdem naturę. h.d. eleganter, & cõco. ſ. de lib. & poſth. l. Gallus. §. ſi eius. In tex. ibi, deceſſerit l. teſtõr captus ab hoſtib. In tex. ibi. ciuis Romanus. ſciebat hæres teſtatorem mortuum, ſed ignorabat, an eſſet mortuus teſtator in captiuitate, an poſt diimiſſionem, & ſic ignorabat, an ad eum pertineret hæreditas ex ſucceſſione leg. Cor. an ex fict. poſtliminij. tamen iſta dubitatio, vel ignorantia non nocet, quia non variatẽ effectus. ſatis ergo dicit ſcire, qui ſcit effectum, licet neſciat modum. & iſtam legem inducit Bar. ad quæſtionem repertã in actis, tali die ſuit lis conteſtata inter actorem & reum, nec dicit an per negationem, vel p confeſsionem. quæritur, an iſta litis conteſtatio valeat? Specu. in titu. de li. conte. videt dicere quod non nec ob. l. ſciẽdum, de verborum obliga. quia ſtip. ſo ſit vniformiter, ſed litis conteſtatio põt fieri difformiter. ſ. per negationem, & confeſſionem. ergo ex hoc verbo lis conteſtata eſt, non poſſumus aliquid præſumere, argumen. C. de contrahen. ſtip. l. prima. Bar. dicit contrarium, 1 quia quo ad ſubſtantiam iudicij † ita valet proceſſus per cõfeſ. ſicut per nega. & eõ. vnde cum non dubitetẽ de ſubſtantia iudicij, merito valet iudicium per hanc l. ſecundum Bar. aduerte q in l. noſtra extrema erant eiuſdem ſubſtantiæ, & formæ, quia eadem erat forma acquirenda ex fict. l. Cor. & ex fictione poſtliminij: ſed in caſu Bar. iſtæ litis conteſtationes non ſunt eiuſdem naturæ, & formæ, nec tendũt ad idem, cum conteſtatio quæ fit per confeſſionem, tendat præciſe ad condemnationem, ſed ea quæ per negationem fiunt, tendũt ad abſolutionẽ. & ideo verior vr opinio Specu. vt pp incertitudinem vitietẽ nam vbi eſt incertitudo, & l. non interpretat, vitiatẽ actus, ar. ſup. de re. ven. l. idem Põp. ſcri. ſi frumen. § fin. Item inducit Bar. ad aliam qõnem. quidam habebat duas domos ſolitæ habitationis; vnde vtrobique poterat citari, vt no. in c. cũm, de elec. in Cle. modo nuncius remiſit ſe citaſſe ad domum habitationis, & non dicit ad quam, quæritur, an valeat citatio? vr quod non pp incertitudinem. Bar. dicit cõtrũ, quia nõ variatur effectus, ar. huius l. quod verum credo, quia vbi cunque fiat iſta citatio, eſt eiuſdem naturæ. Item quia citans poteſt eligere. vel hic, vel ibi. Itẽ ex hac l. no. quod licet iudex ignoret, an fundet intẽtam ſuper iure communi, an ſuper ſtatutis: tamen iſta ignorantia non habet vitiare ſententiam.

LEX XXXIV.

Sed & ſi de ſua Dubitans de ſua condõne hæreditatem adire poteſt. h.d. Et hoc hĩ locũ, quando vtrobique hæreditatem adire poſſet. In gloſſ. j. ibi, per viuere. præſumitur enim in dubio quis viuere vſq; ad centum annos, vt eſt glo. no. in c. quoniam frequenter, extra, vt lit. non conte. & ibi glo. pro caſu allegat l. fi. C. de ſacroſan. eccle.

1 *Iudex delegatus ſi procedit antequam litteræ ſint ſibi præſentatæ, proceſſus eſt nullus.*

2 *Iudex ſi fert ſententiam contra contumacem antequam nuncius referat ſe citaſſe, eſt ipſo iure nulla.*

§. Cui autem. No. q iſte §. eſt multum notabilis. aut enim quis ignorat id, ex quo principaliter ius defertur, aut illud, quod eſt ſecundarium, vel acceſſo-
1 rium. primo caſu non valet quod geritur. ſecũdo ſic. † Et ex hoc determinantur duæ quæſtiones, prima eſt q ſi iudex delegatus procedit antequam litteræ ſint ſibi pſentatæ, proceſſus eſt nullus, quia neſcit ſe iudicem, & ſic ignorat fundamentum, ad hoc ſ. de eo qui pro tu. l. quæro. ſi autem iudex ignorat prorogationem, valet proceſſus, quia prorogatio venit acceſſorie, vt ſup. de
2 iudi. l. 2. §. 1. & ar. ſ. eo l. hæredi cum poſthumo, & vide quod no. in c. is qui, de procur. lib. 6. per ar. in nouella. † Secundo facit ad quæſtionem, ſi iudex fert ſententiam contra contumacem antequam nuncius referat ſe citaſſe, an iſta ſententia ſit ipſo iure nulla? & videtur quod ſic. quia ignorabat id, quod eſt ſubſtantiale ad pronunciandum contra abſentem. ergo perperam proceſſit. & de hoc dic per Bar. de condi. & dem. multum intereſt, eſt gl. ord. in c. ſæpe, de app. quæ videtur dicere, quod iſta ſententia non valet, quia iudex minus legitime proceſſit; & ideo iudex ſemper expectat relationem nuncij antequam procedat ad pronunciandum.

§. Sed & ſi cum. In tex. ibi, cõſequens: quia iſte non errat in eo, qui reſpicit concluſiuũ effectum, ſed errat in modo, per quem peruenitur ad ipſum. In tex. ibi, facilius ſ. dixit in conditione poteſtatiua, hic in caſuali. No. quod ille qui credit inſtitutionem purificatam, quæ a principio fuerat pura, poteſt hæreditatem adire.

LEX XXXV.

1 *Aditio ex inſtitutione, trahit ad ſe partem prouenientem ex ſubſtitutione vulgari, vel ex iure accreſcendi.*

1 Si quis hęres † Aditio ex inſtõne trahit ad ſe pẽ prouenientem ex ſubſtitutione vulgari, vel ex iure accreſcendi, quia iſta ſunt appendices inſtitutionis. h. d. Vel ſic, quod iuris eſt in principali, idem iuris eſt de appẽdicijs, eius, & no. de hoc ſ. de procu. l. qui proprio §. item quæritur. In tex. ibi, ſubſtitutionis, puta ante repudiationem Titij. In tex. geſſerit. ſ. ex inſtitutione In tex. ibi, quoque. q. d. non ſolum iure accreſcendi. Di. In tex. hæredes ſcilicet ex ſubſti. non ergo ius ſubſti. accreſcit patri. ſed filius ſuccedit. quia interim fuit emancipatus. & idem in ſeruo manumiſſo. ſed ſi filius, vel ſeruus nõ agnoſcit ex ſubſti. tunc accreſcit pr̃. dum tenim vnum. &c. ſecundum Di. vel ſi filius non adiuit in pria ptãte, ſed poſtea ſui iuris effectus erit hẽs duplici iure ſ. ex cauſa inſti. & ſubſti. vel iure accreſcendi, & ad hoc venit, ideo ſunt enim appendices & ſic mutat caſum, & vtraque lect. eſt vera. No. q in eadem perſona concurrit ius ſubſti. & accreſcendi. quæro ergo. ſi vult repudiare ius accreſcendi, & adire ex ſub vel cõ an poſſit? glo. dixit q ſic in l. nec is §. hẽs ſ. eo. & p gl. facit j. ad Tre. recuſare §. Titius. ſed hic gl. vr dicere cõ q nec ius ſubſti. nec ius accreſcendi poſſet repudiari: & hanc gl. tenet Old. nõ ob. l. recuſare, §. Titius, quia ibi erant duæ viæ incompaſſibiles concurrere. hic autem erant compaſſibiles. ſ. via expreſſa. ſ. via ſubſtõnis, & via tacita. ſ. via iuris accreſcendi ſm Din & ſic id quod tacite intelligitur, ſi exprimatẽ, adhuc tacite intelligitur, ſic ſ. de mi. teſt. Lucius. §. idem re. ſed cõ. ſ. de vul. ſubſti. cum ex filio §. filio, & inſti. de hẽdi. inſt. in prin. Item ſi vera eſt hæc gl. ſequitur q quis habeat hæredẽ ex diuerſis iuribus ex quolibet valet iure in ſolidum, quod eſt, quia iſta iura ſiẽ concurrunt. facit inf. de acq. poſ. l. 3. § ex pluribus. deinde gl. ponit quendã effectũ iſtius diſputationis, & ponit exemplum in tribus inſtitutis, ſi vnus iſtorum eſt ſubſtitutus vni cohæredum. nam ius accreſcendi concernit duos, ius ſubſtitutionis vnum. tñ glo. dicit q iſtud ius ſubſtitutionis non eſt repudiabile: & vide glo. & no. Bar. in iſta materia dicit, q ſi præcedit aditio ex inſtitutione, tunc ex ſubſtitutione repudiari non poteſt. ſed ſi præcedit repudiatio ſubſtitutionis, tunc hoc fieri poteſt: & iſte eſt modus ſeparandi ſubſtitutionem a iure accreſcendi ſm Bar. & ita debent concordari iſtæ gl. cõtriæ, alle. j. e. ſi ex parte. & ita loquitur l. teſtamento C. de impu. & ali. ſub. & d. l. nec is. §. hæres ſm eum, & adde quod no. j. eo. qui patri; & hoc tene.

1 *Pater, & filius in codem teſtamento inſtituti, videntur inſtituti pariter, nõ ordine ſucceſſiuo.*

§. Si exclu. Excluſus ex ſua perſona, licet ex propria perſona non admittatur vlterius, ex aliena admitti poteſt. pro hoc d. tex. & glo. In tex. ibi, non quæſiſſe. ſ. iudi-
1 cio teſtatoris, ſed patrio iure. ita eſt concluſio glo. † No. caſum expreſſum, q quando ſunt in eodem teſtõ inſtituti pater, & filius, videntur inſtituti pariter, non ordine ſucceſſiuo. non ob. l. Gallus. §. idem recte, quia ibi teſtator ita debebat teſtari ſecundum conſilium Galli, vt ibi nota. & facit inf. l. proxima.

LEX

LEX XXXVII.

Hæres. Hæres non ſolum ſuccedit in dñio, ſed etiam in obligatione actiua, & paſſiua. h.d. Vide hic quod no. in l. ſecunda de bon. poſſeſ. hæredi. pe. & per Dyn. in l. de actio. §. ſed iſte.

LEX XXXVIII.

1 *Paria ſunt ſcire, & ſcire poſſe.*

2 *Faciens aliquem actum, videtur ſe aſtringere legi loquenti de illo actu.*

Si duo. Qui adit hæreditatem pro parte, totam conſequitur, ſi pars cohæredis vacet, & in ſolidum tenetur creditoribus hæreditarijs. h.d. In tex. hunc ſ. qui ſe immiſcuit. In tex. ibi. potuit. maxime in iure accreſcēdi. ſed in iure accreſcēdi nō curamus nec ſcientiā, nec ignorātiā. † No. q paria ſunt ſcire, & ſcire poſ. l. de facili. † Itē no. q ille, qui facit aliquē actū, vř ſe aſtringere legi loquendi de illo actu. & dicit gl. q iſta eſt fictio, quæ non recipit probationē in ꝯtrium, q eſt menti tenendū. Vltimo no. q in his, quæ ſumunt iuris originem a lucro, iuris ignorātia nocet. adde qđ no. C. de iuris, & facti igno. l. ſi emancipata.

LEX XXXIX.

Quandiu. Cauſa teſtati prior eſt quā cauſæ inteſtati. h.d. Iſtud eſt verum, quando teſtm̄ incipit a primo gradu. ſecus, ſi incipit a ſecundo, vt ſup. de hære. inſt. l. ſi quis ita hæres, pen. char. Item iſta regula intelligitur in teſtamento efficaci, quod non ſubiacet rupturæ propter prætermiſſionem; & ſic non ob. inf. de ſecun. tab. l. a. §. expectandi.

LEX XL.

1 *Hæreditatem paternam repudians, non poteſt pupillarem obtinere, ſi erat ſolus inſtitutus iſte repudians.*

Quæſitum. Subſtitutus impuberi inſtituto non pōt obtinere ſubſtōnē ſine inſtōne ſm Iulianum ſed ſm Marcellum. Si ſolus pubes fuit inſtitutus, vera eſt ſnīa Iuliani, ſed ſi habuit cohæredem, qui adiuit, poteſt obtineri ſubſtō ſine hæreditate pr̄na. h.d. no. In tex. ibi, impugnauerit. no. quod dř impugnare, qui repudiat. Item no. ſecundum iſtam rōnem, quod qñ teſtamentum quis viſus eſt impugnare, nō dʒ commodum reportare. In tex. ibi, amplecti ſ. adeūte cohrēde. alias ſecus, vt j. ad Tre. l. ita tñ. § qui ſuſpectam, in fi. & arg. ſ̄. eod pro hr̄de, §. pa. † No. q repudians hæreditatē pr̄nam nō p̄t obtinere pupillarem, ſi erat ſolus inſtitutus iſte repudiās ſed ſi habebat cohr̄dē q adiuit, tūc p̄t. & ſm hoc intellige hāc l. in ſubſt. ſcā ipuberi exhr̄dato: & eſt maior intelľs, q̄ aliqs quē diximus in ſummario.

LEX XLI.

1 *Exiſtentia ſui hæredis confirmat tabulas pupillares.*

2 Filius qui ſe. † Exiſtentia ſui hæredis confirmat tabulas pupillares h.d. Et in hac l. d. poni caſus, ſicut ponitur ſup. de vul. ſub. filius qui patri, ſecundum Iaco. Ra. & Cy. & oēs. In tex. ibi, filius. duo erāt filij: vnus inſtitutus, alius exhæredatus, & inſtitutus erat ſubſtitutus exhæredato pupillariter ſecundum Iac. & Cy. In tex. ibi, immiſcuerit. mortuo fratre in pup. ætate, & ſic extiterat cundō ſubſt. pu. In tex. ex ſubſtōne. licet abſtinuerit ex inſti. poterit tñ venire ex ſubſtōne. In gl. immo. ibi. Sol. hæc eſt diuinatio. In ea gl. ibi, vel dic ſpeciale. imo eſt regula per ſe, quod exiſtentia ſui hæredis confirmat tab. pup. ſecundum Dy. & alias. quod Bar. ſic probat aut beneficium prætorium confirmabat, vt inf. eod. in ver. cæterum. aut ſuperuenit beneficium prætoris introductum metu fauore ſuorum hæredum; & ideo non operatur oppoſitum, videlicet quod excludet fauorem, qui nō concernit aliquid hr̄ditarium defuncti, ſed aliquid nō hr̄ditarium, vt non confirmationem ſubſtōnis, & cōfirmationem tutelarum, & ſimilium. quæ rō reddiř ſup. de vulg. ſub. ſi filius qui p̄ri: & dic, vt j. no. non ob. ſup. eo. quæſitum, quia ibi extraneus erat inſtitutus, & ſubſtitutus, vñ ibi nō cadit exñtia ſui hr̄dis. & ſi volumus r̄ndere formaľr ad obiectio. dicamus, vt ſ̄. de vul. & pup. l. more, §. 2. ſi non adiř hr̄ditas ex paterno, non debet pupillaris. ſo. verum eſt, ſi nō adiř vllo modo. ſed cum duplex ſit aditio; vna plena, altera ſemiplena per exiſtentiā ſui hæredis, dico quod iſta ſemiplena ſufficit. ſic & alibi. ſ̄. eo. pro hærede. §. ſi quid tamen, cum ſi. & iſta eſt reſponſio ad formam ar. & facit j. eo. Iul. & quod no. ſup. eo. pro hærede. §. Papian.

LEX XLII.

1 *Abſtinens ſe ab hæreditate paterna, poteſt obtinere fraternam.*

2 Si pupillus. † Abſtinens ſe ab hæreditate paterna, p̄t obtinere fraternam non ſubſtōne, ſed ab inteſtato ſecundum Iul. ſed ſecundum Marcellum etiam ex ſubſtōne pupillari pōt obtinere fraternam, quia ſnīa Iuliani impugnat voluntatem morientis, ideo non eſt tenenda. Item dat occaſionē repudiandi ex teſtō. & adeundi ab inteſtato. Vlpianus dicit, q Marcellus intelligit in fratre teſtatoris, ſed frater impuberis neceſſarius hæres eſt patri, & impuberi. hoc d. In tex. ibi, ſi pupillus, cui erat facta ſubſtō pupill. In tex. aliquis. puta frater. non dico impuberis, vel teſtatoris, quia inf declarabitur. In tex. eum ſ. fratrem. In tex. ibi, inclinat. modo loquitur Vlpianus. No. quod ſi pater inſtituit impuberē, & ſibi pupillariter ſubſtituit, & mortuo p̄re impubes abſtinuit ſe ab hæreditate paterna, deinde deceſſit impubes, quod ſubſtitutus impuberi adeundo ex ſubſtōne tenetř creditorib. pupilli & p̄ris, & ſic ei inuito accreſcit hæreditas patris, a qua pupillus abſtinuerat ſm Iul. ſecus, ſi quis ſuccederet pupillo ab inte. quia tunc non agnoſceret niſi onus pupillaris hæreditatis, & non p̄næ ſecundū Iulia. Secundo not. q Marcellus reprobat Iul. dicens q ſubſtitutus qui reperit pupillū abſtentum a p̄na hr̄ditate adeundo ex ſubſtōne, non implicatur hr̄ditati p̄næ. & hoc probat: quia ſi diceremus contrariū, ſequeretur magnū dānum pupillo, q ēt ſi hr̄ditas p̄na eſſet dānoſa, & ſua lucroſa. tñ forte non inueniret hr̄dem, qa timidius, vel nullo mō qui eſſet aditurus metu onerū paternorū. ſecunda rō eſt, quia eſſet aperta via ad deſtōnem teſti, cū frater ſubſtitutus repudiaret ex ſubſtōne, & adiret ab inte. nec incideret in edictū, quia nō facit hoc dolo, ſed vt damnū excludat. Tertio no. q Vlpianus dicit, q frater teſtōris p̄t eſſe hr̄s impuberis ex ſubſtōne, nec erit vllo mō hr̄s teſtōris, ſed frater impuberis non p̄t eſſe quin hæres ſit ſuus vtriq; ſm Vlpianū. In tex. ibi, ei. ſ. pupillo. In tex. ibi, ſiuiſſet. ſ. pupillariter. In tex. ibi, notata. i. reprobata. Quarto no. ſpāliter in illo ver. quæ ſnīa, quod ſubſtō pupillaris, & ſucceſſio ex ea continet vtilitatem pupilli. & ſic facit pro eo, qđ legiř, & no. C. de inoff. teſt. l. ex tribus. Quinto no. io ver. alioquin, q ille qui ſibi proſpicit, ne onus, & dānū incurrat, nō dř facere in fraudē l. Cor de leg. 2. cum p̄r. §. 1 mo. Sexto not. in ver. cæterum, q ſi ſunt duo filij inſtituti ambo ſui, in iſto caſu datio cohæredis nō impedit exñtiā ſui hæredis. ſ. qñ vnus ſuus eſt cohr̄s alterius, qui ſiľ. eſt ſuus, & neceſſarius hr̄s. iſte eſt caſus hic. & ſ̄. de vul ſub. ſed & ſi plures §. quos poſſum. iſtud tāgit gl. ſub dubio forte. C. de iu. deli. quidā eulogio, ſed eſt tenendū ſine dubio per iſtum tex. Quæro pro intellectu iſtius l. p̄r filium impuberē inſtituit, & ei pupillariter ſubſtituit: mortuo p̄re impubes ſe abſtinuit, & deceſſit. q̄ro an ſubſti. ſuccedat ei ex exp̄ſſa pupill. an ex tacita vulgari, & vř q ex expreſſa pupillari, vt in hac l. & ſ̄ l. proxi tñ hæc l. & illa l nihil faciunt: quia ibi ſubſtō erat facta exhæredato. cui non pōt ſubſtitui vulgariter. dicunt ergo quidā q ſuccedit ex tacita vulgari. q̄ trahiř ad oīa bona tā impuberis, q̄ teſtōris. ſi ſubſtitutus oīa agnoſcit, vt hic, & hoc probař in illa dictione ēt impuberis, qa illa dictio ēt eſt implicatiua ſm iſtos. ſed iſta opi. non eſt vera, quia tacita vulgaris reſpicit bona teſtōris: exp̄ſſa pup reſpicit bona impuberis. p̄batur per mū d ctū in l. fin. C. de inſt. & ſubſti. in glo. or. ſm dictū p̄bař, hic. nam hic exiſtentia ſui hæredis confirmat pupill. ſubſtitutionē; & hoc eſt veritas. Ex hoc conclude, quod in l. noſtra concurrebāt duæ ſubſt. vulgaris tacita. & pupi. expreſſa. vnde dicebat Iul. q non poterat ex vna ſubſt. ſuccedi, quin ſuccederent ex altera, nec poterat diuidi voluntas teſtōris ſed Marcel. dicit q poteſt agnoſcere pupil. & repudiare tacitam vulgarem; & in hoc conſiſtit varietas iſtarū opinionum. pro Iul. facit. C. de iur. de. quidam Eulogio. Secundo quæro pro intellectu ver. cæterum, vtrū frater impuberis poſſit beneficio prætoris abſtinere a paterna, & agnoſcere pupillarem? gloſſ. ſentit quod ſic, ſi tam ipſe quam frater abſtinuit a paterna. ſecus, ſi hæreditas paterna eſſet pro parte agnita, quia tunc neceſſario trahit ad ſe alteram partem, vt l. quidam Eulogio. ſed dic, vt not. per Din. in magna diſtinct. quam ponit in hoc titulo ſuper iſta materia. Adde ergo ſuper illo verbo, ſi frater impuberi ſubſtitutus, & ibi exiſtet, ſcilicet iure ciuili; ſed iure prætorio abſtinere poteſt ſecundum Dinum, & Bartolum, & omnes.

1 *Filius qui proſequitur factum patris, videtur ſe immiſcere.*

2 §. Si in ſocietate † Filius qui proſequitur factū patris, videt ſe immiſcere: ſecus, ſi incohoaret nouum factum, vel proprium, quod de voluntate patris inchoauerat. h.d. Et iſte caſus non eſt alibi ſecundum Di. In tex. inchoauerat. de conſenſu patris. Din. ita quod hoc factū tangebat patrem ratione conſenſus. In tex. ibi. perſeuerauerit. & per hoc dubitabitur, an videatur ſe per hoc hæreditati paternæ immiſcuiſſe. Quæro de ratione iſtius tex. reſpondeo: quia proſequendo idem factum patris voluntati videtur obtemperaſſe. ita dicit glo.

§. Si ſeruum Seruum hæreditarium manumittendo quis ſine dubio hæreditatē adire vř. h. d. In gl. ſuus ibi, ſecus in emancipato. ſubaudi non inſtituto. Item ſubaudi de iure veteri. ſecus de iure nouo, vt no. ſup. eo. pro hærede. §. ſeruo, in prima gl.

§. Proponebatur. Filius vtendo iure proprio, non paterno, non dicitur ſe immiſcere hæreditati. h. d. Vel ſic, quando factum filij non attingat corpus hæreditarium, non inducitur immixtio h. d. Nota quod actus, qui poteſt interpretari dupliciter, interpretatur in dubio, vt minus ſapiat obligationem.

LEX XLIII.

Hæres per ſeruum. In gl. ſua ibi, apprehendi. idē no. in d. l. 1. § veteres, de acq. poſ. & hoc allegat Old. qñ ſunt duæ iuriſdictiones pares q vna in altera nihil pōt, in illa qōne quæ incipit, cum villa pnbl.

L E X XLIIII.

1 *Adminiſtrator licet amoueatur, non caſſantur tamen legitimè geſta per eum.*

1 Quotiens. † Licet amoueatur adminiſtrator, nõ caſſãtur legitimè geſta per eum, h.d. In tex. enerat. legitimè pro ſoluendis debitis, vt l. magis, §. ne paſſim, de re. co. ſup. In tex. ſuccurrendum, ſcilicet in hoc vt nõ reuocet fundus a pupillo diſtractus. Dy. & facit ſup. de mi. l. in integrum, & l. Aemil. No. quod ſufficit quod quis habeat ius gerendi tẽpore, quo geſſit, licet poſtea reuocet. & facit quod licet quis ſit remotus ab officio, tamen valeat actus retro exactus, & eſt caſus in l. Barba.

L E X XLV.

1 *Actus aditionis, non dicitur in opera conſiſtere.*

2 *Fratres ſocij negociationis, ſi vnus quærit hæreditatem, non tenetur communicare eam.*

1 Aditio hæredi. † Actus aditionis non dicitur in opera conſiſtere. & ideo hæreditas quæſita per ſeruum dotalem mulieri ſolu. matrim. reſtituitur, & ſocietas negociationis non includit hæreditatem, nec per ſeruum fructuarium quæritur fructuario, ſed per liberum hominem bona fide poſſeſſum quæri poteſt poſſeſſori, ſi eius contemplatione ſit inſtitutus non tanquam ex opera, ſed tanquam ex re eius, h.d. In tex. ibi operæ, quia non conſiſtit in aliquo miniſterio, ſed in actu momentaneæ voluntatis, ſecundum Dy. In tex. ibi; idcirco. prima illatio, ſeu primus effectus regulæ. In tex. permaneant. incommutabiliter ſine reſtitutione fienda vxori. In tex. ibi, & conqueſtus. ſecunda illatio ſeu ſecundus effectus regulæ. In tex. ibi, acquirit. quia hæreditatis aditio non conſiſtit in opera ſociali, vel induſtriali; & ideo non includitur in ſocietate, quæ fit propter ope-

2 ram, vel induſtriam. † Et no. pro fratribus ſocijs, quod ſi vnus quærit hæreditatem, non tenetur communicare eam. In tex. ibi, propterea. tertia illatio, ſeu tertius effectus regulæ. In tex. potent. nec acquirit hæreditatem fructuario quoad vſumfructũ, vel proprietatem, quia aditio hæreditatis non eſt in opera. verſ. & a quibus hic ſol. quoddam dubium, & quandam rationem, quæ formabatur in contra. In tex. reſpondetur. & bene. In tex. propter me. idem eſt dicere propter me, & cõtemplatione mea. In tex. vt intelligatur. per hoc reſpondet ad contrarium: quia non quærit tanquam ex opera, ſed tanquam ex re. facit ſup. de iure dot. profectitia, in ratione ſui. In tex. ibi, ex re mea. No. quod id quod mea contemplatione diſponitur, meum eſſe videtur. In tex. ibi, ſicut hic ponit ſimile, & arguit de contractu ad aditionem hæreditatis.

L E X XLVI.

1 *Litis pendentia non impedit, quin hæres poſſit adire hæreditatem.*

2 *Dilatio ad deliberandum in criminalis dari non debet.*

3 *In facto ſuo quis errare non poteſt.*

Cum falſum. In facto proprio præſumitur quis ſcire veritatem: ſed in facto alterius præſumitur veritatẽ ignorare, & vide hic quod no. ĩ. de noua. l. ſi quis de legauerit, & concor. ĩ. eo. Pãtonius, §. rei, & facit ſup. de vtu. ma-

1 ritus † No. quod motio ſiue pendentia litis nõ impedit, quin hæres poſſit adire hæreditatem, ſi ſcit veritatẽ ergo pẽdẽtia litis nõ facit rẽ dubiam ſciẽti veritatem, quod eſt no. & facit ad no. per Inn. in c. cum. M. Ferra. extra. de conſt. Secundo no. quod qui accuſatur de

2 facto proprio debet eſſe certus ſe feciſſe, vel non feciſſe. † & eſt ar. quod non debet dari dilatio ad deliberandum in criminali. ſed ille, qui eſt pñs, cogitur præciſe rñdere ſic, vel non, niſi accuſaretur de facto alieno, vt ſi accuſatur villa de robaria, commiſſa in ſuo diſtrictu, vt hic in verſ. ſin autem. Tertio no. de iſto verbo cõſciẽtia. & facit ad ſtatutum quo cauetur quod abolitio non poſſit fieri niſi de conſcientia pñtis, & hoc verbum ſonat quod pñs debeat informari de cauſa aboli. in l. cum falſum. † No. quod in facto ſuo quis

3 errare non poteſt. Cy. & inducimur laſta quod quotieſcunq; quis interrogatur de facto ſuo, debet reſpondere ſimpliciter, non ſub conditione, vel proteſtatione. Cy. quod tene menti.

L E X XLVII.

Qui ſeruum. Mandatum de hæreditate adeunda tacite reuocatur per furorem ſuperuenientem in perſona mandantis. hoc primo. idem in mandato petendæ bonorum poſſeſsionis. vt l. ſi quis alicui. Item finitur mandatum ſi re integra finitur mand. officium, vt l. ſi per epiſtolam, h.d. iſtæ 3. leges. No. furorem morti comparari. Bal.

L E X XLVIII.

Si quis alicui. Ibi, nihilominus. quia furor ſuperueniens actui expleto non vitiat. ſecus, ſi non expleto In tex. ibi, confirmari. no. quod tacita reuocatio mandati non impedit ratificationem. Item collige quod redintegrata mente non propter hoc reintegratur mandatum, vt C. de cura. furio. l. fi. §. tali. Cyn.

L E X XLIX.

Pupillum. In text. ibi, qui tutelam non gerat, quia de facto ſe abſtinet: non eſt tamen interdicta geſtio. Din. & Cyn. vnde licet tutor in tota tutela non fecerit niſi vnum actum; tamen ille actus valet.

L E X L.

Si per Epiſtolam. In tex. ibi, pupilli, ſcilicet infantes. Et illa l. eſt argu. pone, rector cuiuſdam eccleſiæ compromiſit de cauſa eccleſiæ in arbitrium. moritur rector antequam ſit latum laudum: quæritur, vtrum ſit compromiſſum extinctum? & videtur quod non, quia eſt factũ nomine eccleſiæ, quæ non moritur. Iac. Ra. dicit contra. nam hic mandatum erat factum nomine pupilli, qui viuit, & tamen finitur mandatum finito officio mandantis. idem ergo debet eſſe finito officio compromittentis ſecundũ Ia. Ra. & Cy. de hoc in Spe. de ar. §. finitur, ver. quid ſi prælatus, & tangitur per gloſ. ĩ. de ar. non diſtinguemus, §. ſi dñi, & facit c. fin. de procur. in Cle. prædicta vera, quando ſolus prælatus compromittit. idem vi ſi compromittat ipſe, & capitulum. nam ad reſoluendum compromiſſum ſufficit mors vnius compromittentium ſecundum Bar.

L E X LI.

1 *Dubitans de viribus ſecundi teſtamenti, non poteſt hæreditatem adire, nec ex primo teſtamento, nec ex ſecundo.*

1 Eum qui. † Dubitans de viribus ſecundi teſtamenti, nõ poteſt hæreditatem adire nec ex primo teſtamento, nec ex ſecundo h.d. No. quod dubitans de veritate ſecundi teſtamenti, ſed non de veritate primi, tamen ex neutro adit hæreditatem, ratio eſt, quia dubitat de viribus vtriuſque: nã de viribus primi teſtamenti dubitat, an ſit reuocatum: de viribus ſecundi, an ſit verum: ſecus, non dubitaret, nec deberet dubitare, vt ſ. eo. cum falſum in reſponſo. & ar. ĩ. eo. filioſemancipatum. Quærit hic glo. quid ſi eadem die ſunt facta diuerſa teſtamenta, nec appareat quod prius, vel poſterius? reſpondet glo. remittendo ad no. C. in l. fi. de edic. diui Adri. Tol. & facit ĩ. de ſecun. tab. l. 1. in fi. Din. dicit quod iſta q. determinatur per l. ſed & ſi de ſua §. cui. autem, ſ. eo. nam ſi duo teſtamenta reperiuntur facta eodem die, & vnũ dicit Titium inſtitutum, & aliud Sempronium, neuter erit hæres, quia dubitatur de viribus teſtĩ, & ideo nullus adire põt ſecundum Din. & ita refert ibi Cyn. Si autem ſunt duo teſtã eiuſdẽ tenoris eodem tẽpore facta, non reputatur niſi vnum teſtm̃. i. vnũ intellectuale, vt no. ff. de teſ. l. 1. & l. vnã, & ideo ex eo põt adiri hæreditas, in codicillis aũt dic. vt no. C. de codicil. cum proponatur.

1 *Littera quando traditur certa forma, omiſſio illius formæ vitiat actum.*

2 *Aditio hæreditatis facta cum conditione ſi ſit ſoluendo, non valet.*

§. Filiusfa. Filiusfa. non poteſt hæreditatem adire non ſeruato iuſſu paterno h.d. ſecundum vnum intellectum. ſed ſecundum alium intellectum. h. d. ſi pater ſcribit filio, quod ei eſt relatum quod hæreditas non eſt idonea, eo ipſo prohibere vr donec pater ſcribat oppoſitum. h. d. ſecundum alium intellectum. Itẽ aditio hæreditatis eſt actus, qui nõ recipit conditionem. In tex. ibi,

1 adiit indiſcuſſe. † No. tria. primo quod quando a littera traditur certa forma, omiſſio illius formæ vitiat actum. concor. extra, de reſcrip. cum dilecta, & extra, de reſti. ſpol. Piſanis. Sed quæ intelligantur eſſe de forma, quæ de conditione, quæ de modo ratione, dic, vt per Iuno in c. dudum, de præſum. & in Cle. de offi. deleg. c. 1. Et per iſtum §. põt determinari, quod quicquid tacite non ineſt, ſi exprimitur, dr̃ de forma, vel conditi. nam aditioni hæredita. non ineſt tacite conditio, ſi ſit ſoluendo, vel non. vñ ſi hoc exprimit in litteris, habet importare formam, vel condi. manda. Secundo no. quod illa verba enunciatiua. ſiue notificatiua, quibus pater dicit filio ſibi parum idoneam hæredi. nunciare habent vim prohibitionis, & ex hoc ſumitur argu. certum eſt quod creditor interpellando debitorem, vt ſoluat debito loco, & tempore, conſtituit eum in mora. ſed pone quod creditor dicit, amice indigeo pecunia mea, an per hæc verba conſtituatur in mora? & argu. eſt hic ſecundum vnum caſum, ar. ad idem C. de ar. ne in arbitris, facit ſ. eod. ſi quis mihi bo. §. pater filio, ſecun-

2 dum Iac. & Cyn. † Tertio, & vlt. no. quod non valet aditio hæreditatis facta cum hac condi. ſi ſit ſoluendo. & eſt arg. quod ille qui reſpondet interrogationi, an ſit hæres, debet reſpondere pure. & ſimpliciter, non conditionaliter, quia aditio hæredi. non recipit condi. facit inf. de reg. iur. actus legitimi.

L E X LII.

1 *Furioſum patrem habens poteſt obligari mutuo, & ſic poteſt agere omnes actus inter viuos.*

2 *Conditio neceſſaria non ſuſpendit acquiſitionem.*

Cum heres. Propter patris furorem filiusfa. habet liberam poteſtatem adeundi hæreditatem ſibi

1 delatam, & adminiſtrandi. † Et eſt iſta l. ar. quod filius habens patrẽ furioſum, vel mente captum, poteſt obligari ex mutuo. Item quod non obſtante ſtatuto, quod in contractibus filiorum requiratur patris conſenſus, quod poſſent libere contrahere, ar. huius. nec nõ ſic dico quod poſſint teſtari, cum ſint in poteſtate. ſed pñt circa oẽs actus inter viuos. In tex. manumittere. ergo ſibi acquirit, & non patri. Di. & ſi hoc erat iure veteri fortius ex iure nouo per l. ſi nõ ſolum. & eſt iſte caſus ipſalis, & no. No. duo, primo de iure adeundi, ſecundo de iure adminiſtrandi. ſecũda ibi, permiſit. Secundo no.

no.ꝙ filius pp defectum patris corpore, vel mente pōt quod alſs non pōt. nam reputat̃ paterfa. in his, quæ hn̄t originē ex perſona filij. & adde quod no. ſ. de iudi. l. ſi longius. §. ſi filius. In gl. &c. ibi, dicas ergo. hanc approbat Din. non ob. J. eo. Antilius. §. fin. quia ibi filius non adiuit proprio motu, ſed iuſſu curatoris pa-
2 tris furioſi. Bar. † Quæ ex parte. neceſſaria conditio acquiſitionē non ſuſpendit, ſecus in contingenti. h. d. Vel ſic. non eſt expectanda conditio, ex cuius euentu, vel exiſtentia non augetur effectus. h. d. In gl. exiſtat. ibi, ꝙ bonum, ſi poſſit. tex. eſt J. de ſta. li. Arethuſa. In ea. glo. l. pecunia, ſed ibi ex euentu condi. mutabatur obl'o, & ſic mutabatur effectus, hic non, & ideo ibi fiebat digreſſio de vna obligatione in alteram: hic vero non mutabatur effectus, & facit J. de no. l. quotiens, ver. vnde Marcellus.

LEX LIII.

1 *Hæredi hæredit, etiam pro parte acquiritur portio in conditionis euentum.*

1 Qui ex duabus. † Etiā hæredi hæredis ꝓ parte acq̃ tit portio in cōditionis euentum, h. d. Bar. & poni debet hic caſus ſm Modernos, ſm quod Din. ponit ſm rub. & Azo. Cy. no. ꝙ iſtud princip. poteſt dupliciter intelligi. primo ꝙ teſtōr diuiſit hæreditatē in duas partes. ſecundo ꝙ diuiſit eam in tres partes. ſecundū primū intellectum pone exemplum, teſtator inſtituit A. in dimidia pure: in alia dimidia inſtituit B. ſub conditione, ſi Papa venerit Romam: & ſi non venerit Romam Papa, ſubſtituit. B. deceſſit teſtator. deinde A. adiuit ꝓ dimidia, & deceſſit. deinde Papa venit Romam. dr̄ hic ꝙ ad aliam dimidiam admittitur hæres A. & non admittit̃ B. ſubſtitutus, & intellige ꝙ hr̄s A. admitti iure accreſcendi, non iure inſtitutionis expreſſæ. ſed ↄ̄ hoc opponitur. nam ex quo habeat ſubſtitutum, ergo ceſſat ius accreſcēdi, vt J. de ſuis, & leg. l. ſi ex pluribus, & in §. pro ſecundo, de cadu. tol. reſpondeo ꝙ habebat ſubſtitutum non in oēm caſum vulgaris ſubſtōnis, ſed ſub contraria conditione inſtōnis, quæ ↄ̄ria condō deficit, & ideo ſubſtō euanuit. & ſm hoc nota ꝙ vulgaris ſubſtō cōcepta ſub vna ↄdōne nō includit ſibi ↄ̄riā, licet vterque caſus pertineat ad vulgarē ſubſtōnē ſimplr̄ factā. quod eſt notabile. ſed ſm aliū intellectū pone ſic exēplū teſtōr inſtituit A. in tertia parte pure. in tertia ſub ↄdōne. in alia tertia dedit cohæredē. dicit ergo, quod ſi condō extitit poſt mortem inſtituti, quod illa portio accreſcit hæredi hæredis. ſed iſte caſus eſt dubius, quia imo vr̄ accreſcere vtriq; pro hr̄ditaria parte. nā inſtōnē ↄdōnalē moriens non tranſmittit, niſi dicat̃ qđ licet non tranſmiſiſſet inſtōnem, tranſmiſit ius accreſcendi informatū ab illa inſtōne, & ab expreſſa voluntate teſtatoris: & ideo p̄fert̃ alteri cohr̄di, & ad hoc J. eo. l. qui pr̄i, & iſte intellectus eſt ſingularis, & ſubtilis, & videtur placere Bar. & adde quod dicam in d. l. qui patri J. eo.

§. Qui ſemel. In hæreditate ius accreſcendi non procedit inuito. h. d. no. & facit ſ. eo. ſi duo, & die J. eo. cum hæreditate.

LEX LIV.

1 *Aditio hæreditatis fingit retro quem hæredem a morte defuncti.*
2 *Pendente iudicio ſi nouum ius ſuperueniat, fingitur retro a principio extitiſſe, & ſic non eſt opus nouo libello.*

1 Hæres. † Aditio hæreditatis fingit retro quem hæredem a morte defuncti. h. d. cōcor. J. de ſtip. ſeruo. ſi ex re §. fi. In tex. ibi, intelligit̃. ne teſtōr decedat pro parte tēporis teſtatus, pro parte inteſtatus. Et inducit̃ ad qōnem, quidam interuenit pro me in iudicio procuratorio noīe proponendo libell. ↄ̄ debitorē hæreditariū. dicit debitor ↄ̄ procuratorem ꝙ non dēt audiri, cum non adiuerim hæreditatē. ego hoc ſciens cōpareo in proceſſu cauſæ, & adeo. dicit pars aduerſa, proc. tu amiſiſti inſtantiā, proponas nouū libellum, an bene dicit? dn̄t doc. ar. huius l. ꝙ non tenet̃ offere nouū libellū, cū aditio hæred. trahatur re-
2 tro ad tp̄s mor. Cy.. quod eſt no. & quotidianū. & fundat̃, † quia qñ pendente iudicio ſuperuenit ius, quod fingit retro, vel non ſuperuenit ius, ſed quædam declaratio, non eſt opus noua inſtātia, vt plene no. ſ. de iudi. non poteſt videri, & de pigno. actio. ſi rem. §. ſi. & ſup. de inoff. teſta. ſi non mortis, §. vlt. cum ſimi.

LEX LV.

1 *Creditor poteſt propter factum debitoris ſuam petitionem diuidere.*
2 *Aequitas, quæ patrocinatur defuncto, patrocinatur hæredi.*
3 *Ius accreſcendi competit hæredi etiam inuito.*

Cum hæreditate patris. Propter vnū abſtinēte pōt vnus, qui adierat, a toto recedere, niſi creditores eum pro parte abſtinentis voluerint moleſtare. idē in hærede eius. h. d. ſm Bar. cum ſeq. In tex. ibi, cohr̄di. qui prius adierat. In tex. ibi, recedat. non intelligas, quod per hoc deſinat eſſe hr̄s: ſed deſinit poſſe perſonalr̄ conueniri, ex quo cedit hæreditati, & eſt ar. ꝙ cedens feudo non teneatur ad ſeruitia feudi. In tex. non poterat quia permittitur ex accidenti id, quod non permittitur ſine vllo accidenti. In tex.
1 ↄtentos. q̃tum ad conueniendum eū ꝓ ſua portione. & † no. hic ꝙ pp factū debitoris creditor p̄t ſuam petitionem diuidere. No. ꝙ ſi ſunt plures hæredes, & vnus primo adit, alter poſtea abſtinet, mero iure tota hr̄ditas infixa eſt adeunti, & de rigore iuris tenetur in ſolidū, vt ſ. e. qui ex duabus. §. q ſemel. tū de benignitate huius l. licet ſit in ſolidum hæres mero iure, poteſt vitare conuentionem creditorum cedendo toti hæreditati, niſi creditores nolint petere totum, ſed pro parte, quam adiuit, quia tūc pro illa parte cogitur creditoribus reſpondere: pro alia parte nō cogitur creditoribus reſpondere, ſed illam partem capient ipſi creditores, & forte in ea diſtrahenda ſeruabitur forma tradita de cura. fur. l. ſi cui bonis. ſupr. Secundo not. quod propter ęqui-
2 tatem ſuperuenient. caſus a rigore iuris receditur. † Tertio no. ꝙ ęquitas quæ patrocinatur defuncto, patrocinatur hæredi, vt l. ſi is qui. & ſic beneficium ex naturali æquitate conceſſum tranſit ad hæredem. Opp. contra hanc l. nam qui ſemel eſt hæres, nō poteſt deſinere. ergo iſte non poteſt cedere hæreditati. ſ. de mi. & ſi ſine. §. ſed quod Papi. ſolutio, non deſinit eſſe hæres nomi-
3 ne, ſed quo ad emolumentum; & ſic non ob. † Secundo opp. & vr̄ quod pars accreſcat inuito, ne quis decedat pro parte teſtatus, & pro parte inteſta. vt ſ. e. l. qui ex duabus. §. qui ſemel. So. concedo ꝙ accreſcit mero iure, ſed de benignitate huius l. competit ſibi beneficium cedendi hæreditati. Tertio cōtra hoc opp. & videtur ꝙ hoc beneficium non competat, vt ſ. e. ſi duo. Sol. ibi repudiatio præceſſit aditionem. hic econtra. vnde hic ſuperuenit ęquitas caſus emergentis, ibi non. Quarto oppo. & videtur ꝙ nec mero iure accreſcat inuito, vt J. eod. ſi minor. So. ibi poſt aditam hæreditatē deficit agnita portio, hic ante, & ſic non ob. & concludе aut ius accreſcendi ſequitur aditionē, aut præcedit. & ſi ſequitur, aut ſequitur poſt agnitam portionem, quæ poſtea defecit, aut ante, vt ex prædictis colligitur. Extra no. ꝙ dr̄ ſuus & qui habet cohæredem extraneum. facit. C. de iure deli. ſi fratris. Vlt. no. quod illud quod nō poſſum ꝑ me, poſſum per aliū. iſta eſt via Brocardica, quam tangit glo. Barto. quærit an iſta lex habeat locum in legatarijs, ſicut in creditoribus? & dicit ꝙ non iure veteri, quia non debentur vltra facultatem hæreditatis. ſed iure nouo: quia debentur in ſolidum non facto inuentario, dicit ꝙ hæc lex habet locum propter identitatem rationis. Ego quæro, an lex iſta habeat locum de æquitate canonica, ſecundum quam hæres non tenetur creditoribus vltra vires hæredi. & ex ratione Bartoli. videtur quod non. ego credo contrarium, quia intereſt ſua non vexari, vt ſ. de mi. l. minor. vnde permittitur euitare ſibi vexationem per remedium iſtius l.

LEX LVII.

1 *Sui hæredes habent beneficiū abſtinendi, niſi ſe immiſcuerint: alias ſecus.*
2 *Beneficium abſtinendi eſt duplex.*
3 *Suus hæres mero iure eſt hæres.*
4 *Legis tenorē allegare nunq̃ eſt neceſſe, ſed neceſſe eſt allegare tenorē facti.*

1 Neceſſarijs. † Sui hæredes habent beneficiū abſtinendi, niſi ſe immiſcuerint. poſt mixtionem vero non habent abſtinendi beneficium, niſi immixtio ſit ipſo iure nulla, vel ex edicto de minoribus ope reſtōnis in integ. infringatur. neceſſarij vero hæredes cum abſtinendi beneficio ſūt priuati, nec patrocinatur eis ætas, hoc dicit. In tex. ibi, facit an-
2 te immixtionem. † Nota quod duplex eſt beneficium abſtinendi. quoddam eſt beneficium abſtinendi conceſſum ab edicto prętoris mortui. quoddam quod eſt concedendum per iudicem ope in integ. reſtitutio. primum beneficium competit ſuo hæredi ante immixtionem. item poſt immixtionem, quæ ipſo iure non tenet, vt verſic ſed impuberibus. Secundum beneficiū competit poſt immixtionem, quæ ipſo iure tenet. tamen ætatis beneficio conceditur abſtentio ex edicto de minoribus; quod edictum eſt generale in ſuo, & extraneo. Secundo not. quod contra immixtionem iuris, & de iure non habet locum beneficium edicti, vt in ver. ſeruus autem. ex quo conclude quod contra grauamen iuris, & de iure nullo remedio locus eſt. Tertio
3 no. in illo ver. vt quamuis, † ꝙ ſuus hæres mero iure eſt hæres, & de rigore iuris ciuilis tenetur creditorib. Quærit̃ præterea, vtrū intentio creditorum ſit fundata eo ipſo, ꝙ eſt filius? & vr̄ qđ ſic, quia ſi filius, ergo hæres. niſi ergo filius excipiendo declinet intentionem creditoris, & alleget beneficium abſtinendi, debet præſumi eſſe hæres, & proceſſus creditorum fit rite contra eum in dubio. ad idem. J. ſi quis ob. cauſa teſta. l. 1. §. qui ſunt in poteſtate, & J. de ſtipu. ſeruo liber homo, in fin. In contrarium videtur ꝙ non ſit neceſſe filio hoc beneficium allegare, quia illud, quod eſt verum a iure inductū, non eſt neceſſe exprimi per ho-
4 minem. † nunq̃ enim neceſſe eſt allegare tenorem legis, licet ſit neceſſe allegare tenorem facti. iſte eſt tex. C. ſi vt ab hære. abſti. l. 1. veritas iuris non requirit verborum adminicula. & allegationem hoīs non deſiderat. & ibi eſt tex. & no in l. ſi cum dotis §. tranſgrediamur, ſol. mat. ſ. præterea ad hoc, vt hr̄s teneatur creditoribus, oportet hæredem cum ipſis quaſi ↄ̄here. ſed tunc demū quaſi ↄ̄hit, cum adit, vel ſe immiſcet, vt l. apud Iul. §. fi. cum l. ſeq. quib. ex cau. in poſ. ea. ergo, &c. Non ob. iſte tex. dū dicit, ꝙ iure ciuili tenet̃, quia iſtud eſt verum inſpecto iure primęuo; ſed non eſt verum inſpecto iure ciuili, quod ſubſequitur ius prætorium, & pro tanto cōcludit̃, ꝙ in dubio, vbi nō apparet de immixtione, ꝙ proceſſus non ſit rite ordinatus ↄ̄ filium, quod eſt

not.& eodem modo reſponde ad.l.a.cum ſimi.de cura. furio.§. & facit.infr.de bo.liber.l.& ſi ex modica.§.filius, & de iure patro.l.ſiue.§.fi.& iſtam ſententiam approbat Din.per l.ei qui ſe.§.e.vbi dr,quod non eſt neceſſe filio adire prætorem. ergo non eſt neceſſe excipere coram iudice de iſto beneficio abſtinendi; & facit de interrogato.actio.l.ſecunda.cum ſimilibus.

LEX LVIII

1 *Datio cohæredis,non impedit exiſtentiam neceſſarij hæredis.*

1 Ex parte † Datio cohæredis non impedit exiſtentiam neceſſarij hæredis h.d. Vel ſic, prouiſio teſtatoris non impedit prouiſionem legalem,qſi prouiſio legalis importat neceſſitatem.h.d. Et inducitur hic per Cy.Not.ꝙ ius inſtitutionis ideo dr̃ directum,quia quis a ſeipſo capit, non p mediam manum alterius,nec ope alterius. & per iſtam theoricam datur cognoſci ſubſtitutio directa ab obliqua.& adde hic quod no.C de iuris,& facti ignorantia,ſi poſt diuiſionem. vbi glo.dicit,quod inter cohæredes eſt quædam tacita obligatio,quod eſt falſum per hanc l.quia alter ab altero nihil capit,ſed a ſeipſo.facit.ſupr.de hæredibus inſtituendis.l.ſed ſi in conditione.§ finali, & die,vt ibi.& ex hoc ſequitur iſta concluſio, quod licet ex teſtamento non ſolemni oriatur naturalis obligatio quo ad legata:tamen quo ad inſtitutio.hæredis nulla obligatio oritur;quod eſt notan.

LEX LIX.

1 *Spes iuris accreſcendi tranſmittitur ad quemlibet hæredem.*
2 *Spes ſubſtitutionis conditionalis non tranſmittitur ad hæredem.*
3 *Ius accreſcendi non habet locum in diuerſa hæreditate.*
4 *Delata per pronomen appellatiuum tantum, conſueuerunt eſſe magis, non minus tranſmiſſibilia,quàm quæ per nomen proprium.*
5 *Hæreditas patris,& filij cenſetur vna hæreditas.*

1 Qui patri † Spes iuris accreſcendi tranſmittitur ad quemlibet hæredem h d.ſm gl.& Din. & ſi ius accreſcendi ſit vnitum cum pupillari ſubſtitu. trahit ab ea duo.ſ. vt habeat locum poſt aditam hæreditatem.& porrigitur ad bona impuberis. h.d.ſecundũ Bar & Rai.& fuit originaliter dictũ Bar.ſed ſecũdũ Ia.de Ra.& Cy.h.d.ſpes ſubſti.pupil.per eũ.qui ſi viueret, de neceſſitate ſuccederet, tranſmittitur ad quemlibet eius hæredem.& laſta eſt peregrina,& diuiditur in tres partes. In prima ponit quoddam dictum in ipſo ſubſtituto. In ſecunda ponit aliud in hærede ſubſtituti. In tertia parte ponit rationem ſecundi dicti,& extendit quod diactat non ſolũ ad hæredem ſubſtitut,ſed ad quemlibet ẽt vlteriorem hæredẽ. Secũda ibi,quod ſic Tertia ibi,nam ſi ipſum. Et ad euidẽtiam eſt præ
2 mittendũ, † ꝙ rĩa eſt,ſpes ſubſtõnis condõnalis non tranſmittitur ad hæredem. Secunda rĩa eſt,quod ſpes iuris accreſcẽdi trãſmittit ad hæredem. Tertia rĩa eſt quod ius accreſcendi non hz
3 locum poſt aditam hæreditatem. † Quarta regula eſt,ꝙ ius accreſcendi non habet locum in diuerſa hæreditate. quibus regulis ſecundum diuerſas lecturas obuiat hæc lex ponẽs caſum ſpecialem. nam a tertia, & a quarta regula excipit ius accreſcendi,qđ eſt iunctum pupillari ſubſtõni, vt hic ſecundum gl.& Bar. ſed a prima regula excipitur ſpes pupil ſubſtõnis,ea qua per decedentem nõ poterat repudiari hæreditas,ſi viueret ſm Iac.de Are. & Cy.l.ẽ præmitte quod hæc lex intelligit ſm oẽs, qñ ſubſtitutus erat cohæres pupilli,& adiuerat ea ſua inſtõne. ſed de portione pupilli vtrum eſſet agnita per pupillum,vel non,ſunt opi. Gl.dicit quod etiam pupillus adierat. Ia.de Ra.dicit quod pupillus nõ adierat hæreditatem. Alij dicunt quod ſi adierat,vel non adierat, non eſt vis;quod credo verum.nam vtrobique idem. In tex.ibi, mortuus erit ſ cohęres idem quod ſubſtitutus pupilli. In tex.ibi, neceſſarius, id eſt ex neceſſitate propter præambulam adõnem ex paterno.proprie autem neceſſarius dicĩ ille,cui ineſt qualitas neceſſarij hęredis, vt inſt.de hæred.qua.& diffe.§.j. & in hac ſignificatione non præſumitur hic ſecundum verum intellectũ. In tex.ibi,obligat.i.obligaret,ſi viueret:quia cum hęreditas pr̃is, & filij iuris intellectu fingantur vna hæreditas, non poſſunt circa aditionem ſeparari. & hoc intendit iſta lr̃a ſecundum expoſ. Dy. In tex.accreſcendi iure.ſuper iſto verbo fundat ſe gl.Dyn.& Bar.ſed Iac de Ra.dicit quod iſtud non eſt proprietas iuris accreſcendi.ſed imitatur eius naturam quantum ad neceſſitatem ſucceſſionis,non quantum ad alias regulas iuris accreſcẽdi. & dicit Cy.vſque ad hæc tempora tenui Dyn.ſed nũc vĩ ſibi quod opi. Iac.Ra.ſit verior. In tex.ibi,cuicunq; ẽt infinitum,vt C.de hære.inſti.l.fi. No. quod ius accreſcendi informatum a pupillari ſubſtõne circa tranſmiſſionem hz naturam iuris accreſcẽdi,vt trãſmittatur eius ſpes, ſed circa alia non habet naturam iuris accreſcendi,ſed nãm pupillaris ſubſtõnis,quaſi ſit quoddam mixtum ex duabus naturis concurrentibus, & iſte eſt vnus intellectus iſtius l ſed ſecũdum aliam opinionem habes notare eõ:videlicet quod ſubſtõ pupillaris informata per ius accreſcendi habeat naturam tranſmiſſibilitatis,& iuris accreſcendi, ſed in alijs ſequitur propriam naturam, & ſm iſtum intellectum non reperitur niſi vnum ſpeciale.ſ.tranſmiſſio. ſed ſecũdum primum reperiũtur plura ſpecialia. quomodocũque intelligas lex eſt ſingularis.

Iſtæ lect non ſolum differunt in ſubtilitate,ſed in effectu. Nam ſi in iſta l.ſuccederetur per ius accreſcendi, ſi ſunt plures ſubſtituti,& vnus eorum viueret, non ſuccederet hæres præmortui. rõ, quia potentius eſt ius ſubſtitutionis quã accreſcendi ius, & hoc tenet glo.per l.qui liberis,§. hæc verba,ſ̃.de vulg.& pup.& ſ̃.de hære.inſti.l.liber homo.§ pen.ſed ſecundum lect.Iaco. Ra.non videtur hæres præmortui excludi per ſubſtitutum concurrentem,quia ſunt iure pari ſubſtituti. Vel etiam tunc eſſet dicendum eum excludi, quia potentius eſt ius ſubſtitutionis regulare quam irregulare introductum in ſubſidium. ne teſtator decedat pro parte teſtatus,& pro parte inteſtatus nam in hac rõne conſiſtit l.ſm prædictum Iaco.vel aliter, tunc ſunt pares illi,qui prætendunt ius ſubſti.quo mero iure ſubſtit. vterque ſuccedit. ſed quando vnus ſuccedit poteſtate ſubſti. alter adminiculo iuris accreſcendi, tunc potentior eſt ille,qui nititur ex ſolis viribus ſubſt ſecundum iſtum intellectum;quod eſt no.& cõcludo ꝙ ſm diuerſ.lect.vel ſubſtõ influit in iure accreſcendi, vel ius accreſcendi influit in ſubſtõne,gl.ꝯ hanc l opponit per ordinem quinque modis,& ſo.In glo.cum filio.ibi,alioquin,&c. hæc vera.& vide quod no.ſ.eo.totiens,& C.de ca.tol.§ quod ſi in medio. In glo.de rigore.ibi,vel aliter.hæc,quia l.filius. loquitur de
4 immixtione non obligatoria,hic de obligatoria.† In gloſ. imo. ibi,per appellatiuum.hæc ſol.non valet aliquid,quia ex quę deferuntur per nomen appellatiuum tantum , conſueuerunt eſſe magis. non minus tranſmiſſibilia ꝗ quæ per nomen proprium, quia nomen appellatiuum eſt magis communicabile, ꝗ nomẽ proprium,vt no in l.& quia,de iuriſ.omn iud. & de pac. l. tale pac.§ fi.facit ſ̃.de ca.di.l.tutelas. In ea.gl. ibi,iure accreſcẽdi hęc vera ſecundum Din.And.de Pi.& Bar.ſi dicatur quõ poteſt habere locum ius accreſcendi, ſi pupillus adiuit? Nam ius accreſcendi nunquam procedit,niſi aut impedita acquiſitione a principio,aut ex impedita reſolutione,vt l.1 §.interdum,de vſufruc. accre. Rñdet Bar ꝙ iſtud eſt ſpeciale,quia ſubſtitutio pupil.erat vnita iuri accreſcendi.cui ſic obijcio, ſubſtitutio efficitur caduca.ergo non eſt vnita. Item ſi efficitur caduca,ergo non poteſt inſtituere, vel informat, ſicut pactum caducum non informat contractum. non enim ſufficit vnio quantum ad ordinationes teſtatoris , ſed debet eſſe vnio cum efficacia,vnde ſi ſubſtitutio efficitur caduca.remanet ius accreſcendi denudatum & abſtractum ab omni ſubſti. qño ergo ſubſtitutio,quæ non eſt,influet in iure accreſcendi?cogita,quia non video reſponſum.vnde dico ꝙ ſuper iſto fundamento vnionis non poteſt fundare intellectum huius legis.Iac. Ra aut dicit ꝙ venit iure ſubſti & eſt ſpãle fauore pupilli,ne euaneſcat pupi. ſubſtitutio ſm eum. ita di-
5 cit Cyn.† Item eſt alia ratio,quia hæreditas patris, & filij cenſẽ vna hæreditas,vbi defertur ex vno teſtamento, & ideo ne decedat pro parte teſtatus , & pro parte inteſtatus, ita tranſmittitur ſpes ſubſti. ſicut ſpes iuris accreſcendi , quia eſt eadem ratio in tranſmiſſione.facit quod no. inf. eod ſeruus communis ab. In ea.glo.potentius,dic,vt ſupra, de inii.teſta.l.ſi ego. In ead.glo. vel hic. hæc eſt diuinatio quantum ad primum membrum ſolutionis.ſed quantum ad ſecundum membrum ibi,ſed ille,&c. continet veritatem. In ead.glo pro parte inte.nunc glo.tangit veram rationem legis. Vltimo no. ꝙ hæreditas non adita hic non tranſmittitur.ratio, quia eſt tranſmiſſio , & acquiſitio neceſſaria , voluntaria autem quæ in motu animi conſiſtit, tranſmiſſionem non recipit, & maxime cum erat impedita propter impedimentum pendentiæ conditionis.

LEX LX.

1 *Falſa cauſa non officit actui,vbi a ſciente profertur,*
2 *Probatio,quod teſtator fuerit ſanæ mentis,eſt ab hærede facienda.*

Filium. Aſſumptio falſæ cãæ a ſciente, vel ſcire debente tacitam repudiationem non vitiat , & aperit viã vulgari ſubſtituto.h.d. No. quod iſte filius emancipatus duo fecit,quia bonorum poſſ. inutiliter agnouit , & bona poſſedit.vñ dixit Labeo ꝙ poſſidendo vĩ gerere pro hærede , nec impediebat per actum inutilẽ.ſed alij iuriſconſulti dicunt oppoſitũ,quia iſta poſſeſſio non eſt poſſ.cauſans geſtionem pro hęrede. ſed eſt poſſ cauſata ab inutili agnitione.vñ non põt,niſi eo noĩe operari, ſed eo nomine hic non põt operari ꝑꝑ ſubſtitutum , qui excludit cauſam inteſtati.Secundo no.ꝙ non valet expreſſum,ſed valet tacitum hic.n.expreſſa agnitio non valuit:tamen tacita repudiatio valuit. Iſtud eſt verum,quia tacitum, & expreſſum cõtrariantur.ſecus ſi tacitum non contrariatur expreſſo, ſed ſi ſubalternatur ei.vel eſt eius acceſſorium,vt ſup. de ſerui.ruſti.præ-
1 dio. l.3.§.qui habet hauſtum.† Tertio no.quod falſa cauſa non officit actui,vbi a ſciente profertur,idem ſi a ſcire debente id eſt ab errante in iure;quod eſt no.ſecus ſi eſſet error facti.vt ſ.eod.
2 Clodianus.& ſ̃ de con.pe.l.vlt. Vltimo no.† quod debet probari,ꝙ teſtator fuerit ſanæ mentis,dicit gloſ.& bene ꝙ illud eſt verum,vbi præſumptio erat in ꝯrium,vt l.pe. de condi.inſti. alias enim ſemper præſumitur quis ſanæ mentis,quia is ſtatus naturaliter ineſt homini. Idem no.de codi.l.ne codicillos, & extra, de ſuc.ab inte.c.cum dilectus. Reliquum dicam,ſ.eod. Clodianus.

num,& adde hic quod no. C.de iure deli.ſuum,& l.puberem. Vl
timo no. quod iſta verba ſi hæres non erit, ita abſolute prolata
etiam ſi ſubſtô vulgaris fiat filio,intelliguntur,ſi ex teſtô hæres
non erit. vnde cauſa inteſtati non excludit ſubſtitutum in filio:
quod eſt no. dignum.

L E X LXI.

Si minor. Portio deficiens ex poſtfacto per reſtitutio.ē in integrum non accreſcit mutuo.h.d.

L E X LXII.

1 *Conditionis impletio,non inducit aditionem hæreditatis,niſi fiat aīo adeūdi.*
2 *Iurans, videtur ſuam voluntatem declarare.*
3 *Probatio teſtis integratur ex duobus,ſcilicet ex iuramento, & dicto.*

1 Antiſtius. † Impletio condi.non inducit adōnem hære-
2 ditatis,niſi fiat animo adeundi.h.d. † No.qđ
qui iurat,vr̃ ſuam voluntatem declarare:& allegat hæc l. quare
dictum teſtis trahit̃ ad tempus iuramenti:certe quia venit decla
ratiue,& id quod venit declaratiue,trahit ſe ad tempus rei decla
ratæ,vt ſup.de teſtamen.l.hæredes palā.§.ſed ſi no & de lib leg.
Aurelius,§.teſtato,& de rei vendi.Pompo.ſcri.§.fi.Item quia iu
ramentum eſt prin.& dictum eſt tanquam finis eius,quod reſi-
det in teſte.& finis trahitur ad princ. quia hȝ neceſſariam conſe-
quentiam ab eo,vt ſ.denique,§.j.de mi.& ſup. De hoc no.in c.j.
de officio deleg.in Cle. hoc verum,niſi terminus ſit ſtatutus ſu-
per iuramento,& dicto. nam tunc dictum poſt terminum non
trahitur ad terminum,quia eſt inutile.vnde cum ibi deficiat ex-
tremum,a quo,non habet locum fictio.& hæres. de hoc exem-
plum in c.Pia,de exceptio.libro ſexto,& ibi per argumen. Ioan.
And. & dicunt aduocati quod vbi lex, vel iudex vtuntur verbo
temporis præteriti pluſquam perfecti. v. g. quod debeat proba-
uiſſe.inf.8. dies,ibi non ſufficit iuramentum, quia non continet
explicitam probationem.inf.terminum;& eſt verum,& ita pra-
3 cticatur. † Nam probatio teſtis integratur ex duobus, ex iura-
mento, & dicto.ſi ergo deficit dictum,non eſt probatio integra
ta,ſed eſt in fieri,& hoc non ſufficit, niſi lex ſignanter exigat fa-
ctum eſſe.

§.Si ſeruus. Finita poteſtate domini finitur iuſſus ab ho
minis poteſtate procedens.h.d.& ſolet hoc
no.in l.ſi certarum,§.fin.de mil.teſta.In tex.ibi,iuſſum. concor.
C.de cu.ſu.l.fi.§ j.No.quod acquirere poteſt per alium,qui non
poteſt acquirere per ſeipſum. & dicit gloſ. quod eſt verum,vbi
non poteſt propter impedimentum iuris,vel facti. ſecus, ſi pro
pter impedimentum prohibitionis,quia ille, qui non pōt acqui
rere per ſe,non pōt acquirere per alium.ita dicit gloſ.at.tea hic.
Et no.bene.vnde qui pp̃ delictum prohibentur acquirere, non
poſſunt acquirere per ſe,nec per alium,& no. cōtra bannitos.

L E X LXIII.

Seruus. Vtrum quis ſit ſub dominio alterius, vel non, inſpi
citur tempus aditionis. h.d. Vel ſic, ius adeundi
quod ſumpſit originē in perſona ſerui, remanet ipſo manumiſ-
ſo,h.d. Bald.

L E X LXV.

Si ſeruus. Ex coniunctione legali procedit in hæreditate
ius accreſcendi.h.d. ſecus in legatis,vt inf.de le.
2. l.& Proculo. ratio eſt,quia in hæreditate ſcilicet directo iure
acquirendi,non per obliquum habet locum ius accreſcendi, e-
tiam ſi ſine vlla coniunctione quis decedat pro parte teſtatus, &
pro parte inteſta.& h.d.gl. Bal.

L E X LXVII.

Cum ſolus ſeruus. Plures habentes in eodem iu
re concurſum poſſunt illud
ius diuerſis temporibus acceptare.h.d. Vel aliter, in iure ſingulo
rum ſufficiunt ſingulares conſenſus:ſecus in iure vniuerſorum,
quia tunc conſen.debet eſſe communis,non ſingularis,vt extra,
de elec.c.in Gene.facit de ter.ruſtic.prædio.l.per fundum.

L E X LXVIII.

1 *Ordo ſuccedendi ibi eſt, vbi plures ſunt gradus.*
2 *Inſtituto terminus præfigitur ad petitionem vulgaris ſubſtituti.*
3 *Ius antequam incipiat competere,nō poteſt currere terminus ſuper accepta tione,vel exercitio illius iuris.*
4 *Lapſus termini habet vim tacitæ repudiationis.*
5 *Dilatione pendente iudicis officium conquieſcit, vt nihil poſſit interim inno uare,niſi ex cauſa reuocet eam.*
6 *Lapſus termini vbicunque trahit ſecum tacitam repudiationem,ibi mora nō purgatur.*
7 *Contumax quandoque habetur pro confitente,quandoque pro negante,prout aduerſarij intereſt.*

Quādiu. Hæc l. primo ponit regulam. ſecundo ponit
quaſdam concluſiones,ſeu illationes. ſecunda
ibi,eueniet igitur,& h.d. Sequens non admittit̃, niſi primus ex-
cludatur per renunciationem ſaltem tacitam, quæ inducitur ex
termini lapſu h.d. In tex.pōt.ſ.ſubſtitutus.In tex ibi, ſubſtituto,
ad petitionem ſequentis ſubſtituti In tex. pōt.ſ. primus ſubſti-
tutus.In tex.ibi, ſuccedere.ſi primus.inf. terminum non adiuit.
1 No.† qđ vbi ſunt plures gradus,ibi eſt ordo ſuccedendi,nec ſuc-
2 cedit poſterior,niſi excludatur prior. † Secundo not.in ver.eue
niet, ꝙ ad petitionem ſubſtituti vulgaris præfigitur terminus
inſtō. Item ad petitionem ſecundi ſubſtituti præfigitur termi-
nus primo ſubſtituto. Tertio no.in ver.is autem,ꝙ ſecūdus ſub-
ſtitutus ſurrogatur loco primi ſubſtituti interim decedē. & ſic
ſubſtitutio ſecunda efficitur ſubſtitutio prima; quod eſt no. di-
3 gnum. † Quarto no. in ver.ergo, quod antequam ius incipiat
competere,non poteſt currere terminus ſuper exercitio,vel ac-
4 ceptatione illius iuris. † Quinto not. quod lapſus termini habet
vim tacitæ repudiationis.concor.ſupr. de neg.geſt.ſi ego. Con-
tra primum notabile gl.format iij.oppo.& incipit gloſ.vt ſupra.
In gl.vt ſupra.ibi.Sol.ibi no.hanc ſol.quod hæc regula,quandiu in
ſtitutus poteſt admitti,non admittitur ſubſtitutus vulgaris, eſt
vera,ſi inſtitutus poteſt admitti de iure communi ſecus,ſi de iu
re ſpeciali ope reſtitutionis in integrum, & iſtud eſt no. ſecūdū
Bar.In gl.circa ibi,non audiatur,ad hoc.ſupr. ea quib.cau.ma.l.
ſed & ſi per præ.§.ſed ſi dum decreto.& adde, & omnino vide
quod no Inno.extra,qui ma.accu.poſ.c.cum in tua, & quod di-
xi in l.ſcire oportet.§ conſequens,de excu.tuto. In ea.gl.vel dic.
hæc vera In ea gl.ibi,quod enī. dicit Bart. quod pendente vna
dilatione poteſt aſſignari alia dilatio inchoanda poſt primā di-
lationem.tu dic quod ab initio pn̄t dilationes cumulari.vt ff.de
iudi.nonnunquam,ſed pendente vna dilatione, an alia poſſit aſ-
ſignari,refert.aut aſſignatur alteri,aut eidem;ſi alteri, pt, vt hic,
& quod no.in l.creditor,in prin.ſup. man. ſi vero eidem, refert.
aut ſuper diuerſo capitulo, aut ſuper eodem. ſi ſuper diuerſo,pt,
ſi eſt ita diuerſum, quod non includitur ſub prima dilatione, vt
C.de reb.cre.generaliter.§.ſi iudex.ſi ſuper eodem capitulo,vel
5 connexo,† dico quod interim iudicis officium conquieſcit,ſci-
licet vt non poſſit aliquid innouare ꝯ dilationem, niſi primo ex
cā reuocet eam.hoc n.poteſt,quia eſt interlocutoria,& ita intel
ligitur.C.de dilati.ſiue pars,& quod no.in l.j §.1.ſup.de ferijs.In
ea gl.ibi, cum antiquioribus.illa l. non limitat tpˢ adeundi,ſed
6 tempus tranſmittendi,& ideo male dicit Pla.† In ea.gloſſ.ibi. l.
diffamar.no.ꝙ vbicunque lapſus termini trahit ſecum tacitam
repudiationem,ibi mora non purgatur. vide tamen l.mancipio
rum.de opti.le.per Iac.de Are.in gl.circa hanc gl. tecita p duas
quæſtiones,& vnum no. In gloſ.hodie,&c.iſta gl.format vnam
q.& ſo.In ea.gl.alij.hæc vera. In e.glo.ibi,hic ſubſtituti. & eſt rō
differentiæ,quia creditorum intereſt adiri. ſubſtituti vero inter-
eſt repudiari,& mora ſemper eſt interpretanda ꝯ moroſum pro
7 aduerſario eius.vnde arg huius glo. † dicimus,quod contumax
qñq; hr̃ pro confitente,qñq; pro negante, prout aduerſarij in-
tereſt,vt no.in c.2.de confeſ.lib.6. Extra iſtā l. inducitur ad quæ-
ſtionem Quidam baro conceſſit mihi quoddam caſtrum i feu
dum,ſi iurarem ſibi fidelita.ꝑ annū.al.conceſ. Titio.deceſſit. ꝑ
annum non præſtito iurā.nunquid. ꝑ annū admittetur Titius,
vel expectabitur finis anni? & vr̃ hic ꝙ expectandus ſit finis, qa
iſta eſt theorica huius l.cum dicit expectamus diem præſtitu-
tum,hoc eſt expectanda eſt dilatio pro hoc C qui ad bo.poſſ.
po.quandiu. Econtra, & pro hoc facit de ver.ob.in illa.& l. hoc
iure,ſm̄ Cyn.tu dic,ꝙ non eſt expectandus annus, quia fruſtra
expectatur euentus, vbi idem ſequit̃ effectus, vt ꝑ.e.l.ſi quis hæ-
res ita.Item ver.is aūt.facit ad aliam qōnem.pater filio pupilla-
riter ſubſtituit extraneum: extraneo ſubſtituit alium.moritur
ſubſtitutus viuo filio, deinde moritur impubes, an ſubſtitutus
admitteretur? Dicit Bar.quod ſic per hunc tex. nā ſubſtō cōpen
dioſa facta de tertio ad ſm̄ cōtinet vulgarem,& ideo tertius hr̃s
ſurrogatur loco ſecundi ſm̄ Bar.qui allegat pro, & ꝯ tamē ita
determinat;& adde de vulga ſubſti.l. mater §.1. & l.cohæredi,
in prin.& §.cum pater, & l.qui habebat. Vlt.induco hanc l.ad
aliam quæſtionem. iudex ſtatuit mihi terminum ad probandū.
pendente termino ego produxi articulos. iudex dubitat, an ſint
admittendi,vel aduerſarius reſpondendo dixit ſe dubitare,quia
quæritur,an interim antequam hoc declaretur,labatur dilatio
ad probandum? & dico quod non argum.iſtius tex.quia quan-
do inter plura eſt ordo,dilatio pendens in primo, facit non cur-
rere terminum in ſecundo,vt hic,& arg.ſup. de mi.intra vtile.ꝙ
eſt no.& iſtud eſt dictum ſpec.

L E X LXIX.

1 *Legitimus ſub conditione inſtitutus pendente conditione non poteſt adire.*
2 *Spes cauſæ teſtati.& inteſtati, poteſt in manu iudicis renunciari ad inſtantiam creditorum.*

In plurium. Lex præcedens determinauit ordinem in
ter inſtitutionem,& ſubſtitutionem. hic
determinat ordinem inter cauſam teſtati,& inteſtati, & hoc du
pliciter. Primo in diuer.perſonis. Secundo in eadem perſona, &
hoc dicit, cauſa teſtati præcedit cauſam inteſtati de iure ciui.&
pro hoc dicit.Not quod legitimi expectant inſtitutos.Item no.
quod ordo, qui eſt in diuerſis perſonis, eſt in eadem perſona,
1 in qua concurrunt diuerſa iura. ¶ † Tertio not. quod legiti-
mus ſub conditione inſtitutus, pendente conditione non po-
2 teſt adire nec ex teſtamento, nec ab inteſtato. † Quarto not.
quod ſpes cauſæ teſtati,& inte. poteſt in manu iudicis renūciari

ad inſtantiã creditorum; & ſic aliquid poteſt fieri manu iudicis. l. corã iudice, quod alibi fieri non põt, vt repudiatio iuris futuri: & ad hoc ſemper allegaẽ, & hoc nota C. de pac. l. j cum ſimili.

L E X LXX.

Si ſeruum. Ibi redit. ſcilicet ad veterem dominum. In tex. impium. ſcilicet vt liber effectus in ſeruitutem redigatur.

1 *Amouens, vel amoueri curans aliquid ex hæreditate, perdit beneficium abſtinendi.*
2 *Statutum quo cauetur, quod ſi quis interfecerit aliquem, puniatur pœna mille, ſi quidam mandauerit aliquem interfici, ſtatutum non includet mandantem, quia ſunt ſcripta in perſonam: ſecus, ſi in factum.*
3 *Paria ſunt interuertere, conſumere, & celare.*

1 **§. Prætor ait.** † Amouens, vel amoueri curans quid ex hæreditate, perdit beneficium abſtinendi, ſiue ſit magnum, ſiue paruum, niſi fiat ſine dolo, vel niſi præceſſerit prius abſtentio, quam amotio. h. d. vſque in fi. vel ſic pp maleficium perditur beneficium. No. hic in ver. non dixit, ſecun
2 dum Iac. de Are. ar. ad quæſtionem, † quod ſi ſtatuto cauetũ, ꝙ ſi quis interfecit aliquem, puniaẽ in mille, & quidã mandauit aliquem interfici, ꝙ ſtatutum non includit iſtum mandantẽ, quia verba ſunt ſcripta in perſonam: ſecus, ſi verba eſſent ſcripta in ipſum factum, ſiue in rem generaliter, puta pro homicidio imponatur pœna mille. nam tunc fieri faciens includitur verbis ſtatuti. & facit qđ vi aut clã, aut qui aẽr, in fin. & de adul. l. hæc verba, ſecũ Iac. de Are. Dy. dicit ꝙ non includitur ex propria ſignificatione, ſed ex interpretatione, quæ in ſtatutis hʒ locum etiã vt abſurditas euiteẽ, & maleficia non remaneant impunita, ar. qđ no. de vi, & vi ar. l. j §. deieciſſe, per Cyn. de hoc plene diſputatur per eum. ſup. ne quis eum l. ſi per alium. Bar. ſimpliciter dictum Iac. de Are. tenet. Et facit ad aliam quæſtionem, per formam ſtatuti de quolibet maleficio põt fieri concordia, niſi de homicidio.
2 quæritur, vtrum poterit fieri concordia ei, qui fecerit fieri a homicidium? & ex prædictis vẽ ꝙ ſic, quia proprie non eſt homicida, ſed per interpretationem. quæ interpretatio non debet fieri ad excludendum fauorem ſtatuti, qui fauor procedit ea generali capite ipſius ſtatuti. & facit ad prædicta quod no. ſup. de inſa. l. hæc verba: & ita practicatur. Deinde no. † in ver. amouiſſe, qđ paria ſunt interuertere, conſumere, & celare. & eſt ar. quod ſicut fit ſequeſtrum propter dilationem, ita fiat propter conſumptionem in proprios vſus poſſidentis; & eſt dictum Arc. & dixi. ſup. in l. ſi fideiuſſor, qui ſatiſd. coga.

ADDITIO.

a *Fieri. Facit ad aliam q an ſtante ſtatuto, quod nullus admittatur ad defenſionem homicidæ, debeat admitti aliquis ad defenſionem, de quo per d. Alex. Imo. in conſ. 69*

§. Ait prætor. Propter paruum maleficium perditur beneficium. & facit iſte §. pro ſtatuto Peruſ. contra vxores amouentes, vel celantes aliquid mariti.

Amouere. No. quod licet lex nõ faciat men. doli: tñ ſubintelligitur dolus, quod no. quod dic plene per Bar. in l. j. §. j. ſi quis te. li. eſſe iuſſ. fu. pœna. n. priuationis beneficij non debet alicui infligi niſi propter dolum. Et eſt ar. pro vxore ſecum exportante veſtimenta ſibi facta a marito: vt præſumatur magis impentia, quam dolus in ipſa.

§. Hæc verba. Beneficium, quod traxit ſecum ſuum irreuocabilem effectum, non perditur per conſequens maleficium. h. d. Item no. quod non tollit indultum beneficium, quod impedit indulgendum. & dicunt canones quod quædam impediunt beneficium obtinendum, quæ non dirimunt iam obtentum.

L E X LXXI.

1 *Dilationis cauſa finita, finitur ipſa dilatio.*

1 **Si quis hæres.** † Finita cauſa dilati. finitur dilatio. h. d. Bar. concor. inf. ad Treb. l. a filia. §. alũno, & ini per Dy. & rõ iſtius l. ſtat in hoc, quia dies non ſuſpendit directum a ſubſtõ. ſecundum gl. ſed ſecundũ Bar. ſtat in hoc, quia eſt finita cauſa dila. vnde idem eſſet in hoc alio exemplo. teſtõr relinquit quendam executorem, & ſi ille inf. annum non exequeretur, fecit alium executorem. decedit interim primus executor. certe ſtatim ſurrogabitur ſecundus executor, nec expectabitur finis temporis, vt hic. & ſup. quandiu, ver. is autem. Itẽ facit ad quæſtionem quotidianam, ſi iudex dat alicui terminũ trium dierum ad reſpondendum poſitionibus, & ille reſpondit prima die, quod per hoc tota dilatio eſt conſumpta, & ammodo iudex libere poteſt procedere ad vlteriora, ſicut ſi triduum eſſet elapſum. non ob. de ver. obl. in illa, quia ibi non erat finita cauſa dila. ſecundum Bar. quod no.

L E X LXXII.

Si quis. Actus diuerſus ab adi. non inducit hæreditatis aditionem. h. d. Et facit hæc l. qđ ſi filius facit pactum cum interfectore patris, qđ propter hoc non vẽ adire, quia hoc facit tanq̃ filius, cui pertinet vindicare ſanguinem ſuum, non tanquam hæres, & ad hoc ſup. eo. pro hærede. §. ſi ſepulchri. Bal.

L E X LXXIII.

Qui putat. Errans implet conditionem plus faciẽdo, ſed nõ minus faciendo. h. d. Et vide hic qđ no. ſ. ſi quis cau. l. ſi ſeruus. §. ſi plurium. Item no. gl. diſtinguentem inter errorem qualitatis, & quantitatis. nã vbi eſt error in qualitate, aditio poteſtatiua non poteſt impleri. ſecus, ſi ſit error in quantitate. Item no. iſtud princ. ad quæſtionem, dicit ſtatutum, quod de concordia ſoluatur tantum pro libra. modo quidam per errorem ſoluit plus, certe valet ſibi concordia, ſed per errorem ſoluit minus, non valet ſibi concordia: argu. contra, de condit. & demonſtratio. l. quamuis.

L E X LXXIIII.

1 *Actus erroneus non valet, ſiue fiat coram iudice, ſiue extra iudicium.*
2 *In dependentibus ex animo debemus recurrere ad mentem veram, vel præſumptam.*

Ex ſemiſſe. † Si is qui eſt hæres iſtitutus in maiori parte, credit ſe inſtitutum ex minori, & ex minori adeat, non tenet hæreditatis aditio, nec bonorum poſſeſſionis petitio. hoc d. Din. Vel ſic, propter errorem quotæ partis totum indiuiſibile vitiatur. hoc d. In tex. ibi, per errorem. putãs ſe inſtitutum in quadrante. In tex. ibi, quemadmodum, ſ. dixit qñ in agnatione de iure prætorio interuenit error. hic quãdo interuenit error in aditione de iure ci. In tex. ibi, hæreditatem. ſup
1 ple non valet aditio. † No. actum erroneum non valere, ſiue fiat coram iudice, ſiue fiat extra iudicium. Glo. hic poſita debet recitari per quattuor contraria. In glo. de iure ci. ibi, ſeruit. & ſic tenet factum a ſciente, quod non teneret, ſi fieret ab errante. In ea. glo. in iubente. & ſic in quodam præambulo tñ in actu adi. In ea glo. l. cum quidam, §. fi. o. ſed certe, & iubens debet eſſe certus, vt j. eo. l. pater, in princ. & ideo ſolue, vt ſequens contrarium de l. ſi quis extraneus, §. ſcieodum. Din. & And. de Piſis. In ea. glo. l. illud glo. inculcat duas oppoſitiões diuerſas. vnde ſeparari debent in ſol. contrariorum, dic ergo ꝙ aut inſtitutus eſt certus ab initio, ſed dubitat propter futurum euentum, tunc tenet aditio, vt l. illud. Aut ineſt ei incertitudo ab ipſo princ. & tunc diſtingue, vt ſequitur in glo. & no. in d. §. ſciendum. ſecundum Cyn. In ea. glo. ꝙ eſt veriſimile, ſcilicet in dubio. Di. ꝙ velit totum. In ea. glo. ibi, grauata. Ad ſe aut opinio excedit veritatem, quia putabat ſe inſti. in maiori, & erat in minori; & tunc valet aditio inſpecta veritate, quia in maiori includitur minor, argumento l. qui putat, in princ. ſup. eod. aut veritas excedit opinionem, vt quia putat ſe inſti. in minori, & erat in maiori, & refert aut conſtat de mente, & ſtamus animo, vt ſ. de mili. teſta. qui iure. Aut eſt dubium, tunc aut tractamus de fauore, & commodo, & trahitur opinio ad veritatem, vt quia hæreditas eſt locuples, vt ſ. e. ſi quis extraneus, §. ſciendum, & l. ſi quis mihi bona §. quod ſi ex parte. aut tractatur de damno & incommodo. vt quia hæreditas eſt damnoſa. tunc opinio non trahitur ad veritatem, & nõ valet quod geritur: & ita loquitur l. noſtra. & iſta eſt concluſio circa has ll. in ſolutione contrariorum. ratio om
2 nium prædictorum eſt, † quia in dependentibus ex animo debemus recurrere ad mentem veram. vel præſumptam. In ead. glo. ibi, alij diſtinguunt. iſta diſtinctio non procedit per l. quidam Eulogio, C. eod.

L E X LXXV.

1 *Excluſus iure inſtitutionis, poſt admitti iure ſubſtitutionis.*
2 *Hæreditati etiam non aditæ contingit ius accreſcendi portionis defectæ.*

Si tu ex parte. Partem repudiatã ex inſtõne põt quis ꝯſequi ex ſubſtõne vulgari facta cohæredi: & ſi vnus eſt cohæres, totã ꝯſequitur. ſi duo, tunc ꝯſequitẽ eã partẽ partis repudiatæ, q̃ accreuerat portioni eius, cui eſt vulgariter ſubſtitutus. h. d. & hẽt duas partes. In prima erant duo in
1 ſtituti. In ſecunda erãt tres inſtituti. ſecunda ibi, Itẽ ſi tu. † Et ad euidentiam præmitte ꝙ excluſus iure inſtõnis põt admitti iure
2 ſubſtõnis. † Secundo præmitte ꝙ hæreditati etiam nõ aditæ cõtingit ius accreſcendi portionis defectæ, ita, ꝙ circumſcripta oẽ perſona ipſi rei procedit ius accreſcendi: & facit j. eo. ſi totam. In tex. ibi, ex ſubſtitutione. facta de te Titio. No. ꝙ ſi idem eſt iſtitutus, & vulgariter ſubſtitutus, ſiue prius adeat ex ſubſtõne, ſiue prius ex inſtõne, vnica ſufficit aditio, vt q̃rat vtroque iure, & adde hic quod no. ſ. eo. nec is, §. hẽs, & l. ſi quis hẽs. Secundo nota in ver. item ſi tu, qđ repudians ex inſtõne admittiẽ ex ſubſtõne vulgari, & ſic vno iure repudiato poteſt alia via ſuccedi. Tertio no. quod portio, quæ per repudiationem accreuit, ꝑuenit poſtea eidem iure ſubſtõ & obeſt repudiatio venienti poſtea diuerſo iure. Quarto: no. quod portio accreſcit portioni, vnde portio tua repudiata accreſcit etiam portioni Titij etiam non aditæ, & illud quod accreſcit, coniungitur portioni Titianæ, vt totum ſimul obuenit ex ſubſtitutione vulgari. & cõſidera hic qđ ius accreſcend. interdum antecedit aditionem, interdum ſubſequitur eam. h c aũt antecedit, quia prius accreuit, q̃ ex ſubſtõne adiretur. Opp. quia vẽ hic dici quod ſit expectãda condõ, vt fiat hæres pro illa par. cui conditio erat inſerta. ſ̃ ꝙ non ſit expectanda conditio, cum fruſtra expectatur euentus. vbi idẽ ſequitẽ effectus

fectus, vt l. aliquando, ad Velleia. & arg. ſup. de hær. inſt. ſi quis ita ſcrip. Dyn. Reſpondere quod interim pendente condi. hēt iſtā part. iure accreſcendi, & nō iure inſtō. & ea exiſtente pôt eligere, quo iure velit eam, an iure accreſcendi, an iure in l. expreſſæ, & multum refert, vtrum quis habeat iure inſti. vel iure accreſcendi, vt l. de vulg. ſubſt. l. ſi in teſtamento. ſecundum Dy. & Cy. Vel dic quod qñ inſtitutus repræſentat perſonam duorum hæredū, tunc debet expectare ↄd. vt hic. ſecus, ſi non repræſentat niſi vnā perſonam, vt in ↄ̄ilis. arg. ad hoc ꝫ. eo. ſi ſolus, & quod no. in l. a. §. ſi pars hæredi. peta. hic ergo eſt pp repræſentationem duarū perſonarum. ſ. inſtituti, & ſubſtituti, & facit ꝫ̄. de hær. inſti. ſi te ſolum. In gl. i. repudiare ibi, ſextantem. hoc quod dicit, poteſt procedere, vbi duo tantum eſſent hæredes. ſed vbi ſunt 3. inſtituti, tu pro ſextan. Titius pro quincunce, & Seius pro alio quincunce, tu adeundo ex ſola ſubſt. repudiata prius inſtitutione, non haberes niſi ſemiſſem. nam quinque vncias haberes relictas Titio, & ſex tam vnciam iure accreſcendi haberes: reliquum haberet adiēs. ſi vero poneres cohæredem repudiare, tunc etiam in pluribus in ſti. procederet hæc gl. ſecundum Dyn.

L E X LXXII.

1 *Papa ſi confert alicui prabendam canonicalem, eo ipſo videtur conferre canonicatum, quia fingitur primo fieri, quod primo eſt fiendum.*
2 *Acceptans ab inteſtato, videtur repudiare ex teſtamento.*
3 *Guerram non habentes, ſi faciunt treguam, tacite videtur agi, quod poſt tempus tregua ſint in guerra.*

Illud dubitari. Ad poſitionem conſequentis ſequitꝰ deſtructio antecen. quod cum ↄñn ſe non compatitur. h. d. Vel ſic. Qui vult vnum, vult duo, & con cor ſup. eo. l. nec is, §. hæres. Vel ſic, fingitur primo fieri quod pri-
1 mo eſt fiendum h. d. ſm gl. & eſt arg. † quod ſi Papa confert alicui pbendam canonicalem, eo ipſo vr̄ conferre canonicatum, quia fingit primo fieri quod primo eſt fiendum. intellige hoc in collatiuis, non inutili, vt l. 3. §. qui hēt hauſtū, de ſeru. ruſti. prædio. Itē eſt arg. quod ſi reperitur aliquis ordinatus ad maiores ordines, præſumatur hēre minores. No. quod qui repudiat ab inteſtato, vr̄ repudiare primo ex teſtō, poſtea ab inteſt. quia cum aliquid ſimpliciter fit, præſumit fieri eo ordine, quo debet fieri. Secundo no. quod
2 vnus actus habet in ſe virtutem plurium actuū. Tertio no. quod ille qui acceptat ab inteſtato, vr̄ repudiare ex teſtō. nam ille qui alterum de incompaſſibilib. eligit, alteri vr̄ renunciare. Item no. quod qui vult vnum. vult eius præambulum, & qñque vult deſtruendo. i. remotiue, vt hic qñq. conſtruendo. i. poſitiue, vt l. a. de iuriſdictio. om. iud. Quæro hic. vtrum iſta repudiatio tacita, ſit repudiatio ficta? gl. ſentit quod ſic. alij dicunt ↄ̄. & hoc approbat Cy. quia qui vult vnum, vult duo; & iſte eſt ſenſ. verior litteræ ſecun-
3 dum eum. † Et inducitur iſta l. in arg. quod ſi non habentes guerram faciunt treugam, quod tacite vr̄ agi, quod poſt tempus treugæ ſint in guerra. de hoc hic per Cyn. & l. ſi vnu. §. 1. de pac. ſup.

L E X LXXVIII.

1 *Vſus rei communis niſi ius communionis excedat, non inducit præſumptiuam aditionem hæreditatis.*

Duo fratres. † Vſus rei cōis niſi ius cōionis excedat, nō inducit præſumptiuam aditionem hære-
a ditatis. h. d. no. quod remanere in cōi poſſeſſione a nō inducit geſtionem pro hærede: ſecus, ſi incipiat poſſidere tāquam ſolus, & in ſolidum vel omnes fructus percipiendo, vel alienando. nam tunc vr̄ gerere pro hærede. Non ob. ꝫ̄. pro ſoc. merito, quia illud eſt propter benignam interpretationem ad excuſationem delicti. vnde ꝫ. agitur de actu odioſo remouendo. hic agitur autē de actu fauorabili inducendo. nam aditio hæreditatis eſt actus fauorabilis ſecundum And. de Piſ. Extra quæro hic, duo habent domum communem: altero abſente alter ſolus habitat, an abſens teneatur ad partem penſionis? hic eſt arg. quod ſic, quia plus ſua parte dominationis interponit. contrarium eſt verum, quia non poteſt diuidi vſus, niſi diuidatur domus; & videtur de hoc gl. ordinaria in l. Sabinus cōi di. & facit ſup. comm. ſi vt certo §. ſi duo bus; & ita dicit Ricar. Mal. fuiſſe iudicatum, vt refert Cyn. in l. ſi quis putans. in prin. ſup. eo. Dy. in aditione. ſecus ſi recepiſſet redditionem agri, vel penſionem, quia tunc tenetur reſtituere partem receptorum per dictam l. ſi quis pu. vbi eſt caſus.

A D D I T I O.

a Poſſeſſione. Adde d. Card. in conſ. 44.

L E X LXXVIII.

1 *Ciuiles acquiſitiones ex perſona filii vel ſerui immediate tranſeunt in patrem, vel dominum.*
2 *Acquiſitio eſt duplex tranſiens & permanens.*

Placet. Eodem momento, quo filiusf. acquirit hæreditatē,
a per filium patri acquiritur pleno iure. a Item per
2 ſeruū domino. † Vel ſic, ciuiles acquiſitiones ex perſona filii, vel ſerui immediate tranſeunt in patrem, vel dñm. h. d. & iſta regula dēt intelligi in acquiſitione ſeparabili a perſona, i. tranſmiſſibili. ſed in iure iſeparabili dic, vt l. vlt. C. de vſuf. Itē in facto dic. vt inſti
a tuta. de ſtip. ſer. §. ſed cū factū. No. quod duplex ē acqſitio trāſiēs, & permanens. prima radicatur in perſona, per quā acquiritur, non in perſona cui, vt ꝫ. de leg. 1. cum filio, & de vulg. ſubſt. qui lit. §. hæc verba. Secunda vero poſtquā eſt in eſſe producta, inuenitur radicata perſonæ eius, cui acquiritur, & ab oſſibus eius non ſeparatur, vt hic. & quantum ad tempus iſtæ acquiſitiones ſunt ſimul. ſed quantum ad intellectum habent ſe per prius, & poſterius, & hoc intendit hæc l. & dum iſta litera dicit confeſtim, & neque momento, ſignificat quod in tpe non eſt ordo, ſed tātum in intellectu. In gl. nimis large, ibi, vt ibi no. idem no. in l. frater a fratre. ſed hoc nihil eſt, quia etiam naturalis obligatio tantū quæritur patri per filium, vt d. l. frater a fratre, & arg. ad Treb. ſi eius. & ideo dic ad ↄ̄ quod l. ↄ̄. loquitur de obli. quæ eſt inter patrem, & filium, quæ non quæritur patri ſm Dy. quia hæc acquiſitio implicaret ↄ̄dictio. quod idem eſſet obligatus ſibi ipſi, quod eſt impoſſibile. In ea. gl. & aliter. & melius in ſecunda ſolu. Dy. & Pet. In ea. gl. ibi, ſol. ibi filius eſt hæres eſſentialiter patri quo ad commoditatem, vt no. ſup. eodem pro hærede. §. Pap. In ea. gloſ non vt hæredi. imo ibi loquitur in condi. quæ in facto conſiſtit. hic in iuris acquiſitione ſecundum Dy. in ea. gl. l. ſi. dic, vt ibi per Cy. & hic gl. eſt clara, & eſt recitanda per quatuor contraria.

A D D I T I O.

a Iure. Sed an filius acquirat patri in articulo mortis conſtituto, vide Fran. Aret. in conſ. 167.

L E X LXXIX.

Si ſolus hæres. Qñ plures inſtōnes ſumunt originem in perſona, vna aditio ſufficit etiā dato ſubſtituto, vel cohærede. ſecus, vbi per alium dēt quæri hæreditas. h. d. dña eſt ergo, an quis poſſit acquirere immediate per ſe, an mediate per alium. & eſt iſta not. doctrina ſm Bartol. In text. nec intereſt no. quod licet teſtator det ſubſtitutum vulgarem, non vr̄ permittere quod ſcindatur actus inſtōnis, vel aditionis. In tex. Ibi, idem puta. quod dixit dato ſubſtituto, idem dicit dato cohærede. No. quod ſæpius inſtitutus ab eodem adeundo non poteſt fieri ſæpius hæres, & ideo vnica aditio trahitur ad omnem portionem. Secundo no. quod vbi quis non poteſt fieri per ſe hæres, ſed per alium, noua portio requirit nouam aditionem. ratio eſt, quia propter perſonam mediam, cuius ſtatus poteſt variari, non pôt omnis inſtitutio vniformiter cenſeri. ex quo collige, quod variatio medio variantur extrema, & effectus extremorum.

L E X LXXX.

1 *Spes ſubſtitutionis non tranſmittitur ad hæredem, ſed ius accreſcendi tranſmittitur.*

1 Totiens. † Spes ſubſtitutionis non tranſmittitur ad hæredem. hoc dicit. Et debet hic formari caſus in tribus inſtitutis. nam ſi primus eſt ſubſtitutus ſecundo, ſi adit poſtquam extitit conditio, quærit vtramque partem, vt l. ſi m. §. ſi ne ſi tu. ſup. eodem. ſi autem interim decedit, non tranſmittit ſubſtitutionem, ſed ius accreſcendi, in quo iure accreſcendi concurret cohæres: ſed in ſubſtitutione non concurreret, vt l. liber homo. § pen. de hær. inſti. Et no. hic ſubſtitutionem vulgarem non tranſmitti: ſed ius accreſcendi tranſmittitur ſecundum omnes; & adde quod dixi ſup. eo qui patri.

L E X LXXXI.

1 *Tempus aditionis inſpicitur ad capacitatem.*

Si ſeruus. Si ſeruus non capacis domini inſtituitur propria contemplatione, & non in fraudem legis, tenet inſtitutio, vt manumiſſus poſſ. adire, & ſibi acquirere. hoc dicit nota & per iſtam legem apparet quod ſeruus ſpurij poteſt inſtitui propria contemplatione, niſi fiat in fraudem: & ita ponit hic caſum Dyn. eadem ratione videtur, quod poſſit inſtitui filius legitimus filij ſpurij, de quo in l. Gallus, nec eſt al qua lex quæ poſſit melius allegari in ratione ſui. In tex. non poteſt. ſubaudi aliquid, vt ſpurius. Dyn. In textu ibi, hæres inſtituatur. contemplatione ipſius inſtituti non domini ſecundum Iacobum de Aret. & Cyn. In textu ibi, in fraudem. vide quod no. ſupra de probationibus, l. qui teſtamentum. In textu ibi. ipſe ſi manumiſ.
1 & † ſic no. ad capacitatem inſpici tempus aditionis. & hoc verum, quia ipſe ſeruus non eſt prohibitus inſtitui: ſecus in domino, quando dominus eſt de numero eorum, qui non poſſunt ſcribi. nam tunc inſpicitur etiam tempus teſtamenti ſecundum Iacobum de Aret. & adde quod no. in l. fin. infra de regula Cato. Et hic eſt argumen. de toto ad par. & facit ad hanc l. infra de leg. 3. ſi deportatis Bal.

L E X LXXXII.

1 *Ius accreſcendi defertur rei, non perſonæ.*
2 *Principali admiſſo, admittitur & acceſſorium.*

1 Si totam. † Ius accreſcendi defertur rei, non perſonæ. hoc dicit Dyn. vel ſic, ius accreſcendi eſt ſcriptum in rem, & ideo rem ſequitur, non perſonam. hoc dicit. & hoc verum in proprietate. ſecus in vſufruct. quia ſicut in vſufructu, ius principale eſt ſcriptum in perſona, ita ius accreſcendi, quod eſt eius acceſſorium, vt ſupra de vſufruct. § Titio vſumfructū. & nunc intelligis illum §. Item ſecus in iure ſubſtitutionis, vt ꝫ.

de vulg.ſubſtitutio.l.ex facto.§.Iulianus Longinus.† No.cui admittetur principale, admittatur acceſſorium. & adde quod no. ſup.fam.erciſc conſequenter.§.1.

L E X LXXXIII.

1 *Exiſtentia ſui hæredis operatur tranſmiſſionem hæreditatis.*
2 *Ventre præterito interim inſtitutus adire non poteſt.*
3 *Hæreditas non adita, & bonorum poſſeſſio non petita non tranſmittitur regulariter.*

Ventre. Hæreditas non adita non tranſmittitur ad ſuum hæredem, quando nō potuit adiri interim ꝑ ius adeundi ſuſpenſum ex diſpoſitione legali.h.d. & tria facit l.iſta. Primo examinat, an poſſit hæreditas adiri, vel bonorum poſſeſſio peti miſcendo filium, & extraneum. Secūdo ſeparat filium in poteſtate ab emancipato. Et tertio ponit de iure tranſmittēdi. In textu ibi, poteſt.ſ.per natiuitatem poſthumi. Dy. In tex hæreditas.ergo interim non poteſt adiri, nec bonorum poſſeſſ. ſecundum tab. peti. In textu ibi, retentus.idemque inſtitutus eſſet. Item idem eſſet, ſi pater deceſſit inteſtatus, vt l.illud, ſi pars hæredi.peta.In tex.ibi, intelligitur propter exiſtentiam ſui hæredis, quæ habet locum etiam in ſuo ignorante, vt C.de ſu & le.apud hoſtes.& ſup.de mil.teſt.ex militari.§ ſi.cum l.ſeq. & ex hoc ſe-
1 quitur ꝙ tranſmittat ſecundum Dyn.† Eſt ergo hic expreſſum ꝙ exiſtentia ſui hæredis operatur tranſmiſſionem hæreditatis. In tex. ibi, quærere.ſ.interim. In tex.ibi, nihil.quaſi dicat eſſe iniquū
2 & ideo tranſmittit ius quod habebat. † No.primo quod ventre præterito interim inſtitutus adire non poteſt propter duas regulas.prima, quia interim pendent vires teſtamenti: ſecunda, quia inſtituti expectant præteritos, & hoc in prima parte. Secūdo no. quod ſi venter non eſt præteritus, quia re vera nihil erat in ventro, ſed putabatur eſſe, quod aut eſt inſtitutus ſuus, aut emancipatus, aut omnino extraneus. ſi quidem eſt inſtitutus ſuus, tunc exiſtentia ſui hæredis facit eum hæredem ſola veritate inſpecta, & ideo ſi interim decedit, tranſmittit, vt in verbo ſed ſi vacuo. ſi vero eſt inſtitutus emancipatus, vt interim non poteſt adire, tamē decedens tranſmittit. & eſt ſpeciale, vt hæreditas non adita trāſmittatur, & ad hoc ſemper alleg & concord. infra de contra tab. illud.§.fi.cum l.ſeq.& ad Carbon. l. ſcriptus, & ad Sill.qui poſthumos. & vbicunque eſt impedimentum circa aditionem, quod non procedit ex iſto teſtamento, ſed extrinſecus ex diſpoſitione legali, vbi fit tranſmiſſio, ne quis lædatur auctorita.legis, vt no. glo.in d.l.illud, & Dyn.in d.l.ſcriptus, Iaco.de Bel. in ſua diſpu. plenius in auth.de Trien.& ſemiſſe. Tertio caſu ſi eſt inſtitutus omnino extraneus, & re vera venter erat vacuus. Idem eſt dicendum circa tranſmiſſionem. ſed ſi re vera venter erat plenus, & prorſus extraneus nihil tranſmittit interim, ſed emancipatus tranſmitteret contraria, & hoc intendit hæc l. conclude ex prædictis ꝙ hæreditas non adita, & bonorum poſſ. non petita quan-
3 doque tranſmittitur, & ad hoc alleg. Quæro an hæreditas non adita, vel bonorum poſſ.non petita tranſmittatur? glo. dicit ꝙ regula eſt ꝙ non, quæ tamen regula fallit in caſibus in glo. notatis, & ſic gl.expedit ſe per regulam, & exceptionem a regula, & idē dicit plenius, & clarius, inf.de contra.l.illud §.fin. cum l.ſeq. In glo.certe ibi, C.de his, qui ante aper. tab. ibi eſt ꝑ duplicem fauorem.ſ.tranſmittentis, quia erat de liberis, & eius, in quem fit tranſmiſſio, qui ſiſr erat de liberis.eſt. n. eis hæreditas quaſi debita, & ideo de facili tranſmittitur ad eos, argu. C. de impo.lu. deſ.l.1.circa medium, & adde quod no. per gl in l.apud, quæ dicit idem in parentibus, & tene menti. geminus ergo fauor operatur in prædictis irregularem tranſmiſſionem. In ea.glo.ibi, cū antiquioribus, ibi loquitur in iure deliberandi, quod eſt annale, non in perpetua tranſmiſſione. In ea.gloſ.apud hoſtes. illud eſt propter exiſtentiam ſui hæredis, per quam fit acquiſitio ipſo iure, & licet ſit acquiſitio commutabilis, tamen tranſmittitur, facit quod no. C.de cura.fur.l.fi.ad fi. In ea.gl.ſi infanti.ſed ibi ſpeciale, cum decedit infans, vt pater adeat iure patrio, vt ibi patet. adde tamen hic, quod no.de bo.quæ lib.l.nō ſolum, in prin.per glo. Rai. & Cyn. In ea.glo.cui.ſed regulariter contra.ratio huius regulæ eſt, quia ius adeundi non eſt in bonis noſtris, vt ꝗ. ad legem Falc. pretia rerum, circa medium, & quia conſiſtit in voluntate, quæ non tranſmittitur, vt l.quæro.§ loca.nec committitur alteri, vt ꝗ.eo. Paulus, & no.in ſimili.ꝗ.de arbit.ſicuti, & adde quod habes in l. Pantonius, in prin.inf.eod.

L E X LXXXIV.

Si metus cauſa. Aditio facta per metum abſtenſionem non impedit.h.d. Arbitrium ergo, quod non eſt liberum, ſed coactum, non obligat quem hæreditati, & adde quod no. ſup.eo.l.6.§. Celſus.

L E X LXXXV.

1 *Hæres eius qui per abſentiam adire non potuit, reſtituitur in integrum ad adeundum.*
2 *Abſens debet procuratorem dimittere in actibus neceſſarijs, in voluntarijs vero actibus non tenetur dimittere procuratorem.*
3 *Procuratorem non tenetur quis dimittere in arduis, & præiudicialibus.*

Pantonius. Impeditus adire, vel bonorum poſſeſſionē petere propter iuſtam abſentiam, ſi decedit interim, ius petendi reſtitu. ad adeundum, & petendum bono-
1 rum poſſeſſionem eius hæredi relinquit.h.d.† Vel aliter, hæres eius qui per abſentiam adire non potuit, reſtituitur in integrum ad adeundum. h.d. In hoc dico aliter quam Bart.quia non dico quod reſtituatur ex perſona defuncti, in cuius perſona non fuit conſummata læſio, ſed reſtituitur ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta, &c. ſecundum gl.quæ eſt in l.1. C.de reſt.mili. & etiam Bar.h.d.vel reſtituitur ex clauſula ſpeciali, qua reſtituuntur præſentes læſi ob abſentiam alterius, vt ſup.quib.ex ca.ma.l.1.vnde dicit hic Cy. quod hæres habet beneficium hic ex ſua perſona, non ex perſona defuncti. No.quod iſte Pantonius hæres inſtitutus aberat ex cauſa probabili, & donec vixit, non fuit læſus, quia præſeruauit ſibi ius adeundi, ſed læſio fuit ſolum reſpectu tranſmiſſionis, quia mero iure non tranſmittit hæreditatem non aditam. Item nec tranſmittitur ius ratificandi bonorum poſſeſſionem petitam, & ideo eſt opus remedio reſt.in integrum, & probat iuriſcon. hoc eſſe verum per reſcriptum Imperatoris. quod reſcriptum loquitur in abſentia probabili, & neceſſaria, dum loquitur in legato. Item loquitur in abſentia probabili tantum, dū loquitur in filio concluſio eſt quod loquitur generaliter in qualibet iuſta abſentia. Item loquitur generaliter, ſiue læſio ſit conſummata, ſiue non conſummata in vita hæredis ſcripti. Oppo.& vr̄ quod beneficium reſtitutionis in integ. tranſmitti nō poſſit, & arguo ſic. Ius, quod quis non habet, non tranſmittit. ſed Pantonius nūquam habuit ius reſtitutionis in integ. quia dum vixit erat tutus iure communi, ergo nihil tranſmittit. Reſpondeo, verum eſt ꝙ erat tutus iure cōi quantū ad adeundum: tñ ꝑ abſentiam læſus eſt reſpectu exercitij.i.reſpectu actus adeundi & per conſequens reſpectu tranſmittendi. iſta ergo læſio eſt hic cauſa reſtitutionis indulgendæ. & adde quod no. in l.cum quidam, in princ. ſup.eo. Vel aliter, hæres Pantonij non reſtituitur ex perſona Pantonij, ſed ex clauſula generali, quia æquum eſt eum reſtitui, ne abſentia defuncti noceat hæredi. vel aliter, hæres Pantonij reſtituitur, ne abſentia defuncti noceat hæredi, vel etiam dic aliter, hæres Pantonij reſtituitur ex clauſula, qua reſtituitur, præſens, qui læditur ꝑ abſentiam. nam alterius hæres præſens læditur ꝑ abſentiam Pantonij. Iſta tertia ſo.non placet, quia tūc eſt verum quod præſens qui læditur propter abſentiam, reſtituitur qñ læſio cōcernit ſolum ius abſentiæ, & ideo ex perſona abſen. neceſſe eſt ꝙ petatur reſtitutio, & hoc eſt qđ dicit hic Dyn. quod beneficium reſti. in integrum tranſmittitur ad hæredes ex perſona defuncti. Secundo opp.de leg.j.C.de reſti. mili. a cōtrario ſenſu. nam ibi dr̄ quod ita demum reſtituitur in integrum hæres hæredis, ſi primus hæres fuit excluſ. per abſentiam. ergo ſecus, ſi non fuit excluſ. Solu. vbi aliquis fuit excluſus, reſtituitur hæres eius ex perſona defuncti, in cuius perſona fuit læſio īchoata, & conſummata. ſed vbi non fuit quis exclu. reſtituitur hæres ex clauſula generali. & in hoc eſt differentia quæ dicit non conſiſtit in reſti. concedenda, ſed in ea petenda. Nam debet circa medium petitionis diſtingui, & vide quod ibi no per Cy. Vel ſolue quod illa l.j loquitur de rigore: hæc l. loquitur de æquitate, & ſic non obſtat. Tertio opp. iſte abſens potuit dimittere procur. ergo imputet ſibi, ſi non dimiſit, vt ſup de in integ. reſt.l.fi.& l.j. de di-
2 uer.& tempo.præſcr.† Sol.quidam ſunt actus voluntarij, & in ſic non tenetur quis dimittere procura. vt hic. quidam ſunt actus neceſſarij, tunc tenetur quis dimittere procura. vt in contrario. Vel aliter, hic non tenebatur dimittere procura. qui erat ignorans. Item quia hæreditas non adı̄ per procur. vt inſ.eo. Pau. Itē
3 quia in arduis, & præiudicialibus non tenet̄ quis dimittere procura. vt ſup pro ſoc. idemque. Quæro verum illud, quod dr̄ hic
a in abſente, habeat locum in minore, a gl.hic vr̄ dicere quod ſic, quam no. Item tenet Iac.de Are.ſup.de vul.ſub.qui dos, & l qui duos, de reb.dub. Idem tenet Iac. But.in l.j.de reſt. mili. Idem tenet Io. And.de proba.c.in præſentia.& Bar.hic, ſed Iac.de Bel in ſua diſpu. no.ꝯ & male.ex hoc nō.quod vbicunque minor non tranſmittit hæredi, qui ſui facilitate non adiuit, quod tranſmittitur in integrum reſti.& illud no.vnde regula quæ eſt in §.in nouiſſimo, quod hæreditas non adita non tranſmittitur, fallit propter iuſtam abſentiam, vbi tranſmittitur beneficium reſtōnis, per quod peruenitur ad ipſam hæreditatem. Item fallit eodem modo, vbi hæreditas eſt delata minori, quod eſt no. & reſponde ad l.ſi infann.§ 1 vbi dicit quod perinde eſt, ac ſi hæreditas nō eſſet delata, quod illud eſt verum mero iure, ſed non eſt perinde conſiderato beneficio reſt.in integ.

ADDITIO.

a In minore. Vide late Fran. Are.in conſ. 161.& Lud Ro.in conſ.58.

1 *Accuſatione pendente contra memoriam defuncti, hæres, cui liquet de innocentia, poteſt hæreditatem adire.*
2 *Negatiua iſta accuſati, vel inquiſiti, me non eſſe culpabilem, quo probetur.*

§.Rei perduellionis. Negatiua coarctata cadit in plenam cognitionem
1 per intellectū, & per ſenſum corporis, ad hoc allegatur.† Vel ſic, pen-

pendente accuſatione ꝯ memoriã defuncti hæres, cui liquet de innocentia põt hæredi.adire. In gl.non dicit ibi, ſed Hugo dicit. hæc vera. And.de Pil In ea.gl.certa die,& hora no quod ſi accuſatio,vel inquiſitio continet diem,& horam,& probatur ꝯ de illa die,& hora, quod per hoc liquet de innocentia. vnde debet
2 reus abſolui, vt no.C.qui accuſare non poſſ.l.i.ad Syllan.† In ea. gl.alibi no.qualiter probetur illa negatiua. ſ.accuſatum, vel inquiſitum non eſſe culpabilem,quia probatur probata abſentia a loco,& tempore delicti. Nam propter anguſtationem loci, & tẽporis poteſt negatiua liquide probari.vt hic, & no ſup.eo.cum falſum.& C.de contra.& conſt.optimam, in fi.& dicit hic Bart. expreſ.quod vbi in accuſatione, vel inquiſitione deducitur dies, liquido debet probari de die ſecundum Bar.

§.Pro hærede. Poteſt quis teſtando hæredi. adire, & quaſi contrahere.h.d. Et facit ad no ĩ l.hæredes pa.§.fi.ſup.de te. Vel ſic,ille qui teſtatur de re hæreditaria hæreditatis ſibi relicta,videtur gerere pro hærede,quod ẽ no. & concor. C.eo.ſi auia,& no.ĩ.ad Treb.cog.§ ſed ſi miles. Not. hic quod vltimæ voluntati quaſi contractus poteſt permiſceri.

L E X LXXXVI.

Cum demum bonis. Tũc filius vr̃ immiſcere hæditati pr̃næ, qñ extraneus vr̃ adire.h.d. Vel ſic,immixtio requirit animum,& ſine animo non procedit immixtio.h.d. In tex.inf.remoto.i.circumſcripto. No.ſuum, & extraneum æquiparari in geſtione pro hærede.Iac.de Are. & Cy.quæ regula alibi melius non inuenitur.

§.Pupillus. Reſtitutio in integrum actiones confuſas in primo ſtatu reponit.h.d.

L E X LXXXVII.

1 *Geſtio pro hærede pendet ex animo,& magis inſpicitur opinio,quam quod eſt in veritate.*
2 *Subſtantia aditionis ſtat in conſenſu, & error in dominio non impedit conſenſum,nec vitiat aditionem hæreditatis.*
3 *Hæreditas licet non habeat veram poſſeſſionem,dicitur tamen habere qualemqualem poſſeſſionem.*

1 Gerit. †Geſtio pro hęrede pendet ex animo, & magis inſpicitur opinio,q̃ ꝙ eſt in veritate.h.d.Dyn. & Cyn.
2 No.quod†ſubſtantia aditionis ſtat in conſenſu, & quod error ĩ dominio non impedit conſenſum, nec vitiat aditionem hæredi
3 tatis.†Secundo no.quod licet hæreditas non habeat veram poſſeſſionem,dr̃ tñ habere qualẽqualem poſſ. & vide quod habes in l.cum miles, ex quib.cau.ma. & vide quod no.de libe.& poſthu.in ſuis. Item not.hic qđ magis inſpicitur opinio, q̃ veritas. quod eſt verum in his,quæ perficiuntur ſola opinione: ſecus in his,quæ requirunt adminiculũ veritatis,vt ſup eum quidam. §. ꝙ dr̃,& l.inter omnes.§.recte,de ſur.& l fin de cri.expi.hæ. & de hoc tangitur hic per Dy.& facit ĩ.de hære.inſt.l.quo loco.§.ſi iã mortuo.Bar.repetit hanc l.& tractauit in ea, vtrum aditio hæreditatis inducatur per animum ſolum non declaratum per verba,nec per facta. Secundo tractauit per q̃ verba declaretur iſte animus.Tertio tractauit,per q̃ facta declaretur animus adeundi. Quarto tractauit,vtrũ per nõ facere,puta per non reſtituere dotem,vel per non reſtituere debitũ inducat̃ pr̃ſumptio aditio hæreditatis.Quinto tractauit vtrum per ponere res ĩ inuentario tutor videatur adire nomine infantis , quæ omnia vide hic plene per Bar.& vide etiam eum in l.peculium.§.ſicut, de pec.leg.

L E X LXXXVIII.

Si pupillus. Sublata cauſa fideiuſſionis per reſtitutionem in integrum, liberantur fideiuſſores . h.d.In tex.ibi,ab eo.tanquam ab hærede: & ideo reſoluta cauſa reſoluitur effectus.

L E X LXXXIX.

1 *Hæreditas non poteſt adiri per procuratorem,ſeu per miniſtrum,quia conſiſtit in actu inſeparabili a perſona, id eſt in propria voluntate.*

1 Per procuratorem. †Hæreditas non poteſt adiri per procuratorem, ſeu p miniſtrum,quia conſiſtit in actu inſeparabili a perſona.i.in propria voluntate. hoc primo. item immutatione dominij mutatur ius rei.h.d.ſecundo.& no.bene.In tex.ibi, procuratorem generalẽ, vel ſpecialem. Dyn. In tex.quia.nec ob quod fuerint caſtrenſia, quia &c. No quod aditio hæreditatis non poteſt fieri per miniſtrum,nec per organum a propria perſona ſeparatum . Itẽ quia in aditione hæreditatis non verſatur aliquid miniſterij , ſecus in bono.poſſeſ.& Trebellianica reſtitutione. & facit ſup. eodem l. aditio,quæ dicit quod aditio hæreditatis non conſiſtit in opera , & ideo nõ fit per operanũ,vel miniſtrũ, quicquid glo.dicat,iſta eſt vera concluſio. Adde tñ quod not.C.qui ad.ad bo.poſſ.l.i. Itẽ adde quod habes in l.mulier. §.ex aſſe,de iure do. tractat etiã hic gl.de intellectu l.quidã,cum ſi & dic, vt ibi. & concluſio eſt qđ hæreditas non quæritur per procuratorem,qñ eſt inſtitutus dominus: ſecus,ſi ſit inſtitutus procur.domini contemplatione.

L E X XC.

1 *Abſtenſio præſumitur ſimulata, ſi abſtinens reperitur poſtea omnia bona poſſidere, quamquam titulo per interpoſitam perſonam quæſito.*
2 *Poſſeſſio ſimulata ex pluribus præſumitur.*
3 *Mercator timens aduerſam fortunam, ſi clam fecerit donationes bonorum ſuorum, tales donationes præſumuntur ſimulatæ, nec officiunt creditoribus.*

1 Si is qui. †Abſtenſio præſumit̃ ſimulata, ſi abſtinens reperit̃ poſtea oĩa bona poſſidere q̃q̃ titulo per interpoſitã perſonam quæſito.h. d. no. Vel ſic, titulos acquiſitua clam,& gñalis poſſeſſio faciunt præſumi fraudẽ , & ſimulationẽ.h.d. Iſta l.dẽt declarari p quatuor oppo. Et primo vr̃ ꝙ fraus ſequens non tollat abſtenſionẽ præcedentem. vt i vr̃ ob. ſ. eo l.ſi ſeruum.§.fi.Sol.dicit gl.intelligas, ꝙ hic fraus præceſ abſtenſionem,ibi aũt fraus fuit ſecuta.dñt doct.ꝙ iſta glo eſt ꝯ tex.Nã ex eo ꝙ dicit,ſe abſtinuit,& poſtea dicit mercatus, apparet,ꝙ fuit poſt abſtenſionem , & ideo rñde ad ꝯ, ꝙ aut abſtentio præceſſ. vere,& non ſimulate,& tunc loquit̃ l.ꝯria,aut abſtentio præce-
2 dens fuit ſimulata,& tunc loquit̃ hæc l.† præſumit̃ autem ſimulatio ex pluribus Primo ex generali poſſeſſio.vt l.emptor.§. Lucius, quæ in fraud. cred. Secundo ex titulo clandeſtino: quia clã emit p interpoſitã.pſonã vt l.non æſtimo,de adm.tu. Tertio,qa in continenti,arg.l.ſi ventri.§.fi.de priu.cred. Secundo opp.& vr̃ ꝙ iſte qui abſtinuit,non poſſ. tanquam hęres conueniri,qa non poſſidet vt hæres,ſed titu.pro emptore. vnde vr̃ ꝯ l.i.C. de repud hær Sol.ibi emit & abſtinuit bona fide,hic in fraudem,& ſimulate,& ſic non ob Tertio opp.de l.pe.inf.tit.i.Solu.vt præcedens contrarium.Quarto opp.de lege i.C.de pact.vbi dr̃ ꝙ emptor hęreditatis non tenetur creditoribus.Sol. hic non tenetur, quia emptor,ſed quia hæres Deinde concludendo diſtingue,vt no Cyn.in d.l.i.de re.hæred. Et eſt iſta l.in argu.ad tria. Primum contra delinquentes,qui ante delictum fecerunt quandam tacitam.i.occultam vendi.omnium bonorum ſuorum. nam poſtea ſecuto delicto talis venditio tanquam ſimulata non officit fiſ-
2 co,a & præſumitur ſimulatio, quia clam, & quia poſtea reperitur poſſidere,vt l.ſicut §. ſuperuacuum,quib.mod.pig.vel hyp.
3 ſolu.† Secundo eſt argu.contra mercatorem,qui timens aduerſam fortunam clam fecit donationes bonorum ſuorum,vt tales donat.præſumantur ſimulatæ,nec officiant creditorib. Ter-
b tio eſt arg.contra poſſeſſorem,b qui metuens conueniri petitione hæreditatis,acquirit titulum a quodã,qui non habet ius nec in proprietate,nec in poſſeſſione,ꝙ talis titulus,qui præſumitur fraudulentus,non officiat agenti petitione hæred.& de hoc no. per Gul.de Cu.de per.hæ.l.cogi,quod tene menti.

ADDITIONES.

a Fiſco. De quo dic,vt plene declarat Bar.in l.poſt contractum,de do & Sal. in l.ſi quis poſt hoc.C.de bo.dam.& Pet.de Anch.in conſ.119.
b Poſſeſſore. Adde vt per Lud.Rom.in conſ.347.

L E X XCI.

1 *Nepos qui eſt in poteſtate aui, non poteſt adire iuſſu patris ſui,ſed requiritur iuſſus aui,& hoc caſu etiam debet eſſe in iudicio authoritate aui,& non patris.*

1 Filiusfa. †Nepos qui eſt in poteſtate aui, non poteſt adire iuſſu patris ſui,ſed requiritur iuſſus aui hoc dicit. & per hanc l. dico,quod nepos debet eſſe iudicio auctorita. aui. & non patris , in cuius poteſtate non eſt.In tex.patris.in cuius poteſta.non erant,ſed aui. Dyn. In tex.nihil actum.quia adierunt iubent.eo,in cuius poteſtate non erant.Dy. Et no.in hac l.quod filiusfamil. non poteſt iuſſum interponere circa id,quod
a ipſe citra iuſſum alterius non poteſt facere a ſed contra.infr. de manu.vin.apud filium, vbi filiusf.interponit auctoritatẽ circa id, quod ipſe facere non poſſ. Solu. hic eſt eadem ratio prohibet.in perſona ſua,& filij ſui,ſcilicet quia ipſe , & filius ſuus ſunt in alterius poteſtate,& iuſſ. debet fieri ab eo , qui habet in poteſtate ſup.eo.l.ſi quis mihi bo.§.iuſſus.ſed in l contraria ratio impedimenti,quæ erat perſona ſui ipſius,ſcilicet approbatio cauſę ſuę, non erat in perſona alterius , quia de facto alterius cognoſcere poteſt; non tamen pro ſuo, vt l.i. de offic. proconſul.ſecundum Andream de Piſis. Bald.

ADDITIO.

a Facere. Facit quod voluit Lud.Ro.in conſ.512. ꝙ non valet donatio facta per filium cum conſenſu patris,cum habet auum.

L E X XCII.

Pater. Error mandantis vitiat actum,vel ſic.eadem certitudo debet ineſſe iubẽti,quæ deberet ineſſe , ſi per ſe actum explicaret:& dic de hoc vt dixi ſup eo ex ſemiſſe & ratio iſtius l.eſt per l.in totum omnia,de reg.iur.

§ Mutus. Aditio hæreditatis verborum expreſſionem non exigit.h d.cum §.ſeq. Et no hæreditatem adiri nutu,& per ſcripturam.& facit quod ſi in memoriali hęredis reperit̃,quod ipſe adiuit hæreditatem,quod iſta eſt ſufficiens probatio.& facit de negoc.geſt.l.Neſennius Item in iſto §. tene menti gl quæ dicit quod duo nomina disiunctiue poſita verbo ſingularis numeri pluraliter copulantur.

L E X XCIII.

Qui ſuperſtitis. Hæreditas viuentis repudiari non poteſt.h.d.decretaliam dicit,ꝙ interpo-

terpoſito iuramento tenet renunciatio in cap. 2.de pact.lib.6.In materia feudorum dic,vt in tit.ſi de feudo controuer.fuerit,col. 10.Item facit ad no.in c.ſi quando,de preb.lib.6.

LEX XCIIII.

1 *Hæreditatis repudiatio poteſt probari per verba, & per actus,& per indicia voluntatis.*

2 *Hæres permittendo perire rem hæreditariam,videtur nolle adire.*

1 Recuſari. †Repudiatio hæreditatis poteſt probari per verba & per actus,& indicia voluntatis. h. d. No. aliquid declarari non ſolum verbis, ſed factis. & dicit hic 2 Iac.de Are. † quod hæres permittendo perire rem hæreditariam vr nolle adire,arg.l.2.C.de infan. expoſitis.& l.fin.ꝟ.pro derelicto. Bar. remittit ad no per eum in l.gerit.ſup.eo.Hec l.facit ad excuſationem libelli,qui ſic formatur. dicit talis, quod ꝯxit matrimonium cum Berta per verba de præſenti opponebatur de ineptitudine libelli, quia matrimonium ꝯhitur per conſenſum,& nõ per verba, vt ꝟ.de reg. iu.l.nuptias certe defenditur libellus,quia contrahit per verba de præſenti, i. per conſenſum, qui declara- a tur per verba a per l. iſtam cum ſua gl. ſecundum Iac.de Ra.& Cy.facit ad idem, quod no.de act.& obl.l.non figura.

ADDITIO

a verba. Et hoc idem refert & ſequitur Fran.Aret.hic.

LEX XCV.

Qui ſe. Veritas præfertur opinioni.h.d.Vel ſic.licet quis putet ſe nihil agere, tñ valet quod agit.h.d. no.ſm gl.Et eſt arg.quod ſi quis credit non ꝯhere matrimonium,quia credit eã, cum qua profert verba matrimonij eſſe coniugatam,cũ re ve- a ra ſit ſoluta, a quod illud matrimonium ꝯſiſtit de iure.Item ſi quis credit ſe pupillum,& ideo non tenere matrimonium: tñ ſi ꝯtrahit.& re vera eſt adultus,matrimoniũ tenet.& caſus eſt hic no.

ADDITIO.

a Soluto Et hanc concluſionem Bal. pro vera refert Franc.Aret.hic tenere Cyn.& Barto. & adde Fed.de Sen.in conſ.ſuo 11.de percutiente laicum credente eum eſſe clericum, quod per hoc non incurritur ſententia excommunicationis.

LEX XCVI.

1 *Hæreditatem adiens ex ſecundo teſtamento, quod putat valere, videtur primo teſtamento renunciare.*

2 *Error nocet in lucro quærendo.*

3 *Excluſio,quæ fit per lapſum termini, fortior eſt quam ea,quæ fit per repudiationem.*

1 Clodius. Clodianus.† Ille qui dat hæreditatem ex ſecũdo teſtõ.quod putat valere, vr primo teſtõ renũciare ſm Pap.& male.& ideo reprehendit a Paulo.h.d. ſm gloſ. No.quod iſte Clodianus fecit duo teſtamenta,primum vtile,ſecũdum inutile, & in vtroq; teſtõ ſcripſit eundẽ hęredem ſcriptũ. hæres putans primum teſtm̃ reuocatum per ſm de facto adiuit 2 ex teſtõ ſcdo. dixit Pap. quod non valet iſta aditio a ex teſtõ inutili, & in hoc dixit bene. Item dixit quod ſi denuo vult adire ex teſtõ, quod non poteſt,quia vr repudiaſſe. & in hoc dixit male.nam cum eſſet certus de iuribus primi teſtamenti, non potuit ex eo adiri, vel repudiari ſecundum Pau.nec ob. Paulo ſententia in contrarium lata,quia fuit male pronũciatum. & eſt ſimile.ſup.de mil. l.Aemilius. Vel dic quod fuit bene pronunciatum. Nam iudex non fuit motus ex repudiatione,ſed quia ſcriptus hæres interim deceſſerit ſecundum Iaco.quicquid dicatur de pronunciatione, ſnĩa Pauli eſt tenenda ſecundum Iac.de Ra. ſed Iac.de Are.di- a ſtinguit,aut hrs errauit in iure:& tunc eſt vera ſnĩa Papin.† quia error nocet in lucro quærendo. & eſt gl.or.in l.filium.ſup.eo.& ad hoc ſi quid in fra.pa.l.ſi patronus.aut errauit in facto;& tunc eſt vera ſnĩa Pauli ſm Iac. de Are. & ſic ſecundum hoc quis vr repudiare, quod ignorat ſibi competere iuris errore,quod non placet Iac.de Ra.& ſic intelligitur. ſup.de pet.hęr. legitima,ſm eum Idem tenet Pet.& Cyn.non ob. ꝟ.de bon.poſſ.in bonorũ, vbi nocet error iuris,& quod no.C.de iur.& fac.ign.ſi emanci- 3 pata,† quia fortior eſt excluſio,quæ fit per lapſum termini,quã ea quæ fit per repudiationem, vt infr.ad Treb facta §.ſi quis bonorum,& quod ibi no.per Iaco.de Are.Bal dicit quod excluſio, quæ fit rõne temporis,non procedit ratione voluntatis præſumptæ,ſed ratione negligentiæ. & ideo tunc nocet iuris error,quia non requiritur conſenſus: & adde quod no.in l quæ fideicommiſſ. de leg.1.Extra opponitur, & vr quod inutilis aditio cõuertatur in aditionem vtilem, vt inſ.de ꝯtabul.l. non tm̃.§.pen.Sed dic quod ibi conuertitur bonorum poſſeſſio vtilis in aliam vtilẽ. at hic inutilis aditio fuit. & ideo non conuertitur in vtilem ſecundum quoſdam,vel hic errans non habuit animum, ſed ibi habuit animum ſm Cy.In gl.ergo.ibi,ſm Io.& ſic no.quod diuerſa rõ põt mouẽre iudicẽ, quod mouerit cõſultorẽ.cũ quo habitũ eſt ꝯſiliũ de qõne iuã alia rõ mouit hic iudicẽ,quod moueret Papi.iuriſconſultũ de qõne,quod tene mẽti ſm aliã op.quia hic male fuit iudicatũ,apparet quod iudex nõ dẽt ſequi ꝯſilium,quantęcunq; auctoritatis ſit conſulens,nec debet inhærere auctoritati,ſed veritati.

ADDITIO.

a Additio. Adde And.in conſ.184.

LEX XCVII.

Quæ neptis. Contra vnum ex plurib.hæredib.adeũtẽ dant,& competunt actiones in ſolidum. h.d.Dy.&Cy.No.quod actio diuiſa inter plures hæredes per leg.12. tab.& per ſnĩam ſubſequentem,& ẽt per cau.intercedentem cohæredib. abſtentis conſolidatur in perſona vnius, qui ſolus poſſidet hæreditatem , & quod tranſit contra eum actio in factum ex re iudicata;quod eſt no & facit inſ.de re iud. ex contractu.

LEX XCVIII.

Ariſto. Si vnus ex hæredibus cõtra aditionem reſtituitur cohæredi volenti totum accreſcit.

Quemadmodom teſtamenta aperiantur. Rubr.

LEX PRIMA.

1 *Petenti cuilibet probabile intereſſe debet fieri copia inſpicienda,vel deſcribenda vltima voluntatis.*

2 *Qui petit copiam teſtamenti,non ſibi debet edi totum teſtamentum,ſed illa particula,quam edi intereſt.*

1 OMnibus. †Cuilibet petenti probabile intereſſe dẽt fieri copia inſpiciendæ & deſcribendæ vltimæ volũtatis.h.d. In tex. ibi,omnib.quorum intereſt. & veriſimile eſt quod calumniandi animo nõ poſtulent.Dy. verba ergo gñalia reſtringunt ad legitimos petitores, vt l.pen.ꝟ.de exti.& quod no.in l.1.§.item nunciato, de ope.no.nunci. per Iac.de Are.No.quod oĩs ille,cuius ius,vel cã pendet ex teſtõ,vel recepit aliquid adminiculũ ex eo,põt petere ſibi edi.Quæro,hic qualiter probet intereſſe iſtius petentis.dñt quidam quod probat p a iurm, a vt l.theſaurus,ad exhi.ſed Iac.de Rau. dicit quod non ſufficit iurm tm̃,ſed requirunt alię coniecturæ,vt ꝟ.ad Car.l.3 §.cauſæ.Præterea vocandi ſunt,quorũ intereſt.quib.vocatis teſtm̃ aperiri debet,ar.qui.ex cau.in po.ea.l.2.& ꝟ.de inſt.l.ſi pupillus.§.proſcribere.& rñdet ad l.theſaurus,quia ibi loquit, qñ non tẽdit ad præiudicium alienum.vnde probatur ſolo iurõ. hic autem tẽdit ad alienum præiudicium,quia de iure eius aduerſarius informatur.vnde non ſufficit iuramẽtum ſolum ſm Iac.de Rauẽ.& Cy. 2 †Adde quod non de toto teſtõ debet fieri copia, ſed de illa particula,quod edi intereſt,vt in c.contingit,de fid.inſtr.& l.fi.de preci.impe.offe.& ibi per Iac.& Cy. Secundo quæro,vtrum procurator, qui hoc petit,admittatur ad iurandum de calumnia? gloſ.ponit hic opinionem,veritas vr quod admittatur. non ob.auth.principales,quia ibi loquitur in ordinario iudicio:ſed hic non proceditur in forma iudicii, ſed de pleno officio iudicis ſecundum Dy. & glo.ſentit. & hoc eſt no.quod in iſtis petitionibus, vbi petuntur inſtrumenta edi,non eſt ſeruandus ordo iudiciorum.

ADDITIO.

a Per iuramentum. Vide Lud.Rom.in conſ.83.

1 *Contradictio vnius teſtis non impedit aperturam teſtamenti,ſed reddit ſcripturam ſuſpectam.*

2 *Teſtamenti apertura antequam fiat,debent teſtes citari,& venire ad cognoſcenda ſigilla.*

3 *Inſtrumentum quomodo poteſt reprobari per teſtes inſtrumenti.*

4 *Nuncius ſi referat ſe citaſſe,& pars negat ſe citatam,non creditur parti,ſed relationi nuncii.*

1 §.Si quis neget. † Contradictio vnius teſtis non impedit aperturam teſtamenti:ſed red- 2 dit ſcripturam ſuſpectam.h.d.† No.quod antequam fiat apertura teſtamenti facti in ſcriptis,debent teſtes citari & venire ad cognoſcenda ſigilla.& ſi aliquis ex teſtibus neceſſarijs contradicit ſigillo,redditur ſcriptura ſuſpecta.Ratio eſt, quia plenus numerus teſtium requiritur ad cognitionem, vt C. de teſti.ſi vnus.& quia iſta eſt ſcriptura priuata,quæ de facili ad ſuſpitionem adducitur,& etiam propter nimiam ſolemnitatem, quæ requiritur I teſtamentis, eſt tamen no. quod ſi iſtud ſigillum apprehenſum eſſet proprium ſigillum negan. magis præſumitur pro ſigillo, quod pro negante.ita dicit hic gl.& probatur de re.alie.non alie.diſtrahente,& extra,de proba.c.tertio loco,& extra,de appe.c.ſignificante,& ſup.de procu.l.ſi procuratorem. Sed Iaco.de Are.dicit quod ſigillum teſtis nihil operatur, niſi illud recognoſcant teſtes. vnde mortuis teſtibus ante publicationem non poterit fieri publicatio,vt C.de teſta.l.publicati.nec obſtant hic ll.allegatæ, quia loquuntur de ſigillis illius, qui principaliter obligatur, & hoc videtur probari.inf.eo.cum ab initio,& l.2.inf.eod.& C eodem.l.2.tamen ſi teſtis negat, poterit probari contra eum,quod ipſe ſigillarit ſecundum Iacob.de Rauen.& Cyn.& adde,quod not. C.de edict.diui Adria.tollen.l.edicto, in gloſ. ſignorum. Deinde no.hic,quod vno de teſtibus neceſſarijs teſtamenti contradicente redditur teſtamentum ſuſpectum. & ſic colligũt hic quidam,quod vox vnius inducit ſemiplenã probationem. Sed quid in alio inſtrumento nunquid vox vnius faciat vacillare

inſtru-

a inſtrum. Dicunt quidam, quod non, ſ. quia vox vnius quaſi vox nullius, arg. C. de teſti. iuriſiurandi. §. ſi. ſic etiam ad inſtrum. quod hic eſt ſpeciale propter maiorem ſolemnitatem, & hęc fuit opinio ſolemnis gl. cum alibi non teneat, vt C. de fal. l. ſi quis decurio, ſecundum Cy. Tu dic, ꝙ quędam ē ſcriptura quę propriam h. nitiē ex auctoritate ſcribentis, vt ſcriptura tabell. Quędam ē ſcriptura, quæ requirit adminiculum confirmationis teſtium. Primo caſu refert, aut ſcriptura impugnatur per teſtem, qui a eſt de numero, & ſubſta inſtr., & tunc vacillat, arg. iſtius §. aut per teſtem, qui eſt de numero, tamen non eſt de ſubſtantia, puta in inſtro emptionis notarius appoſuit 6. teſtes, & vnus eorum ꝯdicit, tunc non vacillat fides inſtr. propterea aut teſtis non eſt de numero, & per ꝯñs nec de ſubſtantia, quia non eſt deſcriptus in inſtro, & tunc non ſufficit vnus teſtis ad infringendam fidem inſtr., imo nec ſufficiunt duo ſm gl. ſed requiruntur ad minus 3. vt no. in l. de inuſ. ſtipu. §. item verborum. ſed Bar. hic ſm Iac. Bu. dicit duos etiam non deſcriptos ſufficere, ſi tantæ ſint auctoritatis, & ita bonæ famæ, quod ſit veriſimile, quod verum deponant: ſed ſi notarius eſſet mult. bonæ famæ, magis præſumeretur pro inſtro, & ideo ſecundum Bar. debent eſſe aduocati cauti hincinde, vt faciāt articulos de legalitate, & fama ſm Bar. per 3. autem teſtes non eſt dubium, ꝙ inſtrum reprobatur: ſed tamē ille qui reprobat, debet eſſe cautus, vt faciat articulum concludentem ꝯ illud inſtrm, & ſit articulus coarctatus in loco, & tempore. vt extra, de fide inſtr.

b Cum Ioannes Heremita. Bar. Secundo caſu principali, quando ſcriptura acquirit adminiculum viuæ vocis, tunc ſi aliquis ex illis, quorum vox deſideratur, ꝯdicit, redditur ſcriptura ſuſpecta, & ita loquitur hic. quis autem erit effectus iſtius ſuſpitionis inductæ ex vno teſte, non aperitur hic. & credo, ꝙ ad impediendū poſſeſſorium talis ſuſpitio nō ſufficiat, vt no. in l. edicto, in gl. ſi, ſi gnorum. Quid ſi teſtis non dicit non eſſe verum, ſed dicit nō recordor? Reſpōdeo ſi inſtrm eſt publicum, ſtatur inſtro: ſed ſi eſt ſcriptura priuata indigens ꝯfirmatione ex dicto teſtis, tunc non

3 ſufficeret, & hoc ſentit gl. hic. † Tertio quæro, quomodo per teſtes inſtrm pōt inſtrumentum reprobari? nā ſi quilibet dicat, non interfui, quilibet eſt in ſuo dicto ſingularis, ergo non probat. reſpondet Bar. quod nō eſt ſingularis in dicto, nec in ratione dicti, imò habet conteſtes, licet ſit ſingularis in ſenſitiua cognitione. nā hoc ſemper eſt quia per proprium ſenſum teſtis cognoſcit, non per alienum. tamen per hoc teſtis non dr̄ ſingularis, vt not.

4 C. de teſt. l. teſtium. ſm Bar. † Vltimo inducitur iſte tex. in ar. ad

c quæſtionem, ſi nuncius refert ſe citaſſe, c & pars negat ſe citatā, vtrum iſta citatio facit vacillare relationem nuncii? dicendū eſt quod non, quia in propria cauſa non ſtatur negationi, & hoc extra, de ap. cum parati. Item ſi notarius ſcripſit dictum teſtis ſub vna forma, & teſtis dicit ſe aliter dixiſſe, quam ſit ſcriptum, an credatur notario, vel teſti, & an ex hac ſcriptura notarius vacillet, Iac. de Are. dixit hoc, quod debet perpendi ex qualitate perſonarum, & de hoc per Cy. hic referendo eum, & per eundem. C. de fal. l. ſi quis decurio, quam omnino vide.

ADDITIONES.

a Quod non. Adde D. Alex. de Imol. in conſ. 44. in 4. parte.

b Cum Ioannes. Vbi vide Fel. 13. col. verſ. ſecunda concluſio, & quod ibid. dixi in apoſt. & Dy. in conſ. 46. in fi.

c Citaſſe. Vide Paul. de Caſt. in conſ. 185.

LEX II.

1 *Teſtamentum vocatur inſtrumentum.*

2 *Teſtamentum non eſt ſolius hæredis, ſed cæterorum, quibus quid eſt relictum in inſtrumento teſtamenti.*

3 *Inſtrumentum teſtamenti dicitur publicum.*

1 Tabularum. Dicit hic glo. † No. teſtamentum vocari inſtrm, & ſic actus, de quo conficitur inſtrm, appellatur inſtrm. facit C. de dona. l. 1. & ſup. de pact. l. poſtq. & de proba. l. ſi Chirographum & facit ad ſtatutū, ꝙ ꝯ executio

2 nem inſtri non poſſit opponi. † Secundo no. ꝙ teſtm non eſt ſolius hęredis, ſed cæterorū etiam, quib. quid eſt relictum in inſtro teſtamenti. dicit gl. quod eſſe alicuius ſor dr̄ dupliciter. ſ. proprietate, & vtilitate. quo ad proprietatem eſt ſolius hęredis. quo ad vtilitatem eſt quorumlibet, quorū intereſt. ſimile in cauſa vniuerſitatis, quę non ē ſingulorū proprietate, ſed vtilitate, quę redundāt in ſingulos, qꝛ ſinguli aliquod commodum percipiunt, vt dicit gl. de vſu nemoris pro beſtias hominū villę, & dicit glo. in l. ſicut, quod cui vni. no. & hoc caſu qꝛ ſinguli cōmodū perciunt.

a tur, non ſunt illi de vniuerſitate teſtes idonei. † Tertio no. quod

3 inſtrm teſtamenti dr̄ publicum ſm gl. duob. modis. Vno modò id eſt ſcriptum per manum publicam, & tunc teſtm ſcriptū manu priuata non eſt publicum, nec probat niſi publicetur, vt C. de teſta. publi. C. quemadmo. teſta. aper. l. 2. & dixi. ſ. eo. l. 1. Secundo dr̄ publicū. ſ. ad publicam vtilitatem reſpiciens, ſeu publicum fauorem habens. ſ. ſol. mat. l. 1. & J. eod. vel negare. & ita accipit hic. & ſ. de liber. & poſthu. Gallus. §. quid ſi is. in glo. que incipit, alias &c. Quęrit hic gloſſ. vtrum ille cui nihil eſt in teſtamento relictum, poſſit agere ad inſpiciendū? & dicit gl. quod ſic, vt poſſit videre, an ſit ſibi aliquid relictū, vel non. ego dico, qꝛ poteſt agere, vt edat iudici, p quē inſpiciat. an ſit ſibi aliqd relictū: ſi ſibi nihil eſt relictū, nō eſt neceſſe, q iudex adeat, cū appareat ſua non intereſſe, vt ext. de fi. inſtr. pungi. fiet ergo editio iudici, nō parti, de neceſſe dico, & ita intelligo gl. poſſet ēt eſſe caſus, ſ quo ipſa pars deberet inſpicere, puta filius prēteritus, vt poſſit agere de nullitate. & ex hoc no. ꝙ ēt non nominatus in inſtro pōt petere copiam inſtrumenti pro ſuo intereſſe, quod eſt no.

ADDITIO.

a Idonei. Vide Fely. in c. ſi licitus, el 2. in 1. col. in ver. in ca. gl. in fi. de ſimo. & Franc. Are. in l. 1. §. municeps, de acq. poſſ. & d. Alex. de Imol. in conſ. 43. in 4. parte.

1 *Teſtamentum proprie non dicitur illud, quod eſt falſum, vel nullum: idem in ſententia nulla.*

2 *Statutum dicens, quod contra executionem ſententiæ non poſſint opponi, niſi quædam exceptiones, intelligi debet proprie de ſententia, quæ eſt aliqua.*

1 § Teſtamentum. † Proprie nō dr̄ teſtm id, ꝙ eſt falſum, vel nullum, ſed improprie, & abuſiue ſic, & ideo eius editio petēt. h. d. No. hic arg. ꝙ proprie non dr̄ ſniā illa, q̄ eſt nulla ipſo iure, ſed improprie, & abu-

a ſiue a ſic. idē in ꝯctu, qa non proprie dr̄ ꝯtus ille. qui eſt ipſo iure nullus: ſm gl. diſputat de hoc in l. 1. §. 1. de pac. ꝯ & facit J. de re iu.

2 l. 4. §. condemnatū. † Et eſt arg. ꝙ ſi ſtatutū dicit, ꝙ ꝯ executionē ſnię non poſſint opponi, niſi quædā exceptiones, ꝙ ꝯ intelligit proprie de ſniā, q̄ eſt aliqua, & dixi ſ. de teſta. mil. l. diuus, & ibi per Bar. & per eundem in l. 1. §. 1. ꝙ vi aut clam. Quæro, hic vtrū pro teſtō falſo hēat locū hoc edictū? dicit gl. aut eſt teſtm falſum, ꝙ ſi eſſet verū, eſſet ſolemne. tunc hēt locum edictū. aut eſt falſum, & non ſolemne, tunc hēt locum hoc edictū. rō dūe, quia ſi eſt ſolemne, petit edi, vt aduerſarius redarguat de falſo: ſed ſi non eſt ſolemne, non pōt redargui de falſo, & ſic non intereſt petentis, nec rōne commodi, nec vindictæ ſm Bar. iſtud eſt verum, ſi vitium ſit patens: ſecus, ſi latet, vt J. de fal. ſi quis legatum. dicit hic Cy. ſm Ricar. Mal. ꝙ qꝛ eſt falſum, & nullum ēt ſi eſſet verum, ꝙ non tenet aduerſarius crimine falſi, ſed crimine ſtellionatus. & dic. vt no. Cy. de ſepul. viol. l. 1. & Iac. Bu. in l. Lucius, de inia. Secundo quærit gl. an pro teſtō imperfecto habeat locum hoc edictū? gl. dicit ꝙ ſic. & ex iſta gl. no. ꝙ tabellio cogit publicare inſtrm ēt non ſolemne. hoc dēt intelligi de imperfectione reſpectu ſolēnitatis: ſecus, ſi eſt imperfectum eo, ꝙ rogatus non fuit cōpletus, quia teſtator primo obiit, vt ſup. de teſta. l. is qui, & lex ea, de teſt. mil. l. Lucius, & l. fidei commiſſa. §. 3. de leg. 3.

ADDITIO.

a Et abuſiue. Vide quod dictum fuit ad Bart. in l. 4. §. condemnatum. infra de re iudic.

§ Si plura. Siue plures ſint ſcripturæ eiuſdem teſtamēti, ſiue plures ſcripturę plurium teſtamentorum, oīum dēt fieri editio. h. d. ſecundum coēm lec. & dicit Bar. ꝙ licet primum teſtm reuocet per ſecundum: tn̄ notarius rogatus de primo cogit de eo cōficere publicum inſtrm, & reſtituere per iſtum tex. ex hoc ſequit quod notarius cogitur conficere quodlibet inſtrm, de quo eſt rogatus, licet partes diſceſſerint ab alio inſtro, vel pœnituerint. No. ſ gl. quod pluralitas chartarum non propterea demonſtrat pluralitatem factorum.

1 *Petens edi teſtamentum debet facere fidem de morte teſtatoris.*

2 *Notarius viuo teſtatore, non debet reddere inſtrumentum teſtamenti hæredi.*

3 *Probatio præſumptiua tunc ſufficit, vbi agitur de modico præiudicio.*

1 § Si dubitetur. † Petens edi teſtm dēt facere fidem de morte teſtatoris: nam ſi teſtator

a viuit, edi non debet. h. d. † No. ꝙ viuo teſtatore notarius non debet reddere inſtrm teſti hæredi. dicit Bar. quod teſtatori deberet notarius reddere, ſicut multi faciunt, qui voluit teſtamenta apud ſe. facit ſup. de teſt. vnum, & facit C. de teſt. cumulum. Secūdo no. ꝙ debet conſtare de morte. Quæro aūt cui incumbat probatio? tex. vr̄ dicere, ꝙ affirmanti viuere. glo. dicit ꝙ eſt præſumptio, ꝙ quis viuat per centum annos. & ideo incumbit probatio neganti aliquem viuere ſm gl. & ita eſt verum quo ille, q fundat intentionem ex morte, debet probare de morte. & ſemper allegamus iſtam gl. ad hoc. Sed circa hoc quæritur, qualis probatio ſufficiat de morte? Reſpondet gl. ꝙ ſufficit probatio ſemiplena, & præſumptiua ēt per vnū teſtē. & alibi dicit ꝙ ſufficit, p famā, vt no. C. ſol. ma. ſi quidem eſt. Odofr. dicit quod aut quærit de mortuo de recenti & proximo, & tūc talem eſſe mortuū debet probari per teſtes, aut de mortuo de longinquo, tūc ſufficit

3 probari per famam. ita dicit Odofr. & Cyn. Bar. † dicit ꝙ vbi tractatur de modico præiudicio, tunc ſufficit præſumptiua probatio, vt in iſta glo. ſed vbi tractatur de magno præiudicio, tunc debet probari plene, vt C. de repu. auc. hodie & facit J. de adul.

a nuiles. §. pen. Qualiter autem teſtis reddat rationem de morte, dicit Barto. vt quia vidit eum mortuum, vel portari ad ſepeliendum.

ADDITIO.

a Morte. Vide quæ habentur per eū in conſ. 55. & in conſ. 34. in 1. vol.

dum, iſta diſtinctio Bar.eſt vera. tñ quandoque propter difficultatem probationis non exigenda tam clara probatio, vt ſi quis dicatur deceſſiſſe in partibus longinquis, vel in bello.argu.eius quod no.in l.qui ex liberis,in prin.de ſecun.tabul. & vide quod no.Inn.in c.cum cauſam,de iur.cal. Deinde habes quandam gl. quæ dicit, ꝙ in inſtrumentis debent apponi ſigna conſueta per tabellionem,& ꝙ illa poſſunt inſpici per eum,cuius intereſt,ſicut ipſa ſcriptura.facit quod no.in l.i. de pub.iu.§.item lex,& C. de aſſeſſo.l.nemo. Deinde dicit hic Iac. de Ra.ſuper verbum ſigiller, ꝙ ille cui fit copia, inſpicit,& ſcribit,& ſigillat,& ꝙ contra eum ex tali exemplo fit plena probatio ſecundum Barto.& eſt caſus C.de fide inſtrum.auth.ad hoc.

1 *Inſpectio cui conceditur, etiam lectio conceditur.*

2 *Inſtrumentum debet plene edi a tabellione cum die. & conſule.*

1 §.Inſpectio †Cui conceditur inſpectio, conceditur lectio. h.d.& eſt iſte ver.ar. quod nõ vr̃ inſpexiſſe dicta teſtium ille, qui non legit ad intellectum. vnde non dr̃ percunctaſſe quod eſt no. Allegatur etiam iſte ver.quod, quãdo conceditur alicui aliquod præambulum. conceditur & ꝙ ex eo ſequitur.In tex.ibi,inſpici no.iſtum tex in ar. ꝯ tabelliones, qui oſtendunt diem,& conſulem. quem edere non debent quod.n. a 2 non debet eum,non debet inſpici,vt tex.dicit hic.†Quæro hic ſi a tabellione hæres, vel legatarius petit inſtrm̃ teſtamenti,an debet edi eum die,& conſule.& vr̃ quod non,vt hic.Sed contrariũ eſt verũ,quia ab eo petitur.vt poſſit inde fundari probatio,quæ non poſſet fieri ſine die, & conſule. Item quia tabellio tenetur ad hoc ratione publici officij.ſicut argentarius.& ideo debet plene tabellio edere,vt l.prætor.§.1.de edend.ſupr.non ob. iſte tex. quia loquitur in eo, qui conueniebatur ratione poſſeſſionis inſtrumenti, non ratione publici officij ſecundum Bar. intellige hoc de tabellione,qui fuit rogatus de teſtamento,non de tabellione,cui eſt teſtamentum productum,vt l.1.§ diem, de edend. ſup.quia ille non debet edere diem & conſulem.

§.Vtrum autẽ Ad editionem faciendam debet cõpetens terminus aſſignari.h. d. Bal.

§.Si quis non. No hic ꝙ ꝯ eum qui confitetur ſe habere tabulas,datur hoc edictum: ſed ꝯ negãtem datur interdictum de tab.exhib Ratio dñæ eſt,quia hoc edicto tribuenitur per iudicis officium,argu.iſ. ad l.Falci.l. pen. §.ſi in quo lis non conteſtat. nec mora iudicialis ſeruatur,vt no. in rub. de interro.actio.& in confitentem dari debuit,arg ſ.de re iud.a diuis.§ pen.ſed interdictum de tabu exhib.cum ei competat actio in factum, vt inſti.de inter.§. ſi. exigit formam iudicialem,& ideo requirit contradictionem per negationem, vel allegationem cauſæ,quare non debet exhiberi,quæ facit lit.conteſt.vt l.2.in prin.de iu.ca C.& de iud.rem non nouam.

LEX III.

1 *Scriptum ſi quid eſt in charta mea, pro eo mihi competit actio ad exhibendum.*

Ipſi tamen. In gl.quia,ibi,quod eſt ſpeciale,immo dic, vt nota per Cy C.ad exhi.inſtrumenta, & 1 dixit Iac.de Rau. †vbi quid eſt ſcriptum in charta mea,non eſt dubium,quin mihi competat actio ad exhi.ſed in charta aliena, non.& ratio, quia actio ad exhib.competit ei, cuius intereſt ratione iuris,quod habet in re,vel ad rem,vel quia eſt ſibi debita, vt ſup.ad exhib.l.3.& cum literæ cedant chartæ,vt inſti. de re.di. §.literæ,non habeo ius in re,nec ad rem. ergo . &c. & ideo datur actio in factum, vt amplietur facultas probantis, vt C. de hæred.quoniam,ſecundum Iaco.de Rau. & Cyn. & adde quod no.in l.quoniam,in princ de eden. ſup.

LEX IIII.

Cum ab Initio. Ibi,cogat.Nota teſtes cogendos.& ſic eſt arg.quod Archidiaconus bene poteſt cogere doctores ad iurandum de idoneitate ſcholaris a doctorandi.

ADDITIO.

a Scholaris.Vide Fel.in c.nemo,in verſ.item opponitur, de ſimo.vbi an teſtimonium doctoris de peritia ſcholaris ſit credendum.

LEX V.

Vel negare. Dic vt dixi in l.2.in prin.ſup.eo.

LEX VI.

1 *Plures delegati ſi tulerunt ſententiam,appellandum eſt coram omnibus,ſi omnes inueniuntur, vel coram maiori parte,ſi maior pars inuenitur, vel ſi nemo inuenitur,coram honeſta perſona.*

Sed ſi maior pars. Ibi, intenta. hoc non notat miniſterium iuris, ſed accidentiã facti Din. No.in l.cum ab initio,ſuper verbo officium,ar.quod ex officio ſuo iudex poteſt mittere pro teſtibus,& recipere eos. Item ex glo.no.ꝙ licet cauſa ſit ſummaria, teſtes tñ debent eſſe citati.& iurati.adde tñ quod not.ſ.de his quib. vt indi.l. poſt legatum,§.his ve o.† 1 Secundo no.argu.ex his trib.ll. ſimul iunctis, quod ſi plures delegati tulerunt ſententiam, appellandum coram omnibus, ſi omnes inueniuntur, vel coram maiori parte, ſi maior pars inuenitur,& non omnes, vel ſi nemo inuenitur,coram honeſtis perſonis.vt l. ſed & ſi quis ex ſignatorib.ſ. eo.quod dic,vt in c. 1.de app.in clem.

LEX VII.

1 *Iudex poteſt mittere officialem ſuum ad recipiendum teſtem extra territorium.*

2 *Teſtis non debet dimittere propria facta propter aliena.*

3 *Ordo præpoſteratur propter neceſſitatem.*

1 Sed ſi quis. No. ꝙ † iudex põt mittere officialẽ ſuũ ad recipiendũ teſtẽ extra territorium. Vel dic, ꝙ dẽt committere iudici illius terræ, ꝙ recipiat iuratũ & dictum illius teſtis.& iſtud eſt verius.& dicit gloſ.no.hic ꝙ ad officium iſtius iudicis recipientis non pertinet aliud, q̃ ipſa receptio,reliqua.n.debẽt expediri p ipſum cõmittentem,qđ eſt no.†Secundo no.ꝙ nõ dẽt teſtis dimittere ſua facta pp aliena.& ꝙ officiũ teſtis non dẽt ſibi eſſe dãnoſum. Tertio nõ teſtes hñt publicum officium.ſ. auctoritate, non adminiſtratione.Nã tũc mulier nõ a poſſet eſſe teſtis, a ꝙ eſt falſum rñ,vt ſup.de teſta l.qui teſtã §. 3 mulier. ppea dicit ſane intellige ſm Cy.† Item no.hic pp neceſſitatem ordinem præpoſterari,vt ibi dum dicit,tunc deinde. &c. & ſic ſ.de inſti.teſt l.ſi quis filio,verſic.niſi forte.& hoc faciunt iudices frequenter, quando periculum eſt in mora,quia incipiunt a præcepto, & poſtea iuſtificant ipſum per examinationẽ cauſæ,vt no.in l.pupillo.§.memi.de ope.no.nunc.

ADDITIO.

a Teſtis.Vide eundem Bald.in l.ſcio.ſupra de teſti & quod ibidem dixi in apoſtill.

LEX X.

Si in duobus Ibi,illud. quod fit naturaliter, perinde eſt ac ſi fieret hominis artificio.& allegatur ad quæſtionem de equo per ſe currente ad brauium ſecũdum Cyn Si tabulæ.no.quod admittitur interdum incerta petitio, tamen non admittitur incerta probatio,nec incerta condẽnatio & ideo no.in l.1 §.ſi quis argentum,depo.

LEX XII.

a Si quis No. quod non dicitur percunctatus dicta teſtium, qui vidit exemplum,niſi viderit originale.a

ADDITIO.

a Originale.Quod dictum ſingulare ſequitur Ang. in l.præcedenti,& Lud. Ponta.in ſing.ver.teſtes publica.& ver.poſt dicitis,& limita vt ſing.per lo.de Imo hic.quod verum,niſi copia ſit manus eiuſdem notarij.

Si quis omiſſa cauſa teſtamenti. *Rub.*

LEX PRIMA.

1 *Relicta ex teſtamento, non debentur ab inteſtato regulariter.*

1 PRætor voluntates. Not. quod prætor tuetur voluntates defunctorum.†Secundo no quod relicta ex teſtamento non debentur ab inteſtato regulariter. fallit propter fraudem ominen. ex teſtõ, & detinenitum ab inteſtato & hoc ſtatuit edictum prætoris.& adde quod no.ſup in rub.vbi dr̃, quod pp tria inducitur hoc edictum.alij dicunt quod propter vnum:ſed alia duo venerũt extẽſione iuriſconſultorũ,nõ ex iure.

§.Quid ergo. Ibi,compellendus. No ꝙ compellẽdus eſt ſeruus obedire domino.& iſta compulſio nõ vitiat aditionem,quia eſt compulſio probabilis,& neceſſaria propter inobedientiam ſerui,vt no.C.de hær.inſt. cum proponas. Item no. quod dominus non poteſt prætendere inobedientiã ſubditi,quia habet ius cogendi de facto.tamen quandoque reſtituitur, vt inf.eo.l.excuſatus.

§.Sin autem. No.quod ignorans non dicitur fraudem committere,niſi ſimulet ignorãtiam. Et dicit Cy.no.quod ſcientia,non ignorantia obligatur.vbi tamen quis tenetur ſcire,ibi ignorantia præſumitur ſimulata, vt hic,& in l.quod te,ſi certum per.& facit ad quæſt terminus non currit ignoranti: tamen ſi quis ſimulet ignorare,quod debet ſcire hoc ſibi non patrocinatur.

§.Si proponatur. Teſtator vulgariter ſubſtituendo videtur dare licentiam omittendi ex inſtitutione.h.d.In tex.& ſubſtitutus cohæredi,vel ſibijpſi cauſa mutata.Cy.& facit iſte §.ad no.in l.Pap.§.quarta, de inoffic.teſtam.& de lib.& poſthu.l.ſi filius hæres.

§ Sui ſunt. Suus hæres eſt ipſo iure hæres, & de iure ciuili tenetur ex teſtamento;ſed de iure prætorio ſi omittit ex teſtamento. non tenetur ex teſtamento, ſed ex hoc edicto hoc dicit. In tex.ib . facit.quo ad ius ciuile. No.iſtum §. qui facit quod filius ſit hæres ipſo iure,& reus creditorib. quod dic vt ſ.de acquir.hære.neceſſarijs.Secundo no.quod filius abſtinens ex teſtamento, venit ab inteſtato per ius prætorium. q.d ꝙ per ius ciuile non poſſit adire ab inteſta. cum eo iure ſit hæres ex teſtamento.Cy.de hoc dic,vt l.qui ſe patris. C.vnde libe.

Conditio

1 *Conditio poteſtatiua non cenſetur conditio.*

1 **§. Qui ſub conditione.** †No. quod condõ poteſtatiua non cenſetur conditio. & argum. huius §. dicit alibi Gul. quod ei, qui eſt creditor ſua conditione poteſtatiua, quæ pendet ex ſua libera poteſtate, ita currit præſcriptio, ac ſi creditum eſſet purum. Sed gl. dicit quod iſte tex. habet locum quo ad hoc edictum, nec habet locum alibi. Extra opp. contra iſtum §. & videtur quod iſte §. ſtare non poſſit. nam iſte ab inteſtato adire non poteſt, niſi prius repudiauerit ex teſtamento, vt ſup. tit. 1. illud, & l. necis. §. hæres. ſed repudiare non poteſt pendente conditione, vt ſup. de acquiren. hæredi. l. is qui hæres, &c. Reſponde quædam eſt conditio, quæ non requirit actum extrinſecum; & talis non ſuſpendit actum, vt ſi volueris. & habetur pro pura, vt hic. Quædam requirit actum extrinſecum, vt date Io. & ſimilia, & talis ſuſpendit actũ, vt in contrario. Cy. tu dic, vt no. ſup. de hære. inſti. iam du. & l. Cornelius. & adde quod no. ſup. ead. l. ſi quis ſub conditione. Extra no. ex iſto §. arg. quod licet teſtator ponat conditionem poteſtatiuam; non tamen videtur permittere abſtinere. alias iſte §. non videtur procedere, vt ſup. ea. l. §. ſi proponatur, & adde inf. eo. l. quia autem.

1 *Ille dicitur in fraudem poſſidere, qui non poteſt iuſtam cauſam ſuæ poſſeſſionis oſtendere.*

§. Non quęrimus. Colorata, vel improba poſſeſſio non eſt melioris conditionis, quam ea, quæ habet iuſtum titulum. Item vbi non eſt fraus,
1 ceſſat hoc edictum. h. d. vſque ad ver. & non poſſideat.† No. qđ ille dicitur in fraudem poſſidere, qui non poteſt iuſtam cauſam ſuæ poſſeſſionis oſtendere. No. quod quælibet poſſeſſio ſine iuris, ſiue facti, dummodo ſit gratuita poſſeſſio, aſtringit vniuerſalem poſſidentem ex hoc edicto. Item no. quod habẽs alium tit. probabilem, & iuſtum, excuſatur a fraude. & facit infra de di. & & tempo. præ. l. an vitium. §. ex facto. Item no. quod ſufficit primum hæredem adire, vt legata habeantur, licet hæres hæredis non adeat, vt hic ibi, ſed ex cauſa, &c.

1 *Paria ſunt poſſeſſionem dimittere, & in fraudem non incipere poſſidere.*

§. Etſi non poſſideat. Qui in fraudem deſinit vel omittit poſſidere, vt alius poſſideat, tenetur hoc edicto. h. d. In tex. ibi, incipere. ſed vt
1 alius prædo poſſidet.† No. hic ibi, non minus delinquere, quod paria ſunt poſſeſ. dimittere, & in fraudem non incipere poſſidere. & eſt optimum argu. quod ſicut priora beneficia vacant per
a poſſ. ſecundi a beneficij, ita vacant, ſi poteſt adipiſci poſſeſ. ſecundi beneficij, & non vult, quia ſunt paria.

ADDITIO.

a Secundi. Adde Lud. Rom. in conſ. 355.

---

§. Si quis per. Qui accepta pecunia a legitimo, omittit hæreditatem in fraudem, tenetur ad pręſtationem legatorum. h. d. & per hoc quod dixi accepta pecunia, ſoluuntur omnia contraria. In tex. ibi, omiſerit accepta pecunia: alias non conueniretur, vt inf. eo l. ſi quis. Dy. In tex. ad legitimum. qui poteſt ab inteſtato venire. Dy. In tex. perueniat. No. quod verbum perueniat, eſt directum. In tex. tenebitur. ſ. omittens excuſſo primo legitimo, qui tenet bona, inf. l. proxima. Dy. Cy. & hic adde l. ſi quis ſup. de exc. tuto.

LEX II.

1 *Hæreditatem deuolui faciens ad ſubſtitutum accepta pecunia, vel in fraudem, tenetur ad præſtationem legatorum, excuſſo primo ſubſtituto, eodemque poſſeſſore.*

2 *Oppoſitorum natura eſt, vt ſe inuicem perimant, non vt inuicem ponant.*

3 *Excuſſio vbi eſt neceſſaria, ibi ſunt neceſſaria duo iudicia ſubordinata.*

1 **Licet.** † Qui accepta pecunia facit hæreditatem deuolui ad ſubſtitutũ, tenetur legatarijs excuſſo primo ſubſtituto eodemque poſſeſſore. h. d. Et no. in iſta l. fraudulentum
2 habere beneficium ordinis & excuſſionis. †In tex. hæreditatem, quia natura oppoſitorum eſt, vt ſe ad inuicem perimant, non vt
3 inuicem ponant, vt ſup. de acq. hær. ſuit quæſtionis. † No. in iſta l. quod vbi neceſſaria eſt excuſſio, ibi ſunt neceſſaria duo iudicia ſubordinata. & eſt arg. contra illos, qui dicunt quod pendente iudicio hypothecariæ poteſt fieri excuſſio. nam hoc non videtur verum, cum ſit præpoſtere actum, arg. huius l. ſed ipſi dicunt ꝙ excuſſio venit per modum cuiuſdam declarationis, quæ poteſt fieri pendente iudicio, arg. de pig. act. ſi rem. § fi. In glo. abundat. hæc vera. In ea. gl. bono modo. vel hic non fuit precium hæreditatis, ſed omiſſionis ſecundum Iac. de Are. & And. de Piſ.

LEX III.

Si pecuniam. Si inſtitutus, & ſubſtitutus omittãt participata fraude, tenetur vterque legatarijs. h. d. In tex. ibi, ipſe. ſ. inſtitu. Dy. in tex. veſtrum. non ob. ſupra in l. 1. §. ſi proponatur, quia illud debet intelligi non interueniẽte colluſione. nam teſtator non videtur permittere, vt colludatur, vt hic. No. etiam in l. noſtra, quod ſubſtitutus colludendo ac dando pecuniam inſtituto pro repudiatione, non dicitur adire ex ſubſtitutione vulgari.

LEX IIII.

Si quis pecuniam. Nimia gratia ęquipollet ſimoniæ ad hoc allegatur. æquipollet tamen quo ad quid non per omnia, vt hic patet. In tex. ibi, dum vult præſtituit. i. dum vult deferre. & gratiam facere. In tex. ibi indignandum. No. quod lex indignatur, quando voluntas defuncti circumuenitur. In text. ibi. actioni. ſcilicet, ex teſtamento pro legato. In tex. ibi, poſſeſſionem. qui participauit in fraudem. No. quod qui facit gratis, non tenetur, vbi ille qui facit accepta pecunia, tenetur.

§ Quamquam. Legatarius cuius fraude eſt repudiata hęreditas, tenetur ad pręſtationem fideicommiſſi a ſe relicti. h. d. In tex. ibi, omittatur hæreditas. intellige de tali legatario, qui potuit ſuccedere, cui ſucceſſit ab inteſt. ſecundum Iac. de Are. & Cy.

§. Si quis. Qui vendit hęreditatem non tenetur tanquam fraudulentus, ſed tanquam verus hæres. hoc dicit. Vel dic, ex capite, quod conſiderat fictionem, non debet agi contra illum, qui poteſt conueniri ex capite, in quo veritas ipſa repræſentatur. hoc dicit.

LEX V.

Excuſatus. Nõ dr̃ fraudem committere, qui fraudem excludit, nec qui facit quicquid poteſt, cũ plus non poſſit. h. d. In tex. per quemcunque caſum. puta quia erat in fuga, de con. ſi. l. emp. quo ſæpe. §. ſi quis amico.

LEX VI.

1 *Fraus non excludit Falcidiam.*

2 *Teſtator licet formaliter ſibi prouideat ab inteſtato, non propterea dat licentiam abſtinendi ex teſtamento.*

Quia autem. Licet legata ſint repetita ab inte. non vt̃ ꝓpterea per teſtatorem permiſſa licẽtia abſtinendi, niſi permittatur nominatim, & legata quæ debentur tanquam ex teſtõ, prius ſunt ſoluenda. quam ea, quæ debentur tanquam ab inteſtato. h. d. no. gl. vero alleg. hunc tex. in hac forma, quod ponitur in grauamine, non releuat h. d. quod eſt arg. ꝙ cum clauſulæ non obſtantium, quæ ponuntur in literis Papę, ponuntur ad grauandum, & affirmandum gratiam, ꝙ nũquam operantur diminutionem, ſeu leſionem. In tex. ibi, legata. i. relicta tanquam in teſtõ Dyn. In tex. ex ſuperfluo. dodrante. Di. In tex. ibi, fideicommiſſa. i. relicta tanquam ab intest. nam teſtator quædam reliquerat ex teſtõ, & quædã alia ab inte. In tex. ad omittere ex teſtõ hæreditatis. Dy. No. ꝙ ſi teſtõr quædam legata reliquit ex teſtõ, quædam alia fideicommiſſa ab inteſt. & hæres inſtitutus in fraudem legatorum adijt ab inteſ. ꝙ tenetur ad legata teſtamenti ex hoc edicto, ad legationem inteſtati tenetur mero iure ſine adminiculo huius edicti. & modus ſoluendi iſta relicta eſt, vt cauſa teſtati pręcedat in executione cauſam inteſta-
1 ti, Falc. ſemper ſalua. † Secundo no. ꝙ fraus non excludit Falci-
2 diam. † Tertio no. quod licet teſtator formaliter ſibi prouideat ab inte. non propterea dat licentiam abſtinendi ex teſtõ. ex quo collige quod clauſula inteſtati nullo modo impedit exiſtẽtiam ſui hæredis ex teſtamento. Item no. quod aliud eſt loqui conditionaliter, aliud permiſſiue, vt in ver. plane.

§. Quid enim. Ordo Iul. habet locum, vbi in agendo concurrit cauſa teſtati, & inteſtati: ſed vbi ſola cauſa inteſtati inſpicit omnes, legatarij, ſeu fideicõmiſſarij ſunt æquales. h. d. In tex. ſuſpitio. no. colluſionem probari per ſuſpitionem, & indicia.

§. Sin autem. Ad euidentiam præmitte quod habes ſup. eo. l. 1. §. non quærimus.

§. Non ſimpliciter. Vbicunq; ſit mentio de cauſa, ibi cauſa eſt inſpiciẽda, & examinanda. concord. ſup. de tranſ. l. cum hi. §. ſi prætor.

§. Si patronus. Factum bona fide a Princ. ratione caſus emergentis non debet reputari factum mala fide. ad hoc allegatur. caſus emergens fuit hic, & per ius accreſcendi tota portio cohæredis peruenit ad patronum, qui prius ſine fraude repudiauerat.

LEX VII.

Quidam Titium. Pręlegata per hoc edictũm nõ conſeruãtur. hoc dicit. Vel ſic. participans in fraudem non agit ex fraude.

LEX VIII.

Si quis ſub conditione. Illud, quod venit per modum conditionis, obligationem non parit. & per conſequens peti non poteſt. h. d. Et no. de condi. & demon. a teſtatore. In contra. facit de leg. 1. fideicom. §. cum eſſet. ſed ibi video, quia verba executiua conditionis relata ſunt ad poteſtatem eius, cui debet impleri. vnde habet implicitam diſpoſitionem: ſed hic loquitur in mera conditione, quæ non habet diſpoſitionem implicitam.

LEX X.

Si non ſolus. Poſſidens cum doloſo in fraudem creditorum conuenitur ſimul cum eodẽ. h. d.

In

In tex. aſpernari. Nota. quod non debet quis dedignari ſentire damnum, vnde ſentit lucrum. In tex. hoc autem. ſ. vt vterque teneatur pro parte. Dyn.

§. Cum ſubſtitutus. Si inſtitutus, & ſubſtitutus repudiant in fraudem legatorum, non poteſt ſubſtitutus petere legata relicta ſibi ab inſtituto h. d. Nec ob. J. eo. in teſtamento. §. ſi. quia ſibi ſubſtitutus repudiauit bona fide, hic in fraudem, & J eo. quidam Titium. In tex. J. vniuerſa. No. quod ille, qui repudiat vniuerſum, non debet admitti ad partem vniuerſi.

§. Si duo. Si inſtitutus, & ſubſtitutus repudiant in fraudem legatorum, vnuſquiſque tenetur ſuis legatarijs in ſolidum, & interdum ſubſtitutus tenetur omnib. In tex. vtraque. no. hic de iſta dictione, & ſup. man. creditor. §. duobus. No. hic tres caſus, aut poſſidet inſtitutus, & ſubſtitutus, & loquitur principium, & finis. aut poſſidet ſolus inſtitutus. & loquitur ver. ſed vtrum. vſque ibi. item ſi ſolus, aut poſſidet ſolus ſubſtitutus, & loquitur ver. item ſi ſolus vſque ad ver. nam ſi ambo.

§. Si ab inſtituto. Si inſtitutus, & ſubſtitutus repudiant in fraudem legatorum, & vterque poſſidet, legatario vtriuſque vterque tenetur in ſolidū: ſed debet alter eligi. hoc dicit & continuatur cum §. præ. quod ibi erant diuerſi legatarij inſtituti, & ſubſtituti, hic idem legatarius ab vtroque. Bal.

§. Heredem. Ex dolo defuncti deſcendit obligatio in hæredem, ſi in hæredem deſcendit res aliqua: ſecus, ſi nihil in eum deſcendit. In tex. niſi propter dolū. ſolum ſine aliqua rei præuentione.

L E X XIII.

Et ſi non totam. Etiam minima poſſeſſio idē operatur quod vniuerſalis poſſeſſio. quod eſt no. iſta l. eſt arg. quod ille, qui non poſſidet omnes res beneficij, ſed aliquas res illius beneficij, intelligatur eſſe in poſſeſſione beneficij.

L E X XIIII.

Si quis omiſſa. Licitum eſt omittere hæreditatem, nec poteſt quis cogi adire, niſi per fideicommiſſum vniuerſalem. hoc dicit. In tex. ibi, hæreditatibus. id eſt, in vniuerſali fideicommiſſo. In tex. beneficium, ſcilicet cogendi hæredem adire. Bald.

L E X XX.

In eadem. Legatarius inſtituti, & ſubſtitutus non debent in eadem re concurrere, nec faciunt ſibi partem per concurſum, quod eſt no. In tex. vendicabit. No. quod dominium tranſit recta via legatorum, quæ conſeruantur ex hoc edicto.

L E X XXI.

Si filius. Pater ad quē peruenit hæreditas ratione patriæ poteſtatis, tenetur ex hoc edicto. h. d.

L E X XXII.

Si in teſtamento. Per hoc edictum non conſeruatur directa inſtitutio. h. d. & probatur hic aperte ꝙ inter cohæredes nulla eſt naturalis obligatio, contra gl. quæ eſt l. ſi poſt diuiſionem. C. de iur. & fac. ignor. quę male loquitur. In iſto etiam prin. inſtitutio eſt etiam minus fauorabilis, quam ſint legata. Item probatur hic quod iſta verba abſolute prolata, ſi hæres erit, intelliguntur obtinere ex teſtamento, non ab inteſtato. In tex. cum enim. No. optimam rationem ſecundum And. de Piſ. In tex. pure dare ad hāc rationem facit l. ſeruus alienus, cum l. ſeq. ſup. de cond. inſti. In tex. ibi. quare ſupra eſt inſtitutio ſola, hic fauor libertatis cum inſtitutione concurrens: tamen idem eſt vtrobique.

§. Si quis hoc. Subſtitutus omittens iuſta ratione, nō in fraudem, petit legata ſibi data ab inſtituto, qui repudiauit in fraudem hoc dicit. In tex. ibi, implicari. No. quod qui repudiauit vniuerſi. poteſt alio iure venire ad partem vniuerſi.

L E X XXIII.

Si filius. Soror quæ cōuenitur ad legata hoc edicto. quia cenſetur hæres teſtamentaria, non confert dotē. hoc dic fauorabiliter. Eodem ergo priuilegio nititur fictio, & veritas. vnde fictus hæres ex teſtamento habet priuilegia veri hæredis, vt non conferat. Nec dotem. no. quod introductum contra me poſſum inducere pro me ad retentionem. ad quod l. ſi filius. §. ſi. de interrog. act. Iac. de Are.

L E X XXIIII.

1 *Dolus tutoris nocet pupillo, quatenus ex eo peruenit ad pupillum.*

1 Si dolo. † Dolus tutoris nocet pupillo, quatenus ex eo peruenit ad pupillum. h. d. & habet gloſ. quæ non eſt alibi. & præmitte ad euidentiam, quod omittens ex teſtamento, & adiens ab inteſtato minimam rem poſſidendo tenetur in ſolidum, quod a te relictum eſt, vt ſup. eo. & ſi non totam. hoc fallit in minore, qui omiſit dolo tutoris, qui non tenetur, niſi quatenus poſſidet. h. d. hæc l. ſecundum Cyn. In tex. perinde. dat tamen cum quodam temperamento fauore minoris ætatis. Gloſ. opp. de l. nec interdicto, de regu. iur. ex dolo tutoris non tenetur pupillus. Reſpon. gl. aut dolus tutoris incidit delicto, aut contractui, aut alicui actui, qui nō eſt delictum, nec contractus. Primo caſu loquitur l. contraria. Secundo loquitur l. illud, de eui. & l. Polla, quæ loquitur in iudicio, vbi quaſi contrahitur. Tertio caſu loquitur hic. ergo iſte tertius caſus eſt, quando dolus incidit quaſi contractui, quia adeundo ab inteſtato quaſi contrahit, vt l. apud Iulian. qui. ex ca in poſ ea. Vltimo dic, vt, no. in l. meminerint. C. vnde vi. & de ſacroſan. eccl. l. iubemus.

L E X XXVI.

r *Honor eſt commodo præferendus.*

a *Honeſtum bonum, præfertur bono vtili.*

1 Iulianus. † Honor eſt commodo præferendus, & qui nō præfert, reputatur doloſus. h. d. iſta l. etiā dicit, quod pater non debet honorem ſuum dare filio: imò debet ſe ipſum præferre filio. Item dicit hæc l. quod onus inſtitutionis eſt titulus honorabilis valde. & concor. quod no. in l. filium. inf. de leg. præ. Iſta l. etiam in ver. denique, dicit quod qui honorem ſuum præfert, eſt laudandus, non vituperandus. In tex. vt arbitrium. in fraudem legatorum. In tex. ibi, aliena etiam filij ſui In tex. denique hic conuertit terminos, quia ſup. pater erat inſtitutus filia ſubſtituta: hic econuerſo. In tex. contra votum parentū eſt ſibi quærere, & tandem in morte relinquere filio, nō autem per prius, vel pariter quærere filio, quam ſibi. vnde dicit hic Iaco. de Rauē. quod pater emit aliquos reditus pro ſe. & filio, quod cū pater viuit, omnes reditus ſunt patris, & poſt mortem patris filij, arg. huius literæ, & idem Cyn. No. etiam in hac l. quod datio ſubſtituti vulgaris non confert arbitrium iniquum, vel inhoneſtum, ſed honeſtum ſic. Vltimo no. † quod honeſtum bonū
a præfert bono vtili vnde Seneca. ꝙ nihil eſt bonum, niſi honeſtum.

L E X XXVII.

Mater. Mater omittens propriam inſtitutionem, & adiens ex ſubſtitutione filiæ præſumitur in dolo. h. d. Vel ſic, non videtur pater in dolo, qui non vult filium emancipare, ſed potius ab inteſtato poſſidere. & intellige quod filius erat inſtitutus ſub conditione emancipationis.

L E X XXVIII.

Si ſeruum. In itinius iſte § allegatur, quod fideicommiſſum vniuerſale conſeruatur per auctorem
a ex cauſa, ſicut conſeruantur a hoc edictum ſecundum Oldr. & de hoc no. ad Treb. ita tamen. §. quotiens.

A D D I T I O.

a Conſeruatur. An. in conſ. 183.

L E X XXX.

Qui omiſſa. Poſſeſſio tituli inter viuos non pertinet ad hoc edictum. & iſta l parua eſt gloſſ. Iſtius totius libri.

Ad Syllanianum. *Rubr.*

L E X PRIMA.

1 *Iniuria quæ infertur alicui ad domum, maior eſt, quam ſi alibi inferatur.*

CVm aliter. Quæro in qua ſignificatione ponat hoc vocabulum domus? dicit hic ꝙ ponit in materiali ſignificatione. ſ. pro domo, quæ debet eſſe tutiſſimum refugium cuique, vt ſ. de
1 in ius voca. plerique, de iniu. lex Corn § domo. † Nam maior eſt iniuria, & grauior, quæ infertur alicui ad domum, q̄ ſi alibi inferat, vt ibi patet. Iaco. de Aret. exponit domus, i. agnatio. vnde illi dicit de eadem domo, qui ſunt in eadem agnatione. facit. C. ſi rector prouin. & C. ſi quacunq. prædi. ptāte, & quod ibi per Cyn. hæc expoſitio non placet hic, quia non cuilibet de eadem agnatione proſpicitur per ſenat. vt J. patet. & ideo exponitur tertio domus, i. familia ſimul habitans ſm Bar. facit ſ. de excu. tut. diximus §. ſi & l tria onera, de ali. & cib. leg. cum vnus, in prin & inf. eo. l §. ſi iur. & facit ad ſtatutum, ꝙ illi de domo compellant ad ſoluendum condemnationem, ſi aliquis de domo condemnetur, de quo Bar. remittit ad notata per ſe in l. prōnunciatio, de verb. ſignific.

§. Domini appellatione. No. hic quod nomen domini verificatur etiam in nuda proprietate. concor. inſ. de verbo. ſign. recte dici. & ſic no. pro libello, in quo quis dixit ſe dominum, quod ſufficit ſibi probare nudam proprietatem. ad hoc facit l. indebiti. §. ſed ſi nummi, de cond. indeb.

§. Qui ſeruum. Bonæfidei poſſeſſor non cōtinetur appellatione domini, nec vſuſfructuarius, licet dicamus quod vſufructuarius habeat dominium vſuſfructus formalis Et dicit hic Bar. ꝙ bonæfidei poſſeſſor hr̄ loco domini in hoc, vt non poſſet ſe negare dominum: ſed non in hoc,

hoc, vt poſſit agere tanquam dominus, facit ad ſta. de inſultante
aliquem in re alterius, quod non ſufficit probare de poſſeſſio-
a ne. facit ſup. de rei. l. 2. §. locum.

ADDITIO.

a De poſſeſſione. Vide d. Alex. de Imol in conſ. 5. in 4. p. r.

---

1 *Stante ſtatuto, quod ſi quis de magnatibus occidit popularem, quod eius bona deuaſtentur, non deuaſtabuntur bona obligata, ſi aliquem occiderit.*
2 *Creditores præferuntur pœnis fiſcalibus.*
3 *Vxor quæ habet omnia bona mariti pro dote obligata, poteſt defendere quod non fiat vaſtum in aliqua re mariti.*

a **§. Seruus.** †Inducitur ad q̃ő. ſtatuto cauetur ꝙ ſi quis de
magnatib. occidit popularem q̃ő omnia ſua
bona deuaſtentur. modo quæritur, an occidendo deuaſtabuntur
bona obligata? hic eſt arg. quod ſic ſecundum Iac. de Aret. nam
hic ſeruus pignoratus torquetur, & etiam ſupplicium de eo ſu-
mitur, non obſtante ꝙ ſit pignoratus. Cy. dicit ꝙ de hoc eſt ma-
2 gna q. & non dicit plene. Bar. tenet ꝫ, †quia creditores præferunt
pœnis fiſcalib. vt C. de poe. fiſc. creditores præferri. l. 1. lib. 10. & de
iu. fi. quod placuit non ob. iſte § quia hic loquitur in re pignora-
ta, in qua vindicta exercetur pp delictum ipſius rei, quia erat res
animata. erat enim ſeruus, qui deliquerat. ſed propter delictum
tertij non poſſet generari præiudicium creditori ſecundum Bar.
3 ſi hoc eſt verum, ſequitur † quod vxor, quæ habet omnia bona
mariti obligata pro dote, poteſt defendere, quod nõ fiat vaſtum
a in aliqua re mariti: quod eſt menti tenendum. a

ADDITIO.

a Tenendum. Adde Lud. Ro. in conſ. 128.

---

1 *Ille qui eſt ſub eodem tecto, & poteſt opem ferre, & non fert, non punitur.*

§. Serui appellatione. Iſte §. allegatur quod in
legatis conditio exiſtens
non trahitur retro, contra no. per Dyn. in c. 1. in fi. de re. iur. lib. 6.
ſm Bart. In tex. ibi, ne videantur. no. hic verbum, quod excludit
etiam fictionem, vt non fingatur retro ſecundum Barto. In tex.
ſed ex eo. Ille, qui ſtatim eſt manumittẽdus, hr̃ pro manumiſſo.
& ſic eſt arg. quod qui eſt rebanniendus, hr̃ pro bannito, vt non
poſſit offendi, quod no. In tex. ibi, poſſe offendi. eſt quædam puni
tio. vnde tex. valde facit ad hoc argu. & no. non eſſe feſtinandum
a ad tormenta. † In text. ibi, ſub eodem tecto. no. quod qui eſt ſub
eodem tecto, & poteſt opem ferre, & non fert, non punitur. ſic
enim exponitur eodem tecto. .i. ſi ſit in tali loco, quod potuit o-
pem ferre. & facit iſte finis huius §. quod ſi video duos rixantes
adinuicem, & poſſum opem ferre, ne vnus occidat alium, & nõ
facio, quod quamuis occidat alium, quod non teneor. & hic eſt
caſus pro hoc gl. in l. culpa, de reg. iur. & notatur per Dy. in cap.
non eſt ſine culpa, de reg. iur. lib. 6. Bar. Item ex iſto tex. apparet,
quod licet aliqui ſint in eodem loco, & hoc probetur, non per
hoc probatur, ſi vnus committit maleficium, quod alter ſit par-
ticeps maleficij, vel fautor, niſi probaretur aſſociatio, vel quod
a ſteterit cum eo armatus, a vt no. Inno. in c. continentiam, de cle
rico percuſſore.

ADDITIO.

a Armatus. Adde d. Alex. de Imol. in l. is qui opem, de fur. vbi dicit verum, etiam ſi ſtat a longe. & adde eundem Bal. in l. non ideo. 4. col. C. de accu. & in l. 1. 2. col. C. de ſer. fu. & in l. raptores, in x. colũ. ver. vnum ad ſe, C. de Epiſc. & Cler. & in tit. de benef. fra. in 1. c. per illum tex. & Lud. Roma in conſ. 117. & Fely. in c. ſicut dignum, circa med. 2. col. de homi.

---

§. Domini appellatione: Facit pro pluribus
dominis vnius ca-
ſtri, qui habent plures vaſallos indiuiſos, vt quilibet domini ap-
pellatione contineantur ſecundum Bar.

LEX II.

1 *Pœna quæ imponitur vaſallo, ſi offendat dominum, illa imponitur ſi offendat filium, vel nepotem eius.*
2 *Caſtrum patris prodeſt filiis, & nepotibus, ſiue ſint in poteſtate, ſiue emancipati.*
3 *Stante ſtatuto, quod ſi quis inſultauerit aliquem ad domum ſuam, puniatur tali pœna, quod inſultans filium ad domum patris ſui, dicatur inſultare filium ad domum ſuam, idem in vxore.*
4 *Statutum recipit interpretationem probabilem, & neceſſariam.*

Domini appellatione. Ibi, filijfa. arg. quod ſi-
cut vaſalli tenentur iu-
uare dominum, & ita filios, vt hic, & vxores, vt inf. ead. l. §. ſi iur.
1 idem dicit Cy. † Item no. hic arg. quod illa pœna, quæ imponitur
vaſallo, ſi offendat dominum, illa imponitur ſi offendat filium,
2 vel nepotem eius ſecundum Bar. † Item eſt arg quod libra, ſeu
caſtrum pr̃is proſit filijs & nepotib. ſiue ſint in poteſtate, ſiue
emancipati: non aũt proſit alijs, qui in eadem familia ſunt, vt aſſi
nis, familiaribus, & alijs ſecundum Bartol. de filijs & nepotibus
eſt glo. ord. in l. 2. C. qui ætat. lib. 10. quæ non eſt alibi. In text. non
ſunt. quid ergo de filijs naturalibus tantum? videtur idem ratio-
ne inſeparabilis cognationis. nam vt gloſſ. no. dicit. natura enim
repelli non poteſt. ad hoc infra de accuſ. l. hos accuſare. §. omni-
bus, ibi dum dicit, natura communis eſt. & vide per Cy. C. ad l.
3 Iul. ma. l. quiſquis. † Item iſte §. eſt in argum. ad ſtatutum, ſi quis
inſultauerit aliquem ad domũ ſuã, ꝙ inſultans filiũ ad domum
patris, dicat̃ inſultare filiũ ad domũ ſuã. idem in vxore. & hic eſt
caſus. illi tñ qui dñt ꝙ ſtatutum non recipit interpretationem, di
4 cerent ꝫ. † ſed veritas eſt ꝙ ſtatutũ recipit interpretationem pro-
babilem, & neceſſariam. nam vbi aliquod vocabulũ ponitur in
ſtatutis, quod eſt a iure certo modo interpreta. iſta eſt interpre-
tatio probabilis, & neceſſaria, vt no. C. de leg. l. 1. & ideo ſtatutũ
bñ recipit iſtã interpretationẽ. & facit ꝗ. eod. §. hæc aũt. ibi, & ait
Sextus. In tex. non putamus. q̃a translatus in alteram familiam.

§. De matris. Filius non eſt de domo matris. hoc pro-
bat iſte §. Vel ſic. filius rei maternæ nõ
dicitur dominus, donec viuat mater.

§. Si pater ab hoſtibus. Iſte §. facit tria reſpõ-
ſa. Primũ eſt, quando
filius fuit interfectus viuo patre apud hoſtes. Secundum q̃ñ fuit
interfectus mortuo patre. ſeruo tñ non erat relicta libertas. Ter-
tium eſt, quando fuit interfectus mortuo patre, & erat relicta li
bertas. & in iſto tertio caſu, qui ponitur in ver. idem Scæuola, di
ſtinguit tempora, aut filius deceſſit ante aditam hæreditatẽ, aut
poſt. ſi ante, quia expirat libertas, torquentur ſerui. ſi poſt, non
torquentur, qui iam liberi. Sed contra hoc opponitur: quia exi-
ſtentia ſui hæredis confirmat libertatem, vt l. cum quaſi. §. ſed
& ſi quis. de fideic. li. So. dicit gl. hic non erat ſuus, ſed emancipa
tus. Extra opp. licet eſſet emancipatus, non tamen perit legatũ,
& libertas, quia tranſmittit hæreditatem paternam. vnde pote-
rit adiri ex tranſmiſſione: reſpondeo doct. inducunt iſtum text.
ratione finis iſtius literæ, quod emancipatus hæreditatem pater-
nam non tranſmittat. & ſic hodie etiam eſt differentia inter
ſuum, & emancipatum quo ad tranſmiſſionem. non ob. de his,
qui ante aper. tab. l. 1. C. quia ibi eſt ſpeciale de liberis ad libe-
ros, vt dixi ſup. de acq. hære. l. l. ventre.

§. Si pater necatus. Illi qui ſeruiunt membro, ſer
uiunt capiti. ad hoc allegeris
iſtum §. vnde filius eſt membrum, & pater caput, & princeps fa
miliæ ſuæ.

a **§. Si vir.** Virtus matrimonij eſt vnitiua, & facit vnam do-
mum viri, & vxoris. a h. d. In gloſ. no. ergo. ibi, pro
alio. dicit Cy. etiam ſi partes vellent, vnus non poteſt eſſe teſtis
pro alio, non ratione domeſticitatis, ſed reuerentiæ ſecundum
Iac. de Are. ſed an ſocer erit teſtis in cauſa generi? hic eſt arg. ꝙ
non. alibi videtur quod ſic, vt l. 3. §. l. Iulia. ſup. de teſti. Cy. de con
cubina conſocij allegat. l. Aſſuranis, de ver. oblig.

ADDITIO.

a Vxoris. Adde idem per do. Bart. Soc. in conſ. 186. incip. viſa, ver. ſecunda ratio, circa fi. in 2. parte.

---

1 *Syndici qui tenentur denunciare maleficia, non tenentur denunciare clandeſtina, quæ ſciri non poſſunt.*
2 *Tempus ſtatutum ad denunciandum maleficia non currit a die commiſſi delicti, ſed a die delicti publicati. iſtud idem procedit in villis, & caſtris.*

1 **§. Occiſorum.** †Clam vocare. ar. ad ſtatutum ꝙ ſyn-
dici quando tenent̃ denunciare male
ficia, quod non teneantur denunciare clandeſtina, quæ ſciri non
poſſunt. pro hoc ꝗ. quod vi aut clam, competit. §. ſepulchrum.
imo eſt l. ſemper. ſm Cyn. pro hoc. ꝗ. eo. ſi quis in graui. § ſi ma
2 ritus. & ideo dicit † Ia. de Are ꝙ tempus ſtatutum ad denunciã-
dum maleficia, non currit a die delicti commiſſi, ſed a die deli-
cti publicati, ex quo ſciuit, vel ſcire potuit, vt l. annulus, de ca-
lum. & de ædi edi. cum ſex, ſm Iac. de Are. Item facit pro villis,
& caſtris, quæ tenentur emendare damna data, & curare, ne ho
a micidia fiant in ſuis ſtratis, ꝙ damnum ſit datum clam, a quod
non teneantur. Cy. Item non tenentur, ſi non cepere malefacto
rem, qui deliquit in confinio, ita ꝙ ſtatim tranſiuit in aliud ter
ritorium, ita quod non potuit capi etiam ſumma diligentia ad-
hibita ſecundum Bar. quæ ſunt no. In tex. factum. ſub. quæritur.
Dyn. In tex. nullo modo. hic reſpondet Dyn. In tex. vel fautores.
No. de fautoribus & de conſocijs. & vide quod no. inf. de parri-
cid. ſi ſciente, & in c. 1. de pœnis, in Clem.

ADDITIO.

Clam. Adde Lud. Rom. in conſ. 7.

---

§. Si ſibi. No. hic quod ſeruus tenetur iuuare dominum,
ne ſtrangulet ſeipſum. & iſtud non eſt iniuriam
facere, ſed opem ferre & eſt arg. quod ſi quis capit aliquem, vt
non ſæuiat in ſe, vel in alterum, ꝙ iſte nõ facit iniuriam, nec po
teſt de hoc accuſari, immo debet commendari. & facit pro tra-
mezantibus ad excuſationem eorum.

1 *Conſtare prius debet de maleficio, quam aliquis torqueatur pro reperiendo malefactorem.*

1 **§. †Item illud.** † Prius debet conſtare de maleficio,
quam aliquis torqueatur pro reperien
do malefactorem. Not. quod aliud eſt factum, aliud faciens. de
facto prius debet conſtare, quam torqueatur quis pro eruenda
veritate quis fecerit. Item dicit gloſſ. quod etiam indicia debent
præcedere torturam. quid iuris autem, ſi non præcedunt. dic, vt
no. de q̃õnibus. l. maritus. ꝗ. & eſt hic ar. quod ſi ſtatuto cauetur

de incendio, & homic. per vim facto, teneatur villa, vbi factum
a eſt. & ſi neſcitur, an ſit factum per vim, vel alio modo, a q ante. quam hoc ſciatur, non poteſt procedi ꝯ villam, ſm Cyn. intelligas de proceſſu quo ad condemnandum. ſed bene poteſt procedi ex fama ad inquirendum, vt l. illuſtriſſimo, de offic. rec. prouin.

ADDITIO.

a Modo. Vide eundem Bal. conſ. 37. in 1. lib.

1 *Rebus ſæpe iudicatis ſtandum eſt.*
2 *Vicinorum appellatione continentur, qui vocem clamantium exaudire poſſunt.*
3 *Nox in delictis qualiter intelligatur.*
4 *Seruus debet ſalutem domini præferre ſuæ ſaluti.*

5 § Hoc autem. Sæpe iudicatum. † Not. q reb. ſæpe iudicatis ſtandum eſt, quia appoſita eſt interpretatio, quæ inducitur ex ſententijs iud. ſm Cyn. in tex. ibi,
2 vocem exaudire. † No. q appellatione vicinorum continentur, qui vocem clamantium exaudire poſſunt ſm Iac. de Are. & facit ad q. ſtatu. cauetur q pęna duplicetur in maleficijs commiſ-
3 ſis de nocte. † & intelligatur nox a poſt ſonum primum cam-
a panę. modo quidam deliquit in loco, vbi non auditur campana. Quæritur, qualiter intelligatur ibi nox? Iaco. But. diſputauit, & dixit quod intelligitur de voce vera, quia vox ficta non extendit ſe ad illum locum. & idem dicit hic Barto. quem vide. vbi ergo
4 ceſſat fictio, ſtamus veritati. † In text. ibi, anteponere. not. quod ſeruus debet ſalutem domini præferre ſuæ ſaluti. idem argu. gl. in vaſallo. ſed contra determinatur in feud. quib. mod. amitta. in prin. & in aliena. ſeu. paterni. c. ſi. & quæ ſit prima cauſa benefic. amit. circa prin. & de feu. ſine culpa non amit. c. ſi. in ſi. And. de Piſ. de hoc inf. de ope. leg. l. ea demum, per Dyn.

ADDITIO.

Nox. Vide Ang. in conſ. 193.

§ Potuiſſe. Ibi, voce plorantem. No. auxilium poſſe dari voce. Item no. q ex iſtis vocib. & ploratibus inducuntur indicia, quod facit ad probandum, q aliquis voluerit inferre violentiam alicui puellæ, q vicini audiuerint eam clamantem & plorantem, & non habes meliorem tex. & iſtud no. melius colligitur. ſup. vbi dum dicit, vicini audiuerunt.

§. Hoc reſcriptum re. In gl. quia iria. & eſt arg. ſi accuſo aliquem quod percuſſit me multis vicibus, vel quod commiſit adulteriũ multis vicibus quod poteſt intelligi de duabus & tribus vicibus in dubio ſecundum l. vbi numerus, de teſtibus intelligitur de duobus. In tex. timuit mori. No. metum mori. non excuſari. In text. ibi, auxilium no. auxilium præſtari voce concord. inf. eo. & cum dominus. In tex. ibi, oſtendit. ſcilicet reſcriptum. In text. ibi, fuerunt. Not. quod capitale eſt ſubditis fugiendo deſerere dominũ in diſcrimine mortis conſtitutum.

1 *Aetatis menſuratio debet facere, quod iudex non imponat impuberi pœnam mortis.*
2 *Impubes non debet torqueri.*

§. Impubes ſer. No. in hoc §. non diſtingui, vtrũ impubes ſit doli capax necne: ſed alibi bene diſtinguitur, vt l. impuberum. infra de furtis, & l. impuberem, de fal. inf. ad l. Cor. de ſic. infans. Reſpondet Dy. aut obijcitur impuberi delict. in faciendo: & tunc habet locum illa diſtinctio. aut in omittendo, tũc indiſtincte accuſatur impubes. & iſte
1 eſt ſingularis caſus iſtius §. ſecundum Dy. † Dicit tamen Cy. q etiam in committendo menſuratio ætatis debet facere, quod
a iudex non imponat impuberi pęnam mortis a ſm Cyn. adde q dictum Dy. fallit inf. eo exceptionis. & eſt ratio, quia ibi ex pluribus concurrentibus augetur delictum. Item vide ſup. de tutel. l. ſi arrogati, per Iacob. de Are. & ad iſtud dictum Dy. remit-
2 tit Cyn. in l. 1. C. de fal. mo. † Secundo no. quod impubes non debet torqueri: & vide hic l. vlt. C. ad Sylla. l. fin. cum ſua gl. vbi gl. dicit, quod ſi impubes eſt tortus, non facit indicium, quod poſſit induci ad deciſionem, ſed ad præparationem, ſeu inueſtigationem facti, & no. bene illam glo. In glo. alias ibi, dixit ſe dolere, & ita tulit eis gratias, ironice loquens ſecundum Dy. & facit iſta glo. quando delinquitur alicuius cõtemplatione. & ille hoc audito dicit, valde de hoc ſum dolens, q iſta ſunt verba, quæ habentur ipſum excuſare, ſi ſint dicta ex animo: ſecus, ſi ſint verba ficta & velata nam hic ſpeciale eſt in ſeruo. In cõtrarium eſt ius commune, vel expone literam, quod gratias tulit, quia non iuuit eis inquantum potuit, ſecundum Dyn.

ADDITIO.

a Mortis. Adde Raph. Fulg. in conſ. 158.

§ Tuliſſe. No. q in hoc §. tractatur, quomodo præſtetur auxilium ad aliquem defendẽdum, & p quos actus probetur auxilium præſtitum ad aliquem defendendum. alibi tractatur econtra per quos actus præſtetur auxilium ad aliquem offendendum. & dic, vt no. in c. 1. de pœnis in clem. cum
a ſi. Et no. quod ille qui terret, a dicitur auxilium præbere.

ADDITIO.

Terret. Adde Ludo. Rom. in conſ. 117.

§. Quid ſi vulnerati. No. hic arg. qualiter quis poſſit probare ſe non dediſſe opem probãdo quod erat infirmus, & ita debilitatus, quod non poterat opem ferre. In tex. ibi, niſi. No. iſtum tex. contra vulnerantem ſeipſum.

§. Si dominus. In gloſ. ita. ibi, non deceſſit. No. quod vulnus dicitur mortale, quod videbatur eſſe mortale, licet mors non ſit ſecuta. In eadem gloſ. vel dic hanc approbat Dyn.

LEX II.

1 *Committens plus delinquit, quam omittens.*
2 *Statuta omnia de concordiis, & de pace, quod tollatur in totum pœna, ſunt contra ius commune.*

Diuus Marcus. Iſta l. non eſt alibi ſecundum Dyn. In tex. ibi, purgaſſe, quia dixit, qđ ſerui non fuerunt in culpa. Dy. In gl. quæ cogit. ibi, in omitten-
1 do. bonã † ratio, quia plus delinquit cõmittens quam omittẽs, vt no. ſolu. matr. ſi mora, & ſ. eo. l. lege Corn. ſecundum Dy. & And. de Piſ. nec ob. l. tranſigere, vel paciſci, vbi poteſt tranſigi, & paciſci etiam de delicto in committendo, quia illud eſt verũ ad excluſionem perſonæ, ſed non ad libera. pœnæ, vt ibi not. inſ. de adult. l. ſi maritus. § ſi negauerit. tenet ergo remiſſio quo ad remittentem, ſed non quo ad rem publicam. Bar. reprobat diſtinctionem huius glo. & dicit quod etiam in delictis in omittendo non habet locum remiſſio in præiudicium Reipublicæ. Exemplum, ſi quis deſiſtendo incidit in Turpil. vel non proſequendo incidit in l. 2. C. vt intra cert. temp. vel. in l. qui crimen. C. qui accu. non poſſ. Certe non poteſt hęc pęna remitti. Nam publica pœna non poteſt remitti per priuatam perſonam, vt ſup. de pa. iuriſgen. §. ſi paciſcat. non obſt. iſta l. quia hic eſt ſpeciale ſecundum Bar. ego dico, quod in l. noſtra offenſus tulit teſtimonium
a innocentiæ pro ſeruis, a & hoc eſt quod excuſat ſeruos: ſecus autem, ſi non tuliſſet teſtimonium innocentiæ pro eis, ſed dixiſſet ſeruos culpabiles abſoluo. Nam hoc non poteſt in præiudicium Reipublicæ. non obſt. litera quæ dicit, quia abſolui, quia ex ſuperioribus patet, quod abſoluit tanquam non culpabiles purgando innocentiam eorum. ad excu. ergo ſtatur dicto offenſi, ſed non ad criminationem, vt inf. eo. l. prox. §. ſi quis moriens. Quærit hic Cy. vtrum remiſſio, vel cõcordia poſſit fieri in mortis articulo? & dicit quod ſic, & facta in foro pœnitentiali. i. apud ſacerdo. valet, allegat inſti. de iniur. §. fin. & dicit quod ita fuit de
2 facto in morte domini Oddonis. † Itẽ no. ex gl. hic poſita, quod omnia ſtat. de concordijs, & de pace quod tollatur in totum pęna, ſunt contra ius commune, quia de iure communi non tollitur pœna. ſed eximitur perſona a proceſſu litis. & ideo talia ſtatuta ſunt in proprijs terminis obſeruanda. quod dico propter ſolutionem gabellæ, & ſimilia, quæ debent impleri ad vnguem, alias pax, & concordia non haberent effectum ſtatuti; & iſta ſunt not.

ADDITIO.

a Pro ſeruis. Adde d. Alex. de Imol. in conſ. 10. in 3. par.

LEX III.

Si quis graui. Ibi, ſubueniendum. facit ſup. l. 1. §. quid ſi vulnerati, & eſt argu. quod ſi vaſallus mortifere vulneratus, & per hoc exiuit de prælio, & ſic non ſtetit vſque ad finem cum domino, non tenetur. facit ſup. de oper. lib. libertus. Dy. &c.

1 *Dicto offenſi non creditur, niſi probet.*
2 *Teſti non creditur, qui dicit in pœnitentia, ſe tuliſſe falſum teſtimonium, quia non creditur in præiudicium tertii, niſi probet.*

1 §. Si quis moriens. † Non creditur dicto offenſi, niſi probet. h. d. Facit iſtud dictum in odium, vt hic, ſed in fauore dic vt ſup. eo. diuus. In text. non eſſet credendum. quantum ad cõdemnationem. excuſatur tamen hæres, qui hoc prætextu procedit ad accuſandum; & ita
2 loquuntur contrariæ gl. ſecundum Dy. & † ſic eſt arg. quod non credatur teſti, qui dicit in pęnitentia ſe tuliſſe falſum teſtimonium, quia non creditur in præiudicium tertij niſi probet, argu. huius §. ſecundum Bar. allegat ipſe c. ſicut, de teſt. in alle. l. ſi. ſup. de probat. per quam l. etiam patet quod ſi vxor alicuius in morte dicit, quod filius ſuus non eſt mariti, ſed clerici, quod non creditur in præiudicium filij, & hoc ponit Cyn. in l. filium, de his qui ſunt ſui vel alie. iur. In tex. ibi, liberantur. quando non audierunt. Dyn.

1 *Vaſallus non tenetur iuuare dominum iniuſte.*

1 §. Si tamen. † Pro §. allegatur. & inducitur iſte tex. quod vaſallus non tenetur iuuare dominum iniuſte de hoc in tit. hic incipiunt. conſuetu. in c. domino Guerram 10. col. Vnde Cyn. dicit hic no. quod ſerui non tenentur iuuare eum, qui patitur iuſtam aggreſſuram. Item inducit iſtum §. qđ ſi ſtatutum dicit, quod homines villæ tenentur capere omnes homicidas. & quidam occidit bannitum licite, q iſte non dẽt capi per hoẽs villæ: ſecus, ſi ſtatutum dicit quod ſyndicus tenetur denunciare oĩa homicidia. Nam hoc debet denunciari, quia nõ

perti-

pertinet ad ſyndicũ cognoſcere de impunitate facti, ſed ad iudicem ſecundum eum, & reddit rationem dñæ, quia captura habet in ſe quandam executionem, quæ non debet fieri contra nõ delinquentem, ſed denunciatio non habet in ſe executionem, ſed fit vt veritas inquiratur, vt l. ſi cum, in prin. ſi quis cau ſecundum Bar. & quod dicit in denunciatione, eſt verum, ſi ſtatutum loquitur per nomen ſimplicis facti. ſecus, ſi loquatur per nomẽ maleficij, quia ex quo non eſt malefactum, ceſſat ſta. & adde ꝙ no. C. de infa decuriones, per Ia. Bu.

1 *Gratificationi locus eſt in re pari.*

1 **§. Si cum omnes.** † Not. ꝙ in re pari eſt gratificationi locus. & hic eſt arg. ꝙ ſi de eodẽ crimine ſimul inquiratur quid a duobus iudicib quod eſt in ſua electione coram quo velit comparere, quia non poteſt ſimul cõparere coram vtroque, niſi vnus ſit maior altero, quia
a debet deferre maiori a ſecundum Cy. maiorem intellige in eodem territorio, non in diuerſo, quia non attenditur ibi maioritas, vt l. apud eum, de manu vin. vbi eſt glo. quam allegat Oldr. Si autem coram neutro compareat, ab vtroque poteſt banniri, ar. huius literæ, & J. de leg. 2. l. ſi Titio. Cyn. & intellige iſtũ quãdo domini erant æquales in dominio, ſed ſi vnus eſſet dominus maioris partis, ei potius debet ſubueniri, ar. C. de donatio. l. ſancimus, circa medium, & ſup. de pactis, maiorem. Cyn.

ADDITIO.

a Maiori. Adde Ludo. Rom. conſ. 47.

§. Subuenitur Ibi, vincti ar. quod ap. priuati carceris conuueatur non ſolum clauſura, ſed ſi quis eſt ita ligatus, quod non poteſt diſcedere. Et no ꝯ ar. iſtũ §. pro caſtris communitatis, vt non puniantur ſi de nocte non exierint ad capiendum malefactorem delinquentem extra caſtrum, cum caſtrum eſſet clauſum, & claues non tenebantur per eos.

§. Surdus. Not. arg. ꝙ ſtatutum, quod punit poſt tertiũ ſonum inuentum, non ligat ſurdum.

1 *Receptans aliquem in fragranti crimine, habetur pro culpabili de eodem crimine.*

1 **§. Si quiſquam.** † Qui receptat aliquem in fraganti crimine, habetur pro culpabili de eodem crimine. Et ſi quis receptat homicidam fugientem adhuc cum gladio ſanguinolento. nam iſte eſt criminis fautor, & gl. quæ eſt in c. 1. de pęnis in Cle. eſt glo. ſexta. Bar. hic dicit, qđ iſte debet mitius puniri quàm ſi præſtitiſſet opem in ipſo facto. facit C. de rap. virg. l. 1. & inf. de pœnis, Metrodorum. Et notqđ vbicunque quis accuſatur de receptione, debet probari ſcientia,
a vt hic in verbo, ſciens dolo malo, & not. in l. 1. & 2. de recep. In tex. ibi, non datur. quaſi interitu ſpeciei liberato debitore, cum ammodo non ſit in commertio.

ADDITIO.

a Scientia. Adde Lud. in conſ. 486. & Bal. in conſ. incip. Statuto Ciuit. Per.

Si ex ſtipulatu. In tex ibi, in æſtimatione data a fiſco ſecundum gloſ. arg. inf. de leg. 2. l. qui ſolidum. §. 1. & eſt iſte §. arg. quod ſi caueatur ſtatuto, vt quicunque denunciauerit homicidam, habeat certam quantitatem, & ex pluribus homicidis ſocijs vnus denunciet alterum, quod iſte debeat habere illam quantitatem, vt in verſic. nam ſi Bar. tamẽ determinat contrarium per l. 3. & per l. idem. ſup. de cõd ob tur. cauſam, quod iſtud præmium non intelligatur propoſitum participi criminis ſecundum Bar.

1 *Accuſatus poteſt accuſatorem ſuum reaccuſare, & retorquere illud crimen in ipſum.*

2 *Factum ſponte meretur præmium, non ſponte factũ non meretur præmiũ.*

§. Vtrum. Ibi, indicaſſe ad præmiũ liberiar. & ſic continuatur cum ſuperiori §. & inferiori. In tex. de-
1 torſit. † No. hic, quod accuſatus poteſt accuſatorem ſuum reaccuſare, & retorquere illud crimen in ipſum. ſic C. qui accuſ. non
2 poſ. l. 1. & inf. de bo. li. qui cum maior. † No. quod ſi ſponte factũ meretur præmium, quod non ſponte factum non meretur præmium. & ſic eſt arg. quod villa quę capit malefactorem ex neceſſitate impoſita ſibi per ſtatutum, non conſequitur præmium alterius ſtatuti de capiente malefactorem. Item eſt argu. quod familia officialis non cõſequatur hoc præmium, quia facit ex neceſſitate officij. Item eſt arg. ꝙ ſi quis capit bannitum neſciens eum bannitum, licet ponat eum in manibus poteſtatis, non debet habere pręmium ſtatuti de capiente bannitum, quia hoc nõ fecit ſponte. i. voluntarie, ſed facto ſecundum Bar.

1 *Lex ſimpliciter prolata, non recipit reſtrictionem de habilitate, ſed comprehendit etiam inhabiles.*

2 *Statutum tempore guerræ, quod quicunque ceperit tale caſtrum inimicorum, habeat mille, ſi banniti capiant illud caſtrum, debent habere præmium, non obſtante quod non ſint capaces.*

1 **§. De his quoque.** † Lex ſimpliciter prolata non recipit reſtrictionẽ de habilitate, ſed cõprehendit & inhabiles propter publicam vtilitatem
2 h. d. no. & eſt ar. † ꝙ ſi tempore guerræ ſit ſtatutum, ꝙ quicunq; ceperit tale caſtrum inimicorum, habet mille, & quidam banniti capiant illud caſtrum, debeant habere præmium, non obſt. quia banniti non ſint capaces beneficiorũ ſuæ ciuitatis. de hoc per Gul. in l. ꝙ ſi filius, ſi cer. pe. Item eſt arg. ꝙ ſi per ſtatutũ forenſes non poſſunt acquirere bona, ꝙ iñ poſſunt acquirere ex præmio, puta ſi eſt factum ſtatutum, ꝙ quicunq; dederit caſtrũ tale, habeat talem poſſeſſionem, ſm Bar. No. ꝙ ſtatuta nunquã ſunt contra publicam vtilitatem interpretanda. quod no.

§. De his. Maiori pœna ſunt digni, qui maiora præmia ſunt experti. vnde beneficium auget maleficium & facit l. 1. C. de condu. & procu. prædi. fiſc. lib. 11.

1 *Pœna conſtitutionis punit etiam delictum.*

2 *Teſtes antequam ſint aperti, & publicati per iudicem, non debent aperiri nec publice, nec occulte.*

1 **§. Aperire** No. ꝙ pęna condõnis punit ẽt delictum. In tex. oĩs apertura. idem poteſt dici in apertu-
2 ra teſtium. Iac. de Arc. vnde† antequã teſtes ſint aperti, & publicati per iudicem, non debent aperiri nec publice, nec occulte, ver. ſi forte. Ignorantia iuris excuſat a pœna delicti. Et no. ꝙ vbi ad ciuile delictum perpetrandum dolus exigitur, ignorantia iuris excuſat. Iac. de Are. quod dic aut quæritur de delicto naturali, & tunc ignorantia iuris non excuſat, vt ibi non furtum facies. aut de delicto ciuili. i. ꝙ ius ciuile adinuenit, & tunc excuſat iuris ignorantia, vt hic. vide in ſtatutis ſi ſtatutum punit delictũ, quod eſt delictum de iure naturali, ligatur ignorans. ſi autẽ eſt delictum de iure ciuili, non ligatur ignorans, vt l. ſi. de decre. ab ord. fa. quod eſt verum, vbi eſt ignorantia iuſta, vel eſt talis perſona, in qua ignorantia ſit tolleranda: ſed intolerabilis non excuſat. tamen attenuat delictum: & dic vt infra de adu. l. ſi adulterium, cum ince. & C. de his qui ſibi aſcri. ſenatus. adde, quod no. C. de in ius voc. veniam. Et no. quod pœna conſtitutionis quæ eſt pœna iuris, & de iure, requirit factum conſummatum. vnde non fuit apertura perfecta.

§. Si quis. In tex. ibi. excuſatus. arg. ꝙ ſi ſtatutum dicit, ꝙ ſi aliquis vulnerauerit aliquẽ, puniatur in x. libris, ꝙ ſi aliquis dederit alicui de enſe ita, ꝙ laniauerit pannos, non tamen carnem, ꝙ non incidit in pęnam ſtatuti. pro hoc. ſup. quod quiſque iur. l. 1. §. hæc autem verba, per Iac. de Are. Item eſt ar. ad q. Epiſcopus facit conſt. ꝙ quicunque aperiret literam alterius, ſit excommunicatus. modo quidam abſtraxit illã chartam, quæ claudit literam, non tamen aperuit. quæritur an ſit excommunicatus? & certum eſt, quod non ſecundum Bar. hic.

§. Si autem. Non totum. Qui in parte deliquit, in totum eſt reus. h. d. & eſt arg. ꝙ quiſquis eſt infeudatus ſimul de duobus caſtris, & vnum alienat ſine conſenſu domini, ꝙ vtrunq; cadit in cõmiſſum. Item ſi pars inſtrumenti ſit falſa ꝙ totum ſit falſum. Idem etiam in teſte. Cy. quod dic, vel ſi ex falſis, de trans. Item eſt ar. ꝙ dicitur percuntaſſe teſtes, qui vidit aliquid de dictis, licet non viderit totum, quod no.

§. Si alius. ibi, ſi alius. Quid ſi vnus ſolus omnia iſta fecit? dicit Ia. de Are. ꝙ puniet perinde, ac ſi ſinguli feciſſent, & ſic pluribus pœnis ſm Iaco. de Are. Bar. autem no. in iſto §. ꝙ quando ſta. punit plura, ꝙ intelligitur punire quodlibet per ſe: quod eſt verum, niſi ſint talia, ꝙ vnum veniat ad qualificandum alterum, quia tunc requiritur concurſus ipſorum, vt no. in l. vnde, de iti actuque pri. in gl. ord. In tex. ibi, ne hæres. iſta litera ponit veram rationem horum teſtium. Et no. quod propter proprium commodum quis de facili occultat delictum.

§. Eleganter. Hæreditas non adita propter impedimentum ſenatuſcon. tranſmittitur ad hæredem. h. d. No. ꝙ quando lex extrinſecus parat impedimentum aditioni, non impeditur interim tranſmiſſio.

§. Si conditioni. Hæres qui non implenit conditionem intra diem implendi, poteſt implere poſtea, ſi hoc proceſſit ex hæredis ignorantia, & in ignorantiam proceſſit, quia non potuit aperire teſtamentum propter prohibitionem legalem. h. d. In tex. ſi iccirco. ergo a contrario ſenſu, ſi non ignorauerint, icciico, quia metu ſenatuſcon. aperire non potuerunt, ſed quia aperire neglexerunt, curret tẽpus teſtamenti, etiam ignorãti: quod eſt no. & eſt arg. quod executoribus currant tempora a die mortis, non a die ſcientiæ, niſi
a ignorantia eſſet probabilis,a & neceſſaria. h. d.

ADDITIO.

a Probabilis. Vide late Lud. Rom. in conſi. 228.

§. Sed ſi aliud. Vbi concurrunt duæ cauſæ. vna ad impediendum, altera ad oppoſitum, inſpicitur cauſa impediens. h. d. cum l. ſeq. vel ſic, vtile euacuatur per inutile, non econuerſo.

LEX IV.

1 *Cauſæ duæ quando concurrunt, quarum vna prodeſt, altera nocet, magis cõſideratur quæ nocet.*

Qui poſthumos. In tex. ibi, obierat. ſubaudi antequam adiret. Din. In tex. interue-

niſſet.i.nō tranſmittit. nec poſſunt de hoc torqueri hæredes mu lieres, quia nnn procedit hic tanquam quid iniquum ex diſpoſit.legali, ſed tanquam ex regula generali, quia inferior debet expectare ſuperiorem.i.ſubſtitutus debet expectare inſtitutum, 1 vt l.quamdiu.ſupra de acquir.hær.†No. quod quando duæ cauſæ concurrunt, quarum vna prodeſt,altera nocet,magis conſideratur quæ nocet.circa quod dicit Dyn.quod aut concurrunt circa ſeparabilia: & tunc inſpicitur quæ prodeſt.aut circa inſeparabilia,& tunc inſpicitur quæ nocet,vt hic. Ita dicit in cap.poſſeſſor,de regu.iur.lib.6.Cyn. Bar.dicit,quod inſpicitur cauſa potentior,vt no.inf.de vſucap.pro do.ſi vir vxor.vterque bene dicit,& facit ſupra de hær.inſti.l.ſi non lex,in prin.vbi ſufficit aliquid obſtare,vt in totum impediatur effectus.hoc facit ad q.dicit vnum ſtatutum, quod in cauſis pupillorum procedatur ſummarie.aliud ſtatutum,quod in cauſis pupillorum procedatur ordinarie, & mittatur decimum.modo vnus eſt forenſis,& pupillus.modo quæritur an inſpiciatur id, quod prodeſt,quia pupil.an id,quod nocet,quia forenſis hic eſt arg. quod inſpiciatur id,quod nocet. & inducatis adhuc ſubtilius, quia per ſtatutum,quod fauet pupillo,receditur a iure communi,& vbi receditur a iure communi,potius inſpicitur cauſa quæ nocet,& hoc propriè dicitur hic, quia quod hæreditas non adita tranſmittatur, receditur a iure communi,vt in §.in nouiſſima.

L E X V.

Neceſſarios. Optime probat hæc lex, quod ſui non dicantur heredes antequam immiſceãt etiam in poteſtate conſtituti: quod poteſt intelligi quo ad pœna huius edicti.Cyn. idem ergo quo ad quamlibet conſtitutionem pœnalem;quod no.

1 *Hæreditas per indignum adita confiſcatur,ſed non adita non confiſcatur.*

2 §.Non alias. †Hæreditas per indignum adita confiſcatur,ſed non adita non confiſcatur. h. d. & deciditur quæſtio, quæ no.inf.eodem In cognitione. No.hic, quod debet probari quoddam affirmatiuum, quod defunctus ſit interfectus, & quoddam negatiuum, quod nō fuerit habita quæſtio de familia,nec ſumptum ſupplicium de homicidio. Et a ſic no.in criminali negatiuam a probandam. hoc tenet expreſſe Innocen.& Hoſtienſ.in capi.ſuper his, de accuſa quorum dicta declarat Bar in l.in illa ſtipulatione, ſi cal.& l.hoc iure,de verb. oblig.& Cyn.in l.a.de iure emphyteu.

A D D I T I O.

a *Negatiuam. Cui autem incumbat onus probandi negatiuam,vide Fulg. in conſi.140.*

§.Vbi quis. Inſidijs.i.clandeſtinis Dy.& no.medicum puniri lege Cor.de ſic. ſi malum medicamen ſcienter adhibet,& infirmus exinde decedit,& vide l.medicus,de var.& extraor.cog.& l.illicitas.§.ſicuti,de offi.præ.

L E X VI.

1 *Propter incertum eſt torquendus ille,qui torquetur,non propter certum, et liquidum.*

1 Et ſi certus. †Propter incertum eſt torquēdus ille,qui torquetur,non pp certum & liquidum.& ideo hic probatur hic, quod dicit C y C.quorum app.non re.l. obſeruare,vbi dicit, quod crimine probato non eſt locus torturæ,licet,dicat ipſe,duti aſſeſſores torqueant,vt elicita confeſſio coniuncta cum teſtibus impediant beneficium app.ſecundum Cy & item no. quod iſta l. docet quandam malitiam aſſeſſorū, vt cum torqueant aliquem de caſu non permiſſo,fingat ſe de alio permiſſo torquere,de quo interrogent eū.tamen iſtud non poteſt fieri,niſi præcedant indicia; & loquor in tortura.nam in captura non ſunt neceſſaria indicia.& vide hic l.pen.ſup.de condi.ob.cau.In gl.torquetur.ibi,diuus. & ſup de exhib.l.final.& ad l.Aquil.inde Neratius. §.ſed ſi ſeruus,& C. de male.& Math l. fi.& C ad l.Iul.maie.quiſquis,& l 1.de ſal. mo.& dicit, quod in quolibet crimine debet interrogari, non vt credatur habita ſuſpitione, ſed erit præſumptio. pro hoc ſ.eodem l.1.§.impubes, & l.etiam matris de teſti.& procedetur contra eos,quia cum accuſatur principalis,videtur etiam de alijs delata accuſatio ſecundum Iac de Are.quod eſt no.credunt igitur quantum ad inquirendum ſed non quantum ad puniendum, vt inſt. de pœnis,qui vltimo ſecundum Old.& vide quod no.C de accu.l. ſi per Cyn. item no.quod faciens dicitur principalis,& mandãs non dicitur principalis,vt hic in gl.& iſtud eſt verum in principalitate reſpe a ctu facti.ſed reſpectu pœnæ,vterque eſt principalis,a & ideo extincta pœna vnius remanet pęna alterius,vt probatur in l.ſi quis id l.quod §.fi.de tut.om.iud.

A D D I T I O.

a *Principalis. Adde d auth. Capo.in conſi.36.*

§.Si vnus. Ille qui non apparet, præſumitur interfectus, & de nece eius debet inquiri.hoc dicit. & facit in arg.pro illis, qui non inueniuntur poſt conflictum,vt præſumantur inter empti in libello.

1 *Inſultatus animo occidendi, poteſt in ipſo inſultu occidere inſultantem impune. vnde ſolo inſultu probato euadit pœnam homicidii.*

§.Si appetitus. In tex. ibi, nihil arg.quod ſtatuta quæ diſponunt de homicidio, requirant homicidium perfectum,non attentatum.vnde l.is,qui cum telo,non habet locum in pœnis ſtatuti;& ita ſeruatur ſecundum omnes,& eſt dictum Spec.& Cyn.d.l.is qui cum telo.In tex.ibi, 1 animaduertere. No.quod † inſultatus animo occidendi poteſt in ipſo inſultu occidere inſultantem. vnde ſolo inſultu probato a euadit a pœna homicidij. quod tene menti, a nec enim eſt ſpeciale in ſeruis,vt ſtatim dicam. In gl.occidendo: quod intelligo in cadent aggreſſura, cum extraneum licitum eſſet interficere, vt C.vnde vi.l.1.alias non,arg.J.ad l.Cor.de ſic.circuncidere.§.1. niſi tale eſſet delictum ,ea quo licitum eſſet extraneum interficere, vt in legibus hic allegatis. And. de Piſ. Et idem dicit hic Cy.& reddit rationem, quia cum occidere ſit meriſſimi Imperij,merito non competit domino priuato.quinimò nec competit minoribus magiſtratibus, vt l.magiſtratibus. de iuriſdi.omn. iud.ſecundum Cy.& vide l.pen.ſup.de cond.ob cauſa.quod no. inf.de fur.interdum.§.qui furem.

A D D I T I O.

a *Menti. Adde Paul.de Caſt.in conſ.341.1.lib.*

L E X VIII.

1 *Stante ſtatuto, quod bona malefactoris debeãt deuaſtari,ſi malefactor vendat,nihilominus res deuaſtari poſſunt.*

Senatus. Alienatio non impedit vindictam fiſci. h.d. No. 1 arg †quod quando ex ſtatuto debent bona malefactoris deuaſtari, quod ſi vendat malefactor, nihilominus res deuaſtari poſſunt.pro hoc ſup.de contrah.emptio.rem alienam, & de ædi.edict.non autem §.excipitur. Item eſt arg.quod venditor iſto caſu tenetur emptori ad precium. pro hoc ſup.loca.& l. ſi fundus,quem Iac.de Are.Item eſt arg.quod ſi emptores reſtituerunt bona ex Titijs eo,quod fuerunt ex Titiorum,quod vēditores tenentur emptoribus reſtituere precium.Item no.quod de mente legis eſt non facere alicui iniuriam. pro hoc. C.vnde vi.l.meminerint.Cy.& ſup.de vul.ſub.ex facto.

§.Si filius. No. Caſtrenſe peculium confiſcari propter delictum hæredis filij.non ob.de bo.præſcri.ſi filius.C.quia ibi delinquit filius, hic hæres eius, ad quem bona fecerunt tranſitum. & eſt ratio, quia mutata perſona mutatur ius rei,vt ſup.de acq.hær.l.Paulus.§.1.

L E X IX.

Cum fiſco. Vbi confiſcatur vniuerſitas, omnia onera tranſeunt in fiſcum.h.d. Concord. C.ad l. Iul.de vi,ſi tutoris.

L E X X.

Si exhæredatus. Quando non apparet de delicto inſpecto tempore præſenti,debet expectari futurus euentus. no.item quod interdum fingitur ſuper iure iam mortui.arg.contra ad l.Aquil.huic ſcri. & inf.de bon. quæ lib. Libertinus,pen.§.No.quod in delictis, in quibus nō poteſt dari præſens iudicium, ſpectatur futurum. argu.contra ad l. Aquil.l.hoc apertius.ſed dic quod ibi quantum ad agendum nō expectamus,ſed quantum ad exequendum ſic.

L E X XII.

Si ſeruus No.per indirectum ius tertij abſorberi,quia libertas æquiparatur mortu ſecundum Iacob.de Are.Andr.de Piſis,& omnes.

L E X XIII.

1 *Principalis licet ſit punitus de facto, Syndicus,qui non denunciauit,& fuit in mora,debet puniri de negligentia.*

2 *Hæredi extraneo plus fauetur in materia vindictæ , quam coniuncto, quia coniunctio augeat delictum.*

In cognitione. Ad hoc vt bona hæredi extraneo,qui adiuit hæreditatem,quæ ſe confiſcētur, & auferantur,oportet,quod inf.quinquennium præcedat accuſatio,& condemnatio homicidarum.ſuo autem hæredi auferūtur bona,non inſpecto tempore quinquennij. & eſt ratio differentiæ; quia ſuus magis delinquit non vindicando quam extraneus. Nam ſuo incumbit vindicta iure naturæ,& legis,ſed extraneo iure legis tantum ex conſti. ſena. Et no.in hac l.hanc regulam, quandocunque ſunt bona alicui auferenda propter negligentiam omiſſæ vindictæ, non poteſt cōtra eum agi,niſi illa vindicta præcedente cōtra delinquentes, & iſte debet ordo agendi; & 1 hoc tenet hic gl.& omnes doct.† Item iſta l.facit ad quæſtionē, quod licet ipſe principalis ſit punitus de facto. ſyndicus qui non denunciauit, & fuit in mora, debet puniri de negligentia per hanc l.no.& facit inſ.ad Tertul.l.s.§.ſed ſi forte.In tex.teſtamēti.ſupple & hæreditatis aditæ,vt ſup.eo.neceſſarius. §.non alias, licet hic innuat contrarium ſecundum Dy. & Bar. In tex.quod tamen.quantum ad effectum confiſcãdorum bonorum.& Dy. nam quantum ad effectum accuſandi homicidas durat 30. annis, vt C.de fal.querelam.In tex ibi, quod. l.ſenatuſcon.quo ad limita.quinquennij. In tex.ibi. accuſare.i.deferre eos tanquam indignos,vt J.eo.Gaius,quia vindictam domus ſuæ nō erubuerunt poſtponere,vt J.de adul.miles.§.2.& ideo ſunt magis indi

gni

a gni quam extranei.† No. hic plus faueri extraneo hæredi quam coniuncto, quia cōiunctio auget delictum. In gl. dicit hoc. iſtud prin. declarat princ. legis, quod loquitur de apertura. In ea. gl. §. ſi. imò cum ſit actio popularis, vt ibi patet, vē anno tolli, vt in l. de pop. ac l. vlt. Dy. Verum dicit, quia eſt popularis, & ci. & ideo tollitur anno. ſecus ſi eſſet popularis, & criminalis, quia tunc durat 20. annis, vt C. de fal. querelam. In ea. gl. inf. eo. l. ſi. ſalſum eſt, vt no. in d. l. ſi ea. & ſup. eo. l. 2. §. ob cauſam, & ad Treb. Marcellus, in ſi. Dy. In ea. gl. videntur accuſari. no. quod accuſato aliquo quodammodo videtur accuſari omnis alius, qui inde poteſt ꝑiudicium pati. quod tene menti. In ea. gl. conuentus. ſ. corā præſide. In ea. gl. deferuntur. ſ. coram procur. Cæſaris. In ea. gl. 5. annis. tempus ergo eſt limitatum, quo ad hoc, vt ex ipſa accuſatione homicidarum deueniatur contra hæredem, quo ad confirmationem bonorum non autem eſt limitatum quo ad libertatem homicidarum ſecundum Dy. in ea. gl. vel dic prima verior. In ea. gl. poſtea. i. poſtquam homicidæ ſunt inf. quinquennium condemnati, vel etiam poſt quinquennium in ſuo hærede, ſeu quolibet, ſi ipſe occidiſſet, tenetur de homicidio. Extra no. propter delicta perdi legitimam nam & verum debitum perditur, vt inf. eo. l. propter §. nepti, & facit inf. eo. l. ſi ſequens. §. ſi.

L E X XIIII.

1 *Delictum ex pluribus concurrentibus augetur, & multis indicijs reſultat plena probatio, etiam ad condemnationem capitalem, etiam contra impuberem.*

2 *Teſtis dictum demum valet, quando dicit aliquid factum, ſi eo tempore fiebat quo rei intellectum teſtis capere poterat.*

1 Excipiuntur. † Ex † plurib. concurrentib. augetur delictum, & ex multis indicijs reſultat plena probatio etiam ad condemnationem capitalem etiam contra impuberem. h. d. In tex. prodiderat. i. manifeſtauerat. & eſt arg. contra vxorem, quæ ſilet de morte mariti, quod præſumatur conſcientia, & culpabilis de eius morte. In tex. fuiſſent. vere, vel præſumptiue. Dy. & audi, quod dicit, præſumptiue. In gl. ibi, alia cauſa. cōiuncto iſto tex. cum princ. ibi, nec multum a puberi ætate aberat, ſatis videtur colligi, quod in maleficijs atrociter puniendis ille dicatur proximus pubertati, qui parum diſtat a pubertate. non autem diuidatur per medium tempus, vt diuidunt gl. & iſtud parum diſtare dicitur per 6. menſes, vt l. 2. in fin. de exhi. & Gul. de Cun. videtur tenere hoc contra communem

2 opinionem gloſ. Extra no. dum dicit hic, rei intellectum capere poſſe, argu. quod dictum teſtis valet demum, quando dicit aliquid factum, ſi eo tempore fiebat, quo rei intellectum teſtis capere poterat. Iac. de Aret.

L E X XV.

Si ſequens. Vnius diligentia alterius negligentiam nō excuſat. Item non ſufficit per quemlibet fieri ad euadendam pęnam. h. d. In tex. admittantur. No. hic, quod propter delictum perditur legitima portio patroni. non ob. arg. contra iam ſignata in gl. quia hic omiſit facere, quod erat inductum principaliter in publicam vtilitatem. in l. contra. omiſit facere contra priuatam vtilitatem principaliter. And. de Piſis.

L E X XVII.

Prius. No. quod hic eſt glo. ord. quod in criminali teſtis eſt interrogandus de menſe ſine dubio, ſed etiam de die, poteſt interrogari, ſi iudici videtur. Item eſt hic gl. ord. quod interdum poteſt aliquis torqueri de præcedentibus indicijs, ſed non eſt gl. in hoc vera ſecundum Dy.

L E X XIX.

Cum dominus. No. quatuor modis præſtari alicui auxilium, ſcilicet armis, manu, voce, & obiectu corporis.

L E X XXI.

Propter. Neptis. actio confuſa per aditionem hæreditatis non reſuſcitatur, ſi hæreditas extinctiur propter dolum: ſecus, ſi propter culpam. h. d. & no. No. quod quando pęna eſt pęna reſpectu bonorum, & ſic pecuniaria, non requiritur dolus de neceſſitate, ſed ſufficit culpa, quod eſt no. Bar. ponit in l. ſi quis te. li. eſſe iuſ. ſu.

§. Pręſidis. Sufficit accuſare. & non tenetur quis appellare. No. arg. ꝙ ſufficit ſyndico denunciare, & licet denunciatus, abſoluatur iniuſte, non tenetur ſyndicus appellare. tex. eſt hic no. In tex. non defunctorie, ſed fideliter.

L E X XXII.

1 *Mors delinquentis non impedit cauſam bonorum poſt mortem agitari.*

2 *Quæſtio bonorum poſt decennium mouetur, & ingratus hæres longo tempore non præſcribit. Pœna confiſcandorum bonorum tranſit ad hæredem criminoſi.*

1 Gaius Seius. † Mors delinquentis non impedit cauſam bonorum poſt mortē agitari. h. d. In tex. nunciaret. ſ. in fiſco. In tex. crimen. ſ. negligentiæ Titiæ. In tex. ibi. ſ. ingratæ. ingratus eſt hæres, qui non vindicat necem defuncti. No. hic quod teſtator conquerebatur ſe occidi, non autem dicebat ſe occiſum eſſe, quia hæc verba ſignificant poſt mortem. viuens aūt morit. mortuus non morit. & hoc facit ad

2 no. in l. ſi quis Stichum. ſ. de conſeſſ. vbi omnino vide. † Secundo no. ꝙ poſt decennium mouetur quæſtio bonorum, & quod ingratus hæres longo tpe non præſcribit. non ob. l. in cognitione. i. reſponſo. ſup. eod. quia ibi loquitur in hærede extraneo, qui ſi ipſe occidiſſet, non teneretur lege Parricidij, ſed hic loquimur in ſorore. vnde non ſumus in l. in cognitione. ſ. ipſo caſu: ſed in vltimo. & ſic concorda. & hanc ſolutionem approbat Dy. poteſt & aliter ſolui, vt in gl. ſed eſt cum diuinatione. Tertio no. ꝙ pęna confiſcandorum bonorum trāſit ad hæredem criminoſi. nec ob. C. ex deli. defun. l. 1. quia dicit Bar. ꝙ ibi in criminali, hic in ciuili. Tu dic, ꝙ etiam in ciuilibus pœnæ non tranſeunt ad hæredes, niſi ratione pęnæ ſit acquiſitum fiſco ius reale. & ita eſt hic. nā fiſco datur vtilis petitio hæreditatis. vnde apparet, ꝙ eſt ſibi ius quæſitum in re, vt l. 1. C. de pet. hær. & facit ſup. de pet. hære. l. item veniunt. §. cum antequam. adde etiam, quod no. ſ. de accuſ. ex iudiciorum & ſup. quod quiſque iur. l. 3. §. antepen.

L E X XXIII.

Si antequam. Hæres eſt cogendus hæredi. adire. & reſtituere fideicommiſſario etiam ante vindicatam mortem defuncti. hoc dicit. No. quod onus vindicandæ necis defuncti non incumbit fideicommiſſario vniuerſali, ſed directo hæredi. & facit infra eodem. l. pen. Item no. quod reſtitutio fideicommiſſi non patitur moram propter inultam necem defuncti.

L E X XXIIII.

Si quis quaſi. Iuſſus magiſtratus excuſat. hoc dicit. cōcord. regula iuris, quod quis mandato facit iudicis, de reg. iuris. lib. 6.

L E X XXV.

1 *Stante ſtatuto, quod quicunque ceperit bannitum, habeat decem, ſi quis cepit plures bannitos, debet habere pro quolibet decem.*

2 *Probatio ſolius fugæ non ſufficit ad damnandum aliquem.*

3 *Præmium debetur de bonis offenſi ei, qui vindicat necem, & ſi non ſufficiunt bona offenſi, debetur de publico.*

1 Lege Cornelia. No. quod quis inuitatur ad accuſandum propter præmium. † Itē no. quod ſi ſtatutum dicit, quicunque ceperit bānitum, habeat x. ꝙ ſi quis capit plures bannitos, debet habere pro quolibet x. vt hic in verbo, in ſingulos. Item no. ꝙ licet ſerui aufugerint, nihilominus tamen ſunt conuincendi de crimine, vt hic in verbo

2 conuicerit, & 3 § propterea in verbo cōuicerit. Ex quo no. † quod

a probatio ſolius fugæ a non ſufficit ad damnandum aliquem. pro hoc C. de his qui latro. l. ſi & C. de epiſco. & cleric. raptores. Iac. de Are. circa princip. illius libi poſt legitimas & iuri cognitas, &c. Contra hoc tamen no. in auth. de exhib. re. §. ſi vero etiam. ſed illud intellige quo ad præſumptionem a. illa gl. male diceret, quia licet fuga præſumptionem faciat, non tamen facit veram probationem, vt d. l. raptores. Oldr. & l. diuus. de cuſt. reorum, per Dyn. & melius C. de reb. credi. l. in bonæ fidei, in 6. quæſt. per Cyn. & melius. C. de rap. virg. l. 1. per Cyn. vbi dicit, ꝙ aut fuga cadit in crimen per ſe, & tunc probata fuga eſt probatum crimen, vt inf. de re. mi. deſertorem, & ſup. eo. l. 1. § cum dominus. aut inducitur ad probationem alterius criminis. & tunc refert, aut eſt talis caſus, in quo iudicatur ex ſuſpitione, & ſufficit probatio fugæ, vt ſupr. de inoc. tut. impuberibus aut eſt talis caſus, in quo requiritur vera probatio facti, tunc ſufficit probatio fugæ, vt hic, & l. raptores, & l. diuus. & idem dic t hic Barto.

3 Item † nota quod præmium debetur de bonis offenſi ei, qui vindicat necem: & ſi non ſufficiunt bona offenſi, debetur de publico, quod eſt no. nam & alibi Reſpublica redemit malefactorem, vt puniret eum, vt infra de cap. mulier. & no. ſupra de iuſti. & iure. l. per Gulielm. Item no. in verſicu. quod præmium. quod accuſanti regulariter non debetur præmium, niſi in caſu ſcripto in iure. Item ex gloſ. no. quod maius delictum eſt in faciendo, quam in omittendo. Item no. quod vindicanti maius delictum maius datur præmium. Item no. in verſi. ex vinculis. quod ille qui inculpatur de homicidio, debet teneri in carcere, & non dimitti fideiuſſoribus. & gloſſ. no. dicit quod † qui fugit, perdit beneficium dandorum fideiuſſorum, & debet in carcere detineri, donec diſputatur de crimine: ſecus in eo, qui non fugiſſet ſecundum glo. quæ in eo quod dicit de fuga, eſt no. ſed in eo ꝙ dicit quod ille qui accuſatur de homicidio, ſi non aufugit, dimittatur fideiuſſoribus non eſt vera, per ea quæ no. in l. 2. de cur. re. nam in delictis atrociſſimis, ſicut eſt homicidium, debet reus

b perſonaliter detineri. & iſta eſt veritas. b

A D D I T I O N E S.

a Fugæ. Vide Felyn. plane in cap. tuilius, de pręſump. & d. Bar. Cep. in conſi. 31.

b Veritas. Vide Pau. de Caſt. conſi. 346. 3. col.

§. Ex hoc edicto. Dic vt dixi ſupr. eod. l. ſi quis in graui. § ſi alius.

§. Palam. In popularibus actionibus dimidia pars pęnæ applicatur actori, dimidia fiſco. dic idem Bart. Bald. ſuper 3. Inſor.

q̄ iſtud eſt verum in caſib. expreſſis in iure. Nam r̄c tota pœna dēt applicari actori in actione populari, ſed in accuſatione pupillari dēt applicari fiſco, vt l. agraria, de ter. mo. & de ver. ſig. l. ſi cui. §. q̄ ſi expo. & de in. om. iud. l. ſi quis id, quod, ſecundum Bar.

LEX XXVI.

Fideicommiſ. Fideicommiſſarius vniuerſalis pōt accuſare hæredem de iniuſta morte defuncti, etiam poſtquam ab eo recepit reſtitutionem fideicōmiſſi. h. d. In tex. ibi, obſtaret. No. quod vbi nulla obſtat exceptio, ibi non eſt dubium quod procedit petitio. ita dicit Sequo. hic. & no. q̄ qui debitum accepit ab hæredibus, non propterea prohibetur eum accuſare de iniuſta morte defuncti.

LEX XXVII.

Si de pluribus. Qui non eſt in culpa, non debet puniri. hoc dicit.

Si quis aliquem teſtari prohibuerit. *Rub.*

In gl. Rubricæ quæ incipit, aliam cauſam. no. eam licet paruam. & hanc gl. perfice ex no. J. eo. l. fi. per Bartolum.

LEX PRIMA.

Qvi dum capatat. No q̄ ſi legitimus impedit teſtm̄ fieri, vel extraneus inſtitutus impedit teſtm̄ mutari, reputatur indignus, & hæreditas confiſcatur, quatenus ſucceſſio concernit ipſum delinquentem.

1 *Seruus ex delicto domini reputatur indignus: idem in filio.*

2 *Quoties ex delicto alicuius, vel dolo, mihi aliquid quæritur, immediate mihi non debet prodeſſe.*

1 §. Si dominus. †Ex delicto domini ſeruus reputatur indignus: idem in filio. h. d. In tex. e- ius. ſ. prohibentis teſtamentum mutari, in quo liberi erant inſti-
2 tuti. Dyn. In tex. in poteſtate. ſ. tempore aditionis. †No. quod hic colligitur, q̄ quotiens dolo alicuius mihi aliquid quæritur immediate mihi non debet hoc prodeſſe. & hoc tenet hic gl. & ſ. in rubrica. & tenet hoc Dy. J. de vi & vi arm. l. j. § ſi quis tamen & §. ſi filius, & de excep. doli. l. ſi procurator. nec obſt. ſup. quod me. cauſa l. metum. §. ſed licet, quia ibi metus non eſt proxima cauſa, ſed beneficium ſeu fauor adhibitus. vnde gl. huius rubricæ verior eſt q̄ iam illa quæ eſt C. eo. l. 1. ſecundum Dy. & alios. Cy. & facit ſup. de eo per quem fact. er. l. fin. & quod no. ſupr. de cond. ob turp. cauſam. ſi ob turpem, & rerum amo. C. ſi mulier. in quolibet iſtorum locorum no. quod immediata cauſa potius eſt inſpicienda, quam cauſa remota.

§. Sed ſi legatum. Reputat̄ dignus pp alium, qui eſt indignus pp ſe. h. d. Et ex iſto tex. ſumitur quidam cautelam talem, q̄ qui non eſt capax poſſit capere, dum tamen al. j teneatur reſtituere ſecundum Andr. de Piſis. & vide quod no. in l. 1. C. de ſecundis nup.

LEX II.

Si quis dolo. In tex. ibi, ſi fidei. ius delinquentis eſt illud, quod venit in confiſcationem ſine præiudicio iuris tertij. h. d.

LEX III.

Virum qui. No. q̄ inducere teſtatorē blandis ſermonib. & adulatorijs ad teſtandum, vel non mutandum teſtamentum non eſt dolus, nec delictum. & vbi ceſſat delictum, ceſſat pœna. h. d. No. quod in teſtamento quandoque interuenit violentia, quandoque dolus, quandoque quędam perſuaſio. Bar. & vide l. 1. de ex. de.

De iure codicillorum. *Rubrica.*

1 *Teſtes in teſtamentis requiruntur ad ſolemnitatem, non ad probationē, ſed in codicillis requiruntur ad probationem, non ad ſolemnitatem.*

1 In gl. †Rub. no hāc gl. q̄ in teſtis requirunt̄ teſtes ad ſolēnitatē, non ad probōnē, ſed in codicillis requirunt̄ ad probōnē, non ſolēnizandū. ex quo apparet q̄ in codicillis nō deficit ius, licet nō ſit legitimus numerus teſtiū, & q̄uis nō poterit probari. In teſtō vero non ſolēni deficit ius, & probatio. ſ. deficit nālis, & ciuilis obligatio: de quo dic, vt in l. cum quis. C. de iu. & fac. igno.

1 *Teſtamentum non trahitur ad codicillos, niſi teſtator voluerit valere iure codicillorum.*

1 Sa epiſsime. †Teſtamentum non trahitur ad codicillos, niſi teſtator voluerit valere iure codicillorum. h. d. Vel ſic diſſenſus in ſpecie vltimæ voluntatis facit eam nō valere, vt valere poteſt. hoc dicit. In tex. potuerit. ſi teſtator voluerit codicillari. Not. q̄ ſi teſtator vult teſtari, & non codicillari, quod ſi non valet iure teſtamenti, non valet iure codicillorum. ſi autem vult teſtari, & codicillari in defectum teſtamenti, tunc ſi non valet iure teſtamenti, valet iure codicillorum. concor. J. eo. illud §. tractari & l. conficiuntur, & J. de lega. 1 l. Lucius. §. filiam. quid in dubio? dicunt doct. quod recurrendum eſt ad coniecturas. nam aut ſunt verba mere directa, & tunc interpretatur voluiſſe teſtari: aut mere fideicommiſſaria: & tunc interpretatur voluiſſe codicillari. aut ſunt verba ad vtrumque trahibilia ſeu communia, & hoc caſu ſi tempore quo teſtator ordinabat iſtam diſpoſitionem, nō poterat valere iure teſtamenti, valet iure codicillorum. ſi autem potuit a principio valere iure directo, non obliquatur, argu. no. ſup. de vul. ſub. verbis ci. & fam. ercil. l. quo, & in d. §. tractari, per Iac. de Are. & hic per Cy. & C. de te. l. non codicillari, per glo. & Cy. Extra, hic Bar. examinat hanc materiam clauſulæ codicillorum, & dicit, quod illa clauſula ſi non valet, &c. videtur grauare quoſlibet venientes ab inte. & eſt caſus in d. §. filiam, & C. de fidei. eam quam. & hic etiam ponit Bar. vtrum illa clauſula aliquid operatur, quando teſtamentum non valet ex præteritione
a poſthumi, a & de iſta quæſtione eſt caſus. inf. de fideicomm. l. 1. l. generaliter. §. ex teſtamento. & facit inf. eo. l. ſi quis cum nullam. §. ſed ſi poſt. & dicit ipſe, quod nihil operatur, ſi præteritio fuit facta ab ignorante, vt inf. eo. qui graui vtero. ſed in l. illa fuit grauata certa perſona nominatim, ſed vbi vniuerſaliter grauantur omnes venientes ab inteſtato, non loquitur illa l. allegat etiam Bar. l. ſi vnquam, de re. do. C. quia nō eſt veriſimile, quod magis diligat extraneum quam filium. ad idem facit ſup. de pactis, tale pactum. §. fi. ſed poteſt reſponderi ad l. ſi vnquam, quod ibi donatio fuit inofficioſa. Sed codicilli non poſſunt dici inofficioſi, cū filius omnino ſit habiturus legitimam, & facit C. de inoff. teſta. authē. vnde ſi parens. Quærit etiam Bar. vtrum iſta clauſula habeat locum, quando teſtamentum impugnatur vitio teſtatoris, quia naturalem erga liberos charitatem more infant hominis nō curauit filios exhæredando? & gl. tenet, quod nihil operetur in authē. ex cauſa, & Gul. tenet idem in l. vlt. de codic. C. de iure veteri, & eſt tex in l. Titia, de inoff. teſtam. Iſta quæſtio non procedit quo ad legata, quia quo ad ea valet teſtamentum, vt in authen. ex cauſa, & ſic non habet locum illa conditio, ſi non valet, &c. ſed bene procedit quæſtio quantum ad ipſam hæreditatem, vtrum exhæredatus teneatur eam reſtituere, vt ſup. de iniu. teſtamen. poſthumi. §. ſi Paganus. & quod non teneatur reſtituere, videtur probari per l. ex filio, de leg. 1 cum glo. ſua, & dic per Cyn. in auth. ex cauſa. & illud tenet hic Bar. quod illa clauſula operetur in hoc caſu. & ſic correcta l. Titia, quia hodie non dānatur iudicium exhæredant. tanquam dementis. tamē dubium eſt, quia ſumus in inſtitutione hæredis, in qua iudicium etiam hodie damnatur, & ideo opinio iſta non eſt expedita, nec eſt ſine dubio, & antiqui doct. communiter tenebant gl. auth. ex cauſa. deinde vide, quod dixi ſup. de tranſactio. controuerſia.

ADDITIO.

a Poſthumi. Vide quod fuit in apoſt. ad Bart. in authen. ex communi. C. de lib. præt.

LEX II.

Si el qui. Codicillorum In tex. ibi, ſingulorum. No. quod ius ſingulare appellatur illud, quod depēdet ex fictione. In tex. ibi, † in omnibus, & per omnia. No. iſta verba in omnibus, & per omnia, quæ quotidie ponuntur in ſtatutis. In tex. ibi, qui abſentis. i. non agentis.

LEX III.

Si quis cum nullum. Ille qui ſuccedit ab inteſtato, poteſt grauari, quia tacite a teſtatore videtur inſtitui. h. d. & adde, quod no. J. de col. bono. l. 1. §. vel maxime. per hoc apparet, quod vera eſt gloſ. quæ eſt infra de verb. oblig. in l. ſi ita quis. §. ea lege. No. quod illa verba, quiſquis mihi hęres erit, non facto teſtamento, referuntur ad venientes ab inteſt. ſed facto teſtamento non referuntur, niſi ad hæredes inſtitutos ſeu ſcriptos, vt ſup de vulg ſubſ. l. qui liberis. §. hæc verba, & no. ſup. ſi quis ob cauſam te. ſi in teſtamento, in princ. In gl. vltimo. iuxta hoc quærit Iac. de Are. pone, inſtitui vnum hæredem tantū, & dixi quiſquis mihi hæres erit, &c. nunquid hoc caſu ratione ſinus diſtribuunt, quod habet diſtribuere inter plures, comprehendantur venientes ab inteſtato? & dic qd̄ ſic, cum non poſſit referri ad inſtitutum ſolum. & ideo ex vi ſermonis complectitur quemcunque hæredem ſecundum Iac. de Are. & Cy. & arg. inf. ad Treb. Iulius Phebus.

§. Teſtamento. No. quod ad confirmationem codicillorum requiritur aditio ex teſtamento, ſi eſt factum teſtamentum. & h. d. ſi autem non eſt factū teſtamentum, non requiritur aditio, dicit gl. Tu dic, quod tunc requiritur aditio ab inte. vt not. ſup. de hæredi. inſtit. l. qui filio. §. ſeruus, & no. in l. 2. de fideicomm. liber.

LEX V.

Ante tabulas. Codicilli habent tacitam relationem ad teſtamentū, ſi fiant poſt teſtamētū, a ſecus.

13·6·H
19
L'opera dovrà essere conservata nella Sala a disposizione del Signor
Borghini
Data
Scontrino da conservare entro il volume.

...apin. ſed ſecus hodie. quia non eſt quæ

...E X VI.

...bſtantib. verbis derogatorijs poſterior ...lit priorem. h. d. In tex. ibi, intercepti. & ...e prioris voluntatis pœnituiſſe, & hoc ...ſu dic. quod in §. iſto, cum ſimil in co... ...præter diſpoſitionem iuris communis, ...eſiſtit: quia non eſt neceſſe quod teſta... ...ſignet, vel ſubſcribat. & ſic facilius p... ...on contrarium prior tollitur volũtas, ...erat ſecundum diſpoſitionem iuris cõ... ...nolebat legare niſi ſemel, amplius non ...am, ſi difficilius tollatur ſecundum la... ...ic, quod hæc fuerunt verba deroga... ...reſt derogari per teſtatorem, quia eſt ...raria fuerunt verba contraria volunta... ...atoris. tene primam ſolutionem Dyn. ...m ex verbo velit, apparet, quod hic e... rant verba derogatoria voluntatis, & ideo habent tolli per alia derogatoria. nam alias non tolluntur.

§ Si poſt. Fictio non fingit, vbi vnum extremum deficit. h. d. no.

L E X VII.

1 *Dictio quædam, quid importet.*
2 *Confirmatio requirit habilitatem extremi, a quo, alias non procedit confirmatio.*
3 *Tempus dicitur eſſe facti, & in facto conſiſtere.*

Quædam non. Regula eſt, quod codicilli referuntur ad teſtamentum, id eſt ad tempus teſtamenti, in quo fuerunt codicilli confirmati, quod eſt verum regulariter fallit ſi codicilli ratione cauſæ efficientis ſint nulli. Item. fallit, ſi in codicillis demonſtretur aliud tempus codicillorum, quia quo ad rem demonſtratam inſpicitur tempus demonſtrationis, & non teſtamenti. hoc dicit. & iſta l. eſt multum no. vtrum id, quod ab alio confirmatur, referatur ad tempus con
1 firmationis nec ne. † In tex. ibi, quædam. no. quod iſta dictio quædam, non no. regulam, ſed eſt no. exceptionis, vt hic, & de acquiren. rerum dom l. quædam, & hoc oſtendit Azo in quadam rubricella in ſuis brochardis de teſtatoribus, & vltimis volun. ſub rubrica diuus, in fin. In tex. ibi, ad confirmationem. i. ad tempus confirmationis, ſcilicet ad tempus teſtamenti, in quo fuerunt codicilli confirmati. Din. In tex. ibi, non valent, ſcilicet codicilli, ſi ibi decedat. ſecus ſi reuertatur ab hoſtibus, vt l. in bello. §. ſi codicilli. ꝭ. de capti. & ꝭ. l. proxi. § poſt. Iac. de Are. In text. deſierit habere. quia ubi deficit cauſa efficiens, ibi confirmatio nihil operatur, quod eſt no. & facit ſupr. de mili. teſt. l. ſi certarũ.
2 § fin. † Item not. quod confirmatio requirit habilitatem extremi a quo alias non procedit confirmatio. & facit quod not. infr. de leg. 1. l. talis ſcriptura. In tex. ſed facti, not argum. quod circa factum non debet fingi. ſic infr. de acquir. poſſeſ. l. 1. §. ſi uir uxo-
3 ri. † Item not. hic, ꝙ tempus dicitur eſſe facti, & in facto conſiſtere. In tex. mea eſt. uerbum eſt, eſt nota temporis præſentis, & facit infr. de l. l. l. e. ab Aurelio, §. teſtamento. & eſt argum. quod licet dictum teſtis trahatur retro ad tempus iuramenti. quo ad ſolemnitatem, non tamen quo ad facti demonſtrationem. Vnde ſi teſtis loquitur per uerbum Eſt, quod eſt præſentis temporis, nihil probat in præterito. Item eſt argumen. ad ſtatutum, quo cauetur, quod qui eſt in banno, ſecuritatem det, ut exeatur de banno, ut non extendatur ad eos, qui poſtea fuerint poſiti in
a banno a ſecundum Iacob. de Aret. Nota ergo, quod ea quæ cõtinent certi temporis demonſtrationem, retro non fingunt quo ad tempus.

A D D I T I O.

a Banno. Adde Ang. in conſ. 57.

L E X VIII.

1 *Succedentes ab inteſtato videntur ſuccedere tacito iudicio teſtatoris.*

Conficiuntur. † Not. in iſto prin. quod interdũ codicilli fiunt poſt teſtamentũ. & tũc confirmatio præcedit confirmabile. interdum fiunt ante teſtamentum. & tunc confirmabile præcedit confirmationẽ. Interdum fiunt diſiunctiue in teſtamento, ut ſi non ualet, &c. tunc codicilli non confirmantur ex teſtamento, ſed ab inte. Interdũ fiunt codicilli ſine ullo teſtamento præcedente, uel ſequente,
1 uel ſimul facto, & iſti codicilli ſunt mere ab inte. † Secundo not. quod ſuccedentes ab inte. uidentur ſuccedere tacito iudi-
a cio teſtatoris. a dicit gl. quod hæc eſt fictio, & non poteſt probari contrarium, ubi nullum factum eſt teſtamentũ, quod eſt not. dignum. ex quo collige, ꝙ licet teſtator uenientem ab inteſtato reputet indignum: tamen ubi nullum factum eſt teſtm̃, talis ſuccedit ab inteſtato, quia non admittitur probatio in cõtrariũ.

A D D I T I O.

a Teſtatoris. Adde do. Alex. de Imo. in conſ. 146. in ſecunda parte.

1 *Codicillari non poteſt, qui non poteſt teſtari.*
2 *Teſtis, ſeu teſtium numerus dicitur eſſe facti.*

1 §. Codicilli. † Ille qui non poteſt teſtari, non poteſt codicillari, quod verum eſt, ſi eſt in poten-
2 tia iuris. ſecus, ſi facti. h. d. † Et no. quod teſtis ſeu teſtium numerus dicitur eſſe facti, quod tene menti, & tractat hic Bar. de teſtamento ruſtici, & etiam de codicillis, vtrum requiratur obſeruãtia legum, & de intellect. legis fin. C. de teſtamen. & dicit ipſe, quod l. illa habet locum etiam omni conſuetudine circumſcripta, quia in aliquo ſunt ruſtici priuilegiati per l. illam, quod non videtur verum, quia ibi Imperator non ſine cauſa facit mentionem de conſuetudine. vnde videtur, quod requiratur conſuetudo alias in teſtamento ruſtici debet ſeruari ſolemnitas legum. nam in teſtando debent conſulere peritores. alij dicunt, qđ vbi eſt conſuetudo, non habet locum illa l. quia conſuetudo poteſt facere, quod valeat teſtamentum etiam coram duobus teſtibus, vt C. de teſt. ſi non ſpeciali. quod no.

1 *Confirmatio codicillorum includitur in confirmatione teſtamenti.*

1 §. Si poſt. † Teſtamentum. in confirmatione teſtament includitur confirmatio codicillorum. hoc dicit. Vel ſic, factum tempore inhabili, ratione ſuperuenientis cõfirmationis trahitur ad tempus habile. eſt hic caſus, in quo valet diſpoſitio de rebus alienis, licet aliquis diſponat de alieno: ſi tamen cõfirmationis tempore ſit ſuum, valet diſpoſitio. h. d. In tex. ibi, ita, id eſt poſt confirmationem codicillorum. Dyn. In tex. ibi, valet tuitione prætoria. In tex. ibi, nec ſimilis. vide, quod no. ꝭ de ſecun. tab. l. 1. §. exigit In tex. ibi, de alienis. de mente huius verſic. eſt ſumpta ratio auth. ingreſſi. C. de ſacroſanc. eccleſ. In tex. ibi, dicimus, poſtquam allegauit pro, & contra, nunc decidit quæſtionem. In tex. ibi, valent. no. quod l. poſthumus, de iniuſto teſtamento, habet locum etiam in codicillis, ſicut in teſtamento. & idem dico in l. filio præterito. Quæro in iſto §. quot teſtes requirantur in literis confirmationis? glo. C. eodem l. prima, dicit, quod quinque, & idem no. infra, de ſecund. tab. qui ex libe
a ris. § teſtamento. alibi vero no. † quod duo a ſufficiunt, vt no. ſupra de teſtamen. l. hæredes palam. § ſed & ſi no. So. & concordat ſic. Aut volo declarare voluntatem alias valentem. & tunc duo ſufficiunt. vt in glo. §. ſed & ſi totam. aut volo alias inutilem confirmare, & tunc requiruntur quinque teſtes, vt in gloſſ. contraria. Cyn. quod no.

A D D I T I O.

a Duo. Adde Io. de Ana. in conſ. 57.

5 *Fictio ordinata ad confirmandum, non trahitur ad impugnandum.*

§. Si miles. Licet quædam ſe habeant tempore confirmationis vt paria, ſi tempore compoſitionis habeant ſe, vt prius, & poſterius, conſideratur tempus compoſitionis, vt iudicetur, vt prius, & poſterius, & facit ad quæſtionẽ de ſtatutis, facta ſunt duo ſtatuta contraria diuerſis temporibus. deinde fuerunt confirmata eodem tempore iſta ſtatuta cũ aliis, dicit Guil. de Suza quod neutrum valet, quia repognant, vt l. vbi repugnantia. de regu. iur & ſic conſiderauit tempus confirmationis, non tempus compoſitionis. Din. tenuit contrariũ, quia conſideratur tempus compoſitionis, & ſic vltimum valet argumento huius §. de hoc per Cyn. in l. a C. de teſtamen. iure. In tex. ibi, certe. hic determinat quæſtionem, & no. tempus ma-
5 gis priuilegiatum conſiderari & hoc dicit. † fictio ordinata ad confirmandum, non trahitur ad impugnandum. hoc dicit iſte § no. & ſubtiliter inducendo.

§. Si ei. Seruo. Codicilli iunguntur cum teſtamento, & faciunt ceſſare regulam Catonianam. h. d.

§. Si quis certi. Non dicitur vltimum id, poſt quod eſt poſſibile aliud fieri viuo teſtatore. hoc dic. & no. Vel ſic, confirmatio coarctata in quibuſdam, cætera infirmare videtur. hoc dicit. Vel ſic. Viuo teſtatore nulla ſua voluntas dicitur voluntas.

L E X IX.

Ariſto. Dubitans de ſtatu non codicillatur, niſi ſit miles. hoc dicit notabiliter.

L E X X.

Quod per. Codicilli non poſſunt confirmare teſtamẽtum. vel ſic, acceſſorium non poteſt confirmare principale. vel ſic, confirmati ab altero ſignum eſt cuiuſdam dependentiæ. vel ſic, omne confirmans debet eſſe maioris auctoritatis quam id, quod confirmatur ab eo. Item non poteſt eſſe quid cauſa ſuæ cauſæ. hoc dicit tex. & gloſſa.

L E X XI.

Qui graui. Cauſa inteſtati ſciſſa ſcindũtur legata ab inteſtato relicta. hoc dicit. concor. infra eodẽ l. ſed cum, ea, & l. is qui.

L E X XIII.

Illud.

§. Tractari. In tex. ibi, dolo. & dubitatur, an iſte poſſit agere contra venientes ab inteſt. & petere

de vulg. ſubſtitutio. l. ex facto. §. Iulianus Longinus. † No. cui admittetur principale, admittitur acceſſorium. & adde quod no. ſup. fam. ercisc. conſequenter. §. 1.

L E X LXXXIII.

1 *Exiſtentia ſui hæredis operatur tranſmiſſionem hæreditatis.*
2 *Ventre præterito interim inſtitutus adire non poteſt.*
3 *Hæreditas non adita, & bonorum poſſeſſio non petita non tranſmittitur regulariter.*

Ventre. Hæreditas non adita non tranſmittitur ad ſuum hæredem, quando nō potuit adiri interim pp ius adeundi ſuſpenſum ex diſpoſitione legali. h. d. & etia facit l. iſta. Primo examinat, an poſſit hæreditas adiri, vel bonorum poſſeſſio peti miſcendo filium, & extraneum. Secũdo ſeparat filium in poteſtate ab emancipato. Et tertio ponit de iure tranſmittẽdi. In textu ibi, poteſt. ſ. per natiuitatem poſthumi. Dv. In tex hæreditas. ergo interim non poteſt adiri, nec bonorum poſſeſſ. ſecundum tab. peti. In textu ibi, teſtentis. idemque inſtitutus eſſet. Item idem eſſet, ſi pater deceſſit inteſtatus, vt l. illud, ſi pars hæredi. peta. In tex. ibi, intelligitur propter exiſtentiam ſui hæredis, quæ habet locum etiam in ſuo ignorante, vt C. de ſu & le. apud hoſtes, & ſup. de mil. teſt. ex militari. § ſi. cum l. ſeq. & ex hoc ſe-
1 quitur φ tranſmittat ſecundum Dyn. † Eſt ergo hic expreſſum φ exiſtentia ſui hæredis operatur tranſmiſſionem hæreditatis. In tex. ibi, quærere. ſ. interim. In tex. ibi, nihil. quaſi dicat eſſe iniquũ
2 & ideo tranſmittit ius quod habebat. † No. primo quod ventre præterito interim inſtitutus adire non poteſt propter duas regulas. prima, quia interim pendent vires teſtamenti: ſecunda, φ inſtituti expectant præteritos, & hoc in prima parte. Secũdo no. quod ſi venter non eſt præteritus, quia re vera nihil erat in ventro, ſed putabatur eſſe, quod aut eſt inſtitutus ſuus, aut emancipatus, aut omnino extraneus. ſi quidem eſt inſtitutus ſuus, tunc exiſtentia ſui hæredis facit eum hæredem ſola verita. inſpecta. & ideo ſi interim decedit, tranſmittit, vt in verſ. ſed ſi vacuo ſi vero eſt inſtitutus emancipatus, vt interim non poteſt adire, tamẽ decedens tranſmittit. & eſt ſpeciale, vt hæreditas non adita trãſmittatur, & ad hoc ſemper alleg. & concord. infra de contra tab. illud. §. ſi. cum l. ſeq. & ad Carbon. l. ſcriptus, & ad Sill. qui poſthumos. & vbicunque eſt impedimentum circa aditionem, qđ non procedit ex iſto teſtamento, ſed extrinſecus ex diſpoſitione legali, vbi ſit tranſmiſſio, ne quis lædatur auctorita. legis, vt no. glo. in d. l. illud, & Dyn. in d. l. ſcriptus, Iaco. de Bel. in ſua diſpu. plenius in auth. de Trien. & ſemiſſe. Tertio caſu ſi eſt inſtitutus omnino extraneus, & re vera venter erat vacuus. Idem eſt dicendum circa tranſmiſſionem. ſed ſi re vera venter erat plenus, & prorſus extraneus nihil tranſmittit interim, ſed emancipatus tranſmitteret contraria, & hoc intendit hæc l. conclude ex prædictis φ hæreditas non adita, & bonorum poſſ. non petita quan-
3 doque tranſmittitur, & ad hoc alleg. Quæro an hæreditas non adita, vel bonorum poſſ. non petita tranſmittatur? glo. dicit φ regula eſt φ non, quæ tñ regula fallit in caſibus in glo. notatis, & ſic gl. expedit ſe per regulam, & exceptionem a regula, & idẽ dicit plenius, & clarius, inf. de contra. l. illud §. fin. cum l. ſeq. In glo. certe ibi. C. de his, qui ante aper. tab. ibi eſt ſ. p duplicem fauorem. ſ. tranſmittentis, quia erat de liberis, & eius, in quem fit tranſmiſſio, qui ſ. erat de liberis. eſt. n. eis hæreditas quaſi debita, & ideo de facili tranſmittitur ad eos, argu. C. de impo. lu. deſ. l. 1. circa medium, & adde quod no. per gl in l. apud, quæ dicit idem in parentibus, & tene menti. geminus ergo fauor operatur in prædictis irregularem tranſmiſſionem. In ea. glo. ibi, cũ antiquioribus, ibi loquitur in iure deliberandi, quod eſt annale, non in perpetua tranſmiſſione. In ea. gloſ. apud hoſtes. illud eſt propter exiſtentiam ſui hæredis, per quam ſit acquiſitio ipſo iure, & licet ſit acquiſitio communicabilis, tamen tranſmittitur, facit quod no. C. de cura. fur. l. ſi. ad ſi. In ea. gl. ſi infanti. ſed ibi ſpeciale, cum decedit infans, vt pater adeat iure patrio, vt ibi patet. adde tamen hic, quod no. de bo. quæ lib. l. nõ ſolum, in prin. per glo. Rai. & Cyn. In ea. glo. cui. ſed regulariter contra. ratio huius regulæ eſt, quia ius adeundi non eſt in bonis noſtris, vt ↄ. ad legem Falc. pretia rerum, circa medium, & quia conſiſtit in voluntate, quæ non tranſmittitur, vt l. quam ē loca. nec committitur alteri, vt ↄ. eo. Paulus, & no. in ſimili. ē de arbit. ſicuti, & adde quod habes in l. Pantonius, in prin. inf. eod.

L E X LXXXIV.

SI metus cauſa. Aditio facta per metum abſtenſionem non impedit. h. d. Arbitrium ergo, quod non eſt liberum, ſed coactum, non obligat quem hæreditati, & adde quod no. ſup. eo. l. 6. §. Celſus.

L E X LXXXV.

1 *Hæres eius qui per abſentiam adire non potuit, reſtituitur in integrum ad adeundum.*
2 *Abſens debet procuratorem dimittere in actibus neceſſarijs, in voluntarijs vero actibus non tenetur dimittere procuratorem.*
3 *Procuratorem non tenetur quis dimittere in arduis, & præiudicialibus.*

Pantonius. Impeditus adire, vel bonorum poſſeſſionẽ petere propter iuſtam abſentiam, ſi decedit interim, ius petendi reſtitu. ad adeundum, & petendum bono-
1 rum poſſeſſionem eius hæredi relinquit. h. d. † Vel aliter, hæres eius qui per abſentiam adire non potuit, reſtituitur in integrum ad adeundum. h. d. In hoc dico aliter quam Bart. quia non dico quod reſtituatur ex perſona defuncti, in cuius perſona non fuit conſummata læſio, ſed reſtituitur ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta, &c. ſecundum gl. quæ eſt in l. 1. C. de reſt. mili. & etiam Bar. h. d. vel reſtituitur ex clauſula ſpeciali, qua reſtituuntur præſentes læſi ob abſentiam alterius, vt ſup. quib. ex ca. ma. l. 1. vnde dicit hic Cy. quod hæres habet beneficium hic ex ſua perſona, non ex perſona defuncti. No. quod iſte Pantonius hæres inſtitutus aberat ex cauſa probabili, & donec vixit, non fuit læſus, quia præſeruauit ſibi ius adeundi, ſed læſio fuit ſolum reſpectu tranſmiſſionis, quia mero iure non tranſmittit hæreditatem non aditam. Item nec tranſmittitur ius ratificandi bonorum poſſeſſionem petitam, & ideo eſt opus remedio reſt. in integrum, & probat iuriſcon. hoc eſſe verum per reſcriptum Imperatoris. quod reſcriptum loquitur in abſentia probabili, & neceſſaria, dum loquitur in legato. Item loquitur in abſentia probabili tantum, dũ loquitur in filio concluſio eſt quod loquitur generaliter in qualibet iuſta abſentia Item loquitur generaliter, ſiue læſio ſit conſummata, ſiue non conſummata in vita hæredis ſcripti. Oppo. & vr quod beneficium reſtitutionis in integ. tranſmitti nõ poſſit, & arguo ſic ius, quod quis non habet, non tranſmittit. ſed Pantonius nũquam habuit ius reſtitutionis in integ. quia dum vixit erat tutus iure communi, ergo nihil tranſmittit. Reſpondeo, verum eſt φ erat tutus iure cõi quantũ ad adeundum: tñ pp abſentiam læſus eſt reſpectu exercitij. i. reſpectu actus adeundi & per conſequens reſpectu tranſmittendi ita ergo læſio eſt hic cauſa reſtitutionis indulgendæ. & adde quod no. in l. cum quidam, in princ. ſup. eo. Vel aliter, hæres Pantonij non reſtituitur ex perſona Pantonij. ſed ex clauſula generali, quia æquum eſt eum reſonij, ne abſentia defuncti noceat hæredi. vel aliter, hæres Pantonij reſtituitur, ne abſentia defuncti noceat hæredi, vel etiam dic aliter, hæres Pantonij reſtituitur ex clauſula, qua reſtituitur, præſens, qui læditur pp abſentiam. nam alterius hæres præſens læditur pp abſentiam Pantonij. Iſta tertia ſo. non placet, quia tũc eſt verum quod præſens qui læditur propter abſentiam, reſtituitur qñ læſio cõcernit ſolum ius abſentiæ, & ideo ex perſona abſen. neceſſe eſt φ petatur reſtitutio, & hoc eſt qđ dicit hic Dyn. quod beneficium reſti. in integrum tranſmittitur ad hæredes ex perſona defuncti. Secundo opp. de leg. j. C. de reſti. mili. a cõtrario ſenſu. nam ibi dr̃ quod ita demum reſtituitur in integrum hæres hæredis, ſi primus hæres fuit excluſ. per abſentiam. ergo ſecus, ſi non fuit excluſ. Solu. vbi aliquis fuit excluſus. reſtituitur hæres eius ex perſona defuncti, in cuius perſona fuit læſio ĩchoata, & conſummata. ſed vbi non fuit quis excluſ. reſtituitur hæres ex clauſula generali. & in hoc eſt differentia quæ dicta non conſiſtit in reſti. concedenda. ſed in ea petenda. Nam debet circa medium petitionis diſtingui, & vide quod ibi no per Cy. Vel ſic dic quod illa l. j loquitur de rigore. hæc l. loquitur de æquitate, & ſic non obſtat. Tertio opp. iſte abſens potuit dimittere procur. ergo imputet ſibi, ſi non dimiſit, vt ſup de in integ. reſt. l. ſi. & l. j. de di-
2 uer. & tempo. præſcr. † Sol. quidam ſunt actus voluntarij, & ſic non tenetur quis dimittere procura. vt hic. quidam ſunt actus neceſſarij, tunc tenetur quis dimittere procura. vt in contrario. Vel aliter, hic non tenebatur dimittere procura. qui erat ignorans. Item quia hæreditas non adiē per procur. vt inf. eo. Pan. Itẽ
3 quia in arduis, & præiudicialibus non tenet quis dimittere procura. vt ſup pro loc. idemque. Quæro vtrum illud, quod dr̃ hic
a in abſente, habeat locum in minore, a gl. hic vĩ dicere quod ſic, quam no. Item tenet Iac. de Are. ſup. de vul. ſub. qui dos, & l qui duos, de reb. dub. Idem tenet Iac. But. in l. j. de reſt. mili. Idem tenet Io. Anl. de proba. c. in præſentia. & Bar. hic, ſed Iac. de Bel in ſua diſpu. no. ↄ & male. ex hoc nõ quod vbicunque minor non tranſmittit hæredi. qui ſui facilitate non adiuit, quod tranſmittitur in integrum reſt: & illud no. vnde regula quæ eſt in §. in nouiſſimo, quod hæreditas non adita non tranſmittitur, fallit propter iuſtam abſentiam, vbi tranſmittitur beneficium reſtõnis, per quod peruenitur ad ipſam hæreditatem. Item fallit eodem modo, vbi hæreditas eſt delata minori, quod eſt no. & reſponde ad l. ſi infanti. § ſ vbi dicit quod perinde eſt, ac ſi hæreditas nõ eſſet delata, quod illud eſt verum mero iure, ſed non eſt perinde conſideratio beneficio reſt. in integ.

ADDITIO.

a In minore. Vide late Fran. Are. in conſ. 161. & Lud. Ro. in conſ. 58.

1 *Accuſatione pendente contra me[illegible] defuncti, hæres, cui liquet de innocentia poteſt hæreditatem adire.*
2 *Negatiua iſta accuſatiũ, vel inquiſitum non eſſe culpabilem, q̃n probetur.*

§. Rei perduellionis. Negatiua coarctata cadit in plenam cognitionem
1 per intellectũ, & per ſenſum corporis, ad hoc allegatur. † Vel ſic, pen-

pendente accuſatione ꝯ memoriã defuncti hæres, cui liquet de
innocentia põt hæredi adire. In gl. non dicit ibi, ſed Hugo dicit.
hæc vera. And. de Pi. In ea. gl. certa die, & hora no. quod ſi accu-
ſatio, vel inquiſitio continet diem, & horam, & probatur ꝯ de
illa die, & hora, quod per hoc liquet de innocentia. vnde debet
2 tenſabſolui, vt no. C. qui accuſare non poſſ. l. 1. ad Syllan. † In ea.
gl. alibi no. qualiter probetur iſta negatiua. ſ accuſatum, vel in-
quiſitum non eſſe culpabilem, quia probatur probata abſentia a
loco, & tempore delicti. Nam propter anguſtationem loci, & tẽ
poris poteſt negatiua liquide probari. vt hic, & no ſup. eo. cum
falſum. & C. de contra. & conſt. optimam, in fi. & dicit hic Bart.
expreſ. quod vbi in accuſatione, vel inquiſitione deducitur dies,
liquido debet probari de die ſecundum Bar.

§. Pro hærede. Poteſt quis teſtando hæredi. adire, & quaſi contrahere. h. d. Et facit ad no. ĩ l. hæredes pa. §. fi. ſup. de te. Vel ſic, ille qui teſtatur de re hæreditaria hæreditatis ſibi relicta, videtur gerere pro hærede, quod ẽ no. & concor. C. eo ſi auia, & no. J. ad Treb. cog. § ſed ſi miles. Not. hic quod vltimæ voluntati quaſi contractus poteſt permiſceri.

L E X LXXXVI.

Cum demum bonis. Tũc filius vr̃ immiſcere hr̃ditati pr̃næ, qñ extraneus vr̃ adire. h. d. Vel ſic, immixtio requirit animum, & ſine animo non procedit immixtio. h. d. In tex. inf. remoto. i. circumſcripto. No. ſuum, & extraneum æquiparari in geſtione pro hærede. Iac. de Are. & Cy. quæ regula alibi melius non inuenitur.

§. Pupillus. Reſtitutio in integrum actiones confuſas in primo ſtatu reponit. h. d.

L E X LXXXVII.

1 *Geſtio pro hærede pendet ex animo, & magis inſpicitur opinio, quam quod eſt in veritate.*
2 *Subſtantia aditionis ſtat in conſenſu, & error in dominio non impedit conſenſum, nec vitiat aditionem hæreditatis.*
3 *Hæreditas licet non habeat veram poſſeſſionem, dicitur tamen habere qualemqualem poſſeſſionem.*

1 Gerit. † Geſtio pro hęrede pendet ex animo, & magis in-
ſpicitur opinio, q̃ ꝙ eſt in veritate. h. d. Dyn. & Cyn.
2 No. quod † ſubſtantia aditionis ſtat in conſenſu, & quod error ĩ
dominio non impedit conſenſum, nec vitiat aditionem hæredi
3 tatis. † Secundo no. quod licet hæreditas non habeat veram poſ-
ſeſſionem, dr̃ tñ habere qualẽqualem poſſ. & vide quod habes
in l. cum miles, ex quib. cau. ma. & vide quod no. de libe. & po-
ſthu. in ſuis. Item not. hic qđ magis inſpicitur opinio, q̃ veritas.
quod eſt verum in his, quæ perficiuntur ſola opinione: ſecus in
his, quæ requirunt adminiculũ veritatis, vt ſup. cum quidam. §.
ꝙ dr̃, & l. inter omnes. §. recte, de fur. & l. fin. de eri expi. hr̃. & de
hoc tangitur hic per Dy. & facit ſ. de hære. inſt. l. quo loco. §. ſi iã
mortuo Bar. repetit hanc l. & tractauit in ea, vtrum aditio hære-
ditatis inducatur per animum ſolum non declaratum per ver-
ba, nec per facta. Secundo tractauit per q̃ verba declaretur iſte
animus. Tertio tractauit, per q̃ facta declaretur animus adeundi.
Quarto tractauit, vtrũ per nõ facere, puta per non reſtituere do-
tem, vel per non reſtituere debitũ inducat̃ pſumpta aditio hæ-
reditatis. Quinto tractauit vtrum per ponere res ĩ inuentario tu-
tor videatur adire nomine infantis, quæ omnia vide hic plene
per Bar. & vide etiam eum in l. peculium. §. ſicut, de pec. leg.

L E X LXXXVIII.

Si pupillus. Sublata cauſa fideiuſſionis per reſtitutionem in integrum, liberantur fideiuſſores. h. d. In tex. ibi, ab eo. tanquam ab hærede: & ideo reſoluta cauſa reſoluitur effectus.

L E X LXXXIX.

1 *Hæreditas non poteſt adiri per procuratorem, ſeu per miniſtrum, quia conſiſtit in actu inſeparabili a perſona, id eſt in propria voluntate.*

1 Per procuratorem. † Hæreditas non poteſt adiri per procuratorem, ſeu p mi-
niſtrum, quia conſiſtit in actu inſeparabili a perſona. i. in propria
voluntate. hoc primo. item immutatione dominij mutatur ius
rei. h. d. ſecundo. & no. bene. In tex. ibi, procuratorem generalẽ,
vel ſpecialem. Dyn. In tex. quia nec ob quod fuerint caſtrenſia,
quia &c. No quod aditio hæreditatis non poteſt fieri per mini-
ſtrum, nec per organum a propria perſona ſeparatum. Itẽ quia
in aditione hæreditatis non verſatur aliquid miniſterij. ſecus in
bono. poſſeſ. & Trebellianica reſtitutione. & facit ſup. eodem l.
aditio, quæ dicit quod aditio hæreditatis non conſiſtit in opera,
& ideo nõ ſit per operatũ, vel miniſtrũ, quicquid glo. dicat, ita
eſt vera concluſio. Adde in quod not. C. qui ad. ad bo. poſ. l. 1. Itẽ
adde quod habes in l. mulier. §. ex aſſe, de iure do. tractat etiã hic
gl. de intellectu. l. quidã, cum ſi. & dic, vt ibi. & concluſio eſt qđ
hæreditas non quæritur per procuratorem, qñ eſt inſtitutus do-
minus: ſecus, ſi ſit inſtitutus procur. domini contemplatione.

L E X XC.

1 *Abſtenſio præſumitur ſimulata, ſi abſtinens reperitur poſtea omnia bona poſſidere, quamquam titulo per interpoſitam perſonam quæſito.*
2 *Poſſeſſio ſimulata ex pluribus præſumitur.*
3 *Mercator timens aduerſam fortunam, ſi clam fecerit donationes bonorum ſuorum, tales donationes præſumuntur ſimulatæ, nec officiunt creditoribus.*

1 Si is qui. † Abſtenſio præſumit̃ ſimulata, ſi abſtinens re-
perit̃ poſtea oia bona poſſidere q̃q̃ titulo per in-
terpoſitã perſonam quæſito. h. d. no. Vel ſic, titulus acquiſitus
clam, & gñalis poſſeſſio faciunt præſumi fraudẽ, & ſimulatio-
nẽ. h. d. Iſta l. dẽt declarari p quatuor oppo. Et primo vr̃ ꝙ fraus
ſequens non tollat abſtenſionẽ præcedentem. vñ vr̃ ob. ſ. eo l. ſi
ſeruum. §. fi. Sol. dicit gl. intelligas, ꝙ hic fraus præceſ. abſtenſio-
nem, ibi aũt fraus fuit ſecuta. dñt doct. ꝙ iſta glo. eſt ꝯ tex. Nã ex
eo ꝙ dicit, ſe abſtinuit, & poſtea dicit mercatus, apparet, ꝙ fuit
poſt abſtenſionem, & ideo tñde ad ꝯ. ꝙ aut abſtentio præceſſ.
vere, & non ſimulate, & tunc loquit̃. l. ꝯria, aut abſtentio præce-
a dens fuit ſimulata, & tunc loquit hæc l. † præſumit̃ autem ſimu
latio ex pluribus Primo ex generali poſſeſſio. vt l. emptor. §. Lu
cius, quæ in fraud. cred. Secundo ex titulo clandeſtino: quia clã
emit p interpoſitã, pſonã vt l. non æſtimo, de adm. tu. Tertio, qa
in continenti, arg. l. ſi ventri. §. fi. de priu. cred. Secundo opp. & vr̃
ꝙ iſte qui abſtinuit, non poſſ. tanquam hęres conueniri, qa non
poſſidet vt hæres, ſed tñ tu. pro emptore. vnde vr̃ ob l. 1. C. de re-
pud. hær Sol. ibi emit & abſtinuit bona fide, hic in fraudem, & ſi
mulate, & ſic non ob. Tertio opp. de l. pe. inf. tit. 2. Solu. vt pręce-
dens contrarium. Quarto opp. de lege 1. C. de pact. vbi dr̃ ꝙ em-
ptor hęreditatis non tenetur creditoribus. Sol. hic non tenetur,
quia emptor, ſed quia hæres. Deinde concludendo diſtingue, vt
no Cyn. in d. l. 1. de re. hæred. Et eſt iſta l. in argu. ad tria. Primum
contra delinquentes, qui ante delictum fecerunt quandam taci
tam. i. occultam vendi. omnium bonorum ſuorum. nam poſtea
ſecuto delicto talis venditio tanquam ſimulata, non officit fiſ-
2 co, a & præſumitur ſimulatio, quia clam, & quia poſtea reperi-
tur poſſidere, vt l. ſicut §. ſuperuacuum, quib. mod. pig. vel hyp.
3 ſolu. † Secundo eſt argu. contra mercatorem, qui timens aduer-
ſam fortunam clam fecit donationes bonorum ſuorum, vt ta-
les donat. præſumantur ſimulatæ, nec officiant creditorib. Ter-
b tio eſt arg. contra poſſeſſorem, b qui metuens conueniri petitio-
ne hæreditatis, acquirit titulum a quodã, qui non habet ius nec
in proprietate, nec in poſſeſſione, ꝙ talis titulus, qui præſumitur
fraudulentus, non officiat agenti petitione hæred. & de hoc no.
per Gul. de Cu. de pet. hær. l. cogi, quod tene menti.

A D D I T I O N E S.

a Fiſco De quo dic, vt plene declarat Bar. in l. poſt contractum, de do. & Sal. in l. ſi quis poſt hoc. C. de bo. dam. & Pet. de Anch. in conſ. 19.
b Poſſeſſore. Adde vt per Lud. Rom. in conſ. 347.

L E X XCI.

1 *Nepos qui eſt in poteſtate aui, non poteſt adire iuſſu patris ſui, ſed requiritur iuſſus aui, & hoc caſu etiam debet eſſe in iudicio authoritate aui, & non patris.*

1 Filiusfa. † Nepos qui eſt in poteſtate aui, non poteſt adi-
re iuſſu patris ſui, ſed requiritur iuſſus aui. hoc di
cit. & per hanc l. dico, quod nepos debet eſſe iudicio auctorita.
aui. & non patris, in cuius poteſtate non eſt. In tex. patris. in cu-
ius poteſta. non erant, ſed aui. Dyn. In tex. nihil actum. quia adi-
uerunt iubent. eo, in cuius poteſtate non erant. Dy. Et no. in hac
l. quod filiusfamil. non poteſt iuſſum interponere circa id, quod
a Ipſe citra iuſſum alterius non poteſt facere. a ſed contra. infr. de
manu. vin. apud filium, vbi filiusf. interponit auctoritatẽ circa id,
quod ipſe facere non poſſ. Solu. hic eſt eadem ratio prohibet. in
perſona ſua. & filij ſui, ſcilicet quia ipſe, & filius ſuus ſunt in al-
terius poteſtate, & iuſſ. debet fieri ab eo, qui habet in poteſtate
ſup. eo. l. ſi quis mihi bo. §. iuſſus. ſed in l. contraria ratio impedi-
menti, quæ erat perſona ſui ipſius, ſcilicet approbatio cauſę ſuę,
non erat in perſona alterius, quia de facto alterius cognoſcere
poteſt; non tamen pro ſuo, vt l. 1. de offic. proconſul. ſecundum
Andream de Piſis. Bald.

A D D I T I O.

a Facere. Facit quod voluit Lud. Ro. in conſ. 512. ꝙ non valet donatio facta per filium cum conſenſu patris, cum habet auum.

L E X XCII.

Pater. Error mandantis vitiat actum, vel ſic. eadem certitudo debet ineſſe iubẽti, quæ deberet ineſſe, ſi per ſe actum explicaret: & dic de hoc vt dixi ſup. eo. ex ſemiſſe. & ratio iſtius l. eſt per l. in totum omnia, de reg. iur.

§ Mutus. Aditio hæreditatis verborum expreſſionem non exigit. h. d. cum §. ſeq. Et no hæreditatem adiri nutu. & per ſcripturam. & facit quod ſi in memoriali hęredis reperit̃, quod ipſe adiuit hæreditatem, quod iſta eſt ſufficiens probatio. & facit de negoc. geſt. l. Neſennius. Item in iſto §. tene menti gl. quæ dicit quod duo nomina diſiunctiue poſita verbo ſingularis numeri pluraliter copulantur.

L E X XCIII.

Qui ſuperſtitis. Hæreditas viuentis repudiari non poteſt. h. d. decretalia tñ dicit, ꝙ inter-

terpo-

terpoſito iuramento tenet renunciatio in cap. a.de pact.lib.6.In materia feudorum dic,vt in tit.ſi de feudo controuer.fuerit,col.to. Item facit ad no.in c.ſi quando,de præb.lib.6.

L E X XCIIII.

1 *Hæreditatis repudiatio poteſt probari per verba, & per actus,& per indicia voluntatis.*

2 *Hæres permittendo perire rem hæreditariam, videtur nolle adire.*

1 Recuſari. †Repudiatio hæreditatis poteſt probari per verba & per actus, & indicia voluntatis . h. d. No. aliquid declarari non ſolum verbis, ſed factis . & dicit hic
a Iac.de Are. † q hæres permittendo perire rem hæreditariam vr nolle adire,arg.l.a.C.de infan.expoſitis,& l. fin. J. pro derelicto. Bar. remittit ad no per eum in l.gerit.ſup.eo.Hæc l.facit ad excuſationem libelli, qui ſic formatur . dicit talis, q ꝯxit matrimonium cum Berta per verba de præſenti opponebatur de ineptitudine libelli, quia matrimonium ꝯhitur per conſenſum,& nõ per verba, vt J.de reg.iu.l.nuptias certe defenditur libellus,quia contrahit per verba de præſenti, i. per conſenſum , qui declara-
a tur per verba a per l. iſtam cum ſua gl. ſecundum Iac.de Ra.& Cy.facit ad idem, quod no.de act.& obl.l.non figura.

A D D I T I O.

a verba.Et hoc idem refert & ſequitur Fran.Aret.hic.

L E X XCV.

Qui ſe. Veritas prefertur opinioni.h d.Vel ſic.licet quis putet ſe nihil agere, tñ valet q agit.h.d. no.ſm gl.Et eſt a q ſi quis credit non ꝯhere matrimonium.quia credit eã, cum qua profert verba matrimonij eſſe coniugatam,cũ re ve-
a ra ſit ſoluta, a q illud matrimonium ꝯſiſtit de iure. Item ſi quis credit ſe pupillum,& ideo non tenere matrimonium: tñ ſi ꝯtra hit,& re vera eſt adultus,matrimoniũ tenet.& caſus eſt hic no.

A D D I T I O.

a Soluto Et hanc concluſionem Bal. pro vera refert Franc. Aret. hic tenere Cyn.& Barto. & adde Fed.de Sen.in conſi.ſuo 11.de percutiente laicum credente eum eſſe clericum, quod per hoc non incurritur ſententia excommunicationis.

L E X XCVI.

1 *Hæreditatem adiens ex ſecundo teſtamento, quod putat valere, videtur primo teſtamento renunciare.*

2 *Error nocet in lucro quærendo.*

3 *Excluſio,quæ fit per lapſum termini, fortior eſt quam ea,quæ fit per repudiationem.*

1 Clodius. Clodianus.† Ille qui dat hæreditatem ex ſecũdo teſtõ,q putat valere, vr primo teſtõ renũciare ſm Pap.& male.& ideo reprehendit a Paulo.h d. ſm gloſ. No.q iſte Clodianus fecit duo teſtamenta,primum vtile,ſecũdum inutile, & in vtroq; teſtõ ſcripſit eundẽ hæredem ſcriptũ. hæres putans primum teſtũ reuocatum per ſm de facto adiuit
a ex teſtõ ſcdo. dixit Pap. q non valet iſta aditio a ex teſtõ inutili, & in hoc dixit bene . Item dixit q ſi denuo vult adire ex teſtõ, q non poteſt,quia vr repudiaſſe. & in hoc dixit male.nam cum eſſet certus de iuribus primi teſtamenti, non potuit ex eo adiri, vel repudiari ſecundum Pau.nec ob. Paulo ſententia in contrarium lata,quia fuit male pronũciatum. & eſt ſimile.ſup.de mil. l.Aemilius. Vel dic quod fuit bene pronunciatum. Nam iudex non fuit motus ex repudiatione,ſed quia ſcriptus hæres interim deceſſerit ſecundum Iaco.quicquid dicatur de pronunciatione, ſnia Pauli eſt tenenda ſecundum Iac.de Ra.ſed Iac.de Are.di-
a ſtinguit,aut hrs errauit in iure:& tunc eſt vera ſnia Papin.† quia error nocet in lucro quærendo. & eſt gl.or.in l.filium.ſup.eo.& ad hoc ſi quid ir fra.pa.l.ſi patronus.aut errauit in facto,& tunc eſt vera ſnia Pauli ſm Iac. de Are. & ſic ſecundum hoc quis vr repudiare , quod ignorat ſibi competere iuris errore,quod non placet Iac.de Ra.& ſic intelligitur. ſup.de per.hær. legitima,ſm eum Idem tenet Per.& Cyn.non ob. J.de bon.poſſ.in bonorũ, vbi nocet error iuris,& quod no.C.de iur.& fac.ign.ſi emanci-
3 pata,† quia fortior eſt excluſio,quæ fit per lapſum termini,quã ea quæ fit per repudiationem, vt inſt.ad Treb facta §.ſi quis bonorum,& quod ibi no.per Iaco.de Are.Bar dicit quod excluſio, quæ fit rõne temporis,non procedit ratione voluntatis præſumptæ,ſed ratione negligentiæ. & ideo tunc nocet iuris error,quia non requiritur conſenſus: & adde quod no. in l.quæ fideicommiſſ. de leg.3.Extra opponitur, & vr q inutilis aditio cõuertatur in aditionem vtilem,vt inf.de ꝯtabul.l. non tñ.§.pen.Sed dic q ibi conuertitur bonorum poſſeſſio vtilis in aliam vtilẽ. at hic inutilis aditio fuit. & ideo non conuertitur in vtilem ſecundum quoſdam,vel hic errans non habuit animum , ſed ibi habuit animum ſm Cy.In gl.ergo.ibi,ſm Io.& ſic no.q diuerſa rõ põt mouere iudicẽ. q̃ mouerit cõſultorẽ.cũ quo habitũ eſt ꝯſiliũ de q̃one nã alia rõ mouit hic iudicẽ,q̃ moueret Papi.Iuriſconſultũ de q̃ne,q tene mẽti ſm aliã op.q.a hic male fuit iudicatũ,apparet q iudex nõ dẽt ſequi ꝯſilium,quantæcunq; auctoritatis ſit conſulens,nec debet inhærere auctoritati,ſed veritati.

A D D I T I O.

a Additio.Adde And.in conſi.184.

L E X XCVII.

Quæ neptis. Contra vnum ex plurib.hæredib.adeũtẽ dant,& competunt actiones in ſolidum. h.d. Dy.&Cy.No.q actio diuiſa inter plures hæredes per leg.12. tab.& per ſnĩam ſubſequentem,& et per cau.intercedentem co hæredib. abſtentis conſolidatur in perſona vnius, qui ſolus poſſidet hæreditatem , & quod tranſit contra eum actio in factum ex re iudicata;quod eſt no & facit inf.de re iud. ex contractu.

L E X XCVIII.

Ariſto. Si vnus ex hæredibus cõtra aditionem reſtituitur cohæredi volenti totum accreſcit.

Quemadmodum teſtamenta aperiantur. Rubr.

L E X P R I M A.

1 *Petenti cuilibet probabile intereſſe debet fieri copia inſpicienda, vel deſcribenda vltima voluntatis.*

2 *Qui petit copiam teſtamenti,non ſibi debet edi totum teſtamentum, ſed illa particula,quam edi intereſt.*

1 OMnibus. †Cuilibet petenti probabile intereſſe dẽt fieri copia inſpiciendæ & deſcribendæ vltimæ volũtatis.h.d. In tex. ibi,omnib quorum intereſt. & veriſimile eſt q calumniandi animo nõ poſtulent.Dy.verba ergo gñalia reſtringunt ad legitimos petitores, vt l.pen.J.de extr.& q no.in l.1.§.item nunciatio, de ope.no.nunci. per Iac.de Are.No.q oĩs ille,cuius ius,vel cã pendet ex teſtõ,vel recepit aliquid adminiculũ ex eo,põt petere ſibi edi.Quæro,hic qualiter probet intereſſe iſtius petentis.dñt quidam q probari p
a iurm, a vt l.theſaurus,ad exhi.ſed Iac.de Rau. dicit q non ſufficit iurm tñ,ſed requirunt aliæ coniecturæ, vt J.ad Car.l.3 §.cauſæ.P. ceterea vocandi ſunt,quorũ intereſt.quib.vocatis teſtũ aperiri debet,ar.qui.ex cau.in po.ea.l.2.& J.de inſt.l.ſi pupillus.§.proſcribere.& rñdet ad l.theſaurus,quia ibi loquitur, qñ non tẽdit ad præiudicium alienum.vnde probatur ſolo iuro. hic autem tẽdit ad alienum præiudicium,quia de iure eius aduerſarius informatur.vnde non ſufficit iuramẽtum ſolum ſm Iac.de Rauẽ.& Cy.
2 †Adde q non de toto teſtõ debet fieri copia, ſed de illa particula.q̃ edi intereſt,vt in c.contingit,de fid.inſtr.& l.fi.de preci. impe.offe.& ibi per Iac.& Cy. Secundo quæro.vtrum procurator, qui hoc petit,admittatur ad iurandum de calumnia? gloſ.ponit hic opinionem,veritas vr quod admittatur. non ob.auth.principales,quia ibi loquitur in ordinario iudicio:ſed hic non proceditur in forma iudicij, ſed de pleno officio iudicis ſecundum Dy. & glo.ſentit. & hoc eſt no.quod in iſtis petitionibus, vbi petuntur inſtrumenta edi,non eſt ſeruandus ordo iudiciorum.

A D D I T I O.

a Per iuramentum. Vide Lud.Rom.in conſ.83.

1 *Contradictio vnius teſtis non impedit aperturam teſtamenti,ſed reddit ſcripturam ſuſpectam.*

2 *Teſtamenti apertura antequam fiat,debent teſtes citari,& venire ad cognoſcenda ſigilla.*

3 *Inſtrumentum quomodo poteſt reprobari per teſtes inſtrumenti.*

4 *Nuncius ſi referat ſe citaſſe,& pars negat ſe citatam,non creditur parti,ſed relationi nuncii.*

1 §.Si quis neget. † Contradictio vnius teſtis non impedit aperturam teſtamenti:ſed red
2 dit ſcripturam ſuſpectam.h.d.† No.quod antequam fiat apertura teſtamenti facti in ſcriptis,debent teſtes citari & venire ad cognoſcenda ſigilla.& ſi aliquis ex teſtibus neceſſarijs contradicit ſigillo,redditur ſcriptura ſuſpecta.Ratio eſt, quia plenus numerus teſtium requiritur ad cognitionem, vt C. de teſti.ſi vnus.& quia iſta eſt ſcriptura priuata,quæ de facili ad ſuſpitionem adducitur,& etiam propter nimiam ſolemnitatem, quæ requiritur I teſtamentis, eſt tamen no. quod ſi iſtud ſigillum apprehenſum eſſet proprium ſigillum negan. magis præſumitur pro ſigillo, q̃ pro negante.ita dicit hic gl.& probatur de re.alie.non alie.diſtrahente,& extra,de proba.c.tertio loco,& extra,de appe.c.ſignificante,& ſup de procu.l.ſi procuratorem. Sed Iaco.de Are.dicit quod ſigillum teſtis nihil operatur , niſi illud recognoſcant teſtes. vnde mortuis teſtibus ante publicationem non poterit fieri publicatio,vt C.de teſta.l.publicati. nec obſtant hic ll.allegatæ, quia loquuntur de ſigillis illius , qui principaliter obligatur , & hoc videtur probari.inf.eo.cum ab initio,& l.2.inf.eod.& C eodem.l.2.tamen ſi teſtis negat, poterit probari contra eum,quod ipſe ſigillauit ſecundum Iacob.de Rauen.& Cyn.& adde,quod not. C.de edict.diui Adria.tollen.l edicto, in gloſ.ſignorum . Deinde no.hic,quod vno de teſtibus neceſſarijs teſtamenti contradicente redditur teſtamentum ſuſpectum. & ſic colligũt hic quidam,quod vox vnius inducit ſemiplenã probationem. Sed quid in alio inſtrumento nunquid vox vnius faciat vacillare inſtru-

a inſtrumentum dicunt quidam, quod tantum quaſi vox valuit quaſi vox nullius, arg. C. de teſt. iuriſiurandi. §. 1. ſic reſoluit ad l. illam, quod hic eſt ſpeciale propter maiorem ſolemnitatem, & hęc fuit opinio loquentis gl. cum alias non tenent, vt C. de fal. l. ſi quis decurio, ſecundum Cy. Tu dic, ꝙ quędam ē ſcriptura quę propriam vim habet ex auctoritate ſcribentis, vt ſcriptura tabell. Quędam ē ſcriptura, quæ requirit adminiculum confirmationis teſtium. Primo caſu refert, aut ſcriptura infligitur per teſtem, quia eſt de numero, & ſubſtantia inſtr. & tunc vacillat, arg. iſtius §. aut per teſtem, qui eſt de numero, tamen non eſt de ſubſtantia, puta in inſtro emptionis notarius appoſuit 6. teſtes, & vnus eorum ꝯdicit, tunc non vacillat fides inſtr. propterea aut teſtis non eſt de numero, & per ꝯñs nec de ſubſtantia, quia non eſt deſcriptus in inſtro, & tunc non ſufficit vnius teſtis ad infringendam fidem inſtr. imò nec ſufficiunt duo ſm gl. ſed requiruntur ad minus 5. vt no. inſt. de inutilibus ſtipu. §. item verborum. ſed Bar. hic ſm Iac. But. dicit duos etiam non deſcriptos ſufficere, ſi tantæ ſint auctoritatis, & ita bonæ famæ, quod ſit veriſimile, quod verum deponant: ſed ſi notarius eſſet mult. bonæ famæ, magis preſumeret pro inſtro. & ideo ſecundum Bar. debent eſſe aduocati cauti hincinde, vt faciāt articulos de legalitate, & fama ſm Bar. per 3. autem teſtes non eſt dubium, ꝙ inſtrm reprobatur: ſed tamē ille qui reprobat, debet eſſe cautus, vt faciat articulum concludentem ꝯ illud inſtrm, & ſit articulus coarctatus in loco, & tempore, vt extra, de fide inſtr.

b cum Ioannes & Heremita. Bar. Secundo caſu principali, quando ſcriptura acquirit adminiculum viuæ vocis, tunc ſi aliquis ex illis, quorum vox deſideratur, ꝯdicit, redditur ſcriptura ſuſpecta, & ita loquitur hic. quis autem erit effectus iſtius ſuſpitionis inductæ ex vno teſte, non aperitur hic. & credo, ꝙ ad impediendū poſſeſſorium talis ſuſpitio nō ſufficiat, vt no. in l. edicto, in gl. ſi quorum. Quid ſi teſtis non dicat non eſſe verum, ſed dicit nō recordor? Reſpōdeo ſi inſtrm eſt publicum, ſtatur inſtro: ſed ſi eſt ſcriptura priuata indigens ꝯfirmatione ex dicto teſtis, tunc non

3 ſufficeret, & hoc ſentit gl. hic. † Tertio quæro, quomodo per teſtes inſtr. pōt inſtrumentum reprobari? nā ſi quilibet dicat, non interfui, quilibet eſt in ſuo dicto ſingularis, ergo non probat. reſpondet Bar. quod nō eſt ſingularis in dicto, nec in ratione dicti, imò habet conteſtes. licet ſit ſingularis in ſenſitiua cognitione: nā hoc ſemper eſt quia per proprium ſenſum teſtis cognoſcit, non per alienum. tamen per hoc teſtis non dr̄ ſingularis, vt nor.

4 C. de teſt. l. teſtium, ſm Bar. † Vltimo inducitur iſte tex. in ar. ad

c quæſtionem, ſi nuncius refert ſe citaſſe, c & pars negat ſe citatā, vtrum illa citatio facit vacillare relationem nuncij? dicendū eſt quod non, quia in propria cauſa non ſtatur negationi, & hoc extra, de ap. cum parati. Item ſi notarius ſcripſit dictum teſtis ſub vna forma, & teſtis dicit ſe aliter dixiſſe. quam ſit ſcriptum, an credatur notario, vel teſti, & an ex hac ſcriptura notarius vacillet, Iac. de Are. dixit hoc, quod debet perpendi ex qualitate perſonarum, & de hoc per Cy. hic referendo eum, & per eundem. C. de fal. l. ſi quis decurio, quam omnino vide.

ADDITIONES.

a Quod non. Adde D. Alex. de Imol. in conſ. 44. in 4. parte.

b Cum Ioannes. Vbi vide Fel. 13. col. verſ. ſecunda concluſio, & quod ibid. dixi in apoſt. & Dy. In conſ. 46. in fi.

c Citaſſe. Vide Paul. de Caſt. in conſ. 285.

LEX II.

1 *Teſtamentum vocatur inſtrumentum.*

2 *Teſtamentum non eſt ſolius hęredis, ſed cęterorum, quibus quid eſt relictum in inſtrumento teſtamenti.*

3 *Inſtrumentum teſtamenti dicitur publicum.*

1 Tabularum. Dicit hic glo. † No. teſtamentum vocari inſtrm, & ſic actus, de quo conficitur inſtrm, appellatur inſtrm. facit C. de dona. l. 1. & iūp. de pact. poſſeſ. & de proba. l. ſi Chirographum & facit ad ſtatutū, ꝙ ꝯ executio

2 nem inſtri non poſſit opponi. † Secundo no. ꝙ teſtm non eſt ſolius hęredis, ſed cęterorū etiam, quib. quid eſt relictum in inſtro teſtamenti. dicit gl. quod eſſe alicuius dr̄ dupliciter. ſ. proprietate, & vtilitate, quo ad proprietatem eſt ſolius hęredis, quo ad vtilitatem eſt quorumlibet, quorū intereſt. ſimile in cauſa vniuerſitatis, quę non ē ſingulorū proprietate, ſed vtilitate, quę redundat in ſingulos, qñ ſinguli aliquod commodum percipiunt, vt dicit gl. de vſu nemoris & bellias hominū villę, & dicit glo. in l. ſicut, quod cui vni. no. & hoc caſu qñ ſinguli cōmodū partiuntur, non ſunt illi de vniuerſitate teſtes idonei.

3 † Tertio no. quod inſtrm teſtamenti dr̄ publicum ſm gl. duob. modis. Vno modò id eſt ſcriptum per manum publicam, & tunc teſtm ſcriptū manu priuata non eſt publicum, nec probat niſi publicetur, vt C. de teſta. publi. C. quemadmo. teſta. aper. l. 2. & dixi ſ. eo. l. 1. Secundo dr̄ publicū. ſ. ad publicam vtilitatem reſpiciens, ſeu publicum fauorem habens. ff. §. ſol. mat. l. 1. & ꝗ. eod. vel negare, & ita accipit hic. & ſ. de liber. & poſthu. Gallus. §. quid ſi is. in glo. quę incipit, alias &c. Quęrit hic gloſſ. vtrum ille cui nihil eſt in teſtamento relictum, poſſit agere ad inſpiciendū? & dicit gl. quod ſic, vt poſſit videre, an ſit ſibi aliquid relictū, vel non. ego dico, qđ poteſt agere, vt edatur iudici, per quē inſpiciatur, an ſit ſibi aliquid relictū: ſi ſibi nihil eſt relictū, nō eſt neceſſe, ꝙ iudex adeat, cū appareat ſua non intereſſe, vt ext. de ſi. inſt. pro nogit. fieri ergo edito iudici, nō parti, de neceſſe dico, & ita intelligo gl. poſſet ēt eſſe caſus, ī quo ipſa pars deberet inſpicere, puta filius pręteritus, vt poſſit agere de nullitate. & ex hoc no. q̄ēt non nominatus in inſtro pōt petere copiam inſtrumenti pro ſuo intereſſe, quod eſt no.

ADDITIO.

a Idem. Vide Fely. in c. dilectus, el 2. ima. col. in ver. In ea gl. in fi. de ſimo. & Franc. Aret. in l. 1. §. municeps, de acq. poſſ. & d. alex. de Imol. in conſ. 43. in 4. parte.

1 *Teſtamentum proprie non dicitur illud, quod eſt falſum, vel nullum, idem in ſententia nulla.*

2 *Statutum dicens, quod contra executionem ſententiæ non poſſint opponi, niſi quædam exceptiones, intelligi debet proprie de ſententia, quæ eſt aliqua.*

1 §. Teſtamentum. † Proprie nō dr̄ teſtm id, ꝙ eſt falſum, vel nullum, ſed improprie, & abuſiue ſic, & ideo eius editio petit. h. d. No. hic arg. ꝙ proprie non dr̄ ſniā illa, q̄ eſt nulla ipſo iure, ſed improprie, & abu-

2 ſiue a ſic. idē in ꝯtu, qa non proprie dr̄ ꝯtus ille. qui eſt ipſo iure nullus. ſñ gl. diſputat de hoc in l. 1. §. 1. de pac. & facit ꝗ. de re iu.

a l. 4. § ꝯdemnatū. † Et eſt arg. ꝙ ſi ſtatutū dicit, ꝙ executionē ſniæ non poſſint opponi, niſi quædā exceptiones, ꝙ ꝯ intelligi proprie de ſniā, q̄ eſt aliqua, & dixi ſ. de teſta. mil. l. diuus, & ibi per Bar. & per eundem in l. 1. §. 1. ꝙ vi aut clam. Quæro, hic virū pro teſto falſo hēat locū hoc edictū? dicit gl. aut eſt teſtm falſum, ꝙ ſi eſſet verū, eſſet ſolemne. tunc hēt locum edictū. aut eſt falſum, & non ſolemne, tunc hēt locum hoc edictū nō dr̄, quia ſi eſt ſolemne, petit edi, vt aduerſarius redarguat de falſo: ſed ſi non eſt ſolemne, non pōt redargui de falſo, & ſic non intereſt petentis, nec rōne commodi, nec vindictæ ſm Bar. iſtud eſt verum, ſi vitium ſit patens: ſecus, ſi latet, vt ꝗ. de fal. ſi quis legatum. dicit hic Cy. ſm Ricar. Mal. ꝙ qñ eſt falſum, & nullum ēt ſi eſſet verum, ꝙ non tenet aduerſarius crimine falſi, ſed crimine ſtellionatus, & dic, vt no. C. de ſepul. viol. l. 3. & Iac. Bu. in l. Lucius, de inta. Secundo quærit gl. an protello imperfecto habeat locum hoc edictū? gl. dicit, ꝙ ſic & ex iſta gl. no. ꝙ tabellio cogit publicare inſtrm ēt non ſolemne. hoc dēt intelligi de imperfectione reſpectu ſolēnitatis: ſecus, ſi eſt imperfectum eo, ꝙ rogatus non fuit cōpletus, quia teſtator prius obiit, vt ſup. de teſta. l. his qui, & lex ea, de teſt. mil. l. Lucius, & ff. de fideicommiſſa. §. 1. de leg. 3.

ADDITIO.

a Ecabuſque. Vide quod dictum fuit ad Bart. in l. 4. §. condemnatum. infra de re iudic.

§. Si plura. Siue plures ſint ſcripturæ eiuſdem teſtamēti, ſiue plures ſcripturę plurium teſtamentorum, oīum dēt fieri editio. h. d. ſecundum cōem lec. & dicit Bar. ꝙ licet primum teſtm reuocet per ſecundum: tñ notarius rogatus de primo cogit de eo cōficere publicum inſtrm, & reſtituere per iſtum tex. ex hoc ſequit quod notarius cogitur conficere quodlibet inſtrm, de quo eſt rogatus, licet partes diſceſſerint ab alio inſtro, vel pœnituerint. No. ī gl. quod pluralitas chartarum non propterea demonſtrat pluralitatem factorum.

1 *Petens edi teſtamentum debet facere fidem de morte teſtatoris.*

2 *Notarius viuo teſtatore, non debet reddere inſtrumentum teſtamenti hæredi.*

3 *Probatio præſumptiua tunc ſufficit, vbi agitur de modico præiudicio.*

1 §. Si dubitetur. † Petens edi teſtm dēt facere fidem de morte teſtatoris: nam ſi teſtator

a viuit, edi non debet. h. d. † No. ꝙ viuo teſtatore notarius non debet reddere inſtrm teſti hæredi. dicit Bar. quod teſtatori deberet notarius reddere, ſicut multi faciūt, qui voluit teſtamenta apud ſe facit ſup. de teſt. vnum, & facit C. de teſt. [illegible] Secū-

2 do no. ꝙ debet conſtare de morte. Quæro aūt cui incumbat probatio? tex. vr̄ dicere, ꝙ affirmanti viuere. glo. dicit ꝙ eſt præſumptio, ꝙ quis viuat per centum annos. & ideo incumbit probatio negantī aliquem viuere ſm gl. & ita eſt verum quo ille, q fundat intentionem ex morte, debet probare de morte. & ſemper allegamus iſtam gl. ad hoc. Sed circa hoc quæritur, qualis probatio ſufficiat de morte? Reſpondet gl. ꝙ ſufficit probatio ſemiplena, & præſumptiua ēt per vnū teſtē. & alibi dicit ꝙ ſufficit per famā, vt no. C. ſol. ma. ſi quidem eſt. Odofr. dicit quod aut quærit de mortuo de recenti & proximo, & tūc talem eſſe mortuū debet probari per teſtes, aut de mortuo de longinquo, tūc ſuffi-

3 cit probari per famam. ita dicit Odofr. & Cyn. Bar. † dicit ꝙ vbi tractatur de modico præiudicio, tunc ſufficit præſumptiua probatio, vt in iſta glo. ſed vbi tractatur de magno præiudicio, tunc debet probari plene, vt C. de repu. aut. hodie. & facit ꝗ. de adul.

a miles. §. pen. Qualiter autem teſtis reddat rationem de morte, dicit Barto. vt quia vidit eum mortuum, vel portari ad ſepeliendum.

ADDITIO.

a Morte. Vide quæ habentur per eu. in conſ. 55. & in conſ. 34. in 1. vol.

dum, iſta diſtinctio Bar.eſt vera. tñ quandoque propter difficultatem probationis non exigenda tam clara probatio, vt ſi quis dicatur deceſſiſſe in partibus longinquis, vel in bello argu.eius quod no.in l.qui ex liberis, in prin.de ſecun.tabul. & vide quod no.Inn.in c.cum cauſam, de iur.cal. Deinde habes quandam gl. quæ dicit, quod in inſtrumentis debent apponi ſigna conſueta per tabellionem, & quod illa poſſunt inſpici per eum, cuius intereſt, ſicut ipſa ſcriptura.facit quod no.in l.i.de pub.iu.§.item lex, & C. de aſſeſſo.l.nemo. Deinde dicit hic Iac.de Ra.ſuper verbum ſigillet, quod ille cui ſit copia, inſpicit, & ſcribit, & ſigillat, & quod contra eum ex tali exemplo ſit plena probatio ſecundum Barto.& eſt caſus C.de fide inſtrum.auth.ad hoc.

1 *Inſpectio cui conceditur, etiam lectio conceditur.*

2 *Inſtrumentum non debet plene edi a tabellione cum die, & conſule.*

1 **§.Inſpectio** †Cui conceditur inſpectio, conced.ẽ lectio. h d.& eſt iſte ver.ar. quod nõ vr̃ inſpexiſſe dicta teſtium ille, qui non legit ad intellectum. vnde non dr̃ percunctaſſe quod eſt no. Allegatur etiam iſte ver.quod, quãdo conceditur alicui aliquod præambulum, conceditur & quod ex eo ſequitur. In tex.ibi, inſpici no.iſtum tex in ar. ꝯ tabelliones, qui oſtendunt diem, & conſulem. quem edere non debent quod n.

2 non debet edi, non debet inſpici, vt tex.d.cũ hic.†Quæro hic ſi a tabellione hæres, vel legatarius petit inſtrumentum teſtamenti, an debet edi cum die.& conſule: & vr̃ quod non, vt hic. Sed contrariũ eſt verũ, quia ab eo petitur, vt poſſit inde fundari probatio, quæ non poſſet fieri ſine die, & conſule. Item quia tabellio tenetur ad hoc ratione publici officij ſicut argentarius.& ideo debet plene tabellio edere, vt l.prætor.§.1.de edend.ſup.non ob.iſte tex. quia loquitur in eo, qui conueniebatur ratione poſſeſſionis inſtrumenti, non ratione publici officij ſecundum Bar. intellige hoc de tabellione, qui fuit rogatus de teſtamento, non de tabellione, cui eſt teſtamentum productum, vt l.1.§ diem, de edend. ſup quia ille non debet edere diem & conſulem.

§.Vtrum autẽ Ad editionem faciendam debet cõpetens terminus aſſignari h. d. Bal.

§.Si quis non. No hic quod ꝯ eum qui confitetur ſe habere tabulas, datur hoc edictum: ſed ꝯ negãtem datur interdictum de tab.exhib Ratio diuerſitatis eſt, quia hoc edicto ſubuenitur per iudicis officium, argu. ir.ſ. ad l. Falci.l. pen. §.fi.in quo lis non conteſtatur. nec mora iudicialis ſeruatur, vt no. in rub.ſ.de interro.actio.& in confitentem dari debuit, arg.J.de re iud.a diuo.§ pen.ſed interdictum de tabu exh b.cum ei competat actio in factum, vt inſti.de inter §. fi. exigit formam iudicialem, & ideo requirit contradictionem per negationem, vel allegationem cauſæ, quare non debet exhiberi, quæ facit lit.conteſt.vt l.a.in prin.de iu.ca C.& de iud.rem non nouam.

LEX III.

1 *Scriptum ſi quid eſt in charta mea, pro eo mihi competit actio ad exhibendum.*

Ipſi tamen. In gl.quia.ibi, quod eſt ſpeciale, immo dic, vt nota per Cy C.ad exhi.inſtrumenta, &

1 dixit Iac.de Rau. †vbi quid eſt ſcriptum in charta mea, non eſt dubium, quin mihi competat actio ad exhi.ſed in charta aliena, non.& ratio, quia actio ad exhib.competit ei, cuius intereſt ratione iuris, quod habet in re, vel ad rem, vel quia eſt ſibi debita, vt ſup.ad exhib.l.3.& enim literæ cedant chartæ, vt inſti. de re.di. §.literæ, non habeo ius in re, nec ad rem. ergo .&c.& ideo datur actio in factum, vt amplietur facultas probationis, vt C. de hæred.quoniam, ſecundum Iaco.de Rau.& Cyn.& adde quod no.in l.quoniam, in princ de eden. ſup.

LEX IIII.

Cum ab initio. Ibi, cogat. Nota teſtes cogendos.& ſic eſt arg.quod Archidiaconus bene poteſt cogere doctores ad iuramentum de idoneitate ſcholaris a doctorandi.

ADDITIO.

a Scholaris. Vide Fel.in c.nenio, in verſ.item opponitur, de ſimo.vbi an teſtimonium doctoris de peritia ſcholaris ... idonis.

LEX V.

Vel negare. Dic vt dixi in l.2.in prin.ſup.eo.

LEX VI.

1 *Plures delegati ſi tulerunt ſententiam, appellandum eſt coram omnibus, ſi omnes inueniuntur, vel coram maiori parte, ſi maior pars inuenitur, vel ſi nemo inuenitur, coram honeſta perſona.*

Sed ſi maior pars. Ibi, intenta. hoc non notat miniſterium iuris, ſed accidentiã facti Din. No.in l.cum ab initio, ſuper verbo officium: ar.quod ex officio ſuo iudex poteſt mittere pro teſtibus, & recipere eos. Item ex glo.no.quod licet cauſa ſit ſummaria, teſtes tñ debent eſſe citati, & iurati. adde tñ quod not.J.de his quib. vt indi.l. poſt le-

1 gatum, §.his verbis. Secundo no.argu.ex his tribus ll. ſimul iunctis, quod ſi plures delegati tulerunt ſententiam. appellandum coram omnibus, ſi omnes inueniuntur, vel coram maiori parte, ſi maior pars inuenitur, & non omnes, vel ſi nemo inuenitur, coram in honeſtis perſonis. vt l. ſed & ſi quis ex ſignatorib. J. eo.quod dic, vt in c.1.de app.in clem.

LEX VII.

1 *Iudex poteſt mittere officialem ſuum ad recipiendum teſtem extra territorium.*

2 *Teſtis non debet dimittere propria facta propter aliena.*

3 *Ordo præpoſteratur propter neceſſitatem.*

1 **Sed ſi quis.** No. quod †Iudex põt mittere officialẽ ſuũ ad recipiendũ teſtẽ extra territorium. Vel dic, quod dẽt committere iudici illius terræ, quod recipiat iuram & dictum illius teſtis.& iſtud eſt verius.& dicit gloſ.no.hic quod ad officium iſtius iudicis recipientis non pertinet aliud, quã ipſa receptio.reli-

2 qua n.debẽt expediri p ipſum cõmittentem, qđ eſt no.†Secundo no.quod nõ dẽt teſtis dimittere ſua facta pp aliena.& quod officiũ teſtis non dẽt ſibi eſſe dãnoſum. Tertio no.teſtes hr̃e publicum officium.ſ. auctoritate, non adminiſtratione. Nã tũc mulier nõ

a poſſet eſſe teſtis, a quod eſt falſum tñ, vt ſup.de teſta l.qui teſtã §.

3 mulier ppea dicit ſane intellige ſm Cy.† Item no.hic pp neceſſitatem ordinem præpoſterati, vt ibi dum dicit, tunc deinde, &c. & ſic ſ.de inu.teſt l.ſi quis filio, verſic.niſi forte.& hoc faciunt iudices frequenter, quando periculum eſt in mora, quia incipiunt a præcepto.& poſtea iuſtificant ipſum per examinationẽ cauſæ, vt no.in l.pupillo.§.memi.de ope.no.nunc.

ADDITIO.

a Teſtis. Vide eundem Bald.in l.ſcio.ſupra de teſti & quod ibidem dixi in apoſtill.

LEX X.

Si in duobus Ibi, illud. quod fit naturaliter, perinde eſt ac ſi fieret hominis artificio.& allegatur ad quæſtionem de equo per ſe currente ad brauium ſecũdum Cyn Si tabulæ no.quod admittitur interdum incerta petitio, tamen non admittitur incerta probatio, nec incerta condẽnatio & idem no.in l.1 §.ſi quis argentum, depo.

LEX XII.

a **Si quis** No. quod non dicitur percunctatus dicta teſtium, qui vidit exemplum, niſi viderit originale.a

ADDITIO.

a Originale. Quod dictum ſingulare ſequitur Ang. in l.præcedenti, & Lud. Pontan.in ſing.ver.teſtes publica.& ver.poſt dicitur, & limita vt ſing.per Io.de Imo.hic.quod verum, niſi copia ſit manu eiuſdem notarij.

Si quis omiſſa cauſa teſtamenti. **Rub.**

LEX PRIMA.

1 *Relicta ex teſtamento, non debentur ab inteſtato regulariter.*

PRætor voluntates. Not. quod prætor tuetur voluntates

1 defunctorum.†Secundo no quod relicta ex teſtamẽto non debentur ab inteſtato regulariter. fallit propter fraudem omitten. ex teſtã, & detinentium ab inteſtato & hoc ſtatuit edictum prætoris.& adde quod no.ſup.in rub.vbi dr̃, quod pp tria inducitur hoc edictum.alij dicunt quod propter vnum: ſed alia duo veniũt extẽſione iuriſconſultorũ, nõ ex iure.

§.Quid ergo. Ibi, compellendus No quod compellẽdus eſt ſeruus obedire domino.& iſta compulſio nõ vitiat aditionem, quia eſt compulſio probabilis, & neceſſaria propter inobedientiam ſerui, vt no.C.de hær.inſt. cum proponas. Item no. quod dominus non poteſt prætendere inobedientiã ſubditi, quia habet ius cogendi de facto.tamen quandoque reſtituitur, vt inf.eo.l.excuſatus.

§.Sin autem. No.quod ignorans non dicitur fraudem committere, niſi ſimulet ignorãtiam. Et dicit Cy.no.quod ſcientia, non ignorantia obligatur. vbi tamen quis tenetur ſcire, ibi ignorantia præſumitur ſimulata, vt hic, & in l.quod te, ſi certum pet.& facit ad quæſ. terminus non currit ignoranti: tamen ſi quis ſimulet ignorare, quod debet ſcire hoc ſibi non patrocinatur.

§.Si proponatur. Teſtator vulgariter ſubſtituendo videtur dare licentiam omittendi ex inſtitutione.h.d. In tex.& ſubſtitutus cohæredi, vel ſibijpſi cauſa mutata.Cy.& facit iſte §.ad no.in l. Pap §.quarta, de inoffic.teſtam.& de lib.& poſthu.l.ſi filius hæres.

§ Sui ſunt. Suus hæres eſt ipſo iure hæres, & de iure ciuili tenetur ex teſtamento; ſed de iure prætorio ſi omittit ex teſtamento non tenetur ex teſtamento, ſed ex hoc edicto hoc dicit. In tex.ib . facit quo ad ius ciuile. No.iſtum §. qui facit quod filius ſit hæres ipſo iure, & reus creditorib. quod dic vt ſ.de acquir.hære.neceſſarijs. Secundo no.quod filius abſtinens ex teſtamento, venit ab inteſtato per ius prætorium. q.d quod per ius ciuile non poſſit adire ab inteſta. cum eo iure ſit hæres ex teſtamento. Cy.de hoc dic, vt l.qui ſe patris. C.vnde libe.

1 *Conditio poteſtatiua non cenſetur conditio.*

1 §.Qui ſub conditione. †No. quod condõ poteſtatiua non cenſetur conditio.& argum. huius §.dicit alibi Gul. quod ei, qui eſt creditor ſua conditione poteſtatiua, quæ pendet ex ſua libera poteſtate, ita currit præſcriptio, ac ſi creditum eſſet purum. Sed gl.dicit quod iſte tex. habet locum quo ad hoc edictum, nec habet locum alibi. Extra opp.contra iſtum §.& videtur quod iſte §.ſtare non poſſit.nam iſte ab inteſtato adire non poteſt, niſi prius repudiauerit ex teſtamento, vt ſup.tit.1. illud, & l.necis. §.hæres.ſed repudiare non poteſt pendente conditione, vt ſup de acquiren. hæredi.l.is qui hæres, &c. Reſponde quædam eſt conditio, quæ non requirit actum extrinſecum; & talis non ſuſpendit actum, vt ſi volueris. & habetur pro pura, vt hic. Quædam requirit actum extrinſecum, vt dare Io.& ſimilia, & talis ſuſpendit actũ, vt in contrario. Cy.tu dic, vt no.ſup.de hære. inſti.iam du. & l. Cornelius.& adde quod no.ſup ead.l.ſi quis ſub conditione. Extra no.ex iſto §.arg. quod licet teſtator ponat conditionem poteſtatiuam, non tamen videtur permittere abſtinere.alias iſte §. non videtur procedere, vt ſup.ea.l.§.ſi proponatur, & adde inf. eo.l.quia autem.

1 *Ille dicatur in fraudem poſſidere, qui non poteſt iuſtam cauſam ſuæ poſſeſſionis oſtendere.*

§.Non quęrimus. Colorata, vel improba poſſeſſio non eſt melioris conditionis, quam ea, quæ habet iuſtum titulum. Item vbi non eſt fraus,
1 ceſſat hoc edictum. h.d.vſque ad ver.& non poſſideat.† No.qđ ille dicitur in fraudem poſſidere, qui non poteſt iuſtam cauſam ſuæ poſſeſſionis oſtendere. No.quod quælibet poſſeſſio ſiue iuris, ſiue facti, dummodo ſit gratuita poſſeſſio, aſtringit vniuerſalem poſſidentem ex hoc edicto. Item no. quod habẽs alium tit. probabilem, & iuſtum, excuſatur a fraude.& facit infra de di.& & tempo.præ.l.an vinum.§.ex facto.Item no.quod ſufficit primum hæredem adire, vt legata habeantur, licet hæres hæredis non adeat, vt hic ibi, ſed ex cauſa, &c.

1 *Paria ſunt poſſeſſionem dimittere, & in fraudem non incipere poſſidere.*

§.Etſi non poſſideat. Qui in fraudem deſiuit vel omittit poſſidere, vt alius poſſideat, tenetur hoc edicto.h.d.In tex.ibi, incipere.ſed vt
1 alius prædo poſſidet.†No.hic ibi, non minus delinquere, quod paria ſunt poſſeſ.dimittere, & in fraudem non incipere poſſidere. & eſt optimum argu. quod ſicut priora beneficia vacant per
a poſſ.ſecundi a beneficij, ita vacant, ſi poteſt adipiſci poſſeſ.ſecundi beneficij, & non vult, quia ſunt paria.

ADDITIO.

a Secundi. adde Lud.Rom.in conſ.355.

§.Si quis per. Qui accepta pecunia a legitimo, omittit hæreditatem in fraudem, tenetur ad preſtationem legatorum.h.d.& per hoc quod dixi accepta pecunia, ſoluuntur omnia contraria. In tex.ibi, omiſerit accepta pecunia; alias non conueniretur, vt inf.eo l.ſi quis.Dy.In tex.ad legitimum.qui poteſt ab inteſtato venire. Dy.In tex.perueniat.No. quod verbum perueniat, eſt directum. In tex.tenebitur. ſcomittens excuſſo primo legitimo, qui tenet bona, inf.l.proxima.Dy. Cy.& hic adde l.ſi quis ſup.de exc.tuto.

LEX II.

1 *Hæreditatem deuolui faciens ad ſubſtitutum accepta pecunia, vel in fraudem, tenetur ad præſtationem legatorum, excuſſo primo ſubſtituto, eodemque poſſeſſore.*
2 *Oppoſitorum natura eſt, vt ſe inuicem perimant, non vt inuicem ponant.*
3 *Excuſſio vbi eſt neceſſaria, ibi ſunt neceſſaria duo iudicia ſubordinata.*

1 Licet.† Qui accepta pecunia facit hæreditatem deuolui ad ſubſtitutũ, tenetur legatarijs excuſſo primo ſubſtituto eodemque poſſeſſore. h.d. Et no.in iſta l.fraudulentum
2 habere beneficium ordinis & excuſſionis.†In tex.hæreditatem, quia natura oppoſitorum eſt, vt ſe ad inuicem perimant, non vt
3 inuicem ponant, vt ſup.de acq.hær.fuit quæſtionis.† No.in iſta l.quod vbi neceſſaria eſt excuſſio, ibi ſunt neceſſaria duo iudicia ſubordinata.& eſt arg.contra illos, qui dicunt quod pendente iudicio hypothecariæ poteſt fieri excuſſio. nam hoc non videtur verum, cum ſit præpoſtere actum, arg huius l.ſed ipſi dicunt ꝙ excuſſio venit per modum cuiuſdam declarationis, quæ poteſt fieri pendente iudicio, arg.de pig.act.ſi rem. § fi.In glo.abundat. hæc vera.In ea.gl.bono modo.vel hic non fuit precium hæreditatis, ſed omiſſionis ſecundum Iac.de Are. & And.de Piſ.

LEX III.

Si pecuniam. Si inſtitutus, & ſubſtitutus omittãt participata fraude, tenetur vterque legatarijs.h.d.In tex.ibi, ipſe.ſ.inſtitu.Dy.in tex.veſtrum.non ob.ſupra in l.1.§.ſi proponatur.quia illud debet intelligi non interueniẽte colluſione. nam teſtator non videtur permittere, vt colludatur, vt hic. No. etiam in l.noſtra, quod ſubſtitutus colludendo ac dando pecuniam inſtituto pro repudiatione, non dicitur adire ex ſubſtitutione vulgari.

LEX IIII.

Si quis pecuniam. Nunia gratia ęquipollet ſimoniæ ad hoc allegatur. æquipollet tamen quo ad quid non per omnia, vt hic patet. In tex. ibi, dum vult præſtitum. i. dum vult deferre, & gratiam facere. In tex.ibi indignandum. No. quod lex indignatur, quando voluntas defuncti circumuenitur. In text. ibi. actioni, ſcilicet, ex teſtamento pro legato. In tex. ibi, poſſeſſionem.qui participauit in fraudem. No. quod qui facit gratis, non tenetur, vbi ille qui facit accepta pecunia, tenetur.

§.Quamquam. Legatarius cuius fraude eſt repudiata hęreditas, tenetur ad pręſtationem fideicommiſſi a ſe relicti. h. d. In tex.ibi, omittatur hæreditas.intellige de tali legatario, qui potuit ſuccedere, cuã ſucceſſit ab inteſt.ſecundum Iac.de Are.& Cy.

§.Si quis. Qui vendit hęreditatem non tenetur tanquam fraudulentus, ſed tanquam verus hæres hoc dicit. Vel dic, ex capite, quod conſiderat fictionem, non debet agi contra illum, qui poteſt conueniri ex capite, in quo veritas ipſa repræſentatur.hoc dicit.

LEX V.

Excuſatus. Nõ dr̃ fraudem committere, qui fraudem excludit, nec qui facit quicquid poteſt, eſi plus non poſſit.h.d.In tex. per quemcunque caſum. puta quia erat in fuga, de contrah.emp.quo ſæpe.§.ſi quis amico.

LEX VI.

1 *Fraus non excludit Falcidiam.*
2 *Teſtator licet formaliter ſibi prouideat ab inteſtato, non propterea dat licentiam abſtinendi ex teſtamento.*

Quia autem. Licet legata ſint repetita ab inte.non vſ ꝓpterea per teſtatorem permiſſa licẽtia abſtinendi, niſi permittatur nominatim, & legata quæ debentur tanquam ex teſtõ, prius ſunt ſoluenda, quam ea, quæ debentur tanquam ab inteſtato.h.d.no. gl.vero alleg.hunc tex.in hac forma, quod ponitur in grauamine, non releuat.h.d.quod eſt arg. ꝙ cum clauſulæ non obſtantium, quæ ponuntur in literis Papę, ponuntur ad grauandum, & affirmandum gratiam, ꝙ nũquam operantur diminutionem, ſeu reſtõnem. In tex.ibi, legata.i. relicta tanquam in teſtõ Dyn.In tex.ex ſuperfluo.dodrante. Dy. In tex.ibi, fideicommiſſa.i. relicta tanquam ab inteſt. quam teſtator quædam reliquerat ex teſtõ, & quædã alia ab inte.In tex.id 10. mutere ex teſtõ hæreditatis. Dy. No.ꝙ ſi teſtõr quædam legata reliquit ex teſtõ, quædam alia fideicommiſſa ab inteſt.& hæres inſtitutus in fraudem legatorum adijt ab inteſ.ꝙ tenetur ad legata teſtamenti ex hoc edicto, ad legationem inteſtati tenetur mero iure ſine adminiculo huius edicti.& modus ſoluendi iſta relicta eſt, vt cauſa teſtati pręcedat in executione cauſam inteſta
1 ti, Falc.ſemper ſalua.† Secundo no. ꝙ fraus non excludit Falci-
2 diam.† Tertio no. quod licet teſtator formaliter ſibi prouideat ab inte.non propterea dat licentiam abſtinendi ex teſtõ.ex quo collige quod clauſula inteſtati nullo modo impedit exiſtentiam ſui hæredis ex teſtamento. Item no. quod aliud eſt loqui conditionaliter, aliud permiſſiue, vt in ver.plane.

§.Quid enim. Ordo Iul.habet locum, vbi in agendo concurrit cauſa teſtati, & inteſtati: ſed vbi ſola cauſa inteſtati inſpicit omnes, legatarij, ſeu fideicõmiſſarij ſunt æquales. h.d. In tex.ſuſpitio. no. colluſionem probari per ſuſpitionem, & indicia.

§.Sin autem. Ad euidentiam præmitte quod habes ſup.eo.l.1.§.non quærimus.

§.Non ſimpliciter. Vbicunq; fit mentio de cauſa, ibi cauſa eſt inſpiciẽda, & examinanda. concordã.ſup.de tranſ.l cum hi.§.ſi prætor.

§.Si patronus. Factum buna fide a Princ.tatione caſus emergentis non debet reputari factum mala fide. ad hoc allegatis. caſus emergens fuit hic, & per ius accreſcendi tota portio cohæredis peruenit ad patronum, qui prius ſine fraude repudiauerat.

LEX VII.

Quidam Titium. Pręlegata per hoc edictum nõ conſeruãtur. hoc dicit. Vel ſic. participans in fraudem non agit ex fraude.

LEX VIII.

Si quis ſub conditione. Illud, quod venit per modum conditionis, obligationem non parit & per conſequens peti non poteſt.h.d. Et no.de condi.& demon.a teſtatore.In contra.facit de leg.1.fideicom.§.cum eſſet. ſed ibi video. quia verba executiua conditionis relata ſunt ad poteſtatem eius, cui debet impleri.vnde habet implicatam diſpoſitionem: ſed hic loquitur in mera conditione, quæ non habet diſpoſitionem implicitam.

LEX X.

Si non ſolus. Poſſidens cum doloſo in fraudem creditorum conuenitur ſimul cum eodẽ.h.d.

In

In tex. aſpernari. Nota. quod non debet quis dedignari ſentire damnum. vnde ſentit lucrum. In tex. hoc autem. ſ. vt vterque te neatur pro parte. Dyn.

§. Cum ſubſtitutus. Si inſtitutus, & ſubſtitutus repudiant in fraudem legatorum, non poteſt ſubſtitutus petere legata relicta ſibi ab inſtituto. h. d. Nec ob. J. eo in teſtamento. §. ſi. quia ſibi ſubſtitutus repudiauit bona fide, hic in fraudem, & J eo. quidam Titium. In tex. J. vniuerſa. No quod ille, qui repudiat vniuerſum, non debet admitti ad partem vniuerſi.

§. Si duo. Si inſtitutus, & ſubſtitutus repudiant in fraudem legatorum, vnuſquiſq; tenetur ſuis legatariis in ſolidum, & interdum ſubſtitutus tenetur omnib. In tex. vtraque. no. hic de iſta dictione, & ſup. man. creditor. §. duobus. No. hic tres caſus, aut poſſidet inſtitutus, & ſubſtitutus, & loquitur principium, & finis. aut poſſidet ſolus inſtitutus, & loquitur ver. ſed vtrum. vſq; ibi. item ſi ſolus, aut poſſidet ſolus ſubſtitutus, & loquitur ver item ſi ſolus vſque ad ver. nam ſi ambo.

§. Si ab inſtituto. Si inſtitutus, & ſubſtitutus repudiant in fraudem legatorum, & vterque poſſidet, legatario vtriuſque vterque tenetur in ſolidū; ſed debet alter eligi. hoc dicit & continuatur eum §. præ. quod ibi erant diuerſi legatarij inſtituti, & ſubſtituti, hic idem legatarius ab vtroque. Bal.

§. Heredem. Ex dolo defuncti deſcendit obligatio in hæredem, ſi in hæredem deſcendit res aliqua: ſecus, ſi nihil in eum deſcendit. In tex. niſi propter dolū. ſolum ſine aliqua rei præuentione.

L E X XIII.

Etſi non totam. Etiam minima poſſeſſio idē operatur quod vniuerſalis poſſeſſio. quod eſt no. iſta l. eſt arg. quod ille, qui non poſſidet omnes res beneficij, ſed aliquas res illius beneficij, intelligatur eſſe in poſſeſſione beneficij.

L E X XIIII.

Si quis omiſſa. Licitum eſt omittere hæreditatem, nec poteſt quis cogi adire, niſi per fideicommiſſatium vniuerſalem. hoc dicit. In tex. ibi, hæreditaribus. id eſt, in vniuerſali fideicommiſſo. In tex. beneficium, ſcilicet cogendi hæredem adire. Bald.

L E X XX.

In eadem. Legatarius inſtituti, & ſubſtitutus non debent in eadem re concurrere, nec faciunt ſibi partem per concurſum. quod eſt no. In tex. vendicabit. No. quod dominium tranſit recta via legatorum, quæ conſeruantur ex hoc edicto.

L E X XXI.

Si filius. Pater ad quē peruenit hæreditas ratione patriæ poteſtatis, tenetur ex hoc edicto. h. d.

L E X XXII.

Si In teſtamento. Per hoc edictum non conſeruatur directa inſtitut. c. h. d. & probatur hic aperte q inter cohæredes nulla eſt naturalis obligatio, contra gl. quæ eſt l. ſi poſt diuiſionem. C. de iur & fac. ignor. quę male loquitur. In iſto etiam prin. inſtitutio eſt etiam minus fauorabilis, quam ſint legata. Item probatur hic quod iſta verba abſolute prolata, ſi hæres erit, intelliguntur obtinere ex teſtamento, non ab inteſtato. In tex. cum enim. No. optimam rationem ſecundum And. de Piſ. In tex. pure date ad hāc rationem facit l. ſeruus alienus, cum l. ſeq ſup. de cond. inſti. In tex. ibi. quarta ſupra eſt inſtitutio ſola, hic fauor libertatis cum inſtitutione concurrens: tamen idem eſt vtrobique.

§. Si quis hoc. Subſtitutus omittens iuſta ratione, nō in fraudem, petit legata ſibi data ab inſtituto, qui repudiauit in fraudem hoc dicit. In tex. ibi, implicari. No. quod qui repudiauit vniuerſi. poteſt alio iure venire ad partem vniuerſi.

L E X XXIII.

Si filius. Soror quæ cōuenitur ad legata hoc edicto. quia cenſetur hæres teſtamentaria, non confert dotē. hoc dic notabiliter. Eodem ergo priuilegio nititur fictio, & veritas. vnde fictus hæres ex teſtamento habet priuilegia veri hæredis, vt non conferat. Nec dotem. no. quod introductum contra me poſſum inducere pro me ad retentionem. ad quod l. ſi filius. §. ſi. de interrog. act. Iac. de Are.

L E X XXIIII.

1 *Dolus tutoris nocet pupillo, quatenus ex eo peruenit ad pupillum.*

1 Si dolo. † Dolus tutoris nocet pupillo, quatenus ex eo peruenit ad pupillum. h. d. & habet gloſ. quæ non eſt alibi. & præmitte ad eius ſententiam. quod omittens ex teſtamento, & adiens ab inteſtato minimam rem poſſidendo tenetur in ſolidum. quod a ſe relictum eſt, vt ſup. eo. & ſi non totam. hoc fallit in minore, qui omiſit dolo tutoris, qui non tenetur, niſi quatenus poſſidet. h. d. hæc l. ſecundum Cyn. In tex. perinde. dat tamen cum quodam temperamento fauore minoris ætatis. Gloſ. opp. de l. nec interdicto, de regu. iur. ex dolo tutoris non tenetur pupillus. Reſpon. gl. aut dolus tutoris incidit delicto, aut contractui, aut alicui actui, qui nō eſt delictum, nec contractus. Primo caſu loquitur l. contraria. Secundo loquitur l. illud, de eui. & l. Poſſa, quæ loquitur in iudicio, vbi quaſi contrahitur. Tertio caſu loquitur hic. ergo iſte tertius caſus eſt, quando dolus incidit quaſi contractui, quia adeundo ab inteſtato quaſi contrahit, vt l. apud Iulian. qui. ex ca. in poſſ ea. Vltimo dic, vt, no. in l. meminerint. C. vnde vi. & de ſacroſan. eccl. l. iubemus.

L E X XXVI.

1 *Honor eſt commodo præferendus.*

a *Honeſtum bonum, præfertur bono vtili.*

1 Iulianus. † Honor eſt commodo præferendus, & qui nō præfert, reputatur doloſus. h. d. iſta l. etiā dicit, quod pater non debet honorem ſuum dare filio: imò debet ſeipſum præferre filio. Item dicit hæc l. quod titulus inſtitutionis eſt titulus honorabilis valde. & concor. quod no. in l filium. inf. de leg. præ. Iſta l. etiam in ver. denique, dicit quod qui honorem ſuum præfert, eſt laudandus, non vituperandus. In tex. vt arbitrium in fraudem legatorum. In tex. ibi, aliena etiam filij ſui. In tex. denique hic conuertit terminos, quia ſup. pater erat inſtitutus filia ſubſtituta: hic econuerſo. In tex. contra votum parentū eſt ſibi quærere, & tandem in morte relinquere filio, nō autem per prius, vel pariter quærere filio, quam ſibi. vnde dicit hic Iaco. de Ranē. quod pater emit aliquos reditus pro ſe. & filio, quod eū pater viuit, omnes reditus ſunt patris, & poſt mortem patris filij, arg. huius literæ, & idem Cyn. No. etiam in hac l. quod datio ſubſtituti vulgaris non confert arbitrium iniquum, vel inhoneſtum, ſed honeſtum ſic. Vltimo no † quod honeſtum bonū præ-
a feri bono vtili vnde Seneca. q nihil eſt bonum, niſi honeſtum.

L E X XXVII.

Mater. Mater omittens propriam inſtitutionem, & adiens ex ſubſtitutione filiæ præſumitur in dolo. h. d. Vel ſic, non videtur pater in dolo, qui non vult filium emancipare, ſed potius ab inteſtato poſſidere. & intellige quod filius erat inſtitutus ſub conditione emancipationis.

L E X XXVIII.

Si ſeruum. Inſtitutus iſte § allegatur. quod fideicommiſſum vniuerſale conſeruatur per auctor.
a ex cauſa, ſicut conſeruatur a hoc edictum ſecundum Oldr. & de hoc no. ad Treb. l. ita tamen. §. quotiens.

A D D I T I O.

a Conſeruatur. An. in conſ. 183.

L E X XXX.

Qui omiſſa. Poſſeſſio tituli inter viuos non pertinet ad hoc edictum. & iſta l paruа eſt gloſſ. iſtius totius libri.

Ad Syllanianum. *Rubr.*

L E X P R I M A.

1 *Iniuria quæ infertur alicui ad domum, maior eſt, quam ſi alibi inferatur.*

CVm aliter. Quæro in qua ſignificatione ponāt hoc vocabulum domus? dicit hic q ponit in materiali ſignificatione. ſ. pro domo, quæ debet eſſe tutiſſimum refugium cuique, vt ſ. de
1 in ius voca. pleriſque, de iniu. lex Corn § domo † Nam maior eſt iniuria, & grauior, quæ infertur alicui ad domum q̄ ſi alibi inferatū, vt ibi patet. Iaco. de Aret. exponit domus, i. agnatio. vnde illi dr̄ de eadem domo, qui ſunt in eadem agnatione. facit. C. ſi rectos proui. & C. ſi quacunq. prædi. ptāte, & quod ibi per Cyn. hæc expoſitio non placet hic, quia non cuilibet de eadem agna. proſpicitur per ſenat. vt J. patet. & ideo exponitur tertio domus, i. familia ſimul habitans ſm Bar. facit ſ. de excu. tut diamus. §. ſi & l ter a oneta, de ali. & cib. leg. cum vnus, in prin & inſ. eo. l §. ſi inr. & facit ad ſtatutum, q illi de domo compellant ad ſoluendum condemnationem, ſi aliquis de domo condemnet, de quo Bar. remittit ad notata per ſe in l. pronunciatio, de verb. ſignific.

§. Domini appellatione. No. hic quod nomen domini verificatur etiam in nuda proprietate. concor. inf. de verbo. ſign. recte dici. & ſic no. pro libello, in quo quis dixit ſe dominum, quod ſufficit ſibi probare nudam proprietatem. ad hoc facit l. indebiti. §. ſed ſi nummi, de cond. indeb.

§. Qui ſeruum. Bonæfidei poſſeſſor non cōtinetur appellatione domini, nec vſufructuarius, licet dicamus quod vſufructuarius habeat dominium vſuſfructus formalis Et dicit hic Bar. q bonæfidei poſſeſſor hr̄ loco domini in hoc, vt non poſſet ſe negare dominum: ſed non in hoc,

hoc, vt poſſit agere tanquam dominus, facit ad ſta.de inſultante aliquem in re alterius, quod non ſufficit probare de poſſeſſio-
a ne.facit ſup.de rei.l.2.§.locum.

ADDITIO.

a De poſſeſſione. Vide d. Alex.de Imol in conſ.5.in 4.par.

1 *Stante ſtatuto, quod ſi quis de magnatibus occidit popularem, quod oĩa ſua bona deuaſtentur, non deuaſtabuntur bona obligata, ſi aliquem occiderit.*
2 *Creditores præferuntur pœnis fiſcalibus.*
3 *Vxor quæ habet omnia bona mariti pro dote obligata, poteſt defendere quod non fiat vaſtum in aliqua re mariti.*

1 §. Seruus. †Inducitur ad qđ. ſtatuto cauetur ꝙ ſi quis de magnatib. occidit popularem qđ omnia ſua bona deuaſtentur. modo quæritur, an occidendo deuaſtabuntur bona obligata? hic eſt arg. quod ſic ſecundum Iac.de Aret. nam hic ſeruus pignoratus torquetur, & etiam ſupplicium de eo ſumitur, non obſtante ꝙ ſit pignoratus. Cy. dicit ꝙ de hoc eſt ma-
2 gna q. & non dicit plene. Bar. tenet ꝯ, †quia creditores præferunt pœnis fiſcalib. vt C.de poe.fiſc.creditores præferri.l.1.lib.10. & de in.ſi.quod placuit non ob.iſte § quia hic loquitur in re pignorata, in qua vindicta exercetur pp delictum ipſius rei, quia erat res animata. erat enim ſeruus, qui deliquerat. ſed propter delictum tertij non poſſet generari præiudicium creditori ſecundum Bar.
3 ſi hoc eſt verum, ſequitur† quod vxor, quæ habet omnia bona mariti obligata pro dote, poteſt defendere, quod nõ fiat vaſtum in aliqua re mariti quod eſt menti tenendum. a

ADDITIO.

a Tenendum. Adde Lud. Fo.in conſ.128.

1 *Ille qui eſt ſub eodem tecto, & poteſt opem ferre, & non fert, non punitur.*

§. Serui appellatione. Iſte §. allegatur quod in legatis conditio exiſtens non trahitur retro, contra no. per Dyn. in c.1.in fi.de re.iur.lib.6. ſm Bart. In tex ibi, ne videantur. no. hic verbum, quod excludit etiam fictionem, vt non fingatur retro ſecundum Barto. In tex. ſed ex eo. Ille, qui ſtatim eſt manumittẽdus, hẽ pro manumiſſo. & ſic eſt arg. quod qui eſt rebanniendus, hẽ pro bannito, vt non poſſit offendi, quod no. In tex. ibi, poſſe offendi. eſt quędam punitio. vnde tex. valde facit ad hoc argu. & no. non eſſe feſtinandum
1 ad tormenta. † In text. ibi, ſub eodem tecto. no. quod qui eſt ſub eodem tecto, & poteſt opem ferre, & non fert, non punitur. ſic enim exponitur eodem tecto. ſi ſit in tali loco, quod potuit opem ferre. & facit iſte finis huius §. quod ſi video duos rixantes adinuicem. & poſſum opem ferre, ne vnus occidat alium, & nõ facio, quod quamuis occidat alium, quod non teneor. & hic eſt caſus pro hoc gl. in l. culpa, de reg. iur. & notatur per Dy. in cap. non eſt ſine culpa, de reg. iur. lib.6. Bar. Item ex iſto tex. apparet, quod licet aliqui ſint in eodem loco, & hoc probetur, non per hoc probatur, ſi vnus committit maleficium, quod alter ſit particeps maleficij, vel fautor, niſi probaretur aſſociatio, vel quod
a ſteterit cum eo armatus, a vt no. Inno. in c. continentiam, de clerico percuſſore.

ADDITIO.

a Armatus. Adde d. Alex. de Imol. in l. is qui opem, de fur. vbi dicit verum, etiam ſi ſtat a longe. & adde eundem Bal. in l. non ideo. 4. col. C. de accu. & in l.1.2.col. C. de ſer. fu & in l. raptores, in 2. colũ. ver. vnum adde, C. de Epiſc. & Cler. & in tit. de benef. fra. in 1. c. per illum tex. & Lud Roma. in conſ.117. & Fely. in c. ſicut dignum, circa med. 2. col. de homi.

§. Domini appellatione. Facit pro pluribus dominis vnius caſtri, qui habent plures vaſallos indiuiſos, vt quilibet domini appellatione contineantur ſecundum Bar.

LEX II.

1 *Pœna quæ imponitur vaſallo, ſi offendat dominum, illa imponitur ſi offendat filium, vel nepotem eius.*
2 *Cataſtrum patris prodeſt filiis, & nepotibus, ſiue ſint in poteſtate, ſiue emancipati.*
3 *Stante ſtatuto, quod ſi quis inſultauerit aliquem ad domum ſuam, puniatur tali pœna, quod inſultans filium ad domum patris ſui, dicatur inſultare filium ad domum ſuam, idem in vxore.*
4 *Statutum recipit interpretationem probabilem, & neceſſariam.*

Domini appellatione. Ibi, filijfa. arg. quod ſicut vaſalli tenentur iuuare dominum, & ita filios, vt hic, & vxores, vt inf. ead. l. §. ſi iur.
1 idem dicit Cy. †Item no. hic arg. quod illa pœna, quæ imponitur vaſallo, ſi offendat dominum, illa imponitur ſi offendat filium,
2 vel nepotem eius ſecundum Bar. † Item eſt arg quod libra, ſeu cataſtrum pr̃is proſit filijs & nepotib. ſiue ſint in poteſtate, ſiue emancipati: non aũt proſit alijs, qui in eadem familia ſunt, vt alũnis, familiaribus, & alijs ſecundum Bartol. de filijs & nepotibus eſt glo. ord. in l. 2. C. qui ætat. lib. 10. quæ non eſt alibi. In text. non ſunt. quid ergo de filijs naturalibus tantum? videtur idem ratione inſeparabilis cognationis. nam vt gloſſ. no. dicit. natura enim repelli non poteſt. ad hoc infra de accuſ. l. hos accuſare. §. omnibus, ibi dum dicit, natura communis eſt. & vide per Cy. C. ad l.
3 Iul. ma. l. quiſquis. † Item iſte §. eſt in argum. ad ſtatutum, ſi quis inſultauerit aliquem ad domũ ſuã, ꝙ inſultans filiũ ad domum patris, dicaẽ inſultare filiũ ad domũ ſuã. idem in vxore. & hic eſt caſus. illi tñ qui dñt ꝙ ſtatutum non recipit interpretationem, di-
4 cerent ꝯ. † ſed verius eſt ꝙ ſtatutũ recipit interpretationem probabilem, & neceſſariam. nam vbi aliquod vocabulũ ponitur in ſtatutis, quod eſt a iure certo modo interpreta. iſta eſt interpretatio probabilis, & neceſſaria, vt no. C. de leg. l. 1. & ideo ſtatutũ bñ recipit iſtã interpretationẽ. & facit ꝟ. eod. § hæc aũt. ibi, & ait Sextus. In tex. non putamus. qa translatus in alteram familiam.

§. De matris. Filius non eſt de domo matris. hoc probat iſte §. Vel ſic. filius rei maternæ nõ dicitur dominus, donec viuat mater.

§. Si pater ab hoſtibus. Iſte §. facit tria reſpõſa. Primũ eſt, quando filius fuit interfectus viuo patre apud hoſtes. Secundum qñ fuit interfectus mortuo patre. ſeruo tñ non erat relicta libertas. Tertium eſt, quando fuit interfectus mortuo patre, & erat relicta libertas. & in iſto tertio caſu, qui ponitur in ver. idem Scęuola, diſtinguit tempora, aut filius deceſſit ante aditam hæreditatẽ, aut poſt. ſi ante, quia expirat libertas, torquentur ſerui. ſi poſt, non torquentur, qui iam liberi. Sed contra hoc opponitur: quia exiſtentia ſui hæredis confirmat libertatem, vt l. cum quaſi. §. ſed & ſi quis, de fideic. li. So. dicit gl. hic non erat ſuus, ſed emancipatus. Extra opp. licet eſſet emancipatus, non tamen perit legatũ, & libertas, quia tranſmittit hæreditatem paternam. vnde poterit adiri ex tranſmiſſione: reſpondeo doct. inducunt iſtum text. ratione finis iſtius literę, quod emancipatus hæreditatem paternam non tranſmittat. & ſic hodie etiam eſt differentia inter ſuum, & emancipatum quo ad tranſmiſſionem. non ob. de his, qui ante aper. tab. l. 1. C. quia ibi eſt ſpeciale de liberis ad liberos, vt dixi ſup. de acq. hære. l. l. ventre.

§. Si pater necatus. Illi qui ſeruiunt membro, ſeruiunt capiti. ad hoc allegetis iſtum §. vnde filius eſt membrum, & pater caput, & princeps familiæ ſuæ.

a §. Si vir. Virtus matrimonij eſt vnitiua, & facit vnam domum viri, & vxoris. a h. d. In gloſ. no. ergo. ibi, pro alio. dicit Cy. etiam ſi partes vellent, vnus non poteſt eſſe teſtis pro alio, non ratione domeſticitatis, ſed reuerentię ſecundum Iac. de Are. ſed an ſocer erit teſtis in cauſa generi hic eſt arg. ꝙ non. alibi videtur quod ſic, vt l. 3. §. l. Iulia. ſup. de teſti. Cy. de concubina conſocij allegat. l. Aſſertionis, de ver. oblig.

ADDITIO.

a Vxoris. Adde idem per do. Bart. Soc. in conſ. 186. incip. viſa, ver. ſecunda ratio, circa fi. in 2. parte.

1 *Syndici qui tenentur denunciare maleficia, non tenentur denunciare clandeſtina, quæ ſciri non poſſunt.*
2 *Tempus ſtatutum ad denunciandum maleficia non currit a die commiſſi delicti, ſed a die delicti publicati. iſtud idem procedit in villis, & caſtris.*

1 §. Occiſorum. †Clam vocare. ar. ad ſtatutum ꝙ ſyndici quando tenentẽ renunciare maleficia, quod non teneantur denunciare clandeſtina, quæ ſciri non poſſunt. pro hoc ꝟ. quod vi aut clam, competit, §. ſepulchrum. imo eſt l. ſemper, ſm Cyn. pro hoc. ꝟ. eo. ſi quis in graui. § ſi ma-
2 ritus. & ideo dicit † Ia. de Are ꝙ tempus ſtatutum ad denunciãdum maleficia, non currit a die delicti commiſſi, ſed a die delicti publicati, ex quo ſciuit, vel ſcire potuit, vt l. annulus, de calum. & de ædi edi. cum ſex, ſm Iac. de Are. Item facit pro villis, & caſtris, quæ tenentur emendare damna data, & curare, ne ho-
a micidia fiant in ſuis ſtatis, ꝙ damnum ſit datum clam, a quod non teneantur. Cy. Item non tenentur, ſi non cepere malefactorem, qui deliquit in confinio, ita ꝙ ſtatim tranſiuit in aliud territorium, ita quod non potuit capi etiam ſumma diligentia adhibita ſecundum Bar. quæ ſunt no. In tex. factum. ſub. quæritur. Dyn. In tex. nullo modo. hic reſpondet Dyn. In tex. vel fautores. No. de fautoribus & de conſocijs. & vide quod no. inf. de parricid. ſi ſciente, & in c. 1. de pœnis, in Clem.

ADDITIO.

Clam. Adde Lud. Rom. in conſ. 7.

§. Si ſibi. No. hic quod ſeruus tenetur iuuare dominum, ne ſtrangulet ſeipſum. & iſtud non eſt iniuriam facere, ſed opem ferre & eſt arg. quod ſi quis capit aliquem, vt non ſæuiat in ſe, vel in alterum, ꝙ iſte nõ facit iniuriam, nec poteſt de hoc accuſari, immo debet commendari. & facit pro tramezantibus ad excuſationem eorum.

1 *Conſtare prius debet de maleficio, quam aliquis torqueatur pro reperiendo malefactorem.*

1 §. †Item illud. † Prius debet conſtare de maleficio, quam aliquis torqueatur pro reperiendo malefactorem. Not. quod aliud eſt factum, aliud faciens. de facto prius debet conſtare, quam torqueatur quis pro eruenda veritate quis fecerit. Item dicit gloſſ. quod etiam indicia debent præcedere torturam. quid iuris autem, ſi non præcedunt. dic, vt no. de quõibus. l. maritus. ꝟ. & eſt hic ar. quod ſi ſtatuto cauetur

de incendio,& homic. per vim facto, teneatur villa, vbi factum
a eſt. & ſi neſcitur, an ſit factum per vim, vel alio modo, a ꝙ ante-
quam hoc ſciatur, non poteſt procedi ꝯ villam, ſm Cyn. intelli-
gas de proceſſu quo ad condemnandum. ſed bene poteſt proce
di ex fama ad inquirendum, vt l. illuſtriſſimo, de offic. rec. prouin.

ADDITIO.

a Modo. Vide eundem Bal. conſi. 17. in 1. lib.

1 *Rebus ſæpe iudicatis ſtandum eſt.*
2 *Vicinorum appellatione continentur, qui vocem clamantium exaudire poſ-
ſunt.*
3 *Nox in delictis qualiter intelligatur.*
4 *Seruus debet ſalutem domini præferre ſuæ ſaluti.*

1 **§ Hoc autem.** Sæpe iudicatum. † Not. ꝙ reb. ſæpe in-
dicatis ſtandum eſt, quia appoſita eſt
interpretatio, quę inducitur ex ſententijs iud. ſm Cyn. in tex. ibi,
2 vocem exaudire. † No. ꝙ appellatione vicinorum continentur,
qui vocem clamantium exaudire poſſunt ſm Iac. de Are. & fa-
cit ad q. ſtatu. cauetur ꝙ pęna duplicetur in maleficijs commiſ-
3 ſis de nocte. † & intelligatur nox a poſt ſonum primum cam-
a panę. modo quidam deliquit in loco, vbi non auditur campana.
Quæritur, qualiter intelligatur ibi nox a? Iaco. But. diſputauit, &
dixit quod intelligitur de voce vera, quia vox ficta non extendit
ſe ad illum locum. & idem dicit hic Barto. quem vide. vbi ergo
4 ceſſat fictio, ſtamus veritati. † In text. ibi, anteponere. not. quod
ſeruus debet ſalutem domini præferre ſuæ ſaluti. idem argu. gl.
in vaſallo. ſed contra determinatur in feud. quib. mod. amitta. in
prin. & in aliena. feu. paterni. c. ſi. & quæ ſit prima cauſa benefic.
amit. circa prin. & de feu. ſine culpa non amit. c. ſi. in ſi. And. de
Piſ. de hoc inf. de opti. leg. l. ea demum, per Dyn.

ADDITIO.

Nox. Vide Aug. in conſi. 193.

§ Potuiſſe. Ibi, voce plorantem. No. auxilium poſſe da-
ri voce. Item no. ꝙ ex iſtis vocib. & ploratı-
bus inducuntur indicia, quod facit ad probandum, ꝙ aliquis vo
luerit inferre violentiam alicui puellæ, ꝙ vicini audiuerit eam
clamantem & plorantem, & non habes meliorem tex. & iſtud
no. melius colligitur. ſup. vbi dum dicit, vicini audiuerunt.

§. Hoc reſcriptum re. In gl. quia tria. & eſt arg.
ſi accuſo aliquem quod
percuſſit me multis vicibus, vel quod commiſit adulteriũ mul-
tis vicibus quod poteſt intelligi de duabus & tribus vicibus in
dubio ſecundum l. vbi numerus, de teſtibus intelligitur de duo-
bus. In tex. timuit mori. No. metum mort. non excuſari. In text.
ibi, auxilium no. auxilium præſtari voce concord. inf. eo. & cum
dominus. In tex. ibi, oſtendit ſcilicet reſcriptum. In text. ibi, fue-
runt. Not. quod capitale eſt ſubditis fugiendo deſerere dominũ
in diſcrimine mortis conſtitutum.

1 *Aetatis menſuratio debet facere, quod iudex non imponat impuberi pœ-
nam mortis.*
2 *Impubes non debet torqueri.*

§. Impubes ſer. No. in hoc §. non diſtingui, vtrũ im-
pubes ſit doli capax nec ne: ſed alibi
bene diſtinguitur, vt l. impuberum. infra de furtis. & l. impube-
rem, de fal. inf. ad l. Cor. de ſic. infans. Reſpondet Dy. aut obijcie
tur impuberi delict. in faciendo: & tunc habet locum illa diſtin
ctio. aut in omittendo, tũc indiſtincte accuſatur impubes. & iſte
1 eſt ſingularis caſus iſtius §. ſecundum Dy. † Dicit tamen Cy. ꝙ
etiam in committendo menſuratio ætatis debet facere, quod
a iudex non imponat impuberi pęnam mortis a ſm Cyn. adde ꝙ
dictum Dy. fallit inf. eo excipiuntur. & eſt ratio, quia ibi ex plu-
ribus concurrentibus augetur delictum. Item vide ſup. de tute-
la. l. ſi arrogati, per Iacob. de Are. & ad iſtud dictum Dy. remit-
2 tit Cyn. in l. 1. C. de fal. mo. † Secundo no. quod impubes non de
bet torqueri: & vide hic l. vlt. C. ad Sylla. l. fin. cum ſua gl. vbi gl.
dicit, quod ſi impubes eſt tortus, non facit indicium, quod poſ-
ſit induci ad deciſionem, ſed ad præparationem, ſeu inueſtiga-
tionem facti, & no. bene illam glo. In gloſ. alias ibi, dixit ſe dole-
re, & ita tulit eis gratias, ironice loquens ſecundum Dy. & facit
iſta glo. quando delinquitur alicuius cõtemplatione. & ille hoc
audito dicit, valde de hoc ſum dolens, ꝙ iſta ſunt verba, quæ ha-
bentur ipſum excuſare, ſi ſint dicta ex animo: ſecus, ſi ſint verba
ficta & velata. nam hic ſpeciale eſt in ſeruo. In cõtrarium eſt ius
commune, vel expone literam, quod gratias tulit, quia non iuuit
eis inquantum potuit, ſecundum Dyn.

ADDITIO.

a Mortis. Adde Raph. Fulg. in conſi. 158.

§ Tuliſſe. No. ꝙ in hoc §. tractatur, quomodo præſtetur
auxilium ad aliquem defendẽdum, & ꝑ quos
actus probetur auxilium præſtitum ad aliquem defendendum.
alibi tractatur econtra per ques actus præſtetur auxilium ad ali
quem offendendum. & dic, vt no. in c. e. de pœnis in clem. cum
a ſi. Et no. quod ille qui terret, a dicitur auxilium præbere.

ADDITIO.

Terret. Adde Ludo. Rom. in conſi. 17.

§. Quid ſi vulnerati. No. hic arg. qualiter quis
poſſit probare ſe non de-
diſſe opem probãdo quod erat infirmus, & ita debilitatus, quod
non poterat opem ferre. In tex. ibi, niſi. No. iſtum tex. contra vul
nerantem ſeipſum.

§. Si dominus. In gloſ. ita. ibi, non deceſſit. No. quod
vulnus dicitur mortale, quod videba-
tur eſſe mortale, licet mors non ſit ſecuta. In eadem gloſ. vel dic
hanc approbat Dyn.

LEX II.

1 *Committens plus delinquit, quam omittens.*
2 *Statuta omnia de concordijs, & de pace, quod tollatur in totum pœna, ſunt
contra ius commune.*

Diuus Marcus. Iſta l. non eſt alibi ſecundum Dyñ.
In tex. ibi, purgaſſe, quia dixit, ꝙđ
ſerui non fuerunt in culpa. Dy. In gl. quæ cogit. ibi, in omitten-
1 do. bona † ratio, quia plus delinquit cõmittens quam omittẽs,
vt no. ſolu. matr. ſi mora, & ꝟ. eo. l. lege Corn. ſecundum Dy. &
And. de Piſ. nec ob. l. tranſigere, vel paciſci, vbi poteſt tranſigi, &
paciſci etiam de delicto in committendo, quia illud eſt verũ ad
excluſionem perſonæ, ſed non ad libera. pœnæ, vt ibi not. inf. de
adult. l. ſi maritus. §. ſi negauerit. tenet ergo remiſſio quo ad re-
mittentem, ſed non quo ad rem publicam. Bal. reprobat diſtin-
ctionem huius glo. & dicit quod etiam in delictis in omittendo
non habet locum remiſſio in præiudicium Reipublicæ. Exem-
plum, ſi quis deſiſtendo incidit in Turpil. vel non proſequendo
incidit in l. 2. C. vt intra cert. temp. vel in l. qui crimen, C. qui ac-
cu. non poſſ. Certe non poteſt hęc pęna remitti. Nam publica
pœna non poteſt remitti per priuatam perſonam, vt ſup. de pa.
iuriſgen. §. ſi paciſcar. non obſt. iſta l. quia hic eſt ſpeciale ſecun-
dum Bar. ego dico, quod in l. noſtra offenſus tulit teſtimonium
a innocentiæ pro ſeruis, a & hoc eſt quod excuſat ſeruos: ſecus
autem, ſi non tuliſſet teſtimonium innocentiæ pro eis, ſed dixiſ
ſet ſeruos culpabiles abſoluo. Nam hoc non poteſt in præiudi-
cium Reipublicæ. non obſt litera quæ dicit, quia abſoluit, quia
ex ſuperioribus patet, quod abſoluit tanquam non culpabiles
purgando innocentiam eorum. ad excu. ergo ſtatur dicto offen
ſi, ſed non ad criminationem, vt inſ. eo. l. prox. §. ſi quis moriens.
Quærit hic Cy. vtrum remiſſio, vel cõcordia poſſit fieri in mor-
tis articulo? & dicit quod ſic, & facta in foro pœnitentiali. i. apud
ſacerdo. valet, allegat inſti. de iniur. §. fin. & dicit quod ita ſuit de
2 facto in morte domini Oddonis. † Itẽ no. ex gl. hic poſita, quod
omnia ſtat. de concordijs, & de pace quod tollatur in totum pę-
na, ſunt contra ius commune, quia de iure communi non tolli-
tur pœna. ſed eximitur perſona a proceſſu litis. & ideo talia ſta-
tuta ſunt in proprijs terminis obſeruanda. quod dico propter ſo
lutionem gabellæ, & ſimilia, quæ debent impleri ad vnguem,
alias pax, & concordia non haberent effectum ſtatuti; & iſta
ſunt not.

ADDITIO.

a Pro ſeruis. Adde d. Alex. de Imol. in conſ. 14. in 3. par.

LEX III.

Si quis graui. 1 Ibi, ſubueniendum. facit ſup. l. 1. §. quid
ſi vulnerati, & eſt argu. quod ſi vaſallus
mortifere vulneratus, & per hoc exiuit de prælio, & ſic non ſte-
tit vſque ad finem cum domino, non tenetur. facit ſup. de oper.
lib. libertus. Dy. &c.

1 *Dicto offenſi non creditur, niſi probet.*
2 *Teſti non creditur, qui dicit in pœnitentia, ſe tuliſſe falſum teſtimonium,
quia non creditur in præiudicium tertij, niſi probet.*

1 **§. Si quis moriens.** † Non creditur dicto offenſi,
niſi probet. h. d. Facit iſtud di-
ctum in odium, vt hic, ſed in fauore dic vt ſup. eo. diuus. In text.
non eſſet credendum. quantum ad cõdemnationem. excuſatur
tamen hæc res, qui hoc prætextu procedit ad accuſandum; & ita
2 loquuntur contrariæ gl. ſecundum Dy. & † ſic eſt arg. quod non
credatur teſti, qui dicit in pęnitentia ſe tuliſſe falſum teſtimo-
nium, quia non creditur in præiudicium tertij niſi probet. argu.
huius §. ſecundum Bar. allegat ipſe c. ſicut, de teſt. in alle. l. ſi. ſup.
de proba. per quam l. etiam pater quod ſi vxor alicuius in morte
dicit, quod filius ſuus non eſt mariti, ſed clerici, quod non credi-
tur in præiudicium filij, & hoc ponit Cyn. in l. filium, de his qui
ſunt ſui vel alie. iur. In tex. ibi, liberantur, quando non audierunt.
Dyn.

1 *Vaſallus non tenetur iuuare dominum iniuſte.*

1 **§. Si tamen.** † Pro §. allegatur. & inducitur iſte tex. quod
vaſallus non tenetur iuuare dominum iniu
ſte de hoc in tit. hic incipiunt. conſuetu. in c. domino Guerram
10. col. Vnde Cyn. dicit hic no. quod ſerui non tenentur iuuare
eum, qui patitur iuſtam aggreſſuram. Item inducit iſtum §. quod
ſi ſtatutum dicit, quod homines villæ tenentur capere omnes
homicidas. & quidam occidit bannitum licite, ꝙ iſte non dẽt ca
pi per hoĩes villæ: ſecus, ſi ſtatutum dicit quod ſyndicus tenetur
denunciare oĩa homicidia. Nam hoc debet denunciari, quia nõ
perti-

pertinet ad ſyndicũ cognoſcere de impunitate facti,ſed ad iudicem ſecundum eum,& reddit rationem dñæ, quia captura habet in ſe quandam executionem,quæ non debet fieri contra nõ delinquentem, ſed denunciatio non habet in ſe executionem, ſed fit vt veritas inquiratur,vt l.ſi cum,in prin.ſi quis cau ſecundum Bar.& quod dicit in denunciatione,eſt verum,ſi ſtatutum loquitur per nomen ſimplicis facti.ſecus,ſi loquatur per nomẽ maleficij,quia ex quo non eſt malefactum,ceſſat ſtat.& adde ꝙ no.C.de infa decuriones,per Ia.Bu.

1 *Gratificationi locus eſt in re pari.*

1 §.Si cum omnes. † Not. ꝙ in re pari eſt gratificationi locus. & ſic eſt arg. ꝙ ſi de eodẽ crimine ſimul inquiratur quid a duobus iudicib quod eſt in ſua electione coram quo velit comparere, quia non poteſt ſimul cõparere coram vtroque, niſi vnus ſit maior altero, quia a debet deferre maiori a ſecundum Cy.maiorem intellige in eodem territorio, non in diuerſo, quia non attenditur ibi maioritas,vt l.apud eum,de manu vin.vbi eſt glo. quam allegat Oldr. Si autem coram neutro compareat,ab vtroque poteſt banniri, ar.huius literæ,& J.de leg.2.l.ſi Titio.Cyn.& intellige iſtũ quãdo domini erant æquales in dominio,ſed ſi vnus eſſet dominus maioris partis,ei potius debet ſubueniri,ar.C.de donatio.l.ſancimus,circa medium,& ſup.de pactis,maiorem.Cyn.

ADDITIO.

a Maiori.Adde Ludo.Rom.conſ.47.

§.Subuenitur Ibi,vincti ar.quod ap.priuati carceris contineatur non ſolum clauſura, ſed ſi quis eſt ita ligatus,quod non poteſt diſcedere. Et no in ar.iſtũ §.pro caſtris communitatis, vt non puniantur ſi de nocte non exierint ad capiendum malefactorem delinquentem extra caſtrum, cum caſtrum eſſet clauſum, & claues non tenebantur per eos.

§.Surdus. Not.arg.ꝙ ſtatutum, quod punit poſt tertiũ ſonum inuentum,non ligat ſurdum.

2 *Receptans aliquem in fragranti crimine, habetur pro culpabili de eodem crimine.*

2 §.Si quiſquam. † Qui receptat aliquem in fraganti crimine, habetur pro culpabili de eodem crimine. Et ſi quis receptat homicidam fugientem adhuc cum gladio ſanguinolento.nam iſte eſt criminis fautor, & gl.quæ eſt in c.1.de pœnis in Cle.eſt glo ſexta. Bar.hic dicit,quõd iſte debet minus puniri quàm ſi præſtitiſſet opem in ipſo facto. facit C.de rap.virg.l.1.& inf.de pœnis,Metrodorum. Et notquõd vbicunque quis accuſatur de receptione, debet probari ſcientia, a vt hic in verbo,ſciens dolo malo, & not.in l.1.& 2.de recep.In tex.ibi,non datur.quaſi interitu ſpeciei liberato debitore, cum ammodo non ſit in commertio.

ADDITIO.

a Scientia.Adde Lud.in conſ.486.& Bal.in conſ.incip.Statuto Ciuit.Per.

Si ex ſtipulatu: In tex ibi,in æſtimatione data a fiſco ſecundum gloſ.arg.inf.de leg.2.l.qui ſolidum.§.1.& eſt iſte §.arg.quod ſi cauetur ſtatuto, vt quicunque denunciauerit homicidam, habeat certam quantitatem,& ex pluribus homicidis ſocijs vnus denunciet alterum, quod iſte debeat habere illam quantitatem, vt in verſic.nam ſi Bar.tamẽ determinat contrarium per l.3.& per l.idem.ſup.de cõd ob tur.cauſam, quod iſtud præmium non intelligatur propoſitum participi criminis ſecundum Bar.

1 *Accuſatus poteſt accuſatorem ſuum reaccuſare,& retorquere illud crimen in ipſum.*

2 *Factum ſponte meretur præmium, non ſponte factũ non meretur præmiũ.*

§.Vtrum. Ibi,indicaſſe ad præmiũ libertat. & ſic continuatur cum ſuperiori §.& inferiori.In tex.de-

1 torſit.† No.hic, quod accuſatus poteſt accuſatorem ſuum reaccuſare,& retorquere illud crimen in ipſum.ſic C.qui accuſ.non

2 poſ.l.1.& inf.de bo.li.qui cum maior.† No. quod ſi ſponte factũ meretur præmium,quod non ſponte factum non meretur præmium.& ſic eſt arg.quod illa quę capit malefactorem ex neceſſitate impoſita ſibi per ſtatutum,non conſequitur præmium alterius ſtatuti de capiente malefactorem. Item eſt argu.quod familia officialis non cõſequatur hoc præmium,quia facit ex neceſſitate officij. Item eſt arg.ꝙ ſi quis capit bannitum neſciens eum bannitum,licet ponat eum in manibus poteſtatis, non debet habere pręmium ſtatuti de capiente bannitum,quia hoc nõ fecit ſponte.i.voluntarie,ſed facto ſecundum Bar.

1 *Lex ſimpliciter prolata,non recipit reſtrictionem de habilitate,ſed comprehendit etiam inhabiles.*

2 *Statutum tempore guerræ, quod quicunque ceperit tale caſtrum inimicorum, habeat mille, ſi banniti capiant illud caſtrum, debent habere præmium,non obſtante quod non ſint capaces.*

1 §.De his quoque. † Lex ſimpliciter prolata non recipit reſtrictionẽ de habilitate, ſed cõprehendit ẽt inhabiles propter publicam vtilitatem

2 h.d.no.& eſt ar.† ꝙ ſi tempore guerræ ſit ſtatutum, ꝙ quicunq; ceperit tale caſtrum inimicorum,habet mille, & quidam banniti capiunt illud caſtrum, debeant habere præmium,non obſt. quia banniti non ſint capaces beneficiorũ ſuæ ciuitatis.de hoc per Gul.in l.ꝙ ſi nſius,ſi cer.pe.Item eſt arg.ꝙ ſi per ſtatutũ forenſes non poſſunt acquirere bona, ꝙ tñ poſſunt acquirere ex præmio,puta ſi eſt factum ſtatutum,ꝙ quicunq; dederit caſtrũ tale.habeat talem poſſeſſionem,ſm Bar. No.ꝙ ſtatuta nunquã ſunt contra publicam vtilitatem interpretanda.quod no.

§.De his. Maiori pœna ſunt digni, qui maiora præmia ſunt experti. vnde beneficium auget maleficium & facit l.1.C.de condu.& procu.prædi.fiſc.lib.11.

1 *Pœna conſtitutionis punit etiam delictum.*

a *Teſtes antequam ſint aperti, & publicati per iudicem,non debent aperiri nec publice,nec occulte.*

1 §.Aperire No.ꝙ pęna condõnis punit ẽt delictum. In tex.oĩs apertura.idem poteſt dici in apertu-

a ra teſtium.Iac.de Are.vnde† antequã teſtes ſint aperti,& publicati per iudicem, non debent aperiri nec publice, nec occulte, ver.ſi forte.Ignorantia iuris excuſat a pœna delicti. Et no.ꝙ vbi ad ciuile delictum perpetrandum dolus exigitur,ignorantia iuris excuſat.Iac.de Are.quod dicaut quæritur de delicto naturali,& tunc ignorantia iuris non excuſat,vt ibi non furtum facies. aut de delicto ciuili i.ꝙ ius ciuile adinuenit,& tunc excuſat iuris ignorantia, vt hic. vnde in ſtatutis ſi ſtatutum punit delictũ, quod eſt delictum de iure naturali, ligatur ignorans.ſi autẽ eſt delictum de iure ciuili, non ligatur ignorans, vt l.ſi.de decre.ab ord.fa.quod eſt verum,vbi eſt ignorantia iuſta,vel eſt talis perſona, in qua ignorantia ſit toleranda: ſed intolerabilis non excuſat.tamen attenuat delictum: & dic.vt infra de adu.l.ſi adulterium,cum ince.& C.de his qui ſibi aſcri.ſenatus.adde,quod no.C.de in ius voc.veniam. Et no.quod pœna conſtitutionis quæ eſt pœna iuris, & de iure, requirit factum conſummatum.vnde non fuit apertura perfecta.

§.Si quis. In tex ibi,excuſatus.arg.ꝙ ſi ſtatutum dicit,ꝙ ſi aliquis vulnerauerit aliquẽ, puniatur in x.libris, ꝙ ſi aliquis dederit alicui de cuſe ita, ꝙ laniauerit pannos, non tamen carnem,ꝙ non incidit in pęnam ſtatuti.pro hoc.ſup.quod quiſque iur l.1.§.hæc autem verba,per Iac.de Are.Item eſt ar ad q. Epiſcopus facit conſt.ꝙ quicunque aperiret literam alterius,ſit excommunicatus.modo quidam abſtraxit illã chartam,quæ claudit litteram,non tamen aperuit.quæritur an ſit excommunicatus?& certum eſt,quod non ſecundum Bar.hic.

§.Si autem. Non totum. Qui in parte deliquit,in totum eſt reus.h.d.& eſt arg. ꝙ quiſquis eſt infeudatus ſimul de duobus caſtris, & vnum alienat ſine conſenſu domini,ꝙ vtrunq; cadit in cõmiſſum.Item ſi pars inſtrumenti ſit falſa ꝙ totum ſit falſum.Idem etiam in teſte.Cy.quod dic,vt l ſi ex falſis,de trans.Item eſt ar ꝙ dicitur percuntaſſe teſtes,qui vidit aliquid de dictis,licet non viderit totum, quod no.

§.Si alius.ibi,ſi alius. Quid ſi vnus ſolus omnia iſta fecit?dicit Ia.de Are.ꝙ puniẽt perinde, ac ſi ſinguli feciſſent, & ſic pluribus pœnis ſm Iaco.de Are.Bar.autem no.in iſto §.ꝙ quando ſta.punit plura, ꝙ intelligitur punire quodlibet per ſe:quod eſt verum, niſi ſint talia, ꝙ vnum veniat ad qualificandum alterum, quia tunc requiritur concurſus ipſorum, vt no.in l.vnde, de iti.actuque pri.in gl.ord. In tex.ibi,ne hæres.iſta litera ponit veram rationem horum teſtium. Et no. quod propter proprium commodum quis de facili occultat delictum.

§.Eleganter. Hæreditas non adita propter impedimentum ſenatuſcon. tranſmittitur ad hæredem.h.d.No.ꝙ quando lex extrinſecus parat impedimentum aditioni,non impeditur interim tranſmiſſio.

§.Si conditioni. Hæres qui non implenit conditionem intra diem implendi, poteſt implere poſtea,ſi hoc proceſſit ex hæredis ignorantia,& in ignorantiam proceſſit, quia non potuit aperire teſtamentum propter prohibitionem legalem.h.d.In tex.ſi iccirco.ergo a contrario ſenſu, ſi non ignorauerunt, iccirco,quia metu ſenatuſcon.aperire non potuerunt, ſed quia aperire neglexerunt,curret tẽpus teſtamenti,etiam ignorãti:quod eſt no.& eſt arg. quod executoribus currant tempora a die mortis,non a die ſcientiæ, niſi a ignorantia eſſet probabilis,a & neceſſaria. h.d.

ADDITIO.

a Probabilis.Vide late Lud.Rom.in conſi 228.

§.Sed ſi aliud. Vbi concurrunt duæ cauſæ. vna ad impediendum,altera ad oppoſitum, inſpicitur cauſa impediens.h.d.cum l.ſeq.vel ſic, vtile cuacuatur per inutile,non econuerſo.

LEX IV.

1 *Cauſa duæ quando concurrunt,quarum vna prodeſt,altera nocet, magis cõſideratur quæ nocet.*

Qui poſthumos. In tex.ibi, obierat. ſubaudi antequam aditer.Din.In tex.interue-

niſſet.i.nõ tranſmittit. nec poſſunt de hoc torqueri hæredes mu lieres, quia non procedit hic tanquam quid iniquum ex diſpoſit.legali, ſed tanquam ex regula generali, quia inferior debet expectare ſuperiorem.i.ſubſtitutus debet expectare inſtitutum, vt l quamdiu.ſupra de acquir.hær. 1 †No. quod quando duæ cauſæ concurrunt, quarum vna prodeſt,altera nocet,magis conſideratur quæ nocet.circa quod dicit Dyn. quod aut concurrunt circa ſeparabilia; & tunc inſpicitur quæ prodeſt.aut circa inſeparabilia,& tunc inſpicitur quæ nocet,vt hic. Ita dicit in cap poſſeſſor,de regu.iur.lib.6.Cyn. Bar.dicit,quod inſpicitur cauſa potentior,vt no.inſ.de vſucap.pro do.ſi vir vxor. vterque bene dicit,& facit ſupra de hær.inſti.l. non lex,in prin.vbi ſufficit aliquid obſtare,vt in totum impediatur effectus.hoc facit ad q.dicit vnum ſtatutum, quod in cauſis pupillorum proceditur ſummarie.aliud ſtatutum,quod in cauſis pupillorum procedatur ordinarie, & mittatur decimum.modo vnus eſt forenſis,& pupillus.modo quæritur an inſpiciatur id, quod prodeſt,quia pupil.an id,quod nocet,quia forenſis hic eſt arg quod inſpiciatur id,quod nocet. & inducatis adhuc ſubtilius, quia per ſtatutum,quod fauet pupillo,receditur a iure communi,& vbi receditur a iure communi,potius inſpicitur cauſa quæ nocet,& hoc proprie dicitur hic, quia quod hæreditas non adita tranſmittatur, receditur a iure communi,vt in §.in nouiſſima.

LEX V.

Neceſſarios. Optime probat hæc lex, quod ſui non dicantur heredes antequam immiſceāt etiam in poteſtate conſtituti; quod poteſt intelligi quo ad pœna huius edicti.Cyn. idem ergo quo ad quamlibet conſtitutionem pœnalem; quod no.

1 *Hæreditas per indignum adita confiſcatur,ſed non adita non confiſcatur.*

1 §. Non alias. †Hæreditas per indignum adita confiſcatur,ſed non adita non confiſcatur. h. d. & deciditur quæſtio, quæ no.inf.eodem in cognitione. No.hic, quod debet probari quoddam affirmatiuum, quod defunctus ſit interfectus, & quoddam negatiuum, quod nõ fuerit habita quæſtio de familia,nec ſumptum ſupplicium de homicidio. Et a ſic no.in criminali negatiuam a probandam. hoc tenet expreſſe Innocen.& Hoſtien in cap. ſuper his, de accuſa quorum dicta declarat Bar in l.in illa ſtipulatione, ſi cal.& l.hoc iure,de verb. oblig.& Cyn.in l.1.de iure emphyteu.

ADDITIO.

a Negatiuam. Cui autem incumbat onus probandi negatiuam,vide Fulg. in conſi.140.

§. Vbi quis. Inſidijs.i.clandeſtinis Dy.& no.medicum puniri lege Cor.de ſic. ſi malum medicamen ſcienter adhibet,& infirmus exinde decedit. & vide l.medicus,de var.& extraor.cog.& l.illicitas.§.ſicuti,de offi.præ.

LEX VI.

1 *Propter incertum eſt torquendus ille,qui torquetur,non propter certum, et liquidum.*

1 Et ſi certus. †Propter incertum eſt torquēdus ille,qui torquetur,non pp certum & liquidum. & ideo hic probatur hic, quod dicit Cy C.quorum app.non rec.l. obſeruare,vbi dicit, quod crimine probato nun eſt locus torturæ,licet,dicat ipſe,duri aſſeſſores torqueant,vt elicita confeſſio ne iuncta cum teſtibus impediant beneficium app.ſecundum Cy.& item no. quod iſta l. docet quandam malitiam aſſeſſorū, vt cum torqueant aliquem de caſu non permiſſo,fingat ſe de aliquo permiſſo torquere,de quo interrogent cū.tamen iſtud non poteſt fieri,niſi præcedant indicia; & loquor in tortura.nam in captura non ſont neceſſaria indicia.& vide hic l. pen.ſup.de condi.ob.cau. In gl.torquetur.ibi,diuus. & ſup de exhib.l.final.& ad l.Aquil.inde Neratius. §.ſed ſi ſeruus,& C. de male.& Math l. fi.& C ad l.Iul.maie.quiſquis,& l 1.de fal. mo.& dicit, quod in quolibet crimine debet interrogari, non vt credatur habita ſuſpitione, ſed erit præſumptio. pro hoc ſ.eodem l.1.§.impubes, & l. etiam ſi partis de teſti.& procedetur contra eos,quia cum accuſatur principalis,videtur etiam de alijs delata accuſatio ſecundum Iac de Are.quod eſt no.creditur igitur quantum ad inquirendum ſed non quantum ad puniendum, vt infr. de pœnis,qui vltimo ſecondum Old.& vide quod no.C de accu.l. ſi per Cyn. item no.quod faciens dicitur principalis,& mandās non dicitur principalis,vt hic in gl.& iſtud eſt verum in principalitate reſpectu facti.ſed reſpectu pœnæ, vterque eſt principalis,a & ideo a extincta pœna vnius remanet pęna alterius,vt probatur in l.ſi quis id l.quod §.ſi.de tur.om.ind.

ADDITIO.

a Principalis. Adde d.parth. Cæpo.in conſi.36.

§. Si vnus. Ille qui non apparet, præſumitur interfectus, & de nece eius debet inquiri.hoc dicit. & facit in arg.pro illis,qui non inueniuntur poſt conflictum,vt præſumantur inter empti in libello.

1 *Inſultatus animo occidendi, poteſt in ipſo inſultu occidere inſultantem impune. vnde ſolo inſultu probato euadit pœnam homicidii.*

§. Si appetitus. In tex. ibi, nihil arg.quod ſtatuta quæ diſponunt de homicidio, requirant homicidium perfectum,non attentantum.vnde l.is,qui cum telo,non habet locum in pœnis ſtatuti;& ita ſeruatur ſecundum omnes,& eſt dictum Spec.& Cyn.d.l.is qui cum telo. In tex.ibi, 1 animaduertere. No. quod † inſultatus animo occidendi poteſt in ipſo inſultu occidere inſultatorem. vnde ſolo inſultu probato a euadit a pœna homicidij. quod tene menti, a nec enim eſt ſpeciale in ſeruis,vt ſtatim dicam. In gl.occidendo: quod intelligo in cadem aggreſſura, cum extraneum licitum eſſet interficere, vt C.vnde vi.l.1.alias non,arg.J.ad l.Cor.de ſic.circuncidere.§.1. niſi tale eſſet delictum, ex quo licitum eſſet extraneum interficere, vt in legibus hic allegatis. And. de Piſ. Et idem dicit hic Cy. & reddit rationem, quia cum occidere ſit meriſſimi Imperij,merito non competit domino priuato.quinimò nec competit minoribus magiſtratibus, vt l.magiſtratibus. de iuriſdi.omn. iud.ſecundum Cy.& vide l.pen.ſup.de cond.ob cauſa.quod no. inf.de fur.interdum.§.qui furem.

ADDITIO.

a Menti.Adde Paul.de Caſt in conſ.341.3.lib.

LEX VIII.

1 *Stante ſtatuto, quod bona maleſactoris debeāt deuaſtari,ſi maleſactor vendat,nihilominus res deuaſtari poſſunt.*

Senatus. Alienatio non impedit vindictam fiſci. h.d. No. 1 arg.†quod quando ex ſtatuto debent bona maleſactoris deuaſtari, quod ſi vendat maleſactor, nihilominus res deuaſtari poſſunt.pro hoc ſup.de contrah.emptio.rem alienam, & de ædi.edict.non autem §.excipitur. Item eſt arg.quod venditor iſto caſu tenetur emptori ad precium. pro hoc ſup.loca.& l. ſi fundus,quem Iac.de Are.Item eſt arg.quod ſi emptores reſtituerunt bona ex Titijs eo,quod fuerunt ex Titiorum,quod vēditores tenentur emptoribus reſtituere precium.Item no.quod de mente legis eſt non facere alicui iniuriam. pro hoc. C.vnde vi.l.meminerint.Cy.& ſup de vul.ſub.ex facto.

§. Si filius. No. Caſtrenſe peculium confiſcari propter delictum hæredis filij.non ob.de bo.præteri.ſi filius.C.quia ibi delinquit filius, hic hæres eius, ad quem bona fecerunt tranſitum. & eſt ratio, quia mutata perſona mutatur ius rei,vt ſup.de acq.hær.l. Paulus.§.1.

LEX IX.

Cum fiſco. Vbi confiſcatur vniuerſitas, omnia onera tranſeunt in fiſcum.h.d. Concord. C.ad l. Iul.de vi,ſi tutoris.

LEX X.

Si exhæredatus. Quando non apparet de delicto inſpecto tempore præſenti,debet expectari futurus euentus. no.item quod interdum fingitur ſuper iure iam mortui. arg.contra ad l.Aquil.huic ſcri. & inſ.de bon. quæ lib. Libertinus, pen.§. No.quod in delictis, in quibus nõ poteſt dari præſens iudicium, ſpectatur futurum. argu.contra ad l. Aquil.l.hoc apertius.ſed dic quod ibi quantum ad agendum nõ expectamus,ſed quantum ad exequendum ſic.

LEX XII.

Si ſeruus No.per indirectum ius tertij abſorberi, quia libertas æquiparatur morti ſecundum Iacob.de Are.Andr.de Piſis,& omnes.

LEX XIII.

1 *Principalis licet ſit punitus de facto, Syndicus,qui non denunciauit, & fuit in mora,debet puniri de negligentia.*

2 *Hæredi extraneo plus fauetur in materia vindictæ, quam coniuncto, quia coniunctio augeat delictum.*

In cognitione. Ad hoc vt bona hæredi extraneo,qui adiuit hæreditatem, ꝙ ſe confiſcētur, & auferantur,oportet,quod inſ.quinquennium præcedat accuſatio,& condemnatio homicidarum. ſuo autem hæredi auferūtur bona,non inſpecto tempore quinquennij. & eſt ratio differentiæ; quia ſuus magis delinquit non vindicando quam extraneus. Nam ſuo incumbit vindicta iure naturæ,& legis,ſed extraneo iure legis tantum ex conſti. ſena. Et no.in hac l.hanc regulam, quandocunque ſunt bona alicui auferenda propter negligentiam omiſſæ vindictæ, non poteſt cõtra eum agi,niſi illa vindicta præcedente ꝯ delinquentes, & iſte debet ordo agendi; & 1 hoc tenet hic gl & omnes doct.† Item iſta l. facit ad quæſtionē, quod licet ipſe principalis ſit punitus de facto. ſyndicus qui non denunciauit, & fuit in mora, debet puniri de negligentia per hanc l.no.& facit inſ.ad Tertul.l.2.§.ſed ſi forte.In tex.teſtamēti.ſupple & hæreditatis aditæ,vt ſup.eo.neceſſarius. §.non alias, licet hic innuat contrarium ſecundum Dy. & Bar. In tex.quod tamen.quantum ad effectum confiſcādorum bonorum.& Dy. nam quantum ad effectum accuſandi homicidas durat 30. annis, vt C.de fal.querelam.In tex ibi, quod. i.ſenatuſcon.quo ad limita.quinquennij. In tex.ibi. accuſare.i.deferre eos tanquam indignos,vt J.eo. Gaius,quia vindictam domus ſuæ nõ erubuerunt poſtponere,vt J.de adul.miles.§.2. & ideo ſunt magis indi

gni

a gni quam extranei. † No. hic plus faueri extraneo hæredi quam coniunčto, quia cõiunčtio auget deliǽtum. In gl. dicit hoc. iſtud prin. declarat princ. legis, quod loquitur de apertura. In ea. gl. §. fi. imò cum ſit actio popularis, vt ibi patet, vt anno tolli, vt inf. de pop. ac l. vlt. Dy. Verum dicit, quia eſt popularis, & ci. & ideo tollitur anno. ſecus ſi eſſet popularis, & criminalis, quia tunc durat 20. annis, vt C. de fal. querelam. In ea. gl. inf. eo. l. fi. falſum eſt, vt no. in d. l. ſi ea. & ſup. eo. l. 2. §. ob cauſam, & ad Treb. Marcellus, in fi. Dy. In ea. gl. videntur accuſari. no. quod accuſato aliquo quodammodo videtur accuſari omnis alius, qui inde poteſt p̃iudicium pati. quod tene menti. In ea. gl. conuentus. ſ. corã præſide. In ea. gl. deferuntur. ſ. coram procur. Cæſaris. In ea. gl. §. annis. tempus ergo eſt limitatum, quo ad hoc, vt ex ipſa accuſatione homicidarum deueniatur contra hæredem, quo ad confirmationem bonorum non autem eſt limitatum quo ad libertatem homicidarum ſecundum Dy. in ea. gl. rel dic. p ima verior. In ea. gl. poſtea. i. poſtquam homicidæ ſunt inf. quinquennium condemnati, vel etiam poſt quinquennium in ſuo hærede, ſeu quolibet, ſi ipſe occidiſſet, tenetur de homicidio. Extra no. propter deliǽta perdi legitimam. natu & verum debitum perditur, vt inf. eo. l. propter §. nepti, & facit inf. eo. l. ſi ſequens. §. fi.

LEX XIIII.

1 *Deliǽtum ex pluribus concurrentibus augetur, & multis indiciis reſultat plena probatio, etiam ad condemnationem capitalem, etiam contra impuberem.*

2 *Teſtis diǽtum demum valet, quando dicit aliquid factum, ſi eo tempore fiebat quo rei intellectum teſtis capere poterat.*

1 Excipiuntur. † Ex † plurib. concurrentib. augetur deliǽtum, & ex multis indiciis reſultat plena probatio etiam ad condemnationem capitalem etiam contra impuberem. h. d. In tex. prodiderat. i. manifeſtauerat. & eſt arg contra vxorem, quæ ſilet de morte mariti, quod præſumatur conſcientia, & culpabilis de eius morte. In tex. fuiſſent. vere, vel præſumptiue. Dy. & audi, quod dicit. præſumptiue. In gl. ibi, alia cauſa. cõiunčto iſto tex. cum princ. ibi, nec multum a puberi ætate aberat, ſatis videtur colligi, quod in maleficiis atrociter puniendis ille dicatur proximus pubertati, qui parum diſtat a pubertate. non autem diuidatur per medium tempus, vt diuidunt gl. & iſtud parum diſtare dicitur per 6. menſes, vt l. 2 in fin. de exhi. & Gul. de Cun. videtur tenere hoc contra communem
2 opinionem gloſ. Extra no. dum dicit hic, rei intellectum capere poſſe, argu. quod diǽtum teſtis valet demum, quando dicit aliquid factum, ſi eo tempore fiebat, quo rei intellectum teſtis capere poterat. Iac. de Aret.

LEX XV.

Si ſequens. Vnius diligentia alterius negligentiam nõ excuſat. Item non ſufficit per quemlibet fieri ad euadendam pœnam. h. d. In tex. admittantur. No. hic, quod propter deliǽtum perditur legitima portio patroni. non ob. arg. contra iam ſignata in gl. quia hic omiſit facere, quod erat induǽtum principaliter in publicam vtilitatem. in l. contra. omiſit facere contra priuatam vtilitatem principaliter. And. de Piſis.

LEX XVII.

Prius. No. quod hic eſt glo. ord. quod in criminali teſtis eſt interrogandus de menſe ſine dubio, ſed etiam de die, poteſt interrogari, ſi iudici videtur. Item eſt hic gl. ord. quod interdum poteſt aliquis torqueri de præcedentibus indiciis, ſed non eſt gl. in hoc vera ſecundum Dy.

LEX XIX.

Cum dominus. No. quatuor modis præſtari alicui auxilium, ſcilicet armis, manu, voce, & obieǽtu corporis.

LEX XXI.

Propter. Neptis. actio confuſa per aditionem hæreditatis non reſuſcitatur, ſi hæreditas euincitur propter dolum: ſecus, ſi propter culpam. h. d. & no. No. quod quando pœna eſt pœna reſpeǽtu bonorum, & ſic pecuniaria, non requiritur dolus de neceſſitate, ſed ſufficit culpa, quod eſt no. Bar. ponit in l. ſi quis ie. li. eſſe iuſ. fu.

§. Preſidis. Sufficit accuſare. & non tenet quis appellare. No. arg. q ſufficit ſyndico denunciare, & licet denunciatus, abſoluatur iniuſte, non tenetur ſyndicus appellare. tex. eſt hic no. In tex. non defunǽtorie, ſed fideliter.

LEX XXII.

1 *Mors delinquentis non impedit cauſam bonorum poſt mortem agitari.*

2 *Quæſtio bonorum poſt decennium mouetur, & ingratus hæres longo tempore non præſcribit. Pœna confiſcandorum bonorum tranſit ad hæredem criminoſi.*

1 Gaius Seius. † Mors delinquentis non impedit cauſam bonorum poſt mortẽ agitari. h. d. In tex. nunciaret. ſ. in fiſco. In tex. crimen ſ. negligentiæ Titiæ. In tex. ibi. ſ. ingratæ. ingratus eſt hæres, qui non vindicat necem defunǽti. No. hic quod teſtator conquerebatur ſe occidi, non autem dicebat ſe occiſum eſſe, quia hæc verba ſignificant poſt mortem. viuens aſſit morit̃, mortuus non morit̃, & hoc facit ad
a no. in l. ſi quis Stichum. ff. de confeſſ. ibi omnino vide. † Secundo no. q poſt decennium mouetur quæſtio bonorum, & quod ingratus hæres longo tpe non præſcribit. non ob. l. in cognitione. i. reſponſo. ſup. eod. quia ibi loquitur in hærede extraneo, qui ſi ipſe occidiſſet, non teneretur lege Parricidii, ſed hic loquimur in ſorore. vnde non ſumus in l. in cognitione. ſ. ipſo caſu: ſed in vltimo, & ſic concorda. & hanc rñſionem approbat Dy. poteſt & aliter ſolui. vt in gl. ſed eſt cum diuinatione. Tertio no. q pœna confiſcandorum bonorum trãſit ad hæredem criminoſi. nec ob. C. ex deli. defun. l. 1. quia dicit Bar. q ibi in criminali, hic in ciuili. Tu dic, q etiam in ciuilibus pœnæ non tranſeunt ad hæredes, niſi ratione pœnæ ſit acquiſitum fiſco ius reale. & ita eſt hic. nã fiſco datur vtilis petitio hæreditatis. vnde apparet, q eſt ſibi ius quæſitum in re, vt l. 1. C. de pet. hær. & facit ſup. de pet. hære. l. item veniunt. §. cum antequam. adde etiam, quod no. ff. de accuſ. ex iudiciorum & ſup. quod quiſque iur. l. 3. §. antepen.

LEX XXIII.

Si antequam. Hæres eſt cogendus hæredi. adire. & reſtituere fideicommiſſario etiam ante vindicatam mortem defunǽti. hoc dicit. No. quod onus vindicandæ necis defunǽti non incumbit fideicommiſſario vniuerſali, ſed direǽto hæredi. & facit infra eodem. l. pen. Item no. quod reſtitutio fideicommiſſi non patitur moram propter inultam necem defunǽti.

LEX XXIIII.

Si quis quaſi. Iuſſus magiſtratus excuſat. hoc dicit. cõcord. regula iuris, quod quis mandato facit iudicis, de reg. iuris. lib. 6.

LEX XXV.

1 *Stante ſtatuto, quod quicunque ceperit bannitum, habeat decem, ſi quis cepit plures bannitos, debet habere pro qualibet decem.*

2 *Probatio ſolius fugæ non ſufficit ad damnandum aliquem.*

3 *Præmium debetur de bonis offenſi ei, qui vindicat necem, & ſi non ſufficiunt bona offenſi, debetur de publico.*

1 Lege Cornelia. No. quod quis inuitatur ad accuſandum propter præmium. † Itẽ no. quod ſi ſtatutum dicit, quicunque ceperit bãnitum, habeat x. q ſi quis capit plures bannitos, debet habere pro quolibet x. vt hic in verbo, in ſingulos. Item no. q licet ſerui aufugerint, nihilominus tamen ſunt conuincendi de crimine, vt hic in verbo
2 conicerat, & 1 § propterea, in ve. bo cõuicerit. Ex quo no. † quod
a probatio ſolius fugæ a non ſufficit ad damnandum aliquem. pro hoc C. de his qui latro. l. fi. & C. de epiſco. & cleric. raptores. Iac. de Are. circa princip. illius l. ibi poſt legitimas & iuri cognitas, &c. Contra hoc tamen no in auth. de exhib re. §. ſi vero etiam. ſed illud intellige quoad præſumptionem al. alla gl. male diceret, quia licet fuga præſumptionem faciat, non tamen facit veram probationem, vt d. l. raptores. Oldr. & l. diuus, de cuſt. reorum, per Dyn. & melius C. de reb. cred. l. in bonæ fidei, in 6. quæſt. per Cyn. & melius. C. de rap. virg. l. 1. per Cyn. vbi dicit, q aut fuga cadit in crimen per ſe, & tunc probata fuga eſt probatum crimen, vt inf. de re. mi. deſertorem, & ſup eo. l. 1. § cum dominus. aut inducitur ad probationem alterius criminis. & tunc refert, aut eſt talis caſus, in quo iudicatur ex ſuſpitione, & ſufficit probatio fugæ, vt ſupr. de ſucc. tut. impuberibus aut eſt talis caſus, in quo requiritur vera probatio facti, tunc ſufficit probatio fugæ. vt hic, & l. raptores, & l diuus. & idem dic t hic Barto.
3 Item † nota quod præmium debetur de bonis offenſi ei, qui vindicat necem: & ſi non ſufficiunt bona offenſi, debetur de publico, quod eſt no. nam & alibi Reſpublica redemit malefactorem, vt puniret eum, vt infra de cap. mulier. & no. ſupra de iuſti. & iure. l. per Gulielm. Item no. in verſicu. quod præmium. quod accuſanti regulariter non debetur præmium, niſi in caſu ſcripto in iure. Item ex gloſ. no. quod maius deliǽtum eſt in faciendo, quam in omittendo. Item not. quod vindicanti maius deliǽtum maius datur præmium. Item no. in verſi. ex vinculis. quod ille qui inculpatur de homicidio, debet teneri in carcere, & non dimitti fideiuſſoribus. & gloſſ. no. dicit quod † qui fugit, perdit beneficium dandorum fideiuſſorum, & debet in carcere detineri, donec diſputatur de crimine: ſecus in eo, qui non fugiſſet ſecundum glo. quæ in eo quod dicit de fuga. eſt no. ſed in eo q dicit quod ille qui accuſatur de homicidio, ſi non aufugit, dimittatur fideiuſſoribus non eſt vera, per ea quæ no. in l. 2. de cur. re. nam in deliǽtis atrociſſimis, ſicut eſt homicidium, debet reus
b perſonaliter detineri. & iſta eſt veritas. b

ADDITIONES.

a Fugæ. Vide Felyn. plane in cap. nullus, de præſump. & d. Bar. Cep. in conſ. 31.

b Veritas. Vide Pau de Caſt. conſ. 346. t. col.

---

§. Ex hoc ediǽto. Dic vt dixi ſupe. eod. l. ſi quis in graui. § ſi alius.

§. Palam. In popularibus actionibus dimidia pars pœnæ applicatur actori, dimidia fiſco. dic ſcd'm Bart. Bald. ſuper j. Infor.

 quod

ꝙ iſtud eſt verum in caſib. expreſſis in iure. Nam tūc tota pœna dēt applicari actori in actione populari, ſed in accuſatione pupillari dēt applicari fiſco, vt l. agraria, de ter. mo. & de ver. ſig. l. ſi cui. §. ꝙ ſi expo. & de m. om. iud. l. ſi quis id, quod, ſecundum Bar.

L E X XXVI.

Fideicommiſ. Fideicōmiſſarius vniuerſalis pōt accuſare hæredem de inulta morte defuncti, etiam poſtquam ab eo recepit reſtitutionem fideicōmiſſi. h. d. in tex. ibi, obſtaret. No. quod vbi nulla obſtat exceptio, ibi non eſt dubium quod procedit petitio. ita dicit Scęuo. hic. & no. ꝙ qui debitum accepit ab hæredibus, non propterea prohibetur eum accuſare da inulta morte defuncti.

L E X XXVII.

Si de pluribus. Qui non eſt in culpa, non debet puniri. hoc dicit.

Si quis aliquem teſtari prohibuerit. Rub.

In gl. Rubricæ quæ incipit, aliam cauſam. no. eam licet paruam. & hanc gl. perfice ex no. ℐ. eo. l. fi. per Bartolum.

L E X PRIMA.

Vi dum capatat. No. ꝙ ſi legitimus impedit teſtm̄ fieri, vel extraneus inſtitutus impedit teſtm̄ mutari, reputatur indignus, & hæreditas confiſcatur, quatenus ſucceſſio concernit ipſum delinquentem.

1 *Seruus ex delicto domini reputatur indignus: idem in filio.*

2 *Quoties ex delicto alicuius, vel dolo, mihi aliquid quæritur, immediate mihi non debet prodeſſe.*

1 §. Si dominus. †Ex delicto domini ſeruus reputatur indignus: idem in filio. h. d. In tex. eius. ſ. prohibentis teſtamentum mutari, in quo liberi erant inſti-
2 tuti. Dyn. In tex. in poteſtate. ſ. tempore aditionis. †No. quod hic colligitur, ꝙ quotiens dolo alicuius mihi aliquid quæritur immediate mihi non debet hoc prodeſſe. & hoc tenet hic gl. & ſ. in rubrica. & tenet hoc Dy. ℐ de vi & vi arm. l. j. § ſi quis tamen & §. ſi filius, & de excep. doli. l. ſi procurator. nec obſt. ſup. quod me. cauſa. l. metum. §. ſed licet, quia ibi metus non eſt proxima cauſa, ſed beneficium ſeu fauor adhibitus. vnde gl. huius rubricæ verior eſt, quam illa quæ eſt C. eo. l. 2. ſecundum Dy. & alios. Cy. & facit ſup. de eo per quem fact. er. l. fin. & quod no. ſupr. de cond. ob turp. cauſam. ſi ob turpem, & rerum amo. C. ſi mulier. in quolibet iſtorum locorum no. quod immediata cauſa potius eſt inſpicienda, quam cauſa remota.

§. Sed ſi legatum. Reputat̄ dignus ꝑ alium, qui eſt indignus ꝑ ſe. h. d. Et ex iſto tex. ſumunt quidam cautelam talem, ꝙ qui non eſt capax poſſit capere, dum tamen alij teneantur reſtituere ſecundum Andr. de Piſis. & vide quod no. in l. 1. C. de ſecundis nup.

L E X II.

Si quis dolo. In tex. ibi, ſi fideiuſſus delinquentis eſt illud, quod venit in confiſcationem ſine præiudicio iuris tertij. h. d.

L E X III.

Virum qui. No. ꝙ inducere teſtatorē blandis ſermonib. & adulatorijs ad teſtandum, vel non mutandum teſtamentum non eſt dolus, nec delictum. & vbi ceſſat delictum, ceſſat pœna. h. d. No. quod in teſtamento quandoque interuenit violentia, quandoque dolus, quandoque quędam perſuaſio. Bar. & vide l. 1. de ex. de.

De iure codicillorum. Rubrica.

1 *Teſtes in teſtamentis requiruntur ad ſolemnitatem, non ad probationē, ſed in codicillis requiruntur ad probationem, non ad ſolemnitatem.*

1 In gl. †Rub. no hāc gl. ꝙ in teſtīs requirunt̄ teſtes ad ſolēnitatē, non ad probōnē, ſed in codicillis requirunt̄ ad probōnē, non ſolēnizandū. ex quo apparet ꝙ in codicillis nō deficit ius, licet nō ſit legitimus numerus teſtiū, & q̄uis nō poterit probari. In teſtō vero non ſolēni deficit ius, & probatio. i. deficit nālis, & ciuilis obligatio: de quo dic, vt in l. cum quis. C. de iu. & fac. igno.

1 *Teſtamentum non trahitur ad codicillos, niſi teſtator voluerit valere iure codicillorum.*

1 Aepiſsime. †Teſtamentum non trahitur ad codicillos, niſi teſtator voluerit valere iure codicillorum. h. d. Vel ſic diſſenſus in ſpecie vltimæ voluntatis facit eam nō valere, vt valere poteſt. hoc dicit. In tex. potuerit. ſi teſtator voluerit codicillari. Not. ꝙ ſi teſtator vult teſtari, & non codicillari, quod ſi non valet iure teſtamenti, non valet iure codicillorum. ſi autem vult teſtari, & codicillari in defectum teſtamenti, tunc ſi non valet iure teſtamenti, valet iure codicillorum. concor. ℐ. eo. illud §. tractari & l. conficiuntur, & ℐ. de lega. 2. l. Lucius. §. filiam. quid in dubio? dicunt docto. quod recurrendum eſt ad coniecturas nam aut ſunt verba mere directa, & tunc interpretatur voluiſſe teſtari: aut mere fideicommiſſaria: & tunc interpretatur voluiſſe codicillari. aut ſunt verba ad vtrumque trahibilia ſeu communia, & hoc caſu ſi tempore quo teſtator ordinabat iſtam diſpoſitionem, nō poterat valere iure teſtamenti, valet iure codicillorum. ſi autem potuit a principio valere iure directo, non obliquatur, argu. no. ſup. de vul. ſub. verbis ci. & fam. erciſ. l. quo, & in d. §. tractari. per Iac. de Are. & hic per Cy. & C. de te. l. non codicillari, per glo. & Cy. Extra, hic Bar. examinat hanc materiam clauſulæ codicillorum, & dicit, quod illa clauſula ſi non valet. &c. videtur grauare quoſlibet venientes ab inte. & eſt caſus in d. §. filiam, & C. de fidei. eam quam. & hic etiam ponit Bar. vtrum iſta clauſula aliquid operatur, quando teſtamentum non valet ex præteritione
a poſthumi, a & de iſta quæſtione eſt caſus. inf. de fideicomm. l. 1. generaliter. §. ex teſtamento. & facit inf. eo. l. ſi quis cum nullam. §. ſed ſi poſt. & dicit ipſe, quod nihil operatur, ſi præteritio fuit facta ab ignorante, vt inf. eo. qui graui vtero. ſed in l. illa fuit grauata certa perſona nominatim, ſed vbi vniuerſaliter grauantur omnes venientes ab inteſtato, non loquitur illa l. allegat etiam Bar. l. ſi vnquam, de re. do. C. quia nō eſt veriſimile, quod magis diligat extraneum quam filium. ad idem facit ſup. de pactis, tale pactum. §. fi. ſed poteſt reſponderi ad l. ſi vnquam, quod ibi donatio fuit inofficioſa. Sed codicilli non poſſunt dici inofficioſi, cū filius omnino ſit habiturus legitimam, & facit C. de inoffi. teſta. authē. vnde ſi parens. Quærit etiam Bar. vtrum iſta clauſula habeat locum, quando teſtamentum impugnatur vitio teſtatoris, quia naturalem erga liberos charitatem more inſani hominis nō ſeruauit filios exhæredando? & gl. tenet, quod nihil operetur, in authē. ex cauſa, & Gul. tenet idem in l. vlt. de codic. C. de iure veteri, & eſt tex. in l. Titia, de inoff. teſtam. Ita quæſtio non procedit quo ad legata, quia quo ad ea valet teſtamentum, vt in authen. ex cauſa, & ſic non habet locum illa conditio, ſi non valet, &c. ſed bene procedit quæſtio quantum ad ipſam hæreditatem, vtrum exhæredatus teneatur eam reſtituere, vt ſup. de iniu. teſtamen. poſthumi. §. ſi Paganus. & quod non teneatur reſtituere, videtur probari per l. ex filio, de leg. 3 cum glo. ſua, & dic per Cyn. in auth. ex cauſa. & illud tenet hic Bar. quod illa clauſula operetur in hoc caſu, & ſic correcta. l. Titia, quia hodie non dānatur iudicium exhæredant. tanquam dementis. tamē dubium eſt, quia ſumus in inſtitutione hæredis, in qua iudicium etiam hodie damnatur, & ideo opinio iſta non eſt expedita, nec eſt ſine dubio, & antiqui doct. communiter tenebant gl. auth. ex cauſa. deinde vide, quod dixi ſup. de tranſactio. controuerſia.

A D D I T I O.

a Poſthumi. Vide quod fuit in apoſt. ad Bart. in authen. ex communi. C. de lib. præt.

L E X II.

Si ei qui. Codicillorum In tex. ibi, ſingulorum. No. quod ius ſingulare appellatur illud, quod depēdet ex fictione. In tex. ibi, † in omnibus, & per omnia. No. iſta verba in omnibus, & per omnia, quæ quotidie ponantur in ſtatutis. In tex. ibi, qui abſentis. i. non agentis.

L E X III.

Si quis cum nullum. Ille qui ſuccedit ab inteſtato, poteſt grauari, quia tacite a teſtatore videtur inſtitui. h. d. & adde, quod no. ℐ. de col. bono. l. 1. §. vel maxime. per hoc apparet, quod vera eſt gloſ. quæ eſt infra de verb. oblig. in l. ſi ita quis. §. ea lege. No quod illa verba, quiſquis mihi hęres erit, non facto teſtamento, referuntur ad venientes ab inteſt. ſed facto teſtamento non referuntur, niſi ad hæredes inſtitutos ſeu ſcriptos, vt ſup de vulg. ſubſ. l. qui liberis. §. hæc verba, & no. ſup. ſi quis ob cauſam te. ſi in teſtamento, in princ. In gl. immo. iuxta hoc quærit Iac. de Are. pone, inſtitui vnum hæredem tantū, & dixi quiſquis mihi hæres erit, &c. nunquid hoc caſu ratione iſtius diſtributiui, quod habet diſtribuere inter plures, comprehendantur venientes ab inteſtato? & dic q̄d ſic, cum non poſſit referri ad inſtitutum ſolum. & ideo ex vi ſermonis complectitur quemcunque hæredem ſecundum Iac. de Are. & Cy. & arg. inf. ad Treb. Iulius Phębus.

§. Teſtamento. No. quod ad confirmationem codicillorum requiritur aditio ex teſtamento, ſi eſt factum teſtamentum. & h. d. ſi autem non eſt factū teſtamentum, non requiritur aditio, dicit gl. Tu dic, quod tunc requiritur aditio ab inte. vt not. ſup. de hæredi. inſtit. l. qui filio. §. ſeruus, & no. in l. 2. de fideicomm. liber.

L E X V.

Ante tabulas. Codicilli habent tacitam relationem ad teſtamentū, ſi fiant poſt teſtamētū, ſecus.

ſecus, ſi ante, ſecundum Papin. ſed ſecus hodie, quia non eſt quæ
tendum ante, vel poſt.

L E X VI.

Diuus. Licet non obſtantib. verbis derogatorijs poſterior
voluntas tollit priorem. h. d. In tex. ibi, intercipti. &
hoc ſi nominatim dicat ſe priora voluntatis pœnituiſſe, & hoc
ſequitur. nam ea, &c. Dy. Tu dic, quod in §. illo, cum ſimil in co-
dicillis diſpoſitum erat præter diſpoſitionem iuris communis,
quia ius non aſſiſtit, nec reſiſtit: quia non eſt neceſſe quod teſta-
tor in codicillis ſua manu ſignet, vel ſubſcribat, & ſic facilius p
actum ſubſequentem priori contrarium prior tollitur voluntas,
ſed in l. ſi quis in princ. te. erat ſecundum diſpoſitionem iuris cō-
munis, vt poſtquam ipſe nolebat legare niſi ſemel, amplius non
haberet, & ideo non mirum, ſi difficilius tollatur ſecundum Ia-
cob. de Arei. Oldra. Vel dic, quod hæc fuerunt verba derogato-
ria poteſtatis, cui non poteſt derogari per teſtatorem, quia eſt
publici iuris: ſed in l. contraria fuerunt verba contraria volunta-
ti, de quo ſtatut dicto teſtatoris. tene primam ſolutionem Dyn.
Idem tenet Pet. & Cy. nam ex verbo velit, apparet, quod hæc e-
rant verba derogatoria voluntatia, & ideo habent tolli per alia
derogatoria. nam alias non tolluntur.

§ Si poſt. Fictio non fingit, vbi vnum extremum defi-
cit. h. d. no.

L E X VII.

1 *Dictio quædam, quid importet.*
2 *Confirmatio requirit habilitatem extremi, a quo, alias non procedit confir-
matio.*
3 *Tempus dicitur eſſe facti, & in facto conſiſtere.*

Quædam non. Regula eſt, quod codicilli referun-
tur ad teſtamentum. id eſt ad tem-
pus teſtamenti, in quo fuerunt codicilli confirmati, quod eſt ve
rum regulariter fallit ſi codicilli ratione cauſæ efficientis ſint nul-
li. Item. fallit, ſi in codicillis demonſtretur aliud tempus codicil-
lorum, quia quo ad rem demonſtratam inſpicitur tempus de-
monſtrationis, & non teſtamenti. hoc dicit. & iſta l. eſt multum
no. vtrum id, quod ab alio confirmatur, referatur ad tempus con
1 firmationis nec ne. † In tex. ibi, quædam. no. quod iſta dictio quæ
dam, non no. regulam, ſed eſt no. exceptionis, vt hic, & de acqui-
ren. rerum dom l. quædam, & hoc oſtendit Azo in quadam ru
bricella in ſuis brochardis de teſtatoribus, & vltimis volun. ſub
rubrica diuius, in fin. In tex. ibi, ad confirmationem. i. ad tem-
pus confirmationis, ſcilicet ad tempus teſtamenti, in quo fue-
runt codicilli confirmati. Din. In tex ibi, non ualent, ſcilicet co-
dicilli, ſi ibi decedat. ſecus ſi reuertatur ab hoſtibus, ut l. in bel-
lo. §. ſi codicilli. J. de capti. & J l proxi. § poſt. Iac. de Are. In text.
deſierit habere. quia ubi deficit cauſa efficiens, ibi confirmatio
nihil operatur, quod eſt no. & facit ſupr. de mili. teſt l. ſi certarū.
2 §. fin. † Item not. quod confirmatio requirit habilitatem extre-
mi a quo alias non procedit confirmatio. & facit quod not. infr.
de leg. t. talis ſcriptura. In tex. ſed facti, not argum. quod circa fa
ctum non debet fingi. ſic inſt. de acquir. poſſ. l. l. i. §. ſi uir uxo-
3 ri. † Item not. hic, ꝙ tempus dicitur eſſe facti, & in facto conſiſte
re. In tex. mea eſt. uerbum eſt, eſt nota temporis præſentis, & fa-
cit infr. de l. i. l. e. ab Aurelio, §. teſtamento. & eſt argum. quod li-
cet dictum teſtis trahatur retro ad tempus iuramenti. quo ad ſo
lemnitatem, non tamen quo ad facti demonſtrationem. Vnde
ſi teſtis loquitur per uerbum Eſt, quod eſt præſentis temporis,
nihil probat in præterito. Item eſt argumen. ad ſtatutum, quo
cauetur, quod qui eſt in banno, ſecuritatem det, ut exeatur de
banno, ut non extendatur ad eos, qui poſtea fuerunt poſiti in
a banno a ſecundum Iacob. de Arei. Nota ergo, quod ea quæ cō-
tinent certi temporis demonſtrationem, retro non fingunt quo
ad tempus.

A D D I T I O.

a Banno. Adde Ang. in conſ. 57.

L E X VIII.

1 *Succedentes ab inteſtato videntur ſuccedere tacito iudicio teſtatoris.*

☞ **Conficiuntur.** † Not. in iſto prin. quod interdū co-
dicilli fiunt poſt teſtamentū. & tūc
confirmatio præcedit confirmabile. interdum fiunt ante teſta-
mentum. & tunc confirmabile præcedit confirmationē. Inter-
dum fiunt diſiunctiue in teſtamento, ut ſi non ualet, &c. tunc
codicilli non confirmantur ex teſtamento, ſed ab intc. Interdū
fiunt codicilli ſine ullo teſtamento præcedente, uel ſequente,
1 uel ſimul facto, & iſti codicilli ſunt mere ab inte. † Secundo
not. quod ſuccedentes ab inte. uidentur ſuccedere tacito iudi-
a cio teſtatoris. a dicit gl. quod hæc eſt fictio, & non poteſt proba-
ri contrarium, ubi nullum factum eſt teſtamentū, quod eſt not.
dignum. ex quo collige, ꝙ licet teſtator uenientem ab inteſta-
to reputet indignum: tamen ubi nullum factum eſt teſtm̄, talis
ſuccedit ab inteſtato, quia non admittitur probatio in cōtrariū.

A D D I T I O.

a Teſtatoris. Adde do. Alex. de Imo. in conſ. 146. in ſecunda parte.

1 *Codicillari non poteſt, qui non poteſt teſtari.*
2 *Teſtis, ſeu teſtium numerus dicitur eſſe facti.*

1 **§. Codicilli** † Ille qui non poteſt teſtari, non poteſt co
dicillari, quod verum eſt, ſi eſt in poten-
a tia iuris: ſecus, ſi facti. h. d. † Et no. quod teſtis ſeu teſtium nume-
rus dicitur eſſe facti, quod tene menti, & tractat hic Bar. de teſta
mento ruſtici, & etiam de codicillis, vtrum requiratur obſeruā
tia legum, & de intellect. legis fin. C. de teſtamen. & dicit ipſe,
quod l. illa habet locum etiam omni conſuetudine circumſcri-
pta, quia in aliquo ſunt ruſtici priuilegiati per l. illam, quod non
videtur verum, quia ibi Imperator non ſine cauſa facit mentio-
nem de conſuetudine. vnde videtur, quod requiratur conſuetu
do alias in teſtamento ruſtici debet ſeruari ſolemnitas legum.
nam in teſtando debent conſulere peritores. alij dicunt, qđ vbi
eſt conſuetudo, non habet locum illa l. quia conſuetudo poteſt
facere, quod valeat teſtamentum etiam coram duobus teſtibus,
vt C. de teſt. ſi non ſpeciali. quod no.

1 *Confirmatio codicillorum includitur in confirmatione teſtamenti.*

1 **§. Si poſt** † Teſtamentum. in confirmatione teſtament
includitur confirmatio codicillorum. hoc di
cit. Vel ſic, factum tempore inhabili, ratione ſuperuenientia cō
firmationis trahitur ad tempus habile. eſt hic caſus, in quo va-
let diſpoſitio de rebus alienis, licet aliquis diſponat de alieno:
ſi tamen confirmationis tempore ſit ſuum, valet diſpoſitio. h. d.
In tex. ibi, ita, id eſt poſt confirmationem codicillorum. Dyn. In
tex. ibi, valet tuitione prætoria. In tex. ibi, nec ſimilis. vide, quod
no. J de ſecun. tab. l. i. §. exigit. In tex. ibi, de alienis. de mente hu
ius verſic. eſt ſumpta ratio auth. ingreſſi. C. de ſacroſanc. eccleſ.
In tex. ibi dicimus, poſtquam allegauit pro, & contra, nunc de-
cidit quæſtionem. In tex. ibi, valent. no. quod l. poſthumus, de in-
iuſto teſtamento, habet locum etiam in codicillis, ſicut in teſta-
mento. & idem dico in l. filio præterito. Quæro in iſto §. quot te
ſtes requirantur in literis confirmationis? glo. C. eodem l. prima,
dicit, quod quinque, & idem no. infra, de ſecund. tab. qui ex libe
a ris. § teſtamento. alibi vero no. † quod duo a ſufficiunt, vt no. ſu-
pra de teſtamen. l. hæredes palam. § ſed & ſi no So. & concorda
eas ſic. Aut volo declarare voluntatem alias valem. & tunc duo
ſufficiunt. vt in glo. §. ſed & ſi totam. aut volo alias nouiſſem con
firmare, & tunc requiruntur quinque teſtes, vt in gloſſ. contra-
ria. Cyn. quod no.

A D D I T I O.

a Duo. Adde Io. de Ana. in conſ. 57.

1 *Fictio ordinata ad confirmandum, non trahitur ad impugnandum.*

§. Si miles. Licet quædam ſe habeant tempore confir-
mationis vt paria, ſi tempore compoſitionis
habeant ſe, vt prius, & poſterius, conſideratur tempus compo-
ſitionis, vt iudicetur, vt prius, & poſterius, & facit ad quæſtio-
nē de ſtatutis, facta ſunt duo ſtatuta contraria diuerſis tempori-
bus. deinde fuerunt confirmata eodem tempore iſta ſtatuta cū
alijs, dicit Guil. de Suza quod neutrum valet, quia repugnant,
vt l. vbi repugnantia, de regu. iur & ſic conſiderauit tempus con
firmationis, non tempus compoſitionis. Din. tenuit contrariū,
quia conſideratur tempus compoſitionis, & ſic vltimum valet
argumento huius §. de hoc per Cyn. in l. a. C. de teſtamen. iure.
In tex. ibi, certe. hic determinat quæſtionem, & no. tempus ma-
1 gis priuilegiatum conſiderari & hoc dicit. † fictio ordinata ad
confirmandum, non trahitur ad impugnandum. hoc dicit iſte
§ no. & ſubtiliter inducendo.

§. Si ei. Seruo. Codicilli iunguntur cum teſtamento, & fa-
ciunt ceſſare regulam Catonianam. h. d.

§. Si quis certi. Non dicitur vltimum id, poſt quod
eſt poſſibile aliud fieri viuo teſtato-
re. hoc dic. & no. Vel ſic, confirmatio coarctata in quibuſdam,
cætera infirmare videtur. hoc dicit. Vel ſic. Viuo teſtatore nulla
ſua voluntas dicitur voluntas.

L E X IX.

Ariſto. Dubitans de ſtatu non codicillatur, niſi ſit miles.
hoc dicit notabiliter.

L E X X.

Quod per. Codicilli non poſſunt confirmare teſtamē
tum. vel ſic, acceſſorium non poteſt confir
mare principale. vel ſic, confirmari ab altero ſignum eſt cuiuſ-
dam dependentiæ. vel ſic, omne confirmans debet eſſe maio-
ris auctoritatis quam id, quod confirmatur ab eo. Item non
poteſt eſſe quid cauſa ſuæ cauſæ. hoc dicit tex. & gloſſa.

L E X XI.

Qui graui. Cauſa inteſtati ſciſſa ſcinduntur legata ab in-
teſtato relicta. hoc dicit. concor. infra eodē
l. ſed cum, ea, & l. is qui.

L E X XIII.

Illud.

§. Tractari. In tex. ibi, dolo. & dubitatur, an iſte poſſit
agere contra venientes ab inteſt. & petere

bona ſibi reſtitui ex cauſa, & fideicommiſſi? Dyn. in tex.ibi, declarabitur. ſubaudi.non dubitatur. Dyn.in tex. ibi, intelligitur. & ideo ſi non valet iure teſtamenti, nõ valet iure codicillorum ſecundum Dyn. Quid autem ſi eſt omnino dubium? dicit Iaco.de Are. quod quia fuit appoſitum verbum volo, quod eſt verbum commune, valet, vt valere poteſt. ſecus, ſi eſſent verba mere directa, vt C.de teſt.non codicillum, ſecundum Iac.de Are.tu dic, quod verbum volo, eſt verbum informe, & recipit formam directi, obliqui, vel communis verbi ratione adiuncti. vnde cum hic dixerit Hæredem eſſe volo, iſta verba ſunt directa, vt ſup.de hered.inſti.l. his verbis. & adde, quod dixi ſup.eo.l.1.& conclude. aut ſunt verba addita ad ſignificandum directe. aut ad obliquum, aut ad commune, ſeu vtrumlibet ſe pariter habens.

LEX XIIII.

1 *Pro non ſcripto dupliciter dicitur, vel quod relinquitur ei, qui non eſt, vel quod relinquitur ab eo, qui non eſt in rerum natura.*

2 *De perſona prius quæri debet, quam de iure. prius enim ſunt legitimanda perſonæ, quam diſputetur de meritis cauſæ.*

Quidam referunt. Sicut legatum, quod relinquitur ei, qui tempore legati deſijt eſſe in rerum natura, eſt pro non ſcripto, ita ſi relinquitur ab eo, qui non eſt in rerum natura, eſt pro non ſcripto, nec nititur in ſolidum ſecundum Scæuolam, ſi fuit legatum relictũ a mortuo, & a cohęrede verbis appellatiuis, vel proprijs. ſed ſecundum Paulum non nititur cohæres pro hæreditaria portione.h. d.cum l ſi cum eo.quę continuatur. In tex.ibi, nullius enim, pręmittit quoddam ſimile. † Et no. pro non ſcripto dupliciter

1 dici, vel quod relinquitur ei, qui non eſt, vel quod relinquitur ab eo qui non eſt in rerum natura. Item no. pro non ſcripta a ſubſtituto pupillari non deberi, nec repetita intelligi, quia illud, quod non habet initium, non poteſt videri ab illo repetitum, & vide, quod no.in l.ſecunda, ſupra de hæredibus inſtituendis. & l. pen.

2 §.final de dona.† Tertio no.quod prius debet quæri de perſona quam de iure, & quotidie allegatur in hoc palatio, quod prius ſunt legitimandæ perſonæ, quam diſputetur de meritis cauſę. ex hac l.limitatur l Imperator, de leg.1. quæ dicit relicta ab inteſtato videri repetita a ſubſtituto. quia intelligitur etiam in relictis a principio validis. ſecus in pro non ſcrip. quia & non habẽt aliquod principium ex ſe, non poſſunt tranſire de perſona in perſonam, quia nihil ſunt, quia iſte tranſitus præſupponit ens etiam ſecundum Philoſophum. Vltimo no. quod quãdo in onere coniunguntur duo, quorum vnum eſt in rerum natura, alterũ non, quod id, quod eſt in rerum natura, de rigore tenetur in ſolidum ſecundum Scæuo. ſed de æquitate non tenetur, niſi pro parte ſecundum Paulum, quod no.

LEX XVI.

Ab inteſtato. Codicilli facti ab inteſt.non infirmantur agnatione poſthumi: ſecus, ſi ſunt facti ex teſtamento. h.d. In tex. ibi, nam vnus. not. iſtam rationem, quæ facit pro gl.l.precibus, quæ diſtinguit, an teſtator diuiſerit tempora, vel non.

LEX XVII.

Literæ: Hæreditas promitti non poteſt. & ille, qui promittit hæreditatem, ſeruit de vento.h.d.

LEX XVIII.

Plotiana. Si actus impoſitus per verbum futuri temporis cadit in eo, quod eſt de præterito, diſpoſitio refertur ad illud.h d. Facit l.cum tale.§.falſam, de conditio.& demonſ. Bar. Verbum futuri temporis aſſumpſit ſibi ſignificationem præteriti dependentis a confirmatione futura.h.d. iſta lex eſt.arg.quod ille qui confirmat ſtatuta futura, videtur etiam confirmare ſtatuta præſentia, cum eorum effectus etiam ſe extendat in futurum, quod no.& vide quod no. Dy.inf.de verb.ſignif. verbum Erit, & l.verbum, Oportebit.

LEX XIX.

Is qui. A filio quem teſtator grauare non credidit, legata non debentur.h.d.& dic per Bar in l.1.ſup eo & per Dy de leg.2.cum pater.§.cum ęſtimaret. & iſta regula eſt vera, quando teſtator non cogitauit nec implicite, nec explicite, & ſic non ob.ſup.eo.l.ſi quis cum nullum, in princ.

LEX XX.

Si palam. Teſtator poteſt teſtari nuncupatiue, & codicillari in ſcriptis, ſi vult, & valet vtrunque. ſed ſi vult tantum in ſcriptis diſponere, non valet non completa ſcriptura ita debent intelligi tex. & glo.per l.fidei. §.1.de legatis tertio. Bald.

FINIS.

BALDI VBALDI PERVSINI

In ſecundam Infortiati Commentaria.

LIBER XXX: Digeſt.

De legatis & fideicom. primo, Rub.

LEX PRIMA.

1 *Legatorum virtus eſt attributa fideicommiſſis.*
2 *Dominium in fideicommiſſo ſingulari tranſit recta via; ſecus in vniuerſali.*
3 *Fideicommiſſum ſingulare non valet, ſi hæreditas non eſt ſoluendo.*
4 *Dominij tranſitus eſt exequutio quædam iuris, & vbi pendet dies, non procedit exequutio nec legis, nec hominis.*
5 *Exequutio non liquidi non debet fieri.*
6 *Variatio in legata alternatiuo post electionem locum non habet, quia electio immediate trahit ſecum exequutionem dominij.*
7 *Tres actiones pro legato conſequendo competunt.*

1 PEr omnia. †Virtus legatorum eſt attributa fideicōmiſſis. h. d. In tex. exęquata. exęquatio eſt diuerſorum. vnde patet ꝙ hodie non ſunt idem; qđ eſt verum formaliter, & denominatiue, ſed virtualiter habent eandem naturam & virtutē. In gl. j. ibi, imo in multis, &c. format quatuor oppo. In prima oppoſitione oſtendit, ꝙ legata ſuperant fideicōmiſſa. In ſecunda, tertia, & quarta opp. oſtendit, quod fideicommiſſa ſuperant legata. l. ſunt fauorabiliora legatis. In ea. gl. ibi, hoc iure, imò iure antiquiſſimo hoc erat. Iac. de Are. q. d. non iure ſſorū. ſed Dy. dicit, quod etiam iure ſſorū non poterant fideicommiſſa peti iure actionis, ſed officio iudicis, vt l. pecuniæ verbum §. actionis, de ver. ſig. & ſic op. gl. procedit. In ea. ibi, media. i. dicere ꝯtra loquimī de antiquiſſima iuris prudentia, ſed lex noſtra loquiť de media iuris prudentia. In glo ea. gl. ibi; ſecundum antiquum tempus. & ſecundum hanc ſolutionem tria ſunt tpa; & hæc vera. Dy. In ea. gl. ibi, §. ſed non vſque. vel dic quod hic dicit, quod legata non ſuperant fideicommiſſa; ſed Iuſtinianus dicit quod fideicommiſſa non ſuperant legata. Iac. de Are. Concluſio eſt qđ quāquam olim legata & fideicommiſſa habrent ſe vt excedentia, & exceſſa, hodie habent ſe vt paria. In ea. ibi, & nomē. In hoc quod dicit de nomine, non eſt verum, quia adhuc hodie remanet dña, quia iſta nomina appellatiua ſunt immutabilia, & eſt ar. J. co l. 4. In ea. gl. ibi, ſed in caſu. hic formatur quinta opp. quæ venit ꝯ legem, & ꝯ ſolu. gl. ibi, libertas. imo & quantum ad iuris effectum remanet differentia inter fideicommiſſarias libertates, & alia fideicommiſſa ſingularia, quia libertas fideicommiſſaria non competit niſi præſtita per rogatum, vel decretum iudicis, ſi rogatus abeſt, vt l. ſi eum, §. ſi quis ſeruum, & l. cum vero, §. ſubuentum inf. de fideicom. lib. ſecus in alijs fideicom. ſingularib. in quib. tranſit dominium ipſo iure, vt C. communia de lega. l. j. & 2. Dyn. Item remanet dña inter libertatem legatam & per fideicommiſſum relictam, quia libertas legata eſt directa, ſed relicta per fideicommiſſum eſt obliqua, & ideo non peruenit ipſo iure, ſed miniſterio grauati, vt dixit Dyn. Et adde quod no. Azo in ſumma. C. de fideicomm. li. ad fi. In ea. glo ibi, cogatur adire. nec expirat fideicommiſſum vſe per repudiationem hæredis: ſecus in particulari, vt inf. ad Treb. l. noſtrū, quod, §. j. & C. ad Tre. l. non iuſtam. & adde & dic ꝙ legata, & fideicommiſſa ſunt exęquata, ſi ſunt eiuſdem generis i. particulare particulari, & vſe vſi. particulare vero vſi no eſt exæquatū ſm Pe. hic. tū vide ꝙ no.
2 in l. ſi quis ſer. §. fi. inf. ti j & l. fi. de viutr. leg. Et † no. ꝙ in fideicōmiſſo ſingulari tranſit dominiū recta via, ſecus in vſi, a vt inf. ad
a Treb. l. reſtituta, & inf. de fur. l. a Titio. † Item ſi hæreditas nō eſt
3 ſoluendo, non valet fideicommiſſum ſingulare, vt C. de lega. l. ſi vniuerſæ: ſed valet fideicōmiſſum vniuerſale, ſicut valet hrđis inſtō, licet hæreditas non ſit ſoluendo, vt inf. ad Tre. l. j. §. is qui quadraginta. & adde no. inf. l. cum filio, ſecūdū Dy. ꝙ dixit Dy. ꝙ iiā ſit dñiū recta via in legato & fideicōmiſſo ſingulari, ſed intellige, ſi ē legata res tea teſtōris: ſecus, ſi hrđis, vel tertij, vt no. ſ. de ſer ui. l. Papi. licet contrarium notetur in l. 2. C. communia de leg. nam in re hæredis teſtator non poteſt conſtituere ius reale ſola voluntate, vt ſ. de pig. l. Paulus, §. 1 Item intellige in legato ſpeciei: ſecus in legato quantitatis, vel generis, vt no. in d. l. 2. C. commu de leg. quia ibi non tranſit dominium ſine traditione. Item intellige in legato puro: ſed in legato in diem non tranſit ante
4 diem dominium, vt J. de vſufru. leg. l. Sempronius Attalus. † ratio quia tranſitus dominij eſt executio quædam iuris, & vbi pēdet dies, non procedit executio nec legis, nec hominis. Item intellige in legato ſimplici: ſecus in legato alternatiuo, quia ibi ante electionem non tranſit dominium, vt inf. eo l. huiuſmodi, § Stichum, & no ſup. de rei ven. l. ſi in rem, & eſt ratio, quia legatum alternatiuum habet in ſe pendentiam de futuro, & ineſt ei quædam incertitudo, & ideo non transfertur dominium,
5 † quia non liquidi non debet fieri executio: ſed facta electione tranſit dominium immediate, vt l. ſerui electione inf. eodem,
6 & † ideo non habet locum variatio, quia electio trahit ſecum executionem tranſlationis dominij, vt J. de opē. lib. l. apud Au-
7 fidium, & no. per Din. J. de ver. ob. l. ſi ſeruum, §. ſequitur. † Quęro cum pro legato competant tres actiones in rem, ex teſtamēto, & hypothecaria, qualiter tunc debet concludi ex teſtamento? reſpon gloſſ. quod debet concludi ad traditionem facti, ſicut in cautela eſt glo. inſtit. de leg. § noſtra, quæ non eſt alibi. Item quæro, vtrum iſtæ actiones differant in tempore originis ſuæ? & videtur quod ſic. nam rei vendicatio videtur oriri a morte teſtatoris, vt l. a Titio, inf de fur. ſed perſonalis, & hypothecaria non oriuntur, niſi poſt aditam hęreditatem. de perſonali eſt certum, quia ante aditam hæreditatem non eſt debitor. nemo. n. eſt obligatus. ergo perſonalis actio non competit. de hypothecaria videtur eodem modo, quia aliud habet perſonalitatis, vt no. ſup. de pact. l. ſi tibi. § de pignore. hoc tenet Spec. quod perſonalis, & hypothecaria non oriantur, niſi adita hæreditate. ego dico quod etiam rei vendicatio non poteſt dici oriri quo ad perfectam originem ante aditam hæreditatem, vt l. ſi tibi homo, §. cum ſeruus. J. eo. & ideo non poteſt intentari ante aditam hæreditatem. quia acquiſitio dominij eſt commutabilis, a & in pendenti, vt no. ſ. de cond inſt. l. ſi quis ita hæreditatis. fallit in legatis ad pias cauſas, quæ ſecundum communem opin non deſide-
b rant aditionem hæreditatis, b ſed ſola morte teſtatoris confirmantur, & ſecum trahunt ſuam executionem.

ADDITIONES.

a Vniuerſali. Sed an fideicommiſſum vniuerſale trāſmittatur p filiū fideicōmiſſum ad deſcendentes, ſi deceſſerit pendente conditione fideicommiſ. vide d. Ale. de Imo. in conſ 175 in 10. col. ante me. in verſ vnde in 5. par.
b Hæreditatis. Vide d. Ale. de Imo. hic in 9. col. in me. in ver. adde ꝙ vbi, referendo id quod tenet idem Bal. in l. 1. C. de ſac. ſan. eccl. in pe. char. ſuper 9. q. & in lectura illius. l. in vlt. col. dicit ꝙ licet videatur idē Bal. contrarius his quæ no. Bar. hic, tamen putat Bal. hic melius dicere, quam Bal. in d. l. 1. & adde quæ ad hoc habentur etiam per Fran. hic in 9. col. cir. prin. & adde quæ dixi in d. l. 1. in apoſt. ad eundem.

LEX II.

1 *Legare, et fideicommittere is demum pōt, qui teſtamenti factionem habet.*
2 *Donatio cauſa mortis tripliciter conſiderari poteſt, primo quo ad ſuam ordinationē, ſecūdo quo ad ipſius confirmationem, tertio quo ad eius efficaciā.*

1 Sciendum. † Is demum poteſt legare & fideicōmittere, qui habet teſtamenti factionem hoc d. In tex ibi, ius, hoc declara per l. conficiuntur, §. codicil. ſup. tit. 1. In glo. & ſup. ibi, non eſt legatum. nam cum aſſimiletur legato, patet quod non eſt legatum, quia nullum ſimile eſt idē, vt not.
a ſ. de po. l. quod Nerua. Din. & And. de Pi. † & dic ꝙ donatio cā
2 mortis pōt conſiderari tripliciter. Primo quo ad ſuam ordinationem. Secundo quo ad ipſius confirmationem. Tertio quo ad eius efficaciam. Quo ad primum magis accedit contractui q̃ vltimæ voluntati, cum fiat ſtipulatione, vel pacto, vt J. de don. cau. mortis l. inter mortis, & no. de leg. 2. l. cum pater, §. Mæ-
a uio. & ita intelligitur gloſa quæ eſt l. a. J. de dote præle hoc eſt, ꝙ filius poteſt donare cauſa mortis conſentiente patre, ſed non relinquere, vel teſtari, quia ꝯctus poſſunt pendere ex conſenſu tertij, ſed non vltimæ voluntates, vt l. receptum, communia præ.

ADDITIO.

a Glo. Declara tamen vt per Fran. Are. hic in 1. col. ante medium.

præ. Quo ad ſecundum dico, quod donatio cauſa mortis confir-
mat morte, nec requirit adõ hæditatis: ſecus in legatis. facit qđ
no.inf.de leg.2.l.cum pr.§.eorum,§.mater,in gl.j.Falcidia vbi vi
deas. Quo ad tertium.ſ.quo ad efficaciam dico, quod ex donatio
ne cā mo.non oriunt tria gña actionū, quia non orit actio ex te-
ſtō, nec hypothecaria: dñium tñ tranſit directa via ſm gl.quæ eſt
in l.2.& 3.ſup.de publ.in iure vero accreſcendi donatio cā mor-
tis æquiparat legatis,& inter coniunctos parit ius accreſcendi, vt
C.de cad.toll.l.j.in fi.ſecus in meris ꝯtrctibus in quib. conuentio
ius accreſcendi non producit niſi in vſuſfructu, vt l.j.§.pe de vſuf.
accre.& facit ad prædicta.inf.de le leg.2.l.vt hæredib. Bal.

L E X III.

1 *Expreſſio eorum, quæ tacite inſunt, nihil operatur.*
2 *Conditio iuris ſi exprimatur ab homine, non dicitur conditio hominis, ſed iu-
ris.& ideo non impedit tranſmiſſionem.*
3 *Expreſſio eorum quæ tacite inſunt, quando aliquid operetur, cum diſtin-
ctione.*
4 *Arbiter ſi ſtatuit tempus legale ad ſoluendum, vtrum mora poſſit pur-
gari.*

1 Hæc verba † Expreſſio eorum, quæ tacite inſunt, ni-
hil operat. h.d. Vel ſic. ſi id qđ de neceſſita
te ineſt, exprimit, per expreſſionem non minuit effectus h.d. In
tex. ibi, ſubiectum.i.ſub iſta condōne poſitū. no. ꝙ quædā ſunt
condōnes,& tñ non ſunt condōnes. nam quo ad figurā ſunt cō
dōnes, ſed quo ad rei ſubſtantiā nō faciūt cōdōnem. & hoc eſt
2 ideo, qa tacite inerant. † ex quo no. quod condō iuris, ſi exprimat
ab hoīe, non dr condō hoīs, ſed iuris. & ideo non impedit trā-
miſſionē, vt ĵ de cond.& dem.l.condōnes, quæ extrinſecus, niſi
appareret de mente teſtōris, ꝙ noluerit interim tranſmitti, vt ĵ.
de condi.& dem.l.in condōnib. primum locū,§.hæc ſcriptura.
Sed quare cōdō iuris non impedit tranſmiſſionē,& cōdō teſtō
ris ſic? ideo impedire tranſmiſſionem eſt impedire iudiciū te-
ſtōris, quod non dꝫ impediri per l. ſed bene pōt impediri per ſa
ctum teſtōris. iſta ſunt verba tex. in ſimili ſup. ſi quis ob ca.te.l.ſi
3 quis in teſtō. † In gl.j.vt ius. ibi, non recte. circa hoc dic, ſi teſtōr
exprimit quod tacite inerat, vtrum aliquid operet? refert aut ex
primit per modum condōnis, aut per modum diſpōnis. Primo
caſu refert aut exprimit eo modo, quo inerat tacite per intelle-
ctū,& expreſſio nihil operatur, vt hac l.cū ſi. dico aūt tacite ineſ
ſe, qñ diſpō non pōt aliter ſortiri ſuum effectū. aut nō exprimi-
tur eo modo, quo inerat;& tunc operatur, vt l.3.§.ſilius.ſ.de li.
& poſthum.& inf.eo.l.ita legatū.§.illi.& ita no.gl.ĵ.da cond.&
de.l.aliqñ. Si aūt pro parte tacite inerat, pro parte nō, operatur
quatenus tacite nō inerat.inf.qñ di.le.ce.l.ſi Titio.in fin. l.ſi vero
exprimatur per modū diſpōnis, tūc aut diſponit neceſſario, aut
voluntarie. Primo caſu expreſſio nihil operatur, vt l.vnū ex fami
lia, in prin.& in §.ſi de Falcidia.ĵ.de le.2. Scđo caſu ſubdiſtin-
gue. aut proderat tacite intellectum;& expreſſio nocet. aut no-
cebat tacite intellectū,& prodeſt,& hoc, vt expreſſio aliqd ope-
retur, ar.ĵ.eo.l.ſi qñ,& de ꝯd.& de. diſtinguit aūt proderat tacite
intellectū,& expreſſio nocet aut nocebat tacite intellectum,&
expreſſio prodeſt,& hoc vt expreſſio aliqd operetur.ar.ĵ.eo.l.ſi
qñ & de cond & de.l.nonnūquā, ſm Ray.de For. tu dic ꝙ aut ali
quid ineſt tacite ex interpretatione, vel cōiectura; aut ineſt tacite p
ſtatuta & diſpōnem legalē. Primo caſu expreſſio aliquid operat
vt ĵ eo.l.talis ſcriptura,& patet in ſubſtōne expreſſa, quæ plus
operatur ꝙ̃ tacita, vt l.precib.C.de impu.& alijs ſubſti. nā vbi ali-
quid exprimitur, nō eſt recurrendū ad cōiecturas, vt l.cū ex filio
ſup.de vul.ſub.& de ver.ob.l.ꝯtinuus,§ cū ita,& ar.in l.fi. C. de
pac.ꝯuen. Secundo caſu refert, aut exprimitur eo modo, quo in-
erat; aut alio, aut pro parte eodē modo, pro parte alio, ſi exprimit
eo modo tūc referi, aut quærimus an per expſſionē minuat effe
ctus,& dic ꝙ non minuit, vt hic. qđ.n. tacite intellectū non impe
dit, non dꝫ impedire, ſi exprimat. Fallit ſm quoſdā ſi expreſſio
continet vitiū formæ, vt ĵ.de reg.iur.l.actus legitimi.vel illa l.in-
ligit in condōne extranea, non intrinſeca, vt ſ de tute.l.muto.§.
ſub condōne aut quærimus vtrū per expſſionē augeat effectus,
tūc dicit Pe.ſ de adop.l.ſi arrogator, ꝙ augetur effectus. nā hoc vi-
demus in effectu confiſcādorū bonorū, C.ſi pen.app.l.3. Item vi
demus.ĵ.ad l.Falc.l.Titia.& non ob.dictus §.ſub condōne quia
ꝙ tutela eſſet condōnalis, iſtud non eſſet augere.ſed minuere ef
fectū. vnde l.illa facit pro.nō ꝯ. Sed iuxta hoc ſubijcio hāc q.arbi
ter ſtatuit ad ſoluendū tpſ legale. quærit, vtrū mora poſſit purga
ri? & vr ꝙ non, vt expreſſio aliqđ operet. nā, vt dixi, per expreſſio
nē auget effectus. In ꝯtriū ꝙ nihil operet. qa ille terminus eſt ter
minus legalis, nō arbitralis, vt l.4.§ ſi quis cōdemnatus, de re. iu.
& ibi eſt gl.or. p̃terea iſte terminus eſt expſſus fauore debitoris,
ergo nō dꝫ in ꝯtriū operari: quia ſi operaret in ꝯtrium, hic minue
retur fauor debitus, non autem ampliaretur, quod eſſe nō dꝫ.
vnde conſidero quod qñ aliquid exprimitur, dꝫ ſemper conſi-
derari in cuius fauorē exprimatur, vt poſſit in illius perſona am
pliare, nō reſtringere, vt d. l. Titia. quod verum credo,& ita te-
net And.de Piſ. quod habeat locum purgatio moræ. facit quod
no. in ſimili in c.j. de conſti.lib.6. vbi gl. dicit ꝙ ſi ſtatutum con-
tinet ius communia, non eſt ſtatutum, ſed ius cōe. ſecus ſi aliqđ
adderet, vel detraheret, vt ſupr. de iuſti.& iur.l.ius ciuile. in caſu
ergo iſto iudex eſt organum legis, non aūt eſt cauſa per ſe diſpo
nens,& ideo ab eo non denominatur effectus. Bal.

L E X IIII.

1 *Error proprij nominis non vitiat legatum, ſed error corporis, vel nominis
appellatiui bene vitiat.*
2 *Error in fundi vocabulo non nocet; idem ſi ſit erratum in pertinentijs, vel
confinibus.*
3 *Error in corpore, id eſt in ſubſtantia, vitiat.*
4 *Error in nomine appellatiuo vitiat.*
5 *Vocabula generalia ſeu ſpecificata ſunt immutabilia.*
6 *Error in quolibet nomine appellatiuo non vitiat, cum diſtinctione.*

1 Si quis. in fundi vocabulo. † Error proprij nominis non vi
tiat legatū, ſed error corporis, uel nominis appel-
latiui bene uitiat. h.d. ſm Din. In tex. ibi, ſuppellectilem.& ſic
errauit in nomine appellatiuo. Din. ibi, quemadmodum. aliud
exemplum de errore in nomine appellatiuo. Ibi, auri. ſubaudi,
quod noīauit. Iaco.de Are. Ibi, electum. quod legare gerebat in
mente. Iac.de Are. Ibi, uel quod. tertium exemplū de errore in
nomine appellatiuo. Ibi, ſtultus. ſupple putabat teſtōr ueſtē &c.
Ibi rerū.n.rō quare error in nomine proprio nō nocet, ſed ī ap-
pellatiuis ſic. Pe.& An.de Pi. Ibi uocabula.i.noīa appellatiua.
Din. In tex. ibi, immutabilia. quodāmodo.n. hæc uocabula iu-
2 rigen ſunt. Tria no. † primo quod error in uocabulo fundi nō
nocet. Idē ſi ſit erratū in pertinentijs, uel cōfinib. ut inf. de leg.3.
§.Sēpronio. Idē ſi ſit erratū in terra, uel parochia alicuius, dum-
modo conſtet de corpore, vt ſup. de hær. inſti. l.quotiar. ꝯ extr.
de reſcr. c.ſignificante,& c.Rodulphus. Idē, ſi eſt erratū in noīe
artificij, vel in eius qualitate, vt ſi dico Lego Titio campſori, cū
ſit faber,& non campſor, vt ĵ.de re.du.l.qui habebat Flaccum,
& iſta ſunt vera in vlt. vol.& in cōtractu,& ēt in iudicio, vt ſ.de
3 iu.l.ſi iudicijs. Secundo no. † ꝙ error in corpore i.in ſubſtantia
4 rei vitiat. Tertio no. † ꝙ error in noīe appellatiuo a vitiat pp
a ſtultitiā errantis. nam ſignificatio vocis nullo mō poteſt trahi ad
mentē propoſitum ergo mentale nihil operat, quia ſunt reten-
tū oīno in mente, cum verba menti nullo mō do poſſint accō-
modari: ſecus, ſi poſſent verba trahi ad mente quoquomodo ēt
per abuſiuū intellectū, vt ĵ de leg.3. l.liberorū § quod tñ Caſ-
ſius. nam nō ſp vtimur appropriatis vocabulis,& ad hoc facit
qđ no. C.fa.erc.l.quoti.& ſ.ſi cer.pet.l.ſi ubi, ar.ſ. de hære.inſti.
5 l.talem,§.fi. † Adde quartū no. ꝙ vocabula generalia ſeu ſpeci-
fica ſunt immutabilia, vt homo, bos, aſinus, veſtis,& ſimilia. Sed
noīa q̃ ſingulariter imponunt rebus, iſta ſunt mutabilia:& ideo
licet erret in eis, quia probabilius errat in eis ꝙ̃ in appellatiuis nō
vitiat error proprij nominis. Quæro circa primum dictū, ſi lega
tur fundus eius cōfinib. nō expreſſis, vtrū valeat legatū? glo. hic
dicit ꝙ ſi per aliā demonſtrationē pōt apparere de re, puta dicē-
do talem agrum vobis vendo, ſeu lego, in quo eſt oliuetū, ꝙ per
inde eſt, ac ſi eſſent expreſſi confines: & ita dicit tex. ĵ. de cenſi.
forma.& per hoc dico ꝙ vbi dēt poni locus confinatus, vt in ac-
cuſationib. ſi non ponant confines, ſed apponatur alia demon
ſtro certa, quia dico ꝙ Titius offendit me in palatio priorū, vel
in Capitolio, quod hoc ſufficit ſine demonſtrōe, quia rei demō
ſtratę fruſtra adijcit alia demōſtratio, vt ĵ.de dote præle.l.t.cir-
ca fin & ideo vide gl.quæ incipit adiecta,& ſigna bene eā. Cir-
ca ſm q̃ro quod eſt exemplū de errore in corpore? dicit gl. ꝙ eſt
exēplū, qñ teſtōr credebat iuxta Titiū eſſe pratū,& erat vinea,
& dixit lego agrū, qui eſt iuxta Titiū. nā neutrum debetur, quia
eſt error in ſubſtantia rei .i. in ipſo corpore. Et ex hoc no. qđ er-
ror in ſubſtantia vitiat, ſed error in accidenti, vel cohærentiis nō
vitiat. Iuxta tertium quæro, quid ſi apparet, quod teſtōr, qui di-
xit aurum, intendebat de aurichalco eo ꝙ teſtōr ante teſtm̄ vo-
cauerat teſtes,& dixerat, ſciatis, quod vbi legabo aurū, intelligā
de aurichalco? rñdet gloſ. quod tunc valet legatū rōne alterius
adiuncti, cū valeret ēt nullo alio vocabulo expreſſo, ſi eſſet fa
ctum nutu, non ob. littera nr̃a, quia hic non apparebat ex alio
adiuncto de mente teſtatoris. illud eſt quod ſentit gl.& ēt doc.
vbi idē tenere hic, quaſi magis agatur hic ex vi declarationis p̃-
6 ambulæ ꝙ̃ ex vi ſecundæ diſpōnis; qđ credo verum. † Quaro cir
ca hoc quæritur, nunquid hoc ſit verum in quolibet noīe appel
latiuo, quod error vitiet? dicit gl ꝙ non. nam quædā ſunt nomi
na appellatiua accidentalia, vt albus,& niger;& tunc error non
vitiat, quædā ſunt nomina appellatiua, quæ res hñt hoc ipſo qđ
ſunt res ſine impoſitione hoīs, ut homo,& aſinus;& tunc error
uitiat. iſta ſunt uerba gl.& pro hoc ĵ.de re.du. l.qui habebat.&
ex iſta theorica dico ꝙ ſi aliquis habebat aliquam denomina-
tionē ex accidenti ſibi impoſitā, ut Scardabonæ,& ſub alia de-
noīatione noīatur, quod hoc non uitiat: & facit ĵ. de fideic.li.l.
Lucius,

A D D I T I O.

a Appellatiuo. adde Bal.in l.non ideo, C de hær.inſti. & in l.ſi Forchatum.
C.de leg.& Fran.Aret hic in 3.col.in ver.in glo.ſuper verbo & quod ibi
dem ad eam dixi in apoſtil.

Lucius, alias Mutius, & quod no. de Gallo expreſſo in l. hac cõ-
ſultiſsima, C. qui te. fa. pol. & conclude ſic, aut erratur in nomine
proprio, aut in appellatiuo, & ſi in noĩe appellatiuo, aut in nomi
ne accidentali, aut in noĩe gñali: ſi in noĩe gñali, aut conſuetudo
vtitur in illo errore, aut nõ vtitur illo errore. in primis tribus ca
ſibus error nõ vitiat, in quarto, & vltimo vitiat, vt hic & p præ-
dicta apparet, quid iuris ſit ſiue erretur in noibus ſubſtantiuis, ſi-
ue in noibus adiectiuis. In gl. quia veſtẽ, in ſi. io. ibi ſunt duo noĩa
appellatiua nõ oĩno diſcrepãtia, ſed conueniẽtia, vt liber, & char
ta & ideo error in talib nõ vitiat, qa vox põt trahi ad intellectũ
ex quadã interpretatione. ſed in l. noſtra erãt noĩa appellatiua oĩ
no diſcrepantia, ut homo, & aſinus. & tũc error in talib. bñ nocet
voci. n. nõ ſtatur, qa diſcrepat a mẽte. mẽti vero non ſtatur, quia
fuit in corde retẽta, quæ non operatur in actib. hominum. In gl.
j. quæ eſt ibi, niſi hoc actũ. nam tũc nõ vi uerborũ ualet legatũ,
ſed vi declarationis præcedentis. An. de Pi. ſed ꝯ hanc glo. vr̃ alia
glo. inſti. de uerb. obl. § j. ſed dic aliud eſſe in legatis, aliud eſſe in
obliga. verborum, quia legata ſolo nutu poſſunt fieri, ut inſt. de
lega. 3. l. nutu. & ſic bene loquitur glo. iſta, ſed uerborum obliga
tio non poteſt fieri, niſi per verba apta ad hoc, vt inf. de verbor.
oblig. l. j. & ſic glo. illa intelligitur ſecundum Pe. Adde quod legi
tur, & no. inf. de ver. obl. l. quæ extrinſecus, & ſup. de pac. l. iuriſg.
§. quod fere. In gl. j. impoſita ibi, in prin. huius l. hæc vera. An. de
Pi. In ea gl. ibi, in appellatiuo. i. in noĩe ſpeciei. In ea. gl. ibi, pro-
prium. i. nomen indiuiduum, vt C. de in & ma l. ſi ad recognoſcẽ
do. & facit ad no. 2. q. 8. §. libellorum. In ea. gl, ibi. quam in appel-
latiuo. vnde error facilius toleratur. Dy. In ea. glo. ibi, ſubſtanti-
ua. vt homo, bos, & aſinus. In ea gl. ibi, quod de proprijs. i. quod
de noĩbus, quæ imponunt ſingulis generum, non generib. ſin-
gulorum. In ea. gl. ibi, certum. hoc ſi iungantur proprijs noĩbus.
& ita dʒ intelligi l. qui habebat. inf. de re. alias ſi non eſſet coniũ
cta proprijs, idem dicam, quod in appellatiuis, cum ſint adiecti-
ua omnino diſcrepantia, ar. iſtius legis ſecundum Iac. de Are. &
Pe. quæ no.

§. Si quis. Diſtributiuum, quod requirit duo verba, ſecun
dum quod diſtribuit actum primi, ita diſtribuit
actum ſecundi verbi. h. d. ſecundum Bar. ſenſus eſt iſte, ꝙ in iſto
hr̃ d. s. ſ. ſcdenẽ grauati quilibet pro hæreditaria parte, nõ quilibet
in ſolidum. non ob. inf. eo. l. qui ſi ſab. §. ſi ita. qa ibi diſtributiuũ
attribuebat actum primi verbi cuilibet in ſolidum vnde merito
ſiſt attribuebat actum ſecundi uerbi cuilibet. hic. n. actus primi
verbi non poterat competere, niſi pro parte ſecundũ Bar. In tex.
ibi. inſtituerit. ſ. ſimpliciter nõ aſsignãdo res certas. Dy. In tex. ibi,
ab hoĩbus. collectiue, nõ diuiſiue ponit, Iac. de Are. hoc declarat,
vt no. de leg. 2. l. ſi pluribus. In tex. ibi, legatum. ſ. pro portionibus
hæreditarijs. In tex. ibi. pertinent. ſ. pro portionibus hæreditarijs.
Dy. no. hic, quod dictio, quiſquis, & dictio quicunque, non attri
buit rem cuilibet in ſolidum. Bal.

L E X V.

1 *Electio vbi non valet, an iterato poſſit eligi cum diſtinctione.*
2 *Mandatum non expirat etiam non ſeruata forma mandatẽ.*
3 *Verba iſta volo eligere, volo legare, an inducant electionem, & legatum? quod non.*
4 *Verba enunciatiua emiſſa principaliter propter ſe in vltima voluntate, inducunt diſpoſitionem; ſecus in actibus inter viuos.*

Serui electione. †Electione ſemel facta non põt ite
ratio fieri. h. d. Vel ſic, qui ſemel
elegit, totum ius eligendi conſumpſit. h. d. concor. ſup. de procu
rat. l. ſi is, qui Stichum. In tex. ibi, ſemel. ergo non admittitur va-
riatio: ſecus in contractibus. & eſt rõ, quia vltimæ voluntates nõ
habent pendere, vt ſup. communia præd. l. ſi. ſed contractus poſ-
ſunt pendere. & ideo poteſt quis variare, de uerborum obliga. l.
ſi is qui ſtipulatus, in princ. ſecundum Pe. In gloſ. ut inf. de optio
1 ne. ibi, ſi tenuit. ergo vult gloſſ. †quod ubi non ualet electio, poſ-
ſit eligi iteratio. circa quod dic, cum quis habet electionem, &
ſemel elegit. & quæritur, an iterum poſsit eligere, diſtingue, aut
tenuit electio primo facta, aut non. ſi tenuit, aut loquimur in ul
tima voluntate; a & non poteſt amplius eligere, ut hic, & inf. de
optio. leg. l. apud Aufidium aut loquimur in contractibus; & dic
ut ibi, de uerborum obliga. l. ſi quis ſtipulatus, & l. eum qui cer-
tarum, §. ſi. aut loquimur in iudiciis, & tunc non poteſt iterato
eligere, ut l. quod in hæredem §. eligere, de Tribu. quod dixi in
contractibus, eſt uerum in electione, ſed in interpretatione non
poteſt fieri niſi ſemel, ut no. inſ. de uerborum obliga. l. quicquid
aſtringendę, ubi eſt gloſſ. quæ non eſt alibi. ſi autem electio non
tenuit, tunc refert. aut ſcienter male elegit; & non poteſt am-
plius eligere, qu a fuit in culpa. ut inf. de opt. le. l. in fine. & l. ſe-
quen. aut elegit ignoranter; & tunc refert, aut habet quis electio
nem iure ſuo; & tunc poteſt iterum eligere, ut inſ. de opt. le. l. 1.
& ſecunda. l. enim ita. §. quæſitum. aut habet electionem tanquã
miniſter alterius: & tunc ſiue bene, ſiue male elegerit, functus
eſt officio ſuo, arg. C. quomodo, & quando iud. l. ſi ut proponis.
& ex prædictis dicit Iac. de Are. quod canonici ignoranter eligen-
tes poſſunt iterum eligere, quia competit eis electio iure ſuo. i.
ſine demandatione alterius, ſecus dicit Iaco. de Are. in illis, qui
bus dantur breuia in communi, qui eligunt vice communis, &
non ſua. nam cum ſolum factum ſit eis commiſſum, quali
tercunque expleuerint illud, functi ſunt officio ſuo ſm Ia. de Are.
illud eſt verum, qñ alicui committitur merum factum, ſed qñ
eſt cogitatum de effectu, vt quia Papa mandat Epõ Perul. vt
prouideat tibi de quodam beneficio, nunquam fungitur com-
miſſarius officio ſuo, niſi res ſit ſortita plenum effectum, quia
non eſt de nudo facto, ſed de effectu beneficij cogitatum. ita di
cit Innoc. in c. in literis, de off. deleg. vbi vide. Item ꝙ dicit Iaco.
de Are. quod ſcienter eligens hoc ipſo perdit ius eligendi, eſt ve-
rum, vbi non tenet electio ratione perſonæ, vel ꝯtra formam iu
2 a ris: ſed ſi ꝯtra formam mandati poteſt iterato eligere. †quia non
ſeruata forma mandati non expirat mandatum, ar. ſ. de arb. l.
quid tamen, in prin. quod no. Inn. de re iudi. c. 1. & facit ſ. de iure
iur. l. qui per ſalutem, & J de condit. & dem. l. hæc conditio, in
prin. cum ſi. & C. de inoffi. teſtamen. l. eum qui, & l. ꝫ maiores,
& ff. eo l. mater decedens, & ſ. de acquir. hære l. Clodianus, & l.
filium, & quid vtrobique no. quod tene menti. In ead. gloſſ. ibi,
3 volo eligere. & no. hanc glo. ꝙ per iſta verba, volo eligere, non
b fit electio. b ar. ꝫ, de lega. 3. l. Pamphilo, §. pe. nam ibi per hæc
verba, volo legare, inducitur legatum. ergo per hæc verba, vo-
lo eligere, inducitur electio: ſatis enim per hoc declaratur ani-
mus, & cum hic non requiratur alius actus extrinſecus, non vr̃
gl. vera. arg. ſup. de hære. inſti. iam dubitari. pro glo tñ facit, quia
verbum eligere eſt infinitiui modi. & temporis præteriti imper
fecti. & ideo non ſignificat actum confirmatum, ſeu diſpoſitũ,
ſed eſt potius enunciatiuum, vt not. C. de contrahen. emp. l. in
ementis, credo glo. veram. non ob l. Pamphilo, §. pen. quia illud
eſt ex interpretatione magis, quam ex ſignificatione verborũ,
4 ne voluntas teſtatoris pereat. † & quia in vltima voluntate ver-
ba enunciatiua emiſſa principaliter propter ſe inducunt diſpoſi
tionem: ſecus in actibus inter viuos, ad qđ ſinguſt no. hanc glo.

A D D I T I O N E S.

a Voluntate. Vide Abb. in conſi. 9. in 2. vol.
b Electio. Limita, niſi dato termino alicui ad liberandum, quod velit eligere, item niſi fiat ad interrogationem alterius, vt hic Bar. & in l. apud Officium, de opt. leg.

§. Labeo. Verbo indefinito teſtator ſolum ius ſuum le
gare vr̃. h. d. Vel ſic, qñ teſtator legat ſub com
me oratione iuris ſui, ſolum ius ſuum legare vr̃. h. d. In tex. ibi,
ita. i. his verbis. Din. In tex. ibi, reſpondiſſe. & bene Din. In tex.
partem ſubaudi tantum, quæ pertinet ad legantem. Din. In tex.
ibi, verius. ſcilicet, vt ſola pars debeatur. Din.

1 *Meorum appellatione continetur id, quod eſt pro parte meum.*
2 *Teſtator quando dicit Lego fundum meum, qui erat ſuus pro parte, ſi poſtea acquiſiuit aliam partem, an totus fundus veniat in legato.*

§. Cum fundus. Ibi legatus ſit. ſ. his verbis, Lego
tibi fundum meum. Din. In tex.
1 ibi, portione, quæ pertinebat ad legantem. Din. No. quod †ap-
pellatione meorum continetur id, quod eſt pro parte meum,
vt tantum operetur dominium partis, reſpectu partis, quantum
dominium totius, reſpectu totius, ſiue fiat mentio dominij con
ditionaliter, ſiue in modum demonſtrationis. Secundo not.
quod iſta conditio, qui meus erit, diuiditur, non enim iſta cõdõ
concernit aliquod factum indiuiduum, & conſiſtit in ſubiecto
2 a diuiſibili. † Quæro hic, quando teſtator dixit, Lego fundũ meũ,
qui erat ſuus pro parte, ſi poſtea teſtator acquiſiuit aliam par-
tem, an totus fundus veniat in legato? dicit glo. ꝙ non, quia in-
ſpicitur tempus teſtamenti, vt J. de aur. & argẽ leg. l. ſi ita, & de
lib. leg. l. Aurelius, §. teſtamento. ſed ꝯ iſtam glo. vr̃ caſus expreſ-
ſus inf. eo. l. ſi ex toto, in prin. & l. quod in rerum, §. ſi quis poteſt.
Rñdet Din. ꝙ in legibus ꝯrijs teſtator non legauit rem expreſ-
ſe ſub commemoratione dominij, ſed ſimpliciter & ideo illud
quod accedit, auget legatum, vt l. cum fundus, de leg. 2. ſed hoc
videt falſum, quia licet teſtator non faciat commemorationem
dominij expreſſe, tamen facit tacite, cum ſolum ius, qđ habet, vi-
detur legare, vt C. de le. l. vxor patrui, & de vſuf. le. l. Sticho. ſo.
Rñdeo, ꝙ vr̃ legare ſolum ius, quod hẽt. ſ. tempore mortis; ſed
qñ facit commemorationem expreſſam dominij, tunc dicitur le-
gare ius, quod habet tẽpore teſtamenti, & ideo quia teſtãtor aſtri-
git ſe ad certum tempus, non includitur aliud tempus, ad hoc
inf. eo. l. ſeruum filij, in princ. Sed extra glo. opponitur de l. idem
Iul. §. idẽ Celſus, ſup. de ac. emp. vbi ratione partis deſignatę to-
tum venit. quod eſt poſtea quæſitum, ſol. dicit Iac. de Are. quod
ibi fuit factus totus ſuus ratione partis, & ideo totum venit. ſe-
cus, ſi extrinſecus & non contemplatione alterius partis, & ſic
loquitur hic. Vel ille §. idem Celſus, loquitur in ꝯtractu. & titulo
oneroſo, ſecus in titulo lucratiuo, vt inf. de vſufr. le. l. is qui fun-
dum: quod credo verius. Secundo quæro, quid ſi teſtator non
fecit commemorationem dominij, ſed ſimpliciter legauit fun-
dum ad eum pertinentem pro parte, an debeatur totus fundus,
an illa pars, quæ eſt teſtatoris? Gloſ. reſpondet ꝙ debetur fun-
dus totus, quia ita eſt per confines deſignatus, & quia vocabu-
lum

lum fundi deſignat totum fundum. ſed ꝯ iſtam gl. vr̄, ꝙ ſolum vr̄ legare ius, quod habet. ita no. C. de lega. l. cum alienam, & l. vxor patrui. & hoc tenet Din. ad hoc ℑ. eod. l. ſi domus, §. fin. & de ꝯhen. emp. l. qui tabernas, & de le. 3. l. Iul. in prin. & ita eſt tenendum, ꝙ in dubio non videtur legare, niſi ius ſuum, vel hæredis ſui, & non ius tertij, vt ℑ. de leg. 2. l. cum filius, §. dominus, ſecundum Bar. & iſta ſunt bene no. Bal.

L E X VI.

1 *Relatiuum iunctum verbo futuri temporis facit conditionem, ſed iunctum verbo præſentis temporis facit demonſtrationem.*

2 *Stante ſtatuto, ꝙ mulier non poſſit contrahere ſine conſenſu conſanguineorum duorum ex parte patris, ſi non adſit, niſi vnus conſanguineus ex parte patris, tenetur aſſumere alium ex parte matris.*

3 *Socer ſi dicat, ego concedo genero talem poſſeſſionem poſt mortem meam, ſi tēpore mortis iſta poſſeſſio reperiatur alienata, an debeatur æſtimatio?*

1 a **Stichum qui.** †Relatiuum iunctum verbo futuri tēporis facit condōnem, a ſed iunctum verbo præſentis temporis facit demōſtrationem. h. d. In tex. ibi, accipi debet. ſeo caſu, quo dicit Stichum qui meus erit. No. ꝙ hæc verba, qui meus erit, æquipollent, ſi meus erit. Secundo no. ꝙ hæc condō, qui meus erit, intelligitur. i. quatenus erit. vnde dicit Bar. quod illa verba, ſi non valent iure teſtamenti &c. intelliguntur. i. quatenus non valent. tu dic, ꝙ de hoc eſt glo ord.
2 ℑ. de tranſa. l. controuerſia. †Inducit Bar. iſtum tex. ad q. dicit ſtatutum, quod mulier non poſſit ꝯhere ſine præſentia duorū cōſanguineorum ex parte patris, ſi eos habuerit, ſi non habuerit ex parte patris, adhibeantur ex parte matris. Sed illa ex parte patris habet vnum tantummodo. quæritur, an adhibebuntur duo ex parte matris, an ſufficiat vnus ex parte patris, & alius ex parte matris, & dicit Bar. quod ſufficit vnus ex parte matris, quia Intelligitur. i. quatenus non habuerit, ſm Barto. quod tene menti. Quarto, quæ dr̄ia eſt, vtrum importetur condō. vel demonſtratio? reſpondeo, ꝙ falſa condō vitiat, ſed non falſa demonſtratio, vt l. demonſtratio falſa, de cond. & demon. adde tñ, ꝙ licet falſa demonſtratio non vitiet: vera tñ demonſtratio legatum determinat, & reſtringit, vt ſup. l. proxi. §. cum fundus. Glo. ſignat hic tria ꝯtra. Primum, de lega. 1. de hær. inſt. ad quod dic, vt plene no. ℑ. de condi. inſti. l. vter ex fratrib. Secundo ſignat contrarium de l. talem. §. fin. de hær. inſt. ſed ibi ſupereſt tale ius, quod ſubrogatur loco dominij, ſeu ſuperſunt quædam reliquiæ dominij. & ideo condō non vr̄ falſa, ſed vera, vt ibi patet ſm Din. & alios. Tertio opponit glo. de l. ſi x. cum petiero, de verb. oblig. vbi per futurum tempus non deſignatur conditio. Sed rñde, ꝙ ibi pendebat ex ſola voluntate ſtipulatoris, & ideo non facit condōnē ſm Din. vel ſubtilius, ibi futurum tp̄s non reſpiciebat diſpoſitionem, ſed executionem diſpoſitionis, hic autem reſpiciebat ipſam diſpoſitionis ſubſtantiam, quæ dependebat ex futuro euētu. & omne quod dependet ex futuro euentu, poteſt dici conditionale, vt hic. Deinde no. quod conditio importata per relatiuum eſt conditio tacita, & vide hic l. hæc venditio, cum glo. ſua
3 de contrah. emp. † Vltimo inducitur hæc l. ad q. per Din. dixit ſocer genero, ego concedo talem poſſeſſionem poſt mortem meam. Sed tempore mortis iſtæ poſſeſſiones reperiuntur alienatæ. modo quæritur, an debeatur æſtimatio? & dicit Din. ꝙ in contractu donationis cā mortis eſt idem, quod in legato. & iō dēt diſtingui inter alienationem voluntariam, & neceſſariā, vt ℑ. de leg. 3. l. fideicō. §. ſi rem, qđ eſt dictū aureum, nec ſcio alibi.

ADDITIO.

a Conditionem. Adde eundem Bal. in l. ſi quis ita, de hære. inſt. in 1. opp. & quod ibidem dixi in apoſtil.

L E X VII.

Legatum. No. glo. hic poſitam, & vide l. nec is. §. fin ℑ. de acq. hær. & ℑ. de reb. cor. l. magis puto. §. fundum. & vide omnino iſtas leges.

L E X VIII.

1 *Alienatio partis rei legatæ legatum minuit, & adiectio auget.*

2 *Immunitas cui præſtita eſt per ciuitatem a collectis alicui ciui, non tenetur etiam ad eas, quæ augentur ratione guerræ.*

1 **Si ex toto.** †Alienatio partis rei legatę legatum minuit, & adiectio auget. h. d. In glo. animo adimendi. ibi, quod dic. Interdum teſtator legauit ſimpliciter, & tunc diſtingue inter alienationem voluntariam, & neceſſariam: & hoc intendit glo. Interdum legauit ſub conditione dñij: & tunc indiſtincte legatum non debet, quia deficit conditio, vt ℑ. eod. l. Stichum, & de leg. 3. l. nuper, niſi remaneant reliquiæ veteris dominij, ut ℑ. de hær. inſt. l. talem §. fin. & verum hoc ſit verum etiā in donatione cā mortis. dixi in d. l. Stichum. In glo. ſ. ut & ℑ. iſta glo. allegat concor. ſed tu extra op. de l. ſerui elec. §. cum fundus, & quod ibi no. ſup eo. ſol. ibi fuit legatum ſub demonſtratione præſentis dñij. & ideo non ueniunt futura, ut ℑ. de au. & ar. leg. l. ſi ita, & de lib. le. l. Aurelius, §. teſtamentum. hic aūt fuit legatum ſimpliciter ſecundum Di. uel hic legauit totum fundum in ꝯrio legauit partem limitatam ſm Bar. rōnabile vr̄ ꝙ ſicut latitudo, ſeu acceſſio ſuperueniens auget totum, ſic proportionaliter augeat partem. unde ſi teſtator habebat fundū x. iugerum, & legauit dimidiā, & poſtea addidit x. alia iugera, debebit dimidia xx. iugerū non aūt dico, ꝙ debeatur totum, quia eſt cōtra cōmemorationem partis. intelligo ergo, qđ nouū dominiū faciat illam dimidiam eſſe maiorem: non tamen trahat legatū partis ad totū, & hoc vbi non eſt facta cōmemoratio dñij præſentis. nā ſi eſt facta talis cōmemoratio, nunꝗ legatū extendit.
2 & ſic vterque dicit verū tā Di. ꝗ Bar. † Extra inducit iſtud prin. per Di. in ar. ꝙ ille, qui præſtita eſt per ciuitatē immunitas a collectis, non teneatur ēt ad eas, quæ augentur ratione guerræ. ad idem de vaca. mu. l. in honoribus §. cui muneris, & ſupr. ſi ſerui. ven. l. ſi ſeruus 2. reſponſo. E contra, ꝙ teneatur, eſt ar. de au. & arg. le. l. ſi ita. & de contrah. empt. l. in lege, & l. Rutilia, & præalleg. l. ſeruitus 2. reſpon. & l. qui cum tu. de tranſ. & l. cū Aquiliana. & dicit Di. quod tenetur, vt C. nemi. li. in emptio. ſpecierū ſe excuſare. l. 1. lib. x. Rai. dicit, ꝙ non tenetur, quia tales collectæ ſunt ſupindicta, & ſic extraordinaria, vt C. đ ſuperindicto. l. j. ergo &c. vt C. de muner. publ. l. 1. lib. x. non ob. l. allegata ꝓ Di. quia loquit̄ in munere ſpeciali. Rai. Vel dic, quod aut iſta collecta eſt impoſita ſimpliciter, aut per nomina reſpectiua, & per modum augmenti. Primo caſu habet locum opin. Din. Secundo caſu habet locum opin Rai. arg. ſupr. de pact. do. l. Inter ſol. §. cum inter. Et adde quod no. C. de decu. lib. x. l. vacuatis, & per Din. in l. 2. inf. de iure immun. Bal.

1 *Alternatiua obligat plures in ſolidū, unde vnius electione, vel partis perceptione alter non liberatur.*

2 *Electio in alternatiua non præiudicat. Item nec partis petitio.*

3 *Differentia inter dictionem alterum, & alterutrum*

4 *Petitio, vel perceptio partis quando præiudicet, & quando non, cum diſtinctione.*

§ Si ita. Alternatiua poſita inter grauatos, conſtituit eos plures reos debendi in ſolidum, & vnius electione, vel partis perceptione alter non liberatur, nec ēt ipſe idem, qui partem ſoluit, intelligitur ab altera parte liberari, id eſt a reſiduo liberari h. d. no. Et habet iſte §. tres materias. prima eſt de alternatiua inter perſonas: ſecunda eſt de partis petitione: tertia eſt de partis perceptione. In tex. ibi, aget. l. in ſolidum. Din. In tex. petierit. in iudicio, vt differatur a caſu ſequenti. Din. Vel dic, petierit, ſed non exegerit, & in hoc differt a caſu ſe. In text. idem
1 erit, ſcilicet vt reſiduum ab alterutro peti poſſit. Not. † quod al-
2 ternatiua obligat plures in ſolidum. Secundo no. † ꝙ in alternatiua non præiudicat electio. ¶ Tertio not. quod non præiudicat partis petitio. Quarto no quod non præiudicat partis perceptio. Quinto no. quod qui recipit partem, non eſt neceſſe, ꝙ reſeruet ſibi ius in reſiduo, quia lex ſibi reſeruat. In gl. ergo etiam ſibi. & ſic eſt contra. vtrum plures hæredes teneantur, quilibet. ſ. eorū in ſolidū, refert, aut teſtator hoc expreſſit; & quilibet tenetur in ſolidum tanꝗ duo rei debēdi, vt ℑ. de duo. re. l. eandē. aut nō expreſſit hoc & tunc aut ſunt grauati collectiue, vel copulatiue, & quilibet tenetur pro hæreditaria parte, vt ℑ de duo. re. l. ſiue a certis aut alternatiue, & tunc quilibet tenetur in ſolidū, vt hic. & ſic magis attenditur nā alternatiuæ, ꝗ natura noīs appellatiui; & quod eſt not. & facit. ℑ. de le. 1. l. ille, aut ille, in princ. ibi tñ eſt quædā gl. quæ errat in hoc. aut ſunt grauati in diuerſis cōceptionib. verborū, & ſic ſunt duo rei debendi ſm Din. Rō dr̄iæ eſt inter alternatiuā, & copulatiuā. quia alternatiua de ſui propria nā rem cuilibet in ſolidum attribuere ſolet. ſecus in copulatiua, vel collectiua orōne, de leg. 2. l. ſi pluribus. de cond. & demon. l. cui fundus, in fi. Sed ꝯ prædicta opp. quod non ſit dr̄ia inter alternatiuam, & copulatiuam, quia diſiuncta ponitur pro cōiuncta, vt C. de verb. ſign. l. pe. io. dicit gloſ. ibi, deſiuncta ponitur inter honoratos, hic inter grauatos. nec ob. infr. tit. e. l. Titio, aut Seio, quia ibi electio collata in hæredem facit ſtare alternatiuā in ſua nā propr e. quia in copulatiua non caderet electio, ſecundū Bar. ſed ꝯ. ſo. gl. facit de ſtip. ſer. l. proinde, in fin. ſed dic vt ibi, & in d. l. cū quidā. per Cyn. In glo. ergo &c. ibi l. ſi creditores. iſta l. reſpicit contrarium, quod ſignatur ad id, quod dicit de perceptione partis. In ea. gl. l. liberum, in fin. & iſta lex reſpicit contrarium ad id, ꝙ hic dr̄ de petitione partis. In ea. gl. ibi, & nihil eſt cōtra hæc falla, tum quia nulla eſſet dubitatio contra l. quod Labeo, tum quia eſt ꝯ naturalem ſignificatū dictionis alterutro.
3 a b Et no. † differentiam inter dictionem alterum, a & alterutrū. b & facit, ꝙ aliud eſt dicere, alter præſtitit alteri auxilium, aliud eſt dicere alteruter alterutri ſecundum Bart. In ead. gloſſ. ibi, fauor legati. hoc tenet Bar. ſed contra eum facit littera, quę dicit, duo rei promittendi, quæ vult idem eſſe in vltima voluntate, & contractu. In ead. glo in d. l. ſi creditores. & hæc vera, quia hic reci-
4 pit animo eligendi, non diuidendi. Din. † Et circa hoc diſtingue

ADDITIONES

a Alterum. Vide Fran. Are. in l. nā hi ; iure, de vul. & pup. in prin. & ī l. cōtinuus §. item qui, de ver. obl. in x no. & in l. ſi reus, de duob. re. in fi. & in l. cū ex filio, de vul. & pu. & ī l. annale. C. đ fur. ī 2. no & pau. đ Caſi cōl. 10.

b Alterutrum. Vide Frā. are. hic, & in l. cū duob. §. vbi duo. inſr. de duob. reis.

gue, vtrum petitio, vel perceptio partis præiudicet ſeparando hos caſus. Nam aut loquimur in petente, aut in recipiente. ſi in petente, aut diuiſit actionem ſuam in oẽs debitores; & ſibi præiudicat, quia totũ ius ſuum deduxit in iudicium diuidẽdo. & ita loquitur, C. de fideiuſ. liberum, in fi. aut nõ diuiſit actionem ſuam in oẽs, ſed petijt partem ab vno. & tunc refert, aut petijt partem ſimpliciter, & non præiudicat ſibi, quia non eſt diuiſio, ſed electio, vt hic, & C. de fideiuſ. reos. aut petijt partem exprimendo quod petebat tanquam partem ſibi contingentem; & tunc ſibi præiudicat, quia vr diuidere, ar. l. ſi creditores, niſi hoc facit ex neceſſitate beneficij diuiſionis, vt inf. de fideiuſ. inter eos. §. j. vel niſi contrarium proteſtet̃ expreſſ. ar. l. 2. §. j. ſi quis cau. & de fideiuſ. l. ſi ſtipulatus, §. fi. ſ̃m vnam expõnem. aut loquimur in recipiente partem. & tunc ſilr̃ diſtingue, aut recipit cum proteſtatione; & non præiudicat ſibi, aut ſine proteſtõne. & tũc refert, aut ſoluens habebat beneficium diuiſionis; & non intelr̃ paciſci, vt d. l. inter eos, §. j. aut nõ habebat beneficium diuiſionis, & refert, aut recipit ſimplr̃, & non præiudicat ſibi, vt hic: aut recepit ſub commemoratione partis, quæ contingit ſoluentem: & tunc ſibi præiudicat, q. ad r̃ diuidere nõ ſolũ quo ad ſoluentẽ, ſed et̃ quo ad oẽs, & ſi eſſent mille debitores, & tacitum pactum prodeſt abñnb. ar. l. ſi creditores, & ar. ſi poſt vendõnem, in eo. ti. quæ no. Ea tra oppo. nit̃ quod electio præiudicet, vt inf. de leg. 2. l. cum quædam, & l. Lucio. ſo. l. cum quidã, loquit̃ circa pſonas honoratas l. Lucio, loquitur circa res. hic aũt loquitur circa pſonas grauatas & obligatas, circa quas et̃ in alternatiua nõ p̃iudicat electio; quod eſt no.

1 *Electionem habens in alternatiua, debet alteram partem integraliter eligere, nec poteſt diuidere voluntatem teſtatoris.*

2 *Variatio circa idem, vel circa plura, quæ ratione connexitatis uidentur idem reprobatur.*

§. Si ita legatum ſit. Si vna pars alternatiuæ eſt indiuidua, reliqua eſt indiuidua. h. d. In tex. ibi, legatum, quia vnum eſt legatum in tota pecunia, vel in omnibus ſeruis. Dy. In tex. ibi, quemadmodum. ſup. legatum in vna parte alternatiuæ conſiſtebat in ſpẽ. hic in menſura. & iſta eſt ſimilitudo. In tex. ibi, & certe. exemplum dicti præ
1 cedentis de ſumma coniuncta. † No. quod habens electionem in alternatiua, debet alteram partem alternatiuæ integraliter eligere, nec põt diuidere voluntatem teſtatoris. Secundo, no. quod in alternatiua vnum eſt legatum. Tertio no. quod diuiſio nõ dz permitti. Quarto no. quod non eſt dr̃ia inter orõnem diſtributiuam, & coniunctam. In glo. qui ſciebat. ibi. i. collectiue. non dinumeratiue. In ea. glo. ibi, eos nomino & addo, vel &c. In ea. gl. & eſſet ſecus. quia admitteretur variatio, ut l. ſi ſterilis, §. fi. In ea. gloſſ. ibi. §. ſtipl̃ones. aut ergo ſignificatio diſjũnis ſumitur ex aliquo collectiuo; & tunc vnum dr̃ diſpoſitum aut ex reb. dinumeratis; & tunc plura. In glo. ſup. de actio. emp. ibi, in vlti. volun. hæc ſol. nõ valet, quia maior fauor debetur legatario quam ꝯ̃henti, ut inf. ti. j. l. Lucio. In ea glo. ibi, vel pẽſionum, & e. ſed hoc non vr̃ verum, vt inf. de verborum oblig. l. ſi Stichum, §. ſtipulatio. vna eſt ſtipulatio pro omni tempore. reſpondet Dy. quod ibi non erant tpa dinumerata. ſed in l. ſi ſterilis, erat dinumeratio temporum, & penſionum. vnde ſicut dinumeratio rerum inducit pluralitatem, ut l. ſcire debemus, ita dinumeratio penſionũ, & temporum ſ̃m Dy. Vel dic ſ̃m Iac. de Are. quod interdum ꝯ̃ctus, continet aliquod ius, quod eſt perpetuo radicatũ perſonæ, & tunc eſt vnus ꝯ̃ctus, ut in ꝯ̃tto. Interdũ continet ius, quod non eſt perpetuo radicatum; & tunc ſunt plures ꝯ̃ctus, ut l. ſi ſeruus eõs Mæuij § fi. de ſtip. ſer. conſtat autem quod habitatio nõ eſt quid perpetuo radicatum, ſicut nec vſuſfructus & ideo diſtributio temporum pluralitatem inducit, ut l. ſi cum in annos, qui. mo. vſusfr. amit. Vel dic ſecundum Bar. quod aut ꝯ̃ctus continet aliquid perſonæ cohęrens, & quot ſunt anni, tot ſunt obl̃ones, vt l. ſi ſterilis, §. fi. aut non cohæret perſonæ: & eſt una obligatio, ut d. §. ſtipulatio, & inſ. de fi. l. ſi a colono, ſecũdum Bar. & hæc ſunt no. In glo. ſi dicas, in fi. inſpecta obligatione ſunt plura. nã in qualibet eſt una obligatio, vt l. ſi duo, de verbo obl. ſed inſpecto ef-
2 fectu vnum eſt in legato, & in ſtl̃one ſecũdum And. de Pi. † In gl. cum effectu. ibi, in cauſæ. dic quod circa idem, vel circa plura, quæ rõne connexitatis videntur idem, variatio reprobatur. ſed circa penitus diuerſa toleratur ſecundum Dy. vt l. de reb. rerum amota. & de lega. 2. l. ex duob. Dy. & eſt argu. iſte §. ad quæſtionem. pone quod quoddam commune, vel miles quidam habet. x. ruſticos, qui debet operari ſemel in anno in vinea ſua, vel alibi, uel ſoluere. x. ſolidos pro quolibet. quæritur, an miles poſſit partem exigere operis, & partem æſtimationis? & certe aut dẽt habere totum in operis, aut in pecunia. Dyn. ſed contra eum facit d. l. ſi ſterilis, §. fi.

L E X IX.

Id quod. Rationes ſpei conſiſtit legatum, vel iure hoſtium. h. d. Et vide c. Abbate, de re iu. lib. 6. & ideo dicit Bar. quod Regnum Siciliæ, quod erat ablatum eccleſiæ per hoſtes eccleſiæ, potuit eccleſia concedere regi Carolo propter ſpem poſtliminij. In gloſſ. j. valere. ibi, ſi ſemper. & eſt arg. q Papa non poſſit in ciuitate, quæ ſemper fuit Sarracenorum, conſtituere Epiſcopatum.

L E X X.

Iulianus. In gl. filius, ibi, ſol. ibi inter viuos, pro iſta ſolutione facit, quia ex ſua prouidentia nitit̃ filius, hic ex aliena. In ead. gl. ibi, mera voluntas. hic optio. hanc tenet Bar. dicens, quod in alternatiua eſt mera voluntas eligentis: ſed optio eſt magis iuris quam facti, & ideo concernit patrem ratione acquiſitionis, quæ conſiſtit in iure diſtinguit ergo Bar. inter alternatiuam, & legatum optionis. In ea. glo. ibi, ſupple. hanc tenet Pet. & And. de Pi. ſed iſtud videtur aperte contra tex. l. ꝯtrariæ. nec teneas hanc ſo. quia eligere, quando conſiſtit in mere facto, competit filio ſine auctoritate patris, ar. inſt. de ſtip. ſeru. §. ſed cum factum. In ea. gl. ibi, per ſuam prouiſionem. hanc approbat Din per l. 1. de cap. ſi quis in bello. vel dic quod aut filius habet electionem ſibi expreſſe conceſſam ab homine, tunc non requiritur conſenſus patris, aut ſibi tacite conceſſam a leg. ex natura legati, tunc intelligitur quod debet eligere cum conſenſu patris, quia agitur de præiudicio patris, cui debet acquiri; & ita loquitur hic, argu. de nata. re. l. fin.

L E X XII.

1 *Iura duo quando circa idem, in vnius perſona concurrunt, eſt in eius poteſtate eligere alterum, & poſt electionem non poteſt variare.*

2 *Copula verbalis continet tacitam diſtributionem partium; ſecus in reali, in qua fiunt partes per concurſum.*

3 *Ius accreſcendi in legatis poteſt repudiari: ſecus in iure non decreſcendi.*

4 *Iura plura, quæ potentialiter concurrunt in perſona alicuius, licet excludatur ab vno, non excluditur ab alio.*

1 Si mihi & Titio. † Quando duo iura circa idem in vnius perſona concurrunt, eſt in eius poteſtate eligere alterum, & poſt electionem non poteſt variare, hoc dicit. Vel ſic. quando eadem portio iure hæreditario, & iure accreſcendi defertur, eſt in electione eius ex altera cauſa eligere, & electa vna cauſa, altera conſumitur, hoc dicit. In tex. extitero, &c. ante apprehenſionem legati. Din. No. quod illud quod conſequor iure accreſcendi, dicor conſequi iure meo. & illud quod conſequor vi tranſmiſſionis, dicor conſequi iure alieno. Secundo no. quod in iure quærendo, quod poteſt ex pluribus cauſis quæri, datur electio. Tertio no. quod in
a iure quærendo eligens non variat. In glo. vel dic coniuncti. a iſtam glo recita per vnam quæſtio. quæras enim noſtrum prin.
b loquatur in iure accreſcendi, b vel in iure non decreſcendi. & dic quod poteſt in vtroque loqui. & h. d. glo. † item dic quod co-
2 pula verbalis continet tacitam diſtributionem partium, vt no. J. eo. ſi duob. § fi. ſecus in reali copula, quæ non continet tacitã diſtributionem, ſed fiunt partes ſolum per cõcurſum, & eſt verbalis copula, quando relinquitur plurib. in eadem oratione, & in eadem conceptione verborum, ſed realis copula eſt, qñ relinquit̃ plurib. in diuerſa orõne verborũ, & iſta eſt illa coniunctio, in qua conſideratur ius decreſcendi. eſt autem ius accreſcendi ius augmenti. ius non decreſcendi eſt ius non diminutionis. In glo. non ob. iſta gloſ. debet recitari per vnam oppoſitionem, & duas q oppoſitio eſt de l. non eſt nouum, de actio. emp. vbi dr̃, q in eadem perſona cõcurrit ius proprium & hr̃ditarium, licet vtrumque dẽt proponi in eodem libello, qñ eſt eiuſdẽ generis, & formæ. ſed dic q ibi erant talia iura, quæ non diminuebãt ſe per concurſum: hic diminuebant ſe per concurſum, & ſic non ob. & ſi quæris, quare hoc? quia ibi erant cãæ oneroſæ, hic lucratiuæ, & ſi dicas cum iſtæ cauſæ lucratiuæ ſumant originem in perſonis diuerſorum, quare non concurrunt in ſolidum? rñdeo q iſti diuerſi erant coniuncti hoc operatur ius, & nã conſtructionis, & ſic non ob. qđ no. Pe. & Cyn. C. de neg. ge. q pupillæ. quia illud qđ dicunt, eſt verũ, qñ illæ duæ cãæ in pſonis diuerſorum hẽbant effectum ſolidæ exactionis in quolibet: ſed hic nõ habebant hunc effectum ſ̃m Bar. In ea. gl. ſi j ꝯ̃. hæc vera. Di. tu dic q aut loquimur reſpectu acquiſitionis, & p̃t acquirere partim iure ſuo, partim iure hr̃ditario. aut loquimur reſpectu modi exercitij, & tunc vt lites diminuantur, non poteſt diuidi petitio, ſed totum dẽt peti in eodem libello, ar. dictæ l. non eſt nouum, & facit l. reos, in prin. J de duo. re. ſ̃m Bar. & no. iſtam gl. ꝯ̃ conſuetudinem aduocatorum Florentiæ, qui petunt partem de maiori ſumma. nam reo opponente cogitur petitor integrare petitionem. ſi aũt non excipit reus, tunc bene procedit diuerſa petitio. vt inſtit. de actio. §. ſi minus. In ead. glo. ibi, quando diſiuncti. quia vnum erat legatum. Din. & vnico indiuiduo iure quæ-
3 rendum, vt de le. 2. l. neminem. † In ead. glo. videtur ſic. quia ius accreſcendi in legatis poteſt repudiari, cum ſit ius voluntarium, non neceſſarium, ſecus in iure non decreſcendi, quod etiam eſt in

ADDITIONES

a Coniuncti. Adde d. Ale. de Imo. in conſ. 22 in 3. col. in ver. 4. ratione.

b Accreſcendi. Nunquid autem diſtributiuum operetur perinde ac ſi factæ eſſent plures ſeparationes, diſpoſitiones, ſeu dinumerationes, vide d. Ale. de Imo. in conſ. 175. in prin. ver. diſtributiuum, in 4. parte.

In legatis,non poteſt repudiari.hoc iotendit iſta glo.no. Vltimo lex noſtra eſt argum.quod ille cui ceſſa ſunt iura,cogiẽ eligere, vtrum agat du ecta ex perſona cedentis, an vtili ex perſona propria.Dy.dicit hic,qđ non cogitur eligere, nec declarare,cuoi ſit idem effectus vtilis,& directæ,ſed melius de hoc no.inſ.de ſol.ſi
4 duo,per Dy.& facit ſup.de admi.tut.l quotiens in princ.† Item no.quod quando plura iura poteutaliter concurtunt in perſona alicuius,licet excludat ab vno iure,non excludiẽ ab alio, a quo non reperitur excluſus.ſic inſ.de bo.li.l.ſi filius .

1 *Poſſibile ab initio ſi poſtea fiat impoſſibile,legatum non vitiat.*
2 *Teſtatoris præceptum valet, quo mandat fieri aliquid infra triduum a die mortis ſuæ.*
3 *Quando aliquid habet ſe ad poſſibile,& impoſſibile, iudicatur poſſibile, vt actus valeat,& non pereat.*
4 *Dies non interpellat pro homine,quando eſt dilatio nimis breuis.*

a **§.Si quis ſeruos.** † Id,quod eſt ab initio poſſibile, ſi poſtea fiat impoſſibile,legatum nõ vitiat.h.d.Dy.ſecundum vnam lect Vel ſic,præceptum teſtõris, quod habet tempus , habeẽ pro duobus præceptis, & ideo impoſſibilitas temporis non vitiat.h.d.ſm alium intellectum . idẽ in præcepto iudicis,vel arbitri,vt ſup.de ar.l.Celſus,§.idem ait.& extra,de d.a.& contu.c.cum dilecti. idem in ꝯtu bonæfi. vt ſ. loca.inſulam,§.j.ſecus in obligatione verborum,ſeu in ſtricti iuris ꝯtu,quia tunc impoſſibilitas iuxta rõne loci,& tpis ab initio iunætens vitiat.vt inſti.de ver obl.§.loca & ſup.de eo, quod ce.lo.non vtiq; ſ.ſi quis ita.ſacit inſ de ver.obl.l.ſi.§.inter eos, a ꝯrio ſenſu.& hoc bene no. No.quod non nocet aſtringere hrdẽ ad impoſſibile,quia non erat hoc impoſſibilitas in ſubſtantia re licti,ſed in præſtatione,nec habebat hic perpetuam cãm,ſed tẽ
2 poralem.& ſic non ob.inſti.de hære.inſti.§.ſi. † Secundo no.ꝙ valet præceptum,quod teſtator mandat aliquid fieri ꝗ.triduũ a die mortis ſuæ,nec põt hæres,ſi alias ſit poſſibile,hoc ipſo differre deliberando adire,ar.iſtios §. In gloſſ.j. breuitatem.ibi inter viuos.& in ꝯtu ſtricti iuris.ſecus in bonæfi.vt l.inſulã,§.j.loca. & hæc eſt rõ,quare legatum non vitiatur,quia b; nãm ꝯtus bon. ſi,vt C.in qui.cau.in inte. re non eſt nece. in m morum, ſm Petr. Mar.Syl.& And de Pi.& hæc vera,qñ impoſſibilitas ineſt de ne-
3 ceſſitate a prin.ſed ſi emergit ex poſtfacto,non vitiat.† vnde qñ aliquid habet ſe ad poſſibile & impoſſibile,iudicatur poſſibile, vt actus valeat,& non pereat:quod eſt no.& iſta eſt alia ſol. quę inſ.ponitur,quæ approbatur per Dy.In ea glo.ibi.§ idem ait. ibi loquiẽ circa deciſoria : ſed circa præparatoria loquiẽ dictum c. cum dilecti,de dolo,& contu.& vide Cyn. C.de tranſ.cum proponas.In ead glo.ibi,item illa ſo.ibi nocet.i.non prodeſt, vt aliũ in mora conſtituat. Dy. † Et ex hoc no quod dies non interpellat pro homine , quando eſt dilatio nimis breuis,quia anguſtiæ temporum impediunt moram. Bald.

1 *Legari ſicut non poteſt altari S. Franciſci,ita non poteſt legari miniſtro,vel ſeruo altaris.*

§.Regula. Iſta regula eſt vera permiſſiue.ſed an prohibitiue ſit vera,vt id, quod non põt relinqui domino,nõ poſſit relinqui ſeruo? & vẽ quod ſic,vt C.de hær.inſti. nec per ſeruos.ſed ꝯ.ſup de acqui.hær.l.ſi ſeruus eius.& de leg.3. ſi deportati,in prin.ſo.dic.aut prohibetur legari dño ; & tunc ẽt eius ſeruo aut nõ prohibetur legari,ſed prohibeẽ effectus capiẽ di,tũc bene valet legatum,quia põt ſeruus manumitti.& manũ.
1 capere ſm Iac.de Are.ex hac theorica† dico,quod ſicut non põt legari altari S.Franciſci,ita non põt legari miniſtro,vel ſeruo altaris.licet Bar.dicat contra:& ita conſului in Tuderto.Bal.

1 *Voluntas vltima prioribus derogat,niſi ſit expreſſe derogatoria vltima.*
2 *Multis modis dicitur aliquid trahi ad aliud remiſſiue.*

a **§.In Legatis.** † Vltima voluntas prioribus derogat,niſi præcedens ſcriptura ſit expreſ.derogatoria vltimæ.h.d.In tex.non valebit.no.ergo,quod prima voluntas trahit ad ſe vltimam,qñ prima continet verba derogatoria,
b & trahit ad ſe vltimam,vt eam corrigat,& impediat.† nam multis modis dẽ aliquid trahi ad aliud,vt ſup.de leg.nam poſteriores. No quod vltima ſcriptura põt priorem corrigere,minuere,alterare.ecõtra prima põt vltimã ſcripturam tollere pp verba derogatoria.itam põt eam differre , & facere cam condõnalem, vel modalem pro libito teſtantis,& h.d.no.In glo.niſi,&c.ibi,exprimat.imo etiam ſi non exprimit,quia qñ teſtator protulit verba, quæ liberum arbitrium infringunt,iſta cſa non valet,ut l.ſtipulatio hoc modo,de ver.obl unde gl.iſta tũc eſſet uera, qñ teſtator non loqueretur per uerba derogatoria arbitrij , ſed per verba derogatoria conſenſ nam tunc ad derogandum requiritur actus retro ſiſis,& ſpecificus ſm gl & Dy.de hoc per Dyn. in c. quod ſemel placuit,de re.iur.lib.6. & de leg. 3. ſi quis in princip. te.Extra Dy.inducit hũc tex ibi dum dicit,Ad poſtea quoq.&c. in ar.ad q.Imperator conceſſit quibuſdam militibus,quod poſſint creare tabelliones,& eis cõcedere pãtem faciẽdi inſtrã inter oẽs perſonas cuiuſcunq; loci, non obſtante aliquo ſtatuto , uel conſuetudine. poſt illam conceſſionem factũ eſt ſtatutũ , ꝙ inſtrã a nullo tabellione facta ualeant , niſi tabellio habeat licentiam a cõl,vel in matricula cõis ſit ſcriptus. dubiũ eſt, an ſuperueniens ſtatutũ præiudicet tabellionibus hñtibus ab illis militibus pñtem? & vẽ ꝙ præiudicet, quia illa conceſſio Principis effectum præſentium ſtatutorum,& non futurorũ tollere vẽ, ar. ꝗ.de ver.obl.l.ſtipulatus.§.cum ſtipulamur , & l. ſi ta colono, de an.& ar.l.ſi ita.de ꝯhen.emp.l.in l.& l. Rutilia. eꝯ, ꝙ non, quia cõis effectus cuiuſcunq; ſtatuti ſuſtuliſſe videatur,& etiã ſtatuta, quæ in futurum obſtare poterant,arg.ſ. de ſer.vr.præ.ſi ſeruitus. a.(ſiſo.de l.& po.placet.propterea tollere potuit effectum futuri,at huius l.& de leg.3.ſi quis in princ.& dico, quod in dubio ſuſtuliſſe vẽ etiam ea, quæ in futurum obſtare poterant,ar. d. l. ſi ſeruitus s.reſponſo.Din hoc eſt valde no.& idem tenet Bart.de verbo ad verbum recitans Din.ad hoc.ꝗ. de ſe.vio. l.3.§. diuus. non ob.c.1.de conſti.lib.6. quia ibi conſtitutio principis non habebat clauſulam derogatoriam;& ſic non ob.

LEX XIII.

Cum incertus Incertum fingitur ab initio ſpeciale, & certum propter ſuperuenientem certificationem.h.d.& facit.ꝗ.qui,& a qui.ſit optio. Not ꝙ legatum generis non eſt legatũ ſpẽi a prin. ſed ſecuta declaratione fingiẽ eſſe legatũ ſpeciei.h.d.& non obſt. de leg.2. Mæuius.§. duobus,quia concedo, quod a prin.continenẽ ſinguli implicite, non aũt explicite,& ſpecifice,& certe, & ſic nõ ob. quia genus eſt quoddam ſignificatum, non autem eſt quoddam materiale.

LEX XIIII.

1 *Proteſtatio,ſeu derogatio facta in principio, vel in medio, vel fine , idem operatur.*
2 *Legatarius in dubio non eligit , ſed lex ſtatuit, quod debeatur minimum , quando dubium oritur ratione voluntatis:ſecus,ſi oriatur ratione voluntatis alternatiuæ.*

Si ita ſit. Plura legata reputantur vnum pp verba derogatoria & in dubio debetur minimum, & quod eſt ademptum,non vẽ datum.h.d. In tex.cætera. l' præter vnum. Din.In tex.non enim ratio dubitandi.In tex.ibi, apparet,ſcilicet
1 ex verbis teſtĩ. Din. No.† hic,quod proteſtatio ſeu derogatio facta in prin.vel in medio,vel in fi.idem operatur ſm Bar. hoc verũ ante actum conſummatum,vel confirmatum. nam ſi proteſtatio ſit poſt actum ante cõfirmationem actus vẽ fieri a prin. vt hic,ſed ſi poſt confirmationem actus ſit proteſtatio,talis proteſtatio nil operatur,vt no.ſ.de concu.l.in concubinatu.Secun-
2 do no.quod id,quod eſt ablatum,non vẽ collatum.† Tertio no. quod in dubio non eligit legatarius:ſed lex ſtatuit,quod debeatur minimum.& hoc eſt verum,qñ dubium oritur rõne voluntatis incertæ.ſecus ſi oriatur ratione voluntatis alternatiuæ , vt ꝗ.tit.2.l.Lucio.Quæro qñ adimitur,vtrum ipſo iure tollatur,an per exceptionem? rñdet gloſ. aut adimitur in eadem voluntate; tunc ipſo iure: aut in alia voluntate:tunc aut æque ſolẽni,& ipſo iure.aut minus ſolẽni;& tunc ope exceptionis. & hoc in ademptione expreſſa;ſed in tacita ſemper adimiẽ ope exceptionis.ita eſt in la gl.dicit ergo quod ſi legata teſtamenti adimũtur in co-
a dicillis, a non adimuntur ipſo iure,ſed per exceptionem , quia codicilli reſpectu teſtamenti ſunt voluntas minus ſolemnis ſm gl.ri ſ.tit.1.ꝙ per manus.Bart.dicit ꝙ reſpectu legatorũ ita ſunt ſolẽnes codicilli,ſicut teſtm̃ & ideo ipſo iure ſit ademptio, ſicut tranſlatio,vt inſti.de ademp.leg.in princ.& C.de leg.datum, & no.C.de fideicommiſſ fideicommiſſum , ſecundum Bart. Item gl.quæ dicit in voluntate minus ſolẽni, intellige tamen valida; ſed de inualida dic,vt ꝗ.de le. 3.l.ſi mater. Et facit hæc l.ad q.quidam miles in vltimo vitæ ſpiritu conſtitutus habebat duos equos.dixit vnum de equis relinquo templo Vltramarino,alium fratribus Prædicatoribus:modo eſt inter eos diſcordia, quia procurator templi vult eligere meliorem,& fratres ſimiliter ; quæritur quid iuris? & vẽ ꝙ fratres habere debent meliorem , quia templum primo nominato minimum vẽ legatum in dubio ar. huius l.in fi.& ꝗ.e.apud Iul.& de le.1.minimus.nõ ob. de au.& ar.le.l.qui lanceus, quia ibi erat ſignum regni mediocris demõſtratiuum.ſi igitur templo videtur legatum minimum.ergo fratribus debetur reliquum , vt ꝗ. de opt.le.ſi optio. in contrarium videtur ꝙ ſit electio templi , quia ille qui eſt primo noĩatus . debet eſſe fauorabilior,vt ſ de vſuſr. l.quotiens , & de hær. inſti.l. qui.ſol,quidam dicunt quod eſt electio hæredis,ar.ꝗ.ti.1.ſi quis ſer.§.inter.ſed iſte §.nihil facit,quia ibi erat dubium inter perſonas,hic inter res.alij dicunt ꝙ melior eſt conditio eius , qui primo litem eſt conteſtatus, ar.ꝗ.eo. l. ſi plurib.ſed illa l.non probat hoc,quia ibi erat pluralitas perſonarum,& vnitas rei. hic autem eſt pluralitas rerum,& perſonarum.& dicit Di. quod iſtud eſt legatum incertæ rei de certis.vnde eſt electio legatarij , vt ꝗ. e.l.qui duos.quæ pertinet ad primum nominatum , quia eſt fauorabilior.ita dicit Din.non tamen reſpondet l. noſtræ. ſed reſpond.quod ibi incertitudo eſt propter pluritatẽ rerum; & tunc loquitur Din.ſed vbi eſt incertitudo propter incertitudinem penes modum legandi, tunc loquitur hic tex.

ADDITIO

a Codicillis.Adde abba.in conſ 4 in 2.vol.

LEX

LEX XV.

1 *Maior quantitas trahit ad ſe minorem, & e contra.*

2 *Teſtes, qui diſcordant in quantitate, verum quatenus concurrunt, probent, nec ne.*

1 Qui quartam. Error nominis quotitatem, vel quantitatum non vitiat legatum, a ſi conſtat de errore. alias in dubio ſtatur verbis. h. d. tex. cum ſuppletione. Dy. In tex. legare voluit. & hoc in animo gerebat. Dy. In tex. debebuntur. errore probato per hæredem. Dyn. In tex. voluit. i. in mente diſpoſuit. Dyn. † No. quod in primo, & ſecundo reſponſo maior quantitas trahitur ad minorem, quando de minori eſt conſenſum. nec hoc eſt mirum, quia minor quotitas, vel quantitas ineſt maiori. vnde quodammodo concurrunt hic verba, & mens. Secundo no. in tertio reſponſo, quod minor quantitas trahitur ad maiorem non vi expreſſi, ſed vi taciti, quod in mente gerebatur. hoc autem debet probari per allegantem. alias in dubio ſtatur verbis, vt inf. de vſufr. leg. l. ſi alij. In gl. ve. ſin minus, ibi, vel dic. iunge vtranque ſolutionem. nam aut vera intentio teſtatoris ſtetit in finibus cogitationis; & tunc nil operatur, quia iſta voluntas non eſt teſtamentum, quod apparet ex diffinitione, quia teſtamentum eſt teſtatio mentis. & per hoc, & quod dicit teſtatio, apparet, quod non ſufficit ſola cogitatio in mente retenta, quia aut teſtator non ſtetit in finibus cogitationis, ſed voluntatem ſuam prius enunciando declarauerat, & certe tunc ſtatur veritati, vt ſup. eo. l. ſi mihi, & tibi. § fi. & l. ſi ita. & potius præſumitur tunc, quod teſtator errauerit, quam pœnituerit, ar. ſup. de prob. l. cum tacitum, & l. quinquaginta. & facit ſup. de pact. l. item quia § idem Iuliano. Extra op. de l. ſi quis in fundi vocabulo, verſ. quod ſi quis ſup. eo. ti. ſol. ibi fuerunt verba inepta, & omnino a mente diſcrepantia, hic nec fuerunt inepta, nec omnino diſcrepantia, ſed habentia ſe vt excedentia, & exceſſa; & ſic non ob. In

2 ea. gl. §. ſi plures. ibi no. † quæſtionem de teſtibus, qui diſcordant in quantitate, vtrum quatenus concurrunt probent, necne? & dic vt ibi, per quod apparet quando dicta teſtium habent ſe vt excedentia, & exceſſa, vtrum teſtes tunc dicantur ſingulares, & no.

ADDITIO.

a Legatum. Adde eundem Bal. in l. quotiens ſup. de his, quæ in teſta. delen. in fi. & quod ibidem dixi in apoſt.

§. Si quis vnam. In tex. ibi, nata. Nec ſperatur naſci, & ideo non facit partem, & etiam non ob. infra l. prox. vt ibi no. No. quod licet quantum ad eum, qui non naſcitur, legatum ſit pro non ſcripto, vt ſup. de iure codicillorum l. quidam: tamen habet locum ius accreſcendi ex coniunctione re, & verbis.

LEX XVI.

Si duobus. Donec eſt ſpes, quod aliquis admittatur ad partem, interim facit partem. h. d. iſtud princi. & pone caſum ſecundum Rug. Dyn. In tex. non fuerit futurus, tamen ſeparatur, quia poſthumus. Dyn. In tex. ita deberi. ſ. interim. Dy. No. quod ius accreſcendi interim non habet locum, dum eſt ſpes coniuncti. requiritur ergo ius accreſcendi, quod deficiat ſpes. ſecus in iure non decreſcendi. & illud eſt quod ſubtiliter no. in l. 2. ſi pars hær. petatur. §.

§ Hæres adiecto. Inutilis actio non minuit legatum, & pars hæreditatis defecta vadit ad coniunctum cum onere. In tex. adiecto. ſ. per copulam. In tex. peruenerit. quia non habebat ſubſtitutum. Dy. No. quod licet copula poſita inter perſonas oneratas diuidat onus, iſtud eſt verum, vbi vterque potuit onerari; & ſecus, ſi alter tantum, quia tunc illa ſola uidetur grauata. quod eſt no. & adde hic in ſ. eo. l. ciuitatibus. §. Lucius, & quod no. inf. de condi. & demon. l. quæ conditio, in prin.

1 *Coniunctio verbalis inducit ius accreſcendi.*

2 *Diſtributio tacita ciuilium partium, non inducit realem disiunctionem.*

1 §. Si Titio. † Coniunctio verbalis inducit ius accreſcendi. h. d. In tex. Titio, & poſthumo. coniunctus re & verbis. In tex. dari noluiſſet. ſ. tacite. In tex. expreſſiſſet. & ſic coniunxit verbis, & non re. No. quod coniunctio cadens inter perſonam, quæ eſt in rerum natura, & perſonam, quæ non eſt, nec eſſe ſperatur, tamen reputatur vera coniunctio, & parit ius accreſcendi. & ſic eſt mirum, quod coniunctio non habet hic duo extrema. ſed reſpondeo quod ſufficit, quod habeat duo extrema uerbaliter, licet non realiter. Item in hoc primo reſponſo procedit ius accreſcendi ex impedita acquiſitione a principio: alibi vero procedit ius accreſcendi ex reſoluta acquiſitione ex poſt facto, quod eſt in illis acquiſitionibus, quæ non habent perpetuam cauſam acquiſitionis, vt ſup. de uſufru. accreſ. l. j. §. interdum.

2 † Secundo no. quod tacita diſtributio ciuilium partium non inducit realem disiunctionem. ſecus in expreſſa diſtributione: quod eſt no. Et intelligi debet hoc, quando una ſumma eſt inter plures diſtributa. ſed ſi ſunt diuerſæ ſummæ, quia dicit teſtator, lego ſingulis filiabus meis centum, hic nulla eſt coniunctio, nec habet locum ius accreſcendi. & quod nulla ſit coniunctio apparet, quia non faciunt ſibi partem per concurſum, ut inf. eo. l. qui filiabus, §. j. & quod etiam non habeat locum ius accreſcendi, patet J. eo. l. huiuſmodi, §. quibus ita. ideo tex. in l. qui quartam, §. fin. ſ. eod. dixit, ſi quis vnam ſummam, & cum myſterio dixit vnam ſummam. aut ergo diſtributiuum eſt eiuſdem ſummæ partium, & inducit diſiunctionem re, ſed non verbis, aut prorſus diuerſæ ſummæ, in iſto caſu non eſt coniunctio aliqua re, nec verbis. & hoc bene no.

LEX XVII.

1 *In legato filiarum non includuntur poſthumæ.*

2 *Legatum relictum omnibus eccleſiis cuiuſdam diœceſis, non includit eccleſias poſtea ædificatas.*

1 Qui filiabus. No. † quod in legato filiarum non includuntur poſthumæ, niſi appareat teſtatorem de poſthumis cogitaſſe, & hoc apparet eo ipſo, quod in aliqua parte teſtamenti facit mentionem de poſthumis, quod no. facit ad id, quod dicit Bar. quod illa clauſula, ſi non valet &c. quia poſito, quod hoc ſit verum, debet intelligi, niſi teſtator in aliqua parte teſtamenti fecerit commemorationem, vt hic. Item no. quod vna pars ſcripturæ declarat aliam, per hoc, quod dicit hic aliqua parte. In glo. non alias. ibi, affectionis, quæ non habetur pariter ad naſciturum, quemadmodum ad natum. Item ibi, filia communis quæ communis

2 eſt nato, & poſthumo. † Extra no. in ar. hoc princ. quod in legato relicto omnibus eccleſijs cuiuſdam diœceſis, non includuntur eccleſiæ poſtea ædificatæ facit c. literas, de reſcrip. in Clem.

1 *Diſtributiui natura eſt in ſolidum, cuilibet diſtribuere.*

1 2 §. Si quis ita. † Natura diſtributiui a eſt in ſolidum cuilibet diſtribuere h. d. In tex. euidens. etiam ex coniecturis. vnde ſi teſtator erat parum diues, & per hoc in a ſculus depauperatur, omnes filiæ reſtringuntur ad vnam quantitatem, argu. J. de leg. 3. l. ſi filiæ, ſecundum Iac. de Are. & facit ad q. de ſtatuto, quod ſi quis intrauerit caſtrum, debeat habere centum. nam iſtud præmium in quantitate conſiſtit, quilibet adijcitur in ſolidum, ſecus ſi in ſpecie, quia non eſt veriſimile, quod voluerit tradere cuilibet in ſolidum. Din & Rai. & per hoc brauium non debetur cuilibet in ſolidum. ſed ſecundum Pet. deberet diuidi inter eos, vel ſecundum alios deberet iterum curri ad brauium. & vide Cy. in l. conſtit. ſſorum, vbi plene examinat hoc.

ADDITIO.

a Diſtributiui. Vide eundem Bal. in l. ſi C. de impub. & alijs ſubſt.

1 *Hæres idem pro parte inſtitutus, & prælegatarius, poteſt repudiare inſtitutionem, & acceptare prælegatum.*

2 *Conditio proueniens ex lege, vel natura impedit tranſmiſſionem.*

§. Si vni. Vni hæredum poteſt prælegari, & ſi adit, conſequitur iure prælegati: ſi repudiat, conſequitur totum tanquam quilibet legatarius. hoc d. cum l. ſeq. niſi appareat de contraria voluntate teſtatoris. hoc addit glo. & per hoc

1 ſoluuntur quædam contraria. † No quod ſi idem eſt pro parte hæres inſtitutus, & prælegatarius, quod poteſt repudiare inſtitutionem, & acceptare prælegatum, & hoc eſt vtile ſcire, quia forte hæreditas eſt multum implicita. vnde iſte vult potius prælegatum, quam velit hæreditatem, & implicari litibus hæreditarijs, quas lites boni viri deteſtantur, vt l. item. §. fi. de ali. iu. Secundo no. quod totum iſtud relictum conſequitur. nam non ſolum habet partem ſibi relictam a cohærede, ſed etiam partem relictam a ſe ipſo, vt J. eo. l. legatis, §. hæredi. & hoc faciebat dubium, quia inutiliter videbatur relinqui a ſe ipſo, vt ibi. Tertio no. ar. aliquid ex poſtfacto reconciliari. facit J eo. l. quod in rerum, §. 1. In glo. cum enim. ibi, cum ſuo onere. hoc non videtur verum, quia prælegatum non onerat portionem prælegatarij aduenientis, quia confunduntur. vnde dicere, pertranſeat cum onere, iſtud non videtur verum, niſi reſpondeas, quod iſtud onus ineſt aptitudinaliter, ſiue potentialiter, & propterea tranſeat cum onere. vel redde aliam rationem, quam glo. quia teſtator prælegando videtur facere duo præcepta, vnum in forma prælegati, ſi adeatur. alterum in forma legati, ſi repudiatur. & per hoc etiam ſoluitur contrarium eod. l. miles, §. pro parte. vbi dicitur, quod decedens non tranſmittit portionem hæreditatis prælegatæ, quia ibi moriens excludebatur ab hæreditate per mortem vnde non cederet dies quo ad portionem hæreditatis, & ideo non tranſmittit ſecundum Din. per hoc etiam ſoluitur contrarium de regula Cato. quæ inutilia legata impedit reconciliari. nam iſtud habet in ſe tacitam conditionem, & in conditionalibus ceſſat regula Cato. Ex hoc tamen incidimus in aliud dubium, quia tacita conditio non deberet impedire tranſmiſſionem ſecundum R. per l. conditiones, quæ extrinſecus, de condit. & demonſt.

2 † Nam conditio proueniens ex lege, a vel natura non impedit tranſmiſſionem, vt l. 1. §. eod. J. de condit. & demonſtr. l. 1. in fin. ſed conditio veniens ex modo ordinationis teſtamenti, non extrinſecus impedit tranſmiſſionem, quod patet in conditione importata per relatiuum. nam eſt conditio tacita, vt no. ſ. eod. l. Stichum, quæ tamen impedit tranſmiſſionem. facit de leg. 3. nup. In ead. glo. ibi, vel dic, vt ibi. quia pro parte, qua inſtituitur, eſt conditionale,

f. ſi

ADDITIO.

Ex lege. Vide Pau. de Caſt. in conſ. 222.

recta via;quod eſt no.& idem no.J.eod.l.non amplius,§.fin.In tex.hodie fit no.arg.ab eo, quod plerunque fit, ſecundum Ia.de Are.vt hic,cum concord. In tex.ibi, fructibus, ſeminatis ab hærede,vbi fuit pure rogatus,ſecus in ſeminatis a teſtatore,vt J.ad leg. Falc.l. Plautius,quia illi ſunt pars bonorum,vt l.fi.§.pe.quę in frau.cre. ſi autem legatum habet diem, non veniunt fructus interim etiam a teſtatore ſeminati,vt l.mulier,§.ſi hæres,ſecundum Iac.de Are.& adde quod dixi ſup.eo.l.grege.

L E X XXIII.

Quod in rerum. Res futura legari poteſt. h. d. In tex ibi,peperiſſet. i.pareret.& ſic no.quod præteritum continet futurum.

1 *Vſuſfructus formalis non poteſt legari,niſi vſufructuarius nanciſcatur proprietatem.*

1 §.Si vſum. †Vſuſfructus formalis nõ poteſt legari, niſi vſufructuarius nanciſcatur ꝓprietatẽ. No. a in iſto §.ꝙ illud ius quis videtur legare, quod habet in re, a etiã ſi finiatur morte,& reddatur legatum inutile,& idem in fundo emphyteutico,cum per mortem ſredit in eccleſiã.ad hoc ſup.de pig.l.lex vectigali,de contrahen. emp.l qui tabernas,de vſufru. leg.l.Sticbo,& C.de leg.l.vxor pa.item intellige, ꝙ ſuperueniẽs proprietas firmat legatum vſuſfructus, non tamen debetur proprietas,quia non eſt quid acceſſorium legati, nec ei coniunctũ per modum acceſſionis ſecundum Pet. Vltimo no.ꝙ in legato vſuſfructus non habet locum regu.Cato.

A D D I T I O.

a In re vide ad materiam quæ habentur per Fran.de Are.in conſi.clx.

1 *Fratres de Mediolano nõ debent viſitari per Epiſcopum Mediolanẽſem, cũ eis ſit indultum,vt habeant generalẽ miniſtrum,qui debeat eos viſitare.*

§.Si quis poſt. Adiectio legatũ auget, detractio minuit:& quæ alij aſſignauit,priori detrahi videntur. In tex.ibi,adiecit.perpetuo, non cauſa culturæ,vt l Caius,§.prædijs,de leg.2.In tex.ibi,domus. no. ergo,quod illud quod dictum eſt in fundo,idem eſt in domo.& adde ſup.e.l.ſerui electione,§.cum fundus,& l.ſi ex toto. In tex. ibi,natura de- 1 clarata,vt no.inf.eo.l.legato generaliter.† In tex.ibi,adeptum.hæc litera eſt in arg. ad quæſtionem fratrum de Mediolano,vt non debeant viſitari per Epiſcopum Mediolanenſem, cum eis ſit indultum priuilegiũ,vt habeant generalem miniſtrũ, qui debeat eos viſitare.nam quod alij eſt deſtinatum , alij vr̃ ademptum,vt hic.& ſup.de admi.tut.l.ſi duo.ſed arg. contra eo.tit. l.quoties, §.fi.Iac.de Are.item eſt arg.cõntra.C.de offi.pręf.vr̃.l.1.vbi creatio noui officialis non derogat veteri officiali , nec eius iuriſdictioni vniuerſali.niſi reſpondeas, quod ibi nouus officialis erat conſtitutus cum minori poteſtate , non cum maiori, vel pari,& facit extra,de offi.leg.c.ſtuduiſti.

L E X XXV.

1 *Filius inſtitutus ſiue ſit in poteſtate patris tp: teſtamẽti,ſiue tpe teſtamẽti & mortis,valet patri relictum legatum , ſi tẽpore aditionis eſt ſui iuris.*

2 *Legatum qd remanet penes hæredem,tanq̃ inutile,cõputat ei in Falcidiã.*

A filio herede. Si filius inſtituiẽ hæres, põt patri ab eo legari.ſed ſi iuſſu patris adeat, legatum inutile reddiẽ,& in Falcidiam imputaẽ. h.d. In tex.ibi,ei. patri volẽti detrahere Falcidiã alijs legatarijs, qa hæreditas erat 1 grauata vltra dodrãtem.† No.ꝙ ſiue filius inſtitutus ſit in poteſtate tpe teſtamenti,ſiue tpe teſtamenti,& tpe mortis, valet patri relictũ legatũ ſi tpe aditionis eſt ſui iuris ſed ſi tunc eſt in patria poteſtate legatũ confundiẽ, quia cũ pater ꝑ filiũ efficiaẽ hæ- 2 res,tanq̃ a ſe ipſo euaneſcit legatum.† Secundo no.ꝙ legatũ qd̃ remanet penes hæredem tanq̃ inutile,computaẽ ei in Fal.In gl. vt eam.hoc prin.recita ꝑ vnam q.ſ.quid vult dicere litera,dum dicit,ꝙ imputaẽ in Falcidiã. In ea.gl.ſed vr̃,hic gl.opp. In ea.gl. ſed illud,hæc vera,quia ibi legatũ erat vtile,hic inutile,cũ enim dicatur Falcidia debita iure inſtitutionis , ex vi ſermonis apparet nõ imputari id,qd̃ venit e iure legati vtilis, ſed legatum vtile non capitur iure legati,ſed iure hæreditario; ideo merito imputatur in Falcidiã.In ea gl.alij dicunt.hunc ver.recita quærendo, an de iure nouo teneat legatum, ſi filius eſt in poteſtate tp hæreditatis aditæ,& dic,ꝙ tenet legatũ quantum ad dominij tranſlationem. item quantũ ad naturalem oblĩonem ,ſed non quantũ ad oblĩonem ciuilem,q̃ impeditur ꝑ patriam poteſtatẽ, vt no.in l.frater a fratre,ſup.de ꝯdi.inde. In ea.gl.qd̃ non placet.quia iſta vetus l.non cogitauit de noua,vt l.iubemus,C. de teſta.& quia inter patrem,& filium naſceretur ciuilis obligatio contra prędictam l.frater a fratre. Pe. Quæro quare valet legatũ a filio patri, & non econtra? reſpondeo vbi grauatur filius , ibi tpe mortis legatũ eſt vtile.vt hic: ſed vbi grauatur pater, ibi tpe mortis eadẽ poteſtate durante legatum eſt inutile. ſed regula Catonis vult, ꝙ illud,quod non valeret,ſi teſtator ſtatim moreretur,non conualeſcat poſtea ergo hoc contingit propter regulã Cato.& hoc in legato puro.ſecus in conditionali, vbi ceſſat regula Catonia. & facit ſup.de pig.l.ſi legati.Item ſm iura noua,ſecundum quæ non acquiritur patri,bene tenet iſtud legatum præſtandum a patre ipſi filio ſaltem quo ad naturalem obligationem.

L E X XXVI.

Non amplius. In legato illud intelligiẽ,quod deducto onere ſupereſt.h.d.concor.inf. de cond & dem.l.ſed ſi hoc §.i.& ideo dicimus,ꝙ legatum illud dicit,quod & quatenus affert lucrum , ſed hæreditas videẽ damnoſa,vt ſup.man.l.ſi hæreditatem.iſta l.eſt ar.in prin. quod ſi d; ſolui gabella in legatis,ſolum ſoluaẽ de eo,quod ſupereſt deducto onere.& no.illud principium.

§.Si certum. Hæres ſpeciei legatæ interitu liberaẽ, niſi mora vel culpa præceſſerit.h.d.& iſta eſt materia l.quod te.ſup.ſi cer.pe. In gl.hic autem.no.quod dolus, & culpa præſumuntur ceſſare.facit ſup.de prob.l. quoties.§ qui dolo In ea.gl.lucra.ſ.iam quæſita,vt inf.de bo.lib.l.liberto,octuaginta.qui autem perdit ſpem lucri futuri, non dr̃ damnum proprie pati,ut inf.de dam.inf.l.Proculo.

1 *Legata parte bonorum poteſt hæres ſoluere æſtimationem eius partis.*

2 *Legatarius partis bonorum acquærat dominium recta via.*

3 *Aliud pro alio inuito creditore ſolui quando poſſit cum diſtinctione.*

1 §.Cum bonorum. † Legata parte bonorum poteſt hæres ſoluere æſtimationem eius partis.item poteſt ſoluere ipſam partem in corporibus hæreditarijs,non tamen diuidendo præſtationẽ per ſingula corpora.ſed in certis rebus arbitrio boni viri.h.d.cum l.ſeq. In tex. ſine damno.i. quę commodam diuiſionem recipiunt.Dy.In tex. ibi,præſtanda eſt , niſi uelit præſtare res, quæ partis legatæ æſtimationem contineant,& hoc ſequiẽ,poteſt autem &c.Dyn. In tex.æſtimauerit.vbi legatarius non conſentit. An.de Pi. In tex. 2 ibi,† vendicare.innuit,quod legatarius partis bonorum recta via quærat dominium,quod non videẽ verum , quia tunc venirent fructus a die aditæ hæreditatis ; tamen tex. dicit , quod non veniunt,niſi a die mortis,ſup.eodem.l.ſi quis bonorum. ergo non tranſit dominium. Bar.dicit,quod ſi in hæreditate eſt æs alienũ , non tranſit dominium,quia tunc nomen bonorum referẽ ad iuris intellectum.ſi autem nullum eſt æs alienum,tunc nomẽ bonorum ponitur pro ipſis rebus,& tranſit recta via dominium ſecundum Bar.quod non credo verum,quia ſi tranſiret dominiũ, non poſſet hæres eligere æſtimationem.non obſt litera,quæ dicit uendicare,quia poniẽ hoc nomen improprie,& largiſſime ꝑ perſonali petitione. Pro intellectu huius §.reuoco in dubium, quid ſit in legato,an pars rerum,an æſtimatio? Iuriſconſultus refert opin.2rias,tamen non reſpondet,quid ſit in legato,ſed bene reſpondet quid in ſolĩone:ſed per leg. poteſt autem hæres,ibi dũ dicit,in omnibus rebus vendicare portionem.apparet, quod in legato,& petitione eſt pars rerum.idem probat in l.ſi quis bonorum. ſup eodem.nam ex quo ibi veniunt fructus rerum , apparet, quod non eſt in legato quantitas,ſed res. & ita tenet Bartol. Sed contra iſtum § opponiẽ, & videẽ,quod hæres teneatur omnino reſtituere res ipſas,vt inſti.de fideicommiſ.hæred.§. ſi quis. ſol. ibi loquiẽ in vniu fideicommiſſo , in quo h; locum reſtõ ex Trebell. hic autem loquiẽ in legato partis bonorum,quæ bona intelliguntẽ deducto ære alieno ; & ideo non h; locum reſtõ ex Trebell.& ſic non ob. Sed contra hoc opponiẽ, quod legatarius partis bonorum debet ſentire onera,ut inſti.de fideicomm. hæred.§ quos.reſpõdeo,ibi loquiẽ in fidei commiſſo vniuerſali,hic in legato certæ partis bonorum,ut inf.ti.2.l.ſi quis ſeruum.§. fi. de iur do.l.mulier bona.& vide l.fi.inf.de vſu.le. Tertio opponiẽ ſi res ſunt in legato.ergo non poteſt ſolui æſtimatio, quia aliud pro alio &c.vt l.2.§.j.ſup.ſi cer pe.reſpondet gloſ.quod hic non ſunt in oblĩone res expreſſæ, ſed bona in genere. & ideo habeat locum præſtatio quantitatis.Bar.dicit,quod iſtud eſt propter difficilem ſolutionem , ne fiat ſolutio in diuerſis rebus . † & circa 3 quod ſi vis ſcire,quando aliud pro alio inuito creditore ſolui poſſit,ſic diſtingue.aut id,quod debeẽ.ſit impoſſibile ſolui,vt quia mortuum eſt,tũc æſtimatio d; ſolui,de ver.ob.l ſi ſeruum,§ effectus.de dolo.l.arbitrio.§.non tamen. & iſtud eſt rõne neceſſitatis,non oblĩonis,vt ſup.de confeſſ.l.ul.& ideo libellantes dicunt, peto rem ſi extat,ſi non extat,peto eius æſtimationem.aut id,qd̃ debetur,poteſt præſtari.& tunc aut debeẽ in ſpecie, aut in genere,aut in quantitate.ſi in ſpecie,tũc aliud pro alio non poteſt ſolui,ut l.2.§.j.ſi cer pe.ſi ?? autem in genere,vel quantitate, refert, aut continentur ſub rebus,quæ recipiunt functionem, ut ſunt illæ,quæ conſiſtunt in pondere,numero,vel menſura.& tunc vnũ poteſt pro alio ſolui in eodem genere,ut d.l.2. §.mutui, & ſup. loca.l.in naue Saufeli aut debetur tale qd quod non recipit functionem,tunc aut iſtud,quod debetur in genere non eſt repoſitum in aliqua ſpecie,ut ſi debetur marcha argenti,tunc debitor præſtando ęſtimationem liberaẽ,ut l.2.§ ſi de ar.le.& C.de do.l.ſi quis argentũ.j rñſo.& ſic intelligitur hic. nã teſtõr mihi rel nge partem bonorũ in genere non ſpecificata ſpecie,ideo hæres electionem h;,vel ſoluere partem bonorum,vel ęſtimationem. & ſic intelligo l.iſtam.ſic ſup.ſo.mat.l.ſi vero.in fin aut debetur in gñe aliquid repoſitum ſub ſpecie,puta x.libras Piſanorũ , tũc in

alia moneta ſolũi non pôt, quia ſolutum non concernit eandẽ ſpeciem; quod dic, vt inf. de ſo. l. Paulus. & facit de ver. ob. l. quæ extrinſecus, circa fi. aliud ergo in maſſa, quam in pecunia, quia in maſſa eſt quid informe: & illud quod eſt informe, non dr̃ certa ſpecie contineri. ſed pecunia eſt quid forme, & ideo reſpectu ſuæ formæ dr̃ quid ſpecificatum, ut l. j. ſup. de contrah. emp. adde, quod prædicta vera ſunt, niſi aliter ſe habeat conſuetudo, vt no. in d. l. ſi quis argentum, in princ. de don. Iuxta hoc quæro, pater legat filię hoc modo, lego partem bonorum meorum filię meę pro ſua legitima portione. nũquid hæres poſſet ſoluere æſtimat. gl. tangit hoc in l. poteſt. inideo, quod non credo, quod inuita filia poſſet ſolui, quia legitima, quæ debetur ea ſubſtãtia teſtõris, vt l. ſcimus. §. repleri. & ſic limito § noſtrum, quod iſte §. non habeat locum in legitima iure naturæ.

LEX XXVII.

Poteſt. In gl. j. ibi, expedit. ad hoc inf. de ſol. cum Stichus. in glo. ſ. ibi. l. a. dic, vt ibi no. & extra, de teſta. c. Raynaldus. In gl. imo de debita iure naturæ dic, quod filius poteſt eã eligere in vna re alteri non relicta l. rem non alienando. nam ꝙ permittiť creditori, ut ſup. de diſtra. pig. l. creditores, permittitur filio, ut in auth. de reſt. & ea, quæ pa. §. quamobrem, & ibi no. Extra inducit Dyn. l. noſtram, quod pro delicto vnius ex conſortibus non debeant ſingulæ domus communes pro partibus dirui, ſed officio iudicis debet aliquid aſſignari, quod diruatur, & reliquum remaneat illæſum. Dyn arguit ad vtrãque partem, & allegat vltimo pro illa parte, quod in ſingulis reb. debet fieri iſta diruptio pro quota parte delinquentis. ſed prior pars verior eſt, maxime quando ratione partis diruptę, alia pars remaneret quodammodo inutilis, ar. ſup. l. proxima, in fi. de hoc conſueuit no. ſup. com. diu. l. ſi is, cum quo.

LEX XXVIII.

1 *Teſtator legando debitum, cuius petitio poterat per exceptionem elidi, videtur exceptionem remittere.*

Si creditori. † Teſtator videtor exceptionem remittere legando debitum, cuius petitio poterat per exceptionem elidi hoc primo. Iure prætorio debitum, ciuili indebitum, poteſt legari creditori. hoc ſecundo. Iure ciuili debitum eum effectu non poteſt creditori legari, niſi in commodo repræſentionis aliquod commodum, vel ſimile aliquod afferat legatario commodum. h. d. cum l. ſeq. In tex. exceptione. fauorabili, odioſa, vel mixta, perpetua, uel temporali. Io tex. legatum. expreſſa quantitate. alias eſſet legatum inutile, ſecundum Bart. vt l. legaui, de lib. lega. & l. ſi prior, ſolu. matr. & ideo ſi teſtõr facit executores ad ſoluendum omnia ſua debita, & ſic in genere loquitur, non poterunt ſecundum executionem ſoluere ea, in quibus obſtat exceptio præſcriptionis, vel alia quæcunque, vt J. de li. cau. vel ob ſo. & inf. de ſolu. l. ſi is cui. §. Flauius. quod no. in tex. ibi, ſi remiſſa. ſic inf. de noua. l. ſi quis de le. In tex. ibi, id quod honoraria, & temporali, vt redhibitoria. Dyn. no. in perpetua, ut in conſti. pecu. oia, quia inſpecto iure ciuili legatum affert commodum, cum eo iure non debeator, & ideo valet legatum, & ita ſentit glo. & Bar. Prima enim opinio, quæ conſiderat ſolum cõmodum temporis præſcriptione, non hʒ in ſe rationem, quia id commodum non debet curari, vt inf. de ca. pe. l. pater. Pe. allegat hanc l. alibi ad hoc. In tex. pro honoraria. ſed hoc caſu non poſſet grauari legatarius, ut inf. de leg. 3. l. ſi deportati. §. fi. quia iſtud commodum conſiſtit in ſubtilitate, non in vtilitate, quia non auget pręſtationem. In tex. legatum. quando continet aliquid plus, quod dr̃ quatuor modis, vt inſti. de ac. §. plus. Adde quintũ modum in l. Męuius. poſt princ. de leg. 2. ſecundum Bar. In glo. j. ibi, ius agentis ne alias inutile ſit legatum. non ob. §. qui iniuriarũ. quia ibi cumulatur vt acceſſoria: hic vt æque principalis ſecundum omnes. facit de conſti. pe. l. item illa §. quod adijcitur, & ꝙ no. in l. certi condictio, in princ. ſi cer. pe. In gloſſ. non pure. ibi, propter dominium. item propter fructus, vt no. inf. eod. l. ſi cui, §. fin. ſecundum Pe. item propter hypothecam, & ſic non tenet principale, & tenet hypotheca ſecundum Bar. C. ad Velle. l. ſi paternam, io fi.

LEX XXIX.

Sin autem. Ibi, differatur. i. dicere, ſi eſt purum, & iure ciuili debitum ex contractu.

LEX XXX.

1 *Certitudo temporis habetur per initium, & finem temporis.*

2 *Præteritum quoties includit futurum, iſtud eſt per extenſionem.*

3 *Statuto ſpeciali non derogatur per ſequens generale ſtatutum, ſed ſpeciale derogat generali.*

Talis ſcriptura. Scriptura, per quam legata pecunia diem non habentia prorogantẽ, non pertinet ad ea, quibus dies eſt aſcriptus cauſa demonſtrationis, dilationis, vel multiplicandæ præſtationis, ſeu obligationis; nec ad legata cõdõnalia, nec ad legata ſpecierum, uel pecuniæ in ſpecie, ſed refertur ad pure legata cõſiſtẽtia in põdere, numero, vel menſura, in eadem voluntate, vel alia præcedente, vel ſequẽte relicta. hoc dicit cum l. ſeq. Io tex. ad corpora. hic exponit verbum, pecunias. In tex. & ad ea. hic exponit verbum, quibus dies appoſitus non eſt. Io tex. proinde, declarat per exempla Dyn. In tex. præſentia, i. eſt de præſenti præſtanda. hoc expreſſo a teſtatore. Dy. In tex. præſentia, i. eſt de præſenti die. Dy. In tex. legata pertinet, quia non differt præſtationem, vt J. de verb. obl. l. liber homo, §. decem. In tex proficiet. hæc adiectio ſupradicta. In tex. ibi, ſed ſi ſup. ſuit appoſita dies non in modum dilationis, ſed deſignationis. hic autem in modum multiplicandæ obligationis.

1 In tex. ibi, initium, & finem. no. ꝙ † certitudo temporis habetur per initium, & finem temporis, & hoc eſt quod dicit Ia. de Are. in probatione temporis, ꝙ debet probari initium, & finis, aliter non probatur proceſſus temporis, vt ipſe no. C de teſti. teſtium. ad quod etiam ſing. no. tex. illum cum ſua gl. q incipit, certitudinem. In tex. ſed ſi ſub cõditione, ſ. dixit de tpe explicito, hic de implicito ſub conditione. In tex. clauſulam, prorogantẽ pure legata relicta. Dyn. in tex. item ſi legerit. reuertitur ad exponendũ primum vocabolum, quas pecunias, & no. hunc ver. In tex. ibi, hanc autem, hic exponit verbum, legaui. & dicit, ꝙ habet ſignificationem præteriti, & futuri. & ſic ſcriptura præcedens determinat ſequentem, & clauſula vbicunq; poſita refertur ad omnia; quod eſt no.

2 In tex. ibi, extendit. no. † ꝙ quoties præteritum includit futurum, iſtud eſt per extenſionem. & vide quod no. J. de legi. l. cum lex, in lect. Cy. In gl. §. vxori. vbi diſpoſitio ꝯcepta per verba præſentis temporis non concipit futurum tempus. glo. finaliter ſol. quod illud ideo, quia ſi conciperet, fieret interpretatio contra ius commune, & eſſet quaſi fictio iuri contraria & ita dicit glo. quam ſemper allegamus, quod interpretatio, & fictio iuri contraria non procedit in dubio. glo. tamen de fictione improprie loquitur hic licet in ſe dicat verum. Extra iſte ver. item ſi legerit, inducitur per Dy. ad talem q. quidam legauit in teſtamento centum, quæ habebat penes quẽdam campſorem, quod ſi ea non præſtaret hæres, legauit legatario quandam vineam. contingit, quod hæres iſta centum exegit a campſore, & ea expendit. legatarius petit vineam; hæres vult præſtare alia centum. quæritur quid iuris? & fuit obtentum per iſtum tex quod vinea debeatur, quia quando nummi legantur vt ſpecies non recipiunt commutationem, vt l. ſed & ſi cer. J. eo. vbi eſt caſus ſecundum Dyn. hoc verum ſi pecunia erat apud campſorem depoſita in ſpecie. ſecus ſi in numero, quia tunc non conſideratur vt ſpecies, ſed vt genus, vt ſ. depo. l. die ſpon. §. fin. & l. Lucius, & facit quod no. in l. ſi creditor, §. 1. de pecu. Secundo inducitur ver. hanc autem, ad quæſtionem ſtatuto cauetur, quod robatores ſtratæ non poſſint extrahi de banno, etiam ſi ab offenſis pacem habuerint. poſtea fit ſtatutum, quod omnes banniti extrahantur de banno habita pace ab offenſis. ſi ſoluant vnum ſolidum pro qualibet libra quantitatis in condemnatione comprehenſę. modo robator ſtratæ pacem habuit ab offenſo: certũ eſt, quod ex forma primi ſtatuti non poteſt extrahi de banno. ſed quæſtio eſt, an poſſit extrahi de banno vigore ſecundi ſtatuti dantis nouam formam? Dyn. determinat, ꝙ non, quia etiam poſteriora ſtatuta diſtinguuntur per priora, & limitantur per

3 ipſa, arg. noſtræ legis, † quia ſtatutum ſpeciale præcedens derogat generali ſubſequenti, arg. de alim. & cib. leg. l. libertis, & hoc in verſ. & ad ea tantum. & de verb. obl. l. doli cla. de pęn. ſanctione. & de leg. l. vxorem. §. feliciſſimum, de ali. leg. l. alimenta, §. baſilicæ, & l. Stichus, de lega. 2. l. legatorum, §. qui plures, & de vulg. ſubſti. l. cohæredi, §. qui patrem. dubium mihi facit contra Dyn. quia primum ſtatutum diſponit ſolum reſpectu pacis, ſed ſecundum mixtim diſponit reſpectu pacis, & ſolutionis: vnde non eſt iſta cancellatio banni gratuita. ſpeciale ergo ſtatutum loquitur in vno caſu, & generale in alio. & ideo non videtur derogari ſtatuto generali, vt ſup. ad Silla. l. ſi quis in graui. §. id quoque, & arg. J. de annu. lega. l. qui Marco.

LEX XXXII.

1 *Conditio nugatoria vitiat legatum.*

2 *Præſumptio iuris non adaptatur ad infirmandum id, quod agitur, ſed potius adaptatur ad confirmandum.*

1 Si quis a filio. † Condino nugatoria vitiat legatũ: tamen in dubio talis conditio non intel-

a ligitur repetita. h. d. Vel ſic, tacita repetitio non fit, vbi per eam a

2 relictum vitiaret. & ſic no. † ꝙ iuris præſumptio nõ adaptať ad infirmandum id, quod agitur, ſed potius adaptatur ad confirmandum in dubio. In tex. ibi, a ſubſtituto. ſcilicet pupillari. In tex. modum, ſcilicet qui ſequitur In tex. hæres meus. i. ſubſtitutus. In tex. igitur. quia non fuit expreſſe repetita conditio, quæ vitiaret. No ꝙ interdum reperitur eadem ſubſtãtia, & qualitas ſeu conditio, vt quando hoc teſtator expreſ. repetit. interdum repetitur legati ſubſtantia, ſed non qualitas, vel conditio, quod eſt qñ teſtator non exprimit hoc, & tacite intellectũ vitiaret. & ad

hoc

ADDITIO.

a Repetita. Adde Pau. de Caſt. in conſi. ali. incip. in cauſa captare.

hoc ſemper hãc l. allegemus, ꝙ idem quod vitiat nõ præſumit tacite repetitũ, & adde quod no. ſup. de hære. inſti. ſub ꝯditione. In glo. 1. ſub eadem. ibi, quia deceſſit impubes, & legatum erat conditionale, vt ℑ. ſi cui. & vide ℑ. de ꝯd. & demon. Publius §. ſi. In gl. ea. ibi, augatio. i. implicatio ſeu perplexitas, quia ſubſtõ pupillaris, & legatum ſub dicta forma non ſe compatiuntur adinuicem, quia referuntur ad oppoſita, & incompaſſibiles conditiones, quia ſi filius deceſſit impubes, deficit conditio huius legati, ſi in ſuam tutelam peruenerit. In glo. 1. ibi, repetita, inp. demonſtratio ad ſubſtantiam legati relata. In ea. ibi, in dubio. ꝯcln de ꝙ quædam eſt repetitio hominis, & quædam legis, repetitio hominis quandoque repetit legatum, & conditionem, q̃nque legatum ſimpliciter. repetitio vero legis indiſtincte non pertinet ad repetendum id quod redderet diſpoſitionem inutilem, & facit ℑ. de verb. obli. ſi ita ſtipulatur, §. Chryſogonus, verſi. ſequẽs ſtipulatio, & facit ad materiam ſup. eod. talis ſcriptura, & ℑ. eod. licet Imperator.

1 *Teſtator vbi ſentit de certo, ſed iſta certitudo non apparet omnino, hæredis eſt electio, ſeu interpretatio.*
2 *Differentia eſt inter electionem, & interpretationem, nam electio cadit vbi teſtator non ſentit de certo, & iſta eſt legatarij interpretatio, vbi teſtator ſenſit de certo, tamen hoc non eſt omnino certum propter pluralitatem rerum, & iſta eſt hæredis.*
3 *Nomen proprium vbi exprimitur, ibi de certo ſentitur.*
4 *Ius interpretandi tranſit ad hæredem in vltimis voluntatibus, ſecus in iudicijs, in quibus iudicis eſt electio.*

1 §. Si quis plu. † Vbi teſtator ſẽtit de certo, ſed iſta certitudo non apparet omnino, hæredis ẽ electio, ſeu interpretatio. h. d. & † præmitte ad euidẽtiam, ꝙ duo ſunt, electio, l. & interpretatio. electio cadit, vbi teſtator non ſentit de certo: & iſta ẽ legatarij, vt l. qui duos, ſup. eo. interpretatio cadit, vbi teſtator ſenſit de certo: tamen hoc non eſt omnino certum propter pluralitatem rerum: & iſto caſu interpretatio eſt hæredis, vt hic. vnde facienda eſt vis inter electionem, & interpretationem, ſimile no. de verb. oblig. quicquid aſtringendæ. In tex. elegerit. interpretando volũtatem defuncti. In gl. puta, in fi. ſed hoc eſt falſum. nam licet in legato generaliter non poſſit eligere deteriorem, vt d. l. legato. tamen vbi teſtator de certo ſenſerit, quemcunq; declarauerit hęres illum eſſe de quo ſenſerit, illum præſtare poteſt & ſic intelligo l. hęredes, §. ſi incerto, fam. ercĩ. ſup. ſecundum Pet. In glo. quandocũq;. ibi, dignoſcitur. dic vt no. C. de inge. ma. ad recognoſcẽdos. An. † No. ergo quod vbi nomen proprium exprimit, ibi de certo ſentitur, & adde quod no. ſup. de iud. eum quem temere, in glo. quæ dicit, ꝙ q̃n plures ſunt eiuſdem nominis, & vnus citatur, nec appatet de quo, quod illa citatio eſt temeraria. & ſi non eſt ſenſum de comparente, citans condemnatur in expenſis: quod no. In ead glo conceditur, quia eſt eadem perſona cum defuncto, vt in Auth. de iureiur. a mo. præſtito. §. 1. col. 5. Pe. & ſic no. quod ius interpretandi trãſit ad hęredem, quod eſt verum in vlt. volun. ſecus in iudicijs, vt no. ℑ. de rei ven. idem Pomponius ſcribit, § ſi. vbi dr̃ quod verbum dubium in iudicio prolatum non poteſt interpretari per hæredem proferentis. In ea. gl. ibi, ſup no. ſ. in l. qui duos, Pe. In gl. ea. ibi, qõ. quærit cur maior requiratur certitudo in tutela, quam in legato. In ea. gl. ille, ſ. tutor. In ea. glo. ibi, commodum, arg. ℑ. mã. ſi hæreditatem. An. & Pe In ea. glo. ibi, l. 1. in fi. ſed ibi in verbis legis, quorum interpretatio relinquitur arbitrio iudicis: hic in verbis teſtatoris ſecundum Ia. de Bel. & adde quod no. in l. ſi duas, ſup. de excu. tu. Extra eſt arg. ꝙ ſi teſtator dicit, relinquo Titium executorem meum, & plures ſunt Titij, ꝙ ille ſit executor, quẽ hæres declarabit. ſi autem dicit, relinquo vnum ex iſtis executorem meum, tunc neuter ſit executor ratione incertitudinis, arg. C. de Epiſc & cle. nulli. & in iſta glo. argu. contra, quod in incertitudine perſonarum ſemper eligat hæres, vt ℑ. de leg. 2. l. ſi quis, §. ſi inter, & l. cum quidam. ſed illæ loquunt̃ in præſtationibus, non in deſignationibus officij.

§. Si parti. Pars ciuitatis eſt capax relicti, & intelligitur collegium approbatum h. d. & quæſtio fuit de facto, an pars Lambertariorum, vel Gebellinorum Bon. eẽt ſufficiens ad faciendum ſyndicum? & videt̃ quod ſic per iſtũ §. qui parum facit. ſed ſentit Dy. quod non poſſit, quia illæ partes quæ recipiunt æmulationem, non faciunt collegium approbatum. Lambe. de Ramp. dixit contrarium, quod poterant facere ſyndicum ad paciſcendum cum altera parte, quia actus pertinet ad iuſtitiam faciendam, vnde cũ actus permiſſus, & hoc idẽ tenet Bar. arg. ℑ. de or. iuris l. 2. § ex actis. ſed pone, moritur vnus de illa Gebellina, & relinquit patrimonium ſuum illi parti, an valeat relictũ? dicit Bar. ꝙ non, quia tũc proprie reſpicit æmulationem, quia tunc reſpub. læditur, vt l. ſi quis inge. §. in ciuilibus, de cap. Inn. format q. ſi pars collegij eſt repulſa, an illa pars
a retineat iura collegij, & dicit ꝙ retinet, ſi eſt maior pars. a ſecus ſi minor. ita no. ipſe in c. cum ex iniuncto, de no. ope. nũ. ſic ergo dicam in expulſis de ciuitatibus, deinde dicit Bar. ꝙ ſi duæ ſunt partes in vna ciuitate, vna intrinſeca, alia extrinſeca, vt quia expulſa, quod ſi iſtæ partes ſubmittunt ciuitatem ſeparatim, quod non valet. ſed tu dic quod valet, ſi fiat a maiori parte, vt in d. c. cũ ex iniuncto. l. quantum ad præiudicium facientium, ſed non in præiudicium ſuperioris.

ADDITIO.

a Adde Bal. in l. ſi. C. pro ſocio.

LEX XXXIII.

1 *Coniunctionis natura eſt, vt coniuncti videantur pro partibus onerati.*
2 *Ademptio non præſumitur, niſi probetur.*
3 *Occupatio non inducitur per litis conteſtationem.*
4 *Variatio in præiudicium tertij locum non habet.*
5 *Præuentio in quibus caſibus, & qualiter locum habeat.*
6 *Inquiſitio, quæ fit per officium, habetur loco accuſationis.*

1 Si pluribus. † Natura coniunctionis eſt, vt coniuncti videantur pro partibus onerati. natura diſiunctionis eſt, ut in ſolidum. ſed faciant ſibi partes per concurſum. niſi teſtõr exprimat, quod cuique præſtetur in ſolidum: tũc vni præſtabitur ſpecies, alteri æſtimatio, & erit melior condõ occupantis per li. conte. h. d. In tex. ibi, coniuncti. ſ. re & verbis. Dy. In text. agat. & ſic intentat actionem diuerſi generis & formæ: ſed in hoc non eſt vis. in tex. ibi, ſeparatim diuerſis orõnibus verborum. Dyn. in tex. hoc. ſ. voluerit primo adimere. Dyn. † No.
2 quod non præſumitur ademptio, niſi probet̃. Item no. q̃d me-
3 lior eſt condõ occupantis. † Item no. quod occupatio inducitur
4 per li. conte. non per præparatoria iudicij. † Item no. quod in præiudicium tertij non h. locum variatio. Item no. rem peti, & in æſtimatione fieri condemnationem. ſic inſti. de leg. § ſi rem. Itẽ no. quod hæc lex ab illo ver. quod ſis paratus, vſque in fi. loquit̃ in legato ſpeciei, non quantitatis. quia dico quod in legato quã-
a titatis a plures legatarij, quibus eſſet relictum in diuerſa conceptione verborũ, ueniret quilibet in ſolidum, niſi teſtõr dixiſſet, lego eandem quantitatem. nam propter uerbum, eandem, vel ſimile facerent ſibi partem per cõcurſum. & facit ſup. qui filiab. §. ſi quis ita. In gl. niſi, in fi. male loquitur. quia quilibet diſiunctorum tñ d; habere, quantum omnes coniuncti, vt ſup. de uſufr. accr. ſi quis Titio. C. de impu. & alijs ſub. l. ſi. & no. inf. l. prox. ta. rhſo, ſm Dy. In gl. ſic ſup. ibi, ſi uero d cat. in iure efficaciter quærendo ſufficit conteſtatio, ut l. pluribus, de procur. de uer. ob. ſi Titius, & hic. ſed in quæſito præferendo deſiderat ſñia, ut l. ſi quis a multis. l. ſi vero. ſed ꝯ hanc ſolonem eſt. ℑ. de duo. re. ex duob. ubi in iure quæſito præferendo ſufficit ꝯteſtatio. Dy. ſed ibi iõ, quia erãt duo rei credendi ex eadem cã, & ſñia lata ꝯ vnũ nocet alteri. ergo & iudiciũ pendens per conteſt. li. ſecus in his, qui nõ ſunt correi, ſed veniũt ex diuerſis, & ſeparatis cauſis agendi, ut d. l. ſi Titius, & hic, & d. l. pluribus. uel aũt aut tractamus de prælatione pluriũ iuriũ, quæ ſe ad inuicem non compatiunt̃. & tunc ſufficit conteſtatio, ut d. l. ſi Titius, & hic, & l. pluribus. aut ſe adinuicem compatiunt̃, & eo caſu deſideratur ſñia, ut l. ſi vero, & d. l.
5 ſi quis a multis. ſecundum Dy. uel aũt aut agitur de præoccupatione officij, aut de præoccupatione iuris eligendi, aut de totali excluſione tertij, & ablatione commodi. Primo caſu aut eſt officium in qualibet parte iudicij vniforme, & æqualis potentiæ, tũc inducitur præuentio per citationẽ, vt patet in præuentione iuriſdictionis, l. ſi quis poſtea ſup. de euic. aut non eſt vniforme, vt officium procur. nam procurante li. conte. habet procurationem debilem & reuocabilem, ſed per conteſtationem efficitur dominus lit. & ſortitur procurationem irreuocabilem, & tunc fit præuentio per conte. li. ut l. pluribus, de procur. Secundo caſu q̃n loquimur de præuentione quoad prærogatiuam eligendi, tunc requiritur conteſta lit. vt l. noſtra. Tertio caſu quãdo agitur de præcita excluſione iuris quæſiti, tunc deſideratur ſententia, ut d. l. ſi quis a multis. Et ex prædictis poteſt colligi ſolutio eiuſdem q. Quidam hæreticus de Marchia ſtetit Bo. per x. annos: inquiſitor Bon. cœpit ꝯ eũ inquirere, & litem conteſtari: poſtea incepit inquiſitor de Marchia inquirere, & præparauit ſe ita, quod tulit ſñiam primo, quam inquiſitor Bon. & hoc fecit propter bona. quæritur igitur, ad quẽ pertineãt bona? Dy. dixit ꝙ pertineant ad eũ, qui præuenit per inchoationem proceſſus. non ad eũ qui præuenit p ſñiam, vt hic ad hoc facit l. j. ſup. de off. Con. † Itẽ quia inquiſitio
6 quæ fit per officium. habetur loco accuſationis, ut inf. de cu. re. diuus. ſed ille qui præuenit in accuſando, præfertur, ut l. qui de crimine. C. de accu. ergo ſimiliter ille qui præuenit in inquirendo. pp quando ſecundum iudicium ſic ſe habet ad primum, ꝙ lata ſententia abſolutoria in primo opponeretur exceptio rei iudicatæ in ſecundo, tunc primo inchoato non poteſt alter procedere, ut l. fundi, & l. fundum. inf. de ex. tu. ſententia abſolutoria in primo parit hic excep. rei iudicatæ. in ſecundo ergo primo incœpto alter non poteſt admitti ſecundum Dy. quod nn. qa ſi in diuerſis territorijs proceditur de eodẽ delicto, melior eſt condõ

occu-

ADDITIO.

a Quantitatis. Adde quod app. quantitatis venit etiam ſpecies, l. quiſquis, in de leg. 2. vbi Bar & Bal. in l. j. in ꝯ. opp. C. de act. & ob. & Spe. te ſ. u. & interesse. § 6. ver. hoc etiam.

occupantis,& quod abſolutoria lata per præuenientem parat ſuento præiudicium,& quantum ad effectum confiſcandorum bonorum non conſideratur præuentio per ſniam,ſed per li. cōt. vel quaſi.nam ubi proceditur per inquiſitionem,proprie non fit conteſ.l. quia non ſunt ibi diſtinctæ perſonæ actoris,& rei; &,iſta no. Iac.de Bel. tamen diſputando determinauit quod de eodem delicto poteſt quis propter contumaciam condemnari in diuerſis,& pluribus locis,ita ponit ipſe in l.j.C.ubi de cri.agi oportet. nunquid ergo tunc ſoluendo in vno loco liberatur a quolibet? eſt ar.quod ſic inf.de excep rei iudic.l.ſi quis cum totum,§. plane.ubi dicitur quod ſolutio, & ſnia abſolutoria æquiparantur; non determino hic.In ea gl. ibi,ſub condōne.non eſt proprie cōdō,quia non ſuſpendit natiuitatem obſonis, vel dominij, nam ſi ſuſpenderet,interim non eſſet dominium quæſitum.ergo dico quod dominium eſt vnicuique quæſitum in ſolidum,ſed cōmutabiliter,quia pendet ex futura electione.& illud qđ dr̄, duo ſimul non poſſunt eſſe in ſolidum domini,habet locum in dñio incōmutabili,non commutabili.Iſte paſſus alibi non tangitur,qñ legatr̄ res teſtõris pluribus in ſolidum tā reſpectu actus legandi, quam præſtationis,vtrum trāſeat dominium in quemlibet in ſolidum,cum hoc caſu non faciant ſibi partes per concurſum:& ideo non eſt vera gl. quæ dicit de tranſlatione patris,& no.

LEX XXXIIII.

Planè. Inutilis tranſlatio perimit legatum.h.d. Hoc non eſt eſt propter efficaciam ſecundi actus,ſed propter pœnitentiam prioris actus. In text. ibi, fonguntur. ſi vt tantum habeant.quantum ſinguli diſiunctorum. Dyn. In tex. legetur. eidem Dyn.

1 *Multiplicatio verborum non inducit multiplicationem rei legatæ.*
2 *Cauſæ duæ lucratiuæ quando in vnā,& eandem perſonam poſſint cōcurrere.*

1 **§. Si eadem** † Multiplicatio verborū non inducit multiplicationem rei legatæ.h.d. In tex. rem. differentia eſt inter quantitatem,& ſpeciem. In tex.eadem ſumma quo ad quantitatem,non quo ad ſpeciem. † No. de duabus 2 cauſis lucratiuis, quod aut ſumunt originem ab eodem teſtõre circa eundem legatarium, aut a diuerſis teſtõribus circa eundē legatarium,aut ſumunt originem circa perſonas plurium legatariorum.primo caſu,aut loquuntur in ſpeciebus,aut in quantitatibus,aut in quantitate,& ſpecie. Si in ſpeciebus,nunquā multiplicatur nec actio,nec exactio,vt in §.eadem.verſi ſed hoc ita. ſi autem in quantitatibus,nunquam multiplicatur,ſi teſtõr voluit,ſed in dubio refert aut ſæpius legauit eandem quantitatem, aut diuerſam.ſi diuerſam, aut conſtat quod vtrunque relictum eſt verum,aut allegatr̄ error ſi conſtat q̄ vtrunq; relictum eſt verum,debetur vtrunque,vt in ver. ſed ſi non corpus;ſi autem apparet error, tunc dic,ut inf.de le. 1.l. Sempronius Proculo.vel melius dic,quod ibi fuerunt plures ſcripturæ, ſed nō plura relicta, nec eiuſdem quantitatis.unde altera ſcriptura erat erronea.ſi au3 tem legator legaſ̄ difformiter,a puta primo centum, poſtea decem,vtrunque debentur.de adi.lega.l.cum centum,& ar.ſup.eo. ſi ita ſcriptum Si vero teſtãr relinquit quantitatem & rem.dicit Dy.quod non debet vtrunque,& allegat de do præ.l.a.§. Mela. ſed in contrarium eſt caſus ſup.de uſufr.ſi alij.§.verum. Si autem legata ſumunt originem a diuerſis teſtõribus, tūc aut in ſpecie, & dic,ut in §. ſed ſi duorum. aut in genere, puta cum legatur homo in genere,& dic vt l. Meuius,§.duobus,de le. 1.aut in quātitate;& tunc debetur vtraque quantitas. Si autem ſumunt originem in perſona plurium legatariorum,dic ut dixi in l.ſi mihi & tibi,in prin.ſup.eo.& adde quod legitur,& no.ſup.de proba. l.quinquaginta.

ADDITIO.

Difformiter. Quid autem ſi legatum fuit ſeftuo duobus,quorum alter ſit capax,vide eūnde in Bal. in l. eam quam,ad fi.C.de fidei. ..

§. Si coniunctim. Inter coniunctos fiunt partes ex natura coniūctionis & inter diſiunctos ex natura cōcurſus.h.d.tex.illius primi reſponſi cū gl. ſua.conco.inſ.de con.& de cur.ſeudus,in fi.lo gl.idem,in fi.hoc verum ex poſt facto per concurſum,non ex natura verborum legati.in C.de cad.to.§.ſi vero non omnes.

§. Nec ſolum. Quis nō admittiſ̄ ad partē iure petitionis,ſed tātum de æquitate quadā naturali facit partem h.d.In tex.faciunt collegatarij.In tex. conſiſtit. pleno iure.In tex ibi,non conſiſtit,pleno iure. ſed tamen ex quadam naturali æquitate,& inſpecto mero iure gen.ſcentur. In tex. ibi,legetur.nam iſte ſeruus faciet partem collegatario.non ergo accreſcit collegatario pars iſtius ſerui,quia non eſt omnino defecta iure naturali inſpecto:quod eſt no.

1 *Ius accreſcendi non procedit,ſi portio non eſt præciſe defecta.*
2 *Ius non decreſcendi procedit ex teſtamento paterno,& pupillari,& ſic oritur realis coniunctio.*

§. Sed ſi in pupil. Inter legatariū teſtī paterni, & pupillaris cadit ius cōiūctionis & faciūt ſibi partes per ɔcurſum.h.d.no.& facit id q̄ no.ſ.de acq.hær.l.qui pri.lo tex.partē quā alius ſperat in euentū ɔdi.q.d. interim purus legatarius habet totū, quia legatarius cōditionalis re tm̄ coniunctus pendēte conditione non facit partē in legato. iſta eſt vera opi. Azo.& Dy.& idem dico in fideicō.etiā vniuerſali,& facit J.de aſſi.l.ſub ɔditione. ſed in hæreditate iure directo q̄renda opi.Ioan.veriorē eſſe credo,q̄ ille q ſperatur admitti ad partē,interim faciat partē,& eſt ratio differentiæ, q̄a in hæreditate,qui ſemel eſt hæres,nō pōt deſinere,vt l.& ſi ſine,§.ſed q̄ Pap ſ.de ini.ſed ī legato.& fideicō.bene pōt deſinere, & ſibi autem ſm Pe.& And.de Pi.& ex hoc apparet q̄ gl.q̄ eſt in l.a.ſi pars hære.pe.non eſt oīno vera, qđ ēt hic probo: ius accreſcendi eſt q̄ſi tacita ſubſtitutio,vt J̄ n.al ſi Titio,§.Iul.ſed pēdente ſpe inſtitutionis ceſſat ius ſubſtitutionis expreſſæ ergo & tacitæ. ſ.de
1 acq.hær.l.q̄ n,& ſup.eo.l.ſi duob.in ſo.† No.q̄ ius accreſcēdi a
2 non procedit,ſi portio nō eſt præciſe defecta, vt in ver.nec ſolū.
2 † Secundo no.q̄ ex teſtamento paterno, & pupillari,ɔcedit ius non decreſcendi,& ſic oritur realis coniunctio. Tertio no.q̄ ius nō decreſcendi non impedit interim rōne ſpeciei.In gl.teſtatoris.&c.ibi,oīno inutile,vt J.de ali.le.l ſeruos ad cu. In ea.gl.ibi.§. ſi Titio. vel dic aut legatū eſt inutile in pſona collegatarij rōne rei legatæ,q̄a eſt ius pprie,;& tunc q non admittiſ̄ iure legati ad partē.facit partē,vt J.eo.l h oi,§ ſi Titio aut eſt inutile rōne pſonæ legatarij:& tūc aut pp pſonæ vitiū.vel delictū,& facit partē.vt hic ī ver.nec ſolū,& de leg.2.l. ſi filio rel.aut pp defectū, vt q̄a mortuus,vel nō natus,nec naſci ſperatſ̄,tūc nō facit partē, vt C.de ca.tol.§.in primo,ſ.eo q quartā.§.ſi & l.ſi duob. §.ſi Titio.idem ſi repudiet,vt inſt.de leg § ſi eadem res.aut eſt inutile mixta rōne legãns & legatarij,vt q̄a quis legat hēdi a ſe ipſo· & tunc nō facit partē,vt in §.ſi duob aut eſt inutile mixta ratione legatarij,& eius,a quo legatur,vt q̄a legatur ab hēde ſeruo eius; & tunc facit partē,vt hic,ver.nec ſolum.nec ob.J.de ɔtab.ſi poſt mortē § liberi.vbi nūq̄ facit partē, qui nō admittiſ̄ ad partē, q̄a ibi ille,q admittebat nō vocabaſ̄ ex virtute relicti, & ex iure accreſcendi,ſed virtute legis p ɔtab.ſm Dy.In gl.ſ.ſuam, ibi l.a.& qđ no.ſ.de hære.inſti.l.ſi quis ita ſcripſit. In ea gl.ſub ɔdōne.opi Azo.eſt verior.q̄a hic iure legati ambo hēbāt ſolidū.vt ſup.e.l.ſi pluribus,& ſō ſolidā rē interim hēbit purus legatarius,arg.J.de aſſi.l.ſub ɔdōne 2.rñſo,& C.de ca.tol.§.ſi vero nō cēs ſecus, qñ nō iure pprij legati,ſed iure accreſcēdi hērent. Nam tūc pendēte ſpe alter collegatarius nō admitteretſ̄ niſi ad partē, vt d.l.ſi duobus,cū ergo q̄ritur,nunq.d duobus debeatſ̄ eadem res,& interim vnus nō petit,vtrum alius poſſit petere totum,refert an venit ad partem tantum iure legati,aut ad totum.primo caſu interim nō petit partem q̄ eſt in pendenti.ſecūdo caſu petit totū; & hoc in legatis: ſed in hæreditate ſecus propter abſurditatem vitandam:quia qui ſemel eſt hæres,& c.vt ſup.l.a mi ſed ſi ſine, §.ſed quod Pap.ſecundum Pe. & hoc etiam dixi ſup.circa tex.

ADDITIO.

a Accreſcēdi. Add. Bal.in l.1.4 q.C.de in.deli.& Bar.ī l.ſi vno ſup.d tit.ro.

1 *Coniunctio non requirit quod ambo extrema ſint habilia.*
2 *Pater tres habens filios,duos inſtituit,& vnum exhæredat,portio legitima quæ deberetur exhæredato ab inteſtato,accreſcit fratribus.*
3 *Fratribus ex teſtamento nulla debetur legitima.*

§. Si duobus Qui nullo iure admittiſ̄ ad partem, non facit partem.h.d.illud prin.In tex. inutiliter.nullo.n.iure pōt hoc ſubſiſtere, nec ciuili,nec naturali q̄a eſſet repugnātia,& implicatio ɔdictionis,q̄ quis teneat ſibijpſi.
1 † No.in illo prin.q̄ coniunctio non req̄rit quod ambo extrema ſint habilia,immo ex extremo inutili cauſatur ius accreſcendi.
2 Iuxta iſtum §. Dyn.format duas vtiles q̄ones †Prima eſt,p̄r habens 3 filios,duos inſtituit.vnū exhēdauit q̄rit vtrū portio legitimæ q̄ deberetur exhēdato ab inteſtato,accreſcat fratribus? Dy. determinauit q̄ ſic per §.q̄ ſi ſil.morū,in Auth. de nat.li.in certa depti.in 4.col.tū illum pauci habent.alij dicunt ɔ̄ q̄a dicunt, fratres ſunt coniuncti in leſima cōiunctione legali. Item dicunt, q̄ leſima non eſt qđ vniuerſale,ſed particulare, cū nō ɔtineat q̄a alienū:& ideo inferunt qđ ceſſat ius accreſcēdi p l. & Proculo, de leg.3.de hōc hic p Bar.& ſup.de inof reſt.l.pr̄ ſilio,in ſua repetitione.tū opinionem Dyn.tenet Gui.de Cu.de inoff teſt.auth. nouiſſima.Secundo q̄rit Dy.ſi ſunt 5 filij,& vnus eſt exhēdatus, c an illi quatuor habeant trientē vel ſemiſſem?& nō ſoluit iſtā q̄onem clare Sed Gui.dicit q̄ trientē,in auth. nouiſſima,q̄a nō poſſunt iſti quatuor allegare perſonam exhæredati in numero liberorum,cum habeat p mortuo.Quid de illo,q non eſt exhæredatus,ſed frater minor?dicit ibidē Gui. q̄ iſte non cōputatur in numero liberorū.vnde portio illius, quā haberet,ſi non eſſet frater minor,pertinet ad fratres ſuos non vi cōiunctionis, ſed ratione mortis,q̄a reputatſ̄ iſte nō eſſe ī rerū natura. ita dicit Gui. auth.nouiſſima. Quid ſi non eſt exhēdatus,ſed repudiat? certe hic ſumus in iure accreſcendi & non in morte ficta, & ideo ſm opi. Bar.non vr̄ habere locū ius accreſcēdi ex ɔiunctione legali. ſed ſm opi.Dy.& Gui ſic. Et illud tota die cōtingit,qñ quis tradit nuptui filiam, & facit eā renūciare hæreditati, an legitima,q̄ alias eſſet habitura accreſcat fratribus,necne. Deinde format iste hic alia q̄o: quidam inſtituit fratres ſuos hæredes vniuerſales, & mæ-

& matrem ſuam inſtituit in re certa.petit mater legitimam ſibi ſuppleri.modo quæritur,an iſta legitima ſit tertia totius hæreditatis,an tertia tertiç, quia fratres ab inteſtato fecerunt partē matri?determinauit Iac. But.ꝓſupponendo ꝙ in parentibus legitima ſit aucta,qđ habeat integram tertiam,

3 † quia ex teſtamento nulla debet̄ legitima fratribus. vnde cum fratres nō admittant̄ ad legitimā,non faciūt matri partē in legitima per regulā iſtius §.& ita determinauit Iac Bu.quæ determinatio eſt mihi ſatis dubia.pone.n.ꝙ ſunt 6.fratres,& mater. ab inte. mater pro omni ſucceſſione,q̄ ſibi competit,non haberet niſi ſeptimā,nunc aūt ex teſtamento dat ſibi tertiam, quaſi imputetur teſtatori, ꝙ teſtatus eſt contra l.poſthumus,in prin.ſup.de inoff.teſt.

1 *Alternatiua cadēs īter totū et partē in ſpecie dat electionē,ſecus in ſūmis.*

2 *Verba executiua , vbi diriguntur inter perſonas, non eſt differentia inter contractum,& vltimam voluntatem. vbi vero in nullius diriguntur perſonam,tunc eſt differentia,quia in contractibus eſt electio debitoris.in vltima voluntate ſecus.*

§.Inde dicitur. Quota eſt portio in onere,tota ſumitur in honore ſm vnā lec. & facit ad qōnem. quædam villa emit quendam locum diſtribuendū inter ruſticos ꝓ domibus faciēdis.quæritur vtrum ille, qui plus contribuit in precio, debeat plus habere de ſolo? & eſt hic ar ꝙ ſic,& hęc quæſtio fuit de facto ī villa ſācti Martini.In tex. legatus ſit.a quodā legatario ꝑ teſtamentum.ſed ſm aliū intellectū.h d. hæredes ſimpliciter grauari ſiue inuicem,ſiue alijs,videnẽ grauati ꝓ hæreditarijs portionibus.h. d.In tex.ibi,retinet.ex perſona ſua.& iſtud ius retinendi non confundit. In tex.vſumfructū.

1 ſupple,vel fundum.† & no.ꝙ alternatiua cadens inter totum,& partem in ſpecie,dat electionem:ſecus in ſummis,qa ibi minor

a tantum debetur.† In gl.ſic ℐ.ibi,ſpeciale.ſed certe vbi verba executiua diriguntur inter perſonas, non eſt differentia inter contractum,& vltimam voluntatem,de cōtrah.emp.ſi ita.de verb.obli.ſi ſic ſtipulatus fuero per te non fieri.vbi vero in nullius diriguntur perſonam,tunc eſt differentia.quia in contractibus eſt electio debitoris,vt l. plerunque.in vltima voluntate ſecus, vt l. Lucio,& facit ſ̄.qui.mo.pig. vel hyp.ſol.ſicut,§. pe.& quod no. C.de verb.ſig.cum quidam,ſecundum Pet.& dic,vt ibi per Cy.

§.Sed & ſi quis. Adiectio legatū minuit.h.d.In tex.partē.ſ.dimidiam habiturū.In glo.ſic ſ̄.ibi.ſo. vt ibi, quia ibi legauit fundum ſimpliciter non adijciendo partem,& cum diuiſit ad culturam.quare non ob.Dyn.

L E X XXXV.

Si hæres. Manumiſſio perimit legatum ſerui.hoc dicit.

L E X XXXVI.

1 *Exceptio obſcura pro nulla habetur.*

2 *Qualitates duæ quando concurrunt , quarum quælibet poteſt operari officiū ſuum,vna qualitas non derogat alteri;ſecus, ſi vna habeat ſe vt genus, altera vt ſpecies.*

3 *Gregorius Papa in concilio Lugdunē.caſſauit omnes regulas factas a quodam tempore citra,quæ de eleemoſynis viuerent.*

1 Titię textores. † Exceptio obſcura pro nulla hr̄. ad hoc allegatur ꝑ Iaco.de Are.& dicit̄ obſcura,quando non poteſt intelligi. nam ꝙ ita ſcribatur,&c. vt ℐ.de his quæ pro non ſcri.ha.l.2.& de iure fi.l.ita fidei.& ideo notat hic Pe. ꝙ idem eſt iudicium de exceptione obſcure oppoſita,ita quod non poſſit apparere, & de exceptione non oppoſita.concor.ℐ de adi.leg.l.3.§.ſi duobus, & ſ̄. de contrah. emp.l. in lege.& l.Rutilia,de interroga.actio.de æta.§.nihil & ideo illa generalia verba,quibus vtuntur Aduocati dicendo vltimo, Talis opponit omnes alias exceptiones ſibi competentes,non releuant.quia exceptio non oppoſita in ſpecie ratione incertitudinis eſt nulla.ſed an vni tantum proſunt illa verba, videlicet, ꝙ excipiens non videtur ſe aſtrinxiſſe ad exceptiones ſpecificatas , cum per verba generalia proteſtetur alias ſaluas fore? & in hoc prodeſt iſta practica Aduocatorum. In gl.cū quidam.ibi,ſecus. Imo dic verius.ꝙ in primo caſu quidam erant vernæ tm̄ , ita ꝙ non textores,quidā textores,& nō vernę qdā textores,& vernę. in ſecundo caſu,qui eſt in ver. hoc.n. idem, & in vtroque caſu ſunt communes, in primo quia excipiendo a legato vnius legauit alteri,& excipiendo a legato alterius legauit alteri, ita quod ratione legati non obſtante exceptione inutilē ſunt cōes, in tertio aūt caſu, qui eſt ibi ꝙ ſi hoc modo teneas idem thema : tamen illi qui ſunt vernę & textores ſimul,neutri debentur,quia exceptuati,& excipiendo nulli legati ſunt. no.igitur quod excipere,& excipiendo legare, item non excipere ſunt paria ſm Di. gl.ergo iſtius l.male narrat factū ſm thema,& ideo narrat hic ſi

2 cut per Dy.hic ſupplet ſm Rayn.† Deinde no.ꝙ qñ duæ qualitates ſimul cōcurrunt, quarū q̄libet ꝑ ſe pōt operari ſuū offīm, vna qualitas non derogat alteri:& hoc verū in qualitatibus ſpecificis.ſecus,ſi vna ſe habeat vt genus,altera vt ſpecies,quia tunc ſpecies derogat gñi.item ſecus,ſi vna ſe habeat vt ſpecies.alia vt indiuiduū,qa indiuiduū derogat ſpēi,vt no.Dy.in c.gñi,de reg.iur.lib.6.In gl.ſed ſic.ibi,ſo.vt ibi,qa oēs erāt vernę,ſed quidam ex vernis erant textores,& ſic ibi nomē textorū eſt nomen ſpēi, nomen vero vernarum eſt generis. vnde generi per ſpeciem derogatur.hic vero quidam ſunt vernæ,& non textores; quidam textores,& non vernæ. quidam vero participantes de vtroq; qui non magis accedunt vni ſpeciei quā alteri, & ideo ſunt commu ſecundum Dy.& eſt ar.ꝙ ſi conceſſa ſit iuriſdictio iudici ſuper cauſis pupillorum,alteri vero ſuper cauſis a x.libris ℐ.& cauſa ſit pupilli a x.libris ℐ.quod quilibet poſſit cognoſcere,qa cōcurrūt duæ cauſæ non derogātes ſibi adinuicē,ſed ſe ꝯpatientes, & erit in cognoſcēdo melior condō occupantis, vt l.ſi pluribus.ſup.eo.

3 & prædicta faciunt ad qōnes.† Papa Gregorius in conci.Lugdunenſi caſſauit omnes regulas factas a quodam tpe citra, quæ de eleemoſynis viuerent.reperit̄ quædā rła facta ab illo tpe citra, q̄ partim viuit de proprio,partim vero de eleemoſynis. quærit̄ an hæc rła videatur caſſata,vel nō?hæc lex eſt in ar.ꝙ videatur caſſata.ad idē ſup.ad Syl.l.ſi quis in graui.§.fi.& l.qui poſth. in ꝯtrariū vř de le.3.l.hoc legatū. nā appellatione ſimpliciū non continentur mixta dñs Dy.determinat inſpiciendū,de quo magis viuat . nam ſi magis viuat de eleemoſynis , quam de proprio,videatur caſſata.ſi magis de proprio,quam de eleemoſynis , non dicatur caſſata,vt l.legatis ſeruis.§.ſi vnius,de le. 1.ſed pro hac determinatione facit l.quæritur ſup.de ſta.ho.ſecundum Ray.

t *Dictio,cum,& dictio,&,quomodo differant in copul.in.tr.*

t §.Nihil. † Dictio, cum,eſt dictio copulatiua,ſicut dictio, &.In gl.ſic ſup.in fi. ſed dic quo ad coniunctionem faciendam non eſt dĩa,ut hic,& inf.de vſufr.le.illi cum illo.ſed in alio interdum eſt dĩa.vnde aut ponitur inter res,quarū nã eſt,vt vna accedat alteri,tunc dictio,cum,coniungit acceſſorie,ſed dictio,& coniungit principaliter,ut l.ſi cui,de fun. inſtr. Si aūt non eſt talis natura rerum.quod vna accedat alteri , tunc

a dictio,cum,coniungit a ita principaliter,ſicut dictio,&,vt inf.eo.ſi quis inqui.§.ſi ita.ſi autem dictio,cū, ponitur inter perſonas , ſemper cōiungit principaliter,vt ſup.de vſufr.accre.ſi quis Titio & l.ſi mulieri,ſecundum Pe.& Ia.quod dic,ut no. C.de impu.& ali.ſub.l.fi.per Cy.& facit inſ.de leg.§.ſi quis ancillas.

A D D I T I O.

a Coniungit. Vide Fel.in c.querelam,cir.fi.de ſymon.& vide no.in l.ſi quis inquilinos.§.ſi ita,& in l.ſi ancillas,& ibi Doc.inſ.eo.ti.& Bar.& eundē Bal.& Doc.in l.3.C.ſi pen.a.v.mors interue.

§.Si alteri. Vbi ſpecies eſt in unione æſtimationis, ſolone debitor liberatur a præſtatione æſtimationis per interitum ſpeciei h.d.no.& ad hoc allegatur per Iaco. de Are.& facit ſup.loc.in naue Sauſeli.

L E X XXXVII.

1 *In legato generis electio eſt legatarij,& non debet eligere optimum, nec tenetur recipere peſſimum,ſed debet eligere mediocre.*

1 Legato ge. † In legato generis eſt electio legatarij , & non dʒ eligere optimum,nec tenetur recipere peſſimum,ſed dʒ eligi mediocre.h d.In tex.actorem.i. Caſtaldionem.ſic exponitur.ſup.de oſh.præ.l.fi. An.de Pi.In gl.ma.ibi,aīalibus.uel dic.ut ſup.man.fideiuſſorē.In ea.gl.cæteris.ſ.reb.quas hæres poſſedit.In ea.gl.mediocris. quia ſi diceres minimſt deberi,diceres nihil deberi.In ea.gl.in cæteris,§.fi. quando eſt tale genus,in quo nihil reperitur inutile,vt in minimis.In ea glo.ibi,non muza.quia quando ſunt minima,ibi non cadit electio, & ideo non eſt tunc tractandum,cuius ſit electio.In ea.gl.ibi,in primo.ſ.quādo habet certos fines a nã,ut homo.In ea.gl.ibi,aliç legatario,vt inf.de op leg.l.2.& inf.ea.l.ſeruus le. §. cum homo. In ea.gl.ibi,eligit legatarius.de exiſtentibus in pr̄imonio,non de alijs.In ea.gl.ibi.§.ſi in certo.& dic,vt ibi no.In ea.gl.aut non.ſupple hʒ teſtor in pr̄imonio.in gl.ea.& l 4.hæ ll.parū faciunt, qa loquunt̄ in quātitate,ſed poteſt adduci inf.co.homini.§.ſi cui. Dy. & inf.de au.& arg.le.l.antep.§. Semproniæ,pe inſo.An.de Pi. in ea.gl.ibi,per aliqua indicia.no.per indicia aliquid declarari.

§.Si de certo. In glo.ℐmo, in fi. imo eſt electio hæredis,quia teſtator ſenſit de certis, & eſt caſus iſtius §.

L E X XXXVIII.

1 *Legati agnitio non diuiditur in perſona vnius, ſed in perſona plurium ſucceſſorum recipit diuiſionem.*

1 Legatarius. † Agnitio legatarij nō diuiditur in pſona vnius,ſed ī pſona pluriū ſucceſſorū bñ recipit diuiſionē.h.d.rō eſt.qa idē circa idē variare non pōt.In tex. eius legatarij. in tex.acquirat.patet ergo ꝙ alias pars non accreſcit ei.& eſt arg.ꝙ ſi ſunt duo hæredes vnius emphyteutæ, quod pp delictum vnius ſua portio redit ad eccleſiam dominam,non autem accreſcit cohæredi,& quod dico in delicto, idem dico in renunciatione.qđ eſt no. in gl j.ſed ꝯ hæc glo.ſignat duo ꝯrria.in ead.glo.unius hæredum.hoc eſt dicere,quod implēda ꝯdō non poteſt diuidi, ſed ea impleta agnitio legati pōt diuidi. & ex hoc no.quod diuiditur legatum,ſed non condō legati & eſt rō dñç, qa legatum conſiſtit in iure,quod recepit diuiſionem:ſed condō ꝯſiſtit in facto,& non recipit diuiſionem qa per le.12.ta.obligatio nō ꝯdō diuiditur inter hr̄des ſm Pe.de hoc no.ſup. ſi qs ca.l.ſi ſeruus'§.ſi pluriū.in ea.gl.ibi.§.j.ubi dř,ꝙ ex pſona hr̄dis,

condò oblonis non nominaẽ, ſed rñdet ꝙ non mutaẽ quo ad rẽ vel qualitatem oblonum. ſed quo ad diuiſionem, aut eſt quid diuiſibile,& mutaẽ, vt hic,& inſ.de ver.ob.eandem,§. Cato. aut eſt quid indiuiſibile nã,vel effectu,ſeu præſtatione.& tunc nõ diuiditur, vt inſ de ver.ob.l.2.§.item ſi in facto,& inſ.de ver ob.ſtipulationum,§.ſi tñ,& l in executionibus. & ita tenuit Pe.

§ Si legatum. Repudiatio legati idẽ operaẽ, ac ſi legatum nunq̃ fuiſſet relictũ.h.d. In tex.pro eo.i.perinde.no.quod idem operatur repudiatio, quod ceſſans diſpoſitio à principio.& facit ad iſtum § proinde,ſi cer.pe.

LEX XXXIX.

Cum ſeruus. Seruus fugitiuus legatus, eſt opera, & ſumptu hæredis requirendus atq; præſtandus legatario.h.d.cũ prin.legis ſe In tex. ibi,ſumptũ præſtandũ.& eſt rõ,quia tpe diſpõnis erat difficultas,quę d; eſſe ad incõmodũ debitoris,ut inſ de ver.obl.l.2.§,ex his.& l.continuus.§.illud,ſm Pe.In gl ſ.per legatariũ.no.gl.magiſtram. In ea.gl.hæres recuperat,quia tacite vr̃ hæres grauatus a teſtõre,cum ſciret difficultatem præſtationis ineſſe.In ea gl.perſequitur ſumptu.ſic ergo hr̃s tenetur ad operam,ſed legatarius ad ſumptum.& facit ſ̃. de eden.prætor,in fi.& ꝙ no.ſ̃.de ꝯſti.pe.ſed & alia.In ea.gl.ibi.l. ſi qs ſeruũ.vide qđ ibi no.tũ hic melius no q̃ ibi.And.de Pi.

1 *Hæres ex quo eſt in mora, ad acceſſiones intrinſecas, & extrinſecas tenetur.*

2 *Fructus ſunt vna cum re in libello petendi: & ſufficit dicere, Peto rem cum fructibus.*

1 § Fructus. † Hæres, ex quo eſt in mora,ad acceſſiones intrinſecas,& extrinſecas tenetur.h.d. Dyn. Iſte §.non continuatur cum prin.l.ſed eſt de alia mã per ſe ſecũdum Dyn.& addit prædictis adijciendo nouum caſum ſecundũ

2 Iac.de Are.& Pet.In tex.ibi,in petitionem.† no. fructus petẽdos in libello,& vtrum debeant peti expreſſa certa quantitate,an vero ſufficiat indefinite dicere,peto rem cum fructibus, vide l. cũ propria.C.& ſi quis ali.vel ſibi per Cyn per Inno.in c.grauis,extra de reſp.& facit inſ.de dam inſe l.ſi quis miſſum.§.fi.& quod ibi no.& dicit hic Dyn.quod deducuntur in petitione.§.ex tempore moræ.In tex.i.percipere potuit titulus ergo hæredis non excuſat hæredem a percipiendis propter moram. ſed certe in re legata non vr̃ hæres habere titulum, quia legatarius in re legata quaſi hæres eſt,ut no.ſup.eo quod in rerum §. ſi quis,& inſ. de viuca.l.ad tempus §.1. & no.hic inſpici poſſibilitatem petentis, non conuenti,vt ſup de rei vend.l.ſi nauis.In tex.in penſionibus. ſubau.ſ.,quas honeſte potuit percipere legatarius,vt ſup.de peti. hære ſi quid poſſeſſor.el 2.& de rei ven. fructus non modo Iac. de Aret. In regionis. ergo in uſuris attenditur communis vtilitas: ſed in fructibus ſingularis vtilitas quaſi ſingulare intereſſe. In tex.ibi ſtatuet.ubi pecunia eſt legata,hæres eſt in mora.Dy.

§.Ipſius quoque. Dixit de effectu moræ reſpectu fructuũ h d.reſpectu interitus. In tex.ibi,interitum.i.æſtimationem rei ſecuto Intentu Dy.In tex. item.redit ad id quod dixit de acceſſionibus.In tex. & ſi ſeruus. h.d.de acceſſionibus extrinſecis.In tex.ibi,acquiſitum ſit. cũ eſſet in mora,quando res legata eſt hæredis,eſt in re teſtatoris etiã ſine mora,ut inſ.eo.ſi tibi homo.§.cum ſeruus,ſecundum Iaco. de Are.& Dy.

1 *Legatum non extinguitur mutatione dominij.*

2 *Legatum ad liberationem conuertitur ad agendum.*

§.Si Titius. Tres ſunt quæſtiones ſiue caſus. In primo legauit anteq̃ tradatur res, & ſoluatur precium.in ſecundo poſt tradõnem,& ante precij ſolõnem. in tertio poſt precij ſolõnem,& ante tradõnem. Secunda ibi,ſed ſi nondum. Tertia ibi,idem ſubiungit,vſque ad verſ. idem Iul.& vſque ibi loquitur qñ emptor rem emptam legat venditori. ſed in §.ideo Iul.loquitur,qñ emptor rẽ emptam legat tertio, vbi dr̃ quod hæres emptor tenetur cedere iura legatario:quod no. In tex.ibi,ſed ex empto.hic reſpondet,& no.in iſto primo reſponſo quod res mea qñ alius habebat ius ad rem, poteſt mihi legari.& facit ad hoc Inſ.eo.ſenatus,§.ſi qui ab hoſtib.de ex.re.in.ex ſextâ

1 te.§. Latinus,& de cap.in bello.§.ſi quis ſeruo. † Secundo no. ꝙ mutatione dñij non extinguitur legatum.non ob.de le.3.l.12.§. ſi rem.quia ibi loquitur,qñ mutatur dñium alienando in alium, hic in acquirendo.dominium enim, quod quæritur teſtõri,legatum non minuit,ſed roborat,vt ſup.eo.quod in rerũ.§.ſi vſum fructum.item hic erat acquiſitio neceſſaria rõne præcedẽtis ob

2 liga.† Tertio no.ꝙ legatũ ad liberationẽ conuertitur ad agẽdũ. inſ.de li.qđ mihi,& de iuteiu.ſed & ſi poſſeſſori, in prin. & hoc eſt ſubtile multum. In tex.preciũ.& rẽ tradidero.Dy. In tex.ibi, cõſequat.quia impleui ꝯtum ex parte mea.ſ.tradendo.In tex.ex teſtamento ſi agã no.hic in ver.Sed ſi nondũ, ꝙ quis põt petere precium & rem.nõ ob.l.3. C. ſi ſeruus extero. quia iſtæ actiones oriuntur hic ex diuerſo fonte,ubi autem agens eſt ſibiipſi contrarius:& ſic non ob.

§Idem ſubiungit, ibi,ſolutũ. & propterea ad rẽ tradendam eram efficaciter obligatus inſpecto ꝯctu. In tex.liberationem.ſ.ab actione exempto.& ſic no.ꝙ quando res legatur debitori,vr̃ legata liberatio, ſi debitor eſt in poſſeſſione.ſi aũt non poſſidet, proprie ipſa res eſt in legato,vt patet in reſponſo præcedenti, quod eſt no.

1 *Res debita teſtatori ſi per ipſum legatur, videtur teſtator legare ius, quod habet ad rem,ideo hæres eius tenebitur cedere iura, & ſoluere precium.*

1 §.Idem Iul. † No.ꝙ qñ res debita teſtatori legatur, videtur teſtator legare ius,quod habet ad rẽ, & ideo hr̃s eius tenebit cedere iura. ſed quærit Iac.de Are.quis tenetur ſoluere p̃ciũ,vtrũ hr̃s,an legatarius? & dicit ꝙ hæres, quia ille,qui tenetur cedere iura, tenetur facere ceſſionẽ eſt cacẽ.ſed iſta ceſſio nõ eſſet efficax, niſi p̃cium ſolueret venditori, vt ſ̃.de act.emp l Iulianus,§. offerri.ergo hæres tenetur cedere iura,& ſoluere precium,ſicut ille,qui vẽdit nomen, debet eum præſtare eſſe debitorem,& ſine exceptione,vt ſ̃. de hære.ven.ſi nomẽ,ſecundum Iac.de Are. quod eſt no.ille ergo qui tenetur cedere iura,tenetur ita facere,ꝙ ceſſio ſit efficax, & non poſſit per exceptionem excludi.quod no.

1 *Facultas alicui per teſtatorem conceſſa, non tranſmittitur ad hæredem.*

2 *Conceſſio præſumitur perſonalis,niſi ſit facta mentio hæredis,quod procedit niſi quid certi concedatur,quia tunc tranſit ad hæredem,etiam non facta mentione,ſi vero conceſſio concernat quid incerti,non tranſit.*

3 *Conceſſionem perſonalem eſſe ex tribus præſumitur.*

1 §.Si quis ali. † Facultas alicui p teſtatorẽ conceſſa nõ tranſmittitur ad hæredem.h.d. no. Nota

2 hic,† ꝙ conceſſio præſumitur perſonalis,niſi ſit facta mentio hęredis,& eſt arg.ꝙ ſi Papa dicit,concedimus Titio tale caſtrum, non facta mentione hæredum,ꝙ iſta cõceſſio finiatur morte recipiẽtis item eſt arg.ꝙ idẽ ſit in emphyteuſi non facta mẽtione ſucceſſorum, quod non tranſeat ad ſucceſſores.ſed hoc vr̃ ſ̃. de pign.act.ſi nec §.de vendendo. & ideo dicit Pet.ꝙ aut conceditur quid certum,aut quid incertum,ſi quidem quid incertum, non tranſit ad hæredẽ,vt hic:ſecus ſi quid certum,vt in contrario.& p hoc vr̃ inferri,ꝙ cum caſtrum, & emphyteu. ſit quid certũ, ꝙ trãſeat ad hæredes,quia ex natura fundi,vel emphyteuſis ſuccedit,vt ſ̃.de proba.ſi pactum. Pe.ita ſentit.ſimilis diſtinctio inter certum,& incertum ſit in operis,vt ſ̃. de cond.ind ſi non ſortem,§.libertus,de hoc tangit Bar.de ſeru.l.pater.ego in conceſ. caſtri conſulendo dixi, ꝙ aut cõceditur in titulũ vtilis dominij, & tunc eſt vera opinio Pe.aut per modũ officij.& tunc nõ tranſit ad hæredẽ,vt ſ̃.de cura.fu.l.cuius bo. & no.ſ̃. de tute.l.antep. aut dubitatur,qualis ſit conceſſio, & quædam l. faciunt ꝙ præſumatur perſonalis,quædam realis, vt no.de cenſi.l.forma.§. [illegible]

3 & extra de inſtitu.c.cum veniſſent.† Ego dixi ꝙ ex tribus præſu-

a mitur conceſſio pſonalis,ex forma verborum,vt quia dixit Papa,Concedo ꝙ partem exerceas iuriſdictionis. Secundo ex natura rei,vt quia dixit.Concedimus tibi vſumfructum realiter,vt C. de cad.toll.§.ne autem. Tertio ex cauſa conceſſionis,vt quia eſt electa induſtria,& hoc apparet ex verbis conceſſionis,vt no. Innoc.de offi.deleg. Abbas,ſi vero nullum ex iſtis accidit,conceſſio præſumitur realis, quia in beneficijs Principum facienda eſt larga interpretatio,& facit quod no. in l.2. de pac.inter empt. No.quod vbi eſt appoſitum nomen hæredis,caſus mortis in pſona teſtatoris contingens iuri hæredis non officit. ponderandum eſt ergo nomen adiectum,& ſic eſt argumentum ꝙ ſi concedit alicui res in emphyteuſim ſibi, & filijs ſuis,quod pater non poſſit renunciare in præiudicium filiorum ſuorũ, & eſt ad hoc J.de verb.oblig.ſtipulatio iſta §.ſi quis ita, & plene no.in l. Gallus,ſecundum Rai. In glo.non poſſet.ibi,non dico,vt ſ̃.de ſeru. l.vt pomum,& vide inſ.de ali.& cib.leg.l.Mela.§. fi.

ADDITIO.

a Conceſſio. An autem in dubio conceſſio realis cenſeatur, vide Bar. in l.8 de ſer.leg.& in l.Mela,§ fi.ff.de ali.& cib.leg.Bal.in l.liberti,8.col.ver.decimo quarto Imperator.C.de oper.liber.

§.Hæres cogitur. Quãdo rés legata eſt affecta onere aliquo ſucceſſiuo,hęres tenetur præſtare eam a præterito,non futuro tẽpore.h.d. No.quod dixi in ſummario.& eſt ratio,quia p̃ditum eſt facire obligatũ pro p̃teritus,non pro futuris. nã pro futuris nõ eſt adhuc debitũ in rerũ natura.ideo ergo tenetur hęres liberare a p̃teritis,quia res eſt obligata,vt J.eo.ſi res obligata.Ia.de Are & no.quo ad iſtum §.ꝙ legatarius tenetur facere legatam rẽ leuari de æſtimo teſtatoris, & facere poni in æſtimo ſuo propter collectas, quæ imponuntur.

§.Scio. Ex facto. Vbi teſtator ſenſit de certo, & non apparet de quo,minimum debetur.h.d.& iſte §. intelligitur,vbi hæres non interpretatur, vel interpretatur ſecundum quod lex interpretatur,nam de minimo interpretaretur lex.ſed vbi hæres facit interpretationem , ſtandum eſt eius interpretationi,licet interpretetur de maximo:& iſte eſt intellect. gl & dicit gl.vnum no. verbũ quod maximum interpretaẽ minimum, ſi hoc magis placet ſoluere debitori. & vide quod no.in fi.in l. pe.de cond.ob cauſam. vbi dicit gl. quod quis lucratur eo ipſo quod adimplet voluntatem ſuam.

1 *Res aliena pot legari,etiam ſi difficilis ſit eius emptio:ſecus ſi difficillima.*

a Impoſſi-

2 *Impoſſibile reputatur illud, quod eſt valde difficile.*
3 *Impoſſibile de iure reputatur illud, quod non poteſt fieri ſine licentia Principis.*
4 *Omnia Principi reſeruata cenſentur de iure communi impoſſibilia.*

1 §. Conſtat. †Res allena poteſt legari, † etiã ſi difficilis
ſit eius emptio: ſecus, ſi difficillima, & penè
impoſſibilis, quia tunc nec æſtimatio debetur, vt ſi legatur res
2 Cæſaris. h. d. † No. q id quod eſt valde difficile, cenſetur impoſſi
bile: & concor. de verbo. obli. continuus. §. cum quis ſub hac. &
ex hoc no. q id, quod vnius ſolius poteſtati conceditur, quaſi
de iure impoſſibile reputatur, vt no. Dyn. in c. ſemel, de reg. iur.
3 lib. 6. ſecundum Rayn. hic dicit Bar. † quod illud, quod non po-
teſt fieri ſine licentia Principis, reputatur impoſſibile de iure.
& per hoc dicit, quod ſi relinquitur fratribus Prædicatoribus
ſub iſto onere, quod debeant ibi conſtruere locum, vbi moren-
tur ipſi fratres, quod iſtud onus tanquam impoſſibile remitti-
tur, quod non poſſint nouum locum aſſumere ſine licentia Pa-
pæ, vt in c. fin. de religioſis domi. ſecundum Bar. In tex. difficilis,
vt in re minoris, vel quia poſſeſſor non poteſt eam vendere, vt ꝫ.
de leg. 1. non dubium, §. ſi quid in re eccleſiæ dicit Inn. extra, de
teſtam. c. filius, q non valet legatum, & idem no. 13. q. 2. in ſum-
ma, quod verum eſt in re eccleſiæ Romanæ, ſicut in rebus Cæ-
ſaris, ſecus in rebus eccleſiarum inferiorum, quia cum in com-
mercio poſſint permutari, & ideo debetur æſtimatio. idem in re
4 dotali, licet glo. dicat aliter in l. dotale, de mi. te
ſta. vt ibi dixi. † In
tex. ibi, iuſſu Principis. no. ergo, quod omnia ſeruata Principi cẽ-
ſentur de iure communi impoſſibilia, quia ſunt abſtracta ab
omni inferiori poteſtate, cum ſint de poteſtate ſuprema.

L E X XLII.

1 *Stante ſtatuto alicuius ciuitatis, quod forenſes non poſſunt acquirere prædia, ſi prædium legatur forenſi, debetur ei æſtimatio.*

Sed ſi res. Ibi non habet, quia in eo loco, vbi res eſt, pro-
hibetur emere, vel acquirere, vt C. non licere
1 habi. Metro. l. 1. & ſ. de pign. in quorum. † No. q ſi per formam
ſtatuti huius ciuitatis forenſes hic non poſſunt acquirere præ-
dia, q ſi prædium legatur forenſi, debetur ei æſtimatio. idem
dicit Iaco. de Are. in fratribus Prædicatoribus, qui non poſſunt
habere immobilia. Sed cõiter tenet q fratres Prædicatores poſ
ſunt acquirere poſſeſſiones, vt vendãt, non vt poſſideant. ita te-
net Cyn. in l. Deo nobis. In gl. hoc eſt no. ibi, ſenatus, §. ſi nõ ob.
l. ſi quis inquilinos, in princ. ꝫ. eo quia ibi eſt commercium non
p ſe, ſed cũ fundo, & iõ debet æſtimatio, vt ꝫ. eo. cætera. §. duo-
bus. In ea glo. ibi, Iudæus, gl. dicit q eſſe Iudæum eſt criminoſũ,
ſiue eſſe hæreticum ſm Ia. de Are. ſed tpe hatũ legum non erat
ipſa differentia ſectarum: & bene. Conclude ergo, q interdum
legat res & debetur res, vt qñ eſt cõmercium in cõi, & ſingula
ri. interdum legatur res, & non debet res, nec æſtimatio, vt ſ. l.
proxima. § ſi. interdum legatur res, & non res, ſed æſtimatio ca-
dit in legato. vt hic, & ꝫ l. proxima, §. ſi duobus, & ꝫ. titu. 2. l. Ti-
tia Seio, ſecundum Iac. de Are.

L E X XLIII.

1 *Corporalia & incorporalia poſſunt legari.*

1 Cętera igitur. †Corporalia, & Incorporalia poſſunt
legari. hoc dicit. Sed ea affixa æ ſibus
non poſſunt legari, & ſi ſeparentur, nõ cõualeſcit legatum quo
ad rei petitionem propter regulam Catonianam, quæ habet lo
cum in legato puro, non conditionali. hoc dicit vſque ad verſi.
Item quæri poteſt. In gloſ. quorum. ibi, certe per Catonianam.
quidam habent vitiatur, quidam non vitiatur, & dic q ſiue glo.
eſt ſuperflua, cum non eſt falſa: quia licet ſit conditio collata in
tempus mortis teſtatoris, tamen ceſſat regula Catoniana, vt ꝫ.
de regu. Catonia. l. 1. in fi. & eſt ratio, quia ex quo teſtator vult
aliud tempus inſpici, non habet locum regula Catoniana, vt
notatur ſupra, de hæred. inſti. l. poteſt quis.

1 *Teſtatori aliquid permittitur, quod ratione mutati dominij non eſt legatario permittendum.*

1 §. Item quæri. † Permittitur aliquid teſtatori, quod
ratione mutati dominij non eſt lega-
tario permittendum. In tex. ibi, alias ędes, l. noſtras. Dy. In tex. ne
gandum. hic reſpon. In tex. nunquid. hic repetit q. propter inter-
pretationem quam fecerat. ſic ſ. de vul. ſub. l. ſi. §. 1. & de mi. ve-
rum. In tex. ibi, poſſeſſor fuit arg. ad conſuetudinem cuiuſdam
eccleſiæ, quæ habet iſtam conſuetudinẽ, quia concedit emphy
teuſim vſq; in tertiam generationem maſculinam, & vnam fę
mininam, quæ poſſideat rem emphyteuticam, & alia bona, q
ſi iſta fœmina renunciauit aliis bonis, q nõ ſuccedat in emphy-
teuſi, quia requiritur copulatiua poſſeſſio. Vltimo no. q ratio-
ne coniuncti dominij aliquid permittitur, quod non permitti-
tur ratione dominij ſeparati.

1 *Legari marmora ex domo legata duobus non poſſunt vni eorum, vel excipi, hæredi tamen debetur æſtimatio.*
2 *Impoſſibilis ſeparatio neceſſario inducit æſtimationem rei legatæ.*

1 §. Si duobus. † Ex domo legata duob. non poſſunt le
gari marmora vni eorum, vel excipi; hæ
redi tamen debetur æſtimatio. h. d. In tex. ibi, non male. non ſi-
ne rõne dubitandi. In tex. quia. iõ, quod nõ valeat. In tex. ſi quid
ſecunda quæſtio. In tex. ſed melius. nunc ſoluit vtranque qõnẽ.
Dy. In tex. non valere. quo ad ipſa marmora † In tex. ibi. æſtima-
2 tio. no. quod propter impoſſibilem ſeparationem venitur ad æſti
mationem. No. ex iſto § ar. quod ſi ſunt duo fratres, & vnus hʒ
caſtrum proprium, alius caſtrũ hʒ commune cũ fratre, q non põt
ex caſtro cõi trãſferre blada ad caſtrũ propriũ ꝫ deuetũ, ſed de p-
prio in propriũ bene põt, quia dñium eſt ſuum in ſolidũ territo-
rium. ergo cõe non cenſetur proprium, ſicut eſt hic, qa ex domo
communi non licet transferri ad domum propriam, & inſpicit
potius pars prohibitiua, quam pars permiſſiua, & vide Gul. in l.
ſi. ſup. de re iu. Secundo no. quod detractio quantum ad ſui for-
mam vitiat, & non vitiat. & ſic eſt ar. quod ſi aliquis intrat mo-
naſterium hoc pacto, q liceat ſibi retinere proprium, q vitiat re
tentio illa, & non ingreſſus ſecundum Iac. de Are. & remitti ad
no. in c. ſi. de condi. appo. & gl. in auth. ingreſſi.

1 *Epiſcopus poteſt facere de duobus altaribus vnum propter paucitatem populi.*
2 *Domus propter debitum publicum, non eſt diruenda, ſed debet integraliter vendi.*

§. Sed & ſi quis. In tex. permittatur. ſ. legare, vt trãſ-
ferat de vna ciuitate in aliam. & eſt
arg. ad ſtatuta, quæ prohibent transferri frumentum ad aliud ter
ritorium, cum illa ſtatuta ſint rõnabilia, quia fiunt pp habendã
abundantiam. & vide l. ſi quis poſt l. de ædi. pri. & quod no. C. de
nau. fę. cum proponas per Cy. Item no. q pp honorem vnius ci
uitatis non eſt detrahendũ honori alterius ciuitatis. Allegat etiã
iſte tex. q non dʒ vnũ altare cooperiri & aliud diſcooperiri, qđ
non eſt verũ. non ob. ver. ſeq. quia ibi concurrit voluntas dñi, qui
de vtraque domo hʒ diſpenſationem ſecundum Pe. & ad hoc fa
1 cit C. qui po. in pi. habea. l. aſſiduis. §. exceptis. Item † eſt ar. q Eps
poſſit facere de duobus altaribus vnum propter paucitatem po
puli. In tex. diſtrahere l. affixa ædibus Iac. de Are. In tex. denega-
uerunt. iſte tex eſt contra conſuetudinem Italiæ, vbi deſtruunt
domus eorũ, qui propter paupertatẽ collectas ſoluere nequeũt,
& eſt contra l. negociandi, de ædi. pri. argu. contra, quod propter
inobedientiam, & contumaciam poſſit dirui domus. ſup. eo. tit.
2 ſiis cum. tene, quod dicit Dy. † quod domus non ſit diruenda,
ſed debet integraliter vendi propter debitum publicum, vt ſup.
de act. emp. l. creditor. ſ. ſeruatis ſolemnitatibus.

1 *Appellatione domus venit etiam porticus.*
2 *Statutum, quod faciens inſultum in domo, puniatur in centum: ſi quis fecerit inſultum in adhærentibus, puta ſub portico, puniat illa pęna.*

1 §. Hoc ſenatus. † Ibi, vel porticus. no. appellatione
ędium domus, & porticus contine-
ri. & ſic eſt ar q ſi ſtatutum dicat de domo, vel æde, idem de por
ticu intelligat, ar. huius § & ideo dicit Iac. de Are. no. arg ex hoc
§ quod ſi aliquis ſit inuentus per familiam poteſtatis ſub ſuo
portico ſine lumine, non incidat in pęnam ſtatuti dicentis, q ſi
aliquis inueniat ſine lumine extra domum, condemnetur x. ſo.
2 pro hoc inf. ti. 2. prædiis §. antepe. cum ſeq. §. † Item facit quãdo
ſtatutum eſt quod ſi quis fecerit inſultum ad domum, puniatur in
centum, quod ſi fecit inſultum in adhærentib. puta ſub portico,
puniat illa pęna, & pro hoc, quia aliud eſt dicere ad domum, a-
liud in domũ, ut patet inf. de iniuri. l. lex Cornelia. & latẽ apud
§. conuicium, & ſup. de offi. pro proconſu. meminiſſe. & hoc eſt
verſ. quidam tamen dicunt contrarium, cum domus certo fine
limitet, vt ſup. ſi. re. l. 1. in fi. de vſuc. l. cum qui ędes. Inſti. qui mo.
ius patr. pot. ſol. §. 2. Ia. de Are adde, quod no. in l. quidam liberus
de ſerui. vrb. præd. & l. ſi ſtatua. de aur.

§ Idem hoc prohi. Ibi oſtiis. no. quod oſtium eſt
pars domus. ergo quod fit in
oſtio fit in domo. facit inf. de cloa. l. 1. §. tribus. Item no. quod pro
pter debitum non poſſunt extrahi oſtia, coniuncto §. ſed & dimo
tum. ſup. e. l. quod eſt no. In tex. ibi, mens plenius accipienda eſt.
No. quod mens legatoris plene ſeruãda eſt. In tex. quaſi portio.
no. argum. quod quãdo vendit domus, quod ea quæ ibi ſunt po
ſita, ut perpetuo ibi ſint, licet non ſint affixa, cedant emptori, &
pro hoc de actio. emp. l. ſi fundi, de pign. debitor. de re li. l. diui fra
tres. Iac. de Are.

1 *Teſtatoris factum extinguit legatum, ſed non factum hæredis etiam ignorantis.*
2 *Obligatio non excuſat quem a crimine.*

§. Sed ſi parauit. No. quod deſtinatio patrisfa. non
eſt perinde ac ſi facta eſſet, vt hic,
& eſt caſus ꝫ de caſu ẽ. pec. pponebat. Dy. nec ob. ꝫ de le. 3. ſi qđ
§ fi. & l. item legato. § 1. & in fi. l. qa hic deſtinatio p actu poſita an
nullat legatũ, ibi vero ampliat, & validũ facit ar. ꝫ. de re diu. quo
ties. Ray. & facit ſ. de hær. inſti. ex facto. § verũ autẽ. Itẽ colligit
hic ar. ſm Iac de Ra. ad qõnem. cõſuetudo eſt, q aliter diuidant
mobilia, & aliter immobilia inter virũ, & vxorem. pone, q mari

tus depoſuit pecuniam, in emptionem prædiorum. nunquid propter hanc deſtinationem habeã, ac ſi eſſent empta prædia: & hic eſt argum. quod non, & optimum argum. eſt de iure do. cum in fundo. §. ſi fundus, ſecundum Ray. quia illa conſuetudo eſt ꝯ ius
a commune, & ideo non aptaẽ ad fictionem.† Secundo no. quod factum teſtõris extinguit legatum, ſed non factum hæredis etiã ignorantis. facit inf. de leg. ſecundo. l. fi. §. & dicit hic Dyn. quod hæres poſt aditam hæreditatem præſumiẽ ſcire teſtamentum, quia antequam adiret, debuit totum inſpicere, ſed ante aditam hæreditatem non præſumitur ſcire ita intelligitur, quod no. inf. de lib. lega. cum hæres. codicillos autem, niſi ſint expreſſe teſtamento confirmati, non præſumitur ſcire, quia ex codicillis ius adõnis non aſtiſtit, & facit l. 2. ſup. de condi. indeb. & l. vltima. C.
3 de reb. credi. cum ſimilib.† Tertio no. in ver. ſed ſi deſtruxerit, ꝙ obſo non excuſat quem a crimine. Et eſt argum. quod ſi pęnale eſt vendere rem ſorenſi, & hæres in teſtamento ſit damnatus vẽdere, quod teſtamentum non excuſat ipſum a pęna, & fuit quæſtio diſputata per Iac. Bu. Bald.

LEX XLV.

2 *Maritus finito iure dotium poteſt eleuare ædificium quod fecit in fundo dotali, idem emphyteuta finita emphyteuſi per generationem; ſecus ſi propter culpam, quia tunc meliorationes ſunt domini.*

Senatus ibi, Marcellus. In text. ibi, dictam. i. paruam domum. Ia. de Are. & Dy. per cuius demolitionem vrbs non deformaretur, quia erat in ruſtico prædio.† No. quod
a finito iure dot. maritus poteſt eleuare ædificium, quod fecit in fundo dotali, & poteſt hoc ius etiam alteri legare, & concedere, & eſt argum. quod idem eſt in emphyteuta finita emphyteuſi per generationem. ſecus, ſi propter culpam, quia tunc meliorationes ſunt domini, ut l. 3. C. de iure emph. & conſuetudo videtur hoc obſeruare; tamen hoc nõ haberet locum in domibus, quæ ſunt intra ciuitatem, quia non poſſunt dirui. dicit tamen Pe. quod poteſt res detineri, donec ſibi ſatisfiat de materia. i. quantum valerent ita detracta, arg. ſup. de rei ven. in rem. § fi. loquitur tamen Pe. in dote, non emphyteuſi. & forte de rigore totum cedit domino, quicquid ſeruet conſuetudo.

1 *Legatum poteſt conferri in voluntate honorati, non in voluntate onerati.*

1 §. Legatum † Legatum poteſt conferri in voluntate honorati, non in voluntate onerati & eſt ratio quia obligandus nunquam præſumitur velle, & ideo præſumiẽ legatum ridiculoſum ſecũdum Pe. eſt & alia rõ, quæ colligiẽ ſup. de ne. ge. l. Pomponius ſcribit, circa med. In glo. ſi legatarij, in fi. diſtingue aut legatum poniẽ in voluntate expreſſa, & libera, aut velata & libera, aut expreſſa, vel velata non libera. primo caſu poteſt conferri in voluntate legatarij, quia eſt præſumptio, quod agnoſcat, & ſic legatum non erit ridiculoſum, argumen. ſup. nam ſi hæreditatem. ſed in voluntate grauati non poteſt poni. Item in voluntate tertij nõ poteſt poni niſi ad pias cauſas, vt extra de teſtamentis. cum tibi & hæc vera, quãdo ipſa ſubſtantia poniẽ in voluntate alterius, ſed electio poteſt bene poni in voluntate alterius, vt l. cum quidam, de le. 2. & l. vtrum, §. cum quidam, de re. du. ſecundo caſu põt conferri in volũta. non liberam, ſed iuſtificatam. i. in arbitrũ, ut l. j. de leg. 2. quia tunc nõ põt præferre iniquũ æquo. tertio caſu põt conferri in volũtatem velatã, ut ſup. de hær. inſti. ſi quis Sempronium; & h. d. iſta no. gl.

§. Qui ab ho. Liber homo, in quo teſtõr habet aliqđ uinculum, põt ſibiipſi legari, & uidetur a uinculo liberari. h. d. & non eſt alibi iſte §. & hoc idem eſt legatarius, & res legata; & tamen ualet legatum. & eſt ar. quod ſi dñs alicuius caſtri concedit iſtud caſtrum ſibiipſi dicendo, qđ poſſit omnia per ſeipſum facere, quod uidetur ipſum caſtrum plenarie liberare a ſua iuriſdictione.

LEX XLVI.

1 *Pater ſi legat rem filij, valet legatum, ſi res poſtea peruenit ad patrem iure patrio.*

Seruum. Pater legando ſeruum caſtrenſis peculij uideẽ legare ius, quod ex cauſis ſibi poteſt competere, & ſi ille caſus exiſtit, ualet legatum: ſi non exiſtit, euaneſcit legatum. h. d. In tex poteſt pater. & quem effectum habeat legatũ,
1 ſequitur Din. No.† quod ſi pater legat rem filij, ualet legatum, ſi res poſtea ad patrem peruenit iure patrio. ſecus ſi alio iure, ꝙ habet cauſam poſt teſtamentum: puta ſi filius teſtatur, & relinquit patri. nam non uidetur pater cogitaſſe de tito iure, quod habet originem ex noua cauſa, ſed de iure patrio ſic, quia iſtud ius habet originem ex ipſa patria poteſtate, quæ præcedit teſtamentum patris; & iſte eſt intelle. Iac. de Are. In glo. ſin autem. ibi, ius quod habet in potentia, non in actu, quia uiuebat filius. In ea gl. ibi, ſi domus. §. fi. adde qđ ẽt ſi filius teſteẽ in ipſum prẽm, peruenit. & ſic eſt arg. quod ſi habens emphyteuſim fiat proprietarius, qđ legatum, ꝙ ut emphyteuta fecit, nõ cõualeſcat, quia illud ius eſt confuſum. non ob. ſup. eo. qđ iu terũ. §. j qa ibi no erat aliquid in legato, qa uſumfr. legate non poterat: hic aũt erat aliqd in legato ſm Iac. de Are. quod no credo uerũ. nã cũ emphyteuſis finiatur morte legantis, ita nihil eſt in legato iure emphyteutici, ſicut in legato vſusfru. niſi ſuperueniat ꝓprietas, & ideo credo emphyteuſim deberi ex legato prædicto. niſi teſtator dixiſſet expreſſe, lego ius quod habeo, per verba præſentis temporis ſecundum Bar. Extra oppo. & videtur quod iſtud legatũ nõ valeat propter regulam Cato. quia ſi pater ſtatim decederet, legatum non valeret, vt l. 1. de re. Cato. ſed dic ꝙ ſicut ad legata cõditionalia regula Cato. non pertinet, vt l. cætera, §. 1. ꝟ. eo. & l. pe. de re. Cato. ſic nec ad ea quæ per iuris fictionem diſponuntur, vt hic, & ꝟ. de caſt. pec. ꝓponebatur, & arg. ꝟ. §. proxi. Ia. & Pe. & ideo dicit Bar. ꝙ hic eſt ideo, quia fictio ſuperueniens retro fingit ceſſaſſe regulam Cato. quam rationem nõ credo veram, qa non fingitur pater habuiſſe dominium a tempore teſtamenti, ſed a tpe mortis filij, & ideo dic ꝙ alia eſt ratio, videlicet quia qñ legatur ius, quod eſt in ſpe hominis, vel legis, tacita quædam ineſt conditio, quæ facit ceſſare regulam Cato.

1 *Legans ignoranter ſibi rem legatam, ſi poſtea legatum acceptat, conualidat legatum a ſe factum; ſi vero repudiat, legatum a ſe factum euaneſcit.*

1 §. Si quis rem.† Legans ignoranter ſibi rem legatam, ſi poſtea legatum acceptat, conualidat legatum a ſe factum. ſi aũt repudiat legatum a ſe factum euaneſcit. h. d. qđ bene no. & eſt hæc opi Di. & Ia. de Are. In tex. hẽdis. & ideo cum iſta repudiatio ſit quædam ficta alienatio voluntariè facta, vt ꝟ. de reb. eo. magis puto. §. fundum, extinguitur legatum, arg. ꝟ. de adi. leg. rem legatam. quia teſtator qui poterat acquirere dominium, & non eſt vſus occaſione acquirendi, videtur pęnituiſſe legati. vnde non eſt hoc ex eo, quia videtur a principio ius ſuum legaſſe, cum hoc ignoraret, ſed eſt propter actum ſubſecutum acquiſitioni contrarium, & per conſequens contrarium tranſmiſſioni fiendæ in legatarium, quod eſt no.

1 *Digreſſio de materia in materiatum, vel econtra, non extinguit legatum, niſi probetur mutatio voluntatis.*

1 §. Si pocula † Digreſſio de materia in materiatum, vel econtra non extinguit legatum, niſi probetur mutatio voluntatis. h. d. & intellige ꝙ iſta digreſſio erat facta facto teſtatoris. licet gl. dicat ꝙ facto hæredis, & male in poculis, & lance. Dic ꝙ quædam eſt materia, quæ non confunditur in materiato, vt argentum in pocula; & tunc quia durat eadem ſubſtantia materiæ, durat legatum. quædam eſt materia quæ confunditur in materiato, vt triticum in farina, & tũc quia non durat eadem ſubſtantia materiæ, videtur eſſe alia, & alia res, cum non poſſit ad primam materiam reduci, vt inf. de leg. 3. l. quæſitum, §. illud, & ita loquiẽ l. Seiæ, in fin. de au. & arg. le. facit de pign. act. ſi conuenerit, §. ſi quis. In tex. mutauerat. i. ſi certum eſt eum non mutaſſe voluntatem, quæ præſumitur mutata, quando prima materia eſt confuſa: ſecus ſi materia non ſit confuſa, vt in poculo, & lance ſecundũ Dy. vnde in iſto ver. itẽ ſi lana, præſumitur mutata voluntas, ſi per teſtatorem ex lana fiet veſtimen. ſecus, ſi per hæredem, vt ſup. eo. l. cætera, §. fi.

§. Sed ſi lana Diuerſitas formæ non extinguit legatũ, vbi ſtat idẽtitas materiei. h. d. In gl. ſic. ꝟ. ibi, hoc facit. uno & hoc fecit teſtator. Dy.

§. Si in area Solo legato cedit ędificium ſuperpoſitum, & facit de pi. l. Paulus, §. fi. In glo. quia. ibi, ſecus econtra. imo non ſecus, vt ꝟ. eodem, ſi grege, §. fina. non obſt. §. ſi domus, quia ibi teſtator poſtea nouam domum refecit, de qua a princip. non ſenſerat, & ideo non debetur ſecundũ Dyn. Iac. de Are.

§. Eum qui Appellatione chirographi, vel nominis continetur ſubſtãtia debiti, & debent iura cedi in contractu & vltima voluntate. h. d. in tex. argumentum. arg. de contractibus ad vltimas voluntates: quod tamen nõ ſemper eſt generale, quia non eſt verum in caſibus, in quibus differũt, & no. ſup. de pac. l. pactum inter hæredem, & de do. cauſa mor. tam is, cum ſim. facit ad iſtum §. C. de do. l. 1. & ꝟ. de ꝓb. l. ſi chirographum, & ꝟ. de pac. l. Labeo, & l. poſtquam, & eſt argumentũ ꝙ ſi ſtatutũ annullat inſtrumentũ propter gabellam non ſolutam, ꝙ videatur annullare ipſum debitum non ſolum figuram, & ſuperficiem ipſius ſcripturæ.

§. Si idem Legatum inutile libertatis non derogat legato vtili. h. d. No. quod quando apparent in ſcriptura eadem duo capitula, vnum vtile, alterum inutile, per inutile non videtur recedi ab vtili, quod no.

§. Si ſtatuliberum. Vbi non venit euictio, conſultius eſt præſtare rem ꝗ æſtimationem rei. hoc d. No. quod æſtimatio præſtita perpetuo poſſidetur, licet ſi eſſet præſtita principalis res, ipſa non poſſideretur perpetuo. In tex. hæredi ſcilicet hęredis. In tex. veram. uide ꝟ. de do. cauſa mor. l. mortis cauſa, §. fi.

§. Si duos Legatarius vſusfructus debet habere aditum neceſſarium per alium fundũ teſtatoris. h. d. In glo. obligatione. in fin. ſed contra ꝟ. de ſerui. lega. l. 1. ſed illa in ſerui. expreſſa, hic in tacita. Iaco. de Are. & vide id quod no. ꝟ. de vſufru. l. ſed & ſi quis, §. penul.

LEX

L E X XLVII.

1 *Res quæ ſubiacet pupillari ſubſtitutioni, poteſt alienari per pupillum.*
2 *Emens ignoranter rem ſibi legatam, non præiudicat ſibi.*
3 *Emens ſcienter rem ſibi legatam ſub conditione, non præiudicat ſibi, quin poſſit petere legatum exiſtente conditione.*

SI a ſubſtituto. Legatum relictum a pupillari ſubſtituto petitur non obſtante quod legatarius interim emerit ab inſtituto, & emptum alienauerit h. 1 d. In tex. alienaueris. ſubaudi maxime. Dyn. † Not. quod res quæ ſubiacet pupillari ſubſtitutioni, poteſt alienari per pupillum. facit ſ. vbi pu. edu. de. qui ſiliam. §. 1. & ſup. de tut. & ra. di. l. 1 §. ſed 2 nonnul. † Secundo no. quod ignoranter emẽs rem ſibi legatam 3 non præiudicat ſibi, maxime ſi emptam alij vendidit. † In gl. maxime. ibi, ſiue ſciat. no. quod ſcienter emens rem ſibi legatam ſub condi. non præiudicat ſibi, quin poſſit petere legatum exiſten. cond. ergo iſta emptio non habet vim tacitæ repudiationis legati: quod no.

1 *Sanitas in legato generis non venit, ſed euictio: ſed in legato ſpeciei neutrum venit.*
2 *Legatum ſpeciei debet præſtari cum qualitate ſibi inhærenti.*
3 *Euictio in contractibus ſi quidem contractus eſt onerofus, debetur, ſi vero lucratiuus, cum diſtinctione debetur.*

1 §. Hæres ſeruum. † In legato generis non venit ſanitas, ſed euictio: ſed in legato ſpeciei neutrum venit, quia non debetur euictio. h. d. no. & dic, vt inf. eo. l. ſi domus. §. de euictione. & ibi eſt bona gloſ. In tex. liceat de iure. In tex. ad proprietatem. conſeruandam vel euincen a dam. a In tex. euenit. cauſatiue, quia oportet dari pro noxa, & ſic euincitur. In tex. obligatus. in iſto caſu quis debet luere, quando 2 facto teſtatoris eſt obligatus. dic, vt inf. eo. ſi res obligata. † In tex. qualis eſt. no. quod legatum ſpeciei debet præſtari cum qualitate ſibi inhærenti. No. in legato diſtinguendum eſſe inter genus, & ſpeciem nam in genere venit euictio, quia genus non eſt qualificatum de ſe. ſed in ſpecie non venit euictio, quia ſpecies eſt de ſe qualificata. ſed Pet. dat aliam rationem dicendo, quia in legato generis hęres habet latiorem facultatem circa ſolutionem quam in legato ſpeciei: ideo ſtrictius tenetur, ad quod facit ſup. de iureiur. l. cum qui, in prin. de act. emp. ex empto. § emptor, ſe3 cundum Pet. † In contractibus vero ſiquidem contractus eſt onerofus, debetur euictio; ſi vero eſt lucratiuus, aut eſt promiſſum dari aut tradi, aut nulla interceſſit promiſſio, ſed traditio. primo caſu debetur euictio, de verb. oblig. Iulianus. ſecundo caſu non debetur euictio, vt hic, l. quæ de legato, cum gl. tertio caſu non debetur euictio, vt no. inf. de do. Ariſt. §. fin. & ita ſenit Oldr. & Mo. per Cy. in l. 1. C. de euict. interdum tamen interuenit promiſſio, & non eſt ibi verbum dari vel tradi. ſed in dubio debet intelligi de datione in omni contractu præterquam in contractu emptionis, quia ibi attenditur propria natura contractus, vt ſup. de contrah. emp. ſi ita diſtrahatur. & de vſuris, ſi ſtipulatus. §. verſi. §. loquor in contractibus aptis ad tranſlationem dominij; & facit ſup. de cond. ob cau. l. ſi.

ADDITIO

a Vel euincendam. Vide Abb. in conſ 45. in 2. vol.

L E X XLIX.

Cum res. Hæc l. primo dicit, in quo loco debet ſolui res legata vſq. ad ver. itaque. Secundo dicit, ſi ſeruus legatus ſit ĩ fuga, vel non apparet, ad quid teneaẗ hæres, vſq. ad ver. culpa. tertio dicit qualiter culpa hæredis æſtimetur circa rem legatam vſq. in fi. l. prima pars ſubdiuidiẗ in duas. Primo dicit, vbi debet præſtari ſpecies relicta. Secundo vbi quantitas, mẽſura, vel pondus. ſecunda primæ ibi, ſed ſi id. Dy. In tex. teſtatoris. quia rem alienam non tenetur hæres præſtare præciſe, ſed veram æſtimationem, vt inf. eo. ſi domus. § qui confitetur. In text. moram facere. hic dic, vt ſup. de vſu. in fideicummiſſi, in prin. In tex. petitur. i. peti debet. Dy. In tex. voluerit. ſ. præſtari. Dy. In tex. certa ſpecies. i. ſi non fuit relicta vt ſpecies, ſed vt quantitas. Dyn. Circa iſtud principium præmittendum eſt de loco petitionis, deinde veniendum ad locum præſtationis. ad primum dico, aut legatur quantitas vel genus; & tunc in duobus locis poteſt peti. ſcilicet vbi hæres habet domicilium, & vbi teſtator habet maiorem partem bonorũ, vt l. ſed & ſi ſuſcepetit, & l. quod legatur, & l. hæres abſens, de iudi. aut eſt ſpecies certa: & tunc aut petitur actione reali; & tunc in dictis locis peti poteſt, & etiam vbi res exiſtit, vt C. vbi in rem act. l. ſi aut per actionem perſonalem ex teſtõ; & tunc duobus locis. ſ. vbi eſt maior pars hæreditatis, & vbi hæres habet domicilium, non autem vbi res exiſtit, vt d. l. ꝙ legatur, quia perſonalis actio non ſequitur fundum, vt l. 1. §. ſi hæres. inſ. ad Treb. ſecundum Pet. ſed Iac. de Are. & Gul. dicunt ꝙ etiam vbi res exiſtit, poteſt peti per act. ex teſtamento, arg. ſ. de iudi. ſed & ſi ſuſceperit. vbi patet, quod fideicommiſſum præſtetur per act. ex teſtõ. de hoc per Cy. C. vbi fideicom. pe. l. 1. circa ſm de loco ſolutionis ſic diſtingue. aut apparet de voluntate teſtatoris expreſſa vel tacita locũ, & ibi dẽt ſolui, vt hic, & ſ. de iu. ſed & ſi ſuſceperit. §. libertis. aut nõ apparet de volũtate teſtõris: & tunc debeẽ ſpẽs, & ſolui dẽt vbi exiſtit, niſi dolo, vel culpa hæredis ſit tranſlata ad aliũ locũ, qa tunc dẽt ſolui in foro, vbi agiẗ, vt hic, & d. l. ꝙ legatur. aut eſt quantitas; & tunc dẽt ſolui, vbi eſt maior pars hæredi. ſm Io. ſed ſm Azon. etiam in domicilio hæredis poteſt peti quod ſoluatur, vt no. in d. l. quod legatur. opinionem Azo. tenet Dy. & Pe. ſed opin. Gul. de Cu. tenet Cyn. in addi. quod no. per eundem in l. 2. de iuriſd. om. iud. Item vtrum debitor teneatur ire ad domum creditoris, vel econtra pro ſoluendo debito, no. ſup. de conſti. pe. item illa, & C. de ſol. vſuras, in verſ. itaque. In tex. legatus, ſimpliciter, & in ſpecie. Dy. In tex. ſic. ſ. vbi non eſt in culpa. Dy. In text. æſtimatio. ſ. in ſeruo alieno. In tex. conſtat. aut ſubaudi vt caueatur de eo præſtando, ſi in poteſtate hæredis venerit. Cy. In tex. legatur, data elect. hæredi.

1 *Creditori per electionem mora fieri non debet.*

1 §. Sed ſi Stichus. No. † ꝙ per electionem nõ debet fieri mora creditori. ſic ergo beneficium eligendi admittitur pp caſum ſuperuenientem in altero de alternatis: admittiẗ quo ad rem, ſed quo ad ſoluendũ æſtõnem, vt bic dicit. In gl. ſ. & c. ibi, vilior. hic vide l. in hac, de triti. In ea. gl. ibi, ſol. vt ibi, hæc vera. Dy. In ea. glo. vtrinq;. verum dicit gl. in caſu fugę, ſed non mortui, vbi viuus eſt in obligatione, æſtimatio mortui in ſol. & ideo reſponde aliter ad l. miles. §. x. quia ibi quamuis erat in obligatione propter ſpem, & cauſa ſpeciei, & ideo interitu ſpeciei liberatur debitor. hic autem non erat in obli. vnum alternatiuorum propter aliud, ſed quodlibet ſtabat in oblig. per ſe. & facit ſup. eo. l. plane. §. ſi.

1 *Obligatus ex teſtamento tenetur de leui, non de leuiſſima culpa.*

1 §. Culpa. † Obligatus in teſtamento tenetur de leui, nõ de leuiſſima culpa. h. d. tex. & glo. In tex. verius eſt, quod hęres damnetur ratione leuioris culpæ, quæ in non faciendo, vel faciendo conſiſtit. Dy. In gl. ibi, de leuiſſima. vel dic, quod ſi ea legato hæres percipiat modicam vtilitatem, legatarius magnam, tenetur hæres tantum de dolo & lata culpa, vt de leg. 2. l. ſi legatarius ad Tre. mulier. §. ſed. n. aut ecõtra legatarius modicam, hęres magnam, & tunc de dolo, lata culpa, leui, & leuiſſima tenetur hæres, vt hic aut æqualem, vel quaſi vtilitatem ex legato conſequuntur, tunc teneatur de dolo, lata culpa, & leui, non de leuiſſima arguendo de contractu ad vlti. volun. vt l. ſi vt certo. §. nunc videndum, commo. & idem diſtinguas in executore vltimæ voluntatis ſm Pet. adde quod no. inf. eo. ſi ſeruus legatus. §. cum quid. Tu conſidera, ꝙ hæres obligatur ad præſtationem legati ex quaſi contractu, qui celebratur adeundo. qui quaſi contractus reſpicit fauorem hæredis quo ad hęreditatem quærendam, & fauorem legatarij reſpectu legati. & ideo, quia aditio continet mixtum fauorem vtriuſque ex hoc quaſi contractu non venit leuiſſima culpa; & ideo gl. vera.

a *Mora ratione venit caſus fortuitus, etiam ſi res erat eodem modo peritura penes quemcunque.*
x *Mitius agitur cum culpabili, quam cum moroſo.*

1 §. Item ſi fundus. † Ratione moræ venit caſus fortuitus, & ſi res erat codẽ modo peritura penes quemcunque. h. d. In tex. euenerit. ſed ſi poſt moram id euenerit, tunc tenetur hęres de interitu, & ratio ſequitur potuit enim, &c. Dy. & Not. ꝙ ſuperueniens caſus non excuſat moram pręcedentem, & iſtud eſt verum in vltima voluntate, & in contractib. vt plene no. in l. quod te, ſi cer. pe. ſed in reali actione, vbi non eſt vera obligatio, dic vt ſup. de rei ven. item ſi verberatum, in fi. Itẽ id quod dixi in obligatione perſonali, eſt verum, vbi venit leuis culpa, vel leuiſſima: ſecus, vbi punitur tm̃ dolus, & lata culpa, vt ſup. depo. l. ſi plures. §. fina. Item ſecus, ſi oblĩo erat ꝯdita, vel non erat pura, quia tunc caſus ſuperueniens excuſat, cum ibi non reperiaẗ mora, vt ſup. ad l. Rho. de iac. l. pe. §. idẽ iuris, & ſup. de impenſis. l. & in totũ. facit quod vi aut clam, ſi alius. §. eſt alia. Item prædicta vera in ciuilib. obligationib ſecus in prætorijs, vbi pp æquitatem prætoris diſtinguitur, aut res eſſet eodem modo peritura necne, vt ſup. qđ me cau. ſi cum exceptione. §. qđ ſi homo. vel ibi eſt ſpãle, quia grauatur in pœna tripli, vt ibi patet. In gloſ. & ideo. ibi, interitura. puta qa non hẽbat rem venalem. In ea. glo. vendituturus. hic non dicit tex. ꝙ haberet rem venalem, ſed dicit ꝙ hoc erat poſſibile. In ea glo. ibi, babebat. hanc approbat Dy. & And. de Piſ. ſed ego dixi mitius agi in reali, quia ibi non eſt vera obligatio. In ea. gl. ſi plures. § ſi. ibi mitius agitur cum debitore, quia contractus erat celebratus gratia ſolius creditoris, & quia caſus contingit in re agentis, non dea bentis. facit quod no. C. loc. ſi damnum, per Cy. † In ea. glo. ad l. Rho. ibi tempore culpæ debitũ non poterat adhuc peti, & ideo mitius agitur cum culpabili quam cum moroſo. Dy. quia caſus efficit ne dies obligationis veniat. In gl. ibi. l. vlt. ſo. aut præceſſit delictũ culpa, vel mora & tunc inſpicitur quod euenire poteſt, vt hic, & ſup. de nego geſt. diuortio. §. ſed ſi facere. alias ſecus, vt ibi, & de hoc no. in l. 2. §. 1. ſup. ſol. mat. Iac. de Bel.

L E X L.

a *Seruus hæredis, ſi rem legatam ſubtrahit, tenetur hæres actione in factum noxali.*

Si hęredis ſeruus. Si ſeruus hrēdis rē legatā ſubtrahit, tenetur hæres actione in factum noxali h.d. In gl.imo furti.ergo ceſſat in factum, vt ſup.de præſ.ver.l.quoties. In ea.gl.ibi, vniuerſitate.vniēno Ri.eſt illa, ꝙ res legata pōt ꝯſiderari ſub vniuerſitate, & pōt ꝯſiderari per ſe. ſm primam ꝯſiderationem concernit hæredem, & tenet hæres act.in factū in caſu huius l.ſm ſcd̄am ꝯſiderationem ꝯcernit legatarium, & tenet hrs furti, & ſic ex eadē cā ſub diuerſis conſiderationib.oriunt̄ diuerſę agendi formæ ſm Ri.qđ non vr̄ bene dictū nā res legata eſt abſtracta ab vniuerſitate bonorū.& ideo dēt p ſe cenſeri,non cū vniuerſitate,vt l.proinde, ſi cer.pe. In ea.gl.ibi,oīs.n.actio.no. hoc dictū,licet nō ſit verū,p l.quoties,de præſc.ver. In gl. ibi, ꝙ hrdis.& ideo nō tranſiuit dñium in legatarium, vt no.hic,& ꝭ.ad l. Fal.l.hrditatum,in fi.& ſup.de ſeru.l. Pap.licet ꝯ no in l.2. cōia de leg C.ſed illa glo.cōiter reprobat̄, qa ergo legatarius nō eſt dñs,nec pōt nō agit furti,ſed in factū, vt ꝭ.de vſuca.l.ſi hō.vel dic,ꝙ res fuerat teſtōris,ſed tpe furti,nō erat hrditas adita. vnde rei hrdiariæ non fit furtū, vt ꝭ. ſi qs re.li.eſſe iuſ.fit.l.1.§.Scæuola,& l.ſed hæc legatarius.de ꝯd. fur.ſed quare teſtōr pōt obligare rē hrdis, & conſtituere ius reale vtile in ipſa,vt no in l.aſſiduis.p gl. & C.y.& nō pōt legādo trāsferre vtile dñium rei hrdis.vr̄ ergo gl vera in l.a.C.cōia de le.quantū ad vtile dñium,non quantū ad directū,& ſic ſalua hanc ꝯtrarietatē:ſed huic fortiter ob. d.l.Pap. quæ dicit ſeruitutē non confundi, & ſic nec vtile, nec directū dñiū q̄rit̄. In ea.gl.ibi,veritate inſpecta.ſed certe ſecuta aditione fingit̄ retro, vt ſup.ad l.Aquil.l. huic ſcripturæ.§.1.In ea.gl.ibi.§.fi.vel dic,ꝙ legatarius hic non nitebat̄ iure dñij,ſed rōne perſonalis oblōnis,qđ pōt,vt ꝭ.de lega.2.l.cū filius.§.varijs.Iac.de Are ego dico,ꝙ non ꝑpea vr̄ renūciare dñio,ꝙ agat perſonalr,vt no.Inſti.de leg §.noſtra autem.

§.Si vnus. Delictum vnius conſortis non nocet alteri conſorti.h.d.& no.

L E X L I.

1 *Temporis mentio vbi fit, debet eſſe tempus completum.& deſignatio futuræ ætatis importat conditionem,& impedit tranſmiſſionem.*
2 *Tempus præſtationis incipit currere a die teſtamenti.*
3 *Conditionis pendentia etiam in filio, impedit tranſmiſſionem, ſecus in pendentia diei.*
4 *Tempus cœptum quando habeatur pro completo.*

1 **§.Si cui legetur.** †Vbi fit mentio tpis,dēt eē tp̄s cōpletū, & deſignatio futuræ ætatis importat ꝯdōnē, & impedit trāſmiſſionē: ſed ſimplex tp̄s,ſiue dilatio ꝯdōnē nō facit, nec tranſmiſſionē impedit,& in tpe labēdo inſpicit̄ potius veritas,q̄ opi.teſtōris.h.d.vſq; ad §.ſi Titio. In tex.cū impleuerit.iſta ergo præpoſitio, cū auget orōnis ſigni
a ficanī.itē ꝑpoſitio,de.a vt l.1.ſup.de po.Itē ꝑpoſitio,ad,vt ſup.de inoff.teſt.l.pe.Itē ꝑpoſitio,in,vt l.Gallus.§.ille caſus.Itē ꝯiūctio, ſeu,vt ꝭ. de aur.& arg le l.ſi qs.Itē ꝯiunctio,&, de leg.3.ea tñ.de hær.inſti.l.ſi ita.ſed relatiuū,qđ, reſtringit,de lib.leg l.cū certus, ſm Iac.de Are.& vide ꝭ.de do ꝑle.l.g ita.In gl.ſic.C. vtrū tp̄s debet eſſe totaliter ꝯſummatū,necne,vide ꝙ no.de min.l.3.§.minorē,& p Ia.de Are.l.1.ꝭ. de manu.vbi vide.In tex.annua.& ſic erāt appoſita tpa ſucceſſiua.i.tp̄s ætatis,tp̄s ſimplex.In text.pn̄s. qa annorū numerus inuenit̄ cōpletus Dy.& ſic cū nō reſſet aliqđ tp̄s, diſpō eſt pura, & pn̄s.In tex.ꝑinde.iſte tex.vult,ꝙ in tpe ſit optima argumētatio de toto ad ꝑtē tpis.In tex.ex die teſti. no.inſpici tp̄s teſti quantū ad curſum diei appoſitæ a teſtatore. No. ꝙ qñ adijcit̄ tp̄s certæ ætatis p genitiuū,vt cū 14.annorum erit,dēt annus vltimus eſſe cōpletus.ex quo apparet,ꝙ genitiuus ſignificat q.ſ perfectū,qñ importat tp̄s.Itē ꝙ vbi apponit̄ tp̄s,requirit̄ eius impletio.Scd̄o no.ꝙ ſi tp̄s deſignatū per modum futuri eſt iam præteritū,non expectat̄ futurū.& iſtud eſt verum in tpe, qđ commenſurat̄ ætati, ſed in ſimplici tpe diſtinguit̄ inter teſtōrem ignorantē, & ſcientem.nam in ignorante inſpicit̄ veritas in ſciēte expectat̄ futuri tpis curſ.& eſt rō dñæ,quia tp̄s ꝙ commenſurat̄ ætati, eſt tp̄s, ꝙ a teſtōre non dependet,ſed tēpus ſimplex dependet quo ad principiū, & finē ab ipſo teſtōre. Tertio no.ꝙ qñ aliquid relinquitur annua,bima.trima die,& p tres annos terminos, debet ſolui in fin. cuiuſlibet termini.Quarto
2 no. † ꝙ tp̄s præſtationis incipit currere a die teſ.i. Quinto no.in §.hoc autem, ꝙ tp̄s, quod conficit ætatem hoīs,inducit conditionem. ſecus in tpe ſimplici,& abſolute prolato. Vltimo no.ꝙ eadem diſpoſitio interdum eſt conditionalis,& in diem,interdū
3 non eſt conditionalis, ſed in diem. & † ꝙ pendentia conditionis etiam in filio impedit tranſmiſſionem: ſecus in pendentia diei, & h.d. Opp ꝯ prin.& vr̄,ꝙ non requirat̄, ꝙ annus ſit completus ſed ſufficit ſi ſit inchoatus,vt inf. de manu.teſt.l.ſi ita liberatus. ſol.hic teſtator dixit,cum erit 14 annorum.nam genitiuus rem perfectam ſignificat.ibi vero dicit 14.ann.quæ verba non ſignificant tp̄s completum.Secundo ad idem op. ꝭ.de condi.& de.l. non putabam.ſol.ibi teſtator poſuit accuſatiuū, & adducit verbū ſignificās perfectionē. & ideo requirit̄ tēpus cōpletū. dicit ꝑꝑ hoc Pet. ꝙ aut teſtōr dixit in anno x.aut in annū in accuſatiuo. Primo caſu ſufficit annū inchoari:ſecundo oportet impleri.
& eſt ratio diuerſitatis, quia quando præpoſitio non coniungit̄ ablatiuo,habet ſignificationem intrinſecam: ſed ſi accuſatiuo coniungitur,habet ſignificationem extrinſecam,vt in illo ver.in campo curro,&c. ſecundum Pet.idem dicit Cy.in addit. Tertio opp.de l.qui filium.§.Sabinus.inf.ad Treb.ſo.ibi eſt ſpeciale, qa filius minor venit ad hęreditatem ſibi debitam.& ideo ex tribus
4 his concurrentib.eſt ibi ſpeciale,vt ibi no.†Iac.de Are.vtrum tē pus cœptum habeat̄ pro completo, aliter dicit,& ponit ꝭ.l.1.de manu.ſed verba Iac.debent intelligi in tpe legati.aut.n.ex tpe incipit bñficium,aut finit cum tempore. primo caſu, aut bñficiū indulget̄ ſine alterius iactura,& damno, & tūc ſatis eſt tetigiſſe poſtremum diem,vt l.qua ætate,de teſta.aut cum alterius iactura,& damno; & tunc totum diem poſtremū cōpletū eſſe oportet,vt ꝭ de act.& obl.l in oīb.Scd̄o caſu cōputat̄ tp̄s de momēto
b ad momentū, ᵇ vt ſ.de mi.l.denique.§.minorē.no.& C.de app. auth l.ſed hodie.ſm Ia.de Are. ſi aūt terminus ſtatuit̄ a iudice, dic vt no.Inſt.de verb.ob.§.1.ſi ſtatuit̄ a teſtōre,dic vt hic.& hoc ſufficit circa primā particulā.Scd̄o opp.principaliter.dr̄ hic,qđ ſ fine cuiuſlibet tp̄s debet fieri ꝓſtatio. Contra imò in prin.cuiuſlibet tpis.vñ vr̄ ob.C.qñ di.le.ce.l.1.breuiter dic,aut apponit̄ vnū tp̄s,aut plura:ſi vnū,aut primi anni,& inſpicit̄ finis anni:alias nihil operaretur appoſitio tpis.ꝙ eſſe non dēt, vt ꝭ.de verb.obl.l. qui hoc anno aut apponitur tp̄s ſecundi,vel vlterioris anni.v.g. mandat teſtōr aliquid præſtari ſcd̄o anno,tunc in princ. anni peti pōt,vt l.ſi ita fuerit,de manu.te.& ibi per Iac.de Are. ſed Bart. hic dicit melius.aut verba executiua referunt̄ ad debitorē, & inſpicit̄ finis tpis;aut ad creditorem,& inſpicit̄ princ.quia datur ſibi electio circa tp̄s ꝑꝑ verba execu. ſm Bar. ſi aūt teſtōr inſeruit plura tpa,refert.aut inſeruit plura tpa ſimul ſubſtæ legati, & ꝓſtationi,& tūc inſpicit̄ princ.anni, vt l.1.qñ di.le.ce. aut ſoli præſtationi diuidendo eam per tpa, & tūc inſpicit̄ finis cuiuſlibet tpis dinumerati.vt hic.& eſt rō dñæ, quia in primo caſu tp̄s apponit̄ ad augendū ius legatarij.i.ad multiplicanda legata.ſed in ſecūdo caſu apponit̄ ſauore grauati ad differendum: & ideo inſpicit̄ id, ꝙ legatario eſt fauorabilius.& hoc de ſcd̄o puncto. Tertio opp. dr̄ hic,ꝙ tp̄s dinumerat̄ a tpe teſtamenti.Contra: imò a die mortis,vt qñ di.le.ce.l.ſemel § idē Celſus,& ꝭ.de man.te.l.qui duos. §.1.& alibi dr̄ a die aditæ hrditatis,vt l.3.§.ſi quis hæredi, de ſta.lib Dy rñdet ad §.item Celſus, ꝙ ibi tp̄s erat appoſitū ſine alicuius principij determinatione:hic cum determinatione principij, quia teſtōr dixit poſt 14.annum annua,bima &c.& ideo nō inſpicit̄ tp̄s mortis,ſm Dy.ad l.3.§.ſi quis hæredi,rñdet Bar.ꝙ ibi aliquid erat implendū in ꝑſona hrdis, & ideo nō poteſt currere tp̄s anteq̄ ſit hæres.ego dico,ſi qñ apponit̄ aliquod tp̄s,aut apponit̄ tempus reſpectu certæ cauſæ,tūc non incipit,niſi illa cā prius exiſtat,vt l.tali,in prin.de iure do.& ideo terminus ſoluendi precij non incipit currere,niſi a die traditæ rei.& hoc tenet hic Bar. niſi aliud expreſſe eſſet actū. aut non apponit̄ tp̄s reſpectu certæ cauſæ,tunc aut hēt deſignatū prin.& ex tūc currit,ſi pōt: ſi non pōt ex tunc currere currit cū primū pōt vt hic:ſi aūt nō hēt determinatum princ.aut apponit̄ tp̄s ſimplex,& currit ex die mortis,vt in §.itē Celſus.facit ſ.eo.l.ſi mihi,& tibi. §.ſi quis ſeruos. aut ꝯtinet aliquid hrdi implendū, & tūc currit ex tpe aditæ hrditatis,vt d.§.ſi quis hrdi. & hoc de tertio. Quarto op.& vr̄,ꝙ tp̄s certę ætatis nō faciat ꝯdōnē,ſed ſimplicē dilationē: vñ vr̄ ob. ꝭ. ad Treb.l.Seius Saturninꝰ,& C.qñ di.le.ce.l.ex his verbis. & circa hoc dic ſm Iac.de Are.vtrū dies incertus faciat ꝯdōnē,vel dilationē,refert,aut dies incertus cōmēſurat̄ tpi, vt dies certæ ætatis aut nō. primo caſu aut apponit̄ ad expirationē iuris, vel bñficij,& tūc facit diem,nō cōdōnē, vt C.de vſuſ.l.ambiguitatē.aut apponit̄ ad inchoationē iuris,vel bñficij,& refert, aut certum ē, ꝙ teſtōr voluit facere ꝯdōnē;& tūc eſt ꝯdō,vt ꝭ.de ꝯd.& dem.l. incertus,& l.in ꝯdōnib.aut ē certū,ꝙ voluit facere diē; & tūc ē dies,& nō ꝯdō,vt d.l.ex his verbis.aut eſt dubiū: & tunc aut dies certæ ætatis apponit̄ ſubſtæ legati,aut ꝓſtationi.primo caſu facit ꝯdōnē,vt hic ēt in filio:ſcd̄o caſu non facit ꝯdōnem,vt d.l.ex his. hoc aūt ſic cognoſcit̄,qa ſi apponit̄ in eadē orōne,tunc apponit̄ ſubſtæ legati.ſi aūt in alia orōne poſt legatū perfectū,tunc apponitur præſtationi ſm Petr.vt ꝭ eod.l.quidam.teſta.ſm Pet.& Bar. Scd̄o caſu principali qñ eſt dies incertus.i.ſine cōmenſuratione tpis deſignatione prolatus,vt dies mortis grauati,vel tertij,tūc ſemper facit ꝯdōnem,vt ꝭ.de cond.& dem.l.qb.diebus.§.1.& ideo ꝯcluſi,ꝙ ſi teſtōr legat alicui centum,& poſtea ſubdit,q̄ volo præſtari poſt mortē vxoris meæ,ꝙ legatarius interim decedens nō tranſmittat,quia dies mortis incerta hr̄ pro conditione, etiam ſi Inſeratur ſoli præſtationi. & ita tenet gloſſ. expreſſe in d.l.Seius Saturninus Vir.contra iſtum ver. & ideo opponitur de l.libertis. §.ab hæredibus. de ali.le. Iacobus de Aret. reſpondet in l.ſi

ita

ADDITIONES.

a De. Vide D.Alex.de Imol.in l.4.§ ex incendio,de incen.rui.nauf.& Bar. in l.nō dubium,C.de legi.& eūdē Bal.in l.ex hoc iure. ſup.de iuſti.& iur.
b Ad momentum. Vide Fely.in c.quo ad conſultationem, in 4.col.de re iud. & d Alex de Imol.in conſ.75.in 2.par.

ita ſcriptum, de manu teſt. quod ibi aperte quod teſtator voluit facere diem. Bar. reſpondet melius quod ibi erat tempus ætatis grauati, hic onerati, vt inf. de cond. & demonſ. l. pupillus. §. 1.

1 *Agere ex teſtamento poteſt quicunq. pôt, cum eius intereſt teſtamentũ exequi.*
2 *Exceptio iſta non eſt bona, quæ dicit, non potes agere ex teſtamento, quia in eo non es nominatus, ſed debet dici non potes agere, quia in eo non es nominatus, nec intereſt tua.*
3 *Reus principalis quando eſt ſoluendo, verum fideiuſſor p. ſit eſſe teſtis, vel iudex inter debitorem, & creditorem.*

1 §. Si Titio. †Ex teſtamento poteſt agere quicſique, cum eius intereſt teſtamentum exequi. h. d. In tex. non valet. i. eius contemplatione non præſumitur relictum. Iac. de Are. In tex. ipſius. ſ. hæredis, debitoris defuncti. In tex. eum. ſ. hæredem conueniat. In tex. mihi. ſ. creditori. In tex. ſoluendo. ſ. fideiuſſor, vel reus. No. quod quis pro ſuo intereſſe poteſt agere, vt alij ſoluatur. & ſic procedit libellus, in quo concluditur tertia perſona. & hoc verum, quod tertię perſonę poteſt concludi quo ad verbum executiuum, ſed nõ quo ad verbum condemnationis. & facit ĩ. de verb. obl. l. liber homo. §. fi. & de leg. 3. l. fideicommiſſa. §. interdum. Secundo no. quod intereſt noſtra nõ ſoluere magis quam ſolutum repetere. & propter iſtud intereſſe fideiuſſor
2 non nominatus in teſtamento agit ex teſtamento. †Ex quo no. quod non eſt bona exceptio iſta, nõ potes agere ex teſtamento, quia non es nominatus in eo, ſed debet dici non potes agere, quia non es nominatus nec intereſt tua, ad hoc vt exceptio inexpugnabiliter
3 ter concludat. †Quæritur hic per Dy. quãdo reus principalis eſt ſoluendo, verum fideiuſſor poſſit eſſe teſtis, vel iudex inter creditorem, & reum principalem? & quidam dicunt quod ſic, quia ſi reus principalis eſt ſoluendo, cõſiderato finali effectu damnum non pertinet ad fideiuſſorem. alij dicunt contra: quia intereſt fideiuſſoris reum non teneri magis quã ſoluere, & repetere. Dyn. alli. pro & contra. & dicit finaliter quod poteſt, quia conſiderato exitu lucrum, vel damnum non pertinet ad eum, vt l. iam tamẽ. §. in hac inſ. in. ſol. m dic de iſta qõ. vt no. in Spec. de iu. dele. §. ſupereſt, ver. ſed nunquid fideiuſſor. & idem etiam in Spec. de teſte. §. 1. ver. quid de fideiuſſore. & ſi tu poneres quod reus principalis eſſet ſoluendo, & quod fideiuſſor haberet beneficium excuſſionis, tunc poſſes tenere quod fideiuſſor poſſit eſſe iudex & teſtis, quia nullo modo eſt regreſſus contra fideiuſſorem in effectu, cum ſit ope exce. tutus. & adde quod not. ſ. de proc. l. Titius.

L E X L I I.

1 *Perſonæ quot ſunt quarum intereſt, tot admittuntur ad agendum.*
2 *Expreſſo vitiato, quando vitietur tacitum.*

Si fideiuſſor. Ibi. intereſt. ſ. debitoris. In tex. non poterit. no. iſtũ tex. nã quotidie teſtãtores relinquunt, & mandant ſatisfieri oĩb. debentib. recipere. ſi ergo teſtator obligatus erat ex fideiuſſoria cã. & iſtud debitũ eſt ſolutum, vĩ quod a debitore principali non poſſit repeti, niſi dicas quod aliud ẽ, qñ ſpecialiter legaĩ: aliud qñ generaliter, & indefinite ſed iſta mſſio poſſet bene probari per l. aliquam. & habes ſimilem caſum, in quo ceſſat repetitio. ſup. de vſufr. ea. re. l. trib. tamen gl. hic ſentit quod concedatur repetitio, niſi liqueat de contraria mente teſtantis,
1 & eſt quædam diuinatio. In tex. vtriuſq. &c. † no. quot ſunt perſonæ, quarum intereſt, tot admittuntur ad agendũ. concor. ſup.
2 l. prox. §. fi. †Gl. colligit quod licet vitieĩ expreſſum, non vitiaĩ tacitũ. tũ ſup. in l. prox. §. fi. gl. tenuit quod expreſſum nõ erat omnino inualidũ. Cõtra, nra gl. ſignat ꝯ. ſ. de ſer. ruſt. pd. l. 1. §. qui hẽt hauſtũ. vbi vitiato expreſſo vitiaĩ tacitũ. ſed rñ. ſm Pe. aut eſt ea rõ vitiãdi tacitũ, q expreſſũ; & tũc vitiato expreſſo vitiaĩ tacitũ, vt C. de remi. pi. l. debitũ, & no. ſ. de pac. l. ſi tibi. §. de pignore. aut nõ eſt eadẽ rõ vitiandi tacitũ: & tunc aut expreſſũ vitiaĩ rõne ſpãli, & non vitiaĩ tacitum, vt ſ. qui mo. pig. vel hyp. ſol. l. 1. §. 1. aut expreſſũ vitiaĩ rõne cõi: & tunc aut tacitũ hẽt ſe ad expreſſũ tanq̃ acceſſoriũ, & vitiaĩ, vt d. §. qui hẽt. aut ſe hẽt tanq̃ duo principalia; & tunc non vitiaĩ, vt hic. nam hic tam expreſſum quam tacitum erat principale ſecundum Pet. Bar. addit vnum verbum, dicit quod qñ eſt tale tacitum, de quo pôt tacite ſeorſum prouideri ab expreſſo, tunc non vitiatur tacitum. vt hic. ſecus ſi non poſſit ſeorſum prouideri tacite, vt d. § qui habet. ſecundum Bar. & no.

1 *Damnatus vendere ſine taxatione pretij, tenetur vendere pro cõi pretio.*
2 *Præceptum de vendendo valet, licet non ſit declaratum pretium.*

1 §. Meminiſſe. Dãnatus vendere ſine taxatione pcij, teneĩ vendere pro cõi pcio. ſi aũt pciũ eſt taxatũ, teneĩ vẽdere pcio taxato a teſtõre. h. d. & no. quod ĩ caſu iſto ceſſat puiſio l. 1. C. de rei vẽ. quia illa lex nõ hẽt locũ. qñ neceſſitas vẽdẽdi oriĩ ex teſtõ. caſus eſt hic. No. quod æſtimat o bñficiorũ eſt taxata non minus ad cõem valorẽ bñficij, ſeu redituũ q̃ ad ta
2 xã factã per ſuperiorem. Scdo no. quod præceptũ de vẽdendo valet, licet non ſit declaratũ precium. Itẽ & pmiſſio de vendendo, ſed non ipſa venditio, vt no. Cy. in l. 1. C. de ꝯh. & cõ. ſtip. Super iſto §. quærit. Dy. hĩs eſt dãnatus vendere fundũ certo precio. legatarius obtulit precium hrdi: nunquid ſtatim per oblationem pretij legatarius ſit effectus dñs rei? & Dy. conſuluit quod ſic per l. vxorẽ. § agri plagã. de leg. 1. vbi dicit tex. quod daĩ legatario petitio, quæ eſt in rẽ, ſm Dy. Ia. de Are. dicit ꝯtrium, quia hrs non hẽt facere niſi qđ importat natura actionis ex empto, nec ad aliud aſtringit p tale legatũ, ſed de natura actionis non teneĩ venditor transferre dñium, ergo legatarius non pôt vẽdicare. de hoc no. per Cy. cõia de leg. 2. ad idẽ, quia ex tali legato non debeĩ fundus. ſed venditio fundi. & ſic factũ. vnde non tranſit dñium, vt no. ſup. de pe. hær. in æſtimationib. Secundo quærit Bar. arbiter ꝯdẽnauit me, quod venderem quandã rẽ Titio, & traderẽ ego vendidi & tradidi. ſed poſt tradõnem veni ꝯ. an incidam in pęnã cõpromiſſi? & dicit Bar. quod non, quia vendendo, & tradẽdo ſum plene liberatus a laudo & dicit quod eſt caſus ĩ. de ſol. l. numerationibus. in fin. & de ſta. lib. l. ſeruus ſi hrdi. & alle. ad hoc gl. C. de pac. l. 1. in fi. mag. gl. non ob. ſ. de ꝯh. emp. l. fundi partẽ. quia ibi fuerunt verba tractum tpis importantia, non nomen. nam ibi fuit conuentum, vt conductam hẽret, quod non impleĩ ſola locatione, ſed per patientiã mihi toto tpe ſed in caſu nro non fuit damnatus ad factũ ſucceſſiuum, ſed ad momentaneũ. Itẽ non ob. ſ. de ar. inter Caſtellianũ. quia ibi arbiter diuiſit. & voluit rẽ ſic eſſe, & manere diuiſam. vnde conſiderauit factum ſucceſſiuum. Item non ob. ſ. de ac. emp. l. ſi hæres. quia illa loquiĩ in quibuſdã acceſſoriis, pro quib. pôt agi ſm Bar. & ideo arbiter dẽt condemnare ad vendendũ, & tradendum aliquid, & ꝯ non veniẽdum in perpetuum; & hoc caſu cõmitteretur pęna compromiſſi ſecundum Bar. & adde quod no. per Gul. de Cu. ſed & ſi poſſ. in prin. de iureiur.

L E X L I I I.

Si ſeruus plurium. Argu. huius l. dic qđ ſi plures ſunt dñi alicuius caſtri pro inæqualib. portionib. id, quod legaĩ, vel acquiritur caſtro, acquiritur pro portionib. dominij, non æqualiter. & hoc dicit.

1 *Sententia lata contra contumacem hæredem, vel colludentem, non nocet legatariis.*
2 *Obtinens in petitione hæreditatis tenetur creditoribus, & legatariis, ſiue iuſte ſiue iniuſte obtineat.*
3 *Sententia lata per iniuriam, non nocet niſi iniuriam paſſo.*
4 *Obtinens per ſententiam iudicis, non pôt ſi turpitudinem vel errorem iudicis allegare, vel etiam propriam, nam ſententia facit ius contra ipſum obtinentem in his, quæ ſunt conſecutiua victoriæ, ſeu dependentia ab ea.*
5 *Excipiendo non poteſt quis turpitudinem ſuam allegare.*
6 *Factum ad poſtulationem meam non poſſum allegare perperam factum.*

1 §. Si hęreditatis. †Snĩa lata ꝯ ꝯtumacẽ hrdẽ, vel colludẽtẽ nõ nocet legatarijs. hoc primo. Scdo dĩ ut ver. ſi tñ. † quod ille q obtinet in petitione hrditatis,
2 teneĩ creditorib. & legatarijs, ſiue iuſte, ſiue iniuſte obtineat: qđ alibi non reperiĩ ſm Dy. In tex non agentẽ. i. nõ defendentem. Dy. Et no. ſnĩam latã ex ꝯtumacia nulli nocere niſi ſolo ꝯtuma-
3 maci. In tex. nõ nocebit. ipſo iure. Dy. † & no. ſnĩam latã p iniuriã non nocere niſi iniuriam paſſo. adde, & niſi ei, q ab eo poſtea prætendit cãm, ut ſ. de pig. ſi ſuperaĩ §. fi. & iſta rõ gñalis fal. in l. a. §. ſolet. de hæ. ven. & l. cũ duob. § fi. pro ſoc. ſ. In tex. ibi, facit
4 hęc ꝯcord. ĩ. de ſtatu lib. a cæteris. §. Quintus. † In tex. improbe. no. quod ille q obtinuit p ſnĩam iudicis, nõ pôt turpitudinẽ, vel errorẽ iudicis allegare, vel ẽt propriã. nã ſnĩa facit ius ꝯ ipſum obtinentẽ in his, quæ ſunt ꝯſecutiua victoriæ, ſeu dependentia ab
5 ea, quod eſt no. † No. ẽt excipiendo nõ pôt quis allegare ſuam turpitudinem. No. in prima parte. §. quod ſnĩa de ſui natura legata perimebat, quia infringebat teſtm̃, niſi eſſet lata p iniuriã, colluſionẽ, vel contumaciam. ſed in ſecunda parte ſnĩa de ſui nã non perimebat legata, ſed transferebat onus legatorũ in ſubſtitutum. & ideo in 2. parte effectũ eſt, quod ſubſtitutus conueniaĩ. ſed in 1. parte quærit ꝯ quem agent legatarij? & dicit gl. quod non agent ꝯ vincentẽ, ſed ꝯ perdentẽ. ſ. hæredẽ inſtitutũ, qđ poteſt eſſe verũ in colluden. Item in eo, qui in fraudem legatorum non reſpondet, ſed hærede non colludente, nec fraudem committente, ſed ſolã defenſionem detrectante, ſeu omittente per errorem, tenetur legitimus non ſcriptus, vt infra, de app. l. ſi perſiſorio. §. 1. per Dy.
6 & Aud. de Piſ. No. † quod factum ad poſtulationem meam nõ poſſum allegare perperam factum.

1 *Delictum non patrocinatur delinquenti, nec exonerat eum, ſi fiſcus vult uti iure, quod eſt ſibi quæſitum ex delicto.*
2 *Delinquens malitioſe ſi procurauit cõtra ſe præueniri in minori curia, quod per hoc proceſſus in maiori curia non excluditur, nec ſibi patrocinatur præuentio.*

1 §. Si quis. †Delictũ nõ patrocinaĩ delinquẽti, nec exonerat eũ, ſi fiſcus vult vti iure, qđ eſt ſibi quęſitũ ex delicto. h. d. Itẽ factũ aliquo procurante ſibi nõ prodeſt, quod
2 prodeſſet, ſi non procuraſſet. h. d. † Et p iſtum tex. dico, quod ſi delinquens malitioſe, procurauit ꝯ ſe præueniri in minori curia, quod p hoc proceſſus in maiori curia poſtea inchoatus non excluditur, nec ſibi patrocinatur præuentio. In tex. ibi. defendit, & ob hoc ſit hæreditas fiſco applicata, & hęredi ablata. Iac. de Are. In tex. non cognoſcat, quia inutilis erat hrditas. Dy. & facit ſ. fam. erc. l. & conſequenter. §. 1. In gl. nam quod ibi, argu. imo eſt hic, expreſſ. Dyn. In eadem gl. non implens. & certe tenetur, vt hic, quia priuatio inducta in odium non debet fauorem operari, vt no. cod.

tit.

tit.§.ſi vero inſtitutio.ſecundum Dy.& An.In tex.ſubiecerit.no.
q illos, qui faciunt ſe accuſari a quodam de populo, & fingunt
ſe aduerſarios, vt impediant proceſſum inquiſitionis.In tex.de-
fendi.in fraudem legatariorum. Dyn.In tex.exonerat.no quod
illud, quod eſt factũ me non procurante mihi prodeſt.ſi fiat me
procurante,mihi non prodeſt.concord.de com.fur.ſi ſenſus.ſ.ſi
quis cau.l. 2.ſi quis tamen, & ſ.ſol.ma.ſi ab hoſtib.§. fi.ſecundũ
Iac.de Are.& Cy.quod poteſt valere ad multa.

1 *Vna pars ſcripturæ declaratur per aliam.*
2 *Sententia arbitri non reducitur ad arbitrium boni viri, ſed ſententia arbi-
tratoris reducitur,ſed de iure canonico ambæ reducuntur.*
3 *In generali conſuetudine recurritur ad generalem conſuetudinem loquendi.*

§.Si numerus. Qñ dubitaẽ de qualitate nũmorũ le-
gatorũ,recurriẽ ad cõiecturas in hoc
§.deſcriptas, & ſunt 6 coniecturæ. ſ.conſuetudo teſtõris,regio-
nis, dignitas legatarij, charitas,neceſſitudo,& vicinitas ſcriptu-
1 rarũ. h.d. † No.q ea hoc apparet,q vna particula ſcripturæ de-
claraẽ per aliam particulam. idẽ in particula ſtatuti,vt l.virum,
de pe.hæt. vbi tex.no In tex mens.quæ attendiẽ ante oĩa. Dy.&
no. ad declarationem voluntatis dubiæ,q colliguntẽ hic 6.vel 7.
piecturæ. In tea.ibi,quæ præcedunt.iſte tea eſt ar ad qõnem ta-
lem . compromiſſum eſt in al quẽ tanq̃ arbitrum, & arbitrato-
rem.tulit ipſe ſnĩam.an poſſit peti redi ctio ad arbitrium boni vi
2 ri;† nam ſnĩa arbitri non reduciẽ,ſed ſnĩa arbitratoris ſic.hic eſt
argũ,q ex præcedentib.i.ea proceſſu cauſæ dẽt iudicari ſup iſto
dubio.nam aut proceſſit,vt arbi. & non ſit reductio.aut vt arbi-
trator;& ſit reductio ſm Dyn.ſed quid ſi dixit,ego tanq̃ arbiter
& arbitrator ſic laudo, & ſic coniunxit vtranque ptãtem in lau
dando? dic,q via arbitramenti aperit viam reductioni,quia hoc
eſt magis æquum. ideo dẽt præualere.& facit,quod no.in fin.de
viuca.pro do.l.vir vxori,& procedit hæc qõ de iure ciuili.ſed de
iure canonico ita põt peti reductio ſnĩæ arbitri, ſicut arbitrato-
ris,vt no.2.q.6.c.a iudicib.& ibi gl. In glo.no.ibi,l.cum certum.
vbi non inſpiciẽ conſuetudo.ſed dic,q ibi loquitur cum dubita-
tur de qualitate aliarũ rerum,hic cum dubitaẽ de qualitate nũ
morum,in qua cum plures dñæ occurrant,magis eſt neceſſe,q
recurritur ad coniecturas, vt ibi no.per Ru.In ead.gl.ibi.l.pen.in
quib.conſideratur ꝯſuetudo vtendi, ſed dic cum dubitaẽ,an ſit
legatum,& quantũ conſuetudo vtendi conſiderat ſed cum du-
bitaẽ,qualis ſint legati,ꝯſideratur conſuetudo loquendi.Dy.vel
dic,q conſuetudo loquendi ſemp inſpiciẽ,ſed conſuetudo vtẽ-
di non inſpicitur niſi tunc, cũ aľs legatum eſſet protſus inutile
ſm Pe.In ea.gl.ibi.l.nam ad ea.& j.de leg.3.liberorum.§.qđ tñ
3 Caſſius † In ea. gl.ibi, ſm Ru.vel dic,q in generali conſuetudi-
ne recurrimus ad gñalem ꝯſuetudinem loquendi,vt hic in eo,
cuius certitudo percipiẽ p auditum,ſed non recurriẽ ad gñalem
ꝯſuetudinem vtendi.& ſic non ob.vnde iſta lo.Ru.magis adap-
tatur ad ſpãlem ꝯſuetudinẽ q̃ ad gñalem. In ea.glo.ibi,tertium.
mens.iſtud non dẽt poni pro tertio, qa mens non eſt coniectu-
ra,ſed coniecturanda. vñ non ſunt in iſto §.niſi 6.coniecturæ.Et
no.coniecturis cãm decidi.Item ex argumentis,vt no.j.ad Tre.
qui ſiunt,in fi.In ea. gl.ibi,dignitas.ea dignitate legatarij præſu-
miẽ legatum vberius, qa augeẽ vtilitas p dignitatẽ,vt ſup.de in.
ſi longius.In ea.gl.ibi,dilectio maxima.ar.ſup.man.creditor.§.j.
In ea.gl.ibi,conſanguinitas.vide hic q no.C.de ſacroſ.eccl.illud.
& tene mentẽ gl.illam.In ea.gl.ibi, vicinitas. quid ſi præcedẽtia,
& ſequentia ſunt difformia qualiter de medio iudicabimus,an
ſm præcedentia,an ſecundum ſequentia? dic q inſpicitur id,q
præcedit,vel quod ſequitur.i. q eorum eſt minimum,arg.l.ſi ita
ſcri.ſup.eo.niſi ſit ibi aliqua dictio relatiua, quia relatio de natu
ra ſui reſpicit præcedentia non ſequentia.

L E X LIIII.

1 *Compenſatio de pecunia debita in ſpecie, ad pecuniam debitam in quantita
te,proprie non admittitur.*
2 *Teſtator ſi legat alicui pecuniam , quam habet penes talem campſorem,&
poſtea reaccepit, vtrum eo mortuo poſſit peti legatum?*

1 Sed ſi certos. †In tex.permutationẽ.ex iſto tex.pbaẽ.
q pecunia debita in ſpecie ad pecuniã
debitam in quantitate, proprie non admittiẽ compenſatio. nec
excluditur hic compenſatio rõne affectionis, ſed ex natura ſpẽi,
quæ non põt in aliud cõmutari inuito creditore.& ita tenet gl.
2 in l.cum fundus.§. ſeruus, ſi cer.pe & l.creditor.§.1.de pec.† itẽ
no.ex iſto tex.ar.q ſi teſtator legat alicui pecuniã,quam hẽt pe
nes talẽ campſorem, & poſtea reaccipit,& quæriẽ nunqđ mor-
tuo eo poſſit peti legatum?ſed dic, q aut legatur, vt quantitas,
& põt peti , quia genus perire non põt.ſi aũt vt ſpẽs,non debeẽ,
arg.ſup.eo.plane.§.ſed hoc ita,& ar.huius l.quod eſt no.

L E X LV.

Si cui ſerui. Adiectio nõ minuit legatũ h.d.iſtud prin.
& no.hic Iac.de Are. de ſignificatione cer-
tarũ præpoſitionũ, & quidam ſignant in l. ſi cui.ſ.eo.ſed male:
q ibi dixi,hic ponatis,quia ſunt de materia.hic non ſunt alia.

1 *Expreſſa repetitio legatorum facta a ſubſtituto,intelligitur fieri pure,ſecus
in repetitione tacita,quæ fit per legem. Repetitio multiplex eſt.*

1 §.Si a filio. †Expreſſa repetitio legatorum facta a ſubſti
tuto,intelligiẽ fieri pure: ſecus in repetitione
tacita.quæ fit per l.quia illa fit cum ſuis conditionib. & qualita
tib.h.d.tex.cum gl.vel ſic,id q ſimpliciter dr. ſimpliciter intelli
gitur;ad hoc allegatur. & ideo dicit Bart.q facit ad qõ.quidam
fuit accuſatus de adulterio in Sçiam vaorem Titij . qui reſpon-
dit,& confeſſus fuit ſe eam carnaliter cognouiſſe. Modo quæri-
tur,an videatur confeſſus,q ipſa fuerit vxor? & dicit Bar.q non,
quia ſimplex dictum intelligitur ſine qualitate: ſecus ſi fuiſſet ꝯ
feſſus oĩa,& ſingula vera eſſe ſm Bar.& allegat,quod no.Specu.
de poſiti.§.7.verſ. 11.no.ergo iſte non confitetur maleficium in-
tentatum quia non confitetur adulterium.ergo oportet probari
de matrimonio,& tunc ex coniunctione confeſſionis,& proba-
tionis erit maleficium plene probatum,aliter non; quod eſt no.
In gl.a ſubſtituto pure.ibi niſi,iſta dictio, niſi, excipit a tacita re-
petitione, non ab expreſſa, vt patet in l.ſi quis a filio.2. reſpon.ſ.
eo.ſm Dy.Item,quod gl.dicit de repetitione expreſſa, quod nõ
intelligitur repetitum niſi quatenus verbis exprimitur, eſt verũ
quando repetitio eſt facta verbis ſpecialibus, vt l fi de fideicom.
lib.ſecundum Petr.quod dicit de verbis generalib. quod impli-
cant totalem repetitionem.eſt verum,niſi repetitio vitiaret actũ
ſup.eo.l.ſi quis a filio,ver.ſed ſi ita.& de hac materia plene not.p
Dyn.de re.iur.c.rõni,lib.6.ſecundum Ra.conclude,q quædã eſt
repetitio tacita quædã expreſſa, quædã ſpecifica, quædã gñalis.
Itẽ gñalis quædam quæ ſi intelligeretur quo ad omnia vitiaret.
quædam non vitiaret,vt patet ex prædictis,& do hanc regulam,
quod niſi ſit aperta natura verborũ, nunquam repetiẽ, q vitiat.

L E X LVI.

Quid ergo. Ibi , a ſubſtituto pupillari , & pupillus adit
hæreditatem. no.ergo, quod repetitio non
obligat in eo, in quo obligauit primus actus, ſed in reliquo; qđ
eſt no. In tex.inde.i.ex inſtitutione,non ex ſubſtitutione. In tex.
ibi,repetierit.ſi repetitio tendebat ad augendum,hic ad minuẽ-
dum. In tex.debebatur. quia detrahitur mihi pars propter con-
curſum alterius legatarij.In gl.etiam.ibi,§ coniuncti. imo inſo-
lidum,cum mihi debeantur ex primo teſtamento, & alteri ea ſe-
cundo;& ſic proprie non ſumus coniuncti,cum veniamus ex te
ſtamentis diuerſorum,vt l.pe.de vſuſr. accre.ſecundum Dy.

§.Si quis du. Relicta diuerſis hæredibus aſſimilantur
relicto a diuerſis teſtatoribus.h.d.& not.
iſtam ſimilitudinem in vnumquemque ſeorſum in diuerſa con
ceptione verborum:& ſic nõ ſunt duo rei debendi, ſed quilibet
per ſe in ſolidum.In tex.legatum.& vnicuiq; in ſolidum.Dy In
tex.vtriuſq. no hic hanc regulam, quod plures cauſæ lucratiuæ
pñt concurrere,quando habent originem in perſonis diuerſorũ.

1 *Occidens merentem non tenetur ratione iſtius homicidij ciuiliter, vel crimi
naliter etiam tertio,qui inde ſe prætendit offenſum.*
2 *Paria ſunt aliquid nõ poſſe fieri,vel nõ poſſe æque bene,vel commode fieri.*
3 *Teſtatoris ſepultura cuilibet legato eſt præferenda.*

1 § Si heres ho. †Qui occidit merentem,non teneẽ rõ-
ne illius homicidij ciuiliter, vel crimi-
naliter etiam tertio,qui inde ſe prætendit offenſum. h.d.iſte §.ꝯ
cor.inf de verb obl.l.qui ſeruum. & per iſtum §.dicit Bar.quod
occidens bannitum non tenetur ad pœnam tanquam frangens
ſibi pacem,quia occidit merentem,ſm Bar.Item eſt ar.q ſi quis
occidat clericum merentem,non põt de hoc puniri tanq̃ pro in-
iuria eccleſiæ quæ prætendit ſe iniuriatam rõne ordinis clerica-
lis.nam q licet in paſſo,non põt puniri rõne iniuriæ illatæ tertiæ
perſonæ facit j.de iniu.l.non ſolum.§.q̃q̃.q ergo eſt licitum re-
ſpectu principaliter offenſi,eſt licitum reſpectu cuiuſcũque,qui
dicit ſe offenſum per quandam ꝯñtiam;q eſt no. In gl.imò.ibi,
2 vel dic.hæc vera;ſecundum Dy & Pet.† In tex.oportune.no.qđ
iſta ſunt paria,non poſſe fieri,vel non poſſe æque bene,vel com
3 mode fieri.* In tex.ibi,nõ tenebitur.no.q ſepultura teſtõris cui-
libet legato eſt præferenda.In tex.voluit.ſ.tacite.In glo.imò.ibi,
vel dic.hæc vera.And.de Piſ. In tex.ipſe.i.hæres. Dy.In tex.ſui.i.
ipſius ſerui.In tex.æſtimatio.i.petitio æſtĩ.Dyn.

§.Item ſi ſeruum. No.qđ paria ſunt aliquem occi
dere , vel compellere ad delin-
quendum,ea quo delicto ſequatur mors.& eſt arg.ad irregula-
ritatem clericorum,quod ſi clericus compulit aliquem ad iurã-
dum,vel induxit eum ad hoc, & iſte idem poſtea ſuſpenſus eſt,
a quod clericus ſit irregularis.a In tex.præſtabitur.ſ.æſtimatio.

A D D I T I O.

a Irregularis. Adde par.in auth.habita,in 1.no.C.ne filius pro patre. vbi di-
cit quod irregularitas non incurritur per clericos , qui interſunt legi con
dendæ,per quam mors infertur.& quid de eo,qui ſcribit ſententiam mor
tis contra aliquẽ.vide Innoc.in c.ſententiam. ne cler vel mo. & eum.Bald.
in Mar.verſ.ſcriptura,in fi.& ad id quod dicit hic Bal.adde gl.23.q.5.vi-
num.ſed quid in eo , qui portat ligna ad comburendum hæreticum. vide
Car.in cle.1.in fi.de ho.

L E X LVII.

1 *Diffamare aliquem ille dicitur, qui deſcendit ad ſpeciem criminis, vel turpi
tudinis,etiam ſine circumſcriptione loci, vel temporis.*

Turpia

Turpia. Vide hic ꝙ no. in l. pen. C. quemad. te. ape. In tex. denotādi i. inſamandi. Dy. & no. ꝙ annullatio legati vid. tue eſſe quædam pęna teſtōris, & hoc in vero odio. In
1 tex. ibi, ſcribēti s. i. teſtantis.† In gl. i. mo. ibi, vt ibi. no. ca iſta diſtinctione ꝙ ille dr̄ aliquem diffamare, qui deſcendit ad ſpeciē criminis, vel turpitudinis. ꝙ intelligas ēt ſine circunſcriptione loci, vel temporis ſm Bar. all. inſ. de iniu. item apud Labeonem. §. ſi quis. & facit l. 1. C. de famo. li. Si aūt non deſcendit ad ſpēm turpitudinis, ſed dicat aliquem criminoſum non exprimendo ſpeciē criminis, iſta non eſt diffamatio de crimine ſm Bart. & facit ad ſtatutum, ꝙ punit diffamantes. In ea. glo. ibi, priuando. hæc vera ſm Iac. & Pet. & Dy. & eſt rō, quia qñ teſtōr priuat, verba iniurioſa ꝯueniunt actui. i. priuationi, de qua agit. ſed qñ legat, verba iniurioſa non conueniunt actui conceſſionis, de qua quæritur. & ideo non valet legatum. & per iſta patet ſol. qōnis. nam ſi aliqs interrogatus tpe lit. conteſt. an debeat. rñdet ꝙ actor mentit per gulam, ꝙ vr̄ lis conte. quia iſta verba conueniunt actui. i. negationis. Cy. quod no. dicit ergo Pet. ꝙ non valet legatum in l. nr̄a: quia legando & imperando vr̄ ſibi contrarius; quod no.

§. Si Titiæ. Si morit ille, cuius arbitrio debet aliqd fieri, non ꝓpea vitiatur le. h. d. no. iſte §. eſt arg. ꝙ ſi ꝯſtō dicat ꝙ mulier non poſſit ꝯhere ſine ꝑmia propinquorum, ꝙ nullis exiſtentib. propinquis, pōt ꝯhere ſuo arbitrio. In gl. vt & inf. ſed hodie ſi iſta conditio apponitur viduæ, non remittitur ꝯditio, vt C. de indi. vi. auth. cui relictum. ſecundum Iac. & Pet. illa auth. loquitur in conditione negatiua, hic in affirmatiua.

2 *Expreſſio propriorum nominum diſtribuit pro numero perſonarum, appellatiuorum vero pro quota parte.*

§. Si pars. †Expreſſio propriorū nominū diſtribuit ꝓ numero perſonarū: appellatiuorū vero pro quota parte. h. d. In tex. nominata exp̄ſſis ꝓprijs nominib. Dy. In tex. eos, vel pars ſi nominata nominib. appellatiuis. In tex. ibi, hæreditarias ſubandi portiōnes debent. Quid ſi teſtōr poſt nominatos hr̄des dicat ita, prænominatis hr̄dib. lego. dicit Bar. ꝙ pro hæreditarijs portionib. l. antep. de duob. reis. Cyn. aliter dicit in l. fi. de impu. & ali. ſub. ſm Bar. quid aūt ſi eſſet nomen appellatiuū perſonæ, non autem eſſet nomen appellatiuum, quod ſignificet ius hæreditarium: dic vt J. ad Treb. l. Lucius. §. Męuia filiū, ſm Bar.

LEX LVIII.

1 *Teſtator in teſtamento non poteſt derogare legibus.*
2 *Clauſula, non obſtante aliqua lege, non poteſt apponi ab homine priuato, etiam ab ipſo teſtatore.*
3 *Clauſula appoſita per teſtatorem, volo quod in executione meorum legatorum procedatur ſummarie, & de plano, non valet, quia ordo iudiciorum non poteſt mutari per teſtatorem.*
4 *Iuri introducto in merum odium non poteſt renunciari.*
5 *Teſtator an poſſit remittere tutori confectionem inuentarii.*
6 *Compromittens in arbitrum non poteſt paciſci, quod ab eius ſententia liceat appellare.*
7 *Pactum promittentis reſpondere vbique locorum, præterquam in curia Romana, valet. nam certum forum poteſt excepinari.*

Nemo pōt. Diuidit in duas. Primo ponit regulam gñalem. Scdo applicat eam exemplis deſcēdē
1 do ad ſpēm. Scda ibi, quia. In tex. legatorū nomine ꝯcta.† No. ꝙ
2 teſtōr in ſuo teſtō non pōt derogare legib.† vnde clauſula non ob. aliqua lege, non pt apponi ab hoie priuato ēt ab ipſo teſtatore. & hæc regula gñaliter verificatur, vbi teſtōr loquitur ſuper iure ſolemnitatis, ſiue formæ diſpoſitæ a lege. v. g. ſi teſtōr dicit, volo teſtm̄ meum coram duob. teſtib. valere; non obſtantibus aliquib. l. nam, hoc teſtōr non pōt facere. quia iuri publico, qđ
3 dat certam formam, non pōt teſtōr derogare.† Item eſt vera regula, ſi teſtōr loquit ſuper iure formæ iudicij. v. g. quia dicit ꝙ in executione ſuorum legatorum ꝓcedat ſummarie, & de plano. nam hoc non pōt teſtōr facere, quia ordo iudiciorum nō poteſt mutari per teſtōrem. Item eſt regula vera, ſi teſtōr metā viuendi, q̄ dat a iure actionis, vult minuere. v. g ſtatuit ꝙ actio ex teſtō non viuat niſi anno. nam hoc non pt facere, quia meta legis nō pt minui ꝑ teſtōrem niſi ope exceptionis. nec augeri niſi ope replicationis, vt J. patebit. vnde ſuper iure legis teſtōr non pt aliud ſtatuere q̄ lex. Item eſt vera regula, ſi teſtōr diſponit ſuper iure fori. v. g. ordinat teſtōr, ꝙ hr̄s non poſſit ꝯueniri in loco domicilij. nā nihilominus hr̄s poteſt ibi ꝯueniri, quia ita ſtatuit lex. th dicit gl. ꝙ agenti ob. excep. ſicut eſt dictū ſ. circa tp̄s. Vel pone clarius exemplū de loco. eſt dicit teſtōr, nolo hęredē meū cōueniri niſi in loco domicilij. nam de rigore iuris nihilominus poterit ꝯueniri eo loco, vbi eſt maior pars hr̄ditatis, & vbi eſt res legata, vt dicit ſ. eo. cū res. ſed ꝑ voluntatem defuncti ob. exceptio, vt dictum eſt ſm Dyn. Item eſt regula vera in ꝯdōne. nam ſicut dies appoſitus ad extinctionem non extinguit ipſo iure obligationē radicantem, ita nec ꝯdō extinctiua. Exēplū, legauit mihi teſtōr 10. & appoſuit ꝯdōnem, ꝙ ſi Papa venerit Peruſinum ꝙ iſta 10. mihi non debeant. nam eo veniēte nihilominus debent ipſo iure ſed op. excep. ſm Gl. & Dy. in ꝯdōne aūt ſuſpenſiua actionis naſcituræ non pōt exēplū poni. nā ſiue ſit cōdō tacita, ſiue expreſſa, defectus ꝯdōnis impedit ipſo iure naſci actionē, vt no. ſ. de pac. itē qa, & l. 3. ſup. de ſetu. ſm Dyn. circa dictum gñale formant duæ op. i. de l. cod. §. fi. de le. 2. ſed ibi voluntas teſtōris nō derogat legi, ſed regulat lege, vt ibi patet. & hinc eſt ꝙ ibi teſtm tranſit ad codicillos. Scdo opp. ad idē de l. 2. C. vt in poſſ. le. ſed rñde, vt plene no. ſup. de pac. pactum inter hr̄dem. Tertio op. ad id, ꝙ dicit de tpe, de l. fi. C. eo. ſed ibi teſtōr poſt tp̄s adimebat ipſum legatū, ꝙ pōt. hic aūt ſtante legato limitabat ius agendi, ꝙ non pōt ipſo iure, licet in effectu. & ſic non ob. Quarto ad idem op. ꝙ tp̄s ſit modus tollendæ oblōnis ipſo iure. vñ vr̄ ob. de ver. ob. l. Stichum. §. ſtipſo. ſol. ibi interuenit mors ſil cum tpe ſolū: ſed qñ mors impedit tranſmiſſionē, tūc ipſo iure finit diſpō. & ſic non ob. Quinto op ad id, ꝙ dicit de cond. de eo, quod no. ſup. de pac. itē qa. ſol. hic in cond. extincta, ibi in inceptiua, vt no. inf. de don. l. 1. in mag gl. & ſup. de in diem ad. l. 2. Sexto oppo. ꝯ iſta tria ſil de loco, tpe. & condi. & vr̄ ꝙ ꝯ voluntatem teſtōris non poſſit agi, ob. excep. doli, arg. no. in l. ſi ita ſcriptū. ſup. eo. ſol. dicit gl. concedn, ꝙ teſtator ipſo iure non pōt facere ꝙ tp̄s oblōnem finiat, vel locus eam coarctet, vel circumſcribat, vel condō eam reſoluat: ſed licet non poſſ. hoc ipſo iure: m̄ pōt parare hæredi excep. doli. & ſic non ob. & in hoc reſidet gl. & Dy. & oēs. Dyn. inducit hanc l. in ar. ꝙ præſcribatur libertas ſeruitutis conceſſæ, non obſtante pacto ꝙ non præſcribat. nā cum teſtator nō poſſit facere ꝙ non præſcribat, ergo nec pactū. In ꝯtrium allegat ꝙ valet pactū ꝙ nulla currat præſcriptio, vt l. ꝙ ſi nolit. §. ſi quis ita de ædil. edi. & hoc tenet Dy. nam dicit ꝙ in præſcribendo requirit bona fides, & iſtud pactum bonam fidē præſcriben. excludit ſm Dy. de hac q. tangit Bar. in l. 1. de vſuc. J. & eſt verū, ꝙ per pactū pōt excludi effectus pręſcriptionū ſua nā currentiū, ſicut loquit § ſi quis ita. Itē effectus præſcriptionū currentiū mero fauore paciſcentis, vel mixtum fauore, & negligentia non petētis, & ita loquit Dyn. ſed mere odioſæ præſcriptiones, quæ currunt mero odio non peten. ſicut pręſc. 30. vel 40. an. & ſic præſcriptiones illa. harū loco ſurrogatæ non vr̄ ꝙ hmōi præſcr. poſſint exclu
4 di per pactū, † qa iuri introducto in merū odiū non pōt renunciari, vt no. ſup. ad Sen. Mac. l. ſtā & 11. & facit quod no. gl. C. de ſacroſ. ec. auth. quas act. cōter Doc. ſim J ſe adhærēt Dy. vt iſtud pactū non excludat excep. præſc. ipſo iure, ſed ope replica. ar. huius
5 l. cum gl. ſua. Itē eſt ar. l. nr̄a. ꝙ teſtōr non poſſit remittere tutori ꝯfectionem inuentarij. & dicit Dyn. ꝙ iſta q̄ fuit diſputata, & ꝙ diſputans tenuit iſtā partē ꝑ hanc l. ſed iſta determinatio fuit ꝯ l. fi. C. ar. tu. & hēs duas gl. hic firmantes ꝙ teſtōr pōt remittere confec. inuentarij non ſolū tutori teſtōris, ſed ēt datiuo, & legitimo. qđ eſt mirū. ita no. gl. C. de ad. tu. l. tutores, & ſupr. de ſuſpec. tu. l. 3. §. tutores. ꝙ verū credo, niſi teſtōr errauerit remittēdo ex certa cā, q̄ non ſubſiſtit. vñ non obſtante remiſſione iudex pōt cogere tutorē ad confec. inuētarij, ſi eſt de eo ſuſpitio, ar.
6 l. 1. §. 1. ſup. vbi pu. edu. de. & C. de iu. de. i. facultas. l. 1. † Tertio eſt ar. ꝙ compromitten. in arbitrū non pōt paciſci, ꝙ ab eius ſnīa liceat appellare, qa appſo præſupponit eſſe, ſed ſnīa arbitri non eſt ſnīa, vt C. de ar. l. 1. Cy. ſm Lambertinū de Ram. determinat ꝯtrariū per l. ex ꝯſenſu. J de app. vbi hr̄ caſus. credo ꝙ valet pactū quātum ad appam proprie ſumptam, put eſt q̄libet ſpēs reclamandi, vt ſup. de ar. non diſtinguemus. §. cū qdam. ſed non qūa ad appſtricte ſumptam, cum ſnīa arbitri non poſſit ꝯfirmari, vel infor mari, qa nulla eſt ex defectu iuris, vt C. de iu. om. iu. priuatorū. In glo. accipe. ibi, qđ ſi hr̄s. melius diceret ꝙ legatarius. qa hoc exemplū non eſt in text. vel ꝙ teſtōr reliquit hr̄di legatū a quodā legatario ſm Iac. de Are. In ea. gl. ibi, alibi. licet non inueniat, & per ꝯñs alibi ꝯueniri non poſſit. iñ præcepto teſtōris eſt ſtandū non ipſo iure, ſed ope excep. quæ ꝯ rigorem iuris oritur ex quadam æquitate, niſi hoc faceret hr̄s forte dolo malo, vt legatariū fraudaret legato, qđ eſt ſibi debitū qcqd ſit de foro iudicij, arg. l. hic allegatæ in glo. & adde ꝙ no. ... ſi qs in ius voc. non ie. In glo. ibi, clericus. no. ꝙ clericus non pōt ꝯueniri in veteri foro. dicit Ia. de Are. ꝙ hoc eſt verum; ſi ſine dolo mutauit forum ac ci
7 uitatem, ar. J. ad mu. l. incola. † In ea. gl. ibi, de æquitate. arg. huius gl. no. quod valet hoc pactum: promitto reſpondere vbique locorum præterquam in curia Romana, vbi nolo poſſe conueniri. nam certum forum poteſt excepcuari per iſtam glo.

LEX LIX.

1 *Cautio, quæ non debet interponi, & interpoſita nihil operatur.*

1 **Si legati ſerui.** †Cautio q̄ nō dēt interponi, interpoſita nihil operat. h. d. Vel ſic, erronea ꝓmiſſio implenda nō eſt h. d. In tex. facere. 4. pan. In gl. ibid. ſed & ſi quis. §. fin. vel dic, ꝙ ēt ſilēter, non tenet qa deficit cā, cum iſta promiſſio ſit ꝯ, vel ſup. nām legati ſecus eſſet in pacto appoſito iuxta ꝯtractum, qa valet, licet ꝯ nām ꝯtractus cum ex pacto aſſumat ſibi alterā naturam, vt C. de ædi. edi ſi apud & iſta eſt opin. Iac. & Pe. ſed Dy. aſr dicit J de do. l. ſi patronus. §. ſi a it. n. ꝙ cautio interponē ſuper eo, qa alio iure peti poterat: aut ſuper eo qđ alio iure peti non poterat. Primo caſu aut eſt cautio ordinaria, & cōmittit, vt l. q erat, ſa. erc. aut erat ſubſidiaria, & non cōmittit, vt l. ſi ædib. & l. damni. §. emptor, de dam. inſe. In ſecūdo caſu refert

refert, aut ex certa ſcientia: & tunc committitur, vt l.damni, §.cũ parietem, de dam.infec. ſi quis cau.l.ſed & ſi qs.§.fi.de ver. ob.l. ſi diuortio.de fideiuſ.l. Græcè.§.tutore. Si vero p errorem fuit interpoſita, refert, aut p errorem facti, & indiſtincte non cõmittitur, vt l.ſi quis poſtquam. de fideiuſſ. aut per errorem iuris: & tunc aut ſuper eo qđ eſt indebitũ naturalr & ciuiliter, vel naturalr tm̃. primo caſu nõ committĩ, vt l.ſi patronus, in prin.de do. aut ſup eo qđ eſt naturalr debitũ, & committĩ, vt d.l.ſi patronus.§.de illo, & no.eo.tit. Lex hac ſcrip.& C.ad l.Fal.l.fi.ſm Dy. & iſta ſunt vera, qñ cã inſerta promiſſioni eſt vera: ſed qñ cã eſt falſa, tunc dic, vt J. de ex do.l.2.§.circa. ſi vero nulla cauſa inſerĩ nec vera, nec falſa, non valet promiſſio, vt ſ.de prob.l.cum de in debito.§.fi. niſi vbi l.præſumit cauſam donationis, vt J. de oper. lib.l. Campanus. vel niſi promiſſio fiat ad liberandum, vt promitto non petere, vt no ſup de pac.l.tale pactum, in prin.

LEX LX.

1 Teſtator ſi legat rem obligatam, hæres tenetur eam luere in tribus caſib. in quibus ſi legatarius conuenitur hypothecaria, officio iudicis cedenda ſunt ſibi iura contra hæredem.

2 Res alicuius poteſt eſſe obligata ipſo ignorante.

3 Beneficium ceſſionis trib. temporib. poteſt implorari, ante ſententiam, poſt ſententiam, ante ſolutionem, & poſt ſolutionem.

4 Beneficium ceſſionis diuerſis modis imploratur.

5 Omittens excipere, non tamen prohibetur de iure ſuo agere, & proponere.

6 Dominus poteſt probabiliter factum procuratoris ignorare, vnde licet perſonaliter citetur procurator, dominus tamen non eſt vere contumax.

1 Si res obligata. †Si teſtat̃ legat rẽ obligatã, hæres tenet eã luere in trib.caſib. in quib. ſi legatarius cõuenitur hypothecaria, officio iudi.cedenda ſunt iura ſibi ꝯ hæredẽ.h.d.no. In tex. obligata.ſ.ſpãliter. alij dñt gñaliter ar.l.licet, de do.præleg. Itẽ dic, ꝙ erat obligata pro debito tertiæ pſonę non teſtatoris, qa tunc ſemp hrs deberet luere, vt ſup. eod l.apud Iulianũ.§.hrs, ſm Bar. qđ falſum eſt, qa imo iſta l loquit̃ qñ erat obligata pro debito teſtatoris, vt apparet in fi.huius l.dũ dicit de ceſſione perſonalis actionis fienda ꝯ eius hrdem. nã hoc de neceſſitate pſupponit debitũ hrditariũ non ob.l.apud Iul.§.hæres. quia ibi loquit̃ in onere impoſito per l.quod teſtat̃ ſcit, vel ſcire dẽt. hic aũt in onere impoſito per hoĩem, in quo cadit ignorantia facti. ideoq. eo caſu ſufficit præſtare rẽ qualis eſt, ar ſup. e. l.prox. J. eo.l.ſeruo le.§.ſi fundus, & ſupr. eo.l.ſi a ſubſtituto.§.fi. & ita tenet Ray. In tex.ibi, fuerit.i.fuiſſe doceat, ſm Dyn. In tex. ibi, a fideicõmiſſario eſt luẽda eo ꝯueto p hypothecariã In tex. niſi. excipit ab eo, ꝙ dixit de ignorante. In tex fuiſſet.ſ.verit̃. & facit C. de leg.cũ alienã, & qđ no.ſup.de pac.tale pactum §. fi. In tex. ſuperfluũ. in re, vel in rei æſtĩone. nam ſi nihil ſupfueret, ne legatum reddat̃ prorſus inutile hrs deberet luere, & vide J.de lega.2. q hẽbat, in prin. In tex.ibi, ꝙ ſi teſtat̃. imp de neceſſitate luitionis, hic de bñficio ceſſionis. In tex.aio.vero, vel pſumptio. In tex.actiones.ſ.perſonales. quæ competunt ꝯ ſuos debitores, eoſdemque hęredes debitoris. In tex.id.i.vt ei fiat ceſſio actionis. Dyn. Not. in prima parte tres caſus. in quibus hæres tenẽt luere ex præſumpta voluntate defuncti. & adde hic ꝙ no. C. b de don.inter vir.& vxo.l.ſi maritus.† Secundo no. ꝙ res alicuius 3 põt eſſe obligata ipſo ignorante. † Tertio no in ver ꝙ ſi teſtat̃, ꝙ bñficium ceſſionis põt implorari trib. tpib.ſ. ante ſnĩam, itẽ 4 poſt ſnĩam. añ ſolonem, item poſt ſolonem: qđ eſt no.† Quarto no. ꝙ beneficiũ ceſſionis qñq; implorat̃ p modũ excipiendi, vt qñ qs hoc petit tanq̃ reus ante ſolonẽ a ſe factã, vt hic in verbo, per doli exceptionẽ. qñq; petit officio iud. principalr implorato, vt qñ præceſſit ſolo, vt hic in fi. dum dicit per iuriſdõnẽ præſidis quod eſt not. Quinto not. ꝙ poſſeſſor conuentus hypothecaria offerendo debitũ, tunc põt petere ſibi cedi iura, qñ onus luendi non incumbit ſibi, ſed principali debitori, vt hic, & iſta eſt bona regula. & facit ſup. qui po.in pig.hab mulier, & ꝙ not.per Cy. C. 5 ad Vell.iubemus, in fi.† Item no. ꝙ licet quis omittat excipere, non tñ prohibet̃ de iure ſuo agere, & proponere. In glo.ibi, pro-6 curatori.no.† ꝙ dominus põt probabiliter factum procuratoris ignorare, ſiue de eo, quod fit extra iudiciũ, vt hic, ſiue in iudicio loquamur. vñ licet procurator pſonalr citet̃, dñs non eſt vere ꝯtumax, quia probabiliter põt errare circa factum procuratoris, vt no. per Inn.vt li.non conteſt.c.1.& facit quod no. J de noua. ſi quis dele. & J. pro ſuo.l.fi. In ea.poſtq̃.& ae. C.de ꝯh.& commi. ſtip.l.magnam, in fi. vbi dr̃ ꝙ præſumitur qs memor eorũ quæ fecit. In gl.ibi, vel dic.hæc vera.Dy.& Pe. In ea.gl.ibi.l.Papi.i.dicere ꝙ vr̃ voluiſſe hypothecam exonerare, non debitorem liberare. vnde adhuc ſubeſt actio, & ſic fit ceſſio. In ea.gl. officio iu. hoc eſt verum poſt ſolutionem. & eſt tunc officium nobile: ſed ante ſolutionem ope exceptionis, ſi poſſidet. ſic ergo beneficiũ ceſſionis quandoque eſt exceptio, quandoque eſt officium iud. principaliter imploratum. nec excluditur hoc beneficium per ſententiam, vel per executionem: quod eſt no.

LEX LXI.

1 Sumptus factos in refectione domorum cõbuſtarum ſine culpa hæredis hæres recuperat a legatario, vel fideicommiſſario domorum, quatenus apparet tempore petitionis vtiliter impenſum, & fructus interim percepti non compenſantur cum iſtis expenſis.

a Impenſa facta in re propria ſubiecta reſtitutioni debet reſtitui non præciſe, ſed quatenus apparet res melior effecta tempore, quo petitur.

1 Domos. † Sumptus factos in refectione domorum combuſtarum ſine culpa hæredis hæres recuperat a legatario, vel fideicommiſſario domorum, quatenus apparet tẽpore petitionis vtiliter impenſum.h.d. Et no. ꝙ fructus interim percepti non compenſantur cum iſtis expenſis.& de hoc eſt gl. in l.emptor, in prin.de rei ven.ſup. In tex.quãtenus. ſic intellige quod hæres in reficiendo domum forte impendit centum: poſtea ſuperuixit plurib.annis, ita ꝙ vtilitas expenſæ non poteſt durare: quia forte 5.ann.certe æſtimatur tantummodo quantũ valet in iſto tpe, & quantum poteſt durare non quantum expẽdit 2 hæres. Iac.de Are.† No ꝙ impenſa facta in re propria ſubiecta reſtĩoni debet reſtitui impendenti non præciſe, ſed quatenus apparet res melior effecta tempore, quo petitur. Scđo no. de cond.incerti, ſiue ſine cauſa, qñ quis non retinuit rem, quam poterat retinere propter expenſas. & hoc eſt verum, quando impẽdens habuit animum alium ſibi obligandi, vt hic: alias ſibi deberet imputari, ſi non excepit, vt ſup.eo.codi.l.communi. & de condi.inſer.ſi in area. ſecundum Cy. Adde quod no.de cond indeb.q. ex ce.§.ſi pars. Item no. quod incẽdium raro poteſt fieri ſine culpa alicuius. facit ſup. de off.præf. vt.l.1.§.1.& quod no.ſup.pro ſoc.l. cum duob.§.damna. Qualiter iſtæ expenſæ probẽtur, vide quod no.C.de iu.deli.l.fi.§.in computa. & quod no. C.de don.l.ſi quis pro te, & extra de ac.c.qualiter, in princ.per Ber.

LEX LXV.

Si ancilla. Dictio.cum, principaliter copulat. h.d.cum l. ſe dixi ſ.eo.l.Titiæ te.§.nihil diſtat & ibi vide.

a §. Captatoriç. Dicit hic Cy. ꝙ de iure cano. iſta l.fallit in relĩ.ad pias cauſas.a & alleg.c.cũ tibi.extra, de teſti. Item vide hic quod no. J. de op leg.l.1. ſm ſecundam lectu. Item vide quod no. in c.1.de procu.lib.6.in no.

ADDITIO.

a Cauſas. Adde Franc.Are.in l.1.C.de ſacroſan.eccle & in l.ea ꝑ̃ aterias. C. de teſtam.mil.& eundem Bal.in d.l.1.in lect.nume.30.& in rep.nu.19.& quod ibid dixi in apoſt.

LEX LXVIII.

Si ita legatum. Diſpoſitio redditur inutilis, ſi quicquid includitur diſpoſit. excludit exceptio. & dictio, præter, eſt excluſiua non exceptiua.h.d. In gloſ. cui vere. in fi. pro hoc ſup.de hære.inſti.ex facto etiam. quia verba poſita ad excipiendum non diſponunt. & vide quod no. de. rei ven.emptor.§.ancilla. In tex. tantos. no. hic relatiuum quantitatis poni pro relatiuo numeri. Iac.de Aret.

§. Illi ſi volet. Magis operatur expreſſum, quam tacitum.h.d. illud eſt propter differentiam formæ quia tacitum non eſt conditionaliter: ſed expreſſum exprimitur conditionaliter. In tex.ibi, voluerit.i. ſe velle declarare ſm Dyn. No. quod iſta conditio, ſi voluerit, valet in legatis: ſecus in ꝯtrib. ſm glo. vel dic hoc verum in ꝯtractu citro vltroq; obligatorio. ſeu in ꝯtractu don. idem in legato ſecundũ Iac.de Are.& Pe.

1 Canonici omnes ſi ſunt mortui, & alij de nouo creati, tenentur ſtare electioni per primos factæ, quæ nondum erat confirmata per ſuperiorem.

2 Capitulo excõicato, intelliguntur excõmunicati Canoni. de nouo creati.

§. Si domus. In tex.ibi, interire le. ſecus in ꝯtractu non lucratiuo, vt ſ.de pig. Paul.§.fi. vel dic qđ ibi ius erat quæſitum creditori ante caſum. & ideo non tollit̃ p caſum ſed hic non erat ius quæſitũ, ſed quærẽdũ, ꝙ non poteſt quæri mutata ſub alia forma rei, ſm Pet. Dyn. inducit iſtũ tex. in 1 argu.† ꝙ ſi mortui ſunt oẽs Canonici, & alij de nouo creati, vtrũ teneant ſtare electioni factæ per primos, quæ nõdũ erat ꝯfirmata per ſuperiorẽ. & arguit pro & ꝯ. finaliter concludit ꝙ teneanĩ, 2 quia erat acquiſitũ ius electo, ſm Dy † Item eſt arg. ꝙ excõicato capitulo intelligant̃ excõicati Canonici de nouo creati. dixi ſ. eo.l.grege, & ſi equo. In tex.ibi, emptorẽ. ſed tũc qũo põt ſtatui pcium, cũ res tm̃ valeat quantũ vendi põt: ſed hic non põt vẽdi. ergo, & c tũc eo ꝯſtituit̃ preciũ ex quantitate redituũ & ex quãtitate, & cõparatione vicinarum poſſeſſionũ, vt no.in l.2.C.de reſcin.vendi. Ibi, iuſſus q.d.non põt negari quin vtile ſit legatum. Dyn. No.in l.iſta ꝙ procedit iſte libellus, ago vt emas & ago vt vendas, præcedente ad hoc cauſa obligatoria. No.etiã hic in gl. de intereſſe, & rõne ꝯfiniũ finiũdorũ, & quia res fuit antiquorũ.

LEX LXX.

Seruus. No.arg. ꝙ ille q adminiſtrauit bona alicuius, ſi eſt in caſu condemnationis ad mortem, debet differri pęna, donec reddat rõnẽ ſm Pe. & eſt de hoc caſus C.de bon. proſcr. ſi ex plurib. prælegatũ relictũ hrdib. ſub proprijs noĩb. debetur pro virilib. non pro portionibus hæreditarijs.h d. iſte §.

LEX LXXI.

Si poſt mortem. In tex.ibi, legatum.qa eo tpe quo cedit legatũ, ẽ filius ſui iuris. Dy. In tex.ibi, nec intereſt. no. ꝙ vbi fit mẽtio filij, filius non venit vt hæres,

hæres, ſed vt filius. hoc verum, quando fit mentio a teſtio, ſed qñ a patre, dic vt no. ſ. de pac. l. ſi tibi. §. pactus. ibi, præterquam. No. ĩ iſto ver. q inter mortem & immixtionem neceſſarij hæredis nullum eſt medium. & ideo nec effectus medij temporis. q non reperitur, & ad hoc quotidie allegatur, vbi non requiritur factum hominis in neceſſario, eſt tempus medium, arg. ſup. de ſeru. l. ſeruitus, & de ſeru. ruſt. præd. l. foramen. ſm Pe. vide quod no. de cõdi. & demon. l. Iulius noſter, per Dy. Si ſeruo. nullo. n. momento fuit dominus huius ſerui. ergo nullo momento potuit ei acquirere. In tex. relictum. ſ. ab extraneo. Dyn. Extra no. arg. de puncto non habet locum in his, quæ in vnum concurrunt, ſed vbi inuenitur prius & poſterius. & de hoc no. Inſti. de his qui ſunt ſui iu. in princ. de ſta. ho. l. Arethuſa. ſ. quod met. cau. ſed & partus. § fi.

L E X LXXII.

Seruo.

1 *Alienatio facta per hæredem medio tempore, non impedit officium legati, nec translationem dominij.*

1 §. Si ſeruum. †Alienatio facta per hæredem medio tẽpore non impedit officium legati, nec translationem dominij. Quæro vtrum iſta alienatio interim teneat? Gl. dicit quod non tenet hodie per auth. res quæ. Sed contrarium eſt verum, vt no. contra de lega. 2. l. cum pater. §. libertis. & facit in auth. de reſt. & ea, quæ pa. §. qua ratione. & vide quod no. inf. ad Treb. l. quidam teſtã. §. ſi quis filium. j. de ſta. libe. l. ſi ſeruum ſub conditione. & vide quod no. Dy. in regula, plerunq; in fi. & facit j. de vſufr. leg. l. filios. Si teſtator. ille propriè dicitur legatarius, cuius principaliter intereſt legata præſtari, licet verba legati non ſint directa in eum. h. d. In tex. ex aſſe. ſ. totum pro parte & portionib. vni cohæredum. In tex. dotem. ſ. promiſſam genero. In tex. actionem contra hæredem patris. No. quod ſi teſtator vni hæredum imponit onus ſoluendi debita, vel male ablata, quod iſte poteſt a cohæredib. conueniri. vt ſoluat: non a creditoribus, vel ab his quib. fuit male ablatum per teſtatorem, quia illi agunt iure creditoris, non legatarij. vel dic vt no. in l. ſi cui le. §. ſi Titio. ſup. eo. In gl. ſic. ibi, Titio. §. fi. ibi fuit legatum pro doſe non promiſſa. hic autem erat promiſſa.

§. Si fundus Fundus in ſpecie legatus debetur, qualis eſt, niſi teſtator aliud dixerit. h. d. Not. qd hæres non tenetur tradere fundum liberum, ſed qualis erat penes teſtatorem, talis erit penes legatarium. quia qualis eſt, legaſſe videtur, vt inf. eo. l. ſi domus. §. fi.

§. Seruus. Hæres non cogitur tradere ſeruum legatum, donec reddat computum rationum. & facit ſupra eo. ſeruus vni.

§. Si res. De dubio poteſt agi, ſed nõ exigitur, ſed cauetur. h. d. & vide j. de ſtatulibe. rationem, per Iacob. de Aret. In tex. natus ſit. no. quod hæc verba, ſi in meam poteſtatem, &c. ſunt conditionalia, nec ante trahunt ſecum ſuam executionem, quam extet conditio. & ſic facit pro bannitis quod ſi quo tempore peruenerint in fortiam communis, &c. quod interim ſententia non trahit ſecum ſuum effectum.

L E X LXXIII.

1 *Hæres ſeruum legatum poteſt retinere pro noxa, & fundum legatum pro ſeruitute reparanda, quæ debebatur fundo hæredis.*

1 Si ſeruus Titij. †Hæres ſeruum legatum põt retinere pro noxa, & fundum legatum pro ſeruitute reparanda, quæ debebatur fundo hĩdis. h. d. In tex. mihi. ſ. hæredi inſtituto a dicto Titio. In tex. fecerit. viuo teſtatore, vt hic. idem, ſi mortuo, vt j. in ver. quare In tex. apud Titium. ſ. conſtitutus. In glo. legauerit. nam ſi pure, tunc iſte ſeruus nunquam fuiſſet hæredis. & ideo actio noxalis nunquam fuiſſet cõfuſa. ſimiliter in fundo, cum nunq̃ fuiſſet hæredis, non eſſet confuſa ſeruitus. & ideo tunc ſine dubio ius hæredu eſt intentabile. ſed hic erat facta confuſio per acquiſitionem dñij: ĩñ illa cõfuſio non officit retentioni, & exceptioni. & hoc intendit iſta l. & adde q no. ſup. de ſerui. Pap. Item no. quod gloſ iſta ſentit quod ante diem non tranſit dominium, ſicut nec ante conditionem. quod eſt verum, quia iſta tranſlatio eſt quædam executio iuris, q̃ non fit ante diem, vt j. de vſuf. leg. Sempronius Attalus. In gl. nã & ſi, in fi. ſed illa actio hic ceſſat, cum hæreditas ſit hic adita.

L E X LXXIIII.

1 *Teſtator ſi legat domum ſine certa deſignatione, & habet plures domos in patrimonio, hæres eligit.*

Si domus. †Si teſtator legat domum ſine certa deſignatione. & habet plures domos in patrimonio, hĩs eligit. ſed ſi nullã domũ habet in pr̃imonio, legatum eſt nullũ. In tex. reliquerit. ſ. teſtator in ſuo patrimonio. In glo. qñ. ibi, domus, & fundus. No. q gl. æquiparat domũ, & fundũ. ſed in §. gener. gl. diſtinguit inter domum. & fundum, q non placet Iac. de Rau. imò dicit idem in fundo. & domo, qa rõ diuerſitatis nõ põt reddi & ſic ĩ vtraq. refert, aut teſtõr reliquit ĩ pr̃imonio ſuo plures fundos, vel plures domos, & valet. aut nõ reliquit aliquẽ fundũ, vel domum, & tũc non valet ſm eum. In ea ibi, vel generib. quæ hñt certos fines a natura. Iaco. de Are. vel clarius, qñ legatur domus incerta, & in gñe, legaĩ qd informe: ſed qñ legaĩ quantitas, legaĩ quid forme, qa qualibet moneta hẽt ſuam formam, & quodlibet triticũ ẽt, & ideo valet legatũ, quia talis forma non ↄſiſtit in arbitrio debitoris. non. n. põt eſſe tale legatum oĩno inutile, & facit j. de tritico leg. l. cum certum pondus. Extra principium huius l facit ad qõnem: pone q Comes promiſit dare feudum militi, & non apparet, q qa Comes non determinauit in qua re quæriĩ an valet promiſſio? diſtingue per hanc l. aut Comes hẽbat feuda, aut non. ſi non hẽbat, nihil valet, quod dictum ſeu promiſſum eſt, vt hic. Si vero hẽbat feuda, tunc valet promiſſio, & facit j. de ver. obl. ita ſtipulatus, de iure com. cum poſt. §. gener. at. optimum, de al. leg. alimenta, in prin. & tũc dari dẽt ſm qualitatẽ pſonæ, cui promiſſum eſt, ar. j. de re. du. l. vtrum. § ſi. Dy. Quid ſi teſtator hẽt plures domos, vnam in domicilio, aliam extra domiciliũ. dico, q vĩ ſentire de ea quam hẽt in domicilio, de cond. & dem. l. q̃ condõ ſup. l. cũ ita. & faciunt iſta, qñ teſtõr legat vxori habitationem domus non ſpecificando, de qua. ſi non hẽt niſi vna domũ, debeĩ habitatio illius. ſi autẽ hẽt plures in ſui domicilio, hĩs eligit in qua domo præſtat habitationẽ p hanc l. & adde, quod no. ſ. e. l. legato generaliter. §. fin.

2 *In legato generis de euictione caueri debet, & ſi non eſt cautum, & res euincitur, ex teſtamento pro euictione agitur.*

1 §. De euictione. In † legato gñis dẽt de euictione caueri, & ſi nõ eſt cautũ, & res euincitẽ, ex teſt̃õ pro euictione agiĩ. h. d. In text. ſeruũ in gñe legatũ. Dy. In tex. videam. ſupple, & qua actione agaĩ nulla præſtita cautione, vel ea præſtita re euicta. ad qd rñdet, & dic, &c. qñ non eſt cautũ. & cæterum, & cæterã. qñ eſt cautũ ſm Gul. de Cu. In tex. euincitẽ. ſi in iudicio. Dy. alias non debeĩ euictio, & iõ ex ſnia arbitri non debeĩ euictio, quia non euincitur in iudicio, cũ non propriè ſit iudicium corã arbitro. ſic ſup. de euic. l. ſi dictum §. ſi compromiſero niſi ſit actum, q veniat euictio, qualitercunque euincat, vt no. ſup. de ar. l. cum pen. Not. primo de euic. cauendũ. ſecundo no. p p euic iterato agendũ. tertio no. q iudicis officio, quo res præſtat. cautio de euic. dẽt præſtari. Opponiẽ q non debeaẽ euictio, vt ſup. eo. ſi a ſubſtituto in. ſolu. aut legaĩ genus, aut ſpẽs teſtõris, aut ſpẽs aliena. Primo caſu ſemper venit euictio, quia debeĩ genus, & datio eſt in oblĩone, & ideo conſideratur effectus tranſlationis iuris, vt hic, & d. l. ſi a ſubſtituto. §. 1. primo rñ. & ideo dñt Doct. in fi. q licet venditor non teneat dare. iſtud eſt verũ, niſi vendat aliquid in genere, quia ex natura generis venit illud, qd non venit ex natura ↄctus. Scdo caſu, qñ ſpẽs erat teſtõris, ſi quidẽ ptinebat ad eum tpaliter, & euincitẽ, nihil debetur, de pi. l. lex vectigali, & arg. C. de leg. vxor pa. & qd no. C. fam. erc. l. ſi familiæ, in fi. glo. ſi aũt ptinebat ad eũ iure pperuo, & proprio. iſta res non põt euinci iure dñij niſi p iniuriam iudicis: ſed iniuria non facit locũ euictioni, vt ſup. de euic. ſi p imprudentiã. ſed iure hypoth. põt euinci poſſeſſio. & tunc dic, vt ſupr. eod. l. ſi res. ſi aũt non euincaĩ nec res, nec poſſeſſio, ſed quoddã ius rei. i. quædam ſeruitus, tunc non debeĩ euictio, vt ſ. eo l. ſeruo legato. §. ſi fundus. & rõ dñæ inter iſta tria patet, de leg. 2. Mæuius. §. pe. Tertio caſu qñ eſt ſpẽs aliena, ſi quidẽ in ea, vel pro ea teſtõr habebat ius aliquod, nõ venit euictio, qa ſolũ ius, qd hẽt, vĩ legaſſe, vt ea. l. 1. § fi. & j eo. l. ſi ſic. §. fi. ſi aũt nullum ius habebat, aut legauit ſcienter, & tunc hĩs tenetur redimere, & præſtare, & ius euictionis cedere, quod hẽt hĩs ex natura ↄctus emptio. ſi autẽ non põt redimere, dẽt ſoluere æſtĩonem, quæ conſiſtit in genere, & iõ illius pecuniæ, ſi euincitur pecunia, debetur euictio ex nã generis. iſta probantur in l. non dubium, de leg. 3. §. fi. ſi aũt teſtõr ignorabat rem alienam, ſi teſtõr poſſidebat, vĩ legare poſſeſſionem quam hẽt, & reſpectu poſſeſſionis, vt l. Mæuius. §. pe. ſi aũt non poſſidebat, dic, vt C. de leg. cum alienam. quod ñ dẽ ibi de coniuncta perſona, eſt verum niſi teſtator errauerit in iure, qd habebat, quia putabat ſe poſſe legare, & non poterat, vt d. l. vxor, & patrui, & facit de vſufr. l. Sticho. In gl. nec. n. &c. i. ſublata. verum eſt, q mercenarium officium iud. non poteſt principaliter intentari: ĩñ rem habeo, & rem peto propter omiſſam cautionem, vt j. de ſol. etiam, de verb. ob. l. Iul. §. qui fundum, & no. j tit. 1. l. Mæuius. §. in fundo. non obſt. l. 4. C. depoſiti, qa ibi in acceſſorio, qd extinguitur cũ principali, ſed cautio eſt tale acceſſoriũ, qd non extinguiĩ qa reſpicit ius totius rei principaliter debitæ ſm Dy. de hoc notatur C. ad exhi. exhibitionis, per Cy. & per hoc eſt ſoluta quæſtio, an re tradita poſſit peti cautio. In glo & nihilominus ex teſt̃õ non nouatur per cautionem, vt ſupra pro ſocio. duo ſo. In ead. glo. ibi, euidenter. iſtæ ll probant, q non fiat nouatio per ſententiam, ſed non probant de cautione per contractum non fienda. In ead gl ibi, ex qualitate. i. ex natura generis quia tenetur dare: nec vĩ dari, quod euincitur. ſic j. de leg. 1. qui concubinam. §. ſi hæres. In ead. ibi, in obligationis ſpecie, ſicut in ↄctu emptionis venit euictio ex natura ↄctus, vt l. ſtipulatio iſta, de ver. ob. In ea. gl. ibi, quidem. i. res aliena. In ea. gl. tacente. i. eo, de cuius ignorantia, vel ſcientia non apparet, vel qui pro ignorante habetur, vt no. ſup. eo. l. ſi res obl. Dy. 2

1 *Litis conteſtatio non fit per confeſſionem, niſi præcedente libello, vel interrogatione.*
2 *Præuentio iuriſdictionis non inducitur, licet quis confiteatur crimen iudici, non formato adhuc proceſſu.*

§. In pecunia. Qui confitetur, non cogitur litem cõteſtari, nec tenetur recipere libellum, ſed datur ſibi ad ſoluendum modicum tempus arbitrio iudicis.
1 hoc dicit. & eſt hic caſus † quod per confeſſionem non præcedente libello, vel interrogatione non fit conteſt. l.i.lic ſup.de pro cura. ſi reus paratus, & de tutelæ. l.ſi debitori. adde hic quod no.
2 ſup.de interroga.act. vbicunque. vbi dicit no. † Per iſtum tex.dico quod ſi quis confiteatur crimen iudici non formato adhuc proceſſu, quod per hoc non inducitur præuentio iuriſdictionis, quia amodo pertinet ad officium iud. vt hic. & facit ad hoc quod no. ſup.de inſa.ictus fuſtium.

Ratione nimis difficilis præſtationis rei vel duræ ſeparationis coniunctorum
1 *deuenitur ad intereſſe.*

1 §. Si confitetur. †Ratione nimis difficilis præſtationis rei, vel duræ ſeparationis coniũctorum deuenitur ad intereſſe. h.d. primo. tamen illud intereſſe ſeparationis duræ nõ habet locum in rebus, ſed in perſonis. hoc dicit ſecundo. Not. quod qui non poteſt tradere, liberatur præſtando intereſſe. idẽ, ſi poteſt tradere, ſed ex hoc ſequatur aliqd inhumanum, puta dura ſeparatio. ſi autem habet facultatem tradendi, nec ſequatur aliquid inhumanum, licet prætendatur affectio. venit præciſa traditio. & pone exemplum, vt in libris Doct. ad quos habetur nimia affectio, vt l. pen. ad exhib.

1 *Ius quod quis habet in fundo emphyteutico, legare poteſt. & qui legat rem ſimpliciter, ius quod habet, legare videtur.*
2 *Emphyteuta eccleſiæ an poſſit donare.*

1 §. Si fundus. † Ius quod quis habet in fundo emphyteutico, legare poteſt: & qui legat rẽ ſimpliciter, ius quod habet, legare videtur. hoc dicit. In tex. valet legatum. no. per hoc determinari omnes ll. quæ dicunt, q̃ mea res mihi non poteſt legari: quod eſt verum, niſi mihi deficiat aliquod ius in re. nã ratione illius iuris mihi poteſt legari. In text. ibi, ſed ius. no. q̃ emphyteuta ius quod habet legare videtur vt hic, & de ver. ſig. l. in conuentionib. Item poteſt donare ſaluo iure fiſci, vt C. de fun. pat. l. 1. li. 11. & no. in l. fi. C. de iure emphy. Item pignori obligare, vt ſup. de pig. act. l. tutor. § fin. & de pig. l. lex vectigali, & §. adeo, Inſti. loca. non autem vendere, niſi domino denunciet, vel actum ſit. vt vendere poſſit, vt l. 1. 2. & fi. C. de iure emphy. & cum illa fecerit mentionem de precio, patet q̃ loquuntur ſolum in venditione, vt C. de præ. decu. l. ſi lib. 10. Iac. de Are. ergo non in permutatione, nec in diuiſione, nec in locatione etiã ad centum annos, ſi nõ fiat in pecunia numerata, ſed in alio genere, puta in frumento, cum hoc non poſſit dici precium ſecundum tacitum conſenſum, Iac. de Are. Gl. l. codicillis. §. inſtituto. infra tit. 1. dicit quod locatio ad centum annos non eſt alienatio. Dyn. reprobat hoc. ego dico, quod gl. poteſt ſuſtineri, ſi expreſſe ſit dictum quod per talem locationem non quæratur aliquod
2 dominium nec vtile, nec directum: & tunc gl. eſt vera. † Quærit
a Bar. vtrum emphyteuta eccleſiæ poſſit donare? a & dicit q̃ non per l. vniuerſas. C. de re. dom. vel templ. & non dicit verum, quia ibi loquitur quando † emphyteuta alienabat expreſſe in nouũ emphyteutam in fraudem proprietatis, vt præſtaret occaſionẽ præſcribendi contra proprietarium. nam ſic non poteſt interuertere ius proprietarij. ſin autem dicat, dono meliorationes meas ſaluo iure fiſci, & directi dominij eccleſiæ, bene valet donatio ſecundum omnes alios Doct. & eſt caſus huius §. quia ciuitas, & eccleſia æquipatantur, vt l. fi. C. de ſacroſan. eccl. Cyn. colligitur hic notabile quod appellatione dominij intelligitur directum in dubio. Quæritur vtrum iſte §. habeat locum in emptore, qui videatur emere ſolum ius venditoris. glo. dicit quod ſic in l. qui tabernas. & bene in emptore ſciente. ſecus in ignorãte, quia eſt contractus non gratuitus. & venditor habuit precium. ideo venit euictio ſecundum Cyn. in donatione idem quod in legato, vt in tex. no. in c. paſtoralis. extra de do.

ADDITIO.

a Donare. Et nunquid propter nuptias. Vide eundem Bal. in c. 1. § donare, qualiter olim feu. alie. poſ. alio in vſu feu.

LEX · LXXV.

1 *Excipiens ius quod non habet, nihil valet exceptio.*

Si quis. Exceptio interdum nihil excipit. h.d. vel ſic, q̃ excipit quod nõ hẽt, nihil excipit. h.d. ibi, erunt q̃ tẽpore mortis erant inde radicitus euulſæ. † No. q̃ vbi q̃s excipit ius,
1 qđ non habet, nihil valet exceptio. & facit ad q̃õnem, aliq̃s vẽdidit mihi fundũ ſaluo iure coloni ibi nullus erat colonus niſi ipſemet vẽditor, qui rẽ ſuam coluerat. ipſe vult detrahere iura coloni. Quæritur nunquid poſſit? dici Iaco. de Are. q̃ non, quia ibi quis excipit ius, qđ non habet: ſed in re propria non dr̃ ius coloni, &c. & pro hoc de contrahen. emp. l. pena §. fi. Itẽ q̃a iſtud pactum non fuit inductiuum noui iuris, ſed factum ad confirmationem iuris, qđ erat. & ideo cum nullũ ſit ius, qđ poſſit confirmari, nihil valet pactum, vt l. ſub conditione, de vſufr. & per hoc de euic. l. minor §. fi. de act. emp. l. fundus, & l. mercedem. §. fin. ſecundum Iac. de Are. ſecus ſi dixiſſet, ſalua parte coloni, quia tunc non retuliſſet ſe ad ius, ſed ad quoddam factum, quod etiam in re propria cadit. & ita intelligo dictum Bar. hic poſitum. In gloſ. Imo, in fi. vel dic, quod aliud eſt dicere ſe facturum, aliud ſe curaturum. nam primum denotat factum immediatum ſoluendi, vt hic. ſecundum denotat factum mediatum promittendi ſm̃ Petr.

§. Litis. Vide quod no. Innoc. in c. cum ad ſedem. extra, de reſti. ſpolia.

LEX LXXVII.

1 *Legata relicta ab inſtituto, tacite videntur repetita a ſubſtituto, niſi aliud appareat.*
2 *Voluntas euidens dicitur, quæ apparet ex coniecturis, & liquidis argumentis.*

1 Licet. †Legata relicta ab inſtituto tacite videntur repetita a ſubſtituto, niſi aliud appareat. Dy. ibi. ex multis. Not.
2 multa dici tria. †Item no. quod euidens dicitur voluntas, quæ apparet ex coniecturis & liquidis argumentis. Iac. de Are. Item no. vnam coniecturam tolli per aliam. & facit quod no. in l. diuus. ff. de in integrum reſt. & eſt verum in coniectura a iure approbata, quia habetur pro vera probatione, & no. in l. ſi tutor. C. de peri. tu. ibi, non reliquerat. ſubaudi, non nunc repeteret, quia non eſt veriſimile quod voluerit nimis grauare.

LEX LXXVIII.

1 *Legatum arbitrio hæredis commiſſum valet, & illa verba importent arbitrium, quæ ſignificant æquitatem iudicii.*

1 Si ſit legatum. †Valet legatum arbitrio hæredis commiſſum. & illa verba important arbitrium, quæ ſignificant æquitatem iudicij. h.d. vel ſic, legatum, qđ non eſt poſitum in mera grauati poteſtate, ſed in ſui arbitrij æquitate, valet de iure. In textu, ſi æſtimauerit. ſecus, ſi dixit, ſi voluerit, quia hoc verbum ſignificat adeo liberam voluntatem, quod hæres poteſt præferre iniquum æquo. ideo non valet. voluntatem enim ſuam voluntati hæredis committere non poteſt, vt infra de leg. 1. fideicom. §. quamquam, & no. ſup. eo. ſenatu. §. legatum. In tex. boni. vt ſup. fam. erciſc. cęterę. §. 1. facit ad illum § de fideic. libe. l. Thais. §. ſorore, & l. Lucius.

1 *Quantitas incerta vitiat legatum ſub falſa demonſtratione relictum.*
2 *Incertitudo vitiat legatum item falſa cauſa.*
3 *Relatiuum tunctum tempore præſenti, non inducit conditionem.*

§. Si mihi. Vbi nihil teſtatori debetur, legatum ab eo factum de eo, quod ſibi debetur, non valet ſiue leget extraneo, ſiue debitori putatiuo. ſed vbi teſtator legat quod putat ſe debere expreſſa quantitate, licet efficaciter non debeat, legatum valet. h.d. Concluſio hæc eſt, aut teſtator legat vt debitor, aut legat vt creditor. ſi vt creditor, falſa cauſa debiti vitiat legatum. Ratio, quia in iſto legato ius verſatur. nam † ſi legatur tertio, debent iura cedi. ſi vero legatur ipſi debitori, debet liberari, ſed neutrum hoc poteſt fieri non ſubſiſtente debito. ideo non valet legatum. ſi autem teſtator legat vt debitor. & tunc aut non expreſſa quantitate, & nihil debet: aut expreſſa, & tunc illa quantitas debetur, quia in iſto legato factum præſtationis, & non ius obligationis verſatur. vnde cũ præſtatio ſit poſſibilis, valet iſtud legatum. & h.d. & l. legaui. de libe. leg. In tex. ibi, non ſit adiecta ſ. maxime. i. ſi ſit adiecta hoc caſu, quia cum ex tali legato non veniat niſi ceſſio iuris, vt inf. ea. l. fi. & inf. eo. non quocunque. §. qui Caio. & vbi non ſunt iura, non poſſunt cedi. ſequitur quod iſtud legatum ſit denſonum. In tex. ibi, nam & ſi. bene dixit quod incerta quantitas vitiat, quando teſtator legauit iure creditoris, & nihil ſibi debetur. nam idem, ſi legat, vt debitor, & nihil debet &
1 hoc eſt. quod dicit. † No. quod incerta quantitas vitiat legatum ſub falſa demonſtratione relictum, ſiue quis leget iure creditoris, vt in primo reſponſo, ſiue tanquam debitor, vt in ver. nam & ſi. Secundo no. quod vbi exprimitur certa quantitas, aut quis legat iure creditoris ipſi debitori, aut legat vt debitor. ſi quidem legat vt debitor, valet legatum, quia falſa demonſtratio non vitiat, vt in ver. cum ſi 10. ſi vero iure creditoris, tunc ſiue debitori, ſiue alij, ſiue mixto debitori, & alij leget falſa cauſa vitiat legatum, vt in ver. quod ſi. & ver. proinde. nam debitum verum eſſe eſt hic de ſubſtantia legati, cum finalis effectus iſtius legati conſiſtat in liberatione, vel ceſſione iuris, & neutrum poteſt fieri, vbi debitum non ſubſiſtit, quia ibi nõ cadit liberatio, nec ceſſio actionũ. item quia non debet plus operari cauſa nulla quam finita, vt in ver. nam & ſi vnius. Item non debet plus operari cauſa falſa quã vera: ſed ex vera cauſa debiti non venit niſi ceſſio, ergo hæres nõ tenet niſi cedere. & ſi non poteſt cedere, ſequitur q̃ ad nihil tenetur, vt in ver. & ſi debitor. Per iſta apparet intelle. gl. q̃n teſtãt loquit in prima perſona dicendo, lego 10. quæ debeo, falſa demonſtratio non vitiat: ſed ſi loquit in ſcdã perſona dicẽdo lego 10. q̃ mihi dẽs, falſa cã vitiat. ſed ſi loquit in tertia pſona dicendo, lego Titio, q̃ Seius mihi dẽt, ſiſr falſa cã debiti vitiat. & hoc intendit

glo.

a gl. ratio vero apparet ex prædictis.† Tertio no. quod incertitudo
a vitiat. a item falſa cauſa, b ſed non falſa mera demonſtratio. c ſed
b q̃uo eſt hoc ꝙ hæc verba, lego 10. q̃ mihi debes faciant cõditio-
c nem, cum relatiuum iunctum tpi pñti non faciat condõnẽ,
3 vt l. Stichum, §. eo. ſo. illud regulare, hoc ſpeciale. Iac. de Are. Tu dic ꝙ hoc eſt ideo, q̃a qualitas importata per relatiuũ eſt de ſubſtãtia legati, & ideo ineſt quædam tacita condõ de præſenti. vel dic ꝙ non eſt proprie condõ, ſed cauſa habens effectum condõnis ſm Pet. Item q̃uo falſa cauſa vitiat, vt ꝟ. de condi. & demõſ. l. demonſtratio, §. at ſi cauſa, r̃ñdeo, quia falſa cauſa cohærebat legato, & erat intrinſeca cauſa ipſius legati: ſecus ſi non cohæret legato, ſed ab extra inſeritur, vt lego tibi 10. quia mihi ſeruiuiſti, & ita loquitur ꝯtium, & iſta ſolu. probatur in l. cum tale, §. falſam, de cond. & demonſ. Extra collige hic ſm Dy. arg. ad q̃õnẽ, eccleſia poſſidet quoddã caſtrum, de quo ſibi mouetur q̃õ, ſed eccleſia dicit ſe præſcripſiſſe cum titulo ad probationẽ tituli producit quandam chartam, in qua continetur, ꝙ quidam Comes donauit illi eccleſiæ illo in caſtro omne ius ſuũ. Modo quæritur an per tale inſtrm̃ probetur tit. aptus præſcriptioni caſtri? dicit Dy. ꝙ non, quia hæc verba omne ius, ꝙ habeo, exponunt. ſi quod ius habeo. vnde cum hoc ſit incertum, niſi de iure auctoris ꝓbetur, vt hic, & ĩ. de act. emp. l. Titius, ratione incertitudinis impeditur ius poſſeſſionis, & conſequenter effectus præſcriptionis, vt inſ. pro emp. l. emp. fun. & ꝟ. de acq. poſſ. l. 3. §. certam, & l. locus, & de vſufr. ſi fun. §. incertam, ſecundum Dyn.

ADDITIONES

a Vitiat. Quos autem actus vitiet Incertitudo, vide An. de Mu. in conſ. 65. incip. copioſe adeo, &c. quod eſt in 4. par. conſ. D. Alex. de Imol.
b Cauſa. Vide omnino Fel. in c. quod ſuper his, de fide inſtru. vbi plene.
c Demonſtratio. Adde eundem Bal. in l. neque, C. de prob. & gl. in clemen. 1. de proba. & in c. ſignificanti, de reſcript.

1 *Debitor ſicut ad petitionem creditoris capi poteſt, & in carcerem mitti, ita ad petitionem ceſſionarii, cui ſunt ceſſa iura per creditorem.*
a *Electio, quæ competit alicui ratione contractus, tranſit in quemlibet ſucceſſorem, etiam ſingularem.*

§. Si quis ita ſtipu: In alternatiua obligatione ſi legatur, q̃d debetur, cogit̃ hæres ad cedendum. ſed ſi legatur vna de rebus cogitur ad agendũ ſed ſi legatur vtraq. res diuerſis, cogitur hæres vtriſque ſatisfacere in ſolidum. h. d. Bar. & quod dicit vtraque, expone, vna vni alia alij. In tex præſtet. id eſt cedat. & no. actionem alternatiuam cedi, & in ceſſionariũ transferri ius, & facultatem cedentis, & per hoc dicit Cy. quod eſt arg. † quod ſicut ad petitionem creditoris poteſt capi debitor & mitti in carcerem, ita ad petitionem ceſſionarij, cui ſunt ceſſa iura per creditorem: & id idem poteſt opponi contra ceſſionarium quod ꝯ creditorem principalem, &
a non aliud. Cy. In tex. habituro. no ꝙ electio quæ competit alicui rõne ꝯctus, trãſit in quemlibet ſucceſſorem etiam ſingularẽ, vt hic, & inf. de verb. oblig. l. ſi ſtipulatus fuero, & l. ſi. in prin. ſed q̃d in arbitrio competenti non iure contractus, non vt miniſtro, ſed vt creditori, an tranſeat ad ſucce. v. g. quædam villa promiſit Titio purgare quẽdam riuum ad arbitrium ipſius Titij. Titius mihi vendidit riuum, quæritur an illa villa teneat̃ purgare arbitrio meo? & dicit Iac. de Are. ꝙ ſic ſm iſtum tex. nam eligere eſt q̃ddam arbitrari, & ſic tranſit in ſucceſſorẽ ſingularẽ. non obſt. ꝙ in arbitrijs non receditur a perſona, vt l. ſi quis arg. de verb. obl. & l. ſi. C. de ꝯhen emp. quia id eſt verum, q̃ñ competit ꝑ modũ facultatis, vt miniſtro: ſecus ſi cõpetit ꝑ modũ formæ obl̃onis, q̃a talis obligatio tranſit cũ ſua forma, & ſua qualitate per iſtũ §. & ſi. ſm Iac. de Are. ꝙ eſt no. In tex. proinde, ſ. leg. fuit alternatiuũ, hic vero fuit vnus de alternatiuis. In tex. certi actio. per quã agitur ꝯ hæredem, vt agat, & ſic procedit iſte libellus agas, vt agas. ſic ſup. loca. cum in plures. §. inſ. ſi cum. ad l. Rho. de iactu. l. 2. §. pe. de act. emp. Iul. §. pen. & ne quid ĩ loco publico. l. 2. § idẽ Nerua, ſm omnes. Et no. ꝙ hoc caſu non põt hæres conueniri ad cedẽdum, quia forma obli. alternatiuæ non patitur, vt ſuper vna tantum actio cedatur, quia alternatiuus creditor non habet ius ſimplex ſecundum Dy. In tex. nihil conſequetur. quia ſpecie iuris quam habebat pro Sticho, legaſſe videtur. vnde ipſo iure annullata legatum euaneſcit, quod eſt no. In tex. ibi. debitoris. ſcilicet teſtatoris. nam aut ſolum Stichum, & valebit legatum: aut 10. & non valebit legatum, & hoc modo eſt in arbitrio eius.

LEX LXXIX.

Quod ſi quis. Hic legauit vnam rem de alternatiuis vni, & alteram alij. In tex ibi, actionẽ. i. exactionem. non enim poteſt cedere iure obligationis alternatiuæ in altera re de alternatiuis. vel dic proprie, quia hic erat electio hæredis. vnde eligendo poteſt cedere ius in re electa, vt ſupra de procu. l. ſi is qui Stichum. Iſta etiam l. probat quod legatarij diuerſarum rerum non faciunt ſibi partes per concurſum.

LEX LXXX.

Si pecunia. Debitor põt onere fideicõmiſſi grauari, & grauatus habet excep ꝯ hr̃dem petentem. h. d. Ego dico ꝙ iſta l. probat, quod l. 3. C. de noua. non habet locum in eo, qui habet vtilem act. ex vltima volun. nam ſemper ille præfertur habenti directas, & debitor habet excep. cõtra habentem directas, nã ex vltima volun quæri poteſt exceptio debitori abſenti, ſed in contractib. ſeruanda eſt diſtinctio illius l. 3. & illud eſt no. & eſt nouum. & adde quod no. ſup de pac. l. ſi cum emptore. In tex. ab hærede. habente iura directa. In tex. ibi, quæ res. i. tacita liberatio, quæ videtur legata debitori ab hærede. vnde quia eſt tacite honoratus, merito poteſt grauari, ſi tamen acceptet: ſecus ſi repudiet: & iſte eſt ſubtilis intel. iſtius l.

LEX LXXXI.

Fideicommiſſum. No. ꝙ fideicommiſſum proprie eſt, quod a legatario relinquitur. & dic circa hoc, ꝙ cum a legatario fideicommittitur aut legatum agnouit & percepit, & tunc ipſe tenetur fideicommiſſum præſtare, vt hic, & ꝟ. ti. j. Imperator. §. 1. aut agnouit, ſed non percepit: & tunc tenetur cedere actionem ad ipſam rem, ſi illa ſit fideicommiſſario relicta, vt d. l. Imperator, & ꝟ. de leg. 3. ſi legatarius. aut nec agnouit, nec percepit, ſed repudiauit: & tunc ipſe non tenetur, ſed remanet penes hæredem cum onere fideicommiſſi, vt inf. de vſufru. leg. l. ab eo. Iaco. de Are. & per hanc l. ſoluitur hæc quæſtio. quidam teſtator legauit quibuſdam fratribus c. florenos pro conſtructione cuiuſdam capellæ, & eis fidei commiſit, vt ꝟ. annum conſtruerent capellam: alias eſſent legato priuati. iſti fratres non potuerunt cõſequi illa c. & elapſus eſt annus, quæritur an ſint priuati legato? & dico quod non, quia antequam percipiant relictũ, vel per eos ſteterit quominus perciperent, non tenetur erogare. tex. eſt hic.

LEX LXXXII.

Si quis teſtamento. Ibi, videatur. quod non videtur Dyn. No. quod aliud eſt
a dicere dena, a & aliud decem, quia dena, eſt verbum multiplicatiuum, ſeu duplicatiuum. quandoque tamen non duplicat, imò ponitur loco ſimplici, vt in materia pœnali, vt C. de mutile. l. qui teſtamentum, lib. 11.

ADDITIO.

a Dena. Vide Fran in l. ſi a furioſo. §. ſi ſeruus, ſi cer. pet. & in l. ſi ita ſtipulatus, de verb oblig.

§. Apud. Si teſtator in legando excedit modũ patrimonij, cuilibet pro rata detrahitur donec reducatur ad vires patrimonij, de quibus Falcidia detrahitur. hoc dicit. & proba quod legatum vnius quantitatis minuit aliud legatũ, & quod non præfertur primo nominatus. & no. §. no. etiam, ꝙ ille, qui minus habet, minus contribuit, quia qualibet contributio debet fieri pro rata.

LEX LXXXIII.

Si fundum. Diſpoſitio hæredis non poteſt derogare diſpoſitioni teſtatoris. hoc dicit. Vel ſic, legatarius teſtatoris præfertur legatario hæredis. hoc dicit. Ibi, nõ decedit. quia factum hæredis non poteſt tollere dominium a teſtatore relictum. Dyn.

§. Si ſeruo. Quo ad dimiſſos eſt permiſſa variatio. hoc dicit. Et no. quod ratione pluralitatis vna perſona repræſentat plures.

t *Prouiſio legis ceſſat per prouiſionem hominis.*
a *Executor ad pias cauſas, ſi non exequatur infra annum, executio deuoluitur ad Epiſcopum.*

t
a §. Stichum. † Ceſſat, prouiſio legis per prouiſionẽ hominis. a h. d. ſm Dy. No. ꝙ dixi in ſummario. & concordat. ꝟ. de ver. ob. l. qui Romæ. § Flauius Hermes. Secundo no. ꝙ conditio extinctiua non impedit interim peti legatum. & dr̃ conditio extinctiua, q̃ñ legatum eſt purum, & conditio
a tio habet diem h. d. † Ex primo non ſbdt colligere ar. tale, certũ eſt ꝙ ſi executor ad pias cauſas non exequitur ꝟ. annum, executio deuoluitur ad Epm̃, vt l. nulli. C. de epi. & de modo ponamus quod teſtator dixit ita, relinquo Titium executorem meũ, & volo ꝙ exequatur ꝟ. ann. alias volo ꝙ exequatur Seius. modo primus nõ fecit executionẽ ꝟ. ann. quærit̃, vtrum ſuccedat Epiſcopus de iure cõi, vel conſtõne ſua, an vero ſuccedat ſurrogatus per teſtatorem: & dico ꝙ ſuccedit ſurrogatus per teſtõrem, quia commiſſio teſtatoris facit ceſſare cõmiſſionẽ legalẽ, vt hic: & iſta eſt via per quam teſtõres pñt ſibi ita prouidere de executorib ſucceſſiue, ꝙ quaſi nunq̃ executio deuoluetur ad Epm̃, ꝙ eſt bene notandũ. In gl. imo, in fin. imo conſtitutio vr̃ habere locum, q̃ñ de termo poſt ipſs manumiſſionis nil diſponitur, ſed diſpoſitum erat hic, vt pertineat ad Titiũ, ar. ĩ. de hęr. inſt l. 3. §. j. & l. quoties. §. ſi. de teſt. tu. l. qui tutelã. §. j. Dy. & Iaco. Pe. dicit hic ꝙ teſtator non prouidit de liberatione per modum diſpoſitiuũ ſed per modum conditionalem: & ideo ceſſat conſtõ. nam ſi ꝑ modum diſpoſitiuum prouidiſſet, libertas eſſet potentior legato, vt l. ſi idẽ. ꝟ. tit. j. ſecundum Pe. & Cy. approbat ſolutionem Dy.

ADDITIO.

a Hominis. Adde Fran. in l. ſi conuenerit, de pig act. In ſi. Fel. in c. paſtoral. §. cum autem, de offi. dele. & d. Iaſ. May. Inſti. de act. § item Seruiana, nu. 69. & d. Alex. de Imo. in conſ. 100. in 3. parte.

1 *Excipiens ædificium, in dubio ſolum excepiſſe videtur.*
2 *Aedificium trahit ad ſe ſolum.*
3 *Exceptio plus operatur in acceſſorio, quam in principali.*

1 § Qui fundum. †Qui excipit ædificium, in dubio ſolum excepiſſe vr. h.d.& eſt bene notandum:& ſic in hoc ſuperius trahit ad ſe inferius. quia totũ hoc eſt quoddam integrale. no. ꝙ aut teſtator, qui loquitur de ædificio, ſentit de ſola ſuperficie: & tunc hæres cui eſt exceptũ, habet ius ſuperficiarij cum itinere, & actu.aut ſentit de ſolo,& ſuperficie: & tunc hæres habet proprietatem cum ſeruitute itineris,& actus.aut eſt dubium, tunc exceptio dubia eſt latiſſime interpretanda, & non tm̃ comprehendit ædificium,ſed etiã ſolum,ſine quo ædificium eſſe non poteſt.h. d. No.hic quod vbi
2 non eſt fundamentum,ibi non poteſt ſuperædificari. † Item no. hic ꝙ ædificium trahit ad ſe ſolum. Dy.mouet hic qõnem.ſi qs vendit fundum excepta arbore, ſi incidat arborem.& truncus arboris de nouo pullulet, an pertineat ad venditorem?dicendum eſt ꝙ ſi ſenſerunt de ſola ſuperficie, nõ pertinet.vt l.cum manu ſata.§.j. de ꝯh.emp. ſi aũt de ſolo,tunc qa naſcit̃ in ſolo proprio venditoris.pertinet ad eũ, qa ſolo cedit. & mouet iſta q.per glo. de dam.inſe.l.damni.§.ſi is,& ar.de ac.& ob.l.obſonium ſere,§. placet,& hic p Dy. In gl.cũ ſine.ibi,non tñ ſeruitus. interdũ ergo legat̃ iter & actus per modũ nudæ facultatis, vt qñ vtraque res eſt in proprietate eiuſdẽ, ſed alter hẽt vſum.interdũ per modum ſeruitutis,vt qñ proprietates ſunt diuerſorum.& no ꝙ ille qui excipit turrim,vr̃ excipere viam ad turrim.facit ſ. de vſuſr.l.
3 ſed & ſi quid.§ pe.† In gl.ſup.de ſer. in fin.ꝙ plus operatur exceptio in acceſſorio,quam in principali,ar ſup.quemad.ſer.amit.l. Labeo,& de ſeru.ruſtic.præd.l.3.§.fin.

§ Si patronum libertus. Grauamen impoſitum in re hæreditaria non tranſcendit hæreditariam portionem, & æſtimatio teſtatoris inferta legato ſpeciei non reducit legatum ad naturam taxatæ quantitatis.h d.ibi,ſeruos ſ.hæreditarios:alias deberentur in ſolidum ab hærede damnato, quamuis ſit hæres ex parte, ar.J.eo.l.ſi tibi.Dy. & Pe.Iaco.de Are.dicit totum deberi per actionem ex teſtamento,vt ibi, ſed non per rei ven. vt hic prima verior eſt, quia qui eximit vnum hæredem a præſtatione,videt̃ pro portione eius minuere legatum hæreditariæ ſpeciei.ſecus in legato quantitatis, vñ inſ.eo.l.ab omnibus,in prin.

§ Adiectio. No. ꝙ verba enunciatiua teſtõris circa æſtimationẽ rei legatæ nihil operant̃.ſic.J.tit.1.l. cum pr̃.§ põt.& per hoc determinat̃ alia qõ,quidam decedens dixit in ſuo teſtõ, vxori meæ lego veſtimenta,& lectũ, quas res æ ſtimo c. poſtea apparet ipſas res valere ducenta.vñ hæres non vult poſtea præſtare niſi c.quærit̃ quid iuris?tñ.ꝙ iſta æſtimatio nihil operat̃. vnde nil minuit,ſicut nec auget legatum ſm̃ Dy. Et ideo dico, ꝙ veſtimentis culpa hæredis amiſſis tenet̃ hæres ad veram æſtimationem,& non ad taxatam a teſtatore.

§ Titio Remiſſio,& ſoſo æquiparant̃.facit de cond.& de mon.l.Iul.& ſ̃.de iure do.l.ſi ſponſa l.b.§ fi.

§ Si Titius Si legatarius rem ſibi legatam alteri legat, iſte ſcd̃s legatarius hẽt ius vendicandi directo legatum,niſi hæres repudiet; hoc vr̃ dicere litera.ſed glo.dicit,etiam ſi hæres repudiet, & eſt veritas, quia non poteſt repudiare rem alteri legatam.vt l.partem.§.1. quemad.ſer.ami.& J. de bon.lib.l.liberto octuaginta. Et eſt arg.ꝙ hæres non põt confiteri in præiudicium eius, cui legata ſunt iura ſecundum Dy.vel dic, ad hoc vt transferatur dominium rei legatæ, ſufficit ꝙ legans habuerit dominium commutabile. hoc dictum declara notabiliter per id,quod no.ſup de condi.inſti. l. ſi quis ita hæredi. In tex. repudiauerit.ſubaudi,maxime.

1 *Repetitio facta in ſecundis tabulis, aſſimilatur repetitioni factæ in primis tabulis.*
2 *Actio ſemel nata iterum non naſcitur,nec debemus expectare futuram natiuitatem, vbi habemus præſentem.*

§ Si pater. Repetitio facta a ſubſtituto impuberis hẽt locum in legatis, q̃ non ceperunt deberi ex inſtitutione.vel ſic.legata, quorum dies ceſſit ab impubere ſiue agnita, ſiue repudiata, non debentur ex repetitione. Sed ea quorum dies non ceſſit ab impubere,debentur a ſubſtituto impuberis ex repetitione. h. d. & ponit tres caſus.in primo.ab impubere,& eius ſubſtituto fuit relictum pure.in ſecundo ab impubere pure, a ſubſtituto ſub conditione.in tertio ab impubere ſub conditione,a ſubſtituto pure. Scd̃a ibi,quare. Tertia ibi,ꝯ & totus iſte § intellĩr,qñ pupillus poſt aditã hæreditatem ſuccedit ibi ex expreſſa pupillari. In tex.eidem Titio,& pure ab vtroque Dy.ibi,repudiauit.iſte caſus eſt no. In tex. repetita.i.ſæpius in pri
1 mis tabulis aſcripta nam ſemel tm̃ debetur ſm̃ Dyn. †repetitio igit̃ facta in ſcd̃is tabulis aſſimilatur repetitioni factæ in primis tabulis. In tex.quare.ſup.fuit repetitio eiuſdem formæ,hic diuerſæ formæ. In tex.a filio.i.in primis tabulis,ex quib.nata actio nõ põt naſci ex ſcd̃is tab.ſũt igit̃ duæ diſpõnes,& duæ diſponẽdi formæ: & tñ actio nõ naſcit̃ ſemel.nõ ob. J.de ꝯdi. & de.l.nam ad ea.qa ibi inter diuerſas diſponendi formas dabatur electio: ſed hic in diuerſis voluntatib.non datur electio. In tex.ſola,quia ex ea cœperit deberi, non poteſt ammodo naſci ex primis ta quia dictũ
2 eſt ſemel actionem naſci.† No.in iſto §.actionem ſemel natam iterum non naſci,nec debemus expectare futurã natiuitatẽ, vbi habemus præſentem.& facit ſup de hær.inſt.l.ſi ita ſcriptũ fuerit.adde etiam hic quod no.ſ̃.eo.l.ſi cui, ſecundum omnes,§.fi.

1 *Teſtator vbi inter perſonas ponit coniunctam & diſiunctam, diſiuncta ponitur pro coniuncta, & operatur ius non decreſcendi.*

1 § His verbis †Vbi inter perſonas teſtator ponit coniunctam,& diſiunctam, diſiuncta ponitur pro coniuncta,& operatur ius non decreſcendi. h.d.§. iſte.& neſcio caſum ſimilem alibi. Ibi,debebitur, per ius non diminuendi,non aũt per ius accreſcendi.non ob. C.de verb.ſig.l.cũ quidã, vbi diſiuncta ponitur pro coniuncta, quia illud eſt verum, vbi teſtator ponit ſolam diſiunctam: ſed vbi ponit ſimul diſiunctã,
a & coniunctam,tunc diſiuncta retinet propriam naturam,& debet aliquid operari, a vt hic, quod eſt bene notandum.

ADDITIO.

a Operari. Adde D.Bar.Soc.in conſ.52.incip.vt veram teſtatricis,circa me. 5.col in 1.parte, quod diſiuncta quando ponitur inter perſonas, in quas ordinata cadit aff ctio teſtatoris,nunquam reſoluitur in coniuncta, imò ſtat in propria natura,& virtute.

§ Cum ſtatuliber. Libertas,cuius dies non cedit, legato non derogat. h.d. No. hic quod in ſe non tenet, aliud perimere non poteſt.concordat inſ.§.ſequenti.

§ An filio. In tex. peruenerit.& ſic ſubſtõ expirauit. vñ deficit ſpes libertatis. In tex.pupillo.J.pupillarem ætatem.Dy. In tex.compeut.i.legatum non valet. & h.d, libertas relicta in ſecũdis tabulis non derogat legato in primis, ſi deficit ſubſtitutio: ſecus, ſi exiſtat conditio ſubſtitutionis.h.d.

LEX LXXXIIII.

1 *Cauſæ duæ lucratiuæ concurrunt, quatenus in vna eſt plus, quam in altera.*

1 Non quocunque. †Duæ cauſæ lucratiuæ concurrunt, quatenus in vna eſt plus q̃ in altera.h.d.vel ſic, dñium reuocabile non impedit irreuocabile dñium.h.d In tex.legata ſit.a dño. In tex.per traditionem.ex cauſa donationis ab hærede veri domini, qui alteri rem legauerit ſub condõne,vt J.pater.Dy. In tex.agam ex teſtamento.contra hæredem eius qui mihi legauit rem alienam. Dy. ibi,condõne inſerta. In teſtõ veri dñi. Ibi,dñium. ꝙ quæſiui per donationẽ hr̃di veri dñi, vt C.cõia de leg.l.fin.§.ſin aũt auaritiæ, & ſ̃.eo.l ſi fundum,in prin.ibi,condõne,ſ.legati a vero dño relicti. Dyn. In tex.agere potero.intelligit Iac.de Are.ꝙ per hoc conſequat æſtimationem dubij euentus,qui erat pendente cõdõne. arg.ſ̃.de condi.fur.l.ſi ſeruus,in prin.& ſ̃.famil.erciſc.l.pp ſpem. §.fi.cũ l. ſeq.ſm̃ Iac.de Are.& facit ad iſtud prin.l.Neratius,ſ̃.de cond.in deb.tñ ꝯ iſtum modũ agendi,quem ponit Iac.facit J.§.prox.ſed ibi certum erat,ꝙ res poterat de præſenti auocari.& ſic non obſ.

§ Si ex bonis Res mea, quæ poteſt a me auocari, poteſt mihi legari. h.d. facit J.eod.l.ſi tibi homo,in princ.de cap.l.in bello.§.ſi quis ſeruum,& quod no.de vſu.l.ſequitur,§.fructus.vbi dicit gl.quod rei meæ, quæ poterat mihi auocari vſucapione, & per vſucapionem, acquiro irreuocabilitatem dominij,non dominium, quia id ante habebam;& eſt gl.no. In tex.recte.ergo valuit lega.

1 *Acceſſorium eſt diuerſa natura cum principali.*

§ Fundus mihi. In tex.ibi,legatus.ſ.a non dño.Dy. In tex.aberit. hoc eſt in quantum dedi proprietatem petan. Dy. hoc eſt nõ conſequat æſtimationem vſusfructus,quia pro eo nihil dedi, ſed caſu ad me peruenit p ꝯſolidationẽ.ibi. partẽ.pprietatis, & eſt vna ſimilitudo de parte proprietatis ad vſumfructũ,vt de leg.2.l.cũ filius, §.dominus. In tex.debeo.& conſeqnat precium,ꝙ dedi pro parte illa.Iac.de Aret. In tex.quod pro ſed, & eſt aduerſatiua.ibi,mercatus ſum. quia ergo ex cauſa oneroſa habeo matrẽ, & partũ, vtriuſq; æſtimationẽ conſequar p actionem ex teſtõ.& vr̃ hic expreſſum ꝙ ille qui habet titulũ in matre, habeat eundẽ titulũ in partu,& facit J.quæ in frau.cre.l.ſi.§ pen.vt ſ̃.loc. l.ſed addes.§.ſi quis mulierem.ſed gl.no.ꝯnum.ſ̃.de pub.l.ſi ego.§.partus. No.in iſto §.
1 in prin.†ꝙ acceſſorium eſt diuerſæ naturæ a principali. Sed in fi. no. ꝙ acceſſorium eſt eiuſdẽ naturæ cũ principali. ſolue.aut eſt acceſſorium, quod eſt pars proprietatis iuris interpretatione, & tunc loquitur principiũ. aut quod non eſt pars proprietatis, ſed de eius appendicijs,tunc loquitur finis.deinde no. hic quod proprietas poteſt emi, & hoc caſu dari eſt in obligatione ex forma contractus emptionis,arg.contra ſup.de cõdi.ob cau.l.ſi.ſed dic. vt ibi no. Item no.in iſto §.quod cauſa non lucratiua concurrit in origine & in effectu,facit inſ.eo.l.huiuſmodi, §.qui ſeruum.

§ Qui Caium. Qui ceſſit iura ſua, non põt eadẽ iura cedere alteri.ad hoc allegatur per Iac.de Are.& inducit̃ pro concordãtia,l.ſi dãnatus,de lib.leg.& J.tit.1.qui duos,ꝙ tenet menti.& pro hoc vr̃, ꝙ duob.in ſolidum

non

non poteſt eadem actio cedi. In tex. præſtare, quia ea iura nõ poteſt cedere vtrique ſecundum Iac. de Are. Bar. dicit, quod quantum ad vtiles actiones non poſſunt iura cedi pluribus in ſolidũ, ſed quantum ad merum exercitium directarum ſic, vbicunque cedens poteſt exercere directas. nam illi aſſimilantur meris procuratoribus, & melior eſt conditio præuenientis, vt ſup. de procur. l. pluribus, ſecundum Bar.

§. Cum mihi. Duæ cauſæ lucratiuæ in diuerſis alternatiuis concurrunt. h. d. No quod in diuerſis rebus concurrunt duæ cauſæ lucratiuæ.

LEX LXXXV.

Titius. In parte intellectuali, quæ non poteſt ad oculũ demonſtrari, poſſunt concurrere plures cauſæ lucratiuæ. h. d. & vide hic, quod no. ſup. de rei vend. l. Pomponius. alias incipit, ſi ex equis.

LEX LXXXVI.

1 *Onus licet æquipolleat legato, nihilominus legatum eſt vtile.*

2 *Promittens, vel contrahens, tenetur ita promittere, vel contrahere, quod valeat de iure.*

3 *Notarius, qui rogatur de aliquo inſtrumento, debet ita inſtrumentum aptare, quod bene procedat de iure.*

1 Huiuſmodi. †Licet onus æquipolleat legato, nihilominus legatum eſt vtile. h. d. Dy. In glo. ꝙ Titio. ibi, prius petere. iſtud eſt falſum, qñ onus imponitur cõditionaliter, quia conditio ſemper debet primo impleri, vt l. qui hæredi, §. fi. de cond. & demonſ. in onere vero fideicommiſſi, vel modi verum dicit gl. quo ad natiuitatem actionis, ſed non quo ad exigendi effectum, quia primo debet caueri, quam percipi, vt inf. de leg. 3. l. ſi ubi. de condi. & demonſ. l. quibus diebus, §. Termilius, ſup. man. ſi vero non remunerandi, in fi. loca. l. qui inſulam, §. qui ædem. & l. inſulam, § fi. † In ea. gl. ibi, ſicut valeat. no.
2 quod ille qui tenet̃ promittere, vel ɔ̃here, tenet̃ tali modo †promittere, vel ɔ̃here, quod valeat de iure, licet hoc non ſit expreſ-
3 ſum, & ad hoc tene bene mentẽ hanc glo. no. † etiam, ꝙ notarius qui rogatur de aliquo inſtr̃o, debet aptare ita inſtrumentum, ꝙ bene procedat de iure inſtr̃m, de quo rogatur, & ſecundum formam conſuetam, tex. eſt notabilis ea. l. fin. C. de fideiuſ. & ibi eſt melior tex. qui reperiatur in iure. In ea. ibi, cedit medio. vel dic, quod hæres poteſt ſtipulari proprium intereſſe, vt inf. de verbo. oblig. l. liber homo, §. decem, ſecundum Petrum.

§. Si Sempronius. Si in teſtõ teſtõris, & hæredis eidem eadẽ res legatur, ſemel tñ debetur h. d. No. in iſto §. quod ille qui cõſecutus eſt æſtimationem ex vna cauſa, non poteſt conſequi rem ex alia cauſa lucratiua. & iſtud verum, quando ſunt teſtamenta, quorum vnũ ſubalternatur alteri, ſicut eſt teſtũ hæredis, quod ſubalternatur teſtõ teſtatoris: ſecus, ſi ſunt æque principalia teſtamenta, vt l. plane. §. ſi duorum, ſup. eo. & facit ſup. eo. l. ſi fundum, §. ſi pater.

§. Si cui homo. Mora legatarij in legato gñis, ſpecie oblata perempta liberat hæredẽ ope exceptionis, non ipſo iure. vide hic l. qui decẽ. in prin. ĩ. de ſolu.

1 *Res legata ſi deterior tradatur, vel in ea aliquid iuris deſit, non contingit hæredi liberatio ab actione ex teſtamento.*

2 *Datum, vel factum non dicitur, quod non eſt plene datum, vel factum.*

1 Aedes. †Si res legata tradatur deterior, vel in ea aliquid iuris deſijt, non contingit hæredi liberatio ab actione ex teſtõ. h. d. quod no. & vide Cy. C. ad exhi. l. exhibitionis. vbi ponit diſtinctionem, quam videas. Ibi, traditæ. exiſtẽte die, vel conditione. Ibi, legatæ ſunt, in diem, vel ſub conditione. Dyn. In tex. plenum. no. ꝙ non dr̃ plenum, cui aliquid iuris deeſt. idem, ſi deeſt aliquid facti, vt in ver. ſeq. In tex. debilitatum, no. arg. contra ſcholarem, qui reſtituit roncinum magagnatũ, quod non liberat. de hoc no ĩ. de dolo. l. eleganter, in fi. magnæ gl. & reproba
2 tur expreſſe in l. 3. §. ſi redditam, ſup. commo. † Et no. quod non dicẽ datum, vel factum, quod non eſt plene datum, vel factum.

1 *Ex contractu agitur ad eius reſolutionem propter caſum ſuperuenientem, qui reſiſtit æquitati contractus.*

§. Qui ſeruum. Diuiditur in tres partes. nam in prima parte erat res omnino integra, quia non erat res tradita, nec precium ſolutum, quo caſu ex teſtamento agitur ad rem, ex contractu ad liberationem. In ſecunda parte res non erat tradita, tamen erat precium ſolutum, & ſic quo ad quid erat res integra. ſ. reſpectu rei non traditæ & quo ad quid non integra. ſ. reſpectu precij ſoluti. quo caſu agitur ex teſtamento ad rem, ex empto ad precij recuperationẽ, & annectit quoddam ſimile. In tertia parte res nullo modo erat integra, qa erat res tradita ex ɔ̃ctu precio ſoluto. in iſto. n. caſu põt ex teſtamento agi ad legatum, nec liberatur hæres niſi reſtituto precio, & re dimiſſa penes legatarium. Secunda ibi, qđ ſi precio. Tertia ibi, ꝙ ſi venditio. Et facit ad §. ĩ. de vſuf. leg. l. quo, §. ſi colono, & ĩ eo. l. apud Iulianum, §. ſi Titius. & h. d. qui rem ſibi legatã ignoranter emit, debet rem habere vigore legati, & precium nõ ſoluere, & ſi ſoluit, poteſt repetere. h. d. Bar. In tex. ex vendito. tene-
1 tur actione ex vendito ad precium, a qua vt abſoluatur intentat actionem ex empto. † Et no. ex ɔ̃ctu agi ad eius reſolutionẽ ꝑp caſum ſuperuenientem, qui reſiſtit æquitati ɔ̃ctus. facit ſup. de ɔ̃l. emp. l. ſed & Celſus. §. fi. & de cond. ſine cauſa. l. ſi fullo. In tex. recuperabit. quaſi re euicta: & hoc ſequitur Dyn. ſibi. n. ipſi euincit. põt. n. ſicut ex noua cã, ita ex veteri de nouo ſuperueniẽte in ſuã notitiã ſibi mutare cãm poſſeſſionis, ſm Bar. ad hoc ĩ. ſi pars hęr. pe. l. pe. & fi. & quod vtrobique no. In tex. & tunc. ſ. re tradita, & precio ſoluto. Dyn. In tex. ex teſtamento. ſ. ad rem. In tex. fecerit. i. factum reliquerit. Dy. In gl. alio. ibi, vel dic plenius. hæc vera eſt, & alia nihil ſunt. Dy. & And. de Piſ. habet ergo electionem, ex qua cauſa agat, quia cum concurrant plures agendi cauſæ, ideo nimirum ſi plures concurrunt agendi formæ.

1 *Pater ſi dotem promiſſam genero, filiæ legat, non tenetur hæres ad duplicẽ præſtationem, ſed ambo debent alterutra præſtatione eſſe contenti.*

1 §. †Cum pater. †Si pater dotem promiſſam genero legat filiæ, non tenetur hæres ad duplicem præſtationem, ſed ambo debent alterutra præſtatione eſſe contenti. h. d. poſſet etiam intelligi iſte §. quod promiſſio, & legatum fuiſſe factum genero. nam ex tali legato aget filia pro ſuo intereſſe, quia maxime intereſt eius eſſe dotatam, vt ſup. eo. l. tertio legato. §. ſi teſtator. & dicit hic Bar. & glo. ſentit, quod ſi legatur eadem quantitas, quæ erat promiſſa & nondum ſoluta, quod videtur legata ex eadem cauſa. ſ. dotis. & ideo non debetur, niſi ſemel, vt ĩ. de dote præle. l. 2. §. Mela, & ĩ. de ali. le. liberteris, quos, in prin. Circa illum § ſic diſtingue ſm Oldr. qñ dubitatur, an idem ſit in dote, & legato, quid iuris dic ꝙ aut pater primo legat, & poſtea dotat, & videtur dotando ſoluere legatũ, vnde non poteſt vlterius peti, vt ĩ. tit. 1. l. Lucius, & C. de leg. l. filia legatorum. & ſi plus eſſet in legato, minus in dote, poſſet illud plus peti ex legato, vt d. l. Lucius aut pater primo dotat, poſtea legat, tunc refert aut dotauit tradendo, aut promittendo. Si tradendo, aut poſtea legat dotem, aut corpus rei dotalis. ſi quidẽ legat dotem valet legatum, vt filia non teneatur fratrib. conferre, non ꝙ hæres teneatur iterũ ſoluere, vt ĩ. titu. 1. l. Titia. § qui inuita, & C. de colla. l. filium cũ fratrib. ſi vero legat filiæ corpus dotis, quod dedit marito, valet legatum, & debet filiæ illius corporis æſtimatio, vt l. cum pater. ĩ. tit. 1. & hoc caſu habebit legatum præcipuum, ſed dotem confert, vt d. l. filia, & l. qui a patre. niſi dos fuiſſet exacta per patrem, vt d. l. ſi cum dotem. §. ſi pater. ſup. ſol. ma. & l. fi. C. communia vtriuſque iud. aut pater primũ dotat promittendo, & poſtea legat: & tunc aut ambo concurrunt in petitione. ſcil. gener & filia: & tunc debet concordare, vt hic. aut alter præuenit: & ſic aut mulier, non auditur, niſi prius caueat de indemnitate præſtanda. aut maritus: & tunc auditur, licet non caueat, vt ſup. de iure do. l. cum pater dotem. ſecundũ Oldr. iſta ſunt vera, quando idem eſt in legato & dote: ſed quando conſtat eſſe diuerſum, tunc hæres ad vtrumque tenetur, vt ĩ. de colla. do. l. ſi pater pro filia.

1 *Conditio reddendi chirographi, includit liberationem debiti.*

2 *Stante ſtatuto, ꝙ nullus poſſit probare ſolutionem, niſi per inſtrumentũ debiti cancellatum, ſufficit ſi producatur inſtrumentum ſolutionis.*

3 *Ex ſtatuto ꝙ quilibet bannitus, cuius bannum non eſt cancellatum, poſſit impune offendi, ſi bannum non eſt de facto cancellatum, ſed de iure, quia apparet ſolutio condemnationis in archiuo publico, tunc talis bannitus non poteſt impune offendi.*

1 §. Si ita cui legatum. †Conditio reddẽdi chirographi includit liberationem debiti, & dicitur implere chirographum non extante illo qui liberat. ſed eo extante ad impletionem conditionis requiritur liberatio, & corporalis reſtitutio chirographi. h. d. In tex. vim habet. ita debet intelligi. Dy. In tex. ibi, fecerit. ſupple, & tabulas reddiderit. In tex. mortuo teſtatore ſine culpa tamen legatarij: alias ſecus, vt inf. eo. l. ab omnibus, §. . Iac. de Are. Gl. colligit hic notabile ſub hac forma no. vtile. n. §. pro inſtrumentis, quæ nõ poſſunt reddi. vnde iſte §. facit ad quęſtionem. dicit ſtatutum, ꝙ creditor non poſſit exigere debitum, niſi reddat inſtrumẽtum cancellatum. modo pone ꝙ creditor caret inſtrumento, an ſufficiat, ſi facit debitor chartam quietationis? & dic ꝙ ſic, vt hic ſe-
2 cundum Dy. † Item pone. ſtatutum eſt Florentiæ, quod nullus poſſit probare ſolutionem, niſi per inſtr̃m debiti cãcellatum. nã
3 ſufficit, ꝙ producat̃ inſtr̃m ſolutionis, ſecundum Dy. † Item eſt ar. dicit ſtatutum, ꝙ quilibet bannitus, cuius bannum nõ eſt cancellatum, poſſit impune offendi. modo ponamus ꝙ bannũ non eſt cancellatum de facto, ſed de iure, quia apparet ſolo ɔdemnationis in archiuo publico: quærit̃, vtrum iſte poſſit impune offendi? iſte tex. põt allegari pro, & ɔ̃. nam cum hic appareat bannum in ſua figura, ideo requirit̃ vera, & non ficta cancellatio: ſecus ſi bannum non appareret in ſua figura, quia tunc ſubeeret ſolo debiti, vt hic. In iſta qõne vr̃ dicendum, ꝙ iſte non põt, nec dẽr dici bãnitus, nec figuraliter. ex quo apparet ſolo, nec ſubſtãtialiter, qa ſublata eſt omnis ob̃lo, & omnis pęna & ideo vr̃, ꝙ ſi iſta ſolo apparet ĩ archiuo, & ĩ loco publico ita, ꝙ nõ poſſet ptẽdi ignorãtia, ꝙ offẽſor dẽat puniri. itẽ qa hic apparẽt duę ſcripturæ, quarũ poſterior derogat priori, arg. ĩ eo. l. ſi ita ſcriptũ. pe. rñ-

ſo. non ob. iſte §. quia hic loquitur reſpectu implendæ conditionis, quę debet impleri formaliter, ſi formaliter impleri poteſt. in conditionib. n. non ſolũ attendit̃ effectus, ſed modus, vt J. de cõdi. & dem. l. qui hæredi, & l. Mæuius. ſed in diſpõne legali habito effectu non curamus de modo, vt ſ. de lib. & poſthu. l. Gallus, §. & quid ſi tñ. Itẽ facit iſte §. ad quoddam dictũ Inno. quod ponit extra, de fid inſtr. c. g. perpetuus. Itẽ facit iſte §. ꝙ ſi pp ſolutã gabellam ſtatutum annullat inſtrm, ꝙ vt annullare obligationem. item dicit Iac. de Are. ꝙ creditor, cui ſoluitur, tenetur reddere inſtrm cancellatũ debitori, & nihilominus ſibi facere quietationem, & fidem pecuniæ ſolutæ. C. de ſol. l. pecuniæ, & C. de
a cond. ca. l. diſſolutæ, a & C. ad exhib. l. fi. Iac. de Are.

ADDITIO.

a Diſſolutæ. Vbi vide eundem Bal. & adde Pau. de Caſt. in conſ. 1.

1 *Ille qui non admittitur ad partem iure legati, tamen admittitur ad partem iure proprii dominii.*

1 §. Si Titio. †Ille qui non admittit̃ ad partẽ iure legati, tñ admittit̃ ad partem iure proprij dñij, & facit partem. h. d. No. ergo, ꝙ ad faciendum partem alteri non eſt neceſſe, ꝙ admittat̃ eodem iure, ſed ſufficit ſi diuerſo iure: qđ eſt no. Et eſt ar. imo caſus, ꝙ filia dotata, quæ admittat̃ ad dotẽ iure dotis: tñ ex forma ſtatuti excludit̃ a ſucceſſione. faciat partem filio in legitima: quia licet veniat diuerſo iure, tñ faciunt ſibi partẽ per iſtũ tex. & ẽt ſi iſta filia non hẽt niſi vnũ denarium in dote, tñ quantum ad faciendũ partem reputat̃ hẽre totam partem legitimæ, quia ius accreſcendi non põt diuidi, cũ non ſubeat locũ niſi in portione oĩno defecta; & facit J. eod. l. duobus. In tex. pars. non aũt totum. Dy. nam &c. ibi non admittat̃. ſ. iure legati, vbi faciet iure dñij. In gl. q. d. ibi, & no ꝙ iſtud notabile reſpicit regulam, quæ non admittit̃ ad partem, tñ qñque facit partẽ. In ea. gl. ibi, vt ecce. exemplum regulę. In ea. ibi, mihi, & non capaci. exẽplum exceptionis. ibi. ſi Titio, qa tenet legatũ, & fiſcus aufert ſm Pe. ibi, vt hic. quia rõne dñij hẽt retentionem: & ideo facit partem ſm Pe. In ea. ibi, ſi mihi pure. circa hoc an q admittitur ad partẽ, faciat partem, ſm Pe. ſic diſtingue. aut ille qui non admittit̃ ad partẽ, nõ admittit̃ ipſo iure, ſed in effectu non admittit̃; vt qa legat̃ mihi, & non capaci, & facit partem, vt J. de le. 2. l. ſi Titio rei. rõ, quia legatũ valet in effectu, cum fiſco debeat̃, vt ſ. de vulg. ſubſt. l. ex facto. §. ſi. de inoff teſta. l. Pa. §. meminiſſe, de iure fiſci. l. Lucius. ſam. erc. l. is qñr, §. 1. aut non admittit̃ ipſo iure, nec in effectu: & tunc refert, aut non admittitur iure actionis, vel obl̃ionis. põt tñ hẽre iura retentionis: & tunc aut illam retentionẽ põt facere iure vetuſtiori præcedente legatum; & facit partem, vt hic, & J. de ſtipul. ſeruo. l. proinde. §. ſi ſeruus. aut non prætendit ius vetuſtius: & tunc non facit partẽ, vt ſup. eo. l. plane. §. ſi duobus. aut non hẽt ius retentionis, tunc aut non admittit̃, ſed admitti ſeparatur, & facit partẽ in iure accreſcendi, ſed non in iure decreſcẽdi, vt no. in l. 2. ſi pars hær. pe. dixi ſup. eo. l. ſi fundũ. §. ſi pater. aut nõ ſperat̃ admitti: & tunc aut collegatarius venit de iure ſpãli. & facit rei partẽ, vt J. de ↄd. & dem. l. mulieri. & Titio, & ibi reddit̃ rõ, & J. de le. præſtan. l. 1. §. 1. aut collegatarius admittitur de iure cõi: & tunc ad totum admittitur propter ius accreſcendi vt ſup eo. l. ſi duobus. §. fi. & C. de cad. toll. §. in primo. rõ autem eſt, quia potentius eſt ius cõe quam ſpeciale, vt in auth. de non alie. §. qa vero veriſimile, & ſup. de teſtam. mil. l. eius militis. §. militia, ſecundum Pe. modico tamen addito.

1 *Electio, quæ trahit ſecum executionem tranſlationis dominii, mutari non poteſt.*

1 §. Si Stichum. Eligens variare non põt. h. d. † Vel ſic, electio q̃ trahit ſecũ executionẽ tranſlationis dñij, mutari non põt. h. d. In tex. mortuo. ſine dolo, & culpa. Iac. de Are. In gl. 1. imo, ibi, facta electione. ergo interim antequam fiat electio in legato alternatiuo, non tranſit dominium, & h. d. glo. ordinaria expreſſe de rei vend. l. ſi in rem agat aliquis. Ex quo patet, ꝙ libellus alternatiuus in rei vendi. non procedit, ſed procederet in actione perſonali ex teſtamento: nõ tamen reperitur dominium alternatiuum, licet reperiatur obligatio alternatiua, quod eſt no. In eadẽ. ibi, ſecus, niſi forte in eccleſia, in qua trãſfertur dominium ex ſtipulatione, ſicut ex legato, vt C. de ſacroſ. eccl. l. fi. Item gl. iſta loquitur in electione, ſed interpretatio nunquam poteſt mutari nec in contractibus, nec in vltima voluntate, ſicut nec mutatio poteſt probari, vt no. de ver. obl. l. quicquid aſtringendæ, & ibi eſt gl. ſingularis.

1 *Fugitiuus non dicitur a loco abeſſe in præiudicium tertii.*

2 *Partus dicitur eſſe in fuga, ex quo mater eſt in fuga.*

1 §. † Legatum. †Fugitiuus non dicitur a loco abeſſe in præiudicium tertij, & idem eſt iudicium de acceſſorio, quod de principali hoc dicit. No. ꝙ res quę fuit de aliquo loco, fingitur eſſe in loco iuris interpretatione facit ſ. de hær. inſti. l. ex facto. §. rerum. Et ea hoc no. arg. ꝙ ſi aliquis cum vxore ſua prægnante fugit ad ciuitatem iſtam, & aliquo caſu hic peperit, ꝙ partus non videatur eſſe ciuis huius ciuitatis quia contingit caſu. vnde iſte non reputatur locus originis. facit J. de fun. inſtru. l. Seia. §. prædia, ad finem, ſm Pe. & Cy. ad idem inf. de publi. l. Cęſar, & de pig. l. debitor. Item no. arg. quod ſi presbyter debet habere decimam, vel aliquis debet habere gabellam animalium naſcentium in aliqua villa; & propter guerram animalia inde fugerunt ad aliam villam. & ibi nata ſunt, quod debeat inſpici villa, vnde fugerunt, non ad quam fugerunt, arg. hu-
a ius §. quod no. ſecundum Dy. †Vltimo no. hic quod ex quo mater eſt in fuga, & partus dicitur eſſe in fuga, quia ventrem ſequitur. & facit ſup. loca. l. ſed & addes. §. ſi quis mulierem.

§. Si Titio. Teſtõr tradendo illud, cuius traditione in alternatiuo legato liberaretur hæres, nõ extinguit legatum. h. d. ſecundum Dyn. No quod ſi teſtõr primo legat alternatiue, poſtea donat vnam rem de alternatiuis, remanet legatum in altera re. & idem dico de patre, qui primo legat alternatiue pro dote, poſtea dat alteram rem in dotem, quia nõ vr ſe eiſſe in executione legati, nec liberaſſe hæredem. arg. huius § nõ ob. ſup ea. l. §. cum pater, & inf. tit. 1. l. Lucius. quia ibi pręciſe idẽ, hic non præciſe idem erat in legato, & datione, & ſic non obſ.

1 *Ius accreſcendi inter legatarios diuerſarum ſpecierum non habet locum. idem in legatariis diuerſarum quantitatum.*

1 §. Quibus ita. †Inter legatarios diuerſarum ſpecierũ non habet locum ius accreſcendi. h. d. Vel ſic, diuerſitas ſpecierum habet præciſe excludere ius coniũctionis. h. d. Bar. dicit idem in quantitatibus, quod in ſpecieb. diuerſ. vnde ſi teſtõr inſtituit filias ſuas, q̃libet in c. libris, non hẽt locum inter eas ius accreſcendi. qm̃ ſeparata. 1. diſtincta qualitas cuilibet aſſignatur, vt hic, & l. 1. in prin. & l. 2. in princ. de vſufru. accre. & remittit ad no. per eum in l. re coniuncti, de lega. 3. Bar. Et, ꝙ hic nulla ſit coniunctio, patet, quia natura coniunctionis verbalis eſt facere partes ab initio reales per concurſum: ſed hic non fiunt reales partes, nec ab initio, nec per concurſum. ergo hic nulla eſt coniunctio, & per conſequens ceſſat effectus coniunctionis circa ius accreſcendi, & non decreſcendi.

1 *Hæredes plures in eodem libello non poſſunt agere diuerſis agendi formis, ſed compelluntur per iudicem conſentire in eadem agendi forma.*

2 *Iudex non debet admittere varietatem in eodem libello.*

3 *Coniuncti plures in vna cauſa poſſunt in eodem libello agere.*

a §. Si is cui. †Plures hæredes in eodẽ libello non poſſunt agere diuerſis agendi formis, ſed compelluntur per iudicem conſentire in eadem agendi forma. h. d. ſed per diuerſos libellos bene admitterent̃ diuerſæ agẽdi formæ, ſm gl. iſte §. eſt ſingularis. no. tex. ꝙ iudex cogit diſcordantes ad concor-
2 diam. †Item no. ꝙ iudex non dẽt admittere varietatẽ in eodẽ li-
3 bello. †Item no. ꝙ plures in eadẽ cauſa coniuncti poſſunt in eodem libello ſimul agere. & adde hic ꝙ no. in l. fi. in prin. cõia de leg. rõ iſtius §. eſt euidens, quia nõ põt dici idem libellus. ex quo reſultant diuerſæ ↄcludendi formæ, & ideo tanq̃ ex eadem inſtãtia procedi non poteſt. vnde qui volũt eſſe diuerſi, debent agere ſeorſum diuerſis inſtantijs: alias repellunt̃. niſi cõcordent vt hic.

LEX LXXXVII.

Duobus. Perceptio æſtimationis ſuccedit loco rei, & impedit ius accreſcendi. h. d. vñ p iſtã l. dico ꝙ filia renunciat hæreditati, quia ſe vocat dote ↄtentam, vel quia al. qđ aliud percepit, ꝙ legitima ſua alteri non accreſcit, qa non eſt mera repudiatio, ſed quędã ſatisfactio, vt hic p hãc legẽ, tene mẽti.

LEX LXXXVIII.

1 *Res mea alii obligata, poteſt mihi ab extraneo legari, & venit luitio in legato.*

Si tibi homo. Iſte caſus non reperit̃ alibi. Dy. res mea alij obligata põt mihi ab extraneo legari, & venit luitio in legato. h. d. In tex. ab alio. ſubaudi non a creditore, & ita tollitur cõtrarium. Et vt tollatur omnino, ſic diſtingue. aut res obligata legatur debitori a creditore, aut ab extraneo. Si a creditore, aut conſtat, ꝙ habuit animum remittendi debitum, & tunc reſtituitur res, & tollitur debiti obligatio. aut cõſtat ꝙ noluit debitum remittere, & tunc tenetur hæres reddere rem ante ſolutionẽ debiti. aut dubitatur, & in dubio pręſumitur tantum ius pignoris remiſiſſe, & non ius debiti, vt l. 1. §. 1. de lib. leg. quia ad remiſſionẽ pignorum, quod eſt acceſſorium, non ſequitur remiſſio debiti, quod eſt principale. ſecus ĩ chirographo legato, vt l. ſeruum filij. § cum qui. quia chirographum continet, & repræſentat ipſum principale debitum. ſi vero ab extraneo legatur res obligata, tunc hæres tenetur luere, vt hic Dy.

§. Si teſtamento. Perſona ſpecialiter grauata per legatum ab omnib. gñaliter factũ, non intelligit̃ liberari: tamen legatarius debet eſſe vna ſolutione contentus. h. d. Vel ſic, qui conſecutus eſt totum a grauato ſingulariter, nihil debet cõſequi a grauatis vniuerſaliter. h. d. ſm Bart. No. in iſto § ꝙ non intelligit̃ per generalitatẽ a ſpecialitate receđi, nec etiam derogat hæc ſpẽs generi, quia generalis diſpoſitio fuit poſterior, & in alia voluntate. & argu. iſtius tex. dico, quod ſi pro aliquo debito eccleſiæ ſoluendo dñs Papa imponit collectã vni cõitati, deinde gñaliter toti prouinciæ, ꝙ eſt in poteſtate creditoris, vtrum ſpeciali an generali impoſitione vtatur, quia neutra derogat alteri, quod eſt no. per iſtum §. In tex. Stichus. non

hære-

hæreditarius, ſed hſdis, vel tertij. nã ſi eſſet hſditarius grauatus, nõ tenet ex teſtõ niſi pro hſditaria portione, vt ſup. eo. l. ſi fundũ ſub ꝯdõne, §. ſi libertus, ſm Iac. de Rau. Dy. & Pet. Sed Iaco. de Are. male intellexit hũc tex. in d. §. ſi libertus, ſm Bar. In tex. æſtimationem. ſ. Stichi legati. Dy ꝙ iene menti. In gl. ſecus. ibi, ſpecialiter, vel dic, ꝙ nõ eſt curandum ſpecialiter, vel vniuerſaliter. Sed an dixerit teſtator, ꝙ quilibet inſolidum; & tunc loquitur l. contraria: an ſimpliciter; & tunc loquitur hic ſecundum Bar.

1 *Legatum repudiatum fingitur non relictum. acceptum vero ex die aditæ hæreditatis dicitur factum legatarij, cum fructibus, & acceſſionibus.*

1 §. Cum ſeruus. †Legatum repudiatum fingit̃ non relictũ. acceptatũ vero ex die aditæ hæreditatis dr̃ factum legatarij cũ fructibus, & acceſſionib. h. d. In tex. ſtatus. i. dominium Dy. In tex. nunquam, vt ſup. ſi cer. pet. l. proinde. & vide, ꝙ no. ſup de act. empt. l. ſi quis alienam. In tex. intelligit̃. pleno iure, quo ad rem legatã, & omnia, quæ poſt aditã hſditatem accedunt rei. No. hic, ꝙ dominium tranſit in legatariũ ab adita hæreditate. imò vr̃, ꝙ a morte, vt ĩ de fur. l. a Titio. Sol. illud eſt quantũ ad fictionẽ, ſed hic loquit̃ quantum ad veritatem. vere. n. non acquirit̃ dñium niſi adita hſditate, quia cum ad ꝯfirmationem legati requirat̃ aditio hæreditatis, anteꝗ̃ legatũ ſit ꝯfirmatũ, non põt fieri vera eius executio per tranſlationẽ dñij: ſed ex quo hſditas adit̃. ſicut hæres retrofingitur adijſſe a die mortis teſtõris, vt l. ſi ex re §. fi. de ſtipu ſer. ex cõſequenti ſeu ſubalterna fictione fingitur legatarius fuiſſe dominus ſm Petr. Quid ergo de fructibus ante aditam hęreditatem prouẽtis? tex. nr̃ vr̃ conſiderare tempus hæreditatis aditæ. & Pet. dicit, ꝙ iſta fictio non eſt inuenta ad commodum legatarij, ſed ex neceſſitate iuris: vnde ſentit, ꝙ fructus ante aditam hæreditatẽ prouenti nõ pertineant ad legatariũ. Bar. dicit, qđ pertinent non iure dñij, qđ poſſint vendicari, ſed tamen tenetur hæres reſtituere legatario. ſed quidam contra, vt l. ſeruo legato, in princ. ſup. eo. & hic, ſup. eo. l. grege, & l. ſi quis bonorum. adde, quod no. ĩ. de cond. inſt. l. ſi quis ita hæres. & quod no. l. ſi fundum, §. ſi Titius, & facit ſup. ad l. Aquil. l. huic ſcripturæ, §. ſi ſeruus. In gl. no. ibi, ſed primæ, ꝗ dicunt ab adita hæreditate. In gl. ſup. ibi, iſtæ aliæ. quæ loquuntur a morte, no. tamen, quod ante aditam hæreditatem, licet legatarius habeat fictum dominium, tamen non propterea poteſt agere, quia ad agendum requiritur quod hæreditas ſit adita, vt C. de fideicomm. l. eam quam, & no. ſup. de hære. inſt. l. qui filio, §. huius. & facit ſup. quemadm. ſeru. amit. l. ſi partem, §. 1.

§. Si fundus. Si fundus vnius hæredis legatur ab omnibus hæredibus, quilibet pro hæreditaria parte tenetur. h. d. Et ex hoc apparet, dicit Dyn. quod rei hæredis non transfertur dominium, quia tunc conueniretur vt ſolus poſſeſſor, ſicut in reali, vt ĩ. ad leg. Fal. l. qui fundum, §. ſi tu ex parte, ſecundum Dyn. Circa iſtum §. diſtingue. aut teſtator grauat omnes, aut vnum, & omnes aut grauat vnum tantum. primo caſu loquitur hic, ſecundo caſu loquitur ſup. ead. l. §. ſi teſtamento. tertio caſu loquit̃ ſup. eo. l. ſi fundum, §. ſi libertus, cum ſua glo.

§. Valet. Superficiarius põt legare proprietario ius ſuum. h. d. In tex. hac ſeruitute. innuit, quod emphyteuſis, & ius ſuperficiei ſit quædam ſeruitus: non tamen eſt proprie ſeruitus, ſed vtile dominium ſecundum Dyn. In tex. ibi, ſucriſacit. per modum extinctionis, quia extinguitur vtile dominium, & remanet directum plenum, quod erat nudum. nam & vtile, & directum ſub ſuis nominibus non cadunt in eadem perſona, ſed extinguitur vtile, & remanet directum, vt hic aperte dicitur, & apertius inf. ad Treb. l. ſi hæres, in princ.

L E X LXXXIX.

1 *Hæreditatis repudians partem, ſuus, extraneus, vel emancipatus, non prohibetur petere legatum, niſi teſtator expreſſerit contra.*

1 Filio pater. Repudiãs † hſditatis partẽ ſuus, extraneus, vel emãcipatus nõ ꝓhibet̃ petere legatum, niſi teſtõr expreſſerit ꝯ, vel niſi teſtõr prælegauerit per modũ diuiſionis hſditatis, quia tunc repudiata hſditate ius diuiſionis infringitur. h. d. vſq. ad l. quæſitum. In tex. duriſſima & ideo non vera. In tex. non n. no ꝙ ille qui renunciat, non dr̃ impugnare. In

2 tex. hoc amplius. a iſta eſt dictio repetitiua: tamen nõ ſemper habet inſeparabiliter copulare. In tex. nõ aſſimilis. i. poteſt acceptare prælegatum, & repudiare hſditatẽ, vt ſ. In tex. plane ſ. dicit de legato, ꝙ venit principaliter ꝓ ſe: hic de eo, ꝙ ſurrogatur loco hſditariæ portionis: & ideo repudiata hſditate repudiat hoc ꝓlegatũ ſm Dy. & And. de Piſ. & iſta eſt veritas. no. arg. iſtarũ ll. an filius poſſit emphyteuſim acceptare ex ꝯtẽtu paterno, & hſditatẽ repudiare. nã aut ꝯſtat de mẽte pacíſcẽtiũ; & ſtat̃ menti: aut non conſtat, & tunc cũ iſta emphyteuſis vadat ad filiũ iure cuiuſdam mortis cã capionis, & ſic titulo ſingulari, poteſt filius renũciare titulo vniuerſalis ſucceſſionis, & agnoſcere hanc mortis cã capionẽ, vt hic, & ſ. eo. l. qui filiabus, §. fi. cum l. ſeq. Secundo no. in l. nam nec emancipatus, ꝙ ꝗtum attinet ad bñficiũ prætoris ſuus æquiparat̃ emãcipato, & ideo inter mortẽ, & obligatoriã aditio nẽ eſt reperire mediũ in ſuo hſde ſm Dy. ſed ad meros fauores ſui hæredis nõ eſt reperire mediũ, vt ĩ. eo. l. quæſitũ, §. pñti, in fi.

§. Item ex hoc tex. apparet, ꝙ ſuus hæres in dubio non præſumitur ſe immiſcuiſſe, niſi creditores probẽt de immixtione: & hoc firmat hic Dy. tamen non allegat gl. quam habuiſtis in l. ſi eum dotem. §. tranſgrediamur. ſup ſol mat.

A D D I T I O.

a Amplius. Vide Fran. Are. & d. Iaſ. May. in l. legata, eo. tit.

L E X XCIII.

Quæſitum. Filius inſtitutus poteſt grauari filio ſuo in aui poteſtate cõſtituto. hoc dicit. In tex. habebat. ſ. in aui poteſtate. Dy. In tex. filio. eius nepoti quo ad auũ. In tex. conſequens. nam hic legando nepoti, videtur legare auo cum acquiratur auo.

1 *Domino relinquente ſeruo ſuo legata, & libertatem, an valeat legatum.*

§. Pręſenti. Legatum, cuius dies cedit ſimul cum libertate, valet: ſecus ſi prius cedit dies legati, ꝗ̃ libertatis: quia tunc non valet legatum relictum a domino. h. d. In tex. præſenti. i. pure. & loquitur totus iſte §. in teſtamento facto per dominum. In tex. exiſtere conditio. ſubaudi, & vere e-

1 xtitat. Dy. † No quod quando dominus relinquit ſeruo ſuo libertatem & legatum, l. noſtra ſic diſtinguit, aut vtrumque eſt relictum pure, & valet legatum, quia dies eius cedit ſimul cum libertate: & ideo acquiritur ipſi legatario. aut relinquitur libertas pure, legatum ſub conditione: & adhuc valet legatum, quia dies non poteſt vtiliter cedere, vt hoc §. in princ. aut econtra relinquitur libertas ſub conditione, legatum pure: & tunc refert, aut eſt talis conditio, quæ extitit viuo teſtatore, & valet legatũ. aut mortuo teſtatore; & tũc aut erat hæres inſtitutus extraneus, aut ſuus abſque extraneo cohærede. ſi quidem extraneus, aut cond. libertatis fuit ſic concepta ꝙ ante aditam hæreditatem potuit impleri, & impleta eſt, & valet legatum, vt in verſi. nam ſi ea. aut eſt ſic concepta, ꝙ non potuit ante aditam hæreditatem impleri: & non valet legatum, quia dies eius inutiliter ceſſit ſeruo. ſ. exiſtente in dominio grauan. vt in ver homini. Si vero loquimur in ſuo, non cadit diſtinctio tpis ante aditam hæreditatem, & poſt, quia ſuo continuatur dñium, & inter mortem, & dominium, ſeu aditionem nullum eſt medium in ſuo hęrede ſolo inſtituto, vt in ver. neceſſario autem. & ita intelligit Dyn. illũ ver. in ſuo & neceſſario, vel neceſſario tñ. & facit ſup. de libe. & poſth. l. in ſuis, & ſ. eo. l. ſi poſt mortem. ĩ. de cond & dem. l. Iul. ſecundum Dyn. litera tñ non vr̃ expreſſam mentionem facere de ſuo, ſed de neceſſario. nam in ſuo magna eſt qõ vtrum ſit reperire medium ſm Cy. & facit ſ. ſi cer. pet. l. eius qui in prouincia. §. fi. cõcluſio iſtius §. eſt hæc, ꝙ dies legati relicti ſeruo a dño, non poteſt vtiliter cedere tpe ſeruitutis, ſed debet cedere tempore libertatis: & ita eſt concluſio totius diſtinctionis & §.

§. Duobus. Legatum factum ſeruo legato, vel prælegato, debetur eidem manumiſſo. hoc dicit. In tex. conſtitiſſe. ab origine. In tex. non adijſſet ſed repudiaſſet. In text. ab altero hærede, qui adijſſet, vt ſupra eodem. l. & quidem totum.

§. Seruo. Legatum ambulat cum perſona legatarij. h. d. & facit ĩ. de preca. l. ſi adoptauero.

§. Si quis Stichum. Ibi, deinde. idem ſi ante legauerit, poſtea alienauerit, vt ſ. in §. ſeruo. In tex. ibi, vel manumiſſo. hic reſpondet.

1 *Illud quod acquiritur ſeruo legato viuo teſtatore, non pertinet ad legatarium, ſed ad hæredem teſtatoris.*

1 §. Si ſeruus mihi. †Illud ꝙ acquirit̃ ſeruo legato viuo teſtatore, non pertinet ad legatariũ, ſed ad hæredẽ teſtõris. h. d. Vel ſic, acceſſorium non põt per prius quæri quam principale h. d. No. ẽt in iſto §. ꝙ bona viuentis dñr hæreditas eo ꝙ quantum ad ſpem ſunt futura hæreditas. Et ſic no. ꝙ nomen deſtinatum poſt mortẽ imponit̃ ante mortem, dicit gl. multum notabiliter. & per h. d. Bar. ꝙ ſi in inſtrũ dicatur ſic, talis donauit tali inter viuos hæreditatẽ ſuam, ꝙ intelligitur. i. bona ſua, vt hoc nomẽ, hæreditas, ponatur pro bonis viuentis ſm Bar. Ex hoc ẽt dico, ꝙ filius viuo patre ſæpe appellatur hæres, maxime in inſtrũs paternis, quia nomen deſtinatum poſt mortem imponit̃ ante mortẽ, vt dicit iſta gl. & gl. decreti dicit, ꝙ filius Regis primo genitus, dr̃ Rex viuo patre.

1 *Acceſſiones rei legatæ a die litis conteſtatæ veniunt in iudicio iudicis officio.*

1 §. Cum homo. †Acceſſiones rei legatæ ex die litis conte. veniunt in iudicio iudicis officio. h. d. In tex. interim. i. lite pendente. Dyn. Not. hic conſiderari tempus li. conte. gl. dicit, ꝙ imo tempus moræ: ſed tu dic ꝙ tempus litis conteſ. conſideratur quo ad litis præſentis condemnationem officio iudicis faciendam in his, ꝗ poſt litis conteſtationẽ contingunt. ſ. de ædil. edic. l. ædiles. §. item ſciendum. non aũt quo ad petitionem anterioris tpis excludendam, vt ſ. eo. l. ſi ubi homo. §. cũ ſeruus. An. de Pi. adde dicit Ia. de Are. ꝙ aut legatur res teſtatoris, aut aliena. primo caſu aut loquitur de fructib. poſt aditã hſditatẽ, & veniunt, vt §. cũ ſeruus. aut ante aditã hſditatẽ, & nõ veniunt, vt C. de vſu. & fru. le. l. fi. de le. 2. l. ſi qs ſer

uo,& l. ꝙ ſeruus.niſi hẽs in fraudẽ diſtulerit hẽditatem adire,vt l.ſi vſuſfructus legatus ſ.de vſufru.ſi aũt legatur res aliena.non veniunt acceſſiones niſi a tempore moræ;& ita intelligitur hęc gl.ſecundum Iac.de Are.& adde l.ſi mora.ſup.ſol.mat.& quod ibi no.p Ia. Sed quare in fideicõmiſſo vniuerſali non inſpicitur tps aditæ hæreditatis, ſicut in ſingulari legato,vt inſ.ad Treb.l. mulier.§.alia cauſa eſt reſpond quia ibi non tranſit dominium recta via,ſed demum per reſtitutionem ex Trebelliano.

LEX XCIIII.

1 *Præſentia,& conſenſus fideicommiſſarij,conſentientis neceſſariæ alienationi non præiudicat ſibi in petitione precij, & qui tenetur ad precium,præſtando rem liberatur.*

2 *Aeſtimationem rei ex fructuum quantitate metimur.*

3 *Res legata propter debitum teſtatoris poteſt vendi per hæredem conſentiente legatario.*

4 *Conſentiens alienationi ſimpliciter,videtur iuri ſuo renunciare.*

5 *Precium in actione ſingulari non ſuccedit loco rei.*

6 *Alienatio rei legatæ fieri poteſt propter neceſſitatem etiam legatario contradicente.*

7 *Res ſubiecta reſtitutioni,propter æs alienum poteſt diſtrahi iure creditoris.*

1 Si fundum. † Præſentia & conſenſus fideicõmiſſarij ꝯſentientis neceſſariæ alienationi nõ p̃iudicat ſibi in petitione p̃cij, & qui tenẽt ad rei preciũ præſtando rẽ liberat.h.d ſm verũ intelſm. In tex.ibi,pp ęs alienũ.quod poterat aliunde ſolui: alias nullum eſſet fideicommiſſum,vt J.eo. l.filius.§ diui, & J.tit.1.l.pater.in prin.Dy.In tex.no.determinan
2 do,non corrigendo.Dy.† No.primo ꝙ rei æſtimationem ex fructuum quantitate metimur.Secundo no.ꝙ pœnitentia & conſenſus circa venditionem rei relictæ præiudicat conſentienti in petitione rei,non in petitione precij. Tertio no. quod qui tenẽt ad precium propter rem,liberatur ſoluendo rem; quod eſt not.
3 ſm Dy.† Quarto no. ꝙ res legata pp debitum teſtatoris poteſt vendi per hæredem ꝯſentiente legatario. Circa primũ no.gl.inducit duas concordantias,de quo plene dic,vt no.in l.2.C.de reſcin.ven.
4 † Circa ſm no.gl.op.& vr̃ ꝙ ille,qui ꝯſentit ſimpl̃r,videat̃ renunciare iuri ſuo,nec habeat ius petendi preciũ.vnde vr̃ ob.l.codicillis.§.1.J.de leg.2.ſol.dicit glo. hoc ſm illam.q.d.hæc l.dẽt intelligi qñ conſentit ſaluo iure ſuo, & tunc nihil obſt.ſm Dy.& Ol.I. Intellige ꝙ dixi, ſaluo iure ſuo,quo ad preciũ,non quo ad rem,quia tunc iſte conſenſus nihil operaretur pp incluſam ꝯrietatem nã actus ꝯrius incluſus vitiat. vt l.ſicut § nõ vr̃, quib.mod.pig.vel hypo.ſol. Sed iſta gl.& Dyn continet diuinationem:& ideo aliter eſt diſtinguendum ſm Pe.qui diſtinguit ſolutione ꝯriorum. aut eſt certum ꝙ ꝯſentit eo aĩo,ꝙ precium non habeat. aut eſt certum ꝙ conſenſit eo aĩo,vt habeat preciũ & his duob.caſib. ... eſt vt ſup.de pig.l.ſi fundus.§ i.& d.l codicillis.§.1 & hoc ſm vnum intellectum.aut eſt dubiũ,& tunc recurrendum eſt ad ꝯiecturas. nam ſi tractatur de vendendo pp ęs alienũ ſoluendũ:& tunc preciũ debet:& ſic põt intelligi l.iſta. aut non eſt talis coniectura,quia nun imminebat debitum:& tunc conſentiendo ſimpl̃r legatarius tam in re q̃ in precio ſibi p̃iudicaret,vt J.eo.l.nihil.§.i.& C.de rei vend.l.morte.§. pe.addit Iaco.de Ra.ꝙ l.codicillis.§.1.habet locũ,qñ quis ꝯſentit alienationi rei q̃ non poſſidet, vt conſentiendo ſimpl̃r videatur preciũ remittere; ſecus, ſi rem ſuam quis poſſidet,& alius vendat.ꝯſentiendo n.tunc nõ vr̃ remittere in dubio,qa nemo in du
a bio præſumit donare,vt l.cũ de indebito,de prob.ſm Ia.de Ra. Et eſt iſta rõ,qa vbi nõ poſſidet, vr̃ eũ tacite liberare ab oblõne,qua ſibi tenet.ſed vbi poſſidet,nõ vr̃ donare p̃ciũ ſm eũ. Ego indiſtincte credo ꝙ nõ præſumat̃ donatio,arg.s.man.l.idẽq;.§. ſi cui.niſi ex coniunctione perſonarũ & rei modicitate aliud p̃ſumatur,vt ſup.de don inter vir.& va o.l.ſeruus cõis.de proba.l.
5 Polla.& quod no.in l.quæ dotis,ſol.mat.† Extra opp.ꝙ precium non poſſit peti, qa in actione ſingulari preciũ nõ ſuccedit loco rei,licet ſecus ſit in vlĩ; vt ſ.de pe.hęre.l.rẽ & precium,& plene no.in l.mr̃.ſup.de rei vend.Sol. hic eſt ſpãle,quia res deſinit eſſe in oblõne;& ideo ſuccedit hic precium conuentũ loco rei.facit qđ n.2 J. de verbo.ſig.l.Labeo,& Sabinus.vnde iſtud nõ cõtingit ic ex nã oblõnis ſpeciei , ſed contingit ex accidenti ex qua-
6 dam æquitate pp conſenſum;& ſic non ob. † Item opp.& vr̃ ꝙ pp neceſſitatem poſſit fieri alienatio rei legatæ ẽt legatario ꝯdicente,vt J de fideic.lib.l.cum fideic.C.de bi.vend.pig.impe.non poſſ l.1.& 2.Sol. concedo ꝙ per creditorem iure creditoris poſſit fieri venditio non obſtante fideicommiſſo;& ita loquuntur ꝯria,ſed per ipſum hæredem non. Creditor.n.poteſt eligere,ſed hæres non põt eligere in præiudicium fideicommiſſarij , quam rem vẽdat.ad quod ſup de diſtr.pig.l.creditoris arbitrio.& iſtud
7 eſt no.† res ergo ſubiecta reſtitutioni pp æs alienum põt diſtrahi iure creditoris, & preiudicat̃ fideicommiſſario quo ad rem, ſed preciũ debetur in ſubſidium.ad hoc J.tit.1.l.qui ſolidũ.§.1. & facit quod legitur.& no.in l.j.ſ.de diſtra.pig. In gl.immo.ibi, codicillis.§.i. ibi erat prohibita alienatio per teſtãtorem.vnde voluntas teſtatoris nõ apeatur ad petitionẽ p̃cij,cũ prohibuerit vendi.In ea.gl.in p̃ſtia. imo non ſolum hic fuit p̃ns,ſed cõſentiens

& facit ꝙ no.in l.2. C.de reb.alie.non alie.In ea.ibi, qualibet earum.& plenius in l.2.§.voluntate, ſup.ſol.mat.per Iac.de Are.in glo.ibi,loco rei.adde hic,quod no.ſ.de iure do.l.Proculus.Extra dicebat Bar.vnum verbum valde notabile,ꝙ illud quod non fit nomine meo. ego poſſum ratificare, vt agam actione negociorum geſtorum ꝯria . non directa. ſi.n.ratificandum vtiliter geſſi negotium principalis contrahentis, ipſe tenetur mihi tanquam negociorum geſtori ꝯria actione negociorum geſtorum. nõ.n. agam directa tanquam dñs negociorum , cum non ſit meo nomine geſtum, niſi habuerim ratum in ſubſidium re perempta, vel præſcripta, quia tunc ipſa neceſſitas.i.vetus dominium facit negotium ipſa re meum, cum ratifico, & ſic intelligitur l.mater,C.de rei vend.ſecundum ſuam materiam, ſecundum Bar.

ADDITIO.

a Donare. Vide Fel.in c.ſi cautio,de fide inſtru.& quod ibidem ad eum dixi in apoſt & limita.vt per Firmanum in ſuo aureo Repertorio, ver.donatio præſumitur,verſ.2.

LEX XCV.

Si Titio. Si modus adiectus legato deficiat per factũ alienum,vel per caſum fortuitum, nihilominus valet legatum.h.d. Secus,ſi deficiat cauſa finalis,qua ceſſante non erat legaturus,quia tunc deficit legatum, vt inf.de condi. & demonſt.l. Titio centum,§.fi.& ibi plene no.per Dy. vnde modus in dubio præſumitur cauſa impulſiua , non finalis.ita dicit hic Cy.quod eſt notandum.

§.Nam & ſi. Qui non p̃t implere modum conſequit̃ legatum abſq.modi inſpectione.h.dicit. Not.ꝙ iſte §.habet locum, qñ modus aſcribit̃ legatario: ſecus,ſi aſcribatur mero executori,quia tunc ceſſante modo ceſſat executio,vt J.tit.1.l.ſi quis quos & de cond.& demon.l.ſi quis eũ.& facit ad illum §.1.de leg.2.l. Lucius,§.ſi quis.quod tene menti.

1 *Pater poteſt filio pupillariter codicillari ex teſtamento, & ab inteſtato, & expirant codicilli filij pubertate.*

2 *Subſtitutio fideicommiſſaria,quæ non eſt facta impuberi,ſed legitimis hæredibus impuberis,expirat pubertate. ratio eſt, quia ante pubertatem poteſt teſtari pater impuberi,ſed non poſtea.*

1 §.Sicuti. † P̃r põt filio pupillariter codicillari ex teſtõ, & ab inteſtato, & expirant codicilli filij pubertate. h.d.& non eſt alibi. No.ꝙ ſicut quis grauare poteſt legitimos hæredes ſuos,ita p̃t grauare legitimos hæredes filij ſui impuberis.
2 Secundo no.quod fideicommiſſaria ſubſtõ,quæ nõ eſt facta impuberi,ſed legitimis hæredibus impuberis,expirat pubertate & ratio. quia ante pubertatem poteſt teſtari pater impuberi, ſed non poſtea. Per hanc ergo l.declaratur l.precib.quæ dicit quod fideicommiſſaria ſubſtõ durat poſt pubertatem,quoniam illud eſt verum.quando impubes grauatur.Secus, quando p̃r nõ grauat impuberem.ſed prouidendo impuberi grauat venientes ab inteſtato ei impuberi. nam nec teſtm, nec codicillus quod facit p̃r impuberi,durant vltra pubertatem; & ita intelligitur hic. l.ẽ no.in l.quod fideicommiſſum,arg.quod ſubſtõ. de qua tractat̃, inf.ad Treb.l. Scæuola. ſ.quando verba directa ſubſtõnis pupillaris propter naturam codicillorum obliquantur , quod talis ſubſtitutio non habeat locum poſt tempus pubertatis ſecundũ Dy. Cy.& Ray.& vide Cy.in l precibus.in vltima quæſtio.quæ deciditur per hanc l.In gloſ.inſtituti.ibi,vel dic quod iſta eſt vera ſecundum Pet & no.quod ſicut pater poteſt filio impuberi teſtari.ita & codicillari;quod non inuenies alibi.

LEX XCVII.

Plane ſi filium. A legitimo exhæredati non poteſt fideicommiſſum relinqui , niſi iſte legitimus ſit honoratus in teſtamento paterno.h.d.quod eſt no.

1 *Precium habens, videtur habere rem, & in ſubſidium obligatio perſonalis ſequitur bona.*

1 §.Qui rogatus. † Qui hẽt precium vr̃ hr̃e rem, & in ſubſidium obligatio perſonalis ſequitur bona.h.d. In tex.cogendus. per actionem perſonalem ex teſtamento. In text.habeat.quo reſtituet,cum hẽditatem non habeat? Rñdeo loco hæreditatis reſtituet preciũ,& intereſſe,vt l.ſi rem & preciũ,de peti hæt. In tex.ex cauſa. ſ.demũ nõ eſt grauatus.arg.ꝯ ſ.de iure do.l.mulier,§.ex aſſe. Sol.ibi eſt diuerſa perſona reſpectu fideicõmiſſarij,hic reſpectu grauati. Opponit Petr. ꝙ in ſubſidiũ emptor non conueniat̃,niſi participauerit fraudẽ, vt C.ſi rem pig.aga.l.1.rñdeo,ibi ideo,quia factum creditoris reputatur factum debitoris dolo ceſſante,vt l.de acceſſionibus,de diuer.& temp.præſcr.hic aũt factum eius non reputatur alterius ſm Pet.alij intelligunt,quod hic emptor participauit fraudem , quia dñt, ꝙ qñ quis prætendit cauſam lucratiuam , tunc eſt verum,ꝙ conuenitur in ſubſidiũ ex facto alterius,vt l.ſi.de eo per quem fac.erit.quando prætendit cauſam oneroſam,tunc non ꝯuenitur niſi participata fraude. Sed tu dic, ꝙ hic eſt ſpeciale, ne pereat fideic.facto grauati,& tertij,quia hic agitur in ſubſidium etiam non participata fraude fauore vltimæ voluntatis.

§.Si cui. Legatarius,cui ẽ legatũ alternatiue, & grauatus in altero de alternatis, tenetur ad illud, quicquid eligat.

eligat.h.d. In tex.eius.ſ.legatarij. In tex.cogitur.ſecus ſi electio eſſet hæredis, quia hærede eligente Damam, non compelleretur legatarius ad æſtimationem Stichi præſtandam, arg.inf.tit.l. l.ſi Titio,§.1.& C.eo.l.ſi ſic,§.fi.Pet.

§.Qui teſtamento. Honoratus libertate, onere pecuniario grauari non poteſt, nec debent imponi operæ.h.d.& vide, quod no. C.de ope. lib.l.Titius. Vel ſic, Finiti ad infinitum nulla eſt proportio. h.d. Et quomodo hoc dicitur, hic certe clarum eſt, quia libertas continet quid ineſtimabile,& infinitum. vnde nihil æſtimabile poteſt ſibi comparari. In tex.is enim.no.regulam, quæ alibi ita bene non reperitur.

LEX XCIX.

1 *Pecunia conſumpta, de qua voluit teſtator legatum præſtari, non extinguitur legatum quantitatis in genere relicta.*

2 *Deſignatio ſpeciei facta in inſtitutione ſpeciei, poſt legatum quantitatis in genere non mutat naturam legati præcedentis, ſed ſolum oſtendit, vnde ſolutio fiat.*

3 *Solutio ſi non poteſt fieri, vnde demonſtratum eſt, debet fieri ex aliis bonis.*

1 Quidam. †Conſumpta pecunia, de qua voluit teſtõr legatum præſtari, non extinguit legatum quantitatis in genere relictæ.h.d. Vel ſic ſm Cy.falſa deſignatio nõ vitiat legatum. h.d. In tex.dari volo. & ideo ab initio reliquit vt quantitatem, non vt ſpeciem;& ſic non ob.Ĵ eo.l.ſi ſeruus legatus,§ qui quinque,ſm Dy. nam ibi demonſtratio ſpeciei fuit facta in eadem oratione,& conceptione verborum, hic in alia oratione. poſt perfectum.n.legatum quantitatis teſtõr demonſtrauit, vnde fieret ſolutio quæ demonſtratio non facit, vt hæres per interitum ſpeciei liberetur. Ibi.tranſlatæ eſſent.per ꝙ videbatur

2 legatum remiſſum. Ibi,ꝙ.ſ.fideicõmiſſum. Dy.† No.in inſtõne ſpeciei, ꝙ deſignatio ſpẽi facta poſt legatum quantitatis in genere non mutat naturam legati præcedentis: ſed ſolum oſtendit,

3 vnde ſolutio fiat.† Secundo no. ꝙ ſi ſolutio non põt fieri, vnde demonſtratũ eſt, dẽt fieri ex aliis bonis.& adde hic quod no.Cy. C.de dona.l.ſi quis argentum. Mod.no.inf.de verb.oblig.l.inter ſtipulantem,§.ſacram & Ĵ de vi.le.l.cum certum,& ea.l.ex eo.

§.Quoties. Bona confiſcata tranſeunt ad fiſcum cum onere debitorum. & legatorum.hoc dicit. Et adde, quod habes hic inf.de iure fiſc.l.Statius Florus,& facit inf.ad Treb.l.recuſare,§.ſi fiſco.

§.Si tibi Obligatio quantitatis cõmenſuratæ ſpeciei, tollitur interitu ſpeciei. hoc dicit. facit de noxa.l.ſi ad libertatem,§.ſi quis, de ſo.l.ſi quis ſtipulatus, §.decem in mel le.ibi, deceſſerit ſine culpa legatarij, argu.inf.ti.2.l.legatarius, in princ.Pe No.quod ſi perit res legata, perit fideicommiſſum precium illius rei. allegatur etiam, quod quando quantitas eſt in obligatione reſpectu ſpeciei, liberatur quis interitu ſpeciei.facit ſup.eo.l.Titiæ textores,§.fina.& C.de iure emphy.l.1.& Inſti.de contrah.emp.§.2.

1 *Hæredes non tenentur conſignare legata executori, antequam venerit tempus fiendæ executionis.*

2 *Electio cum datur hæredi vtrum caueat, vel ſoluat, hæres poteſt præuenire commiſſarios in ſoluendo.*

3 *Teſtator poteſt facere executorem vnum ex hæredibus.*

1 §.Si ſcriptus. †Hæredes non tenentur conſignare legata executori anteꝗ venerit tp̃s fiendæ executionis h.d. In tex condõ.ſ.legis Ex iſto tex no. quod executori non incipit tp̃s anteꝗ venerit tp̃s ſoluendi legati, & ſic in legatis condõnalib.& in diem, non incipit labi tempus ante condõnem, vel diem, quia ante non poſſunt exequi de iure, vt hic patet. Ibi, interim.ſ.pendente condõne. Ibi, ei.no.cauendum exe

2 cutori. Ibi, aut his.per hunc tex dicit†Iac.de Are.cum datur electio, vtrum caueat, vel ſoluat, ꝙ hæres põt præuenire commiſſarios in ſoluendo.pro hoc Ĵ.de bo.lib.l.ſi libertus ſub cõditione. & hoc eſt verum in legatis certis, quãdo eſt certum quid & cui, ſed in incertis non poteſt hæres præuenire commiſſarios in ſoluendo anteꝗ commiſſarij declarent, vt eligant ſm formam teſtamenti, ſed poſt declarationem bene põt ſoluere perſonis declaratis. Secundum probatur hic, primum vero probatur inf eod.l. filiusfa.§.diui, el t in ratione iui. No.hic ꝙ commiſſarius poteſt agere ꝯ hæredes.dicit Iaco.de Are.illud eſt verum ad ſuas cauſas, vt l.ſi quis ad declinandam,& l.nulli, C.de Epiſc.& Cler. Sed in alijs legatis eſt ſubdiſtinguendum, aut teſtõr eligit commiſſarium in depoſitarium;& non poteſt agere, vt ſibi deponatur, vt Ĵ.ad Treb.l.Lucius, §.1.aut eligit eum cum poteſtate percipiendi;& tunc poteſt agere, quia acquiritur ſibi dominium: aut non dixit eum percipere, ſed requirit eum ſimpliciter executorem, tunc talis executor non põt agere, quia non habet ius in legato: ſed ſolum pertinet ad eum nudum miniſterium,& ita debet cõ

3 cludi in iſto artic.†Vlt.no hic, quod teſtator facere poteſt executorem vnum ex hæredibus.facit inf.de fideicom lib.l.Lucius.

§.Cui. Capiens cauſa condinionis implendæ poteſt onere fideicommiſſi grauari.h.d.ibi, iuſſus.ſ.cauſa conditionis implendæ, vt no.ſup.eo.l.plane.

LEX C.

Si mihi. Onus intrinſecum minuitur, ſi minuitur legatũ: ſecus in onere extrinſeco, quod non diminuitur, licet diminuatur legatum.h.d. Et in hac l.erat alternatiue iniectum onus intrinſecum, & extrinſecum: & ita dicit Dy.& no.ꝙ onus intrinſecum appellatur quod eſt de eadem re.onus extrinſecum, quod eſt de alia re. In gl.non deducto.ibi, in relicto quãtitatis.quod nihil eſt, quia de relicto quantitatis non deducitur, vt Ĵ.ad l.Falc.l.manio §.ſi liberto vnde dic ꝙ hic fuit grauatus alternatiue extrinſeco, aut intrinſeco onere.& ideo non minuitur fideicommiſſum oneris extrinſeci ſecundum Dy.

LEX CII.

Si domino Stichus. Legatum ſpeciei explicite non derogat legato ſpeciei implicite.imo tales legatarij faciunt ſibi partem.h d.Contra iſtã l.opp.quia ſpecies derogat generi, vt Ĵ.de leg.3.l.vxorem.§.fœliciſſimo.ſol.legatũ optionis nõ eſt gñale, ſed eſt ſpãle ſpeciei declarandæ per optionẽ. ex hoc no. ꝙ ſpẽs declarata non derogat ſpeciei declarandæ genus ergo dr̃, quod plura in ſe cõtinet. ſed iſtud legatum reſpectu finalis effectus non continet, in ſe niſi vnum: tunc ideo non debet dici gñale: ſed ſpãle. Sed ꝯ iſtam l.vr̃ expreſſa extra de conceſſ præb.quia cunctis,l br 6.vbi beneficiũ ſpãliter deſtinatũ ex gñali optione nõ põt optari per alium. So. cõcedo in beneficijs, quæ ſunt indiuiſibilia, nec põt admitti plures ad bñficium per concurſum, ſed aliud eſt in legatis, vbi plures faciunt ſibi partẽ ſaltem per concurſum. in beneficijs ergo ſpẽs magis declarata derogat ſpẽi minus declaratæ:& ſic nõ obſtat illud c.ſed gloſ vt tollat ꝯtrium, dicit ꝙ teſtator non hẽt hic niſi duos ſeruos.vnde optio de pluribus neceſſario confertur ad ſeruum ſpecialiter legatũ. Sed iſta ſolũ gl. eſt diuinatio,& ideo dic, vt dixi ſuperius. In glo.vt optet.ibi, ſed R.no.iſtam ſolonem ꝙ ſpecies derogat generi non ſignificatione verbi, ſed ex interpretatione iuris. In gl.de rigore, ni ſi iura ꝯtria loquuntur, qſi ad vnum voluit pertinere vſ̃e ius: alteri ſpeciem: hic vtriꝗ ſpeciem ſed vni deſignauit certam, alteri vero ius electionis contulit:& ſic poteſt intelligi inf.de opt leg.l.ſi hæres, ſecundum Dy.

LEX CIII.

Si mihi. Cauſa principalior eſt illa, quæ influit in effectu. h.d.facit ſup.l.1 §.qui fideicommiſſariam.

LEX CIIII.

Si ſeruo. Repudiato vno iure non vr̃ repudiatũ aliud ius, quod prouenit ex alia radice.h.d.ibi, poſſum: quia quoties duplici iure,&c vt Ĵ.de reg.iur.l.quoties duplici.Dy. Et no. ꝙ quando filia facit quietationem fratribus de relictis ſibi factis in teſtamento, non obeſt ſibi in legatis factis in codicillis.

LEX CV.

Si minor Legatum ſeruo proprio ſine libertate vitiatur per regulam Catonianam,& ideo non conualeſcit alienatione, vel manumiſſione ſerui hoc dicit ſecundum verum intellectum. Dy. In gl. nam non poteſt.l.ſi. vel ideo, quia non tenuit ab initio mixta conſideratione legantis & legatarij; & ideo impeditur per regulam Catonianam, vt Inſti.de lega.§. cum ſeruo.

LEX CVI.

1 *Obligatus cautione, vel chirographo de reſtituendo non capaci dicitur accõmodare tacitam fidem in fraudem legati.*

2 *Relicta in teſtamento, poſſunt tranſire in contractum.*

3 *Fides obligatoria, pollicitatoria, & enunciatiua inter ſe differunt.*

1 In tacitis. †Ille qui ſe cautione, vel chirographo obligat de reſtituendo non capaci, dr̃ accõmodare tacitam fidem in fraudem legati.h.d.No ꝙ ille dr̃ accommodare tacitam fidem, qui non grauatur expreſſe per teſtm̃ ſed obligat ſe per ꝯctũ.& hoc caſu punitur, qñ interuenit aliqua cautio, vel ſine cautione non peccat nec punit̃,& ita no.Ĵ.eo.d.l.Lucius,&

2 ita dicit Iac de Are & ſ. quinui eum Old.ſm Cy.† Secundo no. ꝙ relicta poſſunt tranſire in ꝯctum, ſicut dominium ab hærede non dico in teſtatore, niſi fiat in fraudem legis, vt dicitur hic, & Ĵ.de leg.3.l.cum quis decedens. in princ & arg.ſupra de hær. inſtituen.l.quidam cum filium. Item adde ad hanc l.quod habes ſupra de proba.l.cum citatum. In tex.rogaretur.idem tamen eſt, ſi in teſtamento, vel codicillis non tamen claris verbis, ſed obſcure rogaretur, vt inf. de iure fiſ. l.ita fidei. Pe.ita etiam ſentit gl.

3 Vlt mo † no.quod per hanc l.limitantur omnes ll.quæ loquuntur in iure, & dicunt quod punitur accommodans de reſtituendo non capaci, quod intelligitur quando accommodauit fidem obligatoriam. Secus pollicitatoriam, vel enunciatiuam: quod eſt notatu dignum: inter iſta enim eſt differentia euidens, vt ſupra de ædil.edic.l.item ſciendum.§.dominum.

LEX CVII.

1 *Legatum certæ quantitatis non minuitur, licet a præſtatione vnus ex hæredibus eximatur.*

2 *Ex ſtatuto, quo cauetur, quod villa teneatur emendare damnum, & vnus ruſticus ſit exemptus per priuilegium quod reliqui teneantur emendare totum damnum.*

1 **Ab omnibus.** ✝Non minuit̃ legatum certæ quantitatis, licet a præſtatione vnus ex hæredib.eximat.h.d.& licet perſona eximat̃ ab oblõne,nõ minuitur
2 oblõ.h.d.✝Et eſt arg. ꝙ ſi ſtatuto cauet, ꝙ villa teneat̃ emendare dãna, & vnus ruſticus ſit exemptus per priuilegiũ. ꝙ reliqui teneant̃ emendare totum damnũ, ac ſi iſte exemptus non eſſet in rerum natura.quo ad hoc.n.nõ computat̃ in illo corpore,vel in illa vniuerſitate:& ideo huiuſmodi vniuerſitas nõ minuitur, per iſtum tex.ſm Iac.de Aret. hoc verum in onere vniuerſorũ, ſed onere ſingulorum, ꝙ ab initio eſt inter ſingulos diuiſum, vr̃ eſſe ſecus iuxta no.C.ad l.Fal. auth.ſiſi.non ob hoc prin.quia inter ſingulos nõ erat hic onus diuiſum efficaciter ab ipſo prin. ſed pendebat in tempus mortis teſtatoris:& ſic non ob.

1 *Conditio poſsibilis impedit tranſmiſsionem.*

1 **§.In teſtamento.** ✝Cõditio poſsibilis impedit trãſmiſsionem: ſecus in impoſsibili conditione.hoc dicit. Ibi,non ceſsit.cum conditio fuit expreſſa: & ideo legatum non tranſmittitur,vt in §.ſin autem in nouiſsimo.C.de cad.tollen. ſecus ſi tacite,vt inf. de cond.& demonſ.l. conditiones,& ſup.eo l.1.Pet.Ibi,no.ſupple adendo.Dy.Ibi nullæ fuerunt.& ſupple nullum debitum.Dyn.nam ſi fuiſſet debitum,remitti debuiſſet. alias non tranſmiſiſſet legatarius ad hæredem,vt ſup.eo.l.huiuſmodi §.ſi ita.quia remiſsio debiti nõ eſt conditio tacita,ſed eſt virtus conditionis expreſſæ,& ideo impedit tranſmiſsionem.ibi,pro non ſcripta.no.ꝙ cõditio impoſsibilis dicitur pro nõ ſcripta.In gl. hic eſt.ibi, §.ſi ita.quatuor ſunt caſus,aut extant tabulæ,& debitum:& tunc debet fieri redditio tabularum.& remiſsio debiti.aut extant tabulæ,& non debitũ: & tunc debent tabulę reddi,ſed debitum,quod ipſo iure nõ eſt, non poteſt remitti.aut extat debitum. & non tabulæ:& tunc debet fieri remiſsio.aut nec debitum, nec tabulæ:& tunc conditio eſt pro non ſcripta.

1 *Statutum quo cauetur,quod villa teneatur emendare damnum de robaria. modo vnus de villa fuit derobatus, vnde cum oporteat imponere collectam pro emendatione robariæ,talis derobatus tenetur contribuere collectam.*

§.Si Titio. Si eſt relictum vni hæredum ab hæredibus ſua portione detracta debetur:ſi vero ab vno hæredum hæredib. ſua portione detracta debetur. Si aũt ab hæredibus ſimile eſt relictum.h.d.allegatur iſte §.ad quęſtionem.
1 pone,✝ſtatuto cauetur ꝙ villa teneatur emendare damnum de robaria.modo vnus de villa fuit derobatus.vnde oportet imponere collectam pro emendatione robariæ. Quæritur an talis derobatus teneatur contribuere in collectam ſiue datam & determinatur quod ſic,per iſtum tex.Item eſt ar.ꝙ✝ſi aliquis ex ciuib.litigat cum communitate ciuitatis, & propterea oportet ꝙ ciuitas imponat collectas, & facit expenſas,quod iſte talis tenetur contribuere tanquam ciuis non tanquam litigator. Item eſt arg.ꝙ ſi aliquis canonicus debeat aliquid dare pro introitu canonicæ, ꝙ ipſe poſſit ſe computare in numero,& retinere ſicut vnus canonicus ſecundum Dyn.hoc vltimo non credo verum, quia in ordine temporis præſtatio,quæ fit canonicis,præcedit canonicatum iſtius præſentantis.vnde non poteſt ſe computare tãquam canonicum in numero.

1 *Conditio etiam ſi vltimo vitæ momento impleatur,legatum eſt tranſmiſſorium ad hæredem.*

2 *Inſtitutio collata poſt mortem alterius eſt conditionalis.*

1 **§ Cum quidam.** ✝Si cõditio impletur vltimo vitæ momento, legatum eſt tranſmiſſorium ad hæredem.h.d.vel ſic, Legatum relictum in defectum inſtitutionis tranſmittitur, ſi conditio inſtitutionis deficit in vltimo vitæ ſpiritu inſtituti.h.d.Ibi, impletur.& impleta inuenitur.
2 no.✝quod inſtitutio collata poſt mortem alterius eſt conditionalis. Secundo not.quod hic teſtator primo ſub conditione inſtituit Secundo vulgariter ſubſtituit. Tertio inſtituto legauit.Si ergo decedit inſtitutus pendente conditione inſtitutionis exiſtit conditio, vel in defectum inſtitutionis relicti, & ideo legatum tranſmittitur.Item no. quod ſufficit ad tranſmiſſionem, quod conditio extiterit vltimo momento vitæ legatarij,& facit ad §.1.de cond.& demon.l.quib.dieb.§.quidam Titio.

§ Si ſocero. Rogatus reſtituere hæreditatem, detrahit dotem ſibi debitam,& quodlibet aliud debitum.hoc dicit.In tex.dote, debita reſtitui ſocero per mortem generi.

LEX CVIII.

Ita legatum. Legatarius nominis non poteſt ab hærede repetere,niſi ceſſionem iurium. hoc dicit iſta lex.

LEX CIX.

Si in teſtamento. Oratio dicitur perfecta,licet deficiat verbum principale.h.d.

LEX CX.

1 *Legatarii poſſunt conuenire hæredes,vel mixtum executorẽ, qui tenetur de exequendo,& hæredum indemnitati cauere.*

2 *Hæredes ſoluentes executori,non liberantur,quinimò adhuc poſſunt conueniri.*

3 *Executor teſtamentarius debet cauere iis, a quibus percipit, de indemnitate.*

1 **Si a pluribus.** ✝Legatarij poſſunt cõuenire hæredes, vel mixtum executorem, qui tenetur de exequendo, & hæredum indemnitati cauere. hoc dicit iſtud princ. No.hic tria primo quod legatarij poſſunt conuenire hęredem & executorem,& habent in electione quem conueniant.
2 ✝Secundo no. quod hæredes ſoluentes executori non liberant̃,
3 quinimò adhuc poſſint conueniri. Tertio no.quod executor debet cauere his.a quibus percipit, de indemnitate. Contra iſtud vltimum op.Dy.quod executor non tenetur cauere, quia fides eius eſt approbata a teſtatore, vt J.ſi cui pluſquam per l.Falci.l. diuus.ſo.ibi in mero executore,hic in mixto,qui tenetur ſatiſdare,arg.inſ.vt lega.no.ca.& ſup.qui ſatiſd.cog.l.inter omnes.Sed opp.& videtur quod hæredes ſoluendo executori ſint liberati, inſ.de annu.le.l.liberto,§.Largius ſol.ibi in mero executore,hic in mixto. nam a mero executore hæredes non poſſunt exigere ſatiſdationem:a mixto ſic;& ideo conueniuntur,quia ſi nõ exigunt ſatiſdationes,ſunt in dolo præſumpto,vt inſ.ad l.Falc.l.dolo. Si autem exigunt,habent actionem;& ideo non videtur eis abeſſe.merito ergo conueniuntur,ac ſi non ſoluiſſent, & ille eſt verus intellectus. Quęro,cum merus executor non ſatiſdet,vtrũ ſaltem cauet iuratoria cautione? & eſt argu.quod ſic,in l.2.§.ſi dubitatur ſol.dic vt no. in d.l.diuus. & adde quod dixi ſup.eod.l. quidam teſtamento,§ ſi quis.

§ Si quis. Seruo legato poteſt legari cum morietur,& acquirit legatario. hoc dicit. No.quod illud quod legatur alicui, cum morietur, videtur legari in vita, non poſt mortem, quia viuens moritur, mortuus non moritur, vt l.qui duos,de manu.teſta.

LEX CXI.

Si ſeruus.

a *Cauſæ duæ lucratiuæ quæ ſumunt ab initio originem in perſona diuerſorũ, poſſunt ex poſt facto concurrere,licet reducantur ad vnam.*

1 **§ Si id.** ✝Duæ cauſæ lucratiuæ, quæ ſumunt ab initio originem in perſona diuerſorum, poſſunt ex poſt facto concurrere,licet reducantur ad vnam h.d. In tex.ibi donauerit & ſic factum eſt meum ex cauſa lucratiua occaſione donationis factæ ſeruo meo, vt inſ.de acquir.rer.domi.l.etiam inuitis. Ibi,facta.ſ.ſeruo meo. Opp.quoties ex diuerſis cauſis lucratiuis eadem res debetur,non poteſt peti niſi ſemel, vt J.de ſol.l.quoties,inſ.de actio.& oblig.l.omnes.& ideo ponitur in tex. vt infra ea.l.§.Stichum.ver.quia. Sol.verum eſt, quando illæ duæ cauſæ lucratiuæ concurrunt in eadem perſona ab initio, ſed quãdo ab initio concurrunt in diuerſis perſonis,quibus debetur, licet reducantur ad vnam,ea vtraq; cauſa peti poteſt,vt hic,& infra de act.& obliga.l.ſi is qui hoc verum, ſi vtraq; cauſa erat ab initio ſolid. perſecutrix: ſecus ſi partis, quia tunc vnica ſolidi perceptio liberat debitorem,vt ſup.eo.l.ſi mihi & tibi, & ibi dixi.

§ Cum homo. In legato generis eſt electio legatarij.h.d.

§.Huiuſmodi Valet legatum incertæ perſonæ relictum,ſi ex poſt facto certificatur.h.d. Vel ſic,certificatio ſuperueniens idem operatur,quod certitudo ab initio.hoc dicit.& de hoc dic,vt plene no.per Cy. C.de Epiſc. & Cler.l.id quod pauperibus.in quinta oppoſi.ibi,idque ſcilicet quod talis incertitudo non vitiat.ibi,exiſtimauit, vt ſup.de condi.inſti l.vter ex fratribus.

1 *Cauſæ duæ lucratiuæ effectualiter in eadem perſona,& re non concurrunt,niſi quatenus altera haberet onus immixtum, vel annexum.*

1 **§.Stichum.** ✝Duæ cauſæ lucratiuæ effectualiter in eadẽ perſona, & re non concurrunt, niſi quatenus altera haberet onus immixtum,vel annexum.h.d.no.quod duæ cauſæ lucratiuæ propria, & hæreditaria non concurrunt in effectu exactionis,licet cõcurrant in origine petitionis. Sed opp. quia ſumunt originem in perſonis diuerſorum. Reſpon.diuerſitas attenditur penes creditores, non penes debitores, & ſic non ob.ſup ea.l.§.1. Secundo no.quod ille qui extra rem abeſt, non petit rem: & iſta eſt ratio,quare duæ cauſæ lucratiuæ non concurrunt. Tertio no.quod quatenus alteri caſui ineſt onus,admittitur concurſus. Vlt.no.quod vbi non eſt ſoluendo hæres, æquiparatur emptori hæreditatis. facit l.ſi hæredem,§.1.

1 *Verbum,amplius,ſolam implicationem facit, non repetitionem inducit, ſed verbum,hoc amplius,inducit replicationem,& multiplicationem.*

§.Si ita. ✝Verbum,amplius,ſolam implicationẽ facit, non repetitionem inducit:ſed verbum,hoc amplius,inducit replicationẽ,& multiplicationem.h.d.ſm Pet.ibi,maneat, & ſic dictio, Amplius,non eſt coniunctiua,ſed continuatiua. vñ tñ eſt dicere amplius,quantum ita, quæ dictio cõtinuat actum verbi,ſed non coniungit.in lege ibi,viſitatum.quia teſtor intẽdit ſecundum participare legatum primi. Iacob.de Are. No.differentiam

rentiam inter dictionem, amplius, quæ eſt cōtinuatiua, & dictionem. hoc amplius, quæ eſt dictio repetitiua, & cōiunctiua: & iſta dſia procedit, quia realis modus ſignificandi eſt attributus dictioni ab intellectu. nam hæc dictio, hoc, nō poteſt negari, quin ſit eiuſdem rei demonſtratiua, ut ſup. de hæred. inſti. l. hoc articulo, & per hoc tolluntur contraria glo. Oppo. de l. qui ita, de dote præle. vbi verbum, amplius, etiam ſine pronomine inducit repetitionem: ſed ibi dictio, amplius, cadit inter res reſpectu eiuſdē legatarij: hic cadit inter perſonas. Item dicit Pe. ibi repetitio nocebit ſuli hæredi, hic noceret alteri legatario, quod non debet fieri, ne vnum altare cooperiatur, & alterum diſcooperiatur ſecundum Pe.

§. Si ei cui. Falſa demonſtratio, hoc amplius, nō minuit legatum certum. h. d. ibi, aliquid. ſ. certum. Ibi debeatur. quia falſa demonſtratio, ſeu enunciatio non vitiat legatum. Dyn. per iſtum tex. dico, quod licet teſtis dicat. vidi poſſidere decem annis, & plus, bene valet teſtimonium quoad tempus declaratum. facit ſup. de in litem iutan. l. cum ſurti, & quod ibi no. Bal.

§. Si ſeruus. Inutilis libertas non derogat vtili legato. h. d. Vel ſic. Vtile, quod pōt ſtare per ſe, per inutile non uitiatē. h. d. Et ideo dicit hic Ia. de Are. ar. ꝙ ſi quis exprimit vtile, & inutile: & idē dico in libello conuentionali, qđ eſt no. ibi, iuſſus. ſ. directo: & tale legatū libertatis non valet in ſeruo alieno. ibi, Alioquin. ar. ꝙ ſi quis impetrauit reſcriptū, eo tacito, qđ ſuiſſet expreſſum, nihilominus conceſſum fuiſſet, non vitietur reſcriptum. Iac. de Are. facit, quod no. ſup. de pac. l. tale pactum, §. fi. & extra. de teſti. ſpo. c. ſuper literis.

1 *Quantitas quando legatur vt ſpecies, catenus cadit in legato, quatenus reperitur tempore mortis.*

2 *Verbum pręſentis temporis a teſtatore prolatum, non refertur ad tempus prolationis, ſed ad tempus mortis.*

1 §. Qui quinque. † Quando quantitas legaē vt ſpecies, eatenus cedit in legato, quatenus reperitē tempore mortis teſtōris. h. d. Adde, quod dixi ſup. eo. l. quidam teſtamento. ibi, quę in arca & ſub eadem conceptione verborum: & hic ob. ſup. eo. quidam teſtament. §. eo. No. ꝙ qñ pars ſpeciei reperitē, & pars non reperitur, quæ reperitur, debet. Secundo no. quod dictio, vix, ponitur negatiue: & hoc ex adiuncta rōne literæ, dum dicit, nam quodammodo, &c. Et ſic no. qđ rō adiuncta facit recedi a proprio ſignificato verborum antecedentium, & quod illud, quod dubitatiue eſt dictum, habetur ꝓ dicto ſine aliqua dubitatione. Et eſt argumentum, quod ſi teſtis dicit, credo, quia vidi, ꝙ probet non rōne dicti, ſed vi rōnis adiū-
2 ctæ. † Tertio no. quod inſpicitur tp̄s mortis. & ideo eſt ar. ꝙ verbum præſentis tp̄is a teſtōre prolatum non referatur ad tp̄s prolationis, ſed ad tp̄s mortis. Et dico qđ ſi teſtōr dixit ita lego frumētum, quod in horreo habeo, & ſuperuiuens illud conſumit, & aliud ſuperapponit, quod id ſuperappoſitum debebitur, ſi reperiatur in horreo tp̄e mortis teſtōris. pro hoc inf. de li. leg. l. fi. ſecundum Iac. de Are. facit ſup. de pi. l. cum tabernam. ar. cōtra. J. de au. & ar. le. ſi ita, ut ſup. eo. l. Stichū qui meus erit, & l. qui electione, §. cū fundus, itē facit ſ. de vſu. l. itē ſi fundi § ſeminarios. facit ēt ꝙ ſi teſtōr legat uxori ueſtes, quas hꝫ, qđ intelligitur de veſtibus, quas hꝫ tp̄e mortis teſtōris. ad idē ſup. de teſ tu. l. pe. vbi verbum, viuit, ꝙ eſt pñtis tp̄is, non trahitur ad tp̄s teſti, ſed mortis: & hoc eſt ex voluntate interpretatiua, nō ex natura verborū.

§. Si ſeruus. Ratione morę tenetur hæres de interitu, & quolibet detrimento. h. d.

1 *Qui ex teſtamento non ſentit commodum, non tenetur de leui culpa, ſecus ſi ſentit commodum, quia tunc tenetur de leui culpa, ſicut in contractibus. Et quid in exequutorib. teſtamenti, nu. 2.*

§. Cum aliquid. † Qui ex teſtō non ſentit commodum, non tenetur de leui culpa: ſecus, ſi ſentit cōmodum, qa tunc tenetur de leui, ſicut in ꝯctib. q celebrātur gr̄a vtriuſq. h. d. Et iſta ęquiparatio quantū ad periculū & culpā inter volūtatē, & ꝯctū non reperitur alibi melius, q̄ hic ibi, capias: & ſic gr̄a alterius tm̄, non tua gr̄a capis, ut infr. ad
2 Treb. l. cogi hi qui ſolidum. † Quæro hic, an executores teſtōrū teneantur de leui culpa? Rñ. hic Cy. aut eſt mixtus executor, cui nullū commodū remanet facta executione, ut legatarius de reſtituendo grauatus: & ille non tenetur de leui culpa, ut hic, primo mſo. aut eſt nudus miniſter, vt qa non hꝫ titulū nec cōmodū: & aſſimilatur procuratori conſtituto in vl volun. ut l. ſi vero nō remunerādi. §. fi. ſ. man. & iō ſicut mandatarius tenetur de dolo, lata culpa, leui & leuiſſima, vt C. man. l. a procuratore qa cū ſuſcipit offm̄, vr̄ aſſere ſe diligentiſſimū: merito ergo tenetur. ita dicit Cy. ſm Pe. tñ hoc vr̄ ſatis inconueniens, quod magis ſit aſtrictus merus executor, quam mixtus, cū ll. dicant eum minus aſtringi, ut l. quia plurib. ſup. eo. & facit ſup. man. l. ſi cuique.

1 *Grauamen imperſonale videtur dirigi ad hæredem.*

2 *Verba prolata per ablatiuum abſolutum diſponunt.*

1 §. Qui margaritam. Interdū vnus grauatur, & alius conuenitur. † Item imperſonale grauamen vr̄ dirigi ad hr̄dem. h. d. ibi, ſcribit. ſ. a quo
2 illa centū recipiat. Di. ibi, fideicommiſſum. † no. ꝙ verba prolata ꝑ ablatiuū abſolutū diſponunt. ſic J. de le. 3. l. fideicōmiſſa. §. cū eſſet. Item no. ꝙ non refert ad quem verba dirigantur. Item no qđ imperſonalitas non vitiat relictum, quia ſemper pręſumitur grauatus: & ideo ſi teſtator dicit, acceptis centum da fundū Titio, intelľr acceptis ab hr̄de, non a Titio, & dixit cuidam tertio. fideicommiſſum ergo imperſonaliter iniunctum videtur iniunctum heredi, non legatario, vel alteri commodū capienti: quod ſemper eſt menti tenendum, concluſiue dicit iſte §. ꝙ verbis ad aliū directis interdum conuenitur hæres, & ꝙ verbis ad neminē grauatum directis, ſiľr cōuenitur hæres: & eſt hic tex. valde no.

§. Auidius. Valet legatū, in quo hr̄s iubeē pecuniā leuioribus vſuris mutuare. h. d. ſed qđ erit commodū, cū ſtatim reperire poſſit? Rñ. vt no. J. de verb. ob. l. ſi ꝑ pœnam. Et ꝑ iſtū §. dicit Cyn. ꝙ ſpēs vſuræ eſt mutuare ſcholari, vt intret ſecū, & ut ſoluat ſorte maiorem collectā. facit ſ. de ca. l. s.

LEX CXII.

1 *Verba debent aliquid operari, & vt aliquid operentur, referuntur ad id, quod alias de iure non valet.*

2 *Vbi fit mentio de iure, non includitur niſi actus validus.*

1 Si quando. † Verba debent aliquid operari, & vt aliqđ operentur, referunē ad id, qđ alias de iure non valet. h. d. Vel ſm Cyn. verba a teſtatore in teſtō adiecta debent aliquid operari & idē in contractib. & ſtatutis. h. d. ibi, valituræ. ꝑ ſe titulo donationis. ibi, Alioquin. i. ſi videaē ſolū de donationib. ꝑ ſe validis, ſm Dy. ibi, Fruſtra. i. legatū eſſet fruſtratoriū, qđ non eſt dicendū. ibi, Futurū eſt, qa donō tenuit. Dyn. no. in iſto principio, ꝙ verba interdū referunē ad factū, interdum ad ius, interdū eſt dubiū: & in dubio debemus īterpretari in eo ſenſu, qui facit actum valere, & non reddit ipſum fruſtratorium: & ideo noīe donationis ſimpliciter prolato in legando teſtōr vr̄ ſe referre ad inutilem donationem: quod ē no. Secus ergo eſſet in confirmatione, quando confirmatio requirit primum actum valere. vnde ſi Princeps confirmat, intelligitur ſentire de validis. nam de inualidis nihil operatur confirmatio facta in forma cōi. vnde quia confirmatio, & legatū ſunt contrariæ nāæ, oppoſitus eſt earū effectus ꝑ rationem huius l. quæ dicit ꝙ ſic debemus interpretari ꝙ actus valeat: qđ eſt menti tenendū. & adde qđ no.
2 C. de inof. teſt. l. ſi qñ, in princ. per gl. & Cyn. Secundo † no. hic ꝙ vbi fit mentio de iure, non includitur niſi actus validus, vt in ver. atque. & facit C. de ſeru. expor. l. ſeruus ea. & qđ no. C. de tranſact. l. vbi pact. & valet J. ad Trebe. l. Lucius, § tres hæredes.

1 *Emptor debet eſſe eiuſdem conditionis, cuius eſt venditor ante venditionē.*

2 *Stante ſtatuta, quod ſi quis faceret maleficium, condemnetur in centum, & ſi ea non ſolueris, amputetur ei pes: talis cauſa dicitur capitalis, non pecuniaria.*

1 § Heres. † Emptor dēt eſſe eiuſdē condōnis, cuius eſt vēditor añ venditionē. h. d. ſm Dy. Caſus, teſtator legauit fundum, & uoluit, ꝙ hr̄s loco fundi poſſit mihi præſtare centū hr̄s fundū vendidit Titio. ego ꝯ Titiū ago rei vendi. vel hypothecaria ad fundū. Quærit vtrū Titius poſſit mihi offerre centū? rn̄det. ꝙ ſic. nam & hr̄s ſi non alienaſſet, conuētus ad fundū, poſſet offerre centū, & non dēt iſte fundus pluris, vel minoris æſtimari q̄ centū, & iō teſtator taxauit: & ita intelligit Iac. de Are. non. n. pōt intelligi iſte §. in legato alternatiuo fundi, quia emptor non pōt alternatiue conueniri. nam reſpectu centū eſt actio ꝑſonalis, quæ non competit ꝯ ſingularē ſucceſſorem. itē, & ꝑ tex l. ſ. eo. l. ſi ſic, §. fi. ver. proinde. Itē non pōt intelligi in legato condōnali, ſi hr̄s fundū nō dederit, centū dato. nā emptor non pōt ꝯueniri ad centū, qa ē actio perſonalis, quæ non ſequitē eū. itē nec ad fundū, qa fundus non eſt in legato, ſed in conditione. quicquid dicat Di. Et ideo dic ſm Iac. de Are. & An. de Pi. ꝙ aut in legato vertiē alternatio, aut vertiē in legato vnius rei in locum alterius tranſlatio. aut vertiē in legato alterius rei præſtādæ facultas. Primo caſu non loquiē iſte §. quia tunc vtrunq; eſſet ī oblōne, vt ſ. de ꝯſti pe. l. illud, & l. ſi duo rei. J. de ver. ob. & ſub alternatione dēt dici ſnīa, vt inſti. de offi. iud. in prin. at hic ī princ. tm̄ fundus petitur. Secundo uero caſu mora facta in re principali, alia res in oblōne transferē, vt J. ad l. Fal. l. 1. §. item ſi ita. & ſic non loquiē iſte §. quia hic ſemp fundus in oblōne manet, & ſemper petiē. Tertio caſu loquiē hic §. quo caſu res quæ principali legaē ſeu præſtaē ſemper eſt in oblōne, & ſemper petitur: ſed anteq̄ feratur ſnīa, a reo interrogatur, & petiē quam rē præſtare velit. vnde hic erat in legato fundus: ſed facultas erat data præſtandi centū pro æſtimatione. & hoc credo uerius q̄ dictum Di. & teneas mēti gl. fi. & confiteor, ꝙ qñ facultas eſt data ſoluēdi aliud pro alio, dēt iudex interrogare añ ſnīam eū. q hēt facultatem quid velit præſtare. adde tñ ſi non interrogat, vr̄ durare illa facultas uſq; ad lit. conte. in cauſa iudicati, ut l. item veniunt, §. recte, de peti. hære. ſed ibi loquiē. qñ facultas datur per legem, ſed vbi facultas datur ꝑ hoīem, non vr̄ uerū nec hoc, nec qđ dicit gl. ꝙ non durat hæc facultas niſi uſq; ad lit. conte in principali cā, ut J. de ſolu. l. ſi quis ſtipulatus fuerit x. in melle. nec repugnat

pugnat iſte §.huic intellectui.& adde quod no.in l.1.in princ.ſ.de act.emp.a.adde,alternatiua diſpõ cognoſcit hoc mõ,quia alternatiua eſt,quando legatur ſub vna conceptione verborum,vt cũ dico,lego fundum aut centum. ſed tranſlatiua eſt cum dico,lego fundũ,& ſi nõ dederis fundũ,dabis cẽtũ, & ſic in diuerſa ꝓceptione verborũ,ſm Dy. Sed pmiſſa facultas eſt vni᷑ rei ſoluẽdę pro alia,interdũ in eadem orõne,interdum in diuerſa ecce in eadem,lego tibi x.in melle, vt ĩ de ſolu.l.ſi quis ſtipulatus fuerit x.in melle ecce in alia lego tibi fundum, & permitto tibi ꝙ pro fundo ſoluas centũ:& iſte eſt verus caſus huius §.Et prædicta faciunt ad duas qõ qõ eſt hæc,teſtator dixit,lego vxori meę x.corbes frumenti,& ſi hæres non det,lego ei centũ. mulier non vult centum,ſed vult præciſe frumentũ,& videtur ꝙ ſit in electione mulieris.quia hæc verba ſunt apposita in pęnam hr̃dis, argu ad hoc qđ no ſ.de tranſa.l.qui fidem. Dy.determinat contrarium, quia ſola centum poſt moram debenẽ iure cuiuſdam nouationis,& de hoc ẽ caſus in l.ſi penum,ĩ qñ di.le.ce.ſm Dy hẽ nec põt creſcere æſtimatio frumenti vltra cẽtũ, qa ſic vř teſtator taxaſſe,ar.huius §.in fi.
a † hẽ eſt ar.ad qõnem,ſtatutum eſt in ciuitate,ꝙ ſi quis faceret maleficium,condemnet̃ in centum: & ſi ea non ſoluerit,amputetur ei pes.nunquid dicer̃ eſſe pecuniaria cauſa,an capitalis?& vř ꝙ capitalis rõne tranſfuſionis,ar. dic.l.ſi penum, & iſta eſt veritas, quia a principio eſt pęna pecuniaria: ſed ex poſt gñat corporalis pęna; & ideo in hoc caſu nõ interuenit procurator.de hac qõne tangit Dy hic,& ĩ.de publ.iud.l.a.& ibi per Di.& alios.Si aũt loco pęnę corporalis de iure cõi ſtatutum imponeret pęnam pecuniariam,ſi ſr illa cã non eſſet capitalis,vt l.cũ in fundo,§.ſi fundus ſ de iure do & ibi p Cy & per eundem in l tranſigere,vel pacici. C.de tranſac.ad finem,& ſic eſt dr̃a,vtrũ tranſlatio fiat ea lege propter legem, an ex lege pp moram,quia vbi ea lege propter legem,ibi eſt vna mora.ſed vbi ex lege propter morã, ibi pp dubium euentum conſideramus quicqd euenire põt.non ob l.1.ſup.de in litem iur.qa illud venit extrinſecus,& non ex generali,al.as originali natura petitionis.

L E X CXIII.

1 *Male ſoluens non liberatur,& ratione doli tenetur.*

1 Si hæres generaliter. † Male ſoluens non liberatur,& rõne doli tenetur. h.d.In tex.voluerit.p hoc verbum non eſt ſibi abſoluta ptãs ꝯ naturam legati non ob.de leg.3.l fideicommiſſa. §. q̃q̃, qa ibi fuit prolatum in conditione,hic in electione inferenda In tex.tel in quat.ſed q̃ro liberatur dando pro noxa, cũ teneantur ex proprio dolo?Reſpond.quia legatarius conſenſit.& intelligit gl.ꝙ iſta liberatio fit ope exceptionis,non ipſo iure.ſimile no.C.de excep.l.1.alij dicunt ꝙ hic fuit dolus, inquantum ſciebat eum furem, ſed reſpectu legatarij non fuit dolus,quia non fecit,vt furaretur legatario.ſic ĩ.quib.ex cau.in poſ.ea l.Fulcinius,§.quid ſit latitare.hic ergo non habuit aĩum damnificandi accipientem:& ideo actio eſt noxalis ſecundum Pet.

L E X CXIV.

1 *Declinans partem,totum declinare videtur.*
2 *Peccans in parte officij in toto officio peccare videtur.*
3 *Legatũ vnũ vna conceptione relictũ,legis diſpoſitione reputatur indiuiduũ.*

1 Etiam ſi partis. †Qui declinat partem, totum decli-
2 nare vř.h.d.†No.quod ille qui peccat in parte officij,vř in toto officio peccare. Et ſic eſt argu.ꝙ ſi ptãs recedat per vnum menſem, anteq̃ redeat ꝙ nil debeat hr̃e de ſalario totius tp̃is. In glo.plus,ibi l.ſi duo.ſed hic pp occaſionem partis totum præſumitur relictum · & ideo a toto priuat̃,
3 vt ſ.de excu.tu Neſennius,cum l.ſe.Di.† vel dic ꝙ legatũ vnum vna conceptione relictum, legis diſpõne reputatur indiuiduũ, vt ĩ.ti.1.l.neminem qua ergo rõne nõ poteſt illud pro tpe amittere, eadem rõne non põt pro parte ſe indignum conſtituere: & hæc ſolo videt̃ verior. And.de Pi.Extra op.C. de le.l.ab adminiſtratione,in fi.Sol.ibi prohibitio, hic permiſſio excuſationis.ergo habens iſtam excuſationem ab officio, ſi ſe excuſat perdit mercedem,vel ſalarium officij.

L E X CXV.

1 *Res inſeparabilis a ſolo non poteſt per ſe legari, vt ſeparetur, ſed debetur æſtimatio.*

1 Si quis inquilinos. † Res inſeparabilis a ſolo non poteſt per ſe legari,vt ſeparet̃, ſed debetur æſtimatio.h.d.ibi,ſtatuendum,& in dubio præſumitur defunctum velle,vt ſ.eo.l.cætera,§ ſi duob. In glo. expreſſe ibi,vnde dic.hæc ſol.eſt falſa nam,vt ibi patet,non debetur æſtimatio: & ideo dic quod ibi loquitur in re prorſus inalienabili. ſed inquilini hic erant alienabiles,licet non per ſe,ſed cũ ſolo.& ſic non ob.& ita dicit hic Cy.& omnes.

§.Cum ſeruum. Iſte §.pbat aperte, ꝙ rei hr̃dia legatæ alteri non tranſit dñium in legatarium recta via,vbi ignorauerit.facit inf.ti.1.l.fi.§.fi.

Verſi. Sed ſi donauerit. Res hr̃dis ſubiecta reſtõni, poteſt alienari,ſed debet̃ æſtimatio.h d.ergo auth. res quæ loquitur in reb. teſtõris, non in reb. hæredis:quod tene menti.

§.Si ita legatum. Dict o.cum, inter perſonas & te eſt dictio coniunctiua. h.d. dic vt ſup.eo.l.Titiæ textores,§.nihil.

§.Si quis. Illud quod lex reprobat,teſtator approbare nõ poteſt.h.d.

2 *Iuramentum non firmat actum a iure prohibitum.*
1 *Statutum quando reprobat actum,& iuramentum,tunc nunquam iuramentum dat robur actui.*

§.Diui Seuerus. † iurm̃ non firmat actum a iure prohibitum:ad hoc allegat̃. In tex.iuſiurandum. ab hærede præſtandum.dicit glo. tu dic præſtitum a teſtõre.Et ſic no ꝙ iurm̃ non firmat teſtamentum ꝯ iuris ciuilis authoritatem Eſt ergo hic caſus,quod licet teſtm̃ ſit iurõ firmatum,tm̃ põt reuocari per teſtõrem,quia dicendo oppoſitum, eſt
a ꝯ iuris ciuilis authoritatem.† Item allegat̃ iſte tex. quod qñ ſtatutum reprobat actum & iuramentum,tunc nunquam iuramẽtum dat robur actui,quod no.Bar.tractat de iſta materia inf de fideicomm.l.ſi quis pro co,& l.cum lex.& vtrobique vide,& de verb.ob.l.is cui bonis,& de tu.l.qui habet.ubi habetis per Iac.de Are.Oppo.hic Iac.de Are.de l.cum pater.§.filij matrem. inf. ti.j.Sol.Rñder quod hic iuramentum erat iuri contrarium,ibi nõ, & ſic non ob.& per iſtum §.dicit Dy.donatio inter vi.& uxo.nõ firmatur iuramento, quia interpretatur eſſe contra bonos mores,quicquid dicant Canoniſtæ dicit Cyn. Canoniſtę tamen nõ curant,niſi prout tranſgreſſio morum inducit peccatum,vt in c.a.de pac.lib.6.ſed Legiſtæ dicunt eſſe contra bonos mores quicquid ius ciuile arbitratur contra bonos mores, ſiue tranſgreſſio inducat peccatum,ſiue non,vt in l. j.de ſecun.nup.& vide,quod notatur per Dyn.in c.non eſt obligatorium.extra, de regu.iur.libro 6.

L E X CXXI.

1 *Legatum alimentorum tenet factum ſeruo, donec ad libertatem peruenerit, non vt iure actionis petat, ſed vt officio,iudicis miſericorditer implorato.*

Seruo alieno. † §.Si quis poſt.tenet legatum alimentorum factum ſeruo,donec ad libertatem peruenerit,non ut iure actionis petat,ſed ut officio iudicis miſericorditer implorato,ut inf.de ali.le.l. ſeruos ad cuſtodiam tem pli.ſimile ſup de pe hæ.l.fi.facit ſup.de cap.di.l.legatum.inf.de re iud.l.ſi vitium.& per iſtum tex §.dicit Iac.de Are.quod fratribus Mendicantibus poſſunt relinqui alimenta, quod falſum eſt in fratribus minorib quia clementina dicit contrarium.

§ Si quis à primo. Si ab vno hæredum legant̃ centum,ab alio ducenta,dr legatarius habere trecentã: ſed ſi ab inſtituto, & ſubſtituto legatur, ſemel tantum debetur. h.d. In tex trecenta.no ergo quod plures ſummæ diſpartitæ non confunduntur adinuicem, vt euellatur una de corpore alterius. & facit ad plura inſtrumenta diuerſarum ſummarum & adde inf.de re du.l is qui ducenta.§.j. Et eſt glo.in l.ne caſu.C.de d·ſ.lib.a.quod vbi apparent duæ refutationes,præſumitur ſolutum bis, niſi in inſtrumento dicatur quod ſit vna ſol.& non plures.

§.Si ab impubere. Conditio, quæ vitiat, non ſubauditur,nec repetita cenſetur. h.d.In tex.repetitum.l.ſimpliciter.

§.Ineptas. Nudus egreſſus ſum de ventre matris meæ, nudus reuertar illuc.concor.inf.de au.& arg.le.l.medico,in fi.In glo.vt C.in fin.ſed condõnem inſeruit. nam quædam veniunt in condõne,quæ non ueniunt in diſpõne,vt l.ſi quis in teſtamẽto ſup.de cond.inſt.iuncta l.vxorem,§.ſi hæres, de leg.3.Pe arg.ꝯrium inſ.ad l.Fal.l.Sęius & Augerius vbi id qđ non poteſt fieri per modum conditionis, ſed ibi fiebat in fraudem legis,& hominis:& ſic non obſt.

1 *Pater occupans iure peculij poteſt grauari in codicillis filii militis inteſtati. Item patronus in codicillis liberti. Item fiſcus in codicillis filij decedentis ſine hærede.*
a *Terminus ad quem,quando eſt contrariæ rationis,& conditionis a termino a quo,dictio,vſque,ſemper ponitur excluſiue.*

1 Filiusfamilias. Pr̃ occupans iure peculij poteſt grauari in codicillis filij militis inteſtati. Itẽ pr̃onus in codicillis liberti.Item fiſcus in codicillis decedẽtis
a ſine hr̃de.h.d.† In gl.quæ incipit,excluſiuè.qñ terminus ad quẽ eſt ꝯtrię rõnis& condõnis a termino a quo,ſemper dictio,vſque, ponitur excluſiuè In ea gl ibi,ſed nonne.nota hanc qõnẽ, quæ põt ſimiliter fieri in filio.nam ſi pater decedit inteſtatus tota hęreditas eſt debita filio.ergo vř quod non poſſit in aliquo grauari ſecundum Ray.quia debitum bonorum ſubſidium,& ita debitum quod non recipit grauamen: ſecus in eo : quod eſt vltra debitum bonorum ſubſidium:& de hoc no.ſup.forma.l.ſi cum dotem,§. ſi pater.

1 *Illud quod eſt præſtandum occaſione fructuum,non debet præſtari ante perceptos fructus, vnde penſio ſoluenda eſt in fine temporis.*
a *Damnatus ad quantitatem reſpectu fructuum liberatur tradendo fundum ad fructus percipiendos vſque ad concurrentem quantitatem.*

§ Apud

§. Apud Marcellum. Legatarius fundi pōt grauari in reſtōne fundi poſt ſe, & in præſtatione pecuniæ, quæ interim ex fructibus redigi poteſt, non vt præſtet pecuniam ante perceptos fructus cum cautione ſecundum Marcellum, ſed demum fructibus perceptis ſecundum veram opinionem. poteſt & legatarius exonerare ſe a præſtatione quantitatis tradendo interim fundum legatario quantitatis ad fructus percipiendos vſque ad concurrentē quantitatem cum cautione reſtituendi fundum, & quod ſupererit. h.d. Et iſte vltimus caſus eſt peregrinus. In tex. quæritur qd iuris. ſ. quantum ad fideicommiſſum de centum. In tex. an. & bene in iſto primo dicto. In tex. relictum. & in fructib. perceptis iudicio teſtōris. In ver. ſed vix eſt, hic reprobatur opinio Marcelli.
1 li. † Et no. ex iſto ver. quod illud, quod eſt præſtandum occaſione fructuum, non debet præſtari ante perceptos fructus, & ſic
eſt arg. ad penſionem ſoluendam in fine temporis, & facit ſup.
2 de vſufr. l. defuncta, in princ. † In ver. certe. no. quod damnatus ad quantitatem reſpectu fructuum liberatur tradēdo fundum ad fructus percipiendos vſque ad concurrentem quantitatem; qđ eſt no. In tex. de reſtituendo. ſ. legatario illum fundum poſtquā Titius fideicommiſſarius ex fructibus fundi centum, & ſic fideicommiſſum ſuum, fuerit conſecutus. Dy. & Ray. Item iſte §. apud Marcellum, facit ad no. ſup. de inoſ. teſt. Pomponius. §. ſi cōditioni, quod fructus percepti iudicio teſtatoris cenſentur eodē iure cum ipſa re relicta a teſtatore.

§. Si quid alicui. Vbi eſt impedimentum facti, non eſt incapacitas, ſed vbi deuen ī ad æſtimationem. h.d. In tex. corporis. & hic eſt vitiū facti, & non iuris. In tex. probabilem, vt qa fundus relinquit militi, vt ibi militet. vt j. de re mil. l. miles. Iac. de Are. Vel pone exēplū: quia relinquit tormē in loco, in quo poſſidere non pōt, vt l. vnica. C. non licere na. metro. lib. xi. ſm Iac. de Are. In tex. ſolet comparari. no. q res tantum valet quantum comparari conſueuit.

1 *Cogi quis non poteſt, vt hæredem inſtituat.*

§. Vt quis hæredem. † Non poteſt quis cogi, vt hæredem inſtituat, ſed videtur per fideicommiſſum grauari, quod etiam in propria hæreditate valet h.d. Hic eſt caſus q verba directa obliquantur, quando nullo tempore poſſunt valere iure directo. de hoc no. ſup. de vul. ſubſt. l. verbis ciuilibus. In tex. inſtituat. ſ. directo. In tex. hæreditatis. ſ. teſtōris. In tex. ſuæ. i. ipſius hæredis. In tex. reſtituenda. ſ. hæreditas. In tex. pararetur. i. deducta quarta Trebel. & fructibus eius, ut l. cum pater § Titio. inf. ti. j. Iac. de Are.

1 *Legatarius non poteſt a teſtatore damnari, vt emancipet filium.*
2 *Patria poteſtas eſt inæſtimabilis, & ideo emancipatio deb. ſieri apud acta ad inſtar donationis immenſæ.*

1 §. Secundum. † Legatarius nō pt a teſtōre damnari, vt emancipet filium. h.d. Glo. ſic intelligit, q non valet iure oblōnis, ſed offō iudicis. Sed ꝯ hoc facit l. plane, la 2. in fi. ſup. eo. Sed Iac. de Are. dicit, q pr̄ nō cogit emācipare iudicis officio, ſi teſtōr diſpoſuit de emācipatione principali eſt in hoc grauādo. ſecus in vi ꝯdōnis ſm Iac. de Ra. ad hoc s. eo. §. apud, ver. qa placet: & hoc ēt ſentit Cy. q mihi nō placet qa inter modū & fideicōmiſſum nō facio drīam: & ideo teneo
2 gl. ar. l. 2. ſup. de his quæ ſub modo. † No. q patria ptās eſt inæſtimabilis, & ideo emancipatio dēt fieri apud acta ad inſtar donationis immenſæ, quæ requirit inſinuationem apud acta.

§. Aedes deſtruendæ. Id eſt deſtruere dēt, ſeu ad deſtruendum. Et no. quod modus impoſs. vitiat, qn̄ quis non erat alias legaturus.

1 *Conditionis exiſtentia, quando poteſt mutare formam reſtōnis, interim etiā de partium voluntate, non poteſt fieri reſtitutio ex Trebelliano.*
2 *Emphyteuta non poteſt præuenire ſoluendo Abbati cenſum pro 30. vel 40. annis.*

1 §. Diui Seuerus. † Qn̄ exiſtētia ꝯdōnis pōt mutare formā reſtōnis, interim ēt de partiū volūtate nō pōt fieri reſtō ex Trebelliano. h.d. vſque ad illū ver. Princeps. In tex. ſ. filiorū fratris. ibi, non oīb. ſ. debent reſtitui, ſed ſuperſtitibus ſm. Iaco. de Are. no. hic an hrs rogatus de reſtituendo ſub condōne poſſit ſe exonerare præueniendo in reſtōne, quod aut exñtia condōnis pt mutare formā reſtōnis, vel effectū acquiſitionis; & nō pt hæres hoc facere, ut hic. rō eſt, qa iſta reſtō aļr & alibi fieret quam teſtōr voluerit cōſiderata voluntate teſtōris, prout eſt relata in tps ꝯdōnis: aut nō vitiat ut effectus reſtōnis, ut quia certæ & determinatæ perſonæ, puta Titio extāti iuris ſui d. fieri reſtō, tūc de volūtate fideicōmiſſarij pt hæres præuenire in reſtituēdo, ut C. de fideic. l. poſt mortē. facit ad primū dictū j. de le. 2. l. vnū ex familia, ī prin. & s̄. de iure do. l. ex aſſe, in tōne ſui. Et ar. iſtius §. dico q ſi teſtōr iuſſit bona ſua diſtribui pauperib. eligēdis p ꝯmiſſarios in euentū alicuius ꝯdōnis, q cōmiſſarij nō pnt præuenire in eligēdo, & diſtribuēdo ēt de volūtate hrdis p tōnē lrā, qa iſti qui eligūtur, & quib. diſtribuūtur, pnt ante condōnē decedere, & ſic nō apparet reſtōnem fieri ei, cui
2 dēt fieri. quare nō tenet reſtō. † Item eſt argm̄ q emphyteuta non poſſit præuenire in ſoluendo Abbati cenſum pro xxx. vel al. annis, tum qa tempore ſoluendi forte non ſtabit ille Abbas, ſed alius: tum quia licet. tunc eſt idem capitulum, qđ nunc, tamen vitiaretur effectus propter dubium præſcriptionis, vt C. de fid. inſtr. l. plures a pochis, & ſic non eſt in poteſtate debitorum ſemper ſe exonerare volendo in ſolutione prouenire, & facit j. de verb. obli. l. qui Romæ, in prin.

1 *Si fideicommiſſario non ſatis datur, nomine ſatiſdationis mittitur in poſſeſſionem, non tamen fit adiudicatio dominij, & miſſus interim cauſa cuſtodiæ percipit fructus per ſe, vel alium.*
2 *Filio in poſſeſſionem dotis miſſo, pater poteſt dotis fructus percipere.*
3 *Miſſio in poſſeſſionem ſuccedit in defectum ſatiſdationis.*

1 §. Idem Princeps. † Si fideicommiſſario non ſatiſdatur noīe ſatiſdationis mittitur in poſſeſſionem, non tamen fit adiudicatio dominij, & miſſus interim cā cuſtodiæ percipit fructus p ſe vel aliū. h.d. Et no. iſtum §. q ſtatim q quis miſſus eſt in poſſeſſionē, ipſe poteſt fru
2 ctus percipere, & cuſtodire. Item no. † q miſſo filio pater poteſt dotis fructus percipere. i. vice filij tenere & cuſtodire, & tenementum. ſ. quando ſub conditione, hic quando in diem. Cyn. bene poteſt intelligi etiam quando ſub conditione. In tex. cautione. de
3 reſtituendis bonis adueniente die, vel conditione Dy. † No. hic q licet quis non poſſit ſatiſdare, non committitur tamen iuratoriæ cautioni, ſed fit miſſio loco ſatiſdationis, ſic j. ad Carb. l. de bonis, §. de pupillo. Et per hoc determinatur quæſtio, quæ no. in l. 5. C. de vſufru.

2 *Conditio ſi ſine liberis deceſſerit, deficit per exiſtentiam etiam non ſuccedentium liberorum.*

1 §. Cum quis. † Conditio ſi ſine liberis deceſſerit, deficit per exiſtentiam ēt non ſuccedētium liberorum. h. d. Et hēt hoc locum, quando fit mentio liberorū ſimpliciter: ſecus ſi fieret mentio hæredū, vt j. ad Treb. l. ex fcō §. ſi. Quærit glo. quid ſi iſti filij ſint exhæredati? reſpondet glo. q cum reputentur mortui, debetur fideicommiſſum, ar. j. de coniūgen. cum eman. li. l. 1. § ſi pater, & s̄. de acqu. hære. l. 7. §. interdū. Sed hoc reprobant Doc. q in filijs exhæredatis faciat ꝯditionē deficere, vt hic dicit tex. & iſtam opi. tenet glo. in d. l. ex facto, §. ſi ad Tre. & adde qđ no. p Cy. in l. 1. in fi. C. de cond. inſer. & p Iac. de Are. in l. Lucius s̄. de hære. inſti. & eſt ar. ad quæſtionem. conceſſa eſt emphyteuſis Titio recipienti pro ſe & ſuis hrdibus; & ſi decederet ſine filijs, q tunc debeat peruenire ad ſuam vxorē. iſte decedit cū filijs, non tn̄ hæredibus, ita q non ſuccedunt in emphyteuſi, cū fuerit appoſitū nomen appellatiuū hæredibus, quæritur verū ſuccedat vxor. an reuertatur ad eccleſiam? & dico q reuertitur ad eccleſiam vxore excluſa p iſtum §. In gl. ergo, §. ſi quis. hæc vera, quia in hmōi conditionibus non debet inſpici niſi ipſum factum, arg. j. de cond. & demon. l. Mæuius, & d. l. quidam cum filium, inf. de verb. obl.

1 *Præceptum nudum teſtatoris de non alienando, ſi exprimitur perſona cuius fauore præcipitur, valet, non tamen in præiudicium creditoris.*
2 *Teſtatoris inhibitio non valet, niſi ſuperſit perſona, quæ poſſit agere ex contemptu.*
3 *Præceptum ſine cauſa non valet.*
4 *Prohibitio teſtatoris non poteſt præiudicare iuri creditoris, quia ius creditoris eſt potentius, quam ius legati, & fideicommiſſi.*
5 *Prohibitio facta filijs de non alienando, non extenditur ad nepotes, quia iſta præcepta prohibitoria ſtricte interpretantur.*

1 §. Diui Seuerus. † Nudū præceptū teſtatoris † de nō alienando, ſi exprimit perſona, cuius fauore præcipitur, valet, non tñ in præiudiciū creditoris. h.d. Idē ſi perſona intelligatur tacite ex aliquibus indicijs, vt no. C. de fideic. l. voluntas, p Cyn. & adde hic qđ no. in l. 2. C. de vinca. pro empt. In tex. cām. cauſa dicitur expreſſa, qn̄ exprimitur familia, uel perſona, cuius fauore fit prohibitio. affectio. n. teſtatoris non ſufficit pro cauſa. In tex. nudum. ſ. a pœna. ſ. cauſa. Iaco. de Are. vel dic nudum ab efficacia, cum p tale præceptum nullum
2 ius quæratur. † No. prīo q inhibitio teſtatoris non valet, niſi ſu-
3 perſit perſona, quæ poſſet agere ex contemptu. † Secundo no. q non valet præceptum ſine cauſa. dicitur. n. nudū. Et ex hoc inducit Dy. ad quæſtionē. iudex facit citari aliquem coram ſe, & ſic mandat, q iuret obedire ſuis præceptis, vt quotidie videmus fieri de facto. iſte non obtemperat. quæritur an ſit cōtumax? dicit Dyn. q nō, quia iſtud eſt nudū præceptū & ſine cauſa, ar. iſtius §. & de le. 3. l. pater, §. Iulianus, & l. Lucius, & de hoc ēt per Dy. s̄. vbi pu. edu. de l. 3. & C. de fideic. l. poſt mortem, per Cyn. adde tamen & vide Inn. in c. ad aures, extra, de temp. or. & per Accur.
4 j. de re. iu. l. non videtur, §. qui iuſſu, per gl. † Tertio no. quod prohibitio teſtatoris non poteſt præiudicare iuri creditoris, quia ius creditoris eſt potentius quam ius legati, & fideicommiſſi. facit j. de fideic. lib. l. cum fidei. C. debi. ven. pign. impe. non po.
5 l. 1. & 2. † Quærit hic Dyn. an prohibitio facta filijs de non alienando extendatur ad nepotes? & determinat dominus Dyn. q non extendatur, quia iſta præcepta prohibitoria ſtricte interpretantur, vt C. de reſti. fideic. §. cos igitur, & ibi no. ſed Dy. & Ray.

In

In glo.ibi,rñdeo.no. ꝙ limitare ius liberum non eſt fauor,ſed odiũ.vt ſ.de pac.l.pe.Item poſito ꝙ filius fuiſſet aleator, & tur pis perſona, & ideo pater interdicat ei adminiſtrationem, non tamen valet interdictum patris,niſi filius eſſet re vera prodigus, vt l.furioſo puberi,de cur.fur.de contrahen.emp l ſi ſciens.Item nunquid arbiter,& arbitrator poſſint interdicere alienationem. tex.eſt ꝙ non,extra de teſta.c.Raynaldus. In ea parte ibi, hæres, & inſ.ti.t.l.cum pater.§.libertus.

1 *Fundus quem teſtator iuſſit non alienari, & in familia relinqui, non poteſt extraneo legari,vel donari, niſi omnes ex familia eſſent relicti hæredes vniuerſales.*

2 *Fundus emphyteuticus,quem pater retinuit pro ſe,et poſteris,vel familia, poteſt in totum vni eorum aſſignari.*

3 *Filius exhæredatus a patre,poteſt agere ex teſtamento auito, licet non admittatur ex teſtã paterno,& hoc caſu non venit vt hæres, ſed vt nepos.*

1 **§.Cum pater.** †Fundus quem teſtator nõ iuſſit alienari,& in familia relinqui,non poteſt extraneo donari,vel legari, niſi omnes ex familia eſſent relicti hæredes vniuerſales. vni autem de familia bene poteſt aſſigna-
2 ri,& non datur ius reuocandi.h.d.& eſt arg.† quod fundum emphyteoticum,quẽ pater retinuit pro ſe,& poſteris, vel familia, poſſit in totũ aſſignari vni eorũ.ſed hoc dic, vt ĩ.de ope. lib.l.vt iuſiurandi,§.ſi liberi,per Bar.& adde qđ no.ſup.de pac.l.auus.In tex. filium, & ideo exhæredato competit ius reuocandi.non tamen in totũ,ſed in tertia parte, quæ ſibi cõtingit in hoc primo caſu,cũ vnus eſt exhæredatus.ſed duobus exhæredatis vno inſtituto fit reuocatio pro duobus ſm Di.& Iac.de Are.ſed pro parte inſtituti, vel inſtitutorum nulla fit reuocatio,quia nõ poteſt venire contra factũ teſtatoris, cuius eſt hæres vniuerſalis, & facit qđ no. C.de rei ven.l.cum a matre,& C. de iure deli l.fi. §.in computatione.gl.In tex.ſint id eſt fundus nemini eſt legatus,ſed in familia diſpariter relictus. In tex.legaſſet.ſubaudi extraneo.
3 Di.no.in iſto § †filium exhæredatum agere ex teſtamento auito,licet non admittatur ex teſtamento paterno. & eſt argu ꝙ in emphyteuſi auita, & in feudo auito ſuccedit nepos, licet ſit exhæredatus a patre, quia non venit vt hæres , ſed vt nepos.facit C.vnde lib.l.qui ſe patris , & ĩ. de contra tab.l. non tantum,§.ſi emancipatus filius.

§.Interdum. Etiam interitu ſpeciei duplex obligatio diſſoluitur.l. ipſius ſpeciei,& quantitatis debitæ reſpectu ſpeciei.h. d. Plus operatur mors quam ſatiſfactio.& ideo litera dicit, ꝙ mors eſt lucrum hæredis,ſup.eod.l. Titiæ textores. §.fin.

L E X CXVIII.

Etiam. Verba,Cupio,opto,& credo, ſunt verba diſpoſitiua.h.d.Et eſt argumentum,ꝙ per verbum,credo, vel non credo,fiat conteſtatio litis,quod dic vt no. extra, de reſtitutio.ſpoliato.c.cum ad ſedem.

L E X CXIX.

1 *Legatum appellatur id,quod de vniuerſo detrahitur , & alteri aſſignatur.*

2 *Hæredi non legatur a ſe ipſo.ſed a cohærede,quia inter obligantem,& obligatum debet eſſe diſtinctio perſonalis.*

1 **Legatum eſt.** †Id,qđ de vniuerſo detrahitur,& alteri aſſignatur,legatum appellatur. h. d.
2 †No.hanc regulam bimembrem. hæredi non legatur a ſe ipſo, ſed a cohærede.rõ eſt, quia inter obligantẽ,& obligatũ dẽt eſſe diſtinctio perſonalis,vt ĩ.ea.l.§.alienus,& l. 3.de ſup. ſeruo. Secundo no.ꝙ ſi duo ſunt hæredes æqualiter inſtituti, & vni eorũ, & duobus extraneis coniunctim eſt legatus fundus hæreditarius,ꝙ illi duo extranei in illo fundo hñt quinq; partes,tres percipiunt ab iſto hærede coniuncto eis, duas ab alio cohærede.ipſe vero hæres hẽt ſextam partem,quam a ſolo percipit cohærede.h.d. Et conſiſtit hoc in ratione.nam quatenus a ſe ipſo ſibi legatur,non valet,ſed accreſcit coniunctis,vt ſ.eo.l.plane §.ſi duobus , & ſic coniunctim hñt dimidiam,quia non fit eis pars per concurſum. Item de dimidia alterius cohæredis habẽt virilem. vnde cum ſint duo, habent duas tertias , altera vero tertia ſola eſt hæredis eis coniuncti. & iſta eſt computatio, quam inducit neceſſitas viuæ rationis, quicquid dicat Ring & adde quod habes ſup.de hæredi.inſti.l.ſub conditione § fi.ſup.de acquir.hæredi.l.ex parte.

Si ſeruo hęreditario. No. ꝙ hæreditas gerit vicem perſonæ.idem in Ecclesia vacante,vt inf.de fideiuſſ.l.mortuo.

§ Fundus. Fundus legatus dẽt dari dñans , & ſeruiens, prout erat penes teſtatorem.h.d.

L E X CXXI.

Ex eo modo. Ibi, Titij eſſe.vide ſup. de hæred.inſt.l. his verbis.

L E X CXXII.

1 *Veritus reddere rationem,tenetur de dolo,& reliquis.*

1 **Si ſeruus.** †Veritus reddere rõnem tenet̃ de dolo, & reliquis.h.d. Et no.ar.ꝙ ſi conceſſum eſt arbitriũ ptãti,ꝙ non teneat̃ ſtare ad ſyndicatũ,ꝙ videat̃ remiſſa leuis culpa, & leuiſſima, non dolus,nec lata culpa.& ad hoc allegat̃ iſta l.ſecundum Cy.& hoc optime probat̃ in l.creditor.§ Lucius. ſup. man.adde hic quod dixi l.j.ſup.de teſta.mili.In tex.ideo. quia tenet̃ de reliquis. nam non reddere reliqua eſt dolus,vt ſup.man.l. dolus.vide etiam hic,& quod no.Cy. C.de tranſac.l. actiones.

L E X CXXIII.

Nihil proponitur. Licet aliquis reditus debeatur ex prædio, tamen prædium eſt alienabile ſalua cauſa debiti.h.d concor. inf.de vſufr.leg.l. fundi Trebatiani,& inf. ti.j.l.codicillis.§.j.

§.Omnibus. Conſentiens alienationi perdit ius fideicõmiſſi.h.d. De hoc dic vt ſup.eo.l.ſi fundum per fideicommiſſum,in princ.

1 *Fructuarius poteſt expellere colonum proprietarij propria authoritate,quia non videtur teſtator reſeruare iura colonorum.*

2 *Succeſſor ſingularis non tenetur ſtare ſimplici colono.*

1 **§.Fructus.** † Fructuarius propria authoritate poteſt expellere colonum proprietarij h.d.No.in iſto §. quod teſtator qui legat alicui vſumfructum non vr̃ reſeruare iura colonorum.& adde hic,quod no.in l.fi.inf.de iure fi.In tex.
2 actionem.ſ.ad ſuum intereſſe. Dy.† No.hic quod ſingularis ſucceſſor non tenet̃ ſtare ſimplici colono.In glo.adde.ibi,quod ſeruus.dic vt ſup.eo.l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus. & hanc approbat An.de Pi.tenet contrarium.no.in d.l quod ſeruus.

L E X CXXIIII.

1 *Dictio,cum,facit coniunctionem,non conditionem.*

2 *Argumentum de verbis legis ad verba teſtatoris bene procedit.*

1 **Si quis legauerit.** †Dictio,cum,facit coniunctionẽ, non condõnem.h.d.Hoc verum, quando cadit inter perſonas,vel res,ſeu inter diſpoſita. Sed quãdo cadit inter diſpoſitionem,& caſum tunc facit condõnem,ut ſup.eo.l.ſi cui legetur. Sed quando cadit inter diſpoſitionem, & tempus certum,tunc facit diem & ponitur tunc, cum, non tan-
2 quam coniunctio,ſed tanquam aduerbium.† Secũdo no.in ver. nam quod prætor,quod poſſumus arguere de verbis legis ad verba teſtatoris.Iac.de Are.

L E X CXXV.

1 *Legatum pertinens ad honorem,& ornatum ciuitatis valet,licet non conſiſtat in pecuniario commodo.*

2 *Ciuitatis honor eſt,quod pauperes non vadant mendicando, & quod pauperes puellæ maritentur,pertinet etiam ad honorem ciuitatis facere pietantiam,& eleemoſynam fratribus mendicantibus.*

1 **Ciuitatibus.** Valet legatum pertinens ad honorẽ , & ornatum ciuitatis, licet non conſiſtat in pecuniario commodo.h.d.Dic etiam quod quando relinquitur pauperibus, ſyndicus ciuitatis põt agere quod deẽ pauperibus tã quam pro publico intereſſe;quod eſt no.ſecũdum Bar. No.hic
2 quod eſt honor ciuitatis, quod pauperes non vadant mendicando,& quod pauperes puellæ maritent̃; pertinet etiam ad honorem ciuitatis facere pietantiam,& eleemoſynam fratribus Mendicantibus.In tex.ad diuiſionem.vide hic quod no.in l.ſicut,in fi. ſup.quod cuiuſque vniuerſitatis.

§ Lucius Titius. Relictum coniunctum a pluribus debet̃ ab vno,qui ſolus hęres extitit.h d.Vel ſic,pro non ſcriptum hæreditatis vadit cum onere.facit ſup.eo.l.ſi duobus.§ hæres.

§.Eum cui Nil vr̃ capere,qui tantũdẽ præſtat cauſa cõdõnis implendæ.h.d.Et eſt argumentum ꝙ talis legatarius nihil debeat ſoluere nomine gabellæ , quia non debet extrinſeco onere grauari,cum nihil lucrari videatur.

L E X CXXVI.

1 *Creditor ſi debitori ſuccedat pro parte hæreditatis , non extinguitur debiti præſtatio,niſi probetur teſtatorem habuiſſe animum compenſandi.*

2 *Fideicommiſſarius inſtitutus ab hærede,non videtur inſtitutus animo compenſandi,niſi hoc probetur.*

1 **Lucius.** † Si creditor debitori ſuccedat pro parte hæreditatis,non extinguit̃ debiti pręſtatio, niſi probetur teſtatorem habuiſſe animum compenſandi. h.d. Dyn. No.quod ſi teſtator plures inſtituit, & ſi quis ex his ſine liberis decedat,iubet hæreditatem ſuam reſtitui alicui, intelligitur hoc præceptũ de parte eius , in cuius perſona vendicat ſibi locum ſubſtitutio ,
2 non de tota hæreditate. † Secundo no. quod fideicommiſſarius inſtitutus ab hærede,non uidetur inſtitutus animo compenſandi,niſi hoc probetur.adde quod notatur ſup.ſolu.ma.l.ſi cum dotem,§.ſi pater. No. quod ſi creditor ſuccedat debitori,tantum pro hæreditaria parte confunditur obligatio.& facit ad l. Falc.C. de hær.inſti.l.ſi adulta.

1 *Fideicommiſſum tacitum dicitur,quando ex verbis teſtatoris non poteſt percipi intellectus,quid teſtator ſentiat.*

2 *Paria ſunt non loqui,& non intelligi.*

3 *Capax in dubio,quis præſumitur.*

3 *Hæres non poteſt facere,quin teſtator loquatur ea verba,quæ vult loqui.*

4 *Præſumptio eſt contra illum,qui ſecrete loquitur, quando loquitur in ſecreto id,quod erubeſcit loqui palam.*

§. Si

1 §.Si in teſtamento. † Tacitum fideicõmiſſum dr, quando ex verbis teſtõris non poteſt percipi intellectus, quid teſtator ſentiat. h.d. Ibi, ei. non declaro per aliquam notam alicuius demonſtrationis. Ibi, fidem.per domeſticam cautionem, vt l.in tacitis.ſup.eodem. Ia.
2 de Are † No.quod paria ſunt non loqui,& non intelligibiliter loqui. ſic inf.de iure fiſci.l.ita fidei. In gl.ſup.ac.ibi no.& no. ple-
3 nius §.ex tſic,& §.ſeq.inſ.de iure fiſci. And.de Pi.†In eadem ibi, ſed magis vr̃.no.glo.quod in dubio quis præſumitur capax. hĩc
4 no.quod hæres non poteſt facere, quin teſtator loquatur ea verba, quę vult loqui. In eadem ibi, vt hic dicit.tamen iſta qualiſquaIis præſumptio non ſufficit, ſed debet probari illum non fuiſſe capacem, vt ſup.de prob.l.ab ea parte, ſecũdum Iac.de Are.†No.
5 etiam in glo.nam dicit quod quædam eſt præſumptio contra illum, qui ſecrete loquitur, quando loquitur in ſecreto id, quod erubeſcit loqui palam.

LEX CXXVII.

Si hæredes. Enumeratio perſonarum inducit onus virilium portionum.h d. Ibi, quia perſonarũ. No.hãc rõnem, quæ melius ponitr̃ hic q̃ alibi. Ibi, non eſſent.i.nõ eſſent dinumerati, ſed vna collectiua voce grauari, vt infr. ad Treb.l.Lucius, §.Mæuia.& concor.inf.de duo.re.ſiue a certis.

LEX CXXVIII.

Si hæres. Diuiſo legato, diuiditur conditio legati. h.d. ſecundum Dy.

LEX CXXIX.

Ab exhæredati. Subſtitutus, vel legitimus exhæredati non poteſt grauari: ſed ſubſtitutus inſtituti, qui aperto edicto venit per 3 tabulas bene poteſt grauari. h.d. Ibi, inſtitutus. cui erat datus pupillariter ſubſtitutus, & legata ab ipſo ſubſtituto relicta.

§.Cum a poſthumo. Subſtõ pupillaris facta poſthumo continet vulgarem: eo non nato ſubſtitutus tenetur ad legata.concor.ſup.de hær.conſt.l.pe.& ibi vide plene de hoc.ibi, ſubſtituti pupillariter. vel vulgariter.& ita allegatur per Dy.

LEX CXXX.

Hæredi. In gl. ibi, conſueta.no.quod interpretatio debet eſſe probabilis,& conſueta, non muſitata: & talis habet eandem vim cum aperta natura verborum.

LEX CXXXI.

Si tutor. Vbi eſt delictum, ibi debet eſſe pena, non vbi delictum ceſſat.h.d. No hic quod ille, qui deſpõſat aliquam contra legem, de deſponſata nihil ei relinquere poteſt, vt inf de his qnibus ut indig.l.Claudius. Ibi, deceptam no. mulierem præſumi deceptam a viro, non econtra.

LIBER XXXI.

De legatis,& fideicom. ſecundo. Rubr.

LEX PRIMA.

1 *Teſtator, quando confert ſe in arbitrium tertij, videtur declarare illam quantitatem, quam bonus vir debet declarare, quæ ex facultatibus metienda.*

2 *Legatum poteſt relinqui ſub conditione arbitramenti, ſicut ſub alia conditione.*

3 *Declaratio per arbitratorem facta, videtur per ipſas partes fieri.*

4 *In contractibus recedi non poteſt à perſona arbitratoris: ſecus in vltimis voluntatibus.*

5 *Legatum poteſt in arbitrium cuiuſcunque committi conditionaliter, & in voluntate velata. & ad pias cauſas. vlt. poteſt etiam poni in declaratione tutoris. num. 3. ita quod tutor poſſit eſſe arbitrator in cauſa pupilla ſua.*

In arbitrium. Hæc lex diuidit̃ in duas partes. Nam primo ponit vnum dictum, & probat illud per quandam ſimilitudinem. Secundo ponit aliud dictum, & probat illud per rõnẽ ſpecialẽ. Secunda ibi, ſed cum ita.& h d.legatum põt conferri in arbitrium alterius in vim conditionis. Item per modum declaratiuum, cui declarationi intelligit̃ ineſſe condõ ſuſpenſiua, vel impeditiua tranſmiſſionis.h.d. In tex pupillæ, vel cuicunq.alij. Iac. de Are. In tex.legato.i.legatum nõ eſt condõnale. In tex.mora.i. legatũ non eſt in diẽ. Dy.q.d purũ eſt, licet non liquidũ. In tex. ibi, collatũ.ſubaudi per modũ declaratiuũ.Dy. In tex.ibi, quæ.n. mora eſt.i.quæ dilatio ſuſpẽdit legatũ, vel obſõnẽ in legato relicto arbitrio boni viri†q.d.nulla.Iac.& Dy. In tex.ibi, exprimit.i.
3 certę q̃titatis expreſſionẽ inducit. Dy.†nã eo ipſo q teſtõr cõfert in arbitriũ tertij, vr̃ declarare illã quãtitatẽ, q̃ bonus vir d3 declarare.& q̃ ſit iſta q̃titas, ſubnectit pro virib.&c.ſic J.de le.3.ſi filię.
2 No.†q legatũ p̃t relinq ſub ↄdõne arbitramẽti, ſicut ſub alia ↄdõne.nã quo ad valorẽ non eſt dr̃ia, vtrũ teſtõr dicat, lego Titio fundũ, ſi Seius arbitrabit̃; an dicat.lego Titio, ſi Seius aſcenderit
3 Capitoliũ.†Scd̃o n.q legatum põt relinq ſub decl̃one arbitramẽti, vt lego filiæ meę arbitrio tutorũ.i.illã q̃titatem, q̃ arbitrabunt̃ tutores, vel q̃cunque alij, non eſt vis, q̃a hoc tanq̃ bono viro commiſſum vr̃, & in iſto caſu legatum non ẽ ↄditionale, nec in diẽ, ſed purũ, licet non ſit liquidum ante decl̃onem. Vltimo no.q id qđ poſtea declarat̃ p arbitratorẽ, vr̃ a principio declarari per teſtõrem: & q iſte declarator dẽt declarare vt bonus vir, oĩbus circunſtantijs conſideratis, & h.d. hęc no l.In gl.quælibet. ibi.ſi noluerit.ſ.arbitrari.& iſta eſt opi.Io.& Din. In ea gl.ibi, interrogatiue. vtraq; opi.in ſe eſt vera. ſ̃m expoſitio Io.magis congruit literæ,& ita diuiſi literam ſ̃m Cy. In ea.gl.ibi.non memini me,&c.in hoc articulo dicit Di.q cogitur cauſatiue non præciſe.facit ſup.de ven.inſpi l.1.§.de inſpiciendo ſ̃ a bi pu.edu. & b. l.1.§.quamuis ſ̃.n.i.l.etiam patris. Pe dicit q cogitur, ſi acceptauit: alias non. tu dic q vtraque opinio eſt vera ſimul iuncta. nã aut acceptauit: & cogitur, quia vr̃ promiſiſſe ſe arbitraturum, vt ſup.de re iu.ex ſtiã,& ſi dieis non appoſita pęna non cogitur arbitrari, vt ſup.de ar.l.3.& l.litigatores.ſ̃m de.ibi in arbitro, hic I arbitratore. arbiter enim eligitur ſuper iudiciaria cõtrouerſia, & non cogitur arbitrari, quia poteſt impune contemni, vbi non
4 eſt appoſita pœna ſecus in arbitramento, †quia id qđ declaratur per arbitratorem, vr̃ declarari per ipſas partes. vnde eſt eis ſtãdum, niſi appareat de iniquitate, vt ſup. pro ſo l.vnde ſi Neruæ aut non acceptauit, tunc non cogitur præciſè ſed cauſatiue. & ita Din.intelligit. In ea glo.ibi, nihilominus.i licet non cogatur. Din. In ea.gl ibi, §.generaliter. tu dic ſcd̃m Pe. aut iſte actus habet certos fines ſibi a natura deſignatos. ſuper quo ille arbitrari habuit; & tunc valet, licet non fuerit arbitratus, vt J.eod.l.cum pr̃.§.fi.& C.de iuſti.& ſub.l.pe.ſed ibi nõ verſabatur declaratio, ſeu arbitramentũ ſuper principali ſed ſuper quibuſdam extrinſecis, ſeu accidentalibus, quæ non ſunt de ſubſtantia.& ideo ſupplet hoc verbũ Pe per no.per Di.in l.triticũ, de ver.ob.aut non habet certos fines, tunc in contractibus non valet, niſi fuerit arbitratus, vt C.de contrahen.emp.l.fin ſ̃ loca ſi merces, in princ. de contrahen.emp.l.quod ſæpe §.i.de ver ob. ſi quis ar.ſecundũ Pe.ſed hoc verũ in mero arbitratore: ſed in mixto arbitratore, licet decedat antequam arbitretur, tranſmittitur hoc ius ad hęredem, vt l.ſi ſic, §.i.ſ̃.ti.i.Iaco.de Are.aut in vltimis voluntatib. & tunc refert: aut relinquitur ſub conditione, ſi arbitrabitur: & tunc expirat.ſi non arbitretur, vt hic, & J.de condi.& demon.l. qui hæredi.§.ſi & l.mulctã. aut arbitrium non fuit conditionaliter inſertum, ſed ſimpliciter, ſiue declaratiue tantum, tunc nõ expirat, Imo recurrit ad declarationem alterius, & dicit Pe. q ius declarandi transfertur in legatarium, vt l.fin.§. ſed & ſi quis. C.cum de le.ſecundum Pe. idem etiam in hoc videtur ſentire Di.tamen ille §.loquitur propriè in declaratione, ſed in declarationis electione, vt J.eo.l ſtatuliberum, §.Stichum.quærit Di. quare in contractibus non receditur a perſona: ſecus in vltimis voluntatibus, reſpondet q hoc operetur fauor vltimæ voluntatis, & quia contrahentes poſſunt ſibi prouidere poſt negligentiam arbitratoris, ſed teſtõris non, quia mortuus. Din. In ea glo. ibi, ſub hac, & ſup.de eo qđ cer.lo.nõ vtique. In ea.gl.ibi, qđ hic dicit i.in prin.l. In ea.gl.ibi, ſubijcit.ſ.in ver.ſed cum ita.& ille fi-
5 nis gl.ponit verum intellectum l.† & conclude q in arbitriũ cuiuſcũq; põt committi legatũ conditionaliter, & p modum declaratiuũ.ſed in voluntate refert.aut in voluntate, quæ requirit aliũ actum poſt ſe.ut ſi uoluerit aſcendere Capitolium, vel ſi voluerit arbitrari: & valet vt hic poſt prin.aut in uolũtate, quæ non reſpicit actũ extrinſecum, tũc in voluntate hr̃dis, uel tertij non poteſt poni.fallit ad pias cãs, vt in c.cum ubi, de teſta.ſed in volũtate honorati poteſt poni, vt ſup.ti.i.l.ſi ita le.§.illi ſi volet. In gl vt differatur.ibi, ad ſolutionẽ, quia anteq̃ arbitretur, non eſt liquidum, & ideo non exequendum. In ea.gl ibi, tp̃.ſ.arbitrandi, vel ſoluendi.poteſt ergo iudex præfigere terminum huic commiſſario, ſeu arbitratori ad arbitrandum ſeu declarandum. In ea.glo. ergo ſibi committitur.& c.aut diſpõ incerta committitur alicui certificanda: & valet vt hic, & J.de dot.præle.l. Theopõpus.aut non cõmittit̃ alteri certificanda.& refert aut ex nã cãæ, p p quã relinqtur, põt percipi certitudo, & valet, vt J eo.l.quidã. aut non põt percipi certitudo; & non valet.& ita loquitur gl de hoc per Cy.in l.id quod pauperibus, de Epiſ.& cler. in quinta oppoſi.

REPETITIO.

In arbitrium. Repetiturus l.i.ff. de leg.2. ſeruabo ordinẽ p alios cõſuetũ. Nam primo continuabo rubricã ad p̃cedentia. Scd̃o diuidã legem. Tertio ponã ſummariũ. Quarto caſum in terminis figurabo. Quinto legam literã exponendo eã. Sexto eliciã notabilia. Septimo deſcẽdã ad apparatũ q̃rendo,& opponendo. Octauo extra apparatũ aliqua dicã. Nono opponẽtes and iã,& quærentes. Decimo ad gratiarũ veniã actiones, & ero Deo dante de pñti actu breuiter expedit^9. Incipio igitur a primo, & dñi, gl.hic nõ cõtinuat, ſed J de l.3.in rubrica dicit, q principium tractatus in genere legatorũ diuidit̃

in tres

in tres libros particulares. In primo tractatur materia generalis legatorum, prout concernit ipſum legatū, ſeu rē legatā. In ſecūdo prout concernit perſonas. In tertio prout concernit interpretationes verborum, & ſignificationes. Tria.n.ſunt in omni teſtamēto neceſſaria.ſ.res, quæ eſt cauſa mālis. perſona quæ eſt cauſa efficiens actiua, vt teſtator paſſiua vt hrs, voces, ſeu vocabula quæ ſunt cāæ formales, ſunt enim voces notæ ſignificantes mētem teſtatoris, vt J.de le.3.l.non aliter, & inſ.de ſup.leg.l.Labeo, §.ve.ū dico ergo, in titulo præcedēti viſum eſt quid, & quantū legetur. merito ſubijcit quid.& a quo, & quibus verbis legetur de quo principaliter tractat iſte liber ſm glo.prædicte. Sed opp.& vr ꝙ ſunt plures ꝗ tres libri, vt J.de an.leg.& J.de ali.leg.& J.de condi.& demon. Rñ ſeo, iſti tres ſunt generales, & tractant de generibus ſingulorū, alij ſunt ſingulares, & ſpāles, & tractant de ſingulis generibus. vnde iſti tanꝗ gñales debuerunt præmitti, vt l.1 §.ſi cer.pe & §.de in inte.reſti.ti gñali. Veniamus ad ſugrum. In arbitriū, &c. & diuiditur principaliter in duas partes. nam in prima parte loquitur, qñ legatum certæ rei, vel quantitatis committitur alterius arbitrio p modū conditionis. in ſecunda parte loquitur, qñ legatū certæ rei, vel ꝗtitatis committitur alterius arbitrio p modū declaratiuum, ſecunda ibi, ſed cum ita. prima pars principalis ſubdiuiditur in duas, in prima ponit dictū. ſecūdo probat illud per ſimile. ſecunda primæ ibi, quid enim. ſecunda ſubdiuiditur in tres partes. in prima parte ponit dictum bimembre. in ſecunda probat quo ad primū mēbrum. in tertia probat aliquid quo ad aliud mēbrū. ſecunda ſecundæ ibi, cum placeat. tertia ibi, quæ enim. Caſus ſummariè. legatū pōt conferri in alterius arbitrium p modum conditionis: & tunc ē conditionale: & p modū declarationis; & tūc non eſt conditionale, ſed purū. h.d. Caſus in terminis, teſtator reliquit mihi a. ſub iſta conditione, videlicet ſi Titius arbitrabitur: quærit vtrū legatum valeat? r̄ndet Iuriſconſultus, & dicit ꝙ legatū valet. hoc primo. item eſt purū, inſtat quærens, dñe quō probatur, ꝙ iſtud legatū ſit purū? r̄ndet Iuriſconſultus, & dicit ꝙ relatio facta in arbitriū boni viri vr continere certam quantitatem ſm vires patrimonij teſtōris. h.d. Lego literam ibi, legatū.ſ. certum re vel qualitate. ibi, vel vt conditio.ſ. conditionaliter p ſi, vel cum ibi, voluerit i. volūtarie arbitratus fuerit. ibi, legatū.i. incertū ibi, legato.i. legatū non eſt condōnale. Di. ibi. nec mora i. legatū non eſt in diē. Di. ergo purū, & certum iuris intellectu. ibi, boni viri.ſ. fa.erc.l.cæteræ, §.1. ille dr̄ bonus vir qui æqui, & innocētis prætoris officio fungitur, de ver ob.l.ꝯtinuus, § cum ita. ibi, mora.i. dilatio. Din. ibi, iniectū.i. inſertū. Di. ibi, exprimat.i. certæ ꝗtitatis expreſſionē inducat. venio ad notabilia. Et primo no. ꝙ legatum poteſt poni in conditione arbitrij alterius Secūdo no. ꝙ legatum poni pōt in conditione facti alieni, & in eius voluntate relata. Tertio no. ꝙ legatum poteſt poni in declaratione tutoris, & ſic eſt ar. ꝙ tutor poſſit eſſe arbitrator in cauſa pupillæ ſuæ. Quarto no. ꝙ arbitrium boni viri non ſuſpendit legatum. Quinto no. ꝙ etiā anteꝗ bonus vir arbitretur dr̄ eſſe certum, quia eſt certū legi, & bono viro cum tale reputetur arbitrium, quale dēt eſſe. Sexto no. ꝙ legata ex facultatibus metienda ſunt, J.ti.1.l. filiæ. venio apparatum, & primo opponitur, dr̄ hic quod valet legatum ſub triplici forma. primo ſi Titius arbitrabitur. ſecundo ſi Titius aſcenderit Capitolium. tertio ſi Titius voluerit. Sed op. & videt̄ quod ſub iſta tertia forma legatum non valeat. vnde videt̄ obſtare §.ti.1.l. captatoriæ, §.de hære.inſti.l. illa inſtitutio, & l. ſi quis Sempronium, & J.de le.1.l. fideicōmiſſa §.q̄ꝗ, & J de cōdi.& de.l. nōnunꝗ. nō.n. poteſt teſtator committere arbitrium propriæ volunta. alterius, immo talis diſpō appellat̄ captatoria, vt C.de teſta.mili.l. captatorias. So. Ru. dicit, fateor ꝯ. non ob. iſta litera, quia exponit̄. quid enim intereſt, &c. ſubaudi, certè multum intereſt: quia altero caſu valet legatum, altero non, ſm Ru. Sed aliter dicit Io. ꝙ litera non ponit niſi duas formas. prima.ſ. ſi voluerit arbitrari.i. voluntariè ſit arbitratus, quia vtrobique valet legatum, & cum dicit, quid enim intereſt, ea pone nihil. i. nulla differentia eſt, non ob. contrariū, quia hic voluntas eſt inſerta arbitrio, non legato. non enim dixit teſtator, Lego ſi Titius vult me legare nam hoc mō legatum non valet. ſed ſi dixiſſet, ſi voluerit arbitra.i. ſicut ſi diceret, ſi Titius voluerit aſcendere Capitoliū tu dic clarius ꝙ ſunt plures formæ prima, ſi arbitrabitur. ſecunda, ſi aſcenderit Capitoliū. tertia, ſi voluerit aſcendere. quarta, ſi voluntariè aſcēderit Capitoliū. quīta, ſi voluerit arbitrari. ſexta, ſi volūtariè fuerit arbitratus: & in oībus iſtis valet legatū ſeptima eſt, ſi Titius voluerit. & iſto caſu legatū eſt nullum. Et ſic no. ꝙ id qđ eſt collatum in mera voluntate alterius non valet. ſed ſi conferatur expreſſo ſimul vtroq; vocabulo volūtatis, & arbitrij, valet legatum, vt cum dicit, ſi Titius voluerit arbitrari. itē no. ꝙ iſta conditio ſi voluerit arbitrari, requirit arbitrium eſſe, quia cum verbū voln determinetur per aliud verbū ſignificans actum facti, non ſufficit velle niſi tale factum ſequatur voluntatē, vt §.ſi cer. pe. l. ꝙ ſi ab initio, & in c. peccatum, per Din. de reg. iur. lib.6. de ſta. lib. l.1.§ ſicut. ſic pari rōne iſtæ tres formæ æquiparant̄.ſ. ſi aſcenderit Capitolium, ſi volūtarie aſcēderit Capitolium, ſi voluerit aſcēdere Capitolium. ſeptima forma, lego tibi ſi Titius voluerit, eſt nulla, quia voluntas dꝫ eſſe certa in ipſo teſtōre, non pendere eſſentialr̄, & initialiter ab alio, vt l. vlt. commu. pradio. propria enim voluntate dꝫ quis teſtari, non mixta ſua, & aliena, vt no. de dona. cauſa mor. l. tam is, C. qui teſta. face. poſſ. l. ſeruum. Secundo opponitur, & videtur quod legatum poſſit poni in mera voluntate alterius, vt ſup.ti.primo.l. ſi ita legatum. §. illi ſi nolet. So. diſtingue, aut legatum ponitur in mera voluntate grauati; & tunc non valet, quia nunquam condō eſt extitura, vt inſ. de leg.1.l. fideicommiſſa. §. quanquam. non enim poteſt dici oblō, quæ non ligat inuitum, vt patet ex diffinitione oblonis, inſti. de ob. in prin. aut ponit in mera voluntate tertij; & tunc non valet niſi ad pias cauſas, ut d. l. captatorias, & extra, de teſt. c. cū tibi. aut ponit in mera voluntate honorati, & tunc valet. nam & abſque tali condōne hꝫ in ptāte, an velit, in contrario. ſic ſup. de hæredi. inſti. l. iam dubitari, & l. concor. Tertio oppo. quod poſſit poni in mera voluntate grauati, ut inſ. de lega.1.l.11.§. fideicommiſſum. ſo. in voluntate extinctiua pōt poni, ſed non in ſubſtantiua, vt l. ſecunda. de in diem addic. & de ædil. edic. l. ꝙ ſi nolit. § fi. ad valorem enim actus ſufficit quod incipiat habere initium eſſe, licet poſſet reſolui, vt inſ. eo. l. vnum ex familia §. ſed ſi fundū, & inſ de leg.3.l. ſi ſeꝛ §. vxor, & ſup. loc. l.3. de preca. l. cum precario. ſic dominus Papa concedit lr̄as ad beneplacitum. non ita ſi nobis placuit, vt voluntas ſit terminus ad quem, non terminus a quo. facit quod no. de ſerui. l.4. Quarto oppo. lege cauetur quod ſi teſtōr iubet hæredem dare x. mihi, aut a v. ꝙ hæres qui hꝫ electionē, poteſt eligere xv. & volēte eo valet legatum in a v. ex ſua mera voluntate, vt inſ. eo. l. ſi ita relictum, §. fi. So. legatum non pōt conferri in mera volūtate hæredis quoad neceſſariam obligationem. ſed ſi hæres declarat ſe velle, ſua ſponte obligat̄, & tunc efficit̄ neceſſitatis quod erat voluntatis, vt in contrario. & facit ſup. commo. l. in commodato. §. ſicut. ſecundum hoc huiuſmodi legatū ſtat a principio eſſe in ſpe. Sed quinto oppo. contra, ſi iſtud legatum, ſi hæres voluerit, habuit a principio eſſe in quadam ſpe. ergo idem eſt, ſicut in illa ſi aſcenderis Capitoliū: ſed illa habet a principio eſſe in quadam ſpe, ut inſti. de uerbo. oblig. §. ex condōnali ſed leges apertam faciunt differentiam, vt ſup. de hære. inſti. l. ſi quis Sempronium. ergo iſtud legatū ſi hæres voluerit, quod eſt nullum, non hꝫ a principio eſſe in ſpe, qđ eſt verius. Reſpondeo igit̄ ad ꝯtrium: & dico quod ibi licet hæres eligat xv. tamen non dꝫ niſi x. vt inf. de uerb. obl. l. inter ſtip. § diuerſa cauſa eſt. non ob. ſi dicat̄ quod in alternatiua vtrumque debet. nam hoc eſt verum, quando cadit inter eligibilia: ſed quādo cadit inter eligibile, & non eligibile, eſt ſecus; ſed in ſummis cum non cadit affectio probabilis, electio debitoris non cadit: & ſic non nb. de hoc per Cy. de verbor. ſignific. l. cum ita. electio namque ait Ariſtoteles, eſt cum rōne, & intellectu: & nemo habens rationem eligit certum damnum: & ideo lex non putat cedere electionem debitoris in ſummis; & ita ſtatuit̄ præciſe debere. Sed ſexto contra hoc oppo. de dona. cauſa mor. quæ hꝫ tacitam condōnem, ſi donator voluerit, nec poteſt præciſe cogi tamen naſcit̄ oblō inter donātem, & donatarium, & ſic oblō ſtat in mera voluntate debitoris, ut no. infr. eodem. l. ut hæredibus. Sol. iſtud non eſt ſimpliciter concedendum, quod oblō oriatur contra donatorem: ſed eſt diſtinguendum. aut donatio incepit a promiſſione in forma obligatoria, & oritur obligatio, & olim erat neceſſaria ſtiplō, de dona. cauſa mor. l. inter mortis. hodie ſufficit ſola, & nuda pactio, ut no. inf. eodem. l. cum pater. §. Mæuio, & C. de dona. cauſa mor. l. 1. per Cyn. aut donatio præceſſit per verba ſimplicia, vt dono, quæ non habet formam promiſſionis; & tunc ex tali donatione oritur vtilis ex teſtamento, & requirit adōnem hæreditatis ex teſtamento, vel ab inteſtato; & ideo non confirmat̄; & aſt non tenetur donans, vt dicta l. prima. ſecundum Dyn. & Cyn. ibi. cum ergo habet obligatoriam formam, non eſt neceſſaria adō hæreditatis, quia agitur ex contractu. in confirmanda autem donatione inter coniuges nunquam requiritur aditio hæreditatis, quia nititur tradōne, de dona. inter vir. & uxo. l. Pap. Et per hoc a reliqua hæreditate per ſe decernitur nec vniuerſitati cæterorum bonorum annumeratur. argu. de mi. l. denique. §. ſed vtrum de pec. leg. l. cum dos. §. fi. hinc eſt qđ non eſt in fideicummiſſo vniuerſali relicto per hæc uerba, quicquid ex hęreditate peruenerit, ut l. ſequēs quæſtio. quia per ſed ſubſiſtit, nec ope adeuntis hæredis indiget. & tranſmittit, ſi ſimul utraq; decedat, qđ non eſt in legato, ut inf. de re. du. l. ſi inter virū, & inf. ad Treb. l. ea facto, §. j. ex prædictis apparet ꝙ Dyn. concedit uoluntariam oblōnem naſci. & ſic non eſt ſolutum ꝯtrium. Reſpondeo, voluntas ordinatoria præcedit, & pendentia non eſt circa voluntatem producentem oblōnem in eſſe, ſed circa ſecundariam voluntatē, quæ reſpicit ſolutionē, ut d. l. ſi t. §. ſic fideicōmiſſum. hꝫ ergo pendentiā nō in ſui eſſe, ſed in reſolutione eſſe. Septimo op. ꝙ in libera, & præciſa volūtate legatū poſſit poni, ut inf. eo. cū quidē. & l. vnū ex familia, & de re. du. l. vtrū. §. cum quidā. So. in volūtate alicuius qñq; ponit̄, an debeat̄. & hoc nō pōt fieri. qñq. non ponit̄ an, ſed cui: & hoc pōt fieri, vt in contra-

tarijs. quandoque ponit quid. & tunc refert aut relinquit genus generaliſſimum; & non valet. aut genus ſubalternum; & non valet, in quo ſpecies incluſæ poſſunt omni latere veluti narem conferre. aut eſt legatum alternatiuum; & tunc valet, ut no. ſup. ti. j. l. legato generaliter, & ꝫ. eo. l. Stanniberi. §. Stichũ. aut quantitas: & non valet in mera voluntate, ſed in arbitrio ſic, ut hic. vnderat Trebatius ꝫ. de vino. tr. l. cum quidam. Octauo oppo. dr̃ hic ꝙ legatũ, ſi Titius arbitrabiť eſt condõnale: ſed legatum arbitrio Titij eſt purum. ꝯ, quia ſemper ineſt condõ, ſi arbitrabit, vt C. de ꝯh. emp. l. ſi. Sol. in ꝯctib. eſt dr̃ia, vt ibi. ſed in vltima voluntate non eſt dr̃ia. ſi ergo non arbitrať, non ppea deficit legatum, ſed recurrit ad arbitriũ iuris. i. ad iudicem. ſed ſi non recurrereť, nulla eſſet dr̃ia inter ꝯctus, & vltimas voluntates: quod eſt falſũ. nam cum teſtõr non poſſit ſic cogitare, ſicut cogitant ꝯhentes, merito lex cogitat pro eo. hinc eſt quod iura magis fauent vltimis voluntatibus, quam ꝯctibus, vt no. C. de pac. eius qui. me. li. l. j. Nono opp. quod non recedať a perſonis, quia pana ſunt eligere alicuius fidem, & eius induſtriam ſpãlem. ſed in induſtrialibus non receditur a perſona, ergo nec in iſto arbitrio, vt C. de cadu. tol. § ne autem, & ſup. de cur. fur. l. cuius bonis. Sol. illæ ll. dñt ꝙ offm̃ non tranſmittiť ſup. de tu. l. tutelam. tñ per iudicẽ ſuppletur, vt hic. Decimo op. ꝙ non ſuppleat iudex, ſed lex vt inſ. eo. l. cum quidam, & l. vnum. § rogo. So. nam aut committiť electio facienda: & tunc non procedit, ſi non arbitrať. aut committiť declaratio alicuius certæ quantitatis: & loquiť hic. & ſic aliud eſt eligere, aliud declarare, ut no. ꝫ. de ver. ob. l. quicquid aſtringẽdę. Vndecimo opp. dr̃ hic ꝙ iſta verba, arbitrio talis, nõ denotant ꝯdõnem. ꝯ. inſ. de cond. & dem. l. a teſtõre. So. aut ablatiuus cadit ſuper certo. & eſt ſua nã, & tunc intellectu certum, & nõ facit cõdonem, vt hic. aut ſuper incerto, & facit condõnem, ut in ꝯrio. Duodecimo op. vr̃ ꝙ hic nulla ſit certitudo quia certa quãtitas nõ eſt expreſſa, ut l. certũ. ſ. ti. cer. pe. de uer. ob. l. vbi aũt nõ apparet. So. dupliciter dr̃ aliqd certũ. vno mõ qđ eſt certũ p veritatẽ, & probationẽ veritatis: & iſtud eſt certũ, & liquidũ, ut C. de co. l. ſi. & ſm̃ hunc modum non eſt hic certum. Secundo modo dr̃ certum. i. in ſe, & legi certum, ſed nobis nondum liquidum: & ita loquiť hic facit de cond. ob cauſam l. ſi pecuniam. §. ſi ſeruũ. de iudi. l. ſed ſi ſeruituť. §. ſi. quo ad eſſentiam ergo hic certum, & quo ad tranſmiſſionem nam tranſmiſſio eſt ſequela eſſentiæ; ſed quo ad executionẽ non eſt certũ anteq̃ liquideť, & pronuncieť, ut C. de iure fiſ. l. facultas, & l. certi condõ, in princ. ſi cer. pe. ſuper uerbo, ex incerto ꝯtu. nos loquimur in mero executore, qui non dꝫ ſic arctari, cum non ſentiať commodum. vel dic, aut loquimur de iure deuoluẽdo a teſtamentario executore ad legitimum: & dꝫ labi annus: aut ab executore in legatarium, & tūc quam primum poteſt ſi certus eſt legatarius unus, uel plures, vt liberi, uel familia. ut inſ. eodem. l. unum ex familia. §. rogo, & l. ſi quis Titio. §. ſi. ſm̃ autem incertus, vt pauperes, quia nimis late patet hoc nomẽ, niſi dicať, pauperes talis hoſpitalis, & ſic ſub ſpẽ ſubalterna, tunc pp incertitudinẽ non fit deuolutio in ipſos omnes, ſed poſt annum fit in Ep̃m, ut in p̃rem pauperum, quia Ep̃s põt tunc vendere bona ſine ulla ſolemnitate, & diſtribuere pauperibus, in Auth. de ec. ti. §. ſi quis, & § interdicimus, ver. in capitulorum autem. nec per hoc Epiſcopus uenit ꝯ iuramentum de non alienando Romano Pontifice inconſulto, qa illud hꝫ locũ in rebus deputatis ad uſum menſæ. ſ. ad pauperum uſum menſæ, & dominium Epiſcopatus, nõ in iſtis quæ ea lege proueniũt, ut uendanť, & pauperibus erogenť, non ut theſaurizenť. facit quod no. in c. vltimo, de reb. eccl. non alie. per Hoſt. Sed quæriť, quare pauperes unius ciuitatis non dicunť certi, ſicut pauperes unius hoſpitalis? R̃ndeo propter difficilem numerationẽ, uel diſcretionem reputať impoſſibilis certitudo, ut ſup. de uſufr. leg. l. uſusfructua, §. ſi innatis. Sed an executor põt præuenire terminũ in declarando? vr̃ ꝙ non, vt l. ſi. C. qui admit. ad bon. poſ. & l. ſi minor, de ſeruis expor. de tu. & cur. da. ab his l. ſi tutor petitus. ſi mr̃, ad l. Tertul. ſup. ti. j. l. filius, §. Diuus. In ꝯrũ vr̃ poſſit præuenire, & valet ſi poſtea non faciat ꝯrium actum, ut inſ. eo. l. vnum ex familia. j & a. rito. So. a principio non tꝫ incõmutabiliter: tenet tñ, ſi non reuoceť poſtea. & ſicut põt fieri per nuncium, & epſtam inter abſentes, ita & reuocari quolibet iudicio, uolũtatis. No. l. ob. l. ꝯria, qa in l. ſi. loquiť in poſſeſſione bonorum, quæ dꝫ recẽ trahere ſuũ effectũ: alias non ualet. ſed electio, & declaratio põt fieri ex nunc, prout ex tunc, ar. de proc. l. obſeruare §. ſi. item non ob. l. ſi minor. qa ibi nõ tm̃ erat præuẽtio, ſed prohibitio. unde prohibito extraneo a quo, non poteſt lex fingere ſuper ualentia actus, ſed opus eſt recenti iudicio talẽ enũciatiuo. ut. eo. cũ proponereť, & d. §. ſi filius. quod in ſubiſtione hæredis non eſt uerũ, quia non firmať recenti iudicio, ſi non habuerit nunciũ, niſi recens iudiciũ ſit diſpoſitũ: ſed ſi habuerit nuncium, ſufficiũt uerba enunciatiua uoluntaria. ꝫ. de ſecũ. ta. l. qui ex liberis, §. teſtõ. item non ob. l. ſi tutor petitus. nam ibi erat impedimẽtum ex iure ter tij eneruante actũ, qui gerebať. & ſic nõ ob. Sed an executor dẽt adhibere quinque teſtes in noĩatione legatariorum, uel 7. in nominatione hæredum: quia executio eſt ſequela liquidationis, & ſnīæ. Vna ſtatuta, quæ loquũtur de executione, non habẽnt locum in non liquidis, niſi præcedat petitio, probatio, & pronunciatio. nam probatio ſine petitione nulla eſt, vt extra, de elec. c. dudum: itẽ probatio ſine ſnīa executionẽ non hẽt, vt no. in l. ſed & poſſeſſori, §. t. de iure iu. & ita ſeruatur, niſi Peruſij, vbi ſtatutũ dat aliam formam. ſ. petẽdi executionem ſacta probatione ſine aliqua condẽnatione: ſed de iure cõi prius dẽt fieri ſnīa condemnatoria, ſacit de iure fiſ. l. eius qui delatorem, vel declaratoria, vt in c. cum ſecundum legem, de hære. lib. 6. Vel dic quod ſi ſtatutum dicit ꝙ inſtrã confeſſionata mandentur executioni, nec diſtinguit liquida, vel non liquida, poterit peti executio inſtrumẽti ſicut ſnīæ, & in proceſſu declarabitur, vt l. facultas, de iure fiſ & l. pe. de confeſ. ſm̃ Bar. hic. ſed verius eſt ꝙ prius dẽt peti declaratio, quam petatur executio. Itẽ no. ꝙ licet non tranſmittantur conditionalia, tñ non liquida tranſmittunť. Vltimo op. quod legatum incertum nõ valet, de iure do. l. cũ poſt, § gener, de verbo. obl. l. triticum. ſo. aut certitudo nulli committitur declaranda: & tunc nõ valet fallit in dote, vt in § genet. Item fallit in pecunia, quæ relinquiť ad publicum, vel pium vſum, vt inſ. eod. l. quidam. aut alicui committitur declaranda: & tunc valet, qa ipſe cõmittẽs vr̃ a p̃cipio declarare id, qđ eſt neceſſario declarãdum. & qa lex ait certa de eo, qđ dẽt declarari. vnde lex ſtatim declarat, vt hic. alij dicunt aliter, ut no. Cyn. C. de Epiſ. & cler. l. nulli, in 5. op. ſ. ꝙ in dote. & refectione viæ hic nihil ſit ſpeciale: ſed ſit ideo, qa eſt certum pro relatione ad aliud, ut ꝫ. de leg. 3. l. ſi filiæ. ſed gl. uerior eſt. nam quando nulla eſt proportio termini referẽtis ad terminũ, quo ſit relatio, ibi nulla certitudo ex tali relatione deprehendiť, vt ſup. ti. 1. l. plane, & l. 2. §. ſi. ſed in l. quidã. nulla ẽ proportio. pone enim ꝙ refectio viæ milleſies mille, & in patrimonio non erant niſi centum. certe nulla eſt hic proportio. vnde eſt ſpeciale, vt valeat eatenus, quatenus ſunt vires patrimonij. ſecus ſi relinquererur in refectione priuatæ domus non expreſſa quantitate, quia tunc non valet, & illa eſt vera opinio. Quæro vtrum iſte commiſſarius ſit arbiter, vel arbitrator? & videtur quod ſit arbiter, quia hic dicit in arbitrium, non dicit in arbitramentum. item quia ſi eſſet arbitrator, laudum ſuum eſſet quædam trãſactio inter hæredẽ, & legatarium, in Auth. vt diffe. iudi. §. 1. & poſſet in modica quantitate accipere de iure vnius, & date alteri, vt no. de arbi. l. ſi de meis, §. recepiſſe qđ nõ vr̃ hic poſſe, niſi bona eius fides. quæ modicos defectus ſupplet, & cooperit adeſſet. ar. ꝫ. de cond. & demon. l. continuus. In contrarium ꝙ ſit arbitrator, vr̃ quia non hẽt procedere more iudiciorum. ad hoc de verbo. obl. ſi quis arbitratu. So. dic ꝙ proprie non eſt arbiter, nec arbitrator, cũ ſuum mandatum duret poſt mortẽ teſtatoris, vt l. ſi vero non remunerãdi, § ſi. ſ. mã. proprie ergo dr̃ commiſſarius ſeu executor, & hẽt valde diſtinctã mãm ab arbitro, & arbitratore. nam illi ſimul debent fungi offõ, de arb. l. quid tamen. executores vero teſtamẽtorum p̃nt facere particulares declarationes & electiones, vt ꝫ. eo. l. vnum ex familia, §. ſi duos. itẽ executores p̃nt declarare in articulo mortis p̃ntibus, & abſentibus partibus, vt ꝫ. eo. l. vnũ, in prin. & §. ſi fundum, item p̃nt declarare teſtando, nec vitiatur teſtm̃, vt d. §. Et ideo proprie nõ ſunt arbitri nec arbitratores, ſed largo modo aſſimilantur arbitratoribus, & ex eorum arbitramento non oritur actio, ſed ex teſtõ ſm̃ formam arbitramẽti declarati. ꝫ. eo. l. vnũ ex fa. §. ſi de Falcidia, in prin. legis. itẽ mors commiſſarij nõ facit euaneſcere legatũ, ſed mors arbitratoris facit euaneſcere diſpoſitũ, vt l. ſi. de contrahẽ. emp. & loca. l. ſi merces. vnde commiſſarius proprie non eſt p verba dep̃catiua, & põt eligi executor, ſed nõ tutor ſm̃ quoſdam, vt ſ. de eo. in alias eſt tex. vltima ti præcedẽtis ibi, deprecor te, &c. Secundo quæro, vtrum iſte commiſſarius poſſit cogi ad declarandum? Placẽ dixit, neſcio, quia l. non cauenit. Doct. dicunt ꝙ in defectu legum debemus recurrere ad rationes, & argumenta, cum per ea quæſtiones decidanť, vt legitur, & no. ꝫ. ad Treb. l. qui filium, in fi. & illa quæſtio formať hic per glo. & Din. in l. nulli, per glo. & Cy. ꝙ non cogať. probať ſic. iſtud offm̃ eſt priuatum, & a priuato iniunctum. ergo non ingerit neceſſitatẽ. hoc videmus in alijs officijs, quæ quis acceptare, & exercere non cogitur, vt l. filius, §. inuitus, ff. de procu. & C. de procura. l. inuitus. eſt enim iſte ſimilis procuratori conſtituto poſt mortẽ, vt l. ſi vero non remunerandi, §. ſuper ſ. man. ſed procurator non cogitur officium acceptare. ergo nec iſte. Præterea videtur caſus in hac l. ibi, nam hæc conditio, ſi arbitrabitur, exponitur. i. voluntarie fuerit arbitratutus. ergo nõ cogiť inuitus. Præterea priuatus in priuatum nullum habet imperiũ, ſicut magiſtratus in non ſubditum nil põt, quia quo ad eum cenſetur ad inſtar priuati, de tuto. uel cur. da. ab his l. 1. & l. pupillo, de iuriſd. om. iud. l. eum qui, & l. fin. & pro ſuo l. ſi. Præterea volũtarium eſt ſuſcipere talia officia. ut ff commo. l. in commodato, §. ſicut. quinimo etiam publica officia, quando cenſentur ad inſtar priuati officij, non cogitur quis acceptare. ſupra de tute. l. qui habet §. ſi pupillus. Præterea uidetur expreſſum, inſ. de cond. & demon. l. [illegible] non committitur, in princ. in uerbo arbitrari nolit. ad idem, ubi pu. edu. de l. 1. §. [illegible]. & l. 2.

ſup. de

perſona generali non receditur.i. ab ipſo iudice, ſed a perſona ſpeciali recedimus.i.a perſona nominata.nam duo ſunt præcepta teſtatoris, vnum quod bonus vir arbitratur, aliud qđ tertius tan quam bonus arbitretur. licet ergo deficiat vnum membrum re manet alterum,arg ff.de arbi.l. Celius, §.idem ait. & ideo non eſt conditionale, quia in conditionalibus non receditur a per ſona,C.de contrahen.emp.l.fi. ſecundo caſu aut fuit relictū ſub conditione arbitrij, & non recedit a perſona: aut fuit relictum p modum conditionis,& tunc receditur a perſona,& no. q rela tiuum iunctum futuro tempori,vt lego quātitatem quā decla rabit Titius,non facit hoc caſu conditionem, & eſt ratio, quia de præſenti habetur pro declarato id quod bonus vir debet de clarare;quod eſt no.dignum.tertio caſu ſemper receditur a per ſona,l.vnde ſi Neruæ,§.pro ſoc. caſus ſimilis eſt tam in contra ctibus quam in vltimis voluntatibus, quod eſt menti tenendū. Et prædicta ſunt vera, vbi in defectum executoris oportet adiri iudicem.ſed vbi non oportet adiri,quia alij deferunt, ↄ.eo.cum quidam,l. t. §. t.eōia de leg.tunc ſtandum eſt formæ traditæ a iu re, nec requirit forma iudicialis, & ſi Epiſcopus male exequit, & male arbitrat,ſuperior emendabit errorē.in Auth.de ec.titu. §.fin.aūt ſancimus,& hoc verū eſt,ſi Epiſcopus declaret princi paliter.ſed ſi emendat declarationē executoris teſtamētarij,nō videtur poſſe ab eo recedi.ſed certe poteſt dici verius q indiſſin cte ſtetur ei,quod declaret Epiſcopus,nec poſſit ab eo culpæ ra tione exigi,ſed tantum ei relinquat,vt l.nulli,ibi dum dicit, pro ſua conſcientia.nam quoties aliquid committitur conſcientiæ alterius,non poteſt de eo inquietari.no.in c.ſtatutum,§.aſſeſſo rem,de reſcrip.lib.6. Item quando aliquid committitur iudici, non vt diſceptatori, ſed vt bono viro,non poteſt ab eo appella ri.dicit.Innoc.in c.poteſtati,de reſcrip. Sed quærit, teſtator man dauit hæredi ſub pœna q faceret illud , quod diceret talis exe cutor. modo quia ille nil dixit, Epiſcopus declarauit,hæres no luit obſeruare declarationē Epiſcopi, an incidat in pœnā?gloſ. dicit q non, ↄ.de condi.& demon.l. mulcta non committit. & ideo dicit Bar.q licet ſi non ſtetur laudo,incurratur pœna com promiſſi;tamen ſecus eſt, ſi non ſtetur reductioni laudi. ad hoc ↄ.iudic.ſol.l.cum apud Sempronium, quo ergo ad pœnam non receditur a perſona , ſed quo ad principale diſpoſitum bene receditur a perſona, quod eſt menti tenendum. Et ſic videntur duo præcepta quo ad principale , non quo ad principale diſpo ſitum.non ob.§. idem ait,quia ibi non recedebatur a perſona, Quinto principaliter quæritur, vtrum executores dati ad decla randum circa rem, vel quantitatem poſſint declarare , non re quiſito hærede? Bar.dicit q non hic,& in l. ſi quis arbitratu. qđ non eſt verum,quia non oportet ad hoc adiri prætorem, nec fit actus iſte in forma diſceptationis, facit quod no. de bono. poſſ. l.2.§.1.de prælum.c.ſi.per Inn.in c.1.de offi.deleg.in cle.nam qđ poſſunt inuito hærede,poſſunt eo abſente, cum eorum officiū ab hærede non pendeat. ideo ſi excedit modum, reducitur ad modum,de vſu.placuit.in gl.& d.l.vnde ſi Neruæ,ſi tamen vo luerit adire iudicem,& facere citari hæredem, non eſt malum, vt l.Theopompus. Excederet autem modum,ſi arbitretur plus quam ſit æquum in talem cauſam relinqui.& ſi parua ſunt me rita,minor cadit remuneratio quam ſi ſunt magna.l. illud, de ma.vindi.de dona.l.Aquilius Regulus,& l.ſi pater. Sed videtur q requiratur citatio,ſup.eo.l.ſi tamen quibuſdam.ſo.ibi præſen tes non habebant ius potentius quam abſentes, ſed para ius.vn de non poſſunt præiudicare abſentibus non citatis;ſed cōmiſſa rius maior eſt hærede in exequendo , & ideo poteſt exequi pari auctoritate rem,vt ↄ.eo.l.Titia cum teſtamēto.§.1. & no.in l.2. C.quando decre.opus non eſt.facit c.licet Epiſcopus,de præbē. lib.6.& l.per fundum,de ſerui.ruſti.prædi. Et ideo ſi plures ſunt executores ſeorſum vnus ab altero,dum tamen in vnam ſnīam conſonēt,poſſunt declarare,vt d.l.ſi p fundum,& l.huiuſmodi, §.fi.ſ̄.ti.1.ↄ.de fideicom.lib.l.legatarius,§.duobus,vel dic cōtra, vt l.ſicuti,de arbi.quod ē verum in meris executoribus,qui ſunt quaſi arbitratores.ſed in mixtis executoribus , qui iure proprio exequuntur,oportet q ſint ſeorſum. Sexto principaliter quæri tur,per quæ verba detē alicui arbitrium meræ voluntatis?reſpon deo quando committitē voluntati & abſoluta poteſtas præferen di iniquum æquo,vt ↄ.ti.1.l.11 §.quāquam,ↄ.eo.l.cum quidam. quod eſt verum,vbi tractatur de lucro captando.ſed vbi tracta tur de damno vitando, omne verbum debet reduci ad arbitriū boni viri,no.in l.1.ſ̄.de arbi.C.de do.promiſ.l.1.per Cyn.in l.cre ditor,§.Lucius,ſ̄.mand.idem,ſi dicatur committo libero arbi trio tuo,quod idem eſt dicere q in voluntate tua, quia non eſt aliud voluntas niſi liberi animi motus,l.1.C.de ſacroſan.eccl.cū ſi.in dubio aūt tanta libertas non videtur dari, ſed libertas mo derata,vt ↄ.eo.l.cum filius,§.pater,de fideicom.lib.l.Thais,§.ſo rore,& §.Lucio.Vltimo facit hæc l.ad quæſtionem diſputatam per Iac.Bu.l.municipali cauetur, q nulla pbatio alicuius debiti a 20 lib.ſupra poſſit fieri p teſtes.accidit q aliquis promiſit mi hi damnum,& intereſſe,quod peto ex inſtrō,& probo mea in tereſſe in centum per teſtes. quæritur an talis probatio valeat? & tenet ipſe q ſic,quia per inſtrūm probatē debitum: per teſtes ve ro talis declaratio declaratē. vnde teſtes veniunt non ad principa lē probationem ſubſtantiæ debiti , ſed quo ad coadiuuandum probationem,id eſt declarandum id quod implicite continet.& per hoc facit hæc lex;nam in ipſo inſtrō fingitur expreſſe quan titas intereſſe, vt hic. Item aliquid admittitē ad coadiuuandū qđ principaliter non permittitē,l.fi.C.de eden.item probatio facta in inſtrō tacite includit ſuum effectum.facit de te.l. hæredes palā, §.ſed ſi no.& l.fi.de præto.ſtipu.& credo quod dicat verum.

† In Arbitrium. Hæc † lex diuiditē in duas partes . nā primo ponit vnum dictum.probat il lud per quandam ſimilitudinem.ſecundo,ponit aliud dictum & probat illud per rōnem ſpecialem.ſecunda ibi,ſed cum ita.& h. d. legatum poteſt conferri in arbitrium alterius in vim condō nis.Item per modum declaratiuum, cui declarationi non intel ligitē ineſſe condō ſuſpenſiua,ſeu impeditiua tranſmiſſionis.h.d. ibi,ſiue pupillo vel cuique alij. Iac.de Are.ibi,in legato.i. legatū non eſt in diem. Dy.ſed ſupple,ſed purum.ibi,collatum,ſubaudi per modum declaratiuum.Dy.ibi,mora eſt.id eſt quæ dilatio ſu ſpendit legatum & oblīonem in legato relicto ad arbitriū boni viri? Dy. Iac.de Are.q d.nulla ibi,exprimit.i. certe quātitatis ex preſſionē inducit.nā eo ipſo q teſtōr cōfert in arbitriū, vr̄ decla rare illā quantitatē quam bonus vir d; declarare;& quæ ſit iſta quātitas ſubnectit pro virib.&c inſ de le.3.l. ſi filiæ,in prin. No. q legatū pōt relinqui ſub condōne arbitramēti ſicut ſub alia ↄ dōne.nam quatū ad valorem legati non eſt drīa,vtrū teſtōr di cat lego Titio fundū,ſi Seius arbitrabitē,vel ſi Seius aſcēderit Ca pitoliū.Scđo no.q legatū pōt relinqui ſub declaratione arbitra mēti,vt relinquo filio meo arbitrio tutoris,qa hoc tanq̄ bono vi ro cōmiſſum dr̄,& in iſto caſu legatū nō eſt ↄdōnale,nec in diē, ſed purū,licet non ſit liquidū ante declarationē,quia illud q po ſtea declaratē,vr̄ a principio declaratū per teſtōrem, & q iſte de clarator d; declarare tanq̄ bonus vir oībus circūſtantijs conſide ratis.In gl.ſi condō.ibi,ſi voluerit.& iſta eſt opinio Dy.In ea.gl. ibi,non memini me legiſſe. in hoc articulo.h.d.Dy.q cogitē cau ſatiuè non præciſe.facit ſup de ven.inſpi.l.1. §. ſi de inſpiciendo ſup.vbi pu.edu.de.l.1.§.ſi q̄uis.ſ̄.n.1 l.&t ſi patris.Pe Dicit q cogi tur,ſi acceptauit:alias nō.tu dic q vtraq;opinio ſimul iuncta eſt vera.nam aut acceptauit:& cogitē, quia vr̄ ſe promiſiſſe arbitra turum,vt ſup de teſta. tu.l.ex inīa.Sed ſi tu dicis,non eſt appoſi ta pœna,ergo non cogitē arbitrari,ut ſ̄.de ar.l .& l.litigatores.re ſpondeo,ibi in arbitro,hic in arbitratore. arbiter.n. eligitē ſuper iudiciali controuerſia,& ideo non cogitē arbitrari,quia poteſt im pune contemni,ubi non eſt appoſita pœna.Secus in arbitramē to,quia illud quod declaratē per arbitratorem,vr̄ declarari per ip ſas partes.vnde ſtandum eſt ei,vt hic.niſi appareat de iniquitate. vt ſup.pro ſoc l.unde ſi Neruæ.ſiue non acceptauit; & tunc non cogit præciſe,ſed cauſatiue,ut dicit Dy.In ea ibi,nihil.i. licet nō cogatur.Dy.In ea.ibi,§ generale.tu dic ſ̄m Pe. aut iſte actus h; certos fines ſibi deſignatos a nā,ſuper quo ille arbitrari valuit ; & tunc ualet,licet non fuerit arbitratus,vt inſ.eo l.cum pater.§. fi.& inſ de inſti.& ſubſti.l.pe.ſed ibi non verſabatē declaratio,ſeu arbitramentum ſuper principali,ſed ſuper quibuſdam extrinſe cis,& accidentalibus,quæ non ſunt de ſubſtātia.& ideo ſupplet hoc verbum Pe.inſ.de ver.ob.l.triticum.aut nō h; certos fines: & tunc in ↄctibus non valet,niſi fuerit arbitratus,vt C.de ↄhen. emp l.fi.ſup.loca.l.ſi merces,in prin.& de ↄhen.emp.l.ſæpe § i & de uerb.ob.l.ſi quis arbitram,ſ̄m Pe.ſed hoc verū in mero arbi tratore.ſed in mixto,licet decedat anteq̄ arbitret , tranſmittitur hoc ius ad hæredem,vt l.ſi ſic,§ fi.ſup.de leg.i.& ibi per Iac.o.de Are.aut in vltimis voluntatibus.& tunc refert,aut relinquitē ſub condiione,ſi arbitrabitur; & tunc expirat,niſi arbitretur,vt hic in principio,& inſ.de cōdi. & demon.l qui hæredi.§ fi.& l.mul cta.aut arbitrium non fuit condōnaliter inſertum.ſed ſimplr̄ ſi ne declaratione,& tunc non expirat, imo recurritur ad declara tionē alterius,'& dicit Pe.quod ius declarandi transferē in lega tarium,vt l fi.§.ſed & ſi quis,C.communia de le.ſ̄m Pe idem & in hoc vr̄ ſentire Dy cum ille §. non loquatē proprie in declara tione,ſed declarationis electione,vt inſ.eo.l.ſtatuliber §. Stichū. Quærit Dy.quare in ↄctibus non recediē a perſona : ſecus eſt in vltima voluntate?& reſponde quod hoc operatē fauor vltimæ vo luntatis, & quia ↄhentes poſſunt ſibi prouidere poſt negligen tiam arbitratorum.ſed teſtōr non, quia mortuus ſecūdum Dy. In ea.ibi,ac.& ſup.quod cer.lo.l.non vtiq. In ea.ibi,qđ hic, dicit ſup.in prin.l in ea.ibi,ſubijcit.ſ̄.in ver.ſed cum ita. & iſte finis gl. ponit verum intellectū l. Et conclude,q in arbitriū cuicunq. pt cōmitti legatū.ſed in voluntate refert,aut in volūtate,quæ req rit aliū actū poſt ſe,vt ſi voluerit aſcēdere Capitoliū,vel ſi volue rit arbitrari:& tūc ualet,vt hic poſt pri.aut ī volūtate q̄ n̄ reſpicit actū extrīſecū,tūc ī volūtate hr̄dis.vel tertij n̄ pt poni fallit ad præ cās,vt ext.de teſt.c.cū tibi.Sed ī volūtate onerati pt poni,ut ſ̄ ti j. l.ſi

ADDITIO.

a Sapei ſtum,quia idem cum primo commentatio. Pet. Ved. Bat ſuper a.Infor.

l. ſi ita legatum, §. illi ſi nollet. In gl. vt differat. ibi, abſolutionem. quia anteq̃ arbitret. non eſt liquidum. & ideo non eſt exequendum. In ea. ibi, arbitrio iudicis arbitrandi, vel ſoluendi. poteſt ergo iudex præfigere terminum huic commiſſario, ſeu arbitratori ad arbitrandum, ſeu declarandum, quod no. In gl. ergo committit l. aut diſpõ certa commiſſi alteri ad certificandum & tũc refert an ex natura cauſæ, propter quam relinquit, põt percipi certitudo, & valet, ut in ſ. eo. l. quidam. aut non poteſt percipi certitudo: & non valet & ita loquit gl. de hoc Cy. in l. id quod pauperibus, in quinta oppoſitione, de Epiſ. & cler.

L E X II.

Quotiens. Plurium rerum enumeratio ſpecialis plura facit legata. generalis vero enumeratio vnũ legatum inducit. h. d. Dy. Et eſt ar. hæc l. quod ſi Epiſcopus dicit, abſoluo te ab omni excommunicatione. quod vnica ſit abſolõ, & vnica dicat ſnĩa. ſi autem dinumerat excõmunicationes, tũc tot ſunt abſolõnes, quot ſunt excommunicationes per iſtam l.

L E X III.

Si ita. Legatum põt conferri in arbitrium legatarij, vel hæredis negatiue. h. d. Dy. ibi, aſcendere. Sed qñ dr̃ exiſte recõdõ, ſi hæredi ſit intertã? ſideo, cũ deſierit aſcẽdere poſſe, vt J. de ver. ob. quicquid aſtrin. §. ſi & l. ſi ita ſti. Alij dñt fauore vltimæ voluntatis, cũ potuit aſcẽdere. & omiſit, ut J. de ↄd. & de. hęc cundõ Iac. de Are. adde q̃ no. ſ. de hær. inſti. ſi quis inſtituatur.

L E X IIII.

1 *Legatarius non poteſt diuidere legatum partem acceptando, & partem repudiando: ſecus ſi ſint plura legata.*

2 *Commodum, cui onus eſt annexum, non poteſt ſine onere acceptari.*

1 Neminem. † Legatarius non poteſt diuidere legatum partem acceptando, partem repudiando: ſecus, ſi ſint plura legata, niſi rõne oneris ſint connexa. h. d. & legatum vniuerſale dr̃ vnum, & non plura. h. d. vſque ad l. ſi Titio. & a. ſde ſupra titu. primo. legatarius, in j. tunc No. in l. ſi ea duobus, 2 † quod commodum, cui onus eſt annexum non poteſt ſine onere acceptari. Item no in una re vel quantitate ipſam detrahi Falcidiam pro omnib. legatis facit inf. ad l. Fal. l. plane. & l. ſi fundus cum ſi. Cum iſta l. grege concor. l. quot ſup. eod. & facit de elec. in geneſi.

L E X VII.

Si Titio. Qui non admittitur ad partem propter vitium perſonæ, vel delictum, facit partem. h. d. & hoc dic. ut dixi plene in l. huiuſmodi §. Titio. ſup. titu j. & adde quod no. l. 1. C. de ſecundis nuptijs.

L E X VIII.

Si quis ſeruum.

1 *Legatum relictum purè, eſt legatum per ſe, ab eo, quod relinquitur ſub conditione.*

1 §. Si ita legetur. † Legatum relictum pure eſt legatũ per ſe ab eo, quod relinquit ſub condõne. h. d. Et dicit hic Pe. quod in § noſtro non eſt legatũ alternatiuum, quia ad hoc, vt ſit alternatiuum, requiritur dictio aut, prolata ſub eadem conceptione uerborũ, ut lego a. aut Stichũ. Sed ſi qñ dicit lego a. & ſi noluerit, lego ſibi Stichum, tunc non eſt alternatiua, ſed ſoluta, quia non profert ſub eadẽ conceptione verborũ. & de hoc ſ. ti. j. l. ſi qñ. §. ſi. ſm Pe. & Cy. In gl. quantũ ſibi, q̃ non placet. imo placet J. eo. l. ſi illud. 2 reſo. ubi inũ dr̃ legatũ eſſe, & non poſſet in idem tps concurrere, q̃a ſub ↄditijs conditionis relictum: & hoc approbat ſup. ti. j. ſi ex toto. §. ſi. & d. l. ſi illud. Pe. & Dy. & hæc veritas eſt. cõcor. ſup. ti. j. l. ſeruus le. j. In tex. 2. & ſic in eadem concep. verborũ, & facit inf. d. e vi le. cũ certis ubi dr̃ q̃ dictio Ea, habet caſſare. nec ob. ſup. tij. quidam teſtã, quia ibi in diuerſis cõceptionib. Dy. In tex. ibi, non extinguitur. l. in tot. In tex. ibi, rãtũ modo. hoc ideo, quia certus locus eſt deſignatus, ut ſ. ti. j. ſi ſeru°. §. q uer. alias ſecus, & J. e. ſi pecuniã.

2 *Competitores ubi per omnia ſunt pares in probando, poteſt reus gratificari, cui vult.*

3 *Gratificatio eſt duplex, voluntaria, & neceſſaria.*

3 *Gratificatio locum habet, quando ſunt plures perſonæ non declaratæ per aliquam demonſtrationem.*

4 *Iudex ſi Titium condemnat, & duo ſint Titij, non habet locum gratificatio, vt vnum morti tradat, & alium dimittat, ſed debet illum punire, qui culpabilis reperitur.*

1 Si inter duos. † Vbi competitores ſunt pares per oĩa in probando, poteſt reus gratificari, cui 2 vult. h. d. no. † & dico q̃ gratificatio eſt duplex ſ. voluntaria, & neceſſaria. voluntaria eſt nemine probante de ſe ſenſum. neceſſaria eſt vtroq; plene probante de ſe ſenſum. vnde neceſſe habet hæres alterum eligere, & alteri gratificari q̃a cõuictus eſt hæres per probationes ſic ſup ad Syl. l. ſi q̃s in grau. §. ſi cũ oẽs ſed glo. dicit. & Cy. q̃ gratificatio nunq̃ eſt neceſſaria in iſto §. imo põt hæres ſibi retinere, ſi vult pp incertitudinem perſonæ ſed ſi nõ vult retinere põt gratificari. & ſi dicis, quõ poteſt cõuictus p probationes? rñdeo, quia rõne cuiuſdã tacitæ ↄtrietatis illæ probationes inuicem ſe elidunt. pro opinione mea facit ſ. de petit. hære. l. pen. & ſ. de rei vendi. l. is a quo. pro me etiam facit, quia declaratio debet pertinere ad hæredem, qui debet de neceſſitate declarare, arg. ſ. tit. 1. ſi quis a filio, § ſi quis plures, & quod ibi no. & etiam, quia dicit litera debet, & non dicit poteſt. ſed pro gl. vide 3 tu caſus in l. quam allegat in l. ſi fuerit. de re. dub. † No. quod qñ ſunt plures perſonæ non declaratæ per aliquam demonſtrat. q̃ 4 habet locum gratificatio. † quid ergo d. cemua in caſu illo? iudex ↄdemnauit Titium ad mortẽ, & cum eſſent duo Titij, cepit ambos an poſſet gratificari, vt vnum tradat morti, alium dimittat? dico q̃ non ſed debet illum tradere morti, qui culpabilis reperitur, q̃ ſic probo. quia vbi agitur de commodo, præſumit ſenſum, de amico, vt hic. ergo vbi agitur de pœna, & incommodo præſumitur ſenſum de inimico. ergo ille eſt morti tradendus. Cy. tangit hic. ſed in ↄtrium facit l. eum quem temere. nam citatio ita confuſa vr̃ temeraria. ſed reſpondeo, non eſt confuſa. q̃a qui deliquerat, debuit cogitare de ſe, q̃ ipſe citaretũ iuxta illud, Conſcius ipſe ſibi de ſe putat oĩa dici Item non ob. l. duo ſunt, de teſt. tu. quia ibi nulla certitudo apparet ex aliquo adiuncto. ſed hic apparet certitudo ex aliquo adiũcto, ſ. quia deliquerat, & pœnam merebatur, & cum eſſet iſta quæſtio Florentiæ, fecit iudex confiteri captum, q̃ ipſe commiſerat maleficium, citatũ, & comparentem, & ſic ſopitum eſt omne dubium.

1 *Præſumitur in dubio magis pro inſtituto, quam pro ſubſtituto.*

1 §. Certam. † Præſumitur in dubio magis pro inſtituto q̃ pro ſubſtituto. h. d. vel ſic præſumitur potius pro illo, qui vocatur p̃ prius, q̃ pro eo qui vocatur p̃ poſterius. h. d. In tex. ibi, inſtitutu. gl. dicit p̃ obliquum ſed Iac. dicit directo. vt ſi primi noluerint, habeant ſecundi. ſic ſ. de leg. l. ij. legatarios. & ſi repudiauerint primi, habeant ſecundi. vt C. de im. pub. & al. ſub. l. l. hæres. Iac. de Are. nam ſi eſſent ſubſtituti per fidei. non poſſent agere ↄ hæredem. ſed ↄ legatarium. & hic male loqueretur hic ſm Iac. & Pe. niſi ſuſtinendo gl. diceres, q̃ legatarius deceſſerat, & erat quæſtio inter hæredẽ legatarium, & fideicommiſſarium, qui dicebat legatum remanſiſſe ad hæredem cum onere & ideo petebat ab hærede ſm Cy. ſi dic. q̃ gl. bene loquitur, & exẽplum pone, q̃ legatarius petebat ab hærede, & fideicommiſſarius ab hærede. ſed ideo dicebat fideicõmiſſarius hęredem ſibi teneri, quia aſſerebat legatarium repudiaſſe. & ſic remanſiſſe apud hęredẽ cum onere. vnde p̃ vnum & idem medium mouet fideicommiſſarius, & directo ſubſtitutus quæſtionem hæredi p̃ modum. & ita poteſt ſuſtineri gl. ſi autem fideicõmiſſarius fateretur legatum acceptaſſe, tunc non poſſet conuenire hæredem, nec impedire, qñ hæres ſolueret legatario, niſi forte legatarius eſſet receſſurus. quo caſu non debet hæres ſoluere legatario, ſed fideicommiſſario ſecundum gl. no quæ eſt hic. Iuxta quam conſueuit quæri, vtrum hæres poſſit ſoluere legatarijs inuito executore? & videtur quod ſic ſuiro mixto executore, vt ſ. tit. proximo. l. quidam teſtamento, §. ſi ſcriptus. ſed non mero executore, niſi hoc faciat probabili ratione, puta propter ſucceſſionem, vt hic ſecundum Cy. arg. contra. J. de excep do l. ſi operam, & facit ad iſtum §. l. 1. C. de edic. diui Adri. tol. facit & quod no. in l. 2. in magna gl. C. communia de leg.

1 *Legatarius partis hæreditatis ſubijcitur oneribus, ſed non legatarius partis bonorum.*

1 §. Si cui. † Legatarius partis hæreditatis † ſubijcitur oneribus ſed non legatarius partis bonorum, & vide l. ſi. de vſufru. leg. circa intellectum huius §. & l. ſeq. dicit Dy. aut teſtator fideicommittit, & tunc nõ refert, an dicat bona, vel hæreditatem, aut legat, & tũc refert, vt hic. & ita dicit Dy. J. de verb. ſigni princeps bo. vel dic ſecundum Pe. aut teſtator habet aliũ hæredem vniuerſalẽ. & tunc ſiue leget, ſiue fideicommittat, refert an dicat bona, vel hæreditatẽ. ſi autem nullum alium facit hæredem, ſed dicit ſolum, relinquo tali bona mea, vel hæreditatem, non eſt ita, quia ſemper implicitus eſt oneribus hæreditarijs ſecundum Pe. & vide J. ad Treb. cogi, in princ. Item vide q̃ no. Cyn. C. ad l. Iul. de vi. ſi tutoris, & ſup. de iure do. mulier bona, & de iure fiſ. l. 1. § ex cauſa.

L E X X.

1 *Ampliatis per teſtatorem rei legatæ finibus, legatum quoque ampliatur*

2 *Imperator ſi eximit caſtrum, & illud caſtrum poſtea creſcat & efficiatur ciuitas, totum videtur exemptum.*

1 Cum fundus. † Ampliatis p̃ teſtatorẽ rei legatæ finibus, legatum ampliatũ h. d. Et per hoc reſpondet ad l. ſi ita, de au. & argen. leg. quia ibi in alia re principali, hic in augmẽto, quod ſequit naturam primi legati. Item p̃ hoc reſpondetur ad id, quod legitur & no. ſup. ti. 1. l. ſerui electione, §. fundus. Nam ibi vtraque pars per ſe principaliter cenſet, nec vna alterius acceſſio efficitur, hic ſecus, & iſta l. facit ad no. J. de dam. infec. damni, §. ſi is. de ſer. vrb. præd. ſi ſeruitus. de con 2 trah. emp. l. Rutilia. † Et eſt arg. q̃ ſi imperator eximit caſtrum, & illud caſtrum poſtea creſcat, & efficiatur ciuitas, quod totũ hoc ſit exemptum. argu. huius l. dictæ l. ſi ſeruitus, & quod no. per Cy. C. de ſeruit. non modus.

L E X

LEX XI.

Statuliberum. Hæres nõ legat ſtatulibero, niſi ſub conditione libertatis, vel niſi fiat liber p morte hæredis.h.d principium. In tex.ibi, quia &c.ſic ſ.ad Silla.l.1.§.ſerui. In tex. inſeruit. expreſſe.nam tacita repetitio nõ fit ex teſtamentis diuerſorum, vt hac l. primo reſponſo. In tex. valet legatum, quia collatum in tempus, quo liber erit. In tex. competit.quia libertas cum legato concurrit: Dy. In tex.ibi, ſuperuacuum. i. impoſſibile. nam ex quo fit liber ea teſtamento primi teſtatoris, non poteſt effici liber ex teſtamento hæredis.

1 *Terminus, qui aſſignatur a teſtatore, eſt peremptorius, idem in contrahentibus.*

2 *Electio ex vltima voluntate non poteſt mutari.*

§. Stichum. Qui concedit electionem vſque ad tẽpus, poſt tẽpus videtur eam reuocare, & alteri
1 concedere.h.d.† Vel ſic.terminus qui aſſignatur a teſtatore, eſt perẽptorius.idẽ in contrahen.vt ſ.de contrah.emp.qui fundum. No. etiam in electione ꝙ non põt fieri poſt terminum, & per hoc dico ꝙ ſi terminus eſt aſſignatus executoribus, ipſi poſt terminum non poſſunt ſe intromittere de exequendo. In tex.elegent.ratio eſt, quia cum hæres ſit priuatus electione, conuertit electio ad legatarium ea natura legati alternatiui, vt no. J. eo.l. Lucio, quæ ratio non placet, quia illud nõ habet locum, qñ verba executiua fuerunt directa ad hæredem, vt hic fuit, quia dixit dato. & ideo vera ratio eſt ex natura termini: nam terminus reſpicit fauorẽ eius, cui aſſignatur interim dum pendet: poſt vero reſpicit fauorẽ aduerſarij. & p hoc facit quod no.ſ.de acq. hær.
2 l.quandiu inſtitutus.† No.in fi.ꝙ electio ea vltima volũtate non poteſt mutari.dicit gl.ꝙ hoc eſt propter tranſlationẽ dominij. ni dic ꝙ eſt, quia vltimæ voluntates non debent pendere, vt l. acceptum.com.prædi ſecundum omnes.

LEX XII.

Si pecunia, Legatario pecuniæ debetur pecunia numerata, licet in bonis teſtatoris non ſit inuẽta pecunia, ſed immobilia.h.d. & eſt arg. ꝙ licet hæres fecerit inuentarium: tñ ſi hæreditas eſt ſoluendo legatarijs quãtitatum, debet ſoluere quantitates, & non in corporibus hæditarijs. h.d. Iac.de Are.in tex.ibi, legata.vt quantitas. Dy.

§. Quod ita. Legatum in morte hæredis collatũ interim decedens legatarius non tranſmittit. h.d In gl.& ſic, in fi. ibi, ſed alius caſus, quia ibi exiuit conditio legati hoc ipſo ꝙ moritur inſtitutus, cui erat legatum ſub conditione, ſi non eſſet hæres, vt inf.quando di.le.ce.l.fi.Dyn.

LEX XIII.

1 *Teſtator ſi vni reorum mandat iura cedi contra reliquum, hæres cedendo videtur ceſſionarium liberare.*

2 *Debitor quando facto hæredis liberatur, imputatur hæredi.*

1 **Qui duos:** † Si vni reorum teſtator mandat iura cedi ↄ reliquum, hæres cedendo vr̃ ceſſionarium liberare, & ea hoc tenet alteri, cui eiuſdẽ nomen eſt legatũ h.d. & hoc eſt hic valde ſingulare, ꝙ ſi ſunt duo debitores, & vni ceduntur iura ↄ alterum, ꝙ hæc ceſſio habet duplicẽ effectũ. i.cedendarum ↄ alterũ, & liberationis in ſe ipſo, quod alibi neſcio, & l.illa q̃ multum ad idem facit, eſt J.de lib.leg.ſi damnatus. In tex.onera ſ.duplici præſtatione.i.in ceſſione, & ꝙ ſoluat tantundem de ſua burſa alteri legatario. No.quod hæc l.non ẽ vera de iure ſſorum, ſed hodie cum correi habent beneficium diuiſionis, ceſſio nõ poteſt fieri vni ↄ alterum, niſi pro parte hic ceſſionarius remaneat obligatus in alia parte, quam præſtabit alteri legatario: vnde hæc l.ceſſat hodie, quoniam correi habent beneficium diuiſionis ſm Pet. hoc tamen beneficium non habent illi, qui renunciant.item non habent illi, qui ſunt correi ea vltima voluntate, vt J.de leg.3.l.ille aut ille, in princ.& ſ.ti.1.ſi ex toto, §.ſi ita ſcriptũ, & J.ad l. Fal.l.in l.Falcidia hoc eſſe ſeruandũ. In tex.facto eius.i.hæredis cedẽtis.Dy.In tex eſſet. nam eo ipſo ꝙ per ceſſionem hæreditatẽ accepit, cæpit Mæuius eſſe creditor conſequenter deſinit eſſe debitor, quia non põt ipſe apud ſeip-
2 ſum obligatus eſſe, l.hæres a debi. J.de fideiuſ An & Cyn.† No. ꝙ quando facto hæredis debitor liberatur, imputatur hæredi. & per hoc dixit Bar.teſtator reliquit alicui actionem, quam habebat contra Titium, quam hæres legatario ceſſit. demum dũ legatarius ageret, fuit excluſus p excep.compenſationis ea perſona hæredis debitoris.dicit Bar.ꝙ habet legatarius contra hæredem regreſſum, quia facto hæredis non ſoluentis fuit debitor liberatus, vt hic, & J.eo.qui ſoluendo, in fi.arg. ſup ti.1.non quocunque.§.Caium, & inf.§.prox.

§. Si is qui. Iura ceſſa vni non poſſunt poſtea cedi alteri hoc d.In gl.contra.ibi ſol.vt quia ibi in ſpecie legata ſeparatim duobus, quod nil eſt, vt ſ.tit.1.l. ſi pluribus, dic ergo ꝙ ibi legauit ſecundo partẽ de eo, quod primo legauerat. vnde legato totius videtur derogaſſe p legatum partis in ea parte, ſicut per legatum ſpeciei derogatur legato generis in ea ſpecie, vt in ſpecie, vt ead.l.§.fœliciſſimo, & §.codicillis, & eſt expreſſum, C.de lega.l.cum quæſtio.Dyn.

LEX XIIII.

1 *Quoties duo ſimul relinquuntur, quæ ſimul valere non poſſunt, valet fauorabilius, ſiue prius, ſiue poſterius.*

1 **Si idem.** † Quoties duo ſimul relinquuntur, quæ ſimul valere non poſſunt, valet fauorabilius, ſiue prius ſiue poſterius.h.d.ſecũdum Dy.& Cy.In tex.euidens. vt quia dixit teſtõr libertate ſeruo data, talem ſeruum, cui libertatem legaui, tali lego, arg.inſ.de cond.& demon.l.nam ad ea. Pe.nam commemoratio libertatis, idem operatẽ, quod clauſula, non obſtante libertate relicta. & ſic eſt argu. quod commemoratio primi teſtamenti idem operetur, quod clauſula derogatoria.

LEX XV.

Si quis duobus. Legatum alternatiuum etiã a pluribus indebitum eſt indiuiduum in effectu. No quod in diuerſis rebus non poteſt fieri ſo. facit J. de uer.ob.l.in executionibus.

LEX XVI.

1 *Alternatiua poſita inter perſonas collata electione non habet vim copulæ.*

2 *Alternatiuæ natura eſt cuilibet in ſolidum rem appropriare.*

1 **Si Titio autem.** † Alternatiua poſita inter perſonas collata electione non habet vim copulæ.ad hoc allegatẽ. No.quod per alternatiuam cõſtituũtẽ duo rei credendi in ſolidum. & ille erit potior, qui prius litem conteſtabit. Item nota quod hæres, qui eſt in mora eligendi, perdit beneficium eligendi, ſicut inf.e.l.cum quidam. Item no.ꝙ in teſtamento poſſunt conſtitui plures rei debendi, ſicut in ↄctibus. In gl.imo vtrique.ſ.cuilibet pro parte. In eadem glo.ibi, tollit ↄn ſi. hic non fuit alternatiua ſimpliciter poſita, ſed cum p̃ãte eligẽdi. vnde hæc l.limitat illam l.cum quidam.in gl.debendi.i.quib. debet. Iac.de Are.ſed melius ſtaret credendi; & ita expoſuit Dy.
2 & no.† quod nã alternatiuæ cuilibet in ſolidum rem appropriare ſolet.in gl.ibi, neg.geſt. vt percepta communicet.ſed hoc eſt falſum, quia litera dicit ꝙ perinde eſt, ac ſi ipſi ſoli eſſet legatum. ad idẽ ad l.Fal.in Falcidia hoc eſſe ſeruandũ.aliud ergo eſt in pluribus legatarijs, aliud in plurib.ea quoniã communi pecunia ius eſt ↄctum in ſolidum, quia illi tenent communicare, cum ſint creditores ex cauſa non lucratiua. hic ſecus, quia nihil alteri abeſt. & ideo melior eſt condõ occupantis non ſolum reſpectu inſtãnæ, ſed etiam reſpectu finalis commodi, quicqd no.hic, & ſ. de cõd. indebi.l frater a fratre, ſm Iaco.de Are. & Pe. facit ad iſtam diſ. ꝙ no.ſup.ad Vel.l.vir vxori.§.ſi.c.rca fi.magnæ gl. ibi, qui pecuniam.ſed hic alternatiue, ibi cõiunctiue, & ideo utriq; pro parte ſecundũ Dy. nẽ in l. nr̃a vnus ſortit ius ex mora alterius: & ideo nil mirũ, ſi non debent cõicare, vt inf e.l.cũ quidam.§.Scæuola.

LEX XVII.

1 *Fideicommiſſi defectus ex poſtfacto contingens cedit commodo legatarij, non hæredis.*

2 *Nudum dupliciter dicitur.*

3 *Nullus miniſter nullum debet ſentire commodum, quia non repræſentat ſe, ſed alium.*

1 **Si quis Titio.** † Defectus fideicommiſſi ex poſtfacto contingens cedit commodo legatarij, non hæredis: ſecus in nudo miniſtro, cui nullum cedit commodum.h.d. In tex.mortuus.ſ.poſt teſtm̃, viuo teſtatore, & ſic non tranſmiſit. No quod teſtõr damnauit hæredem per viam legati, & legatarium per viam fideicommiſſi. & ſi deficit fideicommiſſum, non deficit legatum. hoc primo. Et ex hoc no.quod legatarius, qui debet alij reſtituere, non eſt nudus miniſter, licet ipſe aliquod commodum non ſit habiturus, vbi fideicommiſſum ſit vtile a principio, & ex poſtfacto: tunc certum eſt quod non retinet aliquod commodum; & tamen non dr̃ nudus miniſter ſe-
2 cundum glo.& Cyn.quod notandum eſt.† Aduertatis, quia nudum dr̃ dupliciter.uno modo nudum a iure agendi, & tunc nunquam legatarius dr̃ nudus miniſter, cum habeat actionem, & titulum legatarium, & in titulo differt a quibuſdam executoribus, qui habent actionem, & tamen ſunt nudi executores, vt ad pias cauſas: quia illi non habent titulum, nec habent actionem nomine ſuo, ſed nomine pauperum, vel ut ita dixerim nomine illius piæ cauſæ, vt C.de epiſc.& cler.nulli, & l.ſi quis ad declinãdam. ſecundo modo dr̃ nudum abſtractum a commodo: & hoc poteſt conſiderari dupliciter.i.potentialiter, & hoc modo legatarius non dr̃ merus miniſter, quia ex defectu fideicommiſſi poſſet ſibi remanere commodum, ut hic. alio modo actualiter, & tunc ubi imminet reſtõ, hr̃ loco meri executoris, ut nullum redeat commodum, ut ſup.man. l.creditor. §.inter. & ſup.ſde iure do.l.mulier.alias ſimplicius. & concluſio ſtat in hoc quod nudũ dr̃ vel abſtractum a commodo & titulo, uel abſtractum a com-
3 modo, ſed non a titulo, quod no & hoc eſt veritas.† Secundo no. hic regulam generalem, quod omnino nudus miniſter nullum debet ſentire commodum. & hoc patet ex vi ſermonis, & quia nudus miniſter non repræſentat ſe, ſed alium, ut infr.eo.peto.§. mater.In gl.ibi.§.mater.iſte §.male allegatur per gl. quia ibi nõ erat nudus miniſter, ſed mutatus.tamen ideo deficit legatũ, quia

eſat relictum contemplatione certæ cauſæ, quæ fuit per teſtō-rem adempta, & reuocata, & ideo reuocat legatum, vt inf de a-di. le. l. adēptio. § Seia. ſm Pe. In gl. cū alle. ibi. l. Lucius, §. j. ibi eſt caſus pro gl Dy. in ea gl. ibi, pro anima. gl. quæ quotidie allegat, quod ubi ſi quæ relinquit pro anima, dr relinqui ad pias cauſas, & hoc verū niſi ſit color quæſitus. nam ſi quis conſanguineo di-miti legat pro anima, hoc non cenſetur ad pias cauſas. ita dicit no. gl. in l. illud, de ſacroſan. eccl & in cor. ut. cum de ap. co. §. ſi v-num de prædictis. ibi, dum dicit, animæ piſſimæ, &c.

1 *Teſtator vbi ſentit de incerto, & indeterminato legatario, incerti de incertis determinando per hæredem non eligentem omnes agere poſſunt.*

2 *Appellans alternatiue reſeruata ſibi poteſtate eligendi, ſi eſt in mora eligē di, electio conuertitur ad aduerſarium.*

1 **§. Si hæres.** † Vbi teſtōr ſentit de incerto. i. indeterminato legatario, incerti de incertis determinādo per hæredem nō eligentē omnes agere poſſunt. h. d. & ſic legatum unius conuertit ad plures. inf. eo. l. cum quidā, ꝙ no. In tex. conſtituerit. i. hæres. In tex. omnibus. qui faciunt ſibi partes per concurſum, & repræſentant omnes re cōiuncti, q̄quā teſtōr ſenſerit de uno; ꝙ eſt no. nō ob. s. eo. ſi quis ſeruū § ſi inter duos. qa ibi teſtōr ſenſit de certo quo ad ipſum teſtōrē, hic uero de uno incerto, & indeterminato determinando tm̄ per hæredem, ſm

2 Pe. † Et eſt ar. iſte § ꝙ ſi qs appellat alternatiue, reſeruata ſibi ptāte eligēdi, & eſt in mora eligendi, ꝙ conuertat electio ad aduerſarium l. corā quo appellatus uelit proſequi appellationē. ſi aūt non reſeruaſſet ſibi electionem, Arc. & Io. And. dicunt ꝙ nō teneret appellatio alternatiua: tamen de facto ſeruaē contrarium.

LEX XIX.

1 *Errans circa electionem non poteſt variare, nec habet locum condictio indebiti propter errorem electionis.*

2 *Error non reuocatur poſt quam tranſiuit in executionem iuris, & facti, vel iuris tantum.*

1 **Si is cui** † Errans circa electionem nō pōt variare, nec hȝ locum cōdictio indebiti pp errorē electionis. h. d. Et hȝ locum in alternatiua, non in oblone generis, ut ſup. de ꝯ di. inde. cū is. §. fi. & ibi no. & facit s. de proc. is qui ſti. & rō iſtius l. eſt, quia in quolibet extraneorum reperitur debitum, & ideo quolibet exacto, vel ſoluto ceſſat condi. inde. Item in l. iſta non erat error in cauſa ſubſtantiali ipſius obligationis. ſed quodā extrinſeco valet electio, ſm Bar. opp. ſi hæres qui ſoluit tanquā Stichū legatū, credit eſſe legatarij: cū ergo non ſit legatarij. qa ex legato alternatiuo non transferē dn̄ium ante electionē, ſequiē ꝙ ſoluendo non transferat dn̄ium. ergo nō pōt uendicare, ut l. 3. §. ſubtilis, de condi. ob ca. Io. dicit ꝙ ille §. hȝ locum, qñ dn̄ium transferē ex mera voluntate tradentis, ſed hic dn̄ium transfertur ex legis ptāte. eo ipſo quod eligit ſiū dare. Bar. vel dic ꝙ dn̄ium transfertur potius facto teſtōris non errantis, quā facto hēdis errantis circa electionem, argum. inſ eo. vnum ex familia, in prin. & ſup. de teſta. tu. tutores. Non ab hær. No hic ꝙ error non reddit electionem nullam. quod eſt verum, quia hic in qualibet parte erat ius competens: ſecus cum eligitur ius incompetens, ut s.

2 de inoff. teſta. mr̄ decedens, § præterea. † Vltimo no. errorem nō reuocari poſtquam tranſiuit in executionem iuris, & facti, vel iuris tantum; ad hoc allegatur per Dy. inf. de uerb. obli. ſi ſeruum. §. ſequitur. & per Bar. hic, qui allegat ad idem l. qui ob rem non defenſam, ſup. de condi. inde.

LEX XX.

1 *Ius accreſcendi non habet locum inter coniunctos coniunctione legali in proprietate.*

1 **Sed & Proculo.** † Inter coniunctos coniunctione legali non habet locum ius accreſcē di in proprietate h. d. tex. ſed in uſufructu ſic h. d. gl. rō iſtius l. eſt, quia coniuncti coniunctione lega. non ſunt coniuncti iudicio teſtōris, ſed ex accidenti propter mediam perſonam, per quam cōiungūtur. Et no quod iſta l. non habet locum in hæreditatibus directo delatis, ut ſup. de acq. hær. l. ſi ſeruus communis ab extero. ſi: gl. ibi, facilius. rō eſt, ut no. in auth. hoc locum, C. ſi mu. ſecundo nup. & uide quod no. per Cy. & alios Doct.

LEX XXI.

Cum quidam. Legatum certæ quantitatis pro dote debetur, licet dos non debeatur, & uide inf. de uer. ſign. ſi diuortio. Et no. quod uerbum, reddere, quandoque ponitur pro dare.

LEX XXII.

1 *Teſtator non præſumitur velle duplicare legatum.*

2 *Teſtator poteſt præuenire hæredem in executione vltimæ voluntatis.*

3 *Executio ſemel facta, iterato non eſt facienda.*

4 *Teſtator non præſumitur minuere legatum.*

5 *Executio partis non tollit exactionem alterius partis.*

6 *Duratio voluntatis præſumitur, niſi aliud probetur.*

7 *Teſtator ſi legat rem cum commodis, & prouentibus quod veniunt percepta vivo teſtatore.*

8 *Reuocatio tacita non inducitur per actum neceſſarium, ſed per actum voluntarium fit.*

9 *Dominus comparens ex neceſſitate iuſſu iudicis, non videtur reuocare procuratorem; ſecus, ſi ex voluntate.*

10 *Aeſtimatio in bonæ fidei iudicijs propter difficultatē præſtandæ rei peti poteſt, ſecus in ſtricti iuris iudicijs, vbi nō eſt recedēdū a forma contractus.*

11 *Pater ſi legat filiæ mille pro ea maritanda, vel pro dote, demum pater ſuperuiuens tradit eam nuptui cum quingentis, an patre mortuo filia poterit petere reſiduum ab hæredibus vniuerſalibus patris, cum diſtinctione.*

Lucius Titius. Si teſtator, quod legauit viuens, ſoluit, legatarius iterum petere nō poterit, niſi probet teſtatorem duplicare voluiſſe. ſed ſi partem ſoluit, reliqua pars petitur, niſi hæres probet teſtatorem pœnituiſſe. vel ſic. ſi teſtator ipſe exequitur, vlterius executio nō petiē. h. d. In tex. ibi, cōmodis. id eſt introitibus, & emolumētis, facit j. de leg. 3. l. his verbis. In tex. ſi hoc. i. totum precium. Dyn. In tex. ibi,

1 exigebat. quærebatur. And. de Piſis. † No. quod non præſumitur

2 teſtator velle duplicare legatum. † Secundo no ꝙ teſtator pōt

3 præuenire hæredem in executione vltimi iudicii. † Tertio no.

4 ꝙ executio ſemel facta non eſt iterato fienda. † Quarto no. quod

5 teſtator non præſumitur minuere legatum. † Quinto no. quod

6 executio partis non tollit exactionem alterius partis. † Sexto no. ꝙ præſumitur duratio voluntatis, niſi aliud probetur, ſic s. de proba. cum tacitis, & l. quinquaginta. & s de confir. tu. in cōfirmando, & ex hoc apparet ꝙ voluntas ſemper præſumitur ea-

7 dem vniformis, niſi reuocata probetur. † Et no. hic incidenter, ꝙ ſi teſtator legat rem cum commodis, & prouētibus. ꝙ veniunt pcepta viuo teſtatore. Item no. de libello alternatiuo, peto rem, vel precium. Opp. & videtur ꝙ fructus medij temporis non veniant. vt inp. eo. l. cum pater, §. filia. ſo. iudicio teſtatoris veniunt, quia teſtator hoc expreſſit, vt hic: ſed iudicio l. non veniunt, ſcilicet, quando teſtator legauit ſimpliciter, vt in contrario, & adde quod no. in l. ſi quando, de bo. vacan. item adde quid in dona. cauſa mortis, & dic, vt j. ut t. l. ſed ſi habenti. item quid in dona. Inter viuos, quæ morte cōfirmatur, vt no. ſup. ti. t. talis ſcriptura. Secundo opp dicitur hic ꝙ per venditionem non videtur legatum reuocatum contra venditio eſt actus contrarius legato, qa quod vni legatur, alij datur. ergo inducit tacitam reuocationē, vt j. de ap l. rem legatam ſol. dicit gl. aut quis legat rem ſimpliciter: aut rem, vel æſtimationem. primo caſu diſtinguitur cauſa alienandi, aut fuit voluntaria: & reuocatur legatum. aut neceſſaria: & non reuocatur, vt j. de leg. 3. l. ſi. §. ſi rem. ſecundo caſu nō reuocatur legatum, quando debeatur precium a teſtatore re-

8 dactum, vt hic. † Ex hac ſo. no. quod per actum neceſſarium non inducitur tacita reuocatio, ſed per actum voluntarium ſic, non ob. C. de dona. inter vir & vxo. l. ſi maritus, vt ibi no. & eſt argu.

9 † ꝙ ſi dominus comparet ex neceſſitate iuſſu iudicis, non videtur reuocare procuratorium. ſecus, ſi ex voluntate. vt dicam in §. ſi rem. Quærit hic glo. quando teſtator alienat ex neceſſitate, an legatarius debet petere rem, vel precium? & dicit glo. ꝙ rem, alias non eſſet libellus bene formatus, vt inſti. §. ſi rem. eo. ti. Bar. dicit ꝙ poteſt peti etiam precium, quaſi ſuccedat in obligatione propter difficultatem præſtationis, vt s. tit. 1. l. plane, §. ſi rem emiſſe. quod credo verum, quia legata habētiuſtar bonæ fidei,

10 † & in bonæ fidei iudicijs propter difficultatē præſtandę rei poteſt peti æſtimatio, arg s. de act emp. l. 1. in prin. & quod no. inſti. de ac. §. actionum. ſecus in ſtricti iuris iudicijs, vbi non eſt recedendum a forma contractus, vt j. de verb. obli. ſi ſeruum ſn. § an

11 filius, & § effectus, & §. nouari. Quærit hic Dyn. † de iſta q. pater legat filiæ mille pro ea maritanda, vel pro dote filiæ. demū pater ſuperuiuens tradit eam nuptui cum quingentis, an patre mortuo filia poterit petere reſiduum ab hæredibus vniuerſalibus patris? & videtur hic caſus ꝙ ſic. ſed hæc l. non facit, quia hic loquitur in ſimplici legato. ſed quæſtio formatur in legato ob cauſam. nam vbi ob eandē cauſam interueniunt diuerſi actus, ſtatur vltimo actui, & non primo, vt inf. de ali. le. libertis quos, i prin. & ita no. s. de proba quinquaginta, & in hoc reſidet Dyn. Old. dicit contrarium, quia interitus cauſæ non minuit legatum certę quantitatis. vnde ſi lego mille pro alimentis illi, qui non indiget niſi ducentis: tamen conſequitur integrum legatum, vt j. de ali. le. Lucius, ad idem facit j eo. tit. l. quæro, de vſu & hab. l. ſi habitatio, §. ſed ſi ſic, C. d iure do ſi mulier, & quod ibi no. per Cyn. & j. de dona. l. donationes in concubinatu, §. ſpecies, & qd ibi per Iac. quidam vero diſtinguunt, aut dixit pro filia maritanda. & tunc quaſi finita cauſa ſit finitum legatum, arg j. de ali. le. alumnæ, §. Seia. & j. de au. & arg leg. medico, §. fi. & de cōdi. & demon. Titio cē. §. ſed cum ante nup. & quod no. s. de tranſac. cum hi. §. ſi vni. aut dixit, relinquo pro dote, & tunc non minuiē legatum propter nuptias, quia etiam conſtante matrimonio poteſt conſtitui dos. facit quod no inf. de actio. & oblig. obligamur, §. lege ego credo, ꝙ aut indicia ſunt mutatæ voluntatis, vt quia pater poſt teſtamentum genuit plures filios maſculos, & tunc intelligitur mutata voluntas, vt j. ti. 1. l. ſi filiæ pater, & ad hoc facit quod no. l. qui filiabus, ſup. ti. 1 §. 1. per Iacob. aut non apparent talia iudicia, tunc præſumo durare voluntatem, vt in l. iſta nonobſt. ſi dicis, cauſa eſt finita, quia modico quod eſt impleta.

impletā, vt C. de inſti. & ſubſt. l. antepe. & J. eo. ſi ita ſit ſcriptum, §. ſi pater. itē nō ob. l. liberis, quoſ. q̄a ibi erant duæ diſponendi formæ diuerſæ: hic autē non erat niſi vnica diſpoſitio, ad cuius execp. teſtator pro parte proceſſerat, & ideo non intelligitur reuocata: & ſic in hoc teneo dictum Old. & facit §. mand. l. creditor, §. ſi inter. Secundo eſt hæc l. in argum. q̄ ſi mater dixit ita, dono filiæ meæ tantum quantum relinquam filio meo, & poſtea mater pariter inſtituit filium, & filiam, q̄ nihilominus filia poſſet agere ex donatione: ad hoc §. tit. 1. Lucius, & tamen hoc non credo verū, quia ratione filij, ne filia præferatur plus habēdo, tacite vr̄ comprehēdi matris voluntas, q̄ reliquerit filiæ tanquam exequens illam donationem. non tanquam p̄ferens eam filio maſculo, arg. ſup. ſol. mat. ſi cum dotem, §. ſi pater, & l. fi. C. com. vtri. iudi. Quæro vltimo ſi teſtator rem legatam tradit, quē titulum habet iterum legatarius? ſol. vt no J. eo. l. legatū eſt, & ibi dicam. & per hoc patet, an tale legatum requirat confirmationem per aditionem hæreditatis; & credo q̄ non quia excedit notiſſimos terminos legati. ad hoc facit quod no. J. eod. l. cum pater, §. mater, in gl. 1. fal.

L E X XXIII.

1 *Electio in alternatiuo legato eſt legatarij.*

2 *Legatum alternatiuè factum de toto, vel parte, vtrunque eſt in obligatione.*

1 **Lucio Titio.** †In alternatiuo legato legatarij eſt electio. h. d. No. †quod vbi legatur alterna tiue totum, vel pars, q̄ vtrunque eſt in obligatione. Contra primum opp. q̄ ſit electio debitoris, vt §. de iure dot. pleriunque cū ius ſit electio in debito alternatiuo refert. aut verba executiua ſunt directa ad debitorem, & eſt electio debitoris. aut ad creditorē, & eſt electio creditoris tam in vltimis voluntatibus, quam in contractibus, vt l. ſi ita diſtrahatur, & l. ſi in emp. de contrah. emp. & eſt ratio, quia verba debent interpretari pro eo, cuius fauore opponuntur, vt J. quando di. le. ce. nec ſemel, §. 1. aut verba executiua in neutrum ſunt directa, tunc in legatis eſt electio legatarij, vt hic, idem in beneficijs, vt in l. 2. C. de caſtren. & mi. lib. 12. ſed in contractibus eſt electio debitoris, vt l. pleruque, & §. de eo quod cer. lo. non vtique, & dic, vt ibi. de hac materia no. per Dyn. in c. in alternatiuis. extra, de reg. iur. lib. 6. & Inſti. de ac. § huic, in pœnis verò criminalibus electio eſt iudicis, de effract. & expil. l. 1. §. expilatores, & C. de ſerui. fu. l. 1. & ibi p̄ Iac. But. caue tamen quod ſi ſtatutum dicit, Puniatur in cētum, aut amputet manus, q̄ iſta non eſt proprie alternatiua, ſed eſt quædam pœna ſubordinata. l. corporaliter in defectum pecuniariæ, & non propter naturam pœnæ corporalis, vt §. de iuriſ. om. iud. ſi quis id quod, & de in ius voc. l. fi. & adde quod dixi §. titu. 1. l. ſi quando, §. fi. Contra ſecundum no. op. & videtur quod pars præciſe debeatur tanquam minus, vt J. eo. ſi ita relictum, §. ſi ita ſcriptum. ſo. aut alternatio fit in res, in quib. cadit affectio. & vtrūque eſt in obligatione, vt ſi duo rei, de ver. ob. aut inter res, in quibus non cadit affectio, & refert. aut eſt electio creditoris, & idē, vt hic, & in l. plane, la 1. §. fi. ſup. ti. j. aut electio debitoris, & tunc ſolum eſt in oblōne quod minus eſt, quia debitor nunquam ē electurus, quod plus eſt, vt J. de ver. obl. ſi ita ſtipulatus fuero x. aut xv. & ibi per Dyn. & Pet. poteſt dici q̄ iſtud eſt verum de toto, & parte, q̄ eſt eiuſdem formæ. & naturæ: ſecus, ſi pars non ſit eiuſdē formæ & naturæ, vt eſt vſuſfructus formalis, quia tunc cuiuſcunque ſit electio, vtrunq; eſt in obligatione alternatiuę, vt J. de viuſ. leg. ſi Titio fundus, & iſtud eſt meum dictum.

L E X XXIIII.

1 *Electionem habēs perſona ad voluntatem poteſt præferre indignum digniori ſecus ſi habet electionem inter dignos.*

2 *Verbum volo, denotat arbitrium ab omni æquitate abſtractum.*

3 *Eligens indignum ſe facit indignum, & præſumitur illum indignum ſcienter elegiſſe.*

4 *Mora eligendi poteſt purgari vſque ad litem conteſtatam.*

5 *Competitores plures quando ad idem poſſunt admitti, quidam venientes, & ius commune omnium proſequentes, non ſunt audiendi niſi alijs citatis, & explorata eorum voluntate.*

6 *Voluntas dicitur eſſe duplex.*

7 *Poteſtatem habens eligendi pauperes, non tenetur eligere pauperiores.*

Cum quidam. Habet tres partes principales. Nam ponit quatuor dicta Marcelli. Secūdo ponitur reprehenſio Scæuolę circa 4. dictum, & ſubditur rō reprehenſionis p̄ Scæuolam ſatis cōfuſe, & obſcure. Tertio opinio Scæuo. confirmatur p̄ auctorē legis cum quadam modificatione. ſecūda ibi, Scæuola. tertia ibi, vr̄. quarta ibi, niſi forte. & hæ ſunt partes huius l. dictum in l. ſi tamen, q̄ cōtinuauit, addit

1 nouum dictū ad prædicta, & hoc facit, †& hoc dicit. habens electionem perſonæ ad voluntatem, poteſt præferre indignum digno. hoc primo. Sed habens electionem inter dignos eligendo indignum ſe priuat poteſtate eligendi, & omnes digni admittuntur. hoc ſecundo. Et ſi neminem eligit, & eſt in mora, ſimiliter admittunt omnes, inter quos cadebat electio. hoc tertio. Et ſi aliqui decedant. non tranſmittunt ante electionem, ſed vltimo riens tranſmittit. hoc quarto ſecundum Mat. Sed ſm Scęu. omnes tranſmittunt poſt moram hæredis, quæ redditur inpurgabilis, ēt vno litem conteſtante. hoc quinto quod verum eſſe apparet ex dicto Marcelli. quia ſi mora hæredis differt omnibus petitionem, neceſſario ſequit̄ quod omnes tranſmittunt tanquā purum legatum hoc ſexto. ſi aūt interim anteq̄ hæres ſit in mora eligendi, aliqui decedant, non tranſmittunt præter vltimo morientem. hoc ſeptimo. Et ſi omnes veniunt, & qui de alijs abſentibus agunt. non admittuntur ad ſolidam petitionem, niſi explorata abſentium voluntate. nam ſi volunt abſentes concurrere, faciunt partes per concurſum. ſi non volent, tunc petentes admittuntur ad ſolidi perſecutionem. h. d. octauo, & vltimo vſque ad l. ſi, cuius. ſm dictum Marcelli incipit ibi, & ſi ita. 3. ibi, idē ait. 4. ibi. plene. dictum Scæuolæ ibi, Sceuola. cōfirmatio ibi, vr̄ limi

2 tatio reprehenſionis ibi. niſi forte. caſus nouus, ibi ſi tñ. † No. q̄d verbum volo, denotat arbitrium ab omni æquitate abſtractū & ideo dicit Pe. no. ꝯ illos, qui ſubmittunt ſe voluntati alterius promittendo q̄ quicquid ille uoluerit facier, quia ſeruāda eſt voluntas ſiue æqua ſiue iniqua, vt hic, & ſup. de arb. l. diem proferre §. ſtari. ſecus ſi arbitratu alicuius ſe ſubmittunt, quia iuſtum arbitriū important. & ideo ſi iniqua ſit eius voluntas, requirit̄ ad arbitrium boni uiri, ut ſup. pro ſocio. l. ſi ſocietatē, & inſ. ti. j. l. ſider. §. q̄q̄ ſm Ia. de Ra. & Pe. Aduerte quod iſti volūt q̄ ēt tanq̄ in arbitrum compromittat̄ poſſit reduci, ſi compromittit̄ tanq̄ in arbitrum non tanq̄ in meram voluntatem, q̄d tenent canoniſtæ, vt no. 2. q. 6. c. a iudicibus. item volunt iſti Doc. q̄ ſi cōpromittit̄, tanq̄ in arbitratorē cū pacto q̄ ſtet̄ eius voluntati, quod non poſſit peti reductio tñ ꝯnum no. in l. pe. ſup. de arbi. & C. de do. promiſ. l. 1. per Cyn. & hoc eſt verius. non ob. hæc l. quia hic loquit̄ in uoluntate declaratiua, non in voluntate diſpoſitiua, vel obligatiua. quia hoc non pōt fieri, & no. inf. de reg. iur. l. in perſonā, §. generaliter, & ſupr. ti. j. l. Senatus, §. legatum. omnes tñ fatent̄ quod rōne doli ſemper pōt peti reductio, ut ſup. de arb. l. nō diſtiguemus, §. cū quidam, & ſup. man. l. creditor. §. Lucius. quæ ver-

3 ba uo. † Secundo no. hic q̄ qui eligit indignum, ſe facit indignū, & præſumit̄ ille, qui eligit indignum, ſcienter elegiſſe, vt ſup. de confit. tu. l. ſi patronus, & ibi per Iac. de Are. Tertio no. quod propter moram relictum voi perſonæ non determinatæ a pluribus

4 petitur. † Quarto no. quod mora eligendi poteſt purgari vſque ad litē cōte. Quinto no. q̄ illud, quod eſt in pūri petitione, nō eſt in tranſmiſſione. Sexto no. quod condō importata per relatiuū

5 iunctū verbo futuri temporis impedit tranſmiſſionē. † Vltimo no. in l. ſi tñ, & q̄n ad idē pñt admitti plures competitores, quidā venientes, & ius cōmune oīum perſequētes nō ſunt audiēdi, niſi alijs citatis, & explorata voluntate abſentiū. & iſta eſt multū no. theorica, & practica ſm Bar. & adde q̄ notat. C. ad Tre. l. pe. §. fi. & facit inf. de aqua plu. ar. l. in concedendo. Opp primo. & vr̄ q̄ legatū non poſſit conferri in uoluntatē hæredis, ut ſup. ti. j. l. Senatus. §. legatū. ſo. ſubſtantia legati non pōt cōferri, vt ibi. ſed qualitas, & declaratio perſonæ ſic, ut hic. & ita dixit tex. inf. de rebus du. l. virum, §. cū quidam. & facit de ma. vindi. l. pater ex prouincia. ubi dr̄ q̄ declarator eſt pica, & organum, non aūt diſpoſitor actus. Secundo op. dr̄ hic q̄ hrs d; eligere ſine mora ꝯ inf. e. l. cum pr. §. logo. ſo. aut eſt data ptās eligendi q̄ncunque voluerit: & tunc vſque ad mortem durat ptās eligendi, ut ibi. aut ſimplr̄ & tunc d; eligere ſine mora, ut hic ſm Cy. & hoc eſt no. q̄ q̄n aliqui ſunt facti electionarij, puta alicuius capitanei, quod tacite vr̄ ineſſe quod eligāt quam primū poſſint. unde electio non d; diu ſtare in ſuſpento. Tertio op. quod vſq; ad annum duret ius eligēdi, ut C. com. de le. l. fi. §. ſed & ſi quis. ſo. ibi in electione rerū, hic perſonarum ſm Bar. intellige q̄ in electione perſonarū d; eligere ſine mora temporis. nunquid tñ ſi teſtōr reliquit mille pauperibus eligēdis per quoſdā executores, an habeat locū hæc l. & dico quod non, q̄a hic loquit̄. q̄n eſt collata electio circa incertam perſonam de certis. unde propter morā oēs tanq̄ certi admittuntur ad peti. ut hic, & ſup. eo. ſi quis Titio. § ſi hæres. ſed in exemplo poſito eſt relictum certo de incertis. quo caſu lex dat annum executori ad declarandū: alias poſt annū deuoluitur declaratio ad Ep̄m, vt l. nulli, prope fi. de Epiſ. & cle. & ita tenet Iac. de Are. in materia executorum, quicquid dicat hic Bar & ſic practicat. Item op. dr̄ hic quod hæres poteſt purgare moram. inſ. eodem. ſi is cui. ſo. ibi interuenit electio, per quam dominium transfert̄. hic non interuenit talis electio. & ideo dñium hoc nō transfert̄ cum mera pot. potuit purgari ſecundū Bar. Item op ad idem de l. ſtatuliberum, §. Stichum. ſup. eo. ſo. ibi fuit appoſitum tp̄s certū iudicio teſtōris. hic aūt nō ſunt præfixa certa dies per teſtōrem: vnde minus agitur cū l. q̄ cū teſtatore. item minus agitur in die incerta q̄ certa circa purgationē moræ, ut no. Cy. in l. magnā. de ꝯ ien. & cō. ſti. quod no. Vltimo op. & vr̄ q̄ liberi in deſcendentes tranſmittant, q̄a tacita condō non impedit tranſa. ut l. condōnes quæ extrin. de cond. & de. ſed condō importata per relatiuū eſt tacita, ut no. §. ti. j. l. Stichū. ergo non impedit trāſmiſſionem

respondet Dy. quod tacita condi. non impedit transmissionem: verum est, quando legatarius est certus, sed hic non est certus legatarius, & ideo non transmittit fm Dy. intellige quando est certus, nisi ultimus moriens, vt inf. de op. le. l. optio. & ideo semper vltimo moriens
6 transmittit, quicquid sit de alijs præmorientibus. † Quæro primo an hæres posset eligere quoslibet indignos, vel non capaces? & videtur sic, quia voluntas alicuius potest facere multa, & multa dicit sic, est duplex voluntas, vna absoluta, alia regulata, vt hic, & in § quærebatur, quam. sol. dic. quod hæres potest eligere indignum, simpliciter tamen, sed non indignum de iure, vt non capacem, arg. eorum quæ not. in l. Lucius. § in testamento. infra eo. & no. quod indignus dicitur qui offendit testatorem, item infamis, dicitur quem testator offendit: & de ma. te. testator Centurio. & si talis offensa interuenisset post testamentum homini non posset eligi, arg. sup. de confir. tu. vtilitatem, & infra de adi. leg. l. in fi. vnde quod hic dicit de demerito, est intelligi quod demerita præcesserint testamentum, secus si postea interuenerit, & adde infra eo. l. Lucius Titius Daciam. Secundo quæro, si quis hæres debet eligere dignum, vtrum debet præferre digniorem? & dicit glo. quod non. & est dignus omnis, qui non est odibilis legi, vel testatori. dicit Pe. quod illud est verum vbi datur alicui hominis electio, secus, si a lege, vbi dignior præferri, vt in auth. de mona. § ordinationem, collat. i. vbi dignior præferri, quando sunt plures coelecti, sed si est vnus solus electus, talis electio est digna,
7 licet alij sint digniores. & per hoc no. quod qui habet potestatem eligendi pauperes non tenetur eligere pauperiores, et tamen non tenetur servare formam iuris communis, quæ disponit de pauperiore secundum Dy. Tertio quæro, vbi nemo eligit, an admittantur omnes tam digni quam indigni? Rn. sic, vbi testator contulit in voluntatem, sed vbi in arbitrium non admittuntur nisi digni, fm Cy. & alios. Vlt. quæro si vnus ex pluribus electus verum tenetur alijs conferre? Rn. sic, si alij habent ratum, & non potest eis imputari negligentia, si autem non haberent ratum, vel sunt exclusi per suam negligentiam, non tenetur eis communicare exactum, vt in l. si tamen. Dy. & An. non ob. § post. Titio autem Seio. quia ibi loquitur in pluribus, quibus debentur in solidum. hic loquimur in pluribus, qui faciunt sibi partem per concursum, ... In l. si tamen, habes vnam gl. quæ dat illam formam citandi vocatos, & petas si vis, & habes sic gloss. in l. de pupillo. § nunciasse, de ope. no. nun. & C. si man. ita fue. alie. ea, quidem item dicit gl. quod post terminum quis excluditur a iure suo, quod dic, vt inf. de op. le. l. mancipiorum, & plene no. per Inn. extra, qui ma. ac. possunt, cum in tua.

LEX XXVI.

1 *Testator rem simpliciter legando, intelligitur legare proprietatem suam, & formalem vsumfructum hæredis.*

1 **Is cuius in seruo** † Testator legando rem simpliciter intelligitur legare proprietatem suam, & formalem vsumfructum hæredis compu. sup. eo. cum filius. § dominus, & l. Mæuius. § fundo. No. quod testator videtur legare non solum ius proprium, sed etiam ius hæredis sui illud intellige tamen quando ius hæredis confunditur per aditionem hæreditatis, nam eo casu tale ius reputatur esse pars rei legatæ, & non dedit ab ... hæredis, vt inf. eo. Mæuius. § fundo. & sup. de seru. Per. ... tamen non intelligit testator legare, vt inf. eo. l. si quis ... § si. & inf. si vsusf. le. Sticho. & C. de leg. l. ... patrimo.

LEX XXVII.

1 *Præstatio vnica finalis, vnicum facit videri legatum.*

1 **Si illud** † Vnica finalis præstatio facit vnicum videri legatum, siue alternatiuum, siue sub diuersis conditionibus relictum eidem ab eodem, vel eidem a diuersis, vel diuersis a diuersis h. d. Vel sic, cuius existentia in vna re terminatur, illud dicitur vnum legatum. Vel sic, illud dicitur vnum quod finaliter est vnum. Et istud est, quod solum ... quia vna est vnitas finalis, & alia est vnitas quo ad conceptionem verborum, lex n. nostra loquitur de vnitate fi. sed l. quæ loquuntur respectu concep. verborum, & respe... pluralitatis rerum quantum ad finalem effectum legati. & facit sup. de condi. inde. l. ... § ... per hanc l. colligitur, quare in legato alternatiuo non transit alternatiuum dominium, quia istud legatum habito respectu ad finem est legatum vnius rei non pluriu rerum: & ideo non debet transire dominium plurium rerum. nec ... dominium est quædam executio, quæ non debet fieri in vtraque re, ... alternatiuis, n. admittitur petitio alternatiua, sed executio necesse est quod fiat in altera re: & vnde quod no. sup. de rei ven. l. si in rem ... aliquis.

LEX XXVIII.

1 *Priuilegium personæ concessum, personam non egreditur.*

1 **Cum patronus.** † Quod alicui in priuilegium prædictur, personam non egreditur. a la. de Are. & Dy. uel sic, grauamen appositum in legitima quod est nullum respectu eius, cui infert. est aliquid respectu eius, cui accrescit. h. d. no. in tex. quod l. priuilegium. No. quod onus quod infertur in legitima, est tanquam pro non scriptum quo ad eum cui debetur legitima. sed si ille repudiat legitimam, & accrescit cohæredi, mutatione personæ mutatur nomen iuris, & onus inutiliter ... qd no. pro legitima patroni, & idem est pro legitima filij. Dico etiam quod

illa portio quæ legitima non est legitima, si repudiatur ab eo, cui debebatur, sed assumit generale nomen reliquæ hæreditatis.

ADDITIO.

a Non egreditur. Vnde mutata persona mutatur priuilegium, fm eundem Bal. in rubr. C. de vsu. q. vers. quæ mutatione personæ, per l. i. C. de impo. lucra. descri. lib. 10. in l. Paulus, in fi. sup. ad S. C. Treb. And. Barb.

LEX XXIX.

1 *Fideicommissum legatario iniunctum non resoluitur, resoluto relicto, sed fit ... præstari ab hærede.*
2 *Hæreditatis portio siue onere cohæredi accrescit tribus concurrentibus.*

Cessus pater meus. Legata quasi caduca accrescunt cum onere: pro non scripta non crescunt sine onere. h. d. Dyn. & alia lec. firmatur in glo. quæ incipit, sed post testam. sed reuocatur in dubium in gl. quæ incipit, ex hoc. & dicit Pe. quod illa non est vera lec. sed infra dicam veritatem in processu. Et dicunt vt sm gl. & Dyn. in tex. sunt tres partes. prima loquitur in quasi caducis. Secunda loquitur in pro non scriptis in genere. Tertia loquitur in pro non scripto in specie ponendo exemplum. secunda ibi, quod alicuius, tertia ibi, si filio, in tex. ibi, ipsius. s. testatoris, vel liberti ... curo. Dyn. in tex. decessisset post
1 testamentum, & sic erat legatum quasi caducum. † No. quod resoluto relicto non resoluitur fideicommissum iniunctum legatario, sed debet
2 præstari ab hærede. † Secundo no. in § quod alicuius, quod portio hæreditatis accrescit cohæredi sine onere tribus concurrentibus, primo quod sit pro non scripta. secundo quod onus sit iniunctum alicui, & non omni hæredi, tertio quod sit iniunctum sub nomine proprio, & non appellatiuo, & hoc verum, quicumque sit iste cohæres, ... accrescit, siue extraneus, siue filius, & h. d. Pe. tamen non placet quod sit differentia inter pro non scriptum & caducum, vel quasi in hæreditatibus, quia semper dicitur accrescere cum onere, nec non placet sibi differentia inter nomen proprium, & appellatiuum, cum semper ... tacita conditio, si hæres erit, ... appona... non ... proprium, ... est tacite qualificatum & conditionatum fm Pe. ad hoc infra de fideic. lib. l. Lucius, tu dic vt dicam in solutione contrarium, In gl. sed post testam. ibi, secus in pro non scripto, quam nullum habes inuentum, vt no. infra de hæred. insti. l. ... & infra de do. ad ... si. In ea gl. ... ibi, no. ... dic quod, ibi Iustinianus loquitur habito respectu ad legem Papiam, quæ disponebat caduca confiscari vt sup. de ... hæreditatem ... §. antequam, & hoc est quod corrigit Iustinianus, vt ibi no. l. media iuris prudentiam inuentam per Pap. Bar. In ea gl. ibi, ... debo... legatario: & ideo non fit digestio post ... ad hæredem ... dic quod illud legatum non est caducum, sed sua natura finitum, sicut si esset legatum ad certum tempus finito tempore, & ideo finito legato finitur onus fideicommissi, quod coniunctum erat eidem tempori, & sic non ob. In ea gl. & l. peculium, & infra de vsuf. leg. l. si ab eo. p. Dy. & And. In glo. ex hoc §. ibi, in singulis, & l. ... § si cohæredis ... In ea gl. in pro non scripto hæc vera. Dyn. sed Pet. dicit, quod ista est falsa, quia hic loquitur in hæreditate accrescente. licet enim pro non scripta accrescant sine onere, vt ead. §. in primo tamen hæreditas cum onere accrescit, vt ead. § is ita, pro hoc ... est de iure cod. quidam referunt, in fin. Pe. illa l. non probat hoc, quia ibi pro non scriptum respicit codicillos, sed in institutionem hæredis, ita quod ibi institutio non erat pro non scripta. sed Bar. allegat pro Pe. de leg. i. l. si duobus, § hæres sed ille § hoc non dicit, quia ibi vnus tantum fuit scriptus, plures vero grauati, vnde aliud est dicere, iste non est scriptus: aliud, iste est pro non scriptus quod no. fictionem, quia vbi non est essentia, fingitur per l. non esse scriptura l. ergo Bar. non loquitur proprie in pro non scripto, sed magis in quodam relicto inepto quo ad eum, qui erat scriptus hæres, apto tamen quo ad eum, qui erat scriptus hæres. Item allegatur ad idem de leg. i. ciuitatibus, § Lucio, sed ille §. non loquitur in vero pro non scripto. & hoc patet ex verbo, habendum esset quod denotat quandam fictionem, vt no. infra de verb. sig. mercis. vnde ille §. loquitur in quasi caduco, & sic non est contra glo. ad § is ita. responde quod intelligitur secundum distin. pro § in primo, & pro secundo. & ita potest defendi gl. & Dy. sed dic verius secundum quod no. infra de cond. & demon. quæ conditio, in glo. parua, quod aut loquimur in pro non scripto legati: & remanet sine onere. aut in pro non scripto hæreditatis, & tunc refert aut fuit onus infertum omnibus hæredibus; & tunc accrescit cum onere, vt in § is ita aut onus insertum certo hæredi, & non cohæredi, tunc accrescit sine onere, vt hic. & ideo ponderanda sunt illa duo verba, quæ sunt hic, scilicet alicuius, & nominatim. item tenet gl. in l. quæ conditio. & Bar. etiam hic, & est veritas, sed quæ est differentia inter pro non scriptam hæreditatis, & legati? & respondeo, quia hæreditas habet personam repræsentatam, in qua potest vitari oneris, sed res singularis, & certa non habet in se repræsentationem personæ, vt ... eodem quædam § i. & l. ex facto, de hæred. insti. sed quid est ratio quod aut grauantur omnes, aut vnus nominatim, in pro non scripto hæreditatis? respondeo, quia quandoque omne onus est a gradu; & ideo afficit succedentem in illo gradu, sed quando ab vno, onus non est a gradu, sed a persona, sm. de lib. & posth. l. & si per ... quando ab omnibus, omnes sunt in onere coniuncti.

Q. vnde

cti.vñ ratione coniunctionis accreſcit onus, vt l. quidam reſti- runt, in fi & ſtis eſt tenẽdũ de iſta mẽ. In ea.gl.ibi.in dic,& hæc falſa,& ꝫ prin.huius l.& iõ dic,vt ſ dixi. In gl.i.caperet.vel expo ne,ꝙ filius ceꝑit iure antiquo.i.portionẽ accreſcente.nã ius ac- creſcendi eſt antiquũ introductũ ꝑ l.to.tab.ne quis decedat pro parte teſtatus,&c. & iſte eſt ſenſus huius literæ. & ſic nota ꝙ ius accreſcendi eſt de iure ciuili.qđ eſt verũ in ciu.libus ſucceſſioni bus,ſed in prætorijs eſt de iure præto l.i. quan. non pet.par.Cy.

LEX XXX.

2 *Legatum prima facie incertum, ſi tñ ratione adiuncti certificari põt, valet.*

3 Quidam in teſtõ. Legatũ ꝑrima facie incertum, quod tñ rõne adiuncti certifica ri põt,valet,& tenet,h.d. No. ꝙ ſi teſtõr legat in ædificatione eccleſiæ Minotum, non expreſſa certa quãtitate,ꝙ hæres tenet̃ ædificare eccleſiam,& ſi ſumptus excedat facultates, tenet̃ vſq; ad vires facultatum,& non vltra. h.d. glo.ſi ergo.ibi, fauore reli cti.imo ratione adiũcti,quia dixit in tutelam viæ reficiẽdæ.idem eſt cum dicit in alimenta.ſemper ergo valet ſiue referatur ad ar bitriũ iudicis, ſiue ad arbitrium executoris ſm Pe. hoc mihi eſt dubium.nam ſi relictum non reſpicit publicã vtilitatẽ, nec pie tatẽ,incertitudo non ꝑtinet ad arbitriũ iudicis. vnde ſi teſtõr le garet cuidam priuato in fabricam domus non expreſſa q̃titate, nihil veniret ĩ legato.nã iſta cã eſt ꝙ id qđ deficit teſtõ, ſuppleat̃ ꝑ iudicẽ ad publicas,& pias cãs,ar.ſ.de pe. hær.l. hæreditas, in fi.

LEX XXXI.

1 *Legatum non valet, ſi non valet onus ex ipſo legato ſtatim implendum.*

1 Si quis. †Nõ valet legatũ, ſi non valet onus ex ipſo legato ſtatim implẽdũ h.d. In gl.ga.ibi, miniſtro. ſed cer- te hic non eſt nudus miniſter. nã ille eſt nudus miniſter, cui ni- hil relinquitur, vt ſ.eo. §.ſi quis ꝰ. imo. nec aliqua ſolonũ,q̃ ponit in l.ꝑria,placet.vnde dic, ꝙ ibi rogabat̃ de manumittendo poſt tꝑs, & ideo cũ aliquod lucrum teſtõr voluerit hẽe legatarium, interpretamur pro eo,vt ſi non poſſit manumittere,maneat pe- nes legatarium.hic aũt voluit ſtatim manumitti, & ideo cũ nil emolumẽti voluerit legatariũ hẽe,remanẽt pene hrdẽ. Pet. in dic ꝙ gl.idẽ ſenſit. nã hic appellauit nudũ miniſtrũ nõ reſpectu tituli,ſed reſpectu cõmodi.de hoc ꝑ Cy. C.de ca. tol. § i primo. & adde aut legatũ relinquit ob cãm impoſſibilẽ implẽdam de alio,& ſic ꝑtinet onus extrinſecũ: & legatũ valet,vt C.de lega.l. ab adminiſtratione. aut ob cãm impoſſibilẽ implendam de eo, & ſic ꝑtinet onus intrinſecũ,tunc aut legatũ ꝯcernit fauorem le gatarij,& remanet ei,vt l.ſi quis cum. aut non concernit fauorẽ eius,ſed potius miniſterium:& tunc remanet hæredi, non lega- tario,vt hic ſecundum Pe.Sed quæ eſt differẽtia inter onus ĩtrin ſecũ,& extrĩſecũ?rñdeo,q̃ onus ĩtrĩſecũ vĩ ꝯtinere q̃dã transla tionẽ legati.ergo &c.ĵ.de adi.le.l. & ſi trãsferã. qđ eſt bñ no.po- tes etiam ſi aĩmare hãc l.modus impoſſibilis vitiat legatũ. h.d.

LEX XXXII.

1 *Ceſſio legatorum dicitur eſſe triplex.*

a Omnia quę teſtis. Ex die aditæ hrẽditatis legata ꝑſtanẽ.a h.d. No.hic, ꝙ triplex

1 eſt †ceſſio legatorũ. Prima quo ad trãſmiſſionem, vt C. de cad. tol.§. in nouiſſimo. Secunda quo ad dñij tranſlationẽ, vt ſ.ti.i.l. ſi tibi hõ,§.cum ſeruus. Tertia quo ad actionẽ naſcẽtẽ. Et dico, ꝙ actio ꝑſonalis, & hypothecaria, quæ eſt eius ſequela, non na- ſcunt̃ ante aditã hrẽditatem. Quarta.i.quo ad ꝑſtationem: & iſta ſiſt ab adita hæreditate. vnde Spe. dicit,ꝙ legatorum noĩe non naſcitur actio ante aditã hrẽditatem, & Bar.dicit, quia ante non debet præſtari, vt hic,& vide l.ſi partem,§.i.quemad. ſerui.ami.

ADDITIO.

a *præſtantur.* Limita niſi ſint facta ad pias cauſas, quia aditio non requirit, vt debeantur, Doc.in l.eam quã, de fideicõ & in l.i.C. ſi quis omi.cã te. & per eandem Bal.in l. i.C de ſacroſan.ec.in lec.in no.32 in repe.nu.86.

§. Fundum. Legatarius non põt inuadere rẽ legatã ſub ꝯdõne; & ſi inuadit, interim vẽdicat ab eo.h.d. In tex.detẽtum. ſine hæredis voluntate,propria legata- rij auctoritate. Dyn.in tex.vendicare.quia interim hæres, vt ſ.ad Sil.l.i.§.ſeruum, & vide quod no C. de lega.l. non dubium.

† §. Cum ita. †Appellatione rerum ꝑſonæ ꝯtinẽt. Si er go ſtatutum dicit, ꝙ res alicuius debeant publicari,intelligitur et de ſeruis,& vaſallis ſuis, quia continen- tur rerum appellatione.ad hoc C.de inceſt. nup.l.cum ancillas.

LEX XXXIII.

1 *Conceſſio alicui facta de extrahendo blada ſua de nocte ſine pœna, ſi blada emit, vt extrahat, nõ poterit hic extrahere, q̃a nõ eſt de mente cõcedẽtis.*

Cum ita. Dolus legatarij non ampliat legatum. hoc d. Nota quod ſi teſtator legauit vxori came- ram cum omnibus fornimentis,quæ erant in camera tempore mortis teſtatoris, & vxor neſcio teſtatore plurima intromittit, ꝙ iſta non cedunt in legato. & quod hic dicitur in dolo legata- rij,idem dico in dolo tertij,vt ĵ.de aut.& arg.lega.l.pen. §.ſi. ſe- cundum Pe.non ob.ſup.de dolo.l.eleganter.ibi non vitiat,quia verum eſt de eo qđ procedit de partiũ voluntate. ſed hic iõ no- cet quia illud,in qđ fuit adhibitus dolus ꝑ tertiũ,nõ ꝓcedit ex de

1 functi voluntate ſm Cyn.& †eſt arg. iſtu prin.ꝙ ſi eſt cõceſſum alicui ꝙ poſſit extrahere blada ſua ſine pœna de nocte,& iſte plu rima blada emit, vt extrahat,quod non poterit hic extrahere,q̃a non eſt de mente concedentis. hæc.n.verba blada intelliguntur non ad.nix a fraude,vel dolo,vt hic.& d.l.pen.§.ſi.& ar.ĵ. de per cu.le l.cum dominus in principio.

a §. Quod legatario. Onus impoſitũ legatario trã- ſit ad hæredem eius. h. d. In tex.eius,ſ.legatarii. Dy debebit.ſ.fideicommiſſario. Dy.

1 *Hæres ſpeciem legatam, quæ non reperitur, præſtare non cogitur, niſi eius dolus probetur.*

2 *Præſumitur non eſſe, quod non reperitur.*

3 *Dolum, vel culpam alterius allegans probare tenetur.*

1 §. Species. † Speciem legatã,quæ nõ reperit̃, hrẽs præſta re non cogit̃, niſi dolus hęredis probetur. h.d.

2 No †hic quod illud quod non reperit̃, præſumit̃ non eſſe. & fa- cit ad materiam diſcuſſionum realium,& perſonalium. ad hoc l.i.C de exact.tri.lib.x.& ſup de prob.l.cum lege. Secundo no.

3 quod ille qui allegat dolum, vel culpam alterius, debet hoc pro- bare, quia naturali præſumptione quilibet præſumit̃ eſſe abſque dolo, vel culpa. ſic ſup.de proba.l.quotiens,§ de dolo.gloſſ.contra hoc format tres oppoſitiones, & primam ſoluit remittendo ad ſecundam, & tertiam ſoluit dicendo quod eſt in contrarijs ſpe- ciale rõne officij.iu dic, vt no..ſ.ſ.quib.mod.re contra.ob. §. ſi. in fin.& iſta eſt vera ſecundum Dyn.in glo. quis.ibi, argentario. idem dico in notario, qui dicit ſe amiſſe protocollum, vel non in uenire rogitum, vt præſumatur contra eum. a In gloſſ.ibi. in l.

a fina. Iaco. & Pe.dicunt contrarium.nam dicunt cum quis dicit ſe liberatum caſu, quod ipſe debet probare caſum, argumẽ.l. te- ſtium,§.ſi.C.de teſta. caſus debet primo probari quicunque ſit, officialis, vel priuatus, ſed poſtquam eſt probatus caſus, ſi aduer- ſarius dicit dolum, vel culpam preceſſiſſe caſum, tunc debet ad- uerſarius hoc probare ſ.quod dolus, vel culpa præceſſit caſum; & ita no.C.de pi.ac.l.ſi creditor.& infr.quib.mod. re contrahi. ob.§ ſi.quam glo.tene,& caue tibi ab illa glo.quæ eſt in §.pro hibet,& §. Imperator. Cy. in dic quod ſo ad ſpeciem ſufficit probare interitum, licet non per teſtes probet caſum fortuitum, vnde ſatis eſt ꝙ probet quod res eſt perẽpta, quia dicũt teſtes qđ viderunt animal mortuum ꝑ aggreſſuram latronum, vel per caſum fortuitum. ſed hoc fallit in eo, qui tenetur ad cuſtodiam rõne officij publici, vel priuati quia nõ ſufficit ei probare interi- tum, niſi probet caſum fortuitum, & ita eſt in cuſtode carceris, & in argentario, & in caprario portante tibi pelles animalium, quamquam conſtet de interitu niſi probet caſum, puta mortali tatis, vel alium caſum fortuitum. vel dic de caprario, ut no. in d. §. Imperator, & facit ſ. pro ſo.l.cum duobus, §.ſi in ſecunda.

ADDITIO.

a Contra eum. Sed quid ſi dicat ſe non recordari, an de eo fuerit rogatus. Vi de Fel in c.accepimus, in de ſi.inſtr.

2 *Ordine charitatis, & affectionis, veniunt ad legatum relictum familiæ ſal- uo quod ſpecialiter nominati ſunt cæteris præferendi, & ſic in emphyteu ſi ſeruatur.*

§. In fideic. Ad relictũ familię primo vocant̃ noĩati. poſt eos mortuos vocant̃ reliq ſm ordinẽ ꝓximi tatis. h. d. Vel ſic, ſm ordinẽ charitatis, & affectionis venit ad lega tũ relictũ familię, ſaluo ꝙ ſpãlr noĩati ſũt cęteris ꝑferẽdi. h. d. In tex. noĩati ſũt. dato ꝙ ſint remotiores in gradu & hoc ꝑter expſsã volũtatẽ teſtõris. Dy. In tex. extictos. i. mortuos. Dy. In tex. ex noĩ ne. i. ex agnatione. Dy. magis tñ ſtat ꝑ agnatione, cũ ſm hæc iura familia ꝯſiſtebat ĩ agnatione tñ. Cy. ibi, moreret. ſupple, vel ꝑ te ſtã. licet deſierit eſſe ꝑ mortuus de familia & hi nõ ſimplr oẽs, ſed in ordinẽ grad. & ꝓximitatis, & hoc legitur, & q. & c. In tex. extẽditur. tũc illi gradus, & ꝓlon. admitterẽtur, put teſtõr expſ- ſit. Dy. No. ĩ iſto §. ꝙ qñ teſtõr reliqt familiæ aliq̃ noĩatis, quod noĩati prius admittẽtur, innoĩati poſterius & iõ no. ꝙ noĩati nõ admittũtur oẽs ſimplr, ſed quodã ordine, ut q. ex his ſũt ꝓximio res, illi ꝑferãtur, & q ex eis deſcẽdũt, q b. extictis veniunt ad alios ſm ordinẽ, q reperitur tũc in gradu ꝓximitatis. Et eſt ar ꝙ ſi q re- cepit emphyteuſim ꝑ ſe, & alijs de domo ſua, ꝙ ipſe tanq̃ ſpãlr noĩatus ꝑfertur, & poſtea veniũt alij de domo ordine ſucceſſiuo ſm ordinẽ gradus. tñ caue q̃ ĩ iſto § noĩati & innoĩati fuerũt ꝑ copulã. imo fuerũt ſub alternatiua, vt apparet in iſto exẽplo gl. ꝙ exẽplũ eſt verũ. & iõ ſcãm formato in emphyteuſi nõ ꝑferretur receptor emphyteuſis, niſi ſi ꝑferretur gradus, ar. ſ de vſuf. accr. l. ſi mulier cũ liberis, & i. ſi qs ſ. ti.ti. & ꝙ dixi ſ. de li. & poſthu. l. Gallus, §. qdã recte. Tũc q̃o. primo quãlr ponatur exẽplũ in ee ꝙ gl. dicit, ꝙ primo vocãtur noĩati, & eis extictis vocãt innoĩa- ti. Azo poſuit exẽplũ hoc mõ. relinquo familiæ meę. ſ. Petro, & Ioãni ducẽta & ſic ſm Azo. iſta verba. ſ. Petro, & Ioãn. denotãt ordinẽ veniẽdi, nõ ſũt ſimie taxatiua, q i nõ veniunt alij q̃ noĩa- ti, ne verbũ familiæ fruſtra videatur inſertũ. iſta ergo dictio eſt declaratiua nõ limitatiua, & excluſiua ſm Azo. alij dicũt ꝙ in iſto caſu venirẽt ſoli noĩati, vt l. ſi. C. de ver. ſig. & iõ ponitur ſecũ mõ, ꝙ ꝓcedit ſine ſcrupulo aliquo. ſ. ꝙ teſtõr dixit ita, relinquo

familiæ meæ: volo tamen quod præferant Petrus,& Ioannes.nã expreſſa prælatio derogat tacitæ prælationi: & iſte eſt verus caſus. Secũda quæſtio eſt de intellectu literæ, quæ dicit poſt nominatos extinctos venire reliquos, qui ſunt ex eo nomine. quid eſt dictũ ex eo nomine. Reſpon. quidam.i.ex eo ordine. nã ſi nominati erant cognati, vadit illa res inter cognatos, nec digredit̃ ad agnatos, quia alias cognati ſint potiores,& hoc ex præſumpta voluntate defuncti. alij exponunt, ex eo nomine, large.i. ex familia, & ſic poteſt fieri digreſſio de capite cognatorum ad caput agnatorum ſm ordinem gradus: & hæc vera.non ob.inf.de vi.le.l.ſi.§.cui dulcia.quia hic qualitas inhærens perſonæ inducit affectionem, ibi autem non inducebat affectionem. Tertia qõ eſt, qđ eſt dicere, Quod eis extinctis admittant, qui ſunt poſt eos? dicunt quidam, quod qui ſunt ante eos non admittunt. alij dicunt qđ admittant, quia illud, Poſt, ſignificat ordinem voluntatis, non gradum. extinctis ergo nominatis regredit̃ legatum ad ſuperiores ſecundum ordinem, qui eſt in gradu,& bene. Quarta quæſtio eſt, dr̃ hic quod conſideratur tempus mortis quæro an cõſideretur tpŝ teſtis; & dico qđ ſic, per l.ſi cognatis, de re.du. nec ob. huic intellectui, de iu.fiſ. non intelligit § qñ. quia dico, q̃ illud eſt verum de eo, qui dr̃ eſſe capax ſm ius commune, & ſm legẽ, ſed aliud quando loquit̃ de eo, qui dr̃ eſſe capax ſm voluntatem defuncti. & eſt ratio, quia qñ teſtãt legat familiæ, quilibet de familia demonſtrat̃,& ſic ille, qui erat de familia tempore teſtamenti, vt innuit tex.inf.eo.pero §.frater ſm Cy.* Quæro an filius fratris in iſto fideicommiſſo admittat̃ ſimul cum fratre? gl.dicit hic quod ſic per auth.ceſſante, de le.hær.C.quæ nil facit, quia illa auth.non conſiderat affectio, ſed iuris diſpõ. hic autem conſiderat̃ affectio, quæ maior eſt ad fratrem, quã ad filium fratris. item hic cõſideratur ſola prioritas gradus; ergo &c.ſ̃ de le.tu.l.j.§.ſi duo.

L E X XXXIIII.

1 *Hæredes pro hæreditariis partibus tenentur de legata, nec vnus pro alio conuenitur.*

Legatorum. Hæredes tenentur ad legata pro hæreditarijs partibus, nec unus pro alio conuenitur.h.d. Et no.hoc eſſe uerum in perſonali,& hypothecaria, ut C.de leg.l.j.circa fi.ſecundum Dy. licet in contrarium faciat quod no.in l.j.C.de procur.& iſte eſt tex.in argumentum, quod ſi ſunt duo hæredes, quod vnus de hæredibus non tenetur in defectum cohæredis.ideo ſi vnus ſoluit collectam, alter non, qđ ille qui ſoluit non poteſt grauari propter non ſoluentem,& idẽ in quocunque conſorte.

1 *Specialia præcedentia limitant & declarant ſequentia generalia.*

1 §. Qui plures. †Præcedentia ſpecialia limitant,& declarant ſequentia generalia.h.d. No q̃ ſi teſtator in teſtamento grauauit quoſdam, ſed non omnes: ſed poſtea codicillos direxit ad omnes, iubens præſtari relicta in teſtamento, quod iſtud uerbũ, omnes in codicillis prolatũ reſtringitur ad nominatos in teſtamento, vt ſit ſenſ. omnes hæredes.ſ. nominatim grauati præſtent, ut ſic concordent ſcripturæ teſtſ,& codicillorum,& genus per ſpẽm interpretetur.non ob.ſup.ti.j.ii tibi homo,§.1 quia ibi nõ recti ſermonis non patiebatur hãc interpretationem, ut inf.ad Treb.l.Iulius Phæbus. alij dicũt qđ hic teſtãtor in codicillis non fuit vſus verbo, vniuerſali, ſed indefinita locutio per ſpecialem declaratur & limitatur,& vide qđ no. Iac.de Are.J.de no.ope.nun.l.j.§ nunciatis,& ſup.qui ſatiſ.cog.

a l.inter oẽs, C.ſine cenſu, uel reli.l.omnes.a vbi no.qđ dictio, oẽs, non includit exemptos,& eſt caſus huius §.non violando literã. In gl præcipien.ibi, indiſtincte.indiſtinctũ ergo præceptum nõ tollit præcedens ſpeciale, ſed ad illud reſtringitur. Dy In gl.one re.ibi.l.cum ſun.tum.i no concor quia hic,& ibi ſpecies reſtringit,& declarat genus.quãdoque ſpecies præcedit,& ſequitur genus, tunc inter perſonas grauatas ſerua §.noſtrũ, non inter honoratas & vide l.qui Marco, de annu.le.inter res. uide l.quæſitum, in fi.inf.de fun.inſtr. quandoq. ſpecies ſequitur genus.& tunc aut illa ſpecies uenit ad qualificandum genus,& reſtringit,& ita loquitur l.cum fundum.aut ad euidentiorem expreſſionẽ,& tũc non reſtringitur d.l quæſitum.§ fi.& dicit hic Cyn.circa prædicta quod quandoque præcedentia ſunt expreſſa & determinata, & ſequentia obſcura & generalia, tunc præcedentia ſunt obſcura & generalia.& ſequentia determinata, ſequentia determinãt præcedentia, ut l.ſi cum fundum.& ver.ſi.

A D D I T I O.

a L.omnes.vbi vide Ang.[illegible] dicit collectam Papalem cõtra omnes impoſitam non afficere prouinciales exemptos.

L E X XXXV.

a *Onus iniunctum prætextu alicuius emolumenti non debetur, ſi emolumentum non debetur.*

1 Titia. † Onus iniunctum prætextu alicuius emolumẽti, nõ debetur, ſi illud emolumentũ nõ debetur.h.d.vel ſic. vbi legatum eſt incertum,& inualidũ, onus fideicommiſſi iniũctum legato licet ſit certum eſt inualidum.h.d.Ibi, de præſtãdis ipſi filiæ.ibi, putarẽ.ſ quo ad filiã. No. q̃ ſi non tenet fideicõmiſſum, quia incertum, non tenet onus certum obtentu fideicommiſſi iniunctum. Secundo no.q̃ verba enunciatiua non diſponunt. nam hic erant hæc verba enunciatiua per modum cauſæ prolata. Si autem ſit ſenſus cum.i. qñ. In glo.quid ſi dixerit.ex hac l.gl.ponit tres ſolutiones,& neutra eſt pfecta.& ideo dic ſecundũ Pe q̃ in l.ex hac ſcriptura, erant emiſſa principaliter pp aliud. vnde ſm Pe. qñ ſunt incidenter prolata non diſponunt,

a vt l.ex his.a C.de teſt mi.C de procu.l.non epiſtolis,& non nudis.ſed qñ ſunt plata principaliter pp ſe, tunc non diſponunt.ſ. q̃ ſit in poteſtate proferentis diſponere,& q̃ cadũt ſuper incerto per ſe, vel per relationem ad aliud.& no.per Cyn.in l.1.C.de falſ.cã adiec.leg.ſed in l.verba, C.de teſt. ponit diſtinctionem Iac. de Are. tu dic q̃ vbi verba enunciatiua ſunt prolata principaliter pp ſe, aut ſunt verba aſſertiua, aut negatiua.ſi ſunt negatiua, dic, vt dicã J.eo.l.Caius, ſi ſunt verba affirmatiua, tũc refert, aut ɔtinẽt qđ incertũ: & tũc nihil operant̃ nec in eo, nec in aliquo antecedenti, vel ſequẽti ẽt certo, ar.iſtius principij.& de reb.du.l.ſi fuerit.aut ɔtinẽt qđ certũ,& tũc aut ſunt acceſſoria oblõnis, vt qa proferẽs aſſerit ſe obligatũ ĩ certa q̃titate.& ſpẽ:& tũc aut loquimur in vltima voluntate,& inducunt diſpõnẽ, nõ pbationẽ, vt J de lib.leg l.Aurelius,§.ſi.aut loqmur in ɔ̃ctibus,& tunc eɔ̃ inducunt probationem,& non diſpoſitionẽ, vt ſ̃.depoſi.l.Publia,§.ſi.aut ſunt aſſertoria dominij, quia quis rẽ ſuã aſſerit alterius ex certa ſententia, tũc credo idem quod in verbis aſſertiuis obligationis, vt in vltima voluntate diſponant,& non probent niſi forte ſit annexum iuramentum.ar. C.de proba auth. quod obtinet. ſed inter viuos eſt eɔ̃, quia probant,& non diſponunt. vt no.Cy.C de iu.& fac.ign.l.cum falſa.ſi autem ſunt aſſertoria poſſes. vt quia aſſeritur alium poſſidere quod ipſe poſſidet, tunc non credo q̃ inducant aliquam diſpoſitionem reſpectu iuris, vel dominij, nec etiam probant, niſi quòd inter viuos inducerent probationem ſolius poſſeſſionis, vt d.l. cum falſa.& aduertere q̃ quando inducunt effectum probationis, talis probatio poteſt eneruari per ɔ̃trarias probationes, niſi interuenerit iuramentum, quia iuramentum non poteſt eneruari per ɔ̃triam probationem, vt in Auth. de trientr.a mo.præſt.in princip.ſed vbi ex talibus uerbis elicitur actus diſpoſitiuus, iſte actus non poteſt eneruari, licet pbetur enunciatio falſa, vt l.Aurelius,§.1.J.eo.& l.Lucius,§.quiſquis.niſi probaretur error, ut dicam J.eod.l. Caius, aut verba enunciatiua emittuntur principaliter propter aliud.dicit Pet.q̃ non inducunt diſpoſitionem,& tenet hoc eſſe verum generaliter in teſtamẽtis, ɔ̃ctibus,& iudicijs, vt refert Cy.in d.l.1.de falſa cauſa adi.leg.& ex hoc habes ĩtellectũ cuiuſdam no.l.qui familiæ, fa.erciſ. vbi dr̃ q̃ verba enunciatiua prolata in libello non videtur quis cõfiteri, ſecus in verbis, in quibus fundatur concluſio libelli, vt C. de lib cau.cum precium.Bar. declarat illam l qui fami.in d.l.ex hac ſcrip.in vlt.q.

A D D I T I O.

a L.ex his. Vbi vide Fran Are.& tem. quas ibidem dedi in apoſt.

§. Lucius Titius. † Pluribus hæredibus inſtitutis põt a ſe ipſo cuilibet legari.h.d. Dyn.In tex.fiat.debetur ergo integrum Dyn No.hic quod verba Percipiat a ſe ipſo, non vitiant legatum. Secundo no.quod in dubio tota res intelligitur prælegata,& ſic appellatione rei in dubio tota res continetur,& p hoc reprobatur quædam gl.quæ eſt in l.Pompo.§.ſed & is, de procu. Tertio nota, q̃ per iſta verba a ſe ipſo non intelligitur præſtare onus precij cohęredis: quis ergo eſt ſenſ.iſtorum verborum? Reſpondet no.gl.q̃ hæc verba hunc habent ſenſum a ſe ipſo.i.propria manu. ſeu ppria auctoritate, vnde hic eſt no.gl.q̃ teſtator in teſtamento poteſt dare legatario licentiã,& auctoritatem occupandi poſſeſſionem ſua propria auctoritate, quod no.in hac gloſ.no. Bar & eam ſemper ad hoc allegat. No.etiam quod verba. Quodam modo trahuntur quaſi ad extraneum ſignificatum, vt aliquid operentur,& res non pereat.& idem dicit glo.in ſententia. vnde dicit glo.in l.& pero,§.1.ſup.fam.erc.adde ad iſtum §.de ſignificatione iſtorũ verborum a ſe ipſo, ſup.de hære.inſti.l.ſed in conditione,§.fin & ſup.de acq.hære.l.ex parte hæres.

2 *Teſtis officium in contractu adhibiti, non debet ſibi ipſi eſſe damnoſum, nec inducit tacitam ſui iuris repudiationem.*

§. Lucia. Si res legata ſeruo meo me pręſenti,& adhibito in teſtẽ,& non ɔ̃dicente fuit diuiſa, non præiudicat mihi, nec p hoc lenior ſeruo meo renunciaſſe.h.d.Dy.

2 & facit extra, de re iudi.ſuborta. No.†quod officiũ teſtis adhibiti in ɔ̃ctu nõ debet ſibi eſſe damnoſum, nec inducit tacitam repudiationem iuris ſui. In gl.ſ.ſolum.ibi, Caſus.imo nõ eſt faciẽda differẽtia inter pignus,& rem vẽditam, quia in vtroque tenet in præiudiciũ pignorantis,& uendentis tantum, ut ſ̃. de pig act. l.tutor,§.1.unde dic q̃ qñ aliquis tacet in fraudẽ, ſibi præiudicat, ut C ad Velle.l.ſi ſine alias non, ut hic. Tamen circa hanc materiam ad ſolutionẽ horum contrariorũ quidam dicunt, aut q̃ eſt præſens,& tacet ſolum: & tunc aut eſt cõiuncta perſona ille qui contrahit ſuper re præſentis,& vr̃ conſentire, ut l.ſeruus,ſ̃. de dona.inter uir.& uxo.aut non eſt coniuncta perſona,& tunc

ſi tacent in fraudem, & præiudicat ſibi, vt d.l.ſi ſine. aut non in fraudem; & non præiudicat ſibi, vt hic, aut nõ tm̃ tacet, ſed aliũ actũ gerit, & tunc aut participauit de precio, & tũc pręiudicat ſibi, vt l.quidam.ſ.de euic.aut non participauit de precio, & tunc aut ſubſcribit gratiam approbandi cõtractum; & ſibi præiudicat, vt l.ſi fideiuſſor.§.1.ſ.de pig.& ſ.tit.1.l.ſi fundum p fideicom.& ĩ eo.l.codicil.§.1.aut ſubſcribit gr̃am teſtificationis tm̃. & ſic ad probationem, vel ſolemnitatem ſcripturæ, non ad effectum dominij transferendi; & non præiudicat ſibi, vt hic, ſecundum Pet.

1 *Verba enunciatiua quando diſpoſitionem inducant.*

1 **§. Caius Seius.** Verba enũciatiua negatiua dñij, vel poſſeſſionis liberationẽ nõ inducũt. h.d.vel ſic, Nõ præcedit debitũ, vel oblĩo, vbi verba enunciatiua negatiua debiti liberationẽ debiti nõ pariunt.h.d.Ibi, inquietari nolo.erat ergo qõ, an p hæc verba eſſent legata, quæ ĩ p̃torio tranſlata fuerunt. Dyn.ibi ſunt, & conſtat eſſe apud vxorem. l'e. Quæro quæ eſt rõ huius §.dicit gl ꝙ rõ eſt, qa res tranſlatæ in p̃torio erant penes virũ, non penes vxorẽ. Quid.n.mecũ eſt licet ſint in domo tua, & penes me non ſunt, ſed penes te: merito igit non ſunt iſtæ res legatæ vxori, qa non erant penes vxorẽ, & hoc ſequit And.de Piſ.qa nõ vr̃ eſſe penes vxorem, ꝙ eſt in ciuili, vel nãli poſſeſſione mariti ſm eum. Iac.de Are.dicit ꝙ rõ eſt, qa verba enunciatiua negatiue prolata p modũ abnegationis dñij non diſponũt. Pe.dicit ꝙ rõ eſt, qa hr̃des probabant ꝯtrariũ eius, ꝙ verba enunciatiua narrabant. vnde dicit Pe.ꝙ licet iſta cõr.cõr.cum illa de fal.cã adiec.lega. nam ſi teſtõr cõfitet debitorẽ nil dẽre, iſta confeſſio p̃iudicat hr̃dibus teſtõris, verum eſt, niſi hr̃des pbent ꝯtrariũ, nam tunc p̃ſumit confeſſio erronea. non dicit Pet. ꝙ idẽ eſt in iſto §.ꝙ ſi vxor pbaret ĩn̄am teſtõris, non poſſet ẽt cõueniri ſm eũ. Ra.& Bar.dicũt, ꝙ iõ verba enũciatiua hic nõ diſponunt, qa non erant apta ad diſponendum ſm propriam naturam verborum prolatorum. ego dico ꝙ aut verba ſunt negatiua oblĩonis: & tunc inducunt liberationem quę induci poteſt, cũ præcedit oblĩo. aut ſunt negatiua dñij: & tũc aut poſſeſſio eſt penes teſtõrẽ, & nõ ĩducũt liberõnẽ, qa non p̃cedit debitũ, vel oblĩo, & ſic nõ cadit liberõ, vt hic. aut sũt negatiua poſsõnis, tũc dico ꝙ nũq̃ ĩducũt liberõnẽ, qa ex quo remanet dñiũ apud hr̃dẽ ex p̃ſẽti poſsõne, merito p̃t agere; & ita ĩtelligo iſtã mãm.

§. Si ea. Quod fit à pſona repræſentãte, vr̃ fieri à pſona repræſentata.h.d.ſm Dy ibi, impleret.ſ. libertus. no. hic expreſſum, ꝙ ſi teſtator reliquit vxori alimenta, quãdiu ſteterit in eadem domo cum filijs. & tutores impediũt eam morari cũ liberis, ꝙ nihilominus debet habere locum legatum.h.d.

1 *Hæredem duplici onere aggrauare quis non præſumitur.*

§. Qui. Non vr̃ quis ſuũ hr̃dẽ duplici onere † aggrauare. h.d Dyn & An.de Pi.vel ſic, cũ debitor ex diſpo‑

1 ſitione le.legat, in dubio videtur legare animo ꝯpenſandi.h.d. ſm Ia.de Are.In tex.egerat.i.exegerat. No.ꝙ ſi pater exegit dotem lege non permittente, quia filia non conſenſit, habebat cauſam ꝯdicendi, ſi poſtea pater legat filiæ dotis nomine, & deinde filia agnoſcat legatum, quæritur vtrum poſſit petere legatum ab hærede patris, & repetere dotẽ a marito? dic quod aut minus eſt in legato q̃ in dote; & tunc agit ꝯ hæredẽ patris pro legato; pro reſiduo verò aget ꝯ hæredẽ mariti. aut plus eſt in legato q̃ in dote, tunc ꝯ hr̃dem mariti non aget actione de dote, ſcil. aget ſolũmodo ad ipſum legatũ ꝯ hęredẽ patris, quod legatum. vſq; ad ꝯcurrẽtẽ q̃titatẽ ꝯpẽſat.qđ aũt excedit, eſt merũ legatũ. Conclude hic ꝙ quãdo pr̃ legat, filia dẽt eſſe contẽta alterutro tm̃ plus ſit in dote q̃ in legato. nã ſicut expſſa ꝯpenſatio non fit

2 vſq; ad ꝯcurrentẽ quãntitatẽ, ita nec tacita: ꝙ eſt no.† Scđo no.ꝙ qa non vr̃ in dubio hr̃dẽ aſtringere duplici pſtatione, vna.ſ.fienda filiæ: alia vero reſtitõnis fiendæ tanq̃ dotis indebite exactę. Tertio no.ꝙ pr̃ in dubio non videtur dotẽ duplicare. Quarto & vlt. no.ꝙ præſumptio eſt, ꝙ illud quod quis facit, credat de iure valere. In gl.ibi, ſm Hug.tu dic ꝙ aut legat pro dote, & debet eſſe contenta alterutro, vt ĩ.de leg.pſt.l ſed ſi pro dote. ĩ.ad l Fal.ſed vſufructu.§ dos, & ĩ eod.tit.l.Męuio.§ a me. aut legat ſimpliciter abſq. cõmemoratione dotis, & tũc refert aut legat maritus, & olim hẽbat locũ edictũ de alterutro. ꝙ hodie eſt ſublatũ; & ſic vtrũq. ꝯſeqt, vt C.rẽ ĩ pſenti.§.ſcıẽdũ. aut legat pr̃, & tũc filia dẽt eſſe alterutro ꝯtẽta ſm determinationẽ iſtius §.& eſt rõ dřię, qa pr̃ p̃tẽdit cãm lucratiuã ſeu quaſi lucratiuã in dote ſ.ſam.ercıſc. l.Põpo. Philadelphus, & l.ſi.in prin. de his q̃ in frau.cre. & in lucro captãdo cuitat pluralitas, vt ſ.ſol.mat.l.ſi cũ dote § ſi pr̃.ſed maritus tenet ex cã onerosa, & legatũ dẽt afferre cã in lucratiuã. ergo vterq; ꝯcurrit ſm Pet. Iac.de Are.reddit aliã rõnẽ.ſ.qa pr̃ tenet filiæ ex diſpõne legali, & iõ vr̃ legare aĩo cõpẽſãdi, vt C.vñ vir & vx.auth.p̃terea.ſed maritus tenet ex ꝯctu, & iõ ĩ dubio non vr̃ legare aĩo ꝯpẽſãdi, vt ſ.tit.1.l.Lucius.ad l.Fal.l.ſi dbitor. hĩc ẽ ꝙ dos ꝯputat in legitima, qa cũ legitima dẽat ex diſpõne legali, pr̃ dotãdo vr̃ dotare aĩo ꝯpẽſãdi.ex hoc ĩfert Ia.ꝙ ſi vir dẽt lucrari p̃tẽ dotis, ꝙ legatũ ꝙ fecit ei vxor, ꝯpẽſat tacite cũ lucro illo. Tñ Feder.de Scalis diſputauit ꝯtrariũ, qa dixit ꝙ iſtud nõ eſt merũ lucrũ, ſed q̃dã remuneratio oneris m̃rimonij, ar.ĩ.ſ dona.l.Aquilius Regulus, & l.ſi pr̃.C.de impo.lucr. de.l.1.& ꝙ no.in l.donationis.§.ſi quis indebitã, de ꝯd. ob cauſam. Reliqua quę ſunt hic, dic vt glo.In gl.dos ibi improprie.verum eſt reſpectu mariti, ſed conſiderato ꝙ pater tenetur reſeruare dotem filiæ, vt ſ. pro ſoc. l.ſi ſocius pro filia. C.com.vtri.iu.l.ſi.C rem in præſenti, auth.ſed quamuis, & hoc reſpectu poteſt dici proprie compenſatio.

1 *Verba adulatoria non diſpoſitiua, non inducunt fideicommiſſi petitionem.*

1 **§. Titius Lucius.** † Verba adulatoria non diſpoſitiua non inducunt fideicommiſſi petitionem. item incertitudo oneris impoſiti reddit oneris impoſitionẽ inutilẽ. ad hoc alle.§.iſtum Dy.& An.de Pi.itẽ verba generalia, & obſcura declarantur p præcedẽtia clara. Bar. In tex.petit.& p ꝯñs filia a præſtatione eximit, vt ſ.tit.1.l.ſi tibi hõ. §.1.& no.hic ꝙ vna clã derogat alteri clæ.idem dicit Dyn.in dicto teſtis.ĩ.de manu.te.l.Mæuia, & ibidẽ p Dyn. In tex.magna onera. in quo oriebatur dubitatio, quia videbatur p hæc verba ꝙ filius deberet ſupportare oĩa onera debitorũ, quaſi hæc indefinita æquipollet vlı. In tex. extremus.i.vltimus. In tex. vtrumq; hęredẽ.ſ.filium, & filiam pro hæreditaria portione. In tex. accipiat.i.ſuſtineat. Dy. In tex. non propono.& eſt rõ. nam pp generalia verba non eſt veriſimile in dubio velle teſtõrem a ſpeciali prouiſione receſſiſſe, vt ſup.eo.l.petens.§.qui plures. In gl.ecce, in fine. ſed ibi ſunt verba certa, quorum ſignificatio põt aliquid inducere hic aũt ſunt incerta, quia ſimpliciter dixit onera, nec dixit q̃ onera. ſicut.n.incertitudo reddit inutile legatum, vt ſup.de iud. deli.l.cum poſt.§.gener.ita reddit inutile onus, ar.ĩ.eo.l.cum pater.§ ſi.Dy.item quia hic dicit, Quem ſcis magna onera, &c.& ſcia non eſt niſi de præteritis. vnde cum de præteritis non impoſuerunt niſi onera legatorum, non aũt creditorum, ideo refertur hic verba ſolum ad legata, arg.inp.de iud.l.ſed & ſi reſtituat. §.ſi.Pe.Vlt.no. hic ar.ad rõnem ſtatuti, ꝙ præfert maſculum fœminæ, & facit qđ no.in 1.ꝯſtõne feudorum.in tertio §.ibi no.ꝙ filia fœmina ſm legem Lombardorũ non põt facere pacem de morte patris, quia ad eam non pertinet vindicta. ergo nec pax.

1 *Verba diſpoſitiua ad quemcunque directa inducunt fideicommiſſi petitionem.*

1 **§. Titia cum nuberet.** † Verba diſpoſitiua ad quęcunq; directa inducunt fideicommiſſi petitionẽ. And.de Pi.itẽ ſi teſtõr legat proprietatem ad tp̃s, vr̃ poſt illud tp̃s velle pertinere ad heredẽ ſuũ. ad hoc alle. Dy. In tex.ea quibus.i.ex quorum rigore. Dy. In tex. pp voluntatem, tacite intellectam ea quadam interpretatione. Dyn. No.ꝙ hæc teſtatrix legauit partem caſtelli ad vſum vitæ. Quęrit gl.quid eſt hoc dictum. vtrum videatur legatus vſus, vel proprietas? & videtur ꝙ vſusfructus. quia dixit ad vſumfructum, alias ad vſum vitæ. ſed gl. dicit ꝙ videatur relicta proprietas, qa actus legandi concernit rem ipſam. dicit.n. Lego partem caſtelli, licet cauſa legandi concernat vſumfructum ad vitã. nã illa verba, ad vſumfructum vitæ, reſpiciunt cãm legati, non rem legatam. modo regula eſt illa, ꝙ cauſa non reſtringit legatum certę ſpẽi, vel quantitatis, vt ĩ.de adi.le.l. Lucius. & dixi in l. Lucius.ſ. eo. pro hoc ſup.de vſufr.le. l.filios, & no.in l.ſi mulier.C.de iure do.& ibi p Cy. Et no. ꝙ iſta teſtatrix in legando fecit mentionẽ de re & vſufructu rei; & tñ intelligitur legata proprietas. ſed ego dico ꝙ de vſufructu fecit mentionẽ cauſatiue, non diſpoſitiue.

a Quæro ergo quid ſi feciſſet mentionẽ de vtroq; diſpoſitiue, vt quotidie fit, & diceret teſtator, relinquo vxorem meam dominã & vſufructuariam, vel dñam, & vſufructuariam, vtrum tunc videat legaſſe proprietatem, & vſumfructum? gl.dicit ꝙ conſuetudine Bonon. quæ erat deſcripta in curia Bul. ſi teſtator decedebat cũ liberis interpretabatur illud legatum alimentorum, & ſic eſt quoddam legatum neutrum nec proprietatis, nec vſusfructus ſm gl.dñs Cyn.dicit ꝙ qñ legatur proprietas, & vſusfructus, eſt in electione legatarij, quod eligat, vt l.ſi Titio ĩ. de vſufr.leg & dicit illam gl.eſſe erroneam, quæ eſt in l.1. C. ſi ſecund.nup. tamen l.allegata per Dyn. non probat hoc, quia loquitur quando legatur certa ſpecies. ſed qñ verba referuntur ad vniuerſum, nõ eſt veriſimile ꝙ teſtator, qui filium inſtituit, velit ꝙ ipſe filius reſtituat vxori hęreditatem vniuerſam. & ideo talis modus loquẽdi interpretatur per conſuetudinem, quæ ſeruatur per totam Italiam ſm Bar. qui dicit ꝙ extantib. liberis, debet hr̃e alimenta, licet liberis non extantib. debet habere plenum vſumfructum, quia illa conſuetudo eſt introducta in priuilegium liberorum: & ideo non extenditur ad extraneos, vt ſup.eo. l. cum patronus. & ex hoc ſequuntur duæ concluſiones. vna eſt quod ſi inſtituitur ſimul filius, & extraneus, fiet diuiſio voluntatis, & pro parte habebit alimenta, pro parte vſumfructum.ſ. pro parte extranei. nec ob illud verbum, dominam, quia intelligitur de dominio præeminentiæ; non de dominio rerum ſic ſup.man.l.creditor.§. ſi duobus, & de an.leg.l. Titia.§ qui Marco, & de an.& arg.leg.l. medi-

ADDITIO.

a Quæro ergo. Vide Fran.Are. in l.& ſi contra, ante med.4.col.ſup.de vulg. & pup.ſubſtit.quas ibi dedi in ſpoſt.

medico. §. vxori. remanet ergo propria ſignificatio verborum in ſolo viuſfructu ſecundum Bar. Secunda concluſio, q ſi filio ſit ſubſtitutus extraneus, q quatenus tenetur ex perſona impuberis, teneatur ſolum ad alimenta. vt ſup.titu.1.l.ſi fundum.§.ſi pater. ſecundum Bar. Et hæc credo vera, ſiue vir teſtetur in vxorem. ſiue econtra vxor in virum, vt l.fi.C.de indi.vi.tol. Item credo ſi quis non reliquit vxori, ſed concubinæ, vt J.de lega.3.l.qui concubinam in prin hic.n. non eſt qd de fauore matrimonij, ſed de interpretatione vocabuli. Præterea idem credo, ſi teſtator ita relinquat matri, vel ſorori, licet Bar.quærat, & non ſoluat. Quæro hic qñ teſtator legat alicui ad vitam, ſed primo moritur hæres, q legatarius, an hæres tranſmittat. Bar.dicit q tranſmittit.ego dico q illud non eſt proprie ex natura tranſmiſſionis, ſed ex natura tpalitatis inſertæ primo legato, q tpe finitur, vt l.fi.C.de leg.& ideo hrs hǽdis pmortui poteſt illud vendicare & no.tm paſſum.

L E X XXXVI.

Legatis vxori. Quoties vnũ de duob. dr̃ de vno per prius, de altero p poſterius, ſi ſimplr pferẽ intelligr p prius.h.d.ſm Pe. pcor. J.tit.l.hoc legatum, & ā.ſi ager vect.l.j §.j.& p hoc eſt arg.q ſi Papa eximit cuitra alicuius nobilis, intelligitur eximere ea, quæ pertinent ad ipſum ſolum, non illa quę ille nobilis habet communia cum illo, in quibus iuriſdictio eſt communis, & promiſcua, arg huius legis.

L E X XXXVII.

1 *Donatio multipliciter dicitur.*

1 Legatum eſt. †No. q multipliciter dr̃ donatio. quædā n eſt donatio inter viuos nã. & effectu. quædã n nã, ſed non effectu, vt donatio inter coniuges, vt J. eod.l. ſequens qd, & l.ſi mulier, in prin.de leg.3.itẽ eſt donatio cã mortis proprie ſtans in ſua tpẽ, quæ reqrit tradõnem, & pmiſſionẽ, vt J.eo.l.cum pr̃ §. Mæuio.& qñ incipit a promiſſione, magis accedit pctui, q vltimæ voluntati, vt no.in l.a.C.de do. pt.ſic.ſo qa formaliter eſt pctus, licet requirat pfirmationem p mortem ltẽ eſt donatio p viam legati, & hæc eſt duplex, vel interueniẽte traditione a teſtõre, vt ſup.eo l.Lucius, & l.1.de lib.le.vel nulla traditione interueniente, vt hic ex quo hẽs q illa verba, ſi non valet iure te ti, valeat iure donat onis cã mortis, intelligunt de do. cã mor. q eſt mera vlt.volunt.as, nõ de ea q tinet in ſe pctum. qa illa non põt fieri ſine paſſione, vel tradõne, vt J.de do.cã mor. l.inter mor.cau. & ita no. Cy. C.qui teſta.fac.poſ.l.teſtũ Quæro ✠ † qñ teſtõr primo legat. poſtea dat, vtrũ iſta datio transferat legatũ in donatiõẽ viuos? dicit Dy.q ſic. Bar. dicit idẽ quod dicit Dy.ſi fit abſolute: ſecus ſi fiat ſub cõmemoratione ſeu cã legati. allud l.de lib.le & ad.l.e q no.C.de pac.l.licet.in gl.ſi incipiat a tradõne. ſed tũc nõ obligat, ſed diſſoluit ſpẽm obligationis futuræ, niſi dicas obligari de dolo ſi interueniat, quaſi per illam traditionem aſſumat ſibi naturam donationis inter viuos, in quo donãs tenetur de dolo, vt nſ.de don l.Aquilio, § fi. Dy.

L E X XXXVIII.

1 *Vtile per inutile non vitiatur, ſi inutile præcedit, & vtile ſequatur.*

1 Qui in teſtõ †Vtile p inutile non vitiatur h.d.& iſtud eſt verum, ſi inutile pçcedit. & vtile ſequitur: ſecus in legatis, econtra non vi efficaciæ actus inutilis, ſed vi præſentiæ ſecundum gl. in contrarium no.ſup.eo.l.adem ſeruus. & illa verior, quia in legato non poteſt dici quid prius, & poſterius, cum vno tempore ſumat vires ſecundum And.de Pi. vide quod no.ſup tit.1.l.ſi ſeruus. ſed cum gl iſta tenet alia glo. quæ eſt in l.1.§ ſi minor de fun.inſtru.quam gl.tenet Dy.& Iac. de Are.& facit J.de leg.3.ſi iure. & no.quod illud quod in ſe nõ tenet, aliud deſtruere non poteſt.

A D D I T I O.

a Non vitiatur. Adde eundem Bal.in l.ſi seruus.§.ſi ſeruus, de le.1. & quod ibidem dixi in ſpeciali

L E X XXXIX.

Quod ſeruus. In gl.ſed poſtea.ibi, nota & ante aditã hæreditatem rei legatæ accidẽtia, ſed iſtud non eſt verum in fructib.vt no. in l.ſi mihi.§ ſi de leg.1.& p Cy. in l.j C.de vſufr.l.qa ante aditam hæreditatẽ dñii non eſt legatarij iure perfectum, & acquiſitio fructuum præſupponit ius perfectum, vbi venit iure dñij: ſed vbi venit iure poſſeſſionis, requirit ciuilem poſſeſſionem, vel naturalem qualificatam, vt in vſufructu, vt no in l ..§ econtrario. J.de acq.poſ.

L E X XL.

a Si areç. Aedificium cedit ſolo legato.h.d.& adde J.de leg.3.l.ſi mulier.§.ſi quis illicite.

A D D I T I O

Solo. Adde Bar.in l.ſi ſeruum fil j.§ ſi areæ ſup.de leg.1.And Barb.

L E X XLI.

Si ex duobus. Ex perſona ſeruorum adinuicem coniunctorum vnius domini, & plurium, metitur ius accreſcendi. hoc dicit. Vel ſic, Repudiato vno iure repudiatur reliquum, quod compatitur ſecum repudiationem primi iuris.h.d facit quod no.ſup.tit.j.l.ſi mihi & tibi, in princip. item ius accreſcendi non eſt ex perſona repudiãtis, ſed ex perſona acceptantis. hoc probat hæc lex. In gl ſi tunc.ibi, vni ſeruo.nã ipſe ſibi ipſi non eſt coniunctus, quia coniunctio cadit inter diuerſos. Item q repræſentet diuerſos dominos, nulla videtur eſſe coniunctio, & ideo non habet locum ius accreſcendi, vt l.Proculo. ſimile in arbore & lapide naſcentib. in medio fundorum duorum dñorum. nam lapis, vel arbor dr̃ cõis pro diuiſo. ſ.pro regione cuiuſcunq; fundi habita relatione ad dominos, qui poſſidẽt prædia. ſic hoc quia ſicut dñi ſunt diuiſi, ita ille ſeruus dr̃ cõmunis illorum duorũ diuiſus iuris intellectu, ſicut lapis, vel arbor. vt ſ. cõi d.l ſi arbor, & de acqui.re.do.l.pro regione, & ſic nõ eſt coniunctio realis, nec etiam verbalis, vt l.Proculo, & dicit ibi Dyn.ſm quendam Ricardũ Vltramontanũ, q illa ſunt ſubtilia.

L E X LXII.

1 *Legatum pluribus factum re coniunctis, ſi vnus repudiat, pars repudiantis accreſcit alijs pro portione legati.*

1 Mæuio fundi. †Si legatur pluribus re coniunctis, & vnus repudiat, pars repudiantis accreſcit alijs pro portione legati.h.d. Dy.ſm intellectum Dy. eadem dimidia fuit relicta Mçuio, & Seio in diuerſa conceptione verborũ, & ſic fuerunt re tm̃ coniuncti. de Titio conſtat q fuit re tm̃ coniunctus. & ſi tu dicas q hoc eſt contra tex. qui dicit partes, & ſic non fuit eadem pars, ſed eadem dimidia. reſpondet gl. quod exponunt partes.i.pars. dicit Pet q illud eſt cum tanta violentia literæ q nullo modo poteſt iſta expoſitio procedere, vt J. de leg.3.l.non aliter. Oldr.dicit q Mçuius, & Seius non fuerunt tantum verbis coniuncti, & ſic dimidiæ fuerunt ei relictæ. vnde quia hoc fuit per eãdem orationem, ſub actu vnius verbi etiam ſine copula verbalis coniunct. quia ſic dixit teſtator, Mçuio dimidiam, Seio dimidiam lego. iſta.n.eſt vna oratio, quia verbum lego, eſt ſemel tantum poſitum. vnde dato quod teſtõr non dixerit per copulam, non eſt vis. nam cum ſub eadem oratione iungantur vno tantum inſerto vtrique.ſ.lego. merito fit coniunctio verbalis. nec ob. quod non apponatur, & vel cum. his articulis, cum quibus fit coniunctio, vt l.triplici.§.videamus. J.de verbo. ſign. ſoluta ponitur pro cõiuncta in eadem oratione verborum vt l ſæpe.§.cum vero dixit, in eod titu. de Titio conſtat q fuit re tm̃ coniunctus. & ideo illud principium hoc intendit ſm Oldr. verbis tm̃ coniunctus, & re tm̃ coniunctus veniunt ſimul p ius accreſcendi. alius per ius non decreſcendi.h.d.ſm Old. Pet. dicit q Mçuius, & Seius nullo modo fuerunt coniuncti re, tum quia cuilibet fuerunt legata diuerſa dimidia verbis, tum quia nõ fuit copula, nec eadem conceptio verborum ſm Pet. de Titio certũ eſt q fuit re coniunctus. modo dicit Pet. q pars Sei venit ad Titium ſolũ iure coniunctionis realis, & non ad Mæuium iure alicuius cõiunctionis. q fit inter Mæuium, & Seium, ſed per quoddam indirectum, quia Mçuius eſt Titio re cõiunctus. & ideo facit ſibi partem per pcurſum, & in hoc errant alij ſm Pet quia pſiderant ius accreſcendi ex coniunctione inter Mçuiũ, & Seiũ, & ita non eſt cõſideratio huius l. ſed ſi pſideratio inter Mçuiũ, & Titium, quia cum ſint re coniuncti, faciunt ſibi partes per cõcurſum, & ita dicit Pet a.g ſ. de vulg. ſubſt.l.ſi in teſtõ. in ſi.& l. ex facto, §. Iulius Longinus. Pet & idẽ tenet hic Cy. & dicit Pe. q anteq̃ poſſet intelligere illud principiũ. legit bene ipſum octo vicibus. In tex. ibi, deceſſerit. vel repudiauerit. In tex. pro portione. ergo pro rata tm̃. vnde hẽbit duas partes Titius, & Mæuius tertiã, qa duplũ fuit relictũ Titio q̃ Mçuio. In glo. tribus. ibi, & Titio. non dẽt eſſe iſta copula, & quia Titius eſſet piũctus re, & verbis, & ſic pſerẽ piunctio vna piunctione tm̃ ſm Dy. Bar. dicit q ſua opinio eſt q copula poſita in diuerſis conceptionibus verborũ nõ inducit verbalẽ piunctionẽ. & ideo dicit q gl. eſt vera, prout iacet hic, & adde q not ſ.de hær.inſt.l.liber homo, §.Titius res ſm diuerſitatẽ terminorum omnes opin. hic ſunt veræ.

1 *Relatiuum ſignificat ſecundum tempus verbi, ad quod fit relatio.*

1 §. A me hærede. †Relatiuum ſignificat ſm tempus verbi, ad q fit relatio. h.d vnde ſi refertur ad initium pctus, ſignificat quantitatẽ ſm tps initij. ſi ad finem. ſm tps finis. vel clarius, ſi maritus, vel alius legat dotem in quantitate q percepit, non fit detractio ratione expenſarum. ſed ſi legat dotẽ ſimpliciter, fit detractio.h.d.& facit ſ.ſolu.matr.l.ſi prior maritus. Non te decipiatis. q iſta litera vr̃ facere differentiã prima facie inter extraneũ legantẽ dotẽ, & maritum legantem, & hoc tenet gl in l.2.C.de fal.cauſa adiec leg ſed ſm verum intellectum non eſt dña inter legantes, ſed inter formam legandi. nã aut fit relatio ad id, q mulier dedit, & continet integra quãtitas. aut ad id, ad q vir tenetur, & tunc fit deductio expenſarum. iſte eſt verus intellectus. Caſus. Berta fuerat vxor mea. quidam inſtituit me hæredem, & mandauit mihi q ego reſtituerẽ huic Bertæ dotem, q ad me peruenit. certe ex iſto legato ego tenebor ad reſtituendam quantitatẽ, quam ego percepi, quia teſtator retulit ſe ad factum perceptionis, & ad initium temporis. vnde ego conuentus ex legato non deducam expenſas factas in dote, & hoc primo Secundo dicit qđ ſi ego maritus lego Bertæ dotem, q hæres meus conuentus ex legato põt deducere expenſas, qa teſtator ad ius ſe retulit. nam verbum, dotis, eſt vocabulum iu-

ris

tis, & interpretatur deductio expenſarum factarum, quæ non ſupra de tempore quod dr. Ex prima parte no. q quando ſunt duo incerta, quorũ vnũ refertur ad aliud, q tempore dẽt attendi, ut qualitas & ad quid ſe referat, hic gl. ſimpliciter ibi, quicquid. Sed ſic no. quod potentior eſt uſus q indefinita. lac. de Are. Extra opponitur, quia nõ de pueniſſe, q nõ perueniat cũ effectu, ergo ſemper ſit deductio. Rñ q hoc eſt ſimplr ſauore ſui. ad id iſta eſt quædam truffa, ſed ſolue, quia hoc verbum, peruenit, refert ſe ad principium tẽporis, quo principio inſpecto cũ effectu peruenit; q tene menti.

L E X XLIII.

Cum eſt Capacitas non attenditur reſpectu medij, ſeu mini, ſed reſpectu ſubſtituti, ſeu commodũ ſentientis. h. d. & loquitur de capacitate. i. de iure perſonæ. & adde hic quod no. C. de his qui. v. ind. l. hæreditas & C. de fideic. l. eã quam. & ſi hæreſis, l. ad no. per Cy. C. de procuſquilquis, & iure religioſis, de procu. in clemẽtinis. In tex. eſſet altera, quam accipere poſſet. Cyn. & pone exemplum C. de ſecundis n. l. hac edictali, & ſ. ea. ut, & vide q ibi no. facit inf. ad l. Falc. l. cum dotem.

L E X XLIIII.

1 *Relatio facta ad partem tenet indefinite, complectitur omnes heredes.*

1 Si ita relictum. Iſte caſus non reperitur alibi. & h. d. relatio facta ad hæredem indefinite, complectitur omnes hæredes. ſecus, ſi fiat cum determinatione numeri. h. d. In tex. omnes heredes. ergo iſte debet hĩra dimidiam, omnes hĩdes alterã dimidiam. In tex. minor pars. i. pars inſtituti in minori parte, quia minimum debet in dubio. No. q in prima parte huius l. non debent ſummi ſed in ſcda parte minimũ debent. rõ diuerſitatis q in primo caſu eſt indefinita. in ſcdo particulata & limitata. Quæro cum hic ſint tres literæ, vna q dicit quantum quintus. alia dicit quantũ quisq;. alia dicit quantũ hĩs, q eſt verior. & gl. dicit q oẽs literæ ſunt veræ, quia quælibet lĩa pt dici quintus. & q lĩbet hĩs potest dici quis. tñ oẽs hĩdes non pñt dici vnus, qa vnus eſt nomen ſingularis numeri; & conuenit ſoli vni, vt J. ad Treb. l. Iulius Phœbus. Pet. dicit q tñ eſt dicere quintus, q̃ſi ſi diceret vnus, nã ſicut q lĩbet pt dici quintus, ita & q lĩbet poteſt dici vnus. & ideo non eſt diſtã, vtrum dicatur quintus, vel vnus ſm Pet. & Cy. nam hæc dictio quintus, non eſt ſignificatiua niſi vnius de pluribus ſm Bar. alia lĩa, q dicit quis hæres, approbatur per Pet. & Cy. ſed Bar. non approbat, quia dictio quis eſt ſignum particulare, non indefinitum. & ideo ſola illa litera eſt vera, q dicit quãquam hĩs meus, ſine aliquo ſigno ſm Bar. D. Dy. vĩ tenere cum gl. q oẽs literæ ſint veræ, quia non poſſumus damnare literã textualẽ, nec recedere a textu. Et ſm hoc, ſignũ particulare cõfuſum idem operatur, q oratio indefinita. & hoc in prima parte l. tamen dictio, vnus, non poteſt operari collectiue de pluribus, quia repugnat natura dictionis: & facit quod no. infra de ſun. inſtit. l. quæſitum. §. fi. & inf. de vs. l. quidam. & facit ſupra de hære. inſti. l. ſi quis ita hæres, in tertia charta.

1. *Temporis natura eſt operari in fauorem eius, in cuius fauorem adiicitur.*
2 *Terminus octo dierum ſi alicui aſſignatur, poteſt ſe expedire in prima die.*
3 *Rogatus reſtituere hæreditatem poſt diem, poteſt eã ante diem reſtituere.*

1 §. Pegaſus. Natura tpis eſt operari in fauorẽ eius, in cuius fauorẽ adijcitũ. h. d. vel ſic. vbi tps apponitur grã hĩdis, fructus medij tpis pertinent ad hæredem. ſed vbi grã legatarij, pertinent ad legatarium. h. d. & concor. ſup. de vsur. l. in fideicommiſſi. §. cum Pollidius. & concor. inf. de vero. obl. l. q Romæ, in prin. In tex. cã ſolũ fauore. Dy. In tex. hærede q in dubio pſumit, vt J. de reg. iur. l. in tpis, & J. ad Treb. in fideicommiſſaria. Dy. In tex. antecedẽn. eius. q antecedebat liberi pubertatem. Dy. In tex. præſtare ea, n. quæ expreſſe aguntur, tacito derogant.

2 Ex iſto §. no. arg. q ſi alicui aſſignatur terminus octo dierum, põt ſe expedire in prima die, quia cum hoc ſit in fauorem eius, poteſt præuenire termino, arg. iſtius §. in ſi. d. Bar. J. de ver. obl. l. ante Kalendas, q vbi terminus ſtatuitur ad actũ momentaneum, puta ad cõparendũ vel ad rñdendũ, q in qualibet parte termini põt quis cõparere. ſi ſi aduerſarius ab eſt, non dẽt ſtc licẽtiari p iudicẽ, ſed expectari ſinis termini. ſi ãut terminus aſſignatur ad id, q non eſt momentaneũ, vt ad probandũ: tunc non poteſt in hoc expectari aduerſarium oportet tñ eũ citari q ſingulis diebus, & horis aſſiſtat ad videndũ teſtes iurare, & alia ognanda ſm Bar. in d. l. qui ante Kalendas, qui allegat authẽ. et qui. C. de temp. ap. ergo dico q in fine termini põt fieri probationes ſine alia citatione abſentis, quia cum terminus ſit cõis, vt C. de temp. in integrũ reſtituenda, cõiter interpellat vtrunq;. ideoq; non eſt opus alia

3 noua interpellatione, vel citatione, q eſt no. Quærit hic Pet. vtrum rogatus reſtituere hĩditatem. poſt diem, poſſit ante reſtituere? & dicit q ſic quoad translationem dñij, ſed non vt tranſeant actiones ex Trebelliano q eſt verũ in die incerta, vel conditione, vt J. ad Treb. l. ſed ſi ante. ſed in die certa non, quia põt et renunciari de cõſenſu partiũ. dico ẽt quod ex Trebelliano ſtatim transeant actiones actiue & paſſiue, arg. iſtius §. & facit infra ad Treb. l. tñ. §. Antiſtio. & q dixi in l. filius. §. diuus. ſup. eodẽ.

1 *Alternatiua reſpicit illud, quod eſt minus in quantitate, vel tempore.*
2 *Argumentum de quantitate ad tempus eſt validum.*

1 §. Si ita ſcriptum. In alternatiua debetur id, quod eſt minus in quantitate, vel tempore. h. d. Et no. q minus tempore & id quod continet minorẽ dilationẽ, vt s. de . den. l. t. §. dic, & J. ad l. Fal. in l. Falcidia non habetur pro puro. In tex. pro eo eſt. quantum ad neceſſitatem obligationis. ſed quantum ad facultatem præſtationis poteſt debitor eligere ni; quod eſt plus ſecundum gl. alij dicunt cõtrarium, quia ex voluntate debitoris non poteſt hoc pendere, vt J. tit. x. l. fideicõmiſſa. §. quanquam J. de, ver. obl. l. Titio, in fi. vnde ſi hæres elegerit aliud plus, non augeret legatum: ſed erit mere donatio inter viuos. de hoc no. per Cy. C. de ver. ſig. l. pen. & facit quod no. de

2 ver. obl. g. l. inter ſtipulantem. §. ſi ſtipulanti. Not. hic q eſt bonum arg. de quantitate ad tempus.

L E X XLV.

1 *Dictio, Omnis, & dictio, Quilibet, maxime differunt, nam dictio, Omnis, quemlibet pro parte obligat. & dictio, Quilibet, obligat quemlibet in ſolidum.*
2

Si pluribus. Iſte caſus non reperitur alibi. Dy. indefinita æquipollet vli collectiue, nõ diſtributiue.

1 Ind. in Dy. & Bar. & facit s. eo. l. ita relictum, ſup. Quæro, q differentia inter dictionem, Oĩs, & dictionem, Quilibet, tenet gloſ. valde notabiliter q ſic, quia dictio, Oĩs, quemlibet pro parte obligat: ſed dictio, quilibet, obligat quemlibet in ſolidũ & per ſe, & dicit glo. q in hac ſignificatione ſumit ẽt in ſententijs, qđ eſt no. dicit hic Bar. q ſi ſint plures rei debẽdi in ſolidũ, q in vno libello põt cõueniri quilibet in ſolidũ. non tñ procedit libellus, niſi actor proteſtet q eſt cõuentus vna ſolone: ego credo q procedit libellus ſine iſta proteſtatione, qa hoc tacite, & neceſſario ineſt ex natura cõmentatæ. & ideo non eſt opus q hoc exprimat, & ſentit gl. & ibi Bu. in l. t. C. de fideic. quæ eſt illa gl. et at. q ſi cõcedo duob. fratrib. poſſeſſionẽ in feudo, vt præſtet vnam ſpallam porci, vel quatuor opas ſingulis annis, q aut oẽs præſtent, & quilibet tenet p parte aut vt q libet, & q libet tenet in ſolidũ. ſed in dubio oẽs tenent vnuſquiſq; p parte, vt hic, & J. eo. l. mortuo boue. §. finũ; Dy. In gl. pluribus, ibi, ſed magis collectiue. hoc tñ aliqñ diſtributiue accipit. ſed hic accipit collectiue, qa cũ verbũ, Oẽs, adaptetur ad vtrũque; interpretamur q eſt minus, ſ. collectiue. ſed non tm in verbo q libet, qa ſp accipit diſtributiue. Aut de Pe. & facit q no. in l. ſi ſeruus. §. ſi plurim. & ſup. cum. Iac. de Are. ſit eã ibi, æquipollet vli. non neceſſaria pdicatione, ſed iuris interpretatione; quæ eſt eadẽ rõ & cõdõ particulariũ cõprehenſorũ ſub indefinita, vt no. Dy. de reg. iur. in tab. lib. 7. Sed Pe. hic ſubtiliter diſtinguit ſic; cũ qñ vult indefinita æquipollet vli ſm proprijſm ſignificationẽ verbi: & tũc aut indefinita ponit in diffinitione, & æquipollet vli, a vt cũ dico, hõ eſt aial rõnale, nã tñ eſt dicere q omnis hõ eſt aial rõnale. aut non apponit in diffõne, ſed in enunciatione, ut cũ dico, hõ currit, nõ æquipollet uli, ut ſup. eõ l. Titia. § Lucius. aut apponitur in diſpõne. & tunc aut in diſpõne legis, aut in diſpõne hoĩs. ſi in diſpõne legis, equipollet uli, ut no. in l. 1. de re. iu. tñ non includit ea, q hñt in ſe priam rõnem ſpalitatis. nam nec uĩs hoc facit, ut J. de min. & ho. l. in gradatione. §. & ſi a lege. limita tñ ut no. in l. 1. §. nunciatio J. de no. ope. nun. p lac. de Are. ſi aũt loquit in diſpõne hoĩs, aut talis diſpõ eſt de uniuerſalis, & æquipollet uli, ut J. de uer. ſig. l. Princeps bona. & man. l. ſi tibi mandauero. §. is cuius bona. aut non eſt de ſui natura uniuerſalis: ſed habet ſe pariter ad utrunque. ſ. ad uniuerſale, & particulare: & tunc refert, aut æquitas ſuadet. & accipitur pro uniuerſali. & accipitur uniuerſaliter, vt l. ſi ſeruitus, de ſerui. ruſt. prædio. l. ſi. C. quæ res pign. obl. g. poſſ. ſup. de ſib. & poſthum. l. cum quidam. in l. autem no. ſa. ideo indebita æquipollent uniuerſali, quia verbum, hæres, ſignificat quod vniuerſale ſecundum Petrum, Pet. dixit per alia verba. ſed reduxi ad hanc concluſionem cauſa breuitatis.

A D D I T I O.

a Vniuerſali. Vide Pau. de Caſt. in conſ. 148. & Fran. Are. in l. ſi neceſſarias §. & annua ſup. de pig. act. & quod ibidem ad eum dixi in apoſt. & eundem Bal. in c. 1. de pace iur. fir.

§. Si legatum fuerit ita. Duplicatũ cẽſetur eẽ, de quo a diuerſis hæredibus bis legata h. d. vel ſic. vbi ſunt diuerſæ oñones, & diuerſi hæredes grauati, ibi non intelliguntur grauari de eadẽ ſumma; ſed quilibet p ſe de diuerſa ſumma. vñ hoc cauit vĩ teſtõr duplicare legatũ. q eſt notandũ. Secus ſi eſſent dãnati in eadẽ oñone verborũ ſm Dy. & nota hoc § gl. magn. de publicatione legatorũ, contra de alia ſ. de proba. l. quinquaginta. & cõclude q aut teſtõr dãnat eundẽ hæredẽ, aut diuerſos. ſi eundẽ, aut in eadẽ qñtitate, & uoluntate: & nõ debet niſi ſemel, ut C. de le. l. cũ qd. aut in diuerſa uolũtate uel diuerſo grauamine. & debet utrũq;. ut ſup. de probat. l. quinquaginta, & J. de adi. l. cum cer. nũ. ſed hoc qđ dixi utrunq; deberi in diuerſa uolũtate, intelligo qñ ſimpliciter legat ſecus ſi ob diuerſam cãm, ut J. de adi. le. l. i. & q ibi ẽt de dote prælega. l. ſ. §. Mela. ſi uero legat diuerſis legat n. ſ. certis ceterę ex diuerſis oñ. & debetur utrunque in ſolidum, ut hic. aut in ea conceptione ... aut copulatiue, & diuiſio ꝓ

par-

parte.aut alternatiue,& dic ut ſup.eo.l.Titio aut Seio,& inf.tit. 1.l.ille aut ille,ſecundum Dy.quod.eſt no.

LEX XLVI.

1 *Fœmininum non concip i maſculinum, ſed e contra.*

1 Si ita ſcriptum. †Fœmininum non concipit maſculinum, ſed econtra.h.d. vide hic qđ no.per Cy.in l.quiſquis.C.ad l.Iul. maieſt.dicit hic Cy.quod in ſtatutis maſculinum concipit fœmininum, quando eſt eadem ratio vi eiuſdem rationis, non vi textus,& facit ad hoc l.fin.C.de indi.vi.de hoc per Cy.in l quicunque.C.de ter.fug. glo.in l.1.de reg.iu. dicit quod vbi præfertur maſculinum cum vniuerſali ſi-
a gno comprehendit fœmininum a ex vi ſigni vniuerſalis magis quam ex propria natura,vel prerogatiua maſculini generis.Dy. no.in l.1.de verb.ſign.& ibi vide Bar.

ADDITIO.

a Fœmininum. Vide eundem bald.in l.1.ſup.de conſti.pec.& rem.quas ibidem dixi in a poſt.

1 *Legatum conditionale, vel in diem, non poteſt ante conditionem, vel diem repudiari.*

1 §.Si ſub condi. † Legatũ condõnale, vel in diẽ non põt repudiari.h.d.In tex.incerta.ſan ſed non qñ,ſm Rug & bene. Dy.vt ſi eſt legatum alicui,cũ morietur, vt J.de cond.& demõ.l.hæres meus nam poteſt interim repudiare.ſed iſte intellectus nimis reſtringit tex.qui ſimpliciter loquitur de die certa,& ideo dic,ꝙ licet dies ſit certa,tamen ante diem non tenet mera repudiatio, & per ꝯñs nec agñitio in legatis: ſecus in inſtõne hæredis,quæ non recipit diem,vt ʒ.de hęre.inſti.l.hæreditas. & ex hoc patet ꝙ in legatis ante diem non naſcitur obligatio vera,ex quo legatarius non poteſt agnoſcere legatum interim , licet ſecus ſit in ꝯctibus ſed Dy.tenet ꝙ oblõ interim naſcitur,vt l.1.in fi.qñ dies uſusfruc.l.& ibi gl.iſte paſſus eſt ſubtilis, & dependet a vero intellectu iſtius literæ,& vide qđ no.per Cy.in l.1.C.vt ab hær.ſe abſti.contra hæredes.

1 *Matrimonium clandeſtinum non reſoluit filiæ legatum.*

a §.Si pater. Futurum reſoluit in præteritum, a h.d.ꝯcor. ʒ.tit.j.l.ſi cui legetur,& de lib.& poſthu.l.Ti-
1 tius.§.Lucius.& adde quod dixi ſup.eo.l. Lucius.† vel ſic,Clandeſtinum matrimonium non reſoluit filiæ legatum.h.d.intelligas tñ,ꝙ iſta acceperat dignum,alias cum offendiſſet patrẽ,non meretur legatum,vt J.de ꝯ tabu.l non tm̃.§.ſi emancipato.Iſte §.eſt ar.ꝙ ſi ſtatutum dicit, Quicunque ceperit exbannitum,habeat centum, & quidam iam ceperat eum, ꝙ ſi repræſentat eũ in communi,debeat habere centum.nam conditio non eſt cõditio poteſtatiua, & ideo poteſt a quocunque impleri etiam facto,vt C.de inſti.& ſubſti.l.ſi quis hæredem.niſi dicas ꝙ in ſtatutis,quæ non recipiunt interpretationem,eſt aliud quam in teſtamentis;quod eſt notandum.

ADDITIO.

a In præteritum. Adde hoc in l.ſi ſeruum §.1.de acq.hær.

LEX XLVII.

1 *Verba præſentis temporis non porriguntur ad debita conditionalia, vel in diem.*

a *Cedens omnia iura ſua,non videtur cedere niſi ea,quorum dies ceſſit,& venit, non condi.tionalia,vel in diem.*

1 Si ita ſcripſiſſet. †Verba pñtis tpis nõ porrigunt̃ ad debita ꝯdõnalia, vel in diẽ.h.d.In tex.nec adiecit,cũ plura deberet,q̃dam pure,& q̃dam non pure, hoc dico pp l.fundus q locatus. J.de fun.inſtru.Illã l. induco ad tria. Primo an illa clã,ſi non valet iure teſtĩ,&c. non operet̃ aliquid,cũ teſtm̃ rumpit̃ nanuitate poſthumi.Secus ſi dixit,ſi non valet,vel non ualebit,ſm Dy.uel ſi non ualet,quia pñs confuſũ pñus non tenet vſum.de hoc vide plene per Bar.in l.j ʒ de iure
a codic.† Secundo eſt arg.ꝙ ille,qui cedit oĩa iura ſua,non videtur cedere,niſi ea quorum dies ceſſit, & venit, non conditionalia,vel in diem. Tertio eſt ar.ꝙ ſi teſtator mandat executorib.ꝙ reſtituant vſuras, & male ablata, & teſtator poſt teſtamentum fenerauit, ꝙ ad hoc non extendatur mandatum executoriũ per glo.hic poſitam.ar.contra.ſup.ti.j.l.talis ſcriptura, & ſup.de teſt. tu.l.tutoribus,& adde quod dicam.inſ.eo.l.ſi ita quis.

LEX XLVIII.

1 *Scripturæ originales eo loco & tempore facta,ſi diſcrepant in ſumma,minor ſumma debetur.*

1 Sempronius. †Si originales ſcripturæ eodem loco & tempore factæ diſcrepãt in ſumma,minor ſumma debetur.h.d.& non eſt alibi.In tex.exemplatij.exẽplatur originale,vt no. in l.1.de fide inſtr. No.hic quod duæ ſcripturæ,quæ repræſentant vnicam voluntatem,vnius loco hñr.Secũdo no.ꝙ plura inſtrumenta eodem loco,& tempore facta,nõ probant pluralitatem , ſed unitatem tantum facti,ſine rei ſecus,ſi fierent diuerſis locis,& temporibus.iſte eſt caſus C.de diſcuſſo.l. ne caſu,li. 1 a & ideo ſi notarius per errorem iuris,uel facti reddiderat eidem pluries inſtrumentũ in publica forma:tamen hr̃ pro vnico inſtrumento,& vnicam tantum faceret probõnẽ. Itẽ no.ꝙ inſtrumentum,quod continet plus,trahit̃ ad id,quod continet minus; & ſic error præſumitur in pluri, non in pauciori; quod eſt no. Et dicit hic Bar.,quod quandoque ſunt duo inſtrumenta,quorum vnum eſt originale,aliud exemplum;tunc præualet originale,vt in auth.ſi quis in aliquo.quandoque ſunt ambo originalia, tunc quandoque vnum eſt magis originale, alterum minus originale: magis originale eſt protocollum, minus originale eſt id, quod notarius rogatus reſtituit in publica forma tunc ſtatur magis originali,vt in auth.de Tabel.in fi. quandoque ſunt pariter originalia,& coæqua.& tunc ſtatur ei,quod minus,continet,vt hic ſecundum Bar. quandoque ſunt exempla cum auctoritate iudicis exemplata,tunc ſimiliter dico quod ſtatur ei, quod minus obligationis continet, per rationem iſtius ſingularis legis.

LEX XLIX.

1 *Fructus & partus pendente conditione electionis percepti pertinent ad hæredem,non ad legatarium,& ſic electio non fingit retro.*

1 Licinius Locuſta. † Fructus & partus pendente conditione electionis percepti pertinent ad hæredem,& nõ ad legatarium.h.d. Ex hoc principio no.quod electio non fingit retro,ad hoc allegatur. In tex. malet.ſubaudi poſſe. In tex. dederit æſtimata.vera æſtimatione. In tex.poſtea.i.poſt conſtitutionem dotis vſque ad diem electionis.Dy. In tex.debebuntur. quia pendente conditione nati fuerunt.Dy. No.hic quod vir acceperat mancipia æſtimata, & iuſſit ea reddi vxori,vel æſtimationem,prout vxor vellet.iſta verba habent vim coniunctionis; & ideo ſi vxor eligit mancipia,non debentur medij temporis acceſſiones. h.d. Quærit gl.ſi maritus recipiens res æſtimatas in dotem,legat eaſdem res vxori, vtrum vxor debebit habere res,& æſtimationem? Dicit gloſ.quod ſic; quod eſt multum notandum debentur enim res per æſtimationem ex teſtamento,& æſtimatio per actionem de dote & eſt ad hoc argum ſup.de vſufruct.l.ſed ſi alij.§.rerum. concluſio l.noſtræ eſt,quod ante electionem legatarius non debet habere fructus,vel acceſſiones.

§ Bonorum. Etiam ante bonorum poſſeſſionem , q̃ ius tribuat,non quæ tribuere ſpectatur , debentur legata cum ſatiſdatione. h.d. & iſte caſus eſt peregrinus,quia hic ſine vera aditione,& ſine efficaci bonorum poſſeſſione debentur interim legata.iſtud procedit ex diſpenſatione , quia ſicut lex diſpenſat circa hæreditatem , ita circa legata . In tex.euicta fuerit.quod erit in furore moriente,quia per hoc euanuit bonorũ poſſeſſio, & hoc in extraneo hærede; ſecus in ſuo , vbi nunquam euaneſcit,vt C.de cur.fur.l.fina.§.1.& adde quod no.ſup.de auth.tu.l.ſi a pupillo,ſecundum Iac.de Aret.

LEX L.

1 *Legatum extinguitur extincta forma rei legatæ.*

1 Mortuo boue. † Extincta forma rei legatæ extinguitur legatum.h.d.In glo.mortuo. iſta glo.debet recitari per tria contraria.In ea ibi,ſecus,imo & ſi ante,vt ſup.de leg.1.l. & ſi grege, in fi. And.de Pi.& Dyn.& ratio diuerſitatis eſt, quia area, quæ ſupereſt,eſt pars formalis: ſed caro & corium non eſt pars formalis , quia forma animalis eſt ipſa anima,non caro,vel corium. In eadem ibi,in §.fina.& ſupra tit.1.l.non amplius.§.1.Iacob.de Aret.In eadẽ,ibi,in condictione furtiua quia ibi ſemper præcedit mora. conclude ſic aut res legata perit ante translatum dominium in legatarium, & ante moram; & tunc eſt extinctum legatum, vt hic.aut poſt translatum dominium ante moram,tunc actio perſonalis eſt extincta, ſed non rei vendicatio ſecundum gloſ. aut perit poſt moram, & tunc non eſt extincta neque rei vendicatio,nec actio perſonalis, vt in §.boue.& hæc vera,quando res perit per totalem extinctionem formæ.Secus ſi perit pars formæ,ſed non tota forma,vt l.ſi areę. Deinde forma quæſtionem, vtrum ille, qui promiſit bouem,dando mortuum liberetur? & dic quod non, vt l.qui de.e. §.ſi.de ſol.

§ Si Titio. Aeſtimatio debita loco rei tranſmittitur ad hæredem legatarij.hoc dicit. In tex.videtur legata,& ea tranſmittitur ad hæredem attenta qualitate tranſmittentis, & non qualitate hæredis. vnde intelligo iſtum §. quod etiam ſi hæres eſſet Romanus,non peteret texeram pro æſtimatione.

§.Labeo refert. Non habenti rei commercium legari res non poteſt. Sed a non habente habenti legari poteſt.h.d.& virtus iſtius ſecundi dicti hęc eſt,quod debemus inſpicere extremum actiuum,non paſſiuũ. In tex.non habes.propter delictum tuum, vel propter ſectæ diuerſitatem.hunc §.declara,vt no.ſup.de leg.1.l.ſed & res.

§.Si teſtator. Præſtatio legatorum diuiditur inter hęredes, & portio accreſcẽs accreſcit cum onere.hoc dicit. In tex.ibi, inſolidum. nec poteſt augeri ratione portionis accreſcentis, niſi vno reſpectu, quia cum teneatur in ſolidum ex ratione ſua,& ratione partis accreſcẽtis,ſi tollatur alterum,remanet reliquum, vt l ſi mihi & tibi, in princ.ſup.tit. ſecũdo. Et no.iſtum paſſum, quid & an in indiuiduis operet̃ ius accre-

accreſcendi.facit ſup. quemad.ſer.amit.l.aquam, & ſup.de euic. l.rem hæreditariam. In ead.ibi.§.pen. vel intellige quod hæredes hic non erant iuſſi facere opus, ſed præſtare impenſam operis, & ſic erant grauati in damno, & ſic recipit diuiſionem, quod eſt no.

L E X L I.

1 *Donatario cauſa mortis poteſt ſubſtitui directè, & per fideicommiſſum.*

2 *Subſtitutio etiam in contractibus fit per viam contractus,*

Vt hæredibus. Hæredi, legatario, & donatario cauſa mortis poteſt directè & per fideicommiſſum ſubſtitui.h.d. In tex ſubſtitui. ſubaudi directo, & per fideicommiſſum. Dyn. In tex. legatarius, puta directo per fideicommiſſum. Dy. No. † hic quod donatario cauſa mortis poteſt ſubſtitui directo, & per obliquum. directam ſubſtitutionē facit hæc conditio, ſi donatarius non ero, vel ſi capax non ero, reſtituam, nam hic eſt directa reſpectu formæ, ſed quantum ad facti executionem fit obliqua. ſimile legitur & no. ſup. qui ſatiſ.cog. l.inter omnes, obliqua vero eſt, quando non apponitur conditio, ſi donatarius non ero, ſed eſt appoſitum ſimpliciter onus reſtitutionis. Et adde quod in contractibus quædam ſunt verba directa, & quædam obliqua, vt no. inſ de dona. l.1. in mag. gl. † Secundo no. hic quod in contractibus fit ſubſtitutio per viam cōtractus. intellectum iſtius l. plene examinat Cyn. in l.1. C. de dona. cauſa mor. vbi omnino videas, quod in legatis poteſt fieri ſubſtitutio per viam contractus, vt infra de leg. 3. l. cum quis decedēs, in prin. In gl. l. ſub hac, ibi obligatur. donans. ſuper hoc puncto dicit Cy. quod aut donatio cauſa mortis incipit a prolatione verborum obligatoria; & tunc obligat, ſed non efficaciter, quia non redditur hæc obligatio in inuitum donantem. ergo ſiue per ſtipulationem, ſiue per pactum promiſſorium fiat donatio cauſa mortis, ſtatim oritur actio, vt no. inſ. eod. l. cum pater. § Mæuio. aut incipit a prolatione verborum non obligatoria, vt quia dicit donās, do tibi cauſa mor. talem fundum: nā iſtud eſt dictum, non promiſſum, vt l. ſciendum. § dictum, de ædil. edict. tunc donans non obligatur; quod patet, quia ex tali donatione oritur vtilis actio, vt l.1. C. de dona. cauſa mor. ita tenet Dy inf. de dona. cau. mor. & tangitur hic, quod credo verum. non obſtat ſi dicatur, quod in voluntate obligandi non poteſt conſiſtere obligatio, quia fateor in voluntate, quæ concernit natiuitatem obligationis; ſecus in ea, quæ concernit reſolutionem, vt no. in l.1. de in diem addic. & ad hoc facit inſ de leg. 3. l. 11. §. ſic fideicommiſſum. Extra oppo. de l. Pap. de do. inter vir. & vxo. vbi donationes, quæ morte debent confirmari, non confirmantur, niſi interueniens traditio. Solutio. ibi in donationibus prohibitis. hic in permiſſis. ita ſoluit Cy. in l.1. C. de dona. ante nup. vbi videas.

L E X L I I.

SI Titius. Quādo legatur alterum ex debitis alternatiue, ex euentu ſolutionis dependet legatum.h.d. In tex. debeat, ita quod electio pertineat ad ipſum debitorem. In tex. legatur per me creditorem alternatiuum. In tex. legatum. ſ. hoc vel illud. no. hic quod quando teſtator legat aliquid prætextu alicuius iuris, quod extincto illo iure extinguitur legatum.

§. Cum ita. Relatiuum quantitatis iunctum verbo futuri temporis, non facit conditionem.a h.d. b Secus in relatiuo ſubſtantiæ, b vt l. Stichum qui meus erit. ſupra de leg. 1 ſecundum Bart. In gl. recte putat, ergo legatum eſt purum, & legatarius agere poteſt, vt iura cedantur. Ego dico quod aut relatiuum profertur reſpectu iuris de præſenti, quamquam habeat verba enunciatiua de futuro; & tunc non facit conditionem, vt hic. aut relatiuum apponitur ſuper iure de futuro; & tūc facit conditionem, vt d. l. Stichum, & de lega. 3. l. Imperator. alibi bene habemus differentiam inter relatiuum quantitatis, & ſubſtantiæ, vt no. ſup. de contrah. emp. l. hæc vend. & no. C. de ſen ten. quæ pro eo. l.1. in fi.

A D D I T I O N E S.

a Conditionem. Vide Bar. contrarium tenentem in l. ſi quis fundum, de cō trahen. empt.

b Subſtantiæ. Et qualiter differant relatiuum ſubſtantiæ & relatiuū quantitatis. Vide eundem Bal in l. hæc venditio § huiuſmodi, de contrah. emp.

L·E X L I I I.

1 *Verbum, poteſt, eſt extenſiuum vſque ad tempus mortis.*

a Si ita quis. † Verbum, poteſt, eſt extenſiuum vſque ad tempus mortis.h d. Dy. In tex. accipere pōt. cum tempore teſtamenti erat nō capax legati. Cy. vt quia deportatus, vel ſpurius, & facit ſup. de hæred. inſti. l. in tempus. In text. quandoque. ante mortem teſtatoris, vt credo. Dy. idem Bar. dicit quod ſi teſtator per verba præſentis temporis ita dicat, ſi non valet iure teſtamenti, valeat omni iure, quo melius poteſt, quod propter iſtud verbum, poteſt, verbum, pñtis tpis trahit ad mortē teſtōris: ſecus, ſi hoc verbū, pōt, deeſſet; ita tenet ipſe ar huius l. & ita limitatur quod no. per Dy. ſup. eo. l. ſi ita ſcripſiſſet. In tex. poſſit. ſ. potentia fuit relata in ipſum legatarium: hic in ipſo te ſtante. In tex. idem, vt capacitas ſuperueniens faciat ampliare legatum. Dyn. In gl. quandocunque. ibi, ſecundo. hanc tenet Petr. non autem approbat primam rationem, quæ fundatur in natura verbi, Poteſt, ſed tu tene gl. quod verbum, poteſt, ſignificat potentiam, & non ſignificat de neceſſitate actum ſecundū præ a ſens tempus, & ideo de neceſſitate iſtud verbum eſt extenſiuū, a ſed non extenditur vſque ad infinitum, ſed vſque in tēpus mortis, arg. ſup. de teſtam. tut. l. tutoribus, & facit quod not. in l. 1. de inoff. teſt. & l. ſeruus, de cond. ob cauſam.

A D D I T I O.

a Extenſiuum. Adde eundem Bal. in l. eam quam. 12. col. ver. ex hoc infertur.

1 *Falsus ciuilis non implet conditionem fideicommiſſi, verba enim naturaliter intelliguntur, non ſecundum fictionem.*

2 *Relictum ſi ſit in tempus filiorum legitimorum, non ſufficiunt legitimati.*

1 §. † Is cui in tempus. † Ciuilis filius non implet 2 conditionem fideicommiſſi, h. d. Vel ſic, Verbum prolatum ſimpliciter, intelligitur naturaliter nō ſecundum fictionem. h.d. fallit in monaſterio, vbi verba ſimpliciter prolata fauore religionis intelliguntur verificari etiam per fictionem, ut hic no. Dy. & C. ad Treb. auth rogatus. contra per Cy in Auth. de ſanctiſſ. Epiſ. §. hoc præſenti, de proba. cap. in præſentia. In gl. ſufficit. in fi. ſolu. ſecundum Pileum. aut cogitauit quis de effectu tantum, aut de genere, ſiue de modo faciendi. Primo caſu ſufficit ut ibi. ſecundo caſu non ſufficit, ut hic cō a cord. Iac. de Bel. † Extra quæro, ſi ſit relictum alicui in tpſ liberorum legitimorum, vtrum ſufficiant legitimati? de hoc conſueuit notari in l. ex facto. §. ſi quis. ff. ad Treb. tñ dici poteſt, quod non: qa legitimati non ſunt ppea legitime nati. vnde ineſt quædā fictio. & ad hoc facit quod no. Ber. extra, de elec. cap. innotuit. Quærit Dy. ſi teſtator ita dixerit, ſi filius meus deceſſerit ſine liberis ex ſuo corpore natis, ſubſtituo Seium, vtrum monaſterium excludat ſubſtitutum? & ſentit ipſe quod ſic, qa illa verba, ex ſuo corpore natis, tacite inerant, ut hic. dicat ergo teſtator ſic, ſi deceſſerit ſine filijs ex ſuo corpore legitime natis uere, non per iuris interpretationem, uel fictionē, uel p ingreſſum monaſterij, talē ſubſtituo. nā hoc caſu monaſterium nō excludit ſubſtitutum, licet ēt quidam in hoc dicant ɔ. nam tenuitur omnis, ne impediatur vita contemplatiua, vt dicit Ricar. in d. auth. niſi rogati. iſtud eſt contra communem op. & communem obſeruantiam.

L E X L I I I I.

Non oportet. Non eſt prius quærendum de conditione perſonæ, quam quæratur de principali diſpoſitio. h.d. In gl. 1. ibi, deceſſent. & conditio extitit. ſed ſi pendet conditio, non eſt quærendum interim de capacitate perſonæ, ut no. in l. cætera § ſed ſi ſub conditione. ſup. de leg. j. In gl. ibi, conſiſtit. adde quod interdum quæritur de perſona reſpectu iudicij. interdum quæritur de perſona reſpectu iuris principaliter intentati. primo caſu ante omnia debet quæri de perſona, vt C. de adult. l. quoniam Alexandrum. ſecundo caſu eum reſpicit deciſiona, non debet quæri in exordio litis. ſed in medio tempore, quo percipiuntur probationes in principali cauſa. & facit quod no. in e. pia, de excep. lib. 6. & ſup. de teſt. l. ſi quæramus.

L E X L V.

1 *Actio de dote contra vnum ex hæredibus proponi poteſt, quando teſtator ſolum grauare voluit in reſtitutione dotis, & in ratione l. Falcid. a tota dos computatur in ære alieno.*

2 *Hæres pro parte an in ſolidum conueniri poſſit, cum diſtinctione.*

a Cum ab vno. † Actio de dote proponi poteſt contra vnum ex hæredibus, quem teſtator ſolum grauare voluit in reſtitutione dotis, & in ratione l. Falcidiæ tota dos computatur in ære alieno, vnde non detrahatur Falcidia de dote, ſed de reſiduo. h.d. In tex. putat. ſubaudi & bene. Dy. In tex. inſtituta. ex parte non compenſandi dotem, & alius ſubſtitutus, & vulgariter in ea parte. Dyn. In tex. actio datur. repudiante uxore, & adeūte ſubſtituto ex ſubſtitutione vulgari. No. primo quod mulier cui eſt legatum animo compenſandi cum dote ab uno hærede repudiat legatum: poteſt tamen contra illum hæredem ſolum dirigere actionem de dote ſecundum mētem teſtatoris vſque ad concurrentem quantitatem illius legati. ſi aūt eſſet plus in dote, illud plus petitur ab omnibus hæredibus pro hæreditaria parte, & hoc dicit primo. Ex hoc infertur duo. primo quod teſtator poteſt actionem de dote, quæ per l. 11. rah. diuiditur inter hæredes, facere intentari contra vnum hæredem. ſcdo quod licet repudietur legatum, tñ remanet id, quod venit per ɔñam legati. ſ. motio actionis de dote ɔ ſolum grauatū, ex hoc infertur tertiū. ſ. quod repudiatio iſtius legatarij non nocet cohæredib. iſtius grauati, & ad hoc facit ff. de leg. 3. l. fideicōmiſſa. §. plerunque. Secundo principaliter no. in verſ. ead erunt. quod ſi vxor eſt pro parte hæres inſtituta animo compenſandi dotem, & habet in ea parte ſubſtitutū vulgarem, & ipſa repudiat, & ſubſtitutus adit pro illa parte, quod iſte ſubſtitutus tenetur actione de dote in ſolidum, licet ipſe non ſit hæres, niſi pro parte. Tertio principaliter no. in verſ. ſed de legatis, quod hæres pro parte qui conuenitur in ſolidum actione de dote, non detrahit de illa dote Falcidiam, quia quo ad mulierem recipientem eſt alienus, & ideo non defalcatur, ſed ante omnia legati ſoluit, vt ff. ad l. Falc. l. æris alieni, & l. ſi vſufr. §. dos. Opp. & videtur quod

actio

actio ex contractu non poſſit dirigi contra vnum ſolum hæredem, licet teſtator vnum ſolum grauauerit de ſoluendo æs alienum, vnde videtur obſtare ſupra titulo primo, l. ſeruo legato §. ſi teſtator. probo hoc per rationem, ſi vnus ſolua teneretur, iſtud non eſt, niſi quia adeundo, quaſi contrahit cum creditoribus, l. cauetur. quod etiam ex vero contractu ex pacto appoſito expreſſe actio diuiſa per l. 12. tabu. non poteſt dirigi in vnum ex hæredibus in ſolidum, vt C. de pact. l. pacto ſucceſſorum. ergo &c. ſiue ergo iudicium teſtatoris attendas, ſiue factum hæredis, obligatio ipſo iure diuiſa inter plures non poteſt integrari in perſonam vnius, hic dicitur contrarium: quare male glo. ſoluit tribus modis. Primo quod ſit ſpeciale in dote, vnde hæc l. continet priuilegium dotis, ſeu mulierum in actione de dote: ſecus in alijs actionibus, vt in ll. contrarijs. iſtam ſol. tenet Dyn. & tenet eam Cy. de hæred. act. l. pro hæreditarijs, & Bar. hic tamen tex. noſtræ l. in ratione ſui non videtur cõſiderare prærogatiuam dotis, ſed iudicium defuncti; & pro tanto iſta ſol. non videtur procedere, quia non emanat ex ratione literæ, & ideo alij dicunt quod iſte hæres non tenetur actione de dote in ſolidum: tamen per obliquum præſtabit ſolidum cohæredibus hoc petentibus, & ſecundum hoc iſta l. intelligitur ſecundum determinationem dicti §. ſi teſtator hanc ſol tenet Gul & Iac. ſupra de pac l. auus. & videtur expreſſe probari quod hæres pro parte non poſſit ex contractu teneri in ſolidum, de verborum obliga. l. cum cui. §. te & Titium. ſed iſta ſol. videtur expreſſe cõtra iſtum tex. in eo quod dicit de Falcidia, nam a coniunctione cohæredum detraheret grauatus Falcidiam, vt ſupra fam. erciſc. l. filia. §. Papi. cuius contrarium dicitur hic. Tertia ſol. quod hic agitur actione ex teſtamento. non actione de dote: quæ ſol. poteſt intelligi dupliciter, vno modo quod agatur actione ex teſtamento per cohæredes: & tunc iſta ſol. eſt ead. cum præcedenti. alio modo quod agatur actione ex teſtamento per mulierem: & iſta eſt omnino falſa, quia mulier repudiauit legatum, vnde non poteſt agere ex teſtamento, quid ergo dicemus? Pe. pro intellectu iſtius paſſus ſi

2 quæritur, † vtrum hæres pro parte poſſit in ſol. dum conueniri, ſic diſtinguit: aut nullus de hæredibus inuenitur rem poſſidere; & tunc pro hæreditarijs portionibus conuenitur, vt C. de pact. l. pacto. aut vnus inuenitur rem poſſidere, & tunc aut agitur reali vel quaſi reali, & tunc ille conuenitur ſolus qui poſſidet, vt l. ſi poſſeſſo. de rei vend. de præto. ſtipu. l. 2. de vi & vi arm. l. ſi plures. aut agitur actione mere perſonali, & tũc refert, aut eſt actio ſtricti iuris: & quilibet conuenitur pro portione hæreditaria, vt C. de hær. act. l. pro hæreditarijs. ſi vero eſt bonæ fidei, vel quaſi, tũc ſi alter ſolus poſſidet, ille ſolus conuenitur actione ex eo contractu, & idem in officio iudicis, quod quaſi bonæ fidei dicitur, vt ſup. commod. l. 3. §. hæres. de eden. l. ſi quis ex argentarijs §. 1. ſic etiam hæc actio de dote bonæ fidei dicitur, Inſti. de act. § fuerat. ſi igitur maritus diſpoſuit, vt vnus ſolus ſolueret dotem, & propterea ei aſſignauit hæreditariam portionem: merito ille tanquam poſſeſſor quantitatis iuſſæ ſolui conuenitur vt hic. & eſt ſimile in actione pro ſocio, nam ſi vnus poſſidet pecuniam deſignatam ſolutioni, ille prius conuenitur, ſicut dicitur hic, cum deſtinata fuit iſta dos ſoluenda ab vno hæredum, arg. ſupra pro ſocio. l. verum. §. ſi cum tres, & l. actiones. §. ſi communis. ſecundum Pet. huic tamen oppoſitioni multum repugnat dictus § ſi teſtator, & niſi cum diuinatione non poteſt ei reſponderi. Secundo oppo. & videtur quod iſte hæres non poſſit conueniri, vt inf. de leg. 1. l. nomen. §. vni. ſolu. ibi erat grauatus prætextu certi prouentus, qui non prouenit, & ideo non conuenitur: & ſic nõ ob. Tertio & vltimo oppo. & videtur quod Falcidia detrahitur vt ſupra fam. erciſc. ſi filia. §. Pap. ſo. quantum ad mulierem non detrahitur, ſed reſpectu cohæredum ſic, vnde a cohæredibus debet conſequi Falcidiam non a muliere. d. §. Pap. & inf. ad l. Falc. in l. Falcidia æris alieni, ſecundum Dyn.

LEX LVII.

Si cui fundus Ratione ſingularis affectionis tenet legatum, & videtur vberrimum. hoc dicit tamen propterea non imponitur onus fideicommiſſi. hoc dicit, quod eſt notandum. In gl. vt inf. in fi. tant inſpecto communi pretio legatum eſt inutile: & ideo non poteſt onere fideicommiſſi grauari vt ibi, ſed inſpecto ſingulari intereſſe legatum eſt vtile, vt hic. Dyn. ex hoc no. ſingulare intereſſe conſiderari, & non conſiderari diuerſis reſpectibus. conſideratur enim quantum ad eius commodum, cuius intereſt, ſed non quantum ad incommodum.

LEX LVIII.

Si mihi & Titio In tex. defeciſſe, & ideo accreſcere. no. hic quod verbum, video, poni-

a tur prouiſione intellectuali, a quandoque ponitur pro ſenſu corporali, vt no. Iac. de Are. & Cyn. C. de teſtib. l. teſtium. proprie tamen ponitur pro ſenſu ſpecifico ab alijs ſenſibus differente, vt dixi ſupra de teſta. mil. l. Diuus.

ADDITIO.

a Intellectuali. adde d. Alex. de Imo. in l. item apud. §. pen. de iniuri.

Si eo hærede Hæreditas capitur vt hæreditas, & non ex perſona defuncti, vel hæredis. h. d. Et ideo licet hæres ſit non capax, tamen quæritur hæreditati, quod eſt no. In tex. nullus eſt dominus. not. quod hæreditate iacente nullus eſt dominus hæreditatis. facit inf. ſi quis teſta. lib. eſſe iuſ. fue. l. 2. §. Scæuo. In tex. ſecundum quod. l. quatenus.

LEX LIX.

1 *Legatum dignitati, quam quis habet per ſe, non poteſt effici caducum, ſed tranſmittitur ad ſucceſſorem illius dignitatis, quia dignitas nunquam moritur.*

1 Quod Principi. † Relictum dignitati, quam quis habet per ſe, non poteſt effici caducum, quia dignitas non moritur: ſecus ſi relinquatur dignitati, quam quis habet per alium, quia talis dignitas moritur cum perſona. h. d. & facit hoc ad rationem quam aſſignat tex. extra, de præben. c. dilecto. & no. quod in l. quod Princip. dignitas vacat, & in l. ſi Auguſta, dignitas deſinit. In tex. conſtitutiones tamen, non continet hæc conſtitutio ius ſingulare, ſed ius commune, quia Imperium, & dignitas ſemper eſt, & non moritur, & facit quod no. ſup. de pac. l. tale pactum, in fi. in l. ſi Auguſta. Auguſta non habet dignitatem ex ſe, ſed per modum cuiuſdam dependentiæ, i. acceſſionis, & ideo in tali dignitate non habet ſucceſſorẽ, vnde ſua dignitas eius morte finitur, & cum noua Auguſta noua dignitas creatur. & ideo dicit Bar. quod ſi relinquitur Epiſcopo, & Epiſcopus moritur viuo teſtatore, quod debetur ſucceſſori; ſecus, ſi relinquitur Vicario, & Vicarius moritur viuo teſtatore, quia Vicarius de nouo creatus non habebit iſtud legatum ſecũdum Bar. item no. in l. quod Principi, quod legatum quod immortali relinquitur non poteſt effici caducum, vel quaſi, vnde quando relinquitur pauperibus in genere, quia genus non poteſt perire, iſtud legatum non poteſt effici caducum.

LEX LX.

Si cui res Acceptatio partis reliquum ad ſe trahit. h. d. tene menti.

LEX LXI.

Si mihi plures. Qñ plura iura concurrunt, vno repudiato non repudiatur reliquum. h. d.

LEX LXII.

Iulianus ait. Si deficit onus iniũctum legatario, remanet penes eum legatum ſine onere. & nõ reuertitur ad hæredem. h. d. De iſto ſenatuſconſul. neſcio quod fiat mentio al. bi. no. quod ille eſt ponor, cuius fidẽ teſtator prætulit & elegit, & dic vt ſup. eo. l. ſi quis quos.

LEX LXIII.

Si Titio. Si portio magis grauata minus grauatæ accedit, onera contribuuntur, ſeu confunduntur adinuicem, & legatariis proficit h. d. No. ꝙ ſi portio minus grauata accedit magis grauatæ, quod augentur legata. In gl. ſi præſtet. ibi, reſpondeo idem dic & melius, vt inf. ad l. Falc. l. 1. §. ſi cohæredes, & l. in ſingulis. §. ſi. & l. quod ſi alterutro. Dy. & Iac. de Are.

1 *Portio ab inteſtato, vel ex teſtamento accreſcens, accreſcit cum onere.*

2 *Legata relicta ab inſtituto, ſiue a ſubſtituto, videntur repetita, ita ab eo qui venit per ius accreſcendi.*

3 *Portio vnius deficiens, quæ alij defertur, an accreſcat cum onere, vide cum diſtinctione.*

1 §. Iulianus. † Portio ab inteſt. vel ex teſtamento accreſcens, accreſcit cum onere, & ille qui venit iure accreſcendi, videtur venire iure cuiuſdam tacitæ ſubſtitutio-

2 nis vulgaris, h. d. In tex. † ſi poſt. hic corrigitur Iulianus. no quod ſicut a ſubſtituto videntur tacite repetita ea quæ relinquuntur ab inteſtato, ita ab eo, qui venit per ius accreſcendi; quod eſt no. In gl. hoc eſt contra. ibi, hic annus. hæc eſt diuinatio, quia litera dicit, cum eſſet ab eo; non autem dicit, cum eſſet ab eis. In gloſſ. ibi, idem ergo. hæc vera ſecundum Dyn. In tex. ex tacita voluntate defuncti. per ius accreſ. & no. quod ius accreſc. eſt ex tacita voluntate defuncti. idem no. ∫. ad Trebel. l. apud Iul. §. idem Iulianus. In tex. ſed ſiue iure ex edicto ſucceſſorio, & ex prouiſione legis, non ex tacita prouidentia teſtatoris. & no. ea iſta gl. quod ab inteſta. ille demum videtur venire ex tacita voluntate defuncti, qui eſt proximior tempore mortis, non ille, qui eſt vlterior in gradu. adde tamen quod no. infra de col. bo. l. 1. § vel maxime. In glo. ibi, ſi quis in graui. & l. pe. ſed ſi vnus ſuccedat ſecundum voluntatem, alter præter voluntatem teſtatoris. quia ipſi ſolum credebant, hic teſtator vnum habere proximum. & non plures

3 ſecundum Dyn. † In gloſſ. ibi, placet. imò non placet. & dic vbi portio vnius deficit, & alij defertur, nunquid accreſcat cum onere. diſtingue, aut peruenit ad alium iuxta voluntatem teſtantis: & tunc cum onere accreſcit, vt ſup. tit. 1. l. licet. & inf. eodẽ. l. cum pater. §. ab inſtituto, & ſic l. iſta intelligitur & obtinuit tex. cum dicit & hic, quare ſubſtitutos &c. aut contra voluntatem teſtantis: & tunc ſine onere, vt hic, vide l. ſed cum paterno, in princip. de bon. poſſeſſ. aut præter voluntatem; & tunc ſine onere ad aliũ pertinet, & ſic intelligitur d. l. ſi quis in graui, & l. pen. & inf ti. 1. l. 1. in fi. & ∫. eo. l. cum pr. § cum ꝯtumacem. quod eſt verũ, ſi onus

fuit nominatim iniunctum. ſecus, ſi generaliter cuilibet ſucceſſori inſertum. probatur hæc diſtinctio ꝟ.iit.i.l.ſi fuerit.§ fi.cum l.ſeq.ſup.eo.l.cenſus, §.quod alicuius. inſ.de condi.& demonſ l. quæ conditio.quod eſt no.

L E X LXIIII.

Si alienus. Opus iniunctum domino, per vtilem actionem ex teſtamēto petitur a ſeruo manumiſſo adeunte hæreditatem ſuo arbitrio. h.d. In tex.nec ſeruus.ſ.rigore,ſed de æquitate ſic,quia rogatur. Dy. No hic conueniri nō grauatum,quia conuenitur tanquam commodum ſentiens, & illud commodum vadit ad alium cum ſuo onere: hæc eſt intentio iſtius l. In gl.ſubaudi.ibi,vnde patet.hoc falſum eſt,cū ſeruus non ſit grauatus, ſed dominus.vnde adcūdo in ſeruitute ſeruus nullo modo obligatur: ſolus enim dominus eſt ille, qui tanquā commodum ſentiens obligatur, vt l.cum filio. & ideo opinio iſtius gloſ.non procedit. In ea.ibi,ciuiliter & naturaliter,argum. ſupra. de inſa l.ſeruus, in fin.gloſ.ibi,vuli.no. ſecundum iſtam gl.quod eſt reperire vtilem obligationem naturalem & vtilem obligationem ciuilem, ex quibus vtilis actio oritur ſecundum Azo.vel poteſt dici quod non ſit reperire vtilem naturalē obligationem, naturalis obligatio non conſiſtit in fictione, in qua conſiſtit ius ciuile.nam naturales obligationes ſunt de iure gentium. fictiones vero omnes ſunt de iure ciuili, vnde pro certo non eſt reperire vtilem naturalem.

L E X LXV.

Si hæres. Ignorātia hæredis rem legatam in alium vſum conuertentis excuſat eum a dolo, ſed non liberata præſtatione æſtimationis. h.d. & facit inſ.eo.l.fi.§.fi.& ſup. tit.i.l.vtiq; ꝟ. In tex.præſtetur. i.vt hæres præſtet æſtimationem rei legatæ quæ conſumpta erat in funus.

L E X LXVI.

1 *Subſtitutio fideicommiſſaria probatur per coniecturas.*
2 *Error probatur per coniecturas, unde non præſumitur,niſi probetur.*
3 *Indicium debet plene probari.*
4 *Teſtium idem numerus requiritur in probandis indiciis, qui requiritur in directa probatione veritatis.*
5 *Error teſtamenti an poſſit probari per teſtes non rogatos,cum diſtin.*
6 *Error in teſtamento commiſſus, an ipſum teſtamentum vitiet, cum diſtin.*
7 *An error poſſit emendari,ſi eſt teſtatoris, vel contrahentium poteſt ab ipſis emendari non per Tabel.ſi eſt Tabellionis,& reſpiciat ſubſtantiā actus, non poteſt emendari per ipſum.*
8 *Inſtrumenta diſcordantia inuicem quomodo poſſint concordari,ſi ſunt ambo originalia.*

1 Cum proponebatur. †Fideicōmiſſaria ſubſtō probatur per coniectu-
2 ras.h.d.†No.hic ꝙ error probatꝰ per coniecturas.ex hoc ſequitur
a quod non præſumitꝰ error. niſi probetur, a & quod quatenus reperitur ſcriptum,eatenus dictum præſumitur & non plus. item no.quod dicitur errare ille,qui omittit ponere,quod debuit ponere. Item no. manifeſtum aliquid dici per coniecturas, & indicia.ſic ſup.eo. l licet Imperator. & eſt arg ꝙ dicatur manifeſtus
b vſurarius b ille,qui ex cōiecturis pronunciatus,vel probatus eſt vſurarius, licet non ſit contra eum probatum per aliquam directam probationem,& facit c.vlt.de ſuc.ab inte. Op.& videtur,ꝙ omiſſo teſtatoris vitiet,vt C de teſta.l.ambiguitatem,& arg inf. de vſufr.le.l.ſi aliis.ſo.aut omittitur in ſcriptura, ſed non in prolatione verborum,& non vitiat, vt hic ſecūdum intellectū Rug. & Azo. Aut omittitur in vtroque.i.ſcriptura, & prolatione verborum diſpoſitiua,ſed non enunciatiua; & tunc habetur pro omiſſo,vt in contrario.aut in diſpoſitiua,ſed non enunciatiua,& tunc non habetur pro omiſſo,vt hic ſecundum Ioan. & ideo iūge ambas op.ſimul diſtinguendo Secundo oppo. & vr̄ ꝙ nō ſufficiant coniecturæ, ſed requiratur ſolemnia numerus teſtium,vt C.de fideicom.l.cōnem ſo.concedo ꝙ requiratꝰ ſolemnis numerus teſtium ad probandum directo per coniecturas:& ſic intelli
3 gitur hæc l. In gl no.ibi.i.probatione.†No.ex glo.iſta quod indicium debet plene probari ſecundum Oldr.& Cy.& in ꝯtrib. & maleficiis ꝑ duos teſtes, in teſtamentis inter liberos per duos teſtes,vt l.fi.C.fam erciſc.& ibi gl.& in c ſicut,de ſimo.per Innoc.
4 In teſtis inter extraneos per 7.teſtes, in codici.per 5.† idem ergo numerus teſtiū requiritꝰ i probandis īdiciis,q reqritꝰ in directa ꝑbōne veritatis:ꝙ eſt no.Dy. Et ſi dicatꝰ, vnus teſtis facit indiciū, vt l Theopompus,de do ꝑleg.& de qō.l.maritus Rñ.illud verū, vbi certus numerus teſt.ſi non requiritꝰ de ſolēnitate, vt C.de teſta.l.ſi vnus,& vbi teſtis diſponit ſuper veritate.ſed ſi diſponit ſuper indicio,vnus teſtis non facit indicium: ita dīt Docto.& eſt menti tenendū.ibi,vel ſm̄ Ioan hæc vera. Dy. In gl.ibi,vel obliuione facit ꝟ.de fun.inſtr.l Seia,in prin Et no.ex iſta gl.ꝙ debet credi teſtatori,qui dicit ſe erraſſe in teſtō ſuo ſimiliter dēt credi ꝯhētibus,ſi ambo aſſerūt ſe erraſſe,nec eſt opus alia ꝑbōne erroris. Bal.hoc ponit in l.ſi librarius,in fi.ꝟ.de reg.iur ſed nō allegat
5 iſtā gl.ideo eā no.†Extra quæro,vtrū iſte ꝯiecturę poſſint ꝓbari per teſtes non rogatos.& generalis qō eſt, an error teſtī poſſit ꝓbari per teſtes nō rogatos & reſpondeo,aut probatio erroris includit aliquid diſpoſitiuum; & nō poteſt probari,niſi per teſtes rogatos. non enim poteſt probari error, niſi probet veritatem aliter ſe habere.ſed veritas teſtamenti requirit teſtes rogatos, vt Inſti.de teſt.§.teſtes.ergo. &c. aut probatio erroris non includit aliquid diſpoſitiuum,ſed meram probationem,ſiue aliquid negatiue,vt ſi quis velit probare, & tunc non credo quod exigantur ad hoc probandum teſtes rogati.nam de non ente non poſſunt rogari teſtes.facit l.1.in fi.ſup.quemad.te.ape.& Inſti.de inuti.ſtipu §.item verborum.aut probatio erroris conſiſtit non in actu diſpoſitiuo,ſed in actu enunciationis,tunc forte poteſt probari per teſtes non rogatos. contrarium credo,quia verba enunciatiua includunt eundem effectum cum verbis diſpoſitiuis.In
6 gl. ſola ſcriptura.de hoc dic, vt no.in l.2 quemad.teſta.ape.† Extra quæro, verum error vitiet? & dic breuiter quod aut ratione erroris aliquid omittitur circa ſolemnitatem, aut circa declarationem volunt. Primo caſu aut omittitur circa ſolemnitatem actus;& vitiat actum, & etiam ſcripturæ non creditur, vt C.de te.l.ſi vnus.aut omittitur circa ſolemnitatem ſcripturæ,ſed non actus,& tunc vitiatur ſcriptura:tamen actus valet,vt hic. Secundo caſu quando aliquid omittitur circa voluntatem, aut nulla apparet coniectura.& vitiat:aut aliqua coniectura legitime probata:& non vitiat,vt hic. Tertio caſu non vitiat omiſſio,vt ſup.
7 de teſt.l. hæredes palam.§. ſed ſi notam. † Vltimo quæro,an error poſſit emendari:circa hoc dico quod aut eſt error teſtatoris, vel contrahentis: & poteſt emendari per ipſos,non per Tabellionem.quod per ipſos poſſit emendari, patet hic.quod per Tabellionem non poſſit emendari. patet per no in d.l.ambiguitatem. C.de teſt.& eſt ratio,quia officium Tabellionis eſt ſcribere verba teſtatoris,vel partis non mutare. ad eum.n.non pertinet niſi quod ſenſu per auditum & viſum percipit,non id,quod in iudicio rationis conſiſtit,quod no ſup.de hęr.inſt. l.illa inſtitutio.& extra,de prob c.quoniam contra falſam. per Inno.aut eſt error
c ipſius Tabellionis, c quē ipſe Tabellio vult corrigere,vel emendare, & tunc refert. aut talis error non mutat facti ſubſtantiam, & per conſequens eius emendatio neminem lędit,vt in falſa lanitate,& hoc poteſt emendare,vt inf.de re iud.l.actorum verba. de app.l.ab executione,& quod no.de arb l.qualem, in fi.cum l. ſeq.aut ratione emendationis,vel mutationis mutatur effectus: & tunc refert,aut Tabellio ſcripturam non redigit in mundum nec publicauit eam, & poteſt addere.vel mutare,quia creditur ei ratione officii,vt C.de fal.ſi quis Decurio.dum tamen non debet ab originali, quia ad originale debet recurri, vbi tractatur de errore,vt in Auth.de Tab.§ fi.& dixi ſupr eod.l. Sempronius Proculo. Aut Tabellio compleuit ſcripturam,& forte reſtituit eam parti:& tunc refert,aut conſtat de errore,puta.quia Tabellio reſtituit inſtrumentum ſine indictione, & poteſt eam addere, quia non dicitur inſtrumentum reddidiſſe, cum careat forma ſubſtantiali, immo potius illa dicitur priuata ſcriptura,vt l.e. veluti.ſup.de eden. 2. reſpon idem dico, ſi apparet diuerſitas inter dictionem & annos domini:na ti cum liqueat de errore,merito ad auctoritatem ſcripturæ recurritur,vt d.l.ſi quis Decurio. aut error non eſt patens, ſed latens, vt quia notarius ſcripſit die tertia,cum deberet ſcribere die ſecunda , vel narrauit aliter factum quam deberet narrare:tunc refert aut vult corrigere propria auctoritate:& nō poteſt,quia variatio reddit eum ſuſpectū, ſicut in teſte,ar.ſup.de teſt.l.qui falſa, vel varia.aut vult corrigere de præcepto iudicis,& tunc refert, aut tale præceptum manat ſine cauſæ cognitione, & non pōt, quia non valet præceptum, vt ꝟ.ti.j.l filiusf.§.diui. C.com. vel epi.l.interlocutio.aut cum cauſæ cognitione citatis citandis , & probato errore, & tunc pōt,nec committit falſum,quia iudicis auctoritas,& fides veritatis eum excuſat,hoc tenet Gul de Cu.& Cy.in l. Imperator,de ſta ho.& idem tenet Spe. vt ipſi allegant ibidem idem & tenet Bar.in l.ſi librarius. ꝟ.de reg iu. Iuxta hoc quæro,ſi notarius coram iudice rogatus ꝯfitetur ſe erraſſe, vtrum per hoc probetꝰ error? & dico ꝙ non in præiudicium partis, ſed dēt probari error per teſtes,& indicia,caſus eſt in l.noſtra, nā talis forma probandi hic ſtatuitꝰ.
8 Item quæro ſi duo inſtrā originalia apparent diſcrepantia, quid iuris? Reſp.aut diſcrepant in literarum figura, ſed non in ſubſtātia, & tunc talis diſſonantia nihil operatur.caſus eſt no.in c.dudum, de conuer.coniu. aut diſſonant in facti ſubſtantia,& tunc aut inſtrm̄ pōt trahi ad alterum,& loquitur ſup. eod.l. Sempronius Proculo aut non pōt trahi ꝑꝑ repugnantiam,& ꝯtrarietatem, & tunc neutrum valet, vt C.de fi.inſtr.l. ſcripturæ & adde quod no.ſup.ti.j.l.quartam,& l.ſi qs in fundi vocab. & conclude quędam no.ex prędictis primo ꝙ non pręſumitur error.niſi probetur ſecundo ꝙ error probatꝰ per coniecturas.tertio ꝙ coniectura dēt probari per plures teſtes.quarto ꝙ ſubſtō probatꝰ per coniecturas.

A D D I T I O N E S.

a Probet Adde Ang in l.ſed ſi lege.§.ſcire.ſup.de pet. hær.vbi dicit ꝙ error iuris ꝓbatur,qñ allegās errorē ſuū erat iuris ignarus,& cōſuluit peritiores. quibus tenebatur credere,& tenet idē Bal in l. ... col. C. de fal.cū odie le.
b Vſurarius. Vide eūdē Bal.ī l. 2. C.d ſacroſ.ecc. nu. 19.& quæ ibi dixi ī apoſt.
c Tabellionis. pro quo vide Fel. in c.ex literis,in prin.de fide inſtru.

ſtiras.quinto ꝙ aliquid dicetur manifeſtum ex coniecturis.ſex
to quod per tot teſtes debet probari indicium, per quot opor-
tet probari ipſum factum.ſeptimo ꝙ per tot teſtes debet aliquid
indirecte probari, per quot debet fieri directa probatio;& ideo
hanc l.tanquam ſolemnem no.& tene menti.

L E X L X V I I.

Peculium legatum. Legatum vniuerſitatis na-
tura ſui recipit augmentũ
&diminutionem.hoc dicit,& de hoc no.J.de ſun.inſt.l.Lucius,
& per Pe.& Cy. C.de ſeru.l.non modus,& in l.fi.C.quæ res pi.
ob.poſſ.per Pe.& Cy.Extra opp.de l.ſi ita.de au.& arg.leg.ſo.ibi
non eſt legatum vniuerſale, ſed generale. nam vniuerſale lega-
tum eſt in legato.deſignatur autem vniuerſitas vno nomine col
lectiuo,vt familia.peculium, hæreditas generale autem dicitur
quando apponitur vniuerſale ſignum, vt lego omnes ſeruos
meos.vel indefinitum,vt lego ſeruos meos,licet dialectici aliter
iſta vocabula ſumant.

2 *Legatum quadriga perit perempto principali equo quadriga, niſi teſtator alium ſurrogauerit.*

2 **§.Quadrigę.** †Legatum quadrigę perit perẽpto prin
cipali equo quadrigę, niſi teſtator aliũ
ſurrogauerit.h.d.In tea perire in tonim. quaſi mutata forma.In
tex.medio tpe.poſt teſtm & ante mortẽ Dy In tex. apparebit.ſ.
quadriga.Et ad hoc quod hic dicit de ſuppletione,facit J.de cõ-
di.& dem.l.filiæ.§.a Titia.ſup.de don.inter vir.& vxor.l.ſi dona-
re.§.ſponſus.In gl.quia erat.ibi, magiſter.arg.ꝙ licet non vitie-
tur ſyndicatus collegij per excommunicationem vnius,iſtud eſt
verum, niſi ille vnus ſit prior collegij, & talis perſona, quæ ipſi
collegio præſtet auctoritatem.nam tunc vitiatur,quicquid fit ta
li exiſtente excõicato, vt extra.de procu.c.conſulti,& de re iud.
c.ad probandum.In ea ibi,immo.hæc vera,quia quilibet equus
quadrigæ dat formam quadrigæ,& ideo quolibet mortuo perit
forma.quod patet,quia perit diffinitio, ergo perit legatum. In
ea.ibi,definit.ſed familia non deſinit,nec area,immo eſt ita area
nunc ſicut tunc,& ſub eadem diffinitione.

§.Titio Stichus. Legatum ſerui, & legatum liber-
tatis, ſi non concurrunt in idem
tempus,ſe inuicem non impediunt.hoc dicit,vel ſic.vbi non eſt
diſtinctio temporis,ibi nulla eſt repugnantia; & ad hoc l.ga-
tur,& facit quod no C.de fur.l.antiquos.In tex.moriente Titio.
hoc caſu conſequitur libertatem in vltimo momento vitæ, vt l.
fi.de condi.inſti.

L E X L X V I I I.

1 *Quaſtio nihil aliud eſt, quam dubitabilis interrogatio.*

2 *Voluntatis quaſtio determinatur per interpretationem, & determinationem iuris.*

3 *Plus quinque modis dicitur,re,tempore,loco,cauſa,& actionis genere.*

Mæuius. Si res duobus a teſtatore coniunctim legata ab
hærede alteri tantum ſub eadem conditione le
gatur,non eandem partem, ſed aliam hæres legare videtur.h.d.
Et diuiditur in quatuor partes vſque ad §.duobus. nam primo
ponitur thema,& quæſtio.ſecũdo eius determinatio.tertio po-
nitur quædam obiectio,& remotio ipſius.quarto & vltimo po-
nitur quędam alia obiectio,& remouetur ſimiliter ſecunda ibi,
voluntatis.& ibi,nam in creditoribus &c. tertia ibi,ſane conſti-
tutio. quarta ibi,debitor autem. & hoc ſecundum Dyn.ſed alij
dicunt ꝙ non remouetur,niſi vna obiectio,ibi,ſane &c.vſq; ad fi.
& ſecundum iſtam opi.iſtud prin.habet tres partes tantum ſe-
1 cundum Dy.& alios.In tex.eius.ſ.vicini.† In tex.verẽdum i.du-
bitandũ, quia non eſt aliud qđ quam dubitabilis interrogatio.
In tex.erit quid aſit ſit in dubio ſequitur; nam incredibile &c.
In tex. altera parte, quæ non debrẽ ex teſtõ primo. Dyn.In tex.
eum.ſ.hæredem.In tex.futurum eſt.q.d nullum.Iaco.de Are.&
Dyn.no.ꝙ ſi teſtator legat partem,& hæres legat rem ſimplici-
ter, intelligitur legare illam partem.idem tenent Doct.ſi hęres
dicit lego partem ita abſolute loquendo, & non per relationẽ
ad præcedens legatum, intelligitur de alia parte ad hoc,vt lega-
2 tum valeat.Secundo no.†ꝙ qđ voluntatis determinatur per in-
terpretationem & determinationem iuris, & ꝙ lex præſumitur
ꝙ teſtator intendat teſtari effectualiter, & non inutiliter: quod
eſt notan.vnde dicit lex iſta ꝙ eſt incredibile in dubio ſi teſtator
voluerit inutiliter legare.qui cunque ergo facit aliquem actum,
vr velle illum actum valere. Tertio no.ꝙ hæres hęredis grauatẽ
duplici præſtatione.non ob.co iſtõ principis,quia loquitur ex te
ſtõ vnius,non ea teſtõ diuerſo.ſi.item nõ ob.ꝙ debitor legauit
creditori,pp qđ videatẽ legatũ inutile,qa non legauit idẽ,ſed di-
uerſum. tenet ergo,qa diuerſum: ſed ſi idẽ, non teneret.h.d.in
gloſ. licet.ibi,præſumit,qđ factum ſit per præſumptione dirimit.ſed
interdum non põt dirimi iuris pſumptione: & tunc illa qđ.i.du
bitabilis interrogatio dẽ facti,& non iuris, vt ſ. de ſta.ho.l.Are-
thuſa.in fi.cũ l.ſe.In gl.ibi,poſſibile.no.ꝙ multa ſunt poſſibilia,
q̃ ſunt incredibilia,vt ſ.ſi pars hę.pe.l.antiq.In ea.gl.ibi,q bis.ſed
vnde,vt videt hic ĩ tex.in ver.ſane,ꝙ ibi ab eo.hic a diuerſis.Ext.
op.ſm Dy.ſic, imo vr ꝙ qñ debitor legat creditori,licet per eũ

dem modum,legatum ſit vtile propter duo commoda, quæ cõ
ſequuntur ex legato,& non ex contractu.ſ.quia habet dominiũ
ſine traditione, vt C.communia de leg.l.2.quod non eſt in con-
tractu. Item quia poteſt per actionem ex teſtamento conſequi
expenſas litis,vt J.de leg.3.l.ſi mulier.§.ſi rem.ſo.aut debitor tan
tondem legat; & inutile eſt legatum, quia nec transfert domi-
nium,nec veniunt ſumptus.aut eſt debitor ſpeciei alienæ;& idẽ,
aut propriæ,nunc aut hæreditariæ aut propriæ.i.quæ non fuit te
ſtatoris.ſi quidem fuit teſtatoris,non valet legatum, vt hic.ſi au
tem non fuit teſtatoris,valet legatum;& ita loquitur lex contra-
ria ſecundum Dy & alibi dicit Dy. quod ſemper valet legatum
non propter emolumentum circa rem legatam, ſed propter ta-
citam hypothecam,quam prius habebat,& nunc habet, vt not.
Dy.ſup.tit.1.l.ſicut legatur.§.fin quod forte non eſt,quia ſi non
tenet principale,non tenet hypotheca,quæ eſt acceſſoria,vt inf.
3 de lib.leg.l.petitor.In gl.quod quatuor.ibi.&c.† Quinto no.glo.
ſingula.quod plus dicitur quinque modis,re,tempore,loco,cau
ſa,& actionis genere. dicitur ſexto modo plus dominij tranſla-
tione,vt d.l.ſi rem,ſecundum vnum intellectum.Item acceſſio-
ne cautelæ,vt l.ſeruus,in princ.ſolu.matri.& ſic ſeptem vel octo
modis dicitur plus.

A D D I T I O.

a Nõ concurrunt.adde tex.in l.omnes.inſ.de ac.& obl.adde d.Alexan.de
Imol.in l.exiſtimo.inf.de verb.oblig.

1 *Teſtatores duo legando partem indiuiſam,ſine relatione ad eandem partẽ, vna parte ſoluta per vnum hæredem,non liberatur alter hæres.*

2 *Cauſæ plures lucratiuæ quando concurrere poſſint.*

3 *Actio ſemel extincta non reſuſcitatur.*

4 *Receptio penſionis ab emphyteuta poſt ceſſationem biennij,non reſtituit ius emphyteotæ,quod eſt ſemel extinctum.*

5 *Demonſtratio duplex eſt,ad oculum,& ad intellectum.prima tertior eſt.*

§.Duorum. Duæ cauſæ lucratiuæ non concurrunt in
eadem parte deſignata,ſed poſſunt ſucceſ
ſiue quo ad ſolutionem concurrere in eadem parte indiuiſa, nõ
deſignata. Item in legato generis in eadem ſpecie non poſſunt
concurrere duæ cauſæ lucratiuæ. idem in ſtipulatione ex cauſa
lucratiua,quia in legato generis ſpecies,quæ ſoluitur, fingitur a
principio declarata, h.d.iſte §.principaliter diuiditur in duas par
tes.Primo tractat de legato partis indiuiſæ. Secundo tractat de
legato generis. Secunda ibi,non idem. Prima ſubdiuiditur in
quatuor partes, nam primo ponit quando legatur pars indiuiſa
deſignata. Secundo ponit quandam ampliationem circa idem.
Tertio ponit quando legatur pars indiuiſa non deſignata.Quar
to ponit rationem differentiæ inter deſignatam & non deſigna
tam. vel poſſet dici quod quarto reſpondet cuidam obiectioni.
Secunda ibi,neque poſtea. Tertia ibi,ſed ſi pars.Quarta ibi,neq;
plures.Item ſecũda pars principalis ſubdiuiditur in quatuor par
tes,nam primo ponit quoddam dictum in legato generis.ſecũ-
do extendit illud ad ſtipulationem.tertio probat per vnam ratio
nem.quarto probat per quandam comparationem, ſeu per ar.
a ſimili.Secunda ibi,eandemque. Tertia ibi,hominis. Quarta
ibi,neque.In tex.eſt pro indiuiſo.Dy.ſo.In tex ex alio teſtamen-
to.i.ex teſtamento alterius teſtatoris. Dy.In tex.ſimpliciter.i.ſi-
ne demonſtratione perſonæ domini.In tex.alteram actionem.i.
actionem ex teſtamento ſecundi competentem.Dy.In tex.ſuã.
i.iſtius alterius hæredis, cuius obligatio durat. No.primo quod
quando duo teſtatores relinquunt eidem eandem partem pro
indiuiſo deſignatam,puta partem quæ Mæuij eſt,ſoluta iſta par-
te per hæredem vnius teſtatoris obligatio vtriuſque hæredis eſt
extincta, & licet legatarius alienet illam partem: tamen recedẽs
ab eo dominium obligationem funditus extinctam nõ reſuſci
1 tat.† Secundo no. quod ſi duo teſtatores legant partem indiuiſã
ſine relatione ad eandem partem, quod vna pars ſoluta per vnũ
hæredem non liberat alterum hæredem. & ex hoc ſequitur qđ
ſi legatarius alienat partem ſolutam,poteſt ei eadem pars itera-
to ſolui.Tertio no quod iſtud non eſt ꝯ regulam de duab.cauſis
lucratiuis,quia regula obtinet certam rem, quæ habet fines a na
tura, vel per ſpecificationem, vel demonſtrationem teſtatoris,
non autem in re non demonſtrabili,ſed quæ ſolo intellectu per-
cipitur,ſicut eſt pars indiuiſa. Quarto no.quod ſi duo teſtatores
legant eidem in genere, vnus hæres ſoluendo nõ liberat alium,
ſed facit quod ſpecies ſoluta eximatur ab alio legato, & a pote-
ſtate ſoluendi eandem ſpeciem,& quod idem eſt in contractib.
lucratiuis. Quinto no. quod legatum generis eſt legatum ſpe-
ciei de genere, non ſpeciei determinatæ, vel demonſtratæ per
ſolutionem, & ideo in eadem ſpecie demonſtrata non poſſunt
procedere duæ cauſæ lucratiuæ. Vltimo no. quod in legato ge-
neris non venit res legatarij,cum habet dominium a princip.&
eodem modo eximitur a legato,ſi nanciſcitur dominiũ ex poſt-
facto.Opp.cõtra iſtum §.de templo ad ſerpium. nam primo dicit
quod ea pars indiuiſa de vno non debetur,vel ſoluitur.ſed ſtatim
poſt dicitur in ver ſed ſi pars quod obligatio non tolliũ, & ꝙ ea.
ps đ vno ſolutũ,& ſic ꝯdicit ſibi ipſi ĩ duob.primo reſpectu obl'o
nis ĩ primo caſu tollẽdæ,ſecũdo reſpectu ſolutionis:qa in primo
cauſa

caſu in eadem parte indiuiſa non compatiuntur ſe, & ſic vide-
tur magna contradictio. ad hoc reſpondeo ſecundum Dy. ꝙ nõ
poteſt aliud dici, niſi ꝙ in primo dicto huius §. obligatio perſo-
næ, cui competit dominium partis, includit concurſum cauſarũ
lucratiuarum. ſed in d. §. ſup. ſed ſi pars, nulla ſuit facta aſſignatio
partis, & ideo ſolutione vnius partis non perimitur altera obli-
gatio, & perſeuerante obligatione ex eius conſequentia permit-
titur ſolutio; & ſic nõ ob. Ex hoc collige duas regulas. prima eſt
ꝙ in eadem parte deſignata extinctio vnius obligationis eſt ex-
tinctio vtriuſq. obligationis, quod eſt verum, quando extingui-
tur obligatio per veram & naturalẽ ſolutionem: ſecus, ſi extin-
gueretur per ciuilem. vel interpretatiuam ſolutionẽ, vt ſ. tit. 1. l.
plane, §. duorũ. & eſt ratio, quia regula de cauſis lucratiuis habet
locum, quando vtraq; ſolutio foret eiuſdem generis, & formæ,
ſed diuerſitas formarum in ſoluendo excludit regulam de pluri
2 bus cauſis lucratiuis. † Secunda regula eſt iſta, ꝙ in eadem parte
non indiuiſa per teſtatorem non deſignata impoſſibile eſt quod cõ
currant diuerſis temporibus plures cauſæ lucratiuæ. ratio, quia
cum non ſit ſublata obligatio altera per alteram, ſecũda ſolutio
in eadem parte contingit ex accidenti, non ex forma obligatio-
nis, & dicamus ſic. aut loquimur de concurſu liberationis, & obli-
gationis, aut de concurſu circa liberationem. Primo caſu nõ eſt
dubium qđ illæ obligationes etiam eiuſdem generis, & formæ
concurrere poſſunt, vt d. l. plane, §. quod ſi rem. Scđo caſu ſimili
ter poſſunt concurrere, vt hoc §. 1. reſponſo. Tertio caſu ſcilicet
vtrum obligatio vnius concurrat circa liberationem alterius, re
fert, aut ambæ cauſæ formaliter concernunt eandem partẽ; &
non concurrunt, vt hoc §. 1. reſponſo. aut nõ concernunt forma
liter eandem partẽ, ſed cõcernunt partẽ in gñe, & tunc concur-
runt, vt in ver. ſed ſi pars. & ꝙ pars indiuiſa abſolute prolata dica
tur pars in ſpecie, no. in l. 1. §. pen. ſ. ſi pars her. pet. Quarto caſu re
fert aut extinctio vnius cauſæ eſt extinctio alterius, & non eſt tra
ctandum de concurſu. aut extinctio vnius cauſæ eſt exemptio
ab altera, & non eſt tractandum de concurſu, vt in verſ. non idẽ.
aut non eſt extinctio, nec exemptio; & tunc procedit concurſus
reſpectu eiuſdem partis, ſed non reſpectu eiuſdem temporis, vt
in verſ. atque Secundo opponitur & vr, quod duæ cauſæ lucrati
uæ concurrunt quo ad obligationẽ, & ſolutionem in eadem re.
vnde vr obſtare ſup. titul. 1. l. ſi ſeruus legatus, §. 1. Sol. aut plures
cauſæ poſſint concurrere & refert, aut ſunt omnes oneroſæ &
poſſunt concurrere, aut vna lucratiua, & alia oneroſa; & idem,
vt ſup. tit. 1. l. ſi ſeruus, §. Stichus. de act. & oblig. l. ſi ex promiſſio
ne, de ſol. l. qui duos, in princ. ſecundum vnum intellectum aut
ambæ cauſæ ſunt lucratiuæ, & tunc refert, aut ſumunt originem
in eadem perſona, aut in diuerſis. ſi in eadem perſona ſcilicet re-
cipientis, non dico debentis, non concurrunt, vt hic 1. reſponſo.
aut in perſonis diuerſorum, ſcilicet creditorum, nõ debitorum,
quia ita debet intelligi iſta materia, tunc refert, aut quælibet cã
eſt in ſolidum perſecutoria; & concurrunt ambæ cauſæ, vt d. l. ſi
ſeruus legatus, §. 1. aut quælibet eſt perſecutoria partis; & tũc vni
ca exactio totius rei quamlibet obligationem extinguit, vt ſ. tit. 1.
l. ſi mihi & tibi, in prin. ſm Pet. & adde hic diſtinctionem domi-
ni Dyn. quam ipſe poſuit in l. ſi plurib. § ſi ita legatum, ſ. eo. vbi
3 omnino videas. † Tertio opponitur, & dicitur ꝙ actio ſemel ex-
tincta non reſuſcitatur. contra imò reſuſcitatur. vnde videtur ob
ſtare ſup. ſi ex noxa. cauſa aga. l. 2. in fi. & fortius, obſtat j. de iure
fiſ. l. deferre, §. ſi & l. ſed reuocata. Sol. actio funditus extincta per
ſe nunq̃ reuiuiſcit, ſed ope prætorum viuit. interdum reuiuiſcit
vtilis, vt d. l. 2. in fi. Item ope ſuperuenientis æquitatis, vt d. l. defer
re, §. fi. nam tunc fingitur obligatio retro non diſſoluta, cum res
in plenum non ſit facta accipientis, & ſic non obſt. vel poteſt di
ci ꝙ aut remanent aliquæ reliquiæ; & tunc non põt reuiuiſcere,
vt ſ. de pac. l. ſi vnus, §. pactus ne peteret. qui §. probat hanc diſt.
Quarto oppo. dicitur hic ꝙ non facta diuiſione corporali plures
domini pro indiuiſo non habent dominium iuris intellectu di-
ſtinctum. contra imò habent dominium diſtinctum iuris intel-
lectu. patet, quia quod ratione dominij diſtincti poteſt peti cor-
poris diuiſio, & diſtinctio, vt Inſti. de offi. iudi. §. fi. ſup fam. ercis.
& communi diui. per totum, & probat ſ. eo. l. Proculo. ſol. iſta li
tera non dicit ꝙ dñium nõ ſit diſtinctum iuris intellectu; ſed di-
cit ꝙ non eſt diſtinctũ quo ad certam demonſtrationẽ, i. ꝙ poſ-
ſit demonſtrari ad oculum. non percipitur ergo hæc diſtinctio
ratione & intellectu reſpectu partis quotæ, ſed reſpectu loci, vel
corporis, cum minima particula diuidatur. i. quilibet ex conſor-
tibus habeat in illa parte, vt plene leg. & no. j. de verb. oblig. l. q
Romæ, §. duo fratres. ita ergo debet intelligi hæc litera, ꝙ plures
non facta diuiſione fundi, vel rei ex ſolo iuris intellectu non ha-
bent dominium, per quod aliquis ipſorum poſſit certam partẽ
demonſtrare ad oculum, vt poſſit certam partem poſſidere, vn-
de cum non cadit diſtincta traditio corporalis, ceſſat regula de
duabus cauſis lucratiuis, & ad hoc dicam j. ea. l. §. fundo. Quin-
to oppo. de iſto §. ad ſcipſum, nam in ver. ſed ſi pars, dicit quod
vbi debetur res in genere, eadem res non poteſt denuo ſolui, &
ſic eſt contradictio, quia vbique loquimur inter duo genera.
Reſpon. aliud eſt in parte diuiſa, quæ ſolo intellectu percipitur,
aliud eſt vbi certa ſpecies traditur. nam certa ſpecies demonſtra
tur non ſolum ad intellectum, ſed ad oculum, vnde eſt ibi quid
deſignatum ſecuta ſolutione, ſed in parte indiuiſa non eſt quid
deſignatum: & ideo non poteſt dici quod duæ cauſæ lucratiuæ
non concurrunt, quia illud eſt verum, quando eſt certum quid
deſignatum, & ſic non obſtat. Sexto oppon. dicitur hic in verſi-
cul. eademque. quod ille, qui erat ſtipulatoris tempore ſtipula-
tionis factæ in genere ex cauſa lucratiua, non poteſt alienatus
ſolui. iſtud eſt expreſſe contra tex. inf. de ſolutio. l. qui decem §.
Stichum, & l. qui duos. 1. reſponſo. ſol. eſt duplex, vna eſt quod
ibi genus erat in obligatione ex vnica cauſa tantum, vnde ſi ſol
uitur, ſemel tantum ſoluitur, quod poteſt fieri, quia non oſten-
ditur regula de duabus cauſis lucratiuis, hic autem debebatur
ex duabus cauſis lucratiuis. Vnde prima ſolu. in ſpecie derogat
generi, argumen. ſupr. de pact. l. ſi vnus. §. & generaliter, & C. de
pign. l. ſolita. Secunda ſolu. eſt quod de rigore iuris non poteſt
ſolui, vt hic, ſed de æquitate ſic, vt in ll. contrarijs. prima ſol. ma
gis placet. nam ſecunda ſol. quod hic loquatur de rigore, ibi de
æquitate, eſt contra rationem iſtius §. & illius § nam ibi, & hic
fundat ſe Iuriſconſultus in vna ratione. & ſic in rigore & æqui-
tate ſimul. Septimo oppon. dicitur hic quod legatum generis
continet ſub compendio homines contra, imino nullum con-
tinet, vt ſupr. titu. 1. l. cum incertus, & in l. qui x. § Stichum. 1. re-
ſponſo. ſol. dicit Dyn. quod continet ſingulos inſpecta ſolutio-
ne. vt hic, quia poteſt fieri in qualibet ſpecie, ſed non continet
ſingulos inſpecta obligatione, vt in contrarijs. vel aliter dico qđ
non continet ſingulos inſpecta veritate ſoluendi, quia oportet
quod ex genere per ſolutionem determinatur ad ſpeciem. nec e-
nim eſt poſſibile genus aliter ſoluere niſi prout repræſentatur in
qualibet ſua ſpecie, vt l. 1. ſup. ſi certum petatur, poteſt dici tertio
quod iſta litera cum miniſterio continet genus. q. d. iſtud genus
prædicatione ſe habet ad ſpecies, non deſignatiue. quantum ergo
ad prædicationem loquitur hic quantum ad deſignationem lo-
quuntur ll. contrariæ. & facit j. qui & a quibus l. ſi optio. ſupr. de
lega. 1. l. ſi duo. Octauo oppo contra iſtum verſic. atque. & vide-
tur quod ab initio conſiſtit legatum, vel ſtipulatio non vitietur,
licet res incipiat eſſe ſtipulatorum, vt j. de ver. obl. l. æſtimo. ſol.
ibi loquitur in ſtipulatione conditionali, in qua media tempora
non curantur, & ideo dominium interim acquiſitum & aliena-
tum non vitiat. nec etiam in § noſtro vitiaret, ſi primo cederet
dies vnius legati, & ex illo legato ſolueretur, & poſt alienatio-
nem legatarij cederet dies ſecundi legati. nam cum iſta legata
non habuerint principium eodem tempore, extinctio vnius nõ
potuit extinguere legatum, quod nondum erat, & hoc deter-
minat glo. in verſicu. neque poſtea, quæ incipit, hæc dicit. quæ
4 glo. eſt ſubtilis, & vera. Dyn. † inducit iſtum §. ad quæſtio. quod
receptio penſionis ab emphyteuta poſt ceſſationem bienuij nõ
reſtituat ius emphyteutę, quod eſt ſemel extinctum. Dy. tenet
contrarium, quia non eſt extinctum, niſi dominus velit, vt l. j. in
fi. cum l. ſeq. ſupra ſi ager vect. & ideo dixit Dy. aut recepit ſcien-
ter, & conualeſcit emphyteuſis, de pact. inter emp. & vend. l. cõ-
miſſoriæ. & argumen. ſupra loca. l. cum plures. § lege dicta. aut
ignoranter, tunc dominus ſic recipiendo non generat ſibi præ-
iudicium, vt ſup. de inoff. teſta. l. mater decedens, in princi. facit
quod no. ſup. de proc. l. peculium. §. ſi ære. Iac. de Are. alibi. ſ. in l.
optio, qui & a qui. inducit illam, & poteſt inducere iſte §. in arg.
ad eum, qui receptus eſt in auctoritate Papæ quod poſſit obti-
nere beneficium, quod duxerit acceptãdum, vt in præiudicium
eius teneat per capitulum de alio facta electio, vel prouiſio, vel
5 collatio ſecundum Iaco de Are. † Vltimo nota quod duplex eſt
demõſtratio ad oculum, & ad intellectum: & ea quæ eſt ad ocu-
lum, eſt demonſtratio certior, & habet in ſe magnum effectum
in materia de duabus cauſis lucratiuis.

1 *Pars in toto plus valet, quam pars ſeparata.*
2 *Locum religioſum facere eſt quodammodo illum alienare.*

1 §. In fundo Quando minus quam debeatur, ſoluitur,
id quod deeſt, petitur. h. d. † Not. in §. iſto
dum dicitur, quod æſtimatio debet referri ad totum precium
totius fundi, quod plus valet pars in toto, quam ſeparata a to-
to, vnde angulus ſeparatus a fundo minus valet, quam ſi ſit con
iunctus cum fundo. hinc eſt ꝙ ſi quis in pluribus rebus haberet
milleſimam partem pro indiuiſo, non debeat aſſignare in diui-
ſione milleſimam in quolibet fundo, quia ad nihilum quaſi re-
duceretur æſtimatio, ſi deberet aſſignari in eadem re, vt ſ. tit. 1. l.
2 pen. heres. † Et no. quod facere locum religioſum eſt quædam
alienatio. facit l. vlt. inf. de relig. & l. vlt. inf. vt in poſ. leg. in gloſſ.
immo. ſed hoc non eſt verum. quod potuerint alibi commode
inferri, quia tunc non eſſet factus locus religioſus, vt l. ſi locus, ſ.
de reli. dic ergo ꝙ ibi res legata conſumpta fuit in funus, qa for-
te funerantur cum veſtimentis legatis. hic autẽ extat res, licet fa-
cta ſit deterior. Iacob. de Are. Sed certe idem operatur interitus
rei, & eximere eam a commertio, vt inf. de verb. oblig. inter ſtip.
§. ſacram. dic ergo ꝙ aut heres conſumpſit ignorans, & tenetur

a ctione in factum. vt in contrario: aut ſciens, & tunc tenetur actione ex teſtamento, & ita loquitur hic, & facit ℐ.eo.l.fi.

1 *Legatum ab vno hærede relictum, deinde ab omnibus, vnica præſtatione conſumitur.*

1 **§. Eum qui,** †Legatum ab vno hærede & deinde ab omnibus relictum, vnica præſtatione cõſumitur. hoc dicit. In tex. qui ſolus. hoc in ſoliduũ hoc expreſſo a teſtatore, & tunc iſte §. procedit ſine aliquo ſcrupulo, vel ſubaudito intellectu. & eſt ſenſus ꝙ ſi grauatus in teſtamẽto ſoluit integraliter æſtimationem rei, omnes ſunt liberati. ſed gl. ponit caſum ꝙ fuit oneratus ſolus. nõ in ſolidum, ſed ſimpliciter. quo caſu non videtur grauatus, niſi in hæreditaria parte, & ideo eius ſolutio liberat eum, ſed non liberat cohæredes. eſt ergo ſenſus literę, ꝙ de vno non conueniantur omnes, ſed tantum non ſoluentes, & ita intelligit gl. In glo. nunquid, ibi, §. ſi libertus. Mod. gl. reprehendunt quoad intellectum huius §. & dĩr ꝙ in ſolidũ præſtabit, & oportet ꝙ partes aliorum redimat per l. cum quaſi, §. ſi plures, de fideicom. lib. ſed iſtud non eſt verum. vnde tu dic cum gl. & primo p rõnem nam vbi teſtator mihi relinquit partem, quam habet, ius quod in ea habet, videtur mihi legare. ergo ſic cum hr̃dem grauat, in eo iure, ꝙ hæres habet, vr̃ grauare, quia eſt ea. perſona cũ defuncto, arg. ſ. de leg. i. l. ſerui electione, § j. & l. ſi domus. §. fi. iuncto §. j. in Auth. de iureiur a mo. præſti. Sc̃do per dictũ §. libertus non obſtãtia, & ideo ad eorum ſolõnẽ diſtingue, aut teſtator relinquit ab vno hæredum rem non hæreditariam, & tunc tenetur in ſolidum eam præſtare ſolus, quia æque põt hr̃e ſicut partem: alias ad q̃ſtõnem tenetur; & ita intelligitur l. ſi tibi homo. §. j. ſup. tit. j. aut rem hæreditariã, & tunc aut in quantitate, & tunc in totum tenet̃ ea ratione, ar. ℐ. ad Trebel. l. deducta, §. nummis, & l. ſi pecuniam. ſ̃. eo. aut certam rem, ſeu ſpẽm, & tunc aut põt præſtari pro parte, & tunc in parte tenetur, vt hic, & in §. libertus, & ℐ. eo. l. cum pater. §. ſi pars donationis, aut non põt pro parte præſtari, vt l. libertus, vt inf. de libe. ca uſa. l. duob. & tunc tenetur in totum redimere. ſic intelligo §. ſi plures, ar. ſ̃. de iure codicil. l. qui grauũ, & l. quidam referuntur. & l. pen. §. pe. In gl. nunc ſiſidet. ibi, vno, dic ꝙ non petit ab alijs, ſed remanet apud eum æſtimatio ſecundum Dy. in terminis gl. dicit verius, quia pro partibus aliorum ſolutio æſtimationis fuit indebita, vnde cum poſſit condici, non liberat alios. vt inf. de ſo. l. qui hominem. §. fi. In glo. i. non præſumitur. ibi, applicatur ad omnes. no. hanc gl. ꝙ quando præcedit ſpecies perſonarum, & ſequitur genus, ſiquidẽ ſ̃m rõnem recti termonis põt reſtringi ad ſpecies, reſtringitur, vt in §. qui plures. Si autem non poteſt reſtringi ſalua ratione recti termonis, non reſtringitur, vt hic, & de au. & arg. leg. l. Paul. & ℐ. ad Treb. l. fin. Sed econtra quando præcedit genus, & ſequitur ſpecies, dic vt ℐ. de verb. ſig. l. ſi cum fundum. & pleniſſime in l. quæſitum. §. fin. ℐ. de fun. inſtru. vide etiam hic Bar. & tene omnia bene menti.

1 *Solutio nudæ proprietatis ſine vſusfructu, cum vterq; debeatur, vſusfructus poterit peti, & ſuper eo formari libellus.*

2 *Vſusfructus conſiſtit in iure, & non in parte.*

3 *Vſusfructus, quando deficit aliquid, quod non venit principaliter, ſed in conſequentiam non formabitur ad hoc, quod deficit, ſed ad rem principalem propter id quod deficit.*

4 *Legatum rei propriæ non valet propter ius extra rem.*

§. Fundo legato. Hæres tenetur, ſi fundus tradit̃ diminutus in iure vſusfructus, vel pignoratum, vel ab alio poſſeſſus: ſecus, ſi alij ſeruiant. Itẽ non valet legatum rei meæ propter ſeruitutem alij debitam. h. d. Diuiditur in quatuor partes. In prima parte loquitur, quando traditus erat diminuta reſpectu vſusfructus. In ſecunda parte, quãdo erat diminuta reſpectu eorum, quæ veniunt in quandam cõſequentiam. In tertia parte, quando traditio non erat diminuta, quia erat tale quid, quod non veniebat principaliter, nec in conſequentiam. In quarta parte ponitur quoddam aliud dictũ iuxta præmiſſa. Secunda ibi, fundo vero. Tertia ibi, non. n. Quarta ibi, ſin autem. In tex. vſusfructus. reſpondet tacitæ obiectioni, diceret quis nonne legatarius habet totum fundum, vt ℐ. de verb. ſig. l. recte: ergo denuo non poteſt agere. Reſpondet ꝙ vſusfructus continet emolumentum rei, vt hic, & l. j. ſup. de vſufr. vnde qui non hẽt emolumentum, non dr̃ plene hr̃e fundum, vt ℐ. de ver. ob. l. qui vſusfructus. ideo merito denuo agit, & hoc ſequit̃ hic in tex. ſecundum Iacob de Are. In tex. non in parte. ſ. quota, nec in parte ſubiectiua: conſiſtit tamen in parte cõſtitutiua ſeu integrali. nam plenum dominium in duobus integratur. ſ. proprietate & vſufructu cauſal. l. ita no. ℐ de ver. ſig. l. recte dicimus, vbi gl. melius loquitur, quam alibi. In tex. vel aliena. ab alio detenta. & no. hic ꝙ hæres tenetur legatarium facere poſſeſſorem, Iacob. de Are. In tex. non idem, quia non agitur, vt pro vſufructu, nec agitur, vt pro re obligata, vel quando poſſeſſio eſt aliena. †In tex. ibi, cautas. ſ. ſeruitutum. no. quod vbi ſoluitur nuda proprietas ſine vſufructu cum vterque debeatur, vſusfructus poterit peti, & ſuper eo formabitur libellus. & eſt ratio, quia vſusfructus venit principaliter, & ideo poteſt peti principaliter.

2 †Secundo no. quod vſusfructus conſiſtit in iure, & non in parte quod declara, vt in tex. dixi. †Tertio no. quod quando deficit aliquid quod venit non principaliter, ſed in conſequentiã, non formabitur libellus ad hoc quod deficit, ſed ad rem principalẽ propter hoc quod deficit. Quarto no. quod quando deficit id, quod non venit nec principaliter, nec in conſequentiam ad illud, non 4 poteſt formari petitio aliquo modo. †Vltimo no. quod legatum rei propriæ legatarij non valet propter ius extra rem. Op. ad primam partem & vr̃ quod licet vſusfructus ſit alienus, non poſſit conueniri hæres, quia teſtator videtur legaſſe ſolum ius quod habebat, vt l. ſi domus, §. fi. ſup tit. i. iol. ſ̃m Bar. quatuor ſunt caſus. interdum nec teſtator, nec hæres eius vllum ius habet; & tũc intelligitur legare rem, vt hæres eam det pleno iure, vt ℐ. l. prox. §. ſi rem. & ita poteſt intelligi iſte §. interdum teſtator habet ius proprietatis, interdum vſusfructus, & idem, vt ℐ. eo. l. cum filius, §. domus, & hoc etiã poteſt intelligi hic. interdum teſtator habet vtrunq; ius, & iſte eſt quartus modus intelligendi iſtum §. eſt & quintus modus quando teſtator habet nudam proprietatem, & quidam tertius habet vſumfruct. & hoc caſu non venit vſusfructus, quia teſtator non legat ſolum ius quod habet, vnde iſto caſu non loquitur iſte §. niſi teſtator expreſſerit quod vult rem præſtare pleno iure, nunquid tunc poterit habere locũ §. noſter, & ſic ex ſex caſib. in quib. caſib. habet locum §. iſte, & in vno non habet locum, vt patet ex prædictis. Secundo opp. dicitur hic quod vſusfructus poteſt poni in libello. ſ. vſusfructus cauſalis. contra, imò non debet peti vſusfructus, vt ſup. tit. i. l. huiuſmodi, § ædes. Solu. illud contrarium non ſoluitur melius alibi quam hic in tex. nam vt patet ex iſta aduerſatiua, no. ꝙ aliud eſt, quando deeſt vſusfructus, & aliud eſt, qñ eſt alia diminutio reſpectu alterius iuris. primo caſu petitur ipſe vſusfructus. ſecundo caſu petitur ipſa res, vt ius quod deeſt, ſuppleatur. ita dicit iſte tex. ratio differentiæ eſt iſta, quia quandoq; deficit ius, quod eſt pars dominij, ſed tunc illud quod deeſt, ſuppletur, vt ſup. ea. l. §. in fundo. Tertio opp. dicitur hic, ꝙ hæres tenetur luere rem obligatam. contra ſ̃. tit. i. l. ſi res obligata. Sol. plures ſunt caſus. nã aut teſtator legat rem extranei, tunc hæres tenetur luere, quia tenetur tradere rem perfecte ita quod res poſſit euinci non per hypothecariam, cum poſſit euinci, vt ſ̃. de euic. l. ſed cum vẽditor, in prin. & iſto caſu loquitur iſte §. ſecundum verum intellectũ. Secundus caſus eſt, quando teſtator legat rem hæredis: & idẽ, quia hæres tenetur tradere plene & perfecte. ita etiam poteſt intelligi inſ. l. prox. §. ſi rem. Tertius caſus eſt, quando teſtator legat propriam rem ab ipſo teſtatore obligatam, & in iſto caſu debet iſte caſus intelligi non ſimpliciter, ſed cum diſtinctione l. contrariæ ſecundum Bar. alias concludo quod in duobus caſibus tenetur hæres tradere rem obligatam. ſ. quãdo erat poſſeſſio aliena, & quando erat hæredis: ſed quando erat teſtatoris, debet diſtingui, vt diſtinguitur in l. a ſubſtituto. §. fi. ſup. tit. i. l. ſi domus. §. de euic. vbi plene de hoc. Quarto opp. dicitur hic, quod hæres tenetur legatarium facere poſſeſſorem. hoc eſt dicere quod tenetur tradere poſſeſſionem vacuam, vt C. de prob. l. cum res. Sed iſtud eſt falſum. nam ſi res alteri ſeruit, poſſeſſio non eſt vacua; & tamen dicitur in ver. non idem, quod hæres non tenetur liberare rem a ſeruitute. ergo male. ſo. dico quod tunc poſſeſſio dicitur vacua, quando ciuilis & naturalis poſſeſſio eſt vacua, ita qđ ex re poſſint percipi emolumenta rei. vnde cum ſeruitutes non cõcernant naturalem & ciuilem poſſeſſionem rei, poſtea non dicitur poſſeſſio vacua, vt hic, & ſup. de euictio. l. quod ad ſeruitutem. ſecundũ Bar. adde hic, & vide l. fi. C. vnde vi, ſ̃. de act. emp. l. ſi quis fundum. Quinto oppo. dicitur hic quod valet legatum rei propriæ legatarij propter ſeruitutem debitam leganti, vel tertio. contra, iſtud videtur falſum, quia poteſt mihi legari res mea, in qua alius habet ius, vnde videtur obſtare ſup. tit. i. l. ſenatus. §. fi. & l. ſi tibi homo, in princ. & de lib leg. l. i. §. i. gl. timore iſtorũ contrariorum diſtinguit hic notabiliter, ſed ad clariorem intellectum dicas, quoddam eſt ius rei, ſicut eſt ius dominij. quoddã ius in re, ſicut eſt ius hypothecæ. quoddam eſt ius ad rem, ſicut actio perſonalis pro re, quoddam eſt ius extra rem, & extra commoditatem rei, vt ſeruitutes prædiales. reſpondeo ad primum, & dico quod ſi aliquis habet ius rei, poteſt illud legare proprietario. ſup. de leg. i. l. ſi domus. §. fi. & l. ſi tibi homo, in fine. Idem dico, ſi habet ius in re, vt ius hypothecę, ſimiliter valet legatum, quia continet emolumentum poſſeſſionis, vt non noceatur hypothecaria; & ita loquuntur ll. contrariæ. Idem, ſi habet ius ad rem, tenet legatum, quia habens ius ad rem, proximus eſt habenti ius in re. ſup. tit. i. l. apud Iul. §. Titius. Si vero eſt ius extra rem, aut finitur morte teſtantis; & non tenet legatum, vt hic ſecundum vnum intellectum. C. de le. l. ſi vxor. aut non finitur morte legantis. & tunc refert, quia aut huic iuri correſpondet rei emolumentũ, & poſſeſſio naturalis. v. g. habeo proprietatẽ fundi, & tu vſumfructũ. modo teſtator legat mihi illũ vſumf. certe tenet legatum, quia cenſetur mihi legare pars dñij. aut tali iuri nõ correſpondet ratio naturalis, nec intrinſecum emolumentum rei, vt in ſeruitutibus prædialib. & tunc legatum non tenet. aut eſt legatum

gatum conceptum ſuper ipſa re; & ita loquitur hic. ſecus, ſi eſſet conceptum ſuper liberatione ab ipſa ſeruitute. nam tunc eſt afferat emolumentum, non eſt dubium quod valet legatum. & ratio differentiæ eſt, quia cum legatum formatur ſuper re ipſa, eſt inutile reſpectu rei legatæ, vnde nihil poteſt in conſequentia videri. ſed quando formatur ſuper ipſa liberatione, eſt vtile ipſũ legatum principale, quia eſt vtiliter formatum & ſuper re populi de iure. Incidenter quæro, quare ſeruitutes dicantur ius extra rem? Iac. de Rau. dicit quod ſeruitutes ſunt ius in re, vt ſupra de noxa. l. in noxalibus, de damn. infect. cottum, & no. in l. in prouinciali, §. ſi ego, de no. oper. nunci. Et ideo reprehendit gl. & dicit quod ſeruitutes ſunt ius in re. Ego credo gl. bene dicere. non nego tamen per l. 1. inf. de vſufru. leg. quin ſeruitutes inhæreant rei & afficiant rem. ſ. de neg. geſt. l. qui in aliena, §. fi. de contrah. empt. l. aquæ ductus. Et ad intelligentiam pleniorem dic quod ſeruitutes perſonales habent duo extrema, vnum reale, aliud perſonale, quia debentur a re perſonæ. ſeruitutes prædiales habent duo extrema, quodlibet reale. ſunt etiam obligationes perſonales, quæ non habent aliquod extremum reale, ſed vtrunq. extremum, ſcilicet actiuum, & paſſiuum, eſt perſonale, id eſt non rei cohærens, & iſta probantur de ſerui. ruſti. prædio. l. pecorum. de ſerui. l. vt pomum, de adi. leg. l. Mela. §. cum quidam. cum ergo in re, vel perſona dante non reſideat, niſi alterum extremorum, & reliquum ſit reale, merito iſta appellantur iura extra rem; & iſte eſt ſubtilis intellectus verborũ iſtius l. Vltimo ſignanter quædam oppoſitio l. qui tabernas, de contrah. emp. Solu. ibi erat ius in re, non extra rem ſecundum And. de Piſ.

LEX LXIX.

a *Electio collata in tempus mortis, poteſt fieri in articulo mortis, & etiam ante.*

b *Debitor fruſtra legat creditori, conferendo legatum in tempus debiti.*

Vnum ex familia. Grauatus reſtituere vni ex familia, quem tempore mortis elegerit, poteſt eligere quem vult, & vſq. ad mortem variare, & fruſtra legat electo, & ſi reuocat electionem, non conualeſcit legatum. h. d. vſq. ad §. ſi de Falcidia. & vſque ibi Iuriſconſultus ponit tres quæſtiones, & earum deciſiones. Secunda ibi, ſed ei. Tertia ibi, vtrunque, ſecundum Dyn. In tex. ſiue tamen, hic re-
1 ſpondet non in iſto † principio, quod electio collata in tẽpus mortis poteſt fieri in articulo mortis, & etiam ante, & valet ſi perſe-
2 ueretur in ea. † Secundo no. ꝙ debitor fruſtra legat creditori cõferendo legatum in tempus debiti. Tertio no. electionem poſſe reuocari. Quarto no. & vltimo quod legatum quod per electionem erat meum, non conualeſcit reuocata electione. quia non valuit ab initio ſecundum Dyn. extra no. hic in verbo, debet, q̃d ille cui eſt commiſſa electio, cogitur ad eligendum officio iudicis ſecundum Dy. ex hoc habes morientem cogi, dummodo ſit ſanæ mentis. & eſt argu. quod Epiſcopus poteſt cogere vſurariũ laborantem in extremis ad faciendum cautionem. Oppo. & dicitur quod ſtatim debeat eligere, non in morte differre, vt ſupra eo. l. cum quidam, verſ. videtur enim. Solu. ibi fuit grauamen pure, hic fuit grauamen collatum in tempus mortis; & ſic non ob. Secundo opp. & videtur quod legatum non ſit fruſtra, vt ℑ. ead. l. §. ſi fundum. Sol. non eſt fruſtra quo ad ipſum legatum ſecundum Dyn. quod eſt verum in terminis iſtius principij. nam hic prius elegerat, poſt ex legauerat, vnde legatum non excludit tacitam electionem, cum expreſſa præceſſerit, vt ſup. de vulg. ſubſti. l. cum ex filio, §. filium. Tertio oppo. quod eligens non poſſit variare, vt ſup. eo. l. ſtatuliberum, §. Stichum. Solu. ibi in electione rerum, hic perſonarum. ſed hæc eſt falſa, & ad hoc extra, de elec. c. publicato. dic ergo quod hæc electio erat in pendenti & in ſuſpenſo vſque ad tempus mortis, ſed in contrario electio nõ erat in pendenti, & ideo non poteſt mutari, vt ſup. tit. 1. l. serui electione. Quarto op. dicitur hic quod electus electione mutata ex neutro teſtõ agit ℑ. imò agit ex priore tanq̃ vnus ex familia, vt inf. eo. §. rogo, ver. itaque. Sol. hic mutauit electionem, & alium elegit, vt inf. §. prox. ver. nam poſtquam. ibi vero neminem elegit, & ſic non ob. Quærit gl. vtrum iſte poſſet eligere indignum? & reſpondet remittendo ad l. cum quidam, ſup. eo. extra no. in iſto princ. quis poteſt præuenire diem in eligendo, & valet electio, ſi perſeueretur in ea vſque ad illum diem, in quem erat collata; quod eſt notabile.

1 *Ius ex electione non quæritur, ſed potius declaratur.*

2 *Actio non oritur ex laudo arbitratorum, ſed ex compromiſſo.*

§. Si de Falcidia. Electus non dicitur acquirere ius in electione, ſed ex teſtõ, ex quo procedit electio. & ideo in ratione l. Falcidiæ non inſpiciuntur vires patrimonij eligentis, ſed teſtantis. h. d. Et I. C. ponit hic dictum circa l. Falc. triplici ratione fulcitum. prima, quia hæres eligit iuris neceſſitate, & in neceſſitatibus &c. vt l. rem legatam, de adi. leg. ſecunda, quia non vr̃ relinquere, ſed debitum ſoluere vñ de nõ defalcat̃, vt l. 1. §. ſi debitori. ad l. Fal. tertia, quia electio fruſtra legatur, vnde non defalcatur ex teſtõ eligentis ſecundũ Dy. In tex. nominatim. no. quod nominatus ab eligente videtur nominatus a committente, ſeu conferente electionem, & ſic eſt argumentum quod ſi per adunantiam generalem ſunt aliqui deputati ad nominandum aliquos officiales, quod illi qui nominabuntur, videntur nominati in ipſa adunantia generali. facit l. item eorum. §. ſi decuriones. ſupra quod cuiuſque vniuer. no. & ſupr. de exerci. l. prima §. magiſtrum. In tex. facultas neceſſaria. facultas eſt reſpectu perſonæ, neceſſitas eſt reſpectu electionis, ſeu actus. neceſſario enim eligit, ſed voluntarie præfert hunc vel illum. i. cogitur eligere non hunc, vel illum. ſimile no. ſup. de pro-
1 cur. l. mutus. §. his qui. In tex. reliquiſſet. ſ. hæres. † No. hic quod non dicitur ius quæri electione, ſed potius declarari. vnde eſt ar. ꝙ non ſoluatur gabella de electione. ſed de ipſo teſtamento ſecundum Bar. Item eſt arg. † ꝙ non oriatur actio ex laudo arbitratorum, ſed ex compromiſſo. facit l. 1. ſup. eod. Secundo no. ꝙ non præſtat beneficium qui impedit debitum. ſic ſupr. ℑ. de hær. inſti. l. ſi tertio fideicommiſſo, & ſup. de ritu nup. l. 1. & eſt arg. ꝙ Epiſcopus non videtur donare beneficium, quod ſibi non poteſt retinere, ſi habet de neceſſitate conferre. Tertio no. hic ar. ad q. d. decretalis, ꝙ de relictis ad certos diuinos vſus non debetur quarta, vt extra de teſt. ca. ſi. modo ponamus ꝙ non ſpecificauit hoc teſtator, ſed executor, nunquid debebitur quarta? dicendum eſt ꝙ non, quia ſpecificatum ab executore videtur ſpecificatum ab ipſo teſtatore, vt hic ſecundum Dyn. Ray. & Bar. vltimus no. hic, ꝙ electio poteſt fieri in teſtamento relinquendo. ſic ℑ. ea. l. §. ꝙ ſi fundum. ergo ſequitur quod non ſit neceſſaria præſentia electi, vnde executores teſtatoris poſſunt eligere abſentes & ignorantes ſecundum Bar. quod eſt notandum, quia de natura electionis non eſt præſentia electi, nec de eius ſubſtantia. In gl. ideoque. ibi, pater filium. ſed opp. quod ſit locus detractioni Falcidiæ ex teſtamento. nam quarta, quæ debetur hæredi, debetur hæredi hæredis, ad hoc ſup. eod. l. Martiuns, in princip. Solu. concedo ſecundum Dyn. ſi primus teſtator legaſſet vltra dodrantem, nec eſt hoc contra teſ. iſtum.

§. Itaque. Satis eſt vnũ eligere, & electio vnius eſt excluſio reliquorum. h. d. & ſemper repete idẽ thema. In tex. diſpari. No. non curari ordinem per executorem circa electionem fiendam ſecundum Dy. & eſt ar. quod ſi teſtator legauit tot clericos eligẽdos per executores, ꝙ executores poſſunt eligere clericos, quos volunt etiam inferiores ordinis, & eos præferre clericis ordinis ſuperioris, vt diaconos presbyteris non ob. ſup. eo. l. cum ita legatur. §. in fideicommiſſo, quia ibi ſimpliciter fuit relictum non collata in aliquem electione, hic aũt fuit electio collata alteri. ita ſoluit gl. & Dyn. In tex. conditione duplex erat conditio. vna ſingularis in perſona cuiuslibet. ſ. ſi eligeretur, & hæc extitit in perſona electi: altera communis in perſona omnium, ſi nullus eligeretur, & hæc deficit per electionem vnius, & hoc vult litera ſecundum Dy. No. in iſto verſicu. in eo, quod dicit, ſatis eſt vnum eligere: nã minime poſſunt eligi plures. & eſt arg. quod deputatus ad electionem pauperum, quod poſſit eligere vnum hoſpitale: & plura, ſatis eſt vnum eligere. facit ad no. c. Eccleſia antiquitus. 16. q. 1.

1 *Hæres non venit contra factum defuncti.*

2 *Teſtator ſicut poteſt legare rem hæredis, ita & debitam hæredi.*

§. Sed ſi vno. Non dicitur eligere de familia, qui vno de familia inſtituto, fundum legat extraneo, & ideo omnes de familia admittuntur ad petendum: eis tamen inſtitutus facit partem virilem, & ideo ad petitionem illius partis virilis inſtituti cæteri excluduntur per exceptionem doli. h. d. In tex. ex familia. pone quod erant tres in familia, vnus fuit inſtitutus, alij duo non fuerunt. & fundus Vetrianus fuit legatus extraneo. In tex. ex illo. i. ex primo. In tex. cæteris. puta illis duob. de familia. In tex. facere partem. vt alij non petant, niſi ſuas viriles, non autem tertiam virilem, quæ contingit hæredem. & quod eum contingat, probat, quia de familia ipſe ſicut cæteri, & hoc ſubijcit, namque &c. iſta tñ portio ei continget, prodeſt legatario & facit ℑ. ead. l. §. ſed ſi fundum. j. reſponſio, ibi, compenſationem. i. computat. ſeu connumerat. quia connumeratur perſona inſtituti cum cæteris de familia, & ideo facit eis partem. ſimile C. de ſacroſ. eccl. auth. ſi qua mulier. Item no. compenſationem. i. quandam confuſionem: nam hæres Sempronij inſtituendo vnum de familia ad ſolidum videtur inſtituiſſe animo cõpenſandi. i. ad confundendum legatum cum inſtitutione. ar. ℑ. ſolu. ma. l. ſi ſocer, in prin. & ℑ. de ſol. l. Stichum. §. aliquando iſta ergo compenſatio reſpicit hæredem primum & ſecundum inter ſeipſos, non autem agentes, & conuentum, inter quos non eſt mutua obligatio, nec eſt tractandum de compenſatione. No. ꝙ qui non admittitur ad partem, quia eſt hæres vniuerſalis, tamen
1 facit partem. † Secundo no. quod hæres non venit contra factũ defuncti. tamen per hoc nihil accreſcit alijs, qui contra factum defuncti venire poſſunt. Tertio no. quod qualitercunque quis excludatur per habitum, ſeu quandam cõpenſationem. & non per meram priuationem, nunquam accreſcit alteri. Quarto no. quod ius accipiẽdi dantis ſingulari ſucceſſori, & quod legatarius

ſuccedit in iure hæredis, vniuerſalis, vt hic, & infr. eadem l. §. ſi a rem, dominus Bar.† colligit hic notabile quod ſicut teſtator poteſt legare rem hęredis, ita & debitam hæredi. Oppo. dicitur hic quod familia admittitur ad petendum contra. inſtitutio hęredis habet vim electionis ſicut legatum, vt inf. ea. l. §. ſed ſi fundus, & §. duos. cum ergo per inſtitutionem vnius de familia ſit electus, cæteri conditione deficiunt. vt ſup. ea. l. verſ. itaque & l. cum ille hæres ſit grauatus de reſtituendo, illud onus ponit impoſuit ei, quia loco hominis habebat vniuerſam hęreditatem rogati, vt d. §. ſi fundũ. in reſponſo. Sol. reſpondet gl. quod aut vnus de familia inſtituitur, & fundus extraneo directo legatur, & tunc non videtur inſtitutus electus in fundo, cuius dominium tranſit in legatarium recta via, ita quod nunquam fuit hæredis, vt ſupra de peculio l. ſi damnum, aut legat fundum vni ex familia, & rogat eum reſtituere, tunc illis de familia acquiritur dominium, & aliquo momento ſtat penes eum, vt no. C. communia de leg. l. 3. in gl. ſic ergo, merito igitur tunc legatum habet vim electionis, quia transfert dominium ſaltem momẽtaneum. iſta eſt ſententia gl. declarata, & approbata per Dy. & And. de Piſ. ſed mihi videtur ꝙ dominium non tranſeat in legatarium recta via, quia quo ad virilem partem inſtituti, qui eſt vnus ex familia, illud eſt legatum rei hęreditariæ, quoad reliquas partes eſt legatum rei prorſus alienæ, & ideo non tranſit dominium, vt inſ. eo. t. l. ſi hęredi ſeruus. nam mortuo Titio hærede immediate ex teſtamento Sempronij transfertur dominium in familiam, & datur rei vendica. ergo non poteſt ex legato Titij dominium familiæ in alium transferri. pro tanto iſta ratio eſt falſa, vt patet in alia glo. quæ incipit. i. peteret vera ergo ſol. eſt quod hic legando elegit extraneum, quod non potuit. hæredem enim non eligit, quia ſpecies derogat generi. ſed in §. ſed ſi fundus. legando elegit vnum de familia, quod potuit, & ſic non ob. ex prædictis collige vnam concluſionem contra Bar. qui dicit in l. cum quidam. ſup. eo. ꝙ poſt tempus eligendi non tranſit dominium recta via in legatarios, vt hic apparet in tex. & gl. totum contrarium, niſi ſuſtineamus quod aliud eſt per mortem, vt hic, aliud per moram, quæ poteſt purgari, vt l. contraria. ex prædictis apparet ꝙ falſum eſt notabile Bar. ꝙ hic non fuit legata res hęredis, ſed ſibi debita, quia imo eſt hic res hæredis pro ſua virili. In gl. eſt autem, no. ꝙ participantes in ead. ratione debent participare & in commodo, quod ex illa ratione prouenit. In gl. ibi, plures legatarij ſunt inuicem. hæc gl. melius dicit quam illa quę eſt C. de iuris & facti ignor. l. poſt diuiſionem.

1 *Executores teſtamenti poſſunt aliqualiter recedere a forma, ſi non recedunt a mente teſtatoris.*

2 *Patroni Eccleſiæ poſſunt eligere rectorem in vltima voluntate.*

§. Si duos.

Quatenus quis rem in familia relinquit, eatenus videtur eligere, quatenus ergo legat extraneo, non videtur eligere. & ideo inſtituto excepto eatenus pro rata. i. virili cęteri vendicabunt. hoc dicit. Continuatur cum §. præcedenti, quia ibi nihil de fundo fuit relictum in familia per electionem hæredis, hic vero tres partes fuerunt relictæ in familia per electionem hæredis, quarta pars extra familiã; & quod iuris ibi de toto ad totum, idem iuris eſt de ipſa quarta parte quo ad ipſam quartam partem: & iſta eſt concluſio iſtius §. In tex. non æquis. vel etiam æquis, non eſt vis. Dyn. In textu, hæreditario, id eſt, legatario. ex primo teſtamento. & illa expoſitio poteſt tolerari, quia legatarius quoddammodo hęres eſt in re legata, vt infra de vſucap. l. in tempus. §. primo. In tex. non petitur. per tertium ex familia non inſtitutum. Dyn. in iſto §. retentis terminis principij huius l. quod teſtator mandauit vnum eligi, & tamen valet electio duorum ex præſumpta mente teſtantis, quod eſt 1 no. ſecundum Bartul. † Et eſt argumen. quod executores poſſunt aliqualiter recedere a forma, ſi non recedunt a mente teſtatoris. Secundo no. quod quis poſſit facere particularem electionem. vnde hic fecit electionem pro tribus partibus pro quarta non elegit. Ex quo no. quod executores poſſunt facere particularem diſtributionem & pro parte fungi, & pro alia parte nõ fungi officio ſuo ſecundum Bar. & ideo ſi executor teſtamenti diſtribuit partem bonorum, & aliam partem non diſtribuit, & deceſſit. ad Epiſcopum pertinet ſola diſtributio non diſtributorũ, & ſic acta ab executore ſtant firma, reliqua deuoluuntur ad Epiſcopum. in arbitris habetis contrarium ſup. de arb. l. quid tamen. Tertio no. hic quod ille qui aliquem inſtituit, videtur eum eligere, vnde rogatus reſtituere pauperibus eligendis per eum, ſi deceſſit inſtituto quodam hoſpitali videtur eligere pauperes illius hoſpitalis; quod no. ſecundum no. Bar. Vlterius habes quod electio poteſt fieri in vltimis voluntatibus, & non vitiat teſtamen2 tum: & ſic facit ad no. ſup. de teſt. l. hæredes palam. §. fi.† Vltimo no. argu. ꝙ patroni Eccleſiæ poſſunt eligere rectorem in vltima voluntate. gl. colligit hic notabile, quod tantum valet generalis collatio, quantum declaratio ſpecialis; allegat ad idem C. de ſecun. nup. l. ſi quis prior. §. illud. Quærit hic glo. qualiter illi de familia admittuntur ad petitionem? & dic, vt in ea quæ gl. declarat, l. ſi cum quibuſdam. ſup. eodem.

1 *Eligens ex neceſſitate, non poteſt electum grauare.*

1 §. Sed & ſi fundum.

†Eligens ex neceſſitate nõ poteſt electũ grauare, niſi contemplatione alterius emolumenti, quod ei relinquit, proportionaliter grauet. h. d. iſtud principium. No. hic quod dr̃ eligere, etiam ille, qui electum grauat de reſtituendo. Item no. quod eligens ex neceſſitate non poteſt grauare, & ſic eſt arg. ꝙ executores teſtãtium, qui eligunt certos pauperes, non poſſunt eis imponere onus. v. g. eligunt hoſpitale Miſericordiæ in pauperem hoc pacto quod debeat ſoluere centum. ego credo ꝙ poſſet hoc modo grauari alteri hoſpitali, vel pauperi, ſed non extraneo. i. non incluſo ſub officio iſtorum executorum, puta quod daret centũ cuidam aduocato, & teneret electio, & non teneret grauamen annexum. Dicit etiam hic D. Bar. quod executores poſſunt eligere ſucceſſiue hoc modo, eligimus talem pauperem in vita tua, vel vſq. ad 10. annos, & poſt eligimus talem in pauperẽ. nam ſicut executores poſſunt facere particularem diſtributionem in re, vt §. ſi duos. ita in parte ſm Bar. quod eſt not. apparet ergo qđ particularis electio non trahitur ad vniuerſum, & ſic electus ab executore non habet ius accreſcendi. Oppo. & vr̃ quod ille qui fundum relinquit extraneo, non dicatur eligere, vt ſup. ea. l. §. ſed ſi vnũ. Sol. illud eſt verum, quando directe relinquitur extraneo, ita ꝙ relictum incipit ab extraneo per obliquum, quia prius legat vni de familia, & eũ per fideicommiſſum grauat extraneo, tũc bene videtur eligere, vt hic, quia actus primus eſt electiuus, & ita eſt mens Dy. & facit quod no. C. communia de lega. l. 2. in gl. ſic ergo. & illud tene pro vera concluſione totius glo.

§. Sed ſi quidem.

Hic declarat quod dixit, qđ valet fideicommiſſum ab electo ĩ extraneum collatum per aliud emolumentum. nam hoc eſt verum, quã teſtõr relinquit vni de familia eligendo, ſed ſi mãdauit ne fundus exiret de familia, tunc iſte electus poteſt præſtare fideicommiſſum extraneo in ſui præiudicium. vt ille habeat, donec iſte viuit, ſed iſto mortuo alij de familia vendicant, & facit inf. eo. l. peto. §. prędium. In tex. aut quibus voles. disiunctio l. eſt. vnde no. hic Bar. quod rogatus reſtituere pauperibus poteſt ea gere vnum pauperem quoad omnia bona a ſecundum Bart.

ADDITIO.

a Bona. Vide Pan. de Caſt. in conſ. 145. vbi ponit quod non poteſt eligere vnum pauperem ad bona pauperibus relicta, ſed ad relictum pro anima ſic, vel plures, de quo etiam per D. Alex. de Imo. in l. 2. §. ſed ſi vnus, inf. vt bo. rap. & per eundem Bal. & Ang. 17. & 22. q.

§. Quod ſi talia.

Si res quæ debet in familia detineri, legetur vni de familia cum onere fideicommiſſi in perſona extranei: mortuo extraneo reliqua familia admittitur ad petendũ, & fideicommiſſario debetur ęſtimatio. h. d. vſque ad illum ver. & ideo. Caſus. Sempronius teſtator. Titius hæres. mãdauitq; teſtator, ne fundus ſuus veteranus exiret de familia. mortuo Sempronio Titius fecit teſtamentum, & inſtituit vnum de familia, & rogauit eum cum moreretur præſtare iſtum fundum extraneo dicit ergo quod illi extraneo debebitur ęſtimatio, quia mortuo hærede hæredis fundus redit ad reliquam familiam. h. d. Vel ſic. Sempronius teſtator. Titius hæres. fundus veteranus vetitus alienari extra familiã. mortuo Sempronio. Titius inſtituit proximiorem de familia, & fundum extraneo relinquit pure. dicit litera quod licet vlteriores de familia viuente hærede hæredis non admittantur, nec fundum poſſunt auocare: tamen ibi extraneo debetur ęſtimatio. quod intelligo tempore, quo euincitur ab eo fundus. & ex hoc not. quod hæres qui legat, videtur legare ius quod habet, quod ſcit, vel ſcire debet ſe non poſſe legare. ſed videtur potius legare ęſtimationem rei, & ſic ob. C. de co. l. vxor patri, & inf. de vſuf. leg. l. Sticho. dicit Dy. quod hic iſte hæres qui legauit, ſciebat rem non poſſe alienari, ſed in contrarijs ignorabat. vel die quod hic non poterat alienari propter prohibitionem, & ſic debetur ęſtimatio, arg. ſup. de leg. 1. l. cætera. §. ſi duobus. ibi vero non poterat alienari propter ipſius rei naturam, quia erat vſusfructus, qui finiebatur morte. verſic. & ideo. ſi fundus, qui non poteſt alienari extra familiam, in vnum de familia conferatur, ille cauere tenetur. h. d.

§. Rogo fundum.

Hæredis eſt eligere, cui de familia reſtituat, & interim nullus admittitur ad petendum. ſed ſi hæres moritur anteq̃ eligat, non tranſmittitur ius eligendi, ſed omnes de familia admittuntur ad legatum. h. d. In tex quandiu pſerri. no. arg. ꝙ ſecundus expectãs non admittitur, quandiu non poteſt præferri. facit de inoff. teſta. l. pater filium. In tex. euenit. & ratio eſt, vt ſup. ea. l. ver. & poſtq̃.

1 *Legatum rei hæredis ab ignorante teſtatore relictum valet.*

1 §. Si rem tuam.

†Valet legatũ rei hæredis ab ignorante teſtatore relictum. h. d. No. ꝙ facilius grauatus præſumitur ille, qui habet facultatem rei præſtandæ, quam ille qui non habet, ſed eũ oportet redimere. vide hic ꝙ no. C. de rei ven. l. cum a matre. Item quæro ſi teſtator habet partẽ in re, & partẽ hæres, verum intelligatur teſtator legare

partem

partem ſuam,an vtranque? Et dic aut eſt facta mentio partis,vel dominij teſtatoris,tunc intelligitur ſolum de iure teſtatoris. vt ſ. tit.1.l.ſerui electione. §.ſi.aut eſt legata res tota, vel ſimpliciter, tunc videtur quis legaſſe tam ius ſuum quam ius hæredis. vt ſ. ea.l.§.quod ſi talia.& eſt expreſſum,inf.eo.l.cum filius, §.dominus,in tex & gl.& ſi tu dicas, ibi non dicitur quod teſtator ignorauerit,vel errauerit.reſpondeo de hoc non curo,quia iſta differentia quantum ad rem & ius hæredis tollitur per iſtum tex.per quem limitatur C.de leg l.cum alienam.& adde quod no.ſupr. de leg.1.l.ſi domus,§.de euictione.

§.Si omiſſa. Imperfecta ſcriptura,dummodo poſſit recipere ſanum intellectum,non vitiat.h.d. facit inf.eo.l.cum pater §.cum imperfecta. No.argu.quod ſi in quodam inſtrumento antiquo ratione antiquitatis non apparet indictio,quia deleta eſt littera,ſed apparent anni Domini,perinde eſt ac ſi eſſet indictio, quia cætera quæ leguntur, ſupplent ea quæ non leguntur,& repræſentant eorum intellectum, argum. iſtius §.& §.cum imperfecta.

§.Item Marcus. Supra erant verba diſpoſitiua imperfecta.hic erant verba enunciatiua, vel opinatiua: & ſicut ibi non vitiatur, ita nec hic.& h.d. Verba enunciatiua propter ſe principaliter prolata habēt diſpoſitionem inducere.h d No quod viri honorant vxores facit inf. de leg.1.l item in legato.item confidunt de vxore. Vltimo not. quod Iuriſconſultus hic ponit vt diuerſa fideicommiſſa, & haberi pro fideicommiſſo, licet in effectu non ſit diuerſitas.

LEX LXX.

1 *Donata inter coniuges, non veniūt in reſtitutione vniuerſalis fideicommiſſi.*
2 *Donationes inter viuos,quæ morte cōfirmantur, poſſunt in fideicommiſſum deduci.*

1 Sequens quæſtio. † In reſtitutione vniuerſalis fideicommiſſi non veniunt donata inter coniuges,ſed in ſpeciali grauamine veniūt. h.d.& no. In tex. extra cauſam bonorum. quaſi ſeparata ab alia ſubſtantia mariti. Dy. In tex.in fideicommiſſo.l.vniuerſali.ideo ratio redditur in litera, quia per donationem videtur exempta ab vniuerſitate patrimonij quo ad mentem ex mentis. ſic inf de pec. leg.l. cum dominus,§.filius.ſecunda ratio redditur in litera. quia non dependet a teſtamento,nec ab aditione hæreditatis. vnde eſt ſeparata a natura fideicommiſſi.& per hoc arguit Dy.cōtra Azo. in l.filium quem habentem,ſuper quo vide ibi Cy. & hic Dyn. 2 † Vltimo no.quod donationes inter viuos, quæ morte confirmātur,poſſunt in fideicommiſſum deduci. In gl.ibi, quia ſeparata. non quo ad dominij adeptionem, ſed quoad donantis deſtinationem. In gl.ibi,quia trahitur retro.hæc falſa, vt no.ſup.tit.1.l.talis ſcriptura,& hic per Dy.quod eſt no.

LEX LXXI.

1 *Verba deprecatiua,& taxatiua habent vim fideicommiſſi, & porrigunt effectum ſuum etiam ad ſubauditam perſonam.*
2 *Hæres inſtitutus pro parte, ſi iuſſus eſt certa re eſſe contentus, vel certa quantitate,videtur rogatus de reſtituendo reſiduo cohæredi.*

Peto Luci Titi. † Verba deprecatiua, & taxatiua habent vim fideicommiſſi , & porrigunt effectum ſuum etiam ad ſubauditam perſonam.h.d. No. hic quod verba diſpoſitiua ad honoratum directa onerant hæredem,cum quo teſtator non eſt locutus,quia non inſpicitur cū quo teſtator loquatur,ſed in quem teſtatoris intentio dirigatur, 2 vt J eo.l.cum pater,§.donationis.† Secundo no.ꝙ ſi hæres inſtitutus pro parte,iuſſus eſt eſſe contentus certa re,vel quantitate, videtur rogatus quod reſiduum reſtituat cohæredi,vel cohæredibus, & ſic quando teſtator imperſonaliter loquitur, videtur loqui de hærede,vt hic,& ſup tit.1.l.ſi ſeruus, §.qui margarita. Tertio no.ꝙ ſi inſtitutus in ſolidum eſt iuſſus eſſe contentus certa re,vel quantitate, quod tacite videatur rogatus de reſiduo reſtituendo venientib.ab inteſt. Et per hoc dico,ꝙ ſi ſtatutum mādat filias eſſe contentas dote,non facto teſtō ꝙ tacite vr̄ prouidere alijs venientib.ab inteſt.licet de eis nulla mentio fiat in ſtatuto.no.etiam hic Bar.quod quando pr̄ donat filio emancipato, ꝙ idem eſt dicere,ac ſi diceret pro ſua legitima,vnde hoc debet in a legitimam computare. a ad hoc allegat l.etiam.§ pen.de bo.lib. & facit inf.ad l.Falc.l.cum qua de peculio. §.1.In gl ſup.ibi.generalis.1 reſponſo.conclude ergo ꝙ aut ſunt verba diſpoſitiua, & non refert cui dirigantur. aut ſunt verba adulatoria & enunciatiua;& tunc aut diriguntur grauato;& obligant. & intellige vt emanent principaliter propter ſe,vt ſup eo.l.verum,§.ſi.aut verba adulatoria diriguntur honorato , & tunc non obligant hæredē. ita loquitur l.generalis & ita dicit iſta gl.no. in ea gl.ibi, § diuinam.videtur diſpoſitio nuda , cum non appareat cuius contemplatione. Dy.in gl.ibi,§ non autem. Iſta ratio non eſt vera, quia licet reſtitueret venientibus ab inteſta. tamen per hoc teſtator non decederet inteſtatus,vt J. hac l.4.reſponſo. Ratio eſt, quia magis vr̄ dilexiſſe teſtator hæredem,q̄ venientem ab inteſt.ſecūdum Pet.ad hoc C.de fideicom.auth. hoc amplius. In gl.ibi,qđ eſſe poteſt.no.quod vr̄ quis velle quod eſſe poteſt, & non aliud.

ADDITIO.

a Computare. Vide d.Alex.de Imo.in conſ.8.per totum,in 2.par.& in conſ.114.ead parte,& Pau.de Caſt in conſ.122.& in conſ.103.

1 *Tempore quo finitur ius auctoris,finitur ius ſucceſſoris.*
2 *Bona teſtatoris quāquam per mortem hæredis ſubiiciātur reſtitutioni,propter debitum hæredis poſſunt vendi.*
3 *Ius tertij conditionale non impedit interim ſecundum decretum.*

§.† Prędium quod nomine. Neceſſaria alienatio du-1 rat q̄diu duraret ius alienantis, ſi non alienaſſet.† vnde tempore quo finitur ius auctoris, finitur ius ſucceſſoris.h.d.Facit ſ de pign.l. lex vectigali.In tex veneant per creditores hæredes.No. tres caſus. vnus eſt extra iſtum §.q̄ſi alienatio eſt neceſſaria,& a teſtatore procedit factum,ſeu cauſa alienationis,tunc talia alienata nunquam reuocantur, vt l.filius.§.dum,de lega j.de fideicō. li.l.cum fidei.C.debi.ven.pi impe.non po.l.j.quādoque neceſſitas cauſatur ab hærede, tunc iſta neceſſitas cauſatur ex hoc ꝙ res non incidit in poenam,vt ſtatim poſſit aduocari,ſed perinde eſt ac ſi res non eſſet alienata.ſ.vt cæteri de familia non admittantur,niſi mortuo alienante,& iſte eſt caſus no huius §.& ideo dicit Bar.ꝙ iſti qui non poſſunt alienare,tępe fingunt ſe conueniri a creditoribus, & hoc modo iura in eos tranſeunt, facit J.de dam.infe.l.ſi finita.§ ſi de vectigalibus. Tertius caſus eſt in alienatione ſpontanea.& de iſto loquitur J.eo.§.fratre.& ibi dicā. 2 No.† hic quod propter debitum hæredis poſſunt vendi bona teſtatoris, quāquam poſt mortem hæredis ſubijciantur reſtitu-3 tioni.† Ex hoc no.quod ius tertij conditionale non impedit interim ſecundum decretum;quod eſt notandum.

§.Mater filio. Etiam minus legitimus tutor, vel curator repræſentat pupillum , vel adultum,vt ipſi per eum videantur grauari. hoc dicit iſte tex & no. quod ſi Papa ſcribit alicui tanquam prælato , & ille non eſt verus prælatus, quod nihilominus mandatum ſibi directum obligat Eccleſiam,& verum prælatum ipſius illud non haberet locum in iudicijs, quia ſi citaretur minus legitimus tutor,non officeret pupillo,& no.in l.ſi tutor.C.in quib.cau.in integ reſtitu. non eſt neceſſ. In tex non iure.ſ quantum ad tutoris dationem. Dyn. in tex. propter ætatem, no. quod fideicommiſſum relictū a tutore , videtur relictum a pupillo. Nota etiam argument.ex iſto §.quod illud quod relinquitur minus legitimo prælato,videtur relictum Eccleſiæ , & iſtud eſt propter repræſentationem perſonæ.

1 *Cautio interponenda,quando non eſt certa perſona , cui interponi poſſit,debet interponi Notario publico , recipienti pro omnibus quorum intereſt.*
2 *Poſſeſſio propter omiſſam cautionem condici non poteſt.*
3 *Qualitas ceſſans,non facit ceſſare legatum.*

§.Fratre hærede. Iſte §.ponit thema,& circa thema determinat lex dubia. thema eſt, quia teſtator fratrem hæredem inſtituit,& domum alienari prohibuit extra familiam Prima quæſtio eſt,quando familia vocetur.& dicit quod vocatur duobus caſibus.i. facta alienatione inter viuos,& inſtituto hærede extraneo Secūda quæſtio eſt,quo ordine vocetur. & dicit quod ſi ſunt omnes eodem gradu, vocantur ſimul. ſi non ſunt in eodem gradu. proximior in gradu vocetur, & ſubſequētes cæteri per prius & poſterius. Tertia quæſtio eſt,qualiter vocentur.reſpondet cum pręſtita cautione de reſtituenda re familiæ. Quarta quæſtio eſt ſi per errorem non fuit cautum,an poſſit condici? & determinat ꝙ non: tamē exiſtente caſu vendicabitur domus Quinta quæſtio eſt,quomodo conſulatur per cautionem re non præſtita. & reſpōdet quod ope exceptionis, ſiue in familia ſit vlterior,ſiue non ſit. ſupple, tamen eſſe ſperetur , qui poſſit vendicari. Sexta quæſtio eſt,vtrum ij qui deſierunt eſſe de nomine familiæ,poſt teſtamentū admittantur ad petitionem : & reſpondet quod ſic, quia ſufficit hanc qualitatem infuiſſe tempore teſtamenti. Secunda ibi,quid ergo. Tertia ibi,ſed ita. Quarta ibi,quod ſi cautio Quinta ibi,ꝙ ſi cautionem. Sexta ibi. ſi quidem. In text teſtamenti.ſ.aduenientе caſu reſtitutionis. In tex. deſiderari.ſ.ante traditionē. Dy. In tex.hę. quæ erant in familia tempore teſtamenti,licet deſierint poſtea eſſe extra familiam. iſte §.allegatur quod hæredis inſtitutio eſt alienatio. ſed iſte §.hoc non dicit,quia in re quę non tranſmittitur ad hęredem,hęredis inſtitutio nō pōt dici alienatio,arg.C.de le.l.vxor patris,& J. de vſufr.l.Stichio.ſed iſta domus non tranſmittitur ad hæredē extraneū. cum recta via tranſeat dominium in familiam; igitur non vēdicatur ex capite alienationis, ſed ex capite quo iuſſa eſt non exire extra familiam,& iſta eſt veritas ſubtiliter intelligendo. Secundo no. hic de ordine obſeruando circa gradus, quia præſumitur affectio ordinata,& ꝙ dicitur hic q̄ſi relinquit familiæ, idem ſi teſtator dicat, relinquo domui meę,vel cataro meo, vel ſtirpi meæ,& hoc ſentit vltima gl iſtius §.quę incipit: nam tempore.in iſtis oīb. mo-1 dis loquendi eſt ea.ratio.† Tertio no.de cautione interponenda. & quando non eſt perſona certa, cui interponatur, debet interponi Notario publico recipienti pro oīb.quorum intereſt.ita di c

a eſt gl. hic. & probat ſup. de vulg. ſubſt. l. cauſa cognita. † Quarto no. ꝙ pp omiſſam cautionem non pōt poſſeſſio condici. ratio eſt, quia iſta cautio non requirebať ad ſubſtantiā debiti, vt l. hoc 3 ſenatus. §. 1. ſup. de vſufr. earum rerum. † Vltimo no. ꝙ qualitas ceſſans non facit ceſſare legatum. Et eſt arg. ꝙ ſi cauſa eſt commiſſa canonico, & incipit cognoſcere, licet deſinat eſſe canonicus durat commiſſio. de hoc dixi ſup. de cap. d. l. tutelas, & no. in c. ſtatutum, de reſcrip. lib. 6. Circa primam partem opp. ꝙ poſſit hæres extraneum inſtituere, vt inf. de lega. 3. l. pater. §. fundum. ſol. ibi erat prohibita alienatio inter viuos, non in vltima voluntate, & ſic non obſt. adde l. voluntas. C. de fideicom. & quod no. in l. 2. C. de vſucap. pro emp. Secundo opp. ꝙ non videatur prohibita hæredis inſtitutio, vt l. quidam, de acq. re. do. & l. 1. de fundo dot. ſol. ibi eſt prohibitio legis, hic teſtatoris. Dy. vel dic ꝙ ibi erat prohibitio fauore tertij, ſed in l. quidam, erat prohibitio pp ipſius rei naturam. vnde tranſit cum vniuerſitate, vt l. in modicis, de [illegible] emp. extra. de iure patro. c. ex literis. de operis lib. l. ſi operarum, vbi plene de hoc, extra. de re iudi. c. cum Bertoldus. Tertio op. de l. pater. §. 15. de leg. 3. ſol. ibi non erat perpetua prohibitio [illegible] e ſic. & adde quod no. in auth. de reſti. fideicom. § manifeſtum. Quarto op. de l. qui ſolidum. §. pa. J eo. ſol. ibi familia erat extincta, ideo remanet res ſine onere, & poteſt alienari in quemcunque. Quinto opp. ꝙ tranſeat dñium, ſed agatur ad intereſſe, vt C. de cōd. ob cau. l. ea l. ſol. ibi erat prohibito inter viuos. quæ non pōt facere, vt dñium non transferať, vt l. tradi. C. de pac. & J. de pa. l. pe. hic in vlt. voluntate. dicerem. n. idem in ꝯtu, vt queratur dñium ſine poſſeſſione, vt in Eccleſia, vt C. de ſacroſ. eccl. l. fi. extra de conſue. c. ex parte. Sed ꝯ iſtā ſol. op. de l. fin. C. de reb. alie. vbi non fit dña, vtrum prohibeatur a lege, teſtatore, vel ꝯhēte ſol. non fit dña quantum ad interpretationem prohibitionis. ſed quantum ad eum effectum hic. Sexto op. ꝙ ſubſtituēdo extraneum non videatur alienare, vt J de ali. iudic. l. ex hoc edicto. §. ſed hæredem. & C. de litig. auth. nunc ſi hæres. ſol. ibi erat prohibita alienatio odio alienantis ratione doli, qui dolus ceſſat in alienatione neceſſaria inſtitutionis hæredis, hic autē erat prohibita alienatio fauore, vnde non ceſſat fauor, nec ratio prohibitionis, & ſic non ob. Quæro. an ille qui decedit ab inteſt. dicatur alienare? reſpondeo quod aut hoc obuenit in perſonam prohibitam, & dicitur alienare. vt no. inf. de verbo. oblig. l. ſi ita quis §. ea l. aut non peruenit in perſonam prohibitam, & non dicitur alienare, vt l. [illegible] C de imp. lucr. deſc. & facit l. fi. C. de præd. c [illegible] l. x. Deinde opp. contra verſ. ꝙ ſi cautio de l. hoc ſenatus. §. 1. de vſufr. ea. re. ſol. ibi loquitur de cautione, quæ requirebatur ad iuſtitiam & fundamentum petitionis. hic vero in quadam cautione extrinſeca, quæ non reſpicit ſubſtantiā petitionis, ſed venit in quandam conſequentiam, & ſic non obſt. ſimile C. de preci. Impera. offer. l. vniuerſā. Oppo. vltimo dicitur hic, quod debet caueri, licet nemo vlterior ſuperſit. Contra ſup. eod. l. qui ſolidum. §. penſo hic non ſupererat. ſed ſperabatur ſupereſſe vel dic ꝙ licet nō ſperetur vlterior. ſperabatur par. ita dicit glo. Ex hoc no. ꝙ licet ſperetur par tamen interim alius admittitur ad ſolidi petitionē, licet cum cautione, arg. inf. de ven. in poſſ. m. c. l. commune. arg. contra l. vbique. §. interdum. quod eſt no.

LEX LXXII.

Imperator. Legatarius, qui non habet ius petendi, liberatur iura cedendo. h. d.

1 *Legatarius quantitatis non poteſt vltra grauari, quam percipit.*
2 *Damnatus vendere in vltima voluntate, ſi decipiatur vltra dimidiam iuſti pretij, non habet locum beneficium.*

1 **§. Si centum.** † Legatarius quantitatis non poteſt vltra grauari quam percipiat, ſed legatarius quātitatis ſpeciei poteſt grauari in ſpecie maiori. h. d. In tex. rogatus ſit. & agnouit legatum. In tex. conſtitiſſe. l. fideicōmiſſum. Dy. In tex. nec mutanda iſte caſus nō reperitur alibi. In tex. nego. puta & mercatura, vt J. ad l. Falc. l. ſi hæres. No. hic conſiderari acceſſionem rei, vel quæ prouenit immediate propter rē vt eſt acceſſio vſurarum. & facit infra de lega. 3. l. filius. §. apud Marcellum. ſed acceſſio, quę eſt omnino extra rē ex induſtria, non conſideratur. Item no. hic intereſſe non conſiderari in lucro in præiudicium lucrantis: ſed an in eius fauorem iſta eſt materia l. vnicæ. de ſen. quæ pro eo. ita dicit Petr. & iſta eſt reſponſio ad l. [illegible] fin. de eo. quod certo loco ſecundum Pe. Deinde no. in iſto §. quod aut legatum & fideicommiſ. eſt in quantitate: & tūc habet locum prima pars huius §. aut legatum eſt in quantitate, fideicom. in ſpecie, tunc aut in ſpecie propria, & tunc habet locum verſ. omnem. aut in ſpecie aliena, tunc idem quod in quantitate ſecundum glo. aut econtra legatum conſiſtit in ſpecie, fideicommiſ. in quantitate, tunc idem, quod ſi vtrumque eſſet in quantitate ſecundum Iac. de Are. & Pe. aut vtrumque conſiſtit in ſpecie & vniuerſitate, & idem quod in quantitatibus, vt J. eodem. l. cum quidam. fallit bene cum onus eſt inſeparabile a legato: nam ad illud de neceſſitate tenetur legatarius non conſiderata proportione emolumenti, vt J. eodem l. cum filius. §. Lucio. 2 Vltimo † no. quod damnatus vendere in vltima volūtate, ſi decipiatur vltra dimidiam iuſti precij, non habet locum beneficiū, l. 2. C. de reſcin. vend.

§. Cum quidam. In tex. facere. no. hic verba directa obliquari. No. quod quis poteſt grauari, vt aliquem hæredem inſtituat.

1 *Res vna in vniuerſalibus ſuccedit loco alterius, & vnum commodum loco alterius commodi.*

1 **§. Cum autem.** † In vniuerſalib. ſuccedit vna res loco alterius, & vnum cōmodum loco alterius commodi. ad hoc allegatur. In tex. ex hæreditate. hoc faciebat dubium, quia non videbatur ſupereſſe ex hæreditate, ſed propter hæreditatem. tamen non ob. quia iuris fictione ex ipſa hæreditate ſupereſſe videtur. adde quod no. J. de verb. ſign. l. Labeo, & Sabinus. Item no. ex hoc §. qđ non dr̄ diminuiſſe, vel dilapidaſſe ille, qui res conſimiles comparauit, vel permutauit, vel aliam vtilitatem fecit. In gl. eſt ergo. ibi, ſi & tem. vide quod no. per Cy. C. de rei ven. l. mater. In ea. ibi, item veniunt. quid ſi emiſſet ſuo nomine? reſpondeo teneri ad precium, argu. J. in l. diem ſeruandum, ſecundum Dyn. & Andr. de Pilis. Sed quid ſi non apparet ex quibus nummis emerit? reſpondeo præſumitur ex nummis, qui apparent perueniſſe ad manus ſuas, vt inf. de pri uil. cre. l. ſi ventri. §. fi. & l. fi. C. de pig. ſecundum Bar.

LEX LXXIII.

Si quod. Emens vxorem prægnantem nō cenſetur habere partum ex cauſa lucratiua. h. d. facit ſup. tit. 1. l. ſi non quocunque, & inſ. quæ in frau. cre. l. fi. § pen. In tex. contributione. pone, emi pro 12. matrem prægnantem, nunc poſt partum valet octo, conſequar ergo tertiam partem extractionis partus. Dyn. In tex. iudex. no. hic Bar. quod officio iudicis fienda eſt æſtimatio, & ſi pars non probauit, tamen iudex debet inueſtigare æſtimationem ſecundum Bar. hæc l. non dicit de hoc verbo. non enim hic dicit quod hoc pertineat ad merum officium iudicis, vel ad probationem partis, & ideo deficiente probatione iudex non habet ſe intromittere in ſupplendo.

LEX LXXVI.

Titio. Vniuerſalis prorogatio legatorum debet vniuerſaliter intelligi. h. d. ego dico quod dicitur prorogari id, quod non habet diem, neque terminum. vnde ſi elapſo primo termino iudex diceret, prorogo tibi terminum ad octo dies, haberet pars octo dies, licet proprie non dicatur prorogatio; caſus eſt hic.

LEX LXXVII.

Miles ad ſororem. Non refert cum quo teſtator loquatur de ſupremis, ſed in quem voluntatis ſuæ intentio dirigitur. h. d. Dyn. No. hic quod verbum donationis ſimpliciter prolatum accipitur pro fideicōmiſſo. facit inf. de do. l. ex hac ſcriptura, & quod dixi ſup eo. l. legatum eſt, & quod no. per Cy. C. qui teſt. fa. poſſ. l. ſenium.

1 *Prælegata in vulgari ſubſtitutione non veniunt.*
2 *Datio ſubſtituti vulgaris non impedit tranſmiſſionem.*

1 **§. Pro parte hæres.** † Prælegata non veniunt in ſubſtitutione vulgari. ad hoc allegatur §. iſte. Dy. concor. J. tit. 1. l. Sextilia. ſecus in fideicommiſſo ſecundum Oldr. & Andr. de Pil. vel ſic. hęres pro parte habens ſubſtitutum vulgarem decedens ante aditam hæreditatem non tranſmittit legatum pro hæreditaria portione, ſed pro portione 2 cohæredis. h. d. † No. quod iſte §. loquitur de tranſmiſſione prælegatorum, nec impeditur hic tranſmiſſio prælegatorum propter dationem ſubſtituti vulgaris, ſed quia pro parte hæreditaria prælegatum non conſiſtit, niſi repudiatio procederet, vt ſup. tit. 1. l. qui filiabus. §. fi. cum l. ſeq. Secundo no. quod iſte § videtur probare quod hic inſit conditio repudiationis, non mera conditio ſi hæres non erit, & ſic non obſt. vt ſup. tit. 1. l. ab omnibus, §. cum quidam, ſecundum Dy. & iſta probantur per gl. in l. filio, ſup. titu. 1. Dy. Conſidera ergo quod condō ſi hæres non erit, eſt alia conditio a condōne ſi repudiauerit, quia condō ſi hæres non erit, cōſiſtit eo moriente in vltimo vitę ſpiritu. Et ex hoc videtur inferri de neceſſitate, quod habens ſubſtitutum vulgarem non tranſmittat, quia eo viuente cępit eſſe locus ſubſtituto, vnde non pōt tranſmittere, ad hoc ſup. de libe. & poſth. l. ſi filius hæres. conditio vero ſi repudiauerit, iſta non impletur eo moriēte, niſi interuenerit vera repudiatio; caſus eſt iſtius §. Sed nonne conditio ſi hæres non erit, idem operatur quod condō ſi repudiauerit? vtrobique enim prælegatum poteſt integraliter conſiſtere, quia in nulla parte relinquitur ſibi a ſeipſo; ergo hic debet tranſmittere totum prælegatum. reſpondeo & dico aliter quam Dyn. videlicet ꝙ ideo prælegatum hic non tranſmittitur pro portione hęreditaria, quia non videtur pro illa portione repetitum a ſubſtituto vulgari non ob. l. qui filiabus, §. fi. cum l ſeq. vbi dicit quod totum prælegatum peti poteſt, quia ibi non petitur ex vi legati expreſſi a primis hæredibus. & eſt ratio differentiæ, quia ſubſtitutus vulgaris eſt ſubſtitutus in quota hæreditaria portione. igitur & in iſtis prælegatis, quatenus includitur ſub hæreditaria portione, & gl. hic poſita hoc ſenſiſſe videtur.

LEX

L E X LXXVIII.

1 *Teſtamento rupto per querelam pro parte, rumpuntur legata pro eadem portione.*
2 *Obligatio, & petitio in indiuiduis eſt in ſolidum, executio vero fit, quatenus iuris ratio patitur.*
3 *Principale licet ſit indiuiduum, eius tamen æſtimatio eſt diuidua.*

1 Cum filius. †Rupto pro parte teſtō per querelā, rūpūť
legata pro eadem portione: item & legare
diuidua, ſecus in libertatib. alia vero legata indiuidua in ſolidum
debenť, ſed ſufficit præſtari partem æſtimationis. h. d. Iſtud
principiū tractat de quatuor. ſ. de prælegatis, de legatis diuiduis,
de libertatibus, & de legatis indiuiduis, vt de ſeruitutibus. In primis
dimidiť forma petendi & conſequendi. in libertatib. nihil diuiditur,
ſed in alijs indiuiduis non diuidiť forma petendi, ſeu exigendi.
h. d. In tex. ibi, pertuliſſet. i. propoſuiſſet, & ad fi. produxiſſet.
In tex. data. i. plegata ſibi relicta. Dy. In tex. ad ſeruitutes. vt in
ſolidum præſtenť vt libertates. Dy. In tex integra. ecce forma petitionis.
In tex. ab eo. i. ꝯ cum. In tex. partis autem æſtimatio. ecce
forma præſtationis. In tex. partis pertinentis ad filium, qui obtinuit
in querela. No. ꝙ teſtm̄ p querelā pōt per ꝯrias ſententias iudicum
pro parte reſcindi, & pro parte confirmari, & ſicut in diuerſis
tenent ꝯriæ ſententiæ nō ſolū diuerſorū iudicū, ſed vnius
iudicis ſm gl. Secundo no. ꝙ victoria habita ꝯ filium reſpectu hereditariæ
portionis, nō prodeſt reſpectu plegatorū. vnde iſte vincens
vincit tanq̄ hæres, & non vincit tanquam legatarius. Tertio
no. ꝙ diuiſis iuribus teſtamenti ēt legata diuiduntur. gl. dicit qđ
hodie per auth. ex cauſa. diſtinctio illius principij non procedit;
ergo illa auth. habet locum, etiam quando teſtamētum pro par
2 te confirmatur. Quarto no. quod in indiuiduis obligatio, & petitio
eſt in ſolidum, ſed executio fit quatenus iuris ratio patitur,
3 & non in plus, & habes ſimile in l. plures, ſup. depoſi. † Vlt. no. qđ
licet principale ſit indiuiduum, eius tamē æſtimatio eſt diuidua.
In gl. ibi, apud diuerſos. facit inf. de fide inſtr. l. ſi iuris.

§. Lucio Titio. Legatū vniuerſitatis trāſit cū onere
ſuo, & cū iure ſuo, ſeu emolumēto.
h. d. Et eſt hic caſus, in quo legatū pōt afferre damnū. ſ. qñ legať
vniuerſitas, & tetigi in l. Imperator, §. ſi centū, ſ. eo. vel ſic, legatarius
hrēditatis delatæ leganti teneť omnia debita hereditatis ſoluere,
& credita poſt ceſſis actionibus petere. h. d. Gl. dicit ꝙ iſta
ceſſio non eſt neceſſaria, niſi pro executione directarum ſed Pe.
dicit ꝙ vbi nomen ſingulare relinquiť, tunc tranſeunt vtiles ſine
ceſſione: ſecus vbi relinquiť hrēditas, vt ī. ad Treb. l. facta. l. reſtituta.
Pet. in illis ll. vniuerſitas deferebať vniuerſali titulo, vbi habet
locum reſtitutio ex Treb. hic titulo ſing. legati. vbi non hēt
locū Treb. & ideo tene gl. vnde conclude tres caſus. interdum ē
titulus ſing. & ius ſingulare, & tunc loquitur C. de leg. l. ex legato
nominis. qñq. eſt titulus ſing. & ius vniuerſale, tunc loquitur
hic. nā ſicut tranſit dñiū, ita tranſeūt vtilia iura pſonalia. qñq. eſt
titulus vniuerſalis & ius vniuerſale; & tūc ex iſto obliquo titulo
nō tranſeunt iura ſine ceſſione, vel reſtitutione, facit ſup. de iure
do. l. ſi mulier, §. ex aſſe. In tex. ibi, eius. ſ. teſtatoris legantis. Dyn.

1 *Teſtator ſimpliciter legando, non ſolum videtur legare ius ſuum, ſed hæredis ſui.*

1 §. Dominus. †Teſtator ſimpliciter legando nō ſolum
videtur legare ius ſuum, ſed hæredis ſui,
ſi tale ius in vſufructu, vel in proprietate conſiſtit: ſecus ſi in alijs
ſeruitutib. h. d. Quem §. pleniſſime declaraui in l. Mæuius. § pen.
ſup. eo. & facit ſup. eo. l. vnum, §. ſi rem. In tex. voluntatis. i. præſumptæ.
In tex. diuerſum, vt ſ. de ſeru. l. Pā. In tex. portionis. iſta
ratio includit tertium dictum, qñ teſtator erat dominus partis,
& hæres erat dominus alterius partis. nā tota res debetur. iſtud
eſt verum, niſi teſtator legaſſet ſub commemoratione ſui iuris,
vt ſup. de leg. 1. l. ſerui electione, §. ſi. cum l. ſeq. No. diſtinctionem
inter vſumfructum, & cęteras ſeruitutes. & dic quod omnes ſeruitutes
in hoc conueniunt, quod non compatiunť ſe cum proprietate,
vnde etiam vſuſfructus reſpectu ſuæ formæ & diffinitionis,
quam habet per ſe, contrariatur proprietati, ſed reſpectu
emolumenti dicitur pars eius: reliqua vero ſeruitus ſimpliciter
componitur proprietati, & ita nullo reſpectu ſunt partes.

1 *Demonſtratio falſa non dicitur, quæ habet initium veritatis.*
2 *Frater fratri in feudo ſuccedere poteſt.*

1 §. Hæres meus. †Non dr̄ falſa demonſtratio, q̄ hēt
initium veritatis, licet ab illo princi
pio in aliud principiatū ſit facta tranſgreſſio. h. d. No. quod interdum
eſt pciſe vera, interdū eſt p̄ parte falſa, interdū eſt falſa, tn̄ iuris
interpretatione hr̄ p vera, vt qñ hī principiū veritatis vt hic.
Intelligiť ergo relatio fieri ad verū principiū, vt teneat legatū. &
2 no. §. ultū. Iſte §. facit ad q. † feudi, vtrū frater fratri poſſit ſuccede
re in feudo. & determinať ꝙ ſic. ſ. ſi feudū erat antiquū. ꝙ incipit
a progenitore. multum. n. operať principiū potiusquā noceat in
alium facta tranſlatio, arg. huius § ſm Dy. allegat in 10. colla. de
duob. ſra. de nouo benefi. inueſti. c. ſi duo fratres. & ideo dicit qđ
fellonia, vel renūcia alterius fratris non nocet in hoc alteri fratri
ſecundum Dy. facit l. 3. ī. de interd. & relega. quod eſt notandū.

A D D I T I O.

a Quid ſic. Vide d. Mar. Soc. in conſi. 19. inci. pro deciſione, ver. verum prædictis, circa medium parte, & in conſi. 23. incip. circa prædicta, ver. ſ. probatur ea no. ea. parte

§. Seruus pure. Impedimentū libertatis eſt impedimentū
legati. h. d. Et no. maior eſt potentia
cauſæ in acceſſorio, quam in principali. ꝙ ſic probatur,
quia ſi libertas, q̄ eſt quid principale, ſuſpenditur, & legatum, ꝙ
eſt acceſſorium, prorſus impediť. imo dic ꝙ neutrum valet, vnde
non eſt maior potentia, ſed par in principali, & acceſſorio.

1 *Dictio interminata prolata, eſt moderanda arbitrio boni viri.*

§ Pater cum filia. Comparatiuū ꝯcludit ēt poſitiuū;
allegať ad hoc. No. ꝙ natura
cōparatiui eſt relinquere in ſubiecto vim poſitiui, vnde dictio
1 plus præſupponit tantumdem. † Scđo no. ꝙ dictio indeterminate
prolata eſt moderanda arbitrio boni viri. qđ eſt verū in actu
probatorio, q̄ probatio dēt eſſe certa de ſe. vnde nihil operatur
a exceſſus indeterminatus, vt probať in l. & ſi poſt tres, a per Gul.
& Iac. Bu. In gl. ibi, vt teſtator. facit ī. ad Treb. l. facta. §. ſi in danda.
Pe. In gl. ibi, p hæc verba. i. p comparatiuū plus. nā hoc cōparatiuū
implicat qđ certū. i. poſitiuū, & qđ incertū. i. exceſſiuum indeterminatū.
Ex hoc no. ꝙ ſi qs format articulū ꝙ poſſedit plus.
x. annis. ꝙ iſte articulus includit certū tp̄s x. ann. & incertū ꝙ eſt
ſ x. annos. itē no. ꝙ ſi teſtātor legat vxori plus dote, vel vltra dotē,
ꝙ ēt dos includiť. ꝯcor. ī. de do. præleg. l. qui ita, & ſ. tit. 1. l. ſi ſeruus
legatus. §. & ita ſcriptū. In gl. ſtabiť. no. ꝙ qñ eſt arbitramentū
de parua q̄titate, non dēt recedi ab arbitramēto, & de hoc no.
ſ. de arb. l. ſi de meis. §. recepiſſe. In gl. ibi, dictio Plus. no. Pro inſtrūs
vendōnum ꝙ qñ quis dicit vendo, & ſi plus valet, dono, ꝙ
per hoc non videať receſſum a beneficio l. 2. C. de reſcin. ven. q̄
intelligiť de modico pluri, nō de tanto pluri, qđ excedat dimidiā
iuſti precij, vt ī. eod. l. cū pr̄. §. ſi dotalē. In gl. ibi, in plus hēbit. &
ſic vr̄ ꝙ nullus arbitreť, & ſic eſt ꝯ. ſup. eod. l. j. ſed dic ꝙ hic arbitriū
erat collatum circa modicum, cum hæc adiectio plures, ad
modicū referať. & ſic lex non curauit de modico, vt l. ſcio. ſ. de
in iute reſt. ſed ibi erat arbitrium circa magna. Andr. de Piſ. Tu
dic ꝙ interdum recurritur. ſ. qñ non minimam læſionem, ſed dānum
onerati. interdum non recurritur. ſ. quando importaret minimum,
quod ex quantitate facultatum teſtatoris perpendi poteſt.
inſ. de fun. inſtr. l. quæſitum. § ſed ipſe poſthumus.

A D D I T I O.

a L. & ſi poſt tres. Vbi vide d. Alex. de Imo. & in conſi. ſuo 4. parte.

§. Non iure. Non repellit a legato ille, qui eſt paratus
onus legati ſuſcipere: tn̄ prohibeť a lege:
vel a iudice. h. d. Concor. propre. C. de leg. l. ab adminiſtratione,
allegatur per Iac. Bu. ꝙ non dicitur declinare iuriſdictionem ille
clericus, quo inuito Ep̄s declinat pro eod. In tex non idoneum.
No. ꝙ iudex non dēt confirmare illum, quem credit nō idoneū,
& facit ad confirmationem prælatorum, & aliorum officialiū.

1 *Cautio Mutiana includit plenam reſtitutionem rei, & fructuum medij temporis.*

1 §. Qui Mutianam. †Cautio Mutiana īcludit plenā
reſtōnē rei, & fructuū medij
tp̄is. ꝯcor. de indi. vidu. auth. cui relictū. q̄ auth eſt not. in mā
cautionis Mutianæ. In tex. in prin. i. tp̄e ſatiſdationis. pone ꝙ maritus
legat vxori, quādiu caſte vixerit. iſta ſtetit vidua p triēniū,
& fructus pcepit, ſi poſtea nubit vtrū teneať reſtituere fructus
iſtius triēnij: veritas eſt ꝙ nō, q̄ plura ſunt annua legata: vñ pro
præteritis annis, quib. ꝯdō eſt impleta p veritatē, & non p fictionē
cautionis, non venit fructuum reſtitutio, ſed pro futuro tp̄e
ſic. de hoc tangit gl. in l. ſi. C. de indi. vidu. per gl. & Cyn.

1 *Actiones plures habens ad idem tendentes, tenetur alteram eligere tempore dati libelli.*
2 *Actio ex teſtamento, & rei vendicatio cumulari non poteſt.*

1 §. Varijs actionibus. † Hñs plures actiones ad
idē tēdētes teneť aliciā eligere
2 tp̄e dati libelli. † No. ꝙ non pōt cumulari actio ex teſtō,
& rei vendicatio, & adde quod no. inſt. de leg. §. noſtra Sed nunquid
pōt cumulari pſonalis & hypothecaria: tñdeo ꝙ ſic, vt in
auth. de fideic. §. ſed neq; p hoc. C. de ac. & ob. l. in arbitrio. Ia. de
Are. & Pe. & gl. ord. in l nemo ex his. §. quo de reg. iu. quæ dicit
ꝙ eſt tp̄ale in perſonali & hypothecaria, quia hypothecaria eſt
quædā actio ſpūs pſonalis, vt no. in proœmio ff. forum in ſecunda
charta. de hoc per Dy. in c. nullus plurib. de reg. iu. lib 6. Secūdo
no. hic arg. ꝙ ſi dico Infam nullam, & ſi qua eſt, appello, qđ
appellatio non recipiatur. nam varians non admittiť, vbi variatio
contrarietatem inducit cum diſpendio aduerſarij. vt hic. vnde
eligere debeo, vt l. quod in hæredē. §. eligere. cū ſi. ꝯrium vr̄,
q̄ appellatio eſt quædam ſpēs exceptionis ar. ſ. de arb. l. non diſtinguemus.
§. cū quidam. ſed reus poteſt conditionaliter proponere
ꝯria. C. de excep. l. qdam. ergo & appellans. ſoluit Dy. ꝙ aut
appellat originalis actor; & non procedit libellus. aut appellat
reus; & tunc libellus procedit ſm Dyn. glo. ordi. tenet expreſſe,
ꝙ ſemper procedit libellus in l. j. qñ prouoc. non eſt ne. & idem

tenet Old.q̃ in ſola appõne ineſt tacita condõ ẽt nullitatis,vt ſ.fam erc.l.quædam mulier,& de in.pat.l.Cornelia.ergo ſi exprimantur, nõ vitiant, quia expreſſio eorum,q̃ tacite inſunt,nõ vitiant,vt ſ.tit.1.l.hæc verba.ſic & alias recipitur iſte libellus,Peto ꝯ̃ctum pronunciari nullum. & ſi aliquis eſſet,peto me in integ.reſtitui tanq̃ minorem,& læſum,vt extra de reſti.in integ.c. ſuſcitata,& no.per Inn.extra de præſcr.c.auditis,ſm Oldr.& iſta eſt veritas.facit j.de appel.l.ſi conſtat.vbi eſt expreſſum,q̃ ſuper appellatione pronunciatur per viam nullitatis.

1 *Memoria defuncti damnata,teſtamentum eius declaratur nullum,& legata ſoluta repetuntur.*

2 *Duelli receptio plura requirit,& deſiderat.*

1 §.Repetendorum.† Qñ damnat̃ memoria defuncti,teſtm̃ eius declaratur nullũ & legata ſoluta repetunt̃.h d In tex.damnatum.circa hoc qualiter concipiatur inquiſitio,& ſnĩa,dic vt no.in §.per ꝯ̃.Inſt. de hęr.ab inte.vbi eſt melior gl. quę ſit in corpore iuris. And.de Piſ & Bar.remittit ad ipſam. In gl.nam ſi. ibi,l.dolo.opp.q̃ non repetant̃.imo & ſi ſoluta non fuerint,teneatur fiſcus ſoluere, vt l.cum fiſco,ſ.ad Syll. & l.Marcellus,§.fin.j.ad Treb.& l.ſeruus pluriũ,§.ſi quis ante,tit.j. ſol.ſi pp delictum hrẽdis publicant̃ bona,obtinen t ll.ꝯ̃riæ.ſi aũt pp delictũ defuncti,obtinet qđ hic dr̃,

2 Dy.† In gl.t.hoſtilis.ibi,qđ non placet.ſed m d.§.p ꝯ̃trarium,Inſt. de hær.quæ ab inte.adhæret gl.op.Pla.quæ fuit, q̃ iſto caſu eſt licitum duellum. Ego audiui ab Imperatore,q̃ plura ſunt neceſſaria in iſto duello. Primo q̃ ille,qui prouocatur,ſit diffamatus, vel ſuſpectus. Secundo, q̃ non poſſit probari per veram probationem. Tertio, q̃ ille, qui prouocat,ſit maior,vel par.nam minori non licet prouocare maiorem,quia non licet ſibi aſcendere. Quarto, q̃ caſus ſit perſonalis. nam vbi condemnaretur ſolũ de bonis,non reciperetur duellum. Quinto & vltimo,q̃ non ſit electa via ſtrepitus iudicij, ſed via armorum. ita audiui ab eo,& a Domino Cardinali Bononienſi, & non eſt aliquod iſtorum, quod non poſſit probari per rationes legũ: & adde de iſto duello,quod no.in prima conſti.feudorum.x.coll.

LEX LXXIX.

1 *Onus ſpeciei reſpicit omnes hæredes,onus vero quantitatis non reſpicit,niſi eos,quibus ſermo dirigitur.*

Cum pater. Rogatus reſtituere accepta ſpecie, vel q̃titate,ſpeciem de communi , quantitatẽ vero de propria retinet portione.h.d. & eſt principiũ no.In tex. portionem.i.pro portione. Dy. & vide nouum caſum de iſta dictione,in,quæ nouo modo ponitur in l.fi.j. de vi.le.in j.reſpon. In tex. mater tua. modo quæritur ex quibus bonis debeat filia petere fundum,& ex quib.centum aureos. Dy.In tex.de cõi cũ aliter habere non poſſit,niſi a cohæredib. quoniã eſt Iacob.de Are.In tex. retenturam. quia onus ſuæ parti potuit imponi,vnde cohæredibus non videtur impoſitum. & eſt ratio,quia vbi e-

2 molumentum,ibi onus.Iac.de Are. Not.in iſto principio drĩam inter ſpeciem & quantitatem.nam onus ſpeciei reſpicit omnes hæredes,onus vero quantitatis non reſpicit niſi eos,quibus ſermo dirigitur. & facit infra ad Treb l deducta.§.nummis.In glo. quare ſecus. ibi,§. minimis. quia pecunia poteſt confici ex propria poſitione,ſed non ſpecies.In gl.ibi,apparet ſolutio.nam ibi eſt dubia volũtas, vnde interpretamur deberi ſolam partem hic certam de tota. Item ibi legauit ab hærede alij , hic voluit ſibi ipſum retinere. Dy. & Pe.in ꝯ̃trio nominatum grauauit vnũ tantum hæredum , hic autem circa retentionem fundi in perſona habet & in rem grauauit;& ſic non ob.& illa eſt veritas.

2 *Donatarius cauſa mortis poteſt onere fideicommiſſi grauari.item de donatione cauſa mortis detrahitur Falcidia.*

1 §.Eorum quibus. †Donatarius cauſa mortis poteſt onere fideicommiſſi grauari.Item de donatione cauſa mortis detrahitur Falcidia.Itẽ de falcata donatione minuitur onus intrinſecum,ſed onus extrinſecum non minuitur.h. d.vſque ad §.iuris.& ſunt quatuor reſpõſa vſque ibi.in primo dicit q̃ donatarius poteſt grauari.In ſecũdo,q̃ donatio poteſt defalcari. In tertio dicit,q̃ onus intrinſecũ minuitur proportionaliter. In quarto dicit,q̃ onus extrinſecum non minuitur proportionaliter, & annectitur ratio.Secũda ibi, fideicommiſſum. Tertia ibi,ſi pars. Quarta ibi,ſi tamen. In tex. quod fideicommiſſum.i.quam donationem,cui eſt impoſitum fideicommiſſum.Dyn In tex.ſi pars,& ſic onus intrinſecum.In tex.ibi,fungetur.i.proportionaliter minuetur.In tex.alimẽta.ſic fuit onus intrinſecum.In tex.collationis.l.alimentorum.In text. ibi, in reſiduo.ſufficiente ad alimenta,vt j.de adi.lega.l.liberto, §.j.alias ſecus,vt j.ad l. Fal.l.maritus,§.ſi Iac.de Are.& Dy. No. in tertio reſponſo . q̃ deſalcata honore non defalcatur onus extrinſecum,imo ex reſiduo integraliter eſt pręſtãdum,ſi reſiduũ ſufficit ad integram præſtationem:alias ſi non ſufficit ad totum præſtabit̃ quatenus ſufficit ſm Iac.de Are.& Dyn.In gl.donari. ibi.non eſt falcidia.quia non fieret detractio per donatarium.vt Inf.ad leg. Falc.l.lex Falcidia,§.nonquam.Dyn.& Pet.In glo.ibi, pęnales,§.fi.& inf.ad Treb.l.Lucius,§.hęres.Pet.

1 *Mater ſpuriis vulgo conceptis poteſt donare cauſa mortis.*

2 *Mater poteſt plus relinquere marito,quam filiis ſpuriis & naturalibus.*

§ Mater filijs. Adhibitus ad ſtipulandũ dotẽ per modum donatio.cauſa mortis,põt grauari,q̃ non petat.ſed ſi non grauatur de nõ petendo,põt petere.ſed ſi non imminet Falcidia, per actionem in factũ cogitur vniuerſali hæredi Falcidiam reſtituere.h.d.

1 † No.hic primo,quod mater ſpuriis vulgo conceptis põt donare cauſa mortis; & ad hoc

2 adde l.quod hæres, j.ad Orfi.§.nouiſſime.†Secundo no.qđ mulier poteſt plus relinquere marito, q̃ filijs ſpurijs, & naturalibus ex antecedenti complexu, vnde beneficium l.hac edictali, C.de ſecund.nup.non habent niſi legitimi filij. Tertio no. Falcidiam peti per actionẽ in factum.facit §. Mæuio.ibi,actionem &c.& j. ad l.Falc.l.uẽt margaritarum.Ex gl.no.quarto, q̃ donatarius,q̃ acceptat donationem cauſa mortis , habet neceſſe acceptare onus. vnde in donatione cauſa mortis licet habeat locum pœnitentia donatoris, non tamen habet locum pęnitentia legatarij , & ita dicit gl.quæ incipit.i.Falcidia. quod eſt menti tenendum.

§.Surdo & muto. Legatum quæritur ignoranti, & fideicommiſſum etiam afficit ignorantem.h.d. Et eſt arg. quod per reſcriptum Principis afficiatur & legetur Poteſtas ignorans. vide hoc ſup. li cer. peta.l. proinde.& quod no de actio.emp.l.ſi quis alienam.

1 *Mortis appellatione in fideicommiſſis venit tantum mors naturalis , non ciuilis .*

2 *Deportatio non facit amittere ea , quæ ſunt facultatis , & conſiſtunt in facto,item non amittuntur per ingreſſum religionis.*

3 *Deportatio licet faciat ceſſare tutelam, non tamen facit ceſſare cõmiſſariã.*

§.Hæreditatem. Ius eligendi deportatus non per-

1 dit,†& fideicõmiſſum poſt mortem collatum non debetur poſt mortem ciuilem , ſed expectat̃

2 mors naturalis.h.d.†No.q̃ ea,quæ ſunt facultatis, & conſiſtunt in facto,non amittuntur per deportationem.Item nec amittuntur per ingreſſum religionis , quia mors ciuilis inhoneſta non perimit,multo minus perimit mors ciuilis honeſta & fauorabi-

3 lis,ſm Bar.& facit ſup.de cap.di.l.legatum.†Et per iſtum tex.dicit,quod licet per deportationem finiatur tutela, non tamen finiatur commiſſaria,quia eſt caſus hic, & no. bene. vnde etiam apud exbannitum durat commiſſaria. Scđo no.q̃ fideicommiſſum collatum poſt mortẽ, non debetur per mortẽ ciuilem, ſed expectatur mors naturalis.facit inf de iu.fiſci.l.Statius Florus,§. Cornelio. dicit tamen Bar. quod iſtud fallit in fratribus minoribus,quia fideicommiſſum relictum poſt mortẽ debetur ſtatim, q̃ grauatus eſt profeſſus in ordine minorum, ſm Bart.& eſt rõ, quia mors naturalis in illo nihil poteſt vltra operari. cum ergo

a mors ciuilis æquipollet naturali,a per omnia idem eſſet effectus vtriuſque,vt no.in l.Deo nobis,de Epiſc.& Cler.per Cyn.

ADDITIO.

a Naturali.Et an & quando, vide Do Bar.Soc.in conſ.92.incip. circa primum huius,per totum,in 1.par.& Franc.Are.in l.qui Romæ, §.inſulam, de verb.oblig.& Fel.in c.in præſentia,de proba.

1 *Alienatio fundi dotalis,ſoluto matrimonio fieri poteſt, & facta ratificari.*

2 *Emens rem minus iuſto pretio, non tamen poteſt grauari in pretij ſupplemento.*

§.Qui dotale. Si maritus rem dotalẽ de facto alienauit,& preciũ inde perceptũ, & ſupplementum iuſti pcij reliquit vxori, ſi vxor acceptauit legatum, & ei offertur pcium,excluditur vxor a vendicatione fundi dotalis.

1 h.d.†iſte §.probat,q̃ fundus dotalis põt alienari ſol. matr.& põt ratificari alienatio iam facta,& adde q̃ dixi in l.dotalẽ,ſ.de reſ. mil.In tex.vẽdidit minori pcio.non tñ minori q̃ ſit dimidia iuſti precij.Dy.In tex.reſtituat.i.vt emptor det vxori id,quod iuſto pcio erat.Dy.In tex.faceret.vendicando fundum. Iaco.de Are.In tex.oblato ab emptore, vel hærede.In tex.ſubmoueri. ex tacito fideicommiſſo , nam vr̃ tacite fideicommitti ne petat fundum.

2 Iac.de Are.†No.q̃ ille,qui emit rem minus iuſto precio,non tñ poteſt grauari in precij ſupplemento.Secundo no.quod licet ſit res dotalis,& vendatur de facto, non minus æſtimatur quam ſi venderetur de iure,quod eſt multum notandum, quia hr̃ reſpectus ad qualitatem rei,non ad qualitatem iuris tranſlati, vt æſtimentur ſolum quantum valet ius tranſlatum.quod eſt bene no.

1 *Soluens ſciienter id,quod non tenetur,videtur donare.*

§.Mæuio. Caſus.Mandaui debitori meo q̃ ſolueret Titio, cui volebam cauſa mortis donare. debitor ſoluit poſt mortem meam. Quæritur quid iuris?& rñdetur, aut ſcienter, & non liberat̃,nec detrahitur Falcidia,quia Titius non percipit ex donatione cauſa mortis. aut ignorans me mortuum,& tunc liberatur,& ſi locus eſt Falcidiæ, hæredes mei repetent a Titio, quatenus ſufficit ad Falcidiam. h.d.ſecundũ Dy. diuiditur in tres partes, quia primo ponit thema. ſecundo determinat quid iuris in caſu ignorantiæ. Secũda ibi, cum ſciens.Tertia ibi,diuerſum. In tex.non vr̃.ſed a donatione inter viuos Mæuio debitore ſcienter ſoluente in eum collata. Dy.In tex.tunc.ſ. quia illo caſu cõuerſa eſt in donationẽ cauſa mort.s. Iac.de Are,

Non

No. in caſu ſcientiæ tria determinari, & quodlibet negatiuè. primo quod ſoluens non liberat a debito. ſecundo quod recipiens non conuenit in ſubſidium. tertio quod non detrahitur Falcidia: & hæc tria vnica rõne probantur, quia ſolutum tranſit & conuertit in donationem inter uiuos, non in executionem mandati. Ex hoc no. quod ille, qui ſcienter ſoluit id, qđ non tenetur, vi
a detur donare. facit ſup. de cond. indeb. l. ſi non ſortẽ, §. qui filio.
a & quod no. ſup. de condi. ob cauſam l. ſi procuratori. a non obſt. inf. de ſolu. l. ſi cum aurum. quia ibi erat contraria coniectura, cũ ſolueretur animo decipiendi, & non animo donandi, vnde ibi actus erat ordinatus in præiudicium, non in fauorem recipiẽtis. ideo non inducit tacitam donationem, argu. ſup. de hære. inſti. l. ex facto etiam agitatum. Secundo no. in caſu ignorantiæ duo dicta affirmatiua. primum, quod ſoluẽs liberatur. facit inf. de ſol. l. cũ quis, §. j. & ſup. ſi cer. pe. l. eius, qui in prouincia. ſecundum quod ſolutũ deſalcatur, & utriuſq; dicti rõ hic redditur, quia ſolutũ in donationem cauſa mor. conuertitur, & ſic ſoluens mandatũ exequitur. Opp. dr̃ hic, q ſcientia mortis inducit reuocationem mandati. ꝫ, iſtud mandatum erat collatũ poſt mortẽ, ergo non finitur morte, vt ſup. man. l. ſi uero non remunerandi, §. fi. So. dicit glo. q iſtud mandatũ non erat collatũ mere poſt mortẽ, ſed erat collatũ in vita, quia creditor mandauit Mæuio, ut ſolueret in continẽti: & idem tꝫ Iac. de Are. Sed contra hoc opp. nam ſi mãdatũ fuit collatũ in vita, ergo indiſtinctè finitur morte, et ſi mandatarius ignoret, vt inſti. man. §. rectè. So. dicit gl. q l. ꝯtraria eſt vera, qñ in vita cõfertur mandatũ & effectus mãdati, ſed qñ confertur mandatũ in vita, ſed effectus mandati deſiderat mortẽ mãdãtis, tunc eligitur quædam media via in finiendo mãdatũ, & diſtinguitur ſcientia ab ignorantia, & ſic non ob. Diſtingue ergo tres caſus, aut mãdatum & effectus mãdati confertur in uita, & tunc indiſtinctè reuocatur per mortẽ mandantis re integra. aut mandatum, & effectus mandati confertur poſt mortẽ, tunc indiſtinctè non reuocatur per mortem. aut mandatũ cõfertur in vita quo ad facti executionem, ſed effectus mãdati confertur poſt mortẽ quo ad cõfirmationẽ, & irreuocabilẽ acquiſitionẽ: tunc quia concurrit quaſi quædã repugnantia rõnum, & una ſuadet finiri, altera nõ finiri, eligitur quædã media via diſtinguẽdi inter ſciãm & ignorantiã. iſte eſt tex. no. iſtius §. & ſm iſtã lect. in §. noſtro res ſtetit in finibus mandati viuente mandãte. Sed Hu. hic ponit aliã lect. quod hic res non ſtetit in finib. mãdati, ſed mãdatarius occaſione mandati obligauit ſe donatario. in hoc caſu intellige diſtinctionem iſtius §. ſed hoc vr̃ falſum. nam ſi interuenit iſta promiſſio, ergo res eſt integra. igitur non finitur mandatum morte, ut ſ. de in. om. iu. l. & quia, C. man. l. mandatũ, cũ ſi. So. dico q iſta ꝓmiſſio fuit in ꝯſeq̃uentiam mandati, & reuocato mãdato cauſa promittendi finita eſt, ar. de le. 3. l. cum quis decedẽs. §. 1 fateor q res nõ eſt omnino integra, tñ reintegratur cũ diſt. iſtius §. diſtincta ſciã ab ignorantia. nam ibi ſciẽs reintegratur, quia finitur promiſſio, ibi ignorans non reintegratur, quia mandatũ non finitur, & per ꝯñs nec promiſſio. vel dic quod fauore liberationis non finitur hic mandatũ ignorãter, & ideo non finitur, quod venit in quãdã ꝯſeq̃uentiam, ſicut & tranſlatio dñij ex cauſa don. cauſa mor. Gl. op. de l. iniquiſſimũ, de iu. & fac. ign. ad quã rñdet. q iſtud eſt ꝓp factũ authoris, qui potuit præiudicare ſucceſſori. Vlt. op. de l. ſi quis argentum, quia vr̃ donatio perfecta, ſed non põt reuocari. So. ibi interuenit factũ, & actus oblĩonis inter donantem & donatariũ, hic aũt nullus interuenit actus obligatorius inter eos, ſed interuenit ſolum quoddã mandatũ ab eo, qui donare volebat, collatum in eũ, qui debebat tradere: & ſic non ob. Vlt. no. gl. ſing. q l. ſi quis argentũ, habet locũ in don. cauſa mortis, de quo vide Cy. in l. j. C. de do. ante nup. vbi ſolẽniter no. hãc gl. § In gl. per hr̃des, ibi l. iniquiſſimum. imo dic q Titio non prodeſt ignorãtia Mæuij, ſed voluntas teſtãris, quæ nõ reuocauit expreſſe donationẽ. ſed ſi reuocaſſet expreſſe, ignorãtia ꝓdeſt Mæuio quo ad liberationẽ, non aũt Titio quo ad donationẽ, quia ꝯdiceretur a Titio per condictionẽ ſine cauſa, vt ꝫ. de ſol. cum quis, §. j. ſm Dy.

ADDITIO.

a l. ſi procuratori. Vbi vide Fran. de Are.

§. Cum pater. Alias §. eſt Res ſubiacens reſtõni põt legari alteri. ad hoc allegatur per Bar. No. q ad ꝯiunctũ, vel ad ſubſtitutum vulgarẽ portio hr̃ditatis deficientis uadit cum onere iniuncto repudianti, etiam in re propria repudiantis, uel ſibi ſubiecta reſtõni. quod eſt no.

1 *Euictio in prælegatis vni filiorum non debetur, ſed ſi cuilibet ſit factũ prælegatum, & vni euincatur, debetur euictio.*

a §. Euictis prædijs. †In prælegatis vni filiorũ non debetur euictio, ſed ſi cuilibet filiorũ ſit factũ prælegatũ, & vni euincatur, debetur euictio. h. d. & caſus iſte non eſt alibi ſm Dy. & oẽs. ſimile in l. vlt. C. cõ. vtr. iud. In tex. conſeruare. præſtãdo æſtimationẽ illius partis, quã in re prælegata acceperat, nõ aũt debetur æſtimatio hæreditariæ portionis, ſm Dy. Gl. op. de l. cum alienam, ubi coniunctæ perſonæ debetur euictio. ſo. illud in legato, hoc in prælegato. rõ eſt æqualitas ſeruanda inter fratres, vt inf. eo. §. pater pluribus. Iac. de Are. ſentit, q hoc eſt ratione erroris, qui patrẽ induxit ad ꝑlegãdum: qui error facit euictionẽ non deberi in primo caſu: ſecus in ſecundo, ne inuidia, & inæqualitas inſurgat inter fratres, vel aliter ſecundum eundem Iac. in l. rñſo. ideo non debetur euictio, quia ille, qui conueniebatur, erat ita æque coniunctus ſicut agens: & ideo non eſt vnus priuilegiatus ꝯ alterum, ar. l. ſed & milites. ſ. de excu. tu. Opp. quod veniat euictio in diuiſione, vt ꝫ com. mu. vtri. iud. l. ſi fratris. ſol. hic dicit teſtator, & ideo nõ venit euictio, quia pro legato in ſpecie non debetur euictio, vt l. ſi a ſubſtituto, §. fi. ſ. de leg. i. ſecus, ſi diuiſio fiat per partes, vel per iudicem. nam tunc ex tali diuiſione reſultat contractus, vel quaſi, ex quo debetur euictio, vt plene no. ꝫ de verb. obl. l. qui Romæ, §. duo fratres. & C. fami. ercis. l. ſi familiæ, ſecundum Dy.

1 *Pater ſi iubet filio ſtipulari dotem ſororum, intelligitur, ſi matrimonium ſeparetur morte ſororis; ſecus ſi morte viri, vel diuortio.*
2 *Verba ſimpliciter prolata reſtringuntur ad primum actum.*
3 *Stipulatio pœnalis interpoſita in primo contractu locationis, non videtur repetita in ſequenti locatione.*

1 §. Pater certam. †Si pater iubet filium ſtipulari dotẽ ſororum, intelligitur, ſi matrimonium ſeparetur morte ſororis: ſecus, ſi morte viri, vel diuortio ſeparetur. itẽ intelligitur in primis nuptijs, non in ſecundis h. d. & eſt no. No. in iſto §. q ſi frater non dat integram dotem ſorori relictam, q̃q̃ ea bene, & egregie nubat, tamen tenetur ad id, quod debet dare vſq; ad integram quantitatem legatam. Scdo no. q non ẽ veriſimile, q pater velit remanere filiã indotatam.
2 Tertio no. q verba ſimplr̃ prolata reſtringuntur ad primum
3 actum, & ex hoc arguit Di. † q pœnalis ſtipl̃o interpoſita in primo contractu locationis non videatur repetita in ſeq. locationis, quia pœna non eſt de natura ꝯtus, ſm Bar. In gl. ſubaudi. ibi, nõ valeret. quia ideo tex. fundat ſe in coniectura, & non habet locũ coniectura in caſu certo, vt l. cõtinuus, §. cum ita, ſm Ia. de Are. tñ hoc caſu, vbi ſemper remittit ſtipulationem ſorori, ita dos non computaretur ei in legitima, vt no. Iac. de Are. ꝫ. de le. 3. l. vxorem, §. pater naturalis, quod eſt no. & hoc ſentit etiam gl. iſta.

§. A filia. Debens eligere in morte, non poteſt immutabiliter preuenire tempus eligendi, hoc dicit. & ideo pauperes eligendi poſt mortem alicuius, non poſſunt ante eligi, ſecundum Bar. In tex. ex liberis. qui poſtea deceſſit matre viuente. Iaco de Are. & Pet.

§. Fidei heredum. Teſtamento manumiſſi, non per fideicommiſſum manumittendi, nomine familiæ continentur. h. d.

1 *Ordo mentis, vel intellectus vbi apparet, non curatur ordo verborum, vel ſcripturæ.*

1 §. Fidei tuæ. Verba vniuerſalia includunt præcedentia & futura, & non attẽditur ordo ſcriptu-
a ræ, ſed ordo intellectusa h. d. In tex. verbum, quod poteſt poni in præterito & futuro, in dubio ponitur in vtroque, & vtrunq; cõplectitur, & facit ad illam clauſulã, ſi nõ valuerit iure teſti & c. quod exponatur tam in præſenti, quam in futuro: quod eſt notan. No. q in vniuerſali fideicommiſſo non veniunt bona propria rogati, vt in ver. ſed dos. concor. de vulg. ſubſti. l. cohæredi. § cũ filie, ver. in fideicõmiſſo. †Item no. q vbi apparet ordo iuris, vel ordo intellectus, non curatur ordo verborum, vel ſcripturæ, vt hic. ſecus, vbi non apparet, vt ſup. de vſuf. l. quoties, de ſtip. ſer. l. ſi ſeruus communis, & de conſe. diſt. 2. c. in Chriſto pater.

ADDITIO.

a Intellectus. Adde eundem Bal. in 2. conſtitu. C. §. quibus, nu. 14. & remiſſ. quas ibidem dedi in apoſtil.

1 *Decedens cum liberis naturalibus, non dicitur decedere ſine liberis.*

1 §. Volo prędia. †Nõ dr̃ decedere ſine liberis, q decedit cũ filijs nãlibus, & vide hic l. vlt. ſ. de in. del. & ꝑ Cy. C. de ſtend. na. l. libertinũ In tex filium. ſ. rogati. In tex ex voluntate. i. præſumpta, & vide C. de inſt. & ſubſt. l. generaliter, in fin. Quæro hic, ſtatutum eſt in ciuitate, q magnates debeant præſtare cautionẽ de non offendẽdo aliquẽ, qui ſit de numero popularium. q teneantur pro ſe, & filijs ſuis ſi offendant pone ergo, q ſpurius offendit vnũ de populo, nunqd committit, cautio ꝯ patrem magnatem arg. q ſic. iſte §. eſt, & ſ. ead. l. §. mater. Dy. determinat ꝯriũ, quia appl̃one filiorum, vel liberorũ non continentur ſpurij, vt in Auth. qui mo. na. ef. ſui. quod eſt no.

§. Curatoris. Si fideicõmiſſum eſt inutile, dilatio adiecta non tenet. & ſi dilatio vitiatur in fauorẽ hæredis, hæres põt ante tps agere. h. d. Din. In tex. negociorũ fratris, quæ curator geſſerat no. q ſi non tenẽt principale. nõ tenet dilatio. hic aũt non tenebat principale. ſm mandatũ factum debitori. q is ſolueret creditori & ideo non tenet adiectio tẽporis, & per hoc dicit Bar. q quando iudex aſſignat dilationem ad aliquẽ actum, qui non valet, q interim officium non conquieſcit, quia dilatio eſt nulla. non ob. C. de dila. l. fi. ſue pars quia illa lex debet intelligi inualida dilatione Secundo no. q ille, in cuius fauorem datur dilatio, poteſt renunciare dilationi. & facit ad no. in l. petendæ, C. de in integ. reſtit.

1 *Legato*

1 *Legata ſub conditione ab inſtituto, tacite videntur ſub eadem conditione a ſubſtituto repetita.*

1 §.Ab inſtituto. †Relicta ſub cōditione ab inſtituto, tacite vñr ſub eadem cōditione repetita a ſubſtituto.h.d.Dyn. Vel ſic. relicta ab inſtituto poſt mortē inſtituti non debentur a ſubſtituto, niſi mortuo inſtituto h.d.& ꝟ.de con.& dem.l.pupillus,§.1.non ob.ꝫ.de hære.inſt. l.ſub cōditione qa ibi ipſum relictū fuit collatū in aliū.i.in ſubſtitutū hic vero non ipſum relictum, ſed onus relicti ſm Iac.de Are. onus n.hic conſiſtebat in prædijs, quod onus impoſitum inſtituto tranſfertur in ſubſtitutum p l. ideo transfertur, prout eſt,& ſic ſub eadem conditione. Dubitatio iſtius §.erat,quia inſtitutus, qui repudiauerat, nihil habebat amodo facere in illis bonis,& ideo non videbat expectanda mors eius, contrariū eſt verū,qūia ꝯdō dēt impleri in forma.In gl.i.ſubſtituti.ibi,vel dic proprie.hæc vera.deinde no. dſiam, quam facit glo. inter repetitionem legis,& repetitionem hominis, & vide Iac.Bel.

§.Menſę negocium. Qñ teſtator legat vniuerſitatem hñtē in ſe onera, legatarius dēt cauere de ſuſcipiendis oneribus etiam ſi plus ſit in onere quam in emolumento.facit ſ.e.l.cū filius,§.Lucio, No.in iſto §.ꝙ ille cui legatur negocium menſæ ſeu apothecæ, dēt commoda,& incommoda hypothecæ ſentire.vnde ſi ſunt credita in apotheca,poteſt petere·ſi ſunt debita, debet ſoluere, puta ſi res apothecæ,vendidit ad credentiam non.n.eſt hoc ꝙ directa comperat actio creditoribus, ſed quia debet cauere hæredi de indemnitate.& facit ſup.de pign.l.qui tabernam, & inf. de fun.inſtru.l.tabernæ.

§.Pater filiæ. Si pr̄ legat filiæ rē datam in dotē, in iſto legato partus ancillæ dotalis includitur. h. d. præſupponit ergo ꝙ res dotalis poſſit legari ipſi filiæ, & eſt verum,quia debetur ęſtimatio ſi autē pr̄ non dixit,lego rē dotalē, ſed dixit,Lego dotem,ſi quidē ius dotis erat apud filiam,non valet legatum,ſi vero apud patrē,quia ſic erat ſtipulatus, videtur legare ius ſuum ſecundum Bar. adde quod no.ſup.de mi.l. denique.§.ſed vtrum,in fi l.mora interdum confirmat legatum & donationē in acceſſorio,vbi in principali non poteſt ꝯfirmare,qa res principaľi q̄uiť anq̄ donatio, vel legatum confirmetur.

1 *Diuiſio non operatur renunciationem ſubſtitutionis factæ inter diuidentes, niſi ſit expreſſe, & ex certa ſcientia renunciatum.*

§.Hæreditatē. Si duo fratres inuicē de reſtituendo rogati,diuidunt hr̄ditatē inter ſe, nō vr̄ per hoc renunciari iuri fideicommiſſi, tamen periculum iurium rerum non tenetur ſubire ille,in cuius perſona eatitit conditio fideicommiſſi.h.d.Iſte eſt vnus intellectus § ꝙ fuerunt rogati de reſtituendo adinuicē.ſ.ille,qui prius deceſſit ſine liberis, reſtitueret ſuperſtiti. Secūdus intellectus eſt,ꝙ non fuerint grauati adinuicem.ſe cuidam extraneo, ſi quis eorum decederet ſine liberis, & dicit quod nō obſtante fideicommiſſo poſſunt inter ſe diuidere, & non tenentur de periculo contingente circa res diuiſas.h.d.In tex. ꝑmutatio rerum.i.diuiſio, quæ hēt inſtar

1 ꝑmutationis.†No.ꝙ ꝑ diuiſionem non videtur renunciari ſubſtitutioni factæ inter diuidentes.iſtud eſt verum qa non ꝓſumitr̄ renſiciatū.ſi aūt eſſet renunciatū expreſſe & ex certa ſcīa,bñ teneret renunciatio,vt ꝟ.de ver.ob.l qui Romæ,§.duo fratres,ſm vnam lec.ſi aūt non ex certa ſcīa,ſed ꝑ errorē,non tenet renunciatio,vt no ꝫ.de pac.l.tres fratres.vtrum aūt per illa verba. Promittimus in ꝑpetuum ꝯ diuiſionem non venire, includatur renunciatio? Dy.dicit ꝙ ſic in §. duo fratres. Pe.dicit ꝯtrium.& eſt ipſa veritas,quia ille qui petit fideicommiſſum,non reſcindit diuiſionem,ſed petit illam partē diuiſam,quæ loco partis indiuiſę ſucceſſit, vt ſup.eo.l.imperator,§ ſi.cum l.ſeq.Secundo no.ex ſecunda lect.ꝙ filij grauati de reſtituendo poſt mortē,poſſunt hæreditatē diuidere.vnde ſi vnus decedat ante aliū, & fideicōmiſſario dicat eas non potuiſſe diuiſiſſe in ſuum præiudiciū,& non ab alio conſequi,ac ſi non eſſet diuiſio facta,non poterit hoc dicere.nam bene tenuit inter ſe , nec tenuit alienatio hic, & in Auth.de litis.in prin.& C.de litig.in prin.& ibi no.hūc § ſm Ia. de Are.arg ꝯ.ꝟ.de vſuf.l. is qui.ſed ibi loquitur in fideicōmiſſo ſingulari,hic in vlī.& ſic non ob. Tertio no.ꝙ ſi ꝑ leuiſſimā vel leuē negligētiam res ſubiectæ reſtitutioni ſunt interim deterioratæ,ꝙ non debebitur fideicōmiſſario intereſſe deteriorationis.

§.Filia mea. Relictum filiæ rerum maternarum non includit fructus a relinquente conſumptos,vel in ſuum patrimonium cōuerſos.h. d. No.ꝙ appellatione rerum maternarum non continentur fructus poſt mortem matris nati & percepti,ſ.de pigno.l 1.§.cum prædium, & l.Paulus,inf.quæ in frau.cred.l.fin.§.penul.

§.Dulciſſimis. Ratio legato adiecta legatū reſtringit.h.d.Dy.& facit ꝟ.ut.1.l.nomē,§.

a ſ.In tex.concedit.no.ꝙ verbum,concedo, a aptum eſt ad dominij tranſlatio.& facit ſup. de dona.l.ad eum.In tex.in ea.cauſa.i. pro indiuiſo.No.ꝙ licet præcedant verba generalia, tamē ſi ſubſequitur ratio ſpecialis,talis generalitas verborum reſtringitur per rōnem;& facit quod no.inf.de acq.poſ.l.ſi is qui animo.Secundo no.quod communio eſt cauſa diſcordię.ſuper iſto §.dicit Bar.quod ſi pater mandat filijs quod diuidant bona æqualiter , quod intelligitur de bonis communibus, non de bonis proprijs alicuius eorum.

ADDITIO

a Concedo.Et quid importat,vide eundem Bal.in l.non ambigitur.ſup. de leg.& remiſ.quas ibi dedi in apoſt.

§.Pater pluribus. Idē actus numero ſm diuerſam intentionē agentis diuerſos operatr̄ effectus.h.d.ſm Old.Vel ſic,tradō clauium vni filiorū vr̄ facta ad cuſtodiam,non ad tranſlationē dñij.h.d.& no. hic expreſſum,quod pr̄ præſumitur filios æqualiter diligere,nō inæqualr̄. tradō.n.clauium nullo titulo præcedente, ſemper vr̄ fieri ad cuſtodiam.& ſic non ob.de ꝯh.emp. l. clauibus. quia ibi præcedebat titulus ordinatus ad dñiū.& vide quod no. Dy. in c.j. de reg. iur.li.6.vide etiam quod no.in l.fi.nau.ca.ſta.per gl.no.hic de verbo aſſignare,quod non importat iuris tranſlationem.

§.Cum imperfecta. Imperfecta.i. ſemiplena, vel non proprie ſignificās ſcriptura recipit ſuppletionem non extraneam,ſed veriſimilem. h. d.In tex.ad cōionem.ſ.vtriuſq; orōnis perfectæ.no.hic ꝙ verbū, qđ in una orō eſt cōmune illi orōni & alij,cui ꝑt adaptari.ſecus ſi nō pōt adaptari.facit ſ.de eden.l.ſi quis ex argentarijs.§. ſi totū tabularū.In gl duob.modis.no.bene hanc gl.In gl.ibi.§. ſi tū Caſſius,& facit ſup.ſi cer.pe.l.ſi tibi,quod no.C.fa.erc.l.quotiēs, & no.hanc gl.pro groſſis vocabulis ruſticorum.

a §.Filius matrem. Vbi iurat teſtōr vel hr̄s, iuſtm hȝ vim codicillorum,a vt ſi nō valet iure teſtī,ualet iure codicillorum.h.d. Et non.reperiť alibi. In tex.nullo iure. puta quia non erant teſtes rogati . Not. ex iſto §.quod licet teſtōr non dicat, ſi non ualet iure teſtī,ualeat iure codicillorum: tamen ſi hoc tacite pōt perpendi, idem pōt ac ſi expreſſiſſet:quod eſt no.Item ſi teſtōr dixit,volo valere cum via,& forma quibus melius valere pōt,iſta verba operantur idem, qđ expreſſa repetitio ab inteſtato ſecundum Bal.

ADDITIO.

a Codicillorum. Adde eundem Bal in l.eam,in 6.col.C.de fide ic.

§.Mando filiæ. Pater eſt ſollicitus de ſalute filiæ,& verba facta per modum conſilij nō important neceſſitatem.h.d.In tex.periculo inſidiarum.vt inſti. de ſubſt.impu.in princ.no. ꝙ verba prolata in alicuius fauorem, non debent in eius grauamen interpretari.

§.Rogo. Omnis q non offendit,promeruiſſe vr̄.ad hoc allegať. Dy.& h.d Dy.ꝙ illa uerba,quæ ponuntur in donationibus.Pro bonis meritis & ſeruitijs,non faciunt ꝙ donatarius,qui nō demeruerit,videať promeruiſſe: ſecus ſi fiat mētio de certis ſeruitijs,ut inf.de don.l.ſi pater,& l. Aquilius, & ibi No.quod partes ſunt æquales non ſm merita.ar.ꝯ. ī.eo.l.cum filius,§.pater.ſo.hic retulit teſtator ſe ad merita reſpectu grauati. lex facit diſtributionem æqualem ſecundum Bar.

§.Donationis. Scriptura quæ reperitur in æde ſacra depoſita per teſtatorem, probat eius vltimam voluntatem.nec refert cum quo teſtator loquatur,ſed in quem dirigat effectum intentionis.h.d. Et vide quod dixi ſ. eo.l miles ad ſororem.

1 *Alienatio omnibus prohibita excepto vno, ſi omnes ſimul alienant, ille vnus reuocat.*

2 *Veniens contra voluntatem defuncti, non poteſt fundare ſe ex illa voluntate.*

1 §.Libertis prædium. †Si oēs prohibiti alienare excepto vno,ſimul alienāt,ille vnus reuocat.ſi vero alienāt ſucceſſiue,tūc portiones ante alienatas qui poſt alienauit, ꝓ ſua parte petit.in alienans vero poſt ſuā alienationē prorſus excludit.& ſi tota familia ſine liberis morit,alienatio in extraneū non reuocať.h.d.Vel ſic,faciēs ꝯ voluntatē defuncti in eo,ꝙ eſt cā ſuæ intentionis,repellitř ab agēdo.h.d.ſm Ba.Et diuidiť in tres partes,qa primo loquit,qñ oēs ſimul,excepto vno alienāt. Secundo loquiť qñ alienāt ſucceſſiue per prius,& per poſterius. Tertio & vltimo loquiť.qñ nemo alienauit,ſed oēs ſine liberis deceſſerūt. Scđa ibi,certū.i.etia ibi,vt ſi nemo.In tex uendiderūt,ſ.ſimul. nā gl.parua eſt falſa ſm Cy.

a ut patet inf.eo.§.ver.ſed hoc ita.No.†in prima parte,ꝙ illi,qui fecerunt ꝯ volūtatē defuncti,non pñt fundare ſe ex illa volūtate:& ideo allegať,ꝙ ille q facit ꝯ inſtřm pacis,nō ꝑt ſe fundare ex pace.& facit ſup.de tra.ſa.l q fidē.liē allegať, ꝙ ſi habētes adinuicē pacē,pariter ſimul ſe offendūt,ꝙ pax neutri patrocinať ſm Bar. facit ꝙ no.in l.j §.cū arietes,ſi qua.pau.fe.di. Scđo not. ꝙ offenſa ſubſequēs non tollit ius quæſitum præcedens,ſed bene obiuri quærēdo.& facit ꝙ ſi habētes pacē ad inuicē,& unus incipiat prius offendere,ꝙ licet poſtea offendatur,prius offenſus nō prohibetur petere pęnam iam commiſſam.ſed ſi poſtea iterato offenderetur,non poſſet agere ex noua offenſa,quia medio tēpore uenit ꝯ pacem. Vltimo no. quod vbi deficit perſona,deficit

pro-

prohibitio teſtatoris, quæro pr̃ inſtituit duos filios, & eos inuicem ſubſtituit, vnus iſtorum alienauit partem ſuam, deinde moritur frater ſine liberis: vtrum iſte, qui alienauit, poterit petere fideicōmiſſum? dicit gl. quod ſic, quia licet alienando venit ꝯ diſpōnem legalem, vt in authen. res, quæ. tñ non venit contra prohibitionem teſtatoris. Ex hac ergo gl. no. quod ille, qui uenit contra ſcripturam, non poteſt ex ea ſe iuuare. ſecus ſi non venit ꝯ ſcripturam, ſed diſpōnem legalem circa illam ſcripturam: quod eſt no. Ego dico, quod ille, qui alienauit, non uenit contra diſpōnem legalem. nam res, quæ ſubiacet interim reſtōni ſub condōne, pōt alienari. Item cum condō fideicommiſſum ab iſto alienante relictum deferat per mortem alterius, nullo tempore pōt dici factum contra l. vnde gl. dicit uerum, ſed non per uetam tōnem. ad hoc in Auth. de reſt. & ea quæ pa §. ob tem. & hoc tenet Dy. & Pe. ſ. quod interim teneat alienatio. facit Auth de nup §. qui infirmus. Secundo quæro, vtrum illi, qui non alienant, ſed cōſenſerunt, perdant ius reuocandi alias partes, quarum alienationi non conſenſerūt? dicit gl. no. quia non facit contra prohibitionē ille, qui cōſenſit alteri, ſed ille qui alienat. & no. hanc gl. & ad hoc facit optime inf. de ma. vin. l. ſi pater. § fi. vbi dicitur, & prohibitus alienare, non eſt prohibitus conſentire.

§ Cum inter libertos.

Prohibita alienare extra familiam, non intel-
a ligitur prohibita in proprium filium, a licet uere non ſit de familia. h. d. vel ſic, Alienatio alicui interdicta nunq̃ vr interdicta filio proprij corporis. h. d. facit quod no. in l. voluntas, C. de fideic.

ADDITIO.

a Filium. Adde, quod prohibitio alienādi extra familiam intelligitur vſq. ad quartum gradum, & non vltra. tex. eſt ſing. in Auth. de reſt. fidei. vbi vide Ja. de Bel. & Ang. in fi. col. quod limita, vt per d. Alex. de Imo. in conſ. 56. de quo etiam omnino uide per eum in conſ. 23. 2. p.

§. Cum eſtimaret

Fideicommiſſum relictū nominatim ab uno legitimo rum, non debet ab alio ſimul ſuccedēte præter ſpē teſtatoris: ſed a ſolo grauato debetur pro parte. uilt fauore libertatis, quæ debetur in ſolidū. h. d. ſecus in alijs indiuiduis, quæ nullatenus deberētur, ut l. qui ſuij. de iure codi. ſm Pe & loquit iſte §. qñ ſimul ſuccedunt: ſed ſi grauatus repudiaret, tūc refert, an portio ſua uadit ad aliū iure accreſcendi, & uadit cū onere, vt ſ. e. l. ſi Titio, & Mæuio. §. Iulia. aut vadit ad aliū ſucceſſorio ordine, qa poſterior in gradu, tunc vadit ſine onere, ut j. de le. 3. l. 1. §. ſerendū, ſm Dy. In tex. mulierem. ſ. grauatam. In tex. reſpondi. ſed nunquid alter tenetr? reſpondet non arg. eius quod ſequit, & ſup. ti. s. l. qui gradu, & l. ſeq. & l. pen. inf. ti. j l. j. §. fi. Iac. de Are.

§. Pater qui filio

Fideicommiſſum, quod non pōt afferre vtilitatem, eſt nullum, & æſtimatio teſtatoris non facit ius inter hæredes. h. d. iſte §.

§. A te peto

Diſiūcta inter perſonas, inter quas eſt ordinata affectio ponitur pro coniūcta; ſed ordo ſcripturæ inſpicit. In tex. electionem, ꝙ maritus poſſit eligere, quē uelit per iſtū § ſumit ar. ꝙ ſi concedit alicui nobili, & ei filijs, & nepotibus alqđ caſtrū per priuilegiū Principis, uel legis ꝙ quaudiu viuūt filij, nepotes ex eo non ueniūt; & vr̃ expreſsū, C. de priuil. eorum qui ſac. pa. mili. l. 2. lib. 12. ſm Ray.

§. Vicos.

Vbi res eſt certa, non eſt neceſſe, quod adijciant
a cōfines. a Item non dr̃ uoluntas imperfecta, eo ꝙ teſtōr reſeruauit aliquam declarationem, quam poſtea non fecit. h. d. eleganter. & vide hic in primo dicto, quod no. Inn. ext. de reſti. ſpo. e. cum ad ſedem. in ſecundo dicto uide quod no. Dy. in ſ. de uer. ob. l. triticum, & Cy. in l. pe. C. de inſti. & ſubſti. No. in iſto §. quod teſtator poteſt legare caſtrum ſuum.

ADDITIO.

a Confines. Adde eundem Bal. in rub. C. de contrah. emp. 22. q. ver. nūquid autem, per l. Titius hæres. de act. emp. & ibi vide Bar.

1 Fructus percepti iudicio teſtatoris, computantur cum debito per teſtatorem recipienti.

2 Onus impoſitum per modum conditionis, vel modi, poteſt excludere propriū ius grauati.

§. Titio fratri ſuo.

Iſte §. diuiditur in partes tres. In prima parte loquitur, quādo hæres inſtituit ſine modo, vel condōne fideicommiſſariū uniuerſalem, & rogauit eū de utraq; hæreditate reſtituenda poſt mortē. In ſecunda parte loquitur, quando inſtituit eum ſub conditione ſm Ra. vel ſub modo, ne deducat fideicom. ſm aliā lec, & ſimiliter rogauit eum de utraq. hæreditate reſtituenda poſt mortē. In tertia parte Iuriſconſultus ponit quoddam conſiliū iuxta præmiſſa. Secūda ibi plane Tertia ibi, prudenti. & h. d. fideicommiſſarius uniuerſalis ab hærede ſimpliciter inſtitutus, & de utraque hrēditate poſt mortē reſtituenda grauatus, non deducit fideic. ſi fructus hæreditatis reſtituēns æquiualent fideicommiſſo medio tempore percepti. Nā vſque ad concurrētē quātitatem fit compenſatio. h. d. in prima parte ſed ſi fideicommiſſarius iſte fuerit ſub condōne inſtitutus. fideic. non deduxerit, uel ſub modo ne fideicommiſſum deducat, ēt ſi fructus non ſufficiūt, vtrāque hæreditatem videt reſtituere detracta Trebellianica, & hoc in ſecūda pſona. & quia poſſet incurrere iniquitas, ſi minus eſſet ī Trebellianica, quam ī fideicommiſſo, ſtultus lex, ꝙ hæreditatē fratris inſtituentis repudiet ex teſtamēto, & adeat ab inteſtato, quod eſt ei licitum ad fraudem excludendam. h. d. In tex. præceptis, ex hæreditate Mæuiana. In tex. debitum. ſ. fideicōmiſſum. In tex. ea lege, conditione, vel mō. In gl. 1. ibi. hic Titius, melius diceret, hæredes Titij, quia fideicom erat a Mæuio collatū poſt mortē Titij. vel ſalua gl. quia litera dicit, ꝙ fuerit rogatus, ꝙ reſtitueret moriens, non poſt mortē, vt j. de man. teſta. l. qui duos, ſ. de leg. 2. l. ab omnibus, §. cum quidā. In ea. ibi, vt æs alienum, vt j. ad leg. Falc. l. pater filium. In glo. ibi, ſuo iure percipit. excepta Trebellianica hæreditatis Seianæ, quæ computatur in puro matrimonio hæreditatis Mæuianæ. In glo. ibi, renunciaret. hoc non dicit tex. ꝙ debeat renunciare. ſed dic. t. ꝙ non poteſt petere, qa compenſat ſibi Trebellianicam cū fideicommiſſo. In gl. ibi, ꝙ. ſ. conſilium. In gl. re integra. ſ. antequā Titius adeat ex teſtamēto Mæuij. nam ſi adiuit. imputet ſibi, quia tunc res nō eſt
1 integra. † No. primo, ꝙ fructua percepti iudicio teſtatoris computantur cum debito per teſtatorem recipienti. Contra hoc opponitur, & videtur, ꝙ hæreditas Seiana non veniat in fideicōmiſſo, quia propria bona grauati, & propria iura ipſius nō veniunt in ſubſtitutione fideicōmiſſaria, vt ſ. de vul. ſubſti. l. cohæredi. §. cū filiæ. ſol. illud eſt verū, niſi nominatim grauatus ſit in proprijs bonis: nā tunc etiā propria bona veniunt in ſubſtitutione fideicommiſſaria, quatenus fructus medij tēporis cōcurrunt, vt hic, & ſ. de leg. 1. l. filius, §. apud Marcellum, ita dicit tex. j. ad leg. Fal.
2 l. Lucius, §. maritus. † Secundo no. ver. plane. ꝙ onus impoſitum per modum conditionis, vel modi, poteſt excludere proprium ius grauati, puta retētionē fideicommiſſi. Sed contra hoc opp. ꝙ illud onus non teneat, niſi vſq; ad concurrētem quantitatem alterius emolumēti. vnde vr̃ obſtare ſ. eo. l. Imperator, §. cū quidam. Azo confitetur contrariū, vbi grauamē eſſet impoſitum p modum diſpoſitionis, ſed vbi per modū conditionis, vel modi, tunc loquitur hic. ratio eſt, quia qñ eſt incerta cōditio, ſi non petatur fideicommiſſum, debet interponi cautio Mutiana de nō petēdo, & ſic non poteſt contra cautionem veniri. Item, ſi ē appoſitus modus, ne petat, debet interponi cautio Mutiana, vt j. de le. 3. l. ſi tibi. cum ergo caueat de non petendo, & nō deducendo, merito nō pōt deducere. Nā vt ſentit prima gl. illa cautio īcludit tacitam renunciationem fideicōmiſſi. Reuoco in dubiū, quis eſt verus intellectus iſtius ver. plane, vtrum hic fuerit cōditio, vel modus? glo. hic tenet, ꝙ modus, Ru. ꝙ conditio, idē Pet. dicēs, ꝙ p modū modi non pōt vltra grauari, quam per modum fideicōmiſſi, ſed per viam conditionis ſic, & ita intelligitur ſm Pet. non ob. C. ad leg. Falc. l. pen. & j. ad le. Falc. l. Seius, & Augerius, vbi dicitur, ꝙ illud, quod nō pōt fieri p viam diſpoſitionis, nō pōt fieri per viā cōditionis, quia ibi loquit, quādo fit in fraudem legis ad impediēdam Falcidiā: ſed hic fiebat in fraudē hominis ad īpediendū ius fideicōmiſſi. & ſic nō ob. mihi vr̃, ꝙ iſte tex. nō pōt loqui in condōne propter duo. Primo, quia ſi fuiſſet hic conditio negatiua, hæreditas interim non poſſet repudiari ex teſtō. Secundo, quia cautio Mutiana non impedit contrauenire, & facit hæreditatem cū fructibus reſtitui, vt ſ. eo. l. cū filius, §. qui Mutianā, cū ergo hic dicat, ꝙ nō poteſt veniri cōtra, ergo non poteſt veniri contra. ergo non eſt cautio Mutiana, ſed cautio implendi modi. & ideo tenet glo. ꝙ hic fuit modus. Vlterius opp. gl. de l. Lucius, §. maritus, & de l. ſi debitor, j. ad leg. Fal. dic vt in glo. & vt no. in d. l. ſi debitor, j. ad legem Falcidiam, & ſ. ſoluto matrimonio, l. ſi cum dotem §. ſi pater, & in §. creditorem. & facit ſup. titu. e. l. Lucius. In glo. quæ ex bonis, ibi, dum dicit, non illa q̃ ex Seianis, imo ex vtriſque detrahitur Trebellianica, cū vtraq; bona ſint vnita, & vna hæreditas ſ. Mæuiana affecta, vt ſ. de vul. ſub. l. ſed ſi plures §. filio, ſm Pe. In gl. quia fuit, ibi, ſi modo tantum, imo & ſi non tm̃, quia ſub conditione poteſt in plus grauari, & imputet ſibi, ſi adiuit, licet ſub mō non poſſet plus grauari ſecundū Pe. tu dic, vt ſuperius dixi, & tene menti.

LEX LXXX.

Qui ſolidum

Exceptio, quæ obijcitur parti petitionis, non impedit moram per conuentum in reliqua parte cōmitti. h. d. In tex. deſiderauit. detrahēdo petitioni. & eſt ar. ꝙ quis poſſit detrahere libello, ſed hoc fueiat ad petitionē aduerſarij ſm Iac. de Are. ego dico, ꝙ etiā in veteri libello ſine aliqua detractione. nā in parte, cui non obſtat exceptio, contrahitur mora, & ſic libellus eſt diuiſibilis in partes, vt ſup ſi cer. pet. l. quidam æſtimauerunt.

1 Prædium legatum iure ſpeciali ſi euincitur, precium legatario debetur.

2 Reſpublica reſtituitur aduerſus contractum.

3 Venditio quando petitur reſcindi, libellus eſt formandus contra emptorem, vel eius hæredem, non contra legatarium.

§. Cū poſt mortem.

1 † Si prædium legatum iure ſpeciali euincitur, preciū legatario debet. h. d. ſm Dy. Sed Ia. de Are non curat, vtrū euincat iure ſpeciali, vel cōi, quia ex quo loco rei euictæ aliquid præſtatur,

ſtatur, illud debetur legatario, ſm Iac.de Are. & eſt ipſa veritas. In tex.emptoris eiuſdemque teſtatoris, qui ex podere empto a re publica vnum prædium relinquit legatario. In tex. ex ea poſſeſſione .i. ex ea vniuerſitate, ſeu podere, in quo erat plurium prædiorum collectio. In tex pro modo æſtimationis .i. quatenus
1 cap. illud prædium legatum de æſtimatione total. No. † rem publicam reſtitui aduerſus contractum, verum intelligatur hoc in re publica cuiuslibet ciuitatis dic, vt no. in l.reſpublica, ſ. ex
3 quibus cau. ma. † Secundo no. ꝙ quando petitur reſcindi venditio, libellus eſt formandus contra emptorem, vel eius hæredem, non contra legatarium, & proceſſus factus contra hæredem præiudicat legatario. intell. ergo quando adhuc hæres erat in poſſeſſione: ſed ſi legatarius eſſet in poſſeſſione, debuiſſet legatarium citare, vt no in l cum miles, § 1 ſ. ex qui.cau.ma. C. ſi propter pu pen.l deſerta. Glo.opp. de l.cum pater §.euic. vt ſuper gl. dicam. In gl. quę ibi, ſuam imo vr, quod hic legauerit alienam, ar. ſ. de in int.reſt. l nemo. vnde pōt dici, ꝙ refert, ꝙ ille qui euincit, nihil præiudicit ei a quo euincit. & obtinet. § euic. & l cū aliena. C de leg. aut præſtat preciū. & obtinet hæc lex, quaſi illud loco rei ſuccedat. & pro hoc ſ. e.l. Imperator, § ſi & l.ſe. Ia.de Are.
1 *Tutor, vel adminiſtrator reipublicæ non debent differre ſoluere liquidum debitum, item non debent ſine ratione litigare.*
2 *Ratio probabilis litigandi excuſat litigantem a refectione expenſarum.*

§ Etiam res publica.

Propter morā, vel temeritatē adminiſtratoris gñatur præiudicium domino in acceſſionibus, & expenſis litis: tamē iſtud damnum reſarcitur dño per adminiſtratorem, & hoc in quolibet adminiſtratore ē Reipublicæ. h.d & facit J. de ver. ob.l. ſi ex legati cauſa, cum l.ſeq. In tex. ibi, ignauiam .i. ignorantiam non probabilem. † Nota, quod tutor, & adminiſtrator Reipublicæ non debēt differre ſoluere liquidum debitum. Itē non debēt temere .i. ſine ratione litigare & ſi litigant, pupillus, & Reſpublica, condemnaī aduerſario in expenſis, quas recuperant ab illo ſatuo adminiſtratore. ſtultus .n. eſt adminiſtrator, qui non agnoſcit bonam fidem. facit l.quoties, §. ſicut ſ. de admi.tut. facit quod no. alibi ſ. de neg.geſt l atqui natura, §. cum ma abſente. Secundo no. quis dicaī temerarius litigator. nam ille dicitur
a temerarius qui non habet rationem litigandi. a & adde hic, quod
2 no ſup de euic l Herennius, §. Caia. † Tertio nota hic arg. a contrario ſen.ſu quod probabilis ratio litigandi excuſat litigantem a refectione expenſarum. In gl quas, ibi, properandum. ſic ergo patet, ꝙ licet iuratum ſit de calumnia, litigantes nihilominus debeant in expenſis condēnari quia non ſolum qui per calūniā litigant, ſed ēt q per ſimplicitatem debēt condēnari, vt hic, licet Ia.de Are. cōtrariū no. & male in Auth.de iu. § oportet. & adde quod no J de re.iu l nō pōt dn̄o carere. vbi ponit, qualiter vniuerſitas citeī, & qualiter conſtituaī in contumacia. No. ꝙ quantum ad præiudiciū litis, & ſumptum litis factū legitimi adminiſtratoris non obeſt domino, vt l. Polla. C. de his, quibus, vt indig.

A D D I T I O.

a Litigandi. Adde Car. in cle. 1. de re iud. quod temere litigaſſe dicitur, qui per trinā ſententiam ſuccumbit, & an criminaliter puniatur, vide eun. Bal. poſt gl. in l. eum quem, de iu.

§ Prędiū.

Finita cā phibitionis alienādi libere res transmittitur in extraneum hæredem. h.d. iſte §.

§. Si creditor ab eo.

Res ſubiecta reſtitutioni poteſt alienari ex debito debitoris. h.d & facit ſ. e l § cū poſſ., & ſ. ti. 1.1. filius. §. Diui, in fi. & C. deb ven.pi.impe. non po vel ſic, licet debitor leget rē obligatā, pōt eā creditor vendere iure creditoris in præiudiciū legatarij. h.d. tñ legatarius hēt recurſum ꝯ hæredē ad æſtimationē domus, cū debuit luere, & nō luit eā. h.d. gl In tex. ibi, decerneī. quaſi eſt dicere, nec aduocabit res ab emptore. Dy. In gl. & eſt rō. ibi, l.r. ergo non legatarius, cū nemo plus iuris in aliū transferāt, vt l. nemo J. de re.iu. Pe. In ea. ibi, & ſoluere potuit, ſubaudi, vbi luere debuit Dy ſed quid ſi non potuit luere in caſu, in quo tenebaī, & ſic nō eſt in culpa, vel dolo? dic. ꝙ nihilominus tenebitur ad precium rei, arg. ſup ſolu.matr. l. æſtimatæ. And. de Piſis.

L E X LXXXI.

1 *Iuris ignorantia non priuat aliquem a iure debito.*

1 Quæ fideicommiſſum.

† Ignorantia iuris nō priuat aliquem a iure debito. h.d. In tex. fideicommiſſum .ſ. ab vxore relictum. Dy. In tex. inter cæteros, & ſic non interrogabitur. In tex. non ideo nunc reſpondet. Dy. No. quod q per errorem iuris aſſumit ſibi ius minus vtile, non præiudicat ſibi in iure magis vtili iam quæſito, & radicato etiam ſi longo tēpore perſeuerauerit in iſto errore: quod eſt no. & eſt arg. ꝙ qui debebat recipere meliorē monetā. puta veterem, & per errorē iuris recipit deteriorem, puta nouam. licet in hoc errore longo tempore perſeuerauerit, non præiudicat ſibi. Glo.op. de l. ſi patronus, ſi quid in frau.pa. ſo. hic erat verū debitum tanq̄ æs alienū, ibi erat quaſi debitum. vnde error iuris nocet, vt no. hic, & ſ. de iu. & fac. igno, l. ſi emācipata. Item no. ꝙ error iuris officit patrono in legitima ſua: quod no.

L E X LXXXII.

Legatum

Sicut recta via tranſit dominium in hæredē per adōnem hæreditatis, ita in legatariū tranſit dominium recta via. ita quod nullo tempore inuenitur penes hæredem. h.d. & hanc l. ſemper allega, quod omnis adō hæreditatis transfert dominium hæreditatis recta via in adeuntem. vnde impoſſibile eſt, quod adō hæreditatis ſit obliqua, ſeu contineat ius obliquum. & vide ſup de hæ.inſt. l. ſi non lex Aelia Sentia. § tpib. Ibi. hæreditatis. ſ. nuit, quod ante hæreditatē aditam non tranſeat dominium in legatarium, ſed ſit penes ipſam hæreditatem. ſic ſup. ad l. Aquil. huic ſcripturæ, §. j & quod dī. ſ. ti. j. l. ſi ubi homo. § cum ſeruus. Et ideo per iſtum textum vr, quod fructus ante aditam hæreditatem percepti non pertineant ad ipſum legatarium, ſed ad ipſam hæreditatem.

L E X LXXXIII.

1 *Relicta ex teſtamento non debentur ab inteſtato.*

Si quis teeſtamento

Legata relicta in teſtō non debentur ab inteſtato, puta in teſtamento facto irrito per capitis diminutionem. In tex. ſcriptus. no. quod in dubio præſumiī, quod tanq̄ aſcriptus, & nō tanq̄ a legitimus, ſm Dy. † No. qd relicta teſtamento non debenī ab
1 inteſtato, nō ob. auth. ex cauſa, quia ibi eſt ſpeciale in duobus caſibus .ſ. in cauſa prætentionis, & exhæredationis: ſecus ſi teſtamētum eſſet nullum pp defectum alterius ſolemnitatis, vel pp vitium teſtōris, vel eius capitis diminutionem, vt hic, vel pp eius relicti formam, vt inſ. de le. 3 l 2. unde tenet Dy. quod iſta lex nō corrigitur per auth ex cauſa. & ita eſt verum.

L E X LXXXIIII.

Debitor

Legatum creditori de eo, quod ſibi debetur in diem, valet in totum: ſed ſi dies viuo teſtōre exiuit, tale legatum nullum affert commodū, & ppea nihil detalcaī de eod. h.d. Ibi, ſub pignore. de pignore non eſt vis, ſed in dilatione temporis ſecundum Petr. ibi, pro commodo .i. medij temporis. pet. No. quod rōne interuſurij valet legatum totius quantitatis, & rei; & totum eſt in formali petitione, & oblōne non ſolum interuſuriū. & ſic rōne particularis intereſſe totū valet, & petitur totale intereſſe: quod eſt notabile.

§. Si primo

Legata ab inſtituto ſub condōne data ea exiſtente a ſubſtitutis debentur. h.d. Dy. In tex. hæredibus ſubaudi, & ſi hæres non erit primus. ſubſtitutus eſt ſibi Quartus: & ſi ſecundus non eſſet ſibi hæres, ſuit ſubſtitutus Quintus. Dy. & And. de P.ſ. In tex. vtriſq; .ſ. primo, & ſecundo inſtitutis hæredibus In tex. ſubſtituti .i. quartus, & quintus. In tex. ab vtroq. videlicet a quolibet ſubſtituto legata ſecundi inſtituti .i. in cuius locum ſurrogaī. No. quod concurſus condōnis facit concurrere purificationem plurium diſpoſitionum.
1 *Legatum ſeruo factum non valet, ſi non ſit teſtamenti factio cum domino.*
2 *Iuris conſultus repellit ſophiſticam allegationem.*

§. Seruo:

Licet res mea non poſſit mihi legari pure, nec ꝙ mihi debeī, tñ res mea propria. & id quod mihi debeī, pōt legari ſeruo meo, vt manumiſſus die legati cedente habeat legatū, & regula quę dicit ꝙ in legato ſeruo .i. eſt inſpicienda capacitas dn̄orū, intelligiī non de ipāli rei capacitate, ſed vt poſſit dn̄s generaliī ex teſtō capere, & legatū cōſiſtit ex perſona ſerui, ſi tale eſt, ꝙ poſſit liber factus capere, non obſtātib. duabus cauillosis allegationib. quæ fiunt in ꝯrium. h.d. Et diuidiī in duas partes, vel 7. Nā in prima parte ponit duo dicta, ſeu determinat duos caſus ſingulares. In ſecūda parte dat intellectū cuidā rēg gñali In tertia parte, ponit quādā al ā rōam. In quarta parte remouet ꝯriam oppoſitionē. In quinta parte, deducendo ad incōueniēs, oſtēdit oppoſitionē eſſe calūnioſam. In ſexta parte, ex prædictis ponit quādā illationē In ſeptima parte redit ad principalē ꝯclōnē Secunda ibi, cū enim. Tertia ibi, uer. cæterū Quarta ibi, calūnioſa. Quīta ibi, aliogn. Sexta ibi, ex illo. Septima ibi, ita non mirū. In tex. non debeī ſupple & ſeruo eius In tex facto .i. ſi generaliī poſſit dn̄s ex teſtō capere, nō aūt cōſideraī ipālis rei capacitas. Dy. In tex. adnotatio .i. reprehēſio ꝯ dictum Iuliani. & formabaī oppoſitio ſic, Iulianus dicit, ꝙ id demū pt legari ſeruo ꝙ liber factus capere pt. Cōtra, ſi legat ſeruo, q̄diu ſeruiat, valet legatū, & tñ liber factus capere nō pt: ergo regula Iuliani falſa. Rñdet Paulus, ꝙ iſta allegatio ē calūnioſa, pcedit .n. ſophiſtice, qa Iulianus dicit, ꝙ talis res dʒ eſſe poſita in legato quæ caderet in eū, ſi eſſet liber. argumētatio aūt non reſpicit capacitatē rei, ſed modū legandi; vñ non eſt bona illatio, qa eſt de qd ad quale. dicit Dy. ꝙ in hoc ꝯſiſtit fallacia figuræ dictionis. In tex. dño. ergo patet, ꝙ ꝯſiſtūt in pſona ſerui nā ſeruus dī hrs, & legatarius, vt ſup. ti. j. l. cū filia, ſm Iac. de Are. No. ꝙ aliqd pt legari ſeruo, ꝙ nō
1 dño eius. † Secūdo no. ꝙ non ualet legatū factū ſeruo, ſi non ſit teſtī factio cū dño. hic tñ vide l. ſi deportati ſeruo. J. n. j. & C. de hær. inſt. l. j. Tertio no. ꝙ ex perſona ſerui legatum initiū ſumit; & idem in inſtitutione eius, i ſi iſte ſeruus denoīaī ut legatarius, & hæres et ſup de vul. ſub. l. q liberus, § hæc verba. Quarto no. ꝙ illud pt legari ſeruo, ꝙ capere pt liber factus. hic vide inf ti. j. l. fi-
2 deicommiſſa. §. ſi ſeruo, & inf. de ſern. leg. l. & ſi maxime. † Quin-

to no. ꝙ Iuriſconſultus repellit ſophiſticã allegationẽ. Nam tũ Iuliani dicebat, ꝙ non alia res pôt legari ſeruo, ꝗ libero: vnde nõ inteſerebat ꝯ Iulianũ, qa trãſferebat ſe allegat o de qd ad qualẽ, & ſic erat fallacia ſm gl. & Dy. No. ꝙ ſeruo hereditario pôt legari, & hoc pcedit ex illa regula, ꝙ legatũ ꝯſiſtit in perſona ſer ui, hic vide l. viuit. ꝭ. de ſtip. ſer. & ꝯclude vltimo in materia, vt diſtinguat, an phibeat dño legari rõne pſonæ tñ, vt qa nõ capax, aut rõne rei tñ, ut quia nõ eſt in cõmertio, aut mixta rõne per ſonæ, & rei, ut qñ res eſt ſua: ſic n. nõ reperit defectus in pſona, qa capax, nec in re, qa in cõmertio: ſed pcedit defectus ex quadã relatione. i. mixta rõne pſonæ, & rei & in iſto caſu habebat locũ §. noſter, & regulæ. ꝗ hic tradunt p Paulum, & Iulianũ ſm Dy. Quæro, ſi die cedẽte legati, ille ſeruus nõ eſt manumiſſus, vtrũ dñs poſſit petere æſtimationẽ rei ppter legatę: gl. dicit, ꝙ nõ Pe. dicit, ꝙ ſic, per l. j. ſeruus legatus, §. j. ꝭ. ti. i. arguẽdo, ꝙ idẽ operat dñium a principio, & dñiũ poſtea ſuperueniẽs ex cauſa lucratiua, vt ſup. eo. l. Mæuiũ, §. duob. in fi. §. ſed dñium ſuperueniens ex perſona dñi non impedit agi ex perſona ſerui, ut d. l. ſi ſeruus legatus, §. j. ergo &c. ſm Pe. & eſt dictum ſubtile, & notabile.

LEX LXXXV.

1 *Conditio adiecta in fideicom. videtur repetita in ſubſtitutione vulgari de eadem facta.*

1 Latinus Largo. † Condõ adiecta in fideicõmiſſo vniuerſali vr̃ repetita in ſubſtõne vulgari de eodẽ facta h. d. Pe. & Dy. In tex. fideicõmiſſi. ecce prima ſubſtõ fideicõmiſſaria. In tex. ſi eadẽ. ecce ſubſtõ vulgaris. In tex. ſubſtituat. vulgariter, vt fuit in caſu nr̃o. In tex. ibi pure. i. abſolute. In tex. ut. ſ. directo, ſub qua fideicommiſſum meruit. No. ꝙ idem pt ſubſtitui fideic. & directo; & iſto caſu non pt cõcurrere efficaciter fideicõmiſſaria, & directa ſubſtõ, vt vtraque ſimul habeat locũ, ſed altera via eſt eligenda, vt hic. & in ver. fundi, & inf. ad Treb. l. recuſare. §. Titius, & C. ad Tre. l. non iuſſã. vnde licet concurrant potentualiter, nõ concurrũt effectualiter. Secũdo no. ꝙ fideicõmiſſum relictũ ab inſtituto, non vr̃ repetitũ a ſubſtituto, qñ fideic. erat collatum in pſona ipſius ſubſtituti. & eſt rõ, quia non pt fideicommitti ſibi a ſeipſo. & ideo in l. noſtra ancillæ ꝯ dñm inſectæ peterent reſtõnem hæreditatis tanꝗ per viam fideicommiſſi. Tertio no. quod condõ appoſita in ſubſtõne fideicommiſſaria, vr̃ repetita in ſubſtõne vulgari, quando idem eſt ſubſtitutus per fideicommiſſum, & vulgariter, & ideo in lege noſtra aditio, quam fecerunt ancillæ iuſſu dñi, fuit nulla, quia pendente condõne libertatis: & ſic non fuit acquiſitum ius domino. manumiſſæ ergo adeunt ſuo arbitrio, & tanquam hæredes directæ vendicant a patrono poſſidente.

LEX LXXXVI.

Si quis ſeruo. Valet fideicõmiſſaria libertas, & legatũ cũ ea aſcriptũ, qd ſit ſuis intellectu, & ordine libertatis, & qui facit moram in præcedentibus, intelligitur eam facere in ſubſequẽtib. h. d. & pro hoc infra quod vi, aut clam. l. vim facit, & ſup. ſi quis ali. teſ. prohi. l. 1. ſm Iac. de Are. In tex. dicunt, & male. Dyn. In tex. debere. & ſic cedebat dies legati libertatem, & ideo non videbat utile, vt ſup. ti. j. l. quæſitum, §. j. Iac. de Are. In tex. videri. no. hic. quod ex tacita mora idẽ venit, quod ex mora expreſſa. In tex. moratur. l. defert. & idem i libero facto, quod eſt no.

LEX LXXXVII.

1 *Legatum factum creditori de re obligata, non præſumitur factum animo cõpenſandi.*

1 Creditorem. † Legatum factum creditori de re obligata, non præſumit factum animo compenſandi. h. d. In tex. non oſtẽderet. & facit C. de hæ. inſt. l. ſi compenſandi. & hoc verũ eſt, ꝙ præſumat factum aĩo non ꝯpenſandi, vbi una res relinquit creditori, & alia ſibi debet, niſi res legata ſit ſurrogata loco rei debitæ. quia tunc præſumit animus ꝯpenſandi. concor. ꝭ. e. l. Lucius. & melius in l. cum pr̃. §. qui dotale. ſed vbi illud idem, quod debet, legat creditori, tunc præſumptio eſt, ꝙ ſit animus ꝯpenſandi, ut ꝭ. de iur. do. l. cũ j ſ. ꝭ. e. l. Titia. § qui in vita. fallit in marito, qui ad dotẽ tenet in quantitate. & legat vxori: nam uxor vtrunq; petet, ut l. vnica. §. ſciendũ, de rei vx. act. pe. imo non fallit ibi, ſed eſt ideo quia legauit non ſub ꝯmemoratione dotis, ſed abſolute, & in gñe, ut inf. eo. l. Titia Seia, in princ. & ꝭ. eo. l. Mæuiæ. §. auiæ. & uide qualiter hæc lex limitat per Iac. de Are. ſup. ſo ma. l. ſi cum dotem, §. ſi pater, ubi omnino uideas.

LEX LXXXVIII.

§. Caius Seius. Qui excipit ab inſtõne vnius ex hæredibus nomina cum omnib. quæ ibi ſunt, chirographa, quæ ibi ſunt, non vr̃ excepiſſe. & ideo ſunt ꝯmunia oĩum cohæredũ. Alia ũ excepiſſe vr̃ ibi exiſtẽtia, & ad ſolos cohæredes pertinẽt, non ad illũ, a quo ſunt exceptuata. h. d. In tex. non pertinere. & ſic excluſus in parte vnius. eſt excluſio ĩ parte alterius. pro hoc ſup. eo. u. l. peto. Iac. de Are. & ſic exceptio ab vno includit diſpoſitionem in alio: quod eſt no. In text. nomina. i. chirographa nominum debitorum. In tex. ad alios, & non ad Caium. In tex. non continet. ſ. in exceptione prædicta In tex. ibi, cæteris, argento, ſupellectili, & mancipijs, ſm Iaco de Are. No. hic, quod nomina debitorũ non intelligunt eſſe in aliquo loco deſinite, facit l. ſi. C. de præter ſon te. & ꝭ de iud. l. ſideicommiſſum, § tractantur, & eſt arg. ꝙ ſi aliquis in domum con a ductam ſecum detexit inſtrumenta debitorũ, ꝙ non propterea nomina ſunt tacite obligata, quia non poſſunt proprie dici inuecta, & illata, a cum non transferebantur loco conſiderato, quia incorporalia ſunt. Deinde no. hic quod in generali legato non cõtinet inſtrumentum, ſm Pe. Vltimo no. quod hic declarat, & limitatur l. ſi ita quis hæres inſtitutus fuerit excepto fundo. ꝭ. de hære. inſti. vbi dicitur, quod ab inſtitutione hæredis non pôt excipi res certa, quia illud eſt verũ, vbi vnus ſolus eſt inſtitutus hæres. Secus ſi plures. nam tũc pôt excipi ab inſtitutione hæredis.

ADDITIO.

a *Et illata. Pro qua materia vide latiſſime do. Iaſ. May. Inſt. de act. §. item Seruiana, nu. 18. cum plur. ſequen.*

§. Titius. Diuiſio factã gra culturę nõ ẽ vera diuiſio, nec ꝯſtituit plura pdia. h. d. Dy. vel ſic, diſtinctio nominũ, nõ iducit pluralitatẽ pdiorũ, qñ ꝯſtat quod ẽ idẽ corpus. h. d. iſte § eſt ar. ꝙ g non poſſũt diuidere, poſſũt tñ diuiſim locare quo ad fructus. vnde quo ad hoc bene tenet diuiſio ĩter minores, vt ꝭ. ſ. a. eie. l. Lucius Titius Seio. Secũdo no. quod ex iſto §. patet, qd ex pluralitate agricolarũ nõ pbat ppterea diſtinctio pdiorum Vlt. no. ꝙ ſi eſſent hic plura pdia, minus deberet ſm gl. patet ẽt hic ꝙ fundus appellat vniuerſitas. ꝭ. de ꝯh. em. l. ĩ modicis.

LEX LXXXIX.

1 *Teſtator ſi reliquit aliquid in genere, & legatarius incepit habere id aliunde ex cauſa lucratiua, non extinguitur propterea legati petitio.*

1 Titio Seio. † Si teſtator reliquit aliquid in genere, & legatarius incepit habere id aliunde ex cauſa lucratiua, nõ extinguit ppterea legati petitio. h. d. vel ſic, ſi teſtator dãnat hæredẽ ad factũ, & p ꝯñs ad intereſſe, non extinguitur legati petitio, licet legatarius rẽ ſit nactus ex cauſa lucratiua. h. d. ſm Bar. & ita eſt intentio Dy. Quæro hic, qd fuit in legato, vtrũ mẽſura, vel mẽſuratum. i. vas, vel frum. ẽ ſ. dicit gl. ꝙ pôt intelligi de quolibet. Pe. ꝙ in dubio videtur legare ſm conditionem perſonæ, nam ſi vẽditori bladi legatur teſſera, videtur ſibi legari menſura: ſed ſi alicui pauperi, tunc vr̃ legatum menſuratum ad alimẽta, vt ꝭ. de vſu, & hab. l. j. ſenũ. §. equitij, & l. ſed & ſi ſuſceperit, §. 1. ꝭ. de iu. dicit Bar. ꝙ aut dixit l. go teſſeram frumẽtariã, aut teſſeram frumenti. primo caſu vr̃ legari menſura: ſecundo caſu menſuratum, coniunge ſimul vtranq; opin. Opp. ꝙ non videat æſtimatio in obligatione, ſed ipſa res, vt l. ſi ſeruũ. §. effectus, de verb. obl. reſpondeo, aut teſtator legat rẽ, aut preciũ, aut mandauit cõparari. Primo caſu, ipſa res eſt I obligatione, vt l. ſi donatus, §. cum alicui. ꝭ. ti. 1. Scdo caſu ſola æſtimat o, i. ee. i. ſeſcat ex mora, vt ꝭ. de dona. l. fundũ Cornelianum, tñ ſi veniat rẽ præſtare, auditur debitor, vt ſup. ti. 1. l. ſi fundũ per fideicõmiſſum. Tertio caſu vr̃ in obligatione eſſe quoddam factum. i. compenſatio rerum, cuius effectus ad quantitatem tendit. vnde hęres non videtur dãnatus ſolum ad nudum miniſterium cõparationis, ſed ꝙ emat de ppria pecunia hæreditatis, vel hæredis, & propterea dicit gl. ꝙ æſtimatio videtur eſſe in legato. i. effectualiter. ſm Dy. Alij dicunt, ꝙ æſtimatio nõ eſt in obligatione, ſed ſuccedit propter moram, vel facultatem comparationis ſecundum Pet.

§. Vſuras. Mora, quæ irregulariter cõſtituitur, irregulariter purgatur, vel ſic, finita ætate, cuius fauore ꝯceditur priuilegium, finitur priuileg. uni. h. d. Dy. No. ꝙ ex quo puella eſt facta maior 25. annis. vſuræ, ꝗ prius non cucurrerunt fauore ætatis, nunc nõ currunt, niſi mora regularis per interpellationem inducat, quæ ſemel ꝯ facta, perpetuo durat. No. hic ꝙ priuilegiũ non eſt perpetuum, & facit ar. ꝯ in auth. conſti. quæ de di. § illud. quidã dicunt, ꝙ ille § debet intelligi, cũ priuilegiũ cõcedebatur ſine alterius læſione: alias ſecus, vt hic vr̃ dic. ꝙ ibi priuilegiũ erat abſolute conceſſum, hic erat minori ætate commẽſuratũ, & facit ad no. in l. 1. C. in qui. cau. in inte reſt. non eſt neceſ. iſte §. inducit per Iac. ad q. ſtatuti, quo cauet, ꝙ vxores bannitorum ſint perpetuo bannitæ. l. ꝙ p mortem bannitorum finiatur bannũ ipſarum, quia finita eſt cauſa morte. ſm Bar. Item inducit per Bar. qui d in proteſtatione non oporteat, ꝙ ꝯtellãs dicat, & peremptorie, quia ſufficit proteſtari, vt hic. Itẽ inducitur per Bar. dicit ſtatorum, ꝙ finiatur inſtantia quinq; menſib. vbi p actorẽ non ſteterit, ꝙ ſi actor cõparauit, & iur. pcitatus, qd p hoc apparet p eum non ſteuſſe, & ſufficit vna proteſtatio ſm eum. Tu dic, ꝙ iſtud non eſt verum, ſi non adhibet diligentiam, quam poteſt, vt l. ne libel. dimit. & ſup. de pig. act. l. ſi. §. fi.

§. Seia libertis. Fideicõmiſſaria ſubſtitutio ſi phibita ſit, alienatio facta in re includit tacitã ſubſtitutionẽ factam primo momenti de vltimo decedente. h. d. vel forte iſta tacita ſubſtitutio colligit in tota, non in parte ſua. & ſic teſtator voluit totam rẽ in ipſum confluere, quod nõ pôt aliter eſſe, niſi per tacitam ſubſtitutionẽ, & iſte §. eſt no. In tex. ad alterũ. ſ. ſuperuenientem. In tex. hoc. ibi, vendẽte, vel alienante. aliud bene cõcludit de alienatione inter viuos, ſed non de alienatione

natione poſt mortẽ, quia teſtatrix non cõmemorauit, niſi actũ inter viuos,dũ dixit,ne vẽdatis,& ideo Di.hãc rõnem reprobat p l.pr̃ filium,§.fundũ,J.ti.1.& videtur aſr ad l.vel ſingulis,quæ allegatur pro contraria,quia ibi loquitur in ſubſtitutione directa.hic in ſubſtõne fideicommiſſaria, q̃ facta vltimo momenti includit ſr le ipſo tacitã ſubſtõnẽ ſm Dy ego nõ facio dr̃ã inter directã.& fideicõmiſſariã, ſed vtrũ ſubſtituatur in parte vltimi morientis,an ĩ tota re.Primo caſu hẽt locũ l.vel ſingulis.Scđo caſu habet locũ iſte §.& facit ſ.ti.1.l.ſi ſeruus,§.qui margaritã.

1 *Donatio inofficioſa in vnum ex liberis collata per querelam alterius reuocatur vſque ad legitimam,& debitam portionem.*

1 § Imperator Alexander. †Donatio inofficioſa in vnum ex liberis collata, per querelã alterius reuocatũ vſque ad legitimã et debitam portionem.h.d. No. q̃ in iſto §.erant duo nepotes,q in eadem legitima participabant. ſi ergo in vnũ ẽ facta immẽſa donatio,alter aget querela inofficioſæ donationis & conſequetur partẽ ſibi ptingẽtẽ de legitima,q̃ eſt dimidia pars totius legitimæ,cũ ſint duo nepotes tm̃,& hæc eſt intẽtio literæ,nõ aũt intelligit de dimidia totius hære.qa hoc eſſet falſum,vt C. de inof. don l.ſi liqueat cũ ergo quæritur de reuocatione donationis immenſæ,vtrũ fiat,& pro qua parte,refert: nã quadã eſt reuocatio ex tacita voluntate donanti perueniens, vt qñ quis donat liberto,vel extraneo oĩa bona,vel maiorẽ partem bonorũ ſuorũ eo,q nõ habebat liberos:nã tunc liberis ſuſceptis tota reuocatur,qa tacite inerat pditio, ſi liberos nõ ſuſceperit,vt C de reuo.do.l.ſi vnq̃.ſm Ia.Bu.ad qđ ſ.de pac.l.tale pactũ,in fi.Quædã eſt reuocatio,q̃ fit ſiſr ipſo iure ex pſumpta voluntate donãtis, vel ex æquitate ſuperuenientis caſus : tamen non fit in toto,vt qñ quis donat filio iã nato,& poſtea naſcitur ſibi alius filius; & iſto caſu p natiuitatẽ poſthumi ipſo iure reſcĩdit donatio vſq; ad legitimã portionẽ poſthumi,& non vltra,ar.C.de inoff.do.l.ſi totas, ſm Bar.in reuocatione ergo iſta, quæ fit ex coniectura voluntatis, diſtinguitur,aut donat extraneo,& fit in totũ:aut ſuo, & nõ fit, niſi ad legitimã ſm eum, interdũ vero fit reuocatio ꝯ volũtatẽ donantis p querelã inofficioſi: & tũc refert,aut donatio erat collata in aliquem liberorum,& non reuocatur,niſi ad legitimam, vt C.de inof.do.l.ſi liquear,& C.de inof teſt.auth.vnde ſi parẽs. aut erat collata in extraneũ,& tunc aut reuocãti erat aliquid relictum:& debet agere ad ſupplemẽtum legitimæ,& nõ in plus, vt no.C.de inof.do.l.1.aut non erat aliquid relictũ , tunc aut donatio fuit inofficioſa re,& conſilio,& reuocatur in totũ.nam ſi hoc eſt in patrono,multo magis in filio,vt l.libertus,§.pe de iu. pa.aut re tantum,& tunc reuocatũ vſque ad debitum bonorum ſubſidium ita intelligit l.1.cum ſimilibus,ſup.de inoff.dona.ſm Bar.dicit etiam Bar.q̃ lex,ſi vnquam,liberis natis decedentibus non propterea cõualeſceret donatio.item dicit Bar. q̃ illa l.non habet locum in donatione quartæ partis,& etiam certæ rei. itẽ dicit Bar.q̃ iuramen tum donantis in caſu l ſi vnquam,non impedit illam reuocationem,arg.l.fi.C.de non nu. pec. item dicit, q̃ ſi donatio eſt inofficioſa, iuramentum donantis nihil operatur,quia non poteſt validare actum in præiudicium alterius.

§. Lucius. Illud quod operatũ legis auctoritas, illud operat teſtantis voluntas.h d. Dyn.vel ſic,pater poteſt illum onere fideicommiſſi grauare,cui inofficioſe donauit irreuocabiliter inter viuos.h.d.qđ eſt no. In tex.ibi,modicũ reſeruauit.no.q̃ valet donatio vniuerſorum bonorum modico reſeruato donanti.& facit ad no.in l.fi.C.de pact.adde ad iſtum §.ſup.eo l.vt hæredibus,inf.ti 1.l.ſi mulier,in prin.

L E X XC.

Lucius Titius. Detractũ ab vniuerſitate legata, & de vno in eodem redactum cedit in legato.h.d.in pater mutuando nomine filij, videatur ei donare? dicit Ia.de Are.q̃ ſic,vt J de dona.l.fi.§.vlt. In contrarium facit l.vlt.inf.de pec.dic,vt inf. ti.1.l.ſi filio.

§. A te peto: Executor minus expendens, q̃ teſtator dixerit, reſiduum reddit hæredi.h.d.cõcor.§.mã.l.creditor.§ inter.merus miniſter eſt ille, qui nullũ ſperat cõmodum,& penes quẽ nihil eſt remanſurũ; ad hoc allegatur. Facit iſte §.ad qõnem Ambaſciatorũ , quibus pro ambaſciata ſolutum eſt ſalariũ vnius mẽſis,& redeunt in tribus hebdomadis,quæritur an pro rata tpis teneantur reſtituere?& hic eſt arg.q̃ ſic Dy.ſalarium enim eſt hic commenſuratum tempori.& ideo non debet niſi pro rata tẽporis,& facit inf.de an. le.l.Seio.

§. Quæ marito. Cum iunguntur onera præterita, & futura,intelliguntur iniungi præterita pendẽtia,& nõ finita.h.d.ſm Bar.vnde ipſe dicit,q̃ qñ ſtatuto cauet,quod habet locum in præteritis,& futuris,intelligit de præteritis etiã nõ finitis præſcriptione vl alio modo,ſm Bar. quod eſt no. ergo ſi dat arbitrium Poteſtati ſuper homicidijs pperratis, & perpetrandis, intelligit de his tm̃. de quibus poteſt cognoſci,non de his,de quibus per præſcriptionẽ , vel alio mõ cognoſci non põt quod eſt no. In tex.domini mei.no q̃ vxor vocat maritum dominũ ſuum,& econuerſo vir vocat vxorem dominam ſuam. In tex.quæ ſupereſſent.§ inf.de cond.& dem l. quos diebus.§.j.ſol.ut ibi no.tene menti.

§. Quiſquis mihi. Defectus modi per caſum contingentem in perſona vnius legatarij non vitiat legatum quo ad alium legatarium.h.d.uel ſic. modus mixtus per caſum deficiens legatum non uitiat.h.d. ſed in condõne mixta.dic vt no.inf.de cõd.& dem.l.in teſtamento , & facit ad iſtum § ſup de cond.inſt. l.qui ſub condõne,§.pe.itẽ vide qđ no.per Dy.inf.de fidei. li.l.ſi legatario §.j. In tex.admitti.ad partem ſuam iure legati,& ad aliam iure accreſcendi ſecundum Iac.de Are.

§. Sempronia. Qui dicit teſtm̃ dolo hæredis non potuiſſe mutari,nõ perdit commodũ teſtĩ;& eſt caſus notabilis.vel ſic,impugnans hæredem nõ dr̃ impugnare teſtm̃,nec perdit cõmoda teſtĩ.h.d.In gl.de dolo.ibi,ad intereſſe,vt ſ.de dolo.l.eleganter.§.non ſolũ,& l.ſi quis affirmauerit.In ea.ibi,duplũ.ego dico, q̃ ẽt hodie iure noſtro ad ſimplũ agit,non ob §.& hoc peruenit.nã hic loquiẽ de illis,qui de rõne officij,& adminiſtrat onis tenentũ,alias in ſimplum tenerent,ſm Pet.& eſt ar.iſte §.ad quæſtionem,qñ tutor impedit relinqui pupillo, & facit relinqui ſibi, imo per prædicta apparet ſolo,q̃ tutor teneret ad duplum,ſi dolo impediuit teſtm̃. Extra op.Pe.de l.cum tabulis.inf.de his,quib.vt indig. vbi accuſans hæredẽ priuatũ,ſi ſuccumbat . ſed dic,q̃ aut accuſat hr̃dem de tali crimine, quo probato nihilominus valet teſtm̃, & tũc accuſans nõ perdit legatum,ut hic.aut eſt tale crimen,quo probato, & ſnĩa lata nõ valet teſtamentum; & tunc perdit legatum , vt in contrario ſecundum Pe.quod eſt bene notandum .

§. Teſtator legata. Si hæres de legatis in diem relictis quædam ſoluat ante diem, alia non tenet,niſi die aduenienre.h.d.Dy.vel ſic,præueniens in tpe in ſoluẽda parte legati non poteſt reliquæ partis ſolõnem differre poſt terminum,nec tp̃s cum tpe compenſare.h.d. probat etiam iſte §.quod qui renunciat dilationi in parte,non ppea vĩ renunciare in reliqua parte.In tex.ſoluit ex certa ſcientia, pp quod videbatur velle renunciare dilationi:tamẽ non eſt uerum, Dy.In tex legati eidem perſonæ relicti.Dy.In gl.ibi.ſm Rug.& bene ſm Pe.in gl.ſol in teſtator.no.bene ſolutionem huius ꝯrij. In ea.gl.ibi,plus ſoluet.unde in auth.ſed cũ teſtator,ſol. erat facta ſm uoluntatem teſtatoris præter,vel contra.& ideo non eſt trahendum ad conſequentiam.quod eſt no

§. Lucius Titius. Legatarius ſpecialiter nominatus vocat pro portione virili cum alijs nõ noĩatis ſpecialiter,ſed cum eorum nominatio eſt incluſa in virtute alicuius relatiui.h.d.ſm Dy.Vel ſic,nomen indifferens ad propriũ.& appellatiuũ,ubi eſt par affectio perſonarũ,virilem diſtribuit portionẽ.h.d.Ibi,de nomine familiæ.hæc verba manifeſte oſtendunt contẽplatione familiæ relictum tã ipſi Seiæ,q̃ alumnæ, nõ aũt contẽplatione Seiæ : & ideo Seia exæquatur in virili portione alias ipſa in dimidiam vocaret ſm Dy. & ſic no.q̃ in iſto §.nomen collectiuum habet uim nominis diſtributiui,ſeu propriorum nominum. No.quod paritas affectionis inducit paritatem in portionibus diſtribuendis.

§ Impeburem. Duplicatio legatorum extendit ad legata relicta in quantitate, non ad relicta in ſpecie,nec ad legatum dotis, ſeu ob cauſam. h. d. per iſtũ §.dicit Bar q̃ ſtatutum de pœnis duplicandis non h; locum in pœnis corporalibus,quia conſiſtunt in ſpecie ſecundũ Bar.In tex.reſpondi non poſſe,ne duæ cauſæ lucratiuæ in eadem ſpecie concurrant,ſecundum *Dy.*

§. Ciuibus meis. Si alicui legat nomen debitoris, hæres ad ſolam ceſſionem tenet . h.d.Dy. Non autem ad faciendum nomen idoneum,uel bonũ, quod no. Vel ſic, obligatus ad nomen liberatur cedendo actionem etiam contra inopem debitorem.h.d. Et adde hic l. quidã teſtamento,ſup.ti.j.

§. Filia ex aſſe. Relicta in defectum teſtĩ videntur relicta ab inteſtato,& ſic alia ſunt paria, relinquere in defectum teſtĩ, & relinquere venientib. ab inteſtato. h.d. Dyn. quod clarius alibi non habetur,ut hic de verbo pertinere,quod trahitur ad fideicommiſſum,a ſecundum Dy.

A D D I T I O.

a Ad fideicommiſſum. Adde Bar. in l.fideic.§.ſi filio.inf.de leg 3.

§.† Quiſquis mihi. Si teſtator confitetur ſe debere alicui ex aliqua cauſa,& per legatarium debitum non probet,debet illud ex cauſa fideicommiſſi.h.d. ſecundum Dy. uel ſic, confeſſio in vltima voluntate nõ probat ꝯtum inter viuos.h.d.niſi altera pars fuiſſet præſens, ſecundum Bar.& ita de mẽ vide plene per Cy.in l.gñaliter.C.de non nu.pe.In iſto §.dicit Iac. de Are. q̃ ſufficit ſnĩa declaratoria cauſæ obligatoriæ,licet non inſeratur aliquod uerbum condemnationis expreſſum,ſecundum Iac.de Are.

§.† Lucius Titius. Relictũ per gñalia verba non trahit ad eos, qui offenderũt ,

ni-

niſi primo reconciliati probẽtur. h.d. ſecundum Dy. Vel ſic, ſi teſtõr legauit alimenta libertis, non videtur legare illis, quos expulit de domo, niſi probet eum eos ſibi reconciliaſſe. h.d. Cy. & eſt ar. contra expulſum de domo, quod præſumatur odioſus expellentis: & ideo non poteſt teſtificari contra expellentem, & vide infra de manum. t. teſt. l. teſtamento Centurio. vel ſic, verba generalia reſtringuntur, vt odioſi non comprehendantur. h.d. Iac. de Are. & eſt arg. quod habens generale arbitrium: tamen non poſſit cum inimicis componere, nec bannitos, & odioſos rebannire, vel ad gratias reſtituere.

§. Damę, & Pamphilo.

Appellatione filiorum continentur naturales a in ſeruitute conſtituti, alias concepti, & ſi teſtamentũ teſtõris, & hæredis conſonant in eodem relicto, ex teſtamento teſtõris eſt agendum. h.d. & eſt arg. quod ſi concedo tibi, & filijs tuis rem in emphyteuſim, quod etiam nãlibus videatur conceſſiſſe. facit ſup. eo. l. cum pr. §. volo. ſed tu diſtingue, vt no. inf. ad Treb. l. ex facto. §. ſi quis, ſecundum Dy. Secundo eſt arg. quod ſi filius in ſuo teſtamento mandat ſolui legata, & iudicia patris, & dat executores, quod iſti executores dati in teſtamento filij non poſſũt impedire executionem Epiſcopi, ad quem erat deuoluta executio primi teſtamenti ex mora hæredis: & eſt ipſa veritas, & hic eſt caſus, quod eſt bene notandum.

ADDITIO.

a Naturales. Adde Fran. Are. in l. ſi is qui, de vulg. & pup. in med. j. col. & d. Alex. de Imo. in l. 2. ſup. de in ius voc. & Ge. in c. ſtatutum, el 2. de hær. li. 6.

LEX XCI.

a *Fideicommiſſum ſi eſt pro non ſcriptum, tenet legatum quo ad retentionem.*

Codicillis.

Si fideicommiſſum eſt inutile a principio, legatarius, cui erat onus fideicõmiſſi iniunctum, repellitur ab agendo: ſed ſi poſſidet, h3 ius retentionis; & ſic eſt melior condõ poſſidentis. h.d. Dyn. vel ſic, niſi legatarius impleat modum, ſeu fideicommiſſum, quatenus de facto põt implere, repellitur per exceptionem: ſed ſi poſſidet, non datur exceptio contra eum. h.d. & præmitte ad euidentiam, quod in iſto principio onus impoſitũ legatario eſt iſtud, quod appellatur fideicommiſſũ. & quod iſtud fideicõmiſſum conſiſtebat ex quadã equitate nãli, vt C. de nec. ſer. l. quidam. tamẽ non producebat ad neceſſitatem præſtationis: & ideo legatarius a petitione, non a poſſeſſione repellitur, non implendo onus fideicommiſſi, ſiue modum. & ita intelligo iſtud principium. In tex. ancillæ cui teſtõr libertatem non reliquerat. Dy. In tex. non eſſe; quia ſeruo proprio relinquit ſine libertate. ſed quare non valet cum acquiratur hæredi, cum a legatario poſſit fideicõmitti hæredi? reſpondeo, quia hęc non fuit mens teſtatoris. nam ridiculoſum eſſet legatũ conſeſtim grauato reſtituendum, ut ſup. n. j. l. ab omnibus, §. ſi a Titio, & ſup. eo. l. cum pr. §. patri, qui filio. In tex. non eſſe, ut ſup. determinatum eſt. In tex. non compelli. quia non tenet quo ad neceſſitatem præſtationis. In tex. poſſe. ſubaudi, ſi non poſſidet. Dy. quia quo ad æquitatem retẽtionis. idem tamen ſi nullo iure teneat quo ad retentionem, ſed non quo ad petitionem legati. & hanc regulam ſumit gl. & Doc. ex iſto principio, quod intelligo, quando legatum eſt cauſa fideicõmiſſi: ſed ſi fideicommiſſũ eſt cauſa legati, quod eſt quando legatarius eſt electus, vt nudus miniſter. ſi non valet principale, nec executiuum eius, ſup. e. l. ſi quis quos. a + No. quod ſi fideicommiſſum eſt pro nõ ſcriptum, tamen legatum quo ad retentionem, ſeu non quo ad petitionem, & in hoc principio erat pro nõ ſcriptum inſpecto iure ciuili, ſed nõ inſpecta quadam æquitate naturali. idem tamen dicit glo. ſi eſſet omnino pro non ſcriptum: ſi autem fideicommiſſum eſt caducũ, vel quaſi, tunc nũquam deficit legatum, niſi legatarius eſſet electus miniſter, ut inf. de cond. & de. l. ſi quis cũ ſ. eod. l. Lucius. §. quiſquis, & §. a te peto. Item loquitur iſtud prin. quando fideicommiſſ. continet onus intrinſecum teſtõris legati; ſecus ſi contineret onus extrinſecum, quia tunc pro non ſcriptum fideicom. nullo modo facit deficere legatum. e contra autem, quando legatum eſt inutile. & an ſit inutile fideicommiſſum, ſimiliter eſt diſtinguendum, aut legatum eſt pro non ſcriptum, aut eſt caducum, vel quaſi. primo caſu remanet apud hæredem ſine onere; ſecũdo & tertio cum onere. ut C. de ca. tol. §. in primo, & §. pro ſecũdo. & iſta eſt concluſio iſtius principij in tex. & gl. ita dicit Dy.

1 *Conſenſus habet vim tacitæ repudiationis.*

1 ## § Inſulam.

+Conſenſus habet vim tacitæ repudiationis. h.d. Vel ſic, ſi fideicommiſſarius conſentit venditionem rei ſibi relictę, ſi quidem ſimpliciter, amittit ius in totum. Si autem ſaluo iure ſuo põt petere pretium, quia loco rei ſuccedit. ad hoc allegatur ſecundum Dy. In tex. perſecutionẽ eſſe. q.d. omne ius perdiderunt conſentiendo. & hoc verũ, niſi interueniat alia coniectura, per quam præſumatur contrarium. ſup. ti. j. l. ſi fundum per fideicomm. vel hoc ideo, quia venerunt contra voluntatem teſtõris, qui alienari vetuit. ſed Bar. dicit, quod iſtud eſt hic ideo quia in libertis, & coniunctis cadit præſumptio donationis, & liberalis remiſſionis, ut ſup. de do. inter vir. & uxo. l. ſi ſeruus cõis. In tex. ea mente. ſ. expreſſa, non in corde retenta. ita dicit gloſſ. quam no. quia reſeruatio in mẽte retẽta nihil operatur, ſed debet exprimi verbis. No. h. c. quod ſi teſtator legat inſulam, ita, vt ex reditu eius maſculi duplum, fœminæ ſimplum percipiãt, quod per iſta verba emolumẽtũ debet diuidi inæqualiter, ſed non ipſa proprietas. Secundo no. quod eadem diuiſio debet fieri in eo, quod ſurrogatur, puta in precio, quæ debebat fieri in eo, in cuius locũ ſurrogatur, puta in re. vel cu ca rẽ. Et eſt ar. quod ſi dñi rem pro inæqualibus portionibus teſtmant alicui in emphyteuſim, quod ipſi dicunt laudemiũ recipere proportionaliter, non æqualiter, arg. iſtius § in fi.

1 *Prohibitus alienare, vel obligare, non prohibetur locare ad modicum tempus, vel iura penſionum cedere.*

1 ## §. Inſtituto filio.

+Qui prohibetur alienare, vel obligare, non prohibetur locare ad modicũ tẽpus, vel iura pẽſionum cedere. h.d. Dy. In tex ſuper eas. no. quod ille, qui dicit, mutua mihi ſuper librũ iſtũ tantũdẽ eſt, ac ſi diceret, obligo tibi librũ iſtum pro mutuo iſto ſm Bar. & ita ẽi ſe habet cõis vſus loquẽdi quem teſtator ille imitabatur. In tex. vendere cohæredi. tamen ſi iſte cohæres nolit emere, iſte aliud põt vẽdere ſeruata forma l. 1. infra de ver. obl. l. q Romæ, §. cohæres. Dy. In tex. poteſt. i. contra. In tex. penſiones ſibi debitas locauerat. ergo & potuit locare. non ob condõne de non alienando. glo. Dy.

a Quærit hic gl. vtrum prohibitus alienare poſſit locare a ad centũ, vel mille annos, & ad lõgiſſimũ tẽpus? & dicit gl. quod hic eſt ar. quod ſic. nã hic dixit, quod per locationẽ nõ exiat cõditio fideicom. quæ conditio ſuerat de non alienando, nec diſtinguitur in litera de tẽpore. vtrũ eſſet ad modicũ tẽpus vel ad longũ, vel ad longiſſimũ tẽpus. ut hoc reſidet gl. alleg. ad idem ſ. loca. l. non ſolet. dñs Dy. dicit contrariũ, quia per locationẽ ad nõ modicũ tẽpus trãſfertur vtile dominiũ, & talis locatio ẽ ſpecies alienationis, vt infra de ſuperfi. l. 1. §. quod ait, & facit quod no. i. l. 1. §. ſi ſ. ſi ager vect. peta. & infra de lo. pu. fru. l. t. nec ob §. iſte, qa debet reſtringi ad locationẽ ad modicũ tẽpus. idẽ tenet Pe. facit Auth. de nõ ali. § alienationis, coll. 2. & ibi per Ia. de Bel. & idẽ tenet Io. An. in c. 1. ad fi. de reb. eccl. nõ alie. in cle. quod verũ credo, niſi ſit actũ expreſſe inter partes, quod per talẽ locationẽ nullũ dñium trãſferatur, vel acquiratur, nam iſtud factũ valet, arg. de cõdi. ede. l. quod ſi nolit. §. fi. nã tunc cũ nullum ius quæratur in re, ſed contra perſonam locatoris, iſte contractus non eſt ſpecies alienationis. Et per hoc induco quoddã dictũ Bar. quod dicit, quod ſi promitto fructus centũ, vel mille annorũ quod cum ex hoc contractu naſcatur ſola perſonalis obligatio, quod ille contractus vẽditionis, ſeu promiſſionis proprie ſumptus, non eſt ſpecies alienationis, nec facit me icidere in prohibitionẽ legalẽ, vel teſtõris, quod eſt mẽti tenẽdum. Quærit hic Bar. vtrũ prohibitus alienare obligando generaliter videatur venire contra prohibitionẽ? dicit Bar. quod non, quia in generali cõtractu nõ veniũt ea, quæ quis in ſpẽ nõ eſſet obligaturus, vt l. oblĩone generali, de pig. ſm eũ; quod eſt bene no.

ADDITIO.

a Locare. Vide Ia. Bu. in conſ. incip. quidam fecit teſtamentum, in quo natalem &c. & do. Ale. de Imo. in conſi. pen. 4. pa. te.

1 *Occidens nepotem, id eſt filiũ ſororis, ſuccedit tamẽ ipſi ſorori ab inteſtato.*

§. Matre, & vxore

+ Prohibitus ĩ aliquẽ alienare videtur iuſſus facere, & curare, ne ille ab inteſtato ſuccedat. h.d. Et iſtũ § ſingulariter allegat glo. i. de ver. obl. l. ſi ita quis, §. ea l. vel ſic, decedere ab inteſtato eſt ſpecies relicti, & alienationis. h.d. & eſt no. dignũ, propterea non dicitur decedere ab inteſtato ille qui non põt teſtari: de quo dic, vt dixi ſ. de legi. tu. l. ab inte. In tex ibi, dum ei. ſ. l. filio noſtro. In tex. ibi, deteriorẽ fecit. puta, + qa forte concubinauerat quãdam aliam vxorẽ teſtatoris. Opp. contra iſtum tex. quod verba l. non induxerunt fideicom. quia fuerunt verba conſilij. reſpõdet gloſ. quod imo fuerunt verba præcepti. Ego dico, quod hic non fuit conſiliũ: nã natura conſilij concernit fauorẽ, ſed hic erãt verba prolata in
1 odium: & ideo interpretatur eſſe verba diſpoſitiua. Secundo no. quod ille, qui occidit nepotẽ. i. filium ſororis, tñ ſuccedit ipſi ſorori ab inteſtato, facit infra de bo. dã. l. cũ ratio, in fi. ſm Ar. imo et ſi ipſam ſororem occidiſſet, ſuccederet ei ab inteſt. ſed auferet ei hæreditas per fiſcũ tanquam indigno. iſte eſt tex. & gl. ord. in l. hic cõſequẽter, §. 1. ſ. fa. erciſ. non ob. ſ. ſol. mat. l. ab hoſtibus §. ſi vir vxori. quia ibi in lucro pacti quod habet in ſe tacitã conditionem, hic ſucceſſione inteſtati, quæ prouenit ex cauſa naturali, quæ non abſorbetur per delictum, vt ſ. de pact. l. ius agnationis, & ar. inf. ad l. Pomp. de parri. l. diuus, & de adul. l. cum ea.

§ Lucius Titius.

Si teſtator vult ſuum teſtm̃ valere, licet non ſeruauerit ſolẽnitatem legalem, vr relicta in teſtõ repetere ab inteſtato per viam codicillorum. h.d. Tm̃ ergo valet, ſeu operatur dicere, volo valere non obſtãre omiſſione cuiuſcunq; ſolẽnitatis. quantũ eſt dicere ſi nõ valet iure teſtamẽti, valeat iure codicillorũ, & omni modo, quo melius valere poteſt: quod eſt no. dignũ. Itẽ non ſolum valent legata, ſed ipſa inſtitutio tranſit ad cauſã fideicom. vt hic pater ſm Pet. & adde quod dixi ſ. eo. l. cum pater. §. filijs fratrẽ. In tex. inſtituit. in teſtamento non ſolemni. ad erãt tamen quinque teſtes, ita quod poterat valere iure codicillorũ, aliter nullo modo valeret ſm Dy. In tex. petita. quia teſtamẽtum de iure nõ valebat. Dy.

lebat.Dy.In tex.aſcriptæ iure inſtitutionis.Dyn.In tex. poſſe,dũ tamen ſit ſolemnitas,quæ in codicillis requiritur,vt l.nemo po teſt ſup.ti.1.In tex.poſſint.a venientibus ab inteſtato. Dyn. No. ꝙ teſtator vult valere voluntatẽ ſuam omnimodo, quo melius valere poteſt,vt ſi non valet iure teſtamenti,valeat iure codicillorum. Item no. ꝙ verba directa teſtator tranſire facit in obliqua eo ipſo,quod repetit ab inteſtato.

L E X XCII.

Teſtator filium. Facilius reuocatur volũtas tacita a contrario ſenſu cõcepta aliter p cepta,ꝗ expreſſa:& per hoc ſoluunẽ contraria h. d. vel ſic,omiſſio modi,vel formæ traditæ ab ipſo teſtatore nõ vitiat,qđ poſtea per ipſum teſtatorẽ diſponiẽ.& h. d.qñ per ipſum teſtatorẽ erat præfixus modus,vel forma, tamen vltra nõ proceſſerat teſtator derogando.per hoc ſoluunẽ contraria, quod eſt mẽti tenẽdum. dic ergo ꝙ interdũ teſtator diſponit reſpectu modi, vel formæ, interdũ reſpectu voluntatis,interdũ teſtabilitatis,& inteſtabilitatis.Primũ caſu loquitur hic. Secundo caſu loquitur l. ſi quis in prin.teſtamenti. Tertio caſu, qñ teſtator vult diſponere de iure legis,& nõ de iure bonorũ ſuorũ, nihil valet diſpoſitio teſtõris vt ſ. l.proxi.§.fi.& dixi in l.Diui.§.licet ſ.de iu.codic.& ſ. de teſt. tu.l.tutor datus,in fi.In tex.obſignatum iſta ſolẽnitas nõ requiẽ in codicillis de ſui natura. In tex conſtaret.i. ſi conſtat eã tactã a teſtatore,licet ſigillata non ſit. No. ergo,ꝙ debet conſtare de fide epiſtolæ,& quod ſit ſcripta manu eius, de quo quæritur:aliter epiſtola non valet,ſeu non probat.

a *Verba generalia teſtamenti reſtringuntur ad tempus teſtamenti,nec trahũtur ad bona poſtea quæſita.*

a *Teſtatoris æſtimatio attenditur reſpectu bonorum, quæ erant tempore teſtamenti;ſecus in bonis poſtea quæſitis.*

a §.Qui indiuiſam. †Verba generalia teſtamẽti reſtringũtur ad tempus teſtamẽti,nec trahunt ſe ab bona poſtea quæſita.h.d. Et eſt caſus no.& vide Pe.l.fi.C.quæ res pi.obliga.poſſ.& vide etiam Cyn.vel ſic, in verbis generalibus includiẽ reſtitutio bonorũ pñtiũ, & nõ bonorũ futurorum reſtitutio.h.d.In tex. Lucretij,qui deceſſerat poſt diẽ fideicõmiſſi cedẽtẽ,& ſic trãſmiſerat ad hæredes,nata no.per Dyn.ſ.tit.1.l.cum filio.In tex. vt vniuerſa.i.quæſita ante 2 teſtm̃ & poſt † No.hic quod æſtimatio teſtatoris attendiẽ reſpectu bonorũ, quæ erant tpe teſti, ſed reſpectu bonorum poſtea ꝗſitorum nõ attendiẽ eadem æſtimatio,ſed debẽt de nouo æſtimari quantũ valebant tpe mortis teſtatoris, & illud debet offerri;alias non poſſent peti per fideicõmiſſariũ:ſed iſtud eſt mirum,quomodo veniunt in reſtitutione bona poſtea quæſita.vr enim,ꝙ debet inſpici tempus teſtament ,vt in ſummario. Dyn. & in l.ſi ita,de au.& ar.leg. itẽ quia hic erãt verba præſentis tẽporis.ergo non extenduntur in futurũ reſpondeo, hic erat fideicõmiſſum vniuerſale,vel ideo attenditur tps mortis vxoris.J de fun.inſtr.l Lucius.nã patrimoniũ,hrdiras,& ſimilia,iura vniuerſitatis nomina ſunt non nomina rerũ ſingularũ.reſpectu ergo patrimonij illud fideicõmiſſũ eſt vniuerſale. Sed reſpectu onerum mille aureorum non continetur vniuerſitas quia mille aurei nõ ſunt vniuerſitas:& ideo ad onus taxatũ inſpiciẽ tps teſtamẽti,ſed quo ad onus non taxatũ,ſed tacite ſubintellectũ inſpiciẽ tps mortis:& iſte eſt ſubtilis itellectus iſtius §. quẽ bene no. Et ſm iſta, ꝗ dixi in fi. debes intelligere caſum ſũmariũ. Sed gl. aliter itelligit, quia dicit,ꝙ nullo modo includiẽ reſtitutio rerũ poſtea quæſitarũ etiã,ſi earũ offeratẽ æſtimatio, ſed bene includitur res,quæ etiã cões tpe teſti, tñ pro eis debet offerri æſtimatio,quãti valet tpe mortis.ſi tpe teſti . & ſic æſtimatio taxata hic a teſtõre,nõ eſt æſtimatio,cui præciſe ſit ſtandũ,ſi ſuperuiuat teſtator, ſed fiet vera æſtimatio ſm tps mortis : & iſte eſt intellectus gl.& Dy.Et ſm hoc dic ꝙ fideicõ.fuit hic generale,nõ vniuerſale.ex hoc etiã collige deciſionẽ illius ꝗſtionis, quæ formatur in l.fi.C.quæ res pig.obl.poſſ.ꝙ in venditione bonorũ nõ veniunt poſtea quæſita,quia æſtimatio refertur ad præſẽtia, nõ ad futura:caſus eſt iſtius §. in ratione ſui: & hoc finaliter teneatis.

1 *Copula cadens inter perſonas,non inducit plenam repetitionem.*

§.Seio quem. Conditio adiecta perſonæ vnius legatariorum,non videtur repetita in per1 ſona alterius legatarij.h.d.†Vel ſic,copula cadẽs inter perſonas non inducit plenã repetitionẽ,vt j.de fun.inſtru.l.Seio,§. Caio. vel ſic,conditio vni coniunctorũ ſpecialiter adaptata,non refertur ad alium coniunctum.h. d. In tex.ſubſtituerat.ſ.vulgariter. In tex.extitit,& ſic non debetur legatum Seio, quia deficit conditio in perſona eius. In tex deberi.ſ.dimidiã ſuo iure,aliam dimidiam iure accreſcẽdi.l.plane,§.ſi duobus,ſ.ti.1.Dy, conditio non erat appoſita ante legatarios, nec poſt legatarios , ſed inter legatarios,ſic ſ.de li & poſth.l. & ſi pepercerit. tamẽ ratio iſtius §.in hoc conſiſtit, quia in perſona Seij non fuit conditio aliqua. nã talis cõdi.intrat hic de natura rei. nã Seius non poſſet eſſe legatarius,& hæres in ſolidum,quia ergo in perſona Seij non fuit conditio aliqua,ergo eius expreſſio nulla in perſona ſua, & per conſequens eſt nulla in perſona coniuncti ſm Pe.ſed ego dico ꝙ in perſona Seij iſta condõ eſt poteſtatiua : vnde quia non eſt ex ſe eiuſdem generis,& formæ,non vr repetita, quia repetitio dꝫ fieri ſub eadẽ qualitate,non ſub diuerſa,quod eſt bene no.

§.Lucius Titius. Teſtator põt præcipere communionem,& in teſtamentis appel a latione partis dimidia continetẽ. a ſecundum Iac.de Are. & vide hic quod no.in l.fi.C.communi di.per Cy.& adde quod dixi ſ. eo l.cum pater.§.dulciſſimis.

A D D I T I O.

a Continetur. Adde eundẽ Bal. in l.ſcimus,in prin.C.de inoff.teſt.& Car.in cle.2 §.2.de gra.& qualit.& Fran.Are.in l.ſi vxori.§.mulier,ad Vell.& remiſ. ibidem dedi in apoſt.

§.Quatuor. Si vnus hæredum emit rẽ hrditariã a creditore,illã rẽ teneẽ reſtituere ex cauſa fideicom ſed ſi cohæredes nõ offerãt pretiũ,ht exceptionẽ.h.d. Dy. Vel ſic,vnius cohrdũ,& correorũ rẽ cõiter obligatã nõ ꝑ emere a creditore vendente iure creditoris,nec ht retentionẽ,ſi pretiũ offeraẽ.h.d.Et eſt ſing.§.v.de,& declara ſic §. vt no Cyn.in l j. C.de dolo.In tex.qui.ſ.creditor ſeruus.In tex. vendidit,ſubaudi, alijs ignorãtibus.Dy. In tex.ab eis.ſ.qui reuocare intendũt. Dy. No in iſto §.quod rõne fraternitatis, & communionis eſt interdictum vni fratri,ne emat. Et ſic eſt ar.ad quæſtionem fratrum ſimul negotiantiũ.ſi unus eorũ emit,& inſtrã recepit pro ſe ſolo, a quod per hoc non faciat conditionem ſuam meliorem. a

A D D I T I O.

a Meliorem. Ad materiam adde tex.ſing ſecundum Bar.& eundẽ Bal.in l.ſi proponas.C.pro ſoc.vbi ꝙ ſi frater non ſocius emat,ẽt pro ſe,& fratre emere præſumitur de pecunia propria,vnde vide Pe.& Vbal. de Perus.in tra.ſocie.in 3.p.in 16.col.

1 *Pater poteſt fideicommiſſum filiæ ſubſtituere in dote.*

1 §.Filiæ fidei. †Pater poteſt fideicom.filiæ ſubſtituere in dote.h.d.Et intellige hoc verũ eſſe, qñ dos excedit legitimã. ſi autẽ ſit inf legitimã,cũ ſit imputãda in legitima,non tꝫ fideicom. quia in ea grauamen nullũ poteſt apponi,vt l quoniam,C.de inof.teſt.Dy.& Old.& facit ꝙ no. ſ. ſol.ma.l.ſi cum dotem § ſi pr.ſed Mar.Syl.diſputando tenuit ꝯrium,ꝙ filia non poſſit grauari in dote. cum ẽt exhæredata filia lucreẽ dotem ꝯ voluntatem patris,ut C.rẽ in præſenti.§. videamus nã ab ipſo prin. tꝫ irreuocabiliter iſta donatio inter patrẽ, & filiã contẽplatione dotis,ut C.fa.erc.l.Pompo. Philadelphus. ergo non põt imponi onus fideicom.ut C.de do.quæ ſub modo l.perfecta.ad hoc facit ꝙ no.inf. ti.j.l.ſi mulier,in prin.& quod dixi ſup.eo.l.vt hæredibus.& l. Titia Seio.§.fi,& qđ no.ſup.de mino.l.denique.§.ſed verũ,in fi. Et ad iſtũ §.reſpondet Mar.Syl.ꝙ iſte §.dꝫ intelligi,qñ filia fuit ſimul inſtituta cum fratre , & ſic vltra dotem ſentiebat hic lucrũ de hæreditate paterna, ſm Mar. Syl.Dic.tꝫ hic id,quod dixi ſuperius,& inf. ad Treb.l.a filia,& Cy.in d.§.videamus.forte poſſet diſtingui,aut actio eſt cõmunis patris,& filiæ:& tunc quia per mortẽ patris induciẽ quædã mortis cauſa capio,quia conſolidaẽ dos filiæ habeat locum opi. Dy. aut ſtipũo eſt concepta in perſona ſolius filiæ;& tunc habeat locum opin.Mar.Syl.aut eſt concepta in perſona ſolius patris , & tunc ſine dubio filia põt grauari in dote,quatenus excedit legitimam;quod tene menti.opi.Mar.Syl.quo ad iſtum §. cõtinet diuinationem.itẽ iſte §.loquiẽ expreſſe,ubi ſtipũo erat concepta in perſona filiæ,& ppea pr volebat ſtipũonem mutari. iſte ergo §. non diminuendo,videtur caſus pro dño Dy.ſ. ꝙ filia poſſit grauari in dote ſub hac condõne, ſi deceſſerit ſine filijs ; non enim dico dũ viuit,ꝙ ipſa poſſit cogi ad fideicommiſſum aliquod, qa eſt eius propriũ pr̃monium dos,vt in d.§.ſed utrum,& ar.ſup eo l.cũ pr §.pr certam.& quod ibi no. pro gl. quæ incipit,ſubaudi. ibi,alij nupta Op.ſup.eo.l.cum pr certam . ubi paterna prouiſio ad ſecundum matrimonium non extendiẽ.ſol. ibi pr voluit ſi a trẽ ſtipulari ſimpliciter.hic vero fecit mẽtionem de morte filiæ. vnde eſt veriſimile,quod voluit filiæ prouidere ſecundũ Dy. ſimile inf.ti.j.l.Paulo Callimacho.§.j.

§.Filium,& filiam. Si res legaẽ pluribus,& rogãtur reſtituere alijs poſt mortẽ ſuã,vno eorũ mortuo ſuperſtitib. alijs, ſtatim portio mortui debeẽ non expectata morte aliorum.h.d.concor. j.ad Tre.l.Lucius.§.Caio.vel ſic orõ ſuppleta ex pluribus, verificaẽ in quolibet ſingulari.concor.inf.de cond.& dem.l.falſa.§.vlt.In tex.poſt vos.no.iſta verba,poſt vos,ſignificant poſt mortem veſtram.

§.Maritus. † Res ſubiecta teſtõni propter iuſtã ignorantiam põt efficaciter alienari:tamen debeẽ pretiũ.h.d.iſte tamen §.loquiẽ,qñ iuſta ignorãtia trahit originẽ a facto teſtõris.& no.ꝙ per iſtum §.gloſſaẽ auth.res quæ,ſecundum Dy.& idem tꝫ Pe.& Cy.in d.auth. No.iſtum §. in arg. ad qõnem,quidam teſtõr fecit teſtm̃ in Florentia , & codicillos in Anglia.petunẽ relicta in teſtamento, opponiẽ ꝙ non poſſunt peti,niſi producanẽ codicilli,quia poſſent in codicillis talia relicta eſſe reuocata:quæriẽ quid iuris: rñdeo,quandiu hoc ignoraẽ recte poteſt agi ex teſtõ.nã ſicut permittitur hæredi iure ſuo vti, etiam clauſis codicillis,ut hic,& legatario,argumento iſtius §.

LIBER XXXII.

In gl. rubricæ, ibi, tractatus. No. gl. quod diſtincti libri, diſtinctos debent habere tractatus: alij dicunt, quod in ꝑ. de leg. i. principaliter tractatur de legatis iniunctis hæredi: in ſecundo de iniunctis legatario: in iſto tertio de iniunctis vtrique, & additur de verb. ſign. ſecundum Iac. de Are. tene bene menti.

De legatis & fideicommiſſis tertio. Rubr.

LEX PRIMA.

1 *Teſtamentum eius qui neſcit ſe poſſe teſtari, vel credit ſe poſſe, cum non poſſit, non valet, quia teſtamenti factionem impedit incertitudo.*

2 *Dubium habens an ſit excommunicatus, vel non, interim ſe diuinis ingerere non debet.*

SI incertus. Vſq. ad §. ſciendum, ꝟ. ea. l. tractat de perſona legantis, & teſtatis & h. d. dubitans, vel errans in ſtatu non teſtatur, nec legat, nec filiusfamilias, vel ſeruus, nec deportatus, & relictum quod a principio non valet. quandoq. cōfirmatur ex recenti iudicio teſtōris. h. d. vſq. ad §. ſciendū. † Not. ꝙ non valet teſtm̄ eius, qui neſcit ſe poſſe teſtari, vel credi ſe poſſe cum non poſſit. & glo. dicit, ꝙ hoc fallit in milite. ſed Bar. & Iac. de Rau. dn̄t, ꝙ incertitudo circa id, quod impedit teſtamenti factionem, vitiat teſtm̄ militis, ſed incertitudo circa id, ꝙ non impedit teſtamenti factionem iure militari, vel cōi, non vitiat teſtm̄ militis. & ita intelliguntur leges allegatæ in gl. ſm eos. Item dicit gl. ꝙ id, ꝙ dr̄ hic de errante, habet locum in teſtāte, ſecus in adeunte hæreditatem, vbi inſpicitur veritas, non opinio, vt ſupra de acquir. hær. ſed ſi de ſua, §. cum aūt. rō eſt, dn̄t Docto. quia factio teſtamenti eſt publici iuris, & actus magis ſolemnis: ſed aditio hæreditatis eſt priuati iuris, & non requirit tantam ſolemnitatem ego dico, qđ ratio eſt, quia in aditione hæreditatis quaſi ꝯhitur: & in ꝯctibus, & quaſi inſpicitur potius veritas, quam opi. vt l. regula, §. qui ignorauit, de iur. & fac. ign. & inſ. de vſuca. pro do. l. ſi vir vxori. Extra inducitur iſtud principium, ꝙ ſi quis ignorat, an ſit excommunicatus, non poſſit teſtari: ſed dic cōtra, quia 2 excommunicatus poteſt teſtari, vt dicam inſ. ea. l. § hi, quib. † Itē eſt argumentum, quod ſi aliquis dubitet, an ſit excommunicatus, vel non, quod interim ſe diuinis ingerere non debet, cum maius ſit ibi periculum, quam facere teſtamentum, ſecundum Petr. ad hoc extra, de cleri. excommu. min. c. illud.

3 *Filiusfamilias poteſt teſtari ad pias cauſas de licentia pa. i. t.*

§. Si filius. Legatum, vel fideicommiſſum factum in codicillis a filioſa. vel ſeruo, non valet. tamen ſi facti ſunt ſui iuris, conualeſcit, ſi in eadem voluntate perſiſtunt. teſtm̄ aūt eorum, & relicta in teſtō non pn̄t confirmari. h. d. vel ſic, codicilli facti facilius reſumunt vires, ꝗ teſtm̄. h. d. Dy. In tex. relictum videri. i. effectum haberi. Dyn. In tea durauerit. i. appareat duraſſe per nouæ voluntatis iudicium. Dy. In tex. hoc vtiq. ſ. ꝙ ex poſteriori voluntate confirmentur legata, vel fideicōmiſſa inutiliter relicta in teſtō. Dy. In tex. nihil valet. etiam ex noua voluntate. Dy. In tex. ſi alias. i. in codicillis, vel epiſtola. No. quod codicilli ceſſante cauſa impediente, & ſuperueniente cauſa confirmante facilius confirmantur, ꝗ teſtm̄, quia ad confirmationes codicillorum ſufficiunt quinque teſtes probantes de perſeuerantia voluntatis, ſed in teſtō, & legatis aſcriptis in eo non ſufficiūt quinq; teſtes. & facit quod not. ſup. de leg. 2. l. cum proponeret, vbi vide, & circa hunc §. diſtingue breuiter. Aut quis facit teſtamentum, aut codicillos. ſi teſtamentum, aut non tenet ab initio, aut ex poſtfacto. ſi ab initio, aut ꝑ delictum teſtatoris, vel conditionem ſuæ perſonæ, & non confirmatur remota cauſa impedimenti etiam per nouæ voluntatis iudicium. ſ. vt ꝑ hoc agatur ex confirmato, vt hic, & ꝟ. de teſt. l. ſi filius, & l. eius, in princ. idem ſi propter delictum, vel condōnem hæredis. ſup. de hæred. inſti. l. ſi alienum, §. in extraneis. ſi aūt ꝑ extrinſecum vitium, confirmatur, vt l. filio præterito, ꝟ. de iniu. teſta. ſi vero non tenet ex poſtfacto, tunc ſimiliter refert, aut ꝑ extrinſecum vitium; & confirmatur remota cauſa impedimenti, vt l. poſthumus, de iniu. teſt. aut ꝑ intrinſecum vitium, vel defectum in perſona teſtatoris: & tunc non cōfirmatur remota cauſa impedimenti, niſi per nouæ voluntatis iudicium, vt ꝟ. de ſec. tab. l. qui ex libens, §. teſtō. ratio differentiæ, quare confirmatur, qđ a principio tenuit, & non ꝙ retro nullum ſit teſti, quia id quod fuit aliquod. habuit principium ea ſe, & de facili ad illud reuertitur, vt no. ꝟ. de teſta. l. ſi te ſtm̄. ſi vero quis fecit codicillos, dic, ꝙ quacunq. ratione a principio non teneant, & confirmantur remota cauſa impedimenti, nouo tamen interueniente iudicio cōfirmante, & eſt ratio, quia in codicillis mortis tantum tempus ſpectamus: ſed in teſtamentis duo tēpora. ſ. teſtamēti, & mortis, vt ꝟ. de ſec. tab. l. i. §. exigit, & d. §. in cōnen, de reb. du. l. ſi cognatis, vt ꝟ. eo. l. ſi deportati. ſed ſm Dyn. ꝯ iſtā rōnē facit ꝟ. de cap. l. in bello. §. codicilli. & ꝑ iſtā theoricā vr̄ determinari q. ꝙ teſtm̄ factū ab vſurario manifeſto, non ꝯfirmeī per ſuperuenientē cautionē & hoc tenet hic Cyn. nā ille eſt inteſtabilis ꝑ ſuū delictū, & ſic nō ob. ꝟ. de hær. inſti. l. qui ſoluēdo nō erat, q̄a ibi erat quoddā extrinſecū impedimētum, qđ non afficiebat teſtantē, nec reddebat eū abſolute inhabilē. Ni. de Mal. diſputauit ꝯ. & Bar. refert in l. filio præ. & dic vt 3 ibi. & Io. An. ponit in c. q̄ꝟ. de vſur. li. 6. † Itē no. ꝙ filiusfa. pōt teſtari ad pias cās de licētia pr̄is, vt in c. licet, de ſepul. lib. 6. ſed an a poſſet de licētia patris a relinquere res ipſius patris, dic. ꝙ ſic, vt ꝟ. quib. mod. pig. vel hyp. ſol. l. ſicut §. venditionis, vbi eſt tex. no.

ADDITIO.

a Patris. De quo late per eundem Bal. in rep. l. 1. de ſacroſ. eccl. nu. 10. & ſeq. & num. 15. & ſeq.

§. Hi quibus. Ibi, a poſides i priuati iure ciuil. Quæro quid de excōicato? vr̄, ꝙ nō poſſit teſtari, a q̄a æquiparaī deportato ex genere pęnæ. nā aqua, & igni interdicitur excōicatus, vt no. glo. Inſti. de cap. d. §. minor. & hoc tenet Hoſt. & Io. An. tenebat hoc in gl. in c. decernimus, de ſen. excom. libr. 6. nam excōicato nemo debet participare, & participantes incidunt in minorem excommunicationem; ergo repelluntur a teſtimonio. Ia. de Bel. diſputabit contra. quia ſpeciale in excommunicato pro hæreſi. vt C. de hær. auth. credentes. ergo ſecus in alijs excommunicatis: & hoc tenet hodie Io. An. in d. c. decernimus, in nouella. & adde quod no. in c. pia, de excep. lib 6. & de vſur. c. quanquam per Garſian, & de dolo. & contu. ca. veritatis, in fi. per Inn. & de ſent. excom. cum voluntate, per Inn. & an excommunicatus poſſit eſſe tabellio, vel conficere inſtrumēta, d. c. vt no. in d. c. pia, & c. decernimus, in nouella.

ADDITIO

a Teſtari. Vide Fran. Are. in l. quæramus, in vlt. col. de teſta. & remiſſ. quas ibi dedi in apoſtil.

§. Deportatos Factum quod eget approbatione, vel ꝯfirmatione ſuperioris, interim non trahit ſecum effectum. donec approbetur, vel confirmetur a ſuperiore. h. d. & eſt no. In tex quod factum eſt & quantū ad inſtitutionem, & legata, & alia. Dy. No. ꝙ præſes pōt pronunciare aliquem eſſe deportandum, ſed non pōt deportare. quod ſignificat actum perfectum, quia non pōt aſſignare inſulā, cum Princeps ſibi reſeruat. Ergo quæ Princeps ſibi reſeruat, non poſſunt fieri ab inferiore, etiam cauſa cognita, niſi inferior ſuper hoc habeat ſpecialem poteſtatem, ſicut eſt in §. a præfecto.

§. A præfecto vice prę. No. hūc tex. ꝙ ille, q vicē alterius gerit, habet idem imperiū: & loquī hic, cum gerit vicē alterius non ex delegatione illius, ſed ex commiſſione Principis, qui merū imperium pōt committere, prout vult, vt hic. & C. qui pro ſua iuri. l. j. in fi. In tex. ſtatim lata ſnīa, vt ꝟ de pęn. qui vltimo. Dyn. & And. de Pi. In tex ex mandato Principis. no. ꝙ ꝑ hunc tex. vr̄ ꝙ nullus poſſet facere locū tenentē ſine licentia principis, pro quo ꝟ. de tu. & cu. dan. ab. l. 1. in princ. ſed ꝯtium eſt in Auth. vt nulli iud. §. ad hoc vero prohibemus, & C. de off. cius. l. j. non ob. iſte tex. quia non loquitur in locum tenente, ſed in ſubrogato loco defuncti, qui non pōt ſubrogari, niſi per ſuperiorem. vt hic no. vnus tn̄ locum tenens non poſſet facere alium locum tenentē, argumen. C. de iudi. l. iudice, & de leg. 2. l. ſi Auguſtæ.

1 *Reſtitutio in integrum inutile teſtamentum non facit valere, abſque noua confirmatione.*

1 §. Si quis plane † Reſtitutio in integrum non facit valere inutile teſtamentum abſque noua confirmatione; & vr̄ hic caſus, ꝙ illi, qui ſunt per Papā redditi inteſtabiles, ſi interim teſtantur, licet poſtea reſtituantur in integrum, tn̄ eorum teſtamenta non conualeſcunt idem in hæretico, qui tpe hæreſis teſtatus eſt, ſed poſtea redit ad fidem catholicam. facit ſup. ea. l. §. ſi filius. ſi vero quis fecit teſtamentum tpe habili, poſtea ſuperuenit inhabilitas: tempore eſt reſtitutus in integrum, vr̄ conualeſcere teſtamentum, quia reſtitutio, & poſtliminium æquiparantur, vt ſupr. de annu. leg. l. ſi quis ſi. in fin. In tex. ibi, durauit. i. ſe duraſſe declarauit. Dy. No. quod ſi deportatus faciat codicillos, & fuerit reſtitutus Principis indulgentia, valet fideicommiſſum ex voluntate noua. h. d. Dy.

§. Sciendum. Ab illo poſſum fidei commiſſum relinquere. cui aliquid relinquo, vel cui non adimo, cum poſſim adimere. Dy. In tex. adimitur. no. ꝙ donare vr̄, qui non adimit, quod poteſt adimere, quod eſt no. ſm Pe. & adde inſ. eo. l. ſi mulier, in ſi. prin. quod no. de ver. obl. l. ſi ita quis. §. ea lege, & de aqua quot. l. i. §. permittitur, & quod ibi no.

§ Illud. Fideicommiſſum a certa perſona relictū, non debetur, ſi hæreditas ad aliū gradum ab inte. deuoluitur. h. d. vel ſic, relicta a perſona primi gradus inteſtati non videntur a ſecundo gradu inteſtati repetita. h. d. ergo non eſt tacita ſubſtitutio inter gradus ab inte. & ſic non ob. in ratione ſui ꝟ tit. 2. l. Imperator. vide hic, quod no. de condi. & dem. l. quæ conditio, & ſup. de leg. 2. l. Celſus. §. quod alicuius

LEX II.

1 *Legari, nominatim a præterito, vel fideicommitti, non poteſt.*

1 Ex filio. † A præterito non pôt nominatim legari, vel fideicommitti. h.d. Et per iſtam legem limitatur authent. ex cauſa, quæ dicit legata deberi a præterito, quia hoc eſt verũ in relict. in legatis, l. ſecus in inſtituto; relictis nominatim a præterito, quia illa ſunt inutiliter relicta rõne perſonæ, a qua relinquuntur. vnde iſta lex limitat illã auth. & ita dicit hic Dy & ibi Cy. quod eſt no. & non eſt lex in corpore iuris, quæ ita bene faciat pro gl. in ag. auth. ex cauſa, in fi. ſicut hęc lex. nam illa gl quę dicit. ꝙ cõtra, ſi non valet &c. nihil operatur, qñ teſtm̃ eſt nullum rõne præteritionis, vel exhæredationis: ſed Doc. dñt ꝯ. & reſpondent ad hanc leg. quia iſta lex loquitur, qñ præteritus eſt nominatim grauatus, ꝙ non pôt fieri, quia a perſona ſua non pôt legari: ſecus, ſi in genere teſtator loquatur grauando quẽlibet ſuccedẽ. tũ valeat, quia iſtud eſt potius onus in rẽ, q̃ in perſonam hæc tñ ratio vult. ꝙ plenius operetur generale grauamen q̃ in ſpẽ, qđ nõ eſt rõnabile, vt ex gnali deueniat ad ſpẽm: tñ cõis modernorum hoc tenet ꝙ valeat, excepto Gul. de Cu. qui tenet gl. in l. ſi. de cond. In gl. al. as ex fi. ibi, reliquit a nepote. hæc lect. non cadit ſuper iſto tex. quia tex. dicit a filio relictum, ſecundum Pet.

LEX III.

1 *Acceptilatio poteſt fieri cauſa mortis.*

2 *Pactum in dona. ionis cauſa mortis poteſt apponi in augmento dotis.*

Si mulier. Donatarius cã mortis pôt grauari onere fideicõmiſſi. h.d. Dy. & ponit tria exempla primũ in acceptila. do. cã mortis: ſm in augmento dotis cũ pacto donationis cã mortis: tertium in cõmiſſione pęnæ ex cauſa don. cã mortis: ſm exemplum ibi. ſed & ſi mortis. tertiũ ibi, vel in matrimoniũ. In tex. ibi, deb. vt grauet maritũ onere fideic. In tex. ſed ſi mortis ca. i. inſerto pacto don. ca mortis. In tex. dẽn, quatenus

1 ex voluntate vxoris penes maritũ reſidet. Dy. † No. hic, ꝙ acceptilatio pôt fieri cã mortis. Secundo no. ꝙ qui liberat̃ tantundẽ capere vĩ. facit ſ. de cal. l. 2. quia nihil refert, an ex numeratione, an per acceptilationem peruenerit, vt extra, de teſt. c. veniens, &

2 de iure do. ſup. l. ſi ſponſalib. §. 1. † Tertio no. ꝙ in augmento dotis pôt apponi pactũ do cã mortis. Quarto no. ꝙ qui remittit pęnam, donare vĩ. ꝙ eſt notandũ. In gl ꝗ ſi inter &c. ibi, non ex teſto. credo ꝙ ſi in teſtõ donem inter viuos, ꝙ poſſum, vt l. hæredes pala. n. §. fin. ſup. de teſt. am quia in eodem teſtõ poſſum grauare ipſum donatarium, vt donatio informet̃ per teſtm̃, ſicut informaret̃ per pactum incontinenti appoſitum. non. n ſuit donatio ſimpliciter, ſed cũ hoc onere. ſed ex interuallo fateor, ꝙ onus non poteſt apponi, vt C. de do. quæ ſub modo, perfecta. In ead. gl. ibi, ego ꝯ. l. ꝙ quando donatio inter viuos confirmatur morte, non poſſet apponi onus fideicommiſ. quia non capitur cauſa mortis, licet capiatur propter mortem: vnde titulus don. eſt titulus inter viuos ſm Azo. ſed iſtud reprobat Dyn. quia e l contra ſup. de leg. 2. l. ſequens modo. & hæc eſt veritas. In gl. culpa. ibi, donationem. propter iſtud non eſt bonum exemplum ſecundum iura ff. ſecundum quæ donatio propter nup. erat incognita: ſed dic, quod maritus incidebat in aliquam pœnam conuentionalem, vt J. de verb. oblig. l. ex ea parte, § 1.

§ Iulianus ſcribit. Vltra rationem legatam non poteſt legatarius grauari, niſi propter fructum medij temporis. h d.

1 *Creditor non poteſt onere fideicommiſſi grauari.*

2 *Legatum propter ſumptus litis tenet.*

3 *Rem ſimpliciter promittens, tacite non videtur promittere ſumptus litis fiendos in petitione rei: ſecus in legato, in quo veniunt & ſumptus litis.*

§ Si rem quis. Si debitor legat creditori ſpẽm debitã licet ex hoc legato tranſeat dñium, & conſequat̃ creditor emolumentũ expẽſarum litis, tñ non pôt onere fideic. grauari. h d ſm glo. In tex. ibi, debeat pure. In tex videatur. ſ. creditor. In tex. quod ecce primum commodum reprę ſentationis dominij. In tex. ſtatim. i. ſine traditione. Dyn. In tex.

1 fortaſſis ſecũdum commodum. In tex. enim. ſ. creditorem. † No.

2 quod creditor non poteſt onere fideicom. grauari. † Secũdo no. quod tenet legatum propter dominium. † Tertio no. ꝙ tenet le

3 gatum pp ſumptus litis † Quarto no. ſecundum gl. qui promittit rem, tacite non vĩ promittere ſumptus litis fiẽdos in petitione rei: ſecus in legato, quia ſi teſtator legat rem tacite, videtur damnare hæredem ad reficiendum ſumptum li. ſi hæres duxerit litigandum, quod eſt no. arg ad hoc J. de lib. leg. l. petitor. Sed Pe. dicit per eandem legem, ꝙ hoc eſt falſum, quia de ſumptib. litis non cogitauit teſtator, nec ob hæc litera, quia non intelligitur, ꝙ ſumptus facti in lite petantur p actionem ex teſtõ: ſed intelligitur, ꝙ per hoc legatum exoneratur creditor a ſumptibus, quos haberet facere in probãdo, ſi agetur ex ſtipulatione, ꝙ nõ habebit neceſſe facere, quia probatio erat clara ſecũdum Pe. & adde quod no. J. de verb. obl. l. venditores. Vlterius glo. tenendo ſuam opi. quærit quid prodeſt creditori leg. ſump. li. cũ eos iure victoriæ officio iudicis conſequatur? Reſpondet gl. ꝙ prodeſt in duob. Primo, quia vbi ſump. li. veniunt iure act. iuſta cauſa litigandi non excuſat reum a ſumptib. ſecus vbi veniunt. officio iudicis: & pro tãto eſt vtile, ꝙ in inſtr̃is ponat̃ pactũ de refec. ſumptuũ. & facit quod no. in Auth. de iudi. §. oportet. Secundo ẽ vtile pp aliud, quia de ſumptib. officio iudicis non pôt pronũciari poſt ſniam, niſi eadem die, ſed iure ac. ppetuo, nõ obſtãte quolibet interuallo temporis. ita dicit glo. quod no. Adde quod gl. dicit, ꝙ quando veniunt officio iudicis iuſta cã litigandi excuſat, iſtud eſt verũ, ſi petuntur iure victoriæ: ſecus ſi ex contumacia petuntur. vt C. de iud. l. ſancimus. Item ſecus, ſi petantur ratione retardati proceſ. vt C. de fruct. & lit. expen. l. litigator. Item, ſecus ſi petantur ratione temeritatis in procedendo commiſſæ, puta in temeraria excep. vel cita. vel ſi. quia non attenditur iuſtitia cauſæ principalis, ſed ſola temeritas ipſius articuli, vt de reb. cred. l. generaliter. §. 1. C. & ſ. de iudi. l eum quem te. & hoc no.

1 *Donatio cauſa mortis confirmata per mortem trahitur retro quo ad fructus.*

2 *Donatarius cauſa mortis ſtatim lucratur fructus etiam ante mortem.*

§ Sed ſi habenti. Vſuſfruc. poteſt cauſa mortis donari, in qua donatione veniunt fructus medij temporis. h.d. Idẽ credo in emphyteuſi, & quolibet iure, licet inſeparabili a perſona. h.d. No † ꝙ donatio cauſa

1 mortis confirmata per mortẽ, trahitur retro quo ad fructus: qđ eſt notandũ: ſecus in donatione inter coniuges titulo inter viuos. no ſ. de leg. 1. talis ſcrip. & ibi redditur ratio in gl. ordinaria.

2 Item no. † ꝙ donatarius cauſa mortis ſtatim lucratur fructus ẽt ante mortem. Item no. ꝙ vſusfructus cauſa mortis dona. ſeu ceſſus, non propterea immediate redijt ad proprietatem, & ſic limitatur hic § finitur, inſti. de vſufruct.

§ Si autem. Remiſſio pignoris non eſt donatio. hoc dicit.

LEX IIII.

A patre. Fideicommiſſum relictum a patre propter inſtitutionem filij debetur a filio, ſi commodum inſtitutionis reſidet in filio. idẽ in domino, & ſeruo. h.d. Et ſic nota ꝙ vnus grauatur, & alius conuenitur, qui nõ reperitur expreſſe grauatus. Et ratio illius legis ſtat in quadam regula. Propter vnumquodque, & illud magis. In tex. emolumentum, quęritur. quia debent ſentire onus fideicommiſſi. Dyn. Op. & videtur, ꝙ relictum ab vno non ſit præſtandum ab alio ſuccedẽte, vt ſ. co. l. 1. in fi. ſol. hic alius ſucceſſor ſecundum voluntatẽ defuncti, ibi præter voluntatem defuncti: & ſic non ob. ſecundum. Ray.

LEX V.

Si fuerit. Grauamen impoſitum adminiſtratori, ipſi domino videtur iniunctum. h d. In tex. a b his. i. ſub nomine adminiſtra. alias non poſſent oneras, ar. l. tutorem. J. de his. quib. vt indign. Pe.

§ Sed & ſi ſic. Ab hærede hæredis, vel legatarij pôt relinq fideicõ ſub noĩe appellatiuo, non proprio. Dy. nec mixto noĩe pprio, & appellatiuo. h d cum l. ſeq. & eſt no. In tex. reliquerit. nõ nominãdo eum. Dy. & adde quod dixi ſup eod l. 2. In tex. onerari. ſ. noĩatim. In tex. rogãdo. ſ. noĩatum. No. ꝙ ab hærede hęredis, vel legatarij poteſt incipere fideicom. ſub noĩe appellatiuo impoſitum, quia p nomen appellatiuũ magis videntur grauata bona, quã perſona Secundo notandũ ẽ, ꝙ ſi hæres ẽ rogatus, vt roget hrẽdem ſuũ, & ipſe nõ rogat, tñ debet̃ fideicom. Tertio no. ꝙ noĩatim a perſona non honorata, non pôt relinqui fideicom. licet poſtea ſuccedat a caſu, & fortuna lucrum, tamẽ imputatur fortunæ, nõ teſtatori. & ideo non pôt inferere grauamẽ perſonale, & ex hoc no. ꝙ ſi teſtator dicit, ſic inſtituo filium meum hæredẽ, & ſi deceſſerit cum filia hærede, rogo illam filiam, ꝙ det. c. non tenet iſtud fideicom. dẽt ergo verba grauaminis dirigere ĩ ipſum filium inſtitutum hoc modo, ſi deceſſerit cum filia hærede, rogo ipſum filiũ inſtitutũ ꝙ det c. ita ꝙ eſt multum aduertendum in forma grauaminis quod eſt no. No. ꝙ aliquid poteſt fieri p nomẽ proprium, & ſpeciale. In gl. quaſi. ibi, ſecundum Ru opi. Ru. non eſt vera, quia ñ refert primo grauet, poſtea leget, an ecõtra. nam ordo verborũ reducitur ad ordinẽ intellectus, vt l. talem, in prin ſ. de hær. inſt.

LEX VII.

1 *Confiſcatus habet alienandi poteſtatẽ eorum quę acquirit poſt cõfiſcationẽ.*

2 *Deportatus in integrum reſtitutus capere poteſt, nec inſpicitur tempus teſtamenti, ſed tempus quo cedit dies relicti.*

Si deportati. Fideicõmiſſum reli. ſeruo deportati acquirit fiſco, ſi die fideicõ. cedẽte ſeruus erat in dominio deportati. ſecus ſi tũc erat alienatus, vel deportatus erat in integrũ reſtitutus, quia tunc acquiritur ipſi reſtituto, vel nouo domino. h.d. Et no. ꝙ hæc lex videt̃ dicere duo contradictoria. vĩ enim dicere, ꝙ deportatus poſſet acquirere dñium ſerui, & tamen per ſeruum non pôt acquirere dominium fideicõ. ex hoc ſequitur, ꝙ acquiſitorum poſt cõfiſcationẽ quædam cõfiſcantur, quædã non, & quæro vnde hoc? rñdeo, pôt acquirere iure gentium, ſed non iure ciuili, ſicut eſt p teſtm̃, vel legatum, vt ſ. man. l. ſi tibi. §. is, cuius bona. Et no. pro bannitis, & confiſcatis

1 eccleſiæ. † Secundo no. ꝙ eorũ, quæ acquirit confiſcatus poſt

2 confiſcationem, habet alienãdi poteſtatẽ. † Tertio no. ꝙ deportatus

tatus in integrum reſtitutus capere põt, nec inſpicitur tẽpus teſtamenti, ſed tẽpus quo cedit dies relicti: & iſtud principiũ eſt multũ notabile. Ia. de Are. ſuper verbo, ad fiſcũ, ſic h. c. hoc ideo, quia non põt acquirere deportato, ſed acquirit fiſco, ad quem omnia bona deportati debent peruenire. Et ex hoc no. q cũ aliquid relinquitur fratribus Minoribus, qui nihil poſſunt habere, nec in ſingulari, nec in cõi. q acquiratur eccleſię Romanę, cuius ſunt omnia eorũ bona, & pro hoc J. de ſup. ſer. §. proui. le, l. ſi ſeruus cõis. vt ſic in eorũ perſona repręſentetur Papa, vt dñs in dñis, vt J. de opt. le. l. Pamphilo. & ita eſt interpretata eorum regula per eccleſiam Romanam. Alij dicunt, q id, quod eſt eis relictũ, ſit p nõ ſcriptum, ſicut relictum damnatis in metallum, vt J. de pro nõ ſcrip. l. ſi in metallum, niſi eſſet in quantum alimenta: vt in prin. eiuſdem l. vt J. de al. leg. l. ſeruos. Iac. de Are. T. u. ſic, q illi dominio, quod acquirebatur olim eccleſię Romanę. Papa renunciauit per ſuam extrauagantẽ. vt no. Io. in c. ſi de pręb. lib. 6. ibi. p ex ptionis. nõ q remittens commodum excep. videtur donare. facit Inſ. de noua. l. ſi quis delegauerit.

L E X VIII.

Si legatarius. Grauatus onere intrinſeco eatenus tenetur, quatenus exegit, vel exigere potuit: quo caſu liberatur cedendo iura, nec pertinet ad eum periculũ litis, niſi fuerit in culpa h. d. Et eſt no. prin. & vide ſup. ti. 2. l. ſi mihi Stichus. No. tres caſus. Primus, quando petijt, & exegit. Secũdus, quando petijt, & obtinuit, nec exegit. Tertio. quando petijt, & ſuccubuit. Et iſte caſus ſubdiuidit, aut ſuccubuit ſine culpa ſua, & non tenetur fideicommiſſario: aut cum culpa: & tenetur. Si autem non ſuccubuit, ſed ſola inſtantia perijt, tenetur cedere iura, & hoc concluſiue eſt hic de mente Doctorum. Ad le ad iſtud principiũ in eo, quod dicit de ſuccumbente, ſ. ad Sylla. l. propter veneni §. fi. & ſup. de here. ven. l. 1. §. ſolet, & de pig. l. ſi ſuperatus, de alien. iudi. l. cum miles, & ſup. fam. ercis. l. in hoc iudicio, & C. de liti. auth. nunc ſi hæres.

§ Cum ita. Fideicommiſſum a patre relictũ filio percipiendũ vltra portionẽ bonorum paternorum extenditur ad tempus mortis patris h. d. vel ſic, qñ vna determinatio ſequitur duo determinabilia, quæ ſimul poteſt cõprehendere, tunc ea duo determinat vniformiter quo ad tempus. h. d. Ray. No. hic, q bona patris viuo eo non pertinent ad filium proprie loquendo, ſed demum poſt mortem.

L E X IX.

Si ita fuerit. Quicunq; hæredes intelliguntur hæredes etiam de quib. teſtator non cogitauit. h. d. Vel ſic, ſi teſtator reliquit fideicom. ab omni ſucceſſore, ſi ſuccedit is, quem nõ credebat ſuccedere tpe teſtamẽti, valet fideicõ. h. d. Dy. & eſt arg. q illa clauſula, ſi non valet &c. comprehẽdat omnẽ hæredem etiam poſthumũ ſuccedẽtẽ præter ſpem teſtatoris, & no. bene hanc l. & adde quod d. xi in l. ſup. eo.

L E X X.

Si tibi. Conditio inſerta vni coniunctorũ in eius pſona deficiens non minuit legatum alterius. h. d. tex. imo augetur p ius accreſcendi. & h. d. glo. No. hic q poſſunt eſſe plures coniũcti re. & verbis, tamen vni relinquitur ſimpliciter, alteri ſub condõne. ergo conditio, quę vni perſonaliter aſcribitur, ad alterum non porrigitur. concor. ſup. ti. 1. l. ſi §. Scia.

L E X XI.

Fideicommiſſa. Suprahabitũ eſt quis, & a quo his quibus verbis, & qualiter, & quo tempore debeatur, & qñ exigatur legatum, & eius æſtimatio, & quoties, & cui, & ɔ quos, & in quantum, & ad quid. No. q omnis lingua eſt habilis ad fideicommittendum. & h. d. Dy. & no. q Iudæi ita poſſunt teſtari, ſicut Chriſtiani, vt hic in verbo, Punica. & ibi dum dicit, alterius cuiuſcumque gentis.

1 *Abbreuiaturæ non creduntur, niſi conſtet quod ſint lectæ coram teſtibus & teſtatore.*

2 *Sententia licet appareat ſcripta manu proprij Notarij, ſi non appareat q fuerit lecta, & ſententialiter promulgata, non valet, vnde in fine ipſius ſolet dici, data, lata, & ſententialiter promulgata.*

§. Quoties, Ibi, exemplum a ſcriptura. Dy. In gl. no. in

1 ſi. no. ſ ergo q imbreuiaturis nõ creditũ, niſi conſtet q ſint lectæ cõram teſtibus, & teſtatore; & idem dicit

2 Ia. de Are. i ſñia, q licet appareat ſñia ſcripta manu publici notarij, ſi non apparet q fuerit lecta, & ſñialiter promulgata, q illa ſñia non valet: & ideo in fine ſñiarum illa verba ponimus, lata,

2 data & ſententialiter promulgata, &c. quod tene menti. Item facit iſta gl. & tex. iſte ɔ abbreuiaturas Tabellionum, q non faciant fidẽ. ad quod ſup. de teſt. in ſi. l. Lucius, in prin. C. de fide inſtru. l. ɔctus. Inſti. de emp. & vẽ in princ. Item q in inſtrõ debet poni ſignũ tabellionis, vt fidẽ faciat, vt C. de aſſeſſo. l. fi. in auth. de fide inſtr. §. ſi vero non intuit. & inſti. de pub. iudi. §. item lex. ſed in abbreuiatura non eſt appoſitũ ſignũ. ergo &c. In cõtrariũ vr, quia recurritur ad abbreuiaturam ergo vr q ſtatur eidẽ, vt in Auth. de Tabel. §. pe. cũ gl. ad quod C. de fide inſtr. l. illaq. alias ſequeretur abſurdũ, q abbreuiatura facta p notarium non poſſet fieri inſtrũm per alium notarium vice eius ſubrogatum, q tñ eſt falſum. vt ſ. de off. conſul. l. vnica. & extra, de fide inſtr. c. cũ P. tabellio. & h. e. verius, ſi illa abbreuiatura eſt in mundum redacta, & nullum appareat ibi vitium. Quia deſit ſubſcriptio tabellionis, & ſignum, nã in auctoritate iudicis põt perfici, vt d. c. cum P. tabellio. in ɔ lib. qui celebrantur in ſcriptis nihil põt addi vel minui iudicis auct. & ideo nihil poteſt impleri, vt d. J. contractibus.

ADDITIO.

1 Promulgata. Quid autem operatur hæc clauſula, vide Pau. de Ca. in conſi. 6. & vide Fely. in c. ſi. in j. col. extra de reſcrip.

§. Si ita quis. Ille qui com non dat, non legat h. d. & dicit l. §. C. quod cum eo dubitatio erat, quia videbatur q deberent præſumi ſaltem relictæ libertati.

§. Cum eſſet. Conditio importata p ablatiuum abſolute poſitum hẽt vim fideicõmiſſi, & ex tali condõne põt agi. h. d. no. ob. §. ſi quis ſub ɔdõne. vbi dr q verba cõditionalia non diſponũt, quia hæc nõ erat mera ɔdõ, ſed implicita cum diſpõne. vel hoc ideo, q verba executiua directa erant in agentẽ, vt patet ex verbo. Accepta. & ideo non mirum, ſi agere poteſt, cum in ſua poteſtate ſit poſitum: & ita põt ſolui illud contrarium. Et hic non ſunt alia quo ad iſtum §.

§. Sic fideicommiſſum. Legatum põt poni in voluntate extrinſeca non vitiatiua vel ɔtra h. d. ſm veritatẽ: & ſic non ob. ſ. ti. 1. legatus §. legatũ. In tex. voluerit ſic eſt quędam gl. quę exponit i. ſi voluerit. quæ glo eſt falſa ſm And. de P. quæ eſt ɔ eaſum in d. §. legatum. in iſto ergo §. legatum erat purum. ſ. ademptũ ſub ɔdõne, ſi hæres voluerit. Sed in §. legatũ. legatũ erat ab initio cõdõnaliter i mera volũtate hẽ ſu pñtiũ q nõ valet, vt J. e. l. l. § qd. ſm Ray. & ſic no. dñam inter dictionẽ ſi, & niſi, alibi ſũ exponit niſi pro ſi nõ, vt J. de cond. & dem. l. quib. d. eb § quidam Titio.

§. Hoc autem legatum. Dictio, cũ, & qñ, faciunt ɔdõnem, & ſauore vltimæ volũtatis mot. iñe vr velle: & iſta eſt vera opin. ſm Iac. de Ra. & And. de Pu. licet Dy. & Pe. teneant ſm opi. gl.

1 *Legatum in mera hæredis voluntate conferri non poteſt.*

2 *Volo verbum, meram ſignificat voluntatem.*

3 *Arbitrium voluntatis plenum dicitur, quando quis poteſt præferre iniquum æquo.*

1 §. Quanquam. †Legatũ nõ põt ɔferri merũ in volũtate hẽdis, ſed in arbitrio, i. in volũtate iuſtificata ſic, q nõ vr ɔferri in hẽdem, ſed vt bonũ virum.

2 No. † q verbũ, volo, ſignificat merã voluntatẽ ſecus in verbo, ſi fueris arbitratus, ſi putaueris, ſi æſtimaueris, &c. oẽ ergo verbũ intelligitur in arbitriũ boni viri pter verbũ, volo. ɔcor. J. de fideic. lib. l. fideicũmiſſaria libertas. † Scdo no. hic q plenũ arbitriũ

3 dr, qñ q̃s põt pferre iniquũ æquo. vt hic. alibi dr liberũ, q nulli iuri cõr eſt ſubmiſſum. vt ſ. de procu. l. ante litem alibi dr liberũ, qd nullo cogẽte imperio, ſed nuda voluntate fit, vt C. de tranſa. l. ſi q̃s maior adde q no. in l. pe. de arb. l. ſi ea C. de do. promiſſ.

§. † Proinde. No. in hoc §. quod mentæ alicuius ſunt cõſideranda apud bonos, non apud perſonas infideles, & maliuolas. h. d.

§. † Hæc verba. Verba q̃ prima facie vñt enũciatiua fauore liberorũ ſũt diſpoſitiua. h. d. Vel ſic, verba q̃ prima facie vñt ɔſilij, plata fauore liberorũ ſunt diſpoſitiua. h. d. Vel ſic, verba quæ prima facie vñt conſilij, prolata fauore tertij important neceſſitatem h. d. In tex. Fideicõmiſſũ a filio, & nepote relictũ. ibi, conſilium. quantum ad rigorẽ verborum. Dy. & facit ſ. q. i. c. notum. No. hic quod verba conſilij interpretantur eſſe diſpoſitiua, & neceſſitatiua.

§ Si filio. Quod põt intelligi, hẽ pro expreſſo. h. d. In tex. relinquat. aptatur ad tpe mortis ſic J. de tab. ex h. l. 1. in fi. In tex. peruenere. no. q verbum, Peruenire, & verbum, habere referuntur ad tempus, quo aliquis poteſt habere, vel ad eum pertinere pleno iure, quod eſt no. In tex. efficitur. emancipatione, vel morte patris, vel alio modo. Dyn.

§. Si cum ita. Non refert quid ex æquipollentib. fiat penes nãm, & effectũ h. d. Vel ſic, cõditio hñs implicitam rõnem, ſeu ſpecificum effectum, non eſt neceſſe q impleatur formaliter, ſed in effectu: ſecus ſi non haberint in ſecum effectum, quia tunc oportet q impleatur formaliter, vt J. de ɔd. & dem. l. Mævius, & facit ad iſtum § ſup. mãſa. e. dixi ſ. de lib. & poſth. l. Gallus §. & quid ſi tñ & iſte §. hẽt locum in fauorabilib. ſecus in ambitioſis, vel odioſis. non ob. J. de verb. obl. l. qui Romæ. §. Flauius quia ibi non habemus neque modum, neque effectum propter omiſſionem formæ ſubſtantialis.

1 *Alienatio neceſſaria non perimit legatum ſecus in voluntaria.*

1 §. † Si rem. † Neceſſaria alienatio non perimit legatũ ſecus in volũtaria. & hoc ſi extat rei ſubſtãtia: ſed ſi non extat rei ſubſtantia, extinguitur legatum, niſi per aliquas cõiecturas probetur q teſtãt noluerit extingui. h. d. no. q qñ teſtator legat ſpẽm ſiue corpus, alienando teſtator perdit ius quod habebat, tñ res ipſa durat in rerum natura ſed qñ teſtator

legat nomen debitoris, ibi facta ſolone, non durat ius teſtatoris, nec ipſa res legata, quia ius, & nō corpus erat legatum. in primo ergo caſu diſtinguitur, vtrum teſtator alienauerit pp neceſſitatē rei familiaris, an voluntarie cauſa donandi, vel negociandi: in ſecundo caſu non hr̄ reſpectus ad neceſſitatem rei familiaris, ſed a ſi teſtator prouocauerit debitorē ad ſoluendū, & tunc finit legatū. aut fuit prouocatus a debitore offerente; & tunc non finit legatū, & h. d. i ſta litera. rō aūt dubitandi in tota materia eſt, qa cum teſtōr videat legare ius qđ hēt, vt ſup. ti. s. l. ſi domus, § ſi. extincto iure videbat extingui legatum, vt J. de viuſf. lega. l. Sticho, & C. de lega. l. vxo patrui. & adde quod legitur & no. ā. de leg. 2. l. Lucius eſt ibi, neceſſitate. puta pp debitum, vel alimenta, vel pp coactionem ſuperiorū, vel metu ne compelleret. ar. ſup. quod fal. iu l. nouiſſime. § j. Ibi, intere. l. eius. niſi dicā eſſe rōnem differ. inter legata corporis & noīs. nam in legato noīs, quod in mero iure conſiſtit. extincto iure extinguitur tota ſubſtantia rei legatæ. Secus in legato corporis, vbi extinguitur ius, & non res, quia res eſt adhuc in rerum nā. & hoc eſt quod ſequitur, hic. n. & ibi, tamen ſi. qđ s No. q ſi teſtator legat nomen debitoris, q aut ſponte ſoluit. primo caſu legatum extinguitur, niſi ex coniecturis appareat, q teſtator noluerit extingui, puta quia exegit a ſuſpecto, & collocauit apud tutum Secundo caſu nō extinguitur legatum, ſed pecunia redacta peti pōt. Et no creditorem cogi ad recipiendū oblatū: & ideo alibi dicit gl. q illi qui mutuant frumentū, tenent recipere oblatū tpe abundantiæ, nec pñt procraſtinare in tps cariſtiæ, & inducit hoc Gul. Ʒ illum vſurarium, qui fuit vocatus Alb. Cald. iſta eſt no. gl. C. de ero. mili. anno. l. nulli, lib. 12. Extra inducitur iſte § in arg. ad duo. primo q qñ dñs apparet in iudicio tunc vr̄ reuocare procuratorem, qñ apparet voluntarie: ſecus, ſi ex neceſſitate. facit l. fi. C. de procu. ſecundo q procurator factus ad exigendum non poſſit recipere ſolu. a ſponte ſoluente, quia exigere eſt ab inuito extorquere, vt hic. Ʒnum eſt verum, quia iſte habet plenius mandatum: ergo & minus plenum continetur, nam plenius mandatum eſt experiri. & ſolutio plenius recipere. quam ſol. recipere tantum, & ad hoc de pign. act. l. ſolut. em § ſolutam, cum ſimilibus.

1 *Marmora, & columna legari poſſunt ex ædificio neceſſario deſtruendo.*
2 *Occ. dens illum qui d. citur ad furcas, non tenetur de homicidio.*

1 **§ Si quis.** Ex ædificio neceſſario diruendo pñt legari & marmora, & columnæ. h. d. No. q non reputatur eſſe ... quod neceſſario debet deſtrui. Et eſt argumentum, q non reparatur bannitus ille qui neceſſario debet banniri. Item eſt arg. q ſi propter delictum bona alicuius debent deuaſtari, &
2 aliquis priuatus deuaſtat, q non teneatur ad pœnā. Item eſt argu. q ſi quis occidit illum, qui ducitur ad furcas, q iſte non tenetur de homicidio. Ʒ hoc tñ eſt lex C. de ma. & matlie. & Doc. ponunt in l. in laqueum, de acq. re. dom. Item eſt arg. i. mo vr̄ expreſſum, q ædificium, quod eſt neceſſario diruendum, non cedit ſolo: & non ſunt alia quantum ad iſtum §.

§. Si heres. No. hic q dānatus mutuare nō pōt exigere a recipiente fideiuſſoriam cautionē, ſed probatoriam: & ſic ergo non tenet quis date fideiuſſorē. ad hoc. ſ. vſufru. ea rer. l. tribus. vel aliud quod eſt no. & hoc eſt verum, niſi debitor eſſet ſuſpecta pſona. l. ſi fideiuſſor. § fi. qui ſatiſd. cog. & in Pe. & plene dic vt dixi in l. 2. ſol. ma. & l ſi conſtante. § quotiens, & ratio dubitandi in iſto §. fuit iſta, quia ſicut heres iubet mutuare, ita recipiens vr̄ tacite iuſſus reddere. vnde cum hoc deſcendat ex voluntate, videbatur ſatiſdandum, vt l. j. in princ. J vt leg. no. ca. & C. vt in poſſ. le. l. cum Archimedoram. Hic etiā no. neminem compelli ad abundantem cautelam, ſed ad ſufficientem ſic & facit ad no. in l. 2. in fi. & l ſeq. qui ſatiſd. cog.

1 *Velle quis non præſumitur id, quod non eſt conſuetum fieri, licet ſit poſſibile.*
2 *Clericus ſecularis ſi impetrat præbendam, quæ non eſt conſueta clericis ſecularibus aſſignari, licet Papa omnia poſſit, non valet impetratio.*

1 **§ Si ſeruo.** Valet relictum a ſciente, q nō valet ab ignorante pp qualitatem perſonæ. h. d. † In tex. nō reliquiſſet. no. q non præſumit quis velle id, quod non eſt conſuetum fieri, licet ſit poſſibile. & hoc eſt bene notandum. id au-
2 tem quod eſt conſuetum, vr̄ quis velle. vt C. de fideiu. l. fin. † & pro tanto ſi clericus ſecularis impetrat pbendam, q non eſt conſueta clericis ſecularib. aſſignari, licet Papa oīa poſſit. non valet impetratio, qa nō pſumit fieri de mēte Papæ, & ſi Papa faceret proprio motu, nō probet ſcīa. nā hoc teſtōr faciebat ppno motu. ibi, præſtandā. qñ teſtator ſciuit. Ex iſto tex. Dyn. determinat tres regulas Prima regula eſt. quod tunc eſt verum quod aliud pro alio non ſoluit, qñ debitū pōt formaliter ſolui: ſecus, ſi non poſſet, vt hic Scđa regula eſt q impoſſibile de iure nō dēt pſtari vel fieri: iſtud eſt verū, qñ ibi eſt vera impoſſibilitas. ſed ſi nō eſſet vera impoſſibilitas, ſic ſecus vt hic. Tertia rēa eſt, q vno petito nō pōt iudex ɔdēnare in alio verū eſt, vbi id, qđ eſt petitū, pōt præſtari iure, & ɔſuetu fine pen itētie. ſed ſi ius vel ɔſoetudo non ɔmittit. tunc pōt ɔdemnari in alio q̄ ſit petitum ſm̄ dñm Dyn.

1 *Percuſſit plures quis dicitur, ſi apparet percuſſus de duabus percuſſionibus.*

a **§ Si quis xij.** Ibi, rurſus. ex hoc verbo oriebatur dubitatio, qa eſt verbum multiplicatiuum: ſed hoc non ob. qa verba multiplicatiua in infinitū, plata verifican-
a tur in bino actu, vt infinitas euitet. Et † eſt arg. in iſto §. q ſi quis in libello dicet ſe pluries pcuſſum q intelligitur de duabus percuſſionibus, eſt ſimi. nec ob. ī. de eden. l. vbi. §. fi. qa ibi in verbis legis, vbi quoties habet locū rō legis, habet locū lex. hic ī verba teſtatoris, in quib. obligatoria infinitas eſt euitanda. Et facit ad ſtatutū de ɔpromiſſis, vt nō ſit ſatiſfactū ſtatuto p primū compromiſſum. ſed ſi primū eſt finitum, q debeat iterum compromitti, quia adhuc verificat ſibi locum ratio ſtatuti. q̄ eſt vt lites finiantur: & ſic non ob. inf. de verb. ſig. l. boues, § hoc ſermone.

ADDITIO.

a Ruſus. De hoc ver. vide D. Iaſ. de Mai. in § rurſus, inſti. de actio.

§ Item ſi quis. Relictum ad liberationē, nō inducit q̄titatis relictæ petitionē. h. d. vel ſic. legatū factū ad liberandū non trahitur ad obli. Bald. Quia non reperitur aliam l. huius titu. de le. 3. legiſſe præter ſupraſcriptas.

LIBER XXXV.

De conditionibus, & demonſtrationibus. Rub.

In gl. rubricę. duo facit. Primo ponit diffinitionē cōditionis, & demonſtrationis, cauſæ, & modi. Secundo ponit naturas ipſorum & effectus. ſecunda incipit ibi, naturam cōditionis. Et no. gl. meliorem quæ reperiatur in corpore iuris in ſua materia. In ea ibi, ſuſpenſio. nam cōdō ſuſpendit legatū q̄tū ad oblonem, & petitionē, vt l. ſi quis ita ſ. de cō. & inſti. & l. qui hēdi, § ſi J. eod. In ea ibi, de futuro. nam de præterito, vel de præſenti non eſt proprie conditio, vt ſup. de condi. inſti. l. inſtitutio eſt adiectio, p quam diſpoſitū habet in ſuo eſſe pendentiam. exiſtentiam, vel defectum. & ita eſt diffinitio gl. ſ ad oēm conditionē inductiuam & reſolutiuam, ſiue extinctiuam, ſiue de futuro, ſiue de præterito, ſiue de præſenti referendo ſingula ſingu. In ea d. ibi, adhibita, vel ſic. demonſtratio eſt adiectio declarans diſpoſitū. In ea. ibi, paſſio ... In ea ibi, expreſſi vel ſic, cauſa eſt adiectio vitium diſponentis oſtendens. In ea. ibi, modus. dic q duplex eſt modus. ſ. nudus, & cum cauſa. nudus non habet efficaciam, vt l. Titio centum, in prin. J. eo. Sed q ſi ɔ habet in ſe cauſam. ſ. quia continet alterius fauorē, vel id qđ pertinet ad auctoritatē teſtatoris, & exemplū ſup. de an leg. l. Quintus, § Pomp. & ē duplex. quidam qui continet onus intrinſecū, alius qui continet onus extrinſecū. vt ſ. de leg. 2. l. cum pater, in prin. & § ſi pater. item extrinſecus modus eſt duplex, quidam eſt trāſlatiuus, quidam eſt econtrario ad non transferendum, ſed retinēdū, vt ſup. de leg. 2. l. cum pater, § libertis, C. de fideicom. l. voluntas. eſt ergo modus quędam adiectio cuiuſdā intrinſeci, vel extrinſeci grauaminis, & emolumentum legati determinans, vel coarctans.

LEX PRIMA.

1 *Conditionum duplex eſt ſtatus, quæd. m enim eſt tacita, quædam expreſſa.*
2 *Conditio tacita ſex modis ineſſe poteſt.*

1 **Legatis.** † In tex præſentia l. pura. no. in hac l. q ɔdōnū quædam eſt tacita, quędam expreſſa, vſq; §. ... loquitur de tacita conditione. quod apparet ex verbo, ineſt, & pallium ver verificatur gl. quæ eſt in l. Sticho, ſup. de leg. 1. quæ dicit q per relatiuum importatur condō tacita. Itē verificatur alia gl. q̄ eſt ſup de pac. l. item quia. † & iſta taci-
2 ta conditio licet fiet ſex modis primo neceſſitate, & hoc duobus modis, vel pp nām rei, vt ſi dicat lego partum Arethuſæ, vr̄ fructus naſcituros, vt J eo. in fi. & J. de ver. ob. l. interdum, vel pp diſpoſitionem iuris. nā vbi legat, ineſt tacita conditio, ſi hæreditas adeatur, vt ſup. de lega. j. hæc verba. & J. qñ dies le. ce. l. Titio, § quędam, & iſtis duob. modis talis ɔdō tacita non impedit trāſmiſſionē legati, q̄uis legatarius mortuus fuerit ante eius euētū, vt J. qñ dies le. ce. l. hæredum, § tractan. ſcđo mō, cum tacita reſolutione, vt ſicut legatum eſt pure, & adiiciatur ſub ɔdōne: nā vr̄ tacite legati ſub contraria cōdi. vt ſup de ādimē. le. l. legatū, & l. legata. & talis condō imped. et tranſmiſſionē, vt ſup. de lega. 1. l. ſi poſt mortē, § ſi pure & J eo. l. quibus diebus, § quidā. Tertio mō fit tacita ɔdit o ex repetitione: & hoc tribus modis. vno mō ſi conditio apponitur in inſtitutione, quæ ſit ī dando cōſiſtens. nam vr̄ tacite repetita in ſubſtitōne alias nō, vt ſ. de hære. inſti. l. ſi ſub conditio. Secundo, quia conditio appoſita in inſti. tacite vr̄ repetita ī legato, vt l. licet, de le. 1. & l. cū pater, §. ab inſtituto ſ. de leg. 2. adde quartū ſup. de leg. 1. l. Latinus. Quarto fit tacita conditio ex legis ſubauditione, vt ſu. de an. le. l. 3 & l. ſeq. Quinto ex præſumptione J. ad Tre. l. vbi pure, in prin & ſup. de auro & argen. le. l. filiam. Sexto ex legati qualitate, vt J. ea. l. in fi. ſecundū Pet. quæ non proſequor.

L E X II.

Conditionum. Hæc lex loquitur de tẽpore implendarum conditionum. & videlicet arg. C. de iudi. & ſiue [illegible] vt poſſit probari [illegible] qui ſcit cõditionem appoſitam intelligitur [illegible] vel tacite adimpleſſe: præſumitur enim dediſſe, vel feciſſe ad hoc. vnde dicit Bar. q iudex præcipit [illegible] q debeat [illegible] ad reſpondendum poſitionibus ſub certa pęna. & ego [illegible] me, tamen non dixi ad quem [illegible] p videor in dubio præſumi [illegible] ad illa [illegible] ad quem [illegible] citatus, vt [illegible] dicar contumax per iſtum tex. [illegible] dicit, Paruiſſe videatur, ſecundum Bar. & Arch. dicit p ex ipſo q quis [illegible] præſumitur eũ paruiſſe. quia citatus vel monitus, & ſic Bar. concor. cum dicto Archi. ad [illegible] Archi. 82. di. c. propoſuiſti. vbi omnino videas. Secundo nota quod non ſufficit aliquid fieri facto. implere enim conditionem [illegible] eſt obedire teſtatori: & obedientia conſiſtit ex animo, & ideo non ſufficit fieri facto. i. ſine animi demonſtratione, vt J. de leg. iut. l. in totum. & facit ad no. per Bar. ſup ad Sylla. l. ſi quis in graui §. verum.

L E X IV.

Si his. §. ſi ita. dictio, tũc, ſignificat extremitatẽ. i. vltimitatẽ tẽporis, & facit ſupra de vſufru. leg. l. vxori vſumfructum villæ. quod eſt notandum.

L E X V.

Conditionibus. Impletio conditionis non inducit immixtionem, ſed exiſtentia ſui hæredis tacitam immixtionem inducit: non tamen irreuocabilem [illegible] vt ſ. de vulga. ſubſti. l. ſi filius. No. q ſũt quædam, quæ non requirunt auctoritatem tutoris, vt impletiones conditionum: apparet ergo hic q ille qui implet conditionem non contrahit, nec quaſi contrahit: quod facit ad no. C. de rerum permu. l. ex placito.

§. Item ſeruus. Quæ nemini præiudicant, poſſunt fieri citra legalem ſolemnitatem.

L E X VI.

2 *Arbitrator infra quantum tempus debeat arbitrari, vide cum diſtinct.*

Mulcta teſtamento. Si teſtator aliquid in alicuius arbitrium commiſit, illo non arbitrante pęnam quam teſtator adiecit, ſi non pareretur, non committitur. h. d. Vel ſic, quantum ad pœnę commiſſionem etiam in vltimis voluntatibus non receditur a perſona. hoc dicit ſecundum Ray. & Bar. & ſic non ob. huic l. C. cõmu. de leg. l. fi. §. 1. quia illud quo ad commiſſionem pęnæ, illud quo ad ualidationem legati. nam & hic deberet filius nihilominus monumentum facere arbitrio Titij ceſſante, arg. J eo. l. I teſtamento, el 1. Ray. per hoc & reſpõ. ad l. 1. ſup. de leg. 2. ibi, nec recurritur quantum ad hoc ſi non ſtatur ſententiæ iudicis, pœna committatur, ſed bene recurritur quantũ ad principale propoſitum, ſeu diſpoſitum, ſcilicet vt fiat nominatim, licet non recurratur quantum ad pęnale præceptum, & iõ dicit Bar. quod ſi arbitrator cõdemnauit me in quinquaginta, & iudex corrigẽdo errorem arbitratoris condemnauit me in centũ, & ſic reformauit ſententiam arbitratoris, q licet non paream iudici, quatenus iudex reformauit arbitramentum, non incido in pęnam compromiſſi ſm Bar. quatenus vero ſe conformauit cum arbitramento ſi non obtẽperarem, inciderẽ in pœnam, quia non eſt facta nouatio, ut ſup. de fun. inſtru. l. nepoti. No. ergo q non obediens iniæ reformanti, & perſonæ ſubintellectæ a iure, non incidit in pęnam compromiſſi eodem modo ſi eſt contumax in proceſſu cauſæ, non tenetur ad pęnam ex contemptu iudicis, licet teneretur ex contemptu arbitratoris, vt J de verb obli. l. ſi quis
2 arbitratu. & iſta ſunt tenẽda menti. † Quærit hic Bar. J. quantum tempus arbitrator debet arbitrari? & ſic diſtinguit, quandoque aliquid committitur in arbitrium alicuius ex contrahentibus, quandoque in arbitrium tertij. primo caſu aut ſuper ſubſtantialibus contractus, & dẽt arbitrari intra lx. dies, ut l. q nolit. §. fin. de ędil. edic. aut ſuper accidentalibus: & dẽt arbitrari cum põt, vt l. hæc uenditio, de contrah. emp. Secundo caſu debet quis arbitrari intra annum tam in vltimis voluntatibus quam in contractibus, vt l. fi. §. 1. C. commu de leg. & ſic cõpromiſſum in arbitratorem finitur anni ſpatio ſecũdum Bar. T. dic q in vltima voluntate ſtatuitur annus, quia ultimæ voluntates non debent nimis pendere, ut C. de Epi. & cle. in l. ſi nulli, arg. in l. fi. C. cõmu. prædio. ſed in actibus inter viuos, quandiu vult, poteſt arbitrari, donec per partes, uel per iudicem terminus elapſus ſit, qui erat præfixus, vt C de tempo ap auth. ſi tamen. ibi dum dicit, licet decies milles tranſierit tempus. in arbitrio vero, dic, ut ſ. de arbi. ſi cõpromiſſum, & l. ſi unus, § ſi multo poſt, & ibi no. Et in arbitrio finita inſtantia finitur compromiſſum, & iſta vr quaſi iuriſdictio arbitri & hoc procedit ex quodam contemptu partium ex quo finitur compromiſſum, ut d. §. ſi multo poſt. in uera iuriſdictione iudi. ſecus, quia licet expiret inſtantia, non expirat propterea iuriſdictio ordinaria, vel delegata. cum nondũ functus ſit officio ſuo, & facit C. de di. reſcri. l. falſo.

§ Si ſeruus. Conditio impoſſibilis pro non adiecta habetur. h. d. Dy. In tex. ibi, ante. ſcilicet teſtamentum & [illegible] condõ erat impoſſibilis de natura. Dy. In tex. ibi, reſpondet Neratius, & male.

L E X VII.

1 *Conditionem implere qui debet, tenetur interpellare aduerſarium, non autem expectare, quod interpelletur ab eo.*

Mutianæ cautionis. Per Mutianam cautionem prouidetur legatarijs, & hęredibus, quibus eſt aſcripta conditio negatiua, cuius exiſtentia non poteſt impleri ante vltimum vitæ ſpiritum. Item in conditione, quæ non poteſt in continuum euenire, non eſt neceſſaria cautio Mutiana. Item [illegible] q hæc cautio Mutiana habet locum in condõnibus non [illegible]. nã illa alterius eſt naturæ, ut nota in l. cum pr. §. Titio, ſupra de leg. ſecundo. In gloſſa quo caſu. nẽ uide hic quod no. in l. prima, ſ. de pact. in ſi. magnæ gloſſe, & C. de indic. uidu. auth. cui relictũ, & in corpore, unde ſumitur. q̃ auth allegat gl. ſup. de le. 1. l. cũ filius. § q Mutianã. In tex. exegerit. ſubaudi a cohęrede pro parte hæreditaria. In tex. vel cauere. ſed q̃ pars illius alternatiuę eſt vera? reſpõ. ſed in alternatiua legis vtraque pars eſt vera, & ideo dic. q aut teſtator conſiderauit effectũ conditionis petitionis, & retulit ſe ad petitionẽ iuris, tunc hẽt locũ acceptilatio, non cautio. aut conſiderauit contro[illegible] facti, & retulit ſe ad petitionem facti, tunc hẽt locũ cautio Mutiana. & cum iſta diſtinctione dẽt intelligi iſte tex. vt no. in l. mulier, ſup. de cõd. i. d. vbi iſte tex. gloſſat. aut teſtator retulit ſe ad vtrũq: q̃d in dubio præſumit: & tunc vtrunq: dẽt interuenire. ſ. acceptilatio pp ius, & cautio pp factũ, ar. ſ. de le. 1. l. huiuſmodi. §. ſi ita, & ſup. de tráſ. vbi pactũ. Itẽ no. ex iſto tex. ex verbo denunciare, q ille qui debet implere conditionẽ, debet interpellare aduerſarium, non autem expectare q interpelletur ab eo. In tex. cui caueat. nec eſt etiam cui litem moueat. In tex. adeundo in ſolidum, cum inſtitutus ſit inſtitutus in ſolidum, no. in iſta l. q condõ negatiua non habet veram exiſtentiam, niſi per reductionem per impoſſibile. Et eſt ſimile in probationibus negatiuis. q probantur per reductionem ad impoſſibile, vt C. de contrahen. & commit. ſtip. l. optimam, in fi. & fuit introducta cautio Mutiana, ne ridiculoſa eſſet diſpoſitio teſtatoris.

L E X VIII.

1 *Mater dicitur ſtare cum filio, licet non ſtet cum eo quolibet momento, ſi plurimum ſtat cum eo.*

1 **Si quis ita.** Mater dicitur ſtare cum filio, licet non ſtet cum eo quolibet momẽto, ſi plurimum ſtat cum eo. h. d. Et per iſtam l. probatur quod ad probandum continuam habitationem vel continuam poſſeſſionem non eſt neceſſe probare ſingula temporum momenta, ſed ſufficit probare pro maiori parte temporis, & probatis extremitatibus, & aliquibus medijs temporibus cenſetur plene probatum de continua habitatione, & de continua poſſeſſione, vt J. de manu teſta. l. Mæuia, & ibi per Dy. & eſt ar. ad quæſtionem dictam [illegible] domini, q comitatus recepti ad ciuitatem non habeant beneficium ciuitatis, niſi continue habitauerint ciuitatem modo quidam [illegible] receptus citatus aliquantulum ſe abſentauit, & [illegible] metu prætoris. quæritur, nunquid per hoc videatur interrupta continua habitatio? dic q non per hanc l. Item facit ad quæſtionem, dicit ſtatutum q poteſtas debeat tenere tot famulos toto tempore ſui officij ſub certa pęna modo poteſtas in ſyndicatu vult probare toto tempore ſe tenuiſſe. teſtes ſuper hoc deponũt, & interrogati de cauſa ſcientiæ dicunt, quod videbant tot famulos in prandio, & cęna cum poteſtate. dicit Bar. quod per hoc cenſetur eſſe probatum. q tenuerit toto tempore, quia nõ ſunt probanda ſingula momenta. ita dicit Bar.

L E X IX.

Solemus. Relictum collatum in tempus liberorum nõ refertur ad præſentes, ſed ad futuros liberos. h. d. quod eſt menti tenendum.

L E X X.

1 *Commiſſio quæ conſiſtit in iure & facto alicui facta, debet etiam de iure, & de facto impleri; alias nihil operatur.*

Hæc conditio. † Si relinquit aliquid alicui mulieri ſub cõdõne, ſi ei nupſerit, oportet adimpleri de iure, & de facto & ſi adimpleta fuerit de facto tm̃ nõ ſufficit, & põt poſtea impleri de iure h. d. Dy. facit [illegible] principium ad no. per Inn. in c. l. litteris, de offi. deleg vbi videas vbi dicit Inn.
1 † q q̃ñ alicui committit aliquid in iure, & in facto conſiſtens, q nunq̃ fungitur officio ſuo, niſi q fecerit de facto, & de iure ſubſiſtat h. d. vel ſic, verba ſimpliciter prolata ad iuris intellectũ ſunt referenda. In tex. benigne. con[illegible] ſic tex benigne tamẽ dicendum eſt condõnem impletam. ſ. de facto, non ſum defectam. ſ. de iure. ſm Dy. i. dicere q ſemel impleri de facto poteſt poſtea Impleri de iure, & de facto, quia nõ eſt defecta per actũ inutilẽ.

L E X XI.

Si iam facta. In tex. ibi, non promiſcuas. i. nõ caſuales. Petrus. &c.

LEX XII.

Si ita legatum. No hic ꝙ ſi filius alicuius fecit patri factum, vel pater aliquid ſoluit ꝓ eius condemnatione, ꝙ alteri filio pater bene facit eandem prælegare, vt fratrum conditio parificetur, & vide quod no ſ. de pecu.leg.l. Stichus. per Ia. de Are. Item nota argumen. ꝙ natura pene eſt reſpicere futura, & non præterita. vide tamen quod no. in l. amiſſione. § qui deficiunt ſup. de capi. dimi.

LEX XIII.

Si fundus. Conditio collata in perſona dñi poteſt adimpleri in perſona adminiſtratoris. h. d. & ratio eſt, q̃a repræſentat perſona dñi, vt l. peto. §. frã. ſup. de leg. 2. Per.

LEX XV.

Cui fuerit. Conditio matrimonij impletur & ſine carnali copula. h. d. Et dicit hic gl. ꝙ trãſducta in domo vt vxor, præſumitur vxor, & ſufficit hoc ꝓbare ad ꝓbationem matrimonij: quod eſt bene no. & facit ſup. de ritu nup. l. denique, ſup. de dona. inter vi. & vxo. l. Seia Sempronio.

LEX XVI.

In his quæ. In incertis, non certis locus eſt coniecturæ, ſeu interpretationi. h. d. Facit de le. 3. l. non aliter. Pe. dicit etiam, iſta l. facit ꝙ interpretatio debet eſſe bona & æqua & cõſueta. a vnde interpretatio debet habere iſtos bonos duos comites. l. bonum, & æquum, &c.

ADDITIO.

a Vide Bald. in l. pen. de leg. 1.

LEX XVII.

1 *Demonſtratio falſa, & cauſa falſa non vitiant legatum, niſi conditionaliter ſit expreſſa.*

1 **Demonſtratio.** † Falſa demonſtratio, & falſa cã nõ vitiant legatum, niſi conditionaliter ſit expreſſa. item modus fit per vt h. d. Dyn. In tex. vñ, & ideo debetur legatum præſtita cautione de implendo modum, vt l. quib. dieb. § fi. ĩ. eo. Dy. No ꝙ falſa demõſtratio nõ vitiat, ſi aſs̃ī l, quod diſponitur, eſt certũ, & eſt ratio, quia tunc vera demonſtratio ẽt eſt ſuperflua, & ſuꝑflua non nocent, vt l. 1. in fi. de dote præle. ſi aũt eſt omnino incertum, vitiat ratione incertitudinis. ſi autem eſt aliquod inde indicium certitudinis, non autem plena probatio, dic vt ĩ. eo. l. in teſtamento quidam. Secundo no. ꝙ falſa cã non vitiat. & eſt ratio, quia erat cã impulſiua, non autẽ erat cã vrgens. Item no. ꝙ cauſa fit per q̃a, & loquit̃ hæc l. qñ cã non eſt de ſubſtantia cauſati. ſed qñ cã eſt de ſubſtantia cauſati, tunc falſa cauſa vitiat, vt ĩ de excep. doli. l. 2. §. circa. & facit ſ. de li. leg. l. Aurelius. §. fi. Tertio no. ꝙ qñ cauſa conditionaliter profertur, transfertur in naturam conditionis. vtrum autẽ conditio habeatur pro cauſa, dic vt ĩ. de verb. obliga. a Titio, & ſup. de pac. l. ſi intra. Item nota, ꝙ conditio fit per ſi, quod dic vt ſup. de cond. inde. l. qui promiſit. Quarto & vltimo no. quod modus fit per vt, & adde quod no. ſup. de le. 2. l. cum pater, §. Titio. Extra dicit in hac l. Bar. ꝙ boni aſſeſſores, quando capiunt bannitum, faciunt ipſum confiteri, ꝙ ſit idem corpus, & ꝙ ſit ille qui fuit citatus & exbannitus ad hoc vt de improbitate corporis non poſſit poſtea dubitari. & tunc falſa demonſtratio, puta quia dixit, Petrus Martini, cum debet et dicere, Petrus Ioannis, nõ vitiat bannum, vel condemnationem. ego tetigi ſ. de le. 2. l. ſi quis ſeruum, §. ſi inter. & vide quod no. ſ. de iudi. l. ſeum quẽ temere.

LEX XVIII.

Is cui ſub conditione. Illi debet præſtari cautio Mutiana, cui acquireretur ius, ſi cautio committatur. hoc dicit. Facit in Auth. de nup. §. præfatæ, col. 3. & C. de indi. vidu. auth. cui relictum. quod eſt menti tenendum.

LEX XIX.

In conditionibus. No. ante omnia voluntatem teſtatoris conſiderarĩ. Secũdo no. ꝙ tacita conditio ſi exprimatur, nil operatur. hoc verum, niſi teſtator voluerit aliquid operari. nam ſi voluerit eam habere poteſtatem conditionis, impedit ceſſionem diei, & tranſmiſſionem, vt in verſ. niſi forte, & hunc verſ. ſignanter notabat Bar.

§. Si patronus. Succedens per contra tabu. dicitur hæres: & facit deficere conditionem ita conceptam, ſi hæres non erit. hoc dicit. Et eſt no. ꝙ nomine hæredis continetur etiam ille, qui eſt improprie hæres, ſeu quaſi hæres. facit in ɔ̃rium gl. q̃ eſt ſ. ſi ager vec. l. 1. § quę in perpetuũ. nam hoc vocabulũ ſimpl̃r prolatum de vtili hẽ de verificat. h. d.

LEX XX.

Non dubitamus. Vide quod dixi ſup. de milit. teſtamento, l. cum in ſecundo.

LEX XXI.

1 *Poſitiones iuris, & poſitiones facti multum inter ſe differunt. nam poſitio iuris eſt, quæ non indiget probatione teſtium, vel inſtrumentorum: poſitio vero facti eſt, quælibet poſitio, quæ indiget probatione.*

Multum intereſt. Cõditio facti requirit ſciẽtiã, ſeu opinionẽ, ɔditio iuris non requirit, ſed inſpicitur veritas. h. d. In tex. veniẽt. i. a iure tacitè intelliguntur. Dy. In tex. amplius. i. dicere, non requiritur ſcientia. In tex. aperte ſunt vera. no. quando eſt appoſita conditio facti ſẽquitur veritas, & opinio cum veritate cõcurrens. Et eſt ɔditio facti illa, quæ a teſtatore procedit, q̃ niſi ſit expreſſa, intelligitur tacita, ſed vbi eſt condõ iuris. i. quæ prouenit ex diſpoſitione legali, non ex iudicio teſtatoris, non eſt curandum de opinione, ſed de ipſa veritate, in qua ius conſiſtit, vnde valet adiectio patrocinante veritate, & falſa opinio non vitiat, & ex hoc apparet ꝙ benignius agit cũ lege, q̃ cũ teſtatore, & ꝙ illud qđ ipſo iure inducitur, ipſo iure tollit̃, & facit ſup. de ɔdict. ob cauſam, l. ſi pecuniã, §. tertiũ. ɔclude ergo, quædã ſunt conditiones facti, quædã iuris. ɔditio facti, dũ pẽdet, facit pendere eſſentiam: ſed poſtquam extitit, antequam ſciat̃ extitiſſe, facit pẽdere agnitionem: ſed conditio iuris non facit pẽdere eſſentiam, & ideo poſtquam extitit, nihil ſuſpẽdit. cum antequam exiſteret, non ſuſpendebat eſſentiam, ſed agnitionẽ ſolam. † Item no. ꝙ in materia poſitionum
1 aliud appellatur poſitio facti & poſitio iuris, quam hic. ibi enim appellatur poſitio iuris illa, quæ non indiget probatione teſtiũ, vel inſtrumentorum. poſitio vero facti appellatur quælibet poſitio quæ indiget probatione, vt no. ſ. de au. & ar. le. l. ornamentorum. & facit ſup. de proba. l. ab ea parte. Extra op. & vñ ꝙ cõditio iuris requirat ſcientiã, vt ſup. de teſt. l. de ſtatu. io. dicit Bar. ꝙ aut eſt talis cõndõ iuris, quæ differt ius principale; & tunc requirit̃ eius certitudo, & ſciã: vnde niſi quis ſciat eſſe iuris, non põt teſtari, vt in l. ɔ̃ria, quia ius teſtandi inde defertur. aut eſt talis conditio iuris, ex qua non defertur ius principale, ſed quoddam exercitium, & tunc non requirit̃ eius ſcientia, vt hic. nam in hac l. ius adeundi deferebatur ex teſtamẽto, non ex ɔditione, & ideo ex quo habetur certitudo de teſtamento, non eſt neceſſaria alia certitudo ſm Bar. & ꝑ hoc determinat ipſe, ꝙ ſi iudex delegatus neſciat ſe delegatũ, non valet proceſſus, quia ignorat id ex quo defertur ſibi ius cognoſcendi. item dicit ꝙ ſi iudex fert ſñiam ɔ̃ aliquẽ tanq̃ ɔ̃ contumacẽ, & neſciebat de contumacia, quia iudex nondum fecerat fieri ſibi relationẽ de citatione. ꝙ ſententia eſt nulla, quia ignorat id, ſuꝑ quo ſe principaliter fundat: ſecus aũt, ſi credit diem feriatam & eſt iuridica, quia valet proceſſus. nam hic errat in quibuſdam accidentalibus, ſ. in qualitate tp̃is. non in fundamento iuriſdictionis, & ſic error non concernit id, quod ſe habet ꝑ modum fundamenti, vt l. 2. ſup. de iudi. ſcđm Bar. & vide quod no. Inno. in c. innotuit, de eo qui fur. or. rece. & Archi. & Io. And. in c. is qui. de procu. li. 6. & facit ſup. de eo q̃ pro tuto. l. quæro, & ſup. ſi cer. pet. l. eius qui in prouincia. Qñ autem conditio apponitur ab homine ſemper requiritur ſcientia, vt hic in prin. huius l. & in c. prudentia, extra de offi. & pote. iudi. dele. in prin. Bar. allegat etiam ipſe Inno. in c. cum contingat, extra de offi. deleg. tamen adde quod no. per Innoc. & Hoſt. extra, de reſti. ſpol. c. ex conqueſtione.

LEX XXII.

Quoties. Reiecta conditione a iure improbata remittitur onus fideicommiſſi. h. d. Di. facit qđ no. in Auth. de ſan. Epi. §. ſed hoc præſenti.

LEX XXIII.

Qui duobus. Conditio dandi non diuiditur, & cui accreſcit portio, accreſcit cõditio. h. d. vide quod no. ſ. ſi q̃s cau. l. ſi quis, §. ſi plurium, no. arg. ex fine huius l. ꝙ ſi Doctor eligatur ad legẽdum ordinariam, & extraordinariam, ꝙ debet habere ſalariũ vtriuſq; ſedis. idẽ in eo qui gerit plura officia, vt in Auth. vt iud. ſine quoquo ſuff. § illud tamẽ, ſecundum Ia. de Are. vnde ſi collateralis exercet officium collateralis, & cuiuſdam alterius iud. põt petere a Poteſtate maius ſalarium, quia magis laborat, vt ſup. de an. leg. l. Seio, in prin.

LEX XXIV.

Iure ciuili. Conditio habetur pro impleta, qñ ſtat per eum, cui debet impleri tam in vltimis volũtatibus, q̃ in contractibus. h. d. In tex. exẽplis. no. ꝙ licet arguere de vltimis voluntatibus ad contractus. facit ĩ. de conſti. pec. l. itẽ illa, & vide quod no. ĩ. de verb. obl. l. in executionibus, §. fi.

LEX XXV.

Cum vir. Quando inter virum, & vxorẽ fit mentio de liberis, intelligitur de natis ex his. h. d. Bar. no. ꝙ verbum liberorum ſimpliciter prolatum intelligitur de proprijs proferentis, & facit ad quæſtionem de eo, qui recipit emphyteuſim pro ſe, & filijs ſuis: quod intelligitur de filio, non de nepotibus ex fratre. per hanc l. quæ optime probat. dicit enim hæc l. quod intelligitur de genitis ex ſe, non ex alio.

LEX XXVI.

1 *Scriptura eadem poteſt eſſe pro parte valida, & pro parte inualida de iure.*
2 *Abſolutus in foro Epiſcopi a iuramento, non intelligitur propterea abſolutus ab obligationis vinculo, vel contractu.*

1 **Hæc ſcriptura.** † Eadem ſcriptura poteſt eſſe pro parte valida, & pro parte inualida de iure. hoc dicit. Et iſta eſt ratio, quia ſcriptura habet in ſe plures partes ſiue plures cõſiderationes. in iſta l. probatur ꝙ abſolutus

Intus in foro Epiſcopi a iuramento, non intelligitur propterea abſolutus ab obliga. vinculo, vel contractu, qđ eſt no. concor. de condi. inſti. quæ ſub conditione, cum ſimi. Sed pone, quod abſolutus a iurāmēto, quia dicebat inſtr. in vſurariū, quia ſuccum bit in cauſa, nunquid amodo tenebitur vinculo eiuſdem iuramenti? & vi. q non, vt l. qui res, §. aream. ff. de ſol. contrarium credo, quia perempta eſt cauſa abſolutionis. vnde in priſtinam cōditionem reuertitur, vt ff. de condi. ob cau. l. ſi quis acceptio tulerit, & ff. de iure fiſ. l. ſed reuocata, cum ſim. ratio indicat, quia lis fruſtratorie agitata non debet illi prodeſſe, arg. ff. de vſu. l. tutor, & de re iudi. l. negociorum.

§. Cum eadem.

Ius accreſcēdi tranſmittitur ad hęredes tam inter legatarios, quam inter hǽdes. h. d. Dy. Item iſte §. facit ad no. ff. ſi pars hære. pe. l. 2.

LEX XXVII.

In teſtamēto quidam.

Si deficit exēplar, deficit exemplandū. h. d. Vel ſic, ex coniecturis non omnino indubita. fauorabile præceptum teſtatoris eſt implendum, ſed nō pęnale. h. d. vnde magis debet eſſe liquida pęna, q ipſum principale diſpoſitum; qđ eſt no. Vel ſic, ex pſumptionibus, & coniecturis non debemus procedere ad petitionem pęnarum. h. d. In glo. q compelluntur in fi. dic quod vbi actus peccat quo ad aptitudinē formæ, non valet, ad hoc vt obligatio contrahatur, ſed bene poteſt valere ad hoc, vt officio iudicis inducatur, vt hic. Pe. vel hoc fauore vltimæ voluntatis. No. ergo q id, quod non poteſt fieri formaliter, debet tamen fieri arbitrio boni viri. & facit clemen. quia contingit, de reli. do. & ſup. de viuf. leg. l. legatum ciuitati.

LEX XXVIII.

Filiæ ſuę:

§. Titia vxor.

Quod in locum alicuius ſubſtituitur, illius ſapit naturam, & eius cōditiones aſſumit. h. d. In tex. optato. id eſt capto. Dy. In tex. qui mei eſſēt. iſta verba de futuro collata ſoluunt contrarium, quia faciunt inſpici tempus mortis ſecundum Dy. In tex. an hęc. ſcilicet ancilla, cui nomen Agathæ fuerat impoſitum. Dy. Et no. q in impoſitione eiuſdem nominis probatur ſurrogatio.

LEX XXIX.

Hæc conditio.

Cōditio † poteſtatiua debet impleri, cum primū poteſt. h. d. Et eſt no. & eſt arg. q citatus ſine appoſitione diei tenetur comparere, cum primū poteſt. & adde quod no. ff. de hære. inſti. l. ſi quis ita inſtituatur, in tex. primum. ſcilicet poſt mortem teſtatoris, &c.

LEX XXX.

Si ſeparatim.

Ius non decreſcēdi procedit ſine onere. h. d. Aliquid augeri, aliquid non diminui ſunt diuerſa. hoc probat iſta tex. In tex. accreſcat. id eſt ad me in ſolidum pertinet iure non decreſcendi. quod eſt no.

LEX XXXI.

1 *Conditio mixta facit deficere legatum; ſecus, ſi deficit per factum alterius.*

1 In teſtamento ita erit.

†Conditio mixta deficiens p caſum facit deficere legatum: ſecus, ſi deficit per factū alterius, h. d. in materia ꝯdōnis mixtæ non reperiē melior lex. No. q ꝯdō mixta mediā ſapit naturam inter poteſtatiuā, & caſualē. nam in poteſtatiua ꝯdō deficiens p caſum, nō facit deficere relictum, in caſuali vero ēt ſi nō ſtet p eum, cui inſeritur, deficit relictum: ſed in mixta conditione eligitur media via, vt ſi ſtat per caſum, deficiat. ſi vero ſtat per caſum, ſed per alternam partem, non deficiat. participat ergo mixta conditio de qualitate vtriuſq; extremi. ratio autem in mera poteſtatiua eſt, quia teſtator noluit ponere legatum in iudicio fortunæ. in mera caſuali eſt, quia ſm quid depēdet ex viribus fortunæ, & ſm quid pendet ex poteſtate: & ideo non eligitur media via: & dic vt plene no. C. de inſti. & ſubſti. l. 1. & per Dy. in c. imputari. extra, de reg. iur. lib. 6.

LEX XXXII.

1 *Conditio reddendarum rationum dicitur impleta, ſi reddita ſunt rationes bona fide, licet in calculo ſit erratum.*

1 Quamuis.

†Dicitur impleta conditio rationū reddendarum, ſi redditæ ſunt rōnes bona fide, licet in calculo ſit erratum. h. d. vel ſic, paruus defectus non vitiat. h. d. ſecundum Iac. de Are. & Old. Vel ſic, illud vř bene factū, qđ bona fide fit. h. d. ſm Dy. & ad hoc alleg. hæc lex per gl. in l. eum qui. §. in popularib. de iureiu. & facit ad iuſtificationem laudorum. item facit q paruus defectus commiſſus in ſolutione gabellæ non habeat viciare, & hanc l. multum facit notabilē Old. In tex. nihil aliud. ſubaudi conſiderato effectu. Dyn. iſta l. facit pro officialibus ſyndicatus q non debeant ex quolibet paruo errore ſyndicari: ſed debet potius conſiderari bona fides. Item facit hæc lex pro eo, qui non eſt ſoluendo q̄ntatem, incurrit pęnam corporalem. nam ſi per errorem aliquod modicum eſt omiſſum propter errorem calculi officialium, non propterea ſuccedit pęna corporalis per hanc legem.

LEX XXXIII.

Falſa demonſtratio.

§. Sed & ſi cui.

Impetrans ius annulorum inter libertos cōſequit legali. nā licet honor ſit auctus, libertina condō ei inhęrens non eſt mutata. h. d. No. ex iſto §. quod honor non mutat qualitatē perſonæ: idem in qualibet qualitate inſeparabili. vnde monachus factus Eps non deſinit eſſe monachus, licet eius honor ſit auctus. eodem modo tabellio factus doctor, non deſinit eſſe tabellio per iſtum tex.

§. Si quis ita legauerit.

Pluralis oratio geminat duas ſingularitates. h. d. Iſtud eſt verum, niſi pluralitas eſſet de forma, vel ſubſtantia rei, quia tunc non diuidit in ſingularitates, vt ſup. de teſt. l. vbi numerus. Et no. in l. vnde. §. hoc autem ad ſuperiorem. inf. de iu. actuq; priua & facit inf. de excu. tu. §. ſi plures. In tex. ſeparatim. pluralis ergo oratio reſoluitur in duas ſingularitates ſeparatas in diuerſa oratione, ſeu conceptione verborum.

LEX XXXIIII.

Si nominatim.

Nomina propria, & appellatiua paris ſunt potentiæ quo ad demonſtrationis officium. h. d. In tex. nominatus. i. nominatus dř, qui proprio nomine, vel appellatiuo, vel alio ſigno eſt demonſtratus.

LEX XXXVI

1 *Relictum in honorem conſulatus debetur ei viuo teſtatore conſulatum ingreſſo.*

1 Publius Mæuius.

†Relictum in honorem conſulatus debeē ei viuo teſtatore cōſulatum ingreſſo. h. d. idem ergo, ſi relinquaē pro doctoratu, vel in honorem doctoratus. In tex. honorem cōſulatus. per hæc verba dicit Dy. quod ſi fuit inſerta condō, tamen non eſt poteſtatiua, condō pōt quandocunque impleri ſecundum Dy. In tex. deſignatus. i. electus. In tex. edidit. i. acceptauit. In tex. ingreſſus. no. hic tria per ordinem, quæ in officio publico conſideranē. ſ. electio, acceptio, & ingreſſus officij, ad hoc ut quis conſequaē plenē officium. & ſic facit qđ Imperator ante coronationem non ſit Imperator, de quo dic, ut in l. bene a Zenone. C. de quadri. præſc. Cy. & Ray. Item facit q Prās anteq̄ ingrediaē palatium Prāns, nondum poſſit exercere officium, quia nondum eſt in poſſeſſione. hoc tamen vide in l. j. ff. de offi. præfec. præto. l. Auguſta.

§. Titia.

Vbi relinquiē ſub condōne, die adueniente cōdi. adhuc dies expectaē. Dy. & adde qđ no. in c. fundamenta, & in c. licet cauon, de elec. li. 6. No. q non eſt ueriſimile q teſtōr plus diligat ſubſtitutū ī legato, q̄ ipſum legatariū principalem: & ideo dies qui ſuſpēdebat legati præſtationem, ſuſpēdit etiam ſubſtōnem; & tacite intelligiē repetita. h. d. Ex iſto §. colligitur rō etiam aliarum legum, quæ tractant de tacita repetitione, ut ſup. de leg. j. licet Imperator. & eſt rō, quia ſubſtitutus, quem teſtator minus dilexit, non debet eſſe melioris condōnis, quam inſtitutus, quem teſtator magis dilexit.

LEX XXXVII.

Si quis eum.

Inutilitas oneris adiecti non vitiat legatum. h. d. Dy. In tex. manumittiē. poſt aliquod ſpā. Pe. & ſic non fuit nudus miniſter, quia in eius perſona erat firmatum legatum, tum quia ſentiebat commodum: & ſic non ob. ſup. de lega. 2. l. ſi quis quos. No. quod modus impoſſibilis non uitiat legatum. Secundo no. rationem, quod ideo remaneat penes legatarium, & non penes hæredem, quia in re legata teſtator prædilexit, & per conſequens protulit legatarium: & tene menti hanc rationem.

LEX XXXVIII.

1 *Legatum in ſcriptura confirmata, videtur legatum in ſcriptura confirmante.*

Si ita ſcripſero.

In ſcriptura referente contineē implicite id, qđ in ſcriptura, ad quam fit
1 relatio, contineē explicite. † No. quod legatum in ſcriptura confirmata, vř legatū in ſcriptura confirmante. Dy. facit ſup. de uſil. te. ſi certarum, §. ſi & inf. ad l. Fal. l. poſt miſſionem. hanc l. inducit Bar. ad quæſt. teſtator in teſtō ſuo mandauit fieri oīa contēta in quadā cedula per eū depoſita Priori prædicatorū. modo Prior Prædicatorum profert quandam cedulam non habentem ſolēnitatem teſtiū. Quæritur, vtrum tali cedulæ ſit ſtandum? Iac. de Bel. dixit q non, quia non apparet q illa cedula ſit ipſius teſtōris eo q deficit probatio, arg. ſup. de teſt. mil. l. diuus. Bar. dixit q non requiriē ſolemnitas in illa cedula, quia ſufficit ſolemnitas teſtamenti, ex qua uires capit, arg. huius l. ſecundū Bar. ad hoc de leg. 2. l. pater. §. donationis, & l. ſi. in prin. ſuper illo verbo, ſi fides Epiſtolæ conſtaret: quod eſt notandum.

LEX XXXIX.

1 *Ius accreſcendi habet locum etiam in conditionibus.*

Quæ conditio.

Onus condōnis inſertæ generaliter omnibus gradibus concernit oēm gradum; ſed ſi eſt inſerta conditio omnibus perſonis eiuſdem gradus, ſequentem gradum non concernit. h. d. vel ſic, condi-

tio generaliter aſcripta dēt generaliter intelligi: ſed ſpecialiter aſcripta nō debet extendi, ſeu vlterius progredi. h.d. Et loquit̄ hęc lex de onere impoſito per modum condōnis, vnde habet propriam materiam per ſe. & iſtud prin. ponit duas regulas. vnam de condōne generali, & aliam de condōne ſpeciali. In tex. pertinere. quia qđ generaliter dr̄. generaliter dr̄ intelligi. Dy. ſic in l.j. in fi. C. de li. præte vel exhære. In tex. fuerūt, & eſt rō, quia certa diſpō circa vnam perſonam alij non prodeſt, nec nocet, ut l. fi. §. Seiæ. ſup. de leg. 2. Pe. In gl.j. generaliter, in fi. & ſic gl. exemplificat in condōne poteſtatiua, & p hoc reſpondet ad contra. in l. ſub condōne, de hære. inſti. & dic vt ibi. & adde qđ dixi ſup. de le. 2. l. cum pr̄ §. ab inteſtato In glo. ibi, omnis perſona exemplum, puta dixit teſtōr, inſtituo Titium, & Seium ſub condōne, ſi x. dederint. nam altero deficiente, alter qui ſupereſt, debet implere
1 totam condōnem. Nam ius accreſcendi h; locum etiam in conditionibus, arg. ſup. eo. l. qui duobus. ſecus ſi unus eſſet inſtitutus pure, alius ſub condōne quia tunc non accreſceret cum onere, arg. ſup. de hære. inſti. l. ſi te ſolum, & gl ſi quis ita ſcripſerit, Titius In gl. licet aliud ſit in legans. no. gl quod pro non ſcriptum hæreditatis uadit cum onere condōnali in diſpoſitiuo: ſecus in pro ſcripto legati. & eſt rō dr̄iæ ſecundum Pe. quia natura legati ſte, vt lucrum afferat. & ideo portio deficiens pro non ſcripta accreſcit cum onere, ut ſic accreſcat ſecundum naturam ſuam. ar. ſup. man. l. ſi hęreditatis, ſecundum Pe. In ea. gl. ibi. § primo. dic ut ibi no. per glo. ibi, ſed dicunt. iſte eſt verus intellectus iſtius §. Lucius. & adde quod no. in l. 2. ſup de hær. inſti. & inf. de do. l. ad eū. §. pe. & ſup. de iure codic. l. quidam referunt.

1 *Mentio quando fit de foro, in dubio intelligitur de foro domicilij.*

a **§. Cum ita.** † Iſte caſus non reperitur alibi. Dy. vbi fit mentio de foro, in dubio intelligit̄ de foro domicilij h.d. Per illum tex. determinat̄, qp ſi teſtōr relinquit eccleſiæ, non intelligit̄ de Eccl. Ro. ſed de eccl. ipſius teſtōris. facit in Auth. de ec. n. § ſi quis in noīe, & C. de Epi. & cle. l. ſi quis ad declinandam, circa medium. Quærit hic Bar. quidam accuſauit quē de robaria porcorum facta in villa ſancti Marci non expreſſo nomine ciuitatis, utrum teneat accuſatio? & vr̄ quod ſic, quia dr̄ intelligi ſecundum communē intellectum de villa, quæ eſt in illo territorio, ut hic. Bar. dicit cōtra, quia lex dicit qp dr̄ fieri mentio de ciuitate in l. libellorum. inf. de ac. non ob. iſte §. quia illud eſt hic propter fauorem vlt. uoluntatis: ſecus autem in accuſationibus, quæ ſunt pęnales & odioſæ ſecundum Bar.

LEX XL.

1 *Dies impedimenti non computatur in termino, dum tamen impeditus ad remouendum impedimentum faciat, quicquid pot eſt de iure.*

2 *Iudex debet prohibere, ne vis fiat itinerantibus.*

a **Quibus diebus.** † Dies impedimenti non computatur in termino, dum tamen impeditus ad remouendum impedimentum faciat quicquid pōt de iure. h.d. iſtud principium. no. iſtud prin. ad q. de eo, qui producit teſtes inf. terminum, & facit eos citari, qp non ppea debeat reſtaurari ſibi terminus, ſi teſtes non ueniāt, niſi qp = petierit ipſos mulctari, & grauari, & ſic fecerit quicquid potuerit pro eorum contumacia propulſanda, nec reperit̄ melior tex. ad hoc. unde dicit hic Iac. de Are qp ſi ille impeditus nō agit ad ſubmouendum impedimentum, vr̄ illud pati volēs, ar. C. ne factum Bapt. l. fi. & extra, de elec. c. eis quibus. ſup. quibus ex cau. ma. l. ſed per prætorē. Iac. de Are. Item no. hic ar. qp impedito proſequi appellationē
a pp inimicitias capitales non currunt fatalia, a niſi per iudicē po-
2 tuerit remoueri impedimentū, & non remouerit. † Item nō. hic qp iudex dr̄ prohibere vim inferri itinerantibus, & ſic dr̄ præſtare ſaluum ꝯductum. Quærit gl. quo remedio petā iſtā vim amoueri. rn̄det gl. qp agēdo iniuriarum, vel negatoria. quod dicit de negatoria, nō credo verum, cum iſta petitio non ſit de re familiari. ideo credo qp habebat locū officiū iudicis, ut C. de his qui ad eccle. confu. l. denunciamus, & quod plene no. per Gul. in l. illicitas §. ne potentiores, de offi. præſi.

ADDITIO.

a Fatalia. Vide Spe. in ti. de exe. u. ſent. § poſtremo, in prin.

§. Quidam ita. Iſte §. nō eſt alibi. Dy. appellatione expenſarum, uel ſumptuum non cōtinet̄ rei precium. h.d. Dy tn̄ continet̄ ipſa impenſa non facta compenſatione fructuum h.d. In tex. dr̄ negat. & bene. Dyn. iſte §. eſt ar. qp ſi pr̄ legat expenſas filio factas in ſtudio, qp non uideat̄ legare libros eidem emptos Bar. dicit, qp aliud eſt dicere impenſa rei, aliud eſt dicere impenſa ſtudij. unde dicit qp iſti libri ſunt impenſa ſtudii, & ideo includuntur in legato. Pe. dicit idem, ſed per aliam rationem. quia alias legatum eſſet inutile, ſi intelligeret̄ de expenſis, quæ non extant. quia iſtæ expenſæ nō debent conferri, vt ſup. fam. erc. l. quæ pr̄, & uide hic quod no. in l. 4. C. ad Maced.

1 *Conditio adiecta in quacunque parte teſtamenti reddit legatum conditionale.*

2 *Dictio niſi, facit conditionem.*

§. Quidam Titio. † Conditio adiecta in quacūq; parte teſtā reddit legatū ꝯdōnale. h.d. Vel ſic, oratio conditionalis habet a ꝯrio ſenſu implicitā
a negatiuam. h.d. & facit ſup. de ma. teſta. l. ſi quis locuples. † No. ī iſto §. qp dictio niſi. facit ꝯdōnē. No. gl. de l. obſonū fere, §. ꝯdō. de act. & ob. vbi dictio niſi, non facit ꝯdōnē. qđ patet, qa non ſuſpendit obſonē. rn̄det glo. notabiliter qp ibi in ꝯtibus, hic in vltima voluntate. & ratio dr̄iæ eſt ſm Pe. quia ꝯtus cum eſt celebratus, cōfeſtim vires aſſumit, & ideo ſi promitto tibi decē pure deinde te conſentiente dico, non pſtabo tibi illa x. niſi nauis ex Aſia venerit, illa conditio non pōt primam obligationē tollere ipſo iure, ſed per exceptionem, vt d. §. conditio, & no. in d. l. lecta. ſ. ſi cer. pe. ſed legata, & omnia quæ in teſtamento ſcribuntur, ſumunt vires eodem tempore. ſ. poſt mortem, & ideo ibi nō eſt date quid prius, & qđ poſterius, quare ſecus, arg. ī. el. l. l. Plautius, & l. linea Margaritarum, ſecundum Pe. In vno vero potuit dicere quod eſt ratio, quia contractus non pēdet, ſed vltima voluntas pendet in tempus mortis, vnde in contractu dicto, ſi ſi inducit præexiſtentis obligationis cōditionalem reſolutionem, ſed in vltima voluntate, quia non præcedit obligatio, nō poteſt reſoluere, & ideo inducit cōditionem ab ipſo Principio, & ipſa natiuitate. Quæro quid in ſententia dicit Epiſcopus, & excommunico te, niſi ſatisfeceris ī. x. dies, verū interim ſit excommunicatus? quidam dicunt qp ſic, & no. in d. § conditio. nam in ſententia quaſi ꝯhitur: vnde ſententia magis aſſimilatur contractui, quam vltimæ voluntati, vt l 3. § idē ſcribit. ſ. de peculio. Cōtrarium eſt verum, quia quædam ſunt quæ ad ſui exiſtentiam non requirunt moram; & tunc loquitur § conditio. quædam ſunt, quæ ad ſui exiſtentiam requirūt moram, vt excommunicatio, q̄ ferī ex contumacia. tūc cū interim pēdente dilatione ceſſet mora, non eſt excommunicatus, quia non incidit quis in pęnam dilatione pendēte, vt ſ. ſi cer. pe. l. lecta. §. ſed eum ſortis, de verb. obl. l. in illa ſtipulatione ſi Calendis, & ſ. ſi quis cau. l. ſi eum §. homo ſtiti pro. & ibi de hac q. per Gul.

1 *Teſtator ſi mandauit ſatisfieri omnibus debentibus ab eo recipere, an executores poſſint ſoluere debita præſcripta præſcriptione iuris communis vel ſtatutarij, cum diſtinct.*

a **§. Dominus ſeruo.** † Appellatio debiti relata ad perſonam domini, & ſerui de naturali tantum debet intelligi, etiam improprie propter conditionem perſonarum, inter quas pfertur, & eſt no. No. qp licet creditori non poſſit legari, vt l. ſi creditori ſ. de leg. 1. tamē illud debet intelligi de creditore naturaliter, & ciuiliter. Sed ſi eſt cre-
1 ditor naturaliter tantum, tunc valet legatum, vt hic. † Quærit hic Bar. teſtator mandauit ſatisfieri omnibus debentibus ab eo recipere, & dedit executores eius, quæritur, an executores poſſunt ſoluere debita pſcripta pſcriptione iuris cōmunis, vel ſtatutarij? & eſt argumentū qp ſic Bar. determinat ꝯtrium. & dicit ipſe qp eſt caſus ī. de ſo. l. ſi is cui, § Flauius, vt ſ. de li. le. legat. l. fi. Ego dico qp aut teſtator non habebat alios creditores: & tūc intelligit̄ tenſiſſe de illis, contra quos pſcripſerat, ſ. de ſun. inſtru. l. fundus qui locatus. an habeat alios creditores, & tūc refert aut pſcripſerat bona fide: & tunc eſt vera opi. Bar. aut mala fide: & tunc eſt, qa ius canonicū non tuetur talē præſcriptionem, credo qp talibus creditoribus poteſt, & debet ſatisfacere per commiſſarios, quia attento iure canonico ſubeſt efficax debitum, & hoc ſufficit ad officium Epiſcopi implorandum, arg. ſ. de peti. hæreni. l. hæreditas, in fi. Iuxta hoc quæro, teſtator facit furtum cuidam, vnde tenetur pœna dupli vel quadrupli. in ſuo teſtamēto mandauit ſatisfieri creditoribus, adiiciēs qp hoc faciebat pro ſalute animæ ſuæ. Quæritur vtrum iſta pęna debeat ſolui? & dico qp non, quia per iſta verba teſtator ſe retulit ad forum pœnitentiale, non ad forum contentioſum: ſed in pęnitentiali foro iſtæ pęnę non debentur. ad hoc eſt gl. multum ſingula. 12. q. 2. c. fraternitatis, in fine.

§. Qui dotalem. Falſa demonſtratio non vitiat legatum. hoc dicit Dy. vel ſic, per teſtamentum non probatur, quin res ſit dotalis. eodem modo dico qp per confeſſionem teſtatoris non probatur dos. facit ſ. de lib. le. l. Aurelius, in fi. item facit ī. de ver. ob. l. ſi diuortio, in fi.

1 *Legatum relictum ſub modo ſolui debet, præſtita ſatiſdatione de implendo modo.*

a *Cautio de implendo modo debet eſſe cum ſatiſdatione fideiuſſoria.*

1 **§. Termilius.** † Legatum relictum ſub modo, ſolui debet præſtita ſatiſdatione de implendo modo. hoc dicit Dy. No. hic de dictione, ad quod facit modum. Item no qp iſta verba, lego x. Titio, ſi ſatiſdederit ſe ex ipſa pecunia monumentum facturum, inducit modum, & non conditionem; quod eſt mirum: quia dictio ſi, cōſueuit inducere conditionem, vt no. ſ. de condi. inde. l. qui promiſit. ſed hic eſt ideo, quia tacite intelligebatur per viā modi, vt l. huiuſmodi. in princ. ſ. de leg. 1 & iſtam opi. tenet Bar. qp iſta verba faciant modū, ſed contra eum facit ſ. eo. l. demonſtratio falſa. §. ac ſi conditionaliter pro eo facit C. de preci. impe. offe. l. vniuerſas, & ibi vidiſtis.
a † Tertio no. qp cautio de modo implēdo debet eſſe cum fideiuſſore, quia eſt cautio ſatiſdatoria, vt hic aperte dicitur. Quæro

nunquid

nunquid in contractibus ſit cauendum de modo implendo. gl. dicit quod non, ſed contra gl. videtur caſus in l. inſulam. §. ſi. ſup. loca. quidam dicunt quod in contractibus ſtricti iuris non eſt cauendum, ſed in bonæ fidei ſic. alij dicunt quod ſi is qui petit cauere, eſt in poſſeſſione, non ſit cauendum, quia ſatis eſt quod eſt tutus per exceptionem, vt d. l. dedi, in princ. l. de cond. ob cauſam. l. 1. §. ſi debitori, vt in poſ. leg. ſi autem non eſt tutus in exceptione, tunc ſit cauendum. tene præcedentem ſolutionem quod in contractibus bonæ fidei ſit cauendum cum ſatiſdatione, ſed in contractibus ſtricti iuris nõ eſt neceſſaria ſatiſdatio de modo implendo, arg. inf. de verb. oblig. l. quicquid aſtringendæ, & facit ad iſtum §. ſup. man. l. ſi vero non remunerandi. §. ſi. dicit hic Dyn. quod ſi aliquis in teſtamento reliquit alicui centum pro paſſagio terræ ſanctæ, quod ille non debet conſequi legatum niſi ipſe paſſagij, quia illud eſt tempus implendi modi, arg. ad hoc infra quando di. le. ce. l. nec ſemel. §. ſi in habitatione, ſecundum Dyn.

L E X XLI.

Legata. In ver. ideoque. Quando quis habet ius ſpeciei, verum legando videatur legare reſpectu iſtius ſpeciei, vide ſup. de leg. 1. l. ſeruum filij, in princ.

L E X XLII.

Filiofam. Legatum relictum filio ſub commemoratione patriæ poteſtatis, vel relictum ſub commemoratione dominicæ poteſtatis videtur directe relictum ipſi pa-
a tri, & domino, & per ſe recta via capiunt. a h. d. idem dico, ſi relinquitur alicui tanquam monacho, id eſt ſub commemoratione monaſterij, alias monachatus, quia monaſterium capit recta via per ſe, & ideo nõ officit monaſterio mors monachi, quin etiam mortuo monacho poſſit hæreditatẽ, in qua erat inſtitutus monachus, adire, & ad hoc optime facit C. de iure delib. cum aliqs, & facit ſimile huic l. ſup. de leg. 3. l. fideicomm. l. plerunque. de vulg. ſub l. ſed ſi plures. § in argento. quod tene menti. no. quod id quod mea contemplatione fit, videtur directe cõferri in mea perſona, & adde quod no. C. de bo. quæ lib. l. non ſolum, in prin. quod tene menti.

ADDITIO.

a Capitoni. Ad materiam vide quæ habentur per eundem Bald. in l. 3. C. qui ad liberta. procla. non licet. & per Pet. de Peruſ. in tract. can. epi. 10. c. in fi. & per eundem Bal. in auth. ſimiliter, ver. quæro quid ſi donatur. C. ad l. Falc. & per Bar. in l. 2. de reb. dub.

L E X XLIII.

3 *Fideicommiſſo diminuto per contratabulas minuitur conditio proportionaliter, ſeu quotitatiue.*

Plautius. Gl. quæ eſt J. ad Treb. in l. facta. §. ſi Titius, diuidit hanc l. in duas partes. Prima pars loquitur in onere in modum conditionis iniuncto, alias inſerto. In ſecunda de onere inſerto per viã modi. Secunda ibi, Neratius. prima pars ſubdiuiditur in tres partes. Nam in prima parte loquitur, quando legatum minuitur per contratab. In ſecunda quando per Falcidiam. In tertia quando per incapacitatem. ſecunda ibi, diuer-
3 ſam. † Tertia ſcinditur, ſi minuitur legatum per contrata. vel incapacitatem, eatenus minuitur onus implendæ conditionis diminutæ, ſed ſi legatum minuitur per Falcidiam, non tamen proportionaliter minuitur onus implendæ conditionis. hoc dicit vſque ad §. Neratius. Sed diminuto legato per Falc. vel Treb. minuitur onus inſertum per viam modi, vel fideicommiſſi. hoc d. §. Neratius. & adde quod no. per gl. & Dy. J. de do. cauſa mor. l. ei qui. No. quod diminuto fideicommiſſo per contrata. minuitur condõ proportionaliter ſeu quotitatiue, & eſt ratio, quia cum reſcinditur pro parte teſtamentum in effectu, & conditio cum ſit pars teſtamenti, merito reſcinditur pars conditionis. idem eſt, ſi ab initio non teneat fideicommiſſum pro parte propter incapacitatem. nam conditio inſerta commenſurata toti relicto ſcinditur pro parte, quia vbi non eſt emolumentum, non debet eſſe onus. Sed aliud eſt quando l. Falcidia interuenit, & ratio eſt, quia eſt introducta fauore hæredis, vnde non debet retorqueri in eius damnum. Item quia Falcidia præſupponit integrum legatum ſubeſſe, & per conſequens integram conditionem, vnde cum repetiam conditionem integraliter confirmatam, non reſcindit eam, quia non tendit ad hoc. Secundo no. ꝙ vbi non ſcinditur conditio per Falc. tamen ſcindetur modus non proportionaliter, quotitatiue, vſquatenus non ſufficit relictum, non ſit neceſſe impleri modum. Et eſt ratio differentiæ inter condõnem, & modum, quia per viam conditionis poteſt quis implere grauamen, & non per viam modi, vt ſ. de leg. 2. l. Imperator, in princ. & §. ſi tantũ. Item eſt alia ratio, quia vbi apponitur modus, ibi ſunt duæ obligationes correlatiuæ vel ſuccedaneæ. & ideo ſi minuitur vna, conſequens eſt vt minuatur altera, vt J. de accep. l. ſi. Sed vbi apponitur conditio. ibi non eſt niſi ex vna parte obligatio, vnde ceſſat regula correlatiuorum. ſecundum Pet.

L E X XLIIII.

§. Qui hæredi. Conditiones debẽt formaliter impleri in perſona ſerui, vel filij non in perſona patris, vel domini, hoc dicit. Vel ſic, in eius perſona conditio debet impleri, in cuius perſona eſt formata, non in perſona alterius. hoc dicit. Not. ꝙ verba quæ poſſunt intelligi per prius & poſterius. i. directo, & vtiliter, intelliguntur per prius & non per poſterius vt hic coniuncta l. licet, ſupra de acquir. hæred. facit l. . §. qui in perpetuum, ſi ager. vectig.

§. Cum hæreditas. In reſtitutione hæreditatis nõ venit perceptum cauſa conditionis implẽdæ, etiam ſi reſtitutus ſit adire, & reſtituere coactus. hoc dicit. In tex. auferri. ridiculoſum enim eſſet, ſi id conuenienti auferretur, arg. de bonis quæ lib. l. fi. in fi.

§. Si autem. Vbi euincitur legatum, recuperatur cauſa implendæ conditionis datum. h. d.

§. Si duorum. Qñ vnus repræſentat plures, idem iuris eſt de vno, quod de pluribus ſeparatis. h. d. concor. ſ. de leg. 2. l. & Proculo, & in rõne ſui; quod eſt no.

§. Si pars. Si emolumentum eſt pro parte per viam præſcriptionis ablatũ, eatenus ſcinditur onus propterea iniunctum. h. d.

§. Plautius. Iuſſus dare hæredib. cauſa implendæ conditionis prælegati inter cohæredes connumeratur: ſed ſi cauſa implendæ conditionis inſtitutionis, ſe non cõnumerat, & in ſolidum cohæredib. præſtat, quia tempore quo conditionem implet. non eſt hæres ſemper. nam pleno conditionis habes præcedere Purificationem diſpoſitionis. h. d. tex. & gl. & facit ſ. de ſta. ho. l. Arethuſa. Iſte §. ſm Dy. facit ad q. conſuetudo eſt Ianuæ in maiori eccleſia, ꝙ canonicus de nouo receptus ſoluit xx. libras pro vno conuiuio omnibus canonicis faciendo. Modo quæritur, nunquid canonicus qui habet ſoluere iſtas xx. lib. poſſit detrahere ſuam partem? & determinata fuit hæc quæſtio quod ſic, ſecundum Dyn. Pet. opp. contra iſtum §. de §. de l. ſi mandaue. §. ſi tibi. ſup. man. reſpõde quod hic eſt propter verbum cõmune, ſub quo propria perſona continetur: ſed ibi non erat aliquod verbum commune, ſub quod propria perſona poſſet contineri ſecundum Pet. Hæc ſol. eſt in arg. ꝙ ſi prior Prædicatorum eſt factus executor, ꝙ ipſe diſtribuendo bona fratrib. Prædicatoribus, puta pro quolibet fratre xx ſolidos, quod etiam ſua perſona includat ratione nominis collectiui, & ſic per quandam conſequentiam diſtribuit ſibiipſi.

L E X XLV.

Iulianus. Per acceptilationem liberare, & dare non ſunt paria Dy. no ꝙ liberare non eſt ſoluere. Ratio, quia dare eſt accipientis facere: ſed hic nihil fit accipiẽtis ſm Pe. & ex hoc apparet ꝙ exceptio compenſationis non eſt propriæ exceptio ſolutionis, ſed fictæ, vt l. ſi debito. ſ. q potio. in pig. hab. Bar. inducit hanc l. ad duos hinc inde condemnatos ab arbitratore, quorum vnus petit interim reduci laudum, ꝙ medio tempore alter non incidat in pœnam: quia ille qui petit reduci, nõ tollit interim, vnde facit per obliquum ne ſoluatur, arg. huius l. ſecundum Bar. vide l. Mæuius, §. arbiter. ſup. fam. erciſc.

L E X XLVI.

☞ **Si diem.** † Tps a teſtatore præfixũ incipit currere ab adita hæreditate. h. d. Et eſt no. maxime, pro tempore, quod aſſignatur commiſſarijs teſtamenti ſimpliciter non determinato aliter princ. temporis, & non poteſt prius habere finem quam principium. hoc dicit. Facit l. ta'i. ſup. de iure do. No. hic quod præcepta conditionalia, ſicut diſpoſitiua cedunt ab adita hæreditate quantum ad curſum temporis.

5 *Expreſſio eorum quæ tacite inſunt, nihil operatur: hæc tamen regula pluribus caſibus fallit.*

§. Seruo libertatem. Expreſſio eius, qđ tacite ineſt, nihil operatur in eo, in quo expreſſe adijcitur, nec in eo, ad quod tacite extenditur. hoc dicit. In tex. meus erit. ſubaudi cũ moriar In tex. domino. id eſt nouo facto. Dyn. In tex. iuſſu eius. ſ. noui domini. No. hic conditio quæ tacite ineſt, de neceſſitate non ſit in alio legato repetita. tunc enim habet locum tacita repetitio, quãdo conditio ſuſpendit primum legatum ex vi conditionis; ſecus. ſi ſuſpendit ex ne-
5 ceſſitate iuris ſecundum Pet. † Secundo no. ꝙ regula eſt, ꝙ expreſſio eorum, quæ tacite inſunt, nihil operatur: tñ dicit Iuriſcõſultus ꝙ iſta regula ſæpe fallit, & adde quod dicam J. eod. l. nonnunquam. Sed ꝯ iſtam regulam op. Pe. nam in precario intelligitur quamdiu voluerit, & tranſit ad hęredes, vs J. de precar. l. cum precario. tñ ſecus eſt, ſi hoc exprimatur. vel locatio. C. loc. Sol. dic hoc eſſe falſum, quia tacite non intelligitur, quamdiu voluerit: ſed intelligitur, ſi non reuocetur: ergo non intelligitur eo modo quo exprimebatur. Scđo opp. ꝙ exhæredatio requirit aditionem, vt J. de ꝯtabu. l. filium §. Sed cum exhæredatio, & tñ ſi hoc exprimatur, vitiatur exhæredatio, vt ſ. de lib. & poſth. l. 3. §. filius Sol. dic ꝙ exhęredationem ſuſpendit aditio quãtum ad effectum, non quantũ ad ipſam diſpõnem in ſe. cum aũt exprimitur per modum condõnis, tunc ipſam diſpõnem ſuſpendit, & tunc illa conditio aditionis aliter ſubauditur, quam exprimatur. Tertio op. de l. talis ſcriptura. ſup. de leg. 1. vbi legatum purũ intelligitur deberi pñti die, & tñ ſi exprimatur, alius ſequitur effectus.

fectus. Sol cum legatum pure relinquitur, intelligitur pñtl die quo ad obl'onem: ſed qñ hoc exprimitur per teſtatorem, vr̃ expriml ad ſolutionem, non ad obligationem; ideo ad aliud exprimitur quam ſubaudiatur, ar. J. de verbo. obl. l. liber homo. §. 10. Quarto opp de l. fi. C. de inſti. & ſubſti. dic q ibi in vulgari non intelligitur pupillaris ex natura ſui, ſed ex interpret. l. item hoc, alias iam hoc iure, de vulg. ſub. & ideo expreſſio multum operatur. Sed vbi pupillaris ſubauditetur in ſubſtitutione ex natura eius vt reciproca, tunc nihil operatur expreſſio, qa vtrobiq; matrem excludit, vt J. de vulg. ſubſtit. l. Lucius, ſecundum Pe. Quinto & vlt. op. de l. ſi cum dies. §. fin. ſup. de arb. vbi expreſſio temporis quod ineſt, tempus multum operatur, ſed quãtum ad iſtũ paſſum dic vt no. Pe. & Cyn. ſup. de adop. l. ſi arrogator, & adde quod no J. de re iud. l. 4. §. condemnatum.

LEX XLVII.

Non putabam. Verbum, Perueniſſe, appoſitũ ſuper tpe deſignat perfectionem.

LEX XLVIII.

1 *Dictio, in, iuncta cum accuſatiuo temporis plenitudinem ſignificat.*

1 Si in annos †Dictio, in, iuncta cum accuſatiuo temporis plenitudinem ſignificat h.d. Dy. In glo. ſecus. & in libertate diſtinguitur, an dicat teſtator in anno 10. ſit liber, & ſic in ablatiuo: an in annũ, & ſic in accuſatiuo: qa in primo caſu ſufficit annum inchoari, vt ll. hic allegatis. ſecundo caſu oportet impleri annum, vt in hac l. quia præpoſitio, in, qñ cõiungitur cum ablatiuo, habet ſignificationem extriſecam, vt in ver. in campo curro, &c. Et ideo eſt dicere, talis fecit inſultum in domo, & aliud in domum, ſecundum Cy. & Bal.

LEX XLIX.

Si cui libertas. Debens reddere rõnes põt impetrare arbitrium ſuper rationib. reddẽdis. h.d. In tex. ſi cui. vide hic l. fin. de vſu. pro emp. In tex. a conſulib. allegatur iſte tex. q conſules habent ordinariam iuriſdictionẽ. pro hoc ſup. de orig. iur. l. 2. §. exactis. & ſup. de in ius vocan. l. 2. & ſup. quibus ex cau. ma. l. ſed & ſi per prætorem. §. 1. & de arb. l. 2. §. fi. & no. J. de appel. l. 1. §. ſi quis. In tex. qui. ſ. arbiter. & ſecundũ hoc habeas, id eſt cõſtitue in ſingulari. vel qui. ſ. conſules, & tũc habeas, id eſt conſtituent in plurali. nam facta informatione per arbitrium conſules poſtea pronunciabunt, & ſimile ſecundum vnam lect. ſup. qui ſatiſd. cogan. l. arbitrio. licet vtrunque ſit verum, tamen prima expoſitio eſt melior per tex.

LEX L.

1 *Conditio tranſit in hæredem hæredis, ſed non ad hæredem legatarii.*

1 Sub diuerſis. †§. hæredi x. Condõ tranſit in hęredẽ hęredis, ſed non ad hęredẽ legatarij. facit J eo. l. eum ita dat. Pe. & J de ſta. li. l. ſi peculiũ. § hæredi. Dy. loquit aũt de paſſiua tranſmiſſione, de actiua loquit J. eo. cũ fundus, & l. a teſtatore. ex iſto primo intellectu collige q hr̃s hr̃dis proprie appellat hæres: ſed hæres legatarij non proprie appellat legatarius, vñ non tranſit in eũ qualitas huius nõis appellatiui ſm primam lec. huius §. & facit ad no. ſ de pet. hær. l. a. & 3.

LEX LI.

1 *Expreſſa non nocent, non expreſſa nocent.*

1 Nonnunquam. †Expreſſa nocẽt, nõ expreſſa non nocent. h.d. Circa iſtã l. dic aut aliquid exprimit cã dubitationis tollẽdæ: & tũc non nocet, vt l. qui mutuã. ſ. mã. aut exprimitur gratia noui iuris inducẽdi. & tunc aut tacite intelligebatur, & ſic vt tacite intellectum non proderat: & tunc expreſſum nocet, qa cum tacitum prodeſt, non põt eius expreſſio operari perfectum. operat ergo 2trium vt hic, & in regula iuris, Expreſſa nocent, ſm quoſdam, licet alij aliter dicant. Ray. illud vltimũ mẽbrum non continet veritatem: ſed ſolũ in caſibus vbi rõne expreſſi occurrit aliqua rõ vitandi, vt hic, & J. de regu. iu. l. actus legitimi. ſecus ſi non occurrat aliqua ratio vitandi, vt ſup. eo. l. ſi in diem. §. ſerui, & quod ibi notaui.

LEX LII.

Si quis ſeruum. Sicut poſſunt legata adimi, ſic & 2ditiones. Dy. hoc in vltimis voluntatib. ſed in contractibus dic, vt no. in l. lecta. ſ. ſi cer. pe. ſic, amota conditione per teſtatorem non vr̃ reuocatum conditionatũ, ſed purificatum, h.d. ſecus in additione modi, vt ſup. de adi. leg. l. alumnæ. §. Scia. vel ibi non erat propria amotio, ſed tranſlatio. In gl. contra. tenet tamen libertas ibi non in vi modi, ſed conditionis, & eſt ratio diuerſitatis: quia vbi teſtator legatum relinquit ſub onere inſerto per modum modi, ibi vltro citroque eſt diſpõ obligatoria, & ideo ſi pro parte reuocat in totũ reuocatur, ne claudicet obligatio, vt ſup. de reſcin. ven. l. 1. §. quod quod. ſecus vbi relinquit per modum certum conditionis, & ideo licet damnum per modum conditionis reuocatur, non tamen legatum, vt ſup. ſi quis ob cauſ. teſta. l. ſi quis ſub condi.

LEX LIII.

Si quis legata. Legatum dr̃ habere diem, quod hẽt incertam diem, vel condõnem. h. d. Et eſt ar. q dies incerta interpellat pro homine, ex quo dies eſt. Sed dic per hoc vt l. magnam. C. de contrahen. & commit. ſtipu. & per Cy. in l. traiectitiæ. de actio. & oblig.

§. Duobus. Pars deficiens accereſcit cum onere. h.d. quod eſt nota.

LEX LIIII.

Mæuius. Condõ quæ non põt impleri de iure, dẽt ſaltẽ impleri qũ ad nudi facti miniſterium. h.d. Itẽ in conſideratione an interſit: tñ condõ eſt implenda, & eſt not. In tex. non habeat. quia forte deportatus, vel quia frater Minor vel ſpurius. & ſic habes, q illa quæ non poſſunt conferri per modum diſpoſitiuum, poſſunt poni in conditione, quod ſaltem de facto debeat impleri; quod eſt no. In tex. in mare proijcere. ſecus in modo: quia modus non eſt implendus ſi nullius intereſt.

LEX LV.

1 *Enumeratio perſonarum habet vim diuiſionis portionum.*

Cui fundus. In eadem cauſa conditio non ſcinditur: ſecus in perſonis diuerſorũ, niſi veniant ſub repræſentatione vnius perſonæ. h.d. Et iſta lex præſupponit q legatum conditionale tranſmittitur ad hæredes, quod intelligunt Doct. ſi ille qui debebat conditionem implere, non fuit in mora. alias ſecus, & in hoc iſta l. eſt ſingularis; & ita ĩtelligit Dy. & Rayn. poteſt etiam intelligi quando teſtator expreſſe diſpoſuit, vt trãſmitteret, vt C. de ac. ab hær. l. 1. †No. hic quod enumeratio perſonarũ habet vim diuiſionis portionũ. tñ iſta eſt tacita diuiſio, nec inducit diſiunctionẽ mero iure accreſcẽdi, vt ſ. eo. l. ſi quis legata § duobus. Secundo no. q oĩs numerus, qui in locũ vnius ſubſtituitur, pro vna perſona habetur. ſimile habes de iure patr. c. ſi. in cle. Tertio no. q conditiones omnino diuiduntur inter hæredes. & eſt ratio, quia ea quæ in modum conditionis veniunt, non ſunt in obligatione, ſed nudum miniſterium continent, vt ſup. eo. l. Męuius. ſed ea quæ ſunt in obligatione, diuiduntur, quia in iure conſiſtunt, vt l. 1. C. ſi cer. pet. quod eſt bene no.

LEX LVI.

Quæſitum eſt. Verba prolata per modum modi habent vim conditionis: quod requiritur, vt impletio modi procedat. h. d. Item iſta l. probat quod teſtator videtur permittere id, quod ponit in conditione dandi, vel faciendi; & facit inf. de ſtatu lib. l. 3. ſecundum Petr.

LEX LVII.

Si ancillæ. Conditio dicitur eſſe poſſibilis, quæ eſt poſſibilis ſtatu mutato. h.d.

LEX LVIII.

1 *Legatum conditionale, morte legatarii intercidit.*

1 Intercidit. †Legatum conditionale morte legatarij, intercidit. idem ſi interim libertatem per pęnam amittit. ſed ſi interim deportetur, & tempore conditionis exiſtentis ſit in integrum reſtitutus, legatum ſubſiſtit. h.d. habet tria dicta. Primũ de morte naturali, vbi non cadit reſtitutio, & ſic facit ad q. de Lazaro. Secundo de morte ciuili, per quam perditur tota ciuitas. Tertiũ de morte ciuili, per quam perditur ciuitas, & libertas. ſecunda ibi, quid erat. tertia ibi, non idem. In tex. probabilius. ſcilicet quod interim extinguatur legatum. Dy. tamen ita demum ad legatum veniet, ſi ſit reſtitutus in conditionis euentum. Dyn. arg. 2 hoc J eo. l. in facto. §. fiſcus. In tex non idem. ergo ſequitur, q licet in integrum reſtituatur, tñ iſta reſtĩ õ ſpẽ legati extinctam non reſuſcitat, q eſt no. & per hunc tex. fundatur gl. quæ eſt ſ. de lib. & poſth. l. Gallus. §. & quid ſi tantũ. hoc ergo caſu legatum intercidit, & ſic in fiſcum non tranſit, ad hoc J. de his qui pro non ſcrip. ha. l. ſi in metallum. & per iſtum ſinẽ determinatur lex ſup. de hære. inſt. l. ſed & ſi in conditione. §. ſolemus. vbi dicitur quod media tẽpora non nocent, quia iſtud eſt verum, niſi medio tempore ſuperueniat mors ciuilis extinguẽs ſpem relicti, vt hic ſm Bar. In gl. ibi, ſi reſtituatur. ſcilicet patronus, vt recuperet ius q amiſerat, vt l. ſiue, de iure patro. & inf. de bon. lib. l. 3. §. ſi deportatus. Dy. In gl. ibi. §. filium. Vel dic melius q hoc legatum non potuit perire conditione pẽdente, cum nullum eſſet, argu. l. 1. ſup. de reg. Cato. ſed ibi erat bonorum poſſeſſio pure delata deportatione. quare, &c. Dy. In gl. ibi, dici contra. ſubaudi, quia capit, vt monaſterio quærat, vt l. debitor. §. ſeruo. ſup. de leg. 2. l'e. & in Auth. de San. Epiſ. §. ſed hoc præterit. Secus ergo in fratre Minore, cum non ſit capax ipſe, nec ordo. Facit quod no. ſup. de mino. l. ſed & ſi ex cauſa. §. Pompon.

LEX LIX.

In facto. No q iſta dictio, vt ponitur conditionaliter. facit ſ. eo. l. quæſitum. No. q etiam negatiuæ cõditiones dicuntur facti, & in facto conſiſtere, & eſt arg. ad negatiuas poſitiones q dicantur eſſe poſitiones facti; & eſt ipſa veritas.

§. Fiſcus. In tex. venderet. ſubaudi, & non refert, ſiue in modũ legati, vel conditionis onus ſit appoſitũ. Dy. ergo fiſcus ſuccedit iure conditionali. non ob. ſup. eo. l. intercidit, in fi. quia ibi pp cauſam medio tempore contingẽtem erat extincta ſpes legati, vide inf. de noua. l. quoties. §. fi. Et facit iſte §. quod ſi clericus ſuccedit alicui, q teneantur ad collectas. de quo videtur tex. cũ gl. inf. de mune. & ho. l. ſi. §. ad huiuſmodi, qđ no.

LEX

L E X LXI.

Sed ſi hoc. Supra de li. poſt mortem naſcituris. Dyn. In tex. ex alio, no. quod illorum qui faciunt te-
a ſtamenta, & relinquunt vxoribus ſub conditione nubendi, non valet legatum.

1 *Prouentus eccleſiæ, vel caſtri debent tantum æſtimari, quantum valent deductis expenſis, & oneribus.*

§. Cuidam. Si legatarius qui nõ põt ſolidum capere, grauatus eſt aliquid dare cauſa conditio-
nis implẽdæ, eatenus quatenus grauatus, poteſt capere vltra par-
tẽ a lege cõceſſam. h.d. Dy. arg. ꝯ. ſ. eo. l. Plautius. §. ii. ẽ contra. &
vide ꝙ no. C. de his quib. vt indig. l. hæreditas. vſq. ad concurrẽtẽ
quantitatẽ oneris cum relicto ẽt non capax capit, quia non videt
habere ex cauſa lucratiua. h.d. Et eſt no. & facit ad q. ꝙ ſi aliquis
donat vltra legitimam ſummam cũ onere tali, & reducit emo-
lumentũ ad legitimam ſummã, ꝙ teneat donatio ſine inſinua-
3 tione, & eſt ipſa veritas per iſtum §. † Item eſt arg. quod tantum
debent æſtimari prouentus eccleſiæ, vel caſtri, quantum valent
deductis oneribus. Et facit iſte §. ad no. ſ. ad l. Fal. l. quotiens.

1 *Conditio quæ perpetuam viduitatem inducit, remittitur.*

§. Cum vir. Quædam non conceduntur perpetuo, quæ conceduntur ad tempus. h.d. pro hoc ſup.
1 pro ſocio. l. idem. Iac. de Are. † Vel ſic, conditio quæ perpetuam
viduitatem inducit, remittitur. h.d. Dyn. In tex. ne nupſerit. i. nu-
bendo a liberis non diſceſſerit. Dy. ſtatim ergo ꝙ nubit, dicitur
diſcedere a liberis. In tex. impuberibus. in hoc verbo ſtat ratio di-
uerſitatis. nam continentia ad tps non appellat viduitas. In text.
cura liberorum. no. quod maritus mandat vxori, ne diſcedat a fi-
lijs, & hoc ideo facit, vt iſta habeat curam filiorum, id eſt vt eos
corrigat, & caſtiget. dicit gl. iſta verba ſemper præſumuntur adie-
cta in fauorẽ filiorum, vt ſ. eo. l. illis libertis. In gl. ibi, vt corrigat,
& caſtiget, & cætera faciat, quæ pietas materna conſueuit libe-
ris exhibere. adde ſup. de neg. geſt. l. qui alienam. §. quamquam.

L E X LXII.

1 *Teſtator non poteſt generaliter ingreſſum monaſterij prohibere, ſed tamen ſpecialiter poteſt.*

2 *Vxori melius eſt marito carere, quam malum maritum habere.*

Cum ita legatum. Quod vni permittitur, alteri prohibet, & quod in vno pro-
hibetur, cæteris permittitur. h. d. Item hẽt in ſpecie ꝙ nõ licet in
gñe. de quo dic, vt no. in feu. de pa. iura. fi. in princ. & de ali. feu.
a in prin. col. 10 In tex. amamus. ſ. veritatẽ recte cõſideramus † Dy.
no. argu. ꝙ licet teſtõr non poſſit prohibere generaliter ingreſſũ
monaſterij dicendo, Lego ſi monaſterium non ingredieris, vt in
auth. de ſan. Episc. §. ſed hoc præſenti, ſm opin. quam refert Cy.
C. ad Treb. in auth. ꝯ rogatus tñ bene valeret, ſi non prohiberet
ingreſſum monaſterij in genere, ſed in ſpecie, puta ſi non fuerit
ĩgr. ſſus ordinẽ prædicatorũ, cũ multa alia ſint monaſteria, quæ
2 põt ingredi, vt hic. † Secundo nota, ꝙ melius eſt vxori carere ma-
rito ꝙ̃ malum maritum habere, ſm Pet. iuxta prouerbiũ, Melius
eſt eſſe ſolus ꝙ̃ male ſociatus. Tertio eſt arg. ꝙ ſi aliquis in cauſa
dat aliquos ſuſpectos, ꝙ omnes alios tacite vr̃ dare in cõfidatos,
& ecõtra dãdo aliquos confidatos omnes alios vr̃ habere ſuſpe-
ctos. Quarto & vltimo no. verbum dum dicit, verum amamus,
quod alibi dicit, veritatem colimus, vt C. de dedi. lib. tol. l. 1. in fi.

L E X LXIII.

1 *Actus quando non poteſt geri niſi in certo loco, interdicto loco videtur interdictus actus.*

2 *Lex Reipublicæ vtilis eſt extendenda, non minuenda, idem in ſtatutis.*

1 Hoc modo. Quando actus non poteſt geri niſi in certo loco, interdicto loco videatur interdi-
ctus actus h.d. no. & eſt arg. quod ſi alicui eſt interdictus chorus,
vel capitulum, quod videatur interdictum officium, & electio
quæ debet fieri in choro, & capitulo. facit extra de conſue. c. cũ
dilectus. No argu. in hac l. quod ſi quis recuſat ſuſpectos omnes
ſapientes de ciuitate, quod præſumatur ꝙ faciat in fraudem, præ-
ſertim ſi quæſtio eſt parua, & commode committi non poteſt,
2 ſm Ra. † Scdo no. ꝙ lex Reipublicæ vtilis eſt extendenda, & non
minuenda, & facit ad ſtatuta terrarum, quod propter publicam
vtilitatem recipiant interpretationem extenſiuam.

L E X LXIV.

Legato. Legatũ conditionale non perit, licet grauatus moriatur conditione pendente. h.d.

L E X LXV.

Hæres. Qui in vno ſibi præiudicat, nõ compellitur in alio ſibi præiudicare, ꝙ non illi ſibi conſequens, vel cõ-
nexum eſt. h.d. cꝯ habuiſſis de teſta. tut. l. ſi pro. §. Lucius. In tex. ꝯ
ditionis eiuſdem, quæ fuerat adiecta libertati. nam iſta fuit expſ-
ſe, vel tacite repetita in legato. In tex. manumiſſis ante conditio-
nis euentum. In gl. hæredem. in fi. ad primum dic, qñ ibi negli-
gentia habet ſe pariter ad omnia, cum diligentia totius ſit abne-
gatio, & ideo vna trahit ad ſe al. ã, vt no in l. item, de ali. iudi. mu.
cau. fac. ſed qui facit gratiam in vno, non eſt actus conueniẽs, ꝙ
debeat in omnib. gratiam facere. arg. l. ſi domus. ſ. de leg. vrb. præ.

ad aliam dic, ꝙ hoc facit conditio appoſita in primo, quæ intel-
ligitur repetita in ſecundo, vt l. auia. ſ. eo. tit. ſecundum Pet.

L E X LXVI.

1 *Cautio Mutiana non impedit tranſlationem legati, ſi non paretur negatiuæ conditioni.*

a *Acceptio primi, non eſt excluſio ſecundi.*

1 Cum ſub hac. † Cautio Mutiana nõ impedit tranſlationem legati, ſi non paret negatiuæ
a ꝯdõni. h.d. † No. hic. ꝙ acceptatio primi non eſt excluſio ſecun-
di. tñ hic loquit de acceptatione, quæ non affert ius irreuocabi-
le. & inducit iſta lex ad q. per Dyn. & Iac. de Are. Si duo fuerunt
electi ad officiũ poteſtariæ, vnus pro primo, alter pro ſecũdo in
defectũ primi, & primus acceptauit: tñ anteꝙ̃ accederet ad geſtẽ-
dum officium, deceſſit, ꝙ iſtud officiũ pertinet ad ſm. dicit Iaco.
de Are. ꝙ in hoc eſt conſideranda forma. nam aut fuerunt ele-
cti in tali forma, eligimus talem & ſi non venerit, eligimus talẽ:
& tunc ſecundus obtinet officiũ. aut ſub hac forma, Eligimus
tale, & ſi non acceptauerit, talẽ; & tunc primo acceptãte ſtatim
ſecundus excludit. aut eſt dubiũ: & tunc præſumitur ſecũdus ele-
ctus ſub forma, ſi primus non venerit, vt ſup. de iureiuran. l. qui
per ſalutẽ. non obſ. l. poſt aditam, quia loquitur qñ per acceptatio-
nẽ acquirit plenũ ius acceptanti. Sed hic non habebitur ple-
num ius ex acceptatione, vt patet ſup. eo. l. Publius. in prin. & ar.
ſup. de off. præſec. Aug. l. 1. ſm Iac. de Are. ꝙ eſt no. No. ꝙ ẽt lega-
tarius, in quẽ fit tranſlatio in pœnã, dẽt capere de manu hrẽdis. nõ
de manu primi legatarij. Sed hoc eſt ideo, qa expirauerat condi-
tio primi legati, & ſic non ob. quod no. in l. 1. C. cõia de leg.

L E X LXVII.

Si ita legatum. Verba ꝯdõnalia in dubio intelliguntur de futuro. h.d. iſta lex notabiliter.

L E X LXVIII.

1 *Legatum collatum in voluntate legatarij, ante declarationem non tranſmittitur.*

1 Si ita expreſſum. † Legatũ collatum in voluntate legatarij ante declarationẽ non
tranſmittitur. h. d. Et eſt rõ, quia in voluntate legatarij teſtator
poſuit ceſſionẽ diei, & ideo ante non cedit dies ꝙ̃ ſuam volunta-
tem declaret ſm Oldr. & Iac. de Are. Et eſt arg. ꝙ teſtator reli-
quit vxori ſuæ alimenta, ſi voluerit cum filijs ſuis morari. Si aũt
noluerit morari, relinquit ei fundũ, vbi mulier decedit anteꝙ̃
declaret ſe velle morari, ꝙ nõ tranſmittit legatum fundi ad hæ-
redem ſm Old. de legato alimentorũ eſt certum, quia legatum
a alimentorum nunquam tranſmittitur ad hæredem.

A D D I T I O.

a Tranſmittitur. Vide Flo. in l. Proculus. ff. de vſuf. & in l. ſi quis ita, eo. tit. &
dic. & limita, vt ibi per eum, & adde Bar. Cæp. in tra. de ſer. ruſti. de vſufr.
& d. Alex. in l. cum hi. § ſi in annos, de tranſact.

L E X LXIX

Duos. Prælegatum videtur relictum ſub eadem conditione, ſub qua facta eſt inſtitutio. h.d. iſta lex.

L E X LXX.

Cauens de modo implendo, tenetur cauere de modo impleto in eſſe conſeruando.

Titio centum. Modus reſpiciẽs ſolum fauorẽ eius, cui inſeritur, eſt impulſiuus: ſecus ſi
reſpicit fauorẽ, vel affectionẽ alterius, quia tunc eſt cauendum
de mõ implẽdo, & præſumit finalis. hæc ergo l. dat veram doctri-
1 nã, an modus præſumat finalis, vel impulſiuus. Dy. & Pe. † No.
ẽt in iſto prin. ꝙ oĩs, qui cauet de mõ implendo, tenet cauere de
modo impleto in eſſe ꝯſeruando. ꝙ ſi ꝯuenerit, ꝙ reſtituit tem-
qd eſt no. Vnde dicit Iac. de Are. ꝙ ſi arbiter iuſſerit mihi reſti-
tui fundum p aduerſarium. & mihi reſtituit, ſed poſtea abſtulit
mihi, ꝙ cadit in pœnam in compromiſſo cõtentam. de hoc per
Iac. ſup. de arb. l. inter Caſtellianum, ſm Iac. de Are. ad idem ſup.
de his qui ſunt ſui, vel alien. iur. l. 2. dñorum. ibi, ne in poteſtate,
&c. In tex. ibi, proſpectum. p emptionem, quia timebat teſtator,
quod illa centum legatarius conſumeret. Iaco. No hic, ꝙ rõne
affectionis modus præſumitur finalis: & ideo vbicunq; eſt cau-
ſa pia, vel fauorabilis, ſemper modus præſumitur finalis ſm Pet.

§. Titio. Mr̃. monia præſumuntur libera, ſed nõ libera ſpe lucri, vel præmij. No. in iſto §. ꝙ amiſſio lucri pro-
prie loquendo non dr̃ pœna. In iſto §. Bar. ponit q. vtrum valet
id, quod quotidie fit, qa teſtator relinquit ſub cõdõne mona-
ſterio mille, ſi receperit talẽ in monialẽ & dicit ipſe ꝙ tale reli-
ctũ inducit ſymoniam: & ideo non valet allegat ipſe ſup. de hæ.
inſti. l. ille a ſũt. cũ gl. ibi poſita. n ſi dicat, ꝙ legat mille pro alimẽ-
tis, ſeu pro ſubſidio, & eleemoſyna, nõ pro ipſo ingreſſu ſecun-
dum Bar. mihi vr̃, ꝙ ſit glo. ord. in c. non ſatis, extra de ſymo.

§. Titio centum. † Condõ, quæ infringit libertatẽ perſonæ, non tenet in perſona in-
genui, ſed tñ in perſona liberti. h. d. in iſto § dicit Dyn. ꝙ iſte §.
eſt ar. ꝙ non valet ſtatutũ de hoĩbus coercendis, quia infringit
nãlem libertatem. Bar. dicit, ꝙ non valet pactum. tñ bene valet
ſtatutum. ego dico, ꝙ eſt caſus, ꝙ in iſtis executoribus ſtatuta,

&

& conſuetudines ſunt ſeruandæ, in l.miſſi opinatores. C. de e-
xac.tribu.li.x.dico ei, ꝙ non valet pactũ, quo quis ſe obligat ad
carcerẽ creditoris, quia eſt ꝯ bonos mores.ſed bene valet pactũ,
quo quis ſe obligat ad carcerẽ iudicis.ſ. ꝙ ſi non ſoluat, ꝙ poſſit
carcerari ſine alio proceſſu, vel conditione, & ita conſuluit Dy.
And.de Vbiann, & Cyn. ponit in l.1.C.de lib.bo.exhib.& vide
hic l. Mæuius. ꝫ. de ma teſta.No.ꝙ per pactum non poteſt quis
neceſſitari ad domicilium habendum in tali loco.

☞ §. Titio genero. †Legatum relictum genero dotis
noĩe confert actionem genero, &
mulieri:& poſt diuortium genero ſoluatur ab ignorante, libe-
ratur ſoluens ab vtroq. Item conſtante matrimonio pōt ſoluere
genero muliere inuita. Itẽ ſi mulier petit, nec velit in dotẽ con-
uertere, repellit exceptione. Itẽ ante nuptias altero mortuo lega
tum deficit. ſecus ſi non ſtat per caſum, ſed p generum, qa tunc
mulieri debetur: genero aũt obſtat exceptio. Item conſtãte ma-
trimonio gener agit non præſtita cautione: ſed ſi ante nuptias
agitur, eſt cauendum. Item ſi maritus culpa ſua perdidit litem,
hoc mulieri non officit h.d.& determinat iſte §.de petitione, &
de ſolone, & de triplici tpe.ſ. poſt diuortium.dum durat mĩmo
nium, & ante nuptias, & hoc dupliciter, vel ſpe nuptiarum ſub-
lata, vel ea ſtante. Item determinat qñ ſit cauendum, & qñ non.
Item determinat de effectu ſñiæ abſolutoriæ latæ cũ altero, &
eſt §.planus. In tex.debeat.& eſt rõ, quare gener, & filia habent
actionem, quia iſtud relictum vtriuſq; reſpicit vtilitatẽ generis,
vt ſuos fructus faciat filiæ, vt ſibi reſtituãt matrimonio diſſo-
luto, vt l.pro onerib. C.de iu. do.& ſup.de pac. do.l.cum pr. Pe.
In tex.liberabitur.ſ.a genero, & a filio In tex. ꝯuertitur.ſubaudi,
& per actionem de dote repetitur, vt ſup.ma.l ſi pater ignorans.
Dyn. In tex.ſoluetur, quia ex quo mulieris non intereſt, nõ ad-
mittitur ad condicendum, vt gener ſuo iure vtatur ſecus ergo,
ſi ſua intereſſet, puta quia gener eſt dilapidatus.facit ſup.ſol.ma.
l.dotem.In tex.ibi, exceptione, quia non debet conuerti, niſi ad
vſum deputatum.i. ad onera matrimonij. In tex.manet: quia de-
ficit cauſa finalis ſm Dy. In tex.ſatisfactum.quia ipſa filia quan-
tum in ſe eſt, fingitur cauſam impleſſe & poteſt agere. In tex.ef-
ficeretur. cum ergo ipſo iure conuertatur in modum, non eſt
neceſſaria cautio implendi modum. In tex.ante nuptias dictum
eſt ꝙ gener non habet neceſſe cauere, ſi matrimonium cõſtat.
h.d. Et ſi matrimonium non eſt ꝯctum, gener non poteſt agere,
quia purum legatum eſt, ſed dẽt cauere.h.d. Et adde iſti caſum
ad id qđ no.in l. 1.& 2.C.ne fide.do.den. In tex ſed cum ante nu
ptias.Bar.dicit, cum.i.qñ. poſſet etiam iſte ver.intelligi ꝙ nõ age
bat gener, ſed mulier, quæ dẽt cauere de pecunia reſtituenda, ſi
cauſa non ſequatur, & hoc eſt quod dicit cautio neceſſaria mu
lieri, vt dictio mulieri, determinet verbum neceſſaria, non ver-
bum reddi, & vterq; intellectus eſt verus, quia pariter ſe habẽt
1 gener, & filia, vt in prin.§.† In tex.non ſoluta pecunia.no.ꝙ mi-
nus operatur abſolutoria ꝙ condẽnatoria cum ſolone: nam ab-
ſolutoria non liberat ab vtroq;, ſed condemnatoria cum ſolo-
ne ab vtroq; liberat, vt hic.non ob. ꝫ.de excep rei iudic.l.ſi quis
cũ totum, §. plane. quia illud reſpectu eiuſdẽ perſonæ, non autẽ
reſpectu eius qui non fuit in iudicio. no. in §. ante nuptias, ꝙ ſi
per caſum impeditur matrimonium, ꝙ relictum noĩe dotis re-
manet penes hęredem, & ſic efficitur caducum.ſed ꝯ hoc opp.
2 nam aut dicimus illud eſſe relictum ſub modo, †& tũc modus
per caſum deficiens, nõ facit deficere relictũ, vt ſ.de leg.1.ſi fun-
dũ per fideicommiſſum § Iul.de leg.2. l.Lucius §.quiſquis, de
condi.inſti.l.qui ſub condi.§. quotiens.aut dicimus iſtud legatũ
eſſe purum abſq; modo, vel cond. & illud eſt ꝯ iſtum verſ.ante
nup.quia ſi eſſet oĩno purum, tranſmitteret ad hæredem dece-
dentis; qđ eſt falſum. Sol. rñdet Dy. ꝙ iſtud eti relictum purũ.i.
non condõnale. tñ relictũ eſt ob certam cãm finalem, qua ceſ-
ſante non erat legatarius Titius. & ideo ſi ceſſat cauſa, ceſſat le-
gatum ſm Dy. & ſi dicis, ꝙ in ll.cõtrarijs modus erat finalis cau
ſa, & tñ non deficiebat relictum. Rñdeo, ꝙ ibi modus non cohę
rebat relicto, hic aũt inſeparabiliter cohærebat. quia erat relictũ
in ipſum modum, ſeu in ipſam cauſam: ad hoc ꝫ.eo.l cum tale.
§.legato, in ratione ſui ſecundum Ray.de For. Pe dicit ꝙ inter-
dum impletio modi reſpicit fauorem vnius, & legatum reſpi-
cit fauorem alterius. tunc ſi deficit modus p caſum, nõ ideo de-
ficit relictum, vt in ꝯrio, ſm Pet. Ponit ergo Pe.in iſta q. ꝙ lega-
3 tum dotis noĩe non ſit conditionale. † Vnde in verbo, Sabinus,
aũt, ſic dicit.no.per hanc literam ꝙ vbi relinquitur legatum mu
lieri ad eam maritandam, nomine dotis, legatum eſt purũ non
conditionale, & ideo ſtatim mortuo teſtatore peti poterit præ-
ſtita cautione per eam de nubendo, arg.ſupr.eo.l. quibus die.§.
ſi. Pe.de hoc per Dy. in l qui negociationem.§ pupillo.ſupr.de
admi.tu.Bar. dicit, ꝙ iſtud legatum eſt condõnale per Auth.de
ſanctiſ. Epiſ.§. ſed hoc præſenti. vbi tex. æquiparat contractum,
& relictũ, ſed promiſſio dotis hẽt in ſe ꝯdõnem, vt ſ.de iu.do.l.
promittendo, & l.ſtipulationẽ, ergo idẽ in relicto ſecundũ Bar.
ſed gl. hic dicit ꝙ aliud in legato aliud in contractu, & hæc ſolu.
approbatur p Pe. quia in teſtamentis plenius interpretamur, vt
l.in teſtamentis, de reg.iu.ſm Pet.pro opin. Bar. videtur caſus
in l.qui filium.ſ.vbi pu.edu.de. Itẽ pro hoc facit ratio, quia quã-
do relinquit in certam cãm, vĩ relictũ ꝯferri in tps, vt ꝫ.qñ dies
leg.ce.l.nec ſemel.§.ſi in habitatione. ſed relictũ in ips nuptiarũ
eſt condõnale, vt ſ eo.l.ſi ita.ergo & relictum in caſu dotis, quia
ratione cauſæ tempus tacite demonſtrat. & reſpondet Vber.ad
§.ſed cum ante.quia dicit quod illud, cum, ponitur pro quando,
ſed quando conſtabat quod teſtator noluit facere conditionem
ſecundum Bar. in gl.imò, vel dic.hoc placet per l.promittendo,
de iure do.ſecundum Bar. & vide ſup.ſi cer.peta.l.2.§.3.

LEX LXXI.

Cum tale legatum Cautio Mutiana habet lo-
cum in cõdõnib.negatiuis,
quæ pñt impleri etiam ante vltimum vitæ momentum, ſed non
ſine triſti euentu h.d ſm Dy.Op.ꝫ eo.l.cum pater.§ ſocrus. So.
dicit Pe.quod ibi condõ non faciendi habet triſtem expectatio-
nẽ ratione affinitatis, hic rõne conſanguinitatis; quare ſecus.ſed
ꝯ eſt ꝙ hic dĩ de liberto, & ideo dic ꝙ in contrario non habet lo
cum cautio, quia conditio poteſt exiſtere aliter, quam per tri-
ſtem euentum, puta per repudium; & ſic non ob.contrarium.

1 *Dictio nec, eſt dictio copulatiua.*
2 *Hæres tenetur reddere rationẽ adminiſtrationis fideicõmiſſario vniuerſalĩ.*
3 *Teſtator poteſt remittere hæredi neceſſitatem conficiendi inuentarium.*

§. Titius hæredem. Quando condõ eſt in non fa-
ciendo & poteſt adimpleri vi
uente fideicõmiſſario, nõ habet locum cautio Mutiana.h.d. In
tex.implen.per mortem hæredis de reſtituendo rogari. Dyn. In
tex. rõ.bonorum forte neglectorum in præiudicium fideicõmiſ
1 ſarij.† No.in illo ver.quid ergo, ꝙ dictio nec, eſt dictio copulati-
ua ſm Bar. Item no.ꝙ iſta dictio ita, ſemel poſita inducit condõ-
nem, & modum reſpectu diuerſorum actuum. nam reſpectu a-
ctus qui ſequitur legatũ, importat modũ, ꝙ eſt ſm Bar.& eſt rõ,
quia de natura condõnis eſt præcedere: de natura modi eſt ſeq.
2 vt l.ſi tibi, de leg 3 & ſ.eo.l.quæſitum.† Tertio, no.ꝙ hęres tenet
reddere rõnem adminiſtrationis fideicõmiſſario vniuerſali rerũ
hæreditariarum. ergo cum teneatur reddere rationem, eſt argu
mentum ꝙ teneatur facere inuentariũ hæres, qui eſt de reſtituẽ
do grauatus, cum illud inuentarium ſit caput rõnis. & ita vĩ.qđ
amittatur Trebellianica, niſi fiat inuentarium, ſicut amittiẽ Fal
cidia, niſi fiat inuentarium, quia ita eſt in vna.ſicut in alia, vt in-
ſtit.de fideic.hb § pen.& no. per Cy in authẽ. ſed cum teſtator.
3 †Quarto no.quod teſtator poteſt remittere hęredi neceſſitatem
conficiendi inuentarium· in hac tamen remiſſione nõ venit do
lus. adde hic quod no.C.de tranſac l.actione. quod eſt no.

§. Si arbitratu. Conditio nuptiarum in conſ.vel arbi
trio alterius collata nõ tenet.h.d. Sed
dos non poteſt conferri in arbitrium alterius, vt l.ſi filiæ.ſ.de leg.
3. In tex ſuccurretur.ſubaudi, vt legatum habere poſſit, licet cõ-
ditio non extiterit, vt hic ſuccurretur, dummodo nubat, vt l.tur
pia.§.1.de leg.1.Pet.no. quod illud, quod debet eſſe in mera, & li
bera voluntate non poteſt poni in arbitrio.facit, quod no per In
noc.extra, de off.deleg.c.ſi pro debilitate. Secundo no.quod con
ditio cuius pendentia non ſuſpendit, ſi deficit, eius defectus non
vitiat.no.iſtam regulam.

1 *Conditio expreſſa, vel tacita non nubendi reprobatur a iure.*

1 §. Mæuiæ ſi non nupſerit. †Expreſſa, vel ta-
cita conditio nõ
nubendi reprobatur a iure: ſecus, ſi alia ſuſpenſione.h.d. In gloſ.
ſed cui. ibi, cum iam eſt mortua. iſta gl.præſupponit ꝙ ẽt in vlti
mo momento vitæ poſſet ꝯhi matrimonium. In gl.ibi, eſt ſuper
flua. & eodem modo reſpondet ad l.in illa.ꝫ de verb.oblig & l.ſi
eum, §.homo ſiſti.ſ.ſi quis cau.vbi deficiente ꝯd. remanet dies,
quia hic dies ponitur nõ in natura diei, ſed vt demonſtret imple
tiones condõnis; & ideo ſi remittitur conditio, & dies Sed in ll.
ꝯrijs ponitur dies, vt habeat naturam diei. & ideo deficiente con
ditione remanet dies. Pet.& facit ſ.eo.l.Publius.§.1.per hoc etiã
limitantur ll.quæ dicunt, ꝙ amota conditione expectatur dies.
quandoq.illæ ll.loquuntur, quando dies apponitur ad effectum
dilationis: ſecus, ſi apponeretur ad effectũ conditionis: ꝙ eſt no.

§. Legato falſam. Ratio teſtatoris non intelligitur
cohærere legato. & ideo licet de-
ficiat ratio, non deficit ſtatutum, niſi aliud probetur de mente
teſtatoris.h d. Ratio ergo, ſeu cauſa, quæ inſeritur ab homine,
non præſumitur finalis, ſed impulſiua. ſecus in cauſa legis, quæ
ſemper præſumitur finalis.ita dicit hic gl. In tex.non cohæret.il-
la ſola cohæret, quæ eſt finalis, vt ſup.de hær. inſti.l.fi.& ſup.eo.
l. Titio centum. §.ante nup.ideo autem dicitur cohærere, quia
non poſſunt adinuicem ſeparari, nec eſſe vnum ſine reliquo.

2 *Conditio impoſſibilis, & falſa præteritio æquipollent.*

1 §. Falſam conditionem. † Impoſſibilis con-
ditio, & falſa præ-
teritio æquipollent. ſecus eſt in conditione, quæ deficit ex poſt-
facto, quia iſta appellatur conditio defecta, non impoſſibilis. h.
d. Quæro nunquid valeat in caſu iſtius §.relictum. Ad hoc frigi-
dum

dam dicit gl. q̃ impoſſibilis conditio aut exprimitur per verba pręteriti temporis, vel pñtis, & vitiat. & ponit exemplum in illa conditione, ſi Titius conſul fuerit. vel ſi conſul eſt. aut concipitur per verba implicita ad vtrunque, vt ſi ſolueris. per l. impoſſ. ſi aleg. t nihil debeo, & tamen nõ vitiat. octauo ergo ad præteritũ. & futurũ recipit intellectum futurum. ita dicit iſta gl. o. eleg. Iter. & ideo dicit Cy. pro ſtatutũ dicit, quicunq. fuerit cõdẽnatus pro homicidio, rebānitur, q̃ habita pace iſtud ſtatutum intelligitur de futuris cõdẽnatis, non de præteritis, quia verbum, fuerit, eſt de futuro, licet verbũ condemnatus, in præteritũ ſonet. ita dicit ipſe ſ. de legi. l. cum lex reprehenditur Odof. per iſtã gl. m̃ in hoc exemplo credo cõtrarium, quia iſtud verbum fuerit, põt eſſe præteritũ ſubiunctiui. & ita dẽt hic accipi, ne facilitate naturæ homines inuitentur ad delinquẽ ſũ, arg. ſ. de pact. l. ſi vnus. §. itẽ nulla. & ſic teneo cum Odof. & cõ gl. ibi. & certe iſ eſt de præſenti, & facit ſup. de hære. inſti. l. ſi Mæuia. Sol. ibi conditio nunquam habuit eſſe in rerum natura, nec habere potuit. & ideo illa eſt impoſſibilis, quę nunquam viuat, etiam ſi ſit concepta in præſenti.

1 *Demonſtratio falſa licet non vitiet, tamen in ſe ipſa non diſponit.*

1 § Falſam legati † Licet falſa demonſtratio non vitiet: tñ in ſeipſa non diſponit. h. d. Vel ſic verba enunciatiua falſa non diſponunt: tñ verbis aliis diſponentib. non officiunt h. d. Vel ſic verba ordinata ad diminutionẽ non important augmentum h. d. facit ſ. de hære. inſti. l. ex facto ẽ agitatu in ſte §. tll arg. q̃ qui faciunt treugam ad tps. nõ propterea vñ hic guerrã poſt tps. quia treuga ordinatur ad diminutionẽ, vid. l. q̃ ſi vnus. ſ. de pac. lič etiã arg. q̃ ex cõtractu emphyteutico eccleſia non probet ſe eſſe proprietariã, quia iſte cõtractus ſit principaliter in fauorẽ emphyteutæ. & ideo non debet probare cõ emphyteutã. dic q̃ per iſtum cõtr. probatur proprietas eccleſiæ. & ad hoc C. de iur. & fac. igno. l. cum falſa, per Do. & facit C. loc. l. qui rem. & de acq. poſſ. l. ſi rem aliquam. & de fi. inſt. l. plures apoch. D. Dy. hic non determinat, imò ſenſit potius pro emphyteuta, & vlt. allegat pro emphyteuta. & in hoc reſidet.

LEX LXXII.

Titio. Spreuerit Mutianam conditionem tenetur reſtituere legatum. q̃ hæres præſtabat ei. ad quẽ eſt ſub cõtraria conditione tranſlatum. liberatur tñ hæres actionem cedẽ lo. h. d. Ibi, dedit. ex hoc verbo patet q̃ per cautionẽ Mutianam non trãſfertur dñium rei legatæ ſine traditione, q̃ eſt no. Ibi, defecerit. inutilis facta, quia fideiuſſores facti ſunt non ſoluendo. Dy. Ibi, obiici. No. q̃ ei, qui nihil de cõtingentib. omittit, nihil obiici põt. Ibi, potuit. q̃ viuo Sempronio ceſſit dies relicti adueniente cõditione ſm Dy. No. q̃ ille, q tenet q̃ habere actionẽ, liberat eã cedendo. hoc verũ ſi nihil põt ei obiici: ſecus, ſi culpa poſſet ei imputari. Quæro nunquid eo ipſo q̃ quis tradidit, ſit in culpa, & vr̃ q̃ ſic, vt J. ad l. Falc. l. dolo. Rñdet gl. q̃ ſi tradidit fide habita de cautione quia recipiens promittebat ſe cauturũ. & erat homo, cui ven ſimiliter erat credendum. quod tunc hæres nõ eſt in culpa. ex qua gl. no. q̃ tradens bono viro excuſatur a culpa. quod eſt no. ſecundum Bar. ad hoc facit ſup. eo. l. argentum.

LEX LXXIII.

Mulieri Si mul eri & extraneõ coniunctim legatur, & cõdõ viduitatis vtriq. apponatur, hæc conditio extraneo non remittitur: mulieri vero remittitur, ſed ius accreſcendi ſibi non competit. h. d ſm Ray. vel ſic. ſi vnus ex cõiunctis admittitur ad legatum de iure ſpeciali ſpreta voluntate defuncti. in portione alterius coniuncti non habet ius accreſcendi. h. d. Ibi tñ iſte verſic. allegatur, quod non debet eſſe melioris conditionis ille, qui ſpernit cõdõnem q̃ ille qui implet. h. d. Ibi, nec ſi Titius. iſte verſ. allegatur, q̃ quando aliquis admittitur ex diſpenſatione cõtra ius commune, quod iſte talis non habet ius accreſcẽdi. Et eſt ratio, quia ius accreſcendi procedit in legatis ex tacita voluntate, vt no. in l. ſi Titio. § Iul. de leg. 2. Vnde merito qui venit ex diſpenſatione cõ voluntatem defuncti, non habet ius accreſcendi. ex hoc patet, quia facilius mutatur tacitum quam expreſſum. & eſt alia ratio, quia non ſunt duo coniuncti quorum vnus mittitur iure communi, alter iure ſingulari, quia nuj mittuntur iure cõtrio, non eſt inter eos ius accreſcendi. arg. inf. co. de bo. poſ. l. ſi cum patrono. dicit tñ Bar. q̃ iſta l. non habet locum in inſtitutione hæredis. Vnde ſi mulier, & Titius eſſent inſtituti ſub conditione viduitatis, mulier quæ ſuccederet de iure ſpeciali, haberet ius accreſcendi non ratione coniunctionis, ſed ex illa regula, quia non poteſt teſtator pro parte habere hæredẽ, & pro parte non, vt J. de leg. præſtan. l. qui duo, & J. de coniungen. cum emanc. li. l. 1. §. ſi pater, & facit quod no. ſ. de acq. hær. l. ſi ſeruus cõmunis ab extero. Item allegatur hæc lex, quod diſpoſitiones ſunt ſtricti iuris, nec recipiunt tacitum augmentum, &c.

LEX LXXIV.

Dies incertus Vide quod no. Inſti. de verb. obl. §. ex cõditionali, & de condi. inſer. l. vxorem.

LEX LXXV.

Fideicom. Iſta l. allegatur ad hoc, q̃ non eſt eadem ratio ficti ad id, q̃ verũ eſt. nam quod admittere, vel excludere poteſt veritas, admittere vel excludere nõ poteſt fictio vt hic. & ſ. de leg. 2. ſi ita quis §. 1. & C. de his q. e. a ęcaum vel. ti & eſt arg. q̃ non naſcentia, q̃ ing cat loco mij ... repræſentet filium. quando dixit ſe ſe iure de alio vero, & non de interpretatiuo, vel ficto relin quens filium adoptiuum. & nõ filium naturalem dicitur decedere ſine liberis. & ſic arg. quod ſi filius adoptiuus non ſuccedat in emphyteuſi, nec in feudo ibi cuiuſuis in actione, vt ſup. de liber. & poſth. a l. filio quẽ pater.

ADDITIO.

a *Filij. Vide eundem Bal. in l. ſi iure. ſup. de his qui ſunt ſui vel alie. iu. & remiſ. quas ibidem dedi in apoſtil.*

LEX LXXVI.

Auia quæ nepotem Cõditio inſerta inſtõni vr̃ repetita in legato, licet ſubſtitutio facta in inſtitutione non intelligitur repetita in legato. h. d No. in isto principio de tacita repetitione, quod eſt verum, niſi aliqua coniectura ſit in contrarium. nam tacita repetitio eſt ex coniecturis, & ideo tollitur per contrariam coniecturam, vr̃ de leg. 1. l. licet Imperator, & J. eo. l. Iul. Paulus, & ita no. gl. ſentit.

§. Mutiana Quotiens duorũ genit, quorũ vnum nocet, alterũ non nocet, inſpicimus, q̃ nocet. Dy. ſic ſup. de hęr. inſti. l. ſi nõ lex Aelia Sentia. Vel ſic cautio Mutiana interponitur vbi per aliam condõnem legatũ ſuſpenditur h. d.

§ Titio Condõ viduitatis appoſita tertio rogato de reſtituẽdo mulieri, ſpectatur in perſona illius tertij mulieris fauore. h. d. Et adde q̃ no. ſup. eo. l. mulieri, & Titio. & l. cũ tale. § ſi arbitrio. idem fauor debetur mediæ perſonæ, qui debetur illi perſonæ, ad quam finaliter deuenit cõmodũ. h. d. Et eſt argu. q̃ ſi legatur mihi, & cogor reſtituere amore Dei, nõ ſolũ commiſſum, ſed & legatũ mihi factum cenſetur factũ ad pias cauſas.

§. Pater. Tutor prohibitus quædam adminiſtrare, non videtur prohibitus ab adminiſtratione generali, & quaſicunq. iudicio teſtatoris cautio fideicom miſſi põt remitti. h. l. Item dicit, q̃ eo ipſo, q̃ tutor prohibetur ſe non intromittere fideicommiſſis, vr̃ remiſſa ipſa cautio, q̃ eſt no. dig num. Ibi, ad rẽ mihi a matre per fideicom miſſum relictam. Ibi, gerendam. ad miniſtrationẽ illius fideicom miſſi. Ibi, dan. licet ſit ſuſpenſa adminiſtratio in quibuſdam, ipſa tamen tutela in ſeipſa non ſuſpẽditur facit ſ. de tute. l. mitto. §. tibi, itaq. non omnis qui facit contra voluntatem defuncti, perdit relictum, niſi voluntas defuncti eſſet conditionata, & facit de leg. 2. l. cum pater. §. liberus.

LEX LXXVII.

Cum pupillus. Ex impedimento illato a pupillo, vel a tutore, conditio relicti cenſetur impleta. h. d. Diſiunctiua nam diſiunctiua eſt, quæ non requirit veritatem vtriuſque extremi, ſed alterius.

LEX LXXVIII.

Heres meus. Dies incertus non habetur pro conditione, quãdo relictum eſt neceſſe debitum iri. ſecus, ſi habet ſe ad eſſe, quia tunc habetur pro conditione. h. d. No hic, quod aut fit mentio mortis honorati, aut grauati. Primo caſu dies incertus non facit conditionem. Secundo ſic. ex quo no duas regulas. Prima, quod dies incertus, qui habet ſe ad eſſe, & non eſſe, non facit conditionem: ſed habens ſe tantum ad eſſe facit conditionem, & no. iſtud princ.

§. Qui poſt Qui habet titulum conditionatum, deficiẽte conditione, tenetur ad fructus medij tẽporis. h. d facit ad auth. cui relictum. C. de indi. vidui.

§. Quãuis Cautio Mutiana habet locum etiam in legato vſusfr. relicti ſub negatiua conditione. h. d.

1 *Conditio quæ non poteſt in perſona filij aſcribi, non poteſt aſcribi in perſona patris.*

2 *Conditio viduitatis ita ſpernitur in viro, ſicut in muliere.*

3 *Statutum dicitur contra libertatem eccleſiæ, quando pro eo quod faciunt Clerici, punit laicos clericorum coniunctos.*

1 §. Quod in fraudem † Conditio quæ non poteſt aſcribi in perſona filij, non poteſt aſcribi in perſona patris. h. d † Ibi, ſi pater. no. quod 2 conditio viduitatis ita ſpernitur in viro, ſicut in muliere facit l. 2. & l. vlt. C. de indic. vidui. Iſte §. eſt arg. q̃ ſicut mulier nõ poteſt promittere pęnam, ſi non nupſerit, vt J de verbo obl. l. Titia. ita pater non põt promittere pęnam, ſi filia nõ nupſerit, per iſtum tex. & idem in quolibet coniuncto tanta coniunctione, qd̃ quaſi ex eius arbitrio nuptiæ dependeant. ſecus in prorſus extraneo, 3 vt no. ſup. eo. l. mulieri & Titio, in 1. gl. & in gl. mag. † itẽ eſt arg. q̃ ſtatutum dr̃ cõ libertatem eccleſiæ, quando pro eo, q̃ faciunt clerici, punit laicos clericorum coniunctos. Et eſt arg. quod ſicut commune non poteſt prohibere appellationes, vel appellantes: ita non poſſit aliquid diſponere contra coniunctos appellantiũ. Ad hoc inducitur iſte tex. & facit quod no. ſupra in ius voc. vt eant. l. 2. & inf. de manu. l. ſi quis ab alio. & inf. de teſt. mili. l. miles agrum, §. pen. & C. de agr. & cenſi. l. cum ſcimus. §. fina.

FINIS.

REGISTRVM,

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X.

Omnes ſunt Quaterniones.

VENETIIS, MDCXI

Apud Georgium Variſcum.

D· IOANNIS PETRI MANGRELLÆ,

IVR. CONSVLTI NEAP. CELEBERRIMI,

Annotationes Nouæ ad Baldi Vbaldi Peruſini Lecturas, ſuper Prima, & Secunda Infortiati parte: necnon ad Additiones ad eum.

In Tit. Soluto matrimonio.

ANNOTATIONES.

Excuſatur.] Dic quòd ibi non erat præfixum tempus, ergo nulla fiat mora, ſed l. poſt biennium induxit.l.5.nu.5.cit.ſi. pag.5.col.4

Fructus.] De hac reg. vide Capic.deciſ.20. l.7.in prin. p.6.c.1

Primum.] Vnico actu conſumitur ſermo prolatus ſimpliciter de primo, nõ vlteriori. Tiraq. in l.boues,§.hoc ſermone.nu.6.l.8.§.quòd in anno.nu.1. p.7.c.3

Pactum.] Dec.conſ.525.l.11 §.ſi vir vxorem,in prin. p.8.c...

Malum.] De hoc dicto vide Matth.in conſtit.term. vitæ.q.8.l.ſupra citata §.eod.nu.5.lit.b. p.9.c.1

Maritum.] maritus non tenetur niſi in quãtum facere poteſt,fallit,vt per Soc.reg.257.Hipp.ſing.99.& vide Aret,cõſ.17. l.13.in prin. p.9.c.2

Executionem.] Bertrãd.conſ.15. nu. 41. in vltimis. limita, vt per Bald.in l.ab executione, col.vlt.§. ſed dubitatur. C.quo. app. non recip.l.18 §.ſi in iudicio.nu.4. p.9.c.4

Maritus.] Maritus legans vxori an videatur animo compenſandi cum fructibus paraphernalium.Matth.deciſ.44. col.5.l.13.§.ſi pater filia.in add.lit.a. p.11.c.5

Abb.] Alias conſil.Abb.eſt 85. 1.vol. Corn. conſ.145.vol.2.Alex. conſ.31.vol.6.Soc.conſ.286.vol.2. idẽ Soc.conſ 64.vol.4.Abb. 39.vol.2.Guid. Pap.conſ.137.vol.2.Hipp.in l.1.§.eum qui latrones,nu.8.de quæſtio.de materia Alex. conſ.26. vol.6 & quæſt. Delphin.439.nu.4. Spec.in tit.qui fil.ſint legit.§.nunc dicamus. Abb.in c.1.vt lit.non conteſt. p.12.c.2

Tranſgrediamur.] An act.detur contra patrem, ſi dos fuit data filio emancipato.vide Cur.iun.conſ.133 l.13.§.tranſgrediamur, in prin. p.12.c.2

Caſus.] venditor vendens rem & conſignans,videtur habuiſſe fidem de pretio,fallit ſi vend. & traditio facta fuit in nundin. nã ibi quilibet habere cenſetur animũ fugiendi,& fraudandi. Fr. Cur in tract. de ſequeſtris,in fin.lib.Nicoſant. de pign. nu.31, l.13.cit.§.ſi mulier.nu.2.lit.b. p.12.c.4

Contumaciam.] Vide Bal.in l ſi prædia.nu.9.C.de ædilit.act. Tiraq.in tract.de vtroq; retr.lignagier.ad finem tit.nu.24.Frãch. deciſ.169.nu.5.& deciſ.346. vide Annot.in l. ſi iudex circumuento.ff.de minor.l.24 §.quotiens,nu.2 p.13.c.2

Tenetur.] An dominus qui emit propter pactum de retrouend. teneatur ſtare colono, vide Alex. hic. & Soc conſ.123.vol.1.q tenent quòd ſic. & Hier. Cagnol.in rep.l.2.de pact.inter emp. & vend nu.115.& de materia,vide itũ in l.ſi merces.§.qui fundum ſup.locat.Abb. in c. fin.ne prælat. vic.ſuas.l.25.§.ſi vir in quinquennium,nu.4 p.15.c.4

Si poſt.] Vide Aret.in rub.de excep. Inſtit. col.8. verſ. ſequitur.l. 27.in prin. p.14.c.2

Seculari.] Vide Gerard ſing.96.l.33.in add.lit.a p.15.c.3

Delicta.] Per hanc l.& per l.mulier.in lt.eod. dicunt Doct. quòd licet mulier propter adulterium perdat dot.ſi tamen maritus habuit concubinam,quòd non amittat.Hipp ſing.234 quid ſi maritus poſt adulterium vxoris ipſam cognouit,an vxor perdat dotem,Paul conſ.125.in Chriſti nomine, hæc mulier,tenet ꝙ non.fallit reg. huius l.in crimine falſi quia mutua cõpenſat. non tollitur.Hipp.in rubr.de falſ.nu.15.l.39.nu.1 p.15.c.4

Fructus.] Vide Crem.ſing.105.l 41.§. fructus. p.17.c.1

Hæredis.] Franc.Crem.ſing 14.l 45.nu.4.lit.a

Patris.] Vide ad hanc materiã plene Couar.reſol.lib.2.c.18.l.45.in add.l.a p.17.c.4

Carcerari.] Filiusfam.an patiatur execut.vide Deci. Capp.Thol. q.2.l.53.nu.3 p.22.c.3

Filiæ meæ.] Bart.conſ.18.& 59.nu.27.vol.2.l.59.in prin. p.23.c.3

Quod ſi veſtes.] Vide Loffred.conſ.42. per tot. qui pulchre.l.46. la 2.incip.ſeruus.nu.4 p.24.c.2

In Tit. De Tutelis.

ANNOTATIONES.

In gloſſ.] Ad materiã not.ꝙ pupillo feudatario remanet Rex Balius loco tutoris,vel ille cui rex conſenſerit,& finitur balcatus in 15.anno,in maſculo,in fœmina niſi nuberet, & Balius debet conficere ſolemnia,vt tutores, & de bonis pupilli debet habere ſalarium, victum, & veſtitum. Capic.in c imperialem col. 236.Vide Boer.deciſ.124.nu.6.par.1.vbi an teſtator relinquens filios in poteſtate matris,faciat eam tutricem, & tenet quòd ſic. Quid ſi pater relinquit filium ſuum viuum, & mortuum in manib. Titij,quid operentur illa verba. Soc.in l.qui duos,2. not.ff.de reb.dub.dicit,quòd verb.viuum operatur,ꝙ videtur eum reliquiſſe tutorem, & verb. mortuum,quod poſt mortẽ pupilli ſit hæres.Et not.ꝙ mater etiam minor 25.anno. poteſt eſſe tutrix,& ꝙ mater teneatur obſeruare.Boer.in alleg. deciſ. nu 9. Quid ſi pater dicit, relinquo filium in cuſtodia Titij. an videatur facere Tit.tutor. Capic deciſ.129.quod non,per gloſſ. in l.qui aliena.§.quanquam. ff. de neg.geſtis. in gloſſ. rubr. de tutelis. p.24 c.4

Si pupillus.] Vide Matth.deciſ.256.qui reſtringit hunc §.habere locum in caſu de quo loquitur tantum, videlicet, ꝙ quando pupillus litigat cum tutor.quòd tunc ei non datur curator, niſi ipſo petente,ſecus vero quando cum alio. Et an infanti tutor dari poſſit. Matth.deciſ.262.l.3. §.ſi pupillus.in prin. p. 25.c.1

In Tit. De Teſtament. tutel.

ANNOTATIONES.

Qui poteſt delinquere.] Mater non poteſt dare tutor.filio, niſi eũ inſtituat,nec ſufficit inſtituere in legitima. Rom. conſ.188.l.4. in prin. p.26.c.1

Non creſcat.] Fallit hoc dictum, ſi remanens teſtamẽtarius eſſet ſufficiens,vt tenet Soc.conſ.193.l.11.nu.2.lit.c p.26.c.4

Teſtamentum.] Allegatur hic text. quod de perſona ad perſonã non fit extenſio,limita non procedere,quando perſona ad quã fit extenſio,poſſet comprehendi aliquo modo ſub verbis, & mentis diſpoſitione, propter aliquam qualitatẽ ſibi inhærentem,licet de eo nõ fuerit cogitatum indiuidualiter.l.tale pactũ. §.fin.ſup.de pact Curt.iun conſ.121.num.14. l.16.§ proinde.cit. med. p.27.c.2

Duo ſunt Titij.] Quid ſi factum eſt legat Tit & duo ſunt. Rom. conſ.408. nu.5. tenet quod illi debetur qui magis eſt notus teſtat.& vide Hipp.in rubr.de probat.col.77.l.30 in prin.p.27.c.4

In Tit. De Confirman. Tut.

ANNOTATIONES.

In confirmando.] Aym.conſ.199.nu.9.l.8.in prin. p.28.c.1

In Tit. De excuſat. Tut.

ANNOTATIONES.

Duæ præſumptiones.] not. φ vnus teſtis cum alijs adminiculis facit plenam probat pro quo vide Hipp. in l. in criminali. §. idem Cornelio, nu. 2 de quæſtionib. l. 2. nu. 1 lit. b pag. 30. c. a

Priuilegia,] profeſſores ll. non gaudent priuilegijs doctor. Guid. Pap. deciſ. 590. Menoch. de arbitr. iud. caſu 377. Vinc. de Frãch. deciſ. ... vbi Profeſſ. ll. prætendebat ex acquiſita dignitate, non mori ſuſpenſus in furcis, ſed decapitari, nihilominus fuit ſuſpenſus ... in prin. p. 31. c. a

Accuſat,] vide Hipp. in tit. de quæſt. §. cum quis latrones, nu. 1. l. 8. §. amplius, nu. 2 p. 31. c. 3

Ad ... Hipp. ſing. 540. Alex. conſ. 59. nu. 7. vol. 6. l. 47. §. ... autem. in add. lit. a p. 33. c. 3

Legatarius,] Dec. conſi. 5 59 l. 30 in prin. p. 34 c. 3

Intelligitur,] vide Rom. ſing. 646. & vide ſex. in l. hæred. in prin. ff de caſtr. pecul. quæ facit ... vbi ſi miles commilitoni & agnato donans donat aggregat pecul. caſtren. & non aduentitio, & ſic conſideratur cauſa accidentalis, & non naturalis, ſed tamen eſt, quia accidentalis cauſa ibi eſt fauorabilior, de quo vide Dec. conſ. 401. n. 2. & cõſ. 172. n. 3. l. 5. §. tutoris, n. 1. p. 34. c. 3

Non tamen repellitur,] an autem pupillus cui ſubſtitutus eſt tutor, debeat coram ipſo ali. vide Guid. Pap. q. 539. qui tenet φ non. l. 39. nu. 1. in prin. p. 35. c. a

Si cum ipſe,] vide Cotiet. in verbo index, inc. ſi iudex. Boer. deciſ. 140 l. 42. in prin. p. 36. c. 1

Poteſt recipi,] vide Dec. in reg. femina, §. item impuberes, qui allegat multa, l. 44. §. qui corporis, nu. 1 p. 36. c. 2

Qui in collegio,] & facit hæc l. ad q. an exercens artem per ſubſtitutum gaudeat priuilegio artis, pro qua Rom. ſing. 64. l. 49. in prin. p. 36. c. 4

In Tit. vbi pup. educ. morar. debeat.

ANNOTATIONES.

Educari.] pupillus an ſit, vel poſſit educari penes vitricum, vide Curtium conſ. 94. nu. 8 & 9. & de materia huius l. 1. vide Aym. conſ. 90 in rub. tit. vbi pupillus, &c. p. 36. c. 4

Qui filium.] vide conſ. Lofred. 26. qui tenet contra, l. 4. in prin. pag. 37. col. a

In Tit. De tutel. & rat. diſtrah.

ANNOTATIONES.

Officio tut.] de materia huius, §. vide Soc. conſ. 190. vol 2

An filius qui viuente patrẽ adminiſtrauit teneatur reddere rationem adminiſtrationis Abb. conſ. 11. col. 3. p. 2. l. 1. §. officio tut. in prin. p. 37. c. 3

Imperatores,] vide Matth. deciſ. 11. quę videtur contra, & de materia Boer. deciſ. 3 23 p. 2. l. 17. in prin. p. 39 c. 1

In Tit. De contr. tutel. act.

ANNOTATIONES.

Vſuras,] Rom. ſing. 10. l. 3. cit. §. plane. in fi. p. 19. c. 3

Poſtulandum,] not. φ licet tutor poſſit ſibi ſoluere, quando eſt pupilli creditor, vt l. quoties, §. ſicut, de admin. tut. tamen nõ poterit ſibi ſoluere de pecunia deſtinata ad emptionem prædiorum, ſine decre. iud. vt hic, quia pro immobili iudicatur. Rom. ſin. 1 103. & Crem. ſing. 59. & Tiraq. in retr. §. 1. gl. 7. fol. 105. nu. 100. & idem dicit de pecunia repoſita in banchis, nu. 1 l. 3. l. 3. cit. §. quid ergo, in prin. p. 39 c. 3

In § autem,] not. φ ſi in alienatione interuenit debita ſolemnitas, & alienatio omnibus vtilis apparet, dato φ inutilis ſit, non pro hoc tutor tenebitur, vt hic. & glo. in c. cum apoſtolica, in verb. profuturum, de his quæ fiũt a prælat. ſin. conſ. quam alleg Corſ. in verb. Alienatio. incip. ſi prælatus, l. 3. §. ſufficit, in prin. p. 39. c. 3

In Tit. Quod falſ. tut. auct.

ANNOTATIONES.

Nouiſſime,] Hipp. ſing. 326 l. 7. in prin. p. 40. c. 1

In Tit. De fideiuſſ. & nominat. etc.

ANNOTATIONES.

Fideiuſſores.] pro intellectu huius §. vide Modern. in l. 1. de verb. oblig. & Alex. in l. 2. §. ſi an ſi. cod. tit. l. 4. §. fideiuſſores, in prin. pag. 41. col. 1

In Tit. de reb. eor. qui ſub tut. vel cur.

ANNOTATIONES.

Si pater,] Dec. conſ. 302. nu. 1. l. 3. nu. 1. lit. b. p. 41. c. 2

Neceſſaria,] Hipp. ſing. 498. l. 1. nu. 1 p. 41. c. 3

Fructuum,] vide iſtum in l. his conſequenter, §. idem ſcribit, l. 1. nu. 4. cit. ſi. p. 42. c. 1

Si minor,] φ ſi talem obligationẽ appoſuit tutor, qui ipſe emit, vide Cur. iun. conſ. 146 nu. 2. tenet contra, & in conſ. 147. & 0ſi. conſ. 3. nu. 2. & 24. l. 1. §. ſi minor, in prin. p. 42. c. 3

Si pupillus,] Soc. conſ. 165. & 278. col. vlt. plene Frã. Cur. conſ. 66. col. 16. verſ. capio aliam dubitationem. Dec. conſ. 340. Fran. de Cur. conſ. 67. nu. 53. Alex. conſ. 7. vol. 5. col. 2. in prin. Luc. de pe. quando & quib. 4. par. lib. 10. l. 2. Fran. de Aret. conſ. 22. Corn. conſ. 173. vol. 2. vbi φ diuiſio vicem empt. obtinet, & conſ. 8 r. ponit φ habenti maiorem partẽ domus iudex in diuiſ. debet eam adiudicare in lit. d. & e. & ponit de licitatione offerenti maius pretium. & conſ. 90. in lit. n. ponit φ pręſumitur facta diuiſio, ſi poſſidennir portiones Seorſim. & Dec. conſ. 79. n. 3. vbi quando probatur diuiſio diuturnitate temporis, & Corn. conſ. 252. cum ſeq. vol. 1. vbi an diuiſio ſit alienatio, & ſi pater poteſt diuidere Dec. conſ. 403. vbi limitatio, & cõſ. 349. Bertr. conſ. 208. vol. 3. nu. 9. l. 5. § ſi pupillus, in prin. p. 42. c. 4

Non paſſim,] minor rem immobilem alienare non poteſt abſq; requiſita ſolẽnitate, poteſt tamen ſine ea fructus illius rei alienare. Alex. conſ 36. conſideratis his, col. 2. l. 4. Nec ſtatur aſſertioni Notarij, decretum fuiſſe latum cum cauſarum cognitione. Ferrat. caut. 60. Corn. conſ. 98. vol. 1. l. 5. §. non paſſim, in prin. p. 42. c. 4

Non ſufficit,] nõ ſufficit allegare, ſed allegata probare, vide Hip. pleniſſime per fallentias. in l. in criminali. §. iudicatum. nu. 2. l. 5. §. illud, nu. 2 p. 43. c. 1

Venditio,] Matth. deciſ. 87. Capic. deciſ. 137. l. 5. cit. §. ſi æs alienũ, in prin. p. 43. c. 2

Decretum.] decretum iud. an poſſit eſſe alternatiuũ, vide Corſ. in verb. decretum. incip. an. l. 7. §. ſi prætor, nu. 3 p. 43. c. 4

Partum fructificat,] res ſterilis quæ dicatur. Aret. conſ. 61. l. 13. nu. 1. p. 43. c. 4

In re Eccleſiæ,] Bal. conſ. 151. Abb. exemptus, vol. 3. l. 13. cit. n. eod. p. 43. c. 4

Paulus,] Dec. conſil. 172. col. 7. & vide Soc. in reg. actus inutilis, Aym. conſ. 319. nu. 8. l. 14. in prin. p. 44. c. 2

In Tit. De teſtam.

ANNOTATIONES.

An notorium,] Alex. conſ. 33. nu. 8. vol. 1. l. 18. in add. lit. a. p. 47. 3

Secus eſt,] not. φ licet domeſticus repellatur a teſtimonio, tamẽ non repelluntur domeſticus illius domeſtici, pro quo dicto vide Cotiet. ſing. incip. licet. domeſticus, in verb. teſtis. l. 20. §. quæſit que autem. nu. 2 p. 48. c. 1

Secundo quæro,] vide Matth. in conſt. inſtru. q. 1. l. 21. n. 3. p. 48. c. 4

Actus iſte,] An contract. fieri poſſit in teſtamento. Rom. conſil. 171. col. 2. & 193. l. 21. §. in teſtamentis, nu. 2. p. 49. c. 2

Si quis,] De hac l. quando teſtamẽtũ dicitur perfectum. Iaſ. conſ. 227. col. 12. vol. 2. omnino, & conſ. 8. col. 5. vol. 3. Paul. conſ. 434. viſis & examinat. Iaſ. inſtit. de teſt. ordin. nu. 12. Aret. in §. pen. inſtit. quibus modis teſtamentum infirm. Guid. Pap. conſ. 155. n. 3. & de materia vide Abb. conſ. 105. & 98. part. 2. Soc. conſ. 171. Calcan. conſ. 90. l. 25. in prin. p. 50. c. 2

In tit. de lib. et poſt. hæred. inſtit. vel exhæredand.

ANNOTATIONES.

Quod dicitur,] Soc. conſ. 275 l. 15 in prin. p. 52. c. 1

De copula,] Et Alex. cõſ. 100. n. 14. vol. 3. l. 29. §. ẽt ſt. ĩ ad. l. d. p. 70. c. 2

In Tit. de iniuſt. rupt. & irrit. teſtam.

ANNOTATIONES.

Præferatur,] Vide Aſſertores & cõtradictores opinionis, glo. in l. quo tutela, enumeratos per Tiraq. in tract. de mort. inſit, declar. 15. l. 6. §. eius qui, nu. 4 p. 72. c. 4

Hi autem,] De materia Bald. conſ. 382. dicit lex. vol. 5. & in l. Lictus ſuſlianii, ſup. de his qui not. infam. qui ponit rationem, l. 6. §. hi autem. in prin. p. 72. c. 4

In Tit. de hæred inſtituend.

ANNOTATIONES.

Committitur] Filij fratris nominatim inſtitui vna cum patruo, an ſuccedant in ſtirpem, vel in capita, vide Matth. deci. 309. l. 13. nu. 2. p.79.c.4

Non minus,] Vide Gomeſ. in §. ſic itaq; n.11.l.31.in prin. p.82 c.1

Aere alieno,] De veritat. vide Alex. conſ. 31. nu. 8. vol. 1. l. 35. nu. 10. p.83.c.3.

Deſtinata,] Vide Crem. ſing. 54. l. 35. in add. lit. e. p.83.c.3

Pater,] Rom. ſing. 111. Soc. conſ. 21. vol. 3: ſed contra hanc l. facit l. ſi ita fuerit, infra de man teſt. & de ſolutio. Bert. conſ. 113. nu. 2. vol. 1. in nouis l. 44 in prin. p.84.c.3

Voluntate.] Iaſ. conſ. 29. col. pen. vol. 3 l. 45. la 2. cir. nu. 1. p.84.c.2

Ad impediendũ,] Vide Dec. conſ. 219. nu. 3. in fi. vbi licet iuramentum validet donationẽ inter patrẽ & filiũ, nõ tñ validat ſi concurrit defectus inſinuat. ſed contrarium conſuluit Iaſ. conſ. 118. col. 2. vol. 4 & idẽ Dec. conſ. 12. n. 15. & conſ. 16. l. 83. n. 1. p.88.c.3

Quærit gloſſ.] Not. ꝙ filij poſiti in conditione non veniunt ex teſtamento, ſed ab inteſtato, de hoc vid. Corn. conſil. 22. vol. 2. & vide Guid. Pap. q. 39. 289. & 600. Et an poſitu in condit. veniant. in diſp. vide Anchar. conſ. 74 & Curt. iun. conſ. 111. nu. 4 & conſ. 41. vbi ponit aliquas fallentias, ad hanc l. n. 7. & Dec. cõſi. 655. num. 31. & conſ. 422. vbi etiam quid dicendum ſi poſiti in conditione ſunt grauati. l. 85. nu. 5. p.88.c.4

In Tit. De vulg. & pupill.

ANNOTATIONES.

Si is qui,] de materia Iaſ. in l. hæreditas col. 3. C. de his quibus vt indig. l. 6. in prin. p.91.c.3

Clauſula,] Vide Dec. conſ. 205. nu. 9. qui declarat hoc dictum procedere in ſubſtitutione compendioſa, l. 7. nu. 6 p.92.c.1

Qui habebat,] de materia huius l. vide Paol conſ. 352. præſens dubium vol. 1. Soc. conſ. 52. viſis actis, verſ. vt veram, circ. fin. & conſ. 116. non poteſt negari, verſ. his tamen non obſtantibus. Alex. conſ. 84 vol. 4. l. 47. in prin. p.99.c.4

In Tit. De cond. inſtit.

ANNOTATIONES.

Si quis ita,] Hipp. ſing. 9. Soc. conſ. 79. Boer. deciſ. 87. l. 4. in prin. p.101.c.3.

In tit. De iur. Deliber.

ANNOTATIONES.

Deducere,] prohibitus alienare, an prohibeatur rem in iud. deducere. Aym. conſ. 90. l. 7. in prin. p.104 c.4.

In tit. de teſtam. milit.

ANNOTATIONES:

Procedere,] in dub actus dicitur interpretari vt valeat. Dec. conſ. 77. col. 5. Bertran. conſ. 297. nu. 12. qui per hunc tex. dicit quod licet, princeps in contrahendo cenſeatur vti iure communi, & non plenitud. poteſtatis, fallit quando aliter non valeret actus, niſi vteretur plenitud poteſtatis, quia tunc vt actus ſubſiſtineatur videtur vti plenitud. poteſtatis, allegat Paul. in l. ex imperfecto, in fin. C. de teſtam. & vide Aym. conſ. 139. vbi licet donatio abſenti facta non valet, tamẽ ſi adſit numerus teſtium ſufficiens ad fideicommiſſum, valebit vt fideicommiſſ. l. 3. nu. 1. p.105.c.1.

Dotalem,] Soc. conſ. 121 col. pen. l. 17. in prin. p.106.c.1.

Vnum officium,] vide Par. in tract. Synd. verſ. reſitmatio car. 90. nu. 19. l. 39. §. miles teſtam. in fin. p.108.c.1.

In tit. de acquir. hæred.

ANNOTATIONES.

Acquirendá,] Ad no hæred fit abſente parte. Soc. conſ. 105. vol. 4. Bald. conſ. 374. quæritur vtrum capitula. vol. 4 in rubr. ni. de acquirend hæred. p.108.col 2.

Ex longa poſſ.] diu poſſid præſumitur legitime inſtitutus, & poſſidens vt emphyteuta præſumitur, licet inſtrumentum non habeat. & de præſenti dicto vide Corſet. in verſ. titulus, incip. quicunque l. 6. §. ſed & ſi nu. 2. p.109.c.2.

Si is,] not. ex hoc. §. quod proced. mandat. de aliquo faciendo ſi poſt modum illud agas non expreſſo nomine illius, quod nomine ſuo actum præſumitur, per quo vide Alex. conſ. 25. col. vlt. vol. 2. Iaſ. in § ſequens, col. 7. de act. Felin. in c. M. Ferrarienſis col. 2 de conſtit. Aug. conſ. 197. Rom. conſ. 91. col. 3. & conſ. 94 col. 2. Corn. conſ. 61. lit. c. vol. 1. l. 5. §. ſi is, in prin. p.109.c.3.

Quærit gloſ.] not. quod illud quod habet nepos ab auo, dicitur aduentitium, quo ad patrem, vt hic, & Bart. quamuis Imola contrarium ſentiat, & vide Iaſ. hic, qui omnia refert. l. 5. cit. §. interdum, nu. 2. p.109.c.4.

Si ſepulchri,] vide Par. de Synd. verſ. vltra circ. præta. nu. 3. ſol. 42. l. 18. §. ſi ſepulchri. in prin. p.111.c.4.

Specialiter,] not. quod in actu requiritur licentia debet eſſe expreſſa, per quo vide Corſer. in verſ. licentia. l. 25. §. iuſſum. nu. 3. p.112.c.2.

Ex ſemiſſe,] de materia huius l. vide Dec. conſ. 14. l. 74. in prin. p.116.c.4.

In tit. Ad Silanianum.

ANNOTATIONES.

Item illud,] de materia Boer. deciſ. 164. col. 4. l. 2. §. item illud in prin. p.121.c.2.

Si quis,] vide de veritate Ang. tract. de malef. fol. 106. n. 12 & Hip. Sing. 22. & Gram. conſ. 70. nu 5. & conſ. 53. nu. 7. & conſ. 63. nu. 1. & vot. 11. nu. 18. & 24. nu. 14. & plene Hipp. in pract. cum §. diligenter. nu. 117. cum ſeq. vſque ad 132 Alex. conſ. 1. vol. 3. l. 3. §. ſi quis moriens, in prin. p.121.c.4.

De his quoque,] vide Iaſ. in l. filius fam. ſup. ſi certum pet. & l. in prouinciali. §. ſi ſuppoſitio. ſup. de noui op. nunc. Dec. in reg. ſi ſeruus, de reg. iur. l. 3. cit. §. de his quoque in prin. p.122.c.2.

Excipiuntur,] qua pœna puniantur minores. Hipp. ſing. 628. l. 14. in prin. p.123.c.1.

Qui fugit,] Hipp. in l. maritus. col. 7. in fin. de quæſt. l. 25. num. 3. p.123.c.2.

Fugæ,] & an fuga faciat inditium ad torturam, vide multa per Hipp. Sing. 115 & 497. vbi dicit quod inditium natum ex fuga, tollitur per iuramentum fugientis. l. 25. in add. lit. a. p.123.c.2.

In tit. de iur. Codicill.

ANNOTATIONES.

In omnibus & per omnia,] Curt. Iun. conſ. 74. col. 2. nu. 3. l. 2. in fin. p.123.c.4.

Conficiuntur,] Curt. iun. conſ. 4. col. 2. l. 8. in prin. p.124.c.1.

In tit. de legat. & fideicom. primo.

ANNOTATIONES.

Electione,] de hac lege Paul. conſ. 413. præmittendum eſt vol. 2. l. 5. in prin. p.126.c.1.

Vtrum petitio,] Matth. deciſ. 142. l. 8. § ſi ita nu. 4. p.125.c.4.

Legata inutiliter,] clauſula in fin. appoſita non debet referri ad omnia præcedentia, quando ex hoc ſequeretur abſurdum, vide pulchre per Corſ. in lit. c incip. clauſula. l. 19. in prin. p.127.c.4.

Si quis,] Abb. conſ. 80. vol. 2. col. 2. Ang. in §. item extraneus inſt. de hæred. qual. & diff. vbi an hæres poſſit declarare voluntatem teſtatoris. l. 32. §. ſi quis plu. in prin. p.130.c.1.

Non poſſunt] vide Apoſtilla Alex ad Bart in l. ſi vt certo § ſi duobus vehiculum ff. commodati, l. 33. nu. 6. circ. fin. p.130.c.3.

Conſtat] Curt. conſ. 311. de materia l. 39. §. conſtat. in prin. p.132.c.1.

Legatarius,] de veritate vide Crem. Sing. 111 l. 51. §. ſi cui legetur nu. 4. circ. fin. p.133.c.4.

Emphyteuta,] An emphyteota priuati poſt donare, vide pulchre Aret. conſ. 41. per totum, l. 74 §. ſi fundus. nu. 2. p.136.c.3.

Si legatur,] & an hæres teneatur ſubminiſtrare expenſ. litis factas, ꝓ recuperatione debiti legati, ꝑ hunc tex. in verſ. dumtaxat, præſupponitur, ꝙ non, fallit tñ qñ eſſent cœpta lis ꝑ teſtat. vel qñ aliter legatũ eſſent inutile. Lancell. Dec. in l. ſeruum filij §. eum qui chirografum. cod. tit. l. 78. §. ſi mihi, in prin. p.136.c.4.

Prominere,] Dec. conſ. 77. nu. 3. l. 86. nu. 2. p.138.c.1.

Cum Pater,] pater promittens dotem filiæ, & poſtea ei legans, videtur animo compẽſandi, ſed vide limit. per Soc. reg. 282. l. 86. § cum pater. in prin. p.138.c.2.

Legatum,] Paul. conſ. 415. viſ. & examinat. col. 3 vol 2. decidit per hanc l pulchram q. l. 86. §. legatum. in prin. p.138.c.3.

Si aliquis,] vide Matth. in ꝯſi. ſup inciſionib. verſ. quarta dubitatio, vide iſtũ in l. 2. in lect. antiq. qui ſentit cõtrariũ eius ꝙ tenet hic ſup. ad l. Rhodiam, de iactu. l. 107. § ſi titio. nu. 1. p.140.c.3.

De non alienando,] de materia alienat. prohibit. vide Cap. deciſ. 108. qui etiam an poſſit permutare, qui non poteſt alienare. l. 117. §. diui Seuerus, nu. 1. 142.c.2

In tit.

In Tit. De leg. & fideicom. ſecund.

ANNOTATIONES.

Si cui.] Ad materiã Aym.conſ.187.l.8.§ ſi cui.in prin. p.145.c.1

Cum ita.] Rom ſing.155.l.32.§ cum ita,in prin. p.148.c.1

Quæro an.] Filius fratris an admittatẽ vna cum patruo, vide Dec. conſ.1.qui plene de intelligentia huius gloſ.& idem conſ 97.& conſ.217.l.27.§.in fideicom.nu.1.cir.fi. p.148.c 3

Lucius Titius.] Legatar. an poſſit capere poſſ.legat.propria auct. vide Guid. Pap.q.609.cum regulariter non poſſit, vt Corſet.in ſing.incip. legatarius. Rom. conſ.312.Dec.conſ. 424 nu 16.& 418.nu 4.Alex.conſ.161.nu.5.vol.2 Dec.conſ.438.n.15.& 243. nu.3.Rom ſing.87.Et an legat.perdat ius ſi propria auctor. capit.vide Bened.Capt.conſ.32.& 168.Corn.conſ.232.vol.4.Iaſ. in l.nemo poteſt.nu.38. Legat.relictus executor,an poſſit ſibi ſoluere. Dec.d.conſ.243. Et quid ſi teſtat.dixerit,legatario vim fieri veto,an poſſit propria auct. capere. Rom. ſing.87.l.35.§. Lucius Titius,in prin. p.148.c.4

Qui.] Math.deciſ.44.col.4.l.35.cit.§.qui in prin. p.149.c.1

Quando teſtat.] vide Math.deciſ.275.vbi teſtator ſi legat, & tradit,& poſtea teſtamentum reuocat,q legat.non reuocatur ex quo iam tranſitum in donatione inter viuos.l.37.cit.fi.p.149.3

Is cui in tempus.] Et ideo ſi perfecta donation. donat.aliquem extraneum adoptaret,non reuocaretur. Paul.conſ.434.reſpondeo per ordinem vol.1. num.7.l.53.§.is cui in tempus,in prin. pag.151.col.2

Si alienus.] Quid inſtit.ſeruo ſi eum dominus vendit,an teneatur ad fideicom. vide text.in l.ſi ſeruum.ff.quis omiſſ.cauſ. teſta.l. 64.in prin. p.152.c.1

Si de Falcidia.] adde l.ſi hæres ex teſtamẽto.ſup.de act.empt. Soc. conſ.114.col fin.vol.3.vide Dec.conſil.543. Aym.144. Rom. conſ.98.l.69.§.ſi de Falcidia,in prin. p.154 c 1

Sequens quæſtio.] Bertr.conſ.144.num.10.vol.3.in nouis. Guid. Pap.conſ 60.vol.2.Bald.conſ.108.domina Ioanna, nu.3. vol.3. l.70.in prin. p.155.c.1

Si rem tuam.] Corn. conſ.84. nu.7.vol.2. Et not.q teſtat.minus præſumitur grauare hæred. quã ſit poſſibile in tantum q potius præſumitur legat. inutile, quam hæredes grauare. Aym. conſ.32.nu.1.& conſ.149.nu.15. l.69.§.ſi rem in tuam.in prin. pag.154 col.4

Prædium.] Ad materiã Ang.conſ.42. Iaſ.conſ.164. col.3.vol.4.l. 71 §.prædium q nomine.in prin. p.155.c.2

Cum autem.] Paul.conſ.326.ſup.quæſit.1.vol.2.l.72.§.cum autẽ. in prin. p.155.c.4

Filius matrem.] Not.mirabilem virtutem iuramẽti,q facit actũ valere prout melius poteſt valere. vide Math. ſing.56.l.79.§. filius matrem,in prin. p.157.c.4

Inſtrumenta.] Alex.conſ.31.vol.1.Corn.conſ.49.vol.3.l.88.§.Caius Seius.cir.lit.a p.158 c.2

Quiſquis.] An poſſit agi ex confeſſione facta in teſtamento,ſi ſuperuiuat,& neget. Bar.in l.qui vxori,inf.de aur.& arg.leg. Baldus in l.inſtrumentum,& in auth.ibi poſita.& l.ratione. Cod. de probat.l.90.§.quiſquis mihi.in prin. p.159.c.4

Lucius.] Hipp.conſ.93.nu.4.l.90.cit.§. Lucius Tit.in pr.p.159.c.4

Matre & vxore.] Idem Bald.conſ.284.incip.præmiſſis verbis, volu.1 & vide plene Soc.in reg.11.& ibi addita,& an alienari prohibita poſſint in dotem dari.Soc.reg.12.l.91.§.matre & vxore. in prin. p.160.c.2

Quia forte.] Et ſic exponit verb. duriora pro adulterio,ſed tu vide text.in l.fin. §.1.ff.de publican. vbi dicto adulterio dixit, vel quid grauius, & ſic videtur aliqualiter obſtare.cogita, l.& §. ſup.cit.paulo ant.nu.2. p.160 c 2

Res ſubiecta.] Fallit in expreſſa prohibitione, Cur. iun.conſ.88. nu.6.De materia.Deciſ.Cap.61.Soc conſ.49.col.pen.l.92.§.maritus,in prin. p.160.c.4

In Tit. De Legat. & fideicom. tertio.

ANNOTATIONES.

Hæc verba.] Not.ex hoc §.quomodo poſſit filio rebelli relinqui. Cæpoll.caut.120.l.11.§.hæc verba.in prin. p.162.c.2

Si rem.] Hipp.ſing.136.qui extendit etiam in donat. cauſa mortis.l.11.cit.§.ſi rem.in prin. p.162.c.2

In Tit. De condit. & demonſt.

ANNOTATIONES.

Hæc conditio.] Verba appoſita in teſtamento,videlicet, cum hac conditione,vt faciant,an inducant conditionem,vide text.in l. Mæuia.ff.de mann.teſt.& Aret.conſ.150.l.10.in prin. p.163.c.2

Hæc conditio.] Not.q per hanc legem dicit Anch. conſ.331.q ſi promiſit vendere,intelligitur quamprimum poterit.l.29.in prin. p.164.c.1

Tempus.] Vide Hipp.ſing.51.l.46.in prin. p.165.c.2

Intercidit.] Mors ciuilis an afferat eundem effectum cum morte naturali, vide plene per hoc.conſ.92. incip. circa. l.58. in prin. pag.165.col.4

Conditio.] Vide iſtum in l.antiquitas, in fin. C.de vſufr & an valeat pactum de tenendo vxorem in aliqua terra, & inde eam non amouere,ſed ibi habitare continuo, vide Cap. deciſ. 135. qui concludit q ſic.l.70.§.Titio centum,in prin. p.166.c.2

Legatum.] Legat. dotis an ſit purum,an conditionale, vide Soc. conſ.92.incip.cir.col.3.l.70.§.Titio genero.in prin. p.166.c.3

Finis Annotationum ſuper i,& ij.Infortiati.